Universidad de Deusto
Biblioteca

S.a pars Sum
Theol. D.T.

Universidad de Deusto
Biblioteca

+
IHS
BIBLIOTECA DE LOYOLA.
Sala 1
Estante 9
Plúteo 7

454
7-2
7

SOCIETATIS JESU BIBLIOTECA

Universidad de Deusto
Biblioteca

TERTIA PARS
Summæ Theologiæ

S. THOMAE DE AQVINO
DOCTORIS ANGELICI,
ORDINIS PRÆDICATORVM.

De { *Christi Incarnatione, & de ijs, quæ ipse egit, atq; passus est.*
Sacramentis, quibus salutem consequimur.
Resurrectione, & ijs, quæ eam sequuntur.

CVM COMMENTARIIS R. D. D. THOMÆ DE VIO
CAIETANI, CARDINALIS S. XISTI.

Quæ verò tùm in textu, cùm in Commentarijs Quæstionum, & Articulorum continentur, Tres sequentes INDICES aptissimè dilucidant.

Theologorum autem disputantium citationes, sicut in frontispicio totius Summæ apparet, ad maiorem studiosorum commoditatem, nunc diligentissimè
IN LVCEM EDITÆ.

VENETIIS, Apud Iuntas. MDLXXXVIII.
Cum licentia Superiorum, ac Priuilegijs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TERTIA PARS.

Cum S. D. laboribus Commentaria D. Cardinalis S. Sisti tantum continet.

AD ADRIANVM SEXTVM PONT. MAX.

THOMÆ DE VIO CAIETANI CARDINALIS S. SIXTI, In Tertiæ Partis D. Thomæ Aquinatis Commentarios.

PRÆFATIO.

Sapientia attingit a fine vsque ad finem fortiter, ac disponit omnia suauiter. Sapien. 8.

Tñ diuinam hanc sententiam beatissime pater in mundi administratione, Deus Opt. Max. omni tempore verissimam esse ostendit, dum sua ꝑpotente ui, hæc oĩa pulcherrima opera effecit q̃ videmus, atq; pro sui incomprehensibilis consilij prudentia & benignitate, cum magno vsu & commoditate generis humani, in debitos fines dirigit vniuersa: superioribus tñ diebus singulari quadam rõne, altitudinem illam diuitiarũ sapientię, & scientiæ suæ qua fortiter & suauiter agit, sese ad nos inclinasse, clarioribus omni luce signis ostẽdit. Nam quum pro deligendo Pont. Max. in conclaui essemus, vndæq; illæ comitiorũ quodam quasi æstu efferuescerent, tantoq; impetu studiorum, huc illuc incertæ ferrentur, ita ut nulla, deinde iam spes in tanta patrum dissensione, creandi pontificis haberetur, ecce repente æterna sapientia æmisso in nos Spiritu sancto, qui quondã sup aquas ferebatur, fluctus uarios motusq; petentiũ sedauit, atq; humanos conatus deuicit fortiter. Ad unius namq; uocẽ (ut de Ambrosio legitur) qua cardinalis Derthusensis Pontificatu Max. dignus ostendebat, ita deo agente oẽs cõmoti sunt, vt sine mora oĩum suffragijs in summũ Pont. deligereris. Quis uero digitũ dei hunc fuisse non uideat? nam quũ hoĩum consilio, & fauoribus ea res agitur, petitorum ꝑsentia q̃ vrgeat, principum gratia & fauor, cæteraq; id genus quãplurimũ valere solent. Tñ uero abest, ut ejusmodi tu rõnibus freus, quibus hoĩes niti consueuere, hanc celsissimã apostolicæ dignitatis sedẽ cõscenderis, ut quũ hispaniã prouinciã Cæsaris nomine gubernares, patribus fere oĩbus ignotus, principumq; fauores ad alios accederẽt, a te uno vnus spiritus sanctus nõ recesserit, sed oẽs vicerit fortiter ut nulla habita rõne absentiæ tuæ, q̃ nõ parũ detrimenti christianæ reipub. afferre posse uidebat; nulla, ꝙ nunquã Romæ fuisses, id qđ periclitanti ecclesiæ ac ꝑsentaneo remedio indigenti obesse nonnihil suspicati poteramus: nulla, ꝙ Cæsaris doctor & pater extitisses, q̃ res factiosorum mentes q̃ maxime ꝑturbare potuisset, suffragantibus oĩbus ad tanti honoris culmen euectas sis. Præferebat certe nostris oculis spiritus ille sapientiæ & fortitudinis, lumẽ qđdam immensum religionis, pietatis, prudẽtiæ, liberalitatis, integritatis & eruditionis tuæ: quibus eccellentissimis virtutibus in tãti muneris functione adhibitis, & absentiæ tuę & nunq̃ visæ a te Romæ, dãna siqua forẽt cumulatissime sarcires: teq. nõ Cęsari singularẽ, sed cęteris ẽt principibus oĩbusq; alijs christianis populis pastorẽ, doctorẽ & patrem cõem exhiberes. Fortiter igitur nobiscũ egit deus fortis, ut sic itidẽ suauiter cuncta disponeret. Quid. n. suauius ecclesię euenire poterat, hoc tpe quo turpissimis moribus fędata, bonis spiritualibus destituta, ignorantię tenebris obsessa, nouis hęresum tẽpestatibus agitata, bellorũ tumultibus inter Christianos principes concussa, turcarum impietate labefactata ac diminuta existit, qđ inquã suauius spõsæ isti ecclesiæ tot ac tantis malis afflictę euenire poterat, q̃ tę spõsum datũ diuinutus intueri? Qui innocentia & uitę integritate veterẽ illã ecclesię sanctimoniã in nostra ętatẽ reuocaturus sis: qui summo studio ac diligẽtia nihil non instauratũ relinques: qui sanę doctrinę splẽdore illo, qui in tot libris quos edidisti lucet, oẽm ignorãtię caliginẽ dissipabis. Qui clarissima tua authoritate, diuino iudicio nũc tm amplificata, & nationẽ germanã, apud quã semp ualuisti quamplurimum oĩbus hęresum maculis q̃ nũc in illa fundunt expurgabis, & inter christianos principes cõpositis rebus, ferocẽ turcã magnis copijs Italiæ minitantẽ retardabis, exterminabisq;. Credo æquidẽ (nec uana erit fides) optimũ deũ, qui suis manibus te in hac Petri sede collocauit istã ẽt tibi aduersus turcas fęlicẽ victoriã reseruasse, ut prius reformatis p te christianorũ & sacerdotũ ꝑcipue moribus, barbarę illę nationes, tũ demum credere incipiant in christi ecclesia uerã esse religionẽ & pietatẽ, qđ ob multorũ vitę turpitudinẽ hactenus illis incredibile uisũ est. Quẽadmodũ igit diuina sapiẽtia in te deligẽdo attingit a fine usq; ad finẽ fortiter, ac suauiter vniuersa disposuit, ita & tu cum primis religione tũ illa ẽt qua maxime fulges sapiẽtia & cõsilio, in gubernanda republica christiana, fines totius orbis attinges fortiter, suauiterq; prophana & sacra dispones. Ita. n. christianorũ oĩum uota exposcũt: q̃ prope voce una in te spẽ illã sese habere clamãt, ut cũcta instaures ac reformes. Ita uirtus tua & integritas requirũt, q̃bus res oẽs quãtęcunq; sint & quãtũuis difficiles, te iãpridẽ gerere & cõficere posse ꝓbauisti. Ita demũ mirabilis hæc tui electio, q̃ ab illo q̃ facit mirabilia magna solus ꝓfecta est, merito & optimo suo iure postulat, ut iuste iudices in nationibus, ruinas ecclesię impleas, anaritięq; tanquã hydrę capita renascientia, igne charitatis extirpes. Mihi uero in hoc cõi christianorũ gaudio, quo maxime itidẽ meę lętitiæ signũ aliqđ & indicium exhiberẽ, oblata est occasio ista, disponente suauiter spiritu sancto, ut hæc nostra in Tertiã partẽ diui Thomę Cõmẽtaria licet superiori anno absoluta fuissẽr, vsq; in ꝑsens tñ in publicũ nõ exirent, quo sic tibi nominatim illa dedicaremus. Cui. n. alij potius? Pulchre siquidẽ cõgruit, ut has nostras de Christo elucubrationes, tibi Christi Vicario cõsecremus, iudexq; illarũ sis & cẽsor, qui eruditissimus & ouiũ Christi pastor existis: ut quũ de tuo nutu christianarũ rerũ summa pẽdeat, nihil eorum q̃ ad doctrinã pietatis pertinent, absque tua censura & comprobatione peruulgetur. Illum igitur cui laboraui, quique non in furore, sed in benignitate sua te principem nobis dedit, precor ut sanctitatẽ tuam quàm maxime longæuam esse uelit: quoſelici successu de tot malis subleuata ecclesia, in dignitatem pristinam restituatur.

Vale pater beatissime Romę die X. Martij. Anno salutis. M D X X I I.

Universidad de Navarra
Biblioteca

TERTIAE PARTIS SVMMAE DIVI THOMAE AQVINATIS QVÆSTIONVM ET ARTICVLORVM.

INDEX.

QVÆSTIO I.

¶De conuenientia incarnationis Christi.

1 Vtrum conueniens fuerit deum incarnari.
2 Vtrũ fuerit necessarium ad reparationem humani generis.
3 Vtrũ si nõ fuisset pctũ de? fuisset incarnat?.
4 Vtrũ principalius sit incarnatus ad tollendum originale peccatũ quàm actuale.
5 Vtrum conueniens fuerit deum incarnari a principio mundi.
6 Vtrum eius incarnatio differri debuerit vsq; ad finẽ mundi.

QVÆSTIO II.

¶De modo vnionis verbi incarnati quo ad ipsam vnionem.

1 Vtrum unio verbi incarnati sit facta in natura.
2 Vtrum sit facta in persona.
3 Vtrum sit facta in supposito uel hypostasi.
4 Vtrũ psona uel hypostasis Chri posi scarnationẽ sit cõposita.
5 Vtrum sit facta aliqua unio animæ & corporis in Christo.
6 Vtrum natura humana fuerit vnita verbo accidentaliter.
7 Vtrum ipsa unio sit aliquid creatum.
8 Vtrum sit idem quod assumptio.
9 Vtrum sit maxima vnionum quę creaturis conueniunt.
10 Vtrũ unio duarũ naturarũ in Christo fuerit facta p gratiã.
11 Vtrum eam aliqua merita præcesserint.
12 Vtrum gratia fuerit homini Christo naturalis.

QVÆSTIO III.

¶De modo vnionis ex parte personæ assumentis.

1 Vtrum assumere conueniat personæ diuinæ.
2 Vtrum conueniat diuinæ naturæ.
3 Vtrum natura possit assumere abstracta personalitate.
4 vtrum vna persona possit assumere fine alia.
5 vtrum quęlibet persona possit assumere.
6 vtrũ plures personæ possint assumere vnã naturã numero.
7 vtrum una persona possit assumere duas naturas numero.
8 vtrum magis fuerit conueniens de persona filij q assumpserit humanam naturam, quàm de alia persona diuina.

QVÆSTIO IIII.

¶De modo vnionis ex parte naturæ humanæ assumptæ.

1 vtrum humana natura fuerit magis assumptibilis a filio dei quàm alia natura.
2 vtrum assumpserit personam.
3 vtrum assumpserit hominem.
4 vtrum fuisset conueniens q assumpsisset humanam naturã separatam a singularibus.
5 vtrum fuisset conueniens q assumpsisset humanam naturã in omnibus eius singularibus.
6 vtrum fuisset conueniens q assumpsisset humanam naturã in aliquo homine ex stirpe Adæ progenito.

QVÆSTIO V.

¶De modo vnionis ex parte partium humanæ naturæ.

1 vtrum filius debuerit assumere uerum corpus.
2 vtrũ debuerit assumere corpus terrenũ. s. carnẽ & sanguinẽ.
3 vtrum assumpserit animam.
4 vtrum assumere debuerit intellectum.

QVÆSTIO VI.

¶De modo assumptionis quantum ad ordinem.

1 vtrum filius dei assumpserit carnem mediante anima.
2 vtrum assumpserit animam mediante spiritu siue mente.
3 vtrum anima fuerit prius assumpta quàm caro.
4 vtrum caro fuerit prius assumpta quàm animæ vnita.
5 vtrum tota natura humana sit assumpta mediantib. partib.
6 vtrum filius dei assumpserit humanam naturam mediante gratia.

QVÆSTIO VII.

¶De coassumptis a filio dei in humana natura pertinentib. ad perfectionem. s. de gratia Christi prout est singularis hõ.

1 vtrum in anima Christi sit aliqua gratia habitualis.
2 vtrum in Christo fuerint virtutes.
3 vtrum in Christo fuerit fides.
4 vtrum in Christo fuerit spes.
5 vtrum in Christo fuerint dona.
6 vtrum in Christo fu erit donum timoris.
7 virum in Christo fuerint gratiæ gratis datæ.
8 Vtrum in Christo fuerit prophetia.
9 vtrum in Christo sit plenitudo gratię.
10 vtrum talis plenitudo sit propria Christi.
11 vtrum gratia Christi sit infinita.
12 vtrum gratia Christi potuerit augeri.
13 Qualiter hæc gratia se habeat ad vnionem, an scilicet subsequatur vel præcedat.

QVÆSTIO VIII.

¶De gratia Christi secundum quòd est caput ecclesiæ.

1 vtrum Christus sit, caput ecclesiæ.
2 vtrum sit caput omnium quantum ad corpus, uel solũ quãtum ad animas.
3 vtrum sit caput omnium hominum.
4 vtrum sit caput angelorum.
5 vtrum gratia secundũ quam est caput ecclesiæ sit eadem eũ gratia habituali secundum q est quidã homo singularis.
6 vtrum esse caput ecclesiæ sit proprium Christi.
7 vtrum diabolus sit caput omnium malorum.
8 vtrum antichristus possit etiam dici caput malorum.

QVÆSTIO IX.

¶De coassumptis a filio dei i natura humana ptinentibus ad perfectionem scilicet de scientia Christi in communi.

1 vtrum Christus habuerit aliquam scientiã præter diuinam.
2 vtrum habuerit scientiã quã hẽnt beati uel cõprehensores.
3 vtrum habuerit scientiam inditam uel infusam.
4 vtrum habuerit aliquam scientiam acquisitam.

QVÆSTIO X.

¶De scientia beata quæ pertinet ad animam Christi.

1 vtrũ ala Christi cõprehenderit verbũ, siue diuinã essentiã.
2 vtrum cognouerit omnia in uerbo.
3 vtrum anima in uerbo cognouerit infinita.
4 vtrum videat uerbum siue diuinam essentiam clarius quàm beata creatura.

QVÆSTIO XI.

¶De scientia indita uel infusa animæ Christi.

1 vtrum secundum hanc scientiam Christus sciat omnia.
2 vtrum hac scientia vti potuerit non cõuertendo se ad phantasmata.
3 vtrum hęc scientia fuerit collativa.
4 vtrũ hæc sciẽtia in Christo fuerit minor sciẽtia angelorum.
5 vtrum fuerit scientia habitualis.
6 vtrum fuerit distincta per diuersos habitus.

QVÆSTIO XII.

¶De scientia animæ Christi acquisita uel experimentali.

1 vtrum secundum hanc scientiam cognouerit omnia.
2 vtrum in hac scientia profecerit.
3 vtrum aliquid ab homine didicerit.
4 vtrum Christus aliquid acceperit ab angelis.

QVÆSTIO XIII.

¶De potentia animæ Christi.

1 vtrum habuerit omnipotentiam simpliciter.
2 vtrũ habuerit oĩpotentiam respectu corporaliũ creaturarũ.
3 vtrum habuerit omnipotẽtiam respectu proprij corporis.
4 vtrum habuerit omnipotentiam respectu propriæ suæ voluntatis.

QVAESTIO XIIII.

¶De defectibus quos Christus in humana natura assumpsit quantum ad corpus.

1 vtrum filius dei assumere debuerit in humana natura corporis defectus.
2 vtrum assumpserit necessitatem his defectibus subiacendi.
3 vtrum contraxerit hos defectus.
4 vtrum assumpserit omnes huiusmodi defectus.

QVAE-

QVÆSTIO XV.

De defectibus quos Christus assumpsit in humana natura. quantum ad animam.

1 Vtrum in Christo fuerit peccatum.
2 Vtrum in eo fuerit fomes peccati.
3 Vtrum in eo fuerit ignorantia.
4 Vtrum anima Christi fuerit passibilis.
5 Vtrum in Christo fuerit dolor sensibilis.
6 Vtrum in Christo fuerit tristitia.
7 Vtrum in Christo fuerit timor.
8 Vtrum in Christo fuerit admiratio.
9 Vtrum in Christo fuerit ira.
10 Vtrum simul fuerit uiator & compræhensor.

QVAESTIO XVI.

De his quæ cõsequuntur unionem quantum ad ea quæ cõueniunt Christo secundum se.

1 Vtrum hæc sit uera, Deus est homo.
2 Vtrum hæc sit uera, homo est Deus.
3 Vtrum Christus possit dici homo dominicus.
4 Vtrum ea quæ conueniunt filio hominis. possint prædicari de filio Dei, & econuerso.
5 Vtrum ea quæ conueniunt filio hominis, possint ꝓdicari de diuina natura, & de humana ea q̃ conueniunt filio Dei.
6 Vtrũ hæc sit uera, Dei factus est homo.
7 Vtrum hæc sit uera, homo factus est Deus.
8 Vtrum hæc sit uera, Christus factus est creatura.
9 Vtrum hæc sit uera, iste homo (demostrato Christo) incepit esse uel fuerit semper.
10 Vtrum hæc sit uera, Christus secundum q̃ hõ est creatura.
11 Vtrum hæc sit uera, Christus secundum q̃ homo est Deus.
12 Vtrum hæc sit uera, Christus secundum q̃ homo est hypostasis uel persona.

QVAESTIO XVII.

De his quæ pertinent ad unitatem Christi quantum ad esse

1 Vtrum Christus sit unum uel duo.
2 Vtrum in Christo sit tantum unum esse.

QVAESTIO XVIII.

De his quæ pertinent ad unitatem Christi quantum ad uoluntatem.

1 Vtrum in Christo sit alia uoluntas diuina & alia humana.
2 Vtrum in humana natura Christi sit alia uoluntas respectu sensualitatis, & alia respectu rationis.
3 Vtrum ex parte rõnis fuerint in Christo plures uoluntates.
4 Vtrum in Christo fuerit liberum arbitrium.
5 Vtrum uoluntas humana Christi fuerit omnino conformis uoluntati diuinæ in uolito.
6 Vtrum in Christo fuerit aliqua contrarietas uoluntatum.

QVAESTIO XIX.

De his quæ pertinent ad unitatem quantum ad operationẽ Christi.

1 Vtrum in Christo fuerit una operatio diuinitatis & humanitatis uel plures.
2 Vtrum in Christo fuerint plures operationes secundum humanam naturam.
3 Vtrum secundum operationẽ humanã aliquid sibi meruit.
4 Vtrum per eam aliquid non meruit.

QVAESTIO XX.

De his quæ conueniunt Christo secundum subiectionem eius ad patrem.

1 Vtrum Christus sit subiectus patri.
2 Vtrum sit subiectus sibiipsi.

QVAESTIO XXI.

De oratione Christi.

1 Vtrum Christo conueniat orare.
2 Vtrum conueniat sibi secundum sensualitatem.
3 Vtrum conueniat sibi orare pro seipso an pro aliis tantum.
4 Vtrum oratio sit exaudita.

QVAESTIO XXII.

De sacerdotio Christi.

1 Vtrum conueniat Christo esse sacerdotem.
2 De hostia huius sacerdotis.
3 De effectu huius sacerdotij.
4 Vtrum effectus sacerdotij huius pertineat ad ipsum solum, an ad alios.
5 Vtrum æternitate sacerdotij eius.
6 Vtrum debeat dici sacerdos secundũ ordinẽ Melchisedech

QVAESTIO XXIII.

De adoptione Christi.

1 Vtrum conueniat Deo filios adoptare.
2 Vtrum hoc conueniat soli Deo patri.
3 Vtrum sit propetum hominum adoptari filio.
4 Vtrum Christus possit dici filius adoptiuus.

QVAESTIO XXIIII.

De prædestinatione Christi.

1 Vtrum Christus sit prædestinatus.
2 Vtrum sit prædestinatus secundum quòd homo.
3 Vtrum eius prædestinatio sit exẽplar nostræ prædestinationis.
4 Vtrum sit causa nostræ prædestinationis

QVAESTIO XXV.

De adoratione Christi.

1 Vtrum una & eadẽ adoratione sit adoranda diuinitas Christi, & eius humanitas.
2 Vtrum caro Christi sit adoranda adoratione latriæ.
3 Vtrum adoratio latriæ sit exhibenda imagini Christi.
4 Vtrum sit exhibenda cruci Christi.
5 Vtrum sit exhibenda matri eius.
6 Vtrum reliquiæ sanctorum sint adorandæ.

QVAESTIO XXVI.

De hoc q̃ Christus dicitur Dei & hominum mediator.

1 Vtrum esse mediatiorem Dei & hominum sit propriũ Chto.
2 Vtrum hoc ei conueniat secundum humanam naturam.

QVAESTIO XXVII.

De sanctificatione beatæ Virginis.

1 Vtrum beata Virgo fuerit sanctificata ante natiuitatem ex uero.
2 Vtrum fuerit sanctificata ante amationem.
3 Vtum per huiusmodi sanctificationẽ fuerit sibi sublatus totaliter fomes pecati.
4 Vtrum per huiusmodi sanctificationem fuerit cõsecuta, ut nunquàm peccaret.
5 Vtrum per huiusmodi sanctificationem adepta fuerit plenitudinem gratiarum.
6 Vtrum sic sanctificari fuerit sibi proprium post Christum.

QVAESTIO XXVIII.

De uirginitate beatæ Mariæ.

1 Vtrum fuerit Virgo in concupiendo.
2 Vtrum fuerit Virgo in partu.
3 Vtrum permanserit Virgo post partum.
4 Vtrum uotum uirginitatis emiserit.

QVAESTIO XXIX.

De desponsatione matris Dei.

1 Vtrum Christus debuerit de desponsata nasci.
2 Vtrum fuerit uerum matrimonium inter matrem dominũ & Ioseph.

QVAESTIO XXX.

De annuntiatione beatæ Virginis.

1 Vtrum conueniens fuerit annuntiari ei quod in ea generãdum erat.
2 Vtrum conueniens fuerit hæc annuntiari per angelum.
3 De modo per quem ei annunciari debebat.
4 De ordine annuntiationis.

QVAESTIO XXXI.

De conceptione Saluatoris, quantum ad materiam de qua corpus eius est conceptum.

1 Vtrum caro Christi fuerit sumpta de Adam.
2 Vtrum fuerit sumpta de Dauid.
3 Vtrũ genealogia Christi cõueniẽter textatur ab Euãgelista.
4 Vtrum decuerit Christum nasci de fœmina.
5 Vtrum fuerit de purissimis sanguinibus Virginis eius corp̃ formatum.
6 Vtrum caro Christi fuerit in antiquis patribus secundũ alii quid signatum.
7 Vtrum caro Christi in patribus fuerit peccato obnoxia.
8 Vtrum fuerit decimata in lumbis Abrahæ.

QVAESTIO XXXII.

De conceptione Christi quantum ad principium actiuum.

1 Vtrum Spiritussanctus fuerit principium actiuum in conceptione Christi.
2 vtrum possit dici, quòd Christus sit conceptus de Spiritusancto.
3 vtrum possit dici, quòd Spiritussanctus sit pater Christi secũdum carnem.
4 vtrum beata Virgo aliquid actiue egerit in conceptione Christi.

QVAESTIO XXXIII.

De modo & ordine conceptionis Christi.

1 vtrum corpus Christi in primo instanti conceptionis fuerit formatum.
2 vtrum in primo instanti cõceptionis fuerit a uerbo assumptum.
3 vtrum in primo instanti conceptionis fuerit a uerbo assumptum.
4 vtrum concepio illa fuerit naturalis uel miraculosa.

QVAESTIO XXXIIII.

De perfectione prolis conceptæ.

1 vtrum

Universidad de Deusto
Biblioteca

TABVLA

1 Vtrum in primo instanti conceptionis Christus fuerit sanctificatus per gratiam.
2 Vtrum in eodem instanti habuerit usum liberi arbitrij.
3 Vtrum in eodem instanti potuerit mereri.
4 Vtrum in eodem instanti fuerit plene comprehensor.

QVAESTIO XXXV.

¶De natiuitate saluatoris.
1 Vtrum natiuitas sit naturæ uel personæ.
2 Vtrum Christo sit attribuenda alia natiuitas præter æternam.
3 Vtrum secundum natiuitatem temporalem beata Virgo sit mater Christi.
4 Vtrum debeat dici mater Dei.
5 Vtrum Christus secundum duas filiationes sit filius Dei patris, & Virginis matris.
6 De modo natiuitatis, utrum scilicet fuerit natus sine dolore matris.
7 Vtrum conueniens fuerit eum nasci in Bethleem.
8 Vtrum fuerit congruo tempore natus.

QVAESTIO XXXVI.

¶De manifestatione Christi nati.
1 Vtrum natiuitas Christi debuerit esse omnibus manifesta.
2 Vtrum debuerit aliquibus manifestari.
3 Quibus manifestari debuerit.
4 Vtrum debuerit ipse se manifestare uel potius manifestari per alios.
5 Per quæ alia manifestari debuerit.
6 De ordine manifestationis.
7 De stella per quam manifestata fuit eius natiuitas.
8 De uenerationc Magorum, qui per stellam Christi natiuita tem cognouerunt.

QVAESTIO XXXVII.

¶De legalibus circa puerum Iesum obseruatis.
1 Vtrum uoluerit circumcidi.
2 Vtrum fuerit conuenienter ei nomen impositum.
3 Vtrum debuerit offerri in templo.
4 Vtrum mater Dei debuerit purganda ad templū accedere.

QVAESTIO XXXVIII.

¶De baptismo Ioannis.
1 Vtrum conueniens fuerit, quòd Ioannes baptizaret.
2 Vtrum ille baptismus fuerit à Deo.
3 Vtrum contulerit gratiam.
4 Vtrum alijs præter Christū illo baptismo debuerint baptizati.
5 Vtrum baptismus ille cessare debuerit Christo baptizato.
6 Vtrum baptizati baptismo Ioānis, essent postea baptizandi baptismo Christi.

QVAESTIO XXXIX.

¶De baptizatione Christi.
1 Vtrum Christus debuerit baptizari.
2 Vtrum debuerit baptizari baptismo Ioannis.
3 De tempore baptismi.
4 De loco baptismi.
5 De eo, quòd sunt ei cœli aperti.
6 De Spiritussancti apparitione in specie columbæ.
7 Vtrum illa columba fuerit uerum animal.
8 De uoce paterni testimonij.

QVAESTIO XL.

¶De modo conuersationis Christi.
1 Vtrum Christus debuerit solitariam uitam ducere, an inter homines conuersari.
2 Vtrum debuerit austeram uitam ducere in cibo, & potu, & uestitu, an alijs communem.
3 Vtrum debuerit abiecte uiuere in hoc mundo, an in diuitijs & honore.
4 Vtrum debuerit uiuere secundum legem.

QVAESTIO XLI.

¶De tentatione Christi.
1 Vtrum conueniens fuerit Christum tentari.
2 De loco tentationis.
3 De tempore tentationis.
4 De modo & ordine tentationis.

QVAESTIO XLII.

¶De doctrina Christi.
1 Vtrum Christus debuerit prædicare solum Iudæis uel etiā gentilibus.
2 Vtrum in sua prædicatione debuerit turbationem Iudæorum uitare.
3 Vtrum debuerit prædicare publice uel occulte.
4 Vtrum debuerit docere solo uerbo uel scripto.

QVAESTIO XLIII.

¶De miraculis a Christo factis in generali.
1 Vtrum Christus debuerit miracula facere.
2 Vtrum fecerit ea uirtute diuina.
3 Quo tempore inceperit miracula facere.
4 Vtrum p miracula fuerit sufficienter ostensa eius diuinitas.

QVAESTIO XLIIII.

De miraculis Christi in speciali.
1 De miraculis quæ Christus fecit circa spirituales substantias vtrum fuerit conuenientia.
2 De miraculis quæ Christus fecit circa cælestia corpora.
3 De miraculis quæ Christus fecit circa homines.
4 De miraculis quæ Christus fecit circa irrationales creaturas.

QVAESTIO XLV.

De transfiguratione Christi.
1 Vtrum conueniens fuerit Christum transfigurari.
2 Vtrum claritas transfigurationis fuerit claritas gloriosa.
3 Vtrum conuenienter adducti fuerint testes huiusmodi trās figurationis.
4 De testimonio paternæ uocis.

QVAESTIO XLVI.

De passione Christi.
1 Vtrum conueniens fuerit Christum pati pro liberatione hominum.
2 Vtrum fuerit alius modus possibilis liberationis humanæ.
3 Vtrum iste modus fuerit conuenientior.
4 Vtrum fuerit conueniens, q; in cruce pateretur.
5 Vtrum sustinuerit omnes passiones.
6 Vtrum dolor quem in passione sustinuit fuerit maximus.
7 Vtrum tota anima eius pateretur.
8 Vtrum passio eius impediuerit gaudium fruitionis.
9 De tempore passionis.
10 De loco passionis.
11 Vtrum fuerit conueniens Christum simul cum latronibus crucifigi.
12 Vtrum passio Christi sit eius diuinitati attribuenda.

QVAESTIO XLVII.

De causa efficiente passionis Christi.
1 Vtrum Christus fuerit ab alio occisus uel a seipso.
2 Ex quo motiuo seipsum tradiderit ad patiendum
3 Vtrum pater tradiderit eum ad patiendum.
4 Vtrum fuerit conueniens, q; per manus gentium pateretur uel potius à Iudæis.
5 Vtrum occisores eius eum cognouerint.
6 De peccato eorum, qui Christum occiderunt.

QVAESTIO XLVIII.

De modo efficiendi passionem Christi.
1 Vtrum passio Christi causauerit nostrā salutem per modum meriti.
2 Vtrum per modum satisfactionis.
3 Vtrum per modum sacrificij.
4 Vtrum per modum redemptionis.
5 Vtrum esse redemptorem sit proprium Christi.
6 Vtrū causauerit effectum nostræ salutis p modū efficiētiæ.

QVAESTIO XLIX.

De effectibus passionis Christi.
1 Vtrum per passionem Christi simus liberati à peccato.
2 Vtrum per eam simus liberati a potestate diaboli.
3 Vtum per eam simus liberati a reatu pœnæ.
4 Vtrum per eam simus Deo reconciliati.
5 Vtrum per eam sit nobis aperta ianua cæli.
6 Vtrum per eam fuerit Christus adeptus exaltationem.

QVAESTIO L.

De morte Christi.
1 Vtrum conueniens fuerit Christum mori.
2 Vtrum p mortem fuerit separata unio diuinitatis & carnis.
3 Vtrum fuerit separata unio diuinitatis & animæ.
4 Vtrum Christus in triduo mortis fuerit homo.
5 Vtrum corpus eius fuerit idem numero mortuum & uiuū.
6 Vtrum mors eius fuerit aliquid operata ad nostrā salutem.

QVAESTIO LI.

De sepultura Christi.
1 Vtrum fuerit conueniens Christum sepeliri.
2 De modo sepulturæ eius.
3 Vtrum corpus eius fuerit in sepulchro resolutum.
4 De tempore quo iacuit in sepulchro.

QVAESTIO LII.

De descensu Christi ad inferos.
1 Vtrum conueniens fuerit Christum ad inferos descendere.
2 In quem infernum descenderit.
3 Vtrum totus fuerit in inferno.
4 Vtrum aliquam moram ibi traxerit.
5 Vtrum sanctos patres ab inferno liberauit.
6 Vtrum de inferno liberauerit damnatos.
7 Vtrum liberauerit pueros in peccato originali defunctos.
8 Vtrum liberauerit homines de purgatorio.

QVÆ

TABVLA QVÆSTIONVM ET ARTIC.

QVAESTIO LIII.

De resurrectione Christi.
1 Vtrum necesse fuerit Christum resurgere
2 Vtrum necesse fuerit ipsum tertia de resurgere
3 Vtrum ipse primus resurrexit
4 Vtrum ipse fuerit causa nostræ resurrectionis

QVÆSTIO LIIII.

De qualitate Christi resurgentis
1 Vtrum post resurrectionem Christus habuerit uerū corpus.
2 Vtrum corpus eius fuerit glorioſum
3 Vtrum resurrexit cum corporis integritate
4 Vtrum corpus eius resurrexit cum cicatricibus.

QVÆSTIO LV.

De manifestatione resurrectionis
1 Vtrum resurrectio Christi omnibus hominibus manifestari debuerit, an solum quibusdam specialibus personis
2 Vtrum fuerit conueniens q; eis videntibus resurgeret
3 Vtrū post resurrectionē debuerit cū suis discipulis cōuersari.
4 Vtrū fuerit cōueniēs q; discipuli suis sub aliena effigie appareret
5 Vtrum resurrectionem summa argumētis probare debuerit
6 De sufficientia illorum argumentorum.

QVÆSTIO LVI.

De causalitate resurrectionis Christi
1 Vtrū resurrectio Christi sit cā nræ resurrectionis corporum
2 Vtrum sit causa nostræ iustificationis animarum.

QVAESTIO LVII.

De ascensione Christi
1 Vtrum fuerit conueniens Christum ascendere
2 Secundum quam naturam conueniat sibi ascensio
3 Vtrum propria virtute ascenderit
4 Vtrum ascenderit super omnes cælos corporeos
5 Vtrum ascenderit super omnes spirituales creaturas
6 De effectu ascensionis Christi, utrum sit causa nostræ salutis.

QVAESTIO LVIII.

De ascensione Christi ad dexteram patris
1 Vtrum sedeat ad dexteram patris
2 Vtrum conueniat ei secundum diuinam naturam
3 Vtrum conueniat sibi secundum humanam
4 Vtrum hoc sit proprium Christi.

QVAESTIO LIX.

De iudiciaria potestate Christi
1 Vtrum iudiciaria potestas sit attribuenda Christo
2 Vtrum conueniat sibi secundum q; homo
3 Vtrum eam ex meritis sit adeptus
4 Vtrū eius ptās iudiciaria sit uniuersalis respectu oīum hoīum
5 Vtrum præter iudiciū, quod agit ēt hoc tpe sit expectandum aliud iudicium vniuersale per ipsum futurum
6 Vtrum eius iudiciaria ptās etiam ad angelos se extendat

QVAESTIO LX.

De sacramentis, quid sit sacramentum
1 Vtrum sacramentum sit in genere signi
2 Vtrum omne signum rei sacræ sit sacramentum
3 Vtrum sacramentum sit signum unius rei tm̄ uel plurium
4 Vtrum sacramentum sit signum, quod est res sensibilis
5 Vtrum ad sacramentū requiratur determinata res sensibilis.
6 Vtrum ad sacrm requiratur significatio, quæ est per uerba
7 Vtrum requirantur determinata uerba
8 Vtrum illis uerbis possit aliquid addi uel subtrahi.

QVAESTIO LXI.

De necessitate sacramentorum
1 Vtrum sacramenta fuerint necessaria ad salutem humanam
2 Vtrum fuerint necessaria in statu ante peccatum
3 Vtrum fuerint necessaria in statu post pctm ante Christum
4 Vtrum fuerint necessaria post Christi aduentum

QVAESTIO LXII.

De effectu principali sacramentorum qui est gratia
1 Vtrum sacramenta nouæ legis sint causa gratiæ
2 Vtrū gra sacrāis aliqd addat sup gram uirtutum & donorū
3 Vtrum sacramenta contineant gratiam
4 Vtrum sit in eis aliqua uirtus ad causandum gratiam
5 Vtrum talis uirtus in sacris deriuetur a passione Christi
6 Vtrum sacramenta ueteris legis gratiam causarent

QVAESTIO LXIII.

De effectu sacramentorum qui est character
1 Vtrum ex sacris causetur character aliquis in anima
2 Quid sit ille character
3 Cuius sit character
4 In quo sit sicut in subiecto
5 Vtrum sit indelebilis
6 Vtrum omnia sacramenta imprimant characterem

QVAESTIO LXIIII.

De causa sacramentorum
1 Vtrum solus deus interius operetur in sacramentis
2 Vtrum institutio sacramentorum sit solum a deo
3 De potestate quam Christus habuit in sacramentis
4 Vtrum illam potestatem potuerit alijs communicare
5 Vtrum potestas ministri in sacramentis conueniat malis
6 Vtrum mali peccent dispensando sacramenta
7 Vtrum angeli possint esse ministri sacramentorum
8 Vtrum intentio ministri requiratur in sacramentis
9 Vtrū requiratur ibi recta fides, ita q; infidelis non possit tradere
10 Vtrum requiratur ibi recta intentio. (sacra-

QVAESTIO LXV.

De numero & modo sacramentorum
1 Vtrum sint septem sacramenta
2 De ordine eorum ad inuicem
3 De comparatione eorum
4 Vtrum omnia sacramenta sint de necessitate salutis

QVAESTIO LXVI.

De sacro baptismi quantum ad ea quæ ad ipsum pertinent
1 Quid sit baptismus, utrum scilicet sit ablutio
2 De institutione huius sacramenti
3 Vtrum aqua sit propria materia huius sacramenti
4 Vtrum requiratur aqua simplex
5 Vtrum hæc sit conueniens forma huius sacramenti. Ego te baptizo in nomine patris & filij & spiritussancti
6 Vtrū aliquis possit baptizari sub hac forma, ego te baptizo in
7 Vtrum immersio sit de necessitate baptismi (noie Chri
8 Vtrum requiratur trina immersio
9 Vtrum baptismus possit reiterari
10 De ritu baptismi
11 De distinctione baptismatum
12 De comparatione baptismatum

QVAESTIO LXVII.

De ministris baptismatis.
1 Vtrum ad diaconum pertineat baptizare
2 Vtrum hoc pertineat ad presbyterum, uel solum ad epm
3 Vtrum laicus possit sacramentum baptismi conferre
4 Vtrum hoc possit facere mulier
5 Vtrum non baptizatus possit baptizare
6 Vtrum plures possint simul baptizare unum & eundem
7 Vtrū necesse sit eē aliquē q; baptizatū de sacro fonte recipiat
8 Vtrum suscipiens aliquem de sacro fonte obligetur ad eius instructionem

QVAESTIO LXVIII.

De suscipientibus baptismum
1 Vtrum omnes teneantur ad suscipiendum baptismā
2 Vtrum aliquis possit saluari sine baptismo
3 Vtrum baptismus sit differendus
4 Vtrum peccatores sint baptizandi
5 Vtrū pctōribus baptizatis sint imponenda opera satisfactoria
6 Vtrum requiratur confessio peccatorum
7 Vtrum requiratur intentio ex parte baptizati
8 Vtrum requiratur fides
9 Vtrum sint pueri baptizandi
10 Vtrum pueri iudæorum sint baptizandi inuitis parentibus
11 Vtrum aliqui sint baptizandi in maternis uteris existentes
12 Vtrum furiosi & amentes sint baptizandi

QVAESTIO LXIX.

De effectibus baptismi
1 Vtrum per baptismum auferantur omnia peccata
3 Vtrum per baptismum liberetur homo ab omni pœna
3 Vtrum baptismus auferat omnes penalitates huius uitæ
4 Vtrum per baptismum conferantur homini gīæ & virtutes
5 De effectibus virtutum qui per baptismum conferuntur
6 Vtrum etiam paruuli per baptismā gīas & virtutes accipiāt
7 Vtrū per baptismum aperiat baptizatis ianua regni cælestis
8 Vtrū baptismus æqualē effectū habeat in hominib⁹ baptizatis
9 Vtrum fictio impediat effectum baptismi
10 Vtrū recedente fictione baptismus obtineat effectum suum.

QVAESTIO LXX.

De circuncisione quæ præcessit baptismum
1 Vtrum circuncisio fuerit præparatoria & figura baptismi
2 Vtrum fuerit conuenienter instituta
3 Vtrum ritus circunsionis fuerit conueniens
4 Vtrum circuncisio conferret gratiam

QVAESTIO LXXI.

D præparatorijs quæ concurrunt simul cum baptismo
1 Vtrum catechismus debeat præcedere baptismum
2 Vtrum baptismum debeat præcedere exorcismus
3 Vtrum ea quæ aguntur in catechismo & exorcismo aliquid efficiant uel solum significent.
4 Vtrū baptizādi dēant catechizari, uel exorcizari p sacerdotes

QVAESTIO LXXII.

De sacramento confirmationis
1 Vtrum confirmatio sit sacramentum
2 De materia huius sacramenti (secratum.
3 Vtrum sit de necessitate sacri, q; chrisma fuerit per epm cō-

De

Universidad de Deusto
BIBLIOTECA

4 De forma ipsius
5 Vtrum imprimat characterem
6 Vtrum character confirmationis characterem baptismalem
7 Vtrum conferat gratiam (præsupponat
8 Cui competat recipere hoc sacramentum
9 In qua parte recipiatur
10 Verum requiratur aliquis qui teneat confirmandum
11 Vtrum hoc sacramentum per solos episcopos detur.
12 De ritu eius
QVAESTIO LXXIII.
1 Vtrum eucharistia sit sacramentum
2 Vtrum sit unum uel plura
3 Vtrum sit de necessitate salutis
4 De nominibus eius
5 De institutione ipsius
6 De figuris eius.
QVAESTIO LXXIIII.
De materia eucharistiæ secundum speciem
1 Vtrum panis & uinum sint materia huius sacramenti
2 Vtrum ad materiã huius sacri requirat determinata quãtitas
3 Vtrum materia huius sacramenti sit panis triticeus
4 Vtrum sit panis azimus, uel fermentatus
5 Vtrum materia huius sacramenti sit vinum de vite
6 Vtrum sit admiscenda aqua
7 Vtrum aqua sit de necessitate huius sacramenti
8 De quantitate aquæ quæ apponitur.
QVÆSTIO LXXV.
De conuersione panis & uini in corpus & sanguinem Christi
1 Vtrum in hoc sacro sit corpus Christi secundum ueritatem
2 Vtrũ in hoc sacro remaneat substantia panis & uini post cõsecrationẽ
3 Vtrum substantia panis post consecrationem huius sacramẽti annihiletur, aut in pristinam materiam resoluatur
4 Vtrum panis possit conuerti in corpus Christi
5 Vtrum in hoc sacro remaneant accidentia panis & uini
6 Verum remaneat forma substantialis panis
7 Vtrum ista conuersio fiat in instanti
8 Vtrum hæc sit uera, ex pane fit corpus Christi
QVÆSTIO LXXVI.
De modo quo corpus Christi existit in hoc sacramento
1 Vtrum totus Christus sit sub hoc sacramento
2 Vtrum totus Christus sit sub utraque specie sacramenti
3 Vtrum totus Christus sub utraque parte speciei rum
4 Vtrum dimensiones corporis Christi totæ sint sub hoc sacro
5 Vtrũ corpus Christi sit sub hoc sacro localiter (secrationẽ
6 Vtrũ corpus Chri moueat ad motũ hostiæ, uel calicis post cõ
7 Vtrũ corpus Chri sub hoc sacro possit ab oculo al quo uideri
8 Vtrum verum corpus Christi remaneat in hoc sacramento cum miraculose appareat sub specie pueri uel carnis.
QVAESTIO LXXVII.
De accidentibus remanentibus in hoc sacramento
1 Vtrum accidentia sint sine subiecto
2 Vtrum quantitas dimensiua sit subiectum accidentiũ aliorũ
3 Vtrũ hmõi accidẽtia possint immutare aliq̃d corpus extrinsecũ
4 Vtrum possint corrumpi
5 Vtrum possit ex eis aliquid generari
6 Vtrum possint nutrire
7 Vtrum in fractione panis species sacramentalis frangatur
8 Vtrum vino consecrato possit liquidum admisceri
QVAESTIO LXXVIII.
De forma huius sacramenti
1 Vtrum hæc sit cõueniẽs forma huius sacri, hoc est corpus, &c.
2 Vtrũ forma cõsecrationis panis sit cõueniẽs, hoc est corpꝰ &c.
3 Vtrũ sit cõueniẽs forma cõsecratiõis sãguinis, hic é calix &c.
4 Vtrum in verbis dictarum formarum sit aliqua vis creata effectiua consecrationis
5 Vtrum locutionis in prædictis formis sint ueræ
6 De comparatione vnius formæ ad aliam.
QVAESTIO LXXIX.
De effectibus huius sacramenti
1 Vtrum hoc sacramentum conferat gratiam
2 Vtrum effectus huius sacramenti sit adeptio gloriæ
3 Vtrum effectus huius sacramenti sit remissio peccati mortalis
4 Vtrum per hoc sacramentum remittatur peccatum ueniale
5 Vtrum per hoc sacramentum remittatur tota pœna peccati
6 Vtrum hoc sacrm̃ præseruet hominem a peccatis futuris
7 Vtrum hoc sacramentum prosit alijs quam sum entibus
8 Vtrum per pñs ueniale impediatur effectus huius sacri.
QVÆSTIO LXXX.
De usu siue sumptione huius sacri in eõi (spualiter
1 Vtrũ sint duo modi mãducãdi hoc sacrm. s. sacramẽtaliter &
4 Vtrũ soli hoies conueniat manducare spualiter hoc sacrm
3 Vtrum solius hominis iusti sit manducare sacramentaliter
4 vtrum peccator manducans sacramentaliter peccet
5 vtrum hoc sit grauissimum omnium peccatorum
6 vtrũ peccator accedens ad hoc sacrm sit repellendus (sacri
7 vtrũ nocturna pollutio impediat hoiem a sumptione huius
8 Vtrum sit solum a ieiunis sumendum.
9 Vtrum sit recipiendum a non habentibus vsum rationis.
10 Vtrum sit quotidie sumendum.
11 Vtrum liceat omnino abstinere.
12 Vtrum liceat conficere corpus sine sanguine.
QVAESTIO LXXXI.
De vsu quo Christus usus est isto sacramento.
1 Vtrum ipse Christus sumpserit corpus suum & sanguinem.
2 Vtrum dederit ea iudæ.
3 Vtrũ dederit & assumpserit corpus passibile & impassibile.
4 Oũo se habuisset Chris sub hoc sacro, si fuisset triduo mortis reseruatũ aut cõsecratũ.
QVAESTIO LXXXII.
De ministris huius sacramenti.
1 Vtrum conficere hoc sacramentũ sit proprium sacerdotis
2 Vtrum plures sacerdotes simul possint eãde hostiã cõsecrare.
3 Vtrum dispensatio huius sacri pertineat ad solum sacerdotẽ.
4 Vtrum liceat sacerdoti consecranti a cõione abstinere.
5 Vtrum sacerdos peccator possit conficere hoc sacramentũ.
6 Vtrum missa mali sacerdotis minus ualeat quam boni.
7 Vtrum hæretici & schismatici, uel excõicati possint conficere
8 Vtrum degradati. (hoc sacrm.
9 Vtrum peccent a talibus communionem recipientes.
10 Vtrum liceat sacerdoti omnino a celebratione cessare.
QVAESTIO LXXXIII.
De ritu huius sacramenti.
1 Vtrum in celebratione huius mysterij Christus immoletur.
2 De tempore celebrationis.
3 De loco & alijs quæ pertinẽt ad apparatũ huius celebratiõis.
4 De his quæ in celebratione huius mysterij dicuntur.
5 De his quæ circa celebrationem huius mysterij fiunt.
6 De defectib q circa elebrationẽ huius mysterij committunt.
De sacrm pniæ.
QVAESTIO LXXXIIII.
1 Vtrum pœnitentia sit sacramentum.
2 De materia huius sacramenti.
3 De forma ipsius.
4 Vtrum impositio manus requiratur ad hoc sacramentum.
5 Vtrum hoc sacramentum sit de necessitate salutis.
6 De ordine eius ad alia sacramenta.
7 De institutione eius.
8 De durationeipsius.
9 De continuitate eius.
10 Vtrũ possit interari.
QVAESTIO LXXXV.
De pœnitentia secundum quòd est uirtus.
1 Vtrum pœnitentia sit virtus.
2 Vtrum sit uirtus specialis.
3 Sub qua specie uirtutis contineatur.
4 De subiecto eius.
5 De causa eius.
6 De ordine eius ad alias uirtutes.
De defectu pniæ.
QVAESTIO LXXXVI.
1 Vtrum omnia peccata mortalia per pniam auferantur.
2 Vtrum possint sine pœnitentia tolli.
3 Vtrum possit unum remitti sine alio.
4 Vtrum pœnitentia auferat culpam remanente reatu.
5 Vtrũ remaneant reliquiæ pctorum. (tũ est sacrm.
6 Vtrũ auferre pctũ sit effectus pniæ q̃tũ est virtus uel quã.
QVAESTIO LXXXVII.
De remissionem uenialium pecca torum.
1 Vtrum sine pœnitentia peccatum ueniale possit remitti.
2 Vtrum possit dimitti sine gratiæ infusione.
3 Vtrũ pcã uenialia remittant p aspersionem aquæ benedictæ & tunsionem pectoris, & oronem dñicam, & aliã hmõi.
4 Vtrum peccatum ueniale possit remitti sine mortali.
QVAESTIO LXXXVIII.
De reditu peccatorum per pœnitentiam dimissorum.
1 Vtrũ pcã q̃ pniam dimissa redeat simpliciter p sequẽs pctũ.
2 Vtrũ aliquo mõ p ingratitudinẽ redeat spãlius scdm q̃dam
3 Vtrum redeant in æquali reatu. (pcta.
4 Vtrum illa ingratitudo per quã redeunt sit spãle peccatum.
QVAESTIO LXXXIX.
De recuperatione virtutum per pœnitentiam.
1 Vtrum per pœnitentiam restituantur uirtutes.
2 Vtrum restituantur in æquali quantitate.
3 Vtrum restituatur pœnitenti æqualis dignitas.
4 Vtrum opera virtutum p peccatum sequens mortificentur.
5 Vtrũ opera mortificata per peccatum per pniam reuiuiscãt.
6 Vtrũ opera mortua, i. sine caritate facta p pniam reuiuiscant.
QVAESTIO XC.
De partibus pœnitentiæ in generali.
1 Vtrum pœnitentia habeat partes.
2 De numero partium eius.
3 Quales partes sint.
4 De diuisione eius in partes subiectiuas.

Quæstionum & articulorum tabulæ finis.

TERTIÆ PARTIS SVMMÆ
D. THOMAE AQVINATIS
INDEX COPIOSISSIMVS.

A

Abbas baculo, Canonicus libro, Episcopus annulo inuestitur. q 62.5.c.
Abel, Abrahæ, & Melchisedech sacrificio, comparatur Eucharistia in Missa. q 83.4.8m.
Ablutio manuum in missa fit ad decentiam, & ad significandam emundationem etiam a minimis peccatis. q. 83.5.1m
Ablutio pedum veteris testamenti, in nouo testamento prætermittitur, & retinetur lotio manuum. q. 83.5.1m.
Abraham primus inter antiquos promissionem accepit de Christo nascituro, & primus se a societate infidelium segregauit. q. 70.2.c.
Abrahæ & Dauid, Christus specialiter dicitur filius. q. 31.2.0.
Abrahæ descendentes decimati sunt in eo, præter Christum. quæ. 31.0.
Abrahę uide Abel Dauid.
Absolutio uniuersalis a culpa & a pœna fit in perceptione baptismi, & in martirio q. 68.2.2m.
Absolutio in publico facta, ut in Missa prima & completorio, non est sacramentalis. q. 84.3.1m
Absolutio sacerdotis, instrumentaliter remittit culpam. q. 84.3.3m.
Absolutionis sacramentalis forma, debet fieri per uerbum indicatiuum. q. 84.3.0.
Absolutionis sacramentalis forma, differt a forma baptismi & cõfirmationis, & est ista, ego te absoluo. q. 84.3.0
Abstractio circumscriptiua per intentionem a Deo uiso sicut est, est impossibilis, q. 3.3 c.
Abstractio scientię ex corporalibus, in statu innocentiæ non fuisset. q. 61.2.c.
Abstractio quantitatis mathematicæ non fit a materia intelligibili, sed à materia sensibili. q. 77.2.4m.
Abstractum & concretum in diuinis sunt idem realiter, & differunt secundum rationem. q. 17.1.c.
Accessus est prior recessu in ordine causę agentis & finalis, sed est posterior tempore & ex parte subiecti. q. 85.6.2m
Accidens non est ens sed entis, & est nobilius suo subiecto secundum quid, simpliciter autem est econuerso. quæstio. 1. 5.3m.
Accidens potest esse sine subiecto uirtute Dei. qõ. 75.5.0. & qõ. 77. 1.0.
Accidens non potest transire de subiecto in subiectum. q. 62.3.2. & q. 77.1.c.
Accidens potest esse subiectum accidentis, sed per substantiam. q. 77.2.1m.
Accidentia panis & uini sunt in sacramento altaris uirtute Dei, & ibi manent. q. 75.5.0. & q. 76 1.3m
Accidentia ista habent quantitatem pro subiecto q. 77.2.0.
Accidentia ista non sunt subiectiue in aere. q. 77.1.c.
Accidentia ista habent modum essendi, agendi, & patiendi substantię, ideo sine forma substantiali uirtute diuina possunt agere & pati quicquid poterat subiecta præexistens. quæst. 77.4.5. 6.7.8.0.
Accidentia ista immutant corpora exteriora, & possunt agere ad formam substantialem. q. 77.3.0.
Accidentia ista nutriunt q. 77.6.0.
Accidentia panis consecrati possunt frangi, nec tamen Christus frangitur. q. 77.0.
Accidentia uini consecrati possunt misceri cum alijs liquoribus. q. 77.8.0.
Accidentia ista corrumpi possant sicut & ante consecrationem dupliciter, scilicet per se, & per accidens. q. 77.4.0.
Accidentia ista sunt composita ex esse, & quod est. quæstio. 77. 1.4m.
Accidentis propria diffinitio non est ens in subiecto. sed est res cuius essentiæ competit habere esse in subiecto. quæstio. 77. 1.2m.
Accidentium sacramenti altaris operationes, quædam sunt naturales, & quædam miraculosæ. q. 75.6.3m.
Accidentium istorum quomodo ex eis possit aliquid generari, & quòd necesse est ex eis generari aliquid cum corrumpuntur. q. 77.5.0.
Accidentium istorum fractio tria significat. quæstio. 85.5.7m, 8m.
Accidentium istorum corruptio non est miraculosa, sed miraculum præsupponit. q. 77 4.3m
Accidentium istorum immutatio non facit ibi desinere corpus Christi, nisi qua corrumpetur substantia panis & uini si adesset q. 76.6.0 & q. 77.4.0.
Accidentaliter conuenit alicui quicquid aduenit ei post eius esse completum, nisi trahatur in communionem illius esse completi. q. 2.6 2m.
Acetum & vinum differunt specie. q. 74.5.2m
Acetum non potest naturaliter mutari in uinum. q. 74.5.2m.
Actio Dei est sua essentia. q. 9.1.1m
Actio formæ substantialis vel accidentalis, dependet a Deo q. 77. 3.2m.
Actio primi principij proprie dicitur operatio, non autem actiones secundorum, sed dicuntur operata. quæ. 19.1. 0.
Actio instrumenti duplex, scilicet secundum propriam formam, & ut mouetur a principali agente. quæstio. 13.1.c. & quæstio. 62.1.2m.
Actio prima est alia ab actione principalis agentis, secunda uero est eadem. q. 19.1 c.2m & 2.c.
Actio speciem habet a forma agentis. q. 19.1.3m.
Actio non attribuitur instrumento proprie, sed principali agenti. q. 13.3.c. & q. 15.9.1m.
Actio attribuitur instrumento sicut immediate agenti, sed principali agenti sicut in cuius uirtute agit instrumẽtum. q. 66.5.1m.
Actio principalis agentis & instrumenti, non potest esse eadem numero essentialiter. q. 19 1.c.
Actio est per aliquam formam. q. 19.2.3m.
Actio eadem ex diuersa intentione facta, potest esse bona & mala q. 82.5.3m.
Actio qualitatis quæ est ad formam substantialem, non fit nisi in uirtute formæ substantialis, nec ipsa forma est principiũ actionis nisi mediante qualitate q 77.3.3m
Actus dupliciter est alicuius potentiæ, scilicet elicitiue & imperatiue. q. 85.2.1m
Actus dicitur humanus a uoluntate, seu a ratione deliberata. q. 19 2.0.
Actus diuersi quorum unus est ratio alterius, non diuersificant. habitum. q. 8 5.2m
Actus sunt suppositorum, propositio ista deficit in speciebus sacramenti altaris. q. 77.3.c.
Adam in statu innocentiæ indigebat gratia. q. 61.2.1m.
Adam non poterat se transferre in aliam formam. quæstio. 13. 3.2m.
Adam habuit aliquid carnis & ossis quod non pertinebat ad integritatem personalem ipsius, & de ea formata est mulier. quæst. 31.5.2m
Adę pecca tum fuit superbia. q. 1.5.c.
Adę peccatum ad alios per carnis propagationem deriuatur. q. 19.4.1m.
Adæ peccatum originale quod est peccatum naturæ, deriuatum est ad posteros a peccato actuali ipsius, quod est peccatum personale. q. 8.5.1m
Adæ peccatum originale fuit in eo dupliciter, scilicet per modum actualis peccati, & per modum peccati quasi naturalis. q. 8.5.1m.
Admiratio est de aliquo nouo & insolito. q. 15.8.c.
Admiratio fuit in Christo. q. 15.8 0.
Adoptatio Dei facit adoptatum unum esse idoneum, sed adoptatio hominis præsupponit idoneum. q. 23.1.c.
Adoptatio conuenit tantum personæ. q. 23.4.1m.
Adoptio filiorum Dei est per conformitatem imaginis naturalem q. 3.5.2m & q. 45.4.c.
Adoptare conuenit toti trinitati, licet possit appropriari patri. q. 23.2.
Adoptare homines conuenit Deo 23.1.0.
Adoptare est admitere ex gratia ad participandum hæreditatem q. 23.2.c.
Adoptari conuenit soli creaturæ rationali, non omni, sed solum habenti charitatem. q. 23.3.0.
Adoptari conuenit etiam angelis, sed non primo. q. 23.3.2m.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Adoptius. uide Christus.
Adoratio imaginum Christi tradita est apostolis,& Lucas dicitur depinxisse imaginem Christi quæ Romæ habetur. quæstio. 25. 3.4m.
Adoranda est mater Christi hiperdulia,non autem latria. quæst. 25.5.o.
Adorandę sunt reliquiæ sanctorum dulia tantum.q.25.6.o.
Adorare imagines Christi licet nunc,non autem in ueteri testamento licuit facere quamcumque sculpturam adorandam q.25.3.1m.
Adorari debent deitas & humanitas Christi, una adoratione latriæ q.25.1.o.
Adorari debet tota trinitas,una tantum latria.q.25,1.1m.
Adorari debet humanitas Christi,ut unita uerbo latria, non autę secundum se,sed hiperdulia.q.25.2.o.
Adorari debet Deus latria propter deitatem,& dulia propter dominum.q.25.2.c.
Adorari debet persona Christi latria ratione deitatis, & dulia ratione humanitatis perfectæ omni munere gratiarum. quæstio. 25.2.c.
Adorari debent caro Christi & imago eius latria.q.25.3.o.
Adorari debet crux propria Christi eadem adoratione latriæ cum Christo,inquantum ipsum repręsentat, & tetigit membra eius, & eius sanguine est perfusa.q.25.4.o
Adorari debet imago crucis Christi in alia materia, puta lapidis uel ligni,latria,ut imago Christi tantum.q.25.4.o.
Adorari debent omnia alia Christi,ut claui,lancea,corona,prędepe,& huiusmodi, ratione contactus tantum. quæstio. 25. 4.3m.
Adorari non potest creatura latria, sine peccato. quæstio. 25.5. 6.o.
Aduentus Christi duplex,scilicet in carne,& ad iudicium.quæ. 1.6.3m.& q.36.1m.3m.
Aduentus primus fuit ad manifestanda ueritatem,ad liberandum a peccatis,& ad trahendum ad Deum.q.40.1.c.
Aduentus secundus erit manifestus,primus uero occultus. quæst. 36.1.3m.
Agens inquantum huiusmodi est in actu.quæstio .8.5.c.& quæst. 77.2.c.
Agens perfectum non impeditum,& cuius ratio non est successiua potest operari in primo instanti in quo est.q.34.2.1m
Agens duplex,scilicet principale,& instrumentale. q.49.6.c.104. & q.62.1.c.
Agens instrumentale est mouens motum. q.19.1.2m.
Agens secundarium non agit sine principali,sed ei cooperatur. q.71.4.c.
Agens instrumentale exequitur actionem principalis agentis per aliquam actionem propriam sibi,quæstio. 62.1.c.1m.& quæst. 64.5.c.
Agens principale agit secundum exigentiam suæ formæ, non autem instrumentale,quia agit ut motum ab alio. q.63.5.5m.
Agens omne præter Deum non attingit materiam primam , sed præsupponit eam.q.75.4.c.
Agere potest aliquid ultra speciem suam, non quasi uirtute propria,sed uirtute principalis agentis.q.77.3.3m.
Agnus iugiter oblatus mane & uespere, erat principale sacrificium ueteris legis.q.22.3.3m
Agnus paschalis fuit præcipua figura Eucharistiæ,ratione passionis Chri.q.73.5.c.& q.80.10.2m
Agnus paschalis fuit figura Eucharistiæ quantum ad tria quæ in ea continentur.c 73.6.o.
Agno paschali significabatur,quòd oblatio ueri agni,scilicet Christi,esset sacrificium consummatiuum omnium aliorum. q.22. 3.3m.
Agonia fuit in Christo secundum partem sensitiuam, non autem secundum rationem.q.18.6.3m
Agrestа est in uia ad generationem uini, ideo non est uinum.q. 74.5.3m.
Alimentum corporale conuertitur in substantiam aliti, sed alimentum spirituale conuertit hominem in seipsum. quæstio. 73.3.3m
Altare significat crucem Christi.q.83.1.2m
Altare significat Christum.q.83.5.2m
Altare debet esse lapideum.q.83.3.5m
Altare in ueteri lege fiebat in uno loco q.83.3.5m.
Alterum simpliciter,facit diuersitas accidentis,sed aliud secundū quid,idest secundum essentiam,facit diuersitas substantiæ,nisi adsit diuersitas suppositorum.q.17.1.7m
Amydum quia est ex tritico corrupto , non uidetur quod panis ex eo confectus possit fieri corpus Christi.q.74.3.4m.
Amor Dei est ad omnes homines quantum ad eorum naturam, sed odit quatum ad eorum culpam.q.49.4.1m
Angelus differt specie ab alio angelo.6.9.8.3m
Angelus non potuit peccare in primo instanti.q.34.3.1m.
Angelus non est minister alicuius sacramenti,nec alicuius rei sacramentalis.q.65.7.o.
Angelus non potest manducare sacramentaliter Eucharistiam,nec spiritualiter,sed Christum.q.80.2.o.
Angeli & homines ordinantur sub corpore ecclesiæ mystico.q. 8.4.c
Angeli & homines possunt illuminari a Christo dando eis gratiā & scientiam.q.8.4.c.3m.& q.13.2.o.
Angeli meruerunt in primo instanti suæ creationis. q.34.3.1m.
Angeli fuerunt ministri sacerdotij Christi.q.22.1.1m.
Angeli subsunt iudiciariæ potestati Christi.q.59.6.o.
Angeli essentia indiuiduatur seipsa.q.77.2.c
Angeli cognitio est duplex,scilicet matutina & uespertina.quæst. 9 3.c.
Angeli cognitio non est discursiua.q.11.3.3m.
Angeli apparitio in principio est cum terrore.sed bonus tandem consolationem facit,non autem malus.q.30.3.3m
Angeli apparitio facta mulieribus ad sepulchrum Christi, fuit primo per unum,deinde per duos.q 55.6.5m
Angeli peccatum est irremediabile,ideo eius natura non fuit assumptibilis a filio Dei.q.4.1.c.3m
Angelorum caput est Christus secundum quòd homo.q.8.4 o.
Angelorum apparitiones in ueteri testamento, ordinabantur ad apparitionem filii Dei in carne.q.30.3.c.
Angelorum corpora assumpta non habent uirtutes naturales, quas extendunt,nec operationes uitæ.q.55.6.2m.
Ex angelorum nominibus,proprietates & officia eorum accipiuntur.q 67.1.c.
¶ Anima est forma corporis dans ei esse,& esse corporeum,& esse animatum.q.75.6.3m
Anima sensitiua nobilior est in homine,quàm in brutis. q.2.2. 2m.& 5.1m
Anima dupliciter paritur,scilicet a lesione corporis, & a propria operatione.q.15.4.c.
Anima non mouetur, nisi per accidens.q.59.5.3m
Anima rationalis non recipit esse à Deo,nisi in corpore. q.8.4.o.
Anima rationalis in corpore constituta paritur dupliciter,scilicet passione corporali,& animali.q.15.4.c.
Est tota in toto,& tota in qualibet parte sui corporis q.46.7.c.
Nec est homo,contra Hugonem de sancto Victore.q.50.4.c.
Sed est propria forma corporis.& motor eius.q.8.2.c.
Anima in statu innocentiæ non perficiebatur quantum ad scientiam uel gratiam per aliquid corporale.q.61.2.c
Anima separata habet uoluntatem immobilem respectu finis q. 52.6.3m.& 7.3m
Anima separata,statim post mortem habet statum immutabilem q.59,5.1m.3m
Anima separata potest intelligere absque conuersione ad phantasmata.q 11.2.c.
Anima cuiuslibet beati naturaliter utitur discursu,q.11.3.3m,
Anima cuiuslibet sancti & latronis post mortem & descensum Christi ad infernum illustrabatur & fruebatur diuina gloria. q.52.4.1m.3m
Anima uide Potentia.
Anima Christi & diuinitas eius sunt in sacramento altaris ex naturali concomitantia q.76.1.1m
Anima Christi est nobilior angelis,non ex natura, sed ex sublimitate uirtutis.q.6.3.2m
Et est super omnes creaturas.q.59.6.3m
Et ea nihil fuit potentius simpliciter,sed aliquid fuit potentius ea secundum quid.q.14.2.3m
Anima Christi est instrumentum diuinitatis.q,13.2.2m
Et ut sic habuit instrumentalem uirtutem ad omnes mutationes miraculosas ordinabiles ad instaurationem rerum,non autem ad earum annihilationem q.13.2.c.3m.
Anima Christi per scientiam acquisitam scivit omne scibile per actionem intellectus agentis.non autem substantias separatas, nec singularia prætrita uel futura.q.12.1.o.
Anima Christi per scientiam inditam poterat intelligere conuertendo se ad phantasmata,& sine eis.q.11.2.o.
Anima Christi per scientiam infusam cognoscebat omnia cognoscibilia ab homine per lumen intellectus agentis,& omnia quę per reuelationem hominibus innotescunt.q 11.1.o.
Et per eam poterat cognoscere substantias separatas.q.11.1.2m.
Et etiam omnia singularia.q.21.1.3m
Anima Christi in uerbo non comprehendit diuinam essentiam. q.10.1.o.
Cognoscit tñ in eo omnia quę q̃nq; sunt,& etiā hominum cogitatus, non autem omnia quę sunt in potentia Dei.q.10.2.o.
Cognoscit etiam in uerbo omnia quæ Deus nouit scientia uisionis

uisionis, non autem omnia quæ nouit simplici intelligentia, q.10. 2.2m.
Et scit in eo infinita in potentia,non autem in actu,q.10.3.o.
In uerbo etiam comprehendit essentiam omnis creaturæ,& quicquid est in potentia eius,q.10.2.3.c.
Anima Christi,Vide.Potentia.
Animal duplex,uerum,& phantasticum,q.39.7.c.
Animalia inue. le propter suam teneritudinem ante. 8.dies non differebantur,q.70.3.3m.
Annihilare soli Deo conuenit,q.13.2.c.
Annunciatio Christi conuenienter facta fuit Beatæ uirgini, q.30. 1.o.
Annunciatio Christi conuenienter facta fuit per angelum , qui & in ordine archangelorum rationabiliter creditur supremus, q. 30.2.o.
Facta fuit conuenienter in specie & uisione corporali , quæst. 30. 3.o.
Et conuenienti modo & ordine,q.30,4.o.
Annunciationis dominicæ euangelium exponitur,q.30.4.o.
Antequam,importat ordinem ad futurum uere uel imaginarie, q. 28.3.1m.
Antichristus erit caput malorum omnium per fectione malitiæ, nō autem ordine uel influxu,q.8 8.o.
Apertio ianuæ regni cœlorum est remotio impedimenti gloriæ,q. 39.5.o.& q.49.5.o.& q.69.7.o.
Apostoli nullum sacramentum instituerunt,q.64.2.o.& quæst.72. 1.1m.
Apostoli ministrantes sacramenta,utebantur aliqua forma uerborum tradita a Christo,q.72.4.1m
Apostoli multa tradiderunt occulte non in scriptis,ut formas sacramentorum,q.25.3.4m.& q. 72.4.1m.
Apostol sunt baptizati baptismo Christi a Christo, q. 38. 6.2m.& q 84.7.4m.
Apostoli baptizabant per alios,sed prædicabant per se, quęst.67.2. 1m.
Apostoli confirmati sunt a Christo sine materia , sed non confirmabant alios communiter sine materia,sed non confirmabant alios communiter sine materia,quæst.72.2.1m.& 4.1m.
Apostolis missio spiritussancti facta est in specie linguæ igneæ, q. 39.6.4m.& q.72.2.1m
Apparitio dicitur a missione uisibili,& conuenit patri, non autem mitti,q 39.8.1m
Apparitio Christi postquam resurrexit,legitur facta duodecies, q. 55.3.3m.4m.& q.85 5.6.
Appatuit Christus in alia effigie,q.55.4.o.
Apparuit Christus post resurrectionem,ad probādum eam & identitatem resurgentis,q.55.6.c.
Apparuit Christus quibusdam post ascensionem in specie propria, q.57.6.3m
Appetitus concupiscibilis & irascibilis,obedit imperio rationis,q. 15.2.1m.& q.19.2.c.
Appetitus sensitivus inquantum obedit rationi potest dici rationalis,& uoluntas participative,q.18.2.c.
Appropriatur unitas patri,æqualitas filio,nexus uero spiritui sancto,q.58.2.3m
Aqua habet multas proprietates,q.66.3.c.
Aqua pluuiæ generatur ex uaporibus aqueis,& mixtorum ui naturæ resolutis in ueras aquas,ideo in ea potest fieri baptismus, q. 66.4.5m
Aqua uera exiuit de latere Christi in cruce,q.66 4.3m
Aqua benedicta non est sacramentum,sed dispositio ad sacramenta delens uenialia, & ordinata contra dæmones,& impedimentum sacramentorum,q.65.1.6m.8m
Aqua benedicta datur contra impugnatio nem exteriorem dæmonum & potest iterari,q.71.2.3m
Aqua non benedicta benedictæ addita,tota fit benedicta,q.77.8. 3m.
Aqua debet poni in calice,& parum,q.74.8.o.
Aqua non permixta uino,conficitur,licet non apponens peccet.q. 74.7.o.& q 83.6.4m.6m
Aqua artificiali in uino posita,licet fieri non debeat , conficitur, non autem in pane,q.74.7.3m
Argumentum dicitur dupliciter,scilicet ratio rei dubiæ, & signum euidens sensibile,q.55.5.o.
Ars non potest inducere formam substantialem,nisi uirtute naturæ,q.75.6.1m
Artis forma,est similitudo ultimi effectus intenti ab artifice, q.78. 2.c.
Artificialium formæ,sunt accidentia,q.66.4.c.
Ascendere in cęlum fuit conueniens Christo,q.57.1.6.o.
Ascendit Christus secundum utramque naturam , quæst. 57. 3.o.
Ascendit Christus propria uirtute utriusque naturæ , quæst. 57. 3.o.
Ascendit Christus super omnes cęlos,& super omnem creaturam , q.57.4.5.o.
Ascendenti Christo accreuit gaudium,quo ad modum, non autē quo ad essentiam gloriæ,q.57.1.2m
Ascensio Christi transcendebat communem hominum notitiam, quo ad terminum ad quem,solum,q.55.2.2m
Nec statim post resurrectionem facta fuit,propter fidem confirmandam,q.57.1.4m
Nec fuit in instanti,q.57.3.3m
Ascensio Christi fuit causa nostræ salutis,q.58.6.o.
Et aperuit nobis paradisum quo ad locum,non quo ad uisionem. q.49.4m
Ascensio Christi,uide.Conuersatio.Christus.
Assimilari possumus tripliciter filio Dei,q.23.3.c.
Assimilatio talis per charitatem perficit rationem adoptionis, q. 23.3.c.
Assumere dicit actum assumentis,& terminum,q.3.1.2.4.c.
Assumere proprie conuenit personæ,& non naturæ, q.3.1.2.3.o.
Assumere naturæ conuenit ratione principii tantum, sed personæ ratione principii & termini,q.3.2.o.&4.2m
Assumere natura posset,abstracta personaliter,q.3.3.o.
Assumere posset Deus naturam angelicam,sine corruptione personalitatis angelicæ,q.4.1.3m
Assumere & incarnari,potest conuenire cuilibet personę sine alia. q.3.4.5.o.
Assumere naturam humanam in omnibus suis suppositis,non fuit conueniens,q 4.5.o.
Assumens non est assumptum,uniens uero est unitum,q.2.8.c.
Assumens,scilicet persona est uniens, sed non econuerso , q.2.8. 3m.
Assumi conuenit naturæ,non personę.q.4.o.
Assumi potest eadem natura numero , a tribus personis, quæst.3. 6.o.
Assumi possunt duę naturę humanæ ab una persona,q.3.7.o.
Assumi non debuit natura humana immediate in Adam, q.4.6. 2m.
Assumi,conuenit naturæ humanę ratione sui & non ratione suppositi,ideo non conuenit Deo,q.16.4.3m
Assumpta est natura humana & unita,natura diuina est unita, sed non assumpta,q.2.8.c.
Assumpta est natura humana in indiuiduo,q.2.2.3m.& 5.2m.
Assumpta est natura humana conuenienter de stirpe Adę,q.4.6.o. & q. 1.1.o.
Assumpta est a filio Dei caro medi ante anima,& anima mediante spiritu,q.6.1.2.o.
Assumpta est caro Christi de Adā,de Dauid,& de Abraham.q.31. 1.2.o.
Assumpta est anima Christi & creata in eodem instanti, q.6.3.4.o. & q.33.1.2.3.o
Assumpta non fuit columba in unitatem personæ Spiritussancti,q. 39.6.2m.7.c.
Assumptam fuisse naturam humanam a uerbo Dei accidentaliter, est hęreticum,q.2.6.c
Assumptę sunt partes mediante toto,ordine intentionis,sed econuerso ordine exequutionis,q.6.5.o.
Assumpsit filius Dei naturam humanam cum omnibus perfectionibus suis,q.9.1 c.& q.18.1.2.o.
Assumpsit Deus conuenienter carnem de muliere,q.31.4.o.
Assumpsit filius Dei animam rationalem,q.5.3.4.o.
Assumpsit Christus corpus de muliere,& non attulit ipsum de cęlo,q.5.2.o.
Assumpsit Christus uerum corpus,& non phantasticum,q.5.1.o.
Assumpsit Christus naturam humanam integram & perfectam,q. 9.1.c.& q.18.1.2.c.
Assumpsit Christus partes unitas,q.2 5.c.
Assumpsit Christus oēs defectus naturales corporis,cōes toti naturæ humanę,sed nullum defectum contraxit,q 14.o.
Nec aliquem defectum animæ assumpsit aut contraxit, q.15.o.& q.31.7.o.
Assumptibilis est tantum natura humana sm̃ congruentiam,quæ libet uero natura de potentia Dei absoluta,q.4.1.
Assumptio dicit actionem uel passionem,secundum q̃ diuersi modi de aliqua respicit,& differt ratione ab unione & incarnatione, q.2.8.o.
Assumptio naturæ humanæ conuenientius facta est ad filium , q̃ ad patrem,uel Spiritumsanctum,q.3.8.o.
Assumptio Christi non fuit tantum per inhabitationem gratię,q. 2.6.c.
Assumptis duabus naturis humanis ab una persona,illa persona esset tantum unus homo,q.3.7.2m.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Assumptus non fuit homo a filio Dei, q.4.3.o.
Aue Maria exponitur usque ad ly, & benedictus, q.30.4.o.
Auersio & conuersio est in omni peccato mortali, q.86.4.c.& qõ. 88.1.c.
Augmentum formarum dupliciter terminatur, q.7.1.3c.
Aures. Vide. Baptizatus. Exotericus.
¶ Azimus panis puritatem significat, & tamen Græcus in eo conficiens peccaret, q.74.c.

B

BAptismara Pharisæorum erant uana, q.38.1.3m
Baptismus Ioannis fuit conueniens, q.38.1.o
Baptismus Ioannis nominatur ab ipso, q.38.2.1m
Baptismus Ioannis non erat per se sacramentum, sed quasi quoddam sacramentale disponens ad baptismum Christi, ideo aliqualiter pertineba, ad legem Christi, q.38.1.1m
Baptismus Ioannis fuit a Deo quo ad ritum, & a Ioanne quo ad effectum, q.38.2.o.
Baptismus Ioannis non fuit commendatus aliquo præcepto in sacra scriptura, quia parum erat duraturus, q.38.2.3m.
Baptismus Ioannis erat præparatorius ad baptismum Christi, q.38. 1.3.o.
Baptismus Ioannis erat quasi protestatio & professio pœnitentiæ, quam conferebat baptizando, q 38 3.1m.
Et non imprimebat characterem, q 38.6.c.
Nec in ipso remittebantur peccata, q.68.6.1m
Nec conferebat gratiam, q.38 3.o.
Nec ad ipsum admittebantur pueri, nec gentiles, q.38.4.3m
Baptismus Ioannis fuit præparatorius ad baptismum Christi, per exercitium actus, q.70.1.3m
Et cessauit Ioanne incarcerato, q.38.5.o.
Baptismus est sacramentum necessarium simpliciter & absolute, q.65.4.c.
Baptismus pluribus, sub his uerbis collatus, Ego baptizo uos, est baptismus, sed non debet fieri nisi necessitas cogat, q.66.5.4m. & q 67.6.2m
Baptismus non dicitur reiterare, si ille de quo dubitatur an sit baptizatus sub hac forma baptizetur, si non es baptizatus ego te baptizo, q 66.9.4m
Baptismus potest fieri per aspersionem, effusionem, & immersionẽ in aqua, & quomodo trina immersio non est de necessitate, aut debeat esse intenta uel non q.66.7.8.o.
Baptismus quo ad solemnitatem habet tempus determinatum q. 66.10.1m.
Baptismus non debet iterari, q.66.9.o.
Baptismus est sacramentum maximæ necessitatis, & sine eo, aut re, aut uoto suspiciendi si casu præueniatur morte, nullus potest saluari, q.68.1.2.o.
Baptismus fuit institutus quo ad ipsum sacramentum in baptismo Christi, & eius necessitas quo ad usum incepta fuit post passionẽ & resurrectionem, q 66.2.o.
Baptismus est protestatio & sacramentum fidei, q.66.1.1m. & q. 68.1.1m
Baptismus solemniter celebratus, debet sumi a Presbytero curato, uel eius Vicario, q.67.4.2m
Baptismus debet differri in adultis, ad probationem, instructionẽ, & reuerentiam, non autem in pueris, q.68. .o.
Baptismus est ianua omnium sacramentorum, q.68. 6.c.& q.73. 3.c.
Et per ipsum habemus introitum in regnum Dei, q.39.5.c.3m.& q.66.2.3m.
Et habet uim illuminatiuam & fœcundatiuam ad bona opera, q. 69.5.o.
Baptismus & circumcisio conferebant gratiam, sed baptismus copiosiorem, & ex sua uirtute ut instrumentum passionis Christi iam perfectæ, circumcisio uero ut signum futuræ, quæst. 70. 4 c.
Baptismus si fuisset ante passionem Christi, non introduxisset in regnum cœlorum, q.69 7.2m.& q.70.4 4m
Baptismus continet perfectionem salutis, non autem circumcisio, ideo baptismus omnibus populis proponitur, circumcisio uero soli populo iudæorum data est, q.70 2.3m.
Baptismus continet uirtutem Christi quæ est uniuersalis causa salutis omnium & remissionis omnium peccatorum, quæst. 70. 2.4m
Baptismus incorporat Christo corporaliter, fides autem mentaliter q.69.5.1m
Baptismus est sacramentum passionis & mortis Christi, quæst. 73. 3.3m

Baptismus configurat Christo passo & resurgenti, inquantum per ipsum homo moritur peccato, & incipit nouam uitam, quæst. 66.2.c.
Baptismus datus a meliori non est melior, quæst.64.1.2m.& q.82. 6.2m
Baptismus impedit peccata futura ne fiant, q.68.3.3m
Baptismus principaliter datur contra peccatum originale, quæst. 66.9 c.
Baptismus delet omnem culpam originalem, & mortalem, & quãdoque uenialem, q 69.1 o & q 87.3.2m
Baptismus statim tollit culpam originalis peccati & pœnam carentiæ uisionis diuinæ quæ respiciunt personam, non autem pœnalitates respicientes naturam, q.69.3.o.
Baptismus absoluit ab omni pœna, q.68.5.o & q.69.2.o.
Baptismus triplex, scilicet sanguinis, flaminis, & fluminis, q.66.11. 12.
Baptismus sanguinis liberat ab omni culpa & pœna, q.68.2.2m. & q.87.1.2m
Baptismus, Vide Apostoli, Chrisma, Confirmatio, Eucharistia, Fides, Immersio, Sanctificat, Satisfactio, Vnctio, Vox.
Baptismi diuersæ diffinitiones. q.66.1.o.
Baptismi forma quæ sit, secundum Latinos & Græcos, q.60.8.c.& q.66.5.o.& q 67.6.c.3m
Baptismi formæ addendo, & beatæ Mariæ, quasi aliquid operetur nomen eius, nihil agitur, si uero intendatur tantum, oratio eius prosit baptizato, ualet, q.60.8.c.
Baptismi formæ interruptio quæ baptizantis intentionem intercipit, tollit sacramentum baptismi, quæ uero baptizantis intentionem non discontinuat, sacramentum baptismi non tollit, q.60. 7.3m.8.o.
Baptismi materia est aqua etiam qualitercumque transmutata, dummodo non soluatur eius species, q 66.1 3.4.o.
Baptismi materia, non est aqua rosacea uel alchimica, sed bene aqua pluuialis, q.69.4.5m.
Baptismi materia remota, est aqua, proxima uero est ablutio, q.66. 1.o
Baptismi sermo dirigitur non solum ad homines, sed etiam ad creaturas insensibiles, q.66.5 3m
Baptismi ritus & solemnitas non sunt de necessitate, sed fiunt ad deuotionem, & instructionem, & contra dæmones, quæst 66. 10.c.
Baptismi causa duplex, s principalis, ideſt Trinitas, & instrumentalis, ideſt minister, q.66.5.c.
Baptismi causa principalis est passio Christi respectu ministri, quæ tamen est causa instrumentalis respectu sanctæ Trinitatis, q.66.5.5m.
Baptismi proprius minister est sacerdos, non autẽ diaconus nisi in necessitate, q.67.1.2.o.
Baptismi effectus duplex, scilicet character & gratia, q.68.8.c.& q.69.10.c.
Baptismi effectus duplex, scilicet per se, ideſt generatio in uitam spiritualem, & per accidens ideſt quem diuina uirtus in eo miraculose operatur, q 66.8.c.
Baptismi efficacia est ex passione Christi & a Spiritusancto, q.66. 10.1m.& 11.1m.& q.69.1.o.
Baptismi principaliter effectus est delere peccata, q.39.5.c.& 79.5. 1m.
Baptismi sacramentum sine charitate est opus Dei, ideo non est opus mortuum in ficto, q.69.10.1m.
¶ Baptismum, recipiens uel alia sacramenta a ministro malo non præsso, non peccat, nisi communicet ei in peccato, quæst.64.6. 2m.
Baptismum præcedit catechismus, q.71.1 o
Baptismo Ioannis, Christus uoluit baptizari, q.36.1.2.o.
Baptismo facto in mari, illa tantum aqua consecratur, quæ uenit ibi in usum, q.74 2.3m
Baptismo homines adoptantur in filios Dei, q.39.8.3m
Baptismo, homo generatur ad uitam spiritualem, q.66.3.c.& q. 67.3.7.c
Et fit membrum Christi, & incorporatur ei, q.68.1.c.1m. & 5.c. 1m.
Et in mortem Christi baptizatur, & ei commoritur & spelitur, q. 49.5.2m & q.51.ar 1.c.& q 68.5.7.c.
Baptismo fomes mitigatur, q 66.3.c.& q.68.4.3m
Baptismo, non remouetur fictio, sed per pœnitentiam sequentem q 69 9.2m & 10.2m 3m.
Baptizandi, sunt pueri, q 68 9.o.
Baptizandi non sunt pueri infidelium, inuitis parentibus, q.68. 10.o.
Baptizandi puerum causa, mater non debet occidi, sed mortua potest aperiri, uiuente prole in utero, q.68.11.3m.

Baptizandi

Baptizandi sunt amentes & furiosi natiuitate & continue, non autem alii, nisi quando habentes usum rationis hoc uoluntquæs. 68.12.o.
Baptizandi non sunt dormientes, nisi propter periculũ, & prius uoluerint. q.68.12.3m.
Baptizando si baptizandus moriatur salutem consequitur propter desiderium baptismi. q,68.27.9.o
Baptizando non dicitur in nominibus, sed in nomine. quæstio. 66.5.6.
Baptizandis adultis, fides est necessaria quo ad gratiam, non quo ad caracterem. q.68.8.o.
Baptizandus habens usum rationis tenetur habere rectam fidem & contritionem quo ad remissionem peccatorum, intentioné uero quo ad sacramentum q.68.7.2m.& q.86.2.1m.
Baptizans malus existens peccat mortaliter, nisi in necessitate & sine solemnitate. q.64.6.3m.
Baptizare in nomine trinitatis non sufficit, nisi Trinitas exprimatur. q 66 6.o.
Baptizare in nomine genitoris, uel si proferantur alia nomina personarum proptia, nihil agitur. q.80.7.2m. & q.66.57m.
Baptizare in nomine Christi, non est baptismus, nisi reueletur, sicut apostolis. q.66.6.o.
Baptizare potest esse tam masculus quàm femina in necessitate, si desit minister aptior. 2.67.3 4.5.o.
Baptizare potest in necessitate, qui non est baptizatus etiam in fide lis, dummodo in forma ecclesiæ baptizet. q.67 5.o.
Baptizare seipsum non licet, tamen propter fidem & desiderium susciendi baptismum saluaretur. d.66.5.4.& q.68.2.7.o.& q. 82.4.2m.
Baptizari tenetur omnes. q.68.1.2.o.
Baptizari possunt plures ab uno, si sit necessitas, plures tamen non possunt eundem baptizare, q.66.5.4m.& q.67.6.o.
Baptizari non debet manens in proposito peccandi. quæstio. 68.4.o.
Baptizari non debet puer existens in utero matris. q.68.1 1.o.
Baptizari debet puer apparente aliquo membro si imminet periculum, tamen rebaptizandus est, nisi sit caput. q. 66.7.3m.& q. 68.11.4m.
Baptizari non debent bruta animalia. q.68.12.2m.
Baptizati sunt multi a Ioanne, præter Christum, non autem omnes. q.38.4.o.
Baptizari baptismo Ioan. baptizari tenebantur baptismo Christi. q.38.6.o.
Baptizati tenentur restituere male ablata. q 68.5.3m.
Baptizati ab heretic s in forma ecclesiæ, nõ debent rebaptizari. q. 66.9.2m.
Baptizatis rite etiam pueris conferuntur gratia & uirtutes. q.69. 6.o.
Baptizatis pueris æqualis gratia confertur, sed adultis inæqualis, secundum gradus deuotionis q.69 8.c.& q.89.2.2m.
Baptizat s fit triplex unctio. q.66.10 2.m.& q.72.11.3m.
Baptizatis datur uestis alba. q.66.10 3m:
Baptizato Christo, nullus ipsum de fonte suscepit, quia non est baptizatus ut ipse regeneraretur, sed ut alios regeneraret, ideo nõ indiguit pedagogo. q.67.7.1m.
Baptizato Christo. aperti sunt cæli q.39.5.o.
Et audita est uox patris. q.39.8.o.& q.45.4.o.
Et apparuit Spiritussanctus in specie columbæ. q 39.6.o.
Baptizatorum a Ioan. Christus nec primus, nec ultimus debuit esse. q.39.3 4m.
Baptizatus fuit Ioannes a Christo. q.58.6.3m.
Baptizatus fuit Christus in Iordane, quia per ipsum fuit introitus in terram promissionis. q.39.4.
Baptizatus debet leuari de fonte ab aliquo, & a docto in diuinis immineute periculo. q.67.7.o.q.5.1m.
Baptizatus instrui debet de fide a leuante de fonte si sint inter infideles, uel nisi parentes suppleant. q.67.8.o.
Baptizatus ascribitur ad duo, scilicet ad aggregationem fidelium & ad sacramentorum participationem. q. 63.6.c & q.66.2.c.& q. 70.1.c.
Baptizatus participat totaliter uirtutem passionis Christi, & consequitur remissionem reatus totius pœnæ. q 88.4.3m.
Baptizatus baptismo flaminis consequitur omnium peccatorum remissionem q.69.1.2m.& q 4.2m.
Baptizatus linitur sputo in auribus & naribus, & sal in os eius mittitur, q.71.2.3.c.
¶ Bartholomeus miraculose occultabat se, & se ostendebat sicut uolebat. q.54.1.2m.
¶ Beatitudo hominis perfecta consistit in uisione Dei per essentiã, q.52.5.c.
Beatitudo est principaliter in anima, secundario in corpore. q. 1510.o.
Beatitudo animæ redundat in corpus. q.57.3.c.
Beatitudo est naturaliter appetibilis. q. 8.1.3m.
Beatitudinem ante passionem Christi nullus potuit habere, licet sancti partes meruerint eam per fidem passionis Christi quo ad propriam personam, non quo ad naturam communem. q. 49.5.1m.
Beatorum dignitas in anima & in corpore erit secundum gradus meritorum, non secundum diuersitatem sexus. quæstio 55.1.3m.
Beatorum gloria excedit omne bonum præsentis uitæ. quæstio. 45.6.3m.
Beneficia Dei tota, singulis hominibus sunt exhibita. quæstio. 1. 4.3m.
Bibere pluries in die, non frangit ieiunium q.80.3 4m.
Blasphemia in spiritum sanctum quæ dicitur finalis impenitentia est peccatum omnino irremissibile, illa uero quæ est ex certa malitia, aut ipsius Spiritussancti dicitur non remitti, scilicet de facili. q.86.1.3m.
Bonitas Dei est sua essentia. q.1.1.c
Bonum duplex, scilicet commutabile, & incommutabile. q.85.4. c.1m.
Bonum duplex, scilicet simpliciter, & secundum quid quæstio 11.5.3m.
Bonum plura requirit ad sui constitutionem, quàm malum. q. 90.2.3m.
Bonum unius hominis continuatur alteri per charitatem, & per intentionem facientis. q.82.6.c.& 3m.
Bona exteriora sunt bona secundaria, non autem principalia q. 15 6.3m.
Bona spiritualia possunt simul a pluribus possideri, non autẽ corporalia. q.23.1.3m.
¶ Brutum, uide Baptizari. Eucharistia. Miracula.

C

Cæducus morbus impedit a celebratione. q.82.10.3m.
¶ Caymuerbum reprobatur. q.84.10.c.
¶ Calix debet esse de auro, uel argento, uel stanno. q.85.3. 6m.
¶ Calor disponens ad formam ignis, manet post aduẽtum eius quasi quidam effectus talis formæ q.2.3 2m.
Calor & aliæ qualitates tangibiles erunt in corpore glorioso ex natura sua. q.54.2 2m.2m.
Caluariæ locus dicitur communis locus decollatorum, non a capite Adæ ibi sepulti q.46.10,3m.
¶ Capacitas duplex, scilicet naturalis potentiæ & obedientialis. q. 1.3.3m.
Caput ad alias partes corporis habet ordinem, perfectionem, & & uirtutem influendi. q.8.1.8.c.
Caput influit in alia membra dupliciter, scilicet intrinsece & extrinsece. q.8.6.7.c.
Caput est a quo uirtus, motus, & gubernatio cæterorum membrorum pendet. q8.1.c.
Caput est in quo uigent omnes sensus. quæstio. 8.1.c. & quæ. 66. 7.3m.
Caput ecclesiæ, hominum, & angelorum, est Christus. quæst. 8.1. 3.4.o.
Caput esse ecclesiæ est proprium Christo. q.8.6.o.
Caput malorum est diabolus. q.8.7.o.
Caput esse malorum conuenit Antichristo. q. 8.8.o.
Caput, uide. Angelus.
¶ Character est spiritualis potestas ad aliquas sacras actiones ordinata. q.63.2.o.& q.72.5.c.
Character non est proprie in genere, nec in specie, sed reductiue. q. 63.2 c.
Character est sacramentum & res sacramenti. quæstio. 63.3.2m. 6.3m.
Et habet rationem signi, ratione sacramenti sensibilis & ratione ne configurationis. q.63.2.2m.& 2.4m.
Et est participatio sacerdotij Christi q.63.3.c.
Et indelebiliter manet in anima. q.62.5.o
Character non fuit in Christo. q.63.5.c.
Et tamen Christus est character patris. q.63.1.2m.
Character baptismi est alius a caractere confirmationis & ordinis. q.63.6.o.
Character baptismi est potentia passiua, confirmationis autem & ordinis est potentia actiua. q.63.2.c.
Character est a solo Deo tanquam a principali agente, sed abhominẽ sicut a ministro. q.74.1.c.
Character sacramentalis est proprie character Christi. q.63 3.o.
Et secundum omnes imprimitur in quibusdam sacramentis. q. 63.1.o.
Et imprimitur solum in sacramentis nouæ legis. q.62.6.3m. & q. 63.1.3m.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et imprimis solum in tribus, scilicet in baptismo confirmatione. & ordine. 6.0.
Character est potentia spiritualis. q. 63. 2. c.
Et ipsum deputatur fideles ad actus conuenientes presenti eccle sie. q 63. 1m. 2 & 2. c
Character est in anima sicut quædam uirtus spiritualis & instrumentalis emanans a Deo. q. 63 2 c. & 5. 1m. 2m. & q. 64. 1. c.
Character est subiective in potentia animæ, & non immediate in essentia eius. q 63. 4. 0.
Character, uide Baptismus. Milites Sacerdos. Sacramenta.
Character bestiæ est obstinata malitia, uel professio illiciti cultus. q. 63. 3. 3m.
Characteris diffinitio. q 63. 3. 0.
Characterem baptismi non habens, nullum alium potest recipere q. 72. 6 0.
Characterem ordinis uel baptismum, nec ordinans nec baptizans potest auferre q. 82 8. 2m.
¶ Charitas quantumcunque minima, potest resistere cuilibet tentationi. q. 62. 6. 3m. & q. 70. 4. c.
Charitas datur secundum mensuram subiecti. q 69. 8 3m.
Charitas non potest esse sine gratia. q 79. 1. c.
Charitas de se præseruata peccato, sed habens eam peccat ex mutabilitate liberi arbitrii. q. 79. 6. 2m.
Charitas imperat omni uirtuti, ideo potest dici uirtus generalis. q. 85. 2 1m.
Charitatis præcepta, fundant omnia præcepta moralia. q. 47. 2. 1m.
Charitatis actus est duplex, scilicet elicitus & imperatus. quæst. 85. 2. 1m.
Charitatis effectus est uita spiritualis, & Dei coniunctio. quæst. 89. 6. c.
Charitatem uel gratiã nullus potest cognoscere se habere per certitudinem. q. 80. 4. 5m.
Caro dicitur tripliciter, s. natura culpa, & corruptio carnis. q. 54. 3. 1m.
¶ Cathechismus est quoddam sacramentale pertinens ad solemnitatem baptismi. q. 67 3 2m.
Cathechismus pertinet ad sacerdotem principaliter, ad lectorem vero secundario. q. 67. 3. 2m. & q. 71. 2. 4. 0.
Cathechismus est instructio credendorum explicite, præcedens baptismum. q. 71. 1. 0.
Cathechismus, uide Instructio.
Cathechizandi sunt pueri. q. 71 1. 2m. 3m.
Causa proxima est a qua denominatur effectus. q. 4. 1. 1m.
Causa alicuius effectus dupliciter, s. directe ad illum agendo, & indirecte non impediendo, cum possit. q. 47. 1. c.
Causa naturali & sufficienti posita, ponitur effectus, sed non posita causa uoluntaria. q. 56. 1. 1m.
Causa continet effectus multis modis. q. 62. 3. c. & 4. c.
Causa primo operatur in sibi propinquius, & per illud in alia. qu. 56. 1. c.
Causa efficiens non potest esse posterior effectu ordine durationis, sicut finalis. q. 62. 6. c.
Causa principalis non potest proprie dici signum sui effectus, sed tantum causa instrumentalis. q. 62. 1. 1m.
Causæ principali assimilatur effectus, non causæ instrumentali. qu. 62. 1. c.
¶ Cæcus miraculose illuminatus, naturaliter uidet. quæstio. 77. 4 3m.
Cœli partem non oportet esse superiorem Christo, sed Christus & corpora gloriosa sunt supra omnes cœlos. quæstio. 57 4 c. 1m.
¶ Cœna Christi fuit luna quartadecima, sed passio eius fuit luna quintadecima. q. 44 2. 2m. & q. 46. 9. 1m.
Cœna. uide Eucharistia.
Centurio & Petrus reueriti sunt Christum ex humilitate, Zacheus autem examore. q. 80. 10. 3m.
Chrisma benedici debet ab Episcopo in cœna domini. q. 72. 3. 0. & 12. 3m.
Chrisma non est de necessitate baptismi, sed quodammõ perficit ipsum. q. 66. 10 2m.
Chrisma admixtum aquæ, nõ tollit quin in ea possit fieri baptismus. q. 66. 4 2m.
Chrismate signatur in fronte confirmandus duplici ratione. qu. 72. 9. c.
Cibi usus de se non est peccatum, aliquis tamen prohibetur propter significationem. q. 40. 4. 2m.
Cicatrices apparebunt in corpore Christi in iudicio. q. 54. 4 c.
Cicatrices cum quibus Christus surrexit, semper erunt in corpore eius fulgentes. q. 54. 4. 0.
Cicatrices semper erunt in corporibus gloriosis martyrum. quæst. 54. 4. c
Circuncisio erat sacramentum præparatorium ad baptismum, minus tamen expresse figurans eum quo ad exteriora, quàm columna nubis, & transitus maris rubri, quæ tamen non erant sacramenta. q. 70. 1. 2m.
Circuncisio erat præparatoria baptismi quo ad professionem fidei baptismus uero Ioannis quo ad exercitium actus. quæstio. 70. 1. 3m.
Circuncisio erat quædam professio fidei Christi, aggregans antiquos collegium fidelium præparatoria & figura baptismi. q. 70. 1. 2. 0.
Circuncisio est quædam protestatio legis implendæ. quæstio. 40. 4. c.
Et erat necessaria ad distinctionem & significationem. quæstio. 70. 1. 0.
Et debuit differri usque ad tempus Abrahæ. q. 70. 2. 0.
Et debuit dari ante legem moysi. q. 70. 2. 2m.
Et necessario fiebat octauo die, non autem ante, etiam imminente morte. q 70. 3. 3m.
Et prætermittens eam in deserto excusabantur, nisi ex contemptu prætermisissent. q. 70. 4. 3m.
Nec fit tunc, nec antiquitus, cum cultro lapideo, nisi in quibusdã famosis circuncisionibus. q. 70 3. 2m.
Circuncisio necessario fiebat in membro generationis, quæstio. 70. 3. 1m
Et data fuit conuenienter soli populo Israel. q. 70. 2. 3m
Et solis maribus data fuit. q. 70. 2. 4m.
Circuncisio conferebat gratiam. quo ad omnes effectus positiuos & priuatiuos. q. 62 6. 3m. & q. 70. 4. 0.
Et non imprimebat characterem, nisi in corpore. q. 70. 4. c. & q. 72. 5. 3m.
Circuncisio si post passionem Christi haberet locum, introduceret in regnum. q. 70. 4. 4m
Circuncisio principaliter tollebat peccatum originale, & consequẽter quodlibet aliud. q. 70. 4. 0.
Sed ante circuncisionis institutionem, homines saluabantur per solam fidem. q. 68. 1. 1m. & q. 70. 4. 1m.
Circuncisionem non habentes si in deserto mortui sunt, eadem ratio est de his, & de eis qui moriebantur ante octauum diem tempore legis. q. 70. 4. 3m.
Circuncisus est Christus multiplici ratione. q. 37. 1. 0
Circuncisio, uide, Iustificatio.
¶ Clamor Christi in cruce fuit miraculosus. q. 47. 1. 2m.
Claritas corporis glorioſi, erit a gloria animę. q. 45. 2. c. & q. 54. 2. 1m. 2m.
Claritas Christi transfigurati fuit claritas gloriæ quantum ad essentiam, sed non quantum ad modum essendi, quia non fuit per modum permanentis. q. 45. 2. 0.
Claritas, uestimentorum Christi significat claritatem sanctorum, q. 45. 2. 3m.
Claritate tantum, fuit transfiguratio Christi, & non secundum aliam dotem. q. 45. 1. 3m
Claritatem sui corporis, beati possunt ostendere & occultare. q. 54 1. 2m. 3m & 2. 1m
Clauium usum non habent scismatici, hæretici, suspensi, degradati, excommunicati. q. 64. 9. 2m. 3m. & q. 82. 9. 0.
Clausio paradisi duplex, scilicet per peccatum originale, & actuale. q. 52. 5. c.
¶ Cognitio est duplex, scilicet naturalis, & per gratiam, quæstio. 55. 1. c.
Cognitio duplex, scilicet inueniendo & addiscendo. quæstio. 9. 4. 1m.
Cognitio singularium pertinet ad perfectionem animæ intellectiue, secundum cognitionem praticam, quæstio. 11. 1. 3m.
Cognitionis perfectio duplex, scilicet ex parte cogniti, & ex parte cognoscentis. q. 10. 4. 1m
Cognoscitur unumquodque inquantum est in actu, quæstio. 10 3. c.
¶ Columba habet septem proprietates, quibus septem dona Spiritussancti designat. q. 39. 6 4m
Columba apparens super Christum baptizatum, solum Spiritum sanctum demonstrauit. q. 39. 8 2m
Et in specie eius apparuit Spiritussanctus, scilicet propter quatuor q. 39. 6. 4m.
Columba illa fuit uerum animal. q. 39. 7. 0.
Columba illa, peracto misterio, cessauit ut flamma quæ in rubo apparuit moysi. q. 39. 6. 2m.
Columba. uide Assumpta. Turtur.
Comestio Christi post resurrectionem uera fuit, angeli uero non q. 54. 2. 3m. & q. 55. 6. 1m
Comẽdens Dauid panes sanctos, excusatur propter necessitatem. q. 40. 4. 3m.

Commutatio sicut est in beneficiis, rependendo gratiam, sic & in offensis puniendo. q. 85. 3. 3. 3m.
Comprehendere diuinam essentiam, nullus intellectus creatus potest. q. 10. 1. 0.
Comprehensor simul & uiator, Christus fuit. q. 15. 10. 0.
Commune semper est prius proprio eiusdem generis, non autem si sint diuersorum generum. q. 7. 13. 2m.
¶ Concepta fuit beata virgo ex semine viri. q. 27. 2. 4m.
Concepta fuit beata virgo, in peccato originali, q. 27. 1. 3m. & 2. c. 2m.
Et ideo Romana ecclesia non celebrat festum conceptionis beatæ Mariæ, tolerat tamen consuetudinem quarundam ecclesiarum illud celebrantium pro sanctificatione eius. q. 27. 2. 3m.
Conceptio Christi habet tria priuilegia a Spiritusancto, quæst. 32. 4. 1m.
Conceptio Christi spiritualiter attribuitur Spiritui sancto, licet sit a tota trinitate. q. 32. 1. 0.
Conceptio Christi est de Spiritusancto efficienter ratione corporis, & consubstantialiter ratione uerbi. q. 32. 2. 0.
Conceptio Christi fuit in instanti. q. 33. 1. 2. 3 0.
Conceptio Christi cum dicitur factam ex muliere, more loquitur hebræorum qui dicunt mulieres, non uirginitate corruptas, sed fœminas. q. 28 1. 3m.
Conceptionis Christi fidem habuit beata uirgo, quæstio. 30. 1. c. 2m.
Conceptionis Christi materiam beata uirgo præparauit actiue, & tamen in ipsa conceptione nihil actiue operata est. quæst. 32. 4. ũ.
Et Christus in primo instanti suæ conceptionis fuit perfectus secundum animam, & figuram corporis, non autem secundum quantitatem. q. 33. 2. 0.
Et ipse Christus in primo instanti suæ conceptionis, fuit sanctificatus quo ad animam & corpus. q. 34. 1. 0
Et in eodem instanti habuit usum liberi arbitrii, & operationem tactus. q. 34. 2 0.
Et habuit plenitudinem gratiæ & cognitionis. q. 34. 2 2m. & q 72. 1. 4m.
Et habuit maiorem gratiam omnibus comprehensoribus, quæst. 34 4. c.
Et meruit, & in eo comprehensor fuit. q. 34. 3. 4. 0.
Et gloriam immortalitatis suæ quam in primo instanti, suæ conceptionis meruit, potuit etiam mereri per actus sequentes, non non ut magis esset debita, sed ut pluribus causis debeatur ei, q. 34. 2. 1m & q 49. 6 2m & q 59. 3. c.
Conceptus est Christus miraculose ex perpetua uirgine, non ex uiri li semine. q. 28 0. & q. 31 5.
Conceptum proprie dicitur corpus Christi, ex Spiritusancto, & non de Spiritusancto. q 32. 2. m.
¶ Concupiscentia est naturalis homini, tantum ut recta secundum rationem. q 15. 2. 2da.
Confessio peccatorum duplex, s. interior Deo, & exterior sacerdoti. q. 68. 6 c. 2m.
Confessio de mortalibus requirit, quòd homo proponat ab omnibus & singulis peccatis mortalibus abstinere, quæst. 87. 1. c. 3m
Confessio ante introitum Missæ significat emundationem etiam animis peccatis. q. 83. 5. 1m.
Confessio peccatorum exterior, non est necessaria ante baptismum sed bene interior. q. 68. 0
¶ Confirmata fuit beata uirgo per secundam sanctificationem in bono, ita quòd non poterat flecti in contrarium. quæst. 27. 5. 2m.
Confirmatio est sacramentum. q. 72. 1. 0.
Confirmatio est efficacius sacramentum baptismo ad perficiendum in bono, baptismus uero ad removendum malum. quæ 72. 11. 2m.
Confirmatio est spirituale augmentum, promouens hominem in spiritualem ætatem perfectam. q. 72. 1. 5. c.
Confirmatio non est de necessitate salutis. q. 65. 4. c.
Confirmatio fuit immediate instituta a Christo. q 72. 1. 1m.
Confirmatio confertur tantum ab episcopis. q. 72. 11. 0.
Et conferri potest a sacerdote ex commissione solius Papæ, non autem a diacono. q. 72. 11. 1
Confirmatio debet dari cuilibet baptizato cuiuscumque ætatis sexus uel conditionis, & morienti. q. 72. 8. 0.
Confirmatio datur tantum in fronte. q. 72. 9. 0.
Confirmatio roborat hominem contra alios, Eucharistiæ in se. q. 72. 9. 2m.
Confirmatio perficit effectum pœnitentiæ & baptismi, quæst. 72. 7. 2m.
Confirmatio confert excellentiam hominis ad se, non autem ad alium, sicut ordo. q. 72. 8. 1m.

Confirmationis propria materia est Chrisma. q. 72 2. 0.
Confirmationis sacramentum habet determinatam formam q 72. 4. 0.
Confirmationis sacramentum, Christus non debuit sumere, q. 72. 1. 4m.
Confirmationis effectum nullus consequitur sine uoto eius. q. 72. 6. 1m.
Confirmationis effectum quidam miraculose accepetunt, antequã baptizarentur. q. 72 2. 1m. & 4 1m. & 6 1m.
Confirmationi competit perfectio ad quam homo perducitur per augmentum, Eucharistiæ uero illa quæ est alicuius extrinseci hominem conseruantis. q. 73. 1. 2m.
Confirmans & confirmandus debent esse in gratia & debent esse confessi & ieiuni de consilio. q. 72. 7. 2m. & 12. 2m.
Confirmans & ordinans imponit manus. q. 84. 4. c. 2m.
Confirmandus debet teneri ab alio confirmato cuiuscumq; ætatis uel sexus. q. 72. 10. 0
Confirmatus existens in peccato mortali cuius conscientiam non habet, uel cuius non est plene contritus, dummodo non sit fictus, consequitur remissionem peccatorum, quæst. 72. 7. 2m.
Confirmato confertur plenitudo gratiæ, & Spiritussancti, quæst. 72. 1. 0.
Confirmato datur potestas spiritualis ad pugnandum contra hostes fidei uisibiles. q. 72 5. 0.
Confirmati confirmantur & conhgurantur Christo. q. 72. 1. 4m. & 4. 3m.
Confirmati gratiam habentes, consequuntur plenam remissionem peccatorum. q. 72. 7. 2m.
Confirmati decedentes maiorem gloriam consequuntur, sicut & hic maiorem obtinent gratiam. q. 72. 8. 4m.
¶ Consecratio templi altaris, uestium & uasorum non sunt sacramenta, sed sunt dispositiones quædam ad sacramenta. quæst. 65. 1. 5m.
Consecratio domus significat sanctitatẽ ecclesiæ, altaris uero Christi. q. 83. 3. 2m. 4m.
Consecratio altaris & ecclesiæ fit multiplici ratione, quæst. 83. 3. 0.
Consecratio altaris non debet fieri sine reliquiis martyrum. q. 83. 3. 2m.
Consecratio ecclesiæ non debet reiterari, nisi exustæ, uel pollutæ sanguine, uel semine. q. 83. 3 3m.
Consecratio ecclesiæ uel altaris si fuerit dubia tunc debent consecrari. q. 83. 3 3m.
Consecratio quælibet est indelebilis permanentibus rebus consecratis. q. 76. 6. 2m. & q. 82. 8. c. & q 83. 3. 3m.
Consecratione, res inanimatæ adipiscentur quandam spiritualem uirtutem, qua fiunt aptæ ad diuina. q. 83. 3. 3m 4m.
Consecrare omnia soli episcopo conuenit, Eucharistia excepta. q. 82. 1. 4m. & 3. 3m.
Consecratæ ecclesiæ ligna non debent cedere ad usum laicorum, sed monasterij uel comburi. q. 83. 3. 3m.
Consecratæ res uetustæ (ut pallæ) debent comburi, & cineres reponi honeste. q. 83. 3. 3m.
Consecratio Eucharistiæ potest fieri a malis sacerdotibus etiam ab ecclesia præcisis, sed peccant grauiter. q. 64. 9. 2m. 3m. & q. 82. 5. 7. 8. 9. 0.
Consecrans propter malum finem, peccat, sed perficit sacramentũ. q. 64. 2. 2m.
Consecrans tenetur sumere Eucharistiam sum utraque specie, quo uescumq; celebrat. q 80. 12. 0. & q 82 4. 0.
Consecrans quid agere debeat si ante uel post consecrationem perceperit aquam non esse in calice. q. 83. 6 4m.
Consecrans Eucharistiam ficte, grauius peccat quàm indigne sumens eam. q 80. 6. 2m.
Consecratione panis & uini facta, non manet forma substantialis eorum. q. 75. 6. 0.
Sed conuertitur forma panis in formam corporis Christi, q. 75. 6, 2m.
Et quantitas panis & uini manet, sicut cætera accidentia. quæst. 76 1. 3m.
Consecratione sanguis facta uinum aliud immissum non commiscetur ei, nisi fiat tanta permixtio quòd sanguis, Christi designat ibi esse, nec est simile de aqua benedicta, quæst. 77. 8. 0.
Consecratione corporis Christi facta, si sacerdos deficiat debet per alium supplerj, non autem si ante. q. 83. 6. 1m.
Conseruare res ne in nihilum decidat, soli Deo conuenit, qu. 3. 2. c.
Consilium sine dubitatione conuenit Christo. q. 11. 3. 1m.
Contemptus maior de Deo per peccatum, maiorem reatum incurrere facit. q. 88. 3. c. 1m.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Contrahi dicitur quod simul cum sua causa ex necessitate trahitur q. 14.3.c.
Contraria possunt ineſſe eidem, non secundum idem, quæst. 46. 81m.
Contrarijs composita, necessario dissoluuntur, q. 14.2.c.
Contrariorum, unum est causa alterius per accidens tantum, q. 50. 1.3m.
Contritio debet esse de singulis peccatis mortalibus, quæst. 87. 1.c. 1m.
Contritio de uenialibus non requirit propositum non peccandi, q. 87.1.1m.
Contritio uirtualis & non habitualis, requiritur ad remissionem venialium, q. 87. 1.o.
Contritio non semper delet omnem pœnam, q. 86.4.o.
Contritionis dolor duplex, scilicet sensitiuus, & intellectiuus. q. 84. 8.9.o.
Conuersatio Christi cum discipulis ante ascensionem fuit crebra, q. 55.3.3m.
Conuersatus est Christus inter homines, q. 40. 1.o.
Et secundum uitam auferam & pauperem, q. 40.2.3.o.
Et secundum legis præcepta, q. 40.4.o.
Conuersio potest esse sine auersione, ut in peccato ueniali. quæst. 86. 4.c.
Conuersio panis in corpus Christi differt ab alijs, q. 75.4.8.o.
Et est supernaturalis, q. 75.5.o.
Et difficilior creatione, q. 75.8.3m.
Et fit tantum in ultimo instãti prolationis totius formæ, q. 75.7.o. 1.q.78.4.3m.
Et impossibile est ordinem substantiarum, q. 75.4.1m.
Nec est formalis, sed substantialis, ideoque dicitur transubstantiatio, q. 75.4.o.
Conuersione panis in Corpus Christi facta, Christus nullo modo mutatur. In conuersionibus uero naturalibus subiectum semper mutatur, q. 75.4.o.
Nec substantia panis annihilatur, nec conuertitur in præiacentem materiam, q. 75.3.o.
Sed conuertitur tota substantia panis in totum corpus Christi, quæst. 75.4.o.
Cor est prima pars uirtute in ordine partium animalis, quæst. 90. 3.3m.
Cornelius & similes ante baptismum habuerunt gratiam & uirtutes per fidem & desiderium baptismi, implicite uel explicite, q. 69.4.2m.
Corporale debet esse album & lineum, q. 83.3.7m.
Corpora plura possunt esse in eodem loco, uirtute Dei, non naturaliter, q. 54.1.1m. q. 57.4.3m.
Corpora gloriosa erunt palpabilia, sicut corpus Christi post resurrectionem, & habebant qualitates tangibiles, quæst. 54. 2.2m.
Corpora gloriosa erunt colorata colore debito, secundum naturam suarum partium, q. 54.2.1m.
Corpus mortuum cuiuscumque alterius hominis a Christo, non est idem numero quod prius dum uiueret, propter diuersitatem formæ, est tamen idem identitate materiæ, quæst. 25.6.3m. q. 50.5.c.1m.
Corpus Christi fuit in Adam, & in aliis patribus secundum originem, non autem secundum aliquod signatum, q. 31.6.o.
Corpus Christi in operatione Spiritussancti formatum, quæst. 31.5. c.3m.
Et fuit optime complexionatum, ideo in eo maxime uiguit sensus tactus, q. 46.6.c.
Et debuit augeri, sicut corpora aliorum hominum, quæst. 33.1. 4m.
Et in perfecta ætate habuit decentem & mediocrem quantitatem. q. 33.2.2m.
Corpus Christi uiuum & mortuum, erat numero simpliciter, idest absolute, & non erat idem numero simpliciter, idest totaliter, q. 50.5.o.
Corpus Christi fuit uerum corpus, & non phantasticum, quæst. 5. 1.o.
Et fuit subiectum impressioni corporum cœlestium, q. 12.4.3m.
Et defectibus & infirmitatibus nostris conuenienter subiacuit, q. 14.1.o.
Corpus Christi in principio suæ conceptionis minorem quantitatem habuit, quam habeant aliorum hominum corpora in principio suæ animationis, q. 33.2.2m.
Corpus Christi post resurrectionem fuit uerum corpus, sicut prius ante mortem, q. 54.1.o.
Corpus Christi mysticum est tota ecclesia, q. 8.1.3.c.
Corpus. Vide. Quantitas.
Corpus & sanguis Christi sunt unum sacramentum formaliter & secundum finem, sed plura materialiter, q. 73.2.o.
Corpus Christi mysticum est tantum res in hoc sacramento, q. 73. 3.c.
Corpus Christi non incipit esse in hoc sacramento per modum localem, sed per conuersionem panis in ipsum, quæst. 75.2. 4.c.
Corpus Christi est in hoc sacramento, q. 76.1.o.
Corpus Christi non esse in hoc sacramento nisi ut in signo, est hæresis q. 73.1.3m. 150. & q. 75.1.o.
Corpus Christi sine sanguine, & econuerso, & utrumque sine anima fuisset, siquis in triduo mortis eius consecrasset. quæst. 81. 3.o.
Corpus Christi est localiter in cœlo, in Eucharistia autem inuisibili modo, q. 75.1.3m.
Corpus Christi in hoc sacramento non potest uideri oculo corporali, q. 76.7.o.
Corpus Christi est uere in hoc sacramento, quando in eo apparet puer uel caro, q. 76.8.o.
Corpus Christi prædicto modo apparens non debet sumi, sed cum reliquijs reponi, q. 82.4.3m.
Et sacerdos tunc debet iterum celebrare, uel sufficit spiritualis manducatio. q. 82.4.3m.
Corpus Christi sub sacramento uidetur ab angelo & beatis uisione beata non aũt uisione naturali, sicut nec a uiatore, nec etiam a dæmone, q. 76.7.c.
Corpus Christi offertur pro salute corporis, & sanguis pro salute animæ secundum similitudinem, secundum rem uero utrumq; offertur pro utroque, q. 74.1.o. & q. 79.1.3m.
Corpus Christi manducatur sacramentaliter tantum, spiritualiter tantum, sacramentaliter tantum, spiritualiter simul, quæst. 80. 1.2.3.o.
Corporis Christi species non sunt causa alicuius spiritualis effectus nisi mediante corpore Christi, q. 73.1.2m.
Corporis Christi, forma consecrationis quæ sit, q. 60.8.c. & quæst. 78.2.o.
Corporis Christi caro & os, & alia huiusmodi sunt sub specie unius naturali concomitantia, & sub specie panis ex ui sacramenti, sanguis uero econuerso, q. 76.2m. & 2.c.3m.
Corporis Christi quantitas, & alia accidentia sunt in hoc sacramento ex naturali concomitantia tantum, quæst. 76.1.3m. & 3.4.o.
Corporis Christi tota quantitas est indifferenter sub magna & parua quantitate specierum, q. 76.1.3m. & 4.o.
Corporis Christi accidentia sunt in hoc sacramento mediante substantia, nec possunt immutare medium, ut sic ab aliquo corporali oculo uideri possint, q. 76.7.c.
Corporis Christi accidentia intrinseca sunt in hoc sacramento, non autem accidentia per comparationem ad extra, quæst. 76. 5.3m.
¶Corruptio duplex, s. separatio formæ a materia, & resolutio in elementa, q. 50.5 c.
Costa. Vide. Adam.
Creatio magis respicit esse quàm rationem, q. 2.7.3m.
Creatura est mutabilis, q. 13.2.c.
Creaturæ cuilibet, suppositum & natura differunt, quæst. 17. 1.c.
¶Crux Christi designat mysticè uitam christianam, quæst. 46. 4.c.
Et est remedium contra peccatum totius mundi, quæst. 46. 10. 3m.
Crucis mortem Christus conuenienter assumpsit, quæst. 46 4.o.
Crucis signum multiplex in Missa significat passionem Christi, secundum diuersas partes, q. 83.5.3m.
Crucis signum non requiritur in sacramento pœnitentiæ, q. 84. 3m.
Crucifigi uoluit Christus in loco Caluariæ, q. 46.10.3m.
Crucifixus est Christus hora tertia linguis iudeorum, & hora sexta manibus militum, q. q. 46.9.1m. & q. 83.2.3m.
Crucifixi cum Christo dicuntur qui quælibet arctioris disciplinæ instituta subeunt, q. 46. 11.c.
Crux. Vide. Altare.
¶Culpæ remissio fit per coniunctionem hominis ad Deum a quo separat omnis culpa mortalis perfectæ, & uenialis imperfectæ, q. 86.4.c. & q. 87.1.c.
Culpæ & pœnæ uniuersalis absolutio fit in perceptione baptismi, & in martirio, q. 68.2.2m. q. 87. 1.2.
¶Cultus Dei exterior est quædam fidei protestatio per exteriora signa, q. 63.4.3m.
Cultus Dei consistit in recipiendo diuina, uel in tradendo ea aliis, q. 63.2.3.4.6.c.
Cultus Dei consistit in statu naturæ hominibus determinabatur solo interiori instinctu, & non aliqua leg. exteriori, q. 60.5.3m.

Ad

Ad cultum diuinum pertinet aliquod sacramentum tripliciter, s. per modum actionis, per modum agentis, & per modum recipientis, q. 63.6.c.

D

Damnatio propter peccatum Adæ non euaditur ab aliquo nisi per Christum qui solus fuit ab ea immunis, q. 27.3.c. qõ. 49. 2.2m. & q. 52.7.2m.
Damnati habent uoluntatem in malo confirmatam, nec pœnitet de malis, quæ fecerunt ratione culpæ, sed ratione pœnæ. quæst. 86.1.c.
Damnatæ animæ dolor, excedit omnem dolorem præsentis uitæ, etiam Christi. q. 46.6.3m
Damnatorum bona quæ hic fecerunt Deus remunerat in hoc, q; tolerabilius patientur futurum iudicium, q. 86.6.3m
Dare spiritum sanctum dicitur dupliciter, s. authoritatiue, & sic est tm Dei, & ministerialiter, & sic homines & Christus secundum quòd homo dicuntur eum dare, q. 1.1m
Datur nobis spiritussanctus non nisi cum gratia gratum faciente, q. 72.7 c.
Dauid & Abrahæ, Christus specialiter dicitur filius, q. 31.2.o.
Dauid. Vide Abraham, Comedens, Paulus.
¶De, dicit principium & consubstantialitatem, ex uero dicit principium tantum, ideo quicquid est de aliquo est ex aliquo, sed non econuerso, q. 75.8.c.
Debitum duplex. s. necessitatis, & decentiæ, q. 64.5.3m
Decimatio est actus figuralis, q. 31.8.c. & q. 65.1.7m
Decimatio non conuenit Christo, sed cuilibet alii, q. 31.8.o.
Decimæ & oblationes in ueteri lege erant sacramenta, nõ autem nunc, q. 65.1.7m
Decimati dicuntur qui sunt præfigurati indigere curatione, quæ est per Christum, q. 32.8.c.
Defectus consequentes corruptibilitatem & passibilitatem corporis nostri, curati sunt a Christo, 14.4.1m
Defectus. Vide. Assumpti. Corpus Christi.
Degradatio aufert ordinis executionem quasi in perpetuum: sed excommunicatio solum usque ad emendationem, q. 82.8.3m.
Delectatio uehemens impedit tristitiam, q. 46.8.2m
Delectatio intellectus speculatiui non potest habere dolorem uel tristitiam ex parte sui obiecti, quod est uerum absolute consideratum, potest tamen habere dolorem ex parte subiecti. q. 46.7.c. & 4m
¶Dæmon est caput omnium malorum, non influxu interiori, sed gubernatione exteriori, q. 8.7 o.
Dæmon & Antichristus sunt tantum unum caput malorum, q. 8. 8.1m
Dæmon non statim tentat hominem spiritualem de grauibus peccatis, q. 41.4.c.
Dæmon habet potestatem aliquam in homine, ex hoc q; subditur peccato originali, uel actuali, c. 71.2.q.1m
Dæmon etiam nunc potest deo permittente: homines tentare quantum ad animam, & uexare quantum ad corpus. quæstio. 49.2.2m
Dæmones cognoscebant Christum esse Messiam promissum in lege, non autem diuinitatem eius nisi per coniecturas, q. 29.1.3m & q. 41.1.1m, & q. 47.5.c.
Dæmones non permittuntur facere omnia quæ possunt naturaliter, q. 29.1.3m
Dæmones expelli uirtute Dei, & non uirtute dæmonum, sufficienter probatur a Christo, q. 45.2.3m
Dæmones intrare porcos, & affligere illum quem Christus liberauit, permissum fuit a Christo triplici ratione, q. 44.1.4m
Dæmones superiores expellunt inferiores corporaliter non autem a dominio animæ, sed Christus utroque modo expellit utrosque, q. 43.2.3m
Dæmonum suggestione fiunt omnia peccata, q. 8.7.o.
Demonum tentatio, non semper est peccatum, q. 41.1.3m
Dæmonum manus, nullus ante passionem Christi euadere potuit, quin descenderet ad infernum, q. 49.2.2m. & 5.1m. & qõ. 52.5. 2m. & 6.2m
Dæmonum nequitiis contra homines, paratum est remedium ex passione Christi, q. 49.2.2m. 3m
Denominari possunt omnia quæ habent ordinem ad aliqd unũ ab eo, q. 60.1.c
Denominatur unumquodque secundum illud quod conuenit ei primo & per se, q. 60.4.1m
¶Descensus duplex conuenit Christo. s. de cœlo, & ad inferos. qõ. 57.2.2m
Descensus ad imperfectionem nostræ naturæ cõsideratur in mysterio incarnationis, q. 33.3.3m. & q. 34.1.1m
Descensus Christi ad inferos fuit conueniens, q. 52.1.o.
Et per essentiam descendit ad limbum patrum, sed per effectũ ad quemlibet infernum, q. 52.2.o.
Et descendit post mortem statim ad infernum, & sanctos ibi existentes liberauit, q. 52.4.1m. & 5.3m
Descendens Christus ad inferos tamdiu ibi fuit secundum animã, quamdiu corpus eius fuit mortuum, q. 52.4.o
Et illuminauit limbum patrum, quo ad eos tantum, quæstio. 52. 2.1m
Et tantum iustos liberauit, q. 52.5.6.7.8.o.
Et damnandos confutauit de incredulitate eorum, sed purgandis dedit spem gloriæ, q. 52.2.c.3m. & 6.1m
Et liberauit a purgatorio sufficienter purgatos, uel qui' dum hic uiuerent hoc meruerunt per fidem & deuotionem ad mortem ipsius, q. 52.8.1m
Descendit Christus aliquando de cœlo ad terram, postquam ascendit, q. 57.6.3m
Desertum. Nullus de filiis Israel natus in deserto, mortuus est ibi q. 70.4.3m
Desponsatio beatæ Mariæ fuit facta multis rationibus. quæst. 62 1.o.
¶Deus est forma, q. 2.1.c. & q. 9.3.3m
Et est infinitus, q. 10.3.1m. & 2m
Et est immutabilis, q. 46.2.c & q. 57.1.1m
Deus scit infinita etiam scientia uisionis, q. 10 3.o.
Deus non potest uideri per essentiam naturaliter ab aliqua creatura, q. 10 4.2m
Deus totus intelligitur ab intellectu nostro, non autem totaliter. q. 10.1.2m
Deus solus est a quo mouetur uoluntas creaturę, ut a principio intrinseco, q. 18.1.1m
Deus est omnipotens, & potest facere quicquid habet rationem entis, q. 13 1.c.
Et potest facere quæ non facit, q. 1.3.3m
Et potest eram mutare omnem materiam in quamcunque formã. q. 18.1.5m
Et potest facere raritatem & densitatem esse sine materia. q. 77.2. 3. & 7.1m. & 2m
Et potest immediate facere omnem effectum cuiuscunque agẽtis sine eo. q. 77.1.c.
Deus potest facere præter ordinem totius naturæ, q. 4.3.2.c.
Nec propter hoc faceret contra naturam, q. 44.2.1m
Deus potest facere aliquid melius humanitate Christi matre eius beatitudine, & gratia secũdum se, non autem ut relatis ad deũ. q. 7.12 2m. & q. 10.4.3m
Deus immediate producit omnia, q. 6.1.1m
Deus produxit creaturas non ex necessitate, q. 50.2.3m
Deus potest mutare formam in formam, & materiam in materiã, q. 75.4.c.3m
Deus dicitur habitasse in Christo corporaliter, tripliciter. quæst. 2. 10 2m
Deus est in omni creatura per essentiam, præsentiam, & potentiã, in sanctis per gratiam, in Christo solo per unionem personalẽ. q. 2.10.2m. & q. 6.1.1m
Deus potuit liberare hominem sine passione Christi, absolute loquendo, q. 46.2.o.
Deus est homo, est propositio per se & in materia naturali. qõ. 16. 1.1m
Deus est homo, & econuerso, est propositio uera & propria. quæst. 16 1.2.o.
Deus factus est homo, & econuerso, si by factus determinet compositionem, est uera, q. 16.6.7.o.
Deus est caput Christi, q. 8.8.2m
¶Dei esse & essentia sunt idem realiter, q. 13.1.c.
Dei cognitio per essentiam est soli Deo naturalis, q. 9.4.c.
Dei scientia duplex, scilicet uisionis, & simplicis intelligentiæ, qõ. 10.2.2m
Dei essentia uidetur immediate, q. 9.3.3m. & q. 10.4.c.1m
Dei uisio est naturalis homini beato, q. 9.2.3m
Dei uoluntas est causa omnis boni, q. 86 2.c.
Dei præscientiam falli, & eius uoluntatem & dispositionem cassari, est impossibile, q. 46.2.c.
Dei uoluntati conformatur humana uoluntas, secundum uoluntatem per modum rationis, q. 18.5.c.
¶Diaconus non est proprius minister alicuius sacramenti, quæst. 67.1.o.
Diaconus est proprius dispensator sanguinis Christi, non autem corporis Christi, nisi de licentia episcopi, uel presbyteri, uel in necessitate, q 82.3.o.
Diaconus. Vide. Prædicare.
Diacono competit purgare tantum. i. eiicere immundos, sacerdotibus competit illuminare, episcopis perficere. q. 64.1.1m. & q. 67.1. & 2m. & q. 82.3.3m

Diacono

Universidad de Deusto
Biblioteca

Diacono competit assistere, & ministrare maioribus sacerdotibus in omnibus agendis circa sacramenta ecclesiæ,q.67.1.c.& quæst. 71.4.c.
Diacono non licet tangere corpus Christi,q.82.3.o.
Dies dicitur dupliciter,s.naturalis,& artificialis,q.53.2.3m
Dies naturalis secundum ecclesiam incipit in media nocte, non autem dies artificialis,q.80.8.5m
Dies creationis a luce in noctem computantur, econuerso uero triduum Christi in se pulchro. quæst. 51.4.1m.& quæst. 53.2.3m
Diffinitur, & denominatur unumquodque secundum illud quod conuenit ei primo & per se,non autem per illud quod conuenit ei per aliud,q.60.4.1m
Diluculum potest dici pars diei & noctis,q.51.4.2m
Dimensio quantitatiua diuersificatur per magnum & parum quãtum ad determinationem mensuræ,non quantum ad essentiam, q.77.8.4m
Dimensio corrumpitur dupliciter,q.77.4.o.
Dionysius dicit in quadam epistola q; Christus operabatur diuinitus ea quæ sunt hominis,q.28.2.3m.& q.45.2.c.
Dispositio dupliciter se habet ad id ad quod disponit.s.ut via ad perfectionem,& ut effectus,q.9.3.2m
Dispositio sequitur naturaliter formam.ad quã disponit, licet præcedat eam uia generationis,q.7.13.2m
Dispositio prima materiæ,est quantitas dimensiua,q.77.2.c.
Dispositio est in eodem subiecto cum eo ad quod disponit propinque,q.63.4.1m
Distinctio diuinarum personarum non esset,remotis relationibus. q.3.3.3m
Diuinum prædicatur de essentia,& de personis diuinis,quæstio.16. 3.3m
¶Docere dicitur dupliciter,s.principaliter infundendo lumen, & instrumentaliter dirigendo, q.69.5.2m
Docere domestica admonitione permittitur mulieri priuatim,non autem publice in ecclesia,q.55.1.3m
Doctor primus, & principalis doctrinæ spiritualis, fuit Christus, q.7.7.c.
Doctrina tripliciter est occulta.s.ex intentione docentis,&quia paucis proponitur,& ex modo docendi,& hoc modo tantum doctrina Christi fuit occulta.q.42.3.c.
Doctrinam suam Christus noluit scribere, triplici ratione. quæst. 42.4.o.
Docuit Christus multa in parabolis,& tamen omnia digna creditu de sua sapientia palam proposuit,sed non omnia profunda,q. 42.3.o.
Dolor causatur ex lesione sensus tactus percepta,tristitia uero apprehensione mali interioris,q.15.6.c.
Dolor & tristitia secundum se sunt mala, sed præsuppositа præsentia mali,aut ratione fugæ mali possunt esse bona honesta,& utilia,q.15.5.6.c.
Dolor & gaudium appetitus sensitiui,nunquam possunt esse simul, q.84.9.2m
Dolor requirit duo.s.coniunctionem mali,& perceptionem eius,q. 15.5.6.o.
Dolor uerus sensibilis fuit in Christo,q.15.5.o.
Dolor Christi non impediebat delectationem fruitionis eius, nec econuerso,q.15.5.3m.& 9.3m
Dolor Christi in passione peruenit usque ad rationem superiorem, q.46.8.o.
Dolor Christi interior & exterior fuit maximus,q.46.6.o.
Dolor Christi fuit maior dolore cuiuscunque contriti,& magis debebat de miseriis nostris,quàm de passione sua, & doluit pro omnibus peccatis simul,q.46.6.3m.4m
Dolor Christi fuit maior dolore Adæ. si passus fuisset, quæstio.46. 6.3m
Dolor non est in beatis de malis quæ fecerunt,q.84.8.c.
Dolorem minuit innocentia patientis quo ad numerum,sed auget intensiue per se,quia magis indebitum,q.46.6.5m
Dolorem mater Christi non habuit in pariendo, sed maximam iucunditatem,q.35.6.o.
Dominicus potest prædicari de qualibet re Christi, non autem de homine Christo,q.16.3.o.
Donatus hæreticus rebaptizatus est damnatus in concilio Toletano q.66,8.c.
Donec,quandoque significat tempus certum,quandoque uero tempus infinitum,q.28.3.3m
Donum timoris fuit in Christo.q.7.6.o.
Et donum linguarum,q.7.7.3m
Dona spiritussanct,Christus plenissime habuit,q.7.5.o.
Dona recepit Christus inquantum est homo, sed dat ea inquantũ Deus.q.7.5.1m
Dona addunt supra gratiam perfectiones potentiarum, quæstio. 62.2.o.
Dona Spiritussancti perficiunt potentias animæ, ut sequatur motũ Spiritussancti,uirtutes autem, ut sequantur motum rationis,q.7. 5.1m
Et manet in patria secundum aliquem modum,q.7.5.3m
Dotes corporis glorioſi sunt quatuor,q.45.1.3m
Dotes corporis proueniunt ex redundantia gloriæ animæ ad corpus,q.28.2.3m
Dotes corporis non fuerunt in Christo ante eis resurrectionem secundum habitum, sed miraculose per uirtutem diuinam, q.28. 2.3m
¶Dubitatio est in natura ignorante,& non in Deo,q.18.4.1m
Dubitatio duplex,s.infidelitatis, & admirationis, secunda fuit in matre Christi,non prima,q.27.4.2m.& q.30.2m
Dubia Vide. Adoratio.
Duo,dicitur quasi habens qualitatem in alio, sed in ipso de quo prædicantur duo.q.17.1.6m
Durities est in sacramento eucharistiæ sine materia,quæst.77.5.1m & 2m

E

Ecclesia dicitur dupliciter,s.uiæ.& patriæ,q.8.4.2m
Ecclesia omnium fidelium noui & ueteris testamenti est una, q. 8.3.3m
Ecclesiæ corpus mysticum consistit ex hominibus angelis,uiatoribus & beatis,q.8.4.c.2m.
Ecclesiam ingredi,& audire uerbum Dei usq. ad Missam Cathecuminorum,nullus prohibetur.q.83.4.4m
Eclipsis apparens in passione Christi fuit miraculosa, quæstio.44. 2.2m.
Effectus quicunque in creaturis est communis toti trinitati propter unitatem naturæ,q.23.2.c.
Effectus positiuus prior est effectu priuatiuo ordine formæ,sed ordine materiæ,est econuerso,q.62.6.3m.& q.70.4.c.
Egyptus raro habet nubes,q.44.2.2m
¶Electio est idem quod uoluntas ut ratio,& est proprius actus liberi arbitrii,q.18.4.c.
Electio sequitur inquisitionem,in hominibus tantum, q.18.4.2m. & q.34.2.2m
Electio non est de fine,sed tantum de his quæ sunt ad finem,q.18. 4.c.
Electio conuenit Christo,q.11.2.1m.4.o.& q.34.2.2m
Et conuenit Deo respectu creaturarum,q.18.4.1m.
Et conuenit beatis,q 18.4.3m
Electum a deo ad aliquid,ita ipsum præparat & disponit,ut sit idoneum ad illud.q.27.4.c.
Eligere est proprius actus liberi arbitrii,q.18.4.o.
¶Energuminus dicitur quasi intus laborans,q.71.2.1m.& 3m
Enoch raptus est ad paradisum terrestrem, ubi cum Hælia creditur uiuere usque ad Antechristum,q.49.5.2m
Ens dicitur dupliciter,s.simpliciter,& secundum quid, q.11.5.3m
¶Episcopus,solus potest dispensare illas perfectiones quibus homo perficitur per comparationem ad alios,q.82.3.3m
Episcopus dicit, Pax uobis,sacerdos uero, Dominus uobi scum, q. 83.5.6m
Episcopus.Vide,Inuestiti,Prædicare.
Episcopi uicem gerunt Apostolorum,q.67.2.1m.& q.72 11.c.
Episcopi perfectiuam dispensationem, sic sacerdos participat sicut diaconus illuminatiuam uirtutem sacerdotis,q.82.3.3m
Episcopi,seu episcopatus ordo est supra sacerdotium respectu mystici corporis Christi,non autem respectu ueri,q.82.1.4m
¶Equalitas & quantitas uirtutis est in diuinis,non autem molis, q. 58.3.o.
Equalis est quælibet persona diuina aliis duabus personis,quæstio. 43.4.c
Equinoctiali tempore creatio mundi,& passio Christi factæ suntiudicium uero generale erit in æstate,q 46.9.3m
Equiualens non potest reddi Deo,nec parentibus,sed sufficit reddere quicquid est possibile,q.85.3.2m
¶Esse simpliciter est superius ad esse hominem,q.16.9.2m
Esse quod non est personale non est esse simpliciter, sed secundum quid q.17.2.c.
Esse pertinet ad hypostasim sicut ad illud quod habet esse.ad naturam uero sicut ad illud quo aliquid habet esse,q.17.2.c.1m
Esse simpliciter in Christo est tantum unum, sed esse secundum qd sunt duo,q.17.2.c.
Esse capitarium,esse corporeum,& esse animatum pertinent ad personam Sortis,sed ex his non fit nisi unum esse Sortis.c.17.2.c.
Essentia.Vide,Deus,Natura.
¶Eucharistia est sacramentum & sacrificium,q.73.1.4.o. & quæstio. 79.5.7.o.

Et est unum sacramentum,q.73.2.o.
Et nominatur sacrificium,communio, eucharistia & uiaticum, q. 73.4.o & q.79.2.1m
Eius institutio fuit conueniens & necessaria in cœna domini, & non ante,nec post,q.72.12.3m
Eius institutio fuit necessaria per modum cibi & potus, quæst.73. 1.2.o
Eucharistia habuit multas figuras in ueteri testamento, quarũ præcipua fuit agnus paschalis,q.73.6.o
Eucharistia in Missa comparatur sacrificio Abel, Abrahę & Melchisedech,q.83.4.8m
Eucharistia excedit omnia sacramenta ueteris ac nouæ legis,q.65. 3.o
Et est perfectio aliorum sacramentorum,q.75.1.c.
Et est consummatio & finis omnium sacramentorum, q. 63.6.c.& q.65.3.c.1m
Et est signum ecclesiasticæ unitatis,q.67.2.c.& q.83.4.3m
Et per eam datur complementum primi actus uitæ spiritualis, qõ. 79.1.c.2m.& q.82.2.3m
Eucharistia est posterior baptismo ordine tractandi de eis. quæst. 65.2.o
Eucharistia est posterior baptismo in perceptione, sed est prior in intentione,q.73.5.4m
Eucharistia continet Christum realiter, non autem alia sacramenta,q.6.5.3.o.& q.75.1.o.& q.76.o
Eucharistia perficitur in consecratione materiæ,alia uero sacramenta in usu eius,q.73.1.3m.& q.74.2.3m
Et differt baptismo & ab aliis sacramentis,q.73.1.3m.& 3.c.& qõ. 78.1.c.
Eucharistia habet panem & uinum pro sua materia,quæst 74.1.o.
Eius materia quantacũque potest consecrari,dummodo sit coram sacerdote,q.74.2.o
Eucharistia non conficitur de aqua lotionis panni intincti uino. q. 74.8.c.
Eucharistia conficitur ex pane tritici tantum,q.74.3.o.
Et confici potest ex pane mixto ex aliis generis, si manet species tritici,q.74.3.3m
Et ex siligine generata ex grano frumenti,q.74.3.2m
Sed non potest confici ex amido,uel pasta,uel pane corrupto secundum speciem,q.74.3.4m.& 4.4m.& 5.2m
Eucharistia debet confici ex azimo, ex fermentato autem conficere, esset graue peccatum,sicut apud græcos in azimis, q 74. 4.o.
Eucharistia debet confici de uino uitis tantum.q.74.5.o.
Et potest confici de musto in necessitate,non autem de uua, nec de agresta,q.74.5.3m
Nec de aceto confici potest,sed bene de uino acescenti,licet peccatum esset,q.74.5.2m
Eucharistia a solis sacerdotibus consecrari potest. quæstio.82. 1.o.
Eucharistia sub diuo celebrari conceditur, si adsint sacra mysteria ad id officium pertinentia,q.83.3.1m
Eucharistia dupliciter sumitur. s.sacramentaliter & spiritualiter. q.80.1.2.3.o.
Eucharistia uere sumitur a peccatoribus sacramentaliter tantum, q.80.3.o.
Et uere sumitur ab infideli, sed non primo, nec secundo proprie, q.80.2.3m
Et uere sumitur a bruto per accidens,sed non primo modo, nec secundo,q.80.3.3m
Eius sumptio non est de necessitate salutis secundum se, sed ex statuto Christi & ecclesiæ, quæstio.73 3.o.& quæstio. 80. 11.o
Eam sumere quotidie tenebãtur omnes in primitiua ecclesia, pòster in anno, nunc autem semel,q.80.10.4m
Eucharistia debet quotidie sumi, nisi ex hoc deuotionem sentiret quis diminui,q.80.10.o.
Nec debet pluries in die sumi,nisi in casu,q.80.10.5m.& quæstio. 83.2.2m
Nec sub specie uini datur populo, propter periculum effusionis, q. 74.1.3m.& q.80.12.c.
Eucharistia si sumatur ab eo qui est paratus, est laudabilius quàm ab ea abstinere,q.80.10.c.
Et non sumentes eam de consilio sacerdotis, excusantur a trãsgressione præcepti,q.80.8.o.
Eucharistia debet sumi a ieiunis totaliter, nisi in casu mortis, non autem manentes in peccatis,q.80.11.3m
Et eius sumptionem impedit omnis cibus sumptus post media noctem,non autem sumptus ante,q.80.8.5m.
Nec deglutitio saliuæ,uel cibi relicti inter dentes, uel reliquiæ aquæ uel uini, quibus lauatur os, traiectæ non in magna quantitate,q 80.8.4m
Nec corporales immunditiæ perpetuæ uel diuurnæ, citò uero transeuntes impediunt ex congruentia. quæstio. 80. 7.3m
Et inter eius sumptionem & cæteros cibos requiritur aliqua mora. q.80.8.6m
Eucharistia non debet dari pueris,nisi incipientibus habere aliqua lem usum rationis,quanuis quidam Græci contrarium faciant. q.80.9.3m
Eucharistia debet dari habentibus debilem usum rationis,& amẽtibus, qui cum essent compotes mentis deuotionem ostenderunt,nisi timeatur periculum, amentibus uero a natiuitate non debet dari,q.80.9.o.
Eucharistia debet dari dæmoniacis, nisi certum sit quòd pro crimine torqueantur, non autem Energumenis.quæstio.80. 9.2m
Eius sumptio quandoque impeditur de necessitate, quandoque de congruo,q.80.7.o.
Eucharistia debet negari publice peccatoribus publicis,occultis uero occulte,uel generali monitione,q.80.6.o.
Et eam sumens cum conscientia peccati mortalis,peccat mortaliter,q.79.3.o.& q.80.4.o.
Sed eam sumens in peccato ignorato, facta discussione diligenti, non peccat,q.80.4.5m
Eucharistia indignius sumitur ab infideli quàm a fideli peccatore q.80.5.2m
Et sumens eam indigne, quandoque grauius, quandoque minus grauiter peccat, respectu aliorum peccatorum. quæst.80. 5.o.
Eucharistia non debet dari ad sumendum experimentum de peccatis,q 80.6.3m
Eucharistia non imprimit characterem. quæstio.63.6.c. & quæst. 80.10.1m
Eucharistia inquantum est sacramentum prodest tantum sumentibus, sed ut sacrificium prodest etiam aliis.quæstio.79. 7.o.
Eucharistia est sacramentum passionis & mortis Christi.quæst.73. 3.3m
Et est memoriale passionis Christi,q.73.4.5.o.
Euchatistia ordinat ad refectionem mentis,q.72.1.2.c. & quæstio. 79.8.c.
Et habet effectus suos in coniunctis sibi per fidem & charitatem. q.79.1.1m.2m
Et est sacramẽtum charitatis Christi expressiuum,& charitatis nostræ factiuum,q.75.1.c.
Eius effectus non principalis, sed consequens augumentum charitatis est diminutio fomitis,q.79.6.3m
Eucharistia facit omnem effectum uitæ spiritualis, ad similitudinem cibi corporalis,q.79.1.o.
Eius effectus est adeptio gloriæ non statim, sed inquantum dat uirtutem perueniendi ad gloriam.quæst.79.2.o. & quæstio. 80.2.3m
Et eam sumens sacramentaliter consequitur maiorem gratiam quàm prius.sumendo spiritualiter tantum,q.80.1.3m
Eucharistia gratiam causat,auget, & excitat eam & uirtutes in actu,q.79.1.o.
Eucharistia præseruat a peccato dupliciter.s. roborando interius, & munendo exterius,q.7.6.o.
Eius effectus impeditur in parte per peccata uenialia a præsentia, non autem per præterita,q.79.8.o.
Eucharistia delet peccata uenialia.q.79.4.o.
Et delet mortalia,quorum quis non habet conscientiam, nec affectum.q.79.3.o.
Et per eam fit ablutio scelerum tripliciter,q.79.3.1m
Eucharistia delet pœnam debitam pro peccatis, non quidem totam, sed secundum mensuram peccatorum & deuotionis. q.79.5.o.
Eucharistia liberat a purgatorio inquantum est sacrificium satisfactorium pro peccato,q 52.8.2m
Eucharistiæ figura expressior fuit oblatio Melchisedech quo ad illud quod est sacramentum tantum figuris ueteris legis, sed econuerso quo ad illud quod est res & sacramentum.q.61.3.3m. & q.73.6.c.
Eucharistiæ sacrificium quotidie oblatum in ecclesia nõ est aliud quàm sacrificium Christi,sed est eius commemoratio.q.22.3.2m & q.73.4.o.& q.83.1.o.
Eucharistiæ signum & causa,est effusio sanguinis & aqua ex latere Christi,oblatio Melchisedech respectu eius quod est sacramentum tantum,manna respectu eius quod est res tantum, & agnus paschalis respectu eius quod est res & sacramentum, sunt tantum signa,q.73.6.o.& q.74.6.1m

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eucharistię signum fuit agnus paschalis ratione passionis Christi, mā na uero ut cibus fidelium, quæstio. 73.5. 6.c.& quæstio. 80. 10.2m.
Eucharistię res duplex, scilicet contenta ideſt Christus, & non contenta ideſt corpus Christi mysticum. quæstio. 60.3.c.& quæst. 80.4.c.
Eucharistiæ res & sacramentum est corpus Christi uerum, res tantum est effectus eius. s. gratia, sed sacramentum tantum est materia eius. q 73.1.3m.& 6.c.
Eucharistiæ res & sacramentum est in materia, res tantum est in suscipiente. q. 63.1.3m.
Eucharistię sacramento comprehenditur totum mysterium nostræ salutis, ideo præ cæteris sacramentis celebratur. q. 82.4.c.3m.6m.
Eucharistiæ forma conuenienter significatur in facto esse, non autem in fieri q.78.2.o.
Eucharistię formę conuenienter premittuntur hęc uerba, & eleuatis oculis &c.& manducate &c. p.78.1.1m.2m.
Eucharistię panis & uini forma consecrationis ponitur qu. 78.1.2. 3.o.
Eucharistiæ panis & uini formæ sunt locutiones uerę, & habēt uirtutem factiuam rei. q.78.5.o.
Eucharistiæ panis & uini formę, non se mutuo expectant quæ. 78. 6.o.
Eucharistiæ & cuiuslibet sacramenti forma habet uirtutem instrumentalem a Christo. q.78.4.o.
Eucharistiæ forma importat solam consecrationem materię, formę uero aliorum sacramentorum important usum materię. q. 78.1.4.5.c.
Eucharistiæ locus nō est uacuus, nec plenus corpore Christi, sed speciebus sacramentalibus. q 76.5.2m.
Eucharistiæ dispensatio pertinet ad sacerdotem tantum. quęst 82. 3.o.
Eucharistię minister operatur tantum pronuntiando uerba, in aliis autem sacramentis etiam præter hoc actum exteriorem exercēdo. q.78.1.c.3m.
Et ad eucharistiæ consecrationem tenetur quilibet sacerdos, saltē in festis precipuis. q.82.10.o.
Eucharistiæ celebratio, est Christi imolatio. q.83.1.o.
Eucharistiam Christus consecrauit eadem forma qua & nos, quam dedit ecclesiæ, & semel tantum protulit. q.78.2.1m.
Eucharistiam uidere conceditur omnibus baptizatis etiam peccatoribus, sed non baptizatis negatur. q 80.4.4m.
Eucharistiam recipiēs uel missam audiens a malis sacerdotibus ab ecclesia precisis peccat. q.64.9.2m.3m.& q.82.9.o.
Eucharistiam amittens uel cuius negligentia brutum sumit eam, uel sanguis stillat ex tra uel euomens qualiter pœnitere debet. qu. 83.6 7m.
Eucharistiam tangere soli sacerdoti licet, nisi in necessitate. qu. 82. 3.c.
Eucharistiam spiritualiter manducauerunt patres ueteris testamēti. q.80.1.3m.
Eucharistia baptismo & confirmatione homo indigeret, etiam si nunquam a gratia baptismi caderet, non autem pœnitentia. qu. 84 5 6.o.
Eucharistia consecrata, subſtantia panis & uini non manet. quæst. 75 2.o.
Eucharistia consecrata, diuinitas, anima, quantitas tota, & alia accidentia Christi, sunt in ea ex naturali concomitantia tantum, sed totum corpus eius. s. caro, ossa, nerui & huiusmodi sunt sub specie uini ex naturali concomitantia tantum, sed sub specie panis ex ui sacramenti, sanguis uero econuerso. quæstio. 76.1.2.3. 4.o.
Eucharistia. Vide Accidens, Actus, Angelus, Anima, Consecratio, Conuersio, Corpus Christus.
Euchites in morte retractauit suam hæresim. q. 54.3.c.
¶ Ex, aliquando importat ordinem terminorum tantum, aliquando etiam identitatem. q.75.8.c.
Exclusiua dictio addita principali agenti non excludit instrumentum. q.78.4.1m.
Exemplar, semper perfectissimum est exemplar eius quod est minus perfectum q.56 1.3m.
Exorcismus non est sacramentum, sed sacramentale, quæstio. 67. 3.2m.
Exorcismus debet precedere baptismum. q.71.2.o.
Exorcismus datur contra impugnationem interiorem dęmonum nec potest iterari. q.71.1.3m.
Exorcismus ordinatur contra impedimenta baptismi. quæst. 71. 3.3m.
Exorcismus non confert gratiam, nec remissionem culpæ. quæstio. 71.3.
Exorcismi effectus duplex. s. expulsio potestatis dæmonis, & apertio sensuum ad mysteria & mandata dei. q.71.3.c.
Exorcismo, dæmon expellitur, in exsufflatione, expulso uia præcluditur, in benedictione cum manus impositione, confessio fidei significatur, in salis in os missione, doctrinæ Dei receptio quantum ad aures, & approbatio quantum ad nares significatur in autrium & narium spato linitione, sed aptitudo ad pugnandum in olei iunctione, q.71.2.3.c.

F

FAcies Christi emittebat rados. q.44.3.1m.
¶ Factum esse quandoque dicit nouitatem prædicationis sine mutatione facti, quandoque cum facti mutatione. quæstio. 16.6. c.2m.
¶ Facunditas bonorum operum duplex. s. in se, & alijs quæstio, 69. 3.3m.
Fœmina non potest esse principium generationis actiuum. quæst. 67.3.3m.
Fermentum seruorem charitatis significat. q.74.4 3m.
Ferri cādentis tactu, non licet in iudicio probare innocentiam uel crimen. q.8.6.3m.
Festum consecrationis ecclesiæ fit octo diebus. q 83.4.4m.
Festum conceptionis. B. Marię non celebrat ro. ecclesia. quæstio. 27. 2.3m.
Festum, Vide. Concepta.
¶ Fictio est ostendere dicto uel facto uelle quod non uult. quæ. 69. 9.3m.
Fictio relata ad rem significatam, non est mendacium. q.53 4.1m. & q.76 8.c.
Fides formata est fundamentum spiritualis uitæ. q.68.4.2m.& qu. 73.3.3m.
Fides Christi semper necessaria fuit. q.68.1.1m.
Fides nostra & antiquorum patrum est eadem. q.70.1.c.
Fides est sine qua nullus unquam potuit saluari. q.61 3.c.2m.& q. 68.1.1m.& q.73.5.c.
Fides est in dęmonibus, sed coacta. q.76.7 c.
Fides non fuit in Christo, neque est in beatis. q.7.3.o.
Fides est nobilior uirtutibus moralibus ratione obiecti. quæstio, 7. 3.1m.
Fidei obiectum est res diuina non uisa. q.7.3.o.
Fidei actus charitate informatus, potest esse meritorius. quæstio. 7. 3.2m.
Fidei meritum consistit in hoc q homo ex obedientia dei assentit his quæ non uidet. q.7.3.2m.& q.55.2m.& 3m.
Fidei, scripturęque diuinæ non potest subesse falsum quæstio. 46. 2.4m.
Fidei cognitio creuit per successionem temporum quo ad explicationem, non quo ad fidei rationem. .61.3.2m.
Fide Christi genus humanum triplicitet secundum tria tempora fuit incorporatum. q.68.1.1m.
Fidem rectam habens circa sacramentum baptismi potest errare in aliis articulis. q.68.8.3m.
Fide formata, mundamur a peccatis uirtute passionis Christi. qu. 49.1.5m.& 5.1m.
Fide Christi, sancti patres liberati sunt ab omni peccato & reatu pœnæ actualium non autem a reatu peccati originalis. q.52.2m.& 7.1m.& 8.3m.
Fieri tunc res dicuntur quando innotescunt. qi 13.2.1m.
Fieri dicitur dupliciter. s. instanti, & successiue. q.33.3.1m.& q.75. 7.2m.& q.78.2.c.
Fieri dicit ordinem terminorum & unitatem subiecti. quæst. 75. 8.c.
Figura proprie est tantum in corporeis. q.63.2.1m.
Figuræ similitudo magis significat propinquitatem quàm identitatem speciei. q.74.2.2m.
Filiatio & adoptio conuenit tantum personæ. q.23.4.o.
Filiatio est tantum eius quod generatur in similitudinem generātis. q.52.3.c.
Filiatio conuenit tantum uiuentibus precipue animalibus. q.32.c. & q.35.3.2m.
Filiationes in Christo sunt duę, una secundm rem. s. eterna alia secundum rationem. s. temporalis. q 55.5.o.
Filius Dei est uerus Deus. q.43.4.o.
Fingere quod nihil significat, est mendacium. q.55.4.1m.
Fingere Vide fictio.
Finis est prior in intentione agentis, non in executione. quæst. 61. 3.1m.
Et ad ipsum ordinatur aliquid dupliciter. s. necessario, & ad bene esse. q.1.2.c.
¶ Fomes est inordinata & habitualis concupiscentia appetitus insensibilis

sensibilis. q.15.2.c.& q.27.3.c.
Fomes peccati non fuit in Christo. q.15.2.o
Fomes in B. Maria in prima eius sanctificatione fuit ligatus, in secunda uero totaliter oblatus. q.27.3.o
Et in ea adeo debilitatus est & extinctus, ut ad peccatum actuale nū quàm inclinaretur. q 27.3.c & 4 1m.& 5.2m
Fomes per baptismum minuitur, q.69.4.3m.
Fomitis impugnationem interiorem, Christus non sustinuit, q. 15. 2.3m.
Fomitis effectus dupliciter scilicet inclinatio ad malum. & difficultas ab bonum. q.27.3.c
ma uel est ipsa natura rei, uel constituit naturam rei, quæstio. 13.1.c
ma completa est in subiecto secundum conditionem subiecti, instrumentalis uero secundum conditionem principalis agentis, q 63.5.1m
Forma substantialis non suscipit magis uel minus, q.75.7.c
Forma separata a materia est intellectualis. q.75.6.c
¶ Formæ impossibiles in eodem supposito faciunt propositionem in materia remota, impossibiles autem in materia contingenti uel naturali. q.16.1.1m
Formę plures eiusdem speci, non possunt simul inesse eidem subiecto. q.35.5.c
Formæ sacramentales traditæ sunt Apostolis a Christo. q.72.4.1m
Formarum inchoatio improbatur. q.32.4.c.3m
Forma. Vide. Ars. Actio. Adam. Deus. Individuum. Nasci. Natiuitas. Natura. Nomen. Operatio.
Formali cuiuscunque remoto, tollitur species. q.86.4.1m
¶ Fortitudo est in irascibili. q.5.2.c
Fortitudo spiritus ostenditur in resistendo concupiscentiæ carnis sibi contrariantis, maior autem est in comprimendo eam totaliter, & hoc secundo modo fuit in Christo. q.15 2.3m
¶ Frater in sacra scriptura dicitur quadrupliciter scilicet natura gēte cognatione, & affectu. q.28.3.7m
Fratres Christi fuerunt per adoptionem. q 23.2.2m
Fratres Christi in euangelio dicuntur consobrini eius. quæstio. 28. 3.5m
Fruebatur superior pars animæ Christi, ipso patiente. q.46.8.o
Frustra dicitur, quod est ad finem quem non attingit. quæst. 11.5. 2m.
¶ Fundamento. Vide, Pœnitentia.

G

GAbriel est summus in ordine Archangelorum & fortitudo Dei nominatur. q 30.2.4m
Galilea ut interpretatur transmigratio, significat gentilitatem, ut uero interpretatur reuelatio, significat patriam cœlestem. quæst. 55.3.4m
Gaudium & tristitia de eodem sunt contraria, de diuersis uero nō sunt contraria. q.84.9.2m
¶ Genealogia magis denominatur a patre quàm a matre. quæstio. 28.1.2m & q.31.2.1m
Genealogia Christi exponitur, & dubia circa ea soluuntur. q6.28.1 2m & q.31.3.o
¶ Generatio naturalis non requirit aliquam potentiam actiuam. in materia. q.32.ar 4.c.3m
Generationis naturalis tota uirtus actiua est ex parte maris, & passiua ex parte fœminę. q 32.4.c.& q.67 4.3m
Generationis, est idem modus omnium quæ sunt eiusdem speciei. q.28.2.4m
Generatiua potentia est in patre perfecte, in matre uero imperfecte. q.32.4.2m
Genitum & passum licet prædicentur de filio Dei, non tamen de natura diuina. q.16.5.1m
Genus nihil ponit primo in genere, uel in specie, nisi per id quod de eo prædicatur. q.63 2.1m
Et nisi ratione naturæ, non autem ratione eius quod pertinet ad individuationem. q.2.3 3m
Genus masculinum refertur ad personam, neutrum uero ad naturam. q.17...c.& 52 3.c
Genus masculinum designat quiddam formatum & perfectum, neutrum uero quiddam informatum & imperfectum. quæstio. 17.1 c
¶ Generis primum est causa omnium quæ sunt post, quæstio. 56. 1 c
¶ Gloria. Ea quæ sunt gloriæ quo ad animam & quo ad corpus prius tempore debuerant esse in Christo, quam in alio. quæstio. 53.3.3m
Gloriosum. Vide Claritas. Corpus, Palpabile.
Gratia est quędam participata similitudo diuinæ naturę. q6.2.10. 1m.& 3.3.4.3m.& q.62.1.c

Gratia est forma habens esse completum & mutabile in anima. q. 63.5.1m
Gratia est immediatæ in essentia animæ, non autem in potentijs eius. q.7 2.c.& q.62.2.c.1m
Nec eius subiectum immediatum est corpus q.79.1.3m
Gratia est in sacramētis intentionaliter ut in signo & causa instrumentali, non autem ut in subiecto q.63.3.4.o
Gratia a solo Deo immediate causatur, quæst. 62 1.c.& 5.c.& q.64. 1.c
Sed eius causa instrumentalis tantum, sunt humanitas Christi, ministri ecclesiæ, & sacramenta. q.62.1.o.& quæst.64. 1.o
Nec eam dat homo interius infundendo, sed exterius exhortando ad ea quæ sunt gratiæ. q 8.6.2m
Nec eam causant sacramenta ueteris legis. q.62 6.o
Gratia differt essentialiter a qualibet uirtute. quæst 62.2.c.& quæst. 89.1.c
Gratia dicitur dupliciter scilicet donum Dei acceptum, & Deus gratis donans. q.2 10.c
Gratia duplex scilicet gratum faciens, & gratis data. quæstio. 7.7.c.1m
Gratia cum plenitudine duplex scilicet ex parte gratiæ, & hæc propria est homini Christo, & ex parte habentis gratiam, & hęc communicatur alij per Christum. q 7.10.o
Gratia gratis data ordinatur ad manifestationem fidei & doctrinæ spiritualis. q.7 7.c
Gratia gratum faciens ordinatur ad actus meritorios interiores & exteriores, gratia gratis data ad exteriores. quæstio. 7. 7. 1m
Gratia gratum faciens est a qua fluunt uirtutes, & dona, ad perficiendum potentias animæ, quæstio, 7.2.c & quæstio. 62.2.c.& q. 82.1.c.
Gratia gratum faciens ut iustificet hominem a peccato dicitur operans, sed respectu operis meritorij dicitur cooperans. quæstio. 86. 4.1m
Et effectus gratiæ operantis est prior, quam effectus gratiæ cooperantis. q.86.4.2m
Et effectus primus gratiæ gratum facientis, est remissio peccatorū, q.72.7 1m
Gratia gratum faciens amittitur per quodlibet peccatum mortale. q.80.3.c
Gratia eadem maior est proficiens quàm incipiens, sed in diuersis hoc non est necesse. q.89.2.4m
Gratia non potest cadere sub merito, quia est principium merendi. q.2.11.c
Gratia minima potest resistere cuilibet concupiscentiæ, & mereri uitam æternam. q 62.6 3m.& q.70.c
Gratia quod semel facit perpetuo manet. q.88 1.4m
Gratia nunquàm amittitur sine culpa, & illud quod ex gratia Dei conceditur, nunquam absque culpa reuocatur q.5.50.2.c
Gratia non infunditur in habentibus usum liberi arbitrij, sine actuali motu liberi arbitrii in Deum, & in peccatum. quæstio. 87.2.c
Et gratię infusio & terminus præparationis subiecti, sunt in eodem instanti. q.89.2.c
Gratia uirtutum & donorum Dei sufficienter perficit essentiam, & potentias animæ. quo ad generale ordinationem actuum, sed gratia sacramentalis quo ad aliquos speciales effectus. quæst. 62. 2.1m
Gratia sacramentalis est species gratię communiter sumptæ, ideo non dicitur æquiuoce q 62.2 3.3m
Gratia sacramentalis addit supra gratiam communiter dictam, & super uirtutem & dona quoddam auxilium Dei ad habendum sacramenti finem. q 62.2.o
Gratia sacramentalis est ad tollendum peccata, & ad perficiendum animum ad cultum diuinum. quæst. 62.5 c & q.63.1.6.c.& q6. 65.c
Gratia sacramentalis excludit peccata præterita, uirtutes & dona peccata præsentia & futura. q 62.2.2m
Gratia non potest haberi ante sumptionem Eucharistiæ, nisi ex uoto ad eam proprio uel ecclesiæ quæst. 73.3 c.1m.& quæstio. 79. 1 1m
Gratia miraculorum excellentissime data est animæ Christi. quæst. 13.2.3m
Gratia Christi quæ dicitur gratia unionis, capitis, & singularis personæ est una per essentiam q.8.5.o
Gratia unionis, & habitualis fuit Christo homini naturaliter. q.2. 12.o
Gratia unionis & habitualis sunt simul tempore, sed natura & intellectu prima precedit secundam. q.7.13.o
Gratia habitualis fuit in Christo q.7.1.c
Gratia unionis est esse personale, quod gratis a Deo datur humanæ

æ naturæ in persona uerbi, quod quidem est terminus assumptionis,q.6 6.c
Gratia unionis in Christo dupliciter dicitur scilicet uoluntas Dei dans gratis,& donum eius,q.2.10 c
Gratia unionis fuit simpliciter infinita in Christo, sed gratia habitualis eius fuit infinita secundum rationē gratiæ, finita est uero secundum rationem entis, q.7.11.0
Gratia Christi non potuit augeri,sicut nec gratia beatorum,gratia autem uiatoris puri potest augeri,q 7 2 0
Gratia hominis puri quantuncunque crescat,non potest adæquari gratiæ Christi, ideo non sunt eiusdem rationis,quæst.7.11 3m.
Gratiæ plenitudinem Christus habuit in summo,& quo ad omnes effectus gratiæ,q 7.9.0
Gratiæ plenitudo duplex, una ex parte gratiæ quæ est propria Christo,alia ex parte subiecti, quæ conuenit etiam alijs per Christum,q.7.10.0
Gratiæ,& deitatis plenitudo habitat in Christo corporaliter per unionem personalem ad corpus,& contra umbram,quæstio.2.10.2m
Et in ipso fuerunt excellentissimæ omnes gratiæ gratis datæ, qō. 7.7.0
Nec diuiduntur in Christo sicut in alijs sanctis, quæstio.7.7.1m
Gratiæ plenitudo fuit in B. Maria super omnes post Christum,q.7.10.c.1m.& q.37.5.0
Gratiæ triplex perfectio est in B.Maria,quarum secunda est potior prima,& 3a.2a.q 27.5.2m
Gratiæ prima perfectione B.Maria fuit mundata a culpa originali,2a a fomite,3a ab omni miseria,qō.27.5.2m
Gratiæ prima præfectione adepta est gratiam inclinanteni ad bonum,2a confirmata fuit in gratia & in bono, 3a adepta est gratiam consummatam,q.27.5.2m
Gratiæ plenitudo, & consiliorum obseruatio inchoauit in Beata Maria, primum fuit in ea perfecte, 2m. uero perfecte cæpit in Christo,q.28.4.2m
Gratiæ nouæ infusio non requiritur ad remissionem uenialium,q. 65.4.8m.& q 87.2 0.4.2m
Gratiæ nouæ infusio requiritur ad remissionem mortalium. q.87. 2.3m
Gratia homo potest uitare omnia & singula mortalia, & singula uenialia,sed non omnia,q.87.1.1m
Gratia.Vide.Charitas.Donum.Remissio.Virtus.
¶ Graue & leue non habent in se principium actiuum sui motus, sed tantum passiuum,q.32.4.c
¶ Græci baptizando dicunt, Baptizetur seruus Christi talis,in nomine patris &c.q 66.5.1m.& q.67.6.c
Græci conficiunt ex fermentato,& peccarent si in azimo conficerent,q.74.4.c
Greci dant Eucharistiam pueris non habentibus usum rationis,q. 80 6.3m
Græci.Vide.Eucharistia. Literarum. Significatio.
¶ Gregorius.Vide. Papa.

H

HAbitat Vide .Deus.Gratia.
¶ Habitus primorum principiorum sunt nobis naturales.q. 9.1.0
¶ Habitus omnibus ordinatis ultima perfectio reseruatur supremo in genere illo,q.72.11.c.
¶ Hælias subleuatus est in cœlum aereum, non autem in cœlum empyreum, & uiuit cum Enoch in paradiso terrestri usque ad Antichristum,q 49.5.2m
Heresis incurritur ex uerbis inordinatæ prolatis, q.16.8.c
Heresis Arrij, quod filius Dei est minor parte ratione diuinæ naturæ, & quod est creatura q.10.2.1m & q.16.c
Heresis Origenis quòd anima Christi cum aliis a principio fuit creata,q.6.5.c
Heresis Nestorij,quòd B.Maria non est mater Dei,q. 35.4.0
Heresis Eutichetis,quod in Christo est tantum una natura composita ex natura diuina & humana,q.2.5.c & q.18.1.c
Et quod corpora resurgentium & Christi no erunt palpabilia, sed erunt ut uentus,q.54.3.c
Heresis Hebionis, Cherinthi & Fotini, quod Christus non fuit ante matrem, sed purus homo meruit deitatem,q.2.11.c.& q.28.1.c.& q.35.4.c
Heresis Hebionis,quòd Christus conceptus est ex semine uiri,qō. 28.1.c
Heresis Galanitarum, quòd corpus Christi non fuit mortuum,q. 50.5.c
Heresis Heliodij,quod mater Christi non mansit uirgo post partū, q.28.3.c.3m.
Heresis Nazareorum, quod fides Christi sine operibus legis non sufficit ad salutem,q 7 .4.c
Heresis Nouatianorum,quod peccans post baptismum non potest resurgere ad gratiam per pœnitentiam, q.84.10.c
Heresis Nestorij & Diofcori, quod in Christo sunt duo suppositi, q.2.3.6.c.& q.4.3.c
Heretici possunt ordinate si seruant formam ecclesiæ, non autem date executionem,q 6.4 9 2m
Hereticum est credere iuramentum esse in omni casu illicitum, q.64.9.1m
Herodes post duos annos a recessu Magorum occidit pueros innocentes,q.36.6.3m
Hispania.Vide Natiuitas.
¶ Homo habet quod sit homo a ratione,q.19.2.c
Homo significat naturam humanam in concreto prout.s. in aliquo supposito,q.4.3.c.1m
Homo duplex scilicet uerus,& phantasticus,q.5.2.0.& q 43.3.0.
Homo est naturaliter politicus, q.65.1.c
Homo unus numero dicitur dupliciter scilicet unitate naturæ & personæ,q.3.6.1m.& 7.2m
¶ Hominis actio uoluntaria & deliberata tantum dicitur humana,q.19.2.0
Hominem lapsum oportuit reparari,& non angelum,q.4.1.c.1m, & q.6.2.2m.& q.46.1.4
¶ Honor est reuerentia alicui exhibita propter sui excellentiam q.25.1.c
Honor diuersus debetur eidem secundum plures causas excellentiæ,q 25.1.c
Honor debetur alicui dupliciter scilicet uel ratione sui,uel rationis alterius, & exhibetur toti rei subsistenti, sed causa honoris potest esse aliquid eius non subsistens,q.25.1.0
Hostia non consecrata numquam debet dari pro Eucharistia.qō. 80.6.2m
Hostia.Vide.Idolatrare.Missa.
Hostiæ pars missa in calice nunquam debet dari infirmis,quæstio. 80.6.2m
Hostiam eandem simul consecrant ordinati, episcopo ordinante concelebrantes,q.82.2. c
Hostias multas sumens in una Missa, non percipit maiorem effectum,q.79.7 3m
¶ Humilis nihil audit mirabilius quàm suam excellentiam , qō. 30.4.1m
Humiliauit se Christus quatuor.q.49.6.c.& q.53.1.c.& q.54.2.c.& q.59.3.0

I

IDolatrare facit qui dat hostiam non consecratam pro Eucharistia,q.80 6 2m
Ieiunium a cibis duplex scilicet naturæ,& ecclesiæ,q.80 8.4m
Ieiunium naturæ soluitur per quencunque potum, non autem ieiunium ecclesiæ nisi fiat in fraudem,q.80.8.4m
Ieiunium ante pascha fit quadraginta diebus, multis rationibus,& commendatur per multos eius effectus, q.40.2 3m
Ieiunium Christi non ex necessitate fuit , sed ad nostram instructionem,q.20.2.3m
Ieiunium.Vide Christus.
Ieremias uerbis & mysteriis passionem Christi apertissime prænunciauit,q.27,6.c.2m
¶ Ierusalem est in medio terræ habitabilis,q.46.10.1m
¶ Iesus significat naturam humanam sub determinatis individualibus proprietatibus,q.16.5.c.& q 17.1.c
Iesus conuenienter impositum est Christo in sua circuncisione,q. q.37.2.2m
Iesus est nomen nouum & proprium inquantum significat spirituale & uniuersalem salutem, q.37,2.2m
Iesus.Vide.Nomen.
¶ Ignorantia non fuit in Christo, q.15.3.0
Ignorantia duplex scilicet iuris uel facti, prima non excusat a peccato.sed bene secunda,q.47.5.3m.& q 80.4.5m
¶ Illabi menti soli Deo conuenit.q.8.8.1m.& q.64.1.c.
Illuminatio fit in instanti.q.75.7.c
Illuminat sacerdos tradendo sacramenta gratię,non autem infundendo gratiam,q 64.1.1m
¶ Imaginatio & sensus nunquàm cognoscunt naturam rei,sed tantum accidentia,q.76.7.c
Imaginatio ægritudinum quandoque causat eas.q.13.3.3m
Imaginatiua est altior potentia quàm sensus exterior, in quo tamen est maxima certitudo.q.30.3.2m
¶ Imago.Idem est motus in rem ipsam,& imaginem eius inquantum huiusmodi.q.8.3.3m.& q.25.3.c.1m
Imago.Vide.Adoratio.
¶ Immersio trina in baptismo non est de necessitate , tamen debet fieri.q.88.0.
Immersio capitis in baptismo sufficit.q.66.7.3m.
Immersio.Vide.baptismus.
Immersione, effusione , & aspersione aquæ potest fieri baptismus. q.66.7.0.
Immersione trina intenta , non perficitur baptismus nisi in tertia, una uero intenta perficitur tota ea.q.66.8.3m.
Immolari conuenit Christo in figuris ueteris testamenti,sed uere in sacramento altaris q.83 1.0.
¶ Imperio rationis obediunt aliqualiter potentiæ sensitiuę,non autem naturales nec uegetatiuæ q.19.1.c.
¶ Impositio manus significat copiosum gratiæ effectum , ideo non requiritur in baptismo neq; in pœnitentia sed tantum in ordine & confirmatione,q.84.4.c.2m.
¶ impossibile aliquando pro difficili sumitur.q.86.1.2m.
¶ in.Corporalia dicuntur esse in loco quia continentur, spiritualia uero quia continent q.57.4.1m.2m.
¶ incarnari Deum, fuit possibile & conueniens.q.1.1.0.
incarnari Deum,fuit accessarium ad bene esse, non simpliciter.q. 1 2.0.
incarnatio Dei non fuisset,si homo non peccasset, quàmuis potentia Dei ad hoc non limitetur q.1.3 0.
incarnatio Dei principaliter fuit propter liberationem hominis. q.1.5.c.& q.40.1.c.& q.44 3.c.
incarnatio Dei fuit ad delendum omne peccatum q.1.4.0.
incarnatio facta est conuenienti tempore.q.1 5.6.0.
incarnatio comparatur iuuentuti propter uigorem & feruorem, senectuti uero propter numerum annorum.q.1.c.1m.
incarnation s mysterio manifestatur bonitas sapientia, iustitia , & potentia Dei q 1 in oppositum.
incarnationem Christi præcessit aliquorum liberatio secundum spiritum per fidem,sed non secundum carnem.q.27.3.c.& qu. 25.5.2m.
incarnatione Deus nullo modo mutatur.quæ.1.1.1m.& quæst.2. 6.1m.
¶ incineratio non conuenit corpori Christi.q.51.3.0.& quę.53.1. c.1m.
¶ incipere significat esse nunc & non prius.ideo ab inferiori ad suum superius cum uerbo incipit non ualet consequentia. qu. 16.9.1m.
individuum dicitur de parte in toto.q.16.9.2m.
individuum de sui ratione dicit incommunicabilitatem, & non posse esse in pluribus.q.77.3.c.
individuationis principium in rebus materialibus est duplex. s. materia prima,& quantitas dimensiua.q.77.2.c.
individuatur forma receptibilis in materia per ipsam materiam, non receptibilis autem in materia , per seipsam . quæstio.80. 5.c.
individuatur quantitas dimensiua dupliciter.s.ratione subiecti,& ratione situs.q.77 2.c.
¶ infidelitas est grauissimum peccatum.q.80.c.
¶ infinitum dupliciter dicitur. s. priuatiue & negatiue, primum conuenit quantitati & est ignotum,secundum conuenit formæ & est cognoscibile q.19.3.1m.
infinitum inquantū huiusmodi(.s.numerando partem post partem)a nullo intellectu cognoscitur.q.10.3.
infinitum uniuerso , potest esse finitum alio modo.quæstio.10. 3.1m.
infinitum secundum essentiæ rationem,est solus Deus. quæst.10. 2.2m.
infinitum simpliciter & omnibus modis non potest esse nisi unum , sed secundum aliquid possunt esse plura. quæstio.10. 3.3m.
infinitum numero uel continuitate si daretur, esset finitum secundum esse & essentiam,& esset comprehensibile a scientia dei.q. 10.3.2m.
infinitum non est substantia sed accidit rebus, ideo sicut multiplicatur secundum subiecta,ita & proprietas eius.quæstio. 10. 3.3m.
infinitum simpliciter quo ad omnia nihil potest esse maius,sed in finito secundum aliquid determinatum est aliquid maius extra illum ordinem.q.10.3.3m.
¶ ingratitudo est spirituale peccatum ratione contemptus beneficii,sed est circunstantia respectu aliorum peccatorum. quæstio. 88.4.0.
ingratitudo committitur dupliciter.s.agendo contra beneficium dei,& agendo contra formam beneficii.q.88.2.0.
ingratitudo secundum quam peccata iedire dicitur, incurritur ex quolibet peccato contra Deum.q.88.4.0.
Ingratitudo non incurritur per peccatum ueniale , nec per ipsum peccata dimissa redeunt q.88.2.2m,
¶ ingratitudo.Vide.Redeunt.
¶ innocentes mortui pro Christo in Bethleæm fuerunt martyres. q.36.2.3m.
innocentes.Vide.Herodes.
innocentia,Vide.Ferri,Matrimonium, Pœnitentia, Sactamenti, Christus.
¶ instantia duo qualitercunque signata habent tempus medium. nisi respondeant motibus non mensuratis ex motu cęli. q. 75. 7.1m.
instans primum in quo res habet esse,datur,non autem ultimū , q.34 1.3m.& q.75 7.1m.
instans. Vide.Motus.Remissio.Tempus.
instantanea operatio potest esse ab intellectu & uoluntate.quę. 2.c.
instantanea mutatio potest esse ubi subiectum est in ultima dispositione ad formam introducendam q.75.7.c.
instantanea mutatio fieri potest tripliciter.q.75.7.c.
¶ instructio quadruplex ponitur.q.71 4.3m.
instructio fidei duplex,s.cathecuminorum circa baptismum, & populi Christiani circa missam.q.83.4.4m.
¶ instrumentalis uirtus est incompleta & virtualis. quęstio. 62. 4.2m.
¶ instrumentalis uirtus non est in subiecto secundum conditionē subiecti,sed secundum conditionem principalis agentis.q.63. 5.1m.& 2m
instrumentum dupliciter.s.coniunctum & separatum, quod non mouetur nisi per coniunctum.q.62.5.c.
instrumentum duplex.s.animatum,& inanimatum.quæstio. 64. 8.1m.
instrumentum animatum indiget habitu ad operandum,nō autem inanimatum q.7.1.3m.
instrumentum.Vide Actio,Anima,Baptismus,Docere, Eucharistia,Forma, Gratia, Iustificatio,Meritum, Miracula.Mutatio, Ordo, Passiones,Peccata,Reliquiæ,Sacramenta,Signum, Vas, Christus.
instrumento datur uirtus dupliciter.s.quando accipit formam instrumenti,& quando mouetur a principali agente.q.62.4 3m. & q.72 3.2m.
instrumentis pluribus ordinatis ad aliquem effectum,eadē uirtus principalis agentis instrumentaliter inuenitur in eis omnibus prout sunt quodam ordine unum.q.62.4.3m.& q.82 1.1m.
¶ intellectus & uoluntas sunt potentiæ naturales, & consequuntur naturam animæ de necessitate.q.18.c.3m.4m.
Intentio ministri saltem uirtualis requiritur ad perfectionem sacramentorum.q.64 8.0.
intentio est necessaria in baptizante.q.66.8.3m.
intentio ministri peruertitur dupliciter.s.respectu sacramenti, & respectu sequentium ad sacramentum : prima tollit ueritatem sacramenti,non autem secunda.q.64.10.0.
intentio ecclesiæ expressa in forma sacramenti sufficit ad perfectionem eius,nisi contrarium exprimatur exterius . quæst. 64. 8.2m.
intentio propria est necessaria in baptizandis habentibus usum rationis, in non habentibus autem sufficit intentio ecclesiæ.quæst.68.7.0.& 8.3m.& 9.1m.& 12.1m. & quæstio. 86. 2.1m.
intentionem sine proposito habens sucipiendi baptismum antequam actualiter sit susceptus,rem baptismi consequitur.q. 68.2.0.
intentio.Vide Baptismus.Peccatum.
¶ intinctus.Vide Eucharistia. Christus.
inuestiri dicitur canonicus per librum, Abbas per baculum,Episcopus per annulum.q.62.1.c.
¶ ioannes baptista fuit terminus ueteris legis, & initium nouæ. s. euangelij.q.38.1.2m.
ioannes Baptista pertinet ad testamentum nouum.quæstio. 38. 1.m.2m.
Eius exultatio in utero matris , non fuit ab eo per liberum arbitrium eius,sed fuit a Deo,ideo miraculosa.q.37 6.c.
Eius tota uita fuit præparatoria ad Christum.q.38 2.2m.
ioannes euangelista prædiligebatur a Christo, propter multa. quæ. 45.3.4m.
¶ Ioseph uir Mariæ semper fuit uirgo. quæstio. 28.3.5m.& 4.c.3m.
¶ Iperdulia.Vide.Adoratio.
¶ ira dupliciter,scilicet per zelum.i,secundum ordinem iustitiæ, & per uitium.i.contra rationem, prima est laudabilis, secunda est cum peccato,prima fuit in Christo,non autem secūda.q.15. 9.0.
¶ iræ causa ex tristitia illata.q.15.9.c.
¶ Iterari.Vide Aqua, Baptismus,Cathechismus,Exorcismus, Pœnitentia.Sacramentum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iudæi sunt serui principum seruitute ciuili, quæ non excludit ordinem iuris naturalis uel diuini.q.68.19.2m.
Iudæorum tribus sacerdotale & regia, sepe coniunctę sunt per matrimonium.q.31.2.2m.
Iudæorum principes cognouerunt Christum esse messiam, se non cognouerunt diuinitatem eius nisi per coniecturas.quæst.47.5.o.& 6.c.
¶ Iudæorum facta erant figuralia.q.66.2.2m.
¶ Iudex non potest dimittere culpam in alium comissam, uel in rempublicam, siue in superiorem principem. quæstio. 46.2.3m.
Iudicium tria requirit.s.potestatem, cælum, & sapientiam. quæst. 56.1.c.
Iudicium generale esse in fine mundi præter iudicium particulare quod sit in morte, est necessarium.q.59.5.
Iudicii dies æstati comparatur.q.46.9.3m.
Iudicare omnes homines, quo ad retributionem præmii uel pœnæ pertinet ad Christum.q.56.4.2m.& 5.1m.
Iudiciaria auctoritas soli deo conuenit, sed committitur hominibus, maxime Christo secundum humanam naturam.q.58.o.& q.59 2.o.
Iudiciaria potestas conuenit toti trinitati, & tamen appropriatur cuilibet personæ secundum rationes diuersas.q.59.1.o.
Iudiciaria potestas conuenit Christo multis de causis.quæstio. 59. 2.o.
Iudiciaria potestas super omnes res humanas conuenit Christo, quia anima eius est super omnes creaturas. quæstio. 59. 4. c. & 6.3m.
Iudiciaria potestas super omnes angelos attribuitur Christo secundum humanam naturam & diuinam,& quomodo hoc sit. q.59.6.c.
Iudiciariam potestatem super res temporales Christus exercere noluit,nec regnum terrenum temporaliter administrare.quæ.59. 4.1m.
¶ Iustitia est æqualitas quædam,qua ciues omnes liberi immediate sunt sub principe.q.83.3.c.
Iustitia inter illos, quorum unus est sub potestate alterius (ut hominis ad Deum, serui ad dominum) non est iustitia nisi secũdum quid.q.85.3.c.2m.
Iustitia est ad alterum,cuius materia non est ille ad quem est iustitia, sed res quæ distribuuntur vel commutantur. quæstio. 85. 3.1m.
Iustitia est in uoluntate subiective,q.85.4.c.
Iustitia originalis erat ex hoc q; uires inferiores subdebantur rationi.q.27.3.c.
Iustitię dei ordo dependet a uoluntate diuina.q.46.2.3m.
Iustum dicitur dupliciter, scilicet simpliciter,& secundum quid.q. 85.3.c.
Iustificatio habentibus usum orationis requirit quatuor.s.infusionem gratię, remissionem culpæ,motum liberi arbitrii in deum, & in peccatum.q.66.6.1m.
Iustificationis, Deus est causa principalis,passio Christi est causa meritoria, sacramenta ecclesiæ instrumentalis. quæstio. 64. 3.c.
Iustificationis animarum causa instrumentalis & exemplaris, est Christi resurrectio.q.56.2.o.& q.62.5 3m.
Iustificationis actus sunt simul tempore, sed unus est altero prior ordine naturę.q.85.6.c.
Iustificabat circuncisio quantum ad omnes gratiæ effectus,aliter tamen quàm baptismus.q.70.4.o.
Iustificare impium est maius quàm creare cælum & terram. q.43. 4.2m.
Iustum. Vide. Iustitia.

L

Laicus. Vide, Sacerdos.
Latria. Vide. Adoratio.
Latro statim moriens. intrauit in uisionem dei,non autem in paradisum terrestrem.q.52.4.3m.
inter latrones Christus crucifixus est ratione quadruplici. q.46. 11.o.
Laurentius diaconus baptizabat in necessitate tantum.quæstio.67. 1.3m.
Laurentius & Vincentius habuerunt passiones grauiores quo ad aliquid quàm Christus non autem quo ad omnes causas doloris. q.46.6.1m.
Lazarus resuscitatus, iteruꝝ mortuus est.q.53.3.c.1m.& quæst. 55. 2.3m.
Leprosus non debet publice celebrare, potest tamen dicere missam occulte, nisi lepra propter corrosionem membrorum eũ ad hoc reddiderit imponentem.q.80.10.3m.
¶ Lex non potest dari nisi populo congregato, & ordinatur ad bonum publicum,q 70.1 2m.
Lex naturæ,ut obtenebrata in cordibus hominum, determinatur lege Dei scriptum,q.60.5.3m.& q.61.3.2m.,133. & quæstio. 70. 2.1m.
Lex uetus fuit conuenięter data post circuncisionem.quæstio.70. 2.2m.
Lex uetus fuit scripta in lapidibus, noua uero in cordibus.quæ.42. 4.2m.
Legis præcepta Christus obseruauit.& secundum ea in omnibus cõuersatus est q.37.1.3.c.& q.40.4.o.
Legis nouæ status medius inter statum ueteris legis & gloriæ.qu 61.4.1m.
Lex. Vide. Sabbatum.
¶ Liber de infantia Saluatoris est apocriphus quęstio. 35. 6.3m.& q.36.4.3m.
Liber de mirabilibus scripturæ non est Augustini,nec authenticus.q.45.3m.
Liberalitatis & magnificentiæ summum gradum ostendit in se Christus,contenendo omnes diuitias, & faciendo pauperibus erogari quæ sibi dabantur.q.7.2.3m.
Liberum arbitrium se habet naturaliter ad bonum,ad malũ autem prꝛeter naturam.q. 34.3.1m.
Liberum arbitrium uiatoris potest flecti ad bonum & malum. q. 52.6.3m.& q.86.1.c.
Liberum arbitrium in damnatis est confirmatum in malo.qu.52. 6.3m.q.96.1.c.
Liberum arbitrium fuit in Christo, sicut etiam est in beatis.quæ. 18 4.o.
Et illius usum habuit in primo instanti suæ conceptionis, quæst. 34.2.o.
Liberum arbitrium. Vide Eligere.
¶ Limbus inferni sic dictus.ratione priuationis glorię,non est omnino diuersus a sinu Abrahę.q.52.2.4m.
Et in eo existens gaudium magnum habebant de gloriæ sperata. q.52.5.1m.
Sed patiebantur dolorem de dilatione gloriæ,non autem pœnam sensibilem pro peccato, Christus autem soluit utrumque, primum gloriam prebendo, secundum ab eo prꝛeuerando. q.52. 2.2m.
Linguarum omnium donum fuit in Christo,quo tamen non est usus, quia solum in una gente prædicauit. quęstio. 7. 7.3m.
Linguis igneis spiritussanctus super apostolos descendit. qu. 39.6. 4m.& q.72.2.1m.
Linire. Vide Baptismus. Exorcismus.
Linum. Vide Corporale.
Liquor. Vide. Accidens.
¶ Literarũ figurę quibus græci tria & sex repręsentant, satis sunt propinquę apud eos.q.46.9.2m.
¶ Locale uide angelus.
¶ Locus non attribuitur Deo neque personę Christi circumscriptiue, aut diffinitiue, quia semper sunt ubique.q.52.3.5m.
¶ Lucas. Vide. Adoratio.
¶ Lumen maius offuscat lumen minus einsdem ordinis, nõ autem alterius ordinis.q.5.4 2m.& q.9.1.2m.
Lumen scientiæ non offuscatur, sed clarescit in anima Christi & cuiuslibet hominis,per lumen scientiæ diuinæ.q.5.4.2m.& q. 9.1.2m.
¶ Luxuria. Circa tempus Abrahę erat fides per idolatriam diminuta, & ratio naturalis per augmentum carnalis concupiscentię usque ad peccatum contra naturam obscurata. quęstio. 70. 8.1m.

M

Macula in corpore & in anima contingit dupliciter.s. ex priuatione decoris per peccatum mortale.& ex superindoctione per peccatum ueniale.q.87.2.3m.
Maculę diuersę consurgunt ex diuersis peccatis.q 88 1.c.
¶ Magdalena prohibetur tangere Christum q.55.6.3m.
¶ Magi adorantes Christum secundum Augustinum fuerunt malefici,sed secundum alios fuerunt sapientes astrologi& potẽtes q.36.3.2m.
Magi mori sunt ex Scriptura Seth ad sequendam stellam, uel ex prophetia Balaam,uel ducti ab angeli,ue inspirati a deo. q.36. 5.4m.
Magi uenerunt ad Christum tanquam primitię Gentium. q.36. 3.1m.
Magi amiserunt stellam,multiplici ratione.q.36.8.3m.

Magi secundũ Augustinum uenerunt de remotissimis partibus per biennium,secundum alios in diebus tredecim,alii uero dicunt q; uenerunt de prope.q.36.3.3m.& 5.4m.& 6.c 3m.
Magis recedentibus, Herodes post biennium pueros interfecit quæs. 36.3m.
Maius dicitur dupliciter,si intensiue.& extensiue.q.1.4.c.
Manducatio Christi post resurrectionem fuit uera comestio,non autem angeli.q.55.6.1m.
¶ Manna fuit præcipua figura Eucharistiæ quantum ad eius effectum. q.73.6.c.
Manna fuit figura Eucharistiæ inquantum sumitur ut cibus fideliũ. q.80.10.2m.
Mansuetudo est subiective in irascibili,quam facit rationi subiectã, q.15.2.c.
Manumissus non reducitur in pristinam seruitutem nisi pro aliqua graui ingratitudine,q.88. 3.2m.
Manus est organum organorum ideo ei opera attribuuntur, quæst. 83.5.1m.
Manus est substantia quædam indiuidua.q.16.12.2m.
Manusimpositio. Vide Impositio.
Maria & Ioseph fuerunt de eadem tribu,& de semine Dauid. q.28. 1.2m.& q.31.2.1m.
Maria fuit de stirpe Aaron.q.29.1.4m.
Maria nata est Melchi Salomone, Ieconia & Heli. quęstio. 31.2.3m. 3.2m.
Maria quicquid accepit a parentibus fuit actu pars corporis eius, iõ illud non fuit materia corporis Christi.q.31.6.c.
Maria in uentre matris suæ non habuit usum liberi arbitrii, quæst. 27.3.c.
Maria habuit tantam claritatem in facie q; Ioseph non cognoscebat illam, donec pareret.q.28.3.3m.
Maria cum corpore assumpta est in cęlum.q. 27.1.c.
Maria habuit donum prophetiæ sapientiæ & miraculorum,sed non secundum omnem usum.q.27.5.3m.
Maria meruit Christum portare, non quia meruit ipsum incarnari, sed quia meruit talem gradum puritatis ut congue esset mater Dei.q.2.11.3m.
Maria est vere mater Dei.q.35.4.o.
Maria fuit uere mater Christi.q.35.3.o.
Maria cum Ioseph uouit uirginitatem absolute,sed prius uouit sola,si Deo placeret.q.28.4.o.
Maria nec multiplicauit conceptus,nec fuit subiecta uitio.quæst.30. 2.2m.
Maria fuit expers maledictionis Euę,quia pepetit sine dolore.q6.35. 6.1m.
Maria secundum aliquos non fuit turbata in uisione angeli, sed in sermone eius.q.30.3.3m.
Maria fuit instructa ab angelo, quia erat inferior angelis quantum ad statum,licet esse superior quantum ad dignitatem ad quã eligebatur.q.30.2.1m.
Maria prius instructa est ab angelo quàm Ioseph.q.30.1.2m.
Maria habuit à spiritu sancto duplicem purgationem. s.preparatoriam ad conceptionem Christi mentem eius in unum colligentem,secundam a fomite,mediante Christi conceptione.quę.27. 3.3m.
Maria si ante passionem Christi fuisset mortua non intrasset paradisum,sicut nec alii sancti.q.27.1.3m.
Maria per primam sanctificationem fuit semper immunis ab omni peccato actuali etiam ueniali,q.27.4.o.6.1m.
Maria figurabatur per tabernaculum ueteris legis.q.27.2.in oppositum.
Maria Vide. Adoratio. Baptismus. Concepta. Eucharistia. Gratia. Matrimonium. Primogenitus. Sanctificatio.
Marię puritas fuit maxima sub Christo.q.27.2.2m.
Mariæ debetur honor non æqualis sed conimilis, & eminentior q; cęteris creaturis inquantum est mater Dei.q.25 5.o.
Marię perfectio est triplex.prima fuit in eius sanctificatione, secunda in filii dei conceptione, tertia in ipsius glorificatione. In prima fuit liberata a culpa originali, in secunda totaliter emundata, in tertia fuit liberata ab omni miseria.q.27.5.2m.
In prima etiam perfectione adepta est gratiam inclinantem eam ad bonum in secunda confirmata est in bono,in tertia perfecta est in fruitione omnis boni.q.27.5.2m.
Mariæ immunitas a peccato per sanctificationem causabatur ex tribus.s.ligatione,fomitis,gratia abundanti, & prouidentia Dei. q. 27.3.c.
Martyrium plene liberata pœna,& culpa.quæst.68.2.2m. quæstio. 87.1.2m.
¶ Mater dicitur aliqua ex hoc q; concepit & genuit.q.35.3.4.c.
Maternitas conuenit tantum uiuentibus præcipue animalibus.quæ. 32.3.c.
Materia non agit ad sui formationem,q.32.4.c.3m.
Materia est primum subiectum, & non potest esse in alio, quæstio.77.2.c.
Materia non est diuisibilis nisi per quantitatem.q.77.c.
Materia est duplex,scilicet sensibilis, & intelligibilis. quæstio.77. 2.4m.
¶ Matrimonium est formaliter indiuisibilis coniunctio animorum coniugum q.29.2.c.
Matrimonium uerum fuit inter Mariam & Ioseph, & habuit utranque perfectionem requisitam.q.29.2.c.
Matrimonium in statu innocentiæ non fuit sacramentum, sed in officium naturæ.q.61.2.3m.
Matrimonium contrahere potest quilibet habens usum rationis in uitis parentibus.q.68.10.c.
Matrimonii duplex est perfectio,quarum prima consistit in animorum coniunctione,secunda in operatione.q.29.2.c.
Matrimonij concubitus & prolis educatio sunt de secunda perfectione eius,quorum secundum fuit inter Mariam & Ioseph & nõ primum.q.29.2.c.
Matrimonii finis duplex.scilicet principalis, qui est generatio & educatio prolis,& secundarius,qui est mutuum obsequium.quęs. 29.2.c.
Matrimonij materia uide Pœnitentia.
¶ Mediator Dei & hominum est solus Christus principaliter: ministerialiter autem sunt prophetæ, sacerdotes utriusque testi, & angeli,non aut pater nec spiritussanctus nec dæmon.q.26.1.o.
Mediator Dei & hominum est Christus secundum q; homo,nõ autem secundum q; Deus q.26.2.o.
Medicina confortatiua quæ datur liberatis a febre ad confortationem,noceret si daretur febricitantibus.q.80 4.2m.
Medicinaliter uti possumus præciosis pro necessitate corporis, sed in pertinentibus ad solam decentiam honestatis debemus esse cõtenti simplicibus q.51.2.3m.
Medium uirtutis moralis attenditur secundum quantitatem proportionis,& non secundum quantitatem rei.q.46.6.2m.
Medium iustitiæ est æqualitas quam cõstituit iustitia inter aliquos q.85.3.2m.
¶ Melchisedech dicit esse sine patre,matre,genealogia,principio & fine quia scriptura non ponit,licet habuerit.q.22.6 3m.
Melchisedech propter dicta assimilatus est filio Dei.q.22.6.3m.
Melchisedech sacrificio,cõparatur eucharistiæ in missa.q.83.4.8m.
Melchisedech sacrificium fuit præcipua figura eucharistię quantũ ad id quod in ea est sacramentum tantum,q 61 3.3m.& quęstio. 73.6.c.
Memoriale, vide Eucharistia.
¶ Mendicitas duplex.s.contraria uoluntati,& uoluntaria, prima est occasio furti & periuri,non autem secunda, ideo Christus elegit eam.q.40.3.1m.
Menstruus sanguis est in fœminis loco seminis,& est propria materia corporis Christi & aliorũ,non autem semen fœminæ q.31.5.o.
Mẽstruus sanguis digestione purificatus est materia conceptus, nõ autem imparitatem corruptionis habens.q.31.5.3m
Menstruus sanguis est potentia totum secundum potentiam passiuam.q 31.5.1m.
Merces imputatur ei qui operatur secundum debitum. q.49.6.c.
Meritum importat æqualitatem iustitiæ.q.49.6.c.
Meritum non est nisi eius quod nondum habetur.q.19.5.c.
Meritum Christi uel cuiuscumque hominis non præcessit vnionem incarnationis.q.2.1 .o.
Meritum, vide Operatio.
Ex merito habitum nobilius est in eo quod habetur sine merito,& dignitas merendi maior est quàm gloria corporis.q.19.3.c.
Merendi principium est ex parte animæ,sed corpus est instrumentum actus meritorij.q.49.6.1m.
¶ Mereri non potuit aliquis gratiam incarnationis Christi ex condigno,sed ex congruo,q.2.11.c.
Mereri non potest nisi uiator.q.19.3.c.1m.
Meruit Christus per suam passionem salutem sibi & omnibus membris suis.q.19.3.4.o & q.48.1.c.
Et meruit sib gloriam corporis,non autem gloriam animæ, nec scientiam,nec gratiam,nec deitatem.q.19.3.o
Et meruit alijs gloriam beatitudinis quod alij homines non possunt q.19.4.2m.& q.46.3.c.
Et meruit inquantum homo, non inquantum Deus.q.53.4.2m.
Et nihil ad meritum pertinens docuit, quod ipse excellentius non impleret.q.7.3.2m.
Et meritum fidei habuit.q.7.3.2m.
Messias. vide Iudæi.
¶ Metaphorice dicta,non oportet secundum omnia esse similia.q. 8.1.2m
¶ Milites charactere insigniuntur,quasi ad militiam deputati.q. 63.3.c.
¶ Minister existens in peccato mortali, si exhibet se ministrum Dei & ecclesiæ in dispensatione sacramentorum,peccat mortaliter.q.64.6.o.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Minister. Vide angelus. Diaconus. Eucharistia. Sacerdos Sacramentum.
¶Miraculum. Spirituales effectus Dei (ut iustificatio impii & illuminatio) non sunt miracula. sed finis miraculorum. quæst. 44. 3. 1m.
Miracula diminuunt meritum fidei nolentium credere nisi per miracula. q. 43. 1. 3m.
Miracula Christi, de quibus est fides fuerunt occulta. sed probantia fidem fuerunt manifesta, q. 29. 1. 2m.
Miracula uera facere propria uirtute soli Deo conuenit, instrumentaliter autem conuenit creaturæ. q. 13. 2. 3m. & q. 43. 2. c. & q. 78. 4. 1m.
Miracula facere cõuenit sanctis orando, non tamen semper modo deprecatiuo utendo, sed quandoque modo indicatiuo & imperatiuo. q. 84. 3. 4m.
Miracula facere conceditur homini etiam Christo ad confirmandam doctrinam, quam docet, & ad ostendendum sanctitatem ea facientis. q. 43. 1. 0.
Miracula non sunt facta a Ioanne baptista, ut omnes Christo attenderent. q. 38. 2. 2m.
Miracula conuenientissime facta sunt à Christo, ut ostenderet eius gratia unionì, & eius doctrina supernaturalis. q. 43. 1. 0.
Miracula fiebant a Christo uirtute diuina. q. 43. 2. c.
Miracula fiebant a Christo uirtute propria, quę sufficientia erãt ad manifestandam deitatem ipsius. q. 43. 4. 0.
Miracula Christus cepit facere in nuptiis. q. 43. 3. 0.
Miracula facta sunt a Christo circa dæmones, angelos, cælos, homines bruta & elementa. q. 44. 0.
Miracula. Vide. clamor. Ioannes.
Miraculorum gratia excellentissime data est animæ Christi. q. 13 2. c. 3m.
Miraculosa fuit conceptio Christi ex uirgine. q 33. 4. 0. & quæst. 35. 3. 2m.
Miraculosa fuit natiuitas Christi, in qua & in eius passione ostensa sunt maxima miracula circa luminaria cęli q. 35. 3. 2m. & q. 44. 2. 3m.
Miraculosæ facta a Christo erant perfectissima. q. 44. 3 2m. 3m.
¶Misericordiæ maioris est impios iustificare quàm cælos facere, sed sunt æqualis, potentię. q. 43. 4. 2m.
Misericorditer agendo Deus non agit contra iustitiam. quęstio. 46. 2. 3m.
Missa dicitur quasi trãsmissa a populo ad Deum, & econuerso. q. 83. 4. 9m.
Missa potest dici quando incipit apparere Aurora, non autem de nocte, nisi in natiuitate Christi, & uigilia paschę. q. 83. 2. 4m.
Missa regulariter celebratur solenniter, ab hora tertia usque ad nonam, q 83. 2. c.
Missa melioris sacerdotis inquantum habet efficaciam eius deuotione est magis fructuosa, non autem inquantum profertur in persona totius ecclesiæ. q. 64. 1. 2m. & q 82. 6. 0.
Missæ solenni plures debent interesse, in priuatis uero sufficit unus. q. 83. 3. 1. 2m
Missæ priuatę celebrantur diebus festiuis in tertia, diebus profestis in sexta, diebus ieiunorum in noua. q. 83. 2. 3m.
Missę tres possunt dici a quolibet sacerdote in Natali Domini, q. 83 2m. & 5m.
Missæ plures celebrari in una die ab eodem est prohibitum, nisi in die natiuitatis & urgente necessitate. q. 83. 2. 5m.
Missę plures celebrantur in die, una. s. profesto, alia pro ieiunio, uel p mortuis, ubi occurrerit plura Dei bñficia uel recolẽda vel expetenda, q. 83. 2. 2m
Missæ partes singulæ, & quę in ea dicuntur & fiunt exponuntur, q. 83. 4 5. 0.
Missę defectibus & periculis sufficienter occurri potest, quæstio. 83. 6. 0.
Missę celebrandę impedimenta ponuntur. q. 82. 10. 3m. & q. 83. 3. 0
Missam audire uel sacramenta accipere à peccatore non sententiato ab ecclesia, licet, q. 82. 9. c.
Missam celebrans in peccato mortali, uel inducens talem scienter, peccat mortaliter, q. 82. 9. 0.
Missam audiens præcepti ab ecclesia per sententiam, uel notorii fornicarii, licet tolleretur a prælatis, peccat mortaliter, quæstio. 82. 9. 0.
Missam licet dicere in loco non sacro, causa necessitatis, & non aliter nisi de licentia episcopi, q. 83. 3. 0.
Missarum multiplicatio, sacrificii oblationem, & effectum multiplicat, non aut multitudo hostiarum in una missa, quæst. 79. 7. 3m.
¶Missio inuisibilis super apparitionem addit ad auctoritatem mittentis. q. 39. 8. 1m.
Missio filii est prior ordine naturæ missione spũssancti. q. 7. 13. c.
Missio Christi ad prædicandum, iudęis tantum facta fuit. quæstio. 42. 1. 0.
Missio uisibilis spũssancti super Christum in baptismo facta fuit in specie columbæ q 39 6. 4m.
Missio spiritussancti super Christum in transfiguratione, facta fuit. in specie nubis q 45. 4 4. 2m.
Missio spiritussancti ad Apostolos facta fuit in linguis igneis. q. 39. 6. 4m. & q. 72. 2. 1m.
¶ Mixtio. Vide. Accidens. Aqua. Chrisma. Consecratio. Eucharistia.
¶ Mors est naturaliter horribilis humanæ naturæ. q. 45. 6. c.
Mors & omnis defectus corporalis sunt pœna peccati originalis. q. 1. 4. 2m. & q. 14. 1. 3m. & 4. c.
Mors Christi fuit uiolenta ex parte naturæ humanæ, & occidentium, non autem ex parte uoluntatis eius. q. 14. 2. 0. & q. 46. 3. 2m & q. 47. 1. 0.
Mors Christi est causa effectiua reparationis uitæ nostrę, & destructionis mortis nostræ, sed est causa exemplaris distinctionis mortis nostræ, q. 56. 1. 4m.
Mors Christi in fieri causauit salutem nostram merendo eam, non autem in facto esse sed tantum effectiue. q. 50. 6. 0.
Mors Christi est causa efficiens gratiæ, & causa sufficiens salutis nostrę. q. 50. 6. 0.
Mors Christi est duplex causa. s. directa. i. agendo, & indirecta. i. nõ impediendo: prima fuit in Christi occisoribus, secunda in Christo. q. 47. 1. c.
Mortis & aliorum defectuum in natura humana est duplex causa. s. remota. i. contrarietas principiorum, & proxima. i. peccatum. q. 14. 3. 2m.
Morti a iudice condemnatus, non debet eripi contra iura. quæstio. 68 10. 1m.
In morte Christi fuit eius anima corpore separata. quæstio. 50. 3. c. 4m. & 4. c. 1m.
Deitas tamen non fuit separata ab anima eius. q. 50. 3. 0.
Neque a carne eius q. 50. 2 0.
Mori Christum, fuit conueniens. q. 50. 1. 0.
Mori Christum, fuit necessarium. q. 14. 2. c.
Morti uoluit Christus non ex morbo, nec in senectute, sed ex passione illata, & in iuuentute. q. 46. 3. 2. & 9. 4m. & q. 51. 3. c.
Mortuus est Christus ex obedientia. q. 47. 2. 0.
Mortuum fuisse Christum uere, est articulus fidei. q. 50. 4. c. & 5. c.
Mortuum passum & sepultum esse filium dei, dicitur in symbolo fidei. q. 50. in oppositum.
¶ Motus dicitur dupliciter s. proprie ut est actus imperfecti, alio modo ut est actus perfecti. q. 21. 1. 3m
Motus dicitur naturalis dupliciter. s. a principio actiuo intrinseco, uel a principio passiuo. q. 32. 4. c.
Motus non denominatur a subiecto, sed a termino. q. 35. 1. 2m
Motus localis uel augmenti non potest esse in instanti. q. 33. 1. c.
Motus cum sit actus imperfecti, non proprie est in genere, sed reducitur ad genus actus perfecti, q. 62. 4 2m
¶ Mouens primum in quolibet genere non mouetur secundum illam speciem motus. q. 12. 3. c. & q. 22. 4. c.
Mouens se, druiditur in duas partes, quarum una est mouens, & alia mota quod conuenit tantum animati. q. 32. 4. c.
¶ Moyses fuit testis transfigurationis, nec tunc apparens assumpsit proprium corpus, sed aliud, sicut angeli. q. 45. 3. c. 2m
¶ Mutatio triplex. s. naturalis, miraculosa, & in nihilum. quæstio. 13. 2. c.
Mutatio possibilis fieri a quacunque creatura, potest fieri ab anima Christi secundum quòd est instrumentum uerbi: non aut secundum propriam naturam. q. 13. 2. 2m
Nihil põt esse alicubi ubi prius nõ erat, nisi uel per loci mutationẽ uel alterius conuersionem in ipsum. q 75 2. c
Mutatio dicit ordinem terminorum, & unitatem subiecti. quæstio. 75. 8 c.

N

NAres Vide. Baptizatus Exorcismus.
Nasci, & esse proprie conuenit tantum subsistenti, formis autem sicut termino q 35 1. c.
Nasci dicuntur capilli. sed non dicuntur filii q. 32 3 c.
Nasci uoluit Christus de populo iudeorum q 46 3m
Nasci uoluit Christus in Bethelem in diuersorio, non in Hierusalem, nec Romæ, nec in Nazaret. q 35. 7 0.
Nasci Vide Christus
¶ Natiuitas attribuitur alicui dupliciter, scilicet ut subiecto nascenti, & ut termino, primo tñ suppposito conuenit secundo formæ & naturæ q 35 1. c.
Natiuitas Christi ex parte matris fuit naturalis, sed ex parte operationis

TABVLA TEXTVS.

operationi, spiritussancti fuit miraculosa, q. 35. 3. 3m.
Natiuitas Christi duplex. s. æterna, & temporalis, q. 35. 2. 0.
Natiuitas Christi non debuit omnibus manifestari, nec tantum parentibus, nec omnibus occultari, q. 36. 1. 2. 0.
Natiuitas Christi ostensa fuit per signa conuenientia, q. 36. 5. 0.
Natiuitas Christi fuit primo manifestanda quibusdam electis, de qualibet conditione hominum, q. 26. 3. 0.
Natiuitas Christi fuit manifestanda, primo per alias creaturas, secundo per seipsum, q. 36. 4 0.
Natiuitas Christi fuit ostensa primo Pastoribus, secundo Magis, tertio Simeoni & Annæ, q. 36. 3. 6. 0.
Natiuitate Christi ostensa, hæredes & iudæi turbantur diuersa tamen ratione. q. 36. 2. 3m.
Natus est Christus non per reserationem, sed solum per exitum prolis de utero matris, q. 28. 2. 1m.
Natus est Christus in nocte, q. 83. 2. 2m. 4m.
Natus. Vide, Christus.
¶Nato Christo, oleum fluxit Romæ, & in Hispania apparuerunt tres soles paulatim uniti, q. 36. 3. 3m.
¶ Natura dicitur a nascendo, q. 2. 1
Natura dicitur quadrupliciter, primo natiuitas, secundo principiũ intrinsecum motus, tertio forma & materia, quarto essentia rei q. 2. 1. c.
Natura non est serua nec domina, sed persona ratione naturæ, q. 20. 1. 2m. & 2. 0.
Natura. Vide. Deus.
Naturæ creaturæ potestatem, aliquid excedit tripliciter, quæst. 43. 4. c. 2m.
Naturam animæ rationalis, uisio Dei excedit inquantum ad eam propria uirtute peruenire non potest, est tamen secundum naturam ipsius inquantum secundum suam naturam est capax eius, q. 9. 2 4m.
¶Naturale dupliciter. s. causatum ex principijs essentialibus, & quod habetur a natiuitate, q. 2. 12. 0.
Naturale est cuilibet creaturæ ut transmutetur a Deo secundum eius uoluntatem, q. 44. 2. 1m.
Naturale. Vide. Operatio.
¶Nazareth interpretatur flos, ideo Christus uoluit ibi conuersari, non autem nasci, q. 35. 7. 2m.
Nazareth. Vide Christus
¶Necessarium dicitur dupliciter. s. absolute & ex suppositione, q. 1. 2. c. & q. 46. 1. c. & q. 84 5. c.
Necessitas legem non habet, q. 80. 8. c.
¶Nimiuitæ speciali modo egerunt pœnitentiam, q. 84. 7. 1m.
¶Nomen apud nos aliqua forma impositum, numquam pluraliter dicitur, nisi propter pluralitatem suppositorum, q. 3. 7. 2m.
Nomen imponitur a proprietate eius cui nomen imponitur, uel a tempore, uel a cognatione, uel ab euentu, q. 37 2. c.
Nomen impositum diuinitus alicui, significat aliquod donum gratuitum ei collatum, q. 37. 2. c.
Nomen datur ei a suo complemento, q. 6. 2. 3m.
Nomen significans naturam communem, potest supponere in concreto pro quolibet eius suppposito, q. 16. 1. c. & q. 35. 4. c.
Nomen hoc. s. Deus potest supponere pro omnibus, & singulis personis diuinis, q. 16. 5. c. & q. 35. 4. c. 3m.
Nomen quod prædicatur de aliquo secundum rationem perfectã non est dicendum de eo secundum rationem imperfectam, q. 32. 3. c. 3m
¶Nomina imponebantur in circuncisione, sicut nunc imponuntur in baptismo. q. 37 2. 3m
Nomina multa Christi significant idem quod Iesus, q. 37. 2. 1m
Notorium. s. per sententiam commũni, per confessionem in iure factum, & per euidentiam facti q. 829. 3m
Nox. Vide. Missa. Natiuitas.
Numerus denarius est signum perfectionis, inquantum est quodam modo terminus omnium numerorum, q. 31. 8. c.
Numerus pluralis ponitur pro numero singularia in sacra scriptura, q. 46. 11. 3m
¶Nutrire non est actus formæ sed materiæ quæ accipit formam nutriti recedente forma nutrimenti, q. 77. 6. c.

O

OBedientia importat necessitatem respectu eius quod præcipitur & uoluntatem respectu implementi præcepti. q. 47. 2. 2m
Obedientia præferatur omnibus sacrificijs, q. 47. 2. c.
¶Obiectum intellectus est quod quid est, q. 10. 2 2m. & q. 76. 7. c.
Obiectum intellectus est substantia, q. 75. 5. 2m
Obiectum seu finis intellectus est species intelligibilis, & non phantasma, q. 11. 2. 1m
¶Oblatio Melchisedech figurabat sacrificium nostrum quo ad materiam, sed quo ad passionem Christi illud figurabant agnus & alia sacramenta ueteris legis, q. 61. 5. 3m
Oblatio. Vide. Missa. Sacrificium.

¶Oblationes & decimæ in ueteri lege erant sacramenta, nunc autem non, quia tunc erant figuralia, q. 65. 1. 7m
¶Obligari potest unus per alium, in his quæ sunt de necessitate salutis, q. 71. 1. 3m
¶Obstetrix non fuit in natiuitate Christi, sed mater eius omnia per se fecit, q. 35. 6. 3m
¶Occisio Christi fuit ab aliis & non a se, nisi indirecte non impediẽdo cum posset, q. 47. 1. 0.
¶Occidens etiam nolentem, iniuria facit occiso, Deo, & reipublicæ, q. 47. 6. 3m
Occidentes Christum peccauerunt grauissime quo ad Pontifices & Iudam, minus uero quo ad alios, q. 47. 6. 0.
Occidere innocentem, non licet, q. 47. 6. 0.
¶Offensa Dei est infinita propter infinitatem Dei, q. 1. 2. 2m
Officium quod quis accepit tenetur exequi, q. 67. 8. c.
¶Oleum tantum oliuarum proprie dicitur oleum, q. 72. 2. 3m
Oleum significat gratiam & misericordiam, Dei, q. 72. 2. 0.
Oleum. Vide. Natiuitas.
Olei proprietates quibus significatur Spiritussancti magis inueniũtur in oleo oliuarum quàm in alio oleo, q. 72 2. 3m
Oliua semper frondibus uirens, uirorem & misericordiam spiritus sancti significat, q. 72. 2. 3m
¶Omnipotentia consequitur diuinam naturam nec potest communicari creaturæ, q. 13. 1. c.
Omnipotentia non fuit in anima Christi cum sit pars humanæ naturæ, q. 13 0.
Omnipotentia. Vide. Deus.
¶Operatio non recipit speciem ab operante, sed a forma uel natura quę est principium operationis, q. 19. 1. 3m
Operatio est quidam effectus personæ secundum aliquam formã uel naturam, q. 19. 1. 4m
Operatio attribuitur subsistenti & hypostasi ut operanti, naturæ uero ut principio operatio, q. 19. 1. 3m. & q. 20. 1. 2m
Operatio particularis & propria agenti, probat totam uirtutem agentis. q. 4. 3m
Operatio humana in Christo est tm una rõe principij, sed multæ rõe obiectorum, & potentiarum & multæ non humanę, q. 19. 2. 0
Operatio sensus maxime tactus potuit esse in Christo in primo instanti suæ conceptionis, q. 34. 2. 3m
Operatio Christi uel alterius cuiuscunque hominis non potuit esse meritoria incarnationis Christi ex condigno, sed bene ex congruo, q. 2. 11. 0.
Operationes duæ sunt in Christo, q. 19. 1. 0.
Operationes sensitiuæ uegetatiuæ & naturales in Christo, aliqualiter pertinebant ad uoluntatem eius humanam, ideo erant magis humanæ q̃ in alijs hoibus, & magis, una operatio, q. 9. 2. c. 1m
Opus dicitur mortuum dupliciter. s. effectiue & priuatiue, q. 89. 6. c.
Opera iusta prius facta mortificantur per peccatum mortale quo ad meritum uitæ æternæ, non quo ad remissionem culpæ & satisfactionem, q. 88. 1. 3m
Opera bona facta in caritate transeunt actu, & manent merito, iõ possunt mortificari, q. 89. 4. 1m
Opera hominis dicuntur mortua quæ fiunt & sunt charitate, mortua uero quæ fiunt sine charitate, mortificata autem quæ fiunt cum charitate & non sunt cum ea, q. 89. 4. 5 6. 0.
Opera mortificata reuiuiscunt per pœnitentiam, non autem mortua, q. 89. 5. 6 0.
Opera mortua sunt meritoria respectu remunerationis temporalium, & ad tolerabilius patiendum, q. 89. 6. 3m
Opera peccati per pœnitentiã abolentur secundum se, non aũt opere ex charitate facta, sed impedimentum accipiunt ex parte hominis peccantis q 89. 5. 1m
Opera. Vide Suffragia.
¶Oppositа possunt prædicari de eodem secundum diuersa. non autem secundum idem, q. 16. 4. 1m
¶Oratio est actus rationis, & est explicatio propriæ uoluntatis apud Deum, q. 21. 1. 2. 0.
Oratio est necessaria post baptismum, propter impugnantia interius & exterius, q. 39. 5. c.
Oratio malorum exaudiri inquantum fit in persona ecclesiæ, q. 82. 6 c.
Oratio mali sacerdotis priuata, non est fructuosa, q. 82. 6. c.
Oratio Christi pertinet ad sacerdotium eius, q. 22. 4 1m
Oratio Christi per se duplex. s. exprimendo affectum sensualitatis, & secundum rationem, q. 21 3 4 0.
Oratio Christi secundo modo exaudita est, non primo modo, q. 21 3. 4 0.
Oratio Christi quo ad obiectum fuit sensualitatis, non aut quo ad actum, q. 21. 2. 0. & 4. c. 4.
Orationis Christi uirtute, baptismus aperit cœlum credentibus, q. 39 5. c.
Orationes nostræ etiam mentales ad sanctos directas, ipsis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

cognoscunt in uerbo, sicut & omnia alia, quæ ad eos spectant. q. 10. 2. c.
Orare & postulare bona pro alijs debemus sicut, & pro nobis, q. 31. 3. 3.
Orauit Christus secundum humanitatem tantum, q. 21. 1. 0. & 2. c. & 43. 2. 2m.
Orauit Christus pro se & pro nobis, q. 21. 3. 0.
¶Ordo duplex. s. uotus & imaginatus, q. 28. 3. 1m.
Ordo in rebus duplex. s. a principio, & ad finem, q. 6. 1. 1m
Ordo naturæ & temporis, q. 1. c.
Ordo, & confirmatio a solo Episcopo conferuntur, q. 65.
Ordo non datur ab episcopo propria uirtute, sed instrumentaliter, q 82. 8. 2m.
Et in ipso confertur excellentia potestatis in diuinis mysteriis, q. 84. 4. c.
Ordinis potestatem, episcopus non potest auferre, q. 82. 8. 2m.
Ordines pertinent ad diem communicam, q. 83. 2. 3m.
¶Origenes. Vide Hæresis.
¶Originale. Vide Baptismus. Concepta. Passio. Peccatum. Pœna. Pœnitentia. Pueri.
¶Os. Vide Baptizatus. Exorcismus.
Os. Vide Corpus. Eucharistia.

P

PAlpabile dicitur aliquid dupliciter. s. ratione resistentiæ & ratione suæ spissitudinis, q. 54. 2. 2m.
Palpabile secundo modo non conuenit cœlis sed bene corpori glorioso, q. 54. 2. 2m.
Palpabile est corruptibile secundum naturã, sed incorruptibile per gloriam, q. 54. 2. 2m.
Panis. Vide. Eucharistia.
Papa in ecclesia habet plenitudinem potestatis, q. 72. 11. 1m.
Papa ex hac potestate, quæ sunt ordinis episcopalis concedit inferioribus, ut conferre minores, q. 72. 11. 1m.
Papa Gregorius concessit simplicibus sacerdotibus conferre sacramentum confirmationis, q. 72. 11. 1m.
Paradisus. Vide. Ascensio. Baptismus. Clausio. Enoch. Helias. Latro. Maria.
¶Paradisi terrestris ianua per peccatum Addæ causa est, in signum præclusionis ad itus regni cælestis, q. 49. 5. c.
¶Parasceues die non consecratur Eucharistia, tamen sumitur a sacerdote corpus Christi sine sanguine, q. 83. 2. 2.
Parentes. Vide. Baptizatus.
¶Pars triplex. s. integralis, subiectiua, & potentialis, q 90. 2. 3. c.
Pars integralis duplex. s. essentialis, & quantitatiua, q. 90. 2. c.
Pars integralis potest continere totum uirtualiter, non autem essentialiter, q. 90. 3. 2m.
Pars. Vide. Hostia.
Partis proprietas dedominat totũ quando proprietas non potest conuenire nisi illi parti, q. 16 8. c.
Partes habent rationem materiæ, totum uero rationem formæ, q. 90. 1. c.
Partes sunt in quas materialiter totum diuiditur, q. 90. 2. c.
Partes quantitatis sunt partes materiæ, q. 90 2. c.
Partes integrales habent ordinem uel uirtutis, uel temporis, q. 90. 3. 3m.
Partes essentiales naturaliter sunt materia & forma, logice sunt genus & differentia, q. 90. 2. c.
Partes animæ dicuntur potentię eius, q 46. 7. c.
Partium ratio est, hoc est multitudo ex parte materiæ, q. 90. 1. c.
Partibus singulis subiectis inest tota ratio totius simul & æqualiter, & partibus potentialibus adest totum secundum totam essentiam eius, non autem partibus integralibus, q. 90. 3. c.
Partus. Vide. Maria.
¶Pasca dicitur agnus paschalis panes azymi, prima dies azymorũ, & omnes septem dies azymorum, q. 46. 9. 1m. & q. 74. 4. 1m.
Pasca incipiebat in uespera quartædecimæ lunæ, q. 46. 9. c. 1m. & q. 74. 4. c. 1m.
Passio duplex. s. innata, & illata. q. 81. 4. c.
Passio animæ duplex. s. perfecta & imperfecta, q. 46. 7. 3m.
Passio animæ ut passio habet principium ab exteriori, sed ut uoluntaria ab interiori, q. 48. 1. 1m.
Passio est magis proprie in appetitu sensitiuo, quàm in intellectiuo, q. 15. 4. c.
Passio & passibilis qualitas tantum, sunt in tertia specie qualitatis, q. 63. 2. 2m.
Passio omnis animæ secundum stoicos est mala, non autem secundum Peripateticos, q. 15. 4. 2m & q. 46. 6. 2.
Passio pro Christo susceptа obtinet uim baptismi, q. 87. 1. 2m.
Passio Christi fuit bona ex uoluntate Christi, mala uero ex parte occidentium, q. 22. 2. 2m. & q. 47. 3. 3m. & 4. 2m. & 6. 3m.
Passio Christi fuit necessaria, q. 46. 0.
Nullus fuit conuenientior modus redemptionis nostræ per Christi passionem, q 46. 3. 0.
Passio Christi incepta Iudæis & finita est a Gentilibus, q. 47. 4. 0.
Passio Christi attribuitur suppposito diuino, non ratione naturæ diuinæ, sed naturæ humanæ, q. 46. 12. 0.
Passio Christi ut saluatiua erat nolita a Deo, a Iudæis ut afflictiua Christi, q. 18. 5. c.
Passio Christi fuit ei uoluntaria, & suæ uoluntati subiecta, q. 46. 6. c. & q. 46. 1. 0.
Passio Christi ratione diuersorum agit per modum efficientiæ, meriti, satisfactionis, redemptionis, & sacrificij, q. 48. 6. 3m. & q. 62. 5. c.
Passio Christi habuit aliquem effectum, quem non habuerunt merita præcedentia, q. 48. 1. 3.
Passio una minima Christi sufficisset pro omni peccato, q. 46. 5. 3m. & 6 6m.
Passio Christi est propria causa remissionis peccati tripliciter, q. 49. 1. 0.
Passio Christi est cã uniuersalis remissionis peccatorũ, quam oportet singulis applicari per sacramenta q. 49. 1. 4m. & q. 52. 1. 2m.
Passio Christi ut a uoluntate eius, fuit satisfactio pro omni peccato etiam occidentium eum, non autem ut ab alio, q. 22. 2. 2m. q. 48. 2 2m.
Passio Christi fuit quasi precium per quod liberati sumus a seruitute diaboli peccati, & pœnæ, q. 4. c.
Passio Christi sufficienter abstulit peccatum originale, q. 49. 5. c.
Passio Christi est causa salutis omnium, sed applicata est mortis per descensum eius ad inferos, uiuis autem per sacramenta, quæst. 52. 1. 2m.
Passio Christi non saluat nisi configuratos, q. 49. 3. 2m. 3m.
Passio Christi operata est nostram salutem proprie remouendo mala, sed resurrectio eius inchoando bona & exemplariter, q. 53. 1, 3m. & q. 56. 1. 4m. & 2. 4m.
Passio Christi est causa nostræ iustificationis quo ad terminum a quo, sed resurrectio eius quo ad terminum ad quem, q. 62. 5. 3m.
Passio. Vide. Cena. Dolor.
Passionis Christi uirtute fit salus, & peccati remissio, q. 69. 1. 2m. & q. 73. 5. c.
Passioni, pater tradidit Christum, & ipse seipsum ex charitate, Iudas ex cupiditate. Iudæi ex inuidia. Pilatus ex timore, q. 47. 3. 0.
Passionem suam Christus uoluit uoluntate deliberata, licet uoluntas naturalis dissentiret, q. 18. 5. c & q. 47. 1. 0. & 2. 2m.
Passione Christi, liberare hominem, fuit maioris misericordiæ & iustitiæ q̃ si Deus remisisset peccata sine satisfactione, q. 46. 4. 3m.
Passione sua, Christus meruit nobis salutem nostram, q. 48. 1. 0.
Passione sua, Christus meruit exaltari quadrupliciter, q. 49. 6. 0.
Passione sua, Christus a peccatis nos liberauit causaliter, quæst. 49. 1. 3m
Passione Christi, redempti sumus & liberati a potestate diaboli tripliciter, q. 48. 4. 0. & q. 49 4. 0. & q. 52 1. c.
Et liberati sumus a peccato cõi totius naturæ, & a propriis peccatis singulorum, q. 49. 5. c. & q. 52. 5. c. 2m.
Et reconciliati sumus Deo patri, q. 49. 4. 0.
Et dupliciter liberati sumus a reatu pœnæ, q 49. c. 0.
Passione sua, Christus initiauit ritum Christianæ religionis, q. 62. 5. c. & q. 63. 3. c.
Et aperuit nobis ianuam cœli, sed per ascensionem suam introduxit nos in possessionem eius, q. 49. 5. 0.
Passione sua Christus consecutus est gloriam resurrectionis, non ex ui sacrificii, sed ex deuotione & charitate, q. 22. 4. 2m.
Passiones sanctorum pro sunt ecclesiæ per modum exhortationis & exempli, & non per modum redemptionis, q. 48. 5. 3m.
Passiones in anima Christi non ferebantur ad illicita, nec prouenie bant, nec impediebant iudicium rationis, sicut faciunt in nobis, q. 15. 4. 0.
Passiones & actiones omnes Christi, instrumentaliter operabantur in uirtute deitatis ad salutem humanam, quæstio. 48. 6. c. & q. 56. 1. 3m.
Passibilis fuit anima Christi dupliciter. s. passione corperali, & animali, q. 15. 4. c. & 10. c. 3m.
Patiebatur tota anima Christi secundum essentiam & secundum omnes potentias eius, secundum q̃ sunt in essentia eius, non aũt ex parte obiecti, nisi secundum inferiores potentias, q. 46. 7. 0.
Et Christus pãtiendo, omnia præcepta ueteris legis impleuit, q. 47. 2. 1m.
¶Passus est Christus conuenienti tempore, q. 46. 9 0.
Passus est Christus in loco conuenienti. s. in Hierusalem, quæst. 46. 10. 0.
Passus est Christus ab extrinseco omnes passiones humanas secundum genus, tripliciter, q. 46. 5. 0.
Pati conungit dupliciter. s. ratione obiecti & ratione subiecti, q. 46. 7. 0.
Pati dicitur tota anima dupliciter. s. secundum essentiam suam, & secundum omnes eius potentias. q. 46. 7 8.
Pati oportuit Christum ad remouenda impedimenta salutis æternæ. q. 48. 1. 2m.
¶ Pater est magis proprium nomen personæ patris, quam genitor. q. 66 5. 7m.
Paternitas conuenit uiuentibus, præcipue animalibus. q. 32. 3. c.
Pati. Vide passio.
¶ Paulus in sua conuersione uidit Christum corporaliter. quæst. 57. 6. 3m.
Paulus uidit essentiam de, lumine gloriæ se habente per modum passionis transeuntis. q. 45. 2. c
Pauli epistolæ, & psalmi Dauid frequentantur in ecclesia. quæst. 83 4 c.
¶ Paupertas uoluntaria commendatur. q. 40. 3. 0.
Paupertas uoluntaria est iudicium maximæ humilitatis. quæstio. 40. 3. 0.
Pauperem uitam Christus elegit in hoc mundo. q. 40. 3. 0.
¶ Pax totius mundi facta est a Christo in ortu suo q. 55. 8. 1m.
Pax, Vide Episcopus.
Peccato dicitur dupliciter. s. propter peccatum præteritum, & propter propositum peccandi. q. 68. 4. c.
Peccatum duplex. s. actuale & quasi naturale q. 8. 5. 1m.
Peccatum non semper est contemptu, & tamen in omni peccato contemnitur deus in præceptis suis. q. 88. 4. c.
Peccatum speciem recipit ex intentione peccantis. q. 78. 4. c.
Peccatum cordis, oris & operis, sunt tres species, sed huiusmodi peccati quod in corde, ore, & opere simul sunt partes quasi integrales. q. 90. 3. 1m
Peccatum singularis personæ non nocet nisi sibi. q. 19. 4. 1m
Peccatum transit actu, & manet reatu. q. 62. 2m.
Peccatum triplex, scilicet ex contemptu, ignorantia, & infirmitate. quæstio. 80. 5. c.
Peccatum etiam ueniale remitti non potest, quandiu uoluntas ei adhæret. q. 87. 2 2m.
Peccatum originale est peccatum naturæ, sed actuale est personæ q. 8. 5. 1m.
Peccatum originale est uoluntariũ per uoluntatem Adę tãtum. q. 84. 2. 3m.
Peccatum originale contrahitur in infusione animæ rationalis. q. 27. 1. 4m
Et traducitur ad omnes qui fuerunt in Adam' secundum rationẽ seminalem, non autem ad alios q. 15. 1. 2m. & q. 31. 8. 0.
Et sibi obnoxia fuit caro Christi in antiquis patribus. quæst. 3. 17. 0. 1. 8. 3m.
Et trahitur à patre non a matre. q. 70. 2. 4m
Nec potest esse in aliquo cum ueniali sine mortali. q. 90. 4. 3m
Et per ipsum personam primo infecit naturam. sed in aliis hominibus est conuerso. q. 8. 5. 1m. & q. 69 3. 3m
Peccatum originale est minus uoluntariũ quocunq; peccato actuali, & respectu naturæ est grauius ueniali, sed respectu personæ est conuerso, q 1. 4. c. 1m
Peccatum ueniale nullum proprie maculam causat in anima, nec contrariatur habitui charitatis sed feruori eius, ideo impedit actus uirtutum, q. 87. 1. c. & 2. c. 2m
Et potest esse in solo habente usum liberi arbitrii. q. 87. 2. c.
Et ipso homo potest quandoque cauere in hac uita, sed non diu q 79. 4. 2m
Et ante baptismum esse non potest sine mortali. q. 90. 4. 3m
Peccatum ueniale potest remitti sine alio ueniali, non autem sine quolibet mortali q. 87. 4. 0.
Et eius remissio causatur tripliciter. q 87. 4. 0.
Et omnia uenialia, deleri possunt uno actu charitatis sine actuali eorum cogitatione, q. 87. 1. 0
Peccatum ueniale potest remitti sine sacramento pœnitentiæ non autem sine aliquali actu uirtutis, q. 87. 1. 0.
peccatum mortale auertit mentem a deo, ueniale uero retardat affectum in deum, q. 87. 1. 2. c.
Et ipsi mortali adherens ii ad baptismum accedit, fictus accedit, q. 69 3m
Et per ipsum mortificantur opera prius in charitate facta, quæst. 89. 4. 0.
Peccatum mortale potest remitti sine sacramento pœnitentiæ, non autem sine uirtute pœnitentiæ, q. 86. 2. 0
Peccatum unum mortale non potest remitti sine aliis. q. 86. 3. 0
Peccatum. Vide. Adam. Passio. Pœnitẽtia. Redeunt. Remissio. Sacramentum.
¶ Peccati grauitas duplex, scilicet ex parte peccati, & ex parte peccantis, 80. 5. c.
Peccato publico pœna temporalis publica imponenda est, & publica merita publice premiari oportet, q. 55. 1. 1m
Peccato homo dupliciter, obligatur. s. ad seruitutem diaboli, & ad reatum pœnæ. q. 48. 4. c.
Peccata dimittere, conuenit Christo authoritatiue ut Deus, instrumentaliter uero secundum humanam naturam, q. 16. 11. 1m
Peccata possunt remitti a deo, sine pœna. q. 46 4. 3m
Peccata dimittit deus per authoritatem, sacerdos uero per ministerium, q. 8 4. 3.
Peccata omnia in hac uita sunt remissibilia q. 6 1 2m. 3m
Peccatorum emmundatio perfecta est quo ad culpam & reatum. q. 22. 3 c.
Peccatorum ueniam consequimur per charitatem, q. 9 1. c.
Peccatorũ mortalium remissio requirit singulorum detestationẽ actualem, uenialium uero uirtualem, q. 87. 1. c.
Pœna duplex scilicet sensus, & damni, q. 52. 2. 1m
Pœna ut pœna infligitur tantum pro culpa propria, sed ut satisfactoria infligitur etiam pro alterius culpa. q. 14. 1. 2m
Pœna animę separatę patientis excedit omne malum huius uitæ. q. 46 6. 3m
Pœna sensus non debetur mortui s cum solo peccato originali, q. 1 4 2m
Pœna minor debetur peccato originali quam ueniali q. 1 4. 1m
Pœna peccati originalis duplex. s. exclusis a uita gloriæ, & mors q. 52. 5. c.
Pœna temporalis debetur ueniali, æterna uero mortali, & quando que remissa culpa mortali, & pœna æterna, manet pœna temporalis q 86 4 0
Pœnę reatu, homines tenebantur dupliciter. q 52 5 c.
pœna corporali, unus punitur pro culpa alterius, ratione cõsensus, q. 82 6 3m
¶ Pœnitentia ut est dolor uoluntatis cum electione recta, est uirtus uel actus eius. non autem ut passio. q. 85. 0.
Pœnitentia est uirtus specialis, q. 85 2. 0.
Pœnitentia est uirtus moralis, & non theologica, q. 85 3. 1m
Pœnitentia est species iustitiæ commutatiuæ q. 85. 3 0.
Pœnitentia secundum q̃ est uirtus, importat dolorem peccati cum proposito emendationis, q 85 2 1m. 2m & 3 c.
Pœnitentia ponit medium inquantum infert debitam pœnã pro culpa secundum acceptationem superioris q. 85. 3 1m
Pœnitentia est in peccatore qui uoluntarie recompensat emendã q. 85. 3 0
Pœnitentia quæ est ante baptismum, non est sacramentum, sed actus uirtutis q 90. 4. 1m
Pœnitentia ut uirtus est subiective in uoluntate : sed ut passio est in concupiscibili q 85 4 0
Pœnitentia comprehendit omnes uirtutes q. 85. 3 4m
Pœnitentia est posterior natura & tempore, hoc spe, & timore seruili sed est prior tempore charitate & cæteris uirtutibus, conuerso uero ordine naturæ, q 65 6. 0.
Pœnitentia Efau & Antiochi non fuit uera. q. 86. 1. 1m
Pœnitentia in generali est a natura, sed cum aliqua determinatione est a lege ueteri a noua uel ut sacrum noua legis. q. 84 7. 0
Pœnitentia est sacramentum, q 84 1. 0.
Et fuit institutum a Christo dando claues, sed ostendit efficaciam eius post resurrectionem q 84 7. 0
Et est necessarium, solis habentibus peccatum, q 85. 5. 0 & 6. c.
Et potest, & debet iterari, q 84 10. 0
Pœnitentia quo ad habitum est tantum a Deo: sed dispositione a nobis, q 85 5. 0.
Pœnitentia debet esse continua secundum habitum non autem secundum actum q. 84 9 0.
Pœnitentia requirit propositum perseuerandi, potest tamen amitti, q. 84. 10 0
Pœnitentia interior debet durare usque in finem uitæ, non autem exterior, q. 84. 8 0.
pœnitentia & gaudium circa idem contrariantur, si autem sint de diuersis uel de eodem secundum diuersa, sic gaudii & tristitii non est contrarietas, q. 84. 9 2m
pœnitentia est fundamentum contra destructionem peccati, quæst 84. 6. 2m
pœnitentia solemnis non debet reiterari, q. 84. 10. 2m
Nec pœnitens solemniter debet ordinari, q. 89 3. 3m
pœnitentia non fuit in Christo actu, nec potentia, sicut nec peccatum. q. 84. 7. 4m
Nec pœnitentiæ sacramento, Christus est usus ad se, nec ad alios, q. 84. 5. 3m & 7. 4m
pœnitentia est de quolibet peccatorum genere: sed de mortali proprie & principaliter, de ueniali proprie & non principaliter, de originali uero improprie. q. 84. 2 3m
Pœnitentia ut sacramentum non est necessaria ad remissionẽ uenialium, sed bene uirtualis. q. 87. 1. 0. & 2. 2m
pœnitentia ut sacramẽtum habet partes, non autem ut uirtus, nec alia sacramenta. q. 90 1. 0.
pœnitentia ante baptismũ. pœnitentia peccatorum mortalium,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& pœnitentia uenialium sunt partes. i. species pœnitentiæ ut est uirtus q. 90. 4. o.
Pœnitentia reparat omnes defectus ad perfectum, & promouet in ulteriorem statum. 1. 89. 2. 2m.
Et per eam gratia infunditur per quam sit remissio peccatorum, & omnium uirtuum restitutio. q 89. 1. c.
Et restauratur dignitas amissa per peccatum. s. filiatio Dei nõ auté innocentia (sed aliquid maius quandoque) nec tertia dignitas scilicet ecclesiastica. q. 89. 3. o.
Et homo liberatur a peccato & restituitur in statum pristinũ, sed ei non exhibetur aliquid de nouo pertinens ad cultum Dei. q. 63. 6. c.
Et delere potest omne peccatum uiatoris, non autem damnatorũ, q. 86. 1. o. & q 87. 1 o.
Et etiam per eam ut est sacramentum restaurantur omnes uirtutes & gre, nõ aũt p uirtutẽ pœnitentiæ, nec semp restauratur in gra du æquali, sed in maiori uel minori. q. 89. . c. & 2. o. & 5. 3m.
Pœnitentia uera, peccata præterita removet & a futuris præseruat q. 84. 8. 1m.
Et requirit non solam reintegrationem æqualitatis iustitiæ, sed magis reconciliationem amicitiæ. q. 90. 2. c.
Et expellit effectiue quodlibet peccatũ, formaliter uero oppositum tantum. s. impœnitentiam. q. 85. 2. 1m, 3m.
Et tollit totam culpam, sed non semper totum reatum. q. 86 4. o.
Nec tollit omnes reliquias peccati actualis, nisi pœnitentia tam perfecta secundum omnes eius partes. q. 86 4. 3m. & 5. o
Pœnitentia ut sacramentum habet efficaciam ad remissionẽ peccatorum ex uirtute nominis Christi patientis & relurgentis. q. 84. 7. c. & q. 86. 6. 3m.
Et operis pœnitentis merces est plena remissio peccatorum quo ad culpam & pœnam. q. 84. 9. 1m.
Et pœnitentia ut uirtus est effectus est remissio culpæ, sed principalius pœnitentię ut sacramentum, & principalius gratiæ quàm sacramenti, & principalius iterum charitatis & fidei, quàm pœnitentiæ ut uirtus. q. 86. 6. o.
Pœnitentię actus primus, se habet ut ultima dispositio ad gratiam consequendam, alii uero procedunt iam ex gratia & uirtutibus q. 89. 1. 2m & 2. c.
Pœnitentię actus causatur in nobis per se actus adinuicem ordinatos. q. 85. 5. c.
Pœnitentiæ sacramentum non consistit in consecratione materiæ nec in usu materia consecratur, sed in remotione materię. s. peccati. q. 84. 3. c.
Pœnitentiæ & matrimonii sacramentorũ nõ est materia corporalis sicut in aliis sacramẽtis, sed actus humani sensibiles sunt ibi loco materię. q 84. 1. 1m. 2m. & 4. 3m.
Pœnitentiæ materia duplex. s. proxima & remota. q. 84. 2. o.
Pœnitentiæ materia exhibetur à Deo interius inspirando, sed minister tantum complet absoluendo. q. 84. 1. 2m.
Pœnitentiæ forma est ista, Absoluo te. q. 84. 3. o.
Pœnitentiæ partes materiales sunt contritio, confessio & satisfactio, sed partes eius essentiales & cuiuslibet sacramenti, sunt materia & forma q 90. 2. o.
Pœnitentiæ partes materiales, sunt integrales, non aũt subiectiuæ, nec potentiales. q. 90 3. o.
Pœnitentiæ partes integrales habent ordinem uirtutis & temporis. q. 90. 3. 3m.
Pœnitentiæ ut sacramentum, satisfactio dr pars, sed fructus pœnitentiæ ut est uirtus. q. 30. 2. 3m.
Pœnitentia, remota auersione a Deo, remanet tamen inordinata conuersio ad bonum creatum. q. 86. 4. 1m. & 5. c.
Pœnitens recurrit ad Deũ sicut seruus, filius & uxor ad dominũ, patrem & uirum. q. 85. 3. c.
Pœnitentis uerba & facta sunt materia sacramenti penitentię, quę uero sunt ex parte sacerdotis habent modum formæ. q. 84. 3. c. 1m. & 4. 3m. q. 86. 6. c.
Pœnitentia. Vide. Hęresis. Impositio. Niniuitæ. Opera. Resurgens. Sacramentum. Tabula. Virginitas.
¶Perfectio triplex. s. dispositionis, formæ, & finis. 27. 5. 2m.
Perfectio rei duplex. s. prima quæ consistit in forma ex qua specie sortur, & secũda quæ est operatio qua res finẽ attingit. q. 29. 2. c.
Perfectio humanæ naturæ salutis consistit in charitate. q. 46. 3. c.
Perfectum est prius imperfecto ordine naturæ & perfectionis, sed econuerso ordine temporis & generationis q. . 5. 3m. & 6. c.
Perfectus in uirtute non existens, indigne sumit officium prędicationis. q. 4 . 3. 1m.
¶Perfecto adueniente non manet imperfectum, quando ambo sũt opposita q. 9. 3. 1m.
¶Perplexus aliquis esse potest ex suppositione, non autem simpliciter. q. 64. 6. 3m.
¶Persona est rationalis naturæ indiuidua substantię. q. 22. c.
Persona dicitur solum illud quod per se ex. st. . q. 2. 2. 3m. & quęstio. 16. 12. 2m.
Persona est communicabilis multis naturis, nõ autem multis suppositis. q. 3. 1. 2m.
Persona addit supra essentiam Dei secundum intellectum, quia essentia potest intelligi sine psona, nõ autem econuerso. q. 3. 3 o.
Persona & essentia in diuinis sunt idẽ re, & differunt ratione. q. 17. 5. & q. 17. 1. c. & 3m.
Persona filii dei est suppositum naturæ humanæ. q. 16. 1. 2. 3. c.
Persona in Christo est tantum una. q. 17. 1 c.
Persona Christi secundum se est simplex, sed ut in duabus naturis subsistit potest dici composita, licet impropriẽ. q. 2. 4. o.
Personę unitas requirit unitatẽ esse cõpleti & psonalis. q. 191. 4m.
Petrus. Vide. Centurio. Testes.
Pythagoras & Socrates doctores excellentissimi nihil scripserunt. q. 42 4. c.
Plantæ habent simul potentiam generationis actiuam & passiuã, nec in eis est distinctio maris & fœminę. q. 22. 4. c.
Plenitudo. Vide. Conceptio. Donum. Gratia. Prudentia. Reuerentia. Sacerdos, Scientia Vnctio.
¶Pollutio nocturna quandoque prouenit ex cã extrinseca spũali, qñque ex causa intrinseca spirituali uel corporali. q. 80. 7. c.
Pollutio nocturna ex qualibet triũ dictarum causarũ potest & sine peccato & cum peccato ueniali, uel mortali existere, q. 80. 7. c.
Pollutio nocturna cuius causa est sine peccato, uel cum peccato ueniali, non ex necessitate impedit sumptionem Eucharistiæ, si uero sit cum peccato mortali, indu ex necessitate. q 80. 7. c.
Pollutio nocturna cuius causa est sine peccato, uel cum peccato, ueniali, nisi sit perpetua uel diuturna, aut necessitas assit, impedit sumptionem Eucharistiæ ex quadam cõgruentia. q. 80. 7. c.
Pollutio nocturna ex congruentia impedit sumptionem Eucharistiæ, & propter reuerentiam sacramenti, & propter mentis euagationem eam sequentem. q. 80. 7 c.
¶Possibile uel impossibile duplex. s. simpliciter & absolute, & ex suppositione, q. 46. 2. c.
¶Potentia creaturę duplex, scilicet naturalis & obediẽtialis. q. 1. 3, 3m & q. 11. 1. c.
Potentia actiua cuiuslibet rei sequitur formam eius quæ est principium agendi q. 13 c.
Potentia quæcumque communicabilis cuicunque creaturę multo abundantius communicata fuit animæ Christi. q. 13. 2. 2m.
Potentia. Vide. Deus.
Potentiæ animæ deriuantur ab eius essentia. q 7 2. c.
Potentiæ animæ mutuo se impediunt. q. 15 9 3m.
In potentiis & operibus omnibus ordinatis, ultima perfectio refertur supremæ arti aut uirtuti q. 7. 11. c.
¶Potestas duplex. s. authoritatis, & excellentiæ. q. 64. 3 4 c.
Potestas prima respectu sacramentorum fuit in Christo secundũ q Deus secunda uero secundum humanam naturã q 64. 3 4. c.
Potestas secunda in quatuor principaliter consistit. s. in hoc q meritum passionis Christi operatur in sacramentis, q in eius nomine sacramẽta sanctificantur, q ex eius institutione uirtutem obtinent, & q effectum sacramentorum sine exteriori signo potuit conferre. q. 64. 3 4 c & q 84 5 3m & 7 4m.
Potestas excellentię potuit a Christo communicari aliis. q. 64 4. o.
Et tamen nulli puræ creaturæ communicata est. q 64 4 1m. 3m. & q 72 1 4m.
Potestas propria Christi in sacramentis. s. authoritatis & excellentię q. 64.
potestas. Vide Iudicium Ordo Papa.
¶Prædestinatio est prædordinatio diuina ab æterno de his quæ per gratiam Dei sunt fienda in tempore q 24 1 c.
prædestinatio conuenit Christo & personæ Christi. q 24 1. o.
prædestinatio Christi est causa exemplaris prædestinationis nostræ, ratione effectus. q 24 3 4o.
prædestinatus est Christus secũdum quòd subsistit in humana natura, esse filius Dei, non aũt proprie factus est filius Dei. quæst. 24. 1. 2m. 3m.
prædestinatus est Christus secũdũ q homo est filius Dei. q. 24 2 o.
prædestinatus est Christus secundum q filius Dei, esse homo, tamen magis proprie dicitur econuerso. q 24 2. 3m.
Prædestinatus est homo, esse filius Dei, & econuerso. q. 24 2 o.
¶Prędicatio non debuit prætermitti a Christo, propter scandalũ iudęorum q. 42. 2 o.
Prędicare Christus incępit in 30. anno ætatis suę. q. 39. 3 o.
Et prædicauerunt Christus & apostoli a principio iudæis tantum. q. 42. 1 o.
Prædicare. i. recitare euãgelium in ecclesia pertinet ad diaconũ, docere i. exponere ad episcopum proprie q 67. 1. 1m.
Prędicare est proprius actus episcopi, & dignior quàm baptizare. q. 67 1. 1m. & 2. 1m. & q 71. 4. 3m.
Prędicari in abstracto de deitate, non conuenit his quæ sunt naturæ humanæ, nec econuerso. q. 16. 5. o.
Prædicari possunt simpliciter de Christo ratione humanæ naturæ, ea de quibus suspicari non potest, q diuinæ personæ conueniant secundum seipsam, sed illa quæ dubitationem habent circa alteram naturam, non sunt dicenda de Christo absque determinatione, q 16. 8. o. & q. 20. 2. c.
Prædicator debet esse absolutus a cura rerum sæcularium, q. 40. 3. c.
Prædicator non debet semper esse in publico, q. 40. 1. 3m
Prædicator non debet assumere prædicationis officium, nisi prius purgatus, & uirtute perfectus, q. 41. 3. 1m
¶Præpositio, ad, accessum quendam designat, q. 58 3. c.
Præsentia. uide Deus.
¶Præseruatus ab aliquo dicitur ille, qui est purgatus uel solutus ab illo, q. 32. 4. 1m. & q. 52. 2 2m
¶Primogenitus dicitur primo natus, licet nullus post eũ sit, ió Christus est primogenitus Mariæ, q 28. 3. 4m
¶Prius est naturaliter quod est per se, eo quod est per accidens, q. 84 6. cap.
Professus. uide Missa.
¶Propassio est passio inchoata in appetitu sensitiuo, non ultra procedens, sicut fuit in Christo, q. 15. 4. c & 6. 2m. & 7. 1m
¶Prophera dicitur quasi procul fans, uel procul uidens, q. 7. 8. o.
Prophetia in sua ratione non includit enigmaticam cognitionem, q. 7. 8. 1m
Prophetia prædestinationis completur sine arbitrio nostro causante, non autem sine eo consentiente, q. 30. 1 1m
Prophetia, quæ habet simul intellectualem & imaginariam uisionẽ, nobilior est illa quæ habet alterum tantum, q. 30. 3. 1m
Prophetia non conuenit Deo, nec angelis, nec beatis, q. 7. 8. c.
Prophetia conuenit Christo inquantum fuit uiator, q. 7. 8. o.
Propositio. uide Actus, Deus, Christus.
¶Prudentia est directiua omnium moralium uirtutum, q. 85. 4m
Prudentia requirit memoriam præteritorum, cognitionem præsentium, & prouidentiam futurorum, q. 11. 1. 3m
Prudentiæ plenitudinem Christus habuit, secundum donum consilij, q. 11. 1. 3m
Psalmi comprehendunt per modum laudis, quicquid continetur in sacra scriptura, q 83. 4 c.
Pueri ex peccato Adæ peccatum originale contrahunt, & mortalitati sunt subiecti, ideo possunt per Christum gratiam accipere, & necesse fuit eos baptizari, q. 68. 9. o.
Pueri in maternis uteris existentes, baptizari non possunt, q 68. 1 1. o.
Pueri infidelium non habentes usum rationis, non sunt baptizandi inuitis parentibus, habentes autem usum rationis baptizari possunt, q. 68. 10. o.
Pueri antiquorum saluabantur in fide parentum, q. 68. 10. c.
Puer. i. Vide Catechizandi, Græci, Salus.
Pueris usu rõnis carentibus, non est danda Eucharistia, q. 80. 9. 3m
¶Purgatio beatæ Virginis duplex, s. mentem in unum colligens, & a fomite, q. 27. 3. 3m
Purgatio B. Mariæ post partum est facta, non propter aliquam immunditiam. sed aliis rationibus, q. 37. 4. o.
Purgatio. uide Maria.
¶Purgatus. uide Prędicator.
Purificatio. uide Purgatio.
¶Putrefactio cuiuscumque corporis prouenit ex infirmitate naturæ eius, non potentis amplius corpus continere in unũ, q. 51. 3. c.

Q

Qualitas. uide Passio, Quantitas.
¶Quantitas dimẽsiua est prima dispositio materiæ, q. 77. 1. ca.
Quantitas & qualitas sunt prima accidentia consequentia substantiam, q 77 2 c.
Quantitas se tenet ex parte naturæ, q. 90. 2. c.
Quantitas dimẽsiua individuatur ratione subiecti & situs, q. 77. 2. c.
Quantitas debita alicui speciei, quandam latitudinem habet, q. 33 2. 2m
Quantitas quam corpus habet cum primo sibi infunditur anima, proportionatur quantitati perfectæ ad quam per augmentũ peruenitur, præterquam in Christo, q. 33. 2. 2m
Quantitas in sacramento altaris est subiectum aliorum accidentiũ q. 77. 2. o.
Quantitati omni mathematicæ finitę potest fieri additio, non aũt omni naturali, q. 7. 12. 1m
¶Quo est, & quod est, in solo Deo non differunt, q. 3. 2. 3m. & 3. 1m

R

Ratio dicitur dupliciter, s. per essentiam, & per participationẽ, q. 18. 2 c. 1m
Ratio & intellectus non sunt diuersæ potentiæ, q. 18. 3. 2m
Ratione formali alicuius rei remota, remouetur species, q. 86. 4. 1m
¶Reatus non est idem omnium peccatorum, q. 88. 1. c.
¶Rebaptizari. uide, Baptismus, Donatus,
¶Redemptor noster dicitur Christus, liberando nos a seruitute culpæ, q. 48. 6. 3m
Et ad redemptionem duo requiruntur, s. solutio, & precium, utrum quæ immediate conuenit soli Christo, sed sicut primæ causæ totitrinitati, q. 48. 5. o.
¶Redeunt peccata dimissa, per sequens peccatum, quantum ad effectum, non quantum ad priorem maculam & reatum, q. 88. 1. o.
Redeunt per ingratitudinem peccata uenialia, & ipsum originale, sicut & mortalia, q. 88. 2. 2m
Redeunt per sequens peccatum, peccata dimissa, sed non est necesse, q tantus reatus redeat quantus erat omnium peccatorum prætentorum. q. 88. 3. o.
Redire. uide Ingratitudo.
¶Redundantia fit in corpus ex his quæ sunt in anima nisi in Chro patiente, q. 14 1. 2m. & q. 15. 5. 3m. & 6. c. & 9. 3m. & q. 45. 2. c. 1m
¶Reduplicatio. Quod conuenit alicui cum reduplicatione, non semper conuenit ei simpliciter sine ea, q. 16. 10. 3m
Reduplicatio. uide Terminus.
Reiterari. uide Consecratio, Pœnitentia.
¶Relatio tantum una est aliquãdo ex parte unius extremi, & ex parte alterius extremi sunt multæ, q. 35. 5. 3m
Relatio innascitur aliquando ex mutatione alterius termini tantũ, q. 2. 7 c.
Relatio incipiens esse ex parte, ex aliqua mutatione causat. q. 2. 8. c.
Relatio seruitutis & dominij fundatur super actione & passione. ió proprie non conuenit naturæ, sed personæ, q. 20. 1. 2m
Relatio eadem est in omnibus simul trahentibus idem, q. 35. 5. 3m
Relatio in parte, differt specie a relatione in matre, q. 35. 5. c. 3m
Relatio scientiæ ad scibile est realis, econuerso autem est rationis tantum, q. 35. 5. 3m
Relatio Dei ad creaturas est in creatura realiter, & in Deo secundũ rationem, q. 2. 7. o. & q. 35. 5. c.
Relationis unitas dependet ex fine uel termino sicut & motus, sed esse eius dependet ex subiecto, q 2. 7. 2m
Relationum unitas & pluralitas specifica sumitur ex causa, numeralis ex subiecto, nulla uero ex termino, q. 35. 5. c.
¶Relatiue dicta possunt de nouo prædicari de aliquo absq. eius mutatione, q. 16. 6. 2m
¶Religiosi crucifixi cum Christo dicuntur, qui quælibet artioris disciplinæ institutа subeunt, q. 46. 11. c.
¶Reliquiæ sanctorum non habent uirtutem qua fiãt miracula, sed fiunt a Deo utente eis instrumentaliter, q. 13. 2. 3m
Reliquiæ quędam peccati remanent post absolutionem, q. 86. 5. o. & q. 86. & q. 89. 1. 3m
Reliquiæ. uide Adoratio, pœnitentia,
¶Remissio culpę non potest esse sine gratia, q. 62. 2. 6. 3m. & q. 87. 4. o
Remissio culpę & pœnę ęternæ est effectus gratię operãtis, sed remissio pœnæ temporalis effectus gratiæ cooperantis, q. 86. 4. 2m. & 6. 1m. & q. 88. 1. 4m
Remissio peccatorum in primitiua ecclesia dabatur ad inuocationem nominis Christi, & non alterius, q. 64. 3. c.
Remissio peccati mortalis potest esse sine sacramento pœnitentię, non autem sine uirtute pœnitentię. q. 86. 2. o.
Remissio peccati uenialis potest esse sine sacramento pœnitentię, non tñ sine aliquali actu uirtutis pœnitentię, q. 87. 1. o. & 2. 1m
Remissio uenialium quo ad culpam nisi sit impedimentum fit in oi infusione gratiæ, sed non semper quo ad pœnam, q. 87. 2. 3. o.
Remissio. uide, Gratia, passio, peccatum, pœnitentia,
¶Remissionem peccatorum consequitur homo in primo instanti suę pœnitentię, q. 84. 8. 1m
¶Remittes offensam in se commissam, non iniuste agit, q. 46. 2. 3m
Remitti. uide peccatum, Sacramentum,
¶Resurrectio, Octaua ętas erit ętas resurgentium, q. 70. 3. 3m
Resurrectio Christi fuit necessaria, q. 53. 1. o.
Resurrectio Christi fuit conuenienter tertia die, & non statim, nec in fine mundi, q. 51 4. o. & q 53. 2. o.
Et fuit mane diluculo, q. 51. 4. 3m. & q. 53. 2. 3m. & q. 83. 2. 4m
Et non debuit primo manifestari omnibus, sed quibusdam, & primo mulieribus, q. 55. 1 o.
Nec debuit immediate uideri ab hominibus sicut ascensio eius, sed per angelos nunciari, q. 55. 2. o.
Resurrectio Christi sufficienter probata fuit ab ipso, duplici testimonio, q. 55. 5. 6. o.
Resurrectio Christi est causa efficiens & exemplaris resurrectionis corporum & animarum nostrarum, q 56. 1. 2. o.
Resurrectio Christi est causa exemplaris reparationis uitę nostræ, & mors Christi destructionis mortis nostrę, licet utraq; sit causa effectiua utriusque, q 56. 1. 4m
Resurrectio. uide Christus,
Resurrectionis Christi exemplaritas improprie, se extendit tantum ad bonos, licet efficientia eius proprie se extendat ad resurrectionem tam bonorum quàm malorum, q. 56. 1. 3m
¶Resurrexit Christus in nouili ętate, ut futuram resurgentiũ qualitatem prænunciaret, q. 46. 9. 4m

Resurrexit corpus Christi gloriosum & integrum cum quilibet parte eius,q.54.2.3.o.& q.55.6.4m.
¶Resurgens per pœnitentiam in minori charitate, habebit maius gaudium accidentale de bonis prius factis in charitate, q̃ de gaudium accidentale de bonis prius factis in charitate, q̃ de gaudium accidentale de bonis prius factis in charitate, q̃ de fag

Universidad de Deusto
Biblioteca

Semen mulieris nihil facit ad generationem prolis, q. 31. 5. 3m.
Semen fœmine est imperfectum in genere seminis, & resolvitur cū concupiscentia. q. 31. 5. 3m
Virtus animę quę est in semine per spiritum qui in semine includitur formatcorpus in generatione, q. 32. 1. 1m
Sensitiua operatio. vide Operatio.
¶Sensibilia communia maxime diiudicat visus, q. 55. 6. 4m
¶Sensualitas significatur per serpentem, q. 18. 2. 3m
¶Sepulchrum. Christus fuit in sepulchro una die, & duabus noctibus. q. 52. 4. 0. & q. 53. 2. c.
Sepultura seu mortem cuiuslibet gentis seruanda est. quæst. 51. 2. 2m
Sepultura Christi operata est efficienter nostram salutem. q. 51. 1. 2m. & 2. 4m
¶Sepultus fuit Christus conuenienter, & conuenienti modo. q. 51. 1. 2. 0.
¶Seruitus ciuilis non excludit ordinem iuris naturalis uel ciuilis, q. 68. 10. 2m
Seruituti diaboli homo fuit iuste relictus a Deo, licet ille iniuste inaserit eum. q. 46. 3. 3m. & q. 48. 4. 2m
¶Significatio dictionis apud nos mutat ex uariatione facta in principio, consignificatio uero ex uariatione facta in fine, sed apud Græcos mutatur in uerbis et in principio, q. 60. 7. 3m
¶Signum primo & principaliter conuenit sensibilibus, non autem intelligibilibus, q. 60. 4. 1m
Signum multorum ordinatorum ad unum non est fallax, sed certum, q. 60. 3. 1m
Signum effectus non proprie dicitur esse causa principalis, sed tantum causa instrumentalis, q. 62. 1. 1m
Signi potest esse signum respectu diuersorum, q. 48. 3. 2m
¶Symbolum cantatur post euangelium ad ostendendum, q. populus doctrinæ fidei assentit, & cantatur in festis, de quibus fit aliqua mentio in eo. q. 83. 4. c.
¶Simpliciter dicitur dupliciter, s. absolute, & totaliter, q. 50. 5. c.
¶Singulare dicitur de parte in toto, q. 16. 1. 2. 2m
¶Sinus Abrahæ dicebatur ratione quietis a pœna sensibili, quæst. 52. 2. 4m
¶Situs est de ratione quantitatis dimensiuæ, q. 77. 2. c.
Socrates. uide Pythagoras.
¶Sodomia est carnalis concupiscentia contra naturam, quæ maxime creuit tempore Abrahæ, q. 70. 2. 1m
Sol. vide Eclypsis. Miraculosa.
¶Somniorum causa duplex, s. interior, & exterior, q. 80. 7. c.
¶Speculum fractum repræsentat multas imagines, q. 76. 3. c.
¶Spes habet duplex obiectum, s. bonum expectatum, & auxilium Dei, q. 7. 4. c.
Spes est tantum eorum, quæ non habentur a sperante, q. 7. 8. 2m. & 3m
Spes est de perfectione propria sit futura, q. 7. 4. 3m
Spei theologicæ principale obiectum est gloria animæ, non autem gloria corporis, q. 7. 4. 2m
Spei virtutem Christus non habuit, licet habuerit spem respectu aliquorum, q. 7. 4. c.
Sputum. vide Baptizatus, Exorcismus.
¶Status hominum triplex, s. ueteris legis, nouæ legis, & patriæ, quæstio. 53. 2. c.
Status triplex, s. ante legem, sub lege, & sub gratia, q. 53. 2. c.
Status. Vide Anima, Lex, Christus.
¶Stuprum, filia sacerdotis etiam nupta deprehensa in stupro lapidabatur infamia tantum, sed flammis exurebatur, aliæ uero lapidabantur, q. 29. 1. 4m
¶Subiectio Christi, & cuiuslibet alterius hominis ad Deum, est triplex, q. 30. 1. 0.
Subiectus fuit sibi ipsi Christus secundum naturam humanam, non autem secundum naturam diuinam, nec secundum aliam personam. q. 20. 2. 0.
Subiectus est homo potestati Dei, secundum quam numquā desiit esse Dei, q. 48. 4. 1m
Subiecta sunt nunc omnia Deo & Christo secundum potestatē, sed post iudicium per finalem impletionem uoluntatis eius, quæst. 20. 1. 3m
¶Substantia dicitur dupliciter, s. essentia, & suppositum, q. 2. 6. 3m
Substantia est res habens quidditatem cui debetur esse per se, & nō in alio, q. 77. 1. 2m
¶Successio est in mutatione formali, non autem in conuersione substantiali, quæ importat ordinem substantiarum, quarum una cōuertitur in alteram, q. 75. 4. 1m
¶Suffragia peccatoris in persona totius ecclesiæ facta prosunt mortuis, q. 82. 6. c.
Suffragia, i. opera bona quæ damnati fecerunt hic, prosunt eis in inferno ad patiendum tolerabilius iudicium, q. 86. 6. 3m
¶Superficies est primum subiectum colorum, q. 77. 2. c.
¶Suppositum & natura realiter differunt in compositis, in Deo autem sunt idem re, sed differunt secundum modum significandi, q. 2. 2. c.
Suppositum in Christo est tantum unum, q. 2. 3. 0.
Suppositum. vide Persona.

T

TAbula secunda post naufragium, est pœnitentia, q. 84. 6. 0.
Tactus, Proles in uentre matris, antequam habeat aiam rationalem, sentit per tactum, q. 34. 2. 3m
¶Temperantia tanto est perfectior in homine, quanto magis prauis concupiscentiis caret, & ideo fuit in Christo, q. 7. 2. 3m
¶Templa, & quæcumque alia consecrata ab angelis, non debēt amplius consecrari, q. 64. 6. c.
¶Tentatio triplex, s. fomitis, mundi, & diaboli, prima non fuit in Christo, sed secunda & tertia, q. 15. 2. 3m.
Tentatio Christi debuit fieri in deserto. q. 41. 2. 0.
Tentationis occasio duplex, s. ex parte hominis, & ex parte diaboli, prima est uitanda, non secunda, q. 41. 2. 2m
Tentationis primi hominis & Christi ordo. q. 41. 4. c.
¶Tentando Christum diabolus, a nemine uidebatur, & ostendit sibi regna signando digito, nihil tamen oculis eius representando, q. 41. 4. 7m
Tentari uoluit Christus quadruplici ratione. q. 41. 1. 0.
Tentari debuit Christus post ieiunium, q. 41. 3. 0.
Tentat demon hominem spiritualem, sed non statim de grauibus. q. 41. 4. c.
¶Tentatus est Christus, sed non solum in deserto, q. 41. 2. 3m
Tentatus fuit Christus diebus ieiunii præter illas tres tentationes quas habuit post ieiunium, q. 41. 3. 2m
¶Tempus, Vnitas & pluralitas temporis, & instantis accipitur tantum secundum primum motum cœli, qui est principium omnis motus & quietis, q. 75. 7. 3m
¶Tenebræ, tempore passionis Christi factæ sunt in uniuersa terra, a sexta hora usq; ad nonam, q. 44. 2. 2m
¶Ternarius numerus, est numerus perfectus, q. 53. 2. c.
¶Testamentum est dispositio hæreditatis, quod ubi est, mors necesse est intercedat testatoris, q. 78. 3. 3m
¶Testes transfigurationis fuerunt conuenientes, s. Moyses, Helias, Petrus, Ioannes, Iacobus, & Deus pater. q. 45. 3. 4. 0.
¶Thomas iubetur tangere Christum, q. 54. 4. in opp. 3m. c. 2m
Thomas aliud uidit & aliud credidit, q. 55. 5. 3m
¶Thurificatio non cessauit in nouo testamento, in quo ea utimur ex statuto ecclesiæ, primo ad reuerentiam sacramenti altaris, secundo ad repræsentandum effectum gratiæ, q. 83. 5. 2m
¶Timor respicit duo, s. malum terribile, & bonum cuius potestate malum potest inferri, q. 7. 6. 0.
Timor & tristitia habent conuenientiam in malo, sed primū est de futuro, secundum de præsenti, q. 15. 7. c.
Timor facit pallere, sed uerecundia rubere, q. 72. 9. c.
Timoris donum, secundum q̄ respicit diuinam æminentiam, & secundum q̄ appetitus eius fugiebat lęsionem corporis. q. 7. 6. 0. & q. 15. 7. 0.
¶Totum triplex, scilicet integrale, uniuersale, & potestatiuum. q. 90. 12. c.
¶Transfiguratio Christi conuenienter facta est, q. 45. 1. 0.
Transfiguratio. uide Claritas, Missio, Testes.
¶Transubstantiatio. uide Conuersio, Eucharistia.
¶Triduo mortis, Christus non fuit uere homo. q. 50. 4. 0.
Triduo mortis, corpus Christi non fuit unum, nec animatum. q. 50. 4. c.
Triduo, Christus fuit totus in sepulchro, non aūt totum. q. 52. 3. 0.
¶Trinitas non potest dici pater Christi, nec secundum humanitatē, nec secundum diuinitatem, q. 32. 3. 0.
¶Tristitia causatur ex apprehensione mali præsentis, q. 15. 6. 7. c.
Tristitia interior mitigatur directe a uirtute morali, sed dolor exterior indirecte, q. 46. 6. 2m
Tristitia secundum Stoicos non est utilis, ideo quælibet secundū eos est uitanda, q. 46. 6. 2m
Tristitia uera fuit in Christo, q. 15. 6. 0. & q. 46. 6. 0.
Tristitia fuit tantum in ratione inferioris Christi, q. 46. 8. 0.
Tristitia. uide Dolor.
¶Triticum. uide Eucharistia.
¶Turtur & columba erant sacrificia pauperum, & multa significant spiritualiter, q. 37. 3. 4m

V

VAS dicitur dupliciter, s. locus quidam continens, & instrumentum alicuius operis. q. 62. 3. 1m
¶Vegetatiua. uide Operatio.
¶Vellenitas est quæ secundum motum uoluntatis consideratæ ut natura, aliquid uolumus, q. 21. 4. c.
Venialе. uide Peccatum, Pœnitentia, Redeunt, Remissio.
¶Verba tenent præeminentem locum inter signa, quibus homo aliquid significat alteri, q. 60. 6. c. 1m. 2m.

Verbum

TABVLA TEXTVS.

Verbum producere proprium est patri q. 39. 8. 2m.
¶Verecundiam respicit turpe factum ut præsens, pro quo timet cōfundi q. 85. 1. 2m.
Verecundia. vide Timor.
¶Virgo de sancto Victore, circa dotes corporis glorioſi, & aiam quā dicebat esse hominem reprobatur q. 45. 2. c. & q. 50. 4. c.
Viaticum. vide Eucharistia.
Vincentius. vide Laurentius.
¶Vindicatiua continetur sub iustitia commutatiua & respicit personam iudicis q. 85. 3. 3m
¶Vindicta duplex, s. absque ordine rationis, & secundum ordinem iustitiæ q. 15. 9. c.
¶Vinum uitis calefacit, lætificat, & est proprie uinum, alia uero per similitudinem eius q. 74. 5. c. 1m
¶Violatio. Quæ uiolari non licebat, dicebantur antiquitus sancta, q. 60. 1. 2m
¶Virginitas quo ad principalem dignitatem recuperari potest, non quo ad secundam, scilicet innocentiam, q. 89. 5. c. 1m
¶Virtus de ratione sua reddit opus bonum, q. 7. 6. 1m
Virtutes sunt subiectiue in potentiis animæ, q. 7. 2. c.
Virtutes morales sunt connexæ, q. 85. 6. c.
Virtutes omnes simul tempore incipiunt esse in anima secundum habitus, sed ordine naturæ una est prior alia secundum actus, q. 85. 6. c.
Virtutes infusæ non auferunt contrarias dispositiones, sicut acquisitæ, ideo patiuntur difficultatem in operando, q. 89. 1. 3m.
Virtutes supra gratiam addunt quasdam perfectiones determinate ordinatas ad proprios actus potentiarum, q. 7. 2. c. & q. 62. 2. 0.
Virtutes omnes fuerunt in Christo, ad perficiendas singulas potentias, ad omnes actus animæ, q. 7. 2. 0.
Virtutes morales fuerunt in Christo, q. 7. 2. 3m
¶Visio intellectualis est excellentior uisione corporali & imaginaria sola. q. 30. 3. 1m
Visio. vide Deus, Natura.
Visus. vide Sensibilia.
Vita. vide Ioannes.
¶Vita Christi non debuit esse solitaria, q. 40. 1. 0.
Vita Christi non fuit semper in publico, q. 40. 1. 3m
Vita contemplatiua simpliciter est melior quām actiua, q. 40. 1. 2m
Vita communis in communi cōuersatione approbatur, q. 40. 1. 1m
Vitæ actiuæ opus duplex, s. spirituale, & corporale: primum est melius operibus uitæ contemplatiuæ, q. 40. 1. 2m
¶Vitam actiuam spiritualem, Christus elegit, q. 40. 1. 2m
Vitam aliis conformen & non austeram, Christus debuit eligere, q. 40. 2. 0.
¶Vnificare effectiue conuenit Deo, non autem formaliter, q. 2. 5. 3m. & q. 5. 3. 2m
¶Vnum sive animatum est superius ad hominem, & ad animal, q. 50. 4. in oppositum.
Vnum est prædicatum essentiale, non accidentale, q. 50. 5. c.
¶Vnctio baptizatorum in summitate capitis significat Spiritus sancti super ipsos descensum, ad habitationem Deo consecrandam, q. 72. 11. 3m
Vnctio Chrismatorum in fronte significat Spiritussancti septiformem gratiam, cum omni plenitudine sanctitatis scientiæ & uirtutis super ipsos uenire, q. 72. 11. 3m
Vnctio extrema est contra reliquias peccatorum, q. 65. 1. c.
Et per eam infunditur gratia, q. 87. 3. c.
Et confertur perfecta sanitas spiritualis, q. 84. 1. 1m
Et immediate præparat hominem ad gloriam, q. 65. 1. 4m
Vnctionis extremæ materia, s. oleum, oportet quòd sit ab Episcopo consecrata, 1. 72. 3. c. 3m
¶Vnio ex duobus uel tribus, tripliciter fit, q. 2. 1. c.
Vnio animæ & corporis est de ratione hominis, q. 50. 4. c.
Vnio naturæ diuinæ & humanæ, est aliquid creatum, q. 2. 7. 0.
Vnio uerbi Dei facta est in persona diuina, & non in natura, q. 2. 1. 2. 0. & q. 50. 2. c. 1m
Vnio uerbi Dei facta est in supposito, q. 2. 2. 3. 0.
Vnio naturæ humanæ cum uerbo Dei, non est accidētalis, q. 2. 6. 0.
Vnio naturæ diuinæ & humanæ est maxima ex parte eius in quo facta est, non autem ex parte unitorum. q. 2. 9. 0.
Vnio animæ & corporis fuit in Christo, q. 2. 5. 0.
Vnita est diuina natura non solum animæ, sed etiam corpori Christi, q. 2. 10. 2m
Vnitas diuinæ personæ est maior quām unitas naturæ & personæ in nobis, & quām unio animæ & corporis. q. 2. 9. 3m.
Vnitate speciei sublata, aufertur unitas numeralis, nisi idem suppositum subsistat in duabus naturis, q. 50. 5. 2m
Vnum ex multis fit tripliciter, scilicet ex multis integris perfectis remanentibus, ex perfectis sed transmutatis, & ex non permixtis, q. 2. 1. c.
Vnum numero dicitur dupliciter, scilicet unitate naturæ, & personæ, q. 3. 6. 1m. & 7. 2m
Vnum dicitur tripliciter, s. unitate indiuisibilitatis, continuitatis, & perfectionis, q. 73. 2. c.
Voluntas. vide Deus.
Voluntas duplex, s. ut natura, & ut ratio, prima est ad unum, secunda ad utrumlibet, q. 18. 3. 4. 5. c.
Voluntas ut natura, & uoluntas ut ratio non differunt essentialiter secundum potentias, q. 18. 3. c. 1m
Voluntas mouet omnes potentias animæ, q. 85. 4. 4m
Voluntas suscipiendi baptismum sufficit, quando quis baptizari desiderans, morte præuenitur, q. 68. 2. c. 1m
Voluntas in Christo est duplex, scilicet diuina, & humana. quæst. 18. 1. 0.
Voluntas humana in Christo dē tripliciter, s. potentia naturalis, motus naturalis, & motus rationalis, q. 18. 1. 3m
Voluntas humana in Christo est duplex, s. rationis, & sensualitatis. q. 18. 2. 0.
Voluntas humana rationalis in Christo fuit tantum una per essentiam, sed duæ ex parte actus. q. 18. 3. 0
Volūtas sensualitatis, & ut natura, in Christo uoluit aliud quàm Deus, non autem ut ratio, q. 18. 3. 0. & q. 21. 3. 4. 0.
Voluntas ut rō, & uoluntas ut natura, uel sensualitatis in Christo, nullam contrarietatem inter se habuerunt. q. 18. 6. 0.
Voluntas & quicquid aliud fuit naturæ humanæ in Christo, semp mouebatur secundum nutum uoluntatis diuinæ. quæstio. 18. 1. 1m. 4m.
Voluntas pietatis in Christo, est uoluntas ut natur, aq. 18. 3. 3m.
¶Vomitus. Siquis per ębrietatem uel uerecitatem, aut infirmitatis causa Eucharistiam euomerit, pœniteat, & quomodo. quæ. 8. 83 6. 7m.
¶Votum, Opus ex uoto est laudibilius quàm sine uoto. q. 88. 4. c.
Votum uirginitatis beata Maria ante disponsationem sub conditione fecit, post uero simul cum sponso suo absolute uirginitatē uouit q. 28. 4. 0.
¶Vox super Christum in baptismo fuit a tota trinitate, sed manifestatiue appropriatur patri q. 39. 8. 2m.
Vox illa non est natura patris loquentis, sicut nec species columbæ est natura Spiritussancti, nec species hominis in qua demonstratus est filius, est natura filii Dei. q. 39. 8. 2m.
¶Voce illa declaratur solus pater ut loquens, sicut naturam humanam solus filius assumpsit, & in columba solus Spiritussanctus demonstratus est. q. 39. 8. 2m.
Vterus. uide baptismus, Ioannes, Maria, Sanctificatio.
¶Vti aliquo dicitur dupliciter, scilicet ut principio usus, & ut obiecto, hoc modo aliquis male utitur Eucharistia, & non primo modo q. 80. 4. 3m.

X

Xps in sacramento continetur sub aliena specie, triplici ratione. q. 75. 5. 0.
Et totus est sub qualibet parte utriusque speciei q. 76. 2. 3. 0.
Xps totus continetur sub duplici specie sacramenti Eucharistiæ, aliter tamen & aliter. q. 76. 2. 0.
Xps ad motum sacramenti non mouetur, per se, sed solum per accidens. q. 76. 6. 0.
Xps in Eucharistia non est ut in loco. q. 76. 6. 1m
Xps uidet se corporaliter sub sacramento. q. 76. 7. 2m
Xps si in triduo fuisset in Eucharistia, passus fuisset in eo, passione innata, non passione illata q. 81. 4. 0.
Xps sumpsit corpus suum & sanguinem in Eucharistia. q. 81. 1. 0. & q. 84. 7. 4m
Xps sumpsit Eucharistiam sacramentaliter, & spiritualiter, sed aliter quàm cæteri q. 81. 1. 2m
Xps dedit in sacramento discipulis corpus suum passibile, sed sub impassibili modo. q. 81. 3. 0.
Xps dedit Eucharistiam Iudę in cœna præter bucellam intinctam, q. 81. 2. 0.
Xps significat naturam diuinam & humanā. q. 16. 5. c. & q. 17. 1. c
Xps noluit nasci de sacerdotibus, q. 22. 1. 2m.
Xps potest dici bis natus. q. 35. 2. 4m.
Xps tamquam dominus conditor omnium temporum, elegit tempus in quo nascereturq. 35. 8. 0.
Xps uoluit nutriri in Nazareth, & non nasci, quia uoluit florere p uirtuosam conuersationem, & non per carnis originem, quæst. 35. 7. 2m.
Xps in sua infantia & pueritia in nullo differebat ab aliis pueris, quo ad exteriorem conuersationem. q 20 1. 3m.
Xps secundum aliquid fuit triplici statu, scilicet innocentię, culpæ, & gloriæ. q. 13. 3. 2m.
Xps nullum habuit peccatum. q. 14. 3. 0. & q. 15. 1. 0. & q. 31. 7. 0.
Xps non est filius Dei adoptiuus, q. 23. 4. 0.
Xps fuit filius adoptiuus Ioseph. q. 28. 1. 1m.
Xps fuit maior angelis secūdum utramque naturam. q. 22. 1. 1m.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Xps secundum humanitatem influit in angelos, & in eis aliquid causat. q.8.4.c.1m.3m.
Xps perfectius videt essentiã Dei quàm omnes angeli & homines. q.10.4.o.& q.11.4.o.
Xps secundum diuinitatem fuit causa suæ resurrectionis, non autem secundum humanitatem. q.53.4.o.
Xps post resurrectionem eius apparuit pluries, sed non est conuersatus cum discipulis suis continue sicut prius. q.55.3.o.
Xps vbi corpotaliter añ ascensionẽ manserit, nesciter. q.55.3.2m.
Xps per baptismum reparat personam, & per resurrectionem naturam. q.69.1.3m.
Xps in triduo fuit totus vbique, sed non totum q.52.3.o.
Xps secundum quòd homo est persona, suppositum, hypostasis, & res naturæ, omnium istarum propositionum idem est iudicium. q.16.12.3m.
Xps secundum quòd homo habet gratiam unionis, est uera. q.16.11.1m.
Xps secundum q̃ est iste homo, est Deus, est uera. q.16.11.3.3m.
Xps secundum q̃ homo est suppositum, vel hypostasis, uel persona, si ly homo stet pro persona, propositio est uera. q.16.12.o.
Xps secundum q̃ homo est Deus, proprie est magis neganda quã affirmanda. q.16 11.o.
Xps est tantum homo, est falsa, sed hæc est uera, Christus est tantũ id quod est homo. q.17.1.3m.
Et Christo demonstrato, hæc est falsa, iste homo incepit esse, nisi addatur aliquid, scilicet secundum humanitatem. q.16.9.o.
Xps est creatura secundum humanam naturam, & minor patre, est vera, sed hæc est falsa, Christus est creatura, nisi addatur, secundum humanam naturam. q.16.8.o.
Xps secundum q̃ homo est creatura est magis concedenda quàm neganda, sed hæc est neganda, Christus secundum quòd hic homo est creatura. q.16.10.o.
Xps est in quem antiqui patres ferebantur per eandem fidem & dilectionem qua & nos in ipsum ferimur, ideo pertinebant ad idẽ corpus ecclesiæ ad quod nos pertinemus. q.6.3.3m.& q.8 3.3m.
Xps secundum quòd homo est caput ecclesiæ. q.8.1.o.
Xps secundum animam & secundum corpus est caput hominum, quo ad utrumque. q.8.2.o.
Xps & alii dicuntur capita ecclesiæ, sed differenter. q.8.6.o.
Xps est caput hominum secundum diuersos gradus. q.8.3.o.
Xps est caput omnium qui fuerunt a principio mundi usque ad finem ipsius, & omnium qui ad ecclesiam pertinent secundum omnem locum, & tempus, & statum, & propriam uirtutem q.8.3.6.c.
Xps habuit summum gradum fortitudinis. q.15.2.3m.
Xps uirtute suæ deitatis in se & in suis discipulis sine abstinentia carnem comprimebat. q.40.2.2m.
Xps habuit multo perfectius quicquid est perfectionis & uirtutis in fide & spe. q.7 9.1m.
Et eius uoluntas informabatur charitate & aliis uirtutibus. q.49.6.2m.
Xps quo ad intellectum habuit plenam Dei uisionem, sed quo ad imaginatiuam habuit quasdam similitudinem in quibus potuit speculari diuina. q 7.8.1m.
Xps est unum, & unus: sed non duo. q.17.1 o.
Xps ea quæ ab aliis obseruanda instituit, primo ipse obseruauit. q.81.1.c.
Xps est aliquid quod est pater, & est aliquid quod non est pater. q.17.1.4m.
Xps non potest dici filius Spiritussancti, nec etiam totius Trinitatis. q.32.3.o.
Xpi persona simpliciter constituitur secundum naturam diuinã, non autem secundum naturam humanam nisi secundum quid, ut ab ea denominatur homo. q.3.1.3m.
Xpi persona est tota in quolibet loco, sed non totaliter. q.52.3.3m.
Xpi natura humana est in ipso nobilior, quàm in aliis. q.2.2.2m.& 5.5m.
Xpi humanitas fuit instrumentum diuinitatis eius. q.7.1.3m.& q.13.2.c.
Xpi humanitas potest dici individuum, & singulare, non autẽ suppositum, hypostasis, uel res naturæ q.2.2.3m.& q.12.2m.3m.
Xpi uirtus operatur in sacramentis per modum sanationis & expiationis cuiusdam. q.52.8.2m.
Xpo non attribuitur natura humana in abstracto, nec partes eius. q.2.8 c.&q.17.1.c & q.50.3.3m.
Xps. vide Anima, Apparitio, Ascensio, Corpus, Crux, Dæmon, Dolor, Gratia, Iudex, Iudiciaria, Meritum, Miracula, Nasci, Natiuitas, Occisio, Operatio, Oratio, Passio, Persona, Potestas, Prædestinatio, Prædicatio, Resurrectio, Reuerentia, Sacerdos, Sanguis, Sacramenta, Sedere, Sepulchrum, Sepultura, Subiectus, Tentatio, Triduo, Tristitia, Virtus, Vita, Vnio, Voluntas.
¶Zacheus. vide Centurio.

FINIS.

TERTIA PARS SVMMÆ THEOLOGIÆ ANGELICI DOCTORIS S. THOMÆ AQVINATIS

Cum Commentarijs

REVERENDISS. IN CHRISTO PATRIS D. D. THOMAE DE VIO, CAIETANI,

Ordinis Prædicatorum S. R. E. tituli S. Sisti Presbyteri Cardinalis, artium, & sacræ Theologiæ Doctoris celeberrimi,

QVIA Saluator nr̃ &c. Debitum D. Th. famulatum A psoluere cupiens, expeditis cõmentationib⁹ triũ librorum suę summæ, ad vltimũ me confero, expositurus textum multarum qõnum sm modum in cõment. 1. lib. inchoatũ (vt petentib. hoc, morem gerã) adductiurus qđ rõnis, fidelq; lumini cõsonum apparebit, firmãdo sp rõne, aut auctoritate oẽm sententiã, ut nullus meæ auctoritati referuet locus. Diuiditur igit pñs liber (vt in illius apparet principio) in partes tres principales: quarũ prima de dño nro Iesu X po usq; ad q.60. prorendit: secda uero de sacris inde inchoans, iperfecta relicta est ob immaturã doctoris mortẽ: tertia ãt de immortali uita resurgẽtiũ, oĩno deficit. Nos ãt si eius opẽ Deus dederit, quasdã additũ gemus qõnes circa utilia ad aiarũ salutẽ, q̃ opportunę apparebũt, ne repetere aliorum dicta cõtingat. Prima ãt pars de Iesu Christo, in sex partes distinguit: prima de unione filii Dei, & humanæ nãr usque ad 15.q. inclusiue: secda de his, q̃ cõsequunt unionẽ, a 16. usque ad 26. tertia d ingressu Saluatoris in mũdũ, a 27. usque ad 39. quarta de ꝓgressu Saluatoris i hoc mundo, a 40. usque ad 45. quinta de exitu Saluatoris ex hoc mundo, a 46. usque ad 52. sexta demum de exaltatione Saluatoris post hanc uitam, a 53. usque ad 59. tractat. Secunda deinde principalis pars de sacramentis in octo distinguitur partes, quarum prima de sacramentis in communi, reliquæ septem de singulis septem sacramentis sigillatim tractant.

SVPER QVAEST. I. ART. I.

Ferr. 1. cont. c. 40. 49. *Alb. Mag. 3. dist. 1. art. 1.* *Medina. ar. 1.*

PROLOGVS.

VIA Saluator noster dñs Iesus Chr̃s, teste B angelo, populũ suũ saluũ faciẽs a peccatis eorũ, viã veritatis nobis in seipso demõstrauit, ꝑ quã ad beatitudinẽ immortalis vitę resurgẽdo ꝑuenire possimus, necesse est, vt ad cõsumationẽ totiꝰ theologici negotij, post cõsiderationẽ vltimi finis humanę vitę, & uirtutũ, ac vitiorũ, de ipso oĩum Saluatore, ac bñficijs eius humano gñi pręstitis, nra C cõsideratio subsequaꝫ. Circa quã primo considerãdũ occurrit de ipso Saluatore. Secdo, de sociis eiꝰ, qb. salutẽ cõsequmur. Tertio, de fine ĩmortalis uitę, ad quã ꝑ ipsum resurgẽdo per D uenimus. Circa primũ duplex cõsiderõ occurrit. Prima est, de ipso ĩcarnationis mysterio, ẽm q̃ Deus ꝑ nostra salute factus est hõ. Secunda de his, quę per ipsum Saluatorẽ nostrũ. i. Deũ incarnatum sunt acta & passa.

QVAESTIO PRIMA.

De conuenientia incarnationis, in E sex articulos diuisa.

CIRCA primum tria cõsiderãda occurrunt. Primo q̃dẽ, de cõueniẽtia incarnationis Christi. Secundo, de modo unionis verbi incarnati. Tertio, de his, quæ consequuntur ad hanc vnionem.

Circa primum quæruntur sex.

¶Primo, Vtrũ conueniens fuerit Deum incarnari.

¶Scdo, Vtrũ fuerit necessariũ ad reparõnẽ gñis humani.

¶Tertio, Vtrũ, si nõ fuisset peccatum, seu homo peccator, Deus incarnatus fuisset.

¶Quarto, Vtrũ principaliꝰ fuit ĩ carnatus ad tollendũ originale peccatum, q̃ actuale.

¶Quinto, Vtrum conueniens fuerit Deũ incarnari a principio mundi.

¶Sexto, Vtrum eius incarnatio differri debuerit usque in finem mundi.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum conueniens fuerit Deum incarnari.

AD PRIMVM sic ꝓcedit. Vt q̃ nõ fuerit cõueniẽs Deũ incarnari. Cũ. n. Deus ab æterno sit ipsa essentia bonitatis, sic optimũ estʰ ipsum esse sicut ab æterno fuit: sed Deus ab æterno fuit absq; oĩ carne. ergo cõueniẽtissimũ est, ipsũ nõ esse carni unitũ, Nõ ergo fuit conueniens, Deum incarnari.

¶2 Prę. Quę sunt in infinitũ distãtia, inconueniẽterʰ iũguntur: sicut incõueniens iũctura eẽt, si q̃s pingeret imagiñe, in qua humano capiti ceruix iũgeret

In tit. 1. ar. 1. q. nota duos terminos, s. ly incarnari, & ly, cõueniẽs. Nã ly incarnari plꝰ signat q̃ exprimat explicat signãdẽ nihil aliud, q̃ carnẽ assumere, uel carnem fieri: signat ãt hoĩem fieri ẽt sm carnẽ: ita q̃ carnem ut infimꝰ terminꝰ qcqd nobilius est in hoĩe, concludit: & ut sic denoiat nãm humanã integrã: nã si Deꝰ usqueadeo semet ipsũ exinaniuit, ut cõuenientes caro fieret humana, multo magis cõueniẽs est, q̃ sit factus hõ sm aiam, & humanitatẽ integrã. Merito ãt theologi hanc diuinã exinanitionẽ uocabulo incarnationis signãnt: ga Ioã. Euang. pp dictã rõnẽ eodẽ docuit uocabulo, dicens, Et uerbũ caro factũ est. Ly, conueniẽs cũ se hẽta ad possibile, ut minus cõe ad magis cõe, claudit in se possibile. & addit sup illud cõe ĩqdẽ cõueniẽs ẽ possibile, sed nõ cõtra. ut patet de monstris. est .n. mõstrũ possibile, sed nõ est cõueniens. Cũ cõclusũ igit fuerit, q̃ Deũ incarnari est cõueniẽs, monstratũ erit simul, q̃ ẽ possibile. Rursus si ꝓpexerit q̃ ly, cõueniẽs, absque quacũque determinatione in hoc titulo ponit (dũ non apponit aliqua limitatio, puta, ad hoc uel illud, sm hãc uel illã rõnẽ, aut aliqd huiusmodi) uidebisq; qõ ꝑ

Por. 3. I 3. d. 1. q. 1. a. 2. Et 1. con. c. 40. 49. 53. 54. & 55. Et op. 2. c. 5. & 6. & op. 3. c. 207. & 208.

sens de conuenientia incarnationis non ad hunc, uel illū finē, aut effectum, sed absolute est: & p̄pea ex propriis Dei, & incarnationis absolute decidēda est q̄o ista. Cuius sensus est an Deū fieri hominem, ēt secundum carnem fuerit conueniens.

¶ In eodem tituli 1. ar. dubium occurrit: quia auctor uī incæpisse saltando, nā ante istum articulū debebat inquiri, an Deū incarnari sit possibile: tum quia ista q̄o ī dēt indiscussa relinqui, sed in proprio loco tractari: constat autem possibile esse naturaliter prius, q̄ conueniens, cum sit communius, & innata sit nobis uia ex cōtrib. procedendi, ut dī in 1. Phys. tum quia auctor ipse in principio 3. sen. inchoata a possibilitate. cur ergo ī inde incipit in hoc opere?

¶ Ad hoc dī, q̄ quia nulla scientia p̄bat suum subiectum, sed supponit illud, ut patet in 1. Post. & huius libri subiectum proprium est Iesus Christus. hoc est Deus incarnatus: ideo ars ipsa exigit, ut non quæratur hic, an possibile sit Deum incarnari: hoc. n. esset librum istū non præsupponere Deum incarnatū. Nec ī omnino indiscussa dubitatio hæc relicta est, sed tractando conuenientiā incarnationis ex naturis extremorum, s. Dei, & humanę natur (ut in hac lra fit) excluditur impossibilitas incarnationis, & manifestatur simul, ut dictum est conuenientia eiusdem: ita q̄ sub titulo conuenientiæ satisfactū est, & materiæ de possibilitate incarnationis, & arti procedendi. Quòd āt in 3. sentē. auctor inchoauerit a possibilitate, non obstat propositō: qa in illo opere non erat ipse ordinator doctrinę, sed ut commentator quæstiones emergentes mouebat, hic autem ipse auctor est ordinis doctrinæ: & ideo artificiose procedens supponit Deū incarnatum, & quærit de illius conuenientia.

¶ In corpore eiusdem 1. art. unica est conclusio rīsiua quæsito. Conueniens fuit Deum incarnari. Probatur, Vnicuique rei cōueniens est, quicquid competit illi sm̄ rationem suæ naturæ. ergo Deo conueniens est quicquid pertinet ad rationē boni. ergo Deo conueniens est summo modo se cōicare creaturæ. ergo conueniens fuit Deū incarnari. Añs manifestatur ex hoc, q̄ rationabiliter conuenit homini: quia secundum rōnem suæ rōalis naturæ competit. Prima uero consequentia probatur: quia ipsa natura dei est essentia bonitatis, ut Dion. dicit. Secunda āt consequentia probatur: quia ad rationem summi boni spectat summo se modo cōicare creaturæ. Quod probatur: qa ad rationem boni spectat se cōicare aliis. Tertia denique consequentia probatur: quia hoc, q̄ est summum bonum, seu Deum summo modo se cōicare creaturę, maxime fit per hoc, q̄ naturam creatam sic sibi coniungit, ut ex Verbo, anima, & carne, una fiat persona, ut Aug. dicit. Hic est planus p̄cessus literæ.

¶ In antecedente huius processus hoc solum notandū occurrit q̄ propter sui claritatem in litera manifestatur in una sola natura, cum potuisset inductiue manifestari in omnibus: sat eñ fuit inchoasse inductionem in re tam manifesta.

¶ In primo consequente. s. Deo conueniens est quicquid pertinet ad rōnē boni, memento distinguere quod aliud est loqui de rōe boni, & aliud de rōe talis boni, puta, angeli, cęlestis, humani, leonini & aliorum specialium bonorum. Multa namque sunt, quę spectant ad rationem talis boni, quę non spectāt ad rōnem boni absolute: latrare siquidem ad bonitatem canis rōeinari ad bonitatem hois, moueri ad bonitatem cęli, & sic de aliis propriis bonis creaturarū spectant: & tā nihil horum spectat ad rationem boni simpliciter, & propterea nihil horū conuenit Deo: sed quicquid pertinet ad rōnē boni non limitati ad hanc uel illā nām creatam, sed absolute cōsiderati, totū conueniens est attribuere Deo: q̄a natura Dei est ipsa bonitas.

¶ Circa secundā consequentię. s. ergo Deo cōueniens est summo mō se cōicare creaturæ probationem, s. quia ad rationem boni pertinet, ut se aliis communicet &c. dubium primo occurrit: quia cōicare se aliis, nullam perfectionem importat alioquin Deo ab æterno, dum se non communicauit aliis defuisset aliqua perfectio, quod est impossibile: quòd autem nullam perfectionem importat, non spectat ad rationē boni, cui nihil præter aut extra boni latitudinem conuenire fas est, non recte igitur assumit, q̄ cōicare se aliis p̄tinet ad rōnem boni.

¶ Circa eiusdem sequelæ probationem eundem dubium sępe occurrit: quia inefficax inuenitur. qm̄ transit ex naturali conditione boni ad uoluntariam boni conditionē. Qđ non licere patet ex eo, q̄ uoluntaria libere a bono, p̄ceduntur. 2°. inferunt ex naturalibus, utpote necessariis, & alterius ordinis. ſi ergo ex quacūque Dei nāli cōditione p̄t efficaciter inferri aliqđ op° ipsius liberū, ut patet, Manifestat āt, hunc errorem in hoc passū interuenire: quia ex spectantibus ad rōnē boni inferē summū bonū, ac p hoc Deū cōicare seipsum creaturæ. Constat. n. q̄ pertinentia ad rōem boni conueniunt ipsi summo bono libere: non recte igitur processum est in litera.

¶ Ad primam dubium dī, q̄ licet posset distingui cōicare se aliis sm̄ q̄ importat actionem, quæ est perfectio agentis in actu (quæ in Deo est sua substantia) & secundum q̄ importat illationem effectus ad extra, ut in 1. lib. patuit: quia tñ non oportet in proposito ad hęc recurrere, scito q̄ falsum simpliciter est, quòd communicare se aliis non importat perfectionem, & p̄batio eius non ualet ex eo, q̄ non ponit perfectionem in cōicante, inferens ergo non importat perfectionem: stat. n. q̄ importet perfectionem, & non in communicante, sed in illis, quibus cōicatur. Et uere sic est: nam bonum cōicare seipsū aliis, dato quòd nullam addat perfectionem bono cōicanti seipsum: necessario tamen perfectionem ponit in illis aliis, quibus seipsum communicat. & ad naturam boni spectat communicare seipsum aliis, non ut ipsum communicans sit melior, sed ut alia bonificentur per ipsum, & propterea ratio literę uerum assumit, & optime procedit ad intentum.

¶ Ad sm̄ dubium dī, q̄ cum bonum sit unum transcendentiū & comprehendat sub se non solum bonum sm̄ esse naturę, sed etiā bonā uoluntatem, ac per hoc abstrahat ab utroque essendi, & causandi modo. s., per modum naturæ, uel uoluntatis: consequens est q̄ id, quod pertinere dī ad rōem boni, non minus q̄ ipsum bonum, & illius rō abstrahat a modo nāe uel libertatis, ac per hoc communicare seipsum pertinere ad boni rationē, intelligendum est non determinate per modum nāę, aut libere. sed communiter, & indeterminate, ut in unoquoq; verificet sm̄ illius modum, uñ, & in litera non concludit aliquis dictorum modorum communicandi se: sed absolute, q̄ cōmunicare seipsum creaturæ supremo modo (siue hoc fiat naturaliter, siue libere non examinando) spectat ad summum bonum ea ratione, quia si bono conuenit communicare se, consequens est, q̄ magis bono conuenit magis communicare se: & consequenter summo bono conuenit summe communicare se. unde patet, quòd non infertur uoluntarium, ex naturali, sed commune ex communi.

¶ In tertia consequentia memento primo formaliter intellige re terminos, distinguendo de creatura, uel de creatura tali, puta, hoie, angelo. uel cęlo &c. nā ī est hic sermo de creatura tali sed de creatura absolute, cum assimit, q̄ summo bono conuenit sūmo mō se cōicare creaturæ. Notare ſ. dō uerba, & signa te mysteria: ex sūmo mō cōicare se creaturæ, inferē incarnationis conuenientia. Trib. nāq; modis plusq̄ gñe diuersis De°, qui est ipsū summū bonū, intelligi p̄ cōicare se p̄sum creaturæ. Primo, quasi nāliter cōicando seipsum, & sic communicauit seipsum uniuerso, creando, & conseruando libere uniuersum: Secundo, supernaturaliter communicando seipsum, & sic communicauit seipsum uniuerso elеuando omnes intellectuales, & rationales substantias in consortium diuinæ naturæ per gratiam: cuius non solum capaces gratuita benignitate effecit: sed etiam actualiter participes aliquo tu, ut in 1. libr. auctor ex Augustini auctoritate deduxit. Est autem inter hos duos modos tanta distantia, q̄ iuxta primum modum distributę sunt participationes, imitationes atq; similitudines Dei, A sic ut constituerentur illis substantiæ rerum quas naturas entium dicimus, cum suis conditionibus naturalibus. Deus autem ipse extra, & supra totum uniuersum in sibi soli propria excellentissima natura remanet solus in suipsius fruitione beatus. Iuxta secundum autem modum naturæ suæ propria Deus cōmunicauit creaturæ, scilicet uidere Deum, frui Deo uiso per essentiam, esse consortem diuinæ naturæ per gratiam inchoatiue, & per gloriam consumate. Quæ quia non p̄nt sic cōicari, ut naturalia, aut connaturalia sint creaturæ, iō supernaturaliter, ac ex superabundantiori gratia Deus, quod sibi soli ex naturali ordine remanserat p̄prium, cōe fecit creaturę, ut corregnaret cum illo beata in illius quoque uisione ac fruitione: ita quod Dei communio, quę impossibilis est naturali ordine, concessa est sm̄ supernaturalem ordinem gratię. Tam excellentissimę autem est amor summi boni erga creaturam, ut nō sat fuerit illi cōicare se secundum naturalem ordinem creaturæ, creando uniuersum, nec ēt sat fuerit eidem communicare se creaturę secundum ordinem gratiæ eleuando ipsā ad consortium diuinæ naturę: sed ad id unum quod reliquū erat, & inexcogitabile, eleuauit creaturā ad personalitatem, s. diuinam, quod ad tertium, & supremū modum cōicandi se spectat: sm̄ siquidē hunc tertium modum cōicat se Deus creaturę, non tribuendo illi similitudinem, aut dono aliquod creatū naturalis, uel supernaturalis ordinis: sed propriam personam secundum suam propriam subsistentiam, quam in semetipsa habet communicat creaturæ, sicque sibi Deo, & creaturæ naturę communem personā facit, ut creatura, hoc est homo sit secundū rem uerbum Dei, qđ est Deus. hic proculdubio est summ° modus, quo summū bonum communicare se potest creaturæ: nō est enim intelligibilis maior modus, quo possit communicari Deus creaturæ. Hoc autem modo Deum communicasse se creaturæ, & non solum creaturę tali, ex hoc, q̄ incarnatus est, ex eo patet, q̄ incarnatio est eleuatio totius uniuersi in diuinam personam. nam si pure ipiritualis nat ira, ut est angelica, assumpta fuisset, creatura corporea eleuata non fuisset: & similiter si cæleſtis natura fuisset assumpta, sensitiua, uegetatiua que creatura, non fuisset huius eleuationis particeps: & similiter, si solam corpoream quamcūque naturam, aut uegetatiuam, aut sensitiuā assumpsisset, intellectualis natura eleuata non fuisset. Assumendo autem naturam humanā, quod significatur per incarnationem. totius uniuersi natura eleuata est ad diuinā personam: ita q̄ Deus uere creaturæ absolute se summo modo cōicauit: quia tota uniuerso se summo mō cōicauit, dum incarnates est: quia, ut in litera ex Aug. dī, sic osa coeunt in unam personā caro, asa intellectiua, & uerbum Dei: hæc n. ideo auctor attulit ad probādam ultimā sequelā: quia per hæc significatur totum uniuersum, ac per hoc cōmunio Dei ad creaturam absolute. habes ergo hinc potissimā rationem incarnatio nis ex bonitate diuina erga uniuersum: ſi potissima ratio est, quæ ex communissimo bono, utpote maxime diuino sumit, quæ Dūs docuit Ioā. 3. Sic De° dilexit mūdum, ut filium suum unigenitum daret.

¶ In rīsione ad primū eiusdem articuli primi, nota duplicē modum loquendi de incarnatione, uel dicendo, De° uniuit se creaturæ, uel dicēdo, De° uniuit creaturam sibi, uterq; sanus, & catholicus, & iō uterq; in litera ponitur: sed secundus melior, qa formalis, & iō in litera primus corrigitur quodammodo per secundū. Et rō est: quia secundus modus dicendi mutabilitatē significat in creatura, tamq̄ rem allatā ad Deum, & Deum significat ut terminum, ac per hoc Deus significatur ut immutatus: terminus enim absq; sui mutatione terminare potest. In primo autem modo significatur e contra, quantum est ex modo dicendi, non quo ad rē dictam. Melius est ergo uti secundo modo loquendi, & dicere, Deus uniuit creaturam sibi.

¶ In rīsione ad secundum eiusdē art. nota, ī litera haberi negatiuam,

lib. 3 Ortho. fid. c. 1. in med. illius.

Concl. m 3. di. 1. q. 1 ar. 3. ad 3. & q. 2. a. 1. ad 1. Et d. 4. q. 1. ar. 1. q. 1. c. & ad 2.

†ca. 1. ame dio illius.

* cap. 4. circa prin.

Li. 2 3. c. 17 nō procul a prin. t. 3. inf. q. 2. ar. 1. Et 3. d. 1. q. 1. ar. 1.

Ep. 2. post mediū illius to. 2. inter opa Aug.

Ex epist. 3. aliquantulum a prī. tom. 2.

In ea. epis. ante med.

modo se habeat. & iō sicut creatura incēpit esse, cū prius non esset: ita cōuenienter cū prius non esset unita Deo in persona, postmodum ei fuit unita.

Ad 11 dicendum, q̄ uniri Deo i unitate personæ, nō fuit B cōueniens carni humanæ secūdum cōditionē suæ naturę: qa hoc erat supra dignitatem ipsius conueniēs tamen fuit Deo sc̄dm infinitam excellentiā bonitatis eius, ut sibi eam uniret pro salute humana.

Ad 111 dicendum, q̄ quelibet alia conditio, sm̄ quā creatura quęcumq; differt a creatore, a Dei sapientia est instituta, & ad Dei bonitatē ordinata. Deus. n. propter suā bonitatē, cū sit increatus, immobilis, & incorporeus, p̄duxit creaturas mobiles, & corporeas. Et si p malū penæ a Dei iustitia est introductū p̄p gloriā Dei: malū uero culpæ cōmittitur per recessum ab arte diuinę sapiētiæ, & ordine diuinæ bonitatis. & iō Deo conueniens esse potuit assumere naturā creatam, mutabilē, corporeā, & penalitati subiectam: non autē fuit ei cōueniens assumere malū culpæ.

Ad 1111 dicēdum, q̄ sicut Aug. rūdet in epistola ad Volusianum, * non hēt hoc chr̄iana doctrina, q̄ita sit Deus infusus carni humanę, ut curā gubernandæ uniuersitatis, uel deseruerit, uel amiserit, uel ad illud corpusculū quasi cōtractā trāstulerit: hoium enim est iste sensus, nihil nisi corpora valētiū cogitare. Deus autē nō mole, E sed uirtute magnus est: uī magnitudo uirtutis ei°, nullas in angustio sentit angustias. Non est incredibile, si uerbū hois trāsiens, simul audīt à multis & a singulis totum, q̄ uerbum dei permanens, simul ubiq; sit totum. Vnde nullum inconueniens sequitur Deo incarnato.

Resp. Dicendum, q̄ unicuiq; D rei conueniens est illud, qđ cōpetit sibi secundum rōnem p̄priæ naturæ: sicut homini conueniens est ratiocinari, qa hoc conuenit sibi, inquātum est rationalis secundum naturā suā. Ipsa autē natura Dei est essentia bonitatis, ut patet p̄ Dionysium. 1. cap. de diui. nomi. † Vñ quicquid pertinet ad rationem boni, cōueniēs est Deo: p̄tinet D aūt ad rōnē boni, ut se aliis cōmunicet, ut patet per Dion. 4. c. de diuinis no. * Vñ ad rōnem summi boni p̄tinet, q̄ summo modo se ceraturæ cōicet, quod quidē maxime fit per hoc q̄ naturam creatam sic sibi coniungit, ut una persona fiat ex trib° uerbo, aīa, & carne, sicut dicit Augustī. 13. † de Trin. Vnde manifestum est, quòd conueniens fuit Deum incarnari.

Ad primvm ergo dicendū, q̄ incarnationis mysterium nō est impletum per hoc, q̄ Deus sit aliquo mō a suo statu immutatus, i quo ab eterno fuit: sed per hoc, q̄ nouo modo se creaturæ uniuit, uel potius eā sibi. Est autem cōueniens ut creatura, quæ secundum rationē sui mutabilis est, nō semper eodē

Universidad de Deusto
Biblioteca

ticam, scilicet vniri Deo in persona, non fuit conueniens carni humanæ secundum conditionem suæ naturæ, & non habet affirmatiua inconuenientis. Et merito, quia uere negatur de quacumque creatura conuenientia, & quæcumque naturalis potentia ad vnionem personalem cum Deo: falso tamen affirmaret repugnantia aut inconuenientia ad huiusmodi unionem, qm neutram partem sibi creatura uendicat.

Cor.5. 2 3.d.4.q.3 ar.1.ad 3. Et 4.d.10. ar.1.ad 3. Et dis.43. art.2.q.2. ad 2. Et 4. cont.c.55. 2.Et Pf.45 1.par.q.4. ar.1.& 2.

Creatura.n. sm naturæ suæ conditionem non habet, unde sibi vendicet conuenientiam ad talem unionem, nec habet unde sibi uendicet inconuenientiam ad eandem: sed totus ordo creaturæ ad huiusmodi vnionem, ad excellentiam bonitatis, & potestatis diuinæ spectat, sola logica, & obedientiæ potentia i creatura saluatur.

SVPER QVAE. I. ART. II.

Cap.4.d.18.q.1.con.& 4.q.15.1.q.1.con.1. Medina.ar.2.

IN titu.ar.2 nota, q in hoc ar. non quæritur absolute, an Deus incarnari fuerit necessarium, ut in 1.ar. fuit quæstio de incarnationis conuenientia absolute: sed quæritur hic de necessario ad certum finem. s. reparationem humanã: supponitur.n. hic genus humanũ lapsum p diuisse saluté suã, & qrit an ad reparationẽ ipsi⁹ necessariũ fuerit Deũ icarnari. Et scito, qd hõ ista tractat a magist. sent. 1 3. sen. d. 20. respectu tñ passiõis Chri.

¶ In corpore ar. quatuor fiunt. Primo, ponit distinctio bimẽbris de necessario ad aliquem finem. Secundo, iuxta primum membrum ponitur prima conclusio negatiua, & probat ex rõne diuinæ potentiæ. Tertio, iuxta sm membrum ponitur secunda cõclusio affirmatiua, & probatur simul cum prima auctoritate Augusti. Quarto, probat sola scda cõclusio tripliciter. Primo, de vtilitate ad promotionẽ ad bonum quintuplex. s. fidei, spei, & charitatis, operis recti, & diuini consortii. Secõ de utilitate remotiua mali et qntuplicis, seruituris diabolicæ, deiectionis ꝓpriæ, ꝑ sumptiõis sugbiæ, seruitutis peccati. Tertio, qa sũt plurimę aliæ incõprehẽsibiles hoi utilitates. Et cõtextus lrę clarus est ualde.

¶ In responsione ad secundum eiusdem 2.ar. dubia multa occurrunt circa multa ibi dicta: dicuntur siquidem ibi quatuor. Primo, q⁹ purus homo non potuit sufficienter adequando culpam commissam satisfacere pro peccato. Secundo, q⁹ una huius rõ est quia peccatũ contra Deum commissum habet quandã infinitatem ex offensa diuinę maiestatis. Tertio, q⁹ satisfactio Christi est perfecta secundũ adæquationem ad culpam cõmissam. Quarto, q⁹ omnis puri hominis satisfactio efficaciam habet a satisfactione Christi. Et horum singula suas habent obiectiones.

¶ Contra primum siquidem arguit Scotus in 4. sent. dist. 15. q. 1. satisfactio est redditio æquiualentis pro æquiualenti: sed quantum malum fuit auerso a Deo per peccatum, tantum bonũ est conuersio ad Deũ per charitatem. ergo purus hõ potuit æqualens reddere. Præterea, quãtum bonum n.actum fuit inesse actui meo, tantum bonum, & non plus abstulit pcãm meum, & tm bonum potest inesse actui secundo. ergo per illum actum omnino æquiualens redditur. Tertio, Deus de potentia absoluta potuisset dare peccatori post attritionem tamquam dispositionem & meritum de congruo gratiam, per quam motus eius fieret contritio, & sic per satisfactionem equivalentem deleuisset peccatum: quia per illum actum redderetur Deo equiualens illi bono, quod abstulit peccatum. Affert quoq; Capreolus in lib. 15. dist. 4. argumentum Aureoli: sed in eadem redit cum dictis.

¶ Contra secundum dictum. s. quod infinitas offensæ causat impossibilitatem satisfaciendi puro homini, arguit Scot. ibidẽ. Si infinitas in peccato prohiberet satisfactionem possibilem, etiã grauiorem esset pœna in passione Christi: quia passio Christi etiam accepta secundũ totam rationem meriti in ea fuit bonũ finitũ: quia non erat bonũ increatũ, nec per consequens acceptatur à Deo infinite ex parte obiecti: quia nõ fuit Deus beatus amando illam passionem, sicut est beatus amando essentiã suã. Arguit et, quia infinitas offensæ nõ est infinitas simpliciter, sed sm quid. ergo non satisfacientem infinitũ simpliciter, ut est filius Dei, sed infinitum sm quid exigit; quilibet autẽ homo amans Deum ex gra seu charitate, est sic operans infinitũ sm quid, ut patet. Nõ ergo ex infinitate offensæ Dei inferri põt efficaciter infinita efficacia satisfacientis, sic q⁹ sit suppositũ diuinum, ac per infinitum simpliciter qd tamen in litera fit.

¶ Contra tertium. s. q⁹ satisfactio Christi est condigna sm æqualitatem ad culpã commissam, occurrit durandus in 3. sent. dist. 20. q. 2. Christus iquãtum homo, uel rõne humanæ naturæ non potuit reddere æquiualens beneficiis omnib⁹ ab ipso receptis. ergo non potuit reddere æquiualens pro peccatis humanæ naturæ, nec ipsumet si peccasset. Antecedẽs patet: qa Deo, & parentib⁹ non põt reddi æqualens, ut dr. 8. Eth. Consequentia est nota: tũ qa redditio æqualentis oportet q⁹ sit de non aliis debito illi, cui redditur: tũ, qa, si actus Christi nõ sufficit ad æquandũ bñficia, constat, q⁹ nihil supest sibi, quo possit aliorũ culpas adæquare. Et quia Duran. i uerbis istis insinuat se loqui de Chro, sm q⁹ hõ, quasi abstrahendo a suppposito diuino patet oppositũ esse de mẽte eius, dũ in 4. sent. di. 15. q. 1. tam tertiũ q̃ quartũ hic dictũ impugnãs dicit. Quidã dnt, q⁹ licet hõ ex se nõ possit satisfacere reddendo æquiualẽs simpliciter, vr melius dictũ: quia nec ipse Chrs sm q⁹ homo, potuit deo reddere æquiualens beneficiis acceptis. cum ergo quicquid erat in Christo, sm humanam naturam esset totum obligatum deo, & ei debitum, non potuit esse satisfactio de condigno pro quocũque peccato, considerando naturã operis uel rei: sed solum sm gratuitam acceptationẽ Dei. hæc ille. Vbi patet ex hoc ipso, q⁹ impugnat positionem dicentem, q⁹ satisfactio Christi est infinita, q⁹ non loquitur de Christo sm q⁹ homo, abstrahendo a supposito diuino: quoniam positio illa tenet infinitatem esse in opere Christi humano quidem, sed ratione suppositi, cuius est operari: sed loquitur de Christi satisfactione, quam mediante natura assumpta effecit, tã gratias agendo, q̃ adæquando pœnã.

¶ Contra quartũ dictum, s. q⁹ omnis alia satisfactio efficax est ex satisfactione Christi, occurrit ipsemet auctor in 4. sent. dist. 15. q. 1 ar. 2. ad primum dicens. Alii dicunt, quod etiam quantum ad auersionem, pro peccato satisfieri potest, uirtute meriti Christi, quod quodammodo infinitum fuit. Et in hoc idem redit quod prius dictum est, scilicet q⁹ non potest satisfacere sm æqualitatem, sed secundum acceptationem diuinam: quia per fidem mediatoris gratia data est credentibus: si tamen alio modo gratiam daret, sufficeret satisfactio per modum prædictum. Vbi patet quòd auctor idem dat iudicium de satisfactione mea, siue habeam gratiam per fidem Iesu Christi, siue abunde haberem gratiam, ac per hoc non fit ex satisfactione Christi satisfaciens simpliciter, sed solum secundum acceptationem, cuius oppositum hic docere videtur. Et similiter non fit ex satisfactione Christi efficax, cuius oppositum expresse hic docet.

¶ Ad horum euidentiam aduertendum est, q⁹ quæstio de satisfactione pro peccato tria habet in hoc opere loca, primus est hic, vbi de necessitate incarnationis pro reparãdo humano gñe tractat. Secdus est inferius, vbi de necessitate passiõis Christi tractat. Tertius est in tractatu de sacto pœnitentiæ, ubi de tertia illius parte, quæ satisfactio est tractandum est. Et in hoc ultimo loco de satisfactione pro pcõ actuali directe tractandum est: in ptinis ãt duobus communius tractatur. quia de satisfactione ẽt pro pcõ originali tractatur. Vnde in præsenti litera duas rõnes auctor attulit,

ad ostendendum, q⁹ purus hõ satisfacere non potuit pro pcõ. quatum prima directe respicit peccatũ originale: secunda ãt cõuniter de peccato sub quo tã originale, quam actuale q⁹ est simpliciter peccatũ) quod cõstat solum esse mortale) comprehendit, loqtur. hinc fit, ut onus hoc in loco acceperi differendi de satisfactoris sufficiẽtia: nõ .n. rõem secundam lrę, & conclusionem illius pertransire potui sine hmõi discussiõe. Et nisi obiectiones arguẽtium exigent, conclusionem, ut ex illa secunda, q̃ impugnatur, rõne tãtum tractatem, nec immiscerem uinculum de debito gratitudinis uinculo satisfaciẽdi, sicut nec auctor hic miscet, sed reseruare hæc tractatui de pœnitẽtia. Vñ, ut obiectionibus fiat satis, dicetur & de hoc, quantum oportet hic scire. Et qñ in primo dubio auctor non ur intellectus, iõ sensus lrę declarandus est. Purus hõ in hac qõne intelligitur solũ exclusionem coniunctionis cũ diuino supposito, sed etiã per exclusionem diuinæ misericordiæ gratificantis opus hois ad hoc, quod Deo acceptũ sit. Probo singula ex litera. Exclusio diuini suppositi patet, quia purus homo distinguitur cõtra Christum Deum, & hominem. Exclusio diuinæ misericordiæ gratificantis opus ad hoc, quod sit acceptum patet: quia satisfactio per æqualitatem distinguitur contra satisfactionem per gratiã acceptantis. Ex hac enim distinctione iuncta primę patet, q⁹ cũ dr, Petrus homo satisfacere non potest secundum æqualitatẽ pro peccato, & similiter quòd Christus satisfacere potest pro peccato secundum æqualitatem: sensus est, quod seclusa misericordia dei acceptantis opus alicuius pro satisfactione, l oquẽdo de uiribus puri hominis, & uiribus Dei & hominis, purus homo non potest satisfacere: Deus, & homo potest satisfacere. Et licet hic sensus sit sufficienter probatus ex litera, & manifestus sit ex hoc, quod est uere formalis de puro homine, ut satisfactore ipsi Deo pro peccato, & de Deo & homine ut satisfactore Deo pro peccato amplius etiam manifestatur auctoritate auctoris in 4. sent. distin. 15. quæst. 1. artic. 1. ad primum, ubi habet hæc uerba sicut offensa habuit quandam infinitatem diuinę maiestatis: sta satisfactio accepit quandam infinitatem ex infinitate diuinę misericordiæ, prout est gratia informata, per quam Deo acceptũ redditur quod homo reddere põt; hæc ille. Vbi clare uides, q⁹ diuina misericordia gratificans satisfactionem è regione ponitur contra id, q⁹ homo reddere potest, & quod constat per misericordem gratiam satisfactionis uim assequi, & satisfactionem ẽt in finitam quodammodo esse. Confirmatque idem sensus ex diuino Theologię cõcipidio ad Rainaldum in 2. par in cap. 16 Vnde patet primo, q⁹ omnia argumenta inferentia, quod homo concurrente gratia, seu charitate potest satisfacere pro peccato, non sunt contra auctorem intellectum: sed contra ipsum non uere, nec formaliter intellectum. Patet secundo differentia aliorum ab auctore. nam alii doctores charitatem seu gratiam ad satisfactionem concurrentem, ex parte hominis satisfactoris posuerunt: & ideo dixerunt purum hominem posse pro peccato satisfacere. Auctor uero gratiam, & charitatem ex parte diuinæ misericordiæ gratificantis, ac per hoc acceptantis opus humanum ponit, hominemque purum cum suis uiribus, & similiter Deum, & hominem cum suis uiribus ex parte satisfactoris posuit: & ideo dixit illum non posse, Christum uero posse satisfacere. Et salua illorum reuerentia, dupliciter reprehensibilis sunt: & quia contra positionem auctoris apposuerunt suam et contrariam

A in quo monstratur non penetrasse eos hanc positionem: & qa non formaliter de puro homine, & Deo homine ut satisfactoribus simpliciter, uel secundum acceptationem diuinæ misericordiæ locuti sunt, ut auctor fecit, & propterea tamq̃ clarum sñã ñ aliter ꝓbauit: qñ clarissima uere ẽt formalia et intellecta.

Ari.5.me. tap. tex.6. to.3.

uinæ icarnationis é hmõi, sm illud Io.3. Sic Deus dilexit mũdũ, ut filiũ suũ unigenitum daret, ut oĩs, qui credit in ipsum, nõ pereat, sed habeat uitã æternã. ergo necessariũ fuit ad humanã salutem, Deum icarnari.

B RESP. Dcdm, q⁹ finẽ aliquẽ dr aliquid esse necessariũ † dupliciter. Vno mõ sine quo aliqd esse nõ põt: sicut cibus é necessarius ad conseruationẽ humanæ uitæ. Alio mõ, ꝓ q⁹ melio & conuenientius peruenit ad finem: sicut equus necessarius est ad iter. Primo mõ, Deũ, in carnari non fuit necessariũ ad reparõnẽ humanæ naturæ Dei .n. p suã oĩpotentem uirtutem poterat humanã naturã multis aliis modis reparare. Scdo ãt mõ necessariũ fuit, Deũ icarnari ad humanæ naturæ reparõnẽ. Vñ Aug. dicit 13. de Tri. c. 10. Verum ẽt ostendamus, nõ alium modum possibilẽ Deo defuisse (cuius potestati omnia æqualiter subiacent) sed sanandæ miseriæ nostræ conuenientiorem alium modum nõ fuisse. Et hoc quidem considerari pt, quantum ad promotionem hois in bonum. Primo quidẽ, quantũ ad fidẽ, quæ magis certificat ex hoc, q⁹ ipsi Deo loquẽti credit. Vnde Augu. dicit 11. de ciui. Dei, Vt homo fidẽtius ambularet ad ueritatem, ipsa ueritas Dei filius hoie assũpto

Concl.m

C constituit atq; fundauit fidem.

¶ Ad primi. ergo dubii obiectionem ex Scoto dr, q⁹ añs é uerũ: ut patet ex allegatis uerbis auctoris ex 4. sent. sed cõsequentia negatur: quia qõ est de puro hoie ut satisfactore p æqualitatem, excludendo diuinam gratificationẽ acceptantem: cõsequentia ãt infert de homine, nõ excludẽdo, sed includẽdo diuinam misericordiã acceptantẽ p gram, ut patet. Ad secũdũ dicitur, q⁹ formaliter loquendo, actus meus, ut meus natus est tollere longe maius bonũ potens illi ẽ esse, q̃ possit scẽo reponere in seipso, qñ ut meus é pctũ nec tale tollens charitatẽ & ut meus actus nũq̃ poterit charitate informari, iuxta illud Oseę 13. Perditio tua ex te, salus ãt ex me. Et propterea cũ dr, tñ bonum ꝑ me esse actui secundo, negat loquendo de actu secundo, ut est hominis, ut distinguit contra Deũ gratificantẽ: nam loquendo de homine, ut includit actũ gratificantẽ, satisfaceret quidem sm acceptantis gratiã, & non sm equalitatem eius, quod reddit. Ad tertiam dr admittendo casum & subiungendo q⁹ in tali casu, quia gratia se teneret ex parte Dei, cui satisfactio fieri debet, ideo non esset satisfactio ex parte hominis: sed ex parte Dei acceptantis per suam gratiam, ut dictum est. Et ratio est: quia satisfactio peccatoris sufficiens simpliciter, hẽt non pro principio, sed pro termino reconperationẽ diuinæ placationis: qm ad hoc constat satisfactionem pro offensa illata alicui ordinari, alioquin non reparatet amicitia per satisfactionem. Est ergo charitas per satisfactionem acquirenda ab ipso Deo, & non præsupponenda, si eius prquentionem misericordem præsupponis iam non est satisfactio, nisi ex misericordia prueniente, ut sit sufficiens satisfactio, hmõi ãt satisfactio distinguitur contra satisfactionem p æqualitatem. unde idem est satisfactori concedere gram, qua actus suus fiat satisfactio. & satisfactionem illius insufficientẽ, ex misericordia acceptare. Et est implicatio in adicto, dicere, q⁹ homo potest satisfacere simpliciter Deo pro cõmisso, peccato, & quod hoc potest per charitatem ex diuina misericordia faciente de attrito contritũ: qa ipsum informari charitate ex gra Dei constituit, nõ ꝑsupponit satisfactionem. ac per hoc satisfactio talis non est sufficiens, nisi ex acceptatione diuina: quę distinguitur contra satisfactionem simpliciter.

Li.13.c.10 si longe a prin. to.3.

Li.11.c.2. a me.to 5.

Concl.p

¶ Ad secũdi quoq; dubii obiecta. ex eadem radice patet rñsio, quantũ ad sensum lrę. nam infinitas offensæ ex hoc, q⁹ Deus est offensus, causat impossibilitatem satisfaciendi simpliciter in puro homine, ut dictum est, s. ut excludit diuinum suppositum, & diuinam misericordiam gratificantem. Quantũ ãt ad id, quod obiectio Scoti tangit de infinitate meriti, seu satisfactionis Christi, in sequenti dubio explicabitur.

¶ Ad alteram uero obiectionem dr ẽte contra rõnem litęre respondetur, q⁹ infinitas offensę licet sit infinitas non simpliciter, hoc est in genere entis sed quædam, hoc est in genere malitiæ est enim offensa Dei malum infinitum, sicut linea infinita esset quantitas infinita. Et huiusmodi infinita si appellentur infinita secundum quid, quia distinguuntur contra ens infinitum simpliciter, quod est solus Deus conceditur, quod infinitas offensę est infinitas secundum quid: & quod ipsa adæquaret infinitas etiã sm quid actus charitatis in Deum, si satisfactor aliquis ex propriis uiribus posset talem actum exhibere Deo offenso. Sed qm ñ solum purus hõ, sed nec quęcumq; mera creatura ad hoc se ꝑtextendere: ideo oportet satisfactorem esse infinitum: sm; hoc est, qui scilicet ex propriis uiribus possit actum exhibere infinitum secundum quid adequantem offensam

infinitam sui quid, exhibere Deo. Et iō optime, & efficaciter ſſa ex indefinitate offensæ Dei infertur, q̄ oportet satisfactorem simpliciter esse non solum hominem sed etiam Deū, ut sic ex propriis uiribus exhibeat actum infinitę efficaciæ.

¶ Ad tertium dubiū rñderur, q̄ actiones Christi humanæ, ſ. amare Deū, uoluntarie pati, & hmōi, habent duas conditiones. Altera æſt, q̄ sūt res quædā creatæ, & sic nō sūt infinitæ etia sm

Li. 13. c. 10 nō procul a prin. t. 3

plicite: nō. n sūt Dei tas. Altera est, q̄ sunt res psonæ diuinæ, ut propriū suppositi cui⁹ sunt, & sic sunt īfinita entia psonaliter, & sunt infinitæ efficaciæ in tali gñe, puta, meriti seu satisfactionis, ex hoc ipso, q̄, sunt opera ipsius Dei. ut ꝓprię psonæ exercentis opa illa.

Cap. 4. in prin. to. 4.

Et ex hoc patet ꝑmo solutio obiectiōis Scoti in dubio p̄redenti nā passio Christi licet fuerit bonū finitū essentialiter: fuit tā bonū infinitū p̄sonaliter, & ꝓpea fuit infinitæ efficaciæ in satisfaciendo: nullū autē cuiuscumque purę creaturæ meritū é infinitū p̄sonaliter. Patet deinde, huius tertii dubii ueritas: qm̄ ex hoc ipso, q̄ psona Christi soluit p̄ peccō satisfactio ipsa est infinita p̄sonaliter, ac p hoc adæquatis offensā infinitā ex infinitate maiestatis offensæ. Et sicut adæquat offensas totius mūdi contra diuinā maiestatē ēsta adæquat bñficia collata toti uniuerso a Deo glorioso ita q̄ actio Christi ex hoc ipso q̄ est infinita p̄sonaliter, sufficiens est ad adæquandā, & excedendā oia tā naturę assumptę, q̄, reliquo uniuerso collata bñficia: & similiter ad excedendū offensas totī⁹ mundi in Deo. qm̄ quāto maior est satisfactor, aut grauū actor, tanto efficacior est. Si ergo infinitū excesit oēs pctōres, & oēs creaturas, consequens é q̄ sufficiat p̄ oibus, & excedat omaia. Vñ Christ suffic̄ ēter gratias egit Deo pro oib. bñficia suę humanitati collatis, & satisfecit pro peccatis totius mundi ex hoc ipso, q̄ persona diuina, agebat gratias, & satisfaciebat: quia persona diuina excedit in infinitum hæc omnia. Et nihil obstat, quod p̄sona diuina mediante humana natura hæc operabatur: nam humana opera, supra hoię operabatur, diuinę, ſ. ut inferius clare patebit, cum de infinitate operum Christi, & modo operandi eiusdem erit sermo. Et licet ad Deos, & parentes non possit reddi æquivalēs a creatura: potest tamen reddi æquivalens a diuina persona incarnata. Et rursus licet quanto magis creatura gras agit Deo, tanto magis Deo obligetur, quia ipsa gratiarū actio nouū est beneficium, quod tunc accrescit creaturæ ex diuina largi-

F tate: quia tñ in persona diuina in se nullum redundat bñficium ex gratiarum actione, sic nec ullum est sibi a principio īcarnationis p̄stitum bñficiū: iō ex hoc ipso, quod humanos actus diuinos personaliter exhibet Deo oīa creata sufficienter adæquat, & excedit. Vbi scito, q̄ quia uerbū caro, ex propriis uiribus. suæ personę habet charitatē, & gratiā in aīa nformāte, carnē assūptā (iuxta illud. Quasi unigeniti a patre plenū gratiæ, & ueritatis) charitas ſ. se tenet ī Christo ex parte Dei, ut cui satisfaciendū, est sicut in cæteris hoībus dictū est cōputari: sed se tenet ex parte p̄sonæ satisfacientis, hoc est ipsius Dei, vt satisfactor é Et ꝓpterea nō ꝓ d Christi satisfactione dici, q̄ est ꝙquivalens per acceptationē, & non ꝓ æqualitatē, sicut de aliorum satisfactionibus dictum est.

Ca. 16. nō procul a prin. to. 1.

* in ser. 1. post medium illi⁹, incipit hic ser. salvator noster.

Li. 13. c. 23 ante medium to: 3.

¶ Ad quartū dubium prædeclaranda é ueritas rei, & deinde ad uerba auctoris descendū est. Christus dūs sm̄ ueritatē dupliciter cāt satisfactiōem nostram: primo, ut causans charitatem, & gratiam in nobis, qua satisfactio nra acceptat: secundo, ut satisfactor perfecte pro peccatis totius mundi. Et ex hoc satisfactio mea habet ex duob. capitibus efficaciā, primo, ex charitate in me, qua, fit, & est Deo acepta: secundo, ex hoc q̄ innititur super satisfactione Christi. Et qm̄ neutro modo satisfactio mea est sufficiēs simpliciter, sed secūdum acceptionē: qa charitas se tenet ex parte Dei acceptantis, & communicatio satisfactionis Christi misericorditer mihi fit, non trāsferendo æqualitatem simpliciter in meam satisfactionem, sed plus & minus, participante Christi satisfactionem constituendo: ideo non est sensus huius literæ, quòd

*eod. li. & c. habetur post med. illius. †lib. 13. de Tri. cap. 13 to. 3.

In ser. 1. post medium illius.

satisfactio mea habeat efficaciam æqualitatis simpliciter ex satisfactione Christi, ut obiectum est: sed est sensus, quod habet ex satisfactione Christi efficaciam, sicut imperfecta participatiue habet a perfectis esse & posse: sicut ignita habent ab igne efficaciam. Nec in 4. sententi. auctor contrarium dicit: sed dicit hoc quoniam docet, quòd quantum ad hoc, quod est, satisfactionem meam non esse sufficientem simpliciter, sed per acceptionem diuinam, in idem redit, dicere, quod satisfactio mea est ex charitate, & ex communione passionis Christi. Et hoc uerum est: quia ex neutro capite redditur sufficiens in se simpliciter. Considerauit quoq; ibidem auctor satisfactionē meā, ut est ex merito Christi per cōionem gr̄æ & charitatis: & iō dixit, quòd

In ser. 9. circa prin. illi⁹, & est ser. 13. l ordi. t. 20.

¶ li. 3. c. 17 circa prin. to. 3.

Secundo, quantū ad spē, q̄ per hoc maxime erigit. Vñ Aug. dicit 13. de Tri. † Nihil tā necessariū fuit ad erigēdā spē nr̄am, q̄ ut demōstraret nobis quātū diligeret nos Deus. q. d uero hui⁹ rei isto iudicio manifestius, q̄ ꝓ Dei filius naturę nr̄æ dignatus é imire cōsortiū? Tertio, quātū G ad charitatē, q̄ maxime ꝓ hoc excitat. Vñ Aug. dicit li. de Catechizādis rudibus.* Quæ maior est cā aduentus Domini: ni si ut ostenderet Deus dilectionē suā in nobis? Et postea subdit. † Si amare pigebat, saltē rea mare nō pigeat. Quarto, quātū ad rectā operōnem, in qua nobis exēplū sē pbuit. Vnde Aug. dicit ī quodā sermone de nati. domini. Hō sequendus nō erat q̄ uideri poterat, Deus sequendus erat, qui uideri non poterat: ut ergo exhibereť hoi, & q̄ uidereť ab hoie, & quā hō seq̄reť, Deus factus est hō. Quinto ad plenā participationē diuinitatis, quæ uera est hois beatitudo, & finis humanæ uitæ, & hoc collatū é nobis ꝑ Christi humanitatem. Dicit. n. Aug. ī quodā sermone de nati. dñi.* Factꝰ est Deus hō ut hō fieret Deus. Sic̄r & hoc utile fuit ad remotionē mali. Primo. n. ꝓ hoc hō instruit, ne sibi diabolū ꝓferat, & eū uenereť, q̄ est actor peccati. Vñ Aug. dicit. 13.* de Tri. Quāquidē sic potuit Deo cōiungi humana natura, ut fieret una psona, supbi illi maligni spiritus ñ ideo se audeant hoi ꝓponere, quia non hñt carnem. Secūdo, per hoc instruimur quanta sit dignitas humanæ naturæ ne eam inquinemus peccādo.

Vñ Aug. dicit in li. de uera reli. † Demōstrauit nobis Deꝰ q̄ excelsū locū iter creaturas habeat humana natura, ī hoc ꝙ hoī bꝰ ī uero hoie apparuit Et Leo Papa dicit in ser. de nat.* Agnosce o Chr̄iane dignitatē tuā: & diuinę cōsors factꝰ naturę, noli in ueterē uilitatē de gñi conuersatiōe redire. Tertio, qa ad p̄sūptionē hois tollēdā, gratia Dei nullius meritis p̄cedētib. ī hoīe Chr̄o in nobis cōmēdat, ut dē in 13. d Tri. † Quarto, qa sup̄biahois, q̄ maxime ꝓpedimēto ē, ne inhæreat Deo, ꝓ tantā Dei humilitatē redargui pōt atq; sanari, ut dicit Augu. ib.* Quinto, ad liberādū hoīe a seruitute pcti, ꝙ q. dē, ut Aug. dicit 13. de Tri. † fieri debuit sic, ut diabolus iustitia hois Iesu Chr̄i superaret, ꝙ factū é Chr̄o satisfaciēte ꝓ nobis. Hō at purus satisfacere ñ poterat ꝓ toto humano gñe: Deꝰ at satisfacere ñ debebat: vñ oportebat Deū & hoīe eē Iesū Chr̄m. Vñ & Leo Papa dicit ī ser. de nat.* Suscipit a virtute ifirmitas, a maiestate humilitas, ut ꝙnr̄is remedijs cōgrucbat, vnus atq; idē Dei, & hoīū mediator, & mori ex uno, & resurgere posset ex altero. Nisi. n. eēt uerꝰ Deꝰ, ñ afferret remediū, nisi eēt uerꝰ hō, nō ꝓberet exēplum. Sūt at, & aliæ plurimæ utilitates, q̄ ꝓsecutæ sūt, ſ. applicationē sēi⁹ humani,

In ser. 1. post medium illius, incipit hic ser. salvator noster,

Ad primvm ergo dcm, ꝙ rō illa procedit sm primū modum necessarii, sine quo ad finem peruenīri non potest.

Ad ii dcm, ꝙ aliqua satisfactio ꝑt dici dupliciter sufficiens. Vno mō perfecte, quia ē

K

QVÆST. I. ART. III.

quòd si aliunde gratiam quis haberet, eodem modo. ſ. sm̄ acceptationem satisfaceret: hic autem altius, & formaliter cōtemplatus est satisfactionem Christi, ut perfectam simpliciter in ordine satisfactionum, & addidit priori doctrinæ, quod hinc omnis puri hominis satisfactio sustētatur super satisfactione Christi: ita quod si quis aliunde gratiam haberet non ut membrum Christi. satisfactio eius esset secundum acceptationem ex diuina misericordia per charitatē gratificante illā: sed non hñret efficaciam ex satisfactione Chr̄i: & iō imperfectior esset.

Mea autē satisfactio, quia membrum Chr̄i sum, efficax est, & ex charitate, & ex satisfactione Chr̄i. Et qa ex Chr̄i capite, & nobis membris cōstituiť vna p̄sona mystica, iō satisfactio mea coniūcta satisfactioni Chr̄i, fit æqualis simpliciter, ut est satisfactio mystica p̄sonæ: imō, & q̄nq; ſupexcedit, iuxta illud ad Colosſ. 1. Adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi, in carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia.

SVP. QVÆST. I. ARTIC. III.

Alens. 3. p. q. 2. mem. 13.
Ca. 3. d. 1. q. 1. con. 1.
Alb. Mag. p. 3. d. 1. art. 2.
Scot. 3. ſ. d. 7. q. 3. dub. 1. d. 32.
Medina. a. 3.

IN art. 3. eiusdem qō. duo fiunt: primo referuntur diuersæ opiniones circa quæstum: ſcō, rñdetur quæsito, præferendo secundā opinionem duabus conclusionibus, altera de facto, dicēte rñsiua quæsito negatiue, altera de possibili asserente partem affirmatiuā. Prima conclusio est, Peccato nō existente incarnatio nen fuisset. Probatur, in sacra scriptura vbiq; incarnationis rō ex peccato primi hois assignat: ergo incarnationis opus ordinatū esse a Deo in remediū peccati, conuenientius dr. ergo peccato non existente, incarnatio non fuisset. Antecedens pro euidenti assumitur. Prima consequētia probat, quia ea, q̄ ex sola Dei uoluntate supra ot debitum creaturæ proueniunt, nobis nō innotescunt, nisi quatenus in sacra scriptura (in qua diuina nobis uoluntas manifestat) traduntur. Sed a conclusio est, Deus potuisset peccato nō existēte incarnari. Probat, quia potentia Dei non limitatur ad hoc, ſ. q. incarnatio sit in remedium peccati.

¶ Circa verba literæ nota duo: primo, quod ly, conuenientius comparationem exercet respectu alterius opinionis contrariæ ita quod ex reuelatis in sacra scriptura de diuina voluntate, conuenientius dicitur pars negatiua, quam affirmatiua: secundo quod auctor loquitur de opere incarnationis vt sic, & non vt redemptiuo & liberatiuo, vt Scotus glossandas dicit auctoritates dicentes, quod sine peccato non fuisset incarnatio.

¶ In responsione ad tertium, nota d. ſ. inclinationem de potētia naturali, & de potētia obedientiali: hinc sumi, & quomodo distinguuntur, quòd naturalis infra ordinem naturalium sistit: obedientialis vero secundum ordinem ad diuinam potentiā attenditur: illa semper impletur, ista quandoque impletur, & quandoque non impletur.

¶ In responsione ad quartum eiusdem arti. 3. dubium occurrit primo circa illam propositionē prædestinat o præsupponit prę scientiam futurorū, quia falsa est. Nam prædestinatio Petri nō præsupponit præscientiam Petri prædestinandi, aut saluandi: sed ecōtra, præscientia Petri saluandi præsupponit prædestinationem Petri, vt patet ex hoc, quod ideo scit Deus Petrum saluandum, quia prędestinauit eum, & non ideo prædestinauit Petrum quia præuidit Petrum saluandum, vt patet ex prima parte, q. 23. art. 5. vbi determinatum est, quod præscientia meritorum non est causa prædestinationis.

¶ Dubium secundo occurrit, quia impertinens est solutioni argumēti de prædestinatione Christi, q̄d supponatu præscientia futurorum, quia siue præsupponatur siue non, oportet ex voluntate diuina reddere rationem quare prædestinatus est ꝙ talem, uel sub tali ratione, ut in corpore huius articuli fit, & non ex parte intellectus præuidentis: præuisio. n. non est ratio futuri effectus, ut patet.

¶ Dubium est tertio ex Scoto in 3. sent. d. 7. q. 3. ex rōne prædestinationis animæ Christi inferente, sine præiudicio tñ, quod incarnatio etiam sine peccato fuisset. Probat q; hoc multipliciter. Primo, prædestinatio cuiuscumque ad gloriā præcedit ex parte obiecti naturaliter præscientiam peccati, uel damnationis cuiuscūque. ergo multo magis hoc est uerum de prædestinatione illius animæ ad summā gloriam. Secōo, ordinate uolens, per prius uult finē, & post hoc, quod est fini propinquius. ergo sicut prius uult alteri gloriam, q̄ gratiam, ita inter prædestinatos quibus uult gloriā ordinate, prius uult gloriam illi, quē uult esse proximum fini, ac per hoc prius animæ Christi, quàm alteri uult gloriam, & prius cuilibet uult gloriā, & gratiam, q̄ præuideat illi oppositā istorū habituū. ſ. gr̄æ, & gloriæ. ergo prius uult animæ Chr̄i gloriam q̄ præuideat Adam casurū. Tertio, redemptio siue gloriæ redimendæ non est tantum bonum, quantum est gloria animæ Christi. ergo non ꝓp solam istam causam vt Deus prædestinasse illam animam ad tantam gloriam. Quarto, quia non est uerisimile tñ summum bonum in entibus esse tñ occasionatum, ſ. ꝓp minus bonum. Quinto, non est uerisimile Deum prius prędoinasse Adam ad tantum bonum, quàm Christum, quod tñ sequeretur. Immo vltius sequeretur absurdius. ſ. q. Deus prædestinando Adam ad gloriam, prius præuidisset ipsum casurū in peccatum, q̄ prædestinasset Christum ad gloriā, si prędestinatio illius animæ tñ esset pro redemptione aliorū: quia redemptio non fuisset, nisi casus, & delictum præcessisset. Et hoc sit sextum Scoti argumentum. Ex quibus concludit Scotus q. prius natura, quàm aliquid præuidebatur circa peccatorē, siue de peccato, siue de pena, Deus elegit ad cælestem curiā oēs, quos habere uoluit, siue angelos siue hoīes in certis, & determinatis gradibus, & nullus est prędestinatus tantum, quia alius ꝓ uisus est casurus, ut sic nullum oporteat gaudere de lapsu alterius. Et hoc pro septimo argumento.

¶ Ad euidentiam horum sciendum est, q. hæc propositio, prędestinatio supponit præscientiam futurorum, potest intelligi primo respectu omnium futurorum, & sic vī non intelligibilis: nā prædestinatio Petri non præsupponit præscientiam futurę glorię Petri, quod patet sic. Præscientia futuri præsupponit futurum sub ratione futuri: qm̄, ut dr in 1. Post. quod non est non potest sciri: gloria autem Petri est primo futura per prędestinationē, ut patet. est igitur secundum naturę ordinem primo prędestinatio Petri ad gloriam, & ex hoc gloria Petri est futura, & sic præuidetur a Deo. Supponit ergo præscientia alicuius futuri prędestinationē, ac per hoc prędestinatio non præsupponit præscientiam omnium futurorum. Secundo, potest intelligi de prędestinatione quo ad constituta per prędestinationem, & præscientiā respectu aliorum futurorum, ita q. sensus est, prędestinatio, ut respicit prædestinata, præsupponit præscientiam futurorum nō prædestinatorum, sed eorum, quæ præsupponuntur, uel ordinātur per prædestinationem. Et sic proportio est uera. Quam ut clarius intelligas distingue inter effectus prædestinationis, quę oriam quidam sunt non solum ordinati, sed constituti per prędestinationē, ut gloria, & gratia, & uniuersaliter finis, & media ut sic: quidā autem sunt solum ordinati contra prędestinationem, ut anima illius hois, qui est sanctus Petrus, & reliqua spectantia ad naturalem ordinem uniuersi: hęc. n. futuri rōnem

Porr. 3 5. d. 1. q. 1, a. 3. & 4. d. 43. a. 2. q. 1. 2. Et veri. q. 9. a. 4. ad 3. & 1 Ti. 1. co. 1, fin.

Universidad de Deusto

habeant ab æterno ex prouidentia diuina, & non ex prædestinatione diuina: sed prædestinatio quasi superueniés, sicut ordo gratiæ superuenit ordini naturę, ordinat animam. s. Petri in gloriá æternam mediante gratia &c. Et qm̃ inter præsupposita a prædestinatione non solum sunt res naturales constituentes uniuersum simpliciter naturalē ordinē, sed & defectus in pure nālibus, ut monstra, & in aialibus, ut egritudines, & in nālibus, ut ignorantia, & maxime mortis, qđ est peccatū: nō sicut, si impliciter loquendo, p̄destinatio præsupponit prouidētiá uniuersi naturalis: ita simpliciter loquendo p̄supponit præscientiá futurorū pertinentium ad ordinē uniuersi naturalē, & defectuū in illo futurorū. Inter q̃ constat contineri peccata hoium: qm̃ non spectat nostrum peccare ad ordinē gratiæ, sed ad ordinē naturę, qa ex nobis solis peccamus, ut patet, & auctoritate scripturę sirmat Oseę 13. Perditio tua ex te, Israel. Et hinc patet falsa esse Scotica imaginationem, q̃ prius Petrus prædestinetur ad gloriā, q̃ patideatur peccaturus: qm̃ sicut priꝰ præuidetur Petrus sm̃ ca, quæ secluso ordine gratiæ sibi conueniunt, q̃ prædestinet (quia prius præuidet sm̃ futura sibi sm̃ ordinē simplicis prouidentiæ diuinæ, q̃ sm̃ futura sibi sm̃ ordinem diuinæ prædestinationis) ita prius præuidetur peccaturus q̃ prædestinet, eadē rōne: quia. s. Petrū peccare spectat ad ornē diuinæ prouidentiæ, & per supernenientē ordinē diuinæ prædestinationis æternam punitionē. Et si p̃spiciatius tres, q. de facto in uniuerso inuenirent, ordines cōsideruerimus, uidelicet ordinē naturæ, ordinē gr̃æ, & ordinē Dei, & creaturæ simul, uidebimus, q̃ secundus supponit primū, & tertius præsupponit utrumque, & similiter præordinatio, & præuisio primi præsupponitur à præordinatione, & præuisione secūdi, & similiter præordinatio, & præuisio tertij præsupponit præordinationē, & præuisionem utriusq̃ uerita quod Deus primo ordinauit uniuersum sm̃ ordinem naturæ, & qm̃ uniuersum secundum talem ordinem non attingit ad fruitionem diuinam, superaddidit ordinem gratiæ: & qm̃ talis ordo non pertingit ad unionem summo modo possibilem cum Deo, præordinauit creaturam ad unionem personalem cum Deo. Quo circa cum peccata pertineant partim ad ordinem naturæ, & partim ad ordinem gratiæ, ut opposita illi, consequens est, q̃ prædestinatio Iesu Christi, ut sit filius Dei, præsupponat præuisionem futurorū peccatorum, utpote spectantium ad præsuppositos ordines in genere causæ materialis.

¶ Vnde ad singula deueniendo, ad primum dubium dicitur, q̃ propositio illa est uera, ut declaratum est, & est ad propositum argumenti, quod prædestinationem Christi necessariam absq; peccato arguebat. Responsio namque ad hoc non exigit, quod prædestinatio Christi supponat præscientiam gloria Christi: sed requirebat, quod præsupponit præscientiam peccatorū, in quorum remedium Christus est prædestinatus: ordinatio namque medicinæ præsupponit notitiam morbi.

¶ Ad secundum uero dubium dicitur, quòd in hac responsione ad quartum argumentum, quæ nunc discutitur, non erat reddenda rō p̃destinationis incarnationis in remedium peccati: sed sustinendum erat, q̃ cum prædestinatæ incarnationis necessitate stat, q̃ prædestinata sit in remedium peccati. Et hoc manifestatur ratione, quia prædestinatio presupponit præscientiá futurorum antecedentium, qualia sunt peccata, ut declaratum est. Et exemplo prædestinationis alicuius, puta Pauli mediante oratione alterius, puta, Stephani, quod exemplum si etiam quo ad præscientiá medij intelligendum creditur, exponendū est q̃ p̃destinatio Pauli, quoad conuersionis effectum præsupponit præscientiá orationis Stephani, & sic de alijs, vt sic sit simile ét quoad hoc, q̃ prædestinatio incarnationis præsupponit præscientiá peccati humani.

¶ Ad tertiū ex Scoto dubium dr̃, quadrupliciter tendo distinctione. Prima est inter volitum, & uolibile, nā aliud est illud esse magis uolitū: salus. n. omnium hoium est magis uolibilis sm̃ se, q̃ salus aliquorum tm̃, ut patet, quia lōge maius bonū est: nō tm̃ est magis uolita à Deo, q̃ licet uelit uoluntate antecedēte, oēs hoies saluos fieri, nō tm̃ vult uoluntate beneplaciti salutē oium, sed quorundam tm̃ hoium, ut patet. Nō pōt ergo ex hoc, qđ aliquid ex parte obiecti sm̃ se est maius bonum, ac per hoc magis uolibile, inferri. ergo est magis uolitum a Deo. Secūda est inter magis, & priꝰ natura uolitū. Tertia est, inter prius natura uel a quo non conuertitur cōsequentia, uel prius cālitate. Quarta est, inter prius natura uolitū, prout prius est a quo non conuertit consequentia, de facto, uel possibilitate accipiendo. n. prius natura, hoc est prius cālitate sm̃ aliquē genus causæ, coincidunt prius, & magis sm̃ illud genus causæ: volumus. n. prius, & magis sanitatē, q̃ purgationē sm̃ genus causæ finalis: econtra aūt sm̃ genus causæ materialis locando dispōnes ex parte materiæ, & quia cā finalis est simpliciter, & absolute prior, iō volumus simpliciter, & absolute prius, & magis sanitatem. sed si sumatur prius natura, a quo non conuertitur consequentia (ut Scot. sumit in oppositō) utere quarta distin. inter sic prius uolitum de facto, uel prius volitum de possibili: & dicito, quod multorum ordinate uolitorū, quorum unum se hēt ut finis, aliud ut medium, aliud ut effectus illud, quod est finis, constat esse magis prius natura, hoc est, cālitate uolitum, & respectu diuinæ uoluntatis loquendo, constat, q̃ est prius natura de possibili uolitum, non aūt q̃ sit prius natura uolitum de facto, hoc est, constat, quod pōt esse uolitum illud sine medio, & effectu: non tm̃ constat, quod de facto sit a Deo uolitum illud, sine tali medio, effectu, & occasione. Et hoc est à quo deficiunt argumenta Scotica, quia ex magis, & prius causalitate, & prius natura sm̃ consequentiā uolito de possibili a Deo, infert uolitum esse a Deo de facto. At si assumat, q̃ finis est magis, & prius natura sm̃ consequentiam de facto a Deo uolitus, petitio principii committitur: quia assumitur probādum, hoc enim cū ratione probari non possit (quia nemo nouit quę sunt Dei, nisi spiritus Dei) oportet ad scripturas sacras deuenire, si nosse uolumus, quod de facto Deus ordinauit incarnationem futuram, siue Adam peccet, siue non. Nos. n. quia ex scriptura non habemus incarnationem nisi redemptiuā, dicimus quod licet potuisset Deus uelle incarnationem etiam sine redemptione futura: de facto tm̃ noluit eam nisi sic, quia ipse non aliter reuelauit suam uolūtatem, quę ex sola ipsius reuelatione cognosci pōt. Cum ergo primo arguitur. Prædestinatio cuiuscumque ad gloriam præcedit ex parte obiecti &c. dicitur, q̃ propositio est simpliciter falsa, loquendo de præuisione peccati (ut patet ex dictis) quia prædestinatio ad gloriam presupponit ordinem prouidentiæ, in quo præuidentur peccata.

¶ Ad

¶ Ad sm̃ dr̃, q̃ ordinate uolens prius natura, hoc est causalitate finali, & prius natura, hoc est sm̃ non consequentiā, de possibili tm̃ uult finē, & propinquius finem: non aūt de facto: quia stat cum illo ordine, q̃ simul de facto uelit connexionem illorum, ita q̃ non uelit finem sine tali medio, & occasione, qa sic ei cōplacet. Et iō nihil valēt illationes de facto, inferentes, q̃ prius natura Deus gloriam uelit sine peccati remedio.

¶ Ad tertium ét patet ex dictis, q̃ stat Deū nolle de facto maximū bonū, nisi connexū tali minori bono.

Aug. ser. 9 de uer. apost. 1 prin. to. 10.

¶ Et similiter ad quartum dr̃, quod non decet diuinā sapientiā dispōsuisse tam ex celsum bonum se factura, non nisi occasionaliter peccato suam misericordiam ad id prouocante.

¶ Ad quintum negat sequelam. qm̃, ut Apostolus dicit, prædestinauit alios cōformes fieri imaginis filii sui Christus est ergo primus prædestinatus de facto.

¶ Ad sextum dicitur, quod non est absurdū Deum prius prędidisse casum Adę, quàm prædestinasse Christū sicut non est absurdum, Deum prius prędidisse leporem carsurum, & monstra futura, & reliqua ad naturę ordinem spectantia, quàm prædestinasse Christum.

Conel. in

¶ Ad septimum restat dicendum, quod cum dicitur, Nullas est prædestinatus, quia alius prędestinatus est casurus, propositio est uera, quia prędestinatus futuri casus Adę non est sufficiens causa prædestinationis Christi: sed si supra prędestinationem futuri casus Adę apponatur misericordia Dei uolentis casum illum, ut suum computare, & per seipsum satisfacere, iam haberetur, quòd ideo Christus est prædestinatus filius Dei: quia Deus uult satisfacere pro casu humano. Nec ex hoc oportet gaudere de lapsu alterius, sed de misericordia Dei, qui alterius lapsum prędisposuit conuertit in alterius bonum.

Ar. 1. & ar. præced.

Tract. 2. in Ioā. circa fi. to. 9.

Venit filius hoīs q̃rere, & saluū facere qđ perierat. ergo si hō n̄ peccasset, filius hoīs n̄ uenisset. Et 1. ad Tim. 1. sup illud uerbū, Christus uenit in hunc mundū, ut pctōres saluos faceret, dicit gl.

Nulla cā ueniendi fuit Chr̃o dño, nisi peccatores saluos facere. Tolle morbos, tolle uulnera, & nulla est medicinæ cā.

Resp. Dcdm, q̃ aliqui circa hoc diuersimode opinant. Qui dā. n. dicunt, q̃ ét si hō nō peccasset, Dei filius incarnat⁹ fuisset. Alii uero cotrariū asserūt: quorū assertioni magis assentiendū vr̃. Ea. n. q̃ ex sola Dei volūtate proueniunt. s. oē debitū creaturæ, nobis innotescere nō pūt, nisi quatenus in sacra scriptura traduntur, p̃ quā diuina uolūtas nobis innotescit. Vñ cā in sacra scriptura ubiq; incarnationis rō ex pctō primi hoīs assignet⁹, [m] conuenientius dr̃ incarnationis opus ordinatū esse a Deo in remediū cōtra pctm̃, ita qđ peccato nō existēte incarnatio non fuisset, q̃uis potentia Dei ad hoc non limitatur: [n] potuisset. n. ét peccato non existente Deus incarnari.

Ad primum ergo dcdm, q̃ oēs alię causę, q̃ sunt assignatę, * ptinent ad remediū peccati. Si. n. hō non peccasset, p̃fusus fuisset lumine diuinæ sapiētię, & iustitiæ rectitudine pfectus a Deo ad oia necessaria cognoscēda, & agenda: sed qa hō deserto Deo collapsus erat ad corporalia, cōueniens fuit, ut Deus carne assūpta ét p̃ corporalia ei salutis remediū exhiberet. Vñ dicit Aug. sup illud Io. 1. * c. Verbū caro factū est, caro te obcæcauerat, caro te sanat: qm̃ sic uenit Chr̃s, ut de carne, carnis uitia extingueret.

Ad 11 dcdm, q̃ in seipso mō productionis rerū ex nihilo diuina uirtus infinita ostenditur.

Ad pfectionē ét uniuersi sufficit, q̃ nāli mō creatura ordinet in Deū sicut in finē: hoc ät excedit limites pfectionis nāe, vt creatura uniat Deo i psona.

Ad 111 dcdm, q̃ duplex capacitas attēdi pōt in humana natura. Vna quidē sm̃ ordinē potentiæ nālis, quæ a Deo sp̃ impletur, qui dat unicuiq; rei sm̃ suā capacitatē nālē. Alia uero sm̃ ordinē diuinæ potētiæ, cui oīs creatura obedit ad nutum, & ad hoc p̃tinet ista capacitas. Non ät Deus oēm talē capacitatē nāę implet, alioquin Deus non posset facere in creatura nisi qđ facit, qđ falsum est, ut in primo habitū est. * Nihil aūt p̃hibet ad aliq̃d maius humanā nām p̃ducta esse post pctm̃: Deꝰ. n. p̃mittit mala fieri, vt in de aliq̃d melius eliciat. Vñ dr̃ Ro. 4. Vbi abūdauit delictū, superabūdauit, & gr̃a. Vñ & in būdictione cerei paschalis dr̃, O felix culpa, q̃ talē, ac tantū meruit habere redemptorem.

Ad 1111 dcdm q̃ p̃destinatio p̃supponit p̃scientiā futurorū: & iō sicut Deus p̃destinat saluté alicuius hoīs p̃ orōnes aliorū implendā, ita ē prædestinauit opus incarnationis in remedium humani peccati.

Ad v dcdm, q̃ nihil prohibet alicui reuelari effectū, cui non reuelatur cā, potuit igitur primo hoī reuelari [d] incarnationis mysterium, sine hoc q̃ esset præscius sui casus. Non. n. quicumq; cognoscit effectū cognoscit, & causam.

Articvlvs IIII.

Virum principalius Christi incarnatio facta fuerit ad tollendum peccatum originale, quàm actuale.

Adquartvm sic p̃cedit Vr̃ q̃ Deꝰ principaliꝰ incarnatus fuerit in remediū actualiū pctōrū, q̃ in remediū originalis peccati. Quanto

Cap. 2. d. 33. q. 1. cont. 1. Medina ar. 8.

In art. 4. eiusdē primæ q. corpore tria fiunt. Primo, manifestatur id, quod quæstio hæc supponit. s. Christū deleste oīa peccata mundi. Cum. n. hæc quæstio sit comparatiua (s. an principalius pro originali quā pro actualibus pctis Deus incarnatus sit) præsupponit positiuā certam. s. quod pro utrisque peccatis incarnatus sit, & hoc est quod primo in litera dr̃. Vbi nota qđ non est sermo de oibus peccatis simpliciter, sed de oibus peccatis hoīm: qm̃ non venit Chr̃s pro peccatis angelorū, & hoc denotat litera cū dicit, sed ad deletionē oīm peccatorū, quæ postmodum. s. post originale superaddita sunt. Secundo, mō stratur modus, quo Deus incarnatus deleuit oīa peccata. s. n̄ sm̃ effectū, sed sm̃ sufficientiam remedii, ita qđ duæ ponūtur hic conclusiones. Prima negatiua, Nō oīa peccata hoīm deleuntur per Chr̃m. Et rō huius est defectus hoīm. Probat auctoritate dñi Ioan. 3. Secunda affirmatiua, Chr̃s exhibuit quod sufficiēs fuit ad oēm peccatorū deletionē. Probatur ex Apostolo. Vbi nota quod qa actꝰ actiuorū fiūt in patiente dispersito, & non in his, quæ agentis actionē, non suscipiunt: iō quantūcumq; ignis sit sufficiens cā calefaciendi aliquē, nisi ille proximus sit igni nō calefit, non ex defectu ignis, sed hois, qui nō accedit ad ignē. Attulit Christus medicinā sufficientissimam pro omnibus, & nisi ūgamur Christo per fidem, & obedientiam, in peccatis nostris remanemus, non ex defectu remedii, sed ex defectu nostro, dum magis amamus tenebras sensibilium bonorū, quam lucem intelligibilis diuinique boni. Tertio in litera respondetur quæsito duabus conclusionibus, altera implicite, altera explicite. Prima quæ non explicatur, est, Quantum ad magnitudinē peccati intensiuā, Christus principalius uenit ad tollendum peccatum actuale, quam originale. Secunda, quæ explicatur, est. Quantum ad magnitudinem extensiuā peccati, Chr̃s principalius uenit ad tollendū pctm̃ originale, q̃ actuale. Vtraq; conclusio assumit vnū, & eandem maiorē. s. Tanto principalius ad alicuius peccati deletionē Christus uenit, quanto illud peccatū maius est: sed subsumit diuersam minorē: nam pro prima subsumitur, peccatū actuale esse maius intensiue

D. 67.

Forte. 4. 3. di. 1. q. 1. ar. 2. ad 6. Et opusc. 10. ar. 28. & opus. 11. art. 23. Et opusc. 33. ar. 25.

intẽsiue: ꝑ secunda vero, pctm originale esse maius extensiue.
¶ Vbi duæ statim occurrũt dubitationes. Prima est, qa falsum est, qđ regulariter loquẽdo, pctm originale sit maius extẽsiue, q̃ actuale: qm oẽs infectꝰ originali sunt et infecti actuali pcto regulariter loquẽdo, & sublatis impedimentis, qđ dico, ꝓp beatã uirginẽ, & infantes mortuos anteq̃ posset, actualiter peccare.
¶ Secunda dubitatio est, qa ex litera nõ hr conclusio simpliciter rñsiua quæsito, sed solũ sm quid: nõ.n. hr an absolute dicendũ sit, ꝙ Chrs principalius pro originali uenit, & similiter non hr, an dicendũ sit, qđ Chrs principalius ꝓ actuali peccato uenit ut patet: sed hr, ꝙ sm hoc, i. intensiuam, & sm illud, i. extensiuã magnitudinem uenit principalius pro hoc uel illo.

*Ad primũ dr, ꝙ ꝓ se loquẽdo inter originale pctm hæc est dria, ꝙ actuale, ut in litera dr, est pctm ꝓpriũ singularis personæ, quæ fecit illud: originale ãt est pctm propriũ naturæ humanæ, ab Adã seminarie procedentis: & iõ loquendo est cõe infinitis hoibꝰ, ꝓp quã to natura humana põt sic infinitis cõicatis & iõ tollit bonum generis humani ꝑ se loquendo, tollendo bonũ in natura cõi generi humano. Peccatũ ãt actuale non nisi bonũ huius personæ tollit, & accidit peccato meo, quod alter ẽt peccet, & hic de aliis. Stando igit infra latitudinẽ sermonis ꝑ se, optime sonat dria posita: nõ .n. accidit peccato naturæ esse in toto genere, sicut accidit peccato personæ.
¶ Ad sm dr, ꝙ Auctor explicando secundã conclusionẽ, & non primã, & addendo secundæ cõclusioni rationẽ, s. qa bonũ gentis diuinius, & eminẽtius est, qa bonũ unius, insinuauit conclusionẽ rñsiã quæsito simpliciter, & absolute illã esse, quam expressit in rñsione ad tertiũ, principaliꝰ uenit abolere peccatum totius naturæ, quàm peccatum unius personæ.
¶ In tertiũ aduerte, qđ illorũ uerborũ, s. sed ut qui pro oibus, se solũ indicaret obnoxiũ, sensus unica subaudita cõiunctione (dicendo se ẽt solum indicaret obnoxiũ) clarus adeo est, ut nihil restet obscuritatis. Paulus.n. ita se obligatum oibus Chrꝰ beneficiis aiebat, ut non solũ una cũ aliis, sed ẽt ipse teneret pro oibus: tum ꝓp perfecta illorum adeptionẽ in seipso, acsi pro ipso solo cõcessa fuissent: tũ ꝓp charitatis unionẽ cũ aliis, qua oĩm, bona sua putabat. Hæc.n. duo in litera tangũtur, ut patet.

Li. 5. c. 8. circ. fi. to. 7.
Habetur in gl. ord. in hoc loco.
Li. 2. sent. di. 33. q. 2. ar. 2.
Li. 2. inter fin. & me. tom. 5.
Li. 1. Eth. ca. 2. circa fi. to. 5.
Concl. ꝫ

Ad primum ergo dicendũ, ꝙ ratio illa procedit de intensiua magnitudine peccati.

Ad 2 dcm, ꝙ peccato originali in futura retributione non debet pœna sensus: penalitates tñ, quas sensibiliter in hac uita patimur, sicut famẽ, sitim, mortẽ, & alia hmõi, ex peccato originali ꝓcedunt: & iõ Chrs, ut plene pro pcto originali satisfaceret, sensibilẽ dolorem pati uoluit, ut mortem, & alia huiusmodi in seipso consumeret.

Ad 3 dcm, ꝙ sicut Chrys. ibidẽ* dicit, verba illa dicebat Apostolus non quasi diminuere uolens amplissima, & per orbẽ terrarũ diffusa Chri munera: sed vt pro oibus se solũ indicaret obnoxium. Quid.n. interest si, & aliis præstitit, cum quæ tibi sunt præsita, ita integra sunt, & ita perfecta, quasi nulli alii ex his aliqd fuerit præstitũ? Ex hoc ergo, ꝙ aliquis debet reputare sibi beneficia Christi præstita esse, non debet existimare, quòd non sint aliis præsita: & ideo nõ excluditur, quin principalius uenerit abolere peccatum totius naturæ, quàm peccatum unius personæ: sed illud peccatum naturæ ita perfecte curatum est in unoquoque ac si in uno solo esset curatũ: & ideo propter vnionem charitatis, totum quod omnibus est impensum, unusquisque debet sibi ascribere.

Loco in at gum. citato.

Articvlvs V.

Vtrum conueniens fuerit Deum incarnari ab initio mundi.

Ad quintum sic procedit. Videtur ꝙ conueniens fuisset Deum incarnari a principio humani generis. Incarnationis.n. opus ex immẽsitate diuinæ charitatis processit, secundũ illud Eph. 2. Deus, qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem

Porret. ꝫ

Ferr. 4. cont. c. 55. Medina. ar. 5.

In art. eiusdem 1. quæstio corpore duæ sunt conclusiones, iuxta duplicem statum humani generis in sui principio scilicet innocentiæ, & lapsus. Vertit enim quæstionem, an in principio humani generis debuerit incarnatio esse, & propterea iuxta duplicem statũ in principio,

1. 2. q. 98. art. 6. cor. Et 3. di. 1. q. 1. art. 4. Et 4. cont. c. 55. ad 5. Et Isa. 2. Gal. 4. fi

cipio, duplici respondetur conclusione, utraque negatiua: prima est, Non fuit conueniens a principio humani generis ante peccatum Deũ incarnatum fuisse. Probatur. Opus incarnationis principaliter ordinatur ad reparationem naturæ per abolitionem peccati. ergo nõ fuit cõueniens ante peccatũ Deum incarnari. Probat sequela rõne: quia medicina non datur nisi infirmis: & auctoritate dñi duplici. Secũda est: Non fuit conueniens Deũ incarnari statim post peccatũ. Probatur quadrupliciter. Primo, ex cõditione peccati, Humanũ peccatum proueneret ex supbia hominis. ergo eo erat modo liberandus, ut humiliatus cognosceret se liberatore indigere: sed hoc conueniebat do-nomine, primo in statu naturæ, deinde sub iugo legis, ut experto secũdũ utriusque uires defectum suum, clamaret pro gratia. ergo &c. Oĩa clara sunt in litera. Et confirmat magis ex rñsione ad primũ, ducendo adinconueniens superbiæ. s. contemptum, si statim incarnatio post peccatum fuisset. Secũdo, ex ordine promotionis ī bonum: q̃ ratio in rñsione ad tertiũ magis explicatur, ita ꝙ sic est formanda. Humanam naturam lapsam conuenit procedere de imperfecto ad perfectum. ergo consumata eius perfectio ī unione ad Deũ, non statim habenda erat. Antecedens probatur Apostoli auctoritate in litera. Consequentia autẽ, ut manifesta relinquitur, & merito, quia nõ ꝓceederet de imperfecto ad perfectum, qua si progrediendo per media, & appropinquando ad diuinam unionẽ, si statim incarnatio fuisset. nam defuisset unio secundum intellectum magis, ac magis illustratum, secundum successionẽ temporum: & similiter media unio per charitatẽ patriarcharum, ac prophetarum, & similiter media unio ꝓ diuturnum famulatum unius populi exibitũ Deo in sacrificiis, qui bus initiabat humanum genus futurũ illud Iesu Chri in ara crucis sacrificiũ, Tertio ut dignitate uerbi incarnati, ut patet, & similiter quarto uitãdo tpe fidei. Et tu adde quintum ex soliditate fidei: nam si statim fuisset incarnatus, fictio putaretur antiquorũ. Nunc aũt, ex quo Christi incarnationem tot non solũ uerba, sed scripturæ ꝓpheratũ præcesserunt, tanta expectatio tot sæculorum fuit de Messia, mẽs nostra in fide soluitur. Quam fidei securitatem tetigit Apost. 1. ad Cor. 13. bis de Christo replicans, sm scripturas. Et ppea ecclesia in Symbolo post articulũ resurrectiõis Chri apposuit ly, sm scripturas, qđ refert ad oẽs præcedẽtes de incarnatione articulos: ita qđ sensus est, Q. ī pp nos hoies & pp nram salutẽ descendit de cælis incarnatus hõ factus, crucifixus, passus sepultus, & resurrexit sm scripturas, ne uideatur incarnationis mysteria omnem humanam capacitatem excedentia, nonnihil conficta.
¶ In rñsione ad tertiũ ꝓspice qa respondẽs obiectis in hoc qđ nõ ex pluralitate alicuius dorum non est efficax: quia salus indi ex diuina prædestinatione sunt misericorditer saluandi, prout ipse magis hos, quam illos elegit. Cuius nulla est ratio, nisi diuina uoluntas.

Li. 3. prosa 10. parum a princ.
Est gl. Ambro. ī hũc locum. n. 5.
Inf. q. 4 a. 1. ca. Et q. 43. a. 3. ad 2. Et q. 44. ar. 3. ca. Et veri. q. 29. ar. 4. ad 5.
Concl. ꝫ
Gl. ordin. ibidem.
Aug. tract. 31. in Ioan̄ mediũ tom. 9.
In Epist. 49. quæ. 2. me. to. 2.
Ca. 9. non procul à fi. to. 7.

Ad 1 dcm, ꝙ Augustinus ad hoc respondet in lib. de sex qõnibus Paganorũ, dicens q. 2. ꝙ tunc uoluit Christus hoibus apparere, & apud eos prædicari suã doctrinã, qñ, & ubi sciebat esse, qin eũ fuerãt creditur i his. n. tpibus, & his in locis tales hoies in eius prædicatione futuros esse ꝑsciebat, quales non quidẽ oẽs, sed tñ multi in eius corporali præsentia fuerũt, qui nec ī eũ suscitatis ab eo mortuis credere uoluerunt. sed hãc respõsionẽ reprobãs idẽ Aug.* in li. de perseuerant. adicit. Nũquid possumus dicere Tyrios, & Sidonios talibus apud se uirtutibus factis credere noluisse, aut credituros nõ fuisse, si fierẽt, cũ ipse Deus attestat eis, qđ acturi essent magnæ humilitatis pœnitẽtiã, si in eis facta essent

Universidad de Deusto Biblioteca

sent diuinarū illa signa uirtutū? proinde, ut ipse soluens subdit, sicut Apostolus ait, Nō est uolentis, neq; currentis, sed miserētis Dei, qui his quos puidit, si apud eos facta essent, suis miraculis crederent, quibus uoluit subuenit: alijs ât nō subuenit de quibus i sua p̄destinatione occultè q̄dē sed aliud iuste iudicauit: ita mīam eius i his, qui liberant, & ueritatē i his, q̄ puniunt, sine dubitatiōe credam*.

D.1021.

AD III dicendum, q̄ p̄fectū q̄dē est prius imp̄fecto, in diuersis q̄dē tp̄e, & natura: (oportet. n. q̄ perfectū sit, q̄t alia ad perfectionē adducat) sed in uno & eodē imperfectum est prius tp̄e, etsi sit posterius natura. Sic ergo imperfectionem naturę humanæ duratione p̄cedit æterna Dei p̄fectio: sed sequit ipsā cōsumata p̄fectio ei* i unione ad Deū.

SVP. QVÆST. I. ART. VI.

Porr. 6. 6 Locis supra art. 5. citatis.

Medina. a. 6.

IN art. 6. eiusdē primæ quæ. unica est conclusio negatiue respondēs quæstiōi: Nō fuit cōueniens incarnationem differri in finē mūdi. Probatur triplici rōne in 1fa. Vbi pro clariori intelligentia primæ rōnis nota q̄ duplex ē motus humanæ naturę de imperfecto ad p̄fectū, unus respectu ipsius naturæ, ut distinguitur cōtra suppositū: alter respectu naturæ in suppositis p̄prijs. Sīn primū motū incarnatio se hēt ut terminus: q̄n in opere incarnationis natura humana in Deū assumpta est, iuxta ât sīn motū gloriæ aīę, & corpis i futuro mūdo se hēt ut termin⁹, q̄n hoīes glorificabuntur consummatē. Et in hoc secūdo motu mysteriū incarnationis nō se hēt ut terminus sed ut principiū effectiuū: q̄n Christus dux eorum hoīum ad gloriā cōsumata per suā resurrectionē, &c. est p̄p primū motum nō decuit incarnari Deū in principio mundi, ut prædictū ē p̄p sīn motū nō decuit differri incarnationē i finē mūdi. Exp̄sa igit unione duarū nātū, diuinę. s. & humanæ in Chro, neutrum cōueniēs esse patet: qa primū aduersat progressui humanę naturæ de imperfecto ad p̄fectū: sīn aduersat auctoritati diuini verbi incarnatiad deducendū de potentia ad actū consummatū nām humana, p̄priis suppositis iuxta sīn motū. Cetera sunt clara.

Locis supra art. 5. citatis.

* Gl. ordi. super illud ab insurgē tib⁹ in mic.

Art. præc. ad 3. arg.

Concl. m

* Ar. præc. ad 3.

ARTICVLVS VI.

Vtrum incarnatio differri debuerit usque ad finem mundi.

AD SEXTVM sic procedit. Vr̄, q̄ incarnationis opus differri debuerit usq; i finē mū dī. Dr̄. n. in Ps. [b] Senectus mea i misericordia uberi, i. in nouissimo, ut gl. dicit. Sed tps incarnationis erat maxime tps misericordię sm illud Psa. Cūm uenit tempus miserendi eius. Ergo incarnatio differri debuit usque in finem sæculi.

¶ 2 Præt. Sicut dictū * est, perfectū i eodē tp̄e est posterius imperfecto. ergo illud q̄d est maxime perfectū, dēt esse oīno ultimū in tp̄e: sed sūma p̄fectio humanæ naturę est in unione ad uerbū: qa in Christo cōplacuit, oēm plenitudinē diuinitatis inhabitare, ut Apost. dicit Col. 1. [b] Ergo incarnatio differri debuit usq; in finem mundi.

¶ 3 Præ. Non est conueniens fieri per duo, quod per unum fieri pōt: sd [b] unus Chr̄s aduētus sufficere poterat ad salutē humanę nāę, [b] q̄ erit in fine mūdi. ergo ñ oportuit, q̄ antea ueniret p̄ incarnationē. Et ita incarnatio differri debuit usq; i finē mūdi.

SED CONTRA est, q̄ dr̄ Abac. 3. In medio annorū notū facies. Nō ergo debuit incarnationis mysteriū, p̄ q̄d mūdo innotuit, usq; in finē mūdi differri.

RESP. Dicēdū, q̄ sicut non fuit conueniēs Deum incarnari à principio mūdi: ita [m] ñ fuit conueniens, q̄ incarnatio differretur usq; i finē mūdi. [a] Q̄d quidē apparet, primo ex unione diuinæ, & humanę naturæ. Sicut. n. dictum est, * perfectum uno modo tempore præcedit imperfectum, alio modo econuerso, imperfectum tp̄e præcedit perfectum. In eo. n. q̄ de imperfecto fit perfectum, imperfectū tp̄e præcedit perfectum: in eo uero quod est causa perfectionis efficiens, perfectum tp̄e præcedit imperfectū. In opere aūt incarnationis utrūque concurrit: quia natura humana in ipsa incarnatione est perducta ad summam perfectionē. Et iō non decuit, q̄ à principio humani generis incarnatio facta fuisset: sed ipsum uerbū incarnatū est perfectionis humanæ naturæ causa efficiēs sm illud Ioan. 1. De plenitudine eius nos oēs accepimus. & iō non debuit incarnationis opus usq; in finē mūdi differri: sed perfectio gloriæ, ad quā perducēda est ultima natura humana p̄ uerbum incarnatū, erit in fine mundi. Secundo ex affectu humanę salutis: ut. n. dr̄ in lib. de q. uet. & no. Test. * i potestate dantis est, q̄n uel quantum uelit misereri. Venit ergo q̄n, & subueniri debere sciuit, & gratū futurū beneficium: cum enim languore quodā humani generis, abolescere cœpisset cognitio Dei inter homines, & mores immutarentur, eligere dignatus est Abrahā, in quo forma esset renouatæ notitię Dei, & morum, & cum adhuc reuerentia segnior esset, postea per Moysen legem literis dedit. Et quia eam gētes spreuerunt, non se subiicientes ei neq; hi, qui acceperunt, eā seruauerunt; motus misericordiæ dīs, misit filiū suū, qui data oib. remissione peccatorū, Deo patri illos iustificatos offerret. Si ât hoc remediū differret usq; in finem mūdi totaliter Dei notitia, & reuerentia, & morū honestas abolita fuisset in terris. Tertio apparet hoc fuisse conueniens ad manifestationem diuinę virtutis, quæ pluribus modis hoīes saluauit; nō solū p̄ fidē futuri, sed ét per fidē præsentis, & p̄teriti.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ gl. illa exponit de misericordia perducēte ad gloriā: si tñ referat ad misericordiā exhibitā humano gñri per incarnationē Christi, sciēdū est, q̄ sicut Aug. dicit in li. retracta. tēpus incarnationis pōt comparari iuuētuti humani gñris, p̄p uigorem, feruoremq; fidei, q̄ p̄ dilectionē operat: senectuti aūt, quæ est sexta ętas, p̄p numerū temporū, qa Chr̄s uenit in sexta ętate. Et quāuis in corpe non possit simul esse iuuentus, & senectus, pōt tñ simul esse in anima, illa p̄p alacritatem, ista p̄p granitatem. Et ideo in li. 83. q. alicubi dicit Aug. * q̄ non oportuit diuinitus uenire magistrū, cuius imitatione humanū genus i mores optimos formaretur, nisi tempore iuuentutis. Alibi aūt dicit † Christum in sexta ætate humani generis, tamquam in senectute uenisse.

Li. 1. c. 26. nō multū ab̄ medio tom. 1.

* Li. 83. q. q. 44. i medio, to. 4.

† Lib. 1. de Gen. cont. Manic. c. 23. tom. 1. * In corp. art.

AD II dcdm, q̄ op̄ carnationis nō solū ē p̄sideranda, ut termin⁹ motus de imp̄fecto ad p̄fectū: sd ét ut principiū p̄fectionis i humana natura, ut dictū ē*.

† Hom. 27 i Io. inter mediū & finē. to. 3

AD III dcdū, q̄ sicut dicit Chrys. sup illud Io. † Non misit Deus filiū suū, vt iudicet mundū, Duo sunt Christi aduentus, primus quidem, vt remittat peccata: secūdus, vt iudicet mūdū: si. n. hoc non fecisset, vniuersi simul perditi essent; oēs. n. peccauerūt, & egēt gloria Dei. Vñ patet. q. nō debuit aduentum misericordię differre usq; in finem mūdi.

† In symbolo fidei sūt.

SVP.

SVP. QVAE. II. ART. I.

Fer. 4. cont. c. 35. 38. Cap. 1. d. 4. q. 2. con. 2. Medina. a. 1.

IN art. 1. q. 2. declarandus esset titulus, nisi in corpore articuli declararetur. ¶ In corpore articuli sunt duæ partes principales: in prima declaratur titulus, declarando quid significet in proposito ly natura. Vbi nota q̄ Auctor discurrendo per diuersas significationes, ordine quodā conuenientes nomini naturæ, decernit in hac quæstione, naturam significare essentiam rei, & ex hac determinatione, ut clarificatum religēt titulum articuli. Et vere sic est: q̄n ex hoc ipso, q̄ Naturæ nomine essentiam intelligimus, clare constat, quid est vniri in natura, s. uniri ad essentiæ integritatem, ut expresse Auctor deduxit ex eodem præsupposito in 4. contra Gen. cap. 41. Quæreꝛ igitur an unio uerbi incarnati sit facta in natura, est quæreꝛe, an verbum, & humana natura sint unita in una essentia, an conuenerint ad integrandam unam essentiam. In secunda parte corporis respondetur quæsito negatiue unica conclusione: Impossibile, est, unionē Verbi incarnati esse factam in natura. Hæc aūt conclusio tali modo, & ordine in litera p̄batur. Primo ponitur distinctio trimembris de modo, quo aliq̄d unum ex pluribus cōstitui potest: primus modus est, q̄ aliquid unum fiat ex pluribus p̄fectis, remanentibus in sua integritate: secundus modus est, quod aliquid unū fiat, ex pluribus perfectis quidem, sed non permanentibus, sed transmutatis: tertius est, quod aliquid unū fiat ex pluribus permanentibus quidē, sed imperfectis. Et iuxta singulos modos seruato ordine quo recitati sunt, probat

Porr. 223 Inf. a. 2. & 6. cor. & 17. ad 1. & q. 50. ar. 2. Et 3. di. 1. q. 2. a. 1. & d. 5. q. 1. a. 2. & 3. Et 4. cō. c. 35. 37. & 41. Et uer. q. 20. a. 1. c. Et unio. a. 1. & Et op. 3. ca. 211. 212. & 225 & Actio. 1. post epis. Cyrilli ad Io. epist. Anth. nō multū p. cul.

QVÆSTIO. II.

De modo unionis uerbi incarnati, in duodecim articulos diuisa.

DEINDE cōsiderandū est de mō unionis uerbi incarnati. Et primo, quātum ad ipsam unionē. Scdo, quātū ad personā assumētē. Tertio, quātum ad naturam assumptam. Circa primū q̄runt duodecim.

¶ Primo, vtrum unio uerbi incarnati sit facta in natura.

¶ Scdo, vtrū sit facta in p̄sona.

¶ Tertio, vtrū sit facta in supposito, uel hypostasi.

¶ Quarto, vtrum persona, uel hypostasis Chr̄i post incarnationem sit composita.

¶ Quinto, utrū sit facta aliqua unio aīæ, & corporis i Chr̄o.

¶ Sexto, vtrum natura humana fuerit unita uerbo accidentaliter.

¶ Septimo, vtrum ipsa unio sit aliquid creatum.

¶ Octauo, vtrum sit idē, quod assumptio.

¶ Nono, vtrum sit maxima unionum.

¶ Decimo, vtrum unio duarū naturarum in Christo fuerit facta per gratiam.

¶ Vndecimo, Vtrum eam aliqua merita præcesserint.

¶ Duodecimo, Vtrū gra unionis fuerit hoi Christo nālis.

ARTICVLVS I.

Vtrum unio uerbi incarnati sit facta in natura.

AD PRIMVM sic procedit. Vr̄, q̄ unio uerbi incarnati sit facta in natura. Dicit. n. Cyrillus, & inducit in gestis cōcilij Chalcedonēsis, * Nō oportet intelligere [b] duas nās, sed vnā nām Dei uerbi incarnatā. Q̄d quidē non esset, nisi unio fieret in natura. Ergo unio uerbi incarnati facta est in natura.

¶ 2 Præt. Atha. † dicit, Sicut aīa rōnalis, & caro unus est hō, [b] ita Deus, & hō, unus est Chr̄s: sed aīa rónalis, & caro conueniūt in cōstitutione unius nāæ humanæ. Sic ergo Deus, & hō cōueniunt in constōne alicuius nāę. ergo unio facta ē i natura.

¶ 3 Præt. Duarū naturarū una nō denominat ex altera, nisi aliquo mō inuicē [b] transmutentur: sed diuina natura, & humana i Chr̄o ab inuicē denominat. dicit. n. Cyrillus diuinā nām esse incarnatā, & Gre. Nazāzenus* dicit humanā nām eē deificatā, ut patet p̄ Dam. † ergo ex duab. naturis videtur esse facta una natura.

SED CONTRA est, q̄ dr̄ in determinatione cōcilij Chalcedonen. * Cōfitemur in nouissimis dieb. filiū Dei unigenitū in duabus nāis inconfuse, immutabiliter, indiuise, inseparabiliter agnoscēdū, nūquā sublata dr̄ia naturarum p̄p unionem. ergo unio non est facta in natura.

RESP. dcdm, q̄ ad huius qōnis euidentiā oportet cōsidera re quid sit natura. Sciēdū est ergo, q̄ nomē nāæ a nascēdo est dictū: vñ primo est impositum hoc nomen ad significādū gñationē uiuentium, q̄ natiuitas uel pullulatio dr̄, vt dicat natura quasi nascitura. Deinde trāslatū est nomē nāæ ad significādū principiū huius gñonis. Et qa principiū gñonis in reb. viuētibus est intrinsecū, ulterius deriuatū est nomē nāę, ad significādū q̄dlibet principiū intrinsecū motus, sm q̄ Phil. dicit in 2. Phy. * q̄ natura est principiū motus in eo, in quo est p̄ se, & nō sm accidēs. Hocāt principiū, uel forma est, uel materia: vñ qñq; natura dr̄ forma, qñq; uero materia. Et qa finis gñationis nālis est i eo, q̄ gñatur esse tia spēi, q̄ significat definitio, inde est, q̄ hmōi essentia spēi uocat ét natura. Et hoc mō Boetius nām definit in li. * de Duab. na. dicēs, Nā est unā quāq; rē informans specifica dr̄ia, .i. cōplet definitionē spēi. Sic ergo nunc loquimur de natura, sm quod natura significat essentiā, uel q̄d quid est, siue quidditatem spēi. Hoc autē mō accipiēdo nām, [m] impossibile est unionē uerbi incarnati esse factam in natura. [n]

¶ Tri p̄r. n. aliq̄d unū ex duob, uel plurib. p̄stituit. Vno mō ex duob integris, p̄fectis remanētib. Q̄d quidē fieri nō p̄t nisi in his, quorū forma est cōpositio, uel ordo, uel figura: sicut ex multis lapidibus absq; aliquo ordine adunatis, p̄ solā cō

Nazanze nus in epi. 1. ad Clidonium ante medium.

† Lib. 3. ortho. fidei cap. 6. 7. a medio. In symbolo fidei ibi posito, reperies id to. 1. conc. 4. generalium Concilię impressorum anno dist. 1530.

* L. 2. Phy. test. 3. to. 2.

¶ Circa illam literę rōem, quaprobaī, nō posse aliquid cōuerti in diuinā nām, quia est ingenerabilis, aduerte q̄ dupliciter pōt intelligi aliquid cōuerti in aliud. Primo p̄ transmutationē: sicut alimentū conuertitur in corpus Chr̄i. secundo p̄ transmutationē: sicut alimentū conuertitur in corpus aīalis, q̄d nutritur: & similiter elementa conuertuntur in mistū, sm opinionem tenentium elementa nō remanere sm suas substātias in misto. Non est in præsenti rōne fermo de cōuersione primo mō: q̄n non ualeret rō: qa ex hoc, q̄ aliquid est ingenerabile, non sequit quod non possit diuina natura per transubstātiari in ipsū: quin potius de facto in corpus Chr̄i glorioſum, q̄d est incorruptibile, cōuertit panis i Eucharistia: sed est sermo de conuersione sc̄do mō: qa de tali disputat in sc̄do mō, quo ex pluribus perfectis trāsmutatis fit unū, ut patet in litera.

¶ Circa rōem illā, qa diuina natura, & humana nō possunt e cōstituere aliquid per modū formæ, & materiæ, nota duo. Primū est ly præsertim in corpore: dixit. n. hoc Auctor ad præseruandum sermonem suū ab informatione secundum esse intelligibile. Dictum est enim in 1. lib. quæst. 12. quòd diuina essentia potest esse forma intelligibilis intellectus creati: sed alterius rationis, ac ordinis esse formam in esse intelligibili intellectus creati, & conuenire eū aliquo corporeo per modū formæ, & materiæ ad constituendum aliquam naturā. hoc enim maximam imperfectionē, & informationem rei secundum esse materiale poneret in diuina natura: illud autem nullā imperfectionem, aut informationem secundum esse po-

* in 2. pagina prin. lib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nit in diuina essentia, ut ibi patuit. Sm̃ est, q̃ sequela, in litera subiuncta, s. sequeret. n. quod species resultans esset cõicabilis pluribus, fundatur super illa propositione. Ois natura cõposita ex materia & forma, est cõis pluribus, quæ ex primo Cæli sumitur. Quæ propositio vera dr, quantum est ex se: potest. n. aliunde, puta ex hoc, quod constat ex tota sua materia non inueniri, nisi in uno natura illa, ut de mundo ibidẽ dr. Est igitur omnis natura ex materia, & forma composita sm̃ se cõmunis pluribus, & de facto potest inueniri in pluribus, nisi constet ex tota sua materia. Et quia natura illa resultans in Christo ex diuina natura, vt materia non constaret ex tota sua materia (ut patet): quia multæ naturæ humanæ singulares in ueniuntur vltra illam, quæ est in Christo) sequitur quòd de facto posset natura illa resultans pluri ficari: ac per hoc possent esse plures, immo infiniti Christi eiusdem speciei specialissimæ.

*Ar. 6. huius quæst.

¶ P. q. 9. ar. 1.

¶ In eodem primo articulo in responsione ad secundum circa similitudinem ab Athanasio datam, perspice quod simil tudo dicitur tenere quantum ad hoc, id est quantum ad unitatem suppositi vtrobique. Nec aliud sonant uerba Athanasij, nisi similitudinem quo ad unitatem suppositi: dicendo, sicut anima rationalis, & caro unus est homo. nam unus homo unum suppositum manifeste significat, & non ponit similitudinem quo ad unitatem naturæ, nec quo ad modum constituendi unum suppositum neq; in illo mõ unum suppositum Christi constat ex diuina, & humana natura, sicut unus homo constituitur ex anima, & corpore: qm̃ unus homo, puta Petrus, positionẽ sit aceruus: ex lapidibus ãt, & lignis sm̃ aliquẽ ordinẽ dispositis, & ẽt ad aliquã figurã redactis, fit domus. Et sm̃ hoc posuerunt aliqui vnionẽ esse p modũ confusionis, q̃ s. est sine ordine, uel p modũ cõmassationis, q̃. s. est cũ ordine. Sed hoc nõ põt esse. Primo quidẽ: qa cõpositio, uel ordo, vel figura nõ est forma substãtialis, sed accidẽtalis. Et sic sequeret, q̃ unio incarnationis nõ esset p se, sed p accidẽs, qd̃ infra improbabit. Secũdo, qa ex hmõi nõ fit vnũ simpr, sed sm̃ qd: remanẽt. n. plura actu. Tertio, qa forma taliũ non est natura, sed magis ars: sicut forma domus. Et sic nõ constituet una natura in Chro, ut ipsi volũt. Alio mõ fit aliqd unum ex pfectis, sed transmutatis: sicut ex elemẽtis fit mistũ. Et sic aliq̃ dixerũt unionẽ icarnatio nis esse factã per modũ cõplexionis. Sed hoc nõ põt esse. Primo qdem, qa natura diuina est oino immutabilis, ut ī 1. parte dictũ est. † vñ nec ipsa põt conuerti in aliud cũsit incorruptibilis: nec aliud ī ipsam, cũ ipsa fit in regenerabilis. Sed o, quia id, qd̃ est cõmistũ, nulli miscibiliũ est idẽ spẽ: differt. n. caro a quolibet elemẽtorũ specie. Et sic Chs nõ esset eiusdẽ nãe cũ patre, nec cũ matre. Tertio, qa ex his q̃ plurimũ distãt, nõ põt fieri cõmistio: soluit. n. species unius eorũ, puta si qs guttã aq̃ amphoræ uini apponat. Et sm̃ hoc cũ natura diuina in infinitũ excedat humanã nãm, non põt esse mistio: sed remanebit sola natura diuina. Tertio mõ fit aliquid ex aliquibus nõ p mistis, uel p mutatis, sed imperfectis: sicut ex aĩa, & corpore fit hõ: & sic ex diuersis mẽbris vnũ corpus cõstituit. Sed hoc dici nõ pt de incarnationis mysterio. Primo quidẽ, qa utraq; natura est sm̃ rõem suã p fecta, diuina. s. & humana. Secũdo, qa diuina natura & humana nõ possunt cõstituere aliqd p modũ partiũ q̃titatiuarũ, sicut mẽbra cõstituunt corpus: qa natura diuina est incorporea. Neq; p modũ formę, & mãx: qa diuina natura nõ pt eẽ forma alicuius, p̃sertim corporei. Sequeret. n. q̃ spẽs resultãs esset cõicabilis plurib. & ita essent plures Chri. Tertio, qa Chs non esset humanæ nãę, neq; diuinę naturæ. Dña. n. addita uariat speciem, sicut unitas numerum sicut dicitur in 8. Metaphy.†

† Li. 8. text. 10. In concil. Constantin. can. 8. fuit istud cõcilium generale.

Ad primvm ergo dcdm, q̃ auctoritas Cyrilli exponit in 5 Synodo* sic. Siqs unã nãm uerbi Dei incarnatã dicẽs, non sic accipiat, sicut patres docuerũt qa ex diuina natura, & humana, unione sm̃ subsistentiã facta, sed ex talibus uocib. nãm unã, siue substãtiã diuinitatis, & carnis Chri introducere conet, talis anathen a sit. Nõ ergo sẽsus est, q̃ ī icarnatione ex duab. naturis sit una natura cõstituta: sd̃ q̃ natura uerbi Dei, carnẽ uniuit sibi in persona.

Ad 11 dcdm, q̃ ex aĩa, & corpore costituit in unoquoq; nostrũ duplex unitas, naturæ, & personæ. Naturæ quidẽ sm̃ q̃ aĩa unitur corpori, formaliter perficiens ipsum, ut ex duob' fiat una natura, sicut exactu, & potẽtia, uel materia, & forma. Et quantũ ad hoc non attẽditur similitudo: quia natura diuina non põt esse corporis forma, ut in primo, p̃batũ est. ¶ Vnitas uero p̃sonæ constituit ex eis, inquãtũ est unus aliquis subsistẽs in carne, & aĩa. Et quantũ ad hoc attenditur similitudo: unus. n. Christus subsistit in diuina natura, & humana.

Ad 111 dcdm, q̃ sicut Dam.* dicit, Natura diuina dr incarnata: qa est unita carni personaliter, nõ q̃ sit in nãm carnis conuersa. Sic r, & caro dr deificata (ut ipse dicit) non per conuersionẽ, sed per unionem ad uerbũ saluis suis, p̃prietatibus nãlibus, ut intelligat caro deificata: quia facta est Dei uerbi caro, non quia facta sit Deus.

* Li. 3. orth. fid. c. 6.

Articvlvs II.

Vtrum unio uerbi incarnati sit facta in persona

Ad secvndvm sic, p̃cedit. Vr q̃ unio uerbi icarnati nõ sit facta in p̃sona. Persona. n. Dei nõ est' aliud a natura ip si', ut habitũ est 1 primo. ¶ Si er go unio non est facta in natura, sequit, q̃ nõ sit facta ī p̃sona.

¶ 2 Præt. Natura humana nõ est minoris dignitatis in Chro, q̃ i nobis: personalitas aũt ad dignitatẽ ptinet. ut in primo habitum est.† Cũ ergo natura humana in nobis propriam personalitatem habeat, multo magis habuit propriam personalitatem in Christo.

¶ 3 Præt. Sicut Boet. dicit in li. de dua. na.* Persona est rõalis naturæ indiuidua su bstantia: sed uerbum Dei assumpsit naturã humanam indiuiduã. natura. n. uniuersalis nõ subsistit sm̃ se, sed in nuda cõtempla-

† Lib. 3. c. 11. & li. 1. c. 11. ad sẽ sum saltẽ

*Habet ī conc. 1. ephesino ī epi. synodi ad Nestorium: & etiã in loco citato ar. p̃ç. n arg. sd̃ contra.

constituit ex aĩa, & corpe, ut ex ueris partibus cõponentibus ipsum Petrũ: est. n. persona Petri cõposita ex hac anima, & corpore, ut partibus suis. Chrs ãt non cõstituit in suo esse personali p utramq; naturam, diuinã. s. & humanã, ut ī 3 parte habebit. Intelligẽ igit similitudinem quãtum ad ipsam unitã suppositi, utrobique subsistentis in duobus: ibi in natura aĩę rationalis, & carnis, hic in natura Dei, & hois: dicit ersimodetñ iuxta diuersas conditiones eorundẽ. Diligenter aũt pensato illa uerba literę: Vnitas uero personę constituit ex eis, aĩa, & corpore unitis, in quantũ est unus aliquis subsistẽs in carne, & aĩa. oportet namq; hæc scrutari in q. 4. art. 2. ubi inquiret, & definiẽdũ est quid persona humana, puta Petrus, addit supra suam, hoc est singularem humanitatem, qua est hic homo.

SVP. QVAE. II. ART. II.

Cap. 3. d. 5. q. 3. con. 2. & 1. d. 4. q. 2. con. 4. Medina. a. 2.

In titulo secundo eiusdẽ secundæ cõnis prædeclarandus esset titulus, nisi in corpore articuli declararetur.

† P. p. q. 6. ar. 8.

¶ In corpore igit' articuli tria hũt. primo declarat ly p̃sona. Secũdo ly uniri in p̃sona: p hæc. n. duo titul' patet. Tertio rndet q̃sito unicacõclusione affirmatiua. Vnio uerbi incarnati est facta in p̃sona, ita quod non in natura.

¶ Primũ fit declarando diam inter p̃sonã, & naturã, ex diuersa significatione nominũ nãæ, & personæ. Vbi scito q̃ p̃sonæ, & naturæ nobis nõ intelligimus hæc uocabula, naturæ, & p̃sona, q̃ important naturam, & p̃sonam in actu signato, sed nomina, quæ significant nãm, & p̃sonam in actu exercito, ut humanitas, & hic homo, seu Sortes, & sic de aliis: ita quod ex eo q̃ aliud significat

§ Por. e. Locis supra ar. 1. in ductis. P. p. q. 3. ar. 8. † P. p. q. 39 as. 3. Aliquantulum a prin. uide licet in 3. pagin.

significat humanitas, & similia nomina naturarum, & aliud significat. Sortes, & alia nomina personarum, monstratur differentia in rebus significatis, s. natura, & persona. Procedit aũt lra ex differentia inter naturam, & suppositum, ad differentiam inter naturam, & personam: à communioribus tradens doctrinã. Suppositum. n. cũ idem sit quod prima substantia commune est omni naturę generis substantiæ, persona ãt in sola rõnali seu intellectuali natura inuenit: ita qd̃ sicut suppositũ significat primam substantiam, in quacumque specie substantiæ sit, ita persona significat primam substantiam in genere intellectualis substãtiæ. Et ppea in litera dr, qd̃ differentia assignata inter naturam, & suppositum, intelligenda est etiam inter naturam & personam: contrahitur. n. per ly persona, ly natura ad irrõalem: & perinde est ac si diceretur suppositũ naturæ rationalis.

† Lib. 3. c. 11. & li. 1. c. 11. ad sẽ sum saltẽ

¶ qm̃ diuersimode in diuersis inuenitur aliud, & aliud, quod significatur nominibus, naturæ, & personæ: quia in quibusdam inuenitur aliud secundum rem, in quibusdam aliud sm̃ rõem tm̃: ideo in litera post propositam differentiã significati per naturã à significato p personã, quatuor facit. Primo ostendit quare in quibusdam sm̃ rem distinguuntur natura, & suppositum dicens hoc iõ esse, quia naturæ potest inueniri aliquid coniunctum, præter id, qd̃ de rõne sua formali est. Et rõnem ita ponderat Auctor, ut ex affirmatione affirmationem, ex negatione negationem inferat, hoc est, qd in illis substantiis, in quibus inuenitur aliquid ultra naturam specificam, suppositum, & natura distinguuntur sm̃ rem: & in illis, in quibus nil inuenitur præter naturam specificã, suppositũ, & natura non distinguunt sm̃ rem. Secundo explanat in quibus substantiis manifeste subsumi potest distinctio talis sm̃ rem uel non distinctio, & dicit, qd̃ in substãtiis compositis ex materia, & forma, quibus inueniuntur, & accidentia, & principia indiuiduantia præter naturã specificam, suppositum, & natura distinguuntur sm̃ rem. Tertio declarat, qualiter distinguuntur sm̃ rem, & dicit. Distinguũtur non tãquam duæ res separatæ, sed tanquam eadem superraddens aliqua alia. Vbi nouiti distinguant, quod distingui secundum rem contingit dupliciter: primo, sicut duæ res, quarum una nihil est alterius, ut albedo, & dulcedo, ut Sortes, & Plato, &c. alio modo sic, ut una res includat totam aliam, & superaddat ei aliud, & hoc modo suppositum distinguitur à natura sm̃ rem: quia. s. includit naturam, & addit aliquã alia. Et ne hoc voluntarie dici uideatur, ex duobus effectibus hoc probat, primo ex modo significandi: quia hinc prouenit, quod ī significat suppositum per modum totius, & natura per modum partis formalis perfectiuæ suppositi. Secundo, ex negatiua prædicatione: qa hic hõ non est sua humanitas. ex hoc. n. q. Sortes est ut totum quoddam respecta naturę, & aliorum superadditorum, prouenit utrumque, & quod sic significetur ut totum, & natura ut pars, constitutiua sm̃ ipsius, & falsa sit affirmatio naturæ de Sorte, utpote partis de toto. Quarto sub alio mẽbro subsumit sub stantiam diuinã, in qua natura, & suppositum sola rõne distinguuntur: quia nihil in Deo ultra suam naturam inuenitur.

Li. 3. orth. fid. c. 6.

¶ Sed occurrunt circa hæc multa dubia. Primum est, an differentia realis posita hic inter suppositum, & naturam, habeat' locum in angelis. Et est rõ dubii: quia. n. prima parte q. 3. ar. 3. dixit Auctor in substantiis separatis suppositum esse idem sm̃ rẽ qd̃ natura: ita qd̃ Gabriel est sua Gabrielitas: cuius oppositum dr hic de Sorte, quod. s. non est sua humanitas. In oppositum autem est: quia hic dicitur, quod in quibus inuenitur aliquid præter naturam specie, suppositũ differt sm̃ rem à natura: qa in supposito includitur natura speciei, & quædã alia quæ sunt præter naturam speciei. Constat ãt in angelis inueniri multa præter naturam speciei ut existentia actualis, & alia accidentia quãuis nõ inueniant' in eis principia indiuiduantia. ergo &c.

¶ Secundum dubium est an illud, quod suppositum dicitur addere supra naturam, oporteat esse ens reale, an sufficiat quod sit negatio aliqua secundum doctrinam Auctoris.

¶ Tertium dubium est, an illud, qd̃ addit suppositum supra naturam, oporteat esse intrinsecum suppositoi: an sufficiat quod sit intrinsecum. Et est sermo de supposito, & natura singulari: hoc est de sorte, & hac sua humanitate. Et est rõ dubii difficultas uidendi quid est illud intrinsecum & diuersitas opinionũ, & nm̃ eiam dictum in Commentariis Primæ partis in loco allegato, ubi diximus quod non differunt intrinsece.

¶ Quartum dubium est quid sit illud, qd̃ suppositum creatum, addit intrinsecum sibi supra hanc naturã suam. Et est rõ dubii: quia hinc non apparet quid sit illud, & p̃p rei obscuritate & propter uarias opiniones. inde autem cogimur aliquid dicere: q̃m dicimus, & affirmamus verbum Dei non assumpsisse personam humanam, sed assumpsisse hanc humanitatem, & dicimus quod persona humana est inassumptibilis: hæc aũt natura assumpta est.

Art. p̃ç̃e.

¶ Quantum dubium est circa illud, quod in Deo nihil inuenit̃ præter rationem suæ speciei: quãm in Deo confitemur personales proprietates realiter inter se distantes, præter unicam, absolutam, ac communem omnibus diuinis personis essentiam.

¶ Ad primum dubium dr, q̃ sententia literę istius proculdubio locum habet in angelis, ut patet inferius in q. 4. ar. primo ad tertium, ubi natura angeli absque angeli personalitate assumptibilis à diuina ponitur persona (qd̃ constat non esse intelligibile si suppositum, & natura essent omnino idem sm̃ rem), & q̃ in angelis p̃p hanc literæ rationem, quã Auctor ẽt in Quol. 2. q. 2. ar. 2. tractat, suppositum differt sm̃ rem à natura: non tm̃ omni modo quo differunt hęc in compositis ex materia, & forma, ut ibidem dr: quia suppositum in substantiis materialibus differt à natura etiam, includit singularitatẽ naturę, quam nõ includit natura. Talis ãt differentia non saluatur inter suppositum, & naturam in substantiis separatis: sed illa differentia, q̃ ponitur hic, cõis est substantiis creatis, scilicet quod suppositum includit naturam etiam, & quædã alia: natura autem ẽt hæc nõ includit illa. Nec obstat doctrinã habita in Prima parte: qm̃ ibi ẽ sermo de identitate reali, & intrinseco re. li designatiuo naturæ, ita quod cum pluribus modis possit contingere distinctio suppositi à natura, ibi non est sermo, nisi de illo modo, quo differunt penes aliquid reale intrinsecum designatium naturę: quomodo clare patet suppositum differre ab essentia per definitionem significatam in substantiis materialibus. Sortes enim manifeste differt ab humanitate: quia includit principia indiuiduantia, quę determinant naturam, s. humanitatem constituendo humanitatem esse hanc: quamus non differat per hoc solum Sortes ab humanitate: sic enim in Angelis non differunt suppositum, & natura. Nec propterea Auctor fuit ibi, diminutus, aut falsus excluso illo modo distinctionis suppositi à natura, concludens identitatem suppositi, & naturę, in substantijs immaterialibus, & consequenter in Deo: qm̃ etsi processus iste solus reprehendi possit. iunctus tamen articulis sequentibus irreprehensibilis, fuit qm̃ ex sequentibus, in illamet q. articuli excluduntur à Deo (de quo est principalis quæstio) alij modi, quibus potest suppositum sm̃ rem distingui à natura excludendo enim compositionem ex essentia, & esse, & quocumque accidente, & quacumque componibilitate, satis clare patet, qd̃ essentiæ illi nihil præter rationem speciei iunctũ est', ac per hoc omnes modi, quibus suppositum potest distingui à natura, excluso ibi inueniuntur à Deo, non aũt ab angelis de quibus non erat tunc quæstio. Sensus ergo doctrinę illius est, qd̃ in substantijs immaterialibus suppositum, & natura sunt idem sm̃ rem intrinsece, ita quod ly intrinsece, referatur ad naturã etiam hanc: an autem referatur etiam ad suppositum, sub dubio relinquatur: quoniam inferius discutiendum est.

¶ Ad

¶Ad ſm dubium dr, quod proculdubio oportet ens reale quod ſit ſuppoſitum addere ſupra naturam: quia eſt illud, quo differt ſm rem a naturã. Conſtat. n. quod differentia ſm rem inter aliqua non eſt niſi rõne alicuius entis realis in hac autem litera dicit, q̃ eſt differẽtia ſm rem. igit oportet q̃d ſit ſm aliquã realitatẽ.

¶Ad tertiũ, & quartum dubium reſpondendum eſt in q. 2. a. 2. ubi melius intelligi poterunt dicenda, poſtquam tot de pſona interim diſcuſſa aperaq; fuerint.

¶Ad quintum dubiũ dr, q̃d in Deo p̃ter rõnem ſuę naturę nihil aliud inuenitur aliud aũt dico nõ ſolum realiter, ſed formaliter loquendo de formalitate diuinæ naturæ prout ipſa in ſe ex ſe eſt. Deitas namque ſi definiretur ſm ſua merita, clauderet in ratione ſua formaliſſima, & ſimpliciſſima non ſolum q̃d eſt ſapientię, & intellectus uoluntatis. & reliquarum abſolutarum perfectionũ: ſed quid eſt paternitatis, ſiſtationis, ac proceſſionis. Sed q̃a noſter intellectus nõ poteſt illius celſitudinem capere, more noſtro diſtinctas rationes formales eſſentiæ, & perſonalis proprietatis formamus, fultas in re unica, excedenti re, & quidditate, uirtualiter cõtinente has diſtinctas rationes, quas formamus.

¶Secundum aũt, quid. ſ. eſt uniri in perſona, declaratur ponendo unam uniuerſalem, Omne quod ineſt alicui perſonę, ſiue pertineat ad naturam eius, ſiue non, unitur ei in perſona. Vbi ſcito latitudinem unionis in perſona habere triplicem gradũ. Ad cuius clarificationem recolendum eſt, q̃ alicui pſonæ quatuor attribuuntur, primo extrinſeca, ut ueſtis, & locus: ſecundo accidentia inhærentia, ut albedo, & huiuſmodi tertio, partes, ut manus, & reliqua membra: quarto eſſentia, ipſa etiã ſingularis, ut hæc humanitas: habet enim Sortes ueſtem, albedinẽ manum, & hanc ſuam humanitatem. Sed primum horum nõ eſt unitum Sorti in perſona: quia cõſtat aliud eſſe ſuppoſitum veſtis, & aliud ſuppoſitum pſonæ ueſtitę illa ueſte: ſuppoſitum enim veſtis eſt ſubſtantia panni, non homo, qui veſtitur. Reliqua vero tria uniũtur Sorti, in perſona: nã ſubiectum accidentium Sortis eſt ipſe Sortes: & ſimiliter Sortis eſt, qui integratur ex ſuis membris, & qui conſtituitur in eſſe ſuo ſpecifico ĩdiuiduato per hanc ſuã humanitatem. Eſt autem inter iſtos tres modos unionis in perſona diuerſitas magna: q̃n accidentia uniuntur quidem Sorti in perſona, ſed non ut pertinentia ad integritatẽ perſonę, ut patet partes uero uniũtur in pſona Sortis, ut integrantes ipſius perſonam. Natura autem ſingularis unitur perſonæ Sortis, vt conſtitutiua ipſius Sortis, ita q̃d tam partes, quam natura uniuntur Sorti in perſona ſubſtantialiter, ſed partes ſecundum eſſe ſubſtantiale partiale: natura vero ſm eſſe ſubſtantiale totius naturæ. Et quia in hoc articulo ſola queſtio de unione in perſona tractatur, & inferius diſcutiẽda eſt in a. 6. an huiuſmodi unio in Chriſto ſit ſubſtãtialis vel accidentalis ideo præſenti propoſito ſufficit indiſtincte determinare, quod unio eſt in perſona, non curande de modo ſeu gradu unionis perſonalis. Et propterea in litera dicit, q̃ Omne quod ineſt alicui perſonæ, ſiue pertineat ad naturam eius, ſiue non, unitur ei in perſona. Et per hæc patet titulus articuli.

¶Concluſio reſponſiua probatur ſic. Verbum habet naturã humanam ſibi unitam, & non ad ſuam naturam diuinam pertinentẽ. ergo unio eſt facta in ſit Verbi perſona, & nõ in natura, Añs patet ex fide; Conſequentia probatur: quia ſi non unitur ei in perſona, nullo modo unitur ei, nec per hoc rota fides ſubuertitur. Aſſumptum fundatur ſuper illa maxima. Omne quod ineſt alicui perſonę, ſiue pertineat ad naturam eius, ſiue non, unitur illi in perſona. Ex hoc enim patet, quod negare vnionem naturæ humanæ in perſona verbi Dei eſt negare naturam humanã ineſſe verbo Dei, quòd eſt negare ſcarnationẽ.

¶Sed eſt circa proceſſum hunc q̃ũ, q̃m maxima illa. Omne q̃d ineſt alicui perſonæ, ſiue pertineat ad nãm illius ſiue non, unitur ei in perſona: aut intelligitur, q̃ ly ineſt, verificetur p̃ quocumque modo ineſſendi, aut de aliquo, ſeu aliquibus modis ineſſendi. Si intelligitur latiſſime p̃ quocumque modo ineſſendi, falſa cõprobatur: cum ẽt veſtis dicaẽ eſſe in pſona ueſtita, quam conſtat non uniri in perſona. Si intelligitur reſtricta ad aliquẽ, uel ad aliquos eſſendi modos (puta ut forma in ſubiecto, aut pars in toto, aut ſecũdum eſſe ſubſtantiale uel accidentale) p̃ banda eſſet Minot, ſ. q̃ uerbũ Dei habeat nãm humanam uniũtam ſibi tali modo. Proceſſus ergo iſte aut deficit in illa maxima, aut in probatiõe ſubſumptorum.

¶Ad hoc dr q̃ in illa maxima. Oẽ q̃ ineſt alicui perſonę, &c. ſumitur ineſſe perſo quantulũnæ proprie, ut ineſſe diſtinguit̃ contra extrinſecus adiacere: quemadmodum ueſtis, locus, tempus, & alia huiuſmodi adiacent nobis, & non ſunt ſecundum ueritatem in nobis. Vnde non oportet deſcendere ad determinatos modos eſſendi in pſona: ſed ſufficit, quod uere inſit perſonæ quocumque modo illud uerificetur. Et quia ſecundum fidei doctrinam uerbũ Dei, factus eſt homo ſecundũ rem, ideo non oportet probare, ſed ſupponere ueritatem ſubſumpti, ſ. quod natura humana ineſt verbo Dei ſecundum rem: exiſtit ſiquidem humanitas Chriſti non per ſeipſam: ſed in verbo Dei: quamuis modus, quo exiſtit in illo, non ſit manifeſtus. Procedit igitur ratio literæ, efficaciter ad concluſionem intentam.

¶In reſponſione ad primum eiuſdem ſecundi articuli dubiũ occurrit, q̃n quæſtio, & argumentum eſt de rebus, ſ. de unione naturæ humanæ ad diuinam perſonam, vel naturam: reſpõſio autem recurrit ad diſtinctionem rationis ſecundum modos ſignificandi. Hoc autem non licere patet ex eo, quod abſtrahendo ab omnibus modis ſignificandi, qui ad voces ſpectant & contemplando intellectualiter myſterium incarnationis ſicut angeli, conſtat quod unio ſm rem intelligitur facta in perſona, & nõ in natura verbi. Non erat igitur ad modos ſignificandi recurrendum pro ratione, quare unio eſt facta in perſona verbi, & non in illius natura.

¶Ad hoc dr, quod Auctor altiſſimam reddit rationem, quare vnio eſt in perſona, & non in natura: & eſt adeo profunda, ac formalis, vt non ſolum comprehendat quare unio eſt in pſona Verbi, & non in illius natura, ſed etiam comprehendat quare unio eſt in perſona Dei, & non in Dei natura: ita q̃d dato quod Deus non eſſet trinitas, ſed deitas: pia, per ſeipſam perſona eſſet (vt philoſophi intelligunt Deum ſubſiſtere.) rñſio iſta inuenitur ſatis factiua argumento, cui non ſatisfaciunt reſponſiones recurrentium ad diſtinctionem inter eſſentiam diuinam, & formale conſtitutiuum perſonæ, & alia huiuſmodi dicentiũ, ut patet. Merito aũt Auctor hoc fecit: quia argumentũ ex identitate naturæ Dei, cum Dei perſona procedit quocunque modo perſona in Deo ponatur, ſiue ſm Philoſophos, ſiue ſecundum ueritatem reuelatam. Stat igitur reſponſio in hoc, quod quia natura diuina haberet rationem naturę, & perſona diuina habet rõnem ſubſiſtentis in natura, & hanc differentiam manifeſtat diuerſus modus ſignificandi, & unio naturę humanæ in myſterio incarnationis nõ addit aliquid rationi naturę: ſed bene addit aliquid rationi perſonæ, quia addit ſubſiſtere in natura humana: ideo unio facta eſt non in natura, ſed in perſona. Et quod non adiunctum fuerit aliquid ad naturam

ãm dei, probat in ĩa, quia nec per appoſitionẽ, nec trãſmutationem. Quod uero adiunctũ fuerit aliquid perſonæ dei, p̃bat̃ q̃a humana natura uniturperſonæ dei ut perſona dei in natura humana ſubſiſtat, ex eo. n. q̃ perſonæ, ut diſtinguit̃ cõtra naturã, eſt ſubſiſtere in natura, ſequitur manifeſte q̃ apponendo pſonæ, q̃ in aliqua natura ſubſiſtit, vnio fit in perſona. vñ patet q̃ paſſiones nominum ſm modos ſignificandi non p̃ rõne, ſed pro manifeſtatione differentię ſ ter naturã, & pſonã dei ſm rõnem, allatę ſunt. Et rõ realis altiſſima ad realẽ concluſionem allata, eſt manifeſtans, q̃ ẽt cũ omnimoda identita te formaliter naturę & perſonæ diuinæ, ſtat q̃ unio ẽ facta in perſona & non in natura dei.

¶In rñſione ad ſm, dubium occurrit circa ſimilitudinẽ in litera aſſignatam ſter ſenſitiuum in hoſe, & bruto, & humanã nãm in propria, & aliena perſona, nã falſum aſſumit̃, q̃ ſenſitiuũ in bruto eſt forma completiuaẽ. n. uelut forma generica tam in homine q̃ in bruto, ut patet. Et propter ea non eſt mirũ ſi eſt nobilius ĩ homine, ad quẽ trahit̃ per nobiliſſimam differentiam ſui gẽris, ſ. rationale.

¶Ad hoc dr, q̃ ſimilitudo lr̃æ optima eſt, & optime declarat p̃ poſitum, ſed ſupponit inter aĩam intellectiuã, & aĩas aliorum aĩaliũ tantã eſſe diuerſitatẽ, q̃ iſtę ſunt in gñe formarũ materialiũ, illa uero eſt in gñe formarũ immaterialiũ. Ac per hoc ſenſitiuũ ad formas brutorũ ſe habet. ut ad res infra latitudinem ſui gñis, ad animam uero intellectiuã, q̃ eſt hoĩs forma, & ex qua radicaliter ſumit̃ propria hoĩs dria, ſe habet ut ad formam nobilioris ordinis. Hoc enim ſuppoſito, quod cõſtat eſſe uerũ, patet q̃ ſenſitiuum in bruto, quia per propriam ſui gñis formam eſt. habet infra ſui generis latitudinem, hãc dignitatem, q̃ eſt eſſe cõpleriuum in ſpecie. In homine uero, qa non per propriam ſui ordinis formam eſt non habet infra ſui ordinis latitudinem, hanc dignitatem, quæ eſt eſſe completium in ſpecie. Et ſimiliter natura humana in cęteris hominibus habet infra proptiæ ſpeciei latitudinẽ dignitatẽ propriæ pſonalitatis, in Chriſto uero non habet propriæ pſonalitatis dignitatem. Sed ſicut ſẽſitiuo dignius eſt hĩe eſſe ſpecificũ cõplẽtũ per formam nobilioris ordinis, ſ. per animã intellectiuam. ita natura humana in Chriſto maiori donata eſt dignitate ex hoc, q̃ ad perſonalitatem diuinã aſſumpta eſt. Ex quibus clare patet ſenſus literæ & ſimilitudinis ſine ulla diſſonantia.

¶In rñſione ad tertium nota ly ſeparatim, apposuit ſiquidem Auctor ly ſeparatim, ut ſciant nouiti diſcernere inter per ſe exiſtere, & per ſe ſeparati exiſtere cuilibet nãq; ſubſtãtiæ ſiue completę, ſiue incompletæ conuenit per ſe exiſtere, nam per hoc diſtinguitur contra accidens. cui conuenit non per ſe, ſed in ſubiecto exiſtere, accidentis enim eſſe eſt ineſſe, ſubſtantia aũt eſt ens per ſe. Sed per ſe ſeparati exiſtere, nulli ſubſtantiæ q̃ eſt pars alterius conuenit: quia non exiſtit ſeparatim a ſuo toto. Et ſimiliter non conuenit humanitati Chri, quia non ſit pars, quia ſi exiſtit ſeparatim a uerbo dei, ſed in uerbo dei, ſed ſi ſepararet̃ a uerbo dei, p̃ ſe ſeparatim exiſteret: ſicut ſi pars aliqua ſepararetur a ſuo toto, pet ſe ſeparatim exiſteret

¶Occurrit hoc in loco, ubi primo diſtinguim⁹ unionem in pſona ab unione in natura, tranſeundo cũ cõi cauſa doctorum quòd unio incarnationis ait eſt in natura, aut in perſona ſeu hypoſtaſi, ut patet in 3. Sentent. occurrit inquam quæſtio A nõ facilis de ſufficienti diſtinctionis dictæ, ſ. aut in natura, aut in perſona, & conſequenter de proceſſu huius articuli, & aliorũ. Eſt autem ratio dubii, quia aliter in communi loquendo de natura, & ſuppoſito, & aliter in ſpecialiloquendo in diuinis ſecundum fidem reuelatis inuenimus: nam in communi loquendo ſubſtantia non dicitur niſi de duobus, ſ. natura, & habente naturam, hoc eſt prima ſubſtãtia, ut patet ex 5. Met. & in hoc artu. In diuinis autem inuenimus tria, ſ. naturam, hal entem naturam, ut indiuiduũ naturę, & habentẽ natura ut hypoſtaſim, tia q̃ inter Deum, & creaturas hæc eſt differentia in propoſito q̃ in creatis ſubſtantiis indiuiduum naturę, & hypoſtaſis ſolo nomine diſtinguitur. & idem eſt inuenirĩ aut deeſſe indiuiduũ naturę, & hypoſtaſim ut patet in natura humana aſſumpta à verbo Dei. Eſt enim aſſũpta natura hæc, ſ. hęc humanitas, & quia nõ eſt ibi propria hypoſtaſis humanę naturæ (nam humanitas illa nõ habet propriã perſonalitatem) deficit quoq; ibi propriũ indiuiduũ naturæ humanę: nullũ. n. hic hõ ibi inuenitur niſi filius Dei, ſicut nulla pſona, nulla hypoſtaſis ibi inuenitur, niſi filij Dei. Solo igitur noĩe diſtinguunt̃ hic hõ, & hypoſtaſis, ſuppoſitũ ſeu perſona humana, puta Sortes, & ppea in creaturis duo tãm inueniuntur, natura. ſ. & ſuppoſitum. In Deo aũt magna in uenitur differẽtia inter indiuiduũ naturæ diuinæ, hoc eſt hũc Deũ, & hypoſtaſim, nã hic Deus cõis eſt ſm rẽ Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, & conſequenter nõ ſignificat hypoſtaſim, de cuius rõne cõſtat eſſe incõmicabilitatẽ. ità Pater aũt, q̃ Filius q̃ Spũſanctus perſonã ſeu hypoſtaſim diuinã ſignificat. Et ppea tria cũ inueniãtur in Deo, ſ. hęc deitas, hic Deus, & pſona, puta verbũ Dei, inſufficientiæ primo arguitur diſtinctio facta, aut unio eſt facta in natura, aut in perſona: nã poſſet dici, q̃ eſt facta nec in natura nec in perſona, ſed in indiuiduo naturę diuinæ, ſ. in hoc Deo. Ruit quoque proceſſus lr̃æ, q̃ ſi unio uerbi incarnati non eſt facta in perſona, nullo mõ natura humana unit̃ ei. Ruit & illa maxima, Oẽ, q̃d ineſt alicui perſonę, ſiue pertineat ad naturã eius, ſiue non, unitur ei in perſona, q̃n ſi natura humana aſſumpta eſſet ab hoc Deo, non unirẽt in perſona, ſed in indiuiduo naturę. & tñ ineſſet pſonæ uerbi, qa uerbũ eſt hic Deus.

¶Ad hoc dubiũ quadrupliciter rñdetur. Primo, negando q̃ in ueniatur in diuinis præter hypoſtaſes indiuiduũ naturę, ſ. hic Deus, licet inueniat̃ hæc deitas, q̃n hoc eſſet ponere quaternitatẽ in diuinis. Sed hęc reſponſio falſa eſt, tum qa in diuinis oẽ abſtractum hẽt ſiũ proprium cõcretũ, nec inuenitur differẽtia ibi inter abſtractũ, & cõcretũ niſi in modo ſignificandi: cõſtat aũt q̃ ibi inuenit̃ non ſolũ deitas, ſed deitas hæc, igitur non ſolũ inuenit̃ Deus, ſed Deus hic, & quũ hoc q̃d ſignificeo, dicendo Deus hic, ſit cõe ſm rẽ Patri, & Filio & Spiritui ſancto, ſequitur q̃ præter hypoſtaſes inueniat̃ ibi hic Deus ſignificãs indiuiduũ naturę diuinæ cõe tribus pſonis: tum q̃n in diuinis inuenitur Deus unus numero, cõis Patri, & Filio, & Spi. ſan. ergo inuenitur Deus hic cõis Patri, & Filio, & Spi. ſan. Cõſequẽtia patet, qa idẽ addit ly unus numero ſupra ly Deus, q̃d addit ly hic, ſupra ly Deus. Añs patet ex fidei ſentẽtia, qua cõfitemur Patrẽ. & Filiũ, & Spi. ſan. eſſe unũ numero Deũ, dũ dicimus, Deus pr̃, Deus Fil. Deus Spi. ſan & ſm nõ tres dii, ſed unus eſt Deus: eſt. n. preculdubio ſermo de unitate numerali. Nec hoc ẽ ponere quaternitatẽ, ſicut nec ponẽdo hoc cõcretũ Deus, ponit quaternitas: ſignificat. n. habentem deitatẽ; ſicut hic Deus, utroq; ſiquidem

nomine ponit unus numero habens deitatem, eōis trib. perso-
nis: quāuis ly Deus non explicet unitatē numeralem, q̄ ex-
plicat ly hic Deus. Secūdo rndetur, q̄ quāuis ponatur in diui-
nis indiuiduum naturę, s. hic Deus: quia tñ nullus est hic Deus
nisi pater, aut filius, aut spiritusſanctus, & assumptio oportet q̄
fiat ad hunc Deum determinate. s. uel patrē, uel filiū, uel spiri
tūsanctū, ita hic Deus fi posset assumere natura nisi ut est psona
& cō unio aut esset natura aut in psona. Sd hæc rnsio ambigua,
uel falsa est, & ei⁹ dicta examinada sunt in q. 3 a. 3. ubi tracta
bit, an abstracta p intellectū psonalitate i Deo possit fieri assūptio
nature humanę. Tertio rndet distin-
guendo ly unio, dicēdo q̄ æquiuocat. de
vnione: q̄m alterius rōis est unio uerbi in
carnati, ab unione, qua hic Deus est in
carnatus. In hoc ar ticulo qō est de unio-
ne uerbi incarnati, vt patet in illius titulo,
ita q̄ supponit hic vnio uerbi incarnati
& q̄rit qualitas unio-
nis, supponēs, q̄ dna
filii Dei, q̄ uerbum si
gnificat, esse incarna
tū, esse unitā carni, &
q̄rit modus, quo ē fa
cta hæc unio, an t. in
persona. Vbi at hic
Deus incarnatus est,
non supponeret uer-
bū incarnatū: id sup-
poneret hūc Deū in-
carnatū, & q̄reretur
modus unionis, an in
natura, aū in psona,
an in solo indiuiduo
naturæ. Patet at vniones has esse diuersarum rōum ex eo, q̄ vnio uerbi incarnati est ad incōicabilem terminum. uerbum. n.
incōicabile est cuiq: supposito unio at huius Dei incarnati si
esset, ad cōicabilem esset terminum: est. n. hic Deus cōis oibus
personis diuinis. Sed hæc rnsio licet ueritatē dicat quo ad id,
quod de facto inuenitur in unione uerbi incarnati: quia sm ue
ritat in uno terminatur ad incōicabilem terminum ut sic, ñ
satisfacit tamen difficultati moræ, formaliter, qm in hoc arti.
est, supponitur uerbum incarnatum, ñ tamen supponit, unio-
nem hanc esse in persona, ac per hoc non supponitur unionē
esse ad terminū incōicabilem, immo cum uerbū incarnatum
sit sm se, & naturę diuinæ, & subsistens in natura diuina, & per
sona (est. n. ipsa deitas, & Deus, & est hic deus. & est uerbum) sic
ut in primo articulo quæsitum est, an unio uerbi incarnati sit
facta in natura, ita deinde debebat inquiri, an sit facta in indi
uiduo naturę, & demum quæri an sit facta in persona, ut sic di-
cebatur esset omnis modus nationis, quo uerbum incarnatum
unitum intelligit pr̄ carni. erenim sicut si uerbum incarnatum
unitum esset carni in natura, unitum diceret ipsum uerbum
carni, ita si uerbum incarnatum unitum esset carni, quatenus
est indiuiduum naturæ, quatenus est hic Deus, diceret uerbum
incarnatū unitū carni. Vñ quarto rndet. distinguēdo ly perso
na, q̄ persona sumitur dupliciter, primo sm completam rō-
nem personæ seu hypostasis, & sic significat singulare habens
naturā substantialem incōicabiliter, ita q̄ incommunicabilita-
tem denotauerit Boetius in definitione personæ per ly indi-
uidua substantia: sm q̄ualuet ad ly substantia prima, q̄ alio
nomine dr hypostasis. Alio modo sumitur sm rōem quidem
personæ, sed imperfectā, & sic significat singulare habens sub-
stantialē nām, ita q̄ sola incōicabilitas illi deest ad perfectam
rōem psonæ. Et hac distinctione stante dr, q̄ nomen personæ
seu hypostasis, aut suppositi pr̄ sumi dupliciter, primo simplici

Porr. 9.

*3.d.6.q.1
a.1.& d.7.
q.1.a.1.c.
& d.10.q.
2.a.2.q.3.
& 4.cōl.c.
34.38. &
89. Et vnī.
a.1.2.& 3.
ad 4. & 5.
ad 9. Et
quol. 4 a.
8. & quol.
9.q.2.ar.1
& 3.cor. Et
op.1.c.21.
& 22. & q.
3.cap.217.
218.219.
& 220.
†c.36.a
me.to.3.
*Est epist.
10.c.4.Pau
lo a prine.

solū illud q̄ per se existit, nō ät
q̄ existit in alio perfectiori. vñ
manus Sortis quāuis sit quod-
dā indiuiduum, non tñ est pso
na, q̄a non per se existit: sed in
quodā pfectiori. s. in suo toto.
Et hoc ēt pōt significari i hoc
q̄ persona dr substantia indiui
dua: nō. n. manus est substātia,
sed pars substantiæ. Licet ergo
hæc humana natura sit qd̄dam
indiuiduū in gñe substantiæ,
qa tñ nō per se separatū existit,
sed in quodā perfectiori, s. in p
so a Dei uerbi, consequens est
q̄ non habeat personalitatem
propriā. Et ideo facta est vnio
in persona.

ARTICVLVS III.

Virum unio uerbi incarnati facta sit in supposito uel hypostasi.

ADTERTIVM sic procedi
tur. Vī q̄ unio uerbi icarna
ti non sit facta in supposito,
siue in hypostasi. Dicit. n. Aug.
in Ench. † Diuina substātia, &
humana, vtraq; est unus Dei fi
lius: sed aliud p̄p uerbū, & ali-
ud p̄p hominem. Leo Papa ēt
dicit i epist. ad Flauianū: vnū-
horū coruscat miraculis, aliud
succūbit iuriis. sed aliud, & a-
liud differt[b] suppositio. ergo vnio uerbi incarnati non est fa
cta in supposito.

¶ 2 Præ. Hypostasis nihil aliud
est, quā[b] substantia particularis
ut Boet. dicit in li. de Dua. na. †
Manifestū est ät, q̄ in Chīo est
q̄dā alia substātia particularis
præter hypostasim uerbi. s. cor
pus, & aīa, & cōpositū ex eis.
ergo in ipso est alia hypostasis
præter hypostasim uerbi.

¶ 3 Præt. hypostasis uerbi nō cō
tinet in aliquo gñe, neque sub
spē, ut patet ex his, q̄ in prima
parte dicta sunt: *sed[b] Chīs, se-
cundū q̄ est factus hō, continetur sub specie humana, dicit. n.
Dio. 1. c. de Diui. no. † Intra na
turæ nīæ terminos uenit, q̄ oē
totius naturæ ordinē supemi-
nenter excedit. Nō ät continetur sub specie humana, nisi si-
cut hypostasis quædam humanæ speciei. ergo in Christo est
alia hypostasis præter hypostasim uerbi Dei: & sic idem quod
prius.

SED CONTRA est, q̄ Dama.
dicit in 3. li. In dño Iesu Chri-
sto duas naturas cognoscimus
unam autem hypostasim.

ter, & sic appellatione psonæ in diuinis sī uenit hic Deus, qa
sī hēt completā rōem psonę: sed solū pater aut filius uel spiri
tussanctus: alio mō in psona distinguitur cōtra nām, ita q̄ ex
uno extremo ponat natura ut sic, & ex alio extremo ponat pso
na, sicut cum distinguimus nām contra habentem nām, & sic
appellatione psonæ ueni nō solū psona
cōplete, sed psona in
cōplete, uenit sī solus
pater, aut filius aut
spiritussanctus: sd ēt
hic Deus. Et qa i hoc
articulo sermo est de
psona, ut distinguit
contra nām ut sic, ut
patet in pcessu articu
li ex cōib. Deo, &
reliqs substantiis, ō
psona hic sumit ut
cōprehendit etiam
hūc Deū, & ꝓterea
optime dictū est, q̄ sī
unit se in persona,
nullo mō unirēt. Et
reliqua dicta solida
sunt. Patet ät hāc esse
intentionem Auctoris, ex eo, q̄ in lia in
corpore articuli, pro
eodem habet indiui
duūsubsistens in na-
tura, & suppositū, con
stat ät hunc Deū esse
indiuiduū subsistens
in natura, & non hre
completā rationem
suppositi. Et rurs⁹ dr
in corpore articuli lo
quendo de Deo q̄na
tura diuina dr suppo
situm sīi. q̄ est subsi-
stens. Quid latius? Constat. n. hunc Deū
significare nām diui
nā, sm q̄ est subsistēs
é. n. hic De⁹ subsistēs
in natura diuina, ut
patet ex modo signi-
ficandi. Cōter igit
suppositi seu perso-
næ ratio hic sumitur, ut. s. significat hoc subsistens in natura.
Et ideo hæc quæstio respōtio amplectenda est, utpote liē con-
sona, & omnem ambiguitatem tollens.

SVPER QVAE. II. ARTIC. III.

Ferr. 4. cont. c. 34 38. — *S. bona. 3. s.d. 1. q. 1.*
Scot. 3. s.d. 1. q. 1. — *Riccar. 3. s.d. 1. q. 1.*
Duran. 3. s.d. 1. q. 1. — *Bacca. 3. s.d. 1 q. 1.*
Cap. 3. d. 5. q. 3. cont. 2. — *Medina. ar. 3.*

IN titulo articuli tertii duo declaranda sunt, quæ tñ in cor-
pore articuli habentur. Primo declarādi sunt termini. s. sup
positum, & hypostasis: secundo declaranda est ratio qōnis. Sup
positum, ut in lra dr ea ratione uocatum est, quia supponitur
uniuersis, quæ in aliquo sunt, siue sint substātia alia, siue acciden
talia: suppouitur ät per hoc, quod illorum prædicationem reci-
pit. Vñ suppositum hominis est hic homo, puta. Sortes, qa hic
homo est, de quo p̄dicant tā esse hominem, q̄ esse album, quā-
tum, flūm, locatū, agens, &c. Et qa suppositum est nomen secun-
dæ intentionis sicut genus, ideo suppositum significat propriā
denominationem primæ substātię. puta huī⁹ hominis, seu Sor
tis, & ꝓterea sī inuenit suppositum in alijs p̄dicamentis: sed
in solo p̄dicamento substantiæ. Hypostasis ät Græcum est uo-
cabulum, & idem significat, q̄ apud nos substantia, loquendo
de substantia, q̄ proprie, principaliter, & maxime dr, ut habet
in p̄dicamentis, hoc est significat primā substantiā. Rō huius
qōnis sī hēt ortū a re, sed ab opinione: qm ita rem in qōne p̄
cedentis articuli de unione in persona, tractatum est de unio-
ne in hypostasi seu supposito, sm in natura rōnali seu intelle-
ctuali loquendo, synonyma sunt persona, hypostasis, & suppo-
situ quodlibet, n horum nihil aliud importat, q̄ primam sub-
stantiam in natura rōnali sed ignorantia (ut in tra dī) quorūd-
dam propriam uocem ignorantium distinguendo intellecta
hæc, & dicendo, q̄ unio est facta in persona, & non in hypo-
stati.

Concl. 10

¶ Inf. ar. 6. & 8. & q. 16. ar. 1. c.

*In 3. pag. a prin. lib.

*In cōc. 2. Cōstāt. qd̄ est 5. gene rale. can. 5 to. 1. conc. D. 706.

¶ In 3. pag. a prin. lib.

In Ephes. syn. 1. ca no. 3. to. 1 concil.

In Ephes. syn. 1. can. 4. to. 1. cōcil.

RESP. Dcd̄m q̄m quidā igno
rātes habitudinē hypostasis ad
personam, licet concederent in
Chīo vnā solam psonā, posue-
runt tñ aliā hypostasim † Dei, &
aliam hominis, ac si unio sit fa
cta in persona, nō in hypostasi.

QVOD qdē apparet erroneū,
tripliciter. *Primo, ex hoc, q̄ p-
sona sup hypostasim nō addit
nisi determinatā nām. s. rōnalē,
sm q̄ Boet. dicit in lib. de Dua.
na. q̄ persona est rōnalis natu
ræ indiuidua substātia, & ideo
idem est attribuere propriā hy-
postasim humanæ naturæ in
Chīo, & p̄priā personā. Quod
intelligētes sancti Patres, vtrūque in cōcilio quinto apud Cō
stantinopolim † celebrato dam
nauerūt, dicētes: Si qs introdu
cere conetur in mysterio Chīi
duas subsistentias, seu duas pso
nas, anathema[a] sit: nec. n. abie-
ctionē personæ, uel subsistētiæ
susceptę sanctæ Trinitas, incar-
nato uno de sancta Trinitate
Deo uerbo. Subsistentia aūt idē
est qd̄ res subsistens, quod est propriū hypostasis,
ut patet ꝓ Boet. in lib. de Dua. na. † Secūdo, quia si
det, q̄ persona aliq̄d addat sup hypostasim, in quo
possit vnio fieri, hoc nihil aliud est q̄ proprietas ad
dignitatē pertinens, sm q̄ a quibusdā dr, q̄ perso-
na est hypostasis ꝓprietate distincta, ad dignitatē
pertinēte. Si ergo facta sit unio in psona, & nō in
hypostasi, pns erit, q̄ ñ facta sit unio, nisi sm digni
tatē quādā. Et hoc est approbante synodo Epheſi-
na, dānatū a Cyrillo † sub his verbis: Si quis in vno
Chīo diuidit subsistētias post adunationē sola co-
pulās eas cōiunctione, q̄ sm dignitatē quandā, vel
auctoritatē est, uel sm potentiā, & nō magis cōcur
sum sm adunationē nālem, anathema sit. Tertio, qa
tñ hypostasis est cui attribuuntur operationes, &
proprietates naturæ, & ea ēt, q̄ ad naturæ rōnem
pertinent in cōcreto: dicimus. n. q̄ hic hō rōcinat,
& est risibilis, & est animal rōnale. Et hac rōne hic hō
dr esse suppositū: quia. s. supponit his, q̄ ad hoiem
pertinent, eorū prædicationē recipiens. Si ergo sit
alia hypostasis in Chīo ꝑter hypostasim uerbi, se-
quit q̄ de aliquo alio q̄ de uerbo uer ficent ea, q̄
sunt hois, puta esse natū de Virgine, passum, cruci
fixū, & sepultū. Et hoc ēt dānatum est approbante
concilio Ephesi. sub his uerbis: † Si quis personis
duabus, uel subsistentijs eas, q̄ sunt in Euāgelicis &
apostolicis scripturis, impartit. t uoces, aut de Chīo
à Sanctis dictas, aut ab ipso de se, & quasdā quidē
uelut hoi præter illud ex Deo uerbū spāliter intel-
lecto applicat, quasdā vero uelut Deo decibiles, so
li ex Deo patre verbo, anathema sit. Sic ergo patet
esse hæresim olim ab ecclesia dānatā, dicere q̄ in
Chīo sunt duę hypostases, uel duo suppositā, siue

A q̄ vnio nō sit facta in hypostasi, uel supposito. Vñ
in eadē synodo legit. † Si quis non confitetur carni
secundum subsistentiam unitum ex Deo patre ver
bum, vnumque esse Christum cum sua carne, eun
dem, s. Deum, & hominem, anathema sit.

In can. 2. Eph. 1. synodi quæ fuit una ex 4. prin.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̄ sicut accidentalis
dria facit alterū, ita dia essent alis facit aliud. Ma-
nifestum est aūt q̄ alteritas, q̄ prouenit ex dria ac-
cidentali, pōt ad eādem hypostasim, uel suppositū pe
tinere in reb. creatis. eo q̄ idē numero pōt di-
uersis accidētibus subesse, no aūt contingit in reb.
creatis, q̄ idē numero subsistere possit diuersis esse
B tiis, uel naturis sed unus, & idem Chīs subsistit in
duab. naturis. Vñ sicut quod dr alterū, & alterum
in creaturis, non significat diuersitatē suppositi,
sed solū diuersitatē formarum accidentalium, ita q̄
dr Chīs aliud, & aliud, nō importat diuersitatem
suppositi, uel hypostasis, sed diuersitatē naturarū.
Vnde Greg. Nazzenus dicit in epist. ad Didymū,
† Aliud, & aliud sunt ea, ex quib. Saluator est, non
aūt alius, & alius dico vero aliud, & aliud cōtra-
rio, q̄ in Trinitate hēt, ibi. n. Alius, & alius dicim⁹,
vt nō subsistētias cōfundam⁵, ñ ät, Aliud, & aliud.

In epist. 8. ad Celidoniū iter principiū & medium incipit Ho-mo audisſimo.

AD II dicendū, q̄ hypostasis significat substātiā
C particulare, non quocumq; modo, sed prout est in
suo complemento. Secūdum vero q̄ venit in unio-
nē alicuius magis cōpleti, ñ dr hypostasis, sicut ma
nus, vel pes. Et similiter humana natura in Christo
quamuis sit substantia particularis: quia tñ venit
in unionem cuiusdam completi. s. totius Christi,
prout est Deus, & homo, nō potest dici hypostasis
uel suppositum. Sed illud cōpletum, ad quod con
currit, dicitur esse hypostasis, uel suppositum.

AD III dicendum, q̄ in rebus creatis res aliqua
singularis nō ponit in gñe, uel in spē rōne eius,
quod pertinet ad eius indiuiduationē, sed rōe na-
turæ, q̄ sm formā determinatā, cū indiuiduatio ma
gis sit sm materiam in rebus compositis. Sic ergo
D dicendum est, q̄ Chīs est in specie humana rōne na
turæ assumptę, non ratione ipsius hypostasis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum persona, uel hypostasis Christi post incarnationem sit composita.

Medina. ar. 4.

AD QVARTVM sic ꝓcedit.
Vī, q̄ persona Chīi nō sit
composita. Persona. n. Chīi nō
est aliud q̄ persona, uel hypostā
sis Verbi, ut ex dictis patet: sed
in Verbo nō est aliud persona,
E & natura, ut patet ex dictis in
Prima par. † cū ergo natura Ver
bi sit simplex (vt in primo oñ-
sum est) impossibile est q̄[b] per-
sona Christi sit composita.

¶ 2 Præt. Omnis compositio vī
esse ex[b] partibus: sed diuina na
tura non potest habere rōnem
partis: quia omnis pars habet
rōnem imperfecti. Ergo impos-
sibile est, quod persona Christi
sit composita ex duab. naturis.

SVP. QVAEST. II. ART. IIII. Porr. 10

In titulo 1. artic. difficillimi hoc solum aduertendum occurrit, q̄ ratio huius cōnis est multiplex anti-quorum doctorum au ctoritas, exprimens Christi personam cōpositam, ut hic, & in 3. sent. a Magistro in dist. 6. habes.

*Art. 2.

¶ In corpore artic. ponitur una distinctio bimembris de persona Christi, & in ea singula membra, singulę apponuntur cōclusiones. Distinctio est. Persona dicitur dupliciter, primo secundum id, quod in se est, secūdo, secundum ad-nem hypostasis. Prima conclusio est, Per-

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

sona Christi, secũdum illud quod in se est, est omnino simplex. Probatur, quia natura uerbi Dei est omnino simplex. Secunda conclusio est, Persona Christi secundum rationem hypostasis est composita. Probatur, Persona Christi secundum rationẽ personæ, seu hypostasis subsistit in duabus naturis. ergo est ibi unũ subsistens, & duæ rationes subsistendi. ergo sic persona est cõposita. Antecedẽs p̃batur: quia ratio hypostasis consistit in hoc, quod est subsistere in aliqua natura, ex hoc in manifeste habetur, q̃ uerbum Dei, secundum personæ, seu hypostasis rationẽ subsistit in duabus naturis. Prima uero consequentia quo ad primam partẽ eius dẽs est ex dictis: quo ad secundam, ex ui antecedentis aperte sequitur, q̃ si subsistit in duabus naturis, oportet quamlibet naturam esse rationem subsistendi in illa: secunda uero sequela probatur: quia unum duobus subsistit: ex hoc nanq; q̃ duæ subsistendi rationes sic coeunt in unam personam, ut unum duobus subsistat, consequens est, quòd persona sic, hoc est secũdum rationem hypostasis, est composita.

*arti 2. li. 3. orth. fi. 3. 4. & 5.

¶3 Præt. Quod componit[h] ex aliquibus, ut ex homogeneũ eis, sicut ex corporibus, nõ cõpon tur nisi corpus Si ergo ex duabus naturis aliquid sit in Christo compositũ, consequẽs erit, quod illud non erit persona, sed natura, & sic in Christo erit facta unio in natura, quod est contra prædicta.*

Sed contra est, q̃ Dama. dicit 3. l. b.[i] In dño Iesu Christo duas nãs cognoscimus, unã ãt hypostasim ex utraq; positã.

Resp. Dicẽdm, q̃ persona siue hypostasis Christi dupliciter pôt considerari, uno mõ secundũ illud, quod est in se, & sic[m] est oino simplex, "sicut, & natura Verbi: alio modo secũdum rõnem personæ uel hypostasis, ad quã pertinet subsistere i aliqua natura, & sedm hoc p̃sona Christi subsistit i duab[9] naturis. Concl.ne

¶ Tertium dubium est, an sit simpliciter, & formaliter uerum, personam Christi esse compositam. Et quidem, q̃ sit formaliter uerum, apparet ex eo, q̃ compositio conuenit personę Christi, secundum ipsam rationem personæ, ut in litera hac di, q̃ autem conuenit alicui secundum aliquam rationem formalẽ, conuenit illi sub nomine illius rationis formaliter. (Verbi gratia, quia, congregare uisum conuenit substantiæ secũdum rationem nigri, si sub stantia sub nomine nigri significetur pro positio enuntians cõgregare uisum de illa, erit uera formaliter, quamuis denominatiue tm si dicatur, Aethiops est congregauus uisus. Est ergo formaliter uera ista enuntiatio, persona Christi est com posita, ex quo esse compositum attribuitur Christo ratione personæ, ut dictum est. Et ex hoc ulterius sequitur, quòd sit simpliciter uera, retenta identitate subiecti.

¶ Ad primum dubiũ dr, q̃ distinctionis membra contra se inuicem distinguuntur, per hoc, quòd ly in se est, denotat uerbum Dei secundum illud quod conuenit sibi ad intra, sub quo constat comprehendi esse Deum, esse filiũ Dei, esse substantiam, sapientiam, & reliqua, quæ conueniunt ei ex natura, uel proprietate personali, ita q̃ loqui de persona Christi sm illud, qđ in se est, est loqui de persona Christi, secundum illud, q̃ conuenit sibi ad intra: loqui uero de persona Christi, secundum rationem hypostasis, est loqui de persona Christi indefinite sm illud, qđ conuenit illi ad intra, & sm illud, quod conuenit eidem ad extra: nã persona Christi est persona naturæ diuinæ, & est persona naturæ humanæ, ita q̃ ubi in primo membro indistincte continentur quæcumq; conueniunt uerbo Dei adintra, in secũdo membro distincte unum eorum sumitur, s. esse personam, seu hypostasim. Et quoniam esse hypostasim seu personã de facto comprehendit indistincte, & esse hypostasim ad intra respectu diuinæ naturæ, & esse hypostasim ad extra respectu humanæ naturę, ideo distinctio cum suis membris solida inuenitur, nec unum membrum includit distincte aliud. Et simile est, ac si distingueretur diuina sapientia dupliciter, secundum quòd est in se, & secundum rationem sapientię: & similiter diuina paternitas secundum quòd in se est, & secundum rationem paternitatis, & sic de similibus. Manifeste nanque apparet ex his, quòd membra non coincidunt: quia licet esse sapientiam conueniat sapientiæ secundum quòd est in se, alia tamen est cõsideratio sapientiæ secundum rationem sapientiæ, ut sic, & alia cõsideratio eius secundum quod in se, ut est ipsa deitas, &c. Et sic est in proposito, quòd licet esse personam, seu hypostasim conueniat uerbo Dei, secundum illud, quod in se est, alia tamen est cõsideratio eius, cum in eo cõsideratur illud, quod est ad intra, & alia cõsideratio eius, quum cõsideratur in eo ratio hypostasis, qua non solum ad intra, sed ad extra, extendit se. Non est ergo distinct o ista in membra totaliter separata, sed in primo includitur aliquid secundi, & in secundo aliquid primi, ut patet ex dictis, & in exemplis allatis.

Vnde ad quęsitum secundæ obiectionis, dicendum est tertium, scilicet, quòd in hac distinctione uerbum Dei distinguitur contra personalitatem in communi, hoc est absolute sumptam, ut ipsa textus uerba sonant, dicendo alio modo secundũ rationem personæ, uel hypostasis, ad quam pertinet subsistere in aliqua natura. Vbi perspicere potes, secundum membrum consistere in ratione hypostasis sine additione ulla. Et cum contra hoc obiicitur primo, quia secundum in litera membrum clauderetur in primo, respondetur quòd hoc non est uerum simpliciter, hoc est totaliter, sed secundum aliquid, ut patet ex dictis, quod non esse inconueniens monstratum est. Et cum obiicitur secundo, quia hic inferuntur duo contradictoria simul, scilicet quòd persona Christi secundum illud, qđ in se est, non est composita, & est composita: quia quod de facto, & in re conuenit alicui secundum rationem prędicati superioris, conuenit illi secundum illud, quod in se est, &c. respondetur q̃ quasi in æquiuoco laboramus: aliud siquidẽ est cõuenire aliquid Sorti secundum illud, quod in se est, hoc est conuenire illi, quod in se est Sortes, & aliud est aliquid conuenire Sorti secundum illud, quod in se est, hoc est, esse de numero eorum

eorum, quę conueniunt Sorti secundum suam substantiã. Currere enim conuenit Sorti secundum illud, quod in se est in primo sensu, & non conuenit Sorti secũdum illud quod in se est in secundo sensu: quia currere conuenit illi rei, quę est Sortes, sed nõ est de numero intrinsecorum Sorti. Simile quid accidit in proposito: quoniã esse personam tam ad intra, q̃ ad extra, conuenit uerbo Dei, secũdum illud, quod in se est, hoc est illi rei, quę uere est in re uerbum Dei. ipsa. n. persona filii Dei Deus uerus est, persona diuina, & humanę naturæ. Et non conuenit uerbo Dei secundum illud, quod in se est in secundo sensu, hoc est nõ est de numero eorũ, quę conueniunt uerbo Dei ad intra, ut patet, iuxta hunc itaque sensum conuenit uerbo Dei, secundum id, quod in se est, esse personã ad intra, scilicet in diuina natura. Illa ergo Maior assumpta si in primo sensu sumatur, uera est, sed, ut patet, non obstat huic doctrinæ: quia in litera uerbum Dei, secundũ, quòd in se est, sumitur in secundo sensu. Nec infert contradictoria, sed infert, uerbum Dei esse secundum id, quod in se est, hoc est illam rem, quæ est uerbum Dei esse, & omnino simpliciem, & esse compositam, quod secundum diuersa est uerum, ut in litera patet: si uero sumatur in primo sensu falsa est, ut patet in exemplis de currere, & moueri.

¶ Ad secundum dubium, dicitur, distinguendo simpliciter, uel in tali natura. Vbi nota, quod licet proprie loquendo nõ possit fieri distinctio ista nisi in naturis partialibus, considerando naturalem ordinem uniuersi, quia non inuenitur una hypostasis subsistens in pluribus naturis simpliciter, sed solum in pluribus naturis partialibus, ut Sortes subsistit in natura animæ rationalis, & in natura carnis: quia singularissimum tamen est incarnati Verbi mysterium, distinctione dicta opus est: uerbum siquidem Dei subsistit simpliciter, & in natura diuina, & in natura humana, sed subsistere simpliciter, & in natura diuina, ex uno, & eodem habet, scilicet ex hoc quòd est esse uerbum Dei. nam ex hoc dicitur, & subsistẽs in diuina natura, & dicitur sine additione aliqua, subsistens. Subsistere autem in humana natura aliunde habet, nam hoc conuenit ei ex tempore, & non constituit ipsum in subsistere simpliciter: quia præsupponit ipsum subsistere. Si loquamur ergo de subsistere simpliciter, una est ratio subsistendi in persona Christi: quia unum est ibi subsistere simpliciter, sicut unica subsistentia, & unicum subsistens. Sed si sit sermo de subsistere in tali natura, duæ sunt in persona Christi rationes subsistendi tam in fieri, quam in facto esse, altera subsistendi in natura diuina, altera subsistendi in natura humana. Et ratio quidem subsistendi in natura diuina est in fieri generatio ęterna, in facto esse autem esse Dei. ratio uero subsistendi in natura humana in fieri est assumptio humanæ naturæ, in facto esse autem, esse hominem: ex hoc enim quod Verbum factum est caro, hoc est homo, ita quod uere est homo, subsistit uerbum in humana natura, in qua prius non subsistebat. Sunt ergo in persona Christi duæ rationes subsistendi in duabus naturis, diuina scilicet, & humana, licet sit ibi unum subsistens simpliciter, & una ratio subsistendi simpliciter. Et similiter unum subsistit duobus, ut rationibus subsistendi in duobus, scilicet in esse diuino, & esse humano. Et per hæc patet quo pacto non dissentiant à se inuicem diuersa dicta Auctoris: quoniam dicta hic uera sunt de subsistere in tali natura, dicta alibi uera sunt de subsistere simpliciter. Et si insteturi, quòd auctor hic ponit duas rationes subsistendi sine additione aliqua, & non dicit quòd est alia, & alia ratio subsistẽdi in tali, & tali natura, respondetur, q̃ quia iam præmiserat ibidem pro fundamento, ad hypostasim spectare subsistere in aliqua natura, ideo absque repetitione subintelligi uoluit, quod de ratione subsistẽdi in aliqua natura sermo suus est.

¶ Ad tertium dubium habita ratione eorum, quæ Auctor in tertio sent. dist. 6. dicit (quamuis non tam alta sint, ut hæc) respondetur quod quia apud nos compositio absque imperfectione componentiũ intelligi non potest, talua ratione formæ, ideo non simpliciter, neque formaliter admittenda uidetur in persona Christi, sed cum determinatione aliqua tollente imperfectionem unius componentis admitti potest, & admissa est simpliciter, & formaliter ab antiquis, & ab Auctore. Ad cuius aliqualem cognitionem (quoniã, ut Dion. dixit, est ineffabilis) considerandum est, multos esse compositionis modos, ut in q. 3. primæ par. habitum est, compositio namque alia est ex partibus quantitatiuis, alia ex materia, & forma, alia ex natura, & supposito, alia ex essentia, & esse, alia ex genere, & differentia, alia ex subiecto, & accidente, & omnes important imperfectionẽ ueritatis ex parte cõponentis ut patet discurrendo. Sed si abunstarũ, hoc est a cõpositione ex natura, & suppposito, auferatur, q̃ est imperfectionis ex parte suppositi, saluari potest in persona Christi cõpositio ex naturæ humana, & suppositо, & sm hoc p̃sona Christi esset cõposita. Et quoniam iste modus compositionis cõuenit personæ Christi secundum rationem personæ, seu hypostasis in quantum. s. persona Christi subsistit in natura humana, ideo modo p̃sona Christi dicitur composita. Et in tantum inuenitur huiusmodi compositio in persona Christi, ut dicat Auctor in lib 4. contra Gen. c. 49. in solutione sextæ obiectionis, quod natura humana ẽ simplicior, quam Verbum in quantum uerbum est hic homo. Et postea in solutione decimę obiectionis declarat quid significatur, & supponitur per ly hic homo dicens, id, qđ natura humana subsistit, est hic homo, & hoc quo ad significationem. unde ipsum Verbum supponitur, cum dr, hic homo, & hoc quo ad suppositionem. Et in quæst. de unione Verbi incarnati arti. 1. ad 15. dicit, quod natura humana est simplicior, & formalior illo homine, qui est Verbum caro factum, & non uerbum sine. Sed quoniam talis compositio est compositio unius cum alio, seu aliis, & unius ex alio seu aliis (, & in litera solum tracta ri uidetur compositio ex his, quoniam tractatur compositio personæ Christi, quali subsistat ex duabus naturis, ut patet in lra processũ) ideo utroque compositionis modo persona Christi sm personæ rationem composita inuenitur. s. & compositione ex his, in quantum in duobus esse, diuino. s. & humano ex duabus subsistit naturis (de diuina quidem natura patet, quòd ex illa subsistit, de humana autem in symbolo Athanasii habet ri, dũ dicitur, Perfectus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens, ubi expresse Christus ut perfectus homo dicitur subsistens ex anima rationali, & humana carne, & non solum in anima rationali, & humana carne, magister quo que Sent. in 3. di. 6. & 7. pluries affirmat Christi personam ex duabus subsistere naturis, exponendo secundum opinionem, quę est determinatio, quam hic docemur, quam omnes catholic amplectuntur: in professione quoque Episcoporum, quando ordinatur, dicitur, Credis unicum, & unum filium dei in duabus & ex duabus naturis? & respondetur, Credo, ut patet in Pontificali ecclesiæ Romanę), & compositione cum his in quantum persona Verbi coniungitur cum hoc, quòd est esse hunc hominem, non q̃ assumpserit hunc hominem, sed quia facta est hic homo assumẽdo hanc humanitatem. Sed quo hoc fit excedit humanam mentẽ, tat sit nobis notũ, quia est, dum reuelatum e, quod Verbum est ille homo, qui uocatur Christus: quo hoc ut sic, natura humana ideo simplicior dicitur, quia ad hũc hominem spectant, & principia individuantia, & accidentia, quæ habet, quæ uniuntur illi non in natura, sed in persona, q̃ non claudantur in natura humana. Ad quæsitum ergo dr, q̃ duo obstant compositioni personæ Christi simpliciter, & formaliter enuntiandæ, alterum est ratio compositionis, quæ quia imperfectionem componentium formaliter importat, non pôt formaliter, & simpliciter attribui personæ Christi: alterum est generalis regula seruauda in attributis Chro, si sunt communia naturæ, & personæ, & oppositum conuenit personæ, ut iferius patebit de hoc, quod est esse creaturam, & incipere eẽ, ac denotetur, q̃ persona Christi in se sit composita, sit creatura, incęperit esse, & huiusmodi. Vnde ad primam obiectionẽ dr, q̃ defectus prędicationis formalis hic est ex parte prædicati, quod formaliter sumptum non conuenit personæ. Defectus ãt prędicationis simpliciter est ex parte communitatis prædicati respectu talis subiecti, s. personæ Christi. uendicantis sibi in se oppositum, scilicet omnimodam simplicitatem, & propterea merito Auctor illas duas conditiones, quę arguendo ad alteram partem tanguntur apposuisse ur, & doctores posteriores non utuntur compositionis nomine in mysterio incarnationis: quo tamen intendum puto cum aliquo adiectiuo, puta, q̃ ẽ compositio ineffabilis, q̃ sine quacumque imperfectione alterius componen is uel aliquo huiusmodi. Et hoc ad denotandum, quòd coniunctio ista intima est substantialis, quia inueritate est talis, quãuis supra intellectũ nostrũ. Propter hoc. n. aliqui doctores Dion. Augu. Damascę. & Auctor cum sexta

Synodo ut in corpe articuli sexti inferi recitat compositionis nomine vñ sunt quãuis explicare eã non potuerint.

Ferr. 4. Inf. q. 16. a. 1. c. Et 3. dis. 6. q. 3. ar. 1. ad 4. cõ. gen. 37. & 41. Et op. 3. c. 215.

¶ In rñsione ad ſm eiusdem quarti articuli, aduerte, q Auctor non dicit, q cõpositũ persõe Christi ex naturis est rõe numeri, ut prima facie appareat, sed comparatum dicit, q potius est rõe numeri, q rõe partiũ. Qd est dicere, q naturæ illæ potius hñt rõem diuisorũ conuenientiũ in unũ, q rõem partiũ conuenientiũ in unũ. Hoc ãt constat esse uerissimũ: quia rõ partis repugnat diuisitati & quãdãmõ, humanitati, rõ autem diuisi conuenientiũ in unũ non repugnat eisdẽ. Cũ quo in ſtat q cõpositio ista longe maior sit q diuisorũ cõuenientiũ in unã p̃sonã, ut patet ex dictis, & dicẽdis ſpãliter in hac quæstione secunda.

SVPER QVAE. II. ART V.

Ferr. 4. cont. c. 37. 41. Cap. 3. d. 5. q. 3. con. 1. Medina ar. 5.

TItulus ar. 5. clarus est in se. Et oritur ex hoc cũ ex difficultare rei in se, q in Chro ñ est ꝓpria hypostasis, q cõsurgere deberet ex unione aiæ, & corpis, tũ ex erroribus eorum, q negauerunt i Christo talem unionem.

*In festo circũc. domini i laudibus.

3. d. 1. q. 1. a. 3. q. 3. ex dis. 7. q. 1. a. 1. c. prin.

¶ In corpore 5. articuli unica est cõclusio rñsiua, q uito affirmatiue, cũ suo corollario. Conclusio ẽ ista: Necesse est dicere, q in Chro fuerit aia unita corpori. Probatur: Ad rõem speciei humanæ pertinet, q aia corpori uniat. ergo necesse est: quòd Chro aia fuerit unita corpori. Añs probat dupliciter. Primo: quia forma non constituit ſpẽm, nisi per hoc q est actus materiæ. ex hoc. n. patet q non est species humana. nisi aia sit actus corporis, q est esse unitum corpi. actus. n. est unit⁹ materiæ, cuius est actus. Secundo: quia hoc, ſtalem esse in corpore est terminus gñationis ordinatæ ad naturam humanã: sed est referendum ad unionẽ duarũ nãrũ, diuinę. & humanæ, ex quibus non cõponit aliquid tertiũ quod sit q̃dã natura cõis: quia sic illud esset natũ prædicari de pluribus, & hoc ibi intẽdit. Vnde sub lit, * Neq; n. gñatus est, neq; umquã generabitur alius Christus, ex deitate, & humanitate, in deitate, & humanitate Deus perfectus, idem, & homo perfectus.

*Li. 3. c. 3. in med.

AD III dcm, q duplex est principiũ vitę corpalis. Vnũ q dẽ effectiuũ, & hoc modo verbũ Dei est principiũ ois uitæ. Alio mõ est aliq̃d principiũ uitæ formaliter: cũ. n. uiuere, uiuentibus sit esse (ut dicit Philo. 2. de anima*) sicut unumquodque formaliter est p formã suã: ita corpus uiuit per animã. & hoc modo nõ ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non potest esse corporis forma.

*Li. 2 tex. 37. tom. 2.

humana: sed est referendum ad vnionẽ duarũ nãrũ, diuinę. & humanæ, ex quibus non cõponit aliquid tertiũ quod sit q̃dã natura cõis: quia sic illud esset natũ prædicari de pluribus, & hoc ibi intẽdit. Vnde sub lit, * Neq; n. gñatus est, neq; umquã generabitur alius Christus, ex deitate, & humanitate, in deitate, & humanitate Deus perfectus, idem, & homo perfectus.

*Li. 3. c. 3. in med.

AD III dcm, q duplex est principiũ vitę corpalis. Vnũ q dẽ effectiuũ, & hoc modo verbũ Dei est principiũ ois uitæ. Alio mõ est aliq̃d principiũ uitæ formaliter: cũ. n. uiuere, uiuentibus sit esse (ut dicit Philo. 2. de anima*) sicut unumquodque formaliter est p formã suã: ita corpus uiuit per animã. & hoc modo nõ ponitur corpus uiuere per uerbum, quod non potest esse corporis forma.

*Li. 2 tex. 37. tom. 2.

continui Nã cõtinuũ nõ cõpo nit nisi ex cõtinuis: aĩal uero cõponit ex anima, & corpore, quorum neutrum, est animal.

ARTICVLVS V.

Vtrum si facta aliqua unio animæ, & corporis in Christo.

ADQVINTVM sic procedi tur. Vr q in Chro nõ fuerit unio aiæ, & corporis.* Ex vnione. n. aiæ, & corporis i nobis cãtur p̃sona, uel hypostasis hois. Si ergo aia, & corpus fuerunt in Chro vnita, seq̃t, q fuerit ex unione eorũ aliqua hypostasis cõstituta: ñ ãt hypostasis uerbi Dei, q̃ est eterna. Ergo in Chro erit aliqua p̃sona, uel hypostasis ꝓter hypostasim. Verbi, quod est contra prędicta.*

*Ar. 2. & 3. ꝓcc.

¶ 2 Præt. Ex vnione aiæ, & corporis constituẽ natura humanæ speciei. Dam. ãt dicit 3. li.* q in Dño Iesu Chro ñ est⁹ communẽ specie accipere. Ergo in eo ñ ẽ facta aiæ, et corpis vnio

*Li. 3. ort. fid. c. circa med.

¶ 3 Præ. Aia nõ coniungit corpori, nisi ut⁹ uiuificet ipsũ: sed corp⁹ Chri poterat uiuificari ab ipso uerbo Dei, q é fons, et principiũ uitæ. Ergo in Chro nõ fuit unio animę, & corporis.

SED CONTRA est, q corpus nõ dr animatũ, nisi ex unione aiæ: sed corpus Chri dr aiatũ, ſm illud, q Ecclesia cãtat, Animatũ corpus sumens, de Virgine nasci dignatus est. Ergo i Chro fuit unio aiæ, & corpis.

RESP. dcm, q Chris dr homo vniuoce cũ aliis hoibus, utpote eiusdẽ ſpẽi existens, ſm illd Apostoli Phil. 2. in similitudine hoium factus. Pertinet ãt ad rõem speciei humanæ, q aia corpori uniat. non. n. forma cõstituit ſpẽm, nisi per hoc, q fit actus materię, & hoc est, ad q gñatio terminat, p quã natura ſpẽm intendit. Vñ ⁿ necesse est dicere, q in Christo fuerit anima corpori unita, & contrariũ ẽ hæreticum, ᵒ ut pote derogãs veritati humanitatis Chri.

AD PRIMVM ergo dcm, q ex hac rõe moti vñr illi, qui negauerunt unionẽ aię, & corporis in Christo: ne per hoc scilicet cogerentur p̃sonam nouã hypostasim in Chro inducere, q a uidebant, q in puris hoibus ex vnione aię ad corp⁹ cõstituit p̃sona. Sed hoc ideo in puris hoib. accidit: q a aia, & corpus sic in eis coniungũt, ut p se existant. Sed in Chro uniũt ad inuicẽ, ut adiuncta alteri principaliori, q subsistit in natura ex eis cõposita, & propter hoc ex unione aię. & corporis i Chro nõ cõstituit nouã hypostasis, seu p̃sona: sed adueniet ipsũ coniunctũ p̃sonæ, seu hypostasi præexistenti. Nec pp hoc sequitur, q sit minoris efficaciæ unio aiæ, & corporis in Chro, q̃i nobis: q a ipsa cõiuncto ad nobilius ñ adimuitur tẽ, aut dignitatẽ, sed auget, sicut aia sensitiua in aialib. constituit spẽm, q a cõsiderat ut ultima forma, nõ ãt in hoib. quãuis in nob s sit uirtuosior, & nobilior. & hoc pp adiunctio nẽ ulterioris, & nobilioris p fectionis, scilicet animæ rationalis, ut etiam supra dictum est.*

*Ar. 2. huius q. ad 2. *Citatũ in arg.

AD II dcm, q uerbũ Da.* ꝓt intelligi dupliciter. Vno mõ ut referat ad humanã naturã, q quidẽ non hẽt rõem cõis spẽi, ſm q est in uno solo idiuiduo, sed ſm q est abstracta ab oi individuo, put in nuda cõtẽplatione cõsideratur, uel ſm q ẽ in oĩb. individuis. Filius ãt Dei ñ assũpsit humanã nãm, prout ẽ in sola cõsideratione intellectus: quia sic nõ assũpsisset ipsam rẽ humanæ naturæ, nisi forte dicerẽ, q humana natura é q̃dam idea separata, sicut Platonici* posuerũt hoiẽ sine materia: sd tũc filius Dei ñ assũpsit carnẽ, cõtra illud q dr Luc. vlt. Spiritus carnẽ, & ossa nõ hẽt, sicut me uidetis hre. Sit rẽt non põt dici, q filius Dei assũpserit humanã nãm, prout est in oĩbus individuis eiusdẽ spẽi: quia sic oẽs hoies assũpsissent. Relinquitur ergo, ut Dam*. postea dicit in eodẽ li. q assũpserit naturã humanã in atomo. i. in individuo, non quidẽ in alio individuo, q sit suppositũ, uel hypostasis illius naturæ, q̃ in persona filii Dei. Alio mõ ꝑt intelligi dictum Dam. * ut non referat ad naturam humanã, quasi ex unione aiæ, & corporis ñ resultet una cõis natura, q̃ est tuta ad speciem, ex hoc namq; q natura per gñationem tẽ dit ad speciem, & terminat ad unionẽ animæ, & corporis, manifeste patet, q spẽs constituitur ex cõiũctione animę, & corpis. Et sic patet ans. Consequentia uero probatur: quia Chris dr homo uniuoce cũ aliis hominibus. Probatur: quia est eiusdem speciei. Probatur quia est in similitudinem hominum factus. Et est proculdubio sermo de similitudine substantiali: quia est sermo de similitudine hominũ non de similitudine hoiumquãtorũ, aut qualiũ, aut q̃libet aliter se habentium, hõ. n. substantiæ spẽi humanæ & nõ quantitatis, aut qualitatis nomen est. Ex hoc namque, q eiusdem est speciei Christus, quatenus homo, cũ aliis hominibus, sequitur manifeste q, si species hnmanę naturæ in aliis constituitur ex unione animę. & corporis, in Christo quoque talis unio exigatur. Corollarium est, quòd contrarium dicere est hæreticum. Probatur: quia derogat ueritati humanitatis Christi, ut patet ex dictis.

*Ar. 2. huius q. ad 2. *Citatũ in arg.

¶ In rẽsponsione ad primum eiusdem articuli, dicebe hinc optimum ac clarum loquendi modum in hoc mysterio, scilicet quod ex unione animæ, & corporis in Christo non constituitur noua persona: sed ad præexistentem personam Dei, composita natura singularis ex anima, & corpore adiuncta est. Oportet ergo ex hac anima, & hoc corpore unitis, aut constitui nouam persona humanam, aut antiquam personam constitui in hoc, quòd sit persona humana. Et hoc secundum uerificat in Christo, hypostasis enim uerbi Dei inquantum est hic homo, per naturam humanam hanc cõstituitur, ut Auctor in quarto contra Genti, capit. 49. ia so-

*ut patet ex Ari. 1. metaph. text. 6. et 23. post. multos tex.

*li. 3. c. 19.

in solutione septimæ obiectionis dicit. Quod est dicere personã Verbi constitui in hoc q̃ est esse personam humanam per hãc naturã humanã, hic. n. homo personam humanam significat, ¶ In rñsione ad secundum eiusdem artic. aduerte, quod Damasceni uerbum tam tritum. f. uerbum assumpsit naturã humanã in atomo, dupliciter exponit. Primo, q ly in atomo importet ly in individuo, & sic exponitur in lra ꝑtr. Et q̃a proprie loquendo, natura humana in individuo est idẽ quod natura humana in hoc hoie, nam hic hõ est individuum naturę humanæ, & hic hõ est hypostasis naturæ humanæ, & consequẽter hæc uerba ſsignãt, q Verbũ assumpserit naturam humanam, iam in hoc hoie, iam in hypostasi, iam personatam: quia quod assumitur præsupponitur assumptioni ſm naturæ ordinem, ideo Auctor ad excludendũ talem sensum addidit, Non in alio individuo, quod sit suppositũ, uel hypostasis illius naturæ, q̃ in persona filii Dei. Iuxta quẽ modum exponũtur similes loquutiones in 6. & 7. d. 3. sen. ut patet ibi. Secundo exponitur facilius, ita q ly in atomo, importet ly singularem, & sic elatus sensus est, q Verbũ assumpsit naturam humanã singulare: quia assumpsit naturam humanam hanc, & iuxta hunc sensum est ualde tritum, nec eget glossa.

¶ In eadem rẽsponsione ad ſm cui ea uerba. Neque. n. generatus est, neque umquã gñabitur alius Christus, &c. aduerte q, si Christus esset naturæ cõpositæ ex deitate, & humanitate, natura illa esset cõis Christo & filiis suis, quos naturaliter uirtute illius naturæ generasset, ita q genuisset filium eiusdẽ naturæ. f. compositæ ex deitate, & humanitate, & sic genuisset aliũ Chrm. Sed quia hoc est impossibile, arguit Damascenus à destructione cõsequentis ad destructionem antecedentis. f. ex hoc, quod non põt gñari alius Chris ex deitate, & humanitate cõpositus, q i Chro non est natura cõposita ex deitate, & humanitate. Nunc ãt, q a persona tũ Christi ponitur cõposita modo prius dicto si Chris naturali gñatione aliquem produxisset, quum uirtute humanę naturæ innocentis generasset, purũ hominem produxisset. generans. n. generat sibi simile, non in persona, sed in natura.

¶ In rñsione ad tertiũ eiusdẽ art. nota illa uerba, vnũquodq; formaliter est, p formã suã: qui in q. 17. cũ tractabit, an i Chro sint plura esse, discutiẽda sunt, & quo ſtat doctrina illic data cũ ista.

SVP. QVAEST. II. ART. VI.

Ferr. 4. cont. c. 37. 41. Palud. 3. d. 5. q. 1. Medina ar. 6.

IN titulo artic. 6. ly accidentaliter sumitur, ut distinguitur cõtra substantialiter, ita quod modus cõiunctionis in quæstionem uertitur, an substantialis, an accidentalis sit. Vbi aduerte q, postquam determinatum est, quòd humana natura est cõiuncta filio Dei in persona, quæritur an sit cõiuncta ei substantialiter, uel accidentaliter. Et hoc, quia, ut patet ex superius assignata latitudine unionum alicui in persona, aliquid unitur Sorti in persona accidentaliter, ut albedo, & reliqua accidentia, quæ sunt in Sorte, & aliquid unitur Sorti in persona substantialiter, ut membra sua, & natura sua. Hæc autem quæ dicimus patent ex eo, quod dicendo, Sortes est albus, aut magnus, enuntiamus esse accidentale Sortis, dicendo añs, Sortes est captatus aut hõ, enuntiamus utrobique esse substantiale Sortis. Quia igitur persona potest aliquid in persona uniri tam substantialiter, q̃ accidentaliter ideo merito post quam conclusum est, naturam humanam esse unitam filio Dei in persona, quæritur an sit illi unita substantialiter, an accidentaliter. Hic est sensus tituli.

¶ In corpore articuli tres sunt principales partes, in prima narrãtur duæ hæreses extremæ circa quæsitum. In secunda ad alterã earum reducuntur duæ opiniones extremæ positæ à Magistr. sent. in 6. dist. 3. sent. In tertia ponitur sententia fidei.

¶ Quo ad primum, clare constat, allatas hæreses esse extremas, dum Euthicetis error coniunctionem in Christo in tantum substantialem esse dicit, quod ex substantiis duabus composita est una natura: Nestorii autem error coniunctionẽ istam in tũ accidentalem posuit, q separauit personã filii Dei a persona filii hominis. Ille confundit naturas, & unã, tãnãm, quã personã posuit esse in Chro: iste separauit, & naturas, & personas, dicens in Christo duas esse, & naturas, & personas, coniunxit autem eas accidentaliter unione pene quinque, ut in lra clare habes. Hæc de primo.

¶ Quo ad ſm posteriorũ magistrorum errores tractantur, qui putantes se catholice, dicere, opiniones dras introduxerunt extremas, apud Magistrũ sent. primã, & tertiam, cum ambæ ex parte unius extremi, hoc est Nestoriani erroris se tenent. nam utrique conueniunt in hoc, q ponunt in Christo diuersas hypostases, ita q alia est hypostasis filii Dei, & alia hypostasis filij hominis, ac per hoc utrique separãt in Christo, & naturas, & hypostases seu supposita. Et accidentalem proinde unionem ponunt humanæ naturæ ad personam filij Dei, quamuis diuersimode: quia primi ponunt sub nomine personæ, dicendo hypostases duas uniri in persona, quod mõstratum est non esse intelligibile, nisi personæ nomen accidens significet. Alii uero ponunt uniri per modum uestis, eorũ at namque, q esse uestitum, accidentale tantum esse ponit in persona, quę uestita est. Et omnia clare patent in litera:

ARTICVLVS VI.

Vtrum natura humana fuerit unita verbo Dei accidentaliter.

ADSEXTVM sic proceditur. Vr quod humana natura fuerit unita verbo Dei accidentaliter. Dicit. n. Apost. Philip. 2. de filio Dei, q* habitu inuentus est ut homo: sed habitus accidentaliter aduenit ei, cuius est, siue accipiatur habitus, prout est unum de decem prædicamentis, siue prout est species qualitatis. Ergo humana natura accidentaliter unita est filio Dei.

*Philip. 2. c. 7.

¶ 2 Præt. Oẽ, q̃ aduenit alicui post esse cõpletum, aduenit ei accidentaliter: hoc. n. d cimus accidẽs, potest, & adesse, & abesse alicui ꝓter sub ectũ corruptionẽ. Sed natura humana aduenit ex tempore filio Dei, habenti esse perfectum ab ęterno. Ergo aduenit ei accidẽtaliter.

¶ Quo ad tertiũ primò ponitur sniа fidei, quæ uere est media, f. q unio est sm substantiã, ut substantia importatur per personã, hypostasim, uel suppositum, & hoc cõtra Nestorium, & posteriores magistros, & q nõ est sm substantiam, ut substantia importatur per essentiam, nãm, seu quidditatẽ, & hoc contra Eutheetem, & Dioscorum. Probatur q; auctoritate sextæ Synodi, ubi patet, Vnionẽ carnis ad uerbum Dei sm cõpositionẽ, q̃ est sm substantiam, confessam esse. Sed eo modum loquendi docet circa recitatas sniarum ties a Magist. sent. in 6. dist. tertii, q. 3. nulla eatum upeanda est opinio, sed secunda dicenda est inia, doctrinaq. fidei, tam prima autem q̃ tertia hæresis a concilio dãnata appellanda est. Vbi scito, q licet ꝑtę Magist. sen. & illorum magistrorum, quorum hic Auctor meminit, iam essent dãnatę ambæ istæ hæses; q a tñ occultum erant comprehẽdi positiones istas sub illis damnatis, & putabatur istas ab illis tm̃ distare, ut separatæ essent ab illis, ideo excusa i fuerunt, & auctores, & sequaces earum, & q tanquã opiniones illas habuerũt. Sed ex quatanta concessa est posterioribus perspicacitas, ut uiderent, & discernerent inter illas, & an cuique locum suum darent, nõ am plius excusarentur q hmõi positiones, ut opiniones astruerent.

¶ In rñsione ad primum, & ad ſm aduerte primo, q cõe est utrique. f. habitui, & accidẽti uniti, accidentaliter Sorti. nam inuentum non nisi accidentale esse ponit in Sorte, esse. n. uestitũ accidẽtale esse est, & albedo accidentale esse ponit in Sorte. dria autem inter ipsa est, q indumentum est in se substantia q̃dam. puta pãnus laneus, albedo autem est in se accidens, ita quod albedo. & est in se accidens, & accidental ter conuungitur Sorti. In dumentum autem est in se substantia, sed accidentale tm̃ esse cõfert Sorti. f. esse uestitũ. Et quia natura humana est in se subsistantia & aduenit uerbo Dei post esse cõpletum, ideo accidentaliter conuncta uero Dei est. mate. est quemadmodum habitus seu indumentum accidentaliter uniuntur Sorti

¶ Sed

¶Sed æstimatione hanc esse falsam non solum manifestatur ex prædictis, quia scilicet vnio vestis ad Sortem, nō est in persona quia alia est hypostasis vestis, & alia hypostasis Sortis vestiti: sed etiam quia talis unio ut terminatur ad sortem, est sm esse accidentale, qm non ponit in Sorte nisi esse uestitum quod constat esse de gne accidētis.

Natura autem humana, sic est coniuncta uerbo Dei, vt conferat uerbo Dei esse substantiale, qm confert illi esse hominem: cōstat aūt q esse hominē, est in gne substantiæ, & non in gne accidentis: filius siquidē Dei sic hō factus est, vt verissime sit homo. Vnde fingendo quod uestis sit nomen substantiæ, pro claritate doctrinę, cōiunctio uestis ad personā uestitā est sm esse accidentale: quia nō confert uestitæ personæ, q sit uestis, sed quod sit uestita, sed humana natura coniungitur personæ diuinę sm esse substantiale: quia cōfert uerbo Dei, q sit hō secundum rei ueritatē simpliciter, & non in intellectu, aut in imaginatione, aut repræsentatione, aut sm qd. Et hoc est qd Auctor in quarto cont. Gene. 42.49. in solutione vltimæ obiectionis explicauit: hoc est, quod extra de hær. in ca. cū Christus, Alexander tertius explicauit, ubi sub anathemate inhibens, ne quis audeat dicere, quod Chr̄s, sm q hō, non est aliquid quia est uerus homo, contra eos loquitur, q dicebant q Chr̄s sm, q hō non est aliquid, sed ad aliquid seu aliqualis: hoc.n. sequit ad oēs ponentes unionem naturæ humanæ ad hypostasim filii Dei esse accidentalē. Nam sm hmōi positiones, sicut Sortem esse uestitū, aut esse magnum, aut honorabilem, & super alios, nō est Sortē esse aliquid sed ad aliquid, aut aliqualē, &c. ita filium Dei esse hoīem, non esset esse aliquid, sed ad aliquid aut aliqualē, &c. Vnde Auctor optime in hoc articulo induxit decretalem illam ad probandā unionem humanæ naturæ ad Verbum esse substantialē. Et Scotus in vlt. q. 6. d. 3. sen. dicit q per istā decretalem condemnata est tertia opinio illi a Magist. sen. recitata, s. q humana natura unita est Verbo ut habitus, per hæc manifestās q ly aliquid sumitur in dicta Decretali ut distinguitur contra ad aliquid, aliquale, aliquantum, & reliqua accidentium genera. Quæ solum conuenire Christo sm q homo, dicebat positio illa, & quæcumque alia, ponens vnionem istam accidentalem.

¶Aduerte secundo propter exemplum, quod in litera datur, de unione animæ ad corpus, q dicentes unioni Verbi, & naturæ humanæ maxime similem esse unionem substantiæ, & accidentis sublato hoc, q substantia informatur per accidens sicut potentiale per actuale, aberrant isti ualde qm sublata informatione non remanet inter substantiam, & accidens nisi unio accidētalis, ut patet ex hoc quod de facto sunt ibi duo, primum, quōd substantia iungitur accidenti subsistendo, illud, secundū quōd informatur per illud. Constat autem q de facto nunc rōne neutrius inter accidens, & substantiam est coniunctio substantialis, sed solum accidentalis. ergo si tollatur secundum, s. informatio, non nisi accidentalis unio remanet. Non ergo similimū exemplum hoc, sed abducens ab unione substantiali inter uerbum, & naturam humanam. Quod aūt quidam dicāt, huic unioni maxime similem esse insitionem, eo q ramus insitus cum ramo naturali arboris unitur in unitatem suppositi, quia eadem utriusque rami arbor est, & non unitur ei in unitatem naturæ, q ramus insitus alterius naturę est (nec obstat q insitio fiat per contactum, seu continuationem, qm, qd facit in corporibus sitis, hoc facit in spūalibus ordo sm Aug. consonat aūt hæc similitudo doctrinæ sacræ Scripturæ Apoc. 5. ducit leo de tribu Iuda radix Dauid, & ego radix Dauid, per hæc. n. patet filiū Dei se habere ad Dauid, hoc est ad naturā suā ex Dauid, ut radix) hoc inquā magis ad metaphoricā, quām ad propriam theologiam spectat. nam falsum est q ramus naturalis, & ramus insitus sint uniti in uno supposito sm ueritatem. Quod ex 5. Met. patet, cū dr, quod quęcūque sunt unum numero, sunt unum specie, quamuis non econtra, constat autem ad sensum, quod ramus insitus, & ramus naturalis distinguuntur spē, ut patet ex fructibus. sunt igitur distincti numero in gne substantiæ, quod est distingui suppositaliter sm ueritatem. quāuis sm apparentiā unum appareat suppositum arboris. habet. n. se arbor suscipiens insitionem quasi terra, alimentum ex se præstāt. ramo insito: ita quod inter ramum insitū, & plantatum dria cōsistit in primo alimento. Nām ramus plantatus in terra inde primum habet alimentum impurum, & digerit illud: ramus uero insitus ex arbore habet primum alimentum iam deputatum in tronco arboris habile ad sui nutritionem, augmentationem, & fructificationem. Vnde ramus insitus ponit quasi radices in arbore, unde nutritur, sicut plantatus ponit radices in terra unde alitur. & ppea non cuiuscunque naturæ ramus potest cuilibet arbori inseri: sed oportet proportionem esse inter alimentum decoctum pro arbore, & alimentum rami talis naturæ. At si quispiam dixerit maximam positam esse similitudinem insitionis ad iucarnationem, quando ramus insitus est eiusdem speciei cum truncō, quia tunc fit unum suppositum utriusque quia continuatur ramus insitus arbori, aduertat hæc dicens, quod iam exit ab unione insitionis, quatenus insitio est: quoniam insitio ad ramos alterius speciei extenditur, & declinat ad insitionem talem, scilicet per unitatem continuitatis. Quod, formaliter loquendo, nihil aliud est dicere, quām dicere, unitatem aduenientis partis alicui toti continuo, maxime esse similem unioni incarnationis, quod est ridiculum. Reuereantur ergo antiquos doctores, & dicant cum Auctore in quarto contra Gentil. cap. 41. ni mlin omnibus creatis inueniri, huic unioni tam simile, sicut est unio animæ intellectiuæ ad corpus: quod etiam hic confirmatur, dum similitudo ista affertur, & explanatur. Vbi aduerte, quod similitudo ista quantum ad unum non tenet, quantum scilicet ad hoc, quod anima unitur corpori, ut forma materię, ac per hoc ut pars comparti uniusq humanæ naturę: ex eis cōpositæ, cum hoc q ibi expresse dr sub aliis tū uerbis: sed tene, quantum ad hoc, quod aia, unitur corpori ut instrumento, ut ibi dr: uel, & in idem redit, quātum ad hoc quod corpus assumitur ad esse propriū aiæ prout est persona seu subsistētis. Et de unione quidē per modū insitionis in loco ꝓprio, hoc est in responsione ad quartum erit sermo: hic aūt declaranda uteumq; est unio ad esse, ut est personæ. Ad cuius aliqualem perceptionem fingamus aiam rationalē per se subsistere ante corpus, sicut de facto ita est in aiabus defunctorum ante resurrectionē: subsistunt n. interim per seipsas absque corpore aliquo: hoc stāte considera, quod aia per se subsistens aduenienti sibi duo cōicat corpori. s. esse & subsistere, uel dupliciter cōicat suum esse corpori. Primo per modum naturę, & hoc facit informando corpus: ex hoc. n. quod informat ipsum, dat ei esse specificum, quod natura significat. Secundo per modū pōnæ, & hoc facit cōicando suū subsistere corpori ita qd non solum ipsa aia per suum subsistere subsistat, sed corpus subsistat per illud: nec subsistere: subsistit. n. corpus aduenientia non per nouū subsistere, sed per antiquam animæ subsistentiā. Quocirca si in unione rationalis aię, & eo ponis consideretur secundus tm modus abstrahendo a primo, habebitur exemplum in re im natura inter reliqua simillimum; quomodo unio est humanę naturæ ad Verbum sm esse substantiale ipsius Verbi: non vt est naturæ, sed ut est personæ, ut in litera dr. Nam sicut aia rationalis corpus sibi unitum in resurrectione trahit seclusa informatione ad esse suum, prout est pōnæ, hoc est, put est subsistere, & non trahit ad esse suum, prout est naturę, hoc est, prout est cōstitutiua uerbū Dei nām humanā sibi unitā trahit ad eē suū, ut est pōna, hoc est ut est subsistere: quia natura humana in Christo nō per se separatum existit, sed in uerbo Dei, ac per hoc subsistere Verbi est subsistere humanæ naturæ: ille. n. hō qui uocat Iesus Chr̄s, uere est subsistens, & non alia subsistentia quā increata, & æterna subsistentia filii Dei, & nō trahit ad esse suū, ut est naturę, hoc est ut confert naturā deitatis. non. n. humana naturam Chr̄o ad naturā deitatis trāsit aut alia aliqua aliā naturā ex illa acquisiuit, sicut corpus ex unione ad esse aīę ut est naturę nouā ex illa naturā, ac speciē acquirit. Et hęc nō solū ꝓ exemplificatiua similitudine, sed ꝓ expositione tūtionis ad sm sufficiant pro nunc.

¶ In risione ad tertiū caute, & perspicaciter considera, q̄d proprie, seu propriissime loquēdo, uniri alicui in hypostasi, cōius est, quam uniri sm hypostasim. nam quicquid pertinet ad hypostasim, siue substantiale, siue accidētale sit unitur Sorti in hypostasi seu pōna, ut in art. 2. huius quęstio. Auctor dixit, sed non omne tale unitur Sorti secundū hypostasim. Et hoc dico sumendo ly in: ut denotat solum inesse personę, & ly secundum, ut addit modum cōiunctionis inter personam, & illud, quod unitum est illi secundum personam. s. per modum subsistentis. Est enim uidere in Sorte esse album, & esse capitatū, & utrūque est unum Sorti in persona: quia ut patet in 5. Meta. c. de uno, quęcumq; sunt in aliquo indiuisa sunt unum in illo. Sortes aūt, & sua albedo non sunt diuisa subiecto, seu hypostasi: qm una, & eadē est subsistentia ad prima, quę est Sortes, & alba, & similiter quę est Sortes, & quę est capitata. Sed esse album non est unum Sorti sm hypostasim: quia, nec Sortes subsistit ex albedine aut in albedine, nec esse albū, subsistit per subsistere Sortis. hoc. n. album, quod est in Sorte, nō subsistit, quia natura accidentis, neq; per seipsam, neque per aliud nata est subsistere. Sed esse capitatū est unū Sorti sm hypostasim quamuis partialiter quia caput per se est Sortis: quia, & Sortes subsistit sm eē capitatum.

¶3 Prēt. Quicquid non ptinet ad naturam, seu essentiā alicui rei, est accidēs eius, quia oē, qd est, aut est substantia, aut accidens: sed humana natura nō ptinet ad essentiam, uel nām diuinā filii Dei: quia nō est facta unio in natura, ut s. dictū est. Ergo oportet, q natura humana accidentaliter filio Dei aduenerit.

¶4 Prēt. Instrum accidentaliter aduenit: sed humana natura in Chr̄o fuit diuinitatis instrm. Dicit. n. Damas. in 3. lib. q ea ro Chr̄i instrum diuinitatis exist. Ergo ur, q humana natura fuerit filio Dei vnita accidētaliter.

Sed contra est, q illud, qd accidentaliter prædicatur, non predicat quid, sed quātum, uel quale, uel aliquo alio modo se hns. Si ergo humana natura accidentaliter aduenit, cum dr, Chr̄s est hō, non prædicaretur quid: sed quale, aut quantū, aut aliquo alio modo se hns, quod est contra decretalē Alex. Papę dicentis, Cum Christus sit pfectus Deus. & perfectus homo, qua temeritate audent quidā dicere, q Christus secūdum q est homo, non est quid?

Resp. Dicēdm, q ad huius qōnis euidentiam sciendum est, q circa mysterium unionis duarum naturarum in Christo, duplex hæresis insurrexit. Vna quidem confundentium naturas: sicut Eutichetis, & Dioscori q posuerunt, quōd ex duabus naturis est constituta vna natura, ita quod confitentur Christū esse ex duab. naturis, quasi ante unionem distinctis: non aūt in duabus naturis, quasi post vnionem naturarum distinctione cessante.

Alia vero fuit hæresis Nestorii, & Theodori mopsuesteni, separantiū personas, posuerūt. n. aliam esse personā filii Dei, & filii hominis. Quas dicebant sibi inuicem esse unitas, primo quidem sm inhabitationē: inquantum. s. verbū Dei habitauit in illo homine sicut in templo. Secundo per unitatem affectus, inquantum. s. voluntas illius hominis est semper conformis voluntati uerbi Dei. Tertio sm operationem, prout. s. dicebant hominem illum esse verbi Dei instrm. Quarto sm dignitatem honoris, prout omnis honor, qui exhibetur filio Dei, coexhibetur filio hominis pp coniunctionem ad filium Dei. Quinto secundum æquiuocationem, idest communicationem nominum, prout scilicet dicimus illum hominem esse Deū, & filiū Dei. Manifestū est aūt istos oēs modos accidentalem unionē importare. Quidā aūt posteriores magistri, putantes se has hæreses declinare, in eas p ignorantiā inciderunt. Quidā. n. eorū concesserunt vnam Chr̄i psonā sed posuerūt duas hypostases siue duo suppositā, dicentes hoiem quēdā compositū ex corpore, & aīa a principio suæ cōceptionis esse assumptū à Dei uerbo. Et hæc est prima opinio quā Magister ponit in 3. dist. 3. lib. senten. Alii uero uolentes seruare unitatē pōnæ posuerunt Chr̄i aiam nō esse corpori unitā: sed hęc duo separata ab inuicē, esse unita uerbo accidentaliter, ut sic nō cresceret numerus personarū. Et hæc est tertia opinio, quam magister ibidē ponit. Vtraq; aūt harū opi. incidit in hęresim Nestorii. Prima quidē: qa idē est ponere duas hypostases, vel duo suppositā in Chr̄o, quod ponere duas personas, ut supra dictū est. Et si fiat uis in noīe personæ, considerandum est, q et Nestorius utebatur unitate personę pp unitatē dignitatis, & honoris. Vñ et festa Synodus definit anathema eū qui dicit unam personā sm dignitatem, & honorē, & adorationē, sicut Theodorus, & Nestorius insanientes cōscripserunt. Alia vero opinio incidit in errorē Nestorii, quantū ad hoc, q posuit unionē accidentalē: nō. n. differt dicere, q verbum Dei unitum est hoi Chr̄o sm inhabitationē, sicut in templo suo (sicut dicebat Nestorius), & dicere, q unitū fuit uerbum Dei hoi sm indutionē, sicut uestimēto: sicut dicit tertia opinio, q̄ et peius dicit aliquid, q̄ Nestorius, s. q aīa, & corpus non sunt unita. Fides aūt catholica medium inter præfictas positiones tenens, non dicit unionem factā Dei, & hois sm essentiā vel naturam, neq; et sm accidens: sed medio mō sm subsistentiam seu hypostasim. Vnde in sexta Synodo dr, Cum multis modis unitas intelligatur, qui iniquitatem Apollinarii, & Eutichetis sequuntur, interēptionē eorum, qui conuenerunt coalescentes, i. interi mentes utrāq; naturam, unionem sm confusionem dicunt: Theodori aūt, & Nestorii sequaces, diuisione gaudentes, affectualem unitatem introducunt: sancta uero Dei Ecclesia, utriusq; perfidiæ impietatem reiiciens, unionē uerbi Dei ad carnē sm compositionē confitetur, quod est sm subsistentiam. Sic ergo patet, q secunda trium opinionē, quas Magister ponit, q̄ asserit unā hypostasim Dei, & hois, nō est dicenda opinio, sed sententia catholicæ fidei: similiter et prima opinio, quę ponit duas hypostases, & tertia, quæ ponit unionem accidentalem, non sunt dicendæ opiniones, sed hæreses in conciliis ab Ecclesia damnatæ.

Ad primum ergo dcdm, q sicut Damas. dicit in 3. lib. nō necesse est omnifariā, & indefectiue assimilari exempla: qd. n. est oibus simile, idē utiq; erit, & non exemplū, & maxime in diuinis: impossibile. n. est simile exemplū inuenire in oibus, & in Theologia, i. in deitate personarū, & in dispensatione, i. in mysterio incarnationis. Humana ergo natura in Chr̄o assimilat habitui, i. uestimento, non quidē quantū ad accidentalē unionē: sed quantum ad hoc q Verbū vt per humanam naturam, sicut hō per uestimentum. Et et quantū ad hoc, q uestimentum mutatur: quia. si formatur sm figuram eius, qui induit ipsum q a sua forma non mutatur pp uestimentum. Et similiter humana natura assumpta a uerbo Dei est meliorata, ipsum aūt uerbū Dei non est meliorat um: ut Aug. exponit in lib. 83. quæstio.

Ad 11 dcdm, q illud quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum, utpote subsistiale, & esse capitatū subsistit per Sortē: quia hec capitatū subsistit Sortis subsistētia. Quia igit natura humana unita est filio Dei, ut non solū insit illi, & prædicetur de illo, (sicut esse albū inest filio Dei, & prædicatur de eo. dum dr, Christus seu filius Dei est albus) sed ut filius Dei subsistat ex humana natura, & humana natura, quātus diuersimode, ut prædeclaratū est: q̄m subsistere ex humana natura intelligit, inquantū est psona: subsistere uero in humana natura absolute admittitur de verbo Dei. Et similiter humana natura cōstituit uerbū Dei in hoc, quod est esse personam humanā: in hoc, quod est esse hypostasim humanæ naturæ: in hoc, qđ est esse hunc hoīem. Et sic natura humana loco ꝓprie subsistentiæ sortitur subsistentiā propriā filii Dei, & per illam subsistit, non per seipsam. Quia inquā per modum subsistentiæ unio est inter personā filii Dei, & naturā humanā, iō dr quod est unio sm hypostasim: & dr in litera hac, q̄ unio sm hypostasim sufficit ad hoc, q̄ non sit unio accidentalis. Vbi clare uidere potes quod diximus, nam si unio sm hypostasim excludit unionē esse accidentalē, consequens clare est, q̄ uniri sm hypostasim, non est tm coniungi hypostasi per inesse tm, nō excludit unio né esse accidentalē, ut patet de albedine coniuncta hypostasi Sortis per inesse tm. Plus ergo exigit unio sm hypostasim. Et

*li.5.met. ex.15.t.3

D.12.

aduenīt post esse cōpletum, accidentaliter aduenit, nisi trahatur in cōionē illius esse cōpletū: sicut in resurrectione, corpus aduenīet aię præexistenti: non tm accidentaliter, quia ad idē esse assumetur, ut s. corpus habet esse u tale per aīam. non est aūt sic de albedine: qa aliud est esse albi, & aliud est esse hominis, cui aduenit albedo. Verbum aūt Dei ab æterno esse cōpletū habuit sm hypostasim, siue personam: ex tpe aūt aduenit ei natura humana nō quasi sumpta ad unum esse, prout est naturę, sicut corpus assumitur ad esse aīæ: sed ad unū esse, prout est hypostasis uel psonę. Et ideo humana natura non unitur accidentaliter filio Dei.

Ad iii dcm, q̄ accidens diuidit contra substantiā. Substantia aūt (ut patet 5. Met.) dupliciter dr. V no mō pro essentia siue natura: alio mō pro supposito siue hypostasi. Vñ sufficit ad hoc, q̄ non sit unio accidentalis, quòd sit facta sm hypostasim, licet non sit facta unio secundum naturam.

Ad iiii dcm, q̄ non oē, quod assumit, ut instrm, pertinet ad hypostasim assumentis, sicut patet de securi, & gladio: nihil tn ꝓhibet, illud, quod assumit ad unitatē hypostasis, se habere vt instrm: sicut corpus

F strumenti: si tamen non firmetur sua super ratione instrumenti ut sic, sed super ratione instrumentalis, hoc est coniuncti, hoc est spectantis ad hypostasim, iam ab ordine causandi ad ordinem essendi, & ab unione in causando ad unionem in essendo uenitur: & ad iam dictam unionem secundum

hoīs uel mēbra eius. Nestorius ergo posuit, q̄ natura humana est assumpta a Verbo solum p modū instrii: non aūt ad unitatē hypostasis. Et iō non concedebat, q̄ hō ille uere eēt filius Dei, sed instim eius. Vñ Cyrillus dicit in Epistola ad Monachos Ægypti: Hunc Emanuelē i. Christum, non tamq̄ instrii officio assumptū dicit Scriptura, sed amq̄ Deum uere humanatum, i. hoiem factum. Damascenus aūt posuit naturam humanam in Christo esse: sicut instrumentum ad unitatem hypostasis pertinens.

Articvlvs VII.

Vtrum in Christo natura diuinæ, & humanæ sit aliquid creatum.

Porret.e 13

Inf. art 8. c. & 3.d.3.. q.2.art. 2. q.3. ad 21 & d. 5. q. art. 1. q. 1. & di. 7. q. 2.a. 1. c. & 4.cont.ca. 39. & 41.

Ad septimvm sic procetur. Vñ, q̄ unio naturę diuinæ, & humanæ, non sit aliquid creatum. Nil. n. creatum in Deo: potest esse: quia quicquid est in Deo, Deus est: sed unio est in Deo: quia ipse Deus est humanæ naturæ unitus. Ergo videtur, q̄ unio non sit aliquid creatum.

¶ 2 Præt. Finis est potissimū in unoquoq; sed finis vnionis est diuina hypostasis, siue psona, ad quā terminata est unio. ergo vr, q̄ huiusmodi unio maxime debeat iudicari sm condition diuinę hypostasis, quæ non est aliquid creatum. Ergo,

*li. 3. ca. fidei c. 15. a medio.

subsistum est esse unionem substantialem, & sm esse relatiuum. Et sic patet titulus articuli.

¶ Quo ad secundum conclusio est, Vnio pro relatione est aliqd creatum. Probatur: Omnis relatio inter Deum, & creaturā est realiter si creatura, & non in Deo. ergo ista unionis relatio non est in Deo realiter, sed in natura humana est realiter. ergo est aliquid creatum. Añs & ex dictis: prima parte assumit, & probatur: quia innascitur per mutationem creaturæ, & nō per mutationē Dei. Consequentia prima ex declaratione tituli patet, secunda aūt relinquitur per se nota: quia quicquid realiter est i creatura, est creatum.

¶ In hoc articulo cautissime aduertendi sunt distinctionem prædictam de unione, uel quantum ad relationem, quam significat, uel quantum ad coniunctionem in persona, ad quam consequit: q̄m plus differūt hæc duo, q̄ cælum, & terra. Vnio. n. pro relatione est in genere relationis, & ens reale creatum, ut in lra dr. Vnio aūt pro coniunctione naturæ humanæ in persona divina cum consistat in unitate, quæ est inter naturam humanam, & personam filii Dei, est in genere, seu ordine substantiæ, & non est aliquid creatum sed creator. Quod ex eo constat, q̄ unum non addit supra ens naturam aliquam, & unū quodq̄ ut per illud mer, qđ est ens, est, & unum. quod. n. est ens accidentale per aliquam formam, est unum accidentale per illam, & quod est ens relatiuum, habet unitatem sm esse relatiuum, & quod est ens per formam substantialem, habet unitatem sm esse substantiæ. Ac per hoc natura humana in Christo, quia per esse substantiale substantiæ personæ filii Dei est iuncta naturæ diuinę, oportet quod illud unū esse, in quo indistincte sunt natura diuina, & humana in Christo sit esse unum substantiale, & diuinum. Et uere sic est, quia esse subsistentię, filii Dei, in quo non distinguuntur ambę naturæ. substantia est, Deus est: quia uerbum Dei est, una, & eadē quippe subsistentia subsistit filius Dei in natura diuina, & in natura humana, & consequenter diuina, & humana natura Christi sunt induisse in illa subsistentia utrique communi, quamuis inter se ualde distinguantur. Et si contra hanc doctrinam obiicia tur, quòd huiusmodi coniunctio incœpit esse ex tempore, & cō sequenter est aliquid creatum, respondendum est, quo hæc cōiunctio, quantum ad illud, quod ponit in ipso esse secundū se, non incœpit esse ex tempore, sed est ab æterno, sed quantum ad hoc, quòd natura humana sortita sit illud subsistere, incœpit esse ex tempore. Verbi gratia. Si anima rationalis fuisset ab æterno sine corpore, quando fuit in tempore iuncta corpori, nec esse corporis incœpisset in tempore: quia non est aliud esse corporis, quam illud æternum esse animæ. Nec unum esse substantiale corporis cum anima, incœpisset ex tempore, quantum ad illud, quod ponit illa unitas in esse secundum se: quia ens, & unum cum multipliciter dicatur, quod proprie est, actus est, ut dicitur in 2. de anima. Sed bene incœpisset ex tempore illud unum esse quantum ad hoc, quod corpori illud æternum esse cō municaretur, quod fieret per generationem, qua corpus traheretur ad esse animæ. Ita. n. accidit in proposito, dum per assumptionem naturæ humanæ trahitur ad esse subsistentiæ filii Dei. ex hac enim assumptione subsistentia, qua filius Dei in sola subsistebat natura diuina, communicatur naturæ humanæ, ita ut etiam ipsa natura humana per illam subsistat, & filius Dei in humana natura subsistat, hoc autem est unum esse in persona ambas naturas. Vbi patet, nihil creatum inuenire, nisi passionem, qua natura humana trahitur ad esse Verbi. Super hanc autem coniunctionē, & super hoc unum esse fundatur consecutiue unio pro relatione, sicut super coniunctionem substantia-

necipsa unio est aliqd creatū.

*Post. tex. 3. nō lōge a fine to. 1.

¶ 3 Præt. Propter quod unumquodq; &, h illud mag s, ut dicit Phil. sed hō dr esse creator, propter unionem. Ergo multo magis ipsa unio non est aliqd creatum, sed creator.

Sed contra. Omne, quod incipit esse ex tēpore, est creatū: sed unio illa ab æterno nō fuit, sed incēpit esse ex tēpore. Ergo unio est aliquid creatū.

Resp. Dcdm, q̄ unio, de qua loquimur, est relatio quædam, quæ cōsideratur inter diuinā naturam, & humanam, sm q̄ conueniunt in una persona filii Dei. Sicut aūt in prima parte dictum est, *omnis relatio, quę consideratur inter Deū, & creaturā, realiter quidē est in creatura (per cuius mutationē talis relatio innascitur) non aūt

*P.p.q.13. ar.7.

D.108.9.

est realiter in Deo, sed sm rōnem tm: quia non innascitur sm mutationem Dei. Sic ergo dicendum est, q̄ hæc unio, de qua loquimur, non est in Deo realiter. sm rōnem tm: in humana autem natura, quæ creatura quędam est realiter est, & ideo oportet dicere, quòd sit quidam "creatum."

Ad primvm ergo dcdm, q̄ hæc unio nō est i Deo realiter, sed sm rōnem tantum dicit. n. Deus unitus creaturæ, ex hoc quòd creatura est unita Deo absque eius mutatione.

Ad ii dicendum, q̄ rō relationis, sicut, & motus dependet ex fine uel termino: sed esse eius dependet à subiecto. Et quia unio talis nō hēt esse reale nisi in natura creata (ut dictū est *) consequēs est qđ hasum est, quod unum extremum, unionis sit reliquum, quia unio terminatur ad reliquum extremum, non enim corpus est anima, propterea quia unio corporis terminatur ad animam. (unde male dicitur, quod homo est Deus propter unionē, qa unio terminatur ad hypostasim diuinam) tum quia dato, q̄ esset uerum, sequeretur quod hōmo non esset Deus substantialiter, sed relatiue, quod iam reprobatum est. Et tenet sequela: quia esse aliquid propter terminum relationis non est esse illud substantialiter, sed relatiue, ut patet. Et si ad hæc dicatur, quod Auctor loquitur de unione quantum ad fundamentum, non quantum ad relationem, contra hanc responsionem litera clamat, aperte subdens, non tamen sequitur q̄ ipsa unio sit creator, uel Deus: quia quod aliquid dicatur creatum, hoc magis respicit esse ipsius, quàm relationem. Constat enim hæc verba de unione quantum ad relationem dici, de qua responsione ad secundum dixit, quod rationem habet ex termino, esse uero habet ex subiecto, sicut motus.

¶ Ad hoc dicitur, quod secundum rem homo est Deus propter unionem secundum unitatem personalem, quam importat, ad quam consequitur relatio unionis, & hoc non est uertendum in dubium. Sed quoniam in idem redit dicere, homo est Deus propter unitatem personalem duarum naturarum, quam consequitur unionis relatio, & dicere, homo est Deus, propter unionem, inquātum terminatur ad hypostasim diuinam: ideo uerba Auctoris calumnianda non sunt. Manifestatur autem, quod dicimus aduertendo, quod relatio unionis est non solum inter naturas duas, diuinam scilicet, & humanam, sed exīs est inter naturam humanam, & hypostasim diuinam. nam, & una natura unita est alteri, & humana natura unita est personæ diuinę, & econtra diuina persona unita est humanę naturę. Seruatur autem differentia in loquendo, dum de unione inter naturas, aut inter personam, & humanam naturam est sermo: quia quāde unione inter naturas est sermo exptimimus naturas ꝓ termini unionis, & unitatem personalem utriusque naturę ponimus non pro termino: sed causa seu fundamento relationis ut clare uidere potes in principio corporis huius articuli, ubi declarādo titulum dicitur quod unio, de qua loquimur, est relatio quædam, quæ cōsideratur inter diuinam naturam, & humanam, secundum quod conueniunt in una persona filii Dei. Qñ uero loquimur de eadem relatione unionis inter naturā humanam, & personā filii Dei, ponimus ex parte termini unitatem personalē filii Dei in utraque natura: quomā relatio ista unionis non est quæcumque unionis relatio, nec ad hypostasim diuinā quomodolibet, sed ad hypostasim filii unam personaliter

*In cor. ar.

D.113.

aliter in utraque natura. Sicut enim unionis relatio inter eos
tum, & animam non est ad animã quomodolibet se habentem,
sed ad animam communicantem substantiale suum esse cor-
pori, ita relatio unionis humanæ naturæ ad hypostasim diui-
nam, non est ad hypostasim filii Dei qualitercumque se haben-
tem, sed ad filii Dei
hypostasim unã per-
sonaliter secum, hoc
est cum humana na-
tura. Et quia auctor i
hac responsione ad
tertium loquitur de
relatione unionis in-
ter naturam humanam, & personam fi-
lii Dei (ut clare sonãt
verba literæ, dicentis
in quãtũ terminat ad
hypostasim diuinã)
non dixit naturã di-
uinam, ut prius dixe
rat, sed dixit ad hy-
postasim diuinam ĩ
coniunctionem per-
sonalem, seu, (qđ idẽ
est) unitatem perso-
nalem ex parte termi
ni relationis unionis
posuit. Et perinde ua
let, ac si dixisset, Hõ
est Deus propter unio
nem, inquantum in
illa inuenitur secun-
dum rem unitas per-
sonalis diuinæ hypo
stasis cum humana
natura. Et si exposi-
tionem ad uerbũ de-
sideras, dicito, Homo est Deus propter unionẽ, hoc est, relatio-
nem unionis, non simpliciter, sed cum ista conditione explanã
te quomodo apponimus ly propter, ad relationem unionis. s.
inquantum terminatur ad hypostasim diuinã, ita quòd ly in-
quantum terminatur ad hypostasim, diminuit causalitatem re
lationis immo adimit causalitatem à relatione, & trãsfert cau
salitatem illam ad terminum. Sicut enim cum dicimus, quòd
generationis motus, inquantum terminatur ad substantiã, est
in genere substantiæ, intendimus quòd generatio ratione termi
ni sortitur, & dat esse substantiale: ita dum dicitur, quòd re-
latio unionis inquantum terminatur ad hypostasim diuinam,
hoc est ratione hypostasis diuinæ, ad quam terminatur, dat qđ
homo est Deus. Et est sermo de hypostasi diuina, non qualiter-
cumque se habente, sed terminante in retinã naturã relationẽ
unionis naturæ humanæ ad ipsam: hypostasis siquidem diui-
na terminans relationem realem unionis ad ipsam, est hypo-
stasis diuina (vt dictum est) non qualitercumque se habens, sed
una personaliter cum humana natura. Constat autem euiden-
tissime, quod ratione talis termini homo est Deus, ac per hoc
admitti potuit, quod relatio unionis ratione talis termini dat,
quod homo est Deus, & cõsequenter dici uere potuit, qđ Deus
est homo propter unionem, inquantum terminatur ad diuinã
hypostasim.

¶ Ad primam igitur obiectionem dicitur, quòd falsum suppo-
nit: quod scilicet ideo homo propter unionem sit Deus, quia
uerum est in communi loquẽdo, unum extremum unionis est
reliquum: quia unio terminatur ad reliquum, hanc enim uni-
uersalem nec somniauimus: sed ut declaratum est, fundatur
ueritas dicti in litera super hoc, quia hoc extremum unionis
huius est tale, scilicet hypostasis diuina una personaliter cum
natura humana.

¶ Ad secundam quoque dicitur, qꝺ homo est Deus secundum
substantiam: esse namque Deum, quod communicatur homi-
ni, non est esse relativum, sed in genere, seu ordine substantiæ.
Et quamuis esse aliquid in communi loquendo propter termi
num relationis præcise, sit esse relativum, esse tñ aliqd ratione
talis termini, scilicet personæ diuinæ, unius personaliter cum
natura humana, non est esse relativum, sed esse diuinum. Et sic
patet, quòd non extorquendo literam, sed de unione quo ad re
lationem loquendo, uera est litera.

Parr. 14 3. di. q. 5. art. 3. q. 3.

SVP. QVÆST. II. ART. VIII.

Cap. 3. d 5. q. 1. con. 2. Medina. ar. 8.

IN tituloarticuli 8, sunt res termin, Vnio, Assumptio, & Idem. Et primus quidem terminus declaratus est in præce-

beat esse creatum.

AD III dicendum, qꝺ hõ dr̃ creator, & est Deus pp̃ unionem inquantum terminat̃ ad hypostasim diuinam: non tñ sequitur qꝺ ipsa unio sit creator uel Deus: quia quòd aliquid dicatur creatum, hoc magis respicit esse ipsius, quàm rationem.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum unio Verbi incarnari sit idẽ quod assumptio.

A DOCTAVVM sic procedit. Vꝝ quod idẽ sit unio, qđ assumptio. Relationes. n. sicut motus specificantur fm terminum, sed[h] idem est terminus assumptionis, & unionis, scilicet diuina hypostasis. Ergo uidetur quòd non differant unio, & assumptio.

SED CONTRA est, quòd diuina natura dicitur unita, non autem assumpta.

RESPON. dicendum, quòd sicut dictũ est, *unio importat relationẽ quãdã diuinæ naturæ, & humanæ fm qꝺ conueniunt in una persona. Ois aũt relatio, q̃ incipit esse ex tpe ex reliqua mutatione causãt, mutatio aũt pꝺsistit i actione, & passione.

Sic ergo dcm̃ est, qꝺm̃ prima, & principalis dr̃ia inter assumptionẽ, & unionẽ est, qꝺ unio importat ipsam relationem, assumptio aũt actionem, fm quã dr̃ aliquis assumens, uel passio nem, fm quam dicitur aliquid assumptum. [a] Ex hac autem differentia accipitur secundo alia differentia, nam assumptio dicitur sicut in fieri, unio autẽ sicut in facto esse, ¶ & ideo vniens dicitur esse unitum, assumens autem non dr̃ esse assumptum. Natura. n. humana signficatur, vt in termino assumptionis ad hypostasim diui

*Ar. præc.

Concl. m

Concl. p

[h] li. 3. cõtra fid. c. 8 in fi.

¶ Præt. Damascenus* dicit ĩ 3. lib. Aliud est unio, aliud incarnatio: nam unio solam demonstrat copulationẽ, ad quem autem facta est non adhuc: humanatio autem, & incarnatio determinant, ad quem sit facta copulatio. Sed similiter assumptio[b] nõ determinat, ad quem facta sit copulatio. Ergo uidetur unio idẽ eẽ, qđ assumptio.

¶ Præterea, quòd aliquid dicatur creatum, hoc magis respicit esse ipsius, quàm rationem.

¶ Præterea. In mysterio incarnationis idẽ [b] vꝝ esse uniens, & assumens, vnitum, & assumptum: sed unio, & assumptio vñr sequi actionẽ, & passionẽ uentis, & uniti, uel assumentis, & assumpti. Ergo uidetur idem esse unio, quod assumptio.

¶ Præterea. Damascenus* dicit ĩ 3. lib. Aliud est unio, aliud incarnatio: nam unio solam demonstrat copulationẽ, ad quem autem facta est non adhuc: humanatio autem, & incarnatio determinant, ad quem sit facta copulatio. Sed similiter assumptio[b] nõ determinat, ad quem facta sit copulatio. Ergo uidetur unio idẽ eẽ, qđ assumptio.

SED CONTRA est, quòd diuina natura dicitur uinita, non autem assumpta.

RESPON. dicendum, quòd sicut dictũ est, *unio importat relationẽ quãdã diuinæ naturæ, & humanæ fm qꝺ conueniunt in una persona. Ois aũt relatio, q̃ incipit esse ex tpe ex reliqua mutatione causãt, mutatio aũt pꝺsistit i actione, & passione.

Sic ergo dcm̃ est, qꝺm̃ prima, & principalis dr̃ia inter assumptionẽ, & unionẽ est, qꝺ unio importat ipsam relationem, assumptio aũt actionem, fm quã dr̃ aliquis assumens, uel passio nem, fm quam dicitur aliquid assumptum. [a] Ex hac autem differentia accipitur secundo alia differentia, nam assumptio dicitur sicut in fieri, unio autẽ sicut in facto esse, ¶ & ideo vniens dicitur esse unitum, assumens autem non dr̃ esse assumptum. Natura. n. humana signficatur, vt in termino assumptionis ad hypostasim diui

Concl. p

*Ar. præc.

Concl. m

Concl.

[h] li. 3. cõtra fid. c. 8 in fi.

esse reale ex tempore, causãtur ex aliqua mutatione, mutatio autem in actione, & passione consistit. Relatio igitur unionis in ter naturam humanam, & diuinam in Christo, cum inceperit esse secundum rem in natura humana ex tempore, oportet qꝺ ex aliqua causãta sit mutatione, quæ in aliquo patiente ex aliqua actione fit. Duobus igitur inuentis in hoc mysterio, scilicet relatione unionis, & actione, & passione, cum unio significet relationem, consequens est quod assumptio significat actionem, uel passionem. Et manifestatur consequentia: quia assumptione aliquis dicitur assumens tanquam agens, & aliquid dicitur assumptum tanquam patiens.

¶ Secunda autem differentia est: quia assumptio dicitur sicut in fieri, unio autem sicut in facto esse. Probatur eo signo, seu effectu: quia uniens dicitur esse unitum, assumens autem non dicitur esse assumptum, hoc est, unitum prædicatur de uniente, dicendo, hoc est illud: assumptum autem non sic prædicatur de assumente. Et quod hoc deriuetur ex dicta differentia, manifestatur, quia inter ly homo, & ly natura humana, hæc est differẽtia in mysterio incarnationis, quòd homo significat naturam humanam, ut in termino assumptionis, constat autem terminum assumptionis spectare ad incarnationẽ, ut in facto esse, natura uero humana significat naturam humanã, ut quæ assumitur, quod constat spectare ad incarnationem, ut in fieri. Dicimus autem, quòd uniẽs, scilicet, filius Dei, est homo, & nõ dicimus, quod idem assumens est natura assumpta.

¶ Tertia uero differentia est, quod assumptio determinat terminum à quo, & ad quem, unio autem nihil horum determinat. Huius differentiæ primo redditur ratio ex prima: quia relatio æquiparantiæ non magis se habet ad unum extremũ, quam ad aliud, actio autem, & passio diuersimode se habent ad agens, & patiens, & ad diuersos terminos. Ex hoc enim sequitur, quòd cum unio sit relatio æquiparantiæ, nullum extremorum determinet, assumptio autem, quia est actio, uel passio, determinare potest sibi terminos à quo, & ad quem. Secunda manifestatur de assumptione ex etymologia nominis. Tertio manifestatur ex signo, scilicet quòd indifferenter unum extremum dicitur unitum alteri, non autem assumptum, ut patet in litera clare.

¶ Circa hæc, dubium primo occurrit de prima differentia. Nã nõ solum assumptio, sed etiam unio significat actionem: quod etiam ex litera probatur, dum dicitur, quòd uniens dicitur esse unitum, & filius est uniens sibi naturam humanam, & in responsione ad secundum, quòd persona Patris uniuit naturam humanam Filio. Certum est enim, quòd unire est agere, & ideo

¶ In oppositum aũt, est qꝺ Auctor hoc dicit in calce corporis articuli, qꝺ assumptio determinat pro termino ad quem persona litatem diuinam, ut. s. persona diuina in humana natura subsistat. Constat autem hoc non esse respectum, sed esse absolutum utpote de genere, seu ordine substantiæ. ego.

¶ Ad primum dubium dr̃, qꝺ prima differentia optima est, quantum ad formale significatum. Ad cuius euidentiũ considerandũ est fundamentum in litera positũ, s. qꝺ in mysterio incarnationis (quantũ ad propositum spectat) duo tantum inueniuntur, scilicet, actio, & passio, & relatio unionis, & qꝺ relatio unionis non sit alia actione, & passione ab illa actione, & passione, quam significat assumptio, sed illa actio, quæ est assumere, facto est unionis, non curando pro nunc de mõ, quo fit unionis relatio per actionem illam: hoc. n. ad quintum dubiũ spectat. Huic. n. fundamento si supponas, quod ly unio est, & nomen dum declinatur, hæc Vnio, unionis, est, & uerbum, dum dicimus, Vnio, unis, & uniti. uerbum, sicut similitudo, & assimilare, uidebis quòd quia nomen unionis formaliter significat relationem, etiam uerbum uniendi significat formaliter relationem: significat enim unire, unionem facere, sicut assimilare, similitudinem facere. Si namque diligentius ad positum fundamentum retuleris significatum hoc, scilicet facere unionem, clare perspicies, quòd quum ly facere, illam suponat actionem, qua mediante assumptio significat, inter unionem, & assumptionem hanc primo inuenies differentiam, quòd assumptio actionem, & passionem formaliter explicat, quæ in incarnatione inueniuntur: nouo uero, & unire inde derivatum, formaliter relationem ex licet, quamuis unire per modum actionis significet illam relationem. Conceditur ergo, quòd in communi unio uerbum, significat actionem, hoc est unionem facere: sed quia in proposito ly facere non dicit actionem propriam ipsius relationis distinctam contra actionem significatam per ly assumere, &, & uera est differentia prima assignata in proposita materia, quod unio significat formaliter relationem, assumptio actionẽ, uel passionem, & uerum simul est, qꝺ unire significat actionem eandem, ut terminatur ad relationem, significat enim unionem facere, & propterea tori Trinitati attribuitur Vnire, & esse unientem, ut in litera dicitur.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quòd differentia secunda intelligitur, quo ad rem significatam: quia scilicet res significata per Vnire, hoc est facere relationem unionis, non est nisi ut in facto esse: quia non est nisi in termino assumptionis intelligi enim oportet prius natura terminari assumptionem, quàm consurgit assumpti relatio unionis, quoniam non unitur nisi per assumptionem: sicut oportet prius natura terminari dealbationem, quàm consurgat unio albedinis cum subiecto, quia igitur assumere, ut assumere, est efficax fieri alicui, & assimere ut est facere unionem, efficax, nõ nisi in termino inueniatur, ideo ex parte rei differentia secunda ponitur est, qꝺ assumens dicitur ut in fieri, unire autem, ut in facto esse. Nec est ad litteram hic ulla litera, intelligendus est uniuersaliter ut obiecto opponit, quoniam constat ex litera non esse uerum uniuersaliter, quòd uniens est unitum. Patet enim est uniens, & non est unitum: quia non est homo. Sed est intelligendus permissiue, hoc est, quòd hinc pro tenit, quòd permittitur aliquod uniens esse unitum, si tamen significatur ut in facto esse, ut ita termino, & propterea in litera extat dicitur. Vnde iere

dicimus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicimus, q̃ filius Dei, quia est uniens sibi naturã humanam, est hõ. Assumes aũt, nec uniuersaliter, nec particulariter est assumptum: qm̃ assumptum oportet ordine naturæ præexistere, nulla autem persona diuina, aut natura, est id, quod præexistit assumptioni, quod per naturam in abstracto significatur.

¶ Ad tertium dubiũ dr, q̃ relatio unionis dupliciter considerari potest, scilicet realiter, & formaliter. Et si consideretur secundum esse formale, hoc est, secundum suam rationem formalem, sic proculdubio est relatio æquiparantiæ, sicut similitudo, æqualitas, & identitas. Si uero consideretur secundum esse reale, sic non est relatio æquiparantiæ, ut obiectio probat. Vnde secundum diuersas considerationes, diuersimode contingit loqui de huiusmodi relationibus inter creaturam, & Deum: quia quandoque negantur esse relationes æquiparantiæ, & uerum est realiter, & quandoque affirmantur, & uerum est formaliter sane igitur, ac discrete intelligẽ diuersa, quæ contraria apparent dicta, ut non sint contraria.

In cor. ar.

¶ Ad quartum dubium dicitur, quòd assumptio differt, & re, & ratione ab unione, & unire, quamuis sola ratione differat ab incarnatione, & humanatione. Et quidem, q̃ distinguatur realiter ab unione, patet ex hoc, quòd tam actio, quàm passio significata assumptionis nomine distinguitur realiter a relatione unionis consequente. Et ne ambiguitas aliqua restet de assumptione passiua, probatur: quia assumptio passiua importat relationem causalitatis passiuæ, & denotat, ut ita dixerim, hominem Deum fieri, ut ab hoc, ita quòd relatio importata per assumptionem passiuam est ly ab hoc: quoniam secundum rẽ est relatio, qua natura humana a tota Trinitate, eleuata est ad esse diuinum. Relatio autem unionis est naturæ humanæ ad filiũ Dei primo, & ad naturam diuinam consequenter, & non est relatio causalitatis passiuæ, alioquin communiter esset ad totam Trinitatem. Quòd uero distinguatur realiter ab unire, ideo dixi, & uerificatur non sm̃ ipsas actiones, sed secundum terminos, quoniam proprius terminus eius actionis, qui est assumere, realiter, differt a proprio termino actionis, quæ est facere relationem unionis ut sic, ut in sequenti patebit dubio: quamuis unum, & idem sit facere quod per assumere, & unire importatur (ut prædictum est) quod, per se primo terminatur ad propriũ terminum assumptionis, & ex consequenti ad unionis relationem, ut nunc patebit. Quòd uero sola ratione differat ab humanatione, & incarnatione, patet, quia eadem est actio, idem terminus diuersimode, ut in litera dicitur explicatus. Ex hoc autem q̃ in litera dicitur, quòd unio differt ratione ab assumptione, aut econuerso, non habetur quòd differant sola ratione sicut reliqua, quibus connumeratur. Ad ueritatem siquidem literæ sufficit, quòd differant ratione, & non exigitur quòd sola.

¶ Ad quintum dubium dicitur, quòd assumptio habet pro termino suo, propriissime loquendo ens absolutum, super quod fundatur relatio unionis, est autem illud ens absolutum non persona filii Dei sola, non hæc natura humana sola, sed filium Dei esse hominem: quoniam nec persona diuina, nec hæc natura humana fit per assumptionem, quamuis fuerit simul facta cum assumptione. Sed filium Dei esse hominem fit per assumptionem, & ita fit, quòd est primum esse, quod per assumptionem fit, & ad quod assumptio primo tendit: acquisiuit enim filius Dei per assumptionem esse hominem, quod est esse in genere substantiæ, & non in genere relationis. aut cuiusuis respectus. Et ad hoc esse per se primo incarnationem ordinari, patet ex Symbolo fidei dum dr de filio Dei, Et incarnatus est de Spiritusancto ex Maria uirgine, & homo factus est. Hinc enim clare patet, q̃ tam actio quam passio, quæ in incarnatione intermenit, ad hoc per se primo ordinata, & terminata est, q̃ filius Dei factus est homo proculdubio non relative, sed substantialiter, alioquin non esset homo. non enim est uere homo, qui nõ est substantialiter homo, cum esse hominem sit esse substantiã animatam, sensibilem, rationalem, & non sit relatiue tantum se habere ad substantiam, sensibilem, rationalem. Et quia constat præsupposito hoc esse absoluto, relationem unionis fundari super hoc esse, ideo dicendum est, quod ad relationis unionis in hoc mysterio, nulla actio, aut passio, nulla mutatio per se primo terminatur, ut Auctor expresse dicit in 3. sen. dist. 2. q. 2. art. 2 q. 3. sed est uera relatio, more aliarum relationũ, non producta per seipsam, iuxta doctrinam 5. Physico. sed consurgens ex nouo esse absoluto facto ex assumptione. Vñ negare relationẽ unionis habere fundamentũ absolutum, ita q̃ per incarnationem nullum ens absolutum factum est, & cum hoc dicere q̃ filius Dei est factus hõ, & est uere hõ sm̃ rem, est ignorare propriã uocem, & confiteri cum sniã fidei uerbis solis, q̃ Deus est homo substãtialiter, cum Nestorio autem consentire secundũ rem, quòd Deus est homo accidentaliter, & secundum esse relatiuum. Est, & amplecti secundum uerba Decretalem damnantem dicentes Christum, secundum quòd homo non esse aliquid, & refutate eam secundum rem: quia si solum esse relativum fit de nouo in mysterio incarnationis, filius Dei, secundum quòd homo, non aliquid, sed ad aliquid est.

¶ Vt autem negantium unionis relationem habere nouum esse absolutum factum per incarnationem pro fundamento, & similiter assumptionem terminari ad nouum esse absolutũ substantiæ, s. filium Dei esse hominem, error conuincatur, ex fundamentis eorum in philosophia monstratur. Manifestum siquidem est, q̃ si albedo, & subiectum seorsum præexisterent, & similiter paris, & quantitas, & similiter materia, & corpus, & postea uniretur, relatio unionis inter ea super nouo esse absoluto consurgeret, cuius oppositum ab aduersariis assumitur ad propositum. Nec hoc, quod dicimus, eget probatione, sed manifestatione. constat enim q̃ subiectum in primo exemplo acquireret de nouo esse album, & in secundo esse quantum, & in tertio esse uiuum, nec potest inficiari quin quodlibet horum esse fit, & esse absolutum, & de nouo per actionem unitiuam factũ. Patet igitur q̃ relatio unionis est uere relatio de genere relationis, conueniens cum illis in modo essendi & fiendi. Ex his patet solutio omnium obiectorum.

¶ Et si contra prædictam sententiam afferantur duæ rationes Scoti ibidem contra absolutum fundans relationem unionis, primo, quia illud absolutum necessario esset unitum uerbo si est, nulla enim uis talis entitas in creatura, secundo, quia talis entitas, aut esset substantialis, aut accidentalis, non accidentalis, ut patet, nec substantialis, quia esset eadem materiæ aut formæ aut compositæ substantiæ: sed quicquid est idem alicui substantiæ, manet manente illa, natura igitur assumpta, si dimitteretur a uerbo, retineret illud, ac per hoc esset fundamentum unionis absque unione: respondendum ex dictis est, q̃, ut dicitur 7. Meta. non fit sphæra, non fit æs, sed fit sphæra ænea, & similiter in proposito non fit filius Dei, non fit humana natura, sed fit filius Dei homo. Et similiter sicut, si albedo, & Sortes uniretur acquireret de nouo Sortes esse album, & si postea separarentur, tam Sorte, quàm albedine seorsum conseruatis, amitteret Sortes esse album, ita q̃ licet non corrumperetur albedo, corrumperetur tamen esse album, sicut in unione non generaretur albedo, sed esse album. Esse enim album significat esse absolutum in compositione consistens, quod generatur, & corrũpitur per unionem, & separationem. Et similiter si corpus, & alia separatim existentia unirentur, acquireret corpus esse uiuum, & si postea separarentur, utroq; seorsum conseruato, amitteret corpus esse uiuum, quod est esse substantiale in compositione consistens. Ita in proposito: quia filius Dei acquisiuit per assumptionem. esse hominem proportionaliter loquendo, & separaret natura humana a Filio, amitteret filius Dei esse hominem, quod acquisierat, quod constat esse absolutum ens substantiale in compositione consistens. Et loquor non de compositione animæ, & corporis, quam esse præsupponit, sed de cõpositione naturæ, & suppositi, in qua consistit esse hominẽ: oportet enim aliquem hominem esse hominem, & impossibile est etiam fingere esse hominem in rerum natura, nisi aliquem hominem. Ita igitur, quantũ ad propositi mẽ spectat, se habet esse hominem ad filium Dei, qui uere est homo, sicut se hẽt esse uiuum

ad corpus, seu esse album ad subiectum: & similiter ita se habet natura humana ad eundem Dei filium, sicut anima ad corpus, & albedo ad subiectũ. Et propterea, ut iã dictũ est, quẽ admodum generatur ex unione, & corrũpitur ex separatione non albedo ad subiectum, sed esse album, & similiter non anima, nec corpus, sed esse animatũ, & esse uiuum, ita ex ui assumptionis non fit filius Dei non fit natura humana, sed fit esse hominem non in cõmuni, sed hunc: similiter si separaretur natura humana, corrumperetur non natura humana, sed esse hominem hunc. Nã si sibi relinqueret natura humana, nõ esset idem homo, sed alius hõ fieret, qui in natura illa subsisteret: non enim Christus subsisteret i illa natura, sed alius homo. Vnde si uerbaliter ẽt desideras respondere, habes q̃ esse hominem, est illa entitas absoluta, quæ fundat relationem unionis in mysterio Icarnationis, & quòd ista entitas si est, necessario est unita Verbo. Impossibile est siquidem inueniri idẽ esse hominem sepa atum à Verbo quamuis possit inueniri eadem natura humana separata à uerbo: quo niam esse hominem, numeratur ad numerationem individuorum hominis. Si. n. natura humana separaret à uerbo, eo ipso, quòd fieret, & esset alius homo, esset aliud numero esse hoiem, quo ille alius esset homo, & aliud quo nunc uerbum Dei est homo: quoniam ut iam dictum est, esse hominem in cõpositione naturæ, q̃ suppositi consistit, ac per hoc uariato supposito, uariabitur numeraliter. Sicut si albedo migraret de subiecto in subiectum, esset aliud, & aliud numero esse album, iuxta numerum subiectorũ: & similiter si anima migraret de corpore in corpus, esset aliud, & aliud numero esse uiuum iuxta numerationem corporum eadem ratione, quia in compositione hæc omnia consistunt, & diuersitas numeralis diuersitatem subiectorum, seu suppositorũ comitatur. Et sic patet, quòd est aliqua entitas absoluta, q̃ quo dammodo est in natura creata, s. humana natura Christi, s. esse hominem, quæ si est eadem numero, necessario est unita p̃sonæ diuinę.

¶ Ad secundam autem obiectionem dicitur, quòd ista entitas est substantialis, & identificatur substantiæ compositæ, hoc est, huic homini: non autem huic naturæ humanę. Et ideo si hæc natura assumpta dimitteretur, non remaneret relatio unionis quia nec remaneret hic homo idem numero. Et sicut stat, q̃ remaneret hæc eadem numero natura humana, & non remaneret idem hic homo, sed esset alius numero homo, alia numero substantia composita, de prima substantia, non de quidditate loquendo: ita stat, q̃ natura assumpta posset dimitti non remanente eodem hoc homine: immo implicat contradictoria remaneret eundem hunc hominem, & naturam assumptam dimitti: quia tunc in natura dimissa subsisteret alius homo, & nõ Christus, & subsisteret Christus, & non alius homo. Et error processus Scotici est ex eo, quòd substantia composita est duplex, s. natura, & individuũ, s. hęc humanitas, & hic homo. Nec oportet illud, quod est idem substantiæ compositæ, hoc est, huic homini, esse idem huic humanitati: & ideo non oportet remanẽte humanitate hac, si dimitteretur, remaneret id, quod est idẽ huic homini, quale est esse hominem in certum in hoc homine, qui est Christus. Et hęc dicta sint, loquendo de termino assumptionis sm̃ rem, hoc est, actionis, & passionis intellectę per nomen assumptionis: nam loquendo de termino assumptionis ut importatur in uocabulo assumẽdi; remitto te ad literam, q̃ natura humana est ut terminus à quo, & persona diuina est ut terminus ad quem. Quæ ió pro nouitiis dixerim, ut non putent doctrinam datã à uerbis Auctoris discrepare: sed attendãt q̃ sm̃ uarias considerationes, uariè assignari põt terminus. Nos aũt ad rem spectauimus, ut actioni reali & effectui tam excelléti suum proprium, ac primo terminum in re, realem assignaremus. Et licet non manifestauerimus quo, qđ dictum est, sit: manifestauim⁹ tñ ex fidei doctrina, q̃ ita est. Et hoc sufficere debet in tanto mysterio quo, ut Aug. dicit si rõnem haberet: non esset admirabile & si exemplum haberet, non esset singulare, Et ideo caute exẽpla accipienda sunt, ut. s. utcunque perspiciamus mysterii altitudinem, nec metiamur illud uiribus ingenioli humani.

Ar. 9. Porr. 9. 15 3. di. 5. q. 1. ar. 1. q. 1 & 4. cõt. c. 41. Li. 1. c. 10. ad medi 10. 3.

Ferr. 4 cont. c. 41. Cap. 3. d. 5. q. 2 con. 1. Palud. 3. d. 5. q. 3. Medina. ar. 9.

ARTICVLVS IX.

Vtrum unio duarum naturarum in Christo sit maxima unionum.

Conc. 29

IN articulo nono, aduerte primo, q̃ cum iam distinctum sit de unione, uel pro relatione unionis, uel pro coniunctione, ad q̃ iam cõsequitur relatio unionis, hoc in loco non sumitur unio pro relatione, sed pro coniunctione ipsa, (ut patet in principio corporis articuli), & ex conditione, quę de ipsa inquiritur, scilicet de excellentia eius respect relũ quarum coniunctionum. Ridiculum. n. hoc est, quærere de relatione, nisi ratione fundamenti. nam seclusa ratione fundamẽti, nulla unionis relatio est maior alterа: sed ideo unio materię & formæ est maior unione subsistantię, & accidentis, quia fundamentum est magis indiuisum, ut patet.

¶ Aduerte secundo, quòd non quæritur explicite de unione naturæ, & personæ utrum sit maxima: sed de unione naturarum in persona, ueruntamen, hoc in responsione ad ultimum tractabitur.

¶ In corpore articuli duo fiunt, primo, ponitur distinctio bimẽbris: deinde respondetur quæsito cum distinctione iuxta membra propositæ distinctionis. Est autem distinctio ista: Vnio incarnationis dupliciter consideratur, uel ex parte naturarum coniunctarum, uel ex parte eius in quo coniunguntur. Probatur distinctio, quia unio claudit in se duo, primo, extrema, quæ iunguntur: secundo, unum in quo coniunguntur: est enim unio coniunctio aliquorum in aliquo uno. Principalis conclusio respõsiua quæsito est, Vnio naturarũ in Christo ex parte eius, in quo uniuntur, est maxima. Probatur, quia unitas diuinæ personæ, in qua uniuntur, est maxima. Secũdaria conclusio est, Huiusmodi unio ex parte naturarum, quę coniunguntur non est maxima, nec aliter probatur.

¶ Circa distinctionem in litera assignatam, dubium non dissimulandum occurrit: quoniam uiderur deficiens, quia coniunctio aliquorum in aliquo uno, potest accipi non solum ex parte eorum, quæ coniunguntur, uel ex parte eius, in quo coniunguntur, sed etiam ex parte connexionis extremorum in illo uno.

vno. V.g. coniunctio corporis, & aīæ in Sorte, pōt accipi ex parte aīæ, & corporis, vel ex parte Sortis, vel ex parte coniunctionis illorum in Sorte. Et in lra hoc tertium membrum deficit, & hoc est principalius membrum in proposito considerandum: qm̄ non dr̄ proprie loquendo, vnio maior ex parte extremorum, nec ex parte termini, sed ex parte cōiunctionis extremorum in termino. Contingit siquidē in Sorte coniungi multa accidentia, quæ licet ex parte eius in quo coniunguntur, s. persona Sortis, habeant maximam unitatem: non tamen ppea sunt maxime vnum, quia coniunctio ipsa in Sorte non est maxima, sed minima.

¶ Dubium secundo oritur hinc circa conclusionem principalem, qm̄ non nisi abusiue saluatur, ex illa vnionem incarnationis esse maximā post vnionem trinitatis diuinæ, quod tamen, & Auctor saluare nitit in litera, & Bernar. in lib. de cōsideratione, asserit. Et probatur sequela: quoniam non nisi abusiue diceretur, quòd vnio creaturarum uniuersi est maxima, quia ex parte eius, in quo uniuntur, est maxima: quia unitas Dei in quo uniuntur est maxima unitas. ita enim dicitur in litera, quòd diuinæ, humanæque naturæ unio in Christo est maxima ex parte eius, in quo uniūtur, quia unitas diuinæ personæ, in qua uniuntur, est maxima. Et similiter non solum unitas naturarum diuinæ, & humanæ esset maxima, sed etiam unio accidentium Christi, puta, visus, & auditus, esse albi, & crispi, esset maxima ex parte eius, in quo uniuntur, quia uniuntur in persona diuina, cuius unitas est maxima: hoc enim non est saluare unionem incarnationis esse maximam nisi abusiue, ut patet. Et multiplicatur dubium ex Durando in 3. distinct. 3. senten. quæst. 1. dicente unionem incarnationis esse maximam, quantum ad dignitatem, & non quantum ad intrinsecam rationem unionis. Et hoc secundum probat, quia illa unio est, quantum ad rationem unionis maxima, cuius extrema magis & intimius efficiunt, uel efficiūtur unum: sed extrema multatum unionum, & non incarnationis sunt talia. ergo. Maior probatur, quia unione ut sic, aliqua sunt unum: ratio autem unius est ratio indiuisi. Minor uero, quia materia, & forma constituunt unum per essentiā, & unū est inseparabile ab alio manente consistentia: non sic autem constat esse extrema incarnationis. Vnde glossat Durandus Bernardum, quòd intelligitur de maxima unione quātum ad dignitatem.

¶ Ad hanc q̄onem respondetur, quod distinctio male intelligitur inam neutrum distinctionis membrum accipiendum est secundum se, ita q̄ cum distinguitur, coniunctionem posse accipi ex parte extremorum, uel ex parte termini, non intelligit ex parte extremorum secundum se, & similiter non intelligit ex parte termini secundum se: sed quemadmodum primum membrum intelligitur ex parte extremorum inter se, ita secundum intelligit ex parte termini, ut coniungentis. Et sic non deficit tertium membrum: sed tertium membrum est id, qđ distinguitur in primum, & secundum. Nam coniunctio ipsa duorum in aliquo uno, distinguitur, quia accipi pōt ex parte extremorum inter se, uel ex parte eius, in quo coniunguntur ut sic. V.g. Coniunctio animæ, & corporis in homine pōt dupliciter accipi, primo, ex parte animæ, & corporis, non secundum se (sic enim ualde distant) sed inter se, quia inter se iunguntur, vt actus substantualis, & potentia: alio modo, ex parte eius, in quo iunguntur, inquantum iunguntur in illo, puta, inquantum sunt in una natura compōsita, puta, humanitate, uel inquantum sunt in una persona, puta, Sorte. Et hic est uerus sensus distinctionis litera: obiectiones autem procedant contra alium sensum, quo sumuntur extrema, quæ iunguntur secundum se, & id, in quo iunguntur secundum se. Et ideo non est mirum si deficit, si deducit ad inconuenientia, & si nō saluat intentū nisi abusiue.

habet præeminentiā inter alias vniones: [a] nā unitas personæ diuinæ, in qua vniūtur duæ naturæ, est maxima. Non aūt habet præeminētiam ex parte eorum, quæ coniunguntur. ¶

AD PRIMVM ergo dicendū, quòd vnitas diuinæ personæ est maior, quàm unitas numeralis, quę scilicet est principiū numeri. Nam vnitas diuinæ personæ, est vnitas increata, p se subsistens, non recepta in aliquo p participationem, est etiam in se completa, habens in se quicquid pertinet ad rōnem vnitatis: & iō non competit sibi ratio partis, sicut unitati numerali, quę est pars numeri, & quæ participatur in rebus numeratis. Et iō quantum ad hoc, vnio incarnationis præeminet vnitati numerali, rōne, s unitatis diuinæ personæ, non autem ratione naturæ humanæ, quæ non est ipsa unitas diuinæ personæ, sed est ei unita.

AD II dicendum, q̄ rō illa p cedit ex parte coniunctorum, non autem ex parte personæ, in qua facta est unio.

AD III dicendum, quòd unitas diuinæ personæ est maior unitas, quàm vnitas, & personæ, & naturæ in nobis. Et ideo unio incarnationis est maior, quàm unio animæ, & corporis in nobis.

Quia uero illud, qđ i cōtrariū obiicitur falsum supponit. s. q̄ ¶ Ex his patet solutio secundi dubij. nam sensus' literæ est, q̄ naturæ diuinę, & humanæ, quę in mysterio incarnationis uniūtur, coniunctio dupliciter potest accipi, uel ex parte naturarum inter se) & sic per se nota relinquitur pars negatiua, sicut vere est per se nota, quia inter se non uniuntur, nisi sicut cā, & instrumentum causæ, ubi constat non esse maximam unionem,) uel ex parte eius, in quo uniuntur, hoc est ex parte personalis coniunctionis, quam obtinent in una persona diuina: hoc enim idē est, ac dicere, ex parte personæ diuinæ, in qua coniunguntur ut sic, ac dicere ex parte personæ diuinæ inquantum est persona, utriusque naturę: hoc enim est accipere coniunctionem ex parte eius, in quo iungūtur ut sic, hoc est, formaliter loquendo. Q. circa quia, ut patet ex prius dictis, uniuntur in persona diuina substantialiter, & non accidentaliter, ut accidentia Christi, & uniuntur substantialiter, non ut partes (ut manus, & caput) sed ut totum, ut natura ipsa, ut hæc humanitas unitur Sorti, & non uniuntur non solum substantialiter absque partium imperfectione, sed sic substantialiter uniuntur in vna simplicissima, & indiuisibilissima, ac incomponibili unitate substantiali personali communi utrique naturæ, ut superet merito omnem aliam unionem quomunicumque in alio ut sic, ita quòd licet anima, & corpus Sortis uniantur substantialiter, & in una natura humanitatis, & in una persona Sortis: non tamen magis, sed pluribus modis uniuntur, quam natura diuina, & humana in Christo: quia uniuntur, & in natura, & in persona, istæ autem uniuntur tantum uno modo, scilicet, in persona: sed unio hæc in isto uno modo, est maior, quàm sit illa in utroque: quia in mysterio incarnationis unitas communis extremis, secundum quam proprissime, & formaliter quantificatur coniunctio, in tertio est unitas personalis simplicissima, & incomponibilis, & indiuisibilissima, ad quam constat, quòd nec unitas personalis Sortis, nec unitas essentialis humanitatis, nec ambæ simul ascendunt, ut patet. Notanter autem dixi, unionem in alio, dixi enim hoc ad præseruandam doctrinam hanc ab unione aliquorum inter se: quoniam ut in litera patet, non ex hac parte, sed solum ex parte unionis in aliquo uno, unio naturarum in Christo est maxima. Si tamen unio hæc incarnationis perspiciatur, ut est duorum inter se, scilicet, personæ diuinæ, & humanæ naturæ, sic etiam inuenitur maxima, & excedens omnes alias uniones propter dictam rationem. Et secundum quid excedit unionem Trinitatis, ut dicitur in responsione ad ultimum ex Augustino, quia homo potius est in filio Dei, quàm Filius in Patre, quia scilicet, idem est suppositum hominis, & Filii Dei, non est autem idem suppositum Patris, & Filii: appellatur autem secundum quid maior hinc ista unitas, quia homo importat utrumque, naturam scilicet humanam, & suppositum, & non quo ad natutam significatam, sed quo ad suppositum tantum est magis in Filio, quam Filius in Patre: merito autem, quod secundum aliquid sui est magis unum, & secundum aliquid minus unum appellatur secundum quid, & non simpliciter magis unum. Et per hęc patet expositio literę totius articuli.

¶ Ad Durandum autem dicitur, quòd extorquet Bernardi sententiam, & utilificat eam: de unione enim inquantum unio, secundum ipsam rationem unionis loquitur Bernardus, præponens unionem Trinitatis, quæ non esset præponenda quo ad dignitatem, quia tota Trinitas non est dignior persona filii. formaliter igitur Bernardus, formaliter, & Auctor loquitur, formaliter & nos intelligimus, atque saluamus, unionem incarnationis esse post unitatem Trinitatis maximam simpliciter. Et cum dicitur, illa sunt magis

magis vnum, quorū extrema magis, & intimi[9] cōstituunt vnū, dr̄ q̄ addendum est huic ppositioni, nel sunt unum inter se, uel in tertio, alioqn neget: qa uoluntaria est. Nā ex intrinseca rōne unionis, & unius nihil aliud habet q̄ q̄ unita, aut fiunt, aut sunt unum, hoc est induisa inter se, uel in tertio personæ. n. diuinæ si fiunt, sed sunt unum in tertio, hoc est in diuina essentia. Et similiter in ppōsito duæ naturæ sunt unum in persona diuina, & natura humana est una personaliter cū persona diuina. Et sic negat Minor, s. q̄ materia, & forma magis, & intimi[9] sunt unū in essentia humanitatis: si. n. est min[9] unū, vnū in persona substātialiter, & simplicissima, q̄ unū in substantia, & persona cōpōsita. Et cū phat ex in se parabilitate, rndet, q̄ et hic si pt fieri separō, salua consistentia omniū extremorum, qm̄ si humana natura separet a uerbo, si esset idem. sed alius hō, & similiter persona diuina amitteret esse hominē. Cōstat aī, q̄ tam esse hominem, est esse substantiale. q̄ esse alium hominem, est esse aliā substantiā. Etsi hæc apparent mirabilia, & incōprehensibilia nobis, si ppterea sūt reiicienda, sed credēda, & ueneranda.

[a] posita in arg. sed cōcta.

Perr. 16 Inf. q. 6. a. 6. Et ueri. q. 29. ar. 2. Et 3. d. 13. q. 3. ar. 1. [9] P. sec. Q. 100. ar. 2. & 3. † Ar. 6. huius quæst.

SVPER QVÆ. II. ART. X.

Medina. ar. 10.

TItulus articuli decimi clar[9] est. ¶ In corpore articuli duo fiunt. primo ponitur distinctio bimembris de gratia, secundò respondetur quæsito tribus conclusionibus. Distinctio est, Gratia, pro uolūtate dei gratuita, uel pro gratuito dono.

¶ Vbi nota duo, primum est, quod in utroque membro fit mentio de gratuito: quia uoluntas q̄que est debita, quandoq; gratuita: uoluntas. n. iūstitiam ministrantis est uoluntas ex debito dantis unicuiq; que, quod suum est: voluntas aūt non ex debito, nec mercenarie, nec ui, aut metu dantis, sed amore benuolentiæ gratuita est: & similiter donū gratuitum est, quod ex tali uoluntate data, & gratuiti non solū uenit habitualis gratia, sed ēt quodcunq; donū gratis concessum, siue illud sit actuale aliq̄d auxilium, siue q̄cunq; alia res. Vñ qa hoc membrum subdiuidit in litera, quāuis non sub forma subdiuisionis, ideo numerus conclusionū excedere vī membra diuisiōis, cum cū in ueritate iuxta tria membra in lra posita s. gratuitā uoluntatē Dei, & gratuitum donum habitualis gr̄æ, gratuitum donum ipsius vnionis, tres sint conclusiones.

¶ Prima igitur cōclusio est, sumendo gratiā p gratuita dei uoluntate, unio incarnationis facta est p gratiā, sicut, & unio sctōrum ad Deum per cognitionē, & amorem. Probatur, qa ad hoc, q̄ natura humana eleuetur in Deū, siue pet esse personale, siue p operationē, eget Dei volūtate gratuita: qa vtrumq; est supra facultatem nāæ suæ. Secunda cōclusio est sumendo gr̄am p gratuito Dei dono, hoc é, gr̄a habituali, vnio incarnationis non est facta per gr̄am, unio uero sanctorū ad deū fit p gr̄am. Probatur: qa i cōi loquendo formaliter ad pfectionē operationis requirit, q̄ potentia sit pfecta p habitū: ad hoc aūt, q̄ natura sit in suo supposit', nō exigit habitus aliqs. Dr̄a aūt inter has duas uniones i hoc cōsistit, q̄ unio sanctorū ad Deum est p eleuationē ad operationes cognitionis, & amoris: unio aūt Christi est p eleuationē naturæ humanæ ad esse psonale filij Dei. nulla ergo gratia hic mediat, sed ibi.

¶ Vbi nota primo, q̄ hinc habes apud Auctorem, eodem se hre modo naturā humanam Chri ad psonā filij Dei, sicut se haberet ad psonā ppriā, & sicut se habet natura Sortis ad psonam Sortis. nā hinc habes, q̄ ex eo q̄ formaliter loquendo inter naturā, & proprium suppositum nullus exigitur habitus, iō inter naturam humanam, & psonam filii Dei in Christo nullus exigitur habitus. fundatur enim hic processus super illa ppositionali tate, ut patet. Nota secundo, q̄ gr̄æ habitualis in proposito nomen non restringitur

[a] ca. 15. añme. to 7.

[9] 3. di. 13. q. 3. ar. 1. [9] P. S. q. 1. o ar. 1.

¶ 2 Præt. [b] Gratię subiectum est aīa, sed sicut dr̄ Colo. 2. i Christo habituit plenitudo diuinitatis corporaliter. ergo uidēt, quòd illa unio non sit facta per gratiam.

¶ 3 Præt. Quilibet sanctus deo unitur per gr̄am. si igitur unio incarnationis fuit per gr̄am, uidetur, quòd non aliter dicat Christus esse Deus, quàm alii sancti homines.

SED CONTRA est, q̄ Aug. dicit in li. 2. de Prædest. [a] sanctorum, ea gratia fiat ab initio fidei suæ hō quicūque Christianus, qua gratia hō ille ab initio suo factus est Christus: sed hō ille factus est Christus per unionē ad diuinam naturā. ergo unio illa fuit per gratiam.

RESP. Dcdm, quòd sicut in secunda parte dictum est, [a] gr̄a dupliciter dr̄, uno modo uolūtas dei gratis aliquid dantis: alio modo ipsum gratuitum donum dei. Indiget autem humana natura gratuita dei uolūtate ad hoc, quòd eleuet in deū, maior sit unio ī carnatiōis, q̄ vnitas personarū diuinarū in essentia, dcdm est ad auctoritatē Aug. q̄ humana natura nō est magis in filio Dei, q̄ filius dei in patre, sed multo minus: sed ipse homo quantum ad aliq̄d est in filio magis, q̄ filius in patre, inquantum scilicet idē supponitur in hoc, quod dico homo, prout sumitur pro Christo, & in hoc quod dico, filius dei, non autem est idem suppo situm patris, & filii.

ARTICVLVS X.

Virum unio duarum naturarum in Christo sit facta per gratiam.

AD DECIMVM sic procedi tur. Vī q̄ unio incarnationis non sit facta per gr̄am. Gratia enim est accidens quoddā. ut in secūda parte habitū est.* sed humanæ naturæ unio ad diuinam nō est facta per accidēs, ut supra ostensum est. † ergo uī q̄ unio incarnationis non sit facta per [b] gratiam.

¶ 2 Præt. [b] Gratię subiectum est aīa, sed sicut dr̄ Colo. 2. i Christo habituit plenitudo diuinitatis corporaliter. ergo uidēt, quòd illa unio non sit facta per gratiam.

¶ 3 Præt. Quilibet sanctus deo unitur per gr̄am. si igitur unio incarnationis fuit per gr̄am, uidetur, quòd non aliter dicat Christus esse Deus, quàm alii sancti homines.

SED CONTRA est, q̄ Aug. dicit in li. 2. de Prædest. [a] sanctorum, ea gratia fiat ab initio fidei suæ hō quicūque Christianus, qua gratia hō ille ab initio suo factus est Christus: sed hō ille factus est Christus per unionē ad diuinam naturā. ergo unio illa fuit per gratiam.

RESP. Dcdm, quòd sicut in secunda parte dictum est, [a] gr̄a dupliciter dr̄, uno modo uolūtas dei gratis aliquid dantis: alio modo ipsum gratuitum donum dei. Indiget autem humana natura gratuita dei uolūtate ad hoc, quòd eleuet in deū, cum hoc sit supra facultatē suæ naturæ. Eleuatur aūt humana natura in Deū dupliciter, uno modo per operationē, qua scilicet sancti cognoscunt, & amāt Deū: alio modo per esse personale, qui quidem modus est singularis Christo, ī quo humana natura assumpta est ad hoc, q̄ sit psona filii Dei. Manifestū est aūt, q̄ ad perfectionē operationis requirit, q̄ potentia sit perfecta per habitū: sed q̄ natura habeat esse in suppōsito suo, non fit mediāte aliquo habitu.

SIC ergo dcdm est, q̄ si [a] gr̄a accipiat ipsa Dei uoluntas gratis aliquid faciens, vel gratum, seu acceptū aliquem habens, vnio incarnationis facta est p gratiam, sicut, & vnio sanctorum ad Deū per cognitionē, & amorē: si uero gratia dicat ipsum gratuitū Dei donū, sic ipsum, quod est, humana natura esse unitā personę diuinæ, pōt dici quædā gratia, inquantum nullis præcedentibus meritis hoc est factum, nō aūt ita, q̄ sit aliqua gratia habitualis, qua mediante talis unio fiat. [b]

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ gratia, quę est accīs, est quædam similitudo diuinitatis participata in homine. Per incarnationē aūt humana natura non dr̄ participasse similitudinem aliquā diuinæ naturæ, sed dr̄ esse cōiuncta ipsi diuinæ naturæ ī psona filij: maius ātē ip sa res, q̄ fi'itudo ei' participata.

AD II dicendū, q̄ gr̄a habitualis est solū in aīa: sed gr̄a, i. gratuitū Dei donū, quod est vniri diuinæ personæ, pertinet ad totā naturam humanā, quæ cōponit ex aīa, & corpore. Et per hūc modū dr̄ plenitudo diuinitatis ī Chro corpaliter habitasse: qa est unita diuina nā nō solū aię, sed ēt corpori: quāuis ēt possit dici, q̄ dr̄ habitasse in Chro corporaliter. i. nō umbraliter, sicut habitauit i sacris ueteris legis, de q bus ibidē subditur, q̄ sunt vmbra futurorū,

Tertia S. Thom.

[a] 8. dist. 4. q. 3. art. 1. & q. 2. Et Colos. 2. l. 2. co. 3.

C gitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

ginut ad gratiam, quæ ponitur in essentia animæ, vt distinguit a charitate, & alijs habitibus infusis: sed communiter sumitur, vt comprehendit sub se quencũque infusum habitũ. Et hoc habes in litera ex eo, quòd habitus ad perfectionem operationis requisitus, in potentia operatiua ponitur, quod non verificatur de gratia restricta ad habitum in essentia, ut patet.

¶ Tertia conclusio est, sumendo gratiam p gratuito Dei dono, quòd qđ sit illud, vnio incarnationis est gratia. Probatur: quia est donum Dei cõcessum humanitati Christi, nullis præcedentibus meritis.

¶ Vbi nota primo, q̃ hoc modo loquendo de gratia, ipsa unio appellatur gra moda liter: quia scilicet gratuite facta est, s. absq; vllo merito, & hinc fit vt in Christo ponatur vltra habitualem gratiam, gratia vnionis est, q̃ est ipsa vnio gratuito concessa. N. fa secundo, quòd caute Auctor locutus, nõ dixit, quòd hoc modo sumendo gratiã, vnio sit facta per gratiam, sicut dixit in præcedentibus conclusionibus, & sicut quæstio.n est in titulo articuli: sed dixit qđ ipsa vnio est gratia. Et ratio est: quia li p, denotat causalitatem gratiæ sup vnione: eiusdem autem ad seipsum non est causalitas.

Porret. o. 17

1.2. q. 98. ar. 4. c & 3. dist. 4. q. 3. articu. 1. & Ro. 1. li. 3. col. 2. fi. & Heb. 1. lib. 4. col. 3.

¶ In resp̃tione ad primum eiusdem articuli, nota ex supradictis in art. 7. eiusdem qõ.

* innuitur in gl. inter linea. ibi.

corpus aũt est Chr̃us: prout, s. corpus contra umbrã diuiditur. Dicunt etiã quidam, q̃ diuinitas dr̃ in Christo habitasse corporaliter, id est tribus modis, sicut corpus habet tres dimensiones, uno modo per essentiã, præsentiã, & potentiam, sicut i cæteris creaturis: alio modo, p gratiam gratũ facientem, sicut in sanctis: tertio per unionem personalẽ, quod est, ppriũ sibi.

Vnde patet responsio ad 3. quia scilicet unio incarnationis non est facta solum per gratiam habitualem, ficut alii sancti unguntur Deo, sed secundũ subsistentiam, siue personam.

ARTICVLVS XI.

Vtrum vnionem verbi incarnati aliquæ meritis præcesserint.

ADVNDECIMVM sic proceditur. Videtur, q̃ vnio incarnationis fuerit aliqua merita subsecuta: quia super illud Psal. 32. Fiat misericordia tua super nos, quemadmodũ, &c. dicit gloss. * Hic insinuatur de fideliũ Prophetę de incarnatione, & [h] meritum impletionis. ergo icarnatio cadit sub merito.

quòd coniunctio humanæ naturæ cum persona filii Dei (quæ nihil aliud est, quàm utriusque indiuiduo in esse personali ipsius filii Dei) potest dupliciter accipi, scilicet vel secundum illam entitatem positiuam, quæ est illud esse personale istius naturæ creatæ, uel secundum mutationem, & relationem, qua unitur, & unita relatiue dicitur humana natura personæ illius. nullum siquidem aliud ens reale apparet interuenisse, aut inueniri in hoc mysterio, ultra extrema. Et siquidem vnionis gratia pro gratuito dono sumatur secundo modo, sic est donum creatum: quoniam tam mutatio passiua, qua natura humana elenata est ad esse personale Dei, quàm relatio vnionis, inter creatas res est. Si uero vnionis gratia similiter pro dono gratuito, sumatur primo modo, sic quo ad rem datam increatum donum est, quia data est personalitas diuina naturæ creatæ: quo ad substantialem uero compositionem, seu coniunctionem personalitatis cum natura, donum creatũ est, ut patet. Et quia vnionis gratia, hæc omnia concludit, ideo quandoque res increata ponitur, ut in hac litera, dum dicitur, maius autem est ipsa res, quàm ipsa similitudo eius participata, & est sermo de re diuinæ naturæ & personæ, in qua vnionis gratia consistit. Quandoque autem ponitur res creata, dum ex uoluntate Dei gratuita facta dicitur in hac litera. & diffuse infetius articu. 12. huiusmet q. & uerum est quantum ad communionem illius esse diuini ad naturam humanam, quæ per assumptionem facta est, & ad quam relatio vnionis consequitur.

SVPER QVAEST. II. ARTIC. XI.

Medina. art. 11.

IN titulo articuli 11. uide, quòd in præcedenti, & hoc, atque sequenti articulo quæstio est de causa unionis. Et quoniam triplex illius causa assignatur, scilicet gratia, merita, & natura, ideo expedito decimo articulo de gratia in hoc 11. quæritur de meritis, an scilicet unio hęc ex meritis fuerit: & demum in 12. quæritur an sit naturalis Christo &c. hoc est, a natura.

¶ In corpore articuli sunt tres conclusiones. Prima est: Nulla Christi opera fuerunt meritoria vnionis. Probat: Ille hõ, qui ẽ Christus, a principio suæ cõceptionis, fuit filius dei hypostatice. ergo omnis illius hominis operõ. subsequuta est unionem ergo nulla eius operõ potuit esse meritoria huius unionis ex condigno. Probat tripliciter. Primo, quia unio ista superat vnionem beatitudinis, q̃ proprie cadit sub merito. Secundo, quia vnio ista est principiũ gr̃æ, quæ non põt cadere sub merito. Tertio, quia unio ista est reformatiua totius humanæ naturæ, cuius totius bonum, constat non posse à singulari puro homine causari.

¶ Tertia conclusio est, Sancti patres meruerunt incarnationem de congruo desiderãdo, & petendo. Probatur: quia congruũ est Deum exaudire sibi obedientes. Et hoc etiã modo exponi põt, q̃ beata virgo meruit Christũ portare, s. merito congrui.

¶ 2 Præt. Quicumque meretur aliquid, [b] meret illud, sine quo illud haberi non potest: sed antiqui patres merebantur uitã æternam, ad quam peruenire non poterant, nisi per incarnationem. dicit enim Greg.* in lj. 13. mor. Hi, qui ante Christi aduentum in hunc mundum uenerunt, quantamlibet iustitiæ virtutẽ haberent, ex corporibus educti, in sinum cęlestis patriæ statim recipi nullo mõ poterant: quia nòdum ille uenerat, qui iustorum animas in ppetua sede collocaret. ergo vr̃ q̃ meruerint incarnationem.

¶ 3 Præt.* de beata uirgine cãtatur, q̃ Dãm omnium meruit portare, q̃ quidem factum est per incarnationem. [b] ergo incarnatio cadit sub merito.

SED CONTRA est, q̃ Aug. dicit in libr.* de Prædest. San. Quisquis in capite nostro præcedentia merita singularis illius gr̃ationis inuenerit, ipse in nobis p̃cedẽtia merita multiplicatę regnationis inqrat. sd nulla merita p̃cesserũt regnationem nostram secũdũ illud Ti. 3. Nõ ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, sed s̃m suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis. ergo nec illam Christi gr̃ationẽ aliqua merita p̃cesserũt.

¶ Secunda conclusio est, Nulla opera cuiuscunque alterius hoĩs potuerũt esse meritoria huius unionis ex condigno. Probat tripliciter. Primo, quia unio ista superat vnionem beatitudinis, q̃ proprie cadit sub merito. Secundo, quia vnio ista est principiũ gr̃æ, quæ non põt cadere sub merito. Tertio, quia unio ista est reformatiua totius humanæ naturæ, cuius totius bonum, constat non posse à singulari puro homine causari.

¶ Tertia conclusio est, Sancti patres meruerunt incarnationem de congruo desiderãdo, & petendo. Probatur: quia congruũ est Deum exaudire sibi obedientes. Et hoc etiã modo exponi põt, q̃ beata virgo meruit Christũ portare, s. merito congrui.

¶ Dubium hoc in loco nonnullum occurrit: quia licet hinc habeatur, quòd omnis operatio illius hominis subsecuta est unionem, non tamen hinc habetur, quòd omnis operatio illius naturæ humanæ subsecuta sit unionem. Et diceret quispiam quòd illa natura humana sicut secundum se præsupponitur naturæ ordine unioni (quia assumptio. præsupponit quod assimitur) ita secundum aliquod opus eius, puta intelligere, & uelle, quæ sunt instantanea, præsupponitur ordine naturę assumptionis: & per illud uelle informatum charitate natura illa meruit assumi in eodem instanti temporis, & prius natura.

¶ Ad hoc dubium non oportet aliunde, quam ex literæ fundamento respondere. ita tamen ut non sit sermo de potentia diuina absolute cum dicitur, quod non potuit aliqua operatio procedere unionem: sed de potentia, quam ordo rerum habet simpliciter, & in mysterio incarnationis. Cum enim natura humana in Christo assimatur ad esse personale Dei, idem est ordo naturæ humanæ Christi ad personam filii dei, qui est naturæ humanæ Sortis, ad personam Sortis. Et ideo sicut natura Sortis prius natura personatur per Sortem, quam operetur, tum quia esse personale, utpote substantiale, est prius, quam operari, tum quia primus terminus, ut quod generationis, est ipse Sortes, & deinde naturę ordine coniequuntur operationes etiam naturalissimæ, ut si sol fieret, primo fieret suppositũ solis, & deinde luceret, quamuis in eodem instanti: ita prius natura, humanitas Christi personatur per uerbum dei, quàm operetur propter utramque dictam rationem: quia, scilicet personari spectat ad esse substantiale (confert enim subsistere, quod primæ substantiæ solius est) & quia primus terminus generationis Christi, ut quod, fuit persona filii dei, dicente Angelo, Quod ex te nascetur sanctum uocabitur proculdubio

proculdubio eũ rei veritate filius Dei. Non põt ergo poni, q̃ ista Christi prius natura, quàm veniretur, intelligeret aut amaret.

Quæl. m

¶ Secunda conclusio est, Nulla opera cuiusc unique alterius hoĩs potuerũt esse meritoria huius unionis ex condigno. Probat tripliciter. Primo, quia unio ista superat vnionem beatitudinis, q̃ proprie cadit sub merito. Secundo, quia vnio ista est principiũ gr̃æ, quæ non põt cadere sub merito. Tertio, quia unio ista est reformatiua totius humanæ naturæ, cuius totius bonum, constat non posse à singulari puro homine causari.

*Art. præc.

¶ Tertia conclusio est, Sancti patres meruerunt incarnationem de congruo desiderãdo, & petendo. Probatur: quia congruũ est Deum exaudire sibi obedientes. Et hoc etiã modo exponi põt, q̃ beata virgo meruit Christũ portare, s. merito congrui.

Concl. p.

ARTICVLVS XII.

Vtrum gratia unionis fuerit homini Christo naturalis.

ADDVODECIMVM sic proceditur. Videtur q̃ gratia unionis non fuerit hoĩ Christo naturalis, Vnio. n. incarnationis non est facta in natura, sed in p̃sona, ut dictũ est: * sed unumquodq; denominatur a [h] termino. * ergo gratia illa magis debet dici p̃sonalis, quàm naturalis.

¶ 2 Præt. Gratia diuiditur contra naturã, sicut gratuita, quę sunt à Deo, distinguuntur contra naturalia, quæ sunt a principio intrinseco: sed eorum, q̃ ex opposito diuiduntur, ut unũ nõ [b] denominatur ab alio. ergo gratia Christi non est ei nãlis.

¶ 3 Præt. Naturale dr̃, q̃ est s̃m naturam: sed gratia unionis [h] nõ est naturalis Christo s̃m naturam diuinam (quia sic conueniret alijs personis) nec etiam naturalis est ei secundum naturam humanam: quia sic conueniret omnibus hominibus, q̃ sunt eiusdem naturæ cum ipso. Igitur uidetur, q̃ nullo modo gr̃a unionis sit Christo nãlis

SED CONTRA est, q̃ Aug. dicit in Ench.* In humanæ naturæ susceptione fit quodãmodo ipsa gratia illi homini naturalis, qua nullum possit admittere peccatum.

RESP. dcd̃m, q̃ s̃m Philosophum in 5. Metaphy.* natura uno modo dr̃ ipsa natiuitas, alio modo essentia rei. Vnde natiuitale potest aliquid dici dupliciter, uno modo, quod est tantum ex principijs essentialibus rei: sicut igni naturale est sursũ ferri: alio modo dr̃ esse homini naturale, quod ab ipsa natiuitate habet, s̃m illud Eph. 2. Eramus natura filij iræ. Et Sap. 12. Nequã est natio eorũ, & naturalis malitia ipsorum. [m] Gratia igitur Christi siue unionis, siue habitualis nõ põt dici naturalis quasi causata ex principijs humanæ naturæ in Christo; quamuis possit dici naturalis, quasi prouenies in naturam humanam Christi, causante diuina natura ipsius. Dicitur autem naturalis utraque gra

SVP. QVAE. II. ART. XII.

Medina. art. 12.

IN titu. articuli duo decimi nota q̃ ió in titulo apponit ly homini, ita q̃ nõ quęrit utrum gra unio. nis sit Chr̃o naturalis sed an sit nãlis Chr̃o hoĩ ut denotatet, q̃ difficultas huius dubij ex parte eius, quod est esse hoĩem, se tenet. Non. n. est qõ de Chr̃o, s̃m q̃ Deus: sed s̃m q̃ est hõ, an gra unionis sit illi nãlis.

¶ In corpore art. duo fiunt. primo ponitur vna distinctio de ly naturalis: secũdo rñdet quæsito tripliciter. Distinctio est s̃m nãle dupliciter, uel qđ causatur ex principijs essentialibus rei. sicut passio ex principijs subiecti, sicut moueri deorsum ex principijs corporis grauis, uel quod ab ipsa natiuitate hr̃. Probat primo distinctio: q̃ natura dr̃ dupliciter. s. Met. s. de essentia: & de natiuitate. Probat secũdo, s̃m membrũ, au ctoritate du, lici sacræ scripturæ.

¶ Nota hic, q̃ s̃m mẽbrum, s. naturale a natiuitate, dupliciter intelligi põt, uno modo vt denotetur sola coæ uitas, quia. s. incęperunt simul esse, sicut de cæco à natiuitate dicimus, q̃a cæcitas simul incępit eũ hoĩe, q̃. est cecus: alio mõ, vt denotetur nõ sola cõ duratio, sed ẽt cãlitas ita q̃ ex ui natiuitatis habeat illud: sicut diemus, q̃. sextus digitus est nãlis, ex natiuitate in utero, quia. s. ex uitalis natiuitatis abundantis in materia, &c. Iste sortitus est sextum digitũ. In proposito intelligitur s̃m membrum utroq. modo. & ad s̃m membrum spectat auctoritas Apostoli, Eramus natura filij iræ: q̃m ex ui natiuitatis nostræ per propagationẽ ex Adam sumus filij iræ, dum ex ui natiuitatis nãæ in utero inficimur peccato originali. Ad primũ aũt mo dum spectat auctoritas Sapiẽtiæ: q̃m Chananęi, de q̃ibus loquitur, non ex ui natiuitatis contrahebãt peccata parẽtum, sed malitia illorum ita cito

Perr. 18

Inf. q. 7. a 33. ad 2. & q. 34. a 3. ad 2. & 3. d. 4. q. 3. a. 2. q. 1. a. 1 & 2. huius quæst.

*c. 40. post med. to. 3.

*li. 5. Met. tex. 5. 6.

Concl. m

Universidad de Deusto
Biblioteca

inc. piebant, vt dicat' in vtero incepisse, iuxta consuetum modum loquendi sermone emphatico.

¶Prima conclusio est: Gratia, siue unionis, siue habitualis nō est naturalis Christo, ut cauta, ex principijs humanæ naturæ. Scda conclusio est: Gratia utraq; pōt dici nālis Christo. quasi proueniés ex natura diuina Christi, i nām humanā eiusdē. Tertia cōclusio est. Gra utraq. est nālis Chro, sumēdo nāle a natiuitate. Probat' In primo sensu, hoc est sm coquita té: quia ab initio conceptionis fuit natura humana diuinæ personæ unita, & hoc quo ad gratiam unionis, & sic eius fuit munere gratiæ repleta, & hoc quo ad gram habitualem. In scdo aūt sensu, hoc ex ui natiuitatis, probatur in tnsione ad tertiū ex proprietate natiuitatis Chri: qa sic cōceptus est ex Spūsancto, ut esset idē nālis filius Dei, & hoīs, testante hanc natiuitatis uim angelo dicēte, Spūsanctus supueniet in te, & virtus altissimi obūbrabit tibi, dū subdit iōque, & qd nascet' ex te sanctum, uocabit' filius Dei. Illa. n. cālis, ideoque, & quod nascetur ex te, erit filius Dei, manifestat ad hoc esse ordinatā actionē Spūsancti, ut ex ui talis natiuitatis natū esset filius Dei, qd i ipsa gratia unionis consistit. Gra aūt habitualis, ut in proprio tractatu patebit', est i Christo uelut ꝓprietas, cōsequēs gratiam unionis, sicut splendor solem.

¶Nota hic tria, primo, q; quamuis in lra diuisæ sint explanationes, & probationes tertiæ cōclusionis sūt duos assignatos in secundo membro sensus, quia tamen ueri sunt, in lra ponunt', & breuius uniti clārēt nouitjs: iō adunaui dicta in tnsione ad tertiū, & iunxi corpori articuli. Scdo, q. Auctor plus donauit, quàm promisit, dū q̄siuit de gra unionis, & tndit de gra unionis, & habituali. Tertio, q; dū in secunda conclusione dr, q; gratia Christi pōt dici naturalis ex diuina natura, Auctor caute apposuit duo uocabula, primo pōt dici: scdo, quasi prouenies. Est siquidem considerandum, quod ad hoc, ut aliquid dicatur proprie naturale a natura pro essentia, duo concurrunt: primum est causalitas: sm modus causandi. oportet enim, vt causetur à natura, & q; naturali modo non libere causetur à natura: sic. n. passio à principijs naturæ, sic ferri sursum à leuitate causatur, sic naturale distinguit contra libertū. In proposito aūt, quia oīs causalitas Dei, ad extra est libera, & nulla est naturalis, ideo gratia in Christo ex diuina natura cōta deficit à naturali in mō quo fit, & pōt dici naturalis, quo ad primum, quia ex diuina causatur natura. Quo ad sm uero pōt dici naturalis non formaliter: quia in ueritate nō nāliter, sed libere causatur, sed quasi uirtualiter seu cōdicionaliter, hoc est, quia si diuinæ naturæ competeret ad extra, uterque modus cāndi, s. nāliter, uel libere, utraque gra in Christo nāliter ēt retur: quia gratia unionis spectat ad esse personale ipsius duæ naturæ, ac per hoc ad causalitatem naturalem pertineret, si tia in Christo, inquantum eam à natiuitate habuit: n q̄a ab initio conceptionis fuit a natura humana diuinę personæ unita, & anima eius fuit munere gratiæ repleta.

Ad primvm ergo dicendū, quòd licet unio non sit facta in natura, est tamen causata ex virtute diuinæ naturæ, quę est uere natura Christi: & etiam conuenit Christo à principio suæ natiuitatis.

Ad ii dcm, quòd non secundum idem dicitur gratia, & naturalis: sed gratia quidem dicitur, inquantum non est ex merito: naturalis autem dicitur, inquantum est uirtute diuinæ naturæ in humanitate Christi ab eius natiuitate.

Ad iii. dicendum, quòd gratia unionis non est naturalis Christo secundum humanam naturam, quasi ex principiis humanæ naturæ causata: & ideo non oportet, quòd cōueniat omnib. hominibus: est tamen naturalis ei secundū humanam naturam propter proprietatem natiuitatis ipsius, ꝓut sic conceptus est ex Spiritu sancto, ut esset idē naturalis filius Dei, & hoīs. Scdm uero diuinā naturā est ei naturalis, inquantū diuina natura est principiū actiuum huius gratiæ, & hoc cōuenit toti Trinitati, s. huius grā esse actiuū principiū.

ibi in ueniretur: gratia uero habitualis in Christo spectaret ad proprietatē humanæ naturæ iunctæ, iā sm esse diuinæ naturæ. Et ꝓpea Auctor dixit, Dici pōt naturalis quasi prouenies, significans ꝓ hoc quasi nālem modū, quo gratia in Christo fieri dici pōt, quāuis in ueritate non sit modus naturalis: hoc aūt singulariter de gra Chri dici pōt quia reliquis hoībus, & ēt angelis cōstat, & nō solū dat, sed daret Deus gram suam prout uult, ut pote non cōicans sui esse personale, nec iūctis sibi secundum esse influens.

QVÆSTIO III.

De modo vnionis ex parte personæ assumentis, in octo articulos diuisa.

Deinde considerandum est de unione ex parte personæ assumentis.

Et circa hoc quęruntur octo.

¶Primo, vtrum assumere cōueniat personę diuinę.

¶Secundo, vtrum cōueniat naturę diuinæ.

¶Tertio, vtrū natura possit assumere abstracta ꝑsonalitate.

¶Quarto, vtrum una persona possit assumere sine alia.

¶Quinto, vtrum quęlibet persona possit assumere.

¶Sexto, vtrum plures personę possint assumere vnā numero naturam.

¶Septimo, vtrum vna persona possit assumere duas numero naturas.

¶Octauo, vtrū magis fuerit cōueniens de persona filii Dei, q; assumpserit humanā naturā, q̄ de alia persona diuina.

Articvlvs. I.

Vtrum personæ diuinæ conueniat assumere e naturam creatam.

Ad primvm sic ꝓcedit. Vī q; psonę diuinę, nō conueniat assumere naturam creatā. Persona. n. diuina significat aliqd maxime perfectū: perfectū aūt est, cui nō pōt fieri additio. dicitur, q; nihil est per incarnationem additum Deo, & quòd non Deus, sed homo per incarnationem perficitur. Et ad hoc tantum allatum esse exemplum de vnione adoptionis nostræ intellige: quia sicut in vnione filiorum adoptiuorum non additur aliquid Deo, sed quod diuinum est, apponitur homini, ita proportionaliter in vnione naturalis Filii nihil apponit deo, sed deus iungitur homini, ut homo perfectus sit hoc est, ut hō sit deus, quod infinitam perfectionē apponit naturæ humanæ.

¶ In responsione ad sm dubium occurrit circa incōmunicabilitatē psonæ, ut in lra describit, s. penes hoc q; non potest de pluribus suppositis predicari. Videtur siquidem satis rudis huiusmodi assignatio incommunicabilitatis: quoniam talis incommunicabilitas conuenit cuilibet singulari creato, tam in genere accidētis, quàm in genere substantiæ. nam hoc album, & similiter hæc albedo, & hæc humanitas, non potest de pluribus suppositis prædicari: quia ut in anteprædicamentis dicitur, cuilibet singulari conuenit non dici de subiecto.

¶ Ad hoc dicitur, quòd in theologia non potuit forte breuius, clarius, & formalius describi incommunicabilitas personę, quàm descripta est in litera: quia apud theologos omnis natura est communicabilis pluribus suppositis, quamuis diuersimode: quia natura diuina communis est per identitatem Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Et hæc natura creata potest esse communis per assumptionem (ut infra patebit) Patri, & Filio, & Spiritui sancto: persona quoque communis est pluribus naturis, ut patet de persona filii Dei subsistente in duabus naturis diuina, & humana, & de persona Sortis communi pluribus, accidentalibus tamen naturis, ut in litera dicitur. Restat ergo, ut propria incommunicabilitas personæ cōsistat in hoc, quod nō possit esse communis pluribus suppositis, hoc est sibi ipsi, & alteri suppositō, & hoc est quod in litera exprimitur, per non posse prædicari de pluribus suppositis. Vnde doctrina est subtilissima: sed obiectio errat in hoc, q; pro eodem accipit non predicari de pluribus, de quo Arist. loquit in anteprædicamentis: & nō prædicari de pluribus suppositis, de quo Auctor in litera loquitur, quum hæc dicta ualde: quoniam non posse prædicari de aliquo, uel aliquibus, ut superius de inferiori, conuenit omni singulari, ut obiiciendo bene dicitur: sed non posse prædicari de pluribus suppositis, soli personæ conuenit: quia soli personæ repugnat. Nam, & hæc humanitas, & quæ illi inest, hæc albedo potest de pluribus suppositis prædicari, ut patet, si à pluribus diuinis personis assumeretur.

¶ In eadem responsione ad secundum, dubium occurrit circa illud: hoc autem est proprium diuinæ personæ, propter eius in finitatem, ut fiat in ea concursus naturarum non accidentaliter, sed secundum subsistentiam, & de conclusione, & de ratione eius, Duo siquidem hic dicuntur: primo affirmatur hęc conclsio, scilicet, quòd sola diuina persona potest subsistere in duabus naturis: secundo assignatur ratio istius cōclusionis: infinitas diuinæ personæ. Vbi duæ quæstiones determinantur prima est, an aliqua persona creata possit subsistere in duabus naturis, asseritur siquidem hic pars negatiua, dum-

dicitur quòd proprium est diuinæ personæ, ut fiat in ea cōcursus naturarum secundum subsistentiam: secūda est, an hæc proprietas conueniat diuinæ personæ propter infinitatem ipsius: asseritur namque in litera pars affirmativa. Et primam quidem q. Scot. 3. sentent. distin. 1. q. 4. disputat, & dubiam relinquit: secundam autem ibidem tractās, oppositū tenet, argumq; dicens. Ista ratio non uidetur cōcludere: quia uerbum nō est infinitum secundum rationem personalitatis suæ, secundum quā substantificat naturam assumptam. igitur non requiritur infinitas in illo supposito, quod sic substantificat. Antecedens patet: quia tunc aliqua perfectio formaliter deesset Patri, quæ est in Filio.

¶ Ad horum euidētiam primo soluenda est obiectio Scoti: & exinde soluditas utriusque dicti in litera mox tranda. Ad obiectionē ergo Scoti negandum est antecedēs: quamuis possit distingui, dicendo, quòd uerbum esse infinitum secundū rationem personalitatis suæ, potest dupliciter intelligi, scilicet radicaliter, uel formaliter, & quod uerbum est infinitum secundū rationem deitatis radicaliter, quia ex deitate quicqd est i Deo, infinitatem habet: sed secundū suam personalitatē est formaliter infinitum, quoniam personalitas diuina non est constitutiua personæ nisi infinitæ. Et quēadmodum personalitas uerbi, scilicet filiatio diuina est formaliter subsistens, alioquin non esset constitutiua personæ, quę formaliter est subsistens, ita est formaliter infinita, quia subsistentia formaliter inclusa in personalitate uerbi, nec est finita, nec abstrahens à finito, & infinito, sicut relatio, inquantum relatio, quia subsistentia perfectionem sonat simpliciter, ut patet. Nec propterea sequitur ut Scotus arguit, probando antecedens, q; aliqua perfectio formaliter deesset Patri, quæ est in Filio; quoniam eandem perfectionem, quam personalitas uerbi formaliter dicit in Filio, personalitas Patris, dicit in Patre, ut patet de perfectione subsistentiæ. Sed contingit hic errare, si personalitates diuinas sic formaliter metimur, ut eas nihil aliud formaliter esse putemus, q̄ quod relationi reali formaliter cōuenit, q̄d alienum est à celsitudine personalitatis diuinæ formaliter sumptæ: quoniam, ut dictum est, conuenit illi formaliter subsistentia, alioquin non esset personalitas: quia non esset constitutiua se tota personæ. Constat autem quod filius Dei, quatenus subsistens, naturam humanam substantificat. Vnde patet, quòd uerbum secundum illam suæ personalitatis rationem, qua est subsistens, ac per hoc infinitæ subsistentiæ, nices humanæ personę formaliter, & eminenter in mysterio incarnationis supplet: est enim uerbum, persona humanæ naturæ. Et confirmatur, quia per illud idem, quo uerbum subsistit in duabus naturis, diuina, scilicet, & humana, potest subsistere, quantum est ex parte sua in infinitis naturis, quoniam, ubi pluralitas non facit differentiā, nec infinitas faceret differentiam, si infinitas impossibilis esset. Sed uerbum per suam personalitatem, quatenus est constitutiua personæ (quod est dicere, quatenus est constitutiua subsistentis in diuina natura) habet quòd possit in duabus naturis subsistere. ergo per suā personalitatē, ut subsistentē in diuina na

*q. præc. art. 1. & 2.

Concil. m

*In epist. syn. Ephe. ad Nestor. circa med. ill.

tura, potest subsistere in infinitis naturis, sed posse subsistere in F infinitis naturis, est subsistentiæ infinitæ. igitur subsistentia, qua Verbum de facto subsistentificat humanam naturam, exigit infinitatem. Eadem enim est conditio eius, qua nunc subsistit in duabus, & qua subsisteret in infinitis.

¶ Præterea, Verbi personalitas ī sua formali ratione claudit subsistentiam. ergo perfectionem simpliciter. ergo est infinita formaliter. Antecedens probatū est. Prima cō sequētia probatur. primo, quia subsistentia non solū est perfectio, sed maxima pfectio: nullum nanq; diuinū esset perfectū nisi subsistens. Secundo, ex definitione perfectionis simpliciter, scilicet, q̄ in quolibet, melior est ipsa, q̄ non ipsa, arguitur sic. In quolibet ente vt sic, melior est subsistentia, q̄ quodlibet sibi incompossibile. ergo est perfectio simpliciter. Tertia consequētia est euidens etiam apud Scotum: quoniā omnis perfectio simpliciter, est in Deo infinita formaliter. Ex dictis igitur si bene cōsiderentur, fidelitas literæ tam in conclusione quam illius ratiōe apparet. nam ex hoc quod persona diuina ex suæ personalitatis perfectione, quā illius subsistentia ponit, habet quod possit in pluribus naturis subsistere, manifeste habetur, qđ quum illa perfectio sit infinita, proprium erit diuinæ personæ ob eius infinitatem, quod in ea fiat concursus naturarum, secundum subsistentiam. Et per hoc soluto utriusque quæstionis apparet.

¶ Nec ex his sequitur, ut Scotus ibidem q. 5. conatur deducere, diuinam naturam esse per se primo terminum unionis, propterea quia infinitas primo est naturæ, quoniam infinitas Dei, vt est naturæ, dat perfectionem infinitam in essendo, & in causando, ut autem est personæ, dat perfectionem infinitam in terminando. Quo fit, ut quia terminare naturam assumptam, nullam causalitatem dicit, consequenter infinitas in terminando, nullam causalitatem det: & tamen constat, quod exigitur ad hoc, quod una persona subsistat in infinitis naturis, si essent. Quando ergo obijcit Scotus, quod continentia virtualis in termino, quæ æquiualere potest tot personis, pertinet ad dependentiam inter causam, & causatum, ut sic, simpliciter negandum est, & dicendum est, quod quia terminare naturam alienam subsistendo in illa ex infinitate personæ, non in causando sed in terminando prouenit, ideoque uocatur quasi continentia virtualis personalitatum in persona diuina, non spectat ad dependentiam causæ, & causati ut sic sed ad dependentiam personæ finitæ in terminando ad personam infinitam in terminando. Et quia hoc conuenit cuilibet diuinæ personæ ratione suæ propriæ personalitatis dico, ut infra patebit, K propria personalitas Verbi, scilicet filiatio, est de facto per se primo terminus incarnationis.

¶ In eodem primo articulo in responsione ad tertium, aduerte, ut caute uerbum denominationis intelligas, quum legis, q̄ natura humana non constituit diuinam personam simpliciter, sed constituit eam, secundum quod denominatur à tali natura. Non enim sumitur hic denominatio pro quacumque denominatione, quum denominentur aliqua ab extrinseco, ut Sortes dicitur locatus, aut uestitus, aliqua, ab accidente, ut Sortes dicitur albus, & aliqua, à substantia, ut Sortes dicitur animatus, uel corporeus: sed sumitur pro denominatione substantiali: neque restringitur hic denominatio ad denominationem in ante prædicamentis definitam: quamuis, & de illa litera hæc uerificetur, de denominatione substantiali loquendo. Nam persona filij Dei est uere persona humana: & in quantum est persona humana, constituitur per naturam humanam, ita quod

persona prædicari. Vnde nō est contra rationem personæ sic communicari, vt subsistat in pluribus naturis: quia etiam in personam creatam possunt plures naturæ concurrere accidentaliter: sicut in persona vnius hominis inuenitur quantitas, & qualitas. Hoc autem est proG prium diuinæ personæ, ꝓpter eius infinitatem, vt fiat in ea cō cursus naturarum, non quidem accidentaliter, sed secundum subsistentiam.

Ad III. dicendū, q̄ sicut supra dictū est, * natura humana nō constituit personam diuinā simpliciter: sed constituit eā secundum q̄ denominatur à tali natura. Non. n. ex natura humana habet filius Dei, q̄ sit simpliciter cū fuerit ab æterno: sed solum q̄ sit homo: sed secundum naturā diuinam constituit̄ per

natura humana in Christo non constituit filii Dei personam, quatenus est persona, sed quatenus est persona humana. Et hoc intendit ista q̄stio, humana, denominationem subsistentialē a natura hominis importat. Et q̄s filii Dei persona sic facta est persona humana, ut ipse filius Dei uere sit homo: ideo dixi, q̄ denominatio ista nō sic restringitur, quin verificetur ēt subsistentialis vniuocatio: persona siquidem uerbi ita est humana, quòd est etiam homo vniuoce cum reliquis hominibus. Tanta é autē excellentia incarnationis, ut non possit vnica uia aut rōne dici, sd oporteat multis uiis, ac modis mysterii illius cognitionē qualemcūq; inuestigare: & iō nunc p denominationem, nunc per vniuocationem, incedimus.

SVPER QV. III. ART. II.

Medina a.2.

In titulo articuli secundi, nota omnes tres terminos: nāly naturę diuinæ, in hoc articulo sumitur nō vt sumitur p modum naturę tantum, vt significatur nomine Deitatis: sed etiā ut sumitur per modum subsistentis in

natura ut sic, ut significatur nomine Dei seu Dei huius: ita qđ appellatione naturę diuinæ uenit hoc in loco nō solū deitas, sed Deus, & Deus hic. Nec hoc ego somnio, sed ex rnsione ad tertiū clare habeo, ut ibi declarabit, & nūc supponatur, ita q̄ natura diuina sumit hic, ut distinguitur contra personam simpliciter, hoc est secundum completam rationem personæ.

¶ Ly conueniat sumitur nō de possibili, sed de facto: qm an natura possit assumere, in sequenti tractabitur articulo, sed an de facto uerum sit quod deitas, deus, hic deus assumpserit naturā, quæritur, ut patet ex responsione ad secundum, ubi dicitur, qđ assumere conuenit naturæ diuinæ ratione personæ uerbi.

¶ Ly assumere, vniuoce sumitur ut. s. terminatur ad vnionem personalem uerbi, qualis descripta iam in antedictis est, ut ex responsione ad secundum allegata. patet.

¶ Rursus aduerte, quòd quum quæritur hic an naturæ diuinæ conueniat assumere, in tertio q̄onis est̄ an sic conueniat, quod possit uere dici, quod natura diuina assumpsit naturam humanam. Et in hoc claudit̄, an naturæ diuinæ conueniat assumere, ut quod assumit, ita quod non sufficit quæstioni dicere, qđ natura diuina est, que, seu quo facta est assumptio: sed inquirimus an sit quod, seu quæ assumpsit naturam humanam. Hæc de titulo.

¶ In corpore articuli unica est conclusio principalis. Naturæ conuenit secundario assumere naturā. Probatur. Assumens est principiū, & terminus assumptionis: sed natura diuina est sui principium, & non sui se. sed ratione personæ est terminus assumptionis. ergo natura diuina est secundario assumens, scilicet ad sui personam. Maior probatur ex eo, q̄ in uerbo assumptionis importatur utrūque, s. principium, & terminus assumptionis esse idem. Minor quo ad primam partem probatur: qa uirtute naturæ diuinæ assumptio facta est: quo ad secundam uero: quia esse terminum assumptionis conuenit primo personę, ut patet ex præcedenti articulo. Vbi quia etiam dictum est, quòd persona est etiam principium assumptionis, ut quod, iō hic repetitur, quòd propriissime, & additur quòd primo cōuenit personæ assumere. Secunda autem conclusio adiuncta propter clarificanda similia est, quòd natura diuina per hunc modum, s. secundario est incarnata: quia scilicet carnem ad sui personam assumpsit.

¶ In responsione ad secundum, quo ad omnes eius partes, nota pro sequenti articulo. Tria enim hic dicuntur, primū est de cōitate conuenientium naturæ diuinæ secundū se, ut distinguit contra personam. Secundum de assumere, quòd de facto ei

conuenit

conuenit ratione verbi. Tertium de illa subiuncta causali. s. & A ideo illi soli personæ conuenit. Ad hæc enim in sequenti articulo recursus erit.

¶ In responsione ad tertium eiusdem 2. artic. aduerte quod qa argumentum ad hoc tendebat, quod naturæ diuinæ non conueniebat assumere ēt vt principio assumptionis, hoc est, ut principio, qđ assumere dr: quia natura habet rōnē principij, vt quo, nō ut quod. & Auctor intendit quod naturæ diuinę conuenit assumere in rōne principij non solum quo: sed quod: ideo in hac respōsione dicit, sicut quo ad esse, idem est in Deo quo, & quod, ita quo ad agere. Et ideo natura diuina est quo Deus agit assumptionem, & quòd agit illā: quia est ipse Deus agens, quo nihil aliud est, quam dicere, quia deitas hęc, é hic Deꝰ: hæc. n. sunt abstracta, & concreta naturæ diuinæ singulariter significatæ. Vbi clare videre potes bene expositum fuisse titulum articuli. Habes quoq; hinc sensum dictorum in corpore articuli de termino assumptionis, quū dr quod naturæ diuinæ nōn conuenit esse assumptionis terminum secundum se, sed ratione personę. Nam hinc patet, & ex responsione ad secundum, quod appellatione personæ hic intelligitur sola persona simpliciter, & perfecte habēs rationem personæ, vt est verbum Dei, & appellatione Naturæ intelligitur, tam natura in abstracto, quam in concreto, tam deitas, q̄ Deus, tam hæc deitas quam hic Deus. Habes enim hinc, quod ipse, seu hic Deus, concurrit ad assumere, ut principiū qđ, & non, vt terminus, habes ex responsione ad secundum, quod ideo soli personæ verbi conuenit assumere vt termino: quia esse terminum assumptionis conuenit deitati ratione personæ verbi. Quid clarius? Restat igitur indubitata apud auctorem conclusio, quod per se primo terminus assumptionis in mysterio incarnationis est persona Verbi ut sic, ut distinguitur contra naturam, & individuum naturæ, & alias personas, hoc est, est uerbum ut distinguitur à deitate hac, & hoc Deo, & Patre, & Spiritusancto.

¶ Quæstio non dissimulanda ex Durand. in 3. Sent. dist. 1. q. 2. occurrit, probante quod personæ diuinæ conuenit primo ratione essentiæ diuinæ assumere terminatiuè, ita quod ad vnionē personalem verbi cum natura humana non consequitur: sed prætexigitur vnio naturæ diuinæ cum natura humana. Præmittit autem suppositionem vnam, s. subsistere in diuinis, est unicum, & absolutum, ac per hoc competit omnibus personis diuinis ratione essentiæ, sicut cętera essentialia. Hanc autem suppositionē probat dupliciter. Primo ratione: quia persona diuina, per aliud formaliter est subsistens, & per aliud formaliter est suppositum: quia per essentiam, & non per proprietatem relatiuam est subsistens: & per proprietatem relatiuam est suppositum: quia subsistere dicit esse secundum perfectissimum modum essendi: perfectissimus autem modus essendi est in se existere non ad aliud esse: essentia autem facit formaliter in se existere, proprietas autem relatiua ad aliud esse. igitur subsistere in diuinis est p r essentiam, & non per proprietatem relatiuam. Secundo auctorita te August. in 5. de Trin. Omnis res ad seipsam subsistit, quanto magis Deus? Probari quoque potest tertio ad hominem, scilicet ad S. Thomam, quia apud ipsum in quæst. de poten. q. 9. ar. 5. ad 3. essentia diuina non habet subsistere à proprietatibus personalibus: sed econtra proprietates personales habēt, quod sub sistant ab essentia diuina. Hac igitur suppositione stante probat Durandus intentum sic. Persona diuina per illud, quo subsistit, primo terminat dependentiam naturæ assumptæ. ergo ratione essentiæ diuinæ primo terminat. antecedens est, per se notum. Consequentia autem ex suppositione probata patet: quia per essentiam diuinam, & non per proprietatem personalē subsistit. Et sic patet, quod terminare assumptionem, & unionem primo conuenit naturæ diuinæ. Et directē sunt hæc contra doctrinam præsentis articuli, vbi expresse dicitur, quod esse terminū assumptionis, non conuenit naturæ diuinæ secundum se, sed ratione personæ.

¶ Ad hanc quæstionem sic procedendum est, quod primo ostendendum est, q̄ subsistere in diuinis est essentiale, & personale sicut res: ita quod sicut tam essentia quàm persona quælibet est secundum seipsam formaliter res, & simul non quatuor, sed tres res sunt, ita tam essentia, quàm persona quælibet est secundum seipsam formaliter subsistens, & simul nō sunt quatuor, sed tres subsistentiæ. Deinde ad quæsitum deuenīdum est. Ad euidentiā aūt primi nō est procedendum ex significatione subsistentiæ, quam iste, vel ille assignat: sed ex his, quæ ab oibus acceptantur. Et propterea, hinc inchoandum reor, q̄ in fra latitudinem subsistantiam semper ser- *Caiet. in monem hunc intelligendo, differentia manifesta inuenitur inter naturam etiā singularem, & subsistens in natura, in hoc, qđ ratio naturæ etiā huius est pura ratio naturæ singularis: ratio vero subsistentis in natura est ratio habentis naturam illam, quod sub alijs verbis dicitur, natura est, ut quo, subsistens est, ut quod. Manifestatur differentia hæc in ductiue in hac humanitate, & hoc homine, hac deitate, & hoc Deo, &c. Probaturque sic esse in re ex ipso incarnationis mysterio: in quo fatemur inueniri hanc humanitatem sine hoc homine proprio illi humanitati: quoniam non est ibi, hic homo, nisi filius Dei. Ex hoc enim, quod huic humanitati nihil deest, ut si propria subsistentia, & nisi proprium subsistens in hac humanitate, & constat quod non deest, nisi proprium habens illam humanitatem manifeste patet, quod ratio subsistentis in natura, & ratio habentis naturam, una, & eadem est. Inter substantiam autem diuinam, & creatas hęc est in proposito differentia, quod in creatis unica tantum ratione, unico tantum modo inuenitur habens naturam, scilicet, ut hypostasis. seu ut prima substantia, quoniam in creaturis non est differentia inter individuum naturæ, & primam substantiam, seu hypostasim. In Deo autem inuenitur duplici ratione, & modo habens naturam, scilicet habens naturam communiter, ut hic Deus: & habens naturam incommunicabiliter, ut patet: ac per hoc inuenitur subsistens in natura communiter ut hic Deus: & subsistens in natura incommunicabiliter. ut quælibet diuina persona. Constat enim, quod hic Deus, ut sic subsistit essentialiter, tam Pater autē, quàm Filius, & quàm Spiritussanctus, ut sic, subsistit personaliter: hic Deus subsistit formaliter deitate. Filius aūt subsistit formaliter sua personalitate, quæ est ipsa filiatio. Alia ergo est ratio subsistendi huic Deo: & alia filio, sicut alia est tō deitatis, & personalitatis, & similiter alius est modus subsistendi, quo hic Deus subsistit, quoniam subsistit essentialiter, & communiter: & quo filius subsistit, quoniam subsistit personaliter, & incommunicabiliter.

¶ Et ne quis me putet noua cudere, probatur ratione, & authoritate, subsistere esse eūdem personale in diuinis, & esse formaliter magis personale, quam essentiale: quamuis radicaliter sit essentiale. Probantur singula, Quod subsistere sit personale, patet sic. Personalitas diuina est formaliter personale. ergo subsistentia. Tenet sequela, alioquin personalitas non constitueret personam, sed relatiuum tantum: si enim paternitas non constituit ipsum quasi subiectum relationis paternę, constat, quod non constituit personam Patris, & si constituit personam Patris, constituit quasi subiectum paternæ relationis: ipsum autem quasi subiectum, paternæ relationis constat esse substantiam individuam, subsistentiam, hypostasim. Idem est ergo dicere, quod subsistentia non est personalis, & dicere quod personalitas non est personalis, quum personalitas subsistentia sit: quia constituere personam est constituere substantiam individuam in natura intellectuali. Et confirmatur: quia etiam fingendi data licentia impossibile est intelligere substantiam individuam in natura intellectuali, & non intelligere subsistens in natura intellectuali. Constat autem luce clarius, quod ly Substantia individua, loco cuius ponimus subsistens importat formaliter personalitatem. claudit ergo personalitas in se formaliter

Universidad de Deusto
Biblioteca

subsistentiam, nec oppositum est intelligibile. Et confirmatur: quia nisi esset Trinitas subsistentium, non esset Trinitas personarum: sed est sola Trinitas relationum, vt sic, hoc est secundum esse, & non secundum personalitates, quod tamen fidei doctrina alienum est, cõtinente quod alia est persona patris, alia Filij, alia Spiritus sancti. Auctoritas ad hoc Auctoris est in prima parte, q. 40. vbi dicit arti. 3. in cor. proprietates personales non intelliguntur aduenire hypostasibus diuinis quasi formæ subiecto existenti, sed ferunt secum ipsas hypostases: & ab illo ad secundum dicit, paternitate nõ solum est Pater. sed quis, seu hypostasis. Quid clarius? Et in q. 9. de pot. Dei. art. 4. dicit persona diuina formali significatione significat distinctũ subsistens in natura diuina.

*Lib. 3. orth fid. c. 6. ad finem.

†Athanasius in symb. suo fidei

*Cyrill. in cõc. Chal. act. 1. post epist. Cyr. ad Ioan. epi. Antioch.

¶Quòd autem subsistentia magis sit formaliter personale, q̃ essentiale, ex duobus patet, primo, quia persona in communi formali suo significato includit subsistẽs, vt Auctor expresse dicit in dicto articulo dictę q. de potentia Dei, & patet ex diffinitione Boe. quia in recto significat substantiam individuam, hoc est substantiam primam, quã constat esse subsistens primum: natura autem in communi non significat subsistens. Secundo, ex eo quod subsistens in natura diuina vt subsistens, habet rationem personæ, quamuis incomplete: ex eo namque quod entia in natura diuina subsistens, quãuis communiter, induit quandam rationem personæ appropinquando ad rationem personæ, & habendo rationem personæ incomplete, signum habetur, quòd subsistere, quod habere rationem subsistentis magis conuenit formaliter personæ, quam naturæ. magis ergo est formaliter personale, quam essentiale. Notanter autem dixi, formaliter: quia radicaliter constat diuinam essentiam habere primo rationem subsistentis: ita quòd (si sic loqui licet) personæ diuinæ mendicant subsistentiam ab essentia, & non econtra. Et secundum hoc saluatur differentia inter Deum, & creaturas, quod in creaturis natura mendicat subsistere ab hypostasi: non enim subsistit hæc humanitas nisi per hypostasim: in diuinis vero deitas seipsa subsistit. Et ideo paternitas constituit hypostasim paternam, q̃ est eadem deitati: i quod ex deitate habet quasi originaliter, seu radicaliter, ex ipsa autem formaliter, quod subsistat quod constituat hypostasim, quod est constituere subsistens hypostatice.

¶Ex his autem patet, quid dicendum ad Durand. quod suppositio, s. quodammodo est vera, & quodammodo falsa. quoniã subsistere non uno modo dicitur, sed essentialiter, uel personaliter: & si referatur ad subsistere essentiale. uera est: si autem ad personale, falsa est: sunt enim in diuinis tres subsistentiæ personales, sicut tres primæ substantiæ, sicut tres personæ.

¶Ad rationem autem Durandi dicitur distinguendo. quòd persona diuina per aliud est subsistens essentialiter, quia per essentiam: & per aliud suppositum, quia per proprietatem personalem, sed per hoc idem, & subsistens personaliter, subsistit enim in persona, & essentialiter, quia est hic Deus, & personaliter, q̃ est hæc persona. Et quum dicitur, subsistere dicit esse secundum perfectissimum modum essendi, transeat: sed non valet, ergo non est per relationem diuinam, inquantum est forma personalis, sed bene valet, ergo non est per eam, inquantum est relatio, & similiter valet, ergo non per ad aliud se habere vt sic, cum quo stat, quod sit per ad aliud se habere, ut est forma hypostatica: Similiter nihil obstat quod subsumitur, sed perfectissimus modus essendi est in se, non ad aliud: concedimus siquidem totum formaliter loquendo. Et dicitur, quod subsistere nõ dicit modum essendi ad aliud, formaliter loquẽdo: cum quo stat, q̃ dicat modum essendi constitutum per ad aliud, non inquantũ ad aliud, sed inquantum est forma hypostatica, ut latius in cõmentarijs primæ partis tractatum est.

¶Ad authoritatem Aug. dicitur, q̃ sicut substantia individua, formaliter loquẽdo, non est ad aliud, sed ad se, & similiter persona non est ad aliud, sed ad se (nullus n. est persona, aut substantia individua ad aliud) ita subsistens est ad se, & non ad aliud. Et hoc solũ intendit Augustinus, ut patet ex discursu ipsius ex communibus Deo, & creaturis. Et hoc est verissimum, ut patet exercendo hæc: nulla esmres dr̃ substantia individua, aut hypostasis, aut persona, aut subsistens, ad aliud. Sed sicut cum his stat, quòd gratia materiæ, substãtia individua, & hypostasis, & persona in diuinis significat relationem non ad aliud, sed ut rem hypostaticã, ita stat quod subsistẽs, & subsistentia signifi-cet relationem, ut rẽ hypostaticam. Ad probationem ad hoſem, tertio allatam ex auctoritate Auctoris, iã dictum est.

¶Ex his quoque patet, quid dicendum sit ad rationem Duran, contra propositum: nam tota ratio consistit in hoc: per illud primo persona terminat dependentiam naturæ assumptæ per quod subsistit. Et ad hoc dicendum est iuxta dicta, quod, si subsistit, stat pro subsistere essentialiter, falsum assumitur: si autem stat pro subsistere personaliter, verum dr̃. sed arguens in primo sensu loquitur, & probat minorem eius: & ideo nihil contra Auctoris solidam doctrinam concludit: Et hæc responsio data est non faciendo difficultatem in uerbo dependentiæ. quum Argutus dixit terminat dependentiam naturæ assumptæ, quod ideo dico: quia dependentia non nisi inter causam, & effectum ut sic, proprie saluari ut: terminus autẽ assumptionis ut sic. nullam causalitatem ad naturam assumptam habet: alioquin tota Trinitas necessario esset terminus assumptionis: quia indiuisa est causalitas Trinitatis ad extra. Et hoc magis manifestat, q̃ persona diuina ratione proprietatis personalis (cuius non est se cundum se causare) primo terminat assumptionem, & non ratione naturæ, cuius est secundum se causare, Nam, & personæ diuinæ ratione proprietatis personalis conuenit per se primo terminare naturam usque adeo, ut etiam natura diuina interminata quodammodo sit secundum se, & ad proprietatem personalem ultimo terminetur, intelligimus. n. hunc Deum quasi interminatum, donec determinemus Patrem, aut Filium, aut Spiritum sanctum. Ex hoc igitur, quod personalitas diuina ipsam naturam diuinam terminat, ostenditur quod Verbum ratione suæ personalitatis, primo terminat naturam assumptam: ut sic, una Verbi persona terminet duas naturas, diuinam. s. & humanam, sicut subsistit in duabus naturis, diuina, s. & humana, quamuis diuersimode. Omnia igitur consonant ueritati doctrinæ articuli huius, dicentis quòd assumere terminatiue conuenit primo personę, ita quod naturæ non conuenit nisi ratione personæ.

non quasi sit in carnẽ cõuersa, sed quia naturã carnis assũpsit. vnde Damascenus dicit, *Dicimus naturam Dei incarnatã esse, secundum beatos Athanasium †, & Cyrillum.*

AD PRIMVM ergo dicẽm, q̃ ly se, est reciprocum, & refert idem suppositũ. Natura aũt diuina non differt suppositato a psona verbi: & ideò inquantum natura diuina sumit naturã humanam ad personam uerbi, dicitur eam ad se sumere. Sed quãuis Pater sumat naturã humanam ad personam uerbi, nõ tamẽ pp hoc sumit eã ad se: qa non est dẽ suppositum Patris, & Verbi, & ideo non potest dici proprie, quod Pater assumat naturam humanam.

AD II dicẽm, q̃ illud, quod conuenit naturæ diuinæ secundum se, conuenit tribus personis: sicut bonitas, sapientia, & huiusmodi. Sed assumere cõuenit ei ratione personę uerbi, sicut dictum est.* Et ideo soli illi personæ conuenit.

AD III dicendum, q̃ sicut in Deo, idem est quod est, & quo est,: ita ét in eo idem est quod agit, & quo agit: quia vnũquodque agit, inquantum est ens: Vnde natura diuina est illud, quo Deus agit, & est ipse Deus agẽs.

* In corp. art.

D. 10&8.

ARTICVLVS III.

Virum abstracta personalitate per intellectum naturæ possit assumere.

AD TERTIVM sic procedi-tur. Videtur q̃ abstracta psonalitate per intellectum, natura non possit assumere. Dictũ est *enim, quòd naturæ conuenit assumere rationę personæ:

* In corp. art.

Arti. 1. huius quæst.

P. P. q. 40. art. 3.

Porr. 6. 21

3. d. 5. q. 2. art. 3.

Art. præc.

¶In corpore articuli duo sunt. Primo distinguit, ac declaratur vnus terminus qõnis. s. ly, abstracta. Secundo, rñdetur quæsito vnica conclusione. Distinctio duplex in litera ponitur. Vna explicite de duplici mõ, quo se habere põt intellectus ad diuina, vel cognoscendo Deũ, sicuti est, uel cognoscendo Deũ per modũ ipsius intellectus. s. multipliciter, & diuisim. Altera implicite de duplici abstractione, vel ex parte rei, vñ sit abstractio, vel ex parte intellectus tñ: prima. n. abstractio spectat ad primũ modũ cognoscẽdi rẽ. s. sicuti est: secũda aũt abstractio spectat ad sũm modũ cognoscendi rẽ. s. multipliciter, & diuisim, quod in re unũ est. Iuxta primum membrum tam modi cognoscendi, q̃ abstractionis dr̃, q̃ est impossibile aliquid abstrahi in Deo: qñ oia sunt ibi unum, salua distinctione psonarũ, &c. Iuxta sũm modũ tã cognitionis quã abstractionis dr̃, q̃ possibile est aliquid abstrahi in Deo: quia põt cognosci vnum, vt patet de attributis nõ cognoscẽdo aliud & proprietatibus personalibus.

¶Nota, hic q̃ primus modus cognitionis, & abstractionis persp. ctus impossibilis in diuinis, si tñ debis quare habet locũ in creaturis, & in quibus. Qñ. n. in re inuenit aliud, & aliud esse sue in potentia, tunc inuenit abstractio ex parte rei: nã albũ ab hoie, & econtra abstrahere possum ex parte rei: quia aliud est esse albũ, & aliud esse hoſem. Formam quoq; a materia, & ecõtra abstraho. quia aliud est materia aliud forma, aliud. n. est corpus, aliud aia. Animal quoq; a rationali, & econtra abstraho ex parte rei: quia aliud est esse animal, aliud est esse rationale q̃uis in aliquo coincidant in unam rem, & simile est de aliis hmõi iudicium. Et per oppositum si aliqua, quæ dr̃ plura, ita simpliciter coeant, vt nec potentia distinctionem aliquam habeant, sed una simplicissima res sit altioris ordinis æquivalens oibus, non habet ibi locum abstractio ex parte rei: qñ abstractio ex parte rei distinctionẽ aliquam ex parte rei pro fundamento ipsius exigit: alioquin ex parte rei non se teneret, cum abstractio distinctionem quandam ita includat, vt sine distinctione non sit intelligibilis. Eo namque ipso quod abstraho, distinguo, vel di stinctionem suppono, & ppea si ex parte rei est abstractio, ex parte rei supponitur distinctio. Vñ, quia Deus est simplicissima res altissimi ordinis oĩa præhabens in sua unica re reali, & formali, iõ nulla ibi ex parte rei põt fieri abstractio, salua tñ personarum distinctione. Nec propterea censenda est fictitia abstractio ex parte intellectus tñ, q̃ tñ talis abstractio licet non habeat in re distinctionem sibi correspondentem, habet tñ alterius rationis fundamentum in re scilicet fundamentum rei virtualiter præhabentis huiusmodi distinctionem. Et ut unico verbo dicatur, abstractio ex parte rei, & abstractio ex parte intellectus tñ differunt sicut effectus ex causa univoca, & ex causa æquivoca, qñ in prima, distinctio abstractionis est ex distinctione inuenta in re: in secunda vero distinctio abstractionis est, non ex distinctione inuenta in re, sed ex re virtualiter continente hmõi distinctionẽ. In nulla igitur hmõi abstractionem est mendacium, sed utraque vere falsa, quãuis differenter ex parte rei.

¶Et per hoc patet titulus articuli, sub quali abstractione vertit in dubium, cum quæritur, an abstracti personalitate &c. Patet enim, quod de abstractione ex parte intellectus tantum est quæstio, quoniam personalitas, & deitas nullo modo distinguuntur ex natura rei, sed est ibi una simplicissima res, valus in se simplicissimæ adeo ecclesiæ rationis formalis, ut habeat formaliter, & propria deitatis, & propria personalitatis, & propria substantiæ, & propria relationis. & propterea virtualiter dr̃ continere talem distinctionem, quod abusiue ab aliis uocatur distingui formaliter ex natura rei. Sed his omissis, & sobrie intellecta abstractione personalitatis, quouis modo exprimatur, dupliciter põt titulus articuli huius intelligi. Prime, ut abstractio personalitatis fiat a Deo. Secundo, ut abstractio personalitatis non fiat a Deo, sed ab actu incarnationis ét terminatiue. Si. n. personalitas abstrahi intelligitur a Deo, sensus est, an si Deus non haberet personalitaté, quam de facto habet, posset assũmere, & præcipue terminatiue. Si uero abstractio fiat solum ab actu incarnationis, sensus est, an existente Deo, sicuti est. s. uno in substantia, & trino in personis, possit hic Deus, inquantum hic Deus secundum se non ratione Patris, aut Filii, aut Spiritus sancti assũmere, hoc est, & facere, & terminare assumptionem. Et in primo quidem sensu communiter à doctoribus tractari videtur, & ab authore hic tractatur: in secũdo autem tangi quidem inuenio ab Authore aliqualiter, sed ordinate discuti, minime. Absoluenda igitur est quæstio hęc, primum in primo sensu, prosequendo expositionem literæ: deinde in secundo tractanda est sensu.

P. P. q. 5. art. 2.

Hæc de primo.

¶Quo ad secundum, conclusio responsiua quæsito affirmative est. Abstracta secundo modo personalitate, possumus intelligere naturam diuinam assumentem. Hæc conclusio non aliter probatur in litera: quia soluendo obiectiones in responsionibus argumentorum sufficienter manifestatur.

¶In responsione ad primum, dubium nouitiorum occurrit, circa illud, Erit aliquid subsistens, & per consequens persona: quia non ualet consequentia, In natura intellectuali est subsistens. ergo persona, ut patet ex antedictis: nam hic Deus est subsistens in natura intellectuali: & tamen non est persona.

¶Ad hoc dr̃, q̃ in litera non infertur ex subsistentia personalitas: sed ex subsistẽtia, circumscriptis aliis, infertur personalitas. Hæc aũt illatio optima est: qñ circumscriptis aliis, subsistens in naturali est incommunicabile, ac per hoc persona: ita q̃ quòd circumscriptio sic accipienda est, ut apponat incommunicabili tatem. Et hoc clarius in responsione ad secundum patebit nunc nunc:

¶In responsione ad sũm, dubium simile præcedenti occurrit circa illud, Circumscriptis per intellectum personalitatibus triũ personarum, remanebit in intellectu una personalitas Dei, ut Iudæi intelligunt. Quoniam uidetur hoc esse falsum: quia abstrahentium non est mendacium, constat autem in Deo non esse quatuor personalitates, unam scilicet absolutam, & tres relatiuas, ut abstractis tribus personalitatibus, remaneat quarta: sed esse tres tantum, quibus abstractis, nulla remanet personalitas, nisi chimerica. Falsum ergo est, quòd abstrahit per intellectum personalitatibus Patris, & Filii, & Spiritus sancti, remaneat una personalitas: sed remanet tantum hic Deus subsistens, ut patet.

¶Ad hoc dr̃, q̃ dupliciter contingit abstrahere sine mendacio. Vno modo, considerando, id, quod de facto est aut intelligitur in re post abstractionem, sicut abstrahendo naturalitatem a quanto, consideramus quid conuenit quanto, & hoc nõ abstractis personalitatibus trium personarum a Deo, non remanet intelligenda in Deo personalitas, sed subsistentia: quia solum remanet hic Deus, ut optime argumentum concludit. Alio modo considerando id, quod consequenter esset, aut intelligeretur ex abstractione: sicut in exemplo dato dicimus, q̃ sphæra tangeret secundum rem planum in puncto, quod nunc de facto non uidetur possibile cum hæc in re non inueniatur, & q̃ quantumcumque, quantum diuideretur, actualiter semper remaneret idem numero, quod modo constat esse impossibile: quia saltem resolueretur incontinens. Et hoc modo abstractis

TItulus articuli, quia in corpore articuli declaratur, pertra-sendus est; eo tamen pacto, ut post declarationem literæ amplius declaretur.

¶In

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ar. ctis personalitatibus triũ personarũ a Deo, remaneret vna personalitas: qa. f. si non essent in Deo personalitates triũ personarũ, essentiarũ diuina esset una tm̃ persona absoluta, vt iudæi, & philosophi intelligunt, & hoc intẽdit auctor in litera. Et ad euitandũ mendaciũ, in talibus abstractionibus non oportet respicere ad ueritatẽ eius, quod in re est: sed ad ueritatem eius qđ esset, hoc est ad veritatẽ cõditionalis super abstractione fundatæ, puta, si quantũ esset sine naturalitate &c. si diuina natura esset sine Trinitate personarũ &c. & sic de similibus. Veritas enim hmõi conditionaliũ fugat mendacium ab abstractione. Et diligentius si contemplatus fueris uerba literę in rñsione ad primũ, inuenies ob dictũ, duplicẽ modũ remanendi post abstractionẽ, s. de facto, vel consequẽter, dictũ esse sub disiunctione, bis remanere i diuinis substẽs, uel psonã abstractis personalitatibus: de facto. n. remanet subsistens: consequenter autem remaneret persona una.

Conc. ∞

D. 10 81.

¶ In rñsione ad tertiũ dubiũ occurrit, quid intelligit author nomine abstractionis per modum resolutionis. Et est ratio dubii hinc inde ex hac metm̃ rñsione: qm̃ ex principio huius rñsionis apparet, q̃ abstractio per modũ resolutionis est abstractio, qua aut uniuersale a particularibus, aut forma a materia abstrahit: qm̃ hæc abstractio est de qua locutus est author in 1. par. q. 40. art. 3. cum dixit, abstracta personalitate nihil manere, quã hic arguendo explicite affert, & rñdendo exponit, q̃ uerũ dictum est, loquendo de abstractione per modũ resolutionis. Ex calce aũt huiusmet rñsionis apparet oppositũ dũ dr̃, põtm̃ aliquid eorũ, quæ dr̃ de Deo, intelligi sine alio, non per modũ resolutionis. Ex his. n uerbis clare hr̃, q̃ abstractio per modum resolutionis non habet locum in Deo. Tunc sic. Abstractio per modũ vniuersalis, & particularis, & similiter per modum formæ: & materiæ, habet locum in Deo: sed abstractio per modum resolutionis non habet locum in Deo. ergo abstractio per modum resolutionis non est abstractio, qua uniuersale a particularibus, aut forma a materia abstrahitur. Assumptũ probatur: quia sm̃ abstractionem uniuersalis a particularibus, Deus abstrahit a Patre, a Filio, & Spiritusancto, vt ibidẽ author dicit, & sm̃ abstractionẽ formæ a materia, cõis spiratio abstrahit a patre. Vñ abstractis personis, remanet Deus, & abstracta cõi spiratione, remanet persona patris, quãmuis sm̃ neutrã abstractionẽ abstractis personalibus proprietatibus remaneat hypostasis, ut ibi dr̃.

¶ Ad hoc dr̃, q̃ sermo literæ huius formaliter est intelligẽdus de abstractione resolutiua, & non de hac, uel illa specie abstractionis resolutiuæ. Pro cuius intellectu considerandum est, q̃ quia resolutio cõpositioni opponitur, cuius signum est, q̃ vnaquæq; res in ea resoluitur, ex quibus composita est, & quod vltimum in resolutione primum in compositione dr̃: ideo ubi nulla est compositio rerum, uel intellectuum, ibi nulla resolutio formaliter, & propria loquendo, locum habet. Compositionem autem intellectuum, dico, non ex parte intellectus tm̃ multipliciter intelligentis simplicissimum, sed ex parte rei, qualis est compositio ex genere, & differentia, ubi non rerum, sed rationum compositio est, ex parte tm̃ rei: natura siquidem generis alia est a natura dr̃æ. vnde, & separatæ inueniuntur, quãmuis in unam tom coeant, & ppea ex natura rei oritur distinctio, & compositio intellectuum generis, & differentiæ, & consequenter resolutio, ita quod abstractio resolutiua continet sub se abstractionem generis a differentiis, & uniuersalis a particularibus, & formæ a materia: tm̃ in omnibus his propriesumptis inuenitur compositio, & resolutio rerum, uel intellectuum ex parte rei. Et qm̃ in Deo nulla est compositio siue secundum rem, siue secundum rationem ex parte rei: ideo optime in litera dr̃, q̃ in Deo non habet locũ abstractio resolutiua: ita q̃ hoc q̃ in calce huius rñsionis dr̃, est illud met, quod dictum est in principio corporis huius articuli, q̃ intelligendo Deum, sicut est, non habet in eo locum abstractio. In cuius signum in calce huius responsionis contra ponitur id, quod in corpore articuli contrapositum est. s. abstrahere ex parte intellectus tm̃, multipliciter, & diuisim intelligentis, quod simplex est.

habet intellectus ad diuina, nõ quidẽ quasi cognoscẽs Deũ ut est: sed p modũ suũ. s. multipliciter, & diuisim, id, qđ in Deo est unũ. Et p hunc modũ põt intellectus noster intelligere bonitatẽ, & sapientiã diuinã, & alia hmõi, q̃ dr̃ essentialia attributa, nõ intellecta paternitate, uel filiatione, q̃ dr̃ personalitates. Et^{m} sm̃ hoc abstracta personalitate per intellectum possumus adhuc intelligere naturam assumentem.[a]

Ad primvm ergo dcdm, q̃ qa in diuinis idẽ est quo est, & quod est, quicqd eorũ, q̃ attribuunt Deo in abstracto, sm̃ se cõsideret alijs circũscriptis, erit aliqd subsistẽs, & p pñs psona, cũ sit in natura intellectuali. Sicut igit nũc positis pprietatibus psonalib. in Deo dicimus tres psonas: ita exclusis p intellectũ pprietatibus psonalibus, remanebit in cõsideratione nostra, natura diuina, ut subsistẽs & vt psona. Et p hunc modum põt intelligi, q̃ assumat natura humanam ratione suę subsistentiæ, uel personalitatis

Ad ii dcdm, q̃ ẽt circũscriptis p intellectũ psonalitatib. triũ psonarũ, remanebit in intellectu vna psonalitas Dei, vt iudæi intelligunt, ad quã posset terminari assumptio, sicut nunc dicimus eam terminari ad personam verbi.

Ad iii dcdm, q̃ abstracta abstractionem resolutiuam proprie, & formaliter sumptam. Quæ constat non obstare, si non resolutiua abstractio proprie, & formaliter, sed ad modum, ad imitationem resolutiuæ abstractionis, in diuinis admittitur abstractio, & uniuersalis a particularibus, & formæ a materia: utraque enim sic admissa continetur sub abstractione non resolutiua, sed ex parte intellectus tm̃. Vñ oĩa cõsonant, & hæc de qõne hac in primo sensu.

¶ In secundo autem sensu, ian. s. abstractis personalitatibus ab actu incarnationis posset natura diuina assumere humanam, prænotanda sunt duo. Primum est q̃ ista abstractio intelligitur quo ad hoc tm̃, quod est esse per se primo terminum assumptionis, ita q̃ quemadmodum in causando abstrahimus de facto a personis, non simpliciter, sed tamquam a per se primo ratione causandi (qm̃ induisa sunt opera Trinitatis, & diuinę personæ causant per se primo, inquantum sunt hic Deus, quia causant per se primo ratione naturæ) ita stando in ista hypothesi, abstractio fieret a per se primo terminare assumptionem, ut s. personæ non secundum se, sed ratione subsistentis naturæ, hoc est inquantum sunt hic Deus, per se primo terminarent assumptionem: sicut de facto per se primo illam causant, inquãtum sunt hic Deus:

¶ Secundum est, q̃ disputatio, & decisio quæstionis iuxta hunc sensum, non debet egredi ad aliquam conditionem, quæ de facto non remanet in Deo stante huiusmodi abstractione, sed consequenter esset, ut in priori sensu concessum est, & debet stare infra limites earum conditionum, quæ in Deo remanere de facto intelliguntur, stante huiusmodi abstractione. Et propterea quia abstrahendo personalitates a per se primo terminare assumptionem, non remanet personalitas per se primo terminans, sed remanet subsistentia naturæ per se primo terminans, remanet hic Deus se primo terminans: sicut modo de facto, hic Deus est per se primo causans, & rursus quia personalitates non abstrahunt a secundario terminare assumptionem, sicut, nec modo abstrahunt a secundario, hoc est per naturam causare: quoniam oporteret personas per naturam terminare, sicut oportet modo per naturam causare: ideo secundum hoc procedendum est. Et dicendum est, quòd Deus posset assumere naturam humanam, & terminaretur tunc ista assumptio per se primo non ad naturam diuinam, ut sic: sed ad individuum naturæ diuinæ, hoc est ad subsistens in diuina natura, hoc est ad hũc Deum. Constat. n. tantam esse differentiam inter diuinam naturam, ut naturam, & subsistens in natura diuina, ut deitas, nec genita, nec generans sit in mysterio Trinitatis, Deus autem sit generans, & genitus, & a fortiori in mysterio incarnationis subsistens, ut subsistens terminaret, & non natura ut natura. Et quoniam subsistens in natura diuina habet rationem hypostasis, seu personæ, incomplete tamen, vt patet ex superius dictis: iõ si hic Deus primo terminasset assumptionẽ, esset unio non in natura, sed in persona seu hypostasi, complete tm̃ quo ad per se primo terminũ. Qđ ideo addo, quia quo ad secundarium terminũ esset ẽt unio in persona complete. nam sicut hic Deus non inuenitur nisi Pater, & Filius, & Spiritussanctus: ita tũc hic Deus homo non inueniretur nisi Pater, & Filius, & Spiritussanctus. Sicut. n. nunc quicquid cõuenit huic Deo sm̃ se, conuenit Patri, & Filio, & Spiritussancto: ita tunc esse hominem, quia conueniret huic Deo sm̃ se hoc est non ratione trium personarum, conueniret cuilibet personæ diuinæ. Vtrumdo hac ratione habere hoc potest ab auctore in ar. 3. huius q. in responsione ad sm̃, & sic unio terminata per se primo ad hunc Deum, terminaretur secundario ad omnes, & singulas personas diuinas, ac per hoc considerato utroque termino. s. primario, & secundario humanæ naturæ assumptæ personalitas propria, qua careret, suppleretur perfecte quo ad perfectã rõnẽ personalitatis, qualem suppletionẽ nõ faceret primarius terminus assumptionis secũdum se. Quo circa tam assumptio, quã unio huiusmodi fieret, non esset omnino eiusdem rõnis cũ assumptione, & unione, quæ facta est: esset enim per se primo ad subsistens cõe, quæ uero facta est per se primo ad subsistẽs incommunicabile esset per se primo ad personam incomplete, quamuis excellẽtiorem omni persona creata, quæ facta est per se primo ad personam complete, & iam excellentiorem omni persona creata esset secundario ad omnes personas Trinitatis, quæ facta est ita per se primo ad unam illarum, scilicet uerbum, quòd nullo modo ad alias duas. Esset tamen eiusdem rationis aliqualiter, hoc est quo ad hoc, q̃ esset unio similis unioni i persona, & iudicãda secundũ dicta de unione in persona incomplete tamen. Et ad ostendendam hanc identitatem rationis in utraque unione, scilicet, si fiat ad subsistens in natura diuina, & si fiat per se primo ad personam. Auctor in litera præsentis art. disiunctiue bis dixit subsistentiam, uel personalitatem, & superius in q. 2. ut ibi expositũ est, usus est hypostasis, suppositi, & personæ nomine communiter ad personam complete, & incomplete. Vnde nullam uideo in hac materia dissensionem inter auctoris doctrinam, & Scot. in 3. sent. dist. q. 2. Cauendus tamen uidetur in re hac Duran. ibidem, q. 4. non ut contrarius nobis: sed ut contrarius ueritati, & ignorans propriam uocem, aut abutens uocabulis. Veritati quidẽ cõtrarius pro quãto negat sequi, stãte hac hypothesi omnes personas. s. Patrem, & Filium & Spiritumsanctum incarnatas: quia erroneum est unam personam non posse incarnari sine alia. Nescio unde iste somniauit errorem hunc, stante illa hypothesi, cum euidenter pateat, quòd stante positione ista, oporteret personas diuinas, ita concurrere ad incarnationẽ terminando, mediante natura, sicut modo concurrunt causando illam mediãte natura. Sed constat modo uerum simpliciter & absolute esse, quòd Pater causauit assumptionem illam, & similiter Filius causauit: & similiter Spiritussanctus causauit: qua causant illam inquantum sunt hic Deus. ergo tunc esset similiter uerum simpliciter, quòd Pater, & Filius, & Spiritussanctus terminarent assumptionem illam, & consequẽter quia causarent, & terminarent, uere ac necessario dicerentur incarnati. Quomodo autem uocabulis abutatur, aut propriam uocem ignoret, non est præsentis præpositi ostendere, ubi nõ arguẽdi alios, sed exponẽdi D. Th. puricia assũpta ẽ, ad ueritatis notitiam ea pessẽdã, satisfit cautũ reddidisse lectorem.

In cor. ar.

Porr. o. 22

3. d. 1. q. 2. ar. 1.

*Enchi. c. 38. a med. to. 3.

Ii. 3. Orth. fidei. ca. 6.

[a] Ca. 1. p. 1. a med. & ante med.

SVP. QVÆ. III. ART. IIII.

S. bona. 3. s. d. 1. q. 2.
Scot. 3. s. d. 1. q. 2.
Ricca. A. 3. s. d. 1. q. 2.
Per. d pal. 3. s. d. 1. q. 2.
M. dina. a. 4.

Ar. 1. huius quæst.

Titulus intelligẽdus est ut sonat. s. ut de persona uerisi cetur assumere, & de alia non.

Ar. 1. huius quæst. *concl. ∞*

¶ In corpore articuli non ponitur formaliter, sed elicitiue conclusio rñsiua: nam in corpore non habetur nisi ista conclusio. Vna persona potest assumere, sine alia non quo ad operationem sed quo ad terminũ. Ex qua tamen habetur ista uera simpliciter, una persona potest assumere sine alia assimente. Et hanc principaliter intendit auctor,. Pro hac ergo in litera conclusio posita primo manifestatur quare duas ptes hẽt: qa assũptio importat duo, scilicet operationem, & terminum.

Ar. 1. huius quæst.

Secundo probat, quo ad parem negatiuã, scilicet non quo ad operationem: quia actus assumentis fit in uirtute diuina communi tribus personis. Tertio probatur, quo ad partem affirmatiuam, scilicet quo ad terminum: quia terminus est persona. Quarto manifestatur tota conclusio: quia tres personæ fecerunt naturam uniri uni personæ. Ex hac autem conclusione, & eius probatione manifeste sequitur principaliter intenta conclusio tacita. nam ex eo quod assumere importat utrumque, scilicet operationem, & terminum, oportet utrunque inueniri in illo, de quo uere enunciandum est assumere, & non alterum tantum. Et quia in nulla persona diuina inuenitur utrunque, nisi in una tantum; ideo uni personæ conuenit assumere sine alia assumente.

¶ In responsione ad primum perspice doctrinam datã in præcedenti articulo de quæstione nouiter mota, consonam esse auctori hic dicenti quòd ratio illa, scilicet, sicut essentia est communis &c. procedit ex parte operationis, & subiungenti, & sequeretur conclusio, si solam illam operationem importaret assumptio absque termino, qui est persona. Vnde habes, quod si assumptio non importaret personam pro termino, quod si assumptio esset communis tribus personis: sed in hypothesi, seu abstractione posita, assumptio non importaret personam pro per se primo termino (de tali enim termino sermo est) sed hunc Deum. igitur in tali casu assumptio communis esset tribus personis secundum auctoris doctrinam.

SVP.

Ar. 1. huius quæst.

Ar. 1. huius quæst.

Ar. 1. huius quæst.

ARTICVLVS IIII.

Virum una persona possit sine alia naturam creatam assumere.

Ad quartvm sic pcedi tur. Vr̃ q̃ una persona nõ possit assumere naturã creatã, alia nõ assumente. Indiuisa. n. sunt opera Trinitatis, ut dicit Aug.* in Enchir. sicut ãt trium personarũ est una essentia, ita & una operatio: sed assumere est^{b} operatio quædam. ergo nõ põt conuenire uni personę diuinæ, quin conueniat alii.

¶ 2 Præt. Sicut dicimus personã filij incarnatã,* ita & naturã tota. n. diuina natura i una suarum hypostasum incarnata est ut dicit Dama. in 3. li.* sed natura communis est tribus personis ergo, & assumptio.

¶ 3 Præt. Sicut humana natura i Chro assumpta est à Deo, ita ẽt & homines per gratiã assumũtur ab ipso, sm̃ illud Ro. 14. De^{o} illum assumpsit: sed hæc assũptio communiter pertinet ad oẽs psonas.^{h} ergo, & prima.

Sed contra est qđ Dion. 2. c. de diui. no.* incarnationis mysterium dicit pertinere ad discretam theologiã, secundũ quam. s. aliquid distinctim dicitur de diuinis personis.

Resp. Dcdm, q̃ sicut dictum est,* assumptio duo importat, s. actum assumẽtis, & terminũ assumptionis. Actus aũt assumentis procedit ex diuina uirtute, q̃ cõis est tribus personis: sed terminus assũptionis est p sona, sicut dictũ est:* & iõ^{m} id qđ est actionis in assumptione, cõe est tribus personis: sed id, qđ pertinet ad rõnem termini cõuenit ita uni psonæ, q̃ nõ alii. ^{n}Tres. n. psonæ fecerũt, ut humana nã uniret uni psonę filij.

Ad primvm ergo dcdm, q̃ rõ illa procedit ex parte operationis. Et sequeret cõclusio, si solã illã operationẽ importaret absq; termino, q̃ est psona.

Ad ii dicendum, q̃ natura dr̃ incarnata, sicut, & assumẽs rõne personæ: ad quam terminata ẽ unio, sicut dictũ est,* nõ ãt prout est cõis tribus personis. Dr̃ aũt tota nã diuina incarnata: sũ qa sit incarnata i oib. psonis, sed qa nihil deest ad pfectionẽ diuinę nãe, psonę incarnatę.

Ar. 1. huius quæst.

Ar. 1. huius quæst.

Ca. 1. p. 1. a med. & ante med.

Ca. 1. p. 1. a med. & ante med.

Ca. 1. p. 1. a med. & ante med.

Ca. 1. p. 1. a med. & ante med.

SVPER QV. IIII. ART. V.

S.Bona.3.sd.5.q.1.a.3
Sot.3.d.5.q.1.
Ricca.3.sd.5.q.1.
Duran.3.sd.5.q.1.
Mairo.3.sd.5.q.1.
Bacco.3.d.5.q.unic.

TItulus clarus est, nihil aliud appotendo, quam titulus sonet, quod dico quia non quæritᵉ, an simul potuerit alia persona eandem naturam assumere, sed simpliciter, an potuerit assumere: ad quod uerificandum non requiritur si mulcas: sed sufficit quod sicut solus filius est incarnatus, ita solus Pater fuisset incarnatus, aut solus Spiritussanctus.

¶ In corpore articuli unica est conclusio responsiua quæsito affirmatiue. Pater, uel Spiritussanctus potuit carnem assumere, sicut, & Filius. Probatᵉ. diuina uirtus potuit natura am humanam unire personæ Patris, uel Spiritussancti, sicut uniuit eam personæ Filii. ergo Pater, uel Spiritussanctus potuit carnem assumere Assis phatur syllogistice. Virtus indifferenter se habens ad plura pōt ad quodlibet eorum suam actionem terminare sed uirtus diuina indifferenter se habet ad oēs personas. ergo. Maior manifestatur ex potentia rōnali: Minor uero & ex parte uirtutis, qa uirtus diuina communiter, & indifferenter se habet ad oēs personas, & ex parte personarum, quia communis ratio personalitatis omnium personarum eadem est, hoc est unius est rationis: quoniam quælibet diuina persona est persona diuina ab hac ratione quia subsistit incommunicabiliter in diuina natura: licet proprietates pſonales, q̄bus subsistunt, sint distinctæ: sicut quilibet homo una, & eadem ratione est persona: quia ſ. subsistit in natura humana, quānuis alia sit personalitas mea, & alia illius. Consequentia autem probatur: quia cum assumptio duo importet. ſ. actum, & terminum; principiū actus est uirtus diuina

P. p.q.43. ar. 4. & q. 32. ar. 3.

Ar. 2. huiᵘ quæst.

Ar. 1. huius quæst.

Ad iii dicᵈm, q̄ assumptio q̄ fit per gr̄am adoptionis, terminatur ad quandā participationē diuinę nāæ ſm assimilationē ad bonitatē illius, ſm illud 2. Pet. 1. Vt diuinæ cōsortes naturæ &c. Et iō hmōi assumptio cōis est tribus personis, & ex parte principii, ex parte termini: sed assumptio, quę est per gratiam unionis, est cōis ex parte principii, nō autem ex parte termini, ut dictum est.*

ARTICVLVS V.

Vtrū quælibet persona diuina potuerit humanam naturam assumere.

Ad quintvm sic, pceditᵘ. Vſ q̄ nulla alia persona diuina potuerit humanā nām assumere, p̄ter pſonā Filii. Per hmōi. n. assumptionē factū est, q̄ Deus sit filius hois: sed incōueniens esset, q̄ʰ esse filiū hois conueniret Patri, uel Spiritui sancto: hoc. n. uergeret i cōfusionem diuinarum personarū. ergo Pater, uel Spiritussanctus carnem assumere non potuit.

¶ 2 Præt. p incarnationē diuinā hoies assecuti sunt adoptionē filiorū: ſm illud Rom. 8. Nō accepistis ſpūm seruitutis iterum in timore, ſpūm adoptionis filiorū: sed filiatio adoptiua ʰ est participata similitudo filiationis nālis, q̄ nō cōuenit, nec Patri, nec Spūi sancto: uñ dr̄ Ro. 8. Quos pſciuit, & p̄destinauit cō formes fieri imaginis filii sui. ergo vr̄, q̄ nulla alia pſona potuerit icarnari, p̄ter pſonā filii.

¶ 3 Pret. Filius dr̄ missus, & genitus natiuitate tpali ʰ ſm q̄ incarnatus est: sed patri non conuenit mitti, qui ēt est innascibilis, ut in prima parte habitū est. * ergo saltem persona patris non potuit incarnari.

Sed contra est, q̄d q̄cquid pōt Filius, pōt pater, & Spūs sanctus, alioquin non esset eadem potentia trium personarū sed Filius potuit incarnari. ergo ſi r̄ Pater, & Spūssanctus.

Resp. Dcᵈm, q̄ sicut dictū est * assumptio duo importat. ſ. ipsum actū assumentis, & terminū assumptionis: principiū āt actus est uirtus diuina: terminus autem est persona. Virtus āt diuina cōiter & indifferēter se hēt ad omnes personas: eadē ēt cōis rō psonalitatis in tribus personis, licet proprietates personales sint differentes. Q̄cumque aut uirtus aliqua indifferenter se habet ad plura, pōt quodlibet eorū suā actionē terminare: sicut patet in potētiis rōnalibus, quæ se habent ad oppositа, quorum utrumque agere pōt. Sic ergo diuina uirtus potuit naturam humanam unire personæ Patris, uel Spūssancti sicut uniuit eā psonæ Filii: & iō dicēdū, q̄ᵐ Pr̄ ut Spūssanctus potuit carnem assumere, sicut, & Filius.

Ad primvm ergo dicēdū filiatio tpalis, qua Chr̄us dr̄ filius hois nō cōstituit personā ipsius sicut filiatio æterna: sed est quid dā cōsequens natiuitatem tpalē, Vnde si per hunc modū nomen filiationis ad Patrē, uel Spūmsācti trās ferretur, nulla sequeret confusio diuinarū personarum.

Ad ii dicᵈm, q̄ filiatio adoptiua est quædā participata similitudo filiationis nālis sed fit in nobis appropriate à patre, q̄ est principiū naturalis filiationis, & p donū Spūssancti, q̄ ē amor Patris, & Filii, ſm illud Gal. 4. misit Deus spūm filii sui in corda nr̄a clamātē, Abba, pater: & iō sicut filio incarnato, adoptiuā filiationē accipimus ad similitudinem filiationis nālis eius, ita Patre incarnato adoptiuā filiationē reciperemus, ab eo, tanq̄ à principio naturalis filiationis, & à Spiritussancto tanq̄ à nexu communi Patris, & filii.

Ad iii dicendum, q̄ patri cōuenit esse innascibilem ſm natiuitatem æternam, quod non excluderet natiuitas temporalis. Mitti aūt dicitur secundum incarnationē, eo q̄ est ab alio, siue quo incarnatio nō sufficeret ad rationem missionis.

ARTICVLVS VI.

Vtrum plures personæ diuinæ possint assumere unam numero naturam.

Ad sextvm sic, pceditᵘr. Vſ q̄ duæ personæ diuinę nō possint assumere unā, & eadem numero naturā Hoc. n. supposito, aut essent unus hō uel plures: sed non plures, sicut. n. una natura diuina in personis pluribus, non patitur esse plures Deos, ita una natura humana in pluribus pſonis nō patit esse plures hoies. Si r ēt non possent esseʰ unus hō: q̄a unus hō est iste hō, qui demonstrat unā pſonam, & sic tolleret distinctio triū pſonarū diuinarū qd̄ est inconueniens. Nō ergo duæ, aut tres pſonę possunt accipere unā naturā humanam.

¶ 2 Præ. Assumptio terminat ad unitatēʰ pſonæ, ut dictū est. * sed nō est una pſona Patris, & Filij, & Spūssancti. ergo non possunt tres pſonæ assumere unam naturam humanam.

¶ 3 Præt. Dam. † dicit in 3. li. & Aug. in 1. de Trin. q̄ ex incarnatione filii Dei consequit, q̄ quicquid dr̄ de filio Dei, dr̄ de terminus uero personæ ex hoc. n. q̄ utrumque concurrere posse in qualibet persona, antecedens dicit, consequens est quòd quælibet persona potest assumere, quod cōclusio dicit. Vbi nota. q̄ hoc, quod pro probatione consequētiæ ex principio corporis articuli allatum est, potest aliter introduci, ut scilicet uelut suppositio quędam monstrās requisita ad posse assumere, & ad quæ resolui oportet potentem assumere, scilicet in uirtutem diuinam & personalitatem. Et sic formatur syllogismus, ut supra ad probandum antecedens, & consequentia relinquitur per se nota.

Concl.

5V. QVÆST. V. ART. VI.

S.bon.3.sd.1.q.3.a.1.
Scot.3.sd.1.q.2.
Ricca.3.sd.1.q.4.
Duran.3.sd.1.q.3.
Cap.3.d.1.q.1. con.2.
Petr. de Pal.3.d.1.q.3.
Medina.a.6.

TItulus articuli ex iam dictis patet intelligendus de personis diuinis secundum suas personalitates proprias, ut abinuicem distinguuntur: potest siquidem dupliciter intelligi, an plures personæ diuinæ possint unam. & eandem naturam assumere. Primo, loquēdo de personis, ut conueniunt in natura diuina, hoc est secundum quòd sunt unus Deus, & in hoc sensu quæstio superius discussa est. & hic non quæritur. Secundo, loquendo de personis, ut ab inuicē propriis personalitatibus distinguuntur, ita quòd quælibet persona trahat naturā illam ad suam propriam personalitatem, sic ut non personetur in alia ex hoc, quod personatur in una, & econtra. sed personetur in una, ut distinguitur ab alia. Cuius oppositum accideret, si hic Deus primo incarnatus esset: quoniam una, & eadem ratione quælibet persona diceretur incarnata, scilicet

Art. 2. huius quæst.

¶ Damasc. lib. 3. c. 3. & 4.

* li. 1. ex c. 11. & 12. & 13. collig. tom. 3.

Porr. 24 3. di. 1. q. 2. ar. 4.

ta, ſ. rōe indiuidui naturæ. Et (vt vnico verbo dicaᵗ), quæstio hic est, an, plures personę possint unā numero naturā assumere, vt per se primo diuersi termini assumptionis: sic. n. non quælibet pſona diuina sed quælibet pſona diuina assūmens, p se primo terminaret assumptionē. Et ad hoc denotandū auctor nō quærit an oēs pſonę diuinæ possint assumere, sed an duæ, ut ex dualitate intelligas, q̄ non est sermo de pſonis, vt conueniunt, sed, vt distinguunt, ac p hoc q̄libet sit p se primo terminus assumptionis.

¶ In corpore articuli sunt duæ conclusiones, prima est, Non est impossibile diuinis pſonis, vt duę, uel tres assumant unam naturā humanam: secunda est, Esset tn impossibile, ut assumerent unam hypostasim, uel pſonā humanā. Probatᵉ utraq; simul ex unione aīæ, & corporis in Chr̄o, non fit noua hypostasis, neq; persona: sed natura una assumpta in diuinam hypostasim, non p potentiā naturæ humanæ, sed p potentiam diuinæ personæ. ergo magis est hoc iudicandum ſm conditionem diuinæ personæ assūmentis, q̄, ſm conditionem naturæ assumptæ. ergo non est impossibile diuinis pſonis &c. Ad̄s est ex se euidens. Prima consequentia probatᵉ: quia tota rō facti in mysterio incarnationis est potētia facientis ſm Aug. Secunda uero consequentia probatᵉ: quia conditio diuinarum personarum talis, est, q̄ una earum non excludit aliam a cōione eiusdem naturæ, sed solum a cōione eiusdem personæ. Vbi uides, quod ex hoc, quod non se excludunt a cōione eiusdem naturæ, tenet consequentia quo ad primam conclusionem, & ex hoc q̄ se excludunt a communione eiusdem personæ, tenet consequentia quo ad secundam conclusionem, quæ auctoritate Anselmi confirmatur.

¶ Aduerte in hoc processu, q̄ auctor unico uerbo excludit obiectiones arguentium ex conditione naturæ, dicendo, q̄ natura cōis pluribus suppositis est infinita, seu illimitata: q̄m hoc soli diuinæ conuenit naturæ, & similiter q̄ quælibet natura finita est terminabilis totaliter unico supposito. Hæc. n. & similia inlirera soluuntur, dum dr̄, q̄ non per potentiam naturæ assumptæ, sed per potentiam personæ assumentis, hoc mysterium iu dicandum est. Concedit ergo, q̄ una numero natura suapte natura cōis pluribus suppositis, est illimitata, ac infinita, q̄ nulla natura, nisi diuina est hmōi. Et si assumeret ad plures personalitates, non p̄pea esset suapte natura cōis pluribus, sed ex potentia facientis. Similiter omnis una numero forma substantialis suapte natura unica, totaliter terminatur personalitate propria: sed ex hoc non hr̄, quin diuina potentia possit pluribus alienis personalitatibus terminari: q̄m hoc non per potentiam naturæ, sed per potentiam assumentis personæ fit. Et est sp ser mo de naturali potentia naturæ, & non de potentia obedientiali eiusdem: potentia. n. obedientiæ est quæ respondet potentiæ personæ assumentis, & secundum illam natura potest assumi ab una, & pluribus diuinis personis.

¶ Circa primam conclusionem dubium ex Sco. in 3. distinct. 1. quæst. 2. occurrit, ubi tenens oppositum fundat se super hac rōne. In omni dependentia essentiali unum dependens non dependet præcise, nisi ad unum quod totaliter terminat eius dependentiam: sed in ista unione est dependentia essentialis unius naturæ, & una persona terminat totaliter eam. ergo. Maior probatur in omni dependentia causati ad causam. Et simile, inquit, vſ in omnibus dependentiis, quæ non sunt causatorum ad causas, q̄ cum dependentia alicuius fuerit totaliter terminata ad aliquid, ipsum non potest dependentia eiusdem rationis dependere ad aliud. Et confirmatur hoc de accidente respectu plurium subiectorum primorum. Minor probatur: quia personalitas creata totaliter terminaret ipsam, & illa stante non posset simul esse in alia persona creata, uel increata: non minus enim terminat naturam, & dependentiam eiusdem personalitas cuiuscumque personæ diuinæ, quàm terminaretur in se igitur &c.

¶ Ad hanc Scoti rōem rñdendum est singula discutiendo, & sic ēt principalem mām declarando. Maior igit̄ propositio assumpta a Scot. non est uera, nisi triplici quasi glosa subintellecta, prima est supra ly. dependentia, q̄ intelligat̄ de dependentia proptie, & hoc dico: q̄m dependentia proprie non inuenit̄ fine causalitate: q̄uis .n. aliquid sit alteri sine causalitate annexum, non tn dependentia proprie inter illa est, ut patet. it tet correlatiua, quorum neutrum ut sic, ab altero depēdet in quocumq; gñe causæ, & inter dñas diuisiuas ex oppositio eiusdem gñis, quarum neutra ab altera dependet & tñt̄ correlatiua, q̄ hmōi dñas simul esse oportet. Scotus āt dependentiæ nomine utitur, & cum causalitate, ut patet. Et ppea si extenso nomine utendo dependentia, Maior non est uera nisi apponatur altera glosa supra ly. Non dependet, quod intelligatur de dependentia omnino eiusdem rationis ita quòd sit dependentia eiusdem speciei specialissimæ, & in hoc Scotus consentit: & altera supra ly, Totaliter, quod intelligatur tam intensiue, quam extensiue: quoniam dato, quòd unum terminaret totaliter intensiue, non propterea habetur quòd illud unum terminaret totaliter extensiue. Exemplum, albi, ut quatuor, similitudinem terminat totaliter intensiue aliud album, ut quatuor, non tamen terminat totaliter extensiue: quia potest tertium poni simile. Oportet autem ad uerificandam maiorem illam, hanc apponere glosam, alioquin non est uera de dependentia essentiali non causali: quoniam ex naturalis rationis lumine nulla apparet maior dependentia essentialis, non causalis, quam ea, quæ est unius relatiui ad proprium correlatiuum: quia definitur, & essentialiter constituitur per esse ad aliud. Constat autem, q̄ unum relatiuum sic essentialiter dependet ab uno totaliter intensiue terminante illud, quod non totaliter extensiue terminat illud, ut patet de duplo, & dimidio, & æquali, & simili, & aliis huiusmodi: idem enim duplum eadem numero duplicitate duplum est non solum ad A, dimidium, sed ad B, & C, & unum æquale eadem numero æqualitate æquale est omnibus sibi æqualibus. At si quis dicat Scotum tenere, quòd non eadem æqualitate unum æquale est æquale omnibus, & propterea in sua uia proportionem esse ueram, facile obiicitur, quòd ad concludendum aliquid impossibile, etiam per diuinam potentiam (ut nunc proceditur) non est ex opinatis, & refutatis ab aliis, & cōmuni schola peripateticorum procedendum, qualis est ista opinio ponens plura accidentia eiusdem rationis in eodem subiecto secundum idem. Neganda est igitur ista maior non acceptans dictam glosam.

¶ Ad probationem aūt istius maioris pro quanto probat ipsam in dependentia essentiali causali, nō oportet respondere; quia uera ac bona uſ ſm ordinem inditum causis, & causatis, & disputatio nostra extra dependentiam causalem uersatur. Sed cum subiungit Scotus, q̄ ita etiam uidetur in omnibus dependentiis, quę non sunt causatorum ad causas, respondetur quòd non est idem de utrisque dependentiis iudicium, & patet instantia de dependentia unius relatiui totaliter intensiue terminati ab uno, & tamen ab altero eiusdem rationis omnino terminabili. Et suffragatur huic responsioni ratio: quoniam dependentia causalis ponit imperfectionem, & indigentiam in causato, quę si sublata totaliter est ab una causa, implicat, q̄ remaneat indigens altera causa. Sed dependentia non causalis potest sine imperfectione, & indigentia inueniri, ut patet in relatiuis, quę in diuinis sine omni imperfectione, & indigentia inueniuntur, ac per hoc potest aliunde, puta, ex alterius conditione prouenire, q̄ etiam terminet quod iam terminatum

Universidad de Deusto
Biblioteca

minatū ab alio est. Et sic est in proposito, q̄ non ex eo q̄ filius Dei imperfecte terminet personaliter naturā humanā, neq; ex eo q̄ natura humana assumpta à filio Dei remaneat imperfecta personaliter prouenit, q̄ pater pōt ad illā propriam personalitatē assumere, sed ex conditione personæ Patris, hoc est ex infinitatæ suæ sufficientiæ prouenit, q̄ etiam potest illammet personare.

¶ Ad cōfirmationem de accidēte respectu plurium subiectorū primorū, dr primo q̄ nulla apparet implicatio cōtradictionis, quod Deus accidenti alicui det unitatem numeralem in se, & conseruando illā ponat illud accidens in pluribus subiectis primis sūi se, & q̄ in tali casu neutrū esset subiectum primū extensiue, nisi sūi se, hoc est quantū est ex parte sui esset subiectū primū extē siue, & daret unitatē numeralem, sed diuina potentia aliter de facto operat. Dr secūdo, q̄ dependentia accidentis a subiecto primo est dependentia causalis: est.n. subiectum primum causa accidentis, ut patet, & nō non confirmatur per hoc Maior illa quo ad dependentiam non causalem. Hæc de Maiore.

¶ Ad Minorem aūt dr, q̄ in ista vnione est dependentia essentialis, ac per hoc nō proprie dependentia. Sed transeundo hoc ad bonum sensum, neganda sunt duo, primo q̄ in ista unione sit dependentia vnius omnino rationis, secundo q̄ vna persona, puta Verbū totaliter eam terminet intensiue, & extensiue. Nō primæ negationis est: quia personæ diuinæ personaliter sumptæ sunt quodammodo unius, & quodammodo diuersarum rationum. nam sūi cōem rationem personalitatis sunt vnius rationis, ut in p̄cedenti articulo patet, sūi uero proprias rationes suarum personalitatum sunt diuersarum rationum: paternitas.n. & filiatio & processio diuersarum sunt rationū: Constat aūt ex hoc, q̄ humanitas Christi ita iuncta est Filio, quod non Patri, nec Spiritui sancto, assumptionem terminari per se primo ad personalitatem Filii sūi sibi propriā rōem, alioquin terminaret primo ad cōe Filio, & patri, & Spiritui sancto. Concurrerent igitur diuinæ personæ ad assumptionem, ut etiā sunt diuersarum inter se rationum. Et consequenter, naturā asūptā a Verbo uniri, & posse uniri alteri, Patri, aut Spiritui sancto, alterius est rōis ab uniri Filio, & posse uniri Filio, si Arist. uerū dixit. 4. Phy. q̄ posse sanari, & posse infirmari sunt diuersarum rationum, alioquin sanari, & infirmari essent idem. Ex hoc igitur, q̄ personalitates, quæ sunt termini unionum, sunt diuersarum rationum, hr̄ q̄ potentia obedientiæ, qua natura assumpta pō uniri personæ Patris, alterius est rōis ab illa, qua unita est Filio, & qna, pōt uniri Spiritui sancto. Et consequenter hr̄, q̄ in istis unionibus non esset dependentia unius rationis simpliciter, & absolute, ut arguens assumit, sed diuersarum rōnum simpliciter p̄ diuersas rationes terminorum per se primorum, unius aūt rationis sūi cōem rationem personalitatis. Ratio secundæ negationis iam patet, q̄ licet Filius totaliter in tensiue terminet naturam humanam, & eius dependentiam ad personam, non tamen totaliter extensiue, nec secundum omnem obedientialem potentiam alterius rationis.

¶ Ad probationem minoris, cum dr, Personalitas creata totaliter terminaret ipsam, & illa stante non posset simul esse in alia persona creata, uel increata, ergo personalitas increata Nō dc̄ concedendo aūs pro utraque parte, sed negando sequelam.

¶ Et ad probationē sequelæ, cū dr, quia non minus terminaret naturā, & dependentiā eiusdem personalitas quæcumq; diuinæ personæ, q̄ terminaretur in se, posset negari hoc quantū ad minus extensiue. Verūtā proprie loquendo, tñ dendum est, q̄ non minus, sed alio mō, & alia ratione terminat personalitas diuina, & iō negat ex hoc ultimo assumpto sequela, q̄m peccat ratio sūi non cām, ut cām. Non.n. iō q̄a minus terminet p̄sona diuina, relinquit naturā adhuc assumptibilem, ut argūm ponit: sed quia alio mō, & alia ratione terminat, ideo relinquit naturam assumptam adhuc assumptibilem alia persona diuina.

¶ Ad cuius clariorē p̄ceptionem scito, q̄ hæc humanitas, si propriā personalitatem haberet, modus habendi propriam personā esset, qa ipsa humanitas esset principiū constitutiuū suę personæ, ex unione.n. aię, & corporis constituerē non solum una natura singularis, sed etiā una p̄sona, ratio quoq; habēdi p̄priā p̄sonam esset sua substantialis, ac p̄fecta natura extra causas suas in rerū natura sibi dimissa. Et q̄a hæc humanitas i apte natura non extendere potest: nisi ad constituēdam unā p̄sonam sibi propriam, & personæ repugnat assumi ab alia p̄sona in unitate personali (inter uenit siquidem hic manifesta implicatio contradictoriorum) ideo hęc humanitas sic p̄sonæ ex propria p̄sona in Sorte, q̄ terminatur in illa intensiue, & extensiue. Nec potest stante illa uniri personaliter, cum quacumque alia persona creata, uel increata: quia essent duo contradictoria simul uera, essent.n. una persona, & non essent una persona cum assumente, ut patet. Sed hæc humanitas alio modo, & alia ratione personatur per assumptionem: q̄m non constituendo personam personæ, ut patet in humanitate Christi, quę personæ per personam uerbi, quæ non constituitur per illam humanitatem, sed fuit ab æterno. Et hinc prouenit dria inter hanc humanitatem personatam propria p̄sonalitate, & personatā personalitate Verbi, q̄ illa remanet in se inassumptibilis, ista remanet in se assumptibilis: q̄m illa non potest assumi stante sua personalitate, nisi assumeretur sua personalitas, quæ non est assumptibilis, ista uero qua in aliena personalitate subsistit potest assumi absq; hoc, q̄ illa aliena sibi appropriata personalitas assumat. Ex diuerso ergo modo terminādi, propria, uel aliena p̄sonalitate, patet quare natura p̄sonata propria personalitate non potest assumi, & quare personata aliena potest assumi: quia. s. per propriam terminatur, constituendo illam, p̄ alienam non constituendo illam. Diuersa quoq; ratio est utrobiq; terminandi. nam, & diuina persona terminat ex sua infinitate, utpote aliena persona subsistens in alia natura (dictum est. n. supra q̄ proprium est diuinæ personæ ob sui infinitatem subsistere simul in diuersis naturis) & natura humana non naturali, sed obedientiæ potentia personatur per alienam personam: persona aūt Sortis non ex aliqua excellentia, sed ex naturali adæquatione terminat personaliter naturā suam, & econtra natura sua naturaliter est per illam adæquabilis personaliter. Et hinc etiam prouenit, quod cum quælibet persona diuina sit infinita, quęlibet personare potest humanitatē hanc non ex indigentia naturæ (ut dictum est) sed ex sufficientia p̄sonæ potentis cōicare illi naturæ etiam suam personalitatem. Ex his aūt habes, q̄ non solum dependentia huius humanitatis respectu singularum personarum diuinarum quo ad assumi, est diuersarum rationum inter se, sed etiam q̄ dependentia seu terminatio huius humanitatis respectu diuinæ personæ, & respectu personæ propriæ, sunt diuersarum rationum, licet omnes conueniant in una communi ratione termini, quia. s. sunt ad personam. Ruit ergo à fundamentis undique fabrica Scotica, & merito. qm̄ hanc humanitatem personari simul a pluribus personis diuinis, nihil aliud est, quam cōicare huic humanitati plures personalitates alienas infinitas, appropriando illas illi. Et per hæc patet, quare repugnat hanc humanitatem habere simul plures personalitates creatas, aut creatam, & increatā: quia. s. utrobiq; esset implicatio contradictoriorum, dū natura hęc in propria p̄sonalitate poneret una persona cū alia p̄sona. Et non repugnat, habere simul plures p̄sonalitates increatas: qa p hoc non ponit, unā personā assimi in unitatem personalem alterius personæ. Et hæc pro nunc sufficiant de hac qōne.

q. 2. art. 5. ad 1.

est epist. 3. non multum ante med. to. 2.

corcel. mo

lib. 2. cur Deus hō cap. 9. circa princip.

Li. 6. ca. 3. ante me. diū to. 3.

¶ In eodē art. in calce corporis circa auctoritatē Anselmi aduer te, q̄ Duran. in 3. sent. dist. 1. q. 3. latenter a guit auctoré quasi exponentē per ly unū, eundemq; hoiem, personā, humanā dicens contra hanc expositionē. Anselmus concedit q̄ una p̄sona assimpsit hominem, & negat plures personas posse. assumere unū hoiem, nō intelligitur igit̄ p̄sona p hęc. Sed qm̄ Durandus ipse postmodum dicit Anselmū dicere sic, impossibile est plures personas diuinas esse unā p̄sonā cū uno cōdēq; homine, seipsomet conuincēd⁹ est. Anselm⁹ uolebat excludere aliquid qd̄ possit sub apparenti qōne cadere. nō potest aūt aliter cadere sub apparenti qōne, q̄ plures personæ diuinæ sint una p̄sona nisi q̄ uniuntur in una p̄sona humana. Et sic exponit auctor: nō. n. potest intelligi, q̄ sint plures personæ diuinæ in una p̄sona diuina: q̄a hoc statim offert apparentem ualde contradictionem. Exponendo igitur sententiam Anselmi, optime in litera dictum est, sine p̄ponatur ly una persona cum uno cōdēque homine, siue non p̄ponatur ly una persona, & dicatur, Impossibile est assumere unum eundemque hominē: sensus.n. semper est idem. s. q̄ impossibile est plures personas assumere unam personam. Nec id qd̄ obiicit Durā. obstat, quia aliud est dicere, assumit hoiem, & aliud assumit unū eundemq; hoiem. Nā prima propositio etsi est aliqualiter impropria glossat tñ, q̄ intelligitur quo ad naturam, ut patet ex magistro in 3. sent. di. 6. Secunda aūt p̄p ly unum eundemque, trahitur ad indiuiduum subsistens in natura humana, qđ constat esse suppositum: nullus.n. un⁹ hō inuenit̄ natura humana assumpta, nisi filij⁹ Dei.

¶ In eodem 6. art. in responsione ad primum aduerte diligēter uerba auctoris, dum hac positione facta dicit, q̄ tres personę essent unus homo, & tamen non propterea essent unus homo simpliciter. Dixit.n. hæc ambo p̄p differentiam, quæ esset inter unum Deum, & unum hominē in tribus personis: quoniā tres personæ sic sunt unus Deus, q̄ sunt unus numero Deus, & est ibi uere unus Deus simpliciter: sed tres personæ sic essent unus homo, q̄ non essent unus numero homo: quia nullus esset ibi unus numero homo cōis Patri, & Filio, & Spiritui sancto: sicut est unus numero Deus cōis Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Et similiter non esset ibi unus homo simpliciter: quia nō esset homo unus secundum naturam, & personam, quam unitatem importat unus homo simpliciter: sed essent tres homines numero in una natura humana: quia essent plures personæ humanæ secundum unam naturam humanam: sed quoniam hoc ad uocabula spectat, parui refert, si scitur quid esset in re, qualitercunque exprimeretur.

SVP. QVÆST. III. ART. VII.

Scot. 3. s.d. 1. q. 3. — *Riccar. 3. s.d. 1. q. 5.*
Duran. 3. s.d. 1. q. 13. — *Cap. 1. d. 4. q. 1. con. 5. ad 1. Aur.*
Medina. a. 7. — *Alb. Mag. 3. dist. 1. art. 2.*

¶ Nttulo ar. 7. a luerte, q̄ istę quæstiones, quæ hic mouentur de possibili, non ideo mouentur, ut discutiatur Dei potentia: sed ut exinde mysterium incarnationis factæ magis innotescat. Manifestatur siquidem ex his, quæ discutiendo has quæstiones, dicuntur, qualis, quātus &c. est per se primo terminus incarnationis. s. persona uerbi, & qualis est hmōi unio ex respectu ad alias personas, & naturas magis, ac magis explicatur.

¶ In corpe articuli una est conclusio responsiua quæsito affirmatiue. Persona diuina præter naturam quam assumpsit, potest aliam numero naturam assumere. Vbi anteq̄ affera t probatio, nota quòd quia assumere principium, & terminū assumptionis importat, ideo conclusio p̄batur primo ex parte principii. s. potentiæ diuinæ in diuina p̄sona: secundo, ex parte termini. s. personalitatis diuinæ. Vnde quo ad primū probatur sic. Quod potest in nnū, & nō in amplius, habet potētiā limitatam ad unum sed potentia diuinæ personæ est infinita, nec limitabilis ad aliquid creatum. ergo. Quo ad sūm probatur sic. Si non posset assumere aliam naturam, sequeretur q̄ personalitas iuinę naturæ esset, ita cōprehensa per unam naturā, q̄ ad eius personalitatem alia assimi nō posset: sed hoc est impossibile, quia increatum à creato comprehendi nō potest. ergo.

¶ Circa illam propositionē, Qđ. pōt in unum, & non in amplius, habet potentiā limitatā ad unū, aduerte, q̄ est intelligēda formaliter. s. inquantum est ex parte potentiæ, in unum & nō in amplius, nā sic aliunde prouenire

Porr. 25 3. d. 1. q. 2. ar. 5.

q̄ posset in unū, & nō in amplius, puta, ex modo agendi, quia agit per modū naturæ, quæ est determinata ad unum, non arguēret limitationem potentiæ: sed si ex ipsa potentia est, q̄ possit in unum tantum, limitationem in illa arguit: quoniā in potentia, ut potentia, extendit se ad possibile, quod non comprehenditur unitate, ita qđ excludat multitudinem. Vnde in art. ult. q. 41. in 1. par. dictum est, q̄ non ex impotentia patris est, q̄ unus tantum filius genitus, & generabilis in diuinis. Et q̄a hæc propositio procedit ex parte potentiæ, ideo simpliciter, & Absolute assumpta est propositio illa.

¶ Circa probationē ex parte termini, nota diligentissime, auctorem habere p̄ inconueniēti, ac impossibili, personā diuinā ut terminū cōprehendi à natura creata. Hoc.n. nihil aliud est dicere, quam docere (qđ iā prælibauimus respondendo Scoto) hoc q̄ persona diuina non solum est infinita in essendo, & cauſando ratione naturæ diuinæ, sed est infinita in terminando rōne suæ personalitatis? incomprehensibilitas si quidē inerea tæ personę, ut termini à natura creata, ut assumpta nihil aliud significat quā infinitatem in terminando increatæ personæ. Et ut excelsa Dei balbutiendo, ut possumus, resonemus, dicendū est, q̄ infinitas diuina, ut est natura, sed naturalis, constituit in finitum ens, & infinitā causam: ut aūt est personæ seu personalis, constituit infinitam personam ut sic, quod claudit in se infinitatem in terminando. Et iō pōt quælibet diuina persona sub sistere nō solū in pluribus naturis. s. nāli, & asūpta: sed et i pluribus asūptis, & eadē rōe i infinitis, si infinitæ immemirent simul.

¶ In responsione ad primum perspice, q̄ consistit in hoc, q̄ natura substantiæ creatæ multiplicatur multiplicato supposito constituto per ipsam: non autem multiplicato supposito nō constituto per ipsam, ut patet in litera.

¶ In responsione ad secundum obiectio Scoti. 3. sent. di. 1. q. 3. occurrit dicentis contra hoc, quòd sequeretur quod posse mus dicere,

dicere, quòd plures personæ sunt plures dij. Probatur. Secundū hoc tale concretū hēt unitatē, uel pluralitatē ex unitate, uel pluralitate suppositi. ¶ Ad hoc dr, q in litera non dr affirmatiue multiplicari cōcretū multiplicato supposito, ut argués forte accipit: sed ponit uniuersalis regula negatiue. s. nūq nomen ab aliqua forma ipo sīrū pluraliter dr, nisi pp pluralitatē suppositorum. Et ista regula est uera tā in cōcretis adiectiuis, quā substantiuis, tā substātialibus, quam accidētalibus, ita q semper ad pluralitatem concretorum, exigitur pluralitas: suppositorū: sed cum hoc stat, q pluralitas suppositorū si sufficiat quandoque, & exigit etiā pluralitas formæ significatæ, ut de cōcretis substantiuis in ar. 3. q. 39. 1. par. patet. Et ppea licet unitas suppositi, optime inferat singularitatem concreti substantiui (quale est ly hō) non tñ multitudo suppositorum infert pluralitatem nominis substantiui. Et ppea nō sequitur. ergo tres psonæ sunt diu nec ergo tres personæ homines in casu præcedentis articuli, ut in hac etiam littera dicitur: & tamen bene sequitur in casu huius articuli. ergo uerbū Dei, non est hoies, sed unus homo,

Ar. præce. & ar. 2. huius q. & q. 1. art. 2. ad 3.

Lib. 3. Ortho. fi. c. 7.

¶ In responsione ad tertium perspice rōnem, quare præsentis articuli positione facta, hæc humana natura præassumpta nō assumeret aliam naturam humanam, quæ post assumeretur, cū qua tñ concurreret, eandem numero personalitatem, & naturā divina assumeret quamcumq; naturā humanā, qnq; uniret personaliter uerbo Dei. Ratio inquā est, quia filius Dei est sua deitas, nō aūt est sua humanitas: hinc. n. fit, ut cuicunque personaliter unitur filius Dei per se primo, eidem secundario unitatur, dico, & nature assūptæ, & cuilibet eius parti ut patet ex auctoritate Damasc. Et hinc fit, q una humanitas non esset unita alteri, ita q nec ipsi naturæ post assumptę præcedēs uniret, nec alicui eius partiū: sed per accidens coincideret in unam personam, inter se distinctæ ét loco. Et ex hoc sequeretur, q non esset cōmunio conuenientium illi personæ sm unam naturā assūptam cū conuenientibus sibi sm aliam assumptam, immo posset simul mori sm unam, & uiuere sm aliam. Et si. V. g. sm primam naturā uocaretur Christus, & sm secundam uocaretur Joānes mortuo Christo non posset dici mortuus Ioannes: sed bene diceret, mortuus Deus, & Dei filius, & similiter uiuo Ioanne tñ, non uere diceretur uiuus Christus, sed uiuus Deus, & Dei filius, & sic de similibus.

Concl.

Art. præc.

mi non possit, qđ est impossibile: non. n. increatū à creato cōprehēdi pōt. Patet ergo q m sive consideremus personā diuinā sm uirtutē, q est principiū unionis, sive sm suā personalitatē q é termin' unionis, oportet dicere quòd psona diuina pter naturā humanā, quam assumpsit, possit aliā numero naturam humanam assumere.

Ad primvm ergo dcm, q natura creata perficitur in sua ratione p formā, quæ multiplicatur sm diuisionē materiæ: & iō si cōpositio materię, & formę constituat nouum suppositum, consequens est, q natura multiplicetur sm multiplicationem suppositorum: sed in mysterio icarnatiōis unio formę, & materię, idest, aię, & corporis, non constituit nouum suppositū, ut supra dictū ē: & iō posset esse multitudo sm numerum ex parte naturæ pp diuisionem materiæ abstq; distinctione suppositorum

Art. præc.

Ad iii dcm, q posset uideri dcm, q prędicta positione facta sequeretur, q essent duo hoies pp duas naturas abstq; hoc, q esset ibi duo suppositа, sicut ecōuerso tres personæ dicerent unus hō, pp unā naturā assumptā, ut s. d. ctū est: sed hoc non uł esse uerū: quia nominibus est utendū sm q sūt ad significandū imposita, qđ quidē est ex consideratione eorū, quæ apud nos sunt: & iō oportet circa modū significandi, & cosignificandi cōsiderare ea, quę apud nos sunt in quibus numq nomē ab aliqua forma impositum pluraliter dr, nisi propter pluralitatem suppositorum. Homo enim, qui est duobus uestimentis indutus: non dr duo uesti ti, sed unus uestitus duobus uestimentis, & q hēt duas qualitates, dr singulariter aliqualis sm duas qualitates. atura autem assūpta quantum ad aliquid, se habet per modū indumenti, licet non sit similitudo, quantū ad omnia, ut supra dictū est: & ideo si persona diuina assumeret duas naturas humanas, propter unitatem suppositi, diceretur unus homo habens duas naturas humanas. Contingit aūt, q plures homines dñr unus populus, propter hoc quòd conueniunt in aliquo uno: nō autem propter unitatem suppositi. Et similiter si duę personæ diuinæ assumerent unam numero humanam naturam, dicerentur unus homo, ut supra dictū est, non unitate suppositi, sed inquantum conueniunt in aliquo uno.

Art. præc. ad 1.

q. 2. art. 6 ad 1.

D. 249.

D. 358.

q. 2. art. 6. ad 2.

Ad iii dicendū, q diuina, & humana natura nō eodē ordine se habēt ad unā personā diuinā, sed per prius cōparatur ad ipsam diuina natura, utpote q est unū cū ea ab ęterno: sed natura humana cōparat ad personam diuinā per posterius, utpote

pote assumpta ex tpe a diuina psona, non quidem ad hoc q natura sit ipsa psona, sed q personā natura subsistat. filius. n. dei est sua deitas, sed non est sua humanitas: & iō ad hoc, q natura humana assumatur a diuina persona, requiritur, q diuina natura vnione psonali vniatur toti naturæ assūptæ, id est, sm oēs partes eius: sed duarū naturarum assumptarū esset uniformis habitudo ad personam diuinam, nec vna assumeret aliā. Vnde non oporteret quòd una earum totaliter alteri uniretur, id est, omnes partes unius omnibus partibus alteri.

SVP. QVÆST. III. ART. VIII.

Ferr. 4. cont. c. 39. Medina. a. 8.

Porr. 9.

26

Infr. q. 39. art. 8. ad 3. & 3. di. 1. q. 2. ar. 2. & 4. cont. c. 39. fin. & 42.

Articvlvs viii.

Vtrum fuerit magis cōueniens, quòd persona filij assumeret humanā naturam, quàm alia persona diuina.

Ad octavvm sic pceditur. Vī, q nō fuerit magis conueniēs filiū dei incarnari, q Patrē, uel Spūmsanctū. Per mysteriū. n. incarnatiōis, hoies ad uerā dei cognitionē sunt pducti, sm illud Ioan. 8. In hoc natus sum, & ad hoc ueni in mūdum, ut testim. perhi. ueritati: sed ex hoc, q psona filii Dei est incarnata, multi impediti fuerūt a uera dei cognitione, ea q dñr de filio sm humanā naturā referentes ad ipsā filii psonā: sicut Arrius, q posuit inæqualitatē personarū pp hoc, q dr Ioā. 14. Pr maior me est, q quidē error nō proueniret, si psona Pris incarnata fuisset: nullus. n. estimasset patrē filio minorē. Magis ergo uł fuisse cōueniens, q persona Pris incarnaret, q persona filii.

¶ 2 Præt. Incarnationis effectus uł esse recreatio quædā humanæ naturæ, sm illud Gal. ult. In Christo Iesu neq; circūcisio aliquid ualet, nec pputū, sed noua creatura: sed potētia creādi appropriat Pri. ergo magis decuisset patrē incarnari, q filiū.

¶ 3 Præt. Incarnatio ordinat ad remissionē peccatorū, secundū illud Mat. 1. Vocabis nomē eius Iesum: ipse. n. saluū faciet populū suū a peccatis eorū. Remissio aūt peccatorū attribuit Spūi sancto, secundū illud Ioan. 20. Accipite Spūmsanctū, quorum remiseritis peccata eis. ergo magis cōgruebat persona Spiritussancti incarnari, quàm personam filii.

Sed contra est, q Dam. dicit in 3. lib. in mysterio incarnationis manifestata est sapientia, & uirtus dei: sapiētia q dē, q a iuenit difficillimi solutione

A

B

C

D

E

Titulus octaui articli clarus est.

¶ In corpore una est conclusio responsiua quæsito affirmatiue. Cōuenientissimū fuit personam filij incarnari. Probatur triplici ter. Primo, ex parte vnionis. Similia cōuenienter vniuntur: persona filii, & humana natura tam secūdum communē creaturæ rationem q sm propriā rōnem sunt similes. ergo. Minor quo ad primam partem, et probatur simpliciter, qa uerbū Dei est exēplaris, similitudo omnis creaturæ: quia verbum artificis est exemplaris similitudo eorū quæ fiunt ab artifice: & pr. batur, applicando ad deducendā inconuenientiam incarnationis primo in cōmuni, quia artifex p conceptā formā, qua condidit restaurat collapsum. Secundo in speciali ex tribus inuētis i dependētia creaturarū à verbo. Primum est, participatio similitudinis exemplaris. Secundum, cōstituti i propriis naturis. Tertium, modus, quòd mobiliter constant. Quibus conuenienter adiunguntur tria perfectiona. s. sup participationem vnio non participatiua, sed personalis, super constitutionem in propijs reparatio in diuinis. s. gratia, gloria, & uita cælestis, super mobilitatem æternę, & immutabiliter uitam, felicitatemq; habere: quo ad secūdam uero partem ꝓbatur similiter primo simili tudo simpliciter quo ad duo se hūtia, ut cā, & effectus, primo qa uerbū est cōceptus æternę sapiētiæ, & ois sapientia hoīum ab æterna sapiētia deriuat. Secundo, ex hoc qa ꝓpria perfectio hois ut rōalis, q ē sapientia cōsistit in participādo uerbū dei. Quod ꝓbat exēplo, sicut perfectio discipuli participādo uerbū magistri, & auctoritate. Fons sapientię &c. Probat deinde applicando, q supra participationē diuini uerbi, in qua ꝓpria perfectio hois sm mentē cōsistit, cōuenientissime apponit ut ipsū uerbū dei personaliter uni at naturæ humanæ, ut cōsūmata sit hois perfectio, ut s. q inchoat in participatione ipsius verbi humana perfectio cōsumet i participatione, sed in personali adeptiōe ipsius verbi. Reliq rōes clarepatent in litera.

Concl.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVPER QVÆSTIO. IIII. ARTIC. I.

Ferr. 4. cont. c. 55. ar. 3. *Cap. 3. d. 2. q. 1. con. 1. & 3.*
Medina. ar. 1. *Alb. mag. 3. dist. 2. ar. 5.*

TItulus ar. 1. q. 4. in corporis principio declaratur ꝙ intelligitur de assumptibili non ſm potentiam passiuam naturalem, & in ordine ad primum, nec ſm potentiam obedientiæ ad omnipotentiam dei: ſed ſm potentiã congruitatis ad unionẽ ꝓſonalẽ. Et rõ omnium in locis ſuis patebit.

¶ In corpore artic uli eſt unica cõcluſio. Sola natura humana ẽ aſſumptibilis. Probatur. Hæc duo. ſ. congruentia dignitatis, & neceſſitatis, ſoli naturæ humanæ conueniunt. ergo ſola natura humana eſt aſſumptibilis. Antecedens quo ad exponentem affirmatiuã ꝓbatur. quo ad dignitatẽ q dem: quia natura humana nata eſt attingere p propriã operationẽ, cognoſcẽdo & amando uerbum dei, quoad neceſſitatẽ uero, qa ſubiacens peccato originali indigebat reparatiõe. Quo ad exponẽtem ãt negatiuã, probat: quia creaturæ irrõali deeſt dignitas: naturę ãt angelicæ deẽ congruitas neceſſitatis. Conſequentia ꝓbatur, qa aſſumptibile dicit aptum natũ aſſumi a diuina perſona non per potentiã paſſiuã naturalẽ. ergo per potentiam congruitatis ad unionem perſonalem diuinam. Hoc ultimo aſſumptum probat: quia potentia paſſiua naturalis non ſe extendit ad id, quod transcendit ordinem naturalem.

AD II dcm, ꝙ prima rerũ creatio facta eſt a potentia dei patris per verbum. Vnde, & re creatio per uerbũ fieri debuit a potentia Dei patris, ut recreatio creationi reſponderet, ſecundum illud 2. Cor. 5. Deus erat in Chriſto, mundum recõcilians ſibi.

AD III Dcm, ꝙ Spirituſanctus eſt proprium eſt quod ſit donum Patris, & Filii. Remiſſio autem peccatorũ fit per Spiritumſanctum tanꝙ per donũ dei: & ideo cõuenientius fuit ad iuſtificationem hominũ, ꝙ incarnaretur Filius, cuius Spiritusſanctus eſt donum.

QVAESTIO. IIII.

De modo unionis ex parte naturæ humanæ aſſumptæ in ſex articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandũ eſt de vnione ex parte aſsũpti. Circa qd primo conſiderãdum occurrit de his, quæ ſunt a uerbo aſſumpta. Secundo, de coaſſumptis, quæ ſunt pfectiones, & defectus. Aſſumpſit autem dei filius humanam naturam, & partes eius.

Vnde circa primum triplex conſideratio occurrit. Prima eſt, quantũ ad ipſam naturã humanã. Secunda eſt, quantũ ad partes ipſius. Tertia quantum ad ordinem aſſumptionis.

ARTICVLVS I.

Vtrum natura humana fuerit magis aſſumptibilis à filio dei, quam aliqua alia natura

AD PRIMVM ſic ꝓceditur. Vtꝰ ꝙ humana natura non fuerit magis aſſumptibilis a filio dei, q̃ quælibet alia natura. Dicit enim Augu. in Epiſt. * ad Voluſianum, In rebus mirabiliter factis tota ratio facti, eſt potentia facientis: ſed potẽtia dei facientis incarnationẽ, quæ eſt opus maxime mirabile, non limitatur ad unam naturam, cum potentia dei ſit infinita. ergo natura humana * non eſt magis aſſumptibilis

Circa primum quæruntur ſex.

¶ Primo, Vtrum humana natura fuerit magis aſſumptibilis a filio dei, quàm aliqua alia natura.

¶ Secundo, Vtrum aſſumpſerit perſonam.

¶ Tertio, Vtrũ aſsũpſerit hoiẽ.

¶ Quarto, Vtrum fuiſſet conueniẽs ꝙ aſsũpſiſſet naturã humanã a ſingularib. ſeparatã.

¶ Quinto, Vtrum fuiſſet conueniens, ꝙ aſſumpſiſſet humanam naturam in omnib. eius ſingularibus.

¶ Sexto, Vtrũ fuerit conueniẽs, ꝙ aſſumeret humanam naturã in aliquo homine exſtirpe Adæ progenito.

F primas, & uniuerſales cauſas, intelligenda eſt cum grano ſalis. quando oppoſitæ denominationes conueniunt illis ſm proprias, & ſm primas cauſas. Et hanc gloſſam manifeſtat Auctor eſſe ſuæ intentionis in ſubiuncto exemplo de morbo, q ſm propria dr incurabilis q̃uis ſm deum oppoſitam denominationẽ habeat, & dicatur curabilis. Ita ꝙ intẽdit Auctor, ꝙ q̃n denominatio aliqua ſic ſe hẽt ad creaturas, ꝙ ſm propria affirmatiue, & ſm primã cauſam negatiue, aut econtra ſm propria negatiue, & ſm primã cãm affirmatiue sũt denominandæ. tunc creaturæ denominãtur aliquales ſimpliciter ſm propria, & nõ ſm primam cãm, ſed cũ additione, ut patet in exemplo litere, morbus denominari poteſt curabilis, & incurabilis, ſecundum propria, & ſm primã cauſam curabilis, & ideo ſimpliciter dicitur curabilis, uel incurabilis, attendendo ad propria, ſm primã ãt cãm, dr cum additione curabilis. p dei potentiã. Et ſimile eſt in propoſito, creaturæ ſimpliciter dicuntur aſſumptibiles, q̃ cõgruitatem hñt ad unionem perſonalẽ, & inaſſumptibiles, q̃ illa carent cũ quo tñ ſtat ꝙ omnes naturæ dicant aſſumptibiles cũ additiõe, ſ. per dei potentiam.

¶ Ad primã ergo obiectionem dr, ꝙ potentia obedientię, quia reſpondet omni potentiæ diuinæ, claudi tur in propoſito ſub denominatione ex omnipotentia dei: eiuſdem enim rationis eſt, ꝙ denominetur natura aſſumptibilis ex potentia dei, & ex potentia obedientiæ, qua creatura ſubditur dei potentiæ abſolute: & ideo pretermiſſa eſt in hoc proceſſu, ſicut, & potentia dei.

¶ Ad ſecundum dr, quòd licet aſſumptibile dicatur ſolummodo in ordine ad deum, attendi tamen poteſt etiam ex parte cõgruentiæ naturæ ſecundum illius propria, & ex parte omnipotentiæ dei, & ſecundum hoc oppoſito modo natura aliqua eſt denominabilis: & ideo ſecundum propria dicitur congrue aſſumptibilis, uel inaſſumptibilis.

¶ Ad tertium conceditur, ꝙ creaturæ denominantur ſimpliciter aliquales ex dei potentia, quando ex propriis non ſunt oppoſito modo dominabiles. Nec oppoſitum habetur ex litera ſane intellecta.

¶ Dubium ſecundum eſt, quomodò uerum eſt, quòd in angelis deficiat neceſſitas reparationis, cum angelica natura adhuc reparatione indigeat.

¶ Ad hoc dr, ꝙ non intẽdit Auctor excludere ab angelica natura indigentiam ſeu neceſſitatem reperationis, ſed congruentiã neceſſitatis, ita ꝙ licet in angelica natura ſit maior indigentia, quia irreparabilis eſt illius lapſus: quia tamen neceſſitas illa non habet congruitatem ad reparationem, quia eſt neceſſitas non uię ſed termini, ideo notanter dicitur, quòd deeſt angelicæ naturæ congruitas ex parte neceſſitatis tam in corpore artículi, quàm in reſponſione ad tertium.

¶ Nota in dictis huius articuli illam propoſitionem de potentia paſſiua naturali, ꝙ non ſe extendit ad id, quod tranſcendit naturalem ordinem: q̃n veriſſima eſt, & formalis, & propria, & ſm illa iudicanda, quæ hic atq; illic inueniuntur dicta. Secundum quam patet, ꝙ potentia naturalis intellectus noſtri nõ ſe extendit ad uiſionem Dei &c. Vnde, & hic dicitur de natura humana quatenus intellectualis, ꝙ nata eſt aliqualiter contingere per operationem uerbum Dei.

¶ In reſponſione ad primum eiuſdem primi arti. notandũ eſt, ꝙ hinc apparet Auctorem non contradicere ſuis dictis in 3. ſent. d. 2. q. 1. art. 1, nec retractare illa, ſed altius, ac Theologo dignius locutus eſt de aſſumptibili, ſniam eandem ſeruãs, & ſermonẽ quaſi cohibẽs. Vnde, & per tranſeundo, in hac reſponſione ꝑtermittit diſcuſſionem cõſequẽtiũ, ad effectũ diuinæ omnipotentiæ, ſi aſſumeret angelum, aut lapidem, Vnde, & nos Auctoris ueſtigia ſectantes, quæſtionẽ illã, an Deus poſſit aſſumere lapidis naturam, tam q̃ eõiter acceptatam, & ſufficienter diſcuſſam, & quaſi offenſiuam piarũ aurium, in illius diſcuſſione relinquendã duximus. Vide hæc ſi uis in Auctore i loco allegato, & in Capreolo ibidẽ.

¶ In reſponſione ad ſm dubiũ occurrit circa illud, Multo aũt maior, & perfectior eſt unio ad Deũ ſecũdũ eſſe perſonale, q̃, quæ eſt ſm operationem, q̃n non caret ſcrupulo propoſitio iſta, & multi gloſant, aut negant eam. Eſt autem rõ ſcrupuli: qa ſeorſum iſta ſumpta, vnio ꝓſonalis cõis eſt rõalibus, & irrationalibus, unio ſecũdũ opationem, propria eſt rõalibus. Et rurſus vnio ꝓſonalis cõuenit rõalib. ſm id, in quo cõicant cũ oĩbus ſubſtantijs: qa cõuenit eis, inquantum ſunt naturæ potentes ſubſiſtere, unio autem ſecundum operationem perfectæ felicitatis cõuenit eis, inquantum ſunt conſortes diuinæ naturæ per adoptionem. Maior ergo, & perfectior eſt unio ſecundum operationem fruitionis beatæ, quàm ſecundum eſſe perſonale, & propterea iſta propoſitio negatur, ſeorſum acceptis extremis. Et confirmatur, quia maius eſt aſſumere lapidem in filium Dei adoptiuum, quam ad unionẽ perſonalem: quoniam illud implicat contradictionem, hoc non: gloſatur autem, quòd uera eſt in natura capaci utriuſque unionis. Et aliqui de ueritate illius etiam ſic intellectæ dubitant: quia melius eſt concipere Deum mente, quàm carne, ut dicitur in lib. de ſancta uirginitate, & de Beata Virgine dicitur, ꝙ beatior fuit concipiendo fidem Chriſti, quàm carnem Chriſti.

¶ In oppoſitum autem eſt litera auctoritas ex Aug. ſuper illud, Verbum caro factum eſt.

¶ Ad hanc quæſtionem dicendum eſt: ꝙ proculdubio maius, nobilius, excellentius, perfectiuſque eſt uniri Deo in perſona, q̃ per gratiam, & gloriam cõſumatam. Et ratio habita eſt in vlt. art. præcedentis, q. quia ſ. unio perſonalis non eſt unio particularis, ſed per ſubſtantiam Dei, conferens non ſimilitudinẽ, aut participationẽ Dei, ſed ipſum eſſe perſonale Dei, ita ut perſona Dei fiat perſonæ naturæ aſsumptæ. Vnio autem per fruitionem vnio participatiua Dei eſt, conferens non eſſe Dei, ſed ſimilitudinem: & adoptionem filialem. Eſt igitur unio perſonalis maior: quia cõfert maius, ſ. eſſe deũ nõ participatiue, ſed perſonaliter: quanto namque maius eſt eſſe Deum perſonaliter, quàm participatiue, tanto maior eſt unio perſonalis, quã participatiua. Eſt, & perfectior, quia confert perfectius, ſ. eſſe Deum ſm ſubſtãtiã, hoc eſt hypoſtaſim, non ſecundum accidentia, ut ſunt operationes, quibus fruimur Deo: quanto. n. perfectiuseſt eſſe Deũ perſonaliter, q̃ accidentaliter, tanto perfectior eſt unio perſonalis, quàm p operationẽ. Et ideo ſimpliciter, & abſoluto cum Auguſt, & Auctore fateamur, lõge maius eſſe uniri Deo in ꝓſona, quàm per gratiam, & gloriam.

¶ Ad primam autem, & ſecũdam obiectionem dicitur, ꝙ dato ꝙ maius ſit illud, ꝙ natum eſt ex parte ortium creatorum conuenire intellectualib. ſolum, & ſimiliter intellectualibus, ut intellectualia ſunt, q̃ communia, longe tamen maius eſt, quod ex parte Dei poteſt cõferri naturis ſubſtantialibus ut communicant in natura ſubſtãtiali, quàm id, quod eſt eis donabile ſecũdum earum operationes: quoniam poteſt naturis conferri eſſe Dei perſonale in ſeipſo, ut ſit eſſe perſonale earum, quod non conferri poteſt per operationes. Rationes enim iſtæ non inferunt, quòd unio per operationem ſit maior aut nobilior: ſed bene inferunt, quòd plus nobilitatis, & perfectionis ex parte creaturæ exigitur ad unionem per operationem: quia exigitur, & natura, & operatio intellectualis. & gratia ſeu gloria quæ non exiguntur ad naturam, ut unibilem perſonaliter: ſed cum hoc ſtat: quòd ex parte accepti doni longe maior, & perfectior ſit unio perſonalis, qua non Deus participatiue, ſed in propria ipſius perſona habetur à natura unita.

¶ Ad confirmationem dicitur, ꝙ falſum aſsumitur, & ad probationem reſpondetur, ꝙ falſiſſimum eſt, ꝙ implicans contradictoria ſit maius: quoniam implicans contradictoria non eſt aliquid, non eſt ens, nec non ens, ſed ens, & non ens ſimul. Secũdum hmõi. n. argumenta, maius eſſet albedinem eſſe nigredinem, quàm eſſe Deum: quia illud implicat, hoc non.

¶ Ad rationem dubij multorum, quia melius eſt concipere fidem &c. reſpondetur negando conſequentiam: quoniam nõ eſt eadem uttobique ratio: quoniã in conceptione carnali Dei non ſit ut concipiens ſit Deus, ſicut ſit in unione perſonali, ut homo ſit Deus, & propterea non arguitur à ſimili, ſed à longe alieno. Maximum ergo bonum, quod Chriſtus habet,

Universidad de Deusto
Biblioteca

est, quòd suum ego est verus Deus, & super, ac post hoc habet, quòd sit creata fruitione Dei beatus.

¶In responsione ad tertium eiusdem art. nota pro sequentis articuli. q. ꝙ hic hꝫ, ꝙ si angelus iam creatus assumeretur, personalitas eius corrumperetur, ac per hoc aliquid perfectionis in creatura assumpta corrumperetur. Ex hoc. n. insinuatur, ꝙ personalitas angeli aliqd perfectionis addit supra naturã angeli, qđ ẽt in nullẽ de ꝺ suppósito, & persona sentiẽdũ, dũ i relatione ad quartũ dr, Perfectio vniuersi nõ est perfectio unius pſonæ, uel suppositi.

SVP. QVÆST. IIII.
ART. II.

Cap. 3. d. 5. q. 3. con. 2.
Paluel. 3. d. 5. q. 2.
Medina. art. 2.

TItulus artic. 2. satis elarus est quo ad quid nominis pſo næ humanæ, sed quo ad quid rei, longo tractatu in hoc articulo perscrutandus est.

¶In corpore articuli unica est conclusio rñ siua quęsito negatiue. Filius Dei nullo mõ assumpsit personã humanã. Probatur illud qđ assumit, oportet præintelligi assumptioni. pſona nõ ꝓintelligitur in humana natura assumptioni. igit pſona nõ assumitur. Maior, & probaſ, quia assumi aliqd dr, quia ad aliquid sumitur, & declaraſ exemplo, sicut illud, qđ mouetur localiter, oportet ꝓintelligi ipsi motui. Minor probat du eẽdo ad impossibile: si persona præintelligeretur, oporteret ipsam, uel corrumpi, & sic frustra esset assumpta, uel remanere, & sic essent duæ personę, quod est erroneum, quia non esset vnio in persona.

¶In hoc artic. quæstio difficillima occurrit, ꝙ persona, seu hypostasis addat supra naturam singularẽ. Et hoc tã in subsistẽtijs compositis, puta, quid addit Sortes supra suã hanc humanitatem cõpositam ex hac anima, & hoc corpore: & similiter quid addit Gabriel supra suam naturam singularem. Et est ipsius ter ex uerbis huius articuli hinc, & inde ratio dubij: quia tam in corpore articuli, quàm in responsione ad tertium, habetur, ꝙ addit aliquid positiuum, dum dicitur, quod personam oporteret corrumpi, si præexisteret assumptioni, quod in præcedenti quoque articulo de angeli persona dictum est, cum adiunctione, quòd aliquid perfectionis corrumperetur. Et rursus dicitur, quòd persona diuina sua unione impediuit, ne natura humana propriam personalitatem haberet: si enim nihil adderet, impedimentum nihilo præstitum esset. In oppositum autem sonat responsio ad secũdum, dicens ꝙ naturæ assumptæ nõ deest propria personalitas propter defectum alicuius, quod ad perfectionem humanæ naturæ pertineat: sed propter additionẽ &c. si enim persona adderet aliquid positiuum supra hanc naturã, oporteret illud deesse naturæ assumptæ. Et sic falsum esset, quòd personalitas deest non propter defectum alicuius, quod ad perfectionem spectat: constat. n. ꝙ si personalitas positiuũ aliquid addit, illud ad perfectionem spectaret, cum persona significet perfectissimum quid in genere substantiæ. Simpliciter autem, & generaliter ratio dubij magni est tanta diuersitas opinionum, & obscuritas rei. Claudiuntur autem in quæstione ista quatuor quæsita: primum est, an persona supra hanc naturam addat in se aliquid, an solum secundum rationem: secundũ, an suppósito, quod addat aliquid in se, an illud sit positiuum, uel negatiuũ: tertiũ, an illud sit intrinsecum personæ, an extrinsecum: & quartum, quid est illud positiuum, uel negatiuũ, intrinsecum, uel connotatum. Quæ ad euitandam replicationẽ simpliciter tractabuntur. est igitur prima opinio, quòd suppositũ, & natura hęc in oibus substantijs sunt idẽ re, & differunt solo mõ intelligendi, vt qđ est, & quo est: ita ꝙ idẽ est quo, & qđ diuersa rõe. Natura. n. est, ut qua Sortes ẽ homo, Sortes uero est ipsa sua natura, ut participans, seu hñs illam ab agente. Et huius opinionis est Henricus de Gandauo i quo li. 4. q. 3: Scda aũt opinio est, ꝙ suppositũ, & natura sunt idẽ re quo ad itrinseca, sed differunt realiter quãtũ ad connotata, quę oñduntur ex modo ſignificandi: cõnotata aũt hmõi sunt illa, quæ simul cum natura hãr, sine quibus natura non poterit esse. V. g. Sortes est ipsa sua humanitas in concreto, ut significatur hñs reliqua, sine quib. humanitas nõ habetur in rerum natura. Et huius opinionis est Herueus in quolibet 3. q. 6. Tertia opinio est, ꝙ suppositũ, & natura differũt realiter, medio modo inter extrinsece, & intrinsece: ita quod suppositũ addit supra naturã affectionem, qua natura subest accidentibus: ita quòd Sortes non est sua humanitas: quia Sortes significat humanitatem, ut affectam accidentibus, humanitas uero non. ab Herueo, & Ioanne de Neapoli recitatur hæc opinio, & improbatur. Quarta opinio est, quòd suppositum differt realiter à natura, sicut totum à parte: quia dicit compositum ex natura, & esse existentiæ: hæc etiam recitatur ab utroque dictorum, & improbatur. Quinta opinio est, quòd suppositum differt à natura per unum connotatum extrinsecum. scilicet actum essendi: ponit enim hæc opinio actum essendi non claudi in suppositi ratione, in quo differt à præcedente, & bene dicit in hoc, sed connotari per suppositum. quia esse est proprius actus suppositi, ut quod est, & hæc est opinio Capreoli in tertio sentent. distinct. 5. quæstio. 3. Sexta opinio est, ꝙ persona addit supra naturam hanc aliquid intrinsecum constitutiuum personæ, negatiuum tamen. Et hæc est opinio Scoti in 3. sentent. distin. 1. quæstio. 1. quæ uerbis ipsius uendo, addit duplicem negationem, scilicet dependentiæ actualis à persona diuina, & dependẽtiæ aptitudinalis respectu eiusdem termini, scilicet personæ diuinæ, hoc est non dependere etiam secundum aptitudinem a persona diuina ut sic: ita quòd hæc humanitas est persona per hoc, quòd nec apta nata est terminari ad personalitatem diuinam. nec actualiter terminatur per eam. Septima opinio propinqua huic est, quòd persona addit supra naturam hanc solam negationem annexam extrinseci positiui, & intrinsecæ unionis ad illud: ita quòd suppositum significat illammet rem, quam significat natura: sed significat eam ut habet hanc duplicem negationem, scilicet, quòd in nullo extrinseco sustinetur. Et huius opinionis est Ioannes de Neapoli in quolibet. q. 9. Omnium harum opinionum conuenientium in hoc, quòd suppositum nihil positiuum intrinsecum addit supra naturã personabilem singularẽ, quod neq; conuenit incorruptibilitati naturæ eius, neque bonitati assumẽtis, ad quã non pertinet, ꝙ aliqd perfectionis in creatura assũpta corrũpat: sed hoc non vi excludere tota liter cõgruitatẽ assumptionis angelicæ naturę: potest. n. Deus producẽdo nouam angelicam naturam, copulare eam sibi in unitate personę, & sic nihil prę existẽs ibi corrũperet: sed sicut dictum est, * deest cõgruitas ex parte necessitatis: quia etsi natura angelica in aliquibus peccato subiacet, est tamẽ eius peccatum ᵈ irremediabile, ut in 1. parte habitum est.*

AD IIII dcm, ꝙ perfectio uniuersi, non est perfectio unius personæ, vel suppositi: sed eius, quod est unum positione, uel ordine, cuius plurimę partes, non sunt assumptibiles, ut dictum est.* Vnde relinquitur, quòd solum natura humana sit assumptibilis.

D.148. In cor. art. D.151. p.p.q. 6. art. 2. In cor. art.

ARTICVLVS II.
Vtrum filius Dei assumpserit personam.

AD SECVNDVM sic ꝓcedit Vr ꝙ filius Dei assumpserit personam. Dicit enim Damascenus* quòd filius Dei assumpsit humanã naturã in ʰatomo, i. in indiuiduo: sed indiuiduum rõnalis naturæ est persona, vt patet ꝑ Boet. in lib. † de dua. natu. ergo filiꝰ dei, pſonã assumpsit.

¶2 Præt. Damas.* dicit ꝙ filius Dei assũpsit ea, ʰq̃ in natura nostra plantauit. Plantauit aũt ibi persõalitatem. ergo filius dei assumpsit personam.

¶3 Præt. Nihil ʰcõsumit, nisi ꝙ est: sed Innocent. tertius dicit in quadam Decret. ꝙ persona dei consumpsit personã hominis. ergo videt, quòd persona humana assumpserit personam.

28 Porret. Locit. quen. tis.

*Lib. 3. Orthod. fid. c. 11.

¶In 3. pag. a prin. lib.

*Lib. 3. c. 6. circa med.

fundamentum est: quia illud intrinsecum. constat non posse esse accidens, nec substantiã, quæ est forma aut materia, aut cõpositum ex vtraque. Accedit ad hoc auctoritas Arist. in 7. Metaph. tractantis hanc quæstionem, & dicentis quòd in his, quæ sunt per se, idem est quod quid est, & id cuius est: constat enim substãtiam esse de numero eorum, q̃ sunt & dicuntur per se. Ponendi aut aliquid supra additum negatium: vel positiuum, cogit, & modus significandi, & assumptio singularis humanitatis à Christo sine sua personalitate. Præter omnes aũt dictas opiniones recitatur alia opinio à Scoto, & Ioane de Neapoli, si tamen vna, & eadem ab vtroque recitatur, tenens suppositum addere supra naturã singularem entitatem positiuam intrinsecam suppositо, constituiamque ipsius. Sicut hæc, inquit Scotus, humanitas addit supra humanitatem, uel sicut modus essendi, vt inquit Ioãnes de Neapoli addit supra naturam, cuius est, & reducitur entitas ista ad genus substantiæ, sicut esse quale ad genus qualitatis, & punctus ad genus quantitatis. Improbatur q; ab vtroque opinio ista. Omissi affere re opinionem dicentem suppositum differre a natura, quia Sortes dicit compositum ex materia, & forma, humanitas uero formam: quia non esset ad propositum quæstionis, in qua supponimus filium Dei assumpsisse singularem humanitatem compositam ex hac anima, & hoc corpore (iuxta illud, perfectus homo ex anima rationali, & humana carne subsistẽs) & tamen non assumpsisse hypostasim humanam.

¶Examinanda igitur discutiendaque sunt hæc, & secundũ doctrinam D. Tho. & simpliciter. Ex doctrina D. Tho. habetur inter naturam, & suppositum in creaturis, talem, tantamque esse differentiam, vt suppositum sit primum subiectum actus essendi in rerũ natura, natura non: & similiter, ꝙ suppositũ sit subiectum filiationis realis, natura non, ita quòd si natura sine suo suppósito poneretur, non esset subiectum actus essendi, nec esset subiectum filiationis. Et primum quidem dicit auctor infectius in q. 17. art. 2. per totum, vbi in responsione ad primum dicit hæc uerba. Esse consequitur naturam non sicut habentem esse, sed qua aliquid est: personam autem siue hypostasim sicut habentem esse. Secundum autem dicit inferius. q. 35. art. 5. per totum, vbi in responsione ad primum dicit hæc uerba, Natiuitas temporalis caũsaret in Christo temporalem filiationem realẽ, si esset ibi subiectum huiusmodi filiationis capax, &c. ex hoc autem, quòd hæc humanitas, & hic homo, sic differunt, quòd illa secundum rem neque actus essendi neque filiationis realis est capax nisi ratione huius hominis, ut per se primo subiecti vtriusque, oportet dicere, quòd aliqua realis differentia sit inter hanc humanitatẽ, & hunc hominem, ita quòd aliquid reale includat hic homo, quod non includit hæc humanitas: qua realitate hic homo habeat quod sit susceptiuum tam actus essendi, quam filiationis realis, cuiusque realitatis defectu hæc humanitas deficiat ab hoc, quod est esse susceptiuum per se primo actus essendi, & filiationis temporalis. Nam hæc differentia in rerum natura est, & secundum constitutiuum per se primo subiecti filiationis realis siue actus essendi. Et propterea nõ põt reduci ad differentiã secundum modos intelligendi, aut significandi, nec ad differentiam secundũ extra connotata, quæcumque sint illa, quoniam hæc differentia præuenit omnia extrinseca, & modos intelligendi, & significandi, nec ad differentiam penes negationes: quoniam negatio non est constitutiua subiecti entitatis realis, quãmuis sit concomitans, & circumloquens constitutiuum illud quandoque quoniam subiectum entitatis realis, ut sic, purum ens reale esse in se sufficit: negatio enim cum nihil formaliter sit, non dat formaliter alicui enti esse capax entitatis realis. Sed si hæc humanitas, & hic homo ita se habent, quòd huic humanitati in rerum natura repugnat esse per se primo susceptiuum harum extrinsecarum entitatum realium, scilicet, actus essendi, uel filiationis, & huic homini cõuenit, oportet aliquid positiuum reale claudi in hoc homine, quod non claudatur in hac humanitate, quo fiat per se primo susceptiuum huius rei, cuius illa non est capax. Hæc ratio uidetur conuincere intellectum bene dispositum stantibus fundamentis: de quibus scito, quòd quãmuis Thomistæ aliqui videantur negare fundamentum hoc, quantum ad per se primo subiectum actus essendi, quorum phantasia in quæstio. 17. ostenditur aliena à doctrina auctoris, nullus tamen inficiari potest, fundamentum hoc esse D. Thomæ, quo ad se primo subiectum filiationis realis. Et hoc sufficit efficaciæ huius rõnis: quoniam tota uis rationis consistit in hoc, quòd constitutiuum rei in hoc quod est esse per se primo susceptiuum entitatis realis, oportet esse realitatem aliquam, sed hic homo in hoc differt ab hac humanitate, quòd claudit in se aliquid quo est per se primo susceptiuus alicuius entitatis realis repugnantis huic humanitati. ergo claudit in se realitatem constitutiuam in esse, quo differt ab hac humanitate: sed non differt nisi ſ esse pſonali, quo hic hõ est hypostasis sine persona, hæc humanitas ſi. ergo persona litas huius hoīs addit aliquã realitatẽ intrinsece constitutiuã personę humanæ, supra hanc humanitatẽ. Hæc tõ non nisi ad manifestandũ quid sentiat auctor de differentia inter suppositum, & naturam allata est, apud alios namque scio non ualere: quia ponunt in Christo non solum plura esse, sed etiam nouã filiationem realem. Et hoc ipsum magis attestatur, ꝙ sententia auctoris est quæ dicta est: quoniam consequenter loquendo ponentes personam non constitui intrinsece aliquo positiuo supra hanc naturam, consequenter ex negatione personalitatis humanæ nihil reale debent auferre ab homine Christo, quod est in aliis: quia nihil reale conuenit hominibus ratione negationis, aut huiusmodi. Et per oppositum tollentes aliquam realitatem a Christo homine, propterea, quia aliqua realitas ẽ per sonæ, & aliqua naturæ. debent consequenter loquendo dicere, quod personalitas aliquam realitatem constitutiuam intrinsece personæ, ut distinguitur ab hac natura, dicit, quæ in Christo non fuit, & ad cuius impeditionem secuta est impeditio reliquarum realitatum personalium. Consonat aũt hæc sententia his, quæ in præcedenti, & hoc articulo dicuntur de corruptione personalitatis, & impedimento eiusdem, & his quæ in 4. cõtra Gen. cap. 43. dicuntur dum asseritur, quòd si hypostasis humana non remaneret in ea natura, in qua assumenda a uerbo præextitisset, hoc fine corruptione accidere non potuisset: nullum enim singulare definit esse hoc, quod est nisi per corruptionem. hęc ille.

¶Simpliciter autem, & absolute loquendo, monstratur positio ista rationi consentanea, tam secundum ea. quæ sunt ex lumine naturali, quàm secundum ea, quæ sunt ex lumine fidei nota. Rationale siquidem est, ut dupliciter dicta substantia in 5. Meta. scilicet de essentia, & de prima substantia, sicut substantia pro essentia est res, cui debetur talis modus essendi, quem circumloquimur per esse per se. hoc est non in alio, sicut accidens est in subiecto: ita substantia pro substantia prima sit res cui debetur talis modus essendi, quem circumloquimur per esse per se separatim, ita ꝙ repugnet ei esse in alio, ut in quod, siue, ut quo, in quod, siue ut pars aut quasi pars in toto. Sic. n. ponendo quemadmodum substantia pro essentia non ex modo essendi affirmatiuo, uel negatiuo constituitur, sed ex constitue intrinsece realitate, cui debetur esse tali modo: ita substantia pro hypostasi non actu essendi tali modo, sed ex realitate cõstitutiua ipsius intrinsece, cui debetur actus essendi, tali modo cõstituitur. Nec tacita a Philosopho huiusmodi realitas sic expressa est in proprio cõstituto per ipsam, dum in 5. Metaph. substantia distincta est in substantiam pro hypostasi, & substantiam pro essentia substantiali, & in prædicamentis substantia prima proprie, principaliter, & maxime substantia dicitur idẽ autem significatur per substantiam primam, hypostasim, suppositum, & personam: nisi quod persona in solis rationalibus locum habet, ut patet ex antedictis. Accedit ad hæc, quòd nomen Hypostasis, aut personæ, & similiter nomina propria naturarum cum pronominibus, ut hic homo, hic bos. & similiter pronomina demonstratiua personaliter, ut ego, tu, ille, omnes confitemur significare formaliter substantiam, & non negationem, aut accidens aut extraneã. Si omnes hoc, fatemur. cur ad quid rei significatæ perscrutantes diuertimus a communi confessione? si, & personalitatem negatione esse formaliter dicere licet; cur non statur in sententia tanto probabiliori, quanto magis consona communi confessioni? Theologi quoque ponentes personalitatem in diuinis positiuam rem, cum ex illa personalitate omnis prſonalitas in cęlo, & in terra nominetur, sicut ex illo patre omnis paternitas iuxta Apostoli sententiam, docent nos ad diuinæ personalitatis aliqualem imitationem, etiam in creaturis personalitatem positiuam rẽ esse. Amplius, dicentes personam uerbi in Christo supplere

personam humanam constat q̃ non dicunt, quòd supplet nihil, negatio autem est nihil formaliter: sed intendunt q̃ supplet substantiam, quam significat persona humana, seu hic homo. non igitur persona, negatio, aut modus significandi, aut extraneum quid est, sed substantia, loco cuius in Christo est persona uerbi, q̃ uere est hic homo, & p̃sona humana. Amplius, si natura assumpta a uerbo, deseretur ab eo in suis propriis naturalibus, esset tunc alia p̃sona uerbi dei, & alia persona illiusmet naturæ humanæ. ergo eet tunc alia substantia illiusmet humanitatis: q̃n alia, é relatiuum diuersitatis substantiæ. ergo personalitas addit supra illam singularem naturam subst̃iam intrinsece constitutiuam formaliter personæ in esse personali. Nec potest dici ad primam consequentiam, q̃ esset alia persona negatiue tantum: quoniam constat quòd non solum nõ esset eadem persona cum persona uerbi, sed ponerer in numerum cum illa: quoniam essent duæ personæ, non minus quam modo sunt persona uerbi, & persona mea. Est igitur personalitas realitas constitutiua personæ ut sic: & ideo ad eam cõsequuntur negationes, & repugnantiæ ad esse quo, & esse partem, & capacitates ad personales realitates, ut sunt actus essendi, & filiatio, & quod est, & habens esse, & reliqua, q̃ hypostasi attribuuntur. Est autem huiusmodi realitas in genere substantiæ reductiue, sicut reliquæ realitates constitutiuæ substãtiarũ ut rationale, & huiusmodi. quãuis non sit differentia, proprie loquendo: sed est terminus vltimus, ac ut sic purus naturæ substantiæ. Vbi tria dico. Primo, q̃ est terminus naturæ, quòd probatur ex hoc, quòd naturam personari, est naturam terminari, & personare est terminare naturam: exponimus enim naturam humanam in Christo personari per uerbum, q̃a terminatur per illius personam, & econtra, uerbum personare naturam illam, quia terminat illam. Secundò, quod est ultimus, quoniam natura nunquam est ultimate terminata, donec per soneturꝰ quantumcumque enim individuetur, nisi personetur, non est ultimate terminata, ut patet de humanitate Christi, quę est secundum se in se singularis, & terminabilis per per sonam uerbi, aut propriam, terminata autem per personam uerbi. Constat autem, quòd si terminata est personalitate propria, uel aliena, stante illa non est terminabilis ultra, nisi forte extensiue, non ex parte sui, sed ex omnipotentia alterius potentis etiam seipsum terminum illius efficere, ut superius dictum est, si una natura assumeretur à duabus personis diuinis. Sed hoc non tollit, quin prima persona assumens terminauerit, ut ultimus terminus, sed terminos multiplicat extensiue. est igitur personalitas terminus ultimus naturæ. Quòd autem tertio addidi, ut sic purus. ad maiorem explicationem non ad necessitatem appositum est: ad instruendum nouitios. quòd terminare, ut terminare, nullam dicit causalitatem, & ad explanandũ, q̃ personalitas, ut terminans naturam, nullã causalitatem dicit respectu naturæ terminatæ, ita quod non solum est extra genera causarum extrinsecarum, sed etiam extra causas intrinsecas: quoniam nec in genere causę formalis nec in genere causæ materialis se habet ad naturam, sed ut terminus eius. Vnde, & in mysterio incarnationis dictum est, quòd unio personalis secundum nullum genus causę attenditur. Nec hoc est figmentum, sed testimonium habet ex terminis quantitatis: punctum enim est, ita terminus lineæ, quòd nulla causa est illius. Et quòd hæc non uoluntarie, sed rationabiliter dixerim, declaro ex auctoritate, & ratione: auctoritas est D. Th. in 3. sen. di. 5. q. 3. ar. 3. dicentis, Quod assumitur, trahitur ad aliquid completius ipsum incompletum existens, & hoc est contra rationem personæ, quæ maximam completionem importat Hæc ille. Vbi clare habes naturam singularem sine personalitate esse incompletam, & personam maximam completionem importare: hoc enim nihil aliud est, quam dicere, q̃ natura singularis non est ultimate terminata, & personam ultimum terminũ naturæ importare. Ratio prima theologice manifestata, iã dicta est: qa scilicet p̃sonare, & personati sunt terminare, & terminari ultimate, igitur personalitas é ultimus terminus. Antecedens manifestatur: quia idem quamuis aliter facit personalitas propria naturæ, & personalitas aliena, quoniam aliena supplet propriam: sed inter alienam, & naturam est terminare, & terminari, ut patet in mysterio incarnationis. ergo. Ratio altera est ex apparentibus naturalibus substantiis homogeneis. videmus enim, quòd ex sola diuisione res multorũ prædicamentorum simul actu absque alio generante fiunt: ex sola enim ligni, vel aquæ diuisione quælibet pars acquirit nouum terminum in genere quantitatis: quoniam ex illa parte, qua continuabantur, quælibet pars proprio termino actu terminatur, de nouo acquirit nouã relationem, quoniã quælibet fit actu totum, ut patet, acquirit esse i actu ꝓprũ, cum prius esset in potentia in toto, vtpote pars eius, acquiritur noua hypostasis, quoniam quælibet pars est hypostasis, seu prima substantia cum prius nõ esset prima substantia, sed pars substantiæ pars. Existẽte siquidẽ hypostasi una in actu, & multis in potentia, consequens est secundum doctrinam Arist. in 2. de anima, ut sola diuisione fiant duæ substãtiæ in actu, quæ prius erant una in actu, & duæ in potentia nõ minus quam in animalibus imperfectis, existente una anima in actu, & duabus in potentia, sola diuisione fiũt duæ animæ. Ex modo igitur, quo videmus multiplicari hypostases, rationi consentaneum apparet, q̃ terminationem naturæ singulari superadãt, quoniam terminorum talis est generatio. Et confirmatur hoc auctoritate D. Thom. ubi supra ad tertium argumentum, si verbum Dei deponeret assumptam humanitatem, dicentis. Separatio dat vtique partium totalitatem, totalitas enim & completio idem sonant, eo q̃ vltimata terminatione consumantur. Et quia vero omnia consonant, & ex quo quid est soluũtur omnes difficultates rei, ideo tanto rationabilior hæc positio monstratur, quanto omnia consona ostendentur, & soluentur difficultates. Ex hoc namque, quòd realitas personalitatis est terminus vltimus naturæ, patet primo difficultas de identitate, & diuersitate eius à natura singulari: est enim quodammodo idem, & quodammodo non idem: sicut terminus est terminato quasi idem, & quasi non idem: est enim aliquid eius, scilicet terminus, & non est illud, ut patet de puncto, & linea.

¶ Patet secundo de separabilitate: nam potest natura fieri sine suo termino in actu, non autem econuerso, sicut põt linea esse sine omni puncto in actu, ut patet de linea circulari: non autem econuerso, quia implicat punctum esse sine linea, ut pote habens, & non habens positionem.

¶ Patet tertio de compositione, inter terminatum. n. & terminũ nulla est compositio: non enim linea componitur ex punctis, aut ex linea, & puncto: & similiter inter personalitatem, & naturã nulla est cõpositio, sed se habent vt terminus, & terminatũ.

¶ Patet quarto, q̃ non fingimus nouam substantiam vltra materiam, formam, & compositum: quoniam appellatione compositi intelligitur in substantiis materialibus utraque substantia posita in 5. Meta. s. essentia, & hypostasis: nam ex materia, & forma componitur non solum essentia Sortis (siue communiter sumpta, vt humanitas, siue singulariter, vt hæc humanitas) sed etiam ipse Sortes, vt patet. Sed quoniam substantia distincta est in naturam, & subsistentiam primam, & substantia prima inuenitur in solis substantijs completis, siue sint compositæ, siue simplices formæ, in lucem protulimus quid substantia prima, seu hypostasis formaliter importat in communi.

¶ Patet quinto sensus uerborum D. Tho. cum dixit pluries, quòd personalitas corrumperetur, si uerbum assumpsisset angelum, aut hominem præexistentem: corrumpi enim non est nisi entium, nihil enim moritur nisi viuens: & similiter nihil corrumpitur nisi ens. Et cum dixit, q̃ persona verbi impediuit, ne humanitas illa haberet suam propriam personalitatem, q̃d Innocẽtius vocauit consumptionem personæ, non enim impedita est à nihilo, negationes autem omnes formaliter sunt nihil, sed ab aliquo: similiter persona verbi non consumpsit nihil, sed aliquid quod enim nihil est, consumptibile non est.

¶ Patet sexto sensus doctrinæ Aug. & sententiæ Ecclesiæ cum dicitur, quòd persona uerbi assumpsit naturam, & non personam: si enim persona negationem addit formaliter, dicendo, non assumpsit personam, dictum est, non assumpsit nihil.

¶ Patebit, & septimo solutio obiectionum. Scot. n. in 3. sen. dis. 1. q. 1. arguit contra hanc positionem quadrupliciter. Primo, quia tunc esset aliqua entitas positiua in natura humana, quæ esset inassumptibilis à uerbo, hoc est inconueniens, tum quia secundum Damas. quod est inassumptibile, est incurabile: tum quia omnis entitas positiua creaturæ eque est in potentia obedientiali respectu personæ diuinæ. Secundo, quia sequeretur, quòd humanitas assumpta à verbo, careret illa entitate positiua: quæ tamen ponitur.

ponitur ultima, & quasi actualissima, & determinatissima in natura tali: & sic non esset homo vniuoce. Et si reputatur non in conueniens, q̃ careat illa, arguo quòd ista natura non posset dimitti sibi, quin oporteret sibi dari nouam realitatem, uel remanere non personã. Tertio, quia sequitur, q̃ ista natura non posset dimitti, vel esse personata: quia talis realitas non est realitas naturæ, nec põt contineri p̃ identitatẽ in aliqua natura, quæ non est eadem sibi. Quarto sequeret, q̃ natura intellectualis posset fieri actu existens, & in nulla p̃sona: Patet sequela: quia natura, quæ assumitur, est prior seipsa, ut est sub realitate personalitatis, quæ non est eadem realiter, aut formaliter naturæ, & tunc si non assumeret, sed relinqueretur sibi, non esset p̃sonata personalitate creata, vel increata. Deinde arguit Aureolus apud Capreolum in 3. sen. d. 5. q. 3. Primo, ex auctoritate Damasceni. Assumpsit verbũ quicquid in natura nostra plantauit. Et si dicatur, q̃ assumpsit totum, quod ptinet ad naturã: nõ totũ, quod pertinet ad suppositum, contra, Terminus humanitatis est aliquid humanitatis. ergo assumpsit ẽt terminum humanitatis. Antecedens probatur, quia punctũ est aliquid lineæ. Secũdo, si terminatio, & personalitas est aliqua realitas. ergo ens, ergo quidditas, & quid, ut patet 7. Meta. ergo natura aliqua. ergo est assumptibilis à verbo. Et confirmat: quia si distinguitur realiter à natura, posset Deus ipsam separate realiter, & separatim assumere. Tertio, quia ex hoc sequuntur multa inconuenientia. Primum est, q̃ uerbum non posset supplere vicem illius termini, cũ sit quid subsistens, & non solum terminus. Secundũ, q̃ uerbũ non esset hõ: quia terminatio illa si poneretur, nõ esset hõ. Tertiũ, q̃ angelus non posset assumi à verbo, cum in eo non differat qđ quid est, ab eo, cuius est, secundum Philosoph. Quartum est q̃ prima substantia non bret rõnem primæ substantiæ p essentiam, sed per istam realitatem, & sic secunda substantia esset magis substantia: quia prima, inquantum prima, non esset subsistantia. Quintum est, q̃ nulla res subsisteret p se, sed per aliud à se: sicut corpus non terminatur per se, sed p superficiem: & tñ conceditur, quod substantia subsistit per se. Sextum est, q̃ natura haberet magis rationem suppositi: quoniam natura subsistat realitati personalitatis. Septimum est, q̃ suppositum esset quarta substantia ex tribus constituta, s. materia, forma, & illa realitate. Cum igitur ista sint absona, non potest ipsa positio poni.

¶ Ad primum Scoti dicitur nullum inconueniens esse, q̃ aliqua realitas creata sit inassumptibilis. Pro cuius clara resolutione distinguendum est, q̃ sicut substantia dicitur dupliciter, s. de hypostasi, & de natura, ita entitas, seu realitas dicitur dupliciter. s. de realitate hypostatica, seu personali, & de realitate naturali, hoc est, spectante ad naturam, ut natura distinguitur contra hypostasim, & econtra. Et quoniam secundum Damascenum, in Christo naturalia duplicantur, quia duas habet Christus naturas, diuinam, scilicet, & humanam, personalia autem non multiplicantur, sed in unitate sistunt, quia unica tantũ est in Christo, persona, scilicet hypostasis uerbi, ideo in Christo, sequendo Damasceni doctrinam, immo ecclesiæ sententiam, si consequẽter loqui debemus, quicquid spectat ad naturam humanam, ut distinguitur contra hypostasim humanam, & assumptum est, & assumptibile fuit: quicquid autem spectat ad personalitatem humanam, ut distinguitur contra naturam humanam non est assumptibile, non est assumptum. non fuit nec est in Christo. Et sub membro hoc continentur multæ entitates, reales, quãuis diuersimode, scilicet p̃sonalitas actus essendi, & filiatio realis temporalis, ut infra in suis patebit locis, & ideo nihil horum est assumptibile, diuersimode tñ: quia personalitati repugnat contradictorie assumi, actui vero essendi repugnat secundũ ordinem, terum, ut inf. q. 17. patebit. Et omnes auctoritates sonãtes aliquam integritatem, aut uniuersalitatem assumptorum, uel assumptibilium intelligenda sunt in genere naturalium, vt distinguuntur contra personalia.

¶ Et propterea cum primo objcit Scotus, quia, quod est in inassumptibile, est incurabile, intelligitur sic. Quod inter naturalia est inassumptibile, est incurabile. Et probatur glossa ex ipsius Damasceni doctrina, ponentis personalia non esse assumpta. Ad secundum eiusdem probationem negatur illa propositio. Quælibet creata entitas est æque in potentia obedientiæ ad assumptionem: quoniam alicui creatæ rei repugnat assumi, unde in litera dicitur, q̃ oporteret personalitatem corrumpi, si natura angelica, uel humana præexistens assumeretur,

¶ Ad secundum Scoti conceditur, q̃ in Christo non est realitas creatæ personalitatis: sed falsum est, quòd ista realitas sit actualissima, cum sit constitutiua subiecti actus essendi. Et similiter falsum est, q̃ sit determinatissima, immo, non est determinata, sed terminus: terminus. n. nõ est terminatus, sicut, nec albedo est alba: Adiuncta aũt sequela, quòd Christus non esset homo uniuoce nihil valet, ut D. Tho. docet. Nã vniuocatio in nomine hominis attenditur, secundum naturæ humanæ rõnem, & non secundum personalitatem: ratio autem naturæ humanæ eadem oino est in Christo, & alijs hominibus, q̃uis p̃sonalitas sit diuersa. Et cum contra concessum defectũ realitatis p̃sonalis creatæ in Christo arguitur, quia sequeretur q̃ sibi dimissæ humanitati assumptæ, oporteret nouam dari realitatẽ, rñdetur, q̃ oporteret nouam realitatem a desse, sed non de nouo per aliquam nouam actionem dari: sola enim separatio (ut auctor dixit) dat complemẽtum, sublato impedimento illius perfectionis: sicut sublato impedimento, grane descendit deorsũ, lam. n. patet ex litera præsenti, q̃ persona, diutna assumendo impedit naturam assumptam à propria personalitate.

¶ Ad tertium Scoti, negatur sequela, nec probatio allata probat illam: quia concesso quod talis realitas, nec est natura, neo per identitatem continetur in natura, negatur sequela, & dicitur q̃ talis ex natura separata à verbo, habetur: est. n. separatio reductiua de potentia ad actum illorum, quæ continuẽtio impediebat (ut patet in continuis) hmõi autẽ realitatis cõtinetur in natura quasi in potentia, pro quanto natura est terminabilis ex se tali realitate, non ut actu, sed ut termino proprio.

¶ Ad quartum dicitur, quòd si est sermo de potentia naturali, negatur sequela, quæ non probatur: quia si humanitas non assumeretur, personaretur propria personalitate, non enim omne prius potest naturaliter fieri sine posteriori. Si uero sit sermo de potentia diuina, fateor nullam me uidere impossibilitatis rationem, quare non possit Deus naturam absque oi personalitate conseruare, cum actu tamen essendi miraculosè consequente absque personalitate, quæ est proprium illius subiectum secundum naturæ ordinem, cui diuina non est alligata potentia. Et scito q̃ sicut de integritate, & perfectione, ac nõ defectu hominis in Christo est sermo, intelligitur quo ad naturalia, ut distinguuntur contra personalia, testante etiam Athanasio, Perfectus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens, ubi expressè perfectionem hominis in Christo. constare ex anima rationali. & humana carne posuit: clarum est autem perfecto nihil deesse. nihil ergo deesse perfecto homini Christo asseritur, si ex anima rationali, & humana carne constare dicitur, cum qua perfectione liquet stare defectum personalitatis, quicquid sit illa: ita quando est sermo de nouitate, aut acquisitis seu acquisibilibus per humanitatem assumptam, si sibi dimitteretur, & dicitur nihil noui acquiri, aut aduenire, sed per seipsam subsistere, intelligitur de his, quæ nõ ex ipsa separatione consequuntur, & q̃ dimissa sibi per seipsam dimissam subsisteret, in quo clauditur id, quod ex separatione datur, seu consequitur in ipsa natura, negatio enim, & exclusio, & exceptio non cadunt super concomitantibus ipsam separationem, quæ ponitur. Constat autem ex dictis ab auctore, quòd separatio dat totalitatem, seu complementum, qua, seu quo hypostasis differt a natura, & quod natura assumpta impedita est à propria personalitate, quæ ad ipsam consequeretur separatam; quoniam cessaret unio: quæ impediuit. Et si ad has duas glosas te resolueris, perspicies omnia soluta, clara, & consona.

¶ Ad Aureoli primum, respondetur primo, quòd quicquid in natura plantatum est, assumpsit uerbum, in natura. dixit Damas. non in persona: veruntamen quia personalitas plãtata est in natura. ad quam sequeretur, si nõ esset impedita per assumptionẽ dicitur secundo, quòd ly, quicquid, distribuit pro plantatis in natura, ita quòd conueniant sibi, ut distinguitur contra personam. Et si contra hoc applicetur instantia, allata. s. terminus humanitatis est aliquid humanitatis, respõdetur quòd terminus ultimus, de quo solo est sermo, sit aliquid humani-

Ca. 2. to. 3.

Q. 2. art. 6. Caiet. m

q. præced. art. 1. & 2.

tatis, poteſt dupliciter intelligi. Primo, q̃ ita ſit aliquid humanitatis diſtinctæ contra perſonam, quod conueniat ſibi abſque perſonalitate, & ſic negatur: quia implicat duo contradictoria ſimul, quoniam eſt conſtitutiuus perſonalitatis. Alio modo, q̃d ſit aliquid humanitatis totaliter completæ, & hoc eſt uerum, quia eſt terminus, & ultra hoc eſt aliquid in potentia ipſius humanitatis, q̃æ ſecundum ſe eſt terminabilis termino ꝓprio. ¶Ad ſecundum negatur, proprie loquẽdo, prima ſequela: quoniam huiuſmodi entitates, & realitates cõſtitutiuæ non ſunt ipſa entia, quæ ſunt, ſed ſunt, quibus aliqua ſunt: hoc.n. modo actus eſſendi, & uniuerſaliter conſtitutiua entium entia dñr. Vnde ſecunda ſequela nihil valet, nec habetur 7. Metaphy. Ad confirmationem negatur illa conditionalis, Si diſtinguuntur realiter, poſſunt ſeparari, & ſeparatim aſſumi: quoniam non omnia diſtincta realiter ſunt ſeparabilia, ſaltem utriſque.

¶Ad tertiũ negatur ſequela multorũ inconuenientium, & ad primum inconueniens negatur ſequela: probatio autem, & aſſumit falſum, & eſt pro nobis. Aſſumit quidem falſum, dicendo, q̃ uerbum non eſt terminatio: quoniam uerbum eſt ſua perſonalitas, quæ eſt ultima terminatio naturæ diuinæ, ſicut perſonalitas humana eſt terminatio naturæ humanæ, ſalua ſemper eria, quæ ſubintelligitur inter diuina, & creata. Eſt autem pro nobis: quia ex hoc q̃ uerbum eſt terminatio ſubſiſtens, ſequitur q̃ poteſt ſupplere uices terminationis creatæ, quæ non eſt ſuũ terminatum, utpote prehabens quicquid eſt in huiuſmodi creatis terminationibus. Ad ſecundum inconueniens ſimiliter negatur ſequela, nec probatur per hoc, quia terminatio illa nõ eſt hõ, quia non oportet, q̃ terminatio illa ſit homo: ſed q̃d conſtitutũ per terminationem illam ſit homo, quod eſt uerum: q̃a perſona humana, quæ conſtituitur illa terminatione, eſt homo. Et patet nullitas huius modi arguendi ex differentijs, ex hoc enim quòd rationalitas non eſt animal, non ſequitur, ergo conſtitutum per rationalitatem', non eſt animal. Ad tertium inconueniens negatur ſimiliter ſequela: quoniam in angelis etſi non diſtinguitur natura ab hac natura (quoniam ſeipſa eſt hæc, & hoc intendit Philoſophus) diſtinguitur tamen natura à perſona, de qua diſtinctione, uel indiſtinctione Philoſophus nihil dixit. Philoſophus enim indiſtinctè utitur nomine indiuidui, & hypoſtaſis. & ſolum pertractat de diſtinctione quidditatis. & eius, cuius eſt, ſecundum principia naturæ, & indiuiduationis. Nec mirum, cum etiam auctor in 1. par. q. 3. ita indiſtinctè, & tractet, & decidat quæſtionem de diſtinctione naturæ, & ſuppoſiti: puto autem in cauſa fuiſſe, quòd uſque hodie non fuiſſent excitata ingenia humana ad perſcrutandas ſubtilitates inter perſonam, & indiuiduam naturam. niſi myſterium Trinitatis, & incarnationis reuelatum ad hoc inuitaſſet. Ad quartum dicitur, exponendo ſenſum propoſitionis, ſubſtantia prima eſt prima ſubſtantia per eſſentiam, quoniam poteſt dupliciter intelligi, primo per eſſentiam completam, & ſic eſt uerißima, & ſequitur expoſitionem noſtram; alio modo, per eſſentiam abſque termino proprio, & ſic eſt falſa, quia non ſufficit ad rationem primæ ſubſtantiæ eſſe ſine termino. Nec eſt uerum, quòd prima ſubſtantia non ſit ſubſtantia inquantũ prima, ſicut non eſt uerum, quod homo, inquantum homo, nõ eſt animal, quãuis, nec rationalitas ſit animal, nec perſonalitas ſit ipſa ſubſtantia. Ad quintum negatur ſequela quoniã ſubſtantia dicit ſubſiſtere per ſe: quia per ſuam eſſentiam cõpletam, ſeu terminatam ſubſiſtit: ſed uerum eſt, quod ſequitur, q̃ ſubſtantia interminata, ſeu incompleta nõ per ſe ſubſiſtat, ſed oporter quòd ſit terminata proprio termino. Nec ſubſiſtere proprium terminum diſtinguitur contra ſubſiſtere per ſe, quoniam proprius terminus aliquid ſui eſt (ſicut lineam terminari per ſe) quoniam non ſic eſt aliud terminus proprius, quin ſit aliquid terminati: corpus enim de genere quantitatis non eſt aliter terminabile, q̃ per ſuperficiem propriam. Ad ſextum negatur ſequela, & probatio aſſumit falſum: quoniam terminatum non ſubſtat termino: aliud eſt enim ſubeſſe alicui, & aliud terminari per illud: natura autem terminatur per perſonalitatem, ſicut linea terminatur puncto. Ad ſeptimum negatur, proprie loquendo, ſequela: quoniam terminus non componit cum terminato: ſed bene ſequitur, quòd ultra ſubſtantiam pro eſſentia, quæ reſoluitur in materiam, & formam, & ponit ſubſtantiam compoſitam etiam ſingularem, inuenitur aliter ſubſtantia pro hypoſtaſi ſimplex, uel cõpoſita, quæ quia nihil addit ſupra ſingularem eſſentiam terminum, non ponit in numerum cum illa, & ſuis partibus. Et hanc diſtinctionem iam accepimus ab Ariſtotile in 7. Metaphyſic.

¶Reſtat nunc ſatisfacere obiectioni in oppoſitum in principio allatæ ex uerbis auctoris in reſponſione ad ſecundum eiuſdem articuli, & dicendum eſt. quòd ſi ſubtiliter inſpiciantur, litera ſupponit defectum proprię perſonalitatis in humanitate aſſumpta, aſſumptæ nõ deeſt propria pſonalitas pp defectũ alicuius, q̃d ad perfectionẽ humanæ naturæ pertinea t: ſed propter additionem alicuius, quod eſt ſupra humanam naturam, quod eſt unio ad diuinam perſonam.

Ad III dcm, quòd conſumptio ibi ñ importat deſtructionẽ alicuius, qd prius fuerat, ſed impeditione eius, q̃d aliter eſſe poſſet. Si.n. humana natura non eſſet aſſumpta a diuina pſona, natura humana propriã Et cauſam reddit nõ defectum alicuius (quòd pertinet ad perfectionem naturæ, ut diſtinguitur contra perſonam) ſed additionem alicuius, quod eſt ſupra naturam, ſcilicet perſonalitatis diuinæ. Vbi clare patet ſecundum planum literæ ſenſum, quòd defectus perſonalitatis ſupponitur, & cauſa illius defectus redditur, & non dicitur ſimpliciter nihil deficere, ſed nihil deficere ſpectans ad perfectionem naturæ, cuius oppoſitum non diximus: ſed hoc expoſuimus ex ipſomet, quòd intelligitur de natura, ut diſtinguitur contra hypoſtaſim, ut clarius etiam patet hic in reſponſione ad tertium, cum dicitur q̃ natura, quæ aſſumitur impeditur à propria perſonalitate. aliquid ergo illi deficit non pertinens ad perfectionem naturæ, ſed ad perſonã, quæ impeditur.

¶In eodem articulo in reſponſione ad tertium, circa illud, perſona diuina ſua unione impediuit, ne humana natura propriam perſonalitatem haberet, dubium primo occurrit, An humana natura in Chriſto inclinetur ad propriam perſonalitatẽ. Et eſt ratio dubij: quia quod inclinetur, apparet ex hoc, quòd impeditur ab illa: nihil enim impeditur niſi ab eo, in quod tendit: quòd uero non inclinetur apparet ex hoc: quia ſi inclinaretur naturaliter in propriam perſonalitatem, quieſceret violenter in aliena perſona, qualis eſt perſona diuina, nullum autem violentum perpetuum.

¶Dubium ſecundo occurrit, quo pacto uerificatur, quòd perſona diuina impedierit naturam humanam à propria perſonalitate, obſcurum quippe ualde eſt: quia non apparet quomodo perſonalitas humana nata eſt conſequi ad naturam humanã, aut fluere ab illa, cum non ponatur in natura humana cauſalitas aliqua reſpectu perſonalitatis.

¶Ad primum dubium dicunt, quidam quòd humanitas Chriſti habet naturalem inclinationem ad propriam perſonam, ꝓ tanto; hoc quadrupliciter. Primo, quia natura carens aliquo ſibi debito, ſolo diuino miraculo, naturaliter inclinatur in illud: ſicut ignis carens actu comburendi pueros, Dan. 3. naturaliter inclinabatur ad comburẽdum. Secundo, quia humanitas Chriſti eſt eiuſdem conditionis quãtum ad naturales potẽtias, & habilitates, cum ceteris humanitatibus: ſed reliquæ natura liter inclinãtur in proprias hypoſtaſes. ergo. Tertio, quia ſicut accidens quantumcumque ſeparatum habet ſemper aptitudinem naturalem ad inherendum, ita eſſentia ſubſtantiæ habet ſemper aptitudinem naturalem ad per ſe exiſtẽdum. Et tenet ſequela: quia ſic definitur ſubſtantia quod eſt res per ſe exiſtẽs. Quarto, quia magis inſeparabiliter, & per ſe conſequitur naturam ſubſtantiæ propria ſuppoſitatio, qua non poteſt niſi miraculoſe carere, quàm potentiam naturalem, puta intellectũ, propriis actus: ſed potẽtia naturalis quantumcumque careat actu, ſemper naturaliter inclinatur in actum ergo. Sed hæc opinio intellecta, ut ſonat, falſa eſt, & aliter dicendum eſt, diſtinguendo, quòd humanitas Chriſti poteſt conſiderari, & iudicari dupliciter: primo ſecundum ſe, hoc eſt abſtrahendo à perſonalitate diuina, cui actu iuncta eſt, & ſic uerum eſt, quod debet naturalem inclinationem ad propriam perſonalitatem, ſicut reliquæ humanitates ſecundum ſe ſumptæ, cum ſint eiuſdem rõnis. Et hinc prouenit quod ſi ſepararetur à uerbo, q̃ propriam perſonalitatem haberet: quoniam ipſa ſeparatio in re conferret id, quod ſibi in abſtractione cõſideratæ natum eſt conuenire. Nec eſt opus probare, quòd humanitas ſecundum ſe naturaliter inclinatur ad propriam perſonalitatem: quoniam hoc eſt per ſe notum ex eo, quòd naturaliter quælibet humanitas inuenitur propria perſonalitate perſona, excepta Chriſti humanitate ex maximo miraculo. Conſtat autem ex 2. phy. q̃ unũquodq; ſicut naturaliter agitur, ita aptum natum eſt agi. Et ex hac concluſione per ſe nota. ſ. hum anitas quælibet ſecundum ſe inclinatur naturaliter in propriam perſonalitatem, potes ar guere, q̃ perſonalitas non ſolam negationem, ſed poſitiuũ addat naturæ, ad quod concomitatur negatio: quoniam nulla naturali habilitas eſt per ſe primo ad negationem, ſed ad poſituum, cui quandoque annectitur negatio: quia naturalis inclinatio eſt per ſe primo ad aliquid, & non ad nihil formaliter: negatio autem nihil formaliter eſt. Nec eſt uera reſponſio eorũ ad hoc, dicendo quòd corpora naturalia, quia naturaliter poſſunt

ſunt non eſſe, habent inclinationẽ ad non eſſe, & q̃ aer ex ſua diaphaneitate eſt naturaliter habilis, vt ſit tenebroſus: q̃n corpora naturalia ió poſſunt non eſſe, quia materia eorũ appetit per ſe primo aliud eſſe, cui annexa eſt negatio præſentis corporis, & ſimiliter diaphaneitas eſt per ſe primo ad lumen, cum lumen ſit actus diaphani, & nõ eſt ad negationem luminis niſi per accidens: q.ſ. deeſt illi propria perfectio, ſ. lumẽ. Nihil aũt horum põt dici de habilitate naturæ ad perſonalitatẽ propriam, ſi ponitur negatio: quia per ſe primo ponit ad negationem, cum ad nihil aliud ſit, q̃d ad negationem, quæ ponitur perſonalitas. Alio autem modo conſideratur, & iudicatur humanitas Chriſti, vt eſt, hoc eſt, ut de facto eſt unita perſonæ diuinæ: & ſic iudicanda eſt ſm id, quod ſortita eſt ex unione ad diuinam perſonam. Et ſic dicendum eſt, q̃ non inclinatur ad propriam perſonalitatem habendam, quia regulare eſt, vt potentia naturalis ad aliquid, ſi perficiatur per aliud perfectius ſic, q̃ contineat quicqd eſt in illo, ad quod naturaliter inclinatur, non inclinetur amplius in illud, utpote iam ſatiato appetitu ſuo naturali ex perfectiori continente etiam illud, ad quod naturaliter tendebat. neque enim minus eſt ſatiatus appetitus ex acquiſitione illius perfectioris, quàm fuiſſet ſatiatus ex acquiſitione illius imperfectioris, ad quod tendebat: ſed ſi acquiſiuiſſet illud imperfectum, iam fuiſſet expletus appetitus ne amplius appeteret, ſed quieſceret in illo, abſque alterius appetitu. ergo ſi ponitur quòd acquiſierit id, in quo continetur quicquid in alio eſt, quieſceret in illo abſque alterius appetitu. Sic autem eſt in propoſito, utendo potentia, & actu, prout locum habere poſſunt inter terminabile, & terminum, quoniam perſona diuina continet excellenter in ſe etiam in terminando, quicquid habet perſonalitas creata, cum ſit infinita, & in eſſendo, & in terminando. Et propterea humanitas Chriſti aſſumpta ad perſonalitatẽ diuinam, totum appetitum perſonalitatis pluſquàm ſatiatum, ac conſumatum habet, & conſequenter quieſcit abſque appetitu quocumque alterius perſonalitatis: ſicut ſi materia alicuius generabilis haberet unam formam continentem quicquid in qualibet forma generabilium eſſe poteſt, quieſceret in illa, ita quòd nullam aliam appeteret, quamuis ſecundum ſe, hoc eſt abſtrahendo ab illa forma conſiderata, naturaliter inclinaretur ad propriam formam generalem. Et quoniam humanitas Chriſti differenter conſideratur in aſſumptione, & iam aſſumpta. quia in aſſumptione conſideratur ſecundum ſe: quia quod aſſumitur, præintelligitur aſſumptioni, iam autem aſſumpta iudicatur, ſecundum quòd eſt unita perſonæ diuinæ, ideo caute loquendo, dicendum eſt, quod perſona diuina impediuit naturam humanam a propria perſonalitate, & non eſt dicendum, quod perſona diuina impedit humanitatem a propria perſonalitate. Per impedimentum enim in præterito denotatur naturalis inclinatio humanitatis, ſecundum ſe: per negationem autem impedimenti in præſenti, denotatur conſumatio omnis appetitus perſonalitatis in illa natura. propterea patet, quòd impeditio præterita, quia annexa eſt actioni conſummatiuæ excellentius illius appetitus, non inducit violentiam in actione, aut paſſione, aut quiete ſequente, cum etiam paſſim conferat uim obdientiæ huiuſmodi actionũ, quãm ſignificat aſſumptio, & propterea in litera dicitur in præterito, quòd impediuit, & non dicitur quòd impedit.

¶Ad rationes autem alterius opinionis reſpondendo dicitur, quòd magni refert loqui de humanitate ſolummodo ſuſpenſa per diuinam potentiam a ſua perſonalitate (utſi Deus humanitatem aliquam ſine ulla perſonalitate faceret) & loqui de humanitate terminata per perſonalitatem diuinam, & carentem propria natura: de humanitate primo modo, uerum eſt, quòd naturaliter inclinatur ad ſuam perſonalitatem, & hoc tantum probat argumentum loquens tantum de carente ſibi debito per diuinum miraculum: de humanitate uero ſecundo modo, falſum eſt quòd inclinetur in propriam perſonalitatem: quia appetitus eius quieſcit in perſonalitate diuina. Et quia huiuſmodi humanitas non eſt tantum carens propria perſonalitate, ſed terminata, ac ſatiata aliena, tale ideo argumentum non habet in ea locum.

¶Ad ſecundum dicitur, q̃ humanitas Chriſti quo ad naturales potentias, & habilitates humanæ naturæ ſecundum ſe, eſt eiuſdem rationis cum alijs: ſed quo ad terminationem, & ſatietatem ſuæ perſonalitatis, eſt alterius rationis ab aliis: quia terminatur, & ſatiatur aliena diuinaque perſonalitate: perſonæ reliquæ pro prijs perſonalitatibus terminantur, & ſatiantur.

¶Ad tertium dr̃ q̃ æquiuocat de per ſe eſſe: q̃n eſſe per ſe dupliciter ſumitur, ſ. ut diſtinguitur contra eſſe in alio, ut accidẽs eſt in ſubiecto, & de tali uerum eſt, q̃ ita ſe habet ad ſubſtantiã ſicut ineſſe ad accidens. alio mõ ſumit, ut diſtinguit contra eſſe in alio ut in q̃, & ſic non definit ſubſtantiam, nec conuenit ſubſtantiæ, niſi ratione hypoſtaſis, cui per ſe primo cõuenit. Et ideo non eſt mirum ſi humanitas Chriſti ex unione ad diuinam perſonam conſumatum habens appetitum perſonalitatis, nec actu, nec aptitudine naturali, niſi cum iſta adiectione, ſecundum ſe, inclinatur ad propriam perſonalitatem: patet enim. iam non eſſe ſimile de ipſa: & de accidente ſeparato: ſed eſſe ſimile de humanitate ſuſpenſa ab omni perſonalitate, ſi ſuſpendi intelligatur per miraculum, aut per conditionalem.

¶Ad quartum dr̃ ſicut ad primum, q̃ aliud eſt loqui de inclinatione naturali priuata, uel carente actu, uel termino, & aliud de eadem conſumata per actum, uel terminum eminenter continentem actum, uel terminum proprium, & ideo priuata, uel carente proprio termino, uel actu: q̃n in prima ſemper reſtat naturalis aptitudo ad proprium, in ſecunda non, propter rationem dictam. Et ideo ſi intellectus poneretur conſumari actu aliquo ſuper naturali eminenter continente actum proprium, non inclinaretur amplius in proprium.

¶Ad ſecundum dubium dr̃, q̃, ut Auctor ſuperius dixit in q. 1. art. 1. ad ſecundum, ex anima, & corpore conſtituitur in uno quoque noſtrum duplex unitas, naturæ ſcilicet, & perſonæ, naturæ quidem, ſecundum quòd ex materia, & forma, ut formaliter illam perficit, componitur natura una compoſita: perſonæ uero, inquantum eſt unus aliquis ſubſiſtens in carne, & anima. Vbi primo uide, q̃ quia ens, & unum conuertuntur, ac per hoc ubi eſt duplex unitas, ibi eſt duplex entitas, quum unitas ſupra entitatem, ſolam induſionem addat, & propterea dicendo, quòd ex anima, & corpore conſtituitur duplex unitas, naturæ, & perſonæ, dictum eſt q̃ conſtituitur duplex entitas, naturæ, ſ. & perſonæ. Et hinc habes, q̃ opinio ante dicta de perſonalitate, conſonat doctrinæ Auctoris. Vide ſecundo, q̃ unitas, ac entias perſonæ non excluditur a cauſalitate naturæ, dũ dr̃, q̃ ex principijs naturæ conſtituitur ex aĩa, & corpore. Et ideo utendum occurrit regula cõium Deo, & creaturis, puta eſſe ſapẽtiæ, ſcientiæ, & huiuſmodi, quæ dicimus transferri in Deum formaliter, ſublato eo, q̃ imperfectionis eſt in creaturis, ita q̃ licet in creaturis perſonare, & perſonari nõ nihil cauſalitatis habeat annexũ, formaliter tñ (ut ſuperius de eo cõiter diximus) ſine cauſalitate comparari ad naturam, ſublato oĩ eo, quod imperfectionis eſt, ut in diuinis inuenitur, nullam cauſalitatem includit, & ſic interuenit in myſterio incarnationis, quod ſm nullam cauſalitatem dictum eſt eſſe inter perſonam, & naturã humanã, alioquin cõis eſſet toti Trinitati. Veruntñ natura ſeu naturæ principia non ita cauſant perſonalitatem, ut interueniat media actio: ſed per modum naturalis ſequelæ perſonalitas adeſt naturæ, non ſicut propria paſſio naturaliter conſequit ſubiectum iã conſtitutum: q̃n non ea rõe perſonalitas adeſt, quaſi quod data forma, dentur conſequentia ad formam: ſed ſicut perfectio, ſeu complementum effectus, naturaliter ſequit effectum, cuius eſt complementum: natura ſiquidem ut prior cauſalitate, in completa eſt quo ad ultimum ſui complementum, ut Auctor dixit, & ut perſonatur, ultimum complementum aſſequitur. Quo fit, ut actio, qua fit hic homo, inchoata, & deducta uſq; ad terminum incluſiue ſit, quando ſit natura perſonata, quam ſignificat hic homo ſeu Sortes: quando uero fit, aut conſideratur, ut inchoata, & deducta eſt uſque ad naturam hanc, abſtrahendo a perſonatione, inconſumata eſt, q̃n eſt uſq; ad terminum excluſiue, Modus ergo quo, perſonalitas ſequitur naturam, uel naturę principia, eſt quo terminus actionis, & rei factæ, naturaliter adeſt in fine actionis rei factæ, niſi adſit impedimentum. impediuntur enim incompoſitis ſubſtantijs principia naturę, conſtituta iam natura a conſtitutione ſui termini, ut ex litera habetur præſentis articuli iuncta literæ allatæ ex q. 2. & ſimiliter in ſubſtantijs angelicis natura ipſa, quę fit, impedire ut in ſuo fieri a conſecutione ſui termini. Et propterea ſublato impedimento non oportet quærere aliam cauſam donantem complementum: quoniam ipſa natura ſecundum ſe habet in ſe ſufficiens conſecutiuum ſui termini-

SVPER

SVPER QVAEST. IIII. ARTIC. III.

Medina.ar.3.

TItulus tertij articuli directe quærit de homine, ut distinguitur contra naturam humanam.

¶ In corpore articuli duo sunt: primo rãdetur quæsito negatiue. secundo excludit error contrarius. Cõclusio ri∫ius/est, Nõ est proprie dictũ, q̃ filius dei assumpsit hoiem. Probat: Hõ significat humanam naturam in supposito. ergo non est proprie dictum, q̃ filius Dei assumpsit hominem. Añs probatur ex authoritate Damasce. Sicut Deus significat eum, qui habet deitatem, ita hõ eũ, qui habet humanitatẽ. Consequentia probatur, illud quod assumitur, non est terminus assumptionis, sed præintelligit illi: indiuiduũ aũt, in quo natura humana assumit est terminus, ſ. diuina persona: igit ſi hõ ſignificat humanã naturã in supposito, nõ assumitur. Vbi nota, q̃ congenita Auctoritati reuerentia ad ſacros doctores effecit, vt minus expreſſerit in concluſione, q̃ probauerit in præmiſſis: probauit.n. q̃ filius non assumpſit hoiem; expreſſit tñ, q̃ non est proprie dictam, quod filius Dei assumpſit hoiem: qa hoc inuenitur q̃nq; affirmatũ in ſacris literis, cũ grano ſalis intelligendũ. Error, qui excluditur in littera concedentium in Chriſto plura ſuppoſita, ſati. patet.

¶ In rãſione ad primũ nota duas gloſas quibus pie poſſunt exponi dicta ſanctorũ. prima, vt exponatur hõ, quo ad naturã, & hanc dederat Magiſter ſent. diſt. 6. Secunda est, vt exponat assumptio nõ in fieri, ſed in facto eſſe qa assumptio in facto eſſe habet hoiem pro termino: qa hoc effecit assumptio, & ad terminata est, q̃ filius Dei est homo.

¶ In rãſione ad ſũ, dubiũ nouitioũ occurrit: quia vĩ concedendum, q̃ filius Dei assumpſit hominem, quia prædicata tenentur formaliter, conſtat autem q̃ filius Dei assumpſit hominem, quo ad formam, ſeu naturam.

¶ Ad hoc dr, q̃ non est hic quæſtio de propoſitione, in qua homo est prædicatum, quoniam ſub hac mer quæſtione cadit, an homo ſit assumptus a filio Dei: vbi eſt ſubiectum: ſed eſt quæſtio de re, an ſ. res ſignificata nomine hominis ſit assumpta a verbo Dei. Et quia res ſignificata est habens humanitatem, & habens humanitatem non est niſi ſuppoſitum, quod non est assumptum, ideo in litera dicitur, q̃ ſicut non poteſt dici ſuppoſitum assumptum, ita non poteſt dici homo assumptus.

¶ In reſponſione ad tertium, cum legis, nouitiæ, q̃ filius Dei est hõ, cuius naturam assumpſit, caue ne fallatis, puta, quaſi ſit quidam alias homo, cuius naturam assumpſit. Sed intellige, q̃ filius Dei iõ est homo, cuius naturam assumpſit, quia ipſe est ille hõ, cuius naturam assumpſit, ita q̃, & ly hõ, non pro alio, q̃ filio Dei ſupponit, indiſtincte tamen, & ly cuius refert non alium hominem, quàm filium Dei, qui est ſuppoſitum diuinum habens humanam naturam.

D. 70

ARTICVLVS III.

Vtrum persona diuina assumpserit hominem.

ADTERTIVM ſic procedi-
tur. Vĩ q̃ persona diuina assumpſerit hoiem. Dr. n. in Pſ. 64. Beatus, quẽ elegiſti, & aſſumpſiſti. quod glo.* exponit de Chriſto. Et Aug. 1. dicit 2. li. †de Agone Chriſtiano, q̃ filius Dei hominem assumpſit, & in illo humana perpeſſus est.

¶ 2 Præt. Hoc nomen hõ, ſignificat[b] naturã humanã: ſed filius Dei assumpſit humanã naturã. ergo assumpſit hominem.

¶ 3 Prę. Filius Dei est hõ: ſed nõ est hõ, quẽ non assumpſit: quia ſic eſſet pari ratione Petrus, vel quilibet alius homo. ergo est homo, [h]quem assdmpſit.

SED CONTRA est, authoritas Felicis Papæ, & martyris, q̃ introducitur in Epheſina ſynodo.* Credimus in dñm noſtrũ Ieſum Chriſtum de uirgine Maria natũ: qa, ipſe est Dei ſemptiternus filius, & verbum, & non hõ a Deo assumptus, vt alter ſit præter ipſum.

RESP. Dcdm, q̃ ſicut ſupra dictum est,* illud quod assumitur, non est terminus assumptionis, ſed assumptioni p̃intelligit. Dictum est aũt, †q̃ indiuiduum, in quo assumit humana natura, non est aliud q̃ diuina perſona, q̃ est terminus assumptionis. Hoc aũt nomen hõ, ſignificat humanã naturam, prout nata est in ſupposito eſſe: qa, vt dicit Dam. Sicut hoc nomen Deus ſignificat eũ, q̃ habet diuinã naturã, ita hoc nomen hõ ſignificat eũ, qui habet naturã humanam: & ideo [m] non est proprie dictum, q̃ filius Dei assumpſit hoiem, ſupponẽdo (ſicut rei ueritas ſe habet) q̃ in Chriſto ſit tm̃ unum ſuppoſitũ, & vna hypoſtaſis, [n] ſed ſ̃m illos, q̃ ponunt in Chriſto duas [d] hypoſtaſes, vel duo ſuppoſita, conuenienter, & p̃prie dici poſſet; q̃ filius Dei hoiem assumpſiſſet. Vñ, & prima opinio, q̃ ponitur in ſexta diſt. tertii lib.* Sententiarum, concedit hoiem eſſe assumptũ ſed illa opinio erronea est, ut ſupra dictum est.†

ADPRIMVM ergo dcdm, q̃ hmõi locutiones non ſunt extendendæ tanquam propriæ: ſed pie ſunt exponendæ vbicũque a ſacris doctoribus ponuntur: ut dicamus hoiem assumptum, qa eius natura est assumpta, & qa assumptio terminata est ad hoc, ut filius Dei ſit hõ.

ADIIdcdm, q̃ hoc nomen hõ, ſignificat naturam humanã in concreto, prout ſ. est in aliquo ſuppoſito: & iõ ſicut nõ poſſumus dicere, quòd ſuppoſitum ſit assumptum, ita non poſſumus dicere, quòd homo ſit aſsumptus.

ADIIIdcdm, quòd filius Dei non est hõ, quẽ aſsumſit, ſed cuius naturam aſsumpſit.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum filius Dei debuerit assumere humanam naturam abſtractam ab omnibus indiuiduis.

ADQVARTVM ſic procedi-
tur. Vr quòd filius Dei debuerit aſsumere humanã naturã abſtractã ab oĩbus indiuiduis. Aſsumptio. n. humanę naturæ facta est cõem oĩum hominem ſalutem: vnde dicitur primæ ad Timo. 4. de Chriſto, quòd est ſaluator omnium hominum, maxime fideliũ: ſed natura prout est in indiuiduis, recedit à ſua cõitate. ergo filius Dei debuit humanã naturã aſsumere, prout est ab omnibus indiuiduis abſtracta.

¶ 2 Præ. In omnib. id, qd[h] est nobiliſſimũ, est Deo attribuendũ: ſed in unoquoq; genere illud, qd est per ſe, potiſſimum est. ergo filius Dei debuit assumere hoiem p̃ ſe, q̃ quidem ſ̃m platonicos* est humana natura ab indiuiduis ſeparata. Hanc igitur debuit filius Dei assumere.

¶ 3 Præt. Humana natura nõ est assumpta à filio Dei, put ſignificatur, prout est in [h] ſingularibus, ut ex dictis patet. †ergo filiꝰ Dei assumpſit nãm humanã, prout é ab indiuiduis ſeparata.

SED CONTRA é, q̃ dicit Dã. *in 3. li. Deus uerbũ incarnatũ nõ eam, quæ nuda contẽplatione conſideratur, naturam aſsũpſit: non. n. incarnatio, hoc, ſed deceptio, & fictio incarnationis eſſet: ſed humanam naturã, prout est ab indiuiduis ſeparata, ſiue ſint communes, ſiue propriæ quoniam ſiue comedat, ſiue bibat, ſiue generet, ſiue dormiat, omnia in gloriam Dei faciat, iuxta Apoſtolicum præceptum.

¶ Ad primam dubitationem dicitur, q̃ ſermo est de operatione communi, & uniuerſali ex parte ſubiecti, quia ſcilicet non haberet operationes, niſi quæ conſequuntur naturam communem omnibus hominibus. Tales. n. operationes dicuntur communes, & uniuerſales ex parte ſubiecti: quia ſequuntur naturam ſecundum ſe, non ut in hoc aut illo: natura autem ſecũdum ſe communis, & uniuerſalis dr. Natura ãt congrua aſsumptioni debet ſe ſic habere, ut operationes perſonales, & non ſolum naturales cõgruę ſibi attribuantur.

¶ Ad ſecundam dicit q̃ operationem aliquam eſſe meritoriã, contingit dupliciter, ſcilicet, ex ſuo genere uel ex parte operãtis tantum. Operationes n. naturales ex ſua gẽnere, non ſunt meritoriæ: & ideo dicitur, q̃ naturalibus non meremur, nec demeremur, poſſunt tamẽ eſſe meritorię ex parte operantis, in Deũ obiectum ſupernaturalis beatitudinis illas referentis. Operationes autem liberæ, ac moraliter bonæ ex ſuo genere ſunt meritorię: quoniã ex ſuo genere habiles ſunt, ut charitate informẽtur. In litera ergo est ſermo de meritoriis ex ſuo genere, ita q̃ ratio literæ conſiſtit in hoc. Natura humana illo modo eſſendi est incongrua aſsumptioni, quo non est nata, ut conueniant ſibi operationes meritoriæ ex ſuo genere: quia aſsumptio ad hoc tendit, ut mediante natura aſsumpta, filius Dei mereatur nobis: ſed naturæ communi non attribuuntur niſi operationes communes, &c. ergo. Tertia ratio expoſitione non eget.

¶ In ſecundo autem ſenſu tractatur quæſtio ſecundum esſe in duplici intellectu, primo diuino: deinde humano. Et quidem, quòd natura humana, ſecundum quòd est in intellectu diuino, non potuit aſsumi probat dupliciter: primo, quia natura humana ſic nihil aliud est, quam natura diuina: ſecundo, quia natura humana ab æterno eſſet in filio Dei per hunc modum. Vbi nota pro primæ rationis euidentia, quòd eſſe obiectiuum rerum reſpectu intellectus diuini non est eſſe diminutum, ut Sco. in 37. diſt. 1. ſent. ſomniauit, nec est eſſe relatiuum rationis, quaſi quoddam reſpectiuum eſſe acquirant ex hoc, quòd obijciuntur diuino intellectui: quoniam Deus ſecundum ueram philoſophiam, & altiſſimam theologiam nihil intelligit extra ſe, non quòd aliquid illum lateat, ſed quia intuendo ſeipſum tantum, intuetur omnia, quoniam omnia, & cognoſcibilia, & cognita à Deo ſunt ipſe Deus, iuxta illud Ioan. 1. Quod factum est, in ipſo vita erat. Quia ergo humanitas in intellectu diuino nihil aliud est, quàm deitas ſecundum id, quo humanitatem continet. ideo optime ratio literæ concludit, quòd aſsumere humanitatem, vt est in intellectu diuino, eſſet aſsumere naturam diuinam, quæ non est aſsumptibilis. Et quia deitas est in filio ab æterno ſequitur, quòd natura humana per hunc modum eſſendi est in filio Dei ab æterno, & non ex tempore coniuncta: vt ſecunda ratio ſubiunxit. Potest tamen aliter induci hæc ſecunda ratio per ſe ſeorſum, vt ſit ſenſus, quòd quicquid ſit illud eſſe obiectiuum humanitatis in intellectu diuino, humanitas per hunc modum. ſcilicet ſecundum quòd est obiectum intellectus

*Ex Ephe. ſina ſynodo refert in Chalcedonenſi actione 1. dũ Nicenæ ſynodi fides legitur.

*Ar. præc.

¶ q. 3. ar. 1. & 2.

*li. 3. c. 4. i prin. & clarius c. 11. circa finẽ. Concl. m

*Vt patet ex Ariſt. 1. Met. tex. 6 & 25.

*Ar. præc.

¶ Ar. præc.

*li. 3. ort. ſi. c. 11. circa prin.

*q. 2. ar. 1

Porr. 24

3. d. 15. q. 1. art. 2. & di. 7. lib. 2. & opuſc. 1. c. 21. & opuſc. 3. c. 215. & Ro. 1. lec. 3 & Phil. 2. *gl. ord. & interlinea. fc. 11. ante med. to. 3.

Porr. 30

Sup. q. 2. art. ie. 2. ad 3. & 5. ad 2. & q. 4. ar. 2 ad 1. & 3. c. & 3. diſt. 5. q. 3. art. 3. ar. 1. & di. 6. q. 1. ar. 1 q. 3. ad. 1.

*loco nũc citato.

*li. 7. Met. tex. 26. & 27. to. 3.

Conel. m

Universidad de Deusto
Biblioteca

intellectus diuini, ab æterno est in filio Dei, utpote, qui est ipse intellectus diuinus. non ergo erat opus, ut assumeret humanitatem sic: nullus enim assumit aliquid illo modo, quo habebat, & hic sensus in responsione ad secundum explicatur. Quod autem natura humana, secundum quòd est in intellectu humano, non debeat assumi, probatur deducendo ad impossibile. Assumere humanitatē in esse obiectiuo intellectus humani, nihil aliud est, quàm intelligi assumere naturā humanam. ergo non est assumere naturam humanam in rerum natura. ergo esset intellectus falsus. ergo esset fictio quædā incarnationis. Et afferēt testimoniū Dama. ad hoc. Vbi nota pro euidentia literæ: q̄ quia humanitas obiecta in intellectu nostro nō habet sic esse in rerum natura, sed habet solummodo esse intelligibiliter relatiue, quo dī repræsentata intellectui, & terminatiua actus intelligendi, cō sequens est, q̄ ad humanitatem sic, nulla actio transiens realis pōt terminari, sicut, nec ad Cæsarē repræsentatū in statua, aut memoria: licet ad ipsam statuam, uel memoriam possit actio realis transiens terminari, ut patet. Et quia assumptio significat actionem realem trā seuntem in humanitatem, quæ assumitur ideo assumptio nō potest terminari ad humanitatem sic, actiones autem reales immanentes possunt terminari ad res sic: possum. n. imaginari, & amare Cæsarem repsentatū. Sed, & actiōes reales transeuntes pñt dupliciter, sicut & ipsa humanitas pōt dupliciter accipi, s. sm̄ q̄ sunt in rerum natura & sm̄, q̄ intelliguntur. V.g. Secare lignū, ut est in rerū natura, & est uere secare, & secare lignum, prout aliquis imaginatur, aut intelligit secare lignum, & hoc non est uere secare lignum, sed est intelligi, aut imaginari quòd lignum secatur. Primo siquidem modo, quo solo, sunt uerę actiones reales transeuntes, non possunt terminari ad naturam sic: secundo autem modo possunt: sed tūc non ipsæ actiones in ueritate terminantur ad naturam, sic sed imaginatio, seu intellectus earū. Et ideo optime in litera pro antecedente, & quod quid est assūptionis naturæ sic, dicitur, quòd assumere humanitatem sic, nihil aliud est, quàm intelligi assumere naturam humanam. Et uere sic esse patet, sicut occidere Cæsarem repræsentatum, nihil aliud est quam intelligi seu imaginari occidere Cæsarem, & facere Sortem imaginatum tantum Regem, nihil aliud, quàm imaginari facere Sortem Regem. Et quoniam ex huiusmodi actiones imaginatas, aut intellectas terminari ad res, nō sequitur quòd sic sit in rerum natura (non enim inuenitur propterea lignum sectum, aut Cæsar occisus aut Sortes Rex) ideo muni nō pūt attribui, nisi operationes cōes, & uniuersales: sm̄ quas hō nō meretur, nec demeretur. Cū tñ illa assumptio ad hoc facta sit, ut filius Dei natura assumpta nobis mereret. Tertio: quia natura sic existens non est sensibilis, sed intelligibilis: filius autē Dei assumpsit humanam naturam; ut homini bus i ea uisibilis appareret, sm̄ illud Baruch 3. Post hęc i terris uisus est, & cum hominibus cō uersatus est. Similiter ēt nō potuit assumi humana natura à filio Dei, secundum q̄ est in intellectu diuino: quia sic nihil aliud est, quàm natura diuina, & per hunc modum ab æterno esset in filio Dei humana natura. Sīt non conuenit dicere, q̄ filius Dei assumpsit humanam naturam, prout est in intellectu humano: quia hoc nihil aliud esset, q̄ q̄ intelligeretur assumere naturam humanam. Et sic si nō assumeret eam in rerū natura, esset intellectus falsus. Nec esset aliud ista naturę humanę assumptio, q̄ fictio q̄dam incarnationis, ut Dam. dicit.

Ad primvm ergo dcm̄, q̄ filius Dei incarnatus est cōis oium saluator, non cōitate generis, uel speciei, quæ attribuit naturæ ab indiuiduis separatę: sed communitate causæ, put filius Dei incarnatus, est uniuersalis causa salutis humanæ.

Ad ii dcm̄, q̄ per se hō non inuenitur in rerum natura, ita q̄ sit pręter singularia, ut platonici posuerunt. quamuis quidam dicant, quòd Plato nō intellexit hominem separatum esse nisi i intellectu diuino. Et sic ñ oportuit, q̄ assumeret a uerbo, cum ab æterno sibi affuerit.

Ad iii dicendum, q̄ quáuis natura humana non sit assumpta in concreto, ut suppositum præintelligatur assumptioni: sic tamen assumpta est in indiuiduo, quia assumpta est, ut sit in indiuiduo.

Articvlvs. V.

Vtrum filius Dei naturam humanā assumere debuerit in omnibus indiuiduis.

Ad qvintvm sic, pceditur. Videt q̄ filius Dei humanam naturam assumere debuerit in omnibus indiuiduis. Illud enim, qđ prius, & per se assumptū est, est natura humana: sed quod cōuenit per se alicui naturæ, conuenit omnibus in eadē natura existentibus. ergo conueniens fuit ut natura humana assumeretur à Dei verbo in omnibus suis suppositis.

¶ 2 Præt. Incarnatio diuina processit ex diuina charitate, unde dicitur Ioā. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret: sed charitas facit ut aliquis se communicet amicis quantum est possibile. Possibile autem fuit filio Dei, ut plures naturas hominū assumeret (ut supra dictū est) * & eadem ratione omnes. ergo conueniens fuit, q̄ filius Dei assumeret naturam humanam in omnibus suis suppositis.

¶ Pręt. Sap. ēs operator perficit opus suum breuiori uia, qua potest: sed breuior uia fuisset, si optime deducitur in litera, quòd non assumeret humanitatem in rerum natura, & quòd esset intellectus falsus quia ab eo, q̄ res est, uel nō est, intellectus dicitur uerus, uel falsus. Et quod esset fictio incarnationis, non incarnatio ipsa ut clare iam patet: sicut fictio commestionis panis est, comedere panem in imaginatione tantum.

Dubiū restat hic, quare cum humanitas in intellectu triplici esse habeat, s. diuino, angelico, & humano de duobus tantum, intellectibus auctor locutus est, omittēs humanitatem secundū esse quod habet intellectu angelico.

¶ Ad hoc dici facile potest, q̄ quia intellectus angelicus medius est inter diuinum, & humanum, per extrema dicit intelligendū medium. Subtilius autem, & uerius dicitur, quòd quia esse obiectiuum in intellectu sufficienter p hos uos essendi modos distinctum est, scilicet, q̄, aut est idem, quod esse naturale intelligentis, aut est esse relatiuum rationis, quo dicitur, & est repræsentatum, & terminatiuum, &c. Et utroque modo excluso ab assumptione ita est, ut neutro modo humanitas uere assumeretur: sed, uel natura intelligentis illam assumeretur, uel esset fictio assumptionis: ideo non oportuit solicitum esse doctorem de humanitate secundum esse, qđ habet in intellectu angelico, quoniam incidit in alterum dictorum.

Part. 3 q. 31 Sup. q. 3 ar. 5. ad 1. ad 3. dist. 2. q. 1. ar. 2. q. 1.

*q. 3. ar. 7.

Svp. qvæst. V. art. V.

Medina. a. 5.

Titulus articuli intelligēdus est in sensu, in quo fit, magis quam in sensu, quem facit. nam per naturam humanam in omnibus suis indiuiduis, intendit auctor singulas humanitates quæ inueniūtur quandoque in rerum natura. Licet hęc uerba, Natura humana in omnibus suis indiuiduis. significent singulas humanitates in suis propriis suppositis, quas. quia ut sic implicat, assumi putauit Auctor sensum intentum percipi absque ambiguitate aliqua: ita quòd exponenda sunt hæc uerba, pro humana natura, non quæ est, sed quæ esset in omnibus suis indiuiduis.

¶ In corpore articuli unica est conclusio responsiua quæsito negatiue. Non fuit conueniens, quòd humana natura in omnibus suis suppositis, hoc est, quòd singulæ humanitates, quæ distribuerentur per omnia suppositā humana, assumerentur à filio Dei. Probatur tripliciter, primo, quia tolleretur multitudo suppositorum in humana natura. Secundo, quia tolleret filio Dei dignitatem primogenituræ inter multos fratres. Tertio quia unico supposito unica assumpta natura congruit.

¶ In tertione ad primū ratio consistit in distinguendo per se, vt distinguit̄ cōtra p aliud, i. personā, ut distinguitur contra per accidens: primo mō humanitati conuenit per se assumi, nō secundo.

¶ In rsione ad sm̄, & tertium, rsio consistit in hoc, q̄ non uno solo mō conuenit, & cōmētari charitatē Dei erga nos, & breuitatē uiæ sapientis obseruare, & iō cō uenientiorem decuit eligere.

*li. 3. c. 11. circa prin.

Concl. m

Svp. qvæst. IIII. art. VI.

*art. 3. huius q.

Titulus clarus est & iō quæritur: qa poterat Deus creare unā naturā humanā in supposito uerbi sicut creauit Adā, nō per propagationē: poterat ēt aliquē alium hoiem cū sua uxore creare innocentes, & in innocentia perseuerātes, sicut creauit Adā, & Euā: & ex illa innocente stirpe humanā naturā assumere, & non ex stirpe Adæ: poterat, & unā solā uirginem creare innocentē, ex qua nasceret, sicut natus est de Maria uirgine filia Adæ. Cum igitur multis aliis modis incarnatio fieri potuisset, quæritur an conuenienter sit facta ex stirpe Adæ.

¶ In corpore articuli unica est conclusio rñsiua quæsito affirmatiue, probata triplici rōe, & auctoritate Augustini ppōsita. Et oīa clare patent. Sic ste tñ paululū in secūda rōne, & intelligere minimū quid de nostra dignitate explicari, per hoc, q̄ nobis peccatoribus uictis collatū est uincere p caput ex nobis sumptū: longe. n. dignior sum, q̄ Dei filiatione p adoptionē cum spreuissem peccādo, factus sum Dei filius in p̄sona, factus sum Deus in p̄sona. Multū. n. mihi dignitatis collatū faceor, q̄ ex inimico factus sum amicus Dei, quòd oēs hoies assūpti fuissent ad naturale filiationē, q̄ q̄ per vnū filiū nālē multi in adoptionē filiorū adducant̄, vt dī Gal. 4. ergo humana natura debuit a filio Dei assumi i oīb. suppositis.

Sed contra est, qđ Dam. *dicit in 3. li. q̄ filius Dei nō assumpsit humanā naturā, quę in specie cōsideratur: neq;. n. oēs hypostaſes eius assumpsit.

Resp. dcd̄m, q̄m non fuit cōueniens, q̄ humana natura in oibus suis suppositis a verbo assumereť. Primo, qa tolleret multitudo suppositorū humanæ naturæ, q̄ est ei connaturalis. Cum. n. in natura assumpta non sit cōsiderare aliud suppositū præter p̄sonā assumentē, vt ī. dictū est, * si non esset humana natura, nisi assumpta, sequeret q̄ nō esset nisi unū suppositū humanæ naturæ, quod est p̄sona assumens. Secundo, qa hoc derogaret dignitati filii Dei incarnati, prout est primogenitus in multis fratribus sm̄ humanā naturā, sicut est primogenitus oīs creaturę sm̄ diuinam: essent. n. tunc oēs hoies æqualis dignitatis. Tertio, qa cōueniens est q̄ sicut vnū suppositū diuinū est incarnatum, ita una solam naturam humanam assumpserit, vt ex utraque parte vnitas inueniatur.

Ad primvm ergo dcd̄m, q̄ assumi cōuenit sm̄ se humanæ naturæ: q.a. s. non conuenit ei rōe p̄sonę, sicut naturę diuinæ conuenit assumere rōe p̄sonæ. Non aūt cōuenit ei sm̄ se, sicut p̄tinens ad principia essentialia eius, vel sicut naturalis eius, p̄prietas, p quē modū cōueniret oībus eius suppositis.

Ad ii dcd̄m, q̄ dilectio Dei ad hoies manifestat̄ non solum in ipsa assumptione humanæ naturæ; sed p̄cipue p ea, q̄ passus est in humana natura pro aliis hoibus, sm̄ illud Rom. 5. Cōmendat aūt deus charitatē suā in nobis: qa cū inimici esse mus, Chr̄s pro nobis mortuus est: quod locum non haberet, si in omnibus hominibus naturam humanam assumpsisset.

Ad iii dcd̄m, q̄ ab breuitate viæ, quā sapiēs operator obseruat, p̄tinet, q̄ nō faciat per multa qd sufficienter pōt fieri per vnū. Et iō conuenientissimum fuit, q̄ per vnum hominem omnes alij saluarentur.

Articvlvs VI.

Vtrum conueniens fuerit, q̄ filius Dei humanam naturam assumeret ex stirpe Adæ.

Assextvm sic procedit. Vr q̄ non fuerit conueniens, ut filius Dei naturā humanā assumeret ex stirpe Adæ. Dicit. n. Apost. ad Heb. 7. Talis decebat vt esset nobis pōtifex segregatus a peccatoribus: sed magis esset a pctōrib. segregatus, si non assumpsisset naturā humanam ex stirpe Adæ peccatoris. ergo vr̄ q̄ nō debuerit de stirpe Adæ naturā humanā assumere.

¶ 2 Præt. In quolibet genere principium nobilius est eo, qđ est a principio. Si igit assumere voluit humanā nām, magis debuit eā assumere in ipso Adā

¶ 3 Præt. Gentiles fuerunt magis peccatores q̄ iudæi, vt dicit gl. *ad Gal. 2. super illud, Nos natura iudæi, & non ex gētibus peccatores. Si ergo ex peccatoribus naturam humanam assumere uoluit debuit eam magis assumere ex gentibus, quàm ex stirpe Abrahæ, qui fuit iustus.

Sed contra est, quòd Luc. 3. generatio domini reducitur vsque ad Adam.

Resp. dcd̄m, q̄ sicut Aug. dicit in 13. de Trin,* Poterat Deus hoiem aliunde suscipere, non de genere istius Adæ, qui suo peccato obligauit genus humanū: sed melius iudicauit d ipso, quod victū fuerat, gñe assumere hoiem Deus, p quē gñis humani vinceret inimicū. Et hoc p̄p tria. Primo qdē, qa hoc vr̄ ad iustitiā p̄tinere, ut ille satisfaciat, qui peccauit. & iō de natura p pctm̄ corrupta debuit assumi id, p qđ satisfactio erat implenda pro tota natura. Secūdo, qa hoc ēt pertinet ad maiorē hois dignitatē, dū ex illo gñe victor diaboli nascitur, quod p diabolū fuerat victū. Tertio, quia per hoc ēt dei potentia magis ostenditur, dum de natura corrupta, & infirma assumpsit id, quod in tantam uirtutem, & dignitatem est promotum.

Ad primvm ergo dicendū, q̄ Chr̄s debuit esse a peccatoribus segregatus quantū ad culpā, quam uenerat destruere, non quantū ad naturā, quā uenerat saluare, sm̄ quā debuit per oīa fratrib. assimilari ut idē Apost. dicit ad Heb. 2. Et in hoc ēt mirabilior est eius innocētia, q̄ de massa pctō subiecta, natura assumpta tantam habuit puritatē.

Ad ii dicendū, q̄, sicut dictū est, * oportuit eū, qui peccata uenerat tollere, esse a peccatoribus segregatum, quantum ad culpam, cui Adam subiacuit, & quē Christus a suo delicto eduxit, vt dicitur Sap. 10. Oportebat aūt eum, qui mundare oēs uenerat, non esse mundanum, sicut, & in quo libet genere motus, primum mouens est immobile

secundum

Part. 3 32 Infr. q. 31. art. 1. & 3. dist. 2. q. 1. art. 2. q. 2. & opusc. 3. c. 224.

*gl. inter. lib.

li. 13. c. 18. in princ. tom. 3.

concl. m

Universidad de Deusto
Biblioteca

secundum illum motum, sicut primum alterans est inalterabile. Et ideo non fuit conueniens, ut assumeret humanam naturam in ipso Adam.

AD III dcm, q̃ qa Christus maxime debebat esse a peccatoribus segregatus, quantũ ad culpã, quasi summã innocẽtię obtinens, cõueniens fuit, vt a peccatore vsq; ad Chm peueniret, medianti bus quibusdã iustis, in quibus præfulgerent quædã insignia futuræ sanctitatis. Et pp hoc ét in populo, ex quo Chs erat nasciturus, instituit Deus q̃dã sanctitatis signa, q̃ inceperunt in Abrahã, qui primus, p̃missionẽ accepit de Chro, & circũcisionem in signum fœderis consumandi, vt dr Gen. 17.

SVP. QVAEST. V. ART. I.

Ferr. 4. cont. ca. 39. 40. Medina ar. 1. Alb. mag. 3. di. 2. ar. 3.

TItulus articuli primi elatus est, & pp Manichæorũ errorẽ motus, vt habes in quarto contra Gen. cap. 29.

¶ In corpore articuli cõclusio vnica est rñsiua quæsito affirmatiua, posita auctoritate, & probata triplici ratione. Omnia clara sunt in litera.

¶ Nota hoc in loco alatã Aug. auctoritatẽ ex lib. 83. q. qm in ea hr illa conditionalis, si fefellit, veritas nõ est, & loquit de Christo. Nota aũt hoc pp vertẽtes in dubium, an Deus possit fallere: nã si conditionalis dicta est uera, patet solutio qõnis, q̃ s. non põt fallere: qa non põt esse uerũ, q̃ fallat: quia si fefellit, ueritas non est: sed est ueritas. ergo non fefellit. Si conditionalis negatur, Augustinus negatur.

Ferr. 0.

33

Inf. ar. 2. c. & q. 14. ar. 1. c. & 3. di. 3. q. 1. ar. 3 q. 1. c. & q. 2. ca. & 4. contra ca. 29. 30. & 34. pri. & 35. fin. & Po q. 6. ar. 7. cor. & opusc. 3. ca. 213. & 227

* In ser. 2. post me. illius: incipit hic ser. Saluator nost.

QVÆSTIO V.

De modo Vnionis ex parte partium humanæ naturæ, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de assumptione partium humanę naturæ.

Et circa hoc quẽrunt quatuor.

¶ Primo, Vtrũ filius Dei debuerit assumere verum corpus.

¶ Secundo, Vtrum assumere debuerit corpus terrenum, s. carnem, & sanguinem.

¶ Tertio, Vtrũ assũpserit aiam.

¶ Quarto, Vtrum assumere debuerit intellectum.

ARTICVLVS I.

Vtrum Dei filius debuerit assumere uerum corpus.

AD PRIMVM sic, pceditur. Vr q̃ filius Dei non assumpserit verũ corpus. Dr. n. Phil. 2. q̃ in similitudinem hoim factus est: sed quod est ſm veritatẽ, nõ dr esse ſm[h] similitudinẽ, ergo filius Dei non assumpsit verum corpus.

¶ 2 Prę. Assumptio corporis in nullo derogauit dignitati diui nitatis: dicit. n. Leo Papa in sermone de Nati. * q̃ nec inferiorẽ naturã cõsũpsit glorificatio, nec superiorẽ minuit assũptio: sed hoc ad dignitatẽ Dei ptinet, q̃ sit oĩno a corpore[h] separatus. ergo vr, q̃ per assumptionẽ non fuerit Deus corpori vnitus

¶ 3 Præt. Signa debent[h] rñdere signatis: sed appariones vet. Testa. quæ fuerunt signa apparitionis Christi, non fuerunt ſm corporis veritatẽ, sed ſm imaginariã visionẽ, sicut patet Isa. 6. Vidi dñm se imaginariã visionẽ, sicut patet Isa. 6. Vidi dñm sedentẽ, &c. ergo vr, q̃ ét apparitio filii Dei in mundo, non fuerit ſm corporis veritatem, sed solum secundum imaginationem.

† lib. 83. q. quæ. 14. in p. inc. to. 4

SED CONTRA est, q̃ dicit Aug. † in lib. 83. q. Si phantasma fuit corpus Christi, fefellit Christus: & si fefellit, ueritas non est: Est aũt ueritas Chs, ergo non fuit phantasma corpus eius. Et sic patet, quòd uerum corpus assumpsit.

c. 2. a me. habetur inter opera Aug. to. 3. Concil. in

RESP. Dcm, q̃ sicut dr in li. de Eccle siast. * dogmatibus, [m] natus est Dei filius, non putatiue, quasi imaginatũ corpus habẽs, sed corpus verũ. [n] Et hu ius rõ põt tripliciter assignari, quarũ prima est ex rõe humanæ naturæ, ad quã ptinet corpus habere. Supposito igit ex præmissis, q̃ conueniens fuerit filiũ Dei assumere humanã naturã, p̃ns est q̃ verũ corpus assumpserit. Secũda rõ sumi põt ex his, q̃ in mysterio incarnationis sunt acta. Si. n. nõ fuit verũ corpus eius, sed phantasticũ, ergo nec verã mortẽ sustinuit, nec aliquid eorũ, q̃ euangelistę de eo narrant, ſm veritatẽ gessit, sed solũ ſm apparẽtiã quandã. Et sic ét sequeretur, q̃ non fuerit vera salus hoĩs subsecuta: oportet. n. effectũ causæ proportionari. Tertia rõ põt sumi ex ipsa dignitate p sonæ assumentis, q̃ cũ sit ueritas, non decuit, vt in eius opere aliqua fictio esset. Vñ, & dñs hunc errorẽ p seipsum excludere dignatus est, Luc. vlti. cũ discipuli cõturbati, & conterriti, putabant se spũm videre, & nõ verũ corpus: & iõ se eis palpã dũ pbuit, dicens, Palpate, & videte: quia spiritus carnem & ossa nõ habet, sicut me videtis habere.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ similitudo illa exprimit veritatẽ humanæ naturæ in Christo, p modum, quo oẽs, qui uere in natura humana existũt, similes specie esse dñr: non aũt intelligit similitudo phantastica. Ad cuius euidentiam Apostolus subiungit, q̃ factus est obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis, quod fieri non potuisset, si esset sola similitudo phantastica.

AD II dcm, q̃ per hoc q̃ filius Dei verũ corpus assũpsit, in nullo est eius dignitas diminuta. Vñ Aug. * dicit in li. de fi. ad Pet. Exinaniuit seipsum, formã serui accipiẽs, ut fieret seruus, sed formæ Dei plenitudinẽ nõ amisit: nõ. n. filius Dei sic assũpsit verũ corpus, ut forma corporis fieret, qđ repugnat diuinæ simplicitati, & puritati: hoc. n. esset assumere corpus in vnitatẽ naturæ, q̃ est impossibile, vt ex 3. dictis patet. * sed salua distinctione naturę assumpsit corpus in unitatem personę.

c. 2. decl. ad fi. to. 3.

q. 2. ar. 2

AD III dcm, q̃ figura debet rñdere rei, quãtũ ad similitudinẽ, nõ quãtũ ad rei veritatẽ. si n. ſm oĩa esset similitudo, iã non esset signũ, sed ipsa res, vt Dam. * dicit in li. Conueniens ergo fuit, ut appariones uet. Test. essent ſm apparentiã, quasi figuræ: apparitio aũt filii Dei in mundo esset ſm corporis ueritatem, quasi res figurata per illas figuras. Vnde dicit Apostolus secũdę Col. 2. Quę sunt umbra futurorum, corpus autem Christi.

li. 3. c. 26. circa fin.

ARTICVLVS II.

Vtrum Dei filius debuerit assumere corpus terrenum, scilicet carnem & sanguinem.

SVP. QVAEST. V. ART. II.

Ferr. 4. cont. c. 30. 34. Medina. ar. 2. Porret. 0.

34

Inf. q. 35. ar. 3. ca. & q. 37. ar. 2. c. & q. 44. art. 3. c. & 3. di. 2. q. 1. c. & q. 2. c. & 4. cõtra c. 30. & 34. & opus. 3. ca. 214.

AD SECVNDVM sic, pced. t Vr q̃ Chs non habuerit corpus carnale, siue terrestre, sed cęleste. dicit. n. Apost. 1. ad Cor 15. Primus hõ de terra terrenus, secũdus hõ de[h] cęlo cęlestis: sed primus hõ, s. Adã fuit de terra, quantum ad corpus, ut patet Gen. 1. ergo etiam secũdus homo, scilicet, Christus fuit de cęlo, quantũ ad corpus.

TItulus clarus est & motus pp errorẽ valẽtini, ut patet in 4. cõtra Gent. c. 30

¶ 1 In corpore articuli unica est cõclusio ifi sima quæsito, Chs habuit corpus terrestre, non cęleste. Et probatur triplici ratione, & auctoritate.

¶ Omnia clara sunt: nisi

¶ 2 Præt. Primæ ad Corin. 15. dr, Caro, & sanguis regnum Dei non possidebunt: sed regnum Dei principaliter est in Christo Nõ ergo in ipso est caro, & sanguis, sed magis corpus cæleste.

¶ 3 Præter. Omne quod est optimum, est Deo attribuendũ: sed inter oĩa corpora nobilissimũ est corp[s] cęleste. [h] ergo tale corpus debuit Christus assumere.

SED CONTRA est, q̃ dñs dicit Luc. vlt. Spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere. Caro autem, & ossa nõ sunt ex materia cęlestis corpis, sed ex inferioribus elemẽtis. ergo corpus Chri nõ fuit corpus cæleste, sed carneꝰ, & terrenũ.

RESP. Dicendum, q̃ eisdem rationibus apparet, quare corpus Christi: non debuit esse cæleste, quibus ostẽsum est, * q̃ nõ debuit esse phãtasticum. Primo enim, quia sicut veritas humanæ naturæ non saluaretur in Christo, si corpus eius esset phãtasticũ (ut posuit Manichæus) ita etiã non saluaretur si poneretur cæleste, sicut posuit Valẽtinus. Cũ enim forma hominis sit quædã res naturalis, req̃rit determinatam materiã, scilicet carnes, & ossa, quæ in hoĩs definitione poni oportet, vt patet per Philosophum * 7. Metaphy. Secundo, quia hoc etiã derogaret veritati eorũ, quæ Christus in corpore gessit. Cũ enim corpus cęleste sit impassibile, & incorruptibile (ut pbatur in * primo de cælo) si filius Dei corp[s] cæleste assumpsisset, nõ uere esurijsset, nec sitisset, nec etiã passionem, & mortẽ sustinuisset Tertio etiã derogaret ueritati diuinæ. Cum enim filius Dei se hoĩbus ostenderit, quasi corpus carneum, & terrenum habens, fuisset falsa demõstratio, si. corp[s] cęleste habuisset. Et iõ in libro de Ecclesiasticis * dogmatibus dr, Natus [o] est Dei filius carnem ex

Art. pec.

Li. 7. tex. 39. to. 3.

li. 1. text. 20. to. 2.

c. 2. a me. to. 3. inter opera Aug. Concil. in

A specialiter appropriatur Spiritui sancto, *ut intelligatur ad hoc à Deo immediate factus homo, ut spiritualis sit, ita q̃ nõ ex sola negatione humani seminis, sed ex hoc q̃ supra naturæ leges ex Spiritu sancto dr conceptus.* differentia posita est inter Christum, & Adam quantum ad corpus, q̃ Christus de cęlo cælestis, ille de terra terrestris.

¶ In hoc secundo art. dubium occurrit de assumptione sanguinis: an scilicet sanguinis, qui erat in corpore Christi, erat unitus diuinitati. Et est ratio dubii ex philosophia qa sãguis nõ est pars corporis humani, sed alimẽtum eius, quod constat non esse actu, sed potentia corpus, qđ alitur: est enim sãguis alimentum decoctum, conuertendum, non cõuertsum in mẽbra. Et cõfirmatur auctoritate non solum Arist. 2. de Partibus anim. sed diui Th. in multis locis, & singulariter inferius in q. 31. ar. 5. ad primum, Vbi ponit differentiã inter ossa, & carnes ex una parte, & sanguinem, ex alia parte in hoc q̃ caro, & ossa sunt actu partes corporis humani, sanguis autem non est actu pars, sed est potentia totum. Et ideo caro, & ossa non posũt absque corruptione, & diminutione corporis auferri: sanguis autem sine corruptione communicatur.

In dialo. 65. q. 0. 4. a. me illius to. 4.

† Ad hoc dicitur secundum. Auctoris doctrinam in 4. senten. distinc. 44. quæs. 1. quòd partes humani corporis sunt duplices: quædam sic sũt actu partes, quòd sunt in transmutabiles in alias partes, ut carnes, ossa, nervi, & membra, ut manus, pedes, &c. quædam uero sic sunt actu partes, quòd sunt in potentia etiam ad alias partes. & tales uidentur esse quatuor humores, ex quibus sumus, inter quos est sanguis: Vnde quia huiusmodi habẽt ali quo modo rationem partis in actu, & aliquo modo partis in potentia, ideo diuersa de eis dicuntur. nã inquantum sunt partes in actu, uerificatur quòd corpus nostrũ componitur ex eis, ut in principio dicti li. Aristoteles testatur: ut uero sunt in potentia

† lib. 10. de trin. ante me. ad sen sum.

ad alias partes, uerificatur quòd est alimentum corporis. Et per hoc patet responsio ad rationem in oppositum, dicendo, q̃ sanguis

Ferr. 4. cont. c. 32. 34. Ca. 3 d. 2. q. 1. con. 2. & 35. q. 2. con. 2. Medina a. 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum filius Dei assumpserit animam.

AD TERTIVM sic procedi tur. Vr̃ filius Dei animā nō assumpserit. Ioannes enim incarnationis mysteriū tradēs dixit uerbū caro factū est.[b] nulla facta de anima mētione. Nō aūt dr̃ caro factū, eo, q̄ sit ī carnē puersū, sd̄ q̄a carnē assūpsit. Nō ergo ur̃ assumpsisse aiam. ¶2 Præt. Aia necessaria est corpori ad hoc q̄ per eā uiuificet: sed ad hoc nō fuit necessaria corpori Christi, ut ur̃: quia ipsum uerbū Dei est quo dr̃ī Ps. 35. Dñe apud te ē fons uitæ.[h] Superfluum ergo fuisset aiam adesse uerbo præsente. Deus āt & natura nihil frustra faciunt, ut ēt Philos. dicit in primo de Cœl. ergo ur̃, q̄ filius Dei animam non assumpserit. ¶3 Præt. Ex unione aiæ ad corpus, constituitur natura cōis, q̄ est species humana: in dño āt Iesu Christo non est[k] cōem speciē accipere, ut Dam.* dicit in 3. li. Nō igitur assumpsit aiam.

SED CONTRA est, q̄ Aug. dicit in lib † de Agone Chr̃iano, Nō eos audiamus, qui solū humanum corpus dicunt esse susceptum à uerbo Dei: & sic audiunt q̄d dictum est, Verbum caro factū est, ut negent illum hoiem, uel aiam, uel aliq̄d hominis habuisse, nisi carnē solā.

RESP. Dcd̄m, q̄ sicut dicit Augu.* in li. de hæresibus[m] opinio fuit primo q̄dē Arii, & postea Apollinaris, q̄ filius Dei solā carnem assumpsit absque aia,[n] ponētes, q̄ uerbum fuerit carni loco aiæ. Ex quo sequebat, q̄ in Christo non fuerint duæ naturæ, sed una tm̄: ex aia eñ & carne, una natura humana cōstituitur.[p] Sed hęc positio stare non pōt p̄ p̄ tria.[q] Primo quidem: quia repugnat auctoritati Scripturæ, in qua dñs de sua aia facit mētionē Matt. 26. Tristis est anima mea usq; ad mortem & Io. 10. Potestatem habeo ponendi animam meam. sed ad hoc respondebat Apollinaris, q̄ in his uerbis anima metaphorice sumitur, per quem modum in uete. Testa. Dei anima commemoratur, Isa. 1. Calendas uestras, & solemnitates uestras odiuit anima mea: sed sicut dicit Aug. in li. 83. q. Euangelistæ in ētā gelica narrratione narrant, q̄ miratus est Iesus, & iratus & cōtristatus, & q̄ esuriit. Quę quidē ita demonstrant eū uerā aiam habuisse, sicut ex hoc q̄ comedit, & dormiuit, & fagitatus est demōstrat eū habuisse uerū corpus humanū: alioquin si & hęc ad metaphorā referant, eū similia leganť i uete. Testa. de Deo, peribit fides Euangelicę narrationis. Aliud. n. est, qd̄ Prophetice nunciat in figuris, aliud q̄d ēm rerū proprietatē ab euangelistis historice scribitur. Sed do derogat prædictus error utilitati incarnationis, q̄ est liberatio hoīs. Vt. n. argumentat̄ Aug. in li. cōtra Felicianū, si accepta carne filius Dei aiam omisit, aut innoxiam sciēs, medicinæ indigentem non credidit, aut à se alienā putās redēptionis bñficio nō donauit, aut ex toto insanabilē iudicans, curare nequiuit, aut, ut uilē, & q̄ nullis usibus apta uideret, abiecit. Horū duo blasphemiā importāt in Deū. qūo. n. diceret Omps, si curare ñ potuit desperatā? aut qūo oium Deus, si nō ipsa fecit aiam nr̃am? Duobus ātaliis, in uno aię cā nescit, ī altero meritū nō tenet. Aut intelligere cām putandus est aiæ, qui eā ad accipiēdā legē habitu insitæ rōnis instructā à peccato uoluntariæ transgressionis nitit̄ separare? Aut qūo eius gñositatem nouit, q̄ ignobilitatis uitio dicit esse despectam? Si ordinem attēdas, prætiosior est aiæ substantia: si transgressionis culpā, p̄ p̄ intelligentiā, peior est carne. ego aūt Christum, & perfectā sapientiā scio, & pissimū esse nō dubito, quorū primo melioré, & prudentiæ capacé nō despexit: scd̄o, eam, q̄ magis fuerat uulnerata, suscepit. Tertio uero hæc positio est cōtra ipsam ī carnationis ueritatē: caro. n. & cęterę partes hoīs p̄ aiam spēm sortiunť. Vñ recedēte aia nō est os, aut caro, nisi ęquiuoce, ut patet p̄ Phil. ī 2. d̄ Aia, & 7. Met.*

AD PRIMVM ergo dcd̄m, q̄ cū dr̃, uerbū caro factū est, caro ponitur p̄ toto hoīe, ac si diceret, uerbū hō factū est: sicut & Isa. 40. Videbit oīs caro pariter, q̄ os Dñi locutū est. Ideo aūt totus homo p̄ carnē significat̄: quia, ut dr̃ī auctoritate inducta, † per carnē filius Dei uisibilis apparuit, unde subditur, Et uidimus gloriā eius: uel iō: quia ut Aug.* dicit in lib. 83. q. in tota illa unitate susceptionis principale Verbū ē, extrema aūt atq; ultima caro. Volens itaq; Euangelista cōmendare p̄ nobis dilectionē humilitatis Dei, Verbū, & carnē nominauit, omittēs aiam, q̄ est Verbo inferior, carne p̄stātior. Rōabile ēt fuit, ut noiaret carnē, q̄ p̄ p̄ hoc, q̄ magis distat à Verbo, min⁹ assumptibilis uidebat.

AD II dcd̄m, q̄ uerbū est fons uitæ, sicut prima cāuitæ effectiua: sed aia est principiū uitę corpori tanquā forma ipsius: forma aūt est effectus agētis. Vñ ex p̄sentia uerbi magis cōcludi posset, q̄ corpus esset aiatum: sicut ex præsentia ignis pōt concludi, q̄ corpus, cui ignis adhæret, sit calidum.

AD III dcd̄m, q̄ nō est inconueniens, immo necessarium dicere, quòd in Christo fuerit natura quæ constituat̄ per animā corpori aduenientē. Dam.* āt negat, in domino Iesu Christo esse communem speciem, quasi aliquid tertium resultans ex unione diuinatis, & humanitatis.

Super

Ferr. 4. cont. c. 33. Medina a. 4.

SVP. QVAEST. V. ARTIC. IIII.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum filius Dei assumere debuerit intellectum.

AD QVARTVM sic, p̄ceditť. Videť, q̄ filius Dei non assumserit mētem humanā siue ītellectū. Vbi. n. est p̄sentia rei[h], non requiritur eius imago: sed homo ēm mentē est ad imaginē Dei, ut Aug.* dicit in lib. de Trinit. Cū ergo in Chr̃o fuerit p̄sentia ipsius diuini Verbi, nō oportuit ibi eē mētē humanā. ¶2 Pręt. Maior lux offuscat[h] minorē: sed uerbū Dei, q̄d est lux illuminans oēm hominē uenientē in hunc mūdū (ut dicit Ioā. 1.) cōparatur ad mentem, sicut lux maior ad minorē, q̄a, & ipsa mens lux quædā est, quasi lucerna illuminata a prima luce, Prouer. 20. Lucerna Dñi spiraculū hominis. ergo in Christo. q̄ est uerbū Dei, non fuit necessarium esse mentem humanam. ¶3 Præt. Assumptio humanę naturæ à Dei verbo, dicit incarnatio ei⁹: sed[h] ītellectus, siue mēs humana neq; est caro, neq; ē actus carnis, q̄a nulli⁹ corporis actus est, ut probat̄ in 3. de fa ia. ergo videť, q̄ filius Dei humanam mentem non assumpserit.

SED CONTRA est, q̄ Aug.* dicit ī li. de fi. ad Pe. Firmissime tene, & nullaten⁹ dubites, Chr̃um filiū Dei hr̃e uerā nr̃i gñris carnē, & aiam rationalem, qui de carne sua dicit, Palpate, & videte, q̄a spūs carnē, & ossa nō habet, sicut me uidetis hr̃e, Luc. ult. Aiam quoq; habere ostendit dicens, Ego pono aiam meā, & iterū sumo eā, Io. 10. Intellectū quoq; aiæ oñdit se hr̃e dicēs, Discite à me, q̄a mitis sum, & humilis corde, Matth. 11. Et de ipso per Prophetam Deus dicit, Ecce intelliget puer meus. Isa. 52.

RESP. Dcd̄m, q̄ sicut Aug.* dicit in li. de hr̃esib⁹, Apollinaristæ, de[m] aia Chr̃i a catholica ecclesia dissenserūt, dicētes, sicut Arriani, Deū Chr̃m carnē sola sine aia suscepisse: ī qua qōne testimoniis euāgelicis uicti, mentē defuisse aiæ Chr̃i, sed pro hac ipsum verbū in ea fuisse dixerūt. sed hęc positio eisdē rōnibus cōuincit̄, sicut, & p̄dicta[n]. Primo. n. hoc aduersat̄ narrationi euāgelicæ, q̄ cōmemorat eum fuisse miratū, ut patet Matth. 8. Admiratio āt absq; rōne esse non pōt, q̄a importat collationē effectus ad cām, dū. s. aliqs uidet effectū, cuius cām ignorat, & quærit, ut dicitur in princ. Meta.* Secūdo repugnat vtilitati incarnationis, q̄ est iustificatio hominis à peccato. Aia. n. humana non est capax peccati, nec gr̃ę iustificantis, nisi per mortē. Vnde prę-

Ferr. 4. cont. c. 33. Medina a. 4. Ca. 3 d. 2. q. 1. ar. 3. q. 2. o. & 4. con. c. 33. & ueri. q. 20. art. 1. c. & vnio a. 1. c. & op. 5 c. 212. Li. 14. c. 3. & 6. to. 3.

†li. 3. ex te xt. 6. & 12.

Cap. 14. in prin. to. 3.

*li. 2. d̄ anima text. 9. li. 7. meta. tex. 35. circa me.

† In huius solu. prin. *lib. 83. q. 80. paulo post pri. to. 4.

Cap. 55. in prin. to. 6.

Concl. m

li. 1. meta. c. 2. in medio to. 3.

* Loco in arg. citat.

Titulus clarus est intelligendus ut sonat, q̄m in corpore distinguetur, & motus est occasione uerborū Aug. & Magistri sent. in 2. di. 3. sent. ponētiū ordinē in ista assumptione. ¶ In corpore articuli duo fiūt. primo, dēclarāda ille termin⁹, mediante, in titulo positus: scd̄o rndet̄, quęsito ibi, Sic ergo, si attendimus. primū fit declarādo, distinguēdo, excludēdo, subdistinguendo, & conferēdo mēbra distincta inter se. Declarat in primis q̄ mediū importat ordinem: q̄d probatur, quia dicitur respectu principii, & finis, quorum utrumque importat

Ferr. 4. cont. c. 32. 34. Ca. 3 d. 2. q. 1. con. 2. & 35. q. 2. con. 2. Medina a. 3.

*li. 1 de cęlo tex. 32. & li. 2. tex. 59. to. 2.

*li. 3. c. 3. & 11.

†ca. 21. in prin. to. 3.

*li. de hęres. c. 49. & 55. to. 6. Concl. m

Concl. p

*lib. 83. q. 80. a me dio to. 4.

guis est corporis alimentum, sed non tātum: quia est ita alimētum, ut ētiām sūa se pars corporis. Ad auctoritatē diui Th. dr̃, q̄ loquitur de parte totaliter in actu, cum dicit, q̄ nō pōt sine corruptione, aut diminutione subtrahi: non aūt de parte partim in actu, & partim in potentia, qualis est sanguis. Absq; dubio igit̄ credendū, est filium Dei assumpsisse corpus terrestre hoc est carnem, & sāguinem, ut diuidendo quæstionem, Auctor titulū explicat.

SV. QVAES. V. ART. III.

Ferr. 4. cont. c. 32. 34. Ca. 3 d. 2. q. 1. con. 2. & 35. q. 2. con. 2. Medina a. 3.

Titulus clarus est intelligendus ut sonat, & q̄ritur pp Ariū, & Apollinaré (ut in ira dr̃) negantes in Chr̃o aiam propriā. ¶ In corpe articuli duo fiunt, primo recitatur error Arrii, & Apollinaris: scd̄o reprobat̄ triplicitер. Quoad primū ponit̄ pō ista in se, & sua sequela, in se quidē q̄a negat̄ aia in Chr̃o: scd̄ ponit̄ uerbū loco aię: in sua uero sequela: quia negantur duæ nāę in Chr̃o: q̄m nō est ibi natura humana: uel q̄m ex aia & corpe una natura cōstituit̄ ac p̄ hoc ex eo q̄d̄ est loco aiæ, & corpore, una esset tm̄ natura: prima expositio tm̄ literæ cōsonat, de natura humana loquēti. Quoad sm̄ affer̄unť tres rōnes, prima ex auctoritate Scripturæ: secūda ex rōne deducentē ad incōuenientes ex Aug. tertia ex rōne cōuincente, q̄ ignorat propriā uocē positio ipsa: q̄a ponēdo carnē, negat carnē, & p̄ hoc ueritati icarnationis cōtrariat̄. Vide de his in quarto contra Gē. cap. 25.

ARTICVLVS I.

Vtrum filius Dei assumpserit carnem mediante anima.

AD PRIMVM sic, p̄ceditur. Vr̃, q̄ filius Dei nō assumpserit carnē mediante anima.

SVPER QVAE. VI. ARTIC. I.

Ferr. 4. cont. c. 44. Petr de pal 3. d. 2. q. 2. Medina ar. 1.

QVÆSTIO VI.

De modo assumptionis quantum ad ordinem, in sex articulos diuisa.

DEINDE cōsiderandū ē de ordine assūptiōis p̄dictæ. Circa quod quæruntur sex. ¶ Primo, Vtrū filius Dei assumpserit carnē mediāte anima. ¶ Secundo, Vtrū assūpserit animā mediāte spū, siue mente. ¶ Tertio, Vtrum anima fuerit prius assumpta, quàm caro. ¶ Quarto, Vtrum caro Chr̃i fuerit prius a uerbo assumpta, quàm animæ unita. ¶ Quīto, Vtrū tota humana nā sit assūpta mediātib. partib. ¶ Sexto, Vtrum sit assumpta mediante gratia.

ARTICVLVS I.

Vtrum filius Dei assumpserit carnem mediante anima.

AD PRIMVM sic, p̄ceditur. Vr̃, q̄ filius Dei nō assumpserit carnē mediante anima. Cipue oportuit mentē humanā assumi. Vnde dicit Dam.* in 3. li. q̄ Dei uerbū assūpsit corpus & aīa intellectualē, & rōalē: & postea subdit†, Totus toti unitus est, ut toti mihi salutē largiret̄: q̄. n. inassumptū est, incurrabile est. Tertio, hoc repugnat veritati incarnationis: cū. n. corpus proportionet̄ animæ ficut materia propriæ formę, nō est uere caro humana, q̄ nō est perfecta aia humana. s. rōali. & iō si Christus aiam sine mente habuisset, nō habuisset uerā carnē humanā, sed bestialē: q̄a per solā mentē aia nostra differt ab aia bestiali. Vñ dicit Aug.* in li. 83. q. q̄ ēm hunc errorem sequeret̄, q̄ filius Dei beluam quandam cum figura humani corporis suscepisset: q̄ iterum repugnat ueritati diuinę, quę nullam patitur fictionis falsitatem.

AD PRIMVM ergo dcd̄m, q̄ ubi est ipsa res per sui præsentiam, non requiritur eius imago ad hoc q̄ suppleat locū rei: sicut ubi est imperator, milites non ueneranť eius imaginē: sed tñ requrit̄ cum præsentia rei imago ipsius, ut p̄ficiat̄ ex ipsa rei p̄sentia, sicut imago in cera perficit̄ per impressionē sigilli, & imago hoīs resultat in speculo p̄ eius præsentiā. Vñ ad perficiendā mentē humanam necessariū fuit, quod eam sibi uerbum Dei uniuerit.

AD II dcd̄m, q̄ lux maior euacuat lucē minorē alterius corpis illuminātis: ñ tñ euacuat, sed p̄ficit lucē corpis illuminati: ad præsentiā. n. solis stellarū lux obscurat̄, sed aeris lumē p̄ficit. Intellectus āt, seu mens hominis, est quasi lux illuminata a luce diuini Verbi, & iō p̄ præsentiā Verbi nō euacuatur mens hominis, sed magis perficitur.

AD III dcd̄m, q̄ licet potentia intellectiua nō sit alicuius corporis actus: ipsa tñ essentia aiæ humanæ, q̄ est forma corporis, requirit̄ q̄ sit nobilior ad hoc, q̄ habeat potētiā intelligēdi. & iō necesse est ut corpus melius dispositū ei respōdeat.

li. 3. or. fi. c. 6. ci. mc. †Eod. li. & c. nunc. dicēs.

*q. 80. non p̄cul a prīci. to. 4.

Inf. q. 9. a. 1. ad 2. & 3 di. 13. o. 1. art. 1. ad 3. & d. 14. ar. 1. q. 1. ad 2

Ferr. 4. cont. c. 44. Petr de pal 3. d. 2. q. 2. Medina ar. 1. Ca. 3 d. 2. q. 2. ar. 1. & di. 3. q. 5. ar. 2 c. 1. & 4. con. c. 44. Et sp. riiu. art. 3 ad 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

portat ordinem aliquem, ad quem specta ſm̃ quẽ dr̃ principiũ, aũt finis. Vnde, & medium ſm̃ aliquem ordinem oportet q̃ ſit medium, nec oppoſitum intelligi poteſt. Diſtinguitur præterea ordo, in ordinem temporis, uel naturę, & excluſo ordine temporis à myſterio aſſumptionis (ut in hac eadẽ qõne patebit) ſubdiuiditur ordo naturę in ordinẽ dignitatis, & cãſalitatis. Exempla patent ifra. Conferuntur aũt hi duo naturæ ordines inter ſe ſm̃ cõnexionẽ pro quanto: ſecundus ordo cõſeqũr aliquo mõ primũ. Et dr̃, aliquo mõ, ḡa nõ oportet uniuerſaliter q̃ dignius eſt, eẽ cauſam minus digni: nõ .n. leonina natura eſt cã naturæ formicę licet ſit formica longe dignior.

¶ Quo ad ſm̃ tñdetur q̃ſito duab. concluſionib, iuxta duplicẽ modũ medii ſm̃ dictos duos naturæ ordines ſ. mediũ dignitatis, & mediũ cauſalitatis. Prima eſt, Filius Dei uniuit ſibi carnẽ mediante aĩa loquendo ſm̃ ordinem dignitatis. Probat: qa anima inuenitur media inter Deũ, & carnẽ, ſm̃ dignitatis gradum. Secunda eſt, q̃ ſm̃ ordinem cauſalitatis filius Dei uniuit ſibi carnem mediante anima. Probat, anima eſt aliqualiter cauſa carnis uniendę filio Dei. ergo eſt medium in cauſando vnion é carnis ad filium Dei. Aſſ probatur dupliciter, primo, qa caro non eſſet aſſumptibilis niſi per ordinem, quem habet ad aĩam rationalem: ſecundo, quia caro per ordinem ad animam rationalem haber, quod ſit caro humana: ſola autem natura humana eſt aſſumptibilis, ut patet ex prius dictis.

¶ Antequam ad ulteriora progrediamur, declarandum cenſeo, quid ſentit Auctor in hac materia, & in quo impugnatur. Scito. igitur quod ſunt hic duæ principales difficultates. Prima eſt circa ordinem partium inter ſe nõ abſolute, ſed relatas ad aſſumptionem, & hæc tractatur hic quo ad partes eſſẽtiales, ſ. animã, & corpus. & in ſequenti ar. quo ad partes potentiales, ſcilicet, mentem, & ſenſũm. Altera circa ordinem inter partes & totum, ſcilicet animam, & corpus, & naturam humanam, & hæc tractatur in ar. 5. huius q. Et in utraque queſtione ſunt uariæ opiniones. Durandus namque in 3. ſent. diſt. 2. q. 2. negat omnem naturæ ordinem in myſterio aſſumptionis, tã in partibus inter ſe, quàm in partibus, & toto relatis ad aſſumptionẽ. Scotus uero in 3. ſentent. diſt. 2. q. 2. aliquo modo negat vtrobique ordinem naturæ, & aliquo modo affirmat. Negat ſiquidem unam partem eſſe mediam, ut quod aſſumitur reſpectu alterius, & ſimiliter partes eſſe medium, ut quod aſſumitur reſpectu totius naturę humanæ. affirmat autem unam partem eſſe medium, ut quo, & reſpectu totius, & reſpectu alterius partis, quia anima eſt conſtitutiua, & naturę, & carnis, ut ſit aſſumptibilis. Doctrina autem Auctoris media uia incedit, quoniã & concedit naturæ ordinem vtrobique, ſcilicet tam in partibus inter ſe, q̃ in partibus, & toto inter ſe, relatis ſemper ad Aſſumptionem, & partim concedit ſecundum naturæ ordinẽ medium ut quòd & partim non concedit medium, ut quod, & uniuerſaliter concedit medium, ut quo, in hoc aſſumptionis myſterio. Declaro ſingula præſuppoſita diſtinctione iam dicta, quòd mediare ſecundum naturæ ordinem, vt cauſa aſſumptionis ex parte aſſumpti, contingit dupliciter. Vno modo, quòd ſit cauſa, q̃ aliud aſsumatur, quòd ipſa cauſa præſumi intelligat, quaſi ſit progreſſus quidã in his, quæ aſsumuntur, & prius ſecundum naturæ ordinẽ aſsumatur anima, & deinde caro, ſicut dicimus, q̃ prius generatur homo, q̃ riſibile ſecundum naturæ ordinẽ, q̃is ſimul tempore, quia riſibile præſupponit hominem, ut qđ eſt genitum. Et hoc modo Auctor concedit partes naturæ, animam, ſcilicet, & corpus priꝰ natura aſsumi, quam totam naturã: prius tamen natura ſecundum quid, hoc eſt ſecundum ordinẽ executionis, ut in 5. patebit articulo, ubi afferẽtur argumenta Scoti & Duran. contra hoc, & ſoluentur. Alio modo, quæ ſit cauſa, ut aliud ſit aſsumptibile, ſiue, ut quo, ſiue vt qđ non curando, & hoc modo affirmat Auctor utrobiq; eſſe medium, ſcilicet, & inter partes inter ſe, & inter partes, & totũ. Et explicando diſtinctę ſententiam ſuam, ſentit, q̃ anima eſt mediũ ut quo tñ, reſpectu carnis, & q̃ aĩa eſt etiã medium ut quo, partiale tñ, reſpectu totius, & q̃ anima, & corpus ſunt medium, vt quod reſpectu totiꝰ ſecundum executionis ordinem, & q̃ totum eſt medium, ut quo, & ut qđ reſpectu partium ſecundum intentionis ordinem.

¶ Quocirca primo afferenda ſunt argumenta Duran. contra naturæ ordinem inter animam, & carnem relatas ad aſsumptionem: deinde declarãda eſt poſitio Auctoris de mediatione animæ ad carnem, tam quo ad mediationem cauſalem, quàm quo ad modum, ſcilicet, ut quo & non ut quod, & demum reſpondebitur obiectis. Reliqua quinto referuanda ſunt articulo, non enim oportet Scotica argumenta contra mediationem animæ reſpectu carnis afferre, quia contra medium, ut quod ſiunt, quod nos non tenemus, comparando partes inter ſe ad aſsumptionem: ſimul enim nõ ſolum tempore, ſed natura animam, & carnem aſsumi dicimus, ut quod aſsumitur: ita quòd neutra mediante altera, ut quod, ſed quòd carc aſsumatur mediante anima ut quo, ut clare patebit.

¶ Arguit ergo Duran. Si in aſsumptione eſſet ordo naturæ, aut eſſet ex parte aſsumptionis, aut ex parte aſsumptorum: ſed nõ ex parte aſsumptionis, quia ponitur aſsumptio unica, vnies autem ad ſeipſum non eſt ordo naturæ, nec ex parte aſsumptorum comparando partes inter ſe, quia quando vnum uniꝰ tur duobus, non ut duo ſunt, ſed ut unum, neutrum eorum eſt medium, queniam mediũ diſtinctionem exigit ad illud, cuius eſt medium: ſed filius Dei unius eſt per ſe animæ, & carni, non ut plura ſunt, ſed ut unum ſunt, quia vnitur eis, inquantum ſunt partes unius naturæ humanæ. ergo non aſsumpſit carnem mediante anima ſecundum ordinem naturæ ex parte rei.

¶ Quòd autem uere ſecundum rem naturæ ordo interſit inter animam.

Q.50. ar.2. Inf.a.3. & q.33.ar.2. Et 3. di.2. q.2.ar.3.

† In epi. 3. ante med. illius to.3.

[h] Perfectior. n. eſt modus, quo filius Dei vnit humanæ naturæ & partib. eius, q̃ quo eſt in oibus creaturis: ſed in creaturis eſt imediate p eſſentiã, potẽtiã & præſentiam. ergo multo magis filius Dei immediate unit carni, & non mediante anima. G

¶ 2 Præ. Aĩa, & caro unita ſunt Dei uerbo i vnitate hypoſtaſi, ſeu p ſonę: ſd corpus imediate p tinet[n] ad p ſonã ſiue hypoſtaſim hois, ſicut & aĩa, quinimo magis vr ſe de propinquo habere ad hypoſtaſim corpus, q̃ eſt materia, q̃ aĩa, q̃ é forma: qa principiũ indiuduationis, q̃ iportat in noſe hypoſtaſis, ur eſſe materia. ergo filius Dei ñ aſsũpſit carnẽ mediante anima. H

¶ 3 Præ. Remoto[h] medio ſeparãtur ea, q̃ p mediũ cõiunguñt: ſicut remota ſuꝑficie, ceſſaret color a corpore, q̃ inẽ corpori p ſuꝑficiẽ: ſed ſeparata p mortẽ aĩa, adhuc remanet unio verbi ad carnem, q̃ infra patebit*. ergo uerbum non coniungitur carni mediante anima.

SED CONTRA eſt, q̃ Aug. di cit in Epi. ad Volusianũ: Ipſa magnitudo diuinæ uirtutis, animã ſibi rõalẽ, & p eãdẽ corpꝰ humanũ, totũq: oino hoiem in melius mutandũ coaptauit. I

RESP. dcm, q̃ mediũ dr̃ reſpectu principij, & finis. Vnde ſicut principiũ, & finis important ordinẽ, ita, & mediũ. Eſt autẽ duplex ordo, unus quidẽ tẽporis, alius aũt naturæ. Secũdũ aũt ordinẽ tẽporis, non dr̃ i myſterio incarnationis aliq̃d mediũ, quia totã humanã natura ſimul ſibi Verbũ Dei vniuit, ut infra patebit. Ordo aũt naturæ inter aliqua põt attẽdi dupliciter, vno modo, ſm̃ gradũ dignitatis, ſicut dicimus angelos eſſe medios inter hoies, & Deũ: alio mõ, ſm̃ rõnẽ cauſalitatis, ſicut dr̃ media cã exiſtere inter primã cãm, & vltimũ effectũ. Et hic ſecũdus ordo aliquo mõ cõſequit̃ primũ: ſicut. n. dicit Dion. 13. c. de diu. no. Deus per ſubſtãtias magis ſibi ꝓpinquas agiti ea, q̃ſũt magis remota. Sic ergo, ſi attẽdam[o] gradũ dignitatis, aĩa media iuenit̃ iter Deũ, & carnẽ, & ſm̃ hoc p̃t dici q̃ fili[p] Dei vniuit ſibi carnẽ mediãte aĩa, [r] ſd; & ſm̃ ordinẽ cãlitatis ipſa aĩa eſt aliqualr cã carnis vniẽdæ filio Dei: [p] nõ. n. eẽt aſsumptibilis, niſi per ordinẽ, quẽ hẽt ad aĩam rõnalem, ſm̃ quẽ hẽt q̃ ſit caro humana. Dictũ ẽ. n. ſupra, *q̃ natura humana p̃ cæteris eſt aſsumptibilis.. Q.4. art.1.

Capi. 13. & c. 4. non re mote a princ.

Concl. m

concl. p

Q.33. ar.1.

animam, & carnem in aſsumptione, ex hoc ipſo patet, q̃ eſt ibi A ſe, & corporis in ſe, qm̃ in toto non erant. Dicito igitur, q̃ filius Dei aſsumpſit animam, & carnem, inquantum ſunt partes vniꝰ naturæ, ſed ex hoc non ſequitur, ergo inquantum ſunt unum, & non inquantum ſunt plures: quia, & aſsumpſit, inquantum ſunt unum in natura unica, & inquantum ſunt in ſe plures res, partiales tamen.

uera cauſalitas realis. Ad cuius clariorem notitiã afferenda eſt diuia inter animam, & carnem reſpectu aſsumptionis: cõparando ſiquidem hæc duo ad aſsumptionẽ, manifeſte conſtabit, q̃ inter actionẽ aſsumptiuam, & actionẽ creatiuam utriuſq. hæc inuenit̃ diuia, q̃ reſpectu aĩæ nulla alia actio mediat: ſed reſpectu carnis mediat actio aĩatiua carnis. Nã p ſuppoſita actione creatiua carnis nõ eſt caro aſsumptibilis ſm̃ cõgruitatẽ (ſic. n. de aſsumptibili ẽ ſermo) niſi ſit aĩata, ſeu humana: animata autẽ, aut humana non eſt, materia illa, niſi p actionem animatiuã illius actio autem animatiua conſtat q̃ animã ponit in carne, q̃ realiter faciendo illã in eſſe animato, & humano, vere ut cã media cauſat carnis aſsumptibilitatem.

Præſuppoſita autem actione creatiua animæ, non expectatur alia actio, qua aliquid ſuperaddatur animę, per quod fiat aſsumptibilis, ſed ſtatim eſt aſsumptibilis. Eſt igit̃ anima per actionem aſsumptiuam attingibilis abſque actione media; caro autem ſiue materia non niſi media actione animatiua. eſt gitur inter carnẽ, & animã inter ſe relatas ad aſsũptionẽ, ordo naturæ ſm̃ cãlitatem in re. Et qm̃ ex hoc q̃ anima ſic cauſat carnẽ aſsumptibilẽ, nõ ſequitur, ergo anima prius natura aſsumitur; ſed bene ſequitur, ergo eſt rõ, q̃ caro aſſumatur, & ut in hac dr̃, non eſt niſi in fieri rõ: id aũt, qđ ſe hẽat ad carnẽ ut rõ q̃ aſsumat̃, ſe habet ut quo, & non oportet q̃ ſe habeat ut qđ, iõ ex hac doctrina Auctoris non plus habeo quã q̃ D anima mediat ut cauſa media ut qua, ſeu quo, ita q̃ non prius natura anima ut qđ aſsumit̃, ſed prius natura anima ut quo aſsumitur, & ſimul natura utriuſq. ut qđ aſsumit̃, ita q̃ referendo animã, & carnẽ inter ſe ad aſsumi ut quod, nullus eſt naturę ordo, qa neutrũ eſt alteri mediũ, ut quod. Et ſi ad hoc tẽdebat Duran. non contradico: ſed qa nõ inuenio ſe ſic declaraſſe, ut Scotus fecit, iõ &c. Moueor aũt ad negandum, q̃ anima eſt medium ut qđ reſpectu carnis in aſsumptione, quia nulla apparet rõ quare dẽat hoc concedi: q̃uis. n. tam anima, q̃ caro ſit aſsũpta, ut quod aſsumitur, partialiter tamen, ſeu ut pars, quia anima non intelligitur prius aſsumpta, quam animet carnẽ (quod per creatiuam actionem ſortitur ex modo ſuæ creationis, quia ſcilicet creatur in corpore) nec caro prius aſsumitur, quàm ſit animata: ideo inter animam, & carnem ut ſunt quæ aſsumuntur nullum uideo ordinem naturæ, aut intellectus, ſed ſolum, ut dictum eſt, quòd anima eſt cauſa carni ut quo quòd aſsumatur. E

¶ Ad obiectionẽ aũt Duran. dr̃, q̃ in aſsumptione eſt naturæ ordo ex parte aſsumptorum. Et cũ contra hoc arguitur, quia vnitum pluribus, non inquantũ ſunt plura, ſed unum &c. negatur Minor: qm̃ filius Dei aſsumpſit aĩam, & corpus, ut ſunt plura: quia aſsumpſit illa ut ſunt duę partes eſſentiales realiter diſtinctæ inter ſe. Ad probationem dr̃, q̃ aliud eſt concedere affirmatiuã. ſ. aſsumpſit partes ut ſunt unũ, & aliud eſt cum dicta affirmatiua concedere ẽt negatiuam. ſ. non aſsumpſit partes, ut ſunt plures res. Affirmatiua nãque importat quod partes ſunt aſsumptæ vt uniuntur in toto, & hoc eſt dictum, q̃ partes ſunt aſsumptæ ut ſunt in toto, negatiua aũt importat, q̃ partes non ſunt aſsumptæ ſecundũ ſeipſas, ſed q̃ aſsumptio terminatur ad totum tantum, & ad partes non niſi ut ſunt in toto. Conſtat autem ex Doctrina ſacra, filium Dei aſsumpſiſſe ita partes in toto: q̃ ſi ad ipſas partes in ſeipſis terminata eſt aſsumptio: alioquin oportuiſſet in morte Chri ſieri nouas aſsumptiones animæ in

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ duplex ordo cõſiderari põt inter creaturã, & Deũ, unus qdẽ ſm̃ q̃ creaturę cauſanť à Deo, & dependent ab ipſo, ſicut à principio ſui eſſe, & ſic p̃p infinitatem ſuæ uirtutis, Deus immediate attingit quamlibet rẽ, cãndo, & cõſeruando, & ad hoc pertinet, q̃ Deus immediate eſt in oĩbus per eſſentiam, pñtiam & potentiã. Alius aũt ordo eſt ſm̃ q̃ res reducuñt in Deũ ſicut in finem, & quantum ad hoc in uenitur mediũ inter creaturã, & Deum: quia inferiores creaturæ reducuntur in Deũ per ſuperiores, ut dicit Dion. in li. Cęle. Hierar. Et ad hunc ordinem pertinet aſsumptio humanæ naturæ a Verbo Dei, quod eſt terminus aſsumptionis, et iõ per animam unitur carni.

AD II dcm, q̃ ſi hypoſtaſis Verbi Dei cõſtitueretur ſimpliciter per humanam naturã, ſequeretur q̃ corpus eſset ci vicinius, cum ſit materia, quę eſt indiuiduationis principium: ſicut, et aĩa, quę eſt forma ſpecifica, propinquius ſe habet ad naturam humanã: ſed quia hypoſtaſis uerbi eſt prior, et altior, q̃ B humana natura, tanto id, quod eſt in humana natura, propinquius ad eam ſe habet, quanto eſt altius, et ideo propinquior eſt uerbo Dei aĩa, q̃ corpus.

AD III dcm[m] q̃ nihil prohibet, aliquid eſse cauſam alicuius quantum ad aptitudinem, et congruitatem, quo tñ remoto, illud non tollitur, quia etſi fieri alicuius dependet ex aliquo, poſtquam tamen eſt in facto eſse, ab eo non dependet. c Sicut ſi inter aliquos amicitia cãtur aliquo mediante, eo recedente adhuc amicitia remanet, et ſi aliqua ĩ matrimoniũ ducit̃ p̃p pulehritudinẽ, q̃ facit ꝓgrui tatẽ ĩ muliere ad copulã cõiuſtituit formaliter naturã, & materia indiuiduat, perſonę autem. cõſtat indiuiduũ maxime appropinquare, unde & credunẽ idẽ oĩno quo ad rem apud multos) ſm̃ tñ propria principia hoſ vr oppoſitũ, qm̃ aĩa intellectiua, qa eſt ex ſe ſubſiſtens, & defert ſecũ ſubſiſtentiã, quã cõicat ſuppoſito, propinquior eſt p ſonæ, cuius propriũ eſt ſubſiſtere, adeo ut ipſi perſonæ primo conueniat. Sed hoc nõ obſtat, qa anima intellectiua in ſuo fieri mendicat hęcecheitatẽ a corpe, licet occaſionaliter, nec defert ſecũ ſubſiſtentiã ꝓpriã ſibi, ut qđ ſubſiſtit, niſi in potentia, ſed ut ꝓprium illius principium ut quo. Vnde licet aliquid plus propinquitatis habeat ad hypoſtaſim, quàm alię animæ, quia ex proprio ordine defert, ut quo tamen, actum ſubſiſtendi, non tamen propinquior eſt, quam corpus, quod ipſam animam, & ſuum eſſendi actum indiuiduat. Stant ergo ſolida verba literæ.

¶ In riſione aũt tertiũ eiuſdem art. clare habes, quo pacto apud Auctorem intelligit aĩam mediare in aſsumptione carnis. ſ. cũ trib. cõditionibus. Prima eſt ſm̃ aptitudinem, qa, ſ. reddit carnem aptã ad aſſumi, faciendo ipſam animatam, & humanã. Secunda eſt ſm̃ cõgruitatem, qa hæc aptitudo non eſt nec eſſitatis, ſed congruitatis: nã, & Deus poſſet ſine illa aſsumere carnẽ, & caro ſic apta non neceſſitat ad aſsumptionem: ſed ex hoc ipſo, quod caro eſt humana, eſt habilis de congruo, ut aſsumat̃, hoc eſt, aſsumptibilis eſt de congruo. Tertia eſt in fieri, quia cõditio iſta, qua caro eſt de congruo aſsumptibus, non mediat in facto eſſe, ſed in fieri tñ. Et ꝓpea ceſſante tali cõditione actua liter (ut de facto ceſſauit in morte Chriſti, quia caro Chriſti in triduo non erat animata, nec etiam caro, niſi æquiuoce) non ꝓpea deſimit unio aſsumptę carnis ad diuinã hypoſtaſim, quã oportuiſſet deſinere, ſi anima eſſet medium in facto eſſe, ſicut quia eſt medium in fieri, ideo in principio aſsumptionis caro nõ niſi animata, ac humana aſsumitur. Et hinc habes. q̃ caro ipſa in ſe terminat aſsumptiuã actionem, & non ſolum ut aĩata, & humana, licet nõ attingeret eã, niſi eſſet animata, aut humana, ſicut aliquis accipit in uxorem mulierem pulchrã, ſm̃ ſe ipſam mulierem licet non acciperet eã niſi eſſet in principio, cũ eã accipit, pulchra, ut in ſra dr̃, Et ꝓpea in morte Chriſti de ſinente humanitate p mortem, non de nouo Verbũ Dei aſsumpſit animã, & corpus, ſed quæ in principio facta eſt aſsumptio, & determinata ad totum, & partes etiam ſm̃ ſe non deſijt ter-

Universidad de Deusto
Biblioteca

minari ad partes defi
ciẽte toto: qñ nec ip
sum totum est mediũ
in assũptione, nisi
in fieri sm ordinem
intentionis, ut infra
patebit.

Porret.o. 38 Lectis supp. art.1.not.

SVP. QVÆST. VI. ART. II.

Petr.de Pal.3.d.2.q.2. Medina.ar.2.

IN titulo nota, q si termini prædeclarandi sunt, ut in conclusione sumunt, nõ restat locus argumentis primo, & tertio, sed si in titulo relinquuntur indistincti, ita tamen ut nomine Spũs intelligat mẽs, seu pars intellectiua, locus relinquit argumentis, & trsionibus.

pp.q.77.a.1.ad 1.

¶In corpore articuli unica est conclusio re spõsiua qsito affirmatiue. Filius Dei assumpsit animã mediãte spũ. Probatur dupliciter. Primo rõne: assumpsit cęteras partes animæ mediante intellectu, tã sm ordinem dignitatis, quã sm ordinem ad congruentiã assumptionis. ergo assumpsit animã mediante spiritu. Antecedens pro prima parte probat: quia intellectus est dignior. Pro secunda: quia anima nõ est assumptibilis nisi per illud, quo, est ad imaginem Dei. Consequentia probat ex pceden ti articulo ex simili rõne. Sc̃o, probatur conclusio auctoritate Damasc̃en.

Q.4.ar.1.

Exc.18.19 20. & 21. colligitur to.3.

Ar. præc.

¶Aduerte hic duo: primo, quòd hic est comparatio partium potentialium. s. partis superioris, quæ uocatur spiritus, siue mens, siue intellect⁹: & partis inferioris, quę est pars sensitiua, & uegetatiua, q uocatur anima, & quoniam omnes istæ partes sunt assumptæ à uerbo, & distinguuntur etiam genere inter se, & ordine quodam se habent ad verbum, tum quo ad dignitatem, tum quo ad assumptibilitatẽ: quia pars sensitiua, nõ est assumptibilis, nisi quia coniuncta est intellectiuę, sicut nec caro, nisi quia est pars hominis, ideo August. dixit, & Auctor declarauit, quòd assumpsit animam,

Concl.mai.3. orth. fid.c.6. ante med lũ:

galẽ: tñ pulchritudine ceſsãte, ad huc durat copula cõiugalis. & similiter separata anima, remanet unio uerbi ad carnem.

ARTICVLVS II.

Vtrum Dei filius assumpserit animam mediante spiritu, siue mente.

AD SECVNDVM sic proceditur. Vr̃, q filius Dei nõ assumpserit aĩam mediãte spũ. Idẽ h. n. non cadit mediũ inter ſeipsũ, & aliq d aliud: sed spũs siue mens nõ est aliud in essentia ab ipsa aĩa, ut in prima pte habitũ est. * ergo filius Dei nõ assumpsit animam mediante spiritu, siue mente.

¶2 Præt. Illud, quo mediãte facta est assumptio, ur̃ esse magis assũptibile: sed h spũs, siue mẽs nõ ẽ magis assũptibilis, q̃ aĩa, qđ patet ex hoc, q spũs angeli ci nõ sũt assũptibiles, ut supra dictum est. * ergo videtur, q filius Dei non assumpserit animam mediante spiritu.

H

¶3 Præ. Posterius assumit̃ à primo mediãte priori: sed h aĩa nominat ipsã essentiã, q̃ est prior naturaliter, q̃ ipsa potẽtia ei⁹, quæ est mens. ergo uidetur, q filius Dei non assumpserit animã mediãte spiritu, siue mẽte.

SED CONTRA est, q Aug. di citi li. de Agone Chr̃iano. † Inuisibilis, & incõmutabilis ueritas, per spiritum animam, & p animam corpus accepit.

RESP. Dcd̃m, q sicut dictũ est, * fili⁹ Dei dr̃ assumpsisse carnẽ, aĩa mediante, tũ p p ordinẽ dignitatis; tũ ẽt p p cõgruitatẽ assumptionis. Vtrũq; aũt horũ inuenit̃, si eõparemus intellectũ, q̃ spũs dr̃, ad ceteras aĩę ptes: nõ. n. anima est assumptibilis. sm congruitatẽ, nisi p hoc, q est capax Dei ad imaginẽ ei⁹ existens, qđ est sm mentem, q̃ spũs dr̃, sm illud Ephe. 4. Renouamini Spũ mentis uestrę. Sed ẽt intellectus inter cæteras partes animæ, est superior, & dignior, & Deo similior. & iõ, vt Damasc. dicit in 3. lib. * m unitũ est carni per medium intellectũ, uerbũ Dei. n intellectus. n. est, qđ est animæ purissimum, sed, et Deus est intellectus.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q et si intellectus nõ sit aliud ab

F

aĩa sm essẽtiã: distinguit̃ tñ ab alijs partibus animæ secundũ rationẽ potentiæ. & secundũ hoc competit sibi rõ medij.

AD II dcd̃m, q spiritui angelico nõ deest congruitas ad assumptionem, propter defectũ dignitatis: sed propter d irreparabilitatẽ casus,, quod nõ põt dici d spũ humano, vtp atet ex his, quę in 1. parte * dicta sunt.

AD III dcd̃m, q aĩa, inter quam, & Dei uerbũ ponit̃ medium intellectus, nõ accipitur pro essentia aĩæ, quæ est oĩbus potentijs cõis: sed p potẽtijs inferioribus, q̃ sunt oĩ aĩę cões.

G

ARTICVLVS III.

Vtrum anima a Dei filio prius fuerit assumpta, quam caro.

AD TERTIVM sic procedit. Vr̃ q anima Christi fuerit prius assumpta a Verbo q̃ caro. Filius in. Dei assumpsit carnem mediante anima, ut dictũ est: * sed prius puenit̃ h ad mediũ, q̃ ad extremum. ergo filius Dei assumpsit prius animã q̃ corp⁹

¶2 Præ. Anima Chr̃i est dignior angelis, sm illud. Ps. 96. Adorate eũ oẽs angeli eius: sed angeli creati sunt à principio, ut in primo habitũ est. † h ergo, & anima Christi, quæ non fuit ante creata, q̃ assũpta: dicit. n. Dam. in 3. li. * q nunquã neq; anima neque corpus Christi propriã habuerunt hypostasim. ergo ur̃ q anima fuerit ante assumpta, quàm caro, quæ est cõcepta in utero Virginis.

¶3 Præt. Io. dr̃, Vidimus eum plenum gratiæ, & ueritatis: & postea subdit̃, q de plenitudine eius nos oẽs accepimus, i. omnes fideles quocũq; tpe, vt Chrysost. exponit. * Hoc aũtẽ non esset, nisi anima Chr̃i habuisset plenitudinẽ gratiæ, & ueritatis ante omnes sanctos, qui fuerunt ab origine mũdi: q̃a cã non est h posterior cãto. Cum igitur plenitudo gratiæ, & ueritatis fuerit in anima Chr̃i ex unione ad uerbũ, sm illud, quod ibidem dicitur, Vidimus gloriã eius quasi unigeniti a Patre, plenũ gratiæ, & ueritatis, cõsequẽs uidetur, q a principio mundi anima Christi fuerit a Verbo Dei assũpta.

I

D. 15.

p.p. q. 64 at. 2.

Porr.o. 36 Inf. 2.4. & q.33.a.1.3 & 3. & q.35 a.4. Et 3.d. 2.q.2.& 3. Et d. 3.q.5 art.2. Et 4. cont.c.35. 44. & 45. Art.1. hu quæst.

ideſt, partem sensitiuam mediante spiritu. i. parte intellectiua. Et scito q si considerentur istæ duę partes, non sm q uniuntur in una substantia aĩæ (quia sensitiuum est in intellectiuo, ut trigonũ in tetragono, ut dicitur in 2. de Anima) sed abstrahẽdo ab illo, uel alio modo coniunctionis, & considerentur ipsę partes diuersæ, & q coniunctæ sunt in homine nõ curando de modo, quo sunt cõiũctę, simile est iudiciũ de illa propositione, Assumpsit carnẽ mediante anima, & assũpsit animam mediante spiritu. Et ppea Ang. simul utramque protulit. & in litera similis dr̃ utraque mediatio. saluantur. n. ut rohique, & gradus dignitatis, & cã, & cãtum, dum pars intellectiua ex hoc, q coniungitur patri sensitiuæ, perficit illam: & est illi ratio q sit assũptibilis. Quo circa nõ requiras hic causalitatẽ, sicut pars essentialis, quæ est forma, est causa alterius constitutiua, sed proportionaliter causalitatem, sicut pars potentialis formalior, & superioris ordinis est cã partis inferioris. oportet eũ proportionaliter inqrere, & intelligere cãlitatẽ, sicut proportionaliter sunt partes, quæ dicuntur partes essentiales, & quæ dicuntur partes potentiales.

SVP. QVÆ. VI. ART. III.

Ferr.4.cont. c.33. 34. Pludanus ubi supra. Medina.art.3.

¶Multulo ly prius, sumitur sm ips ita q quæstio de proprietate tpis, & occasio hui⁹ est positio Origenis.

¶In corpore articuli fiunt tria, primo ponitur positio Origenis, secundo reprobatur in uno sensu: tertio reprobatur in alio sẽsu. Distinctio partiũ clara est in lra. Quo ad primũ positio Origenis refert quo ad duo s. & quo ad aĩas omniũ hominũ, & quo ad animam Christi, scilicet, quòd omnes fuerunt

Hom.13. in Jo. aliquãtulũ a prin. ci.to.3.

fuerunt a principio simul creatæ: de qua Origenis positione uide, si uis, in 2. contra Ge. c. 83. qm̃ hic non tractatur, nisi quo ad animam Christi in ordine ad assumptionẽ. Quo ad sm, q̃a dupliciter poni pt, animam Christi ab initio mundi creatam fuisse, uel creatam & nõ simul assumptã a filio Dei, uel tũc creatam, & simul assum

A

Li.4. ca.6. in princi.

ptã, a filio Dei, sed postea i utero Virginis carni vnitã, iõ in lra utero; mort⁹ excludit.

¶Et contra primũ põnit cõclusio hæc. Incõueniens est aĩam Chr̃i ab initio creatã esse, & ñ simul assum ptã, p hoc ducẽdo ad inconueniens, q̃a sic fuisset aliqñ p se subsistẽs, & uel corrupta fuisset illius subsistentia in assumptiõe, q est inconueniens, uel remanẽsset. q est impossibile, quia ñ fuisset unio sm subsistentiam.

Li.2.ca.7. & 8.to.4.

¶Vbi nota primo, q Auctor loquit hic de subsistentia tam q̃ si loqret̃ d psonalitate q̃a aĩa separata differt à persona solũ p hoc, q est incõpletæ spẽi, quia ñ est spes, sed pars spẽi. Quia. n. eadẽ est rõ de personalitate, & subsistentia quo ad assumi, & ñ assumi (quia. s. utrique eadem rõe repugnat) ideo eadem uitur rõe Auctor cõtra

Concl.m

subsistentiam aĩæ separatæ, qua usus est superius contra personalitatem subsistentiæ separatæ, quæ est angelus. Nam sicut implicat personam assumi in unitatem personalem alterius personæ, quia pertineret ad esse personale assumentis personæ, q̃a esset sm se in persona alia, ita implicat subsistentem animam assumi ad aliud subsistens, quia simul per se separatim existeret, & non per se separatim existeret. Ex eo nam q̃, q ponit subsistens sm se ponitur per se separatum existere, nam hoc ipsum significat subsistere sm se, & ex eo, q ponitur assumi ad alteri⁹ subsistentiam, ponitur q non per se, sed per illud aliud subsistat alioquin ad illius alterius subsistentiam non esset tracta.

¶Nota secundo, q subsistentiam animæ præexistentem corrũpi, potest intelligi dupliciter, primo quo ad actum subsistendi, qui nihil aliud est q̃ actus essendi ipsius animæ, ut est ipsius solius, hoc est, ut est eius, ut quod est, & hoc modo uidentur thomistæ, iuxta superius recitata, de personalitate intelligere hũc locum. Alio modo, non solum quo ad actum subsistendi, sed quo ad id, quod subiicitur actui subsistendi, ita ut corrupto subiecto actus, ex consequenti sequatur corruptio actus, & hoc modo intelligendus ur hic textus, conformiter ad prædeterminata de personalitate. Imaginandum est enim quòd anima separata est sem̃ persona, & non solum seminatura: nam unita carni est seminatura: cum sit pars essentialis humanæ naturæ: sed non subsistit per seipsam ut quòd, sed per hpostasim, cui ut anima, ut ratio subsistẽdi ex ꝓprio gñe. s. immateriali ordine defert actum essendi, & subsistendi: sed statim ut separata est a corpore, ex hoc ipso: quo constituit̃ in esse separato, constituit̃ in quadam totalitate, & complemento ut. s. sit quod subsistit. inadæquate tñ ad suum esse in quo natum est etiam corpus, & totus homo subsistere. Iam enim dictum est, quòd separatio dat quandam totalitatem, & complemẽtum, & ideo statim separata anima est sem̃ persona. ac per hoc proprio termino terminat, quæ in corpore existens terminabatur termino totius hominis. Et ideo sicut si assumeretur præexistentes angel⁹, corrũperet primo terminatio naturæ angelicę, q̃ est illius psonalitas ita si assumeretur anima prius separatim existens corrũperet ipsius terminatio, qua constituitur in esse, quod est & semipersonę, & subsistentis. Sed si anima assumitur non præexistens separata (sicut etiam unitur de facto corpori non præexistens separata) tunc solum ut seminatura assumitur, & unitur: quia ñ

B

C

D

E

ad hue terminata intelligitur proprio termino: quem in sui a corpore, & ab hypostasi separatione nata est habere. Notanter autem dico, non solum a corpore, sed ab hypostasi, quia si anima separaretur a corpore, & non ab hypostasi (quod in solo Christo accidit in triduo) tunc non nisi ut seminatura separata a tota natura, quæ desineret, remaneret subsistens, non per se, sed per hypostasim alienam, puta, filii Dei, cui sp est unita.

Est epi. 12 ad Iul. ep. Coensem nõ multũ ante fin.

¶Sed insurgit tunc quæstio, an in communi resurrectione anima separata huius, uel illius reuersa ad corpus retineat suam propriam terminationem, an perdat illam, & terminetur personalitate totius.

*Ar. 1. huius quæst.

¶Ad hoc dr̃citur, quòd quia aliter se habet anima rationalis in sui principio, cum in corpore sit, & aliter cum ad corpus, per resurrectionem redit, qđ ex hoc habet, q̃ quòd anima in sui principio indiuiduatur ex corpore, quãmuis occasionaliter: in resurrectione autem anima indiuiduatur potius corpus, quàm indiuiduetur ex ipso, ut patet in his, in quibus diuina uirtute materia corpori supplebitur. puta, qui totaliter per multas generationes, & generationes ex solis carnibus humanis nutriti sunt. Sicut ergo indiuiduationem semel in corpore adeptam nunquàm deserit anima rationalis, sed ex illa indiuiduat. si opus est corpus (ita ut idem numero sit resurgens homo, qui prius fuit) ita rationabile est, ut ad propriam terminationem aliter se habeat in corpore, & extra, ac in reditu. Nam non acquirit illam in corpore, constituendo naturam, sicut acquirit indiuiduationẽ: sed acquirit illam in corpore constituendo personam, hoc est, si ad hoc perueniãt, quod sit principium constitutiuum propriæ personæ, & non solum propriæ naturæ, & ideo in Christo non acquisiuit proprium terminum, quia non constituit propriam personam: sed nec constituendo propriam personam, videtur acquirere illum consumate, sed medio modo, inter actũ & potentiam: quoniam aliquo modo est, quod subsistit & operatur, & aliquo modo non. Sed in separatione a corpore, & corruptione hypostasis, quæ simul in aliis à Christo hominibus sunt, anima proprium terminum consumate acquirit, quem semel adeptum retinebit etiam in reditu ad corpus, & in statu perfectiori possessura illum reunita corpori, quàm si separata esset, eo quòd tunc erit in naturalissimo suo esse, Vt sic differẽtia quo ad propriam terminationem inter animam in sui principio, & in resurrectione sit. quòd in sui principio deforis uenit: ut quo etiam quo ad personalitatem, & ideo impediri contingit illam, & propria, & totius personalitate, ut patet in mysterio assumptionis: in regressu autem uenit, ut quod est, licet partialiter. Et ideo sicut indiuiduat, & communicat suum esse homini, & glorificat illum in Sanctis, ita subsistentiam, terminationem. s. emique personalitatem, ad perfectionem humanæ subsistentiæ & personalitatis adducit.

Ad Iul. ep. non multũ ante fi. illi⁹, & est epi. 11.

¶Quo ad tertium refutatur Origenis positio intellecta secundo modo (scilicet quòd anima illa in sui creatione ab initio fuerit unita, & postmodum in utero Virginis incarnata) primo deducendo ad inconueniens. quòd, scilicet anima Christi non uideretur esse eiusdem naturę cum nostris: secundo auctoritate Leonis.

¶Circa rationem hanc dubiũ ex duplici capite occurrit. Primo, quantum ualeat simpliciter, nam ex hoc, quòd homo, uel bos creatur ante omnia sęcula, uel post, non uariatur natura eius, sed mensura secundum durationem. nihil ergo videtur

Universidad de Deusto
Biblioteca

Inf. q. 62. ar. 1. ad. 1. Et 63. ar. 1. q. 2. ad. 1. & ad 2. Et ae. q. 29. art. 4. ad 9.

Porr. 40 Locis su. 3. citatis.

Vide ca. 18. in prin. to. 3.

valere ratio inferens alietatem naturæ ex prioritate ſm durationem productionis: Secundo, quantum ualeat ad hominem huius Origenes ponebat hoñ ſolum Chriſti, ſed omnium hominum animas ab initio creatas, unde magis, ſi ratio ualet, ſequitur q anima Chriſti ſit eiuſdem naturæ cũ nſis, ex quo ſimul ab initio oēs creatæ ponuntur.

¶Ad hoc dr, q rõ nõ eſt ad hominem, ſed ſimpliciter: & iõ non oportet ipſam ſaluare ad hominem, ſed ſimpliciter. Fundat ꝫ tõ ſuper hoc, q naturalis modus producẽdis alicuius, diuerſus penes hoc, q é producti in corpore, uel extra, & ante corpus, monſtrat diuerſitatẽ naturę rei productæ. nec eget multa pbatione hæc ppoſitio, ſed eſt, quaſi p ſe nota: quñ ſi res aliq ſic ſe hñt, q ex naturis ſuis vendicant ſibi tam diuerſos modos ſuæ naturalis productionis ſi non ex diuerſitate formali rerũ, q̃ pducuãt, procedũt, puta qa una naturaliter é in corpore, & alia nõ & ppea una naturaliter exigit fieri in corpore, & alia ante corpus, una náliter é forma corporis, & iõ fit in corpore: alia nõ é náliter forma corporis, & iõ fit extra, & ante corpus. Vñ ſupponit hæc rõ aĩas noctras ſiñ ſuũ nálẽ modũ fiendi, creando infundi & infundẽdo creari, qa ſunt náliter formæ corporũ, & ex hac ſuppoſitione arguit, q aĩa Chri non fuit ab initio creata, & aſſumpta. Supponit etiam quòd in prima conſtitutione vniuerſi non attenditur (ut Aug. docuit) quid Deus potuerit facere: ſed quid naturæ rerum, earumque ordo exigat.

¶In rñſione ad tertium eiuſdem articuli nota bene reſolutionem claram, unde fides Chriſti eſt iuſtificatiua. ſ. ex propoſito diuinæ gratiæ, iuxta euidentẽ auctoritatem Apoſt. ad Rom. 4.

Palu. ubi ſupra. *Medina. ar. 4.*

TItulus de prioritate temporis intelligitur. Et eſt rõ q̃nis quia in conceptione aliorum hominum inuenitur prius tempore, caro, quam adueniat anima rationalis: quia prius uiuit uita plantæ, deinde uita ſenſus, & poſtremo animatur anima rationali. Et conſtat, quòd filius Dei aſſumpſit carnem ab initio conceptionis ſui corporis.

¶In corpore unica eſt concluſio rñſiua quæſito negatiue. Caro Chriſti non prius aſſumpta eſt a uerbo, quam animæ unita. Probatur dupliciter, primo ſic. Caro humana non eſt aſſumpti bilis antequam ſit propria materia animæ rationalis, & humana. ergo non eſt prius aſſumpta, quam animę rationali unita. Antecedens habet duas partes, quæ in idem redeunt, nec differunt, niſi ſicut expreſſum in communi, & proprio uocabulo q̃n materia propria animæ rationalis, & caro humana idem ſunt: ſed differunt, quia ut materia propria ſonat id quod cõmune eſt omnibus naturis propriis, ut caro humana ſpecificat id, q eſt in ordine ad animam rõalem. Ex utraque ergo parte probatur in litera conſequentia. Primo, ex proprietate materiæ, quia materia ſimul dum recipit formam, ſit propria illius formæ, q probatur, tum, quia materia non prius habet ordinem ad formam ut propriam formam, quàm, habeat ipſã formã, tum, quia ſimul terminatur generatio, & alteratio ꝓquia.

Ad III dcdm, q plenitudine Chri oēs hoies accipiũt ſm fidẽ, quã hñt in ipſum: dr. n. Roma. 3. q iuſtitia Dei eſt per fidẽ Ieſu Chri in omnes, & ſup oēs qui credũt in ipſum. Sicut autẽ nos in ipſum crédimus ut in iã natã, ita antiqui crediderũt in ipſum ut innaſciturum: habentes. n. eundẽ ſpiritũ fidei credimus, ut dr 2. ad Cor. 4. Habet ãt fides quæ eſt in Chriſtũ uirtutẽ iuſtificandi ex propoſito gratiæ Dei ſm illud Ro. 4. Et qui ñ operatur credenti ãt in eum, q iuſtificat impium, fides reputatur ad iuſtitiam ſm propoſitũ gr̃æ Dei. Vnde quia hoc propoſitum eſt æternum, nihil prohibet per fidem Ieſu Chriſti aliquos iuſtificari, ẽt antequam eius animas eſſet plena gratia, & ueritate.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum caro Chriſti fuerit prius a uerbo aſſumpta, q̃ anima unita.

Ad quartvm ſic procedit. Vr q caro Chriſti fuerit prius a uerbo aſſumpta, quàm animæ unita Dicit. n. Aug. in li. de fide* ad Pet. Firmiſſime tene, & nallatenus dubites, nõ carnẽ Chri ſine diuinitate conceptã i utero uirginis, priuſquã ſuſcipere[t] a uerbo: ſed caro Chriſti[h] vr prius fuiſſe concepta q̃ aĩæ rõali unita, qa materia, uel diſpoſitio prior eſt in uia generõnis, q̃ forma cõpletiua. Ergo prius fuit caro Chriſti aſſũpta, quàm animæ unita,

¶2 Præt. Sicut aĩa eſt pars naturę humanæ[h] ita & corpus: ſed aĩa humana ñ habuit aliud principiũ ſui eẽ in Chro, q̃ in aliis hominibus, ut patet ex auctoritate Leonis Papæ ꝫ. inducta. * Ergo vr q nec corpus Chriſti aliter habuerit principiũ eſſendi, q̃ in nobis: ſed in nobis ante concipit caro, q̃ adueniat anima rõalis. ergo ẽt ita fuit in Chro, & ſic caro prius fuit a uerbo aſſũpta, q̃ animæ vnita.

¶3 Præt. Sic dr in li. de Cauſis*, cã prima plus influit in cãtum, & prius vnitur ei, q̃ cã ſecũda: ſed anima Chri cõparat ad uerbũ, ſicut cauſa ſecunda, ad primã. Prius ergo uerbum eſt[h] vnitum carni, quàm anima.

Sed contra eſt, q Dam. dicit in 3. li.* Simul Dei uerbi caro, ſimul caro animata rõalis & intellectualis. Nõ ergo vnio uerbi ad carnem, prẽceſſit vnionem ad animam.

¶Ex ſecunda uero parte, quia caro non eſt humana ante aduct̃ũ animæ rõalis. Antecedens uero pro ſecunda parte relinquitur per ſe notum: pro quia uero parte probatur, quia caro humana non eſt aſſumptibilis, niſi per ordinem, quẽ habet ad animam rõalẽ, ut propriam formã. Secundo, probatur concluſio ex proportionali adiuncta huic ratio ſimilitudine de anima, non cui anima rõnalis ñ prius aſſumpta, quã vnita carni, ita nec caro prius aſsũpta q̃ vnita aĩæ rõali: Et vtrobiq; rõ ꝓportionaliter é: qa id cõtra naturã animæ, hoc contra naturam carnis humanæ.

¶Circa hunc ꝓceſſũ, vnũ dubiũ occurrit, qa vr q materia propria formæ ſit ante aduentũ formæ: qñ materia nõ eſt ꝓpria nũ pp diſpoſitiones ad talẽ formã, materia ãt plene diſpoſita eſt immediate ante inſtãs introductionis formæ. prius igit ipſe eſt materia ꝓpria animæ rõalis, & uniuerſaliter formę, quã ad ſit ipſa forma. Præterea, minus eſt materia propria animę rõnalis, & minus habet ordinem ad ipsã carO mortua, q̃ caro immediate ante inſtans introductionis animæ rationalis, quoniam iſta naturaliter neceſſitat ad formã, illa naturaliter magis, ac magis recedit a forma exclusa: ſed caro Chriſti mortua habet ordinem ad animam Chriſti propter quẽ remanet aſſumpta, ut propria materia illius. igitur, & caro in ultima diſpoſitione habet illũ ordinem, & eſt propria materia animæ rationalis.

¶Ad primum dicitur, quòd propria materia alicuius formæ dupliciter dicitur ſcilicet in fieri tantum. uel in facto eſſe. In propoſito autem ſermo eſt de materia propria in facto eſſe: obiectio autem procedit de materia propria in fieri.

¶Ad ſecundum conceditur, quòd ſecundum naturæ ordinem caro ultimo diſpoſita habet magis rationem propria materiæ, quàm caro mortua, ſed in ordine ad reſurrectionem. quæ ſola diuina poteſt potentia fieri, caro mortua habet magis materiæ propriæ rationem: quia iſta iam in facto eſſe fuit propria materia iſtius animę, & dedit huic animæ indiuiduationem, & reuinenda eſt illi ad reconſtituendum eundem numero hominem. Vnde in æquiuoco laboramus, quoniam aliter ſumitur propria materia in generatione, ubi naturæ ordo attenditur, & aliter in reſurrectione, ubi diuinus ordo conſideratur: quia tamen apud theologum vtraque dicitur propria materia, ideo caute Auctor in litera non dixit, hunc ordinem non habere niſi præſente anima rationali corpori, ſed dixit non haberi antequam anima aduenias: cum hoc enim ſtat, quòd habeat etiam poſt mortem, ex quo iam ſemel anima aſſiſt corpori: cum primo autem dicto non ſtaret, quòd haberetur poſt mortem propria materia.

¶In reſponſione ad ſecundum eiuſdem articuli, uide rationẽ naturalem, quare non arguit diuerſitatem naturæ auferẽs Chriſto naturalem modum producendi carnem, & arguẽret diuerſitatem naturę, ſi anima producta eſſet ante corpus: quia, ſcilicet in carnis productione uarietas eſſet penes antecedentia tãtum, in animæ uero productione, uarietas ponitur in ipſis conſtitutiuis intrinſecis. Et ratio aſſignatur, quia materia nata eſt eſſe ante formam, & diſponi ad illam: forma aũt non eſt nata eſſe materiã: hanc tñ rõnem intelligito pro rõne conuenientiæ, quare. ſ. conueniens fuit carnẽ Chriſti non naturaliter, hoc eſt, aliorũ hominũ more fieri p dispoſitiones ꝓnias, ſed miraculosè ſtatim cõcipi pfectã: animã vero cõueniens fuit nõ miraculosè ante corpus, ſed náliter, hoc eſt, ſm aliarũ curſum fieri. ſ. creando infundi, & infundẽdo creari: qñ, ut ex antedictis patet, diuerſus modus pducẽdi aniã. ſ. in corpore, uel extra, & ante corpus, in diuerſitate naturæ nõ redundaret, ſi miraculosè aliqua aĩa fieret extra, & ante corpus, ſed ſi naturaliter fieret extra, & añ corpus, qđ. ſ. náliter factũ fuiſſe oportet ponere illos, qui in conſtitutione mundi ſic factũ putant, ut prædictum eſt.

¶In rñſione ad tertiũ diſtingue, & ordina nouitie, vnã, & eãdẽ carnẽ ſm diuerſa pdicata ſubſtantialia, ꝓponendo magis cõe minus cõi (V. g. ſm q eſt corpus, ſiñ q eſt animatũ &c.) & p ſpẽs q caro prius natura attingit a verbo effectiue p eſſentiã: poteãtiã, & pãtiam, q̃ terminatiue p unionẽ p ſonalẽ, quia prius natura eſt quoddã ens, puta corpus, q̃ aĩata. Sed prius natura eſt aĩata, q̃ unita verbo ꝓſonaliter: tum, quia conſtituit in eſſe aſsũptibili per eſſe aĩatũ; tum, quia caro cõſtituit in natura rõnali per eſſe animatũ aĩa rõnali, Conſtat aũt, q non eſt aſſumptibilis niſi ut pars naturæ rõnalis: non ſolũ ex parte ſui, ſed etiam ex parte perſonæ, quæ ſignificat non quamlibet hypoſtaſim, ſed hypoſtaſim naturæ rationalis.

Resp. dcdm, q caro humana eſt aſſumptibilis à verbo, ſm ordinẽ, quẽ hẽt ad aĩam rõnalẽ, ſicut ad propriã formã. Hũc aũt ordinẽ non hẽt antequã aĩa rõnalis ei aduenĩat: quia ſimul dũ aliqua materia fit ꝓpria alicui[s] formæ, recipit illam formã: vnde in eodẽ inſtanti terminatur alteratio, in quo introducit forma ſubſtantialis. Et inde eſt, q caro non debuit ante aſſumi, q̃ eſſet caro humana, qđ factũ eſt aĩa rationali adueniente. Sicut igitur anima non eſt prius aſsũpta, q̃ caro, quia contra naturã animæ eſt, ut prius ſit q̃ corpori vniatur, ita[m] caro nõ debuit prius aſſumi, q̃ aĩa: [n] quia non prius eſt caro humana, quàm habeat animam rõnalem.

Ad primvm ergo dcdm; q caro humana ſortit eſſep aĩam. Et ideo ante aduentum aiẽ nõ eſt caro humana, ſed põt eſſe diſpoſitio ad carnẽ humanam. In cõceptione tñ Chriſti, Spũs ſanctus, q̃ eſt agens infinitæ uirtutis, ſimul, & materiã diſpoſuit, & ad perfectum perduxit.

Ad II dcdm, q forma actu dat ſpẽm: materia aũt, quãtum eſt de ſe, eſt in potẽtia ad ſpẽm. Et iõ contra rõnẽ formæ eſſet q præexiſteret naturę ſpẽi, quæ perficit per unionẽ eius ad materiã: nõ aũt eſt contra naturã materiæ, q præexiſtat naturæ ſpẽi. Et iõ diſſimilitudo, q̃ eſt inter originẽ noſtram, & originẽ Chriſti ſm hoc, q caro nſra pri[s] posterius in natura, dupliciter inuenitur: uel ex parte agentis, uel ex parte materiæ. Et redditur rõ, quare ſm has duas cauſas inuenitur, quia ſunt cauſæ præexiſtentes ante effectum: agens enim, & materia præexiſtunt, formam autem oportet non præexiſtere, & ſimiliter ſi nem generationis, cum coincidat cũ forma: in ſpeciali autem hoc eſt in aſſumptionis myſterio, quia tota ratio facti eſt potẽtia facientis.

¶Quarta cõditio eſt, ly ſimpliciter, ad deſiniendum q̃ medium ſimpliciter ſ hoc myſterio attenditur ſm ordinẽ naturę ex parte agentis non quemcumque, quia nõ ſm quid, ſed ſimpliciter: eſt ſiquidẽ duplex natura ordo ex parte agentis: uel ſecundum ordinem intentionis, uel ſm ordinem executionis, Et differunt hi ordines inter ſe in hoc, q illud, quod eſt prius ſm intentionẽ, eſt prius ſimpliciter, qđ uero eſt prius ſm quid. Et rõ eſt, qa in tentio prior eſt ſimpliciter executione, vt patet. Quo ad ſm cõcluſio rñſiua quæſito eſt iſta. Verbũ Dei aſſumpſit partes humanæ naturæ, mediãte toto. Probat̃ dupliciter: primo, qa ſm ordinem naturæ ex parte intentionis agẽtis prius eſt cõpletũ, q̃ in completum, & conſequenter prius eſt totũ, q̃ partes: ſecũdo, ex proportionalitate. ſicut aſſumpſit corpus mediante anima (quia aſſumpſit corpus propter ordinẽ, quẽ ad aĩam habet) ita aſſumpſit partes, mediãte toto, quia aſſumpſit animã, & corpus pp ordinem, quẽ habent ad humanam naturam.

¶Sed occurrunt hic literalia multa inquirenda. Primo, cur exiſtente naturæ ordine ſecundum quodlibet genus cauſę, ordinem naturæ duobus eorum appropriat?

¶Secundo, cur ordinem naturę ex parte materiæ in hoc myſterio Auctor pertranſiuit, cum prius natura ex parte cauſæ materialis corpus Chriſti fuerit conceptũ, quàm animatum? patietur enim præſupponitur actui, qui in eo ſit.

¶Tertio, cur Auctor in hoc myſterio, de medio ſecundum naturæ ordinem ex parte agentis ſecũdum ordinem operationis reſpondendo tacuit, cum tamen in reſponſione ad primũ, poſt modum de illo tractet?

¶Ad primum dicitur, quòd quia ordo naturæ ſecundum genus cauſæ formalis, & finalis reducitur ad ordinem nagenus cauſæ agentis, tamquam in quo clarius relucet, quoniam ſecundum ordinem agentium ordinantur, & fines generationum, & formę genitorum, & res natura priores ſecundum ordinem finis, aut formæ in his, quę fiunt, ſunt poſteriores in eſſe, quoniam, & forma, & finis quanto viterior in aliquo ordine, tanto prior, quia perfectior. Res vero, ut ſunt tam in materię tranſmutatione, quàm in intentione, aut executione agentis priores,

Concil. m

In ar. præ. in fin. cor.

In prop. 1. habet hic liber inter op. Ari. to mo. 3.

Lib. 3. ort. fid. ca. 2.

Vtrum tota humana natura ſit aſſumpta a mediantibus partibus.

Ad qvintvm ſic procedit. Videtur, q filius Dei aſſumpſerit totam naturam humanam mediantibus partibus eius. Dicit. n. Aug. in li. de Agone Chriſtiano, * q inuiſibilis, & incommutabilis ueritas per ſpiritum animam, & p animã corpus, & ſic totum hominem aſſumpſit: ſed ſpiritus, anima, & corpus ſunt partes totius hominis. ergo totum aſsumpſit[h] mediantibus partibus.

¶2 Præ. Ideo filius Dei carnẽ aſ

Porr. 41 3. d. 2 q. 2. ar. 1. q. 3. & ar. 3. q. 1. c. & d. 3. q. 5. a. 2. c. & d. 5. q. 2. ar. 3 Colligẽ ex c. 18, 19. 20, & 21. to mo 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sumpsit mediãte aĩa, qa anima est Deo similior, q̃ corpus: sed partes humanæ naturæ cũsint simpliciores, q̃ corpus vñr esse similiores Deo, q est simplicissimus, q̃ h totũ. ergo assumpsit totum mediantibns partibus.

¶3 Præt. Totũ resultat ex unione partiũ: sed h unio intelligit ut terminus asſũptionis, ptes aũt p̃intelliguñt assumptioni, ergo assumpsit totũ per partes.

SED CONTRA est, ꝙ Damas. dicit in 3. li. in dño nostro Iesu Christo nõ partes partiũ intuemur, sed, q̃ proxime componũtur. i. deitatẽ, & humanitatem. Humanitas aũt est quoddã totũ, qđ cõponit ex aĩa, & corpe sicut ex partibus. ergo filiꝰ Dei assumpsit partes mediãte toto.

RESP. dcđm, ꝙ cũ dr aliquid mediũ in assumptione incarnationis, nõ designat ordo tpis: quia simul facta est assumptio totius, & oium partiũ: ostensum est. n. ꝙ simul aĩa, & corpus sunt adinuicẽ unita ad cõstituendã nãm humanã in Verbo: designat aũt ibi ordo naturæ. vnde per id, quod est prius in natura, assumitur id, quod est posterius. Est aurem aliquid prius in natura dupliciter, vno modo, ex parte agentis; alio modo, ex parte materiæ: hæ enim duæ causæ præexistunt rei. Ex parte quidem agentis est simpliciter primum illud, quod primo cadit in eius intentione: sed secundum quid prius est illud, à quo incipit eius operatio. & hoc ideo, quia intẽtio est prior operatione. Ex parte uero materiæ est prius illud, quod prius existit in transmutatione materię. In incarnatione autẽ oportet maxime attendere ordinem, qui est ex parte agentis: quia vt Augusti. dicit in Epist. ad Volusianũ, † in talibus rebus tota rõ facti est potentia facientis. Manifestum aũt est, ꝙ ẽm intentionẽ faciẽtis prius est cõpletũ, q̃ incõpletũ, & p̃ consequens totũ, q̃ partes: & ideo dcđm est, ꝙm uerbum Dei assumpsit partes humanę naturæ mediãte toto. n sicut. n. assumpsit corpus pp ordinem, quem hẽt ad aĩam rõnalẽ, ita assumpsit corpus, & animam, propter ordinẽ, quẽ habent ad humanam naturã.

¶ Durand, aũt in q. quoque 2. arguit dupliciter, dẽstruendo totaliter ordinẽ naturæ in assumptione totius, & partiũ primo, qa totũ, & partes unitæ (sic enim assumptæ sunt) oño sunt idem re. Sc̃do, quia assumptio vna est unius ad unũ, sed assumptio humanæ naturæ, est una ad unum, quia ad psonalitatẽ Filij. ergo est unius. s. naturæ integræ ex suis partib⁹: constat. n. eam esse assumptã. ergo tã natura q̃ partes sunt assũptæ ut unum. non est igitur ordo realis inter totum. & partes in assumptione.

¶ Ad euidentiã positionis, quæ in hac litera explicatur, sciẽdũ est, ꝙ ordo operationis, seu executionis eadẽ, & eodẽ mõ intelligitur hr̃e media, si est sm̃ naturã tantũ, & si est sm̃ progressum operationum, v. g. domꝰ siue fiat p multas opationes, ut ab arte successiue fit: siue fiat simul a Deo, eadẽ media pertransit: puta, fundamentum, partes, tectum, & similiter eodem modo, hoc est, quòd quodlibet eorum ẽ; ut medium quod. Nam sicut successiue operãdo, prius tempore fit fundamẽtum, ut quod partiale, & mediante fundamẽto fiũt partes, & vt qđ partiale, & postea tectum ut qđ partiale, & oĩbus mediantibus, ut qđ partialibus fit domus. ut quod totale, ita simul omnia operãdo, operatio illa prius natura sm̃ executionis ordinẽ attingere intelligit fundamentum, & posteaquam sm̃ executionẽ assumi intelligat totum. Vbi scito, ꝙ licet psonæ propriæ prius sm̃ executionẽ intelligatur personari tota natura, q̃ partes, quia partes, puta aĩa, & corpus ad personandum concurrunt, mediante tota natura cõstituta per illas, ad assumptibilitatem tm̃ a diuina psona prius sm̃ executionem concurrunt partes, scilicet anima, & corpus, quam natura integra: quia ad exequendum assumptionem non oportet mediare executiue, sed secundum intentionem tantum, totam naturam, quoniam constat diuinam personam posse in choare assumptionem a partibus quasi progrediendo ad totũ, & rationabiliter constat, quòd de facto sic fecit, ut probatum est. Respectu personæ propriæ non nisi naturalis ordo partium ad propriam personam attenditur, qui est etiam executiue mediante toto: & ideo non habet solidum fundamentum (ut ex Auctore allatum est) ratio Sco. eodem ordine partes naturæ humanæ, & totam ordinantis ad propriam, & ad diuinam personam.

AD PRIMAM aũt Duran. rationem negatur, ꝙ natura humana sit omnino idem secundum rem, quod suæ partes ẽt simul sumptæ. Et quoniam quæstio hæc supponenda potius, quam discutienda hic est, ideo non moror.

¶ Ad secundam dr, ꝙ assumptionem esse unius, contingit dupliciter, s. unius simplicis, uel unius compositi. Et rursus unius compositi, secundum quod unum tantum est, uel non solum sm̃ quod est in se unum: sed etiam sm̃ suas partes. Et subiungitur, ꝙ incarnatio est assumptio una, & ad unum, & unius ultimo modo expositi, quia sic filius Dei assumpsit unam naturã humanam compositam ex anima, & corpore, ut etiam simul tempore, & prius natura secundum nos ordine executionis, uel posterius natura secundum alios assumperit animam, & corpus in seipsis, & non solam secundum quod sunt unum in tota natura, quod nihil aliud est quàm assumere totam naturam. Et quòd hoc oporteat fateri, patet ex eo, quòd alioqui oporteret filium Dei in morte de nouo assumpsisse corpus, & animam, quod Sco. insolutam dimisit, & Duran. male uidetur posse euadere. Nihil igitur ualet illatio, Natura integra est assumpta. ergo partes assumptæ sunt ut unum, intelligendo cum præcisione, hoc est, ut sunt ut unum præcise, & non etiam, ut sunt in se diuersæ.

SVPER QVAEST. VI. ART. VII.

S. Bona. 3. s.d. 2. q. 2. ar. 3.
Scot. 3. s.d. 2. q. 2.
Riccar. 3. s.d. 2. q. 3.
Duran. 3. s.d. 2. q. 3.
Medina. ar. 6.

TITVLVS articuli 6. intelligendus est, ut sonat:

¶ In corpore artic. unica est conclusio, responsiua quæsito. Gratia non potest intelligi ut medium in assumptione humanæ naturæ. Et probatur sic, Gratia tripliciter dicit̃ põt, dupliciter quidem in Christo, s. gratia unionis, & gratia habitualis, & tertio mõ ipsa uoluntas Dei gratis donans. sed nullus istorũ modorum habet rõem medii in assumptione naturę humanę. ergo. Probatur figillatim, primo de gratia unionis, quia est ipsum esse personale gratis datũ, quod in assumptione se habet, ut ter-

Li. 3. c. 16. circa fin.

Ar. 1. huiꝰ q. & art. 2.

Concl.ª

Nõ multũ remote ante medũ est epist. 3. tom. 2.

In cor. ar.

mendo inchoauit executionis ordine à partibus, & quod uelut primum in compositione assumptionis, fuit assumptio partium, vt sic diuina sapientia disposuerit etiam suauiter assumptionem secundum executionem, & resolutionem. Quo fit, vt probabilior sit positio ista litera posita, fulta Aug. fauore.

¶ Vñ ad primũ Sco. distingui põt, ꝙ primo assumptũ dupliciter, ut quod totale, & quod non totale, seu partiale: & similiter primũ assumptũ terminata totaliter assumptione, uel nõ terminata totaliter, & dici ꝙ natura humana est primo assũpta ut quod totale, uel terminata totaliter assumptione, partes aũt sunt sm̃ operationis ordinẽ prius assumptæ non terminata totaliter assumptione, non ut quod totale. Cum ergo dr, primo, assumptum nõ est natura humana, negatur loquẽdo de primo assumpto, terminata totaliter assumptione, & similiter de primo assumpto, ut totale passiuũ assumptionis, in quo ũi sensu oportet verificari tale aĩs, si consequentiæ suæ debent ualere, & inconuenientia sequi. Ad confirmationẽ negaꝙ, ꝙ simili mõ oño se habeat Verbũ assũmens tunc, & sp̃ qa pro illo instanti assumptio erat dupliciter, s. in fieri & in facto esse, quia tunc erat uerũ dicere, nunc est unita, & immediate ante hoc non erat unita, qđ deinceps falsò diceretur: qm̃ assumptio remanet non in fieri, sed in facto esse. Et p̃pea conceditur, ꝙ quantum ad factum esse eodem mõ se habuit tunc, & habet mõ, & sic tunc filius Dei uere fuit primo hõ, sicut Sortes est primo hõ ex primo assumpto terminata totaliter assumptione, & similiter ex primo assũpto ut totali passiuo assumptionis, ita, & nunc, & in æternum.

¶ Ad alia duo simul dr, ꝙ nec somniamus Verbũ dici hoĩem a partialibus assumptis, & non totaliter terminata assumptione, nec esse ibi tot assumptiones, sed unã tm̃, sm̃ naturæ ordinem exequendo progredientẽ prius ad partes, q̃ ad totum: quia sumus certi, ꝙ quasi resoluendo desit a toto, & non a partibus.

¶ Ad rõem aũt ostensiuam, quæ est fundm̃ opinionis suæ, rñdetur ex Auctoris doctrina prænotata in art. 1. huius quæst. in rñsione ad sm̃, ꝙ s. non est similis ordo assumptorum ad personam assumentem, qui esset eorundem ad propriam personam litatem, cuius oppositum pro fundamento Sco. assumit, Et rõ Auctoris ibidem est, quia persona assumens est altioris ordinis, quàm esset persona, propria. Et ne immoluatur intellectus distinguatur, ꝙ quia quæstio est de ordine assumptionis, & non de ordine personationis, ideo ne æquiuocetur, dicatur ꝙ per esse personale, & similiter per personari, põt intelligi posse fieri, uel fieri petsonam, uel quasi constituiuum personæ, qđ põt intelligi posse fieri, uel fieri aliquid personæ. Si primum intelligatur, concedatur totum, absq; declinatione tñ tamquam impertinens, quia non est quæstio de prius natura personabili, illo mõ, ut fit persona, aut quasi constitutiuum personæ, sed de prius natura assumptibili ad unitatem personalem. Si aũt secundo mõ, intelliguntur, dicti termini, ad propositum quidem sunt, sed minus proprii. Veruntñ non fiat uis in uocabulis, & supposita distinctione, quę in litera habetur de prius assumptibili ordine naturæ sm̃ intentionem, & sm̃ executionem, rñdeatur ꝙ Maior est uera de primo sm̃ ordinem intentionis, non aũt de primo sm̃ ordinem executionis. Illud. n. quod est in se per se primũ personabile, illud primo, ordine intentionis, non primo, ordine executionis personatur in alio, hoc est, sit aliqd alienæ personæ, a qua assumitur, pars. n. uel partes eius, stat, ꝙ prius secundum executionem fiat, uel fiant aliquid alienæ personæ, quàm nota natura; quæ est in se per se primo personabilis, si sibi dimitteret. Probatio aũt Maioris ad hunc sensum applicata, nihil ualet: quia secundum executionis ordinem illud totum non in se toto, sed in parte, uel partibus eius prius personaret, hoc est, fieret aliquid assumentis personæ, q̃ esset in seipso toto personabile, si sibi dimitteret. Et cum coatra hoc affert,

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ ex uerbis illis nihil aliud dat intelligi, nisi ꝙ uerbũ, assumendo partes humanę naturę, assũpsit totã humanã naturã, & sic assũptio partiũ est prior in uia opationis, intellectu, non tpe, assũptio aũt naturæ est prior in uia intẽtionis, quod est esse prius simpliciter, ut dictũ est.*

AD II dcđm, ꝙ Deus ita est simplex, ꝙ etiam est perfectissimus, & ideo totum est magis simile Deo, quàm partes, in quantum est perfectius.

AD III dcđm, ꝙ unio psonalis est, ad quã terminat assumptio, non aũr unio naturę, quę resultat ex cõiũctione partiũ.

ARTICVLVS VI.

Verum humana natura sit assumpta mediante gratia.

ADSEXTVM sic procedit. Vr ꝙ filius Dei assumpserit humanã naturã mediante gra. Per gram. n. h vnimur Deo: sed humana natura in Christo maxime fuit Deo unita. ergo illa unio facta fuit per gram.

¶ 2 Præt. sicut corpus uiuit per aĩam, quæ est eius h perfectio, ita anima per gratiã: sed humana natura redditur congrua ad assumptionem per gratiam. ergo filius Dei assumpsit animam mediante gratia.

¶ 3 Præt. Aug. in 15. de Tri.* dicit, ꝙ uerbũ incarnatũ est, sicut

Pẽr. 4. 2 3. dist. 2. q. 2. arti. 2. & di. 13. q. 3. art. 1. Et uerit. q. 29. a. 2. Et opus. 3. ca. 222.

vt terminus, non ut medium. Secõ de gra habituali, qa se hẽt vt effectus cõsequens vnionẽ, ut patet lo.1. Tertio de voluntate diuina, qa se habet vt causa efficiens, nõ vt medium.

¶Nota hic primo, q̃ gra põt dupliciter in esse, s. formaliter, uel effectiue, & quia gra primis duobus modis dr formaliter tertio aũt effectiue, ió in Ifa Auctor duplicẽ tm in Chro principio cor. art. dicit, s. vnionis, & habitus: utraq; n. est formaliter in Chro. Diuina aũt uoluntas est gra effectiue, ac p hoc velut extrinseca eã, & ppea non est in Ifa connumerata inter gras in Chro. illa siquidẽ ppositio in de notat esse in Christo formaliter, sicut forma est in subiecto.

¶Nota secõ, q̃ cũ qs gratiose dat seipsum alicui tunc ipsemet uocat, & est gra, iuxta cõem usum loquẽdi, quo cõcessum gratio se donum gra uocat, dũ dicimus, iste fecit mihi hãc grãm &c. Et hoc mõ, qa res data humanę naturę in mysterio assumptionis est esse psonale filii Dei, ió ipsum esse psonale, vt induit rationẽ doni gratiose cõcessi, uocatur gra: unionis aũt, qa p unionẽ hr a natura, cuida tũ est. De hac tũ unionis gratia pp uaria, quæ de ipsa dici uñr in art. ul. 7. q. erit latior sermo.

¶Nota tertio, q̃ Auctor seipso doctior, opinionem, quã in 3. Sent. secutus est, di. 2. q. 2. ar. 2. q. 2. de gra habituali, q̃ erat medium cõgruẽtiæ respectu assumptionis, hic cõfutat auctoritate. Io. Euã. Et sic tenet, q̃ prima natura humanitas Chri assũpta est, ꝯ gra habituali dona ta, ut ex personalitate oia fluenta gratiæ in hoie illo essent pleno gratiæ, & ueritatis.

uerbũ nostrũ in uoce: sed uerbũ nostrũ unit uoci [h] mediãte spiritu. ergo uerbũ Dei unitur carni mediante Spũsancto & ita mediante gra q̃ spũsctõ attribuitur, ſm illud 1. ad Cor. 12. Diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus.

SED CONTRA est, q̃ gratia est quoddã accidens aię ut in se cũda parte habitũ est.* Vnio ãt uerbi ad humanã naturã est facta ſm subsistentiã, & non ſm accidẽs, ut ex ſ. dictis patet. ſer go natura humana non est assumpta mediante gratia.

RESP. dcm, q̃ in Chro ponunt gra unionis, & gra habitualis. [m] Gratia ergo nõ põt intelligi, ut mediũ in assumptione humanæ naturæ, siue loquamur de gra unionis, siue de gra habituali. [n] Gra. n. unionis est ipsum esse psonale, quod gratis diuinitus daꝫ humanæ naturæ in psona uerbi, quod quidẽ est terminus assumptionis. Gra ãt habitualis ptinẽs ad spũalẽ sanctitatẽ illius hois, est effectus q̃ dẽ ꝑ ns unionẽ, ſm illud Ioã. 1. Vidimus gloriã ei⁹ sicut unigeniti a patre plenũ grę, & ueritatis. Per quod daꝫ intelligi, q̃ ex hoc ipso, q̃ ille hõ est unigenitus a patre, hẽt q̃ per unionẽ hẽt plenitudinẽ grę, & ueritatis. Si uero intelligaꝫ gra, uoluntas dei, aliq̃d gratis faciens, uel donans, sic unio facta est per gratiã, non sicut per mediũ sed sicut per causam efficientem.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃ unio nra ad deũ est per operationẽ, inquãtũ, s. eũ cognoscimus, & amam⁹, & ió talis unio est per gram habitualẽ, inquantũ opatio pfecta ꝓcedit ab habitu: sed unio naturæ humanæ ad uerbũ dei, é ſm eé ponale, qđ nõ dependet ab aliquo habitu sed immediate ad ipsa natura.

AD II dcm, q̃ aia est pfectio substantialis corporis, gra uero é pfectio aiæ accidẽtalis. Et ió gra nõ põt ordinare aiam ad unionem personalem, quæ non est accidentalis, sicut anima, & corpus.

AD III dcm q̃ uerbũ nostrũ unit uoci mediante spũ, non quidem sicut medio formali, sed sicut per medũ mouens. Nã ex uerbo cõcepto interius ꝓcedit spũs, ex quo formaꝫ uox. Et similiter ex uerbo æterno procedit Spũsanctus, q̃ formauit corpus Christi, ut infra patebit.* Non autẽ ex hoc sequitur, quòd gratia Spiritussancti sit formale medium in unione prædicta. Quæst. 32. ar. 11.

QVÆSTIO VII.

De gratia Christo, prout est quidam singularis homo, in tredecim articulos diuisa.

DEINDE cõsiderandũ est de coassumptis a filio dei in humana natura. Et primo de his, quę pertinent ad perfectionem: Secundo de his, quæ pertinent ad defectum.

¶Circa primum consideranda sunt tria. Primo, de gratia Christi: secundo, de scientia eius: tertio, de potentia ipsius.

De gratia ãt Chri considerã dũ est dupliciter. Primo quidẽ de gratia eius, ſm q̃ est quidã singularis homo: secundo, de gratia eius, ſm q̃ est caput Ecclesiæ. nam de gratia vnionis iam dictum est*

Circa primum quæruntur tredecim.

¶Primo, vtrum in aia Christi sit aliqua gratia habitualis.

¶Secundo, vtrum in Christo fuerint virtutes.

¶Tertio, vtrum in eo fuerit fides.

¶Quarto, vtrum fuerit in eo spes.

¶Quinto, utrum in Christo fuerint dona.

¶Sexto, utrum in Christo fuerit timoris donum.

¶Septimo, vtrum Christo fuerint gratiæ gratis datæ.

¶Octauo, vtrum in Christo fuerit prophetia.

¶Nono, vtrum in eo fuerit plenitudo gratiæ.

¶Decimo, vtrum talis plenitudo sit propria Christi.

Vndecimo, vtrum Christi gratia sit infinita.

¶Duodecimo, vtrum potuerit augeri.

¶Tertiodecimo, qualiter hæc gra se habeat ad unionem.

ARTICVLVS I.

Vtrum in anima Christi sit aliqua gratia habitualis

AD PRIMVM sic procedit. Vr q̃ in aia assumpta a uerbo non fuerit gra habitualis. Gratia. n. est quædam participatio diuinitatis i creatura rationali: ſm illud 2. Petr. 1. Per quę maxima, & prætiosa promissa nobis donauit, ut diuinę simus consortes nãæ. Christus aũt est Deus, [h] non participatiue, sed secundum ueritatẽ. Ergo in eo nõ fuit gratia habitualis.

¶2 Præt. Gra ad hoc est necessaria hoi, ut p eã bñ operet (ſm illud 1. Cor. 15. Abundantius oibus laboraui, nõ ego ãt, sed gra dei mecũ) & ẽt ad hoc q̃ hõ cõsequaꝫ uitã æternã, sed m illud Ro. 6. Gra Dei uita æterna: sed Chro ex hoc solo, q̃ erat nãlis filiꝰ Dei, debebaꝫ ei hrditas uitæ æternę, ex hoc ẽt, q̃ erat uerbũ, p qđ facta sunt oia aderat ei facultas oia bñ opandi. [h] Ergo ſm humanã nãm indigebat alia gra, nisi unione ad uerbũ.

¶3 Præt. illud qđ operatur per modũ instrũ, nõ indiget habitu ad ꝓprias operationes: sd habitꝰ fundatur i principali agẽte. Humana ãt natura i Chro fuit, sicut instrũm diuinitatis, ut dicit Dã.* i 3. li. Ergo ñ debuit i Chro eé aliqua gra habitualis.

SED CONTRA est, q̃ dr Isa. 11. Requiescet super eũ spũs dñi. Qui q̃dẽ in hoie esse dr p gram habitualẽ, ut i 1. parte dictũ ẽ. † Ergo i Chro fuit gra habitualis.

RESP. dcm, q̃ [m] necesse é ponere in Chro gram [n] habitualẽ, pp tria [o]. Primo qdẽ, pp unionẽ aię illius ad uerbũ Dei: quãto. n. aliq̃d receptiuũ est, ꝓpinquius cãæ influẽti tanto magis participat de influẽtia ipsi⁹. Influxus ãt gratiæ est à Deo, ſm illud Ps 83. Gram, & gloriã dabit dñs. Et ió maxime fuit conueniẽs, ut aia illa reciperet influxũ diuinę grę. Secundo, pp nobilitatẽ illius aię cuius operationes oportebat ꝓpinquissime attingere ad Deũ p cognitionẽ, & amorẽ, ad qđ necesse est eleuari rõnalẽ nãm p gram. Tertio pp habitudinem ipsius Chri ad genus humanũ. Chrs n. inquãtũ, hõ, é mediator Dei, & hoium, ut dr 1. ad Tim. 2. & ió oportebat, q̃ hret gram ẽt i alios redũdantẽ, ſm illud Io. 1. De plenitudine eius oẽs accepimus, & gratiam pro gratia.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ Chrus est uerus Deus ſm personã, & naturã diuinam: sed qa cũ unitate ꝑsonæ remanet distinctio naturarũ (ut ex supradictis patet. †) aia Chri non est p suã essentiã diuinã, unde oportet q̃ fiat diuina ꝑ participationẽ, q̃ est secundũ gram.

AD II dicendũ, q̃ Christo, inquantũ est naturalis filius Dei, debeꝫ hrditas æterna, quę est ipsa beatitudo increata, per increatũ actũ cognitionis, & amoris dei, eundẽ. s. quo pr cognoscit; & amat seipsum, cuius actus aia capax non erat pp differentiã naturæ. Vñ oportebat, q̃ attingeret ad deũ p actũ fruitionis creatũ, q̃ quidẽ esse nõ põt nisi p gram. Similiter ẽt, inquantũ est verbũ Dei, habuit facultatẽ oia bene operandi operatione diuina. sed qa præter operationẽ diuinã oportet poni in eo operationẽ humanã (ut infra patebit [p]) oportuit in eo esse habitualem gratiam, per quam huiusmodi operatio in eo esset perfecta. q. 19. ar. 1.

AD III dcm, q̃ humanitas Christi est instrũm diuinitatis, non quidẽ sicut instrũm inanimatum, quod nullo mõ: git, sed solũ agitur, sed tamq̃ instrũm aia rationali, quod ita agit, quod etiam agitur. Et ideo ad conuenientiam actionis oportuit, eum habere gratiam habitualem.

ARTICVLVS II.

Vtrum in Christo fuerint virtutes.

AD SECVNDVM sic ꝓceditur. Videtur, q̃ in Christo non fuerint virtutes. Christus enim habuit abundantiam gratiæ: sed gratia sufficit ad oia recte [h] agendum, secũdum illud 2. Corin. 12. Sufficit tibi gratia mea. Ergo in Christo non fuerunt uirtutes.

¶2 Præt. Secũdum Philosophũ 7. Ethi.* uirtus diuiditur cõtra quẽdam heroicum siue diuinũ habitum, qui attribuitur hominibus diuinis: hic autẽ maxime cõuenit christo. ergo Christus nõ habuit uirtutes, [h] sed aliq̃d altius virtute.

¶3 Præt. Sicut in secunda parte dictũ est, † uirtutes oẽs simul habentur: sed christo [h] nõ fuit cõueniens habere oẽs uirtutes, sicut patet de liberalitate, & magnificentia, q̃ habent actũ suũ circa diuitias, quas Christus cõtẽpsit, ſm illud Matth. 8. Filius hominis non hẽt vbi caput suũ reclinet: tẽperantia etiã, & continentia sunt circa cõcupiscentias prauas, quæ in Christo nõ fuerunt. ergo Christus non habuit uirtutes.

SED CONTRA est, qđ super illud Psal. 1. Sed in lege Domini

SVP. QVAE. VII. ART. I.

S. Bon. 3. s.d. 13. q. 1. a. 1
Scot. 3. s.d. 13. q. 1.
Ricca. 3. s.d. 13. q. 1.
Duran. 3. s.d. 13. q. 1.
Cap. 3. d. 13. q. 1. con. 1.
Alb. mag. 3. d. 13. a. 1. In quæ. 3.
Medina. ar. 1.

TItulus ar. 1. intelligẽdus est, ut sonat, ita q̃ nõ oportet q̃ ly gra limitetur ad gram singularis hois: qñstatim, ut dicetur, gra habitualis sufficiẽter exprimit, q̃ de pfectione aiæ in seipsa est quæst. habitus. n. est perfectio eius cuius est habitualis perfectio. Et ne idem sæpius repetatur, hoc eodem mõ intelligendi sunt tituli sequentiũ articulorũ de uirtutibus, & donis.

¶ In corp. articuli est unica cõclusio ratiua quæsito affirmatiue, Necesse est ponere in Chro gram habitualem. Probat tripliciter primo, qa aia illa maxime propinqua est principio gręa. Secundo, qa aia illa nobilissimas operationes uidendi, & amãdi Deũ habet. Tertio, qa Chrs mediator gratiam in alios redundantem habere debet. Vbi nota q̃ ly necesse, in cõclusione positũ, nõ denotat necessitatem logicam, hoc, est, quod impossibile omnino est aliter se habere: qñ non est hic quæstio de tali necessitate nec rationes in litera allatæ ad hoc tendunt: sed est sermo de necessario secundum ordinem rebus consonum, seu secundum potentiã Dei ordinatã ita, q̃ impossibile est aliter habere ẽsse ordine à diuina sapientia statuto, sicut diximus i naturalibus necessariũ ee, q̃ hõ fiat ab hoie, & leo à leone, & in artificialibus q̃ domus fiat ab artifice &c. & hoc conclusum dunt rõnes ibi. Vtrũ ãt id, qđ in secunda rõne dr, s. q̃ necesse é rõnalẽ creaturã per gram eleuari ad uidẽdũ, & amãdũ Deũ dicat necessitatẽ simpliciter, nõ est pscis, ꝓpositi cui sat est, q̃ dicat necessitatẽ sũ ordinẽ rebus statutũ & cõsonũ: sic. n. aiæ Chri cõditiones exorimus, & nõ semp de diuina omnipotẽtia disserimus.

¶ In corẽ art. circa rõnem tertiã dubiũ occurrit, qñ q̃ ista tota ꝓposita est de gra Chri, ſm q̃ est singularis hõ: rõ ãt ista procedit de Christo, sũm q̃ est caput aliorum hoium. diuertere igit vr à gra singulari ad gratiam capitalem.

¶ Ad hoc dr primo, q̃ qa alia est rõ medii, aliarũ capitis, ió, quũ in litera sit sermo de Chro, sũm q̃ est mediator, non sequit q̃ diuertat ad Chrum, sũm q̃ est caput. Dr secũdo, & melius q̃ gra Chri in ordine ad genus humanũ, siue sũ ordinẽ mediatoris. siue capitis, siue aliquo alio simili modo hẽt in se duo, primo est bonũ habẽtis, qñ idoneum ac dignum formaliter reddit ipsum, ut sit mediator uel caput &c. secundo est bonũ aliorũ. dũ mediat, & influit &c. Et licet secũdo modo spectet ad gratiã capitalẽ, primo tñ mõ spectat ad gram singularem. Et ꝓpea optime in Ifa concludit ex effectu meditationis, uel influxus in alios esse habitum in Christo dignificantem ipsum formaliter, & constituentem in tali eminẽtia, ut ex ipso in alios redundet gratia. Constat. n. bonitatẽ, & dignitatem hanc magnum esse bonũ singularis hypostasis, uel aiæ: sicut ſ ex necessitate illuminandi alios inferrem, q̃ illud in se valde lucidũ oportet esse. Nulla ergo est diuisio, sed gratia singularis ex effectu concluditur.

lib. 3. orth. fid. ca. 15. a med.

P. p. q. 43. art. 6. Concl. m

Inf. arti. 3. ad 1. Et q. 15. ar. 2. c. Et 3. dist. 13. q. 1. art. 2. cor.

lib. 7. Eth. in princi. to. 5.

1. 2. q. 66. art. 1. &

potẽtiã Dei ordinatã ita, q̃ impossibile est aliter habere ẽsse ordine à diuina sapientia statuto, sicut diximus i naturalibus necessariũ ee, q̃ hõ fiat ab hoie, & leo à leone, & in artificialibus q̃ domus fiat ab artifice &c. & hoc conclusum dunt rõnes ibi. Vtrũ ãt id, qđ in secunda rõne dr, s. q̃ necesse é rõnalẽ creaturã per gram eleuari ad uidẽdũ, & amãdũ Deũ dicat necessitatẽ simpliciter, nõ est pscis, ꝓpositi cui sat est, q̃ dicat necessitatẽ sũ ordinẽ rebus statutũ & cõsonũ: sic. n. aiæ Chri cõditiones exorimus, & nõ semp de diuina omnipotẽtia disserimus.

¶ In corẽ art. circa rõnem tertiã dubiũ occurrit, qñ q̃ ista tota ꝓposita est de gra Chri, ſm q̃ est singularis hõ: rõ ãt ista procedit de Christo, sũm q̃ est caput aliorum hoium. diuertere igit vr à gra singulari ad gratiam capitalem.

¶ Ad hoc dr primo, q̃ qa alia est rõ medii, aliarũ capitis, ió, quũ in litera sit sermo de Chro, sũm q̃ est mediator, non sequit q̃ diuertat ad Chrum, sũm q̃ est caput. Dr secũdo, & melius q̃ gra Chri in ordine ad genus humanũ, siue sũ ordinẽ mediatoris. siue capitis, siue aliquo alio simili modo hẽt in se duo, primo est bonũ habẽtis, qñ idoneum ac dignum formaliter reddit ipsum, ut sit mediator uel caput &c. secundo est bonũ aliorũ. dũ mediat, & influit &c. Et licet secũdo modo spectet ad gratiã capitalẽ, primo tñ mõ spectat ad gram singularem. Et ꝓpea optime in Ifa concludit ex effectu meditationis, uel influxus in alios esse habitum in Christo dignificantem ipsum formaliter, & constituentem in tali eminẽtia, ut ex ipso in alios redundet gratia. Constat. n. bonitatẽ, & dignitatem hanc magnum esse bonũ singularis hypostasis, uel aiæ: sicut ſ ex necessitate illuminandi alios inferrem, q̃ illud in se valde lucidũ oportet esse. Nulla ergo est diuisio, sed gratia singularis ex effectu concluditur.

tionali: ſm illud 2. Petr. 1. Per quę maxima, & prætiosa promissa nobis donauit, ut diuinę simus consortes nãæ. Christus aũt est Deus, [h] non participatiue, sed secundum ueritatẽ. Ergo in eo nõ fuit gratia habitualis.

¶2 Præt. Gra ad hoc est necessaria hoi, ut p eã bñ operet (ſm illud 1. Cor. 15. Abundantius oibus laboraui, nõ ego ãt, sed gra dei mecũ) & ẽt ad hoc q̃ hõ cõsequaꝫ uitã æternã, sed m illud Ro. 6. Gra Dei uita æterna: sed Chro ex hoc solo, q̃ erat nãlis filiꝰ Dei, debebaꝫ ei hrditas uitæ æternę, ex hoc ẽt, q̃ erat uerbũ, p qđ facta sunt oia aderat ei facultas oia bñ opandi. [h] Ergo ſm humanã nãm indigebat alia gra, nisi unione ad uerbũ.

¶3 Præt. illud qđ operatur per modũ instrũ, nõ indiget habitu ad ꝓprias operationes: sd habitꝰ fundatur i principali agẽte. Humana ãt natura i Chro fuit, sicut instrũm diuinitatis, ut dicit Dã.* i 3. li. Ergo ñ debuit i Chro eé aliqua gra habitualis.

SED CONTRA est, q̃ dr Isa. 11. Requiescet super eũ spũs dñi. Qui q̃dẽ in hoie esse dr p gram habitualẽ, ut i 1. parte dictũ ẽ. † Ergo i Chro fuit gra habitualis.

RESP. dcm, q̃ [m] necesse é ponere in Chro gram [n] habitualẽ, pp tria [o]. Primo qdẽ, pp unionẽ aię illius ad uerbũ Dei: quãto. n. aliq̃d receptiuũ est, ꝓpinquius cãæ influẽti tanto magis participat de influẽtia ipsi⁹. Influxus ãt gratiæ est à Deo, ſm illud Ps 83. Gram, & gloriã dabit dñs. Et ió maxime fuit conueniẽs, ut aia illa reciperet influxũ diuinę grę. Secundo, pp nobilitatẽ illius aię cuius operationes oportebat ꝓpinquissime attingere ad Deũ p cognitionẽ, & amorẽ, ad qđ necesse est eleuari rõnalẽ nãm p gram. Tertio pp habitudinem ipsius Chri ad genus humanũ. Chrs n. inquãtũ, hõ, é mediator Dei, & hoium, ut dr 1. ad Tim. 2. & ió oportebat, q̃ hret gram ẽt i alios redũdantẽ, ſm illud Io. 1. De plenitudine eius oẽs accepimus, & gratiam pro gratia.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ Chrus est uerus Deus ſm personã, & naturã diuinam: sed qa cũ unitate ꝑsonæ remanet distinctio naturarũ (ut ex supradictis patet. †) aia Chri non est p suã essentiã diuinã, unde oportet q̃ fiat diuina ꝑ participationẽ, q̃ est secundũ gram.

AD II dicendũ, q̃ Christo, inquantũ est naturalis filius Dei, debeꝫ hrditas æterna, quę est ipsa beatitudo increata, per increatũ actũ cognitionis, & amoris dei, eundẽ. s. quo pr cognoscit; & amat seipsum, cuius actus aia capax non erat pp differentiã naturæ. Vñ oportebat, q̃ attingeret ad deũ p actũ fruitionis creatũ, q̃ quidẽ esse nõ põt nisi p gram. Similiter ẽt, inquantũ est verbũ Dei, habuit facultatẽ oia bene operandi operatione diuina. sed qa præter operationẽ diuinã oportet poni in eo operationẽ humanã (ut infra patebit [p]) oportuit in eo esse habitualem gratiam, per quam huiusmodi operatio in eo esset perfecta. q. 19. ar. 1.

AD III dcm, q̃ humanitas Christi est instrũm diuinitatis, non quidẽ sicut instrũm inanimatum, quod nullo mõ: git, sed solũ agitur, sed tamq̃ instrũm aia rationali, quod ita agit, quod etiam agitur. Et ideo ad conuenientiam actionis oportuit, eum habere gratiam habitualem.

ARTICVLVS II.

Vtrum in Christo fuerint virtutes.

AD SECVNDVM sic ꝓceditur. Videtur, q̃ in Christo non fuerint virtutes. Christus enim habuit abundantiam gratiæ: sed gratia sufficit ad oia recte [h] agendum, secũdum illud 2. Corin. 12. Sufficit tibi gratia mea. Ergo in Christo non fuerunt uirtutes.

¶2 Præt. Secũdum Philosophũ 7. Ethi.* uirtus diuiditur cõtra quẽdam heroicum siue diuinũ habitum, qui attribuitur hominibus diuinis: hic autẽ maxime cõuenit christo. ergo Christus nõ habuit uirtutes, [h] sed aliq̃d altius virtute.

¶3 Præt. Sicut in secunda parte dictũ est, † uirtutes oẽs simul habentur: sed christo [h] nõ fuit cõueniens habere oẽs uirtutes, sicut patet de liberalitate, & magnificentia, q̃ habent actũ suũ circa diuitias, quas Christus cõtẽpsit, ſm illud Matth. 8. Filius hominis non hẽt vbi caput suũ reclinet: tẽperantia etiã, & continentia sunt circa cõcupiscentias prauas, quæ in Christo nõ fuerunt. ergo Christus non habuit uirtutes.

SED CONTRA est, qđ super illud Psal. 1. Sed in lege Domini

SVP. QVAES. VII. ART. II.

S. Bon. 3. s.d. 13. q. 1. a. 1
Scot. 3. s.d. 13. q. 1.
Ricca. 3. s.d. 13. q. 1.
Duran. 3. s.d. 13. q. 1.
Medina. a. 2.

IN titulo 2. arti. q. 7. aduerte, q̃ quæstio est de virtutibus, quæ simpliciter vocantur virtutes, quales in philosophia, & in theologia simul sũt morales & rursus in theologia sũt theologales: hę. n. bonũ faciũt habentẽ. Intellectuales aũt uirtutes ſ simpliciter bonũ, sed ſm in ellectũ faciunt hoiem bonũ: hõ. n. dr hõ bonus ex hoc, q̃ est doctus, sed ex hoc q̃ iustus, tẽperatus fortis &c. Vñ de illis post-a erit quæst. quv. s. de scientia aiæ Christi tractabitur.

¶ In corpore arti. unica est cõclusio ñtiua quæsito affirmatiue. Chrs oẽs uirtutes habuit. Probat, gra Chri fuit pfectissima, ergo ex ipsa ꝓcesserũt uirtutes ad pficiendũ singulas potentias aię, q̃ tũ ad oẽs aiæ actus. ergo Chrs habuit oẽs virtutes. Antecedens supponit. Cõsequẽtia prima quantũ ad duo in ea cõtenta ꝓbatur, primũ est, q̃ ex gra ꝓcedãt uirtutes. ſ cdm est, q̃ ex pfectissima ꝓcedãt uirtutes ad pficiẽdũ ad oẽs actꝰ aię. Primum

Universidad de Deusto
Biblioteca

mum probatur. Sicut gratia est in essentia aiæ, ita uirtus in potentia: ergo sicut ab essentia fluũt potentiæ, ita à gratia uirtutes. Secundum uero probatur, quia quanto aliquid principium est perfectius tanto magis imprimit suos effectus.

¶ Nota hic circa sensum conclusionis, quod inferius explicãdũ restat, quo cum hoc,

gl. ordin. i 81 ex Cassiodoro.

q. Christus habuit oẽs uirtutes, stat q. non habuerit uirtutẽ fidei, nec spei. Et stat resolutio in hoc, q. Christus habuit oẽs uirtutes non ponẽtes ex sui rõne defectum aliqué in aia Chri, q simul erat uiator, & cõprehensor. Cetera huius rõnis discussa sunt superius, quũ de gratia tractatum est.

p.1.q.110. art.2.& 3.

¶ In rñsione ad sm eiusdẽ articuli habes ab Auctore solutionẽ illius qõnis. An uirtꝰ heroica differat specie a uirtute cõiter dicta. hinc. n. aperte habes partẽ negatiuã. dũ dr, q. ã differt nisi sm pfectiorẽ modũ. Est ergo excellentia heroica in mõ, nõ in formali differentia sua. Et hoc Auctor quasi probat ex simili apud Plotinum. Vbi patet nõ esse differentiã formalẽ, sd maioris, & minoris perfectionis tm. Et cõsonat rõi fugiẽti ad instar naturę pluralitatẽ, ubi unũ sufficit. Constat. n. q. ad actũ fortitudinis, quãtũcũq; celsũ sufficit fortitudinis latitudo: sicut in nãlibus uidemus, q. ad quantũcũque illuminatiõis actũ sufficit latitudo luminis, & ad actũ frigefactionis, latitudo frigoris, & sic d aliis.

Cauel.m

¶ In rñsione ad tertiũ aduerte, q. in uirtutibus, quæ sunt passionũ moderatiuæ (ut sũt istę in qbus é sermo hic) duo inueniri pñt. Primũ est intus in aia, & hoc est interior dispositio appetitus humani, ut sic sit dispositus, ne abduci possit à recto pp passiones, & hoc est simpliciter necessarium haberi puirtutem. Et quo ad hoc oẽs morales uirtutes moderatiuæ passionũ optime saluãtur in Chro, dũ aium sic habituatũ intus habuit, tam circa diuitias q. circa uenerea, ut penitus abiecerit illa à se, sm rectã rõnem, & ꝛ6 summe in eo cõmendat, & liberalitas, & magnificentia, & temperãtia

uolũtas eius, dicit gl* Hic ostẽdit Chrus plenus oi bono: sd bona qualitas mẽtis ẽ virtꝰ ergo Chs fuit plenus oi uirtute.

Resp. dcm, q. sicut in 2. parte dictũ est. sicut gratia respicit essentiã aiæ, ita uirtus respicit potẽtiã eius. Vnde oportet q. sicut potentię aię deriuant ab eius essẽtia, ita uirtutes sint qdam deriuationes grã. Quãto ãt aliqd principiũ est perfectius, tãto magis imprimit suos effectus. Vnde cum gra Christi fuerit perfectissima consequẽs est q. ex ipsa processerint uirtutes ad pficiendũ singulas potentias aiæ quantum ad omnes animæ actus: & ita[m] Christus habuit omnes uirtutes[n].

Ad primum ergo dcm, q. gra sufficit hoi, quantũ ad oia, quibus ordinatur ad beatitudinẽ: horũ tn quædã perficit gra immediate p seipsam, sicut gratum facere Deo, & alia hmõi, qdã autẽ mediantibus uirtutibus quæ ex gratia procedunt.

Ad ii dcm, q. habitus ille heroicus, uel diuinꝰ, nõ differt à uirtute cõiter dicta. n. si sm pfectiorẽ modũ. inquantũ. s. aliquis est dispositus ad bonum quodã altiori mõ, q. cõiter oibus cõpetat. Vnde per hoc nõ ostenditur q. Christus non habuerit uirtutes, sed q. habuerit eas pfectissime ultra cõem modum: sicut ẽt Plotinus posuit quẽdã sublimẽ modũ uirtutũ, quas esse dixit animi purgati.

Ad iii dcm, q. liberalitas & magnificentia cõmẽdat circa diuitias, inquantũ aliqs nõ tm appretiat diuitias, q. uelit eas retinere, ptermittendo, id qd fieri oportet. Ille ãt minime diuitias appretiat, qui penitus eas contẽnit, & obicit pp pfection amorẽ. Et ideo in hoc ipso, q. Christus oẽs diuitias contẽpsit, ostendit in se summũ gradũ liberalitatis magnificentiæ: licet ẽt liberalitatis actũ exercuerit, sm q. sibi conueniẽs erat, fac édo pauperibꝰ erogari, q. sibi dabant. Vñ cum dns Judæ dixit, Ioan. 13. Quod facis, fac citius, discipuli intellexerunt dm mandasse, q. egenis aliquid daret. Concupiscẽtias autẽ prauas Christus oino non habuit, sicut infra patebit: †nec propter hoc tn excludit quin habuerit temperantiam, quæ tãto perfectior est in hoie, quanto magis prauis cõcupiscentiis caret. Vñ sm Philosophũ 7. ethic.* tẽperatus in hoc differt à cõtinente, q. temperatus non habet prauas concupiscentias, quas cõtinens patitur. Vnde sic accipiendo continentiã, sicut Philosophus accipit, ex hoc ipso, q. Christꝰ habuit oẽm uirtutem, nõ habuit continentiam, quæ non est uirtus, sed aliquid minus uirtute.

Articvlvs iii.

Vtrum in Christo fuerit fides.

Ad tertium sic proceditur. Videt q. in Christo fuerit fides. Fides. n. ẽ nobilior uirtus, q. uirtutes morales, puta tẽperãtia, & liberalitas. Huiusmodi autẽ uirtutes fuerunt in Christo, ut dictũ est.*[h] Multo ergo magis fuit in eo fides.

¶ 3 Præt. Chrus nõ docuit uirtutes, quas[h] ipse nõ habuit, sm illud Act. 1. Cępit facere, & docere: sed de Christo dr Heb. 12. q. est auctor, & cõsumator fidei. ergo in eo maxime fuit fides.

¶ 3 Prę. Quicqd est imperfectionis excludit a beatis: sed i btis est fides,[h] nã sup illud Ro. 1. Iustitia Dei reuelat in eo ex fide i fidẽ, dicit gl.† de fide uerborũ, & spei in fidẽ rerum, & speciei. ergo uidetur, q. etiam in Christo fuerit fides, cum nihil imperfectionis importet.

Sed contra est, q. dicit Heb. 11. q. fides est argumẽtum non apparentiũ: sed Christo nihil fuit non apparens, secundũ illud, quod dixit ei Petrus, Io. vlt. Tu omnia nosti. ergo in christo non fuit fides.

Respon. dicẽdum, quòd sicut in Secũda parte dictũ est, * secundũ est quo ad actus exercitiũ, & sic nõ oportet Chrum oẽs uirtutis, pprio actu exteriori uti: qm nũquã fuit tps, quo conueniẽs esset psonæ suæ, q. uteret oibus, sed aliqb. tm. Numquã. n. fuit tps utendi magnificẽtia, q. est circa magnos sũptus, q. a nũquã fuit cõueniens. ut esset diues, & hñret vñ magnos sumptꝰ faceret, q. quũ esset dns oium factus est egenꝰ pp nos. Et ió l litera actu liberalitatis dicitur usus, non autem actu magnificentiæ.

¶ In eadẽ rñsione ad tertiũ attende, q. caute Auctor loquitur negando in Chro contineniã, dũ limitat cõtinẽtię rõnẽ ad Arist. vsum. nã sumẽdo cõtinentię nomen, & rõnem cõmuniori usu, nihil phibet Chm cõtinentẽ appellare.

SVP. QVÆS. VII. ART. III.

Medina a. 3.

Titulus tertii articuli clarus est de fide, q. est uirtus theologica, inquirens an fuerit in Christo.

¶ In corpe articlli vnica est cõclusio tãsiua quæsito negatiue. In Chro non potuit esse fides. Probat, Obiectũ fidei est res diuina nõ uisa. ergo excluso, q. res diuina sit non uisa, non remanet rõ fidei. ergo in Chro nõ potuit esse fides. Añcedẽs ex priori patet lib. Prima cõsequẽtia pbat, qa habitus uirtutis recipit speciẽ ab obiecto, sicut etiã, qlibet alius habitꝰ. Secũda uero cõsequẽtia pbat qa Chs ab instãti suę conceptionis plene uidit Deum p essentiã.

¶ Sed occurrit statim hic dubiũ, quũ obiectũ hẽat rõnem materię circa quã uersatur habitus, quo pacto ex dfectu mãę, circa quã pt inferri defectꝰ habitꝰ, quum cõtingat pauperẽ esse magnificũ, & de Chro hoc iã affirmatũ est, & tn de fectus diuitiarum, seu magnorũ sumptuum (circa quos est magnificentia) interuenit. Cur ñ pr similiter dici, q. i Chro fuit fidei habitꝰ, qũis defuerit illius mã, circa quã, s. res diuina ñ apparẽs, sicut fuit i eo magnificentia, qũis illꝰ defuerit mã circa quã?

¶ Ad hoc dr, q. qũis mã, circa quã uersat uirtꝰ & obiectum coincidere inueniãtur, alia tn é rõ formalis obiecti, & alia ratio ppria materiæ. Et ió si deficiat aliqd sub ratione

Cauel.m

*Aug. in li. 2. quæst. Euang. q. 39. in pri. to. 4.

rationę materiæ, non ppea oportet deficere habitum: sed si deficit sub rõne formali obiecti, oportet habitus illius rõem formalem deficere. Et si impossib le fuit, & est obiectum aliquod formaliter locum habere respectu alicuius, impossibile quoq; est, & fuit tn illo locum habere habitum illum. In proposito ãt totũ oppositum inuenitur respectu magnificentiæ, & fidei, quia respectu fidei, res, q. sunt materia, quę creduntur, inueniuntur apud intellectũ Christi, ut trinitas, &c. sed non sub illa ratione formali qua creduntur, quia non ut non uisæ, quia huiusmodi rõ nem cõmuniori usu, nihil phibet Chm cõtinenté appellare.

*li. 7. eth. c. 9. non remote a fine tom. 5.

SVP. QVÆS. VII. ART. III.

Medina a. 3.

Titulus tertii articuli clarus est de fide, q. est uirtus theologica, inquirens an fuerit in Christo.

¶ In corpe articlli vnica est cõclusio tãsiua quæsito negatiue. In Chro non potuit esse fides. Probat, Obiectũ fidei est res diuina nõ uisa. ergo excluso, q. res diuina sit non uisa, non remanet rõ fidei. ergo in Chro nõ potuit esse fides. Añcedẽs ex priori patet lib. Prima cõsequẽtia pbat, qa habitus uirtutis recipit speciẽ ab obiecto, sicut etiã, qlibet alius habitꝰ. Secũda uero cõsequẽtia pbat qa Chs ab instãti suę conceptionis plene uidit Deum p essentiã.

¶ Sed occurrit statim hic dubiũ, quũ obiectũ hẽat rõnem materię circa quã uersatur habitus, quo pacto ex dfectu mãę, circa quã pt inferri defectꝰ habitꝰ, quum cõtingat pauperẽ esse magnificũ, & de Chro hoc iã affirmatũ est, & tn de fectus diuitiarum, seu magnorũ sumptuum (circa quos est magnificentia) interuenit. Cur ñ pr similiter dici, q. i Chro fuit fidei habitꝰ, qũis defuerit illius mã, circa quã, s. res diuina ñ apparẽs, sicut fuit i eo magnificentia, qũis illꝰ defuerit mã circa quã?

¶ Ad hoc dr, q. qũis mã, circa quã uersat uirtꝰ & obiectum coincidere inueniãtur, alia tn é rõ formalis obiecti, & alia ratio ppria materiæ. Et ió si deficiat aliqd sub ratione formali obiecti fidei est res diuina nõ uisa. Habitus ãt uirtutis sicut, & qlibet alius recipit spẽm ab obiecto. Et ió excluso, q. res diuina sit nõ uisa, excludit rõ fidei. Chrs ãt a primo instãti suæ cõceptionis plene uidit Deum per essentiã, ut infra dicet.* Vñ[m] in eo fides esse non potuit.[n]

Ad primum ergo dcm, q. fides est nobilior uirtutibus moralibꝰ, qa circa nobiliorẽ mãm: sed tn importat quẽdã defectũ in cõparatione ad illã mãm, q. defectus in Chro non fuit. Et ió nõ potuit in eo esse fides, licet fuerint in eo uirtutes morales, quæ in sui rõne hmõi defectũ non important per cõparationem ad suas materias.

Ad ii dcm q. meritũ fidei cõsistit in hoc, quòd hõ ex obedientia Dei assentit illis, q. non uidet, sm illud Rom. 1. Ad obediendũ fidei in oibus gentibus pro noie eius. Obedientia aũt ad Deũ plenissime habuit Christus, sm Philipp. 2. Factꝰ est obediens usq; ad mortẽ. Et sic nihil ad meritũ ptinẽs docuit, qd ipse excellentius nõ impleret.

Ad iii dcm, q. sicut glosa ibidẽ dicit, fides, pprie est, qua obiectũ fidei est res diuina nõ uisa. Habitus ãt uirtutis sicut, & qlibet alius recipit spẽm ab obiecto. Et ió excluso, q. res diuina sit nõ uisa, excludit rõ fidei. Chrs ãt a primo instãti suæ cõceptionis plene uidit Deum per essentiã, ut infra dicet.* Vñ[m] in eo fides esse non potuit.[n]

Ad primum ergo dcm, q. fides est nobilior uirtutibus moralibꝰ, qa circa nobiliorẽ mãm: sed tn importat quẽdã defectũ in cõparatione ad illã mãm, q. defectus in Chro non fuit. Et ió nõ potuit in eo esse fides, licet fuerint in eo uirtutes morales, quæ in sui rõne hmõi defectũ non important per cõparationem ad suas materias.

Ad ii dcm q. meritũ fidei cõsistit in hoc, quòd hõ ex obedientia Dei assentit illis, q. non uidet, sm illud Rom. 1. Ad obediendũ fidei in oibus gentibus pro noie eius. Obedientia aũt ad Deũ plenissime habuit Christus, sm Philipp. 2. Factꝰ est obediens usq; ad mortẽ. Et sic nihil ad meritũ ptinẽs docuit, qd ipse excellentius nõ impleret.

Ad iii dcm, q. sicut glosa ibidẽ dicit, fides, pprie est, qua

*Aug. in li. 2. quæst. Euang. q. 39. in pri. to. 4.

sperata in Christo locum habuit, quia non omnia sperata habebat actu a principio, ut patet, de immortalitate corporis, & eiusdem gloria, quibus tn carere nullam imperfectionem posuit in aia Christi: sed spectat ad assumptionem defectuum corporalium, quos dispensatiue ob mensam suam misericordiam, pro nobis assumpsit.

¶ Occurrit hic statim dubium, an spes in Christo respectu secundario sperato tum, fuerit habitus aliqs, an solus actus sperandi, & an theologicus, an moralis, siue actus, siue habitus fuerit. Et est rõ dubii, quia nihil prohibet fuisse habitũ, quia potius si non fuit habitus, vt quòd actus ille sperandi fuit imperfectus, utpote, natus elici per habitum (ut patet in nobis), & de facto elicitus sine habitu. Quòd sit ẽt theologicus, ut ex eo q. actus sperandi respectu secundario sperato rũ est ex fuo gñre actus theologicus (ut patet in nobis) ergo si est ab habitu, oportet quòd sit ab habitu, qui nirtus est theologica.

D. 60.

Porret. 46

Infr. ar. 6. ad 1. & ar. 1. ad 2. & ar. 9. ad 1. Et 1. 2. q. 65. arti. 5. ad 3. Et 2. 2. q. 18. ar. 2. ad 1. Et 3. di. 26. q. 2. art. 5. q. 1. & di. 36. ar. 2. ad 3. * 2. 2. q. 17. ar. 5. ad 3.

¶ In oppositum autem est, quia si est habitus, oportet q. sit habitus spei, sed non est habitus spei, quia deficit ratio formalis obiecti, ergo. Et per idem patet, q. non est habitus theologicus, quia, scilicet non est uirtus theologica, quæ est spes. Et q. ẽt non sit actus theologicus, apparet, quia deficiente ratione formali obiecti theologici, deficit quoque actus theologicus: sed constat hic deesse rationẽ formalem obiecti theologici, quia non est hic Deus non habitus. ergo actus sperandi gloriam corporis, non est actus theologicus: par siquidẽ ratio est actus, & habitus, quo ad specificari ex ratione formali obiecti, ita q. cessante ratione obiecti, cessat specificatio tam habitus, quàm actus ex obiecto.

¶ Ad primum horum dr, q. in Christo nullus fuit habitus spei respectu secundario sperati, quia nullus habitus infusus fuit in ipso, quin similis fuerit in hominibus sanctis, uel uiatoribus, quum constet quòd etiam habitus gratia capitalis sit secũdum essentiam idem, quod habitus gratię (ut infra patebit) certum est autem, in hominibus non esse talem habitum spei diuersum a spe uirtute theologica. igitur nec in Christo fuit huiusmodi habitus.

¶ Et quum obiicitur, quòd actus spei in Christo fuisset imperfectus sine habitu, negatur. Et ad probationem, Omnis actus natus informari habitu, est sine habitu imperfectus, respondetur dist. pliciter, & utroque modo bene. Primo, q. ista propositio nõ est uera in act[a], non omnino eiusdem rationis, qualis est actus spei in Christo. Nã actus, quo speratur immortalitas, & gloria corporis, non est oino eiusdem rationis ex parte obiecti in nobis, & Christo, quia in nobis habet rationẽ ardui gloria illa, in Christo autem non. Et ratio est, quia habenti gloriam aiæ, gloria corporis paruum quid est, & vr. Secundo, q. illa propositio nõ est uera, qm principiũ elicitiuum actus est melius dispositũ ad actũ illũ, q. si esset habituatũ. Sic aũt est in proposito, qm uolũtas Chri fruẽs Deo nõ in spe, sed in re, est melius disposita ad expectãdũ sed actio sperata: q. si hret habitũ spei, quãto certio, & excellentior est res, q. spes. Quocirca expectatio, qua uolũ-

tas

tas Chri ferf in secu-
dario sperata, defici-
ta rõe actualis spei,
*Ar. prec. & ex parte obiecti, &
ex parte subiecti, &
magis habet rõnem
desiderii, quam spei.
Nec mirum, qa cum
spes sit de gne imper
fectorũ, quanto mi-
nus spei hr, tanto ma
gis ab imperfecto re-
ceditur. Vtraq; rnsio
clara fit, si ad beatos
aspexeris, in quibus
spes est, & non est si-
cut in Christo: expe-
ctant enim corporis
gloriam inmortalẽ.
¶Ad sm dr, q actus
põt dici theologicus
dupliciter: vel ex par
te elicitiui principii,
uel ex parte principa
lis obiecti. Et q actua
lis illa spes corporis
immortalis, licet ex
parte elicitiui princi-
pii non sit de facto
conel. Q æst. 34. ar. 4. actus theologicus (qa
nõ est actu a uirtute
theologica) esttn quã
tũ est ex suo gne act?
secundarius tñ uirtu
tis theologicæ. Ex pte uero obiecti for-
maliter, est magis
theologicus actus, q̃
si esset a uirtute theo
logica, qm si esset a
uirtute theologica, s.
spe, obiectũ formale
esset Deus habendus:
qa in ordine ad Deũ
habendũ speramus
gloriam corporis. In
Christo ãt sicut, & in
beatis ratio formalis
obiecti est Deus habi
tus: hęc. n. rõ succedit
sperato principali, q
formale obiectũ est
In 3or. art. spei, ac p hoc respe-
ctu sperantis Chri, &
beatorũ loco obiecti
formalis sunæ spei sue
cedere uĩ, & cõsequẽ
ter actũ secundariũ
spei remanẽte magis
theologicum reddit.
†p. 2. q. 4. art. 6. & q. 67. art. 4. te dictũ est. †Vñ spes sm q est uirtus theologica, non respicit beatitudinem corporis, sed beatitu
dinem animæ, quæ in diuina fruitione consistit.

AD III dcm, q ædificatio Eccię per conuertionẽ fideliũ, non pertinet ad pfectionẽ Chri, qua in se pfectus est: sed sm q alios ad participationẽ sue perfectionis inducit. Et qa spes dr proprie respectu alicuius, qd expectat ab ipso sperante habendũ, non proprie potest dici, q uirtus spei Chri
Incorp. ar. sto, ratione inducta* conueniat.

SVP. QV. VII. ART. V.

Porr. 9. 47 TItulus art. 5. clarus est.

¶ In corpore articuli unica est cõclusio rnsiua quæsito affirmatiue. In Chro fuerũt cut fides est de nõ uisis, ita, & spes: sed fides nõ fuit in Chro sicut dictum est. *ergo nec spes.

RESP. Dcm, q sicut de rõe fidei est, q aliquis assentiat his, q̃ non uidet, ita de rõe spei est q aliqs expectet id, qd nondũ habet. Et sicut fides, inquantũ est uirtus theologica, nõ est de quocumq; nõ uiso, sed solũ de Deo, ita et spes, inquantum est virtus theologica, hẽt p obiecto ipsũ Deũ, cuius fruitionẽ hõ principr expectatp spei vir
G tute: sed ex pñti, ille, q hẽt uir tute spei, põt et in aliis diuinũ auxiliũ expectare, sicut, & ille, q hẽt uitrute fidei, nõ solũ cre dit Deo de reb. diuinis, sed de q̃busc̃q; aliis diuinitus sibi re uelatis [m] Chrs aũt a principio sue conceptionis plene habuit fruitionẽ diuinã, vt infra dicet, & ideo uirtutem spei non habuit habuit tamen spem respe
H ctu aliquorum, quæ nondum erat adeptus, licet non habuerit fidẽ respectu quorũcumq; [n] qa licet plene cognosceret oia, p q̃d totaliter fides excludebat ab eo, non tñ adhuc plene habebat oia, q̃ ad eius pfectionẽ pertinebant, puta immortalitatem, & gloriam corporis, quã poterat sperare.

AD PRIMVM ergo dcm, q hoc non dr de Chro sm spem, quæ est uirtus theologica, sed eo, q quædã alia sperauit non
I dum habita, sicut dictum est.*

AD II dcm, q gloria corporis nõ ptinet ad beatitudinẽ, sicut in quo principr beatitudo cõsistat, sed p quãdã redũdantiã a gloria aiæ, ut in 2. par

AD III dcm, q gloria corporis nõ ptinet ad beatitudinẽ, sicut in quo principr beatitudo cõsistat, sed p quãdã redũdantiã a gloria aiæ, ut in 2. par

ARTICVLVS V.

Virum in Christo fuerint dona.

AD QVINTVM sic procedi-
tur. Vr q in Christo non fuerint dona. Sicut enim communiter dicitur, dona dantur in adiutorium virtutum: sed id, quod est in se perfectum, nõ indiget[h] exteriori auxilio. Cum igitur in Christo fuerint uirtutes perfectæ, uidet quòd in eo non fuerint dona.

¶2 Præt. Non uidetur esse[b] eiusdem dare dona, & recipere, quia dare est habentis, accipere autem non habentis: sed Christo conuenit dare dona, se
G cundum illud Psal. 67. Dedit dona hominibus, ergo Christo non conuenit accipere dona Spiritussancti.

¶3 Præt. Quatuor dona uidentur pertinere ad cõtẽplationẽ uiæ, s. sapientia, scia, iintellectus, & cõsiliũ, quod pertinet ad prudentiã, vnde & Philos. in 6. Ethi. *numerat ista inter uirtutes intellectua- *li. 6. Eth. c. 3. & seq to. 5. les: sed Christus habuit[h] contemplationem patriæ. Ergo non, habuit huiusmodi dona.

SED CONTRA est, q dr Isa. 4. Apprehendẽt sep
Glo. ordi ibidem. tem mulieres uirum unum. Glos. idest, septem dona Spiritussancti Christum.

RESP. dcm, q sicut in 2. parte dictũ est, † dona
†P. 2. q. 68 arti. 1. proprie sunt pfectiones quædam potentiarũ aiæ, sm q sunt natæ moueri a Spũsancto. Manifestum est aũt, q aia Christi perfectissime a Spũsancto mouebat, sm illud Luc. 4. Iesus aũt plenus Spiritusancto regressus est a Iordane, & agebatur a spiritu
Concl. m in desertum. Vnde manifestum est, q in[m] Christo fuerunt excellentissime dona [n]

AD primum ergo dcm, q illud, quod est pfectũ sm ordinẽ suæ naturæ, indiget adiuuari ab eo quod est altioris naturæ, sicut hõ, quantumcumq; pfectus indiget adiuuari a Deo. Et hoc mõ uirtutes, q̃ pficiũt potentias aiæ, sm q ducunt rõe, quãtumcumq; sint perfectæ, indigent adiuuari p dona, quæ perficiunt potentias animę, secundum q sunt motæ a spirituſancto.

AD II dcm, q Chrs non sm idẽ est recipiẽs, & dãs dona Spũssancti, sed dat, sm q hõ. Vñ Gre. dicit in 2. mor.* q Spũssanctus humanitatẽ Christi li. 2. c. 41. a me. illius. numquã deseruit, ex cuius diuinitate procedit.

AD III dicendum, q in Christo non solũ fuit cognitio patriæ, sed et cognitio uiæ, ut infra dicetur. † Et tñ et in patria sunt per aliquem modum dona Spiritussancti, ut in 2. parte dictum est.* †q. 14. ar. 4 *P. 2. q. 68 artic. 6.

ARTICVLVS VI.

Vtrũ in Christo fuerit donũ timoris.

AD SEXTVM sic procedit. Vr q in Christo nõ fuerit donum timoris. Spes enim videtur potior, q̃ timor. nam spei obiectum est bonum, timoris uero malũ, ut in in secũda parte habitum est* sed in Christo non fuit uirtus spei, ut s. habitum est. † Ergo etiam nõ fuit in eo donum timoris.

¶2 Præt. Dono timoris timet aliquis, uel seperationẽ à Deo

SVP. QVAE. VII. ART. VI. Porr. 48 Infr. q. 15. art. 7. Et 3. di. 15. q. 2. art. 1. q. 3.

TItulus clarus est.

¶ In corpore articuli unica est conclusio responsiua quæsito. In Christo fuit timor Dei, non respectu mali, sed respectu eminentiæ Dei præ ceteris hominibus. hęc conclusio in litera primum declaratur quo ad terminos duos distinguendo *p. 2. q. 19. & 17. ar. 1. †ar. 4. huius quæst.

guendo duo obiecta timoris, s. malum terribile, & eminẽtiam potentis infligere malum. Quæ probatur: quia nisi esset eminẽs non timeretur. Deinde declaratur quid sit in Christo iste affectus timoris eminentiæ dicendo, q est affectus reuerentialis tã tę eminentiæ. Demum probatur, quo ad primam partem affir
matiuam auctoritate Apostoli ad Hebr. & quo ad comparatiuã auctoritate Isaiæ. Re plebit eũ spiritus timoris domini.

*Augu. in Can. Ioa. tract. 9. c. 1 c a mediũ to. 9. †q. 15. ar. 1 & 2. ¶Occurrit hic dubiũ circa timorem reuerentialem Christi, ex eo q eminentia Dei potentis infligere malum, aut habitu ratio nem reuerendi, quatenus eminentia Dei absolute, aut quatenus eminentia est potentis infligere malum. Non potest dici primum, tum quia eminentia Dei, ut sic, uenerandum, adorãdumque sonat, nõ timendum, quum non dicat ordinem ad malum, tum quia expresse Auctor in arti. 1. q. 42. Primæ secũdæ dixit, q tam Deus, q̃ q libet alius potens, est obiectũ timoris ut cã mali, ac per hoc Deus obiectum timoris ut eminens, non absolute, sed ut eminentia est causa tma mali, intelligitur. Quod et in hac litera confirmat, ubi eminentia ponit ratio, q timeat, quia superatiua est ad causandum malum. Nec p dici sm: quia Christus nullum malũ pęnæ pro culpa, aut separationem à Deo timebat, ut in lra dr. In idẽ aũt redit timere malum aliquod, & timere potẽtiã inflictiuã mali. Nec differũt nisi sicut per se, & per aliud, quia. s. malũ p se timemus, potẽtiã autẽ inflictiuam per aliud, hoc est pp malum, quia in ordine ad possibile malum ab illa potẽtia timor insurgit: unde si subtrahatur ab eminenti potentia ordo ad malum, nulla restat ratio timoris. Et quia sic fuit in Christo, qm certus, ac securus erat, q nullum poterat à Deo sibi prouenire malũ fugiendũ, p donum timoris, conse
Concl. m quẽs est q nec respectu diuinæ eminentię fuit in Chro timor reuerentialis, nam timor reuerentialis quidam timor est.

¶Ad hoc dicitur, q proculdubio Deus non est obiectum timoris, nisi in ordine ad malum: quia bonum non timetur nisi in ordine ad malum, qđ est per se primo timoris obiectum. & iõ eminentia diuina in proposito ponitur timoris obiectũ, nõ absolute, sed ut causa mali. Verum duplicẽ habet diuina eminentia ordinẽ ad malũ, ut cã ad effectum: primo absolute, secundo ut subsit diuinę uolũtati. Si cõsideretur diuina eminentia sm suũ posse, qđ hẽt ad causandum malum, sic proculdubio, timẽdi rõnem retinet, quia sm se habet posse causare malũ. Si uero consideretur diuina eminenta, ut stat sub determinatione diuinæ uoluntatis ad causandum executiue malũ, sic nõ habet rõnem timendi, quia hęc conditio reddit creaturam securam, & certam de impossibilitate mali effectum. põt ergo diuina eminentia non solum absolute, quo mõ non est obiectũ timoris, sed ut causa mali abstrahere à possibili executione mali, & sic esse obiectum timoris absque ordine ad malum possibile euenire, sed ñ pt ut cã mali abstrahere ab hoc, q ipsa sm se est potẽs causare malũ. Et qa sic erat i Chro, iõ utrũq; de Chro dr, s. & q non erat in eo timor mali possibilis fugiendi, s. per donũ timoris; & q erat in eo timor eminentiæ diuinæ potentis infligere malum. Contẽplando siquidem diuinam eminentiã, vt causam potentẽ, quãtum ex se est infligere malũ, insurgebat timor reuerentialis ad illam: q̃uis sciendo eminentiam illã esse causam determinatam ad nõ causandum in huiusmodi malum, sẽcurus esset absq; suspitione qua. to. 5. cumque hmõi mali.

Li. 2. ethi. c. 6. i prin.

¶Et per hæc patet solutio obiectorum, & q omnia cõsonant.

¶In rnsione ad primũ eiusdem articuli sexti, si distinctionẽ iã dictã de duplici ordine cãe ad effectũ, applicueris ad literã uidebis differentiam inter timoris donũ, & spei uirtute in lra positã, Habet siqdem actor, siue boni, siue mali duplicem ordinem ad suũ effectũ: primo sm se, p quanto est potens causare bonũ, siue malum ẽt mihi: secundo, ut pparat[o] est ad executionem boni, uel mali. Tunc ãt tm timetur malũ, vel sperat bonũ ex actore, qs uterque ordo interueniat, qñ ãt primus tm, tũc actor tm reſpiciatur.

Porr. 49 3. cont. ca. 154. fin. Et ueri. q. 27. ar. 1. & co. Et opus. 32. ca. 221. Et Ro. 1. lect. 3. Et Eph. 1. ect.

¶In lra igitur ponit diuisio uirtutẽ spei, ut donũ timoris in hoc q spes ẽ rspectu boni i executione, & respectu actoris boni utroque. timor uero ñ est respectu mali, nec respectu actoris vt executini, sed respectu actoris potentis sm se

A nentia non solum absolute, quo mõ non est obiectũ timoris, sed ut causa mali abstrahere à possibili executione mali, & sic esse obiectum timoris absque ordine ad malum possibile euenire, sed ñ pt ut cã mali abstrahere ab hoc, q ipsa sm se est potẽs causare malũ. Et qa sic erat i Chro, iõ utrũq; de Chro dr, s. & q non erat in eo timor mali possibilis fugiendi, s. per donũ timoris; & q erat in eo timor eminentiæ diuinæ potentis infligere malum. Contẽplando siquidem diuinam eminentiã, vt causam potentẽ, quãtum ex se est infligere malũ, insurgebat timor reuerentialis ad illam: q̃uis sciendo eminentiam illã esse causam determinatam ad nõ causandum in huiusmodi malum, sẽcurus esset absq; suspitione qua. to. 5. cumque hmõi mali.

¶Et per hæc patet solutio obiectorum, & q omnia cõsonant.

¶In rnsione ad primũ eiusdem articuli sexti, si distinctionẽ iã dictã de duplici ordine cãe ad effectũ, applicueris ad literã uidebis differentiam inter timoris donũ, & spei uirtute in lra positã, Habet siqdem actor, siue boni, siue mali duplicem ordinem ad suũ effectũ: primo sm se, p quanto est potens causare bonũ, siue malum ẽt mihi: secundo, ut pparat[o] est ad executionem boni, uel mali. Tunc ãt tm timetur malũ, vel sperat bonũ ex actore, qs uterque ordo interueniat, qñ ãt primus tm, tũc actor tm reſpiciatur.

Porr. 49 3. cont. ca. 154. fin. Et ueri. q. 27. ar. 1. & co. Et opus. 32. ca. 221. Et Ro. 1. lect. 3. Et Eph. 1. ect.

¶In lra igitur ponit diuisio uirtutẽ spei, ut donũ timoris in hoc q spes ẽ rspectu boni i executione, & respectu actoris boni utroque. timor uero ñ est respectu mali, nec respectu actoris vt executini, sed respectu actoris potentis sm se

D quod pertinet ad timorem castũ, uel puniri ab ipso, qđ pertinet ad timorem seruilem, ut Aug. dicit sup Cano. Ioan. sed Christus non timuit separari à Deo per pctm, neq; ẽt puniri ab eo pp suã culpam: qa impossibile erat ei peccare, ut infra dicet, †
B Timor ãt nõ ẽ de ipossibili. [b] ergo i Chro ñ fuit donũ timoris. ¶3 Præ. 1. Io. 4. dr, q pfecta charitas foras mittit[b] timorẽ: sed in Christo fuit perfectissima charitas, secundum illud Eph 3. Supereminentẽ scientiæ charitatem Christi. ergo in Christo non fuit donum timoris.

SED CONTRA est, quod dicitur Isa. 11. Replebit eum spiritus timoris domini.

RESP. Dcm, q sicut in 2.
C parte dictũ est.* timor respicit duo obiecta quorũ unũ est malũ terribile, aliud est illud, cuius ptãte malũ pt inferri: sicut aliquis timet regem, inquantũ hẽt occidendi ptãtem. Nõ ãt timeretur ille, qui põt nocere, nisi haberet quandã eminẽtiã ptãtis, cui de facili rẽsisti non posſit: ea. n. quæ in prõptu habemus repellere, nõ timemus. Et sic patet, q aliquis nõ time
D tur, nisi pp suam eminẽtiã. Sic igitur dicendũ est, q in[m] Chro fuit timor Dei, nõ q̃dẽ sm q respicit malũ separatiõis à deo per culpam, neq; ẽt sm q respicit malũ punitionis pro culpa, sed sm, q respicit ipsã diuinã eminentiam, prout, s. ãia Christi quodam affectu reuerentiæ mouebatur in Deum à Spiritu
E malũ causare. Et tñ redditur in lra ex cõi rõne doni, & uirtutis, qua. s. cõe est uirtuti, & dono per se primo respicere bonũ, uirtus primo bonũ facit. Hinc. n. sequit, q spes, quæ non solum inquantũ donũ, sed sm pprią rõnem spei directe respicit bonũ, oia q̃ cõuenire nata sunt spei, retineat, ac p hoc q sit boni habẽdi, seu nõ habiti. Timor ãt, qa sm pprią rõnẽ timoris directe respicit malũ, sed quatenus eleuatus est in celsitudinẽ doni, & proprie & p se respicit bonũ, nõ retinet, ea q̃ se tenẽt ex parte mali, sed ad id, qđ se tenet ex pte boni, tẽdit. Et iõ minimũ retinuit de aspectu, ad malũ, timoris donũ i Chro, dũ i solũ tẽdebat actorẽ mali, nõ ut executiuũ, sed ut i se potentẽ causare malũ. Quo fit, ut uirt[o] spei i Chro nõ fuerit, utpote, ponẽs Deũ nõ haberi ab ãia Chri, timoris ãt donũ in eo fuerit, utpote, solum reuerentiam acto is mali ponens in Christi anima.

SVPER. QVÆ. VII. ART. VII.

Ferr. 4. cont. c. 154

TItulus articuli septimi, ut sonat intelligitur.

¶In corpore unica est conclusio responsiua quæsito affirmatiue.

Universidad de Deusto
Biblioteca

matiæ. In Christo fuerunt excellentissime oēs grāe gratis datæ. Probat, Oportet eum qui docet, habere ea, per quæ sua doctrina manifestat. ergo oportet in Christo excellentissime fuisse oēs grās gratis datas. Aūs probatur: quia alias sua doctrina esset inutilis. Consequentia uero probatur, qa Christus est primus, & principalis doctor fidei, & gratiæ gratis datæ sunt ea, per quæ fidei spiritusque doctrina manifestatur.

¶ Vbi nota, ꝙ Christus dicitur primus, & principalis fidei doctor, uel qa persona illa habet ēt tpe primatum in docendo, uel quia non obumbratæ, sed reuelatæ fidei doctor primus tpe, & principalis auctoritate fuit Chrus sīn ꝙ hō, prout de ipso ē sermo hic. Ethoc auctoritati Apostoli ad Hebr 2. consonat, ubi salus initium manifestæ narrationis à Christo, in quo Deus nouissime locus est, sumpsisse dicitur.

*Epist. 57. ¶ Super hoc autem, ꝙ Christus est primus, declinādo uer. fin. lo. ac principalis doctor fundatur consequentia non solum gratiarum, sed ēt excellentissimo mō gratiarū in Christo. Decet. n. primum, ac prēcipuū doctorem excellētius aliis se habere in doctrina, & requisitis ad illam, ꝑp qđ in īra in calce corporis, huius sequelæ nō tangit dicendo. Sicut in primo, & principali fidei doctore.

¶ In rāsione ad primum eiusdem septimi articuli, cum legis differētiā inter Christum, & alios sanctos. in hoc ꝙ in aliis sanctis gratiæ gratis datę diuiduntur, non āt in Christo, intellige non de diuersitate, & unitate quasi in Christo oēs grāe gratis datæ sint una grā, in aliis uero sanctis alia sit grā prophetię, alia gratia sanitatum, alia gratia miraculorum, &c. qm̄ sicut uirtutes infusæ, quæ spectant ad gratiā gratū facientem, multiplicantur in Christo, sicut in aliis sanctis, & non omnes uirtutes

P. 2. q. 11. concl. 10

sīs attributæ, sc̄dm illud 1. ad Cor. 12. Diuisiones gratiarum sunt. ergo uidetur ꝙ i Christo non fuerint grāe gratis datæ.

¶ 2 Præt, Qđ debetur alicui, nō uī esse gratis ei datū: sed debitū erat[b] homini Christo, ꝙ sermone sapientiæ, & scientiæ abundaret, & potēs esset in uirtutibus faciendis, & in aliis hmōi, q̄ ꝓtinēt ad grās gratis datas, cū ipse sit Dei uirtus, & Dei sapientia, vt dī 1. ad Cor. 1. ergo Christo non fuit conueniēs habere grās gratis datas.

¶ 3 Prę. Græ gratis datę ordinātur ad utilitatem fidelium, sīn illud 1. Cor. 12. Vnicuique dat manifestatio spūs ad utilitatē: nō āt uī ad utilitatē aliorū pertinere habitus, aut quæcumq; dispositio, si homo non[h] utat, ſm illud Eccl. 10. Sapientia abscōdita, & thesaurus inuisus, quę utilitas in utrisque? Chrus āt non legit usus oībus gratiis gratis datis, pśertim quātū ad gña linguarū. nō ergo in Chro fuerūt oēs gratiæ gratis datæ.

Sed contra est, ꝙ Aug. dicit in epistola ad Dardanū*, ꝙ sicut in capite sūt oēs sēsus, ita in Christo fuerunt omnes gię.

Resp. Dcđm, ꝙ sicut in 2. parte habitū est, græ gratis datæ ordinant ad fidei, & spūalis doctrinæ manifestationē: oportet. n. eū, qui docet habere ea, p quæ sua doctrina manifestat, alias sua doctrina eēt inutilis. Spūalis aūt doctrinæ, & fidei, primus, & principalis doctor ē Christus, ſm illud Heb. 2. Cum initium accepisset enarrari p dm̄, per eos, qui audierunt, in nos cōfirmata ē, cōtestāte Deo signis, & portentis &c. Vñ manifestū est. ꝙ [m] in Christo excellentissime fuerunt oēs grāe gratis datæ sicut in primo, & principali fidei doctore.[a]

Ad primvm ergo dcđm, ꝙ sicut grā gratū faciens, ordinat ad actus meritorios tā interiores q̄ exteriores, ita grā gratis data ordinat ad quoslibet actus exteriores, fidei manifestatiuos, sicut est operatio miraculorū, & alia hmōi. In utraq; āt grā Chrs plenitudinē habuit: inquantum. n. diuinitati unita erat eius aīa, plenā efficaciā habebat ad oēs ꝓdictos actus pficiēdos: sed alii sancti, q mouētur à Deo sicut instra nō unita sed separata, particulariter efficaciā recipiūt ad hos, uel ad illos actus perficiendos. Et ideo in aliis sanctis hmōi gratiæ diuiduntur, non autem in Christo.

Ad 11 dcđm, ꝙ Christus dī Dei uirtus, & Dei sapientia, in quātum est ęternus Dei filius, sicāt nō cōpetit sibi habere gratiā, sed esse potius datorē grię: competit aūt sibi habere gratiam, ſm humanam naturam.

Ad 111 dcđm, ꝙ donum linguarū datū est apostolis, quia mittebant ad docendas oēs gētes. Chrus aūt in una sola gēte Iudęorum uoluit personaliter ꝓdicare, ſm ꝙ ipse dicit Matt. 15. Non sum missus nisi ad oues, q̄ perierūt domus Israel. Et Apost. dicit Rom. 15. Dico Christum Iesum ministrum fuisse circuncisionis. Et ideo non oportuit, ꝙ loquereē pluribus linguis: nec tn̄ defuit ei omnium linguarum notitia, cū ēt occulta cordiū ei nō essent abscondita (ut infra dicet*) quorū uoces quæcumq; sunt signa: nec tn̄ inutiliter hanc notitiam habuit, sicut non inutiliter habet habitum, qui eo non utitur, quando non est opportunum.

*quæst. 13. ar. 2.

Articvlvs viii.
Virum in Christo fuerit prophetia

Doctavvm sic proceditur. Vr̄ ꝙ in Chro nō fuerit ꝓphetia. Prophetia. n.[h] importat quādā obscuram, & impfectā notitiā, ſm illud Num. 12. Si q̄s fuerit inter uos ꝓphetа dn̄i, per somniū, aut in uisione loquar ad eū: sed Christus[h] habuit plenā, & apertā notitiā multo magis q̄ Moyses, đ quo ibi subdit̄, ꝙ palā, & nō per ænigmata uidet Deū. Non ergo in Christo dēt poni ꝓphetia. ¶ 2 Præ. Sicut fides est eorum, q̄ nō uīr, & spes eorū, q̄ non habent, ita ꝓphetia est eorū, q̄ nō sunt pśentia, sed[h] distāt, nā prophеta dī quasi procul fans: sed i Chro n̄ ponit fides, nec spes, ut s̄. dictum est.* Ergo prophetia ēt non dēt poni in Christo. ¶ 3 Prę.[h] Propheta ē iferioris ordinis, q̄ Angelus, uñ, & đ Moyse, q̄ fuit supremus prophetarū (ut i 2. parte dictū est[1]), dī Act. 7. ꝙ locutus est cū Angelo in solitudine: sed Chrus non est in Chro sunt una uirtus, ita multiplicantē tā in Christo, q aliis sanctis gratiæ gratis datæ: sed intellige de diuisione totius, & partium, hoc est ꝙ in Christo fuit tota plenitudo gratiarū gratis datarum, in aliis uero sāctis fuit partialiter, quia uni sancto una grā, & alteri alia, iuxta doctrinam Apostoli. Et rursus uni sācto talis gratia (puta prophetiæ, aut miraculorum ſm talē mēsurā) in Christo aūt tota plenitudo &c. Et tō asignatur in litera quia humanitas Christi erat organum coniunctū diuinitati, alii uero sancti mouētur à Deo ut instra separata, qđ si plenius nō intelligis, uide ultra prius dicta, in 4. contra Gentiles ca. 14.

Titulus octaui articuli intelligit ut sonat.

¶ In corpore articuli una est conclusio responsiua quęsito affirmatiue, scilicet, in Christo fuit prophetia. Probat Christus fuit non solum comprehensor, sed uiator & cognoscebat, ac dicebat, quæ procul ab aliorum erant notitia, ergo fuit prophеta. Consequentia probatur, quia ad prophetiam requiritur, quòd cognita sint prout ab aliis, cum quibus cognoscens, & annuncians est: qđ probatur ex differentia secundum locum & secundum tępus, & consequenter ex differentia inter pure comprehensores, & uiatores.

¶ Vbi nota primo ex libro præcedenti quæst. 175. artic. 1. & ex 3. q. 174. articul. 5. quòd

Infr. q. 31. arti. 2. & 2. 2. q. 174. ar. 5. Et. Ps. 44 Et Mar. 1. Et Io. 4. lect. 6. Et 1. cor. 13. lectio. 1.

Concl. m

D. 1068.

†Arti. 3. & 4. huius q.

D. 1066.

2. 2. q. 174. ar 4.

ꝙ cognitio ꝓphetica dupliciter sortiē ēē procul. s. uel exparte cognitionis (& penes hoc distinguitur cognitio ꝓphetica cōiter dicta a uisiō dei per essentiā) uel ex parte cognoscentis, & penes hoc distinguit ꝓphetia Moysi, & Christi a cognitione beatorū rqm̄ beati si sunt procul, qa cōphensores tm̄. Moyses āt fuit simpliciter uiator, Christ[h] uero cōprehensor, & uiator, & propterea Auctor hoc in loco ꝓphetiā in Chro inuestigat, & concludit ex parte cognoscentis, quia. s. Christus erat uiator.

*lib. 16. c. 18. to. 6.

¶ Nota secundo nouitie, ꝙ probatio līæ ſm locū, & tps, repititione eiusdem loci, & similiter tęporis respectu dicentis, & aliorū eget, ita ꝙ i exēplo de loco ad partē negatiuā, s. Si uero aliqs in Syria existēs, ea, q̄ sunt ibi annuntiaret, subaudi, existētibus in Gallia. cum q̄busn̄ est, a quibus tn̄ ꝓcul sunt gesta in Syria, nō esset prophеti cū: alioquin scribentes līas ex Syria de gestis ibi essent prophęę. Et similiter in exemplo de tempore, nō fuit prophеti cū, ꝙ Esdras scripsit posteris, cum quibus non fuit. & a quibus procul fuit, ædificationem templi: alioquin omnes historici essent prophetæ. Exigitur ergo ad prophetam utriusque si mul concursus conditiones, s. ꝙ cognoscat ea, quæ sunt procul ab aliis, cum quibus ipse est: & ideo, nec deus, nec sancti, aut angeli sunt prophetæ, sed uiatores.

¶ Nota tertio, quod duplici ratione Christus inquantum uiator, potest dici prophеta. Primo, ut ly inquantum uiator, denotet conditionem tam cognitionis, quā cognoscentis: quia. s. prophetia conuenit Christo ratione cognitionis ſpectantis ad uiam, siue intellectu, siue imaginatiua (ut dicitur hic in responsione secunda ad primum), & conuenit sibi ratione condi-

minoratus ab angeli ſm notiam animæ, sed solum ſm corporis passionem, ut habet Heb. 2. ergo vr̄ ꝙ Christus non fuit Propheta.

Sed contra est, ꝙ de eo ꝓdr̄ Deute. 18. Prophetam suscitabit uobis deus de fratribus uestris. Et ipse de se dicit Mat. 13 & Ioan. 4. Non est Prophеta sine honore, nisi i patria sua.

Resp. Dcđm, ꝙ Propheta dr̄ quasi procul fans, uel ꝓcul videns: inquantū. s. cognoscit, & loquit̄ ea, quæ sunt ꝓcul ab hominum sensibus: sicut ēt Augu. dicit 16. contra Faustū* Est āt considerandum, ꝙ non pōt dici aliquis Propheta ex hoc, ꝙ cognoscit, & annuntiat ea, quæ sunt aliis procul, cum q̄busipse non est. Et hoc manifestum est ſm locum, & ſm tępus: si enim aliquis in Gallia existens, cognoscеret, & annūtiaret aliis in Gallia existentib. ea, quę tunc in Syria ageretur, propheticum esset: sicut Heliseus ad Giezi dixit, 4. Regū. 5. qūo uir descenderat de curru, & occurrerat ei, Si uero aliqs in Syria existens, ea, q̄ sunt ibi annuntiaret, non esset prophеticū. Et idē apparet ſm tps. Propheticum enim fuit ꝙ Esaias p̄ nuntiauit, ꝙ Cyrus rex Persārū templum dei esset rędificaturus, ut patet Isa. 44. Non aūt fuit propheticū, ꝙ Esdras hoc scripsit, cuius tpe factum est. Si igitur deus, aut angeli, uel etiā beati cognoscunt, & annūtiāt ea, quæ sunt procul a nra notitia, hoc non pertinet ad ꝓphetiam: quia in nullo nostrum statū attingunt[m]. Christus āt ante passionē nostrum statum attingebat, inquantū non solum erat cōprehensor, sed ēt viator. Et iō propheticū erat, ꝙ ea, quę erant procul ab aliorum viatorum notitia, & cognoscebat, & annuntiabat. Et hac rōe dicitur in eo fuisse[d] prophetia.[n]

Ad primvm ergo dcđm, ꝙ p illa uerba nō ostēdit esse de rōe prophetiæ ænigmatica cognitio, quæ, s. est per somnium, & in uisione: sed ostendit comparō aliorum prophetarū, qui per somniū, & in uisione perceperunt diuina, ad Moysen, q palā, & nō per ænigmata Deū vidit, qui ꝓpheta, est dictus, secundū illud Deut vlt. Nō surrexit ultra ꝓpheta in Israel, sicut Moyses. Pōt tn̄ dici, ꝙ etsi Christus habuit plenam, & apertam notitiam, quantum ad partem intellectiuā: habuit tamen in parte imaginatiua qualdam similitudines, in quibus etiā poterat speculari diuina, inquantum non solum erat comprehensor, sed etiam uiator.

Ad 11. dicēdum, ꝙ fides est eorum, quæ non uidentur ab ipso credēte, & similiter spes est eorum, q̄ non habētur ab ipso sperāte: sed prophetia est eorū, quæ sunt procul à cōi hominū sensu, cum quibus propheta cōuersatur, & communicat in sta uiæ: & ideo fides, & spes repugnant perfectioni beatitudinis Chri: nō autem prophetia.

Ad 111. dicendum, ꝙ angelus cum sit comprehēsor, est supra ꝓphetam, qui est purus viator, non autē supra Christū, q fuit simul uiator, & cōprehēsor.

Articvlvs ix.
Virum in Christo fuerit plenitudo gratiæ.

Ad nonvm sic procedit. Videtur, ꝙ non fuerit in Chro grāe plenitudo. A grā. n. deriuant[h] uirtutes, ut in secūda parte dictū est.* sed in Christo non fuerunt oēs uirtutes: non enim fuit in eo fides neq; spes, vt ostēsum est.† ergo in Christo non fuit gratiæ plenitudo.

¶ 2 Præt. Sicut patet ex his, q̄ in secunda parte dicta sunt,* grā diuiditur in operantē, & cooperantē: operans aūt gratia dr̄ p quā iustificatur[h] impius, qđ quidem non habuit locum in Christo, qui numquam subiacuit alicui peccato. ergo i Christo non fuit plenitudo gratiæ.

¶ 3 Præt. Iac. 1 dicitur, Omne datum optimū, & omne donum perfectum, desurs̄um est descendens à Patre luminum: sed qđ descendit, habetur[h] particulariter, & non plene. ergo nulla creatura, nec etiam anima Christi potest habere plenitudinem donorum gratiæ.

tionis cognoscentis, quia erat uiator. Secūdo, ut ly inquantū uiator, denoret conditionem cognoscentis tātū, ita ꝙ Christus quacunq; creata cognitione nouerit occulta aliis prophеta est: quia cognitio illa uiatoris est, quāuis non inquātum uiator est, sibi cōueniat. Nec ꝓpea sequitur, Christus rōne cognitionis cōprehensiuæ est propheta. ergo inquantū comprehēsor est propheta: qm̄ rōne cognitionis comprehensiuæ, nō in quocunq; , sed in uiatore est propheta Christ[h]. Valeret aūt si ratione cognitionis comprehēsiuæ absolute Christus esset propheta, qđ nō dicim[h]. Et ad hoc tendit rāsio prima ad primum cū toto corpore arti. dum de cognitionis conditione nulla est cura: sed de cōdōne cognoscētis.

¶ Nota nouitie quarto, ꝙ cum dr̄, Christ[h], inquantum viator, est propheta, ly inquātū, non reduplicatiue tenetur: alioqn omnis uiator esset propheta, sed specificatiue, qm̄ denotat cōditionem in Christo, qua suscipit prædicationē prophetæ. Est enim propheta, quia est uiatore sicut Sortes est crisp[h]. inquantum capillatus: quia crispitudinē habet non, nisi quia capillatus.

Corr. o. 51

Inf. ar. 10. & 12. c. & 3. dis. 13. q. 1. ar. 2. q. 1. & di. 15. q. 1. art. 2. ad 3. Et op. 3 c. 221. Et op. 60. c. 3.

SVP. QVAES. VII. ART. IX.

Cap. 3. d. 13. q. 1. cōm. 2. Palud. 3. d. 13. q. 3. Medina. a. 9.

*P. 2. q. 110 art. 4. ad 1. †Arti. 3. & 4.

*P. 2. q. 111. ar. 1.

Titulus articuli noni ab Auctore in principio corporis declaratur, ꝙ plenitudo importat totalitatē, & perfectionem, ita ꝙ habere gratiæ plenitudinem, est habere gratiam totaliter, & perfecte. Et quia totaliter, & perfecte dupliciter inuenitur, uel in genere aliquo, uel simpliciter, intellige hic, quòd est sermo de totalitate, & perfectione simpliciter, ita ꝙ quæstio est, an in Christo fuerit gratiæ plenitudo simpliciter.

¶ In corpore articuli tria fiunt: primo declarant̄ termini, &

F distin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

distinguitur: secundo respondetur vnica conclusione de plenitudine intensiua: tertio respõdet unica conclusione de plenitudine extensiua,

¶ Declaratur in primis ly plenitudo, & distinguitur, uel intensiue, uel uirtualiter. Prima ât conclusio est: In Christo fuit plenitudo grãæ intensiuæ.

Probat: habuit grãm in summo. ergo. Consequentia relinqt p se nota. Antecedẽs uero probat dupliciter: primo ex cã: quia anima Chri erat propinquissima causæ grãæ, quia personaliter cõiũcta: quanto ât propinquior, tanto magis grãæ recipit. ergo in sũmo propinqua, est in sũmo grãe. Secũdo ex effectu. Anima Chri accepit gratiam ut ex ea transfunderet in alios. ergo habuit summã gratiã. Et patet sequla in exẽplo de calore i igne.

¶ Nota hic primo, q̃ expresse lra loquẽs de quantite intẽsiua gratiæ, dicit, q̃ Chrs habuit eã in summo. Et hoc diligẽtissime nota cõtra attribuentes Auctori ñ, q̃ ñ dat summũ possibile in grã: ñ. n. haberet Chrus grãm in summo intensiue, nisi haberet sũmũ possibile: sicut ñ habet albedo in sũmo, si possibile eẽt dari albedinem intensiorem, ut patet.

¶ Nota secũdo, q̃ Auctor ñ dixit aĩã Chri recipere grãm, ut esset in aliis grãæ cã absolute, & simpliciter, sed cũ additione: apposuit. n. ly quodammõ, dicens, Vt ex ea quodammõ transfunderet in alios Deꝰ. n. ipse est grãæ cã simpliciter, & absolute: anima aũt Christi quodammõ, de quo mõ inferius erit sermo diffusus i loco ꝓprio.

¶ Secunda cõclusio ẽ: Christus habuit plenitudinem grãæ quãtum ad unitatẽ. Probat: q̃a habuit grãm ad omnes effectꝰ grãæ, s. uirtutes, dona &cæ. Probat, Christus habuit gratiam, ut uniuersale principium in genere habentium gratiam. ergo. Probatur sequela: quia uirtus primi principii alicuius generis, uniuersaliter se extendit ad omnes effectus illius generis, ut patet de sole respectu generationis.

¶ Vbi nota, q̃ hic non occurrit qõ de conclusione, sed ratio eiꝰ non caret scrupulo: qñ Christum esse principium uniuersale gñis habentiũ grãm, dupliciter potest intelligi: primo, ut principium contentum in genere tali, s. habentium gratiam, uel ut principium uniuersale talis gñis ñ contentum in tali gñere, sed supra illud. Si primo mõ intelligat dato q̃ sit uera, non tñ sic probatur in lra: quoniam in lra subsumitur sub illa maiore de principio uniuersali extra genus: sicut si sol poneret cã gñis eorum, quæ gñantur, & corrumpuntur, ipse extra genus corruptibilium, generabiliumque existens. Si secundo modo intelligatur, propositio non apparet uera: nam Christus est unus habentium grãm, & non est extra genus habentium gratiam. iuxta illud: Plenũ grãæ, & ueritatis. Io. 1. Aut igit maior de uniuersali principio, ut sol respectu generabilium, intellecta non est ad ꝓpositum: aut minor de Christo, q̃ sit vniuersale principium, sic est falsa.

¶ Ad hoc dr. q̃ ꝓpositio illa, Christus habuit grãm, ut uniuersale principiũ in gñe habentiũ grãm intelligit de principio uniuersali, ñ cõtento in tali gñe: ita q̃ concedendũ ẽ, q̃ Christus nõ est in gñe, sed supra genꝰ habentiũ grãm: qm̃ est supra gñationẽ habentiũ grãm in esse qui, Chrm ñ habere gram: sed ñ habere grãm per gñationẽ, qua fiunt habentes grãm. Est figdẽ inter Chrm, & alios habentes grãm hæc differentia, q̃ alii habent grãm p adoptionẽ: Christus aũt ñ p adoptionẽ, sed p naturã. Nã cæteri filii sunt adoptiui, Chrs aũt ñ: sed de eo Luc. 1. ad B. Virginẽ dictũ est, Qđ ex te nascet sctũ. Cum ergo legis genus habẽtium grãm, ſtellige perinde, ac ſi legeres genus filiorũ adoptiuorum dei: qñ genus habentium gratiam per adoptionẽ est. Et quia Christus est uniuersale principium generis habentium gratiam, ſicut ſi ſol poneretur uniuerſale principium generabilium ſecundum naturam ideo oportet quòd gratia Christi extendat ſe ad omnes gratiæ effectus, ſicut uirtus ſolis ad omnia generabilia ſi natura ſe extenderet.

¶ In reſponſione ad tertium eiuſdem articuli aduerte, quòd aliud eſt loqui de gratia formaliter, hoc eſt ſub ratione gratiæ, & aliud de ipſa re, immo ipſis rebus, quæ ſunt gratia, & dona gratiæ. Nam gratia non inuenitur in deo ſecundum ſe formaliter (cum creatę rei nomen ſit, ſicut beneficium) dona uero gratiæ in deo ſunt etiam formaliter, ut patet de ſapientia, intellectu, charitate, iuſtitia, &cæt. Et propterea cum argumentum tertium in litera eſſet de donis, Auctor non ad rationem gratiæ, ſed donorum gratiæ aſpiciens dixit duo: primo, quòd plenitudo gratiæ, hoc eſt donorum gratiæ, attenditur in Chriſto ſecundum capacitatem creaturæ: ſecundo, quod non attenditur per comparationem ad plenitudinem infinitam bonitatis diuinæ, & non dixit, gratiæ diuinę: deſcendunt enim gratiæ creaturæ, non a gratia in Deo, ſed a bonitate in Deo, ita quòd inter gratiam formaliter, & res, quę ſunt dona gratiæ, tm̃ interest, quòd dona grãæ, quia communia ſunt Deo, & creaturæ, ſi dicunt plene ineſſe creaturæ, intelligitur ſm̃ capacitatem creaturæ, & non ſecundum ſuas rationes formales abſolute, ſecundũ quas in ſola diuina ſunt bonitate. Gratia vero ſi ponitur plene, ſimpliciter, & abſolute in creatura, nõ oportet quòd limitatio dicta ſubintelligatur: quia ſecundum ſuam rationem creaturæ rei nomen eſt proprium. Quo circa ideo in litera reſponſionis huius diſtincta eſt plenitudo ſecundum capacitatẽ creaturæ, & ſecundum q̃ n Deo: quia de donis gratiæ, quæ deſcẽdunt à patre luminũ, agebatur.

Porr. 9. 52 3. di. 13. q. 1. ar. 1. q. 2

*c. 4. pa. 1. inter prin. & mediũ.

Concl. m

*ar. 1. huius q.

SVP. QVAES. VII. ART. X.

*Medina. a. 10.

*Hom. 34 in Euã. inter finẽ & medium.

Concl. m

ARTICVLVS X.

Vtrum plenitudo gratiæ sit propria Christi.

ADDECIMVM sic procedi tur. Vr̃ q̃ plenitudo grãæ nõ sit propria Chri. [h] Qđ. n. est propriũ alicuius, sibi soli cõuenit: sed esse plenũ gratia, q̃busdã aliis attribuitur: dr. n. Luc. 1 B. Virgini, Aue gratia plena. dr̃ et Act. 7. Stephanus plenꝰ grãa, & fortitudine. ergo plenitudo gratiæ nõ est propria Christo.

¶ 2 Præt. Illud, [h] qđ põt cõicari alijs p Christum, nõ vr̃ esse, ꝓprium Christo: sed plenitudo gratiæ põt cõicari per Christũ alijs: dicit. n. Apost. Ephe. 3. Vt impleamini in oĩm plenitudinem Dei. ergo plenitudo gratiæ non est propria Christo.

¶ 3 Præt. Status uię proportionari vr̃ statui patriæ: sed in statu patriæ erit q̃dã [h] plenitudo: quia in illa cęlesti patria, ubi plenitudo est oĩs boni, licet q̃dã data sint excellẽter, nihil tñ possidet singulariter, ut patet p Greg. in hom. de centũ ouibus. ergo in statu uię hr̃ grę plenitudo a singulis hoĩbus: & ita plenitudo grę nõ ẽ ꝓpria Chri.

SED CONTRA est: q̃ plenitudo gratię attribuit Christo, inquantũ est unigenitus a Patre, ſm illud Io. 1. Vidimus eũ quasi vnigenitũ à Patre, plenũ grę, & veritatis: ſed eſſe unigenitũ à Patre, eſt propriũ Chriſto. ergo, & ſibi propriũ eſt, eſſe plenum gratiæ, & ueritatis.

RESP. Dcm̃, q̃ plenitudo gratię poteſt attendi dupliciter, uno modo ex parte ipſius gratiæ: alio modo ex parte hñtis grãm. Ex parte quidẽ ipſius gratiæ dr̃ eſſe plenitudo, ex eo q̃ aliquis pertingit ad ſummũ gratiæ, & quãtum ad eſſentiã, & quantum ad uirtutẽ, quia. ſ. habet gratiam, & in maxima excellentia, qua poteſt haberi, & in maxima extenſione ad oẽs gratiæ effectus, &[m] talis gratiæ plenitudo eſt ꝓpria Chriſto. [n] Ex parte uero ſubiecti dr̃ gratię plenitudo, qñ quis hẽt plene gratiam ſm ſuam conditionem, ſiue ſm intenſionem, prout in eo eſt intenſa gratia vſq; ad terminũ prę fixum ei à Deo, ſm illud Eph. 4. Vnicuiq; nr̃m data eſt grãa, ſm menſurã donationis Chriſti: ſiue ẽt ſm uirtutẽ, inquantum. ſ. hẽt facultatẽ gratiæ ad oĩa, q̃ pertinent ad ſuum officium ſiue ſtatũ, ſicut Apoſtol. dicebat Eph. 3. Mihi enim oĩum ſanctorũ minimo data eſt grãa hęc, illuminare oĩm nes, &c. Et [p] talis gratię plenitudo non eſt propria Chriſto, ſed cõicatur aliis per Chriſtum. [q]

AD PRIMVM ergo dcm̃, q̃ B. Virgo dicta eſt plena grãa, nõ ex parte ipſius gratiæ: quia nõ habuit gratiã in ſumma excellentia, qua poteſt haberi, nec ad oẽs effectus gratiæ, ſed dr̃ fuiſſe plena gratia per cõparationẽ ad ipsã: q̃a. ſ. hẽbat grãm ſufficiente ad ſtatũ illũ, ad quẽ erat electa à Deo, ut eſſet. ſ. mater Vnigeniti eius. Et ſimiliter Stephanus dr̃ plenus grãa, q̃a hẽbat grãm ſufficientem ad hoc, q̃ eſſet idoneus miniſter, & teſtis Dei, ad quod erat electus. Et idẽ dicẽdũ eſt de aliis: harũ tñ plenitudinum una eſt plenior altera, ſm q̃ aliquis eſt diuinitus prędordinatus ad altiorem, uel inferiorem ſtatum.

AD II dcm̃, q̃ Apoſtolus ibi loquitur de illa plenitudine gratiæ, quæ accipitur ex pte ſubiecti, in comparatione ad id, ad quod hõ eſt diuinitus p̃ordinatus, quod quidem ẽ vel aliquid cõe, ad quod præordinãtur oẽs ſancti, vel aliq̃d ſpãle, quod pertinet ad excellentiam aliquorũ. Et ſm hoc quædam plenitudo gratię eſt oĩbus ſanctis communis, ut ſcilicet habeant gratiam ſufficientem ad merendum uitam æternam, quæ in plena Dei fruitione conſiſtit, & hanc plenitudinem optat Apoſt. fidelibus, quibus ſcribit.

AD III dicẽdũ, q̃ illa dona, quæ ſunt communia in patria, ſcilicet uiſio, comprehenſio, & fruitio, & alia huiuſmodi, habent quædam dona ſibi correſpondentia in ſtatu uiæ, quæ etiam ſunt communia omnibus ſanctis: ſunt tamen quædam prærogatiuæ ſanctorũ in patria, & in uia, quę non habẽtur ab omnibus.

dum menſuram eis à Deo prefixam, iuxta Apoſtoli auctoritatẽ. Et ſimiliter datur uirtus gratiæ ad omnia, quę pertinent ad ſuũ officiũ, uel ſtatũ, iuxta aliam Apoſtoli auctoritatem.

¶ Nota hic primo, q̃ diſtinctio in præcedẽti articulo poſita de plenitudine gratię in tenſiuæ, uel extẽſiuę, diuidit quodlibet mẽbrum diſtinctionis in hoc articulo factæ. Nam plenitudo gratię ſecundum ſe attẽditur hic tam intenſiue, quam extenſiue, & ſimiliter plenitudo gratiæ ex parte ſubiecti attenditur tam intenſiue, quam extenſiue. Quocirca in artic. præcedenti plenitudo gratię abſolute, hoc eſt ſine additione, cõſiderata diſtinctaq̃e eſt, hic uero cum explicata additione, uel ex parte ſui, uel ex parte ſubiecti conſiderata, & diſtincta eſt. Vnde in Chriſto eſt plenitudo gratiæ ſm̃ pliciter intenſiuè, & extenſiuè, iuxta præcedentem articulũ. Et in eodem ſolo eſt plenitudo gratię ex parte gratię tam intenſiue, quam extenſiue, & in eodem, & aliis per ipſum eſt plenitudo gratię ex parte ſubiecti, iuxta hunc articulum. Sed in Chriſto plenitudo ex parte ſubiecti coincidit cũ plenitudine gratię ſecundum ſe: quoniam vnigenitum à Patre decet plenitudo gratię ſecundum ſe. In aliis autem eſt plenitudo ex parte ſubiecti limitata, ita quòd non eſt plenitudo ex parte gratię ſecundum ſe, quoniam hęc eſt propria unigeniti à Patre, ut prima huius articuli concluſio dicit.

Concl. p

¶ Nota ſecundo diligentiſſime, quòd Auctor de quantitate intenſiua gratiæ ſecundum ſe, locutus in hoc articulo dicit, q̃ inuenitur de facto in ſummo data animę Chriſti, ut patet in primo membro, diſtinctionis, & prima concluſione. Et declarat tale ſummum eſſe quantum ad eſſentiam, diſtinguendo contra uirtutem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

&quantum ad excellentiã, distinguendo contra extensionem, quæad virtutem spectat, licendo q̃ est in maxima excellentia, qua haberi põt. vbi impersonaliter loquit, & ex parte gratiæ, & nõ ex pte subiecti, ut clare a deo patet in Isa, q̃ nõ põt inficiari. ¶Et hæc ideo notanda duxi, ut uideant Thomistæ ſm Auctoris doctrinã dari summã charitatẽ, summam gram, non solum ex parte subiecti, ſm mẽ suram, quã unicuiq; dixit Deus, sed ex pte ipsius charitatis, & gratiæ ſm se, ut infra amplius clarificabit.

¶In rñsione ad primum, nota sobrietatẽ doctrinæ præsentis circa plenitudinẽ gr̃æ in B. Virgine, s. ut sit plena gr̃a tã intẽsiuẽ, quam extensiue non plenitudine gr̃æ ſm se (quia illa est ꝓpria Vnigenito à Patre) sed plenitudine tã intensiue, quam extensiue requisita ad matrem Dei. Et hic nota contra loquaces, & gr̃am B. Virginis extendentes ad oẽs effectus gratiæ, quasi ma teris Dei laus indigeat nostris pro uoluntate non ratione laudibus sub quadam pietatis specie.

¶Sistẽ igitur uir uere deuote, ac docte, in laudibus rõne fultis, ut. s. sit gratia plena, non ex parte gratiæ, sed subiecti, nec in sũmo intensiue, aut extensiue ex parte gratiæ. Lauda in ea gratiam, sed in summo ex parte subiecti supra omnem puram creaturam: hęc enim plenitudo matrem Dei decet, quæ super omnes est puras creaturas exaltata.

Porr. 53 3.d.13.q.1 a.2.q.2.& d.14. a.1. q.1.ca. Et ve.q.29.a. 3. Et op.3. c.221. Et op.60. c.3 Et Ioan.3. lec.6.

*li.18.Moral.c.3.

SVPER QVAE. VII.

ART. XI.

Diuinę ut non desim gratiæ, par est ut cœptum opus prosequamur, & quãto amplius Dei sanctissimique dñi nostri Leonis decimi Pontificis Maximi gratia, Cardinea me dignitate attollens abundauit, tanto magis debeo Iesu Christi mysteria, Ecclesiæque sacramenta scrutari, in lucemque proferre.

¶Hoc igitur eodem anno salutis quidem millesimo quingentesimo decimoseptimo, ætatis autem propriæ nono supra quadragesimum, inchoarum opus die duodecima Cardinalatus simul & mensis Iulij prosequendo, titulum huius undecimi art. q.7. intelligendum, ut sonat dicimus.

¶In corpore artic. rñdetur quęsito, diuidendo, & subdistinguendo, sic q̃ iuxta tria membra distinctionis tribus conclusionibus rñderur. Diuisio est, Gratia Christo duplex, uel vnionis, uel habitualis: Subdistinctio est, Gratia habitualis dupliciter consideratur, uel secundum rõnem entis. uel sũ rõem gratię. Vnde cõsurgunt tria membra: uidelicet gratia unionis, gratia habitualis ut ens, gratia habitualis vt gratia. Prima conclusio iuxta primum membrum est, Gratia vnionis est infinita. Probatur. Vniti personaliter filio Dei, est infinitum, secundum q̃ ipsa persona uerbi est infinita, ergo gratia unionis est infinita. Vbi iuxta promissa expecta calcem ultimi articuli præsentis qõais. Secũda conclusio est, Gratia habitualis Christi, inquantum ens, est finita. Probatur. Est in anima Christi sicut in subiecto. ergo est ens finitum. Probatur sequela, quia non excedit suum subiectũ, quod est finitæ capacitatis, quia creatura quædam est.

¶Nota hic, quòd quia finiti, & infiniti ratio quantitati soli cõgruit, ut dicitur in primo Physicorum, iuxta multiplicem quantitatem rei, multiplex finitas uel infinitas considerari põtest. Verbi gratia, in linea iuxta duplicem quantitatem, scilicet molis, uel perfectionis, dupliciter potest dici finita, uel infinita: nam si esset linea aliqua infinitę longitudinis, esset infinita secundum perfectionem (esset enim accidens, ac per hoc imperfectius ens, quam substantia qnęcunque) & esset infinita secundum rationem lineæ. Et simile accidit in habentibus, tantum quantitatem perfectionis: multarum tamen rationum, quòd, scilicet possunt iuxta multiplicem perfectionis quãtitatem, multipliciter dici finita, uel infinita, ita quod secundum quantitatẽ talis perfectionis sunt finita, & secundum quantitatem alterius rationis perfectionis sunt infinita: ut si esset albedo infinita intensiue secundum latitudinem albedinis, esset infinita secundum rationem albedinis: esset tamen finita ſm quãtitatem perfectionis simpliciter, quoniam esset accidens, ac per hoc imperfectius ens qualibet substantia quantumcunque finitæ perfectionis.

*q.2.a.10.

†q.6.art.9

covel.m

concl.f

concl.f

¶In litera igitur Auctor gratiam considerat, & secundũ quantitatem perfectionis conuenientis sibi secundum propriam gratiæ rationem, & secundum quantitatem perfectionis conuenientis sibi secundum communem rationem entis, quod est considerare ipsam, sicut, & quodlibet aliud ens secundum communem rationem perfectionis, nam quod est finitæ perfectionis, est finitæ entitatis: & econtra, & similiter quod est infinitæ entitatis est infinitæ perfectionis. & econtra. Et dicit in secunda conclusione, quòd gratia habitualis Christi est finita secundum rationem entis, hoc est, ens finitum.

¶In tertia autem, quòd eadem est infinita secundum rationẽ gratiæ. hoc est, est gratia infinita: Quæ tertia conclusio in litera primò exponitur: deinde probatur. Explanatur quidem, & quãtum ad vim nominis, scilicet quòd est infinita, quia non est limitata secundum aliquam creatam mensuram, & quantum ad rem, quia habet quicquid potest pertinere ad rationem gratię, & quantum ad exemplum de luce solis. Probatur autem, Animæ christi confertur gratia sicut cuidam vniuersali principio gratificationis in humana natura. ergo animæ Christi gratia est infinita secundum rationem gratiæ. Antecedens probatur ex auctoritate Apost. ad Ephe. 1.

¶Nota.

Articvlvs XI.

Vtrum Christi gratia sit infinita.

Advndecimvm sic proceditur. Videtur q̃ gratia Christi sit infinita. Oe. n. [h] immensum, est infinitũ: sed gratia Christi est immensa: dñ. n. Io. 3. Non. n. ad mensuram dat Deus Spiritum Filio. s. Christo. ergo gratia Christi est infinita.

¶2 Præt. Effectus infinitus demonstrat uirtutem [h] infinitam, quæ non potest fundari, nisi in essentia infinita: sed effectus gratiæ Christi est infinitus: extendit. n. se ad salutem totius humani generis: ipse enim est propitiatio ꝓ peccatis nostris, & totius mundi, ut dicitur pri mæ Ioan. 2. ergo gratia Christi est infinita.

¶3 Præt. Oé infinitum, p additionem finiti potest peruenire, ad [h] quantitatem cuiuscumq; finiti. Si igit gratia Christi esset finita, posset alterius hoĩs gratia tm̃ crescere, q̃ peruenire ad æqualitarem gr̃æ Christi, contra quod dr̃ Iob 28. Non adæquabitur ei aurum, uel vitrum, secundũ q̃ Greg. ibi exponit. ergo gratia Christi est infinita.

Sed contra est, q̃ gratia est quiddam creatum in anima: sed oẽ creatum est finitum, ſm illud Sapien. 11. Omnia in numero, & pondere, & mensura disposuisti. ergo gratia Christi non est infinita.

Resp. Dcm, q̃ sicut ex supra dictis patet, *in Christo potest duplex gratia considerari. Vna quidem est gratia unionis, q̃ sicut s. dictum est, † est ipsum vniri personaliter filio Dei, qđ est gratis cõcessum humanæ naturæ, & [m] hanc gratiam constat esse infinitam, [n] ſm q̃ ipsa persona uerbi est infinita. Alia vero est gratia habitualis, quæ q̃dem potest dupliciter considerari. Vno modo, ſm q̃ est quoddã ens. Et sic [p] necesse est, quòd sit ens finitũ: [q] est. n. in aia Christi sicut in subiecto: aia autem Christi est creatura quædã habens capacitatem finitam. vnde esse gratiæ, cum non excedat suum subiectum, non põt esse infinitũ. Alio mõ põt considerari ſm propriam rationẽ gratię. Et [s] sic gratia Christi potest dici infinita, eo q̃ non limitatur: quia scilicet habet quicquid põt pertinere ad rõnẽ gr̃æ & non datur ei secundum aliquam certam mensurã id, qđ ad rõnem gratiæ pertinet, eo q̃ ſm propositum Dei, cuius est gratiam mensurare, gratia cõfertur aiæ Christi, sicut cuidã uniuersali principio gratificationis in humana natura, ſm illud Ephe. 1. Gratificauit nos in dilecto filio suo, sicut si dicamus lucem solis esse infinitam, non quidem secũdum suum esse, sed secundum rõnem lucis, quia habet quicquid ad rationem lucis pertinere potest.

[n] q.2.a.10.

[m] q.6.art.9

[p] Trac. 14. in Ioa. ante medium 10.9.

[q] gl. interlinearis sup illud Oĩa dedit in manu eius.

[s] gl. or. ibi.

¶Nota hic, q̃ ly in humana natura, determinat subiectũ necessitatis, non extensionis hoc est, quia Christus est uniuersale principium gratificationis, humanę necessitatis est: nam cã necessitas ad habendũ Chm̃ principium grati ficationis, humana natura est. Sed licet necessitas ex humana occasionem sumpserit natura, extenditur hoc principiuũ nõ solum ad hoĩes, sed ad Angelos, ut infra patebit: ita q̃ Christus est uniuersale principium gratificationis et angelorũ, extensa tã sua capitali gratia, etiam ad angelos.

Ad primvm ergo dcm, q̃ id, q̃ dr̃. Pater non ad mensurã dat Spiritũ filio, uno mõ exponit de dono, q̃ deus pater ab ętherno dedit Filio, s. diuinam naturã, q̃ est donũ infinitũ, Vñ q̃dam gl. [*] dicit ibidem, Vt tãtus sit filius, quãtus, & Pater. Alio mõ põt referri ad donũ, q̃ datũ est humanæ naturæ, ut vniatur diuinæ personæ, quod ét est donũ infinitũ. Vñ gl. † dicit ibidẽ, sicut Pater plenum, & perfectũ genuit uerbum, sic, & plenum, & perfectum est unitum humanę naturæ Tertio mõ põt referri ad gratiam habitualem, inquantum gratia Christi se extendit ad omnia, quæ sunt gr̃æ. Vnde Aug. [*] hoc exponens: dicit, Mensura, diuisio quędã donorum est: alii enim datur per Spiritum sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ: sed Chr̃s, qui dat, non ad mensurã accepit.

[*] gl. interlinearis sup illud Oĩa dedit in manu eius.

† gl. or. ibi.

[*] Trac. 14. in Ioa. ante medium 10.9.

Ad ii dcm, quod gratia Christi habet infinitũ effectũ, tum propter infinitatem prædictam gratiæ, tum p p unitatẽ diuinę psonæ, cui anima Christi unita est.

Ad iii dcm, quòd minus [h] bitam doctrinam, gratiam habitualem esse in Christo ſm totã perfectionem, quam nata est habere gratia secundum seipsã, & in nullo alio esse gratiam secundum totam perfectionẽ. quã nata est habere gratia ſm seipsam, & propterea in Christo fuisse gratiam, ut in subiecto totaliter: in aliis uero ut in subiectis partialibus. Et hoc est gr̃am esse diuersarũ rõnũ, quantitatũ, & perfectionum, nõ ſm essẽtiam, sed ſm modum. Et hinc prouenit, q̃ gr̃a Christi comparatur ad gratias aliorum, ut uirtus uniuersalis ad uirtutes particulares: nã spectando ad differentiam, quæ est penes dictos modos essendi clare liquet, gratiam Christi habere quicquid perfectionis natum est cõuenire gratiæ ſm seipsam, ac p hoc omnem illius p fectionem intensiuã, & extensiuam: vtraq; enim perfectio gratię ſm seipsam exigit, & consequenter gratiã Christi esse uniuersalis uirtutis (ut pote, quæ omnem gratiæ perfectionem intensiuam, & extensiuam in se cõtinet) aliorum uero gratiã esse particularis uirtutis utpote, partem intensiuę, & partem extensiuæ perfectionis gratiæ in se continens: plus tamen, vel minus iuxta cuiusq; mensuram, qua mensus est illi deus. Quo fit, ut quantumcumque quæcumque pura creatura crescat in gratia, numquam peruenire possit ad quantitatem æqualem gratiæ Christi: sicut numquam pars adæquare potest totum, nisi partis rationem amittat. Et hoc est quod in litera dicitur, reddendo rationem, quare finitum crescendo non potest adæquare aliud finitum: quia, scilicet habẽt quantitates diuersarum rationum penes hoc, quòd Christi gratia est uirtutis, & quantitatis uniuersalis, aliorum uero gratia est perfectionis. & uirtutis particularis: quia in illo est gratia cum perfectione debitæ sibi secundum se: ipsam gratiam: in aliis uero est gratia cum perfectione modificata, & mensurata, secundum tale subiectum particulare. Et propterea in Cleme. ad nostrum. de hæret. damnatur error Beguinarum dicentiũ, hominem in uia posse peruenire ad talem gratiæ gradum, ut non possit vltra proficere, eo quod aliter excedi possit gratia Christi. Verumque etenim erroneum esse ex dictis iam patet, & amplius patebit.

Porr. 54 i.d.15.q.5 a.1.q.4.& di.17.q.2. ar.4.ad 3. Et 3.d.11. q.1. art.2. q.3.& dis. 18.ar.5.c. Et Isa.11. lec.2.prin. *ar.pcd.

SVPER QVAE. VII. ARTIC. XII.

Titulus articuli duodecimi clarus.

¶In corpore articuli duo fiunt: præponitur siquidem vna distinctio, & ponunt, deinde duæ conclusiones rñsiuæ quiro. Distinctio est, Formã susceptiẽté magis, & minus posse, uel ñ posse augeri, contingit dupliciter, primo ex parte formæ: sed o ex parte subiecti. Exẽpla clara sunt in lra. Et ex hac distinct. de radicis posse, uel nõ posse augeri in cõ, subintelligẽ in spãli, q̃ gram nõ posse, uel posse augeri eõtingit dupliciter, uel ex parte gr̃æ. uel ex parte subiecti. Et probatur primũ membrum, s. ex parte gratiæ, quantum ad negatiuam partem, quæ est prima conclusio (scilicet gratiam Christi ex parte gratię, non posse augeri) quia sicut aliarum formarum, ita & gratiæ Christi propria mensura secundum se est ex diuina sapien-

Universidad de Deusto
Biblioteca

xia, ergo proptia gratiæ mensura determinata est penes finem. ergo penes rōnalis creaturæ vnionem ad Deum, ergo grā Christi pertingit ad summā mensurā grāe, ergo grā Chri nō pt augeri ex parte ipsius grę. Antecedens ꝓbat auctoritate Scripturę Prima consequentia probat: quia mensura vnicuiq; formæ pfigit in comparatione ad finem: ꝙ declaratur exemplo in terræ grauitate. Secūda aūt: ꝙa finis grāe est vnio creaturæ rationalis ad Deū. Tertia uero: ꝙa nec esse, nec intelligi pt maior ad Deum vnio, q̄ personalis.

¶ Siste hoc in loco lector, & perspice primo, ꝙ in pcedentis libri Commentariis, cum de charitate tractarē, scripsim⁹. non somniasse nos, sed ab Auctore didicisse, s. grām, ac ꝓ hoc charitatem in creaturis habere sm̄ se terminum in summo, ita ꝙ non sunt amplius augmentabiles, & uerba Auctoris in illo loco, q̄ vsr fonare oppositū, si esse falsa aut correcta, seu retractata hic, sed sunt exponenda, ut ibi exposuimus. & sentiendum cū Auctore hoc in loco est, ꝙ grā habitualis Christi est uere in summo, ad qđ pt grā ex parte sui pduci, & hoc iam in pcedentib. hui⁹ libri pluries habuimus.

¶ Ad claritatē tn̄ doctrinæ pręsentis intellige mensurā formæ pfixam esse penes relationem ad finem, non sic quod mensura penes extrinsecū sit (qm̄ mensura formæ intrinseca est formæ cuius ē mensura) sed sic, ꝙ cū omne agens agat ꝓpter finem, ac per hoc id, ꝙ subſtantialiter est propter finē, oportet cōmensuratum esse fini: sicut quod secundum aliquam figuram est propter finem, oportet ut figuratum esse commēsuratum illi fini, propterea cum graue sit propter esse deorsum, oportet graue ut sic commensuratum esse fini, ut, scilicet infimo deorsum commensuretur sola summa grauitas, & supremo sursum sola sūma leuitastita summæ unioni creaturæ rationalis ad deum cōmensurari oportet solam summam gratiam.

¶ Sed est hic locus q̄oni, quo pacto finis gratiæ habitualis (de qua est sermo) est unio personalis, cum secundum antendicta, & in sequenti articulo ex proposito definita, unio personalis nō sequatur, sed præcedat gratiam habitualem, finis autem posterior sit generationis ordine, eo quod est propter finem.

¶ Ad hoc dr̄, ꝙ finis non dr̄ tm̄ de fine consequendo, sed de fine præexistente, qui finalizat nō ut sit, aut bene sit, sed qa est: sicut deus, qui nec est nec cōseruatur, aut quomodolibet augeꝛ per creaturas, finis earum dr̄. Quocirca unio personalis finis est gratię habitualis, non assequendus per eā, sed quia ipsa emanat ab unione personali ordinata ad unionem personalem ut ad finem, quia est, sicut creaturę fiunt a deo ꝓp deum ut finem earum, quia est. Nec est hoc remotum ab ordine, quem in reb. generabilibus uidemus, qm̄ in ijs pspicimus, ꝙ non solū antecedentes dispōnes, sed consequentia etiam accidentia ordinantur ad subſtantiam prius natura genitam, ut ad finem: esse nāq; disciplinabilem, ꝙ consequit ad formā hoīs, ordinat ad hoīem, ut ad finem. Stat ergo solida lię doctrina. tradēs grām habitualem Christi esse in summo, qa cōsonat, & cōmensurat summę uniōi ut fini.

¶ Secunda conclusio est, Grā Christi n̄ potuit augeri ex parte subiecti. Probat ratione: quia Christus ab initio fuit plene comprehensor, ac ꝓ hoc in termino. Et a simili: quia nec beatorum in patria grā pt ob dictā rationē augeri. Et a simili tā hæc q̄ pcedens cōclusio manifestatur: quia pure uiatorum grā pt augeri & ex parte grāe (quia non ptingunt ad summū sm̄ se), ex parte subiecti: qa adhuc sūt in uia, & nō puenerūt ad uię terminū. *concl.*

¶ Vbi nota, ꝙ iō absque alia probatione in hra asserit nullum pure uiatorem attingere ad summū grāe ex parte grāe: quia cōsequunt se hę duo, videlicet summū grāe ex parte grāe, & grā uirtutis uniuersalis. nam grā secundo se summa ad quicquid pt spectare, ad roēm grāe se extendit, & si ad quidlibet pfectionis grāe se extendit, sūma grā est. Et qm̄ utrūque constat esse plenitudinis proprię vnigeniti a Patre, quē ipsa plenitudo grāe cōstituit ab initio cōprehensorem, iō absq; hæsitatione aliqua asserendū est, nulla purā creaturā siue in uia, siue in patria ad summū grāe ex parte grię pfigere. *concl.*

¶ In rńsione ad primum eiusdem 12. articuli considera per spicaciam rńsionis, positum monstrantis: propositionem siquidem illam, Omnis finito potest fieri additio, cum finitum, & infinitum quantitatis primo sit, distinguit secundum posse dupliciter, quantum finitum considerari, Mathematice, hoc est abstrahendo a materia sensibili, ut loquimur de linea, superficie, uel corpore absolute, uel Physice, hoc est, ut ad specificas naturas rerum naturalium est determinatum, ut quantitas humana, uel cęlestis. Primo modo uera est propositio illa: secundo autem falsa, ut patet de quantitate cæli. Et quia ratio, quare quantitati determinatæ ad naturam talem, repugnat additio est forma naturalis (ut patet ex secundo de Anima) ideo litera radicem attingēs subdit, quòd multo magis ipsi formæ naturali quamuis finitæ repugnat additio: quoniam si forma naturalis efficit, ut quantitas, cui secundum se non repugnat additio, exclu dat additionem: multo magis efficit, ut a seipsa excludat additionē. Quo fit, ut quia gratiam eiusdem est rationis, quo ad finitatem, uel infinitatem conformis, naturalibus, cum sit illarum una, de quibus scriptum est, Omnia in numero, pondere & mensura disposuisti: ideo gratia Christi, & finita, & excludens additionem sum̄ ul est. *Iib. 2. de Aia tex. 41. to. 2.*

¶ In

¶ In rńsione ad sm̄ eiusdem 12. articuli aduerte, ꝙ quia in hra grā Christi relata ad proprium finē, excludit melius se; & tm̄ cō patitur aliquid maius, seu melius se, ideo manifeste litera ista docet gratiam Christi dupliciter posse considerari. Primo sm̄ id, quod in se est, hoc est sm̄ propriam intrinsecam entitatem, qua est tale ens inter ens uniuersi. & sic pōt aliquid esse nobilius ens, q̄ ipsa sit: immo oīs substantia est nobilior sm̄ sui gn̄is rōne illa, cū sit ens talis ens accidens. Alio modo, sm̄ id, ad qđ ipsa sua entitas tantę perfectionis ordinatur, ut ad proprium finem. Et sic nō pōt fieri aliquid maius, aut melius illa, qm̄ suapte natura commēsurata est unioni personali Dei, ut proprio fini, qua nihil esse pōt melius. Et ut melius pate pia, quæ in litera subiunguntur, perspicaciter attendendum est, a diuina sapientia dupliciter aliquid ordinatum, quātum est ex parte rei ordinatæ ad unionē personalem filij Dei, uel per se, ut perfectio gratiæ sm̄ se: uel per accidens, ut humana natura. Per accidens siquidem enitit, quantum est ex parte humanæ naturæ, ut cōplaceret Deo illam eligere ad unionem personalem sui: quoniam ipsa natura humana: secundū se nullam habet proportionem, aut commensurationem ad assumptibilitatē: quia nullam habet potētiam passiuā ad ea, quæ omnem naturalē ordinē transcendunt: sed diuina charitas, ac sapientia eleuauit illā, ordinando ipsam, ut assumeretur. Gratia aūt sm̄ se totaliter pfecta, quia ex proprij ordinis, ut pote supernaturalis ac diuini rationę, ad supernaturale, ac diuinum quid ordinatur, par est, vt suapte natura ad unionem personalem in sui summa plena perfectione ordinetur, ac commensuretur, ac per hoc non per accidens, sed per se a diuina sapientia ad unionem personalē ordinatur. Et ideo in litera dicitur, quòd unioni personali correspondet sufficienter talis mensura gratiæ, hoc est, gratia in summo secundum se, secundum diuinæ sapientiæ ordinē, quo omnia disposuit ab æterno suauiter. Quo circa quantumcunq; aliquod ens in se secundum suam intrinsecam entitatem melius gratia, quæ est in Christo, fieret: non fieret tamen ens suapte natura ordinatū per se ad melius, q̄ ordinē perfectio, quę in Chro est gratiæ, & hoc aperte intendit litera p se intellecta.

¶ In rńsione ad tertium aduerte, ꝙ similitudo profectus Christi quo ad sapientiam, gratiam, & ætatem, in litera asseritur, quo ad partem affirmatiuam, s. ꝙ proficiebat quo ad effectus ętatis, sicut quo ad effectus sapientiæ, & gratię, & hoc constat esse uerissimum, qm̄ opera sua consona æta. faciebat: sed non asseritur quo ad partem negatiuam, s. ꝙ non proficiebat secundum ætatem ipsam, sicut non proficiebat secundum ipsam sapientiam, seu gratiam qm̄ constat ꝙ esset falsum hoc. nam Christus uere proficiebat ipsa ętate: qm̄ sm̄ ætatis mensuram corpalis progressus est, constat enim Christum uere primo infantem, deinde puerum, inde adolescentem, atque in uirum tandem perfectum emersisse (sicut cæteros homines) sensum, & per incrementa temporum, augente natura li uirtute membra, roburque uiribus ministrante.

SV. QVAEST. VII. ART. XIII.

Medina. art. 13.

c. 15. ante medium; to. 7.

TItulus clarus est.

¶ In corpore vnica est conclusio respōsiua quæsito, Gratia unionis in Christo pcedit gratiā habitualem eius: non ordine tpis, sed naturæ, & intellectus. Probatur tripliciter. Primo. missio Filij est prior naturæ ordine, missione Spiritus sancti. ergo grā unionis, &c. Antecedēs probatur: quia Spiritussanctus procedit naturæ ordine a Filio, & dilectio a sapientia. Consequentia vero: quia secūdum ipsam uanitatem attenditur missio Filij, & secundum gratiam habitualem attenditur missio Spiritussancti.

¶ Vbi nota, ꝙ cautæ loquitur in litera Auctor, dum missiones ordinat, & secundū prius, & posterius naturæ: processiones autem Filij, & Spiritussancti ordinat quidē naturæ ordine, sed nō secundum prius, & posterius: quia, ut in uigesima dist. primi sent. dicitur, in diuinis est ordo naturæ, non quo alter est prior altero, sed quo alter ē ab altero. Missiones autem ad ea, quæ sunt extra Trinitatem respicientes, prioritatem etiam, & posterioritatem naturę in suis rationibus, ac rebus admittunt. Secundo præsentia deitatis est prior splendore eius: sed unio est ipsa pręsentia, gratia habitualis, splendor eius. ergo. Tertio, Actio, & gratia ad ipsam ordinans pręsupponit hypostasim. ergo gratia habitualis pręsupponit unionem. Antecedens probatur: quia actiones sunt suppositorum. Consequentia uero: quia gratia unionis facit hypostasim in natura humana.

¶ Vbi caute perspice, ꝙ aliud est dicere non pręsupponit hypostasim: & aliud est dicere, non pręsupponit hypostasim in natura humana. Gratia. n. unionis pręsupponit, non facit hypostasim uerbi Dei, quę sola in Christo hypostasis est: sed eadē gratia unionis nō pręsupponit, sed facit in Christo hypostasim in humana natura, dū facit ꝙ persona filij Dei sit non solum p'o na diuina, sed ēt psona humana, dum facit ꝙ subsistat nō o ū in natura diuina, sed etiam in natura humana. Et hoc est ꝙ in litera dicitur, & super hoc ratio fundatur, intendens quòd actio humana supponit hypostasim humanam &c.

¶ In rēsponsione ad secundum eiusdem 13. art. habes, ꝙ gratia in Christo non habet rationem dispositionis respectu unionis sed habet rationem naturalis proprietatis, sicut calor consequens formam ignis. Et hoc bene nota.

Tertia S. Thom. F 4 ¶ In

Perr. o 55 a. d. 13. q. 3. a. 2. q. 3. Et op. 3. c. 221. Et op. 40. c. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Concl.m

*Q.2.a.10 & q.6.a.6.

ſit reſpõſione ad 3. occurrit tedẽda. rõ tor dictorum de gratia unionis. Dicit.n. de ipſa in hoc articulo in principio corporis, quòd gratia unionis eſt ipſa unio, & in hac reſpõſione, q̃ eſt ſupra omne genus & in artic. 11. huiuſmet quæſtionis, q̃ eſt infinita, ſecundum, quòd ipſa perſona Verbi eſt infinita, & in art. 6. q. ſextæ in corpore dictum eſt, quòd gratia vnionis eſt ipſum eſſe perſonale, quod gratis diuinitus datur humanæ naturæ in perſona uerbi, & in art. 12. q. 3. ad tertium, dicitur, quòd gratia unionis eſt cauſata à tota Trinitate, quod, & hic replicatur in corpore articuli, dum principium appropriatum gratiæ unionis, ponitur perſona Filij. hęc ſiquidem dicta licet diſſonare inter ſe uideantur, facile tamen diſtincte perſpicientibus apparet, quòd gratia unionis duo in ſe claudit, ſcilicet eſſe uerbi perſonaliter terminans humanitatem Chriſti, & compoſitionem, ſeu coniunctionem utriuſque, nec loquor de terminatione, coniunctione, aut unione, quæ eſt relatio, ſed de fundamento, quod eſt eſſe Deum, & hominem, quod conſtat eſſe ſubſtantiam, & prædicta duo in ſe claudere, ſcilicet perſonam unitam, & ipſam cõiunctionem: de huiuſmodi enim unione in litera dicitur, quòd eſt eſſe perſonale, quòd eſt infinita ſimpliciter, ſicut ipſa perſona diuina, quòd eſt ſupra omne genus, quoniam hoc fundamentum relationis vnionis nihil aliud eſt, quàm unum eſſe Deum, & hominem in eſſe diuino perſonali. Vnum autem, cum nihil poſitiui addat ſuper ens quod unum dicitur (ut dicitur in 4. Meth.) conſequens eſt, q̃ nihil in propoſito addat ſuper eſſe perſonale uerbi, ac per hoc unio pro ſuo principali ſumpta, ſ. pro

Q.4.art.2.

† Loco cit. in argu.

RESP. dcđm, q̃ᵐ vnio humanæ naturę ad diuinã perſonã (quã ſ.*diximus eſſe ipſam gratiã unionis) p̃cedit gr̃am habitualẽ in Chr̃o, nõ ordine tp̃is, ſed naturæ, & intellectus. Et hoc triplici rõne. ⁿprimo q̃dẽ, ꝑm ordinẽ principiorũ utriuſque. Principiũ.n. vnionis eſt p̃ſona Filij, aſſumẽs humanã naturã, q̃ ꝑm hoc dr̃ miſſa eſſe in mũdũ, q̃ humanã naturã aſſum pſit. Principiũ aũt gr̃æ habitualis, q̃ cũ charitate dat̃, eſt Spũſanctus, q̃ ꝑm hoc dr̃ mitti, q̃ p̃ charitatẽ mentem inhabitat. Miſſio aũt Filij ꝑm ordinẽ naturæ, prior eſt miſſione Spũſãcti, ſicut ordine naturæ Spũſãctus procedit a Filio, & à ſapiẽtia dilectio. Vnde, & vnio p̃ſonalis, ꝑm quam intelligit̃ miſſio Filij, eſt prior ordine naturæ habituali gr̃a, ꝑm quã intelligit̃ miſſio Spũſancti. Scđo, accipit̃ rõ huius ordinis ex habitudine gratiæ ad ſuã cauſam. Gr̃a.n.cãtur in hoſe ex p̃ntia diuinitatis, ſicut lumẽ in aere ex p̃ntia ſolis. unde dr̃ Ezech. 43. Gloria Dei Iſrael ingrediebat̃ p uiam Orientalẽ, & terra ſplẽdebat à maieſtate eius. P̃ntia aut̃ Dei in Chr̃o intelligitur ꝑm unionẽ humanæ naturę ad diuinã p̃ſonã: vñ gr̃a habitualis Chriſti intelligit̃, ut conſequẽs hanc unionẽ, ſicut ſplendor ſolẽ. Tertio, rõ huius ordinis ſumi põt ex fine gr̃æ: ordinat̃.n. ad bene agendũ. Actiones aũt ſunt ſuppoſitorũ, & indiuiduorũ. Vnde actio, & p̃ conſequẽs gr̃a ad ipſam ordinãs p̃ſupponit hypoſtaſim opantẽ. Hypoſtaſis aũt non præſupponit̃ in humana natura ante vnionẽ, vt ex ſupra dictis patet.* Et iõ gratia unionis ſecundum intellectũ præcedit gr̃am habitualẽ.

K

AD PRIMVM ergo dcđm, q̃ Aug.† ibi gr̃am nominat gratuitam Dei volũtatẽ, gratis beneficia largientem. Et p̃ hoc, eadem gratia dicit̃ hominẽ quẽcunq; fieri Chriſtianũ, qua gratia factus eſt hõ Chriſtus: quia utrunque gratuita Dei uoluntate abſque meritis factum eſt.

AD II dcđm, q̃ ſicut diſpoſitio in uia gñationis præcedit perfectionem, ad quã diſponit in his, quæ ſucceſſiue p̃ficiunt̃, ita nãliter p̃fectionẽ ſeq̃t̃, quã aliq̃s iã conſecutus eſt: ſicut calor, q̃ fuit diſpoſitio ad formã ignis, eſt effectus ꝑfluens a forma ignis iã præexiſtẽtis. Humana aũt natura in Chriſto vnita eſt perſonæ verbi a principio, abſq; ſucceſſione. Vnde gr̃a habitualis nõ intelligit̃ vt p̃cedẽs unionẽ, ſed ut p̃ſ eã, ſicut q̃dã ꝑprietas nãlis. Vnde & Aug. dicit in Enchir.* q̃ gratia eſt quo dãmodo Chr̃o homini nãlis.

F

G

H

AD III dcđm, q̃ cõe eſt prius ꝑprio, ſi vtrũq; ſit unius gñis, ſed in his, quæ ſunt diuerſorũ generum, nihil prohibet proprium eſſe prius cõi. Gratia aũt unionis non eſt in genere gr̃æ habitualis: ſed eſt ſupra oẽ genus, ſicut, & ipſa diuina perſona. Vnde hoc propriũ nihil p̃hibet eſſe prius cõi: q̃a non ſe habet per additionem ad commune, ſed potius eſt principiũ, & origo eius, quod eſt cõe.

QVÆSTIO VIII.

De gratia Chriſti, ſecundum quòd eſt caput Eccleſiæ, in octo articulos diuiſa.

DEINDE cõſiderandũ eſt de gratia Chriſti, ſecundum quòd eſt caput Eccleſiæ. Et circa hoc quæruntur octo.

¶Primò, vtrum Chriſtus ſit caput Eccleſię.

1

¶Secundo, vtrũ ſit caput hominum, quãtũ ad corpora: vel ſolum, quantum ad animas.

¶Tertiò, vtrum ſit caput oĩum hominum.

¶Quarto, vtrum ſit caput angelorum.

¶Quito, vtrũ gr̃a Chr̃i, ꝑm quã eſt caput Eccl̃æ, ſit eadẽ cũ gr̃a habituali eius, ꝑm q̃ eſt quidam homo ſingularis.

¶Sexto, vtrum eſſe caput Eccleſię, ſit propriũ Chriſto.

¶Septimo, vtrum diabolus ſit caput omnium malorum.

¶Octauo, vtrum Antichriſtus etiam poſſit dici caput omnium malorum.

ARTICVLVS I.

Vtrum Chriſtus ſit caput Eccleſiæ

AD PRIMVM ſic procedit. Videtur quòd Chriſto ꝑm quòd eſt homo, non competat ipſa re, in qua uniuntur, & ſunt vnũ ens, una p̃ſona, ambę naturę, ſi finita eſt, ſupra oẽ genus eſt, eſſe uerbi eſt, eſſe p̃ſonale é: ꝑ eo uero, q̃d addit, ipſa unio ſup rem, in qua eſt unio, temporale quid eſt, cauſatum a tota Trinitate ſecũdum rem, & per appropriationẽ à Filio, gratis conceſſum humanæ naturæ eſt.

¶ De quo quid ſit ſuperius declaratũ eſt, balbutiendo tñ. Conſona igitur ſunt oĩa Auctoris dicta d̃ vnione, ſeu unionis gratia ſane intellecta.

* Enchir. c.40. to.3.

SV. QVAEST. VIII. ART. I.

Alb. Mag. 3. d. 13. a. 2. Medina. art. 1.

TItulus primi art. clarus eſt.

¶ In corpore articuli primo reſpondet Auctor directe quæſtioni unica concluſione. Secundo declarat terminum nnum cõcluſionis. Eſt igitur concluſio rñſiua, Chriſt⁹ caput Eccleſiæ dicitur ſecundum ſimilitudinem humani capitis. Probatur ſicut tota Eccleſia dicitur unũ corpus ad Rom. 12. ſm̃ ſimilitudinem corporis humani, ita conſequens eſt, quod Chriſtus dicatur caput Eccleſiæ ſecundũ ſimilitudinem humani capitis,

¶ Vbi nota, q̃ eſſe caput nõ dr̃ de Chriſto proprie, ſed metaphoricè: ſicut etiam eſſe unum corpus dicitur metaphorice de Eccleſia, & ꝑterea nõ multa opus eſt diſcuſſione in re hac. Terminus autem in concluſione poſitus, qui declaratur in litera, eſt ly ſm̃ ſimilitudinẽ ad humanũ caput declaratur ſiquidem, q̃ ſimilitudo iſta attenditur quo ad tria, ſ. ordinem, perfectionẽ, & uirtutem.

¶ Vbi ſcito primo, q̃ in corpore humano conſideratur ordo. nõ originis, ſed ſitus: & ideo in litera dicitur, q̃ caput eſt p̃imum membrum, incipiendo a ſuperiori, proculdubio ſecm̃ ſitũ, quãuis etiam poſſit intelligi de ſuperiori ſecm̃ naturales differentias poſitionis animalium,

Porret. o. 56

Inf. q. 48. 1. cor. & q. 49. a. 2. co. Et 3. d. 13. q. 1. a. 1. Et ueri. q. 29. ar. 3. c. fi. & a. 4. & a. 5. cor. Et op. 3. c. 223. Et opuſ. 60. c. 3. Et 1. eo. 11. l. 1. & Ephe. 1. f.

alium, prout in aĩa li diſtinguunt̃ ſex naturales dr̃æ, ſ. ſurſum, & deorſum, ante & retro, dextrum, & ſiniſtrum: nã ſurſum in hoſe, eſt ipſum caput vnde trahit alimentũ. Et q̃m utroq; mõ caput humanum eſt ſurſum, ſ. ſm̃ ſitum ſimpliciter, & ſm̃ dr̃iam naturalem aĩalis, ideo vtroq; mõ intelligi põt. Primo tñ modo manifeſtius ſenſui patet: & iõ magis cõſonat literæ, q̃ in rñſione ad ultimũ euidentiã ſenſibilẽ conſideratã in hac ſimilitudine dicit, dũ capitis magis q̃ cordis nomen Chriſtus ſuſceꝑiſſe dicitur.

¶ Scito ſecundo, q̃ virtus attribuitur capiti humano reſpectu uirium, & motũ reliquorũ membrorũ, non tam q̃ primo inter membra principio, ſed tam q̃ cõprincipio primi ſimpliciter membri, ſ. cordis: ex corde ſiquidem mediante capite oſs uis, & motus membrorũ pendet. Et ſimiliter Chriſtus hõ comprincipium eſt Spũſanctι, qui eſt cor eccleſiæ ad uim, & motũ reliquorum membrorũ eccleſiæ. Et iõ Chr̃s, ad Coloſ. 2. caput eccleſiæ dr̃, ex quo tam q̃ ex comprincipio corpus eccleſię p̃ nexus, & coniunctiones ſubminiſtratũ, & conſtructũ, creſcit in augmentum Dei.

¶ Scito tertio, q̃ gr̃a Chriſti dr̃ prima, q̃ altior, & prior, hoc eſt ſm̃ ordinem cauſæ formalis, ſimpliciter, & exemplariter. Nã ex eo q̃ altior, eſt prior ſm̃ ordinẽ cauſæ formalis, in quo quanto q̃d eſt intenſiue altius, tanto formalius. Ex eo aũt q̃ ad cõformitatem ipſius aliis gr̃a dat̃, eſt prior tam q̃ exẽplar reliquarũ gr̃arum: & ut in litera dr̃, nõ eſt hoc exẽplar prim⁹ tp̃e exẽplatis, ſed ut finis intentione, ut exemplar conceptũ.

¶ In rñſione ad primum eiuſdem articuli aduerte duos modos, quibus Auctor ponit actiones Chr̃i hois cauſare in noſſe caput eccleſię. Caput.n. [h] influit ſenſũ, & motũ in mẽbra. Senſus aũt, & motus ſpũalis, q̃ eſt per gr̃am, non influit̃ nobis a Chriſto hoie: q̃a ſicut Aug. dicit in li. de Trin. *nec ẽt Chr̃s, ꝑm q̃ eſt hõ, dat Spũmſanctũ, ſed ſolũ inquantũ eſt Deus. ergo ei, ꝑm q̃ eſt homo, non cõpetit eſſe caput eccleſiæ.

Lib. 1. de Trin. c. 12. ante med. to. 3.

¶ 2 Præt. [h] Capitis non vr̃ eſſe aliud caput: ſed Chriſti ꝑm q̃ eſt homo, eſt caput Deus, ꝑm illud 1. ad Corin. 11. Caput Chriſti Deus. ergo ipſe Chriſtus nõ eſt caput.

¶ 3 Prę. Caput in hoſe eſt quoddam particulare [h] membrum, influẽtiam recipiens a corde: ſed Chriſtus eſt uniuerſale principium totius eccleſiæ. ergo non eſt eccleſiæ caput.

SED CONTRA eſt, q̃ dicitur Ephe. 1. Ipſum dedit caput ſupra omnem eccleſiam.

ⁿ ſi. ro

RESP. Dcđm, q̃ᵐ ſicut tota eccleſia dr̃ unũ corpus myſticũ p̃ ſimilitudinẽ ad naturale corpus hois, quod ꝑm diuerſa mẽbra habet diuerſos actus, vt Apoſt. docet Rom. 12. & 1. ad Cor. 12. ita Chriſtus dr̃ caput eccleſiæ ꝑm ſimilitudinem humani capitis, [n] in quo tria poſſumus cõſiderare, ſ. ordinem, perfectionẽ, & uirtutẽ: ordinẽ quidẽ, quia caput eſt prima pars hois, incipiẽdo a ſuperiori: & inde eſt, q̃ oẽ principium conſueuit uocari caput, ꝑm illud Ezec. 16. Ad oẽ caput viæ ædificaſti ſignũ proſtitutionis tuæ: perfectionẽ aũt, quia in capite uigent oẽs ſenſus, & interiores, & exteriores, cũ in cęteris mẽbris ſit ſolus tactus, & inde eſt, q̃ dr̃ Iſa. 9. Senex, & honorabilis ipſe eſt caput: uirtutẽ uero, quia uirtus, & motus cęterorum mẽbrorũ, & gubernatio eorũ in ſuis actibus, eſt a capite, p̃ uim ſenſitiuã, & motiuã ibi dominantẽ: vñ, & rector dr̃ caput populi, ꝑm illud 1. Reg. 15. Cũ eſſes paruulus in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es. Hæc ãt tria cõpetunt Chr̃o ſpũaliter. Primo.n. ꝑm propinquitatẽ ad Deum, gratia eius altior eſt & prior, etſi non tp̃e: q̃a oẽs alii acceperunt gr̃am per reſpectũ ad gr̃am ipſius, ꝑm illud Ro. 8. Quos præſciuit, hos, & prædeſtinauit conformes fieri imaginis filii ſui, ut ſit ipſe primogenitus in multis fratribus. Secũdo uero p̃fectionẽ habet, quãtũ ad plenitudinẽ oĩm gratiarũ, ꝑm illud Io. 1. Vidimus eũ plenũ gratię, & ueritatis, vt ẽt ſupra oſtẽſum eſt. [r] Tertio virtutẽ habet influendi gratiã in oĩa membra eccleſiæ, ꝑm illud Ioan. 1. DE plenitudine eius nos omnes accepimus. Et ſic patet, q̃ Chriſtus conuenienter dicitur eccleſiæ caput[t].

A

B

C

D

E

AD PRIMVM ergo dcđm, q̃ dare gratiã aut Spũſanctum conuenit Chriſto ꝑm q̃ DEUS, auctoritatiue; ſed inſtr̃aliter conuenit ẽt ei, ꝑm q̃ hõ, inquãtum, ſ. eius humanitas inſtr̃m fuit diuinitatis eius. Et ita actiones ipſius ex uirtute diuinitatis fuerunt nobis ſalutiferæ, utpote gratiã in nobis cauſantes, & per meritũ, & per efficientiam quandã. Aug.* aũt negat Chriſtũ, ꝑm q̃ hõ eſt, dare Spũm ſanctum per auctoritatem: inſtr̃aliter autem, ſiue miniſterialiter etiam [d] alii ſancti dicuntur dare Spiritum ſanctum, ꝑm illud Gal. 3. Qui tribuit uobis Spiritum &c.

* Loco citato in arg.

D. 430.

AD II dicendum, q̃ in metaphoricis locutionibus, non oportet attendi ſimilitudinem quantum ad oĩa: ſic.n. non eſſet ſimilitudo, ſed rei ueritas. Capitis igitur naturalis non eſt caput aliud quia corpus humanum non eſt pars alterius corporis: ſed corpus ſimilitudinarie dictum, ideſt, aliqua multitudo ordinata, eſt pars alteri⁹ multitudinis: ſicut multitudo domeſtica eſt pars multitudinis ciuilis: & iõ paterfamilias, qui eſt caput multitudinis domeſticæ, habet ſupra ſe caput rectorem ciuitatis. Et p̃ hunc modũ nihil prohibet, caput Chriſti eſſe deum, cum tñ ipſe Chriſtus ſit caput eccleſię.

AD III dcđm, q̃ caput hẽt manifeſtã eminentiam reſpectu exteriorum membrorum: ſed cor hẽt quandã influentiã occultam: & iõ cordi cõparãbis gr̃am, ſ. meritorie, & effectiue. Et de mõ quidem meriti nulla eſt ambiguitas qm̃ põt cadere ſub unius merito, q̃ Deus creet in altero gr̃am ſed de mõ efficientiæ obſcurũ eſt: qm̃, ut in prima parte habitum eſt, nec principaliter, nec inſtr̃aliter põt creatura aliqua creare: Chriſtus aũt dr̃ hic inſtr̃aliter concurrere. Et licet quæſtio hæc pplexa appareat, non habet tñ hoc in loco multũ dubitationis: qm̃ ſm̃ cõe dictũ actiones Chriſti, ſine mediis ſaris, ut quotidie in eccleſia fit, ſiue abſque ſacr̃is, ut Latronẽ gratificauit, eodẽ modo ad creationẽ gratię concurrunt, non attingendo, ſ. ipſam gratiam, quæ creatur, ſed efficiendo aliquid per modum diſpoſitionis, quod eſt creare gratiam inſtr̃aliter: q̃d non inconuenit, cũ creatur aliquid in ſubiecto præexiſtente, prædiſponendo ad illam rem creandã, ut patet cum creatur aĩa intellectiua in corpore humano, totidiſpoſitionibus præparato ab agente naturali, neceſſitante naturalis ordinis exactione, paſſiuã creationem ipſius aĩę. Altius tamen dicitur ſecundum excellentiorem Auctoris doctrinam inferius in q. 13. arti. 2. quòd gratia non ſpectat ſimpliciter ad genus creationis, ſed ad genus immutationis creaturarum, nõ ſecundum naturę ordinem, ſed ſecundũ ordinem gratię: q̃d ſufficienter probatur ex hoc, q̃ Deum non conſeruare gratiam, non eſt annihilare, & ipſam deſinere eſſe, non eſt annihilari, cum Deus nihil umquàm annihilet, quàmuis annihilare poſſit. Ex hoc enim quòd creationi, & conſeruationi diuinę reſpondet annihilatio, manifeſte ſequitur, q̃ ſi corruptio, ſeu deſitio alicuius non eſt annihilatio, productio quoque eiuſdem ordinaria non eſt crea-

Loco citato in arg.

D.430.

t o.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cio. Quia igitur grę infusio non simpliciter creatio est, sed mutatio quędã aiæ in ordine gratuitorũ ad cælestem patriam, & ad hmõi mutationes extendit se aia Christi, ut instrm coniunctum uerbi, non vr negandum, gratiam attingi instraliter ab actione humanitatis Christi: sed dicendum, q effectus iste, q est aiam gratificari, ex illa parte qua interuenit, quodãmodo creatio, est immediate a Deo: sed ex illa parte, qua interuenit aiæ mutatio sm obedientialem potentiam ad cęlestem beatitudinẽ, est a Deo mediante humanitate Christi instraliter. Hoc.n. non est creaturæ cõicari potentiã creandi instraliter, sed immutãdi instraliter, ad restaurandi oia, q in cęlis, & in terris sunt.

Porret.o. 57 3.d.13.q.1 arti.2.q.3. Et uerit.q. 29.artic.4. ad 1. Et opusc. 60.

SVP. Q. VIII. ART. II.

Medina ar.2.

IN titu. 2. ar. aduerte, q ly, quoad corpora, non solum refert ad corpora aliorum hoim, sed & ad corpus ipsius Christi vt clare patet ex argumento tertio in litera, quod impugnat corpus Christi non posse esse caput aliorum, qa sumptũ est ex aliis, & ex conclusione responsiua in corpore articuli. est igitur sensus tituli, An Christus ét sm corpus sit caput aliorum hominum, etiã quo ad corpora.

Ar. præcec. ad 3.

¶ In corpore articuli unica est conclusio responsiua quæsito affirmatiue. Tota humanitas Christi sm, s. aiam, & corpus, influit in hoies, & quãtum ad aiam principaliter, & quantũ ad corpus secundario. Hæc conclusio primo probatur: deinde declaratur ultima eius particula. Probatur sic. Humanitas Christi habet uim influendi, quãtum est coniuncta Dei uerbo cui corpus unitur per animã, & corpus humanum habet naturalem ordinem ad animam dupliciter, s. ut materia ad formam, & vt instrumẽtum ad principalẽ motorem. ergo tota humanitas Christi &c. ¶ Vbi nota q quia duo continentur in conclusione, s. q corpus Christi influãt, & q corpora aliorum recipiant influxum a corpore Christi, iõ duo principia assumpta sunt in litera, alterum cõe corpori Christi, & aliorum hominũ corporibus de duplici naturali ordine inter corpus, & animam, ex quo habetur cõio mutua, qua non solum corpus accipit ab anima, sed anima accipit a corpore ministrante sibi, & hinc habes consequenter, q corpus Christi non est alienum a uiribus suæ animæ, & q. corpora aliorum non excludentur a donis suarum animarum. Al

tur Spũssanctus, q inuisibiliter ecclesiã uiuificat, & unit: capiti cõparat ipse Christus sm visibilem naturam, secundum quã homo hominibus præfertur.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus sit caput hominum quantum ad corpora, uel solum quantum ad animas. G

AD SECVNDVM sic pceditur. Vr q Chrs non sit caput hoium, quo ad corpora. Chrs.n. dr caput ecclesiæ, inquantum influit spũalem sensum, & motũ gratiæ in ecclesiã: sed huius spũalis sensus & motus[b] capax non est corpus. ergo Christus non est caput hoim secundum corpora.

¶ 2 Præt. Secundũ corpora cõi H camus cũ brutis. Si ergo Chrs esset caput hoim quantum ad corpora, [b] sequeret q ét eẽt caput brutorum animalium, quod est inconueniens.

¶ 3 Præ. Chrs [b] corpus suum ab aliis hominibus traxit, vt patet Mat. 1. & Luc. 3. sed caput est primum inter cętera membra, ut dictum est.* ergo Christus non est caput ecclesiæ quãtum ad corpora,

SED CONTRA est, q dr Philip. 3. Reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ. I

RESP. Dcm, q corpus humanum habet naturalem ordinem ãd animam rationalem quæ est propria forma eius, & motor. Et inquantum quidem est forma eius, recipit ab anima uitam, & cęteras proprietates conuenientes humano corpori sm suam speciem, inquan K tum uero anima est motor corporis, corpus instrumentaliter seruit animæ. Sic ergo dicendũ est, q habet uim influendi humanitas Christi inquãtum est coniuncta Dei verbo, cui corpus unitur per aiam, vt supra dictum est. Vñ [m] tota Christi humanitas, sm, s. aiam, & corpus, influit in hoies, & quãtum ad animam & quãtũ ad corpus: sed principaliter quãtum ad animam, secundario quãtum ad corpus, [n] vno mõ, inquantum membra corporis exhibent arma iustitiæ in anima existenti per Christum, vt Apost. dicit Rom. 6. alio mõ, inquantum vita gloriæ ab anima deriuatur ad corpus, sm illud Ro. 8. Qui suscitauit Christum Iesum à mortuis, uiuificabit, & mortalia corpora uestra propter inhabitantem spiritum eius in uobis.

AD PRIMVM ergo dcm, q sensus spiritualis gratiæ non peruenit quidem ad corpus primo, & principaliter: sed secundario, & instrumentaliter, vt dictum est.*

AD II dcm, q corpus animalis bruti nullam habitudinẽ habet ad animam rationalem, sicut habet corpus humanum, & ideo non est simile.

AD III dcm, q licet Chrs traxerit materiã corporis ab aliis hominibus: uitam tñ immortalem corporis oẽs homines trahunt ab ipso, sm illud 1. ad Cor. 15. Sicut in Adam omnes moriuntur, ita, & in Christo omnes uiuificabũtur.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus sit caput omnium hominum.

AD TERTIVM sic proceditur. Vr q Christus nõ sit caput oim hominum: caput .n. non habet relationẽ nisi, ad

Porr.o. 58 Infr. q.11. arti.3.c. & q.19.ar.4. ca. & ad 1. Et 3.d. 13. q.2.arti.1. q.2.& 3.

tertium principium propriũ est corpori Christi continens duo, s. q humanitas Christi habet uim influendi ex coniunctione personali ad Deum, & quod Christi coniunctum est uerbo mediante anima. Ex his siquidem simul iunctis habes, q corpus Christi mediante anima, habet uim influxiuã ex uerbo, sicut habet mediante aia coniunctionẽ ad illud, ut sic, & ex parte influẽtis, aia Christi principaliter, & corpus secundario inueniat, & utrobiq; eadem sit ratio, s. p naturalẽ ordinẽ corporis ad aiam. Declaratur deinde, q corpus secundario recipiat influxum, dupliciter uerificari, s. p modũ ministerii, uel p modũ deriuationis. Nã qñ in præsenti uita anima iustificat, mouet membra corporis ad assequendam, conseruandã, tuendam, augendamq; animæ iustitiã, & sic corpus nostrũ, secundario ut minister animæ mouetur a iustificante animam. Qñ uero ĩ resurrectione anima gloriosa iuncta erit corpori, ex gloria aíę detiabit gloria in corpus, & sic a glorificante immortali, diuinaq; uita animam, glorificabit secundario corpus, redundante gloria animę in corpus.

In cor.ar

SVP. QV. VIII. ART III.

Medina.a.3.

TItulus clar[o] est. ¶ In corpore articuli duo fiunt. Primo, declarat sm modus quo corpus Christi mysticũ habet membra. Secundo, respondetur quęsito. Ex differentia autem inter corpus naturale, & mysticũ, quoad modum habendi membra simul, uel successiue declaratur modus, quo corpus Chrs mysticum habet membra scilicet non esse simul in actu, sed in potentia. Et potentia quidem in proposito dupliciter invenitur, quæ reducetur, & quæ nunquãm reducetur ad actum. Actus uero dupliciter: uel secundum fidem, uel secundum charitatem uiæ, uel secundum fruitionem patriæ.

¶ Vbi nota primo, quòd non distinguitur potentia in potentiam reducibilem, uel non reducibilem ad actum: sed in potentiam, quæ de facto quandoque reducetur ad actum, & in potentiam, quę de facto numquãm reducetur ad actum, q̃ is reducibilis, fuerit ad actũ, alioquin non esset in potentia.

¶ Nota secundo, quòd licet fides, ut in respectione ad secundum

dum habes constituat membrum Christi imperfecte, & secundum quid quia tamen infra latitudinem actus consistit, ideo hic primus gradus actus in esse gratiæ in membris Christi, assignatur fidei. A

¶ Conclusio responsiua est Christus est caput omnium hominũ diuersimode tamen, loquẽdo generaliter sm totum mundi rẽpus, probatur deducẽdo p quinque gradus sm quos homines uniuntur Christo.

¶ Vbi Nota Auctrẽ sex status omnes distinxisse, & oẽs differentias eorum cõprehendisse. In primo beati, in secundo uiatores in charitate, in tertio uiatores in fide tm, in quarto uiatores sine fide, prædestinati tamen, in quinto uiatores sine fide nõ prædestinati, in sexto damnati sunt. Et primus quidem gradus licet hodie omnino sit elarus: relatus tamen ad totum mũdi tempus comprehẽdit sub se beatos, etiã impeditos: quis i termino, ut erant sancti Patres in lymbo ante mortem Christi. Comprehendunt siquidẽ in primo gradu oẽs actu Christo coniuncti immutabiliter, seu in termino, quales tunc erant sancti Patres, q[b] sola patefactio cęli deerat.

¶ Secundus uero gradus trifariam distinguitur: nam cõtinet tam existentes in purgatorio, qui adhuc extra uiam totaliter nõ sunt, quam existentes in charitate hic prædestinatos, quãm existẽtes in charitate sm præsentem iustitiam tm, quos constat esse præscitos. Hi.n. omnes, qa sunt in uia, & charitate computant inter membra Christi actualiter: sed primi duo simpliciter tertii secũdum psentem tantum iustitiã. ¶ Tertius quoque gradus, qui etiã sm actũ licet imperfectũ attẽdit, duo cõtinet gña hominũ, scilicet fidem tantum prędictos, & tamen prędestinatos, & similes non pdestinatos. Vtrique enim inter membra Christi actualiter ratione fidei computantur: mortificata tamen, sed primi ut membra permãnsura, secundi ut membra abscindenda.

¶ Quartus gradus, qui secundum potentiam attenditur, assignatus est in litera in ordine ad actum simpliciter hoc est fruitionem patriæ, sicut & quintus: sed quartus secundum ordinem positiuum ad dictum actum: quintus secundum negationem ordinis ad eundem actum. Et quoniam iustum est, ut potentię ad actus secundum quid, reducantur ad potentiam ad actum simpliciter, ideo quartus gradus comprehendit omnes viatores sine fide prædestinatos, & reductiue illos etiam sine fide, qui quandoque reducentur in actum fidei tantum, vel etiam charitatis uiæ tantum: hi.n. ratione status potentiæ, quæ quandoque reducetur ad actum simpliciter ut primi, uel secundum quid ve reliqui quartum constituunt gradum, iuxta distinctionem præmissam in litera ante conclusionem. Et proterea quinto gradui illi soli relinquũtur, qui sic in uita ista degunt in potentia ad actum simpliciter, vel secundum quid, q numquàm assequentur aliquem eorũ, qui scilicet non solũ præsciti sunt, sed numq̃ ad charitatem uiæ, numq̃ ad fidem informem pervenient, ut sunt iugiter infideles.

¶ Extra omnia autẽ Christi membra computatur sextus status hominum, hoc est status æternæ damnationis, qui etiã continet duo genera hominũ, scilicet damnatorum ad pœnam sensus, & dãni, quales sunt omnes adulti dãnati, & ad pœnam damni tm, quales sunt infantes, & perpetuo amentes, qui sine sacramento fidei decesserunt. Hi namque ut sic, quia nec actu, nec potentia inter membra Christi sunt, aliena oĩno ponunt a capite Christo. Est tñ inter istos latitudo, dũ quidã eorum decidũt à potentia tm, ut semper infideles, & qui numquã usum liberi arbitrij habuerunt, de quibus tm fit mentio in litera. Quidam autem decidunt ab actu, vel fidei tm, uel etiam charitatis uiæ ut Christiani damnati, q membra vere absciſſa a corpore Christi sunt: qm illius fuerunt secũdũ psentem iustitiã, uel fidei sacra, membra.

¶ In responsione ad primum eiusdem articuli, aduerte pro intellectu literæ, & prędictorũ, q dupliciter possumus loqui de potentia, ut patet 5. Metaph. scilicet Logice, uel Physice, hoc est, vel de potentia, prout termini non implicant cõtradictionem, uel de potentia actiua, uel passiua existente in natura, ad agendũ, uel patiendũ actũ aliquem ordinata. In psenti materia nõ est sermo de potentia logice, sed physice, ut patet ex hac lra, in qua Auctor fundat potentiã ecclesiasticã, hoc est posse esse membrũ ecclesiæ, quæ est corpus Christi mysticum super reali uirtute Christi, & reali facultate liberi arbitrij humani in statu uiæ, secundum. n. has duas potestates dicitur aliqs physice in potentia, uel non in potentia ad esse membrum Christi: Et propterea damnati omnes licet sint in potentia logice, ut sint membra Christi: quia tamen non sunt in potentia

membra[b] sui corporis. Infideles ãt nullo modo sunt membra ecclesiæ, quæ est corpus Christi, ut dr Eph. 1. ergo Christus non est caput omnium hominum.

¶ 2 Præt. Apostol[s] dicit ad Eph. 5. q Christus tradidit semetip sum p ecclesia, ut ipse exhiberet sibi gl̃osã ecclesiã, [b] non habentẽ maculã, aut rugam, aut aliqd hmõi: sd multi sũt ét fideles in quibus inuenitur macula, aut ruga pcti. ergo, nec ét oĩum fideliũ Christus ẽ caput. B

¶ 3 Præt. Sacra ueteris legis cõparant ad Chrm, ficut umbra ad corpus, ut dr Col. 2. sed patres ueteris testamenti, [b] sacris illis suo tpe seruiebant, sm illud Heb. 8. Qui exẽplari, & umbræ deseruiunt cælestiũ. Nõ ergo pertinebãt ad corpus Christi, & ita Christus non est caput omnium hominum. C

SED CONTRA est, q dr 1. Tim. 4. Est saluator oĩum hominũ, & maxime fidelium & 1. Io. 2. Ipse est propitiatio p peccatis nris, non pro nostris tm. sed ét pro totius mundi. Saluare aũt hoies, & propitiationẽ esse pro peccatis eorum, cõpetit Christo sm q est caput. ergo Chrs est caput oĩum hominũ. D

RESP. dcm, q hæc ẽ differẽtia inter corpus hominis naturale, & corpus ecclesiæ mysticum, quòd mebra corporis naturalis sunt omnia simul, membra autem corporis mystici nõ sunt omnia simul, neq; quantum ad esse natura, quia corpus ecclesię constituitur ex hominibus, qui fuerunt à principio mundi usque ad finem ipsius: neque etiam quantum ad esse gratiæ: quia eorum et am, qui sunt in uno tempore, quidam E

gratia carent, postmodũ habitu ri, aliis eã iã habentibus. Sic igitur mẽbra corporis mystici accipiuntur, non solum secũdum q sunt in actu, sed etiã secundũ q sunt in potẽtia. Quædam tñ sunt in potentia, quæ nũquàm reducuntur ad actum. Quędam uero sunt, quæ quandoq; reducuntur ad actum. Et hoc secundũ triplicẽ gradum: quorũ primus est per fidem, secundus per charitatem uiæ, tertius per fruitionem patriæ. Sic ergo dicẽdũ est, q [m] accipiendo gnaliter sm totum tempus mũdi, Christus est caput omnium hominum: sed secundum diuersos grad[s]. [a] Primo. n. & principaliter est caput eorum, qui actu uniuntur sibi per gloriam. Secũdo eorũ, qui actu uniuntur sibi p charitatẽ. Tertio eorũ, qui actu uniũtur sibi p fidẽ. Quarto uero eorum, qui sibi uniũtur solũ in potentia nondũ reducta ad actũ, quæ tñ est ad actũ reducenda, secundum diuinam prædestinationẽ. Quinto vero eorum, qui in potentia sunt sibi uniti, quæ numq̃ reducetur ad actum: simum quoddam liberi arbitrij habuerunt, de quibus tm fit mentio in litera. Quidam autem decidunt ab actu, vel fidei tm, uel etiam charitatis uiæ ut Christiani damnati, q membra vere absciſſa a corpore Christi sunt: qm illius fuerunt secũdũ psentem iustitiã, uel fidei sacra, membra.

¶ In responsione ad primum eiusdem articuli, aduerte pro intellectu literæ, & prędictorũ, q dupliciter possumus loqui de potentia, ut patet 5. Metaph. scilicet Logice, uel Physice, hoc est, vel de potentia, prout termini non implicant cõtradictionem, uel de potentia actiua, uel passiua existente in natura, ad agendũ, uel patiendũ actũ aliquem ordinata. In psenti materia nõ est sermo de potentia logice, sed physice, ut patet ex hac lra, in qua Auctor fundat potentiã ecclesiasticã, hoc est posse esse membrũ ecclesiæ, quæ est corpus Christi mysticum super reali uirtute Christi, & reali facultate liberi arbitrij humani in statu uiæ, secundum. n. has duas potestates dicitur aliqs physice in potentia, uel non in potentia ad esse membrum Christi: Et propterea damnati omnes licet sint in potentia logice, ut sint membra Christi: quia tamen non sunt in potentia

Universidad de Deusto
Biblioteca

tentia physice ad esse inter membra Christi, quoniam nec uirtus Christi est ordinata ad redẽptionem damnatorum, scriptũ est enim, q̃ in inferno nulla est redemptio, nec illorum liberũ arbitrium uertibile est amplius ad Christum: quia sunt in termino, ideo simpliciter, & absolute dr̃ in ira totaliter desinere esse membra Christi.

In rñsione ad sm̃ aduerte, q̃ tres conditiones ecclesiæ hoc é gloriosa, & sine macula, & sine ruga esse, non conuenire ecclesiæ militanti ratione primæ conditionis. manifeste pater. Sed, & Auctor rõne tertię hoc est peccatorum uenialiũ probat, qđ intellige formaliter de ecclesia militante hoc est, de congregatione fidelium existẽtium ĩ charitate: q̃m huiusmodi congregatio rõne omnium suarum partiũ in via hac, rugam aliquam uetustatis habet, licet non semper in singulis. Põt. n. uiator aliquis aliquanto tempore sine omni actuali peccato inueniri: non potest tamẽ omnino uitã hanc agere sine aliquo peccato, ut in litera apostolica ꝓbat auctoritas.

SVP. QVÆ. VIII. ART. IIII.

Alb. mag. 3. d. 13. ar. 9. Medina. a. 4.

D.720. TItulus clarus est. ¶ In corpore art. una est conclusio respõsiua quæsite, Christus non solum est caput hominum; sed & angelorum. Probat dupliciter, s. ratione, & auctoritate. Cap. 2. in me. to. 2. ratione quidem sic: Homines, & angeli ordinãtur ad unum finem, s. gloriã diuinę fruitionis. ergo corpus mysticũ ecclesiæ nõ solũ ex hominibus, sed etiam ex angelis consistit. ergo totius huius multitudinis est caput unũ, quod est Christus. igit Christus est caput non solum hominũ, sed angelorum. Prima consequentia probatur: quia corpus similitudinarie dicitur quæcumque una multitudo ordinata in unũ sm̃ distinctos actus, seu officia. Hinc apte patet, q̃ multitudo angelorũ, & hoĩum ex eo, quod ordinatur ad unum finem, est unum corpus mysticum: nulla enim est ambiguitas, quin in his sit diuersitas actuum & officiorum in ordine ad eçlestem felicitatem. Secũda uero consequentia habet duas partes, prima est, quòd inferatur caput unum: secunda est, quòd illud caput sit Christus. Et quo ad primam probatur ex eo, quòd ubi est unum corpus, oportet esse caput unum. Quo ad secundam uero probatur dupliciter. Primo ex tribus conditionibus capitis antedictis, scilicet primitate, perfectione, & influtue, inuẽtis in Christo: qxia propinquior est Deo, & perfectius habet dona Dei, & influit in homines, & angelos. Secundo, auctoritate Apostoli ad Phil. 1. Deinde probatur conclusio principalis ex signo: quia scilicet angeli ministrabant Christo, Matth. 4. hoc enim signum est subiectionis cum minor sit, qui ministrat.

¶ In respõsione ad primum eiusdem artic. aduerte nouitie, q̃ nõ apponitur hic supradictis tribus conditionibus capitis quarta cõditio, puta conformitas naturæ: sed prius fuit sermo de cõditionibus ꝓpriis capitis, quibus differt, & præstat cæteris membris: modo autẽ loquimur de conditione cõi capiti, & reliquis membris. Oporteret siquidem omnia membra corporis unius esse naturæ, puta humanæ, uel leoninæ, uel tauri næ, &c. Vnde cõditio ista conformitatis in natura, exigitur ad caput, ut præsuppositũ, sicut commune præsupponitur proprio.

Et propterea in litera dicitur, quòd propter conformitatem Christi cum angelis in natura generis, potest Christ⁹ dici caput angelorum, non q̃ conformitas sit rõ Christo, q̃ sit caput (cũ cõformitas communis sit Christo, & angelis) sed quia conformitas ratio est, quòd ĩ Christo inuenitur cõmunis conditio capiti, & membris: & ideo propter conformitatẽ ut conditionem cõmunem Christus habens proprias capitis conditiones, potest dici caput angelorum.

¶ In respõsione ad tertium eiusdem articuli, dubiũ occurrit circa causalitatẽ corporalis naturæ Christi super angelos, q̃ sunt puri spũs, & corporibus, nec uniti, nec unibiles, ut formæ. Non uꝫ siquidẽ intelligibile, q̃ corpus possit agere in spiritũ separatũ omnino, peripatetice loquendo, cum non communicent, & longe inferioris, immo infimæ naturæ sit corpus quodcunque cum corporalibus respectu substantiarum omnino separatarum à materia, quales supponimus angelos esse.

¶ Ad hoc dicitur, quòd licet hoc mirum appareat, si tamen consideremus phantasma sub lumine intellectus agentis posse in animam intellectiuam agere, non erit incredibile, quòd aliqua res corporea uirtute diuinitatis, cui iuncta est personaliter, possit in substantiam separatam agere, ut sic quod phantasma ex naturali vinculo cum anima intellectiua sortitum est, humanitas Christi ex supernaturalissima, & maxima coniunctione ad diuinitatem adepta sit excellentiori modo:

maculam neque rugam est ultimus finis ad quem ꝓducimur per passionẽ Chr̃i. Vñ hoc erit in statu patriæ, nõ aũt in statu uię, in quo, Si dixerimus, quia pctm̃ nõ habemus nosipsos seducimus, ut dr̃ 1. Io. 1. Sunt tñ quædam. s. mortalia, quibus carent illi, qui sunt membra Christi per actualem unionem charitatis. Qui uero his subduntur, nõ sunt mẽbra Chr̃i actualiter sed potentialiter, nisi forte imperfecte, ꝓ fidẽ informẽ, q̃ unit Christo sm̃ quid, & nõ simpliciter, ut. s. per Christũ hõ consequatur uitam gr̃æ. Fides. n. sine operibus mortua est, ut dr̃ Iacobi 2 percipiunt tñ tales à Christo quendam actũ uitæ, qui est credere: sicut si mẽbrũ mortificatum moueatur aliqua liter ab homine.

Ad III dicẽdũ, q̃ sancti patres non insistebant sacris legalibus tamq̃ quibusdam rebus, sed sicut imaginibus, & umbris furorum: idem[d] aũt est motus in imaginem inquantũ est imago, & in rẽ, ut patet ꝓ Philosophum in lib. de memo. & remi. * Et ideo antiqui patres seruando legalia sacra, ferebãtur in Christũ per fidem, & dilectionẽ eandem, qua, & nos ĩ ipsũ ferimur: & ita patres antiqui pertinebãt ad idẽ corpus ecclesię, ad qđ nos ꝓtinemus.

ARTICVLVS IIII.

Virum Christus sit caput angelorũ.

Ad QVARTVM sic ꝓcedit. Vꝫ q̃ Christus, secundum quòd homo, non sit caput angelorum. Caput enim, & membra sunt[h] unius naturæ: sed Christus secundum quòd est homo, nõ est conformis in natura cum angelis, sed solum cũ hominibus: quia ut dr̃ Hebr. 2. Numq̃ angelos apprehẽdit, sed semen Abrahę apprehẽdit. ergo Christus sc̃m q̃ homo, non est caput angelorum.

¶ 2 Præt. Illorũ Christus est caput, qui pertinẽt ad ecclesiam, quæ est corpus eius, vt dr̃ Eph. 1. sed angeli[h] nõ pertinẽt ad ecclesiam, nã ecclesia est cõgregatio fideliũ: fides autem non est in angelis: non. n. ambulãt per fidem, sed per speciẽ, alioquin peregrinarentur à dño, secũdũ q̃ Apostolus argumentatur 2. ad Corinth. 5. ergo Christus, secundum quòd homo, non est caput angelorum.

¶ 3 Præt. Aug. dicit sup Ioan. * q̃ sicut uerbum, quod erat in principio apud patrem, uiuificat animas, ita uerbum caro factum[h] uiuificat corpora, quib' angeli carẽt: sed uerbum caro factum est Christus, secundum q̃ homo. ergo Christus secundum q̃ homo non influit uitã angelis. Et ita secundum q̃ homo, non est caput angelorum.

Sed contra est, q̃ Apostolus dicit Colos. 2. Qui est caput omnis principatus, & potestatis: & eadẽ ratio e[s]t de angelis aliorum ordinum. est ergo Christus caput angelorũ.

Respon. dcdm, q̃ sicut dictum est, † vbi est unũ corpus, necesse est ponere unũ caput. Vnum aũt corpus similitudinarie dr̃ una multitudo ordinata in unum, secundum distinctos actus siue officia: manifestũ est aũtem, q̃ ad vnum finem, qui est gloria diuinæ fruitionis, ordinanti, & hoies, & angeli. Vñ corpus ecclesię mysticum, non solum consistit ex hoĩbus, sed etiam ex angelis. Totius aũté huius multitudinis Chr̃s, est caput: qa propinquius se hẽt ad Deũ, & pfectius partipat dona ipsius, non solũ q̃ hoies, sed ẽt q̃ angeli, & de eius influentia non solũ hoies recipiũt, sed ẽt angeli. Dr̃. n. Ephes. 1. q̃ constituit eũ, s. Chr̃s Deus pr̃ ad dexteram suã in cęlestib. supra oẽm potestatẽ, & principatũ, & uirtutẽ, & dñationẽ, & oẽ nomen, quod nominat, non solũ in hoc sæculo, sed ẽt in futuro, & oĩa subiecit sub pedibus eius: & iõm Chr̃s non solum est caput hoĩm, sed ẽt angelorum: n vnde, & Matt. 4. legit, q̃ Accesserunt angeli, & ministrabant ei.

Ad primum ergo dcdm, q̃ influentia Christi super hoies, principaliter quidẽ est quantũ ad aias, sm̃ quas hoies conueniunt cũ angelis in natura generis, licet non in natura speciei. Et rõe huius conformitatis Christus potest dici caput angelorum, licet deficiat conformitas quãtum ad corpora.

Ad II dcdm, q̃ ecclesia sm̃ statum viæ est congregatio fidelium: sed sm̃ statum patriæ est congregatio comprehendentium. Christus aũt non solum fuit uiator, sed comprehẽsor: & iõ non solum fidelium, sed ẽt comprehendentium est caput, utpote plenissime habens gratiam, & gloriam.

Ad III dcdm, q̃ Aug. * ibi loquitur sm̃ quandam assimilationẽ causæ ad effectũ, prout, s. res corporalis agit in corpus, & res spũalis in res spũales: tñ humanitas Christi ex uirtute spiritualis naturæ. sdiuinę, potest aliquid causare nõ solũ in spiritibus hoĩm, sed ẽt in spiritibus angelorum, ꝓp maximam coniunctionẽ eius ad Deum, scilicet secundum unionem personalem.

ARTICVLVS V.

Virum gratia Christi, secundum quã est caput ecclesia, sit eadem cum gratia habituali eius, secundum quòd est quidã homo singularis.

Ad QVINTVM sic procedi tur. Vꝫ q̃ non sit eadem gratia, qua Christus est caput ecclesiæ, cum gratia singulari illius hois. Dicit enim Apost. Ro. 5. Si unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum, in gratia unius hominis Iesu Chrisi in plures abundauit: sed aliud est peccatum actuale ipsius Adæ, & aliud peccatum originale, quod traduxit in posteros.[h] ergo alia est gratia personalis, q̃ est propria ipsius Christi, & alia est gratia eius, inquantum est caput ecclesiæ, quæ ab ipso ad alios deriuatur.

¶ 2 Præt. Habitus distinguit sm̃ [h]actus: sed ad alium actũ ordinatur in Christo gratia eius psonalis, s. ad sanctificationem illius aiæ, & ad alium actũ ordinatur gratia capitis, s. ad sanctificandum alios. ergo alia est gratia personalis ipsius Christi, & alia est gratia eius, inquãtum est caput ecclesiæ.

¶ 3 Præt. Sicut supra dictũ est, † in Christo distinguitur triplex gratia, s. gratia unionis, gratia capitis, & gratia singularis illius hominis: sed gratia singularis Christi[h] est alia a gratia unionis. ergo etiam est alia a gratia capitis.

Sed contra est, q̃ dr̃ Io. 1. De plenitudine eius nos oẽs accepimus: secundum hoc

do: quia potest libere, instrumentaliter tamen, causare in angelis, & animabus nostris aliquid spirituale. Non intelligo tamen hunc causandi modum excedere modum, quo ponimus, sacramenta causare in animabus nostris spirituales gratia.

SVPER QV. VIII. ARTIC. V.

TItulus clarus est: de identitate. n. reali quæritur.

¶ In corpore articuli unica est conclusio rñsiua quæsito affirmatiue, Gratia personalis, qua aia Chr̃i iusticata est, & gratia eius, sm̃ quam est caput Ecclesiæ iustificans alios, est eadem sm̃ essentiã: differt tñ sm̃ rõem. Probat, Quoꝺ aliquid est actu, & quo agit, est unus actus: oportet tñ ad hoc vt sit quo agat in alia, q̃ actus sm̃ eminẽtiam quandã habeat. ergo gratia Chr̃i habet ẽt, q̃ sit actiua in alios, quod ꝓtinet ad rõem capitis. ergo gratia personalis, qua aia Christi iustificata est, & gratia eiusdẽ, qua est caput Ecclesiæ iustificans alios, est eadem. Ars quo ad primã partẽ probatur rõne, quia vnũquodq; agit sm̃ q̃ est ens actu, & exẽplo in calore ignis. Quo ad secundã vero partẽ, quia agens oportet esse præstantius patiẽte, ut Aug. & Aristo. testantur. Cõsequẽtia uero prima probat: q̃ a in aia Chri recepta est gr̃a sm̃ maximã eminentiam: secunda autem est per se cuidens.

¶ Sed occurrit hic dubium quantum ualeat processus iste ex hoc, q̃ actus hr̃ sm̃ quandã eminentiã, inferens q̃ sit actiuus aliorũ eiusdem rationis: supponimus. n. habitualem gram in aia Chr̃i, & in aliis, esse unius specie specialissimæ sm̃ essentiam. Et est ratio dubii: quia licet ex hoc, q̃ actus aliquis eminet, & pstat, hẽat q̃ sit actiu⁹ sibi similis, nõ tñ ex hoc sibi vendicat, q̃ sit caput oĩm aliorũ sibi similium, hoc est q̃ sit actiuum oĩum sibi similiũ, ut patet inductiue: aliqn quodlibet actiuũ esset actiuum oĩm sibi similium; Peccat ergo processus iste: quia aliud est probare, q̃ actus sit actiuus sibi similis, quod probatur in litera, & aliud q̃ sit actiuus omnis sibi similis quod erat probandum: quia hoc importatur nomine gratiæ capitalis.

¶ Ad hoc dr̃, q̃ quia sermo literæ formalis est, non spectat ad locum hunc probare, sed supponere ex ante discussis gratiam Christi, qua influit aliis esse capitalem, hoc est, influxuam in omnes: & propterea falsum obiiciendo assumitur, qđ erat hic probandum, gratiam Christi esse actuam oĩs sibi similis seu capitalem. Sed litera synonyme utitur gratia Christi qua agit in alios, & gratia Christi ut est caput, hoc est, qua agit in omnes: quia supponit, q̃ agere in alios coincidit cum agere in omnes respectu gratiæ Christi, quam superius manifestauit esse gratiam capitis, cuius est in omnia membra influere. Quia igitur ut synonyma hæc hic habentur, 16 Auctor solicitus tñ fuit, ut probaret identitatem, actus, quo Christi anima est in se sancta, & quo alios sanctificat. Et hanc identitatem probat sufficienter ex hoc, quòd posse agere non addit super actum dantem esse nisi eminentiam quandam, quã constat non mutare essentiam actus. Vnde restat processus solidus, & efficax.

¶ Cum his quoque scito, quòd in litera non dicitur quòd habeatur actus intensissime, sed dicitur quòd habeatur secundum eminentiã quandã, & de Christo subditur, q̃ habuit gratiam secundum eminentiam maximã: plus enim comprehenditur sub eminentiæ nomine, quã intensionis quãtæcumque. Et reuera quando actus habetur secundum eminentiam intensionis & modi habendi, est causa uniuersalis, homogenea, tamen reliquorum: ut patet in calore, qui quoniam in summo inuenitur in igne, & habeẽ eminenti modo, q̃a calor in summo, est naturalis proprietas ignis solius, ideo est causa uniuoca cęterorum calidorum. Et proportionabiliter, quia in anima Christi gratia est in summo, & habeẽ eminentissimo mõ, quia ut naturalis proprietas consequens nnionem psonalem iuxta illũ, Vidimus gloriã eius, quasi unigeniti a Patre plenũ gr̃æ, &c. iõ gr̃a Christi ex eminentia talis est actiua in alios, & est actiua in omnes, ut caput, ac per hoc ut conforme, seu homogeneum. Vltima pars conclusionis, hoc est, differt tñ ratione, non aliter probatur in litera, quia clara est: constat enim secundum rationem differre, q̃ gratia est actus faciens formaliter esse gratum, & q̃ est principium agendi in alios: alioquin esse gratum, & causare gratiam in alios essent idem.

¶ In respõsione ad primum scito nouitie, q̃ in Adam distinguitur peccatum personæ, & naturæ, quia peccatum personæ, uocatur peccatum, illud, quod in actu primi peccati Ade consistit: peccatum uero naturæ, uocatur fomes peccati cum priuatione:

Porr.e 60 3.d.13.q.3.ar.2.q.1.& 2. Et 4.di.5.q.1.ar.3.q.2. ad 3. Et uerit.q.29.ar.2.ca.fin.& ad 6. Et op.3.ca.222. & 223 Et Ioan. 3. lec.6.

Q.6. arti 6

Concl.m

Tract. 2. ante med. & 19. tract. in me. to. 2.

Ar. 1. ad 2.

loco citato in arg.

tione originalis iustitiæ. Et quia hoc fm causam fuit in Adã ex primo, iõ dr q; psona, hoc est actus psonalis corrũpit naturam, hoc est, naturale bonũ, ac donũ. In nobis 3t dr, q; natura corrũpit personã, qã ex fomite &c. quem cũ natura contraximus, psona, & dãnationi obnoxia sp est, nisi p baptismũ reparet, & in peccatum actuale labit. Non proportionaliter aũt se hẽt Christi gratia, ut s. alia, sit gra naturæ, alia persõæ, tum qa gra nõ est data Chro ex aiæ suæ actuali operatione, tum qa gra non cõicat nobis a Chro pactioné naturę, seu cõicando naturã, sed pactionem psonalẽ Chri, quia meruit nobis, & uoluntarie influit nobis gratiam. ¶ In tñsione ad tertiũ uide nouitie, q; Auctor primo appellat gram unionis id, qd proprie est gra unionis, & de illa dicit, q; non est eadem gre psonali, seu habituali. Deinde pp reuerentiam aliorũ pmittit appellari ipsam habitualem gram Chri, noie græ unionis, nõ simpliciter, sed quodamodo, p quanto, s ipsa habitualis gra in Christo facit congruitatem quandam ad unionem. Et intelligit de congruitate fi añcedente unionẽ uelut disponente ad illã, sed de congruita te consequente ad unionem: reddit. n. habitualis gra aiam Chri congruam dignitati unionis, ad quam præeleuata intelligit, sicut grauitas congruit terræ, & sicut desponsata iam mulier principi, corona redditur principi ex ornatu iocaliũ, quæ ex dono sponsi accepit.

9.7.arti.9.

Aug li.12. .c16. circa med. to.3.
† Arist. de anima li.3 tex.19.
* art.1.huius q. & q. 7.ar.9.

Concl.m

D.1006.

aũt est caput nostrũ, q; ab eo accipim⁹. ergo fm hoc, q; habuit plenitudinẽ græ, est caput nostrũ. Plenitudinem aũt græ habuit, fm q; pfecte fuit in illo gra psonalis, ut s. dictũ é* ergo fm gram personalẽ est caput nostrũ, & ita nõ est alia gra capitis, & alia gratia personalis.

RESP. Dcdm, q; quia unumquodq; agit, inquantũ est ens actu, oportet q; idem sit actus, quo aliqd est actu, & quo agit, sicut idẽ est calor, quo ignis est calidus i & quo calefacit. Nõ tñ ois actus, quo aliquid est actu, sufficit ad hoc, q; sit principiũ agẽdi in alia: cũ. n. agẽs sit prẽstantius patiente, ut Aug. dicit 12. sup Gen. ad literã,* & Phil. in 3. de aía,† oportet q; agẽs in alia, habeat actũ fm eminẽtiã quandã. Dictũ est aũt s. *q; in aia Christi recepta est gratia secundum maximã eminẽtiã: & ideo ex eminentia gratiæ, quã accepit, cõpetit sibi q; gra illa ad alios deriuẽt, qd ptinet ad rõem capitis: & iõ[m] eadẽ est fm essentiã gra psonalis, qua aia Chri est iustificata, & gra eius, fm quã est caput ecclesiæ, iustificans alios: differt tamen secundum rationem.[n]

AD PRIMVM ergo dcdm, q; pctũ originale in Adã, qd est pctũ naturæ,[d] deriuatum est à peccato actuali ipsius, qd est pctũ psonale: qa in eo persona corrũpit naturã, qua corruptione mediãte, peccatũ primi hois deriuat ad posteros, fm q; natura corrupta corrũpit psonã; sed gra non deriuat à Chro in nos mediãte natura humana, sed p solã psonalẽ actionẽ ipsius Chri. Vñ non oportet in Chro distinguere duplicẽ gram quarũ una rñdeat naturæ, alia psonæ, sicut in Adã distinguit peccatum naturæ, & personæ.

AD II dcdm, q; diuersi actus quorũ unus est ratio, & causa alterius, non diuersificant habitũ: actus, aũt personalis græ, q est sanctum facere formaliter habentẽ, est ratio iustificationis aliorum, quæ pertinet ad gratiam capitis. Et inde est, q; per huiusmodi differentiam non diuersificatur essentia habitus.

AD III dcdm, q; gratia personalis, & gratia capitis ordinantur ad aliquem actum: gratia autem vnionis non ordinatur ad actum, sed ad esse personale: & iõ gratia personalis, & gratia capitis cõueniunt in essentia habitus, non aũt gratia unionis. Quãmuis personalis gratia possit quodammõ dici gratia unionis, prout facit congruitatẽ quandam ad unionem. Et fm hoc una per essentiam est gratia vnionis, & gratia capitis, & gratia singularis personæ, sed differens sola ratione.

ARTICVLVS VI.

Vtrum esse caput ecclesiæ sit proprium Christo.

SVP. QVAE. VII. ART. VI.
Medina.ar.6.

Porr.ⁿ 32
Inf.ar.7.c.
Et ue.q.19
ar.4.c.Et 1
Corin. 16.

AD SEXTVM sic procedi-
tur. Videtur quòd esse caput ecclesię non sit proprium Christo. Dicitur enim 1. Reg. 15. Cum esses paruulus in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es: sed una est ecclesia in nouo, & ueteri testamento. ergo videtur quòd eadem ratione aliquis alius homo præter Christum poterit esse[h] caput ecclesiæ.

¶ 2 Præt. Ex hoc Christus dicitur esse caput ecclesiæ, quòd gratiam influit ecclesiæ membris: sed etiam ad alios pertinet[n] gratiam aliis præbere, secundum illud Ephe. 4. Omnis sermo malus ab ore vestro nõ procedat: sed si quis bonus est ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus. ergo videtur, q; etiam alii q̃ Christo competat esse ecclesiæ caput.

¶ 3 Præt. Christus ex eo quòd præest ecclesiæ, non solum dicitur caput, sed etiam pastor, & fundamentum ecclesiæ: sed non sibi solum Christus retinuit nomen[h] pastoris, secundum illud 1. Petri 5. Cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcessibilem gloriæ coronam: nec etiam nomen fundamenti, secundũ illud Apocalyp. 21. Murus ciuitatis habens fundamenta duo decim. ergo videtur, quòd nec etiam nomen capitis sibi soli retinuerit.

SED CONTRA est, q; dicit, Coloss. 2. Caput ecclesiæ est, ex quo corpus per nexus, & coniũctiones subministratum, & constructum, crescit in augmẽtum Dei: sed hoc soli Christo conuenit. ergo solus Christus est caput ecclesiæ.

RESP. dicendum, q; caput in alia membra influit dupliciter. Vno modo, quodam influ-

SVP. QVAE. VII. ART. VI.

concl.ns

concl.p

plici differentia. Prima secundum extensionem, uel restrictionem: quia gubernatio Christi extẽditur ad omne tempus, omnem locum, omnem quẽstatum, s. uitæ, & termini: aliorum uero restringitur, uel ad certũ locum, uel certum tempus, vel certum statum. Secunda secundum uirtutem propriam, uel uicariam: quia Christus propria auctoritate est caput, alii ut uices gerentes Christi, ut patet auctoritatibus. ¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli discerne nouitie inter ostium, & ostiarium: quia licet esse ostium ecclesiæ, ac regni cælorum sibi soli dominus reseruauerit, esse tamen ostiarium in aliis communicauit, claues regni tribuẽdo, & Petrum ianitorem cæli instituendo.

trinseco influxu, prout. s. uirtus motiua, & sensitiua, a capite deriuat ad cætera membra. Alio modo, secũdum quandã exteriorem gubernationẽ prout scilicet secundum uisum, & alios sensus, qui in capite radicantur, dirigitur homo exterioribus actibus.[m] Interior autem influxus gratiæ, non est ab aliquo, nisi solo Christo, cuius humanitas ex hoc, q; est diuinitati coniuncta, habet uirtutẽ iustificandi[n]: sed influxus in mẽbra ecclesiæ, quantum ad exteriorem gubernationem, potest aliis conuenire[p] Et secundum hoc aliqui alii possunt dici capita ecclesiæ, secundum illud Amos 6. Optimates capita populorum: differenter tamen à christo.[q] Primo quidẽ quantũ ad hoc, q; christus ẽ caput omnium eorum, qui ad ecclesiam pertinent secundum oẽm locũ, & tempus, & statum: alii ãt homines dicuntur capita, secũdum quædam specialia loca, sicut episcopi suarum ecclesiarum, uel etiam secundum determinatum tempus, sicut Papa est caput totius ecclesię, scilicet tempore sui põtificatus, & secundum determinatum statum, prout scilicet sunt in statu uiatoris. Alio modo, quia christus est caput ecclesiæ propria uirtute, & auctoritate: alii uero dicuntur capita, inquantum vicem gerunt christi, secundum illud 2. ad cor. 2. Nã, & ego quod donaui, si quid donaui propter uos in persona christi, & secundum illud secũdo ad cor. 5. Pro christo legatione fungimur, tamq̃ Deo exhortante per nos.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd uerbum illud intelligitur, secundum quòd ratio capitis cõsideratur ex exteriori gubernatione, prout dicit rex caput regni sui.

AD II dicendum, quòd homo non dat gratiã interius influendo, sed exterius persuadendo ad ea, quæ sunt gratiæ.

AD III dicendum, quod sicut Augustinus* dicit super Ioã. Si præpositi ecclesiæ pastores sunt, quomodo unus pastor est, nisi quia sunt illi oẽs unius membra pastoris? Et similiter alij possũt dici fundamenta, & capita, inquantum sunt unius capitis, & fundamẽti membra. Et tamen sicut Augustinus ibidem dicit, † pastorem esse dedit membris suis, ostium uero nemo nostrum se dicit, hoc sibi ipse proprium tenuit: & hoc ideo, quia in ostio importatur principalis auctoritas, inquantũ ostium est, per quod omnes ingrediuntur in domum, & ipse solus christus est per quem accessũ habemus in gratiam istam, in qua stamus: p alia uero nomina prædicta potest importari auctoritas, non solum principalis, sed etiam secundaria.

Trac. 46, ſ me. illius, to. 9.

Trac 47. ſ Ioã. inter princip. & med. to. 9.

ARTICVLVS VII.

Vtrum diabolus sit caput omnium malorum.

SVP. QVAE. VIII. ART. VII.

Porr.ⁿ 62
Inf ar.8.c

AD SEPTIMVM sic procedi-
tur. Vr. q; diabolus nõ sit caput malorũ. Ad rationem enim capitis ptinet, q; [b] influat sensum, & motũ i mẽbra, ut dicit quædã gl. sup illud ad Eph. 1. Ipsum dedit caput &c. sed diabolus non hẽt uirtutẽ influendi malitiam peccanti, qd ex uolũtate peccãtis, pcedit. ergo diabol⁹ nõ põt dici caput malorũ.

¶ 2 Præt. Per quodlibet peccatũ fit homo malus: sed nõ omnia peccata sunt à diabolo: qd quidem manifestũ est de peccatis dæmonũ, qui non ex persuasione alterius peccauerunt. Similiter ẽt nec omne peccatũ hominis ex diabolo procedit: dr em in lib. de Ecclesiast. dogmatib.* Non oẽs cogitationes nostræ malæ, semper diaboli instinctu excitãtur: sed aliquoties ex motu arbitrij nostri emergũt.[h] Ergo diabolus non est caput omnium malorum.

¶ 3 Præt. Vnũ caput vni corpori præficitur: sed tota multitudo malorũ[h] nõ vr habere aliquid, in quo uniantur: quia malũ malo contingit esse contrariũ: cõtingit etiã ex diuersis defectibus ut Diony. dicit 4. ca. de diui. nominib:* non ergo diabolus potest dici caput omniũ malorũ.

SED CONTRA est, q; super illud Iob 18. Memoria illi[o] pereat de terra, dicit gl. †De vnoquoque iniquo dr, vt ad caput, ideſt, diabolum reuertatur.

RESP. dcdm, q; sicut supra dictũ est.* caput non solum interius influit in membris, sed etiã exterius gubernat, eorũ actus dirigendo ad aliquem finẽ. Sic ergo potest dici aliquis caput alicuius multitudinis, uel secũdum utrunque, scilicet, secundũ interiorem influxum, & exteriorem gubernationẽ, & sic est Christus caput ecclesiæ, vt dictum est,* uel secũdum exteriorẽ gubernationẽ, & sic quilibet princeps, vel ꝓlatus est caput multitudinis sibi subiectæ. Et[m] p hunc modũ dr diabolus caput oĩum malorũ:[o] nã, vt dr Iob. 41. Ipse est rex super vniuersos filios superbiæ. Pertinet aũt ad gubernatorẽ, ut eos, quos gubernat, ad sũũ finem adducat: finis aũt diaboli ẽ auersio rõnalis creaturę à Deo: unde & a principio

Cap. 81. habetur inter opera Aug. tom. 3.

Cap. 4. par. 4. inter medium & fi.

Est Grego. lib. 14. moral. cap. 11. circa prin.

Art. prece.

Concl.m

SV-

SVP. QVAEST. VIII. ART. VIII.
Medina.a.8.

TItulus clarus est.

¶In corpore articuli est unica conclusio responsiua quæsito: Antichristus est omnium malorum hominum caput sm perfectionē ūn. Hęc conclusio habet tres partes, unam affirmatiue, q̄ est oium caput sm perfectionē, & duas negatiue, & q̄ non est caput sm ordinem, nec sm uirtutem, tam interiorem quam exteriorem iuxta tres modos, q̄bus pōt dici caput sm similitudinem ad tres conditiones capitis. s. ordinem, uirtutem, & perfectionem. Et q̄ppea i hac probat̄ p̄cessu diuisuo, sic, q̄ primo repetit trimembris, ac sufficiēs diuisio conditionē, secundum quarum similitudinem caput dr in sacris literis mystice. Deinde excludit sigillatim duo membra, scilicet. sm ordinem, q̄ secundum uirtutē tam intus quàm extra, & sic cōcludit tertium membrum. s. secūdū perfectionem. ¶Vbi, quia processus clare patet in litera, nota q̄ Auctor licet q̄rat, an antichristus sit caput omniū malorum hominum: q̄ tamen hoc ex auctoritate constat sic esse, responder ad id, quod est obscurum in hoc quęsito. s. qua rōne sit caput omnium hominum malorum, & dicitur, q̄ rōne perfectionis. Nec hoc exorbitat ab arte: quoniā, ut patet 2. Poste. omnis quęstio est quęstio medii: constat autem quod quid est, esse, medium ad omnem quæstionem soluendam. Ratio aūt, qua antichristus est caput omnium malorum, est quòd quid est esse capitis in antichristo respectu omnium malorum. Confirmat autem litera conclusionem illatam ex auctoritate Glosæ, quā etiam declarat, tollēs falsum sensum, qui posset ex illa accipi, & clare patent omnia. Et demū declarat quo pacto mali priores antichristo secundum tempus se habent ad ipsum, scilicet ut figura quædam, ut ex glosa super illud, Nam mysterium iā operatur iniquitatis, dicit. Vbi perspicere potes, esse inter antichristum, & alios malos ipsum præcedentes non solum simplicem habitudinem perfecti ad imperfectos, quia ille perfectionem omnis malitiæ, isti minus mali, sed esse talē modum habitudinis imperfectionis, quo, scilicet figura est imperfectior figurato, ita q̄ antichristus est caput præcedentium malorum ratione perfectionis, & quia in ipso est plenitudo malitiæ, in a-

Poret.9. 63 1.2. q.84. art.3. & 4. Et 3.d.13. q.2.ar.1.c. & ueri.q. 29. ar.4.c. Et mal. q. 8.ar.1. ca. Et op. 5.c. 223. Et 1. Cor.11.

minem ab obedientia diuini præcepti remouere tentauit. Ipsa autem auersio à Deo, hēt rōnem finis, inquātum appetit sub specie libertatis, sm illud Hiere. 2. A sęculo confregisti iugum rudisti uincula, & dixisti, non seruiam. Inquantū igit ad hunc finem aliqui adducuntur peccando, sub diaboli regimine, & gubernatione cadūt, & ex hoc dicitur eorū caput.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̄ licet diabolus interius non influat rationali menti, tamē sug gerendo inducit ad malum.

AD II dcdm, q̄ gubernator non semper suggerit singulis, ut suæ uoluntati obediant, sed proponit omnibus signum suę uoluntatis, ad cuius sequelā alii qui excitantur inducti, alii propria sponte: sicut patet in duce exercitus, cuius uexillum sequuntur milites ēt nullo persuadente. Sic igitur primū peccatū diaboli, qui ab initio peccat, ut dicitur. 1. Ioan. 3. propositū est oibus ad sequēdum, qd quidam imitantur per suggestionē ipsius, quidam propria spōte absque ulla suggestione. Et sm hoc oium malorum caput est diabolus, inquantū ipsum imitātur, sm illud. Sap. 2. Inuidia diaboli mors introiuit in orbē terrarū: imitantur aūt illum, qui sunt ex parte illius.

AD III dcdm, q̄ oia peccata conueniunt in auersione à Deo licet abinuicem differant, secundum conuersionem ad diuersa commutabilia bona.

ARTICVLVS VIII.
Vtrum antichristus possit etiam dici caput omnium malorum.

AD OCTAVVM sic procedit. Vr, q̄ antichristus non sit caput malorum. Vnius. n. corporis non sunt diuersa capita: sed diabolus est caput multitudinis malorū. Nō ergo antichristus est eorum[h] caput. ¶2 Præt. Antichristus est membrum diaboli: sed caput distinguitur à mēbris. [h]ergo antichristus non est caput malorum. ¶3 Præt. Caput habet influentiā in mēbra: sed antichristus nullā hēt influentiā in malos, qui eū præcesserunt. ergo antichristus[h] nō est caput malorū.

SED CONTRA est, q̄ Iob 21. sup illud, Interrogate quēlibet de uiatorib⁹, dicit gl.[*] Dum de oium malorū corpe loquerēt, subito ad oium iniquorum caput antichristū uerba cōuertit.

RESP. Dcdm, q̄ sicut supra dictū est, † in capite naturali tria inueniuntur. s. ordo, perfectio, & uirtus influendi. Quantum igit ad ordinem tpis, non dr antichristus esse malorum caput, quasi eius pctm̄ p̄ceserit sicut p̄cessit pctm̄ diaboli. Sēt non dr esse caput malorum pp uirtutem influendi: etsi. n. aliquos sui temporis ad malū sit conuersurus, exterius inducendo: non tm̄ illi, qui ante eū fuerunt, ab ipso sunt in malitiā inducti, nec ēt eius malitiā sunt imitati. Vnde sm hoc non posset dici caput omnium malorum, sed aliquorum, [m]Relinquitur ergo, q̄ dicatur caput oium malorū pp malitiæ perfectionem. [n] Vnde super illud 2. ad Thes. 3. Ostendens se tam quàm sit Deus, dicit gl.[l] Sicut in Christo omnis plenitudo diuinitatis ihabitauit: ita in antichristo ois malitiæ plenitudo, non q̄dē ita, q̄ humanitas eius sit assūpta à diabolo i unitatē

F liis pars aliqua malitiæ, & quia ipse est ueritas malitiæ, illi, ut figura tantę futuræ malitiæ. Et propterea dicitur operari iā mysterium iniquitatis: quia iniqui operantur malum, non solum secundum se, sed ut figura malitiæ sui capitis. Figura. n. mysterium est respectu figurati, & figuratum operari dr non secundum se, sed secundū se figurantes quando ad ipsum figurandū operantur, ut contingit quando mali iniquę agunt.

¶ Memento hic doctrinæ acceptæ in 5. Met. q̄ perfectum, & imperfectum transferimus etiam ad mala, dum dicimus perfectum latronem, & perfectū tyrannum, & huiusmodi. Sic nā que hic dicimus antichrm esse caput rōe perfectionis, qa scilicet perfectemalus.

¶ Occurrit hic dubium, an antichrist⁹ dicitur caput omniū malorum, tam dęmonum quam hominum, an hominum tantum. Et est ratio dubii: quia in litera numquām restringūtur membra antichristi ad malos homines sed absolute dicit caput malorum, & qd̄ plus est, dum in litera distinguuntur articuli huius quæst. post locatum articulum septimum, an diabolus sit caput omniū malorum, locando hunc octauum dicit, an antichristus etiā possit dici caput omnium malorum. Vbi apponendo ly etiam, ostendit quòd ad eosdem omnes malos refert antichristum, ad quos retulerat diabolum: constat autē diabolū esse caput omnium malorum, tam dæmonū, quàm hominum. ergo antichristus etiam erit caput eorundem. Et confirmatur ratione ex auctoritate glo. 2. ad Thes. a. 2. Sicut in Christo est plenitudo diuinitatis, ita in antichristo plenitudo malitiæ. Si. n. in antichristo habitabit plenitudo malitię lucifer sequitur, q̄ erit perfectior in malitia, quā quicumque alii tam dæmones, quàm homines, & consequenter est caput ratione perfectionis, tam dęmonum quàm hominum malorum. In oppositum est, & quia absurdum est ponere antichristum caput dæmonum, & quia antichristus, cum sit uiator purus, non potest poni caput malorum in termino, quales sunt dęmones. cum quilibet damnatus, utpote omnino pertinax, & inflexibilis ad bonum, sit peior quocumque uiatore: sicut econtra quilibet beatus melior est quocumq; puto uiatore, iuxta illud Matthę. 11. Qui autem minor est in regno cælorū. maior est illo, scilicet Ioanne Baptista.

¶Ad

Et gl. Greg. li. 15. Moral. cap. 38. in prin.

Art. 1. huius quæst.

Concil.m

Gl. ord. ibi.

¶Ad hoc dicitur, quod proculdubio Antichristus non est caput dæmonum malorum, sed hominum tantum, quia nec ordine, nec uirtute, nec perfectione illos excedet in malitia, cū sit futurus purus uiator, ac per hoc non habiturus ita malam uoluntatem, sicut habent dæmones, qui in quolibet opere suo sunt, mali adeo quòd etiā naturalibus actibus apponunt circunstātias malas. Antichristum autem nihil prohibet operaturum aliquid de genere suo bonū sine mala operis circunstantia, puta quia honorabit parentes, & huiusmodi. Vnde, & Angelum custodē habebit, persuasurū quādoq; ut ab aliquo desistat malo. De diabolo autem aliud est dicendum absolute. & aliud infra expositionem præsentis literæ, nam absolute uerum est, q̄ Lucifer est caput omnium malorum, tam dæmonum quàm hominum, q̄ facile deduci pōtē doctrina septimi articuli. Secundum præsentem aūt literā diabolus dr caput oium malorum hominum, ita quod tam in 7. q̄ in 8. artic. non est sermo nisi de malis hominibus. Et ly diabolus, non sumitur pro aliquo uno diabolo solo, sed pro toto ordine diabolico, uel melius, pro Lucifero, ut continet totum ordinem diabolicum, ita q̄ sensus est, q̄ diabolus, hoc est Lucifer cū suis, uel ordo diabolicus, est caput omniū malorum hominum. Et huic sensui attestātur tentationes hominum, quæ non ab aliquo uno diabolo fiūt. Vnde patet responsio ad duas primas obiectiones.

¶Ad tertiam autē dr, q̄ in Antichristo ponitur plenitudo malitiæ non simpliciter, nec Luciferi, sed inter homines, ea ratione quia in eo est diabolus, hoc est diabolicus ordo, secundum plenum effectum malitiæ.

¶In responsionibus ad primum, & secundum simul, dubium occurrit, quia in responsione ad primum dicitur, diabolum, & Antichristum non esse duo capita, sed unum caput: in responsione autem ad secundum, dicitur, Antichristum esse membrū diaboli. Hæc enim sibiinuicem aduersantur, quia si Antichristus est membrū diaboli, oportet diabolū esse caput Antichri, ac p̄ hoc Antichristus est caput subordinatum altiori capiti, s. diabolo. & sic Antichristus, & diabolus sunt duo capita.

¶Ad hoc dicitur quòd diabolus potest dupliciter considerari, scilicet secundum se, vel ut est in Antichristo. Si secundum se, sic Antichristus, & diabolus sunt duo capita, quorū unum subordinatur alij, scilicet Antichristus diabolo, & hoc dicit responsio ad secundum. Si autem consideretur diabolus, ut est in Antichristo, sic ambo sunt unum caput, & sic verificatur responsio, ad primum. Vel, & melius respondetur, quòd diabolus, & Antichristus dupliciter considerari possunt, primo in ordine ad multitudinem malorum hominum (de quibus est sermo) & sic ambo sunt caput unum corporis unius. Et hoc directe intendit

ar. 1. huius quæst.

gl. ord. ibi.

Ca. 83. 1ter opera Augustō. 3.

A responsio ad primam, cum duo capita unius, & eiusdē omnino corporis mystici excludit. Secundo considerantur inter se, & sic Anticristus respectu diaboli est membrum, diabolus aūt caput eius, sicut Deus caput Christi, Cum quo stat, q̄ respectu multidinis malorum hominū Antichristus est caput, & sic Antichristus est caput subordinatum altiori capiti, qui diabol⁹ est. Et hoc dicit rūsio ad secundum.

SVPER QVAE. IX. ART. 1.
Cap. 4. d. 14. q. 1. cor. 1. Medina. ar. 1.

TItulus clarus est. ¶In corpore tria fiunt. Primo repetit integritas naturæ assumptę pro radice conclusionis. Secūdo tūdetur q̄sito unica affirmatiua conclusione (s. oportet in Christo esse scientiā creatam) trib. rationibus super dicto fundamento fabricatis, probando iliā. Tertio confirmat cōclusio auctoritate sacri Concilii, reddendo illius rationē. Oia clara sunt in litera. ¶In rūsione ad primum eiusdem articuli, dubia duo occurrunt circa illud, usi hic actus sī potuit eē animæ humanę Christi, cum sit alteri⁹ naturæ. Primū quidem circa id, q̄ dr de impossibilitate act⁹ intelligendi diuini, q̄ sit actus intelligendi animæ Christi, nā multi reputant hoc esse possibile. Secundum circa dicti rationum, s. cum sit alteri⁹ naturæ, qm̄ non apparet quantum ualeat.

Port. 2. 64 3. d. 14. ar. 3. q. 1. Et ueri. q. 20. a. 2. & opu. 3. c. 22.

¶Circa primum igit habes in tertio sent. Ioannis Capre. distinct. 24. q. 1. argumenta multa, Ioannis de Ripa, & aliorū, q̄ qm̄ p̄cedunt, ex extraneis aut imisscent illa (puta q̄ visio sit spēs) aut differetiam inter matutinā. & uespertinam cognitionem, aut cognitionem creaturarum in uerbo, aut differentiam inter cognitionem ænigmaticam, & faciale, aut intuitiuam, aut etiā magis extranea, aut illa, q̄ in lra hae soluuntur, & scientia debet tradi ex propriis, non ex extraneis, resecareque debet superflua, ideo omittenda censui, allatis tm̄ duob. motiuis. Primum est Deus respectu beatorum se habet ut species intelligibilis. ergo multo magis pt se habere ut intellectio. Afis patet. Et consequentia probat, qa magis repugnat Deo ratio habit⁹ seu habitualis formæ, q̄ actus seu formæ actualis: sed species habet rationem habitus, seu habitualis formæ. intelligere autem habet rationem actus. ergo. Secundum est ex auhonitate Aug. 4. de Trinita. cap. ult. dicentis de uisione beata duo. primo quòd illa, Deus est bonus, & beatus: secundo, quòd ipsa sola est summum bonum, cuius adipiscendi gratia præcipimur agere quicquid ratione agimus. Ex his enim patet, quòd uisio beatorum est quid increatum. alioquin Deus esset bonus, & beat⁹ aliquo creato, & aliquod creatum esset summum bonum, & finis ultimus &c.

¶Circa sm autem occurrit statim obiectio, q̄ alietas naturæ, licet inferat, intellectionem diuinam nō posse esse naturalem

QVÆSTIO IX.
De scientia Christi in communi, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de scientia Christi. Circa quam duo consideranda sunt. Primo. quam scientiam Christus habuerit, secundo de unaquaque scientiarum ipsius.

Circa primum quæruntur quatuor.

¶Primo, vtrū Christus habuerit aliquam scientiā præter diuinam.

¶Secundo, vtrum habuerit scientiam, quam habent beati, vel comprehensores.

¶Tertio, Vtrum habuerit scientiam inditam, uel infusam.

¶Quarto, Vtrum habuerit aliquam scientiam acquisitā.

ARTICVLVS I.
Vtrum Christus habuerit aliquam scientiam præter diuinam.

AD PRIMVM sic procedit. Videtur quòd in Christo non fuerit aliqua scientia præter diuinam. Ad hoc enim necessaria est scientia, ut per eam aliqua cognoscātur: sed [h] Christus per scientiam diuinam cognoscebat omnia. superfluum igitur fuisset quòd in eo esset alia scientia.

¶ Præt. Lux[h] minor per maiorē offuscat: sed omnis scientia creata cōparat̄ ad scientia Dei

Tertia S. Tho. G animæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

animæ humanæ, non tñ infert non posse cõicari animæ humanæ. Magna. n differentia est inter conuenire ut naturale, & conuenire ut cõcatum: proprietas siquidem ignis non conuenit rei ignitæ, ut naturalis illi rei, puta ferro, sed ut cõcata ferro. Et ad diuina ascendendo, personalitas Verbi non conuenit humanitati Christi, ut naturalis sibi, sed ut cõcata. Quocirca sicut personalitas Verbi est ipsa Dei substãtia, & tñ conuenit animę humanæ, sed ut cõcata sibi, ita intelligere diuinũ, q̃ est essẽtia Dei, pt animę humanæ alterius naturæ conuenire, non ut nãle animæ humanæ, sed ut cõcatum. Alietas siquidẽ naturæ (ut monstratũ est) non prohibet ꝓprietatis cõmunionẽ, sẽ naturalitatem. Vana igitur est hæc rõ, Et si hæc ratio non ualet, uoluntarie conclusio asseritur, quũ intenianitur tenentes oppositũ Philosophi, ut patet de Auer in 3. de Aia com. 36. dicente, q̃ in statu intellectus adepti, intelligem⁹ p substantiam intellectus agentis, ex quo apparet, q̃ possibile ẽ actũ propriũ naturæ superioris, qui est illius substantia, communicari inferiori.

¶ Ad huius q̃nis solutionem euidentẽ⁹, sciendũ est, duplici uia posse procedi, ad uidendũ impossibilitaté propositam, s. q̃ intelligere substantię superioris, nõ pr cõmunicari sicut intelligere quo formaliter intellegit substantia inferior. Altera uia est ex dependẽtia intellectionis ab intelligẽte, qa s. intelligere est operatio uitalis intelligentis, de ratione aũt operationis vitalis est, q̃ sit ab eo, cui⁹ est operatio uitalis, aliquin uiuere actu aliter non esset a uiuere substantialiter, q̃ non vł intelligibile, quia sic anima nõ esset principium uegetandi, sentiendi, appetendi, intelligendi, & secundum locum mouendi, & sic anima non esset anima. Et confirmatur, quia sicut non est intelligibile, quòd Sortes generet Platonem, & actus generandi non sit a Sorte, & similiter quòd Sortes motu animali progrediatur, & motus eius non sit ab ipso, & similiter quod appetat, aut uelit, & appetitus eius non sit ab anima, ita non est intelligibile quòd uiuat uita intellectuali actuali, quæ nihil aliud est, quam ipsum intelligere, & quòd tale intelligere, tale uiuere non sit ab intelligente. Constat autem quòd diuinum intelligere, non potest dependere ab aliqua creatura. Impossibile est igitur, quòd actus intelligendi, quo Deus intelligit, si at actus intelligendi quo creatura formaliter intelligat. Ex hac igitur nia, quòd actus uitalis cuiuscunque uiuentis aut est ipsa substantia uiuentis, aut est ab ipsa, concluditur primo, impossibilitas prohibens, q̃ non potest ipsius intelligere esse actus aiæ humanæ Christi.

¶ Quod autẽ obiicit, quasi a simili, de personalitate diuina cõcata naturæ humanę facile soluitur ex eo q̃ personalitas nõ cõicatur, ut actus creatæ naturæ, Auctoris autẽ rõ de actu loquitur, dũ ex eo, q̃ intelligere dei est actus, qui natura est diuina infert q̃ nõ potest esse actus animæ, quia est alterius naturæ. Non est ergo similis rõ de cõtione personalitatis, ut personalitas, & actu intelligendi, ut actus intelligendi: quia personalitas diuina potest fieri personalitas humanæ naturæ, sine hoc q̃ sit actus eius, actus autem intelligendi diuinus nõ põt fieri actus intelligendi humanæ aiæ, nisi fiat actus animæ humanę, q̃ est impossibile. Rõnabiliter igitur conclusio literæ asseritur.

¶ Philosophi aũt ponentes inferiores intelligentias intelligere per substantias superiorum intelligentiarum, non aduersantur doctrinæ huic, quoniam ex hoc non habetur, q̃ ponant intelligere superioris communicari inferiori idem numero, sed solũ quòd substantia superioris se habet respectu inferioris, ut forma, seu species intelligibilis, ut nos dicimus de essentia diuina respectu beatorum. Vnde nihil obstant eorum dicta, siue uera, siue falsa sint in se.

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli aduerte, quòd Auctor ad rem spectans, monstrat non dari scientiam unionis, ut distinguitur contra unita, hoc est, non dari ex parte unionis aliquam scientiam, sed solum ex parte naturarum unitarum, diuinæ, s. & humanæ. Et loquitur de his subiective: illi autem, qui allegantur in argumento, posierunt scientiam unionis obiective, & ideo non curauit de illis Auctor.

¶ Appellatur autem scientia unionis, uel unitorum subiective, quę, scilicet consequitur ad unitas naturas (ut diuina ad diuinam, & humana ad humanam) & quę consequeretur ad ipsam unionem naturarum, quam Auctor monstrat non dari.

¶ Scientia autem unionis, uel unitorum obiective uocatur⁴ quę de unione, uel unitis est, ut obiecto. Et talis scientia unionis datur in Christo, quia scitur à Christo unio ut illi docebant, sed non nisi scientia diuina, uel humana, ut Auctor in litera explanat.

ŠVP. QVÆST. IX. ART. II.

Cap. 3. d. 14. q. 1. con. 2. Medina. art. 2.

TIt ulus clarus est. ¶ In corpore articuli una est conclusio. In Christo est scientia beata cõsistens in uisione Dei excellentissime. Cõclusio ista habet duas partes. Prima est, q̃ in Christo est scientia beata, secunda, q̃ excellentissime. Probat in ira primo prima pars. Omne qđ est in potẽtia, reducit in actũ p aliqđ ens actu. hõ est potẽtia ad sciam beatã in Dei visione cõsistentẽ, & reducitur in actũ istũ p Christi humanitatem. ergo in Christo est scia beata. Maior probatur in calido: Minor quo ad primã partem probatur, qa homo est capax illius beatitudinis. quia est ad imaginẽ Dei, & ad illã ordinat, ut ad finem, Quo ad secundã uero, auctoritate Apostoli. Decebat eũ &c, Deinde in calce corporis articuli probatur secunda pars conclusionis. s. q̃ excellentissime, quia semper causam oportet esse perfectionem causato.

¶ Aduerte nouitie⁹, q̃ quia propositiones euidentes, ac usitatæ, tamquã statim percipiẽtrũcatæ q̃nq; dicunt, ideo Auctor Maiorẽ sic attullit, non curans limitare eã, ut debet intelligi. s. si reducit ad actũ. neque. n. oẽ quod est in potentia, reducit ad actũ (quum multa sint in potentia, quæ nunquã erunt) sed oẽ, quod est in potentia, si reducitur ad actum oportet q̃ reducatur ad actũ per aliquod ens actu: hoc. n. intendit litera, & hoc solum est ad propositũ. Et ppa in Minore ponuntur tot conditiones. s. q̃ hõ est in potentia, & q̃ ordinatur ad illam ut finẽ. ex hoc. n. ostendit necessitatem, q̃ potentia est reducenda ad actum, licet non in singulis hominibus: quia impossibile est, q̃ potentia ad finem sic frustra in tota uniuersali speciei.

¶ Circa hunc literæ processum, dubiũ occurrit, quia propositio illa fundamentalis, Reducens aliquid de potentia in actũ, est in actu, quãs sit uerissima in causis principalibus, non tñ est uera in causis instrumentalibus, ut ex Alex. patet. 12. Meta. & ad sensum patet, instra non esset talia in actu, qualia fiunt ab ipsis, ut semina in naturalibus, & organa artificum testantur. Humanitas autem Christi non est efficiens principale, sed instrumentale respectu nostræ beatitudinis, non igitur sequitur ex sua efficientia, q̃ sit actu beata, quamuis de facto beata sit, non est ergo efficax processus literæ.

Ad 11 dcm, q̃ si duo lumina accipiant eiusdẽ ordinis minus offuscat p maius, sicut lumẽ solis offuscat lumen cãdelę, quorũ utrumq; accipitur in ordine illuminãtis. Si uero accipiant duo lumina, ita q̃ maior sit in ordine illuminãtis, & minus in ordine illuminati, minus lumẽ nõ offuscat p maius, sed magis auget, sicut lumẽ aeris per lumen solis. Et hoc mõ lumẽ sciæ nõ offuscat, sed clare scit in aia Christi p lumẽ sciæ diuinę, quę est lux uera illuminans oẽm hominem uenientẽ in hunc mundũ, ut dr Ioan. 1.

Ad 111 dcm, q̃ ex parte ueritorũ ponit scia in Christo, & quantum ad naturã diuinã, & quantũ ad humanam, ita q̃ pp unionẽ, secundũ quã est eadẽ hypostasis Dei, & hoīs, id, qđ est Dei, attribuit hoi, & id, qđ est hominis, attribuitur Deo, ut s. dictum est. sed ex parte ipsius unionis non põt poni in Christo aliqua sciẽtia. nã unio illa est ad esse personale, scientia autem non conuenit personæ, nisi rõne alicuius naturæ.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus habuerit scientiam, quam habent Beati, uel comprehensores.

Ad secundum sic proceditur: Vr, q̃ in christo nõ fuerit scia beatorum, uel cõprehensorum. Scia. n. beatorum est per participationem diuinii luminis, secundum illud Ps. 35. In lumine tuo uidebimus lumen: sed christus nõ habuit lumen diuinum tanquam participatũ, sed ipsam diuinitatẽ in se habuit substantialiter manẽtem, secundum illud Coloss. 2. In christo inhabitat oĩs pleni tudo diuinitatis corporaliter. ergo in christo non fuit scientia beatorum.

¶ 2 Prę. Scientia beatorum eos beatos facit secundũ illud Io. 17. Hæc est uita æterna, ut cognoscant te solũ uerũ Deũ, & quẽ misisti Iesum christũ: sed homo ille fuit beatus ex hoc ipso: quòd fuit Deo unitus in persona, secundum illud Ps. 64 Beatus quem elegisti, & assumpsisti. nõ ergo oportet, ponere in ipso scientiam beatorum.

¶ 3 Pret. Scientia duplex hominiti competit, una secũdũ suã naturã, alia supra naturam. Scia aũt beatorum, quę in diuina uisione consistit, non est ẽm naturam hominis, sed supra eius naturam. In christo autẽ fuit alia supernaturalis sciẽtia multo altior, s. scientia diuina. non ergo oportuit in christo esse scientiam beatorum.

Sed contra, scientia beato, um in dei cognitione consistit: sed ipse plene cognouit Deũ, ẽt ẽm q̃ homo, ẽm illud Io. 8. Scio eum, & sermonem eius seruo. ergo iu christo fuit scientia beatorum,

¶Ad hoc dr̃, q̃ instr̃m est duplex, quoddam pure instr̃um, ut manus artifi-
cis, & femina, & hmõi: quoddã ita instr̃um, q̃ est et cã
sui, sicut seruus est organũ dñi, ita tñ q̃ liber⁹ arbitrio suorum
motuum et̃ est. Quamuis aũt primũ instrorum genus non habeat actũ q̃ instraliter efficit, sñ cũ instrorum genus, quatenus sui dñium hẽt ad
mistũ, actũ hẽt q̃ in
alijs efficit. Et quia
Christus hõ sic est instr̃m Dei, ut liber sit,
libere cooperetur, &
efficiat nos beatos, iõ
in ꝛa illatũ est, q̃ ipse est actus beatus.

¶In probatione secũdæ partis conclusionis, nota nouitie, q̃ Auctor plus cõcludit, q̃ probet explicite rõ allata: quia rõ nõ probat explicite nisi, q̃ Christus est perfect⁹ beatus, q̃ alij hoies, & tñ concluditur. q̃ est beatus excellentissime. Licuit aũt hoc gratia materiæ, q̃m iam declaratum est, Christum esse caput oĩum beatorũ, tã hominũ, q̃ angelorũ, ac per hoc subintelligẽdo nunc, q̃ Chr̃us est tã efficiens beatitudinem nostram, ut caput beatorũ, optime infertur, q̃ est excellentissime beatus, utpote, causa, ut caput.

¶In rñsione ad tertiũ eiusdẽ artic. nota distinctionem de supra naturã, uel sñ naturam, q̃m hinc habes intellectum diuersorũ dictorũ de beatitudine nostra, cum inuenies q̃ est naturalis, aut q̃ est supernaturalis. Verumtñ esto cautus, vt bene notes in secundo membro ly inquantum, s. sñ naturam suam est ca
pax eius: q̃m est conditio hæc diminuẽs ã simpliciter ad sña quid, non.n. quia homo est capax illius uisionis, sequitur, ergo est illi naturalis, aut hẽt illã potentiã nãlem: quia plus requirit ad naturalitatẽ simpliciter, & ad potentiã nãlem, s. naturalis inclinatio in illum actũ, sed solum sequit̃, q̃ hẽt nãm, quæ põt eleuari in illum actũ. In hoc.n. differt hõ ab aĩalibus, s. ex hoc ipso, q̃ est intellectiua
lis animæ, quòd bruta non possunt eleuari in actum uidendi Deum, homo autem potest eleuari in illum, quòd hinc prouenit, quia intellectualitas est capax uisionis illius, pars autem sensitiua tantum non est illius capax. Quo circa uisio Dei est aliquo modo naturalis animæ nostræ, sed secundum quid, quia est capax ex sua natura illius: non est autem simpliciter naturalis illi aut alteri cuicumque creaturæ, sed soli Deo.

Cap. 3. d. 14. q. 1. con. 2. *Medina. art 3.*

IN tituli tertij artic. ponitur distinctio terminorum illorũ, videlicet, indita uel infusa, ut satisfiat diuersimode illam appellantibus. Scia siquidem ista, quia simul cũ natura aĩæ dat̃, indita uocatur: quia uerò non acquiritur, nec ex ui naturę aĩæ ipsam comitatur, sed Deo alia actione creãte aĩam, & alia actione influente sciam, q̃uis simul tpe hẽ, iõ infusa nuncupat̃. Et reuera infusa uocãda est, si proprie loquendũ est. Angelorũ aũt scia indita „proprie vocatur, quia comes est naturæ ut illius proprietas naturalis, eademque actione, qua uerbum Dei creat angelicam naturã, imprimit in illã spẽs intelligibiles pfectiuas intellectus angelici. Põt nihilominus gra materiæ, s. aĩæ Christi dici scia indita, „p quanto comitatur naturaliter aĩam Christi, non ut creatã, sed ut assumptã à uerbo, sicut, & gratia habitualis: est.n. unigenitus à patre plenus nõ solum gratiæ, sed ueritatis.

¶In corpore art. unica est conclusio rñsiua quæsito dupliciter probata. Cõclusio est. Oportet ī Christo põnere scientiã inditã. Probatur primo ex vi tanda imperfectione naturæ assumptæ. Decebat, ut natura humana assumpta, à verbo Dei, imperfecta non esset. ergo oportet in Christo ponere scientiã inditam. Probatur consequentia, quia aliter intellectus ei⁹ possibilis fuisset imperfectus. Probatur hoc, quia omne quod est in potentia, est imperfectum, nisi reducatur in actum: sed intellectus possibilis humanus est in potentia, & reducitur in actum per species intelligibiles. ergo esset imperfectus, si nõ haberet species intelligibiles, quod est hr̃e scientiam inditã. Et hoc explanatur in ꝛa apponendo cõclusioni, &c. & declarat ex subiuncto exẽplo in angelis. Deinde probat à simili ex auctoritate Aug. Sicut in angelis ponit̃ duplex cognitio, matutina, & uespertina, ita in Chro utraq;. Littera clara est.

¶Aduerte hic. q̃ natura humana assumpta à verbo, dẽt absque imperfectione poni ex parte aĩæ. nam ex parte corporis nihil prohibet imperfectionem affirmare in illa, in sui principio, q̃ minoratus est paulominus ab angelis, propter corpus passibile: scientia autem ad animam spectat.

¶Circa probationem conclusionis dubium occurrit, q̃a rõ allata procedit de potentia nãli intellectus possibilis, q̃ perficit̃ per species intelligibiles nãles (de quibus allata auctoritas Philosophi loquit̃) ac per hoc de imperfectione nãli. Conclusio autem loquitur de scientia tam naturali, q̃ relelata, ut patet in 1. ar. q. 11. inferi⁹, vbi de scia tractat̃. excedit ergo conclusio rõem, imo nec cõsonat cõclusioni, q̃a ut in sequenti habet̃ arti. alterius rõnis é scia infusa Chr̃o. ab illa, q̃ est nãlis, & qua loquit̃ auctoritas allata Aristotelis.

¶Ad hoc dr̃. q̃ „cui dubio ista non arctat̃ ad imperfectionẽ, & potentiam nãlẽ intellectus possibilis, sc̃i in cõi loquit̃ de potẽtia intellectus nostri ad actũ sibi commẽsuratum, & similiter de imperfectione prima actus proportiõati intellectui humano possibili, & hoc siue sñ statum naturę, siue sñ statũ gr̃æ: ita q̃ intendit litera, q̃ quia in intellectu humano sñ eẽ naturæ, est potentia nãlis, ad sciendũ omnia naturalia per actus commensuratos sibi, & similiter sñ esse gratiæ ad sciendum omnia eccleſiastica per actus cõmensuratos sibi, & omne quod est in potentia est imperfectum, nisi reducat̃ in actum, ideo esset imperfectus, nisi poneretur reductus in actum omnium intelligibilium tam spectantium ad ordinẽ naturæ, quàm spectantium ad ordinẽ ecclesiæ, siue militãtis, siue triumphantis, per actus proportionatus ipsi humano intellectui. Auctoritas autem Aristotelis est allata directe ad monstrandum, quòd intellectus humanus est in potentia ad sciendũ omnia per species intelligibiles, ut actus commẽsuratus sibi, ut per hoc habeat̃ in tentum, q̃ sicut in esse naturale esset imperfectus intellectus, nisi esset reductus in actum commensuratum sibi (scilicet scięt̃ iam per species, quã tũ cũq; illamet sciat in uerbo actu oĩno superexcedẽte oẽm facultatẽ naturæ) ita in esse eccleſiastico est ĩperfectus nisi nosset oĩa p actus cõmẽsuratos sibi. quãtũ cũq; eatẽ nouerit in uerbo. Consonat ergo rõ conclusioni, & probat eã, siue ista scientia infusa cum suis speciebus, sit alterius, siue eiusdem rationis cum illa, de qua loquitur Arist. quoniam, ut patet ex dictis, nõ arctatur ad nãlem sciam, & multo minus ad talem modũ nãlitatis, qualis est in scientia de qua loquitur Arist. Hoc aũt dixerim, quia anima habet duplicem sciam nãlem: alteram ĩsñ statum coniunctionis ad corpus, de qua locutus est Arist. alteram sñ statum separationis a corpore, quam non nouit Arist. Præsens aũt tàm rõ, q̃ conclusio non arctat̃ ad actum commẽsuratum naturæ intellectus possibilis scĩa ĩstum, vel illum statũ sed in cõi indistincte que de potẽtia intellectus possibilis humani ad actum sibi commensuratum loquit̃, quem esse species intelligibiles ex eo, q̃ in isto apparet statu, ex auctoritate Arist. probat.

¶In rñsione ad sc̃m dicere ne verba lirę ex industria mutata, dã primo proponit cognitio ex dialectico, syllogismo, acquisita, ut uia sub nocte opinionis, & deinde resumit eadẽ cognitio ut consequens, non sub nomine opinionis, sed sub nomine cognitiõis. Oportuit aũt sic dicere, quia cum scientia alicui⁹ conclusionis non põt simul state in eodem subiecto, opinio eiusdem, sed bene põt cognitio eiusdem p medium probabile stare in eodẽ subiecto. Addit siquidem opinio super cognitionẽ per medium probabile, formidinem in subiecto respectu alterius partis, quæ repugnat subiecto excludenti formidinem, quale est sciens demonstratiue. uñ cognitio dialectica aſt demonstratiuam habens rõnẽ opiniõis, post demõstratiuam sciẽtiã non hẽt rõnẽ opinionis, sed remanet sclũ cognitio dialectica, cessante illa conditione formidinis ex parte subiecti.

¶In rñsione ad 3. eiusdem art. nota, q̃ qualiter species infusæ sint humanæ menti commensuratę, inferius patebit: qualiter autem diuina essẽtia sit species superexcedens, clarum est.

SVP. QVÆ. IX. ART. IIII.

Aug. cap. 3. d. 14. q. 1. con. 2. *Medina. art. 4.*

NTuitu aduertẽs quòd aliud sonat, & alio tendit. Nam sonat scientiam experimentalem acquisitam, quæ cõmuniter se habet ad actualem experientiam, quam quis acquirere põt, uel ad habitualem scientiã, intellectu ex experiẽtia acquisitã, tendit

RESP. Dedm, q̃ illud, q̃ est in potentia, reducit̃ in actũ p id, q̃ est actu: oportet.n. esse calidũ id, p quod alia caleñt, Hõ aũt est in potentia ad scientiã beatorum quæ in Dei visione consistit) & ad eam ordinat̃ sicut ad fiñẽ: est.n. creatura rõnalis capax illius beatę cognitionis, inquantũ est ad imaginem Dei. Ad hunc aũt fiñẽ beatitudinis hoies reducuntur p Chr̃i humanitatẽ, sm illud Hebr. 2. Decebat eũ, pp quẽ oĩa, & per quem oĩa, qui multos filios in gloriã adduxerat, auctorem salutis eorũ p passionẽ cõsumari. Et iõ [m] oportuit, q̃ cognitio beata in Dei uisione consistẽs excellentissime Christo homini conueniret. [a] quia semp cãm oportet esse potiorem causato.

AD PRIMVM ergo dedm, q̃ diuinitas vnita est humanitati Chr̃i sm psonam, non sm essentiam, uel naturã: sed cũ unitate personæ remanet distinctio naturarũ. Et iõ aĩa Christi, quę est pars humanæ naturę, per aliq̃d lumen participatum à natura diuina, pfecta est ad sciam beatã, qua Deus per essentiã videt.

AD II dedm, q̃ ex ipsa unione hõ ille est beatus beatitudine increata, sicut ex unione est Deus: sed p̃ter beatitudinẽ increatã oportuit in natura humana Christi esse quandã beatitudinẽ creatã, per quã anima eius in ultimo fine humanæ naturę constitueretur.

AD III dedm, q̃ uisio, seu sciẽtia beata est quodammodo s. naturam aĩę rõnalis, inquãtũ, s. propria uirtute ad eã peruenire nõ põt. Alio uerò modo est sm nãm ipsius, inquãtũ, s. m nãm suam est capax eius, prout, s. est ad imaginẽ Dei facta, ut supra dictum est: *sed scientia increata, est omnibus modis supra naturam animæ humanæ.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus habuerit scientiam inditam, uel infusam.

AD TERTIVM sic procedit̃. Vr̃ q̃ in Christo non sit alia scia indita, uel infusa p̃ter sciam beatam. Ois.n. alia sciẽtia cõparatur ad sciam beatam, sicut imperfectũ ad perfectum: sed põre cognitione pfecta, excluditur cognitio [b] imperfecta, sicut manifesta uisio faciei excludit ænigmaticã uisionem fidei, ut patet 1. ad Cor. 13. Cũ igitur in Christo fuerit sciẽtia beata, ut dictum est: *videtur, q̃ non potuerit in eo esse alia scientia indita.

¶2 Prę. Imperfectior modus cognitionis disponit ad pfectiorẽ, sicut opinio, q̃ est per syllogismum, dialecticum, disponit ad sciam, quæ est per syllogismũ demonstratiuũ. Habita aũt perfectione non est ulterius necessaria [b] dispositio, sicut habito termino, non est necesarius motus. Cum ergo cognitio q̃cumq; alia creata comparetur ad cognitionẽ beatã, sicut imperfectũ ad pfectũ, & sicut dispositio ad terminũ, uidetur q̃ cum Christus habuerit cognitionẽ beatã, q̃ non fuerit ei necesariũ hr̃e aliam cognitionẽ.

¶3 Pręt. Sicut materia corpalis est in potẽtia ad formã sensibilẽ, ita intellectus possibilis é in potẽtia ad formã intelligibilẽ: sed materia corpalis nõ põt simul recipere duas formas sẽsibiles, unã pfectiorẽ, & aliã minus pfectã. ergo neq; aĩa põt simul recipere duplicem [b] sciam, unã perfectiorẽ, & aliã minus perfectã, & sic idẽ quod prius.

Oportet ī Christo põnere scientiã inditã. Probatur primo ex vi tanda imperfectione naturæ assumptæ. Decebat, ut natura humana assumpta, à verbo Dei, imperfecta non esset. ergo oportet in Christo ponere scientiã inditam. Probatur consequentia, quia aliter intellectus ei⁹ possibilis fuisset imperfectus. Probatur hoc, quia omne quod est in potentia, est imperfectum, nisi reducatur in actum: sed intellectus possibilis humanus est in potentia, & reducitur in actum per species intelligibiles. ergo esset imperfectus, si nõ haberet species intelligibiles, quod est hr̃e scientiam inditã. Et hoc explanatur in ꝛa apponendo cõclusioni, &c. & declarat ex subiuncto exẽplo in angelis. Deinde probat à simili ex auctoritate Aug. Sicut in angelis ponit̃ duplex cognitio, matutina, & uespertina, ita in Chro utraq;. Littera clara est.

¶Aduerte hic. q̃ natura humana assumpta à verbo, dẽt absque imperfectione poni ex parte aĩæ. nam ex parte corporis nihil prohibet imperfectionem affirmare in illa, in sui principio, q̃ minoratus est paulominus ab angelis, propter corpus passibile: scientia autem ad animam spectat.

¶Circa probationem conclusionis dubium occurrit, q̃a rõ allata procedit de potentia nãli intellectus possibilis, q̃ perficit̃ per species intelligibiles nãles (de quibus allata auctoritas Philosophi loquit̃) ac per hoc de imperfectione nãli. Conclusio autem loquitur de scientia tam naturali, q̃ relelata, ut patet in 1. ar. q. 11. inferi⁹, vbi de scia tractat̃. excedit ergo conclusio rõem, imo nec cõsonat cõclusioni, q̃a ut in sequenti habet̃ arti. alterius rõnis é scia infusa Chr̃o. ab illa, q̃ est nãlis, & qua loquit̃ auctoritas allata Aristotelis.

¶Ad hoc dr̃. q̃ „cui dubio ista non arctat̃ ad imperfectionẽ, & potentiam nãlẽ intellectus possibilis, sc̃i in cõi loquit̃ de potẽtia intellectus nostri ad actũ sibi commẽsuratum, & similiter de imperfectione prima actus proportiõati intellectui humano possibili, & hoc siue sñ statum naturę, siue sñ statũ gr̃æ: ita q̃ intendit litera, q̃ quia in intellectu humano sñ eẽ naturæ, est potentia nãlis, ad sciendũ omnia naturalia per actus commensuratos sibi, & similiter sñ esse gratiæ ad sciendum omnia eccleſiastica per actus cõmensuratos sibi, & omne quod est in potentia est imperfectum, nisi reducat̃ in actum, ideo esset imperfectus, nisi poneretur reductus in actum omnium intelligibilium tam spectantium ad ordinẽ naturæ, quàm spectantium ad ordinẽ ecclesiæ, siue militãtis, siue triumphantis, per actus proportionatus ipsi humano intellectui. Auctoritas autem Aristotelis est allata directe ad monstrandum, quòd intellectus humanus est in potentia ad sciendũ omnia per species intelligibiles, ut actus commẽsuratus sibi, ut per hoc habeat̃ in tentum, q̃ sicut in esse naturale esset imperfectus intellectus, nisi esset reductus in actum commensuratum sibi (scilicet scięt̃ iam per species, quã tũ cũq; illamet sciat in uerbo actu oĩno superexcedẽte oẽm facultatẽ naturæ) ita in esse eccleſiastico est ĩperfectus nisi nosset oĩa p actus cõmẽsuratos sibi. quãtũ cũq; eatẽ nouerit in uerbo. Consonat ergo rõ conclusioni, & probat eã, siue ista scientia infusa cum suis speciebus, sit alterius, siue eiusdem rationis cum illa, de qua loquitur Arist. quoniam, ut patet ex dictis, nõ arctatur ad nãlem sciam, & multo minus ad talem modũ nãlitatis, qualis est in scientia de qua loquitur Arist. Hoc aũt dixerim, quia anima habet duplicem sciam nãlem: alteram ĩsñ statum coniunctionis ad corpus, de qua locutus est Arist. alteram sñ statum separationis a corpore, quam non nouit Arist. Præsens aũt tàm rõ, q̃ conclusio non arctat̃ ad actum commẽsuratum naturæ intellectus possibilis scĩa ĩstum, vel illum statũ sed in cõi indistincte que de potẽtia intellectus possibilis humani ad actum sibi commensuratum loquit̃, quem esse species intelligibiles ex eo, q̃ in isto apparet statu, ex auctoritate Arist. probat.

¶In rñsione ad sc̃m dicere ne verba lirę ex industria mutata, dã primo proponit cognitio ex dialectico, syllogismo, acquisita, ut uia sub nocte opinionis, & deinde resumit eadẽ cognitio ut consequens, non sub nomine opinionis, sed sub nomine cognitiõis. Oportuit aũt sic dicere, quia cum scientia alicui⁹ conclusionis non põt simul state in eodem subiecto, opinio eiusdem, sed bene põt cognitio eiusdem p medium probabile stare in eodẽ subiecto. Addit siquidem opinio super cognitionẽ per medium probabile, formidinem in subiecto respectu alterius partis, quæ repugnat subiecto excludenti formidinem, quale est sciens demonstratiue. uñ cognitio dialectica aſt demonstratiuam habens rõnẽ opiniõis, post demõstratiuam sciẽtiã non hẽt rõnẽ opinionis, sed remanet sclũ cognitio dialectica, cessante illa conditione formidinis ex parte subiecti.

¶In rñsione ad 3. eiusdem art. nota, q̃ qualiter species infusæ sint humanæ menti commensuratę, inferius patebit: qualiter autem diuina essẽtia sit species superexcedens, clarum est.

SED CONTRA est, q̃ dr̃ Col. 2. q̃ in Christo sunt oẽs thesauri sapiẽtię, & scię abscõditi.

RESP. Dedm, q̃ sicut dictum est, *decebat, ut natura humana assumpta a uerbo dei, ĩperfecta non esset. Oé aũt quod est in potentia, est imperfectum, nisi reducatur ad actum. Intellect⁹ aũt possibilis humanus est in potentia ad omnia intelligibilia. Reducitur aũt in actum per species intelligibiles, q̃ sunt q̃dã formę completiuę ipsius, vt patet ex his, q̃ dicuntur in 3. de Aĩa. Et iõ oportet in Christo ponere sciam inditam, inquantũ per uerbum dei, aĩæ Christi sibi personaliter unitæ, ĩpressæ sunt spẽs intelligibiles ad oia, ad q̃ intellectus possibilis est in potentia. Sicut ẽt p uerbũ dei impresse sunt spẽs intelligibiles mẽti angelicæ ī principio crationis rerũ, ut patet p Aug. *2. super Ge. ad lr̃am. Et iõ sicut in Angelis sm eundem Aug. ‡ponitur duplex cognitio (una scilicet matutina, per quam cognoscunt res uerbo, & alia uespertina, per quã cognoscunt res in propria natura per species sibi inditas) ita[m] præter scientiam diuinam increatã est in Christo secũdum eius animam sciẽtia beata, qua cognoscit uerbum, & res i verbo, & scientia infusa, siue indita, per quam cognoscit res ī propria natura p spẽs intelligibiles humanę mẽti ꝓportiõatas.

AD PRIMVM ergo dedm, q̃ visio imperfecta fidei, in sui rõne includit oppositum manifestæ visionis, eo q̃ de rõne fidei est, ut sit de non uisis, ut in 2. parte dictũ est. * sed cognitio, quæ est per species inditas nõ includit aliquid oppositũ cognitioni beatæ. Et iõ non est eadem ratio vtrobique.

AD II dicendum, q̃ dispositio se hẽt ad perfectionẽ dupliciter. Vno mõ, sicut via ducens ad perfectionem: alio mõ, sicut effectus à pfectione procedẽs. Per calorem.n. disponitur mã ad suscipiendam formã ignis, qua tamen ãdueniẽte, calor nõ cessat, sed remanet quasi quidã effectus talis formæ. Et similiter opinio ex syllogismo dialectico causata, est via ad sciam, q̃ per demonstrationẽ acquirit̃, qua tñ acquisita, põt remanere cognitio, quæ est per syllogismum dialecticũ, quasi consequens sciam demonstratiuam, quæ est per causam: quia ille, q̃ cognoscit causam, ex hoc etiã magis põt cognoscere signa „p babilia, ex quibus „procedit dialecticus syllogismus. Et similiter in Chr̃o, simul cum scia beatitudinis manet scia indita, nõ quasi via ad beatitudinẽ, sed quasi per beatitudinem confirmata.

AD III dedm, q̃ cognitio beata non fit per [d] spẽm, q̃ sit simplicitudo diuinæ essentiæ, uel eorum, q̃ in diuina essentia cognoscunt̃, vt patet ex his, quæ ī Prima parte dicta sũt, sc̃t talis cognitio est ipsius diuinæ es-ẽtiæ immediate per hoc, quòd ipsa essentia diuina unitur mẽti beatæ, sicut intelligibile intelligenti, quæ quidem essentia d uina est forma excedens proportionem cuiuslibet creaturæ. Vnde nihil prohibet, q̃n cum hac forma superexcedente, simul inũnt rõnali menti species intelligibiles proportionatæ suæ naturæ.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Christus habuerit aliquam scientiam acquisitam.

AD QVARTVM sic procedit̃. Vr̃ q̃ in Christo nõ fuerit aliqua scia experimẽ talis acquisita. Quicquid enim

Universidad de Deusto
Biblioteca

tendit autem ad perscrutationem huius secundi mẽbri, quia de hoc tantum est difficultas.

¶ In corpore articuli est unica conclusio ñ̃sua q̃sti, In Chro est scientia acquisita. Probatur dupliciter. primo, Nihil eorũ, quę deus in humana natura plantauit defuit humanitatis assumptæ a uerbo dei. ergo in anima Chri fuit non solum intellectus possibilis, sed ẽt intellectus agens. ergo nõ fuit in Chro intellectus agens frustra. ergo habuit propriã operõnẽ, ergo in Christo fuerunt aliquæ species intelligibiles, per actionẽ intellectus agentis in intellectu eius possibili receptæ. ergo in ipso fuit scientia acquisita. Prima cõsequẽtia probat, q̃a in humana natura deus plantauit non solum intellectum possibilẽ sed ẽt intellectũ agẽtem. Secunda uero, quia deus, & natura in aliis nihil faciunt frustra, ex 1. Cœli. Tertia ãt, quia frustra est quòd non habet propriam operationem, probat, quia omnis res est propter propriam operationem, ex 2. Cæli. Quarta deinceps, quia propria operatio intellectus agentis, est facere species intelligibiles in actu abstrahendo eas a phantasmatibus. Quinta demum, quia hoc est esse in Christo scientiã acquisitã, quam quidam experimẽtalem nominant. Secũdo probatur conclusio connaturalitate talis scientiæ, seu modi sciendi ad nãm humanam. Et consistit uis rationis in hoc, ex quo in Christo ponitur scientia connaturalis soli, deo scilicet beata, & scientia connaturalis angelis, scilicet infusa, consequens est, ut ponatur in illo scientia cõnaturalis undique naturæ humanæ, scilicet scientia acquisita, quæ est connaturalis homini ex parte agentis. & patientis, ac per hoc scientia propriæ est secundum humanum modum, & totaliter humana.

¶ In hoc processu duo occurrunt dubia. Primum circa illam propositionem, Frustra est, quod caret propria operatione, potest enim habere duplicem sensum, uel quod intelligatur de genere, uel specie, uel quòd intelligãt de quolibet individuo. Nam si in primo intelligitur sensu, uera est, frustra enim esset potens operari natura aliqua generica, uel specifica, si secundum totam latitudinem generis, uel speciei careret propria operatione, sed in hoc sensu non infert conclusionem literæ, quæ de uno individuo humanitatis Christi est. Si autem in secundo sensu intelligitur, tunc est sensus, quod frustra est potẽtia quæ in quolibet individuo suo caret propria operatione. Et sic est quidem ad propositum, sed est falsa, inquit Scotus in 3. q. 14. dist. 3. Sent. q̃n stat, quòd potentia in aliquo præueniatur ab alio superiore agente, & propterea careat propria operõne, & ipsa non est frustra, quia est ad integritatem perfectionemque naturæ. Affertque instantias in beatis, in quibus est intellectus agens. & sic possent acquirere scientiam. Et similiter est potentia augmentatiua, & sic possent augeri, &c.

¶ Secundum dubium est circa eandem propositionem iunctam minori, quoniam aut est sermo de omni operatione alicuius, ita quòd sensus sit, Frustra est quod caret omni propria operatione. Et tunc minor est falsa, scilicet quòd omnis propria operatio intellectus agentis est facere species intelligibiles in actu cum præter hanc operationem habeat alias sibi proprias operationes, scilicet facere euidentiam propositionem per se notarum, & mediante ista euidentia facere euidentiam omnium quæ per prima principia cognoscuntur. Si uero non est sermo de omni propria operatione, sed de quacumque, propria ratione (ita quòd sensus sit. Frustra est quòd caret aliqua operatione sibi propria) tunc esset ad propositum, sed est falsa, quia non est frustra: quod caret una propria operatione, & habet aliam propriam operationem, esset enim propter illam, quam habet, operationem: sicut mutus non frustra habet os, & linguam. quia quãmuis non habeat locutionem, habet tamen aliam operationem puta sumere. & discernere alimentum.

¶ In eodem corpore circa conclusionem principalem, occurrit primo obiectiones Scoti in loco allegato, deinde Durandi ibidem: Et Scotus quidem arguit dupliciter, primo ex dictis (ut ipse ait) opinantis, scilicet Auctoris: secundo contra conclusionem in se. Sed quoniam omnes obiectiones eius consistunt in hoc, quòd scientia infusa, & acquisita sunt eiusdem rationis, aut distinguuntur sicut matutina, & uespertina aut secundum originem (quia una a deo, altera ab intellectu agente apud nos, sicut homo genitus, & homo creatus) quorum nullum Auctor etiam somniauit, ut expresse in hoc eodem articulo respondendo ad tertium docet, ideo omittendas censui, Durandus uero probat probabile esse, scientiam infusam, & acquisitam esse uenius rationis, quia oculi nati, & oculi restituti, uel dati a deo, sunt unius rationis. Probareque nititur indignum esse Christo quòd acquisierit scientiam a sensibilibus, sicut non decuit ipsum discere ab homine: quia æquiualent hæc duo, quum homo docens nos, a se habeat, nisi ut proponens obiectum.

¶ Ad horum euidentiam scito quòd scientiam esse, & uocari infusam, contingit dupliciter, hoc est per se, uel per accidens. Scientia est, & uocatur infusa per se, cuius naturalis generatio est infusio, qualis est scientia angelorum: per accidens autẽ infusa est, cui accidit quod habita sit per infusionem, ut scientia Adæ. Scientia autem acquisita non nisi per se inuenitur, cuius scilicet naturalis generatio est acquisitio, quoniam non potest scientia ex suo genere infusa acquiri, sicut econtra potest scientia ex suo genere acquisita infundi, quia agens superius potest præuenire inferiorem causam, inferius autem agens non potest superioris ordinis effectum producere. Vnde scientia, quæ nata est haberi per lumen intellectus agentis, siue habeatur per acquisitionem, siue per infusionem, est, & uocatur, per se loquendo, scientia acquisita, quia ex suo genere est scientia acquisita. Et propterea scientia naturalium, quã habuit Adam, fuit scientia acquisita ex suo genere, & per se, quãmuis ipse non acquisierit illam, sed fuerit sibi a deo infusa. Scientia autem infusa in Christo concluſa, in præcedenti artic. est infusa ex suo genere, & non est sicut Adæ scientia, sed sicut scientia angelica, ut in hoc articulo dicitur.

¶ Intellige igitur hinc titulum de scientia tam infusa, quàm acquisita ex suo genere, seu per se, & non per accidens ab actu infusionis, uel actualis acquisitionis, & tunc illucesceret altitudo ueritatis huius literæ tam male intellectæ. Noli ergo præponere ante mentis oculos, Christum uelut Adam plenum scientiæ acquisibilis ex suo genere, sed infusę per accidens, quia si sic Christum imaginatus fueris. processus literæ corruet & tamen sic est imaginatus Christus a non intelligentib. hanc literam, & obiicientibus. Neque enim in Adam frustra fuit intellectus agens sicut nec potentia augmentatiua: sed imaginare Christum plenum scientiæ infusæ ex suo genere, & sicut tabulam rasam, quo ad scientiam acquisitam ex suo genere, & tunc processu literæ utere, dicendo, quòd si in Christo non esset scientia acquisita ex suo genere (dico autem, non esset omnino, scilicet nec per se, nec per accidens, hoc est neq; per acquisitionem, quæ est per se generatio eius, nec per infusionem, quę est per accidens generatio eius) si in quam in Christo non esset omnino scientia acquisita, intellectus agens esset in ipso frustra, quia nihil esset impediens, aut tollens quouis modo operationem eius, & tamen non posset habere operationem suam. In Adam siquidem caruit operatione sua principali, quia non erat ibi patiens dispositum ad recipiendum: quia erat iam in actu ab alio agente reductum, nec erat amplius in potentia ad recipiendum intelligibilia ab intellectu agente, sicut potentia augmentatiua non poterat augere, q̃a corpus eius iam erat actu perfectum in quantitate naturali.

¶ Ad primum igitur dubium dicitur, q̃ propositio illa, frustra est quod caret propria operatione non est arctanda ad genus, speciem, aut individuum quodlibet, uel aliquod, sed absolute sumenda est. Et sane debet intelligi, scilicet sub intellectis conditionibus generalibus, quæ quum de operibus est sermo, subintelliguntur, s. quando, ubi, & in quo, &c. debet operari, ita quòd sensus est, q̃ frustra ẽ quod caret operatione, quando debet illam habere. Et sic propositio ista efficaciter in litera probatur, ex hoc q̃ unumquodq; est propter suam operationem, frustra si quidem est, quod finẽ suum non assequitur, quando debet, & per hoc satisfit omnibus instantiis. Nam status beatus habet, ut tunc non debeat abstrahere intellectus agens, quia homo est in termino. Et adã fuit suppositum, in quo intellectus agens non debebat abstrahere species, quia intellectus possibilis plenus erat acquisita scientia. Et similiter potẽtia augmentatiua non fuit frustra, q̃a caruit quidem operatione, sed non quando, & in quo debuit operari: quoniam constat, quòd operatio eius debet esse in subiecto impertecto secundum quantitatem, & in statu augmenti, quorum nullum locum habuit in Adam creato perfecto, secundum quantitatem naturalem. Stat ergo solida prima literæ propositio.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quòd non refert, utro modo propositio intelligatur, quia unius potentiæ non est nisi una operatio propria principalis, quæ se habet ad ipsam ut finis, cuius priuatione dicitur frustra: quia potentia naturalis determinata est ad unum, & rationalis alterum contrarium principaliter respicit. Et rursus omnis potentia natura quædam est, & propterea una est cuiusque principalis operatio, fundans reliquas ordine quodam. Ad literam tamen Auctor loquitur de operatione principali, quæ est finis. Et multo minus refert quouis modo sumatur in proposito, quia si in Christo non est scientia ex suo genere acquisita, intellectus agens esset frustra, quia careret operatione principali, quæ est finis, & hoc intendit Auctor ut patet in articul. 2. quæstio. 12. Et nihilominus sequi uidetur, quòd esset omnino frustra in ipso, quia careret, & principali operatione, quæ est facere species intelligibiles, & secundaria, quæ est facere euidentiam primarum propositionum immediate, & mediante illa facere aliorum euidentiam: quoniam tam cognitio primorum principiorum, quàm reliquorum ex illis ad scientiam acquisitam ex suo genere spectat, quam supponimus in Christo non esse, sed infusam ex suo genere tantum. Quocirca si in Christo supponeretur scientia ex suo genere acquisita, per infusionem habita (sicut ponitur in Adam) intellectus agens non careret omni operatione sibi propria, sed prima tantum, scilicet abstractione specierum intelligibilium, feciſſet namque, sicut de facto in Adam fecit, euidentiam primarum propositionum immediate, & aliarum mediante illa. Nam eodem lumine fuerunt per se nota Adæ prima principia, & conclusiones per principia, quomodo sunt euidentia nobis, quãmuis nos acquiramus nostra actione species, & studio nostro conclusiones, ille autem per infusionem habuit quicquid nos acquirimus, sub illo tamen lumine, quo acquirere nos possumus. Sed quia in Christo supponitur non esse quouis modo scientiam ex suo genere acquisitam, sed ex suo genere infusam, quę est supra lumen intellectus agentis, ideo omnino frustra poneretur, ut pote, absque omni sua propria operatione intellectus agens in Christo. Et stat omnino solida, & in concussa propositio literæ iuncta etiam subsumptis. Et hęc intelligito, quantum est ex parte sui, hoc est intellectus agentis quoniam ex libertate animæ Christi potuisset cooperari ad illustrandum phantasmata ministrãtia scientiæ infusæ, qñ placuisset uti scientia illa, cõuertendo se ad phantasmata, similiter ad intellectionẽ multorũ intelligibiliũ.

¶ Ad obiecta Scoti contra conclusionem ipsam, iam incipit patere q̃ in responsione ad tertium amplius explanabitur. Nã secundum Auctorem scientia infusa ex suo genere, seu per se, & scientia acquisita ex suo genere, seu per se, sunt diuersarũ rationum. Et licet differãt penes origines, & agẽtia diuersarum rationum, non tamen differunt tantum penes origines, & agentia, sed penes formalia obiecta, ac per hoc p. intrinseca differentias, ut patebit. Et iõ ridiculum est obicere. q̃ differunt, sicut homo natus, & homo creatus, aut sicut oculi cæci nati, miraculo se illuminati, & oculi aliorũ. Hæc enim uera sunt de scientia acquisita, & scientia p accidens infusa, ut fuit scientia Adæ, quæ ex suo genere erat eiusdem rationis cum nostra, nõ autẽ de scientia ex suo genere infusa, quoniam hæc altioris ordinis ex intrinseco est, & ideo non potest acquiri, & exigit infusionem. Et de hac Auctor assuetus sermonibus formalibus, & per se, loquitur in hac litera: isti autem ad per accidens declinarunt, dum ad scientiam, cui fieri accidit, quòd sit infusio, diuerterunt.

¶ Vnde patet Durandi suppositionem, non a probabilitate, sed a possibilitate alienam esse, loquendo per se: sed ipse loquitur de infusa per accidens, & credit se opponere contra hanc literam, a qua æquiuocat, quia litera loquitur de per se acquisita, & per se infusa, sciens quòd ea, quæ sunt per accidens, relinquuntur ab arte. Ad rationem autem Durandi ex dignitate Christi, respondetur quòd non eadem est ratio acceptionis scientiæ à rebus, & à doctore, quoniam res causant scientiam, quasi ut instrumenta Dei, qui fecit illas, ut exemplatas à sua sapientia, iuxta illud Eccleſiast. 1. Effudit sapientiam super omnia opera sua. Doctor uero licet se habeat ut proponens obiectum, non ramen se habet sic tantum, sed principalius se habet ut proponens conceptiones suas per uoces, quæ sunt signa eorum, quæ sunt in anima, & ordinando, ac subordinando has conceptiones illis, & deducendo has ex illis, ut experimur quotidie, quod indignum erat Christo domino, qui unus est magister totius generis humani. Et habes hanc responsionem inferius quæstio. 12. articu. 3. ad 2.

¶ In eodem artic. 4. in responsionibus ad secundum & tertium perspicere facile potes, quæ diximus esse uera de intentione Auctoris. Nam in responsionibus his habes tres differentias per se inter habitum infusum, & acquisitum. Prima est secundum causas efficientes, quia infusa à superiori, acquisita ab inferiori. Secunda sequens ad istam, secundum origines, scilicet infusionem, & acquisitionem. Tertia est secundum obiecta, quia acquisita est commensurata, & proportionata phantasmati, q̃ se habet ad intellectum, ut color ad uisum (ut dicitur in 3. de Anima) infusa autem est superexcedens proportionem phantasmatum. Et hęc est differentia intrinseca, & essentialis, propter quam istę scientiæ sunt diuersarum rationum. Et quum hæc ultima differentia clarissime habeatur in litera, mirum est quo modo Scotus ausus est imponere Auctori oppositum. Et debes scire nouitie, quòd scientiam esse commensuratam phantasmati, nihil aliud est, quàm esse proportionatam, & adæquatam obiecto, ut relucet in phantasmatibus, qualis est scientia humana, & fuit scientia Adę. Et per oppositum scientiam excedere commensurationem phãtasmatum, est illam esse proportionatam obiecto excellentiori, & excellẽtiori modo, quàm sit obiectum phãtasiabile. Et hęc inferius clara erunt, quum de

utraque scientia tractabitur, & dicetur q; scientia acquisita hẽt pro obiecto quod quid est abstrahens à singularibus, & non oẽ quod quid est, sed sensibilium rerum tantum. Et iõ illa scientia nõ se extẽdit ad singularia, nec ad substãtias separatas, sicut nec nostra scientia ad hæc se extendit. Scientia aũt infusa ex suo genere est, sicut angelica scientia, habens quidditatem pro obiecto, non abstrahentem, sed concretã singularibus, ita q; extẽdit se ad essentiam, & omnia illius tũc accidentia, &c. vt patuit in 1. lib. Et similiter habet pro obiecto qd ditatem non solũ rerum sensibilium, sed etiã intellectualiũ, circa actum purum, qui soli sibipsi est quidditatiue notus, & beatus ut sic, ut ibidem monstratum est. Cõcludo ergo, sicut in cõi loquendo, habitus per se infusi, & habitus p se acquisibiles sunt diuersarum rationũ intrinsecus, & essentialiter (ut patet de charitate, fide, spe, & uirtutibus intellectualibus, & moralibus) ita in speciali de scientia dicendum est, q; scientia per se infusa, seu ex suo genere, & per se, seu ex suo genere acquisibilis, sunt diuersarum rationum.

P. p. q. 12. artic. 4.

lib. 1. c. 4. in fi. to. 5.

¶ Oritur autem ex dictis nouũ dubiũ simpliciter, & ad hominem, cur in Christo asseritur non fuisse scientiam ex suo genere acquisibilem per infusionem, ut fuit in Adã. Et est ratio dubii simpliciter, quia melius est, ut Christus semper habuerit talem scientiam, quàm post lapsum temporis: actus enim melior est potentia in bonis, ut dicitur 9. Metaphysic. Et confirmatur, quia eadem ratio militat de Adam, & Christo, scilicet quia datus est à Deo uterque doctor generis humani. Vnde si Adam, quia creatus instructor succedentis generis habuit talem scientiam per infusionem, multo magis Christus, qui datus est in doctorem humani generis, debuit perfectus creari, quo ad animã, ut scilicet perfecta esset scientia acquisibili ex suo genere. Ad hominem uero, quia licet in litera probetur, in Christo fuisse sciẽtiam acquisitam ex suo genere, non tamen probatur, quod fuit talis scientia in Christo, per talem uiam, scilicet per acquisitionem. Stat enim, quòd talis scientia fuerit in Christo, & nõ per talem uiam, sed per infusionem, ut patet in Adam, in quo quia fuit scientia acquisita ex suo genere, licet non per acquisitionem, sed per infusionem, non sequitur, intellectum agentẽ fuisse frustrã, ut patet ex dictis. Et eadem ratione non fuisset in Christo intellectus agens frustra si scientia acquisita ex suo genere, fuisset in ipso per infusionem.

¶ Ad hoc dicitur, quòd rationabiliter hæc scientia in Christo ponitur per acquisitionem, & non per infusionem, tum ex parte scientiæ, tum ex parte scientis, tum ex perfectione modi sciendi. Ex parte quidem scientiæ, quia acquisitio est talis scientiæ generatio per se (quoniam ipsa illius naturalis generatio est) infusio autem est talis scientiæ generatio per accidens, accidit enim ex miraculo, quòd infundatur generatio autem per se, præstat generationi per accidens. Ex parte uero scientis, quia nobilius est quod seipsum mouet, quàm quod ab alio mouetur (ut dicitur in 8. Physic.) sciens autem per inuentionem seipsum mouet, sciens per infusionem ab extrinseco mouetur: hoc est, reducitur de potentia ad actum. Illud ergo est Christo attribuendum. Ex parte autem modi sciendi, quia sicut in Christo fuit scientia beata modo beatorum, & scientia indita modo inditæ, ita debuit esse scientia acquisita modo acquisitæ, ut nullus modus sciendi conuenire possus Christo illi defuerit.

tus naturæ angelicæ. Sciẽtia uero beata, per quam ipsa Dei essentia videtur, est propria, & connaturalis soli deo, ut in prima parte dictum est.*

AD PRIMVM ergo dcm, q; cũ duplex sit modus acquirendi scientiã, s. inueniendo, & addiscendo, modus qui est per inuentionem, est præcipuus: modus aũt, qui est per disciplinã, est secũdarius. Vñ dr 1. Eth. Ille quidẽ est optimus, q; omnia p se ipsum intelligit, bonus aũt rursus est ille, qui bene dicenti obedit. Et iõ Christo magis cõpetebat habere scientiã acquisitam per inuentionem, q; per disciplinam, præsertim cum ipse daretur a Deo omnibus in doctorem, secundum illud Ioel 2. Lætamini in domino deo uestro, quia dedit uobis doctorem iustitiæ.

AD II dicendũ, q; humana mens duplicem habet respectũ. Vnum quidem ad superiora, & secundum hunc respectum, aïa Christi fuit plena per sciẽtiam inditam. Alius autẽ respectus eius est ad inferiora, i. ad phantasmata, quæ sunt nata mouere mentẽ humanam per virtutem intellectus agentis. Oportuit autem, q; etiam secundum hũc respectũ anima Christi, sciẽtia impleretur, nõ quin prima plenitudo mẽti humanæ sufficeret secũdũ seipsam, sed oportebat eã perfici, etiam secundum connaturalem conformationem ad phantasmata.

AD III dicendũ, quod alia ratio est de habitu acquisito, & de habitu infuso. Nã habitus sciẽtiæ acquirit̃ per comparationẽ humanæ mẽtis ad phãtasmata, vñ secundum eandem rationẽ non põt alius habitus iterato acquiri: sed habitus scientię infusæ est alterius rõnis, utpote, a superiori descendẽs in aïam, non secundũ proportionẽ phãtasmatũ. Et ideo non est eadem ratio de utroque habitu.

¶ Ad obiectionem autẽ primam dicitur, q; actus melior est potentia, cęteris paribus: in proposito aũt cętera nõ sunt paria, nã esset motus aba bo, ubi nunc ponitur mouere seipsum, & carere connaturali, & per se modo generationis tali. scientia, ut patet ex dictis, quæ præponderant illi præuentioni actualis sciẽtiæ. Ad confirmationem dicitur, q; nõ est similis ratio, q; Adã creatus est, ut principium naturę humanę in naturalibus, tãm secundum corpus, q; sm̃ animam, & quia perfecta sunt, sm̃ naturæ ordinẽ priora imperfectis (ut 12. Metaph. Arist. dicit) ideo Adã sicut sm̃ corpus creat' est perfectus in quantitate, ita, & sm̃ aïam creatus est perfectus in scientia. Christus autẽ nõ est productus ut principium hominum in esse naturæ, nec in naturalibus hoc statu, sed ut doctor mysteriorũ Dei, & regni cęlestis. In cuius signum productus est sm̃ corpus quantitatis imperfectæ, & similiter sm̃ animã in pura potentia, quo ad scientiam naturaliter acquisibilem. Et sicut creuit ætate, & uere augmentum corporale habuit, ita creuit sapientia: simul. n. Euangelista hæc dicit. Nec docuit mathematicã, aut Astrologiã, & huiusmodi, sed arcanũ Trinitatis, & uias, ac secreta regni cœlorum.

¶ Ad obiectionem contra literam dicitur, quòd licet illa ratio, quòd intellectus agens esset frustra, si absolute sumatur, non concludat utrumque scilicet scientiam talem ex suo genere acquisibilem, & uiam talem, scilicet per acquisitionem (ut instantia de Adam manifestat) contracte tamen sumpta, hoc est, in Christo, infert utrumque. Nam in Christo supponitur, nullam esse per accidens productam scientiam, sed omnem in illo scientiam esse cum suo proportionato naturaliter modo, tam in se, quàm in sua origine: decet enim Christum perfectionem omnem suæ animæ per se habere, & non per accidens. In Christo igitur in quo omnis suæ animæ conueniens perfectio per se ponenda est, frustra poneretur intellectus agens, si in eo non esset scientia acquisita, & per acquisitionem: quia careret propria principali operatione, scilicet causatione specierum intelligibilium in illo, in quo debet talem operationem habere, hoc est in Christo uiatore, quem decet scientiam acquisitam habere, & modo humano habere. Vnde in litera ad explicandam plene probationem conclusionis, subiungitur connaturalitas cuiusque sciẽtiæ inuentæ in Christo, scilicet quòd beata est Deo connaturalis, infusa angelo, acquisita homini. Et est sermo non solum de ipsa scientia, sed de modo habendi ipsam, ut patet in litera, tamquam si diceret, quòd quia Christum decet habere humanam scientiam more humano, est secundum animam subiectum, in quo intellectus uterque debet habere propriam operationem more humano. Ac per hoc optime dictum est, quòd frustra, utpote carens propria operatione principali, quando, & in quo debet esse intellectus agens, nisi causaret scientiam in Christo humanam. Nec obstat instantia de Adæ scientia, quia illum, utpote principium naturæ humanæ, decebat esse ab initio perfectum, & scientia ex suo genere acquisita: quæ absolutæ quidem fortitur infusionem pro generatione per accidens: in tali uero supposito, scilicet primo totius generis humani, fortitur infusionẽ pro productione quodammodo, quasi per se, pro quanto principia exigunt, q; sint perfecta, quoniam perfecta sunt naturaliter priora imperfectis, ut dicitur 12. Metaphysi.

SVPER-

SVP. QVAE. X.

ART. I.

Medina. a. 1.

Q. 14.

Q. 12.

Porr. 1. 68

3. dist. 14. art. 2. q. 1. & 2. & uer. q. 10. art. 4. & 5. c. & quoli. 3. q. 2. art. 1. c. & opu. 3. c. 223. & 1. Timot. 3. 6. lect. 3.

*Lib. 3. de sum. bono c. 3.

†L. 3. orth. fid. ca. 6.

Li. 1. c. 13. som. 3.

Li. 83. q. q. 24. in prin. to. 4.

QVÆSTIO X.

De scientia beata animæ Christi, in quatuor articulos diuisa

DEINDE considerandũ est de qualibet prædictarum sciarum: sed q̃a de scia diuina dictũ est* in prima parte, restat nũc dcm de aliis tribus: primo de scia beata: secdo de scia indita: tertio, de scientia acquisita.

¶ Sed q̃a ẽt de scia beata, quę in Dei uisione consistit, plura dicta sũt in prima parte*, hic illa sola vñr dicenda, quæ proprie pertinent ad animam Christi. Circa hoc ergo q̃runt quatuor.

¶ Primo, Vtrum aïa Christi cõprehenderit Verbum siue diuinam essentiam.

¶ Secundo, Vtrum in Verbo cognouerit omnia.

¶ Tertio, Vtrum aïa Christi in Verbo cognouerit infinita.

¶ Quarto, vtrum uideat Verbũ siue diuinam essentiã clari° qualibet alia, creatura.

ARTICVLVS I.

Vtrum anima Christi comprehenderit Verbum, siue diuinam naturam.

AD PRIMVM sic, pced. t. Vr q; aïa Chri cõprehenderit, & cõprehẽdat Verbũ siue diuinã essentiã. Dcit. n. Isido.* qd Trinitas sibi soli nota ẽ, & hoi aspũpto. Igit hõ assũptus cõicat cũ sancta Trinitate in illa notitia sui, q̃ est sanctæ Trinitati ꝓpria hmõi ãt est notitia cõprehensionis. ergo aïa Chri cõprehendit diuinã essentiam.

¶ 2 Prę. Magis est uniri Deo sm̃ esse p̃sonale, q̃ sm̃ uisionẽ: sed sicut Dam.† dicit in 3. li. tota diuinitas in vna p̃sonarũ est^h vnita humanę nãę in Chro. Multo ergo magis tota natura diuina vr ab anima Christi, & ita vr, q; anima Christi comprehendat diuinam essentiam.

¶ 3 Præt. Illud, qd cõuenit filio Dei per nãm, cõuenit filio hoĩs ᵇp gram, ut Aug.* dicit, in 1. de Tri. sed cõprehẽdere diuinã essentiã, cõpetit filio Dei p nãm. ergo filio hoĩs cõpetit p gram: & ita ur q; aïa Christi per gratiam Verbum comprehendat.

SED CONTRA est, q; Aug. dicit in li. 83.* q. Quod se cõprehendit, finitũ est sibi: sed essentia diuina non est finita in cõparatione ad aïam Chri, cũ in infinitũ eum excedat. ergo aïa Chri non cõprehendit Verbũ.

RESP. Dcdm, q; sicut ex s̃. dictis patet, sic facta est unio naturarũ in p̃sona Chri, q; tm̃ pro prietas utriusq; nãę inconfusa pmãserit, ita. s. q; increatũ manser t increatũ, & creatũ mãserit infra limites creaturę, sicut Dam.* dicit in 3. li. Est ãt impossibile, q; aliqua creatura^d cõprehendat diuinã essentiã (sicut in prima parte ostẽsum est) eo q; infinitũ n̄ cõprehẽdit a finito. Et iõ dcdm, q; aïa Chri nullo mõ cõprehẽdit diuinã essẽtiã.

AD PRIMVM ergo dcdm, q; hõ assumptus* conformat diuinę Trinitati in sui cognitione, nõ rõe cõprehensionis, sed rõe cuiusdã excellentissimę cognitionis præ cęteris creaturis.

AD II dcdm, q; nec ẽt i unione, q̃ est sm̃ esse p̃sonale, natura humana cõprehẽdit Dei uerbũ, siue naturã diuinã, q̃ q̃is tota unita fuerit humanæ nãę in una p̃sona filii, nõ tñ fuit tota uirtus diuinitatis ab humana natura quasi circunscripta. Vñ Aug.* dicit in epist. ad Volusianũ, Scire te uolo, non hoc Christianã habere doctrinã, q; ita Deus infusus sit carni, ut cũ rã gubernãdę uniuersitatis, uel deseruerit, uel amiserit, uel ad illud corpusculũ quasi contractã, collectamq; trãstulerit. & sic r aïa Chri totã Dei essentiã uidet, non tñ eã cõprehendit, q̃a non totaliter eã uidet: i nõ ita perfecte sicut uisibilis est, ut in 1. parte* expositum est.

AD III dcdm, q; uerbũ illud Aug. ẽ intelligẽdũ de gr̃a unionis, sm̃ quã oĩa, q̃ dr de filio Dei sm̃ diuinã nãm, dr d filio hoĩs, p̃p identitatem suppositi & sm̃ hoc uere põt dici q; filius hoĩs est comprehensor diuinę essentiæ: non quidẽ sm̃ aïam, sed sm̃ diuinam naturam: per quem etiam modum potest dici, q; filius hominis est creator.

ARTICVLVS II.

Vtrum anima Christi in uerbo cognouerit omnia.

AD SECVNDVM sic procedit. Vr q; anima Christi in uerbo non cognoscat oĩa. Quia, sicut dicit Dionysius, ca. 7. de diuinis nominibus, diuina sapientia est causa omnium existentium, & ipsa est substantia omnium. Sed substantia creata non est substantia increata. ergo sapientia creata non est omnium existentium. Sed sapientia creata est scientia. ergo scientia creata non est omnium existentium. Sed anima Christi habet scientiam creatam. ergo non est omnium existentium. Sed Verbum est omnium existentium. ergo anima Christi non cognoscit Verbum.

¶ 2 Præt. Quicquid cognoscit aliquid in alio, cognoscit illud per aliquam similitudinem. Sed anima Christi non cognoscit per aliquam similitudinem, quia sic esset imperfecta. ergo non cognoscit omnia in Verbo.

¶ 3 Præt. Quicquid cognoscit aliquid in alio, cognoscit illud per aliquam similitudinem. Sed anima Christi non cognoscit per aliquam similitudinem, quia sic esset imperfecta. ergo non cognoscit omnia in Verbo.

SED CONTRA est, quod dicitur Coloss. 2. In quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. Sed Christus est in anima Christi. ergo anima Christi cognoscit omnia in Verbo.

RESPONDEO dicendum, quod anima Christi cognoscit omnia in Verbo. Cognoscere enim aliquid in alio est cognoscere illud per similitudinem. Similitudo autem alicuius rei in anima Christi potest esse dupliciter. Uno modo, sicut similitudo rei cognitæ existens in ipsa re cognita. Alio modo, sicut similitudo rei cognitæ existens in cognoscente. Primo modo similitudo omnium rerum est in Verbo, quia Verbum est ipsa essentia divina, in qua omnia existunt. Secundo modo similitudo omnium rerum est in anima Christi, quia anima Christi est creatura, & omnia existunt in ea per scientiam. Sed similitudo rei cognitæ existens in cognoscente non est sufficiens ad cognoscendum illud, nisi cognoscens cognoscat illud per similitudinem existentem in re cognita. Quia similitudo existens in cognoscente est effectus similitudinis existentis in re cognita. Effectus autem non potest cognoscere causam, nisi per similitudinem causæ existentem in effectu. Sed anima Christi cognoscit omnia per similitudinem existentem in ea. ergo cognoscit omnia per similitudinem existentem in Verbo.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sapientia creata non est substantia omnium existentium, sed est similitudo omnium existentium in anima Christi.

AD II dicendum, quod anima Christi cognoscit omnia per similitudinem existentem in ea, quæ est scientia creata.

AD III dicendum, quod anima Christi cognoscit omnia per similitudinem existentem in ea, quæ est scientia creata.

Q. 2. art. 6. & q. 6. art. 6

Li. 5. c. 3. & 4. D. 366. P. p. quæs. 12. art.

Concil.

* cõsumatur.

Est epist. 3. nõ multũ remote a prin. to. 2.

P. p. q. 12. ar. 7.

Porr. 1. 69

3. dist. 14. art. 2. q. 2. & ad 4. ad 2. & 4. Et ueri. q. 8. art. 4. c. & q. 20. ar. 4. & 5. & quo. lib. 3. q. 2. art. 1. c. & opu. 3. ca. 223. & op. 3. q. 81.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

nes hominum auctoritate Ioan.2.

¶Circa hunc processum dubium occurrit, qm propositio dicés, quilibet beato conuenire, q̄ uedeat in Verbo oia spectantia ad se difficultatem patitur. Sequeretur.n.ex ipsa coniuncta præce denti propositioni in litera positæ.s, quilibet beatus tanto plura in uerbo cognoscit, quanto perfectius uidet uerbū, q̄ aliqs Sanctus minus beatus puta, sanctus Antonius, esset magis beatus altero beatore se, puta sancto Petro, qđ implicat contradictoria. Et patet sequela, posito q̄ plura singularia spectēt ad sanctū Anto. quā ad sanctū Petrū, qa multo plures ordines emittunt ad sanctū Anto. q̄ sint singularia spectātia ad sanctū Petrū, quē nemo interpellat. Ad hoc dr̄, q̄ oppositio dicés quilibet beatū uidere i uerbo oia spectātia ad se, pōt dupliciter intelligi. s. uel formaliter, uel cāliter. Si formaliter, sensus est, q̄ ipsa uisio uerbi est ēt uisio spectātiū ad se. Et sic supta p̄positio intelligit̄ de spectantib. ad beatū, tunc cū primo fit beatus, & non de spectātibus postea ad ipsū, qm hæc p reuelatio nē habēt, ut patet de Angelis, q̄ spectātia ad ipsos de dispositione populorū sibi cōmissorū nesciebāt ut testat̄ eorū pugna uiginti, & uno die⁹, Dan. 10. ca. Et sic ad obiect onē dr̄, q̄ impossibile est plura singularia spectare ad minus beatū, uīc, qñ primo fit beatus: qñ ex hoc ipso q̄ ponitur minus beatus, ponit̄ q̄ uisio sua i uerbo ad pauciora se extēdat, ut in litera dr̄. Si uero intelligat̄, siue formaliter, siue causaliter, sic est sensus, q̄ quilibet beat⁹ uidet, uel formaliter uel causaliter in uerbo oia ad se spectantia. Et est indubie uerū, qñ, uel ipsa uisio uerbi est illorū uisio, uel est causa uisionis illorū: q̄ sēo tpe innotescant sibi spectātia, ad se: aliter uisio illa non substantialiter constitueret beatū: beatitudo.n. est status oim bonorū aggregatione pfectus. Et sm hoc patet obiectionem cessare, quocumq; aūt mō intelligatur in proposito, iufert intentū literæ, tum, quia oia fuerunt subiecta Christo ab instanti conceptionis suæ, in quo fuit beatus uidendo uerbū, & sic in primo sensu processus inuenitur efficax, tum, quia in Christo non habet locū noua notitia per reuelationes nouas, ut in aliis beatis, ac per hoc quicquid aliis beatis conuenit ex uisione uerbi formaliter, uel causaliter, Christo conuenit secundum ipsam uisionem uerbi formaliter, & sic habetur intentum.

¶In eodem processu nota, quòd Auctor distinguendo ly omnia, in omnia quandoque in actu, uel in omnia, siue in actu, siue in potentia, appellauit primam distributionem proprie, & secundam large, ea ratione, quia, quæ sunt in potentia non sunt, & sicut excluduntur a numero entium, ita excluduntur a numero omniū. Fecit aūt hoc ob dignificandos sermones de Christo, ut. s. simpliciter loquendo, affirmandum doceret, q̄ Christus, inquantum homo, nouit omnia.

¶Secunda conclusio est. Anima Christi non nouit in uerbo omnia, quæ sunt in sola potentia Dei. Probatur ducendo ad impossibile, quia nosse omnia, quæ sunt in sola Dei potentia, est comprehendere omnia, q̄ Deus pōt facere. ergo est comprehendere diuinam uirtutem. ergo est comprehendere diuinam essentiam, quod est impossibile. Prima consequentia probatur, quia uirtus quælibet comprehenditur per cognitionem omnium in quæ potest.

¶Vbi nota omnes has propositiones loqui de notitia, seu comprehensione omnium non in seipsis, sed in uerbo, ceu in causa. Ex comprehensione enim omnium effectuum in seipsis, non infertur cōprehensio causæ altioris ordinis, & præsertim, in infinitum excedentis omnia, quę sunt in potentia sua, qualis est Deus, cum omnia sint entia limitata, ipse autem Deus sit infinitum esse sed ex comprehensione omniū possibiliū in sua causa, infertur cōprehensio illius uirtutis causatiuæ, quæ in proposito est omnipotentia diuina, & consequenter cōprehensio essentiæ diuinæ. Nam in tali mō cognoscendi, cognitio possibiliū sequitur nāliter cognitionem causæ, ac per hoc maior maiorem, & tandem maxima maximā. Maior aūt possibilium cognitio haberi non potest in causa, quàm, ut omnia comprehendantur in illa, ut patet in cognitione primorum principiorum, quanto. n. aliquis perfectius illorum penetrat uirtutem, tanto plura in illis, & ex illis cognoscit, adeo ut cū oia ex illis, & in illis cognoscibilia quis comprehendit, tā perfecte illa nouit, ut pfectius cognosci nequeant: adæquat siquidem tunc cognitio cognoscibilitatem illorum. Et scito, quòd materia ista, an sit possibile, creaturam cognoscere omnia in Verbo, & an uisio eius in Verbo sit comprehensio, in ar. 8. q. 12. primi libri discussa est, ubi responsū é Scoto & aliis, nec petenda duxi.

¶Tertia conclusio est: Anima Christi scit in uerbo omnia, quæ sunt in potentia creaturæ. Probatur: Anima Christi comprehendit in uerbo omnis creaturę essentiā. ergo uirtutem, & potentiam. ergo omnia in quæ potest. Omnia relinquuntur in litera p̄ constantibus, & nere constant presupposito antecedente, quod rationabiliter affirmatur de anima Christi, quia tribuendum ei est quicquid pōt excellētiæ tribui.

¶In responsione ad sm nota primo illud Verbū Anima Christi scit in uerbo omnia, quæ Deus in seipso scit scientia uisionis habebit enim infra tius quęstionem non paruam. Nota secundo, quòd aliud est dicere, animam Christi scire oia nota Deo simplici intelligentia & aliud é dicere, animam Christi scire tātum ea quæ sunt nota Deo scientia uisionis, quoniam hoc secundum dictum aufert ab anima Christi quicquid notum est Deo simplici intelligentia, qđ constat esse falsum ex litera, dicente, q̄ anima Christi nouit multa in potentia, numquam in actu. Vnde patet error Scoti, qui hoc uf imponere Auctori in q. 2. 14. dist. 3. sent.

¶In responsione ad tertium aduerte, q̄ quia unum, & idem est lumen claritatis diuinæ in scientia uisionis, & simplicis intelligentię, ideo litera non subsumit, q̄ scientia uisionis in Deo est clarior, sed absolute, q̄ scientia Dei excedit in infinitū ad claritatem cognitionis. Quocirca excessus in infinitum conceditur simpliciter, parificatio aūt non simpliciter, sed secundum quid, hoc est quo ad aliquid. hoc est, quo ad numerum scitorum scientia uisionis.

¶In eadem responsione dubium occurrit ex Durando in 3. sentent. distinct. 14. quæ. 1. arti. 2. tenente, quòd anima Christi, uidet in uerbo quicqd uidet uerbum, quo ad quæstionem quid est, & sic scientia animæ Christi æquatur diuinę scientiæ simplicis intelligētiæ quo ad numerum scitorum, licet non quo ad claritatē cognitionis.

Probatq; hoc sic. Vidēs Deum, uidet uisione beata quicquid naturaliter repræsentatur in diuina essentia, ergo uidet quidditates omnium possibiliū. Consequentia patet, quia diuina essentia naturaliter repræsentat oēm possibilem quidditatem. Assuero probatur, quia nec ex parte repræsentantis, aut repræsentationis est impedimentū, cū ex naturali necessitate sit hmōi repsentatio, nec ex parte cognoscentis, qa potest in longe, immo infinite maius. s. esse tiam diuinam. ergo, & in omnia possibilia quidditatiue, quæ in infinitum minus sunt cognoscibilia.

¶Ad hoc dr̄ q̄ assis falsum. Et ad illius probationem dr̄, q̄ impedimentum in promptu est, & apparet ex parte cognoscētis, qui non est capax totius repræsentationis naturalis diuinæ essentię, sicut nec cōprehēsionis illius. Et ad probationem inductam, s. potest in Ioge maius &c. resp̄ondetur, q̄ peccat sm figurā dictionis, sub posse in maius, & minus. subsumendo posse tali modo, hoc est posse uidere quidditates possibiles in uerbo. Nam licet longe, & infinite maius sit uidere Deum, quàm uidere omnia alia: lōge tm maius est uidere sic Deum, quod in ipso uisio indeantur oēs quidditates possibiles, q̄ uidere Deum Et hoc iam decuerat Auctor, & tm iste non erubuit concludere ex tali sophistica ratione.

SVP. QV Æ. V. ART. II.

S.bon.3.s.d.14.q.3.a.2
Scot.3.s.d.14.q.1.
Riccar.3.s.d.14.q.3.
Duran.3.s.d.q.2.
Mairo.3.s.d.12.q.1.
Bacc.3.s.d.13 q.1.
Ca.1.d.43.q.1.a.2.cō.
9 & 3.d.14.q.2.cō.2.
Medina.a.3.

TItulus clarus est.

¶In corpore articuli tria fiunt. Primo ponitur distinctio membris de mō scięndi. Secundo, respondetur quęsito, iuxta primum modū sciendi unica negatiua cōclusione. Tertio, rndetur quæsito, iuxta sm modum sciendi, una conclusione affirmatiua. Quo ad primum distinctio est, q̄ dupliciter aliquid est cognoscibile, vel sm seipsum, ut ens in actu, uel non sm se, sed sm illud, in cuius potentia existit, ut ens in potentia. Probatur distinctio. Ens dr̄ dupliciter. s. simpliciter, ut ens i actu, & sm qd, vt ens in potentia. ergo, & scibile dr̄ dupliciter, illud sm se, hoc secun-

Hom.72.i Mat.to.2. & Hom.14 i.Mar. idē innuit to.2.
Hom.30.i Mat. i vlt. illa⁹ hom. to.2.
P. p. q.14. 4.
In corp.a.
Porr. 6. 70
1.p.q.14.a.12.& 3.di.14.ar.2.q.2.ad 2. & q.4.ad 2.& veri.q.2.a.4.c.& ad 1.2.& 4.& quo.3.q.2 ar.1.& op.9.q.81. Li.3.Phys. tex.63.t.2.
q.prec. ar. 1.
Gl. or. ibi.
Concl.m

Universidad de Deusto Biblioteca

ctũ quod est in alio. Antecedens patet. & consequentia quo ad primam partem probatur, quia scientia non est nisi entium qđ probatur, quia ens, & verum conuertuntur. Quo ad secũdũ Vero: quia vnũquodq; cognoscitur, secundum quod est actu, & non secundum quod est in potentia: ex hoc enim, sequitur, q

Li. 9. Met. tex. 10. t. 3

scĩa prim̃o tendit ad ens in actu, & secũdario ad ens in potentia, hoc est tendit ad ens i actu sm̃ se, & ad ens in potentia, ut est in alio: hoc. n. est secũdario cognoscit, & illud é primo cognosci

Concl. m

¶ Quo ad secundũ cõclusio negatiua é, Aia Christi non scit infinita in actu, Probatur quia non sunt infinita in actu, sed est certus numerus non solũ incorruptibiliũ sed ẽt gñabiliũ, & corruptibiliũ. Probatur, qa status gñationis, & corruptionis nõ durat in infinitum.

D. 1215.

¶ Occurrit hoc in loco dubium ad hoĩem quo pacto stet doctrina hæc cum antedicta. Dictum quippe i præcedenti articulo é aiam Christi scire, quæcumq; scit Deus scientia uisionis, & in

Genes. p

1. p. q. 14. arti. 12. Auctor determinat Deũ scĩa uisiõis cognoscere infinita, & reprehendit ac confutat rationem hic allatam de finito statu gñationis, & corruptionis. Vnde vĩ Auctor suę oblitus, doctrinæ, & ponere contraria, dum dicit aniam Christi nescire infinita in actu, negat

D. 477.

Art. præc.

I p. q. 7 a. 4.

ifinita actu sm̃ quod. cumque tempus, & ex alia parte dicit aniam Christi scire oĩa, q̃ scit Deus scientia visionis, & dicit illa esse infinita in actu si sumantur oĩa, quæ sunt erunt, & fuerunt i actu quia cogitationes, & affectiões creaturarũ rationabiliũ, quæ perpetuę sunt, in infinitum multiplicabuntur.

D. 366.

Alias potẽ tiam.

¶ Ad hoc dr̃, q; vtrũque dictum est uerũ diuersimode intellectum. Nam dictum hoc in loco verificat de simpliciter entib⁹ in actu (quæ sunt solę substantiæ) quæ sunt actu qfique, quæ constat esse finita, sm̃ fidei sententiam decernentis mundum incepisse, & generatione defuturã. In prima autẽ parte, sermo de simpliciter, sm̃ qd entibus in actu qñque est, quæ ẽt patet esse infinita; quia in infinitum actus intellectus multiplicabuntur, etsi non in tempore hoc continuo, in tempore tamen discreto. Et quod hęc sit Auctoris mens, patet ex tribus. Primo, quia ab ente incipit corpus articuli, & ad ens simpliciter deuenit, distinguendo illud

dr̃ in 9. Met.ˣ unumquodq; cognoscit, sm̃ q est actu; non ãt, sm̃ q est in potentia, scientia primo, & principaliter respicit ens actu, secundario aũt respicit ens in potentia, qđ quidẽ nõ sm̃ seipsum cognoscibile é, sed sm̃ q cognoscitur illud, in cuius potẽtia exist it. ᵐ Quãtũ igitur ad primum modum sciẽtię, aia Christi non scit infinitaⁿ quia non sunt infinita in actu, ẽt si accipiant oĩa, quæcũque sunt in actu, sm̃ quodcũq; tempus, eo q̃ status gñationis, & corruptionis non durat in infinitũ. Vñ é certus numerus, non solum eorũ, quæ sunt absq; gñatione, & corruptione, sed ẽt generabilium, & corruptibilium. ᵖ Quantum uero ad aliũ modum sciẽdi aia Christi in Verbo scit infinita ᵠ scit. n. ut dictum est, oĩa, quæ sunt in potentia creaturæ, Vñ cum in potentia creaturę sint infinita, p hunc modũ scit infinita, quasi quadã scientia simplicis intelligẽtiæ, nõ aũt scientia uisionis.

Ad primvm ergo dcdm, q infinitũ (sicut in 1. parte dictũ est*) dupliciter dr̃. Vno mõ, sm̃ rõnem formæ. & sic dr̃ infinitũ negatiui. s. id, quod est forma uel actus nõ limitatus per materiã, uel subiectũ in quo recipiatur. & hmõi infinitũ, quãtũ est de se, est maxime cognoscibile, pp perfectionem actus, licet nonᵈ sit comprehensibile a potentia finita creaturæ: sic. n. dr̃ Deus infinitus, & tale infinitum aia Christi cognoscit, licet non cõprehendat. Alio mõ, dr̃ infinitum sm̃ᵉ rõnem materiæ, qđ quidẽ dr̃ priuatiue, ex hoc. s. q non hẽt formã, quã natũ est hr̃e, & per hunc modũ dr̃ infinitum in quãtitate. Tale ãt infinitum ex sui rõne est ignotum, quia s. est quasi materia cũ priuatiõe formę (ut dr̃ 3. Phys.) ois ãt cognitio est per formã, vel actũ. Sic ergo si huiusmodi infinitum cognosci debeat sm̃ modũ ipsius cogniti, impossibile est, q cognoscatur: est. n. modus ipsius ut accipiat pars eius post partem, vt dr̃ in 3. Phys.* Et hoc modo uerum est, q eiᵒ quantitatem accipientibus. s. parte accepta post partem, sem per est aliquid extra accipere, sed sicut materialia pñt accipi ab intellectu immaterialiter, & multa unita, ita infinita pñt accipi ab intellectu non per modũ infiniti, sed quasi finite, vt sic ea, quæ sunt in seipsis infinita, sint in intellectu cognoscentis finita. Et hoc mõ aia Chr̃i scit infinita, inquantũ. s. scit ea nõ discurrendo p singula, sed in aliquo uno, puta, in aliqua creatura, in cuius potentia existunt infinita, & principaliter in ipso uerbo.

Ad 11 dcdm, q nihil prohibet aliquid esse infinitum vno mõ, qđ est alio modo finitũ: sicut si imaginemur in quantitatibus superficiẽ, quę sit sm̃ lõgitudinem infinita, sm̃ latitudinẽ aũt finita. Si igitur si essent infiniti hoies numero, haberẽt quidem infinitatem sm̃ aliqd scilicet. sm̃ multitudinem, sm̃ tñ essentiæ rationem haberent finitatem, eo q̃ omnium essentia esset limitata sub rõne vnĩ speciei, sđ id, qđ est simpliciter infinitum sm̃ essentiæ rationẽ est Deus vt in 1. parte dictum est*. Propriũ aũt obiectũ intellectus est[d] qđ quid est (dr̃ 3. de anima) ad quod pertinet ratio speciei. Sic igitur anima Christi propter hoc, quòd habet capacitatem finitam, id, quod est simpliciter infinitum secundũ

contra ens sm̃ quid quod dr̃, & de ente in potentia, & de actibus entibus, sed solum ens in potẽtia explicauit, quia solũ ens in potentia erat ad distinctionẽ modi cognoscendi necessarii. Secundo, quia ex statu gñationis, & corruptionis probat, qui nõ comprehendit accidentia uniuersaliter, sed oẽs substantias, & quædã tm̃ accidentia ut patet de actibus nouis futuris post iudicium. Tertio, quia in articulo præcedenti expresse ad oĩa existentia sm̃ quodcũq; tps adiungit ẽt homi nũ cogitates infinitas per hoc, q̃ per existẽtia tm̃ quodcũq; tps intelligit hic ea soĩa, quæ simpliciter existunt, quæ sunt solæ substantiæ. Est igitur doctrina Auctoris, q̃ oĩa cognita scientia uisionis, pñt dici, & infinita, & finita. Finita quidem, si ly omnia distribuit pro entibus simpliciter, infinita uero, si ly oĩa distribuit tã p entibus, q̃ accidentibus entiũ. Et ppea vtrumq; est uerũ. i. q̃ scĩtia uisionis aię Chr̃i est infinitorũ, & q̃ non est infinitorũ. Quo ad tertiũ, secũda conclusio affirmatiue é, Aia Chr̃i scit in Verbo infinita in potẽtia Probat primo. In potẽtia creaturæ sunt infinita. Probatur cõsequẽtia: qa scit oĩa, q̃ sunt in potentia creaturę. Declarat sc̃do modᵍ ipsius scĩętię, & dr̃ q̃ est ad modũ sm̃ plicis intelligẽtię, & nõ p modũ scientię uisionis. Oĩa ex supra dictis clara sunt.

Lib. 3. tex. 63. o. 2.

Li. 3. Phys. tex. 63. & 92. to. 2.

¶ In respõsione ad primũ uide Nouitie. q̃ infinitũ quãtitatiue, accipiẽdo parte post partem esse. Vnde inuisio animæ Christi, qua uider verbum, & in illo infinita, non solũ æquipollet, sed excedit infinitas cognitiones terminabiles ad infinita, & tñ nõ est infinita simpliciter. Nec illæ cognitiones essent infinitæ perfectionis simpliciter, ẽt ut cognitiones; quia infinitas simpliciter cognitionis (ut in hac habes litera) numquam habetur nisi essentia infinita essentialiter comprehendatur, quod constat non inuenirĩ in infinitis cognitionibus infinitorum specie distinctorum creatorum, uel creabilium: quoniam, & singula, & omnia simul habent essentias finitas essentialiter, ut patet, si singas infinitas species animalis, omnes enim simul ad animalis genus essentias limitatas haberent. Simile est enim de tota latitudine possibilium, q̃n oĩa simul non essent actus purus, sed infra latitudinem habentium potentiam admixtam. Si autem intendit q̃ sit cognitio infinita secundum quid, cum infinitas secundum quid non repugnet creaturæ, nihil omnino probatur.

P. p. q. 7. a. 2.

D. 751.

Li. 1. de anima tex. 26. to. 1.

¶ Ad sm̃ aũt ex extraneis, s. ex potentia Dei, neganda est maior, quia modus intelligendi e contrario se habet ad modum, quo res in esse ponuntur. nam in intellectu adunant diuisa, ad extra uero p deuntia diuidunt, q̃ in causa erant nõ solũ simul, sed unũ. Et hinc fit, q̃ uideri simul non repugnat infinitis, produci autem simul repugnat eis.

¶ Ad tertiũ de merito, & demerito, ridendum q̃ neutrum sequitur infinitũ, nisi sm̃ quid, & non simpliciter. Magnitudo siquidẽ simpliciter tam meriti, q̃ demeriti, non ex multitudine obiectorum, sed ex quantitate essentiali sui pensatur.

¶ In rñsione ad tertium eiusdẽ tertii articuli, p̃spice q̃ tota uis rñsionis consistit in hoc, q̃ proprietates infiniti, in quocũque ponãt infinitas, arctantur ad subiectum infinitatis, puta, proprietates infiniti positi in linea arctantur ad lineam, & positi in superficie, arctantur ad superficiem, & positi in numeris paribus arctantur ad numerũ parẽ, & positi in motibus Saturni, arctantur ad circulationes Saturni, & sic de aliis. Nec hoc dr̃ voluntarie, sed eũ sufficienti ratione: quia scilicet infinitũ non est substantia, sed accidens, constat autẽ accidens non excedere suum subiectũ, sed arctari ad illud, & si accidens arctatur ad subiectũ, multo magis proprietates comitantes accidentis naturam, arctantur ad idem subiectum, ut patet inductiue. Et hanc rñsionem perspicaciter serua, quoniam ex illa eluceseẽt solutiones multarum quæstionum, & q̃ nõ inconuenit unũ infinitum esse maius alio.

Porr. o. 71 Sup. q. 9. art. 2. ca. & infr. q. 11. ar. 5. ad 1.

P. p. q. 12. ar. 2.

Ca. 4. a mẽdio illius.

¶ In hac rñsione dubium occurrit ex Adam in 3. sen. probare enarrare, q̃ intellectus creatus non põt simul uidere infinita, ita q̃ distincte cognoscat quo libet eorum, eo q̃ sequeret, q̃ rñsio illa esset infinitæ perfectionis in genere cognitionis: quia æquipolleret infinitis cognitionibus ẽt specie distinctis, quæ ad infinita illa terminari possent: & qa non plus põt creatura simul videre, q̃ Deus possit simul facere: & q. s. sequeret, q̃ esset odiũ infiniti demeriti, puta si q̃s uellet ex odio Dei occidere infinitos hoies uisos simul vel charitas infiniti meriti, puta si quis ex charitate illos infinitos diligeret.

Art. 1. huius quæst

¶ Sed ex hac rñsi primũ argũ (q̃ extra propria materię non vagatur) facile soluitur, dicendo q̃ rñsio nõ est infinita, nisi essentia comprehensa sit infinita essentialiter. Et qa arguens apponit ly, in gñe cognitionis, ideo ne in æquiuoco disputet, distingue, q̃ si p hoc intendit q̃ sit cognitio infinita simpliciter, patet rñsio ex litera hac, q̃. s. consequẽtia nihil ualet. Nec ex eo q̃ una cognitio æquipollet infinitis in aliquo certo genere sequitur q̃ sit infinita simpliciter, sed fatetur q̃ sit alterius ordinis: unum si quidem individuũ superioris ordinis excedit infinita inferioris ordinis, & una species alterius ordinis excedit perfectionem infinitarum specierum inferioris ordinis: sol. n. est perfectior oĩbus generabilibus, & corruptibilibus, & si mundus æternus esset. Vnde inuisio animæ Christi, qua uider verbum, & in illo infinita, non solũ æquipollet, sed excedit infinitas cognitiones terminabiles ad infinita, & tñ nõ est infinita simpliciter. Nec illæ cognitiones essent infinitæ perfectionis simpliciter, ẽt ut cognitiones; quia infinitas simpliciter cognitionis (ut in hac habes litera) numquam habetur nisi essentia infinita essentialiter comprehendatur, quod constat non inuenirĩ in infinitis cognitionibus infinitorum specie distinctorum creatorum, uel creabilium: quoniam, & singula, & omnia simul habent essentias finitas essentialiter, ut patet, si singas infinitas species animalis, omnes enim simul ad animalis genus essentias limitatas haberent. Simile est enim de tota latitudine possibilium, q̃n oĩa simul non essent actus purus, sed infra latitudinem habentium potentiam admixtam. Si autem intendit q̃ sit cognitio infinita secundum quid, cum infinitas secundum quid non repugnet creaturæ, nihil omnino probatur.

Lib. 3. tex. 37. & 38. to. 2.

¶ Ad sm̃ aũt ex extraneis, s. ex potentia Dei, neganda est maior, quia modus intelligendi e contrario se habet ad modum, quo res in esse ponuntur. nam in intellectu adunant diuisa, ad extra uero p deuntia diuidunt, q̃ in causa erant nõ solũ simul, sed unũ. Et hinc fit, q̃ uideri simul non repugnat infinitis, produci autem simul repugnat eis.

¶ Ad tertiũ de merito, & demerito, ridendum q̃ neutrum sequitur infinitũ, nisi sm̃ quid, & non simpliciter. Magnitudo siquidẽ simpliciter tam meriti, q̃ demeriti, non ex multitudine obiectorum, sed ex quantitate essentiali sui pensatur.

¶ In rñsione ad tertium eiusdẽ tertii articuli, p̃spice q̃ tota uis rñsionis consistit in hoc, q̃ proprietates infiniti, in quocũque ponãt infinitas, arctantur ad subiectum infinitatis, puta, proprietates infiniti positi in linea arctantur ad lineam, & positi in superficie, arctantur ad superficiem, & positi in numeris paribus arctantur ad numerũ parẽ, & positi in motibus Saturni, arctantur ad circulationes Saturni, & sic de aliis. Nec hoc dr̃ voluntarie, sed eũ sufficienti ratione: quia scilicet infinitũ non est substantia, sed accidens, constat autẽ accidens non excedere suum subiectũ, sed arctari ad illud, & si accidens arctatur ad subiectũ, multo magis proprietates comitantes accidentis naturam, arctantur ad idem subiectum, ut patet inductiue. Et hanc rñsionem perspicaciter serua, quoniam ex illa eluceseẽt solutiones multarum quæstionum, & q̃ nõ inconuenit unũ infinitum esse maius alio.

P. p. q. 12. ar. 2.

Ca. 4. a mẽdio illius.

Vtrum anima Christi uideat Verbũ, siue diuinam essentiam clarius qualibet alia creatura.

Ad qvartvm sic procedi tur. Vr̃, q̃ anima Christi non perfectius uideat verbũ q̃ quælibet alia creatura.[b] Perfectio enim cognitionis est secundum medium cognoscendi: sicut perfectior est cognitio quę habetur per medium syllogismi demonstratiui, q̃ quę habetur per medium syllogismi dialectici: sed omnes beati vident verbum immediate per ipsam diuinam essentiam, ut in 1. parte dictum est.* Ergo anima Christi non perfectius videt uerbum, quàm quælibet alia creatura.

¶ 2 Præt. Perfectio uisionis nõ excedit[b] potẽtiã uisiuã: sed potẽtia rõis aiæ, qualis est animæ Christi, est infra potentiã intellectiuam angeli, ut patet p Diony.* 4. ce. Cęl. hier. Ergo anima Christi non perfectius uidet uerbum quàm angeli.

¶ 3 Prę. Deus in infinitũ perfectius uidet uerbũ suum, q̃ aia.

Art. c vltvs iiii.

SVPER QVÆ. X. ARTIC. V.

Titulus clarus est.

¶ In corpore articuli est una conclusio responsiua quæsito affirmatiue, Anima Christi præ cæteris creaturis perfectius videt diuinam essentiam. Probatur, uisio diuinæ essentiæ continet omnibus beatis secundum participationẽ diuini luminis, derivati in eos a fonte diuini Verbi: sed anima Christi coniungitur propinquius uerbo Dei, & plenius recipit influxum lumi

nis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

aīs, in quo Deus vr. ergo. Maior probatur Eccles. 1. Minor quo ad primam partem, quia cōiungitur in persona: quo ad secundam, quia tamquam Vnigenitus est plenus uer tatis Io. 1.

¶ In rñsione ad sm, nota expositione Maioris propositionis assumptæ in corpore articuli, in qua dctū est, q̄ uisio Dei atēdit sm participationem diuini luminis: explanatur siquidē hic q̄ uisio Dei attēdit, & sm uirtutem naturæ uidentis, & sm lumen gloriæ: sed magis sm lumen glorię, quod spectat ad ordinem gratiæ. & ideo Chri aīa perfectius videt, q̄ angeli, præstantes uirtute intellectus naturalis: dicēdo siquidem, q̄ magis attenduntur gradus uisionis sm ordinem gratiæ, q̄ sm ordinem naturæ, sufficienter explicantur, q̄ sm utrumq; ordiné attendit. Et hoc bene notabis, quia hinc habes, q̄ pati existente lumine glorię in hoīe, & angelo perfectius uidet Deum angelus, q̄ hō, & merito, quia visus acutior melius uidet, q̄ visus minus acutus, cæteris paribus. Et ex hoc ulterius sequitur q̄ si uerbum Dei assumpsisset in unitatē personalem angelicam aliquam naturam cum lumine gloriæ æquali illi, quod anima Christi de facto habet, angelus ille perfectius uideret diuinam essentiam quàm modo uideat anima Christi.

¶ In rēsponsione ad tertium circa illa uerba, licet absolute consideranda possit esse aliquis gradus sublimior secundū infinitatem diuinæ potentiæ, dubium occurrit, quo nam pacto stat cum supradictis, q̄ gratia animæ Christi est in summo simpliciter, ita q̄ non est dabilis maior gratia habitualis illa, quia est in summo. Simile siquidem iudicium est de lumine glorię, quod est ipsa gratia consumata formaliter, uel causaliter. Si enim lumen gloriæ est in anima Christi in summo, impossibile est secundum quamcumque potentiam inueniri gradum sublimiorem: sicut non potest inueniri sublimior gradus caloris, quàm sit calor in summo: esset enim implicare contradictoria simul, ut patet.

¶ Ad hoc dicitur, q̄ cum in litera non dicatur, quòd posset esse sublimior gradus luminis gloriæ, nec uisionis diuinæ, sed sublimior gradus sine additione aliqua, nullam habet litera difficultatem, cum de facto multi sint gradus perfectiores gradu diuinæ uisionis, scilicet gradus substantiæ, cum quælibet substātia sit sublimior simpliciter quolibet accidente. Sed hæc rēspōsio dissonat a litera, quæ gradum sublimiorem possibilem dicit secundum infinitatem diuinæ potentiæ. per hoc namque manifeste significauit, quòd de sublimiori, de potentia non ordinaria, sed de potentia absolute loquitur. Et contextus ipse plane intellectus sonat, quòd loquitur de sublimiori gradu diuinæ uisionis de cuius altitudine tractatur. Vnde, & propter sensum plani contextus, & propter attributum sublimiorem gradum infinitati diuinæ potentiæ, aliter rēspondetur, fatendo quòd litera loquitur de sublimiori gradu diuinæ uisionis secundum quia diuina uisio graduatur, uel ex parte luminis gloriæ, uel ex parte naturæ intellectiuæ, diuersimodè assignatur sublimior gradus diuinæ visioni. Primo namque sublimatur diuina uisio ex lumine gloriæ sublimioris speciei, ita quòd lumen gloriæ ponatur genus ad speciem unam luminis gloriæ inuenti de facto in Christo, & in aliis beatis, & aliam, uel alias species luminis gloriæ possibiles heri. Sed hæc positio diuinat, nec habet unde formalem, seu specificam differentiam inter lumina gloriæ ostendat, cum sit unum obiectum formale absque medio, nec uarietur specie ex receptiuis, ut patet hoc, quòd eiusdem speciei est in angelis, & hominibus. Secundo itaque sublimatur diuinę uisionis gradus ex augmento in infinitum luminis glorię, ita q̄ a formis terminabilibus ad summum excipitur lumen glorię, quod est tale, q̄ quocumque lumine glor q̄ posito, adhuc potest poni maius. Et in Christo est lumen glorię in summo, secundum Dei potentiam ordinatam non secundum Dei potentiam absolute, secundum quā potest quocumque posito, semper poni maius. Et est ratio exceptionis singularis, quia solum lumen glorię est qualitas propria cęlestis patriæ. Reliquę namq; qualitates supernaturales, aut sunt uię, ut fides, aut sunt cōmunes uię, & patriæ, ut charitas. Sed huic positioni obstat quia secundum hoc maiori lumini glorię non rēsponderet maior charitas in patria, ac per hoc non quanto aliquis perfectius uideret Deum, tanto maiorem charitatem haberet, qa charitas ponitur in summo simpliciter in Christo, & sic lumen glorię posset poni maius, & charitas non posset poni maior.

¶ Relinquitur igitur, q̄ alio modo, sublimior gradus diuinę uisionis intelligatur possibilis, scilicet ex parte naturę intellectiuę: quia scilicet si ad æqualem lumen glorię angelus assumeretur a uerbo Dei in unitatem personę, angelus ille perfectius uideret Deum, quàm anima Christi, & esset sublimior uisionis diuinę gradus non ex sublimiori lumine, aut gradu luminis, sed ex sublimiore intellectu illuminato æqualiter. Et rursus si Deus assumeret sublimiorem angelum in unitatem personę cum æquali lumine gloriæ, perfectius ille uideret Deum quàm Christus, & prior angelus, & iterum si alium sublimiorem, & sic deinceps assumeret cum æquali lumine semper sublimior perfectius uideret. Et sic secundum infinitatem diuinę potentię infiniti gradus uisionis diuinę mediant inter perfectissimā uisionem animę Christi, & uisionem, qua Deus seipsum uidet. Et quia hęc rēsponsio abante dictis non dissonat, & clara est absque ambiguitatibus, ideo amplectenda est.

SVPER

Sunt ergo ifiniti gradus mediib possibiles, inter modum, quo Deus uidet uerbū suū, & inter modū, quo aīa Chri uidet ipsū. Ergo non est asserendum, q̄ aīa Chri perfectius uideat uerbum, uel essentiam diuinam, quàm quælibet alia creatura.

SED CONTRA est, q̄ Apost. G dicit ad Eph. 1. q̄ Deus constituit Christū ad dexterā suā in cælestibus ſ. oēm principatū, & potestatē, & uirtutē, & dominationē, & oēm nomē, qđ noīatur, non solum in hoc sæculo, sed & in futuro: sed in illa cæleſti gloria tanto aliquis est superior, quanto perfectius cognoscit Deū. ergo aīa Christi perfectius videt Deū, quàm quæ uis alia creatura. H

RESP. Dcm, q̄ uisio diuinę essentiæ cōuenit oībus beatis, sm participationēd luminis deriuati in eos a fonte uerbi Dei, sm illud Eccles. 1. Fons sapientiæ, verbū Dei in excelsis. Huic aūt uerbo Dei propinquius cōiungit aīa Christi, q̄ est unita verbo in p̄sona, q̄ quæuis alia creatura. & iō plenius recipit influętiā luminis, in quo Deus vr ab ipso uerbo, q̄ quæ cumq; I alia creatura, & ideom prę cęteris creaturis perfectius uidet ipsam primā ueritatē, quæ est Dei essentia. n Vnde dr Ioan. 1. Vidimus gloriam eius, quasi Vnigeniti a Patre, plenum nō solum gratiæ, sed ēt ueritatis.

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ perfectio cognitionis, quantū est ex parte cogniti, attenditur secundum medium: sed quantum est ex parte cognoscentis, attenditur secundum potentiam, uel habitum, & inde est, q̄ etiam inter hoies per unum medium, unus perfectius cognoscit aliquam conclusionē, quàm alius. Et per hunc modum, anima Christi, quæ abundantiori repletur lumine, perfectius cognoscit diuinam essentiam, quàm alii beati: licet omnes ipsam Dei essentiam videant per seipsam.

AD II dcm, q̄ uisio diuinæ excedit naturalem potentiam cuiuslibet creaturæ, ut in prima parte* dictum est. Et iō gradus in ipso attēduntur magis sm ordinem gratiæ, in quo Christus est excellentissimus, quàm sm ordinem naturæ, secundum quem natura angelica præfertur humanæ. P.p.q.12. ar.4.

AD III dcm, q̄ sicut supra dictum est* de gratia, q̄ non potest esse maior gratia, quàm gratia Christi, sper respectum ad unionem uerbi, idem etiam dicendum est, & de perfectione diuinæ uisionis, licet absolute cōsiderando, possit esse aliquis gradus sublimior secundum infinitatem diuinæ potentiæ. Q.7. ar.2.

SVP. QVÆST. XI. ART. I.
Medina. a. 3.

A clara reuelatione nouit Deū esse trinū in p̄sonis, & alia hmōi spectantia ad gr̄ę ordinem, quæ angelorum naturalem cognitionē excedunt. Sed quia per eā nō uidebat diuinam essentiā, quā per scientiam beatam uidebat, ideo excepta est cognitio diuinæ essentiæ à sciętia indita. Sola autem essentia diuina excepta est, quia reliqua oīa, aut ad naturalem, aut ad reuelatam cognitionē spectant, cum ēt angeli ipsi per reuelationē, hoc est, per infusas species, ab anima nostra separata cognoscantur.

¶ In rēsponsione ad secundum eiusdem ar. nota primo, q̄ cū dr aīam separatam cognoscere substantias separatas p seipsas, non est sensus, q̄ intelligant per proprias substantias ut species intelligibiles ab aīa separata: sed q̄ sensus, q̄ p seipsas, hoc est p̄ p̄prias spēs intelligibiles, & nō p̄ species rerum sensibilium (ut modo fit) in telligentur: sicut color dr uideri p seipsū qñ p̄ propriā speciē uī. Pater aūt hūc esse sensum intentum ex hoc, q̄ ad primā partem se remittit, ubi s ar. 2. q. 89. determinatum est, animam separatam cognoscere substantias separatas per species diuinitus sibi influxas.

¶ Nota secundo, q̄ cū de aīa Christi dr, q̄ cognouit substantias separatas per modū, quo cognoscit illas aīa separata, cōicatio hęc in mō cognoscendi intelligitur solum quo ad substantialitatem modi cognoscēdi, & non quo ad perfectionem, hoc est, q̄ aīa Christi cōicat cū anima separata i hoc q̄ utraq; cognoscit substantias separatas p species influxas à Deo: sed aīa Christi tali modo cognoscēs perfecte, & distincte cognoscit substantias separatas, ut in 4. art. infra patet: anima vero separata imperfecte nouit substātias separatas, ut in prima parte patet. Et ppterea in lra hac dr, q̄ aīa separata aliqua liter nouit substātias separatas, & nō dr absolute, q̄ nouit illas. Q.9. ar. 1. Conol. 3.

¶ In rēsponsione ad tertium, circa cognitionem singularium omnium, triplex dubium occurrit. Primum ex Scoto i 3. sent. dist. 14. q. 3. ubi infert q̄ si in Christo ponitur cognitio abstractiua omnium singularium, concedendum est, cuiuslibet singularis esse propriam speciē in intellectu Christi, & consequenter duo alia, hoc est, & plures, species eiusdē speciei simul in eodem.

QVÆSTIO XI

De scientia indita uel infusa animæ Christi: in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandū est de scientia indita, uel infusa animæ Christi.

Et circa hoc quæruntur sex.

¶ Primo, Vtrum sm hanc scientiam Christus sciat omnia. B

¶ Secundo. Vtrum hac scientia uti potuerit non conuertendo se ad phantasmata.

¶ Tertio utrum hæc sciētia fuerit collatiua.

¶ Quarto, De comparatione huius scientiæ ad scientiam angelicam.

¶ Quinto, Vtrum fuerit sciētia habitualis.

¶ Sexto, Vtrum fuerit distincta per diuersos habitus.

ARTICVLVS I.

Vtrum secundum scientiā inditam, uel infusam Christus omnia sciat.

AD PRIMVM sic procedit uī q̄ secundū hanc scientiam Christus non cognouerit omnia. Hæc. n. scientia indita est Christo ad perfectionē possibilis intellectus eius: sed intellectus possibilis animę humanę non uidetur esseh in potentia ad oīa simpliciter, sed ad illa sola, in quæ potest reduci in actum per intellectū agētem, qui est proprium actiuū. ipsius, quæ quidē sunt cognoscibilia sm rationem naturalē. Ergo secundū hanc scientiam non cognouit Christus ea, quę naturalem rationem excedūt. D

¶ 2 Præt. Phātasmata se k habēt ad intellectum humanū sicut colores ad uisum, ut dicitur 3. de anima: l sed non pertinet ad perfectionem uisiuæ potentiæ cognoscere ea, quæ sūt omnino absque colore. ergo neq; ad perfectionē intellectus humani pertinet cognoscere ea, quorum nō p̄nt esse phantasmata ficut sunt substantiæ separatę. Sic ergo cum huiusmodi scientia fuerit in Christo ad perfectionē aīæ intellectiuę ipsius, vī q̄ p hmōi sciētiā nō cognouerit substātias separatas. E

¶ 3 Præt. Ad perfectionēh intellectus nō p̄tinet cognoscere singularia. Vī ergo q̄ p huiusmodi scientiam anima Christi singularia non cognouerit.

SED CONTRA est, q̄ dr Isa. 11. q̄ repleuit eum Spiritus sapientiæ, & intellectus, & sciētiæ, & cōsilii: sub q̄bus cōprehenduntur omnia cognoscibilia: nā ad sapientiā pertinet cognitio oīum diuinorum: ad intellectū aūt pertinet cognitio oīum immaterialium: ad scientiā aūt p̄tinet cognitio oīum conclusionum: ad consiliū aūt cognitio oīum agibiliū. Ergo vī q̄ Christus sm scientiam inditam sibi per Spiritum sanctū habuerit omniū cognitionem. C

RESP. Dcm, q̄ sicut prius dictum est*, conueniēs fuit ut anima Christi omnino esset perfecta per hoc q̄ omnis eius potentialitas sit reducta ad actum. Est autem considerandū q̄ in aīa humana, sicut in qualibet creatura, consideratur duplex potentia passiua: una quidem, per comparationem ad agens naturale: alia uero per comparationem ad agens primum, qđ pōt quālibet creaturā reducere i actū aliquē altiorem actu, in quē reducitur per agens naturale: & hæc consuuit uocari potentia obedientiæ in creatura. Vtraq; aūt potētia animæ Christi fuit reducta in actum, sm hanc scientiam diuinitus inditā. Et ideo m sm eā anima Chri, primo qdē cognouit quæcunqne ab homine cognoscibilia sunt, in quo Deus vr. ergo. Maior probatur Eccles. 1. Minor quo ad primam partem, quia cōiungitur in persona: quo ad secundam, quia tamquam Vnigenitus est plenus uer tatis Io. 1. F

¶ In rñsione ad sm, nota expositione Maioris propositionis assumptæ in corpore articuli, in qua dctū est, q̄ uisio Dei atēdit sm participationem diuini luminis: explanatur siquidē hic q̄ uisio Dei attēdit, & sm uirtutem naturæ uidentis, & sm lumen gloriæ: sed magis sm lumen glorię, quod spectat ad ordinem gratiæ. & ideo Chri aīa perfectius videt, q̄ angeli, præstantes uirtute intellectus naturalis: dicēdo siquidem, q̄ magis attenduntur gradus uisionis sm ordinem gratiæ, q̄ sm ordinem naturæ, sufficienter explicantur, q̄ sm utrumq; ordiné attendit. Et hoc bene notabis, quia hinc habes, q̄ pati existente lumine glorię in hoīe, & angelo perfectius uidet Deum angelus, q̄ hō, & merito, quia visus acutior melius uidet, q̄ visus minus acutus, cæteris paribus. Et ex hoc ulterius sequitur q̄ si uerbum Dei assumpsisset in unitatē personalem angelicam aliquam naturam cum lumine gloriæ æquali illi, quod anima Christi de facto habet, angelus ille perfectius uideret diuinam essentiam quàm modo uideat anima Christi. D.486.

¶ In rēsponsione ad tertium circa illa uerba, licet absolute considerando possit esse aliquis gradus sublimior secundū infinitatem diuinæ potentiæ, dubium occurrit, quo nam pacto stat cum supradictis, q̄ gratia animæ Christi est in summo simpliciter, ita q̄ non est dabilis maior gratia habitualis illa, quia est in summo. Simile siquidem iudicium est de lumine glorię, quod est ipsa gratia consumata formaliter, uel causaliter. Si enim lumen gloriæ est in anima Christi in summo, impossibile est secundum quamcumque potentiam inueniri gradum sublimiorem: sicut non potest inueniri sublimior gradus caloris, quàm sit calor in summo: esset enim implicare contradictoria simul, ut patet. K

¶ Ad hoc dicitur, q̄ cum in litera non dicatur, quòd posset esse sublimior gradus luminis gloriæ, nec uisionis diuinæ, sed sublimior gradus sine additione aliqua, nullam habet litera difficultatem, cum de facto multi sint gradus perfectiores gradu diuinæ uisionis, scilicet gradus substantiæ, cum quælibet substātia sit sublimior simpliciter quolibet accidente. Sed hæc rēspōsio dissonat a litera, quæ gradum sublimiorem possibilem dicit secundum infinitatem diuinæ potentiæ. per hoc namque manifeste significauit, quòd de sublimiori, de potentia non ordinaria, sed de potentia absolute loquitur. Et contextus ipse plane intellectus sonat, quòd loquitur de sublimiori gradu diuinæ uisionis de cuius altitudine tractatur. Vnde, & propter sensum plani contextus, & propter attributum sublimiorem gradum infinitati diuinæ potentiæ, aliter rēspondetur, fatendo quòd litera loquitur de sublimiori gradu diuinæ uisionis secundum quia diuina uisio graduatur, uel ex parte luminis gloriæ, uel ex parte naturæ intellectiuæ, diuersimodè assignatur sublimior gradus diuinæ visioni. Primo namque sublimatur diuina uisio ex lumine gloriæ sublimioris speciei, ita quòd lumen gloriæ ponatur genus ad speciem unam luminis gloriæ inuenti de facto in Christo, & in aliis beatis, & aliam, uel alias species luminis gloriæ possibiles heri. Sed hæc positio diuinat, nec habet unde formalem, seu specificam differentiam inter lumina gloriæ ostendat, cum sit unum obiectum formale absque medio, nec uarietur specie ex receptiuis, ut patet hoc, quòd eiusdem speciei est in angelis, & hominibus. Secundo itaque sublimatur diuinę uisionis gradus ex augmento in infinitum luminis glorię, ita q̄ a formis terminabilibus ad summum excipitur lumen glorię, quod est tale, q̄ quocumque lumine glor q̄ posito, adhuc potest poni maius. Et in Christo est lumen glorię in summo, secundum Dei potentiam ordinatam non secundum Dei potentiam absolute, secundum quā potest quocumque posito, semper poni maius. Et est ratio exceptionis singularis, quia solum lumen glorię est qualitas propria cęlestis patriæ. Reliquę namq; qualitates supernaturales, aut sunt uię, ut fides, aut sunt cōmunes uię, & patriæ, ut charitas. Sed huic positioni obstat quia secundum hoc maiori lumini glorię non rēsponderet maior charitas in patria, ac per hoc non quanto aliquis perfectius uideret Deum, tanto maiorem charitatem haberet, qa charitas ponitur in summo simpliciter in Christo, & sic lumen glorię posset poni maius, & charitas non posset poni maior.

¶ Relinquitur igitur, q̄ alio modo, sublimior gradus diuinę uisionis intelligatur possibilis, scilicet ex parte naturę intellectiuę: quia scilicet si ad æqualem lumen glorię angelus assumeretur a uerbo Dei in unitatem personę, angelus ille perfectius uideret Deum, quàm anima Christi, & esset sublimior uisionis diuinę gradus non ex sublimiori lumine, aut gradu luminis, sed ex sublimiore intellectu illuminato æqualiter. Et rursus si Deus assumeret sublimiorem angelum in unitatem personę cum æquali lumine gloriæ, perfectius ille uideret Deum quàm Christus, & prior angelus, & iterum si alium sublimiorem, & sic deinceps assumeret cum æquali lumine semper sublimior perfectius uideret. Et sic secundum infinitatem diuinę potentię infiniti gradus uisionis diuinę mediant inter perfectissimā uisionem animę Christi, & uisionem, qua Deus seipsum uidet. Et quia hęc rēsponsio abante dictis non dissonat, & clara est absque ambiguitatibus, ideo amplectenda est.

SVPER

Port. a. 72 Inf. q. 12. a. 1. c. & ad 3. Et 3. dist. 14. ar. 3. q. 1. & q. 4. cor. & q. 5. ad 2. Et uer. q. 20. ar. 6. Et opus. 3. c. 223.

Ex li. 3. textu 3. 18. & 39. to. 2.

dem, & infinitas species infinitorum singularium possibilium
¶ Secundum dubium est etiam ex Scoto ibidem probante, q̃ in Christo non fuit cognitio intuitiua per species infusas omniũ singularium, quæ sunt, fuerunt, & erunt: tum, quia species infusa representat obiectum, ut abstrahit ab actuali existentia, quia eodem modo repræsentat obiectum, siue existat siue non existat, ac per hoc non est ratio cognoscendi existens, ut existés, tum, quia ueritates cognoscibiles cognitione intuitiua, sunt ueritates contingentes, quæ non p̃nt cognosci per quascumque species innatas, quia ex cognitione terminorum contingentium non potest cognosci ueritas cõplexorum contingentiũ de illis terminis, quia illarum complexionum ueritas non includitur in illis terminis quemadmodũ ueritas necessaria cõplexionis scibilis claudit̃ur in extremis.

Comet. p

q. præc. ar. 1.

¶ Tertium dubiũ est, quia ex ratione literæ mal euidetur conclu di in anima Christi per scientiam infusã notitia omnium singularium, quia ex plenitudine prudentiæ in anima Christi nõ habetur cognitio omnium singulariũ, sed agibilium tãtum, cũ prudentia sit ratio agibilium, extra agibilia autem sunt, & singularia factibilia (q̃ spectant ad artem), & singularia nec agibilia, nec factibilia, ut singularia speculabiliũ, ut sunt singularia arenę, seminum, aũalium, & huiusmodi.

D. 190.

¶ Ad euidentiam horum sciendum est, q̃ species intelligibiles infusę non per accidens, sed ex suo genere, non solum sunt alterius rationis à speciebus acquisitis quia habent aliud obiectũ formale (ut contingit inter species innatas angelis, & acquisitas à nobis) sed sunt longe alterius ac altioris ordinis, quia sic sunt similitudines naturæ, puta leoninæ, q̃d repræsentãt ea, in quacumque dispositione accidentali subsit, ita q̃ per unam speciem põt intellectus cognoscere, quidditatiue leoné, & omnia eius indiuidua, sm̃ indiuiduales conditiones, & intueri leones omnes actu existentes. Nec hoc est mirabile, ita quòd sit incredibile: sed ratione fultum, quia. s. huiusmodi species sunt exẽplatæ à diuina essentia, quę una existens est similitudo, ita cuiusque propria, ut nihil in quocumque prætermittatur irrepręsentatum distinctissime. Si. n. hoc de facto fatemur inueniri in diuina essentia respectu omnium, cur non possibile fatemur, in multis illius participationibus inueniri, q̃ quælibet earum re præsentat aliquam unam naturam cum suis quomodolibet accidentibus, ut quod unite prehabetur in essentia diuina superõs ordines diuisim, participetur in aliquibus speciebus specialibus ad supremũ ordinem cognoscitiuorum, quales, sunt substantiæ separatæ & animæ supernaturali lumine illustratæ.

¶ Vnde ad primum dubium respondetur, negando illationem primam, & dicendo q̃ una species superioris ordinis, seu infusa ex suo genere, potest sufficere ad notitiam abstractiuam, hoc est quidditatiuam, tam speciem, quàm singularis, ut singulare est, nec oportet multiplicare species illas iuxta numerum singularium. Reliquæ autem consequentiæ, quia iam primam supponunt, manifeste ruunt.

¶ Ad secundum uero dubium dicitur, q̃ quia Christi animæ attribuenda est scientia infusa absque diminutione, ideo asseren dum est, Christum notitia intuitiua infusa uidisse omnia indiuidua, ut in hac litera dicitur.

gnosci possunt per uirtutũ luminis intellectus agentis: sicut sunt quæcumque pertinent ad scientias humanas. Secundo uero per hanc sciẽtiam cognouit Christus omnia illa, quę p̃ reuelationem diuinam hoibus innotescunt [n] siue pertineant ad donum sapiẽtiæ, siue ad donũ p̃phetiæ, siue ad quodcũq; donũ Spiritus sancti. [P] Omnia enim ista abundantius, & plenius ceteris cognouit anima Christi: ipsam tamen Dei essentiam per hanc scientiam nõ cognouit, sed solum per primam, de qua supra dictum est[q].

q. præc. ar. 1.

Ad primum ergo dcm̃ q̃ ratio illa procedit de potentia naturali animæ intellectiuę, q̃ s. est per comparationẽ ad agẽs naturale, quod est intellectus agens.

Ad II dcm̃, q̃ humana aĩa in statu huius uitæ, quodãmodo ẽ ad corpus obligata ut sine phãtasmate[d] intelligere non possit, non põt intelligere substãtias separatas. Sed post statũ huius vitę, anima separata poterit aliqualiter substantias separatas per seipsas cognoscere ut in 1. parte dictũ est. Et hoc præcipue manifestum est, circa animas beatorum. Christus autem ante passionem non solũ fuit uiator, sed etiam comprehensor: unde anima eius poterat cognoscere substantias separatas p̃ modum, quo cognoscit anima separata.

D. 190.

Ad III dicendum, q̃ cognitio singularium non pertinet ad perfectionem aĩæ intellectiuæ sm̃ cognitionem speculatiuam: pertinẽt tñ ad perfectionem eius sm̃ cognitionem practicam, quæ non perficitur absque cognitioae singulariũ in quibus est opatio, ut dr̃ 6. Eth.* Vnde ad prudẽtiã requirit̃ memoria præteritorum, cognitio præsentium, & prouidentia futurorum, ut Tul. dicit in sua Reth, *Quia igit̃ Christus habuit plenitudinẽ prudẽtiæ sm̃ donum consilii, consequẽs est q̃ cognouerit oĩa singularia [d] præsentia, præterita, & futura.

Lib. 6. c. 7. cir. fi. co. 5.

Li. 2. de imũ étione in fol. 4. ante fin. libri.

D. 1217.

P ¶ Et ad primam obiectionem respondetur, quòd falsum est, speciem infusam ex suo genere, abstrahere necessario ab actuali existentia: nam talis species potest repræsentare naturam, puta leoninam, sm̃ omnia p̃dicata quidditatiua. & sc̃m indiuiduales cõditiones, & existentias, quas hẽt, ac cõiuncta in ea accidentia, ut pote exẽplata à diuina essentia, ut exemplari talis naturæ sic, & sic idiuiduatæ, ac existẽs, & qualificatę, ac quãtificatę. Ad probationẽ uero, quia sine existat siue non eodem, mõ repræsentat, tñ datur q̃ repræsentare eodẽ mõ contingit dupliciter, uel ex parte representati, & sic falsum est q̃ eodẽ mõ repræsentet leonem, siue existat, siue nõ, quia existẽte leone repræsentatur existens: nõ existente ãt, non repræsentat̃ existens. Vel ex parte repræsentantis, & sic verum est q̃ eodem mõ representat: nõ enim mutatio fit in specie illa per hoc q̃ repræsentat naturam leoninam in hoc nũc de novo existentem, sed eodem mõ se habet ex parte sui: ucrũ ipsa natura leonina in re mutationẽ patit̃. Et breuiter ita respõdetur de istis speciebus in anima Christi sicut de essentia diuina, ut repræsentat hæc eadem, de qua constat q̃ repræsentat eodem modo, ex parte representantis,

p. p. q. 9. ad tic. 1.

I diuersimode autem ex parte repræsentati. Et per hæc patet responsio ad secundam obiectionem, quia supponit hoc falsum, scilicet q̃ species istę sint species adæquatæ terminus incomplexis. Nos aũt dicimus, q̃ species istæ, quæ in anima Christi sunt, sunt adeo altioris ordinis, ut imitentur diuinam essentiã ut repræsentantem ueritatem contingentium, & non solum ut repræsentantẽ naturã quãlibet sm̃ se. Et propterea anima Chri intuitiuẽ, perfecte per illas uider prætcrita, præsentia, & futura.

¶ Ad tertium dubium notandum est, quantum seipso doctior fuerit, Auctor hic, quoniam in 3. senten. distn. 14. q. 1. ar. 3. q. 1. & q. de veri. q. 20. ar. 6. modificans infusam Christo scientiam, eximit ab ea non solum diuinam essentiam, sed singularia, ut cogitationes cordium, quia non pertinent hęc ad perfectionẽ humani intellectus, tam secundum naturæ, quàm gratiæ statum. Hic autem perspicacius discernẽs intellectus practici perfectionem à perfectione intellectus speculatiui humani, probat per hanc scientiã animam Christi nosse omnia singularia prætetita, præsentia, & futura: quia pertinent ad perfectionem intellectus practici. Et uere sic est, non solum de cogitationibus hominum, sed de omnibus singularibus, quia omnia subiecta sunt prouidentiæ Christi inquantum homo, ut patet ex auctoritate Apostoli ad Hebræ. 2. & ipsius domini. Matthæ. ultim. Data est mihi omnis potestas in cęlo, & in terra. Ex plenitudine igitur prudentię, non solum monasticę, sed politicæ, immo regalis, immo monarchicæ totius uniuersi (cuius prudentiæ constat partem esse prouidentiam) recte concludit ad perfectionem intellectus practicihumani in Christo, etsi non in aliis hominibus, spectare cognitionem omnium singularium, quæ sunt subiecta prouidentiæ suæ. Constat autem ex 1. ad Corinth. 15. Quòd omnia sunt Christo homini subiecta, præter, eũ q̃ subiecit sibi omnia. argo sola essentię diuinę diuisione excepta, anima Christi per scientiam infusam scit quęcumque scit Deus scientia uisionis. Et per hęc clare patet responsio ad obiecta.

SVP.

SVPER QVAE. XI. ARTIC. II.

Medina ar. 2.

Titulus clarus est.

¶ In corpore vnita est conclusio. Anima Christi sm̃ scientiam infusam poterat intelligere absque conuersione ad phantasmata. Probat. Cõditio animæ comprehensoris est, ut nullo mõ subdat̃ suo corpori aut ab eo dependeat. ergo animę beatæ, & post resurrectionem intelligere p̃nt absq; cõuersione ad phantasmata. ergo anima Chri potuit intelligere absque cõuersione ad phantasmata. Añs manifestat, q̃ post resurrectionem, ex anima redũdabit glorię ad corpus. Et prima consequentia probatur: q̃a indigere conuersiõe ad phantasmata, est ex hoc, q̃ aĩa ẽcor pori obligata, & quodãmõ ei subiecta, & ab eo dependens: secũda uero cõsequentia p̃batur: q̃a Christus ante passionẽ fuit simul uiator & cõprehensor, comprehensor præcipue ex parte animæ intellectiuæ, uiator ex parte corporis.

Ferrar. 3. q. 73 Inf. a. 4. 6. & q. 34. ar. 2. ad 3. & 3. d. 1. q. 2. a. 2. ad 2. & d. 14. ar. 3 q. 2. & 3. c. & ue. q. 20 ar. 3. ad 2.

¶ Circa efficaciã istius processus, dubium statim occurrit: quia cẽsso toto, nõ inferẽ proposito cõnis interta conclusio, Nam cõclusio inferenda est, q̃ aĩa Christi p̃ absque conuersione ad phantasmata intelligere sm̃ scientiã infusam: in ista ãt inferẽ nõ dicta conclusio, sc̃ absolute, q̃ absq; cõuersione ad phantasmata aĩa Christi potuit intelligere.

¶ Ad hoc dr̃, q̃ auctor solicitus fuit nõ circa uerba, sed circa illud, in quo consistit difficultas. Concurrẽtib. ãt duob. simul ad propositam q̃nem. s. potentia intellectiua, & habitu scientię infusa, & cũ ex parte scientia ex suo gñe infusæ nulla habeat̃ rõ uiatoris ad phantasmata, quin potius exhac parte habeatur eleuatio supra phantasmata, restat ut tota difficultas ex parte intellectus, qui naturali necessitudine deuinct̃ experitur phantasmatibus se teneat, an scilicet naturale uinculum inter intellectum humanum, & phantasmata efficiat, ut non possit etiam infusa uti scientia, nisi conuertendo se ad phantasmata. Et ideo difficultatis huius ueritate aperta, monstrando quòd intellectus comprehensorum. ac per hoc animæ Christi, non ob ligatur ad phantasmata, pro cõstanti, & claro dimissum est q̃d

ARTICVLVS II.

Verum Christus hac scientia usi potuerit, non conuertendo se ad phantasmata.

Ad secvndvm sic, p̃ceditur. Vr̃, q̃ anima Christi nõ potuerit intelligere sm̃ hãc scientiã, nisi conuertendo se ad phantasmata: q̃a, ut dr̃ 3. de Anima, phantasmata comparant̃ ad animam intellectiuã humanã, [h] sicut colores ad uisũ: sed potentia uisiua Christi nõ potuit exire in actũ, nisi conuertẽdo se ad calores. ergo ẽt neque anima intellectiua eius potuit aliquid intelligere, nisi conuertendo se ad phantasmata.

¶ 2 Pręt, Anima Chr̃i est [h] eiusdẽ naturæ cũ aĩab. nostris, alioqn ipse nõ esset eiusdẽ spẽi nobiscũ, cõtra id, q̃ Apost. dicit Phi. 2. q̃ est in similitudinem homiñ factus: sed aĩa nr̃a non potest intelligere, nisi conuertendo se ad phantasmata. ergo ẽt neque anima Christi.

¶ 3 Ptæt. Sensus dari sunt hoĩ, ut deseruiant [h] intellectui. Si igitur aĩa Chr̃i intelligere potuit absq; cõuersiõe ad phãtasmata, q̃ p sensus acciptunt̃, sequeret̃ q̃ sensus frustra fuissent in anima Christi, q̃ est incõueniẽs. uidetur igitur, q̃ anima Chr̃i nõ potuerit intelligare, nisi cõuertendo se ad phantasmata.

Sed contra est, qd̃ aĩa Chr̃i cognouit q̃dam, quæ per phantasmata cognosci nõ p̃nt, s. substantias separatas. Potuit igitur intelligere, non cõuertendo se ad phantasmata.

Reps. Dcm̃, q̃ Christus in statu ante passionem fuit simul uiator, & cõprehensor, ut infra magis patebit.* Et p̃cipue quidẽ conditiones uiatoris habuit ex parte corporis ĩ quãtũ fuit passibile. cõditiões uerocõ prehẽsoris maxime habuit ex parte animæ intellectiuæ. Est ãt hæc conditio aĩę comprehẽsoris, ut nullo modo subdatur suo corpori, aut ab eo dependeat, sed totaliter ei dñet. Vñ & post resurrectionẽ, ex anima gloria redundabit ad corp[o]. Ex hocãt aia hois uiatoris indiget ad phantasmata conueniri, q̃ est corpori obligata, & quo dãmõ ei subiecta, & ab eo dependens: & ideo [m] aĩæ beatę, et ante resurrectionem, & post in telligere p̃t absque [d] cõuersione ad phantasmata. Et hoc ẽt oportet dicere de anima Chr̃i, quæ plene habuit facultatem comprehensoris. [n]

Ad primvm ergo dcm̃, q̃ similitudo illa, quã Philosophus ponit, nõ attend̃ t quãtũ ad oĩa. Manifestũ est. n. q̃ finis potentiæ uisiuæ est cognoscere colores: finis ãt potẽtię intellectiuæ ñ [d] est cognoscere phãtasmata, sed cognoscere spẽs intelligibiles, quas apph̃dit a phãtasmatibus, & in phãtasmatib. sm̃ statũ præsentis uitæ. Est igitur similitudo, quãtũ ad hoc, ad q̃ aspicit utraq; pótẽtia: nõ ãt quãtũ ad hoc, in q̃ utriusq; potẽtiæ cõditio terminat̃. Nihil ãt p̃hibet, sm̃ diuersos status ex diuersis rẽ aliquã ad suũ finẽ tendere: finis tñ p̃prius alicuius rei sp est unus: & iõ licet uisus nihil cognoscat absq; colore, intellectus tñ sm̃ aliquẽ statum potest cognoscere absq; phantasmate, sed non absque specie intelligibili.

Ad II dcm̃, q̃ licet aĩa Chr̃i fuerit eiusdẽ naturę cũ aĩabus nostris: habuit tñ aliquem statũ, quem aię nostrę non habẽt nunc in re, sed solum in spe, scilicet statum comprehensionis.

Ad III dicendum, quòd licet aĩa Christi potuerit intelligere absque conuersione ad phantasmata, scilicet, quòd potuit secundum infusam scientiam Christi anima intelligere absque conuersione ad phantasmata.

¶ In eodem processu dubium occurrit ex q. 2. tenente oppositam conclusionem, hoc est: q̃ Christus indigebat cõuersione ad phantasmata in usu sciẽtię infusę. Et rõ ejus est: q̃a scientia infusa erat p̃fectio aĩæ Chr̃i sm̃ q̃ erat uiator: naturalis ãt cõditio uiatoris ẽ indigẽtia phantasmatũ ad usũ scientiæ. Sed hęc rõ facile apparet ihr ma, ac volũtaria: qm̃ scientia infusa est p̃fectio animæ Christi aut absolute, aut sm̃ q̃ nata est cõicare cũ angelis in habendo scientiã infusã, q̃ cõ stat cõuenire animę humanę ĩ uia, sed in termino in statu s. separatõnis. Vtro aũt mõ sit, licẽt q̃ non est p̃fectio Chr̃i, in quãtũ erat uiator. Et qm̃ erat simul uiator, & cõprehensor, ex ĩa hac habes rõem, quæ re magis usus huius scientiæ sequit̃ cõditiones comprehẽsoris, q̃ uiatoris: q̃a s. in Chr̃o hæc inueniũt differentia, q̃ conditiones uiatoris habuit ex parte corporis, conditiones uero cõprehensoris habuit maxime ex pte animæ intellectiuæ, ad quã constat spectare scientiã infusã. Falsũ est ergo, scientiã infusã esse p̃fectionẽ animæ Chr̃i, inquantũ uiator erat, cũ rõ ducat ad oppositum.

Duran. in 3. sen. d. 14 q. 2. tenente oppositam conclusionem, hoc est: q̃ Christus indigebat cõuersione ad phantasmata in usu sciẽtię infusę. Et rõ ejus est: q̃a scientia infusa erat p̃fectio aĩæ Chr̃i sm̃ q̃ erat uiator: naturalis ãt cõditio uiatoris ẽ indigẽtia phantasmatũ ad usũ scientiæ. Sed hęc rõ facile apparet ihr ma, ac volũtaria: qm̃ scientia infusa est p̃fectio animæ Christi aut absolute, aut sm̃ q̃ nata est cõicare cũ angelis in habendo scientiã infusã, q̃ cõ stat cõuenire animę humanę ĩ uia, sed in termino in statu s. separatõnis. Vtro aũt mõ sit, licẽt q̃ non est p̃fectio Chr̃i, in quãtũ erat uiator. Et qm̃ erat simul uiator, & cõprehensor, ex ĩa hac habes rõem, quæ re magis usus huius scientiæ sequit̃ cõditiones comprehẽsoris, q̃ uiatoris: q̃a s. in Chr̃o hæc inueniũt differentia, q̃ conditiones uiatoris habuit ex parte corporis, conditiones uero cõprehensoris habuit maxime ex pte animæ intellectiuæ, ad quã constat spectare scientiã infusã. Falsũ est ergo, scientiã infusã esse p̃fectionẽ animæ Chr̃i, inquantũ uiator erat, cũ rõ ducat ad oppositum.

D. 190.

Comet. q̃

D. 185.

D. 178.

¶ In rñsiõe ad primũ circa illud uerbi, Finis potentiæ intellectiuæ est cognoscere spẽs ĩtelligibiles, cautus esto: q̃n sumunt̃ hic spẽs intelligibiles ut spẽs intelligibiles, hoc est, ut repsentati uę sunt, hoc est sm̃ re p̃sentata p̃ illas & sic sm̃ q̃ sunt sm̃ se res q̃dam: sic. n. ad repsentatorũ ordinem spectant: finis. n., intellectiuę potentiæ ẽ intelligere res intelligibiles, quæ non nisi per species intelligibiles, aut earũ uices, seu locum tenentes repsentantur. Quo circa differentia inter ista posita inter ph̃ & cognoscere est finis intellectus, intelligitur etiam sumendo utraque in repræsentando. Phantasmata enim sunt singularium: species autem quidditatum, Finis autem intellectus nostri est, nosse quod quid est, utpote proprium obiectum, & non est nosse materialia singularia, quorum tantum

sunt phantasmata, q̃ non nisi reflexione, aut extensione attinguntur ab intellectu.

SVP. QVÆST. XI.

ART. III.

Medina.art.3.

TItulus, ut sonat, sumendus est. ¶ In corpore unica distinctio est bimembris, cum conclusionibus singulis, iuxta singula membra. Distinctio: scientia diffusiua, seu collativa dicitur dupliciter, uel quo ad acquisitionem, uel quo ad usum. Prima conclusio est. Scientia infusa animę Christi non est collativa secundum acquisitionem. Probatur: quia fuit non per inuestigationem acquisita, sed diuinitus indita. Secunda conclusio est. Scientia huiusmodi potuit esse collativa, quantum ad usum. Probatur, quia poterat, ut sibi placebat, uti illa, & manifestare de facto in Christi discursus Mat. 17. Omnia clara sunt in hac.

SVPER QVAE. XI.

ART. IIII.

Medina.a.4.

TItulus clarus. ¶ In corpore articuli est unica distinctio bimembris. cum singulis conclusionibus. Distinctio est: Scientia indita animę Christi potest dupliciter considerari primo secundum id; quod habuit ex causa influente: secundo secundum id, q̃d habuit ex subiecto recipiente. Prima conclusio est. Scientia indita animę Christi est multo excellentior scientia angelorũ, quantum ad id, quod se tenet ex parte dei influẽtis, quo ad duo hoc est, multitudiné cognitorum, & certitudinem cognitionis. Probatur, quia lumen spiritualis gratię inditum animæ Christi est multo excellentius, quàm lumen naturaliter inditum naturæ angelicę. Secunda conclusio est. Scientia indita animæ Christi, quantum ad id, quod se tenet ex parte subiecti recipiẽtis, est infra scientiam angelicam. Manifestatur, quia modus cognoscendi naturalis animæ humanę é inferior angelico, ut patet ex collatione, & discursu, & phantasmate.

¶ Nota hic, quòd formalis differentia inter has duas conditiones scientiæ infusę animę Christi, consistit in diuersitate eius, quod se tenet ex parte gratuiti influxus, & eius quod se tenet ex parte subiecti. Et primus quidem effectus gratuiti influxus uidetur lumen gratiosę inditum animæ Christi, quòd extendens se & ad tot, & ad tam excellẽtem certitudinem patit duos hos effectus, hoc est quod anima Christi per infusam scientiam multo plura cognoscit, quàm angeli (quia scit omnia creata, quæ quandoque sũt) & certius scit etiam illa, quorum cognitio communis est sibi, & angelis. Primum autem consequens subiectum recipiens, est modus recipiendi scientiam, quia scilicet recipit illam diuisim, per species minus uniuersales, quàm sint species angelicæ: hoc enim ex parte subiecti se tenet, ut in artic. 6. huius q. patet, & hic effectus, ac defectus est essentialis scientiæ infusæ. Alii autem effectus, scilicet conferre, discurrere &c. sũt accidentales: quia possiunt & adesse, & abesse huic scientię, & eius usui. Verũ, q̃a manifestiores sũt isti & ille seruabatur 6. articu. (ubi ex proposito tractandus erat, tã quàm ꝓprias habens difficultates) ideo Auctor horum in litera hac meminit, non tanquàm in his consisteret essentialis differentia, sed tamquàm in istis sat esset manifestare defectum scientiæ infusę ex parte subiecti. Et potes hos effectũ collationes, discursus & phantasmatum eleuare, & dicere, licet actualiter discursu, aut phantasmate uti sit accidentale scientiæ infusæ, attamen scientia infusa animæ Christi ex hoc ipso, q̃ apta nata est compati in suo usu discursum, ac phantasmata, manifestatur a posteriori essentialiter cõsequente, inferior scia angelica, q̃ nec discursum, nec phãtasma patię, suo admisceri usui. Et q̃ Auctor ab essentiali proprietate in 2. art. iam manifestata, declarauit intẽtũ hic, a notioribus tradene doctrinã, reseruans proprio loco essẽtialẽ driã de particularitate spẽrum. ¶ Circa doctrinã pdictã essent duo dubia ex Scot. in 3. sent. d. 14. q. 4. Alterũ de pfectione, seu nobilitate specierum infusarũ aię Christi: sed qm Auctor ad sextũ hoc differt articulũ, ideo illic tractandũ reseruet. Alterũ de actualis ac intuitiuæ cognitionis perfectione, quam aia Christi habuit in proprio gñe, q̃d hic tractandũ est. Tenet siquidẽ, q̃ aia Christi imperfectius quocumq; angelo in tuitiue cognoscit in proprio gñe quicquid intuetur utrique datũ est. Et ratio sua est: quia obiectũ idem respectu utriusq;, & intellectus aiæ Christi, est imperfectior, q̃ intellectus angeli. Reprimẽda uox, ponẽs os in cęlum: sed quia ex errore in principijs procedit excusanda uenit: ꝓuenit. n. hic error ex illo falso principio, Notitia intuitiua in proprio gñe nõ est per spẽm, & rursus. Ad hmõi notitiam cõsurrit solus intellectus cũ obiecto. Primum. n. iam ex dictis patet esse falsum, sin uero ex reg. nostro lumine infuso ad cognitionem sup naturalẽ rerũ in proprio gñe, arguitur falsitatis. Et potes tu ex hoc lapsu arguere principia hæc esse falsa, utpote deducentia ad infandam de Christi aia sniam: est namque sm gratuita dona animæ intellectiuę, non minoratus ab angelis, sed super oẽs angelos sublimatus, cum non nisi pauluminus, hoc est, sm corporis passionem, ut exponit Apost. ad Hebr. 2. fuerit minoratus ab angelis. Cognoscit ergo anima Christi iam abstractiue, quàm intuitiue per infusas species in proprio genere res longe perfectius, quàm quicumque angelus, & hoc excellentio li lumine gratuito sibi collato, quàm sit lumen naturale angelorum, ut in litera dicitur.

SVP. QVAEST. XI. ART. V.

Medina.art.5.

TItulus clarus est. ¶ In corpore articuli unica est conclusio. Scientia indita animæ Christi fuit habitualis. Probatur, Modus scientię inditę animæ Christi fuit conueniens subiecto recipienti. ergo scientia indita aiæ Christi fuit habitualis. Antecedens probatur: q̃a receptum est in recipiente per modum recipientis. Consequẽtia uero probatur; quia modus cõnaturalis animæ humanę est, ut recipiat scientiam per modum habitus. Probatur hoc. Modus connaturalis animæ humanæ est, ut quandoque sit intelligens actu, & quãdoque in potẽtia. ergo modus connaturalis eiusdẽ est, ut q̃hque sit in habitu, quia mediũ inter purã potentiã, & actum completũ est habitus & mediũ est eiusdem generis cũ extremis, hoc est ex extrema sunt naturalia medium est naturale, & si extrema sunt connaturalia, mediũ est connaturale: hoc em ad identitatẽ generis spectat: q̃a pones unitatẽ subiecti cõis extremis, & medio attẽditur genus. Et sicut est naturalis uia inter extrema p medium, ita oportet esse cõnaturalẽ uiam per medium in illo, cui utrumque extremũ est necessarium connaturale, alioq̃n transitus de connaturali extremo ad aliud cõnaturale extremum, nõ esset cõnaturalis, aut sine medio, extremis non habentibus medium, quorũ utrũque a naturæ ordine exorbitat.

¶ In responsione ad primũ aduerte, q̃ iõ cognitio aiæ Christi, qua videt ve bum, dr pfectissima simpliciter: quia tã negative, q̃ positiue est pfectissima inter oẽs creatas cognitiones. Est namq; ita perfectio q̃ nulla est perfectior ipsa, & ipsa est oĩ alia pfectior, quia non hẽt parẽ: scia aũt ipsius ipsa dr pfectissima, nõ simpliciter, quia neutro mõ est pfectissima, non simpliciter quia neutro mõ est pfectissima, sed in gñe hoc est gñe cognitionis rerum in proprio gñe. In hoc siquidẽ gñe est pfectissima, & negatiue, q̃a nulla scia in ꝓprio gñe inuenit pfectior illa, q̃ da negatiue, q̃a ipsa est pfectior qualibet alia scita est aiæ Chri, & positiue, q̃a ipsa est pfectior qualibet alia scita in proprio gñe inuenta, tam in hominibus, quàm in angelis. ¶ In isfione ad sm nota primo, q̃ cũ multiplicitet potuisset argumento secundo satisfieri, puta ex parte ipsius habitus, dicendo q̃ licet non possit tali modo, hoc est numerando unũ post aliud exire in actum cognitionis infinitorum, quæ habitualiter nouit, põt tñ exire in actum cognitionis eorundem alio modo. f. simul cognoscendo actu quæcumq. p unã spẽm repñtantẽ q̃ cognitio sit successiua quo ad numerũ spẽrum, intelligibilita q̃ cognitio sit successiua quo ad numerũ p illas cognitiones, quæ sunt finitæ, & non quo ad numerum p illas cognitionis rerum, quæ sunt infin

sum, quæ sunt infinita. Nec exigit habitualis cognitio infinitorum, ut possit exire in actū tali modo, s. numerando cognita unum post aliud: qm̄ non sic est in potentia ad actū contumandum, sed ad actus incōsumabiles. Maluit tñ Auctor alia uia soluere, hoc est ex parte uoluntatis, quæ est reductiua habitus de otio in operationē, & docere, q̄ quia uoluntas indeterminata se habet ad infinita, ad hoc deseruit infinitas habitualiter cognitorū, vt uoluntas ad q̄cumq. infinito tum maluerit habitu utat, q̄ nō esset in potestate sua, si habitualis cognitio ad infinita se non extenderet. Quo fit, ut nō fruſtra sit infinitas cognitorū habitualiter, licet non oīa actualiter in vsū cognitionis ueniāt, quia ad hoc est necessaria, vt ad q̄cūq. maluerit applicari possit habitus p̄ loco, tpe, negotio, fine, & huiusmodi.

SVPER QVAE. XI.
ART. VI.

Medina.a.6.

TItulus clarus est. De scia siqdem infusa quærit, an sit infusa Chō in unica spē, seu habitu, an in diuersis. Et est rō dubij, excellētia magna talis sciæ infusæ animæ Christi.

¶ In corpore unica est cōclusio rñsiua quæsito. Scia indita animæ Christi fuit distincta sm̄ diuersos habitus. Probat. Habitus sciæ diuersificatur in nobis ex diuersitate generis scibilis, sed respectu scientiæ inditę animę Christi inuenitur diuersitas gñis scibilis. ergo scientia indita animæ Christi distinguitur in diuersos habitus. Maior p̄batur ex 1. Post. Minor, quæ non nisi implicite ex litera hr̄, hoc est in sua probatione, probatur in lra sic. Connaturale est animæ humanæ, ut recipiat species in minori uniuersalitate, quā angeli, ita. s. q̄ diuersas naturas specificas per diuersas spēs intelligibiles cognoscat. Sed scia indita animæ Christi habuit modum connaturalem animæ humanæ. ergo scientia indita animæ Christi est distincta per species intelligibiles sm̄ diuersitatem naturarum specificarū. Hoc aut̄ nihil aliud est, q̄ scientiā talem respicere diuersa gña scibilia: nā si diuersificatur sm̄ diuersas naturas specificas, multo magis distinguitur sm̄ diuersa genera scibilia, cū minor sit distinctio p̄ genera scibilia, q̄ per specificas naturas; qm̄ sub uno genere scibili comprehenduntur multæ naturæ specificæ, ut patet ex supradictis.

¶ Et scito, q̄ cum dr̄ species intelligibiles oportere diuersificari sm̄ diuersas naturas specificas, intelligendum est de naturis proprie, hoc est substantijs, nam per unam, & eandem speciem infusam intelligit anima Christi substantiam, & proprietates, accidentiaque eius. Rursus, non ita intelligas species intelligibiles infusas de articulari ad naturas specificas, ut præcise repr̄sentent eas, & non principia indiuiduantia, ut faciunt spēs intelligibiles abstractæ à phantasmatibus, & quales fuerūt spēs

F infusæ primo homini: oīa spēs infusæ animæ Christi, sunt nō per accidens, sed ex suo gñe infusæ, & ita ad naturas substantiarum specificas arctantur, ut simul induiduа earum ostendant distincte, alioquin aut non nouisset hac scientia omnia, aut infinitæ spēs ponerentur: quorum utrumque esse falsum monstratum est.

¶ Circa hanc doctrinam iunctā rñsioni ad primum dubiū superius reseruatū ex Sco. in 3. sent. d. 14. q. vlt. uolente, q̄ spēs intelligibiles infusæ animæ Christi fuerūt perfectissimæ: quia sicut ponitur animæ Christi collatam esse gratiam summā pos sibilem creaturæ, ita probabile est infusas esse sibi species perfectissimas, & nobilissimas, p̄ quas perfectissime nouit habitualiter res cognitione abstractiua.

¶ Ad hoc dr̄, q̄ proportionalis similitudo assumpta est falsa. Ad cuius euidētiā sciendum est, q̄ dono gratiæ rñdet directe donum gloriæ, & consequenter sicut animę Christi collata ponitur summa gra, ita collata est summa gloria, ad quam spectat cognitio beata, & non cognitio infusa de qua est q̄ō. Vnde, quia cognitio infusa nō respondet gratię, cōsequens est, ut male assumpta sit simili tudo proportionalis, ut sicut ponitur, summam habere gratiam, ita ponendum est habere summas spēs infusas. Et si q̄r̄as, cur gratia, gloria, & visio beata non modificantur, & articulant iuxta modum nālem animæ humanæ, scientiam aut̄ infusam modificari ponitur in litera ad nālem modū animæ humanæ, & ideo species eius intelligibiles esse minus uniuersales, ac p̄ hoc minus perfectas, q̄ spēs angelorū, rñdendū est ex rñsione ad primū in art. præc. q̄ visio beata, & hmōi, sunt de ordine cōnaturaliū soli diuinæ naturæ, ac p̄ hoc supexcedentiū modū cuiuscūq; naturæ creatæ. Et ppea nō articulant aut modificant ex modo nāli animę, uel angeli. Scientia aut̄ infusa est de ordine cōnaturalium creaturis. s. angelis. & animab. nris in stāu separationis, ac p̄ hoc est de ordine ppor tionatorū modo humanæ naturæ, & ppea merito ponitur ipsam modificari, & dearticulari, iuxta connaturalē modum hūmanæ naturæ, ac p̄ hoc, ut in lra dr̄, ponit, species ipsius esse minus uniuersales, & imperfectiores, q̄ sint spēs angelicæ. Cū quatā imperfectione speciē stat, q̄ scientia infusa animę Chri, quo ad euidentiā, certitudinem, multitudinemq. cognitorū sit p̄fectior scia angelica, p̄p excellentius lumen, ut p̄dictum est.

¶ In rñsione ad tertium eiusdem art. 6. nota, q̄ sicut Aristoteles posuit, ad intellectionem nostram concurrere tria. s. obiectum in sua specie intelligibili, & intellectum possibilē elicientem intellectionem, & lumen intellectus agentis, quo clarent immediate principia, & illis mediātib. reliqua (concurrere. n. intellectum agentem non solum ad generationem specierum intelligibiliū, sed ét ad faciendā euidentiā cognitorū ex eo patet, q̄ ipse, ut in q̄t Auerrois i. p̄mio de aia est cā primarum p̄positionū proculdubio quo ad euidētiā, & consequenter reliquarū, mediantib. illis primis) ita proportionabiliter auctor ponens sciam altioris ordinis in aīa humana, possit spēs altioris ordinis, & lumen altioris ordinis, sub quo clare cognoscunt ea, q̄ p̄ spēs infusas repr̄sentant, & ppea ut in lra dr̄, illud lumen cōe est oībus reuelaris, sicut lumen intellectus agentis: & est mediū, sub quo, species aut̄ intelligibilis est mediū quo res repr̄sentant.

SVPER QVAE. XII.
ART. I.

S.bon.3 s.d.14.q.2.a.3
Scot.3.s.d.14.q.3.
Rice.3.s.d.14.q.1.
Dur.3.s.d.14.q.3.
Palu.3.s.d.14.q.2.
Medina.ar.1.

TItulus clarus est. ¶ In corpore arti culi unica est cōclusio rñsiua q̄sito: Aia Chri p̄ scientiā acq̄si tā sciuit oīa illa. q̄pos sunt per actionem intellect⁹ agentis sciri. Probat ex proportionali similitudine inter scientiā infusam respectu intellect⁹ possibilis, & acquisitam respectu intellectus agentis: nā sicut illa ponitur pp̄ p̄fectionem potētiæ intellectus possibilis, ita ista pp̄ conuenientiā potentiæ actiuę intellectus agentis. Et ideo sicut illa se extendit ad omnia, ad q̄ se extendit possibilis intellect⁹ potentia, ita ista ad oīa, q̄ pt intellect⁹ agens facere.

¶ In rñsiōe ad p̄mū, & sm̄ simul dubiū ex Duran. in 3. Sen. d. 14 q. 3. occurrit, arguendo directe contra vtā que rñsionē. Primo, cōtra secūdā, dicens, q̄ ex visione corporū cęlestiū nullus pt cōprehendere virtutes eorū, sed potius experiētia effectuū. Deinde contra primam dicēs q̄ experientia si parit sciam nisi retū expertarum, & consimiliū sm̄ spēm: qm̄ sic ex multis sensibus fit memoria, & inde

p̄ oculū ät scientia intelligitur. ergo vr̄, quod in Christo fuerint plures habitus scientiæ:

RESP. Dcdm, q̄ sicut dictū est, * sciētia indita animæ Christi, habuit modū connaturalē animæ humanę. Est ät connaturale animę humanę, ut recipiat species in minori vniuersalitate. q̄ angeli, ita s. q̄ diuersas naturas specificas, p̄ diuersas species itelligibiles cognoscat. Ex hoc ät cōtingit, q̄ in nobis sint diuersi habitus scientiarum, q̄a sunt diuersa scibilium genera, in quantum scilicet ea, quę reducuntur in unum genus eodē habito scientiæ cognoscunt, sicut dicitur in 1. Poste. * q̄ una scientia est, q̄ est unius generis subiecti. Et iō m scientia indita animæ Christi, fuit distincta secundum diuersos habitus.

AD PRIMVM ergo dicendū, quod sicut supra dictum est, * scientia animæ Christi est p̄fectissima, & excedens angelorū scientiam, quantum ad id, qđ consideratur in ea ex parte dei influentis: est tñ infra scientiā angelicam, quātum ad modum recipientis. Et ad hmōi. modū pertinet, quod scientia illa per multos habitus distinguat̄ quasi per species magis particulares existens.

AD II dcdm, q̄ fides nostra innititur primę ueritati: & iō Christus est auctor fidei nostræ secundum diuinam scientiam, quæ est simpliciter una.

AD III dcdm, q̄ lumen diuinitus infusum, est cōis rō intelligendi, quę diuinitus reuelantur: sicut, & lumen intellectus agentis eorum, quæ naturaliter cognoscuntur. Et iō oportuit esse in anima Christi proprias species singularum rerum, ad cognoscendum cognitione propria unumquodque. Et secundum hoc oportuit eē diuersos habitus scientiæ in anima Christi, ut dictum est.*

QVÆSTIO XII.

De scientia animæ Christi acquisita, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandū est de scientia animę Chri ac quisita, uel experimentali.

ART. I.

Et circa hoc queruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum secundū hanc scientiam cognouerit oīa.

¶ Secundo, Vtrum in hac scientia profecerit.

¶ Tertio, Vtrum aliquid ab homine didicerit

¶ Quarto, Vtrum acceperit aliquid ab angelis.

ARTICVLVS I.

Vtrum secundum hanc scientiam Christus cognouerit omnia.

AD PRIMVM sic p̄ceditur. Videtur quòd secundum hanc scientiam Christ⁹ nō omnia cognouerit. Hmōi enim scientia per experientiā acq̄ritur: sed Christus h nō oīa expertus est. non igitur omnia secundum hanc scientiam sciuit.

¶ 2 Præt. Homo scientiam per sē sum acquirit: sed non omnia sē sibilia sensibus corporalibus Christi fuerunt subiecta. h non igitur secundum hanc scientiā omnia cognouit Christus.

¶ 3 Præt. Quantitas scientię attenditur secundum scibilia. Si igitur secundum hanc sciētiam Christus h omnia sciuisset, esset in eo scientia acquisita æqualis scientiæ infusæ, & scientiæ beatæ, quod est inconueniens, non ergo secundum hanc scientiā Christus omnia sciuit.

SED CONTRA est, quod nihil imperfectum fuit in Chō quantum ad animam. Fuisset ät imperfecta hæc eius scientia, si sm̄ eā non sciuisset oīa: q̄a imperfectum est, cui potest fieri additio. ergo sm̄ hanc scientiā Christus omnia sciuit.

RESP. Dicendum, quod sciētia acquisita ponitur in anima Christi (ut supra dictum est *) propter conuenientiam intellectus agentis, ne eius actio sit otiosa, quę facit intelligibilia in actu: sicut scientia indita, uel infusa ponitur in anima Christi ad perfectionem intellectus possibilis. Sicut aut̄ intellectus possibilis est, quo est omnia fieri, ita intellectus agēs est, quo est oīa facere: ut dr̄ 3. de aīa. * Et iō m sicut per sciam inditā sciuit aīa Chri oīa illa, ad quæ intellectus possibilis ē quocumque mō in potētia, ita

experimentū, & ideo vniuersale, q̄ est principiū artis, & scientiæ (ut dr̄ i prohemio Meta. 1.) sm̄ ergo ex quibusdā ex ptis Chris, venit in notitiam omnium, ut in lra hac dr̄. Scientia, inquit Auctor, rerum non solum acquiri potest ex experientia ipsarum, sed ex experientia quarundam aliarum. Et iō assignat: quia ex uirtute luminis pōt homo procedere, &c.

¶ Et scito q̄ tota difficultas nostra consistit in cōprehendendo substantiam unā inferiorem: qm̄ illa comprehensa, facile reliquæ comprehendentur. Et similiter in comprehendendo unum corpus cæleste, uno cm̄ comprehenso, facile omnia com phenderentur ab excellentissimo ingenio quale fuit illud aīæ Chri. Non est autem ipossibile tali ingenio cō prehendere unū corpus cæleste, & unum mixtum perfectum, puta hoiem. non est igitur impossibile, quod omnia quæ p̄ sunt in tute intellectus agentis cognosci

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dixit.

o gnouerit per inuestionem.

¶ Actū quis dixerit, sē sib. Chr̄i ōia singularia opportuna ad pfectū p inuentionē scietiā oium naturali rōne cognoscibiliū oblata esse angelorū ministerio supplente, ñ abstaretur̄ si (Euāgelistā testante) esurienti Chr̄o angeli cibū corporalem ministrauerūt, Mat.4. multo magis rōabile ē, vt indigenti Chr̄o spūa li cibo scientię ac gr̄ię ministraueriṁ angeli singularia opportuna, ex gb. ipse suo ingenio adinueniret scientiā. Hoc.n. nullū inconueniens hēt annexū, ne est mirabilū voluntatis fictū sed sup. similū & minus necessario expressō in Euāgelio funda tū ppea ut rōnabile amplectendum est.

In 2 sen. ar.

SVPER QVAE. XII. ART. II.

Medina.a.2.

TItulus clarus est. ¶ In corpore artículi tria fiunt. Primo ponit distinctio bimembris. Duplex est profectus scientiæ, alter sm ipsius essentiā, alter sm effectū. Secundo rādet q̄sto, iuxta sm membrū Chr̄s profecit sm effectū in scientia gr̄a, sicut, & ætate. Probat. quia iuxta ætatis augmētū maiora operabatur, q̄ maiorem scientiā, & gr̄am demōstrabant. Tertio rādetur q̄sto iuxta primum membrū, quo ad quadruplicem Chr̄i scientiā. s. infusā, beatā, diuinā, & acquisitā. Et de trib. primis qdem negatiue, s. q̄ Chr̄us sm profecit. De acquisita vero recitat̄ prius aliorū, & suæ ohm opinio q̄ sm est augmentata sm se, sed sm experientiā, hoc est conuersionem, seu applicationem illi⁹ ad phātasmata, q̄ ex sensib⁹, & experientijs ab extra veniebant. Deinde repetit ppriā nūc opinio, q̄ acquisita sm essentiam aucta fuit: quia inconueniens vr, deesse Chr̄o aliquam intelligibilem actionem. Vbi nota, & modestiam auctoris, q̄ opinantes personam induit, dū ait, inconueniens ur, & explanationem suprà dicto

R. 1217. In corp.a. & q.pr̄c. & q.9.a.3. & 4.

Porr.o. 79

Su.q. 7.a. 11.ad 3.& inf.a.3.ad 3. & q.15. art.8.& 3. d.24.li. in fi.& d. 14. a.3.q.3. & ve.q.20.a. 3.ad 3. & 9. 3.c.223 & Ioa.lec. 23.fi.& Hebræ.5.

†Ar.præc.

‡li.3.c.2. Orth. fid. paulo a fine.

gr̄a, ut additamentū sensus suscipientem, non uenerantur vnionē, quæ est sm hypostasim: nō uenerati. ergo impiū est dicere quòd scientia eius additamentum acceperit.

F

rum de operōne intellectus agentis, q.s. de principali illi⁹ operōne, cuius priuatiōe otiosis, seu frustra poneret, fuit sermo.

SED CONTRA est, q̄ dr̄ Luc.2. q̄ Iesus pficiebat sapiētia, & ętate, & gratia, apud Deū, & homines. Et Amb.† dicit q̄ proficiebat secundum sapientiā humanam. Humana āt sapientia est, quæ humano modo acquiritur, scilicet per lumē intellectus agentis. ergo Christus sm hanc scientiam pfecit.

G

†Li. de in car. dominī sac. c.7. n.s o.o. B

RESP. Dicendum, q̄ duplex est profectus scientiæ. Vnus quidem sm essentiam, prout ipse habitus scientię augetur. Alius āt sm effectum, puta si aliquis sm eundem, & equalem scientiæ habitū, primo minora aliis demonstret, & postea maiora, & subtiliora.ᵐ Hoc autem secundo modo manifestum est, quod Christus in scientia, & gratia profecit, sicut & in ętate: quia, s. sm augmentum ætatis opera maiora faciebat, quę, scilicet maiorem scientiam, & gratiam demonstrabant: sed quantum ad ipsum habitum scientiæ, manifestum est q̄ habitus scientiæ infusę in eo non est augmentatus⁹, cum a principio plenarie fuerit sibi omnium scientia infusa, & multo minus scientia beata in eo augeri potuit. De sciētia enim diuina quod nō possit augeri, supra in prima parte dictum est. Si igitur præter habitum scientię infusum, nō sit in anima Christi aliquis habitus scientiæ acquisitæ (ut quibusdam uidetur, & mihi aliquando uisū est) nulla scientia in Christo augmentata fuit secundum essentiam, sed solum per experientiam, idest, conuersionem specierum intelligibilium inditarum ad phantasmata. Et sm hoc dicit, quod sciētia Christi profecit secundum experientiam, conuertendo scilicet species intelligibiles inditas ad ea, quæ de nouo per sensum accipit: sed quia incō ueniens uidetur, quod aliqua naturalis actio intelligibilis, Christo deesset, cum extrahere spēs intelligibiles a phantasmatibus, sit quędam naturalis actio hominis secundum intellectum agentē, cōueniens videtur hanc etiam actionem in Christo ponere:ⁿ Et ex hoc sequitur, quòd in anima Christi aliquis habitus scientię fuerit, qui p hujusmodi abstractionem specierum potuerit augmētari, ex hoc scilicet, quòd intellectus agēs post primas species intelligibiles abstractas a phātasmatibus poterat etiam alias, & alias abstrahere.*

H

Conclꝰ

P. p. q.14. ar.15. ‡3.sent.d. 14.q.3.a.3

D.1218. concl.ª

D.1099.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ tam scientia infusa animę Christi, quàm scientia beata, fuit effectus agentis infinitæ uirtutis, qui potest simul totum operari, & ita in neutra scientia Christus profecit, sed a principio eam perfectam habuit: sed scientia acquisita causatur ab intellectu agēte, qui non simul totum operatur, sed successiue: & ideo secundum hanc scientiam Christus nō a principio sciuit omnia, sed paulatim, & post aliquod tępus, scilicet in perfecta ętate, quod patet ex hoc quòd Euangelista simul dicit eum profecisse sciētia, & ætate.

I

AD

AD II dcm, q̄ hæc etiam scientia semper fuit perfecta secundum tempus: licet non semper fuerit perfecta simpliciter & secundum naturam: & ideo potuit habere augmentum.

A

Iii.q.11.

AD III dcm, q̄ verbum Damasc.* intelligitur quantum ad illos, qui dicunt simpliciter fuisse factam additionem sciæ Christi, s. secundum quamcumque eius scientiam, & præcipue secundum infusam, quę causat in anima Christi ex unione ad uerbum: non autem intelligitur de augmento sciētię, quæ ex naturali agente causatur.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus aliquid ab homine didicerit.

B

AD TERTIVM sic ꝓceditur. Vr̄ q̄ Christus aliqd ab hominibus didicerit. Dr̄.n. Luc.2. q̄ inuenerunt eū in templo in medio doctorū interrogantē illos, & rādētē, interrogare vero, & rādere est[h] addiscentis, ergo Christus aliquid didicit ab hominibus.

Porr.o 80

¶ Titulus clarus. ¶ In corpore art. una est conclusio rāsiua quęsito negatiue, Christus nihil ab homine didicit. Probat. Primū mouens i quo libet genere, nō mouet̄ illa specie motus: Chr̄s est primus doctor hominū oium. ergo non docetur ab aliquo hoīe. Maior manifestatur in primo alterante. Minor auctoritate domini. Ioan.:8.

Concl.m

¶ 2 Pręt. Acquirere sciam ab homine docente,[h] vr̄ esse nobili⁹, q̄ acquirere à reb. sensibilibus: q̄a in aia hois docētis sunt species intelligibiles in actu, in reb. aūt sensibilibus sunt species intelligibiles solum in potentia: sed Chr̄s accipiebat sciam experimentalē ex reb. sensibilibus, ut dictum est.* ergo multo magis poterat accipere scientiam addiscendo ab hominibus.

C

Art. præc.

¶ 3 Pręt. Christus sm sciam experimentalē nō oia a principio sciuit, sed in ea pfecit, ut dictum est: * sed quilibet[h] audiens sermonē significatiuū alicuius, pōt addiscere, q̄d nescit. ergo Chr̄s potuit ab hoīb. aliqua addiscere, q̄ sm hāc sciam nesciebat.

Art. præc.

D

SED CONTRA est, q̄ dr̄ Isa.55. Ecce testem populis dedi eum, ducem, ac præceptorē gentibus: ꝑceptoris aūt non est doceri, sed docere. ergo Chr̄s nō accepit aliquā sciam p doctrinā alicuius hoīs.

Q.8.art.3.

RESP. Dcdm, q̄ in quolibet gñe id, quod est primum mouens, non mouet̄ sm illam spēm motus: sicut primum alterans non alteratur. Chr̄s aūt cōstitutus est a Deo caput ecclesię, quinimmo omnium hominum, ut supra dictum est,* vt non solū oēs per ipsum gratiam acciperent: sed ēt ut oēs ab eo doctrinā ueritatis reciperent. Vñ ipse dicit Io. 18. In hoc natus sum & ad hoc uenī in mundū, vt testimonium perhibeā ueritati: & iō[m] non fuit cōueniēs eius dignitati, ut a quocūq; hoie doceret.*

E

Hom. 9. in to. 3.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̄ sicut Orig.* dicit super Luc. Dr̄s interrogabat, non ut aliqd addisceret: sed ut interrogatus erudiret. Ex uno quippe doctrinæ fonte manat, & interrogare, & respōdere sapienter. Vnde, & ibidem in Euangelio legitur, quòd stupebant omnes, qui eum audiebant, super prudentia, & responsis eius.

ADII dcdm, q̄ ille, qui addiscit ab homine, nō accipit immediate scientiam à speciebus intelligibilibus, quæ sunt in mente ipsius, sed mediantibus vocibus sensibilibus, tāquā signis intelligibilium conceptionum. Sicut aūt voces ab hoīs formatæ sunt signa intellectualis sciæ ipsius, ita creaturæ a Deo conditę sunt signa sapientiæ eius. Vñ dr̄ Eccl. 1. Quòd Deus effudit sapientiā sup oia opa sua. Sicut ig tur dignius est doceri a Deo, quàm ab hoīe, ita dignius est accipere scientiam per sensibiles creaturas, quàm per hominis doctrinam.

Art. præc.

AD III dcdm, q̄ Iesus proficiebat in sciā experimentali, sicut, & in ætate, ut dictum est.* Sicut aūt ætas opportuna requirit̄ ad hoc, q̄ hō accipiat sciētiā per innentionem, ita ēt ad hoc, q̄ accipiat sciētiam per disciplinā. Dr̄s aūt nihil fecit, quod non congrueret eius ętati: & iō audiendis doctrinę sermonibus, non accommodauit auditū nisi illo tpe, quo poterat ēt per uiam experientiæ talem scientiæ gradum attigisse. Vnde Greg.* dicit super Ezech. Duodecimo anno ętatis suę interrogare dignatus est hoīes in terra: qa iuxta rationis usum doctrinæ sermo non suppetit nisi in ætate perfecta.

Ho.2. parē à princ.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Christus aliquid acceperit ab angelis.

C

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quòd Christ⁹ ab angelis sciam acceperit. Dr̄ em Luc. 22. q̄ apparuit Chio angelus de cęlo, cōfortans eū: sed cōfortatio fit p uerba confortatoria docentis, sm illud Iob 4. Ecce docuisti plurimos, & manus lassas roborasti, uacillantes confirmauerunt sermones tui. ergo Christus ab angelis edoctus est.

¶ 2 Præt. Dion.* dicit in 4. cæl. hier. vide. n. q̄, & [h] ipse Iesus, sup cælestiū substātiarū supersubstātialis substātia, ad nr̄am intrāsmutabiliter ueniēs, obedīēter subiicitur patris, & Dei p angelos formationibus. vr̄ igit̄ q̄ ipse Chr̄s ordinationi legis diuinę subiici uoluerit, per quam homines mediantibus angelis eruditur.

D

¶ 3 Præt. Sicut corpus humanū naturali ordine subiicit̄ corporibus cælestibus, ita ēt humana mēs angelicis mētibus: sed corpus Chr̄i subiectum fuit impressionib. cęlestiū corporum: passus est. n. calorem ætatis, & in hyeme frigus, sicut, & alias humanas passiones.[h] ergo ēt ei⁹ mēs humana subiacebat illuminationib. superioris. sed etiam est reditum ueræ causæ, quare anima Christi immediate repleta ē scientia ifusa a Deo. Indignū quippe fuisset, ut assumpta anima in fonte sapien-

E

SVP. QVÆ. XII. ART. IIII.

Medina.a.4.

Porr.o. 81

TItulus clarus. ¶ In corpore artic. primo ponit̄ distinctio, de duplici modo, quo aia nata est scia perfici: secundo rādet q̄sto. Quo ad primum dr̄, q̄ aia dupliciter nata ē scia perfici, uel ex sensibilibus, uel ex substātijs immaterialib. Et manifestatur distinctio: quia est media inter substantias separatas, & corporales. Quo ad sm rādetur duab. cōclusionibus, iuxta dictos duos modos. Prima est, Aia Christi perfecta est, scientia experimentali ex sensibilibus, absq; angelico lumine. Probatur, quia sufficit ad hanc lumen intellectus agētis. Secūda est, Anima Christi perfecta est ex impressione superioris, quo ad scientiā infusam à Deo immediate. Probatur, Sicut anima illa supra cōmunem creaturæ modum unita est uerbo in unitate personæ. ita supra cōem hominum modum immediate à Deo repleta est scientia.

infr.q.30. a.2.a.1. & 3.d.1.q.2 a.2.q.1.& d.14.ar.3. q.6.

C.4. nō ꝑcula fi. ca.

¶ Et scito, q̄ hęc ratio non solum est similitudinis proportionalis. sed etiam est reditiua uerę causæ, quare anima Christi immediate repleta ē scientia ifusa a Deo, Ca.7. post med. ii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiæ, unde angeli sapiũt non ex ipso fonte, sed ex mediis riuulis deriuatis ad angelos perfunderetur. Consonat aũt ualde, ut sicut i unione creaturæ limites sunt excessi, ita in perfectione nõa creaturę, sed humanæ naturæ limes excedatur.

¶ In rñsione ad primum, nota q̃ confortationẽ Christi ab angelo fuisse testificationis naturæ humanæ, non aufert quin fuerit indigentiæ, nõ ut egeret instrui ab angelo: sed quia egeret exteriori, ac sensibili propositione obiecti seruatiui superioris partis, ne plus cruciatus ꝓpassionis ꝓcederet.

¶ Ad cuius euidentiã oportet nunc supponere ex Damasceno, q̃ in Chro nõ fuit redundantia inferiorũ uirium in supiores, aut ecõuerso, sed cuiq; pmissum est agere qđ suũ erat, pp q̃ cruciat[a] propassionis Chri fuit ualde magnus, vt sanguis decurrés in terrã testat. Et quia pars superior nõ redundabat in inferiorem, processisset suapte natura in tm cruciatus ille, ut motum, & sensum abstulisset a corpe Christi: aut ualde impedisset, sed prouidentia diuina suppletũ est p exterius confortatiuũ. acsi hõ alĩs confortasset eum, ita q̃, sicut tentatus fuit a diabolo exterius ꝓponẽdo obiecta inuitantia ad malũ, ita confortat[o] est ab angelo exteri[o] proponente obiecta consolatoria, q̃ nãliter nata sunt ꝓposita, confortare uires, ac corpus. Vt sic quasi frenum ex sensibiliter propositis, cruciatui propassionis appositum sit ub extra, ut sic inferior pars haburit ẽt in confortatione qđ suũ erat ab extra. Et hoc maxime mõstrat ueritatẽ, ac proprietatẽ humanæ naturæ in Chro.

Conel.m

D. 12.18.

Li.2.c.8.t.3

Li.6.f Luc, 8.92.sñs ordin. Bedę, ante med. 10.2.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ illa cõfortatio angeli nõ fuit ꝑ modũ instructionis, sed ad demonstrandã proprietatẽ humanæ naturę. Vnde Beda dicit sup Luc.* in documẽto utriusque naturæ, & angeli ei ministrasse, & eũ confortasse dñr. Creator.n.creaturæ suæ non eguit psidio: sed hõ factus, sicut pp nos tristat[us] est, ita pp nos cõfortatur, ut.s.in nobis ñdes incarnationis ipsius cõfirmetur.

AD II dcm, q̃ Dion.dicit Chm fuisse formationi b. angelicis subiectũ, nõ rõne suiipsius, sed rõne eorũ, q̃ circa eius incarnationẽ agebant, & circa ministrationẽ eius in infantili ętate cõstituti. Vnde ibidẽ subdit, q̃ per medios angelos nũtiat Ioseph a patre dispẽsata Ie su ad Ægyptũ recessio, & rursũ ad Iudęa ꝺ Ægypto traductio.

¶3.14.ar.1.

AD III dicendum, q̃ filius Dei assumpsit corpus passibile, ut infra dicetur,* sed animam perfectam scientia, & gratia: & ideo corpus eius conuenienter fuit subiectum impressioni cœlestium corporum: anima uero eius non fuit subiecta impressioni cœlestium spirituum.

QVAESTIO XIII.

De potentia animæ Christi in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de potentia animæ Christi.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶Primo, Vtrum habuerit omnipotentiam simpliciter.

¶Secundo, Vtrum habuerit omnipotentiam respectu immutationis creaturarum.

¶Tertio, Vtrum habuerit omnipotentiam respectu proprii corporis.

¶Quarto, vtrum habuerit omnipotentiam respectu executionis suæ uoluntatis.

ARTICVLVS I.

Vtrum[a] anima Christi habuerit omnipotentiam simpliciter.

SVP. QVÆ. XIII. ART. I.

Cap.3. d.15. q.1. con.1. Palud 3. d.14.q.3. Alb.Mag.3.d.14.ar.5 Medinaæ.1.

AD PRIMVM sic procedi-tur. Videt̃ q̃ anima Christi habuerit omnipotentiam. Dicit enim Ambr.* super Luc. Potentiam, quam Dei filius naturaliter habet, homo erat ex tempore accepturus: sed hoc præcipue uidetur esse[b] secundum animam, quæ est potior pars hominis. Cum ergo filius Dei ab æterno omnipotentiã habuerit, uidet̃ q̃ anima Christi ex tempore omnipotẽtiam acceperit.

¶2 Præt. Sicut potentia Dei est infinita, ita etiam, & eius scientia: sed anima Christi habet omnium sciẽtiam, quæ scit Deus, quodammodo, ut supra dictum est. † [b] ergo etiam habet omnium potentiam, & ita est omnipotens.

¶3 Præt. Anima Christi [b] habet omnem scientiam: sed scientia rum quædam est practica, quædam speculatiua. ergo habet eorum, quæ scit, scientiam practicam, ut scilicet sciat facere ea, quæ scit. Et sic uidetur, quòd omnia facere possit.

SED CONTRA, Illud, quod est proprium Dei, non potest alicui creaturæ conuenire: sed proprium est Dei esse omnipotentem, secundum illud Exod. 15, Iste Deus meus, & glorificabo eum. Et postea subditur, Omnipotens nom.en eius. ergo anima Christi, cum sit creatura, non habet omnipotẽtiã.

RESP. Dicendum, q̃ sicut supra dictum est,* in mysterio incarnationis, ita facta est unio i

Porret.& Inf 3.a.hu iu. q. & q. 21.a.1.ad 1.& 1.d.43 q. 1.a.2.ad 2.& 3.& d. 14.ar.4.

*Gl.ord.id hẽt ex Am br, Luc.1. sꝺ illud, hic erit magnũ

lis probat: quia aĩa Chri ẽ pars humanæ naturæ non diuinæ.

¶ Aduerte hic, q̃ qualiter oĩpotẽtia ꝺequatur esse ipsum in se subsistens, ac ꝑ hoc il limitatũ & infinitũ supponim[o] ex doctrina Primi libri no.ã. Illa aũt propositio, Quælibet res hẽt potẽtiã actiuã respectu eorũ, ad q̃ se extẽdit suæ naturæ pfectio, cũ grano talis sumẽdã est, hoc est, ut intelligat in gñre rerũ actiuarũ. Qđ dicopp formas, q̃ non sunt ex suo gñe actiuæ, ut quantitas, & relatio.

¶ In rñsione ad tertiũ aduerte, q̃ Auctor hic corrigit loquẽdi modum de scia aĩæ Chri respectu oĩm, q̃ a Deo fiunt. In tertio namq; sen. di.14.ar. vlt. ad sñm, uocauerat practicã sciam, quã hic probat non esse practicã, qa non est factiua. Et tu doctrinam hanc sequeris.

* c.5. ante med.

conel.m

D.944.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ hõ accepit tpe oĩpotentiã, quã filius Dei habuit ab æterno, per ipsam vnionẽ psonæ, ex qua factũ est, ut sicut hõ dr Deus, ita dicat̃ oĩpotens, non quasi sit alia oĩpotẽtia hominis, quàm filii Dei, sicut nec alia deitas: sed eo, quòd est una persona Dei, & hominis.

AD II dcm, q̃ alia rõ est de scientia, & de potẽtia actiua, sicut quidã dicunt. Nã potentia actiua consequit ipsam nãm rei, eo q̃ actio considerat̃ vt egrediens ab agente. Scia aũt non sp hr̃ per ipsam essent ã scientis, sed põt haberi per assimilationẽ scientis ad res scitas, ſm similitudines susceptas: sed hæc rõ non vr̃ sufficere: qa sicut aliquis põt cognoscere per similitudinẽ susceptã ab alio, ita ẽt põt agere per formã ab alio susceptã: sicut aqua, vel ferrũ calefacit per caloré susceptũ ab igne. Nõ ergo per hoc prohibet, quin sicut aĩa Chri p similitudines oĩm rerũ sibi a Deo inditas, põt oĩa cognoscere, ita per easdẽ similitudines possit ea facere. Et igit̃ ulterius considerandũ, q̃ id, quod à superiori natura in inferiori recipitur, hr̃ per inferiorẽ modũ: non.n.calor in eadẽ perfectione, & uirtute recipit̃ ab aqua, qua est in igne, quia igit̃ aĩa Christi inferioris naturæ est, q̃ natura diuina, similitudines rerũ non recipiunt in ipsa aĩa Chri ſm eandẽ perfectionẽ, & uirtutem, ſm quam sunt in natura diuina. Et inde est, q̃ scientia aĩæ Chri est inferior scientia diuina, quantũ ad modũ cognoscendi, quia Deus perfectius cognoscit res, q̃ aĩa Christi, & quantũ ẽt ad numerũ scitorũ: quia aĩa Christi non cognoscit oĩa, quæ Deus põt facere, q̃ tñ Deus cognoscit scia simplicis intelligentiæ, licet cognoscat oĩa præsentia, præterita, & futura, quæ Deus cognoscit scientia uisionis. Et sit̃ similitudines rerum aĩæ Christi inditæ, non adæquant virtutẽ diuinam in agendo, vt s.possint oĩa agere, quæ Deus põt, vel ẽt eo modo agere, sicut Deus agit, qui agit infinita virtute, cuius creatura non est capax. Nulla aũt res est, ad cuius cognitionẽ ali qualiter habendã requirat̃ virtus infinitæ, quę quis modus cognoscendi sit uirtutis infinitæ, quę dã tñ sunt, quæ non possunt fieri, nisi a uirtute infinita, sicut creatio, & alia hmõi, ut patet ex his, q̃ in prima parte dicta sunt.* & iõ aĩa Chri, quæ cũ sit creatura, est uirtutis finitę, põt quidem oĩa cognoscere, sed non per oẽm modum: non autem potest omnia facere, quod pertinet ad rationem omnipotentiæ: Et inter cætera manifestum est, q̃ non potest creare seipsam.

* p.9.4.

AD III dcm, q̃ aĩa Christi habuit, & scientiã practicam, & speculatiuam: & non tñ oportet, q̃ oĩm illorum habeat scientiam practicam, quorum habuit scientiam speculatiuam. Ad scientiam.n. speculatiuam habendam, sufficit sola cõformitas, vel assimilatio scientis ad rem sciẽtiam aũt practicam requiritur, q̃ formæ rerum, quæ sunt in intellectu, fiant factiuæ. Plus aũt est habere formam, & imprimere formam habitam in alterum, quàm solum habere formam: sicut plus est lucere, & illuminare, q̃ solum lucere. Et inde est, q̃ anima Christi habet quidem speculatiuam scientiam creãdi, scit enim qualiter Deus creat, sed nõ habet huius rei scientiam practicam: quia nõ habet scientiam creationis factiuam.

ARTICVLVS III.

Vtrum anima Christi habuerit omnipotentiam respectu immutationis creaturarum.

SVP. QVÆ. XIII. ART. II.

Medina ar.2.

Porr.& 83

AD SECVNDVM sic procedi-tur. Vr̃ q̃ aĩa Christi habeat omnipotentiam respectu immutationis creaturarũ. Dicit.n.ipse Matt.vlt. Data est [b] mihi oĩs potestas in cælo, & in terra: sed noie Cæli, & terrę intelligit̃ oĩs creatura, ut patet cũ dr Gen.1.in principio creauit Deus cęlum, & terrã. ergo vr̃ q̃ aĩa Christi habeat omnipotentiam respectu immutationis creaturarum.

¶2 Præ. Aĩa Chri est perfectior qualibet creatura: sed [b] quælibet creatura põt moueri ab ali qua creatura: dicit.n. Aug.* in 3.de Tri. q̃ sicut corpora crassiora, & inferiora, p subtiliora, & potẽtiora quoddã ordine regunt̃, ita oĩa corpora p spũm vitæ rõalem, & spũs uitæ rõnalis desertor, atq; peccator, per spiritum vitæ rationalem, pium, & iustum. Anima autem Christi ẽt ipsos supremos spi-

*li.3.c.2. nõ procẽd a principio.

ritus

Universidad de Deusto Biblioteca

cus faciendum, qui sunt aiæ conuenientes. Hæc conclusio nõ probatur, sed manifestatur quo'ad effectus tres, hoc est gubernationẽ corporis, dispositionem humanorum actuum, & illuminationem oĩm per gratiam, & scientiam. Secunda conclusio est: Aia Christi, ut est instrm verbi sibi psonaliter vniti, habuit instrãlem uirtutem ad oẽs immutationes miraculosas ordinabiles ad incarnationis finẽ. Et hæc quoque conclusio non aliter probatur: sed manifestatur declarando incarnationis finem esse instaurare oĩa, siue, quæ in cælis siue, q̃ in terris sunt, q̃ consumabitur, cũ noua fient omnia, & Deus erit oĩa in omnibus. Tertia conclusio est, solus Deus põt creaturas in nihilum redigere. Probatur: quia solus põt creare, & conseruare immutatio aũt in nihil rũdet creationi ex nihilo. Principalis conclusio est: Aia Chri non habet omnipotentiã respectu immutationis creaturarum. Et relinquitur clara, tan quam consequens ex antedictis conclusionibus.

¶ Et scito, q̃ primæ duæ cõclusiones intelliguntẽ cũ præcisione aliorum: puta q̃ ĩsũ propriã uirtutem habuit tũ potentiam ad gubernandũ, &c. & similiter vt instrm uerbi, habuit potentiã ad illa tũ, & non ad annihilandũ, aut creandum. Nec hunc sensum oportet probare: quia distinctio ipsa in litera facta probat, & in litera huius quæstionis clare habetur, vt patet intuenti. Sed si quæritur, quare Auctor non probauit primas conclusiones, rñdeatur, q̃ prima ex natura aiæ, & ex dictis de gratia Christi, q̃ est caput hoim, & Angelorum, &c. per se nota relicta est. Secunda aũt sufficienter probata est ex fine monstrato: quia instrm ductiuum debet esse ad finem, commensuratumq; illi, ut instrm tũ. Vnde ex hoc ipso, q̃ anima Christi est instrumentum proprium: uerbi incarnati, & finis incarnationis est instauratio omnium, habetur statim, q̃ anima Christi instrumentaliter potest ad omnia miracula oportuna ad instaurationem omnium.

¶ Nota diligentissime, ut ex doctrina præsentis articuli discernas in special, q̃uid sub quoque membro contineatur, ut inde scias quid cadit sub instrali Christi potentia. Dico aũt hoc specialiter, primo propter infusionem gratiæ gratum facientis, quàm membra Ecclesiæ habere a Christo capite effectiue instrumentaliter Author superius dixit. Et hinc apparet non cõprehendi sub mutationibus, quæ conueniunt creaturæ, secundum uertibilitatem in nihil: quoniam cum peccator perdit gratiam, constat gratiam non annihilari, cum Deus numquã aliquid annihilet. Et consequenter patet, q̃ gratiam pœnitenti: cõredere, non creare, proprie loquendo. Et similiter Deum conseruare gratiam in anima, non est conseruare continuans creationem, de quo dicitur, quòd omnia in nihilum redigerentur, nisi ea manus omnipotentis conseruaret. Hæc enim tria, scilicet creatio, conseruatio, & annihilatio sibi nuicem ita respondent, ut creationi, ac conseruationi non opponatur nisi annihilatio, & econtra. Claudit ergo infusio gratiæ sub genere miraculosarum mutationum, quãmuis non sit proprie miraculosa: quia est secundum ordinarium cursum ordinis supernaturalis ad patriam cælestem. Secundo dico hoc propter transubstãtiationem panis in corpus Christi, quoniam hoc quoque sub genere eodem continetur: scilicet immutationum miraculosarum, & non sub mutatione creationis. Quod ex eo patet, q̃ creatio est ex nihilo, transubstantiatio autem est ex pane, creatio facit totum nouum, transubstantiatio transfert quod erat in aliud præexistens. Vnde, & sancti Patres, & specialiter Ambrosius arguit trãssubstantiationem possibilem ex creatione, tanquam magis difficili, dicẽs, Sermo Christi, qui potuit ex nihilo facere quod nõ erat, multo magis facere potest ut sit, quod erat, in aliud transmutatum, ut pater de conse. dist. 2. c. panis, & ca. reuera. Et hæ notata sint, ut aduertat lector hæc posse fieri a Deo mediantibus instrãs, non solũ immediate: sicut et fieri potest resurrectio mortuorum, & ponit duo corpora in eodem loco, & quicquid eiusmodi est: quamuis requirat infinitam uirtutem in agente principali.

¶ Circa doctrinã præsentis articuli dubiũ occurrit, pro quanto ponit in aia Christi uirtutem instrãlem ad omnia miracula. Est autem ratio dubii: quia uel Auctor intelligit de causa instrumentali proprie, uel large prouata, sine qua non. Si p̃ prie, obstat tunc doctrina Auctoris, & Durandi. Nam Auctor superius in primapar te, quæst. 10. art. 5. docet instrumentum oportere, secundum id, quod est sibi proprium, aliquid operari dispositiue ad effectum principalis agentis, constat aũt q̃ anima Christi nihil operatur faciens ad effectum miraculi: puta cum dixit, Lazare ueni foras intellectio, uolitio, imaginatio, uox cũ clamore nullum effectum ex propriis habuerunt circa cadauer aut animam Lazari: sed deitatis uirtute anima reunita est cor pori concurrentibus illis actibus humanis Christi ut medio, seu causa sine qua non, & sic de aliis. Et confirmatur: quia in 3. sent. dist. 16. quæst. 1. ar. 3. Auctor dicit, q̃ nec Angelo, nec animæ Christi impressa est aliqua uirtus spiritualis ad faciendã miracula, nisi per modum orationis, aut intercessionis. Durandus quoque in 3. sent. dist. 14. quæst. ulti. probare nititur, q̃ humanitas Christi faciebat miracula, nulla uirtute supernaturali inhærente animæ, aut corpori Christi, sed sola diuina uirtute assistente sibi: quia miracula faciebat Christus ad testificandã deitatem, ticut defectus subiicit ad testificandam suã humanitatẽ, & p̃pea sicut defectus oẽs sunt humanitatis, ita miracula omnia sunt diuinitatis. Si uero large sumitur instrumentum, tunc obuiat litera præsens, attribuendo animæ Christi ut instrumento uerbi, operationem omnium mutationum tam naturalium quàm miraculosarum, & reseruando soli Deo mutationes annihilationis, & creationis. Nam large de instrumento loquendo, potest oratione, aut intercessione simili modo concurrere anima Christi ad creationem, aut annihilationẽ, sicut concurrit ad miracula. Obuiat quoq; doctrina Auctoris in quæst. de Pot. q. 6. art. 4. dicentis, Angelos, & homines non solum oratione, sed ex potestate quandoque miracula facere, iuxta doctrinam Gregorii. Et declarat potestatem illam esse per modum intentionis, seu motus in ipsis angelis, seu hominibus sanctis.

¶ Ad euidentiam horum, sciendum est secundum Auctoris doctrinam indubitatum esse, quòd anima Christi instrumentaliter non abusiue, sed proprie loquendo de instrumento, cõcurrit ad miracula faciendum. Hoc enim quid sit, & qualiter fiat accipi potest ex ipsa ratione agendi instrumenti. Instrumentum siquidem habet duplicem actionem, s. propriam, & instrumentalem, ut scindere est propria operatio ferræ: facere uero sedem secãdo, est ipsius operatio instrumentalis, & calefacere est propria operatio calotis, augere uero animal est instrumentalis illius operatio. Et sicut instrumẽti est operatio duplex ita et est duplex quo operatur. Alterum sibi proprii, ut dentatura ferrea, & acuta ferra, qua scindit, & ipsa natura caloris, qua calidum calefacit alterum à principali agente participatum, quo extendit, & facere dicitur principalem effectũ. Et hoc est motus ipse, quo instrumentum mouet à principali agente, ut testatur Auctor in ferius q. 62. ar. 1. dicẽs Causa instrumentalis non agit per uirtutem suæ formæ: sed solũ per modũ, quo mouetur à principali agente. Qui quidẽ motus nocatur uirtus instrãlis quandoq; & qñq; uirtus intẽtionalis, & uirtus spiritualis qñq;, eo quòd est motus rei, quæ assumitur in instrumẽtum: & ideo motus, & constituit ipsum in esse factiuo, & ideo uis seu uirtus. Vnde etiam cum lapidem baculo moueo, baculus ex hoc ipso q̃ utor eo, fit, & est, motor effectiue lapidis. Et quia diminuta quædam meditatio est inter principale agens, & effectum, deferens principale agens ad effectum, ideo intentionalis: & quia insensibilis est, & ad spiritualem quandoque effectum, ideo spiritualis. Et est sermo de illo instrumenti motu, quo mouetur ab agente principali ut sic: quod ut clarius intelligas, considera in instrumentis artũ duplicem potentiam, alteram ad motum localem, alteram ad cooperandum arti, exequẽdo operationem ipsius artis: Verbi gratia, instrumenta artis musicę sunt in potentia, ut moueãtur contactu digitorum, & sunt in potentia ut musicam sonẽt. Et constat q̃ de prima potentia reduci possunt ad actum à quocumque sine arte potente illa commouere: sed de secunda potentia, non nisi ab arte reduci possunt ad actum. Cum aũt mouere nihil aliud sit, quàm educere de potentia actum, & moueri sit educi de potentia ad actum, clare constat q̃ instrumentum tunc mouetur à principali agente, cum educitur de secunda potentia ad actum, cum fit cooperans ipsi principali agenti, cum fit exequens operationem principalis agentis, quod fit p̃ hoc, q̃ principale agens ut sic utitur illo ad opus ipsius principalis agentis: puta cum ars musica utitur instrumento musico ad sonum musicum. Ipse enim usus est quidam ingressus artis in instrumenta, est quædam actuatio instrumentorum. Et propterea oportet certæ artis certa esse instrumenta: numquam enim musica ingredietur instrumenta artis sutoris, aut cõuer so. Et propterea habet rationem uis, & uirtutis, & intentionis artis, & ad genus eius reducitur. Ex quibus ad propositum ascẽdendo dicimus, quòd Deus omnipotens, qui potest sine causis secundis cooperãtibus effectiue miracula facere dignatur quãdoque illa efficere per causas secundas non dando illis uirtutes aliquas naturales, aut gratuitas permanentes: sed utendo illis instrumentaliter ad opera miraculosa, ita quod ex hoc ipso, q̃ Deus utitur aliqua re, ut instrumento ad opus miraculosum, eleuatur res illa in ordinem causæ instrumentalis, & ipse passiuus usus, quo Deus illa utitur ad hoc opus, est motus quo à principali agente instrumentum mouetur. Et ex hoc ipso est uis actiua, atque constitutiua ipsius in esse instrumenti, ac per hoc inesse causæ effectiue instrumentaliter operis miraculosi: reducitur enim res illa de potentia obedientiali ad actum, cũ de non instrumento fit instrumentum, quod fieri constat ex hoc solo, quòd Deus utitur illa instrumentaliter ad opus miraculosum. Quod non esse impossibile constat: cum nulla sit ratio impossibilitatis, & quandoque de facto sic fuisse Gregorij auctoritate patet in 2. Dialog. ponentis, Sanctos ex potestate q̃ quæ miracula facere. Et uere decet diuinam liberalitatem eleuare etiam in hoc quosdã amicos suos, ut etiam coeffectores miraculorũ efficiat, & nõ solum benemeritos. aut intercessores. Et quia omnipotentia nõ est alligata certis instrumentis, locis, aut propinquitatibus, iõ non refert quauis re utatur Deus instrãliter ad quodcumq; miraculum: nam sicut potest sine instrumẽto opus illud perficere, ita põt non solum efficere p̃ instrumentum, sed p̃ quodcumq;, & ubicũque existat, & quãtumcunque distet. Neque enim minuitur, aut arctatur omnipotentia diuina ad limites instrumenti, quod assumit, sed instrumentum eleuatur ad omnipotentię exequutionem i tali miraculo, ad quod efficiendum ordinatur ab ipsa. Et propterea Auctor in Secunda Secundę qõ. 178. articu. primo ad primum de his loquens, dicit, q̃ Deus utitur instrumentaliter interiori actu hominis, uel eius loquutione, vel actu exteriori, uel cõtactu alicuius corporis etiam mortui. Quamuis ergo tũc minus perspicaciter textum illum exposuerim, non enim illuxerat mihi, quod modo trado. Et quoniam homo Christus Iesus plenitudinem omnium gratiarum habuit, consequens est, ut anima sua quatenus diuini verbi instrumentum, non qualecumque sed coniunctum, omnia possit miraculosa opera efficere. Nec opus est quærere alium modum, aut quid, & qualiter, ni si quòd uerbum utetur instrumentaliter anima, seu humanitate coniuncta sibi ad opera miraculosa. Applicando enim dicta ad uerbum, & humanitatem Christi, perspicies, quæ dicimus, quæ in hac litera ab Auctore traduntur.

¶ Dicendum est ergo ad quæstionem, q̃ de instrumẽto proprie loquitur Auctor, & hic, & in Secunda Secundæ, loco allegato, & in prima parte. Et ad obiectionem ex doctrina Primæ partis respondetur, quòd ad instrumentum exigitur, quòd habeat proprium operationem ultra illam, quam partiẽ pat à principali agẽte, & quod operatio propria sit præsupposita operationi participatæ, ita quòd prius intelligatur propria operatio terminari ad illud, in quod tenditur quàm operatio participata, sicut præsuppositum prius intelligitur, quàm iunctum illi. Et huiusmodi præuiam operationem appellauit Auctor operari dispositiue, nõ q̃ oporteat illam operationem proprie disponere. Nec hanc ego fingo glosam: sed ex ipso Auctore inferius in qõ. 62. accepi, Vbi baptismum instrumentalem causam ponens, expresse docet sufficere, ut aqua secundum propriam operationẽ corpus tangat, diluẽdo ad hoc, ut participata operatione animam abluat. Et hoc sufficit proposito, & intento in prima parte: quia per hoc concluditur, efficaciter, q̃ nulla creatura potest instrumentaliter creare: quia nulla potest propriam operationẽ præmiam creationi circa creandum, ponere, cum nihil fit, ut ibi dicitur, In proposito autem cum Deus utitur creatura aliqua instrumentaliter ad opus miraculosum, opus proprium illius creaturæ se habet ut præuium operi miraculoso: quia se habet ut præsentans, seu deferens diuinum imperium ad creaturam, in qua fit opus miraculosum, ut Auctor docuit in loco allegato in quæstio. de Potentia. Et hoc esse uerum, ex eo conicere pores, quia hinc utriusq; difficultatis solutio habetur, hoc est, quare operari miracula per modum meriti, seu intercessionis, & ex potestate, seu instrumentaliter distinguuntur, etiam si solus actus interior instrumentum ponatur, & quare opus creationis inter miraculosa non computatur. Prima siquidem quæstio solu

uitur

tart. præc. ad 3.

D. 896.

super illud Matt. 28. data est mihi omnis potestas. 10. 9.

D. 219.

Concl. 3

conci. 1

D. 314. & 680.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iusmodi immutationum non pertinēt ad animam, neq; quātū ad ordinem naturæ, neque quantum ad ordinem gratiæ.

AD III dicendū, ꝙ (sicut dictum est *in Secūda parte) gratia uirtutum, seu miraculorū datur aīæ alicuius sancti nō ut propria uirtute ei cōueniat miracula facere, sed ut per uirtutē diuinā hmōi miracula fiāt. Et hęc quidem gratia excellentissime data est animæ Christi, ut. s. non solū ipse miracula faceret, sed etiam ut hanc grām in alios transfunderet. Vñ dr Matt. 10 ꝙ. Cōuocatis duodecim discipulis, dedit eis ptātē spirituū immundorū, ut eiicerent eos, & curarent oēm languorem, & oēm infirmitatem.

ARTICVLVS III.

Vtrum anima Christi habuerit omnipotentiam respectu proprij corporis.

AD TERTIVM sic procedit. Vr ꝙ anima Christi habuerit omnipotentiā respectu proprij corporis. Dicit Dam. *in 3. lib. ꝙ omnia naturalia fuerunt Christo[h] uoluntaria: uolens. n. esuriuit, uolens sitiuit, uolens timuit, uolens mortuus, &c. sed ex hoc Deus dicitur omnipotens, quia omnia quęcumque uoluit fecit. ergo uī ꝙ aīa Christi habuerit omnipotentiam respectu naturalium operationū proprii corporis.

¶ 2 Præt. In Christo fuit perfecti[p] humana natura q̄ in Adā, in quo ſm originalem iustitiā, quam habuit in innocētiæ ſtatu corpus habebat oīno ſubiectum animæ, ut nihil in corpore posſet accidere contra animę uolūtatem. ergo multo magis anima Christi[h] habuit oīpotētiā respectu ſui corpis.

¶ 3 Præt. Ad imaginationē animæ, naturaliter corpus[h] immutatur, & tanto magis, quanto magis fuerit fortis aīa imaginatiōis, ut i Prima parte habitum est: sed anima Christi habuit uirtutem perfectissimam, & quātū ad imaginationē, & quantum ad alias uires. ergo anima Christi fuit oīps in respectu ad corpus proprium.

SED CONTRA est, ꝙ dicitur Hebr. 2. ꝙ Debuit p̄ omnia fratribus assimilari, & præcipue i his, quæ pertinent ad conditionem naturæ humanę: sed ad cōditionē humanæ naturę pertinet, ꝙ valetudo corporis, & eius nutritio, & augmentū, imperio rōnis, seu uoluntatis nō ſubdantur: quia naturalia ſoli Deo, q̄ est Actor nāę, ſubdunt̄. ergo nec in Chr̄o ſubdebātur. Non igit̄ aīa Christi fuit omni potēs respectu ꝓprij corporis.

RESP. Dcēm, ꝙ sicut dictū est, *aīa Christi potest dupliciter cōsiderari. Vno mō, ſm propriam naturā, & uirtutem. Et hoc[m] modo sicut nō poterat immutare exteriora corpora à cursu, & ordine naturæ, ita etiam non poterat immutare ꝓpriū corpus à naturali dispositiōe[n]: quia anima secundum propriā naturam, habet determinatam proportionem ad ſuū corpus. Alio modo potest considerari aīa Christi, secūdū ꝙ est instrumentum unitum uerbo Dei in persona. Et sic[p] ſubdebatur eius ptāti totaliter oīs dispositio ꝓ prij corporis[q]: quia tamen uirtus actionis non proprie attribuitur instrumento, ſed principali agenti, *talis omnipotētia magis attribuit ipſi uerbo Dei, quàm animæ Christi.[s]

AD PRIMVM ergo dicēdū, ꝙ uerbum Damas.* est intelligendū quantum ad uoluntatē Christi diuinam: quia ſicut ipse in præcedenti cap.† dicit, beneplacito diuinæ uoluntatis permittebatur carni pati, & opera ri quæ propria.

AD II dicendū, ꝙ nō pertinebat hoc ad originalē iustitiam, quā Adam habuit in ſtatu innocentiæ, ꝙ anima hoīs haberet uirtutē transmutandi propriū corpus in quamcūq; formam, ſed ꝙ posſet ipſum conseruare absq; omni nocumēto. Et hanc etiā uirtutē Christus assumere potuiſſet, ſi uoluiſſet: ſed cum ſint tres ſtatus hoīum, ſ. innocētiæ, culpę, & glorię, ſicut de ſtatu gloriæ assumpſit cōprehēſionē, & de ſtatu innocētiæ immunitatē à peccato, ita & de ſtatu culpę assumpſit necessitatē ſub nō ſolum singularē, ſed capitalem, ita ꝙ homini illi ut uniuersali capiti conuenit. Ac per hoc gratia miraculorum, ut uniuersali instrumento conuertitur duplici uniuersalitate, hoc est uniuersalitate miraculorum, quia poterat omnia miracula instrumentaliter efficere, & uniuersalitate generationis ſibi ſimilium, participatiue tamen: quia poterat instrumentaliter efficere alios homines cooperatores miraculorum ex potestate instrumentali quoque participata, ut euangelico testimonio in litera allato probat. Nam ſicut uerbū pōt uti humanitate ſibi iuncta, ad faciendum miracula, ita, & eadē ratione potest illa uti ad communicādum aliis potestatem faciēdi miracula. Eſt ſiquidem huiusmodi cōmunicatio miraculū quoddam, comprehēſum ſub uniuersalitate miraculorum.

SVP. QVAE. XIII. ART. III.

Medina. ar. 3.

TItulus clarus est.

¶ In corpore unica distinctio bimembris repetitur: & duabus conclusionibus iuxta duo distinctionis membra respondetur. Distinctio est de anima Christi secundum propriam uirtutem, uel secundum q̄ est instrumentum uerbi. Prima conclusio est, Anima Christi secundum propriam uirtutem non habuit omnipotētiam respectu proprii corporis. Probatur ex similitudine proportionali: quia ſicut non poterat exteriora corpora immutare propria uirtute, ita nec proprium. Et probatur ratione: quia anima Christi habebat determinatam proportionem ad ſuum corpus, ac per hoc non omnia, ſed aliquid determinatum poterat respectu ſui corporis.

¶ Secunda conclusio est, Anima Christi, ut instrumentum uerbi habuit omnipoten-

concl. β

concl. α

* citatū in argu.

† li. 3. c. 15. a med. & c. 14.

p. p. q. 19. art. 2.

Pro. 85

concl. γ

arti. præc.

concl. δ

tiam respectu proprii corporis. Hæc conclusio non aliter probatur ſed ex præced. articulo ut clara relinquitur. Et hoc intelligę sobrie, hoc est de omnipotentia respectu, & naturaliū & miraculoſarum transmutationum, nō respectu consuetationum ex nihilo, aut annihilationis, ut in præced. ar. determinatum est. Subdit th Auctor, unde possis doctorum dicta intelligere absque dictæ cōclusionis præiudicio: q. ſ. hæc oīpotentia attributa inueniuntur magis uerbo Dei, q̄ aīæ Christi, intm. ut inuenias forte negatam ab anima Christi, & attributam uerbo: quia uirtus actionis factiua, principali agenti attribuit̄ ſimpliciter: inſtro autē, ignoto præſertim, aut non attribuitur, aut etiam aufertur.

SVP. QVAE. XIII. ART. IIII.

Medina. a. 4.

TItulus clarus est intelligentibus terminos. Ille. n. dr omnipotēs respectu executionis ꝓpriæ uoluntatis, qui potest exequi quicquid uult exequi, ita ꝙ potētia executiua æquiparatur in illo uoluntati executionis.

¶ In corpore est una distō bimembris cum duabus conclusionibus ſibiuis quæſito, iuxta membra distōnis. Distinctio est, Voluntas Christi dupliciter aliquid uoluit, uel per ſeipſum exequēdum, uel per uirtutem diuinam.

¶ Vbi nota, ꝙ ly per ſe ipſum, ſignāt per propriam uirtutem naturalem, uel gratuitam, immanentem. ſ. in ipso, ita ꝙ distinguitur hoc membrum cōtra illa, quæ poterat Christus per uirtutem instrumentalem, ut patet in litera. Sumitur ſiquidem hic per ſeipſum, ſicut in ſecundo art. ſumptum est per propriam uirtutem: utrobique. n. cōtra uirtutem inſtralem distinctio ſit, ut patet in litera. Prima ergo cōclusio est, Aīa Christ. quicquid uoluit per ſeipſum exequēdum, potuit. Probatur: qa dedeceret ſapientiā ſuam, ut aliquid uellet per ſeipſum efficere, quod non ſubiaceret uirtuti ſuæ. Secunda conclusio est, Anima Christi quicquid uoluit efficiendum di uina uirtute, potuit

Pro. 85

Q. 14. ar. 2.

lib. 3. de anima tex. 48. & ſequentibus 50. 2.

Pro. 85

p. p. q. 19. art. 2.

iacendi pęnalitatibus huius uitæ: ut infra dicetur.

AD III dicendum, ꝙ imaginationi, ſi fuerit fortis, natura liter obedit corpus quantū ad aliqua, puta quantum ad caſum de trabe in alto posita: qa imaginatio nata est esse principiū motus localis, ut dr 3. de Aīa.* Sīr ēt quantum ad alterōem, q̄ est ſm calorem & frigus, & alia consequentia: eo ꝙ ex imaginatione consequenter natæ ſunt consequi animæ passiones, ſm quas mouetur cor, & sic per cōmotionem ſpirituum, totū corpus alteratur. Alię uero dispōnes corporales, quæ non habēt naturalem ordinem ad imaginationem, non transmutantur ab imaginatione, quantumcunque ſit fortis: puta figura manus, uel pedis, uel aliquid ſīle.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum anima Christi habuerit omnipotentiam respectu executionis ſuæ uoluntatis.

AD QVARTVM sic procedit. Vr ꝙ aīa Christi non habuerit omnipotentiam respectu executionis propriæ uoluntatis. Dr. n. Mar. 7. ꝙ ingressus domum, neminem voluit[h] ſcire, & non potuit latere. Non ergo potuit in omnibus exequi propoſitum ſuæ uoluntatis.

¶ 2 Præt. Præceptum est ſignum uoluntatis, ut in Prima parte dictum est.* ſed dns quædam facienda præcepit, quorum[h] contraria acciderunt: dr. n. Matt. 9. ꝙ cœcis illuminatis. commina tus est Iesus dicens, Videte ne quis ſciat: illi autem exeuntes, diffamauerunt illum per totam terram illam. Non ergo in omnibus potuit exequi propoſitū ſuæ uoluntatis.

¶ 3 Præt. Id, quod potest aliquis facere, [h] non petit ab alio: ſed dns petiuit a Patre, orando illud quod fieri uolebat: dr. n. Lucæ 6. quòd exiit in montem orare, & erat pernoctans in orōne Dei. ergo non potuit exequi in oīb. propoſitum ſuę uolūtatis.

SED CONTRA est, ꝙ dicit Aug. in lib. de Quæſtionib veteris, & noui Teſtamēti: Impoſſibile est, ut Saluatoris uoluntas non impleatur, nec pōt uelle, qđ ſcit fieri non debere.

RESP. Dcēm, ꝙ aīa Chr̄i dupliciter aliqd uoluit. Vno mō, quaſi per ſe implendū, & sic dicēdū est: ꝙ quicquid uoluit, potuit.[m] non. n. conueniret ſapiētię eius, ut aliquid uellet per ſe facere, quod ſuæ uirtuti non ſubiaceret. Alio mō uoluit aliquid, ut implendum uirtute diuina: sicut reſuſcitationis proprii corporis, & alia hmōi miraculoſa opera, quæ quidē nō poterat propria uirtute ſed ſecundum ꝙ erat instrumentum diuinitatis, ut dictum est.*

AD PRIMVM ergo dcēm, ꝙ sicut Aug. dicit in li. de Qōnib[p], ueteris & noui Teſti, Qđ factū est, hoc uoluiſſe dicendus est Christus. Aduertēdū est. n. quòd illud in finibus gestū est gentiliū, quibus adhuc tps prędicandi nō erat: ultro tū uenientes ad fidē, non ſuſcipere, inuidiæ erat. A ſuis ergo noluit prędicari, requir: ār ſe uoluit: & ita factū est. Vel pōt dici, ꝙ hæc uoluntas Chr̄i non fuit de eo, quod per eū fiendum erat: ſed de eo, quod erat fiendum per alios, qđ nō ſubiacebat humanæ uoluntati ipſius. Vñ in epiſtola* Agathonis Papę, quę est recepta in ſexta Synodo, legitur.† ergo ne ille oīm Conditor, ac Redemptor, in terris latere uolens nō potuit, niſi hoc ad humanam eius uoluntatē, quam temporaliter est dignatus assumere, redigatur?

AD II dcēm, ꝙ sicut Gre.* dicit 19. Moral. per hoc, quòd dominus præcepit taceri uirtutes ſuas, ſeruis ſuis ſe ſequentibus exemplum dedit, ut ipſi quidem uirtutes ſuas occultari deſiderent: & tamen ut alii eorum exemplo proficiāt, prodantur inuiti. ſic ergo præceptū illud deſignabat uolunta

in lib. q. ex noūo teſt. qui incipit: Deus quidem ꝓfectus est quæ. 77. in prīc. 10.

Conſ. 2ª

Ar. 1. huius. q. 11. & c. ciuitatis 1 arg. ſed cont.

* Quæ habetur in 6. ſyn. genet. Conſtan. ī med illius actione.

* receptā in 8. actione 6. ſynodo generali. & lecta fuit 1 actione a

*lib. 19. c. 18. poſt me dium.

tem

Universidad de Deusto Biblioteca

iuntatē. Et est sermo de Christo hoīe sm̄ p̄priā uirtutē. Et hoc modo Agathon dicit, q̄ uoluit latere & non potuit, s. sm̄ propriā uirtutē: potuisset tn̄ sm̄ instrālē uirtutem. Nec hoc minus pie sonant apud discernentes inter subiacentia, & nō subiacentia Chr̄o homini sm̄ propriā virtutē, q̄ q. decuerint humanā Christi uoluntatē recta desideria etiā sine opere.

¶In rn̄sione ad sm̄, optime ueteris distinctione inter uoluntatem antecedente, uel absolute, attribuēdo præceptum taciturnitatis uoluntati ēt humanæ Christi antecedenter. Volebat siquidem, quantum ex se erat, gloriam fugere, & hanc uoluntatem præcepto taciturnitatis significabat: nolebat tn̄ absolute, hoc est oīb̄ consideratis, taceri, & ideo nō peccabant publicantes illa miracula.

¶In rn̄sione ad tertiū considera quanta sit necessitas orandi, cū ēt ad ipsa opera, quæ Christus fciebat se facturum, orationis medium adhiberet, ea rōne, quia orationes causæ mediæ sunt ad operanda, & consequenda: sine causis autem mediis, uelle effectus stulti est, sicut uelle colligere frumēta sine seminatione,

SVP. QV. XIIII.

ART. 1.

Porr.o 86 3.di.15.q.2.arti.1.& d.22.q.2.ar.1.q.1.c. & 3.contra c.55.11. & opusc.3.c.42.&47.

Ferr.3.con.c.55.11.
Alb. mag.3.d.15.a.1

TItulus articuli clarus est.

¶In corporea unica ē conclusio, Cōuenīēs fuit corpus assumptū a filio Dei, defectib. subiacere. Probat tripliciter. Primo ex fine, incarnationis: secundo, ex fidei fusceptione: tertio ex exēplaritate patientiæ. Et omnia clara sunt in litera.

*Q.7.ar.9 & q.9.ar.1.

tem ipsius, qa humanā gloriā refugiebat sm̄ illud Io.8. Ego gloriam meam non quæro. Volebat tn̄ absolute p̄sertim sm̄ diuinam uoluntatem, vt publicaretur miraculum factum, propter aliorum utilitatem.

AD III dicendum, q̄ Christus orabat, & pro his, quæ uirtute diuina fiēda erant, & pro his ēt, quæ humana uoluntate erat facturus, qua uirtus, & operatio animæ Christi dependebant a Deo, qui operatur in nobis uelle, & perficere, vt dicitur Philip. 2.

QVÆSTIO XIIII.

De defectibus corporis assumptis à filio Dei, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE cōsiderandū est de defectibus, quos Christus in humana natura assumpsit. Et primo d̄ defectib⁹ corporis, secūdo, de defectib. aiç.

Circa primum quæruntur quatuor.

¶Primo, utrum filius Dei assumere debuerit in humana natura corporis defectus.

¶Secundo, utrum assumpserit necessitatem his defectibus subiacendi.

¶Tertio, utrum hos defectus contraxerit.

¶Quarto, utrum omnes huiusmodi defectus assumpserit.

ARTICVLVS I.

Vtrum filius Dei in humana natura assumere debuerit corporis defectus.

AD PRIMVM sic procedit̄. Videtur quòd filius non debuerit assumere humanam naturam cum corporis defectibus. Sicut. n. aīa unita est personaliter uerbo Dei, hita, & corpus: sed aīa Chr̄i habuit omnimodam perfectionem, & quantum ad gr̄am, & quantum ad scientiam, ut supra dictum est. * ergo etia corpus eius debuit esse omnibus modis perfectum, nullum in se habens defectum.

¶2 Præt. Aīa Christi videbat uerbū Dei ea uisione, qua beati uident, ut supra dictum est, ^ & sic aīa Christi erat beata: sed ex beatitudine aīæ h glorificatur corpus: dicit. n. Augustī. * in epistola ad Dioscorum, Iam potenti natura Deus fecit animam, ut ex eius plenissima beatitudine redundet ēt in inferiorem natūrā, quæ est corpus, nō beatitudo,

*Epist.56. non multum ante med. to.2.

F q̄ fruentis, & intelligētis est propria, sed plenitudo sanitatis. i. incorruptionis uigor. Corpus igit̄ Christi fuit incorruptibile, & absq; omni defectu.

¶3 Præt. Pœna consequit̄ h culpā: sed in Chr̄sto non fuit aliqua culpa sm̄ illud primę Pet. 2. Qui peccatum non fecit. ergo nec defectus corporales, qui sunt pœnales, in eo esse debuerunt.

¶4 Præt. Nullus sapiens assumit id, qd̄ impedit ipsum à proprio fine: sed per hmōi defectus corporales, multipliciter h vr impediri finis incarnationis. prime quidē, qa p̄ hmōi infirmitates, hoīes ab eius cognitione impediebantur, sm̄ illud Isa. 53. Desiderauimus eum despectum, & nouissimū uirorū, uirum dolorum, & scientē infirmitatem, & quasi absconditus uultus eius, & despectus: uñ reputauimus eum, Secundo, quia sanctorū patrū desideriū nō ur impleri, ex quorum psona dr Isa. 51. Consurge, consurge, induere fortitudine, brachium dñi. Tertio, quia congruentius per fortitudinem, q̄ per infirmitatē, uidebatur, & ptās diabolī posse superari, & humana infirmitas posse sanari. Non ergo ur conueniens fuisse, q̄ filius Dei humanam naturam assumserit cum corporalibus infirmitatibus, siue defectibus.

SED CONTRA est, q̄ dr Heb. 2. In eo ī quo passus est, & tentatus, potens est, & eis, q tentant̄, auxiliari: sd̄ ad hoc uenit, ut nos adiuuaret: unde, & Dauid dicebat, Lenaui oculos meos in mōtes, uñ ueniet auxiliū mihi. ergo cōueniēs fuit, ut filius Dei carnē assumpserit, infirmitatibus humanis subiacentem, vt in ea posset pati, & tentari, & sic auxilium nobis ferre.

RESP. Dcm, m conueniēs fuisse, corpus assumptū a filio Dei humanis infirmitatibus, & defectibus subiacere, & scipue, p̄ p̄ tria. n Primo quidem, quia ad hoc filius Dei carne assumpta, uenit ī mūdū, ut p̄ peccato humani gñris satisfaceret. Vnus p̄ pctō alterius satisfacit, dū pœnam p̄ pctō alterius debitā, in se suscipit. Hmōi āt defectus corporales, s. mors, fames, sitis, & hmōi, sunt pœna pcti, qd̄ est in mūdū per Adā introductū, sm̄ illud Rō. 5. Per unū hominē peccatum intrauit in mūdum, & p peccatum mors. Vñ conueniēs fuit quantū ad finē incarnationis, q̄ hmōi pœnalitates in nra natura susciperet in ce nra, sm̄ illud Isa. 53. Vere languores nros ipse tulit. Sed̄o, p̄ fidē incarnationis astruendā. Cū. n. natura humana non aliter esset hominibus, nisi prout hmōi corporalibus defectibus subiacet, si sine, his defectibus fili⁹ Dei humanam naturā assumpsisset, uideretur, nō fuisse uerus homo, nec ueram carnē habuisse, sed phātasticā, ut Manichęi posuerunt. Et iō, ut dr Phil. 2. Exinaniuit semetipsum, formā serui accipiens, in similitudinem hoīum factus, & habitu inuētus ut homo. Vnde, & beatus Thomas per aspectū uulnerum est ad fidem reuocatus, ut dicitur Ioā. 20. Tertio propter exemplum patientiæ, quod nobis exhibet, passiones, & defectus humanos fortiter tolerando. Vnde dicitur Heb. 12. Sustinuit à peccatoribus ad semetipsum contradictionem, ut non fatigemini, animis uestris deficientes.

Conclu.

AD

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ satisfactio p̄ pctis alterius, licet q̄dē quasi materiā, pœnas, quas aliqs pro peccato alterius sustinet: sed p̄ principio hēt habitū aiæ, ex quo inclinatur ad uolēdum satisfacere pro alio, & ex quo satisfactio efficaciam hēt: non. n. esset efficax satisfactio, nisi ex charitate p̄cederet. ut infra dicet. * Et iō oportuit aīam Christi, & perfectam esse, quantum ad habitus scientiarum, & uirtutum, ut haberet facultatem satisfaciendi, & quòd corpus eius esset obiectum infirmitatibus, ut ei satisfactionis materia nō deesset.

*In materia de satisf. id erat factum⁹ nō q̄p fuit.

AD II dcm q̄ sm̄ naturalē habitudinē q̄ est inter animam, & corpus, ex gloria animæ redundat gloria ad corpus: sed hęc naturalis habitudo in Chr̄o subiacebat uolūtati diuinitatis ipsius, ex qua factū est, q̄ beatitudo remaneret in aīa & nō deriuaret ad corpus, sd̄ caro pateret, q̄ conueniūt nāe passibili, sm̄ illud qd̄ Dam. dicit, q̄ bñ placito diuinæ uoluntatis, permittebatur carni pati, operari, quæ propria.

B

*li.3.c.15. a med. & 4.4.

AD III dcm, q̄ pœna semper sequit̄ culpā actualē uel originalē: q̄nque quidem eius, qui punitur: q̄q; āt alterius, p̄ quo ille, q̄ pœnas patit̄, satisfacit. Et ita accidit in Chr̄o, sm̄ illud Isa. 53. Ipse uulnerat⁹ ē p̄ iniq̄tates nr̄as, attrit⁹ ē p̄ scelera nr̄a.

C

AD IIII dcm, q̄ infirmitas assumpta à Chr̄o nō impediuit finem incarnationis, sed maxime, p̄mouit, ut dictū ē. Et quāuis p̄ hmōi infirmitates abscōderet ei⁹ diuinitas, manifestabāt tn̄ humanitas, q̄ est uia ad diuinitatē pueniēdi, sm̄ illud Rom. 5. Accessum habemus p̄ Iesum Chr̄um ad Deū. Desiderabāt aūt antiqui patres in Chr̄o nō quidē fortitudinē corporalem, sed spiritualem p̄ quam, & diabolum uicit, & humanā infirmitatem sanauit.

*In corp. art.

SVP. QV. XIIII. ART. II.

Porret.o 87 Inf. q.15. ar.5.ad.1. Et di.3.q.1.art.2.q.1.c.fin.

s.Bon.3 s.d.16.q.3.a.2
Scot.3.s.d.16.q.1.
Ricc.3.3 s.d.16.q.2.
Duran.3.s.d.16.q.1.
Maire.3.s.17.q.2.
Ca.3.d.16.q.1.con.5.
Medina ar.2.

TItulus intelligēdus est ut iacet.

¶In corpe duo fiūt. Primo ponitur una distinctio bimēbris cum conditionibus membrorum, & multiplicitate utriusque. Secundo, respondet quęsito tribus conclusionibus. Distinctio est. Necessitas est duplex, coactionis, uel naturalis. Cōditio. necessitatis coactionis est, q̄ est ab extrinseco, multiplicitas eius est, q̄ contrariat̄ q̄nque naturæ, quandoque uoluntati: quia tam natura, q̄ uoluntas est principium intrinsecum: illa autē est ab extrinseco. Cōditio necessitatis naturalis est, q̄ cōsequitur principium natu-

*li.3.c.20 in fine.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus necessitatē his defectibus subiacendi assumpserit.

D

ADSECVNDVM sic, p̄cedit̄. Vr q̄ Chr̄us non ex necessitate his defectib⁹ subiacuerit. Dr. n. Isa 53. Oblatus ē, quia ipse uoluit, & loquit̄ de oblatione ad passionē: sed uoluntas opponitur necessitati. h ergo Chr̄us nō ex necessitate subiacuit corpalib⁹ defectib.

¶2 Præt. Dam. * dicit in 3. li. Nihil coactum in Christo cōsideratur, sed oīa uoluntaria: sed quod est uoluntarium, non est necessarium. ergo huiusmodi defectus non fuerunt ex necessitate in Christo.

E

¶3 Præ. Necessitas infert̄ ab aliquo h potentiori: sed nulla creatura est potētior, q̄ aīa Christi, ad quā pertinebat propriū corpus conseruare. ergo hmōi defectus, seu infirmitates nō fuerunt in Christo ex necesitate.

SED CONTRA est, q̄ Apost. dicit Rom. 8. Misit De⁹ filiū suū in similitudinē carnis peccati: sed cōditio carnis peccati est, q̄ habeat necessitatē moriendi, ^ sustinēdi alias hmōi passiones. ergo talis necessitas sustinendi hos defect⁹ fuit in carne Chr̄i.

RESP. dcm, q̄ duplex est necessitas. Vna quidē coactionis, q̄ fit ab agēte extrinseco. Et hęc quidē necessitas contrariat̄, & naturæ, & uolūtati, quorū utrū que est principiū intrinsecum. Alia aūt est necessitas naturalis, q̄ consequit̄ principia naturalia, puta formā, sicut necessariū est ignē calefacere: uel materiā, sicut necessariū est corp⁹ ex contrarijs cōpositū dissolui. Secundū m igitur hāc necessitatē, quæ consequit̄ materiā, corpus Christi subiectū fuit d necessitati mortis, & aliorum hmōi defectuū: e q̄a sicut dictū est, * beneplacito diuinæ uolūtatis, carni Christi p̄mittebat̄ agere, & pati, q̄ propria. Hæc aūt necessitas causat̄ ex principijs carnis humanæ, vt dictū est. * Si p autē loquamur de necessitate coactionis, sed̄m quidē q̄ repugnat naturæ corporali: sic iterū corpus Christi sm̄ conditionē proprię naturæ necessitati subiacuit, & claui p̄forantis, & flagelli pcutientis. Sed̄m uero q̄ necessitas talis repugnat uoluntati, manifestū est q̄ in Christo nō fuit necessitas horū defectuū, neq; per respectū ad diuinā uoluntatē, neq; per respectū ad uoluntatē humanā Christi absolute, p̄ut sequit̄ rōnē deliberantē, sed solū sm̄ nālē motū volūtatis, put scilicet naturaliter refugit mortē, & ēt corporis nocumenta. q

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ Christus dicitur oblatus, q a uoluit d & uoluntate diuina, & uoluntate humana deliberata: licet mors esset contra naturalem motum uoluntatis humanæ, ut Damasc. * dicit.

AD II. patet responsio ex dictis. †

AD III. dicēdū, q̄ nihil fuit potentius, q̄ anima Christi absolute: nihil tamē prohibet aliquid fuisse potentius, quātum ad hunc effectum: sicut clauus ad perforandum. Et hoc dicit Rom. 8. Misit De⁹ filiū suū in similitudine carnis peccati: sed cōditio carnis peccati est, q̄ habeat necessitatē moriendi, ^ sustinēdi alias hmōi passiones. ergo talis necessitas sustinendi hos defect⁹ fuit in carne Chr̄i.

RESP. dcm, q̄ duplex est necessitas. Vna quidē coactionis, q̄ fit ab agēte extrinseco. Et hęc quidē necessitas contrariat̄, & naturæ, & volūtati, quorū utrū que est principiū intrinsecum. Alia aūt est necessitas naturalis, q̄ consequit̄ principia naturalia, puta formā, sicut necessariū est ignē calefacere: uel materiā, sicut necessariū est corp⁹ ex contrarijs cōpositū dissolui. Secundū m igitur hāc necessitatē, quæ consequit̄ materiā, corpus Christi subiectū fuit d necessitati mortis, & aliorum hmōi defectuū: e q̄a sicut dictū est, * beneplacito diuinæ uolūtatis, carni Christi p̄mittebat̄ agere, & pati, q̄ propria. Hæc aūt necessitas causat̄ ex principijs carnis humanæ, vt dictū est. * Si p autē loquamur de necessitate coactionis, sed̄m quidē q̄ repugnat naturæ corporali: sic iterū corpus Christi sm̄ conditionē proprię naturæ necessitati subiacuit, & claui p̄forantis, & flagelli pcutientis. Sed̄m uero q̄ necessitas talis repugnat uoluntati, manifestū est q̄ in Christo nō fuit necessitas horū defectuū, neq; per respectū ad diuinā uoluntatē, neq; per respectū ad uoluntatē humanā Christi absolute, p̄ut sequit̄ rōnē deliberantē, sed solū sm̄ nālē motū volūtatis, put scilicet naturaliter refugit mortē, & ēt corporis nocumenta. q

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ Christus dicitur oblatus, q a uoluit d & uoluntate diuina, & uoluntate humana deliberata: licet mors esset contra naturalem motum uoluntatis humanæ, ut Damasc. * dicit.

AD II. patet responsio ex dictis. †

AD III. dicēdū, q̄ nihil fuit potentius, q̄ anima Christi absolute: nihil tamē prohibet aliquid fuisse potentius, quātum ad hunc effectum: sicut clauus ad perforandum. Et hoc dicit

rale: multiplicitas ei⁹ est, quia, uel consequitur formam, uel materiam. Prima conclusio est: Corpus Christi secundum necessitatem naturalem consequētem materiam subiectum fuit necessitati mortis, & aliorū huiusmodi defectuū. Probatur. Carni Christi permittebatur agere, & pati, quæ erant propria: sed necessitas horum defectuū causatur ex propriis carnis, ergo. Secunda conclusio est, Corpus Christi secundum cōditionem propriæ naturæ subiacuit necessitati coactionis repugnantis naturæ corporali, ut patet de clauo perforante, & flagello percutiente. Tertia cōclusio est. In Christo non fuit necessitas eo actionis repugnantis uoluntati diuinæ, aut humanę absolute: sed solum secundum naturalem motum uoluntatis. Hæc conclusio non aliter probatur: sed ex declaratione terminorum relinquitur euidens apud theologos. Declarat siquidem uoluntas absolute, hoc est consequens rationem deliberantem, & naturalis prout naturaliter refugit mortem, corporisque nocumēta.

Concl.a

D.904.

*arti. p̄ce. ad 2.

*Inisto ar. Concl.p

¶ Vbi nota primo, q̄ apud Auctorem hic, deliberatio est actus rationis. Et uoluntas dicitur delberata denominatiue a ratione deliberante, & causaliter: quia consequitur rationem deliberantem (quæ. s. ratio omnibus consideratis concludit aliqd esse malum, uel bonum, fugiendum, uel prosequendum) & sequitur motus uoluntatis conformis tali rationi apperens, uel fugiens, qui uocatur uoluntas deliberata. Naturalis autem uoluntas uocatur motus ille uoluntatis, qui cō sequitur rationem apprehendentem bonū uel malum, non consideratis omnibus circunstantiis, sed ipsum nudum obiectum bonum (puta uitam, sanitatem) uel malum, puta mortem, infirmitatem, flagellari, & huiusmodi, ad huiusmodi enim apprehēsionem,

D.915.

*li.3.c.23. & 24.

† In corp. art.

Universidad de Deusto Biblioteca

Porr.o 88

3.d. 15. q. 1. ar. 3. & in. 2. l. q. 1. ar. 2. lica. & opu. 5. ca. 123.

bonem sequitur naturaliter motus uoluntatis nolens bonum. uel nolés malum. Et tñ, ut dictū est, supadicta tñ cōsideratione circūstantiarū (puta mori, pp bonum uirtutis) sequitur in uoluntate motus nolitionis respectu mali puta: mortis pp iustitiam, & nolitionis, respectu boni, puta uitę cū detrimento uirtutis. Renuit siquidē uiuere cum defectu et negatiuo talis actūs uirtutis, pura redemptionis humanæ.

¶ In rūsione ad tertiū unde q̄ auctor necessitatem coactionis cōtrariæ corpori, quā i corpore articuli respectu corporis Chri posuit) hic extendit ēt ad animā Christi sīn propriā naturā, & uirtutem: quia superius dictū est, q̄ aīa Chri sīn propriā naturam, & uirtutem nō poterat mutare naturalē cursum rerū, sīn quē obstar, clauum esse potentiorem ad perfoandum carnem humanā, q̄ aīa sit potes seruare corpus illęsum à perforatione: qm̄ hoc non sine miraculo fieret. Et hoc e quod litera docet.

§VP. QVÆ. XIIII. ART. III.

Alb.mag.3.d.15.ar.7

THtulus totus consistit in uerbo cōtractionis. Nihil.n. aliud vertitur in dubiū hic, nisi an defectus corporales, qui i Christo fuerunt, fuerint contracti, an nō fuerint contracti, sed aliter habiti.

¶ In corpore articuli unica est conclusio re spōsiua quæsito: Christus non contraxit defectus corporales, sed uoluntarie suscepit. Probatur quo ad primam, principalemq; partē: Cōtractio importat ordinem affectus ad causam. ergo illi proprie dīr contrahere defectus mortis, &c. qui ex debito peccati hos defectus incurrunt: Christus aūt defectus non habuit ex debito peccati: quia ut Aug. dicit exponens illud Io. 3. Qui de sursum uenit, super oēs est, de sursum uenit Chrs id est, de altitudine naturæ humanæ, quam habuit ante peccatū primi hoīs. Accepit.n. natura humanā absque peccato, co, secundum q̄ anima Christi A consideratur secundum ꝓpriā naturam, & uirtutem.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus defectus corporales contraxerit.

AD TERTIVM sic ꝓcedi tur. Vr q̄ Christus defectus corporales contraxerit. Illud.n. cōtrahere dicimur, q̄ simul cū[a] nā ex origine trahim[b]: sed Christus simul cùm natura humana defectus, & infirmitates corporales per suam originem traxit à matre, cuius caro hmōi defectibus subiacebat. ergo uidetur, quòd hos defectus contraxerit.

¶ 2 Præt. Id, quod ex[b] principijs naturę causatur, simul cum natura trahitur, & ita contrahit: sed huiusmodi penalitates causantur ex principiis nāe humanæ. ergo eas Christus cōtraxit.

¶ 3 Præ.[h] Secundum huiusmodi defectus Christus aliis hominibus similatur, ut dicitur Hebr. 2. sed alii homines huiusmodi defectus contrahunt. ergo uidetur q̄ etiam Christus huiusmodi defect[s] cōtraxerit.

SED CONTRA est, q̄ huiusmodi defectus contrahunt ex peccato, sm illud Rom. 5. Per unum hominē peccatum intrauit in hūc mundū, & per pctū mors: sed in Christo nō habuit locū peccatū. ergo hmōi defectus Christus non contraxit.

RESP. dicendum, quòd in uerbo contrahendi, intelligit ordo effectus ad causam, ut scilicet illud dicatur contrahi, qđ simul cum sua causa ex necessitate trahitur. Causa autē mortis, & horum defectuum in humana natura est peccatum: q̄ per peccatū mors intrauit in hunc mundū, ut dr Rom. 5. Et iō illi ꝓprie dīr hos defectus contrahere, qui ex debito peccati hos defectus incurrunt. Christus aūt defectus non habuit ex debito peccati: quia ut Aug. dicit exponens illud Io. 3. Qui de sursum uenit, super oēs est, de sursum uenit Chrs id est, de altitudine naturæ humanæ, quam habuit ante peccatū primi hoīs. Accepit.n. naturā humanā absque peccato, in illa puritate, in qua erat in statu innocentiæ, & similiter potuisset assumere humanā naturā absq; defectibus. Sic igit patet, q̄[m] Christus non contraxit hos defectus, quasi ex debito peccati eos suscipiens, sed ex propria uoluntate[n].

Conclu.

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ caro Virginis concepta fuit in originali[d] peccato: & iō hos defectus cōtraxit. †Sed Christus naturā ex Virgine assūpsit absque culpa. Et simil[r] potuisset naturā assumere absque pęna: sed uoluit suscipere pęnam, ꝓpter opus nostræ redēptionis implendum, ut dictū est. *Et iō habuit hmōi defectus, nō contrahēdo, sd̄ uolūtarie assumēdo

D. 370. †Aliàs, Sed caro Christi ex Virgine sumpsit naturā absque culpa.

*art. 1. huius quæst.

AD II dicendū, q̄ cā mortis, & aliorum corporalium defectuum in humana natura, est duplex. Vna quidem remota, quæ accipitur ex parte principiorum materialiū humani corporis, inquantum est ex contrarijs cōpositum: sed hæc causa impediebatur per originalem iustitiam. Et ideo proximæ causa mortis, & aliorum defectuum, est peccatum: per quod subtracta est originalis iustitia. Et propter hoc, quia Christus fuit sine peccato, dicitur non contraxisse huiusmodi defectus: sed ꝟoluntarie assumpsisse.

AD III dicēdum, q̄ Christus in huiusmodi defectibus, assimilatus est aliis hominibus, quantum ad qualitatem defectuum, non autem quantum ad causam. Et ideo Christus nō contraxit huiusmodi defectus, sicut alij.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Christus omnes defectus corporales hominum assumere debuerit.

Palud.3.d.15.q.p. Medina.a.4.

Perr.o 89

Sup.q.5. ad 2.art.4. ad 3. & inf. q.15.art.1. c. & q.46. ar. 4. ad 5. & 3.dist.1. q.2.ad 1.& dist.15.q.1. art.1.& di. 22. q.2.ar. 3.q.1.& 4. cont. c.55. ad 11. & op.3. capi. 223.& 238 *lib.3.c.6. & 18. †Art.1.

TItulus cōsistit in uniuersalitate defectuum humanorum corporalium, an scilicet omnes assumi a Christo fuerit conueniens.

¶ In corpore una est conclusio tñsiua quæsito: Non fuit conueniens. ut Christus assumeret omnes defectus, seu infirmitates humanas. Probatur, Christus assumpsit defectus humanos ad satisfaciendum pro peccato humanæ naturæ. ergo illos tantum defectus assumere debuit, qui consequunt ex peccato cōtotius humanæ naturæ, nec tamen repugnāt perfectioni sciē tiæ, & gratiæ. ergo nō fuit cōueniens, ut omnes

B omnes defectus, seu infirmitates humanas assumeret. Añs patet. Et prima consequentia, quo ad primam partem, relinquit clara. Quo ad secundā vero ꝓbat, quia ad satisfaciendū ꝓ pec caro humanæ naturæ, requirit satisfactor perfectus in aīa sciētia & grā. Secunda āt, quia defectus sunt trifariā: qdā repugnantes pfectioni sciētiæ, ut ignorātia, uel grāut promitas ad malū, & difficultas ad bonū: quidā particulares, ut parti morbiq̄dam cōmunes toti humanæ naturæ, ut fames, sitis, fatigatio, mors &c.

¶ Vbi nota tria. Primo, q̄ quia rōis ordo posset, ut satisfactio, q̄ pœnalis est, rūdeat culpę (& culpæ cōi respondeat pœna cōis) iō lra ex eo q̄ Christus defectus pœnales assūpsit ad satisfaciendū ꝓ petō naturę humanę, optime ut clarum intulit, cōsequens, q̄ solos communes humanæ naturæ defectus pœnales assumere debuit. Secundo q̄ quia negatio particularū defectuum in Chro illata, non erat ꝓbata (q̄uis fuerit ꝓbata affirmatio uniuersaliū defectuū in cōde ex ꝓpositiōe pœnæ ad culpā) iō lra subiunxit rōem eximentē corpus Chri a specialib. defectib⁹, ex negatiōe causarū communde ad negationem eorū proceden tē, ex eo, q̄ defectus speciales, aut sunt ex defectu principū, uel principiorū, aut ex defectu progressus ut tę, quorum neutrum in Christo locum habere potuit.

¶ Et si quis obiecerit, q̄ possit esse aliquis horū defectuū, ex tertia causa, puta, ex eclo, uel concursu elementi alicuius, sciat, omnes hmōi concursus causatiuos morbi specialis, nihil aliud esse q̄ defectū principii: concurrens eīn causa impedit principio a naturali perfectione actionis, uel passionis suæ, & ideo reducitur hmōi causa ad defectum uirtutis formatiuæ, causam positam in litera.

¶ Tertio, quòd Auctor doctrinam suam conformem Damasce nō ostendens, confirmat sm̄ il, & exponit illam.

¶ Sed restat hic dubium, quo pacto licuerit, ubi de defectib. corporis agitur, ignorantiam inter defectus communes comparare, cum constet ignorantiam esse defectum animæ.

¶ Ad hoc dicitur, quòd Auctor licet tracte. de defectibus corporis: inseritamen uniuersalem doctrinam de defectibus humanis, q̄. non debuerunt assumi a Christo, ut ex uniuersali regula habeatur discretio inter defectus etiam corporis, qui debuerunt, uel non debuerunt assumi. Et hoc propter promitatē ad malum, & difficultatem boni. quoniam alia est lex in membris humanis repugnans legi mentis, secundum quam promi sunt sensus hoīs ad malum, & non quod uolumus bonum. hos aūm[s], id āt q̄ de ignorātia admiscetur, exēpli grā potiū est,

A ¶ Sed quia hęc rēsponsio dicta sīn eundem contextum separat, dum ignorantiam ut exemplum, promitatem uero ad malū, & difficultatem ad bonum uere interpretatus, aliter dicitur, q̄ per ignorantiam hic intelligitur copulatio corporalis causatiua ignorantię: nascuntur siquidem aliqui inepti ad scientiam sicut alii inclinati ad istam, & huiusmodi.

¶ Sed hoc minus cō sonat literæ, dūmodē ti contra defectus repugnantes perfectioni scientiæ, uel gratię, defectus corporis speciales: constat āt has complexiōes exhorbitantes a tēperantia humanæ mediocritatis, inter speciales computari defectus. Vnde dcīm est, q̄ ignorantia dupliciter sumi potest, uel sīn se, & sic est defectus non corporis, sed animæ, sicut scientia: contraria. n. circa idē nata sunt fieri, uel secundū suā causam occasionalē communem totī naturæ humanæ, & sic est defectus tenens se ex parte corporis, quoniam ex hoc ipso, quòd anima sit corpore, non recipit influxum scientię a superioribus, & manet ignorans: in cuius signum statim, q̄ a corpore separatur anima, perficit scientia infusa a superioribus. Christus autem licet susceperit animam in corpore, non suscepit tamen defectum scientiæ concomitantem animam ex hoc quòd fit in corpore, quoniam ab initio eius anima repleta est, & beata & infusa scientia, ut patet ex antedictis, fuit ideo inter defectus corporis, hoc est se tenentes ex parte corporis computata est hoc in loco ignorantia.

Lib.1. ortho. fid.c. 14.& fin.& li.3. c.20.

¶ In rēsponsione ad secundum perspicaciter uide, q̄ animæ Christi secundum se

B debebatur plenitudo omnis gratiæ, & scientiæ, ex hoc ipso q̄ erat assumpta a Verbo: est enim hoc sumptum ex Ioann. 1. Vidimus eum plenum gratiæ, & ueritatis, quasi unigenitū a Patre. Et docemur ex hoc non solum differentiam intentam in litera inter scientiam, ac gratiam, & defectus, quòd illæ debebantur animæ Christi secundum se, hoc est ob propriam perfectionem, isti uero solum propter aliud, hoc est satisfactionem, & exemplaritatem &c. sed etiam quòd non sunt duo miracula, gratia unionis, & gratia uirtuum in anima Christi: sed ficut in naturalibus generans dat una generatione formam, & consequentia ad formam ita in mysterio incarnationis, assumptionem. Et propterea licet debentur genito concomitantia formam, debito naturali, ita debetur assumptæ animæ plenitudo gratiæ, & scientiæ, debito quasi naturali, seu connaturalis ordinis. Connaturalis quippe[t] assumptæ animæ plenitudo gratiæ, & scientiæ

C tutis, errare, et deficere ñ potēs & ipse nihil inordinatū i regimine suæ uitæ exercuit. ¶ Sūt āt tertii defectus, q̄ in oīb. hoīb. cōiter inueniunt, ex petō primi parētis: sicut mors, fames, sitis, & alia hmōi. & hos defectus omnes Christus suscepit[u] quos vocat Dam.* naturales, & indetractibiles passiōes: nāles quidē, quia cōsequunt cōiter totam naturā humanā: indetractibiles āt, quia defectum sciæ, & gratiæ nō important.

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ omnes particulares defectus hominū, cāntur ex corruptibilitate, & passibilitate corporis superadditis quibusdā particularibus, causis. Et iō cum Chrs curauerit passibilitatē, & corruptibilitatē corporis nri, per hoc q̄ eā assumpsit, ex cōsequēti oēs alios defectus curauit.

AD II dcīm, q̄ plenitudo omnis gratiæ, & scientiæ animæ Chri sm se debebatur ex hoc ipso, q̄ erat a uerbi Dei assumpta, & iō absolute oēm plenitudinē sapientiæ, & gr̄æ Chrs assumpsit: sed defectus D nros dispensatiue assumpsit, ut ꝓ petō nro satisfaceret, nō qa ei sm se competerent, & ideo oportuit, q̄ omnes assumeret, sed solum illos, qui sufficiebāt ad satisfaciendum pro peccato totius humanæ naturæ.

AD III dcīm, q̄ mors in oēs hoies ueuenit ex petō primi parentis, nō āt quidam alii defectus, licet sint morte minores. Vnde non est similis ratio.

E

SVPER QV. XV ART. I.

Silvest. 3. s.d. 12. q. 1. ar. 2.
Scot. 3. s.d. 12. q. 1.
Ricca. 3. s.d. 12. q. 1.
Duran. 3. s.d. 12. q. 2.
Ca. 3. s. 12. q. 1. con. 1. & 2.
Medina. ar 3.

QVAESTIO XXV.

De defectibus animę, à Christo assũptis in decem articulo. diuisa.

DEINDE considerandum est, de defectibus pertinẽtibus ad animam.

Et circa hoc quæruntur decẽ.

¶Primo vtrum in Chro fuerit peccatum.

¶Secundo, vtrum in eo fuerit fomes peccati.

¶Tertio, vtrum in eo fuerit ignorantia.

¶Quarto, vtrũ anima eius fuerit passibilis.

¶Quinto, vtrum in eo fuerit dolor sensibilis.

¶Sexto vtrũ in eo fuerit tristitia.

¶Septimo, vtrum in eo fuerit timor.

¶Octauo, vtrum in eo fuerit admiratio.

¶Nono, vtrum in eo fuerit ira.

¶Decimo, vtrum simul fuerit viator, & comprehensor.

ARTICVLVS I.

Vtrum in Christo fuerit peccatum.

Perr. 96 Inf. q. 32. a. 7. & 3. d. 3. q. 1. cor. fi. & d. 12. q. 1. cor. fi. & quo. 4. q. 11. ar. 1.

AD PRIMVM sic pceditur. Videtur quòd in Chro fuerit pctũ. Dicit enim Ps. 21. Deus Deus meus respice in me, quare me dereliquisti, longe a salute mea verba delictorũ meorũ: sed hæc uerba dicit ex persona ipsius Christi, ut patet ex hoc, quòd ipse ea in cruce protulit. ergo uidetur quòd in Christo fuerit delicta.

¶2 Præt. Ro. 5. dicit Apostolus quòd in Adã oẽs peccauerunt, quia in eo originaliter[b] fuerunt: sed Chris ẽt originaliter fuit in Adã. ergo in eo peccauit. I

¶3 Præt. Apostolus dicit Heb. 2. quòd in eo, in quo Chris est, & tentatus, potens est, & his, qui tentantur, auxiliari: sed maxime indigebamus auxilio eius contra pctũ. ergo uidetur quòd in eo fuerit peccatum.

¶4 Præt. Secundæ ad Cor. 5. dicitur quòd Deus eum, q nõ nouerat peccatum (scilicet Christum), pro nobis peccatum fecit: sed illud uere est, quod a Deo factũ est. ergo in Christo uere fuit peccatum.

Ca. 11. l. 6 to. 3. ¶5 Præt. Sicut Aug.[a] dicit in li. de Agone Chriano, in hoie Chro se nobis ad exẽplũ uitæ præbuit filius Dei: sed hõ indiget exẽplo nõ solũ ad recte uiuendũ, sed ẽt ad hoc, quòd pẽniteat de pctis. ergo vi, quòd in Christo debuerit esse peccatum, ut de peccatis pẽnitendo, pẽnitentiæ nobis daret exemplum. K

SED CONTRA est, quòd ipse dicit Ioan. 8. Quis ex vobis arguet me de peccato?

Ar. 2. & 2. huius q. RESP. dicendum, quòd sicut supra dictum est[a], Chris suscepit defectus nostros, ut pro nobis satisfaceret, & ut ueritatẽ humanæ naturæ cõprobaret, & ut nobis fieret exemplũ uirtutis: ex quę tria manifestum est, quòd defectum peccati assumere nõ debuit. Primo quidem, quia pctũ nihil operatur ad satisfactionem, quinimmo uirtutem satisfactionis impedit: quia ut dicit Eccl. 34. dona iniquorũ non probat Altissimus. Sic ergo ẽt ex pctõ nõ demonstratur ueritas humanæ naturę, quia pctũ non pertinet ad humanam naturã, cuius Deus est cãs: sed magis est contra naturã, per seminationẽ diaboli introductũ ut Dam.[a] dicit. Tertio, peccando exẽplũ uirtutis præbere non potuit, cum pctũ contrarietur uirtuti. Et iõ[m] Christus nullo modo assumpsit defectũ pcti, nec originalis, nec actualis, ex illud quòd dicitur 1. Petri. 2. Qui peccatum non fecit. I. 2. c. 30. & li. 3. ca. 20. concl. 2ª

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd sicut Dam.[a] dicit in 3. li. dupliciter dr aliquid de Chro, uno mõ ex proprietatẽ nãlem, & hypostaticam, sicut dr quòd Deus factus est homo, & quòd passus é pro nobis, alio mõ, ex proprietatẽ personalẽ, & habitualẽ, prout scilicet aliqua dãr de ipso in persona nostra, quæ sibi ex se nullo modo conueniunt. Vnde & inter septem regulas Ticonii, quas Aug. ponit in 3. de doctr. Christia. prima ponitur de Dño, & eius corpore, cum scilicet Christi, & ecclesiæ una persona æstimatur. Et ex hoc Christus ex persona membrorum suorum loquens dicit, Verba delictorum meorũ, non quòd in ipso capite delicta fuerint. Li. 3. orth. fid. c. 3. & 4. Lib. 10. c. 19. & 20. 10. 3.

AD II dicendum, quòd sicut dicit Aug.[a] 10. super Ge. ad lit. non oi mõ Chris fuit in Adã, & in aliis patribus. quo nos, ubi fuimus. Nos enim fuimus in Adam ex seminali rõe, & ex corpulentia substantiæ: quia scilicet ut ipse ibidẽ dicit, cũ fit in semine, & visibilis corpulentia, & inuisibilis rõ, utrumque currit ex Adã: sed Chris visibilẽ carnis substãtiã de carne virginis sumpsit: rõ uero conceptionis eius fuit a semine uirili, sed longe aliter, ac de sup uenit. Vñ nõ fuit in Adam ex seminalem rõnem, sed solum ex corpulentam substantiã. Et ideo Christus non accepit actiue ab Adam humanã naturã, sed solũ materialiter: actiue uero a Spiritusancto: sicut & ipse Adã materialiter sumpsit corpus ex limo terræ, actiue ãt a Deo. Et pp hoc Christus nõ peccauit in Adam, in quo fuit solum ex materiam. H

AD III dicendum, quòd Christus ex sua tentatione, & passione nobis auxiliatus est pro nobis satisfaciẽdo: sed pctũ nõ cooperatur ad satisfactionẽ, sed magis ipsam impedit, ut dictum est. Et ideo non oportuit, quòd pctũ in se haberet, sed omnino esset purus a peccato: alioquin pœna, quam sustinuit, fuisset sibi debita pro proprio peccato. In cor. ar. & q. 4. ad 2.

AD IIII dicendum, quòd Deus fecit Christũ pctũ, nõ quidem ut in se pctũ haberet: sed quia fecit eũ hostiam pro pctõ: sicut & Osẽe. 4. dr. Peccata populi mei comedent. scilicet Sacerdotes, qui ex lege comedebant hostias pro pcõ oblatas. Et ex hoc modum dr Isa. 52. quòd Dominus posuit in eo iniquitatem omnium: quia scilicet eum tradidit, ut eẽt hostia pro peccatis omnium hominum. uel fecit eũ peccatum, scilicet, habentem similitudinem carnis peccati, ut dr Rom. 8. & hoc propter corpus passibile, & mortale, quod assumpsit.

AD V dicendum, quòd pœnitens laudabile exemplum dare potest, non ex eo quòd peccauit, sed in hoc quòd uoluntarie pœnam sustinet pro peccato. Vñ Christus dedit maximum exemplum pẽnitentibus, dũ non pro peccato proprio, sed pro peccatis aliorum voluit pœnam subire.

ARTI-

SVPER QVAE. XV: ART. II.

Perr. 91 Inf. q. 27. a. 3. c. & ad 1. & 3. d. 17 a. 1. q. 2. ad 4. & opu. 3. c. 231.

Cap. 3. d. 12. q. 1. con. 1. & 2.
Medina. ar. 2.

IN titulo fomes peccati importat inclinationẽ appetitus sensitiui in id, quod contrariatur rectæ rationi, puta, in superfluã delectationẽ, in excessiuam cupiditatem, & similia.

¶In corpore unica est conclusio in tribus quæstionibus: in Chro non fuit fomes peccati. Probatur

Li. 3. orth. fid. c. 15. a med. & ca. 24. dupliciter, primo sic, Virtus moralis facit rõnalẽ partem aiæ, in qua est, rõni esse subiectã, & tanto magis, quanto pfectior fuerit. ergo quanto uirtus alicuius fuerit magis pfecta, tanto magis in eo debilitatiuis fomitis. ergo in Chro non fuit fomes peccati. Antecedens declaratur, in tpantia, & mansuetudine. Prima consequẽtia probatur, qa ad rõnem fomitis pertinet inclinatio appetitus sensualis in id, quod est contra rõnem. Sed a uero, quia in Chro fuit uirtus sm pfectissimũ gradũ, qd probat, qa Chris perfectissime habuit gram, & oẽs uirtutes morales. Sed 2o, probat conclusio principalis, qa iste defectus non est inordinabilis, ad satisfaciendũ: sed potius inclinat ad contrariam satisfactionẽ. ergo non debuit assumi a Chro. Et patet sequela ex præcedẽtibus.

¶Occurrit hic dubiũ, quia sm primã rõnem in ista allatam, sequitur, quòd nõ solum in Christo, sed ẽt in patre hominibus puta, Ioan. Baptista, non fuerit fomes peccati, quia in ipso a principio fuerũt uirtutes perfectæ: non solũ in habitu, ut sũt i pueris baptizatis, sed in exercitio, cũ fuerit tantæ perfectionis, ut iustitia appellatus sit, ut dicit Glo. in uerbo, Iustitia, ubi scribitur est: iustitia ante eũ ambulabit. Q. 7. a. 2. & 9. Alias irrõtionali. 1. 2. q. 56. art. 4.

¶Ad hoc dr, quòd dicta in tertiam Chri, & aliorũ est, quòd anima Chri est sm quòd erat in statu innocentiæ, quãtum ad elongationem a peccato. aiæ uero reliquorũ quammumcũque sanctificatorũ in utero, in hac uita sunt

Concil. 10

ARTICVLVS II.

Vtrũ in Christo fuerit fomes peccati.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur quòd in Christo fuerit fomes peccati, Ab[b] eodẽ. n. principio deriuatur fomes peccati, & passibilitas corporis, siue mortalitas. sex subtractione originalis iustitiæ, per quã simul inferiores vires aię subdebabãt rõni & corpus aiæ: sed in Chro fuit passibilitas corpis, & mortalitas. ergo ẽt in eo fuit fomes pcti.

¶2 Præt. Sicut Dam. dicit in 3. li. Beneplacito diuinæ uolũtatis pmittebat caro Chri pati, & operari, quòd propria: sed ptopriũ est carni, vt[b] concupiscat delectabilia sibi. Cũ igitur nihil aliud sit fomes, q concupiscentia, ut dr in gl. Rom. 7. uidetur quòd in Christo fuerit fomes peccati.

¶3 Præt. Rõne fomitis peccati, caro concupiscit aduersus spũm, vt dr Gal. 5. Sed tãto spũs oẽ di tur fortior, & magis dignus corona,[b] quãto magis superat hostẽ, scilicet concupiscentiã carnis, ex illud 2. ad Tim. 2. Nõ coronabit nisi, q legitime certauerit. Chris aũt habuit fortissimũ, & uictoriosissimũ spũm, & maximæ dignum corona, ex illud Apoc. 6. Data est ei corona, & exiuit uincẽs, ut uinceret. uidetur ergo quòd in Christo maxime debuerit esse fomes peccati.

SED CONTRA est, quòd dr Mat. 1. Quod in ea natũ est, de Spũsancto est: sed Spũsanctus excludit peccatũ, & inclinationẽ peccati, quæ importatur nomine fomitis. ergo in Christo nõ fuit fomes peccati.

RESP. dicendum, quòd sicut s. dictum est, Chris perfectissime habuit gram, & oẽs uirtutes. Virtus ãt moralis, q est in rõnali parte, aiæ, eã facit esse rõni subiectã, & tanto magis, quãto pfectior fuerit uirtus: sicut tpantia cõcupiscibilẽ, & fortitudo, & mãsuetudo irascibilẽ, ut in 2. par. dictũ est, ad rõnem aũt fomitis pertinet inclinatio sensualis appetitus in id, quod est cõtra rõnẽ. Sic igitur patet, quòd quãto uirtus in aliquo fuerit magis pfecta, tanto magis in eo debilitatiuis fomitis. Cũ igitur i Chro fuerit uirtus sm perfectissimũ gradũ quammumcũque sanctificatorũ in utero, in hac uita sunt dũ consequens est, quòd in eo fomes peccati nõ fuerit, cui ẽt iste defectus non sit ordinabilis ad satisfaciendum: sed potius inclinet ad cõtrariũ satisfactioni.[a]

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd inferiores uires pertinentes ad sensibilem appetitum, nãliter sunt obedibiles rõni: nõ aũt vires corporales, uel humorum corporaliũ, uel ẽt ipsius aiæ uegetabilis, ut patet in 1. Eth. Et ideo perfectio uirtutis, q est sm rõnem rectã, non excludit passibilitatẽ corporis, excludit aũt fomitem peccati: cuius rõ consistit in resistentia sensualis appetitus ad rationem. B Li. 1. Eth. c. ult. to. 3.

AD II dicendum, quòd caro nãliter concupiscit id, quod est sibi delectabile concupiscentia appetitus sensitiui: sed caro hois, q est aial rõnale, hoc concupiscit sm modum, et ordinẽ rõnis. et hoc modo caro Chri concupiscentia appetitus sensitiui nãliter appetebat escã, et potũ, et sõnum & alia, quæ sm rectam rõnem appetuntur, ut patet per Dam. in 3. li. Ex hoc autem nõ sequitur, quòd in Christo fuerit fomes peccati, qui importat cõcupiscentiam delectabilium, præter ordinẽ rõnis. C Li. 3. orth. fid. c. 14.

AD III dicendum, quòd fortitudo spũs aliqualis ostenditur, ex hoc, quòd resistit concupiscentiæ carnis sibi contrariantis: sed maior fortitudo spiritus ostenditur, si per eius uirtutem totaliter caro cõprimat, ne contra spiritum concupiscere possit. & iõ hoc competebat Christo, cuius spiritus summum fortitudinis gradum attigerat. Et licet non sustinuerit impugnationẽ interiorẽ ex parte fomitis, sustinuit tñ exteriorẽ impugnationẽ ex parte mundi, & diaboli, quos superãdo uictoriæ coronã promeruit. D

ARTICVLVS III.

Vtrum in Christo fuerit ignorantia.

SVP. QVAEST. XV. ART. III.

Perr. 97 3. d. 27. a. 2. q. 2. ad 5.

Medina. ar. 3.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur quòd in Chro fuerit ignorantia. Illud. n. uerè fuit in Christo, quod competit[b] ẽm humanam naturã, licet ei non cõpetat ẽm diuinã, sicut passio, & mors: sed ignorantia conuenit Christo, ẽm humanã nãm: dicit enim Dam.[a] in 3. li. q ignorãtẽ, & seruilẽ assumpsit naturã, ergo ignorãtia uere fuit in Chro.

¶2 Præt. Aliquis dr ignorãs per notitiæ[b] defectum; sed aliqua notitia defuit Christo: dicit. n. Apost. 2. ad Cor. 5. Eum, qui nõ nouit peccatum, pro nobis peccatum fecit. ergo in Christo fuit ignorantia. E

Tertia S. Thom. I 2 Titulus

Titulus clarus est.

¶In corpore una est conclusio: in Chro non fuit ignorantia. Probatur, Sicut in Christo fuit plenitudo gręe, & uirtutis, ita fuit plenitudo omnis sciẽ. ergo sicut prima plenitudo excludit fomitẽ peccati, ita sedã exclusit ignorantiã. ergo i Christo non fuit ignorantia prima cõsequẽtia pbatur, quia ignorantia opponitur plenitudini scientiæ: secunda, quia non fuit fomes peccati in Christo. Li. 3. orth. fid. c. 2. in princ.

¶In tribus ad trẽ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tium, aduerte nouit. q. trium expositio nū uerborū Isaiæ, quæ in ra ponunt, duæ primæ cōueniūt in hoc, qd ly Antequam puer sciat, exponunt, antequam Deus fiat puer sciēs, hoc est, antequā incarnet hūs matrē, & patrē putatiuū. In hoc n. sensu uerificat ia Isaiæ expositio, q. rex Assyriorū auferret spolia ante incarnationē filij Dei, quā spūalis, q. filius Dei ante incarnationē inuocatus saluaret populū suū. Tertia aūt post incarnationē exponit q. ly Ante, dicat ordinem tpis, sīn ætatē in fantilē Iesu Christi.

Q.7.a.9.& q.9.ar.1.

Conel.m

¶3 Pre. Isa.8.dr, [b] Antequā sciat puer vocare patrē suum, & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci. Puer aūt ille est Christus. ergo in Christo fuit aliquarum rerum ignorantia.

SED CONTRA, Ignorantia p ignorantiā nō tollitur. Chr̄s ät ad hoc uenit, ut ignorātias nostras auferret: uenit. n. ut illuminaret his, qui in tenebris, & in vmbra mortis sedēt. ergo in Christo ignorantia non fuit.

RESP. Dcm, q. sicut in Christo fuit plenitudo gratiæ, & virtutis, ita in ipso fuit plenitudo oīs sciæ, ut ex præmissis patet. Sicut aūt in Christo plenitudo gratiæ, & uirtutis excludit fomitem peccati, ita plenitudo sciētiæ, excludit ignorantiam, quæ scientiæ opponitur. Vnde, sicut in Christo non fuit fomes peccati, ita non fuit in eo ignorantia.

Loco cita. in arg.1.

AD PRIMVM ergo dicendum, q. natura a Chr̄o assumpta pōt dupliciter cōsiderari. Vno modo, sm rōnē suę spēi, & sm hoc dicit Dam. eā esse ignorantē, & seruilē. Vnde subdit, Nā serua quidem est hoīs natura eius, qui fecit ipsam, Dei. s. & non hēt futurorū cognitionē. Alio mō, potest considerari sm id, quod habet ex unione ad hypostasim diuinā, ex qua habet plenitudinē sciētiæ, & gratiæ, sm illud Io. 1. Vidimus eum quasi unigenitum à Patre, plenum gratiæ, & veritatis, & hoc modo natura humana in Christo ignorantiam nō habuit.

AD II dcm quòd Christus dicitur non nouisse peccatum, quia nescivit per experientiam, sciuit autem per simplicem notitiam.

AD III dcm, q. loquitur ibi Propheta de sciētia humana Christi. Dicit. n. Antequā sciat puer, s. sm humanitatem, uocare patrem suū, s. Ioseph (qui pater eius fuit putatiuus,) & matrem suam, s. Mariam auferetur fortitudo Damasci: quod non est sic intelligēdū, quasi aliq̄n fuerit hō, & hoc nescierit: sed antequā sciat. i. antequam fiat hō sciam hūs humanā, auferetur. uel ad literā, fortitudo Damasci, & spolia Samariæ, p regē Assyriorū, uel spūa liter, q. a nōdū natus, populū suū sola inuocatione

Hier. ibi to mo 5. Aug. i ser. 4. q est 32. in ord. ante med to. 10.

saluabit, ut gl. [a] Hier. ibi exponit Aug. tū i sermo. † de Epi. dicit hoc esse cōplerū in adoratione Magorū. Air. n. Antequā p humanā carnē humana verba proferret, accepit uirtutē Damasci, s. diuitias, in quib. Damascus præsumebat: in diuitiis aūt principatus, auro de erē. Spolia uero Samariæ idē ipsi erāt: Samaria n. iā que pro idolatria ponit: illic n. populus ad idola colēda cōuersus est. Hæc igit prima spolia puer idolatriæ detraxit. Et hoc intelligit, antequam sciat, idest, antequam ostendat se scire.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum anima Christi fuerit passibilis.

Forret. 93

AD QVARTVM sic procedit. Vr̄ q. anima Christi non fuerit passibilis. Nihil enim patitur nisi à fortiori, quia agens præstantius est patiente, ut patet p Aug. 12. super Gen' ad literā, & per Philo. 3. de anima: † sed nulla creaturæ fuit præstātior, q̄ anima Christi, ergo anima Chr̄i non potuit ab aliqua creatura pati, & ita nō fuit passibilis fr̄a. n. in ea fuisset potentia patiendi, si a nullo pati potuisset.

¶2 Præt. Tul. in li. * de Tusculanis qōnib. dicit, q. passiones aiæ sunt q̄dā ęgritudines: sed in aia Christi non fuit aliqua ęgritudo: nā ægritudo aiæ sequitur peccatum, ut patet per illud Ps. 40. Sana aiam meam, quia peccaui tibi. ergo in Christo nō fuerunt animæ passiones.

¶3 Præ. Passiones aiæ vñr idē esse cū fomite peccati, unde & Apost. Ro. 7. uocat eas passiones peccatorū: sed in Chr̄o nō fuit fomes peccati, ut supra dictum est. † Ergo uī q. nō fuerint in eo animæ passiones, & ita anima Christi non fuit passibilis.

SED CONTRA est, q. i Ps. 78. dr ex persona Christi, Repleta est malis aia mea: nō quidē peccatis, sed humanis malis. i. doloribus, ut gl. * ibi exponit. Sic ergo anima Christi fuit passibilis.

RESP. dcm, q. aiam in corpe cōstitutam [d] dupliciter cōtingit pati. Vno modo, passione corporali: alio modo, passione aiæ, li. Passione quidem corporali patitur per corporis læsionem. Cū. n. aia sit forma corporis, cōsequens est q. unum sit esse aię, & corporis: & iō corpore perturbato per aliquam corporeā passionē, necesse est q. anima p accidens perturbetur, s. quantū ad esse, quod habet in corpore. Quia [b] igit corpus Christi fuit passibile, & mortale (vt supra habitum est *) necesse fuit ut et eius anima hoc modo, passibilis esset. [b] Passione aūt animali pati dicitur anima sm operationem, quę uel est propria animę, uel principalius est, animæ, q̄ corporis, & quāmuis etiam secundum intelligere, & sentire dicatur hoc modo, anima aliquid pati, tamen sicut in secunda parte dictum est, [†] propriissime dicunt passiones animę, affectiones appetitus sensitiui, q̄

SVPER QVAE. XV: ART. IIII.

Alb. Mag. 3. distin. 15. art. 2. Medina. ar. 4.

IN titulo passibilitas, ut sonat, fumen da est.

¶ In corpore articuli duo fiunt. Primo rñdetur quæsito: secundo declaratur rñsio.

¶ Quo ad primum, pr̄ modis dicit̄ de passione aię cōiuncta corpori, uel corporali, uel animali,

¶ Secūdo, declarat terminus primus quid. s. est anima pati passione corporali.

¶ Tertio, rñdetur sm talē passionē quęsito vna conclusione: Aia Chr̄i fuit passibilis passione corporali. Probat: Corpus Chr̄i fuit passibile, & mortale. ergo necesse fuit aiam esse passibilem. Patet cōsequentia ex terminis declaratis.

¶ Quarto, declarat alter terminus, qd. s. est anima pati passione animali, & hic distinguitur, uel pptie, uel proprtissime.

¶ Quinto, rñdet iuxta talē passionem quęsito unica conclusione: Aia Christi fuit passibilis passione animali. Probatur; Affectiones appetitus sensitiui fuerunt in Christo. ergo. Antecedens probat̄ dupliciter. primo, quia pertinent ad natūrā hoīs: secundo, auctoritate Augst.

¶ Quo ad sm̄ declarat secunda conclusio rñsiua qualiter, & quales fuerint passiones animales in Christo. Et ponitur triplex dr̄ia sm triplicem modū, quo de ordinantur passiones, uel ex parte obiecti, uel principij, uel effectus: ita quòd summa differentiæ consistit inter passiones esse ordinatas, uel inordinatas. Et istæ quidem in hoc proposito uocantur passiones, istæ aūt propassiones. Et ideo, cum de Domino Iesu Christo sermo est (ne cuiusquam aures offendamus,) animales passiones negamus, pro passionibus aūt affectus in Christo fuisse. Hieronymem imitantes,

3.d.13.q.1 a.2.q.1.ad 2. & d. 15. q.2.a.1.q.3 & 2.& d.33 lit. Et opp. 60.c.3. Aug. li.12. c.16.in me dio, t.3.Aristt.3.de ani. tex. 19. tom.2. Li.4. in f.§ a primo.& seq.

Art.2.huj quæst.

Aug. glin hoc loc. ps. 87.to.8.

D.194

Q.14.ar.2.

Cap.26.in Matt. sup illud Cępit trist. to. 9.

Li.14.c.9. parū ante medium to.5.

Loco cita. to 1 arg.2.

Conel.p P. 2. q.22. ar.2.& 3.

tantes, dicentem de Chr̄i tristitia, Nō passio, sed propassio est.

SVPER QV. XV. ART. V.

S. Bona. 3. s. d. 16 q. 2. ar. 2. Scot. 3. s. d. 18. q. 2. Riccar. 3. s. d. 15. q. 2. Duran. 3. s. d. 18. q. 3. Ca. 3. d. 15. q. 1. con. 2. Palud. 3. d. 15. q. 2. Medina. ar. 5.

Conel. s

TItulus clarus est.

¶ In corpore vnius conclusio: in Chr̄o fuit uerus dolor. Probatur. In quo est lęsio corporis & sensus læsionis, est dolor sensibilis: sed in Christo fuit utrumqūe. ergo. Probatur minor quo ad primum, quia corpus Christi erat passibile, & mortale, Quo ad sm̄ uero, quia anima Christi perfecte habuit omnes potentias naturales.

Li. 14. c. 9. parū ante medium to. 5.

¶ Nota nomine, q. illa duo in litera posita requisita ad dolorē, nō sunt doloris partes, sed causæ sufficiētes. Dolor nāque nec est læsio, nec perceptio læsionis: sed est passio appetitus sensitiui consurgens ex corporis læsione percepta sensu: nam quantumcumq; corpus lęderetur flagello, clauo, uel gladio, si non perciperetur, non consurgeret dolor, ut patet cum lędūtur hi, qui patiuntur ecstasim. Et rursus quantumcunque corpus lædatur, & læsio percipiat̄ intellectu, uel imaginatione, si non sentitur, non sequitur dolor, ut patet in ijs, qui calidis adhuc plagis superlædūtur. Hi enim magnā læsionē patiētes nix dolent, quia fere illam non sentiunt, perturbato organo tactus, quam tamen cognoscunt esse magnā corporis læsionē. Ex hoc enim q. quantitas doloris iuxta quantitatem sensationis consequitur, habetur, quòd dolor absolute sensationem absolute læsionis corporis consequitur, ita quòd si nullus esset lęsionis sensus, nullus esset dolor.

¶ In responsione ad primum, dubium occurrit ad hoīem, quia Auctor superius in q. 14. a. 3. ad secundum dixit compositionem ex cōtrariis esse cām remotam: pctm̄ vero causam proximam mortis, & aliorū defectuum natura humana: nunc uero dicit peccatum esse causam primam, & compositionem ex cōtrarijs esse causam pro pinquam horum defectuum. Quomodo stant hæc simul?

¶ Ad hoc dr, q. prius dicta uerificantur, referendo causas defectuum ad naturā humanam: hic aūt dicta verificantur, referendo eadem ad singulos filios Adæ. Nā si ad naturam spectes humanam, inuenies compositionem ex contrarijs causam esse mortis, & defectuum remotam, quia impediebatur a superueniente originali iustitia, ut in suum nō posset effectum, ac per hoc peccatum tollens originalem iustitiam prohibentem defectus, sit mortis, & defectuum proxima causa non positiue (ut compositio ex contrarijs) sed remouendo prohibens & hoc superius Auctor docuit. Si uero ad singulos filios Adę spectes, inuenies, peccatum esse causā primam (utpote uniuersalem causam in suo ut dictum est, ordine, sed ut remouentem prohibens), compositionem, autem ex contrarijs in hoc hoīe esse ppīquā cām mortis, & defectuum, qa hæc sola sufficit ad cāndam mortē, & defectus corporales. Sed qm̄ tam cōpositio ex contrarijs, q. pctm̄ est cā vniuersalis absolute, & particularis i hoc iō aliter dr, q. prius dictū, verū est quo ad ipsas cās: nunc uero dictū uerum est quo ad executiones ipsarū cārū. Nā si ad cōpositionem ex contrarijs & pctm̄ spectem̄ inuenitur compositio potior, & peccatū tollens superuenientē iustitiam, in uenitur posterior causa, & hoc superius docuit Auctor dicēs compositionem re-

Porret. p. 4

Inf. q. 64. a. 6 c. Et 3. di. 15. a. 2. q. 3. 1. Et ve. q. 26. a. 8. cor. & ad S. Et o. 3. c. 239. *Hil. li. 10 in 2 fol. a. ptin. li. Lib. 10. de trini. ante med. li.

P. 2. q. 35.

Q. 14. ar. 2.

Conel. ro

Loco cita to in arg.

mortē, pctū uero proximā eām. Si āt spectemus ad executiōes cālitatū vtriusq; inueniṁ pctm esse priorem eām, qa prius pctm sustulit iustitiā, phibentē mortem, & defectus, & deide cōpositio ex contrariis intulit defectū & mortē. & iō Auctor hic dicit pctm esse primā cām mortis, & defectuū qa ab ipso incepit mors, & defectus: intulit. Et hæc ē uera expositio horum dictorum.

Q. 14. ar. 1 & ar. 3. ad 2.

Lib. 10. de Trin. ante me. illius.

Q. 14. a. 2.

AD II dcm, p caro in pctō concepta subiacet dolori, non solū ex necessitate nālū pricipiorū, sed ēt ex necessitate reatus pcti. Quæ quidē necessitas in Christo non fuit: sed solum necessitas naturalium principiorum.

Q. 14. ar. 1 ad 2.

AD III dcm, p sicut s. dictū est, virtute diuinitatis Chri dispēsatiue, sic beatitudo in aia continebat, p nō deriuabat ad corpus, ut eius passibilitas, & mortalitas tolleret. Et eadē rōe delectatio cōtēplatiōis, sic retinebat i mēte, p ñ driuabat ad uires sēsibiles, ut p hoc dolor sēsibilis excluderet

SVPER QVAE. XV. ART. VI.

Porret. 95

Alb. Mag. 3. d. 15. a. 6

Inf. q. 46. ar. 2. Et 3. d. 15. q. 2. art. 3. q. 3. corp. & ad 5. Et op. 3 c. 239.

TItulus clarus est.
¶ In corpore vnica est conclusio rñsiua qsito. Sicut i Chro potuit eē uerus dolor, ita potuit in eo esse vera tristitia. Probat. Anima Chri potuit aliquid apphendere inteli⁹ ut nociuū. ergo potuit in eo esse vera tristitia, sicut, & uerus dolor. Añs manifesta tur, qa & quantū ad se, & quantū ad alios potuit apphendere aliquid ut nociuū, vt patet in exēplis. Consequentia uero probatur ex eo quid est tristitiæ, & doloris, & ex una cōi utriāq; in Chro: assignat siq lē vtriusq; qdditas ex essentiali conuenientia, & dria vtriusque. Ex hoc namq; p cōueniūt in hoc, p sūt una passio appetit⁹ sēsitiui, consistens in refutatione mali psens, & differunt penes obiectū (qa doloris obiectū est malū corporis psens, sensu tactꝰ pceptū, tristitiæ āt malū psens interi⁹ pceptū iuncto his, p ex doloris possibilis

Li. 7. et. c. 13. & 14. to. 5.

Li. 14. c. 6. in me. to. 5.

usq; ad mortē. & Amb. dicit in 3. de Trin. Vt homo tristitiam habuit, suscepit enim tristitiam meam confidenter: tristitiā nomino qui crucem prædico.

RESP. Dcm, p sicut dictum est, † delectatio diuinæ contemplationis, ita p dispensationem diuinæ virtutis retinebat i mēte Chri, p non deriuabat ad uires sensitiuas, ut p hoc dolor sēsibilis excluderet. Sicut āt dolor sensibilis est in appetitu sēsitiuo, ita, & tristitia: sed é dria ex motiuū, siue obiectū: nā obiectū, & motiuū doloris, é læsio, sensu tactus pcepta: sicut cū aliqs vulneratur. Obiectum āt & motiuū tristitiæ, est nociuū, seu malū interius apprehensū siue p rōem, siue per imaginationē (vt in 2. parte habitū é*) sicut cū aliquis tristat de amissione gīæ uel pecuniæ. Potuit āt aīa Chri interius apprehendere aliquid ut nociuū, & quātū ad se, sicut passio, & mors eius fuit, et quantū ad alios, sicut pctm discipulorū, uel ēt iudæorū occidentiū ipsū. Et iō ex sicut in Christo potuit esse uerus dolor, ita potuit in eo esse uera tristitia, alio tamen modo, quàm in nobis, secundū illa tria, quę supra assignata sunt, * cum communiter de passionibus animæ Christi loqueremur.

Li. 2. de fide ad Gra. ca. 2. post me. to. 2.

Ar, pc. ad 3.

P. 2. q. 15 ar. 2.

Ar. 4. huius quæst.

ARTICVLVS VI.

Vtrum in Christo fuerit tristitia.

AD SEXTVM sic p ceditur. Vr p in Christo non fuerit tristitia. Dr. n. de Chro Is. 42 Nō erit ᵇ tristis, nec turbulentus.

¶ 2 Præ. Prou. 12. dr. Nō ᵇ contristabit iustū q cq d, ei acciderit. Et huius rōem Stoici assignabant, qa nullus tristat nisi de amissione suorū bonorū: iust⁹ āt ñ reputat bona sua nisi iustitiā & virtutē, quas ñ pt amittere, alioqn subiiceret iustus fortunę si pro amissione bonorū fortunę tristaret: sed Chrs fuit maxime iust⁹, ℈ illud Hie. 23. Hoc ē nomē p vocabūt eū Dns iustus noster ergo i eo ñ fuit tristitia.

¶ 3 Præ. Phi. dicit in 7. ethic. p ᵇ ois tristitia ē malū, & fugiēdū sed nullū malū fuit in Christo. ergo in Chro non fuit tristitia.

¶ 4 Præ. Sicut Aug † dicit 14. de ciui. Dei: tristitia est de his, ᵇ q nobis nolēt ib. accidūt: sd nihil passus ē Chrs cōtra suā volūtatē: dr. n. Is. 33. Oblatus é, qa uoluit. ñ ergo i Chro fuit tristitia.

SED CONTRA est, p dicit Dns Mat. 26. Tristis est aia mea

Chro fuit dispēsatio diuinæ uirturis, retinens in parte superiori, q sunt gloriæ, ut pars sensitiua ꝓpria dolendo ex eq posset clare segi p sicut in Chro potuit esse uer⁹ dolor, ita, & uera tristitia. Et ly Sicut, mō strat ñ solū similitudinē. seu conuenientiā in cā ꝓpria Chro sed & in ꝓportionali rōe definitiua utriusq;, & in mō cōi oībus in Chro passionibus. s. p modū ꝓpassiōis: de quo mō subdic, ī lra remittēte se ad dicta i ar. 4. huius met quæstionis.

¶ In rñsione ad ſm memēto nouitie numeri principaliū passionū. s. spei, seu cupiditatis, delectatiōis, timoris. & tristitię, & intelliges quare ad has quatuor spectant Stoici.

Hiero. in Matt. 26. to. 9. Aug. li. 14 c. 7. in pri ci. to. 5.

SVPER QVAEST. XV. ARTIC. VII.

Alb. Mag. vbi supra.

TItulus clarus est.
¶ In corpore duo fiunt. primo declarantur conditiones requisitæ ad causandum timorē, secundo rñdetur quæsito, cū distinctione bimēbri, & conclusionibus duabus. Quo ad primum conditiones sūt quatuor: apprehensio mali futuri, incerti, seu possibilis euitari. Et i duabus primis conuenit cum tristitia, qa uterque est ex apprehensione malitiæ in tertia differunt, quia illa est ꝓsentis, iste futuri. Sed hæc dria nō sufficit, quia non est usquequaque dria, qñ futurū potest habere rōnem pūtis, & tūc non timor, sed tristitia causatur. Apprehenditur autem malum futurū sub rōne pūtis, qñ ut certum apprehenditur. & iō incertum, seu possibile uitari esse dēt malum futurum, quod timorem ingerit. Et hæc omnia in litera ex conuenienria, & dria inter tristitiā, & timorē clare dicunt.
¶ Sed bene nota uerba literæ, ſi omnimodam certitudinē habeat: qñ, etsi est certum quo ad substantiam, & incertū, quo ad tps (ut contingit communiter de morte) aut, quo ad genus mortis (ut contingit damnatis ad mortē, & huiusmodi) quātū admiscetur de incertitudine, tantum pōt immiscri spei euadendi, & consequenter timoris. Nec putes ꝓpea enumeratas eē oēs timoris causas, qñ sat fuit proposito eas conditiones afferre, ſm quas discernendum est qualiter fuit, & qualiter non fuit in Christo timor: de timore enim diffuse in prima secundæ tractatum est.
¶ Quo ad secundū, distinctio est, Timor potest considerari quantum ad duo: primo, quantū ad motum appetitus sensitiui ex apprehenso malo futuro: secdo, quantū ad motum eiusdem ex apprehenso malo futuro incerto. Prima conclusio est, in Christo fuit timor quo ad primum. Secunda conclusio est. In Christo non fuit timor quo ad secundum. Probatur auctoritate Dam. Et patet utraque conclusio ex dictis.
¶ Sed dubium occurrit circa primam conclusionem, quia mot⁹ appetitus ex malo futuro apprehenso, non est timor nisi sit cū spe euasionis (ut in litera dicitur ex Aristotele) ergo talis motus non est timor nisi æquiuoce. non saluatur igitur per hoc sufficienter in Christo timor.
¶ Dubium quoque alterum occurrit circa secundam conclusionem, quoniam ex hoc, p Christus omnia futura certo cognouit, non sufficiēter excluditur timor, quo ad incertitudine euētus, qñ scia animę Christi (ut patet ex supra dictis) erat habitualis, nec oportebat esse actualem, quoniam habitus est, quo quis operatur cum uult, & ꝓpea poterat Christus non utendo scientia euentus, quam habebat, apprehendere malū futurū, quasi

Porret. 96

Sup. q. 7. a. 6. Et 3. dis. 25. q. 2. a. 2 ¶ 3.

Li. 10. f. 12. a prin. lit.

A incertū, & sic hſe in suo appetitu timoris motū, quo ad omnia (sicut, & tristitiam) non quo ad aliquid tantum.
¶ Et augeť dubiū: quia ex eo, p in Christo non erat redundātia superiorū ad inferiores partes, aut ecōtra, sed unaqueque pars sibi propria exercebat, consentaneum est, ut æstimativa, seu cogitativa Christi cum rōne non utente scia infusa de certitudine euentus mortis, quāuis utente scia futurę mortis, appreheńderit malum futurū, ut incertum ipli cogitatiuæ quo ad euētū, & ex tali apprehēńone fuerit timor, quo ad oſa, cū imaginatiua, seu cogitatiua sit mouens immediatū appetitus sensitiui.
¶ Ad horū euidētiam sciendū est, q sermo literę est de Christo hoie simpliciter, & absolute, & nō est de Christo, ſm quid: ita q utraque conclusio uerificatur de Chro ſm id, qđ conuenit Christo simpliciter. Constat aūt, de Chro non dici simpliciter, q incertus erat de euētu mali futuri: sed oppositū. s. q certus erat de euentu mortis, & reliquorum malorū futurorū, nō solum inquantū Deus, sed ēt inquantū hō nec solū ut comprehensor, sed ēt, ut uiator, q nis ſm qd, hoc est, ſm aliquā ei⁹ partem, possit euētus incertitudo non priuatiue, sed negatiue intellectæ, illi attribui. Sed nō ꝓpea pōt tōe partis attribui ipsi Chro absolute, quia oppositū, vt dictū est, conuenit illi simpliciter: sicut æthiops potest qdem dici albus dentes: non tñ ꝓpea potest dici albus, qa, simpliciter loquēdo, est niger. Timor igit quo ad incertitudinē euentus, uere negat Christus erat certissimus de euentu malorum.
¶ Et hoc est quod docemur ex secunda conclusione literę, cum quo tñ stat, q in Christo ſm aliquam portionē potuit esse timor, ēt quo ad incertitudinē euentus quod est in Christo ſm quid fuisse timorem, quo ad i ocertitudinē euentus, pro quāto potuit rō inferior apprehendere malum futurum, nihil proponendo de certitudine, uel incertitudine euentus, ac per hoc apprehendebatur malum futurū ut incertum negatiue: remanebat siquidē malū futurū non certum ex hoc ipso, q non proponebatur certe euenturū. Et sic potuit esse in Christo timor: etiam quo ad incertitudinem euentus.
¶ Ad primum igit dubiū dr, q motus appetitus sensitiui causatur ex apprehensione mali futuri, abstrahēdo a certo, uel incerto, est uere timor, non tristitia, requirens q malum futurum apprehendatur, quasi præsens, quia certum. Et qñ in litera nihil aliud, dr, ponendo primam conclusionem, nisi q timor fuit in Christo, quatenus causatur ex apprehensione mali futuri, ideo sibi non obstat prius dicta ex Arist. Nec obstat secunda conclusio, quæ non negat hmōi timorem a Christo, sed negat timorē

Li. 14. ca. 9. ante med. tom. 5.

B

C

D

E

ARTICVLVS VII.

Vtrum in Christo fuerit timor.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Vr p in Christo nō fuerit timor. dicitur. n. Prouer. 18. ᵇ Iustus quasi leo cōfidens, absq; ᵇ terrore erit: sed Christus fuit maxime iustus. ergo in Christo nō fuit aliquis timor.
¶ 2 Præ. Hila. dicit 10. de Trin. * Interrogo eos, qui hoc ita existimant, an ratione subsistat, ut mori timuerit, qui omnē ab

apostolis mortis timorem expellens, ad gloriam eos sit martyrij exhortatus. non ergo in Christo rationabile est fuisse ᵇ timorem.
¶ 3 Præt. Timor non vr esse nisi de malo, qđ non pōt hō ᵇ uitare: sed Christus poterat uitare, & malū pœnæ, qđ passus est, & malū culpę, qđ alijs accidit. ergo i Chro nō fuit aliqs timor.

SED CONTRA est, p dr Mar. 14. cepit Iesus pauere, & tędere.

RESP. Dcm, p sicut tristitia causatur ex apprehensione mali pūtis, ita cātur ex apprehēsione mali futuri. Apprehēsio aūt mali futuri si omnimodam certitudinem habeat, nō inducit timorem. unde Philos. dicit in 2. Rhet. * q timor non est ni si ubi est aliqua spes euadendi. Nam quādo nulla spes est euadendi, apprehenditur malum, ut præsens, & sic magis causat tristitiam, quàm timorem.

Li. 2. c. Rhet. ca 5. circa med. to. 5.

Sic ergo timor potest considerari, quantum ad duo. vno modo, quantum ad hoc, quod appetitus sensitiuus, naturaliter refugit corporis læsionem, & per tristitiam, si sit præsens, & per timorem, si sit futura. Et hoc ᵐ modo, timor fuit in Christo, sicut, & tristitia. ⁿ Alio modo, potest considerari secundum incertitudinem futuri euentus: sicut quando nocte timemus ex aliquo sonitu, quasi ignorantes quid hoc sit. Et

concl. a

concl. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Li.3.orth. fid.c.23.

quis ad incertitudinē contrarie à Christo simpliciter.

¶ Et hinc patet solutio ſcđ obij, qñ (ve dictū est) conclusio secunda asserit in Christo absolute nō fuisse incertitudinem euentus mali (quę est ambiguitas qđa de malo futuro) hęc est.n. incertitudo contrarie, ac per hoc nō esse timorem quo ad hmōi incertitudinem. Obiectiones aūt loquunt, &de incertitudine negatiue, & de Christo sm qđ: quia ut dictū est, uerificat de Christo simpliciter, q̄ erat certissimus de euentu cuiusq; mali futuri.

Hier. in c. 26. Matth. so.9.

quantum ad hoc timor nō fuit in Chro. ¶ ut Dam.* dicit i 3.li.

AD PRIMVM ergo dcđm, q̄ iustus dr esse absq; terrore, sm q̄ terror importat perfectā passionem auertentem hominem ab eo, quod est rationis. & sic timor non fuit in Christo, sed solum secundum propassionē. & ideo dicitur q̄ Iesus, Cępit pauere, quasi secūdum propassionem, ut Hiero.* exponit.

AD II dcđm, q̄ Hila. eo mō a Christo excludit timorem, quo excludit tristitiam. s. quo ad necessitatem timendi: sed tñ ad comprobādam ueritatē humanæ naturæ, uoluntarie timorē assumpsit, sicut ēt, & tristitiā.

AD III dicendum, q̄ licet Christus potuerit uitare mala futura secundum uirtutem diuinitatis; erant tamen ineuitabilia, uel non de facili uitabilia, secundum infirmitatem carnis.

Ferr.o. 97 4.cō.c.33. fi.& Mat.7

SVP. QVAE. XV. ART. VIII.

Ferr.4.cont.c.33.

TItulus clarus est. ¶ In corpore unica est conclusio: in Chro solum, quantū ad scientiam experimentalē, potuit esse admiratio. Hæc conclusio primo probat, deinde redditur rō, quare ista potētia posita est in actu. Probatio est. Admiratio est de nouo, & insolito, sed Christo, nec sm̄ scientiā diuinam, nec humanam in uerbo, nec inditā, sed tm̄ experimentalē, potuit occurrere aliquid nouum, & insolitū, ergo. Rō, alt̄ est instructio nostra. Confirmatur auctoritate Augu.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum in Christo fuerit admiratio.

ADOCTAVVM sic proceditur. Vī q̄ in Christo nō fuerit admiratio. Dicit.n. Phil. in 1. Meta.* q̄ admiratia causat ex hoc, q̄ aliquis uidet[b] effectū. & ignorat causam. Et sic admirari nō est nisi ignorantis: sed in Christo non fuit ignorati, ut dictū est. † ergo i Christo nō fuit admiratio.

*Li.1.Met. c.2.in me. so.3.

¶ Ar.3.huius quæst. *Li.2.c.15

¶ 2 Pręt. Dam. dicit in 2. lib.* q̄ admiratio est timor ex[b] magna imaginatione, & iō Phil. dicit in 4. Ethi. † q̄ magnanimus nō est admiratiuus: sed Chr̄s fuit maxime magnanimus. ergo in Christo non fuit admiratio.

*Li.4.eth. c.3. decli. ad fi. so.5.

¶ 3 Præt. Nullus admirat de eo, qđ[b] ipse facere potest: sed Christus facere poterat quicquid magnum erat in reb. ergo uidetur quòd de nullo admirabatur.

SED CONTRA est, quod dr Mat. 7. Audiens Iesus, (scilicet uerba Centurionis) miratus est.

RESPON. dicendum, q̄ admiratio proprie est de aliquo nouo, & insolito. In Christo autem nō poterat esse aliquid nouum, & insolitum, quantū ad scientiam diuinam, neque etiam quantū ad sciam humanam, qua cognoscit res in uerbo, uel qua cognoscit res per species inditas potuit tamē aliqd esse sibi nouum, & insolitum sm̄ sciam[d] experimētalē, sm̄ quam, sibi poterant quotidie aliqua noua occurrere, Et ideo si[m] loquamur de seipso, quātum ad scientiam diuinam, & scientiam beatā, vel ēt infusam, non fuit in Christo, admiratio. Si aūt loquamur de eo, quantum ad scientiā experimentalem, sic admiratio in eo esse potuit. Et assumpsit hunc[e] defectum ad nostram instructionem, ut s. doceat esse mirandum, quod ēt ipse mirabat.[f] Vñ dicit Aug. in 1. super Gen. † contra Manichæos qđ mirabat Dñs, nobis mirādū esse significat, q̄b. adhuc opus est sic moueri. Oēs ergo tales motus erant nō pturbati ai signa sūt, sed docentis magisteriū.

Dz 21 8. Conclus.

*Alias affectum.

† Li.1.ca.8. nō procul a fi. tom.2.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd licet Christus nihil ignoraret, poterat tñ aliqd de nouo occurrere experimentali eius scię, ex quo admiratio causaretur.

AD II dcđm, q̄ Christus non admirabat de fide Centurionis, ea rōne, quòd esset magna quantum ad ipsum: sed quia erat magna quantum ad alios.

AD III dcđm, quòd ipse poterat facere oia sm̄ uirtutem diuinam, secundum quam in eo admiratio non erat: sed solum secundum humanam sciētiam experimentalem, ut dictum est.*

In cor.a8

ARTICVLVS IX.

Vtrum in Christo fuerit ira.

ADNONVM sic procedit. Vī quòd in Christo non fuerit ira. Dr.n. Iacobi 1. [b] Ira viri, iustitiā Dei nō operat: sed quicquid fuit in Christo, ad iustitiā Dei ptinuit: ipse.n. fact[a] est nobis iustitia a Deo, ut dr 1. Cor. 1. ergo uidetur quòd in Christo non fuerit ira.

¶ 2 Pręt. Ira[b] māsuetudini opponit, ut patet in 4. Eth.* Sed Christus fuit mansuetus. ergo In eo non fuit ira.

¶ 3 Prę. Greg. dicit in 5. Mora.† q̄ ira per uitium, excæcat oculū[b] mētis: ira uero p zelū, ipsū turbat: sed in Chro mētis oculus nō fuit excęcatus, nec turbatus. ergo i Chro nō fuit nec ira per uitiū, nec ira per zelū.

SVP. QVÆ. XV. ART. IX.

Porret.o. 98 3.d.15.q.2. art.2. q.2

TItulus clar[a] est. ¶ In corpore articuli sunt duæ conclusiones rñsiuæ quęsito, Prima est: Ira p uitiū non potuit esse in Chro, Secūda est, Ira p zelū fuit i Christo. Probatur conclusio utraque simul, mō strando primo, ex quibus cōstat ira, s. ex rectitudia, & appetitu uindictæ,) & distinguendo duplicē appetitū uindictæ, uel non sm̄ ordinē rōnis, uel sm̄ ordinē rōnis, ille ira per uitiū, iste ira per zelū constituit, ut Aug. dicit. Et sic relinquuntur ambæ conclusiones, ut per se notæ, prima, qa in Christo constat non fuisse peccatum. Secūda uero, quia Euangelium expsse dicit de Chro, Zelus domus tuę, &c.

Li.4.eth.ca 5.to.5.

¶ Nec putes nouitie, propriē cōpositā esse iră, ex tristitia, & appetitu uindictæ: cum illa sit in concupiscibili, hæc in irascibili: & rursus uterque est qualitas simplex. Sed composita dr tanquā ex necessario concurrentibus ad constitutionem ipsius, quæ formaliter est appetitus uindictæ: causaliter autem ex tristitia, quia ex tristitia iniuriæ causat. Et potes, si uis cōclusiones deducere & syllogizare facile, In Chro fuit tristitia, & appetitus uindictæ, non pter, sed sm̄ rōnis ordinē. ergo in ipso ira non per uitium, sed per zelum fuit.

† li.5.Mor. c.33.nō procul a prin.

conel.3

¶ tract. 10. in Ioan. super illud, zelus domus tuæ comedit me to.6. Concl.p

petit uindictā sm̄ ordinem iustitiæ, & hoc uocat sed purus comprehensor.

*li.5.Moral.ca.33.

¶ 3 Præ. Sancti, quorū aiæ sunt in cælo, & corpora in sepulchris, fruunt quidē beatitudine sm̄ aiam, q̄uis eorū corpora morti subiaceant, tñ non dr uiatores, sed solum cōprehensores.[b] ergo pari rōe licet corpus Christi fuerit mortale, quia tamen mens eius Deo fruebatur, videtur q̄ fuerit purus comprehensor, & nullo modo viator.

SED CONTRA est, q̄ dr Hier. 14. Quare quasi colonus futurus es in terra, & quasi uiator declinans ad manendum.

RESP. Dcđm, q̄ aliquis dr viator, ex eo q̄ tendit in beatitudinē, comprehensor aūt dr ex hoc, q̄ iam beatitudinē obtinet, sm̄ illud 1. Cor. 9. Sic currite ut comprehendatis. & Philip. 3. Sequor autem, si qūo comprehendam. Hois aūt beatitudo perfecta consistit in anima, & corpore, vt in secunda parte habitum est. In anima quidem quantum ad id, quod est ei proprium, sm̄ q̄ mens uidet, & fruitur Deo. In corpore vero, sm̄ q̄ corpus resurgit spirituale, & in uirtute, & in gloria, & in incorruptione, vt dr 1. Corin. 15. Christus aūt ante passionem sm̄ mentem plene videbat Deum, & sic habebat beatitudinem, quantum ad id, quod est proprium animæ, sed quantum ad alia deerat ei beatitudo, quia, & anima eius erat passibilis, & corpus passibile, & mortale, vt ex supradictis patet.* Et ideo[m] simul erat comprehensor, inquantum habebat beatitudinē propriam aię, & simul viator, inquantū tēdebat in beatitudinem, secundum id, quod ei de beatitudine deerat.[n]

1.2.q.4.2. tic.4.

Concl.m arti.4.huius q.& q. 14.art.2.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ impossibile est mouere ad finem, & quiescere in fine, secundum idem. Sed secundum diuersa nihil hoc prohibet, sicut aliquis homo simul est sciens, quantum ad ea, quæ iam nouit, & addiscens, quantum ad ea, quæ nondum nouit.

AD II dicendum, q̄ beatitudo principaliter & proprie consistit in anima & secundum mentem, secundario tñ, & quasi instrumentaliter requiruntur ad beatitudinem corporis bona. Sicut ēt Philosophus dicit in primo Ethic.† q̄ exteriora bona organice deseruiunt beatitudini.

li. 1. Ethi. ca.8. circa fi.to.5.

AD III dcđm, q̄ non est eadem ratio de animabus sanctorum, & de Christo propter duo: primo quidem, quia aiæ sanctorum non sunt passibiles, sicut fuit anima Christi: secundo, quia corpora non agunt aliquid, per quod in beatitudinem tendant, sicut Christus secundum corporis passiones, in beatitudinem tendebat, quantum ad gloriam corporis.

Porr.o. 99 3.di.14.a. 2. & d.18. artic.2. Et uer. q.26. ar.10. & q. 29.arti.6. Et quolib. 11.q.2.ar. 2. Et op.3. ca. 38. Et opusc. 18. cap.7.

SVPER QVAE. XV. ART. X.

TItulus in principio corporis clarificat, dū terminī declarant, s. cōprehensor, & uiator, hoc é habēs beatitudinē, & tēdēs i beatitudinē, ¶ In corpore una est cōclusio. Chr̄s fuit simul cōprehensor, & uiator. Probat, Chr̄s ań passionē sm̄ mentem plene uidebat Deū, & cum hoc, aīa eius erat passibilis, & corpus passibile, & mortale. ergo habebat beatitudinē, quātū ad id, q̄d est ppriū aię, & deerat ei beatitudo quantū ad alia, ergo erat simul comprehensor, & uiator. Añs patet ex anteditis. Prima cōsequentia, pbat, quia beatitudo hois p fecta cōsistit in aīa, & corpore, &c. Secunda aūt, quia uiator est, q̄ tendit in beatitudinē: comprehensor, qui obtinet. Probatur auctoritate duplici Apostoli.

1.2.q.46.a. 3. ad 3. Et 2.2.. q58. a.1.2. & 3. Et Mal. q. 12. ar.1. & 2.

1.2.q.46.a. 2. & a.1. & 2.3. ad 3. Ar.6. huius quæst.

*epist. 56. ante me. so.2.

ARTICVLVS X.

Vtrum Christus simul fuerit viator, & comprehensor.

ADDECIMVM sic proceditur. Vī q̄ Christus non fuerit simul viator, & cōprehensor. Viatori.n. cōpetit moueri ad finē beatitudinis, cōprehensori aūt cōpetit in fine quiescere. Sed nō pōt[b] eidem simul cōuenire, q̄ moueatur ad finē, & q̄ quiescat in fine. ergo nō potuit simul esse, q̄ Christus esset viator, & comprehensor.

¶ 2 Præt. Moueri ad beatitudinē, aut eā obtinere, non[b] cōpetit hoi sm̄ corp[s], sed sm̄ aiam, Vñ Augustinus dicit in Epistola* ad Dioscorum, q̄ ad inferiorē naturā, quæ est corpus, redūdat ab aia, non beatitudo, quæ propria est fruentis, & intelligentis, sed plenitudo sanitatis, idest, incorruptionis vigor. Sed Christus licet haberet corpus passibile, tamen secundum mentem plene Deo fruebatur. nō igitur Christus fuit viator,

SVP. QVAE. XVI.

HIc incipit secunda pars primi tractatus de Christo, in qua expeditis his, quę de unionis mysterio erant dicenda, tractantur illa, quę ad unionem consequuntur, ut patet in litera, in qua

QVÆSTIO XVI.

De consequentibus Vnionem quantum ad ea, quæ conueniunt Christo secundum esse, & fieri, in duodecim articulos diuisa.

ut qua tota ista pars durans usque ad quæstionem 26. distinguitur satis clare.

SVPER QVAEST. XVI. ART. I.

S. Bona. 3. sd. 7. q. 1. art. 1
Scot. 3 s.d. 7. q. 1
Riccar. 3. s. d. 7. q. 1.
Medina. a. 1.

TItulus clarus est.

¶ In corpore articuli tria fiũt. Primo in cõi recitat, in quo cõueniũt, & disserũt Christiani circa ꝓpositũ, & dr ꝙ cõueniũt cũ affirmatiõe isti ꝓpositionis: differũt at i rõe affirmandi.

¶ Secundo referũt tria genera erroris circa rõem affirmandi illã. Primũ est, circa ueritatẽ ꝓdicati, s. ly hõ, & diuiditur in duos errores. Secundũ est, circa veritatẽ subiecti, s. ly Deus, & continet unũ erroꝛ. Tertiũ est, circa ueritatẽ ꝓpositionis, hoc est, circa esse significatũ p ly est, copulam verbalẽ dictæ propositionis, & diuidit in duos errores, cõputãdo illos quatuor modos, s. dignitatis, auctoritatis, affectionis, inhabitationis ꝓ uno eo, & reliquũ duarũ hypostasium ꝓ altero ita ꝙ vniuersi errores hi, sunt quinq; q satis clare patẽt in litera ex prius dictis.

¶ Tertio, tãdeꝯ q̃sito unica conclusione, Hæc ꝓpositio, s. Deus est hõ, est uera, & ꝓpria suppositio incarnationis mysterio cũ fide catholica. Probatur, Hoc nomẽ Deus ex mõ suæ significationis põt supponere ꝓ psona filii Dei. ergo põt supponere ꝓ suppõsito humanę naturæ. ergo de Deo põt ꝑdicari hõ. Añs probaꝫ, qa nomen significans nãm eõem in concreto, põt supponere pro quolibet contentorũ sub natura cõi, ut patet, inductiue in hoie, &c. Cõsequentia aũt prima probaꝫ, qa persona filii Dei est uere, & proprie suppositũ humanæ naturę. Secũda ãt probaꝫ, quia de quolibet suppõsito alicuius naturæ, põt uere & ꝓprie ꝑdicari nomẽ significãs illã naturam in concreto.

Porr. e 100 3. d. 7. q. 1. artic. 1. Et vni. art. 4. c. fi.

Vbi nota diligentissime, ꝙ in ista ꝓpositione, Deus est hõ, Deus supponit pro persona humana, quia supponit pro persona filii Dei, quatenus est persona humana. hinc. n. litera inferit, ꝙ hõ uere, & proprie ꝑdicatur de Deo, qa nomen naturæ humanæ in cõcreto uere, & proprie ꝑdicat de quolibet suo suppõsito oportet. n. subsumere, sed Deus ꝓ persona uerbi, est uere, & ꝓprie suppositũ naturæ humanæ. ergo.

¶ Et scito ꝙ ista propositio, Deus est homo, est quasi una indesinita, & ideo ad ueritatem eius sufficit, ꝙ una persona diuina sit hõ, & proprietaté ipsius sufficit prædicatum esse æquale, aut maius subiecto (ut Porphyrius dixit) & se habere ad subiectum quasi ꝙ modũ informantis ut euitentur implicita subiecta, quæ oportet subintelligi in propositionibus indirectis, puta risibile est hõ, hoc est, ille, qui est risibilis, est homo.

¶ Vnde sicut ista est uera & propria, Hõ est crispus, quia Sortes est crispus, ita ista est uera, & propria, Deus est hõ, qa una persona diuina est hõ: habet. n. s. homo ad uerbũ, ut est persona humana tamquã formale ut Auctor docuit in 4. contra Gen. c. 46. in solutione sextæ obiectionis.

¶ In responsione ad primum, collige copias doctrinæ ibi contentæ. Duo siquidem ad metaphysicam, & tria ad logicã spectantia, ibi docemur. Primum metaphysicũ mistum logicę est quòd nõ formarum diuersitas, sed inconpossibilitas coeundi, est, quæ fundat materiam remotam.

¶ Alterum mistum fidei est, quòd suppõsito diuino neutra natura, diuina, scilicet, & humana, inest per accidens, sed per se. Primum Logicũ suppõsito incarnationis mysterio est: hęc propositio, Deus est homo, non est in materia remota neque in contingenti, sed naturali. Secundum est, Homo prædicatur de Deo, non per accidens, sed per se. Tertium est, quòd homo prædicatur de Deo, sicut species de sua hypostasi. Et declaratur, qua ratione subiungendo, Non ratione formæ significatæ per hoc nomẽ Deus, quod est subiectum propositionis, sed rõne suppositi qđ est hypostasis humanæ naturæ. Et prima quidẽ duo ab oibus acceptari vãr, qñ sine his incarnationis mysterium saluari nequit, & de his superius multa dicta sunt. sed tria ultima non carent quæstione, & singula discutienda sunt.

¶ Circa primum igitur horum, scilicet hæc propositio, Deus est homo, est in materia naturali, dubiũ occurrit: quia omnis propositio in materia naturali est necessaria, alioquin nõ distingueretur contra propositionem in materia contingenti: sed ista non est necessaria (nõ enim Deus necessario est homo) ergo nõ est in materia naturali.

¶ Circa secundum, scilicet, quòd dicta propositio est per se, ex Scoto. & Durando in 7. di. 3. sent. dubium occurrit. Scotus qui dã probat tripliciter hanc propositionem esse ueram nõ per se, sed per accidens logice loquendo: tum quia prędicatum nõ est de intellectu subiecti: tum qa si sic, prædicaretur de quolibet cõtento sub subiecto, & sic Spiritussanctus, & Pater esset hõ: tum quia in prędicationibus per se, subiectum supponit determinate: qa si indeterminate tãtum supponeret, hæc esset per se, a. sal est homo, quia potest uerificari pro Petro, uel Paulo, sed hoc subiectum Deus, nõ includit determinate plus Filiũ, quã Patrẽ.

Q. 5. art. 1. & 2.

¶ Durandus uero inquit, Puto ꝙ magis proprie potest dici uera per accidens, q̃ per se, quia omnis ꝓpositio uera per se, est uera cum reduplicatione termini supra se: homo. n. secundũ ꝙ homo, est animal, & est risibilis. In proposito autem Deus, secundum ꝙ Deus, est homo, est falsa: quia non forma significata per subiectum est ratio inhærentiæ prędicati ad subiectum, sed sola unitas suppositi, quæ etiam in ꝓpositionibus per accidens, est tota causa uerificationis earũ. Et ideo hæc propositio magis est dicẽda per accidens, quàm ꝓ se.

¶ Circa tertium, s. homo prædicatur de Deo, sicut species de sua hypostasi, Scotus ubi supra, occurrit dicens, ꝙ quia ista unio non habet similem, nullum est prædicatum sicut in proposito, sed hęc prædicatio ex parte prædicati est species, ex parte uero modi se habendi prædicati respectu subiecti est sicut accidens quintum prędicabile: quia non est de ratione subiecti, & aduenit temporaliter subiecto existenti in actu complero æternaliter, & per hoc aduenit ita ut possit abesse.

¶ Ad horum euidentiam oportet tria prænotare, Primum est, ꝙ ly Deus, potest, quantum ad propositum spectat, dupliciter considerari, primo absolute, secundo. ut contractum, uel determinatum per prædicatum, scilicet esse hominem potest. n. supponere ly Deus, secundum suam naturalem suppositionẽ pro habente deitatem, absque determinatione huius, vel illius habentis deitatem, sicut homo pro habente humanitatem, & sic consideratur absolute, sicut cum dr, Deus charitas est. Põt quo que supponere pro certo suppõsito diuinæ naturæ, qñ talia sunt quo suppositionẽ subiecta, qualia permittunt prędicata, sicut cum in Symbolo dr, Deum de Deo, ly Deum supponit ꝓ Filio, & ly Deo pro Patre. Et si in hac propositione, Deus est homo, accipiatur ly Deus absolute, constat propositionem istã esse ueram per accidens, sicut constat, hanc esse per accidens animal est homo. Accidit enim logice loquendo (ut nunc loquimur) animali esse hoiem, rõne alicuius animalis, qđ est hõ, & similiter accidit Deo esse hominem, rõne alicuius hypostasis diuinę, q̃ est hõ. Si aũt accipiatur ly Deus, ut subsistat determinationi prædicati: sic supponit pro persona Filii, quę sola est, homo, sicut cum dicitur, ꝙ homo peccando spoliauit genus humanum stola innocentiæ, supponit pro uno singulari, scilicet Adam, & sic sumi in hac ꝓpositione, clare Auctor affirmat in litera in calce corporis articuli.

Sed quia hoc non sufficit sciendũ est secũdo, ꝙ ly Deus, supponendo pro persona Filii, dupliciter potest cõsiderari, uel quo ad formã significatã, q̃ est deitas, uel quo ad ipsam personã suppositã. Et quia extrema infinitãt mediũ, hic subintelligas, uel quo ad utrũque. Et si quidẽ in hac propositione sumeret Deus supponẽs ꝓ Filio quo ad formã significatã, similiter clare cõstat, quòd propositio esset per accidens, accidit enim deitati ratione hypostasis Verbi esse hoiem. Et idem est iudicium, si sumeretur quo ad utrunque. Et propterea in proposito sumitur ly Deus, ut supponit ꝓ persona Filii quo ad hypostasim, & hoc habes etiam clare in litera in calce responsionis ad primum.

¶ Vetum, quia persona Filii Dei habet hoc singularissimũ, quòd est persona subsistens in duabus naturis, diuina, scilicet, & humana, ideo tertio recolẽdum est, ꝙ hypostasis, pro qua supponit in hac propositione ly Deus, habet conditiones æternas, & habet conditiones ex tẽpore, est. n. persona diuina ab æterno, & est ꝙ sona humana ex tempore. Et si supponeret pro persona Filij, ut est hypostasis diuina præcise, tunc etiã propositio esset per accidens, quoniam filius Dei, non inquantum hypostasis diuinæ naturæ, sed inquantum hypostasis humanæ naturæ, hominis prædicationem recipit: sed ponẽdo, ꝙ supponat pro persona Filii, quoad hypostasim, se cundũ ꝙ de facto est, postq̃ Verbũ caro factum est, uere habebimus ꝙ homo prędicatur de sua hypostasi, cũ dicitur, Deus est homo. Et hoc esse intẽtum ab Auctore, euidenter patet, ex eo, ꝙ tractatus iste intitulatur, de his, quæ consequuntur vniones. Suppõsito ergo incarnationis mysterio, de persona Filii est sermo præsentis literæ, cũ dicitur, ꝙ Deus, hic supponit pro persona Filii, imo, & clare in litera dicitur, quòd in dicta propositione, Homo prædicatur de Deo, ut species de sua hypostasi. Supponit ergo Deus, pro hypostasi humana, si homo prædicatur de Deo, ut species de sua hypostasi: speciei siquidem humanæ nulla hypostasis est sua, nisi humana, quæ in Christo est ab æterno diuina. Clarissime autẽ hoc supponi explicatur in principio corporis sequentis articuli, cum dicitur, suppõsita ueritate utriusque naturæ diuinæ, & humanæ, & unione in persona, & hypostasi, hæc est uera, & propria, Homo est Deus, sicut, & ista, Deus est homo. Hic enim explicatur, quòd utraque propositio supponit conditionem de facto inuentam in persona Verbi. His prælibatis ad singula dicendum est.

Q. 2. art. 6.

¶ Ad primum igitur dubium dicitur, quòd hæc propositio est necessaria, & quamuis Deus absolute non sit necessario homo, Deus tamen pro persona Verbi incarnati est necessario, homo, constat enim euidenter, quòd persona humana quælibet est necessario homo. Deus autem in hac propositione determinatur ad supponendum pro persona humana. Et propterea ista propositio, & si non quo ad significatum, tamen quo ad suppositum per nomen subiecti, est necessaria.

¶ Ad secundum vero dubium, respondendo ad primum Scoti, dicitur, ꝙ ista propositio est per se respectu suppositi, & quòd prædicatum est de intellectu subiecti quo ad suppositum per illud quamuis non sit de intellectu, eius quo ad formam significatam per idem, est enim homo de intellectu hypostasis humanæ, ita quòd oppositum nequit intelligi.

¶ Ad secundum negatur sequela, loquendo de Deo, quo ad suppositum: illud. n. quod per se prædicatur de Deo ratione formæ significatæ per ly Deus, ꝑdicatur de quolibet cõtento sub Deo: sed illud quod per se prædicatur de Deo ratione suppositi talis, pro quo supponitur exigente prædicato huiusmodi suppositionem, nõ prędicatur de quolibet contento sub hoc nomine. Deus.

¶ Ad tertium dicitur per eandem distinctionem, ꝙ in prædicationibus per se rõne formæ significatæ per subiectũ, subiectũ ipsum supponit indeterminate quo ad suppositũ. & determinate quo ad naturã. Sed in prędicatione ꝓ se ratione certi suppositi, pro quo prædicatũ facit supponere subiectum secus oportet

esse,

Universidad de Deusto
Biblioteca

esse, quia necesse est subiectum supponere pro determinato sup F posito, & sic est in proposito, ut patet ex dictis.

¶Ad Durandū aūt ex eadē distinctione respondetur, dicendo quod illa maior, Omnis propositio per se uera, est uera cum reduplicatione termini subiecti supra se, licet admittatur in propositionibus per se ueris de subiecto ratione formæ significatę, negatur tamen in p. positione per se uera de subiecto ratione certi suppositi tantū. Et ratio diuersitatis est, quia reduplicatio transfert terminum subiectum in naturā prædicati: quod constat teneri formaliter. cum enim dico, homo inquantū homo, est animal, uel risibilis, perinde est, ac si dicerem homo, in quantum est homo, est animal, uel, &c. Vbi patet, quòd ly homo repetitur, ut prędicatum, & ppea denotat humanitatē esse rationem coniūctionis prędicati cū subiecto. Et ideo ista est falsa, Deus, inquātum Deus est homo: significat enim deitatem esse rationem necessariam cōiunctionis prędicati cum subiecto. Nec solum ipsa est falsa, sed etiam ista, Verbum inquantum Verbum, est homo, quia ly inquantum, reduplicatiue sumptū denotat formam significatā. hoc est proprietatē hypostaticam Verbi constituiuam, esse rationē necessariam connexionis prędicati cū subiecto. Secus aūt dicendum esset, si ly inquantū, teneret specificatiue, qm sic ista est uera, Verbum, inquantum Verbū, est homo: qm esse hoiem conuenit Verbo sm̄ propriam personalitatem. Sed quia hoc non spectat ad perfeitatem logicam, de qua est sermo, ideo reuertentes ad subiuncta per Durandū dicentem, q qm̄ sola unitas suppositi est ratio coniunctionis extremorum propositio est uera per accidens, respōdemus quòd sola unitas suppositi extrinseci ab altero saltem extremorum uerificans propositionē, constituit illā uerā per accidēs, sed unitas suppositi intrinseci utriq; extremo cōstituit propositionē directā, & formalē, uerā per se de altero extremo, nō respectu formę significatæ, sed respectu suppositi. Sic aūt est in proposito, nā in utroq; termino, scilicet, Deus, & homo, claudit intrinsece, quāuis indeterminate, hypostasis Verbi incarnati, utpote uerissime, & proprissime persona diuina, & humana. Nō K sic aūt est in propositionibus p accidēs puta, Hō est albus, qm̄ in istis suppositum per hominem copulatur tantum, & extrinsece importatur per album, quod putā qualitatem significat. Et hæc iam docuerat Auctor in 3. sent. dist. 7. q. 1. ar. 1.

¶ Ad tertium dubium dicitur, quòd Scotus uidetur accepisse pro subiecto Deum, seu hypostasim Verbi absolute, & ideo nō inuenit quale sit hoc prædicatum cum sua prædicatione. Sed Auctor intuens talia esse subiecta, quo ad suppositionem, qualia exigunt prædicata, supponendo incarnationis mysterium, supponit cum fide catholica, Deum esse quandam hypostasim humanam, & pro illa in hac propositione supponere ly Deus. Et propterea statim inuenit, non solum q prædicatū est species, sed etiam, quòd prædicatur ut species de propria hypostasi. Nec hoc aliq̄ am habet difficultatem, nisi illam, quam ex fide supponimus, scilicet personam Filii esse uere, & proprie personā humanam hac nam̄q; suppositione facta, clare liquet, q sicut

species prædicatur de sua hypostasi, quū dr, A, est hō, sily A, supponit pro certa persona humana, ita in proposito ex quo ly Deus supponit pro quadam certa persona humana. Et hinc patet q ista propositio, Deus est homo, dum ly Deus, supponit p illa persona humana, quæ est Verbū incarnatum, est per se in primo mō dicendi p se respectu suppositi, ut toties dictū est, & non respectu formæ significatę p ly Deus. Et est prædicatio essentialis, & uniuoca, ut patet ex definitione uniuocorū, & Auctor in allegatis locis explanat. Et tu potes ex notioribus monstrare explicatā doctrinā esse uerā, mutādo nomē subiectū, ita q̄ loco ly Deus ponat nomē propriū illius psonæ, quaten⁹ est persona humana, & dicendo, Iesus est hō. Cōstat. n. q ly Iesus supponit pro psona filii Dei, ut est hypostasis humana, pro qua dictū est ét supponere ly Deus, i hac propositione, Deus ē hō. Nec est differētia inter has propositiones, Deus est hō, & Iesus est hō, quo ad suppositū, sed quo ad significatū per nomina subiecta. Quo circa sicut ista, Iesus est hō, est per se i primo modo, & essentialis, & prędicat speciem de propria persona, ita ista, Deus est homo restringendo ly Deus, ad Iesum, ut unico uerbo dicatur. Et sicut non uertitur in opiniones, an ista sit per se, & essentialis uninoca, &c. Iesus est homo, ita non debet in diuersas trahi opiniones ista, Deus est homo, intellecta quo ad suppositum, ex quo supponit pro Iesu. Et hinc patet pōs, q ét ista propositio, Christus est hō, respectu suppositi, est per se i primo mō.

¶ Nec obstat q. Scotus ubi supra obicit dicens, q. quia Christus, Damasceno teste, significat hypostasim duarum naturarum, nihil, per se unum prædicatur de illo per se, utpote de non per se uno in se: sicut enim apud Arist. primo Met. ratio in se falsa de nullo est uera, ita ratio per se non una, nihil per se unum de se uerificat. Et simile est de ista, Christus ē homo, & ista, Hō albus est coloratus. Hæc inquam non obstant, quia quo ad rem Christus significat unā per se, & in se hypostasim, homo albus autem significat hypostasim unam per accidens, accidit enim subiecto albedinis esse hoiem, & econtra. Quo ad propositionē quoque iam dictum est, q. istæ propositiones dicuntur per se respectu suppositi, & non respectu formæ deitatis significatæ. Suppositum autem est in se per se unum: quia non est nisi hypostasis æterna filii Dei, quæ ex tempore est ipsamet immutata omnino hypostasis humana, & ideo optime per se de illo prædicatur tā Deus, q̄ homo, nihil minus, quām si esset unius illarum naturarum tantum hypostasis: extensio siquidem, seu cōmunitas ipsius ad duas naturas, nihil rollit de proprietate eiusdem respectu singularium.

¶ In responsione ad quartum, dubium occurrit, quoniam respō sio ista uidetur contradicere doctrinæ iam habitæ, & eneruare illam. nam si homo prædicatur de Deo ratione relationis, ut in hac responsione dicitur, sequitur quòd non prædicatur essentialiter, sicut species de sua hypostasi, ut in responsione ad primum dictum est. Prædicatio namque speciei humanæ de sua hypostasi, est, & essentialis, & substantialis, non relatiua, ut patet.

¶ Ad

¶ Ad hoc dicitur, q. Auctor non dixit q. unio, ratione cuius est A uersa dictum est in præcedenti articulo. Et per hoc patet tam
ista prædicatio, est relatio, aut relatiua, sed dixit, q. relationē corpus articuli, quàm responsio ad primum.
importat, hoc est connotat, importat n. non solum res significata, sed cōnotata. Et ppea licet unio naturę humanæ ad Deū ¶ In rńsione ad sm̄, dubiū occurrit circa illud dictū, In ista pro-
fit substantialis, quia nō connotat relationē, iō nomen prædica positione, Deus est Pater, ly Deus supponit pro persona Patris.
tum sm̄ illam, non sequitur regulam absolutorū ab æterno. Nā ly Deus, quātū est ex naturali sua suppositione, supponit p
¶ Alitus posset exponi hæc rńsio, dicēdo habente deitatem in
q. hō prædicat de Deo distincte, sicut hō p
rōne unionis in per- habente humanitatem, ex parte ât prdi
sona, quā unionē cō- cati non restringitur
stat ex supradictis ad supponendū pro
fundamentaliter esse persona Patris, qm̄
subsantialem, formaliter relatiā: sed stando in sua natura
prædicatio est rōne li suppositione, uera
unionis fundamen- est propositio, Deus
talis, q̄ significat per est pater, quoniam
unionem formaliter habens deitatem est Concil.m
ut dr̄ia per proprietatem cōsecutū significari. Et quia illa fundamentalis unio, q̄ fundat prdicationē istā, habet modum relatiuū, quo ad hoc, q. de nouo posita in psona diuina, nullā in illa mutationem ponit, nisi relatiā relationē non reali. sed rōnis, iō dictū est, q. relationem importat. Et iō sequit regulam absolutorū ab æterno, quę si de nouo apponerentur, aut tollerentur a Deo mutationē in ipso ponerent.

SVP. QV. XVI. ART. II.

Titulus clarus est.

¶ In corpore articuli unica est conclusio rńsiua quęsito. Hæc est uera, & propria, Hō est Deus, supposito incarnationis mysterio. Probatur. Deus prædicat, uere, & proprie de psona filii Dei, ergo prædicat uere, & proprie de hoie. Probatur cō sequentia, quia hō pōt supponere pro psona filii Dei probat hoc. Hō pōt supponere pro qualibet hypostasi humanæ naturæ, sed quędam hypostasis humanæ naturæ est persona filii Dei, ergo hō pōt supponere pro persona filii Dei.

¶ In hac materia recolenda sunt dicta in ptiore articulo, qm̄ ista ppositio de qua est sermo, est etiā p se in primo modo respectu suppositi per subiectum, non respectu naturæ significatæ, & subiecti trahit ad supponendū pro tali supposito ex prædicato, sicut de sua conuertente, & con-

accidēs, sed per se, sicut species de sua hypostasi, nō quidē róe formæ significatæ p hoc nomē Deus, sed róe suppositi qđ est hypostasis humanæ naturæ.

Ad ii dcm, q. tres psonæ diuinæ cōueniunt in natura, distinguunt tm̄ in supposito: & iō no pdicant de inuicē. n my sterio aūt incarnationis, naturæ quidē, qa distinctæ sunt, de inuicē nō pdicant, sm̄ q. significant in abstracto (non. n. natura diuina est humana) sed qa conueniunt in supposito, pdicantur de inuicē in concreto.

Ad iii dcm, q. aia & caro significant ut i abstracto, sicut diuinitas & humanitas: in cōcreto uero dr̄ aiatum, & carneū, siue corporeū, sicut, & ex alia parte Deus, & hō. Vñ utroq; bique abstractum non prædicatur de abstracto, sed solum cōcretum de concreto.

Ad iiii dcm, q. hoc nomen hō, prædicatur de Deo ratione unionis in psona, quę q. dem unio relationē importat. Et iō nō sequitur regulā eorū nominum, quæ absolute prædicantur de Deo ab æterno.

Porr. 101 Locis sup. ar. 1. indu-ctis.

Articvlvs II.

Vtrum hæc sit uera Homo est Deus.

Ad secvndvm sic procedit. Vr̄ q. hęc sit falsa, hō est Deus. Deus. n. est nomē incōicabile: sed Sap. 13. reprehendunt idololatrię, de hoc q. hoc nomē Deus, qđ est incōicabile [b] lignis, & lapidibus imposuerunt. ergo pari ratione videtur esse inconueniens, q. hoc nomen Deus prædicetur de hoie.

¶ 2 Præt. Quicquid pdicat[b] de pdicato, pdicat de subiecto: sed hęc est uera, Deus est Pater, uel Deus est Trinitas. Si ergo hęc sit uera, Hō est Deus, vr̄ q. hæc ét sit uera, hō est Pater, uel, hō est Trinitas: quas quidem patet esse falsas. ergo, & primam.

¶ 3 Præt. in Ps. 80. dr̄, Non erit in te Deus recens: sed [b] homo est quiddam recens: non enim Christus semper fuit hō. ergo hæc est falsa, Homo est Deus.

Sed contra est, q. dr̄ Ro. 9. Ex q̄bus est Christus sm̄ carnē, qui est super oia Deus benedictus in sęcula: sed Christus sm̄ carnem est homo. Ergo hæc est uera, Homo est Deus.

Resp. Dcdm, q. m̄ supposita veritate vtriusq; naturę, diuinæ. s. & humanæ, & vnione in psona & hypostasi, hæc est uera, & ppria, Hō est Deus sicut, & ista, Deus est hō [a] hoc. n. nomē hō, pōt supponere p qualibet hypostasi humanę naturę, & ita pōt supponere p psona filii Dei, quā dicimus esse hypostasim humanæ naturę. Manifestū est ā. q. de persona filii Dei vere, & proprie pdicat hoc nomē Deus, vt in prima parte habitū est. † Vñ relinquit q. hęc sit uera, & propria, Hō est Deus.

Ad primvm ergo dcdm, q. idololatræ attribuebāt nomē deitatis lapidib⁹, & lignis, sm̄ q. i sua natura psiderant, qa putabāt in illis aliq̄d numinis eē. Nos ât nō attribuimus nomē Deitatis hoi sm̄ humanā nām sed sm̄ suppositū æternū, quod ét per unionē sppositum humanæ naturæ, ut dictū est*.

Ad ii dcdm, q. hoc nomē Pater, pdicat de hoc noie Deus sm̄ q. hoc nomē Dei supponit p psona Patris: sic ât n pdicat de psona Filii, qa persona filii non est psona Patris, & p pns nō oportet, q. hoc nomen Pr̄, prædicetur de hoc noie hō, de quo prædicatur hoc nomen Deus, in quantū ly homo supponit pro persona Filii.

Ad iii dcdm, q. licet humana natura in Chro sit qddā recēs tm̄ suppositū humanę naturæ nō est recēs, sed æternū. Et qa hoc nomen Deus, nō pdicatur de hoie rōne humanę naturę, sed rōne suppositi, nō sequitur q. ponamus Deū recētem. Sequeret aūt, si poneremus, q. hō supponit suppositū creatū, sm̄ q. oportet dicere eos, q. in Chro ponunt duo suppositā.

P. p. q. 39. ar. 3. & 4.

SVPER

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVPER QV. XVI. ART. III.

Port.o. 102

3.dist.7.q.1 art.2. 4.q.3.circa fin.c.1.4.

TItulus clarus est, originem habens ab Augustini libris diuersis temporibus sententia, & Magistri Sententiarum distinctio 7. tertij libri.

¶ In corpore articuli unica est conclusio respondiua quæstioni, non potest uere & proprie dici, quod homo ille sit dominicus, sed quod est dominus. Probatur primo directe. homo ille, scilicet Christus Iesus, designat personam filij Dei. ergo de illo prædicatur dominus essentialiter. ergo non debet de illo prædicari dominus denominatiue. Antecedens probatur, quia unum est suppositum diuinæ, & humanæ naturæ in Christo prima consequentia est clara. Secunda uero probatur, quia derogaret ueritati unionis si prædicaretur denominatiue. Firmatur deinde conclusio, ac ratio allata ex opposito, quia scilicet hæc prædicatio propria est Nestorianis, & quia similis prædicatio propria est naturæ assumptæ. Nestoriani siquidem, ponendo duo in Christo supposita, proprie dicunt, Christum hominem dominicum, quia uere esset ibi suppositum participatiue dominicum. Nos quoque proprie dicimus naturam assumptam esse deificatam non deam: quia enim diuersa est assumpta natura a deitate, non deam dicimus. Et quia iuncta est deitati in unitate personæ, ideo deificata. Suppositum autem quia unicum, est filij Dei, ideo Deum, & dominum, non dominicum, aut deificatum dicimus.

¶ Circa rationem cõclusionis dubium occurrit, quia uidetur falsa, tum quia ex affirmatione prædicationis essentialis infert negationem denominatiuæ, constat enim illationem hanc non renere ex forma, ut manifestat instantia de Deo, & diuino, neq; ex materia, quia dominicus nomen est commune suppositoꝝ & naturæ, potest enim dici natura assumpta, natura dominica, sicut, & caro eius, dicitur caro dominica, tum quia hæc prædicatio non derogat ueritati unionis, quoniam affirmare Christum hominem dominicum, non est negare Christum esse verum dominum: sicut affirmare Verbum esse diuinum, non est negare ipsum esse verum Deum.

¶ Ad hoc dicitur, q̃ ratio ueritati inuitrix, & est efficax. Non quæstio ista de nominibus est, nominibus autem utendum est, ut plures utuntur, secundum Philosophum, communis autem usus illud dominicum uocat quod est domini, non quod dominus est, ut in responsione ad tertium litera explicata & propterea ex affirmatione prædicationis essentialis istius termini Dominus bene illata est negatio denominationis. Et similiter dicendo, homo dicitur secundum communem usum intelligitur homo dominicus, ac per hoc aliquis homo domini, & sic intelliguntur ibi duo suppositi, unum in ly Aliquis homo, & unum in ly Domini, ac per hoc ruit ueritas unionis diuinæ, & humanæ naturæ in uno, eodemque supposito. Et propterea Auctor hanc locutionem nestorianam dixit. Non est autem simile de Deo, & diuino, ut in litera dicitur: quia diuinum identice consueuit sumi frequenti usu, non sic autem dominicum.

SVP. QV. XVI. ART. IIII.

Port.o. 103

TEnditur, ut iacet, intelligendus

ART. III.

Vtrum Christus possit dici homo dominicus.

AD TERTIVM sic, procedit. Vr̃ q̃ Chr̃s possit dici hõ dñicus. [b] Dicit.n.Aug.* in li.83 q. Monendũ est, ut illa bona ex pacteni q̃ fuerũt [h] in illo hoie dñico: loquit ãt de Chr̃o. ergo vr̃ q̃ Christus sit hõ dñicus.

¶ 2 Præt. Sicut dñicus cõuenit Christo rõne diuinę naturę, ita ẽt humanitas ptinet ad humanã nãm: sed Deus dr̃ humanatus, ut patet p Dam. in 3. lib.* vbi dicit q̃ humanatio eã, q̃ ad hoiem, copulationẽ demõstrat. ergo [h] pari rõe potest dici denominatiue, q̃ hõ ille sit dñic⁹.

¶ 3 Præt. Sicut dñicus denominatiue dr̃ a dño, [h] ita diuinus denominatiue dr̃ a Deo: sed Dio.* Chr̃m noiat diuinissimũ Iesum. ergo pari rõne põt dici q̃ Christus sit hõ dominicus.

SED CONTRA est, q̃ Aug. di [h] n. q̃ diuina essentia est Deus, citi li. Retract. ¶ Nõ uideo utrũ recte dicatur, hõ dñicus Iesus Christus, cum sit utique dñus.

RESP. Dcm, q̃ sicut supradictũ est,* cũ dr̃ hõ Chr̃us Iesus, designat̃ supposi ũ æternũ, qđ est p̃sona filij Dei, pp hoc, q̃ est vnũ suppositũ utriusq; naturę. De p̃sona ãt filij Dei p̃dicatur Deus, & Dñs essentialiter, & iõ nõ debet p̃dicari denominatiue: quia hoc derogat ueritati vnionis, Vñ cũ Dñicus dicat̃ de nominatiue a Dño, [m] nõ põt uere, & proprie dici, q̃ hõ ille sit dñicus, sed magis q̃ sit dñs: siãt p hoc, q̃ dr̃, hõ Christus Iesus, designaret suppositũ aliquod creatũ, ſm illos, q̃ ponunt in Chr̃o duo suppositа, posset dici hõ ille dñicus, inquantũ assumẽt ad participationẽ honoris diuini, sicut Nestoriani posuerunt. Et hoc ẽt mõ humana natura nõ dr̃ essentialiter dea, sed deificata nõ quidẽ per conuersionẽ ipsius in diuinã naturã, sed per coniunctionẽ ad diuinã naturã in una hypostasi, ut patet per Damas. in tertio lib.*

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ Aug. verba illa, & similia retractat in li. Retra. Vñ post uerba p̃missa in li. Retr. subdit, Vbicumq; hoc dixi, s. q̃ Chr̃s Iesus sit hõ dñicus, dixisse me nollẽ, postea q̃ppe uidi nõ esse dcm q̃uis nõnulla rõe posset defendi, q. a. s. posset aliq̃s dicere q̃ dr̃ hõ dñicus rõne humanæ naturæ, quã significat hoc nomen hõ, non ãt ratione suppositi.

AD II dcm, q̃ illud unum suppositũ, quo est humanę, & diuinæ naturæ, primo q̃dẽ fuit diuinæ naturæ, s. ab æterno, postea ãt ex tpe per incarnationẽ factũ est suppositũ humanæ naturæ. Et hac rõne dr̃ humanatũ, non q. a assumpserit hoiem, sed quia assumpsit humanã naturam. Non ãt sic est econuerso, q̃ suppositum humanæ naturæ assumpserit diuinam naturam, vnde nõ potest dici homo deificatus, uel dominicus.

AD III dcm, q̃ hoc nomẽ diuinũ, consueuit p̃dicari ẽt de his, de q̃bus p̃dicat essentialiter hoc nomen Deus: dicimus n. q̃ diuina essentia est Deus, rõe idẽtitatis, & q̃ essentia est Dei, siue diuina, pp diuersum modũ significãdi, & uerbũ diuinũ, cũ tñ verbũ sit Deus. Et si militer dicimus p̃sonã diuinã sicut, & p̃sonã Platonis, pp diuersum modũ significãdi: sed dñicus non dr̃ de his, de q̃bus dñs p̃dicat: non.n. consueuit dici, q̃ aliquis hõ, qui est dñs sit dñicus: sed illud, quod qualitercumq; est dñi, dñicũ dr̃, sicut dñica uolũtas, uel dñica manus, uel dñica passio. Et tũ ipse hõ Chr̃s, qui est dñs, non põt dici dñicus: sed põt caro eius dici caro dominica, & passio eius põt dici passio dominica,

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ea, quæ conueniunt filio hominis possint prædicari de filio Dei, & econuerso.

AD QVARTVM sic procedit. Vr̃ q̃ ea, quæ sunt humanæ naturæ, nõ possint dici de Deo. Impossibile.n.ẽ oppositũ [b] de eodẽ p̃dicari: s. de ea, q̃ sunt humanæ naturæ, sunt cõtraria his, q̃ sunt propria Dei: Deus.n. est increatus, immutabilis, & æternus; ad humanam ãt nãm pertinet, ut sit creata, temporalis, & mutabilis. ergo ea, quæ sunt humanæ naturæ, non possunt dici de Deo.

¶ 2 Præt. Attribuere [b] Deo ea, q̃ ad defectũ ptinẽt, vr̃ derogare diuino honori, & ad blasphemiã ptinere: sed ea, quæ sũt humanæ naturę, defectũ quendã continent: sicut pati, mori, & alia hmõi. ergo ur̃ q̃ nullo modo ea, quæ sunt humanæ naturę possint dici de Deo.

¶ 3 Præ. Assumi conuenit humanę naturę: non ãt hoc conuenit Deo. non ergo ea, [b] q̃ sũt humanæ naturæ, de Deo dici põt.

SED CONTRA est, q̃ Dam.* dicit in 3. libr. quòd Deus suscepit ea, quæ sunt carnis idiomata, idest, proprietates dum Deus passibilis nominatur, & Deus gloriæ crucifixus est.

RESP. Dcm, q̃ circa hãc qõnẽ diuersitas fuit inter Nestorianos, & Catholicos. Nestoriani. n. uoces, q̃ dñr̃ de Chr̃o diuidere uolebant hoc mõ, ut ea, q̃ pertinent ad humanã naturã, nõ dicerentẽ de Deo: nec ea, q̃ ptinent ad diuinã naturã, dicerentur de hoie. Vñ Nestorius dixit: Si quis Dei uerbo tentat passiones tribuere, anathema sit. Si qua uero noia sunt, q̃ ptinere põt ad utrãq; naturã, de talib⁹ p̃dicabãt ea, q̃ sũt utriusq; naturæ: sicut hoc nomẽ Chr̃us vel Dñs. Vñ concedebãt Chr̃m esse natũ de Virgine, & fuisse ab æterno: nõ tñ dicebant, uel Deum natum de Virgine uel hoiem ab æterno fuisse [m] Catholici uero posuerũt hmõi, q̃ dr̃ de Chr̃o, siue ſm diuinã naturã, siue ſm humanã, dici posse tã de Deo, q̃ de hoie. Vñ Cyrillus dicit,* Si quis duabus p̃sonis, seu subsãtiis, i. hypostasibus eas, quæ in Euãgelicis, & Apostolicis conscriptionibus sunt diuidit uoces, uel ea, q̃ de Chr̃o à sãctis dñr̃, uel ab ipso Chr̃o de semetipso, & aliquas q̃dẽ ex his hoi applicãdas crediderit. aliquas uero soli Verbo deputauerit, anathema sit. Et huius rõ est: q. a cũ sit eadẽ hypostasis utriusq; nãe, eadẽ hypostasis supponitur noie utriusq; naturæ. sine ergo dicat hõ, siue Deus, supponit hypostasis diuinæ, & humanæ naturæ. & iõ de hoie põt dici ea, q̃ sũt diuinæ naturæ, tamquam de hypostasi diuinæ naturæ: & de Deo põt dici ea, q̃ sũt humanæ naturæ, tãquã de hypostasi humanæ naturæ. Sciẽdũ tñ, q̃ in ꝓpositione, in qua aliq̃d de aliquo prędicat, nõ solũ attendit qđ sit illud, de quo prædicat̃ p̃dicatum, sed ẽt ſm qđ de illo p̃dicet. Quãuis ergo nõ distinguat̃ ea, q̃ prędicant̃ de Chr̃o: distinguunt̃ tñ ſm id, ſm q̃ utrumq; prædicat. ¶ Nam ea, q̃ sunt diuinæ naturæ, prędicant̃ de Christo ſm diuinam naturã: ea ãt, quæ sũt humanæ naturæ, prædicant̃ de eo ſm humanã naturã. Vnde Aug. dicit in 1. de Trin. † Distinguamus quid in scripturis sonet, ſm formã Dei, & quid ſm formã serui. Et infra*, quid, & p̃ quid, & qđ ſm quid dicat, prudens, & diligẽs, & prius lector intelliget.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ oppositа prædicari de eodem ſm idẽ est impossibile: sed ſm diuersa, nihil ꝓhibet. Et hoc modo oppositа prędicãtur de Christo, non secundum idem: sed secũdum diuersas naturas.

AD II dcm, q̃ si ea, q̃ ad defectũ pertinẽt, Deo attribuerẽtur ſm diuinã naturã esse blasphemia, quasi pertinens ad diminutionẽ honoris ipsius: nõ ãt ptinet ad Dei iniuriam, si attribuantur ſm naturã assumptã. Vñ in quodã sermone Ephesini Cõcilij dr̃, Nihil putat Deus iniuriã, qđ est occasio salutis hoibus: nihil.n. obiectorũ quæ elegit pp nos iniuriam facit illi naturę, q̃ non põt esse subiecta iniuriis, propria uero facit inferiora, ut saluet naturam nr̃am. Quando ergo abiecta, & uilia sunt, diuinam naturam non iniuriant, sed salutem hoibus operant, quõ dicis ea, q̃ cã nr̃æ salutis sunt, iniuriæ occasionẽ Deo fuisse?

AD III dcm, q̃ assumi conuenit humanæ naturę, non ratione suppositi, sed ratione suiipsius: & ideo non conuenit Deo.

ARTICVLVS V.

Vtrum ea quæ conueniunt filio hominis, possint prædicari de diuina natura: & de humana ea, quæ conueniunt filio Dei.

SVP. QVAE. XVI. ART. V.

Port.o. 104

Medina. a. 5.

AD QVINTVM sic procedit. Vr̃ q̃ ea, quæ sunt humanę naturæ, possint dici de natura diuina. Ea enim, quæ sunt humanæ naturæ, prædicantur de filio Dei, & de Deo: sed Deus [b] est sine natura. ergo ea, q̃ sunt naturę humanę, possunt dici de Deo.

¶ 2 Præt. Illud dicitur de aliquo, quod ad ipsum pertinet. sed ea, quæ sunt humanæ naturę, ad Deum pertinent, dicit.n. Aug. in li. de fide ad Petrum, Firmissime tene, & nullatenus dubites, Filium Dei assumpsisse carnem, & cum ea temporalia sacramenta nostræ salutis. ergo ea, quæ sunt humanæ naturę, possunt dici de Deo.

¶ 3 Præt. Illud dicitur de aliquo, quod ad ipsum pertinet. sed ea, quæ sunt humanæ naturę, ad Deum pertinent, dicit.n. Aug. in li. de fide ad Petrum, Firmissime tene, & nullatenus dubites, Filium Dei assumpsisse carnem, & cum ea temporalia sacramenta nostræ salutis. ergo ea, quæ sunt humanæ naturę, possunt dici de Deo.

SED CONTRA est, q̃ Damas.* dicit, Quæ sunt humanæ naturæ, non possunt dici de Deo.

RESP. Dcm, q̃ circa hãc qõnẽ fuerunt quidam errantes, qui posuerunt, q̃ ea, quæ sunt humanæ naturæ, non possunt dici de Deo, quia scilicet hæc prædicatio non ꝓtinet ad unitatem personæ, sed solum ad naturam assumptam. Et hoc quidem falsum est, & contra fidem. Cuius ratio est, quia cum in Christo sit duplex natura, una scilicet assumens, & alia assumpta, si ea, quæ sunt humanæ naturæ, non possunt dici de Deo, sequitur, q̃ non possit dici, q̃ Deus sit homo, uel q̃ homo sit Deus, quod est contra fidem Nicenam, & Athanasianam. Et ideo dicendum est, q̃ ea, quæ sunt humanæ naturæ, possunt dici de Deo, & ea, quæ sunt naturæ diuinæ, possunt dici de homine. Et hoc ideo, quia ea, quæ sunt humanæ naturæ, prædicantur de filio Dei, & de Deo, ratione unitatis personæ, & suppositi, ea uero, quæ sunt naturæ diuinæ, prædicantur de filio hominis, ratione unitatis personæ, & suppositi.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ Deus [b] est sine natura, quia ipse est sua natura, & ideo ea, quæ sunt naturæ humanæ, non possunt dici de Deo, quia ipse non est sua humanitas.

AD II dcm, q̃ illud dicitur de aliquo, quod ad ipsum pertinet, quia ea, quæ sunt humanæ naturæ, ad Deum pertinent, ratione unitatis personæ, & suppositi, ea uero, quæ sunt naturæ diuinæ, ad hominem pertinent, ratione unitatis personæ, & suppositi.

AD III dcm, q̃ ea, quæ sunt humanæ naturæ, non possunt dici de Deo, quia ipse non est sua humanitas, ea uero, quæ sunt naturæ diuinæ, possunt dici de homine, quia ipse est sua deitas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& diuinã naturam sola sit differentia secundum modum significandi, ois ista qõ ad rem diuinam spectat, non ut res est absoluta, sed ut res ẽ significata nõe abstracto, puta deitas, aut diuinitas, vel æqualẽte, puta natura diuina: eẽntia diuina, & hmõi. ¶ In corpore articuli duæ sunt cõclusiones simul ꝓbatæ. Altera est: in Christo ea, q̃ sunt unius naturæ, nõ possunt ꝓdicari de alia, ita in abstracto significata. Altera est. In Christo ea, quæ sunt utriusq; naturæ, pñt indifferenter de nominibus concretis utriusq; naturæ ꝓdicari. Probant simul. Ea, quæ sunt ꝓpria vni⁹, non pñt uere ꝓdicari de alio, nisi de eo, qđ est idem illi. ergo ea, q̃ sunt unius nãæ, &c. Antecedens manifestatur, qa risibile non conuenit nisi ei, quod est hõ. Consequentia uero probat, primo: qa nõa concreta supponũt hypostasim naturæ. Et cõfirmat deinde sẽda cõclusio auctoritate Leonis.

¶ Aduerte hic, q̃ abstracta, & cõcreta nomina, quãuis conueniãt in significato formali (qũ tam deitas, q̃ Deus deitatẽ significat, & similiter tã humanitas, q̃ hõ humanam significat naturã) ex differẽti tñ significandi mõ inuenio in illis, alia oritur differẽtia quo ad supposita per illa: nã abstractum nomen, & significat naturam, & supponit pro natura: deitas n. pro deitate supponit. Concretum uero significat quidẽ naturam, sed etiã supponit ꝓ habente naturam, ac per hoc pro hypostasi naturæ, hypostasis n. est habens naturam: Deus enim supponit pro habente deitatem, pro hypostasi diuinæ naturæ, & similiter homo ꝓ habente humanam naturam, pro hypostasi humanæ naturæ: & similiter risibilitas & significat, & supponit ipsam risibilitatẽ, sed risibile supponit pro habẽte risibilitatem. Et ideo risibilitas nõ prædicatur de humanitate, sed risibile uere prædicatur de homine, qm̃ idẽ est hñs humanitatem, & risibilitatem. Ex his igit̃ patet in primis assũptũ in ira antecedẽs, cum sua manifestatione exemplari de risibili. Verissime siquidem dicitur, propria sunt ꝓdicari de diuina natura.

¶ 2 Præt. Caro ptinet ad naturã humanã: sed sicut dicit Dama.* in 3. li. dicim⁹ naturã uerbi i carnatã eẽ, ſm btõs Athanasiũ, & Cyrillum. ergo vr̃ ꝓ pari rõne ea, q̃ sunt humanæ naturę, possint dici de diuina natura.

¶ 3 Præt. Ea, q̃ sunt diuinæ naturæ cõueniũt humanæ naturæ i Chr̃o, sicut cognoscere futura, & hr̃e salutiferã virtutẽ. ergo vr̃ ꝓ pari rõe ea, q̃ sũt humanæ naturę, possint dici de diuina nã.

SED CONTRA est, ꝓ Dama.* diciti 3. li. Deitatẽ qdẽ dicẽtes nõ noiamus de ea, q̃ humanitatis diomata sunt. i. ꝓprietates: nõ. n. dicim⁹ deitatẽ passibilẽ, vr̃ creabilẽ: deitas aũt ẽ diuina natura. ergo ea, q̃ sũt humanę nãę nõ pñt dici de diuina natura.

RESP. Dcm, ꝓ ea, q̃ sunt ꝓpria unius, nõ pñt uere de alio ꝓdicari, nisi de eo, qđ ẽ idẽ illi, sicut risibile nõ cõuenit nisi ei, qđ est hõ: in mysterio aũt i carnationis nõ est eadẽ natura diuina, & humana, sed eadẽ ẽ hypostasis vtriusq; nãæ, iõ ea, m q̃ sunt vnius nãæ, non pñt de alia ꝓdicari, ſm ꝙ i abstracto significaẽ. n Nomina uera cõcreta supponũt hypostasim naturę, & iõ indifferẽter ꝓdicari pñt ea, q̃ ad utrãq; naturã ptinẽt, d̃ noibus concretis, siue illud nomen de quo dr̃, det intelligere utrãq; naturã, sicut hoc nomẽ Chr̃s. i quo itelliguntr̃, & diuinitas ungẽs. & humanitas uncta, siue sũ diuinã naturã, sicut hoc nomẽ Deus, uel filius Dei, siue sũ naturã humanam, sicut, hoc nomẽ hõ, uel Iesus. Vñ Leo papa dicit in Epistola ad Palæstinos: o Nõ interẽt, ex qua Chr̃s substãtia nominẽt, cũ inseparabiliter manẽte unitate psonæ, idẽ sit, & totus hois filius ꝓp carnem, & totus Dei filius, ꝓp unam cum Patre deitatem.

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ in diuinis realiter est p idem persona cũ natura, & rõne huius identitatis diuina natura prædicat de filio Dei: nõ tñ ẽ idẽ modus significãdi, & iõ q̃dã dr̃ de filio Dei, quæ nõ dr̃ de diuina natura, sicut dicim⁹ ꝙ filius Dei est genitus, non tñ dicimus ꝙ natura diuina sit genita, ut i prima parte habitũ ẽ. Et sic r i mysterio i carnationis dicim⁹, ꝙ filiꝰ Dei passus ẽ, nõ ãt dicim⁹ ꝙ diuina natura sit passa.

AD II dcm, ꝙ incarnatio magis importat unionẽ ad carnẽ, q̃ carnis ꝓprietatem. Vtraque autem natura in Christo, est unita alteri i persona, rõne cuius unionis, & diuina natura dr̃ incarnata, & humana natura deificata, ut s. dictũ ẽ*.

AD III dcm, ꝙ ea, q̃ sunt diuinæ naturæ, dr̃ de humana natura nõ ſm ꝙ essen ialiter cõpetũt diuinæ naturæ, sed ſm ꝙ participatiue deriuantur ad humanã naturã. Vñ ea, q̃ participant nõ pñt à natura humana (sicut esse increatũ aut oipotẽ) nullo mõ de humana natura dr̃. Diuina ãt natura nihil participatiue recepit ab humana natura, & ideo ea, quę sunt humanæ naturæ, nullo modo possunt dici de diuina natura.

ARTICVLVS VI.

Vtrũ hæc sit uera, Deus factus ẽ hõ.

AD SEXTVM sic ꝓcedit. Vr̃ ꝙ hæc sit falsa, Deꝰ factꝰ ẽ hõ. Cũ. n. hõ significet substantiã, fieri hoiem, ẽ fieri simpr̃. r sd hæc ẽ falsa, Deꝰ factꝰ ẽ simpr̃. ergo hæc ẽ falsa, Deꝰ factꝰ est hõ.

¶ 2 Prę. b Fieri hoiem ẽ mutari: sd Deꝰ nõ pôt esse subiectũ mutationis, ſm illud. Mala. 3. Ego dñs, & non mutor. ergo vr̃ ꝙ hęc sit falsa Deus factus est hõ.

¶ 2 Præt. Homo ſm ꝙ de Christo dr̃, supponit b personã filii Dei: sed hæc est falsa, Deus factus est persona filii Dei. ergo hæc est falsa, Deus factus ẽ hõ.

SED CONTRA est, qđ dr̃ Io. 1. Verbum caro factũ est. Et sicut Athanasius dicit i Epistola ad Epitectũ*, qđ dixit, Verbũ caro factum est, simile est, ac si diceretur, ꝙ Deus hõ factus ẽ. unius non uerificari de alia, nisi illud aliud sit idem huic, cui sunt propria, quemadmodum propria risibilitatis non uerificatur de humanitate, quia nihil est idem utrique, sed uerificatur de homine, quia homo est id humanæ naturę, quod est idẽ habenti risibilitatem, idem. n. subiecto est hypostasis humana, & subiectum risibilitatis. Patet deinde uis consequentiæ, quoniam dum explicat in litera proprietas concretorum in supponendo, insinuatur differentia, quam explicauimus inter suppositionem concretorũ, & abstractorũ, ex qua fit ut abstractũ nomen unius naturæ pateat importare omnino aliud ab his quæ sunt alterius naturæ, scilicet ipsam solam naturam secundum se, ac per hoc, optime infertr̃, quòd non prędicantur de abstracto ea, quæ sunt alterius naturę: & similiter patet cõcretum cuiusque in Christo naturæ importare id, qđ idem est, quod commune est omnibus ad quamcumque naturam spectantibus, scilicet unam, eandemque hypostasim & ideo optime, infertr̃, q̃ indifferenter ea quæ sunt utriusq; naturæ de contractis vtriusque naturæ, ꝓdicantur.

P.p. q. 3. art. 3.

Q. 3. art. 8.

SVP. QVAE. XVI. ART. VI.

Palud. 3. d. 7. q. 1. Alb. magn. d. 6. art. 1.

TItulus clarus est

¶ In corpore articuli primo respondetur quæstio unica conclusione. Hęc est uera, Deus factus est homo. Probaturque syllogismo satis clare posito, & ordinato in ira, ita ut non sit opus formare illum.

¶ Deinde aperitur, ꝙ hæc propositio à dicentibus simpr̃ intelligitur, iuxta dicta in primo huius quæstionis articulo ista propositione, Deus est homo.

¶ In responsione ad secundum, si dubitas, unde scripta in articulo primo in responsione ad ultimũ. Et si tibi illa non sufficiat, nec quieseis ex relatiua declaratione tam profundæ factionis, dicito quòd licet fieri homineꝫ, absolute importet mutationem

Porr. 106

infr. q. 35. art. 3. c. Et 3. c. 3. q. 5. ar. 3. ca. & dist. 7. q. 2. Et op. 1. c. 18. Et opu. 2. ca. 6. Et Ro. 1. li. 20

Post medium illius & inci. Ergo arbitr.

in subiecto acquirente humanam naturam, puta in materia, attamen personam aliquam fieri hominem. non importat mutationem in persona acquirente naturam humanam. Et hõ uerisitatis est: quia subiectum quod fit homo, per transmutationem sui acquirit esse humanum: sed persona, quę fit homo solã noua personatione humanę naturę fit homo. Personare ãt naturam humanã nõ est mutari, sd̃ sub sistere nunc primo i illa. Et ideo filius dei prius non erat hõ, quia non personabat nãm humanam, & i tempore factus ẽ hõ, quia incœpit qñque personare naturam unã humanam, & p hoc acquisiuit primo esse subsantiale humanæ naturæ, & nõ tñ esse relatiuum: factus est homo, factus est subsãtia animata sensibilis, rationalis, & nõ ad aliquid, non ad humanã naturam. Et est non solum subiectum propositionis ly Deꝰ cũ dr̃, deus factus ẽ hõ. sed ut subiectũ factionis, hoc est personationis nunc primo hoc. n. fieri nihil aliud est, q̃ personare nunc primo. Et sic habes subsantialem factionem, & terminum, & subiectum, absque mutatione subiecti. Et si tibi apparet mirabile, memento quia nihil est mirabilius, q̃ uerbum caro factũ est, post Trinitatis arcanum.

¶ In rñsione ad tertiũ si formalem responsionem nouitius optat, dicito quòd ista est uera, Deus factus est subsistens i humana natura: hoc enim formaliter supponit ly homo Et si ad materialiter substratum instet descendi, dicito ꝙ hæc ẽt est uera, deus factus est persona filii dei subsistens in humana natura. Sicut ẽt cum paries fit albus uere dr̃, ꝙ paries factus est paries albus, ut patet in septimo Meta. & ad propositum in 2. Sen ten. dist. 7.

ar. 1. huius quæst.

Concl. m

ar. 1. huius quæst.

In cor. ar.

SVP. QVÆS. XVI. ART. VII.

Medina. ar. 7.

TItulus clarus est.

¶ In corpore duo fiunt. Primo, ponitur duplex propositionis sensus improprius: & iuxta utrumque respondetur. Secundo, ponitur tertius sensus qui soles est proprius, & respondetur quæsito.

¶ Quo ad primum uide nouitie, quod in primo sensu copula

RESP. Dicendum, ꝙ unumquodque dr̃ esse factum illud, quod de nouo incipit prædicari de ipso. Esse autem hominẽ, uere prędicatur de Deo, sicut dictum est†, ita tamen ꝙ nõ cõuenit Deo esse hominem ab æterno, sed ex tempore per assũptionem humanæ naturæ. Et ideo m hęc est uera, Deus factus est homo. n Diuersimode tamen intelligitur a diuersis, sicut, & hæc, Deus est homo, ut supra dictum est*.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd fieri hominem, est fieri simpliciter in oibus his, in quibus humana natura incipit esse i suppposito diuinę naturæ, ab æterno præexistente. Et iõ Deum fieri hominem, non est Deum fieri simpliciter.

AD II dicendum, quod sicut dictum est†, fieri importat quòd aliquid predicetur de nouo de altero. Vnde, quandocũque aliquid de nouo prędicat de altero cum mutatione eius, de quo dicitur, tũc fieri est mutari. Et hoc contingit in omnibus, quæ absolute dicuntur: non enim potest albedo, aut magnitudo de nouo aduenire alicui, nisi per hoc quod de nouo mutatur ad albedinem, uel magnitudinem. Ea uero, quæ relatiue dicuntur, possunt de nouo prædicari de aliquo absque eius mutatione, sicut homo de nouo fit dexter absque sua mutatione, per motum illius, qui fit ei siniſter. Vnde in talibus non oportet omne, quod dicitur fieri, esse mutatum, quia hoc potest accidere per mutationem alterius. Et per hunc modum Deo dicimus, Domine refugium factus es nobis.

Esse autem hominem, cõuenit Deo ratione unionis, quæ est relatio quædam: & ideo esse hominem prædicatur de nouo de Deo absque eius mutatione per mutationem humanæ naturę, quæ assumitur in diuinam personam. Et ideo cum dicitur, Deus factus est homo, nõ intelligitur aliqua mutatio ex parte Dei, sed solum ex parte humanæ naturę.

AD III dicendum, ꝙ homo supponit personam Filii Dei, non nudam, sed prout subsistit in humana natura. Et iõ quamuis hæc fit falsa, Deus factus ẽ persona filii Dei, est tamen hæc uera, Deus factus est homo, ex eo quòd est unitus humanę naturæ.

ARTICVLVS VII.

Vtrum hæc sit uera, Homo factus est Deus.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ hæc sit uera, Homo factus est Deus. Dicitur enim Romano. primo, Quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis, de filio suo, b qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem: sed Christus, secũdum quòd homo, est ex semine Dauid secundum carnem ergo homo factus est filius Dei.

¶ 2 Præt. Augu. dicit in primo de Trin.* Talis erat illa susceptio, quæ Deum hominem faceret, & b hominem Deum: sed ratione illius susceptionis hæc est uera, Deus factus est homo. ergo similiter hæc est uera, Homo factus est Deus.

¶ 3 Prę. Gregorius Naziãzenus dicit in Epi. b ad Elidoniũ†, Deus quidẽ humanatus est, homo ãt deificatus, vel qũlibet aliter

Porr. 106 Locis sup. a, 6. citatis

Li. 1. c. 13. circa prin ci. to. 3.

In epist. 1. ad Elidoniũ inter prĩ. & me.

non est factus, ita quòd neque ab æterno, neque ex tempore factũ est, ut homo, hoc est, hic homo, esset Deus: cõstat. n. ꝙ ly homo, supponit in hac enuntiatione pro hoc homine: qa supponit personaliter, & determinate, & ꝙ hic homo est deus ab æterno genitus, non factus, est hypostasis filii dei.

Non est igitur proprius sensus harum locutionum, dicere, Factum est ut homo esset deus. Posset tamen ut quinto dicitur in litera saluari, ut proprius sensus, sustinédo quod homo habeat suppositionem simplicem, hoc est, supponat pro natura humana in concreto communiter, nam factum est, quod hō sit deus quamuis nō sit factū ꝙ aliqs singularis homo sit deus: qa illesingularis hō, qui est deus, est naturaliter, & ab æterno deus.

¶Occurrit hic ät circa duo qō. Primo circa suppositionē simplicē, & proprietatē ꝓpositionis sic sumptæ. Secunda, circa p sonalē, an iste hō sit factus deus. Est ät dubitandi rō circa primū: qa dicendo, hō est factus deus, ly hō supponit pro habente natūrā humanam indēterminate, aliud .n. est dicere, hic hō est factus deus: & aliud est dicere, hō est factus deus: qm hō supponit confuse ꝓ habente nām humanam, hic homo autem determinate.

¶Et hinc fit primo, ut rō lītæ nihil ualeat, reprobando illā. Hō factus est deꝰ: qa ista est falsa. Iste homo factus est deꝰ. Fit secundo, ut non logice dicat in lītā, quòd supponat simpliciter ly Hō, stando pro homine communiter: qm supponit personaliter, confuse tamen: multo mālis suppositio termini cās concreti, qm ꝓponere ꝙ habentē nām indeterminatē

*lib. 3. c. 2 nō longe a fine.

Fit tertio, ut quia ista propositio, Homo factus est deus, in pernali suppositione propriissime sumpta est uera: quia in ueritate homo est deus, & non semper fuit deus, sed per unionis gratiam est deus: male in litera arguitur falsitatis. Fit quarto, ut Scotus in tertio sententiarum distinctione septima, quæstione secunda, rectius dixerit ꝙ ista propositio, Homo factus est deus, est simpliciter uera, & propriatum: quia homo per actionem agentis est deus, & non semper fuit deus: tum quia est cōuertens illam, deus factus est homo.

¶Ad euidentiam horum scito, ꝙ inter personalem, & simplicem suppositionem hæc est differentia, quòd si ly Homo, supponit personaliter, oportet prædicatum conuenire alicui ꝓsonæ humanæ: quòd enim de nulla persona humana, nec de oībus simul uerificatur, de homine personaliter sumpto non uerificatur, ut patet discurrenti tam in propositionibus per se, q̄ per accidens. Si uero supponit simpliciter, prædicatum conuenit homini abstracti: a suis suppositis: ita quòd uerificantur de homine communiter, & de nullo homine, nec de omnibus simul uerificatur.

¶Ad propositum autem descendendo, considerandum est, ꝙ in illa propositione, Homo factus est deus, ly Homo supponit personaliter proprie loquendo: quia ly factus est, non permittit hominem supponere nisi personaliter: sicut cum dr. Homo factus est albus quoniam fieri reale, non est hominis cōiter, sed hominis sīgularis. Et propterea ad ueritatem istius, Homo factus est deus, oportet ueram esse istam, aliquis homo factus est deus: sicut ad ueritatem istius, homo factus est albus, oportet quod aliquis homo sit factus albus. Sed si ly homo, supponat simpliciter: ueritas eius non exigit, quòd aliquis homo sit factus deus, sed sufficit quòd per actionem alicuius agentis factum sit, ut de homine absolute uerificetur de nouo esse

nominauerit: sed deus ea rōne dr humanatus, qua est homo factus. ergo homo ea rōne dr deificatus, qua est factus deus. Et ita hæc est uera, homo factus est deus.

¶4 Præt. Cum dr, deus factus ē homo, subiectum factiōis, uel mutationis non est deus: sed humana natura, quam significat hoc nomen homo: sed illud vr esse subiectum factionis. cui factio attribuitur. ergo hæc magis est uera. homo factus est deus, qnàm ista, Deus factus est homo.

SED CONTRA est, ꝙ Dam. dicit in 3. libr. * Non hominem deificatum dicimus sed deum humanatum: idem autem est fieri deum, ꝙ deificari. ergo hæc est falsa, hō factus est deus.

RESP. Dcdm, ꝙ ista propositio, homo factus est deus, tripliciter potest intelligi. Vno modo, ita quòd hoc participiū Factus, determinet absolute, uel subiectū, uel ꝑdicatū. Et in hoc sensu est falsa: quia neque hō ille, de quo deus prædicatur, est factus, neque deus est factus, ut infra dicetur.* Et sub eodem sensu hæc est falsa, Deus factus est hō: sed sub hoc sensu non quæritur hic de istis propositionibus. Alio modo pōt intelligi, ut ly Factus, determinet cōpositionē, ut sit sensus, hō factꝰ est Deus, i. factum est, ut hō sit Deus. Et sub hoc sensu utraque est uera, & hō factus est Deus, & Deus factus est hō: sed hic nō est proprius sensus harum locutionum: nisi forte intelligatur ſm ꝙ ly hō, non habet persona lē suppositionem, sed simplicē. Licet .n. hic hō non sit factus Deus, quia hoc suppositū. s. persona filii Dei, ab æterno fuit Deus, tū hō, cōiter loquēdo, nō sp fuit Deus. Tertio mō, ꝓprie intelligitur, ſm ꝙ hoc participiū factꝰ, ponit fieri circa hominē in respectu ad Deū, sicut ad terminum factionis. Et in hoc sensu, suppositō ꝙ i Chro sit eadē ꝑsona, & hypostasis, & suppositum Dei, et hominis (vt s. oñsum est††) ista propositio est falsa: quia cum dr, hō factus est Deus, ly hō, habet personalem suppositionem. Non enim esse Deum, uerificatur de homine

*ar. 8. & 9. huius q.

homo, proprie loquēdo, supponit pro habente naturam humanam indeterminate, & ꝙ alia est propositio. Hō factus ē Deus, & alia, Hic homo factus est Deus. Sed cū infertur primo. ergo ratio literæ nihil valet, respondetur, ꝙ efficax est: qa licet sint diuersæ propositiones, negatio trāsillius singularis, scilicet, hic homo est factus Deus, infert negationem illius indefinitæ, homo factus est Deus: qm gratia, materię vnum singulare in proposito æquialet omnibus singularibus: constat enim unum tantum hominem esse Deum. Et propterea sicut à negatione omnium singularū infertur negatio indefinita, ita in proposito a negatione unius singularis destruitur indefinita.

¶Ad secundum dicitur, quòd quia talia sunt subiecta, qualia permittuntur a prædicatis, & prædicatum integrū, scilicet factum esse Deum, uerificandum est, & non potest uerificari de homine personaliter siue confuse, siue determinate, iō ad suppositionem simplicem recursum est, Logicum quippe est, ut homo supponat simpliciter pro habente naturam, abstrahendo a singularibus: non solum quo ad significationem, sed quo ad id, quē prædicato supponat, & hæc non est eius nālis suppositio, sed cū personaliter supponit pro hīte naturā indeterminate.

¶Ad tertium dicitur, quòd iam patet, falsum esse, quod personaliter sumpta illa propositio, homo factus est deus, sit uera: nec est uerum de homine personaliter sumpto, quòd per gratiam unionis est deus.

¶Vnde ad quartum ex Scoto dicitur, quod si Scotus utitur suppositione simplici, verum dicit: & affirmat proprietatem sensus, quam Auctor in litera sub dubio relinquit: sed in ueritate ly Factus est, transit in impersonalem: hoc est, factum est, ut homo esset deus. Quod non uidetur de intentione Scoti, uolentis istam, Homo factus est deus, sequi per conuersionem ad illam, deus factus est homo: oportet enim personaliter supponere hominem, si per conuersionem sequitur ad illam. Et propterea si (ut apparet) utitur suppositione personali, directe dicit contra Auctorem; sed falsum dicit: quoniam personaliter sumpta propositio illa, homo factus est deus, est falsa, Et cum probatur, quia istæ sunt ueræ, homo per actionem agentis est deus: &, homo non prius erat deus, respondetur quòd prima est falsa, quia ueritas eius exigit ueritatem alicuius suæ singularis, scilicet quod aliquis homo per actionem agentis est deus, qui prius non fuit deus, Constat autem, quod nullus homo per actionem cuiuscunque agentis est de nouo deus: quia ille homo, scilicet Iesus Nazarenus, qui solus inter homines est deus, non est de nouo deus, sed ab æterno: nec per actionem alicuius agentis, sed æterna natiuitate a Patre est deus. Nec est uerum quòd istius, deus factus est homo, conuertens sit, homo

factus est deus, sed illa, Qui factus est homo, est deus, sicut ista, Paries factus est albus, nō conuertitur in istam, Album factū est paries, sed in istam, Quod factum est album, est paries.

¶Secundum dubium occurrens est: quia videtur quod etiam factum sit, quòd iste homo sit deus: nam ly iste homo stat pro suppositō æterno, non quatenus est æternum, seu hypostasis diuinæ naturæ: sed quatenus est ex tempore hypostasis humanæ naturæ. Cōstat aūt, ꝙ factū est ꝑ gratiam diuinam, ut hypostasis diuinæ naturæ, esset hypostasis humanæ naturę, & ꝙ hypostasis humanæ naturæ, esset ipsa uerbi hypostasis. Et sic propositio esset uera, & sensū propriū habet ſm personalē suppositionē. †Ad hoc dr, ꝙ in hac vltima particula lītæ non est sermo de ueritate, sed de proprietate sensus. Et propterea licet assignatus sēsus obiiciendo, sit uerus, non tamen est ꝓprius dictæ propositionis: quia ly homo, ex parte subiecti personaliter, ac determinate supponens, debet sumi pro illa hypostasi absolute: & non pro illa, ut abstrahit a seipsa (ut obiectio sumit) quia subiecta tenentur materialiter: constat autem ꝙ absolute sumpta hypostasi illa falsum est ꝙ factū sit illam esse Deū. Vbi tamen huiusmodi dicta inueniuntur, pie interpretanda sunt, nec extendenda.

Concl.ne

¶Quo ad secundum, tertius sensus ponit, ꝙ hoc totum. Factus est, ponitur pro copula uerbali: sic enim ly factus est, ponit circa hominem, ut subiectum fieri, non absolute, sed in ordine ad Deum, ut terminum factionis: ita ꝙ sensus propriꝰ est, ꝙ homo effectus est Deus. Et in hoc sensu proprie respondetur quæsito, quòd propositio est falsa: & manifestatur, & probatur. Manifestatur quidem, & ex suppositā sententia fidei falsificante dictam propositionem, & ex contraria hæresi Nestorianorum uerificante eandem. Ponēdo .n. unam tantum in Christo hypostasim, cum illa sit genita Deus ab æterno, & supponatur per ly homo, non potest dici, quod factus est Deus. Ponendo aūt cum hæreticis duas in Christo hypostases, omnino uerificatur, quòd homo factus est Deus, quia ille homo coniunctus est Deo, sicut econtra, Deus factus est homo, id est coniunctus est illi homini: secundum hos hæreticos. Probatur autem sic. Esse Deum uerificatur de homine non ratione naturę, sed suppositi. ergo fieri Deum, de supposito quoque uerificari debet, si propositio est uera: sed de supposito non potest uerificari fieri Deum. Probatur: quia ab æterno est Deus, nec umquam cœpit esse Deus, aut fieri Deus, aut quòd factus sit Deus. ergo. Antecedens patet. Consequentia uero probatur: quia eiusdem est fieri, & esse, si fit, cum fieri terminetur ad esse.

¶Aduerte circa hæc, quòd cum in omni factione, qua unum fit aliud, non solum concurrat terminus, sed subiectum seu quasi subiectum, & in hac factione, ut infra dicitur. Deus significetur, ut terminus, per hanc propositionem, Homo factus est Deus, restat ut homo significetur ut subiectum: & ideo, ut in litera dicitur, est falsa propositio ista, Homo factus est Deus. Et tamen si relatiue iudicetur ista factio, uerissimum est, quòd Deus est terminus, & homo formaliter est subiectum: quia secundum rem mutatio ponitur in hoīe formaliter, & in Deo non nisi ut in termino. Quo fit, ut ad rem spectando, deberet ista propositio, Homo factus est Deus, dici uera, & magis uera, quàm illa, Deus factus est homo: quia in illa subiectum factionis ponitur subiectum, & terminus ponitur terminus, in ista autem, econtra: & tamen totum oppositum affirmatur: quia ista Deus factꝰ est homo, affirmatur, & in Euāgelio, Verbum caro factum est, & in symbolo, Et homo factus est: illa autem, Homo factus est Deus, cōmunitet dicitur falsa.

¶Quorsum hæc pōt propter duo. Primū est, ut non sīstas in factione relatiua, sed intelligas in hoc mysterio fieri illud, quo dicit, Verbum caro factum est, & homo factꝰ est, esse nō fieri relatiuū: quia non caro, nō homo factus est Dei filius, sed ad carnē, ad hominem? & militaret multum argumēta allata. Sed fieri substantiale, nō quale est fieri, quo materia transmutatur in carnem, aut humanā naturam: sed quale est fieri, quo fingeretur, Sortē fieri hominē. Nam sicut alio modo se habet eē inter Sortem, & humanam naturam ex una parte, & inter materiam, & humanam naturā ex altera parte, ita dissimiliter se habet fieri inter hæc, & illa: cum enim dicimus, Sortes est homo, non denotatur aliud esse prædicati, & aliud subiecti: sed cum dicitur, Materia est humana, aliud esse essentiale denotatur materiæ, & aliud humanitatis. Et ideo fieri medians inter materiam, & esse humanum, fieri substantiale quidem, sed mutationis est ipsius materiæ: inter Sortem autem, & humanā naturam non mediat fieri mutationis. sed aut nullum, aut sine mutatione. Et ad hoc fieri spectat fieri illud, quo verbum caro factum est: sicut ad hunc essendi modum spectat esse illud, quo uerbum est homo, in primo modo dicendi per se, ut patet ex supradictis.

* positū in arg.

† In corp. artic.

D.1052.

¶Secundum est, ꝙ cum his stat, ꝙ interuenit in hoc mysterio mutatio relatiua, secundatio tamen: ita quòd cum de hoc mysterio loquendum est, dicito, ꝙ interueniunt hic duo, s. actio, & mutatio. Et ꝙ factio quidem est substantialis, qua Verbum caro factum est: & locum subiecti tenet in hac factione substantiali uerbum: quia secundum rei ueritatem conuertit in hoc fieri uerbum, ut hypostasis, quæ naturæ subiicitur, naturam substantificans, in natura subsistens. Et natura ipsa humana (de qua est sermo) tenet locum termini, quamuis nō trīn, ut dicetur. Mutatio autem est relatiua: & respectu huius natura humana tenet locum subiecti, uerbum autē locum termini: quia verbum non refertur, nisi quia natura refertur ad uerbum. Et quoniam non de mutatione, sed de factione est sermo in istis propositionibus, ideo illa est simpliciter uera, Deus factus est homo: in eo siquidem de eo, quod est, ut subiectum factionis, dicitur, quòd factum est homo, quod constat esse uerissimū, & propriissime dictum: ista uero, Homo factus est Deus, est simpliciter falsa: quoniam in ea enuntiatur ut terminus factionis Deus, qui nec ratione naturæ, nec ratione suppositi potest terminare factionem circa suppositum hominis ex significatione propositionis positam, cum dicitur, homo factus est Deus.

¶In responsione ad primum aduerte nouitie, quòd tota uis

argumenti consistit in illo pronomine, Ei: quasi dixerit Apostolus, de filio suo, quia factus est ei, hoc est Deo filius, &c. Et propter hoc responsio consistit in hoc, quòd ly Ei, idem significat quod ad honorem eius: & construitur sic, Qui factus est ad Dei honorem ex semine Dauid secundum carnem.

¶ In responsione ad secundū, & tertiū habes piam interpretationē Græcorum, in Gregorio, & Latinorum in Augustino.

¶ In rñsione ad quartū uide in calce rñsionis, q̄ natura humana dī subiectū factionis, non solum ea rōe, quia est subiectum mutationis relatiue, sed quia substantiale fieri in mysterio incarnationis inuentum cōuenit humanæ naturæ passiue: qñ hoc fieri non est, nisi uerbo uniri naturam humanā in unitatem hypostaticam, ubi cōstat uerbum personare nām, & naturam personari in uerbo. Et licet uerbum personare nām, nō sit agere (cū nō sit cōe toti Trinitati, cui ois actio ad extra cōis est, sed soli uerbo cōueniat: & consequēter naturam à verbo per sonari, non sit pati: quia tamen hoc fieri, physice loquendo nō est nisi personationu manæ naturæ in verbo, vt nunc primo dependens a tota Trinitate, ut causa efficiente, & uerbum in ipsa personatione concurrat ut hypostasis, & natura humana vt patiēs ipsam factionem suæ personalitatis in uerbo; tā uerbum quām natura humana pōt significari, ut subiectū factionis i hoc mysterio. Et propterea l ifa dī, q̄ dici pōt, Humanitas facta est Dei, nō autē, q̄ homo factus est Deus.

Porr.o. 107 *Inf. q. 20. a. 1. ad 1. Et 1. q. 41. a. 3. c. & ad 4. Et 3. d. 4 q. 2 a. 1. ad 4. & d. 11. q. 1. a. 2. & d. 21. q. 1. ar. 3. ad 2. Et 4. cō. c. 48. Et uer. q. 29. a. 1. ad 1. Et op. 3. c. 223. & 1. Cor. 35. lec. 3. *ar. 5. huius q.*

Hō factus est deus: sicut si Sortes cum prius fuerit hō postea fact⁹ est albus, demōstrato Sorte hæc est uera, Hic homo hodie factus est albus: hæc tñ est falsa Hoc album hodie factum est homo. Si tamen ex parte subiecti poneretur aliquod nomē significans naturam humanā in abstracto, posset hoc mō significari, ut subiectū factionis, puta, si dicatur, q̄ natura humana facta est filii Dei.

ARTICVLVS VIII.

Virum hæc sit uera, Christus est creatura.

AD OCTAVVM sic procedi tur. Videtur q̄ hęc sit uera, Christus ē creatura. Dicit. n. Leo Papa. Noua, & inaudita cō uētio: Deus qui est, & erat, fit [h] creatura: sed illud potest predicari de Chro, q̄ filius Dei fact⁹ est per incarnationē. ergo hæc est uera, Christus est creatura.

¶ 2 Præt. Proprietates utriusque naturæ, pñt prædicari de hypostasi cōi utriusque naturæ quocumque noie significetur, ut ꝺ. dictum est: * sed proprietas humanæ naturæ est esse creatura: sicut, & proprietas diuinæ naturæ est esse creatorem. ergo utrumq; potest dici de Christo, scilicet q̄ sit creatura, & quòd sit increatus, & creator.

¶ 3 Præt. Principalior pars hominis est anima, quàm corpus: sed Christus ratione corporis, q̄ de Virgine traxit, dicitur eē simpliciter natus de Virgine. ergo [h] ratione animę, quæ creata est a Deo, debet simpliciter dici, q̄ Christus sit creatura.

SED CONTRA est, quòd Ambro. dicit in lib. de Trin. † Num quid dicto factus est Christus? numquid mandato creatus est Christus? quasi dicat, non. Vnde subdit, Quo modo aūt creatura in Deo esse potest? etenim Deus naturæ simplicis est, non coniunctæ. ergo hæc nō est cōcedenda, Christus est creatura.

RESP. Dcdm, q̄ sicut Hiero.* dicit, ex uerbis inordinate prolatis incurritur hæresis. Vnde cum hæreticis nec nomina debemus habere communia. ne eorum errori fauere uideamur. Arriani autem hæretici, Christum dixerunt esse creaturam, & minorem Patre, non solum ratione humanæ naturæ, sed etiam ratione diuinæ personæ. Et [d] ideo [m] non est absolute dicendum, quòd Christus sit creatura, uel minor Patre, sed [d] cum determinatione, [n] scilicet secundum humanam naturam. [o] Ea [p] vero, de quibus suspicari, non potest, quod diuinæ personæ conueniant secundum seipsam, possunt simpliciter dici de Christo ratione humanæ naturæ, [q] sicut simpliciter dicimus Christum esse passum, mortuum, & sepultum: sicut etiam in re

F errorem contrarium fidei importantium, uel apparenter, dum inordinata uerba speciem hæresis præ se ferunt: sicut ex in aliis vitiis incutitur ex aliqua inordinatione speciei mali, a qua uniuersaliter abstinendum est iubet Apostolus.

¶ Nota secundo, q̄ quæstio ista est de nominibus, quæ diuersimode a diuersis intelligi pñt, iō sufficiens rō abstinendi ab aliqua locutione est fuga apparentiæ, ne uideamur fauere hæreticis, etiam si in ueritate non faueremus.

¶ Nota tertio, quòd † communicare cum hæreticis in uocabulis, prohibitū est quo ad propria, non autē quo ad communia: nam in his, quæ bene cum Ecclesia dicunt, nos non communicamus cum illis: sed ipsi communicant nobiscum. sed in iis nocibus, quas cō [r] utpote ipsis propriis, communicare non debemus. Talis autem est uox ista, Christus est creatura. Vsurparunt siquidem Arriani uocem hanc de Christo secundum id totum, quod est, & non secm partem: cum secundū ueritatem non nisi ratione partis, hoc est humanæ naturę creatus sit. Et propterea in hac enuntiatione, Christus est creatura, utpote hæreticis propria, contra Ecclesiæ, & uocem, & ueritatē, non est communicandum cum Arrianis: & ideo est simpliciter negāda.

† In lib. 2. de fid. c. 7. cit. a med. to 2.

[r] referē in 4. sen. d. 13 in fine.

¶ Occurrit hic dubiū: quia uox ista non arriana, sed euangelica est, ac per hoc nō propria hæreticis, sed cōmunis, & frequentanda. Probat assumptum Ioan. 14. ex uerbis Domini dicentis, sine determinatione aliqua.

Pater maior me est. Si enim Christus absolute, & simpliciter dixit, Pater maior me est (quod est dicere, ego sum minor Patre) & idē est iudicium de ista, & de illa, Christus est creatura, ut infra dī, consequens est, ut dicere hęc, non sit cōicare in uocabulis eum hæreticis: sed sectari Euangelica uerba, destruendo tamen sensum hæreticorum: non enim prohibemur loqui, & frequentare locutiones sacræ Scripturę, male expositę ab hæreticis, aliquin oporteret nouum semper modum loquendi inuenire, quod est fatuum.

¶ Ad hoc dī, q̄ Saluator non dixit sine determinatione, Pr maior me est: qm apposuit hanc locutionem, ut rationem præcedentis, de seipso sm assumptam naturam loquentis: ait enim, Gauderetis utique quia uado ad Patrem: quia Pater maior me est: constat. n. liquido, q̄ secundum humanam naturam nadit ad Patrem: quia Pater maior est ipso proculdubio secundum illā naturam, secundum quam uadit ad Patrem: alioquin maioritas non esset ratio eundi ad Patrem. Ex contextu igitur literę quo maioritas Patris ratio eundi ad Patrem ponitur, determinatur maioritas ipsa Patris ad filium secundum humanam naturam, secundum quam uadit ad Patrem, non est ergo euangelica, sed arriana uox, Christus est minor patre, Christus est creatura.

D. 2213. *Concl.*

D. 617. *Concl.* E

¶ Secunda

¶ Secunda conclusio, seu potius regula uniuersalis est: Ea, quæ non possunt suspicari conuenire personæ Christi, secundum se absolute affirmantur de Christo, quamuis solum ratione naturæ humanæ illi conueniant.

¶ Vbi nota nouitie Auctorem in hac litera distinguere ea, quæ conueniunt Christo rōne humanę naturę quędam sunt, quæ in dubitationē uenire pñt: an conueniant personæ secundum se, quædam uero, quæ elare conuenire intelliguntur solum ratione naturæ. Et de secūdo genere habetur regula, q̄ simpliciter, & absolute affirmantur de Christo, ut esse crucifixū, mortuū, &c. de primo aut̄ genere traditam esse regulam cōtrariam, s. q̄ non simpliciter, sed cū determinatione affirmāda sunt de Christo, testat contextus lfæ, cū ponēdo secūdi gñis regulā dicit, Ea uero, de quibus. Per hāc siquidem aduersatiue continuationē textus insinuauit, q̄ in illis duobus, s. minor Patre, & creatura, omnia similis generis intellexit, ac per hoc uniuersalē regulā. Probat autē ſ lfa utraque regula ex cōi vsu loquēdi in corporalib⁹ humanis, ex eo q̄ in illis differentia huiusmodi seruari distinguunt siquidē & in illis cōia toti, & parti a propriis parti. Et cōia si secundū partē tm insunt, nō simpliciter enuntiant de toto: non. n. dicimus q̄ æthiops est alb⁹, sed q̄ est albus dētes: sed bñ dicimus q̄ est crispus, cuius solos capillos habeat crispos. Et scito hic neutrā obiectionem Durādi in 3. sent. dist. 11. militare contra pñtem doctrinā: quia ad rē ipsam spectāt ambæ. Auctor aūt ad dubitationē, & errorem uitādū tendit, & sup hoc fundat doctrinam hāc, ut patet in litera. Et propterea nec obstat, quòd Chrus dicitur absolute genitus ex Maria Virgine: nec obstat q̄ humana, & diuina natura aut suppositū non se hñt ut partes, sicut capilli, & dentes, nec pdicarenē de Christo, sicut crispū, aut albū esse. Argumentum. n. à simili, optime seruit ad modū loquendi comprobandum, quicquid sit de rerum dispartate.

¶ In rñsione ad primū aduerte tñsionē nō uoluntariā: sed sumptā ex textu Magist. sent. in 3. dist. 11. ubi hæc tractat materia.

*lib. 3. c. 1. in fine, & 6. 3. a me.

*lib. 4. c. 5. 2 medio.

SVPER QVÆST. XVI. ART. IX.

S. Bona. 3. s.d. 11. q. 2. ar. 1. — *Scot. 3. s.d. 11. q. 3.*
Ricar. 3. s.d. 11. q. 1. — *Duran. 3. s.d. 12. q. 1.*
Cap. 3. d. 11. q. 1. con. 2. — *Palud. 3. d. 12. q. p.*
Alb. Mag. 3. dist. 7. ar. 1. — *Medina. ar. 9.*

TItulus ut iacet, sumendus est de hac propositione, iste homo incœpit esse.

¶ In corpore unica est conclusio responsiua quæsito, iste homo non incœpit esse. Probatur dupliciter. Primo: quia propositio est simpliciter falsa, quia demōstrat suppositum æternū. Neque obstat, quòd ly homo, significat naturam; quia termi-

B nus in subiecto positus tenetur non formaliter pro natura, sed materialiter pro subiecto.

¶ Circa hunc processum occurrit primo Durandus in 12. dist. 3. sen. q. 1. reprehendens concludentem ex eo, q̄ subiectum stat materialiter pro supposito, istam esse falsam. Iste homo i. Christus, incepit esse. Ex hoc. n. inquit, q̄ subiectum tenetur materialiter, licet habeat, q̄ aliquid potest sibi uere attribui, q̄ non attribuit illi rōe formæ (sicut enm dicimus, album currit) non tñ habetur, q̄ etiam attribui sibi vere possit, q̄ conueniat illi ratione formæ, ut patet dicēdo, hoc album disgregat. Aeper hoc, cum incipere esse cōueniat Christo ratione humanę naturæ, sicut illa est uera, Hic homo (demonstrato Chro), est risibilis, ita ista, Hic homo incepit esse, si nihil aliud obstat, ni si q̄ subiectum tenet materialiter. Vtrobique enim suppositio attribuitur quoā ratione formæ conuenit.

Porr.o. 108 *3. dist. 12. q. 1. a. 1. ad 1. co.* *Tra. 105 o medio, ut. y.*

¶ Occurrit deīde Scotus in 3. sent. d. 11. q. 3, obiiciens, q̄ stare pro supposito contingit dupliciter, s. sīa se, uel ut habeat aliquid aliud, sicut Sortes albus stat pro suppositū generis substātiæ, non secundum se, sed ut habet albedinem: & similiter hic homo idest, Christus stat pro supposito diuino, non secundum se, sed ut est suppositum humanę naturę. Deficit ergo processus literæ, si distinguendo modos, qb. pt pro supposito accipi hic hō, seu Chrus.

¶ Circa eundem processum pro quanto fundat se super hoc, q̄ ista propositio Christus incœpit esse, significat in supposito æterno aliquid repugnans illi æternitati, s. incipere esse Durandus quoq; ibidem occurrit, arguens q̄, nec istud uī ualere: quia licet ponendo in Christo unum esse tantum, ualeret, non tñ ponendo in ipso plura esse, sicut opostet aliquo modo ponere: quoniam non sequitur, q̄ non semper fuerit nullum esse habendo: sed quod non semper fuerit secundum esse illud, secundum quod incœpit esse, cum quo stat, quòd semper fuerit secundum aliud esse.

Concl. ¶

g Circa conclusionem Scotus primo ubi supra occurrit, volens, q̄ ista possit cōcedi, Chrs, seu iste nō incepit esse. Et rō eius est quia ly esse, importat esse simpliciter, hoc est, de gñe substantiæ: constat aūt Chrm incœpisse esse hoiem, q̄ est esse de gñe substantiæ. Tuetur q; hāc suā positionē ex pallegato dicto, s. q̄ iste homo, seu Christus stat pro uerbo, ut est suppositum humanæ naturæ, fouetque, se tum quia q̄ generatur, incipit esse 5. Phy. tum quia uerbum incœpit esse homo: ergo Christus incœpit, esse. Probatur consequentia: Qñ de aliquo dī incipere determinatum per aliquod prædicatum de illo toto dicitur incipere: sicut si Sortes incipit esse albus, Sortes albus incipit esse, ergo similiter est in proposito.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Occurrit deinde Durandus, concludens, distinguendam eē, & non simpliciter respondendum, an Christus incæperit esse: quū vtraque pars contradictionis est uera, ad diuersa referēdo, naturam scilicet uel suppositum.

¶Ad primo obiecta ex Durando, dr, ꝙ non militant contra p̄sentem ſtam. Concedimus siquidem oīa, q̄ obiiciendo dr in cōi de subiecto stante materialiter, scientes, ꝙ aliud est conuenire supposito rōne suppositi, & aliud cōuenire supposito, qua cumque illud rōe cōueniat. Vñ nec somniauit Auctor, ꝙ qa subiectum tenet materialiter, ió oporteat q̄quid illi attribuitur, uere conuenire illi rōe suppositi: sed docuit ꝙ oportet illud non repugnare suppositio, ita ꝙ fundat̄ processus fr̄e sup hoc, ꝙ qa subiectum tenet materialiter ꝓ suppositio, ió oportet attributum suppositio non repugnare suppositio, nec sufficit nō repugnare naturæ, seu formæ. Per hoc .n. excludit Auctor obiectionem dicētiū ꝙ quia dicendo, iste hō incepit esse, incipere esse, ñ repugnat naturę humanę Christi significare per ly hō, consequens est, ꝙ sit uera. Excludit siq̄dem: quia oportet ꝙ incipere esse non repugnaet suppositio importato per ly iste hō quia ly hō, ex parte subiecti stat pro habente naturā hypostatice: significat enī istū habentem naturam humanam: constat enim quòd iste habens humanitatē est suppositum. Et quia in Christo non est aliud suppositum nisi æternum, cui repugnat incipere esse ideo propositio concluditur falsa.

¶Ad obiecta deinde contra eundem processum ex Scoto dicitur, quòd processus non peccat ex prætermissa distinctione inter suppositum diuinum secundum se, & ut suppositum humanæ naturæ: quia illa distinctio superflua est in proposito: quoniam quæstio non est de propositione aliqua, in qua subiectū est suppositum diuinum secundum se: non enim uertit hic in dubium, An uerbum, seu filius dei incœpit esse, præsupponimus enim suppositum diuinum æternum esse. Sed qō est de propositione, in qua subiicitur suppositum æternum habēs humanam naturam, ut est ista, iste homo, demonstrato Christo, incœpit esse: & similiter ista, Christus incœpit esse. Et propterea non oportuit distinguere: sed infra terminos quęsiti stando procedere. Et sic factum est in litera procedente ex eo, quòd si de hoc homine negatur fuisse, negatur fuisse de supposito æterno: quia negatio totum destruit significatum p̄ hunc hominem, & non solam rationem, qua est homo: ista siquidē propositio, iste homo demonstrato Christo incœpit esse claudit in se duas propositiones: alteram affirmatiuam, iste homo q̄nque fuit, alteram negatiuam, & iste homo immediate ante illud non fuit. Hæc autem negatiua est de secundo adiacente, & negat pro tempore præcedente ab isto homine esse. Negans autem hūc hominem esse, non negat directe hunc esse hominē, ut Scotus, & aduersarii exponunt, ut patet. ergo negat totum, scilicet hūc hominem esse, Et cum hic homo ex parte subiecti principaliter importet ly hunc (quia subiecta materialiter tenetur) consequens est, quòd principaliter negatur esse de supposito demonstrato per ly hic, ac per hoc propositio est simpliciter falsa.

Primo quidē, qa hęc locutio ē simpliciter falsa, ſm ſniam catholicæ fidei, qua ponimus in Christo unum suppositū & vnam hypostasim, sicut, & unā p̄sonā Secundū hoc. n. oportet ꝙ in hoc, quod dr, iste hō demonstrato Christo, designetur suppositum æternum, cuius æternitati repugnat incipere eē. Vnde hæc est falsa, hic hō incēpit esse. Nec obstat ꝙ incipere esse conuenit humanæ naturę, q̄ significat̄ per hoc nomē hō: quia terminus in subiecto positus non tenet formaliter pro natura, sed magis materialiter pro supposito, ut supra dictū est. *Secundo, quia ēt si esset uera, non tū esset ea utendū absque determinatione, ad euitandum hæresim Arrii: quia sicut personæ filii Dei attribuit, ꝙ esset creatura, & ꝙ esset minor Patre, ita attribuit ei quòd esse incœperit, dicens, quòd erat, quando non erat.

*ar. 7. huius q. 4

Ad primvm ergo dicēdū quòd auctoritas illa est intelligenda cum determinatione, vt scilicet dicamus, quòd hō Iesus Christus non fuit anteq̄ mundus esset, ſm humanitatē.

Ad ii. dicendum, ꝙ cū hoc verbo incipit, non sequitur argumentū ab inferiori ad superius: non.n. sequitur, hoc incipit esse album, ergo incipit eē coloratū. Et hoc ió, quia incipere, importat nūc eē, & nō prius: non autem sequitur, hoc non erat prius album, ergo non erat prius coloratum. Esse autē simpliciter, est superius ad esse hominem: vnde non sequitur Christus incēpit esse homo, ergo incœpit esse.

Ad iii dicendū, ꝙ hoc nomen homo, secundum ꝙ accipitur pro Christo, licet significet humanam naturam, quę incepit esse, tamen supponit suppositum æternum, quod esse non incepit. Et ideo quia secūdum quòd ponitur i subiecto, tenetur pro supposito, secundum autem, quòd ponitur in prædicato, refertur ad naturā, ideo hæc est falsa, homo Christus esse incepit, sed hæc est vera, Christus incœpit esse homo.

¶Ad obiecta secundo loco Durandi, & Scoti, scito quòd esse, qđ est secundum adiacens, dicitur importare esse simpliciter, non ut esse simpliciter uocatur esse substantiæ (ut patet ex eo, quòd de accidentibus formatur propositio de secundo adiacente, ut albedo est, & hinc ruit fabrica Scotica) sed ut esse simpliciter significat esse sine additione, seu determinatione aliqua, iuxta illud secundi Topicorum, Simpliciter dico, quod nullo addito dico. Et hinc fit, ut siue ē Christo sit unū, siue plura esse, nihil referat ad quæstionē hanc de propositione nō de re. Et similiter siue esse hominē ponat esse substantiæ in Christo, siue non, nihil ad ꝓpositum, de propositionis ueritate quærens. Dicendo igitur, iste homo incœpit esse, quia claudit in se istam negatiuam de secundo adiacente, iste homo non fuit, & ly nō fuit, tollit esse absque determinatione quacūqs. consequens euidēter est, ꝙ significat subiectū non fuisse, & non significat non fuisse substantiam, aut hominem, aut secundū primariū, aut secundarium esse. Et ruit tam obiectio Dutandi super duo esse fundata, q̄ positio Scoti sup. esse simpliciter, hoc est subſtantię fundata: uterq; enim oportet ꝙ determinet ly non fuit, ad aliqđ esse saltem substātiæ: propositio autem ipsa negat fuisse, absque determinatione ad esse substātiæ, uel accidentis, primi, uel secundi, simpliciter, uel secundum quid: & ideo ex uirtute sermonis propositio est simpliciter falsa, ut Auctor optime in litera intulit.

D. 105.

¶Ad rationem ergo Scoti dicitur, quòd licet esse substantiæ sit esse simpliciter, ut distinguitur contra esse accidentale: non tamen est esse simpliciter, ut distinguitur contra esse determinatum: esse autem secundum adiacens est esse simpliciter, ut distinguitur cōtra esse determinatum: cum enim dicimus, A est, uel non est, non dico esse substantiale, aut accidentale: sed esse absq; determinatione substantialitatis, aut accidētalitatis, &c.

¶Ad primum fomentum, quia quod generatur, incipit esse, dicitur, quòd hoc est uerum communiter: sed non est uerum, quando quod generatur, suppositaliter præest, ut accidit in proposito.

¶Ad secundum, negatur consequentia. Et ad probationem dr, ꝙ maior est uera de toto, ut totum est categorematice, & similiter de cōposito, seu cōiuncto. Et similiter de noīe per se primo significante totum, seu compositum, aut coniunctū categorematice, & supponente per se primo pro illo, ut si æs incepit esse sphæricum, sequitur, ergo sphæra ænea incepit esse: quia, & significat, & supponit per se primo pro toto, i. sphæra ænea. Secus autem est de termino importante quidem totum, sed principaliter alteram partem, & supponente pro illa, connotando tantum reliquam: tunc. n. quāuis præcedens pars incipiat esse altera, non infertur tamen quòd nomen supponens pro prima parte, & connotando tantum in suppositione alteram, incipiat esse, quia denotaretur per hoc, quòd ipsa prima pars, pro qua supponit, inciperet esse. Sic autem est in proposito: quoniam tam ly Christus, quàm iste homo, licet importet totum, s. suppositum, & naturam humanam: supponit tamen pro supposito, & in supponendo ex parte subiecti connotat tantum naturam humanam: quia subiecta tenentur materialiter.

Et pro-

Propea quāuis iste incipiat esse hō, nō tū sequitur. ergo iste hō incipit esse: quia denotaretur ꝙ persona illa incœperit esse.

¶Ad Durandum vltimo distinguendum consentem, dicitur ꝙ cautelæ opera datur, distinguendo, tutior cum Mag. stro sen. in 3. dist. 12. eligitur pars, ut ibi patet. sed si accusatur falsitatis, negans istam propositionē, iste homo, seu Christus, incœpit esse, utinam non studeatur calumnię: qm̄ ut iam ex dictis persuaderi potest: locutio ista simpliciter, & absolute est falsa. Vnde damnata nup est Parisiis, & cum appellatum esset ad apostolicam sedem, reprobata dicitur sub Alexandro sexto.

Porr. 9. 109 3. d. 4. q. 1. a. 2. q. 1. c. & q. 2. ad 1. Et d. 10. q. 1. a. 1. q. 2. & d. 11. 2. t.

¶Secūdo in litera ꝓbatur conclusio proposita, s. non est dicendum, ꝙ iste homo incœpit esse: quia dato, ꝙ esset uera, non esset ea utendum, ad euitādam hæresim, Arrij, attribuentis Christo non solum, ꝙ est creatura, & minor Patre: sed ēt ꝙ incœpit esse, dicendo, ꝙ erat, qm̄ non erat, ut patet in Nicena synodo. Et est sensus, Erat duratio, in qua non erat Christus: quiā nō est ab æterno, Contra Apostolum dicentē, Iesus Christus heri, & hodie, ipse, & in sæcula, & Ioan. dicentem, In principio erat uerbum.

*Ar. præd.

¶In responsione ad secundum, habēs qđ diximus de esse simpliciter, ut distinguit contra esse substātię, puta hominis, & similiter accidentis, cum ponitur superius ad esse hominem, & pari ratione ad esse substantiam, & esse accidens.

*li. 5. Met. tex. 18. t. 3

Articvlvs x.

Vtrum hæc sit uera, Christus, secundum quòd homo, est creatura.

Ad decimvm sic procedi tur. Vī quòd hæc sit falsa, Christus, ſm ꝙ homo, est creatura, uel incœpit esse. Nihil. n. in Christo est creatum nisi humana natura: sed hæc est falsa, Christus, ſm ꝙ homo, est humana natura. ergo hæc etiā est falsa, Christus, secundum quòd homo, est creatura.

¶2 Præt. Prædicatum magis p̄dicatur de termino in reduplicatione posito, q̄ de ipso subiecto propositionis, sicut si dicā, corpus, ſm ꝙ coloratū, est uisibile, sequitur ꝙ coloratum sit visibile: sed hæc non est absolute (sicut dictum est) concedenda, homo Christus est creatura. ergo neque hęc, Christus, secundum ꝙ homo, est creatura,

¶3 Præt. Quicquid prædicatur de quocunque homine, ſm ꝙ homo, prædicatur de eo per se, & simpliciter: idem. n. est p se, & secundum ꝙ ipsum, ut dr 5. Meta. sed hæc est falsa, Christus est p se & simpliciter crea-

Sed contra, Omne qđ est, vel est creator uel creatura: sed hæc est falsa, Christus ſm, ꝙ homo, est creator. ergo hęc est uera. Christus secundum ꝙ homo, est creatura.

Resp. Dcēm, ꝙ cum dicit, Christus, secundum ꝙ homo, hoc nomen homo, potest resumi in reduplicatione, uel rōne suppositi, uel ratione naturæ. Si quidem resumatur ratione suppositi, cum suppositum humanæ naturæ in Christo, sit ęternū & increatū, hæc erit falsa, Christus, secundū ꝙ homo, est creatura. Si uero resumatur ratione humanę naturæ, sic est uera: qa ratione humanę naturæ, siue secundum humanā naturam, cōuenit sibi esse creatura, ut supra dictum est. Sciēdum tamen, ꝙ nomen sic resūptum in reduplicatione, magis proprie tenetur pro natura, quàm pro suppposito: resumitur. n. in ui prædicati, quod tenetur formaliter, idē enim est dictu, Christus secundū quòd homo, est creatura. ergo etiam hæc est falsa, Christus, secundum quòd homo, est creatura.

Conclu.

Resp. Dcēm, ꝙ cum dicit, Christus, secundum ꝙ homo, hoc nomen homo, potest resumi in reduplicatione, uel rōne suppositi, uel ratione naturæ. Si quidem resumatur ratione suppositi, cum suppositum humanæ naturæ in Christo, sit ęternū & increatū, hæc erit falsa, Christus, secundū ꝙ homo, est creatura. Si uero resumatur ratione humanę naturæ, sic est uera: qa ratione humanę naturæ, siue secundum humanā naturam, cōuenit sibi esse creatura, ut supra dictum est. Sciēdum tamen, ꝙ nomen sic resūptum in reduplicatione, magis proprie tenetur pro natura, quàm pro suppposito: resumitur. n. in ui prædicati, quod tenetur formaliter, idē enim est dictu, Christus secundū quòd homo, est creatura.

Art. 8. huius quæst.

Sed contra, Omne qđ est, vel est creator uel creatura: sed hæc est falsa, Christus ſm, ꝙ homo, est creator. ergo hęc est uera. Christus secundum ꝙ homo, est creatura.

Resp. Dcēm, ꝙ cum dicit, Christus, secundum ꝙ homo, hoc nomen homo, potest resumi in reduplicatione, uel rōne suppositi, uel ratione naturæ. Si quidem resumatur ratione suppositi, cum suppositum humanæ naturæ in Christo, sit ęternū & increatū, hæc erit falsa, Christus, secundū ꝙ homo, est creatura. Si uero resumatur ratione humanę naturæ, sic est uera: qa ratione humanę naturæ, siue secundum humanā naturam, cōuenit sibi esse creatura, ut supra dictum est. Sciēdum tamen, ꝙ nomen sic resūptum in reduplicatione, magis proprie tenetur pro natura, quàm pro suppposito: resumitur. n. in ui prædicati, quod tenetur formaliter, idē enim est dictu, Christus secundū quòd homo, est creatura.

¶Occurrit ātiam hic Scot. in q. 2. distinctio. 11. 3. sent. obijciens, ꝙ propositio affirmatiua falsa ex repugnantia terminorum, non fit uera per additam reduplicationem, uel determinationem, non tollentem illam repugnantiam. Sed reduplicatio proprie sumpta, non diminuit alterū extremum, quia est determinatio extremi ad extremum. ergo ipsa non uerificat aliquam propositionem, quæ sine reduplicatione fuit falsa: Si igitur ista est falsa, Christus incœpit esse, ista non est uera, Christus, inquantum homo, incepit esse, & hoc loquendo de reduplicatiua propria. Et addit, quòd loquendo de ipsa specificatiue, quamuis sit uera, est tamen impropria: quoniam deberet specificatio se tenere ex parte prędicati, puta, Christus incepit esse secundum hominem: sicut non est propria illa, æthiops, secundum quòd habet dentes, est albus: sed ista, æthiops est albus secundum dentes. Et hæc sint allata, quo ad illam propositionem, Christus, inquantum homo, incœpit esse, quia apud nos ista est uera, & sua prædicans falsa, q̄uis Scotus subsumat de illa, Christus, inquantum homo, est creatura, quia ipse tenet illius prædicentem esse falsam.

¶Ad hæc dicitur, sustinendo etiam hanc esse ueram, & propriè reduplicatiuam, Christus secundum, quòd homo, incepit esse: ita tamen, quòd non fiat difficultas circa incœptionem essendi: tan per se conueniat homini, a nsolum de facto, quia non est ab æterno, quoniam ad propositum non refert. Et propterea, suppositio quòd per se conueniat naturæ humanæ incipere esse sicut per se conuenit ei esse creaturam, dicitur quòd maior Scoti est uera: sed minor tacita, s. sed nulla reduplicatio tollit illam repugnantiam: est falsa. Et ad illius probationem expressam, quia. s. reduplicatio non minuit extremum, si propriè loquimur de conditione diminuente, conceditur totum quod assimitur. Sed negatur sequela, quoniam conditio diminuēs tollit terminum, quem diminuit: sicut homo in potentia non est homo, & homo mortuus, non est homo, constat enim, ꝙ reduplicatio extremi non tollit illud. Sed si latiori uocabulo sumit minuere, prout utens aliquo unius, & non utens aliquo eiusdē, minuit illud (pro quanto non totaliter, seu secundum totum, sed secundum aliquid eius illo utitur) sic concedimus quòd reduplicatio minuit quandoque quia reduplicat terminum ra-

tione naturæ, seu formæ, & nõ ratione suppositi. Et propterea tollit repugnantiã, inuentam in præiacente propositione inter extrema sine reduplicatione propter suppositum, sic. n. est in proposito. Nam ista. Christus incepit esse, est falsa ex repugnantia extremorum: qa incipere esse repugnat supposito per ly Christus in subiecto, ut prædictũ fuit; sed cum aliquid tantum Christi reduplicatur, scili. et natura humana, ut cõtingit in ista, Christus, inquantum homo, in incepit esse, repugnantia tollit. hoc est incipere esse, non significatur conuenire supposito absolute, sed ratione naturæ humanæ, ratione cuius in ueritate conuenit illi supposito incipere esse. Et propterea ista reduplicatiua dicitur uera, & illa falsa. Nec ex hoc q reduplicatio est determinatio extremi ad extremum, sequitur q non minuat prædicto modo, qñ constat, q potest esse determinatio unius extremi secũdum suum formale ad alterum. & non secundum suum materiale, ut contingit in proposito. Ad id uero, quod subditur, q specificatiue sumendo ly inquantum, p positio est uera, sed impropria, dr, & quòd est uera, & propria: quoniam specificatio non denotat specificatum terminum esse rationem inhærentiæ prædicati ad subiectum, & propterea specificatiua potest esse uera in materia cõtingẽti, ut est ista, Sortes, in quantum capillatus, est crispus: & ens, inquantum ens est, subiectum metaphysicæ: sed denotat illud, secundum q, seu mediãte quo prædicatum inest subiecto, siue per se, siue p accidens prædicatum insit, siue subiecto, siue conditioni specificatæ. Signum autẽ, q huiusmodi enunciationes sunt non solũ ueræ, sed propriæ, deferi frequens usus earum, cum de his. quę cõnuunt Christo, differete, ac caute lo-

Coucl. q

Perr. o III 3. d. 10. q. 1 ar. 1. q. 1. & q. 3. o.

homo, acsi diceret, Chrs ſm q est hõ. Et iõ hæc magis est cõcedenda q̃ neganda, Chrs, ſm q homo est creatura. Si tñ adderetur aliquid, per quod traheret ad suppositum, esset propositio magis neganda, quàm concedenda: puta si diceretur, Christus, secundum quod hic homo, est creatura. q

AD PRIMVM ergo dcdm, q licet Christus non sit humana natura, est tñ hñs humanã naturã. Nomen aũt creaturæ, natũ est prædicari non solum de abstractis, sed ẽt de cõcretis: dicimus. n. q humanitas est creatura, & q homo est creatura.

AD II dcdm, q ly homo, secũdum q ponitur in subiecto, magis respicit suppositum: ſm aũt q ponitur in reduplicatione, magis respicit naturam, ut dictum est. Et quia natura est creata, suppositum uero increatũ, iõ licet non concedatur ista simpliciter, Hõ Chrs est creatura: cõcedit tñ ista, Christus ſm, quòd homo, est creatura.

AD III dcdm, q cuilibet hoi, qui est suppositum solius naturæ humanæ, competit q nõ habeat esse, nisi secundum humanã naturã: & iõ de quolibet tali supposito sequtur, si ſm q hõ est creatura, quòd sit creatura, simpliciter: sed Christus nõ solum est suppositum humanæ naturæ, sed etiã diuinæ, secundum quam habet esse increatum: & ideo non sequitur, si secundum quòd hõ, est creatura quòd sit simpliciter creatura.

ARTICVLVS XI.

Vtrum hæc sit uera, Christus secundum quòd homo, est Deus.

ADVNDECIMVM sic pceditur. Videt quòd Christus, ſm quod homo, sit Deus. Christus. n. est Deus per grãm unionis: sed Christus, secũdũ quòd hõ, habet gratiam unionis. b ergo Christus, secundum quòd homo, est Deus.

¶2 Præt. b Dimittere peccata, est proprium Dei, ſm illud Isa. 43. Ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me: sed Christus, secundum quòd hõ, dimittit pecc ta, secũdũ illud Matth. 9. Vt aũt sciatis, quia filius hominis habet potestatẽ in terra dimittẽdi peccata, &c. ergo Christus secundum quòd homo, est Deus.

¶3 Præt. Christus nõ est homo cõs, sed est homo iste particularis: sed Christus, ſm quòd est iste homo, est Deus, qa in isto homine designatur suppositũ ẽternum, quod naturaliter est Deus. h ergo Christus, secũdũ quòd homo, est Deus.

SED CONTRA, Illud, qđ cõuenit Christo, secundum quòd homo, conuenit cuilibet homini. Si ergo Christus, secundum quòd homo, est Deus, sequitur quòd omnis homo sit Deus, quod patet esse falsum.

RESP. Dcdm, quòd iste terminus, hõ, in reduplicatione positus, potest dupliciter accipi. vno modo, quantũ ad naturã, & sic m non est uerum, q Christus, ſm quòd homo, sit Deus quia humana natura est distincta a diuina ſm drĩam naturæ. Alio modo, põt accipi rõe suppositi, & sic cum suppositum naturæ humanæ in Christo, sit persona filii Dei, cui per se conuenit esse Deum, uerum est q Christus, secundum quod homo, sit Deus: q quia tamẽ terminus in reduplicatione positus, magis proprie tenetur pro natura, quàm prosuppositо (ut supra dictum est.*) ideo r magis ẽ ista neganda, Christus, secũdũ quòd homo, est Deus, quàm sit affirmanda. t

AD PRIMVM ergo dcdm, q non secundum idem conuenit alicui moueri ad aliquid, & esse illud: nam moueri conuenit alicui ratione materiæ, uel subiecti, esse autem in actu, ratione formæ. Et similiter non secundum idem conuenit Christo ordinari ad hoc, quòd sit deus per gratiam unionis, & esse deum: sed primum conuenit sibi secundum humanã naturam: secundum uero, ſm diuinã. Et ideo hæc est uera. Christus secundum quòd homo, habet gratiam unionis: non tamen ista, Christus secundum, quòd homo, est deus.

AD II dicendum, quòd filius quimur, dicentes Christum, secundum quòd erat homo, passum, natum, sepultum, resurrexisse: cum his tamen omnibus, quia in litera comparatiue, dicitur magis concedendum, quam negandum, uel econuerso, disce declinare quidem in alteram partem, sed non pertinaciter contendere.

¶ In responsione ad tertium uide nouitie, quòd sustinendo propositionem reduplicatam propriæ esse, respondet Author ad maiorem distinguendo illam, quòd uerum est prædicari de quocumque homine, qui sommodo est suppositum humanę naturę: secus autem est de illo homine, qui est suppositum diuinæ prius, & post humanę naturæ.

Coucl. m

SVP. QVAE. XVI. ART. XI.

Cap. 3. d. 10. q. 1. con. 1. & 3.

Coucl. f

TItulus ut sonat, clarus.

¶ In corpore duo. primo distinguendo, utranque partem dicit posse teneri: quia terminus reduplicatus potest uel ratione naturę, uel suppositi reduplicari. Secundo docet, quòd in partem negatiuã declinandum est: quia magis tenetur formaliter terminus reduplicatus. Et omnia clara sunt ex præcedentibus.

Coucl. f * Art. præc. in corp. & ad 2.

¶ In responsione ad tertium, percipe responsionem consistere in hoc, q licet ſm rem Christus non sit homo cõmunis, sed iste, in propositione tamen illa, Christus, secundum quòd homo est &c. ly homo non trahitur ex reduplicationis nota ad suppositum, ad qđ trahitur ex pronomine. Et ideo ista conceditur, Christus, secũdum quòd iste homo, est Deus, & non illa, Christus, secundum quòd homo, est Deus.

hoĩs habet in terra potestatẽ dimittendi peccata, non uirtute humanæ naturæ, sed uirtute naturæ diuinæ: in qua quidẽ natura consistit potestas dimittendi peccata per auctoritatẽ, in humana aũt natura consistit instraliter, & per ministerium. Vñ Chrys. super Matth. hoc exponens dicit: Signanter dixit, In terra dimittendi peccata, vt ostenderet, q humanæ naturæ potestatem diuinitatis uniuit indiuisibili vnione: quia etsi factus est homo, tamen Dei verbum permansit.

Homi. 30. in Mat. circa me. t. j.

AD III dcdm, q cum dr, iste hõ, pronomen demonstratiuum, hoc nomen hõ, trahit ad suppositum: & iõ magis est hæc uera, Chrus, ſm q iste hõ, est Deus, quàm ista, Christus, ſm q hõ, est Deus.

B

SVPER QV. XVI. ART. XII.

Cap. 3. d. 10. q. 1. con. 2 Palud. 3. d. 10. q. 1. Medina a. 12.

Perr. o III 3. d. 10. q. 1 artic. 2. Et Ro. 1. le. j.

TItulus clarus, ut sonat.

¶ In corpore articuli cũ distinctione rñdetur triplici conclusione. Distinctio est, q ly hõ reduplicari pr rõe suppositi, uel naturæ. Et hoc dupliciter, vel q natura exigat personã, uel q natura exigat personam propriã. Cõclusio prima iuxta primũ mẽbrũ est, Christus, sũ q hõ, est persona: tum qa suppositũ Christi est persona: tũ qa suppositũ humanæ nãæ in Chro ẽ persona filii Dei. Conclusio secda iuxta sũ mẽbrũ est: Chrs, sũ q hõ, ẽ persona: qa humana natura exigit personari: est. n. subsistantia rõnalis perfecta: oĩs aũt subsistãtia hmõi subsistentiã exigit, qa persona est. Conclusio tertia iuxta tertiũ mẽbrum est: Chrus, ſm q hõ, non est persona: qa humana natura in Christo caret propria subsistẽtia, seu personalitate, utpote non per se seorsum, sed in persona diuina existens.

Aliquantulum a princ. ſ. in 3. pag.

ARTICVLVS XII.

Vtrum hæc sit uera, Christus secundum q homo, est hypostasis, uel persona.

ADDVODECIMVM sic procedit. Vr q Chrs ſm q hõ, sit persona. Illud. n. quod conuenit cuilibet hoi b conuenit Chro, ſm q est hõ: est. n. aliis hoĩbus similis, ſm illud Phil. 2. In similitudinẽ hoĩm factus: sed oĩs hõ est psona. ergo Chrs ſm quòd homo, est persona.

C

¶2 Præt. Christus ſm q hõ, est substantia rõalis naturæ, nõ aũt substãtia vniuersalis. ergo substantia indiuidua: sed nihil aliud est persona, q̃ rationalis naturæ indiuidua. b substantia, ut Boetius dicit in li. de duab. natu. * ergo Christus, secundũ q homo, est persona.

¶3 Præt. Christus, ſm q hõ, est res humanæ naturæ, & suppositũ, & hypostasis eiusdẽ naturæ: sed oĩs hypostasis, & suppositum, & res humanæ naturæ, est persona. ergo Christus, ſm quòd homo, est persona.

D

SED CONTRA Christus ſm q hõ, non est persona æterna. Si ergo Christus ſm q hõ, sit persona, sequeretur q in Christo sint duæ personę

E

q. 2. arti. 2. & 6. Ar. 10. huius quæst. Coucl. m

vna temporalis, & alia æterna, quod est erroneũ, vt supra dictum est. *

RESP. Dcdm, q sicut supra dictum est, * iste terminus hõ, in reduplicatione positus, põt accipi, vel ratione suppositi, uel ratione naturæ. m Cum ergo dicitur, Christus, secundum q homo, est persona, si accipiatur ratione suppositi, manifestũ est q Christus ſm q hõ, est persona n quia suppositum humanæ naturæ nihil est aliud, q̃ persona filii Dei. PS autem accipiatur ratione d naturæ, sic potest intelligi dupliciter. Vno modo, vt intelligatur, quòd naturæ humanæ competat esse in aliqua persona, & hoc etiam modo verum est. q omnę enim quod subsistit in humana natura est persona. * Alio modo potest intelligi, ut naturæ humanæ in Christo propria personalitas debeatur, causata ex principiis humanæ naturæ. Et sic Christus secundum quòd homo, non est persona * quia humana natura non est per se seorsum subsistens a diuina natura, quod requirit ratio personæ.

D. 1214. coucl. p coucl. f

AD PRIMVM ergo dicendum. q oĩ hoi conuenit esse personã, ſm q oĕ subsistens in humana natura est persona. * sed hoc est propriũ hoi Christo, q persona subsistens in humana natura eius, non sit causata ex principiis humanæ naturæ, sed sit æterna: & iõ vno modo est personai secundum q homo, alio modo non, sicut dictum est. *

In 601. 2.

AD II dcdm, q substantia indiuidua, quę ponitur in difinitione personæ, importat substantiam completam per se subsistentem separatim ab aliis, alioquin manus hominis posset dici persona, cum sit substantia * quædam indiuidua: quia tñ est substantia indiuidua sicut in alio existens, non potest dici persona. Et eadem ratione, nec humana natura in Christo, quę tamen potest dici indiuiduum vel sinhulare quoddam.

D. 728. & 729.

AD III dcdm, q sicut persona significat quid completum, & per se subsistens in natura rationali, ita * hypostasis, suppositum, & res naturę in genere * substantię significant quiddam per se subsistens. Vnde sicut humana natura non est per se persona seorsum a persona filii Dei, ita etiam non est per se hypostasis, vel suppositum, vel res naturę: & ideo in sensu, in quo negatur ista, Christus secundum quòd homo, est persona, oportet etiam negari omnes alias.

D. 1212.

QVÆSTIO XVII.

De pertinentibus ad unitatem in Christo quantum ad esse, in duos articulos diuisa

DEINDE considerandum est de his, quę pertinent ad unitatem in Christo in cõi. Nam de his, quę pertinent ad unitatem, vel pluralitatẽ in speciali, suis locis determinandum est: sicut supra * determinatum est, q in Christo non est vna tantum scientia, & * infra determinabitur, quòd in Christo non est una tantum natiuitas.

Quæst. 9. Quæst. 35.

Considerandũ est ergo primo de unitate Chri quantum ad esse. Secundo, quantum ad velle. Tertio, quantum ad operari.

Circa primum quæruntur duo.

¶ Primò, Vtrum Christus sit unum, uel duo.

¶ Secundo, Vtrum in Christo sit tantum unũ esse.

Perr. q. v 112 3. d. 6. q. 2. ar. 1. & di. 21. q. 2. ad 1. q. 1. art. 6. Et 4. cõ. c. 38. fi. Et 4. cont. cæ. 38. fin. Et unio. ar. 2. ad 2. & 7. & ar. 3 & 4. per totum & ar. 5. ad 14.

ARTICVLVS I.

Vtrum Christus sit unum, uel duo

PRIMVM sic procedi tur. Videtur quòd Christus non sit unum, sed duo. Dicit enim Aug. in 1. de Trin. * quia forma Dei accepit formam serui Vtrumq; Deus pp accipientem Deum, vtrumque autem homo propter acceptũ hominem: sed b utrumque

SVP. QVAE. XVII. ART. I.

Palud. 3 d. 6. q. 4. Medina ar. 1.

* lib. 1. de Trin. c. 7. in fi. to. 3.

INtitulo fige oculos mentis in neutrum genus, cum legis, an Christus sit unum, uel duo, ita quòd ly duo, in neutro etiam genere sumitur, & merito, ut directe opponatur ad ly unum. Nec addendus est aliquis

alius

Universidad de Deusto
Biblioteca

alius terminus, puta ens, an. s. sit unū ens, vel duo entia, sed absolute, ut sonat, discutienda est quæstio, an Chr̃s sit unū, vel duo. Sic. n. promisimus, restatq; ordo de consequētibus incarnationis mysteriū, seruat, dum discussis his, q̄ ad ueritatem, esse, vel fieri spectant in præcedenti qōne, in hac ueritas indaganda est eorū, q̄ spectāt ad unitatem, inter q̄ cōstat primū locum tenere unitatem aut dualitatē simpliciter & absolute, & deinde unitatē, uel dualitatē talem. Est igitur quæstio in hoc articulo, an Christus sit unū, uel duo simpliciter, & absolute sine determinatione aliqua.

¶ In corpore duo fiūt. Primo, rādeō fm̄ qd attendat esse unum, uel duo in Christo. Secundo, rādeō determinate quæsito unica conclusione. Quo ad primū, conclusio est illa: Chr̃us est unū uel duo, non fm̄ dua litatem naturarū. sed fm̄ unitatem, uel dualitatē suppositi, seu personę. Probatur cō clusio hæc quo ad primam partē: quia de Christo non prædicā tur ambæ naturæ in abstracto, sed altera tm̄, s. diuina, quod p̄batur ex dr̃ia inter Deum, & alia in hoc, q̄ in solo Deo natura fm̄ se prædicatur de supposito: hinc. n. sequitur, q̄ humana natura non prædicatur de Christo. Quo ad secundam uero partem: quia ambæ naturæ ut in supposito, prædicantur de Christo, siue significētur in supposito inde terminate, siue determinate.

¶ Vbi nota, q̄ licet diuersimode possit formari hæc prima pars corporis articuli, puta præmittendo differentem habitudinem Christi ad naturas fm̄ se, uel ut in supposito significatas, & subdendo conditionalem processum, si ambæ naturæ &c. uis tm̄ rationis cō sistit in hoc. Ad esse duo exigit, q̄ Chr̃us sit aliqua prædicata ponentia in numerū distas aūt, & humanitas ponunt in numerum: sunt. n. duæ naturæ: & ıō si Christus est tua humanitas, sicut est sua deitas, Christus uere esset duo. Et hoc est qđ in litera dr̃, q̄ ga numerus dualitatis in Christo ponit circa ipsas naturas, ideo si ambæ naturę &c. Sed p̄dicata, q̄ uere affirmanť de Christo, nō ponunt in numerū: Deus. n. & hō in Christo nō ponunt in numerum: non. n. sunt duo habentia deitatē, & humanitatē, sed unū, & idē numero est habens humanitatē, & habēs diuinitatē & similiter filius Dei, & hic hō, seu Iesus, non ponunt in numerum, ut patet. In hoc consistit tota uis huius articuli. Et in hac quidem prima parte corporis deuenitur usq; ad hoc, q̄ si natura utraq; prædicareť de Chr̃o, esset duo Christus: quia naturę ponunt in numerū: sed quia non prædicatur, non constituit Christū duo: & quia prædicať, ut in supposito, ıō fm̄ rationem suppositi numerati. uel non numerati, dicendus est Christus unum, uel duo.

¶ Vbi occurrit duplex dubium. Primū est circa illud: In solo Deo natura prædicatur de supposito: habet enim instantiam, quia in angelis suppositum non differt a natura.

¶ Alterum est circa processum literæ cō ditionalem: qm̄ procedit à destructione antecedentis, quod non licet. Ait enim, Si ambæ naturæ in abstracto prædicarentur de Christo, sequeretur q̄ Christus esset duo: sed quia duæ naturæ non prædicantur &c.

¶ Ad primum facile patet respōsio, q̄ quia aliquo modo differt suppositum a natura in angelis, quāmuis in illis non differat indiuiduum a natura, ideo solida stat litera.

¶ Ad secundum dr̃, q̄ quia in propriis argumentum a destructione antecedentis non est prohibitū, ıō cum ex propriis hic procedatur (ut patet ex declaratis) absque uitio processum est.

¶ Quo ad secundā partē corporis conclusio est: Christus est, & unus & unum: Deducitur conclusio ex præmissis, subiunctis tribus modis dicēdi de supposito, seu persona Christi. Primus est dicentium in Christo duo suppōsita, & unam personam. Secundus est dicentiū in Christo duo suppōsita, & duas personas. Tertius est dicentiū in Christo unū suppositum, & unam personam. Iuxta primū, Christus est duo, in neutro gñe, q̄ unus. Iuxta ſm̄, Christus est duo, tam neutraliter quām masculine. Iuxta tertium Christus, est unum, & unus. Et quia tertius modus solus est sententia fidei, ideo concluditur q̄ Christus est unum, & unus est.

¶ In rñsione ad tertiū aduerte nouitie, q̄ cum in medio respōsionis dr̃, nō tm̄ sequitur, q̄ non sit aliquid aliud, quām hō &c. ista aduersatiua non respicit ad propositionem immediate positam in litera: sed ad propositionem negatiuam in arguendo assumptam, s. Chr̃us non est tm̄ homo: Auctor si quidem in hac rēspōsione primo mō strat hanc assumptā propositionē esse ueram monstrādo suā contradictoriā affirmatiuam esse falsam scilicet Christus est tm̄ homo: quia prædicata tenentur formaliter. Et interpōnit ad bonitatem doctrinæ qualiter posset fieri affirmatiua uera scilicet Christus est tm̄ id, qđ est homo. Dein dē respondendum est argumento. Et quia concessit ans assumptum, scilicet Chr̃us non est tm̄ homo, respondet ad consequētiam. ergo est aliquid aliud, quām homo, dicens, Non tamen sequitur quōd sit aliquid aliud quām homo &c. quasi dixerit licet antecedēs sit uerum, sequela tamen nō ualet.

¶ In rēspōnsione ad quartum, uide nouitie, quōd cum in litera esset dictum, quōd Christus est aliquid qđ non est pater &c. sensus est q̄ Christus est homo, hoc est suppositum humanæ naturæ, quod est esse aliquid, qđ non est pater, quia est esse substantiam, ut substantia dr̃ hypostasis, quę substantia secundum rē in Christo est hypostasis filii, quæ non est pater: quāmuis nō significetur nomine hominis ipsa hypostasis filii distincte, sed indistincte. Quia igitur ex his duobus dictis, Christus est aliquid quod est pater, Christus est aliquid quod non est pater, nihil aliud habeť, nisi q̄ Christus est deitas, & suppositum humanæ naturæ, & hæc duo, s. deitas, & suppositum humanæ naturæ in Christo non ponunt in numerū, quia suppositum humanæ naturæ ī Christo est filius Dei, qui non ponit in numerum cum deitate, ıō non sequitur, quōd Christus sit duo.

¶ Attende uir docte, ex hoc art. collato cū ar. 3. ī qōnibus disputatis de unione uerbi incarnati, inquantū seipso doctior fuerit hic Auctor, quantum distent fundamenta doctrinæ huius ab illis, ut scias omnē auctoritatem huic operi deferre.

SVP. QVAE. XVII. ART. II.

Scot. 3. d. 6. q. 2.
Ricca. 3. s. d. 6. q. 3.
Duran. 3. s. d. 6. q. 2.
Bacco. 3. s. d. 7. q. 1.
Cap. 3. d. 6. q. 1. con. 1. & 1. d. 8. q. 1 con. 5.
Alb. magn. 3. di. 6. art. 4. & 5.
Medina ar. 2.

TItulus, ut sonat, fumēdus est de esse simpliciter, & absolute. Vertitur. n. in qōnē, an sic ut dicimus in Christo simpliciter, & absolute duas naturas, ita dicere possim⁹, ī Christo duo esse simpliciter, & absolute, an uero sicut ī Christo nō est nisi unum suppositum, una persona, ita non est nisi unū esse. Et notandū est, q̄ non quæritur de propositione, sed de re. non. n. quęrit, an illa propositio sit uera.

Li. 3. text. 18. to. 2.

In prædica. in c. de diffe. to. 1. inter opera Arist.

In libr. an oē quod est boni m fit.

D. 114. & 417. & 466

D. 1081.

P. p. q. 3. a. 3. & 4.

† Ench. ca. 35. a medio to. 3.

est unus masculine, sed etiam fm̄ quōd significatur in abstracto, sed fm̄ q̄ significatur in cōcreto, nō quidē fm̄ suppositum distinctū sed fm̄ suppositum indistinctum, prout. s. substat naturæ, non aūt proprietatibus indiuiduātibus: & ideo non sequitur, q̄ Christus sit aliud, & aliud, uel q̄ sit duo: qa suppositū humanæ naturæ in Christo, quōd est persona filii Dei, non ponit in numerū cū natura diuina, quæ prædicatur de patre, & filio.

AD V dicendum, q̄ in mysterio diuinæ Trinitatis natura diuina prędicatur etiam in abstracto de tribus personis: iō simpliciter potest dici, q̄ tres personæ sint unum: sed in mysterio incarnationis non prędicantur ambæ naturæ in abstracto de Christo: & ideo non potest simpliciter dici, quōd Christus sit duo.

AD VI dcm̄, q̄ duo dr̃, quasi habens dualitatem, non quidē in aliquo alio, sed in ipso, de quo duo prędicantur. Fit aūt prędicatio de supposito, quod importať per hoc nomē Christus. Quāmuis igitur Christus habeat dualitatem naturarū: quia tamen non habet dualitatem suppositorum, non potest dici Christus esse duo.

AD VII dicendum, quōd alterum importat diuersitatem accidentis: & ideo diuersitas accidentis sufficit ad hoc, q̄ aliquid simpliciter dicať alterū, sed aliud importat diuersitatē substantiæ: substantia aūt dicitur non solum natura, sed etiā suppositum, ut dr̃ in 5. Meta. * & ideo diuersitas naturæ non sufficit ad hoc, quōd aliquid simpliciter dicatur aliud, nisi adsit secundum suppositū: sed diuersitas naturæ facit aliud secundum quid, scilicet secūdum naturam, si non adsitᵗ diuersitas suppositi.

ARTICVLVS II.

Vtrū in Christo sit tantū unū esse.

AD SECVNDVM sic procedit. Vr̃ quōd in Christo non sit tm̄ unum esse: sed duo. Dicit. n. Damas. ī 3. lib. quōd ea, quæ consequuntur naturā, quæ in Christo duplicantur: sed

Citatū in arg.

Cap. 11. in fine to. 6.

Ad Elido. epi. i. inter prin. & medi. Incipit: Honorādissimo.

D. 1058.

Li. 5. Met. tex. 15. to. 3.

Pet. 113

Cōcl. 3.

q. 2. art. 2. & 6.

ra, Christus habet duo esse: sed an in Christo sint duo esse. Et licet ista quæstio uideatur prima facie locanda inter qõnes substantiales de incarnatione, & non inter cõsequentes (ut ab Auctore locata est) si quis tamen profundius consideret, suo loco posita est, q̃n unum sequitur ens: tota autem latitudo tractatorum ante illam quæstionem, spectat ad esse, uel fieri incarnationis in se, uel enuntiatum. Vnde merito mõ de uno, uel multis tractatur. Nec proterea à substantialibus receditur: quia unũ, uel multa nõ addit nãm aliquã supra ens, hoc est illud qđ unũ, uel multa dr̃ sm̃ueram metaphysicã. Vna. n. albedinis natura, nullam entitatẽ addit supra albedinis naturã, & sic de aliis.

¶ In corpore duo principaliter sunt. Primo præmittuntur tria manuducentia ad ueritatem. Secundo proceditur ex duabus conditionalibus. & infertur conclusio rẽponsiua quæsito, quòd in Christo est unum esse tantum.

¶ Quo ad primum præmittuntur tria. Vnum ex parte subiecti, quod est Christus, & duo ex parte prædicati, quod est habere esse unum, uel plura, ex parte siquidem subiecti præmittitur generalis regula, q̃ quæ sunt naturæ, multiplicanť in Christo, quæ sunt hypostasis, non multiplicantur. Et ratio redditur quia in Christo sunt duæ naturæ, & una persona. Ex parte uero prædicati præmittitur prius, q̃ esse est de numero spectantium, & ad naturam, & ad personam: diuersimode tamen, quia personæ, ut habentis, seu quod est, naturæ autem ut principii, seu quo aliquid est. Et hoc probatur à signo, quia natura significatur per modum formę, qua aliquid est ens, uel tale, ut patet de albedine, & humanitate. Deinde præmittitur aliud ex parte prædicati, s. q̃ esse est duplex, quoddam à forma, uel natura pertinente ad esse personale. Exemplum primi in homine, est esse quod homo habet ab anima. Exemplum secundi est esse quod habet ab albedine, & uniuersaliter ab accidentali forma, nam anima spectat ad personalitatem Sortis, albedo non. Ponitur autem in litera duplex inter hæc duo esse, differentia. Prima est penes simpliciter, uel secundũ quid: qa primum est esse Sortis simpliciter, & absolutè: sm̃ át est esse Sortis nõ simpliciter, sed ut est talis, pura inquantum albus. Sed a est penes unitatem, uel pluralitatẽ: quia sm̃ põt in una, & eadem persona multiplicari, ut patet, primũ aũt impossibile est in una, & eadẽ persona multiplicari: quia impossibile est, q̃ unius rei non sit unum esse.

¶ Quo ad secundum, prima conditionalis est, Si natura humana aduenisset filio Dei non hypostatice, s. d accidẽtaliter, oportet et in Christo ponere duo esse: unum, secũdum q̃ est Deus, & aliud secũdum q̃ est homo. Hæc conditionalis non aliter probatur in litera, nisi q̃ deducitur ex præmissis, exemplum afferẽdo in Sorte de esse ipsius, secundum q̃ est homo, & secundum q̃ est albus, & rationem applicando, quia esse album, non spectat ad esse personale Sortis.

¶ Secunda conditionalis est, Si natura humana coniungitur filio Dei personaliter, secundum naturam humanam non aduenit sibi nouũ esse personale, sed solum noua habitudo præexistentis esse personalis ad naturam humanam. Circa quam conditionalem quatuor apponit: nam primo narrat, q̃ quotcumque sint integrantia personam, non nisi unum esse constituunt. Et hoc declarat in partibus integralibus, per ly esse autẽ, & capitatum, & in partibus essentialibus materialibus, per ly, & esse corporeum, & in partibus essentialibus formalibus, per ly esse animatum. Secundo declarat, q̃ si pars aliqua personalis aduenire præexistenti personæ, idem esset iudicium quo ad unitatem ipsius esse, ita q̃ ex adueniente noua parte non adueniret nouum esse. Ita q̃ manifestauit, q̃ spectantia quæcumq; ad personalitatem, siue simul cum persona coęua sint, ut eum Sortes integer nascitur, siue aliquid eorum de nouo adueniat præexistenti personæ tm̃ esse semper est. Et rõ est in promptu: quia non melioris sunt conditionis personalia ex hoc, q̃ adueniunt post, quàm si essent congenita seu coæua personæ: sed si essent congenita, seu coæua, non nisi unum esse constituerẽt. ergo si adueniunt, non deferunt nouum esse. Tertio declarat, quid noui personæ adueniat ex superaduentu personalium, & dicitur q̃ est relatio ad nouam partem personalem. Et huius

q̃quoq̃ in promptu causa est, quia sicut personalia congenita non dant personę singula propria esse, sed persona unum esse habet relatum ad omnia personalia Sortes enim non habet unum esse partiale à manu, & unum à capite, & unum ab epate, & unum ab oculis &c. quasi ex his consteretur unum esse totale, sed Sortes habet suũ proprium esse, quod est primo esse ipsius Sortis, & illo refertẽ ad omnia personalia cum illo dicitur esse, & ipse, & dicitur esse secundum caput, manus, pedes, &c. ita si sunt aduentitia, sola relatio præexistenti esse acquiritur ad illa. Demum posita ipsa conditionali, declaratur sensus huiusmodi relationis in Christo, ut scilicet persona illa dicatur subsistere non solum secundum diuinam, sed etiam secundum humanam naturam.

¶ Hæc sunt in corpore articuli in q̃bus multę sunt quæstiones. Prima domestica est de intentione, & sensu Auctoris, an. s. Auctor intendat docere, quòd in Christo nullum est esse actualis existentię de genere substantiæ creatum, sed sola existentia increata. Secunda quæstio, an ita sit in ueritate, quòd in Christo nulla existentia substantialis sit nisi diuina.

¶ Quæstionis primæ ratio est uarietas uerborum ipsius Auctoris: nam in quæstionibus disputatis de unione uerbi incarnati, Auctor clare dicit, in Christo inueniri duo esse, unum æternũ, quod est esse principale suppositi, & unum temporale, inquantum uerbum est factum homo, & hoc esse est esse secundariũ illius suppositi. In hac etiam litera non cõcludit Auctor, quòd Christo secundum humanam naturam non adueniat nouum esse, sed apposuit ly personale, ut patet: cum infertur conclusio circa calcem corporis articuli, quasi preseruauerit se auctor ab existentia actuali, ut est naturæ humanę, non ut est personæ. in responsione quoque ad primum, non negatur totaliter dualitas esse: sed cum comparatiuo magis dicitur, q̃ esse magis retinet unitatem secundum unitatẽ hypostasis, quàm habeat dualitatem sm̃ dualitatẽ naturæ. In quibus uerbis dualitas esse minus quidem affirmatur; non aũt negatur totaliter, quasi tamq̃ quid secundariũ, non nisi sm̃ quid affirmandum. In responsione quoq; ad tertium duplex esse insinuatur, dum soluitur argumentum ex identitate naturæ, & personę in diuinis, & affirmatur conditionalis, q̃ si ibi esset aliud esse naturę, & aliud esse personæ, esset triplex esse. Hęc. n. solutio insinuat, q̃ quia in humanis, & in Christo persona non est idem cum natura assumpta, aliud est esse personæ, & aliud naturę, ac per hoc duo sunt in Christo esse. In oppositum autem est processus articuli secũ dum planum illius sensum.

¶ Ad hoc dicitur, quòd proculdubio sensus literæ huius, & doctrina Auctoris est, in Christo non inueniri aliquod esse actualis existentiæ substantiale, nisi esse existentiæ diuinum. Clare siquidem patet ex processu huius articuli, tolli à Christo omne esse, quod à quacumque re personali in Christo est nisi à deitate. Fundatur enim uis rationis literæ super hoc, quòd siue forma, siue materia, siue pars, siue natura quæcumque sit spectãs ad personalitatem alicuius, non affert suum esse, & propterea oportet alterum duorũ dicere, aut quòd natura humana non spectet ad personalitatem Christi, aut quòd non attulerit Christo esse, quod dedisset personæ humanæ, quàm constituisset, si non fuisset assumpta. Ad hoc nãque fundauit se Auctor super pertinẽtia, uel impertinentia formæ ad personalitatẽ alicuius ut pertinẽtia ad personalitatẽ, alicuius, priuata fore singulis, priis esse, hoc ipso q̃ ad alterius personalitatem spectant monstraret: quoniam in hoc differunt pesonales à non personalibus formis, quòd non personales habent singulæ singula propria esse, ut patet de albedine, dulcedine, quantitate &c. personalia autem carent singulis esse. Et propterea si, pro quia, humanitas in Christo personalis res est, oportet quòd careat suo proprio esse, quod constat uocari esse actualis existentię, natũ principiari ab humanitate, seu natũ esse humanitatis ut principii quo. Vnde perinde esset dicere humanitatem in Christo habere propriam existentiam: sed illã non esse simpliciter, aut principalem existentiam Christi: sed secundariam, aut secundum, quid, puta inquantum est homo, & collocare humanitatem Christi in ordine formatum, seu naturarum non pertinẽtium

A ad personalitatem, quibus conuenit afferre secum sua singula esse, & propterea multiplicare illa in una, & eadem persona. Cum tũ euidenter in litera clarum sit, humanitatem Christi locatam esse inter spectantia ad personalitatem, & ideo non afferre proprium esse: quia si afferret illud multiplicaretur in una, & eadem persona esse personale: qm̃ esse proprium naturę humanæ est esse personale: est. n. esse Sortis, aut Platonis &c.

¶ Ad obiecta aũt in oppositũ rñdendo ad primũ dr̃, q̃ opinio illa posita in q. illa de unione uerbi, ut retractata censenda est, nisi qs adeo desipiat, ut putet doctrinã in hoc ultimo libro traditã, & in authentitis libris ét prius probatam, scilicet in 3. senten. distinc. 6. q. 2.

B & in quolibet. 9. q. 2. reducendam esse ad quæstiunculam uix cognitam inter opera Auctoris, & longe ante factam. Quæ rationabilius creditur colligendo condita, inter schedulas disputationum quàm umquam edita à Diuo Thom. constat enim quæstionem illam de tanta re, hoc est de unione uerbi incarnati, impetfectissime materiam unionis tractare, & pe. hoc dissonare ab aliis quæstionibus disputatis eiusdem, & rationibus multum debilibus uti, ut patet conferenti illos articulos similibus in hoc opere, & quinque tantum articulis rem tantã absoluere: præseferunt siquidẽ hæc quod diximus.

¶ Ad secundum sumptum ex corpore huius articuli dicitur, quòd nihil obstat: quoniam esse personale, & esse substantiale personalium, apud Auctorem idem est, & iam declaratum erat in hac metlitera hoc quando illatum est, in Christo non aduenire nouum esse personale. Vnde ly personale, sumitur ibi, ut distinguitur contra accidentale: quia enim hæc duo tantum essendi genera in persona declarauerat, & Filio Dei ex humanitate assumpta non aduenit nouum esse accidentale sub quo substantiale esse existentiæ claudi oportet, quoniam humana natura non nisi substantiale esse existentiæ secum affert, quod accidentale esse filio Dei, ideo ad differentiam huiusmodi accidentalis esse addidit ly personale, alioquin conclusio nouũ terminũ apposuisset, & nõ sequeretur ex pmissis.

¶ Ad tertium sumptum ex rñsione ad primum, dr̃ q̃ comparatio cadit supra causas, & non supra effectus: unitas. n. personę, & dualitas naturæ sunt causæ, unitas, uel dualitas esse, est effectus. D Docet ergo litera, q̃ quia esse ad naturam se habet ut ad principiũ, quoad personã uero se habet ut ad propriũ subiectũ quod, ideo magis urget unitas personæ ad unitatem esse, quàm dualitas naturæ ad duo esse, ac per hoc, quia causa efficaciorem effectum habere debet, ponenda est unitas, & non dualitas esse in Christo. Hic est uerus, & intentus sensus literæ, & responsione satisfacit argumento, ut patet, & consonat corpori articuli, nec ullam habet dissonantiam. Et suis ét grammatice literã construere, dispone construendo ly magis, supra ly secundum unitatem hypostasis, & similiter ly quàm, supra ly secundum dualitatem naturæ, & exponitor: & ideo magis secundum unitatem hypostasis tetinet unitatem, quàm secundum dualitatem naturæ habeat dualitatem, & uicissim, quòd comparatio fit ad causas, non ad effectus.

¶ Ad quartum sumptum ex rñsione ad tertium dr̃, q̃ responsio ista suppoait unum singularissimum uerum in prima parte habitum, s. q̃ in solo Deo esse est naturæ proprium, ita q̃ ipsius est, & ut quo, & ut quod est. In cæteris namque esse est naturæ ut quo, personæ autem, quæ est aliud quid a natura, est ut quod. Hinc enim sequitur rñsio literæ, s. q̃ quia persona in diuinis est idem quod natura, non est aliud esse personæ præter esse naturæ.

¶ Et bene nota ly præter, quia ex hoc uerbo insinuat, quòd supponitur quòd esse sit naturæ. Et cum dixit, Non est aliud, intendit de illa alietate, qua persona est aliud a natura. In his enim, in quibus persona, & natura secundum rem differunt, sicut persona est aliud a natura, ita esse personæ debitum, est aliud abesse naturæ. Aliud autem non per positionem duorum esse, quorum unum sit aliud ab alio, sed per alietatem, ut ita dixerim, naturalem: quia alterius naturæ est esse, quod non debetur naturæ nisi per personam, cui primo conuenit, & alterius naturæ esset esse, quod conuenit naturæ absque expectatione a persona, quod in solo Deo inuenitur. Quia igitur in diuinis persona est idem cum natura uendicante sibi esse ut proprium, ideo non est aliud esse conueniens personæ q̃ proprium naturæ, & iõ tres personę non habent nisi esse, & haberent triplex esse, sicut est ibi triplex persona, si personæ esse distinguerẽt ab esse naturę, hoc est, si personę deberet proprium esse alterius rationis ab eo, quod debetur naturę, qñ esse est propriũ naturę. Et hunt esse intẽtũ sensum, videre potes, tũ ex eo q̃, nec in creaturis apud Auctorẽ ét duplex ponit, unũ naturę, & aliud personę tũ ex eo, q̃ non triplex, sed quadruplex esse haberent diuinę personę, si esse personę esset aliud ab esse naturæ per positionẽ plurium esse in persona, & in natura, quia inueniretur pter esse naturæ in quo cõiacrent personę, triplex esse personæ triplicis: in litera aũt non nisi triplex infertur esse, si aliud esset esse naturæ, ab esse personæ: tum, quia hinc satis sit argumento, q̃ non est eadem ratio de unitate, uel pluralitate ipsius esse penes naturam, uel personam in Trinitate, & in mysterio incarnati Verbi: quia in Trinitate esse est naturæ proprium: & ideo eius unitatem sequitur, & non pluralitatem personarum, existente persona idẽ cum natura: in assumpta aũt natura a Verbo, esse est proprium personæ quia persona aliud est a natura, sicut in cęteris hominibus esse, quàmuis sit a natura, non est tamen naturæ, sed personæ proprium, & ppea ad unitatem personæ sequitur unitas esse, & ad pluralitatem naturæ non sequitur pluralitas ipsius esse. Nec satisfieret argumento si exponeretur litera, q̃ ubi persona est aliud a natura, ibi sunt duo esse, unum naturæ, & aliud personæ: sed potius argumenti uis firmaretur, & concluderentur in Christo duo esse, unum naturæ, & personę simul diuinæ, & aliud naturæ humanæ: qm̃ persona Christi aliud est a natura humana assumpta. Est igitur indubie tenendum secundum Auctoris doctrinam, in Christo nullum esse actualis existentię substantialis inueniri, nisi esse actualis existentię Filii Dei, quod est æternum, & ipse Deus.

¶ Circa secundam ãt quæstionem multiplex dubium occurrit: nam primo dubitatur de præmissis: deinde de modo, quo ponitur Christus existentiam humanã habere: tertio, de ipsa conclusione: quarto, de sua contradictoria. Scotus in primis in 3. senten. dist. 6. q. 1. arguit processum istum quo ad fundamentum, scilicet q̃ unum, & idem est esse personę, & pertinentium ad personam, tum quo ad personam respectu naturæ, tum quo ad personam respectu partium. Et primo ét arguit non sequi inter-tum sic, Esse naturę, & personę est idem, qñ est in proprio supposito: quia suppositum non addit rem supra naturam, sed negationem, ergo si a natura tollatur ratio suppositi, tollẽdo illas negationes non propterea tollitur esse naturæ, sed remanet eũ suo, esse, ac per hoc in alia persona posita, haberet, & suum esse, & esse illius personę non est ergo idem iudicium de natura in proprio, uel alieno suppoito, quo ad unum, uel plura esse. Et confirmatur: quia sicut persona assumens non supplet identitatem personę humanę cum natura humana, ita esse personę assumentis non suplet identitatem ipsius esse personę humanę, & naturę humanę.

¶ Contra secundum uero de partibus personę arguit. Pars aduenies toti non dat esse toti, sed recipit: quia perficitur a forma totius: quod probatur: quia si remaneret distincta sicut prius non reciperet esse totius, uel haberet proprium esse, uel nullum: sed natura humanæ unita uerbo non habet rationem partis, nec istam rationem partis: quia non informatur a uerbo, sed remanet simpliciter distincta. igitur, uel nullum esse habet, uel aliquod esse proprium.

¶ Contra modum, quo ponitur Christum habere esse, secundum naturam humanam, scilicet quòd uerbum nouo modo relatiue se habet secundum illam, arguit. Si uerbum tantum habeat respectum nouum ad naturam illam, & ille est respectus rationis tantum, cum per respectum rationis non dicatur subiectum formaliter esse aliquid. ergo uerbum, inquantum homo, non erit formaliter aliquid. Consequens est contra illud, extra de hęretic. Cum Christus. ergo &c.

¶ Contra conclusionem ipsam, scilicet, in Christo nullum esse

esse

esse existentię substantiale creatũ, arguit septem, uel octo mo-
dis. Primo, Terminus per se gnationis habet esse acquisitũ p
gnationẽ: filius Dei hõ est per se terminus generationis ex ma-
tre ergo. Si dicatur, inquit Durandus, q generatio terminatur
ad esse diuinum, non sm se, sed relatiũ ad humanã naturã. Con
tra, Illud est per gene-
rationem acceptum,
quod est p corruptio
nẽ mortis perditum,
sed p mortẽ Christi
nõ est amissa relatio
Verbi ad naturã as-
sumptã, sed esse vita
le sm nãm humanã,
ergo illud non est p
generationem acqui
situm, sed hoc.

¶ Secundo, in Christo fuit duplex viuere, vt patet ex hoc, quòd unus per mortem perdidit. ergo in ipso fuit duplex esse. Et tenet sequela ex secundo de Anima: Viuentibus est esse.

¶ Tertio, anima Christi creabatur. ergo habuit creatam existentiam. Probatur sequela: quia creatio terminatur ad existentiã.

¶ Quarto, humanitas Christi est effecta, & cõseruatur a tota Trinitate. ergo secundum existere creatum. Probatur consequentia: quia non secundum existere increatum. Probatur: quia nihil efficit se.

¶ Quinto, si natura assumpta a Verbo dimitteretur, non oporteret acquiri sibi nouum esse per generationem, nec per creationem: & tñ ipsa ex hoc, q dimissa, non esset annihilata, nec esset ens in potentia (ut aĩa antichristi ante creationem) ergo haberet aliquod esse in actu, & non nouum: quia per nullam mutationem positiuam. ergo idẽ quod modo habet. igitur &c. Et si dicatur, inquit Durandus, q habet esse nouum. ergo est corrupta. Probatur dupliciter sequela: tum quia perdidit esse simpliciter, & acquisiuit aliud esse simpliciter: tum quia nisi hoc sustineat ad corruptionem simpliciter naturæ, sed requiritur q nullum aliud esse recipiat, sequeretur q. numquam poterit esse corruptio sine annihilatione.

¶ Sexto, natura angeli posset assumi a Verbo, & illa non põt manere eadem, nisi maneat sua existentia eadem sm istos. ergo nec natura humana modo posset manere eadem in Christo nisi maneret sua existentia. Consequentia est manifesta: quia ita est intrinseca sua existentia uni, sicut alteri.

¶ Septimo, fundamentum relationis naturaliter præcedit relationem, & secundum esse actuale, præcedit rationem relationis actualis: unio ista fuit relatio actualis. ergo eius fundamentum præfuit naturaliter secundum esse actuale, fundamentum illud erat ipsa natura totalis. igitur &c. Confirmatur, Prius naturaliter anima perficit corpus, quam tota natura esset nata assumi in illo priori forma fuit actus materiæ, & per consequens dabatur esse sibi quod non corrumpebatur per assumptionem.

¶ Octauo, arguitur ex doctrina Auctoris in 1. par. q. 50. ar. 5. ex proposito probantis esse non posse separari a forma: sicut nec rotunditas potest separari a circulo: quia esse conuenit formæ sm se, sicut rotunditas circulo. Ex hoc enim arguitur sic. esse nõ potest separari a forma. ergo nec ab anima Christi, igitur anima Christi habet proprium esse.

¶ A Durando quo jue in 3. sent. dist. 6. q. 2. ultra præallata arguitur: quia agere est etiam suppositi sicut & esse, & præsupponit esse, & multiplicatur in Christo ergo.

¶ Aureolus ét, & Io. de Neapoli apud Capreolũ in 6. di. 3. sent. arguunt. Ille quidem: quia esse existentiæ est actus, quo formaliter essentia est esse diuinũ non actuat essentiam humanã. ergo humanitas Christi nul est actuata suo esse, uel adhuc perseuerat potentialis ad esse: nam esse diuinum non supplet uicem causæ formalis inhærentis. Ste autem: tum quia sm Damas. quod est inassumptibile, est incurabile: tum quia Christus nõ perfectus est, ni hil minus habens tam in diuinitate, q in humanitate. Et qui oppositum dixerit plenus diaboli spiritu, seipsum gehennæ filium demonstrabit, ut Damasus dixit in epistola recitata in lib. 9. tit. 15. Historiæ tripartitæ.

¶ Demum pro contradictoria conclusionis arguit Scotus tenẽs illã, tum quia humanitas Christi est extra causam suam, ergo habet necessario propriã existentiam actualem, sicut habet proprium esse quiditatiuum, licet non habeat propriam subsistentiam, quę nihil ponitur addit: tum quia Verbum subsistit in natura humana, sicut suppositum in natura, pp quod proprie
dicitur homo: & ideo est existens existentia huius naturę. Sicut per oppositum: quia ego non sum pes meus, nec subsisto respectu pedis, sicut respectu naturę, ideo existentia pedis mei nõ est existentia mei quã muis sit in me: sed econuerso magis pes existit pes existentiã meã. Nec est, inquit Scotus existẽtia humanitatis Christi existentia sm quid, sed simpliciter, tam in se, quia est existentia de genere substãtię, quę est ens simpliciter, q respectu Christi: qualis est existentia in se, tale existere dat cuicumq; existenti p ipsam: sed Verbum existit existentia ista sm naturę humanę. ergo existit simpliciter per existentiam naturę humanę, & sic sunt duę existentię simpliciter, non solũ in Christo, sed Christi: tnm quia in Christo sunt duæ uolentates, & duo uelle secundum Damas. c. 61. sed esse intimius, seu immediatius, se habet ad essentiam, quam uelie ad uoluntatẽ. ergo magis necesse est plurificari esse, sm pluralitatem naturarum. Vel formetur sic. Natura ut distinguitur contra suppositũ est principium operandi. ergo est etiam principium essendi in actu: quia esse immediatius se habet &c.

¶ Ad euidentiam horum, non sunt alia fundamenta iacenda, sed supra positum in litera fundamentum solide fabricandum quãmuis enim dum non curamus de distinctione inter personam, & naturam, dicamus, esse actualis existentiæ, de quo est sermo, esse actualitatem naturæ cuiusq; creatæ, cum tñ exacte discernitur persona a natura dicimus, ut in hac litera habetur, q esse est actus naturæ, ut principii quo, personæ aũt ut subiecti, seu quod habet ipsum esse. ita q. natura est principium quo immediatum ipsius esse, sed non est receptiuum immediatum ipsius esse, sed mediante persona, ita q. oportet naturam personari ad hoc, ut ab ea principietur actualiter ipsum esse, non ex defectu naturæ principantis ut quo: sed quia deficeret susceptiuum primum ipsius esse, si non esset personata: persona enim est, cui primo conuenit esse ut subiecto, seu quod habet esse, seu quod est: & si his adiunxeris, quòd natura nunquam est, quod est, sed semper est quo est, inuenitur siquidẽ natura existens, non ut quæ existit: sed ut qua aliquis existit, perspicies duo. Primum, quod ad hoc quòd natura existat, non exigitur quòd ipsa actuetur per existentiam, ut subiectum actuatur per formam in eo, sed sufficit quòd ipsa sit, qua aliquis existit. Nec mirum est sentientibus, quòd non omnia uno eodemque modo sunt, sed sat est unicuique entium esse modo sibi conuenienti: sunt. n. multi essendi modi. Et naturis quidẽ, ac formis consonus essendi modus est, non ut sint tamquam quod est, sed ut sint tanquam quo est. nec plus eis debetur: sicut apud Peripat. principium est indubitatum, quòd formæ sunt, & non sunt absque sui generatione, & corruptione. Aliud est, quòd quia prius natura personatur quàm existentiam propriam constituat, intimior est persona naturæ, quàm existentia, ac per hoc si potest præueniri, ne constituat propriam personam, multo magis potest præueniri, ne constituat existentiam, ordine siquidem, quodam, personalitas prius, & existentia deinde à natura constituitur propter antedictam rationem. Et ex his sequitur tertium, q. natura careas propria personalitate: quia præuenitur ab aliena, oportet consequenter quòd careat propria existentia: si enim existentia propria non prouenit ab ipsa actualiter nisi in propria persona, ex hoc ipso quod ad alienam trahitur personam, sequitur quod ad alienam trahitur existentiã, illius scilicet personæ præuenientis ipsam. Et rursus, si existentia non debetur naturæ, ut quod est, sed ut quo est persona autem ut quod, ex hoc ipso quòd natura trahitur ad alienam ꝙ sonam, ut sit quo est sequitur quòd sufficienter consecuta est existentiam: quia consecuta est existentiam illius personę, modo conuenienti ipsi naturæ, scilicet ut quo hoc enim ipsum, quod est, naturam aliquam esse naturam alicuius personę actu existentis est, naturam illam existere siue persona illa sit constituta per illam naturam, siue non. Sicut igitur in Christo, ut inferius patebit unam tantum filiationem, relationem realem ponimus ex defectu subiecti, ita i Christo ex defectu subiecti primi unum tantum esse ponimus. Primum enim substantiam existentię subiectum est persona. Repugnat aũt diuinę personę existentia creata duplici ratione. Prima est ex diuinitate: qa
diuina

diuina persona non potest recipere in se creatum aliquid. Secũda est, ex communi ratione personæ: quia personæ unius non est nisi unum esse subsistiale. Et hæc ratio in litera ponitur. Quo circa quia humanitas Christi præuenta est in mysterio incarnationis, ut propriam non sortiretur personalitatem, sed ad
D. 560. sumpta est iõ quasi impedita est à ꝓprio esse, & est sortita esse personæ diuinæ, ex hoc ipso ꝙ est diuine ꝓsonę natura dicta de illa in quid. Habet. n. ex hoc suum essendi modum, s. esse ut quo natura enim personæ est ut quo nec plus sibi debetur,

¶ Ad primo ergo obiecta contra fundamentum processus, quia idem est esse naturæ, & personę, respondetur præmittendo tamen, quòd fundamẽtum Auctoris est quidem identitas ipsius esse respecta naturæ, & personæ: sed non sola identitas, sed aduncta modi diuersitate respectu utriusque: quia, scilicet, illud idem esse est naturæ, ut quo personæ: ut quod. Ex identitate enim esse cum hac modi diuersitate, procedit litera, ut patet. Sed Scotus contra solam identitatem affert pro causa, & hoc est primum, in quo argumentum deficit. Veruntamen quia identitas quoque causa est, respondetur quòd falsa ratio redditur, quare esse est unũ utriusque, quia scilicet non differunt re aliqua: quoniã, ut patet ex superius discussis, persona addit rem aliquam supra naturam: ad dit enim terminationem ipsius. Vnde argumentum Sco. assumit, & non causam pro causa, & falsum. Vera autem causa est: quia esse unicuique rei sufficit suo modo. propterea enim personæ, & personalibus omnibus sufficit unum esse: quia eodem esse persona est, ut quod, personalia ut quo, uel secundum ꝙ, uel alio simili modo. Et per idem patet responsio ad confirmationem: non oportet enim persona supplere identitatem cum natura, sed sufficit quòd suppleat personalitatem illius naturę. Ex hoc enim, quòd uerbum supplet humanitatis personã, supplet etiam illius esse: quia fit ipsum quod est humanitatis, ac per hoc humanitas existit, ut quo est personæ, quæ est humanitatis quod est.

¶ Ad obiecta uero eiusdem, contra unum esse partis, & personæ respondetur, quòd si uis fiat in uerbis, assumitur non causa ut causa: non enim ideo pars est contenta ipso esse totius, quia per ficitur per formam totius: sed quia spectat ad integritatem totius. Ex hoc enim fit, ut sit contenta modo essendi congruo, ac debito integrantibus personam, scilicet ut existant per existere totius, ex hoc ipso, quòd totius integrantia sunt. Et proportionaliter in proposito dicitur, q. quia humanitas Christi pertinet ad personalitatẽ Christi: quia est assumpta quasi ad integritatem personæ Christi, non quasi suppleat defectum aliquem in persona Christi, sed ut sit persona Christi persona filius humanitatis, ideo humanitas Christi non dat nouum esse Christo: sed contenta est consono sibi essendi modo, ut scilicet existat ex hoc ipso, quòd est natura Christi.

¶ Ad probationem autem, quia si pars maneret distincta à toto ut prius, & cętera, dicitur quòd ista conditionalis non probat probandum: quoniam cum ipsius ueritate stat falsitas causalis assumptæ, quæ negata est. Veruntamen ad rem dicendo, non faciendo uim in uerbis, respondetur quòd si pars remaneret distincta, & omnino diuersa à toto dumtamen esset tori unita pars personaliter, non afferret nouum esse, sed existeret per esse sui totius. Et in proposito humanitas Christi non sic aduenit ꝓsonę diuinæ, ut sit distincta ab illa sicut prius: sed est indiuisa à persona secundum esse personale, ita q. non est sicut pars separata, sed est sicut pars coniuncta secundum esse substantiale: est enim assumpta ad personalitatem positiuã uerbi Dei. Et ex hac personalitate communicata humanitati Christi perfecta est humanitas illa, multo plus, quam quæcumquę pars perfitiatur per hoc, quòd aduenit suo toti: acquisiuit enim perfectionem infinitam, acquirendo personalitatem infinitam. Quo fit, ut quia humanitas Christi non remanet distincta, sed in distincta secundum esse substantiale à Verbo consequens sit, ut non det Verbo nouum esse, sed ipsa sit per esse infinitum ipsius Verbi.

¶ Ad obiecta deinde eiusdem Scori contra modum, respondetur, quòd ex malo ſtellectu literæ procedit, Interpretatur siquidem arguens Auctorem dicere, inter uerbum & naturam humanam non esse coniunctionem, nisi relatiuam relatione rõnis ex parte Verbi: & ideo arguit, Si tantum habet relationem, &c. Hic sensus longe est à nobis, plus quã terra à cęlo: quoniam secundum doctrinã Auctoris sæpe repetitam, inter Verbũ, & humanitatem assumptã est cõiunctio substantialis, quã comitatur unio relatiua. Sed quia coniunctio ista substantialis non est sm nouum esse ipsius humanitatis, sed sm æternum esse ipsius Verbi, ideo Auctor ad excludẽdã acquisitionem noui esse, dicit q. solum aduenit sibi noua relatio, & nõ dixit hoc ad excludendam coniunctionem substantialem secundum personalitatem, & illius esse, ut clare patet in litera: quin potius cum dicto exclusiua non excludat à concomitantibus, nec fundamentũ à relatione, ponendo solum nouam relationem acquiri, intelligitur præacquiri fundamentum illius, quod est personalis coniũctio super qua fundatur relatio noua pęrsonę ad naturam. Vnde patet argumentum totaliter ruere. Conel. 10 q. 1. ar. 6.

¶ Ad obiecta contra conclusionem respondendo, ad primã Scoti dicitur, negando maiorem ad sensum argumentis: generationis enim terminus habet esse nouiter acquisitum, uel antiquo modo se habens,

¶ Vnde ad obiectionem Durandi contra hanc responsionem, dicitur, quòd si maior intelligatur cum præcisione falsa est: nã licet illud per generationem fit acceptum quod est per corruptionem mortis amissum, non tamen illud præcise. Sed si ad terminum formalem generationis proposito restringatur, cõceditur: sed terminus formalis est natura, uel anima in corpore, & per mortem humanitas ipsa corrupta est per separationẽ animæ à corpore. Quamuis etiam dici possit, falsam esse minorem: desinente per mortem humanitate Christi, quæ est ipsa natura humana resultans ex partibus unitis, oportuit quoque desinere unionem Verbi ad illam secundum se, quia muis remanserit ad illam secundum utramque sui partem, animam, scilicet, & corpus.

¶ Ad secundum Scoti dr: q. uerbum Philosophi uetum est de uiuere essentiali, & de esse essentiali: uiuere enim est esse essentiale. Et hoc in Christo duplex fuit, & unum eorum quod in coniunctione animę, & corporis consistit, corruptum est p mortem, & non intelligitur de esse actualis existentiæ.

¶ Ad tertium dr. negando sequelam, & ad probationem, q. creatio terminatur ad rem, quæ creatur sub existentia noua simpliciter, uel illi rei, quæ creatur. Et sic anima Christi creata est, ut existentia noua sibi, non noua simpliciter.

¶ Ad quartum dicitur, q. humanitas Christi effectiue conseruatur, & facta est à tota Trinitate secundum esse existentiæ increatum communicatum sibi; Nec sequitur q. Deus efficiat ipse, aut suum esse, sed q. effecerit, & conseruet se, suum esse communicatum humanæ naturæ personaliter.

¶ Ad quintum dicitur, q. si humanitas Christi dimitteretur à uerbo, sortiretur nouam personalitatem, & nouam existentiã, non per aliquam nouam actionem, sed per antiquam actionẽ quam à principio effecta fuit. Illa enim actio tamquam impedita à completione propriæ effectus, ob præuenientem personalitatem Verbi non est hactenus consecuta effectum propriæ personalitatis, & propriæ existentiæ. Modo autem, dimisso ipsa esset tanquam remotio prohibentis, & sic sortiretur effectum nouæ personalitatis, & nouæ esse. Et probatur sic esse dicendum: quia perinde se haberet humanitas dimissa, ac si non fuisset assumpta: sed constat q. si non fuisset assumpta, ex sua generatione propriam personalitatem, & propriam existentiam habuisset. igitur si dimitteretur, acquireret propriã personalitatem & propriam existentiã à generante, per sequelam, & à dimittente per accidens, tanquam à remouente prohibens. Et per hęc patet ad formam argumenti, q. haberet esse nouum per nouam mutationem: licet per accidens, tamquam remotionem prohibentis, & per antiquam per se, solito impedimento: sicut
gra-

grauę impeditum mouetur à generãte per se,à mouente prohi bens per accidens. Habet enim à generante humanitas plus ad personalitatem propriam, & propriam existentiam, quàm gra ue ad motum deorsum, cum illa seipsa ad hoc tendat intime: hoc autem per grauitatem, & extrinsece: in cuius signum illa p

solam omnipotentiã diuinam potest impe dire, hoc autem à naturalibus, & uoluntariis impedir passim.

¶ Ad obiectionem au tem Durandi dicitur q talis dimissio esset nonnulla corruptio: quoniam corrumperetur humanitas nõ in se, sed secundum esse coniunctum Verbo, & perderet duo, scilicet personalitatẽ diuinam sibi, & existentiam diuinã sibi, & acquireret persona litatem propriam, nõ solum sibi, sed simpliciter: & similiter existentiam propriam, & sibi & simpliciter: sic esset secundum rẽ. Ad rationes autem terminorum spectando, dicitur quòd corruptio simpliciter na turæ compositæ (qualis est humanitas Christi) non attenditur penes esse actualis existentiæ, sed penes esse essentiæ, quod ex eo clare patet, quòd humanitas Christi per mortem corrupta est, ex hoc q anima separata est à corpore Et in hoc omnes cõ uenimus, quamuis secundum Auctorem, & multos, nullum esse actualis existentię fuerit per Christi mortem corruptum. Quum igitur ex perditione esse corruptio simpliciter infertur, nisi sit sermo de esse essentiæ, aut de esse ut includit esse essentię, negetur sequela. Et per hoc patet quòd subiuncta probatio nihil ualet dicendo, Si non sufficit perdere unum esse existentiæ, & acquirere aliud, sed oportet etiam nullum aliud acquirere, ergo annihilatio. Stat enim, quòd perdat unum, & nullũ aliud acquirat, & non annihiletur, sed corrumpatur per expoliationem materiæ ab illa forma. Si enim in ipsa dimissione humanitatis à Christo, anima illa separaretur à corpore, tunc humanitas Christi perderet uaũ esse, & nullum aliud acquireret, quia non esset, & tamen non annihilata esset: quia remanet, & materia cum forma cadaueris, & anima intellectiua eũ noua existentia modo præexposito.

¶ Ad sextum Scoti negatur, q apud nos natura Angeli non esse eadem, nisi sit eadem existentia.

¶ Ad septimum conceditur, q fundamentum est prius secundũ actualem existentiam relatione, & in proposito: dicimus enim quòd humanitas Christi fuit prius existens, quam relata ad Verbum. Sed negatur sequela: ista fuit existens, ergo propria existentia, stat enim quòd fuerit existens existentia Verbi. Et hęc responsio satisfacit omnibus argumentis, quæ fiunt de agere, q, supponir existere, & de accidenti bus, q, supponunt subie ctum existere, & similibus: conceditur enim super, q hæc omnia in Christo supponunt humanitatem existere, sed ab existẽtia ad existentiam propriam, non ualere constat argumẽtum: stat enim quòd præexistat existentia communicata sibi ex personalitate Verbi sibi communicata.

¶ Ad confirmationem dicitur, quod anima Christi informabat corpus, & dabat ei esse animatum, esse dico essentiæ: essentialiter li quidem cõstituebat animatum corpus, non autem esse existentiæ propriæ, sed antequam daret hoc, præuenta fuit ex assumptione ad personam Verbi.

¶ Ad octauum ex doctrina Auctoris dicitur, quòd doctrina Auctoris intelligitur de separabilitate naturali, quòd scilicet impossibile est naturaliter formam separari à suo esse. Ex hoc cõcludit efficaciter formas subsistentes per se absque materia, esse incorruptibiles, anima aũt Christi absque proprio esse ex diuinæ omnipotentiæ præuentione. Nec obstat exemplum de circulo, & totũ ditate, quia exempla, & similia non currunt in omnibus. Et si exigat pars exactam responsionem ad singula, dicito quòd hæc propositio. Formæ conuenit per se proprium esse, potest intelligi dupliciter. Primo, quòd per se conueniat formæ ut principio, & sic est uera: sed quia perfeitas principii est impedibilis per superiorem causam, ideo cum huius propositionis ueritate, stat quòd in Christo anima præuenitur à proprio esse, cuius per se esset principium. Alio modo intelligitur, quòd per se conueniat formæ ut principio, & subiecto, sicut ꝓpria passio conuenit subiecto proprio. Et sic hæc propositio nõ est uera, nisi de forma, propria personalitate, seu subitantia ter

secundum diuinam naturam, sed etiam secundum humanã.[n]

Ad primvm ergo dicendũ, q esse cõsequitur naturam, nõ sicut habentẽ esse, sed sicut qua aliquid est: personam autem, siue hypostasim consequitur, sicut habentẽ esse. Et iõ magis retinet unitatem secũdum unitatem hypostasis, q̃ habeat dualitatẽ ꝑm dualitatem naturæ.

Ad ii dcdm, q illud esse æternum filii Dei, quod est diuina natura, fit eẽ hois, inquantũ humana natura assumitur à filio Dei in unitatem personæ.

Ad iii dcdm, q sicut in prima parte dictum est[o], quia persona diuina est idem cum natura, in personis diuinis nõ est aliud esse personę præter esse naturę, & iõ tres ꝓsonæ nõ hũt, nisi unũ esse. Haberent aũt triplex esse, si i eis esset aliud esse:

minata, qualis nõ est, anima Christi, quæ non nisi per Verbum subsistit. Vnde Auctor ibi ex prima propositione, Forma inquã tum forma subsumpta secunda de forma per se subsistente, cõcludit Angelos incorruptibiles. Et uere sic est, quia implicat formam per se subsistere absque proprio esse, non minus quàm ei culum absque rotun ditate inueniri.

¶ Ad Durandum dr, q licet esse, & agere cõueniant in hoc, q utrumque est suppositi, q tamẽ diuersimo de sunt suppositi, iõ non est similis de illis ratio quo ad unitatem uel pluralitatẽ, Esse. n. est suppositi immediate, ut subiecti, agere aũt non suscipitur in supposito, nisi mediante natura & potentia eius, & iccirco agere multiplicatur cum pluralitate naturæ, esse uero est cum persona una. P.p.q.3.ar. 5.& 4.

¶ Ad Aureolum dicitur, q esse existentiæ non actuat essentiam nisi terminatam, hoc est personatam, seu per se subsistentem & quia humanitas Christi non est terminata propria personalitate, sed personalitate Verbi, ideo non conuenit sibi actuari p existentiam. Et hæc intellige, loquendo de Actuare, & Actuari per modum inhæsionis. Nã si de Actuare, & Actuari, infra totã latitudinem suorum modorum sermo sit, non est remotum à Philosophia diuina, Deum posse actuare rem creatam. In cuius signum diuinam essentiam esse actum cuiusque intellectus uidentis ipsam, & Theologi, & Philosophi fatentur. Cum ergo naturam humanam in Christo ex diuina personalitate, & esse diuino perfici fateamur, non est absonum fateri etiam, quòd actuatur aliquo etiam modo per personalitatem, & esse diuinum. Quocirca cum dicitur, aut est actuata proprio esse, aut perseuerat potentialis ad proprium esse dicitur quòd proprie loquendo, utraque pars disiunctiue est falsa, quoniam ex assumptione ad diuinum esse perfecta est potentialitas ad existentiã longe excellentius, quàm fuisset perfecta per propriam existentiam: sicut posse personari in propria persona, longo excellentius perfectum est per personam Verbi, quàm fuisset perfectum per propriam personalitatẽ. Et quia potentiæ perfectio actuatio uocatur, ideo dicere potes, quòd potentia ad propriã existentiam est actuata non per proprium, sed per diuinum esse, longe excellentius, & perfectius, quàm fuisset actuata per proprium esse. Et ideo non remanet humanitas Christi potentialis, hoc est in statu potentiali ad propriam existentiam, ad quem statum rediret, si dimitteretur à Verbo, cessante á excellẽti actuatione, ꝓhibente naturã ab impfectioribus sibi propriis. & connaturalibus, ꝓsonalitate. s. & existẽtia ꝓpria.

¶ Ad Ioannem de Neapoli dicitur, quòd utraque auctoritas cũ sibi similibus loquitur de naturalibus, ut distinguuntur contra personalia, ita quòd Christus habuit omnia homini naturalia, non personalia, & quòd de naturalibus est inassumptibile, est incurabile, secus est de personalibus. Probatur hæc glosa ex fidei catholicæ sententia, dicentis in Christo non esse personã, nisi diuinam: non est ergo in Christo personalitas humana: quam tamen constat in reliquis hominibus inueniri. Idem est autem iudicium de personalitate, & propriis personæ, ut distinguitur contra naturam. Autigitur dicant isti personas nostras esse incurables, quia persona est inassumptibilis, & similiter Christum non perfectum hominem, quia caret personalitate humana, quorum utrumque alienum à ueritate constat, aut uniuersaliter sic fateantur, quòd non de personalibus hominis, sed de naturalibus est sermo, quum Christus perfectus homo dicitur, & assumpsisse omnia humana, & similia, attestante hoc Symbolo Athanasii., explicãte, naturalia sufficere ad hoc, quod Christus sit perfectus homo, dum dicit de Christo, Perfectus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens.

¶ Ad obiecta demum Scoti pro contraria positione, respondeo dr ad primum, quòd consequentia nihil ualet, quia esse actualis existentiæ, realiter distinguitur ab esse essentiæ, seu quidditatiuo. Et diuina præuentione factum est, ut humanitas Christi extra causam suam actu sit per existentiam Verbi & non per propriam, Vbi aduerte pro clariori intellectu, quod non est imaginandum (ut isti putant) quòd additio partis ad personam, sit uelut additio quanti ad quantũ, siue p modum

modum continuationis, puta cum aqua aquæ continuat, ubi ex duabus quantitatibus partialibus fit una totalis quantitas, partialibus inhęrens partibus totius aquę, siue per modum aggenerationis, puta, cum alimentum auget hominem, qui alitur ex illo, ubi non remanet quantitas cibi, potusque alentis, sed sic adiungit alito, ut sub induat quantitatem ipsius, qui alitur extẽdente illam asam, ut in secundo de aia dicitur. Nã si oculus adueniret de nouo Sorti, neq; existentiã ꝓpriam partialem adiungeret existentiæ Sortis, cum existẽtia Sortis sit indiuisibilis, non extensa p se, aut per accidẽs: qa de gñe est immaterialis, utpote ꝓpria animæ intellectuę, q̃ inextensa est omnino in corpore. Nec adueniens oculus sub induet existentiam Sortis, tamquam formam ad se extensam per inhæsionem sibi, ita quod existentia Sortis inciperet inhęrere oculo nouo quoniam huiusmodi inhęno non debetur parti: sed sufficienter prouisum est parti de existentia in hoc ipso, quòd est pars personæ existentis. Nec uidetur etiam intelligibile, quòd secus possit esse: quomodo namque existentia indiuisibilis propria alicui intelligetur actuare quantũ ad aliquod, seu ẽt non quantũ adiunctum nisi mediante illo, cui est propria? Et quia idẽ est iudicium de oculo adueniente de nouo, & oculo congenito & de hac, & reliquis partibus, ideo humanitas Christi, q̃ quasi pars quædam est personæ Verbi (quia ad personalitatem propriam Verbi assumpta est) inuenitur sufficienter posita extra suam suam existens absque propria existentia, & absque hoc, q actuetur per informationem inhæsiuam ab existentia Verbi sibi. n. non debetur existentia nisi per personam, cuius est.

¶ Ad secundum dr, q ex hoc quòd Verbum subsistit in natura humana sicut suppositum in natura, non sequitur, q. existat per existentiam illius naturæ: sed bene sequitur econtra, quod natura illa subsistat per existentiam Verbi. Ad probationem ãt ex oppósito de pedis existentia dicitur, quòd peccat secundũ non causam ut causam. Neque enim, quia Christus est homo, causa est, quòd existat humana existentia: neque quia non est pes, causa est quòd non existat existentia pedis: sed ratio propria est quia personę soli debetur esse, ut subiecto, quod est. Ad id uero, quod subditur de qualitate existẽtiæ humanæ in Christo, scilicet quod est existentia simpliciter, & in se, & Chro, nõ oportet aliter respondere quoniam negata in Christo existẽtia humana, uana est disputatio de quantitate existentię humanæ in ipso.

¶ Ad tertium dicitur, negando sequelam, esse est intimius, seu immediatius. ergo magis multiplicatur. Melius tamen dr ꝙ intimius, seu immediatius alicui dupliciter, uel ut principio, uel ut subiecto. Et subditur, quod esse est intimius naturæ ut principio, quam uelle uoluntatis: sed uelle immediatius uoluntati ut subiecto, quàm esse naturę ut subiecto: quia esse non naturæ, sed personæ est ut subiecti proprietatis autem est uoluntatis ut proprii subiecti. Et propterea non sequitur, quòd si uel le plurificatur ad pluralitatem uoluntatum, quod esse plurificetur ad pluralitatem naturarum.

¶ Ad ultimam formationem argumenti, conceditur totum & dici quòd non ex defectu naturæ immediate principiantis esse: sed ex defectu susceptiui, s. personæ propriæ sit, ut natura non principiet actualiter actũ essendi, & principiat actualiter actum operandi: quia non deest proximorum susceptiuũ operationis. Concede ergo, quòd natura ut distinguitur contra suppositũ, est principiũ, & operandi, & existendi: sed negatur sequela implicita, ergo actualiter principiat existere in Chro, sicut actualiter principiat operari: quia natura: ut distinguitur contra suppositum, est non solum principium: sed ẽt susceptiuum proximum operandi: sed existentiæ est solum principium, & non est susceptiuum proprium. Natura enim humana ẽ principium existendi personæ propriæ, ut proprio subiecto, quæ in Christo non est: & ideo non principiat existentiam in Christo sed operandi, est principium sibiipsi ut proprio subiecto distinguendo naturam contra suppositum, ut dictum est. Et ideo in Christo principiat proprium operari: & propterea operari multiplicatur secundum naturas, esse autem non.

¶ Attende diligenter, & caute nota ex, quòd ista decisio pendet ex duabus quæstionibus communibus. Altera est, An existentia & essentia distinguantur realiter. Altera, An existentia sustiãtialis sit personæ ut proprii susceptiui, an cẽ mi niter sit persoпæ, uel naturæ. Præsupponit enim decisiua illa, & esse aliã rem esse ab essentia. & esse deberi personæ, ut proprio subiecto: Et quoniam uariæ sunt opiniones circa hæc, cũ de Christi existentia humana quæstio est, noli hæc intelligere quasi sint fidei, noli pertinax esse in conclusione nisi euidentiam prius habeas de communibus quæstionibus: sed ut rationabilia, ac consona hæc amplectere.

¶ In eodem ar. 2. q. 17 in responsione ad secundum, intellige perspicacius, quòd quia unio diuinorum humanorumque in Christo est in persona, & non in natura (conueniunt namque diuina, & humana in unã personam, non in unam naturam) ideo cum audis, quòd esse diuinum, factum est esse hominis, quia natura humana assumpta est in unitatem personæ, distinctionem de ipso esse in communi penetra, quatenus ipsum esse est, uel personæ, uel naturæ. Quamuis enim unum, idemque sit esse naturæ, ac personæ aliã tamen rationẽ est naturæ, & alia personæ: nã naturę est ut principis, personæ ut susceptiui, ut dictum est. Quocirca cuenire in esse, quatenus est naturæ, est conuenire ad integritatem principii ipsius esse: hoc est, fieri partes naturæ, quæ est principium essendi: & sic materia, & forma conueniunt in uno esse, ut esse est naturę. Conuenire autem in uno esse, quatenus est personæ, est conuenire, seu spectare ad integritatem personalium: & sic caput, & pedes, & reliquę partes, & natura ipsa cũ suis partibus conueniunt in esse ut est personæ. Vnde patet quòd esse diuinum non quatenus est naturæ, cõmunicatum, est humanitatis Christi: quoniam constat humanitatem Christi non concurrere eũ deitate ad integrandum quasi principium ipsius esse: sed communicatum ut est personæ: quoniam humanitas Christi assumpta est ad personalitatem Verbi: ita quòd est de numero spectãtium ad personalitatem filii Dei, modo nostram intelligentiã excedente. Et propterea non sequitur, quòd unio sit facta in natura, nec quòd unio sit facta cum Patre, & Filio communicatũ siquidem est humanæ naturę esse diuinum, non ut est naturæ, nec ut est cuiuscumque personæ diuinę: sed ut est personę Filii quia assumpta est ad personalitatem Filii tantum.

¶ In responsione ad quartum eiusdem articuli, habes clare responsionem de effectu formali intrinseco, quem formam oportet ponere in sua materia, quod est esse essentiæ, ita quòd forma substantialis dat materiæ substantiale esse essentiæ, constituendo substantię naturam. seu essentiam completam: & similiter aia dat esse aiatum) quod alio nomine dr esse uiuum) cõstituẽdi essentiã uiuã seu animatam, & sic de aliis. In hoc. n. consistit effectus formalis, a quo non põt separari ẽt p intellectũ forma in materia. Et si non intelligis formæ ultiorẽ progressum, non habes a dhuc (ut in litera dr) illud, qđ est, sed solummodo naturã: qua aliquid est, quæ, s. est essendi principiũ non subiectũ. Et ideo ex hoc, q forma, seu aia necessario dat esse corpori, non habet q esse sit naturæ, & subiecti qđ, sed quia constituit naturã, quæ est quo relinqn t subsecuturũ illud, qđ est qđ: & ideo esse est personæ in ordine ad naturã, & ut prædeclaratũ fuit Superius quoque, cum tractatum fuit, an corpus mediante aia assumptum fuerit, declaratum est ꝙ in calce huius responsionis subditur: s. ꝙ anima in formando corpus, sicque in esse perfecto constituendo naturam humanam. est causa habitudinis unionis humanæ naturæ ad Verbum.

SVP. QVÆ. XVIII. ART. I.

Scot. 3. s.d. 17. q. 1. *Riccar. s.d. 27. q. 1.*
Duran. 3. s.d. 17. q. 1. *S. bona. 3. s.d. 17. q. 1. a.*
Medina. ar. 1.

Titulus clarus est.

¶ In corpore duo sunt, primo recitatur erronea positio renentium partem negatiuam: secundo respondetur secundũ ueritatem. Quo ad primum referur, quòd in hanc communem

QVAESTIO XVII.

De pertinentibus ad unitatẽ in Christo quantum ad uolum at m, in sex articulos diuisa.

Deinde cõsiderãdũ est de unitate quantum ad uoluntatem.

personę subsistentis, secũdum quòd habet habitud nem ad talem naturam, cuius habitudinis causa est anima, inquantum perfic t humanam naturã informando corpus.

QVAESTIO XVII.

De pertinentibus ad unitatẽ in Christo quantum ad uolum at m, in sex articulos diuisa.

Deinde cõsiderãdũ est de unitate quantum ad uoluntatem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

æconclusionem multi errantes cõuenerũt, s. in Chro, non sunt duæ voluntates. Qua dr fariã ãt hi diuisi sunt. Apollinaris. n. ex negatione aiæ intellectiua in Chro, negat voluntatẽ humanã Euthices ex vnitate naturæ cõpositæ vnã quoq; voluntatẽ ponit. Nestorius solã creatã nãm in Chro ponens, vnitam Deo fm conformitatẽ affectus, negat omnino voluntatẽ in Christo Macharius autem ex negatione ꝓprii motus in humanitate Chri voluntatem humanã in Chro negauit, vbi uides ꝙ oes conueniunt in negatione duarũ in Chro uoluntatũ, dum aliq; diuinã, aliqu humanã a Chro tollũt, aut utrãq; tollere cogũtur. & ꝓnere unam tm a naturæ cõpositæ. Sed de Macharii positione nõ satis liquet, de uolũtate, q̃ est naturalis potẽtia, sed de uolũtate, hoc est actu uolendi, q̃n non negat potentiã, sed motũ proprium humanæ naturæ in Chro. Vetũ, quia frustra fuisset uoluntas sine ullo uelle sp, iõ dr, ꝙ negauit humanã i Chro uolũtatẽ.

¶ Quo ad ſm ñdetur affirmatiue, In Christo sũt duæ uoluntates, diuina, & humana. Probaf dupliciter Primo auctoritate Synodi, q̃ pp hmõi errores exurpãdos hoc determinauit. Secundo rõe tali: Filius dei assumpsit nãm humanã pfectã, & nihil illi ꝓpea defuit de perfectione naturæ diuinę. ergo hẽt duas uoluntates, diuinã, s. & humanã. Probaf con sequentia, ꝙ prima quidẽ parte, qa ad ꝓfectionẽ humanę naturæ ꝓtinet uolũtas, qa est nãlis illius potentia, sicut, & intellectus. Pro secũda uero parte, qa ad diuinã nãm spectat uolũtaté habere, ut ex dictis in prima parte hæc ambo patent.

¶ Riſsiones argumentorũ nõ expositione, sed annotatiõe egẽt. Et secunda spualiter ñsio applicanda est ad diuersas, & ualde multas q̃ones, in qui bus est sermo de instrumẽtis, & spaliter quã uoluntas hois, Dei instrumentum dr ad aliq̃d operandũ, siue miraculũ, siue ñ. Ex tertia ãt ñssione habes, collectã quadruplicem uolũtatẽ in Chro poni, duplicem quasi potentiã diuinã, s. & humanã & duo gñe actuũ, in humana, s. uoluntatẽ nãlem, & uolũtatem rõnalem. De quibus superius discussũ est difficultates, & inferius in hac q̃one, clarior erit sermo ista.

Porr.e 114 3.d. 14.a. 1.q. 1. co. & d. 17.a. 2.q.1. & 4 cont c.36 Et po q.10 a.4.ad 13. Et op.3.c. 218. Et 10.6.1.4

¶ Et circa hoc quærũtur sex.

¶ Primo, Vtrũ in Chro sit alia voluntas diuina, & alia humana.

¶ Secundo, Vtrum in humana natura Chri sit alia volũtas sensualitatis, & alia ratiõis.

¶ Tertio, Vtrũ ex parte rõis fuerit i Chro plures volũtates

¶ Quarto, Vtrũ in Christo fuert liberum arbitrium.

¶ Quinto, Vtrũ volũtas humana Chri, fuerit oino cõformis diuinę uoluntati in uolito.

¶ Sexto, Vtrũ in Chro fuerit aliqua contrarietas voluntarum.

ARTICVLVS. I.

Vtrũ in Christo sint duæ voluntates.

AD PRIMVM sic ꝓceditur. Vr ꝙ in Christo non sint duę voluntates, vna diuina, & alia humana. Volũtas. n. ẽb primũ mouẽs, & im perãs i vnoquoq; volente: sed in Chro primũ mouẽ, & imperans fuit uoluntas diuina, quia oia humana in Chro mouebãtur fm uoluntatẽ diuinã. ergo uidetur ꝙ in Christo non fuerit nisi una uoluntas. scilicet diuina.

¶ 2 Præ. hinſtrm non mouet ꝓpria uoluntate, sed uoluntate mouentis: sed natura humana fuit in Chro, sicut instrm diuinitatis eius. ergo natura humana in Christo nõ mouebaf propria uoluntate, sed diuina.

¶ 3 Præ. Illud solũ multiplicat i Chro, ꝙ pertinet ad naturã. Voluntas autem h non vr ad naturam pertinere, quia ea, q̃ sunt nãlia, sunt ex necessitate: quod autem est voluntarium, nõ est necessarium. ergo voluntas est una tantum in Christo.

¶ 4 Præ. Dama.* dicit in 3. libro, ꝙ aliqualiter velle nõ est h naturæ, sed nr̃æ intelligentiæ, s. personalis: sed omnis uolũtas est aliqualis voluntas, quia nihil est in genere, quod non sit in aliqua eius specie. ergo omnis volũtas ad personam pertinet: sed in Christo fuit, & est una tm persona. ergo in Christo est vna tantum voluntas.

SED CONTRA est ꝙ dñs dicit Luc. 22. Pater, si uis, trãsfer calicem istum a me, veruntamẽ non mea uoluntas. sed tua fiat: quod inducens Amb. ad Gratia nũ Imperatorẽ dicit,* Sicut suscepérat voluntatẽ meam, susce pit tristitiam meam. Et sup Lu. dicit, i voluntatem suam. ad hominem retulit, Patris, ad diuinitatẽ: uolũtas. n. hominis est tpalis, uolũtas diuinitatis æterna.

RESP. Dicendum, quòd qdã posuerunt in Christo esse unã solã uoluntatem: sed ad hoc ponendũ diuersimode moti esse uidentur. Appollinarius enim nõ posuit animam intellectuam in Christo, sed ꝙ Verbum esset loco animæ, uel etiam loco intellectus. Vnde cum uolũtas sit in rat one (ut Philosophus dicit in 3. de Anima) sequebatur quòd in Christo non esset uoluntas humana. & ita in eo non esset nisi una uoluntas. Et similiter Euthices, & oes, qui posuerũt unam nãm compositam in Chro, cogebantur ponere unam uoluntatem in eo. Nestorius etiã, quia posuit unionem dei, & hominis esse factam solũ fm affectũ, & voluntatem, posuit unã uolũtatem in Christo. Postmodũ uero Macharius Antiochenus patriarca, & * Cyprus Alexãdrinus, & Sergius Constantinopolitanus, & quidam eorum sequaces, posuerunt in Christo unam uoluntatem, quã uis ponerent duas naturas in Christo fm hypostasim unitas: quia opinabantur ꝙ humana natura in Christo numquam mouebatur proprio motu, sed solũ fm ꝙ erat mota a diuinitate, ut patet ex epistola synodica Agathõis Papæ. † Et iõ in sexta Synodo apud Constãtinopoli celebrata, determinatũ est oportere dici, ꝙ in Chro sint duę uolũtates: ubi sic legit,* Iuxta ꝙ oli prophetæ de Christo, & ipse nos erudiuit, & sanctorũ patrũ nobis tradidit symbolũ, duas nãles uolũtates in eo, & duas nãles operões prædicamus. Et hoc necessariũ fuit dici. Manifestũ est. n. ꝙ filius dei assumpsit humanã nãm perfectã, sicut s. ostensũ est, † Ad perfectionem ãt humanę naturę pertinet uoluntas, q̃ est nãlis eius potentia, sicut, & intellectus, ut patet ex his, q̃ in prima parte dicta sunt. Vñ necesse est dicere, ꝙ filius Dei humanam uolũtatẽ assumpserit in humana natura. Per assumptionẽ ãt humanæ naturæ, nullam diminutionem passus est filius dei in his, quæ pertinent ad diuinam, naturam, cui competit uoluntatem habere, ut in prima parte habitum est.* Vnde m necesse est dicere, quod in Christo sunt duę uoluntates, una scilicet diuina, & alia humana.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ qcqd fuit in humana natura Chri, mouebatur nutu uoluntatis diuinæ: non tũ sequitur ꝙ in Christo nõ fuerit motus uolũtatis proprius naturę humanæ, qa ẽt aliorũ sanctorũ pię uolũtates mouentur fm uoluntatẽ dei, qu operatur in eis uelle, & perficere, ut dicit Phil. 2. Licet enim uoluntas non possit interius moueri ab aliqua creatura, interius tñ mouetur a deo, ut in prima parte dictum est.* Et sic etiam

Christus

li. 3. orth. fid. ca. 14.

li. 2. ã fid. ad Gra. c. 3. a medio, to. 2. † Super illud Lu. Nõ sicut ego uol. li. 2. c. 5.

li. 3. de ãi. tex. 42. a. 2.

Hęc epistola missa fuit ad Synodũ ab actione 4. c. recepta in 1.

† Inter ea q̃ fuit lecta in 4. Synodo 6. ge. † q. 2. ar. 5. P. p. q. 79 & 80.

Christus fm voluntatẽ humanã, sequebat uoluntatem diuinã, fm illud Ps. 39. Vt facerẽ uolũtatẽ tuã, Deus meus, volui. Vnde Aug. dicit contra Maximinũ, † vbi dixit Filius Patri, Non quod ego uolo, sed quod tu vis, quid te adiuuat ꝙ tua uerba subiũgis, & dicis, Ostendit vere suam uoluntatem, subiectã suo genitori, quasi nos negemus hominis uoluntatem, uoluntati Dei debere esse subiectam.

li. 3. c. 19. añ med. tom. 6.

AD II dicendum, ꝙ propriũ est instrti, ꝙ moueat à principali agente, diuersimode tñ fm proprietatẽ naturæ ipsius. Nã instrum inanimatũ, sicut securis, aut serra, mouef ab artifice per solũ motũ corporalem Instrm vero animatũ aia sensibili, mouef per appetitũ sensitiuũ, sicut equus à sessore instrm vero aiatum anima rõnali, mouef ꝙ volũtatẽ eius, sicut per imperiũ dñi mouet seruus ad aliq̃d agendũ, qui quidẽ seruus est, sicut instrm animatũ, ut Philos. dicit in 1. Politico.* Si ergo humana natura in Christo fuit instrumentum diuinitatis, vt moueretur per propriam voluntatem.

li. 1. Pol. c. 3. & 4. & l. 8. eth. c. 1 tom. 5.

AD III dicendum, ꝙ ipsa potẽtia voluntatis est naturalis, & cõsequit naturã ex necessitate. Sed motus, uel actus huius potentiæ (q̃ ẽt voluntas dr) q̃nque quidẽ est nãlis, & necessarius, puta respectu fẽlicitatis, q̃nque aũt ex libero arbitrio rõnis proueniens, & non necessarius neq; nãlis (sicut patet ex his, quæ in prima parte dicta sunt) & tñ ẽt ipsa rõ, quæ est principium huius motus, est naturalis. Et ideo præter uoluntatem diuinam, oportet in Christo ponere uoluntatem humanam, non solũ, prout est potentia nãlis, aut prout est motus naturalis, sed etiam prout est motus rationalis.

p. 2. q. 5. a. 8. & q. 6. ar. 1.

AD IIII dcdm, ꝙ per hoc ꝙ dr aliqualiter velle, designat determinatus modus uolendi, determinatus aũt modus ponitur circa ipsam rem, cuius est modus. Vnde cũ uoluntas pertineat ad nãm, ipsũ ẽt, ꝙ est aliqualiter velle, pertinet ad naturam, non secundũ ꝙ est absolute considarata, sed secundum ꝙ est in tali hypostasi. Vnde ẽt voluntas humana Christi habuit quendã determinatum modum, ex eo quòd fuit in hypostasi diuina, ut. s. mouetur sẽper secundum nutum diuinę uoluntatis.

ARTICVLVS II.

Vtrum in Christo fuerit aliqua uoluntas sensualitatis, præter rationis uoluntatem.

AD SECVNDVM sic ꝓceditur. Vr ꝙ in Chro non fuerit aliqua uoluntas sensualitatis præter rõnis uoluntatẽ. Dicit. n. Philos. in 3. de aia,* q.h uoluntas in rõne est, in sensitiuo autem appetitu est irascibilis, & concupiscibilis: sed sensualitas significat appetitũ sensitiuũ. ergo non fuit in Christo uoluntas sensualitatis.

Porr.e 115 Inf. ar. 5. cor. Et 3. d. 17. a. 1. q. 2. Et op. 3. c. 239. li. 3. de anima, tex. 42. to. 2.

li. 12. c. 13 Paulo post in. to. 3.

¶ 2 Præt. Sedm Aug. 12. de Trin.* sensualitas h significat per serpentem: sed nihil serpentinum fuit in Christo, habuit. n. similitudinem animalis uenenosi sine veneno, ut Aug. dicit † super illud Io. 3. Sicut exaltauit Moyses serpentẽ in deserto, ergo in Chro non fuit uoluntas sensualitatis.

¶ 3 Præt. Voluntas sequit naturam, ut dictũ est.* Sed in Christo nõ fuit, nisi una natura præter diuinam: ergo in Chro non fuit, nisi una uolũtas humana.

SED CONTRA est, ꝙ Ambr. dicit in 2. ad Gratũ, † Mea ẽ uolũtas, quã tua dixit, qa ut hõ susceperit tristitiã meã. Ex quo daf intelligi, ꝙ tristitia pertinet ad humanã uoluntatẽ in Christo: sed tristitia ꝓtinet ad sensualitatem, ut in secunda parte habitũ est.* ergo uidet ꝙ in Christo sit uoluntas sensualitatis, præter voluntatem rationis.

RESP. dicendũ, ꝙ sicut prædictum est,* filius Dei humanam naturam assumpsit cũ oibus, q̃ pertinent ad perfectionẽ ipsius naturæ humanæ. In humana aũt natura includif ẽt natura animalis, sicut in specie includif genus. Vnde oportet ꝙ filius Dei assumpserit cum humana natura, etiam ea, quę pertinẽt ad perfectionem naturæ animalis, inter quę est appetitus sensitiuus, qui sensualitas dicitur, & iõ m oportet dicere, ꝙ in Christo fuit sensualitas. n Sciendũ est ẽt, ꝙ sẽsualitas, siue sensualis appetit o, in quantum est natus obedire rõni, dicit rõnale per participationẽ, ut patet per Phlo. 1. Eth.* Et quia uoluntas est in rõne (vt dictũ est) pari rõne põt dici, ꝙ sensualitas sit uoluntas per participationem.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ rõ illa procedit de volũtate essentialiter dicta, q̃ nõ est nisi in parte intellectiua. sed uolũtas participatiue dicta, ꝓtẽẽ i ꝓte sensitiua, inquãtũ obedit rõi.

AD II dicendum, ꝙ sensualitas signatur per serpentem, non quantum ad naturam sensualitatis, quam Christus assumpsit, sed quantum ad corruptionem fomitis, quæ in Christo non fuit.

AD III dicendum, ꝙ ubi est unum propter alterum, ibi unum tantum esse uidetur, sicut superficies, quæ est uisibilis per colorem, est unum uisibile cum colore. Et similiter, quia sensualitas nõ dr uoluntas nisi quia participat uoluntatẽ rationis, sicut est una natura humana in Christo, ita etiam ponitur una uoluntas humana in Christo.

Concl. ar. D. 12 19.

li. 2. de ãi. ad Grati. c. 3. a medio. to. 2.

li. 1. eth. c. ult. tom. 5 † Ar. præc.

1. 2. q. 24. art. 1. & 3.

Art. præc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Supp. qu. xviii. art. iii.
Medina. ar 3.

Perr.o 116 Sup. ead. q. artic. 2. ad 2. & ff. arti. 4. & 5 col. & 3 d. 17. ar ... q. 3. & opt. 3 c. 23. *li. 2 c. 22 & li. 3 ca. 34. & 18.

ARTICVLVS III.

Vtrum in Christo fuerint duæ voluntates, quantum ad rationem.

ADTERTIVM sic ꝓcedit. Vt̃ ꝙ in Christo fuerint duę uoluntates, quantum ad rationẽ. Dicit. n. Damasc.* in 2. lib. ꝙ duplex est hominis [b] voluntas, s. naturalis, quę uocatur thelisis, & voluntas rationalis, quæ uocatur bulisis: sed Christus in humana natura habuit quicqd ad perfectionem humanę naturæ pertinet. ergo utraq; prædictarum voluntatũ fuit in Chro.

¶ 2 Præt. Vis appetitiua diuersificatur in homine, ſm diuersitatẽ virtutis apprehensiuæ, & iõ ſm dr̃iam sensus, & intellectus diuersificatur in homine appetitus sensitiuus, & intellectiuus: sed similiter quãtum ad apprehensionẽ hominis ponitur dr̃ia rationis, & intellectus, quorum utrumque fuit in Christo. ergo fuit in eo duplex uoluntas, vna intellectualis, & alia rationalis.

¶ 3 Præt. A quibusdã ponitur ī Christo uoluntas pietatis, quę non potest poni n si ex parte rationis. [b] ergo in Chro ex parte rationis sunt plures uolũtates.

SED CONTRA est, ꝙ in quolibet ordine est unum primum mouens: sed volũtas est primũ mouens in genere humanorũ actuũ. ergo in vno hoie non est n si vna voluntas proprie dicta, quæ est uoluntas rationis. Christus autem est unus homo. ergo in Christo est una tantũ voluntas humana.

RESP. Dicendum, ꝙ sicut dictum est,* voluntas q̃nq; accipitur pro potentia, & q̃nque pro actu. Si ergo voluntas accipiat pro actu, sic oportet in Christo ex parte rationis ponere duas uoluntates, [c] duas species actuũ uoluntatis. Voluntas. n ut in secunda parte dictũ est,† & est finis, & est eorum, quæ sunt ad finem, & alio modo fertur in utrumque. Nam in finem fertur simpliciter, & absolute, sicut in id, quod est ſm se bonum. in id autem*, quod est ad finem, fertur cum quadam comparatione, secundum quod habet bonitatem ex ordine ad aliud. Et ideo alterius rationis est actus uoluntatis secundũ ꝙ fertur in aliquid; quod est secundum se uolitum, ut sanitas (quod a Damasc.* vocatur thelisis, ideſt, simplex uoluntas, & à Magistris vocatur voluntas vt natura) & alterius rationis est actus uoluntatis, secundum, ꝙ fertur in aliquid, quod est uolitum solum ex ordine ad alterum, sicut est sumptio medicinæ, quem quidem uoluntatis actum Damasc.* vocat bulisim, id est, consiliatiuam uoluntatem, à Magistris autem uocatur uoluntas ut ratio. Hæc aũt diuersitas actus non diuersificat potentiam, quia uterque actus attendit ad unam communem rationem obiecti, quod est bonum. Et ideo dicendũ est, ꝙ ſm [m] loquamur de potentia uoluntatis, in Christo est una sola uoluntas humana, essentialiter, & nõ participatiue dicta: si uero loquamur de uoluntate, quæ est actus, sic distinguitur in Christo uoluntas, quæ est ut natura, quæ dicitur thelisis, & volũtas, quæ est ut ratio, quæ dicitur bulisis.*

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ illæ duæ uoluntates non diuersificantur secundum potentiam, sed solum secundum differentiam actus, ut dictũ est.*

AD II dicendum quòd, etiam intellectus, & ratio non sunt diuersæ [d] potentiæ, ut in prima parte dictum est.†

AD III dicendum, ꝙ uoluntas pietatis non uidetur esse aliud quàm uoluntas, quæ consideratur ut natura, inquantum. s. refugit alienum malum absolute consideratum.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum in Christo fuerit liberum arbitrium.

SVP. QV. XVIII. ART. IIII. Perr.o 240

ADQVARTVM sic procedit. Vt̃ quòd in Chro non fuerit liberum arbitrium. Dicit. n. Damasc.* in 3. li. Gnomen aũt. i. sniam, vel mentem, uel excogitationẽ, & prohæresim, i. electionem, in Domino dicere impossibile est, si proprie loqui uolumus. Maxime autem in his, quæ sunt fidei, est proprie loquẽdũ. ergo in Christo non fuit [b] electio, & ꝙ cõsequens, nec liberũ arbitriũ, cuius actus est electio.

¶ 2 Præt. Philos. dicit in 3. Eth.† ꝙ electio est appetitus præconsiliati: sed consilium non uidetur fuisse in Christo, quia non consiliamur, de quibus certi sumus, Christus autem de omnib, certitudinem habuit. ergo in Christo non fuit electio, & sic nec liberum arbitrium.

¶ 3 Præt. Liberum arbitrium se habet [b] ad vtrumque: sed uoluntas Chri fuit determinata ad bonũ, quia non potuit peccare, sicut supra dictũ ẽ.* ergo ī Christo non fuit liberum arbitriũ.

SED CONTRA est, ꝙ dicitur

Isa. 7. Butyrum, & mel comedet, ut sciat re, ꝓbare malũ, & eligere bonũ, ꝙ est actus liberi arbitrii. ergo in Christo fuit liberum arbitrium.

RESP. dcd̃m, ꝙ sicut dictũ est†, in Chro fuit duplex [d] actus uoluntatis, unus q̃dẽ, quo eius uoluntas ferebat in aliqd, sicut ſm se uolitũ, ꝙ ptinet ad rõem finis: alius aũt, ſm quẽ eius volũtas ferebat ī aliquid per ordinẽ ad aliud, ꝙ pertinet ad rõnem eius, quod est ad finem. Differt aũt, ut Philosophus dicit in 3. Eth.* electio a uoluntate in hoc, ꝙ voluntas, ꝓ se loquẽdo, est ipsius finis, electio aũt eorũ, q̃ sunt ad finẽ. Et sic simpliciter uoluntas ẽ idẽ, ꝙ uoluntas ut natura. Electio aũt est idẽ, ꝙ voluntas ut rõ, & est proprius actus liberi arbitrii, ut in prima parte dictũ est†. Et iõ [m] cũ in Chro ponatur uoluntas ut rõ, necesse est et ponere electionẽ, & per consequens liberum arbitrium, cuius actus est electio*, ut in prima parte habitum est.*

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ Dama. excludit a Chro electionẽ, ſm ꝙ intelligit in noie electionis iportari dubitationẽ. Hæc tñ dubitatio non est de necessitate electionis, q̃a et deo cõuenit eligere ſm illud Eph. 1. Elegit in ipso &c. cũ tñ in Deo nulla sit dubitatio. Accidit tñ dubitatio electiõi, inquãtũ est in natura ignorante. Et idẽ dcd̃m est de aliis, de q̃b. sit mẽtio in auctoritate prædicta.†

AD II dcd̃m, ꝙ electio ꝑsupponit cõsiliũ, nõ tñ sequit ex cõsilio, nisi iã determinato ꝓ iudiciũ. Illud. n. ꝙ iudicamus agẽdũ, post iquisitionẽ cõsilii eligimus, ut in 3. Eth. dr̃.* Et iõ si aliqd iudicet ut agendũ absq; dubitatione, & inquisitione ꝓceden te, hoc sufficit ad electionẽ. Et sic patet, ꝙ dubitatio, siue inquisitio nõ ꝓ se ꝓtinet ad electionẽ, sed solum secundum quòd est in natura ignorante.

AD III dcd̃m, ꝙ uoluntas Chri licet sit determinata ad bonũ, nõ tñ est determinata ad hoc, uel ad illud bonũ. Et iõ ꝓtinet ad Chr̃m eligere ꝓ liberũ arbitriũ cõfirmatũ in bono, sicut ad beatos.

Perr.o 118 Inf. q. 21. art. 3. c. 4. Et 3. u. 17. art. 2. q. 1. & 4. cõtra ¶ 39. fi.

ARTICVLVS V.

SV. QVAE. XVIII. ART. V.

Vtrum voluntas humana Christi fuerit omnino conformis diuinæ uoluntati in uolito

Ca. 3. d. 16. q. 1. *cont.* 2. *Palud.* 3 d. 17. q. 1. *Medina. ar. 5.*

ADQVINTVM sic ꝓcedit. Vt̃ ꝙ volũtas humana in Chro nõ uoluerit aliud, q̃ deus vult. Dr̃. n. in Psal. 39. ex persona Christi, ut facerem uoluntatem tuã, deus meus, [b] uolui: sed ille, qui vult volũtatẽ alicuius facere, uult, quod ille uult. ergo uidetur ꝙ uoluntas humana Christi nihil aliud voluerit, quàm uoluntas diuina ipsius.

¶ 2 Præt. Aĩa Chri habuit perfectissimam charitatẽ, q̃ et cõprehensionẽ nr̃æ scientiæ excedit, ſm illud Eph. 3. supereminentẽ sciæ charitatẽ Chri: sed charitas est facere, ꝙ hõ idem uelit [b] ꝙ Deus vñ, & Philoso. ī 9. Eth. dicit, ꝙ unũ de amicabilib. est eadẽ uelle, & eligere. ergo volũtas humana in Christo nihil aliud uoluit, quã diuina.

¶ 3 Præt. Christus fuit uerus [b] cõprehensor: sed sancti, qui sunt cõprehensores ī patria, nihil aliud uolũt, q̃, ꝙ Deus uult, alioquin nõ essent beati, q̃ nõ haberent quicquid uellẽt: beatus. n. est, qui hẽt quęcumque vult, et nihil mali vult, ut Aug. dicit ī li. de Tri.* ergo Chr̃s nihil aliud voluit ſm volũtatẽ humanã, q̃ uoluit uolũtas diuinà.

SED CONTRA est, ꝙ Aug. dicit cõtra Maximinũ†: In hoc, ꝙ Chr̃s ait, Nõ ꝙ uolo, sed ꝙ tu, aliud se ostendit uoluisse, q̃ pater, ꝙ nisi humano corde nõ posset, cũ infirmitatẽ nostram in suum, non diuinum, sed humanũ transfiguraret affectum.

RESP. dcd̃m, ꝙ sicut dictũ ẽ*, in Chro ſm humanã naturam ponit [m] multiplex volũtas. suo lũtas sẽsualitatis, q̃ participati ue volũtas dr̃, & uolũtas rõalis siue cõsideret ꝓ modũ naturę, siue ꝓ modũ rõis. Dictũ est aũt supra* ꝙ ex quadã dispẽsatiõe filius Dei ante stã passionẽ ꝓmittebat carni agere, & pati, q̃ sũt ei ꝓpria. Et sic rẽt ꝓmittebat oĩb. utrib. aĩæ agere, & pati q̃ ꝓpria. Manifestũ est aũt, ꝙ uolũtas sẽsualitatis, refugit naturaliter dolores sẽsibiles, et corpis lęsionẽ. Sic rẽt uoluntas ut natura repudiat ea, q̃ sunt naturæ contraria, & q̃ sunt ſm se mala, puta mortem, & alia hmõi: sed hæc tñ uoluntas, qñ que per modũ rõis eligere põt ex ordine ad finem. Sicut ẽt in aliquo puro homine sensualitas eius, & ẽt uoluntas absolute considerata refugit vstionẽ quam tñ uoluntas ſm rõnem eligit propter finem sanitatis. Voluntas autem dei erat, ut Christus dolores, & passiones, & mortẽ pateret, non ꝙ ista essent a Deo uolita. secundum se sed ex ordine ad finẽ humanæ salutis. vñ patet, ꝙ [m] Chr̃us ſm uoluntatem sensualitatis, & secundum uoluntatem rõnis quæ considerantur per modum naturæ, aliud potuerat uelle, q̃ Deus: sed secundum uoluntatem, quæ est per modum rõnis, Christum secundum hominem uoluisse mortem propriam, quam tamen cõstat eundem uoluisse uoluntate diuina.

¶ In corpore articuli respondetur quæsito cum distinctione duabus conclusionibus. Distinctio est de triplici in Christo humana uolũtate, hoc est, uoluntate sensualitatis, uoluntate rationalis, sit est [t] natura, & uoluntate rationalis, est ratio. Prima conclusio est, Chr̃us secundum uoluntatem sensualitatis, & secundum uoluntatẽ rationalem ꝓ modũ naturę, poterat aliud uelle, quàm Deus. Secunda conclusio est, Christus ſm uoluntatẽ rõis, ꝙ idem uoluit, quod Deus. Probatur simul dupliciter primo rat one, secundo auctoritate. Rõ est ista: uoluntas sensualitatis naturaliter refugit. & lesionem corporis & dolores sensibiles, & uoluntas ut natura repudiat, & contraria naturę, & secundum se mala, & uoluntas per modum rationis elegit, quandoque hæc eadem ex ordine ad finem, & uoluntas Dei erat ut Chr̃s mortẽ, & male pateret, non ꝙ ista uellet secundum, se sed in ordine ad finem; ergo Christus secundum uoluntatem sensualitatis: & ſm uoluntatẽ per modum naturæ, poterat aliud uelle, quàm Deus, & secundum uoluntatem ꝓ modum rationis, sẽper uoluit idem, qđ Deus. Antecedẽs habens quatuor partes, quo ad primas tres partes probatur ex hoc, ꝙ uidemus sensualitatẽ, & uoluntatẽ ut nãm refugere adustionẽ, q̃ tñ volũtas ꝓ modũ rõis, qñque eligit propter sanitatem acquirẽdã. Consequentia aũt probatur, Filius dei ex quadam dispensatione ante passionem suam permittebat omnibus uiribus aĩæ agere, quæ propria sunt eis. ergo permittebat in Christo uoluntatem sensualitatis refutare

li. 3. ethi. ca. 2. & 3. to. 5.

li. 3. eth. c. 4 fi. to. 5.

P. p. q. 83. ar. 4. *Concl.m* P. p. q. 83. a. 3. & 1. 2. q. 13. ar. 1.

citato in 2.

ar. 1. huiꝰ quæst. ad 3

1. 2. q. 8. a. 2. & 3.

lib. 9. ca. 4 to. 3.

3. d. 14. ar. 1. q. 1. con & d. 17. 1. q. 3. ad 3 Et d. 18. 2. ad 5. li. 3. c. 1. non ꝓcul a fi.

li. 1. de tri. c. 5. et l. 13 c. 5. 1 fi. et c. 6. to. 3, 1 li. 3. con. Max. c. 15 in medio. to. 6.

q. 14. ar. 2. ad 2.

a. 1. 2. et 3 huius q.

D. 1239. *Concl.m*

Universidad de Deusto
Biblioteca

passionem absolute, &c. & uolũtatem ut naturã repudiare mortem absolute, & uoluntatem ut rõnem acceptare eã iem in ordine ad finem humanæ salutis. Vbi patet, primas duas uoluntates aliud tulle q̃ deus, & terram uelle idem. q̃ Deus. Assũptũ ad probandum consequentiam probatur, quia supra dictũ est, q̃ filius Dei ex quadã dispensatione pmittebat carni agere, & pati, quæ sunt ei propria, ex hoc. n. sequit periuriam, ac rõnem similis, q̃ similiter p̃ misit uirtutes aliæ agere, quæ eis sunt propria. Deinde probantur ambę conclusiones auctoritate unica Christi orantis ad Patrẽ, Non sicut ego uolo, sed sicut tu. in his. n. uerbis, triplex uoluntas patet. s. diuina in ly tu, humana conformis diuinę in ly sicut tu (quæ est uoluntas p modũ rõnis), & humana aliud uolẽs, q̃ diuina in ly, non sicut ego uolo. Et hæc est uoluntas rõalis p modũ naturæ, repudians mortẽ absolute, & uoluntas sensualitatis refutans dolores sensibiles &c. Patet ergo ex hac auctoritate utraq; cõclusio. ¶ Nota nouitie, q̃ ut in cõclusione ad primũ clarius explanat, tam actus uoluntatis per modum naturæ, q̃ actus sensualitatis ex propria natura habet obiectum abstrahens ab ordine ad diuinã uoluntatem, & ppea quantum est ex parte obiecti, nõ spectat ad hos motus, conformitas ad diuinã uoluntatẽ. Dico ãt quantũ ẽ ex parte obiecti. qa ex parte subiecti ẽ actus isti cõformes sunt diuinæ uoluntati in beatis: ita q̃ inter Christum ãn mortem, & beatos, differentia horum motuum in uolito ex parte subiecti oritur: quia. s. Christ⁹ animam, & carnem passibilem habebat, beati autem non. Hinc enim fit, ut Christi uoluntati naturali, & sensuali occurrerent aliqua ut contraria, & lætitia, q̃ beatis exemptis ab omnis possibilitate mali occurrere neque unt, & propterea beati etiam sm̃ naturalem uoluntatis motũ, & sm̃ appetitum sensitiuum conformantur diuinæ uoluntati in uolito, Christus autem non. Et scito quòd isti uoluntatis motus, qui in aliud tendebant in Christo, nihil aliud sunt q̃ uelleitates: uniuersaliter siquidem legendo, actus uoluntatis p modum naturę distinctos contra actum uoluntatis per modũ rationis contrarium eligẽtis, nihil aliud est q̃ uelleitas, de qua dr in Eth. q. est etiam impossibilium: itaq; in beatis, nec electio, nec uelleitas est ad aliud uolitum, quam quod Deus uult. In Christo aũt electio omnis conformis Deo fuit in uolito, sed non omnis uelleitas eius fuit conformis Deo in uolito: habuit. n. Christus uelleitatem non patiendi crucẽ, quã ũ elegit, quia Deus sic uolebat. Et simile est in nobis, cum dolemus de morte iuste patientiũ, & plagis iuste à Deo nobis inflictis, & aliis huiusmodi. Velle. n. hæc non esse ut ea uentamen, fiat uoluntas Dei, dicimus, & uolumus si non exorbitemur.

SVPER QVÆ. XVIII. ART. VI.

Alb. Mag. q. d. 17. per totam. Medina. ar. 6.

TItulus clarus quo ad quid nominis. In corpore autem manifestatur quid sit contrarietas uoluntatum, & sm̃ quæ attendatur, nempe secundum contrarietatem obiectorum, ut uolentis, nolentis, & similium.

¶ In corpore articuli duo fiunt. primo ostenditur. in cõi. quo cõsistit contrarietas uoluntatũ: secundo, respõdetur quæstio. ¶ Quoad primum cõclusio est. Ad contrarietatẽ uoluntatũ in aliquo requiritur, quod oppositio uoluntatis sit circa idẽ, & sm̃ eadẽ uolitum. Probat primo cõclusio hæc ex cõi ratione contrarietatis, quam addit supra diuersitatem: contrarietas. n. species est diuersitatis. Sed inter contrarietatem, & diuersitatẽ hoc interest, q̃ contrarietas addit supra diuersitatem oppositionem, secundum idem, & in eodem. Procedit ergo sic. Cõtrarietas exigit oppositionem in eodem secundum idem. ergo contrarietas uoluntatum in aliquo exigit oppositionẽ uolitatum sm̃ idem, & in eadẽ uolitate. Assũptum probatur: quia si diuersitas sit in diuersis, aut sm̃ diuersa, si est contrarietas. Probatur: quia nõ est cõtradictio, contrarietas namque contradictionem in se claudit. Deinde declaratur eadem cõclusio quo ad illam particulam sm̃ idem ex diuersis rationibus uolendi, & nolendi unum, & idem (puta mortem Sortis propter cõmune, uel priuatum bonũ) dupliciter se habẽtibus, uel ut diuersis tantum, uel ũ solum ut diuersis, sed oppositis, ut patet in exemplo literæ, de uolũtate principis circa mortẽ Sortis latronis propter bonũ publicum, & uoluntate parentis, ut ũ moriat pp̃ bonũ ꝓpriũ. q̃ ũ. hic sistunt ambæ uoluntates diuersæ quidẽ sunt, sed ũ contrariantur, quia licet contraria uelit (scilicet mori illum, & non mori illum) diuersa tñ est ratio uolendi mortẽ, & uolẽdi nõ mortẽ, ac per hoc nõ est oppositio sm̃ eandẽ rõem uolendi. Sed si nõ sistitur hic, sed uoluntas parentis circa nõ mori pp̃ bonũ ꝓpriũ opponit bonum ꝓprium bono cõi, iã ũ sola est diuersitas rõnum uolendi. s. cõis, & proprii, sed est oppositio earundẽ: qa cõe bonum tollitur per propium in rõe uolendi. Vincit. n. amor ꝓprius amorem cõis boni, & expellit illud a rõe uolendi, & uult filium non mori, ẽt contra cõe bonum ob nimium amorẽ ꝓprii boni. Demum declaratur eadem conclusio quo ad illam particulam, in eadem uoluntate ex diuersis appetitibus, dupliciter etiam dispositis, uel cum sola diuersitate, uel cum diuersitate habentibus etiam oppositionem. V g. Appetitus rationalis uult bonum rationis, appetitus sensualis uult bonum delectabile secundum sensum. Si hic sistitur, diuersitas appetituum est sola, sed ũ ultra progreditur ex parte subiecti appetitus boni delectabilis, ut immutet appetentem, uel ad tardandũ, uel mutandum appetitum boni rationis, iam non sola diuersitas est appetitum, sed oppositio, quia opponit se appetitus delectabilis cõtra appetitum rõis, & uincit illum, dum immutat illum, uel annullando, uel debilitando illum ex parte appetentis, ut. s. uel non uelit bonum rationis tunc, uel debiliter uelit illud. Hoc ãt quod dicimus de oppositione appetitus sensitiui ad rationalem, intelligendum quoque est locum habere inter actum uoluntatis per modum naturę, & actum electionis. nam cum in diuersa tendunt, si uoluntas naturalis intantum p̃ ea dif. ut opponat se electioni, & uincat illã, contrarietas uoluntatũ est, ut ũ qs electurus dispendiũ honoris, famę, ac uitæ. ob bonũ uirtutis, a nãli uoluntate uitæ honoris, gloriæque uincat. s. ¶ Circa hanc conclusionem nota, q̃ in conclusione non dr ad contrarietatem uoluntatũ reqri bęc duo, sed dr hæc duo reqri ad contrarietatem uoluntatũ in aliquo. Apposuit fidem Auctor ly in aliquo, ad monstrandum q̃ de contrarietate uoluntatum ī uno, & eodem hoc loq̃t. Et dixit hoc, qa sciebat, imo etiam ī hac lia docet, q̃ ad contrarietatẽ uolũtatũ simpli citer, & absolute ũ reqrunt hæc duo, sed alterum tantum sufficit, ut patet in exẽplis ibi de uoluntate principis, & uoluntate parentis nimis uitã filij amantis. Sunt. n. vere tunc contrariæ uolũtates, quãuis sint diuersorũ hoium. Et hoc modo uoluntas peccatorũ est contraria uoluntati diuinæ, & contra Dei uoluntatẽ agere dr: est ãt siquidem hæc contrarietas voluntatum obiective, non subiective. Sed Auctor in ista loquitur de uoluntatũ contrarietate, & obiectiua, & subiectiua, & ideo adiunxit ly in aliquo, & dixit ad cõtrarietatẽ uoluntatũ in aliquo, hoc est obiectiue, & subiectiue, exigit duo, scilicet oppositionem sm̃ idẽ, & oppositionẽ in eadem uoluntate. ¶ Quo ad sm̃, cõclusio ista ꝓpria quæstio est, in Christo nulla fuit contrarietas uoluntatũ. Probatur, primo ex parte primę conditionis requisitæ ad contrarietatem uoluntatum, hoc est oppositionis sm̃ idem, seu eandem rõnem, Probatur ãt sic, In Christo, nec uolũtas naturalis, nec uoluntas sensualitatis repudiabat rõnem uolitam a diuina, & humana electione. ergo in Christo non habuit locum repugnantia uoluntatũ im idẽ. antecedens probatur. quo ad uoluntatẽ nãlem, quia ẽt uoluntate absoluta Christ⁹ uolebat salutem humani ġnis, quãuis non uellet hoc in ordine ad aliud, hoc ẽt, quis nõ uellet eã ut rõnem volendi mortẽ propriã: quia ad uolũtatem vt naturã, nõ spectat velle aliquid in ordine ad aliud, sed solũ velle, uel nolle aliquid absolute. Deinde probatur antecedens, quo ad uolũtatem sensualitatis: quia eius motus, nec ad acceptandũ, nec ad repudiandum tã excellẽtem bonum (qd ẽst bonum rõe æternæ salutis generis humani) se extẽdit. Secundo probat conclusio ex parte secundæ

QVÆSTIO XIX.

De pertinentibus ad virtutem Christi quantum ad operationem, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de unitate operationis Christi.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶Primo, Vtrum in Christo sit vna operatio diuinitatis, & humanitatis, uel plures.

¶Secundo, Vtrum in Christo sint plures operationes secundum humanam naturam.

¶Tertio, Vtrum Christus secundum humanam operationem aliquid sibi meruerit.

¶Quarto, Vtrum per eam aliquid meruerit nobis.

ARTICVLVS I.

Vtrum in Christo sit una tantum operatio diuinitatis & humanitatis.

AD PRIMVM sic proceditur. Vī q̄ in Chr̄o sit una tantum operatio diuinitatis, & humanitatis. Dicit.n.Dion.* in 2.ca.de Di.no. Discreta aūt benignissima circa nos Dei opera to per hoc, q̄ ſm nos ex nobis integre, uterque humanatū est Verbū, quod est supra substantiam, & operari, & pati, quæcūque humanę e us, diuinæq; operationi congruunt, ubi [b] vnam operationem nominat, & humanam, & diuinam, quę in Greco, dr̄ theandrica, i. Dei virilis. uidetur igitur esse una operatio composita in Christo.

¶2 Præt. Principalis agentis, & instrumenti[b] est una sola operatio: sed humana natura in Christo fuit instrumētum diuinæ, ut supra dictum est. ergo eadem est diuinæ, & humanæ naturæ in Christo operatio.

¶3 Præt. Cū in Christo sint duę naturæ in una hypostasi, uel persona, necessarium est [b] vnū, & idē esse, quod pertinet ad hypostasim, uel personam: sed operatio pertinet ad hypostasim, uel personam: nihil.n. operatur nisi suppositum subsistens, unde ſm Philosoph. actus sunt singularium. ergo in Christo est una, & eadem operatio diuinitatis, & humanitatis.

¶4 Præt. Sicuti esse est hypostasis subsistentis, [b] ita ēt operari: sed pp unitatē hypostasis est in Chr̄o vnum esse, ut supra dictū est. * ergo ēt pp eandē unitatē est in Christo una operatio.

¶5 Præt. [b] Vbi est unū operatū, ibi est una operatio: sed idē operatum erat diuinitatis, & humanitatis, sicut sanatio leprosi, uel suscitatio mortui. ergo uidetur, q̄ in Christo sit una tantū operatio diuinitatis, & humanitatis.

SED CONTRA est, q̄ Ambr. *dicit in 2.li. ad Gratianum imperatorem, Quemadmodum eadem operatio diuersæ est potestatis, nūquid sic potest minor quēadmodū maior operari, aut una operatio potest esse, ubi diuersa substantia est?

RESP. dc̄m, q̄ supra* dicti hæretici, qui posuerunt in Christo unam uoluntatem, posuerunt etiam in Christo unā operationē. Et ut corū opinio erronea melius intelligatur, cōsiderandū est, q̄ ubicūq; sunt plura agentia ordinata, inferius mouetur à superiori, sicut in hoie corpus mouetur ab anima, & inferiores uires à ratione. Sic igit actiones, & motus inferioris principii sunt magis operata quędā, q̄ operationes: id aūt, quod pertinet ad supremū principium, est proprie operatio, puta, si dicamus in homine q̄ ambulare, quod est pedum, & palpare, quod est manuū, sunt q̄dā homin s operata, quorū unum operat aia per pedes, aliud per manus-, & quia est eadem anima operans per utrumque, ex parte ipsius operātis, qđ est primum principiū mouēs, est vna, & indifferēs operatio: ex parte aūt ipsorum operatorum dr̄ia inuenitur. Sicut autem in hoie puro corpus mouet ab aia, & appetitus sensitiuus à rōali, ita in Dño Iesu Christo humana natura mouebatur, & regebat a diuina. Et ideo dicebant, q̄ ea dem est operatio, & indifferēs ex parte ipsius diuinitatis operantis, sunt tn̄ diuersa operata, inquantum, s. diuinitas Christi aliud agebat per seipsam, sicut q̄ portabat, oia uerbo uirtutis suæ, aliud aūt per humanam naturam, sicut q̄ corporaliter ambulabat. Vnde in sexta Synodo inducunt uerba Seueri hr̄etici, sic dicentis. Ea, quæ agebantur, & operabātur ab uno Christo, multum differūt: q̄dam.n. sunt Deo decibilia, quædā humana, ueluti corporaliter uadere sup (quales fuerunt subtrahentes Chr̄o uoluntatē humanā, uel eius actum) q̄n ſm hoc in Christo cōsequenter poneret deitatis, & humanitatis una tn̄ operatio, iuxta unitatē actiui principij. At ſm in Chr̄o deitatis agit uirtute propria, & humanitas agit ēt uirtute propria (quāuis coagat simul deitati) nō est deitatis, & humanitatis in Christo operatio una tn̄, sed est una, & multę. V.g. dū Christus sanauit infirmium tāgendo, si fuit in illo ogē aliquis actus causatus ab humanitate uirtute propria, & aliquis causat⁹ a diuinitate uirtute propria, operatio illa non est una tantum, sed est quidem una, & multę. Una puta sanatio, quia uirtute propria deitatis, & ab humanitate instrumentaliter est, duæ uero, q̄nia adiugit dictæ operationi operatio, q̄ est ab humanitate uirtute propria, dū sanationi coniungitur uoluntaria contactio, sanatio.n. una operatio est a deitate per humanitatem, cōtactus autem uoluntarius poneret humana operatio à propria humanitatis uirtute. Si autem sola deitas propria uirtute operari ponat, & humanitas solū, ut pote exequens principalis agentis uirtutē ponetur, una tn̄ operatio inueniretur in huiusmodi curatione. Hæc de itu.

¶In corpore artic. primo recitatur simul, & declaratur hæreticorum positio cum fundamento, secundo ostenditur radix erroris eorum. tertio infertur quæsito ibi, Et iō ubicumque mouens, & motum.

¶Quo ad primū erronea conclusio est. In Christo est una tn̄ operatio, licet sint multa operata. Probatur, quia unum tn̄ est in Christo principium actuum, s. deitas: humanitas autem inferiter se habet. Declaratur, hęc, & in anima respectu organorum corporeorum, & respectu uirium sensitiuarum.

¶Quoad secundum radix errandi ponitur.

Li.2.de fide c.4.f.2 pag.a principio. c.6. to.2.

q.præc.a.1

Ephes.

120 Inf. q.25. ar.1. ad 2. Et 3. d.16. q.1.a.2.q.1.ad 3.& l. 18.ar.1. Et 4.cōt.c.36 Et uerit.q. 20.ar.1.ad 2.& 6. Et uni.a.1.ad 16.& ar.5. Et opuſ.3. c.2.9.

*c.2.inter finē & medium c.

Medina.ar.1.

TItulus articuli pūtis, & sequentis, accurata eget annotatione sui sensus. nā cum unum multipliciter dicatur, consequens é ut operatio una multipliciter dicatur. In proposito aūt, ut Auctor ipse in hoc articulo insinuat, & in sequēti aperte testatur, fermo est de operatio nis unitate ſm principium actuum, nō qđ cumq;, sed proprium, hoc é uirtute propria agens, ita q̄ operatio una appellatur, quę est ab uno tn̄ actuo principio uirtute propria, & ita pluribus actuis principiis tn̄ suas proprias uirtutes est, non est operatio una, perinde ergo est quærere, an diuinitatis, & humanitatis in Christo sit una tantum operatio, ac si quęreretur, an in Christo sit unū tn̄ principium operandi uirtute propria, si e l lud sit sola diuinitas, siue compositum qđ ex humanitate, & diuinitate, siue sola humanitas. Quod tn̄ nullus umquā opinatus est, credens incarnati Verbi mysteriū. Est aūt modus hunc articulū tollendi ratio, & hæresis ponentium in Christo unā naturā cōpositā ex deitate, & humanitate, q̄a consequenter poneretur una tn̄ confusa operatio in Chr̄o, quia poneretur in eo unum tn̄ principium uirtute propria actuum. s. natura illa tertia confusa, & multo magis hæresis ponentiū in Chr̄o solā deitatem esse actiuā uirtute propria, humanitatem uero esse purum instr̄m sine propria uirtute,

Li.2.Metaph.c.1.ante me.l.3

q.19.ar.1.2

Q.13.ar.2. & 3.

tur, quia non distinxerunt operationem instr̄i per propriam formā, uel per participationem agentis. Declarantur hæc in artificialibus, artifice, & ferra, & in naturalibus, s. igne respectu artis: quod potes declarare ut respectu aīæ uegetatiuæ, cuius instr̄m ponitur ignis in augmento, ut pater in 2. de Anima contra Empedoclē. Indistinctio igit operationum, & cōtio agentium, quia principale utitur propria operatio instrumenti, & instrumentum participat operationē ppriā, principalis errandi occasio fuit.

¶Quo ad tertium cōclusio est, In Christo sunt duæ operationes. Probatur primo ratione ostensiua: secundo, auctoritate Leonis: tertio, ducendo ad impossibile: quarto definitio ne Synodi. Oia clara sunt in litera.

¶In responsione ad quartum, aduerte, & perspice sensum litteræ, ponentis driam inter esse, & operari respectu naturæ, & personæ. Ponitur siquidem primo mō utriusq; cōuenientia hoc, q̄ utrumq; hoc est tam esse, q̄ operari, est personæ a natura, ita q̄ utrumq; habet naturam pro principio, & personam pro subiecto, quod est, quod operatur. Deinde subditur differentia inter utrumque, quia in cōstitutione personę a natura esse se habet ut terminus, quia species ad ipsam personæ constitutionem, tu propria actualitas eius: persona enim nihil aliud est, quàm natura deducta ad hoc, q̄ sit proprie id, quod est. Et hinc pro venit, ut unitas personæ exigat unitatē esse, oportet namq; constitutioné unius personæ, ad unum tantummodo termi num compleri: Operatio uero non sic se habet: non enim natura, cōstituendo personam, dat operari, sicut dat esse, sed persona, iā existens profert, mediante natura, operationem. Et

Est epistola 10.c.4.paulo a princ.

te q̄ Verbi est, & carne exequēte, qđ carnis est. Si uero esset una tn̄ operatio diuinitatis, & humanitatis in Chr̄o, oporteret dicere, uel q̄ humana natura nō haberet propriā formā, & uirtutē (de diuina.n. hoc dici est impossibile) ex quo sequeret, q̄ in Chr̄o esset tn̄ diuina operatio, uel oporteret dicere, q̄ ex diuina uirtute, & hūana esset cōflata i Chr̄o una uirtus, quorū utrumq; est impossibile. Nā p primū horū ponit natura humana in Chr̄o esse imperfecta: p ſm uero, ponit confusio naturarū. & iō rationabiliter in 6. Synodo hæc opinio est condemnata, in cuius determinatione dr̄: Duas naturas es operōes indiuise, incōuertibiliter, incōfuse, iseparabiliter, i eodē dn̄o Iesu Chr̄o uero Deo nr̄o glorificamus, hoc est diuinam operationem, & humanā operationem.

AD PRIMVM ergo dc̄m, q̄ Dion.* ponit in Chr̄o operatiō nē theandricam. i. diuinam uirilē, uel diuinā humanā, non p aliquā confusionē operationū seu uirtutum utriusq; naturæ, sed per hoc, q̄ diuina operatio eius utitur humana, & humana eius operatio participat uirtutē diuinę operationis. Vſi sicut ipse dicit in quadā Epistola ad Caium*: Super hoiem operabāt ea, quæ sunt hois: qđ mō strat, Virgo supernaturaliter cōcipiés, & aqua instabilis, terrenorū pedū sustinēs grauitatē. Manifestū est. n. q̄ concipi est humanæ naturæ, fi'r, & ambulare, sed utrumq; fuit in Chr̄o supernaturaliter, & fi'r diuina operabāt humanitus: sicut cū sanauit leprosum tangēdo. Vñ in eadem Epistola subdit*: Nō ſm Deum diuina faciens, non humana ſm hoiem, sed Deo hoie facto, noua quadā Dei, & hois operatione. Quòd aūt intellexerit duas esse operationes in Christo, unā diuinæ naturæ. aliam aūt humanæ, patet ex his, quę dicit in 2. ca. de diui.no. vbi dicit, q̄ his, quæ pertinēt ad humanā eius operationem. Pater, & Spūssanctus nulla rōe communicant, nisi quis ideo unitas personæ non exigit unitatem operationis. Vbi uides, q̄ esse immediate in persona a natura est, operari uero iam constituta persona habet a natura ipsa, mediante natura: habet enim operatio naturā, & ut principiū, & ut susceptiuū proximū saltem mediante potentia, personam aūt ut primā operās, ut quod: esse uero naturam, habet ut principium quo tn̄, & personā ut immediatū subiectum quod est. Eadem ergo est doctrina hic, & superius tradita: non.n. docemur hic, q̄ esse fit de intrinseco intellectu psonæ, sed q̄ ptinet ad constitutionē personæ. Etuere sic est, qm̄ cōstitutio personæ est constitutio ipsius esse, tum quia nō alia constitutione fit persona, & alia fit esse, sed una & eadē: tū, quia ad hoc cōstituit persona, ut sit, quod est dictu, constitutioné personæ termi nari ad esse, tamq̄ ad ipsi psonæ propria, immediatam, ultimamq; actualitatē, infra latitudinē sui generis, scilicet, substantiæ.

¶In rńsione ad quintum uide nouitię, q̄ cū propriis operatis singularū operationū (diuinæ i. & humanæ) stare dr̄ unitatē operati respectu utriusque: non per uiam proprietatis, quia hoc repugnat his, quæ nunc immediate dicta sunt, sed per uiam concursus, seu communionis numquam. n operatū propriū unius operationis est operatū proprium alterius, ut in principio responsionis docemur: sed operatū propriū unius potest esse operatum commune sibi, & alteri operationi, ut sanatio leprosi est proprium operatum diuinę operationis, cum hoc est cōmune operatum diuinæ operationi, & humano contactui participāti diuinam operationē, ut in calce responsionis docemur.

Loco citato in arg.

In epi. quę incip. Quęris iu quidem, circa medium

In prædicta epist. in fine.

Ca.2 inter finem & medium partis 2.

dixe-

dixerit secundum benignissimam, & misericordē voluntatē, inquantum. s. Pater, & Spūsanctus ex sua misericordia voluerunt Chīm agere, & pati humana. Addit aūt, & dēm sublimissimā, & ineffabilē Dei operationem, quā hō pro nobis factus adimpleuit, immutabilis profectō Deus, & Dei verbum. Sic igitur patet, q̄ alia est operatio humana, in qua Pater, & Spiritussanctus non cōicant nisi fm acceptionem misericordiæ suæ, & alia est eius operatio, inquantum est Dei uerbum, in qua communicant Pater, & Spiritussanctus.

In cor. art.

Ad II dcm, q̄ instrm dr aliquid agere ex eo, q̄ mouetur a principali agente, quod tū præter hoc pōt habere propriam operationem fm suam formam, ut de igne dictum est. Sic igitur actio instrumenti, inquantum est instrum, non est alia ab actione principalis agentis: pōt tn habere aliam operationem, prout est res quædam. Sic igitur operatio, quæ est humanæ naturæ in Christo, inquantum est instrm diuinitatis, non est alia ab operatione diuinitatis: non n. est alia saluatio, qua saluat humanitas Christi, & diuinitas eius: habet tn humana natura in Christo, inquantū est natura q̄dā, quādā, ppriā operationē pter diuinā, ut dictū est*.

In cor. art.

Ad III dcm, q̄ operari est hypostasis subsistentis: sed fm formam, & naturam, a qua operatio speciem recipit, & ideo a diuersitate formarum, seu naturarum est diuersa species operationum: sed ab unitate hypostasis est unitas fm numerum, quantū ad operationem speciei. Sicut ignis habet duas operationes specie differentes, s. illuminare, & calefacere, fm dr̄iam lucis, & caloris, & tn est vna numero illuminatio ignis semel illuminātis. Et similiter in Christo oportet, q̄ sint duæ operationes specie differentes fm eius duas naturas: quælibet tamen operationum est una numero in Christo semel facta, sicut una ambulatio, & una sanatio.

D. 946.

Ad IIII dcm, q̄ esse, & operari est personæ a natura, aliter tn, & aliter. Nam esse, pertinet ad ipsam constitutionem personæ, & sic quantum ad hoc se habet in ratione termini: & iō vnitas personæ, requirit vnitatem ipsius esse completi, & personalis: sed operatio est quidam effectus personæ fm aliquā formam, uel naturam, unde pluralitas operationum non præiudicat unitati psonali.

Ad V dcm, q̄ aliud est propriū operatum operationis diuinæ, & operationis humanæ in Christo: sicut operatum proprium diuinæ operationis est sanatio leprosi, operatum aūt propriū humanæ naturæ, est eius contactus. Concurrunt āt ambæ operationes ad vnum operatū, fm q̄ una natura agit cum communione alterius, ut dictum est.

SVP. QVAE. XIX. ART. II.

Port. c. 121

Titulus ex præcedenti clarus est. In corpore tria sunt. primo, declaratur in cui quid, & q̄ sic operatio humana, vel nō humana, & similiter una vel multæ. Secundo, declarant hæc eadē in puto hoīe, applicando ad plenum hoiem cōtra practica. Tertio, applicando ad Chīm, in cui questione vnic. cōclusiones in Christo est una humana operatio multo magis, q̄ in quocumque homine.

¶ Quo ad primū, quia tituli duos termi nos claudit. s. operationē humanā, & unitatē, uel pluralitatē, iō Auctor primo operationē elucidat humanam, & deinde illius unitatē, uel multitudinē in cōi. Dicit ergo tria. Primū. Operatio humana simpliciter est, q̄ a ratione procedit sm uoluntatē, quia hō est hō per rationem, & per oppositū reliquæ operationes attribuitur hoi, cū humana nisi sm partē sunt. & sunt triplicis ordinis, s. ex natura elementi, ex alia sensitiua. Secundō, Dīa inter operationes hoīs sm partē naturæ humanæ est, q̄ quædam sunt participatæ q̄a que humanæ, ut quę sunt partis sensitiuę, & quædā nō, ut quæ sunt partis uegetabilis, & elementaris. Tertiō, Subordinatō agentiū propriis uirtutibus operationes sunt multę, agentiū uero una uirtute una est operatio.

Li. 3. c. 14. ad prin. & cap. 15.

¶ Nōta hic duo. Primo, q̄a rō (ut dr 9. Meta.) est ad oppositā, & ab electione, q̄ est actus uoluntatis determinat, iō rō, & uoluntas pro unico principio operationis humanæ cōputatur, & idē est operationē esse a rōe, & a uolūtate, q̄ est appetitus rōis determinatiuus. Secō, q̄ cū in litera dr operationē hoīs nō procedentē a uoluntate conuenire hoī sm aliquam partem humanæ naturæ, & subdistinguitur pars humanæ naturæ in elementarē, uegetabilem, & sensibilem, dubium surgit de primo actu intellectus q̄ est hoīs, & non a uolūtate, nec ab aliqua harum partium. Vnde dupliciter potest intelligi litera præsens: primo, ut sit sermo de genere operationis, ita q̄ sensus est, si q̄d genus oprationis est conueniens homini &c. Et tūc caret scrupulo litera, quia licet inueniatur in homine aliqua operatio non à uoluntate, nec sm illas partes numeratas in litera (ut primus actus intellectus, quem oportet esse naturalem, utpote, ante omnem actum uoluntatis) non tn inuenitur aliquod genus operationis in homine, qđ non sit à uolūtate, aut ab aliqua nominatarū partium, Intelligere. n. hominis sm suum genus est à uolūtate, q̄ uis prima intellectio sit accepta. Alio mō, potest intelligi, utlitera intelligatur ut sonat, s. q̄ operatio hominis non à uolūtate, non est simpliciter humana, sed conuenit homini sm aliquam partem humanę naturæ, & hic terminetur sententia, ita, quòd sequens distinctio non apponatur, ut euacuatiua partis humanæ naturæ: sed ut narratiua partium humanæ naturę opportunarum ad propositum.

In isto ar.

Dico autem hoc, quia inter partes humanæ naturæ est cōputanda intellectiua pars, ut natura, sicut sensitiua, uegetatiua, & elementatis. Et sic multo magis sine ulla glosa litera caret scrupulo, qa primus actus intellectus non est proprie humanus & conuenit hoi sm partē intellectiuā humanæ naturæ: sequit. n. actus, ille ad partē intellectiuā ut natura quædam est, sicut ad graue sequitur moueri deorsum, uterq; enim motus est à generante deductis impedimentis, & pars intellectiua ut natura sumpta optime distinguitur contra istum appetitus determinatam ad operandum, sicut agens naturale contra agens à proposito ut patet.

¶ Quo ad sm conclusio est, In quolibet puro hoīe est tn una operatio humana, multæ autem non humanæ. Declaratur discurrendo sigillatim per quatuor enumeratas partes humanæ naturæ. s. elementarem, uegetabilem, sensitiuā, & rationalem. Nam ex elementari, & uegetabili patet secunda pars cōclusionis, quia alia, & alia est operatio harum partium, & uoluntatis. Ex sensitiua uero distinguendo propriam à participata, patet q̄ sm propria habet ēt aliam operationem, participatiue autē unam, & est ipsius uoluntatis operatio. Ex rōnali aūt distinguendo, seu replicando de quali unitate operationis est sermo (. s. penes unitatem principii propria uirtute) habetur q̄ una tn est operatio humana in uno homine: quæ est prima pars cōclusionis, quia unū tn est humanum principiū. s. uoluntas, quæ uocatur penes operata à quibusdam. Ex quibus omnibus patet, q̄ sequitur conclusio quo ad utramque sui partem: nam ex hoc q̄ nulla pars humanæ naturæ multiplicat operationem in uno puro homine, habetur quòd una tantum est operatio humana in uno homine, & ex eo q̄ in eodem secundum diuersas humanæ naturæ partes multiplicantur operationes nō humanæ, habetur q̄ præter humanam operationem sunt in uno puro homine multæ operationes non humanæ.

¶ Notato hic, q̄ hic apparet nō esse hic sermonē de unitate numerali, aut pure specifice operationis, cum clare constet, in uno, eodemque homine esse diuersis temporibus humanas operationes multas sm numerum ab eodem principio actiuo humano: sed quia omnis humana operatio in uno homine ab eodem est humano principio, una dr unitate formali sui actiui principii, & unitate nihilominus numerali in omni subordinato principio sibi obsequente, una enim numero est moderatio humani motus à uoluntate, concupiscentia, ac lingua, seu manu, & simile est de aliis. Distinctio aūt specifica, uel etiā generica operationum humanarum penes obiecta, de qua in præcedentibus libris tractatum, & discussum est in processu materię moralis, extra præsens propositum est, ut patet in litera.

q. præced. artt.

¶ Quo ad tertium, cōclusio est. Multo magis est una operatio in Christo, q̄ quocūque alio homine. Probat, & quia operationes elementares, & uegetatiuę aliqualiter uoluntarię erant & sensitiuæ nullus erat motus non ordinatus à ratione, quorum opposita in homine puro multiplicant operationes.

In cor. art.

¶ Aduertē hic primo, q̄ omnis motus partis sentiuæ in Christo dr ordinatus à rōne, pro quanto uoluntas rationalis in Christo uolebat motus naturales partis sensitiuæ in se esse usque ad talesterminos, & non amplius.

¶ Aduerte secundo, q̄ motus naturales partis uegetatiuæ, & elementaris dūt in Christo uolūtarii uolūtate humana, & approbatiue, ut pater, & cētra. Et sic uoluntate humana, concupiscentia, & lingua, seu manu, & similia dicebantur uoluntaria in Christo, non quia uoluntas humana in Christo uolebat motus naturales partis sensitiuæ in se esse usque ad talesterminos, & non amplius.

Port. c. 122 3. d. 8. ar. 2. 3. 4. & 5. & uer q. 29 a. 7. ad. 6. & q. 31. a. 2 & 3. fin.

libus ăt in natura sensitiua, cū angelis ăt in natura intellectiua, sicut, & ceteri hoīes: sed alia est operatio plantæ, inquantū est plāta, & alia aialis, inquātū est aial. ergo Chīs, inquātū est hō habet plures operationes.

¶ 2 Prēt. Potētiæ, & habitus distinguunt sm actus: sed in aia Chīi fuerūt diuersæ potentiæ, & diuersi habitus. ergo & diuersæ operationes.

¶ 3 Præt. Infra debent esse proportionata operationibus: corpus ăt humanū habet diuersa membra dr a fm formam. ergo diuersis operationibus debent esse accommodata. Sunt ergo in Chīo diuersæ operationes secundum humanam naturam.

Sed contra est, q̄ sicut Dam. dicit in 3. li. operatio sequit naturā: sed in Chīo est tm una natura humana. ergo in Christo fuit una tantum operatio humana.

Resp. Dcdm, q̄ quia hō est id, quod est fm rōem, illa operatio dr esse simpliciter humana, quæ a ratione procedit per uoluntatem, quæ est rationis appetitus. Si qua autem operatio est in hoie, quæ non procedit a rōe, & uoluntate, nō est simpliciter operatio humana: sed cōuenit hoi fm aliquā partē humanæ naturę: qūq; q̄dē, fm ipsam naturam elementi corporalis, sicut ferri deorsum qūq. uero, fm uirtutem aīæ uegetabilis, sicut nutriri, & augeri: quandoque uero, secundum partem sensitiuam, sicut uidere, & audire, imaginari, & memorari, concupiscere, & irasci. Inter quas operationes est differentia. Nā operationes animæ sensitiuę sunt aliqualiter obediētes rōni, & iō sunt aliqualiter rōales, & humanę, inquantū s. obediunt rōi, ut patet per Philo. in 1. Eth.* Operationes uerō, quæ sequuntur aīam uegetabilē, uel ēt naturā elementaris corporis, non subiiciuntur rationi, unde nullo mō sunt rōnales, nec humanæ simpliciter, sed solū fm partem humanæ naturæ. Dictum est aūt supra,* q̄ qñ agens inferius agit per propriā formā, tūc est alia operatio inferioris agentis, & superioris: qñ uero agens inferius nō agit, nisi fm q̄ est motum a superiori agente, tūc est eadem operatio superioris agētis, & inferioris. Sic igitur in quocumque hoīe puro alia est operatio elementaris corpis, & aīæ uegetabilis ab operatione uoluntatis, quę est proprie humana. Et sic ēt operatio aīę sensitiuæ quantū ad id, q̄ non mouetur a rōne, est eadem operatio partis sensitiuæ, & rōnalis. Pius aūt aīę rōnalis est una operatio, si attendamus ad ipsum principiū operationis, q̄ est rō, uel uolūtas. Diuersificatur aūt fm respectum ad diuersa obiecta, quam quidem diuersitatē aliqui appellauerūt diuersitatē operatorū, magis q̄ operationum, iudicantes de unitate operatiōis solū ex parte operatiui principii. Sic enim nunc q̄ritur de unitate, uel pluralitate operationū in Chīo. Sic igit in quolibet puro hoīe est tm una operatio, q̄ ppria humana dr: præter quā tn sunt in hoie puro quędā aliæ operationes, quæ nō sunt proprie humanæ, sicut dictū est*. Sed

In isto ar.

Titulus clarus est.

¶ In corpore duæ sunt conclusiones. Prima est, Christus habuit per meritum quicquid alii habent per meritum, nisi beatitudinem, cuius meritum deroget dignitati Christi. Secunda est directe responsiua quæstioni, Christus potuit aliquid sibi mereri. Prima conclusio habet duas partes. Et quo ad primam probat. Habere aliquod bonum per se, est nobilius, quam habere illud per alium, sed habere per proprium meritum, est habere illud

rationi, unde nullo mō sunt operatio inferioris agentis, & superioris: qñ uero agens inferius nō agit, nisi fm q̄ est motum a superiori agente, tūc est eadem operatio superioris agētis, & inferioris. Sic igitur in quocumque hoīe puro alia est operatio elementaris corpis, & aīæ uegetabilis ab operatione uoluntatis, quę est proprie humana. Et sic ēt operatio aīę sensitiuæ quantū ad id, q̄ non mouetur a rōne, est eadem operatio partis sensitiuæ, & rōnalis. Pius aūt aīę rōnalis est una operatio, si attendamus ad ipsum principiū operationis, q̄ est rō, uel uolūtas. Diuersificatur aūt fm respectum ad diuersa obiecta, quam quidem diuersitatē aliqui appellauerūt diuersitatē operatorū, magis q̄ operationum, iudicantes de unitate operatiōis solū ex parte operatiui principii. Sic enim nunc q̄ritur de unitate, uel pluralitate operationū in Chīo. Sic igit in quolibet puro hoīe est tm una operatio, q̄ ppria humana dr: præter quā tn sunt in hoie puro quędā aliæ operationes, quæ nō sunt proprie humanæ, sicut dictū est*. Sed

In isto ar.

in hoīe Iesu Chīo nullus erat motus sensitiuæ partis, qui nō esset ordinatus à rōne. Ipse ēt operōnes nāles, corpales aliqualiter ad eius uolūtatē ptinebāt, inquātū uolūtatis ei erat, ut caro ei ageret, & pateret, q̄ sūt sibi ppria, ut dictū ē. Et iō multo magis ē una operō in Chīo, q̄ in quocūq; alio hoīe.

Ad primum ergo dcdm, q̄ operatio partis sensitiuæ, & ēt nutritiuæ, nō est proprie humana, sicut dictū ē: & tn i Christo hmōi operationes fuerunt magis humanæ, quàm in aliis.

Ad II dcdm, q̄ potentiæ, & habitus diuersificant per cōparationē ad obiecta, & iō diuersitas operationū hoc mō respōdet diuersis potentiis, & habitibus, sicut ēt rndet diuersis obiectis. Talē ăt diuersitatē operationū nō intēdimus excludere ab humanitate Chīi, sicut nec eā, q̄ ē fm aliud, & aliud in ipsum, sed solū illā q̄ est fm primū principiū actiuū, ut dictum est*. Vn patet ētiā responsio ad tertium.

ARTICVLVS III.

Vtrum actio humanæ Christi potuerit esse sibi meritoria.

Adtertium sic procedi tur. Vr q̄ actio humana

Port. c. 122 3. d. 8. ar. 2. 3. 4. & 5. & uer q. 29 a. 7. ad. 6. & q. 31. a. 2 & 3. fin.

ter, seu imperatiue, pro quanto subditi erant uoluntati humanæ Christi, ut uoluntas eius erat instrumentū diuinitatis. Hic enim duobus modis uerificatur de uoluntate humana Christi, quod eligit, statuit &c. uoluntarie.

¶ Aduerte tertio, q̄ Auctor non concludit in Christo esse unā tn operationem humanæ naturæ: sed cū monstrasset, in quolibet puro homine inuenīri operationem quidem humanam unam tantum, operationes autem naturæ humanæ secundum diuersas partes multas, intulit, in Christo non soluni esse operationem humanam unam, sicut in ceteris hominibus, sed reliquas partium naturæ humanę operationes in Christo ad illud unum principium operationis humanę reduxit, ostendendo eas esse uoluntarias, a quo per hoc ad unitatem reduxit non simpliciter, quia ex propriis actiuis principiis emanant uegetatiuę & elementares, sed quodammodo, quatenus. s. sunt uoluntariæ. & ideo comparatiuam concluxit. Multo magis est una operatio in Christo, quàm in quocumque alio homine.

SVPER QVÆST. XIX. ARTIC. III.

Medina. ar. 3.

Universidad de Deusto Biblioteca

pet se. ergo habere per meritum, est nobilius quàm sine merito. ergo Christus habuit per meritum quicquid alii habent per meritū. Maior probatur, quia causa per se potior est ea, quæ est præ aliud. Maior probatur, sane tamen exposita, q intelligitur per se tanquam causam primam (quia illa est Deus, vt patet ex Apostolo) sed secundariam, quia est esse Dei cooperatorem. Cōsequentia autem vltima probatur, qa omnis perfectio, & nobilitas est Christo attribuenda.

¶Quo ad secundā vero partem probatur conclusio distinguendo bona in duo genera: quædam quorum quandoque absentia maiorem admittit perfectionem, q̄ dignitas merendi ponat, vt gloria aīæ, scientia gīa, unio personalis Verbi: quædam quorum coexua præsentia, melior est dignitas merendi, vt gloria corporis, ascensio generatio. Stante siquidem distinctione patet, q probata restat cōclusionis secūda pars ex illa radice, Oīs perfectio, & nobilitas attribuēda est Christo. Hinc sequidē sequitur, & q dignitas meriti attribuenda est sibi respectu bonorum tūc minorum dignitate merendi, & q respectu maiorum bonorum tunc dignitate merēdi, non habuerit meritum. Specificantur ꝛt in litera utraque bona & probat q, q̄dā Christus, meruit, quia minora sunt q̄ dignitas merendi, q̄ pertinet ad virtutem charitatis. Secunda aūt conclusio respōsiua directe quæsito, non aliter probatur. sed ex prima probata, & explanata in specialibus bonis, quæ Christus meruit, relinquitur euidens.

¶Aduerte hic, q licet Auctor potuisset uno uerbo expedire hanc quæstionem, dicendo q. suppositā absentia quorūdam bonorum, quæ de facto fuit in Christo, vt patet, ad dignitatem ipsius spectat, q habuerit illa, per meritum, quia quod est per se nobilius est, q̄ quod per aliud. Altius tamen Auctor prorsus. monstrare uoluit quare quædā potuit mereri Christus, & quædam non. Et ad hoc monstrandum accepit hinc modū habendi, s. per meritum, uel sine merito, & inde bonum, quod haberi debet, & appendit utrumq; in statera cum opposito alterius: posuit. n. in una parte modum habēdi p meritū cū absentia quīque boni, & in altera parte eoquam præsentiam boni eum non merito. Et librando cuncta, quia inuenit modum habendi per meritum cum absentia exteriorum bonorum, melioré esse q̄ presentia eorundem sine merito, concludit in Christo fuisse meritū respectu exteriorum bonorū. Et quia inuenit præsentiam interiorum bonorum cum non merito eorn, melioré fore q̄ meritū eorūdē q eorūde opottet habere absentiā, concludit in Christo interiora bona fuisse sine merito. Hic processus est literæ, ut patet.

¶Sed remanet hic dubium circa rationem in litera redditā, qua re Christus meruit exteriora bona: quia, s. dignitas merēdi, spectat ad charitatē, ac per hoc præstat exteriorū bonorū presentię coæxuæ. Nā sīn hac ratione Christus ēt meruit scientiā, quia scientia, ut ferunt est charitatis, ad quā spectat dignitas merēdi. In litera aūt computat scientia inter bona nō sub merito Christi, quia derogaret dignitati Christi plus nescientia quā deque, quàm non meritū scientiæ.

¶Ad hoc dr̄, q scientia tam beata, q̄ infusa, q̄ in Christo excludit à merito claudituꝛ in fra latitudinē gīę, & de beata patet. De infusa aūt persuadetur ex eo q comprehendit in se dona Spiritussancti, intellectū, sapientiā, scientiam, & consimilia, ut patet ex superiori tractatu de scientia infusa Christi. Gīæ aūt plenitudinis defectus in Christo, maiorē tolleret à Christo perfectionem, q̄ poneret modus habēdi ex merito. Et propterea rō literæ stat solida respectu exteriorū bonorū, nec hēt locū respectu scientiæ infusæ.

¶In rīsione ad tertiū eiusdem articuli aduerte responsionem consistere in distinctione maioris argumenti assumpti, s. habito principali, accessorium non propriè cadit suo merito. Distinguitur. n. accessoriū dupliciter, absolute, uel sīn cōgruētiā humanorū meritorū. De primo trāseat maior, sed ā sed do negatur

gloria aī corpis ē ad gloriā aīę accessoria sīn pgruētiā humanorū meritorū ex diuina ordinatiōe: & iō sub merito cadere pt.

¶In responsione ad quartū, collige debitū nostrum erga Christum. Nam si parentibus, & benefactoribus debemus, secundū esse quod habent in nobis, & opinionem bonam, & affectum benenolū, & actū? reuerētes, & uerba honorabilia, quāto magis Creatori, ac Redemptori nro debemus, ut in nobis esse habeat (tā in intellectu, quā in affectu, quā in verbis, & actibus) consone ad excellentiā suā, ad recepta beneficia, &c. Hoc. n. est id solū qđ retribuere illi possumus: qm̄ sīn est, qđ habet ipso, nihil possumus ei dare aut tollere. In hoc nāq; esse, qđ in nobis habet, oīs cultus diuinus cōsistit, & ad hoc ordinat, in quo tota Dei gloria extra seipsum cōsistit.

*Alias actuum.

tiā humanorū meritorū, ut s. sicut hō meret actū aīæ, quē exercet in corpore, ita ēt remuneret p gloriā aīæ, redundante ad corpus. & pp hoc nō solū gloria aīæ, sed ēt gloria corporis cadit sub merito, ēm illud Rom. 8. Viuificabit mortalia corpora nostra, pp inhabitantem Spiritum eius in nobis. Et ita potuit cadere sub merito Christi.

AD IIII dcm, q manifestatio excellētiæ Chri, Pertinet ad bonū eius, ēm esse, quod habet in notitia aliorū, q̄uis principalius pertinet ad bonū eorum, qui eum cognoscunt, ēm esse quod habent in seipsis: sed etiam hoc ipsum refertur ad Christum, quantum sunt membra eius.

SVP. QV. XIX.

ARTICVLVS IIII.

Virū Christus aliys mereri potuerit.

AD QVARTVM sic pceditur. Vī q Chrs alijs mereri n potuerit. Dr̄. n. Ezec. 18. Aia q peccauerit, ipsa morietur. ergo pari rōe aīa quæ meret, ipsa remunerabit. nōn ergo est possibile q Christus alijs meruerit.

¶2 Pr. De plenitudine gīę Chri oēs accipiunt, ut dr̄ Io. 1. sed alij homines habētes gīam Chri, nō possunt alijs mereri: dr̄. n. Eze. 14 q si fuerint in ciuitate Noe, Daniel, & ob, filiū, & filiā nō liberabūt, sed ipsi iustitia sua liberabunt aīas suas. ergo nec Xps potuit aliqd nobis mereri.

¶3 Præterea, quāq; meret, debet ēm iustitiā, & nō ēm gratiā, ut patet Ro. 4. Si ergo Chrs meruit haluté nrām, sequit q salus nra nō sit ex gratia Dei, sed ex iustitia, & q iniuste agat cū eis quos nō saluat cū meritum Christi ad omnes se extendat.

SED CONTRA est, q dr̄ Ro. 5. Sicut p vnius delictū in oēs homines in condēnationē, sic & p vnius iustitiā in oēs homines in

iustificationē uitæ: sed demeritum. Adæ deriuatur ad condemnationem aliorum. ergo multo magis meritum Christi ad alios deriuatur.

RESP. Dcdm, q sicut supra dictum est, in Christo non solū fuit gratia, sicut in quodā homine singulari, sed sicut in capite totius Ecclesiæ, cui oēs uniuntur, sicut capiti membra, ex quibus constituitur mystice vna persona. Et exinde est, quòd meritum Christi se extēdit ad alios, inquantum sunt membra eius, sicut ēt in uno homine actus capitis aliqualiter pertinet ad omnia membra eius, quia non solum sibi sentit, sed omnibus membris.

AD PRIMVM ergo dcdm, q peccatum singularis personæ non nocet nisi subijpsi: sed peccatum Adæ, qui constitutus est a Deo principium totius nāæ, ad alios per carnalis propaginem deriuatur. Et similiter meritum Christi, qui est a Deo cōstitutus caput omnium hominum, quantum ad gratiam, se extendit ad omnia eius membra.

AD II dcdm, q alij de plenitudine Chri accipiunt, non quidem fontem gratiæ: sed quandam particularem gīam. & iō non oportet, q alij homines possint alijs mereri, sicut Christus.

AD III dcdm, q sicut peccatum Adæ, non deriuatur ad alios, nisi per carnalem generationem, ita meritū Christi non deriuatur ad alios, nisi per gnationem spūalem, quæ fit in baptismo, per quā homines Christo incorporantur, ēm illud ad Galat. 4. Omnes quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis. Et hoc ipsum est gratiæ, quod homini conceditur regenerari in Christo, & sic salus huminis est gratia.

QVAESTIO XX.

De conuenientibus Christo, secundum quod Patri fuit subiectus, in duos articulos diuisa.

SVP. QVÆ. XIX.

ART. I.

Medina. ar. 1.

TITulus clarus.

¶In corpore una est cōclusio rūsiua, q̄sito, Chrs est subiectus Patri tripliciter, ſm bonitatē, seruitutem, & obedientiā. probat prime, Natura humana ex sui conditione habet triplicē hanc subiectionē ad Deū, ergo Chrs est tripliciter subiectus Patri. Assumptum manifestat in singulis tribus subiectionibus. Consequentia probat, quia cuilibet habenti nām conuenient, q propria sunt illi naturæ. Declarat secundo conclusio auctoritatibus, singulas subiectiones attributas esse Christo.

¶In rūsione ad primū, & sīn habes idem huius articuli, pp Arrii, s. errorē motus vī.

Et Epistol. ¶6. nō multum remote ante me dū 10. 2.

D. 887.

Q. 15. art. 10.

D. 889.

Li. 8. Phys. tex. 39. 10. 2.

In cor. ar.

Conel. 3m

Conel. 2m

Quæst. 8.

Conel. 2m

Ff

Et cũ quanta cautela loquendu est, & si sermoni cautela deest, non deest intellectui sanus sensus.

Circa primum quæruntur duo.

¶Primo, Vtrum Christus sit subiectus Patri.

¶Secundo, Vtrum sit subiectus sibiipsi.

ARTICVLVS. I.

Vtrum dicendum sit Christum subiectum Patri.

AD PRIMVM sic proceditur. Vr q non sit dicẽdum, Christum esse subiectũ Patri. Oẽ. n. quod subiicitur Deo Patri, est creatura, quia, ut dr in lib.* de Ecclesiasticis dogmatibus, in Trinitate nihil est seruiens neque subiectũ: sed non est simpliciter dicendũ, q Christus si creatura, ut supra dictum est†. ergo etiam non est simpliciter dicendum, q Christus sit Deo patri subiectus.

¶2 Præt. Ex hoc dr aliquid Deo subiectum, q est eius dño seruire: sed humanæ naturæ in Christo non põt attribui seruitus: dicit. n. Dam.* in 3. lib. Sciendũ est, q neque seruã ipsam, s. humanã nãm Chri dicere possumus: seruitutis n. & dominationis nomina, non naturæ sunt nomina, cognitionisque signa, sed eorum, quæ ad aliquid, quẽadmodũ paternitatis, & filiationis nomina. b ergo Christus ſm humanã nãm non est subiectus Deo patr

¶3 Præ. Prioris ad Cor. 15. dr, Cum aũt subiecta illi fuerint oia, tũc b ipse filius subiectus erit illi, qui sibi subiecit oia: sed sicut dr Hebr. 2. Nunc, necdũ videmus omnia subiecta ei. ergo nondum ipse est subiectus Patri, qui ei subiecit omnia.

SED CONTRA est, q Dns dicit Ioan. 14. Pater maior me est. Et Aug. dicit in 1. de* Trini. Non immerito Scriptura utrumque dicit, æqualẽ Patri Filium, & Patrẽ Filio maiorẽ: illud. n. p p formã Dei hoc aũt p p formam serui sine ulla confusione intelligit, sed minor est subiectus maiori. ergo Chrs ſm formam serui est Patri subiectus.

RESP. Dcdm, q cuilibet habenti aliquam naturam, conueniunt ea, quæ sunt propria illi naturæ. Natura aũt humana ex sui cõditione habet triplicem subiectionem ad Deum. Vnã quidẽ ſm gradũ bonitatis, prout, s. diuina natura est ipsa essentia bonitatis. ut patet per Diony.* 1. ca. de diui. nom. natura aũt creata habet quandam participationẽ diuinæ bonitatis, quasi radiis illius bonitatis subiecta. Secundo, humana natura subiicitur Deo, quantum ad Dei potestatem, prout s. natura humana, sicut, & quælibet creatura subiacet operationi diuinæ dispositionis. Tertio mõ, specialiter humana natura Deo subiicitur, quantum ad proprium suum actũ, inquantum s. propria uoluntate obedit mandatis eius. Et m hanc triplicem subiectionem ad Patrẽ Christus de seipso confitet. n Primã quidẽ Mat. 19. Quid me interrogas de bono? vnus est bonus Deus. Vbi* Hiero. dicit, q quia eũ megistrũ vocauerat bonũ, & non Deum, vel Dei filium confessus erat, dixit, hoiem, q̃uis sanctum, in cõparatione Dei non esse bonum. Per quod dedit intelligere, q ipse ſm humanam nãm non pertinebat ad gradũ bonitatis diuinæ, & quia in his, q̃ non mole magna sunt, idẽ est esse maius, quod melius, ut Aug. dicit in 6. de Trin. * ex hac ratione Pater dr maior Christo ſm humanam naturam. Secunda ẽt subiectio Christo attribuitur, inquantum oia, quæ circa humanitatem Christi acta sunt, diuina dispositione gesta creduntur. vnde Diony.† dicit 4. cap. Cel. Hierar. q Christus subiicitur Dei patris ordinationibus. Et hæc est subiectio seruitutis, secundum q omnis creatura Deo seruit, eius ordinationi subiecta, ſm illud Sap. 16. Creatura tibi factori deseruiens. Et secundum hoc, etiam filius Dei Philippen. 2. dicitur, formam serui accepisse. Tertiam etiam subiectionem attribuit sibiipsi Ioan. 8. dicens, Quæ placita sunt ei, facio semper. Et hęc est subiectio obedientiæ. Vnde dicitur Philippens. 2. q factus est obediens Patri vsque ad mortem.

AD PRIMVM ergo dicendum, q sicut non est simpliciter intelligendum, q Christus sit creatura: sed solum secundum humanam naturam, siue apponatur ei determinatio, siue non (vt supra dictum est*) ita etiam non est simpliciter intelligendum, q Christus sit subiectus Patri: sed * solum secundum humanam naturam, etiam ſ. hæc determinatio non apponatur, quam tamẽ conuenientius est apponere, ad d euitandũ errorem Arrii, qui posuit filium minorem Patre.

AD II dcdm, q relatio seruitutis, & dominij fundatur super actione, & passione, inquantum s. serui est moueri a dño ſm imperium. Agere aũt non attribuitur naturæ sicut agenti, sed personæ: actus enim suppositorum sunt & singularium, secundum Philoso.* attribuitur tamen actio naturæ, sicut ei secundum quam persona, vel hypostasis agit. & ideo quãmuis non proprie dicatur, q natura sit domina uel serua, potest tamen proprie dici quòd quælibet hypostasis, uel persona sit domina, vel serua secundum hanc, uel illam naturam. Et secundum hoc nihil prohibet, Christum dicere Patri subiectum, vel seruum secundum humanam naturam.

AD III dcdm, q sicut Aug.* dicit in 1. de Trinit. tunc Christus tradet regnum Deo, & Patri, quando iustos, in quibus nunc regnat per fidem, perducturus est ad speciem, ut s. videant ipsam essentiam communem Patri, & filio. Et tunc totaliter erit Patri subiectus non solum in se, sed etiam in membris suis, per plenam participationem diuinæ bonitatis. Tunc etiam omnia erunt plene ei subiecta per finalem impletionem suæ voluntatis de eis, licet etiam modo sint omnia ei subiecta, quantum ad potestatem, secundum illud Mat. vlt. Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra.

ARTICVLVS II.

Vtrũ Christus sit subiectus sibiipsi.

AD SECVNDVM sic proceditur. Vr q Chrs non sit subiectus sibiipsi. Dicit Cyrillus in Epistola synodica*, quã s. synodus Ephesina recepit: Neque ipse Christus sibi seruus est, neque dominus, fatuũ enim est magis aũt, & impium ita dicere, & sapere. & hoc ẽt asserit Dama† in 3. libro dicẽs. Vnũ n. ens Christus non potest seruus esse suiipsius, & dns: sed intantum Christus dr seruus Patris, iquãtũ est ei subiectus ergo Chrs nõ est subiect⁹ sibiipsi.

¶2 Præt Seruus refertur ad dominũ: sed relatio nõ est alicuius ad seipsum. vnde & Hil. dicit in lib de Trini.* q nihil est sibi simile, aut æquale. ergo Christus nõ potest dici seruus suiipsius, & per consequens nec sibi esse subiectus.

¶3 Præt. Sicut aia rationalis, & caro unus est hõ, ita Deus, & homo vn⁹ est Chrs, vt Athana. dici: sed homo nõ dr subiectus sibiipsi, vel seruus suiipsi⁹ aut maior seipso propter hoc q corpus eius subiectũ est aiæ ergo neque Chrs dr subiectus sibiipsi p p hoc, q eius humanitas subiecta est diuinitati ipsius

SED CONTRA est q Augu.* dicit in 1. de Tri. Veritas ostẽdit ſm istũ modũ, quo scilicet, Pater maior est Christo ſm humanã naturã, & seipso minorem Filium.

¶2 Præt. Sicut ipse argumẽtat ibidẽ, sic accepta est a Filio Dei forma serui, vt nõ amitteretur forma Dei: sed ſm formã Dei, q̃ est cõis Patri, & Filio, Pater est filio maior ſm humanã naturã. ergo ẽt Filius est maior seipso ſm humanam naturam.

¶3 Præt. Christus ſm humanã naturã est seruus Dei patris ſm illud Ioan. 20. Ascendo ad Patrẽ meũ, & patrẽ vestrũ, Deum meũ, & Deũ vestrum sed quicũque est seruus patris, est seruus Filii, alioqn nõ oĩa q̃ sunt patris, essent filii. ergo Chrs est seruus suiipsius, & sibi subdit⁹.

RESPON. Dicendum, q (sicut dictum est*) esse dominũ & seruum attribuitur personæ vel hypostasi ſm aliquam naturam. Cum ergo dicitur Christus esse dominus vel seruus suiipsius, vel q verbũ Dei est dominus hominis Chri, hoc põt intelligi dupliciter. Vno mõ vt intelligat hoc esse dictũ ratione alteri⁹ hypostasis, vel psonæ quasi alia sit psona verbi Dei

Titulus clarus est. In se: sed sua causa ex articulo colligitur, q est dicendus loquendi modus Græcorum, & Latinorum, Cyrillus enim, & Damas. cum Ephesina synodo synodo negant Christum subiectũ sibi: Augustin⁹ uero Christum sibi subiectum ſm humanitatem affirmat. Et quia utraque sententia est uera, & ad diuersos sẽs⁹ relata rationabiliter dicta ab utrisque, iõ nota est quæstio hæc.

¶In corpore duo fiũt. Primo, respondetur quæsito secundum ueritatem secundo, docemur conuenientem loquẽdi modũ, in hac materia.

¶Quo ad primum cũ distinctione duplicis sensus huiusmodi locutionum respondetur, q. s. pũt seruitus, & dominium referri, uel ad diuersita tem suppositorum, uel ad sola diuersitatem naturarum in vna persona. Probatur hæc distinctio, quia esse dãm, uel seruũ, attribuitur personæ secundum aliquam naturam, põt igitur referri diuersitas requisita inter dãm, & seruũ uel ad personarũ, & naturarũ simul diuersitatẽ, uel ad diuersitatem naturarũ in sanctate unitate psonæ. Et prima conclusio iuxta primũ sensum est: Christus non est subiectus sibi aut dns sui, Manifestatur: quia sic est hæresis Nestorii damnata in synodo, negata à Cyrillo & Dam. Secunda uero conclusio iuxta ſm sensum est: Christus est sibi subiectus, & sui dns Hæc probatur ex diuersitate naturarum & auctoritate Augu.

¶Quo ad ſm, modus loquendi congruus est ut de Chro ea, q̃ sunt excellentiæ, absolute dicantur, ea vero, quæ sunt subiectionis, cum determinatione apposita dicantur, s. ſm humanam naturam, Et ro est, quia Christus est nomen personæ, quæ in Christo est æterna & Deus uerus.

¶Nota hic, q ea, quę sunt excellentiæ dupliciter signãtur, vel sine determinatione seu limitatione, ut esse dſm præsidentem maximum, &c. uel cum limitatore termino suiipsius, puta q est dns sui, præsidet sibi, &c. Auctor in li enim est magis aũt, & impium ita dicere, & sapere. & hoc ẽt asserit Dama† in 3. libro dicẽs. Vnũ n. ens Christus non potest seruus esse suiipsius, & dns: sed intantum Christus dr seruus Patris, iquãtũ est ei subiectus ergo Chrs nõ est subiect⁹ sibiipsi.

¶2 Præt Seruus refertur ad dominũ: sed relatio nõ est alicuius ad seipsum. vnde & Hil. dicit in lib de Trini.* q nihil est sibi simile, aut æquale. ergo Christus nõ potest dici seruus suiipsius, & per consequens nec sibi esse subiectus.

¶3 Præt. Sicut aia rationalis, & caro unus est hõ, ita Deus, & homo vn⁹ est Chrs, vt Athana. dici: sed homo nõ dr subiectus sibiipsi, vel seruus suiipsi⁹ aut maior seipso propter hoc q corpus eius subiectũ est aiæ ergo neque Chrs dr subiectus sibiipsi p p hoc, q eius humanitas subiecta est diuinitati ipsius

SED CONTRA est q Augu.* dicit in 1. de Tri. Veritas ostẽdit ſm istũ modũ, quo scilicet, Pater maior est Christo ſm humanã naturã, & seipso minorem Filium.

¶2 Præt. Sicut ipse argumẽtat ibidẽ, sic accepta est a Filio Dei forma serui, vt nõ amitteretur forma Dei: sed ſm formã Dei, q̃ est cõis Patri, & Filio, Pater est filio maior ſm humanã naturã. ergo ẽt Filius est maior seipso ſm humanam naturam.

¶3 Præt. Christus ſm humanã naturã est seruus Dei patris ſm illud Ioan. 20. Ascendo ad Patrẽ meũ, & patrẽ vestrũ, Deum meũ, & Deũ vestrum sed quicũque est seruus patris, est seruus Filii, alioqn nõ oĩa q̃ sunt patris, essent filii. ergo Chrs est seruus suiipsius, & sibi subdit⁹.

RESPON. Dicendum, q (sicut dictum est*) esse dominũ & seruum attribuitur personæ vel hypostasi ſm aliquam naturam. Cum ergo dicitur Christus esse dominus vel seruus suiipsius, vel q verbũ Dei est dominus hominis Chri, hoc põt intelligi dupliciter. Vno mõ vt intelligat hoc esse dictũ ratione alteri⁹ hypostasis, vel psonæ quasi alia sit psona verbi Dei dominantis, & alia hois seruientis, qđ ptinet ad hæresim. Nestorii. Vñ in cõdemnatione Nestorii dr in synodo* Ephesina Si q̃s dicit Deũ, uel Dñm esse Christi ex Deo patre uerbum, & non magis eundẽ cõfitetur simul Deũ, & hoiem, utpote uerbum factum carnẽ, ſm Scripturas, anathema sit. Et hoc mõ negat à Cyrillo, & Dama.† Et sub eodẽ sensu negandũ est, Chrum esse minorẽ seipso, uel esse sibi subiectum. Alio mõ, põt intelligi ſm diuersitatẽ naturarum in una persona, uel hypostasi.m Et sic dicẽ possumus secundum unã earũ, in qua cum patre conuenit simul eũ cum patre præesse, & dominari: ſm uero alterã naturã, in qua nobiscum conuenit, ipsũ subesse, & seruire.n Et per hũc modũ dicit Aug.* Filium esse seipso minorem. Sciendũ tamẽ q cum hoc nomẽ Christus sit nomẽ personæ, sicut & hoc nomen Filius, illa per se, & absolute possunt dici de Chro, quę conueniunt ei rõne suæ personæ, quæ est æterna, & maxime hmõi relationes, quæ magis proprie uidentur ad personã, uel hypostasim pertinere, sed ea, quę conueniunt sibi ſm humanã naturam sunt potius attribuenda cum determinatione, ut uidelicet dicamus Christum esse simpliciter maximum, & dñm, & præsidentem, q autẽ sit subiectus, uel seruus, uel minor, est ei attribuẽdũ cum determinatione, s. secundum humanam naturam.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q Cyrillus, & Dam. negant Christum esse dominum suiipsius secundũ quòd per hoc importatur pluralitas suppositorũ, quæ requiritur ad hoc, quòd aliquis simpliciter sit dominus alicuius.

AD II dicendum, quod simpliciter quidẽ oportet esse alium dominum, & alium seruum põt tamen aliqua ratio dominij, & seruitutis seruari, put idem est dominus, & seruus suiipsius, secundũ aliud, & aliud.

AD III dicendum, q propter diuersas partes hominis, quarũ una est superior, & alia inferior, dicit ẽt Phil. in 5. Eth. q est hominis ad seipsum iustitia, inquantum irascibilis, & concupiscibilis obediunt rationi. Vnde, per hunc modum etiam unus homo potest dici sibi subiectus, & seruiens

Ad alia autem argumenta patet responsio ex dictis. Nam Augustin. asserit Filium seipso minorem esse, vel sibi subiectum, secundum humanam naturam, non secundum diuersitatem suppositorum.

QVAE-

Por. 124 1. p. q. 42. ar. 4. ad 1. & q. 43. ar. 7. ad 1. & 4. di. 11. ar. 2. ad 2. & di. 17. ar. 3 q. 3. & 1. 10. 15. lec. 3. ſi. Ca. 4. habetur hic lib. inter opera Aug. to. 3. †Q. 16. ar. 8. †Li. 3. ort. fid. c. 21. parum ante medium.

Ca. 1. a medio illius.

Sup. illud, Quid me interrogas bono? 3.

ſi tri. circa m

Li. 1. de tri. ca. 7. ante med. to. 3.

Li. 3. ſi. orth. c. 21. parum a medio.

Li. 2. non multũ remote ante finem.

In suo symbolo fidei.

Li. 1. c. 7 ante me. to. 3

Ca. 4. circa fin. illius.

Li. 1. metaph. paul. post prin. to. 3.

Li. de tri. ca. 8. ante med. to. 3.

Ar. præ. ad

In conc. 1. Ephesi cui præsunt Cyrillus. c. 6.

Locis in arg. 1. citatis

Li. 1. de tri. cap. 7. ante med. to. 3.

Conel. 2

Locis sup. 1. citatis.

Li. 5. Ethi c. ult. to. 5

Li. 1. de trinita. c. 7. to mo. 1.

SVP. QVÆ. XXI. ART. I.
Palud.3.d.17.q.2. Medina.a.1.

TItulus clarus.
¶ In corpore vnica cõclusio, Chr̃m, sm̃ q̃ est homo conuenit orare. Probat, oratio est explicatio propriæ uoluntatis apud Deũ, vt eã impleat. ergo si in Chr̃o esset tm̃ uoluntas diuina, nõ eõ peteret ei orare. ergo Chr̃o, sm̃ q̃ habet uoluntatẽ humanã, conuenit orare. Añs pater ex antedictis Cõsequentia prima probat, qa diuina uoluntas est p seipsam efficax, iuxta Ps. Secunda uero probat, quia in Chr̃o præter diuinã est humana uoluntas, q̃ non p seipsam est efficax, sed ope diuinæ uirtutis eget.
¶ In rñsione ad primũ, vide nouitiæ q̃ Auctor primo loquit de Chr̃o rõe humanæ nãæ assumptæ, & dicit necessitatẽ orandi, non oẽ potentiam nãæ, suæ humanæ. Deinde loquit de toto Chr̃o, & assignat plures rões orandi, s. fidei suę, suæ deitatis & exempli nostri.
¶ In rñsione ad sm̃ ui de cuiosę, q̃ rñsio stat in hoc, q̃ Chr̃s nesciuit Lazarũ resuscitandum absolute: sed sciuit Lazarũ resuscitandum medio suo clamore &c. & simile est de aliis. Et iõ vana est quæstio, ad quid oportet tot media apponere: eadem .n. est positio termini, & mediatorũ, & eadẽ est quæstio, & solutio omnium.
¶ In rñsione ad tertiũ vide Nouitie, q̃ ascẽsus est nomen motus propriæ dicti. Trãsla tiõ autẽ ad mentẽ pẽt dupliciter conuenire menti. sm̃ proprium mentis actũ, q̃ uere, & proprie est actus p fecti, puta, intelligere. Nã põt menti conuenire ascẽsus, uel p modũ motus, q actus est imperfecti, & sic conuenit nobis, q nõ sumus mente cõiuncti supernis, sed tẽdimus mentis actibus ad illa, sicut napores, ascẽdũt sursum qui de terra eleuanẽ, & rendunt sursum, & sic Chr̃i menti nõ cõuenit ascensus, quia

Porr.o 126 3.d.17.ar.3.q.1.& 4. di.15.q.4. art.6. q.2. ad 1. & 10. 11.le.6. Li.3.c. 24. in prin.

Li.3.orth. fid.ca.24. in prin.

22.q.83. ar.1.& 2.

Concl.m

QVÆSTIO XXI.
De oratione Christi, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de oratione Christi. Et circa hoc quęrunt quatuor.
¶ Primo, Vtrum Christo conueniat orare.
¶ Secundo, vtrũ conueniat sibi secundũ suã sensualitatem.
¶ Tertio, vtrũ cõueniat sibi orare pro seipso, an tm̃ p alijs.
¶ Quarto, vtrum omnis eius oratio sit exaudita.

ARTICVLVS. I.
Vtrum Christo competat orare.

AD PRIMVM sic pceditur. Vr̃ q̃ Chr̃o non cõpetat orare. Nã sicut Dam.* dicit oratio est petitio decentiũ a Deo: sed [b]cũ Chr̃s oĩa facere posset, nõ vr̃ ei conuenire, q̃ aliq̃d ab alio quo[b] peteret. ergo vr̃ q̃ Chr̃isto non conueniat orare.
¶ 2 Præ. Nõ oportet orãdo petere illud, q̃d aliqs scit p certo [b]esse futurũ (sicut nõ oramus q̃ sol oriat̃ cras) neq; est ẽt cõueniẽs, q̃ aliqs orando petat, q̃d[H] scit nullo mõ esse futurum: sed Chr̃s sciebat circa oĩa quid esset futurum. ergo non conueniebat ei aliquid orãdo petere.
¶ 3 Præ Da.* dicit in li 3. q̃ oratio est [b] ascẽsus intellectus in Deũ: sed intellectus Chr̃i nõ in digebat ascẽsionẽ Deũ, qa sp intellectus eius erat Deo cõiũctus, non solũ sm̃ unionẽm hypostasis, sed ẽt secundum fruitionẽ beatitudinis. ergo Christo non conueniebat orare. I
SED CONTRA est, q̃ dr̃ Luc. 6 Factũ est, in illis diebus exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.
RESP. Dcm̃, q̃ (sicut dictum est* in 2. parte) oratio est quędã explicatio propriæ uoluntatis apud Deũ, ut eã impleat. Si igit in Chr̃o esset una tm̃ uolũtas s. diuina nullo mõ, cõpeteret sibi orare, qa uoluntas diuina p seipsam est effectiua eorũ, quæ K vult, sm̃ illud Ps 134. Oia quęcum q; voluit Dns, fecit: sed qa in Chr̃o est alia uoluntas diuina, & alia humana, & uolũtas humana nõ est p seipsa efficax ad implẽdũ, q̃ vult, nisi per virtutẽ diuinam, inde est q̃ [m] Christus, sm̃ q̃ est hõ, & humanã uolũtatẽ habens, cõpetit orare.
AD PRIMVM ergo dcm̃ q̃ Christus poterat percipere oĩa, quæ uolebat, sm̃ q̃ Deus, non aũt sm̃ q̃ hõ, quia sm̃ qd hõ, non habuit oĩpotentiam, ut supra habitũ est. Nihilominus ĩ ipse idẽ Deus existẽs, & hõ, voluit ad Patrẽ orationẽ porrigere, non quasi ipse esset impotens, pp nostram instructionem. Primo quidẽ, ut ostenderet se esse a patre. Vnde ipse dicit Ioan. 11. pp populum, qui circumstat, dixi, s. verba orationis, ut credant, quia tu me misisti. Vnde Hila. in 10. de Trin. dicit, Non prece eguit, pro nobis orauit, ne filius ignoraretur. Secundo, ut nobis exemplum orandi daret. Vnde Amb. dicit super Luc. † Noli infidiatrices aperire aures, ut puros filium Dei quasi infirmũ rogare, ut impetret quod implere non possit; potestatis. n actor, obedientiæ magister, ad præcepta uirtutis, suo nos informat exemplo. Vnde, & Aug.* dicit super Ioan. Poterat Dns in forma serui si hoc opus esset, orare silentio: sed ita se patri exhibere uoluit precatore, vt meminisset nostrum se esse doctorem.
AD II dcm̃, q̃ inter alia, quæ Christus sciuit futura, sciuit quędam esse fienda propter suam orationem, & huiusmodi non inconuenienter a Deo petiit.
AD III dcm̃, q̃ ascensio nihil est aliud, quàm motus in id, quod est sursum: motus autem, ut habetur in 1. de anima*, dupliciter dicitur. Vno modo, proprie, secundum q̃ importat exitum de potentia in actum, prout est actus imperfecti, & sic ascendere competit ei, quod est potentia sursum, & non actu. & hoc modo, vt Dam.† dicit in 3. li. intellectus humanus Christi non eget ascensione in Deum, cum sit semper Deo unitus, & secundũ esse personale,* & sm̃ contemplationem beatam. Alio mõ, dr̃ motus, qui est actus p fecti existentis in actu: sicut intelligere, & entire dicuntur quidam motus. & hoc modo intellectus Christi semper ascendit in Deum, quia semper contemplatur ip sum, ut supra se existentem.

Porr.o 127 Inf.ar.4.& ad 4. & 3. q.3 & op. 3.c.240.& opuſ.7.

ARTICVLVS. II.
Vtrum Christo conueniunt orare, secundum suam sensualitatem

AD SECVNDVM sic pceditur. Vr̃ q̃ Christo conueniat orare secundũ suam sensualitatem. Dr̃. n. in Psal. 83. ex persona Christi, Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deũ uiuum: sed sensualitas dicitur appetitus carnis ergo sensualitas Christi potuit [b] ascendere in Deum viuum, exultando, & pari modo orando.
¶ 2 Præ. [b] eius vr̃ esse orare, cuius ẽ desiderare illud, q̃d petit. sto, sm̃ q̃ est hõ, & humanã uolũtatẽ habens, cõpetit orare.
AD PRIMVM ergo dcm̃ q̃ Christus poterat percipere oĩa, quæ uolebat, sm̃ q̃ Deus, non aũt sm̃ q̃ hõ, quia sm̃ qd hõ, non habuit oĩpotentiam, ut supra habitũ est. Nihilominus ĩ ipse idẽ Deus existẽs, & hõ, voluit ad Patrẽ orationẽ porrigere, non quasi ipse esset impotens, pp nostram instructionem. Primo quidẽ, ut ostenderet se esse a patre. Vnde ipse dicit Ioan. 11. pp populum, qui circumstat, dixi, s. verba orationis, ut credant, quia tu me misisti. Vnde Hila. in 10. de Trin. dicit, Non prece eguit, pro nobis orauit, ne filius ignoraretur. Secundo, ut nobis exemplum orandi daret. Vnde Amb. dicit super Luc. † Noli infidiatrices aperire aures, ut puros filium Dei quasi infirmũ rogare, ut impetret quod implere non possit; potestatis. n actor, obedientiæ magister, ad præcepta uirtutis, suo nos informat exemplo. Vnde, & Aug.* dicit super Ioan. Poterat Dns in forma serui si hoc opus esset, orare silentio: sed ita se patri exhibere uoluit precatore, vt meminisset nostrum se esse doctorem.
AD II dcm̃, q̃ inter alia, quæ Christus sciuit futura, sciuit quędam esse fienda propter suam orationem, & huiusmodi non inconuenienter a Deo petiit.
AD III dcm̃, q̃ ascensio nihil est aliud, quàm motus in id, quod est sursum: motus autem, ut habetur in 1. de anima*, dupliciter dicitur. Vno modo, proprie, secundum q̃ importat exitum de potentia in actum, prout est actus imperfecti, & sic ascendere competit ei, quod est potentia sursum, & non actu. & hoc modo, vt Dam.† dicit in 3. li. intellectus humanus Christi non eget ascensione in Deum, cum sit semper Deo unitus, & secundũ esse personale,* & sm̃ contemplationem beatam. Alio mõ, dr̃ motus, qui est actus p fecti existentis in actu: sicut intelligere, & entire dicuntur quidam motus. & hoc modo intellectus Christi semper ascendit in Deum, quia semper contemplatur ip sum, ut supra se existentem.

Q.13.ar.1

L.10. parũ ante fin.

Li.5.1 Luc. c.6. titu illius ca. est de oratione Iesu in mõte pauloa prine. to.5. Trac 104. parum ante me. t.9.

I.3.de anima tex.28 tom.2.

Li.3.c.24. circa prin

SVP. QV. XXI. ART. II.
Med na.ar.2.

TItulus, ut sonat, sumatur, quoniam in articulo distinguitur.
¶ In corpore unica est distinctio bimẽbris cum duabus cõclusionibus respõsiuis singulis ad singula membra. Distinctio. Orare secundum sensualitatem dupliciter contingit primo elicitiue: secundo materialiter, iuxta primũ mẽbrũ con-

Porr.o 128 3.d.17.ar.3.q.1.& 4. di.15.q.4. art.6. q.2. ad 1. & 10. 11.le.6. Li.3.c. 24. in prin.

Li.3.orth. fid.ca.24. in prin.

22.q.83. ar.1.& 2.

Concl.m

conclusio est: Chr̃s orauit sm̃ sensualitatem. Iuxta 1ũ cõclusionis est: Chr̃s orauit sm̃ sensualitatẽ. Probant ambæ cõclusiones in 1a satis clare, ut patet. Et tota materia est clara; qm̃. & constat q̃ orõ nõ pt esse sensualitatis actus, & q̃ sensualitatis affectẽ pt eẽ materia, q̃ orõ deo offert. sed Chr̃s petiuit aliq̃d, q̃ desiderauit eius sensualitas, cũ dixit, Transeat a me calix iste: sicut dr̃ Matth. 26. ergo sensualitas Chr̃isti orauit.
¶ 3 Præ.[b] Magis est uniri deo ĩ persona, q̃ ascendere in deũ p oĩonem: sed sensualitas fuit assumpta a deo in unitatem psonæ, sicut, & quælibet pars humanæ naturæ. ergo multo magis potuit ascendere in deum orando.
SED CONTRA est, q̃ dr̃ Phil. 2. q̃ filius Dei sm̃ B nãm quã assumpsit, in similitudine hoĩum factus est: sed alii hoies non orant sm̃ sensualitatem. ergo nec Christus orauit secundum sensualitatem.
RESP. Dcm̃, q̃ orare sm̃ sensualitatẽ pt intelligi dupliciter. Vno mõ sic, q̃ ipsa orõ sit actus sẽsualitatis, & [m] hoc mõ Chr̃s sm̃ sensualitatẽ non orauit[n]: qa eius sensualitas eiusdẽ naturæ, & spẽi fuit in Chr̃o, & i nobis. In nobis ãt nõ pt sensualitas orare duplici rõe. Primo quidẽ, quia motus sẽsualitatis nõ pt sensibilia trãscendere: & iõ nõ põt in Deũ ascendere, q̃ requiritur ad oĩonẽ. Secũdo, qa oro importat quandam ordinationẽ, prout. s. aliquis desiderat aliquid quasi a Deo ipsi dẽdũ, & hoc est solius rõis. Vsũ orõ est actus rõnis, ut i 2da parte habitũ est.* Alio mõ pt dici aliquis orare sm̃ sensualitatem, quia s. eius ratio orando Deo ,ppo nit, quod est in appetitu sensualitatis ipsius, & [p] secundum hoc Christus orauit sm̃ sensualitatem, in quantum, s. oratio eius exprimebat sensualitatis affectum ramq̃ sensualitatis ad uocata, & hoc, ut nos de tribus instrueret. Primo quidem, ut ostenderet, se ueram naturam humanam suscepisse cũ omnibus naturalibus affectibus. Secundo ut ostẽderet, q̃ homini licet secundum naturalẽ affectũ D aliquid uelle, q̃ Deus non uult. Tertio, vt ostendat q̃ proprium affectum debet homo diu næ uoluntati subiicere. Vnde Aug.* in Enchir. dicit. Sic Christus hominem gerens, ostendit priuatã quandam hominis uolntatem, cum dicit, Transeat a me calix iste. Hæc enim erat humana uoluntas, ,p prium aliquid & tamquam priuatum uolens: sed quia rectum vult esse hominem, & ad eum dirigi, subdit, Veruntamen non sicut ego uolo, sed sicut tu, ac si dicat, Vide te in me: quia potes aliq̃d proprium uelle, etsi deus aliud uelit.
AD PRIMVM ergo dcm̃, quòd caro exultat ĩ deum viuum, non per actum carnis ascendentem in deum: sed per redundantiam a corde in carnẽ, in quantum appetitus sensitiuus sequitur motum appetitus rationalis.
AD II dcm̃, q̃ licet sensualitas hoc uoluerit q̃ rõ petebat, hoc tamen orando petere non erat sensualitatis, sed rationis, ut dictum est.
AD III dicendum, q̃ unio in persona est secũdum esse personale, quod pertinet ad quãlibet partem humanæ naturæ: sed ascensio orationis est per actum, qui non conuenit nisi rationi, ut dictum est. Vnde non est similis ratio.

Concl.p

Ps.32.cõ clonem. sũ per illud, Rector de cer collatio, t.8.

In cor.ar.

In cor.ar.

ARTICVLVS. III.
Vtrum fuerit conueniens Christum pro se orare

AD TERTIVM sic procedi tur. Vr̃ q̃ Christo nõ fuerit cõueniens p se orare. Dcit enim Hilar.* in 10. de Trin. Cũ sibi non proficeret deprecationis sermo ad profectum tm̃ nostrę fidei loquebatur. Sic ergo videtur quòd Christus non sibi, sed nobis orauerit.
¶ 2 Præt. Nullus orat nisi p eo quod uult: qa sicut dictũ est, † oratio est quædã explicatio voluntatis per Deum implendę sed Christus[b] uolebat pati ea, quæ patiebatur: dicit n. Aug.* 26. contra Faustum Homo plerumque etsi nolit, contristatur etsi nolit, dormit, etsi nolit, esurit, aut sitit. Ille aũt, s. Christus, oĩa habuit, quia voluit. ergo ei nõ cõpetebat pro seipso orare.
C ¶ 3 Præ. Cyprianus dicit in li.* de oratione dominica: Pacis, & unitatis magister noluit singulatim, & priuatim preces fieri, ut quis cum precatur, pro se tm̃ precet: sed hr̃s illud impleuit q̃d docuit, sm̃ illud Act. 1. Cœpit Iesus facere, & docere. ergo Christus numquam[b] p se solo orauit.
SED CONTRA est, q̃ ipse Dominus orando dicit. Io. 17. Clarifica filium tuum.
RESP. Dicendũ, q̃ [m] Christus pro se orauit dupliciter.[n] Vno modo, exprimendo effectũ sensualitatis, vt supra dictũ est,* uel etiam uoluntatis simplicis, quæ considerantur ut natura, sicut cũ orauit à se calicẽ passionis transferri. Alio mõ, exprimendo effectũ uoluntatis deliberatæ, quæ cõsiderantur ut ratio, sicut cum petijt gloriam resurrectiõis: & [p] hoc rõabiliter. Sicut. n. dictũ est, * Chr̃s ad hoc uoluit oratione ad patrẽ, ut nobis daret exẽplũ orandi, & ut ostenderet, patrẽ suũ esse auctorẽ, à quo, & æternaliter processit sm̃ diuinã naturam, & sm̃ naturã humanã ab eo habet quicq̃d bonũ hẽt. Sicut aũt humana natura, quædã bona habebat à patre ĩa percepta, ita ẽt expectabat ab eo quædã bona, nondum habita, sed percipienda: & iõ sicut ,p bonis ĩa perceptis in humana natura gratias agebat patri. recognoscẽdo cũ at auctorẽ, ut patet Matt. 26. & Ioã. 11. ita ẽt ut patre auctorẽ recognosceret, ab eo orãdo petebat ea, quę sibi dẽrãt, sm̃ humanã naturã, puta gloriã corpis, & alia huiusmodi. Et in hoc ẽt nobis dedit exemplum, ut de perceptis à nobis muneribus gratias agamus, & ẽt ã nondum habita orando postulemus.

Porr.o 89 3.d.17.ar.3.q.2. Et opuſ.7. Et lo.1.le.4. *lib.10.parum ante fi.

Ar.1.huj quæſt.

Li.26.c.8. in fi.to.6.

Aliquãtulũ a prine. incip Euãgelica præcepta.

Concl.m D 1220. Art.præce.

Concl.p

Universidad de Deusto
Biblioteca

AD PRIMVM ergo dicẽdum, q̃ Hilarius loquitur quantum ad oratiõnẽ uocalem, quæ non erat ei necessaria pp ipsum, sed solum pp nos: unde signanter dicit, q̃ sibi non proficiebat deprecatiõis sermo. Si.n. desideriũ pauperum exaudit Dñs, ut in Psal.9. dr, multo magis sola uoluntas Christi hẽt vim. oratiõnis apud patrẽ. Vnde ipse dicebat Io.11. Ego sciebam, qm̃ sp me audis, sed propter populum, q̃ circunstat dixi, ut credant, quia tu me misisti,

AD II dcdm, q̃ Chr̃s uolebat quidem pati illa. q̃ patiebatur, pro tempore illo: sed nihilominus volebat, ut post passionem, gloriam corporis consequeretur, q̃ nondum habebat: quam quidẽ gloriam expectabat a patre sicut ab Auctore, & ideo conuenienter ab ipso eam petebat.

AD III dcdm, q̃ ipsa gloria quam Chr̃s orando petebat pertinebat ad salutẽ aliorũ, ɛm illud Ro.4 Resurrexit propter iustificationem nr̃am 2. & iõ illa ẽt oratio, quam pro se faciebat, erat quodãmodo pro aliis. Sicut & quicũque homo aliquod bonum a Deo postulat, ut utatur illo ad utilitatẽ aliorum, non sibi soli, sed etiam aliis orat.

Port.o. 129

SVP. QVÆ. XXI. ART. IIII.

3.d.17.ar. 3.q.3. & 4 Et opusc. 3.c. 140. Et opus.7. & Psal. 20 & 10a. 12. le.4. & Heb, 5.

Medina.ar.4.

TItul us clarus,

¶In corpore articuli una est conclusio rñsiua q̃sito. Ois. oratio Chri fuit exaudita Probat. Ois. uoluntas simpliciter Chri fuit adimpleta. ergo ois oratio ei[b] fuit exaudita. Añs, & declarat, & probat. Declaratur quidẽ distinguendo de uolũtate simpliciter, uel sm̃ qd: illa rõis deliberata, ista nãt, & uelleitas. Probat uero: quia ois uoluntas simpliciter Chri fuit adimpleta. ergo ois oratio fuit exaudita. Añs, & declarat, & probat. Declaratur quidẽ distinguendo de uolũtate simpliciter, uel sm̃ qd: illa rõis deliberata, ista nãt, & uelleitas. Probat uero: quia ois uoluntas simpliciter Chri fuit deo conformis, quia nihil sic uoluit nisi q̃ sciuit deũ uelle. Cõsequentia uero probat dupliciter. Primo, tunc alicuius oratio exaudit, qñ eius uoluntas impleꝫ, quia oratio est iter pretatiua uoluntatis. Secundo, qa conformitas uoluntatis ad diuinã uoluntatẽ, est rõ exauditionis aliorũ orantiũ, ut probat̃ ex auctoritate Apostoli ad Ro.8:

¶Aduerte hic nouitie. q̃ oratio est explicatiua uoluntatis, & illius p̃ curatrix: non solũ ãt uoluntatis deliberatę, sed uelleitatis, & affectus, ut patet ex supradictis, & ex oratione Chr̃i, Transeat a me calix iste. Verũ sicut uoluntas distinguitur i simpliciter, uel sm̃ quid, ita oratio pro-

Ar.præcedẽ. arg.1. & 2. huj[9] q.

ARTICVLVS IIII.
Vtrum oratio Christi semper fuerit exaudita.

AD QVARTVM sic procedit. Vr̃ q̃ oratio Christi non semper fuerit exaudita. Petiit.n. a se remoueri calicem passionis, ut patet Mat.26. Qui tamẽ ab eo non fuit translatus. ergo uidetur q̃[h] non omnis oratio eius fuerit exaudita.

¶2 Præt. Ipse orauit, ut pctm̃[h] crucifixorib. suis ignosceretur ut patet Luc.22. Non tñ oibus pctm̃ illud fuit dimissũ: nã iudæi fuerunt pro illo pctõ puniti. ergo uidetur quod non ois eius oratio sit exaudita.

¶3 Præt. Dñs orauit[h] pro his, q̃ erant crediturí per uerbũ apostolorum in ipsum, ut oẽs i eo vnũ essent, & ut peruenirẽt ad hoc, q̃ essent cum ipso: sed nõ oẽs ad hoc perueniunt. ergo nõ omnis eius oratio est exaudita.

¶4 Præt. In Psal.21. dr in persona Chr̃i: [b]Clamabo per diẽ, & nõ exaudies. non ergo ois oratio Christi fuit exaudita.

SED CONTRA est, q̃ Apo. dicit ad Heb.5. Cũ clamore ualido, & lachrymis offerẽs, exauditus est pro sua reuerentia.

RESP. Dcdm, q̃ sicut dictũ est, oratio est quodammodo interpretatiua uolũtatis humanæ. tũc ergo alicuius orãtis[i] exaudit oratio, qñ eius uolũtas adimpleꝫ. Volũtas ãt simpliciter hois est rõnis uoluntas: hoc.n. absolute uolumus, q̃ ɛm deliberatã rõem volumus. Illud ãt, q̃ uolumus ɛm motũ sensualitatis, uel ẽt ɛm motũ uolũtatis simplicis, q̃ cõsiderat ut natura nõ simpliciter uolumus, sd ɛm q̃d. Si aliud nõ obsistat, q̃ per deliberõnem rõnis inuenit. vñ talis uoluntas magis est dicenda, uelleitas, q̃ absoluta voluntas, q.a. sic hõ hoc uellet, si aliud nõ obsisteret. Sm̃ ãt uoluntatẽ rõis, Chr̃us nihil aliud uoluit, nisi q̃ sciuit Deũ uelle: & iõm ois absoluta uoluntas Chr̃i, ẽt humana fuit ipleta, q̃ fuit Deo cõformis, & per cõsequẽs ois. eius oratio fuit exaudita.[a] Nã, & ɛm hoc aliorũ orãnis iplent, q̃ sunt eorũ uolũtates Deo cõformes, ɛm illud Ro.8. Qui aũt scrutat corda, scit.i. approbat, quid desideret spiritus, i. quid faciat sanctos desiderare, quoniã secundum Deum, idest secundum conformitatem diuinæ uoluntatis., postulat pro sanctis.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, q̃ illa petitio de translatione calicis, diuersimode a sanctis exponitur. Hilarius. n. super Matth. dicit.[a] Quòd ãt ut a se transeat, rogat, non ut ipse pertereat, orat: sed ut in alterũ id quod a se transit, accedat, atq; ideo pro his orat, qui passuri post se erant, ut sit sensus, quomodo a me bibitur calix iste passionis, ita ab his bibatur. sine spei diffidentia, sine sensu doloris, sine metu mortis. Vel secundum Hiero.* Signanter dicit, Calix iste hoc est populi iudeorum, qui excusationem ignorantiæ habere non possunt, si me occiderint habentes leges, & prophetas, qui uaticinantur. Vel secundum Dionysi. Alexandrinum, quod dicit, Trãsfer calicem istum a me, non hoc est, non adueniat mihi: nisi enim aduenerit, transferri non poterit: sed sicut quod præterit, nec infractum est, nec permanens, sic Saluator leuiter inuadentem tentationem flagitat pelli. Ambrosi.* autem dicit, & Origen. & Chrysostom. quòd hoc petiit quasi[d] homo, naturali uoluntate mortem recusans[e]. Sic ergo. si intelligatur, quòd petierit per hoc, alios martyres suæ passionis imitatores fieri secundum Hilarium. † uel si petiit quòd timor bibendi calicis eum non perturbaret, uel quod mors eum non detineret: omnino impletum est quod petiuit. Si uero intelligitur petiisse ut est petitio, distinguit̃ in simpliciter, uel sm̃ quid. Et ut petitio seu procurat p̃ uoluntate deliberata, est oratio simpliciter, ut ãt pro uelleitate, & affectu humano, est oratio sm̃ qd. Et p̃pea simpliciter de oratione loquendo, uerũ est, q̃ omnis Chr̃i oratio fuit exaudita: orõ nãque, quã pro uelleitate, & affectu sensus obtulit si simpliciter petebat sed sub conditione: subdidit.n. fiat uolũtas tua. Et ita exaudita est ẽt hæc oratio quo ad ultimũ petitũ, q̃ deliberate uelobat, & desiderabat.

¶In rñsiõe ad primũ uide nouitie, q̃ Dionysij Alexandrini expositio habet̃ in Catena aurea Luc.22. Et ẽ illa, q̃ secundo loco ponit in lra s. q̃ timor mortis eũ nõ perturbaret, aut quòd mors eũ nõ detineret. Loq̃t.n. Dionysi[s] hic ad similitudinẽ alicuius nocini applicati. nobis per modũ trãseuntis, puta, ignis, uel aq̃ & hmõi. Tale.n. ga applicat mihi, ñ est intactũ, sed aliqualiter cõtigẽs metquia uero pertranfit, nõ permanet in me. Et sic uolebat Chr̃us, uel mortis timore tangi, si comprimi, uel detineri, sed resurgere. Modus igit malẽ qui sub petitione cadit cũ dr, Trãseat calix, transfer calicem &c. sm̃ istã expositionẽ. Reliqua clara sũt.

Cano.3.in Matt.paulo a m.ed.

Super illũ locũ Mat. 9.co.

Amb.l.10 in Luc. homi.15. Origẽ.ho. 35. in Mat. in 6.fo.a pñcipio illius to.2. Chrysost. ho. 84. in Matth. to.2. D.220. *Hil. can. 1.in Matth.

quòd non biberet calicẽ mortis & passionis, vt q̃ nõ biberet ipsum à iudæis, non quidẽ est factũ qd̃ petijt: quia ratio, quæ petitionẽ proposuit, nolebat ut hoc impleret: sed ad instructionẽ nostrã uolebat demõstrare nobis suam uoluntatẽ naturalẽ, & motũ sensualitatis, quem sicut homo habebat.

AD II dcdm, q̃ Dñs non orauit pro oibus crucifixoribus, neq; ẽt pro oibus, qui erant crediturí in eum: sed pro his solum, qui erant prædestinati, vt per ipsum uitam consequerentur æternam.

Vnde patet etiam responsio ad tertium.

AD IIII dcdm, q̃ cũ dicit, Clamabo, & nõ exaudies, intelligendũ est, quantũ ad effectũ sensualitatis, quæ mortem refugiebat: exauditur tamen quãtum ad effectum rationis, ut dictum est.*

in corp. art.

SVP. QV. XXII. ART. I.

Ferr.4.cont.c.76. *Medina.ar.1.*

TItulus clarus.

¶In corpore articuli est unica conclusio rñsiua q̃sito. Christo maxime conuenit esse sacerdotẽ. Probatur: Proprie officiũ sacerdotis est esse mediatorẽ inter Deũ, & populũ utrumq; : sed hoc maxime conuenit Christo. ergo. Maior declaratur quo ad utranq; partẽ ostensi. Minor similiter, & omnia clara sunt.

¶In rñsiõe ad primũ considera nouitie, q̃ tota uita Christi iter fuit oblatio pro humano genere, & ppea angeli Christo post ieiunũ, & tentationẽ ministrantes in his, q̃ ad refectionẽ corpis spectabãt ministri sacerdotii Christi dñr.

QVAESTIO XXII.
De sacerdotio Christi, in quatuor articulos diuisa

DEINDE considerandum est, de sacerdotio Christi. Et circa hoc quæruntur sex.

¶Primo, Vtrum cõueniat Christo esse sacerdotem.

¶Secundo, De hostia huius sacerdotis.

¶Tertio, De effectu huius sacerdotij.

¶Quarto, Vtrũ effectus sacerdotii eius pertineat ad ipsũ, uel solum ad alios.

¶Quinto, De æternitate sacerdotii eius.

¶Sexto, Vtrũ déat dici sacerdos ɛm ordinem Melchisedech.

ARTICVLVS PRIMVS.
Vtrum Christo conueniat esse sacerdotem.

Port.o. 130

AD PRIMVM sic procedit. Vr̃ q̃ Chr̃o nõ cõueniat eẽ sacerdotẽ. [b]Sacerdos.n. est minor angelo: vñ dicit Zach.3. Ostendit mihi Deus sacerdotẽ magnũ stãtẽ corã angelo Dñi: sed Chr̃i[a] est maior angelis, secundũ illud Hebr.1. Tanto melior angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hr̃ditauit. ergo Christo non conuenit esse sacerdotem.

¶2 Præt. Ea, quæ fuerũt in ueteri testõ, fuerunt figurę Chr̃i, ɛm illud Col.2. Quæ sũt umbra futurorũ: sed Chr̃s nõ traxit carnis originẽ ex sacerdotibus ueteris legis: dicit.n. Apos. ad Heb.7. Manifestũ ẽ, q̃ ex Iuda ortus sit Dominus noster, in qua tribu nihil de sacerdotibus Moyses locutus est. ergo Christo non conuenit esse[b] sacerdotem.

¶3 Præt. In ueteri lege, q̃ est figura Chr̃i, nõ fuit ibi dẽ legislator, & sacerdos: vñ dicit Dñs ad Moysen legislatorẽ, Exo.28. Applica Aaron fratrẽ tuũ, ut sacerdotio fungat̃ mihi. Chr̃s aũt est lator nouę legis, ɛm illud Hier.3. Dabo legẽ meã in cordib[9] eorũ. [b]ergo Christo non conuenit esse sacerdotem.

SED CONTRA est, q̃ dr Heb.4. Habemus Pontificem, qui penetrauit cælos, Iesum filium Dei.

RESP. Dicẽdũ, q̃ proprie officium sacerdotis est esse mediatorem inter Deum, & populũ, inquãtũ scilicet diuina populo tradit, vñ dr sacerdos, quasi sacra dans, ɛm illud Malach.2. Legẽ requirent ex ore eius, s. sacerdotis: & iterũ, inquantũ preces populi Deo offert, & pro eorũ peccatis Deo aliqualiter satisfacit. Vñ Apost. dicit ad Heb.5. Ois Pontifex ex hoibus assumptus, pro hoibus constituitur in his, quæ sunt ad Deũ, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis. Hoc aũ: maxime cõuenit Christo: nã per ipsum diuina dona hoibus sunt collata, secundum illud 2. Pet.1. Per quẽ, s. Christũ, maxima, & pretiosa nobis promissa donauit, ut per hoc efficiamini diuinæ consortes naturæ. Ipse ẽt humanum genus Deo reconciliauit, secundum illud Colos.1. In ipso. s. Christo, complacuit oẽm plenitudinem inhabitare, & per eũ reconciliare omnia. Vnde[m] Christo maxime conuenit esse sacerdotem.[a]

Conci.m

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ ptã hierarchica cõuenit quidẽ angelis, inquantũ, & ipsi sunt medij inter Deum, & hoiem, ut patet q̃ Dio. in 3.b. cæl. hierar. ita q̃ ipse sacerdos, inquantũ est medius inter Deũ, & populũ, angeli nomẽ hẽt, ɛm illud Malach.2. Angelus Dñi exercituũ est. Christus aũt maior angelis fuit, non solũ secundũ diuinitatẽ, sed etiam secundũ humanitatẽ, inquãtum habuit plenitudinẽ gratiæ, & gloriæ. Vnde etiã excellẽtiori modo hierarchicã, seu sacerdotalẽ potestatẽ p̃ angelis habuit, ita etiam q̃ ipsi angeli fuerunt ministri sacerdotii eius, secundũ illud Matth.4. Accesserunt angeli, & ministrabant ei, secundũ tũ passibilitatẽ carnis, modico ab angelis minoratus est, ut Apost. dicit Hebr.2. Et secundum hoc, conformis fuit hominib[9] uiatoribus in sacerdotio cõstitutis.

cap.6. eccl. hier. parte 3.a med.

AD II dicendum, q̃ sicut Damas.* dicit in 3. lib. quod in omnibus est simile, idem utique erit, & non extraneum. Quia igitur sacerdotium ueteris legis erat figura sacerdotii Christi, noluit Chr̃s nasci de stirpe figuralium sacerdotum, [d]ut ostenderetur non esse omnino idem sacerdotium: sed differre ueterum a figurali.

Li.3.orth. fi.c.26. circa fin.

D.1094.

AD III dicẽdum, q̃ sicut supra dictum est, * alii homines particulatim habent quasdam gratias, sed Christus tamquàm omnium caput habet perfectionem omnium gratiarum: & ideo quantum ad alios ptinet, alius est legislator, & alius sacerdos, & alius rex: sed hæc omnia concurrunt in Christo tamquàm in fonte omnium gratiarum. Vñ dicitur Isa.33. Dominus iudex noster, Dominus legifer noster, Dominus rex noster: ipse ueniet, & saluabit nos.

q.8. art.4. & aliis eiusd. q̃st.

ARTICVLVS II.
Vtrum Christus simul fuerit sacerdos & hostia.

SVP. QV Æ. XXII. ART. II.

Medina.a.2.

Port.o. 131

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur, quòd ipse Christus nõ fuerit simul sacerdos, & hostia. Sacerdotis enim est [b]hostiam occidere: sed Christus non seipsum occidit. ergo ipse non fuit simul sacerdos, & hostia.

TItulus clarus.

¶In corpore uni ca est conclusio responsiua, Christus non solum sacerdos, sed simul fuit hostia perfecta, scilicet pro peccato, pacifica, & holocaustum. Hæc conclusio quo ad

Infr.q.84. ar.7. ad 4. Et opu. 69 c.18.

Universidad de Deusto
Biblioteca

primam partem supponitur ex præcedente articulo, quo ad secundam uero q̃ fuerit simul hostia probatur. Omne, qđ deo exhibetur ad hoc, ut spiritus hominis feratur in Deũ est hostia, seu sacrificium: sed humanitas Christi est Deo exhibita ad hoc, ut spiritus hominum ferantur in Deum. ergo. Maior p̃ positio probatur. Sacrificium uisibile est sacramentum inuisibilis, inuisibile autẽ est oblatio spũs. ergo.

¶ Aduerte, q̃ uis probationis consistit in hoc: Omne sacrificiũ aut est uisibile, aut inuisibile: sed uisibile ordinatur ad inuisibile, aut sacrum eius signũ ad sanctam signatã, ac per hoc, finẽ: signatum enim finis est signi. omne igitur sacrificium exterius est sacrificium ex ordine ad interius, hoc est oblationem spiritus: & econtra, omne, quod ad oblationem spiritus Deo offertur, sacrificium denominatiuè dicitur. Tertia uerò pars conclusionis, hoc est, perfecta pro peccato pacifica, & holocaustũ, probatur ex litera. Homo indiget sacrificio propter tria, scilicet remissionem peccati, gratiæ conseruationem, & consummationem: sed hęc tria per humanitatẽ Christi habuimus. ergo. Maior in litera, & infertur ex priori syllogismo, quo probata est altera pars conclusionis, nam si sacrificium exterius dicit ex relatione ad oblationem spiritus, & ad oblationem spiritus nostri cõcurrunt ista tria, scilicet remissio peccati, conseruatio uitæ gratiæ, & consummatio illius, consequẽs est ut ad hęc tria homo indigeat sacrificio, & declarat quo ad singula singulis auctoritatibus scripturæ. Minor uerò probatur auctoritatibus sacræ scripturæ etiã singulis ad singula.

¶ Recolito nic ex prima secundæ q. 102. art. 3. ad octauum, triplex fuisse sacrificij genus in ueteri testo, holocaustum, hostia pro peccato, & hostia pacificarum, & holocaustum quidem perfectionis statui conseruando, quia totum combustibatur in honorẽ Dei, hostiam uerò pacificam ad profectus statum pertinere, qui ex Deo per ministros nobis cooperantibus est. In tres enim partes diuidebatur, unã Deo incensam, aliam in usum sacerdotũ, tertiam in usum offerentium, siue pro beneficiis recipiendis esset. Hostia uerò pro peccato statum pœnitentium monstrat, & in duas secabatur partes, unã Deo incensam, alterã in usum sacerdotum: quia remissio peccatorũ non a potestate nostra, sed a Deo per ministros est, nisi pro propriis sacerdotis, uel populi peccatis offerretur: quia tũc nulla erat pars sacerdotum. Vnde quia humanitas, Christi pro omnibus istis oblata fuit ab ipsomet, ideo dicitur i litera, q̃ fuit hostia perfecta, utpote existens simul, & hostia pro peccato, & hostia pacifica, & holocaustum.

1ã 10. de c. 5. tem. 5.

¶ 2 Præt. Sacerdotiũ Christi magis est simile [b] sacerdotio Iudeorũ, qđ erat à Deo institutum, q̃ sacerdotio Gentiliũ, quo dęmones colebant. In ueteri autẽ lege nunq̃ homo in sacrificiũ offerebatur, qđ maxime reprehẽdit in sacrificiis gentiliũ, secundũ illud Psal. 105. Effuderũt sanguinem innocentẽ, sanguinẽ filiorũ suorum, & filiarum suarũ, quas sacrificauerunt sculptilibus Chanaan. ergo in sacerdotio Christi non debuit esse ipse homo Christus hostia.

¶ 3 Præt. Ois hostia ex hoc, q̃ Deo offert, Deo sanctificatur: sed ipsa Chri humanitas a principio fuit sanctificata, & Deo coniuncta. [b] ergo nõ cõuenienter põt dici, q̃ Christus, secũdũ quod homo, fuerit hostia.

SED CONTRA est, q̃ Apo. dicit ad Ephe. 5. Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum p̃ nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis.

RESP. Dcđm, q̃ sicut Aug. [c] dicit in 10. de ciui. Dei, oẽ sacrificiũ uisibile, inuisibilis sacrificii sacrũm, i. sacrũ signũ est. Inuisibile autẽ sacrificiũ est, quo homo Deo spũm suũ offert, ſm illud Psal. 51. Sacrificiũ Deo spũs contribulatus: & iõ oẽ illud, quod Deo exhibet, ad hoc q̃ spiritus hois feratur in Deũ, põt dici sacrificium. Indiget igitur hõ sacrificio p̃ p̃ tria. Vno quidẽ mõ ad remissionẽ peccati, per qđ à Deo auertit: & iõ Apost. dicit ad Heb. 5. q̃ ad sacerdotẽ pertinet, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis. Secũdo, ut hõ in statu gratiæ conseruet, semper Deo inhærens, in quo ei [a] pax, & salus cõsistit. Vñ, & in ueteri lege immolabat hostia pacifica pro offerentiũ salute, ut hr̃ Leuit. 3. Tertio ad hoc, q̃ spũs homo minis perfecte Deo uniatur, qđ maxime erit in gloria. Vñ, & in ueteri lege offerebat holocaustũ quasi totũ incensum, ut dr̃ Leuit. 1. Hæc autẽ per humanitatẽ Christi nobis prouenerunt. Nã primo quidem nra peccata deleta sunt, ſm illud Ro. 4. Traditus est p̃ p̃ delicta nra. Secũdo, gratiam nos saluatẽ per ipsum accepimus, ſm illud Heb. 5. Factus est oĩbus obtẽperantibus sibi, cã salutis æternæ. Tertio, p̃ ipsum p̃fectionẽ gloriæ adepti sumus. Heb. 10. Habemus fiduciã per sanguinẽ eius in introitum sanctorũ, sin gloriã cælestem: & iõ ipse [m] Christus inquãtum homo, non solũ fuit sacerdos, sed etiã hostia perfecta, simul existens hostia pro pctõ, & hostia pacifica, & holocaustum. [n]

Concl. m

AD PRIMVM ergo dcđm, q̃ Christus non se occidit, sed seipsum uoluntarie morti exposuit, secundum illud Isa. 53. Oblatus est, quia ipse uoluit: & ideo dr̃ seipsum obtulisse.

AD II dcđm, q̃ hois Christi occisio potest ad duplicem uoluntatẽ comparari. Vno modo ad uoluntatem occidentiũ. Et sic non hẽt rationẽ hostiæ: nõ enim dñr occisores Christi, hostiã Deo obtulisse, sed grauiter deliquisse. Et huius peccati similitudinẽ gerebãt impia gẽtiliũ sacrificia, q̃bus hoies idolis immolabãt. Alio modo, potest considerari occisio Christi per comparationẽ ad uolũtatẽ patientis, qui uoluntarie se obtulit passioni. Et ex hac parte hẽt rõnẽ hostiæ i quo ſ cõuenit cũ sacrificiis Gẽtiliũ.

AD III dcđm, q̃ sanctitas humanitatis Christi à principio non impedit, quin ipsamet humana natura, cũ in passione oblata est Deo, sanctificata no uo modo fuerit, s. ut hostia actualiter tũc exhibita. Acquisiuit enim actualem hostiæ sanctificationem, tunc ex antiqua charitate, & gratia unionis sanctificante eandem absolute.

* Respõsio suppleta.

ARTICVLVS III.

Vtrum effectus sacerdotij Christi sit expiatio peccatorum.

AD TERTIVM sic, pceditur. Vñ, q̃ effectus sacerdotii Chri nõ sit expiatio pctorũ. Solius. n. Dei est pcta delere ſm illud Isa. 43. Ego sũ q̃ deleo iniquitates tuas pp me: sed Chr̃s nõ est sacerdos, ſm q̃ Deus, sed ſm q̃ hõ. [h] ergo sacerdotiũ Christi nõ est expiatium peccatorũ.

¶ 2 Præt. Apost. dicit Heb. 10. q̃ hostiæ ueteris testamẽti nõ poterant p̃fectos facere: alioquin cessassent offerri, eo q̃ nullam haberẽt cõscientiã peccati culpæ. Et ex hac parte hẽt rõnẽ hostiæ ueteris testamẽti nõ potest

Medina. ar. 3.

Torret. 2 132

INitio attende primò, q̃ non quæritur, an sola expiatio peccati sit effectus sacerdotii Christi. Nec q̃ritur an expiatio peccatorũ sit a solo sacerdotio Christi, sed an sacerdotio Christi habeat hũc effectũ, qui est expiare peccata.

¶ Attẽde secundo, q̃ nõ est hic qõ de mõ habendi hunc effectũ, an scilicet effectiue, an meritorie, an alio modo, sed in cõfuso illo, scilicet mõ, quo sacerdotii actibꝰ certificando, offerendo, &c. effectus attribuuntur: & illo tursus modo, quo sacrificio Christi natũ est cõuenire, q̃ sit efficax.

* Tertio

pacificam, & holocaustum quidem perfectionis statui conseruande, quia totum combustibatur in honorẽ Dei, hostiam uerò pacificam ad profectus statum pertinere, qui ex Deo per ministros nobis cooperantibus est. In tres enim partes diuidebatur, unã Deo incensam, aliam in usum sacerdotũ, tertiam in usum offerentium, siue pro beneficiis recipiendis esset. Hostia uerò pro peccato statum pœnitentium monstrat, & in duas secabatur partes, unã Deo incensam, alterã in usum sacerdotum: quia remissio peccatorũ non a potestate nostra, sed a Deo per ministros est, nisi pro propriis sacerdotis, uel populi peccatis offerretur: quia tũc nulla erat pars sacerdotum. Vnde quia humanitas, Christi pro omnibus istis oblata fuit ab ipsomet, ideo dicitur i litera, q̃ fuit hostia perfecta, utpote existens simul, & hostia pro peccato, & hostia pacifica, & holocaustum.

In synod. 1 Ephesi. cui Præfuit Cyril. cano. 10

¶ Tertio, quòd expiatio secundũ nominis proprietatẽ, emundationem, seu purgationẽ culparũ significare uidetur, & sic sumit i proposito.

¶ In corpore unica ẽ conclusio: Christi sacerdotium habet plenam uim expiandi peccata. Probatur. Ad perfectam emundationẽ peccati duo requirunt, dare gr̃am & satisfacere: sed Christi sacerdotium hẽt utrumque, ergo. Maior probatur ex duobus inuentis in pctõ, macula, & reatu quorũ primũ gr̃a, sin, satisfactione tollit, Minor uero auctoritate Ioãnis, & Isaiæ.

¶ In responsione ad primum cum dr̃, q̃ inquãtũ Chri humanitas operabatur uirtute diuinitatis, sacrificiũ Chri erat efficacissimum ad delẽda peccata p̃ gr̃am, non intelligas humanitatẽ Chri cõcurrere in strumẽtaliter ad creãdam gratiam in aĩa, sed intelligito, quantũ ad creationẽ speciat cõcurrere instrumẽtaliter ad dispositiue, & meritorie: nam ẽ. n. gr̃a sin illã uiã creari in patiente dispositio, sicut aĩa rõnalis. Et ppea, licet creatio absolute refutet instrum, creatio tñ rei in patiente dispositio non refutat instrum & sacrificiũ Chri inuenit efficacissimũ ad causãdã gr̃a iustificatẽ: sicut semen humanũ bñ dispositũ inuenit efficax ad causandã aĩam rõalem producendi hois. Verius tñ dr̃ sin Auctoris doctrinã, humanitatẽ Chri operari uirtute diuinitatis in strãliter deletionem peccatorũ per gr̃am non creationẽ, sed in strũẽ pducãtã, ut supr̃. monstratũ ẽ in auctoritate eius, & rõe.

Concl. m

¶ In responsione ad tertiũ, unde nomine q̃ Christus ex hoc ipso q̃ assimilatus est agno continuæ hostiæ, figuratis dr̃ per cęteri sacrificia, ut sacrificium omnium cõsummatiuum: ita q̃ non negatur Christum comparari aliis sed distinguit, q̃ p assimilationẽ comparatur agno q̃ cõsummationẽ comparatæ aliis, & ex hoc ipso, q̃ agno assimilat, refert ad omnia, ut consummatio. Rationi siquidem consonat, ut momentanea ad continuum reducantur, & q̃ continuum est consummatio, omnis sit consummatiuũ. Reliqua, ut sacrificia p̃ peccatis, hircus, capra, uitulus, nunc, uel tunc offerebant, agnus ãt continue, & propterea uerus agnus ad omnia comparatur sacrificia, ut omnium consummatiuum.

Li. 4. c. 14. circa fi. to. 3.

¶ Tertio, quòd expiatio secundũ nominis proprietatẽ, emundationem, seu purgationẽ culparũ significare uidetur, & sic sumit i proposito.

¶ In corpore unica ẽ conclusio: Christi sacerdotium habet plenam uim expiandi peccata. Probatur. Ad perfectam emundationẽ peccati duo requirunt, dare gr̃am & satisfacere: sed Christi sacerdotium hẽt utrumque, ergo. Maior probatur ex duobus inuentis in pctõ, macula, & reatu quorũ primũ gr̃a, sin, satisfactione tollit, Minor uero auctoritate Ioãnis, & Isaiæ.

¶ In responsione ad primum cum dr̃, q̃ inquãtũ Chri humanitas operabatur uirtute diuinitatis, sacrificiũ Chri erat efficacissimum ad delẽda peccata p̃ gr̃am, non intelligas humanitatẽ Chri cõcurrere instrumẽtaliter ad creãdam gratiam in aĩa, sed intelligito, quantũ ad creationẽ speciat cõcurrere instrumẽtaliter ad dispositiue, & meritorie: nam ẽ. n. gr̃a sin illã uiã creari in patiente dispositio, sicut aĩa rõnalis. Et ppea, licet creatio absolute refutet instrum, creatio tñ rei in patiente dispositio non refutat instrum & sacrificiũ Chri inuenit efficacissimũ ad causãdã gr̃a iustificatẽ: sicut semen humanũ bñ dispositũ inuenit efficax ad causandã aĩam rõalem producendi hois. Verius tñ dr̃ sin Auctoris doctrinã, humanitatẽ Chri operari uirtute diuinitatis in strãliter deletionem peccatorũ per gr̃am non creationẽ, sed in strũẽ pducãtã, ut supr̃. monstratũ ẽ in auctoritate eius, & rõe.

¶ In responsione ad tertiũ, unde nomine q̃ Christus ex hoc ipso q̃ assimilatus est agno continuæ hostiæ, figuratis dr̃ per cęteri sacrificia, ut sacrificium omnium cõsummatiuum: ita q̃ non negatur Christum comparari aliis sed distinguit, q̃ p assimilationẽ comparatur agno q̃ cõsummationẽ comparatæ aliis, & ex hoc ipso, q̃ agno assimilat, refert ad omnia, ut consummatio. Rationi siquidem consonat, ut momentanea ad continuum reducantur, & q̃ continuum est consummatio, omnis sit consummatiuũ. Reliqua, ut sacrificia p̃ peccatis, hircus, capra, uitulus, nunc, uel tunc offerebant, agnus ãt continue, & propterea uerus agnus ad omnia comparatur sacrificia, ut omnium consummatiuum.

Li. 4. c. 14. circa fi. to. 3.

cõmemoratio peccatorũ, cum dr̃, Dimitte nobis debita nra. Mat. 6. offert ẽt cõtinue sacrificiũ in ecclesia: vñ, & ibidẽ dr̃, Panẽ nr̃um quotidianũ da nobis hodie. ergo per sacerdotũ Christi nõ expiantur peccata.

¶ 2 Præt. In ueteri lege maxime immolabãt hircus, p̃ pctõ principis, uel capra p̃ peccato alicuius de populo, uel uitulus pro peccato sacerdotis, ut patet Leuit. 4. sed Christus nulli horũ cõparatur, sed [b] agno, ſm illud Hie 11. Ego quasi agnus mansuetus, q̃ portat ad uictimã. ergo vñ q̃ eius sacerdotium non sit expiatiuum peccatorum.

SED CONTRA est, q̃ Apost. dicit Hebr. 9. [i] Sanguis Christi qui per Spiritum sanctum seipsum obtulit immaculatũ Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad seruiendum Deo uiuenti. Opera autẽ mortua dñr peccata. ergo sacerdotium Christi habet uirtutẽ emũdãdi peccata.

RESP. Dcđm, q̃ ad peccatorum perfectã emundationem duo requiruntur, ſm q̃ duo sunt in peccato, s. macula culpæ, & reatus pœnæ. Macula q̃pem culpæ deletur per gr̃am, quã cor peccatoris conuertitur in Deum: reatus aũt pœnæ totaliter tollitur per hoc, q̃ hõ Deo satisfacit. Vtrumq; ãt horum efficit sacerdotium Christi. Nã virtute ipsius gr̃a nobis datur, qua corda nostra cõuertuntur Deum, ſm illud Rõ. 3. iustificati gratis per gratiã ipsius per redemptionẽ, quæ est in Christo Iesu, quẽ proposuit Deus propitiatorẽ per fidẽ in sanguine ipsius. Ipse etiam pro nobis plenarie satisfecit, inquãtum ipse languores nostros tulit, & dolores nros ipse portauit. Vñ patet q̃ [m] Chri sacerdotiũ hẽt plenã vi expiãdi pctã.

Ad primum ergo dcđm, q̃ licet Christus non fuerit sacerdos ſm, q̃ Deus, sed secundum q̃ homo, unus tamen, & idem fuit sacerdos, & Deus. Vnde in Syno. Ephes. legitur: Si quis Pontificem dicit & Apostolũ nostrum fieri, nõ ipsum ex Deo Verbum, quando factũ est caro & sanguis, per consummationẽ comparatæ agno, per consummationẽ comparatæ aliis, & ex hoc ipso, q̃ agno assimilat, refert ad omnia, ut consummatio. Rationi siquidem consonat, ut momentanea ad continuum reducantur, & q̃ continuum est consummatio, omnis sit consummatiuũ. Reliqua, ut sacrificia p̃ peccatis, hircus, capra, uitulus, nunc, uel tunc offerebant, agnus ãt continue, & propterea uerus agnus ad omnia comparatur sacrificia, ut omnium consummatiuum.

Li. 4. c. 14. circa fi. to. 3.

Ad II dcđm, q̃ pcta nõ commemorantur, in noua lege, propter inefficaciam sacerdotii Chri, quasi per ipsum non sufficienter expiẽtur peccata: sed cõmemorantur quantũ ad illos, qui uel eius sacrificii nolunt esse participes (sicut sunt infideles), p̃ quorũ pctis oramus, ut conuertantur: uel ẽt quãtũ ad illos, qui post participationẽ huius sacrificii ab eo deuiant, qualitercũq; peccando. Sacrificiũ ãt quòd quotidie in ecclesia offertur, nõ est aliud a sacrificio, quod ipse Chr̃s obtulit: sed eius cõmemoratio: unde Aug. dicit in 10 de ciui. * Dei Sacerdos ipse Chr̃s offerens, ipse, & oblatio: cuius rei sacr̃m, quotidianũ eẽ uoluit ecclæ sacrificiũ.

L. 10. de ciui. de. c. 20 im me. t.

Ad III dcđm, q̃ sicut Orige. * dicit super 1o. Licet diuersa animalia in ueteri lege offerrẽtur, quotidianum tamen sacrificiũ, quod offerebatur mane. & ve pere, erat agnus, ut habetur Numer. 28. Vnde significabatur, q̃ oblatio agni ueri, id ẽ Christi, esset sacrificium consummatiuum omnium aliorum. Et ideo Ioan. 1. dicitur, Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi.

* Su. illud Ioa. 1. Ecce agnus Dei qui libet 1. in lucẽ prodiit anno Dñi 1555.

Medina. a. 4.

Perr. 2 133 4. d. 4. q. 1. a. 3. q. 5.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum effectus sacerdotij Christi nõ solum ad alios pertinuerit, sed etiam ad ipsum.

AD QVARTVM sic pceditur. Vñ q̃ effectus sacerdotii Chri non solum pertinuerit ad alios, sed ẽt ad ipsum. Ad officiũ enim sacerdotis pertinet, p̃ populo orare, ſm illud 2. Mach. 1. Oronẽ faciebãt sacerdotes, dũ sacrificium consummaretur sacrificium: sed Christus nõ solum pro aliis orauit sed etiam pro seipso, secundum q̃ supra dictum, est, * sicut expresse dicitur Hebr. 5. quod in diebus carnis suæ, p̃ces, supplicationesq; ad Deum, q̃ possit illum saluum facere a mor-

TItulus clarus est, occasionem sumens ex diuersis auctoritatibus, Apostoli. s. & synodi, ut patet in art.

¶ In corpore articuli unica est conclusio, Non conuenit Chro effectũ sacerdotii sui recipere. Probat dupliciter. Primo, ex cõditione recipiẽtis sacerdotii effectũ, Secũdo, ex excellẽtia sacerdotii Chri. Prima ergo ratio est, Susc̃ipiẽs sacerdotii effectũ, nõ potest per seipsum accedere ad deum:

q. 21. a. 3.

sed Chr̃s per seipsũ accedit ad deum. ergo Mator probat: qa sacerdos est medius, ãt p hoc: susc̃ipere effectũ sacerdotii ẽ susc̃ipere effectũ mediihoc ãt est solius ꝑtentis per seipsum accedere ad deũ: q. n. potest per seipsũ, nõ eget medio. Minor probatur Auctoritate Apostoli. Secunda 16. est. Primũ agens in quolibet gñe, est ita influens, ꝙ non est recipiens in illo genere. Probat inductiue in primo illuminãte, in primo calefaciente, & posset afferri i primo alterante, s. cẽlo, & in primo mouente localiter, sideo, seu intelligentia. Sed Chr̃s est fons totius sacerdotii. Probat inductiue, & respũ sacerdotij legis ueteris, & nouę.

¶ Occurrit ãt statim dubiũ, quare omissũ fuerit in hac ꝺuctione sacerdotiũ anteqã legẽ, s. Melchisedech, & patrum.

¶ Ad hoc ꝺr̃, ꝙ quia erat eadẽ rõ de sacerdote legali, & ãt legẽ quo ad propositũ (qa vterque erat figura Christi) iõ exprimendo legalem cum eius rõe, i. qa figura erat sacerdotii Christi, ẽt prędecessores cõprehendit.

¶ In rnsione. b. argumentorum, uide ꝙ Auctor nõ totaliter excludit Christũ ab effectu sui sacerdotii sed docet loqui caute, ꝙ sm̃ quid. inquãtum, s. erat passibilis participauit sacerdotii sui coaffectũ, simpliciter ãt non tũ qa non habuit pcm̃: tũ quia non indiguit, vt prima rõ in corpore articuli allata probat tũ quia non cõgruebat sibi, ut secunda ratio ibi allata ꝓbat.

¶ In rnsione ad sm̃ p spice, ꝙ ꝺr̃ sacrificiũ offerri per modũ satisfactionis, & effectũ ipsius proprium esse, quod ex ui ipsi⁹ quatenus satisfactorium est fit. Rõ siquidẽ huius est: quia sacrificium ex parte essentiali, & primaria institutiõe, nihil aliud est q̃ quędam recognitio reuerentialis ipsius dei, quę quia debita est deo, quia deus est, quia creat te, cũ clamore ualido, & lachrymis obtulit. ergo sacerdotium Chr̃i effectũ habuit nõ solum in aliis, sed etiam̃ in seipso.

¶ 2 Præ. hr̃s sacrificiũ obtulit seipsũ in sua passiõe: sed̃ p passionẽ suã nõ solũ aliis meruit, sd̃ ẽt sibi, ut s̃. habitũ est.* ergo sacerdotiũ Chr̃i ñ solũ habuit effectũ in aliis, sed ẽt in seipso.

¶ 3 Prę. Sacerdotiũ veteris legis fuit figura sacerdotii Chr̃i: sed sacerdos ueteris legis ñ solũ ꝑ aliis, sed ẽt ꝑ seipso sacrificiũ offerebat: ꝺr̃ n. Le. 16. ꝙ Pontifex igredit sãctuariũ, ut roget ꝓ se, & ꝓ domo sua, & ꝓ uniuerso cętu filiorũ Israel. ᵇ ergo ẽt sacerdotiũ Chr̃i nõ solũ i aliis, sd̃ i seipso effectũ habuit.

Sed contra est, ꝙ i Ephesina* synodo legit, Si qs dicit Chr̃m ꝓ se obtulisse oblationẽ, & nõ magis ꝓ nobis solũ (s̃. n. idiguit sacrificio, q pctm̃ nesc̃it) anathema sit: sd̃ i sacrificio offerẽdo potissime sacerdotis cõsistit officiũ, ergo sacerdotium Christi non habuit effectum in ipso Christo.

Resp. Dcm̃, ꝙ sicut dictum est, sacerdos cõstituit̃ medius iter deũ, & populũ. Ille ãt idiget medio ad deũ, q ꝓ seipsum accedere ad deũ nõ ꝑt, & talis sacerdotio subiicit̃. effectũ sacerdotii participãs. Hoc autẽ Chr̃o ñ cõpetit: dicit. n. Apost. ad He. 7. Accedẽs ꝓ semetipsũ ad deũ, sp viuẽs, ad iterpellandũ ꝓ nobis: et iõ m Chr̃o nõ cõuenit effectũ sacerdotii i se suscipere, sd̃ potius ipsũ aliis cõicare. ᶜ Primũ. n. agens i quolibet gñe, ita ẽ influẽs, ꝙ nõ ẽ recipiens i gñe illo: sicut Sol illuminat, sd̃ ñ illuminat̃, & ignis calefacit, sed nõ calefit, Chr̃us ãt ẽ fons totiᵖ sacerdotii: nam sacerdos legalis erat figura ipsius: sacerdos ãt nouæ legis i ꝑsona ipsius operat̃, sm illud 2. ad Co. 2: Nã & ego, ꝙ donaui, siqd donaui, ꝓ uos i ꝑsona Chr̃i: & iõ non cõpetit Chr̃o effectum sacerdotii recipere.

Ad primum ergo dcm̃, ꝙ orõ & ſi cõueniat sacerdotibᵘ: nõ tũ ẽ eorũ officio ꝓpria. Cui libet. n. cõuenit, & ꝓ se. & pro aliis orare, sm illud Iac. ultim. Orate pro inuicẽ ut saluemini Et sic posset dici, ꝙ oratio qua Chr̃s ꝓ se orauit, nõ erat actus sacerdotii eius: sed hęc rñsio vñ excludi ꝓ hoc ꝙ Apo. Heb. 5. cũ dixisset, Tu es sacerdos in eternũ sm ordinẽ Melchisedech, subdit, Qui in dieb. carnis suæ ꝑces &c. ut s̃.* Et ita uñ ꝙ orõ, qua Chr̃s orauit, ad eiᵘ sacerdotiũ ꝓtineat: & iõ oportet dicere, ꝙ alii sacerdotes, effectũ sacerdotii sui participant, nõ iquãtũ sacerdotes sd̃ iquantũ pctores, ut infra dicet, Chr̃us ãt simplr loquẽdo pctũ nõ habuit. Habuit, tñ similitudinem pcti in carne, ut dr̃ Ro. 8. Et iõ nõ simplr dcm̃ẽ, ꝙ ipse effectũ sacerdotii participauerit, sd̃ sm, q d, s. sm passibilitatem carnis. Vñ signãter dicit, Qui ꝑ ossit illũ saluũ facere a morte

Ad ii dcm̃, ꝙ in oblatione sacrificii cuiuscũq; sacerdotis, duo pñt considerari. s. ipsũ sacrificiũ oblatũ, & deuotio offerentis. Proprius ãt effectus sacerdotis est id, ꝙ sequit ex ipso sacrificio, Chr̃s ãt consecutus ẽ per suã passionẽ gloriã resurrectionis, non quasi ex ui sacrifici, ꝙ offertur per modũ satisfactionis sed ex ipsa deuotione, qua sm charitatem humiliter passionem sustinuit.

Ad iii dcm̃, ꝙ figura ñ ꝑt adæquare ueritatẽ. Vñ sacerdos figuralis ueteris legis non poterat ad hãc ꝑfectionẽ ptingere, ut sacrificio satisfactorio ñ idigeret, sed Chr̃s ñ idiguit: vñ nõ est similis rõ de vtroque Et hoc est ꝙ Apostolus dicit, Lex hoies cõstituit sacerdotes, infirmitatẽ habentes: sermo ãt iurisiurandi qui post legem est. Filium in æternum perfectum.

Articulus v.

Vtrum sacerdotium Christi permaneat in æternum.

Ad quintum sic ꝓceditᵘ. Vñ, ꝙ sacerdotium Chr̃i non permaneat in æternũ: qa, ut dictũ est.* illi soli effectu sacerdotii indigent, qui hñt ifirmitatem peccati, quæ ꝙ sacerdotis sacrificiũ expiari ꝓt: sed hoc nõ erit i æternũ: quia in sãctis nulla erit infirmitas: secũdum illud. Isaiæ 60. Populus tuus oẽs iusti. Peccatorũ ãt in firmitas inexpiabilis erit: quia in inferno nulla est redẽptio. ergo sacerdotium Christi frustra remaneret in æternum.

¶ 2 Præt. Sacerdotiũ Chr̃i præcipue manifestatũ est in eius passione, & morte, qñ per propriũ sanguinẽ introiuit in sancta, ut dr̃ Heb. 9. sed ᵏ passio, & mors Chr̃i non erit in æternũ, sm illud Ro. 6. Chr̃s resurgẽs à mortuis, iam non moritur. ergo sacerdotium Christi non est in æternum.

¶ 3 Præt. Chr̃s est sacerdos nõ sm ꝙ Deus, sed sm ꝙ hõ: sed Chr̃s qñque nõ fuit hõ, s. in triduo mortis. ergo sacrificium Christi non est in æternum.

Sed contra est, quod dicitur in Psalm. 109. Tu es sacerdos in æternum.

Resp. Dcm̃, ꝙ in officio sacerdotis duo pñt considerari, primo quidẽ, ipsa oblatio sacrificii: sed̃ ipsa sacrificii cõsumatio, q̃ quidẽ cõsistit in hoc, ꝙ illi, pro quibus sacrificiũ offert̃, finẽ sacrificii cõsequunt̃. Finis aũt sacrificii, qd̃ Christus obtulit, nõ fuerunt bona tpalia, sed æterna, q̃ per eius mortẽ adipiscimur (vñ dr̃ Heb. 9. ꝙ Chr̃s est assistens pontifex futurorũ bonorũ) rõne cuius Chr̃iᵐ sacerdotiũ dr̃ esse æternũ.ⁿ Et hæc quidẽ cõsumatio sacrificii Chr̃i, ꝑfigurabat̃ in hoc ipso, ꝙ Pontifex legalis semel in anno cũ sanguine hirci, & uituli intrabat in sancta sanctorũ, ut dr̃ Leuit. 16. cũ tũ hircũ, & uitulũ nõ immolaret in sancta sanctorũ: sed extra: & sic Chr̃s in sancta sanctorũ, i. in ipsum cælũ intrauit, & nobis uã parauit intrandi, per uirtutẽ sanguinis sui, quẽ pro nobis in terra effudit.

Ad primum ergo dcm̃, ꝙ sancti, q erunt in patria, nõ indigebũt ulterius expiari per sacerdotiũ Chr̃isti. sed expiati iã indigebũt cõsumari ꝓ ipsum Chr̃m a quo gloria eorum dependet. Vñ dicit Apocal. 21. ꝙ claritas Dei illuminat illam, s. ciuitatem sanctorum, & lucerna eius est agnus.

Ad ii dcm̃, ꝙ licet passio, & mors Christi de cætero non sit iteranda, tamen virtus illius hostiæ semel oblatæ, permanet in æternum.

Et ꝓ hoc patet rñsio ad tertiũ: qa, ut dr̃ ad Heb. 10. Vna oblatione cõsumauit in æternũ sanctificatos. Vnitas aũt huius oblationis figurabat̃ in lege ꝓ hoc, ꝙ semel in anno legalis Pontifex cũ solemni oblatione sanguinis intrabat i sancta, ut dr̃ Leuit. 16. sed deficiebat figura a ueritate in hoc, ꝙ illa hostia non habebat sempiternam uirtutem: & ideo annuatim illæ hostiæ reiterabantur.

Articulus vi.

Vtrum sacerdotium Christi fuerit secundum ordinem Melchisedech.

Ad sextum sic procedit. Vñ ꝙ sacerdotiũ Chr̃i non fuerit sm ordinẽ Melchisedech. Christus. n. est fons totius sacerdotii, tãq̃ principalis sacerdos: sed illud qd̃ est principale, non sequit ordinẽ alterius ʰ, sed alia sequunt̃ ordinẽ ipsius⁽ⁱ⁾. ergo Christus non dẽt dici sacerdos sm ordinem Melchisedech.

¶ 2 Præ. Sacerdotium ueteris legis, ꝑ pinquius fuit sacerdotio Chr̃i, q̃ sacerdotiũ qd̃ fuit ante legẽ: sed sacra tãto expressius significabãt Chr̃m, quãto ꝓpinquiora fuerũt Chr̃o, ut patet ex his, q̃ in sc̃a parte dicta sunt. ergo ʰ sacerdotiũ Chr̃i magis debet denoiari, sm sacerdotiũ legale, q̃ sm sacerdotium Melchisedech, qd̃ fuit ante legem.

¶ 3 Præ. Heb. 7. dr̃, ꝙ ʰ est Rex pacis, sine pie, sine matre, sine genealogia, neq; numerũ dierũ, neq; finẽ uitæ habẽs: q̃ quidem conueniũt soli filio Dei. ergo nõ dẽt dici Chr̃s sm ordinẽ Melchisedech, tãq̃ cuiusdã alterius⁹, sed secundũ ordinẽ sui ipsius.

Sed contra est, ꝙ dr̃ i Ps. 109. Tu es sacerdos in æternũ, sm ordinem Melchisedech.

Resp. Dcm̃, ꝙ sicut supra dictũ est, ᵏ legale sacerdotiũ fuit figura sacerdotii Chr̃i, nõ quidẽ quasi adequans ueritatem, sed multũ ab ea deficiẽs: tum qa sacerdotiũ legale nõ mũdabat peccata: tũ ẽt, qa non erat æternũ, sicut sacerdotiũ Chr̃i. Ipsa aũt excellentia sacerdotii ad sacerdotiũ Leuiticũ fuit figurata in sacerdotio Melchisedech, q ab Abrahã decimas sũpsit, i cuius lũbis decimatus est quodãmodo ipse sacerdos legalis. & iõ m sacerdotiũ Chr̃i dr̃ esse sm ordinẽ Melchisedech, ꝓ excellentiam ueri sacerdotis ad figurale sacerdotiũ legis.

Ad primum ergo dcm̃, ꝙ Chr̃s nõ dr̃ esse sm ordinẽ Melchisedech, quasi principalioris sacerdotis, sed quasi ꝑfigurantis excellentiã sacerdotii Christi ad sacerdotium Leuiticum.

Ad ii dcm̃, ꝙ i sacerdotio Christi duo pñt considerari. s. ipsa oblatio Christi, & participatio eiᵖ. Quãtũ ad ipsam oblationẽ, expressiᵖ figurabat sacerdotiũ Chr̃i sacerdotiũ legale ꝓ sanguinis effusionẽ, q̃ sacerdotiũ Melchisedech, i quo sanguis non effundebatur, sed quãtum ad participationẽ huius sacrificij, & eius effectum, in quo ſci

dinẽ Melchisedech. Probatur: Sacerdotium Christi fuit prefiguratum per legale sacerdotium, & per sacerdotium Melchisedech, sed per illud defectiue, per hoc quantum ad excellentiam ipsius supralegale. ergo est secundum ordinem Melchisedech.

¶ Antecedens habet tres partes Prima, supponitur, quòd sacerdotium Christi ꝓfiguratum fuerit in utroque. Secunda, ꝙ defectiue in legali. probat 12 tum quia non mundabat peccatum: tum quia non æternum. Tertia, ꝙ excellentia figurata esset per Melchisedech. probatur: quia excellentia ipsius per excellentia illius ꝓesentata fuit. Quod autem illud fuerit excellentius legali, probatur: quia sacerdos legalis decimat⁹ fuit in lumbis Abrahæ. decimas soluẽtis Melchisedech: constat enim excellere illum, cui decimæ dantur. Hanc materiam diffuse tractat Apost. ad Heb. 7. unde sumpta est hæc ratio.

¶ Aduerte hic, quòd sacrificiũ Christi sumitur dupliciter. Primo secundum seipsum, ut ab ipso Christo oblatum est in ara crucis. Et sic consideratur dupliciter: uel formaliter secũdum id, quod in se est, & hoc modo Christus, cum dicitur sacerdos secundum ordinem Melchisedech, intelligitur secundum ordinem dignitatis, & excellentiæ respectu sacerdotii legalis, uel causaliter secundum suum effectum, unitatem, scilicet meritorum Christi in charitate, & pace, & hoc modo cum Christus dr̃ sacerdos secũdum ordinem Melchisedech, intelligitur secundum ordinẽ proportionalis similitudinis inter res obtentas à Melchisedech (panem, s. & uinum) & unitatem ecclesiæ: q̃si sicut tam panis, q̃ uinum fit ex multis concurrentibus in unũ hũ, ut Aug. dicit, & in litera habetur, ita ex multis unum

Universidad de Deusto Biblioteca

Christi corp is mysticum conficitur, quod est ecclesia, &c.
¶ Secundo modo sumitur sacrificiũ Christi secundum suũ memoriale sacrificium, quod, scilicet Christ⁹ instituit in sua eccle sia, in sue passionis, mortisque memoriã offerendum, ut quoti die fit in Eucharistiæ sacrificio. Et sic eum Christus dicitur sacer dos secundum ordinem Melchisedech, intelligitur de ordine assimilationis in materia sacrificii: nã panem, & uinum assumi instituit i suo memoriali sacrificio ꝓ materia Eucharistiæ, sicut Melchisedech panem, & uinum obtulerat in sacrificiũ.

Refert de consec. di. 2. ca. Quia passus.

SVP. QV. XXIII. ART. I.

Ferr. 4. cont. c. 17.
Alb. Mag. 3. dist. 10. artic. 10.
Medina. ar. 1.

TItulus clarus est.
Adoptare enim si gnificat facere sibi filium adoptiuum.
¶ In corpore unica est conclusio, Deo conue nit adoptare. Probaꝫ, & declaratur: probat quidem sic, Deus ex ista bonitate admittit homines ad diuinæ beatitudinis hęre ditatem. ergo Deo cõ uenit adoptare. Ante cedens continet tria. Primo causam, scilicet ꝙ ex bonitate. Secundo terminum, scilicet diuinam beatitudinem. Tertio, modum, seu formã, scilicet hæreditatem. Et quo ad singula in litera probatur. Quo ad causam: quia Deus ex sua bonitate admittit omnes creaturas ad suæ bonitatis participationem, & præcipue rationales. Quo ad terminum: quia creaturæ rationales sunt capaces diuinæ beatitudinis, qa sunt ad imaginẽ Dei factæ. Quo ad formã hæreditatis: quia diuina beatitudo est qua Deus est beatus, ac per hoc per seipsum diues, ac per hoc hęreditas. Prima sequela in litera nõ ꝓbatur. Secũda autem probatur: quia illud est alicuius hęreditas, quo est diues. Consequentia uero principalis probatur. Humana adoptio, ad cuius similitudinem diuina dicitur, est qua aliquis ex sua bonitate constituit alium in successione suæ hæreditatis. Declaratur autem ex differentia inter humanam, & diuinam adoptionẽ: quia diuina dignificat, id o neum faciendo hæreditate, humana autẽ idoneũ præsupponit, quem hæredẽ facit.
¶ Et nota hic responsiones ad singula argumenta: quia necessariæ ualde sunt ad intellectum materiæ huius.
¶ Vnum tñ restat hic dubium circa illud, Beatitudo est, qua de⁹ est dives: quoniã beatitudo spectat ad mẽtem, diuitiæ uero ad potentiam: cõstituũt enim diuitiæ potentẽ uti affluẽter rebus ad possessionem pertinẽtibus.
¶ Sed hoc facile soluitur, dicendo, uel ꝙ beatitudo facit causa liter diuitem. Vnde beato promissum est, Sup oia bona sua constituet eũ. Vel ꝙ beatitudo sumitur collectiue, seu integraliter, ut ex suis omnib. partibus constat: ad felicitatem enim requiritur potentia plena, alioquin non esset qs simpliciter felix.

Ferr. 0. 136 3. di. 10. q. 2. a. 1. q. 1. Et 4. cont. c. 17. fin.

2. 1. q. 33. artic. 3.

Concl. 111

Gloss. ordi. ibid.

QVAESTIO XXIII.
De adoptione Christi, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE cõsiderandũ est, an adoptio Christo conueniat.
Et circa hoc quærunt quatuor.
¶ Primo, Vtrum Deo cõueniat adoptare filios.
¶ Secundo, Vtrum hoc conueniat soli Deo patri.
¶ Tertio, Vtrũ sit proprium hominũ adoptari in filios dei.
¶ Quarto, Vtrum Christus possit dici filius adoptiuus.

ARTICVLVS PRIMVS.
Vtrũ Deo conueniat filios adoptare.

AD PRIMVM sic procedit. Videtur ꝙ Deo non cõueniat filios adoptare. Nullus. n. adoptat nisi [h] extraneam personam in filiũ, secundũ ꝙ Iuristæ dicunt: sed nulla persona est extranea à Deo, qui est omnium creator. ergo videtur ꝙ Deo non conueniat adoptare.
¶ 2 Præt. [h] Adoptatio vr esse introducta in defectũ filiationis naturalis: sed in Deo inuenit naturalis filiatio, ut in prima parte habitum est. [*] ergo nõ cõuenit Deo filios adoptare.
¶ 3 Præt. Ad hoc aliquis adoptatur, ut in [h] hæreditate adoptantis succedat: sed in hæreditate Dei [h] non uidetur aliquis posse succedere: quia ipse nunquàm decedit. ergo Deo non conuenit adoptare.

SED CONTRA est, ꝙ dr Eph. 1. Prędestinauit nos in adoptionem filiorũ Dei: sed prædestinatio Dei non est irrita. ergo Deꝰ aliquos sibi adoptat in filios.

RESP. Dicendũ, ꝙ al⁹ homo adoptat alium sibi in filiũ, inquantum ex sua bonitate admittit eum ad participationẽ suæ hæreditatis. Deus autẽ est infinitæ bonitatis, ex qua contingit, ꝙ ad participationẽ bonorũ suas creaturas admittit. Et præcipue rationales creaturas, quæ inquantũ sunt ad imaginem Dei factæ, sunt capaces beatitudinis diuinæ: quæ quidem consistit in fruitione Dei, per quam etiã ipse Deus beatꝰ est, & per seipsum diues, inquãtum, scilicet seipso fruitur. Hoc aũt dicitur hæreditas alicuius, ex quo ipse est dives: & ideo [m] inquantum Deus ex sua bonitate admittit hoies ad beatitudinis hęreditatem, dicitur eos adoptare. [n] Hoc aũt plus habet adoptatio diuina, q̃ humana: quia Deus hominẽ, quem adoptat, idoneum facit per gratiæ munus ad hæreditatem cælestem percipiendam. Homo aũt non facit idoneum eum, quem adoptat: sed potius eũ iã idoneũ eligit adoptãdo.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ homo in sua natura consideratus, non est extraneus a Deo, quãtum ad bona naturalia, quæ recipit: est tamen extraneus, quantum ad bona gratię, & gloriæ, & secundum hoc adoptatur.

AD II dicendũ, ꝙ hominis est operari ad supplendã suã indigentiã: non aũt Dei, cui conuenit operari ad communicandam suę perfectionis abũdantiam. Et ideo sicut per actum creationis cõmunicatur bonitas diuina omnibus creaturis, secundum quandam similitudinem, ita per actum adoptionis communicatur similitudo naturalis filiationis hominibus, ſm illud Ro. 8. Quos præsciuit conformes fieri imaginis Filii sui.

AD III dicendũ, ꝙ bona spiritualia possunt simul a pluribus possideri, non autem bona corporalia: & iõ hẽditatẽ corporalẽ nullus põt percipere, nisi succedens decedenti: hæreditatem aũt spiritualẽ simul oẽs ex integro accipiũt sine detrimento patris semꝑ uiuentis. Quãmuis posset dici, ꝙ Deus decedit, secundũ ꝙ est in nobis per fidem, & incipiet in nobis esse per speciem: sicut gloſa dicit Rom. 8. super illud, Si filij, & hæredes.

Concl. 111

Gloss. ordi. ibid.

SV-

SVP. QV. XXIII. ART. II.

Ferr. 0. 137 3. d. 10. q. 2 ar. 1. q. 2. & 3.

Medina. ar. 2.

TItulus clarus est.
¶ In corpore unica est conclusio adoptare hoes in filios Dei, cõuenit toti Trinitati. Probatur. Facere quemcumq; effectũ in creaturis cõe est toti Trinitati. sed filius adoptiuus est factus non genitus naturali ghatione a Deo. ergo adoptare est cõe toti Trinitati. Maior tripliciter probat: Primo ex oppoſto, quia ghare naturaliter in diuinis proprium est Patri. Secundo, quia vna est substantia Trinitatis: ubi aũt est una substantia, est una uirtus, & operatio. Tertio auctoritate, Quæcumq; facit Pater. Minor declarat ex dria inter filium Dei nãliter, & adoptiuum: qa ille genitus, nõ factus, iste factus, non genitus nãliter. Et notante rapponit ly nãliter: quia ghatio est duplex: nãlis, & gratuita, illa propria est filio, & hæc cõuenit adoptiuis, & ad facere spectat: est .h. faciẽdi q̃da spes.
¶ In rñsionibus argumentorũ memento dfię inter proprium, & appropriatũ: & nidebis adoptionẽ nostrã, non proprią alicui personæ diuinæ, sed cõem tribus: appropriatã aũt Patri, ut auctori (& iõ peculiariter dr ipse proprio ſter) Filio, ut exemplari (& iõ frater noſter, quasi similis cõicans in Patre) Spiritui sancto, ut quasi executori in suo appropriato, quod est charitas, qua sumus filii Dei. & iõ Spiritus sanctus dr spiritus adoptionis filiorum.

P. p. q. 39. ar. 7.

Concl. 111

ARTICVLVS II.
Vtrum adoptare conueniat toti Trinitati.

AD SECVNDVM sic procedit. Vr ꝙ adoptare nõ cõueniat toti Trinitati. Adoptatio. n. dr in diuinis [h] ad similitudinem rerũ humanarũ: sed in rebus humanis soli illi conuenit adoptare, qui põt filios generare, quod in diuinis conuenit soli Patri. ergo in diuinis solus pater põt adoptare.
¶ 2 Præt. Hoes per adoptionẽ efficiuntur fratres Chri, ſm illud Ro. 8. Vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Fratres ãt dñr, qui sunt filii [h] unius patris: vñ, & Dñs dicit Ioã. 20. Ascendo ad Patrẽ meũ, & Patrem uestrum. ergo solus Pater Christi habet filios adoptiuos.
¶ 3 Præt. Galat. 4. dr, Misit Deus filiũ suũ, vt adoptionẽ. filiorũ Dei reciperemus, qñ aũt estis filii Dei, misit Deus spiritũ filii sui in corda uestra, clamantẽ, Abba, pater. ergo [h] eius est adoptare cuius est Filiũ, & Spiritũ sãctũ habere: sed hoc est solius personæ Patris. ergo adoptare conuenit soli personæ Patris.

SED CONTRA, Eius est adoptare nos in filios, quẽ nos patrẽ possumus nominare. vñ dr Ro. 8. Accepistis Spiritũ adoptionis filiorũ, in quo clamamus, Abba, pr: sed cũ Deo dicimus, Pater noſter, hoc ptinet ad totã Trinitatẽ: sicut, & cętera noia, quæ dñr. de Deo relatiue ad creaturam, ut in prima parte habitũ est [x]. ergo adoptare conuenit toti trinitati.

RESP. Dcdm, ꝙ hęc est dfia inter filium Dei adoptiuũ, & naturalẽ, ꝙ filius Dei nãlis est genitus, nõ factus: filius aũt adoptiuus est factus, ſm illud Ioan. primo, Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Dr aũt qñq; filius adoptiuus esse genitus pp regenerationem, quæ est gratuita, non naturalis: vñ dr Iaco. 1. Voluntarie genuit nos uerbo ueritatis. Quamuis aũt generare in diuinis, sit proprium personæ Patris, tñ facere quẽcumq; effectũ in creaturis, est cõe toti trinitati pp unitatem naturæ: quia ubi est una natura, oportet, ꝙ sit una uirtus, & una operatio. vñ Dñs dicit Ioan. 5. Quæcumq; Pater facit, hæc, & filius similiter facit. Et ideo adoptare homines in filios Dei, conuenit toti Trinitati. [n]

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ oẽs personæ humanæ non sunt vnius naturæ ſm numerum, ut oporteat unã esse oĩm operationem, & unum effectum, sicut accidit in diuinis. Et ideo, quantum ad hoc, non potuit attendi similitudo vtrobique.

AD II dcdm, ꝙ nos per adoptionem efficimur fratres Christi, quasi eundem patrem habentes cũ ipso: qui tñ alio mõ est pater Christi, & alio mõ est pater noſter. Vnde signanter Dñs Ioan 20. scor sum dixit, Patrem meum, & scorsum dixit, Patrẽ uestrum: est. n. Pater Christi, naturaliter generando, quod est proprium sibi: est autem pater noſter, uoluntarie aliquid faciendo. quod est communẽ sibi, & Filio, & Spirituisancto. & ideo Christus non est filius totius Trinitatis, sicut nos.

AD III dcdm, ꝙ sicut dictum est, [*] filiatio adoptiua est quædam similitudo filiationis æternæ, sicut oĩa, quę in tempore facta sunt, similitudines quędam sunt eorum, quæ ab æterno fuerunt. Assimilatur aũt hõ splendori æterni filii, per gratię claritatem, quæ attribuitur Spirituisancto. Et iõ adoptatio licet sit cõis toti Trinitati, appropriatur tamen Patri ut auctori, Filio ut exemplari, Spiritui sancto, ut imprimenti in nobis huius similitudinem exemplaris.

Art. præc.

ARTICVLVS III.
Vtrum adoptari sit proprium rationalis creaturæ.

SVP. QVAE. XXII. ART. VI.

Ferr. 4. cont. c. 17.
Medina. a. 3.

AD TERTIVM sic procedit. Vr ꝙ adoptari nõ sit proprium rationalis creaturæ. Nõ. n. dr Deus pater creaturæ, [h] nisi per adoptionem: dr aũt pater creaturæ ẽt irrationalis, secundum illud Iob. 38. Quis est pluuiæ pater, & stillas roris quis genuit? ergo adoptari nõ est proprium rationalis creaturæ.
¶ 2 Præt. Per adoptionem dñr aliqui filii Dei: sed esse filios Dei, in Scriptura [h] proprie ur attribui angelis secundum illud Iob. 1. Quadam autem die cum asſisterent filii Dei corã Domino. ergo non est propriũ creaturæ rationalis adoptari.
¶ 3 Præt. [h] Quod est proprium alicui naturæ conuenit oibus habentibus naturam illam, sicut risibile conuenit omnibus hominibus: sed adoptari non couenit omni rationali naturę. ergo adoptari non est proprium rationalis creaturę.

SED CONTRA est, ꝙ filii adoptati sunt hęredes Dei, ut patet Romanarũ octauo. Sed talis hęreditas conuenit soli rõnali creaturę. ergo propriũ est creaturę rationalis adoptari.

RESPON. Dicendum, quòd

Ferr. 0. 138 3. d. 10. q. 1 ar. 2. q. 1. & 2. & 4. con. ca. 17. fi. Et 21. fin.

Ar. præce. ad 3. Et at nc. 11

tis, & hic proprius rationalib. est, quę solę sunt immaterialia. Tertius, Per imitationé ét unitatis ad Deū & hic est ꝓpriꝰ gr̃am charitatis habentib. Secunda át propositio antecedétis, ex p̃missis clarificata quo ad terminos est. Et quo ad ultimá partę dupliciter ꝓbat. Primo, quia assimilatio fm̃ hmõi unitatę, fit per gr̃am charitatis, ut patet ex auctoritate dñi, Ioan. 17. Secũdo, qa talis assimilatio pficit rõem adoptionis, sicut rõnale pficit rõem hois. Probatur quia sic, simili bus filio Dei debetur hæreditas æterna.

¶ Consequentia uero quo ad ly soli, cuidẽs ex se est qa talis similitudo in sola rõnali natura inueniri põt Quo ad ly uero, sed non oĩ, probat: quia non oĩum rõnalium est charitas per Spiritum sanctum.

sicut dictũ est, *filiatio adoptionis, est q̃dã similitudo filiationis nãlis. Filius át Dei nãliter procedit a Patre, ut uerbũ intellectuale, unũ cũ ipso Patre existẽs. Huic ergo verbo tripliciter põt aliq̃ assimilari. Vno quidẽ mõ, fm̃ rõem formæ, nõ át fm̃ intellectualitatẽ ipsius: sicut forma domus exterius constitutæ, assimilat uerbo mẽtali artificis fm̃ spẽm formæ nõ át fm̃ intelligibilitatẽ: qa forma domus in materia nõ est intelligibilis, sicut erat in mente artificis. Et hoc mõ uerbo ęterno assimilat q̃libet creatura, cũ sit facta per uerbũ. Secundo mõ, assimilat creatura uerbo, nõ solũ quantũ ad rõem formæ, sed ét quantũ ad intellectualitatẽ ipsius, sicut ét scia, q̃ sit in mente discipuli, assimilat uerbo, q̃d est in mẽte magistri. Et hoc mõ creatura rõalis, ét fm̃ suã nãm assimilat uerbo Dei. Tertio mõ assimilatur creatura uerbo Dei ætẽrno, fm̃ unitatẽ, quam habet ad Patrem, quod quidem fit per gr̃am, & charitatem: vñ dñs orat Ioan. 17. Sint vnũ in nobis, sicut & nos unum sumus. Et talis assimilatio perficit rõem adoptionis, quia sic assimilatis, debetur hæreditas æterna. Vñ manifestũ est, ꝙ *adoptari conuenit soli creaturæ rationali, non tñ oĩ, sed solum habenti charitatẽ, * quæ est diffusa in cordibus nostris, per Spiritum sanctum, ut dr̃ Rom. 5. Et ideo Roma. 8. Spiritus sanctus dicitur, spiritus adoptionis filiorum.

Conol.xo

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ Deus dr̃ p̃ creaturę irrationalis, non proprie p̃ adoptionẽ, sed p̃ creationẽ, fm̃ primam participationem similitudinis. I

AD II dcd̃m, ꝙ angeli dicuntur filii Dei filiatione adoptionis: non quia ipsis primo cõueniat, qa ipsi primo adoptionem filiorum receperunt.

AD III dcd̃m, ꝙ adoptio non est propriũ consequens nãm, sed p̃ns gratiam, cuius natura rationalis est capax. Et ideo non oportet, ꝙ omni rationali creaturæ conueniat, sed ꝙ omnis rationalis creatura sit capax adoptionis.

Porret.o 139 Infr. q. 32. ar. 3. q. 41. art. 1. cor. Et 3. di. 10 q. 2. art. 2. ¶. 3. Et 4. contra ca. 4. Et ueri. q. 29. ar. 1. ad. 1. *Lib. 2. de Tri. a me. † c. 15. ante me. 1. 7.

SVP. QV. XXXIII. ART. III.

Porr. 4. con. c. 4. S. Bo. 3. s. d. 10. q. 1. a. 2 Scot. 3. s. d. 10. q. 1. Ricar. 3. s. d. 10. q. 1. Duran. 3. s. d. 10. q. 2. Alb. Mag. 3. d. & art. 9. & 10. Medina. ar. 4.

TItulus claras est. ¶ In corpore articuli unica est conclusio: Christus fm̃ ꝙ hõ, est filius Dei adoptiuus. Dicit .n. Hilar. de Christo loquens, Potestatis dignitas non amittitur, dum carnis humanitas h adoptatur. ergo Christus, fm̃ ꝙ homo, est filius adoptiuus.

¶ 2 Præt. Aug. * dicit in libr. de Prædestina. Sanct. ꝙ h eadẽ gratia ille hõ est Christus, qua grã ab initio fidei quicumq; ho est Christianus: sed alii homes sunt Christiani per gr̃am adoptionis. ergo, & ille hõ est Christus per adoptionem, & ita videtur esse filius adoptiuus.

¶ 3 Præt. Chrs, fm̃ ꝙ hõ, est seruus: sed h dignius est esse filiũ adoptiuũ, q̃ seruũ. ergo multo magis Christus, secundum ꝙ homo, est filius adoptiuus.

SED CONTRA est, ꝙ Ambr. *dicit in li. de Incarnat. Adoptiuũ filiũ, non dicimus filiũ esse natura, sed eũ dicimus natura esse filiũ, qui uerus est filius. Chrs át est uerus, & nãlis Dei filius, fm̃ illud 1. Ioan. vlt. Vt simus in uero filio eius Ieſu Christo. ergo Chrius fm̃ ꝙ hõ, non est filius adoptiuus.

RESP. Dcd̃m, ꝙ filiatio proprie conuenit hypostasi, uel p̃sonę, non aũt naturę: vñ, & in prima parte dictũ est, ꝙ filiatio est proprietates personalis In Christo aũt non est alia persona, uel hypostasis, quàm increata, cui conuenit esse filium per naturam. Dictum est autẽ supra, * quòd filius adoptionis est participata similitudo filiationis naturalis. Non autem recipitur, aliquid dici participatiue, quod per se dicitur. Et iõ *Christus, qui est filius Dei naturalis, nullo modo põt dici filius adoptiuus. * Secundum autẽ illos, qui ponunt in Christo duas personas, uel duas hypostases, seu duo suppposita, nihil rationabiliter prohiberet Christum hominem dici filium adoptiuum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd sicut filiatio non proprie conuenit naturę, ita nec adoptio. Et ideo cum dicitur, quòd carnis humanitas adoptatur, impropria est locutio. Et accipitur ibi adoptatio pro unione humanę naturę ad personam filii.

AD II dcd̃m, ꝙ similitudo illa Aug. est intelligenda, quantum ad principiũ: quia, s. sicut sine meritis quilibet hõ habet, ut sit Christianus, ita ille homo sine meritis habuit, ut esset Christus. Est tamen differentia: Christus nullo modo potest dici filius Dei adoptiuus. Probatur hæc conclusio dupliciter. Primo: Christus est naturalis filius Dei. ergo non potest dici filius Dei adoptiuus. Antecedens probatur: quia filiatio conuenit non naturæ, sed personæ: ut patet ex antedictis: persona autem Christi unica, & increata est. Consequentia probatur præsuppolita rationẽ termino rum, scilicet quòd filiatio adoptiua est quædam participatio filiationis naturalis, quod ex dictis patet. Probatur ergo: quia quod dicitur ꝑ se, non dicitur participatiue. In li. de in car. dom. ca. 8. in fi. to. 2.

¶ Aduerte hic, quòd Auctor summarie scribens, plus probat quam exprimat. Huic enim conclusioni, & rationi non potest nisi dupliciter obstari, uel recedendo a sententia fidei, ponendo in Christo plures personas, uel hypostases: & hoc Auctor tangit in his, quæ subiungit, uel ponendo quòd filiatio potest denominare Christum ratione solius naturæ, sicut passio, crucifixio, natiuitas, & huiusmodi: secundum hoc enim posset Christus ratione naturæ humanæ assumptę, in gratia, & gloria beatitudinis participatę dici filius adoptiuus: sicut dicitur beatus beatitudine participata, ratione naturę assumptę. Et hoc Auctor excludit in principio corporis, per hoc, quòd filiatio non natur̃ę. sed personę conuenit: & propter rea non potest Christo conuenire filiatio adoptiua ratione naturę humanę. Exclusio autem, quòd non conuenit Christo adoptiua filiatiõne naturę humanę (cum sit filius Dei per se, seu naturalis) consequens est, quòd non possit dici filius participatiue. Id enim, quod per se dicitur, non participatiue dicitur: & hoc solo modo posset 1. 1. q. 33. ar. 2 & 3.

Art præce. in cor. Et locis ibi citatis.

Concl.xo

possetparticipatiue dici, si ratione naturæ assumptæ filiatio adoptiua ei conueniret, quod excl̃sum est.

¶ Nota hic pro clariori intellectu ex responsione ad secundum quòd sicut in humanis, is, qui est filius naturalis, &c. non adoptatur in filium, sed hæreditas sibi debetur, quia filius, ita Christus ut homo habet quidem omnia bona patriæ, & uiæ: quæ debentur filiis adoptiuis: sed non ex ui, seu iure adoptionis, sed ex hoc quòd est filius Dei naturalis, habet in natura assumpta hæreditatem Dei, ita quòd non fuit opus Christo ad hoc, ut natura sua humana haberet dona patriæ, & viæ, ut adoptaretur à Deo, qm̃ ex hoc ipso quòd erat Dei naturalis filius, debebatur sibi, ut natura assumpta haberet illam, testante hoc: Ioanne: Vidimus, inquit gloriam eius, s. uerbi incarnati gloriam quia si unigeniti à Patre, plenum gratiæ, & ueritatis.

¶ Et hinc patet, ꝙ nõ est eadẽ ratio de beatitudine duplici in Christo (scilicet diuina, & participata) & de filiatione duplici, scilicet naturali, & adoptiua: illa enim dualitas necessaria est ut natura assumpta sit perfecta: sed ista nõ est necessaria, nec conueniens dignitati Christi: quoniam derogat dignitati filiationi, quòd hẽtes fiat adoptione. Demum Auctor ex opposito errore confirmat conclusionem, & probationem dicens, quòd opposita conclusio cõsonat errori ponentium in Christo plures hypostases.

SVPER QVAES. XXIIII. ART. I.

Porr. 4. con c. 9. Alb. mag. 3. dist. 6. ar. 4. Medina. a. 1.

TItulus, ut iacet, sine additione aliqua sumendus est.

¶ In corpore una est conclusio: Christus est prædestinatus. Probatur, Prædestinatio proprie est diuina ab æterno præordinatio eorum, quę per gratiam sunt fienda in tempore: sed Deus esse hominem, & e conuerso, est quoddam factum in tempore per gratiam unionis, & præordinatum à Deo ab æterno: aliquo n aliquid noui diuinæ menti accideret. ergo unio illa est prædestinata. ergo Christus est prædestinatus.

¶ Aduerte sensum literæ intentum ab Auctore: & ut discernas doctrinam Auctoris ab aliorum sententiis, recito, quòd prædestinationis nomen in sacris literis dupliciter uenit in usum, uel simpliciter, hoc est sine additione aliqua: ut cum dicimus, Sanctus Petrus fuit prædestinatus, Vel cum determinatione alicuius: ut cum dicimus, quòd Magdalena fuit prædestinata ad lauandum Christi pedes lachrymis, & latro ad confitendum regnum Christi pendentis in cruce, & similia. Et quoniam communi usu prædestinatio absolute respicit æternam felicitatẽ ut terminum (est enim ratio ordinis electorum in uitam æternam, ut in prima parte habitum est) ideo Durandus in 3. sent. dist. 7. dicit, q. prædestinatio absolute est respectu beatitudinis, distinguens prædestinationem Christi, qua prædestinatus est Dei, à prædestinatione absolute, & dicens eam esse prædestinationem ad hoc, scilicet esse filium Dei. Scotus quoque ibi dem prædestinationem Christi ponit in ordine ad beatitudinem, quasi gratia unionis fuerit medium in Christo ad gratiã summæ beatitudinis animæ suæ: Diuus autem Auctor intuens gratiam unionis esse excellentius quid, gratia summę beatitudinis creatæ, quanto maius est esse Deũ quam frui Deo, & gratiam summæ beatitudinis consequi ad gratiam unionis (non ut finis sequitur ad medium, sed proprietas ad substantiam, ut calor ad ignem) posuit prædestinationem absolute cõmuniter quidem respicere gratiam uitæ ætẽrnæ ut terminum: singulariter autem in Christo respicere gratiam unionis, ut in responsione ad primum litera mõstrat.

¶ Etsi perspicacius cõsideraueris, uidebis tria: scilicet gratiam uitæ æternæ, gratiam unionis, & gratiam in communi. Et quia gratia æternæ felicitatis, communis est omnibus electis Dei filios adoptiuos penes illã definita fuit prædestinatio filiorũ adoptionis, de qua in prima parte tractatũ est. Quia uero gratia unionis propria est naturali Dei filio & longe eminẽtior prima, ideo penes istam concluditur prædestinatio Christi. Consonat namque rationi, * q. præcet. ut excellentior gratia termini simpliciter rationem habens, magis terminet prædestinationem simpliciter, si minor illã terminat. Porr. 2. 140 1. di. in 40 q. 2. cor. fi. & ad 5. & 3. di. 7. q. 3 a. 2. q. 2. & q. 3. & 4. cõr. c. 9. ad 2. & Rom. 1. lib. 3. ar. 4.

¶ Quia autem gratia beatitudinis patriæ, includit in se rationẽ gratiæ, & rationẽ gratiæ per se primo sumi, & ultimi terminii ut species claudit in se rationem generis, & tam gratia æternæ uitæ, quàm gratia unionis conuenit in ratione per se primo termini summi, & ultimi, quantum est ex propriis generationibus (quod ideo apposuerim: quia si beatitudo alicuius non propria generatione fieret, sed consecutiue haberetur, non haberet rationem per se primo termini, sed consequentis ad terminum, ut in Christo dictum est contigisse) quia inquam hoc in se clauditur, ideo Auctor in litera & prædestinationẽ proprie acceptam dicit recipere gratiam, & hoc haberi ex antedictis in prima parte. Verissimum siquidem est hoc, non solum ut sonat, sed ut inducit excellentius genus gratiæ, & termini gratuiti. Si enim gratia consumata sufficit ad terminum prædestinationis simpliciter (ut dictum est) multo magis gratia unionis quæ parit gratiam consumatam ut proprietatem, sufficiens est ut terminet prædestinationem etiam absolute, & propterea litera dicit, ꝙ ratione gratiæ unionis Christus dicitur esse prædestinatus, non ad hoc, uel illud, sed prædestinatus.

¶ In responsionibus ad secundum, & tertium, attende primo, ꝙ secundum rem nulla est inter catholicos quæstio de prædestinatione Christi ad filiationem Dei per gratiam unionis naturæ humanę ad filium Dei, sed quæstio est de ueritate sermonis Pauli Apostoli proprie, uel improprie, in hoc uel illo sẽsu. Auctor supponens locutionem Apostoli esse propriam, & intelligi non de aliquo consequente ad filium Dei (pura manifestatione) difficilem suscepit pronunciam uerificandi illam de persona Christi. Vltra expositionem namque illam referentẽ prædestinationem ad naturam, & alteram Ambrosii referentẽ ad manifestationẽ Christi referri quoq; potest prædestinatio Christi ad filium Dei in uirtute actuali, ita quòd filius Dei ex semine Dauid secundum carnẽ, prædestinatus est filius Dei in uirtute actualis operationis sanctificatiuæ, & reparatiuæ mundi, ita quòd totum coniunctum, s. filius Dei in uirtute actuali, est terminus prædestinationis.

¶ Et licet hæc expositio satis consonet literæ Apostoli, subiungentis opera sanctificationis, & resurrectionis mortuorũ. quia tamen

tū exponitur ēt, q̄ filius dei absolute sit terminus prædestinationis (vt Auctor cum Glosa ibidem sustinet) ideo hunc prosequendo, aduerte secundo, q̄ Auctor ponit Christū prædestinatū rōne naturæ, ita q̄ ipsa persona Christi rōne assumptæ naturę, denominatur prędestinata ad dei filiationem. Consideratq̄ppe ętiam Christi personam dupliciter: uel sūm se, seu absolute, & sic negat ipsam prędestinatam, ad filiationem dei, quia est ipsa dei filiatio p essentiā: uel sūm q̄ induta est humanitate, & sic affirmat ipsā prdestinatā ad filiationē dei, q̄a ut sic, per gratā unionis assecuta est filiationem dei.

¶ Qū ut clarius pereipias, utere positionib⁹ hæreticorum, & ex dīa illarū ad sniam fidei, uidebis ueritatem, necessitatem, proprietatem q; huius sę. fus. Si. n. uerbum indutum esset carnē (ut hītici fingunt), uel p inhabitationem, aut affectionem, aut quouis mō non psonaliter, falsum esset, q̄ uerbū sūm carnē prdestinatum est, ut sit fili⁹ dei per gram unionis: q̄m sūm carnē nō esset psonaliter unitum sibi dei filio. Sed si, pro quia Verbum sūm carnē est psonaliter unitum sibi ipsi, iō uerum est dicere de filio dei, qui ex semine Dauid est sūm carnem, q̄ prędestinatus est filius dei: significat n. hic sermo, q̄ ab ęterno prędestinatū est de filio dei nāli, ut sūm carnem sit p gratiā unionis filius dei: quod est carnem esse personaliter unitam filio dei.

¶ Occurrit hic dubiū ex Durādo in 3. sent. d. 7. q. 3. dicente hanc locutionem esse impropriam, pp defectum duarū cōditionum requisitarum ad prædestinationem.

¶ Prędestinatio. n. primo est ad ea, quę excedunt uirtutem prę destinati: nihil autē est, q̄d excedat uirtutem uerbi incarnati.

¶ Prędestinatio rurs⁹ est ad id, q̄d est posterius natura saltē pde stinato, quia est ad gratuitum aliq̄d: gra aūt supponit nām.

Constat autem q̄ esse filium dei per gratiam unionis, non est posterius natura, aut intellectu uerbo incarnato. Nō est igitur propria hæc locutio, Christus prædestinatus est filius dei.

¶ Ad hæc dicitur, quòd satis saluatur prima prædestinationis conditio, si id, ad q̄d quis prædestinat, excedit uirtutem prædestinati, uel absolute, uel quatenus prædestinatus est. Sic autem est in proposito: quoniam unio personalis ad filium dei, ut in prima parte dictū est.* ergo Christus non est prædestinatus filius dei:

¶ 3 Præt. Sicut illud, quod est factum, non semper fuit, ita, & illud quod est prædestinatum, eo q̄ prædestinatio, antecessionem quandam importat: sed quia Christus semper fuit de⁹, & filius dei, non proprie dicitur, quòd homo ille sit factus filius dei. ᵇ ergo pari rōne non debet dici, ᵇ q̄ Christus sit prædestinatus filius dei.

SED CONTRA est, q̄ Apostolus dicit Rom. 1. de Christo loquēs, Qui prędestinatus est filius dei in uirtute.

RESP. Dcm, q̄ sicut patet ex his, q̄ in prima* parte dicta sunt, pdestinatio proprie accepta, est q̄dam diuina prordinatio ab æterno, de his, q̄ p gram dei sunt fienda in tpe. Est autē hoc in tempore factum per gratiam unionis a deo, ut homo esset deus, & deus esset homo. Nec potest dici, quòd deus ab æterno non præordinauerit hoc se facturum in tempore: quia sequeretur quòd diuinæ menti aliquid de nouo accideret. Et ideo ᵐ oportet dicere, quòd ipsa unio naturarum in persona Christi cadat sub æterna dei prædestinatione, & rōne huius Christus dicitur esse prædestinatus. ⁿ

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ Apostolus ibi loquitur de prædestinatione, qua nos prædestinamur ut simus filii adoptiui. Sicut autem Christus singulari modo prę aliis est dei filius naturalis, ita quodā singulari modo est prædestinatus.

AD II dicendum, q̄ sicut dicitur in Gl.* Rom. 1. quidam dixerunt prędestinationem intelligendam esse de natura, nō de psona, quia s. humanæ naturæ facta est hæc gratia, ut uniretur filio dei in unitate personæ: sed sm hoc locutio Apostoli est impropria, propter duo. Primo quidem, ratione communi; non enim dicimus nām alicuius prædestinari, s. d ipsū suppositum: quia prædestinari est dirigi in salutem, quod quidem est suppositi agentis propter beatitudinis finem. Secūdo, rōne ſpāli: quia esse filium dei, nō conuenit humanæ naturæ: est. n. hæc falsa, humana natura est filius dei: nisi forte quis velit sic exponere extorta expositione, Qui prędestinatus est filius dei in uirtute, i. prædestinatum est, ut humana natura uniret filio dei in persona. Relinquitur ergo, q̄ prædestinatio attribuat personæ Christi, non quidem sm se, uel sm q̄ subsistit in diuina natura, sed secundum quòd subsistit in humana natura. Vnde cum prædixisset Apostolus, Qui factus est ei ex semine Dauid secundū carnem, subiunxit, Qui prædestinatus est filius dei in uirtute, ut daret intelligere, q̄ secundū hoc, q̄ est factus ex semine Dauid secundum carnem, est prędestinatus filius dei in uirtute. quamuis enim sit naturale illi personæ secundum se consideratæ, q̄ sit filius dei in uirtute, non tamen est ei naturale sm humanam naturam, secundum quam hoc sibi conuenit per gratiam unionis.

AD III dicendū, q̄ Orig. super epist. ad Rom.* dicit hāc esse literam Apost. Qui pdestinatus est filius dei in uirtute, ita quòd non designet aliqua antecessio: & sic nihil habet d ficultatis. Alii uero antecessionē, quæ designatur hoc partidicato, Est filius dei in uirtute. Et sic in litera nihil habet difficultatis; quoniam uerum est, q̄ Christus est prędestinatus, & quòd est filius dei in uirtute.

¶ Nota secundo, q̄ Auctor comparatiue de harum propositionum (s. Christus prędestinatus est filius dei, Christus factus est filius dei) ueritate loquitur, dicendo quòd prima est magis uera, ac per hoc utramque fatetur esse ueram. Christus enim significat

E eisi non excedit propriam uirtutem uerbi absolute, excedit tū uirtutem ipsius sm carnem, sm quam est prędestinatum.

¶ Secunda autem conditio de prioritate naturę distinguit, uel sm rem, uel sm intellectum. Et dr, q̄ licet non sit prius, natura uerbum incarnatum, q̄ uerbum incarnatum esse filium dei per gratiam unionis, tā sm consideronem abstractam intellectus, prius natura est uerbū incarnatum, q̄ modus incarnatiōis, s. p unionē psonalē. Manifestat autē talis prioritas ex conuenientia, & dria, inter nos, & hīticos. Nam uerbum incarnatum intelligit ur cōe q̄d apprehensum à nobis & illis, & dria est circa spāles unionis mōdos, dum illi per modum templi, uel habitus &c. nos autem per personalem unionem uerbum incarnatum dicimus. Quocirca licet sm rē nullus sit ibi ordo, sm apprehensionem tā intellectus (qui nat⁹ est non solum cognōscta dividere, sed ēt unū & idem a seipso abstrahere) inter uerbum, ut hās carnem, & seipsum, ut habēs carnem personaliter unctam, ordo est naturę, sicut inter commune, & proprium. Et propterea prędestinatio, quę actus est mentis, & ad rem sub certa apprehensione tendit, ex hoc ipso quòd ad uerbū cum carne terminatur, determinat ad unionem personalem, excludendo, cęteros alios modos, quibus uerbum cum carne prordinari posset. Et ob hoc filius dei naturalis, factus ex semine Dauid filius hominis, prędestinatus, dicitur, & est filius dei.

¶ In responsione ad tertium, perspice primo literam Apostoli apud Origenem esse punctuatam sic, quod ly prędestinatus, est adiectiuum subiecti, & non est pars copulę, seu prędicati, ita q̄ dixit, Qui prędestinatus, tanquam si dixisset, qui omnipotens, uel quoduis aliud apposuisset subiecto: & subdit copulam cum

significat suppositū duarū naturārū: & rōne humanæ nāturæ, utramq; suscipit prędicationem, & q̄ prędestinatus est, & q̄ factus est filius Dei: q̄m utrumque ei sm humanā naturam conuenit per gratiā unionis. Magis tñ prima conceditur: quia abstractio Christi sm naturam humanā a seipso sm unionem personalē, magis intelligit ur cōe q̄d apprehensum à nobis & illis, & dria est circa spāles unionis mōdos, dum illi per modum templi, uel habitus &c. nos autem per personalem unionem uerbum incarnatum dicimus. Quocirca licet sm rē nullus sit ibi ordo, sm apprehensionem tā intellectus (qui nat⁹ est non solum cognōscta dividere, sed ēt unū & idem a seipso abstrahere) inter uerbum, ut hās carnem, & seipsum, ut habēs carnem personaliter unctam, ordo est naturę, sicut inter commune, & proprium. Et propterea prędestinatio, quę actus est mentis, & ad rem sub certa apprehensione tendit, ex hoc ipso quòd ad uerbū cum carne terminatur, determinat ad unionem personalem, excludendo, cęteros alios modos, quibus uerbum cum carne prordinari posset. Et ob hoc filius dei naturalis, factus ex semine Dauid filius hominis, prędestinatus, dicitur, & est filius dei.

¶ In responsione ad tertium, perspice primo literam Apostoli apud Origenem esse punctuatam sic, quod ly prędestinatus, est adiectiuum subiecti, & non est pars copulę, seu prędicati, ita q̄ dixit, Qui prędestinatus, tanquam si dixisset, qui omnipotens, uel quoduis aliud apposuisset subiecto: & subdit copulam cum

cipio p̄destinatus, referūt, non ad id, q̄d est esse filiū Dei, sed ad eius manifestationē, sm illum consuetū modum loquendi in Scripturis, quo res dr fieri, q̄n innotescunt, vt sit sensus, q̄ Christus prædestinatus est manifestari filius Dei: sed sic non proprie prædestinatio accipit. nam aliquis dr proprie prædestinari, sm q̄ dirigitur in finē beatitudinis: beatitudo aūt Christi non dependet ex nra cognitione. Et iō meliusdicendū est, q̄ illa antecessio, quā importat hoc participiū prædestinatus, non refertur ad personam sm seipsam, sed ratione humanę naturæ: quia. s. p̄sona illa, etsi ab æterno fuerit filius Dei, hoc tñ non fuit semper, q̄ subsistens in natura humana, fuerit filius Dei. Vñ Aug. dicit in lib. de prædestinatione sanctorum.* Prædestinatus est Iesus, ut qui futurus erat sm carnem filius Dauid, esset in uirtute filius Dei. Et est considerandum, q̄ licet hoc participium prædestinatus, importet antecessionem sicut, & hoc participiū factus aliter rñ, & aliter. Nam fieri pertinet ad ipsam rē sm q̄ in se est: prædestinari aūt pertinet ad aliquem, sm q̄ est in apprehensione alicuius prę ordinantis. Id aūt, quod subest alicui formę, uel naturę sm rē, pōt apprehendi, uel prout est sub forma illa, uel ēt absolute. Quia absolute nō conuenit p̄sonę Christi, q̄ inceperit esse filius Dei, conuenit aūt ei, sm q̄ intelligitur, uel apprehendit, vt in natura humana existens (quia, s. hoc aliqn̄ incępit esse, q̄ in natura humana existens esset filius Dei) ideo magis est hæc uera, Christus est prædestinatus filius Dei, quā ista, Christus est factus filius Dei.

ARTICVLVS II.

Vtrum hæc sit falsa, Christus secundum quòd homo est prædestinatus esse filius Dei

ADSECVNDVM sic procedit. Vt q̄ hæc sit falsa, Christus, sm q̄ hō, est prędestinatus esse filius Dei. Hoc. n. est uniquisque secundum aliquod tempus, ᵖ quod est prædestinatus esse, eo q̄ prædestinatio Dei non fallitur. Si ergo Christus, secundum q̄ hō, est prædestinatus esse filius Dei, vt sequi q̄ sit filius Dei, secundum q̄ homo. Hoc autem est falsum. ergo, & primum.

¶ 2 Præt. Illud, quod conuenit Christo, ᵖ sm q̄ conuenit cuilibet homini, eo q̄ ipse est unius speciei cum aliis hominibus. Si ergo Christus, secundum q̄ homo, est prædestinatus esse filius Dei, sequeretur, q̄ cuilibet homini hoc conueniat. Hoc autem est falsum. ergo, & primum.

¶ 3 Præt. Hoc ab æterno prædestinatur, quod est aliqn̄ fiendū in tpe: sed magis hæc est uera filius Dei factus est homo, q̄ ista, homo factus est filius Dei, vt supra habitum est. ᵖ ergo magis hæc est uera, Christus, secundum q̄ est filius Dei, prædestinatus est homo, quàm ecō uerso, Christus, secundum q̄ est homo, est prędestinatus esse filius Dei.

SED CONTRA est, q̄ Aug.* dicit in lib. de prædest. san. Ipsum dñm glorię, inquantum homo factus est Dei filius, prædestinatum esse dicimus.

RESP. Dcm, q̄ in prædestinatione duo posunt considerari unum quidem ex parte ipsius p̄destinationis ęternę, & sm hoc importat antecessionē quandam respectu eius quod sub p̄destinatione cadit. Alio mō pōt considerari sm effectū tpalem, qui quidem est aliq̄d gratuitum Dei donum. Dicendum est ergo, q̄ sm vtrumque istorum attribuitur prædestinatio Christo ratione solius humanæ naturę. Nā humana natura non sp fuit uerbo unita, & ei ēt hoc per gram est collatū, ut filio Dei in psona uniretur. Et iō ᵐ solum rōe humanæ naturę prædestinatio competit Chō: ⁿ unde Aug. dicit in lib. ᵖ de prædest. sanc. prædestinata est ista humanę naturę tā, & tam excellā subuectio, ut quō attolleret altius non haberet. Hoc aūt dicimus conuenire alicui, secundum, q̄ homo, quod ei conuenit rōne humadestinatione. s. ordīnē & effectū. gratuitum. s. donū, & manifestando utrumq; conuenire humanitati Chri, adiūcta autoritate Augustini.

¶ In rūsione ad primum uide: & perspicę cautelā Auctorissimā quia ista propositio, Chrs, sm q̄ hō, ē filius Dei, simpliciter est falsa, ut ex q. 16. superius patet: & sic simpliciter, & absolute sequeretur ex ista, Christus, sm q̄ hō, prędestinatus est esse filius⁹ Dei, si quo ad materiale prædestinationis poneretur hęc uera, iō Auctor sustinens antecedens, exponit illud limitate.

¶ Posset tamen dici absque antecedentis limitatione, q̄ in eō sequente apponenda secundum intellectū est gratia unionis, ita q̄ ex isto antecedente, Christus sm, q̄ homo, prędestinatus est filius Dei, sequitur, ergo Christus, secundum q̄ homo, est filius Dei, subintelligendo, uel exprimendo per gratiam unionis, ita quòd licet ista sit falsa, Christus secundum q̄ homo, est filius Dei (quia significat Christū sm naturam humanam esse naturalem filiū Dei) ista tamen est uera, Christus, secundū quòd homo, est per gratiam unionis filius Dei: & quia in antecedente illo, Christus, secundum q̄ homo, est prædestinatus filius Dei, subintelligitur per gratiam unionis, iō in consequente quo que potest subintelligi. Et sic concedimus, q̄ illud unusquisque quandoque est, quod prædestinatus est esse, & quòd Christus, secundum quòd homo, prædestinatus est esse filius Dei, non per naturam, sed per gratiā unionis. Et ideo Christus, secundum q̄ homo, est filius Dei p gratiam unionis. Vnde Glosa interlinearis ad Rom. 1. dicit, Secundum q̄ homo gratia sola prælectus, ut sit filius Dei in eadem potentia, & uirtute diuinitatis cum Patre,

Universidad de Deusto Biblioteca

*1. qō. 23. art. 3.

*1. qō. 23. art. 1. & 4.

Conc. m

ª Glo. ord. sup illud: Qui prædestinatus ē filius dei.

Ca. 15. a med. to. 7.

Part. 3 141 5. di. 10. q. 1. ar. 1. q. 3. & 4. contra cap. 9. q. 2.

*Ad Rom. super illud uerbū Pauli. tom. 5.

Conc. m

*q. 16. ar. 6. & 7.

*Ca. 15. sm me. to. 7.

*Cap. 15. post me. to. 7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

per unionem uerbi. ¶ In fine ad ſm collige hinc ex Auctore illā diſtinctionē d ly ſm q. ſeu inquantū, uel reduplicatiue, vel ſpecificatiue. Primum.n. membrū literæ exponit reduplicatiue, denotando eſſm: ſm aūt ſpecificatiue, determinādo conditionē, qua ſubiectā recipit prædicatum. Et hoc mō, ſ. ſpecificatiue tenetur cum dr, Chr̃s ſm q hō, eſt prædeſtinatus filius Dei: ſicut cū dr Sortes, ſm q hēt capillos, eſt criſpus.

SVP. QV. XXIIII. ART. III.

Medina.ar.5.

TItulus clarus eſt. ¶ In corpore unica eſt diſtinctio bimembris, & duę concluſiones rñdentes ſingulis diſtinctionis mēbris. Diſtinctio eſt: Prædeſtinatio dupliciter ſumitur, vel ex parte actus, uel ex parte termini. Prima concluſio eſt: Prædeſtinatio Chri ex parte actus, non eſt exēplar nr̄ę. Probaf: qa ex parte actus uno actu, & mō æterno Deus Chr̃m, & nos prędeſtinauit: in actu ſiquidē diuino, & mō ex parte Dei, nulla eſt dria, cū ſint oīa unamet res, ipſa, ſ. deitas. Secūda cōcluſio: p̄deſtinatio Chri eſt noſtræ exēplar ex parte termini, quo ad duos, hoc eſt quo ad bonū terminās, & quoad modū conſequēdi illud bonū. Probaf primū quia Chr̃s ad filiationē naturalem, nos ad adoptinā. Probatur ſm: quia Chr̃s p gratiā excludentē oē meritū, nos per gr̄am, includentem meritū Chriſti: qa de plenitudine eius oēs accepimus.

¶ Memento notitie, q Chr̃s dr p̄deſtinatus ut ſit filius Dei naturalis, mō expoſito, ſ. rōne humanæ nāæ per gratiam unionis perſonalis. Reliqua ſunt plana.

* In corp. art.

* In corp. ar. 3. di. 7. q. 3. arr. 1. & ar. 2. q. 2.

† Ca. 15. 2 me. to. 7.

næ naturæ. Et ió dcēm eſt, q Chriſtus ſm quòd homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei.

AD PRIMVM ergo dcēm, q cum dr, Chr̃s ſm q hō, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei, hęc determinatio, ſm q hō, pōt referri ad actū ſignificatū per participium dupliciter. Vno mō ex parte eius, quod materialiter cadit ſub prædeſtinatione, & hoc mō eſt falſa: eſt.n. ſenſus, q prędeſtinatū ſit, ut Chr̃s, ſm q hō, ſit filius Dei: & in hoc ſēſu ꝓcedit obiectio. Alio mō, pōt referri ad ipſam propriā rōem actus: prout.ſ. prædeſtinatio importat iuſui rōe anteceſſionē, & effectū gratuitū: & hoc mō conuenit Chr̃o rōe humanæ naturæ, ut dictū eſt.* Et ſm hoc dicitur prædeſtinatus, ſecundum quòd homo.

AD II dcēm, q aliquid pōt conuenire alicui hoi rōe humanæ naturę dupliciter. Vno mō ſic, q humana natura ſit cā illius, ſicut eſſe riſibile conuenit Sorti rōne humanę naturę, ex cuius principiis cauſat. Et hoc mō prędeſtinari nō conuenit, nec Chr̃o, nec alteri hoi rōne humanę naturę, & in hoc ſenſu procedit obiectio. Alio mō, dr conuenire aliquid alicui rōne humanæ naturæ, cuius humana natura eſt ſuſceptiua, & ſic dicimus Chr̃m eſſe prędeſtinatū rōne humanæ naturæ: quia prædeſtinatio refertur ad exaltationem humanæ naturæ in ipſo, ut dictum eſt.*

AD III dcēm, q ſicut Aug. dicit in li. de Prædeſ. † Ipſa eſt illa ineffabiliter facta hois a Deo uerbo ſuſceptio ſingularis, ut filius hois ſimul p̄p ſuſceptū hoiem, & filius Dei pp ſuſcipientem vnigenitū Deū, veraciter, & propriæ diceret. Et ió, quia illa ſuſceptio ſub p̄deſtinatione cadit tamq̄ gratuita, vtrūq; pōt dici, ſ. q & filius Dei prædeſtinatus ſit eſſe hō, & filius hois prædeſtinatus ſit eſſe filius Dei. Quia tū gratia non eſt facta filio Dei vt eſſet hō, ſed potius humanæ naturæ, ut filio Dei uniretur, magis proprie pōt dici, q Chriſtus, ſm q hō, eſt prędeſtinatus eſſe filius Dei, q̄ q Chriſtus ſecundum q filius Dei ſit prędeſtinatus eſſe homo.

ARTICVLVS III.

Vtrum prædeſtinatio Chriſti ſit noſtræ prędeſtinationis exemplar.

Porr. 8. 142 3. d. 10. q. 3. ar. 3. & Ro. 1. c. 5.

ADTERTIVM ſic proceditur. Vr̄ q[b] prædeſtinatio Chriſti non ſit exemplar noſtræ prædeſtinationis: exemplar.n. prędexiſtit exemplato: nihil aūt prędexiſtit æterno. Cum igitur prędeſtinatio noſtra ſit ętterna, videtur q prędeſtinatio Chriſti non ſit exemplar noſtræ prædeſtinationis.

¶ 2 Præt. Exemplar ducit in cognitionem exēplati: ſed non oportuit, q Deus duceretur in cognitionem noſtræ prædeſtinationis ex aliquo alio, cū dicatur Rom. 8. Quos præſciuit, hos prædeſtinauit.[b] ergo prędeſtinatio Chriſti non eſt exemplar noſtræ prędeſtinationis.

¶ 3 Præt. Exemplar eſt[b] conforme exemplato: ſed alterius rōis vr̄ eſſe prædeſtinatio Chriſti, q̄ prędeſtinatio noſtra: quia nos prędeſtinamus in filios adoptionis, Chriſtus autem eſt prædeſtinatus filius Dei in uirtute, ut dr̄ Rom. 1. ergo eius prædeſtinatio non eſt exēplar noſtræ prædeſtinationis.

SED CONTRA eſt, q Aug. dicit in lib. de Prędeſtin. San.* Eſt præclariſſimum lumen prædeſtinationis & gratiæ, ipſe Saluator, ipſe mediator Dei, & hoim, hō Chriſtus Ieſus. Dr̄ aūt lumen prædeſtinationis, & gratiæ, inquantum per eius prædeſtinationem, & gratiam manifeſtatur noſtra prædeſtinatio, quod videtur ad rationem exemplaris pertinere. ergo prædeſtinatio Chriſti eſt exemplar noſtræ prædeſtinationis.

RESP. Dcēm, q prędeſtinatio dupliciter potest conſiderari. Vno modo ſecundum ipſum actū prædeſtinationis, & [m] ſic prædeſtinatio Chriſti nō poteſt dici exemplar noſtræ prædeſtinationis. [n] vno enim modo, & eodem actu æterno, prædeſtinauit Deus nos, & Chriſtum. Alio modo, poteſt prædeſtinatio conſiderari ſecundum illud, ad qđ aliquis prędeſtinatur, quod eſt prædeſtinationis terminus, & effectus. Et[p] ſecundum hoc, prædeſtinatio Chriſti eſt exemplar noſtræ prędeſtinationis, & hoc dupliciter[q]. Primo quidem, quantum ad bonum, ad quod prædeſtinamur: ipſe enim eſt prædeſtinatus ad hoc, quòd eſſet Dei filius naturalis: nos autem prædeſtinamur ad filiationem adoptionis, quæ eſt quædam participata ſimilitudo filiationis naturalis. Vnde dicitur Rom. 8. Quos præſciuit, hos prædeſtinauit conformes fieri imaginis filij ſui. Alio modo, quantum ad modum conſequendi iſtud bonum, quod eſt per gratiam, quod quidem in Chriſto eſt manifeſtiſſimum: quia natura humana in Chriſto nullis ſuis præcedentibus meritis eſt unita filio Dei. Et de plenitudine gratiæ eius nos omnes accepimus ut dicitur Ioan. 1.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd illa ratio procedit ex parte illius actus prædeſtinantis. Et ſimiliter dicendum ad II.

AD III dcēm, q non eſt neceſſarium, q exemplatum exemplari, quantum ad omnia conforme tur: ſed ſufficit quod exemplatum aliqualiter imitetur ſuum exemplar.

ARTI-

* In lib. 13. ca. 10. non procul à prin. to. 3.

* Ca. 15. prin. to. 7.

SVPER QV. XXIII. ARTI. III.

Alb. mag. di. 6. ar. 20. Medina. a. 4.

TItulus clarus, ut iacet.

¶ In corpore eſt vnica diſtinctio cū duplici concluſione: ſicut in præcedenti articulo, & quia ſimiliter ſata ſunt, pertranſeamus.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum prædeſtinatio Chriſti ſit cauſa noſtræ prædeſtinationis.

ADQVARTVM ſic procedi tur. Vr̄ q prædeſtinatio Chr̃i non ſit cauſa nr̄æ prędeſtinationis:[b] æternum enim non habet cauſam: ſed prædeſtinatio noſtra eſt ęterna. ergo prædeſtinatio Chr̃i nō eſt cā noſtrę prædeſtinationis.

¶ 2 Præt. Illud,[b] quod dependet ex ſimplici Dei uoluntate, non habet aliam cauſam niſi Dei uoluntatem: ſed prædeſtinatio noſtra ex ſimplici uoluntate Dei dependet. dicitur enim. Eph. 1. Prædeſtinati ſm propoſitū eius, qui omnia operatur ſecundū conſilium uoluntatis ſuæ, ergo prędeſtinatio Chriſti non eſt cauſa noſtræ prædeſtinationis.

¶ 3 Præt.[b] Remota cauſa, remouetur effectus: ſed remota prędeſtinatione Chriſti non remouetur nr̄a prædeſtinatio: quia etiam ſi filius Dei non incarnaretur, erat alius modus poſſibilis noſtræ ſalutis vt Aug. dicit in lib. de Trinit. Prædeſtinatio ergo Chriſti non eſt cauſa noſtrę prædeſtinationis.

SED CONTRA eſt, q dr̄ Epheſ. 1. Prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum, per Ieſum Chriſtum.

RESP. Dcēm, q ſi[m] conſideretur prædeſtinatio ſecundum ipſum prędeſtinationis actum, prædeſtinatio Chriſti nō eſt cauſa nr̄æ p̄deſtinationis,[n] cum uno, & eodem actu Deus prædeſtinauerit ipſum, & nos: ſi[n] aūt conſideretur prædeſtinatio ſm terminum prędeſtinationis, ſic prædeſtinatio Chriſti eſt cauſa noſtræ prædeſtinationis.[q] Sic.n. Deus præordinauit noſtram ſalutem, ab æterno prædeſtinando, ut per Ieſum Chriſtū compleretur. Sub prædeſtinatione enim æterna non ſolum cadit id, quod eſt fiēdum in tempore, ſed etiam modus: & ordo ſecūdū quem eſt complendum in tempore.

AD PRIMVM ergo, & II dcēm, q rationes illæ procedunt de prædeſtinatione ſecundum prædeſtinantis actum.

AD III dicendum, q ſi Chriſtus non fuiſſet incarnandus, Deus præordinaſſet homines ſaluari per aliam cauſam: ſed quia præordinauit incarnationem Chriſti, ſimul cum hoc præordinauit ut eſſet noſtræ ſalutis cauſa.

Porr. 8. 143 3. dist. 10. q. 3. ar. 3.

Concl. p

Concl. m

Concl. p

QVAESTIO XXV.

De adoratione Chriſti, in ſex articulos diuiſa.

SVP. QVÆ. XXV. ART. I.

Cap. 3. di. 9. q. 1. con. 1 Paluda. 3. d. 9. q. 1. Alb. mag. 3. di 9. ar. 9.

TItulus nō de qualitate, ſed de idētitate, uel diuerſitate adorationis quęrit, an ſc. licet una, eādēque adoratio (qualiſcumque ſit illa) terminetur ad Chriſti humanitatem, quæ adillius terminatur diuinitatem. Et eſt ratio dubii huius, uſus.

A

B

C

D

E

nitas Chri, & ei[s] humanitas.

¶ Secūdo, Vtrū caro Chriſti ſit adorāda adoratione latriæ.

¶ Tertio, Vtrū adoratio latriæ ſit exibēda imagini Chriſti.

¶ Quinto, Vtrum ſit exhibēda cruci Chriſti.

¶ Quinto, Vtrum ſit exhibēda matri eius.

¶ Sexto, De adoratione reliquarum ſanctorum.

ARTICVLVS I.

Vtrum una, & eadem adoratione ſit adoranda diuinitas Chriſti, & eius humanitas.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur q nō eadem adoratione adorāda ſit humanitas Chriſti, & eius diuinitas. Diuinitas enim Chriſti eſt adorāda: quia eſt cōis Patri, & Filio: vñ dicitur Io. 5. Oēs honorificēt Filium, ſicut honorificāt Patrē: ſed humanitas Chriſti nō eſt cōis ei, & Patri.[b] ergo nō eadem adoratione adorāda eſt humanitas Chriſti, & eius diuinitas.

¶ 2 Præt. Honor eſt proprie præmium virtutis, ut Philoſoph. dicit in 4. Eth.* meretur autem virtus ſuum præmiū per actū. Cūigitur i Chriſto ſit alia operatio diuinæ, & humanæ naturæ (ut ſupra habitum eſt†) uidetur q[b] alio honore ſit uenerāda humanitas Chriſti, & alio eius diuinitas.

¶ 3 Præt. Aia. Chriſti, ſi nō eſſet uerbo vnita,[b] eſſet uenerāda pp excellētia ſapiētiæ, & gratiæ, quā habet: ſed nihil dignitatis eſt ei ſubtractū per hoc, q eſt unita uerbo, ergo narura humana i Chriſto eſt quędā propria adoratione uenerāda præter uenerationem, quę exhibetur diuinitati ipſius.

SED CONTRA eſt, q in capitulis quintæ Synodi ſic legitur,† Si quis duabus naturis adorari dicit Chriſtum (ex quo duæ adorationes introducuntur) ſed nō una adoratiōe Deū uerbum incarnatum cum propria ipſius carne adorat, ſicut ab initio Dei Eccleſiæ traditū eſt, talis anathema ſit.

RESP. Dicendū, q in eo, qui honoratur, duo poſſumus cōſiderare, ſcilicet eum, cui honor Eccleſiæ, & decretum quintæ ſynodi, quod in litera affertur, tractatúrque hęc materia in 3. ſenten. di. 9.

¶ In corpore articuli duo fiunt. primo diſtinguuntur termini deinde reſpondetur quæſito. Diſtinguitur ergo primo id, qđ honoratur, ſecundo unitas, uel pluralitas honoris. Diſtinguuntur igitur in honorato, res honorata, & & cauſa honoris, & dicitur, quòd res honorata eſt tantum perſona, ſeu totum ſubſiſtens, & probatur excludendo partes, ex uſu loquēdi: quia nō dicimus manum honorari. Et quia hoc uidetur pati calumniam, reſpondetur obiectioni, quòd partes quandoque dicuntur honorari, non ſecundum ſe, ſed ut totū honoretur. Et declaretur à ſimili, in ueſte, & nutrio; &c.

¶ Vbi habes aliam diſtinctionem honorati, ſcilicet ſecundum ſe, uel ſecundum aliud in ſe. Totum enim honoratur ſecundum ſe, pars autem, imago, & nutius, ſecundum aliud hoc eſt totum in ſe parte, repreſentatum in ſe imagine, mittē tem in ſe nūtio. Cauſa autem honoris eſt id, unde habet honoratus excellentiam.

Probatur: quia honor eſt reuerētia exhibita alieni propter ſui excellētiā. Vnitas uero, & pluralitas honoris diſtinguitur quòd poteſt attendi, uel ſecundum cauſā honoris, uel ſecundū terminum per ſe proprium adorationis.

Et propterea ſi contingit in uno, eodem homine inueniri diuerſas cauſas honoris, erit illius honor unus, & multiplex. Vnus, ex parte perſonæ, quæ terminus eſt multiplex, ex parte cauſæ multiplicis, ut pater de uno homine honorato, & propter ſcientiam, & propter tirutem moralē, ſeu theologalem.

¶ Concluſio reſponſiua quæſito eſt: Adoratio Chriſti eſt una ex parte perſonæ adoratæ, & eſt plures ex parte

Porr. 8. 144 inf. q. 58. ar. 3. c. fi. & ad primū. Et. 3. di. 9 q. 1. art. 2. q. 1. Et di. 19. art. 1. ad 4. Et ueri. q. 29. ar. 4. ad quartū.

* c. 3. to. 5.

† Quęſt. 19. ar. 1.

* In cōc. Cōſtātino qđ eſt 5. generale cano 9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

te personæ adoratæ, & est plures ex parte causæ diuinæ, scilicet vel humanæ. Probatur primo coclusio quo ad primam partem: quia in Christo vna tantum est hypostasis. Quo ad secundam, quia alia rō honoris est sapientia diuina, alia sapiētia humana. Deinde probatur ex opposito: quia si essent plures hypostases in Christo adoratio eius non esset vna, etiam ex parte adoratis: sed totaliter adoratio Christi non esset una, sed diuersa, & hoc est damnatum in synodis, &c.

¶ Circa primam distinctionem nota cautissime, quòd honorati ut causam honoris, non est honorari simpliciter, sed cum tali determinatione, ita q̄ ly vt causa honoris, est conditio diminuens honoratum ita q̄ non valet argumentum, Sapientia honoratur vt causa honoris, ergo honoratur. Et hoc proprie loquendo: quia honorari non est, nisi terminantis passiue actum honorandi: non terminat aūt honoris actum, nisi persona, cui exhibet honor. Et hinc orit, q̄ Christo debet simpliciter vna qotatio & q̄ humanitas eius, vt ab ista trahit ab hypostasis, est inadorabilis sicut exteræ causæ adorandi, inadorabiles sunt, proprie loquendo. Quia tamen inuenitur quandoq; dictum de huiusmodi, quòd honorātur, vel adorantur, ideo non faciendo vim in vocabulis loquere, vt plures loquuntur & intellige quòd ideo ecclesia Christū unica adoratione adorat, dicendo ei, Miserere nobis, & non dicendo ei, Miserere, & intercede: quia ad unitatem personæ respicit. Ethme Synodi anathema processit contra adorantes Christū duabus adorationibus: propter eam locuti sunt de honorato, seu adorato.

¶ Rursus, circa eandem distinctionem nota, quòd causa honoris dicitur id, quo persona excellit. Hoc autem inuenitur dupliciter: uel per modum formæ, ut sapientia, iustus, status: uel per modum operationis, ut creare, gubernare, uincere, docere, miserer, &c. Vtrumque enim est, unde quis excellit: excellunt enim homines non solum sapientia, potentia, iustitia, dignitate, sed etiam quia iuerunt, quia docuerunt, quia ordinarunt, &c. Et utrumque in litera hac habes, primum in corpore, secundum in responsione ad secundum.

¶ Circa distinctionem alteram ex litera sumptam de modo dupliciter, quo res adorata adoratur (uel secundum se, uel secundum aliud in se) aduerte primo ex litera illam haberi, dum dicitur de partibus, quòd non secundum se honorantur, sed totum in illo honoratur. Et subditur per quem modum potest aliquis honorari in exteriori, pura uestis, imagine uel nuntio. Et his enim clara habetur dicta distinctio, dum totum sm se honoratur, & q̄s partes honorātur, totum honoratur in partibus. Hoc. n. est partem honorari, sm q̄ totum est in parte. Et similiter uestis honoratur, sm q̄ persona est sub illa: imago quoque ueneratur, sm quod repræsentata persona est in illa. Et similiter nuntius honoratur, secūdum quòd particeps est in illo.

¶ Aduerte secundo, q̄ quia ista quodammodo honorāt, & quodammodo non (quia secundum se non honorantur, sm uero aliud in ipsis honorātur) iccirco de eis, & affirmatiua, & negatiua uerificant. De enim, q̄ partes, & huiusmodi non honorantur, s. proprie (quia non secundum se) & q̄ honorantur, scilicet secundum aliud in ipsis. Et quoniam clauis est una istius tractatus sententia hæc, difucidanda amplius est, discutiendo illam.

¶ Scito igitur tertio, duplicem esse opinionem circa honorationem personæ in suis extrinsecis, pura imagine, &c. Altera est, quòd persona honoratur in suis: quia habes quoddam esse in illis. Altera est, quòd persona honoratur in illis: non quia habet esse in illis, sed quia per illa excitantur, conuertunturque, homines in personam illam honorandam: ita quòd inter has opiniones tanta est distantia, quod prima ponit extrinseca hæc terminare honorationem, non secundum se, sed secundum quòd persona est in illis: secunda autem ponit extrinseca hæc non terminare honorationem quouis modo. Et hinc distant secundo, quòd secundum primam extrinseca dicuntur honorari, iuxta secundam autem extrinseca non nisi abusiue, & communicando in nominibus cum uulgo dicuntur honorari: quod autem horum uerius sit, infertius patebit. Sed hinc quamuis non habeatur ab Auctore prima opinio de uerbo ad uerbum, satis tamen insinuatur, cum dicitur, quòd totum honoratur in partibus, & quòd per hunc modum homo honoratur in exterioris, ut uestis, imagine, aut nuntio. Clare autem aperiturinferius hæc sententia, cum non solum dicitur, quòd imago, aut crux adoranda est, sed exprimitur terminative, dicendo motum in imaginem, & personam esse unum: si enim motus est in imaginem, imago ipsa nonnullus terminus est motus. Est ergo prima opinio Auctoris, inferius discutienda: nunc autem præhibata hæc sint, ut scias dubitare, & discernere.

SVP.

*2.2.q.103 art.1.

Conol.m

a habet in cō. 1. ephe. si cano.

q.2.art.6 ad 2.

SVP. QV. XXV. ART. II.

Parr.a. 144 S.Bo.3.s.d.9.q.1.a.1. §.d.9.q.1. Scot.3.s.d.9.q.1. a.2.q.1.& Ricar.3.s.d.9.q.1. q.4.ad 1. Duran.3.s.d.9.q.2. Cap.3.d.9.q.1. con.1. Medina.a.2.

ARTICVLVS II.

Vtrum humanitas Christi adoranda sit adoratione latriæ.

ADSECVNDVM sic proceditur. Vī q̄ humanitas Christi non sit adoranda adotione latriæ: quia sup Psa. 98. Adorare scabellum pedē eius, qm̄ sanctum est, dicit Glos. Caro a uerbo Dei assumpta, sine impietate adorāt a nobis, q̄a nemo carnē eius spūaliter mā B ducat, nisi prius adoret: nō illa dico adorōne, q̄ latria est, q̄ soli creatori debet: caro āt Christi est pars humanitas.[h] ergo humanitas Christi non est adorāda adoratione latriæ.

¶ 2 Præ. Cultus latriæ nulli[i] creaturæ debet: ex hoc. n. re, pbantur gentiles, q̄ coluerūt & seruierūt creaturæ, ut dr̄ Rom. 1. sed humanitas Christi est creatura. ergo non est adoranda adoratione latriæ.

¶ 3 Præt. Adoratio latriæ debetur Deo in recognitionē maximi dominii sm illud Deu. 6. Dominū Deum tuum adorabis,* & illi soli seruies: sd Christus,[h] secundum q̄ est hō est minor patre. ergo humanitas eius non est adorationem latriæ adoranda.

SED CONTRA est, q̄ Dam. dicit in 3. li.* Adoratur āt caro Christi incarnato uerbo Deo, D non pp seipsam: sed pp vnitū ei sm hypostasim uerbum Dei Et super illud Psa. 98. Adorare scabellum pedum eius, dicit glos. † Quia adorat corpus Christi, nō terra intuet: sed illum potius, cuius scabellū, é cuius in honore scabellū adorat, sed Verbum incarnatum adorāt adoratione latriæ. ergo & corpus eius, siue eius humanitas.

RESP. dcm, q̄ sicut supra dictum est*, honor adorōnis propriē debetur hypostasi sub E sistenti: tamen rō honoris potest esse aliquid non subsistens, propter quod honoratur persona, cui illud inest. Adoratio igitur humanitatis Christi, duplicitr̄ intelligi. Vno mō, ut sit eius, sicut rei adoratæ, & sic adorare carnē Christi, nihil est aliud, q̄ adorare Verbum dei incarnatum, sicut adorare uestē regis, nihil est aliud, q̄ adorare regē uestitū. Et[m] sēm hoc adoratio humanitatis Christi est adoratio latriæ. n Alio mō potest intelligi adoratio humanitatis Christi, q̄ fit rōne humanitatis Christi, perfectę oī munere gratiarū, & sic adoratio humanitatis Christi non est adoratio latriæ, sed adoratio duliæ, † ita. i. q̄ una, & eadē psona Christi adorē adoratione latriæ, pp suam diuinitatem, & adoratione duliæ; pp perfectionē humanitatis. Nec hoc est inconueniens, quia ipsi Deo pri debet honor latriæ pp deitatē, & honor duliæ pp dñiū, quo gubernat creaturā. Vñ sup illud Psal. 7. Dñe Deus meus in te speraui, dicit gl. ° Dñe omnium, per potētiā, cui debetur dulia: Deus oium p creationē, cui debet latria.

C AD PRIMVM ergo dcm, q̄ gl. illa nō est sic intelligēda, quasi seorsum adoretur caro Christi ab eius diuinitate: hoc. n. contingeret solū hoc mō, si esset alia hypostasis Dei, & hois, sed quia, ut Dama. † dicit, si diuidas subtilibus intelligentijs, qd̄ vī, ab eo, qd̄ intelligit, inadorabilis est, ut creatura, s. adoratione latriæ. Et tūc sic intellectæ, ut separatæ à Dei verbo deberēt sibi adoratio duliæ: nō cuiuscūq; (puta, q̄ cōiter exhibetur aliis creaturis) sed cuiusdam excellentioris, quam hyperduliam uocant.

Et per hoc etiā pater et responsio ad scdm, & tertiū, quia adoratio latriæ non exhibetur humanitati Christi ratione suiipsius: sed ratione diuinitatis, cui vnitur, secundum quam, Christus non est minor Patre.

SVPER QV. XXV. ART. III.

Parr.a 146 2.2.q.81. ar.3.ad 3. & q.49.ar. 2. ad 1. Et inf.artt.4. cor. & a.5. ad 2. Et 3. di.9.q.1.a. 2.q.2.

ARTICVLVS III.

Vtrum imago Christi sit adoranda adoratione latriæ.

ADTERTIVM sic procedit̄. Videtur, quòd imago Christi, non sit adoranda adoratione latriæ. Dicitur enim Exodo. 20. Non facies tibi sculptibile, neque omnem similitudinem[b]: sed nulla adoratio est facienda contra Dei præceptum. ergo imago Christi non est adoranda adoratione latriæ.

¶ 2 Præt. Operibus[b] gentilium non debemus cōmunicare, ut

Tertia S. Thom. N ecres

Aliae, timiebis.

Li. 4. Ort. fid. ec. ca. 3. circa prin.

Pf. 96. Est Augu. ibi. 20.

Art. præce.

Lib. 4. c. 3. circa prin.

Conol. m

Conol. p

Pf. 7. glos. interlinea ris ibid.

Universidad de Deusto Biblioteca

est res quædam. ergo ut imagini, ergo eadem reuerentia, quæ Christo exhibetur. ergo est adoranda adoratione latriæ. Antecedens pro prima parte ex perientia testatur. Pro secunda probatur literа quia reuerentia non nisi rationali naturæ debetur. Prima consequentia probatur ex sufficiēti distinctione motus animæ in imaginem: destructo enim altero membro reliquum optime infertur. Secūda autē consequentia probatur ex eadem Aristotelis doctrina, qa motus in imaginem, ut sic, est unus cum motu in rem repræsentatam. Tertia demū cōsequentia probatur, quia Christus adoratur adoratione latriæ.

¶ Circa radicem processūs, propositionē, scilicet illam ex Aristo. Motus in imaginem, inquātum imago, est idem cum motu in rem, dubium ex multiplici capite occurrit. Primo. n. obijcitur ex parte motus: secūdo, ex parte imaginis: tertio, ex parte vnitatis. Ex parte siquidem motus dicitur, quòd propositio est uera de motu apprehensiuo in quo illa vtitur Aristoteles, vt ē motus intellectus, & memoriæ. Non est autem uera de motu appetitiuo, in quo vtr illa hic Auctor. Adoratio enim actus est moralis uirtutis, ac p hoc appetitiuæ partis. Eadem quippe intellectione cognoscitur imago, & imaginatum: quia unum relatiuorum definit reliquum. Et sicuis definite nouit unum correlatiuum, definite nouit reliquum, vt dicitur in Prædicamentis. Quicunq; autem amat Patrem, non propterea amat filium.

¶ Ex parte uero imaginis, quia imago vt imago est relatiuum: nulla autem relatio realis creata, aut rationis, adoranda est adoratione latriæ.

¶ Ex parte autem unitatis, quia, uel intelligitur de motu uno simpliciter, uel secundum partem, seu aliquid: non de motu uno simpliciter, quia falsum diceretur. Nam motus in rem secundum se immediate, & in illam et mediante sua imagine, non est omnino idem, ut patet. Si secundum aliquid tunc ex hac propositione non infertur propositum, quia ex motus unitate secundum quid, non sequitur unitas specifica adorationis imaginis, & exemplaris, quæ tamen in litera infertur, quia latria adoranda imago Christi dicitur, qua Christus adoratur.

¶ Dubium rursus circa processum eundem ex Durand. in 3. sent. dist. 9. q. 2. occurrit. Nam primo impugnat processum hūc ex eo, quòd aliud est, motum in imaginem, & rem esse vnum, & aliud imaginem, & rem esse unum. Primum enim est uerū, secundum falsum. nam sunt correlatiua, quæ licet simul apprehendantur, dicuntur tamen, & sunt diuersa, relatiui enim esse est ad aliud se habere. Ad propositum autem oporteret imaginem, & rem esse unum, seu unius rationis, si adoratio rei deberet exhiberi imagini.

¶ Deinde dicit, quòd imago Christi, nec ut res, nec ut imago, proprie loquendo adoranda est latria, quia latria soli Deo debetur per se, & coniunctis sibi (vt humanitati Christi) per accidens. imago autem, ut imago est creatura, est extranea à Deo, & ideo nec p se, nec p accidēs, terminus est adorationis latriæ.

¶ Tertio dicit, quòd commune dictum ꝙ auctor in litera tradit, est impropriè dictū, & exponendū est, quia res cognita, seu rememorata per imaginē, ad p̄sentiū imaginis adoratur, ac si esset i se p̄sens, nō ꝙ adoratio ad imaginē aliquo mō terminet.

¶ Ad horum euidentiam, sciendū est, quod distinctio in litera

Apost. dicit Eph. 5. sed gentiles de hoc præcipue inculpant, ꝙ cōmutauerunt gloriā incorruptibilis Dei i similitudinē imaginis corruptibilis hois, vt dicit Roma. 1. ergo imago Christi nō ē adorāda adoratiōe latriæ.

¶ 3 Præt. Christo debetur adoratio latriæ rōne diuinitatis, non rōne humanitatis: sed imagini diuinitatis eius, quæ est aiæ rationali impressa, non debetur adoratio latriæ. [b] ergo multo minus imagini corporali, q̄ repræsentat humanitatē ipsius.

¶ 4 Præt. Nihil vī esse in cultu diuino faciendū, nisi quod est à Deo[h] institutū. vnde & Apo. 1. ad Cor. 11. traditurus doctrinā de sacrificio Ecclesiæ, dicit, Ego accepi à Dño, quod, & tradidi vobis: sed nulla traditio i Scriptura inuenitur de adorandis imaginib[9]. ergo imago Chri nō est adorāda adoratione latriæ.

SED CONTRA est quòd Damas. inducit Basilium dicētē [7], Imaginis honor ad prototypū

Imaginis honor ad prototypū

peruenit, ideſt, exemplar: ſi ip sum exemplar, ſ. Christus, est adorandus adoratione latriæ. ergo, & eius imago.

RESP. Dcdm ꝙ ſicut Philoſophus dicit in lib. [a] de Memoria & reminiſcentia, duplex ē motus animæ in imaginē, unus q dem in ipſam imaginē, & m ꝙ res quędā est, alio mō in imaginem, inquantū est imago alterius. Et iter hos duos motus est hęc differētia quia primus motus, quo quis mouet in imaginem, ut est res quædā, ē alius a motu, qui est in re: ſecundus ā motus qui est in imagine, inquantū est imago, [d] est unus, & idem cum illo, qui est in rē Sic ergo dicendum est, ꝙ [m] imagini Christi, inquantū est res q̄ dam (puta lignum culptū, uel pictum) nulla reuerentia exhibet, [n] quia reuerētia, nō n. ſi rōnali naturę debet. [o] Relinquit ergo ꝙ exhibeat ei reuerētia ſolū iquātū est imago, [3] & ſic ſequitur, ꝙ eadē reuerentia exhibea

est, licet exempla dentur de materia: quia manifestius habet rationem cuiusdam rei. Secundo, ex eo q̄ motus in imagine, ut est figura quædam, uel relatio, non est unus cum motu in rem, sed diuersus ab illo. Sistit enim intellectus, & affectus in figurā, & relationis consideratione, & complacentia, ut patet, dum alicui forma ipsius figurę placet, uellecque illam relationem habere ad se, uel aliquem suorum, ex quo est ita pulchra. Est enim tunc motus animi in imaginem formaliter, & tamen non in rem: immo oppositum motum habet quandoque uerūs rem, puta, quia displiceat, ꝙ imago tam pulchra, sit imago illius, cuius est.

¶ Est igitur secundo modo intelligendum, quòd res contra imaginem distinguitur quo ad utriusque proprium actum, ita quòd imago terminat motum ut res. quatenus exercet actum rei cuiusdam, ut res est, & similiter terminat motum, inquantum imago, quatenus exercet actum imaginis. Et quia res ut res in se, est quædam entitas, ideo tunc terminat ut res, quando ratione sui siue formaliter, siue materialiter terminat. Et quia imago tunc tantum exercet actū imaginis, quando ratio eius actus est exemplar, ipsa autem est conditio agentis. sic enim tantum motus tam apprehensiuus quā appetitiuus in ipsam, ad exemplar suum terminatur, ideo motus in imaginem, quatenus est imago, est in ipsam quidem, sed secundum aliud in ipsa: in ipsam quidem, quia ipsa est, quæ exercet actum terminandi motum, quia in ipsa est exemplar ad quod ducit. Secundum aliud uero in ipsa, quia ratio terminandi est exemplar, quod est aliud ab ipsa, & constat quòd est in ipsa. Ex his autem est facile perspicere, & efficaciam processūs literæ, & ueritatem doctrinę eius, & causam defectus aliorum declinantium: habetur siquidem hinc, quòd motus adorationis, quo imago Christi uneratur; terminatur ad imaginem Christi, & uere, & proprie loquendo. Et quia terminatur ad ipsam, non quatenus est res hoc est non quatenus exercet actum rei in se, siue secundum rem, quæ est forma, siue secundum rem quæ est materia, sed quatenus est imago, hoc est, quatenus exercet actum imaginis, ideo Chfus, cuius est imago est ratio ꝙ imago eius adoratur, & esse Christum in.

A ſum in imagine, est conditio, in qua ratio adorandi mouet ad adorandū, & terminat adorationem. Et ppea non exhibetur adorationis honor creaturæ, sed creatori: quia non exhibetur conditioni adoratæ rei, sed rōni adorādi, quæ est ipse Christus. Et hoc est quod in litera dixit Auctor, ꝙ per hunc modū, ſ. quo totū in parte honoratur, adoratē ēt quis in imagine. Habes, & falsum intellectū Aristotelicæ propositionis, causam fuisse errādi.

¶ Ad obiecta cōtra dictā propositionem ex parte motus, iā patet, ꝙ uera est de utroque motus gñe, ſ. appetitiui, & apprehensiui: qm impossibile est intelligere, aut colere imaginem, ut exercet imaginis actum, niſi terminus apprehensionis, uel appetitus sit res repræsentata, quia ipsa est unc rō terminandi utrumque motum. In æquiuoco quoq; laborant obiecta ex parte imaginis: qm, ut iā patet, ignorant imaginē ut exercet imaginis actum, quę cū adoratur, non relatio, nec figura, sed p̄sona adoratur i repræsentata in imagine, ut in conditione in qua adorat. ¶ Ad obiecta ex parte unitatis dr, q. est termio de unitate simpliciter, hoc est specifica, quia est termo de unitate motus ſm se primo terminans, ex quo unitas specifica motus sumitur. Nec obstat differētia penes esse sine medio, vel cum medio, quia non inuenitur hic medium ex parte termini, sed solum secundum cōditionem diuersam eiusdem termini: eadē siquidem persona repræsentata, terminat formaliter motum, uel in se p̄sa, uel in sua imagine. Conditiones autem, quæ non uariant speciem termini, cōsequenter nec speciem motus in terminum.

¶ Ad obiecta autem Durandi dr, ꝙ sane intellecta imagine ut imagine, imago, & repræsentata res, sunt idem, quo ad formalē rationem terminandi motum (quòd ipse non uidit) & ideo optime infertur, ꝙ honor exhibitus rei, exhibendus est imagini. Error enim fuit, quia nō est intellectum quid importat imago, ut imago in actu exercito.

¶ Ad aliam obiectionem eiusdem dicitur, ꝙ imago Christi, proprie loquendo, est adoranda adoratione latriæ, quæ soli Creatori debetur. Distinctio autē ab obiciente inducta, de per se, uel p accidens coniuncto refutanda est, ut insufficiens. Distinguitur siquidem in primo art. huius quęstionis honorari ut rem honoratam, dupliciter, uel secundum se, uel secundum aliud. Et ad secundum modum, ut ibi dicitur, & declaratum est, ſpectat adorari personam in sua imagine: exhibetur siquidem Christi imagini latria, ut termino secundum Christum in ipsa, uel Christo in sua imagine, quorum neutrum est aliud, quàm exhibere latriam Creatori Iesu Christo.

¶ Ad tertium eiusdem dicitur, ꝙ Auctoris, & commune dictum est proprie dictum, & non est ob ignorantiam quorundam, inter impropria locandum, ut obiciens facit. Cuius error ex hoc potest conuinci, ꝙ si imago Christi non nisi quia ad memoriā, aut cognitionem reducit Chr. sti, adorari diceiur; posset pari ratione quælibet res, quatenus reducit in memoriam Christi, adorari adoratione latriæ. Et si hoc ponas in practica, percipies, & uidebis quòd Ecclesia non ideo imaginem Christi adorat, quia facit sibi eam signum rememorativum Christi: sed quia imago Christi adoranda latria est, ideo eam adorat. Si autem esset huiusmodi adoratio, nostra lege, aut consuetudine posita, fictis istiusmodi rememorativis, quis Ecclesiam a iudeorum, priscorumque quorundam imaginum cultui detrahentium moribus eripuisset? quis iuste damnasset læsæ maiestatis, iniuriātes imaginibus principium? Monstrant hæc, imagines quia imagines honorandas, aut de honorandas esse.

¶ In responsione ad primum eiusdem arti. circa imagines Dei, dubium occurrit, an sint licitæ. Et est ratio dubij, quia auctoritas Damasceni in litera damnat illas insipientiæ, & impietatis. Et eadem est rō nunc de deitate, quæ erat in ueteri lege, quo ad rem figurabilem, uel non, secundum se; cōstat autem in ueteri lege, imagines Dei esse prohibitas: occasio quoque falsæ opinionis de Deo ex imaginibus, eadem utroq; esse est. Vnde non desunt doctores reprehendentes imagines sanctæ Trinitatis.

¶ In oppositum autē est Ecclesiæ usus, admittens Trinitatis imagines, repræsentantes non solum Filium incarnatum, sed Patrem, ac Spiritum sanctum. Adsun, & literæ huius verba tonantia, quòd posita Deus est in carnatus, posset ado arī in imagine.

¶ Ad huius rei euidentiam aduertendū est, tripliciter posse formari imagines Dei, In cor. art. secluso incarnationis mysterio. Primo, ut res diuina figuretur p imagines. Et sic, insipientię quo ad partem apprehensiuam, & impietatis ſm partem appetitiuā, est figurare quod diuinum est, ut Dam. dicit. Et hac rōne damnantur imagines Dei, ut Deus est, & ingerunt erroneā de Deo opinionem. Et hoc modo in Ecclesia Dei constat nō haberi imagines Dei.

¶ Secundo, ut species Dei in scripturis traditæ figurentur: sicut cum depingitur Spiritus sanctus in forma columbę, non ut Spiritus sanctus figuratus lineamentis columbæ monstretur, sed ut species in qua apparuit Spiritus sanctus, figurata monstretur. Et hoc frequenti usu Ecclesia passim efficit, & de Deo, & de Christo, & de angelis, & de sanctis, ut patet cū Deus depingitur imagibus specierum, ut quibus insidēr in testamento ueteri, ut in forma senis antiqui, scilicet dierum, Daniel. & Christus in forma agni, & angeli, cum sex alis, & Euangelistę in forma quatuor animalium. Et hęc non solum pinguntur, ut ostendantur, sicut Cherubim olim in templo, sed ut adorentur, ut frequens usus ecclesię testatur.

¶ Tertio, ut ex similioribus apud nos etiam fictis, ad figurabilia ascendamus: sicut angelorum imaginem, facimus immō pictorum, alatum, cum diademate, non quòd tales sint angelos, sed ut uel ex similiori sibi natura, ſ. humana (appositis sanctitate per diadema, & iuuentute pro perfectione, & alis confictis pro celeri tate) uel hic ex sensibilibus ad insensibilia uenerando ascendamus. Et hoc modo, alicubi Spiritus sanctus in forma senis, orbē pugillo concludentis, &c. figuratur. Hic autem ternus modus satis propinquus est ritui paganorum, figurantium Deum diuersis modę, prout causa est diuersorum effectuū, ut in forma Minerue ratione sapientię, & huiusmodi.

¶ His præmissis tenendum est, quòd figurare diuinum primo modo, est actus ex suo genere malus mortaliter, quia cadit sup repugnante materiatis repugnat siquidem destat. figurabilem esse. Figurare autem Deum secundo, uel tertio modo ad actum B instructionis, est actus ex suo genere bonus, quoniam naturale est hominī per sensibilia duci ere in sensibilia. Vnde picturę codicum in populorum, sicut libri, in quibus per hęc sensibilia docemur intelligibilia exemplari, propter eruditos sunt. & sicemur intelligibilia exemplari, propter eruditos sunt. & sic Moyses statuas confutat angelorum in templo. Sed ad actum

Li. 4. c. 17. non longe a prin.

Concl. 1.

Ca. 2. circa medium to. 2.

D. 42 o.

Concl. 2.

Li. 4. c. 15. ad medium.

Concl. 3.

C

D

E

Universidad de Deusto
Biblioteca

cultus figuratæ hæc, actus est solitarie sumptus, non bonus, nec eligibilis, sed declinabilis: sicut occidere hominem, si solitarie proponatur, non est actus eligibilis, aut laudabilis, sed si nihil ad deteſt, malus & vituperabilis: sed si figuratè Deum ad actū cultus, vestiatur quibusdam circunstantijs (puta auctoritate Ecclesiæ cōsuetudinis, F
securitate ab errorum occasione, pietateque colentiū) redditur actus iste honestus: sicut si occidere hoiem, indicatur circunstantia publicæ ptātis, actum præcipientis pp iustitiam, ac cōe bonum, erit occidere hoiem, actus honestus.

¶ Cauere ergo oportet, ne facilis sit fidā contra quamcunque partem: habenda fides dem in primis est cō errori. Nā si ex falsa aliqua opinione de Deo, aut Angelis, &c. aliqua processitant pseuerat imago terni modi, uel sct̄a inusitata, abolenda esset, & instruendus populus. Deo aūt, uel sct̄a inusitata, quia etiā ad repræsentationē historiæ Deus depingit in forma rubi ardentis, loquentis Moysi, & similiū usionū, quia tñ Ecclesia non consueuit oīa figuralia proponere ut colenda, iō cauendum est ne noua abusio introducta sit, puta, si petra adoraretur pro Christo, qa scriptum est, Petra autem erat Christus: si uero nulla falsa opinio aut præsumptio interuenit, sed antiquus Ecclesiæ usus seruatur, nullusque occasionē errandi accipit, (quia plebs est bene instructa in fide, & credit Deum spiritū esse, & in oibus rectæ cū ecclesia sentiunt) non uideo peccatum aliquod in hmōi cultu imaginum, tam secūdi, q̄ tertii modi. Et secundus quidem authoritatem habet ex sacra scriptura, & ecclesiæ usu manifestā.

¶ Fortius autem, quia originaliter secundum partes est ex sacra scriptura (quāuis non tota imago) & ecclesiæ usu approbatur, non solum tolerabilis, sed licitus mihi uidetur; ex eo.n. quòd cultus Deo exhibetur in imagine, non impie, aut præsumptuose, sed ab ecclesia propositæ actus adorationis circa debitam materiam uertatur, ac per hoc nullam peccati rationem habet. Et si sic est, non uidentur gaſlandæ Trinitatis imagines in forma senis, crucifixum sustinentis columba intermediā: partes enim imaginis huius ex sacra sunt Scriptura. Et de Filij, & Spiritus sancti imaginibus constat. De Patris autem ex Daniele habetur cap. 7. cum dicitur de Filio, quòd peruenit ad antiquum dierū, hoc est, Deum patrem. Et hoc, ut dictum est, ubi nulla est occasio erroris.

¶ Non laudo tamen huiusmodi multiplicationem imaginum Trinitatis, aut deitatis, aut Dei patris, aut Spiritus sancti, nisi in specie columbæ, & ignea linguę super discipulos: sed potius tamquam infigurabilis, tamquam supra nubem aliquam aureā latens, pingendus esset Deus, unde effectus creationis pronotaret, ut uel sic erudiretur plebs, quòd Deus est spiritus infigurabilis, sicut Moyses absque sedente sedem impositam angelis statuens, Deum intelligi, & coli super omnia quiescentem, regnantem, prospicientem, ac iudicantem ordinauit sapientissime. Imagines enim codices sunt populorum, & propterea à multis reprehenduntur, tamquam occasionem errandi prębentes, quātum est ex se. Et uerum dicerent, nisi conditiones prędictæ excusarent actū ut dictum est.

¶ Et per hæc patet responsio ad obiecta, quoniam aliqualiter omnia uerum concludunt, dum Dei imagines solitarie propositę dissonant, & auctoritate fultę ecclesiasticę consuetudinis, securitateque ab errore concurrente, cum origine a sacra Scriptura in toto, uel parte, honestantur.

propter seipsam, & iō si creaturæ rōnali, i qua est imago Dei, exhiberet adoratio latriæ, posset esse erroris occasio, ut. s. motus adorantis sisteret in homine, inquantum est res quædā, & nō ferret in Deū, cuius est imago, quod non potest contingere de imagine sculpta, uel picta in materia sensibili.

Ad iiii dicendū, q̄ apostoli familiari instinctu Spiritussancti qdā ecclesiis tradiderunt seruanda, quæ non reliquerunt in scriptis, sed in obseruatione ecclesiæ per successionē fidelium. Vnde ipse dicit 2. ad Thes. 2. State, & tenete traditiones, quas didicistis, siue per sermonē, s. ore prolatum, siue p epistolā, s. scripto trāsmissam: & inter huiusmodi traditiones est imaginū Christi adoratio. Vnde, & B. Lucas dr depinxisse Chr̄i imaginem, quæ Romæ habetur.

Articvlvs iiii.
Vtrum crux Christi sit adoranda adoratione latriæ.

Ad qvartvm sic procedi tur. Vr q̄ crux Christi non sit adoranda adoratione latriæ. Nullus.n. pius filius ueneratur contumeliā patris sui, puta flagellum, quo flagellatus esset, uel lignum in quo fuisset suspēsus, sed magis illud abhorreret. Christus autem in ligno crucis opprobriosissimam mortē passus est, secundum illud Sapien. 2. Morte turpissima condemnemus eum. ergo non debemus crucem uenerari, sed magis abhorrere.

¶ 2 Præ. Humanitas Christi adoratione latriæ adoratur, inquātum est unita filio Dei in persona, quod de cruce dici non pōt. ergo crux Christi non est adoranda adoratione latriæ.

¶ 3 Præt. Sicut crux Christi fuit instrumētum passionis eus, & mortis, ita ét, & multa alia (puta claui, corona, & lancea) quibus tñ nō exhibemus latriæ cultum. ergo uī q̄ crux Christi nō sit adoratione latriæ adorāda.

Sed contra est q̄ illi exhibemus latrię cultum, in quo ponimus spem salutis: sed in cruce Christi ponimus spem salutis: cantat.n. ecclesia, *O crux, aue spes unica, hoc passionis tēpore, auge piis iustitiam, reisque dona ueniam. ergo crux Christi est adoranda adoratione latriæ.

Resp. dcd̄m, q̄ sicut supra dictum est, † honor, seu reuerentia non debetur nisi rationali naturæ, creaturæ autem insensibili non debetur honor, uel reuerentia, nisi ratione rationalis naturę. Et hoc dupliciter, uno modo, inquantum repræsentat rationalem, naturam: alio mō, inquantum ei quocumque modo, coniungitur. Primo modo, consueuerunt homines uenerari regis imaginem: secundo modo, eius uestimentum.

SVP. QVAE. XXV. ART. IIII.

Cap. 3. d. 9. q. 1. con. 3. Medina. ar. 4.

Titulus de cruce Christi loquitur, siue illa in qua passus est Christus, siue quacumque alia, ut est etiam Christi. In dñica de passione dñi in Hym.

¶ In corpore articuli duę sunt partes. Primo, determinatur in communi de re honorata, & qualitate adorationis. Et dicitur quatuor. Primum est, Soli rationali naturę debetur honor, intellegatione sui. Secundum est, Creaturæ insensibili non debetur honor, nisi ratione rationalis naturę. Tertium est, dupliciter creaturę insensibili ratione naturę rationalis honor debetur, uel ratione repræsentationis, uel ratione cōiunctionis quomodolibet, declaratur hoc exemplis imaginis, & uestis regię. Quartū est, Vtroque modo ea dē parte iudetur in, speciali de cruce Christi, distinguendo, nel de cruce illa, in qua Christus pependit: uel de quacumq; alia. Et de prima quidē iudetur una conclusione habeate duas partes, q̄ est ueneranda utroque modo, & adoratione latrię, qua Christus adoratur, & declaratur quo ad singula clate. De cruce uero Christi in quacunque alia materia respondetur, quòd est adoranda etiam latria, inquantum repręsentatiua Christi, sicut Christi crucifixi imago. Omnia clare patent in litera, aduertendo qaòd allocutio crucis pro effectu affertur, adorationis eiusdem, qua Christus adoratur: ex eo enim quòd ipsam alloquimur quasi Christum, signum est, quòd ad ipsam ut Christum nos recurrimus. Et propterea allocutio fit etiam ad erucem in omni materia, & non ad illam tantum, in qua Christus pependit.

¶ Aduerte hic, q̄ Durandus ubi supra, & Ioan. Capreolus crediderunt Auctorem retractasse hic, quod in 3. sentent. dixerat. s. crucem illam, in qua pependit Christus, esse adorandam non solum ut imaginem Christi latria, sed ut quandā rem Christi hyperdulia, quasi crux illa Christi nō sit capax adorationis, ut est

Art. præc. ad 3. arg.

est, qdā res Chr̄i. Parcat mihi Dñs iste si retractauit, sed magnificauit hic Auctor doctrinā ibi tradita, qñ crucē illā ut quādā Chr̄i rē per contentā, ibi hyperdulia, hic latria adorandā dixit. Hoc. n. patet si esse renocationē dicti, q̄ crux illa ut quędā Chr̄i res est uenerāda, sed magnificationē illius dū ab hyperdulia ad latria ascenditur.

Concl. m

SVPER Q. XXIIII.

Concl. p

Art. v.
Medina ar. 5.

In corpore art. uni ea conclusio, hñs duas partes: beata uirgo est adoranda non latria, sed hyperdulia. Probat primo pars negatiua. Nulli rei uenerabili sm̄ se, nisi soli Deo debet latria ergo nulli puræ creaturæ rōali, ergo beatę Virgini si debet latria. Añs in illa parti cula, uenerabili sm̄ se excludit, & creaturas insensibiles (quales sunt imagines; & eruces, q̄ si sūt sm̄ se venerabiles) excludit, & humanitatē Chr̄i, q̄ sm̄ se non est uenerabilis, ut res adorata, ut patet ex dictis supērius. Ambo. n. adorant latria, ut patet ex antecedētis. & iō in 1ra, apponit ly ut 1ra, cū dr creaturę. Cōsequentia prima probat, qa creatura rōalis est capax sm̄ se honoris: secunda autem qa beata Virgo, é pura creatura rōalis. Secunda autem pars p̄bat, qa ueneranda é eminentius creaturis cęteris, quia é mater Dei.

Art. præc.

¶ In hoc articulo, & specialiter in rñsione ad tertiū, dubiū occurrit, qa non dēt cē minoris conditionis res ueneranda secundum se & secundum aliud, quàm si esset solū uenerāda secundum aliud, quoniam uenerabilitas secundum se, non est conditio diminuens rōnem venerabilitatis: sed beata Virgo si nō esset venerabilis secū dum se, sed solum ratione Christi, ut crux adoratę latria sm̄i

Li. 4. c. 12. circa me.

Vtrumque āt venerantur homines eadē veneratiōe, qua ueneranť, & regē. Si ergo loquamur de ipsa cruce, in qua Chr̄s crucifixus est, vtroque mō est a nobis veneranda: vno s. mō, inquantum repræsentat nobis figuram Christi extensi in ea, alio mō ex contactu ad membra Christi, & ex hoc q̄ eius sāguine est perfusa. Vūm vtroque modo adoratur eadem adoratione cū Christo, s. d adoratione latriæ n. Et propter hoc etiā crucem alloquimur, & deprecamur quasi ipsum crucifixū. P Si uero loquamur, de effigie crucis Christi in quacumq; alia materia (puta, lapidis, uel ligni argēti uel auri) sic ueneramur crucem tantum, ut imaginem Christi, quam ueneramur adoratione latrię, qut supra dictū é.*

Ad primvm ergo dcd̄m, q̄ in cruce Chr̄sti quantū ad intentionem, uel opinionem infidelium consideratur opprobrium Chr̄sti: sed quantum ad effectum nostrę salutis cōsideratur uirtus diuina ipsius, quę de hostibus triumphauit, secūdum illud Colo. 2. Ipsum tulit de medio, affigens illud cruci, & spolians principatus, & potestas, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semet ipso. Et iō dicit Apostolus 1. ad Cor. 1. Verbū crucis pereuntibus quidē stultitia est: his autem, qui salui fiūt, idest nobis, virtus Dei est.

Ad ii dcd̄m, q̄ crux Chr̄i, licet nō fuerit unita verbo Dei in persona: fuit tñ ei unita alio quo alio modo, s. per repræsentationem, & contactū. Et hac sola rōne exhibet ei reuerētia.

Ad iii dcd̄m, q̄ quantum ad rōem contactus membrorū Chr̄sti, adoramus non solum crucē, sed ét oia, quę sunt Chr̄i. Vnde Dam.* dicit in 4. lib. pretiosum lignum ut sanctificatū tactu sancti corporis, & sāguinis, decenter adorādū clauos, indumenta, lanceam, & sacra eius tabernacula, quæ sunt præsepe, spelunca, & huiusmodi. Ista tamen nō repræsentāt imaginem Christi, sicut crux q̄ dr signum filii hominis, quod apparebit in cęlo, ut dr Matt. 24. Ideoque mulieribus dixit angelus, Iesum quæritis nazarenū crucifixum: non dixit lanceatū sed crucifixum. Et inde est q̄ crucem Christi veneramur in quacumque materia, non autē imaginem clauorum, uel quorumcunque huiusmodi.

Articvlvs v.
Vtrum mater Christi sit adoranda adoratione latriæ.

Adqvintvm sic procedi tur. Vr q̄ mater Dei sit adoranda adoratione latriæ. Vr enim idem honor esse exhibendus matri regis, & regi, uñ dr, 2. Reg. 2. q̄ positus est thronus matri Regis, quæ sedit ad dexteram eius. Et Aug. dicit in sermone de Assumptione, Throni Dei, & thalamū Domini cæli, atque tabernaculum Chr̄i dignum est ibi esse, ubi est ipse: sed Christus adoratur adorōe latriæ. b ergo, & mater eius.

¶ 2 Præt. Dam. † dicit in 4. lib. q̄ honor matris refertur ad filiū: sed filius adoratur adoratione latriæ. ergo, & mater.

¶ 3 Præt. Coniunctior est Chr̄o mater eius, q̄ crux: sed crux adoratur adoratione latriæ. b ergo & mater Christi est adorationе latriæ adoranda.

Sed contra est, q̄ mater Dei est pura creatura. non ergo ei debetur adoratio latriæ.

Resp. Dicendum, quòd qa latria soli Deo debetur, nulli creaturę debetur latria, prout creaturam secundum se veneramur. Licet autem creaturæ insensibiles, non sint capaces uenerationis secundum seipsas, creatura tamen rationalis é capax venerationis secundum se ipsam. & ideo nulli puræ creaturæ rationali debetur cultus latriæ. m Cū igitur beata Virgo sit pura creatura rationalis, nō debetur ei adoratio latriæ: sed solum veneratio duliæ, eminētius tamen q̄ cęteris creaturis, inquantum ipsa est mater d Dei & ideo dicitur quòd debēt ei non qualiscumque dulia, sed hyperdulia. n

Ad primvm ergo dcd̄m, q̄ matri regis nō debēt æqualis honor honori, q̄ debetur regi nus quam crux Chr̄i sti, quia intrinsece fuit illi coniuncta. ergo ét nunc ut res coniuncta Chr̄o, adoranda é latria, & sm̄ seipsam hyperdulia. Et cōfirmat, quia iā dictum est, q̄ non inconuenit unam, & eandem personā adorari duplici adoratione,

¶ Ad hoc dr, q̄ licet venerabilitas 1ris sit se, non distrahat rōnem venerabilitatis, imo est p̄fectior differentia eius, distrahit tñ rōem uenerabilitatis rōe alterius, ita q̄ uenerabilis rōne alterius distrahitur per uenerabile sm̄ se. Exēplū, per se subsistere indistrahit rōnem entis, sed est perfectior illi modus, sed distrahit rōnem entis in alio, puta, accidentis. Et iō cum latria inter creaturas debeatur soli venerabili rōne alterius, consequens é q̄ quodcumque creatū est sm̄ se uenerabile, non sit rōne alterius uenerabile latria.

¶ Et si contra hoc instetur, quòd distractio ista est uera in essentialibus, non autē in accidentialiter eō iunctis, qualiter iunguntur duæ rōnes adorabilitatis, in una persona, ti deatur, q̄ nos non dicimus oppositum, sed respōdemus argumento de conditione distrahēte.

¶ Ad materiam autem dicimus, cum Auctore in articulo 3. ad 3. quòd occasio erroris uitanda facit ut rationalis creatura non adoretur, ut imago Dei: & pari ratione, ut res coniuncta Christo, ne, scilicet, motus adorationis sistat in rationali natura secundum se, Quo circa, sicut personam Christi, non nisi latria uenerabimur, ad euitandum errorem recurrentium ad Christū, ut puram creaturam ita personam beatæ Virginis sola hyperdulia honoramus, ad euitandum errorem eorum, qui latriam terminarent ad beatam Virginem secundum se. Non enim plebs tantum penetraret, ut

Parret. a. 148 2. 2. q. 103 a. 4. ad 2. Et 3. d. 9. q. 1. a. 2. q. 3.

In lib. de assumptōe beatæ Marię c. 6. circa medium. to. 9.

Li. 4. c. 15. post med.

D. Aug.

concl. m

adoraret latria Christum in beata Virgine? & seorsū adoraret hyperdulia ipsā fm se beatā Virginē sine qua d seretione error accideret, & iō simpliciter dī, q̄ nō est adoranda latria, sed hyperdulia.

SVPER QV. XXV. ART. VI.

Medina.ar.6.

TItulus hic clarissimus est.

¶In corpore articuli unica est conclusio duplicitер ꝓbata Cōclusio est, Reliquas sāctorum qualescumq; congruo honore uenerari debem⁹, & p̄cipue eorū corpora. Probat primo. Affectū alicui, uenerat ēt illa, quæ de ipso post mortē relinquūt, sī sanctos dei uenerāmur. ergo eorum reliquas uenerari debem⁹, & p̄cipue eorum corpora. Maior ꝓbatur, auctoritate Augustini Minor ꝓbat ex quatuor: qa sācti sunt Chr̄i mēbra, qa dei filii, qa amici, qa nr̄i intercessores. Pars ät specificata in conclusione. s. p̄cipue eorum corpora, manifestat ex trib⁹: quia tēpla Spiritus sancti habitantis: quia organa Spiritus sancti operantis per ea fuerunt: quia sunt corpori Chr̄i configurāda. Secundo ꝓbat conclusio, quia de⁹ sāctorum reliquas honorat miraculis ergo & nos debemus honorare.

Ex arg. 1.

Ar. præce.

Porr.ꝑ. 149 2.2. q. 96. ar. 43.

debetur tamen ei quidā honor consimilis ratione cuiusdā excellentiæ. Et hoc significant auctoritates inductæ.

AD II dcm, ꝙ honor matris refert ad filiū, qa ipsa mater est pp filium adorāda: non tñ eo mō, quo honor imaginis refertur ad exemplar, quia ipsa imago prout in se cōsideraī vt res q̄dā, nullo mō ē uenerāda.

AD III dcm, ꝙ crux nō est capax venerationis prout in se consideraī, ut dictū est*. sī beata Virgo fm seipsam est uenerātiōis capax. & iō ñ ē similis rō.

ARTICVLVS VI.

Virum reliquiæ sanctorum sint adorandæ.

AD SEXTVM sic ꝓcedit. Vr̄ ꝙ Sanctorum reliquæ nullo mō sint adorandæ. Non.n. est aliquid faciendum, quòd possit esse occasio erroris: sed adorare mortuorum reliquas[h] ad errorem Gentiliū pertinere, qui mortuis hominibus honorificētiā ꝑpendenbāt. ergo sī sunt sctōrū reliquiæ adorādæ.

¶2 Præt. Stultum vr̄ rem[b] in sēsibilem uenerari: sed sctōrū reliquiæ sunt insensibilia corpora. ergo stultū est eas venerari.

¶3 Præt. Corpus mortuū nō est eiusdem spēi cum corpore uiuo, & per cōsequēs non vr̄ esse numero[b] idem. ergo vr̄ ꝙ post mortem alicuius sancti corpus eius non sit adorandum.

SED CONTRA est, ꝙ dr̄ in li br. de Ecclesiasticis dogmatibus* Sanctorum corpora, & p̄cipue beatorū martyrum reliquias, ac si Christi membra, synceriſſime honoranda s. cr. dimus Et postea subditur. Si quis contra hanc sēntiam uelit esse, non christianus, sed Eugnomianus & Vigilantianus creditur.

Cap. 73. in prin. habetur inter opera Aug. 20. 3.

RESP. Dcdm, ꝙ sicut Aug. dicit in li. de ciuita. Dei. †Si paterna uestis, & anulus, ac si quid est huiusmodi, tanto carius est posteris, quanto erga parentes est maior affectus, nullo modo ipsa sperné da sunt corpora, quæ vtiq; multo familiarius, atq; coniunctius, q̄ quælibet indumenta gestamus. hæc enim ad ipsam naturā hois pertinent. Ex quo patet, ꝙ qui hēt affectū ad aliquem, ēt ea, quæ de ipso post mortē relinquunt, ueneratur, nō solū corpus, aut partes corporis eius, sed ēt aliqua exteriora, puta, uestes, & similia. Manifestū est ät, ꝙ sāctos dei in uenerātione habere debemus, tanquā mēbra Chr̄i, Dei filios, & amicos, & nr̄os intercessores. Et iō[m] eorū reliquias qualescumq;, honore congruo in eorū memoriā venerari debemus, & pcipue eorū corpora, n[o] q̄ fuerūt tēpla, & organa Spiritus sāct̄i in eis habitāt̄is, & operāt̄is, & sunt corpori Chr̄i cōfigurāda p gloriosā resurrectionem. Vñ, & ipse deus hmōi reliquias conuenienter honorat, in eorum * presentiam miracula faciendo.

* Alias prę sentia.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ hæc fuit ratio Vigilantii, cuius uerba introducit Hier. in li. quem contra eum scribit, dicentis, Prope ritū Gentiliū uidemus sub prætextu religionis introductū, puluisculum nescio quem in medico vasculo, pretioso linteamine circundatum osculantes adorant. Contra quem Hie. dicit in Epistola ad Riparium,* Nos non dico Martyrum reliquias, sed nec solē nec lunam, nec angelos adoramus. s. adoratione latrię: honoramus autem reliquias martyrum, ut eum cuius sunt martyres, adoremus: honoramus seruos, ut honor seruorum redundet ad dominū. Sic ergo honorando reliquias sanctorum, nō incidimus in errorem gentilium, qui cultum latriæ mortuis hominibus exhibebant.

* Incipit ep. Acceptis primum li teris tuis, to. 3. habetur in prima prin.

AD II dicendum, quòd corpus illud insensibile nō adoramus propter seipsum: sed propter animam, quæ fuit ei unita, quæ nunc fruitur deo, & propter deum, cuius fuerunt ministri.

AD III dicendum, ꝙ corpus mortui alicuius sancti non est idem[d] numero quod primo fuit dū uiueret, propter diuersitatem formæ, quæ est anima: est tamen idem, identitate materiæ, quæ est iterum suæ formæ unienda.

* Alias, mortuum D. 404 & 1093

QVAESTIO XXVI.

De eo, quòd Christus mediator Dei, & hominum dicitur, in duos articulos diuisa.

SVPER QV. XXVI. ART. I.

Medina.ar.1.

TItulus clarus est.

¶In corpore articuli sunt duæ conclusiones. Prima est esse mediatorē inter Deū, & hoies simpliciter, seu perfectiue, est ꝓpriū Chr̄o. Secunda est: Nihil prohibet alios dici mediatores fm quid, s. dispositiue, uel ministeraliter, prima conclusio ꝓbat: Vnire hoies Deo, perfectiue cōuenit soli Chr̄isto. ergo solus Chr̄s est perfect⁹ mediator dei, & hoium. Ass ꝓbat: quia per mortem suam mundum deo reconciliauit: & Apostolus dicit, De⁹ erat in Chr̄o mundū, sibi reconcilians. Consequentia uero probat, & rō: quia mediatoris officium ē mediare, inter eos iter quos ē mediator ꝓbat: qa in medio uniuntur extrema. Et auctoritate Apost. qa cum dixisset, Mediator, &c. subiūxit. Qui dedit &c. Sedā cōclusio ut clara relinq̄, quia cooperantur aliqui ad unionem.

Porr.ꝑ. 150 3. d. 19. 4. q. 3. Et op. 3. c. 22. Et op. 6ū. ca. 18. Et Gar. 3. le. 7. fi.

dium inter Deū, & hoies, conuenit angelis bonis, ut Dion. dicit 4. cap. de diui. nomi* conuenit ēt angelis malis. i. dæmonibus: hñt. n. quędam cōia cum Deo. s. immortalitatem, quædam cum hominib. s. ꝙ sunt animo passiui, & per consequens miseri, ut patet per Aug. in 9. de ciu. dei. ergo esse mediatorem Dei, & hominum non est proprium Christo.

Ca. 4. non multū ꝑ. cul. a prin.

Li. 9. ca. 8. to. 5.

¶3 Præt. Ad officium mediatoris ptinet[h] interpellare ad unum eorū, inter quos est mediator, ꝑ alteros: sed Spiritus sanctus, sicut dr̄ Rom. 8. interpellat pro nobis ad Deum gemitibus inenarrabilibus. ergo Spiritus sanctus est mediator inter Deum, & homines. non ergo est proprium Christo.

* Alias prę sentia. In epi. ad Riparium nō ꝓcul a prin. to. 3.

SED CONTRA est, ꝙ dicit 1. ad Tim. 2. Vnus est mediator Dei, & hominum, homo Iesus Christus.

RESP. Dcdm, ꝙ ad mediatoris officiū proprie ptinet, coniugere, & unire eos, inter quos est mediator: nam extrema uniuntur in medio. Vnire autē homines Deo, perfectiue quidem cōuenit Christo, per quem hoies sunt reconciliati Deo, fm illud 2. ad Cor. 5. Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. & ideo[m] solus Christus est perfectus Dei, & hoium[d] mediator: inquantum per suā mortem humanū genus Deo reconciliauit. Vnde cum Apost. dixisset, Mediator Dei, & hoium hō Christus Iesus, subiunxit, Qui dedit semetipsum redemptionem ꝓ omnibus. Nihil tñ prohibet aliquos alios secundū quid dici mediatores inter Deū, & homines, q[a] prout, s. cooperantur ad unionē hominum cum Deo dispositiue, uel ministerialiter.

Concil. m D. 864.

Concil. p

AD PRIMVM ergo dicēdū, ꝙ prophetæ, & sacerdotes veteris testamenti, dicti sunt mediatores inter Deum, & hoies dispositiue, & ministeraliter, inquantum. s. prænuntiabant, & præfigurabāt uerum, & perfectum Dei, & hominum mediatorē. Sacerdotes uero noui testamenti possunt dici mediatores Dei, & hoium, inquantū sunt ministri veri mediatoris, uice ipsius salutaria sacramenta hominibus exhibentes.

AD II dcdm, ꝙ angeli boni, ut Aug. dicit in 9. de ciu. Dei, *nō recte pnt dici mediatores inter Deū, & hoies. Cū. n utrūq; hēant cōe cū Deo, & beatitudinē, & immortalitatē, nihil aūt horū cū hoibus miseris, & mortalibus, qūo nō potius remoti sūt ab hominibus, Deoq. coniuncti, q̄ inter utrosque medii constituti? Dion.* tñ dicit eos esse medios, qa fm gradum naturę sunt infra Deū, & supra homines constituti, & mediatoris officiū exercent, nō quidē principaliter, & perfectiue, sed ministeraliter. & dispositiue. Vñ Mat. 4. dr̄, ꝙ accesserūt angeli, & ministrabant ei. s. Christo. Dæmones autem hābent cōem cum Deo immortalitatem cum hominibus aūt miseriam: ad hoc. n. se interponit medium dæmon immortalis, & miser, vt ad immortalitatē beatā transire non sinat: sed perducat ad miseriā immortalē. Vñ est sicut malus medius, qui separat amicos. Chr̄us aūt habuit cōem cum Deo beatitudinē, cum hominibus autem mortalitatē: & ideo ad hoc se interposuit mediū, ut mortalitate transacta, & ex mortuis faceret immortales (q̄ in se resurgendo mōstrauit) & ex miseris beatos, unde nunquā ipse discessit: & ideo ipse est bonus mediator, qui reconciliat inimicos.

Li. 9. & li. 14. ca. 15. a med. to. 5

Loco cita. in arg.

AD III dicendum, ꝙ Spiritus sanctus cū sit ꝓia Deo ęqualis, nō pōt dici medi[a], uel mediator inter Deū, & hoies: sed solus Chr̄s, qui licet fm diuinitatē æqualis sit Patri, tñ fm humanitatem minor est pr̄e, ut supra dictum* est. Vñ super illud ad Gal. 3. Chr̄us est mediator. dicit gl. Nō p̄s, nec Spiritus sanctus. Dicitur autem Spiritus sanctus interpellare pro nobis, qa ipse interpellare nos facit.

* Alias ut supra.

Q. 30. a. 2. † Implicite habet ꝛ gl. or. ibi.

ARTICVLVS II.

Virum Christus secundum q. homo, sit mediator Dei, & hom. num.

SVP. QVAE. XXVI. ART. II.

Medina.a.2.

TItulus clarus.

¶In corpore duo fiunt. Primo, ponunt 5 q. 2. Et duæ conditiones mediatoris, secundo applicantur ad Chr̄um dupliciter, & secūdū Deus negatiue, & secundū ꝙ homo affirmatiue, & sic rndet quæsito. Chr̄istus uerissime dicitur mediator Dei, & hominū, secundum ꝙ homo. Omnia clara sunt in litera, consistit autem eius processus in hoc: Mediator ista dr̄o, q̄ habet (scilicet ea medium, & officium cōiungendi extrema inter se) duas exigit cōditiones: prima est distantia ab extremis, secūda est delatio ad extrema vtrinque ex altero. Sed Chr̄istus, secūdum ꝙ Deus neutram habet, quia non distat a Deo in natura, aut essio: nec aliquā Dei non sui defert potest: ac p hoc nihil potest detette ex Deo tanquā extremo. Sed secundū ꝙ homo, habet utrāq;: quia distat a Deo natura, & ab hominib⁹ puris dignitate gr̄æ, & gloriæ, defert quoque præcepta, donaq; Dei ad homines, & satisfactionē ac interpellationem ex hominibus ad Deum, non quasi hæc ab hominibus accipiat, sed quia hæc nice hominū ipse Deo offert, qđ uocatur pro hominibus offerre, ac satisfacere. Nihilominus satisfactionem ex hominibus quodammodo accipit, pro quāto ex massa peccatrice, carne. s. humana ab Adā genita, naturam p̄ssi sibi in qua satisfaceret assumpsit.

Porr.ꝑ. 151 3. di. 19. 2. q. 2. Et di. 43. 2. 2. q. 1. co. Et di. 48. q. 1. ar. 2. Et ue q. 19. 2. secundū ꝙ homo af firmatiue, & sic rndet quæsito. Chr̄istus uerissime dicitur mediator Dei, & hominū, secundum ꝙ homo. Omnia clara sunt in litera, consistit autem eius processus in hoc: Mediator ista dr̄o, q̄ habet (scilicet ea medium, & officium cōiungendi extrema inter se) duas exigit cōditiones: prima est distantia ab extremis, secūda est delatio ad extrema vtrinque ex altero. Sed Chr̄istus, secūdum ꝙ Deus neutram habet, quia non distat a Deo in natura, aut essio: nec aliquā Dei non sui defert potest: ac p hoc nihil potest detette ex Deo tanquā extremo. Sed secundū ꝙ homo, habet utrāq;: quia distat a Deo natura, & ab hominib⁹ puris dignitate gr̄æ, & gloriæ, defert quoque præcepta, donaq; Dei ad homines, & satisfactionē ac interpellationem ex hominibus ad Deum, non quasi hæc ab hominibus accipiat, sed quia hæc nice hominū ipse Deo offert, qđ uocatur pro hominibus offerre, ac satisfacere. Nihilominus satisfactionem ex hominibus quodammodo accipit, pro quāto ex massa peccatrice, carne. s. humana ab Adā genita, naturam p̄ssi sibi in qua satisfaceret assumpsit.

Est sūpta ex Aug. li. 10. confes. c. 43. ante med. to. 1.

Li. 9. c. 15. nō procul a fi. to. 5.

¶In rñsiōe ad primū, & tertium simul considera differēdo rationem specificā tem

Universidad de Deusto
Biblioteca

cancl. m

cancl. p

hd, quo Christus mediat, aut satisfacit, & radicé, vñ illud, quo efficax originaliter redditad mediandũ, & satisfaciendum, & merendam pro oib⁹. Nã si specificare, aut determinare quæris naturã, qua Chr̃s mereret, mediat, & satisfaceit, proculdubio natura humana est, creatę quippe naturæ sunt actꝰ isti. Sed si queris, vñ natura creata tanti est, ut mediet, mereat, & satisfaciat pro toto mundo, ex gra est unionis, ex hypostasi est diuina, qa. n. Chr̃s unigenitus est Patris, ideo p naturã assumptã satisfacit, meret, & mediat. Et hoc est quod in rñsione ad primum, dicebatur, & doctrina superius habita de efficacia satisfactionis, & meriti Christi sic applicanda est in rẽspõsione ad tertium. Et sic oia consonant.

Primæ partis de Christo tractatus tertius.

¶Hic incipit tertius tractatus primæ partis, q̃ de Christo est, tractaturque hic usq; ad q. 39. de spectantibus ad ingressum Christi in mundum, ut clare patet in litera.

quòd distet ab utroq; extremorũ: coniungit aũt mediator p hoc, q̃ ea, q̃ unius sunt, defert ad alterũ.ᵐ Neutrũ aũt horum põt cõuenire Christo ẽm quòd Deus, sed solum ẽm q̃ hõ. Nã ẽm q̃ Deus, nõ differt a Patre, & Spiritu sancto in natura, & ptate dñii. Nec ẽt Pater, & Spiritus sanctus aliquid hñt quod non sit filii, ut sic possit id, qđ est Patris, uel Spiritus sancti quasi quod est aliorum, ad alios deferre: sed utrumque conuenit ei, inquantum est homo: quia ẽm q̃ est hõ, distat, & a Deo in natura, & ab hominibus in dignitate, & gratiæ, & glorię. In quantum ẽt est homo, cõuenit ei coniungere homines Deo, præcepta, & dona Dei, hoibus exhibendo, & pro hominibus Deo satisfaciendo, & interpellãdo. & iõ⁹ uerissime dr̃ mediator secundum quòd homo.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ si subtrahatur diuina natura a Chr̃o, subtrahet̃ per cõsequẽs ab eo singularis plenitudo gratiarũ, quæ conuenit ei, inquantum est unigenitus a patre, ut dr̃ Io. 1. Ex qua quidẽ plenitudine habet, ut sit super omnes hoies cõstitutus, & propinquius ad Deũ accedẽs.

AD II dcm, q̃ Christus, secundum quòd deus, est per omnia æqualis patri: sed etiam in humana natura excedit alios homines. et ideo secũdum q̃ hõ, põt esse mediator, non aũt secundum q̃ Deus.

AD III dcm, q̃ licet auctoritatiue peccatũ auferre conueniat Christo secundum quòd est deus, tamen satisfacere pro peccato humani generis cõuenit ei, secundum quòd est homo. Et secundum hoc dicitur dei, et hominum mediator.

SVP. QVAE. XXVII. ART. I.
Palud. 3. d. 3. q. 1.
Medina ar. 1.
Alb. Mag. 3. d. 3. a. 3.

¶ Ncorpe duo fiũt, 1 primo qualis notitia de hoc quæsito haberi poterit; dicit ac per hoc monstratur uia ad inuestigandã ueritatẽ cõclusionis. sed o per monstratã uiã incedendo, uidetur ꝙ sit una cõclusione affirmatiua.

2 Quo ad primũ uia sciendi nõ est ex sacræ Scripturę auctoritate in specie, sed rõnabilibus sacræ Scripturæ consonis, ut Augusti. de Assumptione beatæ Mariæ ca. 6. præcipueto. 9.

In q. præc.

QVAESTIO XXVII.

De Beatæ virginis Mariæ sanctificatione, in sex articulos diuisa.

POST prædicta, in quibus de unione Dei, et hominis et de his, quæ unionẽ cõsequũtur, tractatũ est, restat considerandum de his, quæ filius Dei incarnatus, in natura humana sibi unita gessit, uel passus est: quę quidem consideratio quadripartita erit. Nam primo cõsiderabimus de his, quę pertinent ad ingressum eius in mundum. Secundo, de his, quæ pertinent ad progressum uitę ipsius in hoc mundo. Tertio, de exitu ipsius ab hoc mundo.

ART. I.

Quarto, de his, q̃ pertinent ad exaltationẽ ipsius post hãc uitã.

¶Circa primũ quatuor cõsiderãda occurrunt. Primo quidẽ de conceptione Chr̃i. Secũ, de ei⁹ natiuitate. Tertio, de eius circumcisione. Quarto, de eius baptismo.

¶Circa cõceptionem aũt eius oportet primo, aliqua cõsidere quantũ ad matrẽ cõceptẽ: secundo, quantũ ad modũ conceptionis, tertio, quantũ ad pfectionem prolis conceptæ.

¶Ex parte aũt matris occurrit considerandum, primo quidẽ de sanctificatione eius: secũdo, de virginitate eius: tertio de desponsatione eiusdem: quarto de annunciatione ipsius: quinto, de præparatione ipsius ad concipiendum.

Circa primum quæruntur sex.

¶Primo, utrum beata virgo mater Dei, fuerit sanctificata ante natiuitatem ex utero.

¶Secũdo, utrũ uer. sanctificata ante animationẽ.

¶Tertio, utrum per huiusmodi sanctificationẽ fuerit sibi totaliter sublatus fomes peccati.

¶Quarto, utrum per huiusmodi sanctificationem fuerit consecuta, ut numquam peccaret.

¶Quinto, utrum per huiusmodi sanctificationem adepta fuerit plenitudinem gratiarum.

¶Sexto, utrum sic sanctificari, fuerit proprũ sibi.

ARTICVLVS PRIMVS.

Virum beata Virgo mater Dei, fuerit sanctificata ante natiuitatem ex utero.

AD PRIMVM sic proceditur. Vr̃ q̃ beata uirgo non fuerit sanctificata ante natiuitatẽ ex utero. Dicit. n. Apost. ad Cor. 15. Non prius quod spũale est, sed prius, quod est animale, deinde qđ est spũale: sed p gratiam sanctificantem nascit hõ spũaliter in filium Dei secundũ illud Io. 1. Ex Deo nati sunt. Natiuitas autem ex utero, est natiuitas animalis; non ergo beata uirgo fuit prius sanctificata, quam ex utero nasceretur.

¶2 Præt. Aug. dicit in epistola ad Dardanum: Sanctificatio, qua efficimur templum Dei, non nisi renatorum est: nemo autem renascitur nisi prius nascatur. ergo beata virgo non fuit prius sanctificata, quam ex utero nasceretur.

¶3 Præt. Quicumq; est sanctificatus per gratiã, est mũdatus a peccatu originali, & actuali, si ergo B. Virgo fuit sanctificata ante natiuitatẽ ex utero, cõsequens est q̃ tunc fuerit emundata ab originali peccato: sed solum originale peccatum poterat eã impedire ab introitu regni cælestis. Si ergo tũc mortua fuisset, uidet̃ q̃ ianuam regni cœlestis introisset, quod tamen fieri nõ potuit ante passionẽ Christi, habemus. n. fiduciam in introitum sanctorum per sanguinem eius. ut dicit Hebr. 10. Videtur. ergo q̃ beata uirgo non fuerit sanctificata antequã ex utero nasceretur.

¶4 Præt. Peccatũ originale cõtrahitur ex origine; sicut pctũ actuale ex actu. Sed q̃ diu aliq̃s est in actu peccandi, nõ põt a pcto actuali mũdari. ergo ẽt nec beata Virgo a pcto originali mũdari potuit, dũ eẽt adhuc in ipso actu originis in materno utero existẽs.

SED CONTRA est, q̃ Eccl̃a celebrat natiuitatẽ beatę Virginis, nõ ait celebrat festũ in Eccl̃a nisi alicuius sancti. ergo beata Virgo in ipsa sua natiuitate fuit sancta. fuit ergo in utero sanctificata.

RESP. Dcm, q̃ de sanctificatione beatę Marię, q̃, si fuerit sanctificata in utero, nihil in Scriptura canonica tradit̃, q̃ ẽt nec de eius natiuitate mẽtionẽ facit: sicut tñ Aug. in sermone de Assumptione ipsius Virginis, rõnabiliter argumentat̃, q̃ cũ corpore sit assumpta in cęlũ (qđ tñ Scriptura non tradit) ita ẽt rõnabiliter argumẽtari possumus, q̃ fuerit sanctificata in utero. Rõnabiliter. n. credit̃, q̃ illa, q̃ genuit Vnigenitũ a Patre, plenũ gr̃æ, & ueritatis, præ oibus aliis maiora priuilegia gr̃æ acceperit. Vñ, ut legit̃ Luc. 1. Angelus ei dixit, Aue Maria gr̃a plena. Inuenim⁹ aũt q̃busdã aliis hoc priuilegialiter esse cõcessum, ut in utero sanctificarent̃, sicut Hieremias, cui dictũ est, Hier. 1. Antequã exires de vulua, sanctificaui te, & sicut Ioãnes Baptista, de quo dictũ est Luc. 1. Spũsctõ replebit adhuc ex utero matris suę. Vñ m rõabiliter credit̃, q̃ beata Virgo sanctificata fuerit anteq̃ ex utero nasceret̃.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ ẽt in beata Virgine prius fuit id, quod est aiale, & post id, quod est spirituale, quia prius fuit secundum carnem concepta, & postea secundum Spiritum sanctificata.

AD II dcm, q̃ Aug. loquit̃ ẽm legẽ cõem, ẽm quã per facta non regenerant̃ aliqui nisi prius nati: sed Deus huic legi faciorum, potẽtiã suã non alligauit; quin aliquibus ex priuilegio gr̃am suam conferre possit, antequam nascantur ex utero.

AD III dcm, q̃ beata Virgo sanctificata fuit in utero a peccato originali, quantũ ad maculã psonalẽ, non tñ fuit liberata a reatu, quo tota natura tenebat obnoxia, ut s. non intraret in paradisum nisi per Christi ostium, * sicut, & de sanctis patribus dicitur, qui fuerunt ante Christum.

AD IIII dcm, q̃ pctũ originale trahit ex origine, inquantũ p ea cõicat̃ humana natura, quã proprie respicit pctũ originale, quod quidẽ fit qñ proles concepta aiatur. Vñ post aiationẽ nihil prohibet prolẽ conceptã sanctificari: postea. n. nõ manet in materno utero ad accipiẽdã hũanã nãm, sed ad aliqualẽ perfectionẽ eius, quod iã accepit.

ARTICVLVS II.

Virum beata Virgo fuerit sanctificata ante animationem.

SVP. QV. XXVII. ART. II.
*Porr. 3. dist. 3. q. 1. art. 1. Et quo. 6. q. 5 art. 1. cor. Et opus. 3. ca 231. *ar. præc.*
S. Bo. 3. s. d. 3. q. 2. a. 1. Scot. 3. s. d. 3. q. 1. Ricar. 3. s. d. 3. q. 3. Duran. 3. s. d. 3. q. 4. Mairo. 3. s. d. 3. q. 2. Bacco. 3. s. d. 3. q. 2. Cap. 3. d. 3. q. 1. con. 1. Medina. a. 2.

ADSECVNDVM sic proceditur. Vr̃ q̃ beata Virgo sanctificata fuerit ante aiationẽ: qa (vt dictũ est) plus gr̃æ est collatum Virgini matri Dei, q̃ alicui sanctorũ: sed quibusdã nõ b esse cõcessum, q̃ sanctificaret ante aiationẽ: qa ut dr̃ Hier. 1. Priusqué te formare in utero, noui te: non aũt in fundicia ante corporis formationẽ. Sed ẽt de Ioan Bapt. dicit Ambr. † super Luc. q̃ nondum inerat ei spiritus uitæ, & iam inerat ei Spiritus gratiæ. ergo multo magis beata Virgo ante aiationem sanctificari potuit.

¶2 Præ. Cõueniẽs fuit (sicut Apsel. dicit i li. de cõceptu Virginali) ut illa Virgo ea puritate niteret, qua maior b sub Deo nequit intelligi. Vñ, & Cant. 4. dr̃ Tota pulchra es amica mea, & macula nõ est in te: sed maior puritas fuisset beatæ Virginis, si numq̃ aia eius fuisset inquinata cõtagio originalis pcti. ergo hoc ei pstitũ fuit, ut anteq̃ aiaret̃ caro eius, sanctificaret̃.

¶3 Præ. Sicut dictũ est, * nõ celebrat̃ festũ nisi de aliquo sãcto: sed quidã celebrãt festũ b conceptionis beatæ Virginis. ergo uẽ q̃ in ipsa sua conceptione fuerit sancta, & ita q̃ ante animationem fuerit sanctificata.

¶4 Præt. Apostus dicit Ro. 11. Si radix sancta, & rami, radix aũt filiorũ sũt paréteseorũ. potuit ergo beata Virgo sãctificari ẽt in suis parẽtib. ante aiationẽ.

SED CONTRA est, q̃ ea, quæ fuerũt in ueteri testõ sunt figura noui, ẽm illud 1. ad Cor. 10. Oia in figura cõtingebãt illis: sed p sanctificationẽ tabernaculi, de qua dr̃ in Ps. 45. Sanctificauit tabernaculũ suũ altissimus, ut significari sanctificatio matris Dei, quæ tabernaculũ Dei dr̃, ẽm illud Ps. 18. In sole posuit tabernaculũ suũ. De tabernaculo aũt dr̃. Exod. ultim. Postquã cunc a perfecta sunt, operuit nubes Tabernaculũ te stimonii, & gloria Dñi impleuit illud. ergo ẽt beata Virgo non fuit sanctificata nisi postquã cuncta eius perfecta sunt, scilicet & corpus, & anima.

RESP. Dcm, q̃ sanctificatio beatæ Virginis, non põt intelligi ante eius animationem, duplici rõne. Primo quidem, quia sanctificatio, de qua loquimur, nõ est nisi emundatio a peccato originali, sanctitas n. est pfecta munditia, ut Dionys. dicit in 12. c. de Di no. Cul pa aũt non põt emundari nisi p gr̃am, cuius subiectũ est sola

Porr. 3. d. 3. q. 2. a. 1. q. 3. Et quol. 6. q. 5. a. 1. cor. Et op. 3. c. 231. Et ps. 45.

In epi. 57 a medio tom. 2.

Alias hostiam.

Ex Ioãne Damasc. li. de assumptione beatæ Mariæ ca. 6. præcipueto. 9.

D. 845.

D. 843.

D. 370.

Libro. 1. in Luc. in tit. de turbati Zachariæ cõsimati. Parum ante med. 1. 5 c. 18. paruma prin cipio,

Art. 1. hui⁹ q. arg. Sed cont.

¶In corpore artic. est una conclusio cum uno corrollario. Conclusio est responsiua quæsiro directe, beata uirgo non fuit sanctificata ante animationem. Corollarium est, beata Virgo fuit sanctificata post animationem. Conclusio probatur duplicit̃r, primo sic, Sanctificatio de qua loquimur, est emundatio a peccato originali. ergo est per gratiã. ergo in sola creatura rationali. ergo non ante infusionem animę rationalis. Antecedens declaratur ex Dionysi. Sanctitas est perfecta mundi tia. Prima consequẽtia probatur, quia cui pa non emundatur, nisi per gratiam. Secunda uero, quia sola creatura rationalis est subiectum gratiæ. Secundo, ducendo ad inconueniens sic. Proles concepta ante infusionem aiæ rationalis non est culpę obnoxia. ergo quocunque modo ante animationem beata Virgo sanctificata fuisset, non incurrisset originalis peccati maculam. ergo non indiguisset redemptione & salute, quæ est facta per Christũ sed hoc est inconueniens. ergo. Añs probatur, quia sola creatura rationalis est susceptiua culpę. Prima consequentia ut clara relinquitur. Secunda aũt probatur auctoritate angeli Mat. 1. Ipse saluum faciet a peccatis. Inconueniens confert̃ tis probatur auctoritate Apost. 1. ad Tim. 2. 5 Aduerte hinc primo, quòd sanctificatio potest dupliciter sumi. Primo, ut est de contrario in contrarium, de immunditia ad munditiam, & sic constat quòd est de peccato in gratiam. Secundo, ut est de negatione in affirmatum, de nõ sancto in sanctum, de nõ gratia in gratiam. Et sic non supponit peccatum, & inuenitur in Christo, & angelis, angeli enim sanctificati sunt a Deo, qui numquam peccauerunt, & de seipso dicit Christus, quem

Conel.

c. 12. parũ a principio,

Pater

literæ contextum, cõsequentia tenet, quia à negatione sancti- A ficationis anterioris cum sua ratione, quia scilicet contrax. t peccatum originale, infertur quòd fuerit sanctificata post animationem. Et clare patet quòd sequela hęc est efficax, quoniã impossibile est in vno eodemque instanti contrahere peccatũ originale, & sanctificari ab illo. Stat ergo litera solida, quãuis aũ solicita & illa media opinione, tuta inopinabili. Quæ hodie mulieribus, multo, affectaque nõnul lorum pio, multorũ autem industria, ac quæstu cogentibus ita prçualuit, ut doctrinæ sanctorũ æstimata pietas præferat, & quod in communi asseritur, in his scilicet, quæ credẽda sũt sectandos magis esse antiquos doctores, q̃ modernos in hoc particulari post hr. dum moderni antiquis, & non sancti sanctis pferuntur. Testatur aũ tem erraticus hic, pcessus, similes esse istos peccantibus ex ignorãtia electionis, dum in uniuersali scientes applicando ad particulare, ab uniuersali declinant. Verum opinio ista media quamuis nouna quamuis aliena à doctrina antiquorũ doctorum, & à doctrina sanctorum cõmuniter, quia tamen nihil contra fidem sub stinet, & Apostolica sedes decreuit donec fuerit decisum, absque hęresis criminisque labe utranque cõtradictionis partem tenere posse, unaquęque prouincia in suo sensu abundet, modo prompta sit Ecclesiæ sanctæ definitioni subesse.

¶ Scripsimus de hac materia tractatum quendã ad Leonem x. Pontif. Max. qui uiuit, & regnat: & iõ fat sit hic monuisse omnes de re hac differentes, ant prædicantes, ut meminerint se non de fidei necessariis, sed de probabilibus tractare: neutra siquidem pars fidei documentis aduersatur. Nã si teneat beatam Virginẽ contraxisse originale peccatum (ut sancti, & antiqui doctores tenẽt) stat omnia cõsona inuenirI. Si ãt teneãt beatã Virginem nõ ex ui cõceptionis, sed ex gratia singularissima in ipso instanti infusionis animæ infusa illi animæ præseruatã ab originali peccato quod tunc incurrisset nisi illa gra affuisset, nihil contra fidem tenetur, sed specialis modus redimẽdi, ac saluandi à peccato originali, Christo attributur respectu suæ B matris, sic. n. ipsa beata Virgo indiguit redimi, & saluari à peccato per Christum, qñ ipsa tunc incurrisset peccatum, nisi munus gratiæ prueuientis non tempore, sed natura alfuisset. Et ita puritas eius fuit maxima sub Christo, qui nullo modo indiguit redimi, qui ex ui suæ conceptionis fuit sanctus. Fuit que in beata Virgine quod animale, est prius natura non tempore, quàm qd spũale est qñ infusio gratiæ in ipsi sanima supponit productionem animæ, quamuis, ut dictum est, præuenia peccati maculam, quæ tunc incurrenda erat nisi gratia illam impedisset, probabilis profecto optimo, nisi sanctorum antiquorum au ctoritas obstaret longe probabiliorẽ reddẽs cõtrariã positionẽ.

SVPER QVÆST. XXVII. ART. III.

Palud. 3. d. 1. q. 2.
Media. ar 3.
Alb. Mag. 3. diff. 3. ar. 24.

TItulus clarus recolentibus fomitis rationem ex dictis in præcedentibus; est enim fomes appetitus sensitiui deordinatio ex subtractione originalis iustitiæ destituti, qua deordinatione caro concupiscit aduersus spiritum.

¶ In corpore ar. duo fiunt. Primo, recitãtur quatuor opiniones circa quęstum, deinde singulę examinantur, & sola quarta approbatur, sicque respondetur quęsito.

ARTICVLVS III.

Virum per sanctificationem fuerit beatæ Virgini fomes totaliter sublatus.

ADTERTIVM sic procedit. Vt q̃ beata Virgo non fuerit emundata ab infectione fomitis. Sicut enim pœna originalis peccati est fomes qui consistit in inferiorum uirium rebellione ad rationem, h ita etiam pœna originalis peccati est mors, & cęteræ pœnales tates corporales: sed beata Virgo fuit subiecta huiusmodi pœnalitatibus. ergo etiam fomes. ab ea totaliter remot⁹ nõ fuit.

¶ 2 Præt. 2. ad Corinthios 12. dicitur, Virtus in infirmitate perficitur, & loquitur ibi de infirmitate fomitis, secundum quã patiebatur stimulum carnis: sed nihil, h quod pertinet ad perfectionem uirtutiis, fuit beatæ Virgini subtrahẽdum. ergo non fuit beatæ Virgini totaliter subtrahendus fomes.

¶ 3 Pret. Damascenus * dicit, q̃ in beatam uirginem superuenit Spiritus sanctus purgans eam ante conceptionem filii Dei, quod nõ potest intelligi h nisi de purgatione à fomite, nat ad malum, uel difficultat in bono.

¶ Circa hanc rationem duo sunt dubia, alterum commune, qualiter fomes sit in ordinata concupiscentia habitualis, cum nullus sit habitus malus in prole, quia nec acquisitus nec infusus: alterũ proprium huic intento: quia hæc ratio non vẽ efficax, qñ inordinata concupiscentia (ut litera testatur) habet duos effectus sub disiunctione, uel inclinare ad malum, uel difficultare ad bonum, & politio contraria dicit, quod fomes manet eum uno tñ istorum effectuum. Auctor autem ex positione causæ habentis plures effectus. s. inordinatæ cõcupiscentiæ natę, habere utrunque dictorum effectuum i afert positionem utriusque effectus, quod constat non licere ex 2. Polit. sed econuerso rex quolibet. n. effectu communis causæ potest inferri causa, sed expositione communis causæ non potest inferri determinate iste effectus, ut in litera fit, dum ex inordinata cõcupiscentia infertur, pronitas ad malum, & non solum difficultas ad bonum, quam opinio illa ponebat.

¶ Ad primum dubium dicitur, quòd concupiscentia habitualis dicitur non quia sit habitus, sed quia est priuatio habitus: priuatio enim ad genus sui oppositi spectat: non homo enim ad substantiam, & non album ad quale reducitur, est siquidem appetitus sensitiuus humanus priuatus gratia habituali originalis iustitiæ, qua promptus subetat rationis ordini destitutus siquidem tali dono dicitur concupiscentia inordinata habitualis: quia sic est etiam si nihil actualiter concupiscat.

¶ Ad secundum dubium dicitur dupliciter, Primo quod doctrina Arist. loquitur de causa communi ad disparatos effectus, nõ autem de causa communi effectuum mutuo se inferẽtium, quales sunt isti. Nam pronitas ad malum difficilem facit bonum, & difficultas ad bonum, pronum monstrat animũ ad malum, nisi enim animus inclinaretur contrarium bono ratio-

Parr. 2. 154 3. d. 3. q. 1. ar. 2. & ibi. in expositione pri. par. tex. Et op. 3. cap. 231.

li. 4. orth. fi. c. 15.

Ca. 12. circa princi. 10. 3.

Pater sanctificauit, &c. In prima aũt 10e hic allata sumitur sanctificatio primo g tatia materiæ, qñ sermo est de sanctificatione pos descendentis ex commistione maris, & fœminæ: supponimus. n. oẽm hmõi hoiem peccatum originale contrahere, iuxta superius determinata de peccato originali. Et ppea in litera dr, q̃ sanctificatio, de qua loquimur est emundatio a peccato originali. Et ex auctoritate Dio accipiendo munditiã a cõtrario ppbat, ly rõne materiæ, ppbatur, qa pfecta mundicia in tali materia est emundatio a peccato originali.

¶ Aduerte scdo, q̃ licet sanctificatio pro prie sumpta, vt s. ptingit ad ꝓpriũ terminũ ad quẽ, qui est gra reddẽs creaturã impeccabilẽ ad minus mortaliter sumatur duobus antedictis modis, exẽditur tñ sanctificationis nomẽ (sicut ẽt extenditur alia noia multiplicia) ad ea, q̃d sanctitate ꝓparant, uel faciunt, & hmõi. Et ppea Auctor in secũda rõe hic allata extenso sanctificationis nomine utit, dicens, Quocunq; mõ ante aiationẽ beata Virgo sanctificata fuisset. Ea aũt necessitas, secundæ rõnis fuit, quia exclusso per primam rationem, q̃ ante infusionẽ rõna lis aiæ sanctificata fuit proprie (quia nõ erat capax gratię) supererat excludere q̃ tunc ẽt, s. ante animationem non fuit sanctificata illo mõ, quo ille fœtus erat sanctificationis capax, puta q̃ mundaretur ab infectione, seu contagione, quæ erat infectura aiam rationalem sibi infundẽdã. Et hoc per secundã rationem directe excluditur, ut patet.

¶ Circa secundam rõem dubium occurrit de illa cõsequentia, ergo non indiguisset redemptione Christi. Nam vr non valere ex eo, q̃ multi cum sint modi, quibus redemptio, & salus per Christum fit etiam a peccato, ratio ista unum tantum modum excludens, quasi oẽs excluderit, infert negatiuam totaliter, q̃ non indiguisset redemptione Christi. Quod aũt non sit unicus tñ modus quo redemptio a peccato fit per Christum, ex eo patet q̃ ultra illum eõem modum, quo saluat, delendo inuentam peccati miraculam in anima, datur alius, quo tollendo cõtagionis labem a carne susceptura animam, præseruat a peccato animam, ne incurrat in illud. Ac per hoc, licet beata Virgo non indiguisset illo modo, s. per deletionem maculæ incurſæ, redimi, & saluari per Christum, indiguit tñ redimi, & saluari per eundem, alio modo, scilicet per emundationem infectionis fœtus, ut sic præseruatet a culpa.

¶ Ad huius euidentiam aduertendum est, q̃ aliud est personam beatæ Virginis indiguisse redimi a peccato per Christum, & aliud est fœtum illum ante aiæ infusionẽ indiguisse sanctificari per Christum. Nam personam ipsam indigere saluari a peccato est liberari a peccato, quod habet, uel habere oporteret. n. aut q̃ habeat peccatum, uel q̃ sit in proximo, seu periculo habendi peccatum, qui suis egr. saluari a peccato li. n. peccatum non habet, nec est in periculo habendi peccatum, saluari a peccato non indiget, ut patet. Fœtum autem egere sanctificatione, est quia nisi sanctificetur, immundus erit. Si beatę igitur Virginis fœtus sanctificatus fuisset ante infusionẽ aiæ rõnalis, cum fœtus non sit homo nisi per animam rationalem ipsa beata Virgo, quę non erat adhuc sed fœtus ille indiguisset sanctificari per Christum, sed ipsa beata Virgo fuisset concepta sine peccato originali abiq; quacunq; alia gratia q̃ ex hoc ipso, q̃ aia sua infusa esset materiæ mundę, originale peccatũ non contraxisset, et si nulla supponita fuisset gra, eo q̃ hoc ipsa beata Virgo non indiguisset gra redẽptionis, seu saluationis a peccato q̃ Christo factę. Exemplũ, Apostolus Paulus q̃a natus est ciuis Romanus, nũquã indiguit ciuitatea gratia ad ciuilitatẽ Romanã, q̃us aliqs ex patribus suis hac gratia indiguerit. Simile est in proposito, quia licet caro ãis personam beatæ Virginis indiguerit redimi taliter per Christum, ipsa tamen beata Virgo, cuia nata in utero esset expers peccati absque infusa sibi gratia præseruante, ne incurreret, non indiguisset simpliciter, & absolute redimi, seu saluari a peccato per Christum. Et hinc habes, quòd si dicatur quòd beata Virgo indiguisset in carne precedente redimi a peccato, quamuis non in sebęc distinctio non obstat dictis, quoniam indigere in antecedentibus, est conditio diminuens rõem indigentię perfectionalis. Et ppea non ualet consequentia, indiguisset in sui fœtus carne, ergo ipsa beata Virgo indiguisse. Est ergo simpliciter uera doctrina in litera tradita, q̃ si beata Virgo fuisset ante infusionem aię sanctificata, q̃ non eguisset redemptione, & salute a peccato facta per Christum. Et bene nota, q̃ non dr, q̃ non indiguisset salute gratię aut glorię facta per Christum, sed salute a peccato, a qua dictus est Iesus, hoc est saluator, ut Angelus renelauit Ioseph, dicens Mat. 1. Vocabis nomen eius Iesum, ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum. Et per hęc patet responsio ad obiectionem, qñ beatam Virginem in precedente fœtu, uel parente, &c. indigere redemptione, non est ipsam beatam Virginem indigere, sicut Paulum in suis parentibus indiguisse gratia ciuilitatis Romanę, non est Paulum illa indiguisse, sed maiores suos indiguisse illa.

¶ Circa corollarium, dubium occurrit, quia non ut sequi ex præmissis. Nam ex hoc q̃ beata Virgo non fuit sanctificata ante aiationem, non sequitur q̃ sanctificatio eius fuerit post aiationem: stat enim q̃ nec ante, nec post, sed in ipso instanti infusionis aię fuerit sanctificata, ut multi moderni tenent.

¶ Ad hoc dicitur, q̃ aliud est dicere materiam hanc absolute, & aliud inquantum ex hac litera infertur talis conclusio corollarię. Nam absolute loquendo, inter illas duas positiones extremas, scilicet quòd fuerit sanctificata, uel ante infusionem animę, uel post infusionem animę, est positio media q̃ fuit sanctificata in instanti infusionis animę. Cuius opinionis Auctor hic non meminit, quia tempore suo non erat adinuenta, omnibus communiter tenentibus beatam Virginem concepram in peccato originali, & ideo ut uidetur, reprobantibus sanctificationem carnis eius ante infusionem animę, ut in hac litera patet. Et propterea loquendo sñ præsentis litera-

D. 845.

D. 1708

D. 845.

I

K

loco citato in brgu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rationis, non esset difficilis ad bonum: sicut si corpus non inclinaretur ad motum deorsum, non difficultaretur ad ascendendum. Et similiter ex hoc, quòd inclinatur ad bonum sensibile contrarium bono rationis, prouenit q̃ difficultatem patitur ad motum secundum rationem in bonum, Nullus ergo error, nulla debilitas i processu huius literæ est, secundo dicit pōt, q̃ licet ex positione causæ communis nō possit determinate inferri positio alterius determinate effectꝰ, vel positio utriusque simul, potest tamen inferri potentia ad alterum determinate, & ad utrumque simul, quia ex hoc ipso q̃ causa communis est utrique, in potentia habet utrumque, ac p hoc licuit Auctori ex hoc q̃ fomes est concupiscentia contraria rationi habituali ter inferre, q̃ fomes necessario est inclinatiuus ad malū, & difficultatiuus in bono, & non intulit quòd actualiter inclinaret ad malum: ipsa siquidem inordinatio, qa rationi contraria, sonat pronitatē ad malum non actuale, sed habitualem, ut declaratum est. Et ppea recte illatum est, q̃ duo simul ponuntur contraria, dum ponitur fomes, & negat habitualis pronitas ad malum, quia ipsa inordinata concupiscentia est pronitas ad malū quia est contraria rationi. Et hæc responsio magis literam assequitur.

¶ Examinatur deinde tertia opinio, dicens fomitem remanisse quantum ad corruptionem personæ. Contra hanc in litera similiter proceditur, quòd ponat duo opposita simul, arguendo sic, Fomes ut corruptio naturę est libido transmitteus peccatum in prolem; libido autem est supra dicta concupiscentia rationi cōtraria. ergo fomes ut corruptio naturæ infert seipsum, ut corruptionem personæ. Antecedens est Aug. Altera propositio accipitur, ut per se nota, quia aut est fermo de libidine actuali, & habetur intentum, quia hæc non compatitur liberum rationis usum; sed de hac non est sermo, qa quātumcumq; parentes absq; delectatione coirent, proles conciperetur in peccato originali. Si autem est sermo de libidine habituali, ut in ueritate est sermo de illa, constat, q̃ ipsa non nisi habitualis est concupiscentia inordinata, quam declarauimus. Consequentia autem est per se euidens, quia inordinata concupiscentia, id eo inordinata est, quia contraria rationi habentis illam, ac per hoc ad personale malum habentis illam spectat. Quia igit inordinata habitualis concupiscentia est ex eadem ratione, & contraria rationi habentis illam, & ex qua transmittitur originale peccatum in prolem, non potest secundum unam, & eandem atomam rationem separari à seipsa ut maneat in seipsa, & non maneat quicquid sit de effectibus.

¶ Post hæc exclusis, secunda, & tertia opinionibus, inferē, primam, aut quartam asserendam. Et examinatur prima, declarādo primo, quomodo potest intelligi ista positio & satis plane patet litera quo ad hoc, exemplo Christi, & Adæ. Muniendo secundo hanc opinionem, quia spectat ad dignitatem beatæ Virginis obiiciendo tertio cōtra illā, quia derogat dignitati Christi, quia prima caro sancta debuit esse caro Christi. Afferur ā in litera ratio tali. Absq; uirtute Christi nullus à prima damnatione liberatur. ergo ante incarnationem Christi nullus secundum carnem debuit à prima damnatione liberari. Consequentia probat, quia in Christi carne debuit primo apparere immunitas à dānatione. Et cōfirmat à simili, de immortalitate carnis.

¶ Aduerte hic q̃ Auctor posito antecedente, aduertat quam apponit ad euitandam consequentiam, dicens: & quāuis p spirituale fidem Christi alii qui sint secundū Spiritum ab illa damnatione ante Christi incarnationem liberati, tamen, &c. Vbi ex dissimili effectu salutis carnalis, & Spiritualis à Christo, dum causam tangit, s. sīn spiritum, & sīn carnē consequentiam probat. Consentiendum quippe rationi est, ut sicut salus spiritus p spiritualem modum fit (per fidem), s. quæ est etiam futurorū) ita salus carnis carnaliter quoque fiat, ac per hoc à prima carne sancta suapte natura, qualis est procul dubio secundum omnes sola Christi caro, de qua sola scriptum est, Quod ex te nascetur sanctum. uidere etiam potes quām cōsona ratio allata sit, ut primum inuno quoque genere sit cā aliorum, tum, ut principium, & consummatio rei correspōdeant sibi, salus carnis consummatur per immortalitatem, inchoatur per sanctitatem eiusdem carnis. Et quia constat primam carnem immortalem fuisse carnem Christi (quia ipse est primogenitus mortuorum) consonum est, ut eius caro fuerit etiam prima caro sanctā: sanctitas autem carnis penes munditiam, seu immunitatem à fomite, qui lex carnis dicitur. attenditur, non igitur intentum est caro sine fomite ante Christi carnem, si primus locus Christo reseruatus est, sicut reseruari decuit. Et memento lectror, ut in istiusmodi quæstionibus non quæras rationes mathematicas: indisciplinati enim est ingenii, querere similem in omni materia certitudinem, rationabilem hic sufficit inferre conclusionem.

¶ Demum quarta opinio approbatur, quam primo ponit, dicens quòd remansit fomes secundum essentiam, ligatus quo ad exercitum, seu operationem usque ad conceptionem filii Dei, in qua fuit totaliter sublatus. Secundo declarat modum quo ligatus fuit, ubi tres modos tangit, scilicet per dominium liberi arbitrii, per gratiam habitualem, per diuinæ prouidentiæ assistentiam. Et primum modum excludit eadem ratione, quia priuilegium similiter Christi est usū liberi arbitrii in materno utero habere. Secundum modum approbat, quem declarauerat examinando primam opinionem ultimo improbatam, tertium autem modum magnificat. Tertio declarat ultimam conclusionis partem, tum quia in conceptione Christi iam apparuit immmunitas primo in carne Christi, ac per hoc absque ulla derogatione priuilegiorum

legiorū Christi, dignitas matris tūc poni pōt, ut gram habuerit A toraliter auferētē fomitē, tū qa figurate auctoritas Eze. fauet.

¶ Circa primū modū uinculi quo ligat fomes, s. per imperium liberi arbitrii, pro quanto dr Christi priuilegiū, scito q̃ dupliciter contingit habeti usum liberi arbitrii in materno utero. Primo, ab initio cōceptionis, seu infusionis aiæ, & deinceps sp, & hoc est priuilegium Christi, & hoc negatur cuiquā alteri concessum. Et p hāc negationē sufficiēter probat fomitē in beata Virgine nō esse ligatū priuilegiū arbitrii, qa fomitē ab initio habuit, & cōtinuit liberi ārbitrii usum nō habuit ab initio, & deinceps, qa hoc ē Christi priuilegiū. Secūdo, cōtingit ex speciali gra ad aliquem actū, ut de Ioāne Baptista pōt credi cum exultauit in gaudio infans in utero: gaudere. n. motus est appetitiuę partis, & gaudere de spūalib. motus est appetitus superioris, q uo casu uolūtas: cōstat ārt Ioannis gaudiū nō de re sēsibili, sed de Christo aduētu futūre, & exultasse in gaudio: uerum post actū illū Ioānes sanctus pseuerauit, licet nō cū usu liberi arbitrii. Sicut, & miraculose q̃q; legit præstitus usus loquēdi ad aliquē actū aliquibus infantibus, q tūn nesciebāt ppea postea loqui, sed erant sicut alii infantes, ut patet in gestis Apostolorum Simeonis, & Iudæ, & Faustini, Siplicii, & Beatricis.

¶ Circa magnificationē tertii modi, quo fomes ligatus perfectius ponit p diuiná prouidentiā aduerte q̃ dupliciter exponi pōt illud cōparatiuū perfectius. Primo, ut denoter solā additionē maioris pfectionis, ita q̃ pfectioni interiori superaddat pfectio ab exteriori prohibēte, sicut si diceremus q̃ fons aquę est frigidus ab intrinseca qualitate, & perfectius ab extrinseco conc auo monte prohibente solā calefactientē. Et hic sensus caret scrupulo, qm cōstat fomitē perfectius ligari ex gratia intrinseca, & prouidentia extrinseca prohibente inordinationē fieri, quā ex gra intrinseca tūn. Alio modo pōt exponi, ut cōparationē faciat ad sīn modū uinculi, ut sit sensus, q̃ fomes perfectius ligabatur per diuiná prouidentiā, q̃ per interiorem sanctificationem: & ex abundantia gratiæ, descēdētis in ipsā, ut talis esset dispositio uirtū aiæ in ipsa, q̃ inferiores uires numquā mouerētur sine arbitrio rōnis, sicut dictum est* fuisse in Christo, quē constat peccati fomitē nō habuisse, & sicut fuit in Adā ante peccatū, B q̃ originalē iustitiā, ita q̃ quātū ad hoc, gratia sanctificationis in Virgine habuit uim originalis iustitiæ. & quāuis hæc positio ad dignitatē Virginis matris ptinere uideat, derogat tū in aliquo dignitati Christi, absque cuius uirtute nullus à prima dānatione liberat. Et quāuis p spūalē fidē Christi, aliq ante Christi incarnationē sint sm spūm ab illa dānatione liberati, tū q̃ sm carnē aliquis ab illa dānatione liberet, non vī fieri debuisse nisi post incarnationē eius, i qua primò debuit immunitas dānationis apparere: & iō sicut ante immortalitatē carnis Christi resurgentis. nullus adeptus fuit carnis immortalitatē, ita inconueniens vī dicere, q̃ ante Christi carnē i qua nullū fuit peccatum, caro uirginis matris eius, uel cuiuscūq; D alterius, fuerit absq; dōnite, q dr lex carnis, siue mēbrorū. Et iōm vī melius dcm, q̃ per sanctificationē in utero nō fuerit sublatus B. Virgini fomes sm essentiā, sed remāserit ligatꝰ, non q̃dē per actū rationis suę, sicut in uiris sanctis, quia non habuit usum liberi arbitrij, adhuc in uentre matris existens, hoc. n. est spāle priuilegiū Christi sed per abundantiam gr̃æ, quā E in sanctificatione recepit, & ēt perfectius per diuinā prouidētiam sensualitatē eius ab omni inordinato motu prohibētē. P Postmodum uero in ipsa cōceptione carnis Christi, in qua primo debuit refulgere peccati munitas, credēdū est q̃ ex plenitudine redūdauerit in matrē, totaliter

fomite subtracto. ¶ Et hoc signatur Eze. 43. ubi dr, Ecce gloria Dei Israel ingrediebat per uiā orientalē. i. per beatā Virginē, & terra, i. caro ipsius, splendebat a maiestate eius. s. Christi.

Ad primvm ergo dcm, q̃ mors, & hmōi pēnalitates, de se non inclinant ad pctm. Vñ ēt Christus licet assumpserit hmōi pēnalitates, fomitem tū non assumpsit. Vñ ēt in beata Virgine, vt Filio conformaret (de cuius plenitudine gr̃am accipiebat) primo quidē fuit ligatus fomes, & postea sublatus, non aūt liberata fuit a morte, & alijs hmōi pēnalitatibus.

Ad ii dcm, q̃ infirmitas carnis ad fomitem pertinens, C est quidem in sanctis uiris perfectæ uirtutis occasio, non tū causa sine qua perfectio haberi non possit. Sufficit aūt in beata Virgine ponere perfectā uirtutem ex abundantia gratiæ, nec oportet in ea ponere omnem occasionem perfectionis.

Ad iii dcm, q̃ Spiritussanctus in beata Virgine duplicem purgationē fecit, unā quidem, quasi præparatoriam ad Christi conceptionem, quæ nō fuit ab aliqua impuritate culpæ, uel fomitis, sed mentē eius magis in unum colligens, & a multitudine fustollens. Nam & angeli purgari dīr, in quib. nulla impuritas inuenitur, ut Dion.* dicit 6.c. Eccle. hierar. Alia uero purgationem operatus est in ea Spūssanctus mediā te conceptione Christi, quæ est Spiritussancti opus. Et sm hoc potest dici, q̃ purgauit eam totaliter a fomite.

Articvlvs iiii.

Virtū per hmōi sanctificationē fuerit consecuta, vt numquā peccaret.

Ad iovartvm sic procedi tur. Vī, q̃ p sanctificationem in utero non fuerit beata Virgo pseruata ab oi peccato

Medina. ar. 4.

Titulus clarus est.

¶ In corpore unica est conclusio responsiua quæstiō. Simpliciter

ex ſ. 36. to. 7.

q. 15. ar. 2.

conc. m

conc. m

c. 24. to. 7

c. 6. par. 3. a med. o

Ferra. 155

3.d.3.q.2. ar.3.& di. 23.q.1.ar. 2.q.1.cor. Et 4. di.6. q.1.ar.1.q. 2. cor. Et op. 3. cap. 223.& 231 Et op. 6.c. 6. pri.col. 2. Et opu. 60.ca.5. *ar.præce. *ea.1.2.3 *in q. ex no. test.q. 73. circa me.to.4. *hom.45. in Matth. to.2.

pliciter fatẽdũ est, q̃ beata Virgo nullium actuale p̃ctũ commisit. Probat dupliciter. Primo syllogistice, & satis clare in littera ostendit ad primo maiorem illos, quos Deus aliquid dixit, &c. & hæc probat auctoritate apostolica ad Cor. deinde Maior. beata Virgo diuinitus electa est, vt esset mater Dei, ergo habuit gratiã opportunã ad matrẽ Dei. Et cõfirmat hæc conclusio auctoritate Angeli. Inuenisti grãm, ecce concipies. Sed non fuisset idonea mater si peccasset (q̃d tripliciter probat clare in littera) ergo. Secundo, probat auctoritate sacræ scripturæ accommodate: Tota pulchra es. Memento, & hic quicũq; legis, sufficere has rõnes supra materiã subiectã optimas, utpote ex sacræ scripturæ auctoritatibus cõbus applicatis ad ꝓpria beatæ Virginis ꝓcedentes, quã ex propriis ad ꝓpria desunt.

¶ In ista ad primũ videre facile potes, q̃ idẽm est gram sanctificationis sufficere ad tollendũ infallibiliter oẽm sensualitatis motũ præter tõnem, & tollere fomitẽ, & ꝑpea usq; ad cõceptionẽ Christi (in quo gra absoluit fomitẽ) nõ sufficeit gratia sanctificans: sed opus fuit diuina prouidẽtia, ut prius declaratum fuit.

*ç.36. ante m d. to.7.

¶ In ista ad sũ notate grauiter ꝓdicatores predicantes Christi, to: feminaeos clamores, motus &c. attribuentes beatæ Virgini in dolore passionis. Pẽsate verba Basilij in littera allata, & pensate ipsam contẽplationi admiratiue tũ vacasse, cõferendo diuina prius uita, & sibi certa humanis q̃ tunc videbat, summa infimis, & cõsequẽter affectũ cogitationibus cõsonũ sm rectã rõem habentẽ, ut cõdoleret, ut cõpateret, ecce ancilla sum, tã ut ibus, &c. subiectũ ex charitate propria pro ipsius matris, & mundi salute pro[illegible]eret.

¶ In ista ad tertiũ actuali. Quia ut dictũ est* post primã sanctificationem fomes peccati h remansit in Virgine. Motus ãt fomitis ẽt si rõem ꝑueniat, est pctũ ueniale, licet leuissimũ, ut Aug. dicit in li. de Trinit. ergo in beata Virgine fuit aliquod peccatũ veniale.

h

¶ 2 Præt. Sup illud Luc. 2. Tuã ipsius aiam ptrãsibit gladi⁹, dicit Aug.* in li. veter. s, & noui Testi, ꝙ beata Virgo in morte dũi, stupore quodã dubitauit. Sed dubitare de fide, pctũ est. ergo beata Virgo nõ fuit ꝑseuerata immunis ab oi peccato.

*Hom.20 in Ioã. circa med. illius to.3.

¶ 3 Præ. Chrys. sup Mat. exponẽs illud, Ecce, mr̃ tua, & fratres tui foris stãt, q̃rẽtes te, dicit, Manifestũ ẽ, ꝙ solũ ex uana gloria hoc faciebãt. Et Ioã. 2. sup illud, Vinũ nõ hẽnt, h dicit idẽ Chrys. * ꝙ uolebat illis ponere grãm, & seipsam clariorẽ facere ꝑ Filiũ, & fortassis qd humanũ patiebãt, quẽadmodũ & fratres eius dicẽtes, Manifesta teipsum mũdo. Et post pauca h subdit, Nõdũ. n. quã oporte bat, de eo opinione habebat: quod totũ cõstat esse peccatũ. ergo beata uirgo nõ fuit ꝑseuerata immunis ab oi peccato.

I

SED CONTRA est, ꝙ Aug.* dicit in li. de Natura, & grã, De sancta virgine Maria ꝓp honorẽ Chri, nullã ꝓrsus, cũ de peccatis agit, habere volo quæstionẽ. inde. n. scim⁹, ꝙ ei plus grãe collatũ fuerit ad vincendũ ex oi parte pctm, ꝙ concipere, ac parere meruteũ, quẽ constat nullum habuisse peccatum.

*Ambr. le. 2. in Luc. in c. cuius tit. est de Simeone & Ann. to mo. 5.

RESP. Dcdm, ꝙ illos, quos Deus ad aliq̃d eligit, ita preparat, & disponit, vt ad id, ad qd̃ eliguñ, inueniañ idonei, sm illud scdæ ad Cor. 3. Idoneos nos fecit ministros noui Testi. Beata ãt Virgo fuit electa diuinitus, ut esset mr̃ Dei, & iõ nõ est dubitãdũ ꝙ De⁹ ꝑ suã grãm eã ad hoc idoneã reddidit, sm ꝙ Angelus ad eã dicit, Inueni sti grãm apud Deũ, ecce concipies, &c. Nõ ãt fuisset idonea mr̃ Dei, si peccasset aliq̃n: tum, qa honor parentũ redũdat in prolẽ, sm illud Prou. 17. Gloria filiorũ, patres eorũ, unũ, & per oppositũ ignominia maris ad filiũ redundasset: tũ ẽt, qa singularẽ affinitatẽ habuit ad Chrm, q̃ ab ea carnẽ accepit. dr̃ aũt scdæ ad Cor. 6. Quæ cõuentio Chri ad Belial? tũ ẽt, qa singulari mõ Dei filius, qui est Dei sapientia, in ipsa habitauit, nõ solũ i aia, sed ẽt i utero. dr̃ ãt Sap. 1. In maleuolã aiam nõ introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Et iõ simpl r intẽdũ est, ꝙ beata Virgo nullum actuale pctũ cõmisit, nec mortale, nec ueniale, ut sic in ea impleat q̃d dr̃ Cant. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula nõ est i te.

J

ADPRIMVM ergo dcdm, ꝙ in beata Virgine post sanctificationẽ in utero, remãsit quidẽ fomes peccati, sed ligatus, ne. s. prorumperet in aliquẽ motũ inordinatũ, q̃ rõnem ꝓuenirẽt. Et licet ad hoc operatẽ grã sanctificationis, nõ tũ ad hoc sufficiebat, alioquin uirtute illius gratiæ hoc fuisset præstitum, ut nullus motus posset esse in sensualitate eius, nisi ratione præuentus, & sic fomẽs non habuisset, quod est contra supradicta. * Vnde oportet dicere, quòd complementum illius ligationis fuit ex diuina prouidentia, quæ non permittebat aliquẽ motum inordinatum ex fomite prouenire.

H

In corp. & art. præce.

AD II dcdm ꝙ illud uerbum Simeonis, Origenes, ſ& quidã alii doctores exponunt de dolore, quẽ passa est in Christi passione. Ambr.* ãt per gladiũ dicit significari prudentiã Mariæ, non ignarã mysterii cęlestis: viuũ est. n. uerbũ Dei, & ualidũ, & acutius omni gladio acutissimo. Quidã uero ꝑ gladium dubitationem intelligunt, quæ tũ non est intelligenda dubitatio infidelitatis, sed admirationis. & discussionis. dicit. n. Basilius in Epist. ad optimum, ꝙ beata Virgo assistens cruci, & aspiciens singula, post testimonium Gabrielis, post ignem miraculorum ostẽtionem, animo fluctuabat, ex una scilicet parte uidens eum pati abiectã, & ex alia parte considerans eius mirifica.

Ho. 18. in Luc. in medio, & deinceps, t. 3

AD III dcdm, quòd in uerbis illis Chrysostomus excesit: possunt tũ exponi, ut intelligatur in ea Dominum cohibuisse non inordinatum inanis gloriæ motum quantum ad ipsam, sed id, quod ab aliis posset æstimari.

K

ARTICVLVS V.

Virum beata Virgo per huiusmodi sanctificationem adepta fuerit plenitudinem omnium gratiarũ.

SVP. QV. XXVII. ART. V.

Medina. ar. 5.

TItulus, ut sonat sumatur de plenitudine, ut extendi tur ad plenitudinem intensiuam, & extensiuam.

¶ In corpore una est conclusio. beata Virgo maiorem præ ceteris gratiæ plenitudinem a Christo obtinuit. Probat Quan

Port.o 150

3. di. 3. q. 1. ar. 2. q. 3 c. & di. 13. q. 1. ar. 2. q. 1. ca. & opusc. 8. & op. 60. c. 3. Et 10a q. 16. & Ro. 8. lib. 3.

to magis appropinquat aliquid principio in quolibet genere, tanto plus affectũ illius participat, sed beata Virgo maxime appropinquauit principio. ergo. Maior ex Dio. Minor probatur quia Christo maxime appropinquauit, qui secundum deitatem auctoritatiue, & secundum humanitatem instrumentaliter est principiũ gratiæ quod probat Ioã. 1. Gratia, & ueritas ꝑ Iesum Christum facta est.

li. 3. tex. 63 & 64. to. 2.

¶ Aduerte ergo, ꝙ cũ in littera concluditur beatam Virginẽ præ cæteris gratiam habuisse, non fit compatio ad Angelos, sed homines tantum, tũ quia est sermo de gratia data beatæ Virgini in utero matris, quam constat fuisse minorem gratia angelorum beatorũ: tũ quia sermo est de uiatorum gratia, ut patet ex responsione ad sm: ubi beata uirgine p fectissima grã ponit gra qua fuit inter cõprehensores: tũ qa ratio litteræ disparata est ab angelorũ ratione, dum illi propinquiores Deo secũdam deitatem naturantur, ista inuenitur propinquior Deo secundum humanitatem. Nec hæc ideo dicta sunt, quasi angeli habeant in eælo maiorem gratiã quã beata Virgo, hoc. n. est falsum, quoniam ipsa est domina angelorum: sed ideo dicta sunt, ut hæc littera exponatur, ad lucem de gratia sanctificationis in utero, post quã deinde multum proprio merito gratiæ acquisiuit crescens usque ad perfectum æternitatis diẽ ita ꝙ ꝓpinquissima fuit, & est Christo, & secundum deitatem in esse gratiæ quamuis nõ in esse naturę, & secundum humanitatẽ in esse naturæ.

li. 1. tex. 62 & li. 2. tex. 58. to. 2.

¶ In eodem ar. in responsione ad tertium aduerte, quòd cum Auctor dicit, non tamen accepit, ut habet omnes usus harũ, & similiũ gratiarũ, sicut habuit Christus, sed scdm ꝙ cõueniebat conditioni ipsius. Sapientiæ. n. usum habuit in cõtẽplãdo, sm illud Luc. 2. Maria ãt cõseruabat omnia uerba hęc, cõferens in corde suo. Non autẽ habuit usum sapientiæ, quantũ ad docendũ: qa hoc non conueniebat sexui

In fo. 2. à pri. serm. to. 2.

¶ Resp. Dcdm, ꝙ q̃ aliq̃d magis appropinquat principio in quolibet gñre, tãto magis participat effectũ illius principii, vñ Dion.* dicit 4. c. Cęl. hierar. ꝙ angeli, q̃ sunt Deo propinquiores, magis participãt d bonitatib⁹ diuinis, quam hoies, Chrus aũt est principium gratiæ, sm diuinitatem auctoritatiue, sm humanitatẽ uero instrumentaliter, vñ, & Io. 1. dr̃, Gra, & ueritas ꝑ Iesũ Chrm facta est: m beata ãt Virgo Maria propinquissima Chro fuit sm humanitatẽ qa ex ea accepit humanã nãm. & iõ ꝑ cęteris maiorẽ debuit à Chro gręe plenitudinẽ obtinere.

ca. 4. ante medium *

Concl. m.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ unicuique à Deo datur grã sm hoc ad qd̃ eligitur. Et qa Christus inquãtũ est hõ, ad hoc fuit prædestinatus, & electus ut esset filius Dei, in uirtute sanctificandi, hoc fuit sibi ꝓpriũ, ut hñret talẽ plenitudinẽ grãe, ꝙ redũdaret in oẽs, sm ꝙ dr̃ Ioan. 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus: sed beata Virgo Maria tãtã grãe obtinuit plenitudinẽ, ut esset propinquissima auctori grãe, ita ꝙ eũ, qui est plenus oi gratia, in se reciperet, & eum pariendo, quodammodo gratiam ad omnes deriuaret.

A

B

C

D

E

ADII dcdm, ꝙ in rebus naturalib⁹, primo quidẽ est perfectio dispõnis, puta cũ materia est pfecte ad formã disposita. Secdo aũt est perfectio formæ, q̃ est potior, nã & ipse calor est pfectior, qui ꝓuenit ex forma ignis, q̃ ille, q ad formã ignis disponebat. Tertio aũt est pfectio finis: sicut ignis pfectissime hẽt ꝓprias qualitates cũ ad locũ suũ ꝓuenerit. Et similr in btã Virgine fuit triplex pfectio gręe. Prima q̃dẽ quasi dispositiua, ꝑ quã reddebat idonea ad hoc ꝙ eẽt m̃ Christi, & hęc fuit pfectio sanctificationis. Secũda aũt pfectio gratiæ fuit in btã Virgine ex ꝓsentia filii Dei in ei⁹ utero incarnati. Tertia ãt est pfectio finis, quã hẽt i gl̃ia.

Quòd aũt secũda pfectio sit potior, q̃ prima, & tertia q̃ secunda, patet quidẽ uno mõ per liberationẽ à malo. Nã primo i sua sanctificatione fuit liberata à culpa originali: secũdo in cõceptiõe filii Dei, fuit totaliter à fomite mundata: tertio in sui glorificatione fuit liberata etiã ab oi miseria. Alio mõ per ordinẽ ad bonũ. Nã primo i sua sanctificatione adepta est grãm inclinantẽ eã ad bonũ: in conceptione aũt filii Dei cõsumata ẽ eius gratia cõfirmans eã in bono: in sui uero glorificatione cõsumata est eius gratia perficiẽs eã in fruitiõe omnis boni.

ADIII dcdm, ꝙ non est dubitãdũ, quin btã Virgo accepe rit excelenter donũ sapiẽtiæ, & gratiam uirtutũ, & etiã gratiã prophetiæ, nõ tũ accepit ut hñret oẽs usus harũ, & similiũ gratiarũ, sicut habuit Christus, sed scdm ꝙ cõueniebat conditioni ipsius. Sapientiæ. n. usum habuit in cõtẽplãdo, sm illud Luc. 2. Maria ãt cõseruabat omnia uerba hęc, cõferens in corde suo. Non autẽ habuit usum sapientiæ, quantũ ad docendũ: qa hoc non conueniebat sexui simpliciter, usib⁹ gratiarum qa nec Christus habuit omnes usus grati rũ, qñ non est loquut⁹ uariis linguis, ut superius in q. 7. ar. 7. ad ultimũ Auctor dixit: sed distribuit pro quali omnibus, quæ in moralib⁹ appellare licet oia. Christ⁹. n. habuit omnes usus gratiarum, quia modicum ꝙ nihil reputatur. beata aũt uirgo nõ habuit omnes usus, qui multi sibi defuerunt quia scilicet impetrãtes erant suę conditioni, non. n. fecit miracula, &c. Vel distribuit ꝙ omnibus usibus limitatis ad illos, quos habuit Christus, ut non sit dictum in littera, non habuit oẽs usus, sed non habuit omnes usus sicut Christus, tamquã ly sicut limitet ly omnes usus. Et quouis modo exponatur sententia, in idem redit, prima tamen expositio magis consonat litteræ.

¶ In eodem articulo quo ad actum doctrinæ negatum à beata Virgine, aduerte ꝙ quia theologia solida fundatur sup Scripturas sacras, & nullibi in ea reperitur beatã Virginem docuisse, sicut nec Christum loquutum linguis, iõ si eut affirmamus Christum non usum gratia linguarum in loquendo, eadem rõne affirmandum est, beatam Virginem nõ docuisse, præsertim cũ apostolica auctoritas hoc interdicit m mulieribus comprobet, Quod autem dicitur, ipsam instruxisse discipulos Christi de annũtiatione sua, & natiuitate filii, & magorum aduentu, & similibus, ex Scriptura non habetur, sed habetur quod Spiritus sanctus docuit Apostolos omnes ueritatem de spectantibus ad fidem, inter quæ erat Christi cõceptio ex Spiritu sancto, & natiuitas ex Virg. ne, quæ etiam in Symbolo posita sunt.

D. 383.

¶ Posset tamen dici, ꝙ non publica doctrina, sed familiari instructione, quam constat mulieribus nõ esse prohibitam, beata Virgo aliqua particu

Liria-

factis facta explicauit apostolis. Auctor autē sūm scripturā sacrā loquitur, negans ab ea usum sapientię, quo ad actū doctrinæ.

SVPER QVÆST. XXVII. ART. VI.

Medina.ar.6.

TItulus clarus.

¶ In corpore duo sunt, primo tractat quid Aug. d hoc scripserit, secundo respōdetur quæsito. Quo ad primum Aug. sub dubio quęstionem relinquere uidetur, & dicit litera, quòd uidetur dubie loqui, quoniam Aug. in his uerbis nō loquit de sanctificatione qualicūque, sed illa, quæ est cum proprio sanctificati actu, scilicet credere, amare, & huiusmodi. Quia. n. hanc reliquit sub dubio, & de nulla alia loquitur sanctificatione, ni decurr sub dubio quęstionem de sanctificatione horum in utero reliquisse. Omnia clara sunt in litera.

¶ Aduerte tñ, q ex litera euangelii sumi potest, Ioanni acceleratū fuisse usum liberi arbitrii. Nā ibi ñ solū dr, Exultauit infans sed exultauit in gaudio. exultare aūt simultudinarie licet etiā sic inanimatorum (iuxta illud, Montes exultauerunt ut arietes, & colles sicut agni ouium) propriē tamen est animaliū. Et quia non sine animali passione fit gaudium, oportet Ioannem exultasse in gaudio, uel secundum sensitiuam tantum partem, & hoc non consonat causæ exultationis, & gaudii in euangelio scriptæ, quia nox beatæ Virginis salutantis non erat commotiua partis sensitiuæ prolis in utero, sicut nec alię eiusdem, & aliarum mulierum uoces, uel secundū partem intellectiuam, & hoc ordo affectuum causatorum, à salutatione insinuat, quòd scilicet gaudium partis intellectiuæ fuit in puero: nam ex salutatione, aurium Elisabet commotiua, puer non in auribus, sed in gaudio exultauit, & Elisabet deinde repleta est Spiritusancto p occultū dubio in mente. Vnde comprehenditur, quòd primo mater secundum sensum percepit: deinde puer secundum mentem, & demum ad matris mentem intelligentia peruenit. Et huic sensui doctorum uerba consonant dicentium de Ioanne, quòd prius sensit Dominum, uel quòd à perfectæ cœpit ętatis mensura, uel aliquid huiusmodi.

¶ Quo ad secundum, tria Auctor facit, primo respondet quæstioni negatiue, affirmando duos alios sanctificatos: deinde dicit neminem alium esse sanctificatum: tertio rationem reddit, quare illi duo sanctificati sunt. Circa responsionem ergo distinguuntur hic duæ quæstiones, altera quæ mota est de sanctificatione, altera de tali sanctificatione, scilicet cum usu liberi arbitrii. Monstratur diuersitas magna inter istas quæstiones, ex eo quòd sanctificatio potest fieri, & esse sine usu liberi arbitrii, ut patet in sanctificatione paruulorum per baptismi gratiam. Et propterea nihil obstat quæstioni propositæ hoc art. si pars negatiua quæstionis secundæ, quæ ab Aug. tractata est teneat. Propter hæc igitur, litera respondet quæsito, quòd duo ultra beatam Virginē inueniuntur sanctificati in utero, s. Hieremias & Ioannes. Probatur auctoritate Scripturę, & excluditur obiectio de usu liberi arbitrii, quamuis illum non habuerit, &c.

¶ Vbi nota, quòd hinc non potest assertiue dici de mente Auctoris hos non habuisse liberi arbitrii usum in utero, quoniam aduersatiue loquitur ad monstrandum conclusionem, quā non

muliebri, ſm illud 1. ad Tim. 2. Docere autem mulieri nō permitto. Miraculorum aūt vsus sibi non competebat dum uiueret: quia tunc temporis confirmanda erat doctrina Christi miraculis, & iō soli Christo, & eius discipulis, q erāt baiuli doctrinę Christi, conueniebat miracula facere. Propter qđ & de Ioanne Baptista dr Ioa. 10. q signum fecit nullum, ut, scilicet oēs Christo intenderent. Vsum aūt prophetię habuit, vt patet in Cantico qđ fecit. Magnificat anima mea Dñm &c.

ARTICVLVS VI.

Vtrum sic sanctificari fuerit proprium beatæ Virgini.

AD SEXTVM sic procedit. Vr q sanctificari in utero post Christum propriū fuerit beatæ Virgini. Dictum* est enim q pp hoc beata Virgo fuit[b] sanctificata in utero, ut redderet idonea ad hoc, ut esset mater Dei: sed hoc est proprium sibi. ergo sola ipsa fuit sanctificata in utero.

¶ 2 Præt. Aliqui uidentur[h] pro pinquius accessisse ad Christū, quàm Hieremias, & Ioannes Baptista, qui dñr sanctificati in utero, nam Christus specialiter dr filius Dauid, & Abrahā pp promissionem eis specialiter factam de Christo. Isaias etiam expressissime de eo prophetauit, Apostoli etiā cū ipso Christo conuersati sunt: nec tamen leguntur sanctificati in utero. ergo neq; etiam Hieremiæ, & Ioanni Baptistæ conuenit sanctificari in utero.

¶ 3 Præt. Iob. de se dicit, Iob. 31. Ab infantia creuit mecum misseratio, & de utero egressa est mecū: nec tñ pp hoc dicimus cum sanctificatū in utero.[h] ergo neq; et Ioannem Baptistā, & Hieremiam cogimur dicere sanctificatos in utero.

SED CONTRA est, q dr de Hieremia, Hier. 1. Antequam exires de uentre, sanctificaui te. Et de Ioanne Baptista dicitur Luc. 1. Spiritusancto replebit adhuc ex utero matris suæ.

RESP. Dicendum, q Augustin. in Epist. * ad Dardanum, dependere ex usu liberi arbitrij, deinde negat quemcumque alium sanctificatū in utero, tōne probans, quia inutilis esset. Vbi occurrunt tria dubia, primum est circa applicationem auctoritatis Apostoli ad propositū: dissonare quippe uidetur, nā sermo de sanctificatione in utero, Apostolus autem non de ipsa sanctificatione, seu sanctitate, sed de manifestatione eius loquitur: non enim dicitur unicuique datur spiritus, sed manifestatio spiritus, &c. Litera ergo loquens de ipso Spiritu, non bene affert auctoritatem de manifestatione Spiritus: hæc enim auctoritas non probat illud assumptum, ut patet.

¶ Secundum dubium est, quia ista ratio est gladius Goliæ. Nam si uerum assumit, sequitur quòd Beata Virgo non fuit sanctificata in utero, qa illius sanctificatio in scriptura non habet ac per hoc, Ecclesiæ non innotuit, ac per hoc, si uentilitate fuisset sanctificata secundū literæ processum.

¶ Tertium dubium est, quia secundū hāc rationem sequeretur, quòd non esset credendum aliquod miraculum, nisi quod in sacra Scriptura cōtineretur, quia ad uti litatem Ecclesię miracula ordinantur, cui non nisi per Scripturam sacram innotescunt, secundū hanc literam.

¶ Ad primum dubium dicitur, quòd assumptum literę ad qđ probandum inducitur Apostoli auctoritas, non est, sanctificationis gratia ordinatur ad utilitatem, sed est huiusmodi, priuilegia gratiæ, quę dantur aliquibus, præter communem regem ordinantur ad utilitatem. Ex quibus uerbis dupliciter respōdeti potest. primo, q sicut priuilegia materialia alicui a principe cum ritu conceſsa, sub specie manifestationis continentur, ita priuilegium gratiæ est manifestatio spiritus, & concessi in ipsa gratia infusa, & concedentis Spiritus sancti, specialiter diligentis illū, cui gratiam dedit, ac per hoc litera probans priuilegia gratię per manifestationem spiritus, non diuertit ad extranea. Et si obijciatur, q tunc ratio ista supponit sanctificationem in utero semper fieri cum priuilegio, conceditur quòd sic est secundū hanc responsionem. Et suppositio est satis rationabilis, quoniā sicut secundum rem sanctificatio in utero est actus priuilegialis, ita etiam debet esse secundum cognitionem.

¶ Secundo, q quia tam singulares gratię superexcedunt communem legem diuinę prouidentiæ, ac per hoc harum concessio spectat ad diuina miracula, conferat autem miracula ordinari ad aliorum utilitatem, ideo non solum priuilegia, sed ipsa sanctificatio in utero, ex hoc ipso q præter legem communem fit, continetur sub gratia, quæ datur ad aliorū utilitatem & consequenter sub spiritu manifestando. Nam ex hoc ipso, q ad ecclesię utilitatem ordinatur ad ecclesię quoque notitiam necesse est ordinetur, alioquin diuina sapientia non disponeret omnia suauiter, dum rationalibus creaturis ex quibus ecclesia cōstat, nō per rationis actum de suo bono prouideret, sed uelut animalibus brutis incognitas utilitates ingereret. Et confirmat ex dictis in primo libro, scilicet, q Deus in ecclesia triphante nunquam præter communem sibi legem operatur: quia nulla utilitas esset, cum igitur in militanti ecclesia præter communem legem operatur, ad ecclesię utilitatem operatur, ob cuius utilitatem communem legem prętermittit. Quia igitur assumptum in litera de gratia contenta sub spiritu manifestando loquitur, ideo probādū merito fuit per auctoritatem Apostoli de manifestatione spiritus. Et hæc responsio est directe secundum literam, nihil præsupponens & solida.

¶ Ad dubium secundum dicitur, quòd sanctificatio beatæ Virginis in utero matris, etsi non est tradita in sacra scriptura explicite, est tamen tradita implicite, ex hoc ipso quòd in sacris literis innotescitur aliqui sancto cōcessa gratia sanctificationis in utero: hinc. n. ut ex superius dictis patet habetur, beatā virginem fuisse sanctificatam: quia habuit q̄quid gratię ceteris collatum est. Vnde nec rō non intermit Auctorem suū, sed tuetur eum.

¶ Ad tertium dubiū dicitur, q loquendo de Ecclesiæ fide. simpliciter necessaria, cōcedendum est consequens: sed si sit sermo de Ecclesię fide, ex tali suppositione, vel accessoria (puta, quæ post talem approbationem extensa est ad tale miraculum: vt si Ecclesia credendū traderet tale miraculum) vel probabili (ut ē fides de miraculis recitatis in canonizationibus sanctorum) credenda sunt miracula, quæ in sacra scriptura non cōtinentur. Nec oppositum sequitur ex ratione literæ: quæ de fide Ecclesiæ simpliciter, & absolute, & nō præsuppositā tali decretali loquitur: docuitque per hoc Auctor, quòd nec necessario, nec probabiliter credendum est, aliquem alium esse sanctificatum in utero, simpliciter, & absolute loquendo. An autem deus aliquem de inceps sanctificauerit, & Ecclesiæ reuelauerit, alterius est quęstionis: quia tamen non est expectanda ecclesia melior, quā fuerit: nec Apostoli ipsi primitias Spiritus habentes sanctificati sunt in utero (quamuis Ioannes euāgelista uirginitatis, prophetię, euangeli-

Est opi. 57. circ. me. & deinceps tom. 2

loquimur, ideo probādū merito fuit per auctoritatem Apostoli de manifestatione spiritus. Et hæc responsio est directe secundum literam, nihil præsupponens & solida.

¶ Ad dubium secundum dicitur, quòd sanctificatio beatæ Virginis in utero matris, etsi non est tradita in sacra scriptura explicite, est tamen tradita implicite, ex hoc ipso quòd in sacris literis innotescitur aliqui sancto cōcessa gratia sanctificationis in utero: hinc. n. ut ex superius dictis patet habetur, beatā virginem fuisse sanctificatam: quia habuit q̄quid gratię ceteris collatum est. Vnde nec rō non intermit Auctorem suū, sed tuetur eum.

¶ Ad tertium dubiū dicitur, q loquendo de Ecclesiæ fide. simpliciter necessaria, cōcedendum est consequens: sed si sit sermo de Ecclesię fide, ex tali suppositione, vel accessoria (puta, quæ post talem approbationem extensa est ad tale miraculum: vt si Ecclesia credendū traderet tale miraculum) vel probabili (ut ē fides de miraculis recitatis in canonizationibus sanctorum) credenda sunt miracula, quæ in sacra scriptura non cōtinentur. Nec oppositum sequitur ex ratione literæ: quæ de fide Ecclesiæ simpliciter, & absolute, & nō præsuppositā tali decretali loquitur: docuitque per hoc Auctor, quòd nec necessario, nec probabiliter credendum est, aliquem alium esse sanctificatum in utero, simpliciter, & absolute loquendo. An autem deus aliquem de inceps sanctificauerit, & Ecclesiæ reuelauerit, alterius est quęstionis: quia tamen non est expectanda ecclesia melior, quā fuerit: nec Apostoli ipsi primitias Spiritus habentes sanctificati sunt in utero (quamuis Ioannes euāgelista uirginitatis, prophetię, euangeliquam quidem passionem Ieremias, & uerbis, & misteriis aptissime pnuntiauit, & suis passionibus expressissime prefiguravit Secundo per baptismum primę ad Cor. 6. Sed abluti estis sed sanctificati estis. Ad quem quidem baptismum Ioannes suo baptismo hoies pparauit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd beata Virgo, q̄ fuit a Deo electa in matrē, amplioremsanctificationis gratiā obtinuit quàm Ioannes Baptista, & Ieremias, qui sunt electi, ut speciales prefiguratores sanctificationis Christi. Cuius signū est, quòd beatæ Virgini præstitū ē, ut de cetero nō peccaret, nec mortaliter, nec uenialiter aliis autem sanctificatis credit præstitum esse, ut de cetero mortaliter non peccarent, diuina eos gratia protegente.

AD II dcm, q quantum ad alia potuerunt sancti esse Christi coniunctiores, quam Hieremias, & Ioannes Baptista, qui tamen fuerunt ei cōjunctissimi, quantum ad expressā figuram sanctificationis ipsius, ut dictum est.*

Ad III dcm, q miseratio de qua ibi Iob loquitur, nō significat uirtutem infusam, sed quandam inclinationem naturalem ad actum huius uirtutis.

QVAESTIO XXVIII.

De Virginitate Beatæ Mariæ, in quatuor articulos diuisa

DEINDE considerandum est de uirginitate matris. Et circa hoc quęruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum fuerit uirgo in concipiendo.

¶ Secundo, Vtrū fuerit uirgo in partu.

¶ Tertio, Vtrum permanserit uirgo post partum.

¶ Quarto, Vtrum uotum uirginitatis emiserit.

ARTICVLVS I.

Vtrum beata Maria fuerit uirgo in concipiendo.

AD PRIMVM sic procedit. Videtur quòd mater Dei nō fuerit uirgo in cōcipiēdo Chm. Nulla. n. proles, quę habet h patrem, & matrem, ex Virgine matre concipitur:

Tertia S. Tho.

flæ singularis quoque officii erga matrem domini gratia donatus fuerit) credēdum est quòd nullus simpliciter in toto tēporis decursu fuit, est, aut erit sanctificatus in utero, nisi qui in litera explicantur. Nō defuisse tamen auditumus temeritatem modernam cuiusdam mulierculę, sanctificatam se in utero protestantis: & forte fuit uere sanctificata in utero non materno, sed proprio, uelut Bersabee, Deo puniente superbiam illius.

¶ Demum rationem reddit Auctor, quare isti duo Ieremias, & Ioannes Baptista sanctificati sunt in utero prēmissa excusatione tōtis necessariæ, subdens rationē congruentiæ: quia, scilicet, prefiguratores fuerunt sanctificationis p Christum faciendæ, dum præmonstratum medium sanctificantia, alter passionem, alter baptismā: his. n. duobus mediis Christus sanctificauit mūdum passione ut coniuncto instrumento baptismo, ut instrumento separato.

Nota hic quòd duorum propositorum, scilicet, q isti duo sunt sanctificati in utero, & quòd nullus alius. Auctor primi tantum rationē reddere nititur: quoniā ad affirmationē certa potest consonantia inueniri: ad tam latam autem, & altā ac profundam negationem, quæ consonantia sat erit?

SVP. QV. XXVIII.

ART. I.

Medina.ar.1.

TItulus de uirginitate carnali intelligitur.

¶ In corpore duo sunt: primo respondetur: quæsito affirmatiue: Mater Christi concepit uirgo, q probatur ex contrario: quia contrarium est hęresis, &c. Secundo, assignatur ratio qua dupliciter conuenientiæ, quòd sic fuerit, & omnia clare patēt

O inli-

In cor.

per. 2. 158 4. cont. ea 45. Et op 3 c. 532. & op. 60. c. 6

Universidad de Deusto Biblioteca

in litera. Si tamen nouitius non intelligit corruptionem cordis eius, meminit secunda ratio, sciat cum promente, seu in intellectu tantum: corruptio autem intellectus non secundum substantiam, sed secundum operationem attenditur: omnis enim defectus in intelligendo, corruptio quædam intellectus est sicut omnis deperditio alicuius rei corruptio quædam in natura est. Quia igitur defectus intellectus intelligendo efficit, ut intellectus defectuosum quoque uerbum formet, concipiendo illud, quod sic defectiue intelligit (qui enim imperfecte intelligit leonis naturam, perfectum quoque uerbum de natura leonis exprimere intus nequit) ideo in litera dicitur, quòd cordis corruptio impedit perfectionem uerbi.

¶ In responsione ad primum habes, Ioseph patrem dici Christi uere duplici ter, uel putatiue, uel officio: quamuis non fuerit pater generatione.

¶ In responsione ad tertium, adiunge ad glossam, quòd nec secundum latinæ linguæ proprietatem mulier est nomen corruptionis, sed naturalis proprietatis fœminæ humanæ: dicta est enim mulier quasi mollier à mollitie, & animi, & corporis.

¶ In responsione ad quartum, dubium magnum in philosophia occurreret. si philosophia nunc traderetur, quantum ueritatis habeat litera hæc dicens, Ratio illa habet locum in his, quæ procedunt in esse per uiã naturæ, eo quòd natura sicut est determinata ad unum effectum, ita est determinata ad unum modum producendi illum: habet siquidem instantias In elementaribus, in uegetabilibus, & in animalibus: Auctoris autem proposi-

*conel.m

* Vt patet ex Aug. li. de hæresi, c.8. & 10: to.6.

*conel.p.

sed Chris nõ solũ dr hre matrẽ, F sed ẽt patrem: dr. n. Luc. 2. Erãt pater eius, & mater mirãtes super his quæ dicebanr de illo. & infra eadem mater dicit, Ecce enim pater tuus, & ego dolentes quærebamus te. ergo Chrus nõ est cõceptus ex uirgine mre.

¶ 2 Præ. Mat. 1. probatur, quòd Chrs fuerit filius Abrahę, & Dauid, p hoc, q Ioseph ex Dauid descendit: quæ qdẽ probatio nulla esset, si [b] Ioseph pater G Chri non fuisset. ergo ur q mater Christi eum ex femine Ioseph cõceperit, & ita non uidetur fuisse uirgo in cõceptiendo.

¶ 3 Præ Gal. 4. dr, Misit Deus filiũ suũ factum ex muliere: mulier ãt cõsueto mõ loquẽdi dr, q ẽ uiro cognita ergo Chrs nõ fuit cõceptus ex Virgine mre.

¶ 4 Præ. eorum, quę sunt eiusdẽ speciei est hĩdẽ modus generatiõis, q a gñati o recipit spẽm a termino, sicut, & cęteri mot⁹: H sed Chrs est eiusdem speciei cũ aliis hoibus ẽm illud Phil. 2. In similitudinem hominũ factus, & habitu inuentus ut hõ. Cum ergo alii hoies generentur ex commistione maris, & feminę ur q ẽt Chrs simili mõ fuerit generatus: & ita nõ uidet fuisse concepus ex Virgine matre.

¶ 5 Præt. Quælibet forma naturalis hẽt materiam sibi determinatam, exra quã esse nõ põt materia ãt formę humanæ uidetur esse semen maris, & feminæ. si ergo corpus Christi non fuerit cõceptũ ex semine maris & feminæ, non uere fuit corpus humanum, qđ est incõueniens uidetur igitur non fuisse conceptus ex uirgine matre.

SED CONTRA est q dr Isa. 7. Ecce, uirgo concipiet.

RESP. Dicendum, quòd[m] simpliciter confitendum est matrem Christi Virginẽ concepisse: nõ trarium. n. pertinet ad hæresim K Hebionitarũ * & Cherinthi: q Christum purum hominẽ arbitrabantur, & de utroq; sexu eum natum putauerũt. Quòd enim Christus sit conceptus ex Virgine, conueniens est propter quatuor. [1] Primo propter mittentis Patris dignitatem cõseruãdam, cum enim Christus sit uerus, & naturalis dei filius, nõ fuit cõueniẽs, q alium patrẽ haberet, q deũ, ne dignitas dei Patris trãsferat ad aliũ. Sed o hoc fuit cõueniẽs, q prietati ipsius, qui mittit, q quidẽ est verbũ dei. Verbũ aũt absq; omni corruptione cordis cõcipitur: quinimmo cordis corruptio, p fecti uerbi cõceptionem nõ patit. quia ergo caro sic fuit à uerbo Dei assumpta, ut esset caro uerbi dei, cõueniẽs fuit, q ẽt ipsa sine corruptione matris conciperetur, Tertio hoc fuit conueniens dignitati humanitatis Chri, in qua locũ peccatũ habere nõ debuit, p quã peccatum mundi tollebat, ẽm illud Ioan. primo: Ecce agnus dei. s. innocẽs, qui tollit peccatũ mũdi: non poterat aũt esse, q in natura iã corrupta ex cõcubitu, caro nascerẽt sine infectione originalis peccati. Vñ Augustinus dicit in libro * de Nuptiis, & cõcupiscẽtia: solus nuptialis concubitus ibi nõ fuit. s. in matrimonio Mariæ, & Ioseph: q a in carne peccati fieri nõ poterat sine alla carnis cõcupiscẽtia q accidit ex peccato, sine qua concipi uoluit q futurus erat sine peccato. Quarto p p ipsum finem incarnationis Chri, quæ ad hoc fuit, ut hoies renascerẽtur in filios dei, nõ ex uolũtate carnis, neq; ex uolũtate uiri. sed ex deo, id est, dei uirtute: cuius rei exemplar apparere debuit i ipsa conceptione Chri. Vnde Augustinus. * dicit in libro de sancta Virginitate: Oportebat caput nostrũ insigni miraculo ẽm corpus nasci de uirgine, ut significaret mẽbra sua de uirgine ecclia, ẽm spiritũ nascitura.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd sicut Beda * dicit super Lucam, pater Saluatoris appellatur Ioseph, non quòd uere iuxta photinianos pater fuerit ei, sed q ad famam Mariæ conseruandam pater sit ab omnibus æstimatus. Vnde, & Luc. 3. dicitur, Vt putabatur filius Ioseph. uel sicut Augustinus. * dicit in lib. de Bono coniugali, Eo modo pater Christi dicit Ioseph, quo & uir Marię intelligit, sine cõmistione carnis

[1] Mar. c. 1. sup illud, Chri gñatio sic erat tom. 9.

* c. 11. non longe a fi. tom. 7.

* Est Aug. li. 23. con. Faustũ, c. 7 in med. t. 6

to sat est quòd non habet locum in potẽtia diuina. Absq; multa tamẽ digressione pro literæ expositione aduerte, qui philosopharis, q illa propositio, de qua est tanta quæstio scilicet unius naturæ est modus generatio nis. probatur in litera hac dupliciter, scilicet ex parte termini, quia generatio recipit speciem à termino, & hęc probatio assumitur arguendo, & ex parte agentis: quia natura sicut est determinata ad unum effectum, ita est determinata ad unum modum producendi effectum illum. Et probatio qui dem ex parte termini ex unitate termini unitatem generationis inferens, satis debilis uideur: quoniam uidemus ignẽ generari diuersis generationibus, scilicet ab igne, et non ab igne sed à sole: & mures uidemus generitos per semen, & sine semine. Et quòd hæc omnia sint eiusdem speciei, ex hoc patet, quòd hæc tam genita, quàm aliter producta generãt sibi similia in specie: eiusdem ergo speciei est productus mus per propagationem cum mure parte suo, qui sine propagatione productus est. una ergo natura plurib⁹ potest generationibus acquiri. In motibus quoque idem apparet. nam idem secundum speciem ubi in circunferentia signatum, potest diuersis secundum speciẽ motibus acquiri: puta per motum super chordam, & per motum super arcum semi circuli: & similiter in naturalibus idem locus potest acquiri per uolatum, & per ambulationem. Propter quæ forte Auctor non propter illam probationem, sed propter probatio nem secundam, quã respondendo apposuit, acceptauit illam rationem, dicens, cũ reddit one causæ, eo q natura, &c. Secunda igitur probatio in se quidem uera est, nam quodlibet naturale agens sicut ad unum terminum, ita q non ad oppositos, nec disparatos, est determinatũ ex unitate suæ naturæ, ita ẽt ad unum modum determinatũ. In cuius signũ, semen plantæ non generat plantam, si insetatur, & oculus plantæ non gñat plamã, si seminatur: ineuitũ. n. videmus exercitari. Sed quantũ hæc probatio in se vera, tt efficax ad probandũ illã conclusionẽ, nõ apparet, nisi præsupposita unitate naturalis agentis ad unũ effectũ. Et qm in ãal bus perfectis, (quale est homo, leo, bos, & hmõi) supponitur unitas agentis tna turalis, ideo tõ pro efficaci admittit. Si qs aũt negaret cũ Auice. suppositione illã, in cãpum magnum disputandi oportet ingrediatur, ad quẽ nunc egrediendi non est tps qñ de Beatissimę matris Dei de uirginitate tractatur: sat fuerit nosse Auctoris intentionem, & literæ discussionem.

¶ In rñsione ad quintũ aduerte, q p positio illi, quamuis uirtus naturalis non possit trãsmutare ad certã formam, nisi determinatã materiã, si uniuersaliter, ut iacet, intelligat, uel aduerfati ue permissa intelligit, qua⁹ dicerer, quicqd fit de transmutatione per uirtutẽ naturalẽ, diuina tñ uirtus, &c & hoc sufficit literæ, uel affirmatiue de unica transmutatione sumitur: nullũ. n. agens naturale, ẽt uniuersale, ut cœlũ põt unica trãs mutatione ad certam formam transmutare, nisi determinatam materiam: quoniam actus actiuorũ fieri oportet in patiente dispositõ. Et hoc ẽt fati facit lr̃a: qa unica transmutatione, utpote in instanti Spiritus sanctus sanguinẽ B. Virginis transmutauit i corp⁹ Chri. Et consonat philosophiæ, tradenti q illud proprie dr agens posse, vt ppriũ effectũ, & ut in propriam materiã, qđ unica trãsmutatione põt educere de potentia in actũ. ut patet 9. Metaph. Si uero affirmatiue quo

*c. 6. ante medium, tom. 6.

*li. 1. f Lud. c. 8. sñ eius ordinem a medio. 10.

*lib. 1. c. 2. & 19. to. 4.

* li. 1. de Nuptiis & concup. ca. 11. partũ à prin. to. 7.

tus concepti in animalibus, manifestum tñ est, q nõ est materia p manẽs in eadẽ forma, sed materia transmutata. Et quamuis uirtus naturalis non possit transmutare ad certã formã, nisi determinatã materiã: uirtus tñ diuina, quæ est infinita, põt transmutare oẽm materiam in quamcunque formã. Vnde sicut transmutauit limum terræ in corpus Adæ, ita in corpus Christi transmutare potuit materiam a matre ministratã, etiam si non esset sufficiens materia ad naturalem conceptum.

ARTICVLVS II.

Vtrum mater Dei fuerit uirgo in partu.

SV. QV. XXVIII. ART. II.

Medina. art. 2.

AD SECVNDVM sic procedit. Vr q mater Christi nõ fuerit uirgo in partu. Dicit enim Ambr.[1] super Lucã, Qui uulua sanctificauit alienã, ut nascereturpropheta, hic est q a peperit matris suæ uulua, vt immaculat⁹ exiret. sed hoc ptio uulue uirginitatem excludit. ergo mr Chri nõ fuit uirgo in partu.

¶ 2 Præt. Nihil in mysterio Chri esse debuit, per quod corpus eius phãtasticum appareret: sed hoc non ur uero corpi, sed phãtastico[b] conuenire, ut possit per clausa trãsire, eo q duo corpa simul esse non põt. non igit debuit ex matris utero clauso corpus Christi, pdire, & ita nõ decuit, quòd esset uirgo in partu.

¶ 3 Præt. Sicut Grego. * dicit in hom. octauari Paschæ, per hoc q ianuis clausis ad discipulos post resurrectionẽ intrauit dñs ostendit corpus suum esse eiusdem naturæ, & alterius gloriæ. Et sic per clausa transire, vr[b] ad gloriam corporis pertinere: sed corpus Christi in sua cõceptione non fuit gloriosum, sed passibile, hũs similitudinem carnis peccati, ut Apost. dicit Rom. 8. nõ ergo exiuit per Virginis uterum clausum.

SED CONTRA est, q in quo dã sermone Ephesini cõcilij dr, Natura post partum nescit ulterius uirginẽ; gratia uero, & parientẽ ostendit, & matrẽ fecit, & uirginitati nõ nocuit. fuit ergo mater Christi uirgo i partu.

RESP. dcm, q[m] abiq; oi dubio asserendum est matrẽ Chri

[1] lib. 1. c. 2. to. 4.

[b] Tertia S. Tho.

Opu. 5. ca. 232.

* 2. Hue. in c. cuius titu. est, de circũ. salvatoris in fi. to. 5.

*Est ho. 26 in euang. paulo a prin.

*conel. m

Universidad de Deusto Biblioteca

nūdū conceptio, natiuitasq; uerbi in, & ex corde, unus processus est, diuersis noībus diuersa rōne appellatus, & q, nec in concepta, nec in ortu suo mētē, i qua, & ex qua processit, corrumpit, ut in synodo allata in litera dicitur.

¶ In ipsius autē ad tertiū aduerte, q Auctor dotis noīe appellat, & ipsam rem: q dos dr, & modū eiusdē, hoc est rē tali mō, puta p modū immanentis, ut ipsemet inferius manifestabit, q. 43. art. 2. Et cum ex duplici capite potuisset reprehendi positio Hugonis de sāto Victo. s. ex hoc, q non spectat ad subtilitatis dotem, duo corpora esse simul in eodē loco: unde nec corpora gloriosa ex sua proprietate poterunt simul esse in eodē loco, & ex hoc, q in corpore animali non inueniatur dos, quia non inuenit animæ gloriosæ redundantia simpliciter ad corpus: quāuis ut infetius in allegato loco dr, inueniri possit miraculose redūdantia ipsius. qd, mauluit tñ Auctor ex ipsa dotis ratione hic percere, q in illam disputationē aliā introire.

¶ In ser. 6. de ascē. s. 10.

ET in partu uirginē fuisse. *Nam Propheta nō solum dicit, Ecce virgo cōcipiet: sed etiam addit: Et pariet filium. P Et hoc quidem, conueniens fuit propter tria. ¶ Primo quidē, quia hoc competebat proprietati eius, qui nascebatur, qui est verbum Dei. Nam verbum non solum in corde absque corruptione concipitur, sed etiam absq; corruptione ex corde procedit. Vnde ut ostenderetur, quòd illud esset corpus ipsius verbi Dei, cōueniēs fuit ut de incorrupto virginis utero nasceretur. Vnde in sermone quodam Ephesini concilij legitur, Quæ parit carnem puram à uirginitate cessat: sed quia natū est carne verbum, Deus custodit virginitatē seipsum ostendens per hoc verbum. Neq; n. nostrum verbum cum paritur, corrumpit mētē: neq; Deus verbū, substantialē partem eligens, peremit virginitatē. Sc̄o, hoc est conueniēs quantum ad effectum incarnationis Christi. Nam ad hoc venit, vt nostram corruptionem tolleret. vnde non fuit conueniens, vt virginitatem matris, nascendo corrumperet. Vnde Auguſt. † dicit in quodam sermone de natiuitate domini, Pas non erat, ut per eius aduentum uiolaretur integritas, qui uenerat sanare corrupta. Tertio fuit conueniens, ne matris honorem nascendo diminueret, qui parentes præceperat honorandos.

* In ser. 14. de natali domini qui est 18. de tēp. non lōge a principio tom. 10.

† li. 1. Lu. c. 2. secundū eius ordinē to. 1.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd Ambro. dicit hoc, exponens illud, quod Euangelista de lege induxit, Omne masculinum adaperiens vulua, sanctum domino uocabitur, quod quidem, ut * Beda dicit, consuetæ natiuitatis more loquitur, non quòd dominus sacri uentris hospitium, quod ingressus sanctificauerat, egressus de uirginasse credendus sit. Vnde illa adapertio non significat reserationem communem clausuri pudoris virginei: sed solum exitū prolis de utero matris.

* in hym. q canit in uesp. s. nativitatis dñi,

AD II dcm, q ita Christus voluit ueritatem sui corporis demonstrare, quòd etiam eius diuinitas declararetur, & ideo permiscuit mira humilibus. Vnde vt corpus eius verum ostenderetur, nascitur ex fœmina, sed vt ostenderetur eius deitas, processit ex virgine, talis enim partus decet Deū, ut Ambros. dicit in hymno * Natiuitatis.

AD III dcm, q quidam dixerunt Christum in sua natiuitate dotem subtilitatis assumpsisse, sicut quando ambulauit siccis pedibus super mare, dicunt eum assumpsisse dotem agilitatis, sed hoc

P non conuenit his, quæ * supra determinata sunt: huiusmodi enim dotes corporis glorioſi proueniūt ex redundantia gloriæ animæ ad corpus, vt infra dicetur, cum tractabitur de corporibus glorioſis. Dictum est autem * supra, quòd Christus ante passionem permittebat carni suæ agere, & pati, quæ propria, nec fiebat talis redundantia gloriæ ab anima ad corpus. Et ideo dicendum est, q omnia ista facta sunt miraculose per virtutem diuinam. Vnde Auguſt. † dicit super Ioan. Moli corporis ubi diuinitas erat, ostia clausa non obstiterunt: ille quippe non eis apertis intrare potuit, quo nascente virginitas matris inuiolata permansit? Et Diony. * dicit in quadam epistola, quòd Christus super hominem operabatur ea, quæ sunt hominis, & hoc monstrat Virgo supernaturaliter concipiens, & aqua instabilis, terrenorum pedum sustinens grauitatem.

* Quæ. 46

* Non cōpleuit. * Q. 14. ar. 1. ad 2.

† Tract. 121 à medio tom. 9.

* In epi. ad Caīū monac. sepiū. Quæris 18 quidem.

ARTICVLVS III.

Virum mater Dei permanserit uirgo post partum.

AD TERTIVM sic procedi tur. Videtur quòd mater Christi non permanserit uirgo post partum. Dicitur. n. Matt. 1. Antequam conuenirent Ioseph, & Maria, inuenta est in utero habens de Spiritu sancto, non autem euangelista diceret, antequam conuenirent, b nisi de conuenturis: quia nemo dicit de non pransuro, antequam prandere. ergo uidetur quòd beata uirgo quòd quandoque conuenerit carnali copulacum Ioseph, & ita nō permanserit uirgo post partum. ¶ 2 Præterea ibidem subditur ex uerbis angeli loquentis ad Ioseph Ne timeas accipere Mariam cōiugem tuam. Coniugium aūt c consumat per carnalem copulam. ergo uī q quandoque carnalis copula iteruenerit inter Mariā, & Ioseph, & ita uī q nō permanserit uirgo post partū. ¶ 3 Præterea ibidem post pauca subditur: Et accepit coniugē suā, & non cognoscebat eā, donec peperit filium suum primogenitum. Hoc autem aduerbiū, donec, consueuit determinatū tempus d signare, quo impleto fiat id, quod usq; ad illud tempus non fiebat, Verbum autem cognoscendi ibi ad coitum refertur, sicut, & Genes. quarto dicitur, quòd Adam cognouit uxorem suam. ergo uidetur, quòd post partum beatæ uirgo fuerit carnaliter à Ioseph cognita. ergo uidetur quòd non permanserit uirgo post partum.

b Tit. huius lib. est de perpetua uirg. Mariæ, nō ante cula prim. lib. to. 3.

SVP. Q. XXVIII. ART. III.

Medina ar. 3.

THEOLOGVS clarus est. ¶ In corpore uni ca conclusio contra errorem Eluidii, quatuor rationibus firmata, Oia clara sunt. ¶ In responsione ad tertium, tota pro sensu literali responsionem. Hier. quia uerissima est, & ad literā, & fulta auctoritatib. Scripturæ, & allata in litera, & alibi, Sede à dextris meis, donec ponā inimicos tuos, &c. Non enim denotatur, q post suppositos inimicos desinet sedere à dextris, sed quia posset dubitari an interim, quòd ponantur suppedanei inimici, sedeat hos est regnet quiete à dextris Dei, ideo ad tollendam dubitationē dictum est, Sede à dextris meis, donec ponam, &c. ut per hoc sapiens quisque intelligeret, q tanto magis post sedebit à dextris Dei.

¶ In responsione ad sextum, uide, q erit diuersus in euangelio situs descriptus matris resu, & Mariæ Iacobi, distinguit illas: nam ista a longe, illa iuxta crucem describitur.

per. 8. 160 Opu. 3. 23.

¶ 4 Præt. primogenitus nō pōt dici, nisi q habeat fratres subsequētes: vñ, & Rom. 8. dr, Quos pscivit cōformes fieri imaginis filii sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus: sed euangelista nominat Christum primogenitum matris eius. erhabuit alios filios post Christum, & ita videtur, q mater Christi non manserit uirgo post partum.

¶ 5 Præt. Ioā, 2. dr, Post hæc descēdit Capharnaū ipse. s. Chrs, & mater eius, & fratres eius: sed fratres dñr. qui ex eodem parente geniti sunt. ergo vr q beata Virgo habuerit alios filios post Christū.

¶ 6 Præt. Matth. 27. dr, Erāt ibi. s. iuxta crucē Chri mulieres multæ a lōge, q secutę erāt Iesū à Galilæa, ministrātes ei, iter quas, erat Maria Magdalenę, & Maria Iacobi, & Ioseph mater & mater filiorū Zebedæi. Vr aūt hęc maria, q hic dr Iacobi, & Ioseph mater, esse ēt marer Chri: dr. n. Ioan. 19. q ista bat iuxta crucē Iesu, Maria mater eius. ergo vr q mater Christi non permanserit uirgo post partū.

SED CONTRA est, q dr Ezec. 44. Porta hęc clausa erit, & nō aperiet, & uir nō trānsibit p eam, qm dñs Deus israel ingressus est p eā: qd exponens Aug. in quodā sermone * dicit, Quid est porta in domo dñi clausa, nisi q Maria semp erit intacta? Et qd est, hō non transibit per eam, nisi q Ioseph nō cognoscet eā. Et quid est, Dñs solus intrat, & egredit per eam, nisi q Spirituſſanctus imprægnabit eam, & angelorū dñs nascetur per eam. Et qd est. clausa erit in æternum, nisi q maria uirgo est ante partū, & uirgo in partu, & uirgo post partū.

* Tit. huius lib. est de perpetua uirg. Mariæ, nō ante cula prim. lib. to. 3.

RESP. dcd m, q absq; omni dubio detestandus est error Eluidii, qui dicere p̄sumpsit matrem Chri post partū à Ioseph esse carnaliter cognitā, & alios filios genuisse. Hoc. n. primo derogat Chri perfectioni, q sicut s̄m diuinā naturā unigenitus est Patris, tāquā perfectus p oīa filius eius, ita decuit vt esset vnigenitus matris tāquā pfectissimū germē eius. Sc̄o, hic error iniuriā facit Spūisancto cuius sacrariū fuit uterus uirginalis, in quo carnem Chri formauit. vnde nō decebat, q de cætero uiolaret p cōmistionē virilem. Tertio derogat dignitati & sanctitati matris Dei, q ingratissima videret, si tāto filio cōtēta nō esset, & si uirginitatē, q i ea miraculose cōseruata fuerat, spōte pdere uellet p carnis cōcubitū. Quarto ēt ipsi Ioseph esset ad maximā p̄sumptionē imputādū, si eā, quā reuelante angelo de Spūsancto deū concepisse cognouerat, polluere attētaret Et ideo simpliciter est asserendū, q mater Dei sicut uirgo cōcepit, & uirgo peperit, ita ēt & uirgo post partū in sempiternum permansit.

AD PRIMVM ergo dcd m, q, sicut Hierony. * dicit in li. cōtra Eluidiū, intelligēdū est, q hęc propositio Ante, licet sæpe cōsequētia indicet, tñ nōnūquā ea tm, q prius cogitabant, ostēdit: nec necesse est ut cogitata fiant, cū ideo aliud interuenerit, ne ea, q cogitata sunt, fierent. Sicut si aliqs dicat, antequā in portu prandere nauigaui: nō intelligitur q i portu prandeat postquam nauigauerit sed quia cogitabatur in portu pransurus. Et similiter Euangelista dicit, Antequam cōuenirēt, inuēta est in utero habens de Spiritu sancto, non quia

A postea conuenerint: sed quia dum uiderentur cōuenturi, præuenit conceptio per Spiritū sanctū, ex ex quo factum est ut ulterius non conuenirent.

AD II dcd m, q sicut Augustinus dicit in li. de Nup. * & concupiscentia, Cōiux Ioseph, uocatur mater Dei ex prima desponsationis fide, q̄ p cōcubitū nō cognouerat, nec fuerat cogniturus. Vt enim Amb. † dicit sup Lucā, nō uirginitatis ereptio, sed cōiugii testificatio, & nuptiarū celebratio declarat

* li. 2. i Luca, i. a me. tom. 5.

AD III dcd m, q q̄da dixerūt, hoc nō esse intelligendū de cognitione coitus, sed de cognitione notitiæ. Dicit. n. Chryſ. * q nō cognouit eā Ioseph antequam pareret, cuius fuerit dignitatis. sed post quā peperit tūc cognouit eā: q a p ipsius plē ipatiosior * & dignior facta fuerat q̄ totus mūdus: q quē totus mundus capere nō poterat, i angusto cubiculo uteri sui sola susceperit. q uidā uero hoc refe rūt ad notitiā uisus: sicut n. Moysi cum Deo colloquētis glorificata est facies, ut nō possent intendere in eū filii Israel: sic Maria claritate uirtutis altissimi obumbrata, cognosci nō poterat à Ioseph, donec pareret post partū aūt a Ioseph agnita inuenit specie faciei, nō tactu libidinis. Hiero. * aūt cōcedit hoc esse itelligēdū de cognitione coitus. sed dicit, q usq;, uel donec, i Scripturis dupliciter pōt intelligi. Qñq;. n. designat certum tēpus, s̄m illud Gal. 3. Propter transgressionē lex posita est, donec ueniret semē, cui promiserat: qñq; uero signat infinitū tēpus, s̄m illud Psal. 113. Oculi nostri ad dñm Deum nostrum, donec misereat nostri, ex quo nō est intelligendū, q post impetratā misericordiam, oculi auertantur a Deo. Et s̄m hunc modū lo quēdi significant ea, de q bus posset dubitari, si scripta nō fuissent: cætera uero nostræ intelligētiæ derelinquunt. Et s̄m hoc Euāgelista dicit matrē Dei, nō esse cognitam a uiro usq; ad partum, ut multo magis intelligamus cognitam nō fuisse post partū

* hom. 1. de Mat. i ope. imper. sup illud. Et nō cognouit eā, donec. tō. & * aliæ specioſior.

AD IIII dicēdum, quòd mos diuinarū Scripturarum est, ut primogenitum uocent non solū eum quem fratres sequūtur, sed eum, qui primus natus sit. Alioquin si nō est primogenitus, nisi quem sequuntur fratres, tamdiu * s̄m legem primogenita non debentur, quandiu, & alia fuerint procreata, quod patet esse falsum, cum infra uuum mensem. primogenita redimi mandentur secundum legē.

* Alias, ſſi legē ſacerdotib⁹, &c.

ADVM dicendum, quod quidam sicut Hieronymus * dicit super Matth. fratres domini de alia uxore, Ioseph filios suscipiātur. Nos autem fratres Domini. non filios Ioseph, sed consobrinos Saluatoris, sororis Mariæ matris Domini filios intelligimus. Quatuor. n, modis in Scripturis fratres dicuntur s. natura, gente, cognatione, & affectu. Vnde fratres Domini dicti sunt, nō secundum naturam quasi ab eadem matre nati: sed secundum cognationem quasi consanguinei eius existentes. Ioseph autem, sicut Hierony. * dicit contra Eluidium, magis credendus est uirgo permansisse: quia aliā uxorem habuisse non scribitur, & fornicatio in sanctum uirum non cadit.

* circa fi. cōmen. ad 12. c. Mat. tom. 9.

AD VI dicendum, quòd Maria, quę dicitur Iacobi, & Ioseph mater, nō intelligit esse mater Do-

mini,quæ in Euangelio non consueuit nominari F niſi cum cognominatione huius dignitatis,quòd ſit mater Ieſu.Hæc autem Maria eſſe intelligitur vxor Alphæi,cuius filius eſt Iacobus minor,qui dictus eſt frater domini.

SV. QVÆ. XXVIII. ART. IIII.

por.9. 161 4.d.30.q. 2.a.1.q.1. & 3. Et Matt.12.

Ca.4.d.30.q.1.Con.3 Medina.ar.4.

TIulus clarus eſt Et ratio dubii eſt:quia nihil legitur de uoto beatæ Virginis, & ipſa eius deſponſatio contrariari uidetur uoto uirginitatis.

¶ In corpore duo fiunt. primo, tractatur de ipſius voto,ſecundo, de tempore uoti.Quo ad primũ unica eſt concluſio: Conueniens fuit beatę Virginis uirginitatem eſſe deo conſecratam uoto, probatur:quia laudabilior eſt uirginitas uoto dicata, ſicut reliqua perfectionis opera. Quo ad ſecundum, diſtinguuntur duo tẽpora ante annuntiationem,primum ante deſponſationem: ſecundum inter deſponſationem, & annuntiationem, & ſecundum ſingula tempora ſigillatim reſpõdetur.Iuxta primum concluſio eſt: Beata uirgo ante deſponſationem non ſimpliciter,ſed ſub conditione uirginitatem uouit.Probatur:quia tunc uirginitas erat prohibita à lege, & deſiderata à perſona beatæ uirginis:& qa prohibita non ſimpliciter uouit, quia deſiderata uouit ſub conditione ſi deo placeret,ut in reſponſione ad primum explicatur.

*q.27.2.4

¶ Iuxta ſecundum concluſio eſt. Beata uirgo uotum uirginitatis cum uiro ſuo ſimul emiſit ſimpliciter.

2.2.q.88. ar.6.

¶ Vbi ſcito quòd concluſio non aliter in littera probatur:ſed ex iam dictis conſequẽs relinquitur : ex eo enim quòd ante deſponſationem non uouit ſimpliciter, qa prohibitum erat, & uirginitatem quandoq; uouit ſimpliciter, quia laudabilior uirginitas eſt matri dei tribuenda, & ante annuntiationẽ uouit ſimpliciter:qa aliter non dixiſſet, Quo fiet iſtud, quoniam uirum non cognoſco? nec actus, nec potentia, propter uotum,ut Aug. hinc accipit, & coniugata nõ poteſt uouere uirginitatem ſine conſenſu uiri ſui, niſi poſt Chriſtum diſſoluendo matrimoniũ non conſummatum, p religionis profeſſionem,quod tunc locũ non habuit, ſequitur q beata Virgo ante annuntiationem, & cognouit deo placere,quòd uirginitatẽ uouerit ſimpliciter. & de conſenſu Ioſeph uirginitatem uouerit. Valdę autẽ rationi conſentaneũ eſt,ut ſanctus ſponſus concedens ſponſæ,q; manente coniugio, uirginitatem uoueret,ipſe quoque uirginitatem ſimul uouerat:penſata præſertim diuina prouidentia,quę hoc inſpirare ipſi Ioſeph quaſi debebat, ut Virgo uirginum, uirginem quoq; comitem,ſeruatoremque ſui haberet alioquin non fuiſſet plena gratia: cui hæc gratiam ſuo congiunge defuiſſet, quam ipſa maxime ſecundum rectam rationem deſiderare debebat. Et propterea in litera dicitur, quòd cum Ioſeph ante annuntiationẽ uirginitatem ſimpliciter uoluit.

*art.1.huius quæſt. concl.m D.1170. concl.p

¶ 2 Præter. Apoſtolus.1.ad Cor.7.dicit,De uirginibus autem præceptum domini nõ habeo,conſilium aũt do: ſed pfectio conſilii a Chriſto debuit in choari,q eſt finis legis ut Apoſtolus dicit Rom. 10.Non ergo cõueniens fuit, q beata Virgo uotum uirginitatis emitteret.

¶ 5 Præt. Apoſtolus dicit.1. ad Timothe. 5. quòd iouentibus caſtitatem,non ſolum nubere, ſed etiam uelle nubere, damnabile eſt:ſed mater Chriſti nullũ peccatum damnabile comm ſit vt ſupra habitum eſt. *Cũ ergo deſponſata fuerit (ut habetur Luc.1.)uidetur q ipſa uirginitatis votum non emiſerit.

SED CONTRA eſt,quòd Auguſtinus dicit* in libro de ſancta Virginitate: Annuntianti angelo Maria reſpondit, Quomodo fiet iſtud,quoniam virũ non cognoſco,quod profecto non diceret,niſi prius ſe uirginem deo uouiſſet.

RESP.dcm, q ſicut in ſecunda parte habitum eſt, * perfectionis opera magis ſunt laudabilia,ſi ex uoto celebrentur. uirginitas autem in matre dei præcipue debuit pollere,ut ex ſupra † m dictis rationibus patet,& ideo conueniẽs fuit, ut uirginitas eius ex uoto eſſet deo conſecrata n Verũ,qa d tẽporelegis oportebat generationi inſiſtere tam mulieres q viros,qa ẽm carnis originem, cultus dei propagabatur antequã ex illo populo Chris naſceretur P mater dei non creditur antequam deſponſaret Ioſeph, abſolute uirginitatẽ uouiſſe: ſed licet eã in deſiderio habuerit,ſuper hoc tũ uolũtatẽ ſuam diuino cõmiſit arbitrio q Poſtmodũ uero s accepto ſpõſo,ẽm q mores illius temporis exigebant,ſimul cum t eo uotum uirginitatis emiſit.

AD PRIMVM ergo dcm,q qa uidebatur eſſe lege ꝓhibitũ,nõ dare operã ad relinquendũ ſe mẽ ſup terrã,ideo non ſimpliciter uirginitatẽ uouit dei genitrix:ſed ſub cõditione,ſi deo placeret.Poſt quam aũt ei innotuit hoc eſſe Deo acceptũ,abſolute uouit antequam ab Angelo annuntiaretur.

AD II dicendũ,q ſicut gratię plenitudo perfectę quidem fuit i Chriſto,& tñ aliqua eius inchoatio prȩceſſit in matre, ita ẽt obſeruatio cõſiliorũ,quę p gratiã Dei,fit,pfectę q dẽ icœpit in Chro,ſed aliquo mõ fuit inchoata in uirgine matre eius

AD III dcm,q uerbũ illud Apoſtoli eſt intelligẽdũ de illis,q abſolute caſtitatẽ uouent qđ quidem mater dei non fecit antequam Ioſeph deſponſaret ſed poſt deſponſationẽ ex cõi uoluntate ſimul cũ ſponſo ſuo uotum uirginitatis emiſit.

QVAESTIO XXIX.

De matris dei deſponſatione, in duos articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt,de deſponſatione matris dei.

Et circa hoc quæruntur duo.

¶ Primo,utrũ Chriſtus debuerit de deſponſata naſci.

¶ Secundo,Vtrum fuerit uerum matrimoniũ inter Mariã matrem Domini,& Ioſeph.

ARTICVLVS PRIMVS.

Virum Chriſtus naſci debuerit de Virgine deſponſata.

ADPRIMVM ſic proceditur. uideꝫ quòd Chriſtus non debuerit de virgine deſponſata naſci. Deſponſatio.n. ad carnalẽ copulam ordinatur: ſed mater Domini nũquã A uoluit carnali copula viri vti; quia hoc derogaret virginitatis ipſius ergo non debuit eſſe deſponſata.

¶ 2 Præt.Quòd Chriſtus ex virgine naſceretꝫ,miraculũ fuit. vñ Aug.*dicit in Epiſt.ad Volufianũ:ipſa Dei uirtus per inuiolata matris uirginea uiſcera, mẽbra infantis eduxit, quæ poſtea per clauſa oſtia, mẽbra iuuenis introduxit;hic ſi rõ quæritꝫ, nõ B erit mirabile, ſi exẽplũ poſcit, non erit ſingulare, ſed h miracula fiũt ad cõfirmationẽ fidei,vñ dẽt eſſe manifeſta.Cum igitur per deſponſationem hoc miraculum fuerit obumbratum, vt non fuiſſe conueniens,q Chriſtus de deſponſata naſceretur.

*Epi.3.ante med. illius to.2.

¶ 3 Præ.Ignatius martyr,vt Hiero.*dicit ſuper Matth.hãc cauſam aſſignauit deſponſationis matris Dei,ut partus eius h diabolo cælareꝫ,dũ eũ putat nõ de C Virgine,ſed de uxore gnatũ,q q dẽ cãh nulla eſſe vr:tũ,qa diabolus ea,q corporaliter fiũt, pſpicacitate ſui ſenſus cognoſcit,tũ ẽt,quia poſtmodũ p multa eui dentia ſigna dæmones aliquali ter Chriſtum cognouerunt, vñ dr Mar.1.q hõ in ſpũ immũdo exclamauit dicẽs, Quid nobis, & tibi Ieſu Nazarene? uenisti ante tempus perdere nos, ſcio q ſis ſanctus Dei. non ergo uidetur conueniens fuiſſe,quòd mater dei eſſet deſponſata.

*c.1.i Matth.ſup illud,Cũ eſſet deſpõſata.to.9.

¶ 4 Præt.Aliã rõnẽ aſſignat Hiero.*ne lapidaret mater Dei à iudæis,ſicut adultera,Hæc aũt rõ nulla eſſeth vr, ſi.n.non eſſet deſponſata,nõ poſſet de adulterio condemnari, & ita nõ uidetur rationabile fuiſſe, q Chriſtus de deſponſata uirgine naſceret.

*Sup illud Mat.1 Cũ eſſet deſpõſata.to.9.

SED CONTRA eſt, q dr Mat. E 1.Cũ eẽt deſpõſata mr ei? Maria Ioſeph,& Luc.1.Miſs? ẽ Gabriel angelus ad Mariã virginẽ deſpõſatã viro,cui nomẽ erat Ioſeph

RESP.Dicendum, q m cõueniens fuit Chriſtum de deſponſata Virgine naſci,tum propter ipſum,tum propter matrem,tũ etiam propter nos.n Propter ipſum quidem Chriſtum, quadruplici rõne. Primo quidẽ, ne ab

conuel. 163 4.d.30.q.2. artic.1.q. 2.& 3. Et Matt.1.

infidelibus tãquã illegitime natus abiceretur. Vnde Amb.* dicit ſuper Luc. Quid iudæis,quid Herodi poſſet aſcribi,ſi natũ uiderentur ex adulterio perſecuti? Secundo,ut conſueto modo, eius genalogia per uirũ deſcriberetur.unde dicit Ambr. † ſuper Luc.Qui in ſeculũ uenit,ſæculi debuit more deſcribi. viri aũt perſona quæritur,qui in ſe natu,& reliquis curiis ciuitatũ generis aſſerit dignitatẽ. Cõſuetudo etiam nos inſtituit Scripturarũ,quę ſemper uiri originẽ quærit: Tertio ad tutelã pueri nati,ne diabolus contra eum uehementius nocumenta procuraſſet.Et ideo Ignatius dicit* ipſam fuiſſe deſponſatã, ut partus eius diabolo cæletur. Quarto,ut à Ioſeph nutriretur: vnde & pater eius dictus eſt , quaſi nutritius.Fuit etiã conueniens ex parte uirginis. Primo quidẽ, quia per hoc redditur immunis à pœna,ne,ſcilicet lapidaretur à iudæis tamẽ adultera,ut Hiero ny.† dicit, Secundo, ut per hoc ab infamia liberaretur.unde dicit Ambro.* ſuper Luc. q deſponſata eſt,ne temeratæ uirgitatis adureretur infamia, cui grauis aluus corruptelę uidere tur inſigne pferre. Tertio, ut ei à Ioſeph miniſteriũ exhiberet, vt Hieron.† dicit.Ex parte ẽt noſtra hoc fuit cõueniens, Primo quidẽ,qa teſtimonio Ioſeph cõ probatum eſt Chm ex virgine natum.unde Ambro.* dicit ſuper Luc.Locupletior teſtis pudoris maritus adhibetur , qui poſſet,& delere iniuriã,& uindicare opprobrium, ſi non agnoſceret ſacramentum . Secundo, quia ipſa uerba Virginis matris magis credibilia reddũtur, ſuã uirginitatẽ aſſerẽtis vñ Ambr. † dicit ſuper Luc.Fides , Mariæ uerbis magis aſſiſcit,& mẽdacii cã remouet. uide retur.n. culpã obũbrare uoluiſſe mẽdacio inupta ſpgnãs cãm aũt mẽtiẽdi deſpõſata nõ habuit,cũ cõiugiis ſmiũ,& gratia nuptiarũ partus ſit ſeminarũ,q qdẽ duo ptinẽt ad firmitatẽ fidei noſtræ,Tertio, ut tolleretur excuſatio uirginibus, quę propter ſuam incautelam non uitant infamiam.unde Ambro.* dicit,Non decuit uirginibus ſiniſtra opinione uiuentibus , uelamen excuſationis relinqui quòd infamata mater quoq; domini uideretur.

† lib.2.in Luc.1.iter

† lib.3.in Luc.nõ ꝓ cui a prin. to.5.

† loco antea dicto, & cõtra Eluidiũ lib. de ꝓpetua uirginitate Mariæ, to.3.

† l.2.i Luc. c.1.añ medium, t.5.

† lib.2.in Luc.c.1.añ medii, to.5.

† lib.2.in Luc.nõ ꝓcul a prin. to.5.

† ſup illud Mat.1.Cũ eſſet deſpõſata, to.9.

* lib.2.in Luc.nõ ꝓcul a prin. lib.to.5.

* ut refert Hier.1.ca. Matt.to.9.

Quarto, quia p hoc significatur uniuersa Ecclesia: q̃ cum virgo sit, desponsata tñ est vni viro Chro, vt Aug. dicit in lib. de sancta Virginitate. Pōt ét, & quinta rō esse, q̃ mater dñi fuit desponsata, & virgo: qa in pſona ipſius, & virginitas & matrimoniū honorat̃, contra hæreticos alteri horū detrahētes.

Ad primvm ergo dcd̃m, q̃ B. Virgo mater Dei, ex familiari instinctu Spiritusancti credēda est de sponsari voluisse, confidens de diuino auxilio, q̃ num quā ad carnalem copulam peruenire: hoc tamen diuino commisit arbitrio, unde in nullo detrimentum passa est uirginitas.

Ad ii d̃m, q̃ sicut Ambr.* dicit super Luc. maluit dñs aliquos de suo ortu, q̃ de matris pudore dubitare. Sciebat. n. tenerā esse virginis verecundiā, & lubricā famā pudoris: nec putauit ortus sui fidē, matris iniurijs astruendam. Sciendū tñ, q̃ miraculorū Dei q̃dā sunt, de q̃b. est fides, sicut miraculū uirginei partus, & resurrectionis dñi, & ét sacri altaris, & ideo dominus uoluit ista occultiora esse, ut fides eorum magis meritoria esset: quædam uero miracula sunt ad fidei comprobationē, & ista debent esse manifesta.

Ad iii dcd̃m, q̃ sicut Aug. dicit* in 3. de Trin. diabolus multa pōt virtute suæ naturæ, a quib. tñ prohibet virtute divina. Et hoc mō pōt dici, q̃ uirtute naturę suæ diabolus cognoscere poterat matrē Dei nō fuisse corruptam, sed virginem, prohibebatur tñ à Deo cognoscere modum partus diuini. Quòd aūt postmodum eum aliqualiter cognouit diabolus esse filiū Dei, non obstat; quia iā tps erat, ut Chr̃s suā uirtutē contra diabolū ostenderet, & persecutionē ab eo consitatam pateretur, sed in infantia oportebat impediri malitiam diaboli, ne eū acrius persequeretur, q̃n Christus nec pati dispōsuerat, nec uirtutem suā ostendere, sed in oib. alijs infantib. se similē exhibebat. Vnde Leo* Papa in ser mone de Epiphania dicit, quòd Magi inuenerunt puerū telum quantitate paruum, alienæ opis indigentē, fandi impotentē, & nulla ab humanæ infantiæ g̃nalitate discretum. Ambros.† tñ super Luc. vī hoc magis referre ad membra diaboli. Præmissa. n. hac rōne, s. de fallendo principem mundi, subdit, sed tñ magis fefellit princeps sæculi, dæmonum. n. malitia, facile etiam occultata deprehendit, at uero, qui sæcularibus vanitatibus occupantur, scire diuina non possunt.

Ad iiii dicēdū, quòd iudicio adulterarū lapidabat̃ sm̃ legē non solum illa, quæ iā erat desponsata, uel nupta, sed ét illa, quæ in domo patris custodiebatur, vt‖ uirgo q̃q; nuptura. Vnde dr̃ Deute. 22. Si nō est in puella inuenta uirginitas, lapidibus obruent eam viri ciuitatis illius, & morietur: quia fecit nefas in Israel, ut fornicaretur in domo patris sui. Vel potest dici secundum quosdam, quòd beata Virgo erat de stirpe Aaron, vnde erat cognata Elisabet, vt dicitur Luc. 1. Virgo aūt de genere sacerdotali; propter stuprum occidebatur, legitur enim Leuit. 21. Sacerdotis filia, si deprehensa fuerit in stupro, & uiolauerit nomen patris sui, flammis exuretur. Quidam referunt verbum Hierony. ad lapidationem infamiæ.

c. 12. ante med. to. 6.

a lib. 2. in Luc. nō p cul a prin. lib. to. 5.

li. 2. ex c. 7. & 8. coll. tom. 3. D. 446.

D. 1135.

Articvlvs. II.

Vtrum inter Mariam, & Ioseph fuerit verum matrimonium.

Ad secvndvm sic procedi tur. Vr̃ q̃ inter Mariam, & Ioseph non fuerit uerum matrimoniū. Dicit. n. Hier.* cōtra Eluidiū, q̃ Ioseph Mariæ custos fuit potius, q̃ maritus eius, sed si fuisset uerum matrimoniū, vere Ioseph[b] maritus eius fuisset. ergo vr̃ q̃ non fuerit uerū matrimonium inter Mariam, & Ioseph.

¶ 2 Præt. Super illud Matth. 1. Ia cob genuit Ioseph virū Mariæ, dicit Hiero † Cū uirū audieris, suspitio tibi non subeat nuptiarū: sed recordare cōsuetudinis scripturarū, q̃ sponsi viri, & spōsæ uxores uocant̃, sed uerū matrimonium nō efficitur ex spōsalibus, sed ex[b] nuptijs. ergo nō fuit matrimonium inter Beatā Virginem & Ioseph.

¶ 3 Præt. Matth. 1. dr̃, Ioseph uir eius cū esset iustus, & nollet eā traducere, s. in domū suā ad cohabitationē assiduā, voluit eam occulte dimittere, id est tps nuptiarū mutare, ut Remigius exponit.[b] ergo vr̃ quòd nondū nuptiis celebratis, nondū esset uerū matrimoniū, præsertim cū post matrimoniū cōtractū non liceat alicui ipōsam dimittere.

Sed contra est, q̃ Aug.* dicit in li. de Consensu euangelistarū, Nō est fas, vt Ioseph ob hoca cōiugio Mariæ separādū Euāgelista putaret, q̃ nō ex ei[9] concubitu, sed Virgo peperit Chr̃m. Hoc. n. exéplo magnifice insinuat̃ fidelib. cōiugatis, ét seruata pari cosensu cōtinētia, posse permanere, vocariq; cōiugiū non permisto corporis sexu.

Resp. Dcd̃m, q̃ matrimoniū, siue coniugiū dicitur uerū ex hoc, quòd suam perfectionem attingit. Duplex est autem rei perfectio, prima, & secunda. Prima quidem rei perfectio cōsistit in ipsa forma, ex qua speciem sortitur, secunda uero perfectio, consistit in operatione rei, per quam res aliqualiter suum finē attingit. Forma autē

Cap. 4. dist. 30. quæst. 1. con. 3. Medina. ar. 2.

In corpore duo fiunt. Primo declaratur in communi, unde, & quotupliciter matrimoniū dicatur uerum: secundo, respondetur in particulari de hoc coniugio. Quo ad primum, dicitur coniugium verum ex sua perfectione, & quia perfectio est duplex prima, & secunda, ideo dupliciter dicitur coniugium uerū, uel secundum primā, uel iuxta secundam perfectionem. Et declaratur in litera, q̃d sit prima perfectio cōiugii, scilicet forma, & quæ sit forma eius, & quid sit secunda: & ponitur duplex, generatio, & educatio. Et media ad hęc ponitur clare. Quo ad secundum, respondetur quæsito tribus conclusionibus, uel unica tribus membris. Coniugium inter matrem Dei, & Ioseph fuit uerum, quo ad primam perfectionem, & quo ad secundam perfectionem, si referatur ad educationem, non autem si referatur ad generationem. Prima pars probatur ratione: quia uterque consensit in copulam coniugalem. quod probatur auctoritate angeli in euangelio exposita ab Augustino. Quo ad tertiam affertur auctoritas Ambrosii: quo ad secundam, & omnes simul deniq. affertur auctoritas Aug. ost.

¶ In responsione ad tertium aduertendū est, quod ex euangelio bene perspecto habetur, quòd nondum erat nuptiarum solemnitas celebrata, cum beata Virgo inuenta est habens in utero: quoniam ibi habetur, quòd beata Virgo non solum non erat cognita à uiro, sed etiam quòd non erat

Lib. 2. c. 1. ante med. to. 4.

4. d. 30. q. 2 a. 2. Et op. 60. c. 2. Et Mat. 1.

a Tit. li. est de scā virginitate P. aliquātulū a pri. to. 3.

vncl. m

tin 1. cap. Matt. to. 9.

Ca. 11. cir ca princi. to. 7.

vncl. p

Libr. 2. in Luc. c. 1. a med. to. 5.

vncl. m

Ca. 11. in fin. to. 7.

erat adhuc accepta a Ioseph coniuge suo. Ex eo. n. q̃ affirmat̃ coniux, & negat̃ non solū cognita, sed accepta, & post monitio nē angeli affirmatur accepta, & perseuerat incognita, pñs est, q̃ acceptio hmōi fuerit acceptio solennitatis nuptialis, qua s. coniuges efficiuntur simpliciter, & absolute domestici consortes. Et de hoc nulla est habenda quæstio: sed an prius q̃ ista acceptio fieret, beata Virgo fuerit retenta, sm̃ quid i domo Ioseph, dubiū est. Sicut sub dubio quoque relinquitur, de qua traditione Euangelista loquit, an de traditione simpliciter ad domesticum consortiū, quæ cum solennitate nuptiali fieri solet, an de traditione in infamiā iudicij. Euangelista. n. duo dicit, & q̃ nolebat eam traducere, & q̃ uoluit occulte dimittere eam. Constat aūt. q̃ cogitatum remedium dimittendi illam occulte, vtriq; traditioni obuiabat, & q̃ negatio vtriusque traditionis ex iusta hois mente procedere p̃t quia nō ad iustitiā viri spectat magis non cōsentire alieno crimini, & angelus ad Ioseph loquens, ex timore accipiendi Mariam suā coniugem, Ioseph motum monstrat, & iubet illā accipere, quia de Spiritusancto concepit, aperte apparet q̃ Ioseph timuit cōsentire adulterii peccato: & iō uoluit occulte dimittere eam. Et quia didicit ab angelo, q̃ non ex adulterio, sed ex Spiritusancto concepit, accepit eam, ut Euangelista subdit. Et hæc licet sint certa, sub dubio tñ relinquitur, an cum hac voluntate occulte dimittendi eam, cogitasset explicite, ac deliberasset nolle illam in infamiā traducere, ita q̃ de hac deliberatione loquat̃ Euāgelista dicēs, Nolle eam traducere.

¶ De primo aūt dubio suadet rō, ut sine in paterna, siue in coniugis domo, siue in vtraque, siue alibi, habitauerit, talis tantaque fuerit sm̃ illius tpis morē inter Mariam, & Ioseph conuersatio, ut licita absque omni nota potuerit inter eos interuenire si uoluissent, consumatio matrimonij, alioquin non fuisset sufficienter prouisum famæ beatæ Virginis, cum inuenta est in utero habens. Dixi autem, siue alibi quoniam non irrationabiliter apparet, q̃ post annunciationem beata Virgo cum coniuge suo Ioseph, iuerit ex Nazaret Galilææ in ciuitatem Iuda, in montana, visitatura Elisabeth, & q̃ post reuersionem in Nazareth, cum esset grauida mensibus ad minus: qm̃ manst apud Elisabeth, quasi mensibus tribus, inuenta est habens in utero. Et alii quidē putabant q̃ esset grauida ex Ioseph, cum quo fuerat mensibus tribus domesticè in domo Zachariæ. Ipse aūt Ioseph sciens se non cognouisse illā, & uidens illā grauidam, cum esset iustus, & nollet eam traducere, siue in infamiam, siue simpliciter in domesticum cōfortium, siue i vtrumque, quod verius est, uoluit occulte dimittere eam. Et hęc interpretatio magis cōsonat Euangelio: qm̃ expresse Lucas subdit de beata Virgine, q̃ post dictum ips quo manst apud Elisabeth, reuersa est in domum suam, & non dixit, in domum sponsi sui. Ex quo igitur Euangelista in domo sua eā habitasse testatur, & inuenta dr̃ in utero habens nulla facta de spōsi domo mentione, nec consuendo de ponsa in domo coniugis retenta ex scriptura testimonium habet, affirmā dum, ut rōni consentaneum est, q̃ in propria domo inuenta est in utero habens, sed absque infamiæ nota apud domesticos, & alios: quia tribus mensibus simul fuerat in domo Elisabet cum Ioseph: qđ non voluntarie dici mus, sed ex Euangelio accipimus, d cente q̃ beata Virgo adhuc desponsata uxor Ioseph, ascendit ad Nazareth in Bethleem, q̃n exiit edictū a Cæsare Augusto: Simili siquidem rōne debuit eadem desponsata uxor ascendere in montana cū eodem Ioseph suo spōso. Auctor autem in litera dicens magis consonare Euangelio beatam Mariā in domo sponsi habitasse, intelligendum est comparatiue ad opinionem extremam, q̃ nec simpliciter, nec sm̃ quid cum sponso habitauit: non. n. prouidet opinio illa famę beatæ Virginis sufficienter, & non comparando ad hanc mediam expositionem, cuius Auctor non meminit, quæ magis consonat Euangelio, quàm ambæ extremæ, ut patet, ex dictis.

Hom. 2. in Matth. in ops. imperfecto ante fi. to. 2.

Ho. 4. in Mat. super illud, Antequā conuenirent, tom. 2.

matrimonij cōsistit quadā indiuisibili cōiunctione aiorū, per quā unus coniugū indiuisibiliter alteri fidē seruare tenetur. Finis aūt matrimonij est proles gnanda, & educanda. Ad quorū primū p uenitur per concubitū coniugalē, ad fm̃ p alia opera viri, & uxoris, quibus sibinuicē obsequuntur ad prolē nutriendā. Sic igit dicendum est, q̃[m] quantū ad primā perfectionē, oīno verum fuit matrimoniū Virginis Dei, & Ioseph: quia vterque cōsensit in copulā coniugalē: non aūt expresse in copulā carnalē, nisi sub conditione, si Deo placeret. Vñ, & angelus uocat Mariam coniugē Ioseph, dicēs ad Ioseph, Mat. 1. Noli timere accipere Mariā coniugē tuam: qđ exponēs Aug.* in li. de nuptiis & cōcupiscētia dicit: Cōiunx vocat̃ ex prima desponsationis fide, quā cōcubitu, nec cognouerat, nec fuerat cogniturus.[p] Quātū uero ad secūdā p̃fectionē, q̃ est per actū matrimonii, si hoc referat̃ ad carnalē concubitum, p̃ quē proles generatur, nō fuit illud matrimoniū consumatū.[q] Vñ Ambr.† dicit super Luc. Non te moueat, q̃ frequenter Mariā scriptura uocat coniugē: non. n. virginitatis ereptio: sed cōiugij testificatio, & nuptiarū celebratio declarat̃. [s] Habuit tñ illud matrimoniū ét secūdā perfectionē, quantū ad prolis educationē.[t] Vñ Aug. dicit* in li. de nuptijs, & concupiscentia. Oē nuptiarum bonū impletum est in illis parentibus Christi, proles, fides, & sacr̃m. Prolem cognoscimus ipsum dñm Iesum: fidē quia nullum adulterium: sacramentum, quia nullum diuortium, solus ibi nuptialis concubitus non fuit.

Ad primvm ergo dcd̃m, q̃ Hier. accipit ibi maritum ab actu matrimonii consumati.

Ad ii dcd̃m, q̃ nuptias Hier. vocat nuptialem cōcubitum.

Ad iii dcd̃m, q̃ sicut Chry. dicit* super Matt. Beata Virgo sic fuit desponsata Ioseph, q̃ ét esset domi habita. Nā sicut in ea, quæ in domo viri concipit, intelligit̃ conceptio naturalis, sic in ea, quæ extra domū cōcipit, est suspecta coniunctio. Et ita nō esset sufficiēter, puisum famæ beatæ Virginis per hoc, q̃ fuit desponsata, nisi ét fuisset domi habita. Vñ q̃ dr̃, Et nollet eā traducere, melius intelligit̃, i. nollet eam diffamare in publicum, q̃ q̃ intelligatur de traductione in domum. Vñ, & Euangelista subdit, q̃ uoluit occulte dimittere eā. Quamuis tñ esset domi habita p̃p primā desponsationis fidē, nondum tñ interuenerat solemnis celebratio nuptiarū, propterquod ét nondum carnaliter conuenerant. Vñ sicut Chry.* dicit, Non dicit Euangelista, anteq̃ duceret̃ in domum sponsi: etenim intus erat. Consuetudo. n. fuit veteribus, multotiens in domo desponsatas habere: & iō ét angelus dicit Ioseph, Ne timeas accipere Mariā cōiugē tuā, i. non timeas nuptias eius solemniter celebrare. Licet alii dicant, q̃ nondum erat in domum inducta, sed solū desponsata: primum tamen magis cōsonat euangelio.

QVAESTIO XXX.

De beatæ Mariæ virginis annunciatione, in quatuor articulos diuisa.

Deinde considerandum est, de annūciatione beatæ Virginis.

Medina. ar. 1.

In titulo sermo est de necessario ad finem, sine quo non bene peruenitur ad finem: sicut equus necessarius est homini debili

debili iturō ex Germania Romā, & non de necessario simpliciter, vel necessario, sine quo non pōt pertineri ad finē. Nā cōstat, q̄ neq; simpliciter necessaria est annuntiatio, q̄a oppositū non implicat contradictoriā: neque sicut nauis ad trāseundū mare: q̄a poterat incarnari verbū Dei absque ꝓuia annuntiatione: sed an fuerit necessaria annuntiatio, ita q̄ sine illa prævia nō bene fuisset facta incarnatio, quæritur.

Por.o 164 3.d.3.q.3. ar.1.q.1.& d.30.ar.4.

¶ In corpore unica ē cōclusio. Cōgruum fuit beatę Virgini annūtiari, q̄ eēt Chr̄m cōceptura. Vbi nota, q̄ necessitas cōgruitatis rndet quęsito. Probat̄ cōclusio quadrupliciter. Et omnia in litera clara sunt, duobus notatis.

¶ Primū est in prima rōe, q̄ q̄a diuina prouidētia disponit oīa suauiter, quēadmodum conceptio nālis hoīm ꝓuenit̄ a mentis opere, quo hoīes ad cōcipiēdū p ḡnationis actū cōueniūt ita beata Virgo ī utero cōceptura de Spū sancto, in mente erat prius monenda, ut prius cōciperet ī mēte, q̄ in vētre: ficut ēt aliq̄ matres prius concipiunt in effectu, q̄ in utero.

¶ Alterū est in secūda rōe, q̄ maior certitudo huius mysterii in beata Virgine causata est ex prævia annūciatione, q̄ si nō aut̄ post fuisset de hoc instructa: q̄a prioritas annūtiationis attentam illā reddebat ad actū primum huius mysterii, ad q̄d non aduertisset, aut non ita aduertisset si non fuisset prius sibi nuntiatū. Attentio aūt, & eleuatiomētis maior certiorem reddit.

¶ In rāsione ad primū, cū aūt audis prophetiā p̄destinationis cōpleri sine nr̄o arbitrio causāte, nō intelligas oēm ab arbitrio nr̄o excludi causalitatē circa rem p̄destinatā: q̄n hoc falsum esset, causamur siquidē nostro arbitrio multa prædestinata opera. Sed excludi causalitatem

concl.m

Et circa hoc q̄runt̄ quatuor.

¶ Primo, Vtrū conueniens fuerit ei annuntiari, quod in ea generandum erat.

¶ Secundo, Per quem erat ei hoc annuntiandum.

¶ Tertio, Per quem modum ei annuntiari debebat.

¶ Quarto, De ordine annunciationis.

Articvlvs I.

Vtrum necessarium fuerit annuntiari beatæ Virgini q̄od in ea erat generandum.

AD PRIMVM sic procedit. Vr̄ q̄ nō fuerit necessariū beatæ Virgini annuntiari, q̄d in ea fiendum erat Annunciatio enim ad hoc solum necessaria esse videbatur, ut virginis consensus haberetur: : sed consensus eius non vr̄ necessarius fuisse: quia conceptus Virginis prænuntiatus fuit prophetia prædestinationis, quæ [b] sine nostro complet̄ arbitrio, vt dicit quædam glo. Matth. 1. Non ergo necessarium fuit, q̄ talis annunciatio fieret.

¶ 2 Præ. Beata virgo incarnationis [h] fidē habebat, sine qua nullus esse poterat in statu salutis: quia ut dicitur Rom. 3. Iustitia Dei per fidem est Iesu Christi: sed de eo, quod aliquis per certitudinem credit, non indiget vlterius instrui. ergo beatę Virgini non fuit necessarium, vt ei incarnatio filii Dei annuntiaretur.

¶ 3 Præt. Sicut beata Virgo coraliter Christum concepit, ita, & quælibet sancta anima concipit ipsum spiritualiter. Vnde Apost. dicit Gal. 3. Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis: sed illis, qui spiritualiter debent Christum concipere, talis conceptio [h] non annuntiat. ergo nec beatæ Virgini fuit annuntiandum, q̄ esset in utero conceptura filium Dei.

SED CONTRA est, q̄ habetur Luc. 1. q̄ angelus dixit ei, Ecce concipies in vtero, & paries filium.

RESP. Dcd̄m, q̄ [m] congruum fuit beatæ Virgini annuntiari, q̄ esset Christum conceptura. [n] Primo quidē, ut seruaretur cōgruus ordo cōiunctionis filij Dei ad Virginem, ut ſprius mēs eius de ipso instrueretur, q̄ carne eū cōciperet. Vñ Aug. [a] dicit ī lib. de Virginitate, Beatior est Maria percipiendo fidē Chr̄i, q̄ concipiendo carnem Chr̄i. Et postea subdit, ſMaterna propinquitas nihil Mariæ profuisset, nisi fœlicius Christū corde q̄ carne gestasset. Secundo, ut posset esse certior testis huius sacri, qñ ſuper hoc diuinitus erat instructa. Tertio, ut voluntaria sui obsequij munera Deo offerret, ad q̄d se promptam obtulit dicens, Ecce ancilla Dñi. Quarto, ut ostendere tur esse quoddam ſpirituale matrimoniū inter filium Dei, & humanam nām: & ideo per annuntiationem expectabatur consensus Virginis, loco totius humanæ naturæ.

AD PRIMVM ergo dcd̄m, q̄ prophetia prædestinationis cōpletur sine nostro arbitrio causante: non tamen sine nostro arbitrio consentiente.

AD II dcd̄m, q̄ beata Virgo expressam fidē habebat incarnationis futurę: sed cū esset humilis, nō tā alta de se ſapiebat: & iō ſup̄ hoc erat instruenda.

AD III dcd̄m, q̄ ſpūalem conceptionem Christi, quæ est per fidem, præcedit annuntiatio, quæ est per fidei prędicationem, ſm q̄ fides est ex auditu, ut dr̄ Ro. 10. Nec tñ ꝓp̄ hoc aliquis pro certo scit se gratiam habere, sed scit veram fidem esse, quam accepit.

Articvlvs II.

Vtrum annuntiatio beatæ virgini fieri debuerit per angelum.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur q̄ beatę Virgini non debuerit annuntiatio fieri per angelum. Supremis enim angelis fit relatio immediate a Deo, vt Diony.* dicit 7. cap. cęlest. hierar. sed [h] mater Dei est ſuper omnes angelos exaltata. ergo videtur q̄ immediate a Deo debuerit sibi annuntiari incarnationis mysterium, & non per angelum.

¶ 2 Præ. Si in hoc oportebat seruari communem ordinē, secundum propriā respectu complementi p oppositū ad ꝓphetiā cōminationis: nā prophetia cōminationis non dicit eām, q̄ compleat̄, sed relinquit nr̄o arbitrio vtram partem velit: q̄ n. cōminat̄ non causat: sed si nos ꝓueteramus in malo nosipsi accersimus cōminata: & iō nō arbitrio prophetia cōminationis cōpleri dr̄. Sed q̄ p̄destinat, p̄ducit ad p̄destinatū terminū: & iō ꝓphetia prædestinationis eām in se importat cōplementi, & non relinquit illud optioni nostri arbitrii. Et ꝓpea nostrū arbitriū licet libere concurrat ad prædestinationis cōplementum, quia tñ non est cā huius cōplementi, sicut in cōminationibus, sed est concausa, & subcausa respecta prædestinantis, iō sine nostro arbitrio causante compleri dr̄ prophetia prædestinationis.

Ca. 4. a medio, to. 6.

† cap. 3. in fi. tom. 6.

¶ In rāsione ad ſm, distingue inter fidē in carnationis futurę absolute. & ex Maria. Et uide q̄ beata Virgo habebat expressam fidē futurę incarnationis: sed non habebat fidē explicite, q̄ ex se futura esset incarnatio: sicut mō credimus explicite q̄ incarnatus est ex Maria. Cōis āt rō ex parte rei creditæ, quare tunc non erat fides huius conditionis explicitè est, quia nondum erat a parte promulgatum, q̄ ex ipsa Mar a futura esset incarnatio. Singularis aūt rō ex parte ipsius beatæ Virginis fuit: quia ipsa erat humillima, nec tam celsa de se cogitabat, ut in litera dicitur.

Por.o 165 3.d.3.q.3. ar.2.q.1.& 2.

SVP. QVÆ. XXX.

ART. II.

Medina. ar. 2.

IN corpore unita est conclusio. Conueniens fuit annuntiari per angelū &c. Probatur triplicit̄. Omnia clara sunt in litera.

¶ In rēsponsionibus ad primum, & secundum aduerte discretionem, dum quo ad

c. 7. partū a med.

ad ordinem instructionis humanæ mediantibus angelis, beata Virgo legit̄ communi subiicitur, quo ad ordinem uero instructionis mulierū a uiris, beata Virgo à cōi lege excipitur. Oportet ergo prudētem esse doctorē ad occurrentium rōnes discernendas, ut sciat in quo cōicat cū aliis & in quo eximitur ab his, q̄ oibus aliis communia sunt.

Ca. 5. a medio.

¶ In rāsione ad quartum aduerte, q̄ quāuis ſi ad magnitudinē annūtiandę persōnæ filij Dei incarnandę spectet, supremus Seraphinus debuisset annūtiare, quia tñ annuntiare dei uerbum infra latitudinē, titulationem officii annuntiantis clauditur nō debuit aliquis extra deputatos ad annuntiandū, mitti ad annuntiandū ut oīa suauiter a diuina prouidētia disponerent̄, & ꝓpea non debuit primus Seraphinus annūtiare, sed supremus iter archāgelos.

dum quem, diuina hoībus per angelos reuelantur, ſit̄r diuina had mulierē per uirū deferuntur: vñ, & Apostolus dicit. 1. ad Cor. 14. Mulieres in ecclesiis taceāt: ſi q̄d aūt uolūt discere, domi uiros suos interrogēt. ergo vr̄ q̄ beatę Virgini debuerit annūtiari mysteriū incarnationis p aliquē uirū, præsertim quia Ioseph uir eius sup̄ hoc fuit ab angelo instruct̄, ut legit̄ Mat. 1.

¶ 3 Præ. Nullus potest congrue annnuntiare, hq̄d ignorat: sed ēt supremi angeli nō plene cognouerunt incarnationis mysteriū: unde dicit Dion. 7.* cęlest. hierar. ex eorū persona esse intelligendā qōnem, quę ponitur Isa. 63. Quis est iste qui uenit de Edom? ergo vr̄ q̄ p nullum angelū potuit conuenienter annūtiatio incarnatiōis fieri.

¶ 4 Præ. Maiora sunt per maiores nuntios annūtiāda: sed mysteriū incarnationis est maximū inter oīa, quæ per angelos sūt hoibus annuntiata. ergo vr̄ q̄ ſi per aliquem angelū debuit annuntiari, quòd ille debuerit esse de supremo ordine: sed Gabriel non est de supremo ordine, cum ſit de ordine archangelorum, qui est penultimus, unde ecclesiam cantat, Gabriel Archangelum scimus diuinitus te esse assatū. non ergo huiusmodi annuntiatio per Gabrielem Archangelum conuenienter facta est.

In prin. sermo. to. 2.

SED CONTRA est, q̄ dicitur Luc. 1. Missus est Gabriel angelus a Deo, &c.

concl. m

RESPON. Dicēdum, quòd [m] cōueniens fuit matri Dei annūtiari p angelū diuinæ incarnationis mysteriū, propter tria. [n] Primo quidem, ut in hoc ēt seruaretur diuina ordinatio, ſm quā mediantibus angelis diuina ad hoīes perueniunt. Vñ Dion.* dicit 4. c. cęlest. q̄ diuinum Iesu benignitatis mysterium angeli primo edocti sunt, postea per ipsos ad nos cognitionis gr̄a transiuit. Sic ergo diuinissim⁹ Gabriel Zachariam quidem docuit, prophetā Ioānē ex ipso nasciturū: Mariā aūt q̄o in ipsa fieret thearchicum ineffabilis Dei formationis mysteriū. Secundo, hoc fuit conueniens reparationi humanæ, quę futura erat p Chr̄m. Vñ Beda dicit ī hom. Aptum humanæ restaurationis principium, ut angelus à Deo mitteret̄ ad Virginē partu consecrandam diuino: quia prima perditionis humanę fuit cā, cū serpens à diabolo mittebat̄ ad mulierē ſpū superbiæ decipiendā. Tertio, quia hoc cōgruebat uirginitati matris Dei. Vñ Hier.* dicit in serm. assūptionis, Bene angelus ad Virginē mittitur: q̄a sem per est angelis cognata uirginitas. Profecto in carne pter carnē uiuere nō terrena uita ē, sed cælestis.

AD PRIMVM ergo dcd̄m, q̄ mater Dei superior erat angelis quantum ad dignitatē, ad quā diuinit⁹ eligebatur: sed quantū ad statū præsētis uitę, inferior erat angelis: quia, & ipse Chr̄s ratione passibilis uitæ, modico ab angelis minoratus est, ut dr̄ Heb. 2. Sed tñ q̄a Chr̄s simul fuit uiator, & cōprehēsor, quantū ad cognitionē diuinorum non indigebat ab angelis instrui: sed mater Dei nondū erat in statu comprehensorum, & ideo de diuino conceptu per angelos instruenda erat.

In libello de assumptę Mariæ cap. 4. & to. 9.

AD II dcd̄m, q̄ (sicut Aug.* dicit in serm. de assumptione) beata uirgo Maria uera æstimatione à quibusdā gnalibus excipit̄: quia nec cōceptus multiplicauit, nec sub uiri. i. mariti pt̄te fuit, q̄ integer rimis viscęribus de Spiritusancto Chr̄m suscepit: & iō debuit mediante uiro instrui de mysterio incarnationis, sed mediāte angelo. Propter qd, ēt ipsa est prius instructa, q̄ Ioseph: nā ipsa instructa est ante conceptum, Ioseph aūt post eius cōceptum.

Circa prīcor. ar.

AD III dcd̄m, q̄ sicut patet ex auctoritate Dio. *inducta, angeli incarnationis mysteriū cognouerūt: sed tñ iterrogabāt, perfectius scire cupiētes a Christo huius mysterii rōes, quæ sunt incōprehensibiles oi creato itellectui. Vñ Maxim⁹ dicit, Quod angeli nouerint futurā incarnationē, ambigere nō oportet. Latuit aūt eo inuestigabilis Dñi cōceptio atq; modus, qualiter totus in genitore, totus manebat in omnibus, nec nō, & in virginea cellulla.

Hom. 34 anse med. illius.

AD IIII dcd̄m, q̄ quidā dicunt Gabrielem fuisse de supremo ordine angelorū, pp qd Gre.* dicit summū angelū uenire dignū fuerat, q̄ sūmū oīum nuntiabat: sed ex hoc nō habet̄, q̄ fuerit summus inter oēs ordines, sed respectu angelorum: fuit. n. de ordine archangelorum. Vñ, q̄ ecclesia eū archāgelū noīat, & Greg.* ipse dicit in Hom de centum ouibus, q̄ archangeli dñr, qui ſumma annuntiāt. Satis est ergo credibile, q̄ sit ſummus in ordine archangelorum. Et ſicut Greg. † dicit, hoc nomen officio suo congruit: Gabriel. n. Dei fortitudo nominatur. Per Dei ergo fortitudinē nuntiandus erat, qui uirtutum dominus, & potens in prælio, ad debellandas potestates aereas ueniebat.

Homil. 34. in euange. ante medium eius. † Eod. loco nūc proximo dicto.

Articvlvs III.

Vtrum angelus annuntiās debuerit beatę uirgini uisione corporali apparere.

SVP. QV. XXX. ART. III. *por.o* 166 3.d.3.q.3. a.1.q.2.

AD TERTIVM sic procedit. Vr̄ q̄ angelus annuntians non debuerit uirgini apparere uisione corporali. Dignior. n. est intellectualis uisio q̄ [b] corpalis, ut Aug.* dicit. 12. super Gē. ad literā. Et præcipue ipsi angelo est magis cōueniens: nā uisione intellectuali ut̄ angelus in sui substantia, uisione aūt corporali uidetur in assumpta figura corporea: sed sicut ad annūtiandum cōceptum diuinū decebat uenire summū nūtiū, ita ēt ut̄, q̄ decuerit esse summum genus uisionis. ergo uidetur q̄

Medina. a. 3.

TItulus simul q̄rit, quia, & ꝓp quid corporali apparitione, an. s. fuerit & quare fuerit apparitio uisibilis: utrumq; enim importat titulus, quærēs an debuerit apparere corporaliter.

Li. 12. cap. 25. & 10. & 15. to. 3.

¶ In corpore ad utrū que simul respondet̄. Angel⁹ apparuit corporaliter, & hoc conuenienter. Probatur triplicit̄. Oīa clara sunt in litera. Quia tamen moderno tpe audita est noua quædam prēsumptio, dicens apparitionem istam non esse uisibilem,

sem, sed intelligibilé tantum fuisse, aduertendum q̃ ultra Ambrosij, Aug. Chry. Autoritatisque auctoritatē ut in litera dr, Euangelij textus pferet corporalem uisionē fuisse. Tum, ex descriptis de angelo: q̃m describit primo ipsum Zachariæ apparuisse stantē à dextris altaris: constat aūt q̃ stare à dextris altaris corporalē situ dicit. Et consequenter subdit q̃ missus ē in ciuitatem Galilææ & ingressus est ad Virginē. exercitati autē in sacris literis sciūt q̃ hmōi uerba, ingressus est ad Regē, ad talem &c. corporalem motū significare consueuerunt. Et subdit. de sermone eius, & colloquio cum beata Virgine; & tandē q̃ discessit ab ea, q̃d ēt corporalem morum significat. Tum, ex descriptis de beata Virgine: q̃m describitur turbata turbatione timoris, ut patet ex eo q̃ angelus dixit ei post, Ne timeas Maria: turbatio aūt timoris ad partem spectat sensitiuā, & rursus turbatio illa timoris in sermone angeli describitur accidisse. Etenim si intelligibilis tm̃ fuisset sermo, cū audiens mente tm̃ intelligibilem spirituali substantiæ sermonem, eleuata supra se sit, non timuisset in parte inferiori tm̃, ex progressu in ipsa descripto: describitur. n. primo audisse, deinde turbari, tertio cogitare, & quarto sanari ab angelo nominatim confortante, Ne timeas Maria: hic. n. ordo, hic progressus ad corporales actus, auditus affectus sensitiui, & cogitatiuę partis simul cum intellecta, & naturale remediū materialium nostratum passionum eiarissimē spectāt. Sunt ēt ad hoc rōes, i litera allatę, multum urgētes tm̃ subiectā materiā, indisciplinatæ quippe mētis est, ire in similibus certitudinē mathematicam ut Philosophus docuit: certitudo. n. quæ & tot auctoritatibus, rationibus: & plano angelus annuncians apparuerit Virgini uisione itellectuali'. ¶2 Præt. Visio imaginaria uī ēt esseh nobilior, q̃ uisio corporalis: sicut imaginatio est altior potentia, q̃ sensus: sed angelus apparuit Ioseph in somnis, ſm imaginariam uisionem, ut patet Matth. 1. & 2. ergo uī quòd ēt apparere debuerit beatæ Virgini imaginaria uisione, & nō corporali.

¶3 Præ. Corporalis uisio spiritualis substātiæ, huidētes stupefacit: vñ, & de ipsa Virgine cantī, Expauescit Virgo de lumine: hsed melius fuisset q̃ à tali turbatione mens eius esset pręseruata nō ergo fuit conueniēs q̃ hmōi annuntiatio fieret per uisionem corporalem.

Sed contra est, q̃ Aug.* ī quodā in sermone inducit beatam Virginem sic dicentem, Venit ad me Gabriel archangelus facie rutilās ueste coruscās, icessu mirabilis: sed hęc nō pñt ptinere nisi ad corporeā uisionē. ergo copea uisióe angeli annūtians beatæ Virgini apparuit.

Resp. Dicēdum, q̃m angelus annūtians apparuit matri Dei corpea visióe, & hoc cōueniēs fuit. nPrimo quidē, quantū ad id, qđ annuntiabatur: venerat enim angelus annūtiare incarnationē inuisibilis Dei unde ēt cōueniens fuit, ut ad huius rei declarationē, inuisibilis creatura formā assumeret, ī qua uisibiliter appareret, cum ēt oēs apparitiones ueteris testamenti ad hāc apparitionē præordinentur. qua filius Dei in carne apparuit. Sed o, fuit congruū dignitati mris Dei, quæ non solū in mente, sed in corporeo uentre erat Dei filiū receptura: & ió nō solū més eius, sed ēt sensus corporei erant uisione angelica refouēdi. Tertio cōgruit certitudini eius, qđ annuntiabatur: ea. n. quæ sunt oculis subiecta, certius apprehendimus q̃ ea, quæ imaginamur. Vnde Chrys.* dicit super Matt. q̃ angelus non in somnis, immo uisibiliter virgini astitit: nā quia magnā ualde * reuelationē accipiebat ab angelo, egebat tāta rei euētū, visione solēni.

Ad primvm ergo dcm, q̃ intellectualis uisio ê potior, q̃ uisio imaginaria vel corpalis, si sit sola: sed ipse Aug.† dicit q̃ excellētior est, pphetia, q̃ hēt simul intellectualem, & imaginariam uisionē, q̃ illa, quæ habet alteram tm̃: beata aūt Virgo non solū percepit uisionē corporalē, sed ēt itellectualem illuminationem: uñ talis apparitio nobilior fuit. Fuisset tñ nobilior, si ipsum angelum intellectuali uisione in sua substātia uidisset: sed hoc nō patieba tur status hois uiatoris, q̃ angelū per essentiā uideret.

Ad ii dcm, q̃ imaginatio est quidem altior potentia', q̃ sensus exterior: quia tamen principium humanæ cognitionis est sensus, in eo cōsistit maxima certitudo: qa semp oportet q̃ principia cogitationis sint certiora: & iō Ioseph, cui angelus in somnis apparuit, non ita excellentem apparitionem habuit, sicut beata Virgo.

Ad iii dcm, q̃ sicut Amb. dicit* super Luc. perturbamur, & à nostro alienamur affectu, q̃ restringimur alicuius supioris ptātis occursu. Et hoc cōtingit, nō solū in uisione corporali, sed ēt in uisione imaginaria Vnde Gene. 15. dr, q̃ cum sol occubuisset, sopor irruit super Abraham, & horror magnus, & tenebrosus inuasit eum. Talis tm̃ perturbatio hois, nō tm̃ hoī nocet, ut pp eam debeat angelica apparitio pretermitti. Primo quidem, quia ex hoc ipso, quòd hō supra seipsum eleuatur (qđ ad eius ptinet dignitatē) pars eius inferior debilitat, ex quo prouenit perturbatio prædicta: sicut ēt calore naturali ad interiora reducto, exteriora tremūt. Sed o, quia sicut Orig.* dicit super Luc. Angelus apparens, sciens hanc esse humanam nām, primū pturbationi humanæ medet, vñ tā Zachariæ q̃ Marię post turbationē dixit, Ne timeas. Et pp hoc, vt legit in uita Antonii, nō difficilis est beatorum spirituum, malorū moj discretio. Si. n. post timorē successerit gaudium, à Dño uenisse sciamus auxiliū: sensu textus habetur, sufficientissima est in hoc, & similibus, q̃ sitis, certitudo apud ri te dispositas mentes.

¶ In responsione ad tertium, aduerte primo, q̃ Auctor turbationem, qua tu corporalibus, aut imaginarijs superiorum uisionibus accidit, reducit in necessitatem materiæ. Apparitiones siq̃dem hmōi eleuatiuæ sunt supra seipsum, ita q̃ eleuatio ab inferiori commota parte inchoes, ducens admittendo hominem supra seipsum, huic ā: finī, q̃ est elenari tali modo supra seipsum, annexa est debilitatio partis inferioris: qa intentio uehemens, afam ad superiora trahens debilē deserat oportet. inferiorem partem commotam ār iam partē in sui desertione turbari consequens est, quasi carentem contiente forti. Et hæc in cōi dicta accipe sūt naturę humanę necessitatem, ex qua Auctor docet huiusmodi turbationem non esse tam nociuam, ut prætermittēda sit ob eam uitandā angelica apparitio: sicut nullus sapiēs prætermittit ad finem operari pp uitanda mala emergentia ex necessitate materiæ, ut pātet in artificialibus, & naturalibus.

¶ Aduerte secundo, q̃ signum in litera posteā ex uita B. Antonii ad discretionem spirituum, est intelligendum per se, quantū, s ex natura bonorum spirituum. Cōis siquidem etsi utriq; apparentibus est humana turbatio pp nostram naturam, bonorum tamē apparitio ad Deum animum ducens securitatem parit mentis: ima lorum autem, quia à Deo auersiua est, uñ securam reddere post turbatam animam non habet. Verum per accidens potest euenire oppositum, dum sathanas transformans se in angelū lucis, ad hāc cōditionē angeli lucis efficiēdā studet. Pōt. n. post turbationē commouere phantasmata, inferiorēque partem

Lib. 2. in Luc. 1 c. cuius titulus est: De soluta. Matt. 10. 5.

Libr. 1. in Luc. in ut. de angeli apparitione in nullius to. 5.

Gen. ca. 9. circa med. to. 5.

In ser. 14. de Natali dñi. ante med. to. 10.

Hom. 4. in Mat. parū ante med. to. 1.

* Alias relationem accipiebat ab angelo egebat tāte rei euētus uisione solenni.

Hom. 4. in Lu. 1 prin. to. 5.

Hom. 6. in Mat. a med. illius to. 5.

qa securitas aīæ, præsentis maiestatis indiciū est. Si aūt incussa formido pmanserit, hostis est, qui vī: ipsa ēt turbatio Virginis, conueniēs fuit verecundiæ virginali: qa ut Ambr.* dicit super Lucā, trepidare virginū est, & ad oēs uiri ingressus pauere, oēs, viri affatus uereri. Quidā tñ dicunt, q̃ cum beata Virgo assueta esset visionib. angelorū, non turbata fuit in uisione angeli: sed in admiratione eorū q̃ ei ab angelo diceban tur, qa de se tā magnifica non cogitabat. Vñ, & euāgelista nō dicit, q̃ turbata fuerit in uisione angeli, sed in sermone eius.

Per. 9. 168

Articvlvs iiii.

Vtrum annunciatio conueniēti fuit ordine perfecta.

Dqvartvm sic ꝓcedit. Vī q̃ annunciatio eius nō fuerit conueniēti ordine perfecta. Dignitas. n. matris Dei depēdet ex prole cōcepta: hsed cā prius debet manifestari, q̃ effectus. ergo primo debuit angelus Virgini annunciare conceptū prolis, q̃ eius dignitatem exponere, eam salutando.

¶2 Præ. Probatio, aut ptermitti debet in his, q̃ dubia nō sunt, aut ptermitti in his, hq̃ dubia ēs se possunt: sed angelus primo vī annuntiasse id, de quo Virgo dubitaret, & dubitādo quæreret, dicens, Qūo fiet istud? & postea probationē adiunxit, tñ ex exemplo Elisabeth, tum ex Dei oīpotentia. ergo incōueniēti ordine annunciatio per angelum est effecta.

¶3 Prę. hMaius non pō probari sufficienter per minus: sed maius fuit uirginem parere, q̃ uetulam. ergo non fuit sufficiens probatio angeli, probantis conceptum Virginis ex conceptu senis.

Sed contra est, q̃ dr Ro. 13. Quæ a Deo sunt ordinata sunt: angelus āt missus est a Deo ad hoc, q̃ Virgini annunciaret, ut dr Luc. 1. ergo ordinatissime fuit annunciatio per angelum completa.

Resp. Dicendū, q̃m annunciatio congruo ordine per angelum est perfecta. n Tria. n. angelus intendebat circa Virginem. Primo quidem, reddere mentē eius attentam ad tantæ rei considerationē, quod quidē fecit, eā salutando quadā noua, & insolita salutatione. Vñ Orige.* dicit super Lucam, q̃ si sciuisset ad alium quempiam similem esse factum sermonē (utpote, q̃ habebat legis scientiam) numq̃ eam quasi peregrina talis salutatio terruisset. In qua quidē salutatione, præmisit idoneitatē eius ad conceptum, in hoc q̃ dixit, Gr... plena: expressit conceptū, in hoc q̃ dixit, Dñs tecum, & prænunciauit honorem consequentē, cum dixit, Benedicta tu in mulieribus. Secundo aūt, intendebat eam instruere de mysterio incarnationis, quod in ea erat implendū, quod quidem fecit in prænūtiando conceptū, & partū, dicens, Ecce concipies in utero &c. & ostendendo d̄ gnitatē prolis conceptæ, cū dixit, Hic erit magnus, & ēt demonstrādo modū conceptionis, cum dixit, Spiritus sanctus superueniet in te. Tertio intendebat aīum eius indūcere ad consensum, quod quidē fecit exemplo Elisabeth, & ratione ex diuina oīpotentia sumpta.

Ad primvm ergo dcm, q̃ aīo humili nihil est mirabilius q̃ auditus suę excellentiæ: admiratio aūt maxime attentionem animi facit: & ideo angelus uolens mentem Virginis attentam reddere ad auditum tanti mysterii, ab eius laude incepit.

Li. a. 1 Ma c. 2. cuius titulus est De Mariæ interrogatione &c. to. 5. In li. q. ex nouo test. q. 51. in prin. respon. to. 5.

Ad ii dicendum, q̃ Ambr.* expresse dicit super Lucā, q̃ beata Virgo de verbis angeli non dubitauit. Dicit. n. temperantior est Mariæ rñsio, q̃ verba sacerdotis. Hæc ait, Qūo fiet istud? ille rñdit Vñ hoc sciam? Negat ille se credere, qui negat se scire ista, non dubitat esse faciendum, quod qūo fieri possit inquirit. Aug.* tñ vī dicere, q̃ dubitaue rit. Dr. n. in lib. Quæstionum veteris, & noui testamenti: Ambigenti Mariæ de conceptu, possibilitē angelus prædicat: sed talis dubitatio magis est admirationis, quā incredulitatis: & ió probatio nē angelus inducit, non ad auferendā infidelitatē sed magis ad remouendam eius admirationem.

Ad iii dcm, q̃ sicut Ambr. dicit in Hexameron, ob hoc multę steriles prænuntiatę sunt, ut partus credatur Virginis: & ideo conceptus Elisabeth sterilis inducitur, non quasi sufficiens argumentum, sed quasi quoddam figurale exemplum: & ideo ad confirmationem huius exempli subditur argumentum efficax ex omnipotentia diuina.

QVAESTIO XXXI.

De conceptione saluatoris quo ad materiam de qua corpus eius conceptū est, in octo articulos diuisa.

SVP. QVÆ. XXXI. ART. I.

Medina. art. 2.

Deinde considerandum est, de ipsa conceptione saluatoris. Primo, quantum ad materiam de qua eius corpus conceptum est. Secundo, quantum ad conceptionis auctorem. Tertio, quantum ad modum, & ordinem conceptionis.

Circa primū quæruntur octo.

¶ Primo, Vtrum caro Christi fuerit sumpta de Adam.

¶ Secundo, vtrum fuerit sumpta de Dauid.

¶ Tertio, De genealogia Christi, quæ in euangeliis ponitur.

¶ Quarto, Vtrum decuerit Christum nasci de femina.

Titulus clarus.

¶ In corpore vna conclusio: Conueniens fuit, ut Christus carnem sumeret ex Maria ex Adam deriuata. Probatur. Christus assumpsit naturam humanam vt eam a corruptione purgaret. ergo assumpsit eam, secundum q̃ erat ex origine vitiata ex Adā. ergo cōueniens fuit, vt assumeret carnem ex Adam deriuata. Prima consequentia probatur: quia natura humana non aliter indigebat purgatione. Secunda vero probatur, vt sic per assumptionem carnē tē humana natura.

¶ Nota hic, quòd assum-

assumptio, quauerbū Dei incarnatū est, pt referri ad tria, s. ad naturā humanā assumptā, uel ad humanitatē q̄ unita est Verbo. Et si quidē referatur ad nām humanā, nulla est quæstio: & simiter si referatur ad hanc humanitatē, nā filius est & hō, & hic hō: sed si referat ad humanā nām assumptā, aliter oportet dicere: q̄m Chrīus non est, nec umq̄ fuit hō infectus. Et p̄pea nō possumus dicere, q̄ Verbū assumpsit naturā infectam: sed dicimus q̄ assumpsit nām humanam ex uitiata origine descendentē, ita q̄ infectio nō determinat nām assumptam, sed originē eius: ex hoc enim Chrīs infectā in reliquo humano genere naturam curauit, q̄ nām ex infecta illa origine descendentē, non tū infectam assumpsit, vt sic sanās Chrī natura esset expers omnis morbi, sicut primum alterans est inalterabile &c.

¶ Nota secundo, q̄ q̄a alius est morbus nāæ, alius personæ (p sona. n. actualib. peccatis inficitur, natura aūt solo originali p se loquendo) iō Auctor de nāe reparatione loquens per se, dixit q̄ natura humana non indigebat reparatione, si sūi q̄ infecta erat per originem vitiatam.

Por.o. 168

¶Quinto, vtrū fuerit de purissimis sanguinibus virginis corpus eius formatum.

¶Sexto, vtrū caro Christi fuerit in antiquis patribus, secundum aliquid signatum.

¶Septimo, Vtrū caro Chri i patribus fuerit pctō obnoxia.

¶Octauo, vtrum fuerit decimata in lumbis Abrahæ.

ARTICVLVS I.

Vtrum caro Christi fuerit sumpta de Adam.

AD PRIMVM sic ꝓcedit. Vī q̄ caro Chri nō fuerit sumpta ex Adā. Dicit. n. Apostolus 1. ad Cor. 15. Primus hō de terra terrenus, [b] scdus hō de cælo cælestis. Primus aūt hō est Adā, secundus est Chrus. ergo Chrs non est ex Adā, sed habet ab eo d stinctā originem.

¶2 Præ. Cōceptio Chri debuit esse maxime [b] miraculosa: sed maius est miraculum formare corpus hoi, ex limo terræ, q̄ ex materia humana, q̄ de Adā trahit. [b] ergo vī q̄ nō fuerit conueniēs Chīm ab Adā carné sumpsisse. ergo vī, q̄ corpus Chri nō debuerit formari de massa humani gūis deriuata ab Adā, sed de aliqua alia materia.

¶3 Præt. Pctū in hunc mundū intrauit per unū hoiem, s. per Adā: q̄a oēs in eo [b] originaliter exiltētes, peccauerūt, ut patet Ro. 5. sed si corp⁹ Chri fuisset ab Adā sumptum, ipse ét in Adā originaliter fuisset, q̄n peccauit. ergo pctū originale contraxisset, quod non decebat Christi puritatem. non ergo corpus Christi est formatum de materia sumpta ab Adam.

SED CONTRA est, q̄ Apost. dicit ad Hebr. 2. Nusquam angelos apprehendit, s. filius Dei: sed semen Abrahæ appræhendit: semen autem Abrahæ sumptum est ex Adam. ergo corpus Christi fuit formatum de materia ex Adam sumpta.

RESP. Dcm, q̄ Christus humanam naturam assumpsit, ut eam a corruptione purgaret. Non aūt purgatione indigebat natura humana, nisi sm q̄ K infecta erat per originem vitiatam, qua ex Adam descendebat: & ideo [m] conueniens fuit, ut carnem sumeret ex materia ab Adam deriuata, ut ipsa natura per assumptionem curaretur. [n] *conel.in*

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ secundus, hō, i. Christus, dī esse de cælo, non quidē quantum ad materiam corporis: sed, uel quantum ad uirtutem formatiuam corporis eius, uel ét quantum ad ipsam eius diuinitatem. Secundum autem materia corpus Christi fuit terrenū, sicut, & corpus Adę.

F AD 2 dcm, q̄ sicut supra dictum est, *mysteriū incarnationis Christi est quiddam miraculosum, non sicut ordinatum ad confirmationē fidei, sed sicut articulus fidei: & iō in mysterio incarnationis non requiritur, quid sit maius miraculū, sicut in miraculis, quæ fiunt ad confirmationem fidei, sed q̄d sit diuinæ sapientiæ conuenientius, & magis expediens humanæ saluti, quod requirit in oībus, quæ fidei sunt. Vel pōt dici, q̄ in mysterio incarnationis, non solū attenditur miraculū ex materia conceptus, sed magis ex modo conceptionis & partus: quia. s. Virgo concepit, & peperit. * *q.29.ar.1 ad 2.*

AD 3 dcm, q̄ sicut supra dictū est, * corpus G Chri fuit in Adam sm corpulentā substantiā: quia s. ipsa materia corporis Chri deriuata est ab Adam. Non aūt fuit ibi sm seminalem rōem: quia non est concepta ex uirili semine: & iō non contraxit originale peccatum: sicut [d] cęteri, qui ab Adam per viam uirilis seminis deriuantur. *alias & peperit Deum. Ex cor. art. & q.4.art.6.* *D.170.*

ARTICVLVS 2.

Vtrum caro Christi fuerit sumpta de Dauid.

AD SECVNDVM sic procedit. Vī q̄ Christus nō sumpserit carnem de semine Dauid. Matt. n. genealogiam Christi texens, eam ad Ioseph perducit: Ioseph aūt [b] non fuit pater Christi, ut supra dictū est. * non ergo videtur, quòd Christus de genere Dauid descenderit.

¶2 Præt. Aaron fuit de tribu Leui, ut patet Exo. 6. Maria aūt [b] mater Christi cognata dī Elisabeth, quæ est filia Aaron, ut patet Luc. 1. Cum ergo Dauid fuerit de tribu Iuda, ut patet Matt. 1. vī quòd Christus de semine Dauid non descenderit.

¶3 Præt. Hier. 22. dī de Iechonia, Scribe istum uirum sterilem, nec. n. erit de semine eius [b] vir, qui sedeat super solium Dauid: sed de Chro dī Isa. 9. Super solium Dauid sedebit. ergo Christus nō fuit de semine Iechoniæ, & per consequens, nec de genere Dauid: quia Matth. a Dauid per Iechoniam seriem generationum perduxit.

SED CONTRA est, q̄ dicitur Ro. 1. Qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem. *conel.*

RESP. Dicendū, q̄ Chrs specialiter duorum antiquorum patrum filius dī esse. Abrahæ s. & Dauid, [n] vt patet Mat. 1. [r] Cuius est multiplex ratio. [s] Prima quidem, quia ad hos specialiter de Christo promissio facta est dictum est enim Abrahæ Gen. 22. Benedicent in semine tuo oēs gentes terræ: quod Apost. de Christo exponit, dicēs Gal. 3. Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini eius. nō dicit, & seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno, & semini tuo, q̄ est Christus. Ad Dauid aūt dictū est, De fructu uentris tui ponā super sedē tuā. Vñ, & populus Iudęorū, ut regē honorifice susciperēt, dicebant Matt. 21. Osanna filio Dauid. Secunda rō est, q̄ Christus futurus erat rex, propheta, [d] & sacerdos: Abrahā aūt sacerdos fuit, ut patet ex hoc, q̄ Dñs dixit ad eum Genes. 15. sume tibi uaccam trien- *conel. part* *D.1061.*

SVP. Q. XXXI. ART. II.

Medina. ar. 2.

Titulus clarus est.

¶In corpore una conclusio, Chrs specialiter dī filius Abrahę, & Dauid. Probatur triplici rōe conueniētię, quare specialiter. Ota clara sūt, & plus rndetur q̄ fuerit quę situm, patet. *q.29. ar.3 & q.28.a. 1.ad 2.*

triennem &c. Fuit ét propheta, sm illud quod dī Gen. 20. Propheta est, & orabit pro te. Dauid autē rex fuit, & propheta. Tertia rō est: quia in Abrahā primo incœpit circuncisio: in Dauid aūt maxime manifestata est dei electio, sm illud, q̄d dī 1. Reg. 13. Quæsiuit Dñs sibi virū iuxta cor suū: & iō vtriusque filius Chrs specialissime dī, vt oñdatur esse in salutem, & circuncisioni, & electioni gentiliū.

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ hæc obiectio fuit Fausti Manichæi, uolēris, pbare Chīm nō esse filiū Dauid, q̄a nō est cōceptus ex Ioseph, vsq̄ ad quem serię gnationis Matt. pducit. Cōtra quē Aug.* rndet 23. lib. contra Faust. q̄ cū idē Euang. dicat, & virum Mariæ esse Ioseph, & Chri matrem virginē esse, & Christum esse ex semine Dauid, q̄d restat ni si credere Mariā non fuisse extraneā a cognatione Dauid, & eā, Ioseph cōiugē non frustra appellatā, pp aīorū cōfœderationē, q̄uis ei non fuerit carne cōmistus, & q̄ potius pp dignitatē uirilem ordo gnationum usq; ad Ioseph perducit? Sic ergo nos credimus ét Mariam fuisse de cognatione Dauid: q̄a scripturis credimus, q̄ vtrunque dicūt, & Chīm ex semine Dauid sm carnem, & eius matrē Mariā, non cum uiro concumbendo, sed Virginem. Vt enim dicit Hier.* super Mat. Ex una tribu fuit Ioseph, & Maria, & secundum legem eam accipere cogebat ut propinquā, pp quod, & simul censent in Bethleem, quasi de una stirpe generati. *Lib.23.c.8 post med. tom.6.* *Mat.1. sup illud, Chri generatio sic erat, to. 3.*

AD II dcm, q̄ huic obiectioni Greg. Nazan. rndet dicens, q̄ hoc nutu superno contigit, ut regiū genus sacerdotali stirpi iungeret, ut Christus, qui Rex est, & sacerdos, ab [d] utrisque nascereť sm carnē. Vnde, & Aaron, qui fuit primus sacerdos sm legē, duxit ex tribu Iuda coniugē Elisabeth filiam Aminadab. Sic ergo potuit fieri, ut pr Elisabeth aliquā uxorem habuerit de stirpe Dauid, rōe cui⁹ beata virgo Maria, q̄ fuit de stirpe Dauid, esset Elisabeth cognata. Vel potius econuerso, q̄ pater beatæ Mariæ de stirpe Dauid existens, uxorem habuerit de stirpe Aaron. Vel sicut Aug.* dicit 23. contra Faustū. Si Ioachim pr Mariæ de stirpe Aaron fuit (ut Faust⁹ hrtic⁹ p quasdā scripturas apocryphas asserebat) credēdū est, q̄ mr Ioachim fuerit de stirpe Dauid, uel ét uxor eius, ita ut per aliquem modum Mariam dicamus fuisse de stirpe Dauid. *D.1094.* *Lib.13.c.9. a medio ad fi. to.6.*

Ad III dcm, q̄ per illam auctoritatē prophetică, sicut Ambr. dicit sup Lucā,* nō negat ex semine Iechoniæ posteros nascituros: & iō de semine ei⁹ Chrs est. Et q̄ regnauit Chrs, nō cōtra, pphetiā est: non enim sæculari honore regnauit. Ipse enim dixit, Regnum meum non est de hoc mundo. *Lib. 3. in Luc. circa fi. ante fin. libri to. 5.*

Por.o. 170 Mat.1.Lu. 1.2.3 & 4.

SVP. QV. XXXI. ART. III.

Medina a.3.

Titulus clarus est.

¶In corpore una cōclusio: Genealogia Chri est conuenienti ordine ab euāgelistis scripta. Probatur ex cōissimis, Q̄æ diuini t⁹ fuit, ordinatissime fuit. Euangeliū est diuinitus factum. ergo.

ARTICVLVS. III.

Vtrū conuenienter genealogia Christi ab Euangelistis texatur.

AD TERTIVM sic ꝓcedit. Vī q̄ genealogia Chri inconueniēter ab euāgelistis texatur. Dī. n. Isa. 53. de Chro, [h] Gnationem eius quis enarrabit. ergo non fuit generatio Christi enarranda.

¶2 Præt. Impossibile est unū homine [h] duos patres habere: sed Mat. dicit, q̄ Iacob genuit Ioseph uirū Mariæ. Luc. aūt dicit Ioseph fuisse filiū Heli. ergo cōtraria sibi inuicem scribunt.

¶3 Præt. Vñr in quibusdam a se inuicē diuersificari. Matthæus .n. in principio lib. incipiens ab Abrahā, descendendo usq; ad Ioseph, quadragita duas gnationes enumerat. Lucas ât post baptismū Christi, gnationē Christi ponit, incipiens a Christo, et pducens gnationum numerū usque ad deum, ponens gnationes septuaginta septē utroque extremo computato. [h] Vī igit quòd inconuenienter generationem Christi describant.

¶4 Præt. Quarti Reg. 8. legit, q̄ Ioră genuit Ochoziā, *cui successit Ioas filius eius: huic autē successit filius eius Amasias, postea regnauit filiⁿ eiⁿ Azarias, q̄ appellatur Ozias, cui successit Ioathā filiⁿ eiⁿ. Matthæⁿ ât dicit, q̄ Ioră genuit Oziam. ergo uī inconuenienter gnationem Christi describere, tres reges in medio [h] prætermittēs.

¶5 Præt. Oēs, q̄ in Chri gnatione describuntur, patres habuerūt, & matres, & plurimi ét ex eis fratres habuerūt. Matt. ât in gnatione Chri tres tm enumerat mres, s. Thamar, Ruth, & uxorē Vrię: fies ât noīat Iudæ, & Iechoniæ, & iterū Phares, & Zarā, quorū nihil posuit Lucas. ergo h uīr euāgelistę, inconuenienter genealogiam Christi descripsisse. *4.Reg.c.12 ibi. sup. c. 12. & ibi su.c.14.ibi sup c.15.*

SED CONTRA est, auctoritas scripturæ.

RESPON. Dcm, q̄ sicut dī 2. ad Tim. 3. Oīs scriptura sacra est diuinitus inspirata: q̄ aūt diuinitus fiunt, ordinatissime fiunt, sm illud Rom. 13. Quæ a deo sunt, ordinata sunt. Vnde [m] conuenienti ordine genealogia Christi est ab euangelistis scripta [n]. *conel.m*

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ sicut Hier.* dicit sup Matt. Isaias loq̄t de gnatione diuinitatis Chri: Matt. aūt enarrat gnationē Chri sm humanitatem non quidē explicans modum incarnationis, quia hoc ét est ineffabile: sed enumerans patres, ex quibus Christus secundum carnem processit. *In cap.1. Mat. i pri. tom.9.*

Ad II dcm, q̄ ad hāc obiectionē, quam mouit Iulianus apostata, diuersimode ab aliq̄b. rndetur. Quidā eiū, ut Greg. Nazan. dicit, dicūt eosdē esse, quos uterq; euāgelista enumerat: sed sub diuersis noibus, quasi binomios. sed hoc stare nō pōt: q̄a Matt. ponit unū filiorū Dauid, s. Salomonē, Lucas aūt ponit aliū, s. Nathan, quos sm historiam libri regū constat fratres fuisse. Vñ alii dixerunt, quod Matthæus uerā genealogiam Christi tradidit: Lucas aūt putatiuam, unde incępit, ut putabaī filius Ioseph. Erant. n. aliq ex iudæis, q̄ pp peccata regum Iuda, credebant Chīm ex Dauid non pe reges, sed per aliā eius stirpē hoium priuatorū, eē na citurū.

Alii

Alii uero dixerunt, q̃ Matthæus posuit p̃s carnales: Lucas uero posuit p̃s ſpũales, ſ. iustos uiros, q̃ dñr p̃s pp similitudinẽ honestatis. In li. uero de Qõnibus veteris, & noui testi * nũdet, q̃ non est intelligendum, q̃ Ioseph a Luca dicatur esse filius Heli, sed q̃ Heli, & Ioseph fuerunt patres Christi diuersimode a Dauid descendentes. Vñ de Christo dr, q̃ putabat filius Ioseph, & q̃ ipse ẽt Chr̃s fuit Heli filius, quasi diceret q̃ Christus ea rõe, qua dicitur filius Ioseph, põt dici filius Heli, & oium corũ qui ex stirpe Dauid descenderunt, sicut Apost. dicit Rom. 9. Ex quibus, ſ. Iudæis, Christus est ſm carnem. Aug.* vero in lib. de Quæst. Euang. tripliciter soluit dicens, Tres causæ occurrũt, quarum ali quam Euangelista secutus est. Aut. n. vnus Euangelista patrem Ioseph, a quo genitus est, noſauit, alter vero, vel auum maternum, vel aliquẽ de cognatis maiorib. posuit, aut vnus erat Ioseph nãlis pr̃, & alter eum adoptauerat, aut more Iudæorum, cũ fine filiis vnus decessisset, eius vxorem propinqꝰ accipiẽs, filium, quem genuit, propinquo mortuo deputauit: qđ ẽt quoddam genus adoptionis legalis est, vt ipse Aug.* dicit in 2. de cõsensu euãg. Et hæc ultima causa est verior, quam, & Hier. sup Mat. ponit, & Euseb. † Cæsariensis in ecclesiastica historia ab Aphricano Historiographo traditã asserit, Dicũt. n. q̃ Nathan de Melchi diuersis temporibus de una, eademq; uxore Iesca* noie singulos filios procreauerunt: quia Nathan, qui per Salomonẽ descẽdit, uxorẽ eã primum ceperat, & relicto filio uno Iacob noſe, defunctus est, post cuius obitũ (qm̃ lex uiduam alii uiro nõ uetat nubere) Melchi, q̃ p Nathan genus ducit cũ esset ex eadem tribu, sed nõ ex eodẽ gñre, relictã Nathan accepit vxorẽ, ex qua ẽt ipse susceptus filiũ noie Heli. Et sic ex diuerso patrũ gñre efficiunt Iacob, & Heli uterini fratres, quorũ alter, ſ. Iacob fratris sui Heli sine liberis defuncti, ex mandato legis accipiẽs vxorẽ, genuit Ioseph, natura quidem gñris* suum filiũ ſm uero legis præceptum Heli efficitur filius: & iõ Matthæus dicit, Iacob genuit Ioseph: sed Lucas, quia legalem generationem describit, nullũ noſat aliquẽ genuisse. Et q̃uis Dam.* dicat, q̃ beata uirgo Maria Ioseph attinebat ſm illam originẽ, qua pater eius dr Heli, quia dicit eam ex Melchi descendisse tñ credendum est, q̃ ẽt ex Salomone originẽ duxerit, ſm aliquem modum per illos patres, quos enumerat Matthæus, qui carnalem Christi generationem dicitur enarrare, præsertim cum Ambr.* dicat Christum de semine Iechoniæ descendisse, I. Ad III dcm, q̃ sicut dicit Aug.† in li. de cõsensu euang. Mat. regiam in Christo instituerat insinuare personam: Lucas autem sacerdotalem. Vnde in generationibus Matthæi significatur nostrorum susceptio peccatorum a dño Iesu Christo, inquantũ. ſ. per carnis originem similitudinem carnis peccati assumpsit. In generationibus autem Lucæ signatur nostrorũ ablutio *peccatorũ, qué est p̃ sacrificium Chr̃i: & ideo generationes Matthæus descendens enumerat, Lucas autem ascendens. Unde ẽt est, q̃ Matthæus ab ipso Dauid per Salomonẽ F descendit, in cuius matre ille peccauit, Lucas uerõ ad ipsum Dauid p̃ Nathan ascendit, p̃ cuius nomi nis, ꝓphetã deus peccatũ illius expiauit. Et inde est ẽt, q̃ quia Matthæus ad mortalitatẽ nostram Chr̃m descẽdẽ é uoluit signare, ipsas generationes ab Abrahã usque ad Ioseph; & usque ad ipsius Chr̃i nativitatẽ descẽdẽdo, cõmemorauit ab initio euãgelii sui: Lucas aũt nõ ab initio, sed a baptiſmo, Chr̃i generationẽ narrat, nec descendẽdo, sed ascẽdẽdo tamq̃ sacerdotẽ in expiãdis peccatis magis assignans, ubi testium Ioannes phibuit dicens Ecce q̃ tollit peccatũ mũdi. Ascendẽdo autẽ trãsit ab Abrahã, & puenit ad deum, cui mundati & expiati reconciliamur. Merito ẽt adoptionis originẽ ipse suscepit: * q̃a p adoptionẽ efficimur filii dei p̃ carnalẽ uero generationem, filius dei fi lius hois factus est. Satis aũt demõstrauit nõ se iõ dixisse Ioseph filiũ Heli, q̃ de illo sit genitus: sed q̃ ab illo fuerit adoptatus, cũ & ipsum Adam filiũ dei dixerit, ũ fit factus a deo. Numerus ẽt quadragenarius ad tps̃ præsentis uitæ ptinet, p̃ quatuor partes mundi, in quo mortalẽ uitam ducimus sub Chr̃o regnante. Quadraginta aũt quater habẽt decẽ, & ipsa decẽ ab uno usq; ad quatuor, p̃ grediẽte numero consumant. Posset ẽt denarius ad decalogũ referri, & quaternarius ad præsentẽ vitam, uel ẽt ad quatuor euangelia, ſm q̃ Chr̃s regnat in nobis. Et ideo Matt. regiã p̃sonã Chr̃i cõmẽdãs, quadraginta p̃sonas posuit, excepto ipso. Sed hoc intelligendũ est, ſi sit idẽ Iechonias, q̃ ponitur in fine ſcd̃i quaterdenarii, & in principio tertii ut Aug.* vult: qđ dicit factũ esse ad significandũ, q̃ in Iechonia facta est q̃dam deflexio ad extraneas gentes, qñ in Babyloniam transmigratũ est, qđ præfigurabat Chr̃m a circuncisione ad præputiũ migraturũ. Hierony.* aũt dicit duos fuisse, Ioachim, idest, Iechoniã, patrem. ſ. & filiũ, quorum uterq; in generatione Chr̃i assumit, ut constet distinctio generationũ, quas Euangelista p̃res quaterdenarios, distinguit, q̃ ascendit ad quadraginta duas personas. Qui ẽt numerus factę cõuenit ecclesiæ: hic. n. numerus cõsurgit ex senario, q̃ significat laborẽ præsentis uitæ. & septenario; qui significat quietẽ uitæ futuræ: sexies. n. septẽ sunt quadraginta duo. Ipse ẽt quaterdenari*, quia ex denario, & quaternario constituit per aggregationem ad eandẽ significationẽ pertinere, pot q̃ attributa est quadragenario, q̃ consurgit ex eisdẽ numeris ſm multiplicationẽ. Numerus aũt, quo Lucas utit in generationibus Christi, significat uniuersitatẽ peccatorum. Denarius. n. tamq̃ iustitiæ numerus i decẽ præceptis legis ostendit: Peccatũ aũt est legis transgressio. Denarii uero numeri transgressio est undenarius. Septena autem significat vniuersitatẽ: quia uniuersum tps̃ septenario dierum numero voluit: septies aũt undecim sunt septuaginta septem, & ita per hoc significatur uniuersitas peccatorum, quæ per Christum. tolluntur.

Ad IIII dcm, quod, sicut Hieronym.* super Matt. dicit, quia Ioram rex generi se miscuerat impiissimæ Iezabelis, iccirco usque ad tertiã generationem,

Universidad de Deusto Biblioteca

ſn li. q. ex nouo testi. q̃ incipit: De* cerce pfectus est q. 56. Et in alio li. qui incip. Cur facta & dicta. q. 6. 20. mo. 4.

Li. 2. ca. 5. ante med. to. 4.

ſi. 2. ca. 5. circa prin. to. 4. † Euſe. lib. 1. hiſt. eccl. ca. 6. parum ante med. Idẽ habet & Amb. in Luc. li. 3. ſuper prin. & med. to. 5. * Alias Eſebha.

*Alias generatiõis.

I. 4. Orth. fidei c. 15. ante med.

Li. 5. † Luc. declinãdo ad fi. to. 5. † lib. 1. c. 4. in princ. & poſt me. ſi mul. to. 4.

*Alias ablutio.

Li. 1. de cõſẽſu euãg. ca. 4. ante med. to. 4. Mat. 1. ſuper illud. Et poſt transmigrationẽ Babyloniꝫ 10. 9. Idem habet Ambr. in Luc. lib. 3. non multũ pro cul. a fine. tom. 5.

tionẽ, eius memoria tollit, ne i ſanctæ nativitatis ordine poneret. Et ita ut Chry. † dicit quãta bñdictio facta ẽ sup Iesu, q̃ uindictã fecerat sup domũ Achab, & Iezabel, tãta est maledictio sup domũ Ioram, p̃ filia in q̃ Achab & Iezabel, ut vsq; ad quartã gñationẽ scidant filii eius de numero regũ, sicut scriptũ ẽ Exo 20. Reddã pctm̃ parentũ i filios usq, ad tertiã, & quartã gñationẽ. Est ẽt attendendum, q̃, & alii reges fuerunt pctores, qui i genealogia Christi ponuntur: sed non fuit eorum continua impietas. Nam vt dr in lib.* Quæstionũ veteris, & noui Testamenti, Salomon merito patris sui dimissus in regno est, Roboam merito Asa filii sui. horum aũt trium continuauit impietas.

Rom. 1. in opera imꝑfecto t. 2.

Aug. in li. q. ex nouo Teſt. qui incipit Deus certe to. 4. Mat. 1. ſup illud, Iudas genuit Phares, t. 9

Ad v dcm, q̃ sicut dicit Hie. † sup Mat. In genealogia Saluatoris, nulla sanctarũ mulierũ assumit, sed eas, quas Scriptura reprehẽdit, ut q̃ pp peccatores uenerat, de pctorib. nascẽs, oia pctã deleret. Vñ ponit Thamar, q̃ reprehẽdit de socerino cõcubitu, & Raab, q̃ fuit meretrix, & Ruth, q̃ fuit alienigena, & Barsabee vxor Uriæ, q̃ fuit adultera: q̃ tñ ꝓprio noie nõ ponit, sed ex noie uiri designatur: tum p̃ pctm̃ ipsius, quę fuit adulterii, & homicidii cõscia: tñ ẽt ut noiato uiro, pctm̃ Dauid ad memoriã reuocet. & q̃a Lucas Chr̃m designare intendit, ut pctorũ expiatorẽ, taliũ mulierũ mẽtionẽ non facit, Fratres at Iudę cõmemorat, ut ostendens eos ad Dei populũ pertinere: cũ tamen Ismael frater Isaac, & Esau frater Iacob a populo Dei fuerint seperati: propter q̃ in gñatione Chr̃i non commemorantur, & ẽt ut super superbiã de nobilitate excludat. Multi. n. fratrũ Iudæ ex ancillis nati fuerunt: sed omnes simul erãt patriarchæ & tribuum principes. Phares aũt, & Zaram simul nominatũ (ut Amb.* dicit super Lucam) quia per eos gemina describitur uita populorum: una ſm legem, quę significatur per Zaram: altera ſm fidẽ, quæ significatur per Phares. Fratres autem Iechoniæ, ponit, quia omnes regnauerãt diuersis tẽporibus, quod in aliis regibus non acciderat, uel q̃a eorum similis fuit, & iniquitas, & miseria.

Li. 3. † Lu. aliquanta ſũ añ me dium to. 3

Perr. 2 171 t. di. 12. q. 3. a. 2. q. 1. & opu. 31. c. 228.

SVPER QV. XXXI. ART. IIII.

Medina. ar. 4.

Titulus clarus.

¶ In corpe unica cõclusio: Cõueniẽtissimũ fuit, ut de femina carnẽ assumeret filiꝰ Dei. Probatur tripliciter. Omnia clara sunt.

¶ In rñsiõe ad tertiũ uide, q̃ dupliciter ex cluditur iudicia, & ab humanitate, prima rñsione, & a uerbo Dei ſcda rñsione.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum deuerit Christum nasci de femina.

Ad quartum sic ꝓcedit. Vr q̃ materia corpis Christi ñ debuerit esse assumpta de femina. Sexus. n. masculinus ẽ nobilior q̃ sexus femineus: sed maxime decuit ut Chr̃s assumeret id, q̃ ẽ pfectũ i humana natura. ergo vr q̃ ñ debuerit đ femina carnẽ assumere, sed magis de uiro: sicut & Eua de costa uiri formata est.

¶ 2 Præt. Quicũq; ex femina cõcipit, utero feminæ includit: sed Deo, qui cœlũ, & terrã implet (ut dr Hie. 23) ñ cõpetit q̃ paruo feminæ utero h includat. ergo vr quòd non debuerit concipi de femina.

¶ 3 Præ. h Illi, qui cõcipiuntur ex femina, quãdã h immunditiã patiunt. vñ dr Iob. 25. Nũq̃d iustificari potest homo comparatus Deo, aut appareret mundus natus de muliere? sed Christo nulla immũditia esse debuit: ipse enim est Dei sapiẽtia, đ qua dr Sapiẽtiæ 7. Nihil iquinatũ in illã incurrit. ergo non uit, q̃ debuerit carnem assumere de femina.

Sed contra est, quod dicitur Gal. 4. Misit Deus filium suum factum ex muliere.

Resp. Dcdm, q̃ licet filius Dei carnẽ humanam assumere potuerit, de quacũq; materia uoluisset: m conuenientissimũ tñ fuit, ut de femina carnẽ acciperet n. Primo quidẽ, q̃a p hoc tota humana natura nobilitata est. vñ Aug.* dicit i li. 83 Qõnum, Hois liberõ in vtroq; sexu debuit apparere. Ergo q̃a uirũ oportebat suscipere, q̃ sexꝰ honorabilior est, cõueniẽs erat ut femineus sexus liberõ hinc appareret, q̃ ille uir de femina natus est. Scdo, q̃a p hoc ueritas incarnationis astruit. Vnde Amb.* dicit in li. de incar. Multa in Chr̃o ſm nãm inuenies & ultra nãm: ſm conditionẽ etenim nãæ in utero feminei. ſ. corporis fuit, sed supra cõditionẽ virgo concepit, virgo gñauit, ut crederes, quia Deus erat, qui innouabat nãm, & hõ erat, q̃ ſm nãm

Ad 111 dicendū, ꝙ in conceptione uiri ex fęmina non est aliquid immundum, inquantū est opus Dei, vñ dicitur act. 10. Qđ Deus creauit, tu ne cōdixeris. i. immundum. Est ibi tñ aliqua immunditia ex peccato prouenies, prout cum libidine qs concipitur ex cōmistione maris, & fęminæ, quod Q.29. ar.1 tñ in Christo non fuit, ut supra ostensum est. *

Si tñ aliqua esset ibi immunditia, ex ea nō inquinaret Dei uerbū, qđ nullo mō est immutabile, uel alterabile. Vñ Aug. * dicit in li. cōtra quinq; hæreses, Ca.6. circa medium to. 2006. Dicit Deus creator hois, Quid est qđ te pmouet in mea natiuitate? nō sum libidinis cōceptus cupiditate. ego matrē de qua nascerer feci. Si solis radius cloacarū sordes siccare nouit, eis inquinari nō nouit, quāto magis splendor lucis æternæ, quocūq; radiauerit mundare pōt, & ipse pollui nō potest?

SVP. QV. XXXI. ART. V.

Medina. ar. 1.

Porret. 172

Titulus duo ponit, ly ex sanguine, & ly purissimo. Et sāguis quidem ponitur ad differentiam carnis, ossis, nervi, & huiusmodi partium: puritas autē apponit ad excludendam admistionem seminū, quæ uidetur in aliorū hominum formatione concurrere.

¶ In corpore articuli unica est conclusio: Corpus Christi fuit conceptum ex purissimo sanguine B. Virginis, ad ampliorem dilectionem perducto per uirtutem eius generatiuā. Probatur: Generatio Christi habuit naturalem modū generationis quo ad hoc, ꝙ ex fęmina est, & supernaturalē quo ad hoc, ꝙ est ex Virgine. ergo habet materiam ex matre similem aliis, principium uero actiuū diuersum. ergo hēt pro materia sanguinem matris non quemcūque, sed perductū naturali matris uirtute ad hoc, ꝙ materia sit apta ad conceptū. Antecedens patet ex auctoritate Amb. in præcēdēti articulo. Prima consequentia probatur: quia ad naturalē modum generationis spectat conformitas materiæ, sicut conformitas matris: quia naturaliter mater materiam ministrat, ad supernaturalē uero modum spectat diformitas principii actiui: quia fęmina ex uiro concipiens nō est uirgo: principium aūt actiuum naturaliter

Li. 3. orth. fide ca. 2. in medio.

Art. præce.

ARTICVLVS V.

Vtrum corpus Christi de purissimis sanguinibus Virginis formatum fuerit.

Ad qvintvm sic, pcedit. Vī ꝙ caro Chri nō fuerit cōcepta ex purissimis sanguinibus Virginis. Dr. n. in collecta, ꝙ Deus uerbū suū de Virgine carnē [b] sumere uoluit: sed caro differt a sanguine Virginis. ergo corpus Christi non est sumptum de sanguine Virginis.

¶ 2 Præt. Sicut mulier formata ē miraculose de uiro, sic [b] corpus Chri miraculose formatū est đ Virgine: sed mulier ñ dr eē formata đ sāguine uiri, sed magis de carne, & ossib⁹ ei⁹, ſm illud, qđ dr Gen. 2. Hoc nūc os đ ossibus meis, & caro đ carne mea. I ergo vī ꝙ nec ét corpus Christi formari đ buerit đ sāguine Virginis, sd đ carnib. & ossib. ei⁹.

¶ 3 Præt. Corp⁹ Chri fuit eiusdē spēi cū corporib⁹ aliorū hominū: sed corpora aliorū hoium, nō [b] formant ex purissimo sanguine, sd ex semine, & sāguine mēstruo. ergo vī, ꝙ nec ét corpus Chri fuerit cōceptū ex purissimis sanguinibus Virginis. K

Sed contra est, qđ Dama. * dicit 3. li. ꝙ fili⁹ Dei destruxit sibiipsi ex castissimis, & purissimis sanguinibus Virginis carnē animatam anima rationali.

Resp. Dcđm, ꝙ sicut ī. dictū est *, in cōceptiōe Chri fuit ſm conditionē nāæ, ꝙ est natus ex fęnina, sed supra cōditionē naturæ, ꝙ est nat⁹ ex Virgine. Hēt aūt hoc naturalis cōditio, ꝙ in gnatione aialis fęmina materiā ministret, ex parte autem maris sit principiū actiuū in gnatione, sicut probat Philo. in li. * de Gnatione aialium. Fęmina āt, quę ex mare concipit, nō est virgo. & ideo ad supernaturalem modum generationis Christi pertinet, ꝙ actiuū principiū in generatione illa fuerit uirtus supernaturalis diuina: sed ad m nālem modū generatiōis eius ptinet, ꝙ eius materia, de qua corpus eius conceptū est, G sit cōformis materiæ, quā aliæ feminæ subministrāt ad conceptionē prolis. Hæc āt materia ſm Phil. in li. de generatione aialiū, est [d] sanguis mulieris, nō quicumq;, sed pductus ad quādā ampliorem digestionē ꝙ virtutem generatiuā matris, ut sit materia apta, ad conceptum & ideo ex tali materia fuit corpus Christi conceptum. *

Ad primvm ergo dcđm, ꝙ cū beata uirgo fuerit eiusdem naturæ cū aliis feminis, consequens ē ꝙ habuerit carnē, et ossa eiusdē naturæ. Carnes aūt, & ossa in aliis feminis sūt actuales corpis partes, ex qb constituit integritas corporis, & iō subtrahi nō pūt sine corruptione corporis, uel diminutione. Chrs āt, qui uenerat corrupta reparare, nullā corruptionem, aut diminutionē integritati matris eius i ferre debuit, ut s. dictū ē: & iō nō debuit corpus Chri formari đ buerit đ sāguine Virginis, sd đ carnib. & ossib. ei⁹.

¶ 3 Præt. Corp⁹ Chri fuit eiusdē spēi cū corporib⁹ aliorū hominū: sed corpora aliorū hoium, nō [b] formant ex purissimo sanguine, sd ex semine, & sāguine mēstruo. ergo vī, ꝙ nec ét corpus Chri fuerit cōceptū ex purissimis sanguinibus Virginis.

Ad 11 dcđm, ꝙ sicut ī. part. dictū est *, Adā, qa illi tutus erat, ut principiū quoddā humanæ naturæ, habebat in suo corpore aliquid carnis et ossis, ꝙ nō pertinebat ad integritatem personalē ipsius, sed solū inquātū erat naturæ humanę principiū, & de tali formata est mulier absq; uiri detrimento, sed nihil tale fuit in corpore Virginis, ex quo corpus Christi posset formari sine corruptione materni corporis.

Ad 111 dcđm, ꝙ semē feminæ nō est gnationi aptum: sed est qddā imperfectū in gne [d] semi-

Li. 1. c. 19. in fi. ꝙ ipse, & l. 2. ca. 4. & 5. to. 4.

Concl.

Q. 28. a. 3. & 2.

ad uirū spectat. Secūda uero consequētia ꝓbat auctoritate Philosophi cōem materiā mulierū ponētis, sanguinem ralem. ¶ Hoc in loco aduerte nouū errorem dicebus nīis exortū dicētem Chrm cōceptū ex sanguine beatæ Virginis purissimo & quocumq;, sed in corde existente: ita ꝙ ex tribus gutis sanguinis circa cor beatæ Virginis conceptus ē Chris. Repugnat autē hic error, & dictis hic, & Ambrosii supradictæ auctoritate (ſm conditionē naturæ uteri femineo fuit), & sacræ Scripturæ ex uoce Angeli dicētis, Ecce concipies in utero, non in corde. Et ꝙ proprie de utero loquat, ex beatę Virginis uerbis habetur, quæ optime intellexit uerba Angeli, & rādens dicit, Quomodo fiet istud, quīm uirum nō cognosco? Si in corde conceptura erat, mala allegara fuisset eā quę stionis, Qm uirū non cognosco: conceptio enim in corde ñ fit ex semine uiri. đ modo ergo concipiendi in utero illo q̄fuit, in quo ex semine concipi consueuit. Ampliº Beata Virgo in euangelio dicitur ꝑgnās, & ꝙ peperit filium, & ꝙ est mater: quę omnia falsa essent. Nam habens infantem in corde, non est prægnans, sicut, nec si haberet infantē in stomacho, aut in uentriculo cerebri: ꝑgnans n. sola illa dr, quę in loco naturali infantem conceptum hēt. Similiter, nec mater, aut pater dici poteſt, sicut, nec Adam fuit pater aut mater Euæ, licet ex eius parte una fuerit formata Eua. tollit ergo ueritatē maternitatis beatæ Virginis respectu Chri error iste. Vnde & starim dānat [a] fuit Romæ me prsente.

¶ In rnsione ad tertium aduerte diligēter uim argumēti: ut ex notitia modi intelligas solutionem. Obicit duo, tertium argumentum. s. semen, & menstruum esse ex quibus aliorū hominum corpora

Li. 1. ex. 18. & 19. to. 4

D. 868.

D. 661. ta formantur, tamquam ex materia: cōstat enim vtrūque oppoſi puro sanguini, ac propterea Christi corpus ex eisdem formatum, si eiusdē est speciei nobiscū. Rādet auctor singillatim ad singula. Et de semine quidem mulieris quatuor dicit, primū quòd non est aptum generationi; secundū ꝙ est in genere seminis imperfectum quidā tertiū, ꝙ non est materia necessaria ad cōceptū; quartū, ꝙ cum quædā concupiscētia resoluitur. Et infert Auctor tertiū ex primo, & secūo, cōclusiōs illud auctoritate Aristo. In spāli aūt dicit corpus Chri non fuisse ex tali materia, tū ꝓp tertiū dictum, tū ꝓp quartū: & confirmat illud auctoritate Damasc. Habes hinc Auctorem firmare sētiā dicentium id, quod semen mulierū nocat, esse uere in seminis gne, litteræ imperfectū quid, ineptū aūt esse ad gnationē intellige, ut semen, qđ in genere causæ efficiētis locari nosti. in 5. Meta. & ꝓpea nō infert Auctor totalē exclusionē illius a cōceptu, sed necessariū concursum tantummodo excludit.

B. 117.

Li 3. drth. fid. c. 1. 4. 6 & 7.

¶ 3 Præt. Chrs ad humanum genus affinitatē hēt, inquantū ex humano gne carnē assumpsit: sed si caro illa nō fuit ex aliquo signatū in Adā, nulla vī hrē affinitatē ad humanū genus, qđ ex Adā deriuat: sed magis ad alias res, vñ de materia carnis eius assumpta est. vī ergo ꝙ caro Chri fuerit in Adam, & in aliis patrib. ſm aliquid signatum.

Sed contra est, ꝙ Aug. dicit 10. super Gen. ad lram, quòd cumq; modo Chris fuit in Adā, & Abrahā, & aliis patribus, alii hoies ēt ibi fuerunt, sed non conuertiturum: alii aūt hoies non fuerunt in Adā, & Abrahā, ſm aliquā materiā signatā, sed solū ſm originē, ut in 1. par. habitum est. * ergo neque Chrs fuit in Adā, & Abrahā, ſm aliquid signatum, & eadem ratione, nec in aliis patribus.

Li. 10. ex c. 18 & 19. to. 1.

1. p. q. 92. ar. 3. ad 2. arg.

Resp. Dcđm, ꝙ sicut supra dictum est, * materia corporis Christi non fuit caro, & os beatę Virginis, nec aliquid, quod fuerit actu corporis eius, sed sanguis, qui est potentia caro. Quicquid autem fuit in beata Virgine a parentibus acceptum, fuit actu pars corporis beatæ Virginis. Vnde illud, qđ fuit in B. Virgine a parentibus acceptum, non fuit materia corporis Christi. & ideo dicendum est, ꝙ corpus Christi non fuit in Adam, & aliis patribus ſm aliquid signatum, ita. s. ꝙ aliqua pars corporis Adæ, uel alicuius alterius posset designari determinate, ut diceretur ꝙ ex hac materia determinate, formabitur corpus Christi, sed fuit ibi ſm originē, sicut, & caro aliorum hominum. [a] Corpus. n. Christi habet relationem ad Adā, & alios patres mediāte corpore matris eius. Vnde nullo alio mō, fuit in patribus corpus Christi, quàm corpus matris eius, quod non fuit in patribus secundum materiam signatam, sicut nec corpora aliorum hominum, ut in 1. parte dictum est. *

Ar. præc.

Concl.

1. p. q. 92. ar. 1.

Ad primvm ergo dicēdū, quòd tum dr Chrs fuisse in Adam, ſm corpulentam substantiam, nō est intelligendum hoc modo, ꝙ corpus Chri in Adā fuerit, quædam corpulenta substantia: sed ꝙ corpulenta substantia corporis Christi, i. materia, quam sumpsit ex Virgine, fuit in Adam, sicut in principio actiuo, non aūt sicut in animali principio: quia. s. per uirtutem generatiuam Adæ, & aliorum ab Adam descendentium usque beatam Virginem, factum est ut illa materia præpararetur, ad cōceptum corporis Chri. Non aūt fuit materia illa formata in corpus Chri, per uirtutē seminis ab Adā deriuatam. & iō Christus dr fuisse in Adam originaliter, secundum corpulentam substantiam: nō autem secundum seminalem rationem.

Ad 11 dcđm, ꝙ quāmuis corpus Christi nō fuerit in Adam, & in aliis patribus, secundum seminalem rationem: corpus tamen beatæ Virginis, qđ ex semine maris est conceptum, fuit in Adam, & in aliis patribus, ſm rōnem seminalem, & iō mediante

D. 37.

re B. Virgine, Christus secundum carnem dicitur esse ex semine Dauid, per modum originis.

AD III dicẽdm, ꝙ Christus habet affinitatẽ ad humanũ genus, ꝑm similitudinem speciei. Similitudo aũt speciei attenditur, non ꝑm materiam remotã, sed ꝑm materiam proximam, & ꝑm principiũ actiuum, quod generat sibi simile in specie. Sic igitur affinitas Christi ad humanum genus sufficienter conseruatur, per hoc, ꝙ corpus Christi formatum est ex sanguinibus Virginis, derivatis ꝑm originẽ ab Adã, & alijs patribus. Nec refert ad hanc affinitatẽ undecumq; materia illorum sanguinum sumpta fuerit: sicut, nec hoc refert in generatione alicuius hominum, sicut in prima parte dictum est.

SVP. QVAE. XXXI. ART. VII.
Ferr. 174
Medina ar. 7.

TItulus ut sonat propter quosdam ponẽtes, carnẽ Christi in patribus non subiectã fuisse peccato, sed immunem seruatam.
¶ In corpore tria: primo, duo supponuntur: secundo, duo excludũtur errores: tertio, rndetur quæsito. Quo ad primum supponitur primo, ꝙ est sermo cõparatiuus Christi ad patres. supponitur secundo, ꝙ diuersa est conditio Christi, & patrum quo ad peccatũ, quia illi subiecti peccato, Christus immunis a peccato.
¶ Quo ad secundũ primus error esset conditionem patrũ attribuere Christo. secundus esset cõditionem Christi attribuere patribus, seu alicui parti cuiusuis eorum. Et qa primus opinantes nõ hẽt, secundus uero haber, contra ssñ duplici ter arguẽs primo, quia caro Christi non fuit in patribus ssñ aliqd signatum: secundo, qa non pars, sed tota caro patrum ex concupiscentia concipit. Quo ad tertiũ conclusio respondens est: Tota caro patrum fuit peccato obnoxia, ita ꝙ nihil fuit in eis liberũ, unde caro Christi formaretur. Infertur hęc conclusio ex antedictis.
¶ Vbi aduerte, Auctorẽ non intulisse, Christi carnẽ in patribus peccato obnoxiã, sed nihil carnis in patribus exẽptum fuisse a culpa. Diuertit aũt ppea, ne qiasi fateret Christum subiacuisse peccato: & cum hoc satisfaceret rõni difficultatis, q ex hoc erat, ꝙ in patrib. aliquid exẽptũ a peccato putabatur, ex quo caro Christi in patribus immunis à peccato dicebatur.
¶ Potest nihilominus uere dici, ꝙ caro Christi in patribus, ut in patribus erat, fuit subiecta peccato, & cum hoc etiam uere dici, ꝙ caro Christi in patribus ut ad Christum deducenda, non erat peccato obnoxia: quia mũda ad Christum per Spũmsanctum, & non ex uitili semine deducenda erat. Similiter autẽ affirmatiua est uera, s. caro Christi in patribus fuit obnoxia peccato, qm̃ non de carne Christi in se, sed i patribus enuntiat peccatũ: & inde filio Dei maiores debemus gratias, ꝙ ex massa peccatrice carnem sũã deduci uoluit.

Li. 3. c. 6. & 7. nõ lõge a prin. & c. 2. a med.

Ar. præced. q. 15. ar. 1. ad 2.

Li. 10. ca. 20. a med. tom. 3.

Ar. præce. & q. 14. a. 3. ad 1.

ARTICVLVS. VII.
Vtrum caro Christi in Patribus fuerit peccato obnoxia.

ADSEPTIMVM sic procedi tur. Vt ꝙ caro Christi in antiquis patribus peccato infecta non fuerit. Dicitur. n. Sap. 7. ꝙ in diuinam sapientiam nihil inquinatũ incurrit. Chr̃s autem est Dei sapientia, ut dr. 1. ad Cor. 1. ergo [h] caro eius nunquam peccato inquinata fuit.
¶ 2 Pret. Dama. * dicit in 3. lib. ꝙ Chr̃s [h] primitias nostræ naturæ assumpsit: sed in primo statu ea ro humana nõ erat pctõ ifecta. ergo caro Chr̃i non fuit ifecta, nec in Adã, nec i aliis patribus.
¶ 3 Prę. Aug. † dicit. 19. sup Gen. ad lram, ꝙ natura humana sp [h] habuit cũ vulnere vulneris medicinam: sed id, qd̃ est infectũ, nõ pòt esse vulneris medicina, sed magis ipsum indiget medicina. ergo semper in natura humana fuit aliquid nõ infectũ, ex quo postmodum est corpus Christi formatum.

SED CONTRA est, ꝙ corpus Christi non refertur ad Adã, & ad alios patres, nisi mediãte corpore B. Virginis de qua carnem assumpsit: sed corpus B. Virginis totum fuit in originali peccato conceptum, vt s. dictũ est, * & ita ẽt ꝑm quod fuit in patribus, fuit peccato obnoxiũ. ergo caro Christi, ꝑm quòd fuit in patribus, fuit peccato obnoxia.

RESP. Dcdm, ꝙ cum dicim [e] Chr̃m ꝑm carnẽ eius fuisse in Adã, & in aliis patribus, cõparamus ipsum, uel carnẽ eius ad Adam, & ad alios patres. Manifestum autem est, ꝙ alia fuit cõditio patrũ, & alia Chr̃i: nã Patres fuerunt subiecti peccato, Chr̃s aũt fuit ssñ a peccato immunis. Dupliciter ergo in hac comparatione errare cõtingit. Vno mõ, ut attribuamus Chr̃o, uel carni eius conditionẽ, quæ fuit in patribus, puta, si dicam [g], ꝙ Chr̃s in Adam peccauit, qa in eo aliquo modo fuit, qd̃ est falsum: qa non eo modo in eo fuit, ut ad Chr̃m peccatũ Adæ perueniret, quia non deriuatur ab eo ꝑm [f] concupiscentiæ legẽ, siue ꝑm rõnem seminalẽ, ut s. dictum est. * Alio modo contingit errare, si attribuamus ei, [i] qd̃ actu fuit in patribus cõditionẽ Chr̃i, uel carnis eius, ut. s. qa caro Christi, ꝑm ꝙ i Christo fuit, non fuit peccato obnoxia, ita ẽt in Adã, & in aliis patribus fuerit aliqua pars corporis eius, quę non fuit peccato obnoxia, ex qua postmodum corpus Christi formaretur: sicut quidam posuerunt: quod quidem esse non potest. Primo, quia caro Christi non fuit secundum aliquid signatum in Adam, & in aliis patribus, quod posset distingui a reliqua eius carne, sicut purum ab impuro: sicut iam supra dictum est. * Secundo, quia cum caro humana peccato inficiatur ex hoc, quòd est per concupiscentiã concepta, sicut tota caro alicuius hominis per concupiscentiam concipitur, ita tota peccato inquinatur, & ideo dicendum est, ꝙ [m] tota caro antiquorũ patrũ fuit peccato obnoxia, nec fuit in eis aliqd a pctõ ĩmune, de quo postmodũ corp[s] Chr̃i formaret.

Ar. præced. q. 15. ar. 1. ad 2.

Concl.

D. 370.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ Christus non assumpsit carnem humani generis subiectã peccato, sed ab omni infectione peccati mundatam. & ideo in Dei sapientiam nihil inquinatum incurrit.

AD II dcdm, ꝙ Christus dr̃ primitias nostræ naturæ assumpsisse, quantũ ad similitudinem cõditionis, quia. s. assumpsit carnẽ pctõ non infectã: sicut fuerat caro hois ante peccatum. Non autem hoc intelligitur secundum continuationẽ puritatis: ita. s. ꝙ illa caro puri hominis conseruaretur a peccato [d] immunis, usq; ad formationem corporis Christi.

D. 370.

AD III dcdm, ꝙ in humana natura ante Christum erat vulnus, idest, infectio originalis peccati in actu: medicina autem uulneris non erat ibi actu, sed solum secundum uirtutem originis, ꝑ ut ab illis patribus propaganda erat caro Christi.

ARTICVLVS VIII.
Vtrum Christus, in lumbis Abrahæ fuerit decimatus.

SVP. QVAE. XXXI. ART. VIII.
Medina ar. 1.

ADOCTAVVM sic ꝓcedit. Vt ꝙ Chr̃s fuerit in lũbis Abrahę decimat[o]. Dicit. n. Apostolus ad Heb. 7. ꝙ Leui, ꝓnepos Abrahę decimatus fuit i Abrahã, ga

TItulus ex uerbis Apostoli ad Hebr. & Augustini occasionem habet. Et significat esse decimatum, solũmodo esse decimas

nas per ministerium Abrahæ.
¶ In corpore est una cõclusio: Christus nõ fuit in lumbis Abrahæ decimatus. Probatur dupliciter: primo auctoritate Apostoli. secundo ratione. Et ex auctoritate quidẽ Apostoli arguiturducendo ad impossibile sic: Si Christus fuit decimatus in lumbis Abrahæ, eius sacerdotium non esset secundum ordinem Melchisedec, sed minus ipso sicut Leui. Probatur sequela, quia per hoc ꝙ Leui existente in lumbis Abrahæ, Abraham dedit decimas Melchisedec. Probatur ab Apostolo sacerdotiũ Leui esse min[o] sacerdotio Melchisedec ex rõne aũt mystica probat. Dans decimas protestatur, se imperfectum, & perfectionẽ alii tribuere. ergo Abrahã dando decimas, protestatus est se, & suos contracturos originale peccatum, curatione indigere à Christo, ergo oẽs, qui fuerunt in lũbis Abrahæ, non solũ secundũ corpulẽtam substantiam, sed etiã ssñ rõnem seminalẽ, fuerunt decimati. ergo Christus non fuit decimatus. Afis probatur, quia dans decimas, nouem sibi retinet, & decimã perfectionis signum alij tribuit. Probatur signũ perfectionis, quia decimus est quodãmodo terminus numerorum: nam numerando, usque ad decẽ procedimus, & inde replicamus unũ supra decem, undecim &c. ꝙ sequendo. Prima consequentia probat quo ad primã partem: qa imperfectio humani generis est ꝓp peccatũ indigens curatione: & solus Chr̃s curator est peccati, iuxta illud. Ecce, qui tollit peccatũ mundi. & ipsum ꝓfigurabat Melchisedech, ut patet ex Apostolo. Et hæc quo ad secundã partẽ. Secunda uero cõsequentia probatur: qa per rõnem seminalem originale peccatũ contrahit. Tertia autem cõsequentia probat: quia solus Chr̃s non fuit ssñ rõnem seminalem in Patribus.

Li. 10. c. 20 post med. tom. 3.

Concl.

eo decimas dãte Melchisedec, adhuc Leui [h] erat in lũbis eius: sed similiter Christus erat in lũbis Abrahæ, quãdo decimas dedit. ergo ipse etiã Christus fuit decimatus in Abraham.
¶ 2 Præ. Chr̃s ẽ ex semine Abrahæ, secundũ carnẽ, quã de matre accepit: sed mater eius fuit decimata in Abraham. [h] ergo pari ratione Christus.
¶ 3 Præt. Illud in Abraham decimabaũ, quod curatione indigebat, ut Aug. * dicit 10. sup Gen. ad literã. Curatiõe aũt indiget omnis caro peccato obnoxia. cum igitur [h] caro Christi fuerit peccato obnoxia (sicut dictum est.) videtur ꝙ caro Christi in Abraham fuerit decimata.
¶ 4 Præt. Hoc [h] nõ vr̃ aliquo mõ derogare dignitati Chr̃i: nihil n. prohibet pr̃e alicuius põtificis decimas dãre alicui sacerdoti, filiũ eius põtificẽ maiorẽ esse simplici sacerdote. licet ergo dicaũ Chr̃s decimat[o], Abrahã decimas dãre Melchisedec, nõ tñ ꝓp hoc excludit, quin Christus sit maior quàm Melchisedec.

Li. 10. c. 20 post med. tom. 3.

Ar. præce. & locis in corp. & in arg. Sũ cõtra citatis.

SED CONTRA est, ꝙ Aug. * dicit in 10. sup Gen. ad lram, ꝙ Christus ibi, s. in Abrahã, decimatus nõ est, cui[s] caro inde nõ feruorem vulneris, sed materiã medicaminis traxit.

concl.

RESPON. Dicendũ, ꝙ [m] ꝑm intentionẽ Apostoli oportet dicere, ꝙ Christus in lũbis Abrahæ nõ fuerit decimatus. [n] Probat. n. Apostolus, maius esse sacerdotium, qd̃ est ꝑm ordinem Melchisedec, sacerdotio Leuitico, per hoc, ꝙ Abrahã, decimas dedit Melchisedec, adhuc Leui existente in lumbis eius, ad quẽ pertinet legale sacerdotium. Si aũt Christus ẽt in Abrahã decimatus esset, eius sacerdotium non esset ꝑm ordinem Melchisedec, sed min[o] sacerdotio Melchisedec. Et ideo dicendum est, ꝙ Christus nõ est decimatus in lumbis Abrahę, sicut Leui: quia enim ille, qui decimas dat, nouem sibi retinet, & decimã alij tribuit, quod est perfectionis signum (inquantum est quodam modo terminus omniũ numerorum, quí procedunt usque ad decem) inde est, quòd ille, qui A decimas dat, ptãtur, se imperfectũ, & perfectionẽ alii tribuere. Imperfectio ẽt humani gñris est ꝓp pctm̃, ꝙ indiget perfectiõe eius, qui a pctõ curat. Curare aũt a pctõ, est solius Christi: ipse. n. é agnus qui tollit pctm̃ mũdi, ut dr̃ 10. 1. Figuram aũt eius gerebat Melchisedec, ut Apost. probat Hcb. 7. Per hoc ergo, Abrahã Melchisedec decimas dedit, ꝑ figurauit se uelut in peccato cõceptum, & omnes qui ab eo descensuri erant, ea ratione, vt peccatũ originale contraherent, indigere curatione, quæ est per Christum. Isaac autem, & Iacob, & Leui, & omnes alii, sic fuerunt in Abraham, ut ex eo B deriuarentur, non solum secundum corpulentam substantiam, sed etiam secundum rationem seminalem, per quam originale peccatum contrahit. Et ideo omnes in Abraham sunt decimati, i. ꝓfigurati indigere curatione, quæ est per Christum. Solus aũt Christus sic fuit in Abraham, ut ab eo deriuaretur, non secundum rationem seminalem, sed secundum corpulentam substantiã. Et iõ non fuit in Abraham sicut curatione indigens, sed magis sicut uulneris medicina, & ideo non fuit in lumbis Abrahæ decimatus[q]. Et per hoc patet responsio ad PRIMVM.

Concl. *D. 370.*

C AD II dcdm, ꝙ quia beata Virgo fuit in originali concepta fuit in Abraham sicut curatione indigens: & ideo fuit ibi decimata, uelut inde descendens, secundum seminalem rationem. De corpore autem Christi non est sic, ut dictum est. *

AD III dicendum, quòd caro Christi dr̃ fuisse in antiquis patribus peccato obnoxia, secundum qualitatem, quam habuit in suis parentibus, qui fuerunt decimati: non autem secundum qualitatem, quam habet, prout est actu in Christo, qui non est decimatus.

AD IIII dicendum, quòd sacerdotium leuiticum, secundum carnis originem deriuabatur, unde non minus fuit in Abraham, quam in Leui. Vnde per hoc, quòd Abraham decimas dedit Melchisedec, tamquam maiori, ostenditur sacerdotiũ Melchisedec, inquantum gerit figuram Christi, cẽ maius sacerdotio leuitico. Sacerdotium autem Christi, non sequitur carnis originem, sed gratiam ꝑspiritualem. Et ideo potest esse quòd pater det decimas alicui sacerdoti tamquam minor maiori, & tamen filius eius sit pontifex, est maior illo sacerdote, non propter carnis originem, sed propter gratiam ꝑspiritualem, quam habet a Christo.

QVÆSTIO XXXII.
SV. QVAE. XXXII. ART. I.
Ferr. 4. con c. 45. 46
Palu d. 3. d. 4. q. 1.
Medina ar. 1.

De conceptione Christi, quo ad actiuum principium, in quatuor articulos diuisa.

TItulus clarus est sumens occasionem ex Symbolo: Qui conceptus est de Spiritusancto.
¶ In corpe unica conclusio: Cõceptio corpis Chr̃i licet a tota hr̃ Trinitate attribuatur tñ Spiritui s̃cto. Probat secunda pars. de

DEINDE considerandum est de principio actiuo in conceptione Christi.
Et circa hoc queruntur quatuor.
¶ Primo, Vtrũ Spiritus sanctus
Tertia S. Tho.

Universidad de Deusto Biblioteca

quæ est qõ, triplici, rõne: & rõnes in clare patent.

¶ Duo tñ ꝓ nouitiis occurrunt, primũ est, q̃ aliter attribuit̃ pr̃sonę, Spiritui sancto, efficere carnẽ Chri, & aliter Filio assumere eandem: nam Spiritui sancto attribuit̃ conceptionis cãlitas, ut appropriatum, sicut bonitas, & amor: Filio ãt attribuit̃ assumere carnẽ, ut proprium, ita q̃ corpus Chri, ita conceptum est de Spiritu sancto appropriate, q̃ ẽt eõceptum est de Patre, & Filio (in diuisa. n. sunt opera Trinitatis ad extra) sicut Spiritus sanctus ita. est amor appropriate, q̃ tam Pater, q̃ Filius est etiã amor. Sed corpus Chri ita est assũptũ a Filio: q̃ nec a Patre, nec a Spiritu sancto est assumptum: & ꝓpea incarnatũ esse, nõ appropriatũ, sed proprium ẽ Filio, tõ ãt superius dicta est.

¶ Secundo dubiũ occurrit in 3. rõe circa probationem ex apostolo ad Gal. 4. nõ. n. infert intentum, s. q̃ Spiritus sanctus efficit filios Dei: sed q̃ faciat eos clamare Abba, pater.

¶ Ad hoc dr, q̃ licet i nãlibus filius hominum aliud sit principium naturæ, & aliud principium operationis, in filio tñ ad optimo perfectum, arbitrium, quo ferimur i Deum, idẽ est principium filiationis, & operationis ꝓprię filiorum: q̃a ad suauẽ dei dispositionẽ spectat, ut rationales creaturas p rationis usũ ad se traheret ꝓpea ex eo, q̃ Spiritus efficit ꝓpriã operationẽ filiorum dei q̃ est clamare Abba, Pater, optime infert, a posteriori tñ, q̃ ipse est effector filiorum Dei, quos cum efficit facit clamãtes ad Deum pater, pater.

Porret. e. 176 2.di.2.art.2.q.2.Et 4.eõ.c. 3.& 46.& opus. 3.c.226.& Io.12.le.4. *Li.1.c.4. in fi. & 5.i prin. to.3.

Li. 4.c.20. parum ante mediũ to.3. *1.p.q.43 a.5.

Gonel.m.

1.p.q.37. ar.1.

Resp. Dcdm, q̃ [m] conceptionẽ corporis Chri tota Trinitas est operata: attribuitur tñ hoc Spiritui sancto, triplici rõe. [n] Primo quidem, quia hoc congruit causæ incarnationis, quę cõsiderat ex parte Dei: Spiritus enim sanctus, est amor Patris, & Filii, ut in 1. [o] parte habitũ est. Hoc ãt ex maximo dei amore prouenit, ut illius dei carnẽ sibi assumeret in vtero virginali: vñ dr Io. 3. Sic Deus dilexit mundũ, ut filiũ suũ unigenitũ daret. Secũdo q̃a hoc congruit causæ incarnationis ex parte naturę assumptæ: p hoc. n. dat intelligi, q̃ humana natura assumpta est a filio Dei in vnitatẽ pr̃sonæ, nõ ex aliquib. meritis, sed ex sola gra, q̃ Spiritui sancto attribuit̃, s̃m illud. 1. ad Co. 12. Diuisiões grarũ sunt, idẽ ãt Spiritus. Vñ Aug.* dicit in Enchi. Iste modus quo est natus Chr̃s de Spiritu sancto, insinuat nobis gr̃am Dei, qua hõ nullis pr̃cedentib. meritis, in ipso primo exordio naturæ suæ quo cẽpit, uerbo Dei copulatẽ in tantã pr̃sonæ unitatẽ, ut idẽ ipse eẽt filius Dei. Tertio, q̃a hoc pgruit termino incarnationis. Ad hoc. n. terminata est incarnatio, ut hõ ille, q̃ cõcipiebat, esset sanctus, & filius Dei: vtrumque ãt horũ attribuit Spiritui sancto. Nam per ipsum efficiuntur hoies filii Dei, s̃m illud Gal 4. Quia estis filii Dei, misit Deus Spiritũ filii sui, in corda vestra, clamantem Abba, pater. Ipse est ẽt Spiritus sanctificationis, ut dr Rom. 1. Sicut ergo alii per Spiritum sanctum sanctificantur spiritualiter, ut sint filij Dei adoptiui, ita Chr̃s p Spiritum sanctum est in sanctitate conceptus, ut eẽt filius Dei nãlis. Vnde Ro. 1. s̃m unam glos.* quod pr̃mittitur, s. Qui pr̃destinatus est filius Dei in uirtute, manifestatur per id, quod immediate sequitur, secundum Spiritum sanctificationis. i. per hoc quod est conceptus de Spir. tusancto. & angelus annuncians ex hoc quod pr̃miserat, Spiritus sanctus superueniet in te, concludit, Ideoque, & quod nascetur ex te sanctum, uocabit̃ filius Dei.

Ex glo. omnium & Orig.

Ad primum ergo dicendum, q̃ opus conceptionis commune quidem est toti Trinitati, s̃m tamen modum aliquem attribuitur singulis personis. Nam Patri attribuitur auctoritas respectu personæ filij, qui per hmõi conceptionem sibi assumpsit humanam naturam: Filio ãt attribuit̃ ipsa carnis assumptio: sed Spiritui sancto attribuit̃ formatio corporis, quod assumitur a Filio. Nã ipse Spiritus sanctus est spiritus Filij, s̃m illud Gal. 4. Misit Deus spiritum filij sui. Sicut ãt virtus ani, q̃ est in semine per spiritum, qui in semine inclusus ẽt formant corpus in generatione aliorũ hominũ, ita virtus Dei, quæ est ipse filius (s̃m illud 1. ad Cor. 1. Christum Dei virtutem) per Spiritum sanctũ corpus formauit, quod assumpsit. Et hoc ẽt verba angeli demonstrant, dicentis, Spiritus sanctus superueniet in te, quasi ad pr̃parandam, & formandã materiam corporis Christi, & virtus Altissimi. i. Christus obumbrabit tibi. i. corpus in te humanitatis, accipiet in corporeum lumẽ diuinitatis: umbra enim a lumine formatur, & corpore, ut Greg.* dicit 18. Mora. Altissimus autem intelligitur Pater, cuius uirtus est Filius.

Li. 18.c.12. in prin.

Ad 11 dcdm, q̃ missio refertur ad personam assumẽtẽ, quæ a Patre mittitur: sed cõceptio refert ad corpus assumptum, q̃ operatione Spiritus sancti formatur. & iõ licet missio, & conceptio sint idẽ subiecto, quia tñ differunt ratione, missio attribuitur Patri, efficere ãt conceptionem Spiritui sancto sed carnem assumere attribuitur Filio.

In 2. parte q. ex nouo Test. q.15. in prin.

Ad 111 dicendum, q̃ sicut Aug.* dicit in lib. de Qu[æ]

de Quæstionibus ueteris, & noui Testamẽti, quæstio ista gemina rõne põt itelligi. Primũ. n. domus Chri Ecclesia est, quã ædificauit sibi sanguine suo. Deinde põt, & corpus eius dici domus ipsius, sicut dẽ templũ eius. Factũ aũt Spiritus sancti factũ filii Dei est, propter naturæ, & uoluntatis unitatem.

SVP. QVAE. XXXII. ART. II.

Articvlvs II.

Vtrum Christus debeat dici conceptus de Spiritu sancto.

Ad secvndvm sic ꝓcedi tur. Vr̃ q̃ Christus non debeat dici conceptus de Spũsancto: q̃a sup illud Ro. 2. Ex ip so, & per ipsum, & in ipso sunt oĩa, dicit gl.* Aug. Attendẽdũ, q̃ nõ ait de ipso, sed ex ipso: ex ipso. n. cęlũ sunt, & terra, q̃a fecit ea: nõ aũt de ipso, q̃a non de substantia sua: sed Spũsanctus nõ formauit corp[s] Chri de substantia sua. [h] ergo Chr̃. non dẽt dici conceptus de Spiritu sãcto.

Porret. e. 176 3.d.4. q.1 a.1.q.4.Et 4.eõ.c.46. Et op.3.c. 226.

Aug. in li. de natura boni, c.27 tom.6.

¶ 2 Præt. Principiũ actiuum, de quo aliq̃d cõcipit, se hẽt sicut semen in gnatione: sed Spiritus sanctus nõ se habuit sicut semẽ in cõceptione Chri. Dicit. n. Hiero.* in expositione Catholicę fidei, non sicut quidã sceleratissimi opinant̃, Spir. tũsancto dicimus fuisse [b] pro semine, sed potentia, ac uirtute Creatoris dicimus esse o patũ. i. formatũ corpus Chri. non ergo dẽ dici, q̃ Chr̃s sit conceptus de Spũsctõ.

Ad med. illius. t.2.

¶ 3 Præt. Nihil vnũ [h] de duobus formatur, nisi aliquo modo commistis: sed corpus Christi formatũ est de Virgine Maria. si ergo Chr̃s dicatur conceptus de Spiritu sancto, vr̃ q̃ facta sit cõmistio quædam Spiritus sancti, & materiæ, quam Virgo ministrauit, quod patet esse falsum. nõ ergo Christus debet dici conceptus de Spiritu sancto.

Sed contra est, q̃ dicitur Matth. 1. Antequã conuenirent, inuenta est in utero hñs de Spũsctõ.

Resp. dcdm, q̃ conceptio non attribuit̃ soli corpori Christi, sed ẽt ipsi Chro rõne ipsius corporis In Spiritu aũt sancto duplex habitudo considerat̃ respectu Chri. Nã ad ipsum filium Dei, qui dr esse cõceptus, hẽt habitudinẽ consubstantialitatis: ad corpus autem eius habet habitudinẽ causæ efficiẽtis. Hæc aũt præpositio De, vtramque habitudinẽ designat, sicut cõ dicimus hoiem aliquem esse de suo patre. Et ideo [m] conuenienter dicere possũ[m], Christum esse cõceptum de Spũsancto, hoc modo, q̃ efficiẽtia Spũsancti referat̃ ad corpus assumptũ: consubstantialitas uero ad personam assumẽtẽ. [n]

Canel.m

Ad primvm ergo dcdm, q̃ corpus Christi, q̃a non est consubstantiale Spiritui sanct nõ proprie potest dici de Spiritu sancto conceptum, sed magis ex Spiritu sancto: sicut Ambr. dicit in lib. de Spiritu sancto, quod ex aliquo est, aut ex substantia, aut

Li. 2. c. 5. ñ procula q̃ ne tom. 3.

ex potestate eius est: ex substantia, sicut filius, q̃ à patre est: ex potestate, sicut ex Deo omnia, quomodo, & in utero habuit Maria ex Spiritu sancto.

Ad 11 dcdm, q̃ super hoc uidẽt esse quædam diuersitas Hieron. ad quosdã alios doctores, q̃ asserunt Spiritum sanctum, in conceptione Christi fuisse pro semine. Dicit. n. Chrysost.* super Matth. Vnigenito Dei in Virginem ingressuro. præcessit Spiritus sanctus, ut præcedente Spiritu sancto in sanctificationem, nascatur, s. Christus s̃m corpus. diuinitate ingrediente pro semine. Et Damas. dicit in 3. lib. Obumbrauit super ipsam Dei sapientia, & uirtus, uelut diuinum semen. Sed hoc de facili soluitur, quia secundum q̃ in semine intelligitur uirtus actiua, sic Chrysost. [i] & Damas. comparant semini Spiritum sanctum, uel etiã Filium, qui est uirtus Altissimi: secundum autem q̃ in semine intelligitur substantia corporalis, quæ in conceptione transmutatur, negat Hieron.* Spiritum sanctũ fuisse pro semine.

Hom. 1. in Mat. i ope re imperfecto in vlt. fol. ante fine to. 1. 3. ori. fid. ca. 2. circa prin.

[i] Loc. nise proxime dicta.

Hier. i loco cita. 12 arg.

Ad 111 dcdm, quòd sicut Augustin. dicit in Enchir. non eodem modo dicitur Christus cõceptus, aut natus de Spiritu sancto, & de Maria Virgine, sed de Maria Virgine mater aliter, de Spiritu sancto vero effectiue. Et ideo non habuit hic locum commistio.

Articvlvs III. SV. QVAE. XXXII. ART. III.

Vtrum Spiritus sctus dici debeat pater Christi secundum carnem.

Ad tertivm sic procedi tur. Vr̃ q̃ Spiritus sanctus debeat dici pater Christi secũdum humanitatẽ: quia secũdũ Phil. in lib. de Generatione animalium, pater dat̃ principiũ actiuũ in gnatione, mater uero ministrat materiam: sed B. Virgo dr̃ mater Christi propter materiam, quã in cõceptione eius ministrauit. ergo uidetur quòd etiam Spiritus sanctus possit dici pater eius, propter hoc, quòd fuit principium actiuum in cõceptione ipsius.

Porret. e 177 3.d.4.q.1. a.2.q.1 & q.2.ad 1.& 4.& in expo. 1. ad 2 c.4.eõ.c. 40. Et op. 3.c.210. to.2.ca.3. & 4.to.4.

Ferr.3.cont.c.47. Cap.3.d.4.q 1.c.3. Medina.art.3.

¶ 2 Præt. Sicut mentes aliorum sanctorum formantur per Spiritum sanctũ, ita ẽt corpus Chri est per Spiritum sanctum formatũ: sed alii sancti pp prædictã formationẽ dñr filii totius Trinitatis, & per consequens Spiritus sancti. [b] uidetur ergo, q̃ Christus debeat dici filius Spiritus sancti, inquãtũ corpus eius est Spiritus sãctus formatum.

¶ 3 Præt. Deus dicitur pater noster secundum hoc, quòd nos fecit, secundum illud Deut. 22. Nonne ipse est pater tuus, qui possedit, & fecit, & creauit te? sed Spiritus sãctus fecit corpus

est pater, & filius: si im
Ar. 1. hui' quæst. perfecta est similitu-
do, imperfecta quo-
que est patris, filiique
rō. Declaranturq; exē
Ench. c. 38 plis patris sm creationem, & sm adoptionē
tom. 3. gratiæ.

¶ Quo ad 3m, regula
est: De aliquo dictum
sm perfectā rōnē nō
dē de eodē sm imper-
fectā rōnem. Declara
tur exēplo de hoīe sm
rōnem ueri, & sm rō-
nem picti hoīs, respec-
tu sortis: & patet ītra.
¶ Vbi aduerte, q; regu
la intelligit de prædi
catione simpliciter, &
absolute, hoc est sine
additione aliqua. Et
impromptu eius rō é:
quia nomen quodcūq;
simpliciter enuntiatū de aliquo perfe-
cta rōe illud hūte nō
significat diminute il
li conuenire, ac p hoc
Enc. c. 39, circa prin. non 3m imperfectā,
tom. 3. sed 3m perfectā rōnē.

¶ Et scito, q; super ista
regula fundat' intelle
ctus sacræ Scripturæ,
cum de Iesu Christo lo
quens affirmat ipsum
eē Dei filiū. ex hoc. n.
q; esse filiū Dei, Christo
conuenit 3m perfectā
filiationis Dei rōnem
(quia est naturalis fi-
lius Dei) consequens
est, ut nunquā Christus
intelligendus sit filius
adoptiuus, sicut ceteri
sancti cū dr filij Dei.

¶ Quo ad tertiū, cōclu
sio est. Christus nullo mō
debet dici filius Spūs
sancti, aut totius Tri-
nitatis. Probat: Christus
est filius Dei 3m perfe
ctā rōnem filiationis.
ergo neque rōe creatio-
nis, neque iustifica
tionis, sed solius æter
næ gñationis debet dici
filius Dei. ergo nec Spi-
ritussancti, nec Trini
tatis debet dici filius.
Antecedens patet. Pri
ma consequentia pro
batur ex regula prę̄ppo-
sita. Secunda uero pro-
batur: quia 3m eternā
generationem solius
Patris est Filius.

Christi, ut dictū est.* [b] ergo Spūs F
sanctus dēt dici pr̄ Christi secū
dū corpus ab ipso formatum.

SED CONTRA est, q; Aug.* di
cit in Enchir. Natus est Christus de
Spiritusancto nō sicut filius, &
de Maria virgine sicut filius.

RESP. Dicēdum, q; nomina pater
nitatis, & maternitatis, & filia-
tionis gñationē cōsequuntur,
nō tm qualibet, sed proprie gña
tionem viuentiū, & præcipue
aialium. Nō. n. dicimus, q; ignis
gñatus sit filius ignis gñantis,
nisi forte 3m metaphoram: sed
hoc dicimus in aialibus, quorū
gñatio est magis perfecta. Nec
tm oē, quod in aialibus gñatur,
filiationis accipit nomen: sed
solum illud quod gñatur in si-
militudinem gñantis. Vnde, si-
cut Aug.* dicit, non dicimus q;
capillus, q; nascit ex hoīe, sit fi-
lius hoīs: nec ét dicimus q; hō,
qui nascit, sit filius seminis: qa H
nec capillus hét similitudinem
hoīs, nec hō, qui nascit ex semi
ne, hét similitudinem seminis,
sed hoīs gñantis. Et siquidē pfe
cta sit similitudo, erit perfecta fi
liatio, tā in diuinis, q̄ in humā-
nis: si aūt sit similitudo imperfe
cta, erit ét filiatio imperfecta.
Sicut in hoīe est quædam simili
tudo Dei imperfecta, & inquā-
tum creatus est ad imaginē Dei,
& inquantum recreatus est 3m I
similitudinem gratię. & iō utro
que mō pōt hō dici filius Dei,
& quia 3m hoc est creatus ad imaginē
eius, & quia est ei assimilatus p
gram. Est aūt cōsiderandum, q;
illud, quod de aliquo dr 3m perfe
ctam rōnem, nō est dcm de eo
3m rōnem imperfectā: sicut qa
Sortes dr naturaliter hō 3m p-
priam rōnem hominis, nunquā
dr homo 3m illam significatio-
nem, qua pictura hoīs dr hō, li- K
cet forte ipse assimilet alteri ho
mini. Christus autem est filius Dei 3m perfectam
rationem filiationis, unde quāmuis 3m humanam
naturam sit creatus, & iustificatus, non tamen de-
bet dici filius Dei, neque ratione creationis, neque
ratione iustificationis, sed solum, ratione genera-
tionis æternæ, 3m quā est filius Patris solius, & iō
nullo [m] modo debet dici Christus filius Spiritus-
sancti, nec etiam totius Trinitatis. Concl. m

AD PRIMVM ergo dicendum, q; Christus conce
ptus est de Maria Virgine materiam ministrante in
similitudinem speciei. & iō dr filius eius. Christus

autem 3m q; homo conceptus est de Spiritusancto
sicut de actiuo principio non tm secundum simili-
tudinē speciei, sicut homo nascitur de patre suo, &
ideo Christus non dicitur filius Spiritussancti.

AD 11 dcm, q; homines, qui spiritualiter formā
tur a Spiritusancto, nō possunt dici filii Dei 3m p-
fectam rationem filiationis, & iō dr filii Dei 3m
filiationem imperfectam, quæ est 3m similitudinē
gratiæ, quę est à tota Trinitate, sed de Christo est
aliā rō, ut dictū est.* Et ūmiliter dicēdū est ad 111. In cor. ar.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum beata Virgo aliquid actiue egerit in conceptione corporis Christi.

SV. QVAE. XXXII.

ART. IIII.

S. bona. 3. s.d. 4. q. 3. ar. 1 *Parret. t. 179*
Scot. 3. s.d. 4. q. 1. *Inf. q. 35. a. 4. ad 2.*
Ricc. 3. s. distin. 5. q. 1. & 2. *& 33. d. 3. q. 2. art. 1.*
Duran. 3. s.d. 4. q. 2. *Li. 3. ca. 2. parum ante med.*
Bacco. 3. s.d. 4. q. 1.
Cap. 3. d. 4. q. 1. con. 1.
Palud. 3. d. 3. q. 3.
Medina. a. 4.

ADQVARTVM sic procedi
tur. Vr q; B. Virgo, aliqd
actiue egerit in cōceptione cor
poris Chr̄i. Dicit. n Dam.* in 3.
li. q; Spūssanctus superuenit Vir
gini, purgans ipsam, & uirtutē
suscepturam verbi Dei tribuēs,
simul aūt, & generatiuā: sed vir
tutem gñatiuam passiuam [b] habebat a natura, sicut, & quæli-
bet fęmina ergo dedit ei uirtu
tem generatiuam actiuam, &
sic aliquid actiue egit in cōcep-
tione Christi.

¶ 2 Præ. Omnes uirtutes aīæ ve
getabilis sunt uirtutes actiuæ,
sicut Commen. dicit in 2. de a-
nima: sed potentia generatiua
tam in mare, quàm in fęmina
pertinet ad animam uegetabi-
lem. ergo tam in mare quàm in
fęmina actiue operatur ad [b] cō-
ceptionem prolis. I

¶ 3 Præt. Fęmina ad conceptio-
nem prolis materiā ministrat,
ex qua naturaliter corpus pro
lis format: sed natura est [b] prin-
cipium motus intrinsecum. er
go uidetur q; in ipsa materia,
quam beata uirgo ministrauit
ad conceptum Chr̄i, fuerit ali-
quod principium actiuum.

SED CONTRA est, q; principiū actiuum in generatione dr
rō seminalis, sed sicut Aug.* dicit 10. super Genes. ad litera cor
pus Christi in sola materia corporali, per diuinam concepti o
nis, formationisque rōnem de
Virgine assumptū est, non autē
3m aliquā rōnē seminalē huma
nā. ergo B. Virgo nihil actiue fe
cit in cōceptione corpis Chr̄i.

RESP. dcm, q; quidā dñt B.
Virginem aliquid actiue o patā
esse in conceptione Chr̄i, & na
turali uirtute, & supernaturali.

Titulus clarus, notando quòd non est quæstio, an actiue egerit, sed an actiue egerit in ipso actu conceptionis corpo-
ris Christi de actione enim circa illum actum est quæstio.

¶ In corpore articuli quatuor fiunt: primo refertur opinio quędam habens duas partes. Secundo im-
probatur prima pars, illius: tertio secunda: quarto respondetur quæsito.

¶ Quo ad primum opinionis dicit beatam virginem operatam in conceptione Christi actiue dupliciter: scilicet naturali, & super-
naturali uirtute. Et primæ partis ratio est communis de inchoa-
tione formarum in materia per aliquod cooperatiuum principium in materia. in hoc enim ponitur dif-
ferentia inter transmutationem naturalem, & artificialem: quia naturalis habet tale principium in materia, & ideo est naturalis: artificialis uero habet solam materiam pure passiuam.

¶ Quo ad secundum tripliciter arguit contra hoc Auctor. Primo interimendo fundamentum, quia ad mutationem naturalem sufficit principium materiale esse passiuū, ex auctoritate Aristo. Secundo:

do: quia impossibile est q; materia agat ad suā formationē: qa non est actu. agere. n. est actus nō potentiæ, sp. n. æstima' hīc spēs mouere, vt dr 3. Phy. Tertio, qa impossibile est aliquid nō dui sum in duas partes (ut animata) mouere seipsum, ex 8. Physi.

¶ Aduerte hic, q; oportet digredi ad qōnes multas, si examinan dæ essent hæ rōnes.

Nā, & de inchoatione formarum, & de motu grauiū, & leuiū, & de maxima, atq; uerissima ambiguitate, an aliquid seipsum mouere possit, tractare oporteret & non Theologiā pu rā tradere opere longo, propterea extra librum hunc, tractanda hęc relinquam.

D. 41. & 644.

D. 691. li. 8. tex. 29 30. 31. 32. &c. to. 2.

¶ Quo ad tertiū ponit tur primo rō secundæ partis. Et assimit rō hęc duo. Alterum naturale, s. q; mater concurrit ad gñatio nem per proprium semen, actiue concurrens ad gñationem. interū supernatura-
les, s. q; beatæ Virgini data est miraculose uirtus illa actiua, quā aliæ matres habent per semen, ut s. sine semine. posset quod p semen potuissent. Et huius miraculi ratior est integerrima uirginitas, cui repugnat seminis resolu-
tio. Deinde ponit' in probatio istius opinionis quo ad radicē eius, & ipsam bipartitā. Et est ratio ista, Distinctio sexus est a natura pp diuersam operationē opportu nā. ergo est penes diuersitatē agentis, & patientis, ergo tota uir tus actiua est ex parte maris: passio uero ex parte fœminæ. Ais tus actiua est ex parte maris: passio uero ex parte fœminæ. Ais probatur ex secundo Cæli sic, Sexus est pp operationē oportu nā ad gñationem. ergo diuersitas sexus est pp diuersam opera tionem opportunā ad gñationem. Cōsequentia hæc est p se no ta, & assumptum est ex primo Cæli. Vnumquodq; est pp suam operationem. Cōsequentia principalis probat' in litera, qa di-
stinctio operationis in gñatione est 3m agens, & patiens. Dein-
de ad huius rōis conclusionem firmandā affert signū in litera ex plātis, quia iō in illis non est distinctio sexus, quia actiua, & passiua uirtus sunt mist': hoc. n. signū est q; distinctio sexus est penes actiuum, & passiuum, hæc quo ad radicem positionis.

¶ Contra ipsam uero positionem procedit litera subsumendo, beata Virgo nō accepit a Spūsancto, ut esset pr̄ Chr̄i, sed ma-
ter. ergo non accepit potentiā actiuā in cōceptione. Demū duæ uiæ 3m hanc opinionem excludunt, altera dicentiū, q; uirtute illa supernaturali, beata Virgo usa est agendo conceptionem Chr̄i, & sic fuisset pr̄ Chr̄i: altera dicentiū, q; uirtute illa beata Virgo nō est usa, & sic frustra collata ei fuisset uirtus illa actua.

¶ Circa processum istū duo occurrūt dubia. Primū est circa cō-
sequentiā principalem allatæ rōnis. non. n. apparet illius effica cia, qūi fundatur super illa uniuersali. Ois diuersitas operatio-
num ad generationem, est 3m diuersitatem actiui, & passiui, q; non vr uera. nec in litera hr. Et quidem q; oporteat illam uni-
uersaliter esse uerā ad probandū. dicta consequentiā, patet cla-
rissime: qa nisi sit uniuersaliter uera, facile negabit' consequen tia, cōcedendo oia assumpta, s. & q; distinctio sexuū est pp di-
uersam operationem, & q; distinctio operationis aliqua est pe-
nes actiuū, & passiuum. Tunc. n. patet debilitas consequentiæ, quia ex hoc q; aliqua distinctio operis ad gñationem est penes actiuū, & passiuū, non sequit̄ determinate. ergo distinctio sexus est penes actiuū, & passiuum. Sed si ois distinctio operationis ad generationem est penes actiuum, & passiuum, optime sequeſ. ergo, distinct. o sexuum est penes actiuum, & passiuum: quia ip-
sa est manifeste ad diuersa opera ad generationem requisita.

¶ Secundum dubium est circa secundā cōsequentiā. s. ergo tota uis actiua se tenet ex parte patris. Nā plus in ferī, quā sequatur. licet. n. sequaſ. ergo tota se tenet ex parte patris, non tm sequi-

Naturali quidē uirtute, qa po-
nunt q; in qualibet materia na
turali est aliquod actiuū prin-
ciptū, alioquin credunt, q; nō
esset trāsmutatio nālis [d] in quo
decipiūt, qa trāsmutatio dr nā- B
lis pp principium intrinsecū,
non solum actiuū, [d] sed ét passi
uum. Expresse. n. dicit Philos.*
in 8. Phy. q; in grauibus, & le-
uibus est principiū passiuū mo
tus naturalis, & non [d] actiuum.
Nec é possibile, q; materia agat
ad sui formationē, quia nō est
actu. Nec est ét possibile, q; ali-
quid moueat seipsum, nisi diui
dat' in duas partes, quarū una
sit mouens, & alia sit mota, qđ
in solis aīatis contingit, ut pro
batur 8. Physic. Supernaturali
aūt uirtute, quia dicunt ad ma-
trē requiri, quod non solū ma
teriā ministret (quæ est sanguis
menstruus) sed ét semen, quod
cōmistū uirili semini habet uir
tutē [d] actiuam in generatione.

li. 8. tex. 30 to. 2.

D. 1117.

Et quia in beata Virgine nulla
fuit facta resolutio seminis
pp integerrimā eius uirginita
te dicunt q; Spūssanctus super
naturaliter tribuit uirtutem
actiuam in conceptione cor-
poris Christi, quam aliæ ma-
tres habent per semē resolutū.

Sed hoc nō pōt stare, qa cū
q̄libet res sit pp suā operatio-
nē (ut dr 2. de Cælo) [b] natura ñ
distingueret ad opus gñationis
sexū maris, & fęminę, nisi esset
distincta o patio maris ab o pa
tione fęminę. In gñatione āt di
stinguit̄ o patio agētis, & patiē
tis. Vñ relinquit̄ q; tota uirtus
actiua sit [d] ex parte maris, pas-
sio āt ex parte fęminæ: pp qđ C
in plantis, in quibus utraq; uis
commiscetur, non distinctio
maris, & fęminæ.

Quia igit̄ beata Virgo nōhoc
accepit, ut eēt pr̄ Chr̄i sed mr̄,
consequēs est q; non acceperit
potētiā actiuā in conceptione.

A tur. ergo tota se tenet ex illa parte. Et confirmat̄, quia 3m mul-
tos concedentes marem, & fęminā distingui penes actiuū, & passiuū, pr̄ etiā concurrit aliqualiter passiue, pro quanto pars se
minis paterni materialiter cōcurrit ad gñationem. Igit̄ ecōtra aliquid ex parte matris nō inconuenit concurrere actiue, q̄uis principalius peragat passiue, & sic falsum est, totā uim actiuam ex parte maris, & totā passiuam ex parte fœminæ se tenere.

¶ Ante quā ad hæc dicant dubia, est terminādus ꝓgressus articuli, ut motis aliis ꝓpinquis dubiis post sint simul responderi.

¶ Quo ad quartum re spondetur quæsito duabus coaclusionibus. Prima est, beata Virgo in ipsa conce-
ptione Christi nihil actiue operata est; sed solam materiam ministrauit. Secūda conclusio est. Ante cōceptionem opera-
ta est aliquid actiue præparando materiam, ut esset apta cō conceptui, & prima clusio non aliter in litera, probatur, q̄ ex supradictis illam in-
ferendo: si enim to-
ta uis actiua genera tionis é ex parte ma ris restat, ut fęmina passiue solum cōcur rat. Secunda autem conclusio tamquam

li. 1. tex. 17 to. 2.

D. 616.

manifesta relinquitur, quasi consequenter se habens.

¶ Aduerte hic, q; aliud est loqui de ipso actu conceptionis, & aliud de mensura ipsius actus. In litera non dr, q; beata Virgo nihil actiue operata est in mensura actus conceptionis, sed dr nihil actiue operata est in ipso actu conceptionis. Nam bea-
ta Virgo in illo instanti conceptionis materiam ministrauit, ae per hoc actiue operata est quia materiam ministrare agere proculdubio est: ita q; in toto tpe præcedente instans con-
ceptionis, beata Virgo præparauit materiam (vt in secunda cō clusione dr) & in instanti terminante tempus illud, quod fuit instans conceptionis, præparatam materiam ministrauit (vt in prima conclusione dicitur) quaā ad terminum suæ actionis perueniens. Ad ipsum autem conceptionis actum non concur rit actiue, sed passiue, suscipiendo in in materia ministrata actionem agentis Spiritussancti loco seminis.

¶ Occurrit circa conclusionem dubium ex Sco. in 3. sen. di. 4. q. 1. directe contra doctrinam præsentis articuli arguente, pri-
mo de matribus in communi. Tum primo, quia formas eiusdem speciei consequuntur potentiæ naturales eiusdem speciei, mas, & fœmina sunt eiusdem speciei 10. Met. ergo si formam maris sequitur potentia uegetatiua actiua similiter, & formam fęminæ. Et confirmatur, quia aliter uegetatiua maris & fęminæ differrent sicut actiua, & passiua, & ita essent potētiæ o'no alterius rōis. Tum secundo, quia mater naturaliter plus di ligit filium q̄ pater, ut patet 8. Eth. Ergo filius est opus matris. Et probatur consequentia, quia pater diligit filiū ut opus suū. Tū tertio, quia filius assimilatur magis q̄nq; matri. q̄ patri. ergo in matre est uirtus actiua. Probatur sequela, quia agēt is est assimilare sibi effectū, ita q; effectus nulli assimilatur, nisi pp aliquē actionē eius. Tū quarto, quia matrē tm esse quasi uas, in quo sicut in loco conueniente gñatur proles, & de aliquo eius ut materia, non vr plus dare matri quā tertæ, in gñatione mi-
nerę, si de aliquo eius gñant minera, & sic talis terra eēt nr nā nerę, imo hō esset mater uermis in eo geniti loco conuenienti ex aliquo hoīs. Et si dicatur q; uermis non est eiusdem speciei, obiicit q; asina est mater mulę, & tm non est eiusdem speciei.

¶ Secundo principaliter obiicitur de hac matre in speciali p il-
lud Dam. c. 40. uirtutem tribuens suscepturam, si uult autem, & generatiuam, si. n. ipsa esset tm principium passiuum, non uide retur quare copulauit uirtuti susceptiuę uirtutem generatiuā.

¶ Ad

¶Ad euidentiam motarum quæstionum, sciendum est q, veritas quæstionis huius, sicut, & multarū aliarum in medio consistit. Et ió extrema sectati errauerunt: quia medium extremorum naturas sapit, veritatis aliquid attigerunt. Feminarum. n. potentiæ ad partem vegetatiuā spectantes actiuæ proculdubio sunt, sed es, facta ab actiua potentia feminæ materiale est, nō actiuū generationis principium: ita q, mas, & femina cōueniūt in hoc, q, utriusque potentiæ sunt actiuæ, sed differunt in re facta per illas potētias, nā factū a mare, semen est actiuū generationis principiū, factū uero a femina, quicquid sit illud mē struum, aut semen, materiale est gnationis principium. Hæc est peripateticorum, quos Auctor sequit sententia, cōsonatq; primæ philosophiæ, qm sic inter marē, & feminā unitas specifica saluat, & in formis, & in potentijs, & dria ponitur ex parte corporis, seu materię dū penes res factas, nō penes potētias aię diuersificatas formalis actiui, & passiui collocatur: res. n. facta ex parte corporis se tenet. Cōsonat quoq; specificæ diuersitati maris, & fęminæ in gne sexus: dria siquidem maris, & fęminæ formalis ē i gñre sexus, materialis aūt in gne a falis, vñ ista specifica dria ex parte materiæ pūs a falis genus, rōnabiliter infert in ipsis p oprios effectibus maris, & fœminæ diuersarum rōnum conditiones. Attesta tur demū huic positioni, ipsa exterior dispositio membrorū cū suis propriis operationibus appartinibus manifeste: membra siquidē masculino sexui propria ad agendū apta conspicimus, mēbra uero fœmineo sexui propria ad recipiendū facta uidemus, & fęm nas recipere semen a manibus efficientibus illud, constat. Recipere aūt adeo includitur in eo quod est pati, ut ēt in substantijs immaterialibus, in quibus non manifeste appareat potentia passiua dicamus eas tm pati quātū recipiunt. Quo fit, ut alienus a philosophiæ uijs sit, qui negat fœminas pati in conceptione, experientia testante eas recipere semen uirile.

¶His prælibatis, ad primū dubiū contra processum literæ dr, q, sermo literæ est de prima distinctione per se operationis ad generandū, ita q, intentio literæ est, q, prima per se diuersitas operationum ad generandum est sm rationem actiui, & passiui. Et hæc propositio non eget probatione, quia ad sensum est per se nota, quia constat quod est sm rationem immissionis, & receptionis. Et super hac propositione optime fundatur sequela, quia mas, & fœmina per se diuersificantur penes diuersa per se primo opera ad generandum: quoniam ad hoc a natura distinctio sexuum ordinatur, ut patet.

¶Ad sm uero dubium, contra eiusdem processus alterā consequentiam rādetur, q, secunda consequentia, scz. tota latitudo actiua ex parte maris se tenet, rationabilis est, quia ex eo q, è regione diuersificātur per se primo opera generationis penes actiuum, & passiuum, consentaneum est, ut tota latitudo actiui in gñatione se teneat ex parte primi actiui. Quòd aūt opiniones diuersæ sint de semine maris, non obstat, quia rōnalis sit positio contraria peripateticorum principis, quam sequit Auctor. Non est alienum a doctrina tanta tradere, quod rōi consonat, licet demonstratio mathematica non habeatur. Licet alii oppositum sentiant. Ex dictis siquidem qu libet percipere pōt, qd ex apparentibus membris, & operationibus consentaneis arguēdo ad ea, q sensui non subiacent, consentaneū rōni est, ut prima distinguēdi inter matrem, & fœminā ratio sit penes agere, & pati proculdubio generationem, propter quam per se primo est sexus, & eius diuersitas.

¶Ad obiecta Scoti contra doctrinam articuli huius de matrib. in communi respondetur, & ad primum dr, q, mirum est de isto homine assumente argumentū Auctoris in litera sm, & uidēte risionē, & tm arguente, quali Auctor non responderit. Dicimus ergo, ut iam dictū est, q, nec somniarimus potentiam uegetatiuam in muliere esse passiuā, actiua. n. est, sed materiæ in quam semē uiri agit: sicut ēt in uno, & eodem hoc digestiua uirtus est actiua materiæ, in quā nutritiua agit, cōuertendo in substantiam alti. Nec accipias propr e, sed exempli gratia dictū in litera in responsione ad sm, q, potētiæ gñatiuæ in mari, & femina sint sicut ars superior, & inferior: unū. n. non diuersa, sed eiusdem rationis in se, quamuis si ad res effectas ab eis referatur, diuersarum rationū inueniētur sm diuersam rationē actiui, & passiui, agendi, & patiendi, ut dictū est. Die ergo, q, potentia generatiua fęminę est actiua, nō generationis, sed materiæ proximæ, & propriæ ipsius gñationis, & geniti.

¶Ad secundum dicitur, q, mater diligit filium suum, ut proprium opus effectiue, secundum propriam materiam, seu proprium corpus ipsius filii: est enim ipsa effectiua causa materiæ proximæ, ut dictum est.

¶Ex hoc patet responsio ad tertium, concedendo, q, quia mater est causa effectiua materiæ proximæ filii, ideo filius assimilatur matri: sed falluntur arguentes a negata efficientia respectu actus conceptionis, seu generationis in utero, ad inferendum negari omnem efficientiam respectu filii.

¶Ad quartum dr, q, nos non dicimus matrē esse ut vas, seu locum, &c. Ambæ. n. opiniones sunt extremę, & q, matri concurrat actiue ad generationē, & q, mater sit pure receptiue, & passiue principium filii: media siquidem est peripatetica sententia, matrem esse principium actiuum materię filij, & passiuum generationis eiusdem.

¶Ad obiecta ex Damasceni auctoritate rīdetur in litera ad primum, q, ideo generatiuam adiunxit Damascenus susceptiuę, quia diuersas conditiones indicant: susceptiua quidem potentia ad filium Dei refertur, generatiua ad ad uirginitatem matris, uirgo enim manens uirgo, non potest generare, qm generatio tenetur naturaliter fieri potestate fœmina, quatūcumq; fœcunda, quum concipere potest, concipere autem passiue non potest sine uiri semine, quod si fit, iam non uirgo conciperet. Quia ergo beatæ Virgini tributum est, ut manens uirgo posset concipere, ideo ad hoc describendum Damas. addidit generatiuam, potentia enim passiue generatiua, proculdubio potentia generatiua est, multum dista ans a ratione potentiæ susceptiuæ uerbi Dei, ut patet.

SVP. QVAEST. XXXIII. ART. I.

Ferr. 4. cont. c. 95. *Medina ar. 1.*

Titulus de mensura formationis, qua corpus figuratum in mēbrorum interiorum, & exteriorum forma est, quærit, an sicut ei mensura durationis, sius formationis fuerit instans conceptionis, an sicut in aliis hominibus fuerit tempus consequēs conceptionem.

¶In corpore articuli primo distinctio tm membris fit: secundo singula tractantur membra, & sic respondetur quæsito.

Distinctio

Distinctio est: Tria in conceptione considerātur, &c. quæ clare patent in litera.

¶Tractando aūt tertium membrū, s. de argumento, aduerte q, cum dr argumentū nō esse sine motu locali, stellige de motu locali, formaliter, uel naturaliter, hoc est, uel quia motui augmentationis iungitur uere localis motus corporis quanti ad maiorem locum, uel ipse motus augmenti afferēs intrinsece quantitatē maiorem, est collatiuus per uiam sequelæ maioris loci, ac si motus ibi interueniret local is: Vtro aūt mō sit, ratio literæ currit, qa utroque mō tpe mensurat acquisitio maioris loci. Non est aūt locus iste cōsonus discutiendæ huic qōni.

¶Tractando sm membrū in quo tituli qō consistit, conclusio responsiua ponit. Formatio corporis Christi fuit in instāti. Probatur dupliciter. Primo, ex infinitate uirtutis actiuæ: secundo ex parte psonæ Filii.

¶Clara sunt i litera si aduerteris, q, prima ratio cōcludit de possibili, secūda uero de facto. Nam ex infinitate uirtutis actiuæ, agentis tm sm liberū arbitrium, nō infert efficaciter, q, fecit, sic q, facere potuit i instāti, & hoc expresse sonant uerba literæ. Ex necessitate aūt consistendi, q, filius Dei conceptus est, iuncta decentia, q, nō nisi formatum corpus assumendum erat, infert q, de facto idem fuit instans conceptionis, formationis, & assūptionis, ut patet.

¶In respōsione ad primum, aduerte q, Magister sent. in 4. dist. 3. exponit Aug. auctoritatem nō de formatione in se, sed in sua manifestatione. Et in idē redit respōsio Auctoris obscutior, quę de augmento illius formationis exponit: augmentatio. n. formatorū manifestauit formationē latētē prius ob pritatē. Cōsonat aūt expositio hæc Augustini uerbis q de pfectione Dñici corporis loquitur: quamuis. n. ipsa formatio Dominici corporis in primo instanti fuerit perfecta essentialiter, non tm fuit perfecta quantitatiue. Hoc est, q, licet habuerit in primo instanti ofa membra, & lineamenta, non tamen in quantitate, quam habuisset, si in quadraginta, & sex diebus fuisset corpus illud formatū sed ad tantā quantitatem peruenit spatio quadraginta sex dierum, & pgea tot dies in dominici corporis perfectione interuenisse dīr. Verum est. n. hoc de pfectione quantitatiua formationis corporis, & non de pfectione essentiali ipsius formationis, ut dictum est. Et ió licet inter formationem corporis Christi, & aliorū sit differentia tpis, quia Christi corpus in instanti formatum est, aliorum uero in 46. diebus, inter pfectionem th quantitatiuā solitō perfici in quadraginta sex diebus in corporibus masculorū, & respectu corporis Christi, & aliorū nulla est differentia: quia in Christi corpore, sicut in aliorum hominum corporibus perficiendis quadraginta sex dies cōsumati sunt. Et hoc Augustinus, tradidit, Auctor, & Magister sent. exposuerunt.

li. 18. c. 35. in prin.

q. prec. ar. 1

¶Secundo, Vtrū in primo instā ti cōceptionis fuerit aiatū.

¶Tertio, Vtrum in primo instāti conceptionis fuerit à uerbo assumptum.

¶Quarto, Vtrū conceptio illa fuerit nālis, uel miraculosa.

ARTICVLVS I.

Vtrū corpus Christi fuerit formatū in primo instanti conceptionis.

AD PRIMVM sic procedit. Vr q, corpus Christi non fuerit formatū in primo instāti suæ cōceptiōis. Dr. n. 10. 2. Quadraginta, & sex annis ædificatū est tēplū hoc: qđ exponens. Aug. 4. de Trin. dicit, Hic numerus pfectioni Dñici corporis aperte cōgruit. Et i li. † 83. Qō nū dicit, ñ absurde 46. annis dr fabricatū esse tēplū, qđ corpus ei⁹ figurabat, ut quot anni fuerūt i fabricatione tēpli, tot dies fuerint i corpis Dñi pfectiōe. ñ ergo i primo instāti cōceptiōis corp⁹ Chri fuit pfecte formatū.

¶2 Præt Ad formationē corpis Chri⁵ requirebat mot⁹ localis. quo purissimi sāguines de corpore Virginis ad locū gñationi congruū puenirēt: nullū aūt corpus pōt moueri localiter i instāti. eo q, tps motus diuiditur sm diuisionem mobilis, ut probatur in 6. Phys. ergo corpus Chri nō fuit in instāti formatū.

¶3 Præ. Corpus Chri formatū ē ex purissimis sanguinibus Virginis, ut s. habitū est. ¶ Nō ât potuit esse materia illa in eodem instāti sāguis, & caro, qa sic materia simul fuisset sub duabus formis. ergo aliud fuit instās, in quo ultimo fuit sanguis, & aliud i quo primo fuit caro formata: sed inter q̄libet duo instātia est tps medium. ergo corp⁹ Chisti non fuit in instanti formatum, sed per aliqđ tempus.

¶4 Præt. Sicut potētia augmētatiua requirit determinatū tps i suo actu, ita ēt, & uirtus generatiua: vtraq;. n. est potētia naturalis ad uegetatiuā aiam ptinēs. sed corpus Christi fuit determinato tpe augmentatum, sicut, & aliorū hoium corpora dr n. Luc. 2. q, proficiebat sapiētia, & ętate. ergo vr q, pari rōne formatio corporis eius, quę pertinet ad uim generatiuam, nō fuerit i instāti formatū, sed determinato tpe, quo aliorum hominum corpora formantur.

SED CONTRA est, q, Gre. dicit. 18 Moraliū, Angelo nuntiāte, & Spiritu sancto aduenięte mox uerbum in utero, mox intra uterum Verbum caro.

RESP. dcđm, q, in cōceptione corpis Chri, tria est cōsiderare. Primo quidē, motū localē sanguinis ad locū gñationis: scđo formōnē corpis ex tali mā: tertio aūt, augmētū quo perducit ad quātitatē pfectā: in quorū medio rō cōceptionis consistit. nā primū ē cōceptioni præambulū: tertiū ât cōceptionē cōsequit. Primū ât nō potuit esse i instanti, q, a hoc est cōtra ipsam rōnē motus localis corpis cuiuscūq;, cuius partes successiue subintrāt locū. Sitr, & tertiū op; eē successiuū. tū quia augmētū nō est sine motu locali, tū ēt q, a procedit ex uirtute aīæ iā in corpore formato operantis, quæ nō operat nisi in tpe. Sed ipsa formatio corpis, qua principaliter rō cōceptionis cōsistit fuit in instanti, duplici rōne. primo qdē, pp uirtutē agētis infinitā. s. Spūs sancti, p quē corpus Chri est formatū, ut supra dictū est. Tāto. n. aliquod agens citius pōt materia disponere, quāto maioris uirtutis ē, uñ agens infinitæ uirtutis, pōt in instanti materia disponere ad debitam formā. Secundo ex parte personæ Filii, cuius corpus formabat: non .n. erat cōgruū, ut corpus humanū assumeret nisi formatū Si aūt añ formationē perfectam aliqđ tēpus conceptionis præcessisset, non posset tota cōceptio attribui filio Dei, quæ attribuitur ei nisi tōne assumptiouis. Et ideo in primo instāti, quo materia adunata peruenit ad locū gñationis, fuit pfecte formatū corpus Chri, & assumptū. Et p hoc dr ipse fili⁹ Dei cōceptus, qđ aliter dici nō posset.

Con. l. m

Concl. p

Concl. s

AD PRIMVM ergo dcđm, q, uerbū Aug. utrobique nō refert ad solā formationē corporis Christi, sed ad formationem simul cum determinato augmento usq; ad tempus partus. Vnde secundum rationem illius numeri, dicit perfici tempus nouem mensium, quo Christus fuit in utero Virginis.

AD II dcđm, motus ille localis non cōprehēdit infra ipsā cōceptionē, sed ē cōceptioni pambul⁹.

AD III dcđm, q, nō est assignare ultimū instās, in quo materia illa fuit sanguis, sed est assignare ultimū tps, qđ cōtinuatur nullo interuenięte medio ad primum instans, in quo fuit caro Christi formā-

D. 744

formata. Et hoc instans fuit terminus temporis motus localis materiæ ad locũ gñationis.

AD II II dcdm, ꝙ augmentũ fit per potentiam augmentatiuã ipsius, qđ augeť: sed formatio corporis fit per potentiã generatiuã, non eius, qui generať, sed ipsius gñantis ex semine, in quo operať uis formatiua ab aĩa patris deriuata. Corpus autẽ Chri nõ fuit formatũ ex semine uiri (sicut supra dictũ estˣ) sed ex operatiõe Spũsancti, & iõ talis debuit esse formatio, ut Spũmsanctuu deceret. Sed augmentũ corporis Chri fuit factũ ſm potentiam augmentatiuã aĩæ Christi, quæ cũ sit specie conformis aĩæ nr̃æ, eodẽ modo debuit corpus illud augmẽtari, sicut, & alia hoium corpora augmentanť, ut ex hoc ostenderetur ueritas humanæ naturæ.

SVP. QV. XXXIII. ART. II.
Ferr. 4. cont. c. 44. 45. Medina. ar. 2.

Porr. o 181 3. di. 3. q. 3 ar. 2. ad 3. & 4. con. c. 44. & 45. ad 2. Et op. 3. c. 223. & 225. Et Io. 1. lib. 15. & c. 2. li. 3.

TItulus de anima to intellectiua anima, quærit.

¶ In corpore una est cõclusio: corpus Christi in primo cõceptionis instanti fuit aĩatum anima rationali. Probať: Filius Dei conceptus est ex Spiritusancto. ergo dum conciperetur assumpsit corpus. ergo aĩatum anima intellectiua. Antecedens est in Symbolo. Prima consequentia probatur, quia aliter non attribui posset filio Dei cõceptum esse: secunda uero, quia assumpsit corpus mediante anima, & animã mediãte spiritu, idest intellectu, ut patet ex superioribus.

ARTICVLVS II.
Vtrum corpus Christi fuerit aĩatum in primo instanti suæ conceptionis.

AD SECVNDVM sic procedit. Vr ꝙ corpus Christi nõ fuerit animatũ in primo instanti suæ conceptionis. Dicit. n. Leo Papa in Epist. ad Iulianũ*. Nõ alterius nãe erat caro Christi q̃ nr̃a, [b] nec alio illi, q̃ cæteris hoibus aĩa est inspirata principio: sed aliis hoibus non infunditur aĩa in primo instanti suæ conceptionis. ergo nec corpori Christi aĩa debuit ifundi i primo illãti suę cõceptiõis.

¶ 2 Præt. Aĩa, sicut quælibet forma naturalis, requir[h] determinatã quãtitatẽ in sua materia: sed in primo instanti cõceptionis corpus Christi non habuit tãtam quantitatẽ, quantam habent corpora aliorũ hominũ, q̃n animantur, alioquin si continue fuisset postmodum augmentatum, uel citius fuisset natum, uel in sua natiuitate fuisset maioris quantitatis, q̃ alij infantes: quorũ primũ est contra Aug. *4. de Trinit. ubi ꝓbat eũ spatio nouẽ mensiũ in utero Virginis fuisse: secundũ aũt est contra Leonẽ Papam, qui in sermone Epiphaniæ dicit, ꝙ Magi inuenerũt puerum Iesum in nullo ab humanæ infantiæ generalitate discretum. non ergo corpus Christi fuit animatum in primo instanti suę conceptionis.

¶ 3 Præt. Vbicumq; est prius, & posterius, oportet esse plura instantia: sed secundum Philosoph. * in li. de generatione aĩaliũ, in gñatione hois[h] requiritur prius, & posterius: prius. n. est uiuũ, & postea animal, & postea homo. ergo nõ potuit animatio Christi perfici in primo instanti suæ cõceptionis.

SED CONTRA est, ꝙ Dama.[a] dicit i 3. lib. Simul caro, simul Dei uerbi caro, simul caro animata anima rationali, & intellectuali.

RESP. Dicendũ, ꝙ ad hoc, ꝙ cõceptio ipsi filio Dei attribuatur (ut in Symbolo* cõfitemur dicentes, Qui cõceptus est de Spiritusancto) necesse est dicere, ꝙ ipsum corpus Christi, dum cõciperetur, esset à uerbo Dei assumptum. Ostensum est aũt supra.* ꝙ uerbũ Dei assumpsit corpus mediante aĩa, & aĩa mediante spiritu, id est intellectu. uñ[m] oportuit ꝙ in primo instãti conceptionis corpus Christi esset animatum anima rationali.[n]

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ principium inspirationis aĩæ põt cõsiderari dupliciter. Vno mõ, ſm dispositionem corporis, & sic nõ ab alio principio inspirata est anima corpori Christi, & corporibus aliorum hominum: sicut enim statim formato corpore alterius hominis, infunditur anima, ita fuit & hĩo. Alio mõ põt considerari dictum principium, solum ſm tempus, & sic quia prius tẽpore formatum fuit perfecte corpus Christi, prius tempore fuit etiam animatum.

AD II dicendum, ꝙ anima requirit debitã quãtitatem in materia, cui infundit, sed ista quantitas quandam latitudinem habet, quia, & in maiori, & in minori quantitate saluatur. Quantitas ãt corporis, quam habet. cum primo sibi infunditur anima proportionatur quantitati perfectæ, ad quã ꝓ augmentum perueniet, ita, ſ. q. maiorum hoium maiorẽ quantitatem corpora habẽt in prima animatione. Christus ãt in perfecta ętate habuit decentem, & mediocrem quãtitatẽ, cui proportionatur quãtitas quã corpus eius habuit tempore, quo aliorũ hoium corpora animantur: minorem tñ habuit in principio suæ cõceptionis sed tñ illa parua quãtitas non erat tã parua, ut in ea non posset ratio animati corporis conseruari cum in tali quantitate, quorũdã paruorũ hominũ corpora animentur.

AD III dcdm, ꝙ in generatione aliorum hominum locum habet, quod dicit Phil. * propter hoc ꝙ succẽsiue corpus formatur, & disponitur ad animam: unde primo, tamquam imperfecte dispositũ recipit animam imperfectã, & postmodum quando perfecte est, dispositum, recipit animam perfectam: sed corpus Christi propter infinitam uirtutẽ agẽtis fuit perfecte dispositũ in instanti, unde statim in primo instanti recepit formam perfectam, idest, animam rationalem.

ARTICVLVS III.
Vtrum corpus Christi in primo instãti suæ conceptionis fuerit à uerbo assumptum.

AD TERTIVM sic procedit. Vr ꝙ caro Chri prius fuerit concepta, & postmodũ assũpta. Qđ. n. nõ est, nõ ꝓt assumi: sed [b] caro Christi per conceptionem esse incepit. ergo ut ꝙ fuerit assumpta à uerbo Dei, postquam fuit concepta.

¶ 2 Præ. Caro Chri fuit assũpta a uerbo Dei mediante aĩa rõna li: sed [h] in termino cõceptionis accepit animã rõnalem. ergo i termino ꝓceptiõis fuit assũpta sed i termino conceptionis dr̃ jã concepta. ergo prius fuit cõcepta, & postmodũ assumpta.

SVP. QV. XXXIII. ART. III.
Ferr. 4. cont. c. 46. Medina. ar. 3.

Porr. o. 182 3. d. 2. q. 2. ar. 3. & d. 5 lo assumptum, & pro qu. 3. ar. 2. batum est, ꝙ dum cõ Et 4. cõ. c. ciperet corpus Chri- 44. & 45. sti, assumptum est. Veruntamen si cõsideũ fuerit quòd proprias habet difficultates ꝓ positio ista, quæ manifestata est ad fundandum antedicta, non superfluitati, sed perfectioni doctrinæ attribuetur, quòd specialiter mora sit quæstio de articulo isto. ¶ In corpe ar. unica cõclusio, Caro Christi est simul concepta, & assũpta à Verbo. Probatur

bat dupliciter primo ex proprietate loquẽdi supra definita: secũdo deducendo ad incõueniens. Probatio prima est, quia illa est propria, Deus factus est hõ, nõ ãt ista, Hõ factus est Deus: hæc. n. loquendi proprietas significat id, quod est hois non præexistere, ac per hoc carnem nõ prius fuisse quam assumptam esse. Rõ aũt ad inconueniens est: Si caro Chri fuisset prius concepta q̃ assumpta, habuisset aliq̃n propriam hypostasim, præter Verbi hypostasim, & sic aut unio incarnationis non fuisset ſm hypostasim, aut destructa fuisset propria carnis hypostasis in assumptione. Hoc ſm est inconueniens, primum aũt est contra mysterium Incarnationis. ergo contra fidem est dicere, carnem Christi ptius cõceptam, q̃ assumptã. ¶ Aduerte hic, ꝙ quia fides nullum induxit inconueniens asserẽdum, iõ seclusis incõuenientibus responsionibus (quæ sp pro exclusis habẽdę sũt) Auctor concludit positionem hanc esse contra fidem, utpote talem, ex qua sequitur aliquid contra fidem incarnationis: sequitur. n. non esse factam unionem hypostaticam inter Verbum, & humanã naturã ſm se, & eius essentiales partes: ac ꝙ hoc, in triduo mortis Christi, q̃n caro erat separata ab aĩa, non fuisset uerum dicere, ꝙ filius Dei est in sepulcro, quia hypostasis corporis non fuit hypostasis filii Dei.

¶ 3 Præt. In oi generato prius ꝓtę est id, quod est imperfectũ eo, quod est perfectũ, ut patet per Philosophum in 9. Metaphysic.* sed corpus Christi est quiddam generatũ. ergo ad ultimã pfectionẽ, quæ consistit in unione ad uerbum Dei, nõ statim in primo instãti ceptionis ꝙunit, sed primo fuit caro cõcepta, & postmodũ assũpta.

SED CONTRA est, ꝙ Aug. *dicit in lib. de fide ad Petrum, Firmissime tene, & nullatenus dubites, carnẽ Chri non fuisse conceptam in utero Virginis, priusquã susciperet a Verbo.

RESP. Dcdm, ꝙ (sicut supra dictum est[y]) proprie dicimus Deum factum esse hoiem, non aũt proprie dicimus, ꝙ homo factus sit Deus: quia, ſ. Deus assumpsit sibi id, quod est hois non aũt præextitit id, quod est hois, quasi per se subsistens antequam susciperetur a Verbo. Si aũt caro Christi fuisset concepta, antequam susciperetur a Verbo, habuisset aliq̃n aliquã hypostasim præter hypostasim Verbi Dei, qđ est contra rõem incarnationis, ſm quam ponimus uerbum Dei esse unitũ humanæ naturæ, & oibus partib. eius in unitate hypostasis: nec fuit conueniens, ꝙ hypostasim pexistentẽ humanæ naturę, uel alicuius partis eius, uerbũ Dei sua assũptione destrueret. et iõ [m] cõtra fidem est dicere, ꝙ caro Chri pri[o] fuerit cõcepta, & postmodũ assumpta a uerbo Dei.[n]

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ si caro Christi non fuisset in instanti formata, seu concepta, sed per tpis successionẽ, oporteret alterũ duorum sequi, uel ꝙ assumptum nondum esset caro, uel ꝙ prius esset conceptio carnis, quàm eius assumptio: sed quia ponimus, conceptionem in instanti esse perfectam, consequens est, quòd in illa carne simul fuit concipi, & conceptum esse. Et sicut Aug.* dicit in lib. de fide ad Petrum, dicimus ipsum Dei uerbũ suæ carnis acceptione conceptũ, ipsamq; carnem Verbi incarnatione conceptam.

Et per hoc, patet ẽt rñsio ad ſm. Nam simul dũ caro illa concipitur, concepta est, & animatur.

AD III dcdm, ꝙ in mysterio incarnationis, nõ considerať ascensus quasi alicuius pręexistẽ. is proficiẽtis usq; ad unionis dignitatẽ. sicut posuit Photinus hęreticus, sed potius considerať ibi descẽsus ſm ꝙ perfectũ Dei uerbũ impfectionẽ naturę nostrę sibi assumpsit, ſm illud Io. 6. Descẽdi de cęlo.

ARTICVLVS IIII.
Vtrum conceptio Christi fuerit naturalis uel miraculosa.

AD QVARTVM sic ꝓcedit. Vr ꝙ conceptio Chri fuerit naturalis. Secundũ. n. conceptionem carnis, Chs dr̃ filius hois. Est aũt uerus, & [b] naturalis filius. ergo eius conceptio fuit naturalis.

¶ 2 Pręˢ. [b] Nulla creatura, pducit operationẽ miraculosam: sed cõceptio Chri attribuit beatę Virgini, q̃ est pura creatura: dr̃. n. ꝙ Virgo Chro cõcepit. ergo vr̃ ꝙ non sit miraculosa conceptio, sed naturalis.

¶ 3 Præt. Ad hoc ꝙ aliqua transmutatio sit nãlis, [h] sufficit ꝙ principiũ passiuũ sit naturale, vt s. habitũ est[z]: sed principiũ passiuũ ex parte matris in cõceptione Chri fuit naturale, ut ex dictis patet. ergo cõceptio Christi fuit naturalis.

SED CONTRA est, ꝙ Dion. dicit in Epistola ad Caiũ monachũ: * super hoiem operabatur Christus ea, quæ sunt hois, & hoc monstrat Virgo supernaturaliter concipiens.

RESP. Dcdm, ꝙ sicut Amb.* dicit in li. de incarnatione mnl ta in hoc mysterio, & ſm nãm inuenies, & ultra naturam. Si. n. consideremus id, quod est ex parte materiæ conceptus q̃ mr̃ ministrauit, to'ũ est nãle. Si vero cõsideremus id, qđ est ex parte uirtutis actiuæ, totũ est miraculosum: sed q̃a unũquodque magis iudicať ſm formã, q̃ ſm mãm, & sic ſm ętes, q. ſm patiens, inde est, ꝙ [m] conceptio Chri debet dici simpliciter miraculosa & supernaturalis: sed secundum aliquid naturalis.[n]

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ Chrus dr̃ naturalis filius hois, inquantũ habet nãm humanã uerã, per quã est filius hois, licet eã miraculose habuerit: sicut cęcus illuminatus, uidet naturaliter per potentiã uisiuam quam miraculose accepit.

AD II dcdm, ꝙ conceptio attribuit Virgini beatæ, nõ tãquã principio actiuo: sed quia

SVP. QV. XXXIII. ART. IIII.
Ferr. 4. con. c. 45. Medina. ar. 4.

Porr. o. 183 3. d. 3. q. 1. ar. 2. Et 4. cont. c. 45. Et quo. 6. q. 10. Et op. 3. c. 225. usque 227. & Isa. lec. prima.

TItulus quęritur, an simpliciter, & absolute conceptio Christi fuerit naturalis vel miraculosa. Constat. n. ꝙ in cõceptione aliquid fuerit naturale, & aliquid miraculosum, sed quęritur, an fuerit simpliciter, & absolute miraculosa.

¶ In corpore una est cõclusio, habẽs duas partes. Conceptio est simpliciter miraculosa, ſm aliquid nãlis. Declarať, & probať. Declaratio est ex auctoritate Ambrosij, q̃ exponitur, quia ex parte materię ministrauit a matre est nãlitas, ex parte uirtutis actiuæ est supernaturalitas. Probatio est. unumquodq; magis iudicať ſm formã & agẽs, q̃ mãm, & patiens. ergo conceptio Chri est simpliciter miraculosa, & secundum quid naturalis. ¶ Aduerte hic, ꝙ quia ut in secundo tradit Physicorũ, forma ex parte agẽtis se tenet, iõ Auctor formã agẽti cõiunxit in probatione, licet in declaratione solius actiuę uirtutis meminerit. Rursus aduerte, quod Auctor ad rẽ spectãs, nõ curauit discutere tertiũ mẽbrũ, s. q. 1 aco ceptio, nec nãlis, nec miraculosa simpliciter est sed ſm aliquid miraculosa, & ſm aliquid nãlis. Rõ. n. alleata in litera, non solũ cõcludit ꝙ magis est miraculosa, q̃ nãlis: sed sufficiens est ad concludendũ, ꝙ est simpliciter miraculosa, q̃n iudicium simpliciter, & absolute habẽdum de re, ſm formale sumiť, ut in litera fit & ad rẽ, hoc est ad uim medii spẽtãdo, Auctor intulit ꝙ simpliciter est miraculosa, licet ſm uerba assũpserit conclẽdum. ꝙ est magis miraculosa, q̃ nãlis, dũ assumpsit. Vnũquodq; magis iudicatur ſm formã, &c. vn de patet efficacia prę cetsus literæ.

Porr. o. 183 3. d. 3. q. 1. ar. 2. Et 4. cont. c. 45. Et quo. 6. q. 10. Et op. 3. c. 225. usque 227. & Isa. lec. prima.

Concl. 1m

In epist. ¶ incip. Quę ris quidẽ circa me illius. Ca. 6. circa med to. 2.

Concl. 2m

Universidad de Deusto Biblioteca

ministrauit materiam conceptui & in eius utero est conceptio celebrata.

AD III dcm, ꝙ principiū pasiuū naturale sufficit ad transmutationem naturalem, qñ naturali, & consueto modo mouetur a principio actiuo proprio: sed hoc in proposito non habet locum: & ideo conceptio illa non potest dici simpliciter naturalis.

QVAESTIO XXXIIII.

De perfectione prolis concepte, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est, de perfectione prolis conceptæ.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶Primo, Vtrum in primo instanti conceptionis Christus fuerit sanctificatus per gratiam.

¶Secundo, Vtrum in eodem instanti habuerit usum liberi arbitrii.

¶Tertio, Vtrū in eodem instanti potuerit mereri.

¶Quarto, Vtrum in eodem instanti fuerit plene comprehensor.

Parr. 184 3.d.3.q.5. ar.3.

SVP.QV.XXXIIII. ART. I.

Medina.ar.1.

TItulus clarus est, intellectus ut sonat.

¶In corpore unica est conclusio: Christus fuit sanctificatus in primo suæ cōceptionis instanti. Probat: Abūdantia gr̄æ sanctificatis aīam Christi deriuatur ex ipsa Verbi unione. ergo in primo instāti cōceptionis Chr̄s habuit plenitudinē gratiæ sanctificantis aīam, & corp⁹ eius. Añs uero probatur, Ioā. 1. Consequentia probat ex supradictis, ꝙ corpus Chr̄i aſactū, & assūmptū in primo suæ cōceptionis instāti fuit. ¶Aduerte hic, & in rōne ad primum, ut ipsum originis ordinē sic intuearis, ut pspicias esse non solum originis, sed causalitatis ordinem inter gr̄am unionis, & gratiā habitualē in Christo: hoc. n. Autor hic docet ex doctrina Euangelica ui dimus cū plenū gratiæ quasi unigenitū a Patre. Nota autem hoc, quia priora ordine generationis tantum, sunt imperfectiora, utpote, ordinata ad posteriora ut ad finem, ut artificialiū ordo in executione testatur, sed prior a ordine generationis, & causalitatis simul, nō imperfectiora, sed perfectiora sunt, & finiti a patre, plenū gr̄æ, & ueritatis. Oste̅sum est ät ꝛ. *ꝙ in primo instāt suæ cōceptionis corpus Chr̄i aſactum fuit, & a uerbo Dei assumptū: vñ ꝓns est, ꝙ in primo instanti conceptionis Christus habuerit plenitudinem gratiæ sanctificantis animam, & corpus eius.*

Ii.t.6.6. nō procul a prin. to. 3.

9.7 ar. 1.

ARTICVLVS I.

Vtrum Christus in primo instāti suæ conceptionis fuerit sanctificatus per gratiam.

AD PRIMVM sic procedit. Vr̄ ꝙ Chr̄s nō fuerit sanctificatus in primo instāti suæ cōceptionis. Dr̄. n primæ ad Cor. 15.[b] nō prius spūale, sed quod aiale, demum, quod spūale est, sed sanctificatio gr̄æ ptinet ad spūalitatē, ñ ergo statim a principio suæ cōceptionis Chr̄s pcepit gr̄am sanctificationis, sed post aliquod spatium tēporis.

¶2 Præt. [b] Sanctificatio ur̄ esse a pctō, ꝛm illud 1. ad Corin. 6. Et q̄dē, fuistis aliqñ. s. pctōres, sed abluti estis, sd̄ sāctificati estis, sd̄ in Chr̄o numquā fuit peccatum. ergo non conuenit sibi sanctificari per gratiam.

¶3 Præt. Sicut p uerbū Dei oīa facta sunt, ita p Verbū incarnatū sunt oēs hoīes sanctificati, q̄ sanctificanr̄, Heb. 2. Qui sanctificat, & q̄ sanctificanr̄ ex uno oēs: sed uerbū Dei, p q̄d facta sunt oīa, nō est factū, ut Aug.[a] dicit in 1. de Trin. ergo Christus per quem sanctificantur omnes, non est [b] sanctificatus.

SED CONTRA est, ꝙ dr̄ Luc. 1. Q̄d ex te nasceſ sanctū, uocabit̄ filius Dei. Et Io. 10. Qué pr̄ sanctificauit, & misit in mūdū.

RESP. Dcm, ꝙ (sicut ꝛ. dictū est) abundātia gr̄æ sanctificantis aīam Chr̄i, deriuat̄ ex ipsa Verbi unione, ꝛm illud Io. 1. uidimus gloriā eius quasi Vnigeniti a patre, plenum, & ueritatis. Oste̅sum est ät ꝛ. *ꝙ in primo instāt suæ cōceptionis corpus Chr̄i aſactum fuit, & a uerbo Dei assumptū: vñ ꝓns est, ꝙ in primo instanti conceptionis Christus habuerit plenitudinem gratiæ sanctificantis animam, & corpus eius.*

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ ille ordo, quē ponit ibi Apl̄us, ptinet ad eos, q̄ p profectū ad spūalē statū puenīunt. In mysterio aūt incarnationis magis cōsideraī descēsus diuinę plenitudinis in nām humanā, q̄ pfect⁹ humanæ nāæ, quasi p̄xistētis in Deū, & iō in hoīe Chr̄o a principio fuit pfecta spiritualitas.

AD II dcm, ꝙ sanctificari, est aliq̄d fieri sanctū. Fit aūt aliquid nō solū ex contrario, sed ēt ex negatiue, uel priuatiue oppositō, sicut albū fit ex nigro, & ēt ex nō albo: nos ät ex peccatoribus sancti efficimur, & ita sanctificatio, nīa est ex peccato: sed Chr̄s quidē ꝛm hoīem factus est sanctus, q̄a hanc gr̄æ sanctitatē non sp habuit, nō tñ factus est sanctus ex peccatore, quia pcm̄ numq̄ habuit, sed factus est sanctus, ex non sancto ꝛm hoīem, non quide priuatiue, ut s. aliqñ fuerit hō, & non fuerit sanctus: sed negatiue, q̄a s. qñ non fuit hō, nōn habuit sanctitatē humanā, & iō simul factus fuit hō, & sanctus hō. Propter q̄d Angelus dicit, Lucæ 1. Quod nascetur ex te sanctū: quod exponens Gre. 18. Mor. dicit, Addidit̄ nō strāe sanctitatis, Iesus sanctus nasciturus asserit̄, nos quippe si sancti efficimur, nō tñ nascimur, q̄a ipsa naturę corruptibilis cōdōne cōstringimur: ille aūt solus veraciter sanctus natus est, qui ex cōiunctione carnalis copulæ conceptus nō est.

AD III dcm, ꝙ aliter opat̄ pr̄ creationem rerum per Filiū aliter tota Trinitas sanctificationē hoīm per hoīem Chr̄m. Nā uerbum Dei est eiusdē uirtutis, & operationis cū Deo patre, unde pater non operat̄ per Filium sicut per instr̄um, quod mouet motum. Humanitas ät Chr̄i est, sicut instrumēnes posteriorum, ut̄ pater de substantia, & accidēte proprio: nō. n. prius generat, quam suum accidēs proprium, quod ipsum consequitur, perfectus tamen ens hō est, quia non solum origine, sed causalitate præcedit suum accidens: est. n. illius causa effectiua, & finalis. Et simile accidit i mysterio Chr̄i, prius. n. exequutionis ordine est gratia unionis, & posterius comitatur gratia habitualis sanctificans aīam Christi: sed nō ppea est imperfectior, ut Scotus in 3. sent. di. 7. q. 3, dubio secundo somniauit, uel finxit, ponēs, pri⁹ ordine intentionis esse summā gratiā, seu gloriam, & ppea finem intentam propter dictam rationem defectiua ra, Spr̄is in exequutione est posterius in intentione. Debebat apponere ly tñ, & dicere, prius ordine exequutionis tantum, est posterius ordine intentionis, alioquia propositio non est vniuersaliter uera, & tunc subsumendo, sed unio personalis est prior ordine exequutionis tantū, adderetur minorem hanc esse falsam, & deposuisset illā inopinabilem phantasiam confutatam ab euangelio, & ab uniuersis parum meditātibus circa excellentiam mysterii unionis personalis. Et siquidem non solum ptior exequutione, sed causalitate omnī possibile est. n. finis, & efficiens, reliquum donorū i Christo. Et ideo ex ipsa unione cōcludimus, & gratiam, & gloriā summam, adeo ut Ioan. Euang. describens plenitudinem gloriæ in Christo, ne sciens quō melius describeret, ut ad tradr̄ē altissimam se conferret, cum dixisset, Vidimus gloriā eius, subdidit, Gloriam quasi unigeniti à patre, plenum, &c. Nō solum uniuersa humana natura, sed dęmones, & Angeli stupent de misterio Vnionis personalis.

Concil.

q. præc. ar. 3.

li. 8. c. 34. circa me.

Et

Parr. 185 ueri. q. 29. ar. 8.

Et ad ipsam omnia à principio mūdi ordinata conspicimus tanquam maximum omnium factibilium, sicut, & uere est eorum maximum: non pōt fieri quidem maius, quām ꝙ homo sit uere personaliter Deus. Et iste homo non erubuit dicere eam esse posteriorem ordine intentionis.

SVP.QV. XXXIIII. ART. II.

Medina.a.2.

TItulus clarus.

¶In corpore unica est conclusio: Christus in primo instanti suæ conceptionis habuit usum liberi arbitrii, Probatur. Humanæ naturę assūptæ cōuenit spiritualis perfectio à principio. ergo Christus i primo suæ conceptionis instanti habuit illam operationem, quæ potest in instanti haberi. ergo habuit tunc usum liberi arbitrii, Antecedens habetur ex supradictis, q̄ Christus non profecit in spirituali perfectione, Cōsequentia prima probatur, quia perfectio ultima non in potentia, uel habitu, sed operatione consistit in cuius signum secūdo de Anima, operatio actus secundus dr̄ Cōsequentia secūda probatur quia operatio intellectus, & uoluntatis, in qua usus arbitrii liberi consistit, pt haberi in instanti: q̄d declaratur à minori ex operatione usus. Et probatur rōne, q̄a est motus, qui est actus perfecti. ad differentiam motus, qui petitur successiue, ut dr̄ in tertio de anima.

ar. præc. & loco ibi. citato.

li. 3. Eth. ca. 3. circa fin. to. 3.

1. p. q. 83.

Id habet Gre. li. 3. registro c. 61. a med. Et Aug. 13 de Trin. c. 9. 10. 17. & 19. to. 3.

¶Circa assumptum huius pcessus dubiū occurrit, quoniam æquiuocare uidetur de perfectione. Nam perfectio actus secūdi nō est inconueniēs, quòd de nouo aduenerit animæ Christi etiam ſm scientiam infusā, ahoquin anima Christi super fuisset in actu secundo respectu ōsum quæ possunt cognosci per scientiā infusam, quod patet esse falsum. Proficere ergo animam Christi in perfectione spūali pōt intelligi dupliciter. Primo, ſm perfectionem actus secūdi, & sic non inconuenit, animam Christi profecisse. Alio modo, secundum perfectionem actus primi, & sic dato, q̄ sit inconueniens, est extra propositum, quia de perfectione actus secūdi quæritur, & tractatur, ut pater. Et sic antecedens ruit, ac per hoc totus processus lixæ.

7. 7 ar. 12. Et q. 9. ar. 8. & q. 33. ar. 3.

1. 2. de aīa ex. 5. c. 2.

D. 746.

li. 3. de anima. tex. 18. to. 2. Conci.

¶Ad hoc dicitur, ꝙ aliud est accrere simpliciter actum secundum: & aliud est transire de uno actu secūdo in alium: quia in acquisitione simpliciter actus secundi, quādo, s. anima ex non operante fit operans consistit profectus animæ: proficit. n. acquirendo suam perfectionem, & finē, propter quem est: unumquodq̄. n. est propter suam operationē, ut dr̄ 2. Cæl. In transeūdo uero de uno actu secundo in aliū, non consistit profectus ipsius aīæ, ut patet ex eo, ꝙ quandoque ad imperfectionem actū secundum, contingit ex perfectiori transire, ubi non proficere, sed deficere potius inuenitur. Et ppea, licet nullum inconueniēs sit ponere i Christi aīa nouos multos actus secundos p successūm temporis, inconueniens tñ esset ponere animā ipsius totaliter caruisse quoque actu secundo, qa fuisset simpliciter imperfecta tunc: & uere profecisset, non secūdum hanc, uel illā perfectionem, sed simpliciter, quod excellētię animæ assūmptæ nō consonat. Et quia processus literæ fundat non super hac, uel illa perfectione actus secundi, sed super perfectiōe spirituali simpliciter, & super profectu ipsius spūalem perfectionem simpliciter, ideo uerum assimit, & efficaciter cōcludit. Oportet. n. ponere animā Christi a principio, ita perfectam simpliciter, ut non profecerit simpliciter. ad hoc aūt manifeste constat sequi, & q̄ a principio fuit in actu secundi perfectione, & quòd oppositū, s. ꝙ fuerit i principio totaliter abs

In cor. 28.

q. 11. ar. 2.

li. 2. c. 1. & 3. to. 4.

que

que secũdo actu repugnat perfectioni simpliciter ipsius aīæ à principio. Et ppea optime illatũ est. q̃ habuit in primo instanti illas operationes, quas potuit in illo instanti habere, seruato intelligetu, naturę, & decentiæ ordine: qđ dico ne confundatis scrutando, quę est maior ratio de ista q̃ de illa operatione, q̃ habita fuerit in illo primo instanti: absq; dubio enim constat, primum operum nostrorum, quo reliquis utitur, consistere in libero arbitrio: & ideo optime cõclusum in litera non solum de possibili: sed de facto in anima Chr̃i tunc.

SVP. QV. XXXIIII. ART. III.

Palud. 3. d. 18. q. 2. Medina. a. 3.

TItulus clarus est de merito proprie dicto intellectus.

¶ In corpore una est conclusio: Christus in primo suæ conceptionis instanti meruit. Probatur Christus in primo suę conceptionis instanti p gratiã sanctificatus fuit sanctificatione perfectissima. ergo sm̃ proprium motum liberi arbitrij in Deũ fuit sanctificatus. ergo in primo instanti suæ conceptionis meruit. Añs probatur: quia sanctificatus est, ut esset aliorum sanctificator. Cõsequentia uero prima probatur, distinguẽdo duplicẽ sanctificationis modum, & comparando eos. Distinctio est: Sanctificatio duplex, uel p proprium sanctificati actum, uel non per proprium, sed Ecclesiæ fidem. Comparatio est: Primaę pfectior: tum quia actus est pfectior habitu, tũ quia per se est perfectus eo, qđ est per aliud. Secunda aũt consequentia probatur: quia motus liberi arbitrii in Deum est meritorius.

¶ Auuerte diligenter hic tu, qui sacramenta Ecclesiæ sæpius frequẽtas, q̃ sanctificatio adultorum est p proprium actum liberi arbitrii tendentis in Deũ, & similiter augmẽtum sanctificationis per augmentum actus liberi arbitrii tẽ & organizato corpe ei⁹ multo magis in eodẽ instanti poterat hr̃e operationem sensus tactus.

*Par. o. 186 3. di. 15. q. 1. a. 2. q. 3. & di. 14. a. 3. q. 6. & d. 18. ar. 3. & 5. c. Et ver. q. 29. ar. 8. Et op. 3. c. 223. & 228 * 1. p. q. 63. ar. 5.*

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus in primo instãti suæ conceptionis meruerit potuerit.

ADTERTIVM sic procedi tur. Vr̃ q̃ Christus in primo instanti cõceptionis mereri non potuerit. Sicut. n. se hẽt liberũ arbitriũ ad merendum ita ad demerendum: sed diabolus in primo instanti suæ creationis nõ potuit peccare, vt in prima parte habitũ ẽ. * ergo neque aīa Chr̃i i primo istãti suę creatiõis (qđ fuit primũ instãs ꝯceptiõis Chr̃i) potuit mereri.

¶ 2 Præt. Illud, qđ hõ hẽt in primo instanti suę conceptionis, vr̃ ei esse naturale: quia hoc est ad qđ terminat̃ sua generatio naturalis: sed naturalibus non meremur, ut patet ex his, q̃ dicta sunt in Secunda parte. ergo vr̃ q̃ usus liberi arbitrii, quem Christus habuit ẽm hominem in primo istãti suæ cõceptionis, non fuerit meritorius.

¶ 3 Præ. Id, qđ semel aliquis meruit, iã fecit quodammõ suũ, & ita non vr̃ q̃ iterum possit illud mereri: quia nullus meret qđ suũ est. si ergo Christus i primo instãti suæ cõcept̃ois, meruit, sequit̃ q̃ postea nihil meruerit, quod patet esse falsũ nõ ergo Christus in primo instanti suæ conceptionis meruit.

SED CONTRA est, qđ Aug. dicit super Exo. Nõ habuit omnino Christus iuxta aīæ meritũ quo potuisset proficere. Potuisset aũt proficere i merito, si i primo instãti suæ cõceptionis nõ meruisset. ergo i primo instãti suæ cõceptionis meruit Chr̃s.

RESP. dcm̃, q̃ (sicut supra dictũ ẽ *) Christus in primo instãti suę conceptionis sanctificatus fuit per gratiam. Est aũt duplex sanctificatio: una quidem adultorum, qui ẽm propriũ actũ fidei, sed ẽm fidẽ parentũ, uel Ecclesię. Prima aũt sanctificatio est perfectior, q̃ secũda: sicut actus est perfectior, q̃ habitus: & qđ est p se, eo qđ est p aliud. Cum ergo sanctificatio Chr̃i fuerit pfectissima (qa sic sãctificatus est, vt esset aliorũ sanctificator) consequẽs est, q̃ ipse ẽm proprium motum liberi arbitrij in Deũ fuerit sanctificatus, qui quidẽ motus liberi arbitrii ẽ meritorius. Vñ pñs est, q̃ in primo instãti suæ cõceptionis, Chr̃s meruerit *.

Conclu.

AD PRIMVM ergo dcm̃, q̃ liberum arbitriũ non eode mõ se habet ad bonũ, & ad malũ. Nã ad bonũ se hẽt per se, & naturaliter, ad malũ aũt se hẽt per modũ defectus, & ꝑter naturam. Sicut aũt Phil. dicit * in secundo de Cælo, Posterius est qđ est præter naturam, eo qđ ẽ ẽm naturam: quia id, qđ est ꝑter naturã, est quædam excisio ab eo, qđ est ẽm naturam. & iõ liberum arbitrium creaturę in primo instanti creationis põt moueri ad bonũ merendo, nõ aũt ad malum peccando, si tamen natura sit integra.

li. 2. cæ. 68

AD II dcm̃, q̃ illud, qđ hõ hẽt i principio suæ creationis ẽm cõem naturę cursum, est homini naturale, nihil tñ prohibet quin aliqua creatura i principio suæ creationis, aliqđ bñficiũ gr̃ę à Deo consequatur. Et hoc mõ aīa Christi i principio suæ creationis consecuta est gr̃am, qua posset mereri. & ea rõne gr̃a illa, ẽm quandã similitudinẽ dr̃ fuisse illi hoi natura lis, ut patet per Augus. * in Enchir.

c. 40. à medio to. 4.

AD III dicendum, q̃ nihil prohibet idẽ esse alicuius ex diuersis causis. Et ẽm hoc Chr̃s gloriam immortalitatis, quã meruit in primo instanti suæ cõceptionis, potuit etiam posterioribus actibus, & passionibus mereri, nõ quidem ut esset sibi magis debita, sed ut sibi ex pluribus causis deberet.

ARTICVLVS IIII.

Vtrũ Christus fuerit pfectus cõprehẽsor i primo instãti suæ cõceptiõis.

SVP. QV. XXXIIII. ART. IIII.

Medina. ar. 4.

Par. o. 187 Locis sup. ar. 3. addẽdis.

TItulus clarus est. ¶ In corpore una est cõclusio, Christus in primo instanti suæ conceptionis fuit actu comprehensor, uidendo Deum per essentiam clarius cæteris. Probatur, & primo, q̃ habuerit gratiã maiorem oĩbus comprehensoribus: secundo, quòd actu uiderit plus cæteris. Primum probatur, Christus accepit tunc gratiam, & non ad mẽsuram. ergo accepit gratiam, & quantum habent comprehensores. & maiorẽ omnibus. Antecedens ex euangelio, Consequẽtia probatur, quia gratia uiatoris minorem habet mensuram respectu gratiæ comprehensoris. probatur, quia deficit ab illa: ex hoc enim sequit̃, q̃ habeat gratiã quã tam comprehensores, & rursus sequit̃, q̃ maior est omnibus, quia aliter fuisset mẽsurata ad aliã maiorem, vel æquale. Secunda uero pars probatur. quia gratia nõ fuit sine actu. proba tur, quia inconueniens esse iam dictũ est in Christo ponere gratiam habitualem sine actu.

¶ Aduerte hic, quòd ex hoc loco apparet quid uideatur sensisse Auctor de illa quæstione in præcedente libro tacta, an gratia viatoris sit minor gratia comprehensoris, secundum suã quantitatem, an solum ratione modi, quia scilicet comprehensor videt. & uiator non.

Augu. hoc loco Ps. 64 to. 8.

Expresse siquidem hoc in loco, ex hoc q̃ viatoris gr̃a deficit a gr̃a cõprehẽsoris infertur q̃ minorẽ hẽt mẽsuram. Et ne dubites, q̃ de quantitate loq̃tur, subditur tanta, & quanta: & vt accipias hæc de ipsa essentia gratiæ, & non de modo actus subdit & qa gratia illa non fuit sine actu, ubi mõstrat se de ipsa essentia habitualis gratiæ loquũtũ, ex hoc ipso, q̃ postea ad illius actum descendit: & si sic est, consequens est, ut minimus comprehensor habuerit actualiter maiorem gratiã, quã Ioannes Bap. & sanctus Petrus. & qui cumque alius uiator dum in hac fuerunt vita. Et propterea gratia hic est sicut semẽ, ita quòd quanto maior est hic gratia, tanto in patria erit maior gloria proportionaliter. Numquam. tamen gratia tãta est in uia, quanta est gratia consumata, quæ est gloria, sicut nec semen est, quanta est arbor sua, quantumcumque minima, seu animal suũ quantũcũq; paruũ.

Art. præc.

q. 7. ar. 9. 10. & 12.

concl. m.

q. 19. ar. 3.

¶ Notandum demum est, quòd in hoc primo artic. nõ est quæstio de persona Christi, & natura Christi, sed in cõmuni de natura, & persona, ut titulus ipse sonat. In sequenti siquidem art. an Christo conueniat tertia natiuitas, quæritur, & ideo ad uniuersalissimam distinctionem inter naturam, & personã

SVP. QVÆST. XXXV. ART. I.

Medina. ar. 1.

PRo hac quæstione in tit. primi art. notandi sunt terminoẽs, & primum q̃ natiuitas sumitur proprie, & formaliter vt continet natiuitatem in utero, & natiuitatem ex utero: ita quòd non tractabitur solum de natiuitate ex utero, sed etiam de natiuitate in utero, ut restantur quinque primi articuli huius quæstionis. Est autem differentia inter conceptionem, & natiuitatem in utero formalis, quia conceptio attenditur penes captionem rei ad concipientem: ex hoc enim dicitur mulier concipere, q̃ simul apud se capit quod generandum est. Natiuitas aũt attenditur penes egressum à parente ex hoc. n. res nasci dicitur, q̃ ad naturam pergit, est. n. via in naturam. Vn de natiuitas tunc ꝑfecte consumata est quando ex utero ꝑles exit, qa tunc primo adipiscitur propriam naturam, vt res omnino separata à matre. Quãdiu enim est in utero ꝑlex, est aliquid matris, & propterea tunc simpliciter, & absolute dicimus, q̃ homo natus est. Tractauit ergo Auctor prius de Christi cõceptione, & nunc de natiuitate: tum, quia prius considerauda fuit ratio cõceptionis, & postea natiuitatis in uno, & eodẽ opere, quo conceptus, & natus est in utero: tum, quia natiuitas simpliciter, & absolute nuncupata, quæ scilicet est ex utero (unde tractatus iste denominat) posterior est oĩno conceptione, & fas fuit ut in principio tractatus de natiuitate inchoaret, tõne natiuitatis ẽt i utero.

Par. o. 189 3. di. 8. ar. 2.

¶ Notãdũ est deinde, q̃ cõparatio distinctionẽ cõparatorũ exigit, & propterea natura, & ꝑsona inter quas fit hic cõparatio i ordine, ad natiuitatẽ. sumuntur, in hoc articulo ut abinuicem distinguntur. hoc est natura ẽm rõnem naturæ ut. s. actũ naturæ, seu formæ exercet, qui exprimitur ꝑly ut quo, & sim. ꝑsona ẽm rõnẽ hypostasis, ut. s. actũ ꝑsonę exercet, q̃ significat ꝑly, ut quòd: distinguunt siquidẽ natura, & ꝑsona ut quo, & qđ est. n natura qua hypostasis est is, id est

c. 40. à me. to. 3.

li. 5. Meta. tex. 5. to. 3.

AQuòd non tractabitur solum de natiuitate ex utero, sed etiam de natiuitate in utero, ut restantur quinque primi articuli huius quæstionis. Est autem differentia inter conceptionem, & natiuitatem in utero formalis, quia conceptio attenditur penes captionem rei ad concipientem: ex hoc enim dicitur mulier concipere, q̃ simul apud se capit quod generandum est. Natiuitas aũt attenditur penes egressum à parente ex hoc. n. res nasci dicitur, q̃ ad naturam pergit, est. n. via in naturam. Vn de natiuitas tunc ꝑfecte consumata est quando ex utero ꝑles exit, qa tunc primo adipiscitur propriam naturam, vt res omnino separata à matre. Quãdiu enim est in utero ꝑlex, est aliquid matris, & propterea tunc simpliciter, & absolute dicimus, q̃ homo natus est. Tractauit ergo Auctor prius de Christi cõceptione, & nunc de natiuitate: tum, quia prius considerauda fuit ratio cõceptionis, & postea natiuitatis in uno, & eodẽ opere, quo conceptus, & natus est in utero: tum, quia natiuitas simpliciter, & absolute nuncupata, quæ scilicet est ex utero (unde tractatus iste denominat) posterior est oĩno conceptione, & fas fuit ut in principio tractatus de natiuitate inchoaret, tõne natiuitatis ẽt i utero.

¶ Notãdũ est deinde, q̃ cõparatio distinctionẽ cõparatorũ exigit, & propterea natura, & ꝑsona inter quas fit hic cõparatio i ordine, ad natiuitatẽ. sumuntur, in hoc articulo ut abinuicem distinguntur. hoc est natura ẽm rõnem naturæ ut. s. actũ naturæ, seu formæ exercet, qui exprimitur ꝑly ut quo, & sim. ꝑsona ẽm rõnẽ hypostasis, ut. s. actũ ꝑsonę exercet, q̃ significat ꝑly, ut quòd: distinguunt siquidẽ natura, & ꝑsona ut quo, & qđ est. n natura qua hypostasis est is, id est

B *De natiuitate Christi in octo articulos diuisa.*

CONSEQVENTER post Christi cõceptionẽ agẽdũ est de eius natiuitate. Et primo, quantũ ad ipsam natiuitatẽ. Secundo, quantum ad natiuitatis manifestationem.

Circa primum quęruntur octo.

¶ Primo, Vtrum natiuitas sit naturę uel personæ.

¶ Secũdo, vtrũ Chr̃o sit attribuẽda alia natiuitas ꝑter ęternam.

C ¶ Tertio, Vtrũ ẽm natiuitatẽ tpalẽ beata Virgo sit mater eius.

¶ Quarto, Vtrũ debeat dici mater dei.

¶ Quinto, vtrũ Christus secũdũ duas filiationes sit filius dei patris, & Virginis matris.

¶ Sexto, De modo natiuitatis.

¶ Septimo, de loco.

¶ Octauo, De tpe natiuitatis.

ARTICVLVS V.

Vtrũ natiuitas sit naturę uel personæ.

D AD PRIMVM sic, pceditur. Vr̃ q̃ natiuitas naturę cõueniat magis, q̃ ꝑsonæ dicit. n. Aug. in li. de fide ad Petrũm. natura æterna atq; diuina, nõ posset cõcipi & nasci ex humana natura, nisi ẽm ueritatẽ humanæ naturæ. si igit̃ diuinæ naturę cõuenit cõcipi, & nasci ratione humanæ naturæ, multo magis conuenit humanæ naturæ.

E ¶ 2 Præt. Scdm Philosophũ i 5. Meth. * nomen naturæ a nascendo sumptum est: sed denominationes fiunt, secundum similitudinis conuenientiam. ergo uidẽt quòd natiuitas magis ꝑtineat ad naturã, quã ad ꝑsonam. per suam passionem peruenit.

Vnde patet responsio ad ẽm.

Ad III dicẽdũ q̃, Christus ex hoc q̃ fuit deus, & homo in sua humanitate habuit aliquid præ ceteris creaturis, ut scilicet statim a principio esset beatus.

QVAESTIO XXXV.

De natiuitate Christi in octo articulos diuisa.

CONSEQVENTER post Christi cõceptionẽ agẽdũ est de eius natiuitate. Et primo, quantũ ad ipsam natiuitatẽ. Secundo, quantum ad natiuitatis manifestationem.

Circa primum quęruntur octo.

¶ Primo, Vtrum natiuitas sit naturę uel personæ.

¶ Secũdo, vtrũ Chr̃o sit attribuẽda alia natiuitas ꝑter ęternam.

C ¶ Tertio, Vtrũ ẽm natiuitatẽ tpalẽ beata Virgo sit mater eius.

¶ Quarto, Vtrũ debeat dici mater dei.

¶ Quinto, vtrũ Christus secũdũ duas filiationes sit filius dei patris, & Virginis matris.

¶ Sexto, De modo natiuitatis.

¶ Septimo, de loco.

¶ Octauo, De tpe natiuitatis.

ARTICVLVS V.

Vtrũ natiuitas sit naturę uel personæ.

D AD PRIMVM sic, pceditur. Vr̃ q̃ natiuitas naturę cõueniat magis, q̃ ꝑsonæ dicit. n. Aug. in li. de fide ad Petrũm. natura æterna atq; diuina, nõ posset cõcipi & nasci ex humana natura, nisi ẽm ueritatẽ humanæ naturæ. si igit̃ diuinæ naturę cõuenit cõcipi, & nasci ratione humanæ naturæ, multo magis conuenit humanæ naturæ.

E ¶ 2 Præt. Scdm Philosophũ i 5. Meth. * nomen naturæ a nascendo sumptum est: sed denominationes fiunt, secundum similitudinis conuenientiam. ergo uidẽt quòd natiuitas magis ꝑtineat ad naturã, quã ad ꝑsonam. per suam passionem peruenit.

Vnde patet responsio ad ẽm.

Ad III dicẽdũ q̃, Christus ex hoc q̃ fuit deus, & homo in sua humanitate habuit aliquid præ ceteris creaturis, ut scilicet statim a principio esset beatus.

(qualis est dicta differentia) recurrendum est, ut etiam ex Auctore in corpore articuli percipere potes, dum ex distinctione secundum modum significandi inter naturam, & personam differentiam inter naturam, & personam aperuit.

¶ In corpore artic. ponitur primo una distinctio bimembris, deinde respondetur quæsito duabus conclusionibus, singulis iuxta singula distinctionis membra. Distinctio est, natiuitas potest alicui dupliciter attribui, uel sicut subiecto, uel sicut termino, Prima conclusio est. Natiuitas attribuitur non naturæ, sed personæ vt subiecto nascenti. Secunda, Natiuitas nãe attribuitur termino.

¶ Aduertendum est hoc in loco cautissime, quòd distinctio ista non est intelligenda, ut sonat, nam dupliciter potest intelligi, uel de subiecto in hæsionis, vt scilicet, illi dicatur attribui natiuitas, ut subiecto in quo subiectiue est natiuitas sicut motus, uel mutatio est in subiecto, cui inhæret, seu inest. motus, seu mutatio, quemadmodum si manus calefiat, calefactio est subiectiue in manu, & si ex aqua fit aer generatio aeris est subiectiue in materia prima, quæ trãsmutatur in aerem. Et sic non sumitur in proposito: tum qa natiuitas hac in litera dicitur esse in persona, vt in subiecto, constat autem personam non esse subiectum inhæsionis respectu natiuitatis, qa natiuitas est subiecti ue in materia prima cum sit species generationis substantialis, & quia natiuitas quandiu durat, non est adhuc persona, quæ nascitur, & quàm primum persona est, natiuitas desinit: tum quia in litera insinuatur cõclusio istius sensus, dũ concludendo dr, q natiuitas tamquam subiecto nascenti proprie attribuitur personæ: non. n. frustra addit ly nascenti. sed ut monstraret q non loquitur de subiecto inhęsionis: uel potest intelligi de subiecto denominationis, vt scilicet illi attribuatur natiuitas ut subiecto, quod denominat proprie à natiuitate nascens, & natũ: & sic sumitur in propositum: tum quia medius terminus probãs, & declarans conclusionem primam est, q id, quod nascitur, est ut subiectum, & similiter conclusio, ut dictum est, dicit ut subiecto nascenti: tum qa sic omnia, quæ in litera dicuntur, absque scrupulo uera inueniuntur, & consona: tum quia Auctor tam in distinctione, q̃ in probatione, quàm etiam in conclusione, numquam loquit de subiecto, & termino natiuitatis, sed loquitur de sicut subiecto, & de sicut termino natiuitatis, ut patet in litera: præponendo siquidem super ly sicut. aut ly tamquam, manifestauit q non de subiecto, aut termino proprie loquebatur, sed de his, quæ se habentur subiectum, & ut terminus, Et hic est proculdubio uerus, & formalis sensus istius literæ: persona siquidem est subiectum proprium denominationis respectu natiuitatis, hã proprie loquendo, Sortes est q nascitur, & postea natus est

¶ 3 Præt. Illud proprie nascitur quod per natiuitatem incipit esse: sed p natiuitatẽ Christi non incepit esse persona Christi, sed eius humana natura. ergo uidetur quòd natiuitas proprie pti neat ad naturã, non ad personã.

SED CONTRA est, q Damascenus* dicit in 3. libro, Natiuitas hypostasis est, non naturæ.

RESPON. dicendum quòd natiuitas potest attribui alicui dupliciter, uno mõ sic ut subiecto alio modo sicut termino: sicut subiecto quidem attribuitur ei quod nascitur; hoc autẽ proprie est hypostasis. nõ natura. Cũ. n. nasci sit quoddam generari, sigeneratur aliquid ad hoc, quod sit, ita nasci aliquid ad hoc, q sit esse aũt proprie est rei subsistẽtis nã forma, q̃ nõ subsistit, dicitur esse solũ, quia ea aliquid est: persona autẽ, uel hypostasis significatur per modũ subsistẽtis, natura autem significatur p modum formæ, in qua aliquid subsistit, & ideo natiuitas tamq̃ subiecto nascenti, proprie attribuitur personę uel hypostasi nõ naturæ. sed sicut termino attribuitur natiuitas naturæ: terminus. n. generationis, & cuiuslibet natiuitatis est forma, natura autem per modum formæ significat. Vnde natiuitas dr esse via i naturã. vt patet p Philosophũ 2. Phys. terminat. n naturæ intẽtio ad formã, seu naturã spẽi.

non modo significandi probatur.

¶ Secunda conclusio probatur primo, terminus natiuitatis est forma. ergo natura: tantecedens patet, quia terminus cuiuslibet generationis est forma. Consequentia probatur, quia natura significatur per modum formæ. Confirmatur secundo, quia natiuitas dicitur uia in naturam, ex 2. Physicorum, & exponitur, quia intentio naturæ ad formam, seu naturam terminatur.

¶ Aduerte hic, quod natura non solum se habet vt terminus in denominando ipsam natiuitatem, à terminis enim denominantur generationes, sed & secundum rem natura habet termini rationem, quoniam ad naturam terminatur secundũ rem generatio: & propterea Auctor ex parte rei etiam rationem attulit ex intentione naturæ utente generatione ut uia in naturam, ad quam tendit.

SVP. QVÆST. XXXV. ART. II.

TItulus clarus.

¶ In corpore una est conclusio. Necesse est Christo attribuere duas natiuitates. vnam, qua æternaliter natus est à patre, aliam, qua temporaliter natus est à matre. Probatur, In Christo sunt duæ naturæ, quarum unam ab æterno à Patre. alteram temporaliter à matre habet. ergo Christo attribuendæ

¶ Conclusio ergo prima quo ad utramque sui partem, sic probatur. Quod nascitur est tanquam subiectum natiuitatis. ergo quod est. ergo subsistens. ergo persona, & non natura. Antecedens pro euidenti relinquitur. & uere euidens est cognitu ter minis. Prima consequentia probatur, quia quod nascitur, nascitur, ad hoc quòd fit: quod probatur, quia nasci est quoddam generari, quod generatur autẽ, generatur ad hoc quod fit. Secunda uero cõsequentia probatur: quia esse est proprie subsistentis: quod probatur, quia forma non subsistens non dicitur esse, ut quę est, sed ut qua aliquid est. Tertia autem consequentia probatur, quia persona significatur per modum subsistentis, natura autem per modum formæ. Perspice in hac deductione, quæ diximus, quòd de subiecto denominationis intendit, quia ex modis significandi probat conclusionem: modus enim significandi uariat non solum proprietatem, sed ueritatem enuntiationis: dictum est enim in 1. libro propter eum istam esse falsam, deitas significat deitatem, & istam ueram, deus generat deum: & cõformiter nunc dicitur, quod natura nõ nascitur, nec est nata, sed persona est q̃ nascitur & est nata: hoc enim est personam, & nõ naturam esse subiectum denominationis respectu natiuitatis. hoc est, esse, cui ut subiecto attribuitur natiuitas, & simile quid est uidere in probatione secundæ conclusionis, dum ipsa etiam

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum attribuenda sit Christo aliqua natiuitas temporalis.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur q̃ Christo non sit attribuenda aliqua natiuitas temporalis, nasci. n. est uelut quidam motus rei non existentis. antequã nascatur id agens beneficio natiuitatis, ut sit: sed b Chis ab ęterno fuit ergo nõ potuit tẽporaliter nasci. ¶ 2 Præt. Illud, quod est in se p

attribuendæ sunt duę natiuitates &c. Antecedens ex fide. Cõsequẽtia probat, qa natura se hẽt ad natiuitatẽ ut terminus ad motũ, motus aũt diuersificatur, sm diuersitatẽ terminorũ, 5. Phy. Ex hoc. n. manifeste sequitur, q̃ diuersitas naturarũ terminantium, inferat diuersas natiuitates, ac per hoc duæ naturæ inferũt duas natiuitates. ¶ In rãsione ad vltimũ habes in litera satisfactionẽ ad rem, si ad formã instantis, q̃ bis exigit interruptionem mensuræ inter primũ actũ, & sm rẽdere cupis, dicito, q̃ est verũ, si primus, & sedus actus mẽsuranẽ mensura durationis vnius tẽpi, puta q̃ tps sit utriusque mẽsura, aut æternitas sit utriusque mensura, Oportet. n. interrupto tpe currere, qui bis currit in tpe, & similiter oporteret interrupta ęternitate nasci, qui bis in æternitate diceret natũ. Sed diuersarũ tẽporum existentibus mensuris, actus (puta intellectionis, uolitionis, natiuitatis, dum una intellectio alicuius est in æternitate, & altera in tpe, & sic de aliis) põt dici, q̃ ille bis intellexit la. dẽ semel in ęternitate, & semel in tpe absque æternitatis interruptione: & rõ in ira assignatur, quia plus differunt ęt ut mensuræ durationis æternitas, & ips, q̃ duo tpa interrupta, puta hodie, & post cras. Non oportet igit natiuitatẽ Christi diuinã, interruptionem hre respectu natiuitatis Christi humanæ, ad hoc ut Chis vere dicatur bis natus, qa plus distat mẽsura diuinę natiuitatis à mẽsura humanæ natiuitatis, q̃ si una fuisset ante mille annos, & alia hodie.

ex modo significandi probatur.

li. 3. orth. fi. ca. 7. in med.

art. præc.

lib. 5. Phy. tex. 41. & seq. to. 2.

eonel. 20

*12. paulo post prin. tom. 6.

¶ 3 Præt. Natiuitas, ppriẽ personæ conuenit: sed in Christo est vna tantũ persona. ergo in Christo est tantum una natiuitas.

¶ 4 Præt. Quod duab. natiuitatib. nascitur, bisb natũ est, sed hęc vr esse falsa, Christus est bis natus, q̃a natiuitas eius, qua de Patre est natus, interruptionẽ nõ patitur, cum sit æterna: quod tamen requiritur ad hoc aduerbiũ bis: ille. n. dicitur bis currere, qui cum interruptione currit. ergo uidetur quòd in Chro nõ sit ponẽda duplex natiuitas.

SED CONTRA est, q Dama. dicit* in 3. lib confitemur duas Christi natiuitates, vnã, q̃ est ex parte, æternam: & unã, q̃ est in vltimis tẽporib. propter nos.

RESP. dcdm, q (sicut dictum est.*) natura cõparatur ad natiuitatẽ, sicut terminus ad motũ, uel mutationẽ. Motus aũt diuersificatur, secundũ diuersitatẽ terminorũ, ut patet p Philo. in 5. Physic, * In Christo autem sunt duæ naturę, diuina. s. & humana: quarum unã accepit ab æterno à Patre, alteã accepit tẽporaliter a matre, & ideo m necesse est attribuere Chro duas natiuitates, vnam, qua æternaliter natus est a Patre, aliam, qua tẽporaliter natus est à matre. "

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ hæc fuit obiectio cuiusdã Feliciani hæretici, quam Augu. * in libro cõtra Felicianũ sic soluit, Fingamus, inquit, sicut pleriq; uolunt, esse in mundo aliam generalẽ, quæ sic ineffabili motu semina cuncta uiuificet, vt nõ sit concreta cũ genitis, sed unã præstet ipsa gignendis: nempe cũ hæc in uterum, passibilẽ materiam ad sus suos formatura

& animus, non quia utriusque sit una substantia, sed quia ex utraque fit una persona. Non tñ ab initio carnis incepisse dicimus dei filium, ne tenporalem credat aliquis deitatem, non ab æterno filij Dei nouimus carnẽ, ne nõ ueritatẽ humani corporis, sed quandã eũ suscepisse putemus imaginem.

In concil. Calcedon. actione 1. in epist. ad Nestorũ circa me.

AD 11 dcdm, q̃ hæc * fuit ratio Nestorij, quã soluit Cyrillus in quadã epistola dicens, Nõ dicimus, q̃ filius Dei indiguerit necessario p se secũda natiuitate post eã, quæ ex Patre est, est. n. fatuũ, & indoctum existentẽ ante oia sæcula, & contemporalẽ Patri indigere dicere initio, ut sit secundo. Qm̃ autem propter nos, & propter nostrã salutẽ voles sibi secundum subsistentiam, quod est humanum processit ex muliere, ob hoc dicit nasci carnaliter.

AD 111 dcdm, q̃ natiuitas est personæ, ut subiecti, naturæ autem, ut termini. Possibile est aũt vni subiecto plures trãsmutationes inesse, quas tñ necesse est secundum terminos uariari. quod tamen non dicimus, quasi æterna natiuitas sit transmutatio, aut motus, sed quia significatur per modum mutationis, aut motus.

AD 1111 dcdm, quòd Christus põt dici bis natus, sm duas natiuitates: sicut. n. dr bis currere, q̃ currit duob. temporibus, ita potest dici bis nasci, q̃ semel nascit æternitate, & semel in tpe, qa ęterni tas, & tps multo magis differunt q̃ duo tpa, cũ tamen utrumque designet mensuram durationis.

ARTICVLVS. III.* SV. QVÆ. XXXV. ART. III.

Vtrum secundum temporalem Christi natiuitatem, B. Virgo possit dici mater eius.

Fer. 4. cont. c. 35. 34. Cap. 3. d. 4. q. 1. con. 2. Medina. a. 3.

Porr. a. 290

AD TERTIVM sic proceditur. Vr q̃ sm tps talẽ natiuitatẽ Christi, B. Virgo nõ possit dici mater eius: ut. n. sup. dictũ est, * B. Virgo Maria nihil actiue in gnatione Chri opata est, sed solam materiã ministrauit, sed hoc nou vr sufficere ad rõnem matris, alioquin lignũ diceretur esse mater lecti, aut scãni. ergo uidetur q̃ B. Virgo non possit dici mater Christi.

¶ 2 Præt. Christus ex B. Virgine miraculose h natus est, sed miraculosa gnatio, i õ sufficit ad rõnẽ maternitatis, uel filiationis: nõ. n. dicimus Eu à fuisse filiam Adæ. ergo uidetur q̃ nec Chis debeat dici filius B. Virginis.

¶ 3 Præt. Ad matrẽ h pertinere vr decisio seminis, sed sicut Dam. dicit in 3. lib. corpus Christi i õ seminaliter, sed conditiue à Spiritu sancto formatũ est. ergo videtur quòd beata Virgo non debeat dici mater Christi.

SED CÕTRA est, q̃ dr Matt. 1. Christi generatio sic erat, cũ es-

TItulus, an B. Virgo uere possit dici mater Christi.

¶ In corpore na cõclusio, B. Virgo est uere mr Chri. Probat, Corpus Chri nõ est de cæ lo allatũ, sed de Virgine matre sumptũ, & ex purissimis sanguinibus eius formatũ. ergo B. Virgo est uere mater Chri. Adsis quo ad primã partẽ ex opposita hæresi Valentini patet, quo ad reliquas patet ex antedictis. Cõsequentia p̃bat, qa hoc solũ requirit ad rõnẽ matris.

¶ Circa, p̃bationẽ hãc dubiũ nouiterũ occurrit, qa apparet vitiũ petitionis principii in ea, dũ assumit q̃ corpus Chri sumptũ est ex Virgine matre, nã p̃bandũ erat, q̃ illa mulier esset mater. Nec valet dicere q̃ assumit, corpus Chri sumptũ ex matre, & concluditur, Chri esse matrẽ: qm̃ tota q̃ de Chro est rõne corporis, an sit B. Virgo mr eius, & in vna ver

situr cõnem, an rõne corporis, an Christi B. Virgo sit mater.

conel.m

¶ Ad hoc dr, q ly ex matre, in præmissis assumptũ breuitatis cã assũptũ est, ut uno uocabulo exprimeretur modus, quo corpus Chri sumptum est ex B. Virgine, ac si dixisset, Corpus Chri sumptũ est ex B. Virgine loco naturali gnationis, & p opationẽ naturalẽ mulieris ad cõceptionẽ, & ex materia nali, quã explicauit subdẽdo, Et ex purissimis sãguinib. &c. vbi pater nullã incidere suspitionem principii.

q. 52. ar. 4.

q. 31. ar. 5.

¶ In resp. ad tertiũ, ad uerte ad crebrã repetitionẽ nõ necessarii cõcursus seminis muliebris ad gnonẽ, & intellige Auctorẽ non sensisse, q semẽ mulieris sit excrescentia uteri (ut Aristoteles putauit) sed q cõcurrat ad gnationẽ, non necessario tñ. Et pp ea apud Auctorem ex hoc ipso, q semẽ mutr liebre ordinatum est ad gnationẽ, licet nõ necessario, hr rõ peccati molliciei in muliere uoluntarie seminante sola: abutit. n. semine ad gnationẽ ordinato.

q. 35. art. 3

lib. 3. c. 7. circa me.

set desponsata mater Iesu Maria, Ioseph &c.

RESP. dcdm, q mB. Virgo est uera, & nãlis mr Chri. n sicut. n. supra dictum est, *corpus Chri, nõ est de cælo allatũ, sicut Valentinus hæreticus posuit, sed de Virgine matre sumptũ, & ex purissimis sanguinib. eius formatũ. Et hoc solũ requrit ad rõnem matris, ut ex supradictis patet. * vñ B. Virgo vere est mr Chri.

AD PRIMVM ergo dcdm, q (sicut s. dictũ est*) paternitas, siue maternitas, & filiatio, nõ cõpetũr in quacũq; gnatione, sed in sola gnatione viuẽtiũ: & iõ si aliqua inanimata ex aliqua materia fiãt, non pp hoc cõsequr in eis relatio maternitatis & filiationis, sed solũ in gnatione viuentiũ, q proprie natiuitas dr.

AD II dcdm, q sicut Dama.* dicit in 3 lib. natiuitas tpalis, qua Chrs est natus pp nram salutẽ, est quodãmodo sm nos, qm natus est hõ ex muliere, & tpe cõceptionis debito. Sup nos aũt, qm nõ ex semine, sed ex Spiritusancto, & sancta Virgine, supra legẽ cõceptionis. sic igit ex parte matris natiuitas illa fuit naturalis, sed ex parte operationis Spũssancti, fuit miraculosa. vnde B. Virgo est uera, & naturalis mater Christi.

q. 52. art. 4 D. 661. & 1117.

AD III dcdm, q (sicut supra dictum est*) resolutio seminis fæminæ, non pertinet ad d necessitatem conceptus, & ideo resolutio seminis non ex necessitate requiritur ad matrem.

SV. QVÆ. XXXV. ART. IIII.

Ferr. 4. cont. c. 34. 45. Medina. a. 4.

TItulus clarus ut sonat.

Ferr. 2. 191 3. d. 4. q. 2. art. 3. & 4. cõtr. c. 34. 43. & 45. fi. Et op. 3. c. 229.

¶ In corpore duæ sũt conclusiones. * Prima est. B. Virgo vere dr mr Dei. Secda est, Hæreticum est negare B. Virginẽ esse matrem Dei. Prima conclusio pbat. Oẽ nomẽ signi fcans in concreto aliquã naturam, põt supponere, p qualibet hypostasi illius naturæ. ergo ly Deus, põt supponere pro hypostasi diuinæ, & humanæ naturæ. ergo psonæ illi suppositæ, uel nomine dei, uel hois, põt attribui q quid rõne diuinæ, uel humanæ naturæ conuenit. ergo vere põt dici mater Dei. Secda pbat. Quicquid conuenit diuinæ naturæ, uel humanæ, potest attribui illi personæ, siue secundũ q pro ea supponit nomẽ significans diuinam naturã, siue sm q pro ea supponit nomen significans humanam naturam: concipi autem, & nasci, personæ attribuitur, & hypostasi, secundum naturam illam, in qua cõcipitur, & nascitur. Cũ igitur in ipso principio conceptionis fuerit humana natura assumpta a diuina persona, sicut prædictum est, * consequens est, q uere posit dici Deum esse conceptum, & natum de Virgine. Ex hoc aũt dicitur aliqua mulier alicuius mater, quòd eum concepit, & genuit, m vnde cõsequens est, quòd beata Virgo uere dicatur mater Dei: n solum enim sic negare posset, beatam Virginem esse matrem Dei, si uel humanitas prius fuisset subiecta conceptioni, & natiuitati, quàm homo ille fuisset filius Dei, sicut Photinus posuit, uel humanitas non fuisset assumpta in unitatem personæ, uel hypostasis verbi Dei, sicut posuit Nestorius. Vtrumque aũt horum est erroneum, vnde hæreticum est negare beatam Virginem esse matrem Dei.

q. 3. art. 2. & 3.

q. 33. art. 1

concl.m

AD PRIMVM ergo dicẽdum, q hæc fuit obiectio Nestorij: quę quidem soluitur ex hoc, quòd licet non inueniatur expresse in scriptura dictum, q beata Virgo sit mater Dei, inuenitur tamen expresse in scriptura quòd Iesus Christus est uerus Deus, ut patet 1. Ioan. vltim. & quòd beata Virgo est mater Iesu Christi, ut patet Matth. 1. vnde sequitur ex necessitate ex verbis scripturæ, quòd sit mater Dei. Dicitur etiam Roman. 9. quòd ex iudæis est

ARTICVLVS IIII

Vtrum beata Virgo debeat dici mater Dei.

ADQVARTVM sic procedi tur. Vr q B Virgo non debeat dici mater Dei. Non. n. dicẽdũ est circa diuina mysteria, nisi qd e ex sacra scriptura h hr: sed nũquã in sacra scriptura legit, q sit mr, aut genitrix Dei, sed q sit mater Christi, uel mater pueri, ut patet Mat. 1. ergo non est dicendum, q B. Virgo sit mater Dei.

¶ 2 Præt. Chrs dr Deus sm diuinã naturã: sed diuina natura ñ accepit initiũ essendi ex Virgine. ergo B. Virgo non est dicenda h mater Dei.

¶ 3 Præt. Hoc nomen Deus, cõiter pdicat de Patre, & Filio, & Spiritusancto: si ergo B. Virgo ẽ mater h Dei, vr sequi, q B. Virgo sit mater Patris, & Filij, & Spiritussancti, quod est incõueniẽs. non ergo beata Virgo debet dici mater Dei.

SED CONTRA est, q in capitulis Cyrilli * approbatis in Ephesina synodo, legit: Si quis non confitetur Deũ esse scdm veritatem Emanuel, & pp hoc Dei genitricem sanctã Virginẽ (genuit. n. carnaliter carnẽ factã ex Deo verbũ) anathema sit.

Can. 1. cõcil. Eph. 1. te. 1. cõ.

RESP. dcdm, q (sicut supra dictum est*) omne nomẽ significans in concreto naturam aliquã, potest supponere p qualiber hypostasi illius naturæ. Cũ autem vnio incarnationis sit facta in hypostasi, sicut supra dictum est, * manifestum est, q hoc nomẽ Deus, potest supponere pro hypostasi hñte humanam naturam, & diuinã. Et õ quicquid conuenit diuinæ naturæ, uel humanæ, potest attribui illi personæ, siue secundũ q pro ea supponit nomẽ significans diuinam naturã, siue sm q pro ea supponit nomen significans humanam naturam: concipi autem, & nasci, personæ attribuitur, & hypostasi, secundum naturam illam, in qua cõcipitur, & nascitur. Cũ igitur in ipso principio conceptionis fuerit humana natura assumpta a diuina persona, sicut prædictum est, * consequens est, q uere posit dici Deum esse conceptum, & natum de Virgine. Ex hoc aũt dicitur aliqua mulier alicuius mater, quòd eum concepit, & genuit, m vnde cõsequens est, quòd beata Virgo uere dicatur mater Dei: n solum enim sic negare posset, beatam Virginem esse matrem Dei, si uel humanitas prius fuisset subiecta conceptioni, & natiuitati, quàm homo ille fuisset filius Dei, sicut Photinus posuit, uel humanitas non fuisset assumpta in unitatem personæ, uel hypostasis verbi Dei, sicut posuit Nestorius. Vtrumque aũt horum est erroneum, vnde hæreticum est negare beatam Virginem esse matrem Dei.

AD PRIMVM ergo dicẽdum, q hæc fuit obiectio Nestorij: quę quidem soluitur ex hoc, quòd licet non inueniatur expresse in scriptura dictum, q beata Virgo sit mater Dei, inuenitur tamen expresse in scriptura quòd Iesus Christus est uerus Deus, ut patet 1. Ioan. vltim. & quòd beata Virgo est mater Iesu Christi, ut patet Matth. 1. vnde sequitur ex necessitate ex verbis scripturæ, quòd sit mater Dei. Dicitur etiam Roman. 9. quòd ex iudæis

SVPER QVÆST. XXXV. ART. V.

S. bona. s. d. 8. q. 2. a. 2. *Scot. 3. s. d. 8. q. 1.*
Ricear. 3. s. d. 8. q. 2. *Durand. 3. s. d. 8. q. 3.*
Cap. 3. d. 7. q. 1. con. 2. *Paluel. 3. d. 8. q. 1. & 2.*
Alb. mag. 3. d. 8. a. 2. *Medina. ar. 5.*

TItulus de filiationib q realib s, hoc est an ambæ sint reales relationes, intelligitur.

¶ In corpore quatuor sunt. Primo ponunt duę circa quæstũ opiniones: secundo tractatur in cõi, penes quid attenditur unitas, uel pluralitas relationis realis: tertio, applicatur ad Christi filiationem: quarto respondetur quęsito.

¶ Quo ad primũ, prima opinio ponit duas reales in Chro filiationes, pp plures natiuitates, quæ sunt eãr: secunda ponit unam tñ pp unitatem psonæ, quæ est subiectum.

¶ Quo ad sm aduertendum est. q tria cõcurrunt ad realẽ relationẽ, s. cã, non q cumque, sed ea, quæ fundat relationẽ (ut albedo respectu similitudinis, & quantitas respectu qualitatis, & generatio actiue respectu paternitatis, & similia) subiectum, in quo, f. est subiectiue ipsa relatio, ut paternitas in persona Patris, & sic de aliis. Et terminus ad quẽ, vt ad correlatiuũ relatio est, ut filiatio est ad quem dr patet nitas, & sic de aliis. Et quia hæc inueniunt concurrere ad esse relatiõis, & unitas, aut pluralitas ad esse spectant, ideo Auctor in cõi tractare uolens hic de unitate, uel pluralitate relatiõis realis, de qua est sermo, ab istis trib inchoauit, & p hæc tria discurrit proponẽdo q penes cãm, uel subiectũ, & nõ penes terminũ relatio plurifi catẽ, excludẽdo primo terminũ esse penes quẽ unitas, aut plura litas relationis attendit. Probat aũt hoc ex eo q ad pluralitatem terminorũ multiplicaret realis relatio, sequeret q Sortes esset filius duabus filiationibus realibus specie differentibus, quia est filius patris, & matris, q d est inconueniens, quia una natiuitate est utriusq; filius. Et hinc secũdo infert penes unitatem cãe attendi unitatem specificam relationis, & manifestat hoc primo in filiatione penes natiuitatem, secundo in magistro penes unã doctrinã, & in dño penes unum dñium. Et inde tertio prosequitur pluralitatem specificã attendi penes specificã pluralitatem cãr, qd manifestat in magistetio grammaticæ, & logicę, & sic de aliis. Et demũ unitatem numeralem relationis nõ penes cãm, sed subiectum ponit, & manifestat in patre respectu multorum filiorum, in quo nec plures specie paternitates, quia generationes sunt eiusdẽ speciei, nec plures numero quia forma eiusdem rõnis, non potest multiplicari, in eodem subiecto.

¶ Ad tertiũ duo de filiatiõe Chri deducit. Primũ ex parte cãr, s. q quæ duæ sũt Chri natiuitates, & sunt diuersarũ rõum, consequens est, q duæ sũt Chro filiationes. sm ex parte subiecti, q quia una tñ est psona, & subiectũ filiationis non ẽ nã, nec

A pars nãr, sed psona, cõsequens est q in Christo non sit filiatio tpalis, nisi cuius capax est persona diuina, & sic filiatio tpralis in Christo non est realis, sed rationis tantum.

¶ Ad quartum rñdet primo quæsito, distinguendo, & concordando opiniones ambas, qa, aut fermo est de filiationib. sm p fectas rões filiatiõis, & sic affirmandæ sũt duę in Chro filiationes iuxta duas natiuitates, aut sm filiationis subiectũ, & sic in Chro nõ est nisi filiatio æterna, quia solũ est suppositum æternum. Secundo, excludit obiectionẽ, qũo, scilicet, Christus dicitur filius matris, & dicit q dr realiter filiatio cointellecta maternitati. Tertio excludit aliam obiectionem, quomodo Christus dr realiter filius matris, & dicit q dr realiter fil o ex reali maternitate ad ipsum.

Part. 2 192 3. d. 3. a. 5. Et quol. 1 arti. 2. Et que. 9. q. 2 a. 3. Et op. 3. c. 219.

art. præce.

¶ Occurrunt hoc in loco quinque ex Scoto in 8. di. 3. Sen. dabitanda, arguit esse contra quinque hic dicta primum est circa illud, q relatiões non plurificanẽ sm terminos. secundum est circa illud, impossibile est in eodem subiecto esse duas formas eiusdem rõnis. tertium est circa illud, Pater unica paternitate refertur ad plures filios quartũ est circa rationem literę pro principali conclusione: quintum est circa ipsam principalem cõclusionem.

¶ Contra primum ergo dictum, f. relationem non plurificari secundum terminos arguit Scotus, si ad duos terminos esset eadem relatio. tunc eadem relatio simul esset, & non esset.

¶ Contra tertium dictum, quod est propinquum huic primo (f. quòd pater unica paternitate refertur ad plures filios) arguit Scotus, primo. Pater hac paternitate primo respicit hunc filiũ hac filiatione. ergo hęc paternitas non est ad plures filios. Antecedẽs probatur, quia sicut paternitas fundatur super genuisse, ita hæc paternitas super hoc genuisse.

¶ Secundo, correlativa sunt simul natura, ita, quòd non destructo, destruitur, & reliquum. ergo destructa hac filiatione in hoc filio, destruitur quoque hæc paternitas in hoc patre. ergo paternitas remanens, ad alium filium, est alia paternitas, nisi aut idem simul esset corruptum, & remaneret, q est impossibile, aut noua paternitas, tunc aduenisset sine noua generatione, quod est etiam impossibile.

¶ Tertio, quia quando aliquid est aliquo ultimate tale, non potest illud manere in ipso, nisi ipsum habens illud sit ipso talis, sicut non potest albedo manere in superficie, nisi ipsa superficies sit albedinata. relatio est qua habens illam, est ultimate ad aliud, igitur non potest manere eadem in eo, nisi illud in quo manet sit illo ad idem aliud, igitur non manet eadem paternitas destructo illo termino ad quem habens paternitatem dicitur pater paternitate illa.

¶ Quarto, Pater aliquo modo aliter respicit hũc filiũ, & illum,

si alia relatione, habetur propositum, si non alia relatione, sed alio respectu eiusdem relationis, iterum habetur propositum, contra secundum dictum, quia illi respectus erunt eiusdem rationis propter fundamenta eiusdem rationis. Et propterea respectus isti, aut sunt aliud a relatione, & hoc est superfluũ multiplicare tot entia, aut sunt idẽ relationi, & tunc sequit, q̃ est idem dicere, respectũ plurificari, & relationẽ plurificari ergo habet ꝓpositũ.

d. 3. orth. fi. c 3. in med.

¶ Quinto multiplicato priori, multiplicatur posterius, sed fundamentũ est prius relatione, para gñatio paternitatis, ergo multiplicata gñone actiua multiplicatur paternitas.

P.p.q. 40. a.1.3. & 4

¶ Contra sm dictũ, si formas eiusdem speciei nõ possẽt simul esse in eodẽ subiecto, arguit Scotus primo, in omni ordine essentiali cũ unitate prioris essentialiter põt stare pluralitas posterioris nãliter, nõ per se, nec adæquate ihærentis prioris: sed subiectum est prius essentialiter illa dispositione, quæ ponitur sibi inhærens, nec per se ei inhæret nec adæquate, ergo. Maior probatur per simile in causa, & in effectu, quia nec subiectum est causa intrinseca dispositionis.

¶ Secundo, quia plures species phantasticæ eiusdem speciei sũt simul in eodem organo phantasiæ, secundum eandẽ partẽ organi, ergo, añs probatur. Et quidem q̃ plures simul sint, paret ex eo, quia aliter deleta una specie, non posset quis imaginari, nisi de nouo acquir. ret. Quòd uero sint eiusdem speciei, probatur ex obiectis: quia obiecta sunt eiusdem speciei. Quòd autem sint in eadem parte organi, probatur, quia organum non potest in tot partes minimas diuidi, quot sunt species imaginabiles, quæ simul sunt in organo phantasiæ.

¶ Contra quartum (scilicet rationem illam, filiatio est ita suppositi ut subiecti, q̃ non naturæ, ergo in Christo non est filiatio temporalis realis) arguit Scotus, primo si filiatio est tantũ persõę, ita q̃ non potest nisi pluralitas persona pluralificari, aut hoc conuenit filiationi, unde relatio, aut unde relatio* talis originis, non primum, ut pater, nec secundum, quia nõ magis repugnat uni personæ pluralitas talis relationis, quàm pluralitas originationis fundantis tales relationes, sed Christus habuit duas origines. ergo &c.

* al'as ut relatio absolute aut ut relationes.

¶ Secundo, quia pater æternus habet duas reales relationes originis, s. ad Filium, & Spiritum sanctum super uno fundamento, essentia. ergo a fortiori Filius super duo fundamenta. s. duas naturas, & natiuitates, habet duas filiationes reales.

¶ Tertio, Christus habet duas operationes, ergo duas filiationes. Probatur cõsequentia, qa relatio originis nõ magis quã operatio respicit suppositũ, qa suppositi est operari, primo Metaph.

¶ Quarto, Christus si genuisset plures filios, habuisset duas paternitates ad illos ergo nũc hẽt duas filiationes propter duas natiuitates. Quinto, si filiatio tantummodo decreetur de Christo sm̃ rationem personalitatis ęternæ sequeretur, q̃ hæc esset falsa, Christus, inquantum homo, est filius. Probatur sequela, quia quod precise Christo conuenit secundum rõem personalitatis æternæ, non dicitur de eo, inquantũ homo: propterea. n. ista est falsa, Christus, inquantum homo, est persona.

¶ Contra quintum (s. filiatio temporalis Christi non est relatio realis) arguit Scotus probando ultimam partem eiusdem, de qua sola est quæstio. s. q̃ sit realis. Primo, illa relatio est realis, quæ cõsequitur extrema ex natura extremorum sine actu intellectus sed posita matre generante & supposito habente naturam per gñationẽ ex natura extremorũ sine actu intellectus, seq̃t hic filiatio, sicut ibi maternitas, ergo. Qã si quis fingat intellectũ opari ad cãndũ relationem, hoc ꝓbatur, qa si Maria genuisset purũ hominem, fuisset ille uere filius relatione realis, ergo cũ Christus nõ minus acceperit nãm a matre q̃ purus homo acceperit, æque realis erit in eo relatio, sicut in puro homine fuisset.

¶ Sed contra est, q̃ sicut Dam. dicit in li. 3. Ea, quæ sũt naturæ, multiplicantĩ in Chro, si ãt ea, quæ sunt personæ: sed filiatio maxime pertinet ad personam, est. n. proprietas personalis, ut patet ex his, quæ in prima parte dicta sũt. ergo in Christo est una tantum filiatio.

P.p.q. 40. a.1.3. & 4

G

Resp dicẽdm, q̃ circa hoc sũt diuersæ opiniones. Quidam n. attendentes ad causam filiationis, quæ est natiuitas, ponunt in Christo duas natiuitates. Alii uero attẽdẽtes ad subiectũ filiationis, q̃ est persona uel hypostasis, ponũt in Chro unã tm̃ filiationẽ, sicut & unã hypostasim, uel personã: unitas. n. relatiõis uel eius pluralitas, nõ attẽdit sm̃ terminos, sed sm̃ cãm, uel subiectum. Si. n. sm̃ terminos attenderet, oporteret q̃ quilibet homo in se duas filiationes haberet, unã, qua refertur ad patrẽ, & aliã, qua refert ad matrẽ sed recte consideranti apparet eadẽ relatione referri unũ qdque ad suũ patrẽ, & matrẽ, ꝓp unitatẽ causæ, eadẽ. n. natiuitate hõ nascit̃ ex patre, & matre, vñ eadẽ relatione ad utrumq; refert. Et eadẽ rõ est de magistro, q̃ docet multos discipulos eadẽ doctrina, et de dño, q̃ gubernat diuersos subiectos eadẽ ptãte. si uero sit causę diuersæ spẽ differẽtes ex cõsequẽti uidẽt relatiões spẽ differre. Vnde

H

¶ Ad hęc dubia mota. sm̃ ordinem dictorũ in lra tm̃dũ est, non eodem ordine, sed prout doctrinę ordo exigit, ut prius s. cõmuniora, q̃ minus cõmunia tractentur, ut ex notis generibus ad species cognoscendas transeatur et ppea ad dubiũ trigesimumtertium, q̃ inter illa communissimũ est, utpote in communi disputans de formis unius speciei in eodem subiecto, dicendum est primo prẽnotando, q̃ ratio quare formas vnius speciei multiplicari in eodem dicimus impossibile, est illa radicabilis propositio peripatica, Omnis distinctio, aut est secundũ formã, aut secundum quãtitatem: de qua propositione cũ de principio individuationis tractaret, diffuse dictum, est: hinc. n. orit̃ q̃ implicat dicere, formas vnius speciei duas, & apponere in eodem subiecto, quia si in eodem subiecto sunt, ergo non distinguũtur sm̃ quantitatem, ac per hoc cum non distinguãt, ẽt forma liter non sunt duæ.

D. 1087.

¶ Ad primam ergo obiectionem respondendo dr̃ Maior est una etialiter falsa, & distinguenda propterea ad clariorem solutionis: potest siquidem intelligi de vnitate formali, uel de vnitate numerali: si de unitate formali, transeat tanquam impertinens: si de unitate numerali, falsa est uniuersaliter. Ratio est, quia in aliis a quantitate unitas numeralis posterioris inhærentis dependet per se ab unitate numerali prioris, hoc est subiecti, ita q̃ licet albedo per accidens se habeat ad hoc quantum, hæc tamen albedo, inquantum hæc, per se dependet ab hoc quanto, ita q̃ si hęc albedo, ut hæc, definiretur in definitione eius poneretur hoc quantum, q̃ est subiectum, unde cũ unitate numerali subiecti prioris non stat: pluralitas numeralis accidentis posterioris, q̃ sm̃ suam̃ speciem non per se inhæret, quod sm̃ unitatẽ numeralem uendicat sibi per se, & adæquate hoc subiectum: p se quidem, quia hoc subiectum poneretur in definitione accidentis, inquantum hoc adæquate aũt, quia unitas numeralis huius accidentis subiecti, soli huic subiecto conuenit, nec extra illud inueniri, aut intelligi potest. Vnde probatio a simili nulla est: q̃m unitas numeralis effectus non dependet ab unitate numerali causæ, ut illius definitiua, sicut unitas numeralis accidentis definienda est per hoc subiectum,

I

¶ Ad secundã obiectionem de specieb⁹ in phãtasia, nõ est tripliciter. primo, q̃ si ꝑ hoc ab arguente esse tot eiusdem spẽi spes si mul in una phãtasia q̃ si possint esse in diuersis organis patrib, pstim cũ hmõi intentionalia entia uideãr quãti in puncto saluari, ut apparet uidẽtib. p minimũ foramen tot & multa sũt similia in phãtasia, sm̃ ꝑ prias spes, sed ꝑ spes aliquorũ totorũ, quorũ illa occurrerãt ut partes. Sed o dr̃ negãdo, in eade phantasia inueniri plures spes, eiusdẽ rõis, & ad ꝓpationem obiecta sũt eiusdẽ rõis, ergo spes eorũ, dr̃, q̃ obiecta sumũt duplicit̃. s. in esse nãq, & sic duo alba sũt eiusdẽ rõis, uel in esse sensibili & sic duo alba sũt diuersarũ rõum, q̃ sic manifestat̃ ab ipsis ꝛpsentãtib. nã sicut in esse nãq illa cõ dr̃ uni⁹ spẽi, quorũ qd qd hẽt essentialiter unum, habet essentialiter aliud, ita in ꝛpsentãdo, illa tm̃ dr̃ uni⁹ spẽi, quorum q̃cqd ꝛpsentat vnum torũ illud idẽ ꝛpsentat reliquũ: sicut si unũ albũ indefa. duo b⁹, uel plurib⁹, oẽs ille spes sunt uni⁹ spẽi, nõ. n. differt in ꝛpsentando, qa idem ꝛpsentãt, sed s. lo numero differunt, quia hæc in isto, & illa in illo est: sed duorum alborũ spẽi sunt vn⁹ spẽi, qa spes uni⁹ ꝛpsentat aliud, ut patet. Vñ cum in una phãtasia negem⁹ plures spes eiusdem obiecti, cõsequenter negem⁹ plures species eiusdem rõis: q̃m ut dictum, est species diuersorum in individui orum sunt diuersarum specierum qa ipsa individua diuersa. sunt diuersarum rõum in esse sensato.

K

¶ Tertio dr̃, q̃ sicut lumen gãtum in eodem diaphano a secũda cãdela si est aliud numero a lumine geniti a primo, sed coincidit in idem dependẽs a duob. ut partialib. agẽtib. ita eũ in phantasię

phantasiæ organum secundum eandẽ partem occurrit obiectũ eiusdem tationis, non fit alia species, sed præexistens fit dependens à duobus partialibus, conuertente anima speciẽ illã ad nouum obiectũ, ita q̃ præcedens species perficitur, & firmitate, & extensione. Hæc ristio sustinenda est ab illis, qui diuersorum in diuiduorũ nõ admittent diuersarũ rõum, esse spẽs, & in eadem parte organi recipi. Ego magis trahor in secundam rationem. Quæ põt confirmari, quia alia, & maiori rõne differũt spẽs imaginatæ Sortis, & Platonis, quàm differant duæ species imaginatę Sortis: sed duæ species Sortis differunt rõne differentiæ numeralis. ergo species Sortis, & Plat. differunt differentia maiori, quã constat esse specificam.

A

¶ Ad primum dubiũ dr̃, q̃ ex hoc q̃ relatio una est ad plures terminos inadæquate, non sequitur eam simul esse, & nõ esse, quamuis sequeretur si esset ad plures adæquatos terminos, qđ non est intelligibile: sunt. n. duo inadęquati termini quasi partiales termini. Et propterea uno sublato, pt remanere eadẽ relatio ad alium, quasi partialem terminũ.

¶ Ad secũdum dubiũ de unica paternitate ad plures filios rñden do dr̃, q̃ maior, seu antecedens illud. Pater hæc ꝑnitate primo respicit hunc filiũ hac filiatione, distinguendũ est. Nã si ly primo, sumit̃ pro adæquate negatur: si uero sumitur primo, pro principaliter, conceditur, sed tũc negat̃ sequela. Nec antecedens in primo sensu probatur ex allata ꝓbatione, q̃m nihil aliud probatur, nisi q̃ hæc paternitas habet ꝓ propria causa, hoc genuisse: sed ex hoc negatur, ergo adæquate respicit hunc filium.

B

¶ Vbi pro claritate doctrinæ scito, q̃ hæc ꝑnitas si sm̃ ꝓprias rãs indicaretur, esset ꝓculdubio ad solũ hunc filiũ, sed si sm̃ merita subiecti iudicaret, oporteret q̃ sit ad hunc, & aliũ filium, ꝓp hoc, s. q̃ secunda paternitas cedit in identitatem primæ rõis subiecti, qa non habet vñ differat solo numero ab illa: sicut lumen geniti à secunda candela in eodem diaphano ꝓ se primo est ab hoc agente, ut patet 12. Met. sed ꝓp subiecti identitatem coincidit in idem numero lumen prius geniti a prima candela ibi illuminãte. Et qa hmõi coincidentiæ sunt per accidens, hoc est ꝓ aliud, hoc est, ꝓ subiectũ, iõ nõ ex rõnibus formarum aut cãrũ arguendũ est, sed ad identitatẽ spectandũ est subiecti.

C

¶ Et per hoc patet responsio ad secundum, scilicet q̃ destructo uno correlationum destruitur, & reliquum, nisi per accidens cõtingat illud remanere: propositiones enim fiunt de eo, quod sm̃ proprias rationes conuenit correlatiuis, non de his quæ per accidens contingunt. Sic autem est in proposito, destructo enim hoc filio, secundo, uel primo, destruitur hęc paternitas, nisi per accidens remaneat ratione identitatis ad paternitatem, ad reliquum: sicut destructo uno albo destruerent̃ similitudines omnium alborũ ad illud, nisi per accidẽs remaneret inter se. Album enim una similitudine refertur ad omnia alba, nisi quasi infinitas relationes reales distinctas realiter etiam ab hac albedine ponat Scotus in hoc albo simul, quod est ridiculũ, absurdũ, & superfluum. Et hæc est altera responsio à superius data de termino adæquato, uel inadęquato.

D

¶ Ad tertiũ dicitur, q̃ ꝓp. q. 13. maior est uera per se, ait. 7. põt tm̃ esse falsa per accidens, ut dictum est. Licet. n. Sortes sit pater hac paternitate ad hunc filium, & nõ possit per se remanere hęc paternitas sine hoc filio, põt tm̃ per accidens remanere ad̃ que hoc, q̃ dicat ad hunc filium. Et ratio est reddita ex parte subiecti, & ex parte termini, quia est inadęquatus. Conel. m

¶ Ad quartũ dicit̃, q̃ pater eadem relatione, & eodem respectu reali respicit utrũque filium. Et cum apud Auctorẽ inueniatur, q̃ respect⁹ sunt diuersi, nõ intelligitur de diuersitate reali, sed rõnis: qa unica illa realis relatio duorum respectuũ rõnẽ induit, dũ cointelligit respicere diuersos terminos, ita q̃ in se nõ est diuersitas respectuũ, sed respectuorũ, quibus illa una relatio, quasi duplex cointelligitur. Et sic ruit tota fabrica argumẽti, quod de respectibus realibus loquitur.

¶ Ad quintum negat̃ assũmptũ uniuersaliter, ut assumit̃, & ꝑticulariter etiam de fundamentalis causę successiuæ multitudine numerali in eodem subiecto permanẽte. Post sunt. n. successiuæ generatiões actiuę multiplicari, & tm̃ permanentia consequentia oportet in identitatẽ cedere. propter identitatem subiecti non compatientis permanentium numeralem distinctionem in se uno.

In cor. ar

¶ Ad quartum dubiũ de ꝓprio filiatiõis subiectio dr̃, q̃ filiatio nec ex eo q̃ relatio, nec ex eo q̃ relatio originis, hẽt q̃ nõ pluri ficet, nisi plurificata persona, sed hoc hẽt ex eo q̃ sola persona capax est filiatiõis, sicut, & ꝑnitas: nulla. n. nã, nulla pars nãę, aut personæ capax est ꝑnitatis, aut filiationis, vt patet ex eo q̃ nihil personæ capax est ꝑnitatis, aut filiationis, quin plurificabilium ꝓpter hoc dici pt̃, uel fili⁹. Vñ patet, q̃ nõ est ad ꝓpositũ pluralitas gñationũ: tas relationũ originis i Patre ęterno, nec pluralitas gñationũ: q̃m gñatio est subiectiue i parte nãę, hoc est materia. Filiatio aũt immediate est in persona, alioq̃n illud mẽbrũ posset dici filius: sicut superficies dr̃ alba, qa mediat iter subiectũ, & albedinẽ sicut superficies dr̃ alba, qa mediat iter subiectũ, & albedinẽ huius:

dum rõnem ꝓsonalitatis æternę, dupliciter teneri põt. Primo reduplicatiue, & tunc concedit totũ, utpote impertinens, qa antecedens non est nfum, & est falsum, quia Chro conuenit esse filiũ hois, non sm rõnem personalitatis æternæ, hoc est, nõ ex hoc ꝙ est ꝓsona æterna. Secundo, põt teneri specificatiue, & sic antecedens quidẽ est nfum, & uerum, sed cõsequentia nihil ualet, quia procedit sm primũ sensum. Constat. n. ꝙ oĩa persona lis, siue humana, siue diuina conueniunt Christo sm rationem personalitatis eternę, si ly sm, tenetur specificatiue. Christus em sm suã personam est hic homo, & Filius hominis, ut patet.

5 Ad quintum dubiũ de realitate filiationis ꝛpalis in Christo, dr negando maiorem, qm oportet addere ꝙ suppositũ ut capax nouæ filiationis realis, pp excellentiam siquidẽ personę Christi promeruit, ꝙ nõ cõsurgat in eo filiatio realis noua. Nec oportet fingere intellectũ cooperantem filiationẽ realẽ, sed ad filiationẽ rationis nõ fingitur, sed necessario concurrit cointellecta filiatio ad maternitatẽ. Et cum dr, Si Maria genuisset purũ hoiem, ergo. negatur sequela, quia ex puro homine fuisset ꝓsona capax filiationis realis nouæ: in Chro aũt licet æque acceperit naturã à matre, non tm est æque subiectũ filiationis, quia non est in Chro suppositũ capax filiationis realis nouæ, ob defectũ n subiectiõis pp excellẽtia suppositi: ut. n. in Ifa dr, oĩa requisita ad filiationẽ realẽ intelliguntur in Chro nato, excepto subiecto, q. qa persona est, & illa est Dei, ip subiectũ realis filiationis nouæ ee nõ põt: cũ quibus tm tenẽ, ꝙ Chris referr ad matrẽ reali relatione cti ad cãm, & similis ad simile, & sic de aliis relationibus realibus, quæ non immediate fiunt in supposito subiectiue.

¶ In rñsione ad ultimũ nota duo. primo q. de unitate specificã, & non de unitate numerali est sermo i Ifa dicente, In oĩbus trahentibus nauẽ est una relatio, nã specificæ diuersificati pñnitatis, & nfinitatis, qa fiunt diuersa rõne principia, contra poniturunitas eadẽ rõne principiantiũ tractũ nauis. Et ueritas est, ꝙ multi trahentes nauẽ multis actionib⁹, unũ passiue nauis trahunt una relatione numero ad oẽs trahentes referatur. Nota secũdo, ꝙ filiatio singulorum hominum dr una sm rem, & duplex sm rõnem, sm duos respectus intellectus, in hoc sensu, ꝙ sicut albedo una sm rem est multiplex secundũ rationẽ, puta, absq; ablutione munditiã &c. quis a rõe remotum non sit, ut mater ipsa edocta ab Angelis, oĩa perfecerit. Primũ tñ rõnabilius vr, vt, & manus virgineę ab hmõi obscuris seruarent immunes, & mens ipsius ad tanti gaudii fructus magis unita esset, & cetera oĩa expedirent, & Ioseph fides tã cito, tam munde, tam expedite cernentis uentrem euacuatũ, & infantẽ editũ, impletum esse expediretur, qua quod in ea natum est, de Spiritusancto est, & cum expedita matre adoraret natũ mundi dñm. Et licet publica miracula ab infante fieri nõ debuerint, ne phantasma putaret̃ illius humanitas, secreta tñ, quæ ab hac suspitione alienа sunt, non dedecet ipsum effecisse ad Virginis matris obsequia, ut suauis sit sp omnium dispositio a diuina procedens sapientia.

SVP. QV. XXXV. ART. VII.

Medina.ar.7.

TItulus clarus,

¶ In corpore una cõclusio, Christus in Bethleem nasci uoluit. Probatarque duPliciter, primo ad literam, secundo mystice.

¶ Aduertre hic, ꝙ Auctor reddit rõem ex parte loci uoluit, quare Chris uoluerit nasci ibi, quæ ratio est ẽt rõ quare prophetæ fecerit se ibi nasci tãrum, & ppea non affertur in litera ratio ex parte prophetiæ implendæ.

¶ In rñsione ad sm, nota q. ad literã ideo in diuersorio nasci elegit Chris, ut sacrm uirginei partus occultũ absq; matris consanguinearumq; notitia maneret. Si. n. in ciuitate peperisset, oportuisset obstetricẽ uocare, & cõsanguineas, & sic aut uirgini tas matris fuisset manifestata, aut reprehẽsa mr fuisset, ꝙ non uocasset, immo sorores eius obstetricẽ ẽt ad inuitã matrẽ cõuocassent: Nec obstat in Bethleẽ natus dr, qm Bethleẽ appellatione ueniunt ẽt suburbana domus. In cui⁹ signũ Herodes audito ꝙ in Bethleẽ nasceret, iussit occidi i Bethleẽ, & in oĩbus finibus eius infantes, intelligens per locũ natiuitatis Chri, totũ infra fines Bethleẽ. Suauiter ergo oĩa diuina disposuit sapientia, dum nasci in diuersorio elegit, ubi nullius cura, uel incuria cessẽ haberet, ubi & a Magis adorãdus erat absque aĩbitris ciuib. sad mirantibus eorũ ingressum, aqua quod in dicẽ domũ Ioseph, pp quod diuersoriũ hoc, non intra ciuitatẽ, sed extra uidetur fuisse, ut ipsum diuersorii nomen sonat. nam si intus fuisset, potuissent Herodi testificari multi, qua Magi in Bethleem ingressi essent &c. sed ubi pertiam in diuersoria domo celebrata est adoratio.

¶ In rñsione ad tertiũ nota ꝙ ipse Christus Romæ caput Ecclesiæ suæ statuit, non solum ratione communi, quia facta Apostolorum sunt facta Christi, iuxta illud, sine me nihil potestis facere, sed quia uolenti Petro ex Roma recedere, sicut olim ex Antiochia recesserat ipse Christus obtuauit iubens ut reuertatur, & Romæ sedes apostolica stabiliatur, & dum dixit, Venio Romam iterum crucifigi: si enim Petrus alibi sedẽ elegisset, non Romæ, sed in loco il lo ubi postremo sedisset, caput Ecclesiæ fuisset. Et sicut nunc non Anthiochena, sed Romana ecclesia caput est, quia Romanus pontifex successor est Petri similiter in illo casu, non Romanus, sed illius

Cone.m

Hom.8.in euang. nõ remote a princ.

† Ca. 2. in Luc. super illud, Et reclinauit eũ in præsepio, est ca. 5. secundum ord. Bed. to. 2.

Porr.e. 193 2.2.q. 164 ar. 3. ad 3.

li. 4. tex. 3. tom. 3.

li. 5. meta. te. 20. to 3

ablutio, & alia quæ solent fieri. Rationabile aũt est, ut mirabilẽ partũ angelica ministeria foouerint, ita ut Angelorũ ministerio tã nascens filius, q̃ parens mater oĩa, q̃ ẽt in statu innocẽtiæ opportuna fuissent, q̃ non ex peccato, sed ex natura sũt habuerint, q̃us alio mõ, puta, absq; ablutione munditiã &c. q̃us a rõe remotum non sit, ut mater ipsa edocta ab Angelis, oĩa perfecerit. Primũ tñ rõnabilius vr, vt, & manus virgineę ab hmõi obscuris seruarent immunes, & mens ipsius ad tanti gaudii fructus magis unita esset, & cetera oĩa expedirent, & Ioseph fides tã cito, tam munde, tam expedite cernentis uentrem euacuatũ, & infantẽ editũ, impletum esse expediretur, qua quod in ea natum est, de Spiritusancto est, & cum expedita matre adoraret natũ mundi dñm. Et licet publica miracula ab infante fieri nõ debuerint, ne phantasma putaret̃ illius humanitas, secreta tñ, quæ ab hac suspitione alienа sunt, non dedecet ipsum effecisse ad Virginis matris obsequia, ut suauis sit sp omnium dispositio a diuina procedens sapientia.

SVP. QV. XXXV. ART. VII.

Medina.ar.7.

TItulus clarus,

¶ In corpore una cõclusio, Christus in Bethleem nasci uoluit. Probatarque duPliciter, primo ad literam, secundo mystice.

¶ Aduertre hic, ꝙ Auctor reddit rõem ex parte loci uoluit, quare Chris uoluerit nasci ibi, quæ ratio est ẽt rõ quare prophetæ fecerit se ibi nasci tãrum, & ppea non affertur in litera ratio ex parte prophetiæ implendæ.

¶ In rñsione ad sm, nota q. ad literã ideo in diuersorio nasci elegit Chris, ut sacrm uirginei partus occultũ absq; matris consanguinearumq; notitia maneret. Si. n. in ciuitate peperisset, oportuisset obstetricẽ uocare, & cõsanguineas, & sic aut uirgini tas matris fuisset manifestata, aut reprehẽsa mr fuisset, ꝙ non uocasset, immo sorores eius obstetricẽ ẽt ad inuitã matrẽ cõuocassent: Nec obstat in Bethleẽ natus dr, qm Bethleẽ appellatione ueniunt ẽt suburbana domus. In cui⁹ signũ Herodes audito ꝙ in Bethleẽ nasceret, iussit occidi i Bethleẽ, & in oĩbus finibus eius infantes, intelligens per locũ natiuitatis Chri, totũ infra fines Bethleẽ. Suauiter ergo oĩa diuina disposuit sapientia, dum nasci in diuersorio elegit, ubi nullius cura, uel incuria cessẽ haberet, ubi & a Magis adorãdus erat absque aĩbitris ciuib. sad mirantibus eorũ ingressum, aqua quod in dicẽ domũ Ioseph, pp quod diuersoriũ hoc, non intra ciuitatẽ, sed extra uidetur fuisse, ut ipsum diuersorii nomen sonat. nam si intus fuisset, potuissent Herodi testificari multi, qua Magi in Bethleem ingressi essent &c. sed ubi pertiam in diuersoria domo celebrata est adoratio.

¶ In rñsione ad tertiũ nota ꝙ ipse Christus Romæ caput Ecclesiæ suæ statuit, non solum ratione communi, quia facta Apostolorum sunt facta Christi, iuxta illud, sine me nihil potestis facere, sed quia uolenti Petro ex Roma recedere, sicut olim ex Antiochia recesserat ipse Christus obtuauit iubens ut reuertatur, & Romæ sedes apostolica stabiliatur, & dum dixit, Venio Romam iterum crucifigi: si enim Petrus alibi sedẽ elegisset, non Romæ, sed in loco il lo ubi postremo sedisset, caput Ecclesiæ fuisset. Et sicut nunc non Anthiochena, sed Romana ecclesia caput est, quia Romanus pontifex successor est Petri similiter in illo casu, non Romanus, sed illius

Hom.8.in euang. nõ remote a princ.

† Ca. 2. in Luc. super illud, Et reclinauit eũ in præsepio, est ca. 5. secundum ord. Bed. to. 2.

Porr.e. 194 Inf. q. 46. art. 10. ad 1. Et Mat. 2. cor. 6. Eop. 60. ca 4. co. 3.

q. 28. ar. 2.

conel.m

ralis natiuitatis, qa oporteret nãm humanã aliquaľ eẽ subiectã filiationi, sicut est aliquaľ subiecta natiuitati. cum. n. Aethiops dr alb⁹ rõne dẽtis, oportet ꝙ Aethiops dẽs sit albedinis subiectũ. Nã ãt humana nullo mõ pt eẽ subiectũ filiatiõis, qa hęc relõ directe respicit ꝓsonã.

Ad II dcm, ꝙ filiatio æterna non dependet a matre tpali, sed huic filiationi æternæ cointelligit quidã respectus tpalis dependens a matre, secundum quã Chris dicitur filius matris.

Ad III dcm, ꝙ unũ, & ens se cõsequuntur, ut dr in 4. Met.* Et iõ sicut cõtingit, ꝙ in uno extremorũ relatio sit quoddã ens, in alio aũt nõ sit ens, sed rõ tm (sicut de scibili, & scientia Philo. dicit i 5. Met.*) ita ẽt cõtingit ꝙ ex parte uni⁹ extremi est una relatio, ex parte aũt alteri⁹ extremi sunt multę relatiões. Sicut in hoibus ex parte parẽtũ inuenit duplex relatio, una pñnitatis, & alia mñnitatis, q̃ sunt specie differẽtes, pp hoc ꝙ alia rõne pr, & alia mr est gnationis principiũ. Si uero essent plures eadẽ rõne principiũ vnius actionis (puta cum multi simul trahũt nauẽ) in oĩbus eẽt una, & eadẽ relatio. Ex parte ãt ꝓlis, ẽ vna sola filiatio ẽm rẽ, sed duplex sm rõnẽ, inquantũ cortñ det utriq; relationi parentũ, sm duos rõspectus intellect⁹. Et sic ẽt quãtũ ad aliqd in Chro est vna tm filiatio realis, q̃ respicit patrẽ æternũ: est tñ ibi alius respectus tẽporalis, q̃ respicit matrẽ tpalem.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Christus fuerit natus sine dolore matris.

Ad SEXTVM sic procedit. Vr, ꝙ Christus non fuerit natus sine dolore matris: sicut .n. mors hoĩum subsecuta ẽ ex pcõ primorũ parẽtũ (sm illud Gen. 2. Quacũq; die comederitis ex eo, morte moriemini) ita ẽt⁵ dolor part⁹, ẽm illud Gen. 3. In dolore paries filios: sed Chris mortem subire uoluit. ergo vr ꝙ pari ratione eius part⁹ esse debuerit cum dolore.

¶ 2 Prę. Finis⁶ proportionatur principio: sed finis uitæ Chri fuit cũ dolore, sm illud Isa. 53. Vere dolores nros ipse tulit. ergo videtur, quòd etiã in sua natiuitate fuerit dolor part⁹.

¶ 3 Prę. in lib. de ortu Saluatoris narrat⁷, ꝙ ad Chri natiuitatẽ obstetrices occurrerũt, q̃vir esse necessariæ parienti pp dolorem. ergo uidetur quòd beata Virgo peperit cum dolore.

SED CONTRA est, ꝙ Aug.* dicit i Sermo. d Nati. alloquẽs Virginẽ matrẽ, Necĩ cõceptione, inq̃t, inuẽta es sine pudor, nec i partu inuẽta es cũ dolor.

RESP. Dcm, ꝙ dolor parietis cãtur ex aptione meatuũ, p quos ꝓles egredit. Dictũ ẽ* ãt supra, ꝙ Chris ẽ egress⁹ ex clauso utero matris, & sic nullavio lẽtia aptionis meatuũ ibi fuit, & pp hoc, i⁸ illo partu nullus fuit dolor, sicut nec aliqua corrupti o: sed fuit ibi maxima iucũditas, nex hoc, ꝙ hõ De⁹ ẽ nat⁹ i mũdũ, ẽm illud Isa. 35. Germinãs germinabit sicut liliũ, et exultabit lętabũda, & laudãs.

Ad PRIMVM ergo dcm, ꝙ dolor partus cõsequit̃ i mulierẽ cõmistionẽ virilẽ. Vñ Gen. 3. postquã dictũ est, In dolor⁹ paries, subdit. Et sub viri ptãte eris: sc̃t sicut dicit Aug.* i sermo. de Assũpt. B. Virg. ab hac sñia excipit̃ virgo mr dei, q̃, qa sine pcti colluuiõe, & sine virilis admistiõis detrimẽto Chrm suscepit, sine dolor genuit, & sine integritatis violatõe, pudor⁹ virginitatis integra pmansit. Chris ãt morte suscepit spõtanea volũtate, ut ꝓ nobis satisfaceret, nõ quasi ex necessitate illius sñię, qa ipse mortis debitor nõ erat.

Ad II dcm, ꝙ sicut Chrus moriẽdo destruxit mortẽ nostrã, ita suo dolore nos a doloribus liberauit & iõ mori uoluit cũ dolore, sc̃d dolor parẽtis matris nõ ptinebat ad Chrm, q̃ ꝓ pctis nostris satisfacere veniebat, & iõ non oportuit; ꝙ mr eius pareret cum dolore.

Ad III dcm, ꝙ Luc. 2. dr, ꝙ beata Virgo ipsum puerũ, quẽ pepererat, pannis inuoluit, & posuit in ꝓsepio. Et ex hoc ostẽdit narratio illius libri, qui est apocryphus, esse falsa. Vñ Hier. dicit cõtra Eluidium: Nulla ibi obstetrix, nulla mulierculãrũ sedulitas interfuit: & mr, & obstetrix fuit. Pannis, inqt, inuoluit infantẽ, & posuit in ꝓsepio: quæ sñia apocryphorum deliramenta conuincit.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Christus debuerit in Bethleem nasci.

Ad SEPTIMVM sic ꝓcedit. Vr, ꝙ Chris nõ debuerit in Bethleem nasci. Dr. n. Isa. 2. De Sion⁹ exibit lex, & uerbũ Dñi de Hierusalẽ: sed Chris est uere uerbũ Dei. ergo de Hierusalẽ debuit prodire in mundum.

¶ 2 Prę. Mat. 2. dr scriptũ esse de Chro, ꝙ Nazarenus uocabitur, qd̃ sumit ex eo qd̃ scribit Isa. 11. Flos de radice eius ascẽdet. Nazareth. n. flos interpretatur sed maxime aliqs⁹ denominat a loco suę natiuitatis. ergo vr ꝙ in Nazareth nasci debuerit, ubi ẽt fuit conceptus, & nutritus.

¶ 3 Prę. Ad hoc dñs natus est in mũdo, ut⁹ ueritatis fidẽ annuntiaret, ẽm illud Ioã. 18. In hoc natus sum, & ad hoc ueni in mũdũ, ut testimoniũ perhibeã veritati: sed hoc facilius fieri potuisset, si natus fuisset in ciuitate romana, q̃ tunc dñatũ orbis habebat. Vñ & Paulus Romanis scribẽs dicit Rom. 1. Fides uestra annunciat̃ in vniuerso mundo. ergo ur, ꝙ non debuerit in Bethleem nasci.

SED CONTRA est, quod dr Michęæ. 5. Et tu Bethleẽ Ephrata, paruulus es in millibus Iuda, ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israel.

RESP. Dcm, ꝙ Chrus in Bethleẽ nasci uoluit duplici ratione. Primo quidẽ, qa factus est ex semine Dauid ẽm carnẽ, ut dr Ro. 1. Cui ẽt facta fuerat repromissio ꝓalis de Chro, ẽm illud 2. Reg. 23. Dixit uir cui cõstitutũ est de Chro Dei Iacob. & iõ in Bethleẽ, de qua natus fuit Dauid, nasci uoluit, ut ex ipso loco natiuitatis, ꝓmissio ei facta impleta ostenderet, & hoc designat Euãgelista dicẽs, Eo ꝙ esset de domo, & familia Dauid. Sc̃do, qa (ut Greg. dicit in Hom.*) Bethleẽ domus panis interpretat̃. Ipse aũt Chrus est qui ait, Ego sum panis uiuus, qui de cęlo descendi.

Ad PRIMVM ergo dcm, ꝙ sicut Dauid in Bethleẽ natus est, ita ẽt Hierusalẽ elegit, ut in ea sedẽ regni cõstitueret, & tẽplũ dei ibi ædificaret, & sic Hierusalẽ elegit, ut esset ciuitas simul regalis, & sacerdotalis. Sacerdotiũ ãt Chri, & eius regnũ ꝓcipue cõsumatũ est i eius passione, & iõ cõueniẽter Bethleẽ elegit natiuitati, Hierusalẽ uero passioni. Sic̃r ẽt ꝓ hoc hoim gloriã cõfutauit, q̃ gloriant̃ de hoc, q̃ ex ciuitatibus nobilib. originẽ ducunt, in quib. ẽt ꝓcipue uolunt honorari. Chrus aũt econuerso, in ciuitate ignobili nasci uoluit, & in ciuitate nobili pati opprobrium.

Ad II dicendũ, ꝙ Chrs flore re uoluit ẽm uirtuosam cõuersationẽ, non ẽm carnis originẽ. & iõ in ciuitate Nazareth educari uoluit, & nutriri, in Bethleem aũt uoluit quasi peregre nasci: quia, ut Gre.* dicit per humanitatẽ quã assumpserat, quasi alieno nascebat̃ non ẽm potestatẽ, sed ẽm naturam Et etiam (ut Beda† dicit) in diuerorio loco egebat, ut nobis multas mansiones in domo Patris sui præpararet.

Ad III dcm, ꝙ sicut dr in quodã sermone Ephesini concilij, Si maximã Romã elegisset ciuitatem, pp potentiã ciuium mutationẽ orbis terrarũ putarent, si filius fuisset Imperatoris, potestati utilitatẽ ascriberẽt: sed ut diuinitas cognosceret orbẽ transformasse terrarũ

c. 4. paulo a prin. incipit hic sermo. Ad interrogata, & hĩ ro. 9.

illius alterius loci Pō tifex succeſſor fuiſſet Petri, ac Chriſti vicarius. Ipſe ergo Chriſ periēdo regi eſſum, & crucē, Romæ ſtatuit caput Eccleſiæ, quocirca nō pōt humana auctoritatem mutari, & fieri vt alius, quā ſucceſſor Petri Romanus Pontifex ſit caput Eccleſiæ.

SVP. QV. XXXV.

ART. VIII.

Medina.ar.8.

TItulus clarus.

¶In corpore unica eſt concluſio. Chriſ cōuenientiſſimo tpe eſt natus. Probatur: Chrus tamq̄ dñs, & conditor oim tēporū, elegit ſibi tps, quo naſceret. ergo conuenientiſſimo tpe natus eſt. Añs manifeſtat dupliciter, primo, ex dria inter Chrum, & alios homines. Secūdo, ex ſimili, quia elegit ſibi, & locū, & matrē. Cō ſequentia probatur, quia quæ a Deo ſunt ordinata ſunt, & conuenienter diſpoſita. Vbi nota, q̄ plus infert q̄ probatur, pp materiā, & eius claritatē: probat.n. q̄ conuenienti tpe, infert aūt, q̄ cōuenientiſſimo tpe: quia ſi oia a Deo ſunt conuenienter diſpoſita, ea, quæ ſunt circa propriam ipſius Dei pſonam, oportet conuenientiſſime eſſe diſpoſita. Et hoc clarum erat, qa de ipſo Chro eſt ſermo in concluſione.

Porr.s. 194

Conel.m

Sup. illud Iu. 2.ut p ficeret cū Maria.&c. 5. ſecundū ord. Bedæ. hom.2.

pauperculāe elegit matrē, & pauperiorē patriā. Elegit aūt Deus infirma mundi, ut confundat fortia, ſicut dr 1.ad Cor.in.1. Et iō, ut ſuam poteſtatem magis oſtēderet in ipſa Roma, q̄ caput mundi erat, ēt caput Eccleſię ſuę ſtatuit, in ſignū p̄ſectę victorię ut exinde ūdes deriuaretur ad vniuerſum mūdū, ſm illud Iſa. 26. Ciuitatē ſublimē humiliabit, & cōculcabit eā pes pauperis, ſ. Chri, greſſus egenorū, i. Apoſtolorum Petri & Pauli.

ARTICVLVS. VIII.

Vtrum Chriſtus fuerit tempore congruo natus.

ADoctavvm ſic, p̄cedi tur. Vī q̄ Chriſ nō fuerit congruo tpe natus. Ad hoc.n. Chriſ venerat, [b] vt ſuos in libertatē reuocaret. Natus eſt ātē tpe ſeruitutis, quo. ſ. totus orbis p̄cepto Aug. deſcribit, quaſi tributarius factus, vt hr Luc. 2. ergo vī q̄ non congruo tempore Chriſtus fuerit natus.

¶2 Præt. Promiſſiones de Chro naſcituro gentibus non fuerāt factę, ſm illud Roma. 9. Quorū ſunt promiſſa: ſed Chriſ natus eſt tpe, quo rex alienigena dominabatur: ſicut patet Matt. 2. Cū natus eſſet Ieſus in diebus Herodis regis. [b] ergo vī q̄ non fuerit cōgruo tempore natus.

¶3 Præ. Tps pſentiæ Chri in mūdo diei comparat, pp id, q̄ ipſe eſt lux mūdi: vñ ipſe dicit Ioā. 9. Me oportet operari opera ei⁹, q̄ miſit me, donec dies eſt. ſed i ęſtate ſunt dies lōgiores, q̄ in hyeme. [b] ergo cū natus fuerit in profundo hyemis. i. 8. Calendas Ian. vī q̄ non fuerit conuenienti tempore natus.

SED CONTRA eſt, q̄ dī Galat. 4. Cum uenit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum factum eſt muliere, factum ſub lege.

RESP. Dcm, q̄ hæc eſt dria inter Chm, & alios [K] hoies, q̄ alii hoies naſcunt ſubiecti neceſſitati tpis Chri ſ. tamquā dñs, & conditor oim tēporū elegit ſibi tps, in quo naſceretur, ſicut, & matrē, & locū. Et [m] quia, quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt, & cōuenienter diſpoſita, conſequens eſt, q̄ conuenientiſſimo tempore Chriſtus naſceretur. [n]

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ Chriſtus uenerat nos in ſtatum libertatis reducere de ſtatu ſeruitutis. Et iō ſicut mortalitatem noſtrā ſuſcepit, ut nos ad uitā reduceret, ita (ut Beda dicit*) eo tempore dignatus eſt incarnari, quo mox natus, cenſu* Cæſaris aſcriberetur, atque ob noſtri liberationē ipſe ſeruitio ſubderetur. Tempore etiam illo, quo [F] totus orbis ſub uno principe uiuebat, maxima pax fuit in mundo, & ideo decebat, ut illo tempore Chriſtus naſceretur, qui eſt pax noſtra faciens utraque unum ut dr Epheſ. 2. Vnde Hiero. [*] dicit ſuper Iſa. Veteres ſi reuoluamus hyſtorias, inuenie mus uſque ad uigeſimum octauum annum Cęſaris Auguſti, in toto orbe terrarum fuiſſe diſcordiam: orto aūt Dño, oia bella ceſſauerunt, ſm illud Iſa. 2. Non leuabit gens cōtra gentem gladiū. Congruebat ēt, ut in illo tpe, quo unus princeps dominabatur in mundo, Chriſtus naſceretur, qui uenerat congregare ſuos in unum, ut eſſet unum ouile, ut unus paſtor, ut dicitur Ioan. 10.

*alias cęſus.

Supr. illud Iſa. 2. Nō leuabit gēs contra gentem, to. 5.

AD II dcm, q̄ iō Chriſtus, regis alienigenæ tpe naſci uoluit, ut impleretur prophetia Iacob dicentis Gene. penulti. Non auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de femore eius, donec ueniat, qui mittendus eſt: quia ut Chryſo. [*] dicit ſuper Matth. quandiu iudaica gens ſub iudaicis regibus, q̄uis peccatoribus, tenebatur, prophetæ mittebant ad remedium eius: nunc aūt q̄n lex Dei, ſub poteſtate regis iniqui tenebatur, naſcitur Chriſtus: quia magna, & deſperabilis infirmitas, medicum artifi ciorem quærebat.

Hom. 2. in Matth. in ope. imp. non longe a prin. to. 3

AD III dcm, q̄ ſicut dr in lib. [†] de q. uet. & no ui Teſta. tunc Chriſtus naſci uoluit, q̄n lux diei incrementum incipit accipere, ut oſtenderetur, q̄ ip ſe uenerat, ut hoies creſcerent in lucem diuinam, ſm illud Luc. 1. Illuminare his, qui in tenebris, & umbra mortis ſedent. Similiter ēt aſperitatem hyemis elegit ad natiuitatem, ut ex tunc carnis afflictionem pateretur pro nobis.

In lib. q. ex no. teſt. qui incipit, Deus certe perſe. q. 55. to. 4. inter opera Au.

SVP. QV. XXXVI.

ART. I.

Medina p totā q̄n.

TItulus clarus.

¶In corpore unica concluſio: Natiuitas Chriſti non debuit eſſe communiter omnibus manifeſta. Probatur tripliciter. primo ex myſterio paſſionis implendo: ſecundo, ex fidei merito: tertio ex humanitatis aſſumptæ teſtificanda ueritate.

¶Claraq; ſunt omnia, niſi quòd ſecunda ratio non caret ſcrupulo: quia aut eſt ſermo de Chriſti natiuitatis manifeſtatione per uiſionem, aut per atteſtationem. Si enim eſt ſermo de manifeſtatione per uiſionem, tolleretur proculdubio meritum fidei: quia tolleretur ipſa fides reſpectu uiſionis manifeſtatę. Si aūt eſt ſermo de manifeſtatione per atteſtationem, non ſequitur, q̄ tollatur meritum fidei: & falſo in Iſa diceret, ſi manifeſtis indiciis, Chro naſcēte, eius natiuitas oībus appareret, iam tolleretur rō fidei. Vnde, & magis manifeſtis indiciis na tiuitas Chriſti apparuit, & ūn non eſt rō fidei ablata reſpectu natiuitatis Chriſti.

Porr.s. 1966 Inf. q. 39. a. 8. ad. 3.

¶Ad hoc dr, q̄ ſermo literæ eſt de manifeſtatione tali, paſtoribus, Magis, Simeoni, & Annæ. Et Paſtoribꝰ, quidem, & Magis, nullam cōſtat manifeſtationē factā niſi atteſtationē: Angeli. n. teſtificati ſunt ad paſtores & ſtella ad magos Simeon ſi, & Annæ qualis fuerit reuelatio facta, (an. ſ. teſtificatiuā tū, an illuminatiua aduidēdū) licet in Euāgelio non ſcribatur ex ipſo tñ infinuari vī, q̄ teſtificatiua tñ fuerit: q̄ñ ultra promiſſionem Chri dñi, inſpiratio deſcribit in pulliua ad uidendum corpalibꝰ oculis Chriſtū, dū dr, q̄ Simeō in Spū uenit in tēplū, & minas de Anna dr, vt patet in textu, euāgeliū. Et p pea in concluſione ſtius articuli ſet mō eſt de manifeſtatione p atteſtationem talē, qualis facta credit paſtoribus, magis, Simeoni & Annę: iteretur dictū. Auctor, q. nō debuit Chri natiuitas, manifeſtari ſic oībus. Et ſecūda iō nō tēdit ad hoc, q̄ talis manifeſtatio abſtaliſſet fidem ſed ad hoc q̄ talis manifeſtatio minuiſſet meritū fidei: ſicut. n. in Iſa dr, quia hoc diminuiſſet meritū fidei, p baptiſmū Iſa. q̄ talis manifeſtatio facta oībus diminuiſſet meritum fidei, ex hoc q̄ manifeſtatio faciens euidētiā tollit totaliter fidē rāqnā ſi diciſſet, ſignū q̄ talis manifeſtatio minueret fidē eſt, qa ſi manifeſtatio ceruiſſet uſq; ad euidentiā, tolleret totaliter fidē: hoc. n. oſtendit manifeſtationem talem propinquā manifeſtationi euidentiæ, ac p hoc diminuentem meritū fidei, utpote propinquā tollenti totaliter fidem: propinquū n. calido eſt tepidū. Vñ in illa concluſionali, Si manifeſtis indiciis

Conel.m

ARTICVLVS I.

Vtrum natiuitas Chriſti debuerit eſſe omnibus manifeſta.

AD PRIMVM ſic, p̄cedit. Vī q̄ Chriſti natiuitas debuerit eſſe oib⁹ manifeſta. Impletio. n [b] promiſſioni dēt reſpondere: ſed de promiſſione aduentus Chri dr in Pſal. 49. Deus manifeſte ueniet. Venit āt p carnis natiuitatē. ergo vī, q̄ eius natiuitas debuerit eſſe toti mundo manifeſta.

¶2 Præt. Primę ad Tim. 1. dr, Chriſ in hūc mundū uenit pec catores ſaluos [b] facere: ſed hoc non fit, niſi inquātū gra Chri manifeſtat, ſm illud Tit. 2. Apparuit gra Dei, & Saluatoris nri oibus hoibus, erudiēs nos ut abnegātes impietatē, & ſæcularia deſideria, ſobrie, & p̄ie & iuſte viuamus in hoc ſæculo. ergo vī q̄ Chriſti natiuitas debuerit eſſe oībus manifeſta.

¶3 Præ. Deus ſuper oīa p̄nior eſt ad [b] miſerendū, ſm illud Pſ. 144. Miſerationes eius ſuper oīa opera eius: ſed in ſecūdo aduentu, quo iuſtitias iudicabit, ueniet omnibus manifeſtus, ſm illud Mat. 24. Sicut fulgur exit ab oriēte, & paret uſque in occidēte, ita erit aduētus Filij hois. ergo multo magis primus, quo natus eſt in mūdo, ſm carnem, debuit eſſe omnibus manifeſtus.

SED CONTRA eſt, q̄ dr Iſa. 45. Vere tu es Deus abſconditus, ſanctus Iſrael ſaluator. Et Iſa. 53. Quaſi abſconditus eſt uultus eius. & deſpectus.

RESP. Dcm, q̄ [m] natiuitas Chri nō debuit eſſe cōiter omnibus manifeſta. Primo quidē quia per hoc impedita fuiſſet humana redemptio, q̄ per crucē eius peracta eſt: quia ut dr 1. ad Cor. 2. Si cognouiſſent, numquā Dñm glorię crucifixiſſent. Secundo, qa hoc diminuiſſet meritū fidei, per quam uenerat hoies iuſtificare, ſm illud Rom. 3. Iuſtitia Dei, p fidē Ieſu Chri. Si. n. manifeſtis indiciis Chro naſcente eius natiuitas oībus appareret, iā tolleret rō fidei, quę eſt argumentum nō apparentiū, vt dr Heb. 11. Tertio, quia p hoc ueniret in dubium ueritas humanitatis ipſius, vñ Aug. [*] dicit Epiſtola ad Voluſianum, Si nullas ex paruulo in iuuentutem mutaret ætates nullos cibos, nullos caperet ſumnos, nōne opinionē cōfirmaret erroris, nec hominem uerum nullo modo ſuſcepiſſe crederet, & dum omnia mirabiliter facit, auferret, quod miſericorditer fecit?

Conel.m

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ Auctoritas illa intelligitur de aduētu Chriſti ad iudiciū, ſm quòd gloſa ibidem exponit.

AD II dcm, q̄ de gra Dei ſaluatoris erudiendi erant oēs homines ad ſaluteē, nō in principio natiuitatis eius: ſed poſtea tpe procedente, poſtquam operatus eſt ſaluteē in medio terræ. Vñ poſt paſſionē, & reſurrectionē ſuā dicit diſcipulis ſuis Ma. vlt. Eūtes docete oēs gētes

AD III dcm, q̄ ad iudiciū requirit q̄ auctoritas iudicis cognoſcat. & pp hoc oportet, q̄ aduentus Chri ad iudiciū ſit manifeſtus: ſed primus aduentus fuit ad oīum ſalutē, q̄ eſt p fidē, quæ q̄dē eſt de nō apparētibus, & iō primus Chri aduentus debuit eſſe occultus.

ARTICVLVS II.

Vtrum natiuitas Chriſti debuerit aliquibus manifeſtari.

Porr.s. 1967 Ar. præce. ad. 3. arg.

ADSECVNDVM ſic procedit. Vī q̄ natiuitas Chriſti nulli debuerit manifeſtari: quia ut dictū eſt*, hoc erat cōgruū humanę ſaluti, ut primus Chri aduentus eſſet [b] occultus: ſed Chrus uenerat, vt oēs ſaluaret, ſm illud 1. ad Tim. 4. Qui eſt ſaluator oīum maxime fidelīū. ergo natiuitas Chriſti nulli debuit manifeſtari.

¶2 Præt. Añ natiuitatē Chriſti, manifeſtata erat beatæ Virgini & Ioſeph futura Chri natiuitas. [b] ñ ergo erat neceſſariū Chri Chriſto naſcente, eius natiuitas oībus appareret, iam tolleret rō fidei, loquitur de indiciis ita manifeſtis, ut natiuitatem Chriſti redderent apparentem, hoc eſt enidentem: ſic, n. fides eſt argūm non apparētium, hoc eſt nō euidentium. Duplicia ſiqdē ſūt eſſe indicātia rē: quē reddētia rē illā credibilem, & inter hæc ē magna latitudo, & in hoc genere ſunt oia teſtimonia ſiue Angelorum, ſiue miraculorū, ſiue hominum, nec non ipſius Dei, ſi ultra atteſtationem nō procedit, & ſic fuit manifeſtata Chri natiuitas ſupra dictis. quædam uero ſunt indicantia rem ſic, q̄ reddant illā euidentem, ut in demōſtratiuis, effectus per diſcurſum demōſtratiuū indicat cauſam reddit. n. illā euidenter notā, & in diuinis lumen clarū menti Angelicæ, uel humanæ infuſū tollit reſpectu illius prima ātē dicia, q̄ſi ſunt manifeſta, ut p miracula, & angelos &c. licet nō tollāt, minuūt tñ meritū fidei pp p pinquitatem ad appārentiā: qd ex eo potes pcipere, q. Dñs Thomæ dixerit, tamq̄ arguens ipſum de talibus indiciis, quæritis, Quia uidiſti. ſ. indicia manifeſtata? me, credidiſti me Deum &c. commendando ab oppoſito aliorum fidē ſubdidit: Beati, qui non uiderunt, & crediderūt: nūqt am. n. Dñs ex oppoſito cōmendaſſet credentes q̄ nō uiderūt, niſi ipſum uidere minueret meritū credendi. Et ſi inſtetur, ergo Magi, & Paſtores minus meruerūt credendo, rñdetur, q̄ quantum eſt ex parte manifeſtationis, minus meruerunt credēdo, hoc eſt minorē occaſionē meredi in credendo habuerūt: ſed eū hoc ſtat, q̄ magis meruerūt credēdo ex parte ipſorum credentium Et hoc præponderat qa meritum ex parte meētis maxime pensat. Cū hoc quoq; ſtat q̄, ēr nihil merentur credēdo natiuitatem Chri, puta, ſi uidiſſēt attñ multo plus meruiſſent amādo, q alij credēdo, & amādo, pp maiorē dilectionem ex uiſu, quàm ex fideproductam.

SVP. QV. XXXVI.

ART. II.

TItulus clarus eſt.

¶In corpore una con-

conclusio: Natiuitas Chri debuit quibusdã manifestari. Probat, Ad diuinæ sapiẽtię ordinẽ pertinet, vt dei dona, & secreta nõ æqualiter ad oes, sed immediate ad quosdã, & per eos ad alios deriuenẽt. ergo in mysterio natiuitatis hoc debuit obseruari. Aũs declarat ex auctoritate Actũ. 10. de mysterio resurrectionis Chri. Consequẽtia probat ex auctoritate ad Ro. 15. Oĩa ex se, & antedictis sunt clara.

¶In rõsione ad tertiũ de morte innocentiũ ab Herode, habes ẽt gentiliũ testimoniũ. Macrobi⁹.n. in Saturnalibus narrat Augustum audita talũ nece, dixisse. Mallẽ porcus, q̃ filius 'fuisse Herodis: fuit.n.ẽt unus infans Herodis filius cum aliis interfectus: porcos aũt Iudæi non interficiunt, quia nõ vescunt carne suilla. Est.n. hoc uelut testimonium ab hostibus de aduẽtu Magorum ad quærendum Christum natum.

Concl.m

nato, eãdem aliis manifestari. F

¶3 Præt. Nullus sapiens manifestat id, ex quo [h] turbatio nascit, & detrimentũ aliorũ: sed manifestata Chri natiuitate, subsecuta est turbatio: dr.n. Mat. 12. q̃ audiẽs Herodes Chri natiuitatem, turbatus est, & oĩs Hierosolyma cum illo. Cessit ẽt hoc detrimentum aliorũ, q̃a ex hac occasione, Herodes occidit pueros in Bethleẽ, & in oib⁹ finib⁹ eius, a bimatu, & infra. ergo vr̃ q̃ non fuerit cõueniẽs Chri natiuitatẽ, aliquibus manifestari. G

SED CONTRA est, q̃ Chri natiuitas nulli fuisset ꝓficua, si oĩbus esset occulta: sr̃ oportebat Chri natiuitatẽ esse proficuam: alioquin frustra natus fuisset. ergo vr̃ q̃ aliquibus manifestari debuerit Christi natiuitas.

RESP. Dcm, q̃ sicut dicit Rom. 13. Quæ a Deo sunt, ordinata sunt. Pertinet aũt ad diuinæ sapientiæ ordinẽ, vt Dei dona, & secreta sapientiæ eius, non æqualiter ad oes, sed immediate ad quosdã peruenĩat, & per eos ad alios deriuenẽt. Vñ, & q̃tum ad resurrectionis mysterium, dr Act. 10. q̃ deus dedit Christum resurgentem manifestum fieri non omni populo, sed testibus præordinatis a Deo. vnde, & hoc ẽt [m] debuit circa ipsius natiuitatẽ obseruari, vt non omnibus Christus manifestaret, sed q̃busdã, p quos posset ad alios deuenire. *

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ sicut fuisset in ꝓiudicium salutis humanæ, si oĩbus hominib⁹ dei natiuitas inotuisset, ita ẽt, & si nulli nota fuisset. Vtroque.n. mõ tollit fides: tã. s. per hoc q̃ aliquid est totaliter manifestum, q̃ ẽt per hoc, q̃ à nullo cognoscitur, à quo possit testimonium audiri: Fides.n. est ex auditu, vt dicitur Rom. 10.

AD II dcm, q̃ Maria, & Ioseph instruẽdi erãt de Chri natiuitate antequã nasceret: quia ad eos ꝑtinebat reuerentiã exhibere proli cõceptę in vtero, & ẽt obsequi nascituræ. Eorum aũt testimoniũ ꝓp hoc, q̃ erat domesticum, fuisset habitum suspectum circa magnificentiam Christi, & ideo oportuit vt aliis manifestaretur extraneis, quorum testimonium suspectum esse non posset. K

AD III dcm, q̃ ipsa turbatio subsecuta ex natiuitate Chri manifestata, congruebat Chri natiuitati. primo quidem, quia per hoc manifestatur cœlestis Christi dignitas. Vñ Greg. dicit in * Hom. Cæli rege nato, rex terræ turbatus est: quia nimirũ terrena altitudo confundit, cum celsitudo cœlestis aperitur. Sc̃o, quia per hoc figurabat iudiciaria Chri ptãs. Vnde Augustꝰ dicit in quodam serm. Epiph. Quid erit tribunal iudicãtis, q̃n superbos reges cuna terrebat infantis? Tertio, quia per hoc figuraba

Hom. 10. I Euang. in ꝑin.

In ser. 2. q est 30. in ord. ante med. to. 10

tur deiectio regni diabol, quia ut Leo Papa dicit in serm. Epiph.* Nõ tm̃ Herodes in semetipso turbabat, q̃tum diabolus in Herode: Herodes.n. terrenũ hoiem æstimabat, sed diabolus Deũ, & vterque regni sui successorem timebat, diabolus cęlestẽ, sed Herodes terrenũ. Superflue tm̃, quia Chr̃s nõ venerat regnũ in terra hr̃e. Vnde Leo † Papa dicit, Herodi loquẽs. Nõ capit Chr̃m regia tua: nec mundi dñs, ptãtis tuę sceptri est contentus angustiis. Quòd aũt Iudęi turbabant, qui tm̃ magis gaudere debuerãt, aut hoc est, rquia, vt Chry. * dicit, de aduentu iusti non poterant gaudere iniqui, aut volentes fauere Herodi, quẽ timebãt: populus.n. plus iusto fauet eis, quos crudeles sustinet. Quòd aũt pueri ab Herode sunt interfecti, nõ cesĩt in eorũ detrimentũ, sed in eorũ profectũ. Dicit.n. Aug. in serm. quodam de Epiph. Absit, vt ad liberandos hoies Christus veniens, de illorũ præmio, qui pro eo interficiuntur, nihil egerit, qui pendens in ligno, pro eis à quibus interficiebatur, orauit.

Id formaliter hẽt Chr. Ho. 1 in Mat. aũ mediũ in ꝓge impfecto, to. 2.

In serm. 4. de Epiph. inter ꝓin. & nied.

Hom. 2. in Mat. i ope reimperfe to sup illud, audiẽs Herodes turbat⁹ est. tom. 2.

ARTICVLVS. III.

Vtrũ sint conuenienter electi illi, quibus est Christi natiuitas manifestata.

SVP. QV. XXXVI. ART. III.

Fe r. 8 198

TItulus clarus.

¶ In corpore unica est conclusio subintellecta, Conuenienter electi sunt illi, quibus est Christi natiuitas* manifestata. Probatur, Salus futura p Christum ad omnem hominum diuersitatem pertinebat. ergo Christus natus omnibus conditionibus hominum est conueniens ter manifestatus: ergo Pastoribus, Magis, Simeoni, & Annæ conuenienter. ꝙd Antecedens probatur ex auctoritate Apostoli. Consequentia probatur, quia hoc scilicet salus tot diuersorum, in Christi natiuitate debuit præfiguratari, ut nulla hominum conditio a Christi salute excluderetur. Secunda vero consequentia declaratur, ex sex diuersitatibus inter istos inuentis: prima inter iudæos, & gentiles: secunda inter propinquos, & distantes: tertia inter sapientes, & simplices: quarta inter potentes, & viles: quinta inter peccatores, & iustos: sexta inter mares, & feminas. Omnia clara sunt.

¶SVP.

¶5 Præt. Chr̃s ex virgine matre natus est, & ętate paruulus erat. h Conuenientius igitur vr̃ fuisse, q̃ Chr̃s manifestaret iuuenib⁹, & virginib⁹, q̃ senib. & cõiugatis, vel uiduis, sicut Simeoni, & Annæ. A

SED CONTRA est, q̃ dr Io. 13. Ego scio, quos elegerim: quæ aũt fiunt ſm Dei sapientiam, conuenienter fiunt. ergo conuenienter sunt electi illi, quibus est manifestata Christi natiuitas.

RESP. Dcm, q̃ salus, q̃ erat futura per Chr̃m, ad oẽm diuersitatẽ hoim pertinebat: q̃a sicut dr Col. 3. In Christo Iesu non est masculus, & fœmina, gentilis, & Iudæus seruus, & liber, & sic de aliis hmõi. Et [m] vt hoc in ipsa Chri natiuitate ꝓfiguraret, oibus conditionibus hoim est manifestatus: n B q̃a vt Aug.* dicit in sermone de Epiphania, Pastores fuerunt Israelitæ, Magi gentiles, illi prope, isti longe, vtriq; tm̃ ad angulare lapidẽ cõcurrerunt. Fuit ẽt inter eos alia diuersitas: nã Magi fuerũt sapientes, & potentes: Pastores aũt simplices, & uiles. Manifestatus ẽt est iustis, Simeoni, & Annę, & peccatoribus. i. Magis: manifestatus est ẽt, & viris, * & mulieribus, vt per hoc ostenderetur, nullã cõditionem hominum excludi a Christi salute.

Concl. m

In serm. 4 qui est 32. in ord. nõ procul a princ. to. 10.

Alias, & mulieri. f.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ illa manifestatio natiuitatis Chri, fuit quæ dã prælibatio plenę manifestationis, q̃ erat futura, & sicut in sęda manifestatione, primo annuntiata est gra Chri p Chr̃m, & eius apostolos iudæis, & postea gentilibus, ita ad Chr̃m primo, puenerunt pastores, q̃ erãt primitiæ iudęorũ, tã q̃ ꝑpe existẽtes, & postea uenerũt Magi a remotis, q̃ fuerũt primitię gẽtiũ, ut Aug.* dicit. C

serm. 2. de Epipha. qui est 30. in ordine, circa ꝑin. tom. 10. In ser. 2. epiph a me. to. 10.

AD II dcm, q̃ (sicut Aug. dicit † in serm. de Epipha.) Sicut prævalet imperitia in rusticitate pastorũ, ita ꝑualet impietas i sacrilegiis magorũ, utrosq; tm̃ sibi laqueos ille angularis attribuit. q̃ppe q̃ venit stulta eligere, vt cõfunderet sapiẽtes, & non vocare iustos, sed pctores, ut nullus magnus superbiret D nullus infirmus desperaret. Quidã tm̃ dicunt, q̃ isti Magi nõ fuerunt malefici, sed sapiẽtes Astrologi, qui apud Persas, uel Chaldæos Magi vocantur.

Hom. 2. Matth. in ope. imper. super illud, Ecce Magi ab oriense, to. 2.

AD III dcm, q̃ sicut Chry. dicit, Angelus manifestãs Chri natiuitatẽ, nõ iuit Hierosolymã, nõ requisiuit scribas, & pharisæos: erãt. n. corrupti, & ꝑinuidia cruciabant, sed pastores erant syncerii animi quã cõuersationẽ patriarcharũ, & Moysi colẽtes. Per hos ẽt pastores significabant doctores Ecclę, q̃bus Chri mysteria reuelant, q̃ latebant Iudæos.

Li. 2. i Lucæ initium est de Simeone & Anna to. 5.

AD V dcm, q̃ sicut Ambr.* dicit, generatio dñi non solum a iuuenibus: sed ẽt a senioribus, & iustis accipere debuit testimonium, quorum ẽt testimonio propter iustitiam, magis credebatur.

ARTICVLVS. III.

Vtrum Christus per seipsum natiuitatẽ suam manifestare debuerit.

SVP. QV. XXXVI. ART. III.

TIulus clarus.

¶ In corpore unica cõclusio, Chr̃istus non ꝑ seipsum, sed ꝑ alias creaturas suam natiuitatẽ manifestare debuit. Probat, Natiuitas Chri ordinata est ad humanã salutem ꝑ fidem. ergo oportebat ita manifestari, ut fides deitatis, fidei humanitatis nõ ꝓiudicaret. ergo non ꝑ seipsum, sed ꝑ alias creaturas debuit manifestari. Prima cõsequentia probat, quia fides salutaris est circa utramque, s. deitatem, & humanitatem Chri. Secũda probat, q̃a fides humanitatis fit, dũ Chr̃s in seipso humanitatem infirmam, sicut alii, exhibuit: fides uero deitatis, dum per creaturas, angelos. s. & stellam pastoribus, Magis, Simeoni, Annęq; virtus deitatis manifestatur.

Porr. 6. 200

Li. 8 Phy. tex. 39. 2. 3

Li. 1. de Cęlo text. 32 to. 2.

¶ In rõsione ad tertium, collige vltra Chrysostomi auctoritatem, q̃ ad literam miraculum vini fuit initium signorum Chri simpliciter, & non limitate in illo loco. Et hoc optima rõne litera probat ex verbis Ioan. Baptistę: miraculũ quippe vini factũ est post baptismũ Chri ꝑ annũ fm̃ ecclesiæ traditionem, tria mysteria uno die diuersis annis contigisse attestãtem, s. Magorum adorationem, baptismũ Christi, & conuersionem aquæ in vinum.

In serm. 4 de Epiph. in med. in ꝓcipit. Hic fer. iustum & rationabile.

RESP. Dicendũ, q̃ natiuitas Chri ad humanã salutẽ ordinabat. quæ quidẽ est per fidem: fides aũt salutaris, diuinitatem, & humanitatẽ Chri confitet. Oportebat igit ita manifestari natiuitatem Christi, ut demonstratio diuinitatis eius, fidei humanitatis ipsius non præiudicaret. Hoc aũt factum est, dum Christus in seipso natiuitatẽ similẽ infirmitati humanæ exhibuit, & tm̃ per Dei creaturas diuinitatis uirtutẽ in se monstrauit. & iõ [m] Chr̃s non per seipsum suã natiuitatẽ manifestauit, sed per quasdã alias creaturas. n

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ in uia generationis, & motus, oportet per imperfecta ad perfectũ peruenĩri. & ideo Christus prius manifestatus est per alias creaturas, & postea manifestauit se, per seipsum manifestatione perfecta.

AD II dcm, q̃ licet sapientia abscondita sit inutilis: non tamen ad sapientiam pertinet, ut quolibet

libet tpe manifestet seipsum, sed tpe congruo: dr F
n. Eccliasti. 20. Est tacés nō habés sensum loquæ, & est tacés sciens tps apti tpis. Sic ergo sapientia Chr̄o data nō fuit inutilis, qa seipsum tpe congruo manifestauit, & hoc ipsum, qd tempore congruo absconderetur, est sapientiæ indicium.

Ho. 22. in Io. non ló ge a prin. co. 3.

AD III dcm, qd liber ille de infantia Saluatoris est apocryphus. Et Chrys. dicit sup Io. qd Chr̄s non fecit miracula antequa aquā cōuertit in uinū, sm illud, quod dr Io. 2. Hoc fecit initium signorū Iesus. Si. n. sm primā ætatē miracula fecisset, non indiguissent Israelitæ alio manifestante eū, cum tū Ioannes Baptista dicat Ioan. 1. Vt manifestetur in G Israel, ppea veni in aqua baptizans. Decentet ât non incepit facere signa in prima ætate existimasset. n. phantasma esse incarnationē, & ante oportunum tps cruci eū tradidissent, liuore liquefacti.

SVP. QV XXXVI. ART. V.

Port. 2. 200

TItulus minus explicat breuitatis cā quā quærit. Nā, ut patet in distinctione articulorū in principio huius qōnis facta in litera, quintus articulus inquirit p qualia debuerit manifestari, vbi patet non solū de angelis, vt hic explicat, sed uniuersaliter de oib. creaturis, p quas debuerit manifestari Chr̄i natiuitas inquiri. Idē quoque euidēter apparet in processu articuli, vbi nō solū quare per angelos pastoribus, sed diffuse quoque, quare per stellā magis, & p inspirationē interiorē Simeoni, & Annę manifestata est Chr̄i natiuitas, ratio reddit. ¶ In corpore articuli vna est conclusio in sua q̄sito: Chr̄i natiuitas cōueniēter manifestata est per angelos, stellā, & inspiratione, pastoribus, iudeis, Magis, & iustis Simeoni, & Annæ. Probat primo Manifestatio debet fieri signa per familiaria illis, quibus manifestatio fit. ergo conueniēter &c. Añs, pbat ex simili de manifestatione syllogistica. Cōsequētia aūt probat, qa iustis. s. perfectis, familiare est p inspirationē, aliis corporalibus deditis per aūsibilia, & rursus inter istos alios iudæis per angelorū visionē, gentilib. p astrorū signa instituī. Confirmatur secundo, quod ad hoc q̄ ola signa fierint celestia, ex hoc q̄ exsunt magis nota ei, cui est aliquid manifestandū, ita manifestatio, q̄ fit p signa, debet fieri p ea q̄ sunt familiaria illis, quibus manifestā. Manifestū est ât q̄ uiris iustis, est familiare, & consuetū interiori spūssancti instinctu educeri, absq; signorū sensibiliū demōstratione. s. p spūm prophetiæ. Alii uero corporalibus rebdediti, per sensibilia ad intelligibilia adducunt. iudari aūt consueti erāt diuina responsa per angelos accipere, p quos ēt legē acceperant, sm illud Actuū 7. Accepistis legē in dispositione angelorū. Gentiles vero, & maxime astrologi consueti sunt stellarū cursus inspicere, & iō m iustis. i. Simeoni, & Annæ, manifestata est Chr̄i concl. m natiuitas per interiorē instinctū spiritussancti, sm illud Luc 2. Responsum accepit a Spūsancto, non visurū se mortē, nisi prius videret Chr̄m dn̄i. Pastoribus aūt, & Magis tanquā rebus corporalibus deditis, manifestata est Chr̄i natiuitas per visibiles apparitiones. n Et quia natiuitas non erat pure terrena, sed quodammodo cælestis, iō per signa cælestia vtrisque Chr̄i natiuitas euelat: ut. n. Aug. dicit in sermo. de Epiph. Cælos angeli habitant, & sidera ornant, vtrisq. ergo cæli enarrāt gloriā Dei. P concl. p Rōnabiliter aūt pastoribus tanquā iudæis, apud quos frequēter factæ sunt apparitiones angelorū, reuelata est natiuitas Chr̄i p angelos. Magis aūt assuetis in consideratione cælestiū corporū, manifestata est p signū stellæ, q qa (vt Chrys. dicit*) p cō sueta eos Dns vocare voluit, eis cōdescendens. Est aūt alia ratio, quia ut Greg. †dicit, iudæis tamquā rōe vtētibus rōnale aial. i. angelus p̄dicare debuit. I Gentiles uero, quia vti rōne nesciebant ad cognoscendū Dn̄m, non per uocem sed per signa perducuntur. Et sicut Dn̄m iam loquentem annuntiauerunt gentilibus prędicatores loquentes, ita eum nondum loquētem elementa muta p̄dicauerunt. Est ēt, & alia ratio, quia ut Aug. dicit in serm. Epipha. Abrahæ innumerabilis fuerat p̄missa successio nō carnis semine, sed fidei fœcunditate gñanda. & iō stellarū multitudini est cōparata, ut cœlestis progenies speraret. & iō Gentiles in fideribus designati, ortu nouī sideris excitant, ut perueniant ad Christum, per quem efficiuntur semē Abrahæ.

AD PRIMVM ergo dcm q̄ illud manifestatione indiget, quod de se est occultum: non aute illud, quod de se est manifestum. Caro aūt eius, qui nascebatur, erat manifesta, sed diuinitas erat occulta. & iō cōuenienter manifestata est illa natiuitas per angelos, qui sunt Dei ministri: vñ, & cū claritate angelus apparuit, ut ostenderetur q̄ ille, qui nascebatur, erat splendor paternæ gloriæ.

AD II dicendū, q̄ iusti nō indigebāt uisibili apparitione angelorū: sed eis sufficiebat interior instinctus Spiritussancti p̄ eorum perfectionem.

AD III dcm, q̄ stella natiuitatē Christi manifestans, oēm occasionem erroris subtraxit. Vt enim Aug.* dicit cōtra Faustū, nulli astrologi ita cōsti-

Li. 2. c. 5. a med. to. 6.

tuerunt nascentium hominum fata sub stellis, ut aliquā stellarū, hoie aliquo nato circuitus sui ordinē reliquisse, & ad eū, q natus est perrexisse asserēt: sicut accidit circa stellā, quæ demonstrauit natiuitatē Chr̄i. & iō per hoc confirmatur error eorum, qui sortem nascentiū hoium astrorum ordini colligari arbitrantur: non aūt credunt astrorū ordinē ad hoīs natiuitatē posse mutari. Sic ēt ut Chrys.* dicit, non est hoc astronomiæ opus, a stellis scire eos, qui nascuntur, sed ab hora natiuitatis futura p̄dicere. Magi ât tps natiuitatis nōcognouerūt, ut hinc sumentes initium, à stellarum motu futura cognoscerent, sed potius econuerso. B

Hom. 6. in Mat. nō p cula prin. to. 2.

Hom. 2. in Mat. i ope. imp. sup. illud. Vidimus stellā eius, to. 2.

AD IIII dcm, q̄ sicut Chrys. refert, in quibusdā scripturis apochryphis legitur, q̄ quędā gēs in extremo oriētis iuxta Oceanum, scriptura quādā habebat ex noie Seth, & de hac stella, & muneribus hmōi offerēdis: quæ gēs diligenter obseruabat huius stellæ exortū, posit is exploratorib^b duo decim, q certis tpibus de nocte ascendebāt, in mō tē, in quo postmodū eā uiderūt, habentē i se quasi paruuli formā, & sup se similitudinē crucis. Vel dcm, & sicut dr in li. de Qōnibus^x ueter. & noui C Testamenti Magi illi traditionē Balaā sequebant, q dixit, Orietē stella ex Iacob. Vnde uidentes stellā extra ordinē mundi, hanc esse intellexerūt, quam Balaam futurā indicē Regis Iudæorū, pphetauerat. Vel dcm, sicut Aug.* dicit in serm. de Epiphania, q ab angelis aliqua admonitione reuelatiōis audierūt Magi, q̄ stella Chr̄m natū significaret, & probabile ur q̄ a bonis, qñ in Chr̄o adorando salus eorū iam querebat. Vel sicut Leo Papa† dicit in ser. de Epiphania. præter illam specié, q̄ corporeū icitauit obtutū, fulgētior ueritatis radi^y eorū corda p̄docuit, qđ ad illuminationē fidei pertinebat.

In li. q. ex no. tel. q. 39. to. 4.

In ser. 7. q est 35. sī or. añ me. to. 10.

In serm. 2. Patrum ante mediū.

Port. 209

SVP. Q XXXV. I. ART. VI.

TIulus de ordine tpis quærit, quo prius pastoribus, deinde Magis, demū Simeoni, & Annę manifestata est Christi natiuitas.

¶ In corpore Auctor. duo facit: primo ordinem manifestationū ex Euāgelii auctoritate aperit, s. qđ ipso die natalis pastoribus, tertiadecima die Magis, quadragesima, Simeoni, & Annæ, Scđo rōnem reddit optimā ex significatis. Omnia clara sunt in litera.

¶ In rōsione ad tertū de tpe occisionis Innocentū multum cō stat. Ex Euangelio siquidem habet q̄ nō statim occisi sunt nā post adorationē Magorum in domo diuersoria iuxta Bethleem, in qua natus est Chr̄s, oblatus est Dns in templo, & postea portatus à parentib^9 tuerunt

In serm. 2. de Epiph. to. 20.

Abuit manifestari Chr̄i natiuitas Magis, quām pastoribus.

¶ 3 Præt. Mat. 2. dr, q̄ Herodes occidit oēs pueros, q erant in Bethleē, & i oībus finib^9 eius, a bimatu, & ī. sm tps, qđ exqsierat a magis. Et^b sic ur q̄ p duos ann os post Chr̄i natiuitatē Magi ad Chr̄m puenerint. incōueniēter igit post tm tps fuit gēti lib^9 Chr̄i natiuitas manifestata.

SED CONTRA est, q̄ dicitur Dan. 2. Ipse mutat tempora, & ætates. & ita tempus manifestationis natiuitatis Chr̄i ur cō gruo ordine esse dispositum.

RESP. Dcm,^m q̄ Christi natiuitas primo quidē, manifestata est pastoribus^n ipso die natiuitatis Christi: vt. n. dr Luc. 2. Erāt in regione ea dē uigilante, & custodientes uigilias noctis super gregē suū, & ut discesserunt ab eis angeli in cælum loquebant adinuicem, transeamus usq, Bethleē, & uenerunt festinantes. P Secundo ât Magi puene concl. p rūt ad Chr̄m^q tertiadecima die natiuitatis ei^s, quo die festū Epiphaniæ celebratur. Si. n. reuoluto anno, uel ēt duobus annis uenissent, non inuenissēt eū i Bethleē, cū scriptū sit Luc. 2. q̄ postquā pfecerūt oīa sm legē Dn̄i (offerētes. s. puerū Iesū in tē plū) reuersi sunt in Galilæā in ciuitatē suā Nazareth. r Tertio, manifestata est iustis i tēplo quadra- concl. f gesimo die a natiuitate Chr̄i, ut hētur Lu. 2. Et huius ordinis rō est, qa p pastores significant Apostoli, & alii credētes ex Iudæis, q̄b^9 primo manifestata est fides Chr̄i: inter quos nō fuerūt multi potētes, nec multi nobiles, ut dr. 1. ad Cor. 1. Scđo ât, fides Chr̄i peruenit ad plenitudinē gentiū, q̄ est prefigurata per Magos. Tertio ât, peruenit ad plenitudinē iudæorū, q̄ est prefigurata per iusto, uñ & in tēplo iudæorum est eis Chr̄s manifestatus.

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ sicut Apost. dicit Rom. 9. Israel sectādo legē iustitiæ, in legē iustitię nō puenit: sed gētiles, q nō q̄rebāt iustitiā, iudæos cōiter i iustitia fidei prævenerūt. & i huius figurā Simeō, qui expectabat cōsolationē Israel, vltimo Chr̄m cognouit, & p̄cesserūt eū Magi. & pastores, q̄ Christi natiuitatē non ita solicite expectabant.

AD II dcm, q̄ licet plenitudo gētiū prius itra uerit ad fidē, q̄ plenitudo iudæorū: tū primitiæ iudeorū puenerūt i fide primitias gētiū, & iō pastoribus primo manifestata ē Chr̄i natiuitas, q̄ Magis.

Ad III dcm, q̄ de apparitione stellæ, q̄ apparuit Magis, est duplex opinio. Chry.* n. sup Mat. & Aug. in ser. Epiph dicūt q̄ stella Magis apparuit p bienniū añ Chr̄i natiuitatem, & tūc pmeditātes, & se ad iter pparātes, a remotissimis partibus oriētis puenetūt ad Christū tertiadecima die a sua natiuitate. Vñ, & Herodes statim post recessum Magorū, uidēs se ab eis illusum, mandauit occidi pueros a bimatu, & infra, dubitās ne tūc Christus natus esset, ūn stella apparuit, sm q̄ a Magis audierat.

Aug. i ser. 7. añ medi^9, & in alio ser. de Epiph. post ser. ad Ira. in hēc emo to. 10. Chry. ho. 10. in Mat. ante med. to. 2.

in Nazareth, ubi Angelus dixit ad Iosephi Fuge In Ægyptū: fugerūt. i. n. ut Herodes ērat puerū ad pden dū eū. Hoc. n. oportet fuisse, postquam ex Ierusalē uenerunt parentes eius in Nazareth, ut Lucas narrat: si. n. sm fuisset, non venisset in Ierusalem, nec inde in Nazareth Vñ certū relinquit, q̄ nō statim Herodes sęuiit i pueros, sd incertū est quāto tpe post sęuierit eos. Satis rōnale est illud impedimētū ex Romano iniquo prouenisse, quia pro historia habetur concl. m q̄ Romā iuerit a filiis accusatus.

ret. Alii vero dicũt stellã apparuisse primo, cũ Christus natus ẽ, & statim Magi visa stella iter arripiẽtes, longissimum iter in duodecim diebus peregerũt: partim quidem adiuti diuina uirtute, partim ãt dromedariorum uelocitate: & hoc dico, si uenerũt ex extremis partibus orientis. Quidã tñ dicũt, eos uenisse de regione ꝓpinqua, vñ fuerat Balaã, cuius doctrinæ sectatores fuerũt. Dñr aũt ab oriente uenisse, quia terra illa est ad orientalẽ partẽ terræ iudæorum. Et ſm hoc Herodes non statim recedentibus Magis, sed post bienniũ pueros interfecit: uel ꝙa dẽ interim accusatus Romã iuisse, uel aliquorũ periculorũ terroribus agitatus, a cura interficiendi puerũ interim destitisse: uel ꝙa potuit credere Magos fallacis stellę uisiõe deceptos, postquã nõ iuenerũt quẽ natũ putauerũt, erubuisse ad se redire, ut Aug.* dicit in li. de Cõsensu Euangelistarũ. Iõ ãt nõ solũ bimos pueros interfecit, sed ẽt infra, quia (vt Aug. dicit in quodã sermone Innocẽtiũ) timebat ne puer cui fidera famulantur, spẽm suã paulo supra ætatem, uel infra transformaret.

Li. 2. c. 1. & 2. tract. me. & 6. to. 4.

SVP. QV. XXXVI. ART. VII.

Por. 202 Op. 60. ca. 7. Et Mat. 2. to. 4.

TItulus clarus est.
¶ In corpore duo fiunt. primo ex Chry. respondetur quæsito una conclusione: Stella non fuit ex cælestibus. Et afferũtur quinque rõnes ex eodẽ. Secũdo, tractat ꝙ fuit illa stella: primo sũt Chry. sub cui⁹ opinione afferũtur duo modi dicẽdi: deinde sm propriã opinionem, auctoritate Leonis firmatam. Omnia patent in litera.

In ser. 2. Epipha. q est. 30. in ordine & ser. 3. eiusdem festi, to. 10.

¶ In rñsione ad tertiũ ꝑspice auctorem cõe uerbũ de significatione cometarũ admittendo respondere: nõ ꝙ ꝓpea, sic ipsum sensisse putandũ sit; sed esto ꝙ sit, respondẽdum est intelligendum est. Cometes. n. nõ magis regis, ꝙ pauperis rustici mortem significat: sed quia mortes principũ notant, pauperum aũt rõ nõ habet iõ uulgatum est, ꝙ significat mortẽ principum, si magno credimus Alberto.

ARTICVLVS. VII.
Vtrũ stella quæ Magis apparuit fuerit una de cælestibus stellis.

AD SEPTIMVM sic procedi tur. Vł ꝙ stella, q̃ magis apparuit fuerit vna de cælestibus stellis Dicit. n. Augustinus in quodã sermone Epiphaniæ, Dũ pendet ad ubera, & uiliũ patitur Deus inuolumenta pannorũ, repẽte nouũ de cælo sidus effulsit. Fuit igitur stella cælestis, quæ Magis apparuit.

¶ 2 Præ. Aug.* dicit in sermone quodã Epiphaniæ: Pastoribus angeli, Magis stella Chm demõstrat: utrisq; loq̃t lingua cęlorũ, ꝙa lingua cessauit prophetarũ: sed angeli pastoribus apparẽtes, fuerũt uere ꝺ cęlestib⁹ angelis. ergo, & stella magis apparẽs, fuit uere de cęlestib⁹ stellis.

¶ 3 Præ. Stellæ, q̃ nõ sunt in cælo, sed i aere, dñr stellæ cometę quæ non apparẽt in natiuitatibus regũ: sed magis sunt indicia mortis eorum: sed illa stella designabat Regis natiuitatẽ, unde Magi dicũt Mat 2. Vbi ẽ, q̃ natus est Rex iudæorũ? uidimus. n. stellã eius in oriẽte. ergo videtur ꝙ fuerit de cælestibus stellis.

Li. c. 1. 5. 2 me. to. 6.

SED CONTRA est quod Aug.* dicit in li. 1. contra Fausti: Non ex illis erat stellis, q̃ ab initio creaturæ, itinerũ suorũ ordinẽ sub creatoris lege cursiõ diunt, sꝺ nouo uirginis partu, nouũ sid⁹ apparuit.

RESP. Dcm, ꝙ sicut Chr.* dicit sup. Mat.ᵐ ꝙ illa stella, q̃ Magis apparuit. nõ fuerit una cælestiũ stellarũ, multipliciter manifestũ est.ⁿ Primo quidem, quia nulla alia stellarũ hac uia incedit, hęc. n. stella ferebat a septentrione in meridiẽ: ita. n. Iudæa iacet ad Persidẽ, uñ Magi uenerunt. Scꝺo, apparet hoc ex tpe: nõ. n solũ apparebat in nocte, sed etiã in media die, qꝺ nõ est uirtutis stellæ, sed nec ẽt lunæ. Tertio, ꝙa q̃nq; apparebat, & q̃nq; occultabatur. Cũ. n. intrauerãt Hierosolymã, occultauit seipsã, deinde ubi Herodẽ reliquerunt, seipsã mostrauit. Quarto, ꝙa nõ habebat cõtinuũ motũ, sed cũ oportebat ire Magos, ibat, cũ oportebat stare, stabat, sicut, & de colũna nubis erat in deserto. Quinto, ꝙa nõ sursũ manẽs, partũ Virginis demõstrabat, sed deorsum descẽdẽs, hoc faciebat. Dr. n. Mat. 2. ꝙ stella, quã uiderãt Magi i oriẽte, antecedebat eos, usq; dũ ueniẽs staret s. ubi erat puer. Ex quo patet, ꝙ uerbũ Magorũ dicentiũ. Vidimus stellã ei⁹ i oriẽte, ñ ẽ sic itelligẽdũ, quasi ipsis i oriẽte positis, stella apparuerit existẽs i terra Iuda, sꝺ ꝙa uiderũt eã i oriẽte existẽtẽ, & ꝓcessit eos usq; i iudæa, quis hoc a ꝙbusdã solũ dubio relinquaẽ. Nõ ãt potuisset distinẽte domũ demõstrare, nisi esset terræ uicina. Et sicut ipse dicit, hoc ñ vr. ꝓpriũ stellæ, sꝺ uirtutis rõalis cuiusdã. Vñ vr. hęc stella uirtutis inuisibilis fuisse i talẽ apparẽtiã trãsformata. Vñ ꝙdã dicũt, ꝙ sicut Spũsanctus descẽdit sup baptizatũ Dñm, i specie coũbæ, ita apparuit Magis i sp. cie stellę. Alii uero dicũt, ꝙ angel⁹, ꝙ apparuit pastoribus i humana specie, apparuit magis i specie stellæ. Proba bilius tñ vr, ꝙ fuerit stella de nouo creata. nõ i cælo, sed in aere uicino terræ, quę sm diuinã uolũtatẽ mouebat.ᵖ Vñ Leo Papa dicit i ser* Epiph. Tribus Magis i regione oriẽtis, stella nouæ claritatis apparuit: q̃ illustrior cęteris, pulchriorq; sideribus, i se intuẽtiũ, oculos, aiosq; cõuerteret, ut ꝑsertim aduertereẽt, nõ esse ociosũ, qꝺ tã insolitũ uidebat.

ᵐ Li. c. 1. 5. 2 me. to. 6.

ⁿ concl. ꝓ

ᵒ Ho. 6. post medĩ pri mi fol. à princ. homil. to. 2.

ᵖ In ser. 1. non 16ᵍᵉ a prin.

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ cęlũ i sacra scrip. qũq; dr aer, sm illud, Volucres cæli, & pisces maris.

AD II dcm, ꝙ ipsi angeli cælestes ex suo offõhũt, ut ad nos descẽdãt i ministeriũ missi: sd stellæ cælestes suũ situ nõ mutant. Vñ nõ est similis rõ.

AD III dcm, ꝙ sicut stella illa, nõ ẽ secuta modũ stellarũ cælestiũ, ita nec ẽ stellarũ cometarũ, q̃ nec de die apparẽt, nec cursũ or dinatũ mutãt. Et tñ nõ oino aberat significatio cometarũ, quia cæleste regnũ Chri cõminuit, & cõsumit uniuersa regna terræ, & ipsum stabit in æternũ, ut dr Dan. 2.

ARTICVLVS VIII.
Vtrum Magi conuenienter ad Christum adorandum uenerint.

SVP. Q. XXXVI. ART. VIII.

Por. 203 Matth. 2. prin.

AD OCTAVVM sic ꝓcedit. Vł ꝙ Magi icõueniẽter ad Chrm uenerãdũ uenerint unicuiq; n. Regi reuerẽtia debet a suis subiectis: Magi ãt ñ erãt ꝺ regno iudæorũ. ergo cũ ex uisiõe stellæ cognouerũt natũ eẽ Regẽ iudæorũ vr. q̃ incõueniẽter uenerint ad eum adorãdũ.

¶ 2 Præ. Stultũ est viuẽte regem ali quo, exneũ regẽ annũtiãt: sd i regno Iudęę regnabat Herodes ergo stulte fecerũt Magi, alteri⁹ regis natiuitatẽ annuntiantes.

Titulus de cõueniẽtia, seu rationabilitate actus quærit.
¶ In corpore vnica conclusio: Credendũ est Magos a Spiritu sancto inspiratos sapienter Christũ adorasse. Probatur: Magi sunt primitiæ Gentium in Christũ credentiũ. ergo credendum est &c. Antecedens manifestatur: quia in ipsis sicut in quodam præsagio fides, deuotioq; gẽtiũ a remotis ad Christum

sum uenientiũ mõstrabatur. Consequẽtia probatur.: quia sicut fides, deuotioq; gentiũ. Est absq; errore per inspirationem Spiritus sancti ita &c.

¶ 3 Præ. h Certius est cæleste indiciũ, q̃ indiciũ humanũ: sed Magi ducatu cælestis indicii ab oriẽte venerãt i Iudeã. h Stulte ergo egerunt, præter ducatum stellæ, humanum indicium requirendo, dicentes, Vbi est qui natus est Rex Iudęorum?

¶ 4 Præ. Munerũ oblatio, & adorationis reuerentia non debetur nisi h regibus iam regnantibus: sed Magi non inuenerunt Christum regia dignitate fulgentem. ergo inconuenienter ei munera, & reuerentiam regiam exhibuerunt.

Ar. 6. huiꝰ q. arg. 1.

SED CONTRA est, ꝙ dr Isa. 60. Ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui: sed qui diuino lumine ducuntur, non errant. ergo Magi absque errore Chro reuerẽtiã exhibuerunt.

RESP. Dcm, ꝙ sicut dictum est,* Magi sunt primitiæ genti ũ in Christum credentium, in quibus apparuit sicut in quodam præsagio fides, & deuotio gentium veniẽt um à remotis ad Christũ: & ideo sicut deuotio, & fides gentium est absq; errore per inspirationem Spiritus sancti, ita etiã credendum est, Magos à Spiritu sancto inspiratos, sapienter Christo reuetentiam exhibuisse.ⁿ

In ser. 2 qui est 30. in ord. ante med. illius to. 10

AD PRIMVM ergo dicẽdum, ꝙ sicut Aug.* dicit in sermone Epiphaniæ, cũ multi reges Iudæorum nati fuissent, atque defuncti nullum eorum magi adorandũ quæsierunt. Non itaque regi iudęo umquales illic esse solebant, hunc tã magnũ honorẽ longinqui, alienigenæ, & ab eodẽ regno prorsus extranei, à se deberi arbitrabant: sed talem natũ esse didicerũt, in quo adorando, se salutẽ, quę secũdum deũ est, consecuturos minime debitauerunt.

AD II dicẽdum, ꝙ per illam annuntiatiõnẽ Magorum, præsignabatur constantia gentiũ, Christũ vsq; ad mortẽ confitentiũ. Vñ Chrys.† dicit super Matt. ꝙ dum considerabant regẽ futurum, nõ timebant regem ꝓsentem, adhuc non uiderant Christum, & iam parati erant pro eo mori.

Hom. 2. in Mat. i ope. imper. sup illud. Vidimus stellã &c. 2. * i ser. 6. & est 34. i ord. a med. to. 10.

AD III dicendum, ꝙ sicut Aug.* dicit in sermo. Epiphanię: Stella, q̃ magos perduxit ad locũ, ubi erat cũ mre Virgine Deꝰ infans, poterat eos ad ipsã ꝓducere ciuitatẽ Bethleẽ, in qua natus ẽ Chrs: sed tñ subtraxit se, donec de ciuitate, in qua Chrs nasceret, ẽt iudæi testimoniũ perhiberẽt, ut sic geminato testimonio cõfirmati, sicut Leo Papa dicit, attẽtiori fide expeterẽt, quem, & stellæ claritas, & ꝓphetiæ manifestabat auctoritas. Et ita ipsi annũtiãt iudæis Chri natiuitatẽ, & interrogãt locũ, credũt, & quærũt, tamẽ significantes eos, q̃ amabant ꝓ fidẽ, & desiderãt spẽm, ut Aug. dicit in ser mo. epiphaniæ. Iudæi indicãtes eis locũ natiuitatis Chri, similes facti sunt fabris arcæ Noe, q̃ aliis ubi euaderẽt ꝓstiterũt, & ipsi diluuio perierũt. Audierũt, & abierũt ingressores, dixerũt, & remãserũt doctores similes lapidibus militarijs, q̃ uiã ostendũt, nec ambulãt. Diuino ẽt nutu factũ ẽ, vt aspectu stellę subtracto, Magi humano sẽsu i Hierusalẽ primo Chri natiuitas publice annuntiaret, ſm illud Isa. 2. de Siõ exhibit lex, & uerbũ dñi de Hierusalẽ, & ut ẽt studio Magorũ de longe ve niẽtiũ, damnaretur iudæorum pigritia prope existentiũ.

In ser. 4. ꝺ Epiph. inter prin. & med.

In serm. 6. qui est 34. in ord. de ꝙ popaulo à prin. to. 10

AD IIII dcm, ꝙ sicut Chrys.* dicit sup Mat. Si Magi terrenũ regẽ quærẽtes uenissent, fuissẽt cõfusi: quia tãti itineris laborem sine causa suscepisset, vñ nec adorassent, nec munera obtulissent. Nũc aũt, ꝙa cæleste regẽ q̃rebant, etsi nihil regalis excellentiæ in eo uiderẽt, tñ solius stellæ testimonio contenti, eũ adorauerũt. uident. n. hoiem, & agnoscunt deum: & offerunt munera dignitati Chri congruentia: aurũ quidẽ, quasi regni magnothus, quod in dei sacrificio ponit, immolãt vt deo myrrha, qua mortuorũ corpora cõdiunt, ꝓbetur tãq; pro salute oium morituro. In quo ẽt, vt Greg.* dicit, instruimur, vt nato regi aurũ. ꝓ quod signi ficãt sapientia, offeramus, in conspectu eius, sapiẽtiæ lumine splendentes. thus autem, per qꝺ exprimitur orationis deuotio, offerimus deo, si ꝓ orationum studia deo redolere ualeamus: myrrham autem quæ significat mortificationem carnis, offerimus, si carnis uitia ꝓ abstinentiã mortificemus.

Homi. 2. ſ Mat. i op. imp. supeſ illud, Et intra. do. 12.

Hom. 10. i euãg. post med. illius

QVAESTIO XXXVII.
De legalibus circa puerũ Iesum obseruatis in quatuor articulos diuisa.

¶ SVP. Q. XXXVII. ART. I.

Medina pro tota quæſt.

DEINDE considerandũ est de circũcisione Christi. Et quia circumcisio est quædã professio legis obseruandæ, sm illud Galat 5. Testificor omni homini circumcidenti se, quoniã debitor est uniuersæ legis faciendæ, simul cum hoc quærendum est, de aliis legalibus circa puerum Iesum obseruatis.

Vnde quæruntur quatuor.
¶ Primo, De eius circumcisione
¶ Scꝺo, De nominis ꝓpositione
¶ Tertio, De eius oblatione.
¶ Quarto, De matris purgatiõe.

ARTICVLVS I.
Vtrum Christus debuerit circumcidi.

AD PRIMVM sic procedit. Vł ꝙ Christus nõ debuerit circumcidi. Veniente. n. veritate, cessiat figura: sed circumcisio fuit Abrahæ præcepta, in signum fœderis, quod erat de semine nascituro, ut patet Gẽ. 17 Hoc autem fœdus fuit in Chri natiuitate completũ. ergo circũcisio statim cessare debuit.

¶ 2 Præt. Omnis Christi actio, nostra est instructio: unde dr Io. 13. Exemplũ dedi vobis, ut quẽadmodum ego feci, ita, & uos faciatis. sed nos non debemus circumcidi, secundũ illud Gal. 5. Si circũcidimini, Christus uobis nihil ꝓderit. ergo uidetur ꝙ nec

Por. 264 Infra. q. 40. ar. 4. cor. Et. 4. dist. 1. c. q. 2. ar. 2. q. 1. Et oyuſ 60. c. 5.

Universidad de Deusto Biblioteca

firmatur, quia fieri ad imitationē alicuius mediate, uel immediate, non uariat naturā actus: sed circuncisio facta ad similitudinem Christi immediate, fit mediate ad similitudinē legalis circuncisionis: quia Christus legalem circuncisionem suscepit. ergo circuncisio ad similitudinē Chri facta est legalis.

Tertio, qa sm Apostolū ab omni specie mali abstinendo est inficiari aūt nō pōt, quin circuncisio ista habeat speciē mali: nā constat q habet speciē iudaismi, igitur illicita est. In oppositū aūt est, quia damnare totam illā patriā Christianam, & morē antiquum tot ecclesiarum, præsumptuosum videtur.

¶ Ad euidētiā huius q̄stionis, sciēdū, est q nō vertici dubiū, an circūcisio legalis sit alicubi licita. Determinata siqdē est i dicto concilio hæc q̄stio, & definitū est circūcisionē legalē, siue in ea ponat̄ spes, siue nō, esse illicitā. Sed qa ista circūcisio negat̄, q̄ sit legalis, dr̄n. q nō fit ad obseruādā legem Moysi, vel p̄ceptum datū Abrahæ de circūsione, ꝓpterea in dubiū uertit, an sit licita uel illicita. Via aūt resolutionis incedēdo circuncisio facta præcise ad cōformādū hoiem Chō, duo in se cōtinet. s. ipsā corporalē circūsionē uoluntariā, & cōformitatē ad Christum circuncisum.

Ex primo aūt cōstat actum nō esse de genere malorum q̄m actus malus ex suo genere, nō pōt reddi ex aduēnti bono fine: qa non sunt facienda mala, ut ueniāt bona: circūcidere aūt licite pōt homo ob sanitatem

encl.m.

non igitur ex suo genere mala corporalis circūcisio voluntaria. Ex secundo autem inquantum continet conformitatem ad Christum, constat quod malus non redditur. Conformitas siquidem ad Christum de genere bonorum est secundū se bonum autem ad iunctum non malo actui, nō habet unde reddat, actum illum malum, sed potius habet vnde bonificet actū illum. Inquantum uero continet ly circuncisum, non enim additur conformitas ad Christum absolute, sed ad Christum circuncisum, potest reddere actum malum: nam Christus ut circuncisus, significat, & circuncisionem corporalem, & legalem, quoniā circuncisio eius fuit, & corporalis, & legalis: immo ideo ad literā corporaliter circuncidi uoluit, ut legalē circūcisionem susciperet. Et propterea si conformitas ad Christum circuncisum, intelligatur ad circuncisum materialiter, & formaliter, actus circuncisionis redditur malus pro tempore euangelii publicati: quia talis circuncisio nihil aliud est, quām circuncisi legalis: est enim imitatio eius, vt patet, & rationes secundo, & tertio loco arguendo probant. Si uero conformitas referatur ad Christum circuncisum corporaliter tantum ratione similitudinis in patiendo, quia, scilicet uult sequi Christū in dolore circuncisionis, non malus, sed laudabilis redderetur

F actus circuncisionis. Ratione uero similitudinis in hoc, q̄ est esse circuncisum corporaliter: quia Christus fuit corporaliter circuncisus, cum in corporalibus sūs se non sit uirtus, nec utilitas nec unde malus, nec unde bonus redd. actus circuncisionis propter huiusmodi corporalem similitudinem factæ uideo, ni si q̄ pro tāto malus esset pro quanto uanus esset: careret. n. necessitate, & pia utilitate. si solum pro corporea assimilatione heret. Et si p̄ quadā veneratione Chri hoc fieret, an actus sit religiosus, an superstitiosus, considerandum est. Et quidē q̄ sit superstitiosus testatur, quia corporalem cæremoniā inutilem contra cōem ecclesiæ morē, habētē mali speciē exercet. Sed q̄ cæremonia hæc licet sit corporea nō sit uana, aut inutilis, inde apparet q̄ nonnulla uenerātio est uacare ad similationi ad principē. In honorē siqdem principum uocamus filios nostros, ipsorū principiū nominibus, ut Iulios à Iulio, & Leones à Leone. Nec superstitiose similis honor in sanctos transfertur: sed ad uenerationē sanctorū spectare credimus, q̄ filios nostros sanctorum nominibus appellemus. Et propterea sicut ad similari uelle sanctis in nominibus, extra religionē nō est, sed ad uenerationē quādā spectat, ita honorem hunc exhibere Christo, ut ēt corporaliter assimiletur sibi circuncisio hō, nō superstitionis uanitas, sed uenerationis quādam est, ab hoibus humano more exhibita, & licet ēt nō sm cōem ecclesiæ morē est tū sm illarū ecclesiarum, quę sunt indiæ sub rege Dauid, qui uulgariter dicitur Preste Ioanni, antiquum, uetustumque morem, qui & nunq̄ ab uniuersali, aut Romana ecclesia damnatus apparet: & propterea licet alibi circuncisio ista esset superstitiosa, non tamē vbi est consueta. De mali autem specie, quam p̄ferre circuncisionem hoc tempore negari etsi non potest, dicitur in q̄ ab omni specie mali cauendum est, quando & ubi speciem mali habet. Verum, ubi, & quando actus aliquis cessat habere malispeciem, potest exerceri licite, nam comedere immolata idolis, speciem mali habet, & secundum Apostoli doctrinam. 1. ad Cor. 8. & 10. quandoque est licitum, & quandoque illicitum: nam præsentibus infirmis est illicitum: quando autem, & ubi scandalum infirmorum nō timetur, licitum est. Et secundum hoc, circuncisio hmōi, quia in ecclesiis illis non est in scandalum infirmorum, neque mali occasio, cessat habere ibi malispeciē. Et si obiciatur, q̄ licet tollatur per hoc ratio scādali apud illos: non tamen tollitur per hoc ratio scandali apud innumeras Christi ecclesias, quæ de Indorū circuncisione scādalizant. utpote in talismi speciem habente, non hic uel ibi: sed simpliciter, & absolute post p̄fectā euāgelii publicationē, cōsulendū credo per Romanā ecclesiā esse, ut uel non toleraretur circunci-

H

Orig. ho. 14. in Lo. in pri. to. 3.

circuncisio talis rōe eōrū facta, uel si tolerāda iudicaretur, ut sm se licita, tolleret rō scandali apud ecclesias alias. Et p hæc patet solutio oīum obiectorū. Hæc sunt, q̄ de hac q. nouā mihi occurrerūt, in qua libentius audirē apostolicæ sedis sapiam, q̄ propriā p̄ferrem opinionem.

SV. QV. XXXVII. ART. II.

Titulus clarus est.

¶ In corpore triplex rō imponendi nomina refert. Deinde rīndet q̄sito. Nomina debent imponi a p̄prietatib. rerū, uel imponunt à circūstātib. q̄olibet, uel significāt aliq̄d gratuitū donū diuinitus illis datū. Primū declarat in nobis gnerū, & spērum. Sm, in singularium nominib. Tertiū, in nominibus diuinitus impositis. ¶ Cōcluditur sta est. Conuenienter uocatū est nomē Chri Iesus, idest, saluator: quia fuit impositū diuinitus angelo nuntiāte, & Chro hoc munus gratiæ collatum est, ut esset saluator omniū.

Perr. 205 Opusc. 60. 2a p. 6.

B

C

D

E

nomē nouum, quod os dñi nominauit: sed hoc nomen Iesus non est nomē nouū, sed plurib. fuit in ueteri testō impositum, ut patet ēt ex ipsa genealogia Christi Luc. 3. ergo videtur quòd inconuenienter uocatum est nomen eius Iesus.

¶ 3 Præt. Hoc nomen Iesus salutē significat, vt patet per id, qd̄ dr̄ Matth. 1. Pariet filiū, & vocabis nomen eius Iesum, ipse. n. saluum faciet populū suū à peccatis eorū: sed salus per Chrm nō est facta solum in circuncisione, sed ēt in præputio, ut patet per Apost. Rom. 4. Incōueniēter ergo hoc nomē fuit Christo impositum in sua circuncisione.

SED CONTRA est auctoritas scripturæ, in qua dr̄ Luc. 2. q̄ postq̄ consumati sunt dies octo, ut circuncideretur puer, vocatum est nomē eius Iesus.

RESP. dcēm, q̄ noia dēnt proprietatibus rerū rīndere. Et hoc patet in nominib. gnerū, & spērū: quia ut dr̄ 4. Metaph. rō, quā significat nomē, est definitio, q̄ designat propriā rei naturā. Noia aūt singulariū hoium sp imponunt ab aliqua proprietate eius, cui nomen imponit. Vel à re, sicut imponuntur noia aliquorū cunctorū his, q̄ in eorum festis nascuntur. Vel a cognatione: sicut cum filio imponitur nomen patris, uel alicuius de cognatione eius: sicut propinqui Ioannis Baptistæ uolebant eum uocare nomine patris sui Zachariam, non autem Ioannem: quia nullus erat in cognatione eiꝰ, qui uocaretur hoc nomine, ut dicitur Luc. 1. Vel ēt ab euentu: sicut Ioseph uocauit primogenitum

A

suum Manassem, dicens, Obliuisci fecit me Deus omnium laborum meorum. Genes. 41. Vel ēt ex aliqua qualitate eius, cui nomen imponitur: sicut Genes. 25. dicitur, q̄ quia, qui primus egressus est de utero matris, rursus erat, & totus in morē pellis hispidus, uocatum est nomen eius Esau, quod interpretatur rubeus. Nomina autem, quæ imponuntur aliquibus diuinitus, semper significant aliquod gratuitū donum eis diuinitus datum: sicut Gen. 17. dictum est Abrahæ, Appellaberis Abrahā, quia patrem multarū gentium cōstitui te. Et Mat. 16. dictū est Petro, Tu es Petrus, & super hanc petrā ædificabo ecclesiam meam. Quia igitur Chro hoc munus gratiæ collatū erat, vt per ipsum omnes saluarentur, iō^m cōuenienter vocatū est nomē eius Iesus, ^n id est, Saluator, angelo hoc nomē prēnuntiante, non solum matri, sed etiam Ioseph, qui erat futurus eius nutritius. encl.m.

B

C

D

E

ARTICVLVS II.

Vtrum conuenienter fuerit Christo nomen impositum.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur q̄ inconueniēter fuerit Christo nomē impositum. Veritas. n. euangelica dēt^h prēnūtiationi propheticę rndere: sed prophetæ aliud nomē de Chro prænuntiauerūt: dr̄ n Isa. 7. Ecce uirgo cōcipiet, & pariet filiū, & uocabit nomē eius Emanuel. Et 8. Voca nomē eius, accelera, spolia detrahe, festina prædari. Et 9. Vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis. & Zach. 6. dicitur, Ecce, vir, Oriēs nomen eius. ergo inconuenienter vocatum est nomen eius Iesus.

¶ 2 Præt. Isa. 62. dr̄, Vocabit tibi

AD PRIMVM ergo dicēdum, q̄ in omnibus illis nominibus quodammodo significatur hoc nomē Iesus, quod est significatiuū salutis. Nā in hoc q̄ dicitur, Emanuel quod interpretatur, nobiscū Deus, designatur causa salutis, quæ est unio diuinæ, & humanæ naturæ in persona filij Dei, per quam factum est, ut Deus esset nobiscum, quasi particeps nostræ naturæ. Per hoc aūt q̄ dr̄, Voca nomē eius, accelera, spolia detrahe, &c. designatur a quo nos saluauit, quia à diabolo, cuius spolia abstulit, secūdum illud Colos. 2. Expolians principatus, & ptātes, traduxit confidenter. In hoc aūt, q̄ dr̄, Vocabit nomen eius admirabilis &c. designatur uia, & terminus nostræ salutis, inquantum. s. admirabili diuinitatis consilio, & uirtute, ad hæreditatē futuri sæculi ꝺducimur, in quo erit pax ꝑfecta filiorū Dei, sub ipso principe Deo. Quòd vero dicitur, Ecce uir, Oriens nomē eius, ad idem referī ad qd̄ primum, s. ad incarnationis mysterium, secundum q̄ exortum est in tenebris lumen rectis corde.

AD II dcēm, q̄ his, qui fuerunt ante Christum, potuit conuenire hoc nomen Iesus secundum aliquam aliam rationem, puta, quia aliquam particularem & temporalem salutē attulerunt, sed secundum rationē spiritualis, & uniuersalis salutis hoc nomen proprium est Christo, & secundū hoc dicitur esse nomen nouum.

AD III dcēm, quòd sicut Genes. 17. legitur, simul Abraham suscepit nominis impositionem à Deo, & circuncisionis mandatum; & ideo apud iudæos consuetū erat, vt ipso die circuncisionis nomina pueris imponerentur, quasi ante circuncisionē perfectum esse non habuerint, sicut ēt nūc pueris in baptismo nomina imponuntur. Vnde super illud Prouerbio. 4. Ego filius fui patris mei, tenellus, & unigenitus coram matre mea, dicit gl. Quare Salomon se vnigenitum coram matre nominat, quem fratrem vterinum præcessisse scriptura attestatur, nisi quia ille mox natus, sine noie quasi numquam esset, de uita decessit? Et ideo Christus simul cum fuit circuncisus, nominis impositionem accepit.

SVP. QVÆST. XXXVII. ART. III.

Titulus clarus est.

¶In corpore unica conclusio respōsiua quæsito: Christus cōuenienter in templo oblatus est, cum oblatione. Probatur: Christus voluit sub lege fieri, & ex muliere natus primogenitus est. ergo cōueniēter, &c. antecedēs quo ad primam partem declaratur ex fine: quia ut eos, qui sub lege erant redimeret, & iustificationem spiritualē in membris suis impleret. Quo ad secundam est per se euidens. Cōsequentia probatur: qa in lege erant circa primogenitū duo præcepta: alterum inquātum genitum, & alterum inquantum primogenitum, & utrūque in Christo seruatū est. Litera est clara.

¶Sed circa rōnem in lra redditā de sacrificio præcepto. Leuit. 12. quia. s. pro peccato ꝓr lis offerebaꝫ, dubiū occurrit: tū qa peccatū originale prolis iā expiatū erat octauo die per circūcisionem: tū quia in textu illo expresse dr, Et orabit ꝓ ea. s. matre, sacerdos, & mundabitur, & nō dr, Orabit pro filio. male ergo in lra dicitur, ꝙ offerebatur pro peccato prolis.

¶Ad huius euidentiā considerandum est, ꝙ littera illius textus, ut glossa ex Augu. dicit dupliciter legi potest. Primo, vt ly pro filio uel filia, referatur ad oblationem. Et hunc sensum secutus est Auctor sequens Aug. ꝓbauit hunc sensum, ex verbis, s. Lucæ dicētis: Cum inducerent puerū Iesum parētes eius, ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo. Ex hoc enim, quòd dixit pro eo, & non pro matre, ostendit, quòd illud quod tunc faciebant, pro puero faciebant: constat autem quòd tunc offerebant, ut prædixerat Euangelista. ergo. Alio modo, ly pro filio, aut filia, refertur ad purgationis terminationem, & secundum hunc sensum ab aliis exponitur, & remanet indecisum pro quo fiat oblatio, an pro filio, an pro matre, quæ ibi mundari dicitur. Et quia littera illa utriusque expositionis est capax quia potest cum utraque oratione, tam. s. antecedente de termino purgationis, q̄ subsequente de oblatione, construi ly pro filio, uel filia positum in medio utriusque orationis, ideo ambiguus restabat sensus, quantum est ex litera. Libera uidetur cuique sua opinio, quòd, uel pro peccato prolis, uel matris offerebatur. Et quidem quòd pro peccato oblatio fieret, textus clare dicit. Et ideo dicere, quòd pro sola irregularitate corporea hoc fieret, alienum à litera est dicente, animal unum pro peccato, & aliud pro holocausto offerri. Dicere autem ꝙ pro peccato matris quod non pariendo, sed concumbendo commisit, quia communiter aliquod ueniale peccatū in actu illo interuenit, omni no irrationabile non est, ex litera tamen non habetur.

parr. 2. 206 Opusc. 60. art. 6.

Art. huius q. in corp. ad 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus conuenienter fuerit in templo oblatus.

AD TERTIVM sic procedit. Vī ꝙ inconuenienter fuerit Christus in tēplo oblatus. Dicitur. n. Exo. 12. Sanctifica mihi omne[h] primogenitum, quod aperit vuluam in filiis Israel; sed Christus exiuit de clauso uirginis utero, & ita matris uuluam non aperuit. ergo Christus ex hac lege non debuit in templo offerri.

¶2 Præ. Illud, quod est semper[h] præsens alicui, non potest ei præsentari, sed Christi humanitas semper fuit Deo maxime præsens, utpote ei coniuncta in vnitate personæ. ergo nō oportuit, quòd corā domino sisteretur.

¶3 Præ. Christus est hostia principalis, ad quam omnes hostiæ ueteris legis referuntur, sicut figura ad ueritatem: sed hostiæ[h] non debet esse alia hostia. ergo non fuit conueniens, ut ꝓ Christo alia hostia offerretur.

¶4 Præ. Inter legales hostias præcipua fuit agnus, qui erat iuge sacrificium, ut habetur Num. 28. vnde et Chr̄s dr[h] agn⁹, Io. 1. Ecce agnus Dei, magis ergo fuit conueniens, quòd pro Christo offerretur agnus, q̄ par turturū, uel duo pulli columbarū.

SED IN CONTRARIVM est, auctoritas scripturæ, quæ hoc factum esse testatur, Luc. 2.

RESP. dcm, ꝙ sicut dictum est, * Christus noluit sub lege fieri, ut eos, qui sub lege erant, redimeret, & ut iustificatio legis in suis membris spiritualiter impleretur. De prole autem nata, duplex præceptum in lege traditur. Vnum quidem generale, quo ad omnes, ut. s. completis diebus purificationis matris offerret sacrificiū pro filio, siue pro filia, vt hī Leuit. 12. & hoc quidem sacrificium erat, & ad expiationem peccati, in quo proles erat concepta, & nata, & ad consecrationem quandam ipsius: qa tunc primo præsentabatur in templo, & ideo aliquid offerebaī in holocaustū, & aliqd pro peccato. Aliud aūt ꝑceptū erat speciale ī lege de primogenitis tā in hoīnibus q̄ in iumentis: sibi n. dominus deputauerat omne primogenitū filiorū Israel, ꝓ eo, ꝙ ad liberationē populi Israel percusserat primogenita Aegypti, ab hoīe usq; ad pecus, primogenitis filiorū israel reseruatis. Et hoc mandatū ponitur Exod. 13. in quo ēt prefiguraba tur Chr̄s, qui est primogenitus in multis fratribus, ut dr Rom. 8. Quia igitur christus ex muliere natus, erat quasi primogenitus, & uoluit fieri sub lege, hæc duo euangelista Lucas circa eū fuisse obseruata ostendit Primo quidē id, qd ꝑtinet ad primogenitos, cum dicit, Tulerūt illū in Hierusalē, ut sisteret eū dño, sicut scriptū est in lege dñi: qa omne masculinū adaperiens uuluā, sanctū dño vocabitur. Secundo illud, quod pertinet cōiter ad omnes, cū dicit, Vt darent hostiam, s̄m ꝙ dictū erat in lege dñi. par turturū, aut duos pullos columbarum.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ sicut Greg. Nissenus dicit, Illud legis ꝑceptū in solo incarnato deo singulariter, & ab aliis differēter impleri vī. ipse nāq; solus ineffabiliter cōceptus, ac ic̄ō prehensibiliter editus, uirginalem uterū aperuit, nō antea quia peccatum originale plura in se cōtinet. s. maculam cum reatu æternæ, pœnæ damni, & fomitē, nō inconuenit pro peccato originali, emissio quo ad maculā cū reatu æternæ pœnæ damni, offerre ut expietur aliqualiter quo ad fomitem, ut scilicet proles minus prona sit ad malū. Et tanto magis hoc erat tunc necessarium, quanto per circuncisionem minor gratia cōferebatur, quàm nunc per baptismū, ut sic adiungatur hoc sacrificium circuncisioni, accederetur ad gratiā baptismalē, uel propius ad illam, non ex opere aliquo sacramētali, sed ex deuotione & fide oblati sacrificii, patre misericordiarum largiente.

Ar. præce. ad 1.

connubio reseratū, seruans, & post partū iuiolabiliter signaculū castitatis. Vñ ꝙ dicit, adaperiens vuluā, designat, ꝙ nihil antea inde intrauerat, vel exiuerat. Et per hoc ēt specialiter dr masculinus, quia nihil de femineitate culpæ portauit. Singulariter etiam sanctus, quia terrenæ contagia corruptelæ, immaculati partus nouitate non sensit.

AD II dcm, ꝙ sicut filius dei non pp seipsum factus est hō, & circūcisus in carne, sed ut nos per gr̄am faceret deos, & ut spūaliter circūcidamur, sic pp nos sistitur domino, ut discamus deo p̄sentare nosmetipsos. Et hoc post circūcisionem eius factum est, ut ostendat neminem nisi circuncisum vitiis, dignum esse diuinis conspectibus.

AD III dcm, ꝙ pp hoc ipsum uoluit hostias legales p̄ se offerri, qui erat vera hostia, ut figura veritati coniungeretur, & per ueritatem figura approbaretur, contra illos, qui deū legis negant a Chr̄o fuisse in euangelio prædicatū. Non. n. putādum est, ut Orig.* dicit, ꝙ filium suū bonus deus sub lege inimici fecerit, quam ipse non dederat.

Ho. 14. in Luc. a medio illius, to. 4.

AD IIII dcm, ꝙ Leuit. 12. præcipitur, ut qui possent, agnum pro filio, aut filia, simul, & turturē, siue columbā offerrent, qui uero non sufficeret ad offerendū agnum, duos turtures, uel duos colūbarū pullos offerrent, Dominus ergo, qui cum diues esset, pp nos egenus factus est, ut illius inopia diuites essemus, ut dr 2. ad Cor. 8. pro se paupe rum hostiam voluit offerri: sicut, & in ipsa natiui tate pannis inuoluitur, & reclinatur in præsepio. Nihilominus tñ, hmōi aues figuræ congruunt: turtur enim quia est auis loquax, prædicationem, & confessionē fidei significat: quia vero est animal castū, significat castitatem: quia vero est aial solitarium, significat con ēplationē. Colūba vero est animal mansuetū, & simplex, mansuetudinem, & simplicitatē significans. Est ēt animal gregale: uñ significat vitam actiuam: & ideo hmōi hostia figurabat perfectionem Christi, & membrorum eius. Vtrumque ēt animal propter consuetudinem gemendi, præsentes sanctorum luctus designat: sed turtur, quæ est solitaria, significat secretas orationum lachrymas. Columba vero, q̄ est gregalis, significat publicas orationes ecclesiæ. Vtroque uero animal duplicatum offertur, ut sanctitas sit nō solum in anima, sed etiam in corpore.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum mater dei conuenienter ad templum purganda accesserit

AD QVARTVM sic procedi tur. Vī ꝙ inconuenienter mat r dei purganda ad tēplum accesserit: [h] Purgatio n. non vī esse nisi ab īmūditia: sed in beata Virgine nulla fuit īmūditia, vt ex s. dictis patet. * ergo non debuit, ut purganda ad templum accedere.

¶2 Præt. I. eu. 12. dr. Mulier, q̄ susceptо semine pepererit masculū, immunda erit septē diebus: & iō præcipitur ꝙ non ingrediat sanctuariū, donec impleant dies purgationis eius: sed beata Virgo pepit masculū sine virili semine. [h] non ergo debuit ad templū venire purganda.

¶3 Præ. Purgatio ab īmūditia ñ fit nisi p gratiā: sed sacra veteris legis gr̄am nō conferebant, sed ipsa potius secum gr̄æ actorem habebat. non ergo cōueniens fuit, vt ad templum purganda [h] ueniret.

SED CONTRA est, auctoritas scripturæ, quæ dr Luc. 2. ꝙ impleti sunt dies purgationis Mariæ secūdum legem Moysi.

RESP. Dcm, ꝙ sicut plenitudo gr̄æ a Chr̄o deriuat in matrē, ita decuit ut mater humilitati filī cōformaret: humilib. n. deus dat gr̄am, ut dr Iacobi 4. Et iō [m] sicut Chr̄s licet nō esset legi obnoxius, voluit tñ circūsionē, & alia legis onera subire, ad demōstrādū humilitatis, & obedientię exēplū, & vt ap. ꝓbaret legē, & ut calūn æ occasionē iudæis, tolleret, ꝑ eādē rōem voluit, & matrē suā implere legis obseruātias, q̄bus tñ non erat obnoxia. [n]

Concl. m

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ licet beata Virgo nullam haberet immunditiam, voluit tñ purgationis obseruantiam implere, non propter indigentiam, sed propter legis præceptum: & ideo signanter euangelista dicit, quòd cōpleti sunt dies purgationis eius secundum legem: ipsa enim secūdum se purgatione non indigebat.

AD II dcm, ꝙ signanter Moyses vī fuisse locutus ad excipiendam ab immunditia matrem dei, quę non peperit susceptо semine. Et iō patet, quòd non obligabatur ad impletionem illius præcepti, sed voluntarie purgationis obseruantiam adimpleuit, ut dictum est. *

In cor. 6.

AD III dcm, ꝙ legalia sacramenta non purgabant ad immunditia culpæ, quę fit per gratiā, sed hanc purgationem prefigurabant: purgabant aūt purgatione quadam carnali ab immunditia irregularitatis cuiusdam, sicut in secunda parte ē dictum est. Neutrā tamen immunditiam beata Virgo contraxerat: & ideo non indigebat purgari.

1.2.q.102 ar 5.

QVAESTIO XXXVIII.

De bap i mo Ioannis, in sex articulos diuisa.

SV. QV. XXXVIII. ART. I.

Sot. 4. d. 2. q. 2. ar. 1 Palud. 4. d. 2. q. 2. Medina pro tota q̄ne

DEINDE considerandum ē, de baptismo, quo Christus baptizatus est. Et quia Christus baptizatus est baptismo Ioannis, Primo consideandum est de baptismo Ioānis i cō. Secō, de baptizatiōe Chr̄i.

Circa primum quæruntur sex.

¶Primo, Vtrum conueniens fuerit, ꝙ Ioannes baptizaret.

¶Secundo, Vtrum ille baptismus fuerit a deo.

¶Tertio, Vtrum contulerit gratiam.

¶Quarto, Vtrum alii præter Christum illo baptismo debuerint baptizari.

¶Quinto, Vtrum baptismus ille cessare debuerit Christo baptizato.

¶Sexto, Vtrum baptizati baptismo Ioannis essent postea baptizandi baptismo Christi.

Porr. 208 4.d.2.q.1.a.1.a.d.4.

Articvlvs I.

Vtrum fuerit conueniens Ioannem baptizare.

AD PRIMVM si proceditur. Vr̃ q̃ non fuerit conueniens Ioannem baptizare. Omnis enī ritus sacramentalis ad aliquam pertinet [b] legē: sed Ioannes non introduxit nouā legē. ergo inconueniēs fuit q̃ nouum ritū baptizandi introduceret.

¶2 Præt. Ioannes fuit missus a deo in testimoniū [b] tamq̃ ꝓpheta, ſm illud Luc: 1. Tu puer ꝓpheta Altissimi vocaberis: sed ꝓphetæ, q̃ fuerunt ante Chr̃m, nō introduxerunt nouū ritū, sed ad obseruantiā legaliū rituū inducebant, ut patet Malch. vlt. Memētote legis Moysi serui mei. ergo nec Ioānes nouū ritum baptizandi introducere debuit.

¶3 Præt. Vbi est alicuius rei superfluitas, nō est ad illud [b] aliq̃d addendū: sed iudæi excedebant in superfluitate baptismatū: dr̃. n. Marc. 7. q̃ pharisęi, et oēs iudęi nisi crebro lauent manus, nō māducāt, & a foro uenientes, nisi baptizentur nō comedunt, & alia multa sunt, q̃ tradita sunt illis seruare, baptismata calicū, & vrceorū, & æramētorū et lectorū. ergo inconueniens fuit, q̃ Ioannes baptizaret.

SED CONTRA est, Auctoritas scripturæ, Mat. 3 vbi præmissa sanctitate Ioannis, subditur, q̃ exibāt ad eum multi, & baptizabantur in Iordane.

Concl.m

RESP. dcd̃m, q̃ [m] conueniens fuit Ioannē baptizare ꝓp quatuor [n]. Primo quidem, qa oportebat Chr̃m a Ioanne baptizari, ut baptismū cōsecraret ut Aug* dicit sup Ioannē. Secundo, ut Chr̃s manifestaret. Vñ ipse Ioannes baptista dicit Ioānis primo, ut manifestet, Chr̃s in Israel, ꝓpea ueni ego in aqua baptizans: concurrentibus. n. turbis ad baptismū annuntiabat Chr̃m: q̃ quidem facilius sic factum est, q̃ si per singulos discurrisset, vt Chrys. *dicit super Ioannem. Tertio, ut suo baptismo assuefaceret homines ad baptismum Christi. Vñ Greg. † dicit in quadam Homil. q̃ ideo Ioannes baptizauit, ut præcursionis suæ ordinem seruans, qui nasciturum dominum nascendo præuenerat, baptizando quoque, baptizaturum præueniret. Quarto, ut ad pœnitentiam homines inducens homines præpararet ad digne suscipiendum baptismū Chr̃i. Vnde ibidem Beda dicit, q̃ quantum catechumenis nondum baptizatis potest doctrina fidei, tantum profuit baptisma Ioannis ante baptisma Chr̃i: quia sicut ille prædicabat pœnitentiā, et baptismum Chr̃i prænuntiabat, & in cognitionem veritatis, quę mūdo apparuit attrahebat: sic ministri ecclesiæ primo eruditi, posti peccata eorum redarguunt, demum in baptismo Christi remissionem peccatorum promittunt.

Habet ex serm. 1. de Epiph. t. 10.

Chry. ho. 16. in ioā. ante me. to. 3.

Beda i ho. in euan. parū ante me.

D. 262.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q̃ baptismus Ioannis non erat per se sacramentum: sed quasi quoddam sacramentale, disponens ad baptismum Chr̃i: & ideo aliqualiter pertinebat ad legem Christi, non autem ad legem Moysi.

AD II dcd̃m, q̃ Ioannes non solū fuit ꝓpheta sed plusq̃ propheta, ut dicitur Matt. 11. fuit enim terminus legis, & initium euangelii: & ideo magis pertinebat ad eum, uerbo, & opere inducere homines ad legē Chr̃i, q̃ ad obseruātiā veteris legis.

F AD III dcd̃m, q̃ baptismata illa pharisæorū erāt inania, utpote ad solam munditiam carnis ordinata: sed baptismus Ioannis ordinabatur ad munditiam spiritualem: inducebat enim homines ad pœnitentiam, ut dictum est,* In cor. ar.

Articvlvs II.

Vtrum baptismus Ioannis fuerit à Deo.

SV. QV. XXXVIII. ART. II.

Porr. 209 4.d.2.q.1. ar.1.q.3.

AD SECVNDVM sic procedit. Vr̃ q̃ baptismus Ioānis non fuerit a deo. Nihil. n. sacrale, q̃ ē a deo, [b] denominat ab homine puro, sicut baptismus nouę legis non dr̃ Petri, uel Pauli, sed Chr̃i: sed ille baptismus denominat a Ioanne ſm illud Matth. 21. Baptismus Ioannis, vñ erat, è cælo an ex hominibus? ergo baptismus Ioannis non fuit a deo.

Sot. 4.5.d.2.q.2.ar.1.

TItulus, quæstionē a dño pharisæis ꝓpositā mouet. ¶ In corpore unica est distinctio bimembris cū conclusiōe bimembri. Distinctio est: Baptismus Ioannis, uel quo ad eius ritū, uel quo ad eius esse tū. Cōclusio ē baptismus Ioannis quo ad ritū erat a deo, quo ad ꝓpriū effectū fuit ab hoīe. Probat quo ad prim ā parte: quia ex institutu Spiritussancti baptizabat, dicente ipso ica. 1. Qui me misit baptizare in aqua. Quo ad secam partem: qa nihil efficiebat, q̃ hō efficere nō potuisset, hoc est, quia non conferebat aliquod spirituale.

¶2 Prę. Omnis doctrina de nouo a deo procedens, [b] aliq̃bus signis confirmatur: vñ & Ex̃s Exo. 4. dedit Moysi ptātē signa faciendi. Et Heb. 2. dr̃, Cū fides nr̃a ptincipium accepisset enarrari à deo, per eos, qui audierūt in nos confirmata est, contestā te deo signis, & prodigiis: sed de Ioanne Baptista dr̃ Ioā. 10. Ioannes signū fecit nullū. ergo vr̃ q̃ baptismus, quo baptizauit, non esset a deo.

¶3 Præt. Sacramenta, quæ sunt diuinitus [b] instituta, aliquibus sacrpturæ præceptis continentur: sed baptismus Ioannis non precipitur aliquo præcepto sacrę scripturæ. ergo uidetur quod non fuerit a deo.

SED CONTRA est, quod dicitur Ioan. 1. Qui me misit baptizare in aqua, ille mihi dixit, Super quē videris spiritum &c. I

RESP. Dcd̃m, q̃ in baptismo Ioannis duo possunt considerari, scilicet ipse ritus baptizandi, & effectus baptismi [m]. Ritus quidem baptizandi non fuit ex hominibus, sed a deo, [n] qui familiari Spiritussancti reuelatione Ioannem ad baptizandū misit. [p] Effectus autem illius baptismi fuit ab homine [q] a nihil in illo baptismo efficiebatur, q̃ homo facere non posset. Vnde non fuit a solo deo, nisi inquantum deus in homine operatur. *Concl.m* *conel.p*

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ per baptismū nouæ legis homines interius per Spiritumsanctū baptizantur, q̃ facit solus deus. Per baptismum autem Ioannis, solum corpus mundabat aqua. Vñ dr̃ Matth. 3. Ego baptizo uos in aqua, ille uos baptizabit in Spiritusancto. Et ideo baptismus Ioānis denominatur ab ipso: quia scilicet nihil in eo agebatur, q̃ ipse non ageret. Baptismus autem nouæ legis non denominatur a ministro, qui principalem baptismi effectum non agit, scilicet interiorem emundationem. K

AD II dcd̃m, q̃ tota doctrina, & operatio Ioānis ordinabatur ad Christum, qui multitudine

signorū, & suā, & Ioannis doctrinā confirmauit. Si A aūt Ioannes, signa fecisset, hoies ex æquo Ioanni, & Chr̃o attēdissent, & iō ut hoies principaliter Chr̃o intenderent, nō est datū Ioanni, ut faceret signū, iudæis tū quę rentib quare baptizaret, confirmauit suū officiū auctoritate scripturæ, dicens, Ego vox clamātis in deserto &c. vt dr̃ Io. 2. Ipsa ēt austeritas uitæ, eius officium commēdabat, quia ut Chrysost.* dicit supra Matth. mirabile, erat in humano corpore tantam patientiam videre.

Hom. 10. in Mat. ante me. t. 2.

AD III dcd̃m, q̃ baptismus ioannis non fuit ordinatus à Deo, nisi ut modico tpe duraret, pp cās prædictas† Et iō non fuit cōmendatus aliquo præcepto cōiter edito in sacra scriptura, sed familiari quadam reuelatione Spiritussancti, ut dictū est.* B

In ar. 1. huius quæst.

Ex ar. 1. huius q.

Articvlvs III.

Virtū baptismo Ioānis, gra daretur.

SV. QV. XXXVIII. ART. III.

Porr. 210 4.d.2.q.2 arti. 1. q. 1. cor.

Alb. Mag. 4.d.2.a.3.
Sot. 4.5.d.2.q.2.art.2.
Palu. d.4.d.2.q.2.art.2.

TItulus clarus est. ¶ In corpore unica conclusio trimembris: Baptismus Ioannis nō cōferebat gr̃am sed ꝓparabat ad eā tribuendā. Probat cōclusio. primo, quo ad primas partes simul. Tota doctrina, & operatio Ioannis, erat præparatoria ad Chr̃m, q̃ quē conferenda erat gr̃a. ergo baptismus Ioannis non conferebat gr̃am, sed ꝓparabat ad illam. Antecedens quo ad primā eius partē ex dictis patet, quo ad secam vero Io. 1. Gr̃a per Iesum Chr̃m facta est. Cōsequentia vero, ꝓbat: quia ministri, ac inferioris artificis, non est inducere formā principalis artificis, sed præparare et ad illā. Deinde consequenter. Eam habes ho. mil. totius anni. Hom. 7. in euan. parū ante me. Ar. 1. huius quæst. conel.p

Sed gra est à Spūsancto, & ꝓ eā ꝓcā tollunt. ergo baptismus ioānis gr̃am nō cōferebat.

RESP. dcd̃m, q̃ sicut dictum est,* tota doctrina, & operatio ioannis præparatoria erat ad Christū: sicut ministri, & inferioris artificis est ꝓparare materiā ad formā, quā iducit principalis artifex. Gr̃a aūt conferēda erat hoibus per Christū, ſm illud Io. 1. Gr̃a, & veritas per Iesum Chr̃m facta est. Et iō [m] baptismus ioannis gr̃am non cōferebat, sed solū ad gratiā præparabat tripliciter. [n] Vno q̃dē mō, per doctrinā ioannis inducētē hoies ad fidē Christi. Alio mō, assuefaciendo homines ad ritū baptismi Chri. Tertio modo, per pœnitentiā, præparādo hoies ad suscipiendum effectū baptismi Christi. C

Concl.m

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q̃ in illis uerbis (vt Beda, dicit†) potest intelligi duplex baptismus. Vnus quidem, quem ioannes baptizando conferebat, q̃ dr̃ baptismus pœnitentię: quia. 5. ille baptismus erat quoddam inductiuum ad pœnitentiā, & quasi quędam protestatio, qua profitebantur hoies se pœnitentiam acturos. Alius autem est baptismus Christi, per quem peccata remittuntur, quē ioannes dare non poterat, sed solum prędicabat, dicēs, ille uos baptizabit in Spiritusancto. Vel potest dici, q̃ prædicabat baptismū pœnitētiæ, i. inducentē ad pœnitentiam, quę quidē pœnitētia ducit homines in remissionem peccatorū. Vel pōt dici, q̃ per baptismū Christi, ut Hier. dicit,* gratia datur, qua peccata gratis dimittuntur: quod aūt consumatur per sponsum, initiatur per paranymphum, s. ꝓ ioānem. Vnde dr̃, q̃ baptizabat & prædicabat baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum, non quia hoc ipse perficeret, sed quia præparando ad hoc homines disponebat. D

Sup. illud Mar. 1. fuit Ioānes in deserto baptizās: Est c. 3. ſm ordinē Bed.

Sup. illud Mat. 1. p̃dicans baptis. pœn. tom. 9.

AD II dicendum, q̃ illa confessio peccatorum non fiebat ad remissionem peccatorum statim per baptismum ioannis exhibendam: sed cōsequendā per pœnitentiam consequentem, & per baptismū Christi, ad quem pœnitentia illa præparabat.

AD III dicendum, quòd circumcisio instituta erat ad remediū originalis peccati: sed baptismus ioannis ad hoc nō erat institutus, sed solum erat præparatorius ad baptismum Christi, ut dictum* est.* Sacramenta autem ex ui institutionis, suū habent effectum.* E

si corp. & ar. 1. huius quæst.

Articvlvs IIII.

Virum alij præter Christum, baptismo Ioannis baptizari debuerunt.

SV. QV. XXXVIII. ARTI IIII.

Sot. 4.5.d.2.q.2.art.3.

Porr. 211 4.d.2.q.2. a.3.q.2.

TItulus clarus est. ¶ In corpore una conclusio. Baptismo ioannis alij debuerūt baptizari. Probat dupliciter. Ifa clara est. *art. 1.

AD QVARTVM sic procedit. Vr̃ q̃ baptismo ioannis solus Christus debuerit baptizari: quia sicut dictum est,* ad hoc ioannes baptizauit, ut Christus baptizaretur, sicut Auguſt.† dicit sup ꝓ ioānem: sed quod est proprium Christo, non debet aliis conuenire. ergo nulli alij debuerunt illo baptismo baptizari.

tract. 11. in io. in ꝓn. & medium. t. 9.

¶2 Præt. Qnicumque baptizatur, aut accipit aliq̃d a baptismo, aut baptismo aliquid confert; sed à ba-

Act. præc.

ptismo Ioānis nullus aliquid accipere poterat (qa in eo gra nō conferebat, vt dictū est*) nec aliqs baptismo aliq̄d cōferre poterat, nisi Chr̄s, q̄ tactu mū dissimæ suæ carnis aquas sanctificauit. ergo vr̄, q̄ solus Christus baptismo Ioannis debuerit baptizari.

¶3 Præt. Si alij illo baptismo baptizabant, hoc non erat, nisi ut ꝓparar̄etur ad baptismū Christi, *& sic cōueniens videbat̄, q̄ sicut baptism⁹ Chr̄i oīb. conferr̄, & magnis, & paruis, & gētilibus, & iudeis, ita ēt, & baptismus Ioannis cōferr̄et: sed non legit̄, q̄ ab eo pueri baptizarent̄, nec ēt gentiles: dr̄. n. Mar. 1. q̄ egrediebant̄ ad illum Israelitæ uniuersi, & baptizabantur ab illo. ergo uidetur quòd solus Christus à Ioanne debuerit baptizari.

SED CONTRA est, q̄ dicitur Luc. 3. Factum est, cum baptizaretur omnis populus, & Iesu baptizato, & orante, aperti sunt cęli.

Concl.m

RESP. dc̄m, q̄ m duplici de cā oportuit alios a Chr̄o baptizari baptismo Ioānis. n Primo quidē, vt Aug.* dicit super Io. q̄a si solus Chr̄s baptismo Ioānis baptizatus esset, non defuissent, q̄ dicerent, baptismum ioānis, quo Chr̄s est baptizatus, digniorē esse baptismo Christi, quo alij baptizantur. Secundo, quia oportebat per baptismum ioannis alios ad baptismum Christi præparari, sicut dictū est.*

Tract. 4. in io. a med. & trac. 5. inter prin. & med. to. 9.

Ar. 1. & 3. huius q.

AD PRIMVM ergo dc̄m, q̄ nō p̄p hoc solū fuit Ioānis baptismus institutus, ut Chr̄s baptizaret̄, sed ēt p̄p alias cās, vt dictū ē. * Et tm̄ si ad hoc solū esset institutus, vt Chr̄s eo baptizaret̄, oportebat prædictū icōueniēs vitari, alijs hoc baptismo baptizatis.

Ar. 1. hui⁹ quæst.

AD II dicendum, q̄ alij, qui ad baptismum ioannis accedebant, non poterant quidem baptismo aliquid conferre, nec tamen à baptismo gratiam acciptebant, sed solum pœnitentiæ signum.

AD III dicendum, q̄ qa ille baptismus erat pœnitentiæ, q̄ pueris nō cōuenit, iō baptismo illo pueri non baptizabant̄. Cōferre aūt gentibus uiā salutis, soli Chr̄o reseruabatur, qui est expectatio gentium, vt dr̄ Genes. pen. sed, & ipse Christus apostolis inhibuit gentilib. euangeliū prædicare, ante passionē, & resurrectionē: vnde multo minus cōuenie bat per ioannem gentiles ad baptismum admitti.

SV. QV. XXXVIII. ART. V.

Porr. e. 213 4. d. 2. q. 2 a. 1. q. 3. ad 3. Et q. 4. p totum.

TItulus clarus est. In corpe una cō clusio: Baptismus Ioānis non debuit cessare Chr̄o baptizato. Probatur quadrupliciter.

¶ In prima ratione ex Chryſ. aduerte nouitie, q̄ si Chr̄o baptizato Ioannes cessasset, putari potuisset, q̄ tātæ Christi excellētiæ in baptismo monstratæ inuidisset Ioannes, & cessando à baptismo. uel dedignaretur subministrare Chr̄o amplius per baptismū

Trac. 4. in præparando ad ipsū, ioan. iter uel ipsa cessatio uidi med. & fi. to. 9.

caret suam minoritatem apparētem ex tā-

ARTICVLVS V.

Vtrum baptismus Ioannis debuerit cessare Christo baptizato.

ADQVINTVM sic procedi K tur. Vr̄ q̄ baptismus Ioannis cessare debuerit, postquam Chr̄s fuit baptizatus. Dr̄. n. Io. 1. Vt manifestet̄ in Israel, p̄pea veni in aqua baptizans: sed Chr̄o baptizato[b] sufficienter fuit manifestat[9], tū p̄ testimoniū Io. tū per descensum colūbæ, tū ēt testimonio paternæ uocis. ergo videtur q̄ non debuerit postea baptismus Ioannis durare.

¶2 Præt. Aug.* dicit super Ioan. Baptizatus est Christus, &[b] cessauit Ioannis baptismus. ergo

F vr̄ q̄ Ioannes post Christū baptizatū, nō debuerit baptizare.

¶3 Præt. Baptismus oannis erat præparatorius ad [h] baptismum Christi: sed baptismus Christi incœpit statim Christo baptizato: quia tactu suæ mundissimæ carnis uim regeneratiuam contulit aquis, vt Beda dicit. ergo uidetur quòd baptismus ioannis cessauerit Christo baptizato.

G SED CONTRA est, q̄ dr̄ Io. 3. q̄ uenit Iesus in iudæā terram, & baptizabat, erat aūt, & ioannes baptizans: sed Christus nō baptizauit, nisi postq̄ fuit baptizatus. ergo uidetur quòd postquam Christus fuit baptizatus, adhuc Ioannes baptizabat.

Concl.m

RESP. Dc̄m, q̄ m baptismus Ioannis cessare non debuit Christo baptizato. n Primo quidem, quia, vt Chryſ.* dicit, si cessasset Ioannes baptizare Christo baptizato, exiſtimaretur q̄ zelo, uel ira hoc faceret. Secundo, quia si cessasset à baptizando, Chr̄o baptizante, discipulos suos in maiorē zelū immisisset. Tertio, qa persistens in baptizando, suos auditores mittebat ad Chr̄m. Quarto, quia (vt Beda dicit) adhuc permanebat umbra ueteris legis, nec debuit p̄cursor cessare, donec ueritas manifestaret̄

Ho. 28. in io. nō multū remote a prin. t. j.

H AD PRIMVM ergo dc̄m, q̄ nondum Christus erat plene manifestatus eo baptizato, & ideo adhuc necessarium erat, quòd Ioannes baptizaret.

AD II dc̄m, q̄ baptizato Christo cessauit baptismus Ioannis: non tamen statim, sed eo incarcerato. Vnde Chryſ.* dicit super Ioannem, æstimo propter hoc permissam esse mortem Ioannis, & eo sublato de medio, Christum maxime prædicare cœpisse, ut omnis multitudinis affectio ad Christum transiret, & non ultra his, quæ de utroque erant, sententijs scinderetur.

Ho. 28. in io. non remote a pri ci. to. j.

I AD III dc̄m, q̄ baptismus Ioannis præparatorius erat, non solum ad hoc, q̄ Christus baptizaretur, sed etiam ad hoc, quòd alij ad Christi baptismum accederent, quod nondum fuit impletum Christo baptizato.

ARTICVLVS VI.

Vtrum baptizati baptismo Ioannis, essent postea baptismo Christi baptizandi.

Alb. Mag. 4. d. 2. 4. 7.
S. Bon. 4. s. d. 2. q. 3. a. 2.
Scot. 4. s. d. 2. q. 2.
Riccar. 4. s. d. 2. q. 4.
Duran. 4. s. d. 2. q. 4.
Bacco. 4. s. d. 6. q. 1.
Sot. 4. s. d. 2. q. 2. art. 4.

Porr. e. 213 inf. q. 66. ar. 9. ad 2. Et 4. dist. 2 q. 2. art. 4.

ADSEXTVM sic procedit. Videtur q̄ baptizati baptismo Ioannis, non fuerint baptizandi baptismo Christi. Ioannes. n. [h] non fuit minor apostolis, cum de eo scriptum sit Matth. 11. Inter natos mulierū non surrexit maior Ioanne Baptista: sed illi, qui baptizabātur ab apostolis, non iterum baptizabantur, sed solummodo addebatur eis impositio manuum. Dr̄. n. Act. 8. quòd aliqui baptizati tantum erant à Philippo in nomine domini Iesu, tunc apo-

SV. QV. XXXVIII. ART. VI.

TItulus clarus. ¶ In corpore duo fiunt. Primo recitat opinio Magistri sen. Secō, tr̄det q̄stō. Opinio Magist. distinguit duplicem dispositionem baptizatorū à [n] oanne (vt patet in lr̄a) & quosdam rebaptizandos baptismo Christi, & quosdam nō dicit.

¶ Quo ad sm̄ Auctor simpliciter dicit, q̄ oēs baptizati à Ioanne baptizandi erant baptis-

baptismo Christi, & ppea p una parte cōsentit Magistro, pro alia contradicit[e], & probat uniuersalē dupliciter. Primo, ex parte effectus inseparabilis per fidē, spem, & charitatē. s. characteris, qui p Chr̄i baptismum imprimit̄. Secundo, ex parte essentialis partis ipsius baptismi, deficientis s. Spiritus. Omnia patent in litera.

¶ In rnsione ad sm̄, & tertiū, aduertē q̄ de baptismo Chr̄i mali passiue accepto à Ioane, & Apostolis, non lr̄ clare in Scriptura pars affirmatiua: sed rōabile est, q̄ baptizati a Chr̄o fuerint, vt Ioannes impleret debitum suum, Ego à te debeo baptizari, & Apostoli baptizantes Chr̄i baptismo, primo fuerint baptizati, vt Aug. arguit, & bn̄. Nec aliq̄d appareret obstare: nisi forte verbum Chr̄i Act. 1. Ioānes baptizauit aqua, uos aūt baptizabimini Spiritu sancto. Sed reuera, hoc nō obstat: tum quia per hoc nō excludit̄, eos baptizatos eē baptismo Chr̄i licet de ioannis baptismo tm̄ mētio fiat: tum, quia in promptu rō est quare ioānis baptismi soli⁹ meminit Christus: quia, s. dominum Spūsancti non distinguit̄ contra baptismum Christi, qui fit in aqua, & Spū tu, Io. 3. sed cōtra baptismum ioannis, qui fiebat solum in aqua, ipso ioāne teste distinguente baptismū suū cōtra baptismum in Spūsancto, Matt. 3.

¶ In rnsione ad quintū, dubium occurrit: quia aliud est loḡ de gra futura, & aliud d̄ Christo uenturo: potuit. n. gra pns esse ex fide Christi uenturi, ut patet in sanctis illis, q̄ pcesserūt Chr̄i aduentum: lra autem pro eodē hēt Christū uenturum, & gratiam futuram. incompacta ergo uidetur.

¶ Ad hoc dr̄, q̄ lra est intelligenda iuxta subiectā māt̄, de qua est sermo, s. de sacramentis. Ex illa siquidem dr̄ia ab Aug. posita inter sacra nouæ, & ueteris legis, q̄ nostra præsentis, uetera

A stoli, s. Petrus, & Ioannes, imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum. ergo vr̄ q̄ baptizati a Ioanne, nō debuerint baptizari baptismo Christi.

¶2 Præt. Apostoli[f] fuerūt baptizati baptismo Ioannis: fuerunt. n. quidam eorum discipuli ioannis, vt patet Io. 1. sed Apostoli [h] non vr̄ esse baptizati baptismo Chr̄i: dr̄. n. Ioā. 4. q̄ Iesus non baptizabat: sed discipuli eius. ergo videtur q̄ baptizati baptismo ioannis, non erant baptizandi baptismo Christi.

B ¶3 Præt. Minor est, qui baptizatur, quàm q̄ baptizat, sed ipse ioannes[h] nō legitur baptizatus baptismo Chr̄i. ergo multo minus illi, q̄ a ioanne baptizabantur, indigebant baptismo Chr̄i.

¶4 Præt. Act. 19. dr̄, q̄ Paulus in uenit quosdā de discipulis, dixitq; ad eos, Si Spūm sc̄tū accepistis credētes? At illi dixerunt ad eū, Sed neque si Spūssanctus est, audiuimus. Ille vero ait. In quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt, in ioannis baptismate.

C Et seq̄, q̄ baptizati sunt iterū i noīe dn̄i nr̄i Iesu Chr̄i. sic ergo vr̄, q̄ quia Spūsanctū [h] nescie bant, oportuit eos iterū baptizari: sicut Hier.* dicit sup Ioelē, & in epist. de viro vni⁹ uxoris, & Amb. † in lib. de Spūsancto: sed quidam fuerunt baptizati baptismo ioannis, qui habebant plenā notitiam Trinitatis. ergo non erant baptizandi iterum baptismo Christi.

D ¶5 Præt. Rom. 10. super illud, Hoc est verbū fidei, q̄d prædicamus, dicit gl. Augus.* Vñ est ista tanta uirtus aq̄, vt corpus tangat, & cor abluat, nisi faciente verbum, nō q̄a dicit, sed q̄a creditur? Ex quo patet, q̄ uirtus baptismi dep̄det h ex fide: sed forma baptismi ioannis signauit fidē Christi, in qua nos baptizamur: dicit. n. Paulus Act. 19. ioannes baptizabat baptismo pœnitentiæ populū, dicens, in eū, q̄ uenturus est post ipsū, vt crederēt, hoc est in Iesū. ergo uidetur q̄ non oportebat baptizatos baptismo ioānis, iterum baptizari baptismo Christi.

futuræ gratiæ sunt signa, manifeste sequitur, q̄ nra p̄tis Xp̄i, per quē gratia facta est, Io. 1. illa, uenturi Christi signa erāt. Et ppea ioannis baptisma sapiebat in hoc facta uetēris legis, q̄ in noīe uenturi Chr̄i dabat. ſi, & Paulus iussit in noīe dn̄i nr̄i Iesu Christi simpliciter, & absolute, & nō uenturi illos baptizari, qui ioannis baptismum susceperant, Actuum 19.

*trac. 5. in Ioā. inter med. to. 9.

Est gl. Aug. trac. 80. in io. a medio illius to. 9.

*epi. 149. 4. d. 3. perag. ii.

SED CONTRA est, q̄ Aug.* dicit super io. Qui baptizati sūt baptismate ioānis, oportebat ut baptizarent̄ baptismate Chr̄i.

RESP. Dicendum, q̄ sm̄ opi. Magist. in 2. dis. 4. sent.* illi, qui baptizati sunt a ioanne, nesciētes Spūmsc̄tū esse, ac spem ponentes i illius baptismo, postea baptizati sunt baptismo Chr̄i: illi uero, qui spē non posuerūt in baptismo ioannis, & Patrē, & Filium, & Spūmsc̄tū credebant, non fuerunt postea baptizati, sed impositione manuum ab Apostolis super eos facta, Spūmsc̄tū receperūt. Et hoc quidem uerum est, quantum ad primā partem, quod multis auctoritatibus cōfirmat̄: sed q̄tum ad secundam partem est penitus irrationabile quod dr̄. Primo quidē, quia baptismus ioannis, neq; gram cōferebat, neq. characterem imprimebat, sed erat solū in aqua, vt ipsemet dicit Matt. 3. Vñ baptizatis, fides, uel spes, quam habebant in Chr̄m, non poterat hūc defectū supplere. Secūdo quia qñ in sacro omittit̄ quod est de necessitate sacr̄i, non solū oportet suppleri, quod fuerat omissum, sed oportet totaliter innouari. Est aūt de necessitate baptismi Chr̄i, q̄ fiat nō solū in aqua, sed ēt in Spiritu sancto, sm̄ illud ioā. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non pōt introire in regnum dei. Vnde [m] illis, qui tm̄ in aqua baptizati erāt baptismo ioannis, non solum erat supplendum, q̄d deerat (vt. s. daretur eis Spiritus sanctus p̄ impositionē manuum) sed erant iterato totaliter baptizandi in aqua, & Spiritu. n

Concl.m

AD PRIMVM ergo dc̄m, q̄ sicut Aug.* dicit super io. post ioānē baptizatū est: quia nō dabat baptismum Chr̄i, sed suum: quod aūt dabat a Petro, & si quod datum est a Iuda, Chr̄i erat. Et ideo, si quos baptizauit Iudas, non sunt iterum baptizandi: baptisma. n. tale est, qualis est ille, in cuius pt̄āte dat̄, non qualis ille, cuius ministerio dat̄. Et inde est ēt, q̄ baptizati a Philippo diacono, qui baptismum Chr̄i dabat, non sunt iterum baptizati, sed accepe runt manus impositionem per Apostolos, sicut baptizati per sacerdotes, confirmātur per episcopos.

*trac. 5. in Io. iter pr & me. to.

AD II dc̄m, q̄ sicut Augus.* dicit ad Seleucianum, intelligimus discipulos Chr̄i fuisse baptizatos, siue baptismo ioānis, (sicut nōnulli arbitrant̄) siue, q̄ magis credibile est, baptismo Chr̄i, neque. n. ministerio baptizandi defuit, ut hret baptizatos seruos, per quos cęteros baptizaret, qui non defuit humilitatis ministerio, q̄ñ eis pedes lauit.

*epi. 10. 21 medio p pue. to.

AD III dicēdum, q̄ sicut Chr.* dicit sup Mat. per hoc, q̄ Chr̄s ioanni dicenti, Ego a te debeo baptizari, rndit, sine modo, oñditur q̄ postea Christus baptizauit ioannem. Et hoc dicit in quibusdam libris apocryphis manifeste scriptum esse. Certum tm̄ est, ut Hieronymus* dicit super Matt. q̄ sicut Christus fuit baptizatus in aqua a ioanne,

*hom. 4. i Mat. i ope imper. sup illud: Si ae mō, to. 2. *Mat. 3. p illd, Si i mō. to.

ita

ita Ioannes à Christo erat in Spiritu baptizandus.

AD IIII dicendum, ꝙ nō est tota causa, quare illi fuerunt baptizati post baptismum Io. quia Spiritum sanctum nō cognouerant, sed quia non erant baptismo Christi baptizati.

AD V dicendum, ꝙ sicut dicit Aug. contra Faustū Sacramenta nostra sunt signa præsentis gratiæ: sacramenta uero veteris legis, fuerunt signa gratiæ futuræ. Vnde ex hoc ipso, quòd Ioannes baptizauit in noīe uenturi, datur intelligi quòd nō dabat baptismum Christi, qui est sacramentum nouę legis

SVP. QV. XLVIII. ART. II.

Medina pro tota q̄one

TItulus clarus est. ¶ In corpore unica conclusio: Conueniens fuit Christum baptizari. Probatur tripliciter. Oīa sunt clara.

QVÆSTIO. II.

De baptizatione Christi, in octo articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de baptizatione Chīi. Et circa hoc quæruntur octo.

¶ Primo, Vtrum Christus debuerit baptizari.

¶ Secō, Vtrū debuerit baptizari baptismo ioānis.

¶ Tertio, De tempore baptismi.

¶ Quarto, De loco.

¶ Quinto, De hoc quòd ei sunt cęli aperti.

¶ Sexto, De Spūsancto apparente in specie colūbæ.

¶ Septimo, Vtrum in columba fuerit uerum aīal.

¶ Octauo, De uoce paterni testimonii.

ARTICVLVS I.

Vtrum fuerit conueniens Christum baptizari.

Parr. 214 4.di.1.q.2 a.3.q.1. Et q.3.a.2.q.1. cor. Et Mat.3.op. eo.ca.9.

AD PRIMVM sic procedit. Vī, ꝙ non fuerit cōueniens Christum baptizari. Baptizari enim est ablui, sed Christo non conuenit ablui, in quo nulla fuit impuritas. ergo videtur quòd Christū non decuerit baptizari.

¶ 2 Præt. Christus circumcisionem suscepit, ut impleret legem, sed baptismus non pertinebat ad legem. ergo non debebat baptizari.

¶ 3 Præt. Primum mouens in quolibet genere, est immobile fm illū motum, sicut cælum, quod est primum alterans, non est alterabile, sed Chīus est primum baptizans, secundum illud Io. 1. Super quem uideris Spiritū descendentem, & manentē, hic ē, q baptizat. ergo ipsum nō decuit baptizari.

SED CONTRA est, ꝙ dī Mat. 3. quòd uenit Iesus à Galilęa in Iordanem ad ioannem, ut baptizaretur ab eo.

concl.m

RESP. Dicendum, ꝙ [m] conueneniens fuit Christum baptizari. [n] Primo quidem, quia ut Amb. *dicit super Luc. Baptizatus est dīs non mundari uolens sed mundare aquas, ut ablutæ carnē Christi, qui peccatum non cognouit, baptismatis vim haberēt, & ut sanctificatas aquas relinqueret post modum baptizandis, sicut Chrys. † dicit sup. Matt. Secundo, quia sicut Chrys. dicit super Mat. quāuis ipse non esset peccator, tñ naturam suscepit peccatricem, & similitudinem carnis peccati, propterea, etsi pro baptismate non indigebat, tñ in aliis, carnalis natura opus habebat. Et sicut Greg. *Nazan. dicit, Baptizatus est Christus ut totum vetaranū Adam immergat aquę. Tertio, baptizari uoluit, sicut Aug. dicit in sermone de Epiphania, qa

li.2.1.Luc. vlc.2.f prī. o.5.

† hom.4.f opere imperfe. non remote a prin. to.2.

**In orat.f Epiph. lumina a medio.*

F voluit facere, quod faciendū oībus imperauit. Et hoc est quod ipse dicit, sic decet nos implere oēm iustitiam. vt n. Ambr. *dixit super Luc. Hæc est iustitia, ut quod alterum facere uelis, prior ipse inci pias, & tuo alios horteris exemplo.

** Lib.2. in Luc. c. vlt. a med.t.5*

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ Chīs non fuit baptizatus vt ablueretur, sed ablueret, sicut dictum est.

AD II dcm, ꝙ Christus nō solum debebat implere ea, quæ erant ueteris legis, sed etiam inchoare ea, quę sunt nouæ legis. Et ideo non solum uoluit circuncidi, sed etiam baptizari.

AD III dcm, ꝙ Chīs est primū baptizans spūaliter: & sic non est baptizatus, sed solum in aqua.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus baptismo Ioannis debuerit baptizari.

ADSECVNDVM sic procedit. Vī ꝙ Chīs nō debuerit baptizari baptismo Ioannis. Baptismus. n. Ioānis fuit baptismus pœnitentiæ: sed pœnitentia Christo non conuenit, quia nullum habuit peccatum. [h] ergo uidetur ꝙ non debuerit baptizari baptismo Ioannis.

¶ 2 Præt. Baptismus Ioannis, sicut dicit Chrys. * medium fuit iter baptismū iudęorū, & Christi baptismū: sed medium sapit naturam extremorū. Cū ergo Christus non fuerit baptizatus baptismate legali, nec ēt baptismate suo; [h] videt quòd pari ratione baptismate Ioannis baptizari non debuerit.

¶ 3 Præt. Oē quod in rebus humanis est optimum, debet attribui Christo: sed baptismus Ioannis non tenet supremum locum inter baptismata. [c] ergo non conuenit Christum bazari baptismo ioannis.

SED CONTRA est, ꝙ dicitur Matth. 3. ꝙ uenit Iesus in Iordanem, ut baptizaretur à ioanne.

trac.13. I Io. aliquātulū a prī. tom.6. Concl.m

RESP. dcm, ꝙ sicut dicit Aug. * super Ioan. baptizatus dominus baptizabat, non eo baptismate, quo baptizatus est. Vnde, [m] cum ipse baptizaret baptismo proprio, consequens est ꝙ non fuerit baptizatus suo baptismate, sed baptismate ioānis. Et hoc fuit conueniens. [n] primo quidem, pp conditionem baptismi ioānis, qui non baptizauit in Spiritu, sed solum in aqua: Christus autem spirituali baptismate non indigebat, qui à principio suæ conceptionis gratia Spiritus sancti repletus fuit, ut patet ex dictis, * & hæc est ratio Chrys. † Secūdo, ut Beda * dicit, baptizatus est baptismo ioānis, ut baptismo suo baptismum ioannis comprobaret. Tertio, sicut Greg. † Nazan. dicit, Accedit Christus ad baptismum ioannis, sanctificaturus baptismum.

** q.34.a.4. tho.3.& 4 in ope. imper,to.2. Beda Mat. 1.circa prī ci.4. to.2. † Nazā. in orat. Epipha. lumina, a med.*

AD PRIMVM ergo dicendū, quòd sicut supra dictum est, * Christus baptizari uoluit, ut nos suo exemplo induceret ad baptismū. Et ideo ad hoc, ꝙ

** Art. prēc.*

SVP. QV. XXXIX. ART. II.

TItulus clarus est. ¶ In corpore duo fiunt. Primo, declaratꝙ supponitur, Christum baptizatum baptismo Ioannis ex auctoritate Aug. Secundo probatur tripliciter conclusio, s. conueniens fuit Christum baptizari baptismo Ioannis.

Parr. 215

¶ Et in tertia ratione aduerte, ꝙ ratio tendit ad hoc, ꝙ ideo ad baptismum Ioannis non sanctum accedit, ut sanctificet baptismum nō Ioannis, sed nouæ legis, instituendo, sanctificatione aquarum per carnis suę lauacrum, baptismum in sanctitatem animarum: ex tunc enim institutus est baptismus nouæ legis.

** Ho. 12. I Matth. nō lōge a medio, to.2.*

esset efficacior eius inductio, uoluit baptizari baptismo, quo manifeste non indigebat, vt hoīes ad baptismum accederēt, quo indigebant. Vñ Amb. † dicit super Luc Nemo refugiat lauacrum gratię, quando Christus lauacrum pœnitentię nō refugit.

† li.2.1.Luc. o.ult.medio.5.

AD II dcm, ꝙ baptismus Iudæorū in lege pceptus erat solum figuralis: baptismus aūt Ioānis aliqualiter erat realis, inquantū inducebat hoīes ad abstinendum à peccatis: baptismus aūt Christi hēt efficaciam mundandi à peccato, & grām cōferendi. Chīs aūt neq; indigebat percipere remissionem peccatorum, quæ in eo nō erant, neque recipere grām, qua plenus erat fīr ēt cum ipse sit ueritas, non competebat ei id, qđ in sola figura gerebatur. Et ideo magis congruum fuit, ꝙ baptizaretur btptismo medio, quàm aliquo extremorū.

AD III dcm, ꝙ baptismus, est quoddam spirituale remedium: quanto autem aliquid est magis perfectū, tāto minori remedio indiget Vñ ex hoc ipso ꝙ Christus est maxime perfectus, conueniens fuit, ꝙ non baptizaretur perfectissimo baptismo: sicut ille, q est sanus, nō indiget efficaci medicina.

SVP. Q. XXXIX. ART. III.

Parr. 216 4.di.4.q.3 a.1.q.2.1. & di.44.in prīm. expositionis lit.ꝛ.

Vtrum Christus conueniens tempore fuerit baptizatus.

TItulus, de tempore Christi ætatis scilicet anni trigesimi quærit.

¶ In corpore una cōclusio: Christus conuenienter anno trigesimo fuit baptizatus. Probatur tripliciter Omnia clara sūt.

ARTICVLVS III.

AD TERTIVM sic procedit. Vī ꝙ non conueniens tpe Christus fuerit baptizatus. Ad hoc. n. Christus baptizatus est, ut suo exemplo alios [h] ad baptismū prouocaret: sed fideles Christi laudabiliter baptizantur, non solum ante trigesimum annum, sed in infantili ętate. ergo uī ꝙ Christus debuerit baptizare in ætate triginta annorum.

¶ 2 Præt. Christus non legitur docuisse, uel miracula fecisse ante baptismum: sed utilius fuisset mūdo si priori tępore docuisset incipiēs uigesimo anno uel ēt prī°. ergo uī, ꝙ Chīs, q ꝙ utilitate hoīum venerat, añ trigesimū annum debuerit baptizari.

¶ 3 Præ. Iudicium sapientię diuinitus infusæ maxime debuit manifestari in Christo. Est ār manifestatum in Daniele tempore suę pueritię: fm illud Dan. 13. Suscitauit dominus spiritum pueri iunioris, cui nomen Daniel ergo multo magis Christus in sua pueritia debuit baptizari, & docere.

¶ 4 Præt. Baptismus ioannis ordinatur ad [h] baptismum Christi, sicut ad finem: sed finis est prior in intētione. & posterior ī executiōe. ergo vel Chīs debuit primus à ioanne baptizari uel ultimus.

SED CONTRA est, ꝙ dī Luc. 3. Factum est cū baptizarētur oīs popul°, & Iesu baptizato, & orāte. & j, Et ipse Iesus erat incipiēs, quasi annorū trigita.

Concl.m

RESP. Dcđm, ꝙ [m] Christus conuenienter fuit in trigesimo anno baptizatus: [n] Primo quidē, qa Christus baptizabatur quasi ex tunc incipiens docere, & prædicare Ad quod requiritur perfecta ętas, qualis est triginta annorum. Vnde legitur Gē. 41. ꝙ triginta annorum erat Ioseph, quando accepit regimen Ægypti. Simil ter etiam 2 Reg. 5 legitur de Dauid, ꝙ triginta annorū erat cum regnare cœpisset Ezechiel etiam in trigesimo anno cœpit prophetizare, ut habetur Ezec. v. Secundo, qa sicut Chrys. * dicit super Mat. futurum erat, ut post baptismum Christi, lex cessare inciperet. Et iō hac ætate Christus ad baptismum uenit, qui pōt oīa peccata suscipere, ut lege seruata, nullus dicat, ꝙ iō ea soluit, qa implere non potuit. Tertio, quia p hoc, ꝙ Chīus in ętate perfecta baptizatur, datur intelligi, ꝙ baptismus parit uiros perfectos, fm illud Eph. 4. Donec occurramus oēs in unitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in uirum perfectum, in mensurā ætatis plenitudinis Christi. Vnde, & ipsa proprietas numeri ad hoc pertinere uī: consurgit .n. trigenarius numerus ex ductu ternarii in denariū. Per ternariū aūr tntelligitur fides Trinitatis, per denarium aūt impletio mandatorum legis, & in his duobus perfectio uitę Christianæ cōsistit.

** homī. remōte à prī. t.2*

** in orat. I Epiph. lumina post med.*

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ sicut Greg. * Nazānzenus dicit, Christus non est baptizatus quasi indigeret purgatione, nec ꝙ aliquod illi immineret periculum differēdo baptismum, sed cuius alii nō in paruum redundat periculum, si exeat ex hac uita, non indutus uestę incorruptionis, s. grā. Et licet bonum sit baptismi munditiam custodire, potius tñ est (ut ipse dicit *) interdum paulisper maculari, quàm gratia omnino carere.

† eodē loco.

AD II dcđm, ꝙ utilitas, quę à Christo prouenit hoibus, præcipue est per fidem, & humilitatē ad quorum utrumq; ualet, ꝙ Christus in pueritia, uel adolescentia nō cœpit docere, sed in perfecta ęta. Ad fidem quidem, quia per hoc apparet in eo uera natura humanitatis, ꝙ p tpum incremēta corporaliter profecit: & ne hmōi profectus putaret esse phantasticus, uoluit sapientiā suā, uel uirtutē manifestare añ perfectā corporis ætatem. Ad humilitatē uero, ne añ perfectā ętatē aliquis præsumptuose platonis gradū, & docēdi officiū assumat.

AD III dicendum, ꝙ Chīs proponebatur hominibus in exemplum omnium. Et ideo oportuit in eo ostendi, id quod competit oibus fm legem communem: vt. s. in ætate perfecta docere. sed sicut Greg. Nazan. * dicit, non est lex cō's, quod raro cōtingit, sicut nec una hirūdo uer facit. Aliqb enim ex quadam speciali dispensatione, fm diuinæ sapientiæ ordinem concessum est præter legem communem, ut ante perfectā ętatem, officiū, uel presidendi, uel docendi haberent; sicut Salomon, Daniel, & Hieremias.

** loco cita to ad arg.1*

AD IIII dicendum, quòd Christus nec primus, nec ultimus debuit à ioāne baptizari: qa ut Chry. * dicit super Mat. Chīs ad hoc baptizabatur, vt cō firmaret prędicationē, & baptismū Ioannis, & ut testimonium acciperet à ioanne. Non autē credi tum fuisset testimonio ioannis, nisi postquā fuerunt multi baptizati ab ipso. Et ideo non debuit primus à ioanne baptizari. Similiter ēt, nec ultimus quia (sicut ipse ibidem subdit) sicut lux solis non expectat occasum lucifęri, sed eo precedente egreditur, & suo lumine obscurat illius candorē, sic, & Chīs nō expectauit, ut cursū suū ioānes impleret, sed adhuc eo docēte, & baptizāte, apparuit

† hom. 4.f Mat. i dpe imp fecto circa prin. illius to.2.

ART.

SVP. QV. XXXIX. ART. I III.

Titulus clarus est. ¶ In corpore una conclusio: Conueniés fuit ut Christus in Iordane baptizaret: quia per hoc significat ingressus per baptismū in regnū Dei. Declarat quę hoc duplici figura, s. transitu filiorum Israel in terram promissionis & Heliæ in cælū. Et scito, q̄ rō ista mystica est: nec pōt reddi magis literalis, nisi quia Deus elegit magis Iordanem, quam alias aquas.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Christus debuerit in Iordane baptizari.

AD QVARTVM sic procedi tur. Vī q̄ Chr̄s non debuerit baptizari in Iordane. Veritas. n. [a] debet rñdere figuræ: sed figura baptismi præcessit in trā situ maris rubri: vbi Aegyptii sūt submersi, sicut peccata delē tur i baptismo. ergo uī q̄ Christus magis debuerit baptizari i mari, q̄ in flumine Iordanis. ¶ 2 Præt. Iordanis interpretat [b] descensus: sed per baptismum aliquis ascendit magis, q̄ descē dat: Vnde ēt Mat. 3. dī, q̄ baptizatus Iesus confestim ascendit de aqua. ergo uidetur inconueniens fuisse, quòd Christus in Iordane baptizaretur.

¶ 3 Præ. Transeuntibus filiis Israel, aquæ Iordanis conuersæ sunt retrorsum, ut legitur Iosuę, & sicut ēt in Ps. 113. dicitur: sed illi [c] qui baptizantur, non retrorsum sed in antea progrediuntur. [c] Non ergo fuit cōueniēs, q̄ Chr̄s in Iordane baptizaretur.

SED CONTRA est, q̄ dicitur Marci 1. q̄ baptizatus est Iesus a Ioanne in Iordane.

RESP. dcd̄m, q̄ fluuius Iordanis fuit, per quē filii Israel in terram promissionis intrauerūt. Hoc āt habet bap. ismus Christi speciale præ omnibus baptismatibus, q̄ introducit in regnū Dei, quod per terram promissionis significatur. vñ dī Ioannis. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritusancto, non pōt introire in regnum Dei. Ad q̄d ēt pertinet, q̄ Helias diuisit aquas Iordanis, quando erat in curru igneo rapiendus in cælum, ut dī 4. Reg. 2. quia s. transeuntibus per aquam baptismi, per ignē Spiritūsancti patet aditus in cælum. Et iō [m] cōueniēs fuit, ut Christus in Iordane baptizaretur. [n]

concl. m

AD PRIMVM ergo dcd̄m, q̄ transitus maris Rubri prefigurauit baptismum, quantum ad hoc, q̄ baptismus delet peccata: sed transitus Iordanis quantum ad hoc, quòd aperit ianuam regni cælesti, q̄ est principalior effectus baptismi, & per solum Christum impletus. Et iō conuenientius fuit quòd Christus i Iordane, q̄ in mari baptizaretur.

AD II dcd̄m, q̄ in baptismo est ascensus per profectum gratiæ, qui requirit descensum humilitatis ſm illud Iaco. 4. Humilibus autem dat gratiam. Et ad talē descensum referēdum est nomē Iordanis.

AD III dcd̄m, q̄ sicut Augu. dicit in ser. de Epipha. Sicut antea aquæ Iordanis retrorsum conuersæ fuerant, ita modo Christo baptizato retrorsum peccata conuersa sunt. Vel etiam per hoc significatur, quòd contra descensum aquarum, benedictionum fluuius sursum ferebatur.

Porr. o. 278 Inf. q. 49. ar. 5. ad 3. Et 3. d. 18. a. 6. q. 3. ad 2. & d. 22. q. 3. a. 1. ad 4. Et op. 60 a. 9.

SVP. QV. XXXIX. ART. V.

Titulus clarus' ex euangelii hysto ria ortus. ¶ In corpore respondetur quæsito unica cōclusione: Christo

ARTICVLVS. V.

Vtrum Christo baptizato, cæli debuerint aperiri.

AD QVINTVM sic procedi tur. Videtur q̄ Christo baptizato non debuerint cæli aperiri. Illi enim aperiendi sūt cæli, qui indigent irrarei cælū, quasi extta cælum existens: sed [h] Chr̄s semper erat in cœlo ſm illud Ioā. 3. Filius hois, qui est in cælo. ergo uidetur quòd nō debuerint ei cęli aperiri.

¶ 2 Præt. Apertio cælorum, aut intelligit spiritualiter, aut corporaliter: sed non pōt intelligi corporaliter: quia corpora cælestia sunt impassibilia, & in frangibilia: ſm illud Iob. 37. Tu forsitan cum eo fabricatus es cælos, qui solidissimi, quasi ære fusi sunt? S militer etiam, nec pōt intelligi spūaliter: quia añ oculos filii Dei cæli antea clausi nō fuerant. ergo uī inconueniēter dici, quod baptizato Christo aperiri fuerint ei cæli.

¶ 3 Præt. Fidelibus cælū [i] apertum est per Christi [k] passionem, ſm illud Hebræorum 10. Habemus fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi. Vñ ēt nec Christi baptismo baptizati, si qui añ eius passionē decesserint, cælos intrare potuerūt. ergo magis debuerunt aperiri cęli Christo patiēte, quàm eo baptizato.

SED CONTRA est, quòd dī Luce. 3. Iesu baptizato & orante, apertū est cælū.

RESP. Dicendum, quòd sicut dictum est, Christus bapt zari uoluit, ut suo baptismo consecraret baptismum, quo nos baptizaremur. Et ideo in [m] baptismo Christi ea demonstrari debuerunt, q̄ pertinent ad efficaciam nostri baptismi: Circa quam tria sunt considaranda. [n] Primo quidem principalis uirtus, ex qua baptismus hēt efficaciā, quæ qui dē est uirtus cælestis. Et ideo baptizato Chr̄o, apertum est cælum, vt ostenderetur, q̄ de cetero cælestis uirtus baptismū sanctificaret. Secundo, operat ad efficaciā baptismi fides Ecclesię, & eius q̄ baptizat, vñ. et baptizati fidem profitētur, & baptismus fidei dicitur sacamentum. Per fidem āt inspicimus cęlestia, quę sensum, & rōnem humanā excedūt: & ad hoc significādū Chr̄o baptizato aperti sunt cæli. Tertio, quia per baptismū Chr̄i [k] speciali ter aperiē nobis introitus regni cælestis, qui primo hoī præclusus fuerat per pēcm. Vñ baptizato Christo, aperti sunt cœli, ut ostenderet q̄ baptizatis patet uia in cælum. Post baptismum aūt necessaria est hoī iugis oro, ad hoc q̄ cælū introeat. Licet. n. per baptismū remittant peccata, remanet tñ fomes peccati, nos impugnans interius, & mūdus & dæmones, qui impugnāt exterius. Et iō signanter dī Luc. 3. q̄ Iesu baptizato, & orāte, apertum est cælum: quia. s. fidelibus necessaria est orō, post baptismū. Vel ut dē intelligi, quòd hoc ipsum, q̄ per baptizato, & orante, conuenienter aperti sunt cæli. Et duo fūt quia declaratur eorum conuenientia respectu ly baptizato: secundo, respectu ly, & orante. Quoad primum probatio est: Christus baptizatus est, ut nostrū baptismā cōsecraret. ergo in illius baptismo illa monstrari debuerunt, quæ ad nēi efficaciam baptismi spectant. ergo uirtus cælestis, fides cælestiū introitusque cęli mōstrari debuerunt per cælos apertos. Prima cōsequentia est clara. Secunda declaret ex tribus. s. causa, & fine, & effectu, inuentis in efficacia baptismi. Quo ad ſm declaratur: qa oro, vel ad exemplū uel ad causam apertionis cęli nobis refert, & utrūque est conueniens. ¶ In responsione ad ſm, uide duo declarari. Primum, q̄ cæli aperti dīr non in seipsis, sed ſm uisionem Christi. Sm est, qualis fuerit illa uisio, corporalis, imaginaria, uel intellectualis. Et licet quęlibet possibilis dicatur: intellectualis tamen conuenientior vī utpote excellētior.

concl. m

[k] Alias spiritual. ter.

Porr. o. 219 Infr. q. 46. ar. 4. ad 2. Et opu. 60. ca. 9.

SVP. QV. XXXIX. ART. VI.

Titulus clarus ex euāgelio ēt ort⁹. ¶ In corpore una conclusio: Conueniens fuit vt sup baptizatū Chr̄um Spūsanctus descenderet. Probat: qd̄ i Chr̄i baptismo factum est, ptinet ad mysteriū nostri ba

ARTICVLVS VI.

Vtrum conuenienter Spiritussanctus super Christum baptizatum descenderit in specie columbæ.

AD SEXTVM sic ꝓcedit. Vī q̄ incōuenienter Spiritussanct⁹ sup Chr̄m baptizatū dicat descēdisse in specie colūbæ. Spūs. n. sanctus habitat i

per baptismū cęlū aperitur credentibus, ex uirtute orationis Christi. Vnde signanter Matt. 3. dī, q̄ apertum est ei cælum, i. omnibus propter eum: sicut si Imperator alicui pro alio petenti dicat Ece, hoc beneficium non illi do, sed tibi, id est propter te illi, ut Chrysost. dicit super Matth. *

Hom. 4. i Mat. a me. illius, in opere imperfecto. to. 2. †Hom. 4. i Mat. in opere imperfecto i medio illius to. 2.

AD PRIMVM ergo dcd̄m, q̄ sicut Chry. dicit super Matt. † sicut Christus ſm dispensationem humanam baptizatus est, quamuis ipse pp se baptismo non indigeret: sic etiam secundum humanam dispensationem aperti sunt ei cęli, secundum autem naturam diuinam semper erat in cęlis.

AD II dcd̄m, q̄ sicut Hiero. dicit sup Matt. * cęli aperti sunt Chr̄o baptizato, non reseratione elemētorū, sed spūalibus oculis: sicut & Ezechiel in principio voluminis sui cęlos apertos esse cōmemorat. Et hoc p bat Chry. sup Mat. † dicens, Quòd si ipsa * creatura, s. cælorū, rupta fuisset, nō dixisset, aperti sunt ei: qa, q̄d corporaliter aperī, oibus est apertū. Vñ ēt Marci Primo expresse dī, q̄ Iesus statim ascendens de aqua, vidit apertos cęlos, quasi ipsa apertio cęlorū ad visionē Chr̄i referat. Quod q̄dē aliqui referunt ad uisionē corporalē, dicētes, q̄ circa Chr̄m baptizatū tantus splendor fulsit in baptismo, vt viderentur cęli aperti. Pōt ēt referri ad imaginariā uisionem, per quem modum Ezechiel uidit cęlos apertos: formabatur. n. ex uirtute diuina, & volūntate rationis, talis uisio in imaginatione Christi, ad designandum, q̄ per baptismū cæli aditus hoibus aperitur. Potest ēt & ad uisionem intellectualē referri, prout. s. Christus uidit iam baptismo sanctificato, apertū esse cœlum hominibus, quod tamē etiam ante viderat fiendum.

*Circa finem commētarii in 1. c. c. Mat. to. 9. *Hom. 4. i Mat. i ope impfecto circ. med. illius to. 2. †Alias, catharacta.*

AD III dcd̄m, q̄ per passionē Chr̄i aperī cęlū hoibus, sicut per causam cōem apertionis cęlorum. Oportet tñ hanc causam cōem apertionis cęlorū, singulis applicari ad hoc, q̄ cęlum introeāt, quod quidē fit per baptismum, ſm illud Rom. 6. Quicumq; baptizati sumus in Chr̄o Iesu, in morte ipsius baptizati sumus. Et iō potius fit mētio de apertione cęlorū in baptismo, q̄ in passione Chr̄i. Vel sicut Chry. dicit super Matt. * baptizato Christo, cęli tm̄ sunt aperti: postquā uero tyrannum vicit per crucē, quia non erant necessariæ portę cęlo numquā claudendo, non dicunt Angeli, Aperite portas, iā. n. erant apertæ, sed, Tollite portas. Per qd̄ dat intelligere Chrys. q̄ obstacula, q̄bus prius obsistentibus aiæ defunctorū introire nō poterāt cęlos, sunt totaliter p passionē Christi ablata: sed in baptismo Christi sunt aperta, quasi manifestata iam via, per quam hoīes erant in cęlum intraturi.

Ho. 4. in Mat. in opere imperfecto a medio illius, tom. 2.

A hoīe p gratiā: sed i hoīe Chr̄o fuit plenitudo grę a principio sue cōceptionis, quo fuit unigenitus a patre, ut ex supradictis patet. * nō ergo debuit Spūsanctus [h] ad eū mitti in baptismo.

¶ 2 Præ. Chr̄s dī in mundum descēdisse p mysteriū incarnationis, qua exinaniuit semetipsū, formā serui accipiēs: sed Spūs sanctus nō est incarnatus. [h] ergo inconuenienter dī, q̄ Spūs sanctus descēderit super eum.

¶ 3 Præt. In baptismo Chr̄i [h] ostēdi debuit, sicut i quodā exēplari id, qd̄ fit in nr̄o baptismo: sed in nr̄o baptismo ñ fit aliqua missio visibilis Spūsācti. ergo nec i baptismo Chr̄i debuit fieri visibilis missio Spūsācti.

¶ 4 Præt. Spiritussanctus a Christo in oēs alios deriuatur, ſm illud Ioan. 1. De plenitudine eius nos oēs accepimus: sed super Apostolos Spiritussanctus descendit, non in specie columbæ, sed in specie ignis. [h] ergo nec super Christum debuisset descendere in specie columbæ, sed in specie ignis.

B

C

SED CONTRA est, q̄ dī Luc. 3. descendit Spiritussanctus corporali specie, sicut colūba in ipsum.

RESP. Dcd̄m, q̄ hoc, quod circa Christū factum est in eius baptismo (sicut Chry. * dicit sup Matt.) pertinet ad mysterium oīm, qui postmodum fuerant baptizandi. Oēs aūt qui baptismo Christi baptizantur, Spiritum sanctum recipiunt, nisi ficti accędant, ſm illud Matth. 3. ipse vos baptizabit Spiritusancto. Et ideo [m] conueniens fuit, ut super Christum baptizatum Spiritussanctus descenderet. [n]

Hom. in Mat. in opere imp. a m. ed. pcī. tom. 2.

concl. m

[n] li. 15. c. 25 a me. to. 4

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ sicut Aug. * dicit 15. de Trin. absurdissimum est dicere, q̄ Christus cum iam triginta esset annorum, acceperit Spiritumsanctum, sed uenit ad baptismum, sicut sine peccato, ita non sine Spiritusancto. Si enim de Ioanne scriptum est, quòd Spiritusancto replebitur ab utero matris suæ, quid de homine Christo dicēdum est, cuius carnis ipsa conceptio non carnalis, sed spiritualis fuit? Tunc ergo, ideō in baptismo, corpus suū, i. Ecclam, p figurare dignatus est, i qua baptizati præcipue accipiunt Spiritumsanctum.

D

AD II dcd̄m, q̄ sicut Aug. * dicit in 2. de Trin. Spiritussanctus descendisse dī super Chr̄m corporali specie, sicut columba, non quia ipsa substantia Spiritussancti uideret, q̄ est inuisibilis neque ita q̄ illa uisibilis creatura in unitatem personæ diuinæ assumeretur: neque. n. dī, quòd Spiritussanctus sit columba, sicut dī, quòd filius Dei est hō ratione unionis: neque etiam hoc modo Spiritus sanctus uisus est in specie columbæ, sicut Ioannes uidit agnum occisum in Apocalypsi, ut habetur Apocal. 2. illa. n. uisio facta fuit in Spiritu p spūales imagines corporum, de illa uero columba nullus umquam dubitauit, quin occulis uisa sit. Nec ēt in hoc modo in specie columbæ Spiritussanctus apparuit sicut dicitur 1. ad Cor. 10. Petra aūt erat

li. 2. c. to. 3

E

Chri-

Universidad de Deusto Biblioteca

Chrs. Illa. n. petra iam erat in creatura, & per actionis modum nuncupata est nomine Christi, quem significabat: illa aũt colũba ad hoc tm̃ significãdũ repente extitit, & postea cessauit, sicut flãma, q̃ in rubo apparuit Moysi. Dr̃ ergo Spũssanctus descẽ disse sup Chrm̃, non rõe vnionis ad columbã: sed, vel rõe ipsius colũbæ significantis Spũmsanctum, q̃ descendendo super Chrm̃ venit: uel ét rõe spiritualis gratiæ, quæ a Deo per modũ cuiusdã descẽsus in creaturã deriuatur, ſm illud Iacob. 1. Omne datum optimum, & omne donum perfectum, de sursum est descendens a Patre luminum.

*Hom. 12. in Mat. an te me. to. 1

Ad 111 dcm̃, q̃ sicut Chry.* dicit super Mat. in principijs spiritualiũ rerũ sp̃ sensibiles apparent visiones, pp̃ eos, qui nullã intelligentiã incorporalis nãæ suscipere possunt, ut si postea non fiant, ex his, quæ semel facta sunt, recipiant fidem. Et iõ circa Chrm̃ baptizatum corporali specie Spirituſſanctus uisibiliter descendit, vt super oẽs baptizandos, inuisibiliter postea credatur descendere.

Ad 1111 dcm̃, q̃ Spũssanctus in specie colũbæ apparuit sup Chrm̃ baptizatũ pp̃ tria. Primo quidẽ pp̃ dispositionẽ, q̃ requiritur in baptizato, vt ſ non fictus accedat: quia sicut dr̃ Sap. 1. Spũssanctus disciplinæ effugiet fictũ. Columba aũt est aial simplex, astutia, & dolo carens: unde dr̃ Matt. 10. Estote simplices sicut colũbæ. Secundo ad desig ãdũ septẽ dona Spũssancti, quæ colũba suis ꝓprietatibus significat. Columba. n. secus fluenta habitat, vt inde uiso accipitre, mergat se, & euadat: qd̃ pertinet ad donũ sapientiæ, ꝓ quã sancti secus Scripturæ diuinæ fluenta resident, vt incursum diaboli euadant. Itẽ colũba meliora grana eligit, qd̃ pertinet ad donum sciẽtiæ, qua Sancti ſnias sanas, quibus pascãt, eligunt. Itẽ columba alienos pullos nutrit, quod pertinet ad donũ consilij, quo sancti hoies, q̃ fuerunt pulli, i. imitatores diaboli, doctrina nutriunt, & exẽplo. Itẽ columba non lacerat rostro, quod pertinet ad donũ intellectus, quo sancti bonas scientias lacerãdo non peruertunt, hæreticorũ more. Itẽ colũba selle caret, quod pertinet ad donũ pietatis, ꝓ quã sancti ira irrõnabili carẽt. Itẽ columba in cauernis petræ nidificat, quod pertinet ad donũ fortitudinis, qua ſcti i plagis mortis Chr̃i, q̃ est petra firma, nidum ponunt, i. suũ refugium, & spem. Itẽ columba gemitum pro cantu habet, quod pertinet ad donũ timoris, quo sancti delectãt in gemitu pro peccatis. Tertio apparuit Spũssanctus in specie columbæ p̃ effectũ propriũ baptismi, q̃ est remissio pctõrũ, & reconciliatio ad Deum, columba. n. est aial mansuetum. Et iõ sicut Chrys.* dicit super Matt. in diluuio apparuit hoc aial, ramũ ferens oliuæ, & cõem orbis terrarum tranquillitatẽ annuntians, & nunc ét colũba apparet in baptismo, liberationẽ nobis demonstrans. Quarto apparuit Spũssanctus in specie colũbæ super Dm̃ baptizatũ, ad designandum cõem effectũ baptismi, q̃ est constructio ecclesiasticæ unitatis, vũ dr̃ Ephesiorũ quinto. q̃ Chrs tradidit semetipsum, ut exhiberet sibi gloriosam Ecclam non habentẽ maculã, aut rugã, aut aliq̃d hmõi, lauans

*Hom. 12 in Mat. parum ante med. to. 1.

F eã lauacro aquæ in uerbo vitæ. Et iõ conueniẽter Spũssanctus in baptismo demonstratus est in specie columbæ, q̃ est aial amicabile, & gregale: vñ & Cant. 5. dr̃ de Ecclesia, vna est columba mea. Super Apostolos aũt in specie ignis, Spirituſſanctus descendit pp̃ duo. Primo quidẽ ad ostendũ feruorẽ, quo corda eorum erant cõmouenda, ad hoc q̃ Chrm̃ vbiq; inter pressuras prædicarẽt: & iõ ét in igneis linguis apparuit. Vñ Augustinus dicit super Io. Duobus modis ostendit uisibiliter dñs Spiritumsanctum, per columbã super dm̃ baptizatum, per super discipulos congregatos: ibi simplicitas, hic feruor ostendit ergo ne spiritu sancti ficati donũ habeant, in colũba demonstratus est. Nec te moueat, q̃a linguæ diuisæ sunt, unitatẽ in colũba cognosce. Scd̃o: q̃a sicut Chrys. dicit, oportebat delictis ignoscere (qd̃ fit in baptismo) mansuetudo necessaria erat, quæ demonstrat in columba: sed vbi adepti sumus gratiam, restat iudicij tempus, quod significatur per ignem.

*Tra 6. in Io. aliquã tulum a princ. to. 9

Articvlvs VII.

Vtrum illa columba, in qua apparuit Spiritusſanctus, fuerit uerum animal.

Ad septimvm sic procedit. Vr̃ q̃ illa columba in qua Spiritusſanctus apparuit, non fuerit verum aial. Illud. n. vr̃ specietenus apparere quod [h] ſm similitudinem apparet: sed Luc. 3. dr̃, q̃ descendit Spiritusſanctus corporali specie sicut columba in ipsum. non ergo fuit vera columba, sed quædam similitudo columbæ.

¶ 2 Præt. Sicut natura nihil facit frustra, ita nec Deus, ut dicitur in 1. de Cælo.* sed cum columba illa non aduenerit, nisi ut aliquid significaret, atque præteriret (vt Augustinus† dicit in. 2. de Trinitate) [h] frustra fuisset vera columba: quia hoc ipsum fieri poterat per columbæ similitudinem. non ergo illa columba fuit uerum animal.

¶ 3 Præ. Proprietates cuiuslibet rei ducũt in cognitionẽ nãæ illius rei. si ergo fuisset illa colũba uerũ aial, proprietates colũbæ significassent nãm veri aialis, [h] non aũt effectus Spiritusſancti. non ergo videtur, q̃ illa columba fuerit verum animal.

*lib. 1. de cel. tex. 32. tom. 2. †lib. 2. de Tri. c. 6. in fi. tom. 2.

*cap. 22. a med. to. 3.

Sed contra est, q̃ Aug.* dicit in lib. de agone Christiano, neq; hoc ita dicimus, ut dñum Iesum Chrm̃ dicamus solũ verũ corpus habuisse: Spũm aũt sanctũ fallaciter apparuisse oculis hoim sed ambo illa corpora uera esse credimus.

*q. 5. ar. 1.

Resp. Dicendũ, q̃ (sicut supra dictum est*) non decebat vt filius Dei, qui est ueritas Patris, aliqua fictione uteretur: & iõ non phantasticum, sed uerum corpus accepit. Et [m] quia Spiritusſanctus dr̃ spiritus ueritatis ut patet Ioan. 16 ideo ét ipse ueram [d] columbam formauit, in qua appareret: licet non assumeret ipsam in unitatem personæ. [a] Vnde post prædicta uerba Aug.* subdit, sicut nõ oportebat ut homines falleret filius Dei, sic ét non oportebat

*concl. m

D. 362. * eo. l. de agone chri stiano ca. 22. post med. to. 3.

Titulus clarus est. In corpore una concluſio: Columba illa fuit uerum aial. Probat: Sicut ueritas verũ hoiem, ita spiritus ueritatis ueram columbam, in qua appareret, &c. & confirmatur hoc Auctoritate Augustini.

Per. 9 337 Io. 1. li. 20 & opu. 60. cap. 9.

tebat, ut falleret Spiritusſanctus: sed oĩpotenti Deo, q̃ uniuersã creaturã ex nihilo fabricauit, nõ erat difficile uerum corpus columbæ sine aliorũ columborũ ministerio figurare: sicut non fuit ei difficile uerum corpus in utero Marię sine uirili semine fabricare, cum creatura corporea, & in uiceribus feminæ ad formandum hominem, & in ipso mundo ad formandum columbam, imperio Domini, uoluntatique seruiret.

Ad primvm ergo dcm̃, q̃ Spiritusſanctus dr̃ descendisse in specie, uel similitudine colũbæ, nõ ad excludendam ueritatẽ colũbæ sed ad ostẽdendum, q̃ ipse non apparuit in specie suę substãtię,

Ad 11 dcm̃, q̃ non fuit superfluum formare veram columbam, ut in ea Spiritusſanctus appareret, quia per ipsam ueritatem columbæ significat ueritas Spiritusſancti, & effectum eius.

Ad 111 dcm̃, q̃ proprietates columbæ eodem modo ducunt ad significandum naturam colũbæ, & ad significandos effectus Spiritusſancti: ꝓ hoc enim q̃ columba habet tales proprietates, ostenditur quòd columba significat Spiritumsanctum.

SVP. QV. XXXIX. ART. VIII.

Per. 9 221 Infr. q. 45. ar. 4. & q. 66. arti. 6. cor. & op. 60. c. 9.

Titulus clarus ortus etiam ex euangelio. ¶ In corpore una cõclusio: Conueniens fuit, ut in illo baptismo Pr̃ declaretur in uoce. probatur: In baptismo Christi debuit, qd̃ in nr̃o baptismo perficiẽ. ergo in baptismo Christi, mysterium Trinitatis demonstrari debuit. ergo conueniẽs fuit, ut Pater declararetur in uoce. Añs ꝓbatur: quia baptism[o] Chr̃i fuit exemplar nostri. Prima consequẽtia probatur: qa nostrum baptismus cõsecratur in inuocatione, & uirtute Trinitatis. Mat. ult. Secũda uero consequẽtia probatur: quia persona filii baptizat̃, Spiritusſanctus in colũba descendit. restabat ergo persona Patris manifestanda, & apponitur hic auctoritas Hieronymi.

¶ *Tractatus quartus huius uoluminis.*

*ar. 6. huius, q.

Hic incipit quarta pars libri, in qua agit̃ d̃ progressu dñi nri Iesu Christi in hoc mundo, usque ad tẽpus quadragesimæ quintæ reluſiue. ¶ Aduerte hic, q̃ conuersatio Chri post Ioãnis baptisma tractat̃ ab Auctor cõuersatio aũt Chr̃i ab illud tẽpus tacetur. Et qm̃ a multis quæritur, quid fecerit in illa q-

¶ 1. 2. d̃ Trinit. c. 12 in fin. to. 3.

Articvlvs VIII

Vtrũ conuenienter Christo baptizato fuerit vox Patris audita, filium protestantis.

Ad octavvm sic procedit. Videtur, q̃ inconueniẽter Christo baptizato fuerit vox Patris audita, Filium protestãtis. Filius. n. & Spũs, ſm hoc q̃ sensibiliter apparuerũt, dñr uisibiliter esse missi: sc̃d patri nõ cõuenit mitti, ut patet ꝓ Aug.* in 2. d̃ Tri. [h] ergo ét nec apparere.

¶ 2 Prę. Vox est significatiua veri D bi in corde concepti, sed Pater non est uerbum, [h] ergo inconuenienter manifestat̃ in uoce.

¶ 3 Præ. Hõ Christus nõ in cœpit esse filius dei in baptismo, sicut q̃dã hr̃etici putauerũt, sc̃d a principio suę cõceptiõis fuit fili[o] dei [h] magis ergo i natiuitate debuit uox Pr̃is ꝓtestari Christi diuinitatẽ, q̃ i ei[o] baptismo.

Sed contra ẽ, q̃ Mat. 3. dr̃, Ecce uox de cælis dicens, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.

Resp. Dicendum, q̃ (sicut supra dictũ est*) i baptismo Christi, qui fuit exemplar nostri baptismi, demõstrari debuit quod in nostro baptismo perficit. Baptismus aũt quo baptizantur fideles, consecratur in inuocatione, & uirtute Trinitatis, ſm illud Mat. ultimo: Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris, & Filii, &

* 1. 2. d̃ Trinit. c. 12 in fin. to. 3.

Spiritusſancti. Et ideo in baptismo Chr̃i (ut Hier.* dicit) mysteriũ Trinitatis demonstrat̃. Dñs enim in natura humana baptizatur, Spiritusſanctus descẽdit in habitu columbę, Patris uox testimoniũ Filio perhibentis auditur. Et ideo [m] conueniens fuit, ut in illo baptismo Pater declararetur in uoce. [a]

Ad primvm ergo dicendũ, q̃ missio uisibilis addit aliquid super apparitionem, s. auctoritatẽ mittẽtis. Et iõ Filį, & Spũs sanctus, qui sunt ab alio, dñr mitti uisibiliter, & non solum apparere: Pr̃ aũt, qui non est ab alio, apparere quidem põt, uisibiliter autem mitti non potest.

Ad 11 dcm̃, q̃ Pater non demonstratur in uoce, nisi sicut actor uocis, vel loquens per vocẽ. Et quia proprium est Pr̃i, producere uerbum, qd̃ est dicere, uel loqui, ideo cõueniẽtissime Pr̃ per uocẽ manifestatus est, q̃ significat uerbũ. Vñ, & ipsa vox a Patre emissa, filiationẽ uerbi protestat̃. Et sicut species colũbæ, in qua demõstratus est Spiritusſanctus, non est ipsa natura Spũssancti, nec species hoĩs. in qua demonstratus est ipse Filius, est ipsa natura filii Dei, ita ét ipsa uox non pertinet ad naturã uerbi, uel Patris loquẽtis. Vñ Ioan. 5. Dñs dicit: Neq; uocem eius, i. patris unquam audistis, neque spẽm eius uiditis. Per quod (sicut Chry.* dicit super Io.) paulatim eos in philosophicũ dogma inducens ostẽdit, qm̃ neque uox circa Deum est, neq; spẽs, sed superior est, & figuris, & loquelis talibus. Et sicut columbam, & ét humanã naturã à Chro assumptã tota Trinitas operata est, ita ét, & formationem uocis: sed tm̃ in uoce declarat̃ solus Pater, ut loquens, sicut nãm humanam solus Filius assumpsit, & sic columba solus Spũssanctus demõstratus est, ut patet per Aug.* in lib. de Fide ad Petrum.

Ad 111 dicendum, q̃ diuinitas Chr̃i non debuit omnibus in eius in natiuitate manifestari: sed magis occultari i defectibus infantilis ætatis: sed qm̃ iam peruenit ad perfectam ętatem, in qua oportebat eum docere, & miracula facere, & hoies ad se conuertere, tunc testimonio Patris erat eius diui

tate Christus respondendum est, q̃ exercuit artẽ fabrilẽ in ciuitate Nazareth. Nã non solũ ex euãgelio Mat. 13. habetur quòd fuit filius fabri: sed ex euangelio Mar. 6 habet̃, q̃ ipse Chrs fuit faber. Et nisi exercuisset ipsam artẽ i Nazareth non admirati ibi fuissent de doctrina eius. Nã si alibi Chrs habuisset, aut in Nazareth uacassat litteris nõ fuissent ad miratiõem compatriotæ suũ huic sapiẽtia? immotã notoria erat Chri conuersatio in Nazareth, ut etiã Hierosolymis iudęi dicerent quõ hic lras scit, cũ nõ didicerit? Ioan. 7. Quo circa oportet dicere, aut Chrm̃ ibi artem suã fabrilem cõtinue exercuisse, & ꝓpea constare, q̃ lras non didicit &c. Aut inertem, ociosũque uacasse per Nazaret, quod dedecet Chr̃i filiũ pauperis adeo, ut non potuisset agnũ pro eo offerre, ut habetur Luc. 2. & pauperem intantũ vt non haberet ubi reclinaret caput suũ. Mat. 8. Et cõfirmat, Mar. 3. dr̃, Et cum audisset sui exierũt tenere eũ. Dicebãt. n. qm̃ in furorẽ uersus est. Ex eo náq;, q̃ usque ætatem illam fabrili arti uidebatur Iesum operam dare, & repente audi uerunt, q̃ prædicabat, & turbæ conueniebãt ad eũ &c. dixerũt illũ uerum in forem. Hæc. n. omnia simul iuncta testimonia sunt ab hostibus, & q̃ Christi doctrina non erat humana, nec aliquo mõ acquisita, & q̃ Chrs inter eos usq; ad illud tps, eũ suis conciuibus cõuersatus est sine offensa, & sine scandalo prosul dubio: qd̃ non esset tũ fuisset, si inuenis Faber, pauper, inertem se in opere exhibuisset.

† In cõm. 2. c. Matt. circa fin. to. 9.

†Hom. 39 i Io. a medio to. 3.

*c. 9. circa principiũ to. 3.

nitas manifestanda, vt eius doctrina credibilior fieret: vnde, & ipse dicit Ioã. 5. Qui misit me Pr̃, ipse testimonium perhibet de me. Et hoc præcipue in baptismo, per quem homines renascunt in filios dei adoptiuos. Filii aũt dei adoptiui instituunt ad similitudinẽ filii nãlis, ℈m illud Ro. 8. Quos præsciuit, hos, & prædestinauit conformes fieri imaginis Filii sui. Vnde Hilarius dicit super Matt.* ℔ super Iesum baptizatum descendit Spũssanctus, & vox Patris audita est, dicentis, Hic est filius meus dilectus, vt ex his, quæ consumabant in Christo, cognosceremus post aquę lauacrum, & de cęlestibus portis sanctum in nos spiritum inuolare, & paternæ vocis adoptione, dei filios fieri.

*ca. 2. in Matt. circa fin.

SVP. QVAE. XL. ART. I.

Medina per totã q̃nẽ.

TItulus clarus.

¶In corpore una conclasio: Chr̃s cõuenienter uitã socialẽ assumpsit. Probatur: Chr̃s debuit talem vivendi modum assumere, q̃ conueniret fieri incarnationis: sed finis incarnationis exigit uitã socialem. ergo. Minor declaratur: quia triplex ℈ finis incarnatiõis. primo, testimonium ueritatis. Sedc, saluare peccatores. Tertio, adducere homines ad deum. Omnia clara sunt in litera.

QVAESTIO XL.

De modo conuersationis Christi, in quatuor articulos diuisa.

CONSEQVENTER post ea, quæ pertinẽt ad ingressũ Christi in mũdum, vel ad eius principium, considerandum restat de his, quæ pertinent ad progressum ipsius.

¶Et primo, considerandum est de modo conuersationis ipsius: secundo de tentatione eius: tertio, de doctrina: quarto de miraculis.

Circa primũ quęrunt quatuor.

Primo, Vtrũ Christus debuerit solitariã uitam ducere, an in ter homines conuersari.

¶Secundo, Vtrũ debuerit austeram uitam ducere in cibo, & potu, & vestitu, an aliis communẽ.

¶Tertio, Vtrum debuerit abiecte uiuere in hoc mundo, an in diuitiis & honore.

¶Quarto, Vtrũ debuerit secundum legem uiuere.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum conueniens fuerit, Christum inter homines conuersari.

*per. q. 222 Infr. ar. 2. eo. & ad 3. et 22. q. 25 art. 6. ad 5.

AD PRIMVM sic proceditur. videtur quòd Christus non debuerit inter homines conuersari, sed solitariam uitam agere. Oportebat. n. quod Christus sua conuersatione non solum se hoiem ostenderet esse, sed ẽt deũ: sed deũ non conuenit cum hoibus conuersari: dr̃ enim Dan. 2. Exceptis diis, quorum non est cũ hoibus conuersatio & Phil.* dicit in 1. Politicæ, q̃ ille, qui solitarius uiuit, aut est bestia, s. f. p̃ p̃ sæuitiam hoc faciat, aut est Deus, si hoc faciat propter contemplandã veritatem. ergo videtur quòd non fuerit conueniẽs Christum inter homines conuersari.

*lib. 1. c. 2. a medio tom. 5.

¶2 Præt. Christus dum in carne mortali uixit, debuit perfectissimam vitam ducere: perfectissima autem uita est contemplatiua, vt in secunda parte habitum est.* Ad vitam autem contemplatiuam maxime competit solitudo, secundum illud Oseæ 2. Dũcam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius. ergo uidetur, quòd Christus debuerit solitariam uitam ducere.

*2. 2. q. 18. art. 4.

¶3 Præt. Conuersatio Christi debuit esse uniformis: quia semper in eo debuit apparere id, quod optimum est: sed quandoque Christus solitaria loca quęrebat, turbas declinans. unde Remigius dicit super Matt. Tria refugia legit dns habuisse, nauim, montem, & desertum: ad quorum alterum quotiescumque à turbis comprimebatur, conscendebat. ergo, & semper debuit solitariã uitã agere.

SED CONTRA est, q̃ dicitur Baruch. 3. Post hæc in terris uisus est, & cum hominibus conuersatus est.

RESPON. Dicendum, quòd conuersatio Christi talis debuit esse, vt conueniret fini incarnationis, secundum quam uenit in mundum. Venit autem in mundum, primo quidem ad manifestandum veritatem, sicut ipse dicit Ioan. 18. In hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati: & ideo ni non debebat se occultare, uitam solitariam agens: sed in publicum procedere,* publice prædicando. Vnde Luc. 4. dixit illis, qui uolebant eum detinere: quia & aliis ciuitatib. oportet me euangelizare regnum dei, quia ideo missus sum. Secundo uenit ad hoc, ut homines à peccato liberaret, secundum illud primæ ad Tim. 1. Christus Iesus uenit in hunc mundum, peccatores saluos facere. Et ideo ut Chryſ. dicit, in eodem loco manendo posset Christus ad se omnes attrahere, vt eius prædicationem audirent: non tñ hoc fecit, præbẽs nobis exemplum, vt perambulemus, & requiramus pereuntem: sicut pastor ouem perditam, & medicus accedit ad infirmum. Tertio uenit ut per ipsum habeamus accessum ad deum, ut dr̃ Ro. 5. & ideo familiariter cum hoibus conuersando, conueniens fuit, ut hoibus fiduciam daret ad se accedendi. Vñ dr̃ Matt. 9. Factum est discumbente eo in domo, ecce multi publicani, & p̃ctores uenientes, discumbebant cũ Iesu, & discipulis ei: quod exponens Hier.* dicit, viderãt publicani, a peccatis ad meliora cõuersi, locum inueniſſe pœnitentiæ: & ob id, etiam ipsi non desperant salutem.

*In cap. 9. Matt. to. 4.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ Christus per humanitatem suam, uoluit manifestare diuinitatem. Et ió conuersando cum hoibus (quod est propriũ hominis) manifestauit omnibus suam diuinitatẽ, prædicando, & miracula faciendo, & innocenter & iuste inter homines conuersando.

AD II dcm, q̃ (sicut in secunda parte dictum est)* uita contemplatiua simp̃r est [d] melior quàm actiua; quæ occupatur circa corporales actus. sed vita actiua secundum quam aliquis prædicando, & docendo, contemplata aliis tradit, est p̃fectior [d] quam uita, quæ solum contẽplatur: quia talis uita præsupponit abundantiam contemplationis: & ideo Christus talem uitam elegit.

*2. 2. q. 188. art. 4. & q. 188. ar. 6. D. 1185. D. 1189.

AD III dicendum, q̃ actio Christi fuit nr̃a instructio. Et ideo ut daret exemplũ prędicatoribus, q̃ non semper se darent in publicum, ideo quandoque dominus se a turbis retraxit: quod quidẽ legitur fecisse propter tria. Quandoque quidẽ, propter corporalem quietem: unde Marci 6. dicit, q̃ dominus dixit discipulis, Venite seorsũ in desertũ locũ, & requiescite pusillum: erant. n. qui ueniebant, & redibant multi, & nec spatium manducã di habebant. Q̃ique uero cã orõnis. vñ dr̃ Luc. 6. Factũ est in illis diebus, exijt in montẽ orare, & erat pnoctans in orõne Dei. Vbi ait Amb.* ℔ ad præcepta uirtutis suo nos in format exẽplo. Q̃nq; vero, ut doceret fauorẽ humanũ uitare, uñ sup illud Mar. 5. Videns Iesus turbas, ascendit in montẽ, dicit Chryſ. † Per hoc q̃ non in ciuitate, & foro, sed in monte, & solitudine sedit erudiuit nos, nihil ad ostentationem facere. & à tumultibus abscedere, & maxime, cũ d̃ necessarius disputare oporteat.

*libr. 5. in Luc. c. cui⁹ titulus est: De oratione Iesu in monte an te mediũ. to. 5.

†Hom. 15 in Mat. circa princi. to. 2.

SVP. QVÆ. XL. ART. II.

Porr. ℣ 223 Infr. q. 41. ar. 3. ad 1.

TItulus clarus.

¶In corpore unica conclusio. Conuenies fuit, ut Christus in cibo, & potu sicut alii se haberet probat̃ primo Congruũ erat incarnationis fin⁹, ut Christus socialẽ uitã duceret. ergo conuenientissimũ fuit, &c. Probatur sequela: quia cum aliis qui conuertatur, conueniens est, ut conformetse aliis. quod probatur etiã primæ ad Cor. 9. Factus sũ õia oibus. Probatur secũdo auctoritate Augũ. immo dñi. Matt. 11. ¶ In rẽsponsione ad primum nota, & fige ajo doctrinam hanc. s. Christus exemplũ fuit perfectionis in omnibus, quæ per se pertinent ad salutẽ hinc, n. habes, q̃ in his, quæ non per se pertinent ad salutẽ (quæ. s. nõ sunt fin se bona sed solum relata ad aliquem finem vt abstinentia, paupertas, & alia huiusmodi) oportet in quiete in Christo austeriora tanquam p̃fectiora: sed ea, quæ magis consonant in carnationis fini. siue sint austera siue non

*Hom. 10 in Mat. an te mediũ tom. 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus austeram vitam in hoc mundo ducere debuerit.

AD SECVNDVM sic procedit. Vr̃ q̃ Christus debuerit austeram uitam ducere in hoc mũdo. Christus. n. multo magis prædicauit perfectionẽ uitæ q̃ Ioannes: sed Ioãnes austerã uitã duxit, ut suo exemplo hoies ad perfectionẽ uitæ pronocaret: dr̃. n. Matt. 3. q̃ ipse Ioannes habebat uestimẽtũ de pilis camelorũ, & zonã pelliceã circa lumbos suos, esca aũt eius erat locustę, & mel syluestre: qd̃ exponẽs Chryſ.* dicit Erat mirabile in humano corpore, tãtã patientiã videre, qd̃, & Iudæos magis attrahebat. ergo vr̃ q̃ multo magis Christũ decuerit austeritas vitæ.

*Ar. præc.

¶2 Præt. Abstinentia ad continentiã ordinatur: dr̃. n. Oseæ 4. Comedent, & non saturabũtur: fornicati sunt, & nõ cessauerunt: sed Christus continentiã in se seruauit, & aliis seruã dã proposuit, cũ dixit Mat. 19. sunt eunuchi, qui se castrauerũt p̃ regnum cælorum: qui põt capere capiat.[h] ergo vr̃ q̃ Christus in se, & ĩ suis discipulis austeritatẽ vitæ, seruare debuerit.

[h] 2. 2. q. 186. ar. 4.

¶3 Præt. Ridiculum vr̃, vt aliquis districtiorem uitam incipiat, & ab ea in laxiorem reueratur: potest enim dici cõtra eum, quod habetur, Luc 14. homo cæpit ædificare, & non potuit consumare. Christus aũt districtissimã uitam incœpit post baptismũ, manens in deserto, & ieiunans quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. ergo uidetur non fuisse congruum, quòd post tantam uitæ districtionem ad communem uitam rediret.

SED CONTRA est, quòd dicitur Matthæ. 11. Venit Filius hominis manducans, & bibens.

RESPON. Dicendum, q̃ (sicut dictum est*) congruum erat incarnationis fini, vt Christus non ageret solitariã vitã, sed cũ hoibus conuersaret: qui aũt cum aliquibus conuersat. cõuenientissimũ est, ut se eis in conuersatione conformet, ℈m illud Apostoli primæ ad Cor. 9. Oibus omnia factus sũ & ideo[m] conuenientissimum fuit, ut Christus in cibo, & potu cõiter se sicut alii haberet.* Vñ Aug.* dicit contra Faustum, quod Ioannes dictus est non manducans neque bibens, quia illo uictu, quo Iudæi utebantur, non vtebatur. Hoc ergo nisi dominus vteretur, non in eius comparatione, manducans, bibensque diceretur.

*ut. Illud Marci 2. Quare discipuli tui non ieiunãt? Esse. 12. secundum ord. Bedæ to. 2

*Hom. 16 in Mat. nõ remote a prin. to. 2.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ dñs in sua conuersatione exemplum perfectionis dedit in oibus, q̃ per se pertinent ad salutẽ. Ipsa aũt abstinentia cibi, & potus, non per se pertinet ad salutẽ, ℈m illud Ro. 14. Nõ ẽ regnũ dei esca, & potus. Et Aug.* dicit in lib. de Qõnibus Euang. exponens illud Mat. 11. Iustificata est sapientia a filiis suis: quia. s. sancti apostoli intellexerunt regnum dei non esse in esca, & potus, sed in æquanimitate tolerãdi, quos nec copia subleuat, nec deprimit egestas. Et in tertio* de doctrina Christiana dicit, quod in oibus talibus non vsus rerum, sed libido utentis in culpa est. Vtraque autem uita est licita, & laudabilis, ut scilicet aliquis a consortio hoium segregatus abstinentiã seruet, & ut in societate aliorũ positus, cõi uita vtat. & ió dñs uoluit vtriusque uitæ exẽplũ dare hoibus. Ioannes ãt (sicut Chryſ. dicit super Mat.) nihil plus ostendit præter uitam, & iustitiam: Christus autem, & a miraculis testimoniũ habebat. dimittens ergo Ioannem ieiunio fulgere, ipse contraria incessit uia, ad mensam intrans publicanorum, & manducans, et bibens.

*lib. 2. c. 11. ante med. to. 4.

*lib. 3. c. 12. parũ a pri. to. 3.

AD II dcm, q̃ sicut alii hoies per abstinentiam consequuntur uirtutẽ continẽdi, ita ẽt Chr̃s in se, & in suis discipulis p̃ virtutẽ suæ diuinitatis carnẽ cõprimebat. vñ sicut Mat. 9 dr̃, Pharisæi, & discipuli Ioannis ieiunabãt, nõ aũt discipuli Chr̃i: q̃ exponẽs Beda dicit,* q̃ Ioannes vinũ, & siceram non bibit: ea illi abstinentia meritũ auget, cui potentia nulla inerat naturæ. Dñs aũt cui naturaliter suppetebat delicta donare, cur eos declinaret, quos abstinentibus poterat reddere puriores?

*Ho. 16 in euan. post medium illius.

AD III dcm, quòd sicut Chryſost.* dicit super Matthæ. Vt discas quàm magnum bonum est ieiunium, & qualiter fcutum est aduersus diabolũ, & quoniam post baptismum non lasciuiæ, sed ieiunio intendere oportet, & ipse ieiunauit, nõ eo indigens, sed nos instruens: non aũt vltra processit ieiunando, quàm Moyses, & Helias, ne incredibilis uideretur carnis assumptio. secundum mysteriũ autem, ut Greg.* dicit, quadragenarius numerus exemplo Christi in ieiunio custoditur: quia uirtus decalogi per libros quatuor sancti euangelii impletur: denarius enim quater ductus, ĩ quadragenarium surgit. Vel quia in hoc mortali corpore ex quatuor elementis subsistimus, per cuius uoluntatem, præceptis dominicis contrahimus, quæ per decalogum sunt accepta uel secundum Aug.* in libr. 83. Quæstionum, omnis sapientiæ disciplina est Creatorem, creaturamque cognoscere.

*lib. 83. q. q. 81 in prin. to. 4.

Creator est Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Creatura vero partim est inuisibilis, sicut aïa, cui ternarius numerus attribuit: diligere. n. Deũ tripliciter iubemur, ex toto corde, & ex tota aïa, & ex tota mente: partim visibilis, sicut corpus, cui quaternarius debetur, pp calidũ, humidũ, frigidũ & siccum. Denarius ergo numerus, qui totam insinuat disciplinã, quater ductus, id est numero, q̃ corpori tribuit, multiplicatus, quadragenarium conficit numerũ. & iõ tps, quo, ingemiscimus, & dolemus, quadragenario numero celebrat. nec tamen incongruum fuit, ut Christus post ieiunium, & desertum, ad cõem uitã rediret: hoc. n. cõuenit uitæ, sm quã aliqs cõtẽplata alijs, tradit, q̃ Chr̃us dr assumpsisse, ut primo cõtẽplationi vacet, & postea ad publicũ actionis descendat, alijs cõuenien do. vñ, & Beda dicit sup Mar. *Ieiunauit Chr̃s, ne præceptum declinaret: mãducauit cum pctõribus, vt gratiam cernens, agnosceres potestatem.

*Id habetur formaliter Amb. li. 2. in Lu. inc. de Maria turbatæ cõsolatiõe ñ remota a prin. to. 5. 4. cõtra c. 55. ad 12. & opu. 17. c. 15. & 20. li. 3. Porr. o 224

SVPER QV. XL. ART. III.

Ferr. 4. cont. c. 55.

¶ Titulus clarus. ¶ In corpore vna conclusio: Decuit Chr̃m in hoc mũdo pauperẽ uitã ducere. Probatur quatuor rõnibus, quæ clare parent in litera.

¶ Circa quarũ primã & tertiam notate do mini p̃dicatores, & q̃ oportet p̃dicatores a curis t paliũ rerũ absolutos esse, & nec apparere q̃ lucri cã p̃dicent. Et hoc q̃ dẽ contra multos militat, q̃ stipendio p̃dicant, q̃ locũ p̃dicandi, non ubi maior aïarũ fructus, sed vbi maius stipendium p̃batur, aut maior eleemosyna sperat̃ p se uel conuentui suo, eligunt. Primum ãt quantũ noceat experientia testat̃ i paulati. n. p̃dicatio deseritur a religiosis habẽtibus possessiones, q̃ iam ab Epis Abbatibus, aliisq; diuitibus clericis, ac religiosis deserta vr. Sm ãt Iesu Chr̃i, ac Ecclesiæ præcipuum officiũ, ad mercedẽ, atque quæstum abducit.

¶ In rñõe ad primũ nbi habes differẽtiã inter uolũtariam, & necessariam paupertatem, quo ad occasionem peccandi, ad uerte q̃ non nocat̃ paupertas uoluntaria, quę solo uoto fir mata est, sed quę hẽt perseuerantiam voluntariam: parum. n. p̃dest uouisse paupertatem, & ægre ferre illã reincidit. n. pauptas ista in necessariã pauptatẽ, & trãsit de uoluntaria in inpitã Nec sufficit uolũtas perseuerans ad pauptatẽ, ita ñ ut nõ desint oportunæ cõmoditates: est. n. uoluntas hæc ad pauptatis nomẽ, & ñ ad pauptatis rẽ Velle siquidẽ pauptatẽ, & nihil sibi deesse, q̃ nõ sit uel le pauptatẽ, ex eo patet, q̃ Salomon tria p̃ponit, diuitias, paupertatẽ, & victui necessaria, & inter duo extrema mediũ petit, q̃ appetit sm rẽ ille, qui nihil uult sibi deesse sub pauptatis nomine. Oportet. n. pauperẽ uoluntarie uelle, & nomen, & rem pauperta tis p loco, & tpe, vt uelit & cum caret opportunis, libenter penuriam pati: sic. n. nullus erit peccati occasio pauptas, Et q̃m hoc paucorũ vr esse: inde tanta vr orta, aut nutrita religiosorum imperfectio.

† In illud Mat. 8. Ad cedẽs unus scriba, ait illi. to. 9.

† circa cõmen. ad c. 17. Mat. to. 9.

Concl. m

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus in hoc mundo debuerit pauperem uitam ducere.

AD TERTIVM sic p̃cedit. Vr q̃ Christus in hoc mũdo non debuerit pauperem uitam ducere. Chr̃s. n. debuit eligibilissimam uitã assumere: sed eligibilissima uita est, quę est mediocris iter diuitias, & paupertatẽ: dr. n. Prouer. 30. Mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo necessaria. ergo Christus non debuit pauperem uitam ducere, sed moderatam,

¶ 2 Præ. Exteriores diuitiæ ad vsum corporis ordinant̃, quantũ ad victum, & uestitum: sed Chr̃s in victu & vestitu cõnem vitam duxit, sm modum aliorum, quibus conuiuebat. h ergo videtur quòd in diuitiis, & paupertate communem modũ uiuendi seruare debuerit, & non vti maxima paupertate.

¶ 1 Præt. Christus maxime homines inuitauit ad exemplum humilitatis, secundum illud Mat. 11 Discite a me, quia mitis sum & humilis corde: sed humilitas h maxime commendatur in diuitibus: unde dr primæ ad Thimothe. vltim. Diuit bus huius sæculi præcipe nõ altum sapere. ergo uidetur q̃ Christus non debuerit ducere pauperem uitam.

SED CONTRA est, q̃ dicit Mat. 8. Filius hominis non habet vbi caput reclinet: quasi dicat, secundum Hieronymũ. * Cur me propter diuitias, & sæculi lucra cupis sequi, cum tãtę sim paupertatis, ut nec hospitiolum quidem habeam, & tecto vtar non meo? Et sup per illud Matthę. 17. ut non scandalizemus eos, uade ad mare, dicit Hieronymũ. † Hoc simpliciter intellectum: ædificat auditorem, dum audit tantæ dominum fuisse pauperta tis, ut vnde tributa pro se, & Apostolo redderet, non haberet.

RESPON. Dicendum, quòd m Christum decuit in hoc mundo pauperem uitam ducere. n Primo quidem, quia hoc erat congruum prædicationis officio, propter quod. uenisse se dicit Marc. 1. Eamus in proximos vicos, & ciuitates, vt & ibi prædicem: ad hoc enim veni. Oportet autem prędicatores uerbi Dei, ut omnino uacent prædicationi, omnino a sæcularium rerũ cura esse absolutos: quòd facere non possunt, qui diuitias possident. vnde, & ipse dominus Apostolos ad prędicandum mittens, dicit eis Matth. 10. Nolite possidere aurum, neque argentum: & ipsi Apostoli dicunt. Act. 6. non est æquum nos relinquere uerbum dei, & ministrare mensis. Secundo, quia sicut mortem corporalem assumpsit, ut nobis vitam largiretur spiritualem, ita corporalem paupertatem sustinuit, ut nobis diuitias spirituales largiretur, secundum illud secũdæ ad Cor. 8. Scitis gratiam domini nostri Iesu Christi, quoniam propter uos egenus factus est, ut illius inopia diuites essetis. Tertio, ne si diuitias haberet, cupiditati, eius prædicatio ascriberetur. uñ Hier. *dicit super Matthæ. quod si discipulis eius diuitias habuissent, viderentur non causa salutis hominũ, sed cã lucri p̃dicasse, & eadẽ rõ est de Chr̃o. Quarto, ut tanto maior virtus diuinitatis eius o ostenderetur, quãto per paupertatẽ uidebat̃ abiectior. vnde dicitur in quodam sermone Ephesini concilij: Omnia paupera, & uilia elegit, omnia mediocria, & plurimis obscura, ut diuinitas cognosceret orbẽ transformasse terrarum, propterea pauperculam elegit matrem, pauperiorem patriã, egens sit pecunijs: & hoc tibi exponat p̃sepe.

Concl. m

* In illud Ma. 10. no lite possidere aurũ to. 9.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ superabundantia diuitiarum, & mendicitas, vitanda videnr ab his, qui uolunt viuere sm uirtutem, inquantũ sunt occasiones peccandi. Abundantia náque diuitiarũ est superbiendi occasio: mendicitas autem est occasio furãdi, & mentiendi, aut etiam periurandi.

Quia

Quia vero Christus peccati capax non erat, propter hanc cãm, ex qua Salomon hoc vitabat Christo vitanda non erant: neq; tamen quælibet mendicitas est furandi, & periurandi occasio, ut ibidem Salomon subdere vr, sed sola illa, quæ est contraria voluntati, ad quam vitandã homo furatur, & periurat: sed paupertas voluntaria hoc periculum non habet, & talem paupertatem Christus elegit.

AD II dicendũ, q̃ cõi uita ut, quantum ad victum, & vestitũ, potest aliquis non solum diuitias possidendo: sed ẽt a mulieribus, & diuitibus necessaria accipiendo, quod ẽt circa Christũ factum est: dr. n. Lucæ 8. q̃ mulieres quędã sequebantur Christum, quæ ministrabant ei de facultatibus suis. ut enim Hiero. *dicit cõtra Vigilantium, consuetudinis Iudaicæ fuit, nec ducebatur in culpã more gẽtis antiquo, ut mulieres de ubertate sua uictum, atq; vestitum præceptoribus suis ministrarent: sed quia hoc scandalum facere poterat in nationibus, Paulus se abiecisse cõmemorat, sic ergo cõis uict̃ poterat esse sine solicitudine impediente prædicationis officium: non autem diuitiarum possessio.

*hoc habetur formaliter c. 27. Mat. su per illud: Erant ibi mulieres tom. 9.

AD III dicendũ, q̃ in eo, qui ex necessitate pauper est, humilitas non multũ commẽdat̃: sed in eo, qui voluntarie pauper est (sicut fuit Christus) ipsa paupertas est maximæ humilitatis indicium.

Porr. o. 225 Sup. q. 37. per totum & inf. q. 47 ar. 2. ad 1. Et 3. d. 1. q. ar. 3. q. 6. ad 3. Et 4. dist. 1. q. 2. ar. 2. q. 3. Et op. 60. c. 13.

SVP. QVAE. XL. ART. IIII.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Christus in hac uita secundum legem conuersatus fuerit.

AD QVARTVM sic procedit̃. Videtur, q̃ Christ̃ non fuerit cõuersatus sm legẽ. Lex. n. præcipiebat, ut nihil operis h in sabbatho fieret, sicut deus die septimo requieuit ab oi opere qđ patrarat: sed ipse i sabbatho curauit hoiem, & ei mandauit ut tolleret lectũ suũ. ergo vr quòd non fuerit secundum legem conuersatus.

¶ 2 Præt. Eadem Christus fecit, & docuit, sm illud Act. 1. cepit Iesus facere, & docere: sed ipse Matt. 15. docuit, q̃ oẽ, quod intrat in os, non coinquinat hominẽ, quod est h contra præceptum legis, quæ per esum, & contactum quorũdã animalium, dicebat hominem immũdũ fieri, ut patet Leui. 11. ergo videtur, quòd ipse non fuerit secundum legem conuersatus.

¶ 3 Præt. Idem iudicium vr esse facientis, & consentientis, sm illud Rom. 1. Non solũ illi, qui faciunt, sed, & qui consentiunt facientibus: sed Christus consensit discipulis suis h soluentibus legẽ, in hoc, q̃ sabbatho spicas vellebant, excusando eos, vt hr Matth. 12. ergo videtur, quòd Christus non conuersatus fuerit secundum legem.

*hom. 16. in Matt. 3. Parum a prin. illius to. 2.

SED CONTRA est, q̃ dicitur Matth. 5. Nolite putare q̃m ueni soluere legẽ, aut prophetas: qđ exponẽs Chrysos. dicit: Legẽ impleuit, primo quidem, nihil transgrediendo legalium, secundo iustificando per fidem, quod lex per literam facere non ualebat.

RESP. Dicẽdum, q̃ Christus m in oibus sm legis præcepta cõuersatus est. n In cuius signũ ẽt uoluit circuncidi: circuncisio. n. est quędã protestatio legis implendę, sm illud Gal. 5. Testificor oi hoi circuncidenti se, q̃m debitor est vniuersæ legis faciẽdæ. Voluit autẽ Christus sm legem conuersari primo quidem, ut legem veterẽ approbaret. secundo, vt eam obseruando, in seipso consumaret, & terminaret, ostẽdens q̃ ad se ipsum erat ordinata. tertio ut Iudæis occasionẽ calumniandi subtraheret. quarto, ut hoies a seruitute legis liberaret, secundum illud Gal. 4. Misit Deus Filium suum factum sub lege, ut eos, qui sub lege erant redimeret

Concl. m

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ dñs super hoc se excusat a trãsgressione legis tripliciter. Vno quidẽ modo, quia per præceptũ de sanctificatione abbathi nõ interdicitur opus diuinũ, sed opus humanum: quamuis. n. deus die septimo cessauerit a nouis creaturis condendis, semper tñ operatur in rerum conseruatione, & gubernatione: q̃ erat Christus miracula faciebat, erat operis diuini. Vñ ipse dicit Ioan. 5. Pater meus, usq modo operatur, & ego operor. Secundo, excusat se per hoc, q̃ illo p̃cepto nõ prohibent̃ opera, quę sunt de necessitate salutis etiam corporalis. vnde ipse dicit Lucæ 13. Vnusquisq; uestrũ sabbatho nõ soluit bouẽ suum, aut asinũ a p̃sepio, & ducit adaquare? Et infra 14. Cuius uestrum asinus, aut bos i puteũ cadet, & nõ cõtinuo extrahet illũ die sabbathi? Manifestũ est aũt, q̃ opera miraculorum, q̃ Christus faciebat, ad salutẽ corporis, & aïæ pertinebant. Tertio, q̃ a illo p̃cepto non prohibent̃ opera, quæ pertinent ad Dei cultũ. vnde dr Matth. 12. An non legistis in lege, quia sabbathis sacerdotes in tẽplo sabbathum violant, & sine crimine sunt? & Ioan. 7. dicitur, q̃ circuncisionẽ accipit homo in sabbatho: q̃ autem Christus paralytico mandauit, ut lectum suũ sabbatho portaret, ad cultum Dei pertinebat, idest ad laudem virtutis diuinæ. Et sic patet, quòd sabbathum nõ soluebat: quamuis hoc ei Iudæi falso objicerent, dicentes Ioannis 9. Non est hic homo a Deo, qui sabbathum non custodit.

AD II dicendum, q̃ Christus voluit ostendere per illa verba, q̃ homo non redditur immundus, secundum animam ex vsu ciborum quorumcũque secundum suam naturam, sed solum secundũ quãdam significationem, quòd autem in lege quidam cibi dicuntur immundi, hoc est per quandam significationem. vnde Augustinus, * dicit contra Faustum: si de porco, & agno requiratur, vtrum natura mundus est, dicimus quòd omnis creatura dei bona est, quadam vero significatione agnus mundus, porcus immundus est.

Lib. 6. c. 7. non longe a prin. c. 6.

AD III dicendum, quòd etiam discipuli, qui esurientes, spicas sabbatho vellebant, a transgressione legis excusant̃ propter necessitatem famis: sicut, & Dauid non fuit transgressor legis, quando propter famis necessitatẽ comedit panes, quos ei edere non licebat.

QVÆSTIO XLI.

De tentatione Christi, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est, de tentatione Christi.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum fuerit conueniens Chm tentari.

¶ Secundo, De loco tentationis.

¶ Tertio, De tempore.

¶ Quarto, De modo, & ordine tentationis.

SVP. QVAE. XLI. ART. I.

Medina ar.1.

TItulus clarus. ¶ In corpore una conclusio: Christus tentari voluit Probatur quadrupliciter. Vbi in prima ratione conspicere libet, q̃ virtuosa contra nostras tentationes tentatio Christi fuit: ita q̃ non solum exemplo (quod ad tertiam spectat rationé) sed efficacia auxiliú nobis contra tentationes tentatus dominꝰ conferendo profuit: sicut mortuus nos cõtra morté muniuit. Modus aũtq̃ o, hoc confertur auxilium, cum de efficacia mortis eius inferius tractabitur. patebit: pro nunc sufficiat, quòd saltem meritorie tentatus dominus opem contulit nobis.

¶ In tertia autem ratione per sipe, quòd modus uincendi tentationes est, recursus ad diuinas scripturas & eadem ratione ad sanctorum exempla; hoc enim dominus in sua pugna, ac victoria docuit, dũ sic pugnauit, & uicit.

¶ In responsione ad primum circa notitiam dæmonum de Christo. duo sunt vtdenda. Primum, qd dæmones scierunt de Christo, quod inferius tractabitur in quæst. de miraculis Christi. Secũdum est, quorũsum ab Auctore hic affertur notitia habita a dæmone de Christo, cuius Lucas meminit cap. 4. cum manifeste pateat Euãgelistam loqui post uisa miracula, hic autem est sermo ante miracula: nam post regressum a deserto, cœpit Christus prædicare, & miracula facere.

¶ Ad hoc dicitur, quòd coactus fuit Auctor ex tentationis

Porr. 226 *Opus.* 60. c. 11. prin.

Concl. m *Hom. 16 in euang. non longe a prin.

†Cap. 2. in Matt. non longe a princ.

tur, Fili, accedens ad seruitutẽ Dei, sta in iustitia, & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Tertio, propter exemplum, ut scilicet nos instrueret qualiter diaboli tentationes vincamus. vnde Augustinus.* dicit in quarto de Trinita. quòd Christus diabolo se tentandum præbuit, vt ad superandas tentationes eius mediator esset, non solum per adiutorium, uerum etiam per exẽplum. Quarto, ut nobis fiduciam de sua misericordia largiretur. vnde dicitur Hebræorum 4. Non habemus pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia, pro similitudine absque peccato.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd sicut Augustinus* dicit in 9. de Ciuitate dei, Christus tantum innotuit dæmonibus, quantum voluit: non per id, quod est vita æterna, sed per quædam temporalia suæ virtutis effecta, ex quibus quandam coniecturam habebant Christum esse filium Dei. sed quia rursus in eo. quædam signa humanæ infirmitatis videbant, non pro certo cognoscebant eum esse filium Dei: & ideo eum tentare voluit. Et hoc signatur Matthæi. 4. vbi dicitur, quòd postquàm esuriit, accessit tentator ad eum: quia vt Hilarius dicit, * tentare Christum diabolus non fuisset ausus, nisi in eo per esuritionis infirmitatem, quæ sunt hominis, recognosceret. & hoc etiam patet ex ipso modo tentandi, cum dixit, si filius Dei es. quod exponens Ambrosius* dicit, quid sibi vult talis sermonis exordius, nisi quia cognouerat Dei filium esse venturum, sed veniſſe per infirmitatem corporis non putabat.

AD II dicendum, quòd Christus venerat dissoluere opera diaboli, nõ potestatiue agẽdo, sed magis ab eo, & eius mẽbris patiẽdo, vt sic diabolũ vinceret iustitia, non potestate, sicut Aug. dicit 13. de Trinita. q̃ diabolus non potentia dei, sed iustitia superãdus fuit: aẽu ẽ incertitudine notitiæ de Christo apud dæmones, loqui. Inseruit autem uerbum Lucæ euangelistæ de scientia dæmonum in principio prædicationis Christi: quoniam licet Lucas dicat illa uerba inter narrandum de miraculis Christi, non tamen dicit, quod tunc primo didicerunt dæmones illũ esse Christum. Et propterea illud Lucæ verbũ, quia sciebant illum esse Christum, ad præteritum tempus inculpabiliter, & rationabiliter ab Auctore relatũ videtur. Viderunt siquidem dæmones, & quæ ab angelis in diebus natiuitatis Christi dicta sunt, & quæ a pastoribus gesta, & quæ a Magis ducẽ stella, & quæ a Symeone, & Anna dicta sunt: & postea Christi uerba ad matrem in templo, de Patre suo, & dicta a Ioanne Baptista de Christo. Ex quibus facile erat cognoscere illum esse Christum absq; ulle nostris miraculis: collatione præsertim facta suum prophetiis. Vnde uisa tam longa inedia, & quòd esurit, tentauit nosse, si filius Dei esset.

¶ In tertium dubium occurrit, an uerũ sit omnẽ tentationẽ ab intrinseco, esse pẽtm. vt q̃ non: quia naturalib⁹ nõ meremur, nec de meremur: concupiscentia autem carnis & illius delectatio naturalis est. nullũ ergo pẽtm̃ est cõcupiscẽtia aut delectatio carnis.

*Et confirmatur: qa certũ est ī Chio fuisse carnalẽ delectationẽ ī̃ gustum, uel tactum, cũ comedebat, aut bibebat aliqd delectabile: puta bonũ panem, bonum vinũ, &c. non ergo omnis delectatio, sensibilis est peccatum.

¶ Ad hoc dr, q̃ nullꝰ mentis cõpos dicit, q̃ omnis delectatio secũdũ carnẽ, seu sensum fit peccatũ: oportet. n. naturã ipsam esse malam, si delectatio naturalis esset mala. Vnde in statu innocentiæ fuissent delectationes naturales absque peccato ullo, & in

*li. 4. c. 13 aliquanti lũ a prin. c. to. 3.

*Cap. 3. in Matt. non remote a prin.

*Amb. l. 4 i Luc. c. 14 in ord. in titul. *de* 3. tentatione Chri. c.

*li. 9. c. 21 a prin. c. 5.

*Amb. l. 4 i Luc. in 11. d ductu Ie su i desertum ſ lõge a fine to. 3.

& in Christo non est dubium, q̃ cum fatigatus ex itinere sederet super puteum. quia illa erat delectabilis festo corpori, & similiter panis suo sano palato erat suauis, & oculis lux solis amabil s, & sic de aliis. Sd aliud est loqui de concupiscentia, & delectatiõe naturali, & aliud est loqui de concupiscẽtia & delectatione aduersus spũm: naturalia siquidem vt sic, exhorbitant à recta rõne, ac per hoc non tendunt aduersus spiritum; sed à ratione necesse est declinare eas, quę contrariæ spiritui sunt. Quo circa concedendũ est, q̃ nonnullum peccatum est, cum caro cõcupiscit aduersus spiritem, ratione concupiscentiæ seu delectationis aliquid præter rationem habentis, & non ratione naturalis appetitus aut delectationis. Tentatio aũt ab intrinseco, quia ad uersus spiritum est, nõ importat naturales motus absolute, sd præter rationem.

*hom. 16. in euang. nõ longe à prin.

†hom. 16. in euãg. q̃ legit Dominꝰ 1. in quadrag.

*hom. 31. in Luc. in prin. to. 3.

D. 445.

†li. 19. de ciuit. Dei. c. 4. a me. to. 5.

Porr. 227

*Ar. præc.

*hom. 13. in Matth. paulo post prin. to. 5.

Et ideo circa tẽtationem Christi considerandum est, quid propria uoluntate fecit, & quid à diabolo passus fuit, q̃. n. tentatori se offerret, fuit propriæ voluntatis. vnde dr Matth. 4. Ductus est Iesus in desertũ à spiritu, ut tentaretur à diabolo: qd Greg. *intelligendum dicit de Spiritu sancto, ut scilicet eũ spũs suus duceret, ubi eum ad tentãdum spiritus malignus inueniret: sed à diabolo passus est, ut assumeretur, uel supra pinnaculum templi, uel ẽt in montẽ excelsum ualde. Nec est mirũ (ut Greg. † dicit) si se ab illo permisit in montem duci, qui se permisit a membris ipsius crucifigi. Intelligitur aũt à diabolo assumptus, non quasi ex necessitate: sed quia (vt Orig.* dicit super Luc.) sequebatur eum ad tentationem, quasi athleta sponte procedens.

AD III dcdm, q̃ sicut Apostolus dicit, Christus in omnibus tentari uoluit absq; peccato Tentatio autem, quæ est ab hoste, potest esse sine peccato: quia fit per solam exteriorem suggestionem. Tentatio aũt, quæ est à carne, nõ põt esse sine peccato: qa huiusmodi tentatio fit p delectationem, & concupiscẽtiam. Et sicut Aug. † dicit, nonnullum peccatum est, quando caro concupiscit aduersus spũm. Et ideo Christus tentari uoluit ab hoste, sed non à carne.

SVPER QV. XLII. ART. II.

TItulus clarus. ¶ In corpore uni ex conclusio Christus conuenienter tentatus est in deserto. Probatur tripliciter, primo ratione solitudinis: secundo, ratione mysterii, ut scilicet, hominem de mundo deserto liberaret: tertio ratione instructionis, ut scilicet docerentur ad meliora tendentes diabolum in uidere. Omnia clara sunt.

¶ In responsione ad tertium perspice diligẽter euangelistas. & inuenies manifeste figmenta. esse hæc, quæ in litera recitãtur de imaginario monte, & templo dicitur aũt ad literam, Christus tentatus in deserto, quia ibi incepit tẽtari vbi. & prima tentatio consummata est.

alii debeant se ingerere ad tentationes suscipiendas, q̃ tñ uidetur esse periculosum, cum magis tẽtationum occasiones uitare debeamus.

¶ 3 Præt. Mat. 4. ponit scda Chri tẽtatio, qua diabolus Chm assumpsit in sanctã ciuitatem, & statuit eũ super pinnaculum templi: q̃ quidem nõ erat in deserto nõ ergo tentatus est solum in deserto.

SED CONTRA est, quòd dr Marc. 19. q̃ erat Iesus in deserto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, & tentabatur a Satana.

RESP. Dcdm, q̃ (sicut dictum est*) Chris, ppria uoluntate se diabolo exhibuit, ad tentandũ, sicut ẽt propria uoluntate membris eius se exhibuit ad occidendum, alioquin diabolus uenire ad eum non auderet. diabolus ãt magis attentat aliquem, cum est solitarius: quia, ut dr Eccle. 4. si quispiam preualuerit contra unum, duo resistunt ei. & ide est, q̃ Christus in desertum exiuit, quasi ad campũ certaminis, ut ibi a diabolo tentaret. Vñ Ambrosius* dicit super Lucam, q̃ Christus agebatur in desertum consilio, ut diabolum prouocaret. nã nisi ille certasset, s. diabolus, non iste uicisset, idest Christus. Addit autem & alias rõnes, dicens hoc Christum feciſſe mysterio, ut Adam de exilio liberaret, qui, s. de paradiso in desertum eiectus est, & exemplo ut offenderet nobis diabolum ad meliora tendentibus inuidere.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ Chris proponit oĩbus in exemplum perfidem, sm illud Heb 12. Aspicientes in Auctorem fidei, & consumatorẽ Iesum. Fides autem (ut dr Roma. 10.) est ex auditu, non autem ex uisu. Quinimmo 10. 20. dr, Beati, q̃ non uiderunt, & crediderunt. & ideo ad hoc, q̃ tẽtatio Christi esset nobis in exemplum, non oportuit quòd ab hominibus uideretur, sed sufficiens fuit, quod hominibus narraretur.

AD II dcdm, q̃ duplex est tentationis occasio. Vna quidẽ ex parte hois, puta cum aliquis se peccato propinquum facit occasiones peccandi non euitans. Et talis occasio tentationis est uitanda, sicut dictum est* Loth. Ge. 19. Ne steteris in oi regione circa Sodomam, Alia uero tentationis occasio est ex parte diaboli, qui semp inuidet ad meliora tendentibus, ut Amb.† dicit. Et talis tẽtationis occasio nõ est uitãda. Vnde dicit Chrys. super Mat. q̃ nõ solũ Christus ductus est ī desertũ a Spiritu, sed omnes filii dei, habentes Spiritum sanctũ: non. n. sunt contenti sedere, otiosi, sed Spiritus sanctus urget eos aliquod magnũ apprehẽdere opus, q̃ est esse in deserto, quãtũ ad diabolũ: qa non est ibi iniustitia, in qua diabolus delectat. Oẽ ẽt bonum opus est desertum, quantũ ad carnem, & mundum: quia non est sm uoluntatem carnis, & mundi. Talem autem occasionem tentationis dare diabolo, non est periculosum, qa magis est auxilium Spiritus sancti, qui est perfecti operis actor, quam impugnatio diaboli inuidentis.

AD III dcdm, q̃ quidam dicunt omnes tentationes factas fuisse in deserto: quorum quidem dicunt, quòd Christus ductus est in sanctam ciuita-

*ar. præc. ad 5. & 2. 2. q. 88. ar. 4. ad 2.

†Amb. li. 4. in Luc. c. ẽ ductu Iesu in desertũ non procul a fi. to. 5.

*ho. 5. in Mat i ope imp fecto, in par. a prin. to. 2.

tem, non realiter, sed ſm imaginariam uiſionem. quidam autem dicunt, quòd etiam ipſa ciuitas ſancta, ideſt, Hieruſalem, deſertum dicitur: quia erat derelicta a deo: ſed hoc non eſt neceſſarium, quia Marcus dicit, quòd in deſerto tentabatur a diabolo: non autem dicit, quod ſolum in deſerto.

SV. QVÆ. XLI. ART. III.

Medina ar. 3.

TItulus clarus.

¶ In corpore vna cõcluſio: Cõuenienter poſt ieiunium Chriſ tentari uoluit. Probatur tripliciter. Omnia clara ſunt.

¶ In riſſione ad ſm noli deſpicere expoſitionẽ Bedæ de tentationib. aliis añ illas tres nominatas: q̃m portuit ſepe diabolus uarias corpeas ſimilitudines formare ad tẽtãdũ Chriſm, ſicut legimus, quòd ad tentandum Antonium tot formauit.

¶ In riſſione ad tertiũ, habet duas riſiones. Alterã ex Amb. q̃ diabolus receſſit vſq; ad tps paſſionis p ſua membra agere pugnatorius: alteriã, q̃ p ſua membra pugnãdo, reddidit ẽ tentans de triſtitia, & odio proximorũ: excitatio q̃ pe tor aduerſantiũ, & q̃rentiũ eius mortem, tentatio erat Chriſti ad odiohabendũ illos, & cõtriſtãdũ illis profequentib.

Porr. o. 228. q. præced. ar. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſti ieiunatio debuerit eſſe poſt ieiunium.

AD TERTIVM ſic procedi tur. Vr̃ q̃ Chri tentatio ñ debuerit eſſe poſt ieiunium. Dicti eſt. n. s.* q̃ Chriſm[h] non decebat cõuerſationis auſteritas: ſd maximæ auſteritatis fuiſſe vr̃, q̃ quadraginta diebus, & quadraginta noctibus nihil comederit: quia ſin illis diebus nullum omnino cibũ ſumpſit, ut Greg.* dicit. ergo non uidetur, quòd debuerit huiuſmodi ieiunium tentationi præmittere.

¶ 2 Præt. Mat. primo dr̃, q̃ erat i deſerto quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, & h tentabat a Satana: ſed quadragita diebus, & quadragita noctib[s] ieiunauit. ergo vr̃, q̃ nõ poſt ieiuniũ, ſed ſimul dũ ieiunaret, h ſit tentatus a diabolo.

¶ 3 Præt. Chriſs non legitur, niſi ſemel ieiunaſſe: ſed non ſolũ ſemel fuit tentatus a diabolo: dr̃. n. Luc. 4. q̃ conſumata omni tentatione, diabolus receſſit ab illo vſque ad tps. h ſicut ergo ſcđæ tentationi ñ præmiſit ieiuniũ, ita, nec primæ p̃mittere debuit.

SED CONTRA eſt, q̃ dr̃ Mat. 4. Cum ieiunaſſet quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, poſtea eſuriit, & tunc acceſſit ad eum tentator.

RESP. Dcđm, q̃ m conuenienter Chriſtus poſt ieiunium tentari uoluit. a Primo quidem p̃p exemplũ: quia cũ oibus (ſicut dictũ eſt) immineat ſe cõtra tentationes tueri, p hoc q̃ ipſe añ tentationẽ futurã ieiunauit, docuit q̃ p ieiuniũ nos oportet contra tentationes armari, vſi inter arma iuſtitię. Apſus ieiunia connumerat, ſcđ̃ę Ad Cor. 6. Secũdo, ut oſtenderet, q̃ ẽt ieiunantes diabolus aggreditur ad tentandum, ſicut alios, qui bonis operibus uacant: & ideo ſicut poſt baptiſmum, ita poſt ieiunium Chriſtus tentatur. unde Chry. dicit ſup Matthæum, ut diſcas q̃ magnũ bonum eſt ieiunium, et qualiter ſcutum eſt aduerſus diabolũ, & q̃m poſt baptiſmum non laſciuiæ, ſed ieiunio ĩtẽdere oportet, ideo Chriſtus ieiunauit, non ieiunio indigẽs, ſed nos inſtruens. Tertio, quia poſt ieiunium ſecuta eſt eſuries, que dedit diabolo audaciam eum aggrediendi, ſicut dictum eſt. * Cum autem eſuriit Dominus (ut Hilarius dicit ſuper Mat.†) non fuit ex ſurreptione inediæ, ſed naturæ ſuæ hominem dereliquit: non enim erat a Deo diabolus: ſed a carne uincendus. unde etiam ut Chryſ. dicit, non vltra proceſſit in ieiunando, q̃ Moyſes & Helias ne incredibilis uideretur carnis aſſumptio.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ Chriſtum non decuit conuerſatio auſterioris uitæ, ut ſe communem exhiberet illis, quibus prædicauit, nullus autem debet aſſumere predicationis officium, niſi prius fuerit purgatus, & in uirtute perfectus, ſicut & de Chriſto dicitur, Actuum 1. quod cepit Ieſus facere, & docere: & iõ Chriſtus ſtatim poſt baptiſmum auſteritatem uitæ aſſumpſit, ut doceret poſt carnem edomitam, oportere alios ad p̃dicationis officium tranſire, ſm illud Apoſtoli, Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne forte cum aliis prædicauero, ipſe reprobus efficiar.

AD II dcđm, q̃ uerbum illud Marci, poteſt ſic intelligi, q̃ erat in deſerto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, quibus, ſ. ieiunauit: q̃ autem dicitur, Et tentabatur a Satana, intelligendum eſt, non in illis quadragĩta diebus, & quadraginta noctibus, quibus ieiunauit, ſed poſt illos eo q̃ Mat. dicit, quòd cum ieiunaſſet quadraginta diebus, & quadraginta noctibus poſtea eſuriit, ex quo ſumpſit Tentator occaſionem accedendi ad ipſum. unde, & quod ſubditur. Et angeli miniſtrabant ei, conſecutiue intelligendum eſſe oſtendi, ex hoc q̃ Matthei quarto dr̃, Tunc reliquit eũ diabolus, ſ. poſt tentationem, & ecce angeli acceſſerunt, & miniſtrabant ei: quòd uero interponit *ad oſtendendum quale erat deſertum, quia, ſ. erat inuium hominibus, & beſtiis plenum. Tamen ſecundum expoſitionem Bedæ * dominus tentabat quadraginta diebus, & quadraginta noctibus: ſd hoc ita intelligendum eſt non de illis tentationibus viſibilibus, quas narrant Mat. & Lucas, quæ manifeſte factæ ſunt poſt ieiunium: ſed de quibuſdã aliis impugnationibus, quas forte illo ieiunii tẽpore Chriſtus eſt a diabolo paſſus.

AD III dcđm, quòd ſicut Ambroſius* dicit ſuper Lucam, receſſit diabolus a Chriſto vſque ad tẽpus, quia poſtea non tentaturus, ſed aperte pugnaturus aduenit, tempore, ſ. paſſionis. Et tamen per illam impugnatjonem uidebatur Chriſtum tentare de triſtitia. & odio proximorum: ſicut in deſerto de delectatione gulę, & contemptu dei per idololatriam.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum fuerit conueniens ordo & modus tentationis Chriſti.

ADQVARTVM ſic proceditur. Vr̃ q̃ Chriſti non fuerit conueniens tentatiõis modus, et ordo. Tentatio. n. diaboli ad peccãdum inducit: ſed ſi Chriſs ſubueniſſet corporali fami[h] cõuertẽdo lapides i panes,

Porro. 229

TItulus de modo, & ordine. Ordo ad ipſius tentationes: iter ſe reſpicit quæ prima, quæ ſecũda, quæ tertia. Modus, & ordo ſimul ad ſingulas reſpiciunt tentationes, quo ad modum proponendi, ordinandi, deducendi

Iõge a pri. hom. ſ. Mat. in o pere imperf. ante med. & hom. 1. in Genesim, to. 1.

Lib. 4. in Luc. c. d 3. tent. Chriſti. a med. to. 3.

Opus. 60. c. 11. circa med.

hom. 15. in Matth. paulo poſt prin. to. 2.

ar. 1. ad 1 arg.

†*Ca. 3. in Matt. non*

hom. 16. in euang. circa me.

Concl. m

ar. 1. huius q.

hom. 13 in Matth. paulo poſt prin. to. 2.

1. 2. q. 84 art. 4.

In reg. 3 nõ remo. a prin. t. 1.

†*Sapillud Mat. 4. nõ in ſolo pane uiuit homo. t. 9*

hom. 15. in euang. Paulo poſt ptinc.

deducendi ad intentum.

¶ In corpore ſiũt quatuor. Primo, in eo in quo modus, ac ordo tentationis ab hoſte ponitur, & modus eſt per uiã ſuggeſtionis eorum, ad quę homo eſt affectus: ordo eſt, ut a leuiorib⁹ incipiat ſpirituales tentare, & inde ad graniora, inde ad grauiſſima. Probaturq; auctoritate Greg. Secundo, declarantur hæc ſe tacta in tentatione primi hominis. Tertio, applicantur hæc ad tentationem Chriſti: & redditur inde ratio, quare i primis dixit, Si filius Dei es, & in tertia, nõ. Quarto, modus reſiſtendi ponitur, & laudatur, & ex honore humani generis, & ex hoſtis maiore pena.

¶ Circa has Chriſti tẽtationes aduertendũ eſt, q̃ tẽtationes erãt, & inclinationes a peccatum, ut in littera ex ponitur, & exploratiões deitatis in Chriſto, ut uerba tentationis manifeſtant. Si filius Dei es. ita q̃ in ordine ad filium Dei ſunt exclorationes, in ordine ad purum hominẽ inductiones ſunt ad peccatum. Vtroq; autem modo ſunt tentationes, uel deitatis cognoſcẽdæ, vel peccato polluendi. Vnde Matth. 4. dicit. Si tentat, ut exploret quod ueretur: ſic explorat, ut tentãdo decipiat. Et turſus ſuadet eſuriem pane de lapidibus facto releuare, ut ex mutatione cognoſcat uirtutem, & ſi purus homo eſſet, panis oblectamento illuderet eſuriem patienti.

¶ Et quia ut ſunt ſuggeſtiones ad peccandum, in littera tractãtur, expedit de eis loqui, ut ſunt exclorationes deitatis: memorans ſiquidem diabolus Trinitatis ſibi, cæteriſq; angelis reuelatæ per fidem ante caſum: & inde coacte credens Patrem, & Filium, & Spiritumſanctum, unum eſſe deũ (ſicut euam Chriſtiani damnati nunc credunt) cum audiſſet à Gabriele archãgelo. Filius Altiſſimi uocabitur, & in baptiſmo

nõ peccaſſet: ſicut nõ peccauit, A cũ panes multiplicauit (q̃d nõ fuit minus miraculum) ut turbæ eſuriẽti ſubueniret. ergo vr̃ quòd nulla fuerit illa tẽtatio.

¶ 2 Præt. Nullus p̃ſuaſor conuenienter ſuadet [b] cõtrariũ eius, q̃d intẽdit: ſed diabol⁹ ſtatuẽs Chr̃m ſ. pinnaculũ tẽpli, intendebat eũ ad ſuperbia, ſeu vanam gloria tẽtare, ergo incõueniẽter p ſuadet ei, ut ſe mittat deorsũ, q̃d eſt cõtrariũ ſuperbiæ, uel uanegloriæ, q̃ ſemper q̃rit aſcẽdere. B

¶ 3 Præt. Vna tẽtatio cõueniens eſt, ut ſit de [b] uno peccato: ſed i tentatione, q̃ fuit in mõte, duo petã p̃ſuaſit, ſ. cupiditatem, & idololatriam. non ergo conuenięs vr̃ fuiſſe tẽtationis mod⁹.

¶ 4 Præt. Tentationes ad peccata ordinant: ſed ſeptẽ ſũt uitia capitalia, ut in ſecũda parte habitũ eſt. *nõ aũt tẽtauit, niſi de tribus, ſ. gula, uana gloria, & cupiditate. nõ [b] ergo vr̃ ſufficiens tentationis modus fuiſſe.

¶ 5 Præt. P[b] uictoriã oium uitiorũ, [b] remanet hoi tẽtatio ſuperbiæ, uel uaneglorię: q̃a ſuperbia ẽt bonis operibus inſidiat, vt pereãt, ſicut dicit Auguſt. [b] Inconuenienter ergo Matt. vltimã ponit tentationẽ cupiditatis in mõte, med ã aũt inanis gloriæ in tẽplo, preſertim [b] cũ Luc. ordinet econuerſo. D

¶ 6 Pręt. Hieron. ‡ dicit ſup Matth. q̃ propoſitũ Chriſti fuit diabolũ humilitate uincere, nõ potẽtate. [b] ergo nõ imperioſe, & obiurgando, eum repellere debuit, dicẽs, Vade retro Satana.

¶ 7 Præt. Narratio euangelij vr̃ falſum cõtinere. [b] nõ. n. vr̃ poſſibile, q̃ Chriſs ſupra pinaculũ tẽpli ſtatui potuerit, quin ab aljs uideret: ſicut aliquis mons tã altus inuenit̃, ut inde [b] tot⁹ mũdus in pici poſſit, ut ſic ex eo potuerint Chriſto oia regna mũdi oſtendi. inconueniẽter ergo vr̃ deſcripta Chriſti tentatio.

SED CONTRA eſt, ſcripturæ ſacręauctoritas.

RESP. Dcđm, q̃ tẽtatio, q̃ eſt ab hoſte, fit p modũ ſuggeſtionis, ut Greg.* dicit: nõ aũt eodẽ mõ p̃t aliq̃d oibus ſuggeri, ſed vnicuiq. ſuggerit aliq̃d ex his, circa q̃ eſt affectus. Et iõ diabolus hominem ſpũalẽ, nõ ſtatim tentat de grauibus peccatis: ſed paulatim a leuioribus incipit, vt poſtmodũ ad grauiora pducat. vnde Greg. 31. Moral. exponẽs illud Iob. 39. Procul odorat bellũ, exhortationẽ ducũ, & vlulatũ exercit⁹, dicit: Bene duces exhortari dicti ſũt, exercitus ululare: q̃a prima uitia, deceptæ mẽti quaſi ſub quadã rõne ſe ingerunt, ſed innumera, q̃ ſequunt̃ dũ hãc ad omnẽ infamiã pertrahũt, quaſi beſtiali clamore confundunt. Et hoc ide diabolus obſeruauit in tẽtatione primi hois. nã primo ſolicitauit mẽtẽ primi hois de ligni uetiti eſu, dicens Gen. 3. Cur precepit uobis Deus, ut nõ comederetis de omni ligno paradiſi? ſecũdo, de inani gloria, cũ dixit, Aperient̃ oculi ueſtri. tertio perduxit tentationẽ ad extremã ſuperbiã, cũ dixit, Eritis ſicut dii, ſcientes bonum, & malũ. Et [b] hunc ẽt tentãdi ordinẽ ſeruauit in Chriſto. [b] Nã primo tentauit ipſum de eo, quod appetunt quã umcumq; ſpũales uiri. ſ. de ſuſtentatione corpalis naturæ per cibũ. ſecũdo proceſſit ad id, in quo ſpũales uiri q̃nque deficiũt, ut ſ. aliqua ad oñ tationẽ operenẽ, q̃d pertinet ad inanẽ gloriã. tertio perduxit tẽ tationẽ ad id, q̃d iã nõ eſt ſpũaliũ uirorũ, ſed carnalium, ſ. ut diuitias, & gloriã mundi cõcupiſcant, uſq; ad cõtẽptũ Dei. Et iõ in primis duabus tẽtationibus dixit, Si filius Dei es, nõ aũt in tertia, q̃ nõ p̃t cõuenire ſpiritualib. viris, qui ſunt per adoptionẽ filii Dei, ſicut duę prime. His aũt tentationib. Chriſs reſiſtit teſtimoniis legis, non ptãte uirtutis, ut hoc ipſo, & plus homine honorare, & aduerſariũ plus puniret, cũ hoſtis gñis humani nõ quaſi a Deo, ſed quaſi ab homine uinceretur, ſicut dicit Leo Papa.*

AD PRIMVM ergo dcđm, q̃ uti neceſſariis ad ſuſtẽtationẽ, non eſt peccatũ gulæ, ſed q̃d ex deſiderio huius ſuſtentationis hõ aliq̃d inordinatũ faciat, ad uitiũ gulæ ptinere p̃t. Eſt aũt inordinatũ, q̃ aliquis, ubi p̃t recurſus hſi ad humana ſubſidia,

Chriſti. Hic eſt filius dilectus, in quem ſibi complacui. Chriſtum poſt ieiunium eſſe uere, quod de deitate audierat, ex ſuperbia ei in dubium uenit, ut gloſ. ibidẽ dicit, & ẽt quia prius filius Dei, non ſolum cõſubſtantialiter, ſed alio mõ dici potuiſſet. Exploraturus aũt de tate Chriſti ab actu deitatis proprio, ſ. Dixu & facta ſunt, inchoauit, Dic ut lapides iſti panes fiant: ita q̃ non ſolum ex ſubſtantia facti, ſ. lapidis in panẽ, mutatione, ſed ex mõ faciẽdi, p̃prio ſoli Deo, deitatẽ exploraturus. ex opere hoc modo tñ, ſed ex ipſo appetit in reſtitutionem, q̃ filius Dei eſſet. Cogitabat enim, q̃ ſi p̃ teſtimonio q̃ eſſe filius Dei, dicens: Chriſe lapis fieret panis, aut fieret panis a nõ. Et ſi de fieret, ita exploratus eſſet Chriſ deitas apud dæmonem, qui ſpiciebat ſuo intellectu, an lapis fuiſſet cõuerſus in panẽ uere, an apparẽter, ex ſolo imperio, an applicando actiuã paſſiuis (ut magicõrã Pharaone ſeipẽtes fecerunt) cũ Deus nõ poſſit eſſe teſtis mẽdacii. Si aũt nõ fieret, induxiſſet Chriſm ad peccãtum, quo attenſſet facere miraculũ ſine teſtificate, & nõ potuiſſet.

¶ Et q̃n defuit eſt ei exploratio, & detecta ſuggeſtio inopinata ma. ſ. p auctoritatem Scripturæ ſedorentat, explorando ſimiliter, & ſuggerendo, ſi filius Dei es, mittere deorſum, appoſita auctoritate ſcripturæ, ex quo uidebat, q̃ Chriſs Scripturę auctoritate utebatur. Similiter cognitus ſi id efficeret illæſus ad reſtandũ ſe filium Dei, exploratã fore eius deitatem: ut poſt abſque ulla neceſſitate, pro ſolo nutu miracula in teſtimonium ſuę deitatis facientis. Si uero lædere, iam peccatũ hret in a. a, & in corpore, & inuentum eſſe: q̃ non eſſet Dei filius.

¶ Sed dñs auctoritate ſcripturę omnem eius machinationem detexit: p̃p q̃d diabolus ad occultiorem exploran di modum ſe tranſtu-

Porr. o. 228. q. præced. ar. 2.

Medina ar. 3.

Concl. m

ar. 1. huius q.

hom. 16. in euang. circa me.

Porr. o. 228. q. præced. ar. 2.

Medina ar. 3.

Concl. m

ar. 1. huius q.

hom. 13 in Matth. paulo poſt prin. to. 2.

ar. 1. ad 1 arg.

†*Ca. 3. in Matt. non*

1. 2. q. 84 art. 4.

In reg. 3 nõ remo. a prin. t. 1.

†*Sapillud Mat. 4. nõ in ſolo pane uiuit homo. t. 9*

hom. 15. in euang. Paulo poſt ptinc.

Iõge a pri. hom. ſ. Mat. in o pere imperf. ante med. & hom. 1. in Genesim, to. 1.

Lib. 4. in Luc. c. d 3. tent. Chriſti. a med. to. 3.

Opus. 60. c. 11. circa med.

In ſerm. 1. de quadra. paulo ante med.

Universidad de Deusto Biblioteca

tit, proponendo apertissima mala sub specie regni, Hæc o͞ia tibi dabo si cadens adoraueris me. Hæc.n. quantum ex parte explorationis se tenent, nõ ea rõne proposuit, ut si filius Dei esset hoc faceret: sciebat.n. ualde contrariari filio Dei tante adorationẽ: sed ea rõne proposuit, vt si filius Dei esset, non ferret tam nefandã propositionem: sed tanquã ab indigno contemneret, & auctoritatiue: Ego dẽo à te adorari, & tu pr̃sumis suggerere, si cadens adoraueris me, & uel sic exploratã ex eius ore hæreseos suã deitatem. Et ꝓpea in tertia tentatione non proposuit, si filius Dei es, sed in mente retinuit, ꝙ si filius Dei es, auctoritatiue tefellendo proposita manifestabis te filium Dei. Sed dãs increpationem eius, nõ omittens, ad scripturã de Deo adorando, tacens de seipso se eõtulit, & sic exploratione õem delusit: & cõstãtia, inquãtum hõ, seruauit ex proposito totius mundi regno, nõ declinando ad qd̃ suggestio illa, ut ineitatiua ad malum, tendebat: sciebat.n. ꝙ regnandi gratia etiam religiosa uoluãda a mortalibus est credita.

¶ Nec rationi consentaneum vt, ut tentationes istæ, quas uisibiliter apparens dæmon exercuit (ut collocutiones manifestãt) his solis uerbis, quæ Matthæus euangelista narrat, fuerint contentæ: sed multis essent fultæ, ornatæque uerbis omissis ab euangelistis, substantialia tñ narrantibus.

¶ Circa rõnem ordinis harũ tentationũ in litera ex Gregorio assignatã, dubium occurrit: quia ratio illi⁹ ordinis, s. ut a leuioribus ad grauiora condescendat, tentatio spiritualiũ locũ hẽt, quando paulatim hostis uincit spiritualem uitam. Ex quo enim incipit in minoribus, tẽtat ad grauiora: sed ubi in minoribus succubuit hostis, non patet sibi aditus ad maiora, & quia dæmon fuit in prima tentatione superat⁹ a Christo, non uidetur ad alias processisse ex rõne affigurata.

¶ Ad hoc dr, ꝙ illi⁹ ordinis ad tentandũ spiritualiores uiros, non est solum præsupposita tẽtatio in prima tentatione Christi, a tali, sed ꝙ in plicamed. to 3. ter, & absolute: nam si casus interueniat, sla-

pro solo corpore sustentando, miraculosè sibi cibum quærere uelit. Vnde, & dominus filijs Israel miraculosè manna præbuit in deserto, ubi aliunde cibus haberi non poterat, & similiter Christus in deserto turbas pauit miraculose, ubi aliter cibi haberi non poterãt: sed Christus ad subueniendum fami, poterat aliter sibi prouidere quàm miracula faciendo: sicut, & Ioannes Baptista fecit (ut legitur Matth. 3.) uel etiam ad loca proxima properando: & ideo reputabat diabolus, ꝙ Christus peccaret, si ad subuenendum fami miracula facere attentaret, si esset purus homo.

Ad II dcm, quòd per humiliationem exteriorem, frequenter quærit aliquis gloriam, qua exaltet circa spiritualia bona. unde Augustꝰ dicit in li. de sermone dñi in monte. Animaduertendũ est, nõ in solo rerum corporearum nitore, atq; pompa, sed etiam in ipsis sordibus luctuosis esse posse iactantiam. Et ad hoc significandum diabolus Christo suasit, ut ad quærendum gloriam spiritualem, corporaliter mitteret se deorsum.

Ad III dcm, quòd diuitias, & honores mundi appetere peccatum est, quando huiusmodi inordinate appetuntur. Hoc autem præcipue manifestatur ex hoc, quòd pro huiusmodi adipiscendis homo aliquid inhonestum facit: & ideo non fuit contentus diabolus persuadere cupiditatem diuitiarũ, & honorum, sed induxit ad hoc, quòd propter huiusmodi adipiscenda Christus eum adoraret, quod est maximum scelus, & contra Deum: nec solũ dixit, Si adoraueris me: sed addidit, Si cadens: quia ut dicit Ambros.* habet ambitio domesticum periculum: ut enim dominetur aliis, prius seruit, & curuatur obsequio, ut honore dominetur: & dũ uult esse superior, fit remissior. Et similiter etiam in præcedentibus tentationibus, ex appetitu unius peccati in aliud peccatum inducere est conatus, sicut ex desiderio cibi, conatus est inducere in vanitatẽ, sine causa miracula faciendi, & ex cupiditate gloriæ, conatus est inducere ad tentandũ Deũ, per præcipitiũ.

Ad IIII dcm, ꝙ (sicut dicit Ambro.* super Luc.) non dixisset scriptura, ꝙ consumata omni tentatione, diabolus recessit abillo, nisi in tribus præmissis esset omnium materia delictorum: quia causæ tentationum, causæ sunt cupiditatum, s. carnis oblectatio, spes glorię, & auiditas potentiæ.

Ad V dcm, ꝙ sicut Augu. dicit in lib. de consensu Euang. incertum est, quid prius factum sit, utrum regna terræ prius demõstrata sint ei, & postea in pinnaculum templi locatus sit, an hoc prius, & illud postea, nihil tamen ad rem, dum omnia facta esse manifestum sit. Videtur autem Euangelistę diuersum ordinem tenuisse: quia quandoq; ex inani gloria uenitur ad cupiditatem, quandoq; e conuerso.

Ad VI dcm, ꝙ Christus cũ passus fuisset tentationis iniuriam, dicente sibi diabolo, Si filius Dei es, mitte te deorsum, non est turbatus, nec diabolũ increpauit. Quando uero diabolus, Dei sibi vsurpauit honorem, dicens, Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me, exasperatus est, & repulit eum dicens, Vade Sathana: ut nos illius discamus exemplo, nostras quidem iniurias magnanimiter sustinere, Dei autẽ iniurias nec vsque ad auditum sufferre.

Ad VII dicendum, quod sicut Chrysostom.* dicit, diabolus sic Christum assumebat in pinnaculum templi, ut ab omnibus uideretur, ipse autem, nesciente diabolo sic agebat, ut a nemine uideretur. Quod autem dicit, & ostendit ei oia regna mũdi, & gloriã eorũ, nõ est intelligendũ, ꝙ uideret ipsa regna, uel ciuitates eorum, uel populos, uel aurũ, uel argẽtũ: sed partes terræ, in quibus unumquodq; regnũ, uel ciuitas posita est, diabolus Christo digito demonstrabat, & uniuscuiusq; regni honores, & statũ, uerbis exponebat. Vel ſm Orig. o tẽ dit ei quomodo ipse per diuersa uitia regnabat in mundo.

*li. 4. de recessu diaboli a Chro circa prin. to mo 5.

*li. 2. c. 16 circa me. dio. to. 4

*Ho. 5. in Matth. circa me. dium opere imperf. to. 2.

semel dixisset, Tũc, s. consumata prima tẽtatione, assumpsit eũ diabolus in sanctã ciuitatem, & postea subdidit, iterũ assumpsit in montẽ, aperte monstrauit per hoc, ꝙ secundo assumpsit in montẽ, qui primo assumpserat in sanctã ciuitatem. Ac per hoc patet, ꝙ ordo rei gestæ fuit ꝙ primo tentatus fuit in deserto, ad quod non est assumptus a diabolo, sed ductus est a Spiritu sancto, vt tentaret a diabolo: secundo tẽtatus supra tẽplũ, quo assumptus est a diabolo: & tertio in monte excelso, quo iterũ assumptus est a diabolo: nã si hæc in monte præcessisset illã supra tẽplum, non dixisset Matthęus, Iterum assumpsit eum diabolus in montem.

¶ Cum aũt audis assumptũ dñm a diabolo, non intelligas portatũ super dorsum, aut collũ diaboli, sed ductũ a diabolo. Sic.n. & Christus assumpsit Petrum, & Iacobũ, & Ioannẽ in montem, & transfiguratus est ante eos, ut dicitur Matth. 17.

Rom. 30. in Luc. paulo a prin. tom. 3.

¶ 39. ar. 3.

SVP. QVÆ. XLII.
ART. I.
Medina per totum q. 3

230 Port. o in dict. 1. in exposi. lit. circa me.

Titulus clarus.

¶ In corpore uniꝰ conclusio: Conueniens fuit Christũ in deis & non gentibus prædicare

Deinde considerandum est, de doctrina Christi. Et circa hoc quærunt quatuor.

¶ Primo, Vtrum Christus debuerit prædicare solum iudæis, an etiam gentilibus.

¶ Secundo, Vtrum in sua prædicatione debuerit turbationem iudęorum vitare

¶ Tertio, Vtrum debuerit prædicare publice, uel occulte.

¶ Quarto, Vtrum debuerit docere solum verbo, uel etiam scripto.

¶ De tempore autem, quo docere incępit, supra dictum est, *cum de baptismo eius ageretur.

ARTICVLVS I.
Verum conueniens fuerit Christũ in deis & non gentibus prædicare

Ad primum sic procedit. Videtur ꝙ Christus non solum iudæis, sed etiam gentilibus debuerit prędicare. Dicitur enim Isa. 49. Parum est ut sis mihi seruus ad suscitandas tribus Israel, & fęces Iacob conuertendas, [b] dedi te in lucẽ gentium, ut sis salus mea vsq; ad extremum terræ, sed lumẽ, & salutem Christus præbuit per suam doctrinam. ergo videtur parum fuisse si solum iudæis, & non gentilibus prædicauit.

¶ 2. Præt. Sicut dicitur Matt. 7. Erat docens eos sicut potestatem habẽs: sed maior potestas doctrinæ ostenditur [b] in instructione illorum, qui penitus nihil audierunt, quales erant gẽtiles, unde Apostolus dicit Rom. 15. Sic prædicaui euangelium, non ubi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum ædificarẽ. ergo multo magis Christus prędicare debuit gentibus, q̃ iudæis.

¶ 3 Præt. Vtilior est [b] instructio multorum, q̃ unius, sed Chr̃s aliquos gentilium instruxit: sicut mulierem samaritanam, Ioan. 4: & Chananæam, Matt. 15. Ergo vr̃ ꝙ multo fortius Christus debuerit multitudini gentium prædicare.

Sed contra est, ꝙ Dñs dicit Matt. 15. Non sum missus nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel: sed Rom. 10. dicitur, Quomodo prædicabunt nisi mittantur? ergo Christus non debuit prędicare nisi iudęis.

Resp. Dcdm, ꝙ [m] conueniens fuit prædicationem Christi, tã per ipsum q̃ per Apostolos a principio solis iudęis exhiberi. [n] Primo quidẽ, ut ostenderet per suum aduentum impleri promissiones antiquitus factas iudæis, non aũt gentilibus. Vñ Apostolus dicit Rom. 15. Dico Christum Iesum minẽstrum fuisse circumcisionis, i. apostolum, & prædicatorem iudæorum, ꝓp ueritatem Dei, ad confirmandas promissiones patrum. Secundo, vt eius aduentus ostenderetur esse a Deo. Quæ enim a Deo sunt, ordinata sunt dicitur Rom. 13. Hoc autem debitus ordo exigebat, ut iudęis, qui Deo erant propinquiores per fidem, & cultum vnius Dei, prius doctrina Christi proponeretur, & per eos transmitteretur ad gentes: sicut etiam in cęlesti hierarchia, per superiores angelos ad inferiores, diuinę illuminationes deueniunt. unde super illud Matth. 15. Non sum missus nisi ad oues, quę perierunt domus Israel, dicit Hieron.* Non hoc dicit, quin, & ad gentes missus sit: sed quòd primum ad Israel missus est. Vnde Isa. ultim dicitur, Mittam ex eis, qui saluati fuerint, scilicet ex iudęis, ad gentes, & annunciabunt gloriam meam gentibus. Tertio, ut iudęis auferret calumniandi materiam. vnde super illud Matth. 10. In uiam gentium ne abieritis, dicit Hieronym.* Oportebat primum aduentum Christi nunciari iudęis, ne iustam haberent excusationem, dicentes, ideo se Dominum reiecisse, quia ad gentes, & Samaritanos, apostolos miserit. Quarto, quia Christus per crucis uictoriam, meruit potestatem, & dominium super gentes. Vnde dicitur Apoc. 2. Qui uicerit dabo illi potestatem super gentes, sicut, & ego accepi a patre meo. & Phil. 2. dicitur, ꝙ quia factus est obediens usque ad mortem crucis, Deus exaltauit illum, ut in nomine Iesu omne genu flectatur, & omnis lingua ei confiteatur: & ideo ante passionem suam noluit gentibus prędicari suam doctrinam: sed post passionem dixit discipulis, Mat. vlt. Euntes docete omnes gẽtes. Propter quod, ut legitur Ioã. 12. cum imminẽte passione, quidã gentiles uellent Iesum uidere, respon-

Conui. to

In illud uerbum Matt. 15. Non sum miss. to. 9.

* In illud Mat. 10. In uiam gẽtium. to. 9

dit, Nisi granū frumenti cadens in terrā mortuū fuerit, ipsum solū manet: si aūt mortuū fuerit, multū fructū affert. Et sicut Aug.* dicit ibidē, se dicebat granum mortificandum in infidelitate iudæorum, & multiplicandum in fide populorum. Tract. 51. in Ioan. circa med. illius tom. 9.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ Christus fuit in lumen, & salutem gentium per discipulos suos, quos ad prædicandum gentibus misit.

AD II dcm, q̄ non est minoris potestatis, sed maioris facere aliquid per alios, q̄ per seipsum: & iō in hoc maxime potestas diuina in Christo monstrata est, q̄ discipulis suis tantā virtutem contulit in docendo, ut gentes, quæ nihil de Christo audierant, conuerterent ad ipsum. Potestatē aūt Christi in docendo attendit, & quantū ad miracula, p quæ doctrinā suā confirmabat, & quantū ad efficaciā persuadendi, & quantū ad auctoritatē loquentis: quia loquebat quasi dīnium habens super legē cum diceret, Ego aūt dico uobis, & etiam quantū ad uirtutem rectitudinis, quam in sua conuersatione monstrabat, sine peccato uiuendo.

AD III dcm, q̄ sicut Chr̄s non debuit a principio indifferenter gentilibus suā doctrina cōicare, ut iudæis tamq̄ primogenito populo deditus obseruaret, ita ēt nō debuit gentiles oīno repellere, ne spes salutis eis præcluderetur. Et p̄p hoc, aliqui gentilium particulariter sunt admissi, propter excellentiam fidei, & deuotionis eorum.

SVP. QVAE. XLII. ART. II.

Porr. 231 Ca. 11. in fine to. 1.

TItulus motus est propter publicas reprehensiones exhibitas a Christo scribis, & pharisæis, eum eorum scandalo, ut patet in euangelio.

¶ In corpore unica est conclusio: Dominus non obstante iudæorum offensione publice docebat, & uitia eorum redarguebat. Probatur dupliciter. Primo, ratione, q̄n aliqui sua pertinacia multitudinis salutem impediunt, non est a prædicatore, uel doctore eorum timēda offensio, ut multitudinis saluti prouideat: sed scribæ, & pharisæi, & principes iudæorum, sua malitia plurimū impediebant populi salutem. ergo maior probatur: quia salus multitudinis præponenda est paci quorumcumque singulariū hominum. Minor probatur, tū q̄a cōtra doctrinā Christi, per quam salus est, potest: tum quia priusquam moribus, populi uitam corrumpebant. Seniores, & principes iudæorū erant illius populi seniores. ergo vī q̄ non fuerint duris increpationibus arguendi.

ARTICVLVS II. *Virum Christus debuerit iudæis sine eorum offensione prædicare.*

ADSECVNDVM sic pceditur. Vī q̄ Chr̄s debuerit iudæis sine eorū offensione p̄dicare: q̄a, ut Aug. dicit in li. de Agone Christiano, in hoc Iesu Chr̄o se nobis ad exēplū uitæ p̄buit filius Dei: sed nos debem⁹ vitare[b] offensionē nō solū fideliū, sed ēt infidelium, ſm illud 1. ad Cor. 10. Sine offensione este iudæis, & gentibus, & ecclesiæ Dei. ergo vī, q̄ ēt Christus in sua doctrina offensionem iudæorum uitare debuerit.

¶ 2 Præt. Nullus sapiēs det facere vī effectū sui operis impediat: sed p hoc q̄ sua doctrina Chr̄s iudæos turbauit, [h] impediebat effectū eius doctrinæ: dīn. Lucæ 11. p cū Dōs pharisæos, & scribas reprehenderet, cēperūt grauiter insistere, & os eius opprimere de multis, insidiātes ei, & q̄rentes aliquid capere ex ore eius, ut accusarēt eū. nō ergo vī cōuenienter fuisse, q̄ eos in sua doctrina offenderet.

¶ 3 Præt. Apūs dicit 1. Tim. 5. [h] Seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrem: sed sacerdo

cundo, probatur ratione Christi Matth. 15. Sinite illos &c.

¶ Aduerte diligentissime, & cautissime q̄ tota ratio publicæ reprehensionis maiorum assignatur' salus multitudinis, & propterea ubi maiores essent pessimi, & ex eorum reprehensione publica non speratur populi salus, locū non habet imitatio Christi: quia enim esset huiusmodi publica correctio.

¶ Et hoc bene aduertant prædicatores, an tequam ponant os in cælum, nec omittant distinguere inter maiores corrumpentes multitudinis uitam malis moribus, uel exemplariter tantum, uel inciatiue. Nam maiores, cui palam, uel sub aliquo colore adulterantes, uel fornicantes, multitudinem ad hęc paranda solicitarent, si b. d. Ato comprehenduntur canone, vt scilicet si sit spes salutis ipsius multitudinis publice arguātur. Hi enim sunt, de quibus in responsione ad tertium dicitur, q̄ od auctoritatem senectutis in instrumentum maliuę uertunt, publice peccando.

¶ Illi uero maiores, qui suis contenti sūt peccatis publicis, ut concubinarii, & huiusmodi, qui reuerta non simpliciter, sed quantum est ex suo exemplo, aliorū mores corrumpunt, an sint publice arguēdi considerādū est. Nā si ex eorum exemplo multitudo similia faceret, essent publice arguēdi, si spes esset emēdationis ipsorū, uel plebis, postq̄am moniti ad partem nolient cessare, quod dico: quia isti non ex malitia, sed ex infirmitate peccant. Sed si moniti, cognita ruina populi ex suo exēplo non curarent, arguendi cum populo essent publice, cum tali modestia ut falsus uerisimiliter populi sequi posset, tamen ut si predicationis officiū sibi incūbit ex plationis debito super illos, non timeat illorū scādalum: qm̄ quasi paria sunt corrumpere populi mores sic & ex malitia. Si aūt prælatus eorum non est, superiorem illorum deberet prius cōsulere. Et hæc dico, si in specie deberet maiores reprehendere publice, ex infirmitate publicæ concubinas tenentes. Et horum ratio est: quia hic non agit ex proposito ad malū multitudinis: & multitudini plerūq; sufficienter prouidetur, si in genere peccatū illud reprehenditur, & q̄ non excusantur sequentes mala exempla, & huiusmodi. Si aūt ex eorum publico peccato salus nō periclitatur multitudinis, relinquendi sunt superioribus suis, si habent, uel sibi ipsis corrigendi in speciali cēsāt. n. ratio publicæ correctionis agendæ cum offensione malorum.

Porr. 232 Opusc. 60. cap. 14.

Concl. 10

Hom. 7. ſ Ezech. aliquantulū à prin.

SVPER QV. XLII. ART. III.

TItulus clarus.

¶ In corpore est distinctio trimembris quo ad principalia membra: quia tri primum subdistinguitur, consurgunt quatuor membra, ac per hoc quatuor conclusiones singulę iuxta singula membra. Distinctio est: Doctrina potest esse in occulto tripliciter, uel quo ad intentionem, & hoc dupliciter, aut ratione innidiæ aut ratione immunditiæ: uel quo ad discipulos, uel quo ad modum. Prima conclusio est: Doctrina Christi non fuit occulta ſm̄ intentionē rōne inuidiæ. Secunda, Non fuit occulta ratione immunditiæ. Tertia, Non fuit occulta quo ad paucitatē discipulorū. Quarta, Fuit occulta, quo ad modum in quibusdā respectu quorūdā, s. plebis immediate: quia mediantibus Apostolis reuelāda. Omnia clara sunt in Ia.

¶ Aduerte, q̄ ad literam Chr̄s palam docuit, & in occulto nihil, ut ipse testatus est: tum quia quicq̄d docuit, uoluit palam fieri: tū, q̄a nihil aliud ab his, q̄ publice docuit ad partē tradi-

Trafft. 96. circa ſi. to. 2. 6.

SED CONTRA est, q̄ ipse dicit Ioan. 18. In occulto locutus sum nihil.

RESP. Dcm, q̄ doctrina alicuius p̄t esse in occulto tripliciter. Vno mō, quantum ad intentionem docentis, qui intendit suam doctrinam non manifestare multis, sed magis occultare: quod quidem contingit dupliciter, qnq; ex inuidia docentis, qui uult per sciam excellere, & iō sciam suam non uult aliis cōicare, q̄d in Christo locum non habuit, ex cuius persona dr̄ Sapien. 7. Quam sine ficti one didici, & sine inuidia communico, & honestatem illius non abscondo. Q̄nque uero hoc cōtingit, p̄p inhonestatē eorū, q̄ docēturi: sicut Aug.* dicit super Ioan. q̄ quædā sunt mala, quæ portare nō p̄t qualiscumque pudor humanus. vnde doctrina hæreticorum dicitur, Prou. 9. Aquæ furtiuæ dulciores sunt. Si aūt auctoritatē senectutis i instrumentum malitię vertāt publice peccando, sunt manifeste, & acriter arguēdi: sicut, & Daniel dixit Dan. 13. Inueterate dierum malorum &c.

ARTICVLVS III. *Virum Christus omnia publice docere debuerit.*

ADTERTIVM sic proceditur. Vī q̄ Christus nō oia publice docere debuerit. Legitur. n. multa seorsum discipulis dixisse, sicut patet in sermone cœnæ. unde & Matt. 10. dixit, Quod in aure audistis in cubilibus, prædicabit i tectis. [h] non ergo oia publice docuit.

¶ 2 Præt. Profunda sapiētiæ nō sunt [h] nisi pfectis exponēda, secundū illud 1. ad Cor. 2. Sapientiā loquimur inter pfectos: sed doctrina Christi cōtinebat p̄ profundissimam sapientiam. non ergo erat imperfectæ multitudini communicanda.

¶ 3 Præ. [h] Idē est, ueritatē aliquā occultare silentio, & obscuritate uerborum: sed Christus ueritatem, quam prædicabat, occultabat turbis obscuritate uerborū: q̄a sine parabolis nō loquebatur ad eos, vt dr̄ Mat. 13. ergo pari rōe poterat occultare silētio.

SED CONTRA est, q̄ ipse dicit Ioan. 18. In occulto locutus sum nihil.

RESP. Dcm, q̄ doctrina alicuius p̄t esse in occulto tripliciter. Vno mō, quantum ad intentionem docentis, qui intendit suam doctrinam non manifestare multis, sed magis occultare: quod quidem contingit dupliciter, qnq; ex inuidia docentis, qui uult per sciam excellere, & iō sciam suam non uult aliis cōicare, q̄d in Christo locum non habuit, ex cuius persona dr̄ Sapien. 7. Quam sine ficti one didici, & sine inuidia communico, & honestatem illius non abscondo. Q̄nque uero hoc cōtingit, p̄p inhonestatē eorū, q̄ docēturi: sicut Aug.* dicit super Ioan. q̄ quædā sunt mala, quæ portare nō p̄t qualiscumque pudor humanus. vnde doctrina hæreticorum dicitur, Prou. 9. Aquæ furtiuæ dulciores sunt. Doctrina aūt Christi est immunditia, & iō dīs dicit Mar. 4. Nunquid uenit lucerna, i. vera, & honesta doctrina, ut sub modio ponatur? Alio mō, aliqua doctrina est in occulto, q̄a paucis proponitur, & [m] sic Christus etiā nihil docuit in occulto: [n] quia Christus oēm doctrinā suam, uel turbę toti proposuit, uel oībus suis discipulis i cōi. Vnde Aug.* dicit super Io. Quis in occulto loquitur, qui coram tot hominibus loquit, p̄cipue si hoc loquitur paucis, q̄d per eos uelit innotescere multis? Tertio modo, aliqua doctrina est in occulto, quantum ad modum docendi. Et sic Christus quędam turbis loquebatur in occulto, parabolis utēs ad annuntianda spiritualia mysteria, ad quæ capienda non erant idonei, uel digni. Et tamen melius erat eis, uel sub tegumento parabolarum, spiritualium doctrinam audire, q̄ oīno ea priuari. Harum tū parabolarū apertam, & nudā ueritatem Dominus discipulis exponebat, p quos deueniret ad alias, qui essent idonei, [s] ſm illud 2. Quę audisti à me per multos testes, hęc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erūt, & alios docere. Et hoc signatum est, Num. 4. ubi mandat, q̄ filii Aaron inuoluerent in uasa sanctuarii, quæ leuitę inuoluta portarent.

Concl. 9

Concl. 8

Concl. 7

Can. 10. in Mat. parū a medio.

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ sicut Hil.* dicit super Mat. exponens illud uerbum inductum, non legimus Dominum solitū fuisse noctibus sermocinari, & doctrinā tradidisse in tenebris: sed hoc dicit, quia omnis sermo eius carnalibus tenebræ sunt, & uerbum eius infidelibus nox est. Itaq; q̄d ab eo dicitū est inter infideles, cū libertate fidei, & confessionis est loquendum. Vel ſm Hier.* comparatiue loquitur: quia uidelicet erudiebat eos in paruo Iudeæ loco respectu totius mundi, i quo erat per Apostolorum prædicationem doctrina Christi publicanda.

Super verbum Mat. citatū in arg. to. 9.

AD II dcm q̄ Dīs non omnia profunda suæ sapientię sua doctrina manifestauit, nō solū turbis, sed nec etiā discipulis, quibus dixit Io. 16. Adhuc multa habeo uobis dicere, q̄ nō potestis portare modo: sed tū quæcumq; dignū duxit aliis tradere de sua sapiētia, nō in occulto, sed palā proposuit, licet nō ab oībus intelligeret. Vī Aug.* dicit super Io. Intelligēdum est ita dixisse Dīm, Palā locut[s] sum mūdo, ac si dixisset, Multi me audierunt: & rursus nō erat palā, quia nō intelligebat.

Tract. 111. in Ioan. in med. illius tom. 9.

AD III dcm, q̄ turbis Dominus in parabolis loquebatur, sicut dictum est, * quia nō erant digni nec idonei nudam veritatē accipere, quā discipulis exponebat. Quod autem dicitur, q̄ sine parabolis non loquebatur eis, ſm Chrīs.* intelligendum est quantum ad illum sermonem, quāmuis alias sine parabolis multa turbis locutus fuerit. Vel secundum Aug.* in lib. de Quæstionib. euāg.

Ioan. super Matth. Homil. 45. in Mat. circa prin. illius, to. 2. * In libro ex Matth. c. 15. to. 6. in principio.

SVP.

hoc dicitur, nō quia nihil proprie locutus est, sed quia nullum fere sermonem explicauit, ubi non per parabolam aliquid significauerit, quāmuis in eo aliqua proprie dixerit.

SVP. QVÆS. XLII. ART. IIII.

Porr. o 233 Ad Heb. 8. lect. 2. in fi.

TItulus clarus. ¶ In corpore duo. Primo rādetur quæstio unica conclusione. Secundo, referuntur quædam ex Aug. Cōclusio est: Conueniēs fuit Christum doctrinam suam non scripsisse. Probatur tripliciter.

¶ Vbi aduerte primā ratione ex dignitate doctoris dignissimū modum docendi concludente, duo. Primū est, q̄ modus docendi distinguitur duo, scilicet uel scripto. Et excellentior ponitur modus docendi solo uerbo, ea ratione, q̄a immediatius perducitur ad finem: cum. n. finis doctoris sit imprimere doctrinā suā in mentibus auditorum, qui solo uerbo id facit, excellentiori modo efficit, quā qui uerbo in scriptis redacto, idem efficeret. Secundum est, q̄ Socratem nihil scripsisse, sub proprio nomine intelligēdum est: quā tradit ipsum sub Aesopi nomine, Aesopi fabulas scripsisse, coactus, ut ipse aiebat ad hoc a suo dæmone: in cuius signum Plato in Phædone Socratem introducit morituru, non se continuisse ab Aesopo constructuro fabulam.

¶ Sed occurrit hic dubium: quia tertia rō aduertatur primæ: nā tertia fundatur super ordine, quo Christi doctrina puenire debet ad omnes. s. mediantibus quibusdā: prima autem fundat̄ super immediatione inter doctorem, & discipulum. Hæc. n. sibi inuicem aduersari patet. nam si immediate, ergo non ordine quodam: & si ordine quodam, ergo nō immediate.

Lib. 1. c. 7. ante med. com. 4.

Conel. m

¶ Ad hoc dicit, quòd utraq; ratio uera, & efficax est ad diuersos relata. Nam prima ratio respicit doctrinam Christi respectu discipulorum, quæ ex proprio Christi ore edocti sunt. tertia autem respicit doctrinam Christi respectu uniuersorum, quocumque tempore à Christo discunt. Et respectu illorum immediatio excellentior est, ut prima ratio sonat: respectu autem uniuersorum ordo excellentior est, ut ad alios mediantibus quibusdam peruenit doctrina, ut tertia assumit ratio. Nulla ergo est controuersia inter rationes sane intellectas.

Tract. vlt. in euāg. Io. non g. cul. a fine, tom. 9.

¶ In hac conclusione aduerte, quòd non minima est conclusionis ratio, ut Christus etiam in docendi modo, monstraret se esse uerum Deum. Solius quippe esse Dei comprobatur experientia, & auctoritate, docere uniuersum orbem ea, quæ religionis, atque morum, totiusque uitæ etiam posti corporis mortem futuræ absque scriptura propria, reuelando, ac tradendo, quæ ab aliis scribenda sunt. Sic enim uidemus Deum, & naturalia per lumen naturale nos docere, iuxta illud: Multi dicunt, Quis ostendit nobis bona? & respondetur, Signatum est super nos lumen uultus tui domine, &c. quo lumine sunt illustrati, qui bene de natura, de moribus, & huiusmodi scripserunt, & supernaturalia nobis tradere per lumen infusum, ut credimus de prophetis, qui scripserunt. Similiter enim Iesus Christus per seipsum, & exterius, & interius docuit Apostolos, qui lumine infuso fulti scripserunt: aperuit enim illis sensum, ut intelligerent scripturam, & Spiritus sancti lumine mentes eorum illustrauit, ut docerent uerbo, & scripto reliquos. Decuit ergo Christum nihil scribere, ut ex hoc sua doctrina Dei doctrina mōstraretur.

Lib. 1. c. 9. & 10. 4.

¶ Est etiam ex eodem dictatis capite alia ratio, ut. s. cōprobaret se Deū ex mō do cendi, scribendo in cordibus hoiū, & non in tabulis materialibus, iuxta illud Hier. 30. Ecce, dies ueniunt, &c. & scribā in cordib. eorū, & cōprobaret do ctrinā suam esse doctrinam spūs, & uitæ, & non literæ, & mortis. Reseruatum sibi quippe Dñs Iesus docendi modū per internum lumen grātiæ q̄ Deo proprium scieras, non debebat scripturę doctrinam suam credere, quasi scriptura illa perdita, doctrina sua perijsset, quam ipse seruaturus per internū est lumen, usque in ęternum.

¶ Deinde ex August. quorundam gentilium cęcam opinionem refert de scriptis à Christo, tribus adiunctis opinionibus. Prima est ex cōtentis in libro: quia contraria sunt Christianę disciplinę. Secunda est, ex utentibus ipsis libris: quia nō illa, quę Christus fecit, facere possunt. Tertia est ex titulo: quia ad Paulum, qui non erat discipulus.

SVP. QV. XLIII. ART. I.

Medina per tota q̄nē.

TItulus clarus. ¶ In corpore una conclusio. Conueniētissimum fuit Christum miracula facere. Probatur: Miracula fiūt, & ad confirmationē doctrinę supernaturalis, & ad testificandum Deum in facie te miracula: sed hęc præcipue habent locum in Christo. ergo. Et confirmatur auctoritate Io. 5. & 10. Omnia clara sūt.

Porr. o 234 Opuſ. 2. c. 7. Et opuſ. 3. c. 135 Et opu 11. ar. 17. Et. op. 69. ca. 35. Princ.

ARTICVLVS I.

Vtrum Christus, debuerit facere miracula.

AD PRIMVM sic ꝓcedit. Vī q̄ Chr̄s miracula facere non debuerit. Factū. n. Chr̄i verbo ipsius debuit cōcordare: sed ipse dicit Mat. 16. Generatio mala, & adultera signum quærit, & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ. non ergo debuit miracula facere.

¶ 2 Præ. Sicut Chr̄s in secundo aduentu venturus est in uirtute magna, & Maiestate, ut dr̄ Matt. 25. ita in primo aduentu uenit in infirmitate ſm illud Isa. 53. Virum dolorum, & sciētē infirmitatē: sed operatio miraculorum magis pertinet ad uirtutem q̄ ad infirmitatem. ergo fuit conueniens: q̄ in primo aduentu miracula faceret.

¶ 3 Præt. Chr̄s uenit ad hoc, ut hoies saluaret per fidē, ſm illud Hebræ. 12. Aspicientes in auctorem fidei, & consumatorē Iesum: sed miracula dimiuunt meritū fidei: vñ Dñs Io. 4. dicit, Nisi signa, & prodigia videritis, non creditis. ergo non uidetur, q̄ Chr̄s debuerit miracula facere.

SED CONTRA est, q̄ ex persona aduersariorum dicitur Ioan. 11. Quid facimus, quia hic homo multa signa facit?

RESP. Dicēdum, q̄ diuinitus conceditur hominī miracula facere p̄p duo. Primo quidē, & principaliter, ad confirmandam ueritatem, quam aliquis docet: quia. n. ea, quæ sunt fidei, humanam rationem excedunt, non possunt per rationes humanas probari, sed oportet q̄ probent̄ per argūm diuinæ uirtutis, ut dum aliquis facit opera, quę solus Deus facere pōt, credantur ea, quæ dñr esse a Deo: sicut cum aliquis defert literas anulo regis signatas, creditur ex uoluntate regis processisse, quod in illis continetur. Secundo, ad ostendendā præ entiam Dei in hoie per gratiā Spiritussanctī, vt dum, sc̄ō facit opera Dei, credatur Deus habitare in eo per grām. vnde dr̄ Gal. 3. Qui tribuit nobis Spiritumsanctum, operatur virtutes in nobis Vtrumq; aūt circa Christum erat hoibus manifestandum, s. q̄ Deus esset in eo per gratiam, non adoptionis, sed unionis, & q̄ eius supernaturalis doctrina esset a Deo: & iō[m] conuenientissimū fuit, ut miracula faceret nvī ipse dicit Ioan. 10. Si mihi non uultis credere, o peribus credite. Et Io. 5. Opera, quę dedit mihi pater ut faciat, ipsa sunt, quæ testimonium perhibent de me.

Conel. m

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ hoc quod dicit, Signum non dabitur ei, nisi signum Ionę prophetæ, intelligendum est, vt Chryſ.[n] dicit, q̄ tunc non acceperunt tale signum, quale petebant, s. de cœlo, non q̄ nullum signum eis dederit: uel quia signa faciebat, non propter eos, quos sciebat lapideos esse, sed ut alios emendaret: & ideo non eis, sed aliis illa signa dabantur.

Homi. 50 in Nat. ante me. to. 2

AD II dicendū, q̄ licet Christus uenerit in infirmitate carnis quod manifestatur per passiones: uenit tamen in uirtute Dei, quod erat manifestandum per miracula.

AD III dcm, q̄ miracula intantum diminuūt meritum fidei, inquantum per hoc ostenditur duritia eorum, qui nolunt credere ea, quæ scripturis diuinis probantur, nisi per miracula. Et tñ melius est eis, ut uel per miracula cōuertantur ad fidem, q̄ q̄ omnino in infidelitate pmaneant: dicit. n. 1. ad Cor. 14. q̄ signa data sunt infidelibus, ut s. conuertantur ad fidem.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus fecerit miracula diuina uirtute.

SVP. QV. XLIII. ART. IIII.

Porr. o 235 4. di. 15. q. 1. ar. 3. c. 3. Et d. 16. q. 1. ar. 2. q. 3 & ad 4. Et 4. di. 5. q. 1 artic. 1. Et opuſ. 14. 5 17.

TItulus clarus. ¶ In corpore duo sunt. Primo, respondetur quęstio: Christus fecit miracula uirtute diuina. Probatur: quia uera miracula sola uirtute diuina fieri possūt & cō-

& confirmat auctoritate Leonis, Secundo, rndet tacitæ q̃ōni. Quid de humanitate Chri, numquid faciebat miracula? & dicit q̃ utraq; natura agebat miracula: cōione ñ alterius, s. diuinæ. Et declarat modū, & quoad naturas quia humanitas erat instrm diuinitatis, & quo actionē: q̃a humana actio uirtutem accepit a natura diuina. Ꝑ ex supĕrius explanatis clara sunt.

¶ Responsionem quoque ad tertium, ex Luc. 11. cap. habes.

poterat ibi, s. in patria sua, uirtutē ullā facere. ergo vr̃ q̃ non fecerit miracula uirtute diuina.

¶3 Præ. Dei non est orare: sed Chr̃s aliq̃n in miraculis faciendis orabat, ut patet in suscitatione Lazari Ioā. 11. & in multiplicatione panum, ut patet Mat. 14. ergo vr̃ q̃ non fecerit miracula [h] uirtute diuina.

¶3 Præt. Ea, quæ uirtute diuina fiunt, nō possunt uirtute alicuius creaturæ fieri: sed ea, quæ Chr̃s faciebat, poterant fieri in uirtute alicuius creaturæ: vñ & pharisæi dicebāt, q̃ in Beelzebub principe dæmoniorū eijciebat demonia. ergo vr̃ q̃ Chr̃s non fecerit miracula uirtute diuina.

SED CONTRA est, q̃ Dominus dicit Ioan. 14. Pater in me manens, ipse facit opera.

Concl.mo 1.p.q.110. ar.4. Epist.10.c. 4. parū a prin.

RESP. Dcd̃m, q̃ sicut in prima parte habitū est, * [m] uera miracula sola uirtute diuina fieri possunt: [n] quia solus Deus pōt mutare nāe ordinē, qd̃ pertinet ad rōem miraculi. vñ Leo Papa dicit in. epist.† ad Flauianū, q̃ in Chr̃o sunt duæ nāæ, una. s. diuina, quæ fulget miraculis, altera. s. humana, quę succumbit iniurijs. Et ñ una earum agit cū cōione alterius, inquantū, s. humana natura est instrm diuinæ actionis, & actio humana uirtutem accepit a natura diuina, sicut supra habitum est.* q.13 ar.3.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q̃ hoc, qd̃ dr̃, non potuit ibi ulla uirtute facere, non est referendū ad potentiā absolutā. sed ad id, qd̃ pōt fieri congrue̅ter: non. n. congruū erat, ut inter incredulos operaret miraculo. Vñ subdit, Et mirabat̃ ꝓp incredulitatē eorum, s̃m quē modū dr̃ Gen. 18. Num cęlare potero Abrahā, quæ gesturus sum? & 19. Non potero facere quicquam, donec ingrediaris illuc. Homil. 50 in Matt. a ptin. to.2.

AD II dcd̃m, q̃, sicut Chryso.* dicit super illud Matt. 14. Acceptis quinq; panibus, & duobus piscibus, aspiciēs in cęlū, benedixit, & fregit, oportebat credi de Chr̃o q̃n a patre est: & q̃ ei æqualis est: & ió ut utrūque ostēdat, nunc q̃dē cū potestate, nūc aūt orans miracula facit, & in minoribus q̃dē respicit in cęlū, puta in multiplicatione panū, in maioribus aūt, q̃ sūt solius Dei, cū potestate agit, puta q̃n peccata dimisit, mortuos suscitauit, q̃ at dr̃ Io. 11. q̃ in suscitatione Lazari oculos sursum leuauit, non ꝓp necessitatē suffragij, sed ꝓp exemplum hoc fecit. Vnde dicit, Propter populum, qui circunstat dixi credant, quia tu me misisti.

AD III dcd̃m, q̃ Chr̃s alio mō expellebat dæmones, q̃ uirtute dæmonū expellant. Nā uirtute superiorū dæmonū, ita dæmones a corporibus hoium expelluntr̃, q̃ ñ remanet dñiū eorum, quantum ad aiam: non. n. contra regnū suū diabolus agit: sed Chr̃s dæmones expellebat nō solū a corpore, sed multo magis ab aia: & ió Dñs blasphemiam pharisæorū dicentium eum in uirtute dæmoniorum dęmonia eijcere reprobauit. primo quidē ꝓ hoc, q̃ satanas contra seipsum non diuidr̃. secundo, exemplo aliorū, qui dæmonia eijciebant per spiritum Dei. tertio, q̃a dæmoniū expellere non posset, nisi ipsum uicisset uirtute diuina quarto, a nulla conuenientia in operibus, nec in effectu erat sibi, & satanæ, cum satanas dispergere cuperet quos Christus colligebat.

ARTICVLVS III.

Verum Christus incæpit facere miracula in nuptijs.

AD TERTIVM sic ꝓcedit. Vr̃ q̃ Chr̃s nō incęperit miracula facere in nuptijs, mutādo aquā in uinū. Legitur. n. in [h] lib. de infantia Saluatoris, q̃ Chr̃s in sua pueritia multa miracula fecit: sed miraculum de cōuersione aquæ in uinū fecit in nuptijs trigesimo, uel trigesimoprimo anno suæ ætatis. ergo videtur q̃ non incęperit tunc miracula facere.

¶2 Præ. Chr̃s faciebat miracula s̃m uirtutē diuinā: sed uirtus diuina in eo a principio suę cōceptionis erat; ex tunc. n. fuit Deus, & homo. ergo videtur q̃ a principio miracula fecerit.

¶3 Præ. Chr̃s post baptismū, & tentationē cępit discipulos cōgregare, ut legit Matt. 4. & Io. 1.[h] sed discipuli ꝑcipue congregati sunt ad ipsum ꝓp miracula, sicut dicit Luc. 5. q̃ Petrum uocauit obstupescentē ꝓp miraculū, quod fecerat in capturā piscium. ergo vr̃ quòd ante miraculum quod fecit in nuptijs, fecerit alia miracula.

SED CONTRA est, q̃ dr̃ Ioā. Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galilææ.

RESP. Dcd̃m, q̃ miracula facta sunt a Christo ꝓp consumationē doctrinæ eius, & ad ostendendā uirtutē diuinā in ipso: & ió [m] quantum ad primum non debuit ante miracula facere, q̃ docere inciperet: [n] non ãt debuit incipere docere ante ꝑfectā ætatē, ut s̃ habitū est,* cū de baptismo eius ageret̃. [p] Quātum aūt ad s̃m, sic debuit per miracula deitatem ostendere, vt crederetur ueritas humanitatis ipsius [q] & ideo sicut dicit Chrysost.* super Ioan. decēter non incępit signa facere in prima ætate: æstimassent. n. phantasma esse incarnationem, & ante opportunum tempus crucem tradidissent.

SVP. QVAE. XLIII. ART. III.

Porr.o 236 4.di.44.in expositione lit. Et opus.11.ar. 18. Et Io. 1.le. 22. & c.2.le.1.fi. & ca.5.le. 5.fin.

TItulus clarus, occasionē ex euangelij uerbis habens. ¶ In corpore una concussio: Christus incępit miracula facere in nuptijs. Probatur: Miracula Chr̃i sunt, uel ad confirmandā doctrinam eius, uel ad monstrandam eius deitatem facta: sed propter utrumque debuit in ætate perfecta incipere miracula. ergo. Assumptum ex primo articulo patet. Minor, quo ad utramque partem probatur clare, & singillatim, in litera.

¶ Vbi scito, quòd ex huiusmodi ratione, licet non habeatur nisi quòd miracula Christi incęperunt in ætate perfecta, quando incæpit docere, hoc est, post baptismum Ioannis, iuxta uerbum Petri Actu. 1. Incipiens a baptismo Ioannis, quia tamen nullum legitur miraculum ante nuptias factum, & Ioannes Baptista toto illo primo anno monstrauit eum, & Ioannes euangelista in anniuersario die quo nuptias celebratas credit ecclesia, dicit, Hoc initium signorum fecit Iesus, &c. satis rationabiliter affirmatur, quòd illud fuit primū miraculū simpliciter. q̃ Christus fecit: quod ét cōfirmatur ex eo, q̃ Ioannes euangelista nō est prosecutus s̃m, & tertium miraculū in Cana Galilęę, quod prosequendū erat, si primū nō simpliciter, sed in Cana Galilææ scribere se proposuisset, & non potius initium signorū ab oibus circūstantiis describere se monstrasset.

Concl.mo I

q.39.ar.3.

Homi.20. in Ioan.parum ante med. to.3.

¶ Et hoc idē patet, ex eo, q̃ subiungit euangelista. Et manifestauit gloriā suā. nō dicit in Cana Galilææ: sed simpliciter, & absolute,

Iomi. 16. a Io. circa med. illius tom. 3.

solute, Et manifestauit gloriam suam, ꝓ culdubio prius latentem: q̃a miraculis adhuc non claruerat illius natura diuina, q̃ tunc cępit miraculis corruscare.

SVP: QV. XLIII. ART. IIII.

Ferr.41.cont.c.6.

TItulus clarus.

¶ In corpore unica conclusio: Miracula quæ Christus fecit sufficiētia erāt ad manifestandā deitatem ipsius s̃m tria, subsitā, s̃modū, & doctrinam: probatur singillatim clare.

¶ Vbi aduerte, q̃ Auctor breuiter per tria sic: sed si fuerint hæc tria bene considerata maximā cōtinent efficaciam: & primū quidem quo ad resurrectionem mortuorū & illuminationem cæcorum constat subtilis fallacijs, à solo Deo fieri posse: s̃m ãt inexcogitabile est, q̃ etiā dęmoni conueniat tertiū ãt omnimodā conuicit intelligentiā. Ita q̃ si hæc tria simul ponantur impossibile est, quin Deū fateamur Christum: quo n. usurpāti sibi diuinum nomen, & rem falso, affuisset Deus in tot operibus deitatis propriis testis mendacii? ¶ Aduerte ex li. 1. Cōtra Gen. c. 6. q̃ aut cōceditur (hm fecisse miracula relata in euangelio, aut non. Si concedit habet illius deitas, vt patet ex prędictis illis tribus coniunctis, si non concedit, tunc habetur etiā illius deitas: ex hoc maximo miraculorū q̃ pauperculus iuuenis, indoctus ex gente exosa, (Iudæus. s.) persecutionem cum tot iudibriis & morte turpissimā passus derelictus, dicēs, se Deū habitus fatuus, à Iudęis, ab Herode, à Pilato absq; miraculis promittens mortem & mala omnia, post mortem suā per pauperes piscatores, indoctos exosos omnibus, morti obnoxios &c. absq; miraculis contra totum mundum idola colentem pugnans superauerit. Vacare. ergo. & uidere, q̃n ego sum deus.

Li. 2. c. 17. a me. to. 4.

Porr.o 237 3.di.15.q. 1.arti. 1. & di. 6 q. 1. a.3. cor. Et 1.cont.c.6 Et lib.4. c. 55.ad 8. Et quol. 2.a.6 ad 4. Et Io. 15.lect.5.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ sicut Chris. * dicit super Ioan. ex uerbo Ioānis Baptistæ dicētis Vt manifestet̃ Israel, ꝓpea ueni ego in aqua baptizās, manifestū est, q̃ illa signa, quæ quidam dicunt in pueritia à Christo facta, mēdacia, & fictiones sunt. Si. n. à prima ætate miracula fecisset Christus. neq; Ioānes eum ignorasset, neque reliqua multitudo indiguisset magistro ad manifestandum eū.

AD II dicendum, q̃ Dei uirtus operabat̃ in Christo, s̃m q̃ erat necessarium ad salutē humanā, ꝓp quam carnē assūpserat: & ió sic miracula fecit uirtute diuina, ut fidei de ueritate carnis eius, ꝑiudiciū nō fieret.

AD III dicendum, q̃ hoc ipsum ad laudem discipulorum pertinet, q̃ Chr̃um secuti sunt, cū nulla eum miracula facere vidissent, sicut Gre.* dicit i quadam hom. Et vt Chrys. † dicit, tūc signa maxime necessarium erat facere, q̃n discipuli iam cōgregati erant, & deuoti, & attēdentes his, quæ fiebant. Vñ subditur, Et crediderunt in eū discipuli ei⁹ nō q̃a tūc primū crediderunt, sed quia tunc diligentius, & perfectius crediderunt. Vel discipulos uocat eos, q̃ futuri erant discipuli: sicut exponit Aug.* in lib. de consensu euangelistarum.

Gre. ho. 5. in euan. in prin. † Chry ho. 21. in Ioā. paulo a prin. to. 3.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum miracula per Christum facta sufficienter eius diuinitatem ostenderint

ADQVARTVM sic ꝓcedit. Vr̃ q̃ miracula, quę Christus fecit, nō fuerint sufficiētia ad ostendēdam humanitatem ipsius. Esse. n. Deum, & hoiem, proprium est Christo: sed miracula, quę Christus fecit, ét ab aliis [h] sūt facta. ergo uidetur, q̃ nō fuerint sufficientia ad ostēdendam diuinitatem ipsius.

¶2 Præ. Virtute diuina nihil est maius: sed aliqui [h] fecerunt maiora miracula, q̃ Christus: dicit enim Io. 14. Qui credit in me, opera, q̃ ego facio, & ipse faciet & maiora horum faciet, ergo vr̃ q̃ miracula, quę Christ⁹ fecit non fuerint sufficientia ad ostendēdam diuinitatē ipsius.

¶3 Præt. [h] Ex particulari non sufficienter ostendit̃ vniuersale: sed quodlibet miraculorū Christi fuit quoddam particulare opus. ergo ex nullo eorum potuit manifestari sufficienter diuinitas Chr̃i, ad quam ꝓprie uniuersalē uirtutem hr̃e de oibus.

SED CONTRA est, q̃ Dñs dicit Io. 5 Opera, q̃ dedit mihi Pr̃ ut faciā, ipsa testium perhibēt de me.

Concl.mo

RESP. Dicendum, q̃ miracula, [m] quæ Christus fecit, sufficientia erant ad manifestandam diuinitatem ipsius, s̃m tria. [n] Primo quidem, secundum ipsam speciem operum, quæ transcendebant omnē ptātem creatæ uirtutis: & ideo non poterant fieri nisi uirtute diuina. Et propter hoc cęcus illuminatus dicebat Io. 9. A sæculo non est auditum, q̃a aperuit quis oculos cęci nati: nisi esset hic à Deo, nō poterat facere q̃quam. Secundo, propter modum miracula faciēdi: quia. s. quasi ex propria potestate miracula faciebat: nō aut̃ orando, sicut alii. Vñ dicitur Luc. 6 q̃ uirtus de illo exibat, & sanabat oēs. Per quod ostenditur, sicut Cyrillus dicit, q̃ non accipiebat alienam uirtutem: sed cum esset naturaliter Deus propriam uirtutē super infirmos ostendebat, & propter hoc, innumerabilia miracula faciebat. uñ super illud Mat. 8. Eijciebat spiritus uerbo, & oēs male habētes curauit, dicit Chrys.* Intende quantam multitudinem curatam transcurrunt euangelistæ, non unumquodque cu ratū enarrantes, sed uno uerbo pelagus ineffabile miraculorum inducētes. Et ex hoc ostendebat, q̃ haberet virtutē cœqualē Deo patri, s̃m illud Io. 5. Quæcunque Pater facit, hæc & Filius similiter facit. Et ibidem, Sicut Pater suscitat mortuos, & uiuificat, sic, & Filius hominis, quos uult uiuificat. Tertio ex ipsa doctrina, qua se Deum dicebat, quę nisi uera esset, nō cōfirmaret miraculis diuina uirtute factis, & ideo dicitur Mat. 1. Quęnam doctrina hęc noua, quia in potestate spiritibus immundis imperat, & obediunt ei?

Homil. 28 † Mat. paulo a prin. to. 2.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ hæc erat obiectio gētilium. Vñ Aug.* dicit̃ epistola ad Volusianū: nulla, inquiūt, cōpetētibus signis tātæ maiestatis indicia claruerunt: carnalis illa purgatio, qua. s. dæmones effugabat, debilium cura, reddita uita defunctis, si, & alia cōsiderent̃, Deo parua sunt. Et ad hoc rndet Aug.* Fatemur, & nos talia quidem fecisse prophetas: sed, & ipse Moyses; & cæteri prophetæ dominum Iesum prophetizauerunt, & ei gloriā magnā dederunt. Qui ꝓpea talia, & ipse facere uoluit, ne esset absurdū, q̃ per illos fecerat, si ipse ét ñ faceret: sed tñ, & aliq̃d ꝓprium facere debuit, nasci de uirgine, resurgere à mortuis, cęlum ascēdere, hoc Deo, q̃ parum putat q̃d plus expectet ignoro. Nō hoie assumpto alium mundum facere debuit, vt eum esse crederemus, per quē fact⁹ est mund⁹, sed nec maior mūdus, nec isti æqualis in hoc fieri posset. Si ãt minorem faceret infra istum, sīr hoc quoq; parum putaret. q̃n alii fecerūt, Christus excellēt⁹ fecit. Vñ super illud Io. 15. Si opera non fecissem eis, q̃ nemo alius fecit, &c. dicit Augus.* Nulla in operibus Christi uñr esse maiora, q̃ suscitatio mortuorum, quod scimus ét anti-

Epi. 3. post med. illius to. 2.

Epistо. 3. a med. illius to. 2.

Inuenif 23 tract. in Io. super illud Maiora de mōstrabit illis. to. 9. li. 1. Tri. c. 6. circa medium, to. 3

Universidad de Deusto
Biblioteca

antiquos feciſſe prophetas. Fecit tñ aliqua Chſs, q̃ nemo alius fecit: ſed rñdet nobis, & alios feciſſe, q̃ nec ipſe, nec alius fecit: ſed qui tam multa uitia, & malas valetudines, vexationeſq; mortalium tanta ptãte ſanaret, nullus oĩno legit antiquorum: vt.n. taceam quos iubendo, ſicut occurrebãt, ſaluos fin gulos fecit, Marcus dicit, q̃ quocunque loco in troibat in vicos, aut in uillas, aut ciuitates, in plateis ponebãt infirmos, & deprecabant eum, vt vel fimbriã veſtimenti eius tangeret, & quotquot tan gebant eũ, ſalui fiebãt. Hæc nemo alius fecit in eis: ſic.n. intelligendũ eſt, qđ ait, in eis, non inter eos, aut corã eis, ſed prorſus in eis, qa ſanauit eos. Nec tñ alius quicũque in eis talia opa fecit, qñ quiſq; alius hõ aliquid eorum fecit, ipſo faciente fecit: hoc autem ipſe non illis facientibus fecit.

Trac. 71. in Ioan. a med. to. 9.

AD II dicendum, q̃ Aug.* exponens illud uerbum Io. ingrit, q̃ ſint iſta opa maiora, q̃ credentes in eum erant facturi, an forte q̃ a gros ipſis tr̃aſeũtibus ẽt eorũ umbra ſanabat? maius eſt.n. q̃ ſanet umbra q̃ umbria. Veruntñ qñ iſta Chſs dicebat, verborũ ſuorũ facta, & opa commendabat. Cũ.n. dixit, Pr̃ in me manens ipſe facit opera, quæ opera tunc dicebat, niſi verba, quæ loquebat? Et eorundẽ verborum fructus erat fides illorum. Veruntamẽ euangelizantibus diſcipulis, nõ tã pauci q̃ illi erãt: ſed gentes ẽt crediderũt. Nõne ab ore ipſius dies ille triſtis abſceſsit: & tamen poſtea, quod ab illo auditũ non fecit vnus, fecerũt multi, cũ per diſcipulos loquereẽ? Ecce maiora fecit p̃dicatus a credẽtibus, q̃ locutus eſt audientibus. Verum hoc adhuc mouet, q̃ hæc maiora per Apoſtolos fecit: nõ aũt ipſos tm̃ ſignificans ait, Qui credit in me, opa, quę ego facio, & ipſe faciet. Audi ergo, & intelligе, Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipſe faciet. Prius ego facio, deinde & ipſe faciet: qa facio vt faciat. Quæ opera, niſi vt ex impio iuſt⁹ fiat, qđ utiq; in illo, ſed nõ ſine illo Chſs opat. Prorſus maius hoc eſſe dixerim, q̃ creare cęlũ, & terrã: cęlum .n. & terra tranſeũt, prædeſtinatorũ ãt ſalus, & iuſtificatio permanebit: ſed, & in cœlis angeli ſunt opera Chſi, nũq̃d ẽt his operib⁹ maiora facit, qui cooperat Chſo ad ſuam iuſtificationẽ? Iudicet qui põt utrũ maius ſit iuſtos creare, q̃ impios iuſtificare. Certe ſi æqualis eſt utrũque potentiæ, hoc maioris eſt miæ, ſed oĩa opa Chſi intelligere, vbi ait, Maiora horũ faciet, nulla nos neceſſitas cogit: horum .n. forſitan dixit, quæ illa hora faciebat. Tunc aũt verba fidei faciebat: & vtique minus eſt verba iuſtitię, prędicare, quod fecit pręter nos, quàm impios iuſtificare, qđ ita facit in nobis, vt faciam⁹ & nos.

AD III dicendum, quòd quando aliquod particulare opus, proprium eſt alicuius agentis, tũc per illud particulare opus probatur tota uirtus agentis, ſicut cum ratiocinari ſit proprium hominis, oſtenditur aliquis eſſe homo ex hoc ipſo, quòd ratiocinatur circa quodcunque p.rticulare propoſitum. Et ſimiliter cum propria uirtute miracula facere ſit ſolius dei, ſufficienter oſtẽſum eſt, Chriſtum eſſe deum, ex quocunque miraculo quod propria uirtute fecit.

QVAESTIO XLIIII.

De ſingulis miraculorum ſpeciebus, in quatuor articulos diuiſa.

DEinde conſiderãdum eſt, de ſingulis miraculorum ſpeciebus.

¶Et primo De miraculis, quæ fecit circa ſpirituales ſubſtantias.

¶Secundo, De miraculis, quę fecit circa cœleſtia corpora.

¶Tertio, De miraculis, quæ fecit circa homines.

¶Quarto, De miraculis, quæ fecit circa creaturas irrationales.

ARTICVLVS I.

Verum miracula facta per Chriſtũ circa ſpirituales ſubſtantias fuerint conuenientia.

AD PRIMVM ſic procedit. Vi. q̃ miracula quæ fecit Chriſtus circa ſpuales ſubſtantias, nõ fuerint cõuenientia. Inter ſpuales.n. ſubſtantias ſancti angeli præpollẽt dæmonibus: qa, ut Aug.* dicit in 3. de Tri. ſpũs vitæ rõalẽ piũ, & iuſtũ: ſed Chſs non legitur aliqua miracula fecиſſe circa angelos bonos. h ergo nec etiam circa dæmones aliqua miracula facere debuit.

¶2 Præt. Miracula Chſi ordinabant ad manifeſtandam diuinitatẽ ipſius: ſed diuinitas Chſi nõ erat dæmonibus manifeſtãda, h qa per hoc impeditũ fuiſſet myſteriũ paſſionis eius, ſm illud 1. Cor. 2. Si cognouiſſent, numq̃ Dñm gloriæ crucifixiſſent. ergo non debuit circa dæmones aliqua miracula facere.

¶3 Præt. Miracula Chſi ad gloriã dei ordinabantur. unde dr̃ Mat. 9. q̃ videntes turbę paraly ticũ ſanatum a Chriſto, timuerũt, & glorificauerunt deũ, qui dedit piãtem talem hoĩb⁹: ſed ad dæmones nõ pertinet glorificare deũ, quia nõ eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris, vt dicit Eccl. 15. unde, & ſicut dr̃ Mar. 1. & Luc. 4. non ſinebat dæmonia loqui ea, q̃ ad gloriam ipſi⁹ pertinebant. ergo uidetur non fuiſſe cõueniens, q̃ circa dæmones aliqua h miracula faceret.

¶4 Præt. Miracula a Chſo facta, h ad ſalutẽ hoĩum ordinantur:

Medina per totã q̃nẽ.

TItulus clarus eſt. ¶ in corpore una concluſio. Conueniens fuit Chſi dæmones ab obſeſſis eiicere. Probat: Miracula Chriſti ſunt argũ fidei. ergo conuenienter ſunt argũ dæmonis expellendi a gñe humano. ergo conueniens fuit, &c. Probatur conſequentia prima: quia futurũ erat ut dæmones a credẽtibus, ſpũaliter pellerentur, Io. 12. Secunda conſequentia eſt clara: quia ſenſibile eſt argũ ſpiritualis. Porr. 238

¶ Vide hic nouitie, q̃ Auctor figurali rõne contentus, non curauit ſ. alẽ pro principali ponere, vtpote manifeſtiorem, ut. ſ. ptãtem ſuam ſupra, & contra dæmones mõſtrare.

¶ In rõſione ad ſcđm tractaũ, an Chſs fuerit cognitus a dæmonibus, & duæ tangentur cõnes, an. ſ. cognouerint ipſum eẽ Chſm, ſeu Meſſiã in lege promiſſum, & an cognouerint ipſũ eſſe uerum deum. Et de prima q̃ne tenet pars affirmatiua auctoritate Lucæ euangelizantis dicentis ex p̃ria p̃ſona, q̃ dæmones ſciebãt ipſum eẽ Chſm. De ſcđa aũt q̃ne ſcriptudo non hꝫ: quia ex perſona dæmonum dr̃ ibidẽ. ſ. Luc. 4. Tu es filius dei, dæmon autem, & mendax eſt, & exploratiue locutus uſt. Ad hoc ſunt auctoritates doctorum. Bedę aũt auctoritas caute legenda eſt, qa glоſa ordinaria truncata affertur: integra aũt in catena aurea ita q̃ ex Beda unum tm̃ affirmatum habemus, ſ. q̃ uerbũ Apo. 1. ad Cor. 2. Si cognouiſſent, non referẽ ad Chſm, nec dei filiũ, ſed ad myſterium efficaciæ paſſionis, & reſurrectionis Chriſti, ſ. q̃ eiuſdẽs ipſe dia bolus eſſet, & br̃ q̃ Chriſto danda eſſet eis pẽa in cœlo, & in terra. Et re uera textus Apoſtoli capax eſt iſtius ſenſus, ut patet intuenti contextum.

¶ Sed

¶ Sed occurrit tũc dubium, quo pacto diabolus, aut ſciens aut multum dubitans, Chſm eſſe uerũ deũ potuit rõnabiliter incitare iudæos ad mortem Chſi: ſciebat. n. q̃ ſi eſſet uerus deus actũ eſſet de regno ipſius dæmonis.

¶ Sed ſi ſuphia diabo li conſideretur cõſentaneum rationi ſup biæ eius apparebit, q̃ etiã ſi ſciuiſſet Ieſum Chſm eſſe uerũ deũ adhuc procuraſſet ipſius mortem ut fecit Ex eo enim, q̃ ſcientia illa ſi eſt ſcia euidentiæ, ſed fidei coactæ ex Scripturis, & miraculis, ac p hoc: vnũ ſic ſciẽs nõ gnat ſcientiã alterius puta affectus: non.n. eſt ſcire ſciendi mõ, ſicut in ſcientia demonſtratiua, in qua ex una cã cognita deducũt omnes illius effectus) cognita deitate reſtabat incogniti, qd futurum eẽt. Nec ſuberat rõ ãdu cendi, p certo multa excellentia ſequẽda, qa experientia te ſtabãt multa ualde. utilia illi deitati adſungi, ſi ille hõ uere erat, deuiuũ rõnabiliter ſũ ſuperbiam ſuam agens demon, cogitauit pugnare cõtra ipſum, auferẽdo illi uitam honorem. famam diſcipulos, &c. cogitans q̃ ſi nõ eſt deus, ſed Meſſias purus hõ, iã proſtratus eum, & ſi eſt uer⁹ deus nõ parum feci, habere hanc victoriã contra ipsũ deũ. & poſtea uidebiẽ qđ deus faciet, tutiorem .n. partem ſe putauit eligere. habendo primam victoriam uicere deũ in hoc mũdo neſciens quid poſtea ſequeretur. Et propterea bene uenerabilis Beda dixit, q̃ ſi cognouiſſent latẽs myſterium ſequẽtis fructus, numquãm dominũ gloriæ crucifixiſſent. non quin etiam ipſum deũ auderet aggredi (qm ſcriptum eſt Suphia eorũ, quite. oderũt, aſcendi ſemper) ſed quia proprium dam num uitare uoleũt deum habere tamũ gloriam, ut uincerет ipſum diabolũ iuſtitia, ut eſſet redẽptor ſed qua dæmonia ab hoĩb. eiecta fuerũt eum hoĩum detrimẽto, qñq; quidem corporali, ſicut dr̃ Marci 9. q̃ demon ad p̃ceptum Chriſti exclamans, & multum diſcerpens hominem, exiit ab eo, & factus eſt ſicut mortuus, ita ut multi dicerent, qa mortuus eſt. Qñq; ẽt cũ dãno rerũ ſicut qñ dæmones ad eorũ preces miſit in porcos, quos præcipitauerũt ĩ mare: vñ ciues illius regiõis rogauerũt eũ, ut tranſiret, a finib. eorũ, ut legit Mat. 7. ergo vñ incõueniẽter feciſſe hmõi miracula.

SED CONTRA eſt, q̃ Zac. 13. hoc p̃nũciatum fuerat, ubi dr̃, Spũm imũdũ auferã de terra.

RESP. Dcm, q̃ miracula, q̃ Chſs fecit, argumenta q̃da fuerũt fidei, quã ipſe docebat Futurũ ãt erat, ut per uirtutẽ diuinitatis eius excluderet dæmonũ ptãtẽ ab hoĩbus creditu ris in eũ. ſm illud Io. 12. Nunc princeps huius mũdi eiicietur foras, & iõ m conueniens fuit, q̃ inter alia miracula ẽt obſeſſos a dæmonibus liberaret. n

Concl. m

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ hoies ſicut per Chſm erant a ptãte dæmonũ liberandi, ita p eũ erant angelis conſociandi, ſm illud Col. 1. Pacificãs p ſanguiné crucis eius, q̃ in cœlis, et quę in terris ſunt, & iõ circa angelos alia miracula hoĩbus demõſtrare nõ cõueniebat, niſi ut angeli hoĩb. appareret, q̃ q dẽ actũ eſt in natiuitate ipſius, et ĩ reſurrectiõe & aſceſiõe ei⁹.

AD II dcm, q̃ ſicut Aug.* dicit 9. de ciu. dei, Chſs tm̃ innotuit dæmonibus, quãtũ uoluit tm̃ ãt voluit, quãtũ oportuit: ſed innotuit eis, ñ ſicut angelis ſanctis p id, q̃ eſt uita æterna: ſed p q̃dã tpalia ſuæ virtutis effecta: & primo quidẽ uidentes Chſm eſurire poſt ieiuniũ, eſtimauerunt eũ nõ eẽ filium dei: vñ ſuper illud Luc. 4. Si filius dei es, & cæt. dicit Amb.* Quid ſibi vult talis ſermonis exorſus, niſi quia, cognouerat dei filium eſſe uenturũ, ſed uenиſſe per infirmitatẽ corporis non putauit? Sed poſmodum uiſis miraculis ex quadã ſuſpicatione conieẽturauit eum eſſe filiũ dei: vñ ſup illud Marci 1. Scio q̃ ſis ſanctus Dei, dicit Chryſo. q̃ nõ certã aut firmam aduentus Dei habebat notitiã, ſciebat tñ ipsũ eſſe Chſum in lege, p miſsũ: vñ dr̃ Lu. 4 Quia ſciebãt ipsũ eẽ Chſm. Qđ aũt ipsũ cõfitebanť eſſe filiũ Dei, mag s erat ex quadã ſuſpitione q̃ ex certitudine: vñ Beda dicit ſup Luc. Et dæmonia filiũ Dei cõfitenť: & ſicut poſtea dr̃, ſciebat eũ eẽ Chſm: qa cum ieiunio fatigatũ eũ diabolus uideret, uerum hoiem intellexit: ſed quia tentando non prequalu it, utrũ filiũ Dei eſſet, dubitabat: nunc autem per ſignorum potẽtiã, uel intellexit, uel poti⁹ ſuſpicatus eſt eſſe filiũ Dei. nõ iõ igit iudæis eũ crucifigere p ſuaſit, q̃ Chſm Dei filiũ nõ eſſe putauit, ſed quia ſe morte illi⁹ non prequidit eẽ dãnandum: de hoc.n. myſterio a ſæculis abſcõdito, dicit Apoſtolus, q̃ nemo principũ huius ſæculi cognouit: ſi.n. cognouiſſent, num quã Dñm gloriæ crucifixiſſent.

AD III dcm, q̃ miracula ex pulſione dæmonum non fecit Chſs pp utilitatẽ dæmonũ, ſed propter utilitatem hoĩum, ut ipſi eum glorificarent. Et ideo prohibuit eos loq ea, q̃ ad laudẽ ipſius pertinebãt: primo q dem propter exemplum, quia ut dicit Athanaſ.* cõpeſcebat eius ſermonẽ, quamuis uera fateretur: ut nos ẽt aſſuefaciat ne curemus de talibus, ẽt ſi uera loqui uideantur: nefas eſt.n. ut cũ adſit nobis ſcriptura diuina, inſtruamur à diabolo: eſt enim hoc periculoſũ, qa ueritati frequenter dæmones immiſcent mendacia: ſecundo, quia (ſicut Chryſ. dicit (non oportebat eos ſurripere officij apoſtolici gloriam, nec decebat Chriſti myſteriũ lingua fœtida publicari, quia non eſt ſpecioſa laus in ore pctõrũ: tertio quia ut Beda* dicit nolebat ex hoc inuidiam accendere iudęorũ: unde etiam ipſi apoſtoli iubentur reticere de ipſo, ne diuina maieſtate prædicata, paſſionis diſpenſatio differatur.

AD IIII dcm, quòd Chſs ſpecialiter uenerat docere, &

A

B

C

D

E

ae ſaluator, ut ẽ. Hæc de Beda.

¶ Sed de quæſtione ipſa, parti affirmatiuæ multum fauet concluſio præcedentis articuli ita, & quod & ſimpliciter, & ad hominem non parua conſurgit quæſtio quo pacto ſi miracula Chriſti ſimul cum illius doctrina idõea, ſufficienter illius probant deitatem dæmones omnium, ſcrutatores, & intelligentia vigentes, in dubio eũ Chſm deitatis ipſius perſiſte ebant. Ad hoc dicitur, quòd quia miracula etiam doctrinæ Chriſti iuncta, nõ erant ſufficientia ad cauſandũ m notitiam euidentiæ, ſed fidei coactæ, uel uoluntariæ, deitatis Chriſti potuit permanere dubium apud dæmones ex hoc quod non penetrabatur habitudo miraculorum ac doctrinæ ac gratiam unionis perſonalis in Chriſto: quod ex ali quo tm̃ uenire potuit, uel ex opinione plurium cauſatum, quibus procedere poſſent, & miracula, & doctrina. tunc non plene manifeſta ta, quo ad ſenſum uerum, qui poſt apertius eſt, ita q̃ed licet, ipſa miracula ex ſe ſufficerent, non penetranti tamen nõ erant ſufficientia: latebat autem demonẽ huiuſmodi habitudo quia miracula poterant ex alia gratia, quam unionis procedere. Et ſimiliter Dei proprietates, & nomina, quæ de ſe Chriſtus dicebat, Poterat putari quòd ſecundum aliam gratiam quam unionis uerificarentur: habitudo enim miraculorum & doctrinæ Chriſti non erat habitudo euidentię, ſed ſolius fidei mater ſecundum naturalem cognitionem, & propterea locus ſemper ſuſpitioni de oppoſito ignoto relinquit. Sicut ſi uideremus mortuum reſuſcitari ſcitemus ex ſuperna naturali quadam uirtute hoc fieri, ſed qualẽ ſe habeat Deus ad illam uirtutem, illumque reſuſcitantẽ neſcimus, & ſub

Sup. illud Lu. 4. Sciebãt ipſum deitatis eſt c. 14. ſebant. Ad hor dicitur, cun. ordis Bedæ 1. 2.

* Id hab et Chry. con ciõe. 2. de Lazaro, ante me. 1. 2. & Theop. Luc. 4. & Marc. 1.

C. 4. Luc. Eſt ca. 14. ſecũdũ or dinem Beda, circa finẽ ill us to. 2.

dubio hoc relinquentes miraremur: vel ex depravato appetitu dæmonũ affectione fugbiæ, & inuidiæ quamuis.n. tentaret. & scrutaret diabolus ob propriũ amorem, an esset deus, qã tñ, q miseri uellent, hoc facile credunt, incredibile reddebat diabole, q humana natura supra angelicã et beatã eleuaret. ita ut unus hõ esset uere deus, pserti quia nulla nãli, tam humana q angelica tõe hoc possibile apparebat. uñ tam q quoddam inopinabile, a sui adhæsione intellectus hoc auertebat. Vel qa Seraphim habent alas ad uelandũ, ut dr Is. 6. diuina prouidẽtia velatũ sic remansit vnionis mysterium, ut non certiores de eo redderent dæmones, donec consummatũ esset mysteriũ redemptionis humanæ, ne sp impediretur, aut differretur. Et si omnes tres dictæ tões simul iunctę fuerint, manifestius apparebit ratio dubitandi in dæmonibus.

Ho 29. in Mat. circa me. 1.2.

SVPER QV. XLIIII.

ART. II.

Mat. 9. sup verbum in arg. cit. t. 9

TItulus clarus propter obseruationem solis tempore passionis,

Porr. 9 259

•In corpore unica cõclusio. Conueniens fuit ut Christus miracula faceret etã circa corpora cœlestia. Probatur. Miracula Christi debebant esse talia, ut sufficienter ostenderent eum esse deum, & non ita euidenter per miracula circa corpora in feriora, sicut circa cœlestia hoc monstratur. ergo conueniens fuit, &c. Secũda pars assumpti manifestatur ex differentia inter causas actiuas in corpora inferiora, & actiuas in cælestia, & auctoritate Dion.

Ca. 4. non mutã te mota si.

¶ In responsione ad primum intellige verba Auctoris cum grano salis, & sic quõ si sicut corpora elementaria habent plures motus naturales, ta q unus motus eis naturalis sm proptiam naturam particula-

Li. 1. a tex. 20. vsq; ad 31. to. 2.

miracula facere pp utilitatem hominũ, principaliter quãtum ad aię salutem. Et ideo permisit dæmones, quos eiiciebat hominibus aliquod nocumentũ inferre, uel in corpore, uel in rebus pp aiæ humanæ salutẽ, ad hoium. sinstructionẽ: uñ Chryso. *dicit super Mat. q Christus permisit dæmonib. in porcos ire, nõ quasi a dæmonibus per suasus, sed primo quidem, vt īstruat magnitudinẽ nocumẽti dæmonũ, qui hoibus insidiantur: secundo, ut oẽs discerent, qm nec aduersus porcos auderent aliquid facere, nisi ipse cõ senserit: tertio, ut ostenderet q grauiora in illos hoies operati essent, q in illos porcos nisi essent diuina, puidẽtia adiuti. Et pp easdẽ ẽt cãs permisit eũ, q a demonibus liberabat. ad horã grauius affligi, a quatñ affli ctione eum cõtinuo liberauit: Per hoc ẽt ostendit (ut Beda dicit) q sæpe dum conuerti ad deũ post peccata conamur, maioribus, nouisq; antiqui hostis pulsamur insidiis: q facit uel vt odiũ uirtutis incutiat, vel expulsionis sue uindicet iniuriã. Factus est ẽt hõ sanatus uelut mortuus (ut Hier.* dicit) quia sanatis dr, mortui estis, & uita nostra abscondita est cũ Christo in deo.

ARTICVLVS II.

Vtrum conuenienter facta fuerint miracula per Christum circa cælestia corpora.

ADSECVNDVM sic pcedi tur. Vr q icõueniẽter fuerint a Chro facta miracula circa cælestia corpa: ut. n. Dio.* dicit 4. c. de Diui. no. diuinæ prouidẽtiæ nõ est nãm corrũpere, sed saluare. Corpora ãt cœlestia sm suã nãm sunt incorruptibilia, & inalterabilia, vt probat in primo de cælo.* ergo nõ fuit conueniens, ut b per Chm fieret aliqua immutatio circa ordinem cęlestium corporum. ¶ 2 Præt. Sm motũ cœlestium corporũ, tpum cursus designãtur, sm illud Gen. 1. Fiant luminaria in firmamento cœli, & sint in signa, & tpa, & dies, & annos. Sic ergo mutato cursu cęlestiũ corporũ, b mutatur

Porr. 9 240

tpum distinctio, & ordo: sed nõ legit hoc eẽ pceptũ ab Astrologis, qui cõtẽplant sidera, & cõputant menses, vt dr Isa. 47. ergo vr q per Chm non fuerit alia qua mutatio facta circa cursum cœlestium corporum.

¶ 3 Præt. b Magis cõpetebat Xpo facere miracula viuẽs, et docẽs q moriẽs: tũqa, vt dr 2. ad Cor. vlt. Crucifixus est ex infirmitate, sed uiuit ex uirtute dei, sm quã miracula faciebat: tũ ẽt qa eius miracula cõfirmatiua erãt doctrinæ ipsi, sed i uita sua nõ legit, Chm aliq miraculũ circa cęlestia corpa feciss̃e, q nimo pharisęis petẽtibus ab eo signũ de cœlo, eis dare renuit, vt hr Matt. 12. & 16. ergo vr, q nec i morte circa cęlestia corpora aliq qd miraculũ facere debuerit. t

SED CONTRA est, quòd dicitur Luc. 23. tenebræ factę sũt in vniuersa terra usque ad horam nonam, & obscuratus est sol.

RESP. dicendum, q (sicut supra dictũ est*) miracula Chri sti talia esse debebãt, ut sufficiẽter eũ esse deum oñderent. Hoc ãt non ita euidenter oñditur per transmutationes corporũ inferiorũ, q ẽt ab aliis causis mouẽri pñt, sicut per transmutationẽ cursus cęlestiũ corporũ, q a solo deo sunt immobiliter ordinata, & hoc est qd Dion.* dicit in Epist. ad Polyp. Cognoscere oportet non aliter aliqñ posse aliqd peruerti cœlestis ordinationis, & mot, nisi causam hr̃et ad hoc mouẽtem, q facit oia, & mutat sm suum sermonem. Et ideo m conueniens fuit, vt Christus miracula faceret etiam circa cœlestia corpora. n

AD PRIMVM ergo dicendum, q sicut inferioribus corporibus naturale est moueri a cœlestibus corporibus (quæ sunt superiora sm naturæ ordinem) ita ẽt naturale est cuilibet creaturæ, ut transmutetur a deo secundum eius uoluntatem: unde Augusti.* dicit 26. Contra Fausti m, & habetur in gloss. Roman. 11. super illud: contra naturam insertus es, & c. deus creator, & conditor omnium naturarum d nihil contra naturam facit, quia. i. cuique rei natura, quod facit, & ita non corrumpitur natura cęlestium corporum, cum eorũ cursus immutatur a deo: corrumperetur autem, si ab aliqua alia causa immutaretur

AD II dicendũ, q per miraculum a Christo factum, non est peruersus ordo temporum: Nam sm quosdam illæ tenebræ, vel solis obscuratio, quę in passione Chri accidit, fuit propter hoc, q sol suos radios retraxit, nulla imutatione facta circa motũ cęlestium corporum, sm quem tempora mensurantur

té, & alius est eis nãlis, sm q mouẽtur a superiori, quasi secũdum nãm uniuersalem, ut patet de igne qui ultra nãlem motum, quo fert sursũ, mouet ẽt nãliter motu circulari, sequendo cœlum, & similiter, ferrum ultra nãlem morum, quo fertur deorsum, nãliter mouet ad adamantẽ quasi superiorem sequens nãm, ita corpora cęlestia ultra nãlẽ inclinationẽ ad suos cursus nãliter, hoc est sm potentiã obedientialem ad uniuersalem rectorem totius naturæ, pñt immutari in illud, qđ Auctor naturæ facit: utrobique. n. est proportio intetioris particularis naturæ ad superiorem uniuersalem nãm, quamuis diuersimode, qa ibi cursus, ordoque nãe indirus seruatur, hic ãt, quia ad nãm naturantem ascendit, nova adniciunt, quæ a theologo diuersis respectibus, & miraculosa, & nãlia appellãtur. pro quanto. n. actori naturæ obedirũt nãlia uocantur, pro quanto supra naturę cursum, potestatemque fiunt, in miraculorum ordine sunt.

Parum ad med. epi.

Concl. m

Li. 16. 8. 1. ante med. to. 6.

D. 917.

In c. 27. sup. illud ab hora 6. tenebræ factę sunt, to mo 9.

rantur: vñ Hier.* dicit sup Mat. Vt luminare maius retraxisse radios suos, ne aut pẽdẽtẽ uideret Dñm, aut impij blasphemãtes sua luce fruerent. Talis aũt retractio nõ est sic intelligẽda, quasi sol in sua ptã te hẽat radios emittere, uel retrahere nõ. n. ex electione, sed ex natura radios emittit, vt dicit Dion. † 4. c. de Diu. no. sed sol dr retraxisse radios, inquãtũ diuina virtute factũ est, ut solis radij ad terrã nõ peruenirent. Origenes* aũt dicit, hoc accidisse p interpositionẽ nubiũ: vñ sup Matth. dicit cõueniẽs est in telligere quasdã tenebrosissimas nubes multas, & magnas cõcurrisse sup Hierm, & terrã iudęæ, & iõ factæ sunt tenebræ, pfundẽ à sexta hora, usq; ad nonã. Arbitror. n. sicut cætera signa, q facta sunt i passione, s. q uelũ est scisũ, q terra tremuit, &c. in Hierusalẽ tãtũmõ facta sunt, ita, & hoc. Aut si latiꝰ uoluerit qs extendere ad terrã iudeã, pp hoc q dr: tenebræ factæ sunt in uniuersa terra, qđ intelligit de terra iudæa, sicut in 3. lib. Regũ dixit Abdias ad Eliã, Viuit Dñs Deus tuus qa non est gẽs, aut regnũ, ubi nõ miserit Dñs meus qrere te, oñdẽs q eũ qsierat in gẽtibus, q sunt circa iudæã: sed circa hoc magis credẽdũ est Dion. q oculata fide inspexit hoc accidisse p interpositionẽ Lunæ inter nos, & Solẽ: dicit. n. in Epist. ad Polycarpũ, *inopinabiliter soli lunã incidẽtẽ uidebamus, in Aegypto, s. existentes, ut ibidem dicitur: & designat ibi quatuor miracula.

Ho. 35. in Nat. f. 4. & 5. in fi. ante fi. ho. t. 3

In epi. ad Polycarpũ post med. illius.

Quorum primũ est, q nãlis eclipsis Solis p interpositionẽ Lunæ, nũquã accidit nisi tpe coniunctionis solis, & lunæ, tunc aũt erat luna in oppositione ad solẽ, quintadecima existẽs, qa erat Pascha iudæorũ: vnde dicit, † Nõ. n. erat coniunctionis tps. Sm miraculũ est. q cũ circa horã sextã luna uisa fuisset simul cũ sole in medio cęli, in uesperis apparuit suo loco, i. in Oriẽte opposita soli: vnde dicit, † Rursus ipsam uidimus, s. lunã, à nona hora (in qua. s. recessit à sole cessantib. tenebris) usq; ad uesperã supernaturaliter restitutã ad diametrũ solis, i. ut diametraliter esset soli opposita: & sic patet q nõ est turbatus cõsuetus tpus cursus, qa diuina uirtute factũ est, & q ad solẽ supernãliter accederet pter tps debitũ, & q à sole recedens, in locũ propriũ restitueret tpe debito. Tertiũ miraculũ est, q nãlis eclipsis semper incipit ab occidentali parte solis, & per uenit usq; ad orientalẽ, & hoc iõ qa luna sm, ppriũ motũ, quo mouẽr ab occidẽte in oriẽtẽ, est uelocior sole in suo ppriu motu, & iõ luna ab occidente ueniẽs attingit solẽ, & pertransit ipsũ, ad oriẽtẽ tẽdẽs sed tũc luna iã pertrãsiuerat solẽ, & distabat ab eo quasi per medietatẽ circuli, in oppositione existẽs, vñ oportuit q reuerteret ad oriẽtẽ uersus solẽ, & attingeret ipsũ primo ex parte orientali, pcedens uersus occidentẽ. Et hoc est, qđ dicit, eclypsim ẽt ipsam ex oriẽte uidimus inchoarã, & usq; ad solarẽ terminũ ueniẽtẽ (qa totum solẽ eclipsauit) postea regrediẽtẽ. Quartũ miraculũ fuit, q innaturali eclipsi ex eadẽ parte incipit sol prius reapparere, ex qua parte incępit prius obscurari, qa. s. luna se soli subiiciens: nãli suo motu solẽ pertrãsit uersus oriẽtẽ, & ita partẽ occidentalẽ solis quã primo occupat, primo ẽt dereliqt: sed tũc luna articulose ab oriẽte uersus occidentẽ rediẽs, nõ ptrã siuit solẽ, ut esset eo oriẽtalior: sed posq peruenit ad terminũ solis, reuersa est uersus oriẽtẽ, & ita ptẽ solis, quã ultimo occupauit, prima ẽt dereliqt, & sic ex parte oriẽtali ichoata fuit eclipsis, sed in parte occidẽtali prius incępit claritas apparere, & hoc est qđ dicit, & rursus uidimus nõ ex eodẽ. i. non ex eadẽ parte solis, & defectũ, & purgationẽ, sed econuerso sm diametrũ factã. Quintũ miraculũ addit Chrys.* super Matth. dicẽs q trib. horis tunc tenebræ pmãserunt, cũ eclipsis solis in momẽto pertrã seat. nõ. n. hẽt morã, ut sciũt illi, q cõsideraueruẽt: vñ dr intelligi, q luna q euerit sub sole, nisi forte velimus dicere, q tps tenebrarũ cõputat ab istãti, quo sol incępit obscurari, usq; ad istãs in quo totaliter fuit repurgatus: sed sicut Origenes* dicit sup Mat. aduersus hoc filij seculi huius dũt, quo hoc factũ tã mirabile nemo græcorũ, aut barbarorũ scripsit? Et dicit, q qdã noie Phlegon in Chronicis suis scripsit hoc in principatu Tiberij Cæsaris factũ: sed nõ signauit q fuerit in luna plena. Potuit ergo hoc cõtingere, qa Astrologi ubiq; terrarũ tũc tpis existẽtes, nõ solicitabant de obseruanda eclipsi, qa tps nõ erat, sed illam obscuritatẽ ex aliqua passione aeris accidere putauerũt: sed in Aegypto, ubi raro nubes apparent pp aeris serenitatẽ permot, ẽ Dio. & socij eiꝰ, vt pdicta circa illã obscuritatẽ obseruarẽt.

Mo. 89. in Mat. non multũ longe a princ. to. 2.

Loco nũc dicto.

In præd. pi. ad Polycarpũ a med. illi.

ADIII dcm, q tũc pcipue oportebat in Chro diuinitatẽ p miracula ostẽdere, qñ in eo maxime apparebat ifirmitas sm humanã nãm, & iõ i Chri natiuitate stella noua. in cælo apparuit: unde Maximo dicit in sermone Natiuitatis, Si præsepe despicis, erige parũper oculos, & nouã in cælo stellã, ptestantẽ mũdo natiuitatẽ Dnicã, contuere. In passione aũt adhuc maior infirmitas circa humanitatẽ Chri apparuit, & iõ oportuit ut maiora miracula ostenderentur circa principalia mundi luminaria, & sicut Chrys.* dicit super Matt. hoc est signũ qd petentib. p mittebat dare, dicẽs, Gnatio prava, & adultera signũ qrit, & signũ nõ dabit ei, nisi signũ Ionæ, pphetæ, crucẽ significans, & resurrectionẽ: etenim multo mirabilius est in eo, qui crucifixus erat, hoc fieri, quàm ambulante eo super terram.

Ho. 89. in Mat. circa prin. to. 2.

SVP. QV. XLIIII.

ART. III.

Porr. 9. 240

ARTICVLVS III.

Vtrum conuenienter Christus circa homines miracula fecerit.

TItulus clarus est.

¶ In corpore una conclusio: Conuenienter Chris circa hoies miracula fecit. Probatur, ea, q sunt ad finẽ, dẽnt cõsonare finis sed aduentus, miracula, doctrinaq. Christi sunt ad salutẽ humanã, ut finẽ. ergo debuerũt ei cõsonare. ergo qdam salutifera circa hoies conuenerũt miracula ad finẽ uniuersalis salutis: tã mor pates. to. 3. & omnia clara sunt.

ADTERTIVM sic procedit. Vr q incõuenienter Chrs circa hoies miracula fecerit. In hoie n. potior ẽ aia q corpꝰ: sed circa corpora multa miracula Chrs fecit, b circa aias uero nulla miracula legit feciss̃e, nã neque aliquos incredulos ad fidẽ uirtuose cõuertit, sed admonẽdo, & exteriora miracula oñdẽdo, neq; ẽt aliquos fatuos sapientes legitur feciss̃e. ergo uidetur q non conueniẽter fit ctr-

Q. præ. 2. 4. ¶Hic, sicut in mille locis, nota, Auctorē nihil sibi arrogare desãctorū doctrina: sed singula quum potuisset cōplecti proprio nomine, maluit singulis doctoribus tribuere, ut utrumq; decerent, & miracula Christi, & humilitatem.

ca homines miracula operatus.

¶2 Præt. Sicut supra dictū est.* Chīs faciebat miracula uirtute diuina, cuius ꝓpriū est [b] subito operari, & pfecte, absq; admiculo alicuius: sed Chīs nō sp subito hoies curauit, quātum ad corpus: dr. n. Mar. 8. ꝙ apprehensa manu cęci, eduxit eū extra vicū, & expuēs in oculos eius, impositis manibus, interrogauit eū siqd uideret, & aspiciēs ait, uideo homines uelut arbores ambulātes. Deinde iterū ipo- G suit man[a] sup oculos ei[o], & cepit uidere, & restitut[a] est ei uisus, ita ut clare uideret oīa, & sic patet, ꝙ non subito eum curauit: sed primo quidem imperfecte, & per sputum. ergo uidetur non conuenienter circa homines miracula fecisset.

¶3 Præt. h Quæ se inuicē nō cōsequuntur, nō oportet ꝙ simul tollant: sed ægritudo corpalis ñ sp ex pctō cātur, ut patet p illud, qđ Dñs dicit Io. 9. Neq; hic peccauit, neq; parētes eius, ut cæcus nasceret: nō ergo oportuit ut hoībus corporū curatione quærentibus pctā dimitteret, sicut legit fecisse circa paraliticū, Matth. 9. pſertim qa sanatio corpalis cū sit minus, q̄ remissio peccatorum, non vr esse sufficiens argumentum, quòd possit peccata dimittere. H

¶4 Præt. Miracula Chīi facta sunt ad cōfirmationē Q. præ. 2. 4 doctrinę ipsius, & testimoniū diuinitatis ei[o], vt sup. dictū est:* sed nullus dēt impedire finē opis sui. ergo vī incōuenienter Chīs qbusdam miraculose curatis ꝓcepisse, ut nemini dicerent, ut patet Mat. 9. & Mar. 8. pſertim qa qbusdā aliis mādauit, ut miracula circa se facta publicarent: sicut Mar. 4. legit, ꝙ dixit ei, qué à dęmonib. liberauerat, uade in domū tuā ad tuos, & annūtia eis, quāta tibi Dñs fecerit.

SED CONTRA est, ꝙ dicitur Mar. 7. Bene omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui. 1

RESP. dcđm, ꝙ ea, q̄ sūt ad finē, dēnt fini ēe, ꝓportionata: Chīs āt ad hoc in mūdū uenerat, & docebat, ut hoies saluos faceret, śm illud Io. 3. Nō. n. misit Deus filiū suū in mūdū ut iudicet mūdū, sed ut saluet mundus per ipsum, & iō[m] conueniēs fuit, vt Chīs particulariter hoies miraculose curādo, ostēderet esse uniuersalē & spūalē hoium saluatorē. n

Conuel. m

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ ea, q̄ sunt ad finē, distinguunt ab ipso fine. Miracula aūt a Chīo facta ordinabant ad finē, ad rōnalis partis saluté, q̄ cōsistit in sapientiæ illustratione, & hoium iustificatione, quorū primū pſupponit śm: qa. ut dr Sap. K 1. In maleuolā aīam nō introibit sapiētia, nec habitabit in corpe subdito pctis. iustificare aūt hoies, nō cōueniebat nisi eis volentibus: hoc. n. esset, & cōtra rōnē iustitiæ, q̄ rectitudinē volūtatis importat, & ēt cōtra rōne humanæ naturæ, q̄ libero arbitrio ad bonū ducēda est, nō aūt p coactionē Chīs ergo virtute diuina interius hoies iustificauit, nō tn eis inuitis, nec hoc ad miracula pertinet, sed ad miraculorum finē. Et similiter ēt virtute diuina simplicibus discipulis diuinam sapiētiā infundit: vī dicit eis Lucæ 21. Ego dabo uobis os, & sapiētiā, cui non F poterunt resistere, & cōtradicere oēs aduersarij uestri: qđ q̄dē quātū ad interiorē illuminationē inter uisibilia miracula nō numerāt: sed solū quantū ad exteriorē actū, inquātū. s. uidebāt hoies eos, q̄ fuerant illiterati, & simplices, tā sapiēter, & cōstāter loq: vī dr Actuū 4. videntes iudei Petri cōstantiā, & Ioānis cōperto ꝙ hoies essent sine literis, & idiotæ, admirabant. Et tn hmōi ſpūales effect[a], etsi à miraculis uisibilib. distinguunt, sunt tn q̄dā testimonia doctrinæ, & uirtutis Chīi, sīn illud Hebr. 2. contestante Deo signis, & portentis, & uarijs virtutibus, & Spūs sancti distributionibus, sed tn circa aīas hoium, maxime quātū ad immutandas interiores uires, Chīs aliqua miracula fecit, vñ Hier.* sup illud Matt. 9. Surgēs secutus est eū, dicit, Fulgor ipse, & maiestas diuinitatis occultæ, q̄ ēt in facie ei lucebat humana, uidentes ad se trahere poterat ex primo aspectu, & super illud Mat. 21. Eiiciebat oēs uendentes, & ementes, &c. dicit. idem Hier. † Mihi inter oīa, signa, q̄ fecit Dñs, hoc uī esse mirabilius, ꝙ unus hō, illo tpe cōtemptibilis, potuerit ad unius flagelli uerbera tantā eijcere multitudinē: igneū. n q̄ddā, atq; sydereū radiabat ex oculis eius, & diuinitatis maiestas lucebat in facie eius. Et Orig. dicit H super Io. Hoc est maius miraculū eo, quo aqua cōuersa est in uinū eo ꝙ illic inaiata substitit materia hic uero tot milliū hoium domanē ingenia. Et sup illud Io. 18. Abierunt retrorsum, & ceciderunt in terrā, dicit Aug. ſvna vox turbā odijs ferocē, armique terribilē sine telo vllo pcussit, repulit, strauit: Deus. n. latebat i carne. Et ad idē ptinet, qđ dr Luc. 4. ꝙ Iesus transiens per mediū illorū ibat; ubi dicit Chrys. ꝙ stare in medio insidiātiū, & non apprehendi, diuinitatis eminentiā oñdebat. & ꝙ dr Io. 8. Iesus absc̄odit se, & exiuit de tęplo: ubi Aug. dicit, Nō absc̄odit se in angulo tępli quasi timēs, vel post murū, aut colūnā diuertēs: sed diuina ptāte se inuisibilē insidiantib. constituēs, per medium illorū exiuit. Ex qb. oibus patet, ꝙ Chīs qb. uoluit, uirtute diuina aīas hoium immutauit, nō solū iustificādo, & sapientiā infundendo, qđ pertinet ad miraculorū finē: sed ēt exterius alliciendo, uel terrēdo, uel stupefaciendo, qđ pertinet ad ipsa miracula.

AD 11 dicēdū, ꝙ Chīs venerat saluare mūdū, non solum virtute diuina, sed per mysterium incarnationis ipsius. Et ideo frequenter in sanatione infirmorū non sola ptāte diuina utebatur, curando per modū imperii, sed ēt aliquid ad humanitatem ipsius pertinēs apponēdo, unde super illud Luc. 4. Singulis manus imponens, curabat oēs, dicit Cyrillus, quāuis ut Deus potuisset oēs uerbo pellere morbos, tāgit tn oēs, ostēdens ꝓpriā carnē efficacem ad prætāda remedia. Et super illud Mar. 8. Expuēs in oculos eius impositis manibus, &c. dicit Chry.* Spuit qdē, & manus imponit cæco, uolens ostendere, ꝙ verbū diuinum operationi adiunctum miracula perficit, manus. n. operationis est ostensiua, ſputū sermonis ex ore prolati. Et super illud Io. 9. Fecit lutū ex ſputo, & liniuit lutū super oculos cæci, dicit Aug. ¶De saliua sua lutū fecit, quia verbum caro factū est. Vel ēt ad significandum, ꝙ ipse erat, q̄ ex limo terrę hoiem formauerat, ut Chry. dicit: ē āt circa miracula Christi considerandum, ꝙ cōiter perfectissima opera faciebat: unde super illud Io. 2. Qis hō primum bonū uinum ponit dicit Chrys.* Talia sunt Christi miracula, ut multo his, quę per naturam fiunt, speciosiora, & utiliora fiant, & sīlr in instanti infirmis perfectam sanitatem conferebat: unde super illud Matt. 7. Et surrexit, & ministrabat illis, dicit Hier. † Sanitas, quę cōfert à Dño tota simul redit. Specialiter aūt in illo cæco contrarium fuit p p infidelitatem ipsius, ut Chrys. dicit. Vel sicut Beda † dicit quem uno uerbo totū simul curare, poterat, paulatim curat, ut magnitudinem humanæ cęcitatis ostendat, quæ uix, & quasi per gradus ad lucē redeat, & gram suā nobis indicet, per quā singula perfectionis incremēta adiuuat.

Hom. 21. Io. post me. di. illius c. 3.
¶ Super illud Mar. 8 Cū uenisset Iesus i domū Petri. to. 9.
* Ho. 9. in Mat. initiatur.
† Bed. Ma. 8. i. c. 34. secundū ei[o] ord. to. 2.
* Q. Præ. art. 2.
Sup illud Mat. 9. Cū trāsiret Iesus hoiem sedēt. &c.

Ad 111 dcđm, ꝙ sicut supra dictū est,* Christus miracula faciebat uirtute diuina: Dei āt perfecta sunt opera, ut dr Deut 32. Nō est aūt aliquid perfectum, si finem non consequatur: finis aūt exteriorīs curationis per Christum factæ, est curatio aīæ, & ideo non conueniebat Christo, ut alicuius corpus curaret, nisi eius curaret animam: unde super illud Io. 7. Totum hominem sanū feci sabbatho, dicit Aug.* ꝙ curatus est, ut sanus esset in corpore, & credidit, ut sanus esset in anima. Specialiter āt paralytico dr, Dimittuntur tibi peccata, q̄a ut Hier. † dicit sup Mat. dat ex hoc nobis intelligētia ꝙ peccata plerisq; euenire corpum debilitates, & iō forsitā prius dimittunt peccata, ut causis debilitatis ablatis, sanitas restituat[a]. tūn & Io. 5. dr, iā noli ampliius peccare, ne deterius tibi aliqd cōtingat. ubi dicit Chrys.* Discimus ꝙ ex peccatis nata erat ei ægritudo. Quamuis aūt, ut Chrys. † dicit super Mat. quāto aīa est potior corpore, tanto pctm dimittere maius sit, q̄ corpus sanare, quia tn illud non est manifestum, facir minus quod est manifestius, ut demonstraret maius, & non manifestum.

Hom. 33. i Matt. non mult. lōge ā prin. t. 2.

AD 1111 dcđm, ꝙ sup illud Matt. 9. Videte nequis sciat, dicit Chrys.* Nō est hoc cōtrariū qđ hic dr ei, qđ alteri: dicit vī, & annūtia gloriā Dei: erudit. n. nos prohibere eos, qui uolūt nos ꝓp nos laudare, si aūt ad gloriam Dei refertur, non debemus prohibere, sed magis iniungere, ut hoc fiat.

SVP. QV. XLIIII. ART. IIII.

TIculus claius est.

¶ In corpore una conclusio: conuenienter Christus fecit miracula in creaturis irrōnalibus. Probat: miracula Christi fuerūt ad monstrādā illi[o] deitatem ꝙ salutē hoium, sed ad dei tatis virtutem spectat subiectio ofium: ergo conueniens fuit, ut in omnibus generibus creaturarum Christi[o] miracula faceret. ergo in irrationalibus. Omnia clara sunt.

ARTICVLVS IIII.

Vtrū cōueniēter Christus fecerit miracula circa creaturas irrationales.

ADQVARTVM sic procedit. Vī ꝙ inconueniēter fecerit Christus miracula circa creaturas irrōnales. Bruta. n. animalia sunt [b] nobiliora plātis: sed Christus fecit aliqđ miraculū circa pietas, puta cū ad uerbū eius est ficcata ficulnea, ut dr Matth. 21. ergo vī ꝙ etiam circa animalia bruta miracula facere debuisset.

¶2 Prę. Pœna nō iuste infert[b] ni si pro culpa: sed nō fuit culpa A ficulneæ, qđd in ea Christus fructum nō inuenit, quando non erat tempus fructuum. ergo uidetur, ꝙ inconuenienter eam siccauerit.

¶3 Prę. Aqua, & aer sūt i medio cęli, & terræ: sed Chīs aliqua miracula fecit i cælo (sicut s. dictū ē) sīlr ēt in terra, qñ in eius passione terra mota est. ergo vī ꝙ ēt in aere, & aqua aliqua [b] miracula facere debuerit, ut mare diuideret, sicut Moyses, vel ēt flumē, sicut fecerunt Iosue, & Helias, & ut fierent in aere tonitrua, sicut factū est in monte Sinai, qñ lex dabat, & sicut Helias fecit 3. Reg. 18. Art. 1. & 2. huius q.

¶4 Prę. Opera miraculosa ptinēt ad opus gubernationis mūdi p diuinā, puidentiā: hoc āt opus ſ supponit creationē incōueniēs ergo uī ꝙ Chīs i suis miraculis [b] usus est creatione, qñ. s. multiplicauit panes. nō ergo conuenientia uidentur fuisse eius miracula circa irrationales creaturas.

SED CONTRA est, ꝙ Chīs est dei sapientia, de qua dr Sapient. 8. quod disponit omnia suauiter.

RESP. Dcđm, ꝙ (sicut supra dictū est*) miracula Chīi ad hoc ordinabantur, ꝙ uirtus diuinitatis cognosceret in ipso ad hominum salutem. Pertinet aūt ad uirtutem diuinitatis, ut omnis creatura sit ei subiecta, & iō[m] in oibus creaturarum generibus miracula eū facere oportuit, & non solū in hominibus, sed ēt in irrationalibus creaturis.[n] Ar. præced. Concl. m

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ aialia bruta ꝓpinque se hent śm genus ad hominē, vñ, & in eodem die cū hoie facta sunt Et qa circa corpa humana multa miracula fecerat, nō oportebat ꝙ circa corpora brutorū aialiū aliqua miracula faceret, pſertī qa quātū ad nām sensibilē, & corporalē, ea dē rō est de hoibus, & de aliis aialibus, ꝓcipue terrestribus. Pisces āt cū uiuāt in aqua, magis à natura hominū, differūt, vñ, & alio die sūt facti in qb. miraculū Chīs fecit in copiosa piscium captura, ut legit Luc. 5. & Io. vlt. & ēt in pisce, qué Petrus cæpit, et in eo inuenit ſtaterē. Quod āt porci in mare præcipitati sunt, non fuit operatio diuini miraculi: sed operatio dæmonum ex permissione diuina.

Ho. 68. in Mat. dū agit de Hisculneæ. to. 3.

AD 11 dcđm, ꝙ sicut Chry.* dicit sup Mat. cū in plātis, uel brutis aliqd tale Dñs operat, non q̄ras qualiter iuste siccata est ficus, si tps nō erat hoc. n q̄rere est ultimæ demētiæ: quia. s. in talib. nō inuenit culpa, & pœna: sed miraculū ispice, & admirare miraculi factorē: nec facit creator iniuriā possidēti, si creatura sua suo arbitrio utat ad aliorū salutē: sed magis (ut Hil.* dicit sup Mat.) i hoc boni tatis diuinæ argm̄ repimus: nā ubi afferre uoluit ꝓcuratæ p se salutis exēplū, virtutis suæ ptāte in humanis corpib. exercuit: vbi uero i cōtumaces formā seueritatis pſtituebat, fructuri spēm dānatio arboris idicauit, & ꝓcipue (vt Chry.† dicit) i ficulnea, q̄ ē humilissima, vt miraculū mai[o] appareat. Ca 21. in Mat. parū añ mediū. Loco iā dicto in pri. huius solutionis.

AD 111 dcđm, ꝙ Chīs ēt in aqua ut in aere fecit miracula, q̄ sibi cōueniebāt, qñ, s. ut legit Mat. 8. imperauit uentis mari, & facta est tranquillitas magna. Non āt conueniebat ei, qui omnia in statum pacis, & tranquillitatis reuocare uenerat, ut uel turbationē aeris uel diuisionē aquarū faceret unde Apostolus dicit Hebr. 12. Nō accessistis ad

Universidad de Deusto Biblioteca

D. 968.

Tra. 24. in Io. nō procul a prin. 30.9.

Porr.a 223 Opu.60.c. 16.

Nō cōplet morte præuētus.

Q.5. ar. 1.

tractabilem, & accessibilem ignem, & turbinem, & caliginem. Circa passionem tamē diuisum est uelum, ad ostendendum reseratione mysteriorū legis. Apta sunt monumēta, ad ostendendū q per eius mortē mortuis uita daret. Terra mota est, & petræ scissæ sunt, ad ostendendum, q lapidea, hominū corda per eius passionē emollirentur, & quòd totus mundus uirtute passionis eius erat in melius commutandus.

AD IIII dcm, q multiplicatio panum nō est facta per modum creationis, sed per[a] additionem extraneæ materiæ in panes conuersæ: vñ Aug. super Io. dicit: [a] unde multiplicat de paucis granis segetes, inde in manibus suis multiplicauit quinque panes. Manifestum est autem, quòd per cōuersionem grana multiplicantur in segetes.

QVAESTIO XLV.

De transfiguratione Christi, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de transfiguratione Christi.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶Primo, Vtrū cōueniens fuerit Chm trāsfigurari.

¶Secundo, Vtrum claritas transfigurationis fuerit claritas gloriosa.

¶Tertio, De testibus transfigurationis.

¶Quarto, De testimonio paternę uocis.

SVP. QVÆ. XLV. ART. 1.

ARTICVLVS I.

Vtrum fuerit conueniens Christum transfigurari.

Medina p totā q̄n.

TItulus ex Euangelio clarus est.

¶In corpore unica é conclusio. Conueniēs fuit Chm transfigurari. Probat primo. Oportet finē aliqualiter pcognosci ad directe procedendū in uia, præsertī difficili, aspa, & laboriosa, & finē iocundū: sed uia discipulorū Christi per passionē est, & finis gloria est similis glorię Chi, ad q̄ perueniet per passionem Chi. ergo conueniens fuit mōstrari gloriam Chi, q̄ est ipsum transfigurari. Maior declaratē dupliciter. & exemplo sagittatoris, & uerbo Thomę. Minor autem quo ad Chm Lucæ ultimo, quo ad discipulos Actium 4. & ad Philippenses 3. Et confirmat auctoritate Bedæ, Omnia clara sūt.

RESP. Dicendum, quod Dominus discipulos suos prænuntiata sua passione, induxerat eos ad sæ passionis sequelam, Oportet autem ad hoc q̄ aliquis directe procedat in uia, quod finem aliqua liter præcognoscat, sicut sagittator non recte iaciet sagittam, nisi prius signum prospexerit in q̄ iacendum est: unde, & Thomas dixit Io. 14. Domine, nescimus quo uadis, & quomodo possumus uiam scire? Et hoc præcipue necessariū est, q̄n via est difficilis, & aspera, & iter laboriosum, finis uero iocundus, Christus ât per tuā passionē ad hoc peruenit, ut gloriam obtineret non solū animę, quam habuit a principio suæ conceptionis, sed ét corporis, ṡm illud Luc. ult. Hæc oportuit Christū pati, & ita intrare in gloriam suam: ad quam etiā perducit eos, qui uestigia suæ passionis sequūtur, ṡm illud Act. 14. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum. Et ideo[m] cōueniens fuit, ut discipulis suis gloriam suæ claritatis ostenderet, quod est ipsum transfigurari, cui suos configurabit, [c] secundum illud Phi. 3. Reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suę: unde Beda dicit super Mat. Pia prouisione factum est, ut contemplatione semper manentis gaudii ad breue tempus delibata, fortius aduersa tolerarent.

Coelum

Mar. 9. parum a prin. co. 2.

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ sicut Hiero.[*] dicit super Matt. nemo putet Christū per hoc q̄ transfiguratus dicitur, pristinam formam, & faciem perdidisse, vel amisisse corporis veritatem, & assumpsisse corpus spirituale, uel aerem: sed quomodo transformatus sit, Euangelista demonstrat dicēs, Resplenduit facies eius sicut sol uestimenta autē eius facta sunt alba sicut nix. vbi splendor faciei ostenditur, & candor de cribitur uestium nō substantia tollitur, sed gloria commutatur.

Super illud Matt. 17. transfiguratus est añ eos t. 9.

AD II dcndum, q̄ figura circa extremitatem corporis consideratur: est enim figura, quæ termino, uel terminis comprehenditur. Et ideo omnia illa, quæ circa extremitatem corporis considerantur, ad figuram quodammodo pertinere uidentur: sicut autem color, ita, & claritas corporis nō trāsparentis, in eius superficie attenditur. Et ideo assumptio claritatis. transfiguratio dicitur.

AD III dcm, q̄ inter prædictas quatuor dotes sola claritas est qualitas ipsius ꝓsonæ in seipsa, aliæ uero tres dotes ñ pcipiunt nisi in ailquo actu, uel motu, seu passione. Ostendit igit Chs in seipso aliqua illarum triū dotū indicia, puta agilitatis, cum supra undas maris ambulauit, subtilitatis, q̄n de clauso utero uirginis exiuit, impassibilitatis q̄n de manibus iudæorum, uel præcipitare, uel lapidare eum uolētium, illæ uo euasit. Nec tñ propter illa transfiguratus dr, sed pp oīa claritatem, quę pertinet ad aspectum personę ipsius.

ARTICVLVS II.

Vtrum claritas Christi in transfiguratione fuerit claritas gloriosa

AD SECVNDVM sic procedit. Vr q̄ illa claritas ñ fuerit claritas gloriosa. Dicit enim. q̄ dā glo. Bedæ ṡ. illud Matt. 17. Trāsfiguratus ē corā eis, In corpe, inqt, mortali, ostendit, nō imortalitatē, fed claritatem similē futuræ imortalitati: sed claritas gloriæ est claritas immortalitatis.[b] nō ergo illa claritas quam Christus discipulis ostendit fuit[b] claritas gloriæ.

SVP. QV. XLV. ART. II.

Porr.a 224 5. dist. 16. q. 2. ar. 2.

Palud. 3. d. 16. q. 2.

TItulus quærit, an illa claritas, quæ apparuit in Christo fuerit claritas, q̄ ponitur una ex quatuor dotibus corporis gloriosi: hic est enim quęrere an fuerit claritas gloriosa. Et quęritur hoc ad differentiam claritatis, quæ alias apparere potest

Cap. 38. in Luc. ssm se tiem Bed. añ me. t. 2

¶In corpore duo fūt. Primo ponit conclusio, & probatur, secūdo ex illa excluditur opinio Hugonis de sancto Victore. Conclusio est habēs duas partes. Claritas illa fuit claritas gloriæ, quātum ad essentiā, & non quantum ad modum essendi. Probatur primum: Claritas gloriæ derivat ab anima in corpus: claritas Christi derivata est a deitate, & aīa in corpus. ergo. Maior est Augu. ad Dioscorum. Minor est Damas. quo ad deitatē: quo ad animam uero probatur: quia nō est adempta Chro ptās derivandi gloriā aīæ ad corpus ex dispensatione, ne redundaret: secunda pars probatur ex differētia inter claritatis modos essendi diuersos. s. vel per modum quantitatis permanentis, uel per modum passionis trāseuntis. nā primo modo est claritas gloriæ et quo ad modū essendi non secūdo, quod manifestat ex alia differentia, quia corpora gloriosa sūt affecta claritate, ita ut naturaliter fulgeant: hoc aūt miraculose. Et declaratē modus essendi, sicut lumen in aere. Declaratē miraculum: sicut ambulare super aquas, & auctoritate Dion. confirmatur.

Sup. illud Matth. 17. transfiguratus est añ eos t. 9.

†Hom. 57 in Matth. circ. prin. c. 10. 2.

Concil. m

¶ Deinde excluditur opinio Hugonis de sancto Vict. qui sī hoc secundo differt quo ad uerba, quia dotis nomine usus est, quę, quid fixū sonare vī: sed forte quo ad rem idē sentit, q̄ assumpsit dotem, in essentiā, non sm modū essendi, id est, non per modū dotis. Omnia clara sunt in litera.

D. 349. Epist. 56. ad me. t. 2. D. 350.

¶Circa rationem literæ dubiū occurrit: tum quia inualida vī, ex hoc, q̄ non est adempta Chrisło potestas derivandi gloriam animæ ad corpus, in fetēdo, ergo gloria illa derivata est ab aīa: a posse nam oue ad esse non valet argumentum: tum quia si gloria illa derivata est ab aīa in corpus, ergo non est miraculosa, sed naturalis, q̄n pro illo tempore redundātia prius prohibita naturalē cursum suum fecit. Et sic totum oppositum vī, scilicet q̄ non esse clarum Christi corpus, erat miraculosum, quia miraculose suspendebatur redundantia animæ ad corpus: fulgere autem erat naturale, quia sibi derelictum, fulgebat.

Ad hoc dr, q̄ quia dispensatio est sicut exceptio cuiusdam a regula generali (ut patet in eo qm usus Ecclesiæ) & regulariter anima beata glorificat corpus, & anima, ut Aug. dicit, ac per hoc cū aīa Christi fuit beata ab initio sui, debebat regulariter hoc cū aīa Christi fuit beata ab initio sui, debebat regulariter hoc cū aīa Christi fuit beata ab initio sui, debebat regulariter hoc cū aīa Christi fuit beata ab initio sui, debebat regulariter ipsius corpus gloriosum esse ex naturali redundantia aīæ beatæ ad corpus, sed ut dispensatiue fieret ista redundantia, ne Christus uoluit pati, & ſ similitudine carnis peccati nobiscū cōuersari, suspendit actualem redundātiam gloriæ in corpus ab aīa sua. Et hoc est dispensasse in generali regula redundātiæ. Ex qua dispensatiua suspensione actualis redundantiæ, factum est, ut corpus remaneret passibile, utpote non dotatū actualiter ad hucab aīæ gloria, &ut anima nihil minus ptās in se haberet, q̄ si redundando actualiter cōicaret corpori suo gloriā, nihil enim ex hoc animę ademptū est, nisi actualiter redundantia ad tempus, ex quo cōstat non minus ipsius aīæ secūdum se ptātem, ppea in litera dr, q̄ non est per dispensationem adempta Chrisło potestas derivandi gloriā animæ ad corpus. Et quia de facto apparuit gloria in corpore Christi, monstrata ad hoc, ut Apostoli uiderēt, uel modicum futuræ gloriæ post resurrectionē, consequens est, ut gloria illa nō alia fuerit, q̄ illa, quæ est ipsius Chri propria, quam constat ab anima derivari: alioquin non ediſſet illis gloriā suam, sed aliam, cū tñ Ioannes, qui uidit, dicat, uidimus gloriam eius. Quocirca quia posita potestate derivandi, dubiū non est quin derivatio sequuta fuerit, ideo sufficit Auctori ptāē derivandi declarasse, pro manifesto relinquens q̄ actualiter derivata est.

Incipit ex positi. Q. 14 ar. 1 ad 2.

D. 486. & 587. 2. 2. q. 175. ar. 3. ad 2.

¶Et licet claritas illa relata ad aīam Christi fuerit nō miraculosa, sed naturalis (ut obijciēdo dr, quia beata erat aīa Chri) relata tñ ad corpus Chri miraculosa erat, quia corpus illud ét tunc erat passibile. ed. n. corpus passibile fulgeat sicut sol, miraculosum ét. Verū si derivata totaliter fuisset gloria ab aīa Christi i suum corpus, nō fuisset gloria miraculosa, sed naturalis: reddidisset siquidē corpus totaliter gloriosum, sicut mō est post resurrectionē, sed q̄n non nisi per modū cuiusdā passionis claritas illa ā n

Universidad de Deusto
Biblioteca

corpus non gloriosum fulgeret. Concede ergo, q̃ utrũque miraculosum fuit, s. & corp⁹ Christi nõ fulgere, & sic fulgere in transfiguratione. Sed primũ spectat ad primum. & quasi uniuersale, antiquũ; miraculum in incarnatione factũ, quo suspensa est redundantia gloriæ ab anima ſ corpus Christi, ut hꝛet corpus passibile, pro nra salute moriendo, &c. Secundum autem spectat ad spale miraculum quo nunc actualiter corpori passibili, &c. p̃ditum est, ut fulgeret, & rõne huius in litera dr, q̃ fuit fulgor Christi miraculosus. Et per hoc patet solũtio obiectorum.

lib. 32. c. 5. in fine. ¶ In rñsione ad tertiũ. Auctor ad mystica transit rationem, relinquens, p manifesto nihil officere claritati gloriosæ corporis Christi, & tanta est q̃ etiã splendidas uestes efficiat, & nubes lucidas reddat, p radiorum suorum emissionẽ. Hæc. n. non ad ipsam spectãt claritatem, sed ad ipsius effectus, in hoc n. magnitudo lucis corporis Christi ostenditur, & graduata illius participatio, dum uestes propinquiores splendent: nubes autem remotior, lucida fit.

Cap. 5. in Mat. inter medium, & fi. to. 3.

SVP. QV. XLV. ART. III.

Port. 6 244

TItulus clarus est.

¶ In corpore unica conclusio. Conuenienter inducti sũt testes transfigurationis. Probat. Ad gloriã æternã, per Chꝛm adducũtur hoies pcedentes ipsum, & sequentes. ergo conuenienter hoies duo ex præcedentibus, & tres ex sequentib⁹ inducti sunt transfigurationis testes. Ans licet sit clarũ, manifestat tñ ex mysterio tubarũ clamantium, &c. Consequentia aũt quo ad transfigurationem, probatur tũc Christi nõ fuerit claritas gloriæ, sed q̃ nõ fuit claritas corpis gloriosi, ga corpus Chꝛi nondũ erat immortale. sicut. n. dispẽsatiue factũ est, ut ĩ Christo gloria aię nõ redũdaret ad corpus, ita fieri potuit dispensatiue, ut redundaret quantũ ad dotẽ claritatis, & nõ quantũ ad dotẽ impassibilitatis.

AD II dcdm, q̃ illa claritas dr imaginaria fuisse, non quin esset uera claritas glorię: sed quia erat quædam imago repræsentans illam glorię perfectionem, secundum quã corpus erit gloriosum.

AD III dcdm, q̃ sicut claritas quæ erat in corpore Chꝛi, repræsentabat futurã claritatẽ corpis eius, ita claritas testamentorum eius designat futurã claritatẽ sanctorũ, quæ superabitur à claritate Christi, sicut cãdor niuis superatur a splẽdore solis: vñ Greg.* dicit 32. Moraliũ, q̃ uestimenta Christi facta sunt splendẽtia, qã in supernę claritatis culmine sancti oẽs, ei luce iustitiæ fulgentes adhærebunt: uestimentum enim noie iustos, quos sibi adiunget significat, ſm illud Isa. 49. His oĩb⁹ uelut ornamento uestieris. Nubes autẽ lucida significat Spũsanctũ gloriam, uel uirtutẽ paternã (ut Orig. dicit*) per quã sancti in futura gloria protegentur: quãuis etiã conueniẽter significare possit claritatẽ mundi innouati, q̃ erit sctõrũ tabernaculũ: vñ Petro disponẽte tabernacula facere, nubes lucida discipulos obũbrauit.

ARTICVLVS III.

Vtrum testes transfigurationis conuenienter fuerint inducti.

AD TERTIVM sic pceditur. Vꝛ q̃ non cõueniẽter inducti fuerint testes transfigurationis. Vnusquisq; n. maxime põt p hibere testimonium de notis: sed qua is esset futura gloria tẽpore trãsfigurationis Christi nulli homini per experimẽtũ erat adhuc notũ, sed solis angelis. b ergo testes transfigurationis magis debuerunt esse angeli, q̃ homines.

lib. 3. de mirabilib⁹ sacræ scripturę c. 13 colligitur: inter opa Aug. tp. 5. ¶ 2 Prę. Testes ueritatis nõ decet aliqua fictio, sed ueritas: Moyses aũt, & Helias nõ h ibi uere affuerunt, sed imaginarie: dicit. n. quædam glo. super illud Luc. 9. Erãt autẽ Moyses, & Helias, &c. Sciẽdum est, inquit, non corpora, uel animas Moysi, & Heliæ ibi apparuisse: sed in subiecta creatura illa corpora fuisse formata. Põt etiã credi angelico ministerio hoc factũ esse, ut Angeli eorum personas assumerent. non ergo uidetur quòd fuerint cõueniẽtes testes. ¶ 3 Præt. Act. 10. dr q̃ Chꝛo oẽs prophetæ testimoniũ perhibent. h ergo nõ soli Moyses, & Helias debuerũt adesse tãquã testes, sed etiã oẽs prophetæ. ¶ 4 Præt. Gloria Christi oĩbus Christi fidelibus repromittit⁹, quos per suã transfiguratiõẽ ad illius gloriæ desiderium accendere uoluit. h non ergo solos Petrũ, & Iacobũ, & Ioannẽ in testimoniũ suę trãsfiguratiõis assumere d̃buit, sed oẽs discipulos.

IN cõtrariũ est, euãgelicæ scripturę auctoritas.

RESP. Dicendum, q̃ Chꝛs transfigurari uoluit, ut gloriã suã hominibus ostenderet, & ad eam desiderandã homines prouocaret, sicut supra dictũ est.* Ad gloriã autẽ æternę beatitudinis adducuntur hoies per Chꝛm, nõ solum, qui post eũ fuerũt, sed etiam, qui eũ pceſſerunt: unde eo ad passionẽ properante, ĩa turbę, quæ sequebant, q̃ quæ pręcedebant, ei clamabãt Hosanna, ut dr Matt. 21. quasi saluté ab eo petẽtes, & iõ m conueniens fuit, ut de pcedentibus ipsum testes adessent, Moyses, & Helias, & de sequentibus ipsum, scilicet Petrus, & Iacobus, & Ioannes, n ut in ore duorum, * uel trium testium staret hoc uerbum.

Art. 1. huius quæst. Sup. illud Mat. 17. Nemini dixerit uisionem, to. 9. Concelm Alias, & H

AD PRIMVM ergo dcndũ, q̃ Chꝛs per suam transfiguratione manifestauit discipulis corporis gloriã, q̃ ad solos hoies ptinet. Et iõ conuenienter nõ angeli, sed hoies ad hoc pro testibus inducunt.

AD II dicendum, q̃ gloria dicitur esse sumpta ex libro, qui intitulatur de Mirabilibus sacræ Scripturę, qui nõ est liber autẽticus, sed falso ascribit⁹ Aug. & iõ illi glosiæ non est standũ: dicit. n. expresse Hiero. sup Matth. Considerandũ est, q̃ Scribis, & Pharisæis de cælo signa poscẽtib⁹ dare noluit: hic uero ut Apostolorum augeat fidẽ, dat signum de cælo: Helia inde descẽdente, quo cõscẽderat, & Moyse ab inferis resurgente: qd̃ non est sic intelligendũ, quasi aĩa Moysi suum corpus resumpserit: sed q̃ aĩa eius apparuit p aliq̃d corpus assumptũ, sicut Angeli apparẽt. Helias aũt apparuit in ꝓprio corpore, nõ q̃dẽ de cęlo empyreo allato, sed d aliquo eminẽti loco, ĩ qd̃ fuerat ĩ curru igneo rapt⁹.

D. 813. Sup. illud Mat. 17. Et apparuit illis Moises & Helias, to. 9.

AD III dicendũ, q̃ (sicut Chrysost. dicit super Matt.) Moyses, & Helias in mediũ adducunt⁹ propter multas rõnes. Prima est hæc: quia enim turbæ dicebant eum esse Heliã, uel Hieremiã, aut unum ex Prophetis, capita Prophetarũ secũ ducit, ut saltẽ hinc appareat dr̃ia seruorum, & dñi. Secũda rõ est, quia Moyses legẽ dedit, Helias pro gloria dñi æmulator fuit: uñ per hoc q̃ simul cum Chꝛo apparent, excluditur calumnia Iudæorũ accusantium Christũ tãquã transgressorẽ legis, & blasphemũ, Dei sibi gloriã usurpãtẽ. Tertia ratio est, ut oñdat se hꝛe potestatẽ mortis, & uitæ, & esse iudicẽ mortuorũ, & uiuorũ, per hoc q̃ Moysem iam mortuũ & Heliam adhuc uiuẽtẽ, secũ ducit. Quarta ratio est,

Homi. 57. in Mat. super illud, apparuerunt Moyses, & Helias, to. 2.

est, quia sicut Lucas dicit, l oquebant cũ eo de excessu, quẽ completurus erat in Hierusalẽ. i. de passione, & morte sua. & iõ vt super hoc discipulorũ animos confirmaret, inducit eos in mediũ, qui se mori exposuerunt pro Deo. Nã Moyses cũ periculo mortis se obtulit Pharaoni: Helias uero regi Achab. quinta rõ est, quia uolebat discipuli sui æmulari Moysi manſuetudinẽ, & zelũ Heliæ. Sextam rationẽ addit Hilar.* vt ostenderet. s. se per legem quam dedit Moyses, & per Prophetas, inter quos fuit Helias præcipuus, esse prædicatum.

Cap. 17. in Matt. non remote a princ.

AD IIII dcdm, q̃ alta mysteria non sunt oĩbus exponenda immediate: sed per maiores suo tpe ad alios debent deuenire. & iõ, ut Chryso. † dicit, assumpsit tres tamquã potiores. Nã Petrus excellẽs fuit in dilectione, quã habuit ad Chꝛm, & iterũ in potestate sibi cõmissa. Ioã. uero in priuilegio amoris, quo a Chꝛo diligebat⁹ pp suã uirginitatẽ, & iterũ pp prærogatiuam euangelicæ doctrinæ: Iacobus aũt pp prærogatiuã martyrij, & tñ hos noluit hoc, quod uiderant, aliis annunciare ante resurrectionem, ne (ut Hiero.* dicit) & incredibile esset pro rei magnitudine, & post tantã gloriã, sequẽs crux caudalũ faceret, uel ẽt totaliter impediretur a populo, & ut cum essent Spiritusancto repleti, tunc gestorum spiritualium testes essent.

Homi. 57. in Mat. to. 2.

Sup. illud Mat. 17. Nemini dixerit uisionem, to. 9.

SVP. QVÆ. XLV. ART. IIII.

Port. 6 245

In cat. auth. Mat. h. 17. lib. 2. & Mat. 9. li. 1

ARTICVLVS IIII.

Vtrum conueniens auditum fuerit testimonium paternæ uocis in transfiguratione.

ADQVARTVM sic pceditur. Vꝛ q̃ inconueniens auditũ fuerit testimoniũ paternæ uocis dicẽtis, Hic est filius meus dilectus: q̃a, ut dr Iob. 33. semel loquit⁹ Deus, & secundũ idipsum non repetit: sed in baptismo hoc ipsum paterna uox fuerat protestata. non ergo fuit cõueniẽs, q̃ hoc iterũ h protestare tur in transfiguratione.

¶ 2 Prę. In baptismo simul cũ uoce paterna affuit Spũs sanctus in specie colũbæ, qd̃ in transfiguratione h factũ non fuit. Non ergo conueniens uidetur fuisse Patris protestatio.

¶ 3 Præt. Chꝛus docere incępit post baptismũ, & tñ in baptismo uox patris ad eũ audiendũ hoies nõ induxerat. h ergo nec in trãsfiguratione inducere debuit

¶ 4 Præ. h Non debent aliquibus dici ea, q̃ ferre nõ possunt, ſm illud Ioan. 16. Adhuc habeo uobis multa dicere, quæ non potestis portare modo: sed discipuli uocem patris ferre non poterant: dr. n. Mat. 17. q̃ audientes discipuli ceciderunt in faciẽ suã, & timuerunt valde. ergo non debuit uox paterna ad eos fieri.

IN CONTRARIVM est, auctoritas Euang. scrip.

RESP. Dcdm, q̃ adoptio filiorum Dei est per quandã conformitatẽ imaginis ad filium Dei naturalẽ. Quod quidem fit dupliciter. primo quidẽ, fit per gratiam uiæ, quæ est conformitas imperfecta. Secundo, per gloriã patriæ, quæ erit conformitas pfecta. ſm illud 1. Ioan. 3. Nunc filij Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus: scimus qm̃ cũ apparuerit, similes ei erimus, qm̃ uidebimus eum sicuti est. Quia igitur gratiam p baptismũ consequimur, in transfiguratione aũt præmonstrata est claritas futuræ gloriæ, ió m tam in baptismo, q̃ in transfiguratione conueniens fuit manifestari naturalem Christi filiationem testimonio patris, o quia solus est perfecte conscius illius perfectæ generationis simul cum filio, & Spiritusancto.

Concelm

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ illud uerbum referendum est ad ẽternã Dei locutionẽ, qua Deus pr uerbũ unicũ protulit sibi coæternũ. Et tñ põt dici q̃ licet idem corporali uoce Deus protulerit, non tñ pp idem, sed ad ostendendum diuersum modum, quod homines participare possunt similitudinem filiationis æternæ.

AD III dcdm, q̃ sicut in baptismo ubi declaratum fuit mysterium primæ regenerationis, ostensa est operatio totius Trinitatis per hoc, q̃ fuit ibi filius incarnatus, apparuit Spũsanctus in specie colũbæ, & Pater fuit ibi declaratus in uoce, ita ẽt in transfiguratione, quæ est sacrm secundę regenerationis, tota Trinitas apparuit, Pater in uoce, Filius in hoie, Spiritusanctus in nube clara: quia sicut in baptismo dat innocentiã, quæ p simplicitatẽ columbæ designatur, ita in resurrectione dabit electis suis claritatem gloriæ, & refrigerium ab omni malo, quæ designantur in nube lucida.

AD III dcdm, q̃ Chꝛs uenerat gratiã actualiter dare: gloriã uero promittere uerbo. Et iõ conuenienter in transfiguratione inducuntur hoies, ut ipsum audiant, non autem in baptismo.

AD IIII dcdm, q̃ conueniens fuit discipulos uoce paterna terreri, & prosterni, ut ostenderetur q̃ excellentia illius gloriæ, quæ tunc demonstrabatur, excedit oẽm sensum, & facultatem mortaliũ, ſm illud Exo. 33. Non uidebit me hõ, & uiuet. Et hoc est qd̃ Hier.* dicit super Mat. q̃ humana fragilitas conspectũ maioris gloriæ ferre non sustinet. Ab hac aũt fragilitate sanandi hoies per Christum, eos in gloriam adducendo, quod significat, per hoc q̃ dixit eis, Surgite, nolite timere.

Sup. illud Mat. 17. audientes discipuli ceciderunt in facies, to. 9

QVÆSTIO XLVI.

De Passione Christi in duodecim articulos diuisa.

Quinta pars principalis.

CONSEQVENTER cõsideradũ ẽ de his, q̃ ptinẽt ad exitũ Chꝛi de mũdo. Et primo, de passione ei⁹: secũdo, de morte: tertio, de sepultura: quarto, de descensu ad inferos.

Consequẽter. &c. ¶ Hic incipit tractatus quintus. de exitu Christi ex hoc mundo.

SVP. QV. XLVI. ART. I.

TItulus ut sonat sumatur: quoniam in corpore articuli distinguitur.

¶ In corpore distinctio una ponitur ex tribus

tribus cõclusionibus. Distinctio est de necessario dupliciter: uel simpliciter, uel extrinseco, & hoc, coactionis, uel suppositionis: & hoc, uel sine quo non, uel non ita bene. Vbi uides, q̃ mẽbra principalia distinctionis sũt tria s. necessarium sũ se, uel coactiõis, uel suppositionis. Si tũ ultimũ membrũ subdiuidãt, erunt quatuor numerãdo duos modos necessarii ex suppositione, s. uel quia sine ipso non pót peruenire ad finẽ, ut natatio est necessaria ad perueniendũ in insulã, uel sine quo non ita bene, ut equitare est necessariũ ad eundũ ex Bononia Romã, ad quã minus bene pedes posset ire. In litera oẽs isti modi tanguntur distinguendo: sed conclusiones ponendo tria tm principalia membra considerant: qa, ut patebit, sequẽtib. articulis reseruat discussio subdistinctorũ modorũ, ad præsentẽ applicata materiã. Ponunt ergo in litera inxta tria principalia distinctionis membra prædicta, tres conclusiones. Prima est: Chr̃m pati non fuit necessariũ absolute. Probaturq; statim: qa tam ex parte Dei q̃ ex parte hoĩs possibile fuit aliter se habere. Secunda conclusio est: Chr̃m pati, non fuit necessariũ necessitate coactionis. Probat, quia Deus, qui definiuit Chr̃m pari, non põt cogi: & ipse Chr̃us, q passus est uoluntarie passus est: oblatus est .n. qa uoluit. Tertia conclusio est: Chr̃m pati, fuit necessariũ necessitate suppositionis. Probat, & ex parte nostri, ut habeamus uitã æternã Ioannis 3. & ex parte Chr̃i, ut intraret in gloriã suã Lucæ ultimo: & ex parte Dei, ut impleretur definitio eius, Lucæ uigesimosecundo, & ultimo. Oĩa sunt clara.

Circa primum quæruntur duodecim.

¶Primo Vtrum necesse fuerit Chr̃istum pati pro liberatione hominum.

¶Secundo, utrum fuerit alius modus possibilis liberationis humanæ.

¶Tertio, utrum ille modus fuerit conueniẽtior.

¶Quarto, utrũ fuerit cõueniẽs quod in cruce pateretur.

¶Quinto, De generalitate passionis eius.

¶Sexto, utrũ dolor, quẽ in passione sustinuit, fuerit maximꝰ.

¶Septimo, utrum tota anima eius pateretur.

¶Octauo, Vtrũ passio eius impediuerit gaudiũ fruitionis.

¶Nono, De tẽpore passionis.

¶Decimo, De loco.

¶Vndecimo, Vtrum conueniẽs fuerit, ipsum cum latronibus crucifigi.

¶Duodecimo, utrũ passio ipsiꝰ Chr̃i sit diuinitati attribuẽda

ARTICVLVS I.

Vtrum fuerit necessarium Chr̃istum pati pro liberatione humani generis.

AD PRIMVM sic procedit. Vt̃ q̃ non fuerit necessariũ Chr̃m pati pro humani generis liberatione Humanũ. n. genus liberari nõ poterat nisi a Deo, s̃m illud Isa. 45. Numqd non ego Dñs, & non est ultra Deus absq; me? Deus iustus, & saluãs non est pter me: in Deo ãt nõ cadit aliqua[h] necessitas, qa hoc repugnaret oĩpotentiæ ipsius. ergo non fuit necessarium Chr̃istum pati.

¶2 Præ [h]Necessariũ uoluntario opponit̃: sed Chr̃s propria uoluntate est passus: dr̃. n. Isa. 53. Oblatus est, qa ipse uoluit. nõ ergo necesariũ fuit eum pati.

¶3 Præt. Sicut in Ps. 24. dr̃, Vniuersæ uiæ Dñi misericordia, & ueritas: [h] sed nõ vr̃ necessariũ, q̃ pateret̃ ex parte misericordiæ diuinæ, q̃ sicut gratis dona tribuit, ita vr̃ q̃ gratis debita relaxet absq; satisfactione: neq; ẽt ex parte diuinæ iustitiæ, s̃m quã hõ æternã dãnationẽ meruerat. ergo vr̃ nõ fuisse necessariũ, q̃ Chr̃s pro liberatione hoĩm pateret̃.

¶4 Præt. Angelica natura ex [h] excellentior, q̃ humana, ut patet per Dio. [*] 4 ca. de di. no. sed pro reparatione angelicæ naturæ, quæ peccauerat, Chr̃istus non est passus. ergo uꝰ q̃ nec etiam fuerit necessarium, eum pati pro salute humani generis.

SED CONTRA est, q̃ dr̃ Io. 3. Sicut Moyses exaltauit serpentẽ in deserto, sic oportet exaltari Filiũ hoĩs, ut oĩs, q̃ credit in eũ, non pereat, sub habeat uitã æternã: quod quidẽ de exaltatione in cruce intelligitur. ergo uꝰ q̃ Chr̃istum oportuerit pati.

RESP. Dcdm, q̃ (sicut Philo. docet in 5. Meta.[*]) necessarium multipliciter dr̃. Vno quidem mõ, quod ex̃ sui naturam impossibile est aliter se habere, & [m] sic manifestum est, q̃ non fuit necessarium Chr̃istum pati, neque ex parte Dei, neque ex parte hoĩs. [n] Alio mõ, dr̃ aliquid necessarium ex aliquo exteriori: quod quidem si sit causa efficiẽs uel mouens, facit necessitatem coactionis, utpote, cum aliquis non põt ire pp uiolentiam detinẽtis ipsum. Si uero illud exterius, quod necessitatẽ inducit, sit finis, dicetur aliquid necesarium ex suppositione finis, qñ. s. finis aliquis, aut nullo mõ pót esse, aut non potest esse conueniẽter, nisi talibus præsuppositis. [o] non ergo fuit necessarium Chr̃istum pati necessitate coactionis, neq; ex parte Dei, qui Chr̃m definiuit pati, neq; etiã ex parte ipsius Chr̃i, qui uoluntarie passus est. Fuit ãt necessariũ necessitate finis, qui quidem põt tripliciter intelligi. Primo quidem ex parte nostra, qui per eius passionem liberati sumus, s̃m illud Ioan. 3. Oportet exaltari filiũ hoĩs, ut oĩs, qui credit in eum, non pereat, sed habeat uitam æternam. Secundo, ex parte ipsius Chr̃i, qui per humilitatẽ passionis meruit gloriam exaltationis. Et ad hoc pertinet quod dr̃ Lucæ ult. Nonne oportuit Chr̃istũ pati, & sic intrare in gloriam suam? Tertio, ex parte Dei, cuius definitionem circa passionẽ Chr̃i prænuntiatam in Scripturis & præfiguratam in obseruãtia ueteris testi. oportebat impleri. & hoc est quod dr̃ Lucæ 22. Filius hominis, s̃m q̃ definitũ est, uadit. Et Luc. ult. Hæc sunt uerba quæ locutus sum ad uos, cum adhuc essem uobiscum, q̃m necesse est impleri omnia, quæ scripta sunt in lege Moysi, & prophetis, & psalmis de me: [*] uoniam sic scriptum est, & sic oportebat Chr̃istum pati, & resurgere a mortuis.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ ratio illa procedit de necessitate coactionis ex parte Dei.

AD II dcdm q̃ ratio illa procedit de necessitate coactionis ex parte hominis Chr̃isti.

AD III dcdm q̃ hoiem liberari per passionẽ Chr̃isti, conueniens fuit, & misericordiæ, & iustitiæ eius. Iustitiæ quidem, quia per passionẽ suam Chr̃s satisfecit pro peccato humani generis, & ita hõ per iustitiã Chr̃i liberatus est: misericordiæ uero, quia cum hõ per se satisfacere non posset pro peccato totius humanę naturæ (ut supra habitum est[*]) Deus ei satisfactorem dedit filium suũ, s̃m illud Rom. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius, p redemptionem, quæ est in Chr̃isto Iesu, quẽ proposuit Deus propitiatorẽ per fidem in sanguine ipsius. & hoc fuit abundantioris misericordiæ, q̃ si peccata absq; satisfactione dimisisset. Vr̃ dicitur

Ephes.

Eph. 2. Deus qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Christo.

D.151. AD IIII dicendum, q̃ peccatum angeli[d] nõ fuit remediabile sicut peccatũ hoĩs, ut ex supradictis in 1. parte patet.*

P.p.q.64. ar.3.

ARTICVLVS II.

Vtrum fuerit possibilis alius modus liberationis humanæ, quàm per passionem Christi.

Porr.o. 247

SVPER QV. XLV. ART. II.

3.d.20.a.4 q.1. Et op. 1.c.17.

S.bon. 3.s.d.20.q.1.a.2.
Scot. 3.s.d.20.q.1.
Ricca. 3.s.a.20.q.1.
Duran. 3.s.d.11.q.2.
Mairo. 3.s.d.29.q.2.
Medina.a.2.

TItulus statim affert secum qõnẽ: quia uꝰ præpositus ordo. nam prius erat quærendũ, si erat alius modus possibilis, postea quærenda erat necessitas alterius eorum. Post necessitatem si quidem cõclusam unius modi, quid ad artem de aliis modis possibilibus?

Trac. 5. in Ioan. circa med. to. 2.

¶2 Præt. Matt 26. dñs dicit ad Patrem, Pater mi, si non potest hic calix transire, nisi bibam illũ, fiat uoluntas tua: loquitur ãt ibi d calice passiõis. ergo passio Chr̃i præteriri[h] non poterat vñ, & Hil [*] dicit, ideo calix trãsiren p̃ nisi illũ bibat, qa reparari nisi ex ei[a] passiõe ñ possum[a].

Cap. 31. in Mat. non multũ remote à fi.

¶3 Præt. Iustitia Dei [h] exigebat, ut hõ à peccato liberaret̃, Chr̃o per passionẽ satisfaciente: sed Christus suam iustitiam nõ pót præterire: dr̃. n. 2. ad Tim. 2. Si non credimus, ille fidelis permanet, negare seipsum nõ pót seipsum ãt negaret, si iustitia sua negaret, cũ ipse sit iustitia. ergo vr̃ q̃ non fuerit possibile alio modo hominem liberari, quàm per passionem Christi.

¶4 Præt. [h] Fidei nõ pót subesse falsũ: sd̃ antiq̃ pres crediderũt Chr̃m passurũ. ergo vr̃, si potuerit esse, q̃n Chr̃us pateret.

SED CONTRA ẽ, q̃ Aug.[*] dicit 13. de Trin. Modũ, quo nos p̃ mediatorem Dei, & hoĩum, hoiem Chr̃m Iesum, Deus liberare dignat̃, asserimus bonum, & diuinæ congruũ dignitati: uerũ ẽt ostẽdamus nõ aliũ modũ possibilẽ Deo defuisse cui[a] ptãti cũcta æqualiter subiacẽt.

Li. 13. c. 16 circa prin. tom. 3.

RESP. Dcdm, q̃ aliquid pót dici possibile, uel impossibile dupliciter uno mõ, simpliciter, & absolute; alio mõ ex suppositione.[m] Simpliciter igit̃ & absolute loquẽdo possibile fuit Deo alio mõ hoiem liberare, q̃ per passionem Chr̃isti, [a] quia nõ est impossibile apud Deum oẽ verbũ, vt dr̃ Luc. 1. Sed [a] ex aliqua suppositione facta, fuit impossibile[a]: quia. n. impossibile est Dei p̃sciẽtia falli, & ei[a] uoluntatẽ, seu dispositionẽ casari, suppositã præscietia, & p̃ordinatiõe Dei d̃ passiõe Chr̃i, nõ erat simũl possibile Chr̃um nõ pati, uel hoiem alio mõ, q̃ per eius passionem liberari: & est eadẽ ratio de oĩbus his, quę sũt p̃scita, & p̃ordinata à Deo, vt in Prima parte habitũ est[*].

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ dñs ibi loquitur, suppositã præscientia, & præordinatione Dei s̃m quam erat ordinatũ, ut fructus humanæ salutis nõ sequeretur, nisi Chr̃isto patiente. & sic intelligendum est, qd̃ secũdo obiicitur, Si non pót hic calix transire nisi bibam illum. s. pp hoc. q̃ tu ita disposuisti. unde subdit, Fiat uoluntas tua.

AD III dicendum, q̃ hæc ẽt iustitia dependet ex uoluntate diuina, ab humano gñre satisfactionem exigente pro peccato. nam si uoluisset absq; omni satisfactione hoiem à peccato liberare, contra iustitiam non fecisset: ille. n. iudex nõ potest salua iustitia culpa sine pœna dimittere, qui habet punire culpã in aliũ cõmissam, puta, uel in aliũ hoiem, uel in totam rẽpublicã, siue in supiorẽ principẽ, sed Deus non hẽt aliquẽ superiorẽ, sd̃ ipse ẽ supremũ, & cõe bonũ totius uniuersi. & ideo si dimittat pctũ, qd̃ hẽt rõnẽ culpę, ex eo q̃ contra ipsum cõmittit̃, nulli facit iniuriã: sicut qui cũq; hõ remittit offensã i ẽ cõmissã absq; satisfactione, misericorditer; & ñ iuste agit. & iõ Dauid miam pe ẽs dicebat, tibi soli peccaui, quasi dicat potes sine iniustitia mihi dimittere.

AD IIII dcdm, q̃ fides humana, & ẽt scripturę diuinę q̃bus fides instruit̃, innituntur præscientiæ, & præordinationi diuinæ. & iõ eadẽ rõ est de necessitate, q̃ pẽnit ex suppositiõe eorũ, & d̃ necessitate, q̃ pẽnit ex præscietia, & uolũtate diuina, quia per illũ aliũ modũ potuit nostra liberatio fieri. Vbi uidere clare pót, q̃ ordo rectissimus articulorum seruatus est, ut primo quæsitum sit, an passio Christi fuerit ad salutem nram necessaria, secundo, quõ necessaria an. s. ũne qua non potuisset haberi libertas humana. Et qñ in hoc articulo concluditur q̃ passio Christi non est sic necessaria (qñ potuit alio mõ humanum genus liberari, iõ cõsequenter in tertio articulo quæretur an passio Chr̃i fuerit cõueniẽtius mediũ ad libertatem humanã, quã aliquis alius modus possibilis.

Conel. 2.

D. 492.

P. p. q. 14. ar. 13.

¶In corpore articuli est una distinctio bimembris cum duabus cõclusionibus, in xta duo membra. Distinctio est: Possibile, uel impossibile dupliciter, uel absolute, uel ex suppositione. Prima cõclusio est. Alio mõ, quã per passionem Chr̃i, hoiem liberari, fuit impossibile suppositã præscientia & definitione Dei facta. Probat, quia impossibile est definitionem, & præscientiã Dei falli.

SVPER QV. XLV. ART. III.

S.bon. 3.s.d.2 q.ar.1.
Scot. 3.s.d.20.q.1.
Ricca. 3.s.20.q.2.
Duran. 3.s.d.11.q.1.
Mairo. 3.s.d.17..q.2.
Medina.ar.3.

TItulus monstrat emendatam iam esse distinctionẽ factã in primo articulo de necessario. Nam illorum modorum ibi in discussorum (s. necessarium sine quo nullo modo pót haberi finis, & sine quo non ita conueniẽter) primum in secundo articulo discussum est, patuit in illo reliquũ aũt in præsenti articulo discutitur. Cõparatur siquidẽ in hoc titulo passio Christi ad quodcumq; aliud medium possibile p libertate humana, s̃m conuenientiam tam. s. ipsa

ipsa passio Chri sit cõuenientius mediũ, q̃ alia. Ex quo n. conclusũ fuit, q̃ non est medium necessarium sine quo non oportebat discutere, an sit medium necessariũ pp meli⁹, qđ nunc fit. Et scito, q̃ quemadmodũ articulus secundus motus est simpliciter, & absolute de medio alio possibili ad talẽ finẽ, & nõ ꝓsupposita definitione Dei de medio hoc, s. passionis Chri: & ppea rũsum est eum distinctione, ita hic quoque inter media ad talem finẽ possibilia simpliciter, & absolute, q̃ritur, qđ eorum sit conuenientius. Et est quasi q̃stiones, quare tale medium s. passiõis X pi, sit potius præelectum ad talem finem. (s. liberationis humanæ) quã qđcumq; aliud medium Deo possibile. Dixi ãt, quasi, quia hic non discurrit diuina voluntas ratio, sed ro, seu proportio, & conuenientia maior medij ad finem.

Ex l. 2. tex. 18. tom. 2.

¶ In corpore unica conclusio. Modus liberationis humanæ per passionẽ Chri est conuenientior, q̃ p solam Dei voluntatem. Probat. Tanto modo aliqs est cõueniẽtior q̃to p ipsũ plura concurrunt expedientia ad finem illũ: sed per modum ipsum multa concurrunt, q̃ nõ concurrerent, si p solam Dei voluntat. liberaremur. ergo. Proba tur minor ex quinq; claris in littera.

Li. 13. c. 10 paulo post prin. to. 3.

Vbi nota q̃ alio modi liberationis humanę, aut essent p creaturã aliquam, aut p solam Dei voluntatem. Et si quidem p aliquam creaturam mediam liberaremur, clare, & euidenter constat, q̃ remotius fuisset medium ab efficacia producendi ad finem, q̃ passio Chri, qm̃ est passio suppositi diuini efficacissimi ad oia, & q̃a hoc erat p se euidens, derelictũ est ab Auctore. Si uero esset p solam Dei voluntatem, expediũ⁹ qdem fuisset, utpote sola voluntate Dei cõcurrente: sed nõ tantus, atq; bonis fuit⁹ fuisset modꝰ liberandi hoiem, ut patet ex tot bonis

ARTICVLVS III.

Vtrum fuerit aliquis modus cõuenientior ad liberationem humani generis, quàm per passionem Christi.

AD TERTIVM sic ꝓcedit. Vr, q̃ alius modus, conueniẽtior fuisset liberationis humanæ, q̃ per passionem Christi. Natura. n. in sua operatione imitat opus diuinũ, vtpote à Deo mota, & regulata: sꝫ natura nõ facit p duo, qđ p unum [h] pót facere. cum ergo Deus potuerit hoiem liberare sola ꝓpria voluntate, non vr cõueniẽs fuisse q̃ ad liberationem humani generis Christi passio adderetur.

¶ 2 Præt. Ea, q̃ fiũt p nãm, [h] cõueniẽti⁹, fiũt q̃ ea, q̃ fiũt p violentia: q̃a violentia est q̃dam excisio, seu casus ab eo, qđ est scđm nãm, vt dr in lib. 3. de cœlo: * sed passio Chri mortẽ uiolẽtã induxit. ergo conueniẽtius fuisset, vt Christus naturali morte moriendo, hominem liberaret, quàm quòd pateretur.

¶ 3 Præt. Conueniẽtissimum vr, q̃ ille, q̃ violenter, & iniuste detinet aliq̃d, p supioris potẽtiã spoliet. vñ Isa 52. dr Gratis venũdati estis, & sine argẽto redimemini: sed diabolus nullũ ius in hoie hẽbat, quẽ p fraudẽ deceperat, & p q̃dã violẽtiã seruituti subiectũ detinebat. ergo vr cõueniẽtissimũ fuisse, q̃ Christꝰ diabolũ per solam potentiam spoliaret absque sua passione.

SED CONTRA est, q̃ Aug. dicit 13. de Trin. Sanãdæ nr̃æ miseriæ cõueniẽtior modus alius nõ fuit, q̃ per Chri passionem.

RESP. Dcdm, q̃ tãto aliquis modus cõueniẽtior est ad assequẽdũ finẽ, q̃to p ipsũ plura cõcurrũt, q̃ sunt expediẽtia fini. Per hoc aũt, q̃ hõ per Christi passionẽ est liberatus, multa cõcurrerũt ad salutẽ hois ꝓtinẽtia ꝑter liberationẽ a peccato. Primo. n. per hoc hõ cognoscit q̃tũ Deus hoiem diligat, & per hoc ꝓuocat ad eũ diligẽdũ, in quo perfectio humanæ salutis cõsistit. vñ Apost. dicit Rom. 5. Cõmẽdat suã charitatẽ deus in nobis, qm̃ cũ inimici essemus, Chr̃s pro nobis mortuus est. Se cũdo, qua per hoc dedit nobis exẽplũ obediẽt. æ, humilitatis, fortitudinis, iustitiæ, & cęterarũ virtutũ in passione Chri oñsarũ, q̃ sunt necessariæ ad humanã salutẽ. Vñ dr 1. Petri 2. Chr̃s passus est pro nobis, vobis relinquẽs exẽplũ, vt sequamini vestigia eius. Tertio, quia Chr̃s ꝓ passionem suã non tolũ hoiem a peccato liberauit, sed ẽt gr̃am iustificãtẽ, & gloriã beatitudinis ei promeruit, vt infra dicetur. * Quarto, q̃a ꝓ hoc est hoi inducta maior necessitas, se immunem a peccato conseruãdi, q̃ se sanguine Chri redemptum cogitat a peccato, sm̃ illud 1. Cor. 6. Empti. n. estis pretio magno: glorificate, & portate Deũ in corpore vestro. Quinto, q̃a hoc ad maio ẽ dignitatẽ hois cessit, vt sicut hõ victꝰ fuerat, et deceptus a diabolo, ita ẽt hõ esset, qui diabolum uinceret, & sicut hõ mortem meruit, ita hõ moriendo, mortẽ superaret. vñ dr 1. ad Cor. 15. Deo gr̃as, qui dedit nobis victoriam per Iesũ Christum. & iõ [m] conueniẽtius fuit, quòd per passionem Christi liberaremur, quàm per solã Dei voluntatem. [n]

Concl. 2ª

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ natura etiam vt aliquid faciat, plura ad vnum assumit, sicut duos oculos ad videndum, & idem patet in aliis.

AD II dicendum, quòd sicut Chrys. dicit, Chr̃s non sui mortem, quam non habebat, cũ sit vita: sed hoium mortẽ uenerat consumpturus. Vnde nõ ꝓpria morte corpus deposuit, sed ab hoibus illatã sustinuit: sed etsi ægrotauisset corpus eius, & in conspectu omnium solueret, quasi diceret, q̃ tã si nãli resolutione obiisset, quam si miraculose ex diuina ptate absque præuia dissolutione, subito separasset animam a corpore, alicubi deponens ipsum, inconueniens fuisset.

SVP. QV. XLVI. ART. IIII.

Ferr. 4. cont. c. 55. Medina. ar. 3.

TItulus clarus.

¶ In corpore una conclusio: Conueniẽtissimũ fuit, Christũ pati mortem crucis. Probat in 12 rãõibus septem; quibus poterit addi octaua, q̃ ideo mortem crucis elegit vt usque ad ultimum quatuor

quatuor sensuũ (s. visẽsus, auditꝰ, olfactꝰ, & gustus, ac linguæ) officio uti libere posset, & ad cumulũ passionis. uidẽdo, audiẽdo, odorando: gustando doq; contraria igno miniosa, &c. & ad cõsumanda mysteria, q̃ uerbis in cruce dictis explicum, & commendando Matrem, & Latronem exaudiendo &c.

Li. 13. ex c. 13. & 19. simul. to. 2. Por. 277 5. d. 20. ar. 4. q. 1. ad 1. Et 4. cont. c. 55. ad 17 & 18. Et 2. quo. q. 1. a. 2. Et op. 3. c. 236.

¶ 1 rñsione ad tertiũ memento q̃ maledictus a Deo quilibet ẽ cui mali aliq̃d a Deo ifert: q̃a ipse dixit & facta sunt. sicut benedicere alicui Deũ, est benefacere illi, ita Deũ maledicere alicui est illi malũ facere. Et q̃a Deꝰ ꝓp sceIus populi sui percussit Christum, multa mala pœnę, & spãliter malum pœnę ignomi niosissimæ crucis intulit illi, iõ maledixit Christo dum illi malũ fecit: & ppa Christum sicut ois patiens in cruce, maledictus a Deo dicitur.

Li. 3. orth. fid. ca. 20.

mus eum. ergo videtur, q̃ Christus non debuerit pati mortem crucis.

¶ 3 Præ. De Chr̃o dr, Benedictus, qui uenit in nomine Dñi, ut patet Matth. 21. [h] sed mors crucis erat mors maledictionis, sm̃ illud Deut. 21. Maledictus est a Deo, qui pendet in ligno. Ergo videtur quòd non fuerit conueniens Christum crucifigi.

SED CONTRA est, q̃ dr Phil. 2. Factus est obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.

RESP. Dcdm, q̃ [m] conueniẽtissimũ fuit Chr̃m pati mortẽ crucis. n. Primo quidẽ, ꝓp exemplũ virtutis: Dicit. n. Aug. * in li. 83. q. sapiẽtia Dei hoiem ad exemplum, quo recte uiueremus, suscepit. Pertinet aũt ad uitã rectã, ea, quæ non sunt metuenda, nõ metuere. Sunt aũt hoies, qui q̃us morte ipsam non timeant, genus tamen mortis horrescũt. Vt ergo nullum genus mortis recte uiuenti hoi metuẽdũ esset, illius hois cruce ostendẽdũ fuit: nihil. n. erat inter oia genera mortis, illo gñre execrabilius, & formidabilius. Secundo, q̃a hoc genus mortis maxime conueniens erat satisfactioni pro peccato primi parentis, quod fuit ex eo q̃ cõtra mandatũ Dei, pomum ligni vetiti sumpsit. & iõ conueniens fuit, q̃ Chr̃s ad satisfaciendũ pro illo peccato seipsum pateretur ligno affigit, quasi restituens quod Adam sustulerat, sm̃ illud Ps 64. Quæ non rapui, tunc exoluebam. Vñ Aug. dicit in quodam sermone de passione, Contempsit. Adã præceptum accipiens ex arbore pomum: sed quid Adã perdidit, Christus in cruce inuenit. Tertia ratio est quia ut (Chryso. * dicit in sermone de passione) in excelso ligno, & non sub tecto passus est, ut etiam ipsius aeris natura mundetur, sed

Li. 83. q. q. 22. in pri. tom. 4 ꝓ

In ho. de cruce & latrone quæ legitur Hodierna die non remote a princ. to. 3.

Chr̃o satisfaciẽte pro ipso per suã passionẽ. Fuit ẽt hoc cõueniẽs ad uincẽdã superbiam diaboli, qui est desertor iustitiæ, & amator potẽtiæ, ut Chr̃s diabolũ ninceret, & hoiem liberaret, non per solam potentiam deitatis, sed ẽt per iustitiam, & humilitatẽ passionis ut Aug. * dicit 13. de Trinitate.

ARTICVLVS V.

Vtrũ Christus pati debuerit in cruce

AD QVARTVM sic procedit. Vr q̃ Chr̃s nõ debuerit pati in cruce. Veritas. n. debet [h] rñdere figurę: sed in figura Chr̃i præcesserũt oia sacrificia ueteris Testi, in quibus aialia gladio necabantur, & postmodũ igni cremabanẽ. ergo vr q̃ Chr̃s non debuerit pati in cruce, sed magis gladio, uel igne.

¶ 2 Prç. Tam. * dicit, q̃ Chr̃s nõ debuerit assumere [h] detestabiles passiones: sed mors crucis vr fuisse maxime detestabilis, & ignominiosa. vñ dr Sapiẽtię 2. Morte turpissima condemnemus eum. ergo videtur, q̃ Christus non debuerit pati mortem crucis.

¶ 3 Præ. De Chr̃o dr, Benedictus, qui uenit in nomine Dñi, ut patet Matth. 21. [h] sed mors crucis erat mors maledictionis, sm̃ illud Deut. 21. Maledictus est a Deo, qui pendet in ligno. Ergo videtur quòd non fuerit conueniens Christum crucifigi.

SED CONTRA est, q̃ dr Phil. 2. Factus est obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.

RESP. Dcdm, q̃ [m] conueniẽtissimũ fuit Chr̃m pati mortẽ crucis. n. Primo quidẽ, ꝓp exemplũ virtutis: Dicit. n. Aug. * in li. 83. q. sapiẽtia Dei hoiem ad exemplum, quo recte uiueremus, suscepit. Pertinet aũt ad uitã rectã, ea, quæ non sunt metuenda, nõ metuere. Sunt aũt hoies, qui q̃us morte ipsam non timeant, genus tamen mortis horrescũt. Vt ergo nullum genus mortis recte uiuenti hoi metuẽdũ esset, illius hois cruce ostendẽdũ fuit: nihil. n. erat inter oia genera mortis, illo gñre execrabilius, & formidabilius. Secundo, q̃a hoc genus mortis maxime conueniens erat satisfactioni pro peccato primi parentis, quod fuit ex eo q̃ cõtra mandatũ Dei, pomum ligni vetiti sumpsit. & iõ conueniens fuit, q̃ Chr̃s ad satisfaciendũ pro illo peccato seipsum pateretur ligno affigit, quasi restituens quod Adam sustulerat, sm̃ illud Ps 64. Quæ non rapui, tunc exoluebam. Vñ Aug. dicit in quodam sermone de passione, Contempsit. Adã præceptum accipiens ex arbore pomum: sed quid Adã perdidit, Christus in cruce inuenit. Tertia ratio est quia ut (Chryso. * dicit in sermone de passione) in excelso ligno, & non sub tecto passus est, ut etiam ipsius aeris natura mundetur, sed & ipsa terra simile beneficiũ sentiebat, decurrentis de latere sanguinis stillatione mundata. Et sꝑ illud Io. 3. oportet exaltari filium hois, dicit, Exaltari audiens, suspensionem intelligas in altum, ut sanctificauerat aerem, qui sanctificauerat terram ambulando in ea. Quarta ratio est: quia per hoc q̃ in alto moritur, ascensum nobis parat in cælum, ut Chryso. dicit. Et inde est, q̃ ipse dicit. Ioan. 12. Ego, si exaltatus fuero a terra, oia traham ad meipsum. Quinta ratio est, quia hoc competit uniuersali saluationi totius mundi. * Vnde Greg. Nicen. dicit, q̃ figura crucis a medio contẽtũ in quatuor extrema partita, significat uirtutẽ, & prouidentiam eius qui in ea pependit, vbique diffusam. Chryso. ẽt dicit, q̃ in cruce expansis manibus moritur, ut altera manu veterem populum, altera, eos, qui ex gentibus sunt. trahat. Sexta ratio est, quia per hoc genus mortis, diuersæ uirtutes, de signantur. Vnde Aug. * dicit in lib. de gratia uetꝰ & noui Testamenti, Non frustra tale genus mortis elegit, ut latitudinis, & altitudinis, & longitudinis, & profunditatis, de quibus Apostolus loquitur. magister existeret. Nam latitudo est in eo ligno, quod transuersum de super figitur hoc ad bona opera pertinet, quia ibi extenduntur manus. Longitudo in eo, quod in ipso ligno vsq; ad terrã consipicuũ est: ibi enim quodam stratur, i. * persistitur, & perseueratur, quod longanimitati tribuit. Altitudo est in ea ligni parte quæ ab illa, q̃ transuersum figitur, sursum versus relinquit, hoc est ad caput crucifixi, quia bene sperantium superna expectatio est. Iam uero illud ex ligno, quod fixum occultatur, vnde totũ illud exurgit, profunditatẽ significat gratuita gr̃æ. Et sicut Aug. * super Ioan. dicit, Lignũ, in quo fixa erant membra patientis, ẽt cathedra fuit magistri docẽtis. Septima ratio est, quia hoc genus mortis plurimis figuris pondet, ut enim Aug. dicit in sermone de passione, de diluuio aquarum, humanum genus arca lignea liberauit: de Aegypto Dei populo receden te, Moyses mare uirga diuisit, & Pharaonem prostrauit, & populum Dei redemit: idem Moyses lignum in aquam misit, & amaram aquam in dulcedinem cõmutauit ex lignea uirga de spirituali petra, salutaris unda profert. Et ut Amalec vinceretur, circa virgam Moyses expansis manibus extenditur, & lex Dei, arcæ Testamenti creditur ligneę, ut his omnibus ad lignum crucis, quasi per quosdam gradus ueniatur.

Alias, tãquẽ.

In Epist. 10. ca. 26. a me. to. 8

Tract. 118. in Io. parũ a prin. t. 3.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ altare holocaustorũ, in quo sacrificia aialium offerebãtur erat factum de lignis, ut hr̃ Exo. 26. & quantum ad hoc, veritas respondet figurę: non aũt oportet q̃ quantum ad omnia, quia iam non esset similitudo, sed vt Dam * dicit in 3. lib. Specialiter tamen, ut Chrysostom. dicit non caput ei amputatur, vt Ioanni, neque fectus est, ut Isaias, ut corpus integrum, & indiuisibile morti seruet, & non fiat occasio uolentibus Eccleſiam diuidere. Loco autem materialis ignis, fuit in holocausto Christi, ignis charitatis.

Li. 3. orth. fid. ca. 26. non longe a fin.

AD

AD 11 dcm, q̄ Chr̄s detestabiles passiones assumere renuit, q̄ pertinebāt ad defectū sciæ, uel gr̄æ, aut ēt uirtutis. Non ät illas. quæ pertinent ad iniuriā ab exteriori illatam: quinimmo, ut dr̄ Hebr. 12. sustinuit crucem, confusione contempta.

Li. 14. c. 3. & 4. to. 9.

AD 111 dcm, q̄ (sicut Aug.* dicit 14. contra Faustū) pc̄tm̄ maledictū est, & p̄ p̄ns mors, & mortalitas ex pc̄tō prouenies. Caro aūt Chr̄i mortalis fuit similitudinē habēs carnis peccati, & p̄p hoc Moyses eā nominat maledictū: sicut & Apostolus nominat eā pc̄tm̄, dicens 2. ad Cor. 5. Eum, q̄ nō nouerat pc̄tm̄, pro nobis pc̄tm̄ fecit, s̄pp pœnam peccati. Nec iō maior inuidia est, quia dixit, Maledictus est à Deo: nisi. n. Deus peccatum odisset, non ad eam suscipiendam, atq; tollendam filium suum mitteret. Confitere ergo maledictum suscepisse, p nobis, quem confiteris mortuum esse pro nobis. unde ad Galat. 3. dr̄, Chr̄istus non redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum.

ARTICVLVS V.

Vtrum Christus omnes passiones sustinuerit.

250 Inf. q. 48. ar. 2.

AD QVINTVM sic p̄cedit. Vr̄ q̄ Chr̄s oēs passiones sustinuerit. Dicit. n. Hila.* 10. de Trini. Vnigenitus Dei peragendū mortis suæ sacr̄m, cōsumasse se oē humanarū[b] genus passionū testat̄, cū inclinato capite emisit s̄pūm. Vr̄ ergo q̄ oēs passiões humanas sustinuerit. ¶2 Præ. Isa. 52. dr̄, Ecce intelliget seru⁹ me⁹, & exaltabit̄, & eleuabit̄, & sublimis erit ualde, sicut obstupuerūt sup eū multi sic inglori⁹ erit inter uiros aspect⁹ ei⁹, & forma ei⁹ iter filios hoīm: sed Chr̄s est exaltat⁹ s̄m hoc, q̄ habuit oēm gratiam, & oēm sciam, p quo sup eū multi admirantes obstupuerūt. ergo vr̄ q̄ in glorius fuerit, [h] sustinēdo oēm passionē humanā. ¶3 Præ. Passio Chr̄i ordinata ē ad liberationē hoīs a peccato, ut supra dictū est: sed Chr̄s venit liberare hoīes ab oī genere peccatorum. [h] ergo debuit pati omne genus passionum.

Li. 10. in 2. fo. 2. pr̄i. li.

Ar. 3. huius quæst.

SED CONTRA est, q̄ dr̄ Ioan. 9. q̄ milites primi quidē fregerunt crura, & alterius, qui crucifixus est cum eo: ad Iesum ät cū uenissent, non fregerunt ei⁹ K cura. non ergo passus est omnem humanam passionem.

RESP. Dcm, q̄ passiones humanę possunt c̄siderari dupl̄r. Vno mō, quātū ad s̄pēm, & [m] sic nō oportuit Chr̄um pati oēm passionē, [n] q̄ a multæ passionū

Conel. m

Passiones humanę ab extrinseco possunt coēsiderari dupliciter, uel s̄m s̄pēs, uel s̄m genus. Prima cōclusio: Non oportuit Chr̄m pati oēm humanā passionem, s̄m s̄pēm. Probat: quia multæ earū sunt contrarię, ut patet. Secūda cōclusio est: Chr̄s passus est oēm humanā passionē s̄m genus. Probat tripliciter: & ex parte q̄alitatis conditionū agentiū a quibus, & rerū in q̄bus, & mēbrorū s̄m quę passus est.

Q. 14. ar. 4 concl. q

¶Aduerte hic primo q̄ Auctor sumatie p transit q̄alitatē passionū Chr̄i: nā si adamussim dinumetandæ essent oēs cōditiones passionū eius, & dr̄s ea ū, humanū ingeniū forte deficeret. Clare liquet, q̄ passus est iudicialiter & extra iudicialiter, a iudicio ecclesiastico, & sęculari, passus est obiectio ne superbię blasphemię, seductionis, ambitionis, rebellionis Cęsareę, usurpatiōis diuinę: passus est a tetrarchis[b] falsis, & a ꝓpria fessione occasionaliter: passus est ut malus, & ut stultus: passus est a uiris timoratis s̄m legē Dei (si potē nō intercuntib. inptonū, & uacantib. operib⁹ mię actualiter), & a scelestis: passus est, & simpliciter, & cōparatiue ad Barabbam. Et breuiter ad pelagis passionū harum contemplatio ingressum dans, noua semp adiciet.

¶Aduerte secūdo, q̄ ad literā Chr̄s q̄alitatē passionū suscepit, ut uniuersum quo ad mala deificaret: ita q̄ sicut uerbum diuinam suscipiendo humanam nām assumpsit quodā modo totū uniuersum, quo ad bona (p quātō in homine omnes creaturæ quodāmodo inueniuntur), ut in principio huius libri declarauimus) ita suscipiendo mala hominum in generalitate suarum passionū, deificauit totum uniuersum, quo ad mala: in malo enim hoīs oia mala quodā mō inueniuntur: ut omnino impletum conspiciamus, q̄ sic Deus dilexit mundum, & s̄m bona, & s̄m mala ut filium suū unigenitū daret. Prodest ät malorum huiusmodi tanta dignitas humano generi ualde q̄m malorum incursus post Adæ peccatū inenitabilis est, & necessarius in uia uirtutis ambulantibus ad cælestē patriam, Naturaliter ät exosa fragilia, tristique sunt mala, & propterea arcta, duraque dr̄ uia uitę: sed ubi assumpta a uerbo Dei in propria persona mala, sunt, deificata procul dubio sūt, & inde redita sunt desiderabilia super aurum, & lapidem pretiosum, cū non habentur, & dulciora super mel & fauum, eum habentur, ut gesta martyrum testātur, dicentiū, hoc est quod semper optaui, has epulas ego sēper optaui uideor mihi q̄ super roseos flores incedam, &c. Et hinc uirtutis uia patendo mala, facta est humano generi amabilis desiderabilis, atque delectabilis secūdū se ipsam: sed aliis hō non percipit. q̄ Dei sunt: palato. n. non sano pœna est panis, qui sano est suauis: & oculis ægris odiosa lux, quæ puris est amabilis.

Li. 2. Eth. c. 3. 6. & 9. tot⁹.

SVP. Q. V Æ. XLVI. ART. VI.

Alb. mag. ubi sup. Medina. ar. 6.

T Itulus, ut sonat, intelligendum est.

¶In corpore duo. Primo, tesumuntur duo dolores in Christo: exterior scilicet, & interior. Secundo respōdetur quęsito unica conclusione: uterque dolor in Christo fuit maximus super oēs p̄sentis uitę. Probat. ex quatuor simul iunctis, (ex causis, ex patiente, ex puritate doloris, & ex quātitate ꝓportionata ad finē. ¶Vbi uidere facile potes, quod in nullo alio dolore humano concurrentia, adequare, aut ēt appropinquare p̄t ad hæc. Et de tertio quidem, & quarto constat, q̄ in aliis locum habere non p̄t: s̄m quoque ad perceptionem effi-

litudo ibi attenditur, nō quantū ad numerū passiuū, & grauitudinem utriusque: quia sicut sublimatus est in donis gr̄æ sup alios, ita deiectus ē infra alios per ignominiam passionis.

In cor. ar. B

AD 111 dcm, q̄ em sufficiētiam, una minima passio Chr̄i sufficisset ad redimendum genus humanū ab oībus peccatis, sed ēm cōuenientiā, sufficiens fuit q̄ pateret oia gr̄a passionum, si cut iam dictum est*.

ARTICVLVS VI.

Vtrum dolor passionis Christi fuerit maior omnibus doloribus.

Por. 254

AD SEXTVM sic procedit. Vr̄ q̄ dolor passionis Christi non fuerit maior omnibus aliis doloribus. Dolor. n. patiētis augetur s̄m grauitatem, & diuturnitatem passionis: sed q̄dā martyres, grauiores passiones, & diuturniores sustinuerunt, q̄ Christus, sicut patet de Laurētio, qui est assatus in craticula, & de Vincentio. cuius carnes sunt ungulis ferreis lacerat̄. ergo vr̄ q̄ dolor Christi patiētis non fuerit[h] maximus. ¶2 Præ. Virtus mētis ē[h] mitigatiua doloris, intantum q̄ stoici posuerunt, tristitiam in aium sapientis non cadere, & Arist.* posuit, q̄ uirtus moralis mediū tenet in passionibus: sed in Chro fuit perfectissima uirtus mētis. ergo vr̄ quod in Christo non fuerit maximus dolor.

¶3 Præ. Quanto aliquod patiēs est magis sensibile, tāto maior sequitur dolor passionis: sed anima est sensibilior, q̄ corpus, cum corpus sentiat ex aia. Adā ēt in statu innocentiæ vr̄ corpus sensibilibus habuisse, quā Christus, qui assumpsit corpus humanum cum naturalibus de fectibus. ergo[h] vr̄ q̄ dolor aiæ patientis in purgatorio, uel in inferno, uel etiam dolor Adæ, si passus fuisset maior fuisset quàm dolor passionis Christi. ¶4 Præt Maioris boni amissio[h] causat maiorem dolorem: sed peccator peccādo amittit maius bonum, quàm Christus patiendo, quia uita gr̄æ est melior quàm uita naturę. Christus ēt, qui amisit uitā, post triduū resurrecturus[h] minus aliquid amisisse uidetur, quàm illi, qui amittunt uitā ꝓmansuri in morte. ergo uidetur q̄ dolor Christi nō fuerit maximus dolorū.

¶5 Prę. Innocentia patientis[h] diminuit doloré passionis: sed Chr̄s innocēter est passus, secūdum illud Hier. 11. Ego autem quasi agnus mansuetus, qui portatur ad uictimam. ergo vr̄ quòd dolor passionis Christi non fuerit maximus.

¶6 Præt. In his, quæ Christi sunt, nihil fuit superfluum: sed minimus dolor Christi[h] suffecisset ad finem salutis humanæ: habuisset enim infinitam uirtutem, ex persona diuina. ergo superfluū fuisset assumere maximum dolorem.

SED CONTRA est, q̄ Thren. 1. dr̄ ex persona Christi, Attendite, & uidete, si est dolor sicut dolor meus.

q. 15. ar. 5. & 6.

RESP Dicendum, q̄ sicut supra dictum est[v], cū de defectibus assumptis a Christo ageretur, in Christo patiente fuit uerus dolor, & sensibilis, q̄ causatur ex corporali nociuo, & dolor interior, q̄ causatur ex apprehensione alicuius nocumenti, qui tristitia dicitur. Vterque autem dolor in Christo fuit maximus inter dolores præsentis uitæ: qđ quidem contingit propter quatuor. Primo quidē, propter causas doloris, nam doloris sensibilis causa fuit læsio corporalis quæ acerbitatem habuit, tum propter generalitatē passionis, de qua dictū est*, tum etiam ex genere passionis, quia mors cōfixorum in cruce est acerbissima, quia conf gunt in locis neruosis, & maxime sensibilibus, s. in manibus, & pedibus, & ipsum pondus corporis pendentis continue auget dolorem, & cum hoc ēt est doloris diuturnitas, quia non statim moriuntur. sicut, hi qui gladio interficiuntur. Doloris aūt interioris causa. fuit primo quidem, omnia peccata humani generis, pro quibus satisfaciebat pati. ēdo unde ea, quasi sibi ascribit dicens in Ps. 21. Verba delictorum meorum. Secundo, specialiter casus iudæorum, & aliorum in eius morte delinquentiū, & præcipue discipulorum, qui scandalum passi sunt in Christi passione. Tertio, etiam amissio uitę corporalis, quæ naturaliter ab horribilis humanæ naturæ. Secundo, potest magnitudo doloris eius considerari ex perceptibilitate patientis, ēm animam, & ēm corpus. Nā, & ēm corpus erat optime complexionatus cum corpus eius fuerit formatū miraculose operatione Spiritus sancti sicut & alia quæ per miracula facta sunt, fuerunt aliis potiora (ut Chrys.* dicit de uino, in qđ Christus aquam cōuertit in nuptiis) & ideo in maxime uiguit sēsus tactus, ex cuius perceptione sequit̄ dolor: anima etiam secundum uires interiores, efficacissime apprehendit omnes causas tristitiæ. Tertio, magnitudo doloris Christi patientis potest considerari ex doloris, & tristitiæ puritate. Nā in aliis patientibus. mitigatur tristitia interior, & etiā dolor exterior, aliqua considerationē rōnis, per quandam

præced.

Hom. 21. [i] Io. a med. illi⁹ to. 3.

deriua-

derivationem, seu redundãtiã a superioribus. viribus ad inferiores: quod in Christo patiente nõ fuit, quia vnicuique virtũ, permisit agere qđ est sibi proprium, sicut Dam.* dicit. Quarto pôt considerari magnitudo doloris Chri patiẽtis, ex hoc, q passio illa, & dolor à Chro fuerũt assũpta volũtarie, pp finẽ liberationis hoium a pcõ & ideo tantam quantitatem doloris assumpsit quę esset proportionata magnitudini fructus, q inde sequebat. Ex his igit oibus causis simul consideratis manifeste apparet, q dolor Christi fuerit maximus.

Li. 3. c. 15. a medio.

Concl. m corpor. art.

AD PRIMVM ergo dicendum q rõ illa procedit ex vno tm prædictorum, s. ex læsione corpali, qui est cã sensibilis doloris: sed ex aliis causis multo magis dolor Chri patientis augeꝛ, vt dictũ est*.

AD II dcm, q virtus moralis aliter mitigat tristitiam interiorẽ, & aliter exteriorem dolorẽ sensibilẽ, Tristitiã. n. interiorẽ diminuit directẽ, ĩ ea medium cõstituendo, sicut in propria materia. Mediũ ãt in passionibus virtus moralis cõstituit (vt in 2. parte habitũ est) non ẽm quãtitatẽ rei, sed ẽm quantitatẽ proportionis, vt. s. passio nõ excedat regulam rõnis. Et quia Stoici reputabãt, q nulla tristitia esset ad aliquid vtilis, ideo credebãt q totaliter à rõne discordaret, & p cõsequẽs, q totaliter esset sapienti vitanda. sed ẽm rei veritate tristitia aliqua laudabilis est (vt Aug.† pbat in 14. de ciuit. Dei,) qñ. s. procedit ex sancto amore, vtpote, cum aliquis tristatur de peccatis ppriis vel alienis. Assumit ẽt, vt vtilis ad finẽ satisfactionis, p peccato, ẽm illud Apo. 2. ad Cor. 7. Quę ẽm Deum est tristitia, pœnitentiã in salutẽ stabilẽ operatur. & iõ Christus vt satisfaceret pro peccatis oium hoium, assumpsit tristitiã maximã quidem quantitate absoluta, non tm excedentem regulam rõnis, Doloꝛ aũt exteriorem sensus virtus moralis directe nõ minuit, q a talis dolor non obedit rõni, sed sequitur corporis nãm. Diminuit tm ipsum indirecte, per redũdantiã à superioribus viribus ĩ inferiores, qđ ĩ Chro nõ fuit, vt dictũ est.

p. 2. q. 64. ar. & 2.

Li. 14. c. 9. Io. 3.

AD III dicendũ, q dolor aię separatæ patientis pertinet ad statum futuræ damnationis, quæ excedit oẽ malum huiꝰ uitæ: sicut sanctorum gloria excedit oẽ bonum presentis vitæ. vñ cum dicimus Christi dolorem esse maximum, nõ comparamus ipsum dolori aię separatę. Corpus aũt Adę pati nõ poterat nisi peccaret, & sic fieret mortale passibile, & minus doleret patiẽs, quàm corpus Christi, propter rationes prædictas, Ex quibus ẽt appparet, quòd ẽt si per impossibile ponatur, q Adam in statu innocentiæ passus fuisset, minor fuisset dolor eius quam Christi.

AD IIII dicendum, quod Christus non solum doluit, p amissione vitæ corporalis propriæ: sed ẽt pro peccatis oium aliorũ qui dolor in Christo excesit omnẽ dolorem cuiuscumque contritꝰ: tũ quia ex maiori sapientia, & charitate processit ex quibus dolor contritionis augeꝛ: tum ẽt, q a p omnibus peccatis simul doluit, ẽm illud Isa. 53. Vere dolores nostros ipse tulit. Vita aũt corporalis Christi fuit tantæ dignitatis, & prẽcipue propter diuinitatem vnitam, quòd de eius amissione ẽt ad horam, magis esset dolendũ quã de amissione vitæ alterius hominis per quantumcumque tempus vñ de. & Phil. dicit 3. Eth. * q virtuosus diligit vitam suã quanto scit eam esse meliorem, & tamen eam exponit propter bonum virtutis. Et similiter Christus vitam suam maxime dilectam, exposuit propter bonum charitatis, ẽm illud Hiere. 12. Dedi dilectam animã meam in manibus inimicorũ eius.

li. 3. c. 9. circa medi. tom.

AD V dicendũ, q innocentia patientis minuit doloꝛẽ passionis, quantum ad numerum, quia cũ nocens patitur, dolet non solum de pœna, sed etiã de culpa, innocens aũt solum de pœna: qui tamen dolor in eo augetur ex innocentia, in quantum apprehendit nocumentum illatũ, vt magis indebitũ. vnde etiam, & alij magis sunt reprehensibiles, si ei non compatiuntur, secundum illud Isa. 57. Iustus aũt perit, & non est, qui recogitet in corde suo.

AD VI dicendum, quòd Christus voluit genus humanũ a peccatis liberare, nõ sola potestate: sed iustitia. & ideo non solum attendit quantam virtutem doloꝛ eius haberet ex diuinitate vnita, sed etiam quantum doloꝛ eius sufficeret, secundum humanam naturam ad tantam satisfactionem.

ARTICVLVS. VII.

Vtrum Christus passus fuerit secundum totam animam.

SVP. QV. XLVI. ART. VII.

Petr. a. 25 2 5. d. 15. q. 3 ar. 1. q. 3. & 2. 3. q. 2. Et veri. q. 26. ar. 3. ad 1. & arti. 8. q. 9. Et quæst. 7. arti. 5. Et op. 3. c. 233 Ex li. 3. ex tex. 6. & 15 tom. 5.

AD SEPTIMVM sic procedꝛitur. Vꝝ Christus non fuerit passus ẽm totam animã. Anima enim patitur patiente corpore per accidens, in quantum est corporis actus: sed aia non est actus corporis ẽm quãlibet partem eius: nam[h] intellectus nullius corporis actus est, vt dr in 3 de anima.* ergo vꝝ, quòd Christus non fuerit passus secundum totam animam.

¶ 2 Præt. Quælibet potẽtia aiæ patitur a subiecto: sed superioris partis rõnis obiectum, sunt rõnes æternę, quibus inspiciendis, & consulendis intendit, vt Aug.† dicit 2. de Trin. Ex rõnibus aũt æternis nullum potuit Christus pati nocumẽtum, cum in nullo ei contrariarentur.[h] ergo videtur q non fuerit passus secundum totam animam.

¶ 3 Præt. Quando passio sensibilis vsque ad rationem pertingit. tunc dr completa passio, quę in Christo non fuit: sed solum propassio, vt Hier.* dicit. vnde & Dion. dicit in Epist.† ad Ioannem euãgelistam, quòd passiones sibi illatas patiebatur secundũ iudicare solũ. nõ ergo videtur q Christus secundum totam animam[h] pateretur.

Hie. super illud Mat. 26. Cœpit contristari & mœstus esse, tom. 5. Incipit hoc epi. Dion. Saluto te animę &c. circa medũ illius.

Titulus in corpore articuli clarificatur.

¶ In corpore deo fiũt. Primo, distinguitur quot sensibus potest intelligi quæstio ista. Secundo respõdetur, quęsito. Distinctio ponitur duplex. prima de ly tota scilicet vel ratione essentiæ, vel potentiarum. Secunda est, ratione potentiarum duplicitꝛ vel secundum actus eatum, vel ex parte subiecti. Ex quibus consurgunt tres quæstionis sensus. Primus est, an anima secundum totam essentiã passa[f] fuerit: secũdus est, an anima secundum omnium potentiarum passiones propriæ passa fuerit tertius est, an anima secundum omnes partes ex parte subiecti passa fuerit.

¶ Prima cõclusio est. Anima Christi tota secundum essentiam passa est probatur. Tota essentia animæ coniungitur corpori. ergo patiente corpore, & dispositio ad separationem ab anima, tota, anima patiebatur. Antecedens

tecedens pbatur: q a est tota in toto, & tota in qualibet parte.

¶ Nota hic, q non dicit, Auctor q anima Christi tota ssn essentiam doluit, sed dicit q passa est: dolere. n. importat actum aiæ lis appetitus: pati ãt cõtus est. Vnde argumenta Scoti in 3. sent. di. 5. contra opinionem dicentẽ Christi animam ssn essentiã doluisse, non sunt cõtra doctrinam hanc, nisi vltimum, s. in separatione animæ a corpore aia fuit, facta impassibilis. ergo

9. Topic. c. 13. i loco, Ab his in quibus reperit alterum contrarium. ¶ Psal. 87. Est Augu. ibi to. 8. Ad hoc. n. dr, q aliud est loqui de separatione aiæ, & aliud de separato esse: nã licet anima in separato esse fuerit impassibilis: quandiu tm in separatione fuit, passibilis erat, & patiebatur dũ separaꝛet: qa abiiciebatur a naturali suo statu, quo pascebat corpus. Vnde in litera dr. corpore patiente, & dispositio ad separationẽ, tota essentia animæ patiebatur.

¶ Secunda conclusio est. Anima Christi ssn omnes potentias inferiores patiebatur passionibus ppriis illarum potentiarũ. Probatur: quia in singulis viribus inferioribus, quæ circa tpalia uersãtur, inueniebatur aliquid, quod erat cã doloris, ut patet ex ar. 5.

¶ Tertia conclusio est Rõ superior non patiebatur in Christo ex parte sui obiecti. Probatur: quia deus erat causa aiæ Chri non doloris, sed delectationis, & gaudii.

¶ Circa hanc conclusionem dubium occurrit ex Sco. in 3. sẽ. dist. 15 probante, q ratio superior in Christo pro proprium actum doluit de passione Christi: tum, quia erat contra naturalem appetitũ ipsius rationis superioris: tum, quia erat contra conditionatum uelle eiusdem: quicquid autem nobis nolentibus, uel naturali uolũtate commodi, uel conditionato uelle, accidit, sufficiens causa tristitiæ est, ut patet de miseria quo ad primum, & de protectione mercis in mare. quo ad secundum Amplius, Christus tristatus est, de peccatis hominum ut sunt offensę dei: sed hoc spectat ad rõem superiorẽ: quia hæc tristitia est ssn deum, est ssn rationes æternas consultas, quæ sunt secundum Augu. 12. de Trinit. obiectum rationis superioris: ergo.

¶ Ad euidentiam huius scito, q cum secundum Aug. de ciuit. dei cap. 15. tristicia sic de his, quæ nobis nolentibus accidunt, & nostrum nolle quadruplici er inueniatur, uel per actum eliciturn, ut si nolo uisitari, uel per naturalem contrarietatem ad voluntatem, ut si nolo uisitari, uel per naturalem contrarietatem ad voluntatem secundum se, ut nolumus miseriam, uel per naturalem contrarietatem ad uoluntatem colligatam appetitui sensitiuo, ut nolumus uri, uel per conditionatum actum uoluntatis puta nolleꝛatem, ut nollemus proiicere merces in mare: quas tamen proiicimus, putant Scotus in loco dicto quodlibet istorum nolle sufficienter causare tristitiam in uoluntate, si contra huiusmodi nolle eueniat nobis aliquid sic nolitum. Minus autem uerum inuenitur hoc dictum, si perspexerimus, q beatis multa possunt sic nolita euenire: qui tamen tristari non possunt: uoluntas enim cuiusque patris in patria est, quod secundum se nolleꝛ filium damnari, ut patet: quia ista nolleitas est secundum amorem naturalem ad filium, & quia in dãnatis remanet, ut patet de diuite, qui petit, ne fratres damnarentur, & tamen beatus non tristatur si filius damnatur. Et simile est de iniustis, quæ fiunt sanctis circa eorum corpora: sunt enim contra naturalem uoluntatem eorum, & tamen nõ tristantur.

¶ Quocirca distinguendum est de nolle, q sive naturale sive cõditionatum sit, dupliciter sumi potest. Vel absolute, hoc est quantum est ex parte uoluntatis, seu boni uoliti aut mali nolliti, & taliter nolle nõ sufficit ad causandã tristitiam, ut ex dictis exemplis patet, & amplius patebit. Alio modo, sumitur nolle ssn præsentem statũ uolentis, seu nolentis hoc est, q sive sit naturale sive conditionatum ssn, illud nolle secundum præsentem statum, quę actu habet ille, qui dicitur nolle: & sic nolle sive sit naturale sive conditionatum sufficit ad causandam iustitiam, quod ut clarius fiat, dicamus exemplariter differentiam inter uoluntatẽ beati patris, & non beati: pater siquidem iustus uiator respectu miserię filii præsciti habet nolle, & naturale, & conditionatũ nõ solum ita quòd uoluntati patereꝛ secundum se absolute sumptæ contraria tur miseria filii, & nollet filii damnationem secluso diuinæ iustitiæ ordine, sed quam ita q secundũ præsentem statum in quo est, ex amore naturali exit in actum nolendi conditionatum, dicendo, Pater si possibile est trãseat calix iste. Idem autẽ pater beatus non habet amplius amorem illum primũ, ut consonet sibi exire in actũ nolleitatis respectu miseriæ filii (alioquin non esset beatus: qñ aliquid uelle, q nõ haberet) sed in oibus conformæ dr uoluntati suũ uelle. Et hinc fit ut dãnatio filii eueniens tristitiã ingerat patri uiatori, & non patri beato. Conuenientia siquidem inuenta ssn uoluntatẽ absolute, & similiter ssn nolleitatẽ absolute in patre uiatore, & beato, & dña inuenta ssn uoluntatẽ in tali statu, testatur q non sufficit ad tristitiam uoluntas naturalis, aut conditionata absolute, sed oportet quòd sit secundum præsentem statum: propterea enim tristor proiiciendo merces, quia secundum præsentem statum habeo nolleitatem perdendi illas, & econtra propterea beati de nullo tristantur, quia de nullo cõtrario euenturo habent nolleitatem in illo statu. Et in proposito. ideo Christus dominus beatus. secundũ portionem superiorem non tristabatur de sua passione, quia secundum illam nec nolleitatem illius habebat: sed tamquàm beatus illam nullo modo refutabat. Vnde patet falsum esse, quod rationi superioꝛi Christi, ut natura, contrariabatur passio Christi: quoniam pars illa secundum illum statum non habuit aliquid cõtrarii. Et similiter falsum est, quod habuerit nolleitatem mortis eadem rõne: quia scilicet beata erat. Vetum ne iniuria Sco. hinc fiat, scito, quòd ipse ratione superiore utitur equiuoce, pro intellectu, scilicet, & uoluntate respectu quorumcumque secundum ordinem tamẽ ad æterna: & ideo quo ad quæstionem de ratione superiori, & inferiori, in æquiuoco cum eo laboꝛatur. Sed quo ad nolitionem causantem tristitiam, non est æquiuocatio: quoniam siue in superiori siue in inferiori portione oportet adesse nolitum secundũ præsentem, & non sufficit nolitum secundum disconuenientiam ad uoluntatem ab olute, ut declaratum est. Veruntamen ad singula obiecta respondendo dicitur, quòd non est contra naturalem inclinationem

Universidad de Deusto Biblioteca

D. 199.

superioris appetitus beati, passio Chri, & similiter nec contra uelle conditionatum illius, & similiter nec contra, eundē, quis colligatū corpi, qa si habuit locū redundātia in Chro. Ad illud de cōtritione peccatorū nrorū dr, q dolor ille est rōis inferioris: qn obiectū talis actus est aliquid tpale, s offensa dei. Nec obstat, q sn rōnes æternas sit hæc tristitia: qm rō inferior regulat ex rōne superiori, & ab illa sumit principia: sm n. obiecta, s. tpale, uel æternū, distinguunt rō superior, & inferior, ut in prima parte q.79.ar. 9. habes.

P.p. q. 77. ar. 1. & 8.

¶ Quarta cōclusio ē. Omnes potentiæ animæ Chri patiebant ex parte subiecti. Probat: qa omnes radicātur in essentia eius. q patiebat, qa actꝰ corporis patientis erat.

In cor. ar

illum modū passionis, quo pō tentia aliqua dr pati ex parte sui subiecti, sic oēs potētię aiæ Christi patiebantᵉ oēsᵈ. n. potētiæ aiæ radicanē in essentia eiᵉ, ad quam peruenit passio, passo corpore, cuius est actus.

AD PRIMVM ergo dcm, q licet intellectus, sm q est potētia quędam, non sit corporis actus: essentia tn animæ est corporis actus, in qua radicat potentia intellectiua, ut in prima parte habitum est.*

AD II dcm, q illa ratio pcedit de passione, quæ est ex parte propri obiecti, sm quā, superior ratio in Christo passa non fuit.

AD III dcm, q dolor dr esse passio perfecta per quam aia perturbatur, qn passio sensitiuæ partis pertingit vsque ad īmu tandum rōnem a rectitudine sui actus, ut. s. sequatur passionem, & non habeat liberū arbitrium super eam. Sic autem passio sensitiuæ partis non peruenit in Christo vsque ad rationem, sed ex parte subiecti, sicut dictum est.*

In cor. ar

AD IIII dcm, q intellectus speculatiuus, non pt habere doloré, uel tristitiá ex parte sui obiecti, q est uerū absolute consideratum, q est perfectio eius: potest tamen ad ipsum pertingere dolor, uel causa doloris, per modum iam dictum.*

In cor. ar.

ARTICVLVS VIII. I

Porr.e. 252

SVP. QV. XLVI. ART. VIII

Utrum tota anima Christi in passione frueretur fruitione beata.

3.d.15.q.2 a.3.q.2. Et ver.q.10.a. 11.ad 3. Et q.26. ar.9. & 10. Et quo.1.q.2. a.1.cor. Et o.3.c.238. & 239.

Medina.ar.8.

AD OCTAVVM sic ꝓcedit. Vr q aia Chri in articulo illius passionis nō tota fruet fruitione beata. Impossibile est .n. simulᵇ dolere, & gaudere, cū dolor, & gaudiū sint cōtraria: sed anima Chri tota patiebat dolorē in tempore passiōis, ut supra habitū est.* non ergo potuerat esse, ut tota frueretur.

*q.15.a.10

¶ 2 Prę. Phil. dicit in 7. Eth. t q tristitia si sit vehemēs, nō solū impedit delectationē contrariā, sed quācūq;, & econuerso: dolor āt passionis Chri fuit maximus, ut ostensum est,* & similiter delectatio fruitionis ē maxima, ut in principio secundæ partis habitū est. t nō ergo potuit esse, q aia Christi tota simul pateretur, & frueretur.

†li.10.c.5. & li.7.c.vl.

*ar.6.huiꝰ quęst.

¶ 3 Præ. Fruitio beata est sm cognitionē, & amorem diuinorū vt patet ꝑ Aug.* i 1.d doc.chr. tiā: quia in Christo, quamdiu fuit viator nō erat redundātia.

¶ Tertia conclusio est. Superior pars animę proprio actu fruebat Christo patente. Probat: quia non impediebatur a cœtua sibi fruitione per infetiorem, partem patientem.

Li.3.c.15. post med.

SED CONTRA est, q Dam. dicit in 3.li. q diuinitas Chri ꝑmisit carniagere, & pati, q̄ propria. ergo pari rōe cū propriū esset aiæ Christi inquantū erat beata, q frueretur, passio eius fruitionem non impediebat.

RESP. Dcm, q sicut dictū est prius, tota aia pt intelligi, & sm essentiam, & sm oēs eius potētias.

Ar. præc.

*concl.m

ᵐSi āt intelligat sm essentiā, sic tota anima fruebat inquantū est subiectum superioris partis aiæ, cuiⁿ est frui diuinitate, ut sicut passio rōe essentiæ attribuit superiori parti animę, ita ecōuerso fruitio rōe superioris partis aiæ attribuat essentiæ.ᵖ Si vero accipiamus totā aiam rōe omnium potentiarū eius, sic non tota anima fruebatur nec directe qdem, quia fruitio nō potest eē actus cuiuslibet partis animę, nec per redūdantiam gloriæ: quia dum Chrs erat viator, non fiebat redundantia glorię a superiori parte in inferiorē, nec ab anima in corpus, sed quia nec econuerso superior pars aiæ impediebat circa id, q est sibi propriū per inferiorē, consequens est, quod superior pars animæ perfecte fruebatur Christo patiente.ᵗ

*concl.q

AD PRIMVM ergo dcm, q gaudiū fruitionis non contrariat directe dolori passionis: quia non sunt de eodē: nihil āt ꝓhibet contraria eidē inesse nō sm idē, & sic gaudiū fruitionis ꝑtinere ad superiorē partē rōis per propriū actū: dolor autē passionis sm suum subiectum. Ad essentiam uero animę pertinet dolor passionis ex parte corporis cuius est forma: gaudium uero fruitionis ex parte potentiæ, cui subiicitur.

AD II dcm, q verbum illud Philosophi, habet veritatem ratione redundantię, quæ naturaliter fit ab vna potentia animæ in aliam: sed hęc ī Christo non fuit, ut supra dictum est.*

In cor. ar. & ar. 6.

AD III dcm, quod ratio illa procedit de totali tate animę, quantum ad eius potentias.

ARTICVLVS IX.

Porr.e. 254

SVPER QV. XLVI. ART. IX.

Utrum Christus fuerit conuenienti tempore passus.

Inf.ar.10. cor.

Medina. ar.9.

ADNONVM sic ꝓcedit. Vr q Chrs n fuerit cōueniēti tpe passus. Passio. n. Chri figurabat ꝑ īmolationem agni paschalis, vñ, & Apost. dicit 1.ad Cor. 5. Pascha nr̄um immolatus est Chrs: sed agnus paschalis immolabatur quartadecima die ad uesperā, ut dr Exod. 12. ergo vr q Christus tunc debuerit pati, q patet esse falsū: nam tunc pascha cū suis discipulis celebrauit, secundū illud Mar. 14. primo die azymorum qn pascha immolabant, sequenti autem die passus fuit.

TITulus clarus.

¶ In corpore vna conclusio Christus est conueniēti tempore passus. Probatur dupliciter. Primo, Passio Christi: subiecta erat eius uolūtati. ergo. Probatur consequentia, quia uoluntas. Christi regebatur diuina sapiētia suauiter omnia disponente. Secū dō, auctoritate Aug.

¶ In responsione ad primum nota, quòd moderni latini adhuc non quiescunt circa

Tract. 8. 1 io nō pro cul a fine, to. 9.

citēa quorum lunæ diem, qn Christus mortuus est. Addunt qi super argumenta græcorum sanctitatē diei quintidecimi nā qui tadecima luna illius mensis erat celebris, ita q nihil opis erat licitum in ea exceptis his, quæ ad uescendū sunt, vt patet Exo. 12. constat autem in illa feria 6. qua Christus passus est. licita fuisse opera, quæ in festis fuissent illicita, ut patet tum ex operibus iudæorū, qui illo die iudiciales actus in Christum exercuerūt tū ex actibus Ioseph Nicodemi, qui sepelierent Christum, qđ non fuisset licitū sabbatho, patet ex eo, q pp paraseuem festinata sepultura est, ut Aug. notauit, & ex eo q mulieres sanctę sabbatho se continuerūt ab officio circa Christum sepeliendum. Vnde uolunt uerba Ioan. euangelistæ, Erat autē parasceuæ paschę, ad litteram intelligi, q erat uigilia paschæ.

¶ Ad euidendam huius considerandū est. q nō solum certa incertis proponēda sūt, sed certius ea, quæ ambigua fiūt, interpretanda sunt, & non econtra. Quoniā certa certitudinaliter à tribus euangelistis Matt. Marco, & Luca de primo die azimorū, q quintadecima luna est, q fuit dies Veneris, in qua Christus passus est, debet præponi in certis, hoc est uarie exponibilibus uerbis ioannis euangelistę, non quo ad ueritatem, & falsitatē, quia sunt uera, sed quo ad securitatetem sensus literalis. Verba siquidem illorum non possunt exponi ad literam. n. n intelligendo diem illum Veneris fuisse lunam quintamdecimā: qa expresse dicunt primū diem azimorum inchoatum uespere prę cedente, vocantes diē Iouis ad uesperam, diem azimorum. Verba autem Ioan. euangelistæ possunt aliter interpretari, q quòd sabbatho fuerit quin

Hom. 82. in io. parū a me. to. 3

Ar. 1. huiꝰ quæ.

Comel. in

¶ 2 Prę. Pasio Chri dr eius exaltatio, sm illud Io. 3. oportet exaltari filiū hois. Ipse āt Chrus dr sol iustitiæ, ut patet Mal. ult. ergo vr q debuerit pati hora sexta, qn sol est i sua maxima exaltatione, h cuius cōtrariū ur ꝓid qđ dr Mar. 15. Erat āt hora tertia, & crucifixerunt eorum.

¶ 3 Præt. Sicut sol in hora sexta maxime exaltat quolibet die, ita in solstitio æstiuali maxime exaltatur quolibet anno. h debuit ergo magis pati circa tps solstitii æstualis, quàm circa tēpus æquinoctii uernalis.

¶ 3 Præt. Per præsentiam Chri in mūdo, mundus illuminabatur, sm illud Io. 9. Quamdiu sum in mundo lux sum mundi. h conueniens igit fuisset humanæ saluti, ut diuti⁹ i hoc mūdo uixisset, ita q nō pateret in iuuenili ętate, sd magis i senili.

SED CONTRA est, q dicitur Io. 13. Sciens Iesus, qa uenit hora eius, ut transeat de hoc mūdo ad patrē. Et Io. 12. dicit, Nōdū uenit hora mea. Vbi dicit Aug.* Vbi tm fecit quantū sufficere iudicauit, uenit hora eiᵉ, nō necessitatis, sed uoluntatis. cōuenienti igit tpe passus est.

RESP. Dicendum q sicut supra dictum est, *passio Christi subiecta erat eiᵉ uoluntati. Voluntas āt eius regnabatur diuina sapiētia, quæ oia cōuenienter, & suauiter disponit, ut dr Sapien. 8. Et iō dicendum est, q cōueuienti tpe passio Christi celebrata est, Vñ Aug. in li. Qōnum uete. & no. testa. dicit, Omnia proprijs locis, & tēporibus gesit saluator.

AD PRIMVM ergo dcm, q quidā dnt Chm fuisse passum quartadecima luna, qn iudęi pascha immolabāt. Vñ, & Io. 18 dr q iudæi nō introierūt prætoriū Pilati ipso die passionis, ut nō cōtaminarent, sed ut mādu carēt pascha. vbi Chr.* dicit q tūc iudæi faciebāt pascha, ipse uero añ unā diē celebrauit pascha, referuās suā occisionē festæ feriæ, qñ uet⁹ pascha fiebat. Cui vr cōsonare, qđ dr Io. 13. q añ diē festū paschæ Chrs facta cęna, pedes discipulorū lauit: sed cōtra hoc vr esse, qđ dr Matth. 26. q prima die azymorū accesserūt discipuli ad Iesū, dicentes: Vbi vis paremꝰ tibi comedere pascha? Ex quo patet, q cum primꝰ dies azymorū dicat quartusdecimꝰ dies mēsis primi, qn agnus immolaf & luna plenissima ē, ut Hier.* dicit, cōstat quartadecima luna Chm cęnā fecisse, & quintadecima eū ee passū. Et hoc expressius manifestat q id, qđ dr Mar. 14. Primo die azymorū, qn pascha īmolabāt &c. & Luc. 22. Venit dies azymorū, i quo necesse erat occidi pascha. Et iō qđ dnt, q Chrs die conuiēti in quartadecima luna pascha cū discipulis suis māducauit, demōstrans q vsq; ad ultimū diē nō erat cōtrarius legi, vt Chrys.* dicit sup Matt. sed iudæi occupati circa ꝓcurationē mortis Chri cōtra legē, celebrationē paschę in crastinū distulerūt. Et pp hoc de his dr, q i die passionis Chri noluerūt intrare ꝓtorū, vt nō cōtaminarent, sed vt manducarēt pascha. Sed nec illud vr esse consonum uerbis Marc. dicētis. Primo die azymorū qn pascha īmolabant. Simul ergo Chrs, & iudęi vetus pascha celebrauerūt. Et sicut Beda dicit sup Mar.* licet Christus, qui est pascha nostrū sit crucifixus sequēti die, hoc est quintadecima luna: attū nocte qua agnus immolabāt. corporis, sanguinisq; sui discipulis tradens mysteria celebranda, & à iudæis tētus, ac ligatus ipsius īmolationis, hoc est, passionis suæ sacrauit exordiū. Cū aūt dr Io. 13. Ante diem festum paschæ, intelligitur hoc fuisse quartadecima luna, qđ tunc euenit quinta feria: nā luna existēte quintadecima erat dies solēnissimꝰ paschę apud iudæos. et sic eundem diem, quē ioānes nominat añ diē festū paschę, pp distinctionē nālem diērū, Matth. nominat primā diē azymorum: sm ritum iudaicę festiuitatis, solēnitas incipiebat à uespera ꝓcedentis diei. Quòd aūt dicitur, eos comesturos esse pascha in quintadecima luna, intelligendum est, quòd ibi pascha non dicitur agnus

Veneris fuisse quintadecimā luna. Et cōfirmatur hoc, quia idē Io. euangelista ibidem appellat unum, idemqi tps parasceuę paschæ, & paschæ: dicit. n. de illo die Veneris, Erat aūt parasceue paschæ, & de eodē introducit Pilatū dicentem, Est autem uobis consuetudo, ut dimittam uobis unum in pascha. Si enim tā propriē loan. paschæ nomine ut. ur, ut illi autumant, nō debuit idem tempus dici pascha, & parasceue paschæ: quoniam constat q tam stricte loquendo, aliud est tempus paschę, & aliud parasceue paschæ. Vocauit ergo utrobique pascha solennitatē pāsenalem, sicut et alii Luc. Act. 12. expresse totam solemnitatem paschalem paschā vocat, tractans de Petro occidendo, Erant aūt dies azymorum & subdit, uolens post pascha producere eum.

Sup illud Matth. 26. prima die azymorū accesserūt tom. 9.

Hom. 8. in Mat. paulo a prin. to. 2.

¶ Ad obiectionē nouam ex celebritate festiuitatis illius diei, dr q quia præceptum de observatione illiꝰ festi excipiebat ipsa tantia ad præparationem eiborum, quæ tamen erant prohibita in sabbatho, colligitur f isse licita illo die, quæ sabbatho nō licuissent: nā lex sub una exceptione comprehendit omnia similia. Et propterea ex hoc ipso, quòd in die primo paschæ poterant parari necessaria ad cibum consequens est, q etiam licita fuerunt omnia, quæ occurrens necessitas naturæ, & pietatis exegisset, ac per hoc opus sepulturæ, maximæ pietatis gratia, ut fuit circa Christum, licitum fuit. Actus uero iudiciales eum non sint inter opera seruilia, prohibitos in ueteri lege nescio: legimus enim Petrum captum inter dies azymorum, & propter tempus illud, in quo tamen licebat operari, seruatus est occisioni pcst Pascha. Veruntamen quicquid sit de hoc, sicut Caiphas prudens est habitus, consulendo quòd expedit unum

Beda Mar. 14. in c. 43. sm Bedæ ord. to 2.

hominem mori pro populo, facile potuit dispensare, quia periculum erat in mora, ut actus iudiciales circa Christum licite se exercere crederent i primo die azymorũ, præsertim cum actus hi, nõ ex lege, sed statutis eorum, uel consuetudine, & reuerentia quadam prohibiti forte fuerint.

Homi. 82. in Ioan. a med. to. 3

Lib. 3. c. 13 non pẽul. a prin. t. 4

paschalis, q immolatus fuerat decimaquarta luna, sed dr cibus paschalis, i. azymi panes: quos oportebat comedi à mũdis Vñ Chrys. ibidẽ aliã expositionẽ ponit, q Pascha põt accipi pro toto festo iudæorum, quod septem diebus agebatur.

AD II dicẽdũ, q sicut Aug.* dicit in lib. de cons. euang. hora erat quasi sexta, cũ traditus est Dñs crucifigẽdus à Pilato, ut Ioan. dicit: nõ. n. erat plene sexta, sed quasi sexta. i. peracta quinta, & aliqd ẽt de sexta esse cœperat, donec cõpleta sexta, Christo pendente in cruce, tenebræ fierent. Intelligitur aũt fuisse hora tertia, cũ clamauerunt iudei, vt Dñs crucifigeretur, & veracissime demonstratur, tunc eos crucifixisse qñ clamauerunt. ergo ne quisquã cogitationẽ tanti criminis auersus à iudæis in milites conuerteret, erat, ingr, hora tertia, & crucifixerunt eũ, vt illi eũ potius crucifixisse, in ueniantur, q hora tertia, vt crucifigeretur, clamauerũt. Quam q̃ non desunt, qui p paraseuen, quã Ioan. cõmemorat, dicens, Erat paraseue hora quasi sexta, horam diei tertiã velint intelligi. Paraseue quippe interpretatur pparatio. Verũ autem pascha, qd in passione Dñi celebratur, incœpit pparari ad horã noctis nonã, qñ. Sũi principes sacerdotum dixerunt, reus est mortis. Ab illa ergo nocte hora, vsq; ad Christi crucifixionẽ, occurrit hora paraseues, sexta secundũ Ioannẽ, & hora diei tertia ẽm Marcum: quidã tñ dicunt, q hæc diuersitas ex peccato scriptoris apud græcos contingit: nam figuræ, quibus tria, & sex repræsentantur, satis sunt propinquæ apud eos.

In li. q. ex no. test. q. Icipit, de certe pfectus q. 55. in prin. t. 4. inter opera Aug.

AD III dicendum, q sicut dicitur in libro de Qõnibus vete. & nou. testamenti,* tũc uoluit Dñs passione sua mundum redimere, & reformare, qñ eum creauerat, ideſt, in æquinoctio. Et tunc dies super noctẽ increscit: quia per passionem Saluatoris à tenebris ad lucem perducimur. Et quia perfecta illuminatio erit in secundo aduentu Christi, ideo tempus secundi aduentus æstati comparatur. Matth. 24. ubi dicitur, Cum ramus eius iam tener fuerit, & folia nata, scitis quia prope est æstas, ita, & vos cum videritis hæc omnia, scitote quia prope est, & in ianuis. Et tunc etiam erit maxima Christi exaltatio.

AD IIII dicendum, q Christus in iuuenili ætate pati voluit propter tria. Primo quidẽ, vt ex hoc magis suam dilectionem commendaret, q vitam suam pro nobis dedit, quando erat in perfectissimo statu. Secundo, quia non cõueniebat, ut in eo apparere: naturæ diminutio, sicut nec morbus, vt supra dictum est. Tertio, vt in iuuenili ætate moriens, & resurgens, futuram resurgentium qualitatem in seipso Christus præmonstraret. vnde dicitur Ephe. 4. Donec occurramus omnes in vnitatẽ fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.

ARTICVLVS X.

Virum Christus fuerit conueniẽti loco passus.

SVP. QV. XLVI. ART. X.

Medina. a. 10. *Porr. 255*

TItulus clarus.

¶ In corpore una conclusio: Christ⁹ in loco conueniẽti passus est. Probat, quia omnia propriis locis, & temporibus gessit: quia omnia loco, & tempora in manu eius sunt. ergo.

Sup. q. 35. ar. 7. ad 1. & 3 q. 51. art. 3. ad 1. Et opu. 60 c. 18.

¶ In rñsione ad secundum, & tertium, aduerte q ad Iram Christus passus est extra portã in loco dãnatorum, ut mors sua turpior redderetur, dum in loco publicæ ignominiæ, ac maxime patulo passus est.

ADDECIMVM sic procedi tur. Videtur q non conueniẽti loco Chr̃s passus fuerit, Christus. n. passus est ẽm carnẽ humanã, quæ quidẽ concepta fuit ex virgine in Nazareth, & nata in Bethleem. b ergo vr̃, q non in Hierusalẽ, sed in Nazareth, vl̃ Bethleẽ pati debuerit.

¶ 2 Præt. Veritas dẽt b rñdere figuræ: sed passio Christi figurabatur per sacrificia veteris legis: sed huiusmodi sacrificia offerebanť in tẽplo. ergo vr̃ q & Christus i templo pati debuerit, & non extra portam ciuitatis.

¶ 3 Præt. Medicina dẽt morbo rñdere: sed passio Christi fuit medicina contra b pctũ Adæ. Adã aũt nõ fuit sepultus in Hierusalẽ sed in Hebron: dr. n. Iosue 14. Nomẽ Hebrõ antea vocabať chariatarbe, Adã maximus ibi in terra* Enachim situs est. ergo vr̃ q Chr̃s i Hebron, & nõ i Hierlm pati debuerit.

Alias, inter.

SED CONTRA est, q dr Luc. 13. Nõ capit pphetã perire extra Hierusalẽ: sed Christus fuit prophetа. Conueniẽter ergo passus est in Hierusalem.

RESP. dicendũ, q sicut dr in lib. 83.* Qõrũ, oĩa, p priis locis, & tpibus gesit Saluator: quia sicut omnia tempora sunt in manu eius, ita etiam oĩa loca: & ideo m sicut conueniẽti tempore Christus passus est, ita etiam conueniẽti loco.

Aug. in lib. q. ex noue, qui incipit, deus certe. q. 55 in princ. to. 4. *conẽl. m*

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, q Christus conueniẽtissime in Hierlm passus est. Primo quidẽ, q a Hierusalẽ erat locus à deo electus, ad sacrificia sibi offerenda: q quidẽ figuralia sacrificia figurabãt Christi passionẽ, qđ est verũ sacrificiũ, ẽm illud Eph. 5. Tradidit semetipsum hostiã, & oblationẽ i odorẽ suauitatis. Vñ Beda* dicit in quadã homilia, q appropinquante hora passiõis, Dñs appropinquare voluit loco passionis, s. i Hierusalẽ, quo puenit ante sex dies paschæ, sicut agnus paschalis añ sex dies paschę, i. decima luna, ẽm pceptum legis ad locum immolationis ducebatur. Scd̃o, q a virtus passiõis eius ad totũ mundũ diffundẽda erat, in medio terræ habitabilis pati voluit, i. in Hierusalẽ. vñ dicit in Ps. 73. Deus aut̃ rex nr̃, añ sæcula operatus est salutem in medio terrę, i. in Hierusalẽ: quæ dicit eẽ vmbilicus terræ. Tertio, quia hoc maxime conueniebat humilitati eius, vt. s. sicut turpissimum genus mortis elegit, ita etiam ad eius humilitatẽ pertinuit, q in loco tam celebri confusionem pati non recusauit. vñ Leo Papa dicit in quodã sermone Epiphaniæ, ¶ Qui serui susceperat formã, Bethleem prẽelegit natiuitati; Hierusalẽ passioni. Quarto, vt ostenderet à principibus populi iudæorum exortam esse iniquitatem occidentium ipsum: & ideo in Hierusalem, vbi principes morabantur, voluit pati. Vnde dicitur Actuum 4. Conuenerunt in

Homil. in dñica palmarum. q prin. quære eam in homiliario totius anni.

In ser. de anre me.

ista ciuitate aduersus sanctum puerum tuum Iesum quem vnxisti, Herodes & Pontius Pilatus cũ gentibus, & populis Israel.

AD II dcdm, q Chr̃s non in templo aut in ciuitate, sed extra portã passus est ¶ p tria Primo quidem, ut ueritas rñderet figuræ: nam uitulus, et hircus, qui solennissimo sacrificio ad expiationẽ totius multitudinis offerebanť, extra castra cõburebanť, ut pcipit Leu. 16. Vnde dr Heb. 13. Quorum animaliũ inferť sanguis pro pctõ in sancta per põtificẽ, horũ corpora cremanť extra castra: pp q & Iesus, ut sanctificaret p suũ sanguinẽ populũ, extra portam passus est. Secundo, ut p hoc daret nobis exẽplũ exeundi a mundana conuersatione. vnde ibidẽ subditur, Exeamus igit̃ ad eũ extra castra improperiũ eius portantes. Tertio, ut Chryso.* in sermo. de passio. dicit, Noluit Dñs pati sub tecto, nõ in templo iudaico, ne iudæi sub raherent sacrificiũ salutare: ne putares, p illa tm̃ plebe oblatũ: & iõ foras ciuitatẽ foras muros, ut scias sacrificiũ eẽ cõe, q totⁱ⁹ẽ terræ oblatio, q cõis ẽ purificatio.

In fer. qui Icipit hodierna die dñs nr̃, aliquantulũ a prin. to. 3. Sup illud Matth. 27 Et uenerũt i locũ q dr Galgotha, to. 9.

AD III dcdm, q, sicut Hier.* dicit super Matthæum, Quidam exposuit caluarię locũ, in quo sepultus est Adam, & iõ sic appellatũ: quia ibi antiq hoĩs sit cõd tũ caput: fauorabilis iterpretatio, & mulcens aurem populi, nec tm̃ uera. Extra vrbem. n. & foras portam, loca sunt in q b truncanť capita damnatorũ, & caluariæ, ideſt, deccollatorũ sũpsere nomen. Propterea aũt ibi crucifixus est Iesus ubi prius erat area damnatorũ, ut ibi erigerenť uexilla martyrii. Adam uero sepultũ iuxta Hebron, & Arbee in Iesu filij Naue volumine legimus. Magis aũt Iesus crucifigendus erat in loco cõi damnatorũ, q̃ iuxta sepulchrum Adæ, ut ostenderet quòd crux Chr̃i non solum erat in remediũ contra peccatum personale ipsius Adæ, sed etiam cõ tra peccatum totius mundi.

Homi. 83 in Matthæi quę tenuim a pri. to. 2

Conel. m

SV. QVAE. XLVI. ART. XI.

Porret. 256 *Medina. ar. 11.*

TItulus. clarus.

¶ In corpe una distinctio cum duab. cõclusionib⁹. Distinctio est: Alia iõe fuit intentionem iudæorũ, & alia fuit diuinã electionem Chr̃s inter latrones crucifixus est. Prima conclusio. Chr̃s crucifix⁹ est inter latrones fm̃ intentionem iudeorũ, ut crederet esse malus inter malos puniti: hoc est. conueniẽter q dem rõ mala eorũ intentionem, qa medium consonũ fuit malo, sed inconueniẽter quantũ ad euẽtũ: q oppositũ euenit, dũ Chr̃i crux adorata, & ab illorum cruciatib. sic discernit, & uere eorũ oppositũ euenit. Fuit autem ut iudæi confunderẽ cru-

Ord. hom. 33. i Mat. post prin. to. 3. *Li. 10. in Lu. c. cui⁹ tit. est, responsione 3.

ARTICVLVS XI.

Virum conueniẽter fuerit Christum cum latronibus crucifigi.

ADVNDECIMVM sic procedit. Vr̃ q non fuerit cõueniens Christum cum latronibus crucifigi: dẽ enim 2. Cor. 6 Quæ b participatio iustitiæ cũ iniquitate? sed Chr̃s factus nobis iustitia a deo, iniquitas aũt pertinet ad latrones. non ergo fuit cõueniẽs, ut Chr̃us simul cum latronibus crucifigeretur.

¶ 2 Præt. Sup illud Matt. 26. Si oportuerit me mori tecum, nõ te negabo, dicit Origenes. ¶ Mori cũ Iesu pro oĩb. moriẽte, hoĩum nõ erat. & Amb.* dicit super illud Luc. 22. Paratus sũ tecũ, & in carcerem, & in mortem ire: passio, inquit, Dñi ẽmulos habet, pares nõ habet. Multi igitur minus conuenienter vr̃ quòd Christus simul cum latronibus pateretur.

¶ 3 Præt. Mat. 27. dr, q b latrões, qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei: sed Luc. 23. dr q unus eorum, qui crucifixus erat cũ Christo, ei dicebat, Memento mei Dñe, dum veneris in regnum tuum. ergo vr̃, q præter latrones blasphemãtes fuerit cum eo crucifixus alius non blasphemans. Et sic vr̃ inconuenienter ab euangelistis narratum, quòd Christus fuerit cum latronibus crucifixus.

SED CONTRA est, quòd Isa. 53. fuerat prophetatum: Et cum sceleratis reputatus est.

RESP. Dicendum, q Chr̃s in er latrones crucifixus est, alia quidem ratione quantum ad intẽtionem iudæorum, alia vero quantum ad dei ordinationem. Quantum enim ad intentionem iudęorum, duos latrones utrimque cruc fixerunt, sicut dicit Chrys.* ut eorũ suspitionis fieret particeps: sed non ita euenit, nam de illis nihil dr: huius aũt vbiq; crux honorat: reges diademata deponentes, assumunt crucẽ in purpureis, in diadematibus, in armis, in mensa sacrata, vbiq; terrarũ crux emicat: quantũ uero ad dei ordinationẽ Chr̃s cũ latronib. crucifixus est: quia ut Hie.* dicit sup Matth. sicut pro nobis maledictũ crucis factus est Chr̃us, sic pro oĩum salute inter noxios quasi noxius crucifigit. Secundo, ut dicit Leo* Papa in sermone de passione, duo latrões vnus ad dexterã, & alⁱ⁹ ad sinistrã crucifigunť, ut in ipsa patibuli spẽ mõstraret illa, quæ in iudicio ipsius, oĩum hoĩum facienda est discretio. Et Aug.† dicit super Io. ipsa crux, si attendas, tribunal fuit: in medio. n. iudice constituto, unus, q credidit, liberatus, alius, q insultauit, dãnatus est: tiã significabat q facturus ẽ de viuis, & mortuis, alios posturus ad dextrã, alios uero ad sinistram. Tertio, ẽm Hilariũ* duo latrones leuæ, ac dextræ affigunť, oẽm humani gñis vniuersitatẽ uocari ad sacrm passionis Dñi ostendentes: sed quia per diuersitatem fidelium, ac infidelium, fit omnium secundum dextram, sinistramq; diuisio, vnus ex duobus ad dextram eius situs fidei iustificatione saluatur. Quarto, quia ut Beda* dicit super Mat. latrones qui cum Dño crucifixi sunt, significant eos, qui sub fide, & confessione Chr̃i, uel agonem martyrii, uel quelibet arctioris disciplinæ inst: tuta subeunt: sed, qui hoc pro ęterna gloria gerunt, dextri latronis fide designanť: qui uero humanæ laudis intuitu, finistri latronis mentem imitantur, & actus.

Homi. 88 in Matthæi quę tenuim a pri. to. 2

Matt. 27. p illud, ve nerunt in locũ q dr Golgotha to. 9. de passione parum a prin. †Aug. tract. 31. in Ioa. in fi. to. 9.

Ca. 33. in Matt. ante med.

Ca. 15. in Mat. in e. 44. sm̃ eⁱ⁹ ord. circa med. to. 2

AD PRIMVM ergo dcdm, q sicut Chr̃s debitũ mortis non habuit, sed mortem voluntarie subiit ut sua uirtute vinceret mortem, ita ẽt nõ habuit meritum, ut cum latronibus poneretur; sed uoluit cum iniquis deputari, ut ua uirtute iniquitatem destrueret. Vñ Chrys.† dicit super Io. q latronem in cruce conuertere, & in paradisum ducere, non minus fuit, quàm concutere petras.

Homi. 48. in Io. nõ remota a fi. t. 3

AD 11 dcm, ꝙ non conueniebat, ut cū Chro aliquis alius pateret ex eadē cā. vñ Orig.* ibidem subdit, oēs fuerant in pctis, & oēs opus habebāt, ut pro eis alius moreretur, non ipsi pro aliis.

AD III dcm, ꝙ sicut Aug.* dicit in lib. de cōsensu euangelistarum, possumus intelligere Mat. posuisse pluralē numerum pro singulari, cum dixit, latrones improperabant ei. Vel pōt dici secundum Hec.† quòd primum uterq; blasphemauerit deinde uisis signis, unus eorum crediderit.

SVPER QV. XLVI. ART. XII.

Ferr. 4. cont. 58. Medina. ar 12.

TItulus quæritur an fuerit dēm de passus est ex eo, ꝙ Chs passus est: hoc est quæritur, si passio Christi fuerit deitati ascribēda.

¶ In corpore una est cōclusio: Passio Christi attribuenda est supposito diuino non rōne diuinæ, sed humanæ naturæ. Probatur. Vnio naturæ utriusque facta est in persona, salua utriusq; naturæ proprietate. ergo &c. Et cōfirmatur auctoritate Cyrilli &c.

¶ 3 Præt. Iudæi puniti sunt pro pctō occisionis Christi, tam ꝙ homicidæ ipsius dei, ꝙ magnitudo pœnæ demonstrat: hoc autem non esset, si passio ad diuinitatem non pertineret. ergo passio Chri ad diuinitatem eius pertinuit.

SED CONTRA est, Athanasius dicit in epist. ad Epictetum, Natura deus manens verbū est impassibile: sed impassibile non pōt pati. Passio ergo Christi non pertinebat ad eius diuinitatem.

RESP. dcm, ꝙ sicut supra dictum est, unio humanæ naturę, & diuinæ facta est in persona, et hypostasi, & supposito, manente tamen distinctione naturarum, ut s. sit eadem persona, & hypostasis, diuinæ, & humanę naturę, salua tñ triusque naturæ proprietate: & ideo, sicut supra dictum est, supposito diuinæ naturæ attribuenda est passio, non rōne diuinę naturæ, quæ est impassibilis, sed rōe humanę naturę. Vnde in epistola synodali Cyrillus dicit, Si quis non confitetur deum uerbum passum carne, & crucifixum carne, anathema sit. Pertinet ergo passio Christi ad suppositum diuinæ naturæ ratione naturæ passibilis assumptę, non aūt ratione diuinæ naturæ impassibilis.

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ Dominus glorię dicitur crucifixus, non secundum ꝙ est dominus gloriæ, sed secundum quòd erat homo passibilis.

AD 2 dcm, ꝙ sicut dr in quodā sermone Ephesini cōcilij, mors Chri tā ꝙ facta mors dei, s. p unionē ad psona, destruxit mortē: qm deus & hō erat, ꝙ patebat: non enim natura dei læ a est sed humana, neque mutatione sua suscepit passiones.

AD 3 dicendum, ꝙ sicut subditur ibidem, non putū hominē crucifixerunt iudæi, sed Deo intulerunt præsumptiones: pone enim principem loqui per uerbū, & hoc formari per literas in charta aliqua, & dirigi ciuitatibus, & aliquis inobediēs, chartam disrumpat, ad mortis sententiam deducetur, non tamē chartam disrumpens, sed tanquàm uerbum imperiale disrumpens. non ergo securus sit iudæus, tamē purum hominem crucifigens: qđ enim uidebat, quasi charta erat: quod autem in ea cælabatur imperiale uerbum, erat natum ex natura non prolatum per linguam.

ARTICVLVS XII.

Vtrum passio Christi sit eius diuinitati attribuenda.

ADDVODECIMVM sic proceditur. Vr ꝙ passio Chri sit eius diuinitati attribuēda. Dē enim 1. ad Cor. 2. Si cognouissent, numq̄ dominum gloriæ crucifixissent: sed dominus gloriæ est Chs, s̄m diuinitatē. ergo passio Christi competit ei secundum diuinitatem.

¶ 2 Præt. Principium salutis humanę et ipsa diuinitas, s̄m illud Ps. 36. Sal at iustorū a Domino. Si ergo passio Chri ad eius diuinitatem non pertineret, uideretur quod non posset nob's esse fructifera.

¶ 3 Præ. Iudæi puniti sunt pro pctō occisionis Christi, tam ꝙ homicidæ ipsius dei, ꝙ magnitudo pœnæ demonstrat: hoc autem non esse, si passio ad diuinitatem non pertineret. ergo passio Chri ad diuinitatem eius pertinuit.

SED CONTRA est, Athanasius dicit in epist. ad Epictetum, Natura deus manens verbū est impassibile: sed impassibile non pōt pati. Passio ergo Christi non pertinebat ad eius diuinitatem.

RESP. dcm, ꝙ sicut supra dictum est, unio humanæ naturę, & diuinæ facta est in persona, et hypostasi, & supposito, manente tamen distinctione naturarum, ut s. sit eadem persona, & hypostasis, diuinæ, & humanę naturę, salua tñ triusque naturæ proprietate: & ideo, sicut supra dictum est, supposito diuinæ naturæ attribuenda est passio, non rōne diuinę naturæ, quæ est impassibilis, sed rōe humanę naturę. Vnde in epistola synodali Cyrillus dicit, Si quis non confitetur dei uerbum passum carne, & crucifixum carne, anathema sit. Pertinet ergo passio Christi ad suppositum diuinæ naturæ ratione naturæ passibilis assumptę, non aūt ratione diuinæ naturæ impassibilis.

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ Dominus glorię dicitur crucifixus, non secundum ꝙ est dominus gloriæ, sed secundum quòd erat homo passibilis.

AD 2 dcm, ꝙ sicut dr in quodā sermone Ephesini cōcilij, mors Chri tā ꝙ facta mors dei, s. p unionē ad psona, destruxit mortē: qm deus & hō erat, ꝙ patebat: non enim natura dei læ a est sed humana, neque mutatione sua suscepit passiones.

AD 3 dicendum, ꝙ sicut subditur ibidem, non putū hominē crucifixerunt iudæi, sed Deo intulerunt præsumptiones: pone enim principem loqui per uerbū, & hoc formari per literas in charta aliqua, & dirigi ciuitatibus, & aliquis inobediēs, chartam disrumpat, ad mortis sententiam deducetur, non tamē chartam disrumpens, sed tanquàm uerbum imperiale disrumpens. non ergo securus sit iudæus, tamē purum hominem crucifigens: qđ enim uidebat, quasi charta erat: quod autem in ea cælabatur imperiale uerbum, erat natum ex natura non prolatum per linguam.

QVÆSTIO XLVII.

De causa efficiente passionis Christi.

DEINDE considerandum est, de causa efficiente passionis Christi.

Et circa hoc quæruntur sex.

¶ Primo, Vtrum Chs fuerit ab alijs occisus, uel à seipso.

¶ Secundo, Ex quo motiuo seipsum passioni tradiderit.

¶ Tertio, Vtrum pater tradiderit eum ad patiendum.

¶ Quarto, Vtrū fuerit conueniens, ut per manus gentiū pateret, uel potius a iudæis.

¶ Quinto, Vtrum occisores eius eum cognouerint.

¶ Sexto, De peccato eorum, qui Christum occiderunt.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Christus fuerit ab alio occisus, an à seipso.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ Christus non fuerit ab alio occisus, sed a seipso. Dicit. n. ipse Ioan. 10. Nemo tollit animā meā a me, sed ego pono eā: ille autem dicitur alium occidere, qui animā eius tollit. nō est ergo Christus ab aliis occisus, sed à seipso.

¶ 2 Præt. Illi, qui ab aliis occidūtur, paulatim debilitata natura deficiunt, & maxime hoc appatet in crucifixis: ut n. dicit Aug. in 4. de Tri. longa morte cruciabantur ligno suspensi. In Christo aūt nō hoc accidit: nā clamās uoce magna, emisit spiritum, ut dicitur Matth. 27. Nō ergo Christus est ab aliis occisus, sed à seipso.

¶ 3 Præt. Illi, qui ab aliis occidūtur, per uiolētiā moriūtur, & ita nō uoluntarie; quia uiolētū opponit uolūtario: sed Aug. dicit in 4. de Trinit ꝙ spiritus Christi non deseruit carnē inuitus, sed quia uoluit, qñ uoluit, & qūo uoluit. non ergo Chrs est ab aliis occisus, sed a seipso.

SED CONTRA est, ꝙ dicitur Luc. 18. Postquā flagellauerint, occident eum.

RESP. dcdm, ꝙ aliquid pōt esse causa alicuius effectus dupliciter. Vno modo directe ad illud agendo: & hoc modo persecutores Chri eū occiderūt, quia sufficientem causam mortis ei intulerūt, cū intētione occidendi ipsum, & effectu subsequēte, quia. s. ex illa cā, est mors subsecuta. Alio modo, dr aliqs causa alicuius indirecte, s. quia non impedit cū impedire possit: sicut si dicatur aliquis alium perfundere, quia non claudit fenestram, per quam imber ingreditur. Et hoc modo ipse Chrs fuit causæ suæ passionis, & mortis. potera. n. suā passionē, & mortē impedire. Primo quidē aduersarios reprimendo, ut eū, aut non uellent, aut nō possent interficere. Secundo, quia spūs eius habebat potestatem cōseruandi naturam carnis suæ, ne a quocūque lęsiuo inflicto opprimeretur: quod qdē habuit aīa Christi, quia erat uerbo Dei cōiuncta in unitate personæ, ut Aug. dicit in 4. de Trin. Quia ergo anima Christi non repulit à proprio corpore nocumentū illatū: sed uoluit ꝙ natura corporalis illi nocumento succumberet, dī suā aīam posuisse, uel uoluntarie mortuus esse.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ cum dr, Nemo tollit aīam meā a me: intelligitur, me inuito: quod. n. aliquis ab inuito auferat, qui resistere non potest, illud proprie dicitur tolli.

AD 2 dcdm, ꝙ ut Christus ostenderet, ꝙ passio illata per uiolentiam, eius animam non eripiebat, naturam corporalē in sua fortitudine cōseruauit, ut etiā in extremis positus uoce magna clamaret, quod inter alia miracula mortis eius computatur. unde dicitur Marci 15. Videns autem Centurio, qui ex aduerso stabat, quia sic clamans expirasset, ait, Vere hic homo Filius Dei erat. Fuit, & mirabile in Christi morte, quòd uelocius mortuus fuit aliis, qui simili passione afficiebantur. Vnde dicitur Ioannes 19. quòd eorum, qui cum Christo crucifixi erant tibias confringi iussit, ut mortui deponerentur de cruce, ne sabbatum impedirent. Et hoc ideo, quia Christus ostendere uolebat, ꝙ mortem sibi non necessitas, sed uoluntas intulerat.

¶ Ad euidentiam horū sciendū est, ꝙ de aīa Christi dupliciter loqui possumus, s. s̄m uirtutem nālē, uel gratuitā in ea manentem, qua. s. ipsa dr potens, & sic aīa Chri nō poterat pseruare corpus suum à lęsiuis, nisi gloriam animæ deriuando in corpus, & reddendo illud impassibile, qđ fuisset contra mysterium nostrę redemptionis, & contra ordinē incarnationis, quo ab initio desinitum est, ut animæ existētę gloriosa corpus maneret passibile suspensa, ut sup. dictum est, redundantia gloriæ in corpus. Discurrendo quippe per oēs gras infusas manentes in aīa Chri, liquido apparet nulla in ea fuisse potentiam aliā ad pseruandum corpus a lęsiuis approximatis. Alio mō loqui possumus de aīa Christi, ut est instrm coniunctū de tatis, & sic, ut supernus in q. 13. art. 2. & 3. dixit Auctor, ptātem habuit faciendi oīa miracula ordinabilia in finem incarnationis, hoc est oēs mutationes creaturā præter spectantes ad creationem, & hmōi. Et sic loquitur hic Auctor de aīa Christi, ita ꝙ intendit ꝙ anima Christi, ut organū uerbi, poterat, & uoluntates persecutorum immutare, & potestatem eorū impedire, sicut poterat alia miracula in cœlo, & in terra facere, & similiter poterat conseruare carnem suā ne lederetur a flagellis, clauis, & quibuscumq; lęsiuis, sicut potuit seruare Petrum super aquas ambulantem &c. Et huius ratio in sęcō dubio reddetur.

¶ Ad obiectionē ergo Scoti primam, dr ꝙ peccat s̄m non cām, ut cām. Concesso siquidem toto argō, nihil aliud hī, nisi ꝙ corpus Chri necessario passum est ab extrinsecis conferendo actiua ad passiuū, s. corpus. & aīam, s̄m se: cum his. n. stat ꝙ anima illa, ut organum uerbi potuisset si uoluisset, impedire passionem.

¶ Ad secundum dr, ꝙ soluit seipsam: quia ex quo homo plus amauit animam propriam, quam proprium corpus tenetur diligere, concedit quòd non peccat, sed bene facit, qui cum possit, non custodiat proprium corpus a lęsiuis propter salutem animarum: Christus autem pastor bonus fuit ponens animam, hoc est uitam suā pro omnibus suis.

¶ Ad secundum dubium dr, ꝙ quia a catholicis acceptatur, ꝙ anima Christi fuit organū coniunctum uerbi Dei, conferēns rōni est, ut quod singulariter, & ineffabiliter assumptum est organū, ad omnia effectum sit organum, ad quæ pōt instrumentaliter cōcurrere. Nam sicut caput est Christus et angelorū, & in scientia, & gratia, & uirtutibus prælatus est omnibus, ita etiam potentia instrumentalis super omnia sit, ꝙ pfit diuino organo hierarchia. n. ex excellentia sunt, & non dedecent Christi animā, sed consonant cōditioni eius, credenda sunt inesse illi. Et sic ex unione aīæ Christi ad uerbum, manifestatur rōnabiliter ptās hæc (scilicet præseruādi proptiū corpus a lęsiuis) in anima Christi, ut organū est uerbi. Et licet glossa ibi forte possit Aug. ad planum tñ sensum ex cōtexu recurrendū est, & ille tenendus, quicquid glossa aliq. Quod aūt Auctor dicit uoluntari ibi tribuere, ꝙ hic humanę, non est mirū qa ipse uiet ibi in ar. 3. regulā gna tradidit interpretandi dicta de ptāe instrumentali animæ Christi. s. ꝙ ga instrm non p opus, sed principalis agentis potestate agit, ideo opera animæ Christi pure organice, attribuuntur deitati. Et propterea, utrumque est uerum. s. ꝙ Christus esuriit, sitiuit, mortuus est, ꝙ uoluit, uoluntate diuina, ut causa principali, & ꝙ Christus esuriit, sitiuit, mortuus est uoluntate humana, ut causa potente instrumentaliter impedire, & nō impediente. Et primum, utrumque est uerum. s. ꝙ Christus esuriit, sitiuit, mortuus est, ꝙ uoluit, uoluntate diuina, ut causa principali, & ꝙ Christus esuriit, sitiuit, mortuus est uoluntate humana, ut causa potente instrumentaliter impedire, & nō impediente. Et primum,

ut clarius, & principalius ab omnibus affirmatur: s̄m a sapientibus intelligitur in euangelio tradituꝫ. cum dicitur, Nemo tollit aīam meam a me: sed ego pono eam. Hoc uerbum nullus martyrum quantuncunque uolentarius ad mortem, potest uere dicere: sed propriē fuit Christo. ergo non sola uoluntas complacentię, sed causatiua mortis, in Christo fuit.

¶ In responsione ad secundum aduerte, ꝙ duplex est modus dicendi de clamore Christi in cruce. Primus est, ꝙ Christus ꝓmittens corpus pati, ac debilitari usque ad mortem, s̄m uoluntatem sibi suo corpori tormenti, speciali miraculo fortitudinem ad clamandum effecit. Secundus est, ꝙ Christus permisit quidem corpus pati, & nihil minuendo de passione miraculose conseruauit fortitudinem naturę ad clamandum, ita ꝙ conseruatio fortitudinis fuit miraculosa, qua conseruatione definente statim passio effectum mortis habuit clamans. n. expirauit. Primus modus facilior est, sed multiplicat miraculum. s̄m, ut patet Matt. 27. bis Christus clamauit, ac per hoc duobus miraculis opꝰ fuit. Secundus autem modus, quem sequitur Auctor in litera, unico contentus est miraculo, s. conseruatione fortitudinis usque ad extremum. ex illa. n. pluries clamare potuit. Et altior est, quia ut in litera dicitur, ad hoc Christus conseruauit fortitudinem, ut monstraret, quòd nemo tollit animam suam a corpore, sed ipse ponit eam.

¶ In eadem rōne circa celeritatē mortis Christi, quia uoluit, considerandum est, ꝙ celeritas illa fuit, & naturalis, & uoluntaria. Nam ex parte corporis naturale fuit, quòd Christus moreretur, antequàm latrones morerētur, tum quia longe plura passus fuerat, tum quia delicatioris erat complexionis; tum quia corpus iejunijs, uigilijs, atque laboribus debilitatum habebat; tum potissime, quia passio eius erat, puta, s. sine redundantia

consolationis: latronet. n. consolabantur, alter spe, alter saltem sua forte contentus. Ex parte vero deitatis, & alæ infirmiter, fuit uoluntaria: quia quandiu uoluit cõseruare fortitudine patientiæ fortis fuit, q primũ aũt noluit cõseruare, reliquit ipsũ corpus sibi: & sic statim ex illatis passionibus directe, a sua uero uoluntate indirecte, non prohibendo, cũ posset, secuta é mors, non expectata latronũ morte.

fregerunt crura, ut cito morerẽ | F turi: ad Iesum aũt cũ uenissẽt, ut uiderunt eũ iã mortuũ, non fregerũt eius crura. Et Mar. 15. dr, q Pilatus mirabatur, si iam obuisset. Sicut. n. eius uoluntate, natura corporalis conseruata est in suo uigore usque ad extremum, sic etiã quãdo uoluit, subito cessit nocumento illato.

duci obediat, & ita homo Christus victoriã obtinuit* per hoc, q Deo fuit obediens, secundum illud Prouer. 21. Vir obediens loquitur victorias. Alias, pro eo.

AD III dcm, q Christus simul, & uiolentiam passus est, ut moreretur & tamen uolũtarie mortuus fuit: quia uiolẽtia corpori eius illata est, quæ tñ tantum corpori eius prævaluit, quantum ipse voluit.

AD PRIMVM ergo dicendum, q Christus mandatum accepit a patre, ut pateretur: dicitur. n. Io. 10. Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam, & hoc mãdatum accepi à patre meo, s. ponendi animam, & sumendi eam. Ex quo, ut Chrysost. dicit, non est intelligendũ, q prius expectauerit audire, & opus ei fuerit discere: sed uoluntarium monstrauit processum, & contrarietatis ad patrem suspitionẽ destruxit: quia tñ in morte Christi lex uetus consumata est, ẽm illud, quod ipse moriens dixit Io. 19. Consumatum est, potest intelligi q patiendo, omnia veteris legis præcepta impleuit. Moralia qdẽ, quæ in præceptis charitatis fundãtur, impleuit inquantũ passus est, & ex dilectione patris, ẽm illud Io. 14. Vt cognoscat mũdus quia diligo patrem, & sicut mandatum dedit mihi pater sic facio, surgite eamus hinc, s. ad locum passionis, & etiam ex dilectione proximi, secũdum illud Gal. 2. Dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Cæremonialia uero præcepta legis, quæ ad sacrificia, & oblationes præcipue ordinantur, impleuit Christus sua passione, inquantum omnia antiqua sacrificia, figurę fuerũt illius ueri sacrificii, quod Christus obtulit, moriendo pro nobis. Vnde dr Coloss. 2. Nemo uos iudicet in cibo, aut in potu, aut in parte diei festi, aut neomeniæ, quæ sunt umbra futurorum, corpus autem Christi, eo. s. q Christus comparatur ad illa, sicut corpus ad umbram. Præcepta uero iudicialia legis, quæ præcipue ordinantur ad satisfaciendũ in iuriam passis, impleuit Christus sua passione: qm, ut in Ps. 68. dr, quę non rapuit exoluit, permittens se ligno affigi pro pomo, quod de ligno homo rapuerat contra Dei mandatum.

Hom. 59. in Ioan. in prin. 10. p.

AD II dcm, q obedientia etsi importat necessitatem respectu eius, quod præcipitur, tamẽ importat uoluntatem respectu impletionis præcepti, & talis fuit obedientia Christi. Nam ipsa passio, & mors secundum se considerata, naturali uoluntati repugnabat: uolebat tamen Christus Dei uoluntatem circa hoc implere, secundum illud Ps. 39. Vt facerem uoluntatem tuam Deus meus uolui. Vnde dicebat Matth. 26. Si non potest transire a me calix iste, nisi bibam illum, fiat uoluntas tua.

AD III dcm, q eadem ratione Christus passus est ex charitate, & obedientia: quia, & præcepta charitatis ex obedientia impleuit, & obediẽs fuit ex dilectione ad patrem præcipientem.

SVP. QVAE. XLVII. ART. II.

Ferr. 4. con. c. 53. Medina ar. 2.

TItulus clarus.

¶ In corpore una conclusio: Conueniens fuit, ut Christus ex obedientia pateretur. Probatur tripliciter. Omnia clara sunt in litera.

¶ Memento colligere ex responsione ad primum, & tertium, q Christus sua passione adimpleuit legem totam: charitate quidẽ, & obedientia summa oia præcepta moralia: sacrificio summo suipsius, omnia cæremonialia: satisfactione summa tantæ pœnæ, omnia iudicialia. Et si his iunxeris, q in his tribus claudũtur mandata omnia iuris diuini, iuris naturalis & iuris positiui secundum genus, uidebis q Christus in sua passione impleuit omnẽ iustitiam omnis gñis iuris, & præcepti.

Perr. 259 Inf. q. 48. ar. 2. & 3. cor. & 4. cõ trac. 55. ad 13. & 16. & opu. 3. ca. 234. Et Roma. 5. le. 2. fi. & l. 5. fi.

SED CONTRA est, q dicitur Philip. 2. Factus est obediẽs patri usque ad mortẽ.

Concl. m

RESP. dcm, q [m] cõuenientissimum fuit, q Chrs ex obedientia pateretur. [n] Primo quidem, quia hoc cõueniebat iustificationi humanę, ut sicut p unius hominis inobedientiam peccatores constituti sũt multi, ita per unius hominis obedientiã, iusti constituantur multi, ut dicitur Rom. 5. Secundo, hoc conueniens fuit reconciliationi Dei ad homines. vnde dicitur Ro. 5. Reconciliati sumus Deo p mortem filij eius, inquantum, s. ipsa mors Christi fuit quoddam sacrificium acceptissimum Deo, ẽm illud Eph. 5. Tradidit seipsum pro nobis, oblationẽ, & hostiã Deo in odorem suauitatis. Obedientia uero omnibus sacrificiis antefertur, ẽm illud 1. Reg. 15. Melior est obedientia quàm victimæ: & ideo conueniens fuit, ut sacrificiũ passionis, & mortis Chri ex obedientia procederet. Tertio, hoc conueniẽs fuit ei' victoriæ, qua de morte, & auctore mortis triumphauit: non. n. male uincere potest, nisi

SVP. QVAE. XLVII. ART. III.

Medina. ar. 3.

TItulus clarus.

¶ In corpore una conclusio: Deus pr tradidit tripliciter Chrm passioni. Probat: Christus passus est ex obedientia patris. ergo.

Perr. 260 3. d. 20. a. 5. q. 6. 1. Et quol. 1. ar. 3. fi. & Matth. 26.

Et declarat conclusio quo ad ofa membra, s. ordinationẽ, inspirationẽ, non protectionẽ: hæc. n. tria inferunt ex obediẽtia ordinate: nã obediẽtia hmõi infert in præceptore institutionẽ, in obediente inspirationẽ, in exequtore permissionem.

¶ In rnsione ad primũ, nota q illa propositio, innocentem hoiem passioni, & morti tradere inuitũ, est impiũ, & crudele intelligẽdo absolute, & non m ordine ad Deum, cuius sunt uita, & mors, qui potest absq; impietate, & crudelitate innocẽtem, inuitũ tradere passioni, & morti, sicut pe pro libito talẽ annihilare. Vtr aũt Auctor propositione ista tractãdo de Deo, ut ostendat q traditio Chri in mortẽ absolute Deo, non est ẽm se absolute iniusta: qa non inuitus, sed uoluntarius traditus est in mortẽ, sponte obediẽs Deo ad hoc. Decuit q; Deum non oipotentia sua uti in traditione hmõi, qui definierat uinci diabolũ non potẽtia, sed iustitia, & pgea usus est suaui dispositione, tradẽdo Christũ uoluntariũ ad huiusmodi obedientiam.

Ar. præc. Genel. m

Deus fidelis, & absq; vllã iniquitate. ergo Chrum innocentem nõ tradidit passioni & morti.

¶ Præt. [b] Non vr q aliquis a seipso, & ab alio morti tradat: sed Christus tradidit semetipsum pro nobis, ẽm q dr Isa. 53. Tradidit in mortem animam suam. non ergo videtur, quòd Deus pater eum tradiderit.

¶ Præt. Iudas uituperat, ex eo q tradidit. Chrm iudæis ẽm illud Ioan. 6. Vnus ex uobis diabolus est: quod dicebat pp Iudã, qui eũ erat traditurus. Si vr ẽt uituperanr iudæi, qui eũ tradiderunt Pilato, ẽm q ipse dicit Ioan. 28. Gens tua, & pontifices tui tradiderũt te mihi. Pilatus ẽt tradidit ipsum, ut cruci figeret, ut hr Ioan. 19. nõ est ãt participatio iustitiæ cũ iniquitate, vt dr 2. Cor. 6. ergo videt, q Deus pater [b] non tradiderit Christum passioni.

SED CONTRA est, q dr Ro. 8. Proprio filio suo non pepercit Deus, seb pro nobis omnibus tradidit illum.

RESP. Dcm, q (sicut dictum est*) Christus passus est uolũtarie ex obediẽtia Patris. uñ [m] ẽm tria, Deus pr tradidit Christum passioni. [n] Vno quidem mõ, ẽm q sua æterna uoluntate præordinauit passionẽ Chrisri ad humani generis liberationẽ, ẽm illud, quod dr Isaiæ 35. Dns posuit in eo iniquitatẽ oium nostrum, & iterum, Dns uoluit conterere eum in infirmitate. Secundo, Inquantum inspirauit ei uoluntatẽ patiẽdi pro nobis, infundẽdo ei charitatẽ. uñ ibidẽ sequit, Oblatus est, qa uoluit. Tertio, nõ protegendo eũ a passione, sed exponẽdo persequentibus uñ, & legit Mat. 27. q pendens in Cruce Chrs dicebat, Deus meus, Deus meus, ut qd dereliquisti me: q. s. potestati persequentiũ eũ exposuit, ut Aug. dicit, de gratia noui Testamẽti.

4 in epist. 120. ex c. 6 & 10. 10.

AD PRIMVM ergo dcm, q innocentẽ hoiem passioni, & morti tradere contra eius uoluntatẽ, est impium, & crudele: sic aũt Deus pater Christũ non tradidit, sed inspirando eius uoluntatẽ patiẽdi pro nobis In quo ostenditur, & Dei seueritas, qui peccatum sine pœna dimittere noluit (quod signat Apostolus dicens, Proprio filio suo non pepercit) & bonitas eius in eo, q cum hõ sufficienter satisfacere non posset per aliquã pœnam quam pateretur, ei satisfactorem dedit, quod signauit Apostolus dicens, Pro nobis oibus tradidit illum, & Rom. 3. dicit, Quem. s. Christum, proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius.

AD II dcm, q Christus ẽm q Deus, tradidit se ipsum in morte eadem uoluntate, & actione, a qua, & Pater tradidit eum: sed inquantum hõ, tradidit seipsum uoluntate a Patre inspirata. uñ non est contrarietas in hoc, quòd Pater tradidit Christum, & ipse tradidit semetipsum.

AD III dcm, q eadem actio diuersimode iudicatur in bono, uel in malo, ẽm q ex diuersa radice procedit. Pater. n. tradidit Chrm, & ipse semetipsum, ex charitate, & ideo laudantur, Iudas aũt tradidit ipsum ex cupiditate, Iudæi autem ex inuidia, Pilatus ex timore mundano, quo timuit Cæsarem, & ideo ipsi uituperantur.

SVP. QV. XLVII. ART. IIII.

Medina. a. 2.

TItulus clarus.

¶ In corpore unica conclusio: Conueniens fuit, ut Chri passio a iudęis inciperet, & mediatribus ipsis p gentiles finiret. Probat, Conueniens effectus passionis præfiguratus est in modo ipsius passionis: sed fructus incohoatus in iudæis, & per ipsos pertenuit ad Gentiles. ergo conueniens modus fuit, ut Christi passio a iudæis inciperet, & per ipsos a gentilibus finiretur.

Perr. 263

ARTICVLVS IIII.

Vtrum fuerit conueniens, Christum pati a Gentilibus.

AD QVARTVM sic proceditur. Vr q fuerit conueniens, Christũ pati a Gentilibus: quia. n. [b] per mortem Christi homines erant a peccato liberãdi, conueniens uidebatur, ut paucissimi in morte eius peccarent. Peccauerunt ãt in morte eius Iudæi, ex quorũ persona dr Mat. 21. Hic est hæres, uenite occidamus eum. ergo ur conueniens fuisse, q in peccato occisionis Christi gentiles, non implicarentur.

¶ Præt. Veritas debet respondere figurę: sed figuralia [b] sacrificia ueteris legis non gentiles, sed Iudæi offerebant. ergo neq; passio Christi, quæ fuit uerum sacrificium, impleri debuit per manus gentilium.

¶ Præt. Sicut dr Ioan. 5. Iudæi quærebant Chrm interficere, non solũ quia soluebat sabbathũ, sed quia patrẽ suũ dicebat Deũ, q̃ualẽ se Deo faciẽs: sed hoc videbat esse solũ contra legẽ iudęorũ, uñ, & ipsi dicunt Ioan. 19. Secundũ legẽ debet mori, quia filium Dei se fecit. [b] uñ ergo conueniens fuisse, q Christus non a gentilibus, sed a iudæis pateretur, & falsum esse quod dixerunt, nobis non licet interficere quemquam, cum multa peccata ẽm legẽ morte puniantur, ut patet Leui. 2.

SED CONTRA est, q ipse dominus dicit Matt. 20, Tradent eum gentibus, ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum.

RESP. Dcm, q in ipso mõ passionis Chri prę figuratus est effectus ipsius. Primo. n. passio Christi effectum salutis habuit in Iudęis, quorum plurimi in morte Chri baptizati sunt, ut patet Actuũ 2. & 3. Secundo uero iudæis prædicantibus, effectus passionis Christi transiuit ad gentes, & ideo [m] conueniens fuit ut Christus a iudæis pati inciperet, & postea iudęis tradentibus, per manus gentilium, eius passio finiretur. [n] *concl. m*

AD PRIMVM ergo dcm, q Chrs ad ostendendã abundantiã charitatis suę, ex qua patiebãt, in cruce positus uenia persecutoribus postulauit. & iõ ut huius petitionis fructus ad iudęos, & gentiles perueniret, uoluit Christus ab utrisque pati.

AD

Ad 1 dcm, q passio Chri fuit sacrificii oblatio, inquantũ Chis ppria voluntate morte sustinuit ex charitate. Inquãtũ ãt a psecutorib. est passus, non fuit sacrificiũ, sed peccatum grauissimum.

Ad 11 dcm, q sicut Aug. dicit, Iudæi dicẽtes, nobis nõ licet interficere quẽquã, intellexerũt, non sibi licere interficere quemquã, pp festi diei, sanctitatẽ, quã celebrare iã cęperant. Vel hoc dicebant (vt Chrys. dicit) quia volebãt eũ occidi, non tanquã transgressorẽ legis, sed tanquã publicũ hostẽ, quia regẽ se fecerat: de quo non erat eorũ iudicare, vel quia nõ licebat eis crucifigere, qđ (cupiebant) sed lapidare, quod in Stephano fecerunt. Vel melius dicendũ est, q per Romanos, quibus erant subiecti, erat eis potestas occidendi interdicta.

*Tra. 114. in Ioã. circa med. to. 9.

*hom. 82. in Ioan. post med. illius to. 5.

QVÆST. XLVII. ART. V.

Porret. s. 262

Opusc. 60. c. 18. in fi. Ecch. ad cor. 2. le. 2

Thulus clarus ut sonat, de hoibus iam dictum est.

§ In corpore una est distinctio bimẽbris, cũ conclusionib. appositis iuxta mẽbra. Distinctio ẽ, q apud iudæos quidã erant maiores, quidã minores. De maioribus dicẽtes conclusiones ponũntur. Prima est, q cognouerunt ipsum esse Messiã. Secunda q nõ cognouerunt ipsum esse Deũ. tertia, q ignorantia ista non excusauit peccatũ eorũ. Prima conclusio probat auctoritate, & rõne: quia videbant oĩa signa dicta de Messia. secunda probat auctoritate eadẽ, adiuncto uerbo Apostoli, *si cognouissent. Et hæ cõclusiones cum suis probationib. ab Auctore recitatiue afferuntur, ut patet in littera. Tertia aũt conclusio ipsius Auctoris est, & probat: quia eorũ ignorãtia erat affectata: quia uidebant testimonia deitatis Chri sufficientia, sed ipsi ex prauo affectu puertebant illa, & doctrinam abiiciebant, nolentes credere. Probatur Ioan. 15, &c.

*Id innuit c. 21. Mat. in fi. illius tom. 9. & etiam in glos. ordi.

¶ Aduertẽdum hic, q licet testimonia deitatis Christi essent secundum se sufficientia ad causandam fidem uoluntatis, uel coactam hominibus, qui præsentes fuerunt testimoniis illis, scilicet miraculorum sic factorum ad confirmationem doctrinæ, qua dicebat se Deum, tamen gratia unionis personalis non erat usquequaque clara, tam hominibus, quam dæmonibus, antequam mysterium hoc fuisset apertum. nã etsi sciebatur, quòd Messias erat Deus, & filius Dei: non tamẽ intelligebat in quo sensu uerificaretur, quòd esset Deus, aut Dei filius an p unionis personalis gratiam, an per aliquam excellentiam singularissimam: quæ dubitatio sublata uidebatur post Christi passionẽ, quo ad dæmones, & resurrectionẽ, quoad homines qñ aperuit discipulis sensũ, ut itelligerẽt scripturas, & amplius p Spũs sancti aduentum, q promisso fuit doctoribus ueritatis, Io. 14.

Principes autem iudæorum ignorantiam suam, non ex ambiguitate modi possibilis ad uerificandam Christi deitatem, sed ex prauitate affectus insurrexerunt in Iesum, quocunque modo fuerit Deus: & ideo reos seipsos constituerunt omnis excellentiæ, quę in illo homine erat, ac per hoc deitatis. Ex eo enim, q non curarunt attendere testimoniis operum, & uerborum Christi, sed persequi illum elegerunt, ignorantiam pro excusatione allegare non potuerunt, & hoc est q dñs dicit Ioan. 15. Si non uenissem, &c. ut in littera affertur.

¶ Sed occurrit simile dubiũ de prima conclusione. I. q maiores cognouerunt Iesum esse Chẽm. Nã signa, & testimonia apparentia, q Iesus esset Christus, licet in se fuerint sufficientia ad hoc testificandum, & uidẽtes illa ad confirmationẽ professionis Christi, debebant credere illum esse Christum: quia tamen de Christo multa excellẽtia, & maxima prædicta erant, quę in Iesu nõ apparebant, quia in secundo aduentu impienda sunt, & maiores ignorabant istos duos aduentus, & putabant Christum in primo aduentu regnaturum, & redempturum temporaliter Israel, ideo uidentur etiam ignorasse ipsum esse Christum: ignorantia tamen affectata. Et confirmatur hæc ignorãtia: quia etiam discipuli domini ab ipso eruditi, credentes ipsum esse Christum, putabant quòd in primo aduentu esset temporaliter redempturus Israel: dicunt enim, Nos ãt sperabamus, q ipse esset redẽpturus Israel. Paulus quoq; Apostolus dicit se ignoranter peccasse, paternarũ traditionum æmulatione, significans, q maiores, qui eum docuerant ignorabant Iesum eẽ Christum: usq; statim ingressus in synagogas, prædicabat affirmans, qñ hic est Christus. Ipse quoq; dñs ante principes iudæorũ constitutus, cum adiuratus confessus esset se esse Christum. subdidit de secundo aduentu glorioso, ut excluderet ab eis excusationem suę ignorantiæ: debebãt enim inquirere, quo modo hic secũdus aduentus futurus esset, & sic de regno Christi fuissent edocti, &c. sed ipsi nolentes intelligere, dixerunt, Blasphemauit, reus est mortis, &c. Vbi apparet eorũ affectata cęcitas. si. n. blasphemia est hominem esse Christum filium Dei, cur ergo expectando talem futurum Messiam, à Iesu inquirit is an ipse sit? numquid Christus blasphemus esse debet? Si autem non est blasphemia Christo, sed huic pauperi Iesu, quem audistis post tot miracula suscitasse Lazarum, audire quòd hic pauper ueniet gloriosus cum potestate, &c. discite quòd paupertas, & abiectio non facit illum blasphemum, sed testem ueritatis: sed deprauatus affectus declinauit ad execrandum hominem.

*Hom. 40 in Mat. in ope imp. a me. to. 2. ca. 94. se cund. ord. Bedę circa prin. to. 2.

¶ Ad hoc potest dici, quòd inter maiores erat latitudo, & quod illi maiores, qui perspicacius scripturas nouerant, & miracula, doctrinamque Christi uiderant, nouerant illum esse Christũ: quia ut dicitur Matth. 8. dixerunt, hic est hæres. Alij autem maiores, qui non sciebant, tot ignorate potuerunt. Nulli tamen excusati ob ignorantiam fuerunt: quia in promptu habebant, unde poterant cognoscere testimonia Christi, & certificari de dubiis, quo ad excellentiam ab ipso quem uita, doctrina scripturæ, miraculaque tot commendabant. Si quis autem putat omnes maiores cognouisse ipsum esse Christum, dicere potest, quòd cognouerunt ipsum esse Christum, quamuis non cognouerint, qualiter Christi officium consumandus esset.

¶ Mihi uidetur, salua meliori iudicio, distinguendum inter illud, quod iudæorum principes potuerunt, ac debuerunt cognoscere, & id, quod de facto cognouerunt. & dicendum, quòd potuerunt, ac debuerunt cognoscere Iesum esse Christum, & quòd de facto non cognouerunt Iesum esse Christum. Et primum satis patere potest, ex testimoniis miraculorum, & doctrinæ: hæc enim duo dominus ipse allegat Ioan. 15. Si non uenissem, & locutus eis non fuissem, quo ad doctrinam testificatam de se, & si opera non fecissem, quæ nemo alius fecit, &c. quo ad miracula. Secundum autem suaderur ex eo, quòd omnia dicta de Christo non cognouerunt impleri in ipso: prophetarũ enim erant de ipso, quòd erat futurus rex Israel, & redempturus ex captiuitate Israel &c. unde Magi dixerunt, Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Et hoc licet modo cognoscatur, q de Christo in secundo aduentu intelligitur temporaliter in primo autem spiritualiter tantum, ante Christi tamen resurrectionem noa erat hæc distinctio cognita, ut patet ex eo, q, nec ipsi Apostoli à domino edocti, eo cognoscebãt hoc: dicit enim Luc. 18. q cum dominus prædixisset mortem, & resurrectionem suã, ipsi nihil horum intelligerunt. Et Ioannes euãgelista de seipso etiã testatur, quod in die resurrectionis credidit, & q nondũ sciebat scripturam de resurrectione Christi. Discipuli quoque eũtes in Emaus, dixerunt, Nos sperabamus (proculdubio Iesu uiuente), q ipse esset redẽpturus Israel, quod spectat ad regnum eius, & ad hoc spectant alia dubitãda inducta: Quia ergo distinctio ista duorum aduentũ Christi erat ignota. principes Iudęorum mala affectus proprii in Christum uelati, reliqua ex scriptura, & signis, & doctrina, testimonia, tanquã insufficientia abiecerunt: cum tamẽ essent sufficientissima, & ipsi aduentum explicantia, & promittentia: eum potius, qa Christus rex erat futurus, tanquã usurpatione tituli regii ex hoc ipso, q Christum se dicebat, ei fuisse accusatũ cum corã Pilato, & ex hoc tandem obtinuerunt sententiam mortis illius.

Porret. s. 263

Sup. ar. 6 ad 2. fin. Et op. 60. c. 18. fi.

Et licet non cognouerint Iesum esse Christum, ignorantia affectata illos uelante dicuntur tamen cognouisse, quia in promptu erat, unde cognoscerent tam ex debito, & ex facultate eorum, quàm ex præsentia cognoscibilis toties oblata simul cum doctore tam claro.

§ De minoribus uero iudęorum tria dicuntur. primũ est, quòd non cognouerunt Iesum esse Christum, nec filium Dei: secundum est, q multitudo non credidit in eum, quamuis aliqui in illum crediderint. tertium est, quòd multitudo seducta fuit à principibus. Ratio primi ponitur: quia non sciebant mysteria scripturarum: secundum patet ex euangelio: tertium colligitur ex euangelio Ioan. 7. & Act. 3. Vbi ly per ignorantiam non subauditur replicati ad principes: quia ly sicut, non denotat ibi similitudinem in causa facti, s. ignorantia, sed in facto tantum: ita quòd non est sensus, Scio quòd per ignorantiam feciſtis, sicut & principes uestri per ignorantiam fecerunt: tunc enim esset assimilatio in facto, & causa facti. Sed est sensus. Scio quòd per ignorantiam imitati estis principum uestrorum factum: sic enim est similitudo imitatiua facti tantum.

SVPER QVÆST. XLVII. ARTIC. VI.

Thulus ut sonat.

§ In corpore tres conclusiones, iuxta tria genera hominũ crucifigentium Christum, s. principes iudæorum, populum iudæorum, & gentiles. Prima conclusio, Peccatum principũ fuit grauissimum ex genere peccati, & ex malitia uoluntatis. Secunda: Peccatum aliorum iudæorum fuit grauissimum ex genere peccati, minus tamen ex circunstantia ignorantiæ. Tertia est, Peccatum gentilium fuit grauissimum ex genere peccati, mul-

ART. VI.

Resp. Dcm, q apud iudæos quidã erant maiores, & quidã minores. Maiores quidẽ, qui eorũ principes dicebant, *(ut dr in lib. Quæstionum uet. & nou. Test.) sicut & dæmones, cognouerunt eũ esse Chm promissum in lege: ea. n. signa uidebant in eo, quæ dixerant futura prophetæ. Mysterium aũt diuinitatis eius ignorabant. & iõ Apostolus dicit, q Si cognouissent, numquã dñm gloriæ crucifixissent: iciendum tñ, q eorum ignorantia non eos excusabat a crimine: quia erat quodammodo ignorantia affectata: uidebant. n. euidentia signa diuinitatis ipsius: sed ex odio, & inuidia Christi, ea peruertebant, & uerbis eius, quibus se Dei filiũ fatebat, credere noluerunt. Vñ ipse de eis dicit Ioan. 15. si non uenissem, & locutus eis non fuissem, peccatũ non haberent, nunc ãt excusationem non habent de peccato suo. Et postea subdit, Si opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatũ non haberent. Et sic ex persona eorũ accipi põt, quod dr Iob. 21. dixerunt Deo, Recede a nobis, sciam uiarũ tuarũ nolumus. q minores uero, i. populares, qui mysteria scripturæ non nouerant, non plene cognouerunt ipsum esse nec Christum, nec filiũ Dei: licet. n. aliqui eorum in eum crediderint, multitudo tñ non credidit. Et si aliqũ dubitauerunt, an ipse esset Christus, pp signorum multitudinem, & efficaciam doctrinæ, ut hr Ioan. 7. tñ postea decepti fuerunt a suis principibus, ut eum non crederent, neq; filium Dei neque Christum. unde, & Petrus eis dixit, Scio quia p ignorantiam feciſtis, sicut, & principes uestri: quia s. per principes seducti erant.

*Conc. m Aug. in li. q. ex no testa. qui incipit, Deus ce te q. 66. a med. to. 4. Concl.

*Concl. f

Concl. m

Ad primum ergo dcm, q illa uerba dicuntur ex persona colonorũ uineę, per quos significant rectores illius populi, q eum cognouerunt esse hæredẽ inquantũ cognouerũt eũ esse Christum promissum in lege: sed contra hanc responsionem esse ui, quòd illa uerba psalmi,

Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuã, eidẽ dr cui dr, Filius meus es tu, ego hodie genui te. si ergo cognouerunt eum esse illum, cui dictum est, Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuã, sequitur q cognouerint eũ eẽ filium Dei Chrys. * et ibidem dicit, q cognouerunt eum esse filium Dei. Beda ẽt dicit super illud Luc. 23. Quia nesciũt qd faciunt, Notandum, inquit, q non pro eis orat, qui quem filiũ Dei intellexerũt, crucifigere, quã confiteri maluerũt. sed ad hoc põt respõderi, q cognouerunt eum esse filiũ Dei, nõ per naturã, sed per excellentiã gr̃æ singularis. Possumus tñ dicere, quòd ẽt uerum Dei filium cognouisse dr: quia euidentia signa huius rei habebãt, quibus tamen assentire, pp odiũ, & inuidiam noluerunt, ut eum cognoscerent esse filium Dei.

*Hom. 40 in Mat. in ope imp. a me. to. 2. ca. 94. se cund. ord. Bedę circa prin. to. 2.

Ad 11 dicendum, q ante illa uerba præmittit. Si opera non feciſem in eis, q nemo alius fecit, peccatũ nõ haberẽt. & postea subdit, Nunc ãt uiderũt & oderunt, & me, & Patrẽ meũ, Per qđ ostẽdit, q uidẽtes opa Chri mirifica, ex odio ꝓcessit q eũ filiũ Dei nõ cognouerũt.

Ad 111 dcm, q ignorantia affectata, non excusat à culpã sed magis uł culpam aggrauare: ostendit. n. hoiem sic uehementer esse affectum ad peccãdum, q uult ignorantiam incurrere, ne peccatum uitet. & ideo iudæi peccauerunt, nõ solum hominis Christi, sed etiã tamquam Dei crucifixores.

Art. vi.

Vtrum peccatum Christum crucifigentium fuerit grauissimum.

Ad sextum sic procedit. Vł quòd peccatum crucifigentium Christum, non fuerit grauissimum. non. n. est grauissimum peccatum, h qđ excusationem habet: sed ipse dominus excusauit peccatum crucifigentium eum, dicens, Pater ignosce illis, quia nesciunt qd faciunt. non ergo peccatũ eorum fuit grauissimum.

¶ 2 Præt. Dominus dixit Pilato Io. 19. Qui tradidit me tibi, maius peccatum habet. Ipse autẽ Pilatus fecit Christum crucifigi per suos ministros. ergo uidetur fuisse maius peccatum Iudæ proditoris, peccato h crucifigentium Christum.

¶ 3 Præt. Secundum Philoso-

Et.5.Ethi. c.9.to.05.

to autem magis exeusabile ex ignorantia legis, & scripturarū. Vbi videre potes ꝛō peccatum crucifixionis Christi esse grauissimum ex suo genere quia ex suo genere fuit occisio non solū hominis tam excellentis innocētiæ, &c. sed etiam Dei: genus n. peccati ex obiecto seu materia, circaquā est, sumitur: illa aūt occisio constat, ꝙ sūtem ad uerbum incarnatum terminata est: persona. n. illa crucifixa, & mortua est. Maior aūt, & minor grauitas huius grauissimi secundū se peccati, attendiē ex parte ipsorū peccantiū ignoranter, uel sciēter, ex maiori, uel minori malitia peccantium.

*Hom. 45 in Matt. in opere imp. aliquātulū a me. tomo 2.

*ar. p̄ced. in arg. 1. & in respō sione.

Concl.m

¶ In respōsione ad secundum, quia inde eius ibi relinquif, an peccatum Iudæ fuerit grauius peccato principum iudeorum, quæritur, qđ eorum fuerit grauius. Et dicendum est, ꝙ peccatum Iudæ fuit grauius: quia ipse maiori erat gradu constitutus, utpote Apostolus, & non solum uiderat miracula Christi, sed fecerat miracula in nomine Christi, accepta ab ipso potestate, sicut cæteri Apostoli, & confessus est Iesum Christum Matt. 16. approbando respōsionem Petri pro omnibus discipulis, Tu es Christus, &c. Et breuiter supra malitiam communē sibi, & principibus, habuit excellentem ingratitudinem, & supra genus peccati addidit turpitudinem proditionis. Ob quā in Psalmo grauius peccatum monstratur, cū dicitur: Quoniā si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique & si is, qui oderat me super me magna locutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo: tu uero homo unanimis, dux meus (quantum ad locutos), & noster mans, qui simul mecum dulces capiebas cibos.

*capit. 94. secun. or. Bedæ, circa prin. Concl.p

phum* in 5. Ethi. Nullus patit iniustū uolens, & sicut ipse ibi dem dicit, nullo patiēte in iustum, nullus facit iniustum. ergo uoléti nullus facit iniustū: sed Christus uoluntarie est passus, ut supra habitū est. * non ergo iniustū fecerūt crucifixores Christi: & ita eorum peccatum non fuit grauissimum.

SED CONTRA est ꝙ super illud Matt. 23. Et uos implete mēsurā patrū uestrorū, dicit Chry sost. Quantū ad ueritatem excesserunt mensuram patrū suorū: illi enim occiderunt homines, isti Deum crucifixerunt.

RESP. dcđm, ꝙ sicut dictū é,* principes iudæorum cognouerunt Christū, & si aliqua ignorantia fuit in eis, fuit ignorantia affectata, q̄ eos nō poterat excusare. Et iō peccatū eorū fuit grauissimū, tū ex gūre peccati tum ex malitia uoluntatis. Minores āt iudæi, grauissime peccauerūt, quantū ad genus peccati: in aliquo tū diminuebaē eorū pctm, pp eorū ignorantiā. Vnde super illud Luc. 23. Nesciūt qd faciūt, dicit Beda, Pro illis rogat, qui nescierūt qd facerēt zelū Dei habentes, sed non secundum sciētiā. Multo aūt magis fuit excusabile peccatum gentilium, p quorum manus crucifixus est, qui legis, scientiā non habebant.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ excusatio illa domini nō refertur ad principes iudæorum, sed ad minores de populo, sicut dictum est.*

*In corp. artic.

AD II dcđm, ꝙ Iudas tradidit ipsum, non Pilato, sed principibus sacerdotum, qui tradiderunt eum Pilato secundum illud Io. 18. Gens tua, & pontifices tui tradiderūt te mihi: horum tū oium peccatū fuit maius, q̄ Pilati, qui timore Cæsaris Chrm occidit, & ét q̄ peccatum militū, qui mandato p̄sidis, Christum crucifixerūt, nō ex cupiditate sicut Iudas, nec ex inuidia, & odio, sicut principes sacerdotum.

AD III dicendum, ꝙ Christus uoluit quidem suam passionem, sicut, & Deus eam uoluit: iniquam tamen actionem iudæorum non uoluit & ideo occisores Christi ab iniustitia non excusantur. Et tamen, ille, qui occidit hominem, iniuriam facit, non solum homini occiso: sed etiam Deo, & reipublicæ: sicut ét, & ille, qui occidit seipsum, ut Philosophus dicit in 5. Eth. * vnde, & Dauid damnauit illum ad mortem, qui non timuerat mittere manum, ut occideret Christum domini, quāuis eo petente, ut legitur 2. Reg. 1.

*11. 5. ethi. c. ult. non longe a prin. to. 5.

QVÆSTIO XLVIIII.

De modo passionis Christi quantum ad effectum, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est, de effectu passionis Christi. Et primo de modo effectiēdi: secundo de ipso effectu. Circa primum quęruntur sex.

¶ Primo, Vtrum passio Christi causauerit nostram salutem per modum meriti.

¶ Secundo, Vtrum per modum satisfactionis.

¶ Tertio, Vtrum per modum sacrificii.

¶ Quarto, Vtrum per modum redemptionis.

¶ Quinto, Vtrum esse redēptorem, sit proprium Christi.

¶ Sexto, Vtrum causauerit effectum nostræ salutis per modum efficientię.

SVP. Q. XLVIII. ART. I.

S. Bona. 3. s. d. 18. q. 3. art. 2.
Scot. 3. s. d. 19. q. 1.
Ricca. 3. s. d. 19. q. 3.
Duran. 3. s. d. 3. q. 3.
Alb. Mag. 3. distin. 18. art. 1.
Medina. ar. 1.

ARTICVLVS I.

Vtrum passio Christi causauerit nostram salutem per modum meriti.

AD PRIMVM sic procedit. Videtur ꝙ passio Christi non causauerit nostram salutem per modum meriti. Passionum. n. principia non sunt in nobis. Nullus autem meretur, uel laudatur, nisi per id, cuius principium est in ipso, ergo passio Christi nihil est operata per modum meriti.

¶ 2 Præt. Christus ab initio suæ cōceptionis, meruit, & sibi, & nobis: ut supra dictū est: * sed superfluum est aliquem iterū mereri id, qđ ante meruerat. ergo Christus per suā passionē non meruit nostram salutem.

¶ 3 Præt. Radix merendi est charitas: sed charitas Christi non fuit magis augmentata in passione, quàm ante. ergo non magis meruit salutem nostram patiendo, quàm ante fecerat.

Porr. 9 264 Infr. q. 62. ar. 5. Et 3. di. 18. a. 5. Et 4. dist. 1. q. 1. arti. 4. q 3. Et ue. q. 26. ar 6. ad 20. & to. 4. 8.

*q. 19. arti 4. & q. 34 art. 2.

SVP. Q. XLVIII. ART. II.

Porr. 9 265 4. cont. ca. 55. ad 23. & 24. Et op. 60. c. 18

Fer. 4. cont. c. 55.
Cap. 3. d. 18. q. 1. con. 2.
Medina. a. 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum passio Christi causauerit nostram salutem per modum satisfactionis.

AD SECVNDVM sic procedit. Vī ꝙ passio Christi non causauerit nostrā salutē p modū satisfactionis. Eiusdē. n. vī esse satisfacere, cuius est peccare, sicut patet in alijs pœnitentiæ partibus: eiusdē. n. est conteri, & confiteri, cuius est peccare: sed Christus non peccauit, ſm illud 1. Pet. 2. Qui peccatum non fecit. ergo ipse non satisfecit propria passione.

¶ 2 Præ. Nulli satisfit per aliā est ex pluribus meritis facere sibi idē pmiū debitū, & constat quotidie hoc contingere, dū quilibet in gratia constitutus, quolibet actu meritorio meret vitā ęternā. Vt doceret tamen Auctor necessitatem meriti p passionē Chri vltra meritū p alios Chri actus dixit, ꝙ passio Chriaddit supra prio ta merita: quia per ipsam meruit Chrus tollere impedimenta nostræ salutis: meruit. n. tollere, & culpā oēm, & pœnā tam nāæ nostræ, quàm singulorum membrorum suorum.

¶ In rōsione ad ūltimum, aduerte ꝙ ultra utilitates numeratas in art. 3. q. 46. quas intulit passio Christ ex ipso gūe operis, est unus effect⁹ infert⁹ explicat⁹ ab Auctore, s. ꝙ quia patiēs subtrahit a se qđ suū est pp amorē illius, pro quo patitur, per hoc efficit, ut sibi ex ipso operis genere debeatur illorum salus, pro quibus se sua salute priuauit.

*Tra. 104. in Io. non procul a fi. hom. 9.

*q. 46. a. 3.

*q. 46. a. 3 & alius.

Concl.m

SED CONTRA est, ꝙ super illud Philip. 2. Propter quod, & Deus exaltauit illū, &c. dicit Aug. * Humilitas passionis, claritatis est meritū, claritas humilitatis est pmiū: sed ipse clarificatus est, nō solū in seipso, sed ét in suis fidelibus, ut ipse dicit Io. 17. ergo vī, ꝙ ipse meruerit salutem suorum fidelium.

RESP. Dcđm, ꝙ (sicut s. dictū est) Chro data est gra, non solū sicut singulari psonæ, sed in quantū est caput ecclæ, vt s. ab ipso redūdaret ad mēbra: & iō opera Chri hoc mō se habét tā ad se, q̄ ad sua mēbra, sicut se habent opera alterius hoīs in gra constituti ad ipsum. Manifestū est aūt, ꝙ quicūq; in gra cōstitutus, pp iustitiā patit, ex hoc ipso meret sibi saluté, ſm illud Mat. 5. Beati, q̄ pſecutionē patiunt pp iustitiam. vī Christus per suā passionē non solum sibi, sed ét omnibus mēbris suis meruit salutem.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ passio inquantū hmōi non est meritoria: quia habet principiū ab exteriori: sed ſm ꝙ eam aliquis uoluntariæ sustinet, sic habet principium ab interior, & hoc modo ex meritoria.

AD II dcđm, ꝙ Chrs a principio suę conceptionis meruit nobis salutē æternā: sed ex parte nostra erant quædā impedimenta, quibus impediebamur cōsequi effectum præcedentium meritorū. vnde ad remouendum illa impedimenta oportuit Christum pati, ut supra dictum est.*

AD III dcđm, ꝙ passio Chri habuit aliquē effectū, quē non habuerunt præcedentia merita: non pp maiorem charitatē, sed pp genus operis, qđ erat conueniens tali effectui, ut patet ex rōnibus* suprainductis de conuenientia passionis Christi.

ARTICVLVS II.

Vtrum passio Christi causauerit nostram salutem per modum satisfactionis.

AD SECVNDVM sic procedit. Vī ꝙ passio Christi non causauerit nostrā salutē p modū satisfactionis. Eiusdē. n. est peccare, sicut patet in alijs pœnitentiæ partibus: eiusdē. n. est conteri, & confiteri, cuius est peccare: sed Christus non peccauit, ſm illud 1. Pet. 2. Qui peccatum non fecit. ergo ipse non satisfecit propria passione.

¶ 2 Præ. Nulli satisfit per maiorē offensā: sed maxima offensa fuit ꝓpetrata in Chri passione: qa grauissime peccauerūt, qui eū occiderūt, ut s. dictū est. * ergo vī ꝙ per passionem Christi non poterit Deo satisfacere.

¶ 3 Præt. Satisfactio importat æqualitatē quādā ad culpā, cū sit actus iustitiæ: sed passio Chri non vī esse æqualis oibus peccatis humani gēris: quia Chrs non est passus ſm diuinitatē, sed ſm carnē, & ſm illud 1. Pet. 4 Christo, igit passio in carne. Aia aūt in qua est peccatū, potior est q̄ caro. non ergo Christus sua passione satisfecit pro peccatis nostris.

SED CONTRA est, ꝙ in persona eius dr in Ps. 68. Quæ nō rapui tunc exoluebā. Non aūt exoluit, qui perfecte non satisfacit. ergo vī ꝙ Christus patiēdo, perfecte satisfecerit pro peccatis nostris.

RESP. Dcđm, ꝙ ille proprie satisfacit pro offensa, qui exhibet offensō, id quod æquē, uel magis diligit, q̄ oderit offensam. Christus aūt ex charitate, & obedientia pat ēdo, magis Deo aliquid exhibuit, q̄ exigeret recōpensatio totius offensę humani gēris. Primo qdē, pp magnitudinē charitatis ex qua patiebaē. Secundo, pp dignitatē uitę suæ, quā pro satisfactione ponebat: q̄ erat uita Dei, & hois. Tertio, pp gūalitatē passionis, & magnitud. nē doloris assumpti: ut s. dictū est. * & iō ꝫ passio Chri nō solū sufficiēs, sed ét superabundans satisfactio fuit pro peccatis humani generis, n̄ ſm illud 1. Ioan. 2. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tm̄, sed ét pro totius mundi.

AD PRIMVM ergo dcđm, ꝙ caput, & membra sunt quasi una psona mystica. & iō satisfactio Christi ad oēs fideles pertinet, sicut ad sua membra. Inquantum ét duo hoies sunt unum in charitate, unus pro alio satisfacere pōt, ut infra patebit. Non aūt est similis rō de confessione, & contritione: quia satisfactio cōsistit in actu exteriori, ad quem assumi possunt instrumenta inter quæ exhibetur æqualēs debito, uel excedens illud. In proposito qa de debito humani gnis constat (qm & effendit Deū, & obnoxiū erat æternę pœnæ) quæritur, an passio Christi saluauerit nos per modū satisfactionis, hoc est per modū recompensatis æquale ad minus debito humani gūris.

*q. præce. art. 6.

¶ In corpore vna est conclusio rūsiua quæsito affirmatiue. Passio Chri non solum sufficiens, sed superabundans satisfactio fuit pro peccatis humani gūris. Probat. Ille proprie satisfacit offenso, qui illi exhibet, quod æque, uel magis diligit, q̄ oderit offensā: sed Chrs patiendo, Deo magis exhibuit quā exigeret offensa totius humani generis. ergo. Probatur minor tripliciter, & confirmatur, & minor, & conclusio auctoritate Io. euangelistæ.

¶ Aduerte hic, q̄ aliquid exhibitū offenso, dupliciter pōt satisfacere. Primo, ex gra offensi acceptantis illud exhibitū pro sufficienti, quamuis illud in se non esset sufficiens pro satisfactione, sicut si rex ꝓ iniuria sibi facta acceptet solā petitionē ueniæ. Alio mō, ex sufficientia ipsius rei exhibitæ: quia s. illud exhibitū est ſm se tantæ boūtatis, amabilitatis, dignitatis, & excellentiæ, ut adæquet offensā, uel excedat, sicut si pro offensa deberet libra argenti, & darentur libri auri. In proposito est fermo de satisfactione secūdo mō, hoc est ſm se: ita q̄ sensus maioris est, ꝙ ille proprie satisfacit, qui exhibet offenso, quod ſm se est magis ab offenso diligēdum, q̄ exosa offensa. Et hunc sensum manifestat minor, dicens ꝙ Chrs plus exhibuit patiendo, q̄ offensæ recōpensatio exigebat: manifeste. n. hic cōparantur ſm se offensa, & passio Chri. Vñ concludit ꝙ Chri passio secundum ſe est satisfactio superabundans pro peccatis humā-

*Concl.m *q. 46. a. 6.

Universidad de Deusto Biblioteca

Perr.o 265 Inf. q. 49. ar. 4. co. Et q. 73. ar. 4. cor. Et ad 3. & q. 83. arr. 1. cor. Et op. 60. ca. 18.

sustitati ginis, & iō ac ceptata a Deo, & non aliunde, quia accepta ratione sufficiens. Et hō ptobat rationes istas.

¶ In responsione ad primum, dubium oc currit circa rationem redditam, quare potest unus pro alio satisfacere, & non con teri, aut cōfiteri. Assignatur siquidem in litera ratio, quia satisfactio est actus exterior. Contra quam in promptu est obiectio, quōd confessio quoque est actus exterior, & propterea ll ratio est inualida, infert etiā quōd unus potest confiteri pro alio: & quia hoc non est uerum, sequitur quōd ratio nihil valet.

¶ Ad dubium hoc dicitur, quōd æqui uocatio hic accidit de actu exteriori. Nam actus exterior dupliciter dicitur, uel, ut distinguitur absolute contra interiorem, ut uidere est actus exterior, imaginari est actus interior. Et secundum hunc sensum procedit obiectio: sic enim confessio est actus exterior: Alio modo sumitur actus exterior secundum medium, & sic distinguitur contra actum secundum medium interius, hoc est rationis tantum. Vt enim in moralibus patuit, dupliciter intenitur medium in actibus nostris, uel medium rationis tantum, uel medii rei. Et medium rei exterius dr, quia in æqualitate rei ad rem consistit, medium autem rationis interius quodammodo dicit: quia in proportione intranææ rationis in ordine ad operanté consistit. Quia autem satisfactio in æqualitate rei ad rem consistit, (oportet enim ipsam adæquare debitum, ut patet) ideo dicitur hic, quōd consistit in actu exteriori secundum medium, & in hoc differt confessio a satisfactione in proposito. Et hinc provenit vt Auctor dicit, quōd satisfacere pōt, quis

*li. 10. c. 5. paulo a prin. to. 5.

*li. 10. c. 6. in prin. t. 5

computantur etiam amici.

Ad II dcm, q̄ maior fuit charitas Christi patiētis, q̄ malitia cruci figētiū, & iō plus potuit Chr̄s satisfacere sua passione, q̄ crucifixo res offendere occidendo, intū q̄ passio Christi sufficiēs fuit, & superabundās ad satisfaciēdum pro peccatis occidentium ipsum.

Ad III dcm, q̄ dignitas carnis Chr̄i non est æstimanda solū ſm carnis nām, sed ſm personam sumentem inquantum, ſerat caro Dei, ex quo habebat dignitatem infinitam.

Articvlvs III.

Vtrum passio Christi operata sit per modum sacrificij.

Ad tertivm sic ꝓceditur. Vr̄ q̄ passio Chr̄i non sit operata per modum sacrificij. Veritas.n. debet rndere figurę: sed in sacrificijs ueteris legis, quæ erant figuræ Christi, num quā offerebatur caro humana, quin immo hęc sacrificia nefanda habebant, ſm illud Ps. 105. Effuderunt sanguinē innocēté, sanguinē filiorū suorū, & filiarū suarū, quas sacrificauerūt sculptilibus Chanaam. ergo vr̄ q̄ passio Christi sacrificium dici non possit.

¶ 2 Præt. Aug.* dicit in 10. de Ciui. Dei, q̄ [b] sacrificiū uisibile, inuisibilis sacrificii sacr̄m, i. sarū signū est: sed passio Chr̄i [b] nō est signū, sed magis signati per alia signa. ergo videt q̄ passio Christi non sit sacrificium.

¶ 3 Præ. Quicumq; offert sacrificiū, aliquod sacrum facit, ut ipsum nomē sacrificii demōstrat illi aūt, qui Chr̄m occiderunt, non fecerunt aliq̄d sacrū, sed magnā malitiā perpetrauerūt. ergo passio Christi magis fuit maleficiū, q̄ sacrificium.

Sed contra est, q̄ Apostolus dicit Eph. 5. Tradidit semetipsum pro nobis, oblationē, & hostiam Deo in odorem suauitatis.

Resp. dcdm, q̄ sacrificium proprie dr̄ aliquid factum in honorem proprie Deo debitū, ad eum placandum. Et inde est q̄ Aug.* dicit in 10. de Ciui. Dei, Verum sacrificium est omne opus, quod agitur, ut chari

F tate inhæreamus Deo, relatum ſ. ad illum finem boni, quo ueraciter boni esse possumus. Christus autem (vt ibidem subditur) seipsum obtulit in passione pro nobis, & hoc ipsum opus quod uoluntarie passionem sustinuit, Deo maxime acceptum fuit, utpote ex charita te proueniens. vnde [m] manifestum est, q̄ passio Christi fuerit uerum sacrificium. n Et sicut ipse postea subdit in eodem li. Huius ueri sacrificii. multiplicia, uariaq; signa erant sacrificia pri ca sanctorum, cum hoc unum per multa figuraretur, tamquā uerbis multis res una diceretur, ut sine fastidio multum commendaretur. Et cum quatuor considerentur in oi sacrificio (ut Aug.* dicit in 4. de Trini.) ſ. cui offeratur, a quo offeratur, quid offeratur, pro quibus offerat, idē ipse unus, uerusque mediator per sacrificium pacis reconcilians nos Deo unum cum illo maneret, cui offerebat, unum in se faceret, pro quibus offerebat, unus ipse esset qui offerebat, & quod offerebat.

Ad primvm ergo dcdm, q̄ licet veritas respōdeat figurę, quantum ad aliquid: non tamē quantum ad oia: quia oportet q̄ ueritas figuram excedat. & iō conuenienter figura huius sacrificii, quo caro Christi offertur pro nobis, fuit caro nō hoim, sed aliorum aialium significantium carnem Christi, quæ est perfectissimum sacrificium. Primo quidem, quia ex eo q̄ est humanæ naturę caro, congrue pro hoibus offer̄, & ab eis sumit̄ sub sacr̄o. Secūdo, quia ex eo, q̄ erat passibilis, & mortalis, apta erat immolationi. Tertio, quia per hoc q̄ erat sine pcto, efficax erat ad emundanda peccata. Quarto, quia ex eo, q̄ erat caro ipsius offerētis, erat Deo accepta pp charitatem, suā carnē offerentis. vñ Aug.* dicit in 4. de Trin. Quid tā congruenter ab hoibus sumeretur, qd̄ pro eis offerret, q̄ humana caro? & qd tā aptum huic īmolationi, q̄ caro mortalis? & q̄d tā mūdū pro mundādis

per alium, quoniam ad æquale externum soluendum adhiberi possunt externa instrumenta, inter quæ sunt amici non minus, quàm pecuniæ. Satisfactio autem externam sonat adæquationem: est enim facere satis, idest sufficiens. *concl.m*

SVP. QV. XLVIII. ART. III.

Medina. a. 3.

Titulus clarus.

¶ In corpore tris, Primo respondetur quæsito vna conclusione: P.ssio Chr̄i fuit uerū sacrificiū. Probatur: Oē opus quod agitur vt charitate inhæreamus non longe sum Deum, est uerū sacrificium: sed Chr̄s sustinendo uoluntarie passionem, egit opus acceptissimum, &c. ergo. maior probatur, & auctoritate Aug. & quia id proprie dr̄ sacrificium, quod fit in honorem Deo proprie debitū ad eū placandum. Secundo, monstratur excellentia huius sacrificii, ex eo q̄ figuratum est per aliqua sacrificia. Tertio, mō strātur summa huius sacrificii excellentia, ex concursu oīm quatuor requisitorū ad sacrificium in unum quia. ſ. Christus est, qui offert, & est Deus, cui offertur, & est qui offert & est pro quo, hoc est pro cuius corpore mystico offert. ¶ In responsione ad tertium, attende q̄ iuxta diuersam sacrificii naturam, diuersimode inuenitur facere sacrū. In sacrificijs. n. cōsistentibus in agere, inuenitur fācere sacrum ad extra ut patet in sacrificijs animalium, & altaris. Sed in sacrificijs, quæ consistunt in pati, inuenit facere sacrū, ſm actionem interiorem qua sponte offert Deo suum pa ti Et sic Chr̄s fecit sacrū actione interiori: occisores aūt eius fecerūt actione exteriori non sacrū, sed sacrilegium maximū.

K

L

*li. 4. c. 14. ante me. to. 5

A uus est. quia igit diabolus hoiem superauerit, inducendo eū ad peccatum, hō seruituti diaboli addictus erat. Sed o, q̄tum ad reatum pœne, quo homo erat obligatus, ſm dei iustitiam: & hic ēt est seruitus quædam: ad seruitutem. n. pertinet, q̄ aliquis patiat̄, qd̄ nō vult: cum liberi hois sit vti seipso, vt vult. quia igit passio Chr̄i fuit sufficiens, & superabundās satisfactio pro peccato, & reatu pœnæ generis humani, eius passio fuit quasi quoddā pretiū p qd̄ liberati sumus ab vtraque obligatione. Nā ipsa satisfactio, qua quis satisfacit, siue p se, siue pro alio, pretiū quoddā dr̄, quo seipsū vel aliū redimit a pcto, & a pœna, ſm illud Dan. 4. Peccata tua eleemosynis redime: Christus aūt satisfecit non quidē pecuniā dādo, aut aliquid hmōi: sed dādo, id quod fuit maximum, seipsum. ſ. pro nobis. & iō [m] passio Christi dicitur esse nostra redemptio. n *concl.*

Ad primvm ergo dicendum, q̄ hō dicitur esse dei, dupliciter. Vno mō, inquantum subiicitur potestati eius: & hoc mō nunquam hō desiit dei ēē: ſm illud Danie. 4. Dñatur excelsus in regno hominum, & cuicunque voluerit, dabit illud. Alio mō, p vnionē charitatis ad eū, ſm q̄ dicit Ro. 8. Si quis spūm Christi non hēt, hic nō est eius. Primo ergo mō nunquàm hō desiit esse dei. secundo uero mō, desiit esse dei per peccatum. & iō inquantum fuit a peccato liberatus Christo passo satisfaciente, dicitur per passionem Christi esse redemptus.

Ad II dicendum, q̄ homo peccando obligatus erat, & deo, & diabolo: quantum. n. ad culpā deū offenderat, & diabolo se subdiderat, ei cōsentiēs. vñ rōe culpæ non erat factus seruus dei: sed potiꝰ a dei seruitute recedens, diaboli seruitutē incurrerat, deo iuste hoc permittente, p̄p offensam in se commissā. sed q̄tum ad pœnā, principaliter homo erat deo obligatus, sicut summo iudici, diabolo āt tanquam tortori, ſm illud Matt. 5. Ne forte tradat te aduersarius tuus iudici, & iudex tradat te ministro, i. angelo pœnarum crudeli, vt Chry.* dicit. Quāuis igit diabolus iniuste, q̄tum in ipso erat, hoiem sua fraude deceptū sub seruitute teneret, & q̄tū ad culpā, & quantū ad pœnam: iustum tñ erat hoc hoiem pati, deo permittente quantum ad culpā, & ordinante quantū ad pœnam: & iō per respectum ad deum, iustitia exigebat, q̄ homo redimeretur, non autem per respectum ad diabolū.

*Hom. 11. in Mat. in opere imp. sf. nō lōga fi. t. 2.

Ad III dcm, q̄ quia redemptio requirebatur ad hois liberationem per respectum ad eum, non aūt per respectum ad diabolum. non erat pretium soluendum diabolo, sed deo: & iō Christus sanguinē suum (qui est pretium nostræ redemptionis) non dicitur obtulisse diabolo, sed deo.

B

C

D

dis uitijs mortaliū, quàm sine contagione carnalis cōcupiscētiæ caro nata in vtero, & ex vtero Virginali? & q̄d tā grate offerri, & suscipi posset, q̄ caro sacrificij nr̄i, corpus effectum sacerdotis nostri?

*loco cita to in arg.

Ad II dcm, q̄ Aug.* ibi loquit̄ de sacrificijs visibilib[b] figuralibus. Et ēt ipsa passio Chr̄i licet sit aliq̄d signatū p alia sacrificia figuralia, est tamē signū alicuius rei obseruandæ a nobis: ſm illud 1. Pet. 4. Chr̄o igit passo in carne, & vos eadē cogitatione armamini: quia qui passus est in carne, desiit a peccatis, ut iā non hoium desiderijs, sed uoluntate dei, quod reliquum est, in carne viuat tēporis.

Ad III dcm, q̄ passio Chr̄i ex parte occidētiū ipsū, fuit maleficiū: sed ex parte ipsius ex charitate patiētis, fuit sacrificiū. vñ hoc sacrificiū ipse Chr̄s obtulisse dr̄: non autem illi, qui eum occiderunt.

SVP. QV. XLVIII. ART. IIII.

Medina ar. 4.

267 Perr.o

Titulus clarus.

¶ In corpore duo fiunt. Primo manifestat̄ [a] seruilis gnis humani quo ad duo, culpam, ſ. & pœnam. Secōdo rndet q̄stioni conclusione, ſ. passio Chr̄i est nr̄a redemptio. Primū declarat̄ quo ad p̄tūm, & diabolum suggestoté autoritat. bus, quo ad pœnā uero rōe clara in ra. Cōclusio, p̄bat̄ Passio Chr̄i fuit sufficiens & superabūdās satisfactio pro peccatis, & pro reatu gnis humani. ergo fuit quasi pretiū, quo liberati sum⁹ ab utraque seruitute. ergo fuit nr̄a redēptio. Prima consequentia p̄bat̄: quia satisfactio hēt rōem pretii redēptiui. Probat̄ auctoritate Dan. 4. Sed a cōsequētia clara est ex se. Et amplꝰ declarat̄ ga pretiū oblatū a Chr̄o fuit non pecunia, sed ipsemet patiens.

Inf. q. 49. ar. 2. Et d. 19. a. 2. Et 1. dist. 19. a. 4. Et op. 60. c. 18.

*li. 13. de Tri. c. 13. in pri. t. 3.

¶ 2 Præter. Sicut Aug.* dicit 13. de Trin. Diabolus a Chr̄o iustitia superādus fuit: sed hoc exigit iustitia, ut ille, qui iuasit dominos rē alienā, debeat priuari: quia fraꝰ, & dolꝰ nemini debet patrocinari, vt ēt iura humana dicūt. Cum ergo diabolus creaturam dei, ſ. hoiem, dolose deceperit, & sibi subiugauerit, vr̄ q̄ non debuerit hō[h] per modū redēptionis ab eiꝰ eripi ptāte.

¶ 3 Præt. Quicūque emit, aut redimit aliquid, pretiū soluit ei, [h] qui possidebat: sed Chr̄s nō soluit sanguinem suum (qui dr̄ eē pretiū redēptionis nr̄æ) diabolo, qui nos captiuos tenebat. non ergo Christus sua passione redemit.

Sed contra est, q̄ dr̄ 1. Petri 1. Non corruptibilibus auro, vel argento redempti estis de vana vestra conuersatione paternæ traditionis, sed pretioso sanguine, quasi agni immaculati, & inconta minati Chr̄i. Et Gal. 3. dr̄, Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum. Dr̄ aūt pro nobis factus maledictum, inquantum pro nobis passus est in ligno, vt supra dictum est.* ergo per passionem suam nos redemit.

*q. 46. a. 4 ad 3. arg.

Respon. Dicendum, quòd per peccatum dupliciter hō obligatus erat. Primo quidē, seruitute peccati, quia, Qui facit pctm̄, seruus est pcti: ut dr̄ io. 8. & 2. Pet. 2. A quo quis superatus est, huius, & ser

E

ART. V. 268 Perr.o

SVP. QV. XLVIII. ART. V.

Medina. a. 5.

Titulus ut sonat, sumendus est: ita quòd Christus sumitur, ut distinguitur a Patre, & Spiritu

3. d. 19. q. 4. q. 2.

Spiritusancto, & ab aliis sanctis. Et est sermo de redemptione vniuersalis humani generis, quam dictum est in præcedenti articulo esse effectum passionis Christi.

¶ In corpore sunt duæ conclusiones. Prima est: Esse redemptorem immediate, est proprium Christi, inquantum homo. Secunda est: Redemptio potest attribui toti Trinitati, ut primæ causæ. Probantur ambæ simul, Vtrumque horum. s. actus solutiõis & pretium solutum, pertinet immediate ad Christum inquantum hõ, & ad totam Trinitatem ut primã, ergo. Assumpti pro prima parte probatur: quia pretium nrę redemptionis est vita corporalis Christi quam ipse Chꝰus exoluit. Pro secunda uero: quia uita corporalis Christi erat Trinitatis, ut primæ causæ, & ipsa Trinitas in spiritu sancto mæ Christi ut poneret uitam suã pro nobis. Consequẽtia aũt probatur: qa ad hoc, ꝙ aliquis redimat, duo requiruntur. & ꝙ ipse soluat, & ꝙ soluat de suo. Et primum quidem patet: quia alioquin nõ redimeret: ſm autem probatur, quia si de alieno redimeret magis redimeret dñs pretii, quàm ille soluens, ut patet in his, qui de eleemosynis redimunt captiuos.

¶ Aduerte hic, ꝙ cõueniẽtum Christo mediãte humana natura, duplex est differentia: Quædã. n. sunt dispositiones essẽdi. aut patiẽdi, ut esse calidum manſuetum, flagellatum, crucifixum, tristem, & huiusmodi, & hæc omnino sunt propria Christo, ut distinguitur a Patre, & Spiritusancto. Quædã uero sunt actiones, ut docere, sanare, redimere, saluare, &c. & de his aliter est dicendum ſm rem, & aliter ſm nominũ appellationem. Nam secundum rem, dicendum est, ꝙ actio duplicẽter simitur: scilicet causaliter, uel personaliter. Et hoc est dictu, actionem Christi sumi posse, uel secundum quòd est actio a suis efficientibus exiens, & sic quælibet talis Christi actio est effectiue a tota Trinitate mediante, & ab humanitate Christi immediate: tota siquidem Trinitas saluauit genus humanum, & sanauit infirmos, suscitauit mortuos, &c. ita quòd infra limites causalitatis stando non magis verbum ꝙ Pater, & Spiritussanctus saluauit, sanauit, docuit, &c. quia indiuisa sunt opera Trinitatis ad extra alio autẽ modo, s. personaliter sumptæ huiusmodi actiones (hoc est ut terminantur ad hypostasim cuius sunt nõ dico ut causæ, sed ut hypostasis, seu personæ) sic sunt propriæ filio. ita quòd nec Patri, nec Spiritui sancto cõueniunt ita enim personaliter filius Dei docebat, sanabat, redimebat, saluabat per assumptam humanam naturam, quòd nec Pater, nec Spiritussanctus personaliter hæc operabatur: nam ille homo docens, sanans saluans, redimens, &c. erat filius Dei: & non Pater, nec Spiritussanctus, nec Trinitas. Secundum uero nominum denominationem considerandum est, an nomen, de quo quæritur importet principaliter actionem ut exeuntem a causa, an actionem ut respicit hypostasim cuius est, an utrumque: illa enim, quę principaliter respiciunt causam, inter communia toti Trinitati computanda uidentur, ut mortuos suscitare miracula facere, & reliquæ actiones, quas Christus licet mediãte humana natura exerçuit, principaliter tamen ratione deitatis, illa uero, quæ determinant hypostasim principaliter, inter propria computãda sunt: ut prædicare, ambulare, admirari, videre, huiusmodi. Quæ autem medio modo, & causam, & personam referri indifferenter, aut quasi indifferenter se permittunt, distinctione digna sunt, & in horum numero locasse videtur Auctor redemptionem mortis, ut puta auctoritate gl. allegatæ in litera super illud, Redemisti me domine deus veritatis. Posset tamen dici quòd redemptio de qua est sermo, gratia materiæ determinat sibi personam Christi: quoniam materia eius est sanguis, seu uita corporea Christi, non qualitercumque, sed passionimortique, expositæ: constat siquidem, hæc omnia propria esse Christo: ac per hoc dicendum est absolute, quòd esse redemptorem humani generis, est proprium Christo: quoniam ipse personaliter, ita ꝙ nec Pater, nec Spiritussanctus soluit, & de suo personaliter, ita quòd nec Patris, nec Spiritus sancti personaliter. Et glo. & similia intelligenda sunt causaliter: nec discrepat, hoc a litera doctrina quæ ad causalitatem attendit. Et potes sic uis distinguere, docẽdo ꝙ redimere causaliter, est proprium Christo immediatè (ut in litera dicitur) quia ut a prima causa mediate, est commune Trinitati: redimere autem personale, est proprium Christo: quia personaliter loquendo, sola Christi Persona, & de solius suæ personæ pretio redemit genus humanum. ut patet ex dictis.

¶ In responsione ad tertium, dubium occurrit circa illud, Passiones sanctorum proficiunt ecclesiæ non per modum redemptionis: tum quia hoc est contra ipsum auctorem in 4. sent. di 45. 20. ubi thesaurum ecclesiæ: ex quo indulgentię efficaciam habent, passiones sanctorum continere dicit, tum, quia hoc idem Clemens sextus in extrauaganti de Iubilæo quinquagenario expresse dicit. Constat autem passiones per indulgentiã applicatas per modum satisfactionis, ac per hoc redemptionis proficere ecclesiæ. igitur.

¶ Ad hoc dicitur, quòd sententia huius literæ non est contra doctrinam de efficacia indulgentiarum ex thesauro meritorum Christi, & sanctorum, quam esse Romanæ Ecclesię doctrinam, & ab omnibus amplectendam nuperrime sanctissimus dominus noster Leo decimus per suam decretalem ad me nunc in Germania legatum, significauit in hac uerba (adhibitis censuris contra prędicantes oppositum, ut quidam iam cœperant.) Per præsentes tibi significandum duximus, Romanam ecclesiam: quam reliquæ tamquam matrem sequi tenentur, tradidisse Romanum pontificem Petri claugeri successorem, & Iesu Christi in terris vicarium, potestate clauium, quarum est aperire regnum cęlorum, tollendo illius in Christi fidelibus impedimenta (culpam, scilicet & pœnam pro actualibus peccatis debitam, culpã quidem mediante sacramento pœnitentiæ, pœnam uero temporalem pro actualibus peccatis. secundum diuinam iustitiam debitam mediante ecclesiastica indulgentia) posse pro rationalibus causis concedere eisdem Christi fidelibus, qui charitate iungente membra sunt Christi, siue in hac uita sint siue in purgatorio indulgentias ex superabundantia meritorum Christi, & sanctorum: & tam pro uiuis ꝙ pro defunctis Apostolica auctoritate indulgentiam concedendo, thesaurum meritorum

gl. interli. ibid.

Porr. 269 Inf. q. 49. a. 1. cor. Et op. 3. c. 338 fi. & ad Rom. 4. fi. & 1. Cor. 1.

Homi. 26. in Matt. in o pere impf. ho. 22. id innuit. t. 1.

Q. 13. ar. 2. & 3. & q. 43. ar. 2.

Illicitum ex gl. ord. ibi

Conci. in

torũ Iesu Chri. & sanctorũ dispensare, & ꝙ modum satisfactionis indulgentiam ipsam conferre, uel per modũ suffragii illã trãsferre consueuisse, ac propterea oẽs tam uiuos, ꝙ defunctos, qui ueraciter oẽs indulgentias hmõi cõsecuti fuerint, a tanta temporali pœna ſm diuinam iustitiã ꝙ peccatis suis actualibus debita liberari, quanta concessæ, & acquisitæ indulgentiæ æquualet. Et ita ab oibus teneri, & prædicari debere, sub excõsticationis latæ sententię pœna, à qua illam incurrentes ab alio, quàm a Romano Pontifice nisi in mortis articulo, nequeant absolutionis beneficium obtinere auctoritate apostolica earundem tenore præsentium decernimus. Hęc ibi. Sd intendit Auctor de passionibus sanctorũ absolute, ita quòd inter passiones Christi, & sanctorum multiplex in proposito traditur hic differentia. Prima ẽ in uerbo, passiones: nam passiones Christi absolute redimunt Ecclesiam; passiones autem sanctorum non absolute (ut hic dicitur) sed superflue tantum satisfaciunt pro nobis, ut in 4. sentent. & in dicta extrauagante continetur. Secunda est in uerbo redemptionis: quoniam passio Christi redimit simpliciter: quia à seruitute culpæ, & pœnæ: passiones uero sanctorum non nisi secundum quid redimunt, scilicet a pœna quadam, scilicet temporali pro actualibus peccato debita. Tertia est in uerbo, proficiunt, quia passio Christo prodest Ecclesiæ per modum redemptionis, etiam si nulla clauis Ecclesiæ intercedat: sed passiones sanctorum non prome satisfaciunt, nisi clauium auctoritate mihi applicentur. Tot ergo limitationibus opus cum sit ad uerificandum, quòd aliquæ passiones sanctorum profunt Ecclesiæ per modum redemptionis: ac per hoc affirmatiua non

nam. Et mſm hoc, passio Chri efficiẽter cãt salutẽ humanã.

Ad primvm ergo dcdm, ꝙ passio Chri relata ad Chri carnẽ, congruit infirmitati assumptæ. Relata uero ad diuinitatẽ cõsequit ex ea infinitã virtutẽ, ſm illud 1. Ad Cor. 1. Quod infirmũ est dei, fortius est hominibus, quia scilicet, ipsa ifirmitas Chri, inquantum est dei, habet virtutem excedentem omnem virtutem humanam.

Ad ii dcdm, ꝙ passio Chri, licet sit corporalis, habet tñ spũalem virtutem ex diuinitate vnita. & iõ per spũalẽ cõtactũ efficaciam sortitur, s. per fidem, & fidei sacrm, ſm illud Apostoli, Quem posuit Deus propitiatorem per fidem in sãguine ipsius.

Ad iii dcdm, ꝙ passio Christi, ſm ꝙ comparatur ad diuinitatem eius, agit per modum efficientiæ, inquantũ uero comparatur ad voluntatem animæ Christi, agit per modũ meriti: ſm uero ꝙ consideratur in ipsa carne Christi, agit ꝑ modum satisfactionis, inquantum per eam liberamur a reatu pœnæ: per modũ uero redemptionis, inquantũ per eam liberamur a seruitute culpæ: per modũ aũt sacrificii, inqnantũ per eã recõciliamur deo ut infra dicẽt*.

Q. 49. ar. 4.

QVAESTIO XLIX.

De effectibus passionis Christi, in sex articulos diuisa.

Deinde considerandum est de ipsis effectibus passionis Christi.

Et circa hoc quæruntur sex.

¶ Primo, vtrũ ꝑ passionẽ Chri simus liberati a peccato.

¶ Secũdo, vtrũ ꝑ eam simus liberati a potestate diaboli.

¶ Tertio, vtrum per eã simus liberati a reatu pœnæ.

¶ Quarto, vtrũ per eam simus Deo reconciliati.

¶ Quinto, vtrum per eam sit nobis aperta ianua cœli.

¶ Sexto, vtrum per eam Christus adeptus sit exaltationẽ.

Articvlvs I.

Vtrum per passionem Christi simus liberati à peccato.

Ad primvm sic ꝓceditur. Vẽ ꝙ per passionẽ Chri-

Tertia Sti Thom.

hominem Christum principaliter autem ad Deum.

Ad ii dcdm, ꝙ pretium redẽptionis nostrę hõ. Christus soluit immediate: sed de mandato Pfis, sicut primordialis actoris.

Ad iii dicendum, ꝙ passiones sanctorũ proficiunt Ecclesiæ, non quidem per modũ redemptionis, sed per modũ exẽpli, & exhortationis, ſm illud 2. ad Cor. 1. Siue tribulamur ꝓ vestra exhortatione, & salute.

Articvlvs VI.

Vtrũ passio Christi operata sit nostri salutem per modum efficientiæ.

Porr. 269 Inf. q. 49. a. 1. cor. Et op. 3. c. 338 fi. & ad Rom. 4. fi. & 1. Cor. 1.

Ad sextvm sic procedit. Vẽ ꝙ passio Christi non sit operata nſam salutẽ per modum efficientiæ. Cã. n. efficiens nſæ salutis ẽ magnitudo diuinæ uirtutis, ſm illud Isa. 59. Ecce nõ est abbreuiata manꝰ eius ut saluare non possit. Christus aũt crucifixꝰ est ex infirmitate, ut dr 2. ad Cor. 13. h non ergo passio Christi efficienter operata est nostram salutem.

Resp. Dicendum, ꝙ duplex est efficiens principale, & instrale. Efficiens quidẽ principale humanæ salutis est Deus. Quia uero humanitas Christi ẽ diuinitatis instrũm (ut supra dictũ*) ex consequenti omnes actiones, & passiones Christi, instrãliter operantur in uirtute diuinitatis ad salutem humanam. Et mſm hoc, passio Chri efficiẽter cãt salutẽ humanã.

Ad primvm sic ꝓceditur. Vẽ ꝙ per passionẽ Chri simus liberati a peccato. Quia uero humanitas Christi ẽ diuinitatis instrũm (ut supra dictũ*) ex consequenti omnes actiones, & passiones Christi, instrãliter operantur in uirtute diuinitatis ad salutem humanam. Et mſm hoc, passio Chri efficiẽter cãt salutẽ humanã.

Ad primvm ergo dcdm, ꝙ passio Chri relata ad Chri carnẽ, congruit infirmitati assumptæ. Relata uero ad diuinitatẽ cõsequit ex ea infinitã virtutẽ, ſm illud 1. Ad Cor. 1. Quod infirmũ est dei, fortius est hominibus, quia scilicet, ipsa ifirmitas Chri, inquantum est dei, habet virtutem excedentem omnem virtutem humanam.

Ad ii dcdm, ꝙ passio Chri, licet sit corporalis, habet tñ spũalem virtutem ex diuinitate vnita. & iõ per spũalẽ cõtactũ efficaciam sortitur, s. per fidem, & fidei sacrm, ſm illud Apostoli, Quem posuit Deus propitiatorem per fidem in sãguine ipsius.

Ad iii dcdm, ꝙ passio Christi, ſm ꝙ comparatur ad diuinitatem eius, agit per modum efficientiæ, inquantũ uero comparatur ad voluntatem animæ Christi, agit per modũ meriti: ſm uero ꝙ consideratur in ipsa carne Christi, agit ꝑ modum satisfactionis, inquantum per eam liberamur a reatu pœnæ: per modũ uero redemptionis, inquantũ per eam liberamur a seruitute culpæ: per modũ aũt sacrificii, inqnantũ per eã recõciliamur deo ut infra dicẽt*.

Q. 49. ar. 4.

QVAESTIO XLIX.

De effectibus passionis Christi, in sex articulos diuisa.

Deinde considerandum est de ipsis effectibus passionis Christi.

Et circa hoc quæruntur sex.

¶ Primo, vtrũ ꝑ passionẽ Chri simus liberati a peccato.

¶ Secũdo, vtrũ ꝑ eam simus liberati a potestate diaboli.

¶ Tertio, vtrum per eã simus liberati a reatu pœnæ.

¶ Quarto, vtrũ per eam simus Deo reconciliati.

¶ Quinto, vtrum per eam sit nobis aperta ianua cœli.

¶ Sexto, vtrum per eam Christus adeptus sit exaltationẽ.

Articvlvs I.

Vtrum per passionem Christi simus liberati à peccato.

Ad primvm sic ꝓceditur. Vẽ ꝙ per passionẽ Chri-

Tertia Sti Thom.

nisi ſm quid sit uera, ponit ablatio illo ueritatis prędicatio negatiua simpliciter, & absolute asserti, dicẽdo ꝙ passiones sanctorũ non prosunt ecclesiæ per modũ redemptionis. Et cum ueritate istius negatiuę stare iam patet de ẽtinam de efficacia indulgentiarum ex meritis sanctorum.

SVP. QV. XLVIII. ART. VI.

Medina ar. 6.

Titulus clarus ue sonat.

¶ In corpore est una distinctio bimembris cũ duabus cõclusionibus, iuxta ipsa mẽbra. Distinctio est: Cã efficiens duplex: principalis, uel instrumentalis. prima conclusio est: Cã efficiens principalis nostræ salutis est Deꝰ Secunda est: Passio Christi est cã efficiens instrumentalis nostræ salutis. Probatʒ hæc: Humanitas Christi est deitatis instrumentum. ergo omnes actiones, & passiones Christi operantur instrumentaliter uirtute deitatis ad salutem humanam. ergo passio Christi efficienter causat nostrã salutem.

¶ Aduerte hic, & proprißione ad secundũ ꝙ passio Christi ut Auctor dicit, tenet locũ medicinę. Et quẽadmodum medicina corporaliter adhibita infirmo instrumentaliter sanat, ita passio Christi spirituali conãuti fidei, seu fidei sacramentis adhibita nobis, ianat nos etiam instrumentaliter. Differentia aũt est, quia medicina corporea adhibita, sit instrumentũ naturæ ipsiꝰ infirmi: medicina autem passionis uenit instrumentũ, deitatis, & sola adhibitione per fidem, seu facia eget ad hoc, ut nos sanet.

Porr. 270 3. d. 19. a. 1.

SVP. QV. XLIX. ART. I.

Titulus intelligit de liberatione ꝑ passionem Chri ut causam, nõ qualemcũque, sed propriam ut patet ex ultimo argumento.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶In corpore unica cõclusio: Passio Christi est propria causa remissionis peccatorũ, tribus modis. Probat̃ sigillati quo ad singulos modos. Litera est satis clara.

¶Aduerte, q̃ cũ passio Chri dr̃ cã ꝓpria remissionis peccatorum intelligitur ita propria q̃ sola ipsa est, per quam uenia consequimur peccatorum oés præteriti, præsentes, & futuri: sine fide, n. passionis Christi explicite, uel implicite impossibile est sĩ potentiam ordinariã, hominẽ remissionem peccatorum consequi.

sti non simus liberati à pcto. Liberare.n.a peccato, est propriũ Dei, ſm illud Is. 43. Ego sum q̃ deleo iniquitates tuas propter me. Christus aũt non est passus secundum q̃ Deus, sed[h] secundum quòd homo. ergo per passionem Christi non sumus liberati a peccato.

¶2 Pret.[h] Corporale nõ agit in spũale: sed passio Chri est corporalis, peccatũ aũt nõ est nisi in anima, q̃ est spiritualis creatura. ergo pasio Chri non potu t nos emundare a peccato.

¶3 Præ. Nullus p̃t liberari à peccato, qđ nondum cõmisit, sed qđ in posterũ est commissurus. Cũ igit̃ multa pcta, post Chri. passionẽ sint cõmissa, & tota die committantur. vr̃ q̃ p passionẽ Chri non simus liberati à pcto.

¶4 Pre. Posita[h] causa sufficienti, nihil aliud requiritur ad effectum inducendum: requiruntur aũt adhuc alia ad remissionem peccatorũ, ſ baptiſm[9], & pœnitentia. ergo vr̃ quòd passio Christi non sit sufficiens causa remissionis peccatorum.

¶5 Præt. Prou. 10. dr̃, Vniuersa delicta operit charitas. & 15. dr̃, Per misericordiã, & fidẽ purgan̄ peccata: sed multa sunt alia de quibus habemus fidẽ, & quæ sunt prouocatiua charitatis. h ergo passio Chri non est propria causa remissionis peccatorũ.

SED CONTRA est, q̃ dicitur Apo. 1. Dilexit nos, & lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo.

concl.m RESP. Dcm, q̃ [m] sic pasio Christi est propria causa remissionis peccatorum tripliciter.[n] Primo q̃dẽ, per modũ prouocãtis ad charitatẽ, q̃a Apost. dicit Rom. 5. Commendat Deus suã charitatẽ in nobis, qm̃ cũ adhuc inimici essemus, Christus ꝓ nobis mortuus est. Per charitatẽ aũt cõsequimur veniã peccatorũ, ſm illud Luc. 7. Dimissa sunt ei peccata multa, qm̃ dilexit multum. Secundo, passio Christi causat remissionẽ peccatorũ ꝓ modũ redemptionis: quia. n. ipse est caput nostrũ ꝓ passionẽ suã, quã ex charitate, & obediẽt a sustinuit liberauit nos tãquam membra sua a peccatis, quasi per pretiũ suæ pasionis: sicut si homo p aliquod eius meritoriũ, quod manu exerceret, redimeret se a peccato, quod pedibus cõmisset. Sicut. n. naturale corpus est unũ, ex membrorũ diuersitate consistẽs, ita tota Ecclesia, q̃ est mysticũ corpus Christi computatur quasi una persona cũ suo capite. q̃ est Christus. Tertio, ꝓ modũ efficiẽtiæ, inquantũ caro ſm quã Christus passionẽ sustinuit, est instrumentũ diuinitatis, ex quo eius passiones, & actiones operanr̃ i virtute diuina ad expellẽdũ peccatũ

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ licet Christus non sit passus secundum quòd deus, tamen caro eius est diuinitatis instrumentum. & ex hoc passio eius habet quandam diuinam[d] virtutem dimittendi peccata, vt dictum est †.

D.982. †in cor. a.

AD II dicendum, quòd pasio Christi licet sit corporalis, sortitur tñ quandam spiritualem uirtem ex diuinitate, cuius caro ei unita est instrumẽtum: secundum quam quidem virtutem, passio Christi est causa remissionis peccatorum.

AD III dcm, q̃ Christus sua passione nos a peccatis liberauit causaliter, ideſt, instituens cãm nr̃æ liberationis, ex qua possent quecũq; peccata qñcũq; remitti, uel preterita, vel presentia, uel futura: sicut si medicus faciat medicinam, ex qua possint quicũque morbi sanari, etiam in futurum.

AD IIII dcm, q̃ quia passio Christi præcessit, vt causa quædam vniuersalis remissionis peccatorum (sicut dictum est*) necesse est, quòd singulis adhibeatur ad delectationem propriorũ peccatorum. Hoc autem fit per baptismum, & pœnitẽtiã & alia sacramenta, quæ habent virtutem ex passione Christi, ut infra patebit.* *Q.46.2.4. & aliis.* *Q.60.2.5.*

AD V dcm, q̃ ẽt p fidem applicat̃ nobis passio Chri ad percipiendum fructũ ipsius, ſm illud Ro. 3. Quem proposuit Deus propitiatorẽ per fidem sanguine eius. Fides autem per quam a peccato mundamur, non est fides informis, quæ potest esse etiam cum peccato, sed est fides formata per charitatem, ut sic passio Christi nobis applicetur, nõ solum quantum ad intellectum, sed etiam quantum ad affectum. Et per hunc etiam modum peccata dimittuntur ex virtute passionis Christi.

ARTICVLVS II.

Virum per passionem Christi simus liberati a potestate diabol.

SVPER QV. XLIX. ART. II. *Alb. Mag. 3. d. 19. a. 2. Medina. ar. 2.* *Porr. 279* *2. d. 19. ar. 2. Et 3. di. 19. ar. 2. Et veri. q. 29. ar 7. ad 9. Et op. 60. c. 18 & Hebr. 2. lec. 4*

ADSECVNDVM sic proceditur. Vr̃ quòd per passionem Christi non simus liberati a potestate diaboli.[h] Ille. n. non habet potestatẽ super aliquos, in quibus nihil sine permissione alterius facere põt sed diabolus nũquam potuit aliquid i nocumentum hominũ facere, nisi ex ꝓmissione diuina: sicut patet Iob. 1. & 2. q̃ potestate diuinitus accepta, eũ primo in rebus, & postea in corpore læsit. Et similiter Mat. 8. dr̃, q̃ dæmones nisi Christo concedẽte, nõ potuerunt in porcos intrare. ergo diabolus nũquam habuit in hoĩbus potestatẽ: & ita per passionem Christi non sumus liberati a potestate diaboli.

¶2 Præt. Diabolus ptãtẽ suã in hoĩes exercet tentando, et corporaliter vexando: sed hæc ad huc[h] in hoĩbus operatur post Christi passionem. ergo nõ sumus per passionem Christi ab eius potestate liberati.

¶Præt. Virtus passionis Chri in perpetuum durat (ſm illud Heb. 10. Vna oblatiõe cõsumauit sanctificatos in sempiternũ, sĩr̃ ẽt ubiq; extendit: sed liberõ à ptãte diaboli, nec est ubique (qa in multis partib. mũdi, adhuc sunt idolatræ) nec ẽt erit sẽper: qa tpe Antichristi maxime suã ptãtẽ exercebit diabolus in hoĩum nocumentum, de quo dr̃ 2. ad Thes. 2. q̃ eius aduẽtus erit sm̃ operationẽ Satanæ i oĩ uirtute, & signis, & prodigiis mẽdacibus, & in oĩ seductione iniquitatis. h ergo vr̃, q̃ passio Chri non sit cã liberationis humani gñis à potestate diaboli.

SED CONTRA est, q̃ dñs dicit Io. 12. imminente passione, Nunc princeps huius mundi eijcietr̃ foras, & ego si exaltatus fuero à terra, oia trahã ad me ipsum. Est aũt exaltatus à terra p crucis passionẽ: ergo p eã diabolus est à ptãte hoĩum eiect̃.

RESP. dcm, q̃ circa ptãtem, quam diabolus in hoĩes exercebat ante Chri passionẽ, tria sũt consideranda. Primum quidẽ. ex parte hoĩs, qui suo peccato meruit, ut in ptãtem traderet diaboli, per cuius tentationem fuerat superatus. Aliud aũt est parte Dei, quem hõ peccando offenderat, qui per suã iustitiã hominem reliquerat ptãti diaboli. Tertium est, ex parte ipsius diaboli, qui sua nequissima voluntate hoiem a cõlecutione salutis impediebat. m Quãtũ ergo ad primũ hõ est à ptãte diaboli liberatus per passionẽ Chri[n] inquãtũ passio Chri est cã remissionis peccatorũ. [p] Quãtũ ãt ad ſm dcm, q̃ passio Chri nos a ptãte diaboli liberauit, q̃inqnãtum nos Deo reconciliauit, ut infra dicetur.[s] †Quãtũ uero ad tertium, passio Christi nos a diabolo liberauit, ſinquantũ in passione Chri excessit modũ ptãtis sibi traditæ à Deo, machinãdo in mortẽ Christi, qui nõ habebat meritum mortis, cũ esset absq; peccato. Vnde* Aug. dicit in 13. de Tri. Iustitia Christi uicta est diabolus, quia cũ in eo nihil morte dignum inueniret, occidit eum tamẽ; & utique iustum est, ut debitores, quos tenebat, liberi dimittantur, in eum credentes, quem sine vllo debito occidit.

Vtatur ptãte sibi data, aut ſp ex pte sua excedit modũ ptãtis, aut nũquã, quia nũquam facit plusquam sibi permittatur facere.

¶Ad hoc dr̃, q̃ nõ est hic sermo de potestate diaboli absolute de qua procedunt obiectiones ingerentes dubiũ: sed de ptãte illa, quã diuina iustitia ob peccata humana diabolo, super hominem reliquerat. De qua in litera dr̃, homo suo peccato meruit, vt in ptãtẽ traderetur diaboli, & rursus, Deus q̃ suã iustitiam hominẽ reliquerat ptãti diaboli. Infra huius siquidẽ ptãtis latitudinẽ, non cadit actio aliqua contra Iesum Christum, q̃ omnino expers erat demeriti illius, quo homines sub diabolica erant relicti ptãte. Excessit ergo diabol⁹ vt minister diuinæ iustitiæ, cõtra hominẽ, limites ptãtis suæ, dũ contra Christum prõcessit: quamuis nõ excesserit vires ptãtis sibi permissæ simpliciter, & absolute. Vnde, licet semp inique vtatur sua ptãte, siue absolute, siue vt minister iustitiæ (quia ex iniqua voluntate exequitur iustitiam, non vt iustitiam exequat̃, sed vt suam impleat malã uoluntatem) in citando tñ & procurãdo cõtra Christi vitã corpoream, singulari modo excessit: quia cõtra alios diuinę sententię opus iustum ex demeritorum patientium originali saltẽ peccato exercebat, quãmuis iniquè, contra Christum, nulla erat ratio sęuiendi, in quo nullum omnino erat demeritum.

Concl.m

concl.p

A. 3. huius quæst. concl. 1

¶In responsione ad tertiũ, nota materiã articuli tertii, & solutionẽ cum dictis in ea pro curiosis & admirantibus, de tanta libertate, ac ptãte diaboli in mundo apparente: regnat enim in terra plus q̃ Christus, intantum creuit secta Machometi, & Christianorum iniquitas.

Li. 13. c. 14 nõ lõge a fi. 10. 3.

A in hoĩes ptãtem habuisse, quasi posset eis nocere, Deo non permittente, sed quia iuste permittebat nocere hominibus, quos tentando, ad suum corsensum perduxerat.

AD II dicendum, q̃ diabolus ẽt nunc põt quidẽ Deo ꝓmittẽte hoĩes tentare, quãtũ ad aĩam, & vexare quantũ ad corpus, sed tñ ꝑparatũ est hoĩ remedium ex passione Chri, quo se põt tueri cõtra hostis impugnationes, ne deducat in interitũ mortis æternæ. Et quicunq; ante passionẽ Christi diabolo resistebãt, p fidẽ passionis Chri hoc facere poterant, licet passione Chri nondum peracta. Quantum aũt ad aliquid, nullus poterat diaboli manus euadere, ut. s. non descenderet in infernũ à quo post passionem Christi, se possunt hoies eius uirtute tueri.

AD III dicendum, q̃ Deus ꝓmittit diabolo posse decipere hoĩes in certis ꝑsonis, tpibus, & locis, sm̃ occultã rõnẽ iudiciorũ suorũ. Sp tñ p passionẽ Chri, est paratũ hoĩb. remediũ se tuẽdi cõtra neqtias dæmonũ, ẽt tpe Antichristi: sed si aliq̃ hoc remedio uti negligãt, nil deperit efficacię passionis Chri.

ARTICVLVS III.

Virum per passionem Christi homines sint liberati a pœna peccati.

SV. QVAE. XLIX. ART. III. *cap. 3. d. 18. q. 1. con. 4. Medina. ar. 3.* *Porr. 272 ifr. q. 51. a. 5, cor. & q. 86. ar. 4. ad 3. Et 3. dis. 19. ar. 3. Et ve. q. 29. a. 7. ad 6.*

ADTERTIVM sic, pcedit̃. Vr̃ q̃ per passionem Chri non sint hoĩes liberati à pœna peccati. Præcipua. n. pœna ptãti est æterna dãnatio: sed illi, qui dãnati erãt in inferno pro suis peccatis, nõ sunt p Chri passionẽ liberati, qa in inferno nulla est redemptio. ergo uidetur q̃ passio Christi non liberauit[h] homines à pœna peccati.

¶2 Præ. Illis,[h] qui sunt liberati a reatu pœnæ, nõ est aliqua pœna iniungẽda: sed pœnitentib. iniũgitur pœna satisfactoria. nõ ergo per passionẽ Christi sunt homines liberati à reatu pœnæ.

¶3 Præt. Mors est pœna peccati, ſm illud Rom. 6. Stipendia pcti mors: sed adhuc post passionẽ Christi hoies moriuntur. h ergo per passionem Christi, nõ sunt homines liberati a reatu pœnæ.

SED CONTRA est, q̃ dr̃ Isa 53 Vere languores nros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit

Concl.m

RESP. dcm, q̃m ꝓ passionem Chri liberati sumus à reatu pœnæ dupl̃r.[n] Vno mõ directe, inquãtum, ſ passio Chri fuit sufficiẽs, & superabundans satisfactio pro peccatis totius humani gñis. Exhibita ãt satisfactione sufficienti, tollitur reatus pœnæ. Alio mõ, idirecte, inquãtũ. i. passio Chri est cã remissionis

Universidad de Deusto
Biblioteca

peccati, in quo fundatur reatus pœnæ.

AD PRIMVM ergo dcd'm, ꝙ passio Chri sortitur effectum suũ in illis, quibus applicat' per fidem, & charitatẽ, & per fidei sacra. & ideo dãnati in inferno, qui prædicto modo passioni Christi non coniunguntur, effectum eius percipere non possunt'.

Ar. 7. huius q. in cor. & ad 4.

AD II dcd'm, ꝙ (sicut supra dictũ est*) ad hoc ꝙ consequamur effectũ passionis Chri, oportet nos ei cõfigurari. Cõfiguramur aũt ei i baptismo sacraliter, ſm illud Rom. 6. Cõsepulti sumus ei ꝑ baptismũ in mortẽ. unde baptizatis nulla pœna satisfactoria imponitur, quia sunt totaliter liberati ꝑ satisfactionẽ Chri. Quia vero Christus semel tm̃ pro pctis nostris mortuus est, ut dr 1. Pet. 3. iõ non pôt hõ secundario configurari morti Christi per sacrm̃ baptismi. unde oportet, ꝙ illi, qui post baptismũ peccant, configurentur Chro patienti ꝑ aliquid pœnalitatis, uel passionis, quam in seipsis sustineant, quꝫ tamen multo minor sufficit, quàm esset condigna peccato cooperante satisfactione Christi.

Ar. 1. huius quæst.

AD III dcd'm, ꝙ satisfactio Christi habet effectũ in nobis, inquantũ incorporamur ei, ut mẽbra suo capiti, sicut supra dictum est.* Membra aũt oportet capiti conformari. & iõ sicut Christus primo quidẽ habuit gratiam in aĩa cũ passibilitate corporis, & per passionẽ ad gloriã immortalitatis peruenit, ita & nos, qui sumus membra eius, per passionẽ ipsius liberamur quidem a reatu cuiuslibet pœnæ; ita tñ ꝙ primo recipimus in anima spũm adoptionis filiorum, quo ascribimur ad hæreditatẽ gloriꝫ immortalis, adhuc corpus passibile, & mortale hñtes: postmodum uero configurati passionibus, & morti Christi, in gloriam immortalẽ perducimur, ſm illud Apost. Rom. 8. Si filii, & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi; si tamẽ compatimur, ut & conglorificemur.

SVP. QVAE. XLIX. ART. IIII.
Medina. a. 4.

Porr. 273 Sup. q. 4°. a. 4. cor. Et 3. d. 19. ar. 5. q. 1. Et 4 p. 60. c. 18

TItulus clarus.

¶ In corpore vna conclusio: Passio Christi est causa nostræ reconciliationis ad Deũ dupliciter, s. redimendo à pecca o, & vt sacrificium. Omnia clara sunt in litera.

¶ In respõsione ad ſm declaratur, qũo intelligitur Deum placatũ, ex parte, s. nostri: mutatio enim in nobis non in Deo inuenta est, ex qua Deus placatus dicitur.

ARTICVLVS IIII.
Vtrum per passionem Christi sanctus Deo reconciliatus.

ADQVARTVM sic ꝓcedit. Vr, ꝙ per passionẽ Christi non simus Deo reconciliati. Reconciliatio. n. nõ hẽt locum inter [h] amicos, sed Deus ſp dilexit nos, secundum illud Sap. 11. Diligis oia, quæ sunt, & nihil odisti eorũ, quæ fecisti. ergo passio Chri nõ reconciliauit nos Deo.

¶ 2 Præt. Nõ potest idẽ esse principium, & effectus, vnde gratia, [K] quæ est principiũ merendi, nõ cadit sub merito, sed dilectio Dei est principium passionis Christi, ſm illud 10. 3. Sic Deus dilexit mundũ, ut fillum suũ unigenitũ daret. nõ ergo vr, ꝙ per passionẽ Christi simus recõciliati Deo, ita ꝙ de nouo nos amare inciperet.

¶ 3 Præt. Passio Christi impleta est per hoies Christum occidentes, qui ex hoc grauiter deum offenderunt. [L] ergo passio Christi est magis causa indignationis, quàm reconciliationis.

F SED CONTRA est, ꝙ Apost. dicit Rom. 6. Reconciliati sumus Deo per mortem filij eius.

conel. m

RESP. dicendum, ꝙ [m] passio Christi est causa reconciliationis nostræ ad deum dupliciter. [n] Vno modo, inquantum remouit peccatum per quod homines, constituuntur inimici Dei, secundum illud Sap. 14. Similiter odio sunt Deo impius, & impietas eius. & in Ps. 6. Odisti oẽs qui operanr iniqtatem. Alio modo, inquantum est sacrificium Deo acceptissimũ: est. n. hoc proprie sacrificij effectus, ut per ipsum placetur Deus: sicut cum hõ offensã in se commissiam remittit propter aliquod obsequium acceptum, quod ei exhibetur. unde dicitur G 1. Reg 26. Si Dominus incitat te aduersum me, odoretur sacrificium. & similiter tãtum bonũ fuit, ꝙ Christus uolũtarie passus est, quòd propter hoc bonum in natura humana inuentum, Deus placatus est super omni offensa generis humani, quantum ad eos, qui Christo passo coniunguntur, secundum modum præmissum.

AD PRIMVM ergo dicẽdum, ꝙ Deus diligit omnes homines, quantum ad naturam, quam ipse fecit: sed odit omnes quantum ad culpam, quam cõtra eum homines committunt, secũdum illud Eccles. 12. Altissimus odio habet peccatores.

AD II dicendum quòd passio Christi non dicitur quantum ad hoc Deo nos reconciliasse, quòd de nouo nos amare inciperet, cum scriptum sit Hiero 31. in charitate perpetua dilexi te, sed quia per passionem Christi, sublata est odij causa, tum per ablutionem peccati, tum per recompensationem acceptabilioris boni.

AD III dicendum, ꝙ sicut occisores Christi homines fuerunt, ita & Christus occisus, maior autẽ fuit charitas Christi patientis, quàm iniquitas occisorum. Et ideo passio Christi magis ualuit* ad reconciliandum Deum toti humano generi, quàm ad prouocandum adiram.

Aliãs, ad reconciliãdũ Deũ totum humanum genus.

SVP. QV. XLIX. ART. V.
Medina. a. 5.

ARTICVLVS V.
Vtrum Christus sua passione aperuit nobis ianuam cœli.

ADQVINTVM sic procedit. Vr, ꝙ Christus sua passione non aperuit nobis ianuã cœli. Dr. n Prouerb. 11. Seminanti iustitiã, mercis fidelis, sed merces iustitiæ est introitus regni cœlestis. [h] ergo uidetur ꝙ sancti patres, qui operati sunt opera iustitiæ, fideliter cõsecuti essent introitũ regni cœlestis etiã absq; Christi passione. nõ ergo passio Christi est causa apertionis ianuæ regni cęlestis.

Porr. 274 3. d. 18. ar. 6. q. 2. & 3. & d. 19. ar. 3. Et 4. d. 4. q. 2. ar. 2. q. 6. Et veri. q. 29. ar. 7. ad 9.

¶ 2 Præt. Ante passionem Christi, Helias raptus est in cælũ, ut dicitur 4. Regũ. 2. sed effectus non præcedit causam. ergo uidetur ꝙ apertio ianuę cęlestis nõsit effectus pasionis Chri.

¶ 3 Præ. Sicut legitur Mat. 3. Chro baptizato aperti sunt cæli: sed baptismus [p] præcesit passionẽ. ergo apertio cæli nõ est effectus pasionis Christi.

¶ 4 Præt. Mich. 2. dr, Ascendit pãdẽs iter añ eos: sed nihil aliud vr esse pãdere iter cęli, [q] q̃ eius ianuam aperire. ergo ur ꝙ ianua cæli sit nobis aperta, non per passionem Chri, sed ꝑ ascensionem eius.

SED CONTRA est, ꝙ Apostolus dicit Heb. 10. Habemus fiduciã i introitũ Sanctorũ, s. cælestiũ, in sanguine Christi.

RESP. Dicẽdum, ꝙ clausio ianuę est obstaculũ quoddã prohibẽs hoie ab ingressu Pro hoc habentur aũt homines ante C gressu regni cælestis propter peccatũ: qa sicut dr Isa. 35. uia illa sancta uocabitur, & non transibit per eã pollutus. Est ãt duplex peccatum impediens ab ingressu regni cælestis. unũ quidem cõe totius humanę naturæ, qd̃ est peccatũ primi parẽtis, & per hoc potm̃ pręcludebatur hoi aditus regni cęlestis unde legit Gen. 3. ꝙ post peccatum primi parentis, collocauit Deus cherubin, & flammeũ gladiũ, atque uersatilẽ, ad custodiẽdã uiã ligni uitæ. Aliud aũt é peccatũ speciale uniuscuiusque personę, quod per propriũ actum cõmittitur uniuscuiusque hominis. Per passionem ãt Chri liberati sumus, non solum a peccato cõi totius humanæ naturę & quantũ ad culpã & quantũ ad reatũ pœnæ, ipso E soluente pretium pro nobis, sed etiã a peccatis propriis singulorũ, qui cõicant eius passioni per fidem, & charitatem, & fidei sacra. & iõ m per passionẽ Chri aperta est nobis ianua regni cælestis. [n] Et hoc é qd̃ Apo. dicit Hebr. 9. ꝙ Chrs assistens pontifex futurorum bonorũ, per propriũ sanguinem introiuit semel i sancta, æterna redẽptione inuenta. Et hoc figura-

Conel. m

nem est aperire ianuam regni cælorum: sed Christus per suam A passionem abstulit omne peccatum quo ad omnia. ergo. Maior probatur ab oppósito, quia clausio regni cælorũ nihil aliud est quàm obstaculũ peccati quo impedimur a cęlo. Probatur auctoritate. Isaiæ. Minor probatur auctoritate Apostoli. Secundo, manifestatur conclusio ex figura effectus mortis summi sacerdotis legalis.

¶ Aduerte hic tria. Primo, ꝙ clausio regni cælorũ est priuatio diuinæ fruitionis post hanc uitam non qualiscumque, sed ex tali orta, & fulta causa, s. ex peccato. Et ꝓpterea aperire cælu, nihil aliud est quam tollere peccatum, tã quo ad culpã, quam quo ad pœnam: subla to siquidem sic peccato, manifestum est ꝙ tollitur fruitionis diuinæ priuatio, ut pœna peccati, ac ꝑ hoc simpliciter tolliatur, quia ñ nisi ut pœnã retinebat priuationẽ illã diuina benignitas.

¶ Secundo, ꝙ Christ[o] sua passione liberauit membra sua ab omni, & culpa, & pœna: qm̃ ut Apostolus dicit, abundantius est Christi donũ, q̃ fuerit Adæ damnũ: sed ut experientia testat, & ex calce pręcedẽtis att. habes, liberatio ista ordine quodã in executionem mandatur, configurãdo nos ipsi Christo. Quo fit, ut Christus liberauerit nos ab omni pœna peccati, tam originali q̃ actuali: sed nos ordine quodã, & media configuratione ad Chrum, cõsequimur immunitatẽ a culpa, & pœna totaliter.

¶ Pro quo, & respõsione ad primũ nota tertio, ꝙ quia primus hõ peccauit nõ solũ ut singularis persona sed et ut principium humanæ nãe, iõ peccatum originale erat dupliciter mũ dãdũ: & ea parte, qua singulari est personarũ: & ex ea parte, qua totius humanę nãe seminaliter ab Adã descẽdentis. Et quo ad

Conel. m

psonalia quidẽ olim ꝑ circũcisionem, uel aliq̃d sacrificium, & nũc ꝑ baptismũ purgat humanũ gen[s] ab originali ptõ. Ad ſm ãt, nec circũcisio oli, nec baptism[s] postea sufficit, ut patet ex ꝺ baptizatis baptismo Christi mortui ante Chri passionẽ: nullus tur. Numeri. 25. ubi dicitur, ꝙ homicida manebit ibi, s. in ciuitate refugii, donec sacerdos magnus, qui oleo sancto unctus est, moriatur, quo mortuo potest in domum suam redire.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, ꝙ sancti patres operando opera iustitiæ, meruerunt introitum regni cælestis ꝑ fidẽ passionis Chri, ſm illud Heb. 11. Sancti ꝑ fidẽ uicerunt regna, operati sũt iustitiã, ꝑ quã ẽt unusquisque a peccato purgabatur, quãtum ꝑtinet ad emundationẽ propriæ personę. Non tñ alicuius fides, vel iustitia sufficiebat ad remouẽdum impedimẽtum, qđ erat ꝓ reatũ totius humanæ creaturæ, qđ q̃dẽ remotum est pretio sanguinis Chri. & ideo ante passionem Christi nullus intrare poterat regnum cælestẽ, adipiscendo. s. beatitudinẽ ęternam, q̃ cõsistit in plena dei fruitione.

AD II dicẽdũ ꝙ Helias sub leuatus est i cælum aereum: nõ autem in cælum empyreũ, q̃ est locus sanctorum. & similiter ẽt Enoch r[pt]s est ad p[ar]adisũ terrestrẽ, vbi cũ Helia simul, credit viuere usq; ad aduẽtũ Antichri.

AD III dcd'm ꝙ, sicut supra dictũ est Chro baptizato aperti sunt cæli, nõ ꝓp ipsum Chm̃ cui semꝑ cælũ patuit: sed ad significãdũ ꝙ cælũ aperitur baptizatis baptismo Chri, q̃ habet efficaciam ex passione ipsius.

AD IIII dicendum, ꝙ Christus sua passione meruit nobis introitum regni cælestis, & impedimẽtum remouit: sed ꝑ suã ascensionem nos, quasi in possessionem regni cælestis, introduxit. Et ideo dicit quòd ascendit pandens iter ante eos.

ARTICVLVS VI.
Vtrum Christus per suam passionem meruerit exaltari.

ADSEXTVM sic proceditur Vr ꝙ Christus per suam passionem non meruerit exaltari. Sicut. n. cognitio ueritatis est proprium Deo, ita & sublimitas, secundum illud Psalm. 112.

Tertia S. Tho.

B eius ianuam aperire. ergo ur ꝙ ianua cæli sit nobis aperta, non per passionem Chri, sed ꝑ ascensionem eius.

SED CONTRA est, ꝙ Apostolus dicit Heb. 10. Habemus fiduciã i introitũ Sanctorũ, s. cælestiũ, in sanguine Christi.

RESP. Dicẽdum, ꝙ clausio ianuę est obstaculũ quoddã prohibẽs hoie ab ingressu Pro hoc habentur aũt homines ante C gressu regni cælestis propter peccatũ: qa sicut dr Isa. 35. uia illa sancta uocabitur, & non transibit per eã pollutus. Est ãt duplex peccatum impediens ab ingressu regni cælestis. unũ quidem cõe totius humanę naturæ, qđ est peccatũ primi parẽtis, & per hoc potm̃ pręcludebatur hoi aditus regni cęlestis unde legit Gen. 3. ꝙ post peccatum primi parentis, collocauit Deus cherubin, & flammeũ gladiũ, atque uersatilẽ, ad custodiẽdã uiã ligni uitæ. Aliud aũt é peccatũ speciale uniuscuiusque personę, quod per propriũ actum cõmittitur uniuscuiusque hominis. Per passionem ãt Chri liberati sumus, non solum a peccato cõi totius humanæ naturę & quantũ ad culpã & quantũ ad reatũ pœnæ, ipso E soluente pretium pro nobis, sed etiã a peccatis propriis singulorũ, qui cõicant eius passioni per fidem, & charitatem, & fidei sacra. & iõ m per passionẽ Chri aperta est nobis ianua regni cælestis. [n] Et hoc é qđ. Apo. dicit Hebr. 9. ꝙ Chrs assistens pontifex futurorum bonorũ, per propriũ sanguinem introiuit semel i sancta, æterna redẽptione inuenta. Et hoc figura-

AD III dicẽdũ ꝙ Helias sub leuatus est i cælum aereum: nõ autem in cælum empyreũ, q̃ est locus sanctorum. & similiter ẽt Enoch r[pt]s est ad p[ar]adisũ terrestrẽ, vbi cũ Helia simul, credit viuere usq; ad aduẽtũ Antichri.

AD III dcd'm ꝙ, sicut supra dictũ est Chro baptizato aperti sunt cæli, nõ ꝓp ipsum Chm̃ cui semꝑ cælũ patuit: sed ad significãdũ ꝙ cælũ aperitur baptizatis baptismo Chri, q̃ habet efficaciam ex passione ipsius.

AD IIII dicendum, ꝙ Christus sua passione meruit nobis introitum regni cælestis, & impedimẽtum remouit: sed ꝑ suã ascensionem nos, quasi in possessionem regni cælestis, introduxit. Et ideo dicit quòd ascendit pandens iter ante eos.

ARTICVLVS VI.
Vtrum Christus per suam passionem meruerit exaltari.

ADSEXTVM sic proceditur Vr ꝙ Christus per suam passionem non meruerit exaltari. Sicut. n. cognitio ueritatis est proprium Deo, ita & sublimitas, secundum illud Psalm. 112.

Medina. a. 3. di. 18. ar. 3. Medina. ar. 6.

Q. 19. a. 2

TItulus clarus, ut sonat.

¶ In corpore duo. Primo declaratur in cõmuni, quid importet meritum, & qũo intelligatur tam in malo, quàm in bono. Secũdo, descendit ad propositum in specialibus de Christo.

¶ Quo ad primũ, dicit in cõi meritum importare quãdã iustitiæ, non gratiæ æqualitatẽ. Et hoc ꝓ bat auctoritate Apo.

¶ Vbi nõ mireris no uitie, si à merito tã sit ad mercedẽ: quia merces merito respõdet, vt ꝑmiũ debito.

¶ Exemplis deinde declarat, qualiter meriti æqualitas ſſit iustitiam exerceatur tã in malis quã in bonis, & in malis quidẽ rationi adiungit exẽplũ. de iusta æqualitate circa demeritum furti, cũ auctoritate sacræ scripturæ

2 2 9 porr. 0.

3. di. 18. ar. 4. q. 3.

& inde infertur simile, proportionaliter fieri iustam æqualitatē circa meritū boni. ¶ Vbi aduerte, q̄ in istis iustitiis interuenit duo. s. res exterior. & uoluntas interior: uerbi gra, ouis furto ablata & Voluntas ducens ad furtū. Si consideretur res exterior, pura ouis duotaxat, sufficit ad æqualitatē iustitiæ restituitur ipsa ouis: sic enim iæqualitas rei facta per furē, reducitur ad pristinam æqualitatē, ut patet. Sed si super hoc consideretur iniqua uoluntas furis, qua uoluit cōtempta iustitia publica, & p̄ximi plus habere, q̄ sibi debetur, & propterea abitulis ouē alienā sicad hoc ut hęc iniquitas uoluntatis iuncta operi ad æqualitatē reducatur, iustū est ut minus habeas de suo, qui plus, q̄ debebatur sibi usurpauit de alieno: & propterea pro una ablata oue reddere tenetur quatuor, unā pro æqualitate rei extra, & tres pro æqualitate iniqui, actu. Et quia tam demeritū, q̄ meritū principaliter cōsistit i uolūtate. ideo Auctor in litera tractans de merito Chri ad æqualitatem, quæ principaliter respicit actiones, & passiones quatenus sunt uoluntariæ se conuertit & tam in malis, q̄ in bonis iustitiæ æqualitatem considerauit, prout iusta, uel iniusta uoluntas minus, uel plus de sibi debitis uoluit cū effectu, ut patet in litera, & hinc ad Chri meritū descendit.

¶ Quo ad sm̄ præsupposita maiore ex declarata ratione meriti, monstrat subsumēdo Christum per suā passionem meruisse quatuor. Omnia clara sunt in litera.

4. & q. 34. Q. 19. ar. 2.

Epist. 56. ante med. tom. 2.

Excelsus super omnes gētes dominus, & super cælos gloria eius: sed Chr̄s, sm̄ q̄ homo, habuit cognitionem omnis ueritatis, nō ex aliquo merito p̄cedente, sed ex ipsa unione dei, & hois: sm̄ illud Ioan. 1. Vidimus gloriā eius gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratię, & ueritatis. ergo neque exaltationem habuit ex merito passionis, sed ex sola unione.

¶ 2 Pręt. Christus meruit sibi a primo instāti suæ conceptionis vt supra habitū est, * nō aūt maior charitas fuit in eo tempore passionis q̄ ante. Cū ergo charitas sit merendi principium, uī q̄ non magis meruerit per passionē, suā exaltationem q̄ ante.

¶ 3 Pręt Gloria corporis resultat ex gloria aiæ, vt Aug.* dicit in Epistola ad Dioscorum: sed Christus per passionem suā nō meruit exaltationē quātum ad gloriā aiæ, quia anima eius fuit beata à primo instanti suæ conceptionis. ergo neque etiā per passionē meruit exaltationem, quantum ad gloriam corporis.

SED CONTRA est, q̄ dr̄ Philip. 3. Factus est obediēs usq; ad mortē, mortē aūt crucis, p̄p q̄d & Deus exaltauit illum.

RESP. Dcm, q̄ meritum importat quandā æqualitatē iustitiæ, unde & Apo. dicit Rom. 4. q̄ ei, q̄ operat̄, merces imputat̄ sm̄ debitū. Cū aūr aliquis ex sua iniusta uoluntate sibi attribuit plus q̄ sibi debeatur, iustū est ut diminuat̄ ét quātū ad id, qd̄ sibi debebatur: sicut cū furat̄ qs unā ouē, reddet quatuor ut dr̄ Exo. 21. vt hoc dr̄ mereri, inquantū per hoc punitur eius iniqua uolūtas: ita ét cū aliquis sibi ex iusta uoluntate subtrahit, q̄d debebat habere, mereť ut sibi amplius superaddat̄, quasi merces iustę uoluntatis. & inde est, q̄ sicut dr̄ Luc. 14. qui se humiliat, exaltabit̄. Chr̄s aūt in sua passione seipsū humiliauit infra suā dignita é, quātū ad quatuor. Primo q̄dē, quātū ad passionē & mortē, cuius debitor nō erat. Secō, quātū ad locū, q̄a corpus eius positū est in sepulchro, & aia in inferno. Tertio, quātum ad cōfusionē, & opprobria, q̄ sustinuit. Quarto, quātū ad hoc, q̄ est traditus humanæ potestati, sm̄ q̄ ipse dicit Pilato Ioā. 19. Nō haberes in me potestatem, nisi datum tibi esset desuper. & ideo m p̄ suā passionem meruit exaltationē quantum ad quatuor. n Primo quidem, quantum ad resurrectionem gloriosam. unde dicitur in Psal. 138. Tu cognouisti sessionem meam. i. humilitatem meæ passionis, & resurrectionem meam. Secundo, quantū ad ascensionem in cælum unde dicitur Ephe. 4. Descendit primum in inferiores partes terrę qui autem descendit, ipse est & qui ascendit super oēs cælos. Tertio, quantum ad cōsessum paternæ dexteraę, & manifestat onē diuinitatis ipsius, secundū illud Isa. 52. exaltabitur, & eleuabit̄, & sublimis erit ualde: sicut obstupuerunt super eum multi, sic in glorius erit inter uiros aspectus eius, ut phil. 2. dicitur, Factus est obediens usq; ad mortē, mortē autē crucis: propter quod, & Deus exaltauit illū, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen, ut. s. ab omnibus nominetur Deus, & omnes ei reuerentiam exhibeāt sicut Deo. & hoc est quod subditur, Vt in nomine Iesu omne genu flectat, cælestium, terrestriū, & infernorū. Quarto, quantū ad iudiciariā potestatē, dr̄. n. Iob. 36. Causa tua quasi impērii iudicata est, causam, iudiciumq; recipies.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ principium merendi est ex parte animæ, corpus autem est instrumentum meritorii actus. & ideo perfectio animę Christi, quæ fuit merendi principum, non debuit in eo acquiri per meritū, sicut perfectio corporis, quod fuit passionis subiectum, & per hoc fuit ipsius meriti instrumentum.

AD II dicendum, q̄ per priora merita Chr̄s meruit exaltationem ex parte ipsius animæ, cuius uoluntas charitate, & aliis uirtutibus informabatur: sed in passione meruit suam exaltationē per modū cuiusdā recōpensationis, etiā ex parte corporis: iustū est. n. vt corpus, qd̄ fuerat ex charitate passionis subiectum, acciperet recompensationem in gloria.

AD III dicendum, q̄ dispensatione quadam factum est in Christo: ut gloria animæ ante passionē non redundaret ad corpus, ad hoc q̄ gloriam corporis honorabilius obtineret, quādo eam p̄ passionem meruisset. Gloriam autem aię differri nō cōueniebat, quia anima immediate uniebatur Verbo. unde decēs erat, ut gloria repleret̄ ab ipso Verbo, sed corpus uniebatur Verbo mediante aia.

QVAESTIO L.

De morte Christi in sex articulos diuisa.

¶ SVP. QVÆ. L. ART. I.

Fer. 4. cont. c. 55. Palud. 3. d. 21. q. 1. Medina. ar. 1.

DEINDE considerandū est de morte Christi.

Et circa hoc quæruntur sex.

Titulus clarus est.

¶ In corpore una conclusio: Conueniens fuit Christū. mori. Probatur quinq; rationibus. Omnia clara sunt.

I. ¶ Primo, Vtrum conueniens fuerit Christum mori.

¶ Secūdo, Vtrū p̄ mortē fuerit separata diuinitas à carne.

¶ Tertio, Vtrū fuerit separata diuinitas ab anima

¶ Quarto, Vtrū Chr̄s in triduo mortis fuerit hō

¶ Quinto, Vtrum corpus eius fuerit idem numero uiuum, & mortuum,

¶ Sexto, Vtrum mors eius sit aliquid operata ad nostram salutem.

AR-

Vtrum conueniens fuerit Christum mori.

Porr. 3. 276 Inf. q. 51. a. 1. cor. Et 4. cō. c. 55. ad 1. Et quol. 2. a. 2 cor. Et op. 2. ca. 7. Et opu. 3. ca. 234. & 218 fin. Et op. 60. c. 19.

AD PRIMVM sic proceditur. Vī q̄ nō fuerit cōueniēs Christum mori. Illud. n. h quod est primum principium in aliquo gñe, non disponitur per illud, q̄d̄ est contrarium illi generi: sicut ignis, qui est principium caloris, nunquā potest esse frigidus: sed filius Dei est fons, & principiū oīs uitæ, sm̄ illud Ps. 35. Apud te est fons uitæ. ergo uidetur quòd non fuerit conueniens Christum mori.

¶ 2 Pręt, h Maior est defectus mortis q̄ morbi, q̄a p̄ morbū peruenitur ad mortem: sed nō fuit conueniens Chr̄stū aliquo morbo languescere, ut Chrysdicit. ergo etiā non fuit conueniens Chr̄um mori.

¶ 3 Præt Dñs dicit, Io. 10. Ego veni, vt vitam habeāt, & abundantius habeant: sed oppositum h non p̄ducit ad oppositum. ergo videtur quòd non fuerit conueniens Christum mori.

SED CONTRA est, q̄ dr̄ Io. 10. Expedit vt vnus hō moriatur pro populo, & non tota gens pereat: q̄d̄ q. dē Caiphas prophetice dixit, vt Euāgelista testat.

Concl. m D. 904.

RESP. Dcd̄m, q̄d̄ m conueniens fuit Chr̄m mori. n Primo quidē, ad satisfaciendum pro humano gñe, quod erat morti adiudicatum p̄ peccatū, sm̄ illud Gen. 2. Quacumq; die comederitis, morte moriemini. Est aūt conueniēs satisfaciēdi p̄ alio, alio modus, cū aliquis se subijcit pęnę, quam alius meruit. & ideo Chr̄s mori voluit, vt moriendo, pro nobis satisfaceret, sm̄ illud 1. Pet. 3. Chr̄s semel pro peccatis nr̄is mortuus est. Sc̄o. ad ostendendū ueritatē naturæ assumptæ: sicut. n. Eusebius dicit, Si aliter post cōuersationē cū hoibus, euanescēs subito euolaret fugiēs mortē, ab oīb. compararetur phantasmati. Tertio, vt moriēdo, nos à timore mortis liberaret, vñ dr̄ ad Hebr. 2 p̄ cōicauit carni, & sanguini, vt p̄ mortē destrueret eū, q̄ hębat mortis imperiū, & liberaret eos, q̄ timore mortis p̄ totā uitam obnoxij erant seruituti. Quarto, vt corpaliter moriendo similitudini pc̄ti. i. pęnalitati, daret nobis exemplum moriendi spūaliter pc̄tō, vnde dr̄ Ro. 6. Quòd. n. mortuus est pc̄tō: mortuus est semel, q̄ autē viuit, viuit Deo: ita, & vos existimate mortuos q̄dē esse pc̄tō, viuentes aūt Deo. Quinto, ut a mortuis resurgendo, & virtutē suā ostēderet, qua mortē superauit, & nobis spem resurgēdi à mortuis daret. Vnde Apost. dicit 1. ad Cor. 15. Si Chr̄s prędicatur, q̄ resurrexit à mortuis, quo modo quidā in uobis dicunt, quòd resurrectio mortuorum non est?

Li. cōt. Felicia. c. 14. in prin. tomo 5.

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ Christus est fons vitæ sm̄ q̄ Deus, non aūt sm̄ q̄ hō, mortuus est aūt sm̄ q̄ hō, nō sm̄ q̄ Deus. Vnde Aug.* dicit contra Felician. Absit q̄ Chr̄s sic senserit mortē ut quantum in se est vita, vitam perdiderit: si. n. hoc ita esset, vitę fons aruisset. Sensit ergo mortē participatione humani affectus, quem sponte susceperat: non naturę suæ perdidit potentiā, per quam cūcta viuificat.

AD II dicēdū, q̄ Christus non sustinuit mortem ex morbo prouenientem, ne uideretur ex necessitate mori propter infirmitatem naturæ, sed sustinuit mortem ab exteriori illatam, cui se spontaneū obtulit, ut mors eius voluntaria ostenderetur.

AD III dcd̄m, q̄ vnum oppositum, per se nō ducit ad aliud, sed q̄nq; per accidens: sicut frigidum, quandoque per accidens calefacit. Et hoc modo Christus, per suā mortē nos perduxit ad uitā, dum sua morte mortem nostram destruxit: sicut ille, qui pœnā pro alio sustinet, remouet pęnā eius.

ARTICVLVS II.

Vtrum in morte Christi fuerit separata diuinitas a carne.

¶ SVP. QVÆST. L. ART. II.

Cap. 3. d. 21. con. 1. q. 1. Medina. ar. 2.

Porr. 2. 277 3. d. 3. q. 2. a. 1. q. 1. & d. 21 q. 1. a. 1. q. 1. Et quo. 2 a. 1 eo. Et quo. 4. a. 6 cor. Et op. 3. ca. 236. & 237. Et opu. 60. ca. 19 fi. 4 Li. 10. in Luc. in tit. de cōmē. spūs Iesu in med. tomo 5.

Titulus clarus.

¶ In corpore una conclusio, Caro Christi remansit unita uerbo Dei post mortem. Probatur ratione, & auctoritate. Rō est Donū, q̄d̄ p̄ gēm Dei cōcedit, nū quā reuocat̄ sine culpa: sed gratia unionis est maius donū, & permanentius ex sua rōne, q̄ gra adoptionis, q̄ nunquā perditur sine culpa. ergo. Maior probatur auctoritate Apostō. Minor, quo ad primā partem cōparationis, q̄a maius est, esse Dcū personaliter, q̄ esse sanctū. Q. ad 2dam uero, q̄a unio personalis est permanentior, quàm unio affectualis. Auctoritas est Damasceni.

¶ Aduerte hic, q̄ quia illa maior, Nullum donum diuinę gr̄ię perditur sine culpa, locum hęt in donis permanētibus: non aūt in his donis, quæ solum consistunt in quodā fieri, ut donū prophetiæ, uel assistentiæ, ut gra miraculorū, q̄ altero duorū modorū concidit. Hæc. n. quia fi sūt dona pmanētia, pdūtur, hoc est, nō sp hāt absq. culpa (ut patet,) & absque Dei pœnitentia. Et ppea Auctor utens illa maiore ex auctoritate Apostoli, subsumpsit non potuisse (ut subsumendum expectabat) sed comparationem respectu doni gratiæ adoptionis: quā cōstat non cessare sine culpa, & comparauit illā, & quoad maioritatē simpliciter, & quo ad maioritatem, sm̄ illud, qd̄ sequitur ad propositum, hoc est sm̄ permanentiam. Vt hinc scires, q̄ maior habet locum in hac materia: quia gratia unionis est de gñe donorum permanentiū, & q̄ multo magis hęt locum in proposito: tum, quia est excellē-

Q. 16. art. 4

Q. 6. art. 4.

eius donū, q̄ gra adoptionis: tū, qa est pmanentius, Et de prima quidē excellentia, licet à quibusdam dubitet, si quis tamen librauerit rōnem allatā (sc. gratia unionis cōstituit vnitū esse psonaliter Deū: gratia aut adoptionis constituit esse sanctum, sed longe maius est esse Deū personaliter quā esse sanctū) manifeste videre poterit, sniam hanc esse verā. In cuius signū, cum efficax sit se Deus sm naturalē similitudinē beneficio creationis: & postea sm supernaturalē similitudinem beneficio adoptionis, (& hęc duo fuerūt cōia angelo, & hoī) ad vltimum reseruauit tamquā summū, cōicare se personaliter, & hoc soli homini. Et ex hoc hō cōstitutus est supra angelos, vt Apostolus ad Hebr. probat.

¶ De altera aūt excellentia, s. quo ad pmanentriā. manifestū clare est, cōsiderantibus, q̄ esse psonale est esse substantiale. Nā cū dr, Iesus est Dei filius, enuntiaē substātia sm esse substātiale de substātia, cū aūt dicimur nos Dei filii, enuntiaē accidens de substātia mediante ēt accidente, s. affectiua parte, in qua consuma gratia adoptionis: qm nō nisi diuina fruitione, ad quā ordinata est, consummaē. Quāto ergo ex ꝓpria rōne pmanētius est, esse q̄ operari, & esse substantiale, q̄ accidentale, & esse substantiale diuinum hypostatice, q̄ esse accidentale diuinum adoptiue: tanto permanētius diuinæ gratiæ donum est vnio personalis carnis ad verbum Dei, quàm gratia adoptionis filiorum Dei.

¶ In rñsione ad tertiū, percipe q̄ Auctor rñdet, & ad cōparatiuā inter Deū, & aīam in vluificando, p hoc, q̄ sm diuersa causārū genera utriq; conuenit vluificare: ac p hoc cōparatio inefficax est, & sophistice infert, & rñdet tacitæ q̄ōni, ꝓsequendo modum vluificandi effectiue cōuenientem Deo per hoc, q̄ Deus non necessitate naturæ, sed voluntariæ vluificat.

Li. 3. orth. fid. c. 27. circa fi.

In epi. 120 ex ca. 6. & 10. to. 2.

Porr. 9. 278 3. di. 23. q. 1. a. 1. q 2. Et quol. 2. a. 1, cor. Et opus. 3. ea. 236. Et op. 60. c. 19. fi. & Ps. 21.

quā pdit sine culpa. Cū igit in Chro nullū fuerit peccatū, m impossibile fuit q̄ solueret unio diuinitatis a carne ipsius, n & iō sicut ante mortem caro Christi unita fuit secundū personā, & hypostasim verbo Dei, ita, & remansit uuita post mortem, vt. s. non esset alia hypostasis Verbi Dei, & carnis Christi post mortem, ut Dam. dicit in 3. lib.

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ derelictio illa non est referenda ad solutionē vnionis personalis, sed ad hoc q̄ Deus pr eū exposuit passioni, vñ derelinquere ibr, nō est aliud, q̄ nō ꝓtegere à persequētibus. vel dicit se derelictū quātū ad illā oīonem, quā dixerat, pater si fieri pōt, transeat a me calix iste, vt Aug. * exponit in li. de Gra noui Testam.

AD II dicēdū, q̄ verbū Dei dr vnitū carni mediante aīa, inquātū caro p aīam ptinet ad humanā naturā, quam filius Dei assumere intēdebat: nō aūt ita q̄ anima sit quasi mediū ligās vnita. Hēt aūt caro ab aīa, q̄ pertineat ad humanā naturā, & post quā aīa separatur ab ea, inquātū. s. in carne mortua remanet ex diuina ordinatione q̄dā ordo resurrectionis. & iō nō tollitur unio diuinitatis ad carnē.

AD III dcm, q̄ aīa hēt uim vluificandi formaliter, & iō ea pūte, & vnita formaliter, necesse est corpus esse uiuū. Diuinitas aūt non hēt uim vluificandi formaliter, sed effectiue: nō. n. pōt esse corporis forma. & iō nō est necesse, q̄ manente unione diuinitatis ad carnē, caro sit viua, quia Deus non ex necessitate agit, sed ex uoluntate.

ARTICVLVS III.

Vtrum in morte Christi fuerit facta separatio diuinitatis ab anima.

AD TERTIVM sic procedit. Vr q̄ in morte Christi fuerit facta separatio diuinitatis ab anima. Dicit. n. Dās Io 10. Nemo tollit aīam meam à me, sed ego ꝓpono eā, & iterū sumo eā. Nō aūt ur q̄ corpus aīam ponere possit, eā a se separando, qa anima non subiicitur ptāti corporis, sed potius econuerso. & sic vr q̄ Christo, sm q̄ est uerbum Dei, cōueniat aīam suā ponere: hoc aūt est eā a se separare. ergo per mortē anima eius fuit à diuinitate separata.

¶ 2 Præt. Athanas. * dicit maledictū q̄ totū hominē, qué assumpsit Dei filius, denuo h assumptū uall liberatum, tertia die á mortuis resurrexisse non cōfitet: sed non potuit totus homo denuo assumi, nisi aliqñ fuerit tot⁹ homo à verbo Dei separatus: tot⁹ aūt hō componitur ex anima, & corpore. ergo aliquādo fuit facta separatio diuinitatis, & à corpore, & ab anima.

¶ 3 Præt. Propter unionē ad totā hoīem, filius Dei vere dr h homo. Si ergo soluta unione aīæ, & corporis p mortē, verbū Dei remansit unitū animę, sequeretur, quòd uere dici potuisset, filium Dei esse animam: hoc aūt est falsum, quia cum anima sit forma corporis, sequeretur q̄ verbū Dei fuerit corporis forma, quod est impossibile. ergo in morte Christi anima fuit a verbo Dei separata.

¶ 4 Præt. h Anima, & corpus ab inuicē separata, nō sunt una hypostasis, sed duæ. Si igitur verbū Dei remansit vnitū tam corpori quàm animę Christi, separatis eis ab inuicem per mortē Christi, uidetur sequi q̄ uerbū dei durante morte Chri, fuerit duæ hypostases, quod est inconueniens. nō ergo post mortē Chri remansit anima uerbo unita.

SED CONTRA est, q̄ dicit Dama * in 3. li. Etsi Chs mortuus est ut homo, & sancta eius anima ab incontaminato diuersa est corpore: diuinitas tamen in separabilis ab utrisque permansit, ab anima dico, & corpore.

RESP. Dcm, q̄ anima unita est verbo Dei immediatius, & per prius quàm corpus, cū corpus vnitum sit uerbo dei mediāte anima, ut supra dictū est. * m Cū ergo verbū Dei non sit separatum in morte a corpore, multo minus separatū est ab aīa. n Vnde sicut de filio Dei prædicatur id, quod conuenit corpori ab anima separato, s. esse sepultum; ita de eo in symbolo dicitur, quòd descendit ad inferos, Et intendit per hoc, quòd licet deitas personaliter fuerit præsens carni Christi post mortem, & haberet maximam uirtutem uiuificandi effectiue, non propterea sequit, quòd effectiue tunc uiuificaret carnem Christi: quia non uiuificat naturali necessitate, sed uoluntarie: anima autem præsens carni, & uiuificat formaliter, & ex necessitate naturæ.

Refert in sent. dist. 22.

SVP. QVÆST. L. ART. III.

Cap. 3. d. 21. p. 1. con. 1. Alb. Mag. 3. d. 21. ar. 1. Medina. a. 3.

TItulus elarus.

¶ In corpore una conclusio: in morte Christi non fuit separata deitas ab anima, probatur dupliciter. Primo ratione. Verbum Dei non est separatum in morte a corpore. ergo multo minus ab anima. Probatur sequela: quia anima vnita est Verbo mediatius quā corpus. Deinde auctorit. Symboli, Quia descēdit ad inferos. Omnia clara sunt ex supradictis.

¶ In rñsione ad primū aduerte q̄ respōsio secundum expositionē Aug. intelligit nomine animæ, ipsam animæ substantiam secūdum seipsam, & ideo uertatur inter angustias distinctionū. Planior autem sensus Euangelici textus est, intelligere animæ nomine, ipsam quidē animā, non ut in se q̄dam substātia est, sed ut substantialiter animat: sic. n. aīa formaliter sumitur, & abstq; omni quæstione h ꝛ, q̄ ipse Dei filius, q̄ loquitur dicens, ego pono animam meā, posuit animam suā, tollendo animationem illius; tollitur liquidē animare per hoc ipsū, quòd anima separatur à corpore, & iterum sumpsit eam, dū iterum iunxit animā corpori: ponere enim animam formaliter (hoc est ut animam) nihil aliud est quàm mori. Et in hoc sensu pluries inueniur nominata anima, ut est illud. Pastor bonus animam suam ponit pro ouibus suis, & illud, qui odit animam suam

Li. 3. orth. fid. c. 27. in med.

Ar. pec. 18 arg. 2. & q. 6. ar. 1. concl. m

suam in hoc mundo in uitam ęternam custodit eam.

Tract. 74. in Io. post med. to. 9.

¶ Tuaūt, qui sermonis formalis non es capax, aut ad plebem loqueris, potes eandē sniam seruando, glossare aīam, hoc est uitā corporalem: sic. n. filius Dei posuit aīam suā, hoc est uitā suā, & iterū sum pśit eam, & similiter, Pastor bonus ponit uitā suā pro, &c. & sic de aliis. Hoc in idem redit: qa in ipsa animatione, qua aīa animat corpus consistit vita corporea, cuiusque hominis.

SVP. QVAE. L. ART. IIII.

S. Bona. 3. s. d. 22. q. 1. Scot. 3. s. d. 22. q. 1. Ricar. 3. s. d. 22. q. 1.
In cor. ar. *Duran. 3. s. d. 22. q. 1. Cap. 3. d. 21. q. 1. c. on. 2. Palud. 3. d. 22. q. 1. Al. ma. 4. dist. 22. ar. 1. Medina. ar. 4.*

IN titulo Christus significat personā diuini Verbi sm eā dispositionē, quā de facto habebat in triduo illo, s. q̄ erat unita aīę & corpori Christi separatis adinuicem.

¶ In corpore tria fiūt Primo, rñdetur quæsito una conclusione: Dicere Chm in triduo mortis hoīem fuisse, simpliciter, & absolute loquendo, erroneum est, Probat. Ad ueritatem mortis hoīs, uel aīalis pertinet, q̄ desinat eē hō, uel aīal. ergo dicere Chm in triduo mortis hoīem, &c. Aīs probat: qa mors consistit in separatione animæ, q̄ complet rationem hoīs, & aīalis. Cōsequentia probat, quia asserere oē illud per quod tollitur ueritas mortis Chri, est error contra fidem: quod probat, quia articulus fidei est de morte Chri. & auctoritate Cyrilli. Secundo dr, q̄ potest dici Christum in triduo fuisse hominē mortuum. Et in promptu ratio est: quia ly mortuus, est condītio diminuens, sicut ly pictus, aut lapideus: tertio excusanē Hugo, & Magister sententiarum. Omnia clara sunt ex antedictis.

quia aīa eius ab eius corpore separata, descendit ad inferos.

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ Aug. exponēs illud verbū Io. inquirit, cū Chs sit uerbū, aīa, & caro, utrū ex eo q̄ est uerbū, ponat aīam, an ex eo q̄ est aīa an iterū ex eo q̄ est caro. Et dicit q̄ si dixerimus, q̄ uerbum Dei aīam posuit, sequit, q̄ aliqñ aīa illa separata est a uerbo, qđ est falsum: mors. n. corpus ab aīa separauit, a uerbo aūt aīam separatā nō dico: si uero dixerimus, q̄ ipsa se aīa ponat, sequitur q̄ aīa ipsa a separata sit, quod est absurdū. Relinquitur ergo, q̄ ipsa caro aīam suā ponit, & iterū eā sumit, non potestate sua, sed potestate verbi in habitātis carnē: qa sicut supra dictum est, * per mortem non est separata diuinitas verbi a carne.

AD II dcm, q̄ in uerbis illis Athanasius non intellexit, q̄ totus hō denuo sit assumptus, i. oēs partes eius, quasi uerbū Dei partes humanę nāre depo suerit p mortē: sed q̄ iterato totalitas nāræ assumptæ sit in resurrectione reintegrata p itera tam unionem animæ, & corporis.

AD III dcm, q̄ verbū Dei pp unionē humanę nāæ, nō dr humana natura: sed dr hō, qđ est habēs humanā nām. Aīa ār, & corpus sunt partes essentiales humanæ nāæ: vñ pp unionē uerbi ad utrumq; eorū, nō sequitur q̄ verbum Dei sit aīa, vel corpus: sed q̄ sit habens animam, uel corpus.

AD IIII dcm, q̄ sicut Da. * dicit in 3. li. q̄ in morte Chri est separata aīa a carne, non est una hypostasis in duas hypostases diuisa: nā, & corpus, & aīa Chri sm idē ex principio i uerbi hypostasi habuerunt existentiā, & in morte inuicē diuisa, singulū eorū mansit, unā hypostasim uerbi habēs. Quare, una uerbi hypostasis, uerbi, & aīæ, & corporis extitit hypostasis: numquā. n. neq; aīa, neq; corpus propriam habuerūt hypostasim, p̄ter uerbi hypostasim. Vna enim semper uerbi hypostasis, & numquam duæ.

li. 3. ort. fi. c. 27. a me.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Christus in triduo mortis fuerit homo.

Por. 6 279 3. di. 22. q. 1. art. 1. Et quol. 2. ar. 1. Et qu. 3. a. 4. cor. fi. Et quol. 4. ar. 1. Et op. 3. c. 236. Et opus. 60. 6. 20. fi. * li. 1. c. 13. circa pri. to 3. † lib. 9. c. 4 ante med. com. 5.

AD QVARTVM sic procedit. Vr q̄ Chs i triduo mortis fuerit hō: dicit. n. Aug. in primo de Trinitate Talis erat h illa susceptio, q̄ Deū hoīem faceret, & hoīem Deū: sed illa susceptio non cessauit per mortem. ergo videtur q̄ per mortem non desierit esse homo.

¶ 2 Præ. Phil. † dicit in 9. Ethic. q̄ unusquisq. hō h est suus intellectus: vñ, & post mortē, aīam Petri alloquentes dicimus, sancte Petre ora pro nobis. Sed post mortē filius Dei non fuit separatus ab aīa intellectuali. ergo in illo triduo filius Dei fuit hō.

¶ 3 Præ. Ois h sacerdos est homo: sed in illo triduo mortis, Christus fuit sacerdos: aliter. n. non uerum esset quod dr in Ps. 109. Tu es sacerdos in æternū ergo Christus in illo triduo fuit homo.

SED CONTRA, Remoto superiori, remouet inferius: sed uiuū, siue aīatū est superius ad aīal, & ad hoīem: nam aīal est substantia aīata sensibilis: sed in illo triduo mortis corpus Christi non fuit uiuum, neque animatum. ergo non fuit homo.

RESPON. Dicendum, quòd Chm d uere fuisse mortuum, est articulus fidei: vñ afferere oē illud per quod tollit ueritas mortis Chri, est error contra fidem. Propter quod in epistola synodali * Cyrilli dr: si quis non confitetur Dei uerbum passum carne, & crucifixum carne, & q̄ mortem gustauit carne, anathema sit. Pertinet aūt ad ueritatē mortis hoīs, uel animalis, q̄ per mortem desinat esse hō, uel aīal: mors n hoīs, vel animalis prouenit ex separatione aīæ, quæ complet rationem animalis, uel hominis, & ideo m dicere Christum in triduo mortis hominem fuisse, simpliciter, & absolute loquendo, erroneum est. Potest tñ dici q̄ Christus in triduo fuit homo mortuus. n Quidam tñ confessi sunt Christum in triduo hoīem fuisse, dicentes quidem uerba erronea, sed sensum erroris non habentes in fide, sicut Hugo de sancto Vict. * qui ea ratione dixit Christum in triduo mortis fuisse hominem, quia dicebat animam esse hoīem, quod tñ est falsum, ut in prima parte ostensum est. † Magister etiam sententiarum in 22. dist. * tertij lib. posuit, q̄ Christus in triduo mortis fuit hō alia ratione, quia credidit quòd unio animæ, & carnis non esse de ratione hominis, sed sufficit ad hoc, quòd aliquid sit homo, q̄ habeat animam humanam, & corpus, siue coniuncta, siue non coniuncta: quod etiam patet esse falsum ex his, * quæ 5 dicta sunt in 1. parte, & ex his, quæ supra dicta sunt † circa modum unionis.

Habetur in Conc. Eph. ca. 12 concl. m

In li. 2. de sacra. 1. parte c. 11 Q. 35. ar. 4 * 3. sent di. 22. parag. 1. † 1. 1. q. 75. ar. 4. † q. 2. a. 3.

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ verbum Dei suscepit animam, & carnem unitam, & ideo illa susceptio, fecit Deum hominem, & hominē Deum: non autem cessauit illa susceptio per separationem uerbi ab anima, uel a carne, cessauit tamen unio carnis, & animæ.

AD II dicendum, q̄ hō dr esse suus intellectus, non quia intellectus sit totus homo: sed quia intellectus est principalior pars hominis, in quo uirtualiter consistit tota dispositio hoīs: sicut si re

ctor ciuitatis dicatur tota ciuitas, quia in eo consistit tota dispositio ciuitatis.

AD III dcm, ꝙ esse sacerdotē, cōuenit hoi rōe aiæ, in qua est ordinis character: vnde per mortē hō non perdit ordinem sacerdotalem, & multo minus Christus, qui est totius sacerdotij origo.

SVP. QVÆ. L. ART. V.

Palud. 3. d. 21. q. 3. Medina. ar. 5.

Por. 280 Quol. 2. a. 1. Et quol. Et quol. 4. q. 5.

TItulus ut sonat. ¶ In corpore pone vna distinctio bimembris cū conclusionibus duabus iuxta numerū membrorū. Distinctio est. simpliciter sumit duab. significationibus, vel vt significat nullo addito, uel vt significat cattotaliter. Prima conclusio est, sumendo simpliciter primo mō: Corp⁹ Christi uiuū, & mortuū fuit idē numero simpliciter. Probat, qa fuit idē suppositaliter, & sic loquit Ath. Secunda cōclusio est, sumēdo simpliciter scdo mō: corpus Christi uiuū, & mortuū non fuit idē numero simpliciter. Probat primo, qa uita est de essentia corporis uiuētis qa est pdicatū essentiale, & nō accidētale. Probat scdo ex oppositō: qa si dicere tur remānisse totaliter idem, sequeret ꝙ nō esset corruptum corruptione mortis, qd est hęresis Gaianitarū. Et ad hoc afferuntur auctoritates.

¶ Aduerte hic, ꝙ Auctoris doctrina procedit ex suppositione vnitatis formæ substātialis in hoie: tenentes plures formas in hoie (puta formam corporeitatis, aut mixti, cui superadderētur aīa) euaderent cōsequentiā in litera factā, dicendo ꝙ in morte Christi facta est separatio aīæ a corpore, & sic fuit ibi corruptio mortis, sed corpus remānsit cū illamet corporeitatis forma quā prius habebat, & propter quam corpus Christi, inquantū corpus remānsit totaliter idē numero, & dicere hoc, nulla est hæresis. Et ad Phi losophiā declinandū esset, si hoc esset dicendum, Hanc sīquidem uiā tenet Scotus, q addit aliud manifeste alienū a philosophia, scq fuit cor

Circa me. illu⁹. Inci. Ego arbitrabar.

li. 2. Topi. in fi. illius to. 1. concl. ma.

ARTICVLVS V.

Vtrum fuerit idem numero corpus Christi uiuentis & mortui.

AD QVINTVM sic ꝓcedit. Vī ꝙ non fuerit idē numero corpus Chri uiuētis, & mortui. Chris. n. uere mortuus fuit, h sicut, & alii hoies moriunt: sed corpus cuiuscūq; alterius hoīs, nō est simplr idē numero mortuū, & uiuū, qa differunt essētiali dria. ergo neq; corpus Christi, est simpliciter idē numero mortuum, & uiuum.

¶ 2 Præt. Secūdū Phi. in 5. Metaph. Quęcūq. sunt diuersa specie, h sunt ēt diuersa numero: sed corpus Chri uiuū, & mortuū, fuit diuersum specie, qa nō dr oculus, aut caro mortui nisi æquiuoce, ut patet ꝓ Philos. in 2. de Aia, & 7. Meta. ergo corpus Chri nō fuit simplr idē numero uiuum, & mortuum.

¶ 3 Prę. Mors est corruptio quę dā: sed illud, qd corrūpit corruptione substātiali, postquam corruptū est, iā nō est: qa corruptio est mutatio de esse in non esse. Corpus ergo Christi postquam mortuum fuit, non remansit idē h numero, cū mors sit substantialis corruptio.

SED CONTRA est, ꝙ Athanas* dicit in Epistola ad Epictetū: Circūcīso corpore, & potato, & mādūcāte, & laborāte, & i ligno affixo, erat ipassibile, & incorporeū Dei verbū, hoc erat in sepulchro positū: sed corpus Chri uiuū fuit circūcīsum, & in ligno affixū. Corpus aūt Chri mortuū fuit positū i sepulchro ergo hoc idē corpus, qd fuit uiuum, fuit etiam mortuum.

RESP. Dcm, ꝙ hoc qd dico simplr, pōt accipi dupliciter. Vno mō, ſm ꝙ simplr idē est, qd absolute: sicut simplr dr qd nullo addito dr, ut Philos. dicit. Et hoc mō corpus Chri mortuū, & uiuū, simplr fuit idē numero: n dr. n. aliqd esse idē numero simplr, qa est suppositō idē. Corpus aūt Christi uiuū, & mortuū, fuit suppositō idē: qa nō habuit aliā hypostasim viuū, & mortuū, ꝑter hypostasim verbi Dei. ut s. dictum est, & hoc mō loquit Athan. † in auctoritate inducta. Alio mō simpliciter idē est, qđ oino, vel totaliter, & ꝓsic corpus Chri mortuū, & uiuum non fuit simplr idē numero, qa nō fuit totaliter idē, cū vita sit aliquid de essentia corporis uiuētis: est. n. ꝺdictū essentiale, nō accidēta le: vñ pōs est, ꝙ corpus, qđ desinit esse uiuū, nō totaliter idem remaneat: si aūt diceret ꝙ corpus Chri mortuū totaliter idē remaneret, sequeret ꝙ non eēt corruptū, corruptione dico d mortis: qđ est hæresis Gaianitarū, ut isido. dicit, & hr in Decretis † 24. q. 3. Et Dam.* dicit in 3. li. ꝙ corruptionis nomen duo significat, uno mō separationē aīæ a corpore, & alia huiusmodi, alio mō pfectā dissolutionē in elemēta. ergo incorruptibile dicere corp⁹ Dñi ſm Iulianū, & Gaianū, ſm primū corruptionis modū ante resurrectionē, est impium, quia corpus Christi non esset consubstantiale nobis, nec in ueritate mortuum esset, nec secundum ueritatem saluati essemus, secundo autem modo corpus Christi fuit incorruptum.

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ corpus mortuū cu
1 iuscūq. alterius hoīs, non remanet unitum alicui hypostasi pmanenti, sicut corpus Christi mortuū. Et iō corpus mortuū cuiuscūq. alterius hoīs, d non est idem simplr, sed ſm quid: quia est idem ſm materiam, non autem idem ſm formam. Corpus autem Christi remanet idem simpliciter propter identitatem suppositi, ut dictum est.†

AD II dcm. ꝙ quia idem numero dicitur aliquid ſm suppositum, idem autem specie est idem ſm formam, ubicumque suppositum subsistit in una sola natura, oportet ꝙ sublata vnitate speciei, auferatur unitas numeralis: sed hypostasis uerbi Dei subsistit in duabus naturis, & ideo quamuis in Christo non remaneat corpus idem ſm speciē humanæ naturæ, remanet tamen idem numero secundum suppositum verbi Dei.

AD III dcm, ꝙ corruptio, & mors non competit Christo rat one suppositi, secundum quod attendit unitas, sed ratione naturæ, secundum quam inuenitur differentia mortis, & uitę.

ARTICVLVS VI.

Vtrum mors Christi aliquid operata sit ad nostram salutem.

AD SEXTVM sic ꝓcedit. Vī ꝙ mors Christi nihil ope

ruptio tunc sine gñatione, corruptus quippe fuit hō separatione aīę corpore, & nihil genitū est. Cōtra hos nō loquit litera, q̄ d unitate numerali corporis Christi unū, & mortui tractat, & ueritatem p se notā tradit. Nā si corp⁹ Christi remānsisset oino idem qđ prius, oporteret ꝙ remānsisset uiuum eadē uita, aliequin, aut ultra nihil illius fuisset nisi accidens, aut non totaliter remansisset idem, desinēte aliqua eius substantia. f. uita. Quo circa Scotus corpus Christi tenet omnino idem, quatenus est corpus, & non quatenus erat uiuū. Auctor aūt aliā formā genitā in Christi corpore tenet. f. formā cadaueris, ꝑ quā erat corpus quia nālis ordo habet, ut ſp corruptio unius sit gñatio alterius, imo prius natura intedit gñatio, q̄ corruptio. Et unā ſm in cōposito forma, iuxta peripateticā doctrinam bene perspectam nouimus.

Art. 2. huius q. † in arg. sed contra.

concl. ꝙ

D. 906. Iuid. 8. et mol. c. 5. * In Decr. 24. q. 3. ca. Quidam autem hæretici. * Dam. li. 3. c. 28. in prin.

Porr. 281 Infr. q. 52. ar. 2. co. Et q. 56. ar. 1. ad 4. Et ad Gal. 1.

SVP. QVAE. L. ART. I.

Medina. ar. 1.

TItulus ut sonat. ¶ In corpore una distinctio bimembris cū conclusionibus tribus. Distinctio est de morte, uel in fieri uel, in facto esse. Prima conclusio est: De morte Chri in fieri idem est iudicū qđ de passione Chri. Declaratur, quia mors i fieri fuit ipsa passio Christi, secūda conclusio est. Mors Chri in facto esse nō potuit operari salutē nram per modū meriti. sic aūt non potuit operari mors Christi: nam in morte separatur aīa a corpore, quæ est merendi principium. ergo mors Christi h non est operata aliquid ad nostram salutem.

¶ 3 Præt. h Corporale non est cā spiritualis: sd mors Christi fuit corporalis. nō ergo potuit esse causa spiritualis nostrę salutis,

SED CONTRA est, ꝙ Aug. *dicit in 4. de Trinit. Vna mors nři Saluatoris, s. corpalis, duabus mortibus nostris, ideſt animæ, & corporis, saluti fuit.

RESPON. Dicēdū, ꝙ de morte Christi dupliciter loqui possumus. Vno modo, ſm quòd est in fieri: alio mō, ſm ꝙ est in facto esse. Dicitur autem mors esse in fieri, qñ aliquis per aliquā passionem, uel naturalem, uel uiolentam tendit in mortē. Et hoc modo idē est loqui de morte Christi, & de passione ipsius. Et ita ſm hunc modū mors Christi causa est salutis nostræ secundum id, qđ de passione supra dictū est, *. Sed in facto esse mors Christi consideratur, ſm ꝙ iam facta est separatio corporis, & animę, & sic nunc loquimur de morte Christi, m Hoc aūt modo mors Christi nō pōt esse causa salutis nostræ per modum meriti, sed solum per modū efficientiæ, inquantum. s. nec per mortem diuinitas separata fuit à Christi carne, n & ideo quicquid contigit circa carnē Christi, et anima separata, fuit nobis salutifer ū uirtute diuinitatis unitę. Cōsideratur aūt proprie alicuius causæ effectus ſm similitudinē causæ: unde quia mors est quædā priuatio uitę propriæ, effectus mortis Christi attenditur circa remotionem eorum, quæ contrariantur nostrę saluti, q̄ quidem sunt mors animæ, & mors corporis. & iō ꝑ mortem Christi dicitur esse destructa in

li. 4. c. 3. circa fi to. 3.

¶. 49.

cōcl. ma

D. 404. In cor. ar.

nobis, & mors animæ, quæ est per peccatū nostrum (ſm illud Rom. 4. Traditus est, s. in morte ꝓpter delicta nostra) & mors corporis, quæ cōsistit in separatione animę, secundum illud primę ad Cor. 15. Absorpta est mors in uictoria.

AD PRIMVM ergo dcdū, ꝙ mors Christi est operata salutem nostram ex uirtute diuinitatis unitę, & non ex sola ratione mortis.

A II dicendū, ꝙ mors Christi secundum quòd consideratur, in facto esse, etsi nō est ad nostram salutem operata per modum meriti: est tamen operata per modum efficientiæ, ut dictum est. *

AD III dicendum, ꝙ mors Christi fuit quidē corpalis: sed corpus illud fuit instrumentū diuinitatis sibi unitæ, operans in uirtute eius etiam mortuū.

QVAESTIO LI.

De sepultura Christi, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est, de sepultura Christi.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum conueniēs fuerit Christum sepeliri.

¶ Secūdo, De mō sepulturę ei⁹.

¶ Tertio, Vtrū corpus eius fuerit in sepulchro resolutum.

¶ Quarto, De tempore quo iacuit in sepulchro.

ARTICVLVS I.

Vtrum fuerit conueniens Christum sepeliri.

AD PRIMVM sic procedit. Vī ꝙ nō fuerit conueniēs Christū sepeliri. De Christo. n. dr in Ps. 87. Factus est sicut hō sine adiutorio, inter mortuos liber: sed in sepulchro includū tur corpora mortuorū, qđ uī esse contrarium h libertati. ergo non uidetur fuisse conueniēs, quòd corpus Christi sepeliret.

¶ 2 Præt. Nihil circa Christū fieri debuit, qđ nō esset salutiferū nobis, h sed in nullo uī ad salutem hoium ꝓtinere, ꝙ Christus fuit sepultus. ergo nō fuit cōueniens Christum sepeliri.

¶ 3 Prę. Inconueniens esse vī, ꝙ Deus, qui est super cælos excelsus, in terra h sepeliret: sed illud

Porr. 282 Inf. q. 52. a. 4. Et. op. 3. c. 341. & 242. Et opl 60. ca. 20. prin. Et Cor. 15. i 1. c. 3.

In corp. ar.

quod conuenit corpori Christi mortuo, attribuit deo, rõe unionis. ergo inconueniens uidetur, Christum fuisse sepultum.

SED CONTRA est, q̃ Dominus dicit Mat. 26. de muliere, quæ eum inunxerat, Opus bonũ operata est in me, & postea subdit: Mittẽs. n. hoc unguẽtum in corpus meum, ad sepeliendum me fecit.

RESP. Dcm, q̃ [m] conueniẽs fuit Chm sepeliri. [a] Primo quidẽ, ad cõprobandũ ueritatem mortis: nõ. n. in sepulchro aliquis ponit, nisi qñ iam de ueritate mortis constat: uñ & Marci 15. legitur, q̃ Pilatus antequã cõcederet Chm sepeliri, diligẽti inquisitione cognouit eũ mortuũ esse. Scdo, q̃a p hoc q̃ Chs de sepulchro resurrexit, dat spes resurgẽdi p ipsũ, his, q̃ sunt in sepulchro, ſm illud Ioã. 5. Oẽs q̃ in monumẽtis sũt, audiẽt uocẽ filij dei, & q̃ audierint uiuẽt. tertio, ad exẽplũ eorũ, q̃ p mortẽ Chri, spũaliter moriunt peccatis, qui. f. abscõdũtur a cõturbatione hoium: uñ dr Colos. 3. Mortui estis, & uita uestra abscõdita est cum Chro in deo: unde, & baptizati, qui per mortẽ Christi moriunt peccatis, quasi cõsepeliunt Christo, per immersionem, ſm illud Rom. 6. Consepulti sumus cum Christo, per baptismum in mortem.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ Christus sepultus, se inter mortuos liberum fuisse fatetur, in hoc q̃ per inclusionem sepulchri, non potuit impediri, quin ab eo resurgendo exiuerit.

AD II dcm, q̃ sicut mors Chri efficiẽter operata est nostrã saluté, ita ẽt, & eius sepultura: unde Hier. dicit super Mar. Sepultura Chri resurgimus. Et Isa. 53. sup illud, Dabit impios pro sepultura, dicit gl.* id est, gẽtes, quæ sine pietate erãt, deo, patriq; dabit: q̃a mortuus, & sepultus eos acquisiuit.

AD III dicendum, q̃ sicut dr in quodã sermone cõcilii Ephesini, nihil horũ, q̃ saluãt hoies, iniuriã deo facit, q̃ ostendunt eũ non passibilẽ, sed clemẽtẽ. Et in alio sermone eiusdẽ concilii legit: Nihil putat iniuriã deus, qd est occasio salutis hoibus: tu quidem nõ ita uilem dei naturam arbitraberis, tamquam quæ aliq̃ subiecta possit esse iniuriis.

Glo. or. ib. habet.

Per. 282

SVP. QVÆ. LI. ART. II.

Medina. ar. 4.

TItulus Modi nomine utitur, p̃ conditionibus obsecuatis in sepeliẽdo corpus Christi.

¶ In corpore una conclusio: Modus sepulturæ Christi fuit conueniens quãtũ ad tria. Omnia sunt clara.

¶ In rñsione ad ultimũ, addе q̃ excisio sepulchri in petra, immobile sepulchrum reddens, ad perpetuitatem testimonii de morte Christi apud terrigenas spectat. Nec solum testati illud uidemus mortẽ Christi, sed uirtutẽ: qua ipſum sepulchrũ buit aliq̃d fieri, qđ esset superfluitatis exemplum. [b] Vt aũt superfluitatis fuisse, q̃ ad sepeliẽdũ Chm Nicodemus uenit ferẽs misturã myrrhę, et aloes quasi libras cẽtũ, ut dr Io. 19. prẽsertim cũ mulier prẽuenerit corpus eius ungere in sepulturã, ut dicitur Marci 14. non ergo fuit hoc conuenienter circa Christum factum.

¶ 3 Præt. Nõ est conueniẽs ut aliquod factũ fibi ipsi sit [b] dissonũ: sed sepultura Christi fuit simplex ex una parte: quia. s. Ioseph inuoluit corpus eius in sindone munda, ut dr Matth. 27. non aũt auro, aut gẽmis, aut serico, ut Hier.* ibidem dicit: ex alia uero parte uẽ, fuisse ambitiosa, inquantum eum cum aromatibus sepelierunt. ergo uidetur non fuisse conueniens modus sepulturæ Christi.

¶ 4 Præt. Quæcũque scripta sunt, p̃cipue de Christo ad nostrã doctrinã scripta sunt, ut dicit Ro. 15. sed quædã scribunt in Euãgeliis circa sepulchrũ Christi, quæ in nullo [b] uñr ad nostram doctrinam pertinere: sicut q̃ fuit sepultus in horto, q̃ in monumento alieno, & nouo, & excisо in petra. Inconueniens ergo fuit modus sepulturæ Christi.

SED CONTRA est, q̃ dicitur Isa. 11. Et erit sepulchrum eius gloriosum.

RESP. Dicẽdũ, q̃ [m] modus sepulturæ Christi ondit esse conueniẽs quantũ ad tria. [n] Primo quidẽ, quantum ad confirmãdã fidem mortis, & resurrectionis ipsius: secundo, ad commendandã pietatẽ eorũ, qui eũ sepelierunt: unde Aug.* dicit in 1. de Ciu. dei: Laudabiliter cõmemorant in euangelio, qui corpus eius de cruce acceptum, diligenter, atque honorifice tegendum, sepeliendumque curarunt: tertio, quantum ad mysterium, per qđ informantur illi, qui Christo consepeliunt in mortem.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ circa mortẽ Christi cõmendant patientia, & constantia ipsius, q̃ mortẽ est passus, & tanto magis quanto mors fuit abiectior: sed in sepultura honorifica cõsiderat uirtus mortẽtis, qui contra intentionẽ occidentium ẽt mortuus honorifice sepelitur, & prafiguratur deuotio fideliũ, qui erant Christo mortuo seruituri.

AD II dicendũ, q̃ in hoc, q̃ Euangelista dicit Quòd sepelierunt eum, sicut mos est iudęis sepelire, sicut Aug.* dicit super 10. admonuit i hmõi officiis, quæ mortuis exhibentur, morem cuiuslibet gentis esse seruandum. Erat autem istius gentis cõsuetudo, ut mortuorum corpora uariis aromatib. condirentur, ut diutius seruarentur illæsa: unde, & in tertio de doctrina Christiana dicitur,* q̃ in omnibus talibus, non usus rerum, sed libido utẽtis in culpa est. Et postea subdit, † q̃ in aliis personis plerumque flagitium est: in diuina, uel prophetica psona, maxime cuiusdam rei signum est. Myrrha. n. & aloes propter sui amaritudinem significant pœnitentiam, per quam aliquis in sepso Christũ conseruat absque corruptione peccati: odor aũt aromatum significat bonam famam.

AD III dicendum, q̃ myrrha, & aloes adhibebantur corpori Christi, ut immunea corruptione seruaretur, quod videbatur ad quandam necessitatem

inter hostes fidei gloriosum seruatur: fuit .n. & est tot sęculis in manibus infidelium.

Sa. hocuerbo 6. Matth. 17. to. 9

Ar. 1. huius quæst.

Ad. 1. huius quæst.

Q. præc. ar. 1. ad 2.

In Trac. 9 dicitur, ad uersus gentiles dmõ strationẽ, q̃ Christi[a] sit Deus. parũ ante med. tom. 5.

In corp. 1. & q. 50. artic. 1.

tẽ ptinere. Vñ dat nobis exẽplũ, q̃ licite possumus aliquib. pretiosis uti medicinaliter p̃ necessitate nostri corporis cõseruãdi, sed inuolutio corporis ptinebat ad solã quandã decentiã honestatis, & in talibus, simplicibus debemus esse contenti. Per hoc tñ significabatur (vt Hier *dicit) q̃ ille in sindone munda inuoluit Iesum, qui mente pura eum suscepturus erat. Et hinc, vt Beda dicit sup Mar.† Ecclesiæ mos obtinuit, ut sacrificiũ altaris nõ in serico, neq; in panno tincto, sed in lino terreno celebret. sicut corpus dñi est in sindone munda sepultum.

AD IIII dcm, q̃ Chs spelit in horto, ad significandũ q̃ p mortẽ, & sepulturã ipsius, liberamur a morte, quã incurrimus p pctũ Adę in horto paradisi cõmissum. Io aũt Saluator in aliena ponit se pultura (vt August.* dicit in quodam sermone) qui est. 13. q̃a pro aliorũ moriebat salute: sepulchrũ aũt mortis est habi aculũ. Per hoc ẽt cõsiderari p̃t pauper-tatis abũdantia pro nobis susceptæ: nã q̃ domũ in vita nõ habuit, post mortẽ quoque in alieno sepulchro recõdit, & nudus exittes a Ioseph cooperit. n nouo aũt ponit monumẽto (vt Hiero.* dicit) ne post resurrectionẽ, cęteris corporibus remanẽtib. surrexisse alꝰ fingeret. Põt ãt, & nouũ sepulchrũ, Marię virginalẽ uterũ demõstrare. Per hoc ẽt dat i telligi, q̃ per Chi sepulturã oẽs innouamur more, & corruptione destructa. In monumẽto aũt excisо in petra conditus est (vt Hiero.† dicit) ne si ex multis lapidibus ædificatũ fuisset, tumuli fundamentis suffossis ablatus furto diceret. vñ, & saxum magnũ qđ appositũ fuit, ostẽdit q̃ non absque auxilio plurimorũ sepultura potuisset reserari. Si ẽt sepultus fuisset in terra, dicere poterãt, suffoderũt terrã, & furati sunt eũ, sicut Aug.* dicit. Significat aũt mystice p̃ hoc, (vt Hila.† dicit) q̃ p Apostolorũ doctrinã inpectus duritię gentilis quodã doctrinę opere excisum, Chs infert rude. sac nouũ & nullo antea inngressu timori Dei peruiũ. Et q̃a nihil ipter eũ oportet in pectora nostra penetrare, lapis ostio aduoluit, & sicut Orige.* dicit, non fortuito scriptũ est, q̃ Ioseph. inuoluit corpus Chri sindone munda, & posuit in monumento nouo, & q̃ aduoluit lapidẽ magnũ, quia omnia, quæ sunt circa corpus Iesu, munda sunt, & noua, & ualde magna.

Sup. illud Mat. 27. to. mo. 9.

Beda i præ dictũ verb. Marc. c. 14 secũd. ord. Bedæ, non procul a fi.

Serm. 1. in vig. Paschę qui est. 133 in ordine post med. tom. 10.

Super hoc uerbũ Matth. 27. tomo. 9.

Supra hoc uerb. Mat 27. tom. 9

In vig. Pas. in ser. 2. a med. to. 10 †Hila. can. ult. i Mat. nõ multũ procul a fi. Hom. 35. i Mat. i ult. fol. hom. tom. 3.

SVP. QVÆST. LI. ART. III

S. bona. 3. s. dist. 12. q. 2. art. 1.

Scot. 2. s. dist. 21. q. 1. Ricca. 3. s. dist. 21. q. 2. Dur. an. 3. s. dist. 21. q. 2. Medina. ar. 3.

Per. 284

Iaf. q. 53. ar. 1. cor. & ad 1. Et 3. di. 21. q. 1. art. 2. & q. 2. art. 1. ad 1. Et opus. 3. cap. 241. & opa. 60. 2. 20.

TItulus clarus.

¶ In corpore una conclusio: Non fuit conueniens, corpus Christi putrefieri, aut incinerari. Probatur dupliciter. Primo, putrefactio prouenit ex infirmitate naturę illius corporis nõ potẽtis corpus amplius in unum continere. ergo Christ[o], ne mors eius infirmitati naturæ aſcriberetur, noluit corpus suũ qualitercũq. putrefieri, aut qualitercũq; resolui: sed ad ostẽsionẽ uirtutis diuinæ uoluit corpꝰ illud i corruptũ p̃manere. uñ Chry. dicit, q̃ uiuẽt b. aliis hoibꝰ, his. s. q̃ egerũt strenue, arridẽt, p̃pria gesta: his aũt pereũtibꝰ, pereũt: sed in Chro est totũ contrariũ. nã ante crucẽ oia sũt męsta, & infirma: ut aũt crucifixus est, oia clariora sũt facta, ut noscas non purũ hoiem crucifixum.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ Chs, cũ nõ eẽt subiectus pctõ, neq; morti erat obnoxi[us], neq; icinerationi, uolũtarie tñ mortẽ sustinuit pp nostrã salutem, ſm rões supradictas.* Si autem corpus eius fuisset putrefactũ, uel resolutũ, magis hoc fuisset in detrimentũ salutis humanæ: dũ nõ crederetur in eo esse uirtus diuina. uñ ex persona eius in Ps. 29. dr, Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem? quasi dicat. Si corpus meũ putrescat, perdetur effusi sanguinis utilitas.

AD II dcm, q̃ corpus Chri, quantũ ad conditionẽ nãe passibilis putrefactibile fuit: licet non quãtum ad meritum putrefactionis, quod est peccatũ, sed uirtus diuina corpus Christi a putrefactione præseruauit, sicut, & resuscitauit a morte.

AD

Universidad de Deusto Biblioteca

AD III dicendũ, q̃ Christus de sepulcro resurrexit virtute diuina, quę nullis terminis coarctaꝫ. Et iõ hoc, q̃ à sepulcro surrexit, sufficiẽs argumentũ fuit, q̃ hoies erãt resuscitãdi virtute diuina nõ solũ de sepulcris, sed ét de quibuscũq; cineribus.

SVPER QV. LI. ART. IIII.

Porr.o. 285

Inf. q. 52. ar. 1. co. & q. 53. ar. 2. cor. Et op. 3. c. 243. Et opu. 60. c. 20. Et 1. corp. 25. li. 1.

Medina. ar. 4.

IN corpore vna cõclusio: Conueniẽs fuit q̃ Christus duabus noctibus, & una die esset i sepulchro, Probatur: Tẽpus, quo Christus fuit i sepulcro, effectum mortis eius repræsentat: sed effectꝰ est duplex, nostra mors tenebrosa destructa, & ipsa mortis eius lux est causa. ergo cõuenienter una die, & duabus noctibus mãsit i sepulcro. Omnia clara: sunt. ¶ In responsione ad primũ, aduerte q̃ auctoritas Ecclesiæ indubie credẽtis Christũ surrexisse prima sabbathi i mane, uel circa, & inde diem resurrectionis diem Dñicum nominauit, elidit oẽs nouitates præsumentium hoc in dubium reuocare, & exponere Euãgelistas suo sensu. Et pp ea tales nõ sunt audiendi, sed uitãdi à pijs Ecclesiæ auribus.

In eadem responsione aduerte nouitiã, q̃ quilibet trium naturalium dierum mortis Christi, numeratur, accipiendo nocte pro prima parte eius: sexta feria. n. incipit à nocte terminante diem louis, & similiter sabbathum incipit à nocte terminante feriam sextã, & similiter Dñica incipit à nocte inqua Christꝰ surrexit. Dies vero creationis mũdi numerãtur, incipiẽdo à die vtã prima parte, ita q̃ mane incipit dies, & durat vsq; ad aliud mane exclusiue: secũda siquidem pars eius est nox. Et hoc notatur quum dr, factũ est vespere, & mane dies unus: à termino. n. lucis diurnæ dixit, Et factũ est vespere, & à termino nocturnũ tenebrarum subiunxit, & mane, ita q̃ ipse ordo numerãdi manifestat lucẽ priorẽ tenebris cõputatam. Ratio autem horum cõtrariorum

Ho. 21. in euang. de inando ad fin.

Ii. 4. cap. 5. post med. to. 4.

1. 6. q. prę.

Gl. ibi.

1. c. 13. c. 4

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Christus fuerit in sepulcro solum una die, & duabus noctibus.

AD QVARTVM sic pceditur. Vr q̃ Christus non fuerit in sepulcro solũ vna die, & duabus noctib. Dicit. n. ipse Matth. 12. Sicut fuit Ionas in ventre ceti [h] tribus diebus, & tribus noctib. ita Filius hominis erit in corde terræ tribus diebus, & trib. noctibus: sed in corde terræ fuit in sepulchro existens. non igitur fuit in sepulcro solum vna die, & duabus noctib. ¶ 2 Præter. Greg.* dicit i Hom. Paschali, q̃ sicut Samson abstulit media nocte portas Gazæ, ita Christus [h] media nocte auferens portas inferni, resurrexit: sed postq̃ resurrexit, nõ fuit in sepulcro. ergo nõ fuit in sepulcro duab. noctib. integris. ¶ 3 Præter. Per mortem Christi lux q̃ualuit [h] tenebris: sed nox ad tenebras pertinet, dies autẽ ad lucẽ. ergo cõuenientius fuit q̃ corpus Christi fuerit in sepulchro duobus diebus, & una nocte, quàm e conuerso.

SED CONTRA est, q̃ sicut Aug.* dicit in 4. de Trinitat. a vespere sepulturæ usque ad diluculũ resurrectionis triginta sex horæ sunt, i. nox tota cũ die tota, & nocte tota.

RESP. Dcm, q̃ ipsum tps, quo Chrs in sepulchro mansit, effectũ mortis eius repræsentat Dictũ est aũt supra,* q̃ p mortẽ Chri liberati sumus a duplici morte. sa morte animæ, & a morte corporis, & hoc significaꝫ p duas noctes, q̃bus Chrus in sepulcro pmansit: mors aũt eius, q̃a nõ fuit ex pctõ prouenięs, sed ex charitate susceptа, non habuit rõnem noctis, sed diei, & iõ significaꝫ per diẽ integrũ, quo Chrs fuit in sepulcro. & hic [m] conueniens fuit, q̃ Christus una die, & duabus noctibus esset in sepulchro. n

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ sicut Aug.* dicit in lib. de consensu euangelistarũ, quidã modum loquutionis scripturæ ne scientes, noctẽ uoluerunt annumerare tres illas horas e sexta vsque ad nonã. q̃bus sol obscuratus est, & diẽ, tres horas alias, quibus iterũ terris est redditus, i. a nona usque ad Occasum: sequit. n. nox futuri sabbathi, qua cum suo die cõputata erũt ià duę noctes. & duo dies. Post sabbathũ aũt sequit nox primi sabbathi, i. illuclescentis diei dñici, in qua tunc Dñs resurrexit, & ita adhuc non constabit ratio trium dierum, & triũ noctiũ Restat ergo, ut hoc inueniaꝫ, illo scripturarũ usitato loquendi mõ, quo a parte totum intelligitur, ita s. q̃ vnam noctem, & unam diem accipiamus pro uno die naturali. Et sic primus dies computatur ab extrema parte sui, qua Christus in sexta feria est mortuus, & sepultus: secundus autem dies est integer cum 24. horis nocturnis, & diurnis, nox autem sequẽs pertinet ad tertium diem: sicut enim primi dies propter futurum hois lapsum, a luce in noctem, ita isti propter hominis reparationem, a tenebris computantur in lucem.

Ho. 21. in euang. nõ remote a fin.

In cor. ar.

AD II dcm, q̃ sicut Aug. dicit in 4. de Trini. Christus in diluculo resurrexit, in quo aliquid lucis apparet, & adhuc tamen aliquid remanet tenebrarum noctis: vnde de mulieribus dr, Ioan. 20. q̃ cum adhuc essent tenebræ, uenerunt ad monumentum. Ratione ergo harum tenebrarum Gre.* dicit Christum media nocte surrexisse: non quidẽ diuisa nocte in duas partes æquales, sed infra ipsam noctẽ: illud enim diluculum, & pars noctis, & pars diei dici potest propter conuenientiam, quam cum vtroque habet.

l. 4. c. 5. t. 7

AD III dcm, q̃ intantum lux in morte Christi prævaluit (quæ significatur per unam diem) q̃ tenebras duarum noctium, id est duplicis mortis nostræ remouit, ut dictum est.

ordinũ in litera hæc redditur satis clara. ¶ In resp̃sione ad vltimum percipe nouitie, q̃ sicut dicimus, media vita i morte sumus, & pp ea limitamus nos, quasi diuidamus uitã in duas partes æquales, & similiter gesta inclusa die dicimus facta media die, & submersos in mari dicim⁹ i medio mari submersos, non diuidẽdo maꝫ i duas partes æquales, ita resurrectionem in quacunq; parte noctis factã, dicimus media nocte factã absque diuisione noctis in duas partes æquales.

QVAESTIO LII.

De descensu Christi ad inferos, in octo articulos diuisa.

SVP. QV. LII. ART. I.

cap. 3. 4. 21. q. 1. con. 3 Palud. 3. d. 22. q. 3. Medina ar. 1.

DEINDE considerandum est de descensu Christi ad inferos.

Et circa hoc quæruntur octo.

¶ Primo, Vtrum fuerit conueniens Christum ad inferos descendere.

¶ Secundo, In quem infernum descenderit.

¶ Tertio, Vtrum totus fuerit in inferno.

¶ Quarto, Vtrum aliquam moram ibi traxerit.

¶ Super

TItulus clarus.

¶ In corpore una conclusio: Conueniens fuit Christum ad inferos descendere. Probatur triplicit er, Prima ratio completur ex responsione ad primum. Secunda ratio, completur ex responsione ad secundum. Responsio ad tertium de motu Angelorum satis in cõmenta. 1. partis tracta ta est.

¶ Quinto, Vtrum sanctos Patres ab inferno liberauerit.

¶ Sexto, Vtrum damnatos ab inferno liberauerit.

¶ Septimo, Vtrum liberauerit pueros in peccato originali defunctos.

¶ Octauo, Vtrũ liberauerit hoies de purgatorio.

ARTICVLVS PRIMVS.

Porr.o. 285

*3. d. 22. q. 2. a. 1. q. 1. Et op. 3. c. 243 & op. 60. c. 21. princ. *Epist. 99. 1 ter prin. & med. to. 2.*

Vtrum fuerit conueniens, Christum ad infernũ descendere.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q̃ nõ fuerit conueniens Christum ad infernum descẽdere. Dicit. n. Aug.* in Epist. ad Euodium, Nec ipsos quidem inferos vspiam scripturarum in bono appellatos potui reperire, sed aĩa Christi nõ descẽdit ad aliqđ [h] malum, quia nec aĩę iustorum ad aliqđ malum descendunt. ergo videtur quòd nõ fuerit conueniens, Christum ad inferos descendere.

¶ 2 Præt. Descendere ad inferos, non põt Chro conuenire sm̃ diuinam naturam (quæ est oino immobilis) sed solum conuenire potest ei, sm̃ nãm assũptam. Ea uero, quæ Christus fecit, vel passus est, in natura assumpta, ordinantur ad humanam salutẽ, [h] ad quam non videtur necessarium fuisse, quòd Christus descenderit ad inferos, quia per passionẽ suã, quam in hoc mundo sustinuit, nos liberauit a culpa, & pœna, vt supra dictũ est. * nõ igitur fuit cõueniẽs, quòd Christus ad infernum descẽderet.

Q. 50. ar. 6

¶ 3 Præt. Per mortẽ Christi separata est aĩa a corpore eius, qđ quidem in sepulcro positũ fuit, ut supra habitum est. * Non aũt videtur, q̃ sc̃m aĩam solã ad infernum [h] descenderit, quia aĩa, cum sit incorporea, non vr q̃ localiter possit moueri, hoc. n. est corporum, vt probatur in 6. Phys. * descensus aũt motum corporalem importat. non ergo fuit conueniens, quòd Christus ad infernum descenderet.

Q. præc.

l. 6. phy. te. 32. to. 2.

SED CONTRA est, q̃ dicitur in Symbolo, Descendit ad inferos. Et Apostolus dicit Ephes. 4. Quòd autem ascendit, quid est nisi quia & descendit primum ad inferiores partes terræ? gloss. ideſt ad inferos.

Gl. interli. ibi. Cancel. m

RESP. Dicendum, q̃ [m] conueniens fuit, Christũ ad infernum descendere. [n] Primo quidem, quia ip se venerat pœnam nostram portare, vt nos a pœna eriperet, secundum illud Isa. 53. Vere lãguores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Ex pctõ aũt hõ incurrerat non solum mortẽ corporis, sed ét descensum ad inferos. Et iõ sicut fuit conueniens, q̃ eum mori, vt nos liberaret a morte ita cõueniẽs fuit eum descẽdere ad inferos, vt nos a descensu ad inferos liberaret, vñ dicit Osęæ. 13. Ero mors tua ò mors. ero morsus tuus inferne. Secundo, q̃a cõueniẽs erat, vt victo diabolo p passionem, uinctos eius eriperet, qui detinebant in inferno, sc̃m illud Zach. 9. Tu quoque in sanguine testamenti tui, emisisti vinctos tuos de lacu. Et Col. 2. dicit, expolians principatus, & ptates, traduxit confidenter. Tertio, vt sicut ptãtem suam ostendit, in terra viuendo, & moriendo, ita ét ptãtem suam oñderet in inferno, ipsum visitando, & illuminando, unde dicitur in Ps. 23. Attollite portas principes uestras, gl. ideſt principes inferni auferte portas testatem uestram, qua usque nunc homines in inferno detinebatis, & sic in nomine Iesu omne genu flectatur, non solum cœlestium, sed etiã infernorum, vt dicitur Phil. 2.

D. 905.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ nomen inferorum sonat in malum pœnæ, non autem in malum culpæ: vnde decuit Christum in infernum descẽdere, non tamquam ipse esset debitor pœnæ, sed vt eos, qui erant pœnæ obnoxij, liberaret.

AD II dcm, q̃ passio Chri fuit quædã causa uniuersalis humanæ salutis, tã viuorum q̃ mortuorũ. Causa aũt vniuersalis applicaꝫ ad singulares effectꝰ per aliquid speciale: vñ sicut virtus passionis Chri applicaꝫ uiuentibus per sacra configurantia [d] nos passioni Chri, ita ét applicata est mortuis per descẽsum Christi ad inferos. Propter q̃ signãter dicitur Zach. 9. quòd eduxit vinctos in lacu de sanguine testamenti sui, id est per virtutem passionis suæ.

D. 981.

AD III dicẽdum, q̃ anima Christi nõ descẽdit ad inferos eo gñe motus, quo corpora mouentur, sed eo genere motus, quo angeli mouẽtur, sicut in prima parte habitum est. *

1. p. q. 53

SVP. QVAEST. LII. ART. II.

Alb. mag. 3 bi. 22. a. 4. Medina. a. 2.

Porr.o 286

3. d. 22. q. 2. a. 1. q. 2. Et op. 60. c. 21 circa med.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus descenderit ad infernum damnatorum.

AD SECVNDVM sic proceditur. Vr q̃ Christus descenderit ét ad infernum damnatorum: dicitur. n. ex ore diuinæ Sapiẽt. Eccl. 24. [h] Penetrabo omnes inferiores partes terræ: sed inter partes inferiores terrę cõputaꝫ ét infernus damnatorũ sm̃ illud Ps. 62. Introibũt in inferiora terræ. ergo Christus, q̃ est dei sapientia, ét usque ad infernum damnatorũ descendit.

¶ 2 Præt. Act. 2. dicit Petrus, q̃ deus Chr̃m suscitauit solutis [h] doloribus. iferni, iuxta qđ impossibile erat teneri illũ ab eo: sed dolores non sunt in inferno patrũ, neque ét in inferno puerorũ, qui nõ puniunt pœna sensus pp pctm̃ actuale, sed solum pœna dãni pp pctm̃ originale. ergo Chrs descendit in infernum damnatorum, uel ét in purgatorium, vbi hoies puniunt pœna sensus, p pctis actualibus.

¶ 3 Præt. 1, Pet. 3. dicitur q̃ Christus his, q̃ i carcere cõclusi erãt, spiritu ueniens prædicauit, qui increduli fuerant aliqñ, quod, sicut Athanas* dicit in Epist. ad Epictẽtũ, intelligitur de descensu Christi ad inferos, dicit. n. q̃ corpus Christi fuit in sepulcro positum, qñ ipse per rexit prędicare his, q̃ in custodia erãt, spi-

Circa me illius.

¶ Ad hoc dr, q̃ quia sub ordine damnato rum comprehẽditur tota pars sinistra Chri iudicis: iõ ét /uctor sub inferno damnatorum comprehẽdit etiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

ét infernū puerorū: vnusque effectus fuit cōis oībus, quāuis diuersimode. Confutati.n. sunt oēs de malitia, & incredulitate sed infantes de sola malitia originalis peccati, & incredulitate quia nec propria, nec parentū fide, incredulitatem euaserunt. Secūda cōclusio est: Aīa Chri descendit sm̄ subst̄antiā ad solū infernam patrū Manifestatur dupliciter. Primo, ex conuenientia cū effectu ibi, vt.s. visitaret loco sm̄ animā, quos visitabat in terius satiando deitate. Secundo ex simili tudine ad passionem, vt sicut in una parte terræ, & cetera.

¶ Occurrit hic vnum dubium: quia effectus Chri patiētis oēs sūt effectus non solus deitatis, sed humanitatis Chri. & similiter effectus Chri descendentis ad inferos, debent esse non solius deitatis. In litera aūt ponitur effectus vnus infusio luminis æternæ gloriæ: constat.n. Deum immediate infundere lumē gloriæ animabus. ergo.

In ser.2. de resurrec. qui est in or. 137. paulo apri. tom.20.

¶ Ad hoc dicitur, q̄ ét ipsum lumen gloriæ consequimur ex uirtute passionis Christi, qnæ ex hoc ipso, & nobis, & illis aperuit cælū, q̄ utrisque impedimenta illius luminis abstulit. Et quia, ut in præcedentis art. respōsione ad sm̄ dr, nirtus passionis Christi applicata est ad sanctos, mediāte descensu Christi ad inferos, sicut ad nos mediis sacramentis, ideo ad infusionem luminis gloriæ in sanctis patribus operatus est descensus animæ Christi, applicando ad eos uirtutē suæ mortis, hoc est exequendo substantiali præsentia ablationē pœnæ, qua priuabant lumine gloriæ, & sic deitas immediate eos beauit, qbus tñ anima Christi instrumentaliter ipsum gloriæ lumē cōtulisse, non est impossibile. Ad beatitudin ē. n. sufficit, q̄ deitas immediate beet obiectiue. nam cū hoc stat q̄ effectiue mediate beat, & causando mediante Christi anima instrumentaliter lumē gloriæ & mediante ipso lumine, ac anima beat, actum beatitudinis.

¶ In eodem 2. art. dubium occurrit propter Duran. in 3. Senté. dist. 22. q. 1. art. 3 an descensus Chri ad inferos. fuerit secundū subst̄antiam animæ. uel solummodo secundum effectum. Durandus enim cuius studium fuit contradicere diuo Thomæ cum cogeretur concedere Christi ad inferos descensum secū dum animam, & nollet communi concordare doctrinæ, tradéti ipsam Christi animam fuisse præsentem in inferno, finxit modum quendam. quo sola uoce affirmāret Christi animam descendisse ad infernum. scilicet non per substātię animæ præsentiam definitiuam, sed solummodo per effectum. Probatq. primo partem negatiuā sic. Anima Christi non descendit ad inferos eo motus genere, quo angelus mouetur de loco ad locum. ergo, &c. Assumptum probatur: quia angelum moueri de loco ad locum, est successiue operari in diuersis locis: hoc aūt non potest conuenire animæ separatæ, quia anima separata in nullo corpore, seu loco potest operari, quia determinata est ex natura animæ ad non operandum in loco. nisi mediante proprio corpore, quo caret cum separata est. Deinde probat partē affirmatiuam tripliciter. Primo, quia motus animæ separatæ est, non per motum subiectiue in ipsa anima, sed p effectū: qđ probatur, quia hoc modo mouetur angelus. Secundo, quia in instanti mortis Christi, patres in limbo fuerunt beati, descensus aūt animæ Christi non fuisset in instanti mortis consumatus, si secundum locū fuisset. Tertio, quia sic Christus fuit in inferno cum patribus, sicut etiam fuit eodem die in paradiso eum Latrone: sed esse in paradiso cum latrone, non significat locum aliquem acquisitū animæ Christi, ergo nec esse in inferno significat locū aīæ Christi. Et si dicatur distinguēdo de paradiso spirituali, uel corporali, ita quoq; distinguam de inferno, & dicam Christū descendisse ad infernū spirituālem, cum beatificauit patres rōne termini à quo. s. carentiæ diuinæ uisionis, & fuisse cū eisdem in paradiso spirituali rōne termini ad quē. s. fruitionis beatæ. Et subdit Duran. q̄ licet hoc sit p̄babiliter dictū, & satis uideatur saluare articulū fidei, & dictū scripturæ, nō tñ est pertinaciter asserēdum, nec nos negamus aliū modū esse fortasse tutiorē fatemur tñ nos ignorare illū: quæ uis apposuisse timens errenea esse positiōnē dictā. Ad huius euidentiam tria agēda sunt: primo, narrabitur ueritas: secundo unde sciatur: tertio respondebitur obiectis.

¶ Quo ad primū quia aīa sēparata habet modū essendi similē angelis, p quātō est p se subsistens sine corpore, & habet esse in loco non circūscriptiue, sed definitiue sicut angelus, ideo sicut in cōi loquendo angelū dicimus esse in loco, p quātō nō solū effectus eius, sed substātia eius est in loco, hoc est ita ibi, q̄ non alibi, ita aiam separatā in locū aliquo esse dicimus nō rōne solius effectus, sed qa ipsa eius substātia est ita ibi, q̄ nō alibi Vñ ad ꝓpositū deueniendo, aīa Chri in triduo mortis fuit in inferno non rōne solius effectus, sed rone definitiuæ præsentię substantiæ suæ ad locū inferni, ita q̄ esse in loco inferni, erat nonnulla pœnalitas, quā aīa Chri pro nostra salute sustinebat, quā pœnalitatē humanæ naturę pp originale peccatum Petrus Apo. Act. 2. dolores inferni appellauit, dū dicit de Chro quē deus suscitauit solutis doloribus inferni. Hæc de primo.

¶ Quo ad sm̄, ex Symbolo Apostolorū clare hr, q̄ Chris descendit ad inferos, & ex cōtextu ipsius Symboli clare pater, quòd de reali p̄sentia ipsius Chri, & nō effectus eius intelligit, qm̄ p modū historiæ interponit antecedentibus, & cōsequētibus, & nō aliter intellectis, q̄ de simili reali p̄sentia, vt pater cū ꝓponit, Crucifixus, mortuus, & sepultus, & cum subiungitur. Surrexit a mortuis, ascendit in cælos: cum.n. de reliquis nulla sit q̄stio, nec de hoc intermedio debet esse quæstio, quin de reali præsentia substantiæ Christi intelligatur.

¶ Accedit ad hæc, sacri expositio cōcilii ghialis sub Inn. III. extr. de sū. Tri. & fi.e firmiter credimus, ubi dr de Chro, Descēdit ad inferos, resurrexit à mortuis, & ascēdit i cælū, sed descēdit in aīa, & resurrexit, in carne, ascēdit q; pariter in utroq;. Vbi clare ponit descēs⁹ in aīa, & nō dixit, in effū aīæ. Et rurs⁹, sicut uere caro, q̄ cęciderat à uita, resurrexit in seipsa, & ñ in effectu, ita descēdit uere in aia, & nō in effū. Et iterū, sicut cū dr, q. ascēdit pariter in utroq. s. aia, & carne, de ipsis, & nō de eorū effectib⁹ intelligi, ita cū dr, descēdit, in aia, d ipsa anima, & ñ d eī effū intelligēdū é. Etsi p hæc uerba nō sigñaē descēsus X pi in aia sm̄ ipsā substātiā aiæ, dicāt q̄'o isti opinantes, quibus uerbis uti debuerūt patres in cōcilio, ad sigñicādū ipsius animę in seipsa descēsum ad inferos, iō. n. apposuerūt ad articulū fidei exponēdō, q̄ descendit in anima: ne liceret putari, q̄ descendit Christus nō personaliter in naturæ humanæ anima, quam habebat, sed solum secundum effectum.

¶ Vrget quoque auctoritas Ps. 15. iuxta expositionem Petri Apostoli Act. 2. ubi Christus dicit, Non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Ad literā. n. nomen loci, seu pœnæ oportet esse infernum: tum qñ expresse dr, q̄ in eo non est derelicta anima Christi, sicut, nec caro corrupta est i sepulcro: tū quoniam ibidē huic eidem inferno attribuit Petrus apostol⁹ non solum dolores, sed quòd nō poterat violēter Christum cum dicit, Quē Deus suscitauit solutis doloribus inferni, iuxta qđ impossibile erat teneri illum ab eo, s. inferno. Hæc. n. duo scilicet, q̄ Christus non poterat detineri ab inferno, & q̄ Christus sm̄ animam nō est derelictus i inferno, manifeste cōuincunt animam Christi, & non solum eius effectum fuisse in inferno, Et ipsa commemoratio non derelictionis in inferno, inter diuina beneficia Christo collata, dum dr. Non relinques animā meā in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem, manifeste mōstrat pœnalitatem aliquam in Christi anima exhoc, quòd erat in inferno, à qua liberandam Prophēta prædixerat. Et si hęc omnia ad solum effectum in inferno productum ab anima Christi applicentur, uidebis quantum aberrauerit positio Durandi.

¶ Taceo, quòd fatemur Christum triduo in inferno fuisse, & iuxta ecclesiæ uocem in benedictione cerei, ab inferis ascēdisse, & solam illam noctem nouisse tempus, & horas, in qua Christus ab inferis resurrexit: hæc enim non possunt de spirituali inferno intelligi: quoniam spiritualis infernus abiectus est in principio affectus, quem anima Christi fecit in animabus patrum, nam statim abiecta est carentia diuinæ uisionis. Ac per hoc dato, quòd possit colorari descensus ad infernum per effectum: quia in principio arguit infernum spiritualem in partibus, qui est carentia diuinę uisionis: ut terminum a quo: non potest tamen colorari, q̄ triduo fuerit in inferno spirituali, nec quòd cum resurrexit, ascendit ab inferis. Præterea, quòd spectando ad effectum mortis Christi mediante anima non posset solum dici; quòd Christus descendit in inferos, sed etiam quòd ascendit in cælum. & quòd ad multa alia, loca fuerit in quibus triduo illo meritum animæ Christi effectum habuit: nam ad cælum spirituale, fuit, beneficiando latronem, & alios ad Hierusalem iuit, contritionem, & spem discipulis dando, & sic de aliis, quæ possent fingi. Ex quibus, & communi ecclesiæ, ac doctorum sensu dicta positio non pro opinione, sed pro errore habenda est, Hæc de secundo.

¶ Quo ad tertiū respondendo obiectis dicitur ad primum, q̄ licet in communi loquēdo de animabus separatis, non possit separata aīa operari operatione, quæ est uere motus in corpore seu loco aliquo, ad specialē tamen ordinem diuinę prædestinationis, & prouidentiæ pertinētis ad id genus descendēdo pollunt animę separatæ agere, & pati in corporibus, & locis secundū idem genus motus, quo moueri dicuntur angeli. Et ad specialissima descendēdo, cum anima Christi fuerit à principio suę creationis sup̄ omnes angelos, & potue it in omnes mutationes tam naturales q̄ miraculosas, ut superius patuit, uane obicitur i potentia animarū separatarum respectu alteni corporis, cū de aīa Chri est sermo.

¶ Ad primum autem secundo loco adductum, dicitur q̄ motum angeli esse per effectum, & non p motum in ipso existente poterit dupliciter intelligi. Primo, q̄ solus effectus migret, aut quasi migret de loco ad locum: & iuxta hunc sensum procedit argumentum, sed falsum assūmit: quoniam non solus effectus, sed etiam angelus ipse migrat de loco ad locum. Alio modo intelligitur, q̄ in angelo non est subiectiue motus localis, de quo in physicis tractatur: sed ratione effectus, idest uirtualis contactus mouetur, &c. uerum dicitur, sed non infert, ergo per solum effectum est in loco, nisi tāquā rōne essendi in loco. ita. q̄ sicut corpus ratione quantitatis est in loco circumscriptiue, & tamen ipsum corpus circumscribitur loco, ita angelus, seu aia ratione contactus uirtualis est in loco definitiue, & tamen ipsa substantia animæ, seu angeli definitur loco, ita q̄ est ibi, & non alibi. Et sic anima Christi licet ratione cōtactus uirtualis fuerit in loco inferni, ipsa tamen substantia eius ita erat ibi, idest in loco inferni, ubi erant, & animæ sanctorum patrum, quòd non alibi.

¶ Ad secundum dicitur, falsum esse, quòd in instanti mortis Christi, non potuerit anima Christi esse in limbo patrum præsentialiter: qm̄ non inconuenit, q̄ in toto tempore præcedenti instans mortis, quod est primum non esse humanitatis compositæ ex anima, & corpore, animam Christi fuisse in corpore. & in illo instanti fuisse in infernotita q̄ terminus à quo, scilicet esse in corpore, seu recessus à corpore, non mensuraturin instanti: sed tempore immediate præcedenti, & accessus ad terminum ad quem mensuraturi instanti: quia in eo idem est fieri, & factum esse: Et de his diffuse dictum est in Primo libro, cum de motu angelorum tractaretur.

¶ Ad tertium dicitur, q̄ similitudo de paradiso, & inferno, nihil ualet in proposito, quoniam constat paradisum metaphorice sumi, cum dictum est, Hodie mecum eris in paradiso. nam paradisus proprie significat hortum, seu delitias: quorum neutrum potest ibi proprie intelligi, sed tantum metaphorice. Inferus autem proprie sumitur secun-

dū cōsuetudinem scripturæ, iuxta illud Gen. 37. Descendam ad filium meum lugens in infernum: & ad Eph. 4. Descendit primum ad inferiores partes terræ: glossa, ad inferos. Hæc de tertio.

siderari, uno modo, ſm quietē, quæ ibi erat à pœna sensibili & quantum ad hoc non competit ei nec nomē inferni, nec sunt ibi aliqui dolores. Alio modo, pōt cōsiderari, quantū ad priuationem gloriæ speratæ, & ſm hoc habet rationem inferni, & doloris: & ideo nūc dicitur sinus Abrahæ illa requies beatorum, non tamē dicitur infernus, nec dicuntur nūc in sinu Abrahæ esse dolores

*Ji.13.Moral. c. 22. a med.

Ad V dicendum, quòd sicut Greg.* ibidem dicit, ipſa superiora loca inferni profundiſſimum infernum vocat. Si enim quantum ad celsitudinem cæli, aer iſte caliginoſus infernus eſt, quantum ad eiuſdē aeris altitudinem, terra quæ inferius iacet, & infernus intelligi, & profundū poteſt. Quantū vero ad eiuſdem terræ altitudinem, & loca illa inferni, q̄ ſuperiora ſunt aliis receptaculis iferni, hoc modo iferni ꝓfundiſſimi appellatione ſignificātur

Porr. 286

*opuſc. 3. c. 236.

SVP. QV. LII. ART. III. C. 3. d. 21. q. 1. c. 4. & 1

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſtus fuerit totus in inferno.

Titulus ſicut ſonat intelligitur ¶ In corpore una eſt cōcluſio habens multas partes. ſ. in illo triduo Chr̄s fuit totus in ſepulchro, in inferno, & ubiq;. Probatur: In morte Chr̄i licet anima fuerit ſeparata à corpore, neutrum tū fuit ſeparatum a perſona filii dei: ergo Chriſtus totus, &c. Probatur conſequentia: quia maſculinum genus refertur ad perſonam, neutrum autem ad naturam. Clara ſunt omnia in litera.

*q. 50. ar. 4.

Ad TERTIVM ſic procedit Vr̄ ꝓ Chriſtus non fuerit totus in inferno. Corpus. enim Chriſti eſt pars eius: ſed corpus Chr̄i nō fuit in inferno. ergo totus Chr̄s nō fuit i iferno H

¶ 2 Præt. Nihil cuius partes abinuicem ſeparatæ ſunt, pōt dici totū. ſed corpus, & anima, q̄ ſunt partes humanæ naturæ, fuerūt ab inuicē ſeparata poſt mortē, vt ſupra dictū eſt.* Deſcendit autem ad infernū mortuus exiſtens. non ergo potuit eſſe totus in inferno.

¶ 3 Præt. Illud totū dr̄ eſſe I in aliquo loco, cuius nihil eſt extra locum illum: ſed aliquid Chriſti erat extra infernum: quia & corpus erat in ſepulchro, & diuinitas vbiq; ergo Chr̄s non fuit totus in inferno.

*lib. 3. c. 7. circ. ptin. tom. 9.

Sed contra eſt, ꝓ Auguſtin.* dicit in lib. de ſymbolo: totus Filius apud Patrem, totus in cælo totus in terra, totus in vtero Virginis, totus i cruce, totus in inferno, totus in paradiſo, quo latronem introduxit.

*P. p. q. 31 art. 2. ad 4. arg.

Resp. Dicendum, ꝓ ſicut patet ex his, quæ in prima* parte dicta ſunt, maſculinum genus refertur ad hypoſtaſim, vel perſonam, neutrum autem genus pertinet ad naturam. In morte aūt Chriſti, licet anima fuerit ſeparata a corpore, neutrum tamē fuit ſeparatū à perſona filii dei, vt ſupra dictū eſt.* & ideo in m illo triduo mortis Chr̄i dicēdū eſt, ꝓ totus Chriſtus fuit in ſepulchro: quia tota p ſona fuit ibi per corpus ſibi unitum, & ſimiliter totus fuit in inferno: quia tota perſona Chr̄i fuit ibi ratione animæ ſibi unitę. totus etiā Chriſtus tūc erat vbique, ratione diuinæ naturę.

*q. 50. ar. 2. ad 4. & 4.

Ad PRIMVM ergo dcd̄m, ꝓ corpus quod tūc erat in ſepulchro, non eſt pars perſonæ increatæ, ſed naturæ aſſumptę: & ideo per hoc ꝓ corpus Chriſti non fuit in inferno, non excluditur, quin totus Chr̄s fuerit: ſed oſtenditur, ꝓ non fuit ibi totum, quod pertinet ad humanam naturam.

Ad II dicendum, ꝓ ex anima, & corpore unitis, conſtituitur totalitas humanæ naturę, non aūt totalitas diuinæ perſonæ: & ideo ſoluta unione animæ. & corporis per mortē, remanſit totus Chr̄s ſed nō remanſit humana natura in ſua totalitate.

Ad III dicendum, ꝓ perſona Chriſti eſt tota in quolibet loco. ſed non totaliter: quia nullo loco circumſcribitur: ſed nec omnia loca ſimul accepta, eius immenſitatem comprehendere poſſunt. q̄nimmo ipſe ſua immēſitate omnia cōprehēdit. Hoc autem locum habet in his, quæ corporaliter & circunſcriptiue ſunt in loco, ꝓ ſi totum ſit alicubi, nihil eius ſit extra: ſed hoc in deo locum nō habet. vnde Aug.* dicit in ſermone de ſymbolo, non per diuerſa tempora, vel loca dicimus ubiq; Chriſtum eſſe totum, ut mō ibi totus ſit, & alio tempore alibi totus, ſed ut ſemper vbiq; ſit totus.

*lib. 5. c. 7. in med. to. 9.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Chriſtus aliquam moram traxerit in inferno

SVP. QV. LII. ART. III. Por. 289

Medina. ar. 4.

Titulus clarus. ¶ In corpe unica cōcluſio: Credendū eſt, aſam Chriſti fuiſſe in inferno quandiu corpus eius fuit in ſepulcro. Probat ex proportionali ſimilitudine, quia utrūq; effecit. ſ. deſcēſum ad inferos, & poſitionem corporis in ſepulchro, ut noſtras in ſe pœnas ſuſciperet: ex hoc. n. cōuenientiſſime ſequi, ut ambę ſimul terminentur pœne. ¶ Aduerte hic, ꝓ pœnalitates Chr̄i uſq; ad reſurrectionem eius duraverunt. ut mānifeſte patet de pœna ſeparationis aiæ à corpore: hanc enim cōſtat ſuſtinuiſſe Chr̄m, uſque ad reſurrectionem ſuā. Vū cōuenientiſſime Auctor ex duratione pœnalitatis quē in corpore ſuſcepit ſepulto, arguit æqualem durationem pœnalitatis ſuſceptæ in anima exuilitate loci inferni.

¶ Cum autem audis pœnalitates Chriſti in reſurrectione ſua terminatas, intellige de pœnis intrinſecis, hoc eſt ipſum Chriſtum afficientibus, & non pœnis

*in ſer. 2. de reſurre. qui eſt in ordi. 137. de tempus a med. illius to. 10.

nis externis. Hæ. n. nō ſunt in illius reſurrectione termitatæ: nā vſq; ad conſummationē ſæculi, infamiæ pēnā, in mentib. hoium non paucorū dignaſ ſufferte, dū à magna orbis terrarū parte hr̄purus hō: cū un ſibi de beat, vt in eius noīe oē genu flectat, cælestiū, terreſtriū, & infernorū. Et ſicut cæteras pœnas ſuſcepit ſpōte pp nām ſalutē, ita, & hāc mira diſpenſatione ſuſtinet, non ſolum vt ſuauiter diſponaſ regimen, ac ſalus hoium, ſed ut ſuauiſſimo exēplo abſtrahamur à tā eōi apperitu futurę noſtræ memorię, ſeu immortalitatis famæ. Nā ex eo q̄ Chr̄s iugē vſq; ad cōſummationē ſæculi, vult ſuſtinere infamiā, & hr̄i ſeductor &c. exēplum dedit nobis deſpiciendi hmōi immortalitatē famæ. & debemus caput noſtrum in hoc ſicut & in cęteris, imitari, ſi mēbra eſſe illius cupimus.

Couel.

Sed contra eſt, ꝓ Petrus A dicit Act 2. Quē Deus ſuſcitauit, ſolutis dolor b inferni, iuxta qđ impoſſibile erat teneri illū ab eo. ergo uidetur, ꝓ vſque ad horam reſurrectionis manſerit in inferno.

Resp. dcd̄m, ꝓ ſicut Chr̄s, ut noſtras pœnas in ſe ſuſciperet, voluit corpus ſuū in ſepulcro poni, ita ēt uoluit aīam ſuā ad infernum deſcendere. Corpus aūt eius manſit in ſepulcro per B diē integrum, & duas noctes, ad comprobandū ueritatē mortis ſuę. Vnde ēt m tantundem credendum eſt, animam eius fuiſſe in inferno, vt ſimul anima eius educeretur de inferno, & corpus de ſepulcro. n

Ad PRIMVM ergo dcd̄m, ꝓ Chriſtus ſtatim ad infernū deſcendens, ſanctos ibi exiſtētes liberauit, non quidem educendo eos de loco inferni, ſed in ipſo inferno, eos luce gloriæ illuſtrando. Et tamen conueniens fuit, ut tandiu anima eius remaneret in inferno, quamdiu corpus manebat in ſepulcro. C

Ad II dcd̄m, ꝓ veſtes inferni dicuntur impedimenta, quibus ſancti patres de inferno exire prohibebantur, reatu culpę primi parentis: quos Chr̄s, ſtatim deſcendens ad inferos, virtute ſuæ paſſionis, & mortis confregit. Et tamen uoluit in inferno ali quamdiu remanere propter rationem prædictā. D

Ad III dcd̄m, ꝓ illud verbum domini, eſt intelligendum nō de paradiſo terreſtri corporeo, ſed de paradiſo ſpirituali: in quo eſſe dicūtur, quicumq; diuina gloria perfruuntur. Vnde Latro, loco quidē cum Chriſto ad infernum deſcendit, vt cum Chr̄o eſſet: quia dictum eſt ei,* Mecum eris in paradiſo: ſed præmio in paradiſo fuit: quia ibi diuinitate Chriſti fruebatur, ſicut, & alij ſancti.

*Luc. 22.

SVP. QVÆ ST. LII. ART. V. *Cap. 2. d. 33. q. 1. con. 1. Medina. ar. 5.*

ARTICVLVS V.

Vtrum Chriſtus deſcendens ad inferos, ſanctos patres inde liberauerit.

Titulus, ut ſonat. ¶ In corpore una eſt concluſio: Chr̄s deſcendens ad inferos, ſanctos patres inde liberauit. Probatur: Per paſſionē Chr̄i liberatū eſt genus humanū nō ſolū à pctō, ſed ab oī reatu utriuſq; pœnæ. ſ. pro pctō actuali, & ꝓ pctō originali. ergo Chr̄s deſcēdens ad inferos, abſoluit ſanctos à reatu, quo erant à vita gloriæ excluſi. ergo deſcendens ad inferos

Porr. 290

4. d. 22. q. 2 a. 2. q. 1. Et op. 3. c. 242 † eſt ep. 99 declinādo ad med. illius. to. 2.

*Alias beneficam.

Resp. dcd̄m, ꝓ (ſicut ſup. dictum eſt*) Chriſtus deſcendens ad inferos, operatus eſt in virtute ſuæ paſſionis. Per paſſionem aūt Chriſti liberatū eſt genus humanum, non ſolum a peccato, ſed etiam à reatu pœnæ, vt ſup. dictum eſt.* dupliciter autem homines reatu pœnæ erāt aſtricti. Vno modo pro peccato actuali, quod quilibet in ſua p ſona commiſerat. Alio modo, pro peccato totius humanæ naturæ, quod a primo parente in omnes originaliter deuenit, ut dicitur Rom. 5. cuius quidē peccati pœna eſt mors corporalis, & excluſio à uita gloriæ (ut patet ex his, quæ dicuntur Gen. 2. & 3.) nam Deus hominem de paradiſo poſt peccatum eiecit, cui ante peccatum mortē fuerat comminatus, ſi peccaret. & ideo Chriſtus deſcendens ad inferos, uirtute ſuæ paſſionis ab hoc reatu ſanctos abſoluit, quo erant a uita gloriæ excluſi, ut poſſent Deum per eſſentiā uidere, in quo conſiſtit perfecta hominis beatitudo, ut in ſecunda parte dictum eſt.* Per hoc autē ſancti patres detinebantur in inferno, ꝓ eis ad uitam gloriæ, propter peccatum primi parentis, aditus non parebat. Et ſic Chriſtus deſcendens ad inferos, ſanctos Patres ab inferis liberauit. Et hoc eſt quod dr̄ Zach. 9. Tu vero in ſanguine teſtamēti tui, eduxiſti uinctos de lacu, in quo non erat aqua. Et Col. 2. dr̄, ꝓ expolians principatus, & ptātes, ſ. infernales, auferendo Abrahaam, Iſaac, & Iacob, & cæteros ſanctos patres inde liberauit. Prima conſequentia probat, ex pręceſſis: quia Chr̄s deſcendens ad inferos operatus eſt uirtute ſuæ paſſionis: ex parte uero pœnæ, quia pœna originalis pctī erat mors corporalis, & excluſio à vita gloriæ, ut patet ex his, q̄ hr̄it Gen. 2. & 3. Conſequentia aūt ſcda, patē: q̄a p hoc ſancti patres retinebanē in inferno, ꝓ eis ad uitā gloriæ aditus non patebat pp pctm primi parētis. Et confirmatur cōcluſio auctoritatibus Zacha. & Apoſtoli.

¶ Aduerte hic, ꝓ Auctor myſtica vtitur expoſitione circa excluſionem hoīs à paradiſo: dū ei ectionem Adę à terreſtri paradiſo ſignificare intelligit ex cluſionem hoīs à ſpūa l paradiſo cęleſtis.

¶ In riſione ad primū aduerte, ꝓ cū hoc, q̄ ſancti patres in limbo immunes eſſent a pœna ſenſus, ſtat dolor, ſeu afflictio ex ſpe dilata: quia hmōi dolor ſpectat ad pœnam damni, contra quā diuidit pœna ſenſus: ita q̄ cū negat ab eis pœna ſenſus, intelligitur de pœna ſenſu diſtincta contra pœnā dāni, & p ſe cōcomitātia illā. Nec eſt mirū, quietem ſanctorū patrum inq̄etudinem hanc habuiſſe admiſtam, cū ſanctorū animæ in patria cęleſti, non nihil inquietudinis habeant, quæ ſuſpirant ad corporū reſurrectionem: ita ut dictū ſit illis. Suſtinete adhuc modicū tp̄s, donec adimpleat numerus fratrum ueſtrorū. Apoc. 6. vtrorumq; fidem inquietudo, imperfectionis cuiuſdā in eis exiſtētis teſtis ē.

*q. 50. ar. 6

*in ſet. 2. dr̄ reſur. q. 1. eſt 137. in ordin. poſt med. t. 10.

*ar. præc. ad 2. arg.

*q. 49. ar. 3 & q. 50. ar. 6.

*P. 2. q. 3. art. 8.

ros iustos,traduxit eos, id est longe ab hoc regno renebrarum,ad cælum duxit, vt gl. *ibidem dicit.

AD PRIMVM ergo dcdm, q Aug. † ibi loquitur contra quosdã, q æstimabant antiquos iustos ante aduẽtũ Chri,in inferno dolorib. pnarũ fuisse subiectos. Vñ parũ ante verba inducta præmittit dicẽs, Addũt quidã hoc bñficiũ antiqs ẽt sanctis fuisse cõcessũ, vt dñs cũ in infernũ veniret, à dolorib. soluerenẽ: sed quo nã modo intelligatur Abrahã, in cuius sinũ ẽt pau p ille susceptus est, in illis fuisse doloribus, ego q dẽ nõ video. & iõ cũ postea subdit, se nondum inueniss quid descensus Chri ad inferos, antiquis iustis contulerit, intelligendum est quantũ ad ablutionẽ à doloribus pœnarũ: cõtulit tñ eis quantũ ad adeptionẽ gloriæ, & per consequens soluit eorũ dolorem, quẽ patiebantur ex dilatione gloriæ. Ex cuius tñ spe, magnũ gaudiũ hẽbant, sm illud Io. 8. Abrahã pr vester exultauit, vt videret diẽ meũ, & iõ subdit, A quib. eũ sm beatificã pñtiam suæ diuinitatis, nũ quã video recessisse, inquantum. sante aduentum Christi erant beati in spe, licet nondum essent perfecte beati in re.

Alias bene ficam.

AD II dcdm, q sancti patres dũ adhuc uiuerẽt, liberati fuerunt per fidem Christi ab oi pctõ tam originali q actuali, & à reatu pœnæ actualiũ pctõrũ, non tñ a reatu pœnæ originalis peccati, p quẽ excludebanẽ à gloria, nõdũ soluto pretio redemptionis humanæ, sicut ẽt nũc fideles Chri liberanẽ p baptismũ à reatu actualiũ peccatorũ, & à reatu originalis quantũ ad exclusionẽ à gloria: remanent tñ adhuc obligati reatu originalis pcti, quantũ ad necessitatẽ corporaliter moriendi, quia renouanẽ sm spũm. sed nondum sm carnem, sm illud Roma. 8. Corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus uero uiuit propter iustificationem.

Ad III dcdm, q statim Christo mortem patiente, anima eius ad infernum descendit, & suæ passionis fructũ exhibuit sanctis in inferno detentis, quãuis ex loco illo non exierint, Christo apud inferos commorante: quia ipsa Christi præsentia pertinebat ad cumulum gloriæ.

SVP. QVÆ. LII. ART. VI.

Medina. ar. 6.

perr.e. 291 3.di.22.q.2.ar.1.q.2 Et opus.3. c.243.

Titulus clarus.

¶ In corpore una conclusio: Christus descendens ad inferos, nullũ dãnatũ ab inferno liberauit. Probat: Christus descẽdens ad inferos, epatus est in virtute suæ passionis. ergo liberationis fructũ illis solis contulit, qui passioni Chri fuerunt connecti p fidẽ charitate formatã. ergo dãnatis nõ contulit liberationis fructũ. Prima cõsequẽtia ꝓbat: qa p illã tñ pctã tollunt, sed a aũt, qa damnati aut erãt infideles, aut sine conformitate ad charitatẽ X pi patiẽtis ac p hoc in pctis suis.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Christus aliquos damnatos ab inferno liberauerit.

AD SEXTVM sic procedit. Vr q Christus aliquos damnatos ab inferno liberauerit. dr. n. Isa. 24. Congregabuntur congregatione unius fascis in lacum, & claudentur ibi in carcere. & post multos dies hui sitabunt. Loquit aũt ibi de dãnatis, qui militiam cæli adorauerant. ergo uidetur, q ẽt damnati, Chro descendente ad inferos, sint uisitati: quod ad eorũ liberationem uidetur pertinere.

¶ 2 Præt. Super illud Zach. 9. Tu autem in sanguine testamenti tui, eduxisti uinctos de lacu, in quo non erat aqua, dicit glo. *Tu eos liberasti, qui tenebantur uincti carceribus, ubi nulla misericordia eos h refrigerabat, quam diues ille petebat, sed soli damnati includuntur carceribus absque misericordia. ergo Christus liberauit aliquos de inferno damnatorum.

* gl. frequenter ibi.

¶ 3 Præt. Potentia Christi non fuit minor in inferno, q in hoc mũdo, ut robique. n. operatus est p potentiam suæ dininitatis, sed in hoc mundo, de quo libet statu aliquos liberauit. ergo etiam in inferno liberauit aliquos etiam de statu damnatorum.

SED CONTRA est, q dicitur Ose. 13. Ero mors tua ò mors, morsus tuus ero inferne, glo. * Electos educendo, reprobos ibidem relinquendo, sed soli reprobi sunt in inferno damnati. ergo per descensum Christi ad inferos, non sunt aliqui de inferno damnatorum liberati.

G

* gl. interl. neatis ibi.

RESP. dcdm, q (sicut supra dictum est*) Christus descendens ad inferos, operatus est in uirtute suæ passionis, & ideo eius descensus ad inferos, illis solis liberationis contulit fructum, qui fuerunt passioni Christi cõiũcti per fidem charitate formatã, p quã peccata tolluntur. m Illi aũt, q erãt in infernuo dãnatorũ, aut penitus fidem passionis Christi non habuerant, sicut infideles, aut si fidem habuerant, nullam conformitatem habebant ad charitatem Christi patientis. vnde nec à peccatis suis erãt mundati. Et propter hoc descensus Christi ad inferos non contulit eis liberationem à reatu pœnæ infernalis. n

* ar. præced.

Conclus.

AD PRIMVM ergo dcdm, q Christo descendẽte ad inferos, oẽs, qui erant in quacunque parte inferni, sunt aliqualiter uisitati, sed quidam ad suam consolationem, & liberationem, quidam autem ad suam confutationem, & confusionem, sicut damnati. vnde ibidem subditur, Et erubescet luna, & cõfundetur sol, &c. Potest etiã hoc referri ad uisitationem, qua uisitabuntur in die iudicij. non ut liberentur, sed ut amplius condemnentur, secundum illud Sophoniç. 1. visitabo super viros defixos in fæcibus suis.

I

AD II dicendum, q cum dicitur in glo. * ubi nulla misericordia eos refrigerabat, intelligendũ est, quantum ad refrigerium perfectæ liberationis, q a sancti patres ab illis inferni carceribus ante Christi aduentum non poterant liberari.

* posita in arg. 2.

AD III dicendum, q nõ fuit propter Christi impotentiam, q non sunt aliqui liberati de quolibet statu infernalium, sicut de quolibet statu mũdano rũ, sed pp diuersam utrorũq. conditionem. Nam homines quãdiu uiuunt, pñt ad fidem, & charitatẽ cõuerti, quia in hac uita non sunt homines cõfirmati in bono, uel malo, sicut post exitum ab hac vita.

K

ARTICVLVS VII.

Vtrum qui cum originali decesserant, fuerint a Christo liberati.

SVP. QVÆST. LII. ART. VII.

Medina a. 7.

perr.e. 292 3.di.22.q.2.ar.2.q.3 c.242.

Titulus clarus.

¶ In corpore vna est conclusio duplici ter probata. Conclusio 2. art. 2. q. 3 est: Christus descendens ad inferos, non liberauit pueros, q cũ peccato originali decesserant. Prima probatio est Descensus Christi ad inferos, in solis illis effectũ liberõis habuit, q per fidẽ & charitatem coniuncti erãt passioni Christi: sed pueri habentes peccatũ originale, nõ erant sic coniuncti Chrõ: quia nec p propriã fidẽ, & charitatẽ, nec in fide parentum aut per aliq̃d fidei factum purgati erant: ergo. Secunda probatio est, Liberatio ab inferno, est admissio ad gloriã: sed pueri cum originali non potuerunt admitti ad gloriã. ergo. Maior manifestatur in liberatione sanctorũ patrũ. Minor probatur, quia nulli admittit ad gloriã, nisi præhabuerit gram, ad Rom. 6. sed pueri tales non habebant gram. ergo.

*ar. 5. & 6. præced.

¶ In rõsione ad tertiũ perspice, q Auctor sẽper firmat doctrinam suam super suaui dispositione, qua Chrus æterna sapientia disponens omnia suauiter: mutabilibus de malo in bonũ hominibus in hac uita, baptismũ omniũ liberatorium instituit: immutabilibus autẽ hominibus uita descensum suum ad inferos non omnium liberationi, sed eorum tñ qui prius hoc meruerant applicauit.

† art. præc.

¶ 2 Præt. Apostolus dicit Rom. 5. Si vnius delicto multi mortui sũt, multo magis gra dei, & donum, in gra unius hois Iesu Chri, hin plures abũ dauit: sed p̃p peccatum primi parentis, pueri cũ originali peccato decedentes, in inferno detinẽtur. ergo multo magis p gram Christi sunt ab inferno liberati.

¶ 3 Præ. sicut baptismus operat in uirtute passionis Chri, h ita, & descẽsus ei ad inferos, ut ex dictis patet. *sd pueri p baptismũ liberanẽ à pctõ originali & ab inferno. ergo sunt liberati sũt p descẽsum Christi ad inferos.

*ar. 5. & 6. præced.

SED CONTRA est, q Apostolus dicit Rom. 3. quòd Deus, proposuit Chrum propitiatoré p fidẽ in sanguine eius: sed pueri qui cum solo peccato originali decesserant, nullo modo fuerãt participes fidei Christi. ergo non perceperunt fructum propitiationis Christi, ut per ipsum ab inferno liberarentur.

RESP. Dcdm, q (sicut supra dictũ est*) descensus Christi ad inferos, in illis solis effectum liberationis habuit, qui per fidẽ, & charitatem passioni Christi coniungebantur, in cuius uirtute descensus Christi ad inferos liberatorius erat. Pueri aũt qui cum originali decesserãt, nullo mõ fuerant coniuncti passioni Christi per fidem, & dilectionem: neque. n. fidem propriã habere potuerant, quia nõ habuerant usum liberi arbitrii neque per fidẽ parentũ, aut p aliq̃d fidei factum fuerãt à peccato originali mũdati: & iõm descensus Chri ad inferos, hmõi pueros non liberauit ab inferno. n Et præterea sancti patres ab inferno sunt liberati, per hoc q sunt ad gloriã diuinæ usionis admissi ad quã nullus põt peruenire, nisi per gratiam, sm illud Rom. 6. Gratia Dei uita æterna. Cũ igit pueri cum originali decedentes: gratiã non habuerint, non fuerunt ab inferno liberati.

*in corp. art.

AD PRIMVM ergo dcdm, q sancti patres, etsi adhuc tenerentur astricti reatu originalis peccati, inquantũ respicit humanam naturam, tñ liberati erant per fidem Christi ab oi macula peccati, & iõ capaces erant illius liberationis, quam Christus attulit descendens ad inferos: sed hoc de pueris dici non potest, ut ex supra dictis patet. *

AD II dicendum, q cũ Apostolus dicit, q gratia dei in plures abundauit, ly plures, non est accipiẽdũ cõparatiue: quasi plures numero sint saluati per gratia Chri, q̃ damnati per peccatũ Adæ, sed absolute, acsi diceret q gratia unius Chri abũdauit in multos, sicut, & peccatum vnius Adæ punit ad multos: sed sicut peccatũ Adæ ad eos tñ p uenit, q p seminalẽ rõnem: carnaliter ab eo descẽderunt, ita gratia Christi ad illos tñ peruenit, qui spirituali generatione, eius mẽbra sunt facti, quod nõ cõpetit pueris decedentibus cũ originali pctõ.

AD III dicendũ, q baptismus adhibẽt hominibus in hac uita, in qua hõ potest transmutari de culpa in gratiam, sed descensus Christi ad inferos exhibitus fuit animabus post hanc vitam, ubi non sunt capaces transmutationis prædictę. & ideo p baptismũ pueri liberanẽ à peccato originali, & ab inferno: nõ aũt per descensum Christi ad inferos.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Christus suo descensu liberare rit animas a purgatorio

Medina. a. 8.

perr.e. 293 3.dist.22. q.2.art.2. Prima est: aſę in purgatorio tunc tales quales sũt illæ, q nõe ib: de nihilo, nõ fuerunt p Chri descensum liberatæ. Secunda est: Aiæ in purgatorio. tales tñ e quales sũt. q nũe liberãtur fuerunt p Chri descensum liberatæ. Probat utraq; simul Passio Chri non habet trãsitoriã, sed sẽpiternam uirtutẽ. ergo non habuit, tũe maioré efficaciã, q̃ nũc. ergo, &c. Anteeedẽs, ꝓbat ad Hæb. 10. Sed a uero consequẽtia probat. quia descẽsus Chri ad inferos fuit in uirtute passionis suæ liberatorius.

¶ SVP. QVÆ. LII. ART. VIII.

3. dist. 22. q. 2. art. 2. q. 4. Et opus. 3. capite 242.

* est epistola 69. in ord. epistolarũ nõ remote ante med. to. 2

art. 6. huius q.

¶ Aduerte hic, q Auctor certa sectatus, quid efficaciæ Chri descẽsus, ad in feros in purgatorio, tradit, addens in re spõsione ad primũ, alterũ genus tũe purgatorum: ita q duo ponit genera liberatorũ à purgatorio in descensu Christi, scilicet, & illos, q tũc purgationẽ suã impleuerant, exoluendo debitas pœnas, & illos, qui licet absoluti a culpa & pœna & saluti adhuc fuissent in purgatorio permansuri: tanta tamen fuit eorum deuotio ad Christi mortem, seu redemptionem, ut meruerint, in hac uita positi, quòd Christo descen-

q. 79. ar. 2.

* in lib. de pœnitẽt. c. 9. post medium to. 4.

QVAESTIO LIII.

De resurrectione Christi, in quatuor articulos diuisa.

SVP. QVAEST. LIII.

CONSEQVENTER considerandum est de his, quæ pertinent ad exaltationē Christi. Et primo, de eius resurrectione. secundo, de eius ascensione. tertio, de eius sessione ad dexteram Patris. quarto, de iudiciaria potestate ipsius.

Circa primum occurrit quadruplex consideratio.

Quarū prima est de ipsa Christi resurrectione.

Secunda, de qualitate resurgentis.

Tertia, de manifestatione resurrectionis.

Quarta, de eius causalitate.

Circa primum quæruntur quatuor.

¶ Primo, De necessitate resurrectionis eius.

¶ Secundo, De tempore.

¶ Tertio, De ordine.

¶ Quarto, De causa.

SVP. QVAEST. LIII. ART. I.

Medina. ar. 1.

TItulus clarus.

¶ In corpore una conclusio: Necessarium fuit Christum resurgere. Probatur quinque rationibus. Omnia clara sunt in litera.

ARTICVLVS I.

Vtrum fuerit necessarium Christum resurgere.

AD PRIMVM sic proceditur. Vī quòd non fuerit necessarium Christum resurgere, dicit. n. Dam.* in 4. li. Resurrectio est secunda, eius qđ dissolutum est, & cecidit, animalis surrectio: sed Christus non cecidit per peccatum, nec corpus est dissolutum, ut ex supra dictis patet. †non[h] ergo proprie conuenit sibi resurgere.

¶ 2 Præt. Quicumque resurgit, ad aliquid altius promouetur: quia surgere est seorsum moueri: sed corpus Christi remansit post mortem diuinitati vnitum, & ita non potuit in aliquid[h] altius promoueri. ergo non competebat sibi resurgere.

¶ 3 Præt. Ea, quæ circa humanitatem Christi sunt acta, ad nostram[h] salutem ordinantur: sed sufficiebat ad salutem nostram passio Christi, per quam sumus liberati a pœna, & culpa, ut ex supra dictis patet. *non ergo fuit necessarium, quod Christus a mortuis resurgeret.

SED CONTRA est, qđ dicitur Luc. vlt. Oportebat Christum pati, & resurgere a mortuis.

RESP. Dicendum, qđ[m] necessarium fuit Christum resurgere propter quinque. *Primo quidem, ad cōmendationem diuinę iustitiæ, ad quam pertinet exaltare illos, qui se propter Deum humiliant, secundum illud Luc. 1. Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles, quia igitur Christus propter charitatem, & obedientiam dei, se humiliauit vsque ad mortem crucis, oportebat quòd exaltaretur a deo, vsque ad gloriosam resurrectionem. nnde de eius persona dicitur in Psalm. 138. Tu cognouisti, idest approbasti, sessionem meam idest humilitatē, & passionem, & resurrectionem meam, idest glorificationem in resurrectione, sicut gl.[*] exponit. Secundo, ad fidei nostræ istructionem: quia per eius resurrectionem confirmata est fides nostra circa diuinitatem Christi, quia ut dicitur

dr 2. ad Corin. vlt. Et si crucifixus est ex infirmitate, sed viuit ex virtute Dei. & iō primæ ad Cor. 15. dr, si Chrs non resurrexit, inanis est pdicatio nostra, inanis est, & fides nra. Et in Psal 29. dr, Quę utilitas in sanguine meo, i. in effusione sanguinis mei, dum descendo, quasi per quosdā gradus malorū, in corruptionem? quasi dicat, nulla. si. n. statim non resurgo, corruptum q; fuerit corpus meū, nemini annuntiabo, nullū lucrabor, vt gl.* exponit. Tertio, ad subleuationē nræ spei, quia dū videmus Chm resurgere, q; est caput nostrum, speramus & nos resurrecturos. vnde dr primæ ad Cor. 15. Si Chs prædicatur, q; resurrexit à mortuis, qūo quidā dnt in uobis, qm resurrectio mortuorū non est? Et Iob 19. dr, Scio. s. p certitudinē fidei, q; redēptor meus, i. Chs, uiuit, à mortuis resurgens, & iō in nouissimo die de terra surrecturus sum reposita est hæc spes mea in sinu meo. Quarto, ad informationem vitæ fideliū, sm illud Rom. 6. Qūo Chs resurrexit a mortuis p gloriā Patris, ita & nos in nouitate uitæ ambulemus. Et infra, Chs resurgens ex mortuis, iā non morit: ita, & vos existimate mortuos quidē esse pctō, uiuētes aūt Deo. Quinto, ad complementum nostræ salutis: quia sicut per hoc, q; mala sustinuit (humilians est) moriendo, ut nos liberaret à malis: ita glorificatus est resurgēdo, ut nos promoueret ad bona, sm illud Rom. 4. Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationē nostram.

Pſal. 29. gl. ord. ad-iūcta, & interlinearis ex Aug.

AD PRIMVM ergo dcm, q; licet Chs nō cecidit p pctm, cecidit tn p mortē: qa sicut pctm est causa a iustitia, ita mors est causa à vita. vn ex psona Chti pōt intelligi, q; dr Mich. 7. Ne læteris inimica mea sup me: qa cecidi, cōsurgā. Sic et licet corpus Chti nō fuerit dissolutū per incinerationē, ipsa tn separatio animæ à corpore, dissolutio quædā fuit.

AD II dicendū, q; diuinitas erat carni Chti post mortē vnita vnione personali: nō aūt unione naturę, sicut aia unit corpori, ut forma ad constituendam humanam nām. Et ideo per hoc, q; corpus ei[9] vnitū est animæ, promotū est in altiorē statum naturæ, non autem in altiorem statum personæ.

AD III dicēdum, q; passio Christi operata est nostram salutem, proprie loquendo, quantum ad remotionem malorum: resurrectio autem, quantum ad inchoationem, & exemplar bonorum.

SVP. QV. XLIII. ART. II.

Medina. ar. 2.

Palud. 3. d. 22. q. 1.

TItulus clarus.

¶ In corpore vnica cōclusio: Cōuenies fuit Chrm resurgere tertio die. Probatur vna tōne literali, & quatuor mysticis. Et oia clare parēt in lia.

ARTICVLVS II.

Vtrum fuerit conueniens Christū tertia die resurgere

AD SECVNDVM sic proceditur. Vī q; non fuerit conueniēs, Chrm tertia die resurgere mēbra. n. debent capiti[h] cō formari: sed nos, q; sumus mēbra Chti, nō resurgimus à mortē tertia die, sed nostra resurrectio differtur vsq; ad finem mūdi. ergo vī q; Christus, qui est caput nostrum, non debuerit tertia die resurgere: sed debuerit eius resurrectio differri usque ad finem mundi.

¶ 2 Præt. Act. 1. dicit Petrus, quòd impossibile erat Chrm detineri ab inferno, & morte, sed quamdiu aliqs est[h] mortuus, detinet à morte. ergo uidet, q; Christi resurrectio nō debuerit differri vsq; ad tertiā diē. sed statim eadē die resurgere, præcipue cū gl. supra* inducta dicat, nullā esse utilitatem in effusione sanguinis Christi, si non statim resurgeret.

¶ 3 Præt. Dies incipere vī ab ortu solis, qui sua pñtia diem causat: sed ante ortū solis Christus resurrexit: dr. n. 10. 20. Quòd vna sabbathi Maria Magdalene[9] uenit mane, cum adhuc tenebræ essent, ad monumentum, & tn Christus iam resurrexerat: quia sequitur, & uidit lapidem sublatum à monumento. [h]non ergo resurrexit Christus tertia die.

SED CONTRA est, q; dicitur Mat. 20. Tradent eū gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum, & tertia die resurget.

RESP. Dicendum, q; (sicut dictum est*) resurrectio Christi necessaria fuit ad instructionem fidei nostræ. Est aūt fides nostra, & de diuinitate, & humanitate Christi: non. n. sufficit alterū sine altero credere, ut ex prædictis patet. * & ideo[m] ad hoc, q; cōfirmaret fides de ueritate diuinitatis, ipsius, oportuit q; cito resurgeret, & eius resurrectio non differret vsq; ad fīnē mundi. [h]Ad hoc aūt, q; cōfirmaret fides de veritate humanitatis, & mortis eius, oportuit moram esse inter mortē, & resurrectionē. si. n. statim post mortem resurrexisset, uideri posset, q; eius mors uera nō fuerit, & per consequens nec resurrectio uera. [p]Ad ueritatē aūt mortis Chti manifestandam, sufficiebat q; usq; ad tertiā diē ei[9] resurrectio differretur: q quia nō cōtingit, q; in infra hoc ips, in hoīe, q; mortuus vī cū uiuat, appareant aliqua indicia uitæ. Per hoc ēt, q; tertia die resurrexit [c]cōmendatur perfectio ternarij; q; est numerus oīs rei, vtpote hns principiū, medium, & finē, ut dr in 1. de Cęlo. * Ostenditur ēt sm mysteriū, q; Chrs vna morte sua, (quæ fuit lux propter iustitiam), s. corporali, duas nostras mortes destruxit, s. corporis, & aīæ, quæ sunt tenebrosæ propter peccatū, & iō vna die integra, & duabus noctib. permansit in morte, vt Aug.* dicit in 4. de Trin. Per hoc ēt significat, q; per resurrectionē Christi, tertiū tps incipiebat: nā primū fuit ante legem, sm sub lege, tertium sub gra. Incepit ēt in Christi resurrectione tertius status sanctorum: nam primus fuit sub figuris legis: secundus sub ueritate fidei: tertius erit in æternitate gloriæ, quā Christus inchoauit resurgēdo.

AD PRIMVM ergo dicendū, q; caput, & membra cōformant in natura, sed nō i virtute, excellētior ē. n. virtus capitis, q; mēbrorū: & iō ad demō trandā excellentiam virtutis Christi, conueniens fuit, ipsum tertia die resurgere, aliorum resurrectione dilata vsque ad finem mundi.

AD II dcm, q; detentio coactionem quandam importat Chrs aūt nulla necessitate mortis tenebatur astrictus, sed erat inter mortuos liber. & iō aliquandiu in morte mansit, non quasi detentus, sed propria volūtate, quādiu iudicauit hoc esse necessarium ad instructionē fidei nostræ; dicitur autem statim fieri, quod fit breui interposito tpe.

Universidad de Deusto
Biblioteca

*q.51.art. ad 3.

AD III dicẽdum, q̃ (sicut supra dictũ est*) Chr̃s F resurrexit circa diluculũ illucescẽte iã die, ad significandũ, q̃ per suã resurrectionẽ nos ad lucẽ gloriæ inducebat: sicut mortuus est aduesperascẽte iã die, & recedẽte in tenebras, ad ostẽdẽdũ, q̃ p̃ suam mortẽ destrueret tenebras culpæ, & pœnæ. Et tñ dr̃ tertia die resurrexisse, accipiendo diẽ pro die naturali, q̃ cõtinet spatiũ 24. horarũ. Et sicut dicit Aug.* in 4. de Trin. nox vsq; ad diluculũ, quo dñi resurrectio declarata est, ad tertiũ p̃tinet diẽ: qa Deus, q̃ dixit, de tenebris lucẽ claresc̃ere, vt p̃ gram noui testamẽti, & participationẽ resurrectionis Chr̃i, audiremus: Fuistis aliq̃n tenebræ, nũc aũt lux in dño, G infinuat nobis quodãmodo, q̃ a nocte dies sumat initiũ: sicut. n. primi dies p̃ futurũ hois lapsum à luce in noctem: ita isti p̃ hois reparationẽ à tenebris ad lucẽ cõpuntur. Et ita patet, q̃ ẽt si media nocte surrexisset, posset dici eum die tertia surrexisse, intelligẽdo de die nãli. nunc aũt cũ diluculo surrexerit, põt dici, q̃ p̃ tertia die surrexit, ẽt accipiẽdo diẽ artificialẽ, q̃ cãtur ex p̃tia solis: qa ia sol incipiebat aerẽ illustrare, vnde, & Mar. vlt. dr̃, q̃ mulieres venerunt ad monumentũ orto iã sole, qd̃ nõ est contrariũ ei, qd̃ Io. dicit, Cũ adhuc tenebræ esset, vt Aug.* H dicit in lib. de consensu euangelistarũ: quia die surgẽte, reliquiæ tenebrarũ tãto magis extenuanr̃, quãto magis orir̃ lux. Quòd aũt dicit Marcus, Orto iã sole, non sic accipiendum est, tanquam iam sol ipse uideretur super terram, sed tamquam de proximo aduenie̊nte in has partes.

*li.4.ca.5. ante med. rom.3.

*li.3.c.24. inter prin. & med.t.4

SVP. QVÆST. LIII. ART. III.

Medina. ar.3.

Porr.e 296 4.d.42.a.3 q.1. ad 3. Et op.3. c. 243. 246. & 247. fi. Et1. Cori. 15.lec.3.in prin. Et ad Col.2.lec.5

IN titulo ly primo, significat ordinem t̃pis, ita q̃ sensus est. Vtrũ Chr̃s ante oẽs alios resurrexerit, ita q̃ nullus ante eum resurrexerit.

¶1 In corpore ponit una distinctio bimẽbris de resurrectione pfecta, vel imperfecta: & iuxta singula mẽbra singulæ conclusiones. Altera est: Multi ante Chr̃m surrexerunt resurrectione imp fecta, ut patet de Lazaro, & alijs resuscitatis ante ipsũ. Altera est, Chr̃s primo resurrexit resurrectione pfecta: qa primo venit ad uitã penit⁹ immortalẽ. Oia clara sunt in litera.

¶In rñsione ad sñ circa diuersã opinionẽ de resurrectione illorũ, qui cũ Chr̃o surrexerunt, rõabile vr̃ q̃ surrexerint pfecte ad uitã, s. penitus immortalẽ, ut beatitudo corporis in Chr̃o hr̃et sotios: minus. n. corpalis felicitas aliqd hr̃e ur̃, si desit corpalis societas: est. n. hõ sñ uitã corpoream a sua soc̃ale, nõ solũ p̃ indigẽtiã necessitatis ad uitã (ut in hoc mundo cõtingit) sed etiã p̃ *gl.interli nealis, ibi. nãlem delectationem in ipsa corpali cõuersatione consistentem. Rõnes aũt in Ira ex B. Aug. disputatæ ad oppositum facile solutionem recipiunt. nã uerbum Petri Apost. & à Hiero. cõtra ferũ, q̃. s. Petrus dixit. Cuius sepulchrũ apud nos est, quasi nõ ausus fuerit dicere, cuius corpus apud nos est. & efficax inuenir̃ testimonium Petri: qa ex hoc, q̃ sepulchrũ Dauid tanto t̃pe apud eos pseuerauit, ut continens ipsũ Dauid (hoc. n. significat sepulchrũ eius) ita q̃ nulla fuit umq̃ in tanto t̃pe ambigni tas, q̃n Dauid pseueraret in suo sepulchro p̃ns est, qd̃ nõ de ipso Dauid dictum fuerit, Non dabis sanctũ tuũ videre corruptionem. Consistit ergo testimoniũ Petri in hoc, q̃ sepulchrum Dauid inquantum sepulchrum Dauid, tãto t̃pe apud nos pseuerauit: licet forte tunc Chr̃o resurgente, corpus eius amplius ibi non esset. *Verbum aũt Apostoli, Pauli, Vt non sine nobis consumarent, & p̃ referri cõsumationẽ beatitudinis substãtialis, qua mõ cõsumati sunt oẽs sancti in patria. Et hoc Iræ uñ sufficere: quia loquit̃ de eẽ lesti patria, ut distinguit̃, contra uiã peregrinationẽ, & põt nihilominus dici, q̃ uerbum Apostoli est gñale ad patres ueteris testamenti: ueritati ãt regulæ gñalis non aduersat paucorum exceptio ex spãli gra. Põt, & tertio dici, q̃ illi, q̃ pfecte surrexerunt cũ Chr̃o, nõ sunt sine nobis consumati: quia nõ t̃pe sunt consummati. s. t̃pe reuelatæ gr̃æ, & inchoatę glorię.

SED CONTRA est, q̃ dr̃ 1. ad Corin, 15. Chr̃s resurrexit a mortuis, primitiæ dormientiũ gl.*quia prius tempore, & dignitate surrexerit.

RESP. dcd̃m, q̃ resurrectio est reparatio à morte in uitã. Dupliciter aũt aliq̃s eripit̃ à morte. Vno modo, solum a morte in actu, ut. s. aliquis uiuere incipiat qualitercũque, postquam mortuus fuerat. Alio modo, ut aliq̃s liberet̃ ñ solũ à morte, sed ẽt à necessitate, & qd̃ plus est, à possibilitate moriendi. Et hæc est uera, & perfecta resurrectio; quia quamdiu aliquis uiuit subiectus necessitati moriendi, quodãmodo mors ei dominat̃, sm illud Rom. 8. Corpus q̃dem mortuũ est propter peccatum. Illud ẽt qd̃ possibile est esse, sm̃ quid dr̃ esse, i. potentialiter. Et sic patet, q̃ illa resurrectio, qua quis eripitur solum ab actuali morte, est resurrectio imperfecta. mLoquendo igitur de resurrectione perfecta, Christus est primus resurgentium, n quia ipse resurgendo, primo peruenit ad uitam penitus immortalem, secundum illud Rom. 6. Chr̃s resurgens ex mortuis, iã non moritur; sed resurrectione imperfecta, quidam alij surrexerunt ante Chr̃m, ad præmonstrandum quasi i quodã signo resurrectionem ipsius. Et sic patet rñsio ad primũ: quia, & illi, q̃ suscitati in ueteri testõ sunt, & illi, qui suscitati sunt à Chr̃o, sic redierũt ad uitã, ut iterũ morerenr̃.

AD II dcd̃m, q̃ de illis, qui rersurrexerunt cum Christo, duplex est opinio, quidam. n. asserunt, q̃ redierunt ad uitam tam quam nõ iterum morituri, q̃m magis illis esset tormentum si iterum morerentur, quam si non resurgerent. Et secundum hoc intelligẽdũ erit, sicut Hier.* dicit super Mat. q̃ non ante surrexerunt, quàm resurgeret dominus. Vnde, & Euangelista dicit, quòd exeuntes de monumentis, post resurrectionem eius uenerunt in sanctam ciuitatẽ, & apparuerunt multis, sed Aug. * in epistola ad Euodiũ hanc opinionem commemorans dicit, Scio quibusdam uideri morte domini Christi iam talem resurrectionem præstitam iustis, qualis nobis in fine promittitur. Quisi non iterum repo-

Conclu.ne

*in illud Mat. 27. & multa corpora sanctorũ, to. 9

*epi. 99. f. longe ãs med. to. 2.

sitis corporibus dormierunt, videndũ est, qũo in- A telligat̃ Chr̃s primogenitus a mortuis, si eũ in illa resurrectionẽ tot præcesserunt. Quòd si rñdet̃, hoc esse dictũ per anticipationẽ, vt monumẽta illo terræ motu aperta intelligant̃, cũ Chr̃s in cruce penderet, resurrexisse aũt iustorũ corpora non tunc, sed cum ille prior resurrexisset: sed adhuc restat quod moueat, qũo Petrus non de Dauid, sed de Chr̃o asseruit fuisse prædictũ, carnẽ eius non vidisse corruptionẽ, p̃ hoc q̃ apud eos erat monumentũ Dauid, & sic illos non conuincebat, si corpus Dauid ibi iam non erat: quia etsi ante in recẽti sua morte resurrexisset, nec caro eius vidisset B corruptionẽ, posset illud monumentũ manere: durum aũt v̄r, vt Dauid non fuerit in illa resurrectione iustorũ, si eis iã æterna donata est, cuius Chr̃s ex semine cõmendatur. Periclitabitur ẽt illud, qd̃ ad Hebr. de iustis antiquis dr̃, Ne sine nobis perficerent̃, si iã illa ĩ resurrectionis ĩcorruptione cõstituti sunt, quo nobis perficiẽdis in fine promittit̃. sic ergo Aug.* sentire v̄r, q̃ resurrexerint iterum morituri. Ad quod ẽt v̄r pertinere, q̃ Hiero. † dicit super Matt. Quòd sicut Lazarus resurrexit, sic multa corpora sanctorum resurrexerunt, vt Dñm ostenderent resurgentem: quàmuis hoc in sermo- C ne de assumptione sub dubio relinquat, rationes tamen Aug. multo efficaciores videntur.

In præc. uerbis ex epis. 99. t. 2 teodẽ loco citato circa princi. solutionis huius.

AD III dcd̃m, q̃ sicut ea, q̃ præcesserunt Chr̃i aduentũ, fuerunt præparatoria ad Chr̃m, ita gr̃a est dispositio ad gloriã: & ió ea, quæ sunt gloriæ, siue quantũ ad aiam, sicut perfecta Dei fruitio, siue quãtum ad corpus, sicut resurrectio gloriosa, prius tẽpore debuerunt esse in Christo, sicut in auctore gloriæ: gratiam vero conueniebat prius esse in his, quæ ordinabantur ad Christum.

SVP. QV. XLIII. ART. IIII.

Medina. ar. 4.

Porr.e 298 Ps.40.cor. 2. Et Io. 2. & 3. & ad Ro.4.fi.

TItulus, de causa effectiua quærit. ¶In corpore ponitur una distinctio bimẽbris cũ duabus conclusionibus sm̃ membra. Distinctio est. Tãa q̃ caro Chr̃i mortui põt considerari dupliciter, uel rõne suæ nãæ. uel rõe deitatis coniũnt̃. Prima conclusio est. Tãa Chr̃i rõe deitatis q̃ caro cãuit ipsã resurrectionẽ. & p̃bat̃ ex auctoritate Apostoli. Secunda conclusio est: Nec ea, nec ea ro Chr̃i uirtute suæ nãæ causauit resurrectionẽ, sed sic oportuit Chr̃m resuscitari a Deo. Et ió utrum que inuenit̃ in sacra scriptura, s. & q̃ Chr̃s resurrexit ex uirtute, & q̃ Chr̃s suscitatus est a Deo, & petit, & meruit resurrectionẽ &c. Omnia clara sunt in litera.

Tract. 104. in Io. non remote a fi. to. 9.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Christus fuerit causa suæ resurrectionis.

ADQVARTVM sic p̃cedit. Vr̃ q̃ Chr̃us non fuerit cã suæ resurrectionis. Quicumq; .n. suscitat̃ ab alio, b non est suę resurrectionis cã: sed Xp̃s suscitatus est ab alio, sm̃ illud Act. 2. Quẽ Deus suscitauit solutis dolorib. inferni, & Ro. 8. Qui suscitauit Iesum Chr̃m a mortuis, uiuificabit, & mortalia corpora nr̃a &c. ergo Chr̃s nõ est causa suæ resurrectionis.

¶2 Pr̃et. Nullus dr̃ mereri, vel ab alio petit aliqd, b cuius ipse est cã: sed Chr̃s sua passione meruit resurrectionẽ, sicut Aug.* dicit sup Io. q̃ humilitas passionis meritũ ẽ gloriæ resurrectionis, ipse ẽt petiit a patre se resuscitari, sm̃ illud Ps. 40. Tu aũt Dñe miserere mei, & resuscita me. ergo non fuit causa suæ resurrectionis.

¶3 Pr̃et. Sicut Dam. * probat in 4. lib. resurrectio non est aia, sed corporis, quod per mortem cadit. Li.4.Orth. fid.ca.ul.

b Corpus aũt non põt sibi aiam vnire, quæ est conobilior. ergo id, quod resurrexit in Christo, non potuit esse causa suæ resurrectionis.

SED CONTRA est, q̃ Dominus dicit Ioan. 10. Nemo tollit animam meam a me, sed ego pono eam, & iterum sumo eam: sed nihil est aliud resurgere, quàm iterato animam sumere. ergo videtur quòd Christus propria uirtute resurrexerit.

RESP. Dcd̃m, q̃, sicut supra dictum est,* per mor- q.50. ar.6 tem nõ fuit separata diuinitas, nec ab anima Chri & 3. sti, nec ab eius carne. potest igitur tam anima Christi mortui, quàm eius caro considerari dupliciter, vno modo, ratione diuinitatis: alio modo, ratione ipsius naturæ creatæ. mSecundum igitur vnitæ di- concl.ne uinitatis virtutem, & corpus resumpsit animam, quam deposuerat, & anima corpus resumpsit, quod dimiserat, & sic Christus propria uirtute resurrexit. n Et hoc est, quod de Christo dicitur 2. ad Cor. vlt. quòd, & si crucifixus est ex infirmitate nostra, sed viuit ex uirtute Dei: si P autem consideremus corpus, & animam Christi mortui, secundum concl. p virtutem naturæ creatæ, sic non potuerunt sibinũi cẽ reuniri, sed oportuit Christũ resuscitari a Deo.

AD PRIMVM ergo dicendum quòd eadem est diuina virtus, & operatio Patris, & Filii. Vnde hæc duo se se consequuntur, q̃ Christus sit suscitatus diuina uirtute Patris, & suipsius.

AD II dcd̃m, q̃ Christus orando petijt, & meruit suam resurrectionem inquantum homo: nõ autem inquantum Deus.

AD III dcd̃m, q̃ corpus secundum naturam creatam non est potentius anima Christi, est tamen ea potentius, secundum uirtutem diuinam, quæ etiam rursus secundum diuinitatem unitam est potentior corpore, secundum naturam creatam: & ideo secundum virtutem diuinam corpus, & anima mutuo se resumpserunt: non autem secundum virtutem naturæ creatæ.

QVAESTIO LIIII.

De qualitate Christi resurgentis, in quatuor articulos diuisa

DEINDE considerandum est, de qualitate Christi resurgentis.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶Primo, Vtrum post resurrectionem Christus habuerit uerum corpus.

¶Secundo, Vtrum resurrexerit cum corporis integritate.

¶Tertio, utrum corpus eius fuerit gloriosum.

¶Quarto, De cicatricibus in corpore eius apparentibus.

SVP. QV. LIIII. ART. I.

Medina. ar. 1.

IN titulo, uerum sumitur, ut distinguitur cõtra apparẽs, ita q̃ apparẽtia excludit̃ non solũ a corpore, se a natura tali, s. humana. Idemq; est q̃rere, an habuerit uerum corpus, & an habuerit in ueritate corpus humanum.

¶ In corpore est una conclusio: Corpus Chr̃i post resurrectionẽ fuit uerum corpus eiusdẽ nãæ, cuius fuerat prius. Probat̃ dupliciter, Primo, illud resurgere dicitur qd̃ cecidit.

decidit. ergo oportuit, ut idem corpus Chri eidē aīæ uniretur in resurrectione. ergo corpus Christi post resurrectionem fuituerū eiusdē nāæ corpus. Añs ex Dam. auctoritate. Prima cō sequentia probat ex ratione resurrectionis. Secunda aūt ex hoc, q̄ ueritas nāæ corporis ē ex forma. ō ecundo probat conclusio ex opposito. Si corpus Chri fu sset phantasticū, nō fuisset uera, sed apparēs illius resurrectio. Reliqua in rnsionibus argumentorū tacta inferius in ꝓprijs locis tractanda sunt.

Per. 6. 298 Inf. art. 3. cor. Et, op. 60. ca. 22.

ARTICVLVS I.
Vtrum Christus post resurrectionem habuerit uerum corpus.

AD PRIMVM sic ꝓcedit. Vī q̄ Chr̄s post resurrectionē non habuerit verū corpus. Verū.n.corpus[h] non pōt simul esse cū alio corpore in eodē loco: sed corpus Chri post resurrectionē fuit simul cū alio corpore in eodē loco: intrauit.n. ad discipulos suos ianuis clausis, ut dr̄ 10.20. ergo videtur, q̄ Christus post resurrectionem non habuerit verum corpus.

¶2 Præt. Verū corpus[h] nō euanescit ab aspectu intuētiū, nisi forte corrumpatur: sed corpus Chri euanuit ab oculis discipulorū eū intuētiū, vt dr̄ Luc. vlt. ergo vī q̄ Christus post resurrectionem non habuerit verum corpus.

¶3 Præt.[h] Cuiuslibet veri corporis est determinata figura: sed corpus Chri apparuit discipulis in alia effigie, ut patet Mat. ult. ergo vī, q̄ Chr̄s post resurrectionem non habuerit uerum corpus humanū.

SED CONTRA est, q̄ dr̄ Luc. vlt q̄ Chr̄o discipulis apparente, cōturbati, & conterriti existimabāt se spiritum videre, ac si non haberet uerum corpus, sed phantastitum. Ad quod remouendum ipse postea subdit, Palpate, & videte: q̄a spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere. non ergo habuit corpus phatasticum, sed uerum.

Li. 4. c 28. & est ul. li. non multū a prin.

RESP. Dcd̄m, q̄ sicut Dam.* dicit in 4. li. illud resurgere. dr̄, q̄ cecidit, inquantū. s. fuit ab eo aīa separata, q̄ erat eius formalis pfectio. Vñ oportuit ad hoc, q̄ esset uera Christi iterato eidem aīę unire tur: & [m] quia veritas nāæ corporis est ex forma, consequens est q̄ corpus Chri post resurrectionē, & verū corpus fuerit, & eiusdē nāæ, cuius fuerat prius: [n] si autem eius corpus fuisset phantasticū, non fuisset vera resurrectio, sed apparens.

Consel.m

AD PRIMVM ergo dcd̄m, q̄ corpus Chri post resurrectionē, non ex miraculo, sed ex conditione gloriæ, sicut quidā dicunt, clausis ianuis ad discipulos introiuit, simul cū alio corpore in eodē loco existēs: sed vtrū hoc habere possit corpus glorio sum ex aliqua ꝓprietate sibi indita, ut simul cum alio corpore in eodē loco existat, *inferius discutiet, vbi ageī de resurrectione cōi: nunc aūt quantū ad propositū sufficit, dcd̄m est, q̄ non ex natura corporis, sed potius ex uirtute diuinitatis[i] unitæ, illud corpus ad discipulos. licet verū esset, inuis clausis introiuit. vñ Aug. dicit in quodā ser mone paschali, q̄ q̄dā sic disputāt, Si corpus erat, si hoc surrexit de sepulchro, qđ̄ pependit in ligno qūo per ostia clausa intrare potuit? Et rñdet, Si cōprehendis modū, non est miraculū, vbi deficit rō, ibi est fidei ædificatio. Et sup Ioan *dicit, Moli corporis, vbi diuinitas erat, ostia clausa nō obstiterunt: ille quippe nō eis apertis intrare potuit, quo nascēte uirginitas matris inuiolata permansit. Et

Non competit mortē præuentis.

In ser. 3. i dñica in octa. paschę, & est ser. 149. in ordine, to. 10.

Trac. 121. o Ioan. a med. to. 9.

ī idē dicit Greg. ī in quadā Hom. de octaua paschæ.

*Hom. 26 in euang. circa prin. illius.

AD II dcd̄m, q̄ sicut dictū est, Chr̄s resurrexit ad immortalem gloriæ uitā. Hæc est aūt dispositio corporis glorioſi, ut si spūale, i. subiectū spiritui, ut Apost. dicit 1. ad Corin. 15. Ad hoc autem q̄ sit oīno corpus subiectū spiritui, requirī q̄ oīs actio corporis, subdatur spiritus uoluntati: quod autē aliquid uideatur, fit per actionē uisibilis in usum, ut patet per Philo.* in 2. de aīa. Et iō quicumq; habet corpus glorificatum, in potestate sua habet uideti qñ uult, & qñ non uult, nō uideri: hoc tñ habuit Christus non solū ex cōditione corporis glorioſi: sed ēt ex uirtute diuinitatis, per quā fieri pōt ut ēt corpora non glorioſa miraculose non uideantur: sicut præstitū fuit beato Bartholomæo miraculose, ut si uellet uideretur: non aūt uidere tur si non uellet. dr̄ ergo, q̄ Christus ab oculis discipulorum euanuit, non quia corrumperetur, tur, aut resolueret in aliqua inuisibilia: sed q̄a sua uoluntate desijt ab eis uideri, uel eo præsente, uel ēt eo abscedente uelociter per dotem agilitatis.

Lib. 2. tex. 74. & 75. & præcc. to. 8

AD III dcd̄m, q̄ sicut Seuerianus dicit in sermone paschali, Nemo putet Christum suā resurrectionē sui uultus effigiem cōmutasse. Quod est intelligendum quantū ad lineamenta membrorum: q̄a nihil inordinatum, & deforme fuerat in corpore Christi per Spiritum sanctum cōcepto, q̄od in resurrectione corrigendū esset: accepit tñ in resurrectione gloriam claritat̄ 5. Vnde idem ibidē subdit, Sed mutat̄ effigies, dū efficitur ex mortali immorta i, ut hoc sit acquisiuisse uultus gloriā, non uultus substantiā perdidisse: nec tñ illis discipulis in specie glorioſa apparuit: sed sicut in potestate eius erat, ut corpus suum uideretur, uel non uideret, ita in potestate eius erat, ut ex eius aspectu formaret in oculis intuentiū, uel forma glorioſa, uel non glorioſa, aut ēt commiſta, uel qualitercumq; se habens: modica tñ differentia sufficit ad hoc, q̄ aliquis uideatur in aliena effigie apparere.

ARTICVLVS II.
Vtrum Christi corpus resurrexerit integrum.

AD SECVNDVM sic ꝓcedit. Vī q̄ corpus Chri non resurrexerit integrū. Sunt.n.de integritate humani corporis[h] caro, & sanguis, q̄ Chr̄us nō uī habuisse: dr̄.n.1. ad Cor. 15. Caro & sanguis regnū Dei non possidebunt: Chr̄s aūt resurrexit ī gloria regni Dei. uī ergo q̄ ñ habuerit carnē, & sanguinē.

¶2 Præt. Sanguis est unus de quatuor humoribus. si ergo Christus habuit sanguinem, pari rōne habuit alios humores, ex quibus[h] causat̄ur corruptio in corporibus aīalium. sic ergo sequerē, q̄ corpus Christi fuerit corruptibile, qđ̄ est inconueniens. non igitur chri-

SVP. QVÆ. XX

ART. II.
Medina. ar. 2.

Per. 6. 124

TItulus ut sonat. [h] in corpore una conclusio: Corpus Chri resurrexit integrū. s. cum carnibus, & ossibus &c. Probat dupliciter. Primo ostēsiue: Corpus Christi in resurrectione fuit eiusdē nāæ, & alterius gloriæ. ergo totū habuit quicquid pertinet ad nām corporis humani. ergo oīa ista fuerū ī corpore Chri. Secunda consequentia probat̄ q̄a hæc oīa pertinēt ad naturam humani corporis. Deinde probatur, q̄od hæc omnia integ aliter fuerunt in Christo quia

Locis sup. artic. 1. ī 1.

¶quia aliter non fuisset resurrectio perfecta, si non fuisset integratum, quicquid per mortem ceciderat. Et confirmatur auctoritate Dām: capillus de capite uestro non peribit &c. Secundo probatur conclusio ab oppositō: quia dicere corpus Christi carnisse partibus naturalibus humano corpori, pertinet ad errorē Euthycij duo dicentis. Primum est corp⁹ nostrū in resurrectione erant impalpabile ueatis, aereque subtilius. Alterum est Christus post confirmata corda discipulorum palpantium omne, quod erat in eo palpabile, in subtilitatem aliquam redegit. Cōtra quod secundō dictum rationem Gregorii Auctor affert primo, & ipsius Euthycij reuocationem deinde, & demum arguit ex errore Valentini Clara sunt in litera omnia intelligētibus, q̄ oīs mutatio, species quædā mortis est.

Arr. præc.

¶ In responsionibus argumentorum, & in corpore duæ magnæ quæstiones restant prima est, quæ indecisa uī pp̄ uarias opiniones an totus sanguis Christi in passione effusus resurrexerit cū eo. Secūda ē, an Christo resurgente oportuerit sanguinem secum reassūmere.

Consel.m

¶Primæ quæstionis Auctor tenet partem affirmatiuam in litera in responsione ad tertium, quo ad sanguinem in passione effusum, ea ratione. quia erat de ueritate humanæ nāæ, & in corpe articuli adiungitur, q̄ si nō fuisset integratū q̄cquid p̄ mortē ceciderat, ñ fuisset resurrectio pfecta. ¶ Secundæ aut̄m quæstionis non solus. Auctor, sed communis, & theologorum, & ecclesiæ sententia partem tenet affirmatiuā. Sed ut ab hac ordiari, occurrit mihi magnum de ea dubiū & argumentum ducens ad partem negatiuā. Ad cuius intellectum, recolere oportet ex doctrinā Pauli Apostoli 1. ad Cor. 15. q̄ corpus nostrum hic est animale, resurget autem spirituale, & secundum Aug. tandiu corpus est animale, quamdiu indiget amplius alimento, & per oppositum tunc est spirituale, cum nō indiget amplius alimento. Ex qua doctrina habetur, q̄ corpus Christi surrexit non animale, sed spirituale, hoc est non indigens alimento. Sub hac aūt theologica traditione subsumit ex philosophia, & sanguis in corpore humano nihil aliud est, quàm alimentum humani corporis, ut expresse Aristoteles in 2. de partib. animal. cap. 3. dicit ponens sanguinem esse ultimū alimentum in corpore animalium, & alimenti gratia datum animalibus à natura. ergo corpus Christi resurgens non indiguit sanguine: eiusdem enim rationis est indigere alimento interiori, uel exteriori. Vnde idem est dicere corpus Christi post resurrectionem indigere sanguine, & indigere alimento, quod est esse animale, & non spirituale. Et cum alimentum quantūcumque ultimum non sit actu pars animalis, sed potentia totū, sequitur q̄ sanguis non sit pars animalis, & consequenter nec hominis, & q̄od sanguis non est de integritate humanæ naturæ: quoniam integrum est, cui nulla partium deest. Et quia uerum non addit rem aliquam supra ens (eandem enim rem significat aurum, quam significat aurum uerum, & sic de aliis) ideo sequitur q̄ nullus sanguis est de ueritate humanæ naturæ quia non est de integritate eius. Nec obstat q̄ exangues effecti, mortimur, aut mortui sumus: attestatur.n. hoc ad dictam philosophiam, quòd sanguis est de necessitate requisitus ad uitam animalium habentium sanguinem, quoniam ut in 2. de ani. dicitur, tandiu uiuunt. quamdiu aluntur. Iungendo ergo philosophiam theologiæ dicendū uī, q̄ sanguis pertinet ad necessitatem humani corporis sīm uitā aīalem, quia est ultimū alimētū & non pertinet ad necessitatem humani corporis spirituālis, quale fuit corp⁹ Christi in resurrectione. Et sīm hoc cum dr̄, Totū q̄ per mortem ceciderat resurrexit, si perfecta est resurrectio intelligēdum est de, toto, quod est de necessitate corpis humani in statu, seu uita spirituali, & non de toto necessario ad corpus humanum, in statu, seu uita animali. In oppositum autem est cōis ecclesiæ sens⁹ & in sacro altaris uinum conuersum in Christi sanguinē, quem fatemur ī Christi corpore esse.

¶Ad hanc qōnem dr̄ quòd sanguis licet sit pars in potentia respectu carnis, & membrorū: est tamen cū hoc ēt pars in actu respectu totius animalis, ita q̄ est, & materia transiens partium posteriorum, & materia permanens respectu totius sicut elementa in mūdo sunt partes in potentia, & materia transiens respectu mistorū, & sunt partes in actu, & materia permanēs respectu uniuersi. Probatur q̄ ex eo, q̄ triplex cōpositio in aīali inuenit, ut habetur in 2. de partibus aīalium. Prima est, cōpositio ex elemētis, seu eorū uirtutibus. secda ē ex partib⁹ similaribus, puta carne, osse, neruo tertia est ex partibus heterogeneis, ut manu, capite &c. Ad primā aūt compositionē spectat cōpositio animalis ex humoribus, quorū unus est sanguis, & propterea quemadmodum componentia tam in secunda quàm in tertia compositione sunt partes in actu animalis, ita componentia in prima compositione, affirmanda sunt q̄ sunt partes in actu animalis. Et ideo, licet in resurrectione non sit opus sanguine, ut est pars in potentia, est tamen opus illo, ut est pars in actu alioquin non resurgeret homo integer: deficeret enim sibi aliqua partium eius in actu.

Hom. 26. in euā. nō remote a prin.

¶ De prima autem quæstione, nec conclusionis, nec mediorum uideo certitudinem: nam ratio theologica ducit ad patrem affirmatiuam, ut in litera habes, & in quolib. 5. q. 3. artic. 1. Rō autem naturalis ad partem potius ducere uideur negatiuam: quoniā nihil prohibet, in Christo fuisse passionis tempore sānguinem nutrimentalem, qui non est in resurrectione assūmptus: quoniam non est maior ratio, quare tunc non fuerit in Christo sanguis nutrimentalis', & alias fuerit: & rursus, quare in ipso tunc non, & in aliis hominibus eiusdem ætatis sic: & rursus, quare tunc patiendo non, & si non fuisset tunc passus, ateremur in eo sanguinem nutrimentalem. Si aūt in Christo tunc fuit nutrimentalis sanguis, constat q̄ tunc effusus fuit, rum natura meliorem quantum potuerit, in finem reseruauerit. Non cogere autem argumenta hæc, sanguineus sudor Christi in crociatu propassionis effusus, cum ante passionem, cum post cēnam oraret, significat: nam sudor ille sanguineus, cum non ex ægritudinali dispositione processerit, ut Aristot. in 3. de historiis animalium prouenire ponit ex mala dispositione sanguinis, & in 3. de partibus animalū cōtigisse narrat, quibusdam propter laxum, fluxumque corpus: tum, quia Christū non decuit ægritudo aliqua: tum, quia operationes ipsius Christi

ti statim subsecutæ attestantur sanitati, & nõ ægritudini: nã statim surgẽs ab oõne, vt Lucas ait, venit ad discipulos ut pri*, & allocutus eos de uigilia, &c. monstrauit se nõ mutatũ a tanto decursu sudoris sanguinei, ut imutari debuisset, si ægritudinis sudor fuisset. Ille, inquã, sudor sãguineus fuit humor sanguineus adhuc crudus, hoc est, non redactus adhuc pfecte in sanguiné, q̃ pars est hois & hmõi crudus humor vocat sãguis nutrimẽtalis. Et q̃n, ut euangelista testat, tãta fuit eius q̃titas, vt decurreret in terrã, vt q̃ totus sãguis nutrimentalis, qui inueniendus fuisset tpe passionis, & non qui inuentus est, tunc. s. tpe oõnis. q̃n non oportet fateri totũ nutrimẽtalẽ sanguinem p sudorem emissum: q̃m aliq̃d illius remanẽs potuit, nocte, & mane decoq̃ perfecte, ita vt nihil nutrimentalis sanguinis inueniret i Chro tpe passionis, cũ effusus sanguis est sed qa hęc magis diuinare, q̃ affirmare possumus, iõ nullus ptinax in ꝓpria opinione inueniaꝫ, null9 dubia pro certis affirmet: sed pie dubitando, deuotionẽ suã p sequat. Certũ tñ, & absq; hæsitatiõe qua liber constat, Chri sãguiné nutrimentalẽ, q̃d fr in terra inueniri, ẽt si in passione effusus sit, nõ eẽ unitũ verbo dei psonaliter q̃n nunq̃ fuit actu pars sanguinis, q est de ueritate humanæ naturæ.

L.14.mor. a.31. non procula fi.

†Aug. epi. 146. to.2.

D.349.

*Luc.ult.

SVP. QVAES. LIIII. ART. III.

Titulus clarus.

¶ In corpore unica conclusio: Corpus Chri in resurrectione fuit gloriosũ. Probat tripliciter, & rões clare patent in ra.

¶ Ia rñsione ad sñm, aduerte q. Auctor loquit de raro, & denso uniuocatione seruata: q̃d dico ppea qa densitas ponit ẽt in corporib. eçlestibus:

Ep.146.nõ multũ longe a prin. tom.2.

Porr. e. 300 Infr.q.55. ar.6. ad 4. Et quol.5. q.3.a.1. Et cpuf.3.ca. 245.

ASSUMPSERAT ad uitã mortalẽ.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ caro, & sanguis ibi non accipit pro natura carnis, & sanguinis sed vel pro culpa carnis, & sanguinis, sicut Greg. * dicit i 14. Mor. vel pro corruptione carnis, & sanguinis: qa, vt Aug. dicit ad Cõsentiũ, † de resurrectione carnis, ñ ibi erat corruptio, & mortalitas carnis, & sanguinis. Caro igit[d] sm̃ substantiam possidet regnũ dei, sm̃ q̃ dictũ est, * spũs carnẽ, & ossa nõ hẽt, sicut me videtis hr̃e. Caro aũt cũ sm̃ corruptionẽ intelligit, nõ possidebit, vñ continuo additũ est in verbis apostoli, Neque corruptio incorruptelã.

AD II dicendũ, q̃ sicut Aug. dicit in eodẽ lib. * fortasis accepta occasione sanguinis, vrgebit nos molestior pscrutator, & dicet, Si sãguis i corpe Chri resurgentis fuit, cur non, & pituita, i. phlegma, cur nõ, & fel flauũ, i. cholera, & fel nigrũ, i. melãcholia, qb. quatuor humorib. nãm carnis tẽperari, ẽt medicinæ disciplina testat? sed q̃d libet q̃s addat, corruptionẽ addere caueat. ne suæ fidei sanitatẽ, castitatẽq; corrũpat. Valet .n. diuina potẽtia de ista visibili atq; tractabili natura corporũ q̃busdã manẽtib. auferre, quas voluerit qualitates, vt absit labes. s. corruptionis, adsit effigies, adsit motio, absit fatigatio, adsit vescendi potestas, absit esuriendi necessitas.

AD III dcm, q̃ totus sãguis, q̃ de corpore Chri fluxit, cũ ad veritatẽ humanæ nãę ptineat, in corpe Chri resurrexit, & ea dẽ rõ est de oĩbus particulis ad veritatẽ, & integritatem humanæ nãæ ptinentibus: sanguis ãt ille, q̃ in quibusdã ecclesijs pro reliquijs conseruat, non fluxit de latere Christi, sed miraculo se dicit effluxisse de quadã imagine Christi percussa.

ARTICVLVS III.

Virum Christi corpus resurrexerit gloriosum.

ADTERTIVM sic procedit. Vr̃ quòd corpus Chri non resurrexerit gloriosũ. Corpora. n. gloriosa sunt fulgẽtia, sm̃ illud Matt. 13. Fulgebunt iusti sicut sol in regno p̃ris eorũ: sed corpora fulgentia [h] vñr sm̃ rõem lucis, non aũt sm̃ rõnem coloris. cum ergo corpus Chri visum fuerit sub coloris specie, sicut, & prius uidebatur, vr̃ quòd non fuerit gloriosũ.

¶ 2 Præt. Corpus gloriosũ est in corruptibile: sed corpus Chri non vr̃ fuisse incorruptibile: fuit. n. palpabile, sicut, & ipse dicit Luc. vlt. Palpate, & videte. Dicit aũt Greg. i quadã Hom.* q̃ [h] corrũpi necesse est, q̃d palpatur, & palpari non potest, quod non corrumpitur. non ergo corpus Christi fuit gloriosum.

¶ 3 Præt. Corpus gloriosũ nõ est aĩale, sed spũale, vt patet 1. ad Cor. 15. sed [h] corpus Chri vr̃ fuisse aĩale post resurrectionẽ: quia cum discipulis manducauit, & bibit, vt legit Luc. vlt. & Io. vlt. ergo videt, q̃ corpus Christi non fuerit gloriosum.

SED CONTRA est, quòd Apost. dicit ad Philip. 3. Reformabit corpus humilitatis nostrę, configuratum corpori claritatis suæ.

RESP. Dicẽdum, q̃ [m] corpus Chri in resurrectione fuit gloriosum, & hoc apparet triplici rõe. [n] Primo quidem, quia resurrectio Christi fuit exẽplar, & causa nostræ resurrectionis, vt hr̃ 1. ad Cor. 15. Sancti aũt in resurrectione habebũt corpora gloriosa, sicut ibidem dr̃, Seminatur in ignobilitate, surget in gloria. Vñ cum cã sit potior causato, & exemplar exemplato, multo magis corpus Chri resurgentis fuit gloriosum. Sc̃o, quia per humilitatem passionis meruit gloriam resurrectionis, vñ, & ipse dicebat, Nunc aĩa mea turbata est, q̃d pertinet ad passionem: & postea subdit, Pr̃ clarifica nomen tuum, in quo petit gloriã resurrectionis. Tertio, quia sicut supra habitum est, * aĩa Chri a principio suæ conceptionis fuit gloriosa per fruitionẽ diuinitatis perfectam. Est aũt dispensatiue factũ, si cut supra dictum est, * vt ab aĩa gloria non redundaret in corpus, ad hoc, q̃ mysterium nãæ redemptionis sua passione impleret: & ideo peracto hoc mysterio passionis, & mortis Chri, statim anima i corpus in resurrectione resumptum, suam gloriã deriuauit, & ita factũ est corpus illud gloriosum.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ omne, quod recipitur in aliquo, recipitur in eo sm̃ modum recipientis: quia igitur gloria corporis deriuatur ab aĩa, vt Aug.* dicit in epist. ad Dioscorum, fulgor, seu claritas corporis g'oriosi est secundum colorem humano corpori nãlem: sicut vitrum diuersimode coloratum recipit splendorem ex illustratione solis, sm̃ modum sui coloris, sicut autem in ptate hominis glorificati est, vt corpus eius videatur, vel non videatur, sicut dictum est, * ita in potestate eius est, quòd claritas eius uideatur, vel non uideatur, vnde potest in suo colore sine aliqua claritate videri, & hoc modo Christus suis discipulis

nõ eiusdẽ tñ rõis cũ densitate inferiorũ: est eñ stella densior pars sui orbis: nihil tñ est cõe uniuocum corruptibili, & incorruptibili corpori. Vñ celũ resisteret tactui, si qs ad orbẽ lunæ ptrãsire uellet ibi existens: non tñ sentiret tactu dẽsitas eius: sed tñ tactui resisteret pars densa, quantum pars minus densa. Et ppea in lia dr̃, q̃ corpus rõe suæ spisitudinis palpabile, est nãliter corruptibile.

Hom. 26. in euang. paulo post princ.

Materiã dedonibus vi. dicetur respicere, quam non cõpleuit. †epi. 56. ante medium tom. 2. *homil. 26 in euangel. non remotea prin. †li. 13. c. 22 circa fi. c. 5.

Beda c. 97. & est vlt. in Lu. super il lud: Habetis aliquid vt manducetur?

Ar. 1. huius quæst.

Epi. 56. ante medium tom. 2.

Ar. 1. huius q. ad 2. arg.

lis post resurrectionem suam apparuit.

AD II dcm, q̃ corpus aliq̃d dr̃ esse palpabile, non solũ rõe resistentiæ, sed rõe suæ spissitudinis. ad rarũ aũt, & spissum sequunt graue, & leue, calidũ, & frigidũ, & alia hmõi contraria q̃ sunt principia corruptionis corporũ elementarium. Vñ corpus q̃d est palpabile humano tactu, est nãliter corruptibile: si aũt sit aliq̃d corpus resistens tactui, q̃d non sit dispositũ sm̃ prædictas qualitates, q̃ sunt ꝓpria obiecta tactus humani, sicut est corpus cælẽte, tale corpus non põt dici palpabile: corpus aũt Chri post resurrectionẽ uere fuit ex elementis cõpositũ, habens in se tangibiles qualitates sm̃ q̃ requirit natura corporis humani, & iõ nãliter erat palpabile. Et si nihil aliud habuisset s. corporis humani nãm fuisset ẽt corruptibile: habuit aũt aliq̃d aliud, q̃ ipsum incorruptibile reddidit, non q̃dẽ nãm cęlestis corporis, ut quidã dicunt, & de quo infra magis inquiret, sed gloriã redundantẽ ab aĩa beata, quia ut Aug. † dicit in epistola ad Dioscorũ, Tã potenti natura Deus fecit aĩam, ut ex eius plenissima beatitudine, redũdet in corpus plenitudo sanitatis, i. incorruptionis vigor: & iõ sicut Greg. *dicit ibidẽ, ostendit corpus Chri post resurrectionem fuisse eiusdẽ naturæ, sed alterius gloriæ.

AD III dcm, q̃ sicut Aug. † dicit 13. de ciuit. Dei, Saluator noster post resurrectionẽ, iã quidem i spũali carne, sed tñ uera, cibũ, & potũ, cũ discipulis sumpsit nõ alimẽtorũ indigẽtia, sed ea, qua hoc poterat potestate. ut. n. Beda * dicit sup Lucã, aliter absorbet aquã terra sitiẽs: aliter solis radius calẽs, illa indigẽt a, iste potẽtia. Mãducauit ergo post resurrectionẽ, nõ quasi cibo indigens, sed ut eo mõnãm corporis resurgẽtis astrueret: & ꝓp hoc nõ sequit, q̃ fuerit eius corp[s] aĩale, q̃d est indigẽs cibo.

SVP. QVÆ. LV. ART. IIII.

Virum corpus Christi debuerit cum cicatricibus resurgere.

ADQVARTVM sic ꝓcedit. Vr̃ q̃ corpus Chri nõ debuerit cũ cicatricibus resurgere. Dr̃. n. 1. ad Cor. 15. q̃ mortui resurgẽt incorrupti: sed, & cicatrices, & uulnera ad quandã corruptionẽ ptinent, & defectũ. nõ ergo fuit cõueniens, vt Christus, qui est resurrectionis actor, cũ cicatricib resurgeret.

¶ 2 Præt. Corpus Chri integrũ resurrexit, sicut dictũ est: * sed h aperturæ vulnerũ cõtrariant integritati corporis: q̃ ꝓ eas dis continuat corpus. nõ ergo vr̃ fuisse cõueniens, q̃ in corpe Chri aperturę uulnerũ remanent, et si remanerẽt ibi q̃dã vulnerũ insignia, q̃ sufficiebãt ad aspectũ, ad quem Thomas credidit, cui dictum est, Quia vidisti me Thoma credidisti.

¶ 3 Præt. Dam. dicit in 4. li. q̃ post resurrectionem

Porr. e. 302 3. dist. 21. q. 2. a. ar. 4. q. 3. Et op. 3 c. 245. Et op. 60. cap. 22.

Medina. ar. 4.

Ar. 1. huius quæst.

Lib. 4. c. 19. paulo ante finem.

de Chro dñr quædã uere, q̃ non habuit sm̃ nãm sed sm̃ dispensationẽ, ad certificandũ, q̃, ipsum quod passum est corpus resurrexit, ut cicatrices. Cessante aũt cã, cessat effectus. hergo vr̃ q̃ certificatis discipulis de sua resurrectione cicatrices ulterius non habuerit: sed non conueniebat immutabilitati gloriæ q̃ aliquid assumeret, quod ꝑpetuo in eo nõ remaneret. ergo vr̃ q̃ nõ debuerit corpus cum cicatricibus in resurrectione resumere.

SED CONTRA est, q̃ Dñs dicit Thomæ Ioan. 20. Infer digitum tuum huc, & uide manus meas, affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus sed fidelis.

RESP. Dcm, q̃ [m] conueniẽs fuit aĩam Chri in resurrectione, corpus cũ cicatricibus resumere. [n] Primo quidẽ, ꝓ gloriã ipsius Chri: dicit. n. Beda sup *Lucã, q̃ non ex impotẽtia curãdi, cicatrices seruauit, sed ut in perpetuũ victoriæ suæ circũferat triũphũ. vñ & Aug. dicit in 22. † de ciuit. Dei, q̃ fortassis in illo regno in corporib. martyrũ videbimus uulnerũ cicatrices, q̃ pro Chri nõe ptulerũt: non. n. deformitas in eis, sed dignitas erit, & q̃dã, q̃uis in corpore, nõ corporis, sed uirtutis pulchritudo fulgebit. Secũdo, ad cõfirmandũ corda discipulorũ circa fidẽ suæ resurrectionis. Tertio, ut patri pro nobis supplicans, quale genus mortis pro hoĩe ptulerit, q̃ ostendat. Quarto, ut sua morte redẽptis, q̃ misericorditer sint adiuti, ꝓ ostis eiusdẽ mortis indẽciis, insinuet. Postremo, ut in iudicio q̃ iuste dãnent, ibidẽ denuntiet. vñ sicut Aug. dicit in li. 2. de symbolo c. 8. Sciebat Chr̃s quare cicatrices in suo corpore seruaret: sicut. n. dimonstrauit Thomæ non credẽti nisi tãgeret & videret ira ẽt inimicis vulnera demonstraturus est sua, ut cõuincens eos ueritas dicat: Ecce hoĩem quẽ crucifixistis uidetis uulnera, q̃ infixistis, agnoscitis, latus q̃d pupugistis: quoniam per vos, & propter vos apertum est, nec tamen intrare voluistis.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ cicatrices illæ, q̃ in corpore Chri pmanserunt, nõ ptinent ad corruptionẽ, uel defectũ: sed ad maiorẽ cumulũ gloriæ, inquantũ sunt quædã uirtutis insignia, & in illis locis uulnerũ, quidam ꝑ specialis decor apparebit.

AD II dcm, q̃ illa apertura vulnerũ, q̃uis sit cum quadam solutione cõtinuitatis, totũ tñ hoc recompensatur per maiorem decorem gloriæ, ut corpus non sit minus integrum, sed magis perfectũ: Thomas aũt non solum uidit, sed & vulnera tetigit: quia, ut dicit Leo Papa, sufficit sibi ad fidẽ proficiam, vidisse quod uerabat, sed nobis operatus est, ut tangeret quem videbat.

AD III dcm, q̃ Chr̃s in suo corpore uoluit cicatrices uulnerũ remanere, non solũ ad certificandũ discipulorũ fidẽ, sed ẽt propter alias rationes. Ex quibus apparet, q̃ sp̃ in eius corpore cicatrices illæ remanebunt: quia, ut Aug. dicit ad Consentium, de resurrectione carnis domini corpus in cælo esse credo, ut erat quando ascendit in cœlum. Et Gregor. † 14. Moral. dicit. Quòd si quid in corpore Christi post resurrectionem potuit immutari contra veridicam Pauli fidem, post resurrectionem

concl.m Sup. illud Luc. oftendit ois manus ca. 97. in Luc. & e vltimum. †li. 22 c. 20 in prin. tomo

Aug. epist. 146 paulo a prin. to. 2

†li. 14. mor. c. 3. a med.

ctionē dñs rediit in mortē, quod quis dicere, uel F stultus præsumat. nisi, qui verā carnis resurrectionē denegat? Vñ patet ꝙ cicatrices, quas Chris post resurrectionem in suo corpore ostendit, numquā postmodum ab illo corpore sunt remotæ.

QVAESTIO LV.

De manifestatione resurrectionis, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est, de manifestatione resurrectionis Christi.

Et circa hoc quæruntur sex.

¶Primo, Vtrum Christi resurrectio omnibus manifestari debuerit, an solum quibusdam specialiter personis. G

¶Secundo, vtrum fuisset conueniens, ꝙ eis videntibus resurgeret.

¶Tertio, vtrum post resurrectionem debuerit cum suis discipulis conuersari.

¶Quarto, vtrum fuerit conueniens, ꝙ suis discipulis in aliena effigie appareret. H

¶Quinto, vtrum resurrectionem suam argumentis manifestare debuerit.

¶Sexto, de sufficientia illorum argumentorum.

ARTICVLVS. I.

Vtrum resurrectio Christi debuerit omnibus manifestari.

AD PRIMVM sic procedit. Vī ꝙ resurrectio Chri debuerit oibus manifestari. Sicut .n. publico peccato debet[h] pœna publica, ſm illud 1. ad Tim. 5. Peccantes coram oibus argue, ita merito publico debet præmiū publicū: sed claritas resurrectionis est præmiū humilitatis passionis, ut Aug. dicit super Ioan.* cū ergo passio Christi fuerit oibus manifestata, eo publice patiente, vī ꝙ gloria resurrectionis ipsius oibus manifestari debuerit.

*Porr.p. 302 Sup.q.36. ar.2.co. Et cp.3.c.245 Et 1. Cor. 15.

*trac. 104. in io. circa fin.to.9.

¶2 Præ. Sicut passio Chri ordinatur ad nostrā salutē, ita, & eius resurrectio, ſm illud Ro.4. Resurrexit ꝓp iustificationem nostram: sed illud quod ad cōem utilitatem pertinet, omnibus debet[h] manifestari. ergo resurrectio Christi omnibus debuit manifestari, & non specialiter quibusdam.

¶3 Præ. Illꝰ, qbus[h] manifestata est resurrectio Chri fuerunt resurrectionis testes: vñ dī Act.4 quem K Deus suscitauit a mortuis, cuius nos testes sumus hoc aūt testimonium ferebant publice prædicando: quod quidem non conuenit mulieribus, ſm illud 1. ad Cor.14. Mulieres in ecclesijs taceant, & 1. ad Tim.2 Docere mulieri non permitto. ergo vī ꝙ inconuenienter resurrectio Christi manifestata fuerit primo mulieribus, q̄ omnibus cōmuniter.

SED CONTRA est, ꝙ dī Act.10. Quem Deus suscitauit tertia die, & dedit eum manifestum fieri non oī populo, sed testibus prœordinatis a Deo. d

RESP. Dcd̄m, ꝙ eorum, quæ cognoscuntur, quędam cognoscuntur cōi lege naturæ, quædam autē cognoscuntur ex speciali munere gratiæ, sicut ea, quæ diuinitus reuelantur: quorū quidem, vt Dio. dicit in lib. cęlest. hierar.* hæc est lex diuinitus instituta, ut a Deo immediate superiorib. reuelent quibus mediantibus deferant ad inferiores, sicut patet in ordinatione cęlestium spirituum: ea uero, quæ pertinent ad futuram gloriā, cōem hoim cognitionem excedunt, ſm illud Isa. 64. Oculus non uidit Deus absq; te, quæ præparasti diligentibus te: & ideo eiusmodi ab homine non cognoscuntur, nisi diuinitus reuelata, sicut Apostolus dicit primę ad Cor. 2. Nobis reuelauit Deus per spiritum suum,[m] quia igitur Christus resurrexit gloriosa resurrectione, ideo eius resurrectio non omni populo manifestata est, sed quibusdam quorum testimonio deferretur in aliorum notitiam. n

Cap.4.cęl. hier. a me dio illius.

concl.m

AD PRIMVM ergo dcd̄m, ꝙ passio Christi peracta est in corpore adhuc habente naturam passibilem, quæ cōi lege nota est omnibus: & ideo passio Christi omni populo immediate manifestari potuit. Resurrectio autem Christi facta est per gloriam patris, ut Apost. dicit Rom. 6. & ideo immediate manifestata est, non omnibus, sed quibusdam, quòd autem publice peccantibus pœna publica imponitur, intelligendum est de pœna præsentis uitæ: & similiter publica merita publicæ præmiari oportet, ut alii prouocentur: sed pœnæ, & præmia futuræ uitæ non publice omnibus manifestantur, sed specialiter illis, qui ad hoc prædestinati sunt a Deo.

D.988.

AD II dicendum, ꝙ resurrectio Christi sicut est ad communem omnium salutem, ita in notitiam omnium peruenit: non quidem sic, quòd immediate omnibus manifestaretur, sed quibusdam, per quorum testimonium deferretur ad oēs.

AD III dicendum, ꝙ mulieri non permittitur publice docere in ecclesia: permittitur autem ei priuatim aliquos domestica admonitione instruere, & ideo sicut Ambros. dicit super Luc.* Ad eos fœmina mittitur, qui domestici sunt, non autem mittitur ad hoc, quòd resurrectionis testimonium ferat ad populum. Ideo autem primo mulieribus apparuit, ut mulier, quę primo nuntium mortis ad hominem detulit, primo etiam uitam resurgentis Christi in gloria nuntiaret: unde Ciryl us* dicit, Femina, quæ quondam mortis fuit ministra venerandum resurrectionis mysterium prima percipit, & nuntiat. adeptum est igitur fœmineum genus, & ignominię absolutionem, & maledictionis repudium. Similiter etiam per hoc ostenditur, quòd quantum ad statum gloriæ pertinet, nullum detrimentum patietur d fœmineus sexus: sed si maiori charitate feruebuntur, maiori etiam gloria ex uisione diuina potientur, eo ꝙ mulieres, quæ Dominum arctius amauerunt, intantum, ut ab eius sepulchro discipulis etiam recedentibus non recederent, primo uiderunt dominum in gloria resurgentem.

Ca. ult. in Lu. nōmul tū anteme dium.to.5

Lib. 12. in io. c. 5. super illud, uade ad fratres tuos, & dic eis.

D.1750

SVPER

¶SVP. QVÆ. LV. ART. II.

Medina. ar. 2.

TItulus clarus est.

¶ In corpore vnica est cōclusio. Resurrectio Chri nō debuit ab hominibus immediate uideri, sd eis angelis nuntiari. Probatur. Ordo diuinitus institutus exigit ut ea, quę sunt supra homines, cognoscibilia, hominibus per angelos reuelentur, vt patet ex Dion. sed resurrectio Christi est hmōi. ergo. Et cōfirmatur auctoritate Hilarii.

¶ In rōne ad ſm ad de q̄ ascēsio X pi q̄tū ad terminū ad quem ex cedentem cognitionem humanam manifestata est discipulis ab angelis, dicentibus, Hic Christus, qui assumptus est à uobis in cælum.

ARTICVLVS II.

Vtrum fuisset conueniens ꝙ discipuli uiderent Christum resurgere. A

ADSECVNDVM sic proceditur. Vī conueniens fuisse, ꝙ discipuli uiderēt Christū resurgere. Ad discipulos. n. pertinebat resurrectionē Chri testificari, ſm illud Act. 4. Virtute magna reddebant Apostoli testimoniū resurrectionis Iesu Christi domini nr̄i: sed certissimū est testimoniū de uisu. ergo B conueniens fuisset, ut[h] ipsam resurrectionem Chri uiderent[i].

¶2 Præt. ad certitudinē fidei habendam, discipuli ascensionem Chri uiderunt, ſm illud Act. 1. Videntibus illis, eleuatus est: sd similiter oportet de resurrectione certā fidem habere. hergo vī ꝙ discipulis uidentibus, debuerit, Christus resurgere.

¶3 Præ. Resurrectio Lazari, hqd̄ dam indicium fuit futurę resurrectionis Chri sed discipulis uidētib[9], Dñs Lazarū suscitauit. ergo vī C ꝙ ēt Chs resurgere debuerit, discipulis uidētib[9].

SED CONTRA est, quòd dī Mar. ult. Resurgens dñs mane primi sabbathi, apparuit primo Mariæ Magdalenæ: sed Maria Magdalena ñ uidit eū resurgere: sed cū eū q̄reret in sepulcro audiuit ab angelo, Surrexit, ñ ē hic. ergo null[9] uidit eū resurgere.

RESP. dicēdū, ꝙ sicut dicit Apost. Ro. 13. quæ à Deo sunt ordinata sunt: est aūt hic ordo diuinitus institutus, ut ea quę supra hoīes sunt, hoībus per angelos reuelentur, ut patet per Dion.* 4. cęl. hier. Christus aūt resurgens non rediit ad uitā cōiter hominibus notam, sed ad uitam quandā immortalem, & deo cōformē, ſm illud Rom. 6. Quòd. n. uiuit, uiuit Deo: & ideo[m] ipsa Chri resurrectio nō debuit immediate ab hoībus uideri, sed eis ab angelis nūtiari. n uñ Hil. dicit super Mat.† ꝙ iō angelus prior resurrectionis est iudex, ut quodam famulatu paternæ uoluntatis resurrectio nūciaret.

*Ca.4.a me dio.

D

concl.m

Ca. ulti. in Mat. circa finē illius.

AD PRIMVM ergo dcd̄m, ꝙ apostoli potuerūt testificari Christi resurrectionem, ēt de uisu: quia Christum post resurrectionē uiuentem, oculata fide uiderunt, quem mortuum sciuerant sed sicut ad uisionem beatam peruenitur per auditum fidei, ita ad uisionē Chri resurgentis, peruenerunt homines per ea, quæ prius ab angelis audierunt.

E

AD II dicendū, ꝙ ascensio Chri quantū ad terminum à quo, non transcendebat hoium cōem notitiā: sed solum quantum ad terminū ad quē: & iō discipuli potuerūt uidere ascensionē Chri, quātū ad terminū à quo, i. ſm ꝙ eleuabatur à terra: non aūt uiderunt ipsam, quantū ad terminū ad quem, quia non uiderunt quō reciperetur in cælo: sed resurrectio Chri transcendebat cōem notitiam, & quantum ad terminum à quo, ſm ꝙ anima redijt ab inferis, & corpus de sepulcro clauso exiuit, & quantum ad terminum ad quem, ſm quòd est adeptus uitam gloriosam: & ideo non debuit resurrectio fieri sic, quòd ab homine uideretur.

AD III dcd̄m, ꝙ Lazarus resuscitatus est, ut rediret ad uitā, quā prius habuerat, quæ cōem notitiā hoium non transcendit: & ideo non est similis rō.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus post resurrectionem debuerit continue cum discipulis conuersari.

ADTERTIVM sic ꝓceditur. Vī ꝙ Christus post resurrectionē debuerit continue cū discipulis cōuersari. Ad hoc. n. discipulis post resurrectionem apparuit, ut eos de fide resurrectionis[k] certificaret, & cōsolationē perturbatis afferret, ſm illud Io. 20. Gauisi sunt discipuli uiso domino: sed magis fuissent certificati, & consolati, si eis continue suā præsentiā exhibuisset. ergo vī, quòd continue cum eis debuerit conuersari.

¶2 Præt. Christus resurgens à mortuis, nō statim ascendit in cœlū, sed post dies quadraginta, ut habetur Act. 1. illo ātꝫ intermedio, in nullo alio loco potuit conuenientius esse, q̄ ubi discipuli eius erant pariter congregati. h ergo vī quòd cōtinue cū eis cōuersari debuerit.

¶3 Præt. Ipso die resurrectionis dominicæ, quinquies Christus apparuisse legitur, ut Augus. * dicit in lib. de consensu euangelistarum. Primo quidem, mulieribus ad monumentum. Secundo, eisdem egredientibus à monumento in itinere. Tertio, Petro. Quarto, duobus discipulis euntibus in castellum. Quinto pluribus, in Hierusalem, ubi non erat Thomas.[h] ergo etiam uidetur quòd, & aliis diebus ante suam ascensionem, ad minus plures debuerit apparere.

¶4 Præt. Dñs ante passionem eis dixerat Matt. 26. Postquàm resurrexero, præcedam uos in Galilæā, quod etiam angelus, & ipsemet Dñs post resurrectionem mulieribus dixit: tamen antea in Hierusalem ab eis uisus est, & ipso die resurrectionis, ut dictū est. † & ēt die octauo, ut legitur Io. 20.[h] non ergo uidetur, quòd conuenienti modo post resurrectionem, cum discipulis fuerit conuersatus.

SED CONTRA est, ꝙ Ioan. 20. dicitur, quòd post dies octo, Christus discipulis apparuit. non ergo continue conuersabatur cum eis.

RESP. Dicēdum, ꝙ circa resurrectionē Christi duo erāt discipulis declaranda, s. ipsa ueritas resurrectionis, & gloria resurgentis. Ad ueritatem aūt resurrectionis manifestandam, sufficit, ꝙ pluries eis apparuit, & cū eis familiariter est locutus, & co

medit

*Porr.p. 304 3.di.21.q. 2.a.3.cor. & d. 22.q. 3.ar.3.q.3 cor. Et Io. 20. libr.6. ptin. & ca. 21. prin.

Lib.3.cap. ult. ante fi. lib.to.4.

Arg. ſpced.

medit,& bibit,& se eis palpādū p̄buit.m Ad gloriā ātr esurgētis manifestādā, noluit cōtinue cōuersari cū eis,sicut priꝰ fecerat,ne videret ad talē vitā resurrexisse,qualē prius habuerat. n vñ Luc.ul. dicit eis,Hęc sūt verba,q̄ locutus sū ad uos,cū adhuc essem vobiscū:tūc quidē erat cū eis p̄ntia corporali, sed añ cū eis fuerat,non solum corporali p̄ntia,sed ét p similitudinē mortalitatis. vñ Beda * prædicta verba exponēs dicit,Cum adhuc essem vobiscum, ideſt, cum adhuc essem in carne mortali, in qua estis,& vos: tunc q̄dē in eadem carne resuscitatus erat,sed cum illis in eadem mortalitate non erat.

Ad primvm ergo dcd̄m,q̄ frequens Chr̄i apparitio sufficiebat ad certificādū discipulos de veritate resurrectiōis: cōuersatio aūt cōtinua eos potuisset ducere i errorē,vt ad similē vitā eū resurrexisse crederēt,quā prius habuerat: cōsolationē aūt de cōtinua sui p̄ntia eis in alia vita repromisit, s̄m illud Io. 16. Iterū videbo vos,& gaudebit cor vestrū & gaudium vestrum nemo tollet a vobis.

Ad ii dcd̄m,q̄ Christus nō iō nō cōtinue cōuersabat cū discipulis,quia reputaret se alibi cōueniētius esse,sed quia hoc discipulis instruēdis cōueniētius iudicabat,si nō continue conuersaret cum eis rōe prædicta. Incognitū d autem est quib. in locis intermedio tpe corporaliter esset: cū hoc scriptura non tradat,& in omni loco sit dominatio eius.

Ad iii dcd̄m,q̄ iō prima die frequētius apparuit: qa p plura indicia erāt admonēdi, vt à principio fidē resurrectionis reciperēt. Posq̄ aūt iā eā receperāt, nō oportebat eos iā certificatos,tā frequētib. apparitionib. instrui. vñ in euāg. nō legitur, q̄ post primū diē eis apparuerit nisi quinquies: vt. n. Aug.† dicit in lib. de cōsensu euāg. post primas quinque apparitiones,sexto,eis apparuit, vbi vidit eum Thomas,septimo,ad mare Tyberiadis in captione pisciū,octauo,in mōte Galilæę,s̄m Matt. nono, q̄ dicit Mar. Nouissime recūbentibus: quia iā nō erāt i terra cū illo cōuiuaturi,decimo, in ipso die ascensionis,nō iā in terra: sed eleuatus in nube,cū in cęlū ascēderet: sed nō oia scripta sūt,sicut Io. fatetur. Crebra. n. erat eius cū eis cōuersatio, priusquā ascēderet in cœlū,& hoc ad cōsolationē ipsorū. vñ & 1. ad Cor. 15. dr̄, q̄ visus est plusquàm quingentis fratribus simul, deinde visus est Iacobo, de quibus apparitionibus in euangelio non habetur mētio.

Ad iiii dicēdū,q̄ sicut Chryſ.† dicit, exponens illud,qđ dr̄ Matt. 16. Posq̄ resurrexero, p̄cedā vos in Galilæā. Non, inquit, in longinquā quādā regionē, vt eis appareat, vadit: sed in ipsa gente, & in ipsis fere regionibus, in quib. cū eo plurimū fuerant conuersati: vt & hinc crederent, qm̄ qui crucifixus est, ipse est, & qui resurrexit: p̄p hoc ét in Galilæā se ire dicit, vt a timore iudæorum liberarētur. Sic ergo, vt Ambr.* dicit super Luc. Dñs mandauerat discipulis, vt in Galilæa eum viderent: sed illis ob mecum intra conclaue residentibus, ipse primum se obtulit (nec hoc est promissi transgressio, sed potius festinata ex benignitate impletio) posthea vero confirmatis eis, illi Galilæā petierunt. Vel nihil obstat, si dicamus pauciores intra cōclaue, & cōplures in monte fuisse: ut. n. Eusebius dicit, duo euāgelistæ, s̄. Lucas, & Ioānes solis undecim, hunc scribūt apparuisse in Hierusalē: cæteri uero duo i Galilæā ꝓperare, nō solis vndecim, sed vniuersis discipulis, & fratrib. dixerūt angelū, & saluatorē iussisse: de q̄b. & Paulus meminit dicēs. Deinde apparuit plusq̄ quingētis fratrib. simul. Est aūt verior solutio, q̄ prius in Hierusalē latitātibus semel, aut bis visus est, ad eorū consolationē: in Galilæa uero nō clā, aut semel aut bis, sed cum multa p̄āte ostensionē sui fecit, p̄bens se eis uiuētē, post passionē in signis multis, ut Lucas testat in Actibus. Vel sicut dicit Aug.† in lib. de consensu euang. q̄ ab angelo & Dño dictum est, q̄ præcederet eos in Galilæam, ꝓphetice accipiendum est: in Galilæa. n. s̄m translationis signātionem intelligendum occurrit q̄ Chr̄i gratia de populo Israel trāsmigratura erat ad gētes, quibus apostoli p̄dicantes non crederentur, nisi eis ipse Dñs viam in cordibus hoium præpararet, & hoc intelligit, Præcedet uos in Galilæā: s̄m illud autem q̄ Galilæa interpretatur revelatio non iam in forma serui intelligendus est, sed in illa in qua æqualis est patri, quam promisit dilectoribus suis, quo nos præcedens non deseruit.

Lib. 3. ante fi. lib. to. 4

Homil. 83. in Mar. ante med. to. 2.

Ambr. in fine cōmentariorū in Luc. to. 5.

Lib. 3. noa procul ante fi. lib. to.

Articvlvs. iiii.

Virum Christus debuerit discipulis in alia effigie apparere.

SVP. QV. LV. ART. IIII.

Medina. ar. 4.

Porr. 305 3. d. 21. q. 2 ar. 4. q. 1. ad 3. Et op. 60 cap. 22. fi.

Adqvartvm sic procedi tur. Vr̄ q̄ Chr̄s non debuerit discipulis i alia effigie apparere. Non. n. pōt apparere s̄m veritatē nisi qđ est: sed in Chr̄o nō fuit nisi vna effigies. si ergo Chr̄s in illa effigie apparuit, nō fuit apparitio vera, sed ficta,* quod est inconueniens, quia vt Aug.† dicit in lib. 83. q. Si fallit Chr̄s, veritas non est, est aūt veritas Christus. ergo vr̄ q̄ Christus non debuerit discipulis in alia effigie apparere.

¶ 2 Præt. Nihil pōt in alia effigie apparere, q̄ habeat, nisi oculi intuentiū b aliquib. p̄stigiis detineant, hmōi aūt præstigia cum fiant magicis artibus, non conueniunt Christo, s̄m illud 2. ad Cor. 6. Quę conuentio Christi ad Belial, ergo uidetur q̄ non debuerit i alia effigie apparere.

¶ 3 Præt. Sicut per sacrā scripturam nr̄a fides certificat, ita discipuli certificati sūt de fide resurrectionis, p Chr̄i apparitiones, sed sicut Aug.* dicit i epist. ad Hier. si vel vnum mendaciū in sacra scriptura accipiatur, infirmabit tota sacræ scripturæ auctoritas. b ergo si vel i vna apparitione Christus discipulis apparuit aliter quàm esset, infirmabit quicquid discipuli post resurrectionē uiderūt in Christo, qđ est incōueniēs. nō ergo debuit in alia effigie apparere.

Sed contra est, q̄ dicitur Marci. ult. Post hæc duobus ex eis ambulātibus, ostensus est in alia effigie euntibus in uillam.

Resp. Dcd̄m, q̄ (sicut dictū est*) resurrectio Christi manifestanda fuit hoibus per modū, quo eis diuina reuelantur. Innotescunt aūt diuina hoibus diuersimode, s̄m q̄ diuersimode sunt affecti: nam illi, qui habēt mentem bñ dispositam, s̄m ueritatem diuina percipiunt. Illi. aūt, qui nō habent mentem bñ dispositam, diuina percipiunt cū quadā confusione dubietatis, uel erroris. A ialis. n hō nō percipit ea, quæ sūt spūs Dei, vt dicitur 1. Cor. 2. Et ideo m Christus quibusdā ad credendum dispositis, post resurrectionem apparuit, qui iam uidebantur circa fidem tepescere. n unde dicebant, Nos aūt sperabamus, qa ipse esset redempturus Israel. unde Greg. dicit in Hom.† quod talē se exhibuit eis in corpore, qualis apud illos erat in mēte: quia. n. adhuc in eorum cordibus peregrinus erat à fide, ire se longius finxit, scilicet ac si esset peregrinus.

Ad primvm ergo dicendum, q̄ sicut Aug. dicit in lib. de Quæstionibus euangelii.* Non omne quod fingimus, mēdacium est: sed quādo illud fingimus, quod nihil significat, tunc est mendacium: cum fictio nostra refertur in aliquam significationem, non est mendacium, sed aliqua figura ueritatis, alioquin oia, quæ à sapientibus, & sanctis uiris uel ét ab ipso Dño figurate dicta sunt, mēdacia deputabuntur: quia s̄m usitatum intellectum nō cōsistit ueritas in talibus dictis: sicut aūt dicta, ita etiam finguntur facta sine mendacio ad aliquā rē significādam, & ita factum est hic, ut dictū est.†

Ad ii dicendum, quòd sicut Aug. dicit in li. de Cōsensu euan.* Dñs poterat transformare carnē suam, ut alia re uera esset effigies ab illa, quam solebant intueri: quandoquidem, & ante passionem suam transformatus est in monte, ut facies eius clarę ceret sicut sol: sed non ita nunc factum est. Non aūt incongruenter acccipimus hoc impedimentum oculis eorum à Satana factum fuisse, ne agnosceretur Iesus: unde Luc. ult. dicitur, quòd oculi eorum tenebantur, ne eum agnoscerent.

Ad iii dicendū, q̄ rō illa sequerētur, si ab alienæ effigiei respectu non fuissent reducti ad uere uidēdum Christi effigiem, sicut. n. Aug. dicit ibid.* Tātum* à Christo fac a est permissio, ut scilicet prędi

Ex ar. 1. & 1. huius q.

Li. 2. c. ult. in prin. t. 4

In istamet solutione.

Li. 3. c. 26. aliquantu lā a princ. to. 4.

Li. 3. ca. 2 § in 2. pag. à prin. to. 4. aliās tñ

¶ In responsione ad sūm, aduerte q̄ duæ rōnes hactenus allatę sunt in litera circa errorē a ūisionē, qua Christus corporali visu nō cognoscebat ꝓpria, quam retinebat, effigie. Altera affertur hic ex parte tu dentis, quę tangit ab euangelista, Oculi aūt eorū tenebantur ne eū agnoscerent: & hæc attribuitur opinioni diaboli ab Augu. Altera est posita in quæstione præced. ar. 1. ad 3. & tenet se ex parte actionis obiecti, qa, s. corpus gloriosum, eo q̄ spūale ē, in ptāte sua habet agere inuisum aliquid sui, & sūm aliqd non: puta immutare uisum sūm quædā lineamenta sua, & sūm quædā non: & ūmiliter sūm quandam colorem, & sūm quendā non, & sic facile apparet uisui alia effigies corporis, in se tā immutati. Et hanc tām rōnabile est fuisse in errore Magdalenæ existimantis hortolanum, de qua non est scripta causa, ex parte oculorum.

Ho. 23. in Euan. non ꝓcula pri.

¶ In corpore unica conclusio: Christus quibusdam ad credendum dispositis, quibusdam autem minus dispositis eos uenienter apparuit in alia effigie. Probatur: Resurrectio Chr̄i reuelanda erat hominibus secundum modum, quo eis diuina reuelanē, sc̄ diuina diuersimode affectis, diuersimode de reuelanē, quia bñ dispositi percipiunt sūm ueritatē. & nō bñ dispositi percipiunt sūm quandam confusionē dubietatis, seu erroris. ergo. Minor probatur: quia a ialis homo nō percipit ea quæ dei sunt. Indispositio quorundam discipulorum probatur in oībus euāgelio. Nos to. 4. autē sperabamus &c. Et confirmatur ratio auctoritate Gregorij.

Li. 83. quæ conuenienter apparuit in sua effigie, quibusdam autem minus dispositis eos uenienter apparuit in alia effigie. Probatur: Resurrectio Chr̄i reuelanda erat hominibus secundum modum, quo eis diuina reuelanē, sc̄ diuina diuersimo de affectis, diuersimo de reuelanē, quia bñ dispositi percipiunt sūm ueritatē. & nō bñ dispositi percipiunt sūm quandam confusionē dubietatis, seu erroris. ergo. Minor probatur: quia a ialis homo nō percipit ea quæ dei sunt. Indispositio quorundam Epistol. 18. discipulorum proba tur ex euāgelio. Nos to. 4. autē sperabamus &c. Et confirmatur ratio auctoritate Gregorij. tom. 4.

¶ In

paritione Christus discipulis A ēcto modo oculi eorum tenerentur usque ad sacrum panis, ut unitate corporis eius participata, remoueri intelligat impedimētū inimici, ut Chr̄s possit agnosci: unde ibidē subdit, q̄ aperti sunt oculi eorū, & cognouerūt eū: nō q̄ ante clausis oculi ambulārēt: sed inerat aliq̄d, quo nō, sinerentur agnoscere. quod uidebant, quod scilicet caligo & aliquis humor efficere solet.

Articvlvs v.

Vtrum Christus veritatē resurrectionis debuerit argumentis declarare.

Medina. ar. 5.

Porr. 306

Titulus in principio corpis ab ip so Auctore declarat.

¶ In corpore, primo declarat duplex acceptio argumēti. s. ꝓut est rō, rei dubię faciēs fidē, uel ꝓut est sēsibile signū ad manifestādā ueritatē.

¶ Secō, inde est quæsito, sumendo argūm primo mō, duplici cōclusione. Prima est: Chr̄is nō ꝓbauit discipulis resurrectionē suā p argumenta. Secda ē Chr̄s ꝓbauit eis resurrectionē suā p argūmentale (hoc est sūm qđ) s. per sacrā scripturā. Prima cōclusio ꝓbat, qa deerant ptīcipia argumēti nota discipulis. secda ꝓbat ex Euāgelio Luc. ult.

¶ Vbi scito, q̄ pluries post resurrectiō nē usus est dñs hoc argumēto. s. cū discipulis eūtib⁹ in Emaꝰ & cū Apostolis. aperiēdo illis sēsū, ut intelligerēt scripturas & suerbis allatis i Ia

¶ Tertio, tñ dē ēsito accipiēdo argūm secūdo mō, una cōclusione: Chr̄s suā resurrectionē multis argumētis cōuenienter declarauit, ꝓbat dupliciter: quatenus hoc fecerit, & ex parte eorum, & ex parte officii prædicandi.

¶ SVP. QVÆ. LV. ART. V.

3. d. 21. q. 2. ar. 3. & 4. Et op. 3. c. 245. Et op. 60 c. 22.

Lib. 1. de fi. c. 5. non procul a fi. te co. 2.

Hom. 26. in Eud. in prin. illius

Adqvintvm sic ꝓcedit Vr̄ q̄ Chr̄stus ueritatē resurrectionis nō debuerit argumētis declarare. Dicit. n. Amb. *Tolle argumēta ubi fides q̄ritur. sed circa resurrectionem Christi quæritur fides. non ergo habent ibi locum argumēta

¶ 2 Præt. Gregor. dicit,† Fides nō habet meritū, cui humana rō ꝓbet experimētum: sed ad Chr̄stum non pertinebat meritum fidei euacuare. ergo ad eū nō pertinebat resurrectionem per argumenta confirmare.

¶ 3 Præter. Chr̄s in mūdū uenit, ut per eū hoies beatitudinē adipiscant, s̄m illud Ioā. 10. Vgo ueni ut uitā habeant. & abundantius habeāt: sed ꝓhuiusmodi ostēsiones argumētorū vr̄ humanę beatitudini impedimētū præstari: dr̄. n. Ioan. 20. Beati, q̄ nō uiderunt, & crediderunt. ergo ur̄, q̄ Christus nō debuerit ꝓaliqua argumēta resurrectionē suā manifestare:

Sed contra est, q̄ dicit actuū. 1. q̄ apparuit discipulis Chr̄s ꝓ dies quadragintā multis argumētis, loquēs ꝺ regno dei

Respon. Dicēdū, q̄ argūm dr̄ dupliciter. Qñq; dr̄ argūm q̄cunque rō rei dubię faciēs fidē: qñq; aūt dr̄ argūm aliq̄d sēsibile signū, qđ iducit ad alicui⁹ ueritatis manifestationē sicut ét Arist.* i libris suis aliqñ utiē noīe argumēti. Primo igit mō accipiēdo argūm, Chr̄s nō ꝓbauit discipulis suā resurrectionē ꝓ argumēta qa talis ꝓbatio argumētatiua ꝓcessisset ex aliq̄b⁹ principiis q̄ si nō elsēt nota discipulis, nihilꝰ ea eis manifestarēt. qa ex ignotis nō pōt aliq̄d fieri notū, si aūt esēt eis nota, nō trāscēderēt rōnē humanā, & ita nō esēt efficacia ad fidē resurrectiōis astruēdā, q̄ rōnē humanā excedit. Oportet. n. pricipia ex eodē gñe assumi, ut dr̄ i primo Posteriorū.† ꝓbauit autem eis resurrectionem suam per auctoritatem sacræ scripturę (quę est fidei fundamētū) cū dixit Oportet impleri oia, q̄ scripta sunt in lege & psalmis & ꝓphetis ꝺ me, ut hr̄ Luc. ul. Si aūt accipia

concl. m In Rhet. ad Alexādrum, ca. a medio, to. 6.

Lib. 1. tex. 20. to. 1.

concl. p

tur ſecundo modo argumentum, ſic dicitur Chr̃s ſuam reſurrectionẽ argumentis declaraſſe. inquã F tũ per quædã euidentia ſigna, ſe vere reſurrexiſſe oſtẽdit, q̃ vnde in græco, vbi nos habemus, i multis argumentis, loco argumenti, ponitur tecmirio, qđ eſt ſignum euidens ad probãdũ: q̃ quidẽ ſigna reſurrectionis Chriſtus oſtendit diſcipulis propter duo: primo quidẽ, quia nõ erant corda eorum diſpoſita, ad hoc q̃ de facili fidẽ reſurrectionis acciperẽt, vnde ipſe dicit eis Luc. vlti. O ſtulti, & tardi corde ad credendũ, & Mar. vltimo exprobauit illis incredulitatẽ eorũ, & duritiã cordis. Secũdo, vt per huiusmodi ſigna eis oſtenſa, efficacius eorũ teſtimonium redderetur, ſm illud 1. Io. 1. Quod vidimus, & audiuimus, & manus noſtræ contrectauerunt, hoc teſtamur.

In corp. ar.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃ Amb. ibi loquit G de argumentis, ſm rõnẽ humanã procedentibus, quæ inualida ſunt ad ea, quæ ſunt fidei oſtendẽda, ſicut oſtenſum eſt.†

Ad II dicẽdum, q̃ meritũ fidei eſt ex hoc, q̃ homo ex mandato dei credit, quod non videt: vnde illa ſola rõ meritũ excludit, quæ facit videri p ſciẽtiã id, quod credendo proponitur, & talis eſt rõ demonſtratiua. Huiuſmodi aũt rõnes Chriſtus nõ induxit ad reſurrectionem ſuam declarandam.

In ſolutione præc. ad 2.

AD III dicendum, q̃ (ſicut dictũ eſt † meritũ beatitudinis, qđ cauſat fides, non totaliter excludi tur, niſi homo nollet credere, niſi ea, quę videt: ſed quòd aliquis ea, quæ non uidet, credat per aliqua ſigna uiſa, non totaliter fidẽ euacuat nec meritum eius: ſicut, & Thomas, cui dictum eſt, Quia uidiſti me, credidiſti, aliud uidit, & aliud credidit, uidit vulnera, & credidit Deum. Eſt autem perfectioris fidei, qui non requirit huiuſmodi auxilia ad credẽdũ: vnde ad arguendum defectum fidei in quibuſdam Dominus dicit Ioan. 4. Niſi ſigna, & prodigia videritis, nõ creditis. Et ſm hoc põt intelligi, q̃ illi: qui ſunt tam prompti animi, vt credãt deo etiã ſignis non viſis, ſint beati per comparationem ad illos, qui non credunt niſi talia videant.

ARTICVLVS. VI.

Vtrum argumenta, quæ Chriſtus induxit, ſufficienter manifeſtauerint reſurrectionem eius.

SVP. QV. LV. ART. VI.

Medina. ar. 6.

Locis ſupra ari. 6. addu ti.

Titulus clarus.

¶ In corpore eſt vna cõcluſio reſpõſiua, quæſito. Vtraque manifeſtatio reſurrectionis. ſ. p teſtium, & per argm̃, id eſt ſignũ ſenſibile fuit ſufficiens in ſuo genere, hoc eſt altera in genere teſtimonii, altera in genere ſigni ſenſibilis.

¶ Et intellige ſufficiẽtiã ad cauſandã certitudinem fidei, nõ certitudinem ſcientiæ. Manifeſtatur cõcluſio quo ad primã partem, primo de teſtimonio angelorum, bię, de angelo, q̃ eũ duxit, & reduxit: et tũ angeli nõ habẽt vera corpora naturaliter ſibi vnita, qđ requirit ad reſurrectionẽ. nõ ergo ſigna, q̃ Chr̃s diſcipulis exhibuit, fuerũt ſufficientia ad reſurrectionem eius manifeſtandam.

ſecundo de teſtimonio ſcripturarũ, Vbi quo ad teſtium angelorũ, põt adere, quod in die Aſcenſionis angeli teſtimoniũ ꝓbuerũt reſurrectioni Chr̃i, annuntiando illius locum, & ſm̃ aduenerũt ita q̃ teſtium angelorũ habemus non ſolũ per mulieres, ſed ad ipſos diſcipulos immediate. Secũda aũt pars cõcluſionis declarat quo ad duo oſtenſa: primo quo ad ueram reſurrectionem: ſecundo quo ad gloriam illius ſatis ordinate in litera. In qua clara ſunt omnia.

¶ 2 Præt. Chr̃s reſurrexit reſurrectione glorioſa, id eſt, habens ſimul humanã naturã cũ gloria: ſed q̃dã Chr̃s oſtẽdit diſcipulis, q̃ vñr eſſe cõtraria naturæ humanę (ſicut q̃ ab oculis eorũ euanuit, & q̃ ad eos ianuis clauſis itrauit) q̃dã aũt vñr eſſe cõtraria glorię. puta q̃ mãducauit, & bibit, & q̃ habuit vulnerũ cicatrices. ergo vr̃q illa argumẽta nõ fuerint ſufficientia neq; cõuenientia ad fidem reſurrectionis oſtendendam.

¶ 3 Præt. Corpus Chr̃i nõ erat tale poſt reſurrectionẽ, vt tãgi deberet ab hoĩe mortali, vnde, & ipſe dixit Magdalenę Ioã. 20. Noli me tãgere: nondũ. n. aſcendi ad patrẽ meum. non ergo fuit cõueniens, q̃ ad manifeſtandam veritatem reſurrectionis ſuæ, ſeipſum diſcipulis palpandum exhiberet

¶ 4 Præt. Inter dotes glorificati corporis, ꝑcipua vr̃ eſſe claritas, q̃ tñ i reſurrectione nullo argumẽto oſtẽdit. ergo vr̃ q̃ inſufficiẽtia fuerint illa argumẽta ad manifeſtãdã qualitatẽ reſurrectionis Chr̃i

¶ 5 Præt.* Angeli in teſtes reſurrectionis inducti ex iſta diſſonãtia euãgeliſtarũ, inſufficiẽtes vñr. Nã apud Mat. Angel' ſup lapidẽ reuolutũ, apud Marcũ vero, intus angelus deſcribit viſus à mulierib' ingreſſis monumẽtũ. Et rurſus ab iſtis vnus, a Ioãne duo ſedẽtes, à Luca vero duo ſtãtes deſcribunt. icõueniẽtia ergo vñr teſtimonia reſurrectionis.

Argumentum ſuppletum.

SED CONTRA eſt, q̃ Chr̃s, q̃ eſt dei ſapientia, ſuauiter, & cõueniẽter diſponit oĩa, vt dr̃ Sap. 8.

Concl.

RESPON. Dicẽdũ, q̃ Chr̃s reſurrectionẽ uã dupliciter manifeſtauit. i. teſtimonio, & argumẽto. ſi ue ſigno. et vtraq; manifeſtatio in ſuo genere fuit ſufficiẽs. Eſt. n. vſus duplici teſtimonio ad manifeſtãdã ſuã reſurrectionẽ diſcipulis: quorũ neutrũ põt refelli. Quorũ primũ eſt teſtium angelorũ, q̃ mulieribus reſurrectionẽ annũtiauerũt, vt patet p oẽs euãgeliſtas. Aliud aũt eſt teſtium ſcripturarũ quas ipſe ꝓpoſuit ad oſtẽſionẽ ſuæ reſurrectionis vt dr̃ Lucæ. vlti. Argumẽta ẽt fuerunt ſufficientia ad oſtendendã verã reſurrectionẽ, & glorioſam. Quòd aũt fuerit vera reſurrectio, oſtẽdit vno mõ, ex parte corporis. Circa quod, tria oſtẽdit. Primo qđ̃ q̃ eſſet corpus verũ, & ſolidum, non corpus phantaſticum vel rarum, ſicut eſt aer. Et hoc oſtendit per hoc, q̃ corpus ſuum palpabile præbuit: unde ipſe dicit Luc. ultim. Palpate, & videte, qa ſpiritus carnem, & oſſa non habet, ſicut me uidetis habere. ſecundo oſtendit q̃ eſſet corpus humanũ, oſtendendo eis ueram effigiem, quam oculis intuerentur. tertio oſtendit eis, quòd eſſet idem numero corpus, quod prius habuerat, oſtendẽdo eis vulne-

vulnerũ cicatrices: vnde ut legit Luc. vlt. dixit eis. A Videte manus meas, & pedes meos, qa ego ipſe sũ. Alio mõ, oſtendit eis ueritatem ſuæ reſurrectionis ex parte aĩæ, iterato corpi unitæ. Et hoc oñdit per opa triplicis uitæ. Primo qdẽ, p opus uitæ nutritiuæ, in hoc, q̃ cũ diſcipulis mãducauit, & bibit, vt legitur Luc. vlt. Scdo p opera uitæ ſenſitiuæ, in hoc, q̃ diſcipulis ad interrogata rñdebat, & põtes ſalutabat, in quo oñdebat ſe, & uidere, & audire. Tertio, p opera vitę intellectiuę, in hoc q̃ eis loquebãt, & de ſcripturis diſſerebat. Et ne q̃d deeſſet ad pfectionẽ manifeſtationis, oñdit ẽt ſe hãe diuinã nãm, p miraculũ qđ fecit in piſcib. capiendis, & ulteri' B p hoc q̃ eis uidentib. aſcẽdit in cęlũ: qa ut dr̃ Io. 3. Nemo aſcendit in cęlũ, niſi q̃ deſcendit de cęlo, Filius hoĩs q̃ eſt in cęlo. Gloriã ẽt ſuæ reſurrectionis oſtẽdit diſcipulis p hoc q̃ ad eos ianuis clauſis intrauit: ſm. n. q̃ Greg.* dicit in Hom. palpandã carnẽ Dñs præbuit, quã ianuis clauſis introduxit, vt eſſe poſt reſurrectionẽ oſtẽderet corpus ſuũ, & eiuſdẽ naturæ, & alterius gloriæ: ſimiliter ẽt ad ꝓprietatẽ gloriæ ꝑtinebat, q̃ ſubito ab oculis eorũ euanuit, vt dr̃ Luc. vlt. qa p hoc oſtendebatur, q̃ in po- C teſtate eius erat uideri, & non uideri: qđ pertinet ad conditionẽ corporis glorioſi, vt ſup.* dictũ eſt.

Hom. 26. i Euã. nõ re more a pri cip.

Q. 54. ar. 1 ad 2. arg. & ar. 3. ad 1. arg.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q̃ licet ſingula argumẽtorũ nõ ſufficerent ad manifeſtandã perfectẽ Chr̃i reſurrectionẽ, tñ oĩa ſimul accepta pfecte Chr̃i reſurrectionẽ manifeſtant: maxime pp ſcripturæ teſtimoniũ, & angelorũ dicta, & ẽt ipſius Chr̃i aſſertionẽ miraculis cõfirmata: angeli aũt apparentes nõ aſſerebant ſe hoĩes eſſe: ſicut aſſeruit Chr̃s vere ſe hoĩem eſſe. Et tũ aliter Chr̃s mãducauit, & aliter angeli: nã quia corpa ab angelis aſſumpta, nõ erãt corpa uiua, uel aiata, nõ erat uera comeſtio, licet eſſet uera cibi cõtritio, & traiectio in interiorẽ par D tẽ corpis aſſumpti: vnde, & angelus dixit Tob. 12, Cũ eſſem uobiſcũ, uidebar quidẽ uobiſcũ mãducare, & bibere, ſed ego cibo inuiſibili utor, ſed qa corpus Chr̃i vere fuit aiatũ, uera fuit ei' comeſtio. vt. n. Aug. ꝓdicit 12. de Ciui. Dei, nõ prãs, ſed egeſtas eden di, corporibus reſurgentiũ aufertur: vnde ſicut Beda* dicit, Chr̃us mandducauit ptãte, nõ egeſtate.

*Li. 3. c. 22 circa fi. t. 5 *Ca. 97. in Luc. parũ ante med. to. 2.*

AD II dicẽdũ q̃ (ſicut dictũ eſt) argumenta quędã inducebantur a Chr̃o ad probandã veritatẽ humanæ naturæ, q̃dã uero ad probandã gloriã reſurgẽtis. Conditio aũt naturæ humanæ, ſm q̃ in ſe cõſideratã (quantũ. ſ. ad ſtatum põtem) contrariat cõditioni glorię, ſm illud 1. ad Corin. 15. Seminat in infirmitate, ſurget in virtute. & ſic ea, quæ inducunt E ad oſtendẽdã conditionẽ gloriæ, vñr hãe contrarietatẽ ad naturã, nõ ſimpliciter, ſed ſm ſtatum põtẽ, & econuerſo: vnde Greg.* dicit in Hom. q̃ duo mira, & iuxta humanã rõnẽ ſibi ualde contraria, Dñs oſtendit, dum poſt reſurrectionem corpus ſuũ, & incorruptibile, & tamen palpabile demonſtrauit.

Ho. 26. in Euan. paulo a prin.

Trac. 121. a med. illius toni. 9.

AD III dcd̃m, q̃ (ſicut Aug.* dicit ſuper Ioan.) hoc quod Dñs dixit, Noli me tangere, nõ dũ. n. aſcẽdi ad Patrem meũ, ſic dictũ eſt ut in illa fœmina figuraretur eccleſia de gentibus, q̃ in Chr̃m nõ credidit, niſi cũ aſcendiſſet ad patrẽ: aut ſic in ſe credi uoluit Ieſus, hoc eſt ſic ſe ſpiritualiter tangi, q̃ ipſe, & pr̃ unũ ſunt. Eius quippe intimis ſenſib. quodãmodo aſcendit ad patrẽ, q̃ ſic in eo profecerit, vt patri agnoſcat æqualẽ. Hęc aũt carnaliter adhuc in eũ credebat, quẽ ſicut hoĩem flebat: q̃ aũt Maria alibi legit Chr̃m tetigiſſe, qñ ſimul cũ aliis mulieribus acceſſit, & tenuit pedes eius, põnem non facit, vt Seuerianus dicit: ſiquidẽ illud de figura eſt, hoc de ſexu, illud de diuina gra, hoc de humana natura; vel ſicut Chryſ.* dicit, uolebat hæc mulier adhuc cum Chriſto conuerſari, ſicut, & ante paſſionem, & præ gaudio nihil magnum cogitabat, quamuis caro Chriſti multo melior facta fuerit reſurgendo. Et iõ dixit; nondũ aſcendi ad patrẽ meum, quaſi dicat, non æſtimes me iã terrenã uitã agere: q̃. n. in terris me uides, hoc eſt, quia nõdũ aſcendi ad patrẽ meũ, ſed in promptu eſt q̃ aſcendã; vnde ſubditur, Aſcẽdo ad patrem meum, & patrem veſtrum.

Ho. 85. in Io. ſuper il lud, noli me tãgere. to. 3.

Ad IIII dcd̃m, q̃ ſicut Aug.* dicit in Dialog. ad Oroſium, Clarificata carne Dñs reſurrexit, ſed non- o- luit in ea clarificatione diſcipulis ſuis apparere, qa non poſſent oculis ſuis talem claritatẽ proſpicere: ſi. n. antequã moreret pro nobis, & reſurgeret, qñ transfiguratus eſt in monte diſcipuli ſui eum uidere non potuerunt, quanto magis glorificata carne Dñi, eum uidere non potuerunt? Eſt ẽt conſideran dum, q̃ poſt reſurrectionẽ Dñs hoc præcipue uolebat oſtendere, q̃ idẽ ipſe eſſet, qui mortuus fuerat, quòd multum poterat impedire, ſi eis ſui corporis claritatẽ oſtẽderet, nam immutatio, quæ fit ſm̃ aſpectũ, maxime oſtẽdit diuerſitatem eius, quod vr̃: quia ſenſibilia cõia, inter quę eſt unum, & multa, uel idẽ, & diuerſum, maxime diiudicat, uiſus: ſed ante paſſionẽ, ne infirmitatem paſſionis eius diſcipuli deſpicerent, intendebat Chriſtus eis gloriam maieſtatis ſuę oſtendere, quam maxime demõſtrat claritas corporis. Et ideo ante paſſionem, gloriam ſuam demonſtrauit diſcipulis per claritatem, poſt reſurrectionem autem per alia indicia.

In dial. 65. qu. 9 14. in prin. to. 4.

Ad V dcd̃m, quòd ſicut Aug. ꝓdicit in li. de Conſenſu Euang. poſſumus intelligere unum angelũ uiſum à mulieribus, ſm Matth. & Mar. ut eas ingreſſas in monumẽtũ accipiamus, in aliquod, ſ. ſpatiũ, quod erat aliqua maceria communitum, atq; ibi vidiſſe angelum* ſedentem a dextris, quod dicit Mar cus. Deinde dum introſpicerent locum in quo iacuerat corpus Domini, viſus ab eis alios duos angelos, primo quidẽ ſedentes (vt dicit Ioan.) & poſtea eos ſurrexiſſe, vt ſtantes uiderentur, ut dicit Lucas.

lib. 3. c. 24 tom. 4.

**Supra lapidẽ reuolutũ a monumento, ſicut dicit Matth. ut hoc ſit ſedentem.*

QVAESTIO LVI.

De reſurrectionis Chriſti cauſalitate, in duos articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de cauſalitate reſurrectionis Chriſti.

Et circa hoc quæruntur duo.

¶ Primo, Vtrum reſurrectio Chriſti ſit cauſa noſtræ reſurrectionis.

¶ Secundo, Vtrum reſurrectio Chriſti ſit cauſa noſtræ iuſtificationis.

SVP. QVÆ. LVI. ART. I.

Ferr.4.cont.c. Mdina.a.1.

TItulus clarus.

¶ In corpe una é cõclusio: Resurrectio Chri est cã nře resurrectionis. Probat tripliciter. Primo ratione principij in quolibet gñe. &c. Secdo auctoritate Apostoli: tertio ex cõsonantia uerbi incarnati, Oĩa clara & distincta sũt in Ira.

¶ In rnsione ad tertiũ, aduerte q humanitas Chri sti, qua est organum coniunctum per sonaliter uerbo Dei, est uelut uniuersale in strũm Dei ad miracula facienda, ut ex superius dictis hr. Determinat aũt ad esse instrum ad hoc, el illud opus miraculosum, p aliquã ipsius conditionẽ: ita q ex hoc q passa est, intelligimus cõi catã sibi per quãdam appropriationẽ uirtutem remissiuã peccatorum, & ex hoc, q resurrexit, cõicata similiter est sibi uirtus resuscitatiua mortuorũ, & sic de aliis similib. instrumentalibus actionibus, q humanitati Chri tribuunt instraliter, Deo aũt principaliter. sic.n. resurrectio Chri dr cã nře resurrectionis: qm̃ p ipsam: vt dictũ est, Chr hõ instrum efficax cõstitutus est ad resuscitandos homines in uitam æternam.

*ca.ul.par. 3. 4 med.

Damas. li. 4.c.28

ART. I.

ARTICVLVS I.

Vtrum resurrectio Christi sit causa resurrectionis corporum.

AD PRIMVM sic procedit. Vr q resurrectio Christi non sit cã resurrectionis corporũ. Posita.n.cã sufficiẽti, necesse est h effectũ poni. si ergo resurrectio Chri est cã sufficiens resurrectionis corporum, statim eo resurgente omnes mortui resurgere debuerunt.

¶ 2 Præt. Cã resurrectionis mortuorum est diuina iustitia, ut corpa simul prẽm ent, uel puniant cũ aiabus, sicut cõcauerunt in merito, uel pcõ, ut dicit Diony. ult. c Cęlest. Hier. & ẽt Damas. d cit in 3. li: hsed iusti tiã Dei necesse esset impleri, ẽt si Chrs nõ resurrexisset. ergo ẽt Chro nõ resurgente, mortui resurgerẽt. non ergo resurrectio Christi est causa resurrectionis corporum.

¶ 3 Præ. Si resurrectio Christi sit cã resurrectionis corporũ, aut esset cã exẽplaris, aut cã effectiua, aut meritoria: sed nõ est h cã exẽplaris: qa resurrectionẽ corporum Deus operab ẽ, ẽm illud Io. 5. sicut pr suscitat mortuos: Deus aũt nõ indiget inspicere ad aliqd exẽplar extra se. sir ẽt nõ est cã effectiua: qa cã efficiẽs nõ agit nisi p cõtactũ, uel spũalẽ, vel corpalẽ: manifestũ est aũt q resurrectio Chri nõ hẽt contactũ corporalẽ ad mortuos, q resurgent, pp distãtiã tpis, & loci: sir ẽt h nec contactũ spũalẽ, q est per fidem, & charitatem, quia ẽt infideles, & peccatores resurgent. neq; ẽt est cã meritoria: qa Chrs resurgens iam non erat uiator, & ita nõ erat in statu merendi. & ita nullo modo resurrectio Christi uidetur esse causa nostræ resurrectionis.

¶ 4 Præt. Cum mors sit priuatio uitæ, nihil vr esse aliud destruere mortẽ, q reducere uitam, quod ptinet ad resurrectionẽ, sed Christus moriẽdo, mortem nostrã destruxit. ergo mors Christi est causa nostræ resurrectionis. non ergo eius resurrectio.

SED CONTRA est, q super illud 1. ad Cor. 15. Si Christus prædicat, q resurrexit à mortuis, &c. dicit Gl. Qui est causa sufficiens resurrectionis nostræ.

RESP. Dcm, q illud, q est primum in quolibet gñe, est cã oĩum, quæ sunt post, vt dr in 2. Metaph.* Primũ aũt in gñe nře resurrectio Chri, sicut ex supradictis † patet: vnde oportet q resurrectio Chri sit cã nře resurrectionis. & hoc est qd Apost. dicit 1. ad Corin. 15. Chrs resurrexit à mortuis primitiæ dormiẽtiũ, qm̃ quidẽ p hominẽ mors, & p hominem resurrectio mortuorũ: & hoc rationabiliter. nã principium humanæ viuificationis est verbum Dei, de quo dr in Ps. 35. Apud te est fons uitæ, vñ, & ipse dicit Io. 5. sicut pater suscitat mortuos, & viuificat, sic, & Filius quos vult viuificat. Habet autem hoc naturalis ordo rerum diuinitus institutus, ut quælibet cã primo operetur ĩ id, quod est sibi propinquius, & per illud operẽ in alia magis remota: sicut ignis primo calefacit aerẽ sibi propinquũ, per quẽ calefacit corpa distantia, & ipse Deus primo illuminat substãtias sibi propinquas, p quas illuminat magis remotas, ut Dion. † dicit 13. c. Cęl. Hier. & iõm uerbũ Dei primo tribuit vitã immortalẽ corpori sibi naturaliter unito, & p ipsum operatur resurrectionem in omnib. aliis.

Cap. 13. nõ multũ procula prin. Concl.m

In corp. ar.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q (sicut dictum est*) resurrectio Christi est causa nostræ resurrectionis per virtutem Verbi uniti, quod quidem operatur secundum uoluntatem. & ideo non oportet, q statim sequatur effectus, sed secundum dispositionẽ uerbi Dei, ut. s. primo conformemur Christo patienti, & morienti in hac uita passibili, & mortali, deinde perueniamus ad *percipiendum similitudinem resurrectionis ipsius.

*Alias participandã.

AD II dicẽdũ q iustitia Dei est causa prima resurrectionis nostræ: resurrectio autem Christi est cã secundaria, & quasi instrumentalis. Licet aũt virtus principalis agentis non determinetur ad hoc instrumentum determinate, tamẽ ex quo per hoc instrumentũ operatur, instrum illud est causa efficiẽs, sic ergo diuina iustitia, quantũ est de se, nõ est obligata ad resurrectionẽ nostram causanda per resurrectionẽ Christi: potuit.n. alio modo nos Deus liberare, q per Christi passionem, & resurrectionem ut supra* dictum est. Ex quo tamen decreuit hoc modo nos liberare: manifestum est, q resurrectio Christi est causa nostræ resurrectionis.

*Q.46.ar.2. & 3.

AD III dcm, q resurrectio Christi non est, proprie loquendo causa meritoria nostrę resurrectionis: sed est causa efficiens, & exemplaris. Efficiens quidẽ, inquantum humanitas Christi secundum q resurrexit, est quodammodo instrumentum diuinitatis ipsius, & operatur in uirtute eius, vt supra dictũ est. † Et ideo sicut alia, quę Christus in sua humanitate fecit, uel passus est, ex uirtute diuinitatis eius sunt nobis salutaria (vt sup. dictũ est*) ita, & resurrectio Chri est cã efficiẽs nræ resurrectionis virtute diuina, cuius proprium est mortuos uiuificare, quæ quidem uirtus præsentialiter attingit oĩa loca, & tpa, & talis contactus uirtualis sufficit ad rationem huius efficientiæ. Et quia (vt dictũ est†) primordialis causa resurrectionis humanæ, est diuina iustitia, ex qua Christus habet ptãtẽ iudiciũ facere, inquantum filius hominis est, uirtus effectiua resurrectionis ei⁹ se extendit, nõ solum ad bonos, sed ẽt ad malos, qui sunt eius iudicio subiecti, Sicut aũt resurrectio corporis Christi, ex eo q corpus illud est personaliter Verbo unitum, est prima tpe ita etiam est prima dignitate, & perfectione, ut dicit gl. 1. ad Cor. 15. Semper autem id, quod est perfectissimum,

*Q.13.ar.2. & 3.

*q.48.ar.1

*In sol. pr. ad 2.

fectissimum, est exemplar eius, quod est minus p fectum secundum suũ modũ, & ideo resurrectio Christi est causa exẽplaris nostræ resurrectionis. Quod quidem necessariũ est, non ex parte resuscitantis, qui nõ indiget exẽplari, sed ex parte resuscitorũ, quos oportet illi resurrectioni conformari, ẽm illud Phi. 3. Reformabit corpus humilitatis nostræ, cõfiguratũ corpori claritatis suæ. Licet aũt efficietia resurrectionis Chri se extẽdat ad resurrectionẽ tã bonorũ, q malorum: exẽplaritas tamen eius se extendit proprie solum ad bonos, q sunt facti cõformes filiationis ipsius, ut dr Ro. 8.

AD IIII dicendum, q ẽm rationẽ efficientiæ, quæ dependet ex uirtute diuina cõiter, tam mors Chri, quã etiã resurrectio, est causa tam destructionis mortis, quã reparationis uitæ: sed ẽm rationẽ exemplaritatis, mors Chri, p quam recessit à uita mortali, est causa destructionis mortis nostræ: resurrectio uero eius, per quã inchoauit uitam immortalẽ, est causa reparationis vitæ nostræ: passio tñ Chri est insu p cã meritoria, vt supra dictũ est.*

*Q.48.Ar.1.

ARTICVLVS II.

Vtrũ resurrectio Christi sit causa resurrectionis animarum.

AD SECVNDVM sic procedit. Vr q resurrectio Chri nõ sit cã resurrectionis animarum. Dicit.n. Aug.* super Ioa. q corpora resurgunt per dispensatio humana, sed aiæ resurgũt per substantiam dei: sed resurrectio Christi non pertinet ad substantiã dei, sed ad dispẽsationẽ humanam. ergo resurrectio Chri, & si sit causa resurrectionis corporũ, non tamen videt cẽ causa resurrectionis aiarũ.

¶ 2 Præt. corpus nõ agit in spiritũ: sed resurrectio Christi ptinet ad corpus eius, qđ cecidit p mortẽ. ergo resurrectio Christi no est cã resurrectionis aiarũ.

¶ 3 Præt. Quia resurrectio Chri est cã resurrectionis corporũ oĩum corpora resurgẽt, ẽm illud 1. ad Corin. 15. Oẽs qdẽ resurgemus: sed nõ oĩum aiæ resurgẽt: qa qdã ibunt in supplicium æternum, vt dr Matth. 25. ergo resurrectio Christi nõ est causa resurrectionis animarũ.

¶ 4 Præter. Resurrectio aiarum fit p remissionẽ peccatorũ: sed hoc factũ est p Chri passionem ẽm illud Apoc. 1. Lauit nos à peccatis nostris ĩ sãguine suo. ergo resurrectionis aiarũ magis é cã Chri passio, q ei⁹ resurrectio

SED CONTRA est, q Apo. dicit Rom. 4. Resurrexit pp iustificationẽ nostrã: q nihil aliud est q resurrectio animarũ. Et super illud Ps. 29. Ad uesperũ demorabit fletus, dicit glos. q resurrectio Christi est causa resurrectionis nostræ, & animæ in pśenti, & corporis ĩ futuro.

*Art. præc. ad 3.

RESPON. Dcm, q (sicut dictũ est*) resurrectio agit in uirtute diuinitatis, q q de se extẽdit, nõ solũ ad resurrectionẽ corporũ, sed ẽt ad resurrectionẽ aiarũ: ideo. n. ẽ, m & q aĩa uiuat p gratiã, & q corpus uiuat p aĩam. Et ideo resurrectio Chri habet instrumentaliter uirtutẽ effectiuã, nõ solũ respectu resurrectionis corporũ, sed ẽt respectu resurrectionis animarũ: smiliter ẽt habet rõnem exẽplaritatis respectu resurrectionis aiarũ. n quia Chro resurgẽti debemus ẽt ẽm aiam cõformari, vt sicut, ẽm Apo. Rõ. Chrs surrexit à mortuis per gloriã patris, ita & nos in nouitate uitæ ambulemus, & sicut ipe resurgens ex mortuis iam non moritur, it & nos existimemus nos mortuos esse peccatis, ut iterum uiuamus in illo.

*Cucl.m

*Trac. 25. ẽ ioan inter prin. & m

AD PRIMVM ergo dicendũ, q Aug.* dicit resurrectionẽ aiarũ fieri p dei substantiã, quãtũ ad participationẽ: q a. s. participãdo diuinã bonitatẽ, fiãt boni tot. fiunt bonæ, & iustæ, nõ aũt participãdo quãcũq; creaturã: vñ cũ dixisset, † Aiæ resurgunt p substantiã dei subdit: participatione. n. dei fit aĩa beata, ó participatione aię sanctæ: sed participando gloriã corporis Chri, efficiunt corpora nostra gloriosa.

*Eodem loco nunc dicto.

AD II dcm, q efficientia resurrectionis Christi pertingit ad animas, non per propriam uirtutem ipsius corporis resurgentis: sed per uirtutẽ diuinitatis, cui personaliter unitur.

AD III dcm, q resurrectio aiarũ ptinet ad meritũ, qđ est effectus iustificatoris: sed resurrectio corporũ ordinat ad pœnã, uel ẽmiũ, q sunt effectus iudicantis. Ad Chrm aũt nõ pertinet iustificare oẽs, sed iudicare, & ideo omnes resuscitat ẽm corpus, sed nõ omnes secundum animam.

*Alias iustificatio.

AD IIII dcm, q in iustificatione aiarũ duo concurrunt. s. remissio culpæ, & nouitas uitę per gratiam. Quantũ ergo ad efficiẽtiã, q est p uirtutẽ diuinã, tã passio Chri q resurrectio est cã iustificationis quo ad vtrũq: sed quantũ ad exẽplaritatẽ, pprie, passio, & mors Chri, est cã remissionis culpæ, p quã morimur peccato; resurrectio aũt Chri, est cã nouitatis uitæ, quæ est p gratiam, siue iustitiam. Et ideo Apost. dicit Rom. 4. q traditus est. s. in mortem, propter delicta nostra, scilicet tollenda, & resurrexit propter iustificationẽ nostrã: sed passio Christi est ẽt causa meritoria, ut dictũ est.*

*Ari. præc. SVP. † QV. LVII. ad 3. arg.

QVAESTIO LVII.

De ascensione Christi, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de ascensione Christi.

Tertia S. Tho.

ART. I.

TItulus clarus.

¶ In corpore una conclusio: Conueniẽs fuit Chrstũ non remanere in terris, sed ascẽdere in cęlũ. Probat: Locus debet esse pportionatus locato, etc. clar patet in littera

Et circa hoc quæruntur sex.

¶Primo, Vtrum fuerit conueniens Christum ascendere.

¶Secundo, Secundum quam naturam conueniat sibi ascensio.

¶Tertio, Vtrum propria virtute ascenderit.

¶Quarto, Vtrum ascenderit super omnes cœlos corporeos.

¶Quinto, vtrum ascenderit super omnes spirituales creaturas.

¶Sexto, De effectu ascensionis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum fuerit conueniens, Christum ascendere.

Per.o 310 3.d.22.q.3 a.1.Et op. 3.c.247.Et opuſ.60.c. 23.princ.

AD PRIMVM sic procedit. Vī q̄ non fuerit conueniēs Chr̄m ascendere. Dicit.n.Phil.* in 2.de Cæl.q̄ illa,quæ optimo mō se habent,posſi dent suū bonū sine motu; sed [h] Christus optime se habuit:quia,&ſm diuinam naturam eſt ſummū bonum, & ſecundum humanam naturā,eſt ſummè glorificatus ergo ſuum bonum habet ſine motu: ſed aſcenſio eſt quidam motus. ergo non fuit conueniens,quòd Christus aſcenderet.

*l.2.cō.64 65.66.to.2

¶2 Præt.Oē qđ mouet,mouet p̄ aliquid h mobile: ſed Chr̄o non fuit melius eſſe in cælo q̄ in terra: nihil.n.accreuit ſibi p̄ hoc,q̄ fuit in cælo; neq; quātum ad aīam,neque quantum ad corpus. ergo vī, quòd Christus non debuerit in cœlum aſcēdere.

¶3 Præt. Filius dei humanā nām aſſumpſit ad noſtrā ſalutē: [h] ſed magis fuiſſet ſalutare hoībus, q̄ ſemper conuerſaretur nobiſcum in terris: vī ipſe dixit diſcipulis ſuis Luc.17.Venient dies,qñ deſideretis videre vnū diem Filij hominis,& non videbitis.videtur ergo, quòd non fuerit conueniens Chriſtum aſcendere in cœlum.

li.14.c.31. a med.

¶4 Præt.Sicut Greg.* dicit 14 Mor. corpus Chr̄i [h] in nullo mutatū fuit poſt reſurrectionē: ſed nō immediate poſt reſurrectionē aſcendit in cœlum: qa ipſe dicit poſt reſurrectionē Io.20.Nondum aſcendi ad patrem meum.ergo vī q̄ nec poſt quadraginta dies aſcendere debuerit.

SED CONTRA eſt, q̄ Dñs dicit Io.20. Aſcendo ad patrem meum,& patrem veſtrum.

* Alias p.

RESP.Dcđm, q̄ locus debet eſſe proportionatus locato.Chriſtus aūt poſt reſurrectionem, vitā immortalem,& incorruptibilem inchoauit. Locus autem,in quo nos habitamus,eſt locus gñationis, & corruptionis; ſed locus cœleſtis eſt locus incorruptionis,& iō [m] non fuit conueniens, q̄ Chriſtus poſt reſurrectionem remaneret in terris, ſed conueniens fuit,quòd aſcenderet in cœlum. [n]

anct. m

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ illud optime ſe habens,quod ſine motu poſſidet ſuum bonū,eſt ipſe deus: quia eſt omnino immutabilis,ſecundum illud Malach.3.Ego deus, & non mutor. Quælibet autem creatura eſt mutabilis, aliquo mō,vt patet per Aug.* 8.ſuper Gen.ad literam. Et quia natura aſſumpta a filio dei,remanſit creatura (vt patet ex his,quæ ſupra † dicta ſunt) non eſt inconueniēs, ſi ei aliquis motus attribuatur.

lib.8.c.24. 13.3 †Q.2.a.1.

AD II dicendum, q̄ p̄ hoc,q̄ Chr̄s aſcēdit in cœlū,nil ei accreuit,quātū ad ea q̄ ſunt de eſſētia gloriæ,ſiue ſm corpus,ſiue ſm aīam, tñ accreuit ei aliq̄d quantū ad loci decentiā, qđ eſt ad bene eē gloriæ: non q̄ corpus eius aliquid, aut perfectionis, aut conſeruationis acquireret ex corpore cęleſti: ſed ſolummō p̄p quandā decentiā:hoc aūt aliquo mō p̄tinebat ad eius gloriā. Et de hac decētia gaudiū quoddā habuit,nō qdē, q̄ tūc de nouo de hoc gaudere inciperet, qñ in cælū aſcendit: ſed qa nouo mō de hoc gauiſus eſt; ſicut de re impleta: vñ ſuper illud Pſ.15.Delectationes in dextera tua uſque in finem,dicit gl.Delectatio,& lætitia erit mihi in conſeſſu tuo,humanis obtutibus ſubtractio.

Ad III dcđm, q̄ licet præſentia corporalis Chr̄i fuerit ſubtracta fidelibus per aſcēſionem,p̄ntia tñ diuinitatis ipſius ſp adeſt fidelibus, ſm q̄ ipſe dicit Matt.vlt.Ecce,ego vobiſcum ſum vſque ad cōſummationem ſæculi. Qui.n.aſcendit in cœlos,nō deſerit adoptatos, vt Leo Papa dicit:ſed ipſa aſcenſio Chr̄i in cœlum,qua corporalem ſuam p̄ntiam nobis ſubtraxit,magis fuit utilis nobis, q̄ p̄ntia corporalis fuiſſet.Primo quidē,p̄p fidei augmentum quæ eſt de nō viſis: vñ ipſe Dñs dicit diſcipulis ſuis Io.16.q̄ Spūſſanctus aduenies arguet mundū de iuſtitia,ſ.eorum,qui credunt, vt Aug.* dicit ſuper Io. [k] q̄ppe fidelīū cōparatio, infideliū eſt vituperatio: vñ ſubdit,qa ad patrē vado,& iā nō videbitis me,beati.n. qui nō vident, & credunt. Erit igit vīa iuſtitia,de qua conuincendo arguet, qm̄ in me, qđ nō videbitis creditis.Secūdo, ad dei ſubleuationem: vnde ipſe dicit Io.14.Si enim ego, & præparauero vobis locum,iterum veniā, & accipiā vos ad meipsū, vt vbi ego ſum,& vos ſitis.Per hoc enim, q̄ Chr̄s humanam naturam aſſumptam, in cælo collocauit,dedit nobis ſpem illuc perueniendi, quia vbi fuerit corpus,illuc congregabuntur,& aquilæ, vt dicitur Matth.24.vnde & Mich.2.dicitur. Ascendit pandens iter ante eos.tertio ad erigēdum charitatis affectum in cæleſtia, vnde dicit Apoſt. Coloſ.3.Quæ ſurſum ſunt quærite,vbi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens, quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram,vt enim dicitur Matt.6. Vbi eſt theſaurus tuus,ibi eſt,& cor tuum. Et quia Spiritusſanctus eſt amor, nos in cœleſtia rapiens, ideo Dñs dicit diſcipulis Io.16. Expedit vobis vt ego vadam,ſi enim non abiero,paracletus non veniet ad vos,ſi autem abiero,mittam eum ad vos,quod exponens Aug.* ſuper Io.dicit, Non poteſtis capere Spiritum,quandiu ſecundum carnem noſſe perſiſtitis Chriſtum.Chriſto autem diſcedente corporaliter,non ſolum Spirituſſanctus,ſed,& Pater,& Filius illis affuit ſpiritualiter.

Tra.95.in ioan.ante med.to.9.

Tra.94.in ioan.Poſt med.to.9.

AD IIII dcđm, q̄ licet Chriſto reſurgēti in vitam immortalem congrueret locus cœleſtis,tñ aſcenſionē diſtulit,vt veritas reſurrectionis cōprobaretur,vnde dr̄ Act.1.quòd poſt paſſionem ſuam præbuit ſeipſum viuum diſcipulis, in multis argumētis p̄ dies quadraginta. Vbi dicit quædā gl.* q̄ qa p̄ quadragīta horas mortuꝰ fuerat, quadraginta diebus ſe viuere cōfirmat. Vel per quadraginta

gl.ordi.

*Alias typus.

dies tempus*præſentis ſæculi,quo Chriſtus in ecclēſia conuerſatur,poteſt intelligi: quia homo cōſtat ex quatuor elementis,& eruditur contra trāſgreſſionem decalogi.

SVP. QV. LVII. ART. II.

Per.o 319 3.d.22.q. 3.ar.1.ad 2.Et opu. 3.c.247.

TItulus, ut ſonat ſumendus eſt.

¶In corpore ponitur vna diſtinctio bimēbris cū ſuis concluſionibus. Diſtinctio eſt circa ly ſm̄ q̄, & concluſiones ſunt clarę. Vbi nota in hac materia, q̄ ſicut ſuppoſitū diuinum paſſum eſt ſm̄ naturā humanā, ut ly ſm̄, dicit conditionē patientis,ita p̄ſona filii Dei eſt ille, q̄ aſcendit in cœlum ſm̄ nām humanā, ut naturā aſcendentem, & ſm̄ naturam diuinā,ut cauſam aſcenſionis.

ARTICVLVS II.

Vtrum conueniat Chriſto aſcendere in cœlum ſecundum diuinam naturam.

AD SECVNDVM ſic procedit. Vī q̄ aſcendere in cęlum conueniat Chr̄o ſm̄ diuinā naturā. Dr̄.n.in Pſ.46.Aſcendit [h] Deus in iubilatione,& Deuter.33. [h] Aſcenſor cæli,auxiliator tuus: ſed iſta dr̄ de Deo ēt ante Chriſti incarnationē ergo Chriſto conuenit aſcendere in cœlum,ſecundum quòd Deus.

¶2 Præt. [h] Eiuſdē eſt aſcendere in cęlū, cuius eſt deſcendere de cęlo,ſm illud Io.3.Nemo aſcēdit in cęlum, niſi q̄ de cęlo deſcendit,& Eph.4. Qui deſcēdit, ipſe eſt, & qui aſcendit: ſed Chriſtus deſcendit de cœlo, non ſm̄ q̄ homo, ſed ſecundum q̄ Deus: non enim humana eius natura ante in cœlo fuerat,ſed diuina. ergo videtur quòd Chriſtus aſcenderit in cęlum,ſecundum quòd Deus.

¶3 Præt.Chr̄s ſua aſcenſione [h] aſcendit ad Patrē:ſed ad patris æqualitatē non peruenit,ſecundum q̄ hō ſic.n.dicit, pater maior me eſt, ut habetur Io. 14. ergo uidetur q̄ Chriſtus aſcendit ſm̄ quòd Deus.

SED CONTRA eſt, q̄ Eph.4.ſuper illud, q̄ aūt aſcēdit, qd eſt niſi quia,& deſcēdit,dicit gl.* Cōſtat q̄ ſm̄ humanitatē Chriſtus deſcendit,& aſcendit.

Et gl.interlinearis.

RESP.dcđm,q̄ ly ſm̄,duo pōt notare,ſ.cōditionē aſcendentis,& cauſam aſcenſionis.Et ſi qdē deſignat conditionē aſcendentis,tunc aſcendere non pōt conuenire Chriſto ſm̄ conditionē diuinæ naturæ,tū,qa nihil eſt diuinitate altius,quo poſſit aſcēdere:tū ēt,qa aſcenſio eſt motus localis,qui diuinę naturę non cōpetit,quæ eſt immobilis,& in localis: ſed per hunc modum aſcenſio competit Chr̄o ſm̄ humanā naturam,quæ continetur loco,& motui ſubiici pōt:vnde ſub [m] hoc ſenſu poterimus dicere, quòd Chr̄s aſcendit in cœlum ſm̄ q̄ hō, non ſm̄ q̄ Deus. [n] ſi vero ly ſm̄ q̄, deſignet cauſam aſcēſionis, cum [p] Chriſtus ex uirtute diuinitatis in cęlum aſcenderit,non autem ex uirtute humanæ naturæ,dicendum eſt q̄ Chriſtus aſcendit in cœlum, non ſecundum quòd homo,ſed ſm̄ q̄ Deus,q vnde Aug.ſd dicit in ſermon.de Aſcenſione,De nō fuit,q̄ filius dei perpendit in cruce, ſed de ſuo,q̄ aſcēdit.

uuel. m

uuel.p

in ſerm:3 & eſt 176. in ordi.a med.to.10.

AD PRIMVM ergo dicēndū,q̄ auctoritates illæ, prophetice dr̄ de deo,ſm̄ q̄ erat incarnādus: poteſt tamen dici,q̄ aſcendere,etſi non proprie cōuenit diuinæ naturæ,pōt tñ ei metaphorice conuenire,prout.ſ.dr̄, in cor hominis aſcendere, quando cor hominis ſe ſubijcit,& humiliat deo.Et eodem modo metaphorice dicitur aſcendere,reſpectu cuiuslibet creaturæ,ex eo quòd eam ſubijcit ſibi.

AD II dicendum,quòd ipſe idem eſt, qui aſcendit,& qui deſcendit,dicit enim Aug.† in li.de Symbolo,Quis eſt,qui deſcendit? Deus homo:quis eſt qui aſcendit? idem ipſe Deus homo. deſcenſus tñ duplex attribuitur Chriſto,unus quidem,quo dicitur deſcendiſſe de cœlo, qui quidem attribuitur deo homini,ſecundum q̄ Deus:non.n. eſt iſte deſcenſus intelligēdus ſecundum motum localē,ſed ſm̄ exinanitionem,qua cū in forma Dei eſſet,ſerui formā ſuſcepit; ſicut.n. dicitur exinanitus non ex eo,quòd ſuā plenitudinē amiſerit, ſed ex eo quòd noſtram paruitatem ſuſcepit,ita dicitur deſcendiſſe de cœlo,non quòd cœlum deſeruerit, ſed quia naturam terrenam aſſumpſit in vnitatē perſonæ. Alius autem eſt deſcenſus, quo deſcendit in inferiores partes terræ,ut dicitur Eph. 4. Qui quidem eſt deſcenſus localis,vnde competit Chriſto ſecundum conditionem humanæ naturæ.

1.4.c.7.eīs ca prin.9.

AD III dcđm,quòd Chriſtus dicitur ad patrē aſcendere,inquantum aſcendit ad conſeſſum paternæ dexteræ: quod quidem cōuenit Chriſto aliqualiter ſecundum diuinam naturam, aliqualiter autem ſecundum humanam, ſecundum quòd infra dicetur.

SV. QVÆ. LVII. ART. III.

ARTICVLVS III.

Vtrum Chriſtus aſcenderit propria virtute.

Medina.art.3.

Per.o 312 Opu.3.ca. 247.Et op. 60.c.23.

AD TERTIVM ſic procedi tur. Videſ, q̄ Chriſtus non aſcenderit propria virtute. Dr̄ enim Marci vltim.quòd Dominus Ieſus poſtquam locutus eſt diſcipulis, aſſumptus eſt in cœlum.Et Act.1.dicitur,Videntibus illis eleuatus eſt, & nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum: ſed illud, quod aſſumitur, & eleuatur,ab alio uidetur moueri. hergo Chriſtus non propria virtute,ſed aliena ferebatur in cœlum.

¶2 Præt.Corpus Chriſti fuit terrenū,ſicut,& corpora noſtra, [h] corpori autem terreno,contra naturā eſt ferri ſurſum.nullus aūt motus eſt ex propria virtute eius, quod contra naturam moueī. ergo Chriſtus nō aſcendit propria uirtute in cœlum.

¶3 Præ.Propria uirtus Chr̄i eſt uirtus diuina, [h] ſed motus ille nō vī fuiſſe ex virtute diuina: qa cū uirtus diuina ſit infinita motus ille fuiſſet in infīti, & ſic nō potuiſſet uidentib. diſcipulis eleuari in cælū,ut dr̄ Act. 1. ergo uidetur q̄ Chriſtus nō aſcenderit propria uirtute.

SED CONTRA eſt,q̄ dr̄ Iſ.63

Iste formosus in stola sua gradiens in multitudine fortitudinis suæ. Et Greg. dicit in Hom. Ascensionis, Notãdũ est, ꝙ Helias in curru legit ascendisse, vt videlicet aperte demõstraret, ꝙa hõ purus adiutorio indigebat alieno. Redemptor aũt noster non curru, non angelis subleuatus legit: quia qui fecerat omnia, super omnia sua uirtute ferebatur.

Hom.29.i Euang. circa med.

RESP. dc̃m, ꝙ in Chr̃o est duplex natura, diuina, & humana: vnde ſm vtrãq; naturã põt accipi propria virtus eius: sed ſm humanam naturã põt accipi duplex virtus Chr̃i. Vna quidẽ naturalis, quę procedit ex principijs naturæ, & [m] tali virtute manifestũ est, ꝙ Christus in cęlum nõ ascendit. [n] Alia aũt virtus gloriæ, ſm quã Chr̃s in cęlũ ascendit. Cuius q̃dẽ uirtutis rõnem, quidã accipiunt ex natura quintæ essentiæ, q̃ est lux, vt dñt, quã ponunt esse de cõpositione humani corporis, & per eã elemẽta contraria cõciliari in vnũ: ita ꝙ in statu huius mortalitatis natura elemẽtaris in corporib. humanis dñatur, & iõ ſm naturã elementi p̃dominãtis, corpus humanũ naturali virtute deorsũ ferẽ. In statu aũt gloriæ p̃dominabit natura cælestis, ꝓ cuius inclinationẽ & virtutẽ corpus Chr̃i, & alia sanctorũ corpora ferunt in cęlũ: sed de hac opinione, & in 1. parte habitũ est, & infra magis aget in tractatu de resurrectione cõi. Hac aũt opinione ptermissa, alii assignant rõnẽ p̃dictæ virtutis ex parte aiæ glorificatæ, ex cuius redundantia glorificabit corpus, ut Aug. dicit ad Diosc. Erit. n. tanta obediẽtia corporis glorioſi ad aiam beatam (vt sicut Aug. dicit 22. de Ciuit. Dei) vbi volet spũs, ibi ꝓtinus erit corpus, nec volet aliq̃d spũs, qd̃ nec spũm possit decere, nec corpus. Decet aũt corpus glorioſum, & immortale esse in loco cæleſti, sicut dictũ est. [†] Et iõ ex virtute aiæ volẽtis, corpus Chr̃i ascẽdit in cælũ: sicut aũt corpus efficit glorioſũ participatione aiæ, ita, ut Aug. † dicit ſuper Io. participatione Dei fit aia beata: vñ prima origo ascensionis in cælum est virtus diuina. sic igit̃ [p] Chr̃s ascendit in cęlũ ꝓpria virtute, primo quidẽ virtute diuina, scd̃o virtute animæ glorificatæ mouentis corpus, prout vult.

1.p. qu.76. art.7. † Non cõpleuit.

Epi.56. ante med. t.2 tl.22.c.vl. nõ remore a prin. t.5.

Art.2.

Trac.23. I Joan. inter prin. & me diũ. to.9. concl.p

AD PRIMVM ergo dicẽdum, ꝙ sicut Christus dicitur propria uirtute surrexisse, & tamen est susceptus a patre, eo ꝙ eadem est uirtus Patris, & Filij, ita et̃ Christus ex propria virtute ascendit in cœlum, & tamen a patre est eleuatus, & assumptus.

AD II dicẽdũ, ꝙ rõ illa probat, ꝙ Chr̃s nõ ascendit in cælum propria uirtute, q̃ est naturæ humanæ naturalis: ascẽdit tñ in cælũ ꝓpria uirtute, quæ est uirtus diuina, & propria uirtute, quæ est animæ beatæ. Et licet ascendere sursum, sit cõtra naturã humani corpis ſm statũ p̃sentem, in quo corpus non est oĩno subiectum spiritui: tñ non erit cõtra naturã, neq; violentum corpori glorioſo, cuius tota natura est omnino subiecta spiritui.

AD III dc̃m, quòd etſi virtus diuina sit infinita, & infinite operetur quantum est ex parte operãtis, tñ effectus virtutis eius recipitur in reb. ſm earũ capacitatẽ, & ſm Dei dispositionẽ. Corpus autẽ non est capax, ut in instanti localiter moueatur: ꝙa oportet, ꝙ cõmetiaẽ se spatio, ſm cuius diuisionẽ diuiditur tempus, vt dr̃ 6. *Phyſi. Et iõ nõ oportet, ꝙ corpus motum à Deo, moueatur in instanti: sed mouetur ea uelocitate, qua Deus disponit.

li.6.tex.37 38. & 39. to.2.

ARTICVLVS IIII
Vtrum Christus ascenderit super omnes cælos.

SVP. QVÆ. LVII. ART. IIII.

AD QVARTVM sic procedi tur. Vr̃ ꝙ Christus nõ ascẽderit ſuper oẽs cœlos. Dr̃. n. in Pſ. 10. Dñs in tẽplo ſancto ſuo, Dominus in cælo ſedes eius, qd̃ aũt est in [h] cælo, nõ est ſupra cę lum. ergo Christus non ascendit ſuper omnes cœlos.

Ferr. 4. cont. c. 87. Medina. ar. 4. por. 8. 313

TItulus ut ſonat in tẽligendus est. 3.d.22.q.3 a.3.q.1. & 4. cont. c. 67. Et opu. 6.c.9.

¶ In corpore una est conclusio, Conuenientissimum est Christo, ꝙ sit ſuper omnia corpora constitutus in alto. Probat. Quanto aliqua corpora perfectius participant bonitatẽ diuinã, tanto sũt ſuperiora localiter: sed corpus Christi gloriosum perfectius participat, &c.

li.1.tex.69 to.2.

¶ Aduerte hic, Auctorem opinari Christũ ſm corpus esse ſupra cœlos oẽs, sic ꝙ planta pedis eius est ſupra ſuperficiem conuexam ſupremi cœli, hoc. n. concludit, & ratio in corpore allata, ꝙ quã to corpus est ꝓfectius, tanto est ſuperius ſecũdum locum, & hoc expreſſe explicatur ſi rñone ad ſm dcd̃o, Nihil prohibet corp[s] Chr̃i cẽ extra totã cõtinẽtã cœlorum corporeorum, & non esſe in loco continente. Et hoc ideo dictum ſit, ut ſciant dicẽtes corpus Chr̃i ſic esſe ſupra omnes cœlos, ꝙ ẽ in ſuprema parte ſupremi cæli, ꝙ non ſequitur doctrinã Auctoris, ex hoc enim ſequitur manifeſte, ꝙ non est ſuperius ſupremo cælo. & quod non est extra totam continentiam cœlorum corporeorum, quorum primum contrariatur corpori articuli, ſecundum autem reſponſioni ad ſecundum.

¶ Sed occurrit hic Duran. in tertio ſenten. diſtinct. 22. artic. ult. obiiciens contra hãc poſitionẽ: quia ſequeretur quòd Chriſtus, nec ſe, nec alia uideret corporali uiſione, quia uiſio fit per diaphanum mediũ, qd̃ ſupra connexum ſupremi cæli non inuenitur.

l.2.de cęlo tex.30.

¶ Ad hoc dicitur, ꝙ ſicut ſupra naturæ ordinem corpus Chr̃i ſti locatur ſupra conuexum cęli ꝙ corpus Chr̃i maiori reſul get gloria. vñ cõuenientiſſimũ est ſibi, ſit ſ̃.d oia corpora cõ ſtitutũ in loco. n & iõ ſup illud Eph. 4. Aſcendens in altũ, dicit gl. Loco, & dignitate.

ti.1.text. 31.tom.2.

ad primvm ergo dc̃m, ꝙ ſedes Dei dr̃ esse in cœlo, non ſicut in cõtinẽte, ſed magis ſicut in cõtento. vñ nõ oportet aliq̃ partẽ cęli eo ſuperioré esse, ſed ipſum esse ſup oẽs cęlos, ſicut & i Pſ. 8. dr̃, Eleuata est magnificentia tua, ſuper cęlos, Deus.

concl.m

AD II dc̃m, ꝙ locus habet rõnem continentis. vñ primũ cõtinens habet rõem primi locãtis, qd̃ est primũ cęlũ. Intm igit̃ corpora indigent esse in loco, ꝙ ſe inquantũ indigent cõtineri a corpore cęleſti. Corpora aũt glorioſa, & maxime corp[s] Chr̃i, nõ indiget tali cõtinẽtia: ꝙa nihil recipit a corporib. cęleſtibus, ſed a Deo mediãte aia. vñ nihil prohibet, corpus Chr̃i esse extra totã continentiã cęleſtium corporũ, & nõ esse in loco continẽte: nec tñ oportet, ꝙ extra cęlũ ſit vacuũ, ꝙa nõ est ibi locus. Nec est ibi aliqua potẽtia ſuſceptiua alicuius corporis ſed potẽtia illuc pueniẽdi, est in Chr̃o. Qd̃ aũt Aristoteles* probat 1. de Cælo ꝙ extra cælum non est corpus, intelligendum est de corporibus in ſolis nãlibus conſtitutis, ut per probationes apparet.

Li.1. corp. 69.to.2.

AD III dc̃m, ꝙ q̃is de natura corporis nõ ſit, ꝙ possit esse in eodẽ loco cũ alio corpore: tñ põt hoc Deus facere ꝑ miraculũ, qd̃ i eodẽ loco possit esse cũ alio corpore, ſicut, & fecit, ut corpus Chr̃i de clauſo vtero beatæ Virginis exiret, ꝙ intrauit ianuis clauſis ad diſcipulos, ſicut dicit beatus Gre. † Corpus ergo Chr̃i ſimul põt esse cũ alio corpore in eodem loco, non ex proprietate corporis: ſed ꝑ virtutẽ diuinam aſſiſtentem, & hoc operantem.

Ho. 26. in Euan. non procul a prin.

AD IIII dc̃m, ꝙ nubes illa, non præbuit admiculũ Chr̃o aſcendenti per modũ vehiculi: ſed apparuit in ſignum diuinitatis, ſm ꝙ gloria Dei Iſrael apparebat ſuper tabernaculum in nube.

AD V dc̃m, ꝙ corpus glorioſum non habet ex principijs ſuæ naturæ, ꝙ poſſit in cęlo, aut ſupra cęlum esſe, ſed habet hoc ex aĩa beata, ex qua recipit gloriam. Et ſicut motus glorioſi corporis ſurſum, non est violentus, ita nec quies violẽta: vnde nihil prohibet eam esſe ſempiternam.

ARTICVLVS V.
Vtrum corpus Christi ascenderit ſuper omnem creaturam ſpiritualẽ.

SVP. QVÆ. LVII. ART. V.

Ferr. 4. cont. c. 87. Medina. ar. 4. por. 8. 302

TItulus intelligendus est cum

uerũ cęli ſupremi, ita ſupra nãe ordiné exerceẽ uiſio corporalis abſq; diaphano medio cõtinuo vſq; ad oculum.

D.243.

¶ Mirũ est aũt de ſic obnicientibus ad concludendũ. Dicãt quę ſo qũ tã Chr̃s q̃ alii ſancti poſt reſurrectionẽ ſi infra conuexũ cęli continentur, auditionẽ incorporalẽ exercebunt, cũ auditus fiat ꝑ medium aerem, qui ibi nõ est, nec cęlũ ſuplet uicẽ aeris: cũ non inquãtum diaphanus aer mediat in auditu, ut patet ex hoc ꝙ abſq; diaphano in actu audimus, in tenebris cõſtitutis nobis, & ſonãte, & ſono. & rurſus cęli quaſi ære fuli sũt vt non poſſint percuſi, &c. Mittamus hęc ſupernaturalia futuri ſæculi ſcientiæ futuri ſæculi.

D.329. & 330.

Porr. 9. 302 Infr. q.58. ar.3. corp. Et Pſ. 8. ſi. Et Eph. 1. lect. 3. ſi.

ART. V.

Medina. ar. 5.

TItulus intelligendus est cum dẽ rõne attribuit corporibus, & ſpũalibus creaturis, ut patet ex his, quę dicta ſunt in prima parte. ergo vr̃ ꝙ nõ poſſit dici corpus Chr̃i aſcendisse ſuper oẽm creaturam ſpiritualem.

A

¶ 2 Præ. Aug. *dicit in li de Vera relig. ꝙ nõ corpori ſpũs præfertur: ſed nobiliori rei ſublimior debet locus. ergo vr̃, ꝙ Chr̃ſtus non aſcenderit ſuper oẽm ſpũitualem creaturam.

B

¶ 3 Præt. Inõ loco est aliquod corpus, cũ nihil ſit vacuum in natura. Si ergo nullũ corpus obtinet altiorẽ locũ, quã ſpũs in ordine naturaliũ corporũ, nullus [h] locus erit ſuper oẽm ſpũalem creaturam non ergo corpus Chriſti potuit aſcendere ſuper omnem ſpiritualem creaturam.

C

SED CONTRA est, ꝙ dr̃ Eph. 1. Conſtituit illum ſupra omnem principatum, & poteſtatem, & ſupra omne nomen qd̃ nominatur, ſiue in hoc ſæculo ſiue in futuro.

RESP. Dc̃m, ꝙ tanto alicui rei debetur altior locus, quanto est nobilior, ſiue debeat ei locus per modũ cõtactus corporalis, ſicut corporib. ſiue ꝑ modũ contactus ſpũalis, ſicut ſpũalibus ſubſtãtiis Exinde. n. ſpũalib. ſubſtantiis debet ſm quandã congruentiã locus cęleſtis, q ẽ ſupremus locorũ, ꝙa illæ ſubſtantiæ ſunt ſupremæ in ordine ſubſtãtiarũ. Corpus aũt Chr̃i, licet conſiderãdo cõditiones nãæ corporeæ, ſit infra ſpũales ſubſtantias, conſiderando tñ dignitatẽ unionis, qua est perſonaliter Deo cõiũctũ excellit dignitatẽ oĩm ſpiritualiũ ſubſtãtiarũ. Et iõ [m] ſm ꝓdictæ congruentiæ rõem debetur ſibi locus altior ultra [d] oẽm creaturã ẽt ſpiritualem. [n] Vnde, & Gre. dicit in homil. Aſcenſionis, ꝙ qui fecerat omnia, ſuper omnia ſua uirtute ferebatur.

D

AD PRIMVM ergo dc̃m, ꝙ licet alia ratione attribuatur locus corporali, & ſpituali ſubſtantiæ, tñ hoc est in utraque ratione commune, ꝙ digniori rei attribuit ſuperior locus.

AD II dicendum, quòd ra-

grano ſalis prout reſpondendo apparet hoc est, quòd ponitur ibi locatum ꝓ loco, ita quòd per ly omnem creaturam ſpiritualem, intelligimus locum omnis creaturæ ſpiritualis. Secutus est enim Auctor uſitatum modũ loquendi, quo conſueuimus dicere ali quem epiſcopum, vel principem aſcendiſſe ſuper tales, & tales, qui aſcendit ad locum ſuperiorem locis talium, & talib. Vñ ſenſus tituli est an locus, quo aſcẽdit Chriſtus, ſit ſuperior locis, in quibus ſunt quæcumque ſpiritualeſ creaturæ.

† Quæ. 5 & Ca. 55. ali- quã tulum a prin. to.

¶ In corpore vna conclusio: Corpori Chriſti debetur locus altior ultra omnem creaturam, ẽt ſpiritualem. Probatur: Tanto altior locus rei debetur, quanto eſt nobilior: ſed corpus Chr̃i ſm dignitatem ꝑſonalem excellit oẽs ſubſtãtias ſpirituales. ergo &c.

concl.m

¶ Circa comparationem dubium occurrit: quoniam vana videtur, nam ſupra conuexum, ſeu in ſuperficie conuexa cęli empyrei non dãtur locus altior, aut minus altus, cum ſit perfecte ſphęricum: conſtat autem illic eſſe angelos beatos, & corpus Chriſti illic eſſe, concluſum est ex articulo præcedenti.

Hom.29. in Euang. dinata ad aliquid in med.

¶ Ad hoc dicitur, ꝙ licet ſecundum longitudinem diametri a centro ad circumferentiam nulla pars conuexæ ſuperficiei corporis ꝓfecte ſphęrici ſit altior alia, ut patet ex eo quòd omnes lineę ductæ a centro ad circumferentiam ſunt æquales: & ſecundum hunc ſenſum procedit dubiũ: ſi tamen eadem ſuperficies conuexa conſideretur ut ordinata ad aliquid in medium in ea agendum (verbi gratia ad exercendum actũ iudicij) ſic unus locus, ſeu una pars eius inuenitur altior altera, iuxta approximationem ad ſolũ principis: ſumitur enim pars illa ſolii

vt altior, & reliqua ut inferiores sunt. Et sic diuina sapientia superficiē cœli empyrei, quis sūt se receptacula, sūt tū, quæ uenit in usum habitationis creaturarum beatarū, disposuit una pars, quasi solū, & reliquas in ordine ad illā, superiores, uel inferiores. Et sic Chīs sūm corpus parte illa solii stans, in suprema parte, supremoque loco residere dr: & reliquæ creaturę beatæ hinc, & inde inferiores partes tenent.

Porr. 302

SVP. QVÆ. LVII. ART. VI.

Medina. ar. 6.

TItulus clarus.

¶ In corpore vna conclusio: Ascensio Chri est causa nostræ salutis, & ex parte nſa, & ex parte ipsius. Probat quo ad primā partem quadrupliciter, & deinde quo ad secundam tripliciter. Oia clara & ordinata sunt in litera.

¶ In risione ad tertiū, aduerte pp importunos, q. Christum corporaliter visum fuisse a Paulo, non est uertendū in dubiū, cūm uerba ipsius Pauli, Nouissime ãt tāquā abortiuo &c. hoc conuincunt ad literā: sed an ista visio fuerit tunc eū dixit, Saule, Saule quid me psequeris, dubitari ab aliquib. vī: nec vlla dubiū rō fouet, nisi quia volunt dubitare. Auctor aūt, quia nulla alia corporalis apparitio Christi, ad Paulū in sacra scriptura inuenit, nisi illa, q̄ fuit in sua cōuersione, illa dicit esse, qua Chīs in proprio corpore sibi apparuit. Constat autē ex Scriptura, illā fuisse corporalem, & rōnabile est Scripturā scriptura exponere: irrōnabile aūt, apparitiones p̄ uoluntate multiplicare. Indisciplinati quoq; quærere in oībus certitudinem demonstratiuā sed, ut Philosophi etiam tradiderunt, iuxta subiectā materiam certitudo amplectenda est.

Art. 2 huius q. ad 3.

tio illa, p̄cedit d̄ corpore Chri F ſm conditionem naturæ corporeæ, non autem secundum rationem unionis.

AD III dcm, q̄ cōparatio ista pōt attēdi, vel ſm rōem locorū, & sic nullus locus est tā altus, q̄ excedat dignitatē spūalis substantiæ, ſm q̄ procedit obiectio. Vel ſm dignitatē eorū, quibus attribuitur locus, & sic corpori Chri deberet, ut sit supra spirituales creaturas.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ascensio Christi sit causa nostræ salutis.

AD SEXTVM sic procedit. Vī q̄ ascensio Chri nō sit cā nostrę salutis: Chīs. n. fuit cā nostræ salutis, inquātū saluté nostrā meruit, sed p ascēsionē nihil nobis meruit q̄a ascēsio ptinet ad p̄miū exaltationis eius. non est aūt idē meritū, & p̄miū, sicut nec uia, & termin⁹. H ergo vī q̄ ascensio Christi non sit causa nostræ salutis.

¶ 2 Præt. Si ascensio Chri est cā nostræ salutis, maxime hoc vī quantum ad hoc, q̄ ascensio eius sit h cā nr̄æ ascēsionis: sed hoc collatū est nobis per eius passionē, q̄a, ut dr Hebræ. 10, habemus fiduciā in introitu sanctorū per sanguinē ipsius. ergo vī q̄ ascensio Christi nō fuerit causa nostræ salutis. I

¶ 3 Præ. Salus nobis p Chīm collata, est h sempiterna, ſm illud Isa. 51. Salus aūt mea in sempiternū erit: sed Cristus non ascēdit in cœlū, ut ibi in sempiternū esset: dr. n Act. 1. Quemadmodum vidistis eū ascendentē in cœlū, ita ueniet. Legit ēt, multis sanctis se demonstrasse in terris post suā ascensionem, sicut de Paulo legit Act. 9. ergo vī, q̄ eius ascensio non sit causa nostræ salutis.

SED CONTRA est, q̄ ipse dicit Ioan. 16. Expedit uobis, ut K ego uadam, idest, ut recedam à vobis per ascensionem.

RESP. Dcm, q̄ m ascensio Chri est cā nr̄æ salutis duplicit er. Vno mō, ex parte nostra: alio modo, ex parte ipsius. n Ex parte quidem nostra, inquantū per Christi ascensionem mens nostra mouetur in ipsum, quia per eius ascensionem (sicut s̄. * dictum est) primo quidem datur locus fidei: secūdo: spei: tertio charitati: quarto, & per hoc reuerent a nostra augetur ad ipsum, dum iam non existimamus eum sicut hoiem terrenum, sed sicut Deum celestem, sicut, & Apostolus dicit 2. ad Cor. 5. Et si cognouimus & carnem Christum, (i. mortalem, per quę putauimus eum tm̄ hoiem, ut gloss. * ex po. sed nunc iam non nouimus. Ex parte aūtē ea, quantum ad ea, quæ ipse fecit, ascendens propter nostram salutem: primo quidem uiam nobis præparauit ascendendi in cœlum, ſm quòd ipse dicit Ioan. 14. Vado parare vobis locum, & Mich. 2. G Ascendit, pandens iter ante eos. Quia. n. ipse est caput nostrum, oportet illuc sequi membra, quo caput præcessit. vnde dr Ioan. 14. Vt vbi ego sum, & vos sitis. Et in huius signum, animas sanctorum, quas de inferno eduxerat, in cœlum traduxit, ſm illud Ps. 67. Ascendens Christus in altum, captiuā duxit captiuitatem, quia. s. eos, qui fuerant a diabolo captiuati, secum duxit in cœlum, quasi in locū peregrinum humanæ naturæ, bona captione captiuos, utpote per uictoriam acquisitos. Secundo, quia sicut pontifex in ueteri testamento, intrabat sanctuarium, ut assisteret Deo pro populo, ita & Christus intrauit cœlum ad interpellandum pro nobis, ut dicitur Hebræ. 7. Ipsa enim repræsentatio sui ex natura humana, quam in cœlum intulit, est quædam interpellatio pro nobis, ut ex quo Deus humanam naturam sic exaltauit in Christo, etiam eorum misereatur, pro quibus filius Dei humanam naturam assumpsit. Tertio, ut in cœlorum sede quasi Deus, & dominus constitutus, exinde diuina dona hominibus mitteret, ſm illud Eph. 4. Ascendit super omnes cœlos, ut adimpleret omnia, s. donis suis, secundum glossam.

Gl. ord. & interlinea ris, ibid.

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ ascensio Christi est causa nostræ salutis, non per modum meriti: sed per modum efficientiæ, sicut supra de resurrectione dictum est. Quæst. 56. ar. 1. ar. 3.

AD II dicendum, q̄ passio Christi est causa nostræ ascensionis in cœlum, proprie loquendo, per remotionem peccati prohibentis, & per modum meriti: ascensio aūt Christi est directe causa ascensionis nostræ, quasi inchoando ipsam in capite nostro, cui oportet membra coniungi.

AD III dicendū, q̄ Christus semel ascendens in cœlum, adeptus est sibi, & nobis in perpetuum, ius, & dignitatem mansionis cęlestis: cui tamen dignitati non derogat, si ex aliqua dispensatione Christus quandoque corporaliter ad terram descendat, vel ut ostendat se omnibus, sicut in iudicio, uel ut ostendat se alicui specialiter, sicut Paulo, ut habetur Act. 9. Et ne quis credat hoc factum fuisse, non Christo ibi corporaliter præsente, sed aliqualiter apparente, contrarium apparet per hoc quòd ipse Apostolus dicit 1. ad Corinthios 15. ad confirmandam resurrectionis fidem, Nouissime omnium tamquam abortiuo visus est, & mihi. Quæ quidem uisio veritatem resurrectionis non probaret, nisi uerum Christi corpus uisum fuisset ab eo.

SVPER

SVP. QV. LVIII. ART. I.

Medina q. prota quæst.

TItulus ut sonat.

In corpore artic. distinguit Aug. duos sensus, & respondet unica conclusione, scilicet, quoque modo Christo conuenit sedere ad dexteram Patris. Distinctio est explicite dicly sedere, quod significat, uel quietē, uel regiam, seu iudiciariam dignitatem. Imiscetur quoque distinctio dely dextera, quòd significat, uel beatitudinem Patris, uel iudiciariam, seu regiam potestatem. Declaratur que conclusio: & sumatur auctoritatibus Augustini.

Por. 317 3. d. 32. q. 3 a. 3. q. 2. Et op. 3. cap. 247. Et op. 6. ca. 9. Et ad Heb. 8. lec. 1.

¶ Aduerti pro tota hac materia duo. Primum est, quo tam Sedere quam dextera sumitur non proprie sed metaphorice, ut clare patet in litera. Si tamen de positione Christi inquantū homo quæratur, an sit, uel sedat in cœlo dicēdum est quòd stat. Et ratio est: quoniam positiones corporis dupliciter assumi possunt, uel in ordine ad officia humana. uel in ordine ad naturam. Et licet secundum officia, diuersi conueniant homini situs: quoniā pugnantis est stare, iudicantis sedere &c. secundum tamen naturam unus est naturalis situs, scilicet, stare: sedere enim, cubare, & huiusmodi, infirmitatis, seu imbecillitatis naturæ sūt. Vnde cum Christus ad uitam impassibilem resurrexit, naturali situ propriæ naturæ in sua fortitudine, quæ est stare, utitur.

¶ Secūdum est, quòd sedere metaphorice sumptum in proposito importat, uel quiescere, seu habitare, uel regiam, seu iudiciariam non potestatem, sed dignitatem. Et in hoc, differt à tertia significatione dexteræ metaphoricę sūptæ: dextera. n. Patris sumitur tertio modo pro regia, seu iudiciaria potestate: sedere autem pro dignitate sequenti articulo. Nec obstat q̄ in hoc articulo dicitur, quòd sessio secunda significatione significat regiam uel iudiciariam potestatem, procedēs enim Auctor naturali doctrinæ ordine de confusis ad distincta usus est hic potestatis nomine, prout confundit in se dignitatem, explicaturus in sequenti articulo distincte dignitatem seorsum à potestate. & illum sessioni, hanc dextere attribuit⁹.

L. 1. d. Sym bo. c. 7. nō lōge à pri. tom. 9.

SVP. QVÆ. LVIII. ART. II.

TItulus clarus.

¶ In corpore vna conclusio: Christus secūdum quòd Deus sedet ad dexteram Patris, Probatur. Sedere ad dexteram Patris nihil aliud est, quàm simul cū Patre gloriam deitatis, & beatitudinē & iudiciariā potestatem immutabiliter, & regaliter habere. ergo. Antecedens declaratur, ponendo tres significationes dexteræ, & duas sessionis. Consequentia probatur: quia totū illud conuenit Christo, secūdum quòd Deus. Et quia ponitur in cōclusione illa præpositio, Ad dicendo, ad dexteram: ideo Auctor subiūgit, q̄ in hac conclusione ly Ad, duo denotat distinctionem personalem solam, & solum ordinem originis. Ex eo enim q̄ ly ad, præpositio trāsitiua est: hoc per hoc accessum quendam vnius ad alterum in hac materia designat, & huiusmodi accessus secundum rem, sine distinctione. & ordine nequit intelligi, & cum inter personas diuinas nulla sit distinctio nisi personalis, & nullus sit ordo, nisi originis, consequens necessario fuit, ut ly ad, solam personalem distinctionem solumque originis, ordinem importaret.

L. 1. de sym bo. c. 4. circa. med. tom. 9.

Hom. 29. Euāg. post med. illius

Por. 317

Heb. 1. lec. 3. & lec. 6. prin. & c. 8. lec. 7. & c. 10. lec. 1.

¶ SVP.

De sessione Christi ad dexteram Patris, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est, de sessione Christi ad dexteram Patris.

Et circa hoc quęrunt quatuor.

¶ Primo, Vtrū Chīs sedeat ad dex. Dei patris:

¶ Secundo, Vtrū hoc cōueniat sibi ſm diuinam naturam. B

¶ Tertio, Vtrū cōueniat sibi secundum humanam naturā.

¶ Quarto, Vtrum hoc sit proprium Christi.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Christo conueniat sedere ad dexteram Dei patris.

AD PRIMVM sic procedit. Vī q̄ Chīo nō conueniat sedere ad dexteram Dei patris. h Dextera. n. & sinistra sunt differentiæ positionū corporalium: sed nihil corporale cōuenit Deo: quia Deus spūs est, ut habetur Io. 4. ergo uidet quòd Chīs non sedeat ad dexteram Patris. C

¶ 2 Prę. Si aliquis sed ad h dexteram alicuius, ille sedet ad sinistrā eius. Si ergo Chīs sedet ad dexteram patris, sequit quòd pater sedeat ad sinistram Filii, quod est inconueniens.

¶ 3 Prę. h Sedere, & stare vīr op positionē hre: sd Stephanus dicit act. 7. Ecce video cęlos apertos, & Filiū hois stātē a dextris uirtutis Dei. ergo vī q̄ Chīus D nō sedeat ad dexteram Patris.

SED CONTRA est, q̄ dr Mar. vlt. Dns quidem Iesus postquā locutus est eis, ascendit in cœlum. & sedet à dextris Dei.

RESP. Dicēdum, quòd noīe sessionis possumus duo intelligere, uidelicet quietem, ſm illud Luc. ult. Sedete hic in ciuitate: & ēt regiā, uel iudiciariā potestatem, ſm illud Pro. 20. Rex, E qui sedet in solio iudicii, dissipat omne malum intuitu suo. m Vtroque ergo modo Christo conuenit sedere ad dexteram Patris. n Vno quidem modo, inquantū æternaliter manet in corruptibilis in beatitudine Patris, quæ eius dextera dr, ſm illud Psal. 15. Delectationes in dextera tua usque in finē. unde Augu. * dicit in lib. de Symbolo Sedet ad dexteram Patris, Sedere, habitare intelligite, quomodo dicimus de quocūq̄ hoīe, in illa patria [illegible] per tres annos. sic ergo credite Chīm habitare in dextera Dei patris: beatus. n. est, & supius beatitudinis nomē est dextera Patris. Alio modo, dr Christus sedere ī dextera Dei patris, inquantum Patri corregnat, & ab eo habet iudiciariā potestatem: sicut ille, qui considet regi ad dexterā, assidet ei in regnando, & iudicando. Vnde Augustī. † dicit in alio sermone de Symbolo, Ipsam dexterā, intelligere potestatē, quam accepit ille homo susceptus a Deo, vt ueniat iudicaturus, q̄ prius uenerat iudicandus.

AD PRIMVM ergo dicendū quòd (sicut Damas. * dicit in 4. lib. (nō localē dexterā Patris dicimus: qualiter. n. qui incircunscriptibilis est, localē adipiscēt dexterā, Dextera. n. & sinistra eorum, quæ circunscribunt sunt Dexteram aūt Patris dicimus, gloriam, & honorē diuinitatis.

AD 2 dcm, quòd rō illa, procedit, ſm q̄ sedere ad dexteram intelligit corporaliter. Vñ Au. † dicit in quodam sermone de Symbolo, Si carnaliter acceperimus, q̄ Chīs sedet ad dexteram Patris, ille erit ad sinistrā. Ibi aut tē. si ęterna beatitudine, ois dextera est, q̄a nulla est ibi miseria.

AD III dcm, quòd (sicut Greg. † dicit in Homil. ascensionis) sedere iudicātis est: stare uero pugnantis, uel adiuuātis. Stephanus ergo in labore certaminis positus, stantem uidit, quem adiutorem habuit, sed hūc post ascensionem Mar. sedere describit, q̄a post ascensionis suæ gloriam iudex in finę uidebitur.

ARTICVLVS II.

Vtrum sedere ad dexterā Patris, conueniat Christo secundum quòd Deus.

AD SECVNDVM sic procedit. Vī quòd sedere ad dexteram Patris, nō conueniat Christo. ſm quod Deus. Christus enim, secundum quod est Deus, est dextera patris: sed nō videtur idem esse dextera alicuius, & ille, qui sedet ad dexterā eius ergo Christus, secundum q̄ est

Universidad de Deusto Biblioteca

Deus non sedet ad dexteram Patris.

¶2 Præterea ult. dr, ꝙ dns Iesus assumptus est in cælũ & sedet a dextris Dei, Christus aũt non est assumptus in cælum, ſm ꝙ Deus. ergo nec iam neque secundum, quòd Deus, sedet a dextris dei.

¶3 Præ. Chris, ſm ꝙ Deus, est æqualis patri, & Spũ tuisancto. ergo si Chris, ſm quod Deus, sedet ad dexteram Patris, pari rõne Spiritus sanctus sedebit ad dexteram Patris, & Filii, & ipse Pater ad dexteram Filii, & Spiritussancti, quod nusquam inuenit.

SED CONTRA est, ꝙ Dam. dicit, ꝙ dexterã pris dicimus gloriã, & honorẽ diuinitatis, ĩ qua filius Dei extitit añ sęcula, ut De, & pri cõsubstantialis.

RESP. Dicendum, ꝙ ut ex prædictis patet: noie dexteræ tria intelligi pñt. Vno modo, ſm Dama. gloria diuinitatis: alio modo, ſm Aug. beatitudo patris: tertio modo, ſm eundem, iudiciaria potestas. Sessio aũt, ut dictum est, uel habitationem, uel regiã, seu iudiciariã dignitatem designat. Vnde sedere ad dexterã Patris nihil aliud ẽ, q̃ simul cũ patre hre gloriam diuinitatis, & beatitudinem & iudiciariã potestatẽ, & hoc immutabiliter, & realiter. Hoc aũt conuenit filio Dei, ſm ꝙ Deus, Vnde manifestum est, ꝙ Christus secundum quòd Deus sedet ad dexteram patris: ita tñ quòd hæc præpositio ad, quæ transitiua est, solam distinctionem personalem importat, & originis ordinem, nõ aũt gradum naturæ, uel dignitatis, qui nullus est in diuinis personis, ut in prima parte habitũ est.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd filius Dei dr dextera patris appropriate, per modum, quo etiã dicitur uirtus patris: sed dextera patris secundum tres significationes prædictas, est aliquid commune tribus personis.

AD II dcm, quòd Christus ſm quòd homo, est assumptus ad diuinum honorem, qui in prædicta sessione designatur: sed tñ ille honor diuinus conuenit Christo, inquantum est Deus, non per aliquã assumptionem, sed per æternam originem.

AD III dcm, quòd nullo modo potest dici, ꝙ pater sedeat ad dexteram Filii, uel Spirituſsancti quia Filius & Spũſsanctus trahunt originẽ a patre, & nõ econuerso: sed spũſsanctus propriẽ põt dici sedere ad dexteram patris, vel Filii, secundum sensum prædictum: licet secundum quãdã appropriationem attribuatur Filio, cui appropriat æqualitas: sicut dicit Aug. ꝙ in patre est unitas, in Filio æqualitas, in Spiritusanctο unitatis, æqualitasque connexio.

Por. 318

Locis sup. ar. 1. indu ctis.

TItulus clarus est. ¶ In corpore, tria fiunt. Primo resumẽ quid importet, sedere ad dexteram Patris ponderando maxime id quod infinuat ly ad. Secundo sit una distinctio tri membris iuxta triplicem modum conuenientiæ, & distinctionis. Tertio distinctio

Vtrũ sedere ad dexteram Patris conueniat Christo, ſm quòd homo.

ADTERTIVM sic procedi-tur. Vr quòd sedere ad dexteram Patris, non conueniat Christo ſm quòd homo. Vt. n. Dam. dicit, dexteram patris dicimus gloriã, & honorem diuinitatis: sed honor, & gloria diuinitatis nõ conuenit Chro, ſm quòd homo. ergo nec quòd Christus, ſm quòd homo, non sedeat ad dexteram patris.

¶2 Pret. Sedere ad dexterã re quantis subiectionem excludere ur, quia qui sedet dexterã re [illegible] quodammõ illi corre gnat. Chr[illegible] subiectus pri, ut [illegible] Cor. 15. ergo ur ꝙ Chris, ſm quod homo, nõ sit ad dexteram patris.

¶3 Præ. Rom. 8. sup illud, Qui est ad dexteram Dei, exponit gl. id est, equalis Patri in honore, quo Deus pater ẽ, uel ad dexteram patris. i. in potioribus bonis Dei. Et super illud Heb. 1. Sedet ad dexteram dei in excelsis, gl. id est ad æqualitatem patris super oia, & loco, & dignitate: sed esse æqualem Deo, nõ cõuenit Chro, ſm quòd homo: nã secundum hoc ipse dicit Io. 14. Pater maior me est. ergo uidetur quòd sedere ad dextera Patris, non conueniat Christo, secundum quòd hõ.

SED CÕTRA est, quòd Aug. dicit in sermone de Symbolo, Ipsam dexterã, intelligite potestatem, quã accepit ille homo susceptus à Deo, ut ueniat iudicaturus, qui prius uenerat iudicandus.

RESP. Dcm, ꝙ (sicut dictum est) nomine dexterę patris, intelligitur, uel ipsa gloria deitatis ipsius, uel beatitudo æterna eius, uel potestas iudiciaria, & regalis, Hęc aũt præpositio ad, quendam accessum ad dexteram designat, in quo designatur conuenientia cum quadam distinctione, ut supra dictum est. Quod quidem potest esse tripliciter. Vno modo, ut sit conuenientia in natura, & distinctio in persona, & sic Christus, secundum quòd filius Dei, sedet ad dexteram patris, quia habet eandem naturam cum patre. Vnde prędicta conueniunt essentialiter Filio, sicut & Patri, & hoc est esse in qualitate patris. Alio mõ, secundum gratiam unionis, quæ importat econuerso distinctionem naturę, & unitatem personæ. Et secundum hoc Christus, secundum quòd homo, est filius Dei, & per consequens sedens ad dexteram patris, ita tamen quòd ly secundum quòd, non designet conditionem naturę, sed unitatem suppositi, ut supra expositum est. Tertio modo, potest prædictus accessus intelligi secundum gratiã habitualem, quę abundantior est in Christo præ omnibus aliis creaturis,

turis, intñ ꝙ ipsa natura humana, in Chro, est beatior cęteris creaturis, & superd oẽs alias creaturas habẽs regiã, & iudiciariã potestatẽ. Sic igit si ly ſm ꝙ, designet conditionẽ nãæ, Chris, ſm ꝙ Deus, sedet ad dexterã Patris, i. in æqualitate Patris: ſm aũt ꝙ hõ, sedet ad dexterã Patris. i. in bonis paternis potioribus, præ cęteris creaturis, id est in maiori beatitudine, & habẽs iudiciariã potestatẽ. Si vero ly ſm ꝙ, designet vnitatẽ suppositi, sic ẽt ſm ꝙ hõ, sedet ad dexterã Patris, ſm æqualitatẽ honoris: inquantũ. i. eodẽ honore veneramur ipsum filiũ Dei cum natura assumpta, ut supra dictũ est.

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ humanitas Christi ſm conditiones suæ naturæ non habet gloriam, vel honorem deitatis, quam tñ habet ratione personæ, cui unitur. Vñ ibidẽ Dam. subdit, in qua, s. gloria deitatis, Dei filius existens ante sęcula, vt Deus, & Patri consubstantialis, sedet conglorificata carne: adoratur. n. vna hypostasis una adoratione cum carne eius, ab omni creatura.

AD II dcm, ꝙ Christus ſm ꝙ hõ, subiectus est Patri, prout ly ſm ꝙ designat conditionem nãæ, & ſm hoc non competit ei sedere ad dexterã Patris, ſm rationem æqualitatis, ſm ꝙ est hõ. Sic aũt competit ei sedere ad dexteram patris, secundum ꝙ Per hoc designatur excellentia beatitudinis, & iudiciaria potestas super omnem creaturam.

AD III dcm, ꝙ esse in æqualitate patris, non pertinet ad ipsam nãm humanam Christi, sed solũ ad personam assumentem: sed esse in potioribus bonis Dei, ſm ꝙ importat excessum aliarum creaturarum, conuenit ei iam ipsi naturę assumptæ.

319

3. di. 22. q. 3. ar. 3. q. 3

TItulus clarus est. ¶ In corpore una conclusio: Sedere ad dexterã Patris est proprium Chri. Probatur: Sedere ad dexteram Patris, ſm diuinã quidem nãm, est esse in æqualitate Patri: ſm aũt humanã, est esse in excellẽtissima possessione paternæ hæreditatis: sed utrũq; soli Christo conuenit ergo. Reliqua clara sunt in litera.

Vtrum sedere ad dexteram Patris, sit proprium Christi.

ADQVARTVM sic procedit. Vr ꝙ sedere ad dexterã patris, non sit propriũ Christi, Dicit. n. Apostolus Ephes 2. ꝙ Deus corresuscitauit nos, & consedere fecit in cęlestibus in Chro Iesu: sed resuscitari non est propriũ Christi. ergo ẽt pari ratione, nec sedere, ad dexteram Dei in excelsis.

¶2 Præ. Sicut Aug. dicit in li. de symbolo, Chrum sedere ad dexterã patris hoc est habitare in eius beatitudine: sed hoc multis aliis conuenit. ergo vr ꝙ sedere ad dexteram patris, non sit proprium Christi.

¶3 Præt. Ipse dicit Apocal. 3. Qui vicerit, dabo ei sedere mecũ in throno meo, sicut, & ego vici, & sedi cu patre meo in throno eius. Sed per hoc sedet Christus ad dexterã patris, ꝙ sedet i throno eius. ergo ẽt, & alii, qui vincũt, sedẽt ad dexterã patris.

¶4 Præt. Matt. 20. Dns dicit, Sedere ad dexteram meam, vel siniſtrã, non est meũ dare uobis, sed quibus paratum est a patre meo: hoc aũt frustra diceretur, nisi esset aliquibus paratum. non ergo sedere ad dexteram, conuenit soli Christo.

SED CONTRA est, ꝙ dr ad Hebr. 1. Ad quem angelorũ dixit aliqñ, Sede a dextris meis, i. in meis bonis potioribus, uel mihi ſm diuinitatem æqualis, quasi dicat, ad nullum: sed angeli sunt superiores alijs creaturis. ergo multo magis nulli alii conuenit sedere ad dexterã patris quam Christo.

RESP. Dcm, ꝙ (sicut dictũ est) Chris dr sedere ad dexterã patris, quantũ ſm diuinam nãm est in æqualitate patris, ſm aũt humanã naturam in excellenti possessione diuinorũ bonorũ præ cæteris alijs creaturis. Vtrumq; aũt soli Christo conuenit unde nulli alii, nec angelo, nec homini conuenit sedere ad dexteram patris, nisi soli Christo.

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ quia Christus est caput nostrum, illud, quod collatũ est Christo, est ẽt nobis in ipso collatum. Et pp hoc, quia ipse iam resuscitatus est, dicit Apostolus, ꝙ Deus nos quodã modo ei coresuscitauit, qui tñ in nob pñs nondũ sumus resuscitati, sed resuscitandi, ſm illud Rom. 8. Qui suscitauit Iesum a mortuis uiuificabit, & mortalia corpora nostra, & ſm eundem modum loquendi subdit Apostolus, ꝙ consedere nos fecit in cęlestibus, s. in hoc ipso, ꝙ caput nostrum, quod est Christus, ibi sedet.

AD II dcm, ꝙ a dextera est diuina beatitudo sedere in dextera, nõ significat simplr esse in beatitudine, sed habere beatitudinẽ cũ quadam dominatiua potestate, & quasi propriam, & naturalem quod soli Chro conuenit, nulli aũt alij creaturæ. Pôt tñ dici, ꝙ ois sanctus, qui est in beatitudine, est ad dexterã Dei constitutus. vnde, & dicitur Matt. 25. ꝙ statuet oues a dextris.

AD III dcm, ꝙ per thronum significatur iudiciaria potestas, quam Christus habet a patre, & ſm hoc dr sedere in throno patris. Alij aũt sancti habent eam a Christo, & ſm hoc dñr in throno Chri sedere, ſm illud Mat. 16. Sedebitis, & uos super sedes duodecim, iudicãtes duodecim tribus Israel.

AD IIII dicendum, ꝙ (sicut Chrys. dicit super Mat.) locus ille, i. confessus dexteræ, inuius est omnibus non solum hoibus, sed ẽt angelis. sicut en m præcipuum vnigeniti, ponit Paulus dicens, Ad quem aũt angelorum dixit umquã, sede a dextris meis? Dominus ergo non quasi existentibus quibusdam, qui sessuri sint, sed condescendens interrogantium supplicat oni respondit: hoc. n. unum solum quærebant præ aliis, stare apud ipsum. Pôt tñ dici, ꝙ petebant filii Zebedęi, excellentiam habere præ alijs in participando iudiciariam potestatem eius. unde non petebant ꝙ sederent ad dexteram, uel siniſtram patris, sed ad dexteram, uel siniſtram Christi.

QVAETIO LIX.

De iudiciaria potestate Christi, in sex articulos diuisa.

DEINDE cõsiderandum est de iudiciaria potestate Christi.

Et circa hoc quæruntur sex.

¶ Primo, Vtrũ iudiciaria potestas sit attribuenda Christo.

Medina. ar. 1.

TItulus clarus. ¶ In corpore una conclusio: Iudiciaria potestas proprie attribuitur Christo. Probatur: Trium requisitorum ad iudicium, scilicet potestatis, rectitudinis zeli, & sapientię, tertium

tiũ est, sm q accipit forma iudicij: sed Filius est sapientia genita, & ueritatis a patre procedens. ergo iudiciaria potestas proprie attribuitur filio Dei. Maior declaratur discurrendo per illa tria. Et ꝓbat: qa ipsa rõ iudicii est lex sapientiæ, & ueritatis. Et confirmatur auctoritate Augustini.

¶Secundo, Vtrũ conueniat sibi secundum q est homo.

¶Tertio, Vtrum eam fuerit ex meritis adeptus.

¶Quarto, Vtrũ eius potestas iudiciaria, sit vniuersalis respe spectu omnium hominum.

¶Quinto, Vtrum ꝑter iudiciũ, qd agit in hoc tpe, sit expectandũ aliud vniuersale iudiciũ futurum per ipsum.

¶Sexto, Vtrum eius iudiciaria potestas etiam ad angelos se extendat.

Non compleuit mortem præuentus. ¶De executione aũt finalis iudicij conuenientius ageꝝ, cũ considerabimus de his, quæ pertinent ad finem mundi: nunc autem sufficit ea sola tangere, quæ pertinent ad Christi dignitatem.

ARTICVLVS. I.

Por.o 320 *Vtrum iudiciaria potestas sit specialiter Christo attribuẽda*

AD PRIMVM sic procedit. Vꝝ q iudiciaria potestas nõ sit specialiter attribuenda Christo. Iudicium. n. aliquorum vꝝ pertinere ad dñm. vnde dr Ro. 14. Tu qs es, qui iudicas alienũ seruũ? Sed esse Dñm creaturarũ, é cõe toti Trinitati. [b] nõ ergo spãliter debet attribui Chro iudiciaria potestas.

¶2 Præt. Daniel. 7. dr. Antiquus dierum sedit, & postea subditur, Iudicium sedit, & libri aperti sunt, sed antiquus dierum intelligit pater, quia, ut [a] Hil. dicit, in patre est æternitas. ergo iudiciaria potestas magis est attribuenda h patri quàm Christo.

Lib. 2. de Tri. paulo a prin. & li. de synodis, paulo post prin.

¶3 Præt. Eiusdem vꝝ esse iudicare, cuius est arguere: sed h arguere, pertinet ad Spiritum sanctum: dicit. n. Dñs Ioan. 16. cum aũt uenerit ille (. s. Spiritus sanctus) arguet mundum de peccato, & de iustitia & de iudicio. ergo iudiciaria potestas magis debet attribui Spiritui sancto, quàm Christo.

SED CONTRA est, q dr actuum 10. de Christo, Hic est, qui constitutus est a Deo, iudex uiuorum, & mortuorum.

RESP. Dcdm, q ad iudicium faciẽdũ, tria requiruntur. Primo quidẽ, potestas subditos coercẽdi. vnde dr Eccle. 7. Noli quærere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates. Secundo, requiritur rectitudinis zelus, vt s. aliquis non ex odio vel liuore, sed amore iustitiæ iudicium proferat, sm illud Prou. 2. Quem. n. diligit Dñs corripit, & quasi pater in filio complacet sibi. Tertio, requiritur sapientia, sm quam formatur iudiciũ. vnde dr Eccl. 10. Iudex sapiens iudicabit populum suum. Prima aũt duo, præexiguntur ad iudiciũ, sed proprie tertiũ est, sm q accipitur forma iudicij, quia ipsa ratio iudicij, est lex sapientiæ, ueritatis, sm quã iudicatur. Et quia Filius est sapientia genita, & ueritas a patre procedẽs, & ipsum pfecte repræsentans, iõ [m] proprie iudiciaria potestas attribuit filio Dei. [n] Vñ Aug, †dicit in li. de Vera religione.

Concl.m

Cap. 31. in prin. to. 1.

Hæc est incõicabilis illa ueritas, quæ lex oĩm artiũ recte dr, & ars oĩpotentis artincis. Vt aũt nos, & oẽs aĩæ rationales, sm veritatem de inferioribus recte iudicamus, sic de nobis qñ eidẽ cohęremus, sola ipsa ueritas iudicat: de ipsa uero nec pater: nõ .n. minus est, q ipse. Et iõ quæ pater iudicat, per ipsam iudicat. Et postea concludit, pater ergo non iudicat quemquã sed omne iudicium dedit Filio.

AD PRIMVM ergo dicendum, q ex illa ratione probatur, q iudiciaria potestas sit communis toti Trinitati, quod uerum est: sed tamen per quandã appropriationem, iudiciaria potestas attribuitur Filio, vt dictum est*.

In cor. ar. li. 6. c. 10. circa prin. tom. 3.

AD II dcdm, q sicut Aug. †dicit in 6. de Tri. Patri attribuitur æternitas ꝓp commendationem principij, quod importatur in ratione ẽternitatis. Ibidem ẽt Aug.* dicit, q Filius est ars patris. Sic igitur auctoritas iudicandi attribuitur patri, inquãtum est principium Filii, sed ipsa ratio iudicii attribuitur Filio, qui est ars, & sapientia patris, ut sicut pater facit omnia per Filium, inquantum est ars eius, ita ẽt iudicet oĩa per Filium, inquantum est sapientia, & ueritas eius. Et hoc significatur in Daniele, ubi primo dr, q antiquus dierum sedit, & postea subdit, q filius hoĩs peruenit vsque ad antiquuum dierum, & dedit ei potestatem, & honorem, & regnum: per quod datur intelligi, q auctoritas iudicandi est apud Patrem, a quo Filius accepit potestatem iudicandi.

Eodem nunc dicto ca. 10. to. 3.

Tra. 95. in Ioan. inter principi. & med. to. 9.

AD III dcdm, q (sicut Aug.* dicit super Ioan.) ita dixit Christus q Spiritus sanctus arguet mundum de peccato, tamquam diceret, ille diffundet in cordibus vestris charitatem: sic enim timore depulso, arguendi habebitis libertatem. Sic ergo Spiritui sancto attribuitur iudicium, nõ quantum ad iudicij rationem, sed quantum ad affectum iudicã di, quem homines habent.

ARTICVLVS II.

Vtrum iudiciaria potestas cõueniat Christo secundum quòd est homo.

Por.o 321

AD SECVNDVM sic procedit. Vꝝ q iudiciaria potestas non conueniat Christo, sm q est hõ. Dicit. n. Aug.* in lib. de Vera religione, q iudicium attribuitur [b] Filio, inquantum est ipsa lex primæ ueritatis: sed hoc pertinet ad Christum, sm q est Deus. ergo iudiciaria potestas non conuenit Christo, sm q est homo, sed secundum quòd est Deus.

Ca. 31. circa prin. t. 1

¶2 Præ. [h] Ad iudiciariã potestatẽ pertinet [b] præmiare bene agẽtes, sicut, & punire malos: sed ꝑmiũ bonorũ operũ est beatitudo æterna, quæ non daꝝ nisi a Deo: dicit. n. Aug.* super Ioan. q participatione Dei, fit anima beata, non aũt participatione animæ sanctæ. ergo videtur, q iudiciaria potestas non conueniat Christo, secundum quòd est homo, sed secundum quòd est Deus.

Tra. 23. in Ioã. inter princip. & med. to. 8.

¶3 Præt. Ad iudiciariã Chri potestatẽ pertinet iudicare occulta cordium sm illud primę ad Cor. 4. Nolite añ tps iudicare, quo ad usque ueniat Dñs, qui & illuminabit abscondita tenebrarũ, & manifestabit consilia cordium: sed hoc [b] pertinet ad solã uirtutem diuinam, sm illud Hier. 17. Prauum est cor hoĩs, & inscrutabile, q s cognoscet illud? ego Dñs scrutãs corda, & probans renes: qui do vnicuique iuxta uiam suã. ergo iudiciaria potestas non conuenit Chro sm q est homo, sed secundum quòd est Deus.

SED CONTRA est q dr Ioa. 5. Ptãtem dedit ei iudicium facere, q a Filius hominis est.

Hom. 38. in Ioã. parum ante med. to. 3.

RESP. Dcdm, q Chry.* super Io. sentire vꝝ, q iudiciaria ptãs nõ conueniat Christo, sm q est homo, sed solum secũdũ q est Deus. Vñ auctoritatẽ Ioan. inductam, sic exponit. Ptãtem dedit ei iudiciũ facere, & postea subditur, quia Filius hoĩs est nolite mirari hoc, non. n. ppea suscepit iudiciũ, qm hõ est: sed quia ineffabilis Dei filius est propterea iudex est: quia uerbum est, quod caro factum est. Et ideo ea, quæ dicebant, erãt maiora, quàm secundum hominem, ideo hanc opinionem soluens dixit. Ne miremini, quia Filius hominis est etenim ipse est ẽt filius Dei: qd qdẽ probat per resurrectionis effectum. unde subdit, Quia uenit hora, in qua oẽs, qui in monumẽtis sunt audiẽt uocẽ filii Dei. Sciẽdũ tñ, q quãuis apud Deũ remaneat primæua auctoritas iudicandi, hoibus tñ committitur a Deo iudiciaria potestas respectu eorum, qui eorum, iurisdictioni subiiciuntur. Vnde dr Deute. 1. Quod iustum est iudicate. & postea subdit, Quia Dei est iudiciũ. cuius. s. auctoritate uos iudicatis. dictum est autem supra* q Christus etiam in natura humana est caput totius Ecclesiæ, & q sub pedibus eius Deus omnia subiecit. unde ad eum pertinet, ẽt sm naturam humanam, habere iudiciariã potestatem. Propter quod Aug. † auctoritatem prędictã. Euangelii sic dicit esse intelligendam. Ptãtem dedit ei iudiciũ facere, quia filius hoĩs est, non qui dẽ pp conditionem naturæ: quia oẽs homines hu iusmodi potestatẽ haberẽt, ut Chrys.* obiicit, sed hoc pertinet ad gloriam capitis, quam Christus in humana natura accepit. [m] Competit aũt Chro hoc modo sm humanam naturam iudiciaria potestas, ꝓp tria. [n] Primo quidem, propter conuenientiam & affinitatem ipsius ad hoĩes: sicut. n. Deus per causas medias, tamquã propinquiores effectibus operatur, ita iudicat per hominem Christũ hoĩes, ut sit suauius iudicium hominibus. unde Apostolus dicit Heb. 4. Non habemus pontificem qui nõ

Quæst. 8.

Tract. 19. Ioan. post med. to. 9.

Homl. 13. in Ioan. parũ aũ me. to. 3. concl. m

Al. pro militudine.

posit compati infirmitatibus nr̃is, tentatum per oĩa* per similitudinem absque peccato: adeamus ergo cum fiducia ad thronum gr̃æ eius. Scdo, quia in finali iudicio, ut Aug.† dicit super Io erit resurrectio corporum mortuorum, quæ suscitat Deus per filium hominis, sicut per eundem Chr̃um suscitat animas inquantum est filius Dei. Tertio, q a ut Aug.* dicit in lib. de uerbis dñi, rectum erat ut iudicandi uiderent iudicem, iudicandi aũt erãt boni, & mali: restabat ut i iudicio, forma serui, & bonis, & malis ostenderetur forma Dei solis bonis seruaretur.

Tract. 2. in Io. ante me. to. 9. In ser. 64. & est ultimus a me. illi, to. 7*

Li. de uer. relig. c. 31. a me. to. 1.

AD PRIMVM ergo dicendum, q iudiciũ pertinet ad ueritatem, sicut ad regulã iudicii: sed ad hominem, qui est ueritate imbutus pertinet sm q est unum quodammõ cũ ipsa ueritate quasi quędã lex, & iustitia animata. unde & ibidẽ Aug.* introducit qd dr. Cor. 2. Spiritualis iudicat oĩa. Aĩa aũt Christi præ ceteris creaturis magis fuit unita ueritati, & magis ea repleta secundum illud. Io. 1. Vidimus eũ plenũ gratiæ, & ueritatis, & sm hoc ad anima Christi maxime pertinet omnia iudicare.

AD II dicendum, quòd solius Dei est, sui participatione animas beatas facere: sed adducere homines ad beatitudinem, conuenit Chro, inquãtũ est caput & auctor salutis eorũ, sm illud Hebr. 2. Qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorẽ salutis eorum per passionem consumari.

AD III dicendũ, q cognoscere occulta cordiũ & diiudicare, per se quidem pertinet ad solũ Deũ, sed ex refluentia diuinitas ad animam Christi, conuenit ẽt ei cognoscere & iudicare occulta cordiũ, ut supra* dictũ est, cũ de scientia Christi ageretur & iõ dr Rom. 2. In die cum iudicabit Deus occulta hominum per Iesum Christum.

Quæst. 10. ar. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus ex meritis adeptus fuerit iudiciariam potestatem.

Por.o 322

AD TERTIVM sic procedit. Vꝝ q Christus non ex meritis fuerit adeptus iudiciariam potestatem Iudiciaria. n. potestas assequitur regiã dignitatẽ, sm illud Prou. 2. Rex, qui sedet in solio iudicii, dissipat oẽ malũ intuitu suo. sd regiã dignitatem Christus obtinuit absque meritis: cõpetit. n. ei ex hoc ipso, q est unigenitus Dei. dr. n. Luc. 1. Dabit ei Dñs Deus sedẽ Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternũ. [b] ergo Christus iudiciariam ptãtem nõ obtinuit ex meritis.

4. di. 8. q. 1 art. 1. Et 4. cont. c. 95. pri. Et op. 3. c. 249.

Ferr. 4. con. c. 45. Medina. a. 3.

¶2 Præt. Sicut dictum est†, iudiciaria potestas competit Christo, inquantum est caput nostrum: sed gratia capitis non competit Christo ex meritis, sed consequitur personalem unionem diuinæ, & humanæ naturæ, sm illud, Vidimus gloriam eius quasi unigeniti à patre plenum gratiæ &

Ar. præte.

Titulus clarus est. ¶ In corpore tria fiunt. Primo recitatur opinio Chrysostomi, qui aliter punctuat textum euangelii, quàm nos, ipse enim illa verba, Quia Filius hominis est, non coniungit cum præcedentibus, scilicet. potestatem dedit ei iudicium facere: sed coniungit ea cum sequentibus, scilicet nolite mirari hoc ita quòd apud Chrysos. concludatur prima sententia ibi, Potestatem dedit ei iudicium facere, & inchoat secunda sententia ibi, Quia Filius hominis est, & concludatur ibi, Noli te mirari hoc. Et est sensus, quòd propterea quia Filius hominis est, non accipiant admirationem de antedicta sententia, potestatem dedit ei iudicium facere, ut clare patet in hac litera. Secundo. ꝛndet quæsito una cõclusione: Ad Chr̃um, ẽt sm humanã naturã pertinet hr̃e iudiciariã ptãtem. Probat Iudiciaria potestas cõmitt̃ a Deo hoibus respectu eorũ, qui illorũ iurisdictioni subduntur, remanente apud Deum primæua potestate iudicandi: sed Christus, ut hõ, é caput Ecclesiæ, & omnia hẽt sub pedibus suis: ergo. Minor probat auctoritate. Deu. & minor habetur ex supradictis. Tertio, respondet ad Chrys. ex auctoritate Aug. solutque obiectionem eius. Et solutio consistit in hoc, q cũ dr, quia Filius hominis est, non significat sola natura Filii hominis, sed, & gr̃a, qua plenus erat Filius hominis, & concludit præcedentem sententiã. Et uere sic clarior apparet litera euangelii Quarto, reddit triplicẽ rõnem quare conuenienter Chro sm humanã naturã competit iudiciaria ptãs. Et clare patet in lr̃a.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiæ,& veritatis, & de plenitudine eius nos oẽs ac cepimus, quod pertinet ad rationẽ capitis. h ergo videtur ꝙ Christus non habuerit ex meritis iudiciariam potestatem.

¶3 Præt. Apostolus dicit primæ ad Cor. 2. Spiritualis iudicat omnia: sed homo efficitur spũalis p gratiã, quæ non est ex meritis: alioquin iam non esset gratia, vt dr Rom. 11. h ergo uidetur ꝙ iudiciaria potestas non conueniat, nec Christo, nec alijs ex meritis, sed ex sola gratia.

SED CONTRA est, ꝙ dicitur Iob 36. Causa tua quasi impij iudicata est, iudicium, causamque recipies. & Aug.† dicit in lib de verbis dñi, Sedebit iudex, qui stetit sub iudice: dãnabit vero reos, qui falso factus est reus.

In ser. ule. aliquantu] in a med. tom. 10.

RESPON. Dicẽdũ, ꝙ nihil prohibet, vnũ, & idẽ deberi alicui ex causis diuersis, sicut gloria corporis resurgentis, debita fuit Chro non solum pp cõgruentiã diuinitatis, & pp gloriã aiæ, sed ẽt ex merito humilitatis passionis. Et similiter dicendum est, ꝙ m iudiciaria ptãs hoi Christo cõpetit, & pp diuinam personam, & pp capitis dignitatem, & pp plenitudinem gratiæ habitualis: & tñ ẽt ex merito eam obtinuit, vt. s. sm dei iustitiam iudex eẽt, qui pro dei iustitia pugnauit, & vicit, & iniuste iudicatus est. n vnde dicit Apoc. 3. Ego vici, & sedi in throno patris mei. In throno autem intelligitur iudiciaria potestas, secundum illud Ps. 9. Sedes super thronum, qui iudicas iustitiam.

concl. m

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ ratio illa procedit de iudiciaria potestate, secundum ꝙ debetur Christo ex ipsa vnione ad verbum dei.

Ad II dicẽdum, ꝙ ratio illa procedit ex parte gratiæ capitis.

AD III dicendum, ꝙ rõ illa procedit ex parte gratiæ habitualis, quæ est perfectiua animæ Christi: per hoc tamen, quòd his modis debẽt Christo iudiciaria potestas, non excluditur quin debeatur ei ex merito.

SVP. QV Æ. LIX. ART. IIII.

Porr. 323 Quodl. 10. ar. 2. co.

Medina. ar. 4.

Titulus clarus.

¶ In corpore duo sunt conclusiones. prima est, Chro sm diuinam nãm conuenit oĩum iudicium. Probatur: qa sicut Pf oĩa facit p Verbum, ita oĩa iudicat p illud. Secda conclusio est: Omnes res humanæ subdunt iudicio X pi sm humanam nãm. Probatur tripliciter: & omnia clara sunt in litera.

¶2 Præt. Nullus hẽt iudiciũ, nisi super ea, quæ sũt sibi subiecta: sed Christo nondum videmus oĩa esse h subiecta, vt dr Hebr. 2. ergo vr ꝙ Christus, nõ habeat super omnes res humanas iudicium.

Li. 20. c. 2. tom. 5.

¶3 Præt. Aug. dicit 20 de Ciui. Dei, * ꝙ ad iudiciũ diuinum pertinet hoc, ꝙ interdum boni afflignt in hoc mundo, & interdum prosperantur, & siſr

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum Christo conueniat iudiciaria potestas, quantum ad omnes res humanas.

ADQVARTVM sic procedi tur. Vr ꝙ ad Christum nõ pertineat iudiciaria ptãs, quantum ad oẽs res humanas. Vt. n. legit Luc. 12. cum quidã de turba Christo diceret: Dic fratri meo, vt diuidat mecum hereditatem, ille rñdit, Hõ quis me cõstituit iudicẽ, aut diuisorem sũper vos? h non ergo habet iudicium super oẽs res humanas.

¶ In corpe una conclusio: Vltra iudicium ꝙ in cuiuslibet hois morte fit, oportet eẽ finale iudiciũ nouissimo die. Probat sic: Iudicium de aliqua re mutabili, dari perfecte non potest ante eius consummationẽ: sed uita hominis licet sit p mortem terminata sm se, remanet tñ sm qd mutabilitati subiecta usq; ad finem mundi: dependẽs ex futuris. ergo non pt uita hois, sm id, qd cõsiderandum est, qd cõuenit ad unũquẽque pertinet pfecte iudicari ab fine mũdi. ergo oportet eẽ finale iudiciũ in nouissimo die ultra particulare, ꝙ fit in cuiuslibet morte. Maior appositio manifestat duplicater: primo in actionibus: secundo in hoibus, & ad hoc afferr auctoritas Apostoli. Minor ãt propositio manifestat in quinq; generibus reliquarum uitæ humanæ, si memoratis, in filijs, in effectibus, in corporibus, & in animatis. Et qm dixisset fortasse aliquis, ꝙ reliqę istæ sunt impertinentes ad Christi iudicium ĩõ ad hoc excludẽdũ Auctor apponit rõnẽ, quã perficit in tñ sione ad primũ. Est ãt rõ integra, ꝙ hæc oĩa qa claudunt subiacẽ præmii, uel pœnæ, ideo cadunt sub æstimatione diuini iudicii, ꝙ ad omnia humana pmia, oẽsque humanas pœnas se extendit. Patet ãt discurrendo p singula enumerata, ꝙ nõnulla pœna, & nonnullũ pmiũ est hois in supradictis rel. qis p̃supposita immortalitate animæ, & corporis post resurrectionem, ut hic supponimus.

¶ Aduerte hic, ꝙ maior propositio est per se nota, loquendo de iudicio alicuius rei ex ꝓpriis ipsius, ut patet. Et hoc dico me falsatis a captiosis, obiicientibus de æterno dei iudicio, quo sit gata pfecta sunt iudi

Ferr. 4. cont. c. 95. Medina. a. 5.

1 Et 4. con. c. 95. prin. Et op. 3. c. 249. Et o. 10. art. 27. Et Isa. 30, le. 3. prin.

Conc. p

Art. præ. in arg. 1.

Li. 7. i Luc. sup illud. Quis me constituit iudicem inter uos to. 5.

Concl. m

SVP. QVAE. LIX. ART. V.

Ferr. 4. cont. c. 95. Medina. a. 5.

Titulus clarus.

¶ In corpe una conclusio: Vltra iudicium ꝙ in cuiuslibet hois morte fit, oportet eẽ finale iudiciũ i nouissimo die. Probat sic: Iudicium de aliqua re mutabili, dari perfecte non potest ante eius consummationẽ: sed uita hominis licet sit p mortem terminata sm se, remanet tñ sm qd mutabilitati subiecta usq; ad finem mundi: dependẽs ex futuris. ergo non pt uita hois, sm id, qd cõsiderandum est ad unũquẽque pertinet pfecte iudicari ab fine mũdi. ergo oportet eẽ finale iudiciũ in nouissimo die ultra particulare, ꝙ fit in cuiuslibet morte. Maior appositio manifestat duplicater: primo in actionibus: secundo in hoibus, & ad hoc afferr auctoritas Apostoli. Minor ãt propositio manifestat in quinq; generibus reliquarum uitæ humanæ, si memoratis, in filijs, in effectibus, in corporibus, & in animatis. Et qm dixisset fortasse aliquis, ꝙ reliqę istæ sunt impertinentes ad Christi iudicium ĩõ ad hoc excludẽdũ Auctor apponit rõnẽ, quã perficit in tñ sione ad primũ. Est ãt rõ integra, ꝙ hæc oĩa qa claudunt subiacẽ præmii, uel pœnæ, ideo cadunt sub æstimatione diuini iudicii, ꝙ ad omnia humana pmia, oẽsque humanas pœnas se extendit. Patet ãt discurrendo p singula enumerata, ꝙ nõnulla pœna, & nonnullũ pmiũ est hois in supradictis rel. qis p̃supposita immortalitate animæ, & corporis post resurrectionem, ut hic supponimus.

¶ Aduerte hic, ꝙ maior propositio est per se nota, loquendo de iudicio alicuius rei ex ꝓpriis ipsius, ut patet. Et hoc dico me falsatis a captiosis, obiicientibus de æterno dei iudicio, quo sit grata pfecta sunt iudi

Conc. m

ARTICVLVS V.

Vtrum post iudicium quod agitur in præsenti tempore, restet aliud iudicium.

ADQVINTVM sic procedit. Vr ꝙ post iudiciũ, ꝙ in præsenti tempore agit, non restet aliud iudicium generale. Post vltimam. fi. retributionem præmiorum, & pœnarum, frustra adhibetur iudiciũ: sed in hoc præsenti tpe fit retributio præmiorum, & pœnarũ: dixit. n. dominus latroni in cruce Luc. 23. Hodie mecũ eris in paradiso, & Luc. 16. dr, ꝙ mortuus est diues, & sepultus est i inferno. ergo frustra expectatur h finale iudicium.

¶3 Præt. Nahum 1. dr secũdum aliam lram, Non iudicabit de bis h in idipsum: sed in hoc tpe dei iudicium exercetur, & quãtũ ad tẽporalia, & quãtum ad spiritualia. ergo ur, quòd non fit expectandum aliud finale iudicium.

¶3 Præt. Præmiũ: & pœna indent merito, & demerito: sed meritũ, & demeritũ non pertinẽt ad corpus, nisi inquantum est aĩæ instrm. ergo nec pmiũ, seu pœna debetur corpori, nisi propter animam. h non ergo requiritur aliud iudicium in fine, ad hoc, ꝙ homo præmietur, aut puniatur in corpore, pter illud, quo nunc puniunt, aut præmiantur animæ.

SED CONTRA est, ꝙ dicit Ioan. 12. Sermo quem locutus sum, ille iudicabit eum in nouissimo die. erit ergo quoddã iudiciũ i nouissimo die præter iudicium quod nunc agitur.

RESP. dcm, ꝙ iudicium de aliqua re mutabili, perfecte dari non potest ante eius consummationem: sicut iudiciũ de aliqua actione qualis sit pfecte dari non potest, anteq̃ sit consumata, & in se, & i suis effectib. qa multę actiones vñr esse utiles, quę ex effectib. demonstrãt nociuæ: & similiter m de hoie aliquo iudicium perfecte dari non põt, quo ad eius uita terminetur, " eo ꝙ multipliciter põt mutari de bono in malũ, aut econuerso, uel de bono in melius, aut de malo i peius. vñ

A Apostolus dicit Heb. 9. ꝙ hoibus statutum est semel mori, post hoc ãt iudicium. Sciendũ tñ, ꝙ p licet per mortem uita hominis temporalis terminetur sm se, remanet tamen ex futuris, secundum quid dependẽs. q Vno quidem modo, secundum ꝙ adhuc uiunt in memoriis hominum, in quibus quandoque contra ueritatem remanet bonę famæ, uel malæ. Alio modo B in filiis, qui sunt quasi aliqd patris, sm illud Eccl. 30. Mortuus est pater eius, & quasi nõ esset mortuus. similem. n. reliqt sibi post se, & tñ multorũ bonorum sunt mali filii, & econtrario. Tertio modo, quantum ad effectum suorum operum, sicut ex deceptione Arrii, & aliorũ seductorũ, pullulat infidelitas vsque ad finem mũdi: & vsque tunc proficit fides ex C prædicatione apostolorũ. Quarto modo, quantum ad corpus, quod quandoque honorifice traditur sepulturæ, qñque uero relinquitur insepultum, & tandem incineratum oĩno resoluitur. Quinto mõ, quantũ ad ea, in quibus homo suũ affectum dereĩxit, puta in quibuscũque tpalibus rebus, quorum q dam citius finiuntur, quædam diutius durant. Omnia ãt hæc subdunt exĩstimationi iudicii diuini: & ĩõ de his oĩb perfectum, & manifestum iudicium haberi nõ pt, quãdiu huius tẽporis cursus durat: & propter hoc oportet eẽ finale iudiciũ i nouissimo die, ĩ quo pfecte id, ꝙ ad unumquẽq; hominem pertinet, quocumque modo perfecte, & manifeste iudicetur i.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, quod opinio quorundam fuit, quòd animæ sanctorum non præmiantur in cælo, nec animæ damnatorum puniuntur in inferno, usque ad diem iudicii: quod quidem apparet esse falsum ex hoc, quod Apostolus 2. ad Cor. 5. dicit, Audemus & bonã uolũtatem habemus peregrinari a corpore, & præsentes esse ad dñm, quod est iã nõ ambulare per fidem, sed per speciẽ, ut patet ex his, quæ sub sequuntur: hoc aũt est uidere

ęst antequam fiant. Christus etiam ĩm ꝙ homo ab instanti conceptionis suę perfectissime cognouit omnes has reliquias antequam fiant: sed hæc sunt ex parte cognoscentis: præsens autem ratio ex rei cognitæ se tenet, & per se notam propositionem assumit, ꝙ rei mutabilis perfectum iudicium dari non potest ante illius cõsummationem. Et si ipsi iungas, ꝙ diuina sapientia disponit oĩa suauiter, ac per hoc, quia suauis dispositio iudicii rei mutabilis, exigit ut discutiat secundum modum naturæ suę, uidebis quod sapientissime processit Auctor ad concludendũ finale iudicium, ex eo ꝙ perfectũ iudiciũ rei mutabilis non potest suauiter dari ab illius cõsummatione. ¶ Et hęc dicta sint de iudicio, quatenus infra cognitionis, seu speculationis limites consistit: ut ad tẽ extensione fit practicum ad puniẽdũ, uel præmiandum, absque distinctione aliqua, patet propositionem maiorem esse uniuersaliter uerissimam: quoniam reddere præmiũ, uel pœnã perfecte, præsupponit consummationem operis puniendi, uel præmiandi. Et iuxta hunc sensum clare patet processus Iræ absq; obiectione aliqua: quia nec deus prius punit q̃ fiat ꝙ puniendum est &c.

Conc. p

Concl. f

¶ Circa reliqas spectantes ad pœnã uel pmiũ sm Auctoris sententiã, aduerte ꝙ licet apud nra iudicia hæc uideni p accidẽs, & cõsequenter aliena ab examinatione iudicii: apud tñ diuinũ iudicium oĩa æstimanda esse ex sacris pr colligi literis. Legimus. n. Nabuchodonosor pmiũ a deo ob seruitũ sibi exhibitũ satis per accidens in oppugnatione Tyri, ut patet Ezechiel. 28. Dauid quoque punitum legimus ob effectum satis per accidens, quia inquit Nathã propheta, in mutuo

fecisti blasphemare nomen dñi, filius, q̃ natus est tibi, morietur. 2. Reg 12. Vñ patet ad ea ēt, quæ per accidens sunt, diuina se extendere iudicia.

¶ In rñsione ad primum, & tertiū, aduerte, q̃ aliud est, hoīem post mortem fortiri statū immutabilem sīm animam, & aliud est sortiri statum non impedibilem: anima enim per mortem pdeunit ad statū immutabilem de bonitate ī malitiam, aut econtra: & aut est confirmata in bono, aut obstinata in malo, aut ei uis cælestis, aut inferni. Et penes hoc attenditur immutabilitas status, ēt qua immutabilitate stat, q̃ postmodum impediri ad rēpus, ne ad suam ciuitatē ꝙueniat. Et hmōi impedimenta pertinent ad purgatorium, qđ non constituit tertiū statū animarum, neque facit mutationē aliquam in statu animæ, quia est immutabilis, sed impedimentum præstat consumationi status illius. Et simile est ei, quod inuenitur in morib⁹ naturalibus: leue enim ascendens sursum si impediatur in uia, non propterea mutat sui motus naturā, nec cessante impedimento, ascendendo nouū acquirit principium motus: sed remoto ꝓhibente, à primo uio immutato principio ascensum prosequit. Sic ꝛ. anima immutata secundum statum suum, soluto purgatorio tanꝙ remoto prohibente, ad finem sui immobilis status, in quo est confirmata p̃ mortem, gratia ducepertinet.

Porr. o 325

SVP. QVAE. LIX. ART. VI.

Medina. a. 6.

TItulus clarus est.

¶ In corpore duo sunt. Primo, respondetur quæstio una cōclusione: Angeli subsunt iudiciariæ potestati Christi etiam in quantum est homo. Et probat tripliciter. Secundo declaratur, quo ad q̃ta angeli subsunt sic Christo. Et fit distinctio trimembris, s. de ministerio, uel primo, aut pœna accidentali, uel primo, aut pœna essentiali. Et ois clara ex dicta.

¶ In rñsione ad tertiū aduerte q̃ cū dr inferiora regi, p superiora, sī intelligēde inferiori, & superiori quocūq; mō, nec de inferiori, & superiore quo ad beatitudinē: aliquin sequeretur q̃ multi angeli regerent p multos sctos hoies, quos eleuatos ꝛctedimus supra multos angelos, & consequenter multi sancti hoies concurrerent ad administrationē miudi huius inferioris: qm̃ administratio hęc minimis uf credita angelis. Consequens ãt hoc credi mus esse falsum, qm̃ sancti hoies, quantumcūque beatiores sint angelis, non tñ ꝑsunt regimini uniuersali spūalis, aut corpalis creaturæ: sd hoc officiū reseruatū é angelis, qb. congruit ex natura. Vñ intelligendū est inferiora regi per superiora ã sm quid, sed simpliciter, & absolute, & propterea q̃ Chris hō é simpliciter, & absolute superior angelis: q̃a é caput totī ecclesiæ triūphātis, aiæ aūt beatorū hoiū supra multos angelos, tūt angelis supiores lolū sm̃ qd. s. sm̃ beatitudinē ō ex dicta maxima Augu. & Dio optime cōcludit, q̃ Chris est sup administratione tot⁹ creaturæ, & cū hoc aiæ beatorū hominū ꝑsūt uniuersali regimini creaturarum.

¶ Et hęc sufficiāt de principali parte hui⁹ libri, q̃ d mysterio incarnati Verbi tractauit.

Conel.

Ca. 7. a me dio.

Sum. vnde Marc. 1. dicitur, quòd dæmon clamauit, quid nobis, & tibi Iesu Nazarene? venisti ante tps perdere nos, Tertio: quantū ad prēmium essentiale bonorū angelorū, quod est beatitudo ęterna, & quantū ad pœnā essentialē angelorū malorū, q̃ est damnatio æterna: sed hoc factum est per Chrm, inquantum est verbum Dei, à principio mundi.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ ratio illa procedit de iudicio quantum ad præmium essentiale, & pœnam principalem.

Ca. 3. t. 1.

AD II dcm, q̃ sicut dicit† Aug. in lib. de uera religione, licet spūalis iudicet oia: tū iudicatur ab ipsa veritate: & ideo licet angeli, ex eo q̃ sunt spirituales, iudicent, iudicantur tamen a Christo, inquantum est ueritas.

Li. 3. c. 4. to mo 3.

AD III dicendum, q̃ Christus habet iudicium non solum super angelos, sed etiam super administrationem totius creaturæ: s. i. n. ut Augu. dicit in 3. de Trin. inferiora quoda ordine reguntur à Deo per superiora, oportet dicere, q̃ oia regantur per aiam Chri, q̃ est supra oēm creaturam: vnde & Apost. dicit Hebr. 2. Non. n. angelis subiecit Deus orbē terræ futurum, s. subiectum ei, de quo loq̃mur, i. Christo, nec tamen propter hoc alium constituit Deus super terram: quia unus, & idem est, & Deus & homo, dominus Iesus Christus. De cuius incarnationis mysterio ad præsens dicta sufficiant.

QVAESTIO LX.

De sacramentis, in octo articulos diuisa.

POst considerationem eorum, quæ pertinent ad mysteria uerbi incarnati, cōsiderandum est de ecclesiæ sacramentis, quæ ab ipso uerbo incarnato efficaciam habent. Et prima consideratio erit de sacramentis in communi. Secunda de vnoquoque sacramentorum in speciali.

Circa primum quinque consideranda sunt.

¶ Primo, Quid sit sacramentum.
¶ Secundo, De necessitate sacramentorum.
¶ Tertio, De effectibus sacramentorum.
¶ Quarto, De causa eorum.
¶ Quinto, De numero.

Circa primum quæruntur octo.

¶ Primo, Vtrum sacramentum sit in genere signi.
¶ Secundo, Vtrum oē signum rei sacræ sit sacrm.
¶ Tertio, Vtrum sacramentum sit signum unius rei tantum, uel plurium.
¶ Quarto, Vtrum sacramentum sit signū, quod est res sensibilis.
¶ Quinto, Vtrum ad sacramentum requiratur determinata res sensibilis.
¶ Sexto, Vtrum ad sacramentum requiratur significatio, quæ est per verba.
¶ Septimo, Vtrū requirantur determinata uerba.
¶ Octauo, Vtrum illis uerbis possit aliquid addi, uel subtrahi.

SVP. QVAE. LX. ART. I.

Alb. Mag. 4. d. 1. ar. 5. Sot. 4. 5. d. 1. q. 1. ar. 1. Palud. 4. d. 1. q. 2.

POst consideratio-nem &c. Hic inci

ARTICVLVS I.

Vtrum sacramentum sit in genere signi.

AD PRIMVM sic procedit. Vī q̃ sacrm non sit in gñe signi. Vī. n. sacramentum dici à sacrando, h sicut medicamentū a medicando: sed hoc magis pertinere ad rōnem causæ, quā ad rōnem signi. ergo sacramentum magis est in genere causę, quàm in genere signi.

¶ 2 Præt. h Sacrm vī aliqd occultum significare, sm illud Tob. 12. Sacrm regis abscondere bonum est. Et Ephes. 3. Quæ sit dispensatio sacri abconditi à sæculis in Deo: sed illud quod est absconditū, vī esse contra rōnem signi. Nā signū est, qđ *pter spēm, quam ingerit sensibus, facit aliquid aliud in cognitionē uenire, ut patet per Aug. † in 2. de doct. Christ. ergo vī, q̃ sacramentū non sit in genere signi.

¶ 3 Præt. Iurm h q̃nque sacrm nominat: dr. n. i † Decr. 22. q. 5. Paruuli, q̃ sine ætate rōnabili sūt, nō coganꝙ iurare, & qui semel periuratus fuerit, nec testis sit post hoc, nec ad sacrm, i. iurm accedat: sed iurm non pertinet ad rōnem signi. ergo ur q̃ sacramentū non sit in genere signi.

SED CONTRA est, q̃ h Aug. dicit in 10. de ciuit. Dei, sacrificiū uisibile, inuisibilis sacrificii sacrum, id est, sacrum signum est.

RESP. dcm, q̃ oia, q̃ hñt ordinē ad unum aliqd, licet diuersimode ab illo denominari possunt: sicut a sanitate, q̃ est in aia li, denominat sanū, nō solū animal, qđ est sanitatis subiectum, sed dr, medicina sana, inquantū est sanitatis effectiua, dieta uero, inquantum est cōseruatiua eiusdem, & urina inquantū est significatiua ipsius. sic igitur sacrum pōt aliquid dici, uel quia in se habet aliquam sanctitatem occultam, & sm hoc sacrum idem est, quod sacrum secretum, uel qa habet aliquem ordinem ad hanc sanctitatem, uel causæ, uel signi, uel sm quamcumq; aliam habitudinem: specialiter autem nunc loquimur de sacramentis, sm q̃ important habitudinem signi, & m se cundum hoc sacramentum ponitur in gñe signi. a

Concl. a

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ quia medicina se habet, ut causa effectiua sanitatis, inde est q̃ omnia denominata a medicina, dr̃ per ordinem ad unū primū agens, & pp hoc medicamentum importat causalitatem quandam: sed sanctitas, a qua denominatur sacrm, non significatur per modum causæ efficientis, sed magis per modum causæ formalis, uel finalis, & ideo non oportet, q̃ sacramentum semper importet causalitatem.

AD II dcm, q̃ ratio illa procedit, sm q̃ sacrum

Li. 10. c. 5. nō procul a prin. c. 5.

Alia: q.

Li. 8. ca. 7. circa prin. tom. 3.

27. q. 5. ca. paruuli q. & ea ætate

idem est, quod sacrum secretum: dr autem non solum Dei secretum, sed etiam regis, esse sacrum, & sacrum: quia ſm antiquos sancta, uel sacrosancta dicebantur, quęcumq; uiolari non licebat: sicut et muri ciuitatis, & personæ in dignitatibus constitutæ: & ideo illa secreta, siue diuina, siue humana, quæ non licet uiolari, quibuslibet publicando, dicuntur sacra, uel sacramenta.

AD III dcm, q etiam iuramentum hēt quandam habitudinem ad res sacras: inquantum, s. est quędā contestatio facta per aliquod sacrum: & ſm hoc dr iuramentum esse sacramentum, non eadem ratione, qua nunc loquimur de sacramentis: non tamen æquiuoce, sumpto nomine sacramenti, sed analogice, s. secundum diuersam habitudinem ad aliquid unum, quod est res sacra.

SVP. QVAE. LX. ART. II.

Scot.4 s.d.1.q.2.
Ricc.ar.3.s.d.1.q.2.a.1
Duran.4 s.d.1.q.1.
Sot.4.5.d.1.q.1.a.2.
Cap.4 d.1.q.1.con.1.

TItulus clarus.

¶ In corpore Auctor accomodat definitionem hanc, licet signū rei sacræ, ad hoc ut sit conuertibilis cum sacramento, ut quod ex proprietate significationis non habet, ex accomodatione intelligatur habere. Hinc enim duas subintelligi vult cōditiones rei sacræ, scilicet sanctificantis hominēs, qđ non aliunde deducitur, quàm ex hoc, q signum proprie datur homini, cuius est per notum ad ignotum discurrere.

¶ Et iccto duo. Primum, quòd Auctor non solum pro rei sacræ rentia sic definiendū sacramentum, sed ēt pro firmando usu ecclesiæ, quo sacramentū dicimus, nō cuiuscunque rei sactę signum, sed hominis sanctificantis descriptionem hāc in definitionem erexit. Secundum est, quòd ly sanctificantis, intelligit in actu exercito, hoc est, q est signum rei sacræ, vt actualiter exercet sanctificationem hominis, quia ad hoc adhibetur vt signum, vt sanctificet homo per illius significatū.

Porret.o 327 *Inf.q.64. art.2.Et 1.2.q.101.a.4 corp. & q.102.art.5. cor. Et 4.d.1.q.1.ar.1 q.1.*

3.p.q.101. art.4.

Art præc. in Sed cō.

ARTICVLVS II.

Virum omne signum rei sacræ sit sacramentum

AD SECVNDVM sic procedit. Vr q non oē signū rei sacrę sit sacrm. Oēs.n. creaturę sensibiles, sunt signa rerū[h] sacrarum, ſm illud Rom.1. Inuisibilia Dei, per ea, quæ facta sunt intellecta, conspiciuntur: nec tñ oēs res sensibiles pñt dici sacramenta. non ergo oē signum rei sacræ est sacramentū. ¶2 Præt. Oia, quæ in ueteri lege fiebant,[h] Chrm figurabant, qui est sanctus sanctorum, ſm illud 1.ad Cor.10. Omnia in figura contingebant illis. Et Coll. 2. Quæ sunt umbra futurorū, corpus aūt Christi: nec tñ oia gesta patrum ueteris testamenti, uel ēt oēs cæremoniæ legis sunt sacramēta: sed quædam spā iteri, sicut in secunda parte habitum est.† ergo vr q non oē signum rei sacræ sit sacramentum.

¶3 Præt. Eiam in nouo testamēto multa geruntur in signū alicuius rei sacræ, quæ tñ non dīr sacra, sicut aspersio aquæ benedictę, consecratio altaris, & similia. non ergo omne signum[h] rei sacræ, est sacramentum.

SED CONTRA est, q definitio conuertitur cum definito: sed quidam definiunt sacramentū per hoc, q est sacræ rei signum, & hoc ēt uidetur ex auctorita te* Augusti. supra inducta. ergo uidetur quòd omne signum rei sacræ, sit sacramentum.

Cons.m

RESP. Dcdm, q signa proprie dātur hominibus, quorū est, per nota ad ignota peruenire: & ideo[m] proprie dicitur sacramentum, quod est signum alicuius rei sacræ ad homines pertinentis, [n]vt. s. proprie dicatur sacrum, secundum q nunc de sacramentis loquimur, quod est signum rei sacræ, inquātum est sanctificans homines.

AD PRIMVM ergo dicendum, q creaturæ sensibiles significant aliquid sacrum, s. sapientiā, & bonitatem diuinam, inquantum sunt in seipsis sacra, non autem inquantum nos per ea sanctificamur: & ideo non possunt dici sacramenta, secūdum q nunc loquimur de sacramentis.

AD II dcdm, q quædam ad uetus testamentum pertinentia, significabant sanctitatem Christi, ſm q in se sanctus est: quædam uero significabant sanctitatem eius, inquātum per ea nos sanctificamur, sicut immolatio agni paschalis significabat immolationem Christi, qua sanctificati sumus: & talia dicuntur proprie ueteris legis sacramenta.

AD III dcdm, q res denominatur a fine & complemento; dispositio autem non est finis, sed perfectio: & ideo, quæ significant dispositionem ad sanctitatem, non dicuntur sacramenta, de quibus procedit obiectio, sed solum ea, quæ significāt perfectionem sanctitatis humanæ.

ARTICVLVS III.

Virum sacramentum sit signum vnius rei tantum.

AD TERTIVM sic procedi tur. Vr q sacrm non sit signum nisi unius rei. Id.n. quo[h] multa significantur, est signum ambiguū, & per cōsequens fallendi occasio, sicut patet de nominibus æquiuocis: sed omnis fallacia dēt remoueri a christiana religione, secundū illud Colos.2. Videte, ne quis uos seducat p philosophiā, & inanē fallaciā. ergo vr, q sacrm non sit signum plurium rerum.

¶2 Præt. Sicut dictum est,† sacramentum significat rem sacram, inquātū est humanæ sanctificationis causa: sed una sola est ēa humanæ sanctificationis. s. sanguis Christi, ſm illud Hebr. vlt. Iesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est.[h] ergo uidetur, q sacramentum non significet plura.

¶3 Præt. Dictū est, q sacrum proprie significat[h] ipsum finem sanctificationis: sed finis sanctificationis est uita æterna, ſm illud Ro.6. Habetis fructū uestrum in sanctificatione, finem uero uitam æternam. ergo uidetur quòd sacramentum non significet nisi unam rem, scilicet uitam æternam.

SED CONTRA est, q in sacramento altaris est duplex res significata, s. corpus Christi uerum, & mysticum, ut Aug.† dicit in li.b. sent. Prosperi.

RESP. Dcdm, q, sicut dictum est,* sacramentum proprie dicitur, quod ordinatur ad significādam nostram sanctificationem. In qua tria possunt considerari, uidelicet ipsa causa sanctificationis nostræ,

SVPER QVAE. LX. ART. III.

Sot.4.5.d.1.q.1.ar.3
Cap.4.d.1.q.1. con.2.

TItulus clarus.

¶ In corpore una conclusio cū uno corollario. Conclusio, Sacramentum est signum trium rerum. Declaratē: Sacramentum est signū nostræ sanctificationis, s. qua considerantur tria, & hæc per sacramenta significantur, ergo. Corollarium est; Sacramentum est signū rememoratiuum, demonstratiuum, & prognosticum, Declaratur ex trib. præmissis. ¶ Aduerte hic, quod Auctor gratia materiæ absque probatione procedit, declarando, quæ absque controuersia accepantur de sacramentis in cōmuni.

Art. præc.

Porr.o 328 *4.d.1.q.1. a.1.q.1.ad 4.& art.3. cor.*

De contin. d.2.c.hoc est quod dicimus. Art. præc.

¶.61.

nostræ, quæ est passio Christi: & forma nostræ sanctificationis, quę cōsistit in gra & uirtutibus, & ultimus finis sanctificationis nrę, qui est uita æterna. & hæc oia, per sacra significatur. [n] uñ sacrm est, & signum rememoratiuū eius, qđ præcessit, s. passionis Chri, & demonstratiuum eius, qđ in nobis efficitur per Christi passionem, s. gratiæ, & prognosticum, idest, prænuntiatiuum futuræ gloriæ.

conc.m.

AD PRIMVM ergo dicendum, q tunc est signū ambiguū, præbens occasionem fallendi, qñ significat multa, quorū unū non ordinatur ad aliud: sed qñ significat multa, ſm q ex eis quodam ordine efficitur unum, tunc non est ambiguum, sed certum sicut hoc nomen homo, significat animam, & corpus, prout ex eis constituitur humana natura. Et hoc modo sacrm significat tria[n] prædicta, secundum quòd quodam ordine sunt unum.

In cor. ar.

AD II dicendum, quòd sacramentum in hoc, q significat rem sanctificantem, oportet quòd significet effectum, qui intelligitur in ipsa causa sanctificante. prout est sanctificans.

AD III dcdm, quòd sufficit ad rōem sacri, quòd significet perfectionē, quę est forma: nec oportet quòd solum significet perfectionem, quæ est finis.

Porr.o. 329 *4.d.1.q.1. a.1.q.1. & a.2.q.1. & a.3.cor. Et 4.cōt.c.56 Et 10.3.*

SVP. QVÆ. LX. ART. IIII

Ferr.4.cont.c.16.
Sot.4.5.d.1.q.1.a.4.
Cap.4.d.1.q.1.con.2.

TItulus clarꝰ. Res sensibiles, puta, aqua oleum, uinum panis.

¶ In corpore una conclusio: Ad sacra requruntur res sensibiles. Probat dupliciter, primo, rōe: Res sacræ q p sacra significantur, sunt quædā bona intelligibilia, quibus hō sanctificatur. ergo p aliquas res sensibiles significatio sacri i mplenda est. ergo ad sacra requiruntur res sensibiles. Prima consequentia probat rōne ex parte quidem nri, quia modus naturalis cognitionis humanæ est, ut p sensibilia deueniat: signum aūt est, per qđ in alterius cognitionem deuenimus. Ex parte uero Dei: quia sm modum nrum Deus prouidet nobis, qđ in sacra tripliciter manifestat. Consequens est igit, q significatio talis signi a Deo hoi dati, s. sacri, sensibilia impleat. Et similitudine: quia spiritualia in sacra scripturā p sensibiles similitudines innotescunt. Secundo, probatur cōclusio auctoritate Dionisij.

Li.2.ca.19 to.1.

SED CONTRA est, q[h] sacra pertinent ad cultū, uel regnū, sed[h] res sensibiles non uñr pertinere ad cultum Dei: dr.n.10.4. Spiritus est de[o], & eos qui adorant eum, in spiritu, & ueritate oportet adorare, & Rom 14. Non est regnum Dei, esca, & potus. ergo res sēsibiles nō requirunt ad sacrm.

¶3 Præt. Aug *dicit in li. de libero arbitrio, q[h] res sensibiles sunt minima bona, sine qbus hō recte uiuere pōt: sed sacra sunt de necessitate salutis humanæ, ut infra* patebit, & ita sine eis hō recte uiuere non potest. non ergo res sensibiles requiruntur ad sacramenta.

Tertia S. Tho.

SED CONTRA est, q Aug.† dicit sup Io. Accedit uerbū ad elementū, & fit sacrum Et loquit ibi de elemento sensibili, qđ est aqua ergo res sensibiles requiruntur ad sacramenta.

Trac.80.in euang.ioā. post medium tō. 9.

RESP. Dicendum, q sapientia diuina unicuique rei prouidet ſm suū modū, & pp hoc dr Sapiē. 8. q suauiter disponit oia. vnde & Matth. 25. dr, q dedit unicuiq; ſm ppriā uirtutē. Est aūt homini cōnaturale, ut per sensibilia perueniat i cognitionē intelligibiliū. Signum autē est, p quod aliquis deuenit in cognitionē alterius. unde, cū res sacræ, quæ per sacra significantur, sint quædā spiritualia, & intelligibilia bona, quibus homo sanctificatur cōsequens est, ut p aliquas res sensibiles significatio sacri impleatur: [n] sicut ēt per similitudinē sensibiliū rerū in diuina scriptura, res spūales nobis describunt. Et inde est, q ad sacra requiruntur res sensibiles, ut etiā Diony. probat in 1.c.[x] cælest. h erar.

conc.m.

Ca.1.i ter med. & fi.

AD PRIMVM ergo dcdm, q unumquodque præcipue denominatur, & definitur ſm id, quod conuenit ei primo, & per se, non autem secundum id quod conuenit ei per aliud. Effectus autem sensibilis. per se habet quòd ducat in cognitionem alterius, quasi primo, & per se homini innotescens: quia omnis nostra cognitio à sensu orit: effectus aūt intelligibiles non habent, q possint ducere in cognitionem alterius, nisi inquātum sunt p aliud manifestati, idest, per aliqua sensibilia: Et inde est, q primo, & principaliter dicuntur signa, quæ sensibus offeruntur, sicut Aug. dicit in 2. de doctrina Christia. ubi dicit quòd signum est, quod præter speciem quā ingerit sensibus, facit aliqd aliud in cognitionem uenire. effectus autem intelligibiles non habent rationem signi, nisi secundum q sunt manifestati per aliqua signa. Et per hunc ēt modum: quædam quę non sunt sensibilia, dicunt quodammodo sacramenta, inquantum sunt significata per aliqua sensibilia, de quibus infra agēt.*

Li.2.de doctri. Chri. circa prin. lib.tom.3.

quæst.63. ar.1.ad 2.

AD II dcdm, q res sensibiles, ut in sua natura considerantur, non pertinent ad cultum, uel ad regnum dei: sed solum ſm quòd sunt signa spiritualium rerum, in quibus regnum dei consistit.

AD III dicendum, quòd Augusti. ibi loquit de rebus sensibilibus, secundnm quòd sunt in sua natura: non autem secundum quòd assumuntur ad significandum spiritualia, quæ sunt maxima bona.

Porr.o.

ARTICVLVS V.

Virum requirantur determinatæ res ad sacramenta.

AD QVINTVM sic procedit. Vr q non requirantur determinatę res ad sacramēta. Res enim sensibiles assumuntur in sacramentis ad significādum, ut dictum est:† sed nihil p hibet diuersis rebus sēsibilibus idem significari, sicut i sacra scriptura deus aliquādo metaphorice significatur p lapidē, quandoque per leonē, quandoq; per solē, aut aliquid aliud huiusmodi

Infra ar.7, col.

¶SVP. QVÆ. LX ART. V.

Al.mag.4.dist.p.art.6.
Lor.4.5.d.1.q.1.a.5.
Cap.4.d.1.q.1.con.2.
Palud.4.1.p.q.4.

TItulus clarus.

¶ In corpore una est conclusio respōsiua quæsito: In sacramentis nouæ legis oportet uti rebus ex diuina institutio ne determinatis. Probatur: Non pertinet ad aliqué determinare, qđ in alterius, sed qđ est in sua potestate: sed sanctificatio est in potestate dei,

Ar.3. huius quęst.

non hominis. ergo non pertinet ad hominẽ instituere sanctificatiua hois: sed sacra sunt sanctificatiua hois. Ergo. vltimo subsumpta propositio, & probatur auctoritate Apostoli, & declarat distinguẽdo duo, q̃ in sacrorũ vsu inueniuntur. s. cultus diuinus & sanctificatio hois, & declarando horũ differentiã, quia primũ est hois ad Deum, secũdũ est eorũ a deo ad hoiem.

¶ Vbi uidere potes, q̃ Auctor duo hæc consi derauit in sacris: ut quia ex primo poterat ratio determinãdi res ad hominẽ spectare, cuius est colere deum, hoc, uel illo modo, ex secundo necessitatẽ monstraret diuinæ institutionis, cuius est sanctificare hominẽ p hæc, uel illa signa, & siue his, & illis, ut placet. Et quia nullũ sacrum est, qđ non sanctificet hominem: ideo omnia oportet à deo determinata esse quo ad sibi substantiale.

¶ In responsione ad primũ, aduerte. q̃ presumptuosa, iniuriosa ac sacrilega sit eorũ solertia, q̃ proprias, aut poetarum similitudines, tãquã spiritualium simulachra interpretantur, scribunt, aut prædicant: usurpant enim officium Spiritussancti, cuius iudicio res alicuius institutæ sunt in figurã aliorũ, dicente Apostolo, Omnia in figuram contingebant illis: nullificãtque sacram scripturam, dũ ex tali fictione occasionem dant credẽdi, quòd similiter humano spiritu sunt in figuram ea, q̃ sunt in sacris literis: quãdmodum hęc, quæ audiunt humani dexterirate ingenij coaptata. Et sic multum auctoritatis detrahitur sacrę scripturæ figuris.

concl.m.

alias sanctificandum.

determinare tũ quo signo sit vtẽdũ ad signãndũ, p tinet ad significãtẽ: de⁹ aũt est, q̃ nobis signãt spũalia per res sensibiles in sacramentis, & per verba simulitudinaria in scripturis: & ideo sicut iudicio Spiritussancti determinatum est, quibus similitudinibus in certis scripturę locis res spirituales significentur, ita etiam debet esse diuina institutione determinatum, quæ res ad significandum assumantur in hoc, uel in illo sacramento.

F

Ad 11 dicendum, q̃ res sensibiles habent naturaliter sibi inditas uirtutes conferentes ad corporalẽ saluteˊ: & ideo non refert, si duæ earũ eãdẽ virtutẽ habeant, qua quis utatur: sed ad sanctificationẽ non ordinantur ex aliqua uirtute sibi naturaliter indita, sed solum ex institutione diuina: & ideo oportuit diuinitus determinari, q̃bus rebus sensibilibus sit in sacramentis vtendum.

Ad 111 dicendum, q̃ sicut Aug. dicit 19. cõtra Faustũ, diuersa sacra diuersis tẽporibus cõgruũt sic etiam diuersis uerbis significantur diuersa tẽpora. i. præsens, præteritum, & futurũ: & ideo sicut in statu legis naturę, homines nulla lege exterius data, sed solo interiori instinctu mouebantur ad deũ colendũ, ita ét ex interiori instinctu determinabatur eis, quibus rebus sensibilibus ad dei cultũ uterent: postmodũ uero necesse fuit ét exterius legẽ dari: tum propter obscurationẽ legis naturæ ex peccatis hominũ: tũ ét ad expressionẽ significationẽ gratię Christi, per quã humanũ genus sanctificatur: & ideo etiam necesse fuit determinari, quibus homines uterentur in sacramentis: nec pp hoc arctatur via salutis: quia res quarum vsus est necessarius in sacris, vel communiter habenť, vel paruo studio adhibito haberi possunt.

Lib. 19.c. 16.& 17. to.6.

G

H

ARTICVLVS VI.

Vtrum in significatione sacramentorum requirantur verba.

SVP. QV. LX. ART. VI.

Alb.m.4.d.p.art.14. Sot.4.5.d.1.q.1.a.6. Cap.4.d.1.q.1.co.2

Port.

A DSEXTVM sic procedit. Vr̃ q̃ in significatione sacramentorũ nõ requirant uerba: dicit. n. Aug. contra Faustũ lib. 19.* Quid sunt aliud q̃que corporalia sacramẽta, nisi quasi quædã uerba uisibilia, Et sic videˊ q̃ addere uerba rebus sẽsibilibus in sacris, [b] fit adddere uerba uerbis: sed hoc est super fluũ. non ergo requirunť verba cũ rebus sensibilibus in sacris.

¶ 2 Præt. Sacramentum [b] est aliquid unũ: ex his autem q̃ sunt diuersorum generum, nõ uidetur posse aliquid unum fieri. cũ igitur res sensibiles, & verba sint diuersorum generum, quia res sensibiles sunt à natura, uerba autẽ à ratione, uideˊ q̃ in sacramentis non requirãtur uerba cũ rebus sẽsibilibus

¶ 3 Præt. Sacramenta nouæ legis successerunt sacramẽtis ueteris legis: quia illis ablatis, ista sunt instituta, ut Au. dicit 19. contra Faustum:* sed in sacramentis veteris legis non requirebatur [b] aliqua forma uerborum. ergo nec in sacramentis nouę legis.

Lib. 19.c. 16. & 17. in fi. to. 6.

SED CONTRA est, q̃ Apostolus dicit Ephes. 5. Chs̃ dilexit ecclesiam, & tradidit semetipsum p ea, ut illam sanctificaret, mũdãs eam lauacro aquæ in verbo vitæ. & Aug. dicit super 1o.* Accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum.

Trac. 80. Ioan. post med. to. 9.

Ar. 2. ad 3.

RESP. dicẽdum, q̃ sacra, sicut dictũ est,* adhibẽtur ad hoium sanctificationẽ, sicut q̃dã signa. Tripliciter ergo cõsiderari pñt, & quolibet mõ congruit eis, q̃ verba reb. sensibilibus adiũgantur. Primo. n. pñt cõsiderari, ex parte causæ sanctificãtis, q̃ é verbũ incarnatũ, cui sacrm quodãmodo conformãť, in hoc, q̃ rei sensibili verbũ adhibeť, sicut in mysterio incarnationis carni sẽsibili est verbũ dei unitũ. Secõ, pñt cõsiderari sacra ex parte hominis, q̃ sanctificãť, qui cõponit ex aĩa, & corpore, cui proportionatur sacralis medicina, quæ per rem uisibilẽ corpus tangit, & per verbum ab anima creditur. vnde Aug.* dicit super illud Io 15. Iã vos mundi estis pp sermonem &c. vnde est ista tanta uirtus aquæ, vt corpus tangat, & corˊabluat, nisi faciente uerbo, non quia dr̃, sed quia creditur? Tertio possunt considerari ex parte ipsius significationis sacralis:

Trac. 80. Ioan. post med. to. 9

Lib. 2. c. 5. circa me. tom. 3.

dicit autẽ Augustꝰ* in 2. de doct. Christ. q̃ verba inter hoies obtinuerunt principatum significãdi: qa uerba diuersimode formari possunt ad significandos diuersos cõceptus mentis, & propter hoc per uerba, magis distincte possumus exprimere, quod mente concipimus: & ideo [m] ad perfectionẽ signi ficationis sacralis, necesse fuit ut significatio rerum sensibiliũ, per aliqua verba determinaretur: [n] aqua enim significare potest, & ablutionem propter suã humiditatem. & refrigeriũ propter suam frigiditatem: sed cum dr̃, Ego te baptizo, manifestaťur, q̃ aqua utimur in baptismo ad significandã emundationem spiritualem.

concl. m.

D

Ad primvm ergo dicẽdum, q̃ res visibiles sacrorũ dr̃ verba, per quandam similitudinem, inquantum, s. participant quandam vim significandi, quæ principaliter est in ipsis verbis, ut dictũ* est; & iõ non est superflua ingeninatio uerborũ, cum in sacramentis, rebus uisibilibus verba adduntur, quia unũ eorum determinatur per aliud, ut dictũ est. *

In cor. ar.

In cor. ar.

Ad 11 dcm, q̃ quis verba, & aliæ res sensibiles sint in diuerso gẽe, quantum pertinet ad naturam rei: conueniunt tñ in rõne significandi, quę perfectius est in uerbis, q̃ in alijs rebus; & ideo ex verbis, & rebus fit quodammodo unum in sacramentis, sicut ex forma, & materia, inquantum. s. per verba perficitur significatio rerum, ut dictum est, *sub

Ar. 3. ad 1.

Arebus aũt comprehenduntur etiam ipsi actus sensibiles, puta ablutio, inunctio, & alia huiusmodi: quia in his est eadem ratio significandi, & in rebus.

lib. 19. c. 9. tom. 9.

Ad 111 dcm, q̃ sicut Aug.* dicit contra Faustũ, alia debent esse sacramenta rei præsentis, & alia rei futuræ. Sacra autẽ ueteris legis. prænuntia erant Christi uenturi, & ideo non ita expresse significabant Christum, sicut sacramenta nouæ legis, quæ ab ipso Christo effluunt, & quandã similitudinem ipsius in se habent, ut dictum est. *Vtebanť tñ in ve

In cor. ar.

teri lege aliquibus uerbis, in his, quæ ad cultũ Dei pertinent, tam sacerdotes (qui erant sacramentorum illorum ministri, secundum illud Nume. 6. Sic benedicetis filiis Israel, & dicetis eis, Benedicat tibi dominus &c.) quàm etiam illi, qui illis sacramentis utebantur, secundum illud Deut. 26. Profiteor coram domino Deo tuo &c.

B

ARTICVLVS VII.

Vtrum requirantur determinata uerba in sacramentis.

SVPER QVAE. LX. ART. VII.

Sot. 4.5.d.1.q.1. art. 7 Cap. 4.d.1.q.1. concl. 2

Port.

378

A DSEPTIMVM sic procedi tur. Vr̃ q̃ non requirantur determinata verba in sacramentis. Vt. n. Philos.* dicit, *uoces nõ sunt eędem apud oẽs: salus, quæ per sacramenta quæritur, est eadẽ apud omnes. ergo non requiruntur aliqua determinata uerba in sacramentis.

¶ 2 Præt. Verba requirunť in sacramentis, inquantũ sunt principaliter significatiua, sicut dictũ est: *sed contingit per diuersa verba idem [h] significari. ergo nõ requirunť determinata verba in sacramentis.

Ar. præc.

¶ 3 Præt. [h] Corruptio cuiuslibet rei uariat eius spẽm: sed quidã corrupte verba proferunt, nec tñ propter hoc credit sacrorum effectus impediri; alioquin illiterati, & balbi, qui ista sacramẽta cõferunt, frequenter defectũ in sacramẽtis inducerent. ergo videtur q̃ non requirantur in sacramẽtis determinata uerba.

lib. 1. prioher. parã a prin. c. 1

SED CONTRA est, q̃ dñs determinata uerba protulit in cõsecratione sacramenti eucharistiæ, dicẽs Matt 26. Hoc est corpus meũ: similiter ét mandauit discipulis, ut sub determinata forma verborũ baptizarent, dicens Mat. vlt. Eũtes, docete oẽs gentes, baptizantes eos in noĩe Patris, & Filij, & Spiritussancti.

Ar. præc. ad 1.

RESP. Dicendum, q̃, sicut dictum est, *in sacramentis uerba se habent per modum formæ, res autem sensibiles per modũ

vel quia sacramenti forma non urget ad hoc. Quantum autē valeat contra communitatem, & proprietatem linguæ accommodatio usus, testatur forma baptismi apud latinos, dum dr, Ego te baptizo &c. baptizare. n. Latina lingua neque principaliter, neq; communiter significat abluere, ut patet, in tantum q̄ si quis diceret alteri. baptiza hoc sudariolum, aut non, aut vix intelligeret. Et proculdubio dicere de beremus, Ego te abluo in noīe patris &c. qa tū accommodauit ecclesiæ latinæ usus uocabulum hoc ad signi ficandū actum abluendi, qui in sacramento fit, illo utendum est, vnde etiā mulieres in vulgari baptizantes, dicunt, *Io te battizo*.

concil. 70

Prouidentia. n. diuina hinc ecclesiam suam doctam esse uoluit, q̄ quocunque verbo accōmodato ab vsu ad significandū illud, vta mur (etiā si alterius sit idiomatis) sacrm perficitur: ita q̄ nec mi-

Tract. 80. a med. to. 9.

stio idiomatū in eadē numero forma sacramenti, tollit perfectionem sacramenti. Hēs quoque hinc, q̄ quia usus accommodatione. personas dignas alloquimur in numero plurali, dicendo uni, Vos, &c. ita quòd si diceretur illi, Tu, uideretur in ferri sibi iniuria, ideo si qs in forma sacramenti pœnitentię, absoluendo episcopum, uel principē honoris consueti gratia dicat, Absoluo vos à peccatis uestris &c. perfectum est sacramentum non minus, quàm si in uulgari dixisset. *Io vi assolua dai li vestri peccati*; quia perfecta est significatio orationis ad illam personam solam, ex accommodatione usus non minus, quàm perfecte sint omnes similes orationes: puta, do uobis hoc munus, ne ite uos ad prandiū meū, & similia. Et eadem ratione perfecta essent sacramenta, si persona recipiens sacramentum exprimeretur in nomine honorabili abstracto: puta si quis diceret: Ego absoluo dominationem vestram a peccatis suis. Pro regula enim generali habendum est, quòd quando oratio habet perfectam significationem ex accommodatione usus in cæteris locutionibus, sufficit ad sacramenti perfectionem similis oratio applicata ad materiam sacramenti. Et ratio est, quia operatio spiritualis in sacramentis sequitur significationem perfectam orationis sacramentalis, ac per hoc, ubi oratio habet suam significationem perfectam, sacramentum perficitur. Constat autem, q̄ oratio, quæ in qualibet materia communiter habet suam significationem perfectam, non perdit perfectionē suæ significationis ex hoc, q̄ applicatur ad materiæ. In oībus autem compositis ex materia, & forma, prīcipiū determinationis est ex p̄te formæ, quæ est quodāmodo finis, & terminus materię, & iō principalius requirit ad esse rei determinata forma, q̄ determinata materia: materia. n. determinata requiritur, vt sit p̄portionata determinatæ formæ. [m] cū igit̄ in sacris reqrant determinatæ res sensibiles, q̄ se hñt in sacramentis sicut materia, multo magis requiritur in eis determinata forma verborū. [n]

AD PRIMVM ergo dicēdum, q̄ sicut Aug. *dicit super Io. verbū operatur in sacris, non quia dr, i. non fm exteriorem sonū vocis: sed quia creditur, i. secundum sensum verborum, qui fide tenetur. Et hic quidem sensus est idem apud oēs, licet non eædem voces sint, quantum ad sonum: & ideo cuiuscumque linguæ verbis proferatur talis sensus, perficitur sacramentū.

AD II dcm, q̄ licet in qualibet lingua contingat diuersis uocibus idem significari, semp̄ tamen aliqua illarum uocum est, qua principalius, & cōmunius homines illius linguæ utūtur ad hoc significandum, & talis uox assumi debet in significatione sacramenti: sicut etiā inter res sensibiles illa assumitur ad significationē sacramenti, cuius usus est cōior ad actum, per quem sacramenti effectus significatur; sicut aqua cōius vtūtur homines ad ablutionem corporalem, per quā spiritualis ablutio significatur, & ideo aqua assumit̄ ut materia in baptismo.

AD III dcm, quòd ille, q̄ corrupte profert uerba sacramentalia, si hoc ex industria facit, non uidetur intendere facere quod facit ecclesia, & ita non uidetur perfici sacramentum, si autem hoc faciat ex errore, vel lapsu linguæ, si sit tanta corruptio, quæ omnino auferat sensum locutionis, non uidetur p̄fici sacramentum. Et hoc præcipue contingit, quando fit corruptio ex parte principij dictionis, puta si loco eius, quod est in nomine Patris, dicat, in nomine matris: si uero non totaliter auferatur sensus locutionis p̄ huiusmodi corruptelam, nihilominus perficitur sacramentū. Et hoc præcipue contingit, quādo fit corruptio ex parte finis, puta si aliquis dicat in nomine patrias, & filias; quamuis. n. huiusmodi uerba corrupte p̄lata, nihil significent ex uirtute impositionis: accipiuntur tamen, ut significantia ex accommodatione usus; & ideo licet mutetur sonus sensibilis, remanet tamen idem sensus, quod aūt dictum est, * de dr̄ia corruptionis, circa principium, uel finem dictionis, rationem habet, quia apud nos uariatio dictionis ex parte principij, mutat significationem, uariatio autem ex parte finis dictionis, ut plurimum mutat consignificationē: quæ tamen apud græcos uariatur etiam secundum principiū dictionis in declinationib. verborum, magis tamē uidetur attendenda quantitas corruptionis: quia ex utraque parte pōt esse tam parua, q̄ non aufert sēsum verborum, & tam magna, q̄ aufert: sed vnum horum facilius accidit ex parte principij, & aliud ex parte finis.

*In istamen solutione.

AD IV dcm, quòd sicut dictum est, ad perfectionem sacramenti requiritur determinata forma, & determinata materia, ita ad perfectionem sacramenti requiritur determinata forma uerborū, & determinata res sensibilis, quæ est materia sacramenti. Et ideo si aliquis mutet formam uerborum, puta si dicat, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & beatæ Virginis Mariæ, non perficitur sacramentum, quia addit̄ aliquid de necessitate sacramenti. Et eadem ratio est, si aliquis addat aliquid, quod non sit de substantia formæ sacramentalis, puta si dicat, Ego te baptizo in nomine Patris maioris, & Filii minoris, sicut Arriani baptizabant: & iō talis additio tollit ueritatem sacramenti. Si uero addatur aliquid, quod non sit de substantia formæ sacramentalis, puta si dicat, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & beatæ Virginis Mariæ, non tollitur ueritas sacramenti, quia hoc non est de necessitate formæ. Et eadem ratio est, si aliquis addat aliquid, quod non sit de substantia formæ sacramentalis, puta si dicat, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & beata Virgo te adiuuet, erit uerū baptismā. Forte aūt si diceret, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & beatæ uirginis Mariæ, nō esset baptismus: quia dr̄ 1. ad Cor. 1. Numquid Paulus pro uobis crucifixus est: aut in noīe Pauli baptizati estis: Sed hoc uerum est, si sic intelligat in nomine beatę Virg. baptizari, sicut in nomine Trinitatis, quo baptismus consecratur: talis. n sensus esset contrarius ueræ fidei, & per consequens tolleret veritatē sacri. Si uero sic intelligatur q̄d addit̄, & in nomine beatæ Virginis, non quasi nomen beatę Virginis aliquid operetur in baptismo, sed ut eius intercessio prosit baptizato ad cōseruā dā gratiā baptismalē, non tollitur perfectio sacri.

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ ad uerba sacræ scripturę non licet aliquid apponere, quantū ad sensum, sed quātū ad expositionē sacrę scripturę, multa eis uerba a doctoribus apponunt̄. non tn̄ licet ēt uerba sacrę scripturę apponere, ita q̄ dicantur esse de integritate sacrę scripturæ, quia hoc esset uitium falsitatis. Et similiter si quis diceret aliquid esse de necessitate formæ, quod non est.

AD II dcm, q̄ uerba p̄tinēt ad formā sacri rōe sensus significati: & iō q̄cūq. fiat additio, uel subtractio uerborū, quę non addat aliquid, aut subtrahat debito sensui, non tollitur species sacri.

AD

SVP. QVÆ. LX. ART. VIII.

Sot. 4. d. 5. q. 1. a. 8.

Por. 332

4. di. 3. ar. 2. q. 2. ad 3. & 4.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum liceat aliquid addere uerbis, in quibus consistit forma sacramentorum.

AD OCTAVVM sic procedit vr̄, q̄ nihil liceat addere verbis, in q̄bus consistit forma sacrorū. non. n. minoris sunt necessitatis hmōi uerba sacralia, q̄ uerba sacrę scripturę: sed verbis sacræ scripturę, nihil licet [b] addere uel minuere: dr̄. n. Deut. 4. Nō addetis ad uerbum q̄d uobis loquor, nec auferetis ab eo. Et Apoc. vlt. Cōtestor oi audiēti uerba prophetiæ libri huius: si q̄s apposuerit ad hęc, apponet sup eū Deus plagas scriptas in libro isto, & si q̄s diminuerit, auferet De⁹ partē ei⁹ de libro vitæ. ergo vr̄, q̄ neq; in formis sacramentorū liceat aliquid addere, vel minuere.

¶ 2 Prę. [b] Verba se habent in sacris p̄ modū formæ, ut dictum est. * sed in formis q̄libet additio, uel subtractio uariat spēm, sicut, & ī numeris, vt dr̄ 8. Met. *ergo vr̄ q̄ si aliq̄d addat̄, vel subtrahatur a forma sacri, non erit idem sacramentum.

*ar. p̄ced.

*li. 8. metap. tex. 8. tom. 2.

¶ 3 Præ. Sicut ad formā sacri requirit̄ determinatus numerus dictionū, ita ēt requirit̄ determinatus ordo uerborū, & ēt orōnis cōtinuitas. [b] si ergo additio, uel subtractio nō aufert sacri veritatē vr̄ q̄ pari rōne, nec trāspositio verborū, aut ēt interpolatio pronunciationis.

SED CONTRA ē, q̄ in formis sacrorū, quædā apponunt̄ a q̄busdā, quæ ab aliis non apponunt̄, sicut latini baptizāt sub hac forma, Ego te baptizo in noīe Patris & Filii, & Spūssancti. Græci aūt sub ista, baptizet̄ seruus Chri N. in noīe Patris. &c. Et tū utriq; verū cōferunt sacrm. ergo ī formis sacrorū. licet aliq̄d addere, uel minuere.

RESP. Dcdm, q̄ circa omnes istas mutationes, q̄ possunt in formis sacrorū cōtingere, duo vr̄ esse cōsiderāda. Vnū q̄dē, ex parte eius, q̄ profert uerba, cuius intētio requirit̄ ad sacrm vt infra dicet. * & iō si intēdat per hmōi additionē, vel diminutionē aliū ritum inducere, qui nō sit ab ecclesia receptus,

q. 64. a. 8. concl. m

non vr̄ perfici sacrm: [n] quia nō vr̄, q̄ intendat facere id, q̄d facit ecclesia. Aliud aūt est considerandū, ex parte significationis verborum. Cū. n. uerba operent̄ in sacris, quantū ad sensum, quę faciunt (ut S. dictū est) oportet cōsiderare, utrū per talē mutationē tollat̄ debitus sensus verborū: [q] a fic manifestū est, q̄ tollit veritas sacri. Manifestū est aūt, q̄ si diminuat̄ aliquid eorum, quæ sunt de substantia formæ sacralis, tollitur debitus sensus verborum: & ideo nō perficitur sacrm. unde Didymus * dicit in lib. de Spiritusancto: Si quis ita baptizare conet̄, ut vnū de prędictis nominibus prætermittat (s. Patris, & Filii, & Spiritussancti) sine p̄fectione baptizabit. Si aūt subtrahatur aliquid, quod non sit de substātia formæ, talis diminutio non tollit debitū sensum verborū, & per consequens, nec sacri perfectionem: sicut in forma eucharistiæ, quæ est, Hoc est. n. corpus meum, ly. n. sublatū, non tollit debitum sensum uerborum: & iō non impedit perfectionem sacri: quamuis possit contingere, q̄ ille, qui prætermittit, peccet ex negligentia, uel conteptu. Circa additionem ēt contingit aliquid apponi, quod est corruptiuum debiti sensus: puta si aliquis dicat. Ego te baptizo in nomine Patris maioris, & Filii minoris, sicut Arriani baptizabant: & iō talis additio tollit ueritatem sacri. Si uero sit talis additio, quę non auferat debitū sensum, nō tollitur sacri veritas. Nec refert vtrum talis additio fiat in principio, medio, uel in fine: ut si aliquis dicat. Ego te baptizo in nomine Dei Patris oīpotētis, & Filii eius unigeniti, & Spiritussancti paracleti, erit verū baptisma. Et sic si quis dicat, Ego te baptizo in noīe Patris. & Filij, & Spiritussancti, & beata Virgo te adiuuet, erit verū baptismа. Forte aūt si diceret, Ego te baptizo in noīe Patris, & Filij, & Spiritussancti, & beatæ virginis Mariæ, nō esset baptismus: quia dr̄ 1. ad Cor. 1. Numquid Paulus pro uobis crucifixus est: aut in noīe Pauli baptizati estis: Sed hoc verum est, si sic intelligat in nomine beatę Virg. baptizari, sicut in nomine Trinitatis, quo baptismus consecratur: talis. n sensus esset contrarius ueræ fidei, & per consequens tolleret veritatē sacri. Si uero sic intelligatur q̄d addit̄, & in nomine beatæ Virginis, non quasi nomen beatę Virginis aliquid operetur in baptismo, sed ut eius intercessio prosit baptizato ad cōseruā dā gratiā baptismalē, non tollitur perfectio sacri.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̄ ad uerba sacræ scripturę non licet aliquid apponere, quantū ad sensum, sed quātū ad expositionē sacrę scripturę, multa eis uerba a doctoribus apponunt̄. non tn̄ licet ēt uerba sacrę scripturę apponere, ita q̄ dicantur esse de integritate sacrę scripturæ, quia hoc esset uitium falsitatis. Et similiter si quis diceret aliquid esse de necessitate formæ, quod non est.

AD II dcdm, q̄ uerba p̄tinēt ad formā sacri rōe sensus significati: & iō q̄cūq. fiat additio, uel subtractio uerborū, quę non addat aliquid, aut subtrahat debito sensui, non tollitur species sacri.

ar. præc. ad 1. & ad 3. concl.

lib. 2. de Spiritusancto, paulo a prin. Habetur hic liber in fine operū S. Hieron.

AD

AD III dcm,ꝙ si sit tanta interruptio verborū,ꝙ intercipiat intentio pronuntiantis,tollit sensus sacri,& per ꝑs veritas eius: non aũt tollit qñ est parua interruptio, quæ intentionem proferentis,& intellectum verborum non aufert. Et idem est ét dicendũ de transpositione verborum: quia si tollit sensum locutionis,non perficitur sacrm, sicut patet de negatione præposita,vel postposita signo.si autem sit talis non tollitur veritas sacramẽti: quia,secundum ꝙ Philosophus* dicit, nomina, & verba transposita idem significant.

Gli.2. Peri herm.c.1. parum ante finem to.1.

SVP. QVÆ. LXI. ART. I

Alb.mag.4.d.1.ar.1. Ferr.3.cont.c.150. Sot.4.sd.1.q.2.ar.1.

TItulus clarus.

¶ In corpore vna cõclusio: Sacra sunt necessaria ad humanã salutem. Et probatur tripliciter.

¶ Vbi nota duo. Primum, ꝙ non est hic sermo de necessario ad humanã salutẽ, sine quo non potuit aut hõ saluari: sed de necessario, sine quo non conuenienter humana salus fuisset. In cuius signum Auctor,tã in prima, q̃ secũda rõe cõuenientiam infert sacramentorum.

¶ Secundo,nota differentiã inter Auctorem, & Magistrũ sent.in prima dist.4.circa has tres rões,ex eruditione,humiliatione, & exercitatione. Nam aliter tractantur ab Auctore,ut patet cõferendo.

Por. 334 4.di.1 q.1 art.2, q.1. Et 3. contra c. 110. Et li. 4.ca. 55. fin. & cap.56.

QVAESTIO LXI.

De necessitate sacramentorum, in quatuor articulo diuisa.

DEINDE considerandum est de necessitate sacramentorum.

Et circa hoc quærunt quatuor.

¶ Primo, Vtrum sacra sint necessaria ad salutẽ humanam.

¶ Secundo, vtrũ fuerint necessaria in statu ante peccatũ.

¶ Tertio,vtrum fuerint necessaria in statu post peccatum ante Christum.

¶ Quarto, vtrũ fuerint necessaria post Christi aduentum.

ARTICVLVS I.

Vtrum sacramenta sine necessaria ad humanam salutem.

AD PRIMVM sic ꝓcedit. Vr ꝙ sacra non sint necessaria ad humanam salutem. Dicit.n. Apostolus 1. ad Tim. 4.[h] Corporalis exercitatio ad modicũ utilis ẽ: sed vsus sacrorũ pertinet ad corporalẽ exercitationẽ,eo ꝙ sacra perficiunt in significatione sensibiliũ rerũ,& uerborũ,ut dictũ est.* ergo sacramenta non sunt necessaria ad humanam salutem.

*Q. præc. ar.6.ad 2.

¶ 2 Præt.Secundæ ad Cor.12.Apostolo dr̃, sufficit tibi gratia mea: non aũt sufficeret,si sacramenta essent necessaria ad salutem . non sunt ergo sacramenta saluti humanæ necessaria.

¶ 3 Præ.Posita causa sufficienti, nihil aliud ur̃ esse necessarium ad effectum: sed passio Christi est sufficiens causa nostræ salutis: dicit.n.Apostolus ad Ro.5.Si cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filij eius, multo magis reconciliati salui erimus in uita ipsius.non ergo requiruntur sacramenta ad salutem humanam.

Ibi.c. 21.in fine.

SED CONTRA est,ꝙ Aug.dicit 19. contra Faustum: In nullum nomen religionis,seu uerum,seu falsum,coadunari hoies possunt, nisi aliquo signaculorum, seu sacrorum uisibilium consortio colligentur:sed necessarium est ad humanam salutem hoies adunari in unum ueræ religionis nomen.ergo sacra sunt necessaria ad humanam salutem.

Concl.m

RESP.Dcm,ꝙ[m] sacra sunt necessaria ad humanã salutẽ triplici rõne:[n] quarum prima sumenda est,ex conditione humanæ naturæ: cuius proprium est,ut per corporalia,& sensibilia in spualia, & intelligibilia deducat.Pertinet aũt ad diuinam prouidentiã,ut unicuiq; rei prouideat, ſm modũ suæ conditionis: & iõ conuenienter diuina sapientia hoi auxilia salutis confert sub quibusdã corporalibus,& sensibilibus signis quæ sacra dr̃.Secunda rõ sumenda est, ex statu hois, qui peccando se subdit per affectum corporalibus rebus:ibi aũt debet medicinale remedium hoi adhiberi, ubi patit morbũ:& iõ conuenies fuit, ut Deus per quędã corporalia signa,hoi spiritualem medicinã adhiberet:nam si spiritualia nuda ei proponerent̃,eius aius applicari non posset , corporalibus deditus. Tertia aũt ratio sumenda est ex studio actionis humanę,q̃ precipue circa corporalia uersatur.ne ergo esset hoi durum, si totaliter a corporalib. actibus abstraheret̃,proposita sunt ei corporalia exercitia in sacris,quibus salubriter exerceatur euitanda superstitiosa exercitia, quæ consistunt in cultu dæmonũ,uel qualitercumq; noxia,quę consistunt in actibus peccatorum. Sic igitur per sacrorum institutionem, hõ conuenienter suæ naturæ erudit̃ per sensibilia: humiliatur , se corporalibus subiectum cognoscens,dum sibi per corporalia subuenitur:præseruatur ẽt a noxijs actionibus,per salubria exercitia sacramentorum.

AD PRIMVM ergo dcm,ꝙ corporalis exercitatio,inquantum est corporalis, non multum utilis est:sed exercitatio per usum sacramentorum, non est pure corporalis;sed quodammodo est spiritualis,scilicet per significationem, & causalitatem.

AD II dcm,ꝙ gratia Dei,est sufficiens causa humanæ salutis:sed Deus dat hoibus gratiã ſm modum eis conuenientem : & ideo necessaria sunt hominibus[d] sacramenta ad gratiam consequendã. D.932.

AD III dcm,ꝙ passio Christi est sufficiens causa humanę salutis : nec ꝓꝓ hoc sequitur, ꝙ sacra non sint necessaria ad humanam salutem: qa operant in uirtute passionis Christi, & passio Christi quodammodo applicatur hoibus per sacra,secundum illud Rom.6. Quicumq; baptizati sumus in Christo Iesu,in morte ipsius baptizati sumus.

ARTICVLVS II.

Vtrum etiam ante peccatum fuerint hominibus necessaria sacramenta

SVP. QV. LV. ART. VI.

Sot.4.sd.1.q.2.ar.2.

Por.a 335 4.dist.1.q. 1.ar.2.c.3

TItulus clarus.

¶ In corpore vna conclusio: In statu innocentiæ homo sacramentis non indigebat,nec pro remedio peccati , nec pro perfectione aiæ. Probatur: In statu illo superiora inferioribus dominabantur , & nullo modo dependebant ab eis : sed contra hunc ordinem esset, si anima a corporalib.sacris p ficeretur,sine quo ad scientia.

*ar. præc. ad 2.

*P.p.q.95 ar.4. ad 1.

*ar. præc. scientia, siue quo ad gratiam.ergo.Maior declaratur quia sicut mẽs sub Deo, ita &c.

¶ Circa hãc doctrinã simul cum ea,quæ ex primitur in responsione ad secundam, dubium occurrit,an hæc dicta, scilicet ꝙ in statu innocentiæ superiora nullo modo dependebant ab inferioribus,& similiter ꝙ anima quantũ ad superiorem partẽ non indiguisset accipere aliquid à corporalibus rebus ad sui perfectionem,intelligenda sint de ipso statu innocentiæ communi primo homini & filiis , qui fuissent innocentes,an de primo homine solum , q̃ solus fuit ante peccatum.Et est ratio dubii : quia in statu innocentiæ filii Adæ acquisiuissent scientiam ex sensibilibus (ut Auctor dicit i prima parte q. 101.)ac per hoc superiora aliquo modo dependebant ab inferioribus, & superior pars animæ indigebat ad sui perfectionem accipere à corporalibus rebus: cuius oppositũ hic dicitur.& propter hæc uerba nõ pertinent ad statum innocentię communẽ patri, & filiis. Sd nec de ipso Adam uerificantur: quia animæ primi hominis cõpetebat modus intelligendi per conuersionem ad phantasmata, ut Auctor dixit in prima parte.q.94.ar. 2. intellectio enim p cõuersionem ad phãtasmata dependet à phantasmatibus : ac per hoc superiora dependebant aliquo modo ab inferioribus,cuius oppositum hic dicitur.

¶ Ad hoc dicitur, ꝙ præsens doctrina intelligenda est de statu innocentię, ut fuit in Adam, tum quia i ipso solo fuit sine dependentia superiorũ ab inferioribus, quo ad scientiam:tum qa Auctor nõ quærit absolute de statu innocentiæ,sed de homine añ peccatum; ut per ly ante peccatum, determinet ꝙ de homine secundũ tẽpus illud, quo fuit antequam peccaret & omnia alia in figura Christi præcesserunt.

D.740. h

D.74.

D.9.& 190

ARTICVLVS. III.

Vtrum post peccatum ante Christũ Sacramenta esse debuerint.

AD TERTIVM sic procedit. Vr post pctm añ Christũ sacra ñ debuerint esse. Dictũ *ẽ.n.ꝙ ꝑ sacramẽta passio Christi hominibus applicat: & sic passio Chri cõparatur ad sacra, sicut causa ad effectum:sed[b] effectus non præcedit causam.ergo sacramenta nõ debuerunt esse ante Christi aduentum.

¶ 2 Præt. Sacra debent esse cõuenientia[b] statui humani generis ut patet per † Aug. 19. contra Faustum:sed status humani generis non fuit mutatus post peccatum, vsq; ad reparationẽ factã per Christũ.ergo neq; sacramenta debuerunt immutari,ut præter sacra legis naturæ, alia statuerẽtur in lege Moysi.

¶ 3 Præt. Quanto aliquid est magis propinquum perfecto, tanto magis debet ei[b] assimilari:sd perfectio salutis humanæ per Christum facta est, cui propinquiora fuerunt sacra uteris legis,q̃ ea,q̃ fuerũt añ legẽ. ergo debuerunt esse similiora sacris Chri:cuius tñ contrariũ apparet,ex eo, ꝙ sacerdotiũ Christi prædicitur esse futurũ ſm ordinẽ Melchisedech,& nõ ſm ordinẽ Aaron, ut habet Hebr.7. nõ ergo conueniẽter fuerunt disposita añ Christũ sacramẽta.

SED CONTRA est,ꝙ* Aug. dicit 19.cõtra Faustũ, ꝙ prima sacra,quę celebrabãtur,& obseruabantur ex lege, prænuntia erãt Christi uenturi:sed necessariũ erat ad humanã salutẽ ut aduentus Christi prænuntiret̃. ergo necessariũ erat ante Chrum sacra quędam disponi.

RESP.Dicendum,ꝙ sacra necessaria sunt ad humanam salutem , inquantũ sunt quædam sensibilia signa inuisibiliũ rerum, quibus hõ sanctificatur. Nullus aũt sanctificari potest post peccatũ, nisi ꝑ Chrm,quẽ proposuit Deus propitiatorẽ per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitiæ suæ, ut sit ipse iustus,& iustificans eũ, q̃ ex fide est Iesu Christi: & ideo

Por.a 336 4.d.1. q.1. ar.2.q.4.

*ar.1.hæc tus q.ad.3.

*li.19.c.13 in princ.to mo.6.

SVP. QVÆ. LXI. ART. III.

S.bon.4.sd.2.q.1.a.1. Scot.4.sd.1.q.3. Ricc.4.sd. 1. q.2.a.2. Duran.4.sd.1.q.2. Sot.4.5.d.1.q.2. ar.3. Palu d.4.d.1.q.3.

TItulus clarus.

¶ In corpore vna conclusio: Ante Christi aduentum post peccatũ , necesse fuit quędam sacramenta institui.Probatur. Sacramenta sunt necessaria ad humanam salutem,ut signa sensibil a inuisibilium rerum quibus hõ post peccatum sanctificatur.ergo ante Christi aduentum post peccatum

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

concl.m

tum oportuit esse q̃dã sensibilia signa, q̃bus fidem suam de Chro futuro, hõ ꝓtestaret. ergo oportuit tunc esse sacra q̃dã. Prima consequentia ꝓbat: qa nullus post pctũ sanctificat, nisi per Chm, &c. Secda consequentia probatur: quia huiusmodi signa dicuntur esse sacramenta.

oportebat m añ Chri aduẽtum esse q̃dã signa uisibilia, quibus hõ fidem suam protestaretur de futuro saluatoris aduentu. Et hmõi signa dñr sacra. n Et sic patet, quòd ante Christi aduentum, necesse fuit quædam sacramenta instituti.

F

Ad primvm ergo dcm, q̃ passio Christi est causa finalis veterum sacrorum: quæ. sad ipsam significandam sunt instituta. Causa autem finalis non pręcedit tempore, sed solum in intentione agentis. & ideo non est inconueniens aliqua sacramenta ante Christi passionem fuisse.

Ad ii dicendum, q̃ status humani gñis post peccatum, & ante Christum, dupliciter põt considerari. Vno mõ, ẽm fidei rõem: & sic sp vnus, & idem permansit: quia. s. iusti ficabant hoies per fidem futuri Chri aduentus. Alio mõ, põt considerari ẽm intensionem, & remissionem pcti, & expressæ cognitionis de Chro. Nam per incrementa temporũ, & peccatum cœpit in hoie magis dñari, intm q̃ rõe hois per peccatum obtenebrata, non sufficerent hoi ad recte uiuendum præcepta legis nãæ, sed necesse fuit determinari pręcepta in lege scripta, & cum his quędam fidei sacra. Oportebat ẽt, q̃ per incrementa temporum magis explicaretur cognitio fidei: quia vt Greg.† dicit, Per incrementa temporum creuit diuinæ cognitionis augmentum. Et iõ ẽt necesse fuit, q̃ in veteri lege quædam sacra fidei, quam habebant de Christo uenturo, determinarent: q̃ quidem comparant ad sacra, q̃ fuerunt añ legem, sicut determinatum ad indeterminatum: quia. s. ante legem non fuit determinate ꝑfixum hoi, q.b. sacris uteret, sicut fuit per legẽ, qđ erat necessarium, & ꝓpter obtenebrationẽ legis nãlis, & vt esset determinatior fidei significatio.

†Hom.16. in Ezech. a med.

Ad iii dcm, q̃ sacrm Melchisedech, quod fuit ante legẽ, magis assimilat sacro nouæ legis in mã, inquantum. s. obtulit panem, & vinũ, vt hr Genes. 14. sicut ẽt sacrificium nouæ legis oblatõe panis, & vini perficit. Sacra tm legis Mosaicæ magis assimilant rei significatæ per sacrm, s. passioni Christi, vt patet de agno paschali, & aliis hmõi: & hoc iõ, ne propter continuitatem temporis, si permaneret eadem sacramentorum species videretur sacramenti eiusdem esse continuatio.

SVP. QVAES. LXI. ART. IIII.

Verr. 4. cont. c. 55.
Sot. 4. d. 1. q. 1. a. 4.

Por. 337

T Itulus clarus.

4. d. 1. q. 1. art. 2. q. 5. cor. d 2. a. 4. q. 1. Et 4. contra ca. 57.

¶ In corpore una conclusio: Oportet in noua lege esse q̃dam alia sacra. Probatur: Sacra sunt signa protestantia fidem, qua hõ iustificatur: ergo oportet esse alia sacra, qb̃ ꝓterita credita significent. Consequẽtia quo ad id, q̃d

Articvlvs iiii.

Vtrum post Christum debuerint esse aliqua sacramenta.

Ad quartvm sic ꝓcedit. Vr q̃ post Christum non debuerint esse aliqua sacra. Veniente enim veritate, debet cessare b figura: sed gra, & veritas per Iesũ Chm facta est, vt dicitur Ioã. 1. cum igitur sacra sint veritatis signa, siue figuræ, vr quòd post Christi passionem, sacramenta esse nõ debuerint.

¶ 2 Præt Sacra in quibusdã elementis h cõsistunt, ut ex supra dictis patet: † sed Apost. dicit Galat. 4. Cum essemus paruuli, sub elemẽtis mũdi eramus seruiẽtes: nũc aũt tpis plenitudine ueniente, iã non sumus paruuli. ergo vr q̃ nõ debeam a deo seruire sub elemẽtis huius mundi, corporalibus sacramẽtis utendo.

¶ 3 Præt. Apud deum non est transmutatio, nec uicissitudinis obũbratio, vt dr Iacobi. 1. sed hoc h ur ad quandam mutationem diuinæ uoluntatis pertinere, quòd alia sacramenta nunc hoibus exhibeat ad sanctificationem tempore gratiæ, & alia ante Chr stum. ergo ũidetur quòd post Christum non debuerunt alia sacramenta institui.

Sed contra est, q̃ * Aug. dicit contra Fausũ 19. q̃ sacramenta veteris legis sunt ablata, qa impleta, & alia sunt instituta, virtute maiora, utilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora.

*l. 19. c. 13 tom. 6.

Resp. Dcm, q̃ sicut antiqui patres saluati sunt per fidẽ Christi uenturi, ita & nos saluamur p fidẽ Christi iã nati, & passi. Sunt aũt sacra, quædã signa protestantia fidẽ, qua hõ iustificat. Oportet autem alijs signis significari futura, præterita, seu pũtia. ut n.† Aug. dicit 19. contra Fausũ, eadẽ res aliter annuntiat facienda, aliter facta: sicut ipsa uerba, passurus, & passus, non fir sonant: & iõ m oportet q̃dã alia sacra esse in noua lege, quibus significent ea, quæ præcesserunt in Christo, præter sacramẽta ueteris legis, quibus prænuntiabantur futura. n

† lib. 19. c. 16. to. 6.

concl.m

Ad primvm ergo dicẽdum, quòd sicut * Dion. dicit in 5. cap. eccl. hierar. status nouæ legis, medius est inter statum ueteris legis, cuius figuræ implent in noua lege, & inter statum gloriæ, in qua ois, nude, & perfecte manifestabit ueritas: & ideo tunc nulla erunt sacramenta. Nunc autem quamdiu per speculum, & in ænigmate cognoscimus, ut dicitur 1 ad Cor. 13 oportet nos per aliqua sensibilia signa, in spiritualia deuenire: quod pertinet ad rationem sacramentorum.

*ca 5. eccl. hierar. par. 1. tituł. 2. a med.

Ad ii dicendum, q̃ sacra ueteris legis Apostolus uocat egena, & infirma elemẽta, qa gratiã, nec cõtinebãt, nec causabant. & iõ utentes illis sacris, dicit Apls sub elementis mundi deo seruisse: quia. s. nihil aliud erant, quàm elementa huius mundi. Nostra autem sacramenta gratiam continent, & causant: & ideo non est de eis similis ratio.

Ad iii dicendum, quòd sicut paterfamilias non ex hoc habere monstratur mutabilem uoluntatem, quòd diuersa præcepta familiæ suæ ꝓponit pro temporum uarietate, non eadem ꝑcipiens hyeme, & æstate, ita non ostenditur aliqua mutatio eẽ circa deum, ex hoc quòd alia sacramenta instituit post Christi aduentum, & alia tempore legis: qa illa fuerunt congrua gratiæ præfigurandæ, hęc autem sunt congrua gratiæ præsentialiter demonstrandæ.

SVPER

SVPER. QVÆST. LXII. ARTIC. I.

Ferr. 4. cont. c. 7. 74.
Scot. 4. s. d. 1. q. 4.
Dnran. 4. s. d. 1. q. 5.
Cap. 4. d. 3. q. 3. con. 4.
S. Bona. 4. s. d. 1. q. 4. a. 1.
Ricar. 4. s. d. 1. q. 2. ar. 4.
Set. 4. s. d. 1. q. 3. ar. 1.
Palud. 4. d. 1. q. 1.

A

In titulo no. a term nos. Non. n. quæritur, an sacra dicant causa, sed an sint cã. Et hoc iõ, quia non satisfit quæstioni uocando causam id, qđ vera nõ est causa. De gratia aũt in præsenti titulo sermo est in distincte: reseruatur. n. sequẽti articulo, quæ sit illa gratia, q̃ per sacra conferatur. Vnde non spectat ad præsentẽ quæstionẽ discutere in speciali de gratia, quæ causatur. Rursus si principium nõ articuli huius, sed introductæ quæstionis huius per sperit (ubi hæc q. 62. a qõne sexagesimatertia distinguit, dicẽdo: & primo de effectu eius principali, qui est gratia: secũdo, de effectu secundario, qui est character) videbis, q̃ sub gratiæ nom hoc in loco non cõprehendit character, cum distinguat contra characterem: sed cõtur sumitur, p omi a sanctis dr, q̃ sacra conferunt gratiam. Et hoc manda memorię: & teminiscere, cum postea dicet, sacra causare instrualiter gratiam, ut nõ recurras ad characterẽ, uolens fugere q̃ baptismus non causet gram gratum facientem, quia creator, & creatura nõ põt ẽt instrualiter creare. Hic. n. de effectu principali sacrorum, qui est gratia distincta contra characterem, tractando quæritur, n sacrm sit causa gratiæ, & in sequenti articulo quid addat hæc gra. supra gratiam gratum facientem discutitur.

Por. 338 Infr. ar. 6. & q. 64. ar. 1. Et 3. di. 40. ar. 3. Et 4. d. 1. q. 1. Et ar. 4. q. 1. Et ar. 5. q. 1. & 4. cont. c. 57. & 47. prin. Et ueri q. 27. ar. 4. Et quolibet 12. ar. 15.

¶ 1 In corpore arti. ui it ta sinnt. Primo ponit id, in quo oportet oẽs conuenire. Secundo, recitatur quorundam opinio. Tertio, respondetur quæsito secundum propriam opinionem.

¶ Quo ad primũ cõclusio est, Necesse est d cere sacra nouę legis aliquo mõ causare gram. Probat: Per sacra hõ Chro incorporat. ergo acquirit gram. añs est Apostol: consequentia patet: quia non fit homo membrum Christi, nisi per gratiam.

¶ Quo ad sm̃, primo ponitur opinio, q̃ sacra causant non operando ad gratiam, sed quia Deus assistit, cum exemplis, & auctoritate Bernardi. Secundo, exponitur quid importet hæc opinio, s. q̃ non ponit sacramẽta supra genera signorum, & declaratur exemplis. Tertio, impugnatur hæc opinio auctoritate sanctorum, addentium signo causam.

¶ Quo ad tertiũ ponit primo distinctio bimẽbris de causa agente. (principali, & instrali. Secundo, ponit causæ principalis conditio: quia distinguit ab instrali. (principalis causa est, q̃ agit uirtute suæ formæ, cui assimilat effectus. Et iuxta hoc mẽbrum ponitur una conclusio: solus Deus est causa principalis gręˉ. Probatio solus Deus est, cuius est participata similitudo gra. ergo solus Deus est gratę cã principalis. Ans est Petri apostoli. Consequẽtia patet ex cõditione causæ principalis. Tertio, ponit conditio causæ instrualis. Et iuxta hoc mẽbrũ ponit alia cõclusio, s. Sacra sunt causæ agentes instrualiter ad gram. Probat: cã instralis est, quæ non agit uirtute suæ formæ: sed per solũ motum quo ab agẽte principali mouet: sed sacra. Deus adhibet, ut p ea causet gram. ergo sunt causæ instrales. Maior patet ex signo: quia effectus non assimilat instro, & ex exẽplo de lectulo respectu serræ, & artis. Minor probat auctoritate Augustini, & Apostoli, & modi loquẽdi: qa hoc uocat instrum, per quod principale agens operari dicitur.

¶ Hoc in loco aduertẽdum est, q̃ Scotus in 4. sen. dist. 1. q. 4. & 5. etsi uideat tertiam ponere opinionẽ, sm̃ tñ rẽ ponit o sua inci dit in opinionẽ prærecitatam, ac improbatam in litera: solis. n. uerbis ab alla differt. Ponit. n. tria in facto. Primo, effectũ quẽ sensibile signum habet a Deo, puta q̃ adhibetur ex institutione diuina, tale ut a nobis suscipiatur ut sacrm. Secundum, q̃ est necessitas necessitate infallibilitatis respectu effectus significati per sacramentum. Tertium, quòd habet rationem dispositionis proquanto suscipiens sacramentum, ex ipsa susceptione dispon tur ad suscipiendum effectum significatum per sacramentum, à Deo immediate causante illum.

¶ Ex quorum trium concursu. infert q̃ sacramentum licet nõ sit ẽm rem causa gratiæ, potest tamen appellari causa instrualis gratiæ, ut sic saluentur auctoritates sanctorum.

¶ Declarat aũt hoc, s. q̃ sine uera causalitate possit dici causa instrumentalis: tum quia meritum dicitur causa præmii, & tamen non efficit illud: tum quia motus dicitur causa termini: & tamen non efficit illum, tum quia uere dicimus, q̃ per motum acquiritur terminus, & per meritum acquiritur præmiũ, & tamen neutrum est causa uere instrumentalis, & hoc directe militat contra rationem litęræ sumptam ex modo loquẽdi cum illa propositione Per.

¶ Arguit præterea contra conclusionem principalem huius litęræ, s. Sacramentum est uere causa instrumentaliter agens ad gratiam. Et argũ suum est ex parte effectus. Aut sacramentum attingit instrumentaliter agendo, ipsam gratiam gratum facientem, aut aliquam dispositionem prę uiam: non potest dici primum: quia gratia creatur, & nulla creatura potest etiam instrumentaliter creare: nec potest dici secundum, cum quia dispositio illa cum sit forma supernaturalis, esseque eterea bilis sicut gratia: cum quia subiectũ est eque in potẽtia obediẽtiali ad illam dispositionem, tum quia dispositio illa producitur in instanti, sacra aũt non possunt agere in instanti. Et si ponatur produci in tempore, Deũ agere in tempore inconuenit.

¶ Arguit

QVÆST. LXII.

De principali effectu sacramentorum, qui est gratia, in sex articulos diuisa

Deinde considerandum est, de effectu Sacramentorum. Et primo de effectu eorum principali, qui est gratia. Secundo de effectu secundario, qui est character.

B

Circa primum quæruntur sex.

¶ Primo, Vtrum Sacramenta nouæ legis sint causa gratię.

¶ Secundo, Vtrum gratia sacramentalis aliquid addat super gratiam uirtutum, & donorum.

¶ Tertio, Vtrum sacramenta contineant gratiam.

¶ Quarto, Vtrum sit in eis aliqua uirtus ad causandum gratiam.

¶ Quinto, Vtrum talis uirtus in sacramentis deriuetur a passione Christi.

¶ Sexto, Vtrum sacramenta veteris legis, gratiam causarent.

Articvlvs i.

Vtrũ sacramenta sint causa gratiæ.

Ad primvm sic procedi tur. Vr q̃ sacra non sint causa gratiæ. Non. n. idem vr esse signum, & b causa, eo q̃ ratio signi vr magis effectui competere: sed sacramentum est signum gratiæ. non igitur est causa eius.

D

¶ 2 Præt. Nullũ corporale b agere põt in rem spiritualem, eo q̃ agens honorabilius est patiente, vt † Augustinus dicit 12. super Genesim ad literam: sed subiectum gratię est mẽs hois, q̃ est res spiritualis. non ergo sacramẽta possunt gram causare.

¶ 3 Præt. Illud, h quod est proprium Dei, non debet alicui creaturę attribui: sed causare gram, est propriũ Dei, ẽm illud Ps. 84. Gram, & gloriam dabit dñs. Cum ergo sacra consistant in quibusdam uerbis, & rebus creatis, non ũidetur q̃ possint gratiam causare.

Sed contra est, q̃ * Aug. dicit supra Ioan. q̃ aqua baptismalis corpus tangit, & cor abluit: sed cor non abluitur, nisi per gratiam. ergo causat gratiam, & pari ratione alia ec clesię sacramenta.

E

c

Resp. Dcm, q̃ necesse est dicere sacramenta nouę legis, per aliquem modum gratiam causare. Manifestum est enim, quòd per sacramenta nouæ legis, homo Christo incorporatur, sicut de baptismo dicit Apostolus Galat. 3. Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis: non autem efficitur homo membrum Christi, nisi per gratiam: quidam tm dicunt, quòd non sunt causa gratię aliquid operando: sed quia Deus sacramentis adhibitis, in ais gratiam operatur. Et ponunt exemplum de illo,

† li. 12. c. 16 in medio to. 3.

¶ Arguit præterea contra idē, descendendo specialiter ad sacramentum eucharistiæ: quia transubstantiatio fit sola infinita virtute non minus quām creatio: nec pōt fingi in pane dispositio necessitans ad transubstantiationem, quoniam dispositio necessitans est in eodem instanti cum termino.

¶ Præterea, In aliis sacris oportet aliqua signare, q̄ ista dispositio quæ insit aliter causatur a sacramentis.

¶ Demū arguit, q̄ superflue ponitur ista causalitas in sacris: qā sine ipsa ex assistentia diuina ecclesiæ revelata, in operationibus sacr aliis ola salvant ad sacramenta, & eorum effectus requisita.

¶ Ad primū obiectū Scoti, breuiter rndeo, dicendo, q̄ cum ipse nō saluet sacrm causam esse, sed causam dici, & in veritate nō nisi signū infallibile præcepti suscipi ponat ad effectū sacri, non stabit auctoritatibus sanctorum, dicentibus sacrm esse signū, & causam efficientem signatum, ut patet in 4. sent.

¶ Cum ergo obiicitur primo, q̄ sacrm habet rōem dispositionis, rndeo q̄ non esset dispositio, nisi rōne obedientiæ, qua præceptum suscipit signum, & ppea falsum est, q̄ ipsū sacrm seu illius susceptio sim se esset dispositio in esse reali, nisi ponatur realiter causa.

¶ Ad sm uero de merito dr, q̄ licet meritū sit causa ut ratio, qua operanti est debitum præmiū, & ppea dr causa præmii, constat tm meritum non efficere præmiū, qm aliunde est mereri, & aliunde præmiare. Et propterea non obstat hoc propositō, vbi de causa efficiente secundum rem est quæstio.

¶ Ad tertium de motu, dr, q̄ quia motus potest sumi actiue, uel passiue, uel absolute, & per motionem actuam proculdubio effectiue fit terminus, per motum aūt simpliciter uel passiue, non effectiue, sed tanquam per uiam acquiritur terminus, iō argumentum non obstat propositioni, qua utitur Auctor in hoc proposito, scilicet proprie dicitur instrumentum, per quod agens effectiue operatur.

¶ Et per hoc patet responsio ad ultimum contra rationem demodo loquendi, qm non sumit argm Auctor ex ly per absolute, sed applicato ad id, per quod efficiens operatur.

¶ Ad argumenta secundo loco inducta contra conclusionem principalem dr, q̄ sacrm instrumentaliter attingit gratiam sacrale, & non oportet recurrere ad dispositionem præuiam ad gratiam, quicquid in tm aliorū opinione, ut probabiliorem dixerit Auctor in 4. sent. hoc in loco tm propriā sniam longe altius sentit, expresse ponens gratiam gratum facientem (qua scilicet homo fit membrum Christi, & qui sumus diuinæ naturæ consortes) a Deo principaliter, & a sacramento instrumentaliter effici.

¶ Et confirmatur clare hanc esse suam intentionem ex titulo quæstionis, vbi distinguit hanc quæstionem a sequenti, per

hoc, quòd nunc quæritur de sacramenti effectu principali, qui est gratia: tunc autem quæretur de effectu secundario, qui est character, de quo, & ornatu simile dicitur esse iudicium in 4. sententia: quo ad præsentem quæstionem. Et confirmatur hoc idem ex sequenti articulo huius quæstionis, ubi gratia sacramentalis non ponitur dispositio: sed ut patebit, nullam habitualē donum addit supra gratiam gratum facientem.

¶ Ad obiectionem autem, quòd nulla creatura potest etiam instrumentaliter creare, respondetur hoc concedendo: sed negando, quòd gratia proprie creat, quod patet ex eo, quòd cum desinit esse, non annihilatur. nam si creatur (quia creatio est ex nihilo) cū desineret cōseruari, oportet q̄ eius desitio esse annihilatio: Deum aūt credimus nūmquam aliquid annihilare.

¶ Et licet hoc sufficiat argumento: propter reverentia tamen communis dicti, sane intelligendi, de creatione gratiæ, distinguere potes, q̄ causatio gratiæ dupliciter sumi potest: uel quatenus est mutatio animæ de non gratia in gratiam Deo, & sic attingitur instrumentaliter a sacramento: uel quatenus creatio ibi aliquo modo immiscetur, & sic fit gratia immediate a Deo. Probatur autem conuenienter sic dicit: quia Christus caput ecclesiæ ut homo (alioquin non esset eiusdem naturæ cum membris) influit uitam proculdubio gratiq̄ gratum facientis membris suis: constat autem humanitatem Christi infra latitudinem contineri creaturarum. non inconuenit ergo Deum per humanitatem Christi, ut instrm coniunctum, & per sacramentum ut instrumentum separatum, gratiam gratum facientem in homine causare, ut clare habes hic in responsione ad tertium bene perspecta, ac collata cum argumento, & corpore articuli, ad quod se remittit.

¶ Et p̄ hoc patet risio ad obiecta reliqua contra dispositiones præuias causabiles per sacramenta in speciali. De singulorū. n. propriis effectibus, in tractatu singulorum patere poterit: nunc enim fat est, propositō de effectu, qui est gratia sacramentalis, tractare, quam uidimus, & manifestabimus non oportere esse dispositionem aliquam præuiam ad gratiam. Quare falsum est sacramentum non posse causare in instanti: quoniam in termino temporis prolationis uerborum sacramentum causare effectum suum potest. Nec etiam inconuenit Deum nolintarie utendo motu creaturæ, agere in tempore: cum nullos adeo despiat, qui neget Deum posse localiter mouere, quod est agere in tempore.

¶ Ad demum obiecta, quòd superflue ponitur ista causalitas in sacramentis, respondetur quòd non superflue, sed necessario ponitur, tum necessitate reuerentiæ ad auctoritates: sanctorum;

ctorum, quas ipsemet Scotus uolens saluare glossat, causa, id est signum infallibile, ubi patet manifestus error in glossando: tum necessitate dignitatis sacramentorum nouæ legis: longe enim digniora sunt si locantur in genere causæ, quam si infra latitudinem signorum concludantur, ut sacramenta ueteris legis. Fateri enim oportet sacramenta nouæ legis digniora esse sacris ueteris legis, & excedere ueteres in hoc, quòd noua efficiunt quod figurant, ueteres aūtem non, ut patet in 4. sent. dist. 1.

¶ A glossante aūt Scoto, aut quocumque altero in extraneum sensum quærendum est quibus uerbis, aut quibus articulis, aut quo sermone sancti, aut quicumque alii, debuissent, aut potuissent explicare hoc, s. q̄ sacra siat causa effectiua gratiæ, non explicatur per ista, efficiunt quod figurant, & rursus per ista, ita ut imaginem gerat, & causa existat: quæ omnia explicanē in 4. sent. Doceant nos quæso, quibus uocabulis explicandū fuerat, & sic cognoscat se, uel non, sequi doctrinam sanctorū in hac parte, colle tā a Magist. sentētiarū. Et scito, q̄ hodie minus libera apparet opinio hæc, quoniam in concilio Florentino sub Eugenio IIII. legimus differentiam inter sacramenta uetera, & noue legis in hoc, q̄ illa non causabant gratiam: ista uero cōtinent gram, & confe runt eam. Hæc ibi.

¶ In responsione ad secundum aduerte. Scotum ubi supra, nec exempla præterire: unde contra exemplum de efficientia instrumentorum artificum arguit probando serram non esse effectiuam causam instrumentalem: tum quia, nec figura, nec quātitas, nec motus localis est forma actua: tum quia sicut albedo expellit ab eodem nigredinem non effectiue, sed formaliter, ita corpus expellit corpus ab eodem loco non effectiue, sed qua si formaliter.

¶ Ad hæc facile est, & respondere, & monstrare in opinabilem hanc Scoti nouam phantasiam esse falsam: cum enim mouens proximum, & motum oporteat esse simul, & constet ligni partes, quæ secando mouentur localiter, non esse simul cum artifice (non enim oportet se tangi artificem, & lignum quod secatur) consequens est, quòd mouens proximum partes illas, oporteat quod sit serra, quæ est corpus mouens motum. Et confirmatur auctoritate Aristot. secundo de Anima, ponentis nautam mouere nauem, & manu, & remone: altera, ut instrumento coniuncto, altero ut instrumento separato. Constat autem effectiue esse huiusmodi mouere. Ad primam ergo obiectionem dicitur, quòd licet motus localis absolute non sit forma actiua, aut actio, mouere tamen localiter est agere, ut patet. Et sic, sicut artifex mouendo serram, agit, ita serra mouendo partes ligni, agit.

¶ Ad secundam dicitur, quòd aliud est loqui de modo quo eorpus expellit corpus ab eodem loco, & aliud est loqui de modo quo corpus mouens motum, expellit aliud corpus à suo loco, sicut aliud est loqui quomodo calor expellit frigus, & aliud quomodo corpus calefaciens calefactum expellit frigus. Ad propositum siquidem quæstionis huius non spectat primum, sed

secundum: quoniam instrumentum artificis est mouens motum. Ex quo patet, quòd exemplum Auctoris deseruit proposito, dum sacramentum ponitur instrumentum diuinæ misericordiæ, motum à Deo ad mouendam animam in sanctitatem sui.

ARTICVLVS II.

Vtrum gratia sacramentalis aliquid addat super gratiam uirtutum & donorum.

AD SECVNDVM sic pceditur. Videt q̄ gratia sacralis non addat aliquid super gram uirtutum, & donorum. Per gratiam enim uirtutum, & donorum perficitur anima[h] sufficienter, & quantum ad essentiam animę, & quantum ad potētias eius, ut patet ex his, quę in [h] secunda parte dicta sunt: sed gratia ordinatur ad animę perfectionem. ergo gratia sacramentalis, nō potest aliquid addere super gratiam uirtutum, & donorum.

¶ 2 Prēt. Defectus aię ex [h] peccatis causant: sed oīa peccata sufficienter excluduntur per gratiam virtutum, & donorū: qa nullum est peccatum, quod nō contrarietur alicui uirtuti. gratia ergo sacramentalis, cum ordinetur ad defectus animę tollendos, non potest aliquid addere super gratiam uirtutum, & donorum.

¶ 3 Prēt. [h] Ois additio uel subtractio in formis, uariat spēm, vt dicitur 8. † Metaphy. Si ergo

Parr. 339 Infr. q. 72. ar. 7. ad secundū. Et 4. dist. 7. q. 2. art. 2. q. 3. Et dist. 17. q. 1. a. 5 4. q. 5.

In tertio per gratiā uirtutum, & donorum intellige habitus gratiæ gratū facientis, & uirtutū tm theologalium q̄ moralū, & donorū Spūsancti.

¶ In corpore unica est conclusio: Gratia sacralis addit sup gram uirtutū, & donorum. Et probatur cōclusio hæc ex diuersitate effectuū: qa. s. alius est effectus gratiæ sacralis, & alius est effectus gratiæ uirtutum, & donorum. Et quia in cōclusione, & titulo, nō de sola distinctione, sed de distinctione p modum addentis fit mētio: iō probatio utriusque includit, s. distinctionem, & additionem. Assumens nō solum effectus gratiæ uirtutum, & donorum ex una parte, & effectus gratiæ sacramentalis ex altera parte: sed ēt proportionem uirtutum, & donorum ad gratiā, ac per hoc implicite proportionem gratiæ sacramentalis, seu ipsius effectus ad gratiam. Est ergo probatio ista, Gratia absolute perficit essentiā animæ, & sicut ab essentia fluunt potētiæ, ita à gratia fluunt perfectiones potentiarū, dona scilicet, & uirtutes: sacramenta autem ordinantur ad quosdam speciales effectus necessarios in uita Christiana præter actus potentiarum animæ. ergo sicut uirtutes, & dona addunt sup gram cōiter dictam perfectionem ordinatam ad actus potentiarum, ita gratia sacralis addit super gram cōiter dictā, & uirtutes, & dona: quod dam diuinum auxilium ad consequendum finem. ergo gratia sacralis addit super gratiam donorum, & uirtutum. Antecedēs quo ad primam partem declaratur. gratia est similitudo diuini esse: seu quia anima inquantū participat quandam similitudinem diuini esse, perficitur à gratia: quantum uero ad secundam partem declaratur quo ad hoc, quòd potentiæ perficiuntur per dona, & uirtutes in ordine ad actus ipsarum potentiarum. Quo ad tertiam uero partem declaratur, ex effectu baptismali, qui est spiritualis regeneratio non qualitercumque: sed ita ut homo moriatur uitiis, membrumque Christi siat.

¶ Vbi scito, quòd effectus baptismi proprius non est gratia gratum faciens absolute: sed sic rena sei secundum gratiam in membrum Christi, ac si ipse passus fuisset patiente Christo, & hoc importat remissionem omnis culpæ, & omnis pœnæ. Constat. n. hoc effectum quendam esse necessarium in uita Christiana ultra bonam dispositionem actū potentiarum animæ. Et quod dr de baptismo, idem intelligi vult Auctor de effectibus aliorū sacramentorum. Quod si prænoscendo intelligere cupis, uide inferius articulum primum quæstionis sexagesimæ quintæ: ibi enim inuenies proprium cuiusq; sacri effectum, tam quo ad bonum datum, q̄ quo ad defectum expulsum. Consequentia aūt, ut consona rationi relinquitur. quoniam utrāq;, scilicet perfectiones potentiarum, & gratia sacramentalis, de genere spiritualium sunt, & dependentium à gratia, & necessariorum in

*lib. 8. text. 10. to. 3.

Universidad de Deusto Biblioteca

sita Christiana, &c.
¶ Circa hæc doctrinā aduerte, dupliciter posse intelligi gram sacralem addere sup gratiam donorum & uirtutū. Primo ut ad dat donum aliquod habituale. Et hic sensus licet forte multis placeat, & ab Auctore sumptus creditur, qa ponit differentiam specificam inter gratias sacrales, & gratiā donorum & uirtutū, tam hic in responsione ad ultimum, q̄ in quæstionibus de uerit. q. 27. ar. 5. ad 12. mihi tñ ex si alibi (hoc est in libris sententiarum, aut quæstionibus disputatis) Auctor expressisset oppositum aliter sentiendum uī ex hoc loco. Et est secundus sensus, ut gratia sacramentalis addat supra gratiam donorum, & uirtutum, nō habituale aliquod donum, sed actuale diuinum, auxilium extensiuum gratiæ uirtutum, & donorum ad effectū proprium sacramenti. Moueor ad hoc quoniam, in prima secundæ Auctor diuidendo gratiam, distinxit contra habituale donum gratiæ, gratuitum diuinum auxilium: ac per hoc sub genere gratiæ cōmuniter dictæ, locauit duo genera, seu species gratiarum, s. gratiam habitualis doni, & gratiam diuini auxilii. Et propterea cum hoc in loco expresse dicat gratiā sacramentalem addere diuinum auxilium, non est ad aliud genus gratiæ à regione positum, s. donum habituale diuertendum sed planum literæ sensum sectando sentiendum est, q̄ gratia sacramentalis distinguitur specie à gratia uirtutum, & donorū, non sicut habitus ab habitu, sed sicut gratuitum diuinum auxilium à gratuito habituali dono: & per hoc est, speciem gratiæ communiter dictæ (ut in responsione ad tertium dr) & diuidi in plures species iuxta specificam pluralitatem effectuum, ut inferius quæstio. 72. arti. 7 ad tertium dicitur. Et confirma-

pp. 2. quæ. 110. ar. 3. & 4.

Concl. 110 D. 677.

gratia sacramentalis addat aliquid super gratiam uirtutum, & donorū, sequitur qd̄ equiuoce dicatur gra: & sic nihil certū nobis ostenditur, ex hoc q̄ sacramēta dicūtur gratiam causare.

SED CONTRA est, q̄ si grā sacralis non addit aliquid sup gratiam donorum, & uirtutū, frustra sacra habentibus, & dona, & uirtutes conferrent. In operibus aūt Dei nihil est frustra. ergo uī q̄ gratia sacramentalis aliquid addat super gratiam uirtutum, & donorum.

RESP. Dcm, q̄ (sicut in secūda parte dictum) †gratia ēm se considerata, perficit essentiā animæ, inquantum participat quandam similitudinem diuini esse. Et sicut ab essentia aīæ fluunt eius potentiæ, ita à gra fluunt quædam perfectiones ad potentias animæ, quæ dīr uirtutes, & dona, quibus potē tiæ perficiuntur in ordine ad suos actus. Ordinantur aūt sacramenta ad quosdā speciales effectus necessarios i uita Christiana, sicut baptismus ordinat ad quandam spiritualem regenerationē, qua hō moritur uitiis, & fit membrū Christi, qui quidem effectus est aliqd speciale præter actus potentiarū aīę. & eadē rō ē in aliis sacris.[m] Sicut ig tur uirtutes, & dona addunt[d] super gram cōiter dictam, quandam perfectionē determinate ordinatam ad proprios actus potentiarum: ita gratia sacramentalis, addit sup gratiam cōiter dictā, & super virtutes, & dona, quoddam diuinum auxilium ad consequendum sacramenti finem. Et per hunc modum gratia sacramentalis addit super gratiam uirtutum, & donorum.

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ gratia uirtutum, & donorum sufficienter perficit essentiam, & potentias animæ, quantū ad generalem ordinationē actuū animæ: sed quantum ad quosdam effectus speciales, qui requiruntur in uita Christiana, requiritur sacramentalis gratia.

AD II dicendum, q̄ per uirtutes, & dona excluduntur sufficiēter uitia, & peccata, quātū ad præsens, & futurum, inquantum impeditur homo p uirtutes, & dona à peccādo: sed quātum ad præterita peccata, quæ transeunt actu, & permanent reatu, adhibetur homini remedium specialiter per sacramenta.

AD III dcm, q̄ rō sacralis gratiæ se habet ad gratiam cōiter dictam, sicut ratio speciei ad genus. vnde i cut non equiuoce dicitur animal communiter dictum, & pro homine sumptum, ita non æquiuoce dicitur gratia comuniter sumpta, & gratia sacramentalis.

ARTICVLVS III.

Virum sacramenta nouæ legis contineant gratiam.

AD TERTIVM sic procedi tur. Vī q̄ sacra nouæ legis non contineant gratiam. contentum enim uidetur esse in cōtinente: sed gratia nō est in sacramento, neque sicut in subiecto (quia subiectum grę non est corpus, sed spiritus) neque sicut[h] in uase: quia uas est locus mobilis, ut dr in 4.† Physi. esse autem in loco, non conuenit accidenti. ergo uidetur quòd sacramenta nouę legis non cōtineant gratiam.

¶ 2 Præt. Sacramenta ordinantur ad hoc, q̄ homines per ea gratiā consequantur: sed gra cum sit accidens,[b] non pōt transire de subiecto in subiectum. ergo q̄ nihilo esset gratia in sacris.

¶ 3 Præt.[h] Spirituale non continetur à corporali, ēt si i eo sit: non. n anima continetur à corpore, sed potius continet corpus. ergo uī, q̄ gratia, cum sit quiddā spirituale, non contineatur in sacramēto corporali.

SED CONTRA est, q̄* Hugo de sancto Victore dicit sacramentum ex sanctificatione inuisibilem gratiam continer.

REP. dcm, q̄ multipliciter aliquid dicitur esse in alio, inter quos duplici modo gratia est in sacramentis. Vno modo sicut in signo, nam sacramentū est signum gratiæ: alio modo sicut in causa: nam sicut dictū est,† sacramentū nouę legis est

tur hoc ex nunc allegato loco: ubi Auctor gratiam in sacramēto confirmationis collatam, ad hic dicta se referens, non dicit diuersam esse gratiam gratum facientem, & sacramentalem baptismi, & confirmationis: sed dicit gram utrobique collatam, habere aliquid commune, & aliquid proprium. Et quo ad cōe (quod est gratia gratum faciēs) esse vnius speciei. Si uero considereretur quo ad propria superaddita, sic diuersarum sunt rationum collata in baptismo, & cōfirmatione. Ex hoc enim, q̄ ad diuersum modum considerandi gratiā se resoluit infinitas non esse ibi diuersos habitus: sed (ut dximus) esse unum habitum relatum, seu extensum ex nouo diuino auxilio p sacrum exhibito, ad diuersos ēm speciem effectus. Et cōfirmatur hic sēsus: quia hoc sufficit ad saluandum, & dignitatem sacramentorum in causando, & gratias, sacramentales: & effectus earum, nec multiplicantur tot habitus in anima.

¶ In respōsionibus ad primum, & secundū, tuis in speciali uidere differētiam utriusque effectus (scilicet perfectionis, ad quā ordinatur sacramentum, & de qua tractat in responsione ad primum, & similiter defectus, contra quē ordinatur sacrum: de quo in responsione ad secundum tractatur) lege dictum articuli primi. quæst. 65. infertius.

Porr. 344 Infra q. 78 ar. 4. Et. 4. d. 1. q. 1. a. 4. q. 3. Et d. 8. q. 2. ar. 3. Et quo. 12 ar. 1.

Sot. 4. 5. d. 1. q. 3. arti. 3.

Ii. de sacra. par. 1. ca. 1.

Tītulus accipiēdus est, ut sonat.
¶ In corpore sunt duę conclusiones: Altera est: gratia est in sacramentis, sicut in signis. Et probatur, quia sacramentum est signū gratiæ. Altera est: gratia est in sacramentis, sicut in causa non uniuoca nec æquiuoca, sed instrumentali. Et probatur quo ad secundam partem, quia nō est secundum similitudinem speciei, sicut hō genitus erat in hoīā generante. Quo ad tertiam uero, quia non est secūdum aliquā formam propriam, & permanentem, proportionatam ad talem effectum: sicut res generatę sunt in sole. Quo ad quartam demū

Porr. 340 4. d. 1. ar. 4. q. 4. Et uer. q. 27. ar. 7.

Li. 14. tex. 41. com. 20

Ar. præd.

A calce præcedentis articuli, hoc ultimum Auctor expressit. Et hic est sensus communis, contra quem Scotus ubi supra, & Durandus, & Aureolus arguunt.
¶ Sed quoniam hic sensus non est intentus ab Auctore nec uerus, ut nunc conabor ostendere; ideo argumentationibus istorum omissis ad secundum uenio sēsum, ut scilicet uirtus ista nihil aliud sit quam motus, quo instrumentum à principali agente mouetur ad proprii principalis agentis effectum inducendum. Moueor autē ad hoc ex communibus, & ex propriis. Apertissime enim, Auctor in hac litera ex communibus omni instrumentali causæ procedit, dicens: sed ponendo quod sacramentum est instrumentalis causa gratię, necesse est simul ponere, quod in sacramento, sit quædam virtus, &c. Vbi patet quod secundum eum simile est iudicium de sacramento & de aliis causis instrumentalibus, quantum ad uirtutem instrumentalem, per modum transeuntis &c. Sed de causa instrumentali expressit auctor in primo huius quæstionis articulo hæc uerba, causa uero instrumentalis nō agit per uirtutem suæ formæ, sed solum per motum quo mouetur à principali agente. Vbi dictio exclusiua manifestat, quod ab instrumento, excludit Auctor omnem agendi rationem superadditam motui, quo mouetur à principali agente. Et hoc ipsum in speciali de sacramentis loquendo in calce responsionis, ad primum, huius articuli replicat, dicens: Et hoc modo, uis post mē tum ordinantur à Deo ad effectum spiritualem. Et consequenter confirmatur hic sensus ex eo, quòd secundum auctorem sacramentum baptismi uirtutem hanc inchoatiue accepit in sui institutione, scilicet quando Christus est baptizatus: tunc enim aqua sanctificata est, accipiendo inchoatiue nim regenerativam, sed constat nihil tunc aquam accepisse, nisi habilitatē in vt sit materia baptismi: factum est enim tunc, ut non oleum, non vinum &c. sed aqua idonea esset ad regenerandum. Et si his adiungas, quòd uis quælibet eiusdem rationis est in sui inchoatione, & perfectione, opinaberis quòd uis regenerativa, quæ in aqua inchoatiue posita, contenta est

non est virtus spiritualis, neque ita quòd sit propria ei (quia virtus fluit ab essētia rei, & ita nō potest eam transcendere) neque ita quòd recipiat eā ab alio, qa quod recipitur ab aliquo, est in eo per modum recipientis. ergo in sacramentis non potest esse aliqua virtus gratiæ causatiua.
¶ 2 Præt. Omne[h] qd est reduci tur ad aliquod genus entis, & ad aliqué gradū boni: sed nō est dare i quo genere entis sit talis virtus, vt patet discurrenti per singula, nec ēt pōt reduci ad aliquem gradum bonorum. neque enim est inter minima bona, quia sacramenta sunt de necessitate salutis: neq; ēt inter media bona, cuiusmodi sunt potentiæ aīæ, quæ sunt q̄dā potentię naturales: neq; ēt inter maxima bona, quia nec est gratia, nec uirtus mentis. ergo uidet q̄ in sacramentis nulla sit uirtus, gratiæ causatiua.
¶ Præt. Si talis uirtus est in sacramētis[b], non causatur in eis nisi per creationē à deo: sed in conueniens vī, q̄ tam nobilis creatura, statim esse desinat sacramento perfecto. ergo uidetur q̄ nulla virtus sit in sacramentis ad gratiam causandā.
¶ 4 Præt. Idem nō pōt esse hī diuersis, sed ad sacra concurrunt diuersa, scilicet, uerba, & res, unius autem sacramenti, non potest esse nisi uirtus una ergo uidetur q̄ in sacramētis nulla sit uirtus.

SED CONTRA est, q̄† Aug. dicit super Ioan. Vnde tanta uis aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat Et Beda* dicit, q̄ Dns tactu suæ mundissimæ carnis uī regenerativā, cōtulisse q̄s.

Conci. 110

D

Aug. tra. 80. in Ioā. Et hoc modo, uis post mē tum ordinantur à Deo ad effectum spiritualem. Et consequenter confirmatur hic sensus ex eo, quòd secundum auctorem sacramentum baptismi uirtutem hanc inchoatiue accepit in sui uenies.

Beda* d. cit, q̄ Dns tactu suæ mundissimæ carnis uī regenerativā, cōtulisse q̄s. in hom. i. oct. epiph.

sacramenta ordinantur à deo ad effectum spiritualem. Et consequenter confirmatur hic sensus ex eo, quòd secundum auctorem sacramentum baptismi uirtutem hanc inchoatiue accepit in sui uenies.

sola doneitare i ablutione sacramentali, consumare posita cō tentu est solo usu, quo deus actualiter ablutione illa utitur ad regenerationem. Vtrū siquidem, seu motus ille quo Deus mouet aquam, seu utitur actione nostra sensibili, sacramentum constituit in esse effectiuo gratiæ sacramentalis, quia est quo est motus motū à principali agente, & est uis spiritualis: quia est, vis spiritualis: quia est quo respectu esse actus spiritualis, & est ipsa gratia in esse scōpiendum, & transiēs quia est mediatio, & motio quædā ad gratiā. Et multa alia possent hic dici, nisi diffuse de hac uirtute instrumentali scripsissem superius in articulo 2. quæstio 13. Et confirmantur hęc omnia, quia sic absque multiplicatione entiū saluātur causalitates effectiuæ instrumentorum, & dicta auctoris. Ait. n. in responsione ad primū, q in ipsa uoce sensibili est uis quædam spiritualis ad excitandum intellectum hominis, inquantum procedit à conceptione mentis: nihil est. n. in uoce sensibili inquātum procedit à mente, præter significationem, nisi uisus quo mens illa utitur significatiua uoce ad excitandam mētē auditoris. Et p preterea non mouetur græcus à latino, quia significatiua uox, qua loquēs utitur, nō peruenit ad intellectum græci: & hoc subdit modo Auctor Vis spiritualis est in sacramentis. Nec te moueat, q Auctor ibi dicit motū instrumenti uirtutem, seu uim, ex ipsa adiunctione insinuans differentiā inter instrumēti motum, & uirtutem, de qua est quæstio: quoniam sermo auctoris est formalis, tam de uirtute quam de motu: quod ut melius intelligas, distingue motum, quo potest instrumentum moueri, in motum simplicem & motum uirtuosum. Est siquidem instrumenti simplex motus ille, ad quem ex parte mouentis sufficit potentia motiua, ex parte uero termini, naturalis effectus instrumenti: motus autem uirtuosus est ille, qui ex parte mouentis ultra potentiam motiuam exigit artem, seu aliquid proportionale artifici ex parte termini, ducit ad effectum principalis agentis, puta, artis, seu alicuius proportionaliter se habentis, sicut ars se habet ad instrumenta sua. Exemplum utriusque motus perspice in cithara, cuius fides si moueantur à non musico, sonabūt tantum: si uero moueātur à musico, efficient non solum sonū, sed sonum musicum, qui est effectus proprius artis musicæ. Vbi patet, quòd simplex motus fidium citharę, non ducit nisi ad naturalem effectam percussionis illarum: motus uero qui ab arte procedit, ad effectum artis ducit, utpote nim artis in se habens, & propterea motus uirtuosus appellatur. Tria ergo cum hic considerentur, scilicet motus, & uis, seu uirtus, & motus virtuosus, ratione diuersitatis, quæ est inter motum, & uim, seu virtutem, dispares ualde cōditiones assignantur utriusq;, puta, q uis seu uirtus est de genere qualitatis, reductiue tamen, q habet esse intentionale, q est spiritualis &c. quę non conueniūt motui. Ratione uero coincidentię, seu identitatis motus, & virtutis in tertio, hoc est in motu uirtuoso instrumenti, ut dictum est, q instrumētum agit per solū motum quo mouetur à principali agente. Ratione autem solius formalis distinctionis inuentæ inter motum, & uirtutem, in motu uirtuoso instrumenti, apponitur motui instrumenti ui., seu uirtus: & non ad denotādum q sint duæ res, sed q hæc duo coēūtia, i instio iueniūtur constituētia illius motū uirtuosum. Et hic est. quē sacialia signa à deo fortiuntur cum sacramenta conferunt. Nā si quis aliquem ablaeret aqua & c. non animo faciēdi qd facit Ecclesia, tūc sacralia signa, & uerba mouent simplici motu tantū, utpote à solo hoie, & nihil aliud efficerent, nisi corporalē ablutionem. Cū uero quis hoiem abluit seruatis seruandis, iuxta institutionem Chri, mouentur tunc sacramentalia signa motu uirtuoso, utpote. à Iesu Christo, ipse est enim qui baptizat, & corpus tangendo abluunt cor, ut Aug. dicit.

¶ Ex quibus omnibus habere potes diligens lector, unde & quomodo, uana, seu dissona, ut apparet, dicta de instrumentorum motu. & uirtute, sane intelligere potes.

¶ In responsione ad ultimum, perspice, q bene definita sit uis sacramentalis, & uniuersaliter instrumentalis. Nam sicut diuersa instrumenta nihil aliud habēt ab arte una, nisi suos motus uirtuosos ad effectum artis, & omnes illi motus, quia sunt motus partiales, sunt unus motus totalis, ac per hoc una uis principalis agentis, inuenta instrumentaliter in diuersis instrumentis, ita in ministro, uerbis & elemento suos passiui motus uirtuosi partiales multi: nam & ministri operatione, puta ablutione, & uerbis, & aqua utitur Christus mouendo singula, ut agens principale. Et sicut ex omnibus non consurgit nisi unum numero sacramentum, ita ex omnibus partialibus motibus uirtuosis, hoc est passiue, & actiue sumptis, non consurgit nisi una numero uis sacramentalis, quemadmodum omnes motus singulorum trahentium nauem, non sunt nisi unus numero tractus, una numero totalis actio, unam inferens passionem, unumque effectum. Nec oportet laborare ad inueniendum, quomodo ex diuersis formis intencionalibus fit una forma simplex, aut composita, uel per aggregationem, ut contra tenentes huiusmodi uirtutes intentionales, arguitur.

¶ Super

spualis ad excitandum ītellectū hominis, inquantum procedit à conceptione mentis. Et hoc modo uis spiritualis est in sacramentis, inquantum ordinant à deo ad effectum spiritualem.

AD II dicendum, q sicut motus, eo q est actus imperfectus, non proprie est in aliquo genere. sed reducitur ad genus actus perfecti (sicut alteratio ad qualitatem) ita uirtus instrumētalis nō est, proprie loquendo, in aliquo genere, sed reducitur ad genus & speciem uirtutis pfectæ.

AD III dicēdū, q sicut uirtus instrumentalis acquiritur in strumento, ex hoc ipso q mouetur ab agente principali, ita & sacramentum consequitur spiritualem uirtutē ex benedictione Christi, & applicatione ministri ad usum sacramenti. unde Aug. dicit in quodam sermone de epiphania: Nec mirū q aquā hoc est substantiam corporalē, ad purificādum animam dicimus peruenire: peruenit plane, & penetrat conscientiæ uniuersa latibula: quāus enim fit subtilis, & tenuis benedictione tamen Christi facta subtilior, occultans uitæ causas, ad secreta mentis subtili rore pertransit.

AD IIII dcm, q sicut eadē uis principalis agētis, instrumētaliter inuenīt in oibus instrumentis ordinatis ad effectū, put sunt quodam ordine unū, ita ēt eadē uis sacramentalis inuenīt in uerbis & rebus, prout ex uerbis, & rebus perficit vnū sacrm.

Universidad de Deusto Biblioteca

conel.m. M

Ar.1.huius.quæst. V

N

G

H

I

Sent.4.sd.2.a.5.
Riccar.4.sid.1.q.1.a.4.
Sot.4.sd.1.q.3.a.5.

Por.o 242

TItulus ut sonat. ¶ In corpore una conclusio: Sacra ecclesiæ spāliter: hnt virtutē ex passiōe X pi. Probat triplicitet. Primo ex cōibus: quia humanitas Christi ē instrm cōiūctū deitatis: sacrum aūt instrum separatū. Et formaliter: Agens principale per coniūctum instrum mouet separatum: sed Deus est agens principale gratiæ, & humanitas Christi instrum coniunctum, & sacrm instrm separatū. ergo. Et qa hæc rō non cōcludit de passione Christi, sed de humanitate Christi (in qua Christs mysteria multa consummauit, puta nativitatem, prædicationē, passionē resurrectionē ascēsionē, &c.) ideo secunda subiungitur rō, per quā probat spāliter, q a passione Christi virtus sit sacrorum. Et procedit rō ex effectu q pro gratiæ sacralis, qa. f. vtique talis proprius esse dus appropriatur passioni Christi. Et formaliter rō, Tā liberatio à peccatis nostris, q initiū ritus Christianæ religionis est præcipue à passione Christi: sed utrūque fit præcipue q gratiā sacralem. ergo gratia sacralis, seu (quod in idem redit) ergo uirtus sacralis gratiæ est à passione Christi. Maior declaratur, ex dictis.

¶ Quoad primā partē quidē, quia Christus liberauit nos per passionē à peccatis, nō solum efficienter, & meritorie, qđ conuenit aliis eius mysteriis, sed ēt satisfactorie, quod appropriatur passioni. Quo ad secūdam uero, qa per passionē offerēdo seipsum, initiauit ritum Christianæ religionis. Maior autē clara ex hoc tractatu, Et tio probat conclusio, ex signo fluxus sanguinis, & aquæ de latere Christi: per quod præcipua sacra monstrantur, quod copulātia sunt nobis virtutē passionis Christi.

Trac.19.a med. & 24 añ mediū tom.9.

Gl.ord. su p illud q est factus forma futuri sęculi

Trac.80.i euang..o. post med. tom.9.

D.693.

B. 680.

ARTICVLVS V.

Virum Sacramenta nouæ legis habeant virtutem ex passione Christi.

AD QVINTVM sic proceditur, Vī q sacramēta nouæ legis non hēant uirtutem ex passione Chri. Virtus. n. sacrorū est ad gram causandam in aīa, per quam spiritualiter viuit: sed sicut † Aug. dicit super Ioan. verbū prout erat in principio apud Deum, viuificat animas, secundum aūt q est caro factum, viuificat corpora. cū igit passio Christi, pertineat ad verbum secundum q est caro factum, uidetur q non possit causare virtutem sacramentorum.

¶ 2 Præ. Virtus sacramentorū vī ex fide dependere, quia sicut dicit * Aug. super Io. Verbū Dei pficit sacrum, non quia dr sed qa credit: sed fides nostra non solū respicit passionem Christi, sed ēt alia mysteria humanitatis ipsius, & principalius ēt diuinitatem eius: ergo videtur q sacramenta non habeant specialiter uirtutem à passione Christi.

¶ 3 Præt. Sacramenta ordinantur ad hominum † iustificationē secundum illud 1. ad Corin. 6. Abluti estis, & iustificati estis: sed iustificatio attribuit resurrecti oni, secundum illud Ro. 4. resurrexit propter iustificationem nostram. ergo uidetur, q sacramenta magis habeant virtutem à resurrectione Christi, quàm ab eius passione.

SED CONTRA est, q super illud Rom. 5. In similitudine prę uaricationis Adæ, &c. dicit glo. ex latere Christi dormientis in cruce fluxerunt sacramenta, p quæ saluata est ecclesia. Sic ergo sacramenta uidētur habere virtutem ex passione Christi.

RESP. dcm, q (sicut dictum est *) sacramentum operatur ad gratiam causandam per modū instrumenti. Est autem duplex instrumentum: vnum quidem separatum, vt baculus: aliud autem coniunctum, ut manus. Per instrumentum autem coniunctum mouetur instrumentum separatum, sicut baculus per manum. Principalis autem causa efficiens gratiæ, est ipse Deus ad quem compatur humanitas Christi, sicut instrumentum cōiunctum: sacramentum autem sicut instrumentū separatum. & ideo m oportet quòd uirtus salutifera, à diuinitate Christi, per eius humanitatem, in ipsa sacramenta deriuetur. n Gratia autem sacramētalis ad duo præcipue ordinari uidetur, uidelicet ad tollendos defectus præteritorum peccatorum, inquantum transeunt actu, & remanent reatu, & iterum ad perficiendam animam in his, quæ pertinent ad cultum Dei, secundum religionem uitæ Christianæ. Manifestum est autem ex his, quæ supra dicta sunt, * quòd Christus liberauit nos a peccatis nostris, præcipue per suam passionem: nō solum efficienter, & meritorie, sed etiam satisfactorie. Similiter etiam, per suam passionem initiauit ritū Christianæ religionis, offerens seipsum oblationē, & hostiam Deo, ut dr. Eph. 5. unde p anifestū est, q sacramenta ecclesiæ, specialiter habent virtutem ex passione Christi, cuius uirtus quodammodo nobis copulatur per tuscepti onem d sacramentorum, in cuius signum de latere Christi pendentis in cruce, fluxerunt aquā, & sanguis, quorum vnum pertinet ad baptismum, aliud ad Eucharistā, quæ sunt potissima sacramenta. q

AD PRIMVM ergo dicēdū, q verbum prout erat in principio apud Deū uiuificat animas, sicut agens principale: caro tamen eius, & mysteria in ea perpetrata, operantur instrumentaliter ad animæ uitam. Ad vitam autem corporis non solum instrumentaliter, sed etiam per quandam exemplaritatem, vt supra dictum est. *

AD II dcm q per fidem Christus habitat in nobis (vt dicitur Eph. 3.) & ideo virtus Christi copulatur nobis per fidem. Virtus aūt remissiua peccatorum, speciali quodam modo pertinet ad passionē ipsius Christi: & ideo per fidē passionis eius, specialiter hoies liberantur à peccatis, secundum illud Rom. 3. Quem proposuit Deus propriatorem per fidem in sanguine ipsius. & ideo uirtus sacramentorum, quæ ordinatur ad tollenda peccata, præcipue est ex fide passionis Christi.

Ad III dcm, q iustificatio attribuitur resurrectioni ratione termini ad quem, qui est nouitas vitæ per gratiam, attribuitur tamen passioni ratione termini à quo, scilicet, quantum ad dimissionem culpæ.

conel.p P

D. 982.

Q. 49, & 48

Q. 56. ar. 1

D

ARTICVLVS VI.

Virum sacramenta veteris legis gratiam causarent.

AD SEXTVM sic procedi-tur. Videtur quòd etiam sacramenta ueteris legis, gratiā causarēt: quia (sicut dictū est *) sacramenta nouæ legis habent efficaciā ex fide passionis Christi, sed fides passionis Christi, fuit in ueteri lege, sicut & in nouæ

ART. VI.

TItulus clarus. ¶ In corpore sūt duæ conclusiones negatiuæ. Prima est, Sacramenta ueteris legis non conferebant gratiam virtute propria. Probatur auctoritate Apostoli. Altera est Sacramenta ueteris legis, non conferebant gratiam uirtute in eis habita à passione Christi. Probatur ex cōi dīa cō unctio-

Por.o 343
1.2.q.103. ar.2.& q. 107.a.1.ad 1. Et 4.d.1 q.2.a.5.q.2. Art.præc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis alicuius causæ ad causandū: uel p usū exteriorū rerū, uel p actū eārū: qa prima é causæ effectiuę, ac per hoc prioris sm esse: secda aūt est causæ finalis, ac p hoc pōt esse posterioris sm esse. Sed hæc. n. dicta, eōi subsumitur in spāli dria inter passionem Chri coniungi per sacra, uel p similitudinē q̄ p sacra eōiunctio eōtinet sub coniunctione, per usum exteriorū rerū, & coniunctio p fidem continet sub coniunctione, p actū aīę. Et sub hoc procedendo descenditur, & q̄ passio Chri est prior sm esse sacris nostris, & posterior sacris ueteris legis. Ac p hoc nostris quidē sacris passio Chri coniungi pōt, ut causa actiua operans per illa: priscis aūt nō pt coniungi ut causa actiua operans per illa qđ est intentū, cōclusionis. Et quòd passio Chri ut finalis eā coniungit p fidē, tam nobis q̄ antiqs: & ppea utriq. saluamur p fidē passionis Chri: sed nō utrique per sacra uirtuosa ex passione Chri. Nō tm superstitiosas erat usus illorum sacramentorū: quia adhibebant esse non ut uirtuosa, tm ut signa fidei uirtuosę. ¶ Sta igit lector in formali dria inter cōstitutionē p fidem, seu actū animę ut sic, & per sacra, seu usum exteriorum rerū ut sic: & uidebis dictam in lra subtiliter positam, inferre sacra nostra esse uirtuosa, & antiqua non. Et memento notitię, q̄ de coniunctione causali (seu causę ut sic) est sermo, ut nō fallaris ab importunitate dicentium ad ea, q̄ sunt per accidens.

Inter principium & med. illi⁹ i homilia rio totus anni eā in uenies.

Glos. ordinaria ibi.

Scotus ibi

Art. præc.

D.982.

ua: habemus. n. eundē Spiritū fidei, ut hī 2. ad Corin. 4. Sicut ergo sacramēta nouæ legis cōferunt gratiam, ita etiam sacramenta ueteris legis gratiam conferebant.

F ¶ 2 Præt. h Sanctificatio non fit nisi per gratiam: sed per sacra ueteris legis, homines sanctificabantur: dr. n. Leuitici. 8. Cūque sanctificasset Moyses Aarō, & filios eius in uestitu suo &c. ergo uidetur quòd sacramēta ueteris legis gratiā cōferebāt.

¶ 3 Præt. Sicut Beda k dicit in homilia circuncisionis, h Idē salutiferæ curationis auxilium, circuncisio in lege contra originalis peccati agebat, qđ baptismus agere reuelatæ tpe gratię consueuit: sed baptismus nunc confert gratiā. ergo circūcisio gratiam conferebat, & pari rōne alia sacramenta legalia: qa sicut baptismus est ianua sacramentorum nouæ legis, ita & circuncisio erat ianua sacramēntorum ueteris legis. Propter quod, & Apost. dicit Gal. 6. Testificor omni homini circuncidenti se: quoniam debitor est uniuersę legis faciendæ.

Sed contra est, q̄ Gal. 4. dicitur, Conuertimini iterum ad infirma, & egena elementa. g lo. * ideſt ad legem, quæ dicitur infirma, quia perfecte non iustificat: sed gratia perfecte iustificat. ergo sacramenta ueteris legis gratiā non cōferebāt.

Resp. Dicendum, q̄ m non potest dici, q̄ sacramenta ueteris legis conferrent gratiam iustificātem per seipsa, i. propria uirtute, n quia sic non fuisset necessaria passio Christi, secundum illud Gal. 2. Si ex lege est iustitia, Christus gratis mortu⁹ est, p sed nec potest dici, q̄ ex passione Christi uirtutem haberet conferendi gratiam iustificandi, q sicut enim ex prædictis patet, * virtus passionis Christi copulatur nobis per fidē, & ª sacramenta, differenter tamen. Nam continuatio, quæ est per fidem, fit per actū animę, continuatio autem quæ est per sacramenta fit per usum exteriorum rerum. Nihil aūt prohibet id, quod est posterius tempore, antequam fit mouere secundū q̄ præcedit in actu animę. sicut nos, qui est posterior tempore, mouet agentem, secundum, q̄ est apprehensus, & desideratus ab ipso. Sed illud, qđ

Ponit.a

Vantel. p

D.982.

nondum est in rerum uatura: non mouet secundum usum exteriorū rerum. unde causa efficiēs ª non potest esse posterior in esse, ordine durationis, sicut causa finalis. Sic ergo manifestum est, q̄ a passione Christi, quæ est causa humanę iustificationis, conuenienter * deriuatur uirtus iustificatiua ad sacramenta nouæ legis, non autem ad sacramenta ueteris legis, & tamen per fidem passionis Christi iustificabantur antiqui patres, sicut, & nos. Sacramenta autem ueteris legis, erant quędam illius fidei protestationes, inquantum significabant passionem Christi, & effectus eius. Sic ergo patet, quòd ª sacramenta ueteris legis, non habebant in se aliquam uirtutem, qua operarentur ad conferendam gratiam iustificantem, sed solum significabant fidem, per quam iustificabantur.

Alias cōsequenter.

D.321.

conc. l. 5

Ad primum ergo dicēdum, q̄ antiqui patres habebant fidem de passione Christi futura, quæ secūdum quòd erat in apprehensione animæ, poterat iustificare, sed nos habemus fidē de passione Christi præcedenti, quæ potest iustificare etiam secundū realē usum sacramentaliū rerū, ut dictum est.

In cor. ar.

Ad ii dicendum, q̄ illa sanctificatio erat figuralis; per hoc. n. sanctificari dicebantur, quòd applicabantur cultui diuino secundum ritum ueteris legis, qui totus ordinabatur ad figurandum H passionem Christi.

Ad iii dcm, q̄ de circuncisione multiplex fuit opinio; quidam enim dixerunt q̄ per circuncisionem non conferebatur gratia, sed solum auferebatur peccatum, sed hoc non potest esse, quia homo non iustificatur à peccato, nisi per gratiam, secundum illud Rom. 3. Iustificati gratis p gratiā ipsius. Et ideo alij dixerunt, q̄ per circuncisionem conferebatur gratia, quantum ad effectus remoti uos culpę, sed non quantum ad effectus positiuos gratiæ. Sed hoc etiam uidetur esse falsum: quia per circuncisionem dabatur pueris facultas perueniendi ad gloriam, quæ est ultimus effectus positiuus ª gratiæ. Et prętera, secundum ordinem causæ formalis, priores sunt naturaliter effectus positiui quàm priuatiui, licet secundum ordinem causæ materialis sit econuerso: forma enim non excludit priuationem, nisi informando subiectū. & ideo alij dicunt quòd circuncisio cōferebat gratiam, etiam quantum ad aliquem effectum positiuum, qui est facere dignum uita æterna: non tamen quantum ad hoc quod est reprimere concupiscentiam impellentem ad peccandum, quod, & aliquando mihi uisum est: sed diligentius considerānti, apparet hoc etiam non esse uerum: quia minima ª gratia potest resistere cuilibet concupiscē K tiæ, & mereri uitam æternam. & ideo melius dicēdum uidetur, quòd circuncisio, sicut, & alia sacramenta ueteris legis, erat solum signum fidei iustificantis. unde Apostolus dicit Rom. 4. q̄ Abraham accepit signum circuncisionis, signaculum, iustitiæ fidei. & ideo in circuncisione ª cōferebatur gratia, inquantum erat signum ª passionis Christi futuræ, ut infra * patebit.

D.321.

Alias cōsequenter.

conc. l. 5

D.684.

D.804.

D.343.

Qrest. 70. ar. 4.

SVP.

SV. QVÆ. LXIII.

ART. I.

S. bona. 4. s. d. 6. q. 4. ar. 1
Scot. 4. s. d. 6. q. 9.
Rice. 4. s. d. 5. q. 4.
Bacco. 4 s. d. 6. q. 2.
Sot. 4. s. d. 1. q. 4. ar. 1.
Cap. 4. d. 4. q. 1. cont 1.
Balud. 4. d. 4. q. 2.

Titulus ut sonat de facto indefinite, non uniuersaliter, aut particulariter explicite. Queref. n. explicite de particulari in articulo.

¶ In corpore una cōclusio: Fideles per sacramenta aliquo spirituali charactere insigniunt. Probatur. Quicumque ad aliquod certum deputatur, consueuit consignari: sed homines p sacramenta deputatur ad spūale aliqđ spectans ad Dei cultum, ergo fideles p sacra aliquo spirituali character insigniuntur. Probatur maior exemplo militum. Minor uero, qa sacra ad dictū ordinant, hoc est ad remediū contra peccatum, & ad perficiendum hominem in his, quæ ad cultū dei nū sūt. Et confirmatur, tota rō cum conclusione, ad dictum Aug. unde Auctor dicit.

Ponit. 344 4. d. 4. q. 1. a. 4. q. 1. c.

P. p. q. 13. ar. 3.

Li. 2. circa ptin. to. 3.

¶ Aduerte hic quod Auctor persuasibile hanc ueritatem ecclesiasticam reddere studuit, ex ratione p portionalis similitudinis inter homines deputatos ab homine ad militiam corporalem, & deputatos a Deo ad cultum christianę religionis (q̄ utique est militia illius, qui est dominus fortis, & potens in prælio ad debellandas aereas potestas, uincendumque mundum) sectatus Augustini uestigia, Rationabile siquidem est, ut homines, qui a principibus mundi huius, consueuerunt ad corporalia corporali nota insigniri, cum a Deo ad perennem spiritualem cultum secūdum animam deputantur, spirituali signo signentur in anima: sic enim diuinā

QVÆSTIO LXIII.

De effectu sacramentorum, qui est character, in sex articulos diuisa.

Deinde considerandum est de alio effectu sacramētorum, qui est character.

Et circa hoc quæruntur sex.

¶ Primo, utrum ex sacris causetur character aliquis in aīa.

¶ Secdo, Quid sit ille character.

¶ Tertio, Cuius sit character.

¶ Quarto, In quo sit sicut in subiecto.

¶ Quinto, utrum indelebiliter.

¶ Sexto, uttū omnia sacramenta imprimant characterem.

Articvlvs. I.

Vtrum sacramentum imprimat aliquem characterem in anima

Ad primum sic procedit. Vī q̄ sacramentum nō imprimat aliquem characterē in anima. Character enim significare vī quoddā signum ª distinctiuum: sed distinctio mēbrorū Christi ab aliis, fit per æternā predestinationem, q̄ non ponit aliquid in predestinato, sed solū in deo predestināte, ut in prima parte habitū est. Dr. n. 2. Tim. 2. Firmū fundamentū Dei stat, habens signaculū hoc: nouit Dñs, q̄ sūt eius. ergo sacra non imprimunt characterē in aīa.

¶ 2 Præt. Character ª signū est distinctiuum, ª Signū aūt (ut Aug. dicit in 2. * de doct. christ.) ē q̄ præter speciem, quam ingerit sensibus, facit aliquid aliud in cognitionē uenire. Nihil aūt est in aīa, q̄ aliquam speciem sensibus ingerat. ergo vī q̄ in anima non imprimatur aliquis character per sacramenta.

¶ 3 Præ. Sicut per sacra nouę legis distinguitur fidelis ab infideli, ita etiam per sacra ueteris legis: sed sacra ueteris legis, ſ imprimebant aliquem characterem in anima, unde, & dicūtur iustitiæ carnis, ſm Apo. ad Heb. 9. ª ergo uidetur q̄ neque sacramenta nouæ legis.

Sed contra est, q̄ Apost. dicit 2. ad Corin. 1. Qui unxit nos Deus est, & qui signauit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris: sed nihil aliud importat character quā quandam signationem. ergo uidetur quòd deus p sacramēta nobis suū characterē imprimat.

Resp. Dcdm, q̄ sicut ex prędictis patet, sacra nouæ legis, ad duo ordināt, uidelicet ad remediū p pctā, & ad perficiēdū animā in his, q̄ pertinent ad cultū Dei ſm ritū Chrianæ uitę. Qui cūq; aūt ad aliqđ certū deputatur, ſueuit ad illud cōsignari, sicut milites, q̄ ascribebant ad militiā antiquitus, solebāt quibusdā characteribus corporali bus insigniri: eo q̄ deputabāt ad aliqđ corporale. & sō m cum homines per sacra deputent ad aliqđ spūale pertinens ad cultum Dei, consequēs est q̄ p ea fideles aliquo spūali charactere insigniantur ª vñ Aug. † dicit in 2. cōtra Parmenianū. Si militiæ characterē in corpore suo non militās pauid⁹ exhorruerit, & ad clementiā Imperatoris confugerit, ac prece fusa, & uenia impetrata militare iā cœperit, nūquid homine liberato, atq; correcto, character ille repetit, ac nō potius agnit⁹ approbat? an forte min⁹ hærēt sacra chriana, q̄ corporalis hæc nota?

Ad primum ergo dcdm, q̄ fideles Chri ad pmiū quidē futuræ gloriæ deputant signaculo p destinationis diuinę: sed ad actū cōuenientes pūti ecclæ p putāt quodā spūali signaculo eisi signito, q̄ characternū cupat

Ad ii dcdm, q̄ character aīæ impressus, hēt rōnē signi iquātū p sensibile sacrm imprimit: p hoc. n. scit aliqs esse baptismali charactere insignit⁹, q̄ est ablutus aqua sensibili. Nihilomin⁹ tñ character, uel signaculū dici pōt per quādā similitudinē, oē q̄ configurat alicui, uel distinguit ab alio, ēt si fi sit sēsibile: sicut Chīs dr figura uī character pñæ subſtātiæ, ſm Apo. Heb. 1.

Ad iii dcdm, q̄ sicut ſ. dictū ē, * sacra veteris legis ſ hēbāt i se spūalē virtutē, ad aliquē spūalē effectū operātē, & iō illis sacris nō requirebat aliqs spūalis character: sed sufficiebat ibi corporalis circūcisio, quā Apostolus signaculum nominat. Ro. 4.

Articvlvs II.

Vtrum character sit spiritualis potestas.

Ad secundum sic procedi tur. Vī q̄ character non

providentiam disponere homines suauiter inuenitur, ut scilicet proportionaliter insigniantur secundum animam a Deo; sicut secundum corpus contueuerunt, à principe humano.

¶ In responsione ad secūdum uide nouitie, q̄ iuxta primam ibidem responsionem, character non secundum se, sed secūdum suam causam (hoc est non solitarie sūptus, sed ut ex sua cā sensibili, quæ est sacrum) habet rationē signi. Et quia hæc rēspōsio multis nō facit satis, apposita est ab Auctore altera responsio de ipso charactere in se ipso, ita q̄ prima de charactere causaliter, secūda de eodem formaliter est.

Quæst. 62. ar. 5.

conc. 1.

Li. 2. c. 1. parti a medio to. 7.

SVP. QV. LXIII.

ART. II.

S. Bona. 4. s. d. 1. q. 1. a. 1
Scot. 4. s. d. 2. q. 1.
Ricca. 4. s. d. 2. q. 3. a. 2
Mairo. 4. s. d. 2. q. 1.
Duran. 4 s. d. 2. q. 1.
Bacco. 4. s. d. 1. q. 1.
Sot. 4. s. d. 1 q. 4. a. 2.

Titulus de quiddi tate characteris manifeste quærit, in quo scilicet genere sit, an potestatis, an relationis, &c.

¶ In corpore sunt tres conclusiones. Prima est: Character sacralis, est spiritualis potestas ad ea, quę sunt diuini cultus. Probatur, Character imprimit a sacramentis, inquātum per illa homo deputatur ad ea; quæ, sunt christiani cultū, consistentis in recipiēdo aliqua, uel tradendo aliis. ergo character sacramentalis est quædā spiritualis potestas ad ea, quæ sunt diuini cultus. Antecedens quo ad primam partem probatur auctoritate Dionys. in illis uerbis, perficiens eum diuinum, & communicatorem diuino rum. Consequentia uero probatur, quia ad utrumque horum, requiritur potentia aliqua, ad recipiendum quidem passiua, ad tradendum uero actiua.

Qrest. 62. ar. 6.

Ponit. 345 4. dist. 4. q. 1. ar. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Circa deductionem conclusionis huius dubium occurrit: nã A inualida apparet consequentia, Character sacramentalis est deputatius hominis ad cultum consistentem in recipiẽdo, & tradendo, ergo est potentia: tum quia similis cõsequentia nihil ualet. Character militaris est deputatius hominis ad militiam, consistentem in percutiendo, & ad percutiendum requirit potentia percussiua. ergo character militaris est potentia ad percutiendũ. Et si instet, q̃ non est simile, quia potentia percussiua p̃ supponitur, utpote naturalis, potentia autẽ ad cultum, nõ est naturalis, sed superaddita, hæc inquã instantia nihil obstat argumento, quia ad militarem percussionem ultra naturalẽ uirtũ potẽtiam requiritur potentia militaris: sicut ad sanandum requiritur i medico potẽtia medicatiua: stat ergo obiecto.

Cap. 3. eccles. hier. par. 3. patũ an me.

¶Et eleuatur instãtia ad uniuersalem ratiõnẽ, unde. 5. licet à cõmunissimis iferre de terminate speciale, hoc est a deputatione ad cultum Christianę religionis, ad potentiam respectu eiusdẽ cultus descendere. Deputatio siquidem ad cultum multipliciter fieri põt, s. signo, professione, officio, scientia, uolũtate, potentia, ut patet inductiue in militia, & aliis cultibus, & artibus. Vnde inferre, characterem esse potentiam, quia est deputatius hominis ad cultũ christianæ religionis, fallacia consequentis uidetur.

¶Ad hoc dicitur, quòd Auctor procedit ex determinatis in præcedenti articulo. Et propterea non procedit ex hoc solo, quòd character est deputatius ad cultum &c. sed ex hoc, quòd character sacramentalis est spiritualis perfectio animæ ad cultum diuinum, secundum ritum christianum: ita quòd non ex quacunque deputatione, sed ex tali deputatiuo, scilicet, ut perfectiuo animæ ad talem cultum impressio a Deo procedit litera, ut ipsamet litera de se ipsa testimonium perhibet, auctoritatem afferens Dionysii hoc testantem: ex huiusmodi autem assumpto concludi licuit intentum, si perspicacitet inuisti fuerimus cultum christianæ religionis formaliter, ut Auctor contemplatus est. Ex hoc enim quòd character est perfectiuus animæ ad cultum christianæ religionis, & cultus christianæ religionis formaliter consistit in recipere, uel dare, formaliter sequitur, ergo character perficit animam ad recipiendum, uel dandum. Sed constat liquido, quòd proprium, & per se primo perfectiuũ ad recipere, seu dare, est posse recipere, aut dare. ergo character est spiritualis potentia, quia homo secundum animam potest recipere, uel tradere ea, quæ sunt christianæ religioni propria. Et confirmatur hæc ratio, quia potentia sola est, qua subtracta actus nullus redditur apud Deum, & similiter quia posita, actus efficax est, quantumcunque ab homine prohibitus. Nam subtracta charitate, aut scientia, aut fide, si potentia remanet, actus non est nullus, sed econtra sola potentia deficiente, alia nõ sunt efficacia. Sic autem constat esse in proposito, q̃ subtracto characterẽ, uane omnia recipiuntur: & similiter subtracto characterẽ ordinis uane omnia traduntur, quæ propria ordinis sunt. est ergo character in genere potentiæ.

¶Ad instantiam autem de militari characterẽ, patet responsio, quia non spectat ad animam.

¶Ad obiectionem autem, quòd uniuersalem patet etiam responsio, q̃ falsum assumit, scilicet literam ex sola deputatione procedere, cum procedat ex tali deputatione, scilicet vt perfectiuo nomini spiritualiter secundum animam ad cultum spiritualem, sit spũalis potestas. Character enim idem uẽ esse, q̃ [h]figura: unde Heb. 1. ubi dr, Figura substãtiæ eius, in Græco habetur loco figuræ, character: sed figura est, in quarta specie qualitatis, & ita differt a potestate, quæ est i secunda specie qualitatis. character ergo non est spiritualis potestas.

¶2 Præt. Dionys.* dicit 2. ca. Eccles. hierar. q̃ diuina beatitudo accedentẽ ad beatitudinẽ i sui participationẽ recipit, & proprio suo lumine, quasi quodã signo ipsi tradit suã participationem. & sic uidetur q̃ character sit quoddam lumen: sed lumen ad tertiam speciẽ qualitatis uidet pertinere. non ergo character est potestas, quæ uidetur, ad secundam speciem qualitatis pertinere.

¶3 Præte. A quibusdã character sic definit. Character est signũ sanctum cõtonis fidei, & sanctæ ordinationis, datũ à hierarcha. Signũ autem est in genere relationis[h], nõ ãt in genere potestatis. non ergo character est spiritualis potestas.

¶4 Præt. Potestas habet rationem causæ, & principii, ut patet 5. Meta.* sed signum, quod ponitur in definitione characteris, magis ꝓtinet ad rõnem effectus. character ergo non est spiritualis potestas.

SED CONTRA est, q̃* Philosophus dicit in 2. Ethico. Tria sunt in anima potentia, habitus, & passio. sed character nõ est passio, quia passio cito transit. character ãt indebilis est, ut infra dicetur.* Similiter etiam non est habitus: quia nullus habitus est, qui se possit ad bene, & male habere: character ãt ad vtrumque se habet: utunẽ enim eo, quidam bene: alii uero male, quod in habitibus nõ contingit. nam habitu uirtutis nullus utitur male: & habitu malitiæ nullus bene. ergo relinquitur, quòd character sit potentia.

Li. 5. meta. tap. text. 17. to. 5.

Li. 2. eth. c. 5. in pri. to. 5.

At. 5. huius quæst.

¶Sed positio hæc seipsam leuem monstrat, dum ex communibus tantum, & extraneis procedit. Eiusque falsitas patet ex auctoritate ecclesiæ, extra de baptismo, & eius effectu, in c. maiores. in fine. Vbi dicitur quòd sacramentalis operatio, imprimit characterem: certum est enim, quod relatio rationis non imprimitur. Et confirmatur ex concilio Florentino, sub Eugenio quarto, ubi dicitur, Tria sacramenta characterem, id est spirituale quoddam signum a cæteris distinctum, imprimunt in anima indelebile, unde in eádem personam non reiterantur. Hæc ibi.

¶Scito secundo, quòd Scotus in 4. distinct. 6. quæstio. 10. ad vtramque partem disputat concludens utrumque posse probabiliter sustineri, & quòd character sacramentalis sit res absoluta in genere qualitatis, & quod sit relatio extrinsecus adueniens. Et hanc ultimam opinionem ipse tenere minus ꝓbabilis monstratur ista uia, discutiendo terminum debitũ. Vbi scito consequentiam factam in litera destmi ex Scotica optimẽ, distinguente de relatione, uel intrinsece adeuenient, uel extrinsece. Et uocat relationem intrinsecus adeuenientem illam, quæ consequitur fundamentum posito termino: illam autem, quę positis fundamento, & termino non necessario ponitur, uocat relationem extrinsecus adueneientem. Exemplũ primi, ut duplum, simile, æquale. Exemplũ secundi, ut relatio agẽtis ad patiens, relatio locati ad locum, & hmõi. Ad primum ergo dicit

A non esse motum, sed ad sm̃, ac per hoc posse à Deo de nouo imprimi in animam relationem characteris absque aliquo absoluto nouo fundante illam. Et propterea non sequitur, si relatio characteris poneretur immediate in anima, conueniret natura liter omni animæ.

¶Tu aũt patienter sustineto per transeuntẽ me de respectibus his in cõi, quia theologiã practicã tracto, nõ metaphysicã. Nec vt digrediãdũ hoc in loco, quicquid sit de respectibus istis extrinsecis, qui forte non sunt intelligibiles, q̃n omnis respectus formaliter sumptus hoc ipsũ qđ est, est ad aliud se hꝫ, & si est ad aliud se hꝫ, est in gñe ad aliqd, qđ est quartum prædicamentorum. Et rursus, si est ad aliud se hꝫ, necesse est, ut consequatur fundam̃ ex sola noua positione alterius: alioquin non esset ad aliud, & ꝓpea si est ad aliud se hꝫ, ad illud non est motus, ut ex hac rõe probatur 5. Physic. ab Arist. Et super hoc. s. super ipsa relatione formaliter, in quantũ relatio est, fundauit auctor hic rõem suã: relatio. n. formaliter sumpta, quia hoc ipsũ quod est, est ad aliud: si realis est nasciturꝫ cũ fundamento nõ simpliciter in actu, sed sic q̃ ex sola appositione termini fit actu: similitudo. n. nascitur esse albo sic, q̃ posito coalbo, statim similitudo in primo albo consurgit, & sic de aliis. Ae per hoc relatio characteris immediate fundaretur in aſa, nasceretur simul cum anima, sic q̃ posito illius termino, statim in anima consurgeret relatio characteris, & si sic consequeretur cum anima, clare patet q̃ naturaliter conueniret omni animæ. Quo circa aut character non est in genere ad aliquid nisi æquiuoce, & tunc si est respectus, quæratur illius genus, nec erit fas. s. hæc realiad genus, cum ponatur res spũalis, & non sit formaliter passio: aut si est in gñe ad aliquid definitio posita ab Aristo. non est cõis suo gñi, & exclusio motus ab ad aliquid cum illius rõne, 5. Physi. non est universalis de ipso gñe ad aliquid, sed particularis, hoc est de aliqua specie relationis, s. intrinsece: q̃n Arist. probando ad relationem nõ esse motum, attulit relationẽ, quæ sm̃ Scotum vocatur extrinsecus adueniens, s. dextri, & sinistri. Nam relatio dextri inter me, & columnam nõ sequitur fundam̃ posito termino, loquendo ut Scotus loquitur. Nam posito animali hãte dextrum, & posita columna, non sequitur relatio dextri inter ipsa: potest. n. columna poni sinistra. Et accidit hmõi phantasia, quia non considerauit sufficienter, ut fundamentum, & terminus ut terminus, sed termin. V. g. relatio agentis ad patiens, non habet pro extremis ignẽ & aquam, sed ignem calefacientem, & aquam patiẽtem a calefaciente, & sic de aliis. Vnde non remote, sed prope finiendo sm̃ fundamentum, & terminum, hoc est sm̃ eas dispositiones, sm̃ quas hoc fundat, & illud terminat, nulla est relatio realis, quæ non consurgat in fundamento, posito termino. Sed hæc pertranseundo sunt dicta ꝓ claritate literæ, quæ de relatione loquitur formaliter, sicut, & Philos. 5. Physico.

¶Circa secundum dubium, scito Scotum in 4. dist. 6. q. 10. disputare ad omnem partem, & tenendo q̃ character est essentialiter respectus, sustinet ipsum habere rõnem potentiæ, & actiuæ, & passiuæ, pro quanto Deus ordinauit assistendo agere hũi talem respectum, puta sacerdoti, & similiter imprimere in patiens habens talem respectum, puta, characterem baptismi, ita q̃ respectus reddit baptizatum capacem passionis à Deo sic statuente, & similiter operationem sacerdotis efficacem. Et concurrunt hi respectus tanquam dispositiones in ordine ad agens uoluntariũ. Tenendo aũt, q̃ character est forma absoluta, sustinet, & q̃ potest poni in prima spẽ qualitatis, & q̃ potest poni in secunda, tãdemque ad rõnem huius, quæ in quarto dubio proposita est. Primo, q̃ nõ oportet omnem habitum esse bonum, uel malum, sed põt aliquis habitus esse indifferens. Quod probat dupliciter, tũ quia ex actibus indifferentibus frequentatis causatur habitus indifferens, tum quia frequentians considerationem alicuius cõclusionis geometricæ, habet habitum indifferentem. Secundo, quia character põt poni habitus supernaturalis bonus remote, ita quod nõ proxime, seu sufficienter põt esse principium actus boni, sed remote, sicut fides, spes, charitas infusa non est sufficiens principium boni actus, sed inclinat ad bonũ actum efficientibus aliis requisitis: multo aũt remotius character põt disponere ad bonum actum.

¶Ad horum clariorẽ notitiam aduertendũ est, q̃ nisi formaliter consideremus, locemusq; res in suis generibus, uagari multipliciter contingeret. Quocirca cum character sacramentalis sit formaliter potentia (est. n. baptismalis character, quo per se primo homo põt recipere sacramenta reliqua, ut pater, & similiter character ordinis, quo primo minister ecclesiæ, puta, sacerdos, põt conficere Eucharistiã &c.) & sit supernaturale accidens impressum aiæ, cõsequens est, ut sub illo genere accidentiũ formaliter locetur, quod potentias actiuas, uel passiuas contineat, quod constat solum qualitatis genus esse, & unam illius speciem, secũdã s. Nec obstat q̃ nõ sit naturalis potentia, q̃n sicut sub habitus specie continentur non solum nãles, sed supernaturales habitus, ita sub potentiæ accidentalis specie continentur non solũ naturales, sed supernaturales potentię, & in hoc debet quiescere intellectus bene dispositus.

¶Ad distractionem autem Scoticam, trahentem relationem ad rationem potentiæ, patet responsio ex hoc ipso quòd distractio abusiua rerum, ac rationum formalium est.

¶Ad id uero, q̃ primo dicit de habitu indifferenter, dcm est q̃ nullus est actus humanus singularis indifferens moraliter, qã sit uel q̃n, ubi, sicut, ꝓ quo, aut propter, aut &c. debet, & sic est bonus moraliter: uel non q̃n, aut ubi, aut, sicut, aut propter, aut &c. debet, & sic est malus moraliter. Nec est inter ista duo medium in actu exercito, quia distinguuntur penes affirmationem, & negationem, ac ꝓ hoc nullus potest esse habitus indifferens ex hoc capite.

¶Ad id uero, quod de consideratione frequenti cõclusionis geometricæ subditur, dr q̃ si consideratio est scientifica, generatur habitus bonus. s. scientiæ, quæ est uirtus, ac per hoc boni sũ, puta nisi uero consideratio est non scientifica, generabitur habitus opinatiuus, qui etiam non est indifferens, sed declinat ad bonum, uel malum, prout declinat ad uerum, uel falsum.

Et quia character est forma supernaturalis, à Deo pro munere F impressa: ac per hoc si esset habitus, non posset poni indifferens, ideo Scotus ad vltimam responsionem confugit, quę falsum in primis affert, dum charitatem, fidem, ac spem infusam a sufficientibus, proximisq; principijs elicitiuis bonorũ actũ aufert. Est.n. infusa charitas, & sufficientissimum, & proximum elicitiuum principium dilectionis Dei super oia: sed ꝙ iste puer baptizatus nõ actu diligat, prouenit ex conditione ipsius hãtis charitatẽ, quia.s. habet organa impediẽtia &c. & non ex insufficientia aut elõgatione habitus. Et simile est de dormiente, aut ebrio: non.n. ex parte habitus infusi, aut acquisiti prouenit, ꝙ dormiens, aut ebrius nõ considerat geometricas demonstrationes, aut nõ credit, seu sperat, sed ex impedimẽto habentis habitũ. ¶ Male deinde locat characterẽ in spẽ, dũ ex his, ad ꝙ remote se hẽt, locat ipsum. Dẽt siquidem iudicari res sũ ea, quæ sibi proxime conueniunt, & nõ sũt remota, ac p hoc, non dẽt character poni sub specie habitus boni, quia valde remote disponit ad actum bonum. Sed hæc accidunt Scoto, quia difficile est operire falsũ: Quo circa uideto oia consonare uero, & absque difficultate ulla characterem poni, nõ habitum, sed potentiam, quæ ex propria ratione indifferẽs est ad bonum, & malum (character.n. est potẽtia, qua potest quis dare uel recipere, & nõ est, quo potest bene, uel male dare, uel recipere) ut sic perspicias diuinam sapientiam disponentẽ omnia suauiter, donãdo nobis supernaturales potentias, dare eas suauiter, hoc est seruata conditione potentiarum, ut.s. sint quib. possumus, & non quibus bene, uel male possumus.

¶ Argumẽta Petri Aureoli apad Capreolũ in 4 dist. 4 contra hoc ꝙ character sit potentia, quia ad specialia descendunt de prãte effectuia transubstantiationis in eucharistia &c. omittenda cẽsui, quia suo loco quærẽbor seruanda est quęstio.

In corp. a. & ar. prec.

Porret. o. 346 4. d. 4. q. 1. a. 2. & a. 3. q. 5.

Li. 18. c. 18 in prin. to 9.

SVP. QVAEST. LXIII. ART. III.

Sot. 4. s. d. 1. q. 4. a. 3.

TItulus de Christo loquitur, ut est verbum incarnatum, ut distinguit ir a patre, & Spiritusancto, ac ipsa Trinitate. Denotat autem obliquus casus, auctoritatem in ipso Christo: ita ꝙ sensus est, an character sacralis sit character, Chro, ut principi configuratus, seu cõsignans characterem ipsum suscipientes. Sicut character Romanus consignat milites Cęsari, & Gallicus regi Francorum, &c.

¶ In corpe, tria fiunt. Primo, distinguit character fidelium in dignã: secundo, inquirit quæsito: tertio ponit unum corollarium.

¶ Quo ad primum distinguitur character fidelium in characterem ad cælestem beatitudinem: & characterem ad militantis Ecclesiæ cultũ. Ille est charitas, seu gra: hic est sacralis, de quo est sermo. Cõo istorum ex cõi rõne characteris declaratur. Diuersitas autem ex diuersitate finium, ac actuũ manifestatur in lra. Prælibauit autem auctor distinctionẽ hãc, ut clara fieret doctrina sacræ scripturæ, ꝙ in argumentis discutitur, & ne nouitium ambiguum relinqueret, aut suspensum.

¶ Quo ad secundum conclusio responsiua quæsito est, Character sacramentalis, est character Christi. Probatur, Character sacramentalis est ad recipiendum, & dandum ea, quæ sunt cultus Christiani. ergo est specialiter, character Christi. Probatur cõsequentia: quia totus ritus Christianæ religionis derivatur a Christi sacerdotio, cui configurantur fideles

¶ Nota hic, quãr formalis fit doctrina Autoris, dum de cultu Christianæ religionis tractans, in Christum caput, non secundum quamcunque illius cõditionem, sed secundum sacerdotij redutit characterem christiani cultus: sacerdotis.n. est principatus cuiusque religionis tãquam falsæ.

¶ Quo ad tertium, corollarium est: Characteres sacramentales sunt participationes ꝺam sacerdotij Christi: ex eo enim quòd

Conclus.

Ar. 1. huius quæst.

li, ſm imaginem cõsignans trinitatẽ creatam Trinitati creanti, & recreanti, & distinguens a nõ cõfiguratis ſm statum fidei: sed character æternus est ipse Christus, ſm illud Hebr. 1. Qui cum sit splendor gloriæ, & figura, uel character substãtiæ eius. ergo uidetur, ꝙ character sit proprie attribuendus Christo.

RESP. dcm, ꝙ (sicut ex supra dictis patet) character proprie est signaculum quoddam, quo aliquid insignitur, ut ordinatũ in aliquem finem, sicut charactere insignitur denarius ad usum commutationum, & milites charactere insigniũtur, quasi ad militiam deputati. Homo autem fidelis ad duo deputatur. Primo quidem, & principaliter, ad fruitionem gloriæ. & ad hoc insignitur signaculo gratiæ, secundum illud Ezec. 9. Signa Thau super frontes uirorum gementium, & dolentiũ. & Apocal. 7. Nolite nocere terræ, & mari, neque arboribus, quoadusque signemus seruos Dei nostri in frontibus eorum. Secundo aũt, deputatur quisq; fidelis ad recipiendum, uel tradendũ aliis ea, quæ pertinent ad cultum Dei & ad hoc proprie deputatur character sacralis. Totus autem ritus christianæ religionis deriuatur à sacerdotio Christi. & ideo manifestum est, ꝙ character sacramentalis ſpaliter est character Christi, cuius sacerdotio configurãtur fideles, ſm sacramentales characteres: qui nihil aliud sũt quàm quædam participationes sacerdotii Christi, ab ipso Christo, deriuatæ.

Conclus.

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ Apostolus ibi loquitur de cõfiguratione, ſm quam aliquis deputatur ad futuram gloriã, quæ fit per gratiam: quæ ſpiritusancto attribuitur, in quãtũ ex amore procedit, ꝙ Deus nobis aliquid gratis largiatur, qđ ad rõnem gratiæ pertinet. Spiritus autem sanctus amor est:

A character sacralis est Christi sacerdotis character, consequens est, ut sit quædam diminuta imitatio ordinata ad actus spectantes ad Christi sacerdotium: quod est esse participationem sacerdotii Christi. Baptismali siquidẽ charactere a Christi sacerdotio habet hõ formaliter, & esse membrũ Christianæ religionis, & esse capacem reliquorum sacrorum a Christi sacerdotio deriuatorum. Et simile proportionaliter est de aliorum sacrorum characteribus.

SVP. QV. LXIII. ART. IIII.

S. Bon. 4. s. d. 6. q. 3. a. 1
Scot. 4. s. d. 6. q. 11.
Ricar. 4. s. d. 5. q. 1.
Duran. 4. s. d. 4. q. 1.
Sot. 4. s. d. 1. q. 4. a. 4. & 4. d. 4. q. 1. co. 2. & 3

TItulus clarus.

¶ In corpore una conclusio. Character est subiectiue in potẽtia aiæ. Probat. Character est signaculũ, quo anima insignitur ad recipiendum, uel tradendum ea, quæ sunt cultus Christiani. ergo ordinatur ad actus. ergo est potentia aiæ. Prima cõsequentia (quę nõ nisi implicite in lra habetur) probatur ex eo, ꝙ cultus diuinus in actibus consistit. Secunda aũt, qa potentia animæ ordinat ad operari, sicut essentia ad esse.

¶ In responsione ad primum aduerte distinctionem in lra positã, de eo, ad quod disponit character. s. uel propinque, uel remote, & ꝙ proxime disponit ad actũ? Christianæ religionis: remote aũt disponit ad gratiam. Et hoc probatur in lra: quia ad hoc disponit ex cõsequenti. Et tu potes addere, quia disponere ad gram est eõis conditio sibi, & multis aliis: multa.n. alia disponunt ad gratiam (ut patet) & non est de numero propriorum sibi.

¶ Et hæc si retineris, uidebis uanũ esse laborem Scoti in ult. q. di. 6. 4 sen. procedentis ex eo, quod dispositio ad formãnumquãm est in posteriori naturaliter susceptiuo: hoc.n. falsum esse constat de dispositione, non proxime sed remote. Põt.n. res, quæ non nisi remote, & ex consequenti est dispositio ad gratiã (quæ in essentia aiæ ponenda est) poni in quacũq; potentia aiæ: immo & in membris exterioribus, hmõi.n. dispositiones (ut in lra dicitur) non uendicant sibi subiectum ex eo, ad quod remote disponunt, sed ex eo ad quod proxime disponunt.

¶ Cane hic ne dicta de charactere intelligas dicta de sacramẽtis characterẽ imprimentibus, & incidas in foueam, putãs qꝺ sacramenta hmõi conferant gratiam ex consequenti, sintque principaliter causæ characterũ, & ex consequenti gratiæ: quia character, ut in lra dicitur, non proxime, sed ex consequẽti dispositio est ad gram. Recolito superius habitæ doctrinæ, ꝙ gra tia est principalis sacramentorum effectus, & character est effectus secundarius, & perspice non litęꝫ attribuere sacro conditionem characteris: cum hoc.n. ꝙ character est remote & ex consequenti dispositio ad gratiam, stat ꝙ gratia sit principalis effectus sacri: tunc.n. gratia non esset principalis effectus sacri, si solum daretur per sacrũ, vt sequela ad characterem: quæ phantasia procul sit a te: baptismus namq; est principaliter lauacrum regenerationis in filios Dei, in membra Christi: & secundario impressiuus characteris, & confert gratiam ex primo principaliter, & præter hoc habet unde confert gratiam ex consequenti, scilicet propter characterẽ, ita ꝙ character naturali ordine est effectus gratiæ, per qđ aliquis fit Christianus formatus: priꝰ.n. natura est esse, quod spectat ad gratiam, quàm posse, qđ est characteris: & cũ hoc est dispositio ex consequenti ad gratiam, pro quanto ad posse donatũ a Deo, comitatur antecedẽter uel consequẽter largitio bene posse.

¶ Et bene nota, quod character non ponitur dispositio ad gratiam absolute: sed character secundum rationem suæ causę, scilicet diuinæ largitatis, ponitur dispositio ad gratiam. Diuinæ siquidem largitatis ratio hab. t. ut cui dat posse, de bene posse: hac enim ratione character ponitur dispositio ad gratiam, ut patet in hac lra. Et cum hęc sit uaueris, Durandi obiectiones in 4. di. 4. q. 1. spernes.

¶ In responsione ad tertium, dubium ex Scoto occurrit in præ-

P. 2. q. 109 ar. 4.

Ar. 1. huius q.

Ar. præce. in arg. sed contra.

Ar. præce.

Conclus.

Porret. o. 347 4. d. 4. q. 1. ar. 1. corp. Et artic. 3. q. 3.

Ar. 2. huius q.

dicta ultima quæstione, ponente characterem in uoluntate: tũ, quia est dispositio ad gratiam, quæ est in uoluntate, quia gra est idẽ quod charitas: tum quia si character est signum, uel fundamentum obligationis aiæ ad Deum, rõnabile est quod ponatur in illa potentia, cuius primo est obligare, uel esse rõnem obligandi: talis aũt est uoluntas, quia præcise per actũ eius aliquis se obligat principaliter: reliqua.n. concurrentia ad obligationem, non sunt nisi quædam præambula, aut signa.

¶Ad hoc dr, q auctor, & inferius in sequēti articulo in tñsione ad sñm, probat characterē non esse in voluntate: quia character est uis instralis: ac per hoc consistit in moueri ab alio: uoluntatis uero, est mouere seipsam ad operandum. dissonat igitur cōditio characteris a conditione uoluntatis. Et hic probat characterē esse i intellectu:

quia actus ad quos p̄xime disponit, sūt credere, uel tradere ea, quæ sunt Christiani cultus, sunt quædā fidei p̄testationes. Vñ ad primā Scoti obiectionem non oportet aliter rñdere: quia iā dictū est, q̄ characteri non affligatur subiectum, ex eo q̄ est dispositio ad gratiā: quia remote ad eam disponit.

¶Ad sñm aūt dr primo, q̄ conditionalis assumpta est falsa: qa non est necessaria, quia cum veritate antecedentis stat q̄ character sit in illa potentia cuius sunt primo actus operationes, ad quas character obligat, quæ est primo obligatiua. Dr secundo, q̄ aūs pōt dupliciter intelligi, q̄ character sit obligatiuus ut proximus, uel ex consequenti. Et q̄ character per se, & proxime, non est ad obligationū, sed professionum Christiani cultus. & fidei, & pp hmōi professionem obligat, quod est ex sequenti obligare: character. n. in anima monstrat animā Christianæ religionis, ac p hoc obligatā Chro, & non econtra, sicut character militaris mōstrat militem romanum, & iō obligatum Cęsari. Argūm aūt utitur antecedente in primo sensu, in quo etiam, ut prima testatur responsio, falsam constituit conditionem.

¶Circa eandem rñsionem dubium aliquod occurrit, de ratione assignata in littera, s. quia diuinus cultus consistit in protestatione exteriori a signatū character actus intellectus, in quo est fides. Sunt characteri assignandum est subiectum: ex cuius dictamine, ad quem proxime disponit, consequens est ut subiectum eius sit illud, circa quod est subiectum propriū, & proximū principium ipsius cultus. magis q̄ illud, quod est subiectū principiōis, remoti cuius cultus: sed proprium, proximumq; cultus Dei principium est religionis uirtus, quæ est in uoluntate. ergo character, qui potentia est ad recipiendum, uel tradendum ea, quæ sunt cultus, est in uoluntate, & non in intellectu, in quo est fides, quæ remotum est principium cultus, quia mediante religione, & cōe, quia fides operatur mediāte ea, quæ sunt materialium uirtutum: puta spei, charitatis, religionis, &c.

¶Ad hoc dr, q̄ characterem conuenire in subiecto cum fide magis quam cum religione, ex duobus sumi potest. Primo ex eo, q̄ tam fides, q̄ character inter principia religionis computantur universaliter: quia religio filia est fidei, & quædam fidei protestatio: ex religione namque profitetur quilibet fidem suam. Character quoq; cum potentia sit actiua, uel passiua actuū religionis, principii rationem habet. secundo ex eo, q̄ tam fides q̄ character respicit diuinum cultū sñm id, quod est religio: aūt respicit diuinum cultū sñm rōnē boni est. n. religio uirtus moralis cuius est reddere debitum bonum, & eius opus bonum effi-

dum, q̄ subiectū alicui accidenti attribuitur ēm rōnem eius ad quod propinque disponit: non aūt ēm rationem eius, ad quod disponit remote, uel indirecte. Character aūt directe quidem, & propinque disponit animā ad ea, quę sunt diuini cultus exequenda, & quia hæc idonee non fiunt sine auxilio gratiæ (quia vt dr Ioan. 4. Eos, qui adorant Deū, in spiritu, & ueritate adorare oportet) ex cō sequēti diuina largitas recipientibus characterē, largiē giam, per quā digne impleant ea, ad q̄ deputāt. Et iō characteri magis est attribuendū subiectum, ēm rōnem actuū ad diuinum cultum pertinentium, quām secundum rationem gratiæ.

Ad II dcm, q̄ essentia aię est subiectū potentiæ naturalis, quæ ex principiis essentiæ procedit, talis aūt potentia nō est character: sed est quędam spūalis potētia, ab ex extrinseco aduenientē: vñ sicut essentia aiæ, p quā est naturalis uita homini, perficit per gratiā, qua aia spūaliter uiuit: ita potentia naturalis aiæ perficit per spirituale potentiā, quæ est character. Habitus. n. & dispositio pertinent ad potentiā aię: eo q̄ ordinantur ad actus, quorū potentię sunt principia. Et ea dem ratione omne, quod ad actum ordinatur, est potentiæ tribuendum.

Ad III dcm, q̄ sicut dictū est* character ordinat ad ea, q̄ sunt diuini cultus. Qui quidē est quædam fidei protestatio p exteriora signa. Et iō oportet, q̄ character sit in cognitiua potentia animę, in qua est fides.

ARTICVLVS V.

Virum character insit animæ indelebiliter.

Ad quintvm sic proceditur. Vr q̄ character nō insit animę indelebiliter. Quāto enim aliquod accidens est perfectius, tanto firmius inhęret: sed gratia est perfectior q̄ character q̄ character ordinat ad gratiam, sicut ad ulteriorem finem: gratia autem amittitur per peccatum. ergo multo magis character.

¶2 Prę. Per characterem aliquis deputatur diuino cultui, sicut dictum est.* sed aliq a cultu diuino transeunt ad contrarium cultum, per apostasiam a fide. ergo uidetur, quòd tales amittant characterem sacramentalem.

¶3 Prę. Cessāte fine, cessare debet & id, qđ est ad finē, alioqn frustra remaneret: sicut post

¶ Ad obiectionē aūt in oppositū, dr, q̄ propositio illa: si character debet subiectū rōe cuius dēt potius poni in subiecto principii proximi ipsius cultus, q̄ principii remoti e usdē, uera forte est ceteris paribus: sed hic non sunt cętera paria, quia cultus respicit a principio proximo, pro ut bene, uel male fit, a qua ratione longe est character. principio uero remoto tenus uero respicitur ſſm id, qđ est, in qua ratione conuenit character cum fide, quæ est principium remotum, & rōe. Et propea non sequitur, character sit in uoluntate, quia est religiosus sed concludit oppositum. s. in intellectu, in quo est fides.

¶ Circa eādem rñsionem dubium ex Durando in 4. sen. dist. 4. q. 1. occurrit, de subiecto characteris, q̄ sit potentia exequitiua: quia uirtus perficiens non ad cognoscendum, nec appetendum, sed ad exequendum, debet poni non in intellectu, nec in uoluntate, sed in potentia exequutiua: character āt est hmōi ut patet. ergo.

¶ Ad Aoc dr, q̄ characterem esse in alia potētia q̄ intellectus. uel uoluntatis, est impossibile: quia quæli bet alia potentia est

in compositō: character autem est in anima intellectiua: quod ex eo patet, q̄ est perpetuus, remanens in anima separata: in cuius signum si baptizatus, aut ordinatus resurgeret, non rebaptizaretur, aut reordinaretur.

¶ Ad obiectionem aūt dr, q̄ licet maior sit uera de uirtute, seu habitu, non tñ est uera de potentia: character aūt non est uirtus, aut habitus, sed potentia. licet. n. habitus in parte intellectiua sit ad cognoscendum, uel appetendum: potentia tñ opposita ad neutrum esse potest, immo debet: qūi intellectus ipse sufficit pro potentia ad intelligendū, & uoluntas pro potentia ad appetendū. Quocirca cū character sit potētia in parte superiori aiæ ad recipiendū, uel tradendū cultū protestātem fidem, rationabiliter ponitur in subiecto fidei, ut in littera dicitur.

SVPER QVÆST. LXIII. ART. V.

Sent. 4. d. 1. q. 4. a. 5.

In titulo aduerte, quod ly indelebiliter pōt dupliciter accipi, uel per negationem omnis potentiæ etiam logicę, ad deletionem, & sic esset sensus, an character insit indelebiliter, ita q̄ implicet contradictionem ipsum deleri, & sic sensus procedit ab intentō: potest enim a Deo deleri, desinendo conseruare ipsum: uel per negationem proprię, seu proximæ naturalis potentiæ ad deletionem, & hic sensus est intentus: non enim quæritur quid possit Deus facere, sed quid suapte natura conueniat characteri:

¶ 13

¶In corpore est una conclusio: Character indelebiliter manet in anima. Probatur: Omnis sanctificatio, quę fit per sacerdotiū Christi, est perpetua re consecrata manente, sed character sacramentalis est quædam participatio sacerdotis Christi æterni, in eius fidelibus secundum animæ partē incorruptibilē. ergo character idelebiliter manet in anima. Maior & probat, & declarat. Probatur quidem: qa sacerdotiū Christi est æternū, ut patet auctoritate scripturæ. Declaratur uero ex eo, q̄ res inanimatæ conferentes a ministris sacerdotii Christi, retinēt cōsecrationem, quādiu sunt, ut patet in Ecclesiis, calicibus, &c. Minor uero quoad primā partem, declarat ex duobus. Primo, ex proportionalitate Christi secundum plenā sacerdotii potestatē, & fidelium eius ſſm aliquā potestatem respectu sacrorum, & cultus, &c. Secundo, ex hoc, q̄ Christo nō cōuenit habere characterem. Quoad secundam aūt partem, scilicet æterni, non oportet aliter p̄bari. Quo ad tertiā uero probat ex eo, q̄ ista est subiectum characteris secundum intellectum.

¶ Aduerte hic, q̄ hmōi nomen proposuimus ly æterni, ppea quia character habet rōnem uis instrumentalis. Constat. n. q̄ nisi principale agens sit æternū, impossibile est ponere instrumētalem eius uirtutem perpetuam.

¶ Aduerte secundo ly re consecrata manente: quoniam inde apparet tñsio ad Scotū, in 4. sent. dist. 6. q. 9. obijcientem ex indelebilitate characteris negationem uirtutis supernaturalis in sacris: qa uirtus illa nūquā posset corrumpi eodem mō, quo characterem indelebilē Thomas ponit. Rñdemus siquidem, q̄ uirtus in sacramentis existens manet quādiu sacrum manet, sicut, & character durat, quamdiu anima durat: ductāte siquidem sacro durat, & uirtus illa. Et sicut si cessaret esse anima, desineret, & ei⁹ character, ita cessāte sacri, cessat uirtus illo. Et qūi cōstat sacra ola paululū durare, utpote hūtia uerba p formis, iō mirū ñ ē ſſ spūales uirtutes eo tū crebro cē desinūt.

ma habens esse completum in ea: character āt est in aia, sicut quædā uirtus instrumētalis, vt suprā dictum est. Forma aūt completa est in subiectum, ēm condit onem subiecti, & quia aia est mutabilis ēm liberū arbitriū, quādiu est in statu vię, consequens est q̄ gra insit aiæ mutabiliter: sed uirtus instrumentalis magis attenditur ēm conditionem principalis agentis, & ideo character indelebiliter inest aię, non pp sui perfectionem, sed pp perfectionem sacerdotii Christi à quo deriuatur character, sicut quædam instrumentalis uirtus.

Ad II dicēdum, q̄ sicut* Augustinus dicit ibidē, nec ipsos apostatas uidemus carere baptismate: quibus utique p pœnitentiam redeuntibus nō restituitur, & iō amitti nō posse iudicat. & huius rō est: qa character est uirtus instrumentalis, ut dictū est. Rō aūt instri consistit in hoc, q̄ ab alio moueatur: non aūt in hoc q̄ ipsū se moueat, qđ pertinet ad uoluntatem. Et ideo, quantumcumque uoluntas moueat in cōtrarium, character nō remouetur propter immobilitatem principalis mouentis.

Ad III dcdm, q̄ quamuis post hāc uitā nō remaneat exterior cultus: remanet tñ finis illius cultus, & iō post hāc uitā remanet character, & in bonis ad eorū gloriā, & in malis ad eorū ignominiā: sicut etiā militaris character remanet in militib⁹ post adeptā uictoriā, & in his, q̄ uicerūt, ad gloriā, & i his, q̄ sūt victi, ad pœnam.

ARTICVLVS VI.

Virum per omnia sacramenta nouæ legis imprimatur character.

Ad sextvm sic proceditur. Vr, q̄ per omnia sacra nouæ legis imprimat character. Per omnia enim sacramēta nouæ legis, fit aliquis[b] particeps sacerdotij Christi: sed character sacramētalis nihil ē aliud

¶In responsione ad primum, aduerte rationē Auctoris, ex philosophia nō solum principia, sed testimonium ad sensum habere. Videmus enim motum cælestem durationē ex parte motus sortiri tantū; sit hmōi rerum (quarum esse consistit in fieri) duratio ex parte agētis, ut negātes consequi permanēt, & tes manu Creatoris concedant huiusmōdi res impfectas posse perpetuari ab agēte perpetuo, ut Auer. in 12. Meta. testatur. Et habes in hac littera aliam rōnem radicalem huius differentiæ, inter formam habentem esse completū, & formā, quæ est uis instrumētalis, qa illa quasi fixa in subiecto, sequitur cōditionem subiecti: ista uero quasi desiturus quidā agentis illius sequitur conditionē.

SVP. QV. LXIII. ART. VI.

Sent. 4. d. 1. q. 4. a. 6. C. 4. d. 4. q. 1. co. 1. & 4.

Titulus clarus est.

¶ In corpore una conclusio: Per tria facra tñ imprimit Dona. character. Hæc cōclu rū a primo quo ad exponentem negatiuam implicite ponitur in littera. Et sñ se rotam in ira implicite probat, præsupponendo tñ pradicta de characte re. s. qđ est potentia ad recipiēdū, vel tradendum ea, quę sunt diuini cultus. Ex hoc enim suppositō principio, ptedit Auctor, quasi ſſ bsumēdo, q̄dam sacra nō spectare directe ad nouum cultū diuinum, aut nō ordinare ad recipiendum, uel tradendū: ae per hoc in his non imprimi characterē: unde distinguit i primis Auctor duos sacrorum fines. s. remedium peccati, & diuinum cultum. Et in primo omnia dicit conuenire in secūdo aūt non, qđ probat de sacro pœnitentiæ: subdistinguit deinde in tria membra sacra ordinata ad sñm finē, & excluso uno eorū. s. Eucharistiæ, cōcludit, reliqua duo gūra imprimere characterem. Et clare patet processus in ira.

¶ Aduerte hic, q̄ circa eucharistiæ sacramentum possunt duo considerari, s. ipsum sacramentum (qđ nihil aliud est q̄ actio sacramentalis consistens in consecratione materię) & pōt cō siderari

In solutione prę.

Conc. 10

Li. 2. c. 13. a me. to. 7.

Ar. 3. huius quæst.

Conc. 10

Art. prę. ad 3. arg.

Port. 6 348 4. di. 4. q. 1 art. 3. q. 4. Eccl. Ro. q

Port. 6 349 Inf. q. 72. art. 5. Et 4. d. 4. q. 1. ar. 4. q. 2. & 3. Et q. 3 art. 2. q. 3. Et d. 7. q. 2. ar. 1. q. 1. & q. 3. a. 1. q. 3. Et d. 23. q. 1. a. 2. q. 3.

fideratiusus sacramẽti, quo Eucharistia p cipitur à nobis. Et de primo quidẽ, an imprimat characterem, sub qõne cadere non pot: quia actio illa nihil ponit in animabus nris: sed ad materiam exteriorem terminatur. De secũdo aũt Auctor loquitur, reddens rõnem quare non imprimit nobis characterẽ, & cũ hoc magnificans ipsum, quod continet Christum, in quo est fons omnium charismatum.

q̃ participatio sacerdotii Christi, *ut dictum est. ergo uĩ q̃ p omnia sacramenta nouæ legis imprimatur character.

¶2 Præt. Character se habet ad animam in qua est, sicut[h] cõsecratio ad res consecratas: sed per qdlibet sacrum nouæ legis hõ recipit gram sanctificantẽ, † ut supra dictum est. ergo uĩ q̃ per quodlibet sacrum nouæ legis, imprimatur character.

¶3 Præt. Character est res, & sacramentum. In quolibet aũt sacramento nouæ legis est aliqd qđ est res tm̃, & aliquid quod est sacramẽtũ tm̃, & aliquid quo est res, & sacramentum. ergo quodlibet sacramẽtum nouæ legis imprimitur character.

SED CONTRA est, q̃ sacra in quibus imprimitur character non reiterantur, q̃ character est indelebilis, † ut dictum est: quędam autem sacramenta iterantur, sicut patet de pœnitentia, & matrimonio. ergo nõ oia sacramenta imprimũt characterẽ.

RESP. dcm, q̃ (*sicut supra dictum est) sacra nouæ legis ad duo ordinãtur: s. in remedium peccati & ad cultum diuinum. Est aũt omnibus sacramentis cõe, q̃ per ea exhibetur aliquod remedium contra peccatum, per hoc q̃ gratiam conferunt: nõ ãt omnia sacra ordinantur directe ad diuinũ cultũ: sicut patet de pœnitentia, per quam hõ liberat̃ à peccato: nõ aũt per hoc sacrum, exhibetur homini aliquid de nouo pertinens ad diuinum cultũ, sed restituitur in statum pristinum. Pertinet aũt aliqd sacramentum ad diuinum cultum tripliciter: uno modo, per modum ipsius actionis: alio modo, per modum agentis: tertio modo. per modum recipiẽtis. Per modũ quidẽ ipsius actionis pertinet ad diuinũ cultũ eucharistia, in qua principaliter diuinus cultus consistit, inquantũ est ecclesiæ sacrificium: & per hoc idẽ sacrum nõ imprimit hoi characterẽ: quia p hoc sacrum non ordinat̃ hõ ad aliqd aliud ulterius agendum, uel recipiendum in sacris, cũ potius sit finis, & consummatio oium sacrorum, vt̃ Dion. dicit 3.c. Eccl. hierar. continet tũ in se ipsũ Christum, in quo non est character: sed tota sacerdotii plenitudo. Sed ad agentes in sacramentis, pertinet sacramentum ordinis: quia per hoc sacramẽtum deputantur homines ad sacramenta aliis tradenda: sed ad recipientes pertinet sacrum baptismi: quia per ipsum hõ accipit potestatem recipiendi alia ecclesiæ sacra. uñ baptismus dr̃ esse ianua oium sacrorum. Ad idem ẽt ordinatur quodammodo confirmatio, ut infra suo loco dicet. † & iõ[m] per hęc tria sacramenta character imprimitur, s. per baptismum, confirmationem, & ordinem.[n]

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ per omnia sacramenta fit homo particeps sacerdotii Christi, utpote percipiens aliquẽ effectũ: non tamen per omnia sacramenta aliquis deputatur ad agendũ aliquid, uel recipiendum, quo pertineat ad cultũ sacerdotij Christi: quod quidem exigitur ad hoc, q̃ sacramentum characterem imprimat.

AD II dicendum, q̃ per omnia sacramenta sanctificatur homo, secundum q̃ sanctitas importat munditiam à peccato, quę fit per gratiã: sed specialiter per quędam sacramenta, que characterẽ imprimunt, homo sanctificatur quadam consecratione, utpote deputatus ad diuinum cultum: sicut etiam res inanimatę sanctificari dicuntur, inquantum diuino cultui deputantur.

AD III dicendũ, q̃ licet character sit res, & sacramentum, non tñ oportet omne id, quod est res & sacrm, esse characterem: quid autem sit res, & sacramentum, in aliis sacramentis infra* dicetur.

In materia cuiusque sac. in speciali.

QVAESTIO LXIIII.

De causa sacramentorum, in decem articulos diuisa.

SVP. QVÆ. LXIIII.

DEINDE considerandum est de causa sacramentorum, siue per auctoritatem, siue per ministerium.

Et circa hoc queruntur decem.

¶Primo, Vtrum solus Deus interius operet̃ in sacramẽtis.

¶Secundo, Vtrum institutio sacramentorum sit solũ à deo.

¶Tertio, De potestate, quam Christus habuit in sacramentis.

¶Quarto, Vtrum illam potestatem potuerit aliis communicare.

¶Quinto, Vtrum potestas ministerii in sacramentis, conueniat malis.

¶Sexto, Vtrum mali peccent dispensando sacramenta.

¶Septimo, Vtrum angeli possint esse ministri sacramentorum.

¶Octauo, Vtrum intentio ministri requiratur in sacramentis.

¶Nono, Vtrum requiratur ibi recta fides: ita scilicet, quòd infidelis non possit tradere sacramenta.

¶Decimo, Vtrum requiratur ibi recta intentio.

ARTICVLVS I.

Vtrum solus Deus operetur interius ad effectum sacramenti.

ART. I.

Sot. 4. scd. distinct. 1. q. 5. arti. 1.

Paluel. 4. distinctio. 2. quæst. 5.

TItulus clarus est. ¶ In corpore vnius ponitur distinctio bimembris cum duabus conclusionibus singulis, iuxta singula membra. distinctio est: Operari effectum cõtingit, uel per modũ principalis agentis, uel per modũ instrumenti. Prima conclusio est solus Deus primo modo operatur effectum interiorem sacramenti. Et probatur dupliciter, ut patet clare in litera. Secunda uero conclusio est: Homo potest operari ad interiorem effectum sacramenti secundo modo. Et probatur: quia minister habet rationem instrumenti, &c.

¶Aduerte hic, q̃ cum in litera dicitur, Solus Deus est causa gratiæ, intelligas de causa principali: quoniã de illa est sermo i prima conclusione, pro qua hoc dicitur, & superius determinatũ est sacramenta causare instrumentaliter gratiam. Et hic in secunda conclusione dicitur, hominem ministerialiter causare interiorem effectum sacramenti, eadem ratione, qua sacramentum est causa gratiæ: quoniam ministro utitur Deus, sicut, & sacramentali locutione, ut instrumẽto ad causandum interiorem

Porr. o 357 Infr. ar. 5. Et 4 di. 5. q. 2. art. 3. q. 2.

Cap. 5. 1. p. per totum

tiorem effectũ sacrũ. Immo una, eadem q̃ uis instrumentalis pfecta in sacro, & ministro: sicut in uerbis, & reb⁹, rõe: quia minister nõ nisi ut necessario requisitus ad pfectionẽ sacri concurrit. Ob. aũt requisitus ad perfectionem sacri, uti⁹ principale agẽs (qđ é Deus) vt partialibus concurrentibus ad pficiendũ sacrm unũ: qđ est uti eis ut partialib. concurrentib. ad perfectionẽ instrũ unius: in uno uero instro, quotcumque requirat partialia, una, eadem̃que perfecta uirtus instrumentalis ponenda est.

¶ In rõne ad sm̃, dubium occurrit, an gratiæ intensior gradus cõprehendat sub annexis, q̃ p deuotionẽ ministri impetrari possunt recipienti sacrm. Et est rõne dubii: qa si cõprehendatur sub annexis, sequitur pcedentia uerba literę (s. effectus sacri. non datur melior p melioremministrũ) esse falsa: quia si ex deuotione ministri, intensior gra da retur baptizato, ut absoluto, constat q̃ melior effectus daretur per melior ministrũ cum gia ipsa sit effectus sacri. In oppositũ aũt est q̃ nulla rõ apparet, quare alia dona Dei possunt habere rationem annexi impetrabilis p deuotionem ministri, & maioritas gratiæ non possit habere rõnem annexi hm̃di. Pot. n. deuot⁹ minister hoc sicut, & alia, a diuinæ misericordiæ largita impetrare.

¶ Ad hoc dr̃, q̃ eũ minister sacri non sit de terioris conditionis ministrando sacrm, q̃ si non ministraret, & similiter recipiens non sit ex receptione deterioris conditionis, nec diuina largitas ex hoc q̃ impedit sacrum arceuti, cõsequens est, ut possit minister impetrare maiorem gratiam recipienti sacrm. q̃ sit illa quæ regulariter per sacrm datur, aut quæ illi secluso ministri deuotione daret, sicut posset eandem maiorẽ gratiam extra ministerium sacri im

concl. m

D. 680. P. 2. q. 112. ar. 1.

concl. p

ministros ecclesiæ ptinet̃ pur A gare, illuminare, & perficere, ut patet p Dion.* in 5.c Cæle. hierar. ergo vĩ q̃ non solus Deus, sed ét ministri ecclesiæ interius operentur ad sacri effectum.

¶2 Præt. In collatione sacrorũ, quædam orationum suffragia proponuntur: sed orationes ilorum sunt magis apud Deũ exaudibiles, q̃ quorumcumque sm̃ illud Io. 9. Si quis Dei cultor est, & uoluntatem eius facit, hunc Deus exaudit. h ergo vĩ q̃ maiorem effectum sacri consequatur ille, qui recipit ipsum a bono ministro. sic ergo, & minister aliquid operatur ad interiorem effectum, & non solus Deus.

¶3 Præt. Dignior est, hõ q̃ res inanimata: sed res inanimata aliquid h operatur ad interiorem effectum: nã aqua corpus tangit, & cor abluit, ut Aug.* dicit super Io. ergo hõ aliquid operatur ad interiorem effectũ sacri, & non solus Deus.

SED CONTRA est, q̃ dr̃ Ro. 8. Deus est, qui iustificat. Cum ergo interior effectus oim sacramentorum sit iustificatio, vĩ q̃ solus Deus operetur interiorem effectum sacramenti.

RESP. Dcm, q̃ operari aliquem effectum, contingit dupliciter, uno modo per modũ D principalis agẽtis: alio mõ per modum instri.[m] Primo igitur modo, solus Deus operatur interiorem effectum sacri.[n] tum, quia solus Deus illabitur aĩę in qua sacramenti effectus existit ubi non est: tum, quia gratia, quæ est interior sacramenti effectus, [d] est a solo Deo, ut in secunda parte dictum est.* Character ét qui est interior quorundam sacramentorum effectus, E est uirtus instrumentalis, quæ manat a principali agente, qđ est Deus: [p] secundo autem mõ, hõ potest operari ad interiorẽ effectum sacramenti, inquantũ operatur per modum ministri [q] nam eadem ratio est ministri & instrumẽti: utriusque enim actio exterius adhibetur: sed sortitur effectum interiorẽ ex uirtute principalis agentis, [r] qđ est Deus.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ purgatio, sm̃ q̃ attribuitur ministris, ecclesiæ non est a peccato: sed dr̃ diaconi purgare, inquantum, uel immundos eiciunt a cœtu fidelium: uel ea sacris admonitionibus disponunt ad sacrorum receptionẽ. Sic ét sacerdotes illuminare dicuntur sacrum populum: nõ quidem gratiam infundendo, sed sacra grat̃e tradendo, ut patet per Dionysium.* ibidem.

AD II dicẽdũ, q̃ orationes, B quæ dicuntur in sacramentorũ collatione proponuntur Deo, non ex parte singulari personę, seu ex parte totius ecclesiæ cuius preces sunt apud Deum exaudibiles, sm̃ illud Mat. 18. si duo ex uobis consenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis a patre meo. Nihil tñ prohibet, quin deuoto viri iusti ad hoc aliquid operetur: illud tamen quod est sacramenti effectus, non impetratur oratione ecclesię, uel ministri, sed ex merito passionis Christi, cuius uirtus operatur in sacramentis, ut dictum est.* vnde effectus sacramenti non datur melior per meliorem ministrum. Aliquid tamen annexum impetrari potest recipienti sacramentum, per deuotionem ministri: nec tamẽ minister illud operatur, sed impetrat operandum a Deo.

Q. 62. a. 5.

AD III dcm, q̃ res inanimatę non operantur aliquid ad interiorem effectum, nisi instraliter, ut dictum est.* Et similiter homines non operantur ad sacramentorum effectum, nisi per modum ministerij, ut dictum est.

In cor. ar. Ibid.

ARTICVLVS II.

Vtrum sacramenta sint solum ex institutione diuina.

SVP. QV. LXIIII. ART. II.

Sot. 4. scd. 1. q. 5. ar. 2.

Porr. o 302 4. di. 3. q. 2 art. 1. q. 2. cor. Et di. 5. q. 1. ar. 1.

AD SECVNDVM sic procedit.. Videtur quòd sacramenta non sint solum ex institutione diuina. Ea. n. quæ sunt diuinitus instituta, [b] traduntur nobis in sacra scriptura: sed quædam aguntur in sacramentis, de quibus nulla fit mentio in sacra scriptura, puta de crismate quo homines confirmantur, & de oleo, quo sacerdotes inunguntur, & de multis aliis tam̃ uerbis quàm factis, quibus utimur in sacramentis. nõ ergo sacramenta sunt solum ex institutione diuina.

¶2 Prę. Sacra sunt quędã signa: res autem sensibiles naturaliter quædam significant, [b] nec potest dici q̃ Deus quibusdam significationibus delectetur, & non aliis: quia ipse omnia, quæ fecit approbat.

Universidad de Deusto Biblioteca

ARTICVLVS. III.

Virum Christus, secundum quòd homo, habuerit potestatem operandi interiorem effectum sacramentorum.

SVP. QV. LXIIII. ART. III.
Sen.4.d.5.q.1.a.3. Palu.4.d.5.q.1.a.3.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur q̄ Christus, secundum quòd homo, habuerit potestatem operandi interiorem effectum sacramentorum. Dicit enim Ioan. Baptista, ut habetur Io. 1. Qui me misit baptizare in aqua, ille mihi dixit: super quem videris Spiritum descendentem, & manentem super eum hic est, qui baptizat in Spiritu sancto, sed baptizare in Spiritu sancto, est interius gratiam Spūs sancti conferre. Spiritus sanctus autē descendit super Christum, inquantum homo. non inquantum Deus: quia sic ipse dat Spiritum sanctum. ergo videtur quòd Christus secundum q̄ hō, habuerit potestatem, interiorem effectum sacramentorum causandi.

¶ 2 Præt. Matth. 9. Dominus dicit, Sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata: sed remissio peccatorum est interior effectus sacramenti. ergo videtur quòd Christus, secundum quòd homo, interiorem effectum sacramentorum operetur.

¶ 3 Præt. Institutio sacramentorum pertinet ad eum, qui tamquam principale agens operatur ad interiorem sacramenti effectum: manifestum est autem, quòd Christus sacramenta instituit. ergo ipse est, qui interius operatur sacramentorum effectum.

¶ 4 Præt Nullus potest sine sacramento effectum sacramenti conferre, nisi propria uirtute effectum sacramenti operetur: sed Christus sine sacramento contulit sacramenti effectum, ut patet in Magdalena, cui dixit, Dimittuntur tibi peccata. ergo uidetur quòd Christus, secundum quòd homo, operetur interiorem sacramenti effectum.

¶ 5 Præt. Illud, in cuius uirtute sacrum operatur, est principale agēs ad interiorem effectum: sed sacra habent uirtutē ex passione Christi, & inuocatione nominis eius, secundum illud primæ ad Cor. 1. Numquid Paulus pro uobis crucifixus est, aut in noie Pauli baptizati estis? ergo Christus inquātū homo, operatur interiorem effectum sacramenti.

SED CONTRA est, q̄ Aug. dicit, quòd in sacramentis diuina uirtus secretius operatur salutem. Diuina autem uirtus est Christi, sm q̄ est Deus nō ut sm quòd est homo. ergo Christus non operatur interiorem sacramenti effectum, secundum quòd est homo, sed secundum quòd est Deus.

RESP. Dicendum, q̄ interiorem sacramentorū effectum operatur Christus, & secundum quòd est Deus, & secūdum quòd est homo: aliter tamē, & aliter. Nam secundum q̄ est Deus, operatur in sacris per auctoritatem: secundum aūt q̄ est hō, operatur ad interiores effectus sacramentorū meritorie, & efficienter, sed instrumentaliter. Dictū est enim, quòd passio Christi, quæ competit ei sm humanam naturam, causa est nostræ iustificationis, & meritorie, & effectiue, non quidem per modum principalis agētis siue per auctoritatem, sed per modum instrumenti, inquantum humanitas est instrumentum diuinitatis eius, ut supra dictum est. *Sed tñ quia est instrumentum coniunctum diuinitati in persona habet quandam principalitatem & causalitatem respectu instrumentorum extrinsecorū, qui sunt ministri ecclesiæ, utet supradictis patet. †Et iò sicut Chris inquantum Deus, hēt ptātem auctoritatis in sacris, ita inquantum hō, hēt ptātē ministerii principalis, siue ptātem excellētiæ: quæ quidem consistit in quatuor. Primo quidē in hoc q̄ meritum, & uirtus passionis eius operatur in sacris, ut supra dictū est. †Et quia uirtus passionis, copulatur nobis per fidem (sm illud Rom. 3. Quē proposuit Deus propitiatorem per fidē in sanguine ipsius) quam fidem per inuocationem nominis Christi protestamur, iō secundo ad ptātem ex excellentiæ, quam Christus hēt in sacris, pertinet q̄ ei⁹ nomine sacra sanctificantur. Et quia ex eius institutione sacra uirtutem obtinent, inde est q̄ tertio ad excellentiā potestatis Christi pertinet, q̄ ipse, qui dedit uirtutem sacramentis, potuit instituere sacramenta. Et quia causa non dependet ab effectu, sed potius econuerso, quarto ad excellentiam potestatis Christi pertinet, q̄ ipse potuit effectū sacrorum sine exteriori sacro conferre. Et per hoc patet. ad obiecta: utraq; enim pars obiectionum, secundū aliquid uera est, ut dictum est.†

Tit. de sacra. pp. c. 2.

Ar. præc. Et q. 62. ar. 1. & 5.

concl. m

Hebr. 1. q. 1. c. Multi secularia, a me. illo. Simile habet. Aug. l. 3. cōt. Donatis. c. 10. a me. to. 7 Concl. m

q. 48. & 49 q. 13. ar. 2. & 3.

Ar. 1. huius quæst.

q. 62. ar. 5.

Li. 1. de sacra. pp. c. 2.

*Alias affectus.

Li. 3. contra Max. c. 7. ad n. 6.

Ad primum ergo dicendum, q̄ illa, q̄ aguntur in sacris per homines instituta, non sunt de necessitate sacri: sed ad quandā solennitatem, quæ adhibet sacris, ad excitandā deuotionē, & reuerentiam in his, qui sacra suscipiunt. Ea uero, quæ sunt de necessitate sacri, ab ipso Christo instituta sunt, q̄ est Deus, & hō. & licet non sint omnia tradita in scripturis, habet tñ ea ecclesia ex familiari Apostolorum traditione: sicut apostolus dicit primę ad Cor. 11. Cætera cum uenero, disponam.

Ad 11 dicendū, q̄ res sensibiles aptitudinē quādā habent ad significandū spūales effectus ex sui natura: sed ista aptitudo determinatur ad specialē significationē ex institutione diuina, & hoc est qđ Hugo *de sancto Vic. dicit, q̄ sacrum ex institutione significat. Prælegit tñ Deus quasdā res aliis ad significationes sacrales, non quia ad eas cōtrahat eius *effectus, sed ut sit cōuenientior significatio.

Ad 111 dcm, q̄ apostoli, & eorū successores, sunt uicarii Dei, quautū ad regimen ecclesiæ cōstitutæ per fidē, & fidei sacra: vñ sicut non licet eis cōstituere aliā ecclesiā, ita nō licet eis tradere aliā fidē, neq. instituere alia sacramenta: sed per sacramēta, quæ declarare Christi pendentis in cruce fluxerunt, dicitur esse fabricata ecclesia Christi.

ARTICVLVS. IIII.

Virum Christus potestatem suam, quam habuit in sacramentis, potuerit ministris communicare.

SVP. QV. LXIIII. ART. IIII.
Sen. 4. d. 5. q. 1. ar. 4. Palud. 4. d. 4. q. 2. ar. 2.

AD QVARTVM sic procedit. Videtur q̄ Christus potestatem suam quam habuit in sacris, non potuerit ministris cōicare: ut. n. argumentatur Aug. *contra Max. Si potuit, & †non uoluit, inuidus fuit: sed inuidia longe fuit à Christo, in quo fuit sūma plenitudo charitatis. ergo cū Christus non cōicauerit suā ptātem ministris, uī qđ non potuerit cōicare.

¶ 2 Præt. Super illud Io. 14. Maiora horum faciet, dicit Aug. † Prorsus mai⁹ hoc esse dixerim s. ut ex impio iustus fiat, q̄ creare cælū, & terrā: sed Christus nō potuit cōicare discipulis, * q̄ crearent cælum, & terrā. ergo neq; q̄ iustificarent impiū: cum igit iustificatio impii fiat per ptātē Christi, quā hēt in sacris, vī q̄ ptātem suam, quam in sacris habuit, non potuerit ministris communicare.

¶ 3 Præ. Christo, inquātū est hēad caput ecclesiæ, competit ut ab ipso gra deriuetur ad alios, sm illud Ioan. 1. De plenitudine eius nos oēs accepimus: sed hoc nō fuit aliis communicabile: quia sic ecclesia esset monstruosa, multa capita habens. ergo vī, quòd Christus ptātem suā nō potuerit ministris cōicare.

SED CONTRA est, q̄ super illud Io. *1. Ego nesciebam eum dicit Aug. q̄ nō nouerat potestatem baptismi, ipsum dūm habiturum, & sibi retenturum hoc aūt non ignorasset Ioānes si talis potestas cōicabilis non esset. potuit ergo suam potestā tē Christus ministris cōicare.

RESP. Dicendum, q̄ sicut dictum est. † Christus in sacramētis habuit duplicem potestatē: unā auctoritatis, quæ competit ei secundū quòd Deus, & *talis potestas nulli creaturæ potuit communicari, sicut nec diuina essentia. *Aliam potestatem habuit excellentiæ, q̄ competit ei sm q̄ homo & talem potestatem potuit ministris cōicare, dādo. s. eis tantam gratiæ plenitudinem, ut eorū meritū operaretur ad sacramentorū effectus, ut ad inuocationem nominū ipsorū, sanctificarentur sacramenta, & ut ipsi possent sacra instituere, & sine ritu sacramentorū effectū sacramentorū conferre solo imperio: q̄ potest. n. instrumentū coniūctū, quāto fuerit fortius, tanto magis virtutem suam instrumento separato tribuere, sicut manus baculo.

Ad primum ergo dcm, q̄ Chris non ex inuidia prætermisit potestatem excellētię, ecclesiæ ministris cōicare: sed pp fidelium utilitatem, ne in homine spem ponerent, & ne essent diuersa sacramēta ex quibus diuisio i ecclia oriret: sicut apud illos q̄ dicebant ego sum Pauli, ego autē Apollo, ego uero Cephæ, ut dicitur primæ ad Cor. 1.

Ad 11 dicendum, quòd obiectio illa procedit de

Trac. 72. & Io. post me dio to. 9.

*Alias ministris.

Tract. 5. in Euang. Io. ar. me. 1. 3.

Ar. præc. ferat cū argumento.

concl. 2.

concl. 3.

de ptāte auctoritatis, quæ conuenit Christo ℈m q̄ est deus: licet, & ptās excellentiæ, possit auctoritas nominari per comparationem ad alios ministros: vnde super illud 1. ad Cor. 1. Diuisus est Christus, dicit gl.† quòd potuit eis dare auctoritatē baptismi, quibus contulit ministerium. Gl. ord. ib.

Ad III dcm, q̄ ad hoc inconueniens euitandū, ne. s. multa capita in ecclesia essent, Christus noluit potestatem suæ excellentiæ ministris communicare: si tamen communicasset, ipse esset caput principaliter, alii vero secundario.

ARTICVLVS V.

Vtrum per malos ministros sacramēta conferri possint.

AD QVINTVM sic, pcedit. Vt q̄ p malos ministros sacra cōferri nō possint. Sacra. n. nouæ legis, ordinantur ad emūdationē culpę, & collationē gratiæ: sed mali, cū sint immundi, nō pūt alios a peccato mūdare (℈m illud Eccl. 34. Ab immūdo quis mūdabit?) & cū gratiā non habeant, non videt q̄ gratiā cōferre possint: quia nullus dat quod non hēt. non ergo videtur q̄ h per malos sacramēta conferri possint.

¶2 Præt. Tota virtus sacrorū deriuat a Christo, vt dictū est, † sd mali h sunt pcisi a Christo: qa non hūt charitatē, per quā mēbra capiti uniuntur, ℈m illud 1. Ioa. 4. Qui manet in charitate, in deo manet, & deus in eo. ergo videtur q̄ per malos sacramenta conferri nō possint.

¶3 Præt. Si desit aliq̄d horū, q̄ debitū est eē in sacris, nō perficit sacramētū sicut si desit debita forma, vel debita mā, sed debitus minister sacramēti est ille, qui caret macula pcti, ℈m illud Leu. 21. Hō de semine tuo per familias, q̄ habuerit maculā, nō offeret panes deo suo, nec accedet ad ministeriū eius. ergo videt q̄ si minister sit mal⁹, nihil efficiatur in sacramento.

SED CONTRA est, q̄ Aug.* dicit super illud Io. 1. super quē uideris spiritum, &c. Quid nō nouerat Ioānes? ptātem baptismi, ipsum Dūm habiturū, & sibi retenturū, sed ministerium plane trāsiturū in bonos. & malos. q̄d tibi facit malus minister, vbi bonus est dominus?

RESP. Dcm, quòd sicut dictū est, † ministri ecclesiæ instrumentaliter operant in sacris, eo q̄ quodammodo eadē rō est ministri & instri: sicut aūt supra dictū est, † instrum nō agit ℈m propriū formā, aut uirtutē, sed ℈m uirtutē eius, a quo mouet. Et iō accidit instro, in quātū est instrum, qualēcumq; formam, uel uirtutē hēat, præter id, q̄d ex gīa ad rōnem instri, sicut q̄ corpus medici (q̄d est instrum aiæ hūtis artem) sit sanū, uel infirmū, & sicut q̄ fistula p quam transit aqua, sit argentea, uel plumbea: unde m ministri ecclesiæ possunt sacramenta conferre, etiam si sint mali. n

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ ministri ecclesię neq; a peccatis mundant homines ad sacra accedentes, neq; gīam cōferūt sua uirtute⁹, sed hoc facit Chr̄s sua ptāte per eos, sicut p q̄dā instia. & iō effectus cōfertur, in suscipientibus sacramenta, non secū dū similitudinem ministrorū, sed ſm cōfiguratiōnē ad Chr̄m.

AD II dicendum, q̄ p charitatē mēbra Christi uniunt suo capiti, vt ab eo vitā recipiāt; qa ut dr 1. Io. 3. Qui non diligit, manet in morte: pōt aūt aliqs operari per instrumentū carēs uita, & a se seperatum, quantū ad corporis unionem, dummodo fit coniunctum per quandā motionē: aliter. n. operatur artifex per manū, & aliter p securim. sic igit Christus operat in sacris, & p bonos, tanquā p mēbra uiuentia, & per malos, tāquā per instrumenta carentia uita.

AD III dcm, q̄ aliquid est debitū esse in sacro dupliciter: uno mō, sicut existēs de necessitate sacramenti, q̄d quidē si desit, nō pficit sacrm; sic ut, si desit debita forma, uel debita materia. Alio mō, est aliq̄d debitum esse in sacro ℈m quādā decētiā, & hoc modo debitū est, ut ministri sacramentorū sint boni.

ARTICVLVS VI.

Vtrum mali ministrantes sacramenta p̄cient.

AD SEXTVM sic procedit. Videt quòd mali ministrātes sacramēta, nō peccēt. Sicut enim ministratur Deo in sacramentis, ita p̄ opera charitatis, quòd studium Auctoris sunt ad reddendū rationem conclusionis, potius quàm ad ipsam conclusionem. Omnis enim quæstio est medii, ut dicitur in secundo Poster. & præcipue quando conclusionis veritas habetur nō existente. ut est in proposito. Et propterea in litera negexit Auctor subsumere de nouitate, uel malitia, & ascendit ad uiuentem salem rationem instrumenti: vt habilia sit summaria notitia propter quod mali ministri possunt cōferre sacramenta, haberetur. Et est in prōptu consequentiæ ratio, ad præsentem materiam, quoniam bonitas, uel malitia moralis hac ratione ad instrum sacramentorum necessaria creditur, si necessaria esset, quia nemo dat quod non habet. Quæ ratio in litera in primo argumento affertur: & dicitur fuisse Cypriani martyris. Lx hoc enim quòd minister instrumentaliter operatur, & instrumentum non propria, sed principalis agentis uirtute, efficit, consequens est manifestę, quòd ad efficacem collationem sacramenti non exigitur in ministro bonitas, qua sacramentum efficax conferat: idem⁹ est enim malitiam ministri impedire sacramenti effectum, & ministrū agere propria uirtute, quæ per malitiā tolleretur. nulla est ergo petitio principii: sed claritas materiæ breuiorem effecit processum litęræ, in qua Auctor, quia ratio ipsa a sacris doctoribus posita fuerat, ut patet in 4. dist. 4. seu uacauit probationi ipsius rationis. s. uniuersali rationi instrumenti, ut antiquæ traditionis ratio haberetur.

F

G

H

I

K

L

Infr. art. 9. cor. Et 4. d. 5. q. 2. ar. 2. Et d. 7. q. 3 a. 1. q. 1. 2. & d. 24. q. 3 tri Eccleſiæ possunt 3. ar. 3. q. 5 sacramenta confertre ad 3. Et 4. ēt si sint mali. Proba cōtra c. 76

Tract. 5 in ioan. circa med. t. 9.

Art. 1. & 3. huius q.

porro. SVP. QV. LXIIII. ART. V.

353

TItulus clarus.

¶ In corpore vna a. 1. q. 1. 2. & d. 24. q. 3 concluſio: Ministri Eccleſiæ possunt sacramenta confertre ad 3. Et 4. ēt si sint mali. Probatur: Ministri ecclesiæ instrumentaliter operant in sacramentis. ergo possunt sacramenta conferre etiā si sint mali. Antecedens probatur, ex eo quòd eadem est rō ministri, & instrumēti. Consequentia uero probatur, ex eo q̄ instrumentum non propria uirtute: sed uirtute principalis agentis operatur: q̄d probatur ab effectu: quia hinc est, quòd instrumento accidit omnis forma⁹ præter id, quod exigitur ad instrumenti rationem, quod duplici exemplo in litera manifestatur.

¶ Circa hanc consequentiam, seu rationem dubium occurrit: quoniam implicite petit principii. Oportet enim ad integrandum processum hunc, subsumere quòd bonitas, uel malitia ministri est accidens: & non ex actu ad rationem instrumenti ministrantis sacramenta. Hoc autem supponere, perinde est, ac si supponeremus conclusionem ipsam. enim rationis est, quòd bonitas, uel malitia accidat instrumento, seu ministro sacramentorum, & quòd cum malitia possit minister conferre sacramentum: quoniam accidētia, siue adsint, siue absint, non uariant potestatem.

¶ Ad hoc dicitur, quòd studium Auctoris fuit ad reddendū rationem conclusionis, potius quàm ad ipsam conclusionem. Omnis enim quæstio est medii, ut dicitur in secundo Poster. & præcipue quando conclusionis veritas habetur nō existente. ut est in proposito. Et propterea in litera negexit Auctor subsumere de nouitate, uel malitia, & ascendit ad uiuentem salem rationem instrumenti: vt habilia sit summaria notitia propter quod mali ministri possunt cōferre sacramenta, haberetur. Et est in prōptu consequentiæ ratio, ad præsentem materiam, quoniam bonitas, uel malitia moralis hac ratione ad instrum sacramentorum necessaria creditur, si necessaria esset, quia nemo dat quod non habet. Quæ ratio in litera in primo argumento affertur: & dicitur fuisse Cypriani martyris. Lx hoc enim quòd minister instrumentaliter operatur, & instrumentum non propria, sed principalis agentis uirtute, efficit, consequens est manifestę, quòd ad efficacem collationem sacramenti non exigitur in ministro bonitas, qua sacramentum efficax conferat: idem⁹ est enim malitiam ministri impedire sacramenti effectum, & ministrū agere propria uirtute, quæ per malitiā tolleretur. nulla est ergo petitio principii: sed claritas materiæ breuiorem effecit processum litęræ, in qua Auctor, quia ratio ipsa a sacris doctoribus posita fuerat, ut patet in 4. dist. 4. seu uacauit probationi ipsius rationis. s. uniuersali rationi instrumenti, ut antiquæ traditionis ratio haberetur.

Art. 1. q. 2. ar. 1. & 3.

Sot. 4. d. 1. q. 5. art. 6. Palud. 4. d. 4. q. 1. ar. 3.

Ver. 9 355. 4. d. 5. q. 2. art. 2. q. 4. co. Et d. 19 q. 2. ar. 1. 2. cor. Et d. 24. q. 1. a. 2 q. 1. 1 a. 3 q. 1. & 5.

TItulus, ut sonat sumendus est.

¶ In

¶ In corpore duæ conclusiones sunt. Prima est: Mali exhibēte se ministros dei. & ecclesiæ in dispensatione sacrorum. peccant. Secunda est q̄ hoc peccatū est ex suo genere mortale. Prima probatur: Quicumque operatur, non ſm quòd oportet, peccat, in operando: sed minister malus sacri operatur, non secūdum quòd oportet. F

Probatur: quia ministri sacramentorum debent esse iusti: qa ministri debent conformari domino, ut testantur auctoritates scripturæ. Secūda uero conclusio proba tur: quia hoc peccatū pertinet ad irreuerētiam dei, & contamination em sacramentorum. Quæ partiendo declaratur, q̄ intelligitur non ex parte ipsorum sacramentorum (quoniam ipsa sunt inconta minabilia) sed ex parte ipsi⁹ peccatoris, sacrilegiū committentis.

¶ Circa fundamentū huius processus, dubium occurrit, ex eo quòd bonitas requiritur ad ministrū sacramentorum, secundum quandam decētiam, & conuenientiam, ut in præcedēti articulo ad tertiū, & hic dicitur. Nō est autem rationabile, q̄ negatio conditionis requisitæ secundū decentiam constituat peccatum mortale, cum uideamus conditiones requisitas ad bene esse actuum moralium, nec etiam uiuale constituere peccatum. Et hoc etiā te stat maxima ex morali philosophia adducte in lra de circūstantiis actionum humanarum. Non enim dicit peccatum esse, si quis operatur, non secundum quòd melius aut quando melius, aut sicut melius, &c. sed non secundum quòd oportet, aut quando oportet, aut sicut oportet, &c. Nam ſy oportet ne cessitatem denotat, ut per hoc intelligamus, peccatum tunc interuenire, quando necessariæ conditiones omittuntur. & non si conditiones ad bene esse omittantur, aut earum contrariæ immisceantur. Et si dicatur, quòd bonitas non est conditio ad bene esse ministri sacramenti, sed est cōditio debita (vt in præcedenti articulo litera explicauit) debitum autem extra necessaria non est, & propterea cuiuscumque debiti omissio peccatum constituit. adhuc militat ratio, quòd non sit peccatum mortale, q̄m debitum actui humano non ſm necessitatem, sed ſm quandam decentiam, etsi possit sua absentia constituere pcm non tñ tanę uis est, ut possit constituere pctm mortale ea rōne, quia sola indecentia non habent rationē peccati mortalis. Nec obstat, q̄ indecentia hmōi ad irreuerentiā dei, & contaminationem sacrorum spectat, tum quia non quodlibet spectans ad hæc, est peccatum mortale, ut patet de multis irreuerentiis erga deum & sacra, quas negamus esse peccata mortalia, ut patet de comedentibus in ecclesia, aut iocosū aliquid dicentibus audiendo Missam, & huiusmodi, tum quia huiusmodi indecentia, non nisi redoctiue ad irreuerentiam dei, & contaminationem sacramentorū spectat: directe enim ipsius hominis malam dispositionem ponere uidetur. Est enim dispositio quędam ipsius operantis magis quàm operationis, uideturque magis peccatum constituere præsumptionis, quā sacrilegii.

¶ Ad hoc dś, q̄ actio sacramentalis potest sumi dupliciter: uel secundum rationem operis operati, & sic non exigit bonitatē, uel malitiam ministri. nisi secundum quandam decentiam: & propterea siue bonus, siue malus sit minister, sacramentum ue rum, & efficax est: uel secundum rationem operis operātis. Et sic exigit necessario bonitatē in ministro ad hoc. ut recta sit, & ratio assignata est in lra, & magis assignabitur cogens ratio in lra in responsione ad primum. Oportet. n. actionem sacramentalem, si non solum in se recta esse debet, sed etiam secūdum q̄ exit a ministro, ut sit consona secundum rectam rationē, & deo, cuius est minister, & sacris, quæ ministrat. Et ex parte q̄dē conformitatis ad deum, posita est ratio in hoc corpore articuli. Ex parte uero cōformitatis ad sacra, ponitur ratio in responsione ad primū, & hinc patet ruere primā obiectionem.

¶ Ad ea uero, q̄ obiciuntur directe cōtra rōnem peccati mortalis in hoc actu, dicitur quòd debitum secundum decentiam ad opes operatum, est debitum secundum necessitatem ad opus operantis ministri, & ppea non est mirum si eius absentia pctm morrale constituat.

¶ Et cum adhuc obiciatur ex eo, quòd nō quelibet irreuerentia sacramentorum est mortalis, respondetur hoc uerum esse ppter imperfectionem aliquorum actuum irreuerentialium. In quolibet namque genere mortalis peccati, imperfectio actꝰ excusat a mortali: ministrare autem sacramenta indigne non est actus imperfectus in genere sacrilegii: nec, ut ultima infert obiectio, reductiue tantum ad sacrilegium spectat: sed directe ad contaminationem sacramentorum pertinet. possunt enim sacramenta secundum se incontaminabilia, dupliciter contaminari, scilicet, uel ut egrediuntur a ministro, uel ut applicantur ad aliq̄d. Et hoc secund o modo sacrilegium est, uti sacramento ad alium finem, ut sortilegi faciunt. Primo autem modo sacrilegus est malus minister, a quo exit sacramentalis actio indigne, quā tum enim est ex parte ipsius ministri mali, maculatur actio illa, quoniam tractatur ut prophana, seu non sancta: hæc est ratio in hac litera assignata: quam si uis plenius intelligere, perspice uigorem eius ex auctoritate Apostoli dicentis de eucharistia. Qui manducat, & bibit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit, non diiudicans corpus. Vbi rationem peccati mortalis assignauit, ex hoc quod manducans, non diiudicat corpus domini: hoc est non discernit corpus domini ab aliis cibis, sed sumit ipsum ut cibum prophanum, quoniam sumit ipsum indispositus ad illum, utpote indigne. idem enim accidit in malo ministro: nam ministrans indigne sacramentum, non diiudicat sacramentum, dum non discernit illud, ut a se egreditur a prophanis, sed se habet ad sacramentalem actionem, ut prophanam, dum indigne illam exercet. hoc enim est contaminare sacramenta ex parte ipsius ministrantis, seu recipientis, & præsumptio ministri mali non est qualiscumque, sed sacrilega præsumptio, sicut, & præsumptio audientis indigne recipere sacramenta, sacrilega est.

¶ Circa vtrāque conclusionem, aduerte diligenter, & caute conditiones in eis appositas in litera. Quarum prima est, quòd ministrans exhibeat se ministrum dei, & ecclesiæ secūda, est q̄ mi nistret sacramentum, tertia est, quòd tale peccatum est mortale, non quomodolibet, sed ex suo genere. Docet enim p hęc Auctor requiri ad hoc, quòd huiusmodi peccatū sit mortale

Ca. 1. ecclę. hie. de ad fin.

* Incipit hæc epistola: Hebreorum histo rię tradūt. *parum ante med.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

duo. primo, quòd exhibeat se ministrum: secundo, quòd tale ministerium sit actio sacramentalis: ita quòd si alterum horũ defuerit, nõ habes hinc mortale peccatum in ministerijs sacris. Docet rursus, q̃ si aliqua administratio sacramenti à malo ministro exercitata imperfectionem actus compatitur, nõ erit peccatum mortale: licet mali ministri admini stratio sacramentalis habeat ex suo genere peccatum mortale.

¶ Ex lib. 2. ethic. c. 3. & 6. haberi pót. Et li. 3. cap. 7. to. 5. art. præce. ad 3.

¶ Aduerte secundo, q̃ duabus existentibus rationibus peccati in huiusmodi ministerio (scilicet ex parte diformitatis ministri ad Deum, cuius est minister, & ex parte contaminationis sacramentorũ, quæ administrãtur) Auctor in hoc corpore articuli ex prima ratione probauit ministerium mali ministri esse peccatum, ex secũda autem ratione probauit illud esse peccatum mortale. Tantam autem differẽtiam inter has rationes insinuauit, quòd secunda vsus est in responsione ad primum, vt causa propria, primá autem rationem non tanti fecit. De vtraq; autem diffusior erit sermo, & ambarũ efficaciæ magis patebunt.

D. 892.

*Al. sed ipsa pertinẽt ad iustitiæ sanctitatẽ, sicut quædam iustitiæ partes.

¶ In respõsione ad primum, aduerte, & perci pe Auctorem vti regula illa posteriorística, si affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis, q̃ sacramenta sunt opera consecratiõis sanctificata, infert in ministro præexigi sanctitatem iustitiæ, & ex hoc quòd opera charitatis non sunt aliqua consecratione sanctificata, infert in Dei ministro respectu eorum non exigi sanctitatem iustitiæ: manifeste enim ex hoc significat, hanc esse propriam causam mortalis peccati, uel non mortalis peccati in administrationibus sacris, quoniam regula illa in solis propriis causis tener. ita quòd cum quæstio alicuius de peccato mortali in operationibus sacris contingit ex parte malitiæ ministri, intuendum est, an illa operatio, ad quã quis males exhibet se ministrum, sit aliqua consecratione sanctificata (quales sunt omnes actus sacrorum ordinum) an non sit consecrata. Et si est de numero consecratarum, concluditur hinc mortale peccatum in malo ministro, & si non est de numero cõsecratarum, excusatur hinc minister malus à mortali peccato. Et est semper sermo de ministro malo, malitia peccati mortalis in se existentis.

¶ Hanc doctrinam, quia diffuse tractaui in quolibetis, ne eadem repetantur, modo pertranseo: unum tantum adijciens, quòd uidetur mihi modo actum prædicandi esse de numero actuum consecratorum: quia est actus, ad quem minister consecratur: nam eius minister ex officio est episcopus primo, & secundario sacerdos. Nec obstat, actum istum ex institutione ecclesiæ appropriatum esse sacro ordini, quoniam institutio ecclesiæ, uel diuina ad differentiam originis spectat, & non ad differentiam formalem: extrahere siquidem hominem ab ecclesia, sacrilegium formaliter est: licet ex institutione ecclesiæ actus iste substratus sit sacrilegio. Et similiter comedere semel in die (ut fit in Quadragesima) abstinentia formaliter est. quamuis ex ecclesiæ statuto sub abstinentiæ specie positum sit. Et similiter in proposito licet prædicatio ex auctoritate ecclesiæ facta, sit actus ordinis, sub specie tamen actuum ordinis formaliter comprehenditur: ac per hoc inter opera consecrata computanda est, ea ratione: quia ad ipsam sicut, & ad alios actus ordinis consecrari oportet ministrum. Et propterea secundum doctrinam hinc habitam minister malus prædicans, mortaliter peccat, sicut qui indigne administrat alios actus sacrorum ordinum.

¶ In rñsione ad ſm̃, aduerte q̃ non loquitur ĩa de inducente ĩ dignum ministrum ad sacri exhibitionẽ: sed de accipiente sacramentum ab indigno ministro: quod iõ dixerim, quia alia q̃ó est, an liceat accipere sacramentũ ab indigno ministro, & alia q̃ó est, an liceat inducere ad administrationem sacri ministrum indignum. Prima q̃ó hic soluit, de secunda nihil dr: sed facile solui potest secunda, dicendo, q̃ licet, nunq̃ liceat inducere hominem ad peccandum, uti tñ licet iniquitate alteri. Et ppea in duob. casibus licet inducere ĩdignum ministrũ ad exhibitionem sacramenti. Primus est si minister tenetur ad huiusmodi exhibitionem: quia nemo peccat petendo actum sibi debitum a suo debitore Et hac ratione excusantur, qui a suo curato tenente cõcubinam, sacramenta petunt. Secundus est articulus necessitatis, ex parte petentis cũ dispositione præparationis ex parte ministri: hoc est, quòd minister sit paratus ministrare sacramentũ, & hõ egeat illo: eadẽ siquidem ratione, q̃a licitum est indigenti petere mutuum ab vsurario, licitũ quoq; est indigenti petere sacrm ab indigno parato ad ministrãdũ.

D. 167.

¶ In eadem rñsione circa acceptionem sacramenti a ministro excommunicato, &c. nota primo, quod hęc doctrina intelligẽ ceſſante extrema necessitate baptismi. Excipit. n. ipse Auctor in 4. sent. dist. 4. ca sum necessitatis, quo. s. posset quis a iudæo, uel pagano baptismum recipere. Secundo, quod hodie ex indulto concilii Constantiensis sub Martino quinto, licitum est ab excommunicatis ministris recipere sacramenta, nisi in duobus casibus, hoc est si nominatim denunciatus fuerit excommunicatus, aut suspensus, &c. uel si propter iniectionem manũ violentę in clericum notorie constiterit in excommunicationem incidisse, ut refert dominus Antoninus archiepiscopus florent. in suæ summæ parte tertia tit. 26. c. 3.

¶ In responsione ad tertium, circa illud, In articulo tamen necessitatis non peccaret baptizando, &c. dubium primo occurrit propter relatas a Durando rationes ad oppositum in 4. sen. di. 5. ar. 2. Et prima est, contra excusationem ex articulo necessitatis. quia casus euitabilis solo uoluntatis proprie arbitrio non constituit articulum necessitatis: sed sic est in proposito, quia indignus minister potest statim conteri, si uult, & transire de malo in bonum: ac per hoc non est casus necessitans ministrum, cum indignitate ad baptizandum. Secunda uero ratio contra excusationem ex persona non ministri tendit: qa quicumque baptizat, siue uetula, siue paganus, baptizat ut minister principalis agentis, qui est Christus: est enim minister de necessitati sacri baptismi, sicut, &. forma, & materia. Falsum est ergo, quòd baptizans in necessitate non exhibeat se ministr. m ecclesiæ: ac per hoc, non in de excusatur si iudignus baptizat.

¶ Dubium secundo est, an Auctor in litera intendat excusare sacerdotem indignum in articulo necessitatis baptizantem tam si baptizet cum solennitate quam si sine solennitate, uel intendat solum excusare baptizantem sine solennitate. Et est ratio dubij: quia in litera hac nulla fit mentio de solennitate, & consequenter uf excusari, utroque modo baptizans, dummodo baptizet ut subueniat necessitatem patienti in casu, in quo laicus posset: sic. n. in litera dr. In oppositũ aũt est quod ab Auct. dr in 4. sent. de baptizante cũ solennitate.

q. 67. ar. 3. & 4.

¶ Dubiũ tertio occurrit, quo pacto potest stare doctrina hęc cũ superius dicta, s. ministratio sacri est ex suo gñe peccatũ mortale, si minister sit indignus. Nã si sic est, siue ministrans illud ministret ex officio, siue ex casu necessitatis, siue quo uis alia ratione, semper sequit, q̃ actum exercet, qui ex suo gñe est peccatum mortale: puta cõtaminare sacra, quantum ex ipso est. Constat. n. q̃ in cæteris actibus, qui de suo genere sunt peccata mortalia, variata conditio agentis non excusat a mortali, ut patet de adulterio, furto, & alijs. Aut igitur hoc non est mortale ex genere: aut quilibet indigne ministrans, peccat mortaliter.

Porret. 9. 356 4. d. 5. q. 2. art. 3.

v. 9. ccl. hie rat. parum ante med.

¶ Ad euidentiam horum, sciendum est, q̃ præsentis doctrinæ sedis est in articulo necessitatis, in quo licet baptizare, si sacerdos baptizet (præsertim dubio sine solennitate) non peccat: quia non peccato mortali fit. Et ratio assignatur: quia tunc non gerit personam ministri ex officio, quem probatum est oportere esse iustum: sed gerit psonam ministerialiter subuenientis necessitatẽ patienti. Vnde ad rõnem primá in primo dubio allatã, dr q̃ necessitas excusans malũ ministrũ, nõ est necessitas impossibilis contritionis, ut argũ intelligit: qñ in instanti potest quis contritionem habere de infinitis peccatis: sed est necessitas cogens hominem baptizarũ ad exhibendum se, non ut ministrũ ex officio. ex hoc namque quòd minister ibi concurrit, non ut minister ex officio necessitate hoc exigente, à peccato excusatur. Et per hoc patet solutio secundæ rationis: distinctum siquidem est de ministro, uel ex officio, uel ex articulo necessitatis. Et licet quicumq; baptizet, sit minister Christi, & ecclesiæ altero modo, non tamen semper est minister ex officio, de quo solo probatum est, quòd oportet esse iustum.

¶ Et per hoc patet solutio secundi dubij: nam si articulus necessitatis pateretur ministrum, cum solennitate baptizare, non essemus in casu, in quo laicus posset baptizare. Et rursus, si cum solennitate baptizaret, manifeste constat, quòd exhiberet se, ut ministrũ ex officio. Ex utroq; ergo capite, hoc est ex casu, in quo laicus posset baptizare, & ex hoc quod dicitur, q̃ non exhiberet se ut ministrum ex officio, manifestè patet, q̃ Auctor nõ intendit excusare hmõi sacerdotem, nisi in casu, in quo cogitur sine solennitate baptizare.

¶ Ad tertiũ dubiũ dicitur, q̃ quia baptizans in articulo necessitatis deficit à perfecta ratione ministerij (quoniam non ministrat ex officio) ideo operatio sua imperfectum quid est in genere administrationis sacramentorũ non ex parte obiecti (hoc est sacramenti) sed ex parte agentis, hoc est ministri: non enim exit operatio tunc à ministro ex officio, sed à nudum ministerium præbente: ex huiusmodi autem imperfectione actus excusatur à mortali, quoniam administratio exiens ab indigno, habet rationem mortalis, pro quanto exit ab agente, & non aliter, ut in litera patet. Ex hoc enim fit, ut quia administratio huiusmodi non exit ab agente proprio (hoc est ministro ex officio) non exeat etiam cum culpa mortali. Et propterea dicendum est, quòd administratio sacramenti ab indigno ministro ex officio, est mortale ex suo genere, si ex claritate uerborũ excludendæ sunt obiectiones: si tamen absolute dicatur, q̃ indigni administratio est peccatum mortale ex suo genere: uerum dicitur, quoniam sub intelligitura proprio ministro.

q. 8. art. 7.

¶ Nec obstat obiectio de adulterio, & huiusmodi, quoniam conditio agentis in hoc sacrilegio concurrit, ut pars integratiua ratiõnis formalis peccati mortalis ex suo genere: ita q̃ sicut ad rationem furti non sufficit, quòd sit acceptio rei alienæ, sed oportet, quòd sit iniusto domino, ita ad tale sacrilegium non sufficit, quòd sit administratio ab homine malo, sed exigitur quòd sit etiam à ministro ex officio, ut sic. Et ratio est assignata in litera: quia sanctis ministerijs, non nisi sanctus conuenit ministret, qui, per se loquendo, non est nisi minister ex officio.

*q. præf. ar ti. 3.

Concil. m

etiã posset laicus baptizare: sic enim patet, q̃ non exhiberet se ministrum ecclesię, sed subueniret necessitatem patienti: secus est aũt in aliis sacramentis, quę non sunt tantæ necessitatis, sicut baptismus, ut infra patebit.

ARTICVLVS VII.

Virum angeli possint sacramenta ministrare.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Vf q̃ angeli possint sacra ministrare. Quicquid. n. põt minister inferior, [b] potest, & superior: sicut quicquid potest diaconus, potest sacerdos, sed nõ conuertitur, sed angeli sũt superiores ministri in ordine hierarchico, q̃ et quicumq; homines, ut patet p Dionys. in lib. Cæle. hier. ergo cum homines possint ministrare in sacramẽtis, vf q̃ multo magis angeli.

¶ 1 Pręt. Homines sancti [b] assimilant angelis in cælo, ut dicitur Matth. 22. sed alij sancti in cęlo existentes, possent ministrare in sacramentis: qa character sacramẽtalis est indelebilis, vt dictũ est. ergo uidetur, q̃ et angeli possint ministrare.

¶ 2 Præ. Sicut s. dictum est, [*] diabolus est caput malorũ, & mali sunt mẽbra eius: sed p malos possunt ministrari sacramẽta. [ii] ergo uidetur quòd etiam per dæmones.

SED CONTRA est, q̃ dr Heb. 5. Ois pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus cõstituitur in his, q̃ sunt ad Deũ: sed angeli boni, uel mali non sunt ex hominibus. ergo ipsi nõ constituunt ministri in his, q̃ sunt ad deũ. i. in sacramẽtis.

RESP. Dcdm, q̃ (sicut s. dictũ est) tota uirtus sacrorum a passione Christi deriuatur, quę est Christi, ſm q̃ est hõ: cui in natura conformantur hoies, nõ aũt angeli, sed potius secundum passionem dicitur modico ab angelis minoratus, ut patet Hebr. 2. & ideo [m] ad homines pertinet dispensare sacramenta, & in eis ministrare, non autem ad angelos. [n] sciendum tamen, q̃ sicut Deus uirtutem suam non alligauit sacramentis, quin posit sine sacramentis effectũ sacramentorum conferre, ita etiam virtutẽ suã nõ alligauit geli possint ĩ sacris ministrare.

¶ 3 Præ. Sicut s. dictum est, [*] diabolus est caput malorũ, & mali sunt mẽbra eius: sed p malos possunt ministrari sacramẽta. [ii] ergo uidetur quòd etiam per dæmones.

SED CONTRA est, q̃ dr Heb. 5. Ois pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus cõstituitur in his, q̃ sunt ad Deũ: sed angeli boni, uel mali non sunt ex hominibus. ergo ipsi nõ constituunt ministri in his, q̃ sunt ad deũ. i. in sacramẽtis.

RESP. Dcdm, q̃ (sicut s. dictũ est) tota uirtus sacrorum a passione Christi deriuatur, quę est Christi, ſm q̃ est hõ: cui in natura conformantur hoies, nõ aũt angeli, sed potius secundum passionem dicitur modico ab angelis minoratus, ut patet Hebr. 2. & ideo [m] ad homines pertinet dispensare sacramenta, & in eis ministrare, non autem ad angelos. [n] sciendum tamen, q̃ sicut Deus uirtutem suam non alligauit sacramentis, quin posit sine sacramentis effectũ sacramentorum conferre, ita etiam virtutẽ suã nõ alligauit

Sot. 4. 5. d. 1. q. 5. art. 7.

IN titulo est sermo de angelis quo ad naturam, siue boni, siue mali sint. Et rursus est sermo de potestate ordinaria, hoc est an secundum communem cursum ordinis instituti à Deo, angeli possint ministrare sacramenta.

¶ In corpore articuli, quatuor fiunt. Primo respondetur quæsito. deinde ad bonitatem doctrinæ, tractatur de potestate deligabili ipsis angelis: ubi tria dicuntur, ut patebit.

¶ Quo ad primum, conclusio est: angeli non possunt ministrare sacramenta. Probatur: Tota virtus sacramentorum derivatur a Christo patiente. ergo ad homines, & non ad angelos pertinet ministrare sacramenta. Consequentia probatur ex duobus. Primo, ex dissimilitudine naturæ: quia. s. Christo homines non angeli assimilantur in natura. Secundo, quia Christus patiens inquantum patiens, fuit minor angelis: minister autem non debet esse maior principali agente, ut contingeret in proposito, si sancti angeli essent ordinarie ministri Christi patientis. Secunda conclusio est, quòd potest conferri angelis q̃ administrent sacramenta. Probatur, quia Deus non alligauit uirtutem suam ministris ecclesię, sicut nec sacramentis. Tertia conclusio est de exercitio administrationis sacramentorum à bonis angelis: Si administrarent sancti angeli sacramẽtum aliquod, deberet haberi pro uero sacramento. Probatur: quia sancti angeli sunt nuntij ueritatis. Quarta est: Si dæmones aliquid huiusmodi facerent, habẽdum esset pro falso: quia sunt spiritus mendacij.

¶ Aduerte hoc in loco, q̃ circa ptimam conclusionem Scotus in 4. sentent. distin. 6. quæst. 1. opinatur oppositum, tenens, q̃ omne suppositum intellectualis naturæ potest sacramentũ aliquod cõferre, saltẽ baptismum. Et ratio sua est: quia põt abluere

aqua hominem proferendo verba debita, & habere intentionē faciendi quod facit ecclesia hæc, n. ria requiruntur, & sufficiūt ad ministrum, & hæc omnia potest angelus in assumpto corpore exercere.

¶ Rationibus autem Auctoris positio, ex allatis in litera inuenitur: fundata. n. est super auctoritate Apost. ad Hebr. 5. ubi Pontificem oēm hominem declarat. vnde magnum argūm assumitur ad propositum, q̄ si maximū ministerium ecclesiæ soli homini cōuenit, ita q̄ angelis denegatur (quale est pontificatus) multo magis minima ministeria ecclesiæ, angelis denegantur. Fundatur, & super eōne, qua ministri debent assimilari principali agenti. Rō autem Scoti deficit in hoc manifeste, q̄ æquoce utitur locutione. Locutio. n. requisita ad ministrum sacri, est actus vitalis loquentis: locutio autē angeli in corpore assumpto, est motus corporis non aiuentis, vt patet. Potest quoque dici, q̄ deficit in alio, scilicet q̄ applicatio sacramenti debet fieri per instrumentum cōiunctum primo, & mediante illo per instrumentū separatū, quod hic non habet locum. Et quamuis hoc non multum urgeat, primus tñ defectus cogit. Et quia primus defectus inuenit in omni suppósito rationali extra humanam speciem, ideo oportet hominem esse, qui ministret sacramenta. Et sic patet q̄ minor Scoti est falsa, uniuoce sumendo rationem uerborum: aut maior est falsa, si prolationem uerborū sumat quouis modo præter principalē defectū prius dictū, s. q̄ oportet baptizantem esse Christi ministrum, ac per hoc Christo homine non maiorem, sed confortem in natura.

Por.ª 357 Sup. q.60. a.8.cor. Et 4.d.6.q.1. a 2.q.1.& d.7.q.1.a. 1.q.1.ad 3 Et d.8.q.2 a.4.q.3.ad 1.& d. 30. q.1.a.3.ad 3.

SVP. QV. LXIIII.

ART. VIII.

Scot.4.s.d.6.q.5.
Ricc.4.s.d.6.q2.art.1
Durand.4.s.d.6.q.2.
Sot.4.s.d.1.q.3.art.8.

Titulus clarus est. ¶ In corpore unica conclusio: Intentio ministri exigitur ad

*q.65.a.3. & 4.

ecclesiæ ministris, q̄n ēt angelis possit virtutē tribuere ministrādi in sacris. Et q̄a boni angeli sunt nuncij veritatis, si ali q̄d sacrale ministeriū à bonis angelis ꝓficeret, esset ratū hūdū: q̄a dꝛet cōstare hoc fieri voluntate diuina, sicut q̄dā tēpla dūr angelico ministerio consecrata. Si vero dæmones, q̄ sunt spiritus mendacij, aliquod sacramētale ministerium exhibeꝛēt, non esset ratū habendum.

Auctoris positio, ex allatis in litera inuenitur: quia uerba sacramentalia exprimunt ministri intentionem.

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ illud, q̄d faciunt hoies inferiori modo, s. ꝓ sensibilia sacra, q̄ sunt ꝓportionata naturæ ipsorū, faciunt angeli tamquā superiores ministri superiori modo, s. inuisibiliter purgando, illuminando, & perficiendo.

AD II dcm, q̄ sancti, q̄ sunt in cælo, sunt similes angelis, quātum ad participationē gloriæ, non aūt quantum ad cōditionē naturæ, & per cōsequēs, neq; quantum ad sacramenta.

AD III dcm, q̄ mali hoies nō hūt, q̄ possint ministrare in sacris, ex hoc, q̄ per malitiā sūt membra diaboli, & iō non sequitur q̄ diabolus, qui est eorū caput, magis hoc possit.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum intentio ministri requiratur ad perfectionem sacramenti.

AD OCTAVVM sic procedi tur. Vī q̄ intētio ministri non requratur ad perfectionē sacri. Minister. n. in sacro instrā liter operatur: sed actio nō pficitur[h] sm intētionem instri, sed sm intentionē principalis agētis. ergo intentio ministri non requrit ad perfectionem sacri. ¶ 2 Præt. Nō pōt hoi esse nota[h] intentio alterius. Si igit intētio ministri requrat ad pfectionē sacri: nō posset homini ad sacrm accedenti esse notum, q̄ sacrm susceppisset: & ita nō posset hre certitudinem salutis, præcipue cum quedam sacramenta sint de necessitate salutis, ut infra dicetur.*

¶ 3 Præt.[h] Intentio hominis nō

perfectionem sacramenti. Probatur: q̄ quando aliquid se habet ad multa, oportet quòd determinetur ad vnum, ut illud fiat: sed ea, quæ aguntur in sacramentis, se habent ad multa, nisi per intentionem ministri determinetur ad unum. ergo &c. Processus totus clare patet in litera. Et confirmatur

SED CONTRA est, q̄ ea, quæ sunt præter intentionem, sunt casualia: quod non est dicēdū de operatione sacramentorū. ergo sacramenta requirunt intentionem ministri.

RESP. Dcm, q̄ q̄n aliquid se habet ad multa, oportet quòd per aliquid determinetur ad vnum, si illud effici debeat. Ea uero, quæ in sacramentis aguntur, possunt diuersimode agi, sicut[m] ablutio aquæ, q̄ fit in baptismo, pót ordinari, & admīditiā corpalem, & ad sanitatē corporalem, & ad ludū, & ad multa alia hmói: & ideo oportet q̄ determinetur ad unum, i. ad sacramentalem effectum ꝓ intentionem abluentis. Et hęc intentio exprimitur p̄ uerba, quæ in sacramentis dicuntur, puta cum dicit, Ego te baptizo in nomine Patris, &c.ª

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ instrumentum inanimatū non habet aliquam intentionem respectu effectus, sed loco intentionis est motus, quo mouet à principali agente: sed instrumētum animatum (sicut est minister) non solū mouetur, sed ēt quodāmodo mouet seipsum, in quantū, sua uoluntate mouet mēbra ad operandū: & iō requrit eius intētio, qua se subijciat principali agenti, ut. s. intendat facere, quod facit Christus, & ecclesia.

AD II dcm, q̄ circa hoc est duplex opinio. Quidā. n. dicūt, quòd requiritur mentalis intentio in ministro, quæ si desit, non perficitur sacrm: sed hunc defectum in pueris (qui nō hūt intentionē accedendi ad sacramētū) supplet Christus: q̄ interi⁹ baptizat, ī adultis aūt, q̄ intendunt sacrm susc ipere, supplet illū defectū fides, & deuotio: sed hoc satis posset dici, quantū ad vltimū effectū, q̄ est iustificatio à pctis, sed quantū ad effectū, q̄ est res, & sacrm, s. quantū ad characterē, nō vī q̄ per deuotionē accedētis possit suppleri: q̄a character nūquam imprimitur. nisi p̄ sacrm. & iō alii melius dūt, q̄ minister sacramenti agit in persona totiꝰ ecclesiæ, cuius est minister. In uerbis āt, q̄ pfert, exprimit intentio ecclesiæ, q̄ sufficit ad pfectionē sacri, nisi cōtrariū exterius exprimat ex parte ministri, uel recipientis sacramētū.

Alias actualem.

AD III dcm, q̄ licet ille, q̄ aliud cogitat, nō habeat actualē intentionē, hēt tñ intentionem habitualē, q̄ sufficit ad pfectionē sacri: puta cum sacerdos accedens ad baptizandū, intendit facere circa baptizandū, q̄ facit ecclesia. unde si postea in ipso exercitio actus, cogitatio eius ad alia rapiat, ex uirtute primæ intentionis, pficit sacrm: q̄uis studiose curare debeat sacri minister, ut ēt actu alem intentionē adhibeat: sed hoc non est totaliter positū in hois ptāte: quia prēter intētionem, cum homo uult multum intendere, incipit alia cogitare, secundum illud Psal. 139. Cor meum dereliquit me.

ARTICVLVS IX.

Vtrum fides ministri sit de necessitate sacramenti.

AD NONVM sic ꝓcedit. Vī q̄ fides ministri sit de necessitate sacri. Sicut. n. dictū ē,[h] intentio ministri ē necessaria ad sacri pfectionē: sed fides intentionē dirigit, ut Aug.† dicit cōtra Iulianū. ergo si desit uera fides ī ministro, nō pficit sacrm.

¶ 2 Præt. Si minister ecclesiæ ueram fidē non habeat, vī esse hęreticus:[h] sed hæretici ut uī, non pūt sacra conferre: dicit. n. Cyprianus in epistola* contra hęreticos, Omnia quæcumque faciunt hęretici, carnalia sunt, & inania, & falsa: ita ut nihil eorum quæ illi gesserint, a nobis probari debeat, & Leo papa dicit in epistola‡ ad Leonem Augustum, manifestum est per cru

Por.ª 358 4.dist. 6.q. 1.a.3.q.2.

*Ar. præ.

†Id habet Augu. in præfa. ps. 31. non lōge afi me. to.8.

*li.1.epist. 12. nō remote a fi. Incipit cū simul ī cō filio.

†Leo in epi.q incipit. Lras clementię uestræ me.

huiusmodi intētio non irrationabiliter uocatur habitualis: quia per modum habitus perseuerat, nam, & dormiente, & distracto homine perseuerat.

¶ Et hæc est, quæ sufficere dicitur ad sacramenta, & uere sic est: sufficit. n. ad confectionem eucharistiæ, quòd sacerdos uadat ad altare, ut dicat Missā, etiam si per totam Missā euaget mens eius.

¶ Aduerte secundo documentum. Auctoris, s. q̄ studiosē dēt minister operā dare ut etiam actualiter intendat &c. non esse intelligendum in actu signato, sed in actu exercito. Non enim studendum est, ut habeamus hoc in mente actualiter ego intendo conficere, sed studendū ut actualiter mens nostra ad ea, quę sunt consecrationis, attendat, puta ad ꝓlationem distinctā formæ, ad reuerentem contrectationem materiæ ad futuram tunc in effabilem ꝓsentiam diuinæ gr̄æ in sacro uel ēt ipius Christi, quo ad eucharistiā: hoc est n. cōsecrare cū actuali ꝓtentione in actu exercito.

*li.1.c.47. circa fi. to.7.

*ar.5. huius quæs. & q.62. ar ti.1.& 2.

SVP. QV. LXIIII.

ARTIC. IX.

Sot.4.s.d.1.q.5.ar.9

Concl.m

Titulus clarus ē. ¶ In corpore una est conclusio cū uno cotollatio. Cūclusio est: Ad perfectionem sacramenti, non exigitur fides ministri. Probatur: Minister in sacramentis operatur non propria sed Christi uirtute. ergo sicut non requiritur ad perfectionem sacramenti ministri charitas, ita nec ei⁹ fides. Consequentia probatur: quia fides pertinet ad perfectionem ministri, sicut, & charitas. Quam non requiri probatur ex eo, q̄ mali homines possunt ministrare sacramenta. Corollarium est: Infidelis potest esse minister sacramenti.

*ar.5.& 6. huius qō.

¶In rñsiõib. argumẽtorũ, memento eorũ quæ diximus in art. 6 de suscipientib. sacramẽta ab indignis sñi. peccant. Et iuxta illa intelligẽ, q̃ hic dicunt, addendo q̃ p̃ci si manifeste ab ecclesia si in articulo necessitatis sacrm baptismi conferrent, non peccarent, imo tenẽtur in tali casu baptismũ conferre, absque solennitate tñ. Nec ꝓpea sacerdotes efficerent ir regulares ratione superius dicta: qa nõ ministri ex officio pſonã agerent, sed ministerialiter subuenientis necessitatem patienti.

† Ar. 8. huius quæst.

¶In rñsione ad sñm ad uerte incidenter q̃ purgatio Cypriani martyris, ã qua Aug. loq̃t, fi nisi uenialis p̃ti fuit, tñ, qa cum charitate stabat error ille, ut Augustini uerba sonant: tñ, qa rpe illo fi erat p ecclesiã determinata efficacia sacrorũ per ministros extra ecclesiam.

*c06. usq; ad mediũ 10.3.

latenus dubites, extra eccl'am baptizatis, si ad ecclesiam nõ redierint, baptismo cumulari pniciẽ.

†epi. 65. a nis. illius.

Et pet hunc modũ dicit Leo papa, †in sede alexandrina sacrorũ lumẽ esse extinctũ, ſquantũ ad rem sacri, non ãt quantũ ad ipsum sacrum. Cyprianus ãt nullo mõ sacrm conferre hæreticos posse, credebat: sed in hoc eius sñia nõ tenetur, unde Aug. dicit martyrẽ Cyprianũ, qui apud hęreticos, uel schismaticos datũ baptismũ nolebat cognoscere, tanta merita vsq; ad triũphũ martyrii secuta sunt, ut charitatis, qua excellebat Juce, obũbratio illa fugaretur, & si quid purgandum erat, passionis falce tolleretur.

Ad III dcm, q̃ ptãs ministrandi sacra ptinet ad spiritualem characterem, qui indelebilis est, ut ex supradictis patet. & ideo per hoc, q̃ aliquis ab ecclesia suspenditur, uel excommunicatur, uel ẽt degradatur, non amittit potestatem conferẽdi sacramentum, sed licentiam utendi hac ptãte: & iõ sacrm quidem confert, sed tamen peccat conferendo: & similiter ille, qui ab eo accipit sacramẽtum. et sic non percipit rem sacramenti, nisi forte ꝑ ignorantiam excusetur.

*quæ. præc. ar. 5.

Perr. 358 Infr. q. 74 ar. 2. ad 2. Et 4. di. 4. q. 1. art. 2. q. 2. & di. 23. q. 2. ar. q. 13. ad 1. & dist. 10. q. 1. art. 3. ad 3.

ARTICVLVS X.

Vtrum intentio recta ministri requiratur ad perfectionem sacramenti.

*ar 2. & 9.

Ad decimvm sic proceditur. Vr̃, q̃ intentio recta ministri requiratur ad perfectionẽ sacramenti. Intentio enim ministri[b] debet cõformari intentioni eccl'æ, ut ex dictis patet. *sed intẽtio eccl'æ ſemper est recta. ergo de necessitate ad sacramenti perfectionem requiritur intentio recta ministri.

tur fidei defectũ circa ipsũ sacramentũ q̃ exhibet, licet credat per id, q̃ agit exterius, nullũ ſequi interiorẽ effectũ, nõ tñ ignorat q̃ eccl'a catholica intẽdit per hmõi q̃ exterius agunt, p̃bere sacrm. vñ nõ obstãte infidelitate, põt intendere facere id, q̃ facit eccl'a, licet æstimet id nihil esse. Et talis intẽtio sufficit ad sacrm: qa sicut supra dictũ est, †minister sacri agit in p̃ſona totius eccl'æ, ex cuius fide ſupplet id, q̃ deẽ fidi ministri.

Ad II dcm, q̃ hæreticorũ q̃dã in collatione sacrorũ, formã eccl'æ non seruant, & tales neq; sacrm conferunt, neq; rẽ sacri: q̃dã uero seruant eccl'æ formã, & tales cõferunt q̃dẽ sacrm, sed non conferunt rẽ sacri: & hoc dico, si sunt manifeste ab eccl'a pręcisi: qa ex hoc ipso q̃ aliquis accipit sacra ab eis, peccat, & per hoc impedit ne effectũ sacri consequat. unde Aug. dicit in lib. de fide ad Petrũ: Firmissime tene, & nullatenus dubites, extra eccl'am baptizatis, si ad ecclesiam nõ redierint, baptismo cumulari pniciẽ. Et per hunc modũ dicit Leo papa, †in sede alexandrina sacrorũ lumẽ esse extinctũ, ſquantũ ad rem sacri, non ãt quantũ ad ipsum sacrum. Cyprianus ãt nullo mõ sacrm conferre hæreticos posse, credebat: sed in hoc eius sñia nõ tenetur, unde Aug. dicit martyrẽ Cyprianũ, qui apud hęreticos, uel schismaticos datũ baptismũ nolebat cognoscere, tanta merita vsq; ad triũphũ martyrii secuta sunt, ut charitatis, qua excellebat Juce, obũbratio illa fugaretur, & si quid purgandum erat, passionis falce tolleretur.

Ad III dcm, q̃ ptãs ministrandi sacra ptinet ad spiritualem characterem, qui indelebilis est, ut ex supradictis patet. & ideo per hoc, q̃ aliquis ab ecclesia suspenditur, uel excommunicatur, uel ẽt degradatur, non amittit potestatem conferẽdi sacramentum, sed licentiam utendi hac ptãte: & iõ sacrm quidem confert, sed tamen peccat conferendo: & similiter ille, qui ab eo accipit sacramẽtum. et sic non percipit rem sacramenti, nisi forte ꝑ ignorantiam excusetur.

Perret. 358 Infr. q. 74 ar. 2. ad 2. Et 4. di. 4. q. 1. art. 2. q. 2. & di. 23. q. 2. ar. q. 13. ad 1. & dist. 10. q. 1. art. 3. ad 3.

ARTICVLVS X.

Vtrum intentio recta ministri requiratur ad perfectionem sacramenti.

Ad decimvm sic proceditur. Vr̃, q̃ intentio recta ministri requiratur ad perfectionẽ sacramenti. Intentio enim ministri[b] debet cõformari intentioni eccl'æ, ut ex dictis patet. *sed intẽtio eccl'æ ſemper est recta. ergo de necessitate ad sacramenti perfectionem requiritur intentio recta ministri.

¶2 Præt. Peruersa intentio[b] deterior esse videtur, *q̃ intentio iocosa. sed intentio iocosa tollit sacramentum: puta si aliqs non serio, sed ludo aliquẽ baptizaret. ergo multo magis peruersa intentio aufert sacramentum: puta si aliqs aliquẽ baptizaret, ut postmodum eum occideret.

¶3 Præt. Peruersa intentio facit[b] totũ opus uitiosum, ſm illud Luc. 12. Si oculus tuus fuerit nequã, totũ corpus tuũ, tenebrosum erit: sed sacra Christi non possunt inquinari per malos homines, sicut Augu. dicit contra Petilianũ. ergo vr̃, q̃ si sit peruersa intentio ministri non sit ibi uerum sacramentum.

Sed contra est, quòd peruersa intentio pertinet ad malitiam ministri: sed malitia ministri non tollit sacramentum. ergo nec peruersa intentio.

Resp. Dcm, q̃ intentio ministri potest peruerti dupliciter. Vno modo respectu ipsius sacramenti: puta cum aliquis non intendit sacramentum cõferre, sed dẽrisorie aliquid agere. &[m] talis peruersitas tollit ueritatem sacramenti, præcipue quando ſuam intentionem exterius manifestat.[n] Alio modo potest peruerti intentio ministri quantum ad id, quod ſequitur sacramentum: puta si sacerdos intendat aliquam feminam baptizare, ut abutatur ea: uel si intendat cõficere corpus Chr̃i, ut eo ad veneficia vtatur: et qa prius non dependet a posteriori, inde est quo[p] talis intentionis peruersitas ueritatem sacramenti nõ tollit, sed ipse minister ex tali intẽtione grauiter peccat.[q]

Ad primvm ergo dicendum, quòd eccl'æ intentio recta est, & quantum ad sacramenti perfectionem, & quãtum ad sacramenti usum: sed prima rectitudo perficit sacramentum, ſecunda operatur ad meritum. & ideo ministẽr qui conformat intentionem ſuam eccl'æ, quantũ ad primã rectitudinem, non autem quantũ ad ſecundam, perficit quidem sacramentum, sed non est sibi ad meritũ.

Ad II dcm, q̃ intentio ludicra, vel iocosa, excludit primã rectitudinem intentionis, per quã perficitur sacramentũ: & ideo non est ſimilis rõ.

Ad III dcm, q̃ peruersa intentio puertit opus intendentis, non aũt opus alterius: & iõ ex peruersa intẽtione ministri, puertitur id qd̃ agit in sacris inquãtum est opus eius, nõ inquãtũ est opus Christi, cuius est minister. Et est sic'e, si minister alicuius hominis, praua intẽtione deferret pauperib. eleemoſynã, quã dominus recta intentione mãdaret.

SVP. QVÆ. LXIIII. ART. X. *Sot. 4. d. 1. q. 5. a. 10.

Titulus clarus. ¶In corpore articuli est distinctio bimẽbris in singulis cõclusionib[b]. Distinctio est: Intentio ministri p̃t puerti dupliciter uel respectu sacri, uel respectu alicuius alterius. Prima cõclusio iuxta primũ membrũ est: Peruersa intentio respecta sacri, tollit ueritatẽ sacri. Hanc cõclusionem Auctor ſi p̃bat in lra: sed ut manifestã relinquit ex pmissis, ſ. q̃ intentio ministri requritur ad sacrm hmõi. n. peruersitas tollit intentionem ministri. Secũda cõclusio iuxta ſñi mẽbrũ est: Peruersa intentio ministri circa cõsequntia, non tollit veritatẽ sacri. Probat: qa pr[a] ſi dependet a posteriori. ¶In rñsione ad sñm, aduerte q̃ intẽtio ludicra, seu iocosa in collatione sacrt, potest inueniri dupliciter, uel relata ad ipsũ sacramentum, uel relata ad finem, aut motiuum, quod administret sacrm. Exemplum primi, siquis ſi in intendendo facere q̃ facit eccl'a, sed facere actũ exteriorem ſimilem actui, quem facit eccl'a: uel dẽrisorie, uel delectationis ſocialis gra aliquos baptizaret: huiusmodi. n. iocosa intentio tollit ueritatem sacri: quia tollit intentionem ministri, & de tali loquitur Auctor in lra. Exemplum ſecũdi, S. quis ſocialis delectationis gratia aliquos baptizaret, intendens tamen facere quod facit eccl'a: sicut ecõtra ſiquis dlectationis gratia permitteret ſe baptizari. Huiusmodi enim intentio iocosa non tollit ueritatem sacramenti: sicut nec ſi fuisset intentio auara: puta si propter pecuniam conferret, aut ſuſciperet quis baptismã. Et ratio est: quia iocositas talis non tollet intentionem ministri respectu sacramenti.

Conel. 1

Conel. 2

Conel. 3

A cramenta. n. dñr quasi quædã sacra signa: sed multæ aliæ sanctificationes ſiunt in ecclesia, ſm sensibilia signa, sicut aqua bñdicta, consecratio altaris, & alia hmõi. ergo ſunt plura sacramenta q̃ septẽ.

*li. 1. de sacr. par. 12. cap. 10.

¶7 Præt. Hug.* de sancto Victore dicit, q̃ sacramẽta ueteris legis fuerunt oblationes, decimę, & sacrificia: sed sacrificium eccl'æ est unum sacramẽtum, quod dicitur eucharistia. b ergo etiam oblationes, & decimę debent dici sacramenta.

¶8 Præt. Tria ſunt genera peccatorum, originale, mortale, & ueniale: sed contra, originale peccatũ ordinatur baptismus, contra mortale autem, pẽnitentia. b ergo deberet esse aliud præter septem, qd̃ ordinetur contra veniale.

*q. 62. a. 3 & q. 63. a. 5

Resp. Dicendum, quòd (sicut supra* dictum est) sacramenta eccl'æ ordinantur ad duo, scilicet ad perficiendum hoĩem, in his, quæ pertinent ad cultum Dei, ſm religionem Christianæ u rę, & etiã in remedium contra defectum peccati; m Vtroq; aũt mõ conuenienter ponuntur septem sacra. n Vita. n. ſpũalis conformitatem aliquam habet ad uitã corporalem, sicut, & cetera corporalia conformitatẽ quandam ſpiritualium habent. In uita aũt corporali, dupliciter aliquis perficitur. Vno modo, quantum ad pſonam propriam, alio modo per respectum ad totam communitatem ſocietatis, in qua uiuit: quia homo naturaliter est animal sociale. Respectu autem ſuijpſius perficitur hõ in uita corporali dupliciter. Vno modo per ſe, acquirendo. ſ. aliquam vitæ perfectionem: alio modo per accidens; ſ. remouẽdo impedimenta uitę, puta egritudines, uel aliquid huiusmodi. Per ſe aũtem perficit corporalis uita, tripliciter. Primo quidem per generationẽ, per quã hõ incipit esse, & uiuere: & loco huius in ſpũali uita est baptismus, q̃ est ſpũalis regeneratio ſecundum illud ad Tit. 3. Per lauacrum regenerationis, &c. Secundo, per augmentũ, quo aliquis perducitur ad perfectam quantitatẽ, & virtutẽ: & loco huius in ſpũali vita, est confirmatio, in qua datur Spiritus ſanctus ad robur. vnde dicitur discipulis iam baptizatis Luc. vlt. Sedete in ciuitate, quoadusq; induamini uirtute ex alto. Tertio per nutritionẽ, qua cõſeruatur in hoĩe uita, & virtus. Et loco huius, in vita ſpũali est eucharistia: unde dr̃ Io. 6. Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, nõ habebitis uitam in uobis. & hoc quidem ſufficeret homini, ſi haberet, & corporaliter, & ſpũaliter impassibilẽ uitam: sed quia homo incurrit interdũ, & corporalem infirmitatem, & ſpũalẽ, ſ. peccatum, ideo necessaria est homini curatio ab infirmitate quæ quidem est duplex. una quidem, est sanatio, quę sanitatẽ restituit, & loco huius in ſpũali uita est pęnitentia, ſm illud Ps. 40. Sana aĩam meã, quia peccaui tibi. Alia autem est restitutio ualetudinis prius in ea per conuenientem diætam, & exercitiũ, & loco huius in ſpirituali uita est extrema vnctio, q̃ remouet peccatorum reliquias, & hoĩem paratũ reddit ad finalẽ gloriã: unde dr̃ Iac. 5. Et ſi in peccatis ſit, dimittentur ei. Perficitur aũt homo in ordine ad totam communitatem dupliciter. uno mõ

QVÆSTIO. LXV.

De numero sacramentorum, in quatuor articulos diuisa.

B Deinde considerandum est de numero sacrorum. Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶Primo, Vtrum sint ſeptem sacramenta.

¶Secundo, De ordine eorũ ad inuicem.

¶Tertio, De cõparatione eorũ.

C ¶Quarto, Vtrũ omnia sint de necessitate salutis.

ARTICVLVS I.

Vtrum debeant esse septem sacramenta ecclesiæ.

Ad primvm sic ꝓceditur. Vr̃ q̃ non debeant esse ſeptem sacra. Sacra. n. efficaciam hñt ex uirtute diuina, & ex uirtute passionis Christi: sed una est uirtus diuina, & una Chr̃i passio: una. n. oblatione consummauit in sempiternũ sanctificatos, ut dr̃ Hebr. 10. b ergo nõ debuit esse, nisi vnũ sacramẽtum.

D

¶2 Præt. Sacrm ordinat contra defectũ b peccati: hic aũt est duplex, scilicet pœna, & culpa. ergo ſufficeret esse duo sacra.

¶3 Præt. Sacra pertinent b ad actiones eccl'asticę hierarchię, ut per Diony. ſ patet: sed, sicut ipse dicit, tres ſunt actiones hierarchicę, scilicet purgatio, illuminatio, & perfectio. ergo non E debent esse, nisi tria sacramẽta.

*c. 2. eccl. hier. p. 3.

¶4 Præt. Aug. dicit 19. contra Faustum, sacra nouæ legis ſunt numero pauciora, q̃ sacramenta ueteris legis: sed in ueteri lege nõ erat aliquod sacrum, quod rñderet confirmationi, & extremę unctioni, l ergo neque hæc debent numerari inter sacra nouę legis.

*li. 19. c. 13 a med. t. 6

¶5 Præt. Luxuria b non est grauius inter cętera peccata, ut patet ex his, q̃ in ſecũda parte dicta ſunt: * sed contra alia peccata non instituitur aliquod sacramentum. ergo neque contra luxuriam debuit institui sacramentum matrimonij.

*2. q. 154. a. 3.

Sed contra vr̃ q̃ ſint plura b sacramenta. Sacramenta. n. dr̃ quasi quædã sacra signa: sed multæ aliæ sanctificationes ſiunt in ecclesia, ſm sensibilia signa, sicut aqua bñdicta, consecratio altaris, & alia hmõi. ergo ſunt plura sacramenta q̃ septẽ.

¶7 Præt. Hug.* de sancto Victore dicit, q̃ sacramẽta ueteris legis fuerunt oblationes, decimę, & sacrificia: sed sacrificium eccl'æ est unum sacramẽtum, quod dicitur eucharistia. b ergo etiam oblationes, & decimę debent dici sacramenta.

¶8 Præt. Tria ſunt genera peccatorum, originale, mortale, & ueniale: sed contra, originale peccatũ ordinatur baptismus, contra mortale autem, pœnitentia. b ergo deberet esse aliud præter septem, qd̃ ordinetur contra veniale.

*li. 1. de sacr. par. 12. cap. 10.

Resp. Dicendum, quòd (sicut supra* dictum est) sacramenta eccl'æ ordinantur ad duo, scilicet ad perficiendum hoĩem, in his, quæ pertinent ad cultum Dei, ſm religionem Christianæ u rę, & etiã in remedium contra defectum peccati; m Vtroq; aũt mõ conuenienter ponuntur septem sacra. n Vita. n. ſpũalis conformitatem aliquam habet ad uitã corporalem, sicut, & cetera corporalia conformitatẽ quandam ſpiritualium habent. In uita aũt corporali, dupliciter aliquis perficitur. Vno modo, quantum ad pſonam propriam, alio modo per respectum ad totam communitatem ſocietatis, in qua uiuit: quia homo naturaliter est animal sociale. Respectu autem ſuijpſius perficitur hõ in uita corporali dupliciter. Vno modo per ſe, acquirendo. ſ. aliquam vitæ perfectionem: alio modo per accidens; ſ. remouẽdo impedimenta uitę, puta egritudines, uel aliquid huiusmodi. Per ſe aũtem perficit corporalis uita, tripliciter. Primo quidem per generationẽ, per quã hõ incipit esse, & uiuere: & loco huius in ſpũali uita est baptismus, q̃ est ſpũalis regeneratio ſecundum illud ad Tit. 3. Per lauacrum regenerationis, &c. Secundo, per augmentũ, quo aliquis perducitur ad perfectam quantitatẽ, & virtutẽ: & loco huius in ſpũali vita, est confirmatio, in qua datur Spiritus ſanctus ad robur. vnde dicitur discipulis iam baptizatis Luc. vlt. Sedete in ciuitate, quoadusq; induamini uirtute ex alto. Tertio per nutritionẽ, qua cõſeruatur in hoĩe uita, & virtus. Et loco huius, in vita ſpũali est eucharistia: unde dr̃ Io. 6. Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, nõ habebitis uitam in uobis. & hoc quidem ſufficeret homini, ſi haberet, & corporaliter, & ſpũaliter impassibilẽ uitam: sed quia homo incurrit interdũ, & corporalem infirmitatem, & ſpũalẽ, ſ. peccatum, ideo necessaria est homini curatio ab infirmitate quæ quidem est duplex. una quidem, est sanatio, quę sanitatẽ restituit, & loco huius in ſpũali uita est pœnitentia, ſm illud Ps. 40. Sana aĩam meã, quia peccaui tibi. Alia autem est restitutio ualetudinis prius in ea per conuenientem diætam, & exercitiũ, & loco huius in ſpirituali uita est extrema vnctio, q̃ remouet peccatorum reliquias, & hoĩem paratũ reddit ad finalẽ gloriã: unde dr̃ Iac. 5. Et ſi in peccatis ſit, dimittentur ei. Perficitur aũt homo in ordine ad totam communitatem dupliciter. uno mõ

per hoc, ꝙ accipit ptātem regendi multitudinē, & exercendi actus publicos. Et loco huius in spūali uita est sacrm ordinis, ſm illud Hebr. 7. ꝙ sacerdotes hostias offerunt nō solū pro se, sed ēt ꝓ populo. Sc̄o, quantū ad naturalē propagationē, qđ fit p matrimoniū tā in corporali, q̄ in spūali vita, eo ꝙ est nō solū sacrm, sed naturæ officiū. Ex his ēt patet sacrorum numerus, ſm ꝙ ordinant cōtra defectū peccati. nā baptismus ordinat contra carē tiā uitæ spūalis: confirmatio contra infirmitatem aī, q̄ in nuper natis inuenit: eucharistia contra labilitatē animi ad peccandū: pnitētia cōtra actuale peccatū, post baptismū cōmissum: extrema unctio contra reliquias peccatorū, q̄. s. non sunt sufficienter ꝓ pnitentiā sublatæ, aut ex negligentia, aut ex ignorantia: ordo contra dissolutionē multitudinis: matrimoniū in remediū cōtra concupiscentiā psonalem, & contra defectum multitudinis, q̄ per mortē accidit. quidā uero accipiunt numerū sacrorum p quandā adaptationē ad virtutes, & ad defectus culparum, & pnalitatum, dicētes, ꝙ fidei rītdet baptismus, & ordinat contra culpā originalē: spei extrema unctio, & ordinat contra culpā venialem: charitati eucharistia, & ordinat contra pnalitatē malitiæ: prudentiæ ordo, & ordinat cōtra ignorantiā: iustitiæ pnitētia, & ordinat contra peccatū mortale: temperantiæ matrimoniū, & ordinat contra concupiscentiā: fortitudini confirmatio, & ordinatur contra infirmitatē.

Ad primvm ergo dc̄m, ꝙ idē agens principale utīt diuersis instrumentis ad diuersos effectus, ſm congruentiam operum. Et similiter uirtus diuina, & passio Christi operantur in nobis ꝓ diuersa sacramenta, quasi per diuersa instrumenta.

Ad ii dc̄m, ꝙ culpa, & pœna diuersitatem hnt, & ſm speciem, inquātum sunt diuersæ species culparum, & pœnarum, & secūdū diuersos hoium status, & habitudines. Et ſm hoc, oportuit multiplicari sacramenta, ut ex dictis* patet. *In cor. a.

Ad iii dc̄m, ꝙ in actionib. hierarchicis considerātur, & agentes, & recipientes, & actiones. Agentes aūt sunt ministri ecclesiæ, ad quos ptinet ordinis sacrm. Recipientes aūt sunt illi, qui ad sacrm accedunt, qui producuntur p matrimonium. Actiones aūt sunt purgatio, illuminatio, & pfectio: sed sola purgatio non pōt esse sacrum nouæ legis, qđ gram confert: sed ptinet ad quædam sacramentalia, quę sunt catechismus, & exorcismus. Purgatio autem, & illuminatio simul, secundum Diony.* pertinent ad baptismū, & pp recidiuum secundario pertinent ad pnitentiam, & extremā unctionem. Perfectio autem quantum ad uirtutē quidem (quæ est quasi perfectio formalis) pertinet ad confirmationem, quantum autem ad consecutionem finis, pertinet ad eucharistiam. *c. 3. par. 1 circa fin.

Ad iiii dicendum, ꝙ in sacro confirmationis datur plenitudo Spiritus sancti ad roburin extrema aūt unctione præparatur homo, ut recipiat immediate gloriam: quorum neutrum competit ueteri testamento. & ideo nihil potuit his sacris in veteri lege respondere: nihilominus tamen sacramēta in ueteri lege plura fuerunt numero, propter dī uersitatem sacrificiorum, & cæremoniarum.

Ad v dc̄m, ꝙ contra concupiscentiā venereorū, oportuit spāliter remediū adhiberi p aliqđ sacramentum: primo quidē, quia p hmōi cōcupiscētiā nō solū vitiatur persona, sed ēt natura: secūdo, propter uehementiam eius, quæ rōnem absorbet.

Ad vi dc̄m, ꝙ aqua benedicta, & aliæ cōsecrationes non dīr sacra: quia non perducunt ad sacri effectum, q̄ est gratiæ consecutio: sed sunt dispositiones quædam ad sacramenta, uel remouendo prohibens, sicut aqua benedicta ordinatur contra insidias dęmonum, & contra peccata uenialia, uel etiam idoneitatem quādam faciendo ad sacramēti perfectionem, & perceptionem, sicut consecrat altare & vasa, propter reuerentiam eucharistiæ. Concl. ꝙ

Ad vii dc̄m, ꝙ oblationes, & decimæ erāt tam in lege naturæ, q̄ in lege Moysi ordinatæ, non solū in subsidium ministrorū, & pauperū, sed ēt in figurā: & iō erant sacra: nunc aūt non remanserūt inquantum sunt figuralia; & iō non sunt sacramēta.

Ad viii dc̄m, ꝙ ad deletionē uenialis peccati nō requiritur infusio gratiæ. vnde cū in quolibet sacro nouæ legis gra infundatur, nullū sacrm nouæ legis instituit directē cōtra ueniale, qđ tollit p qđā sacralia: puta p aquā benedictā, & alia hmōi: qđā tn dicuut extremā unctionem cōtra ueniale peccatum ordinari: sed de hoc suo loco* dicetur. *Nō compleuit mortę præuentus.

ARTICVLVS II.

Vtrum sacramenta conuenienter ordinentur secundum modum prædictum.

SVP. QVÆ. LXV. ART. II.

Ad secundvm sic procedit. Videt ꝙ incōueniēter sacramenta ordinentur ſm modum prædictum, † Vt. n. Apostol. dicit primæ Corinth. 15. [b]Prius est quod est animale, [b]deinde quod spirituale: sed per matrimonium gnatur homo prima generatione, quę est animalis: per baptismum aūt regnatur homo secunda generatione, quæ est spiritualis. ergo matrimonium debet pręcedere baptismum. S. Bona. 4. ſ. d. 2. q. 3. Scot. 4. 5. d. 2. q. 1. Sot. 4. 5. d. 1. q. 6. ar. 2. Porret. 361 4. d. 2. q. 1. a. 3. Et d. 7. q. 1. a. 1. ſ. 3 Et Eph. 5. fin. Art. præc.

¶ 2 Præ. Per sacramentum ordinis [b]aliquis accipit potestatem agendi actiones sacramētales: sed agens est prior sua actione. ergo ordo debet pręcedere, & baptismum, & alia sacramēta.

¶ 3 Præt. Eucharistia est spirituale nutrimentum, cōfirmatio autem cōparatur augmento. Nutrimētū aūt [b]est causa augmenti, & per consequens prius eo. ergo eucharistia est prior confirmatione.

¶ 4 Præt. Pœnitentia pręparat hominem ad eucharistiam: sed hæc aūt duo despiciunt multitudinem. ergo. Quo ad secundā autem partem probatur: q̄ ita matrimonium minus participat de spirituali uita, quam ordo.

¶ Secunda conclusio est: Pœnitentia, & extrema unctio posteriora sunt baptismo, confirmatione, & eucharistia, posterior tn est extrema unctio, pnitētia. Probat hæc cōclusio quo ad primā partē: priora sunt, q̄ per se ordinantur ad spūalem pfectionem vnius, q̄ illa, quę ordinant p accidens: sed, &c. Quo ad secundā aūt partē: quia prior naturaliter est ichoatio sanationis, quę fit per pnitentiā, cōsummatione illius, qua fit extrema unctio. Ar. præce.

¶ Tertia cōclusio est: Inter triaprima sacra baptismus primū, cōfirmatio sm, eucharistia tertiū obtinet locū. Probat. q̄ prius est spūalis gnatio: deinde formale robur, demū cōsecutio finis. Ar. præce, Concl. m

¶ In rńsione ad quartū, dubiū occurrit, an iustus, idest, sine peccato mortali existēs, teneatur semel in anno confiteri. Et est rō dubii: quia hinc apparet ꝙ non, cū dr ꝙ talis non indigeret pœnitentia ad sacrm eucharistiæ. In oppositum autem est, quia præceptum ecclesiæ ē ad oēs vtriusq; sexus in annis discretionis constitutos. Concl. p

¶ Ad hoc est dicēdū, ꝙ homo sine peccato mortali existens, non tenetur ad confitendum semel in anno: quia non comprehenditur sub his, quos præceptū illud ecclesiæ astringit: qm̄ peccatum ecclesiæ de confessione semel in anno, non est nisi determinatio pcepti diuini de confessione: ita ꝙ Deus præcepit confessionem, Ecclesia aūt determinat pceptū illud ad taliter ps, ad totiens &c. puta semel in anno &c. Sed præceptum diuinum non obligat ad cōfessionem hoiem sine mortali peccato. ergo determinatio illius præcepti, per ecclesiā non obligat talē hominē. Et stat vis rōis in hoc, ꝙ nullus comprehenditur sub præcepto ecclesię, qui nō comprehenditur sub præcepto diuino, q̄ per se notū est esse verissimū ex eo, ꝙ præceptum ecclesię se habet ad diuinū præceptū, vt cōtractio, & limitatio quædā: ꝙ aūt diuinū præceptum de confessione, obliget solos hoies in peccato mortali, probat. & ex hac litera sulta authoritate sacræ scripturæ, & ex calce pię cedentis articuli, vbi dictū est, nullū sacrm directe ordinari cōtra peccatū ueniale: & quicquid sit de extrema vnctione, constat hoc verum esse de sacramento pœnitentiæ, & ex communi theologorum doctrina inter conditiones confessionis ponente, ꝙ sit integra, ꝙ non nisi de mortalibus intelligi potest. Et confirmatur: quia canon ipse expresse dicit, ꝙ quilibet confiteatur, peccata sua omnia, quod est impossibile intelligi, nisi de mortalibus. Ipsa ergo verba canonis testantur, quòd ad solos existentes in peccato mortali dirigun ur. Alias, consecutionē.

[h] dispositio pręcedit perfectionem. ergo pœnitentia debet præcedere eucharistiam.

¶ 5 Præ. Quod est propinquius fini ultimo, est posterius: sed extrema unctio inter oia sacra ꝓpinquior est vltimo fini beatitudinis. ergo debet habere vltimum locum [h] inter sacramēta.

In contrarivm est, ꝙ cōiter ordinantur ab omnibus sacramēta, sicut prius dictū est.*

Resp. Dc̄m, ꝙ rō ordinis sacrorum apparet ex his, quę s. †dicta sunt. Nā sicut vnum est prius, q̄ multitudo, ita [m] sacra, q̄ ordinantur ad perfectionem vnius psonę naliter, pcedūt ea quæ ordinant ad perfectionē multitudinis. [n] & iō vltimo inter sacra ponunt ordo, & matrimoniū, q̄ ordinant ad multitudinis perfectionē: matrimonium tn post ordinē, eo ꝙ minus participat de rōne spūalis vitæ, ad quā ordinant sacra. [n] In ter ea vero, quę ordinant ad pfectionē vnius personæ, naturaliter sunt priora illa, quæ per se ordinant ad perfectionē spiritualis uitæ, q̄ illa, q̄ ordinant per accidens, q̄. s. ad remouendū accidens nociuū superuenies: cuiusmodi sunt pœnitentia, & extrema unctio. Posterior tn est naturaliter extrema unctio, q̄ cōseruat sanationē, q̄ pœnitētia, quę inchoat. Inter alia uero tria manifestum est, ꝙ baptismus, qui est spiritualis regeneratio, est [d] prius: & deinde confirmatio, quæ ordinatur ad formalem perfectionem virtutis, & postmodū eucharistia, q̄ ordinatur ad perfectionē * finis. D. 574. E

Ad primvm ergo dicendū, ꝙ matrimonium, ſm ꝙ ordinatur ad aīalem vitam, est naturæ officium: sed ſm ꝙ habet aliquid spiritualitatis, est sacrum: & quia minimum habet de spiritualitate, ultimo ponitur inter sacramenta.

Ad ii dc̄m, ꝙ ad hoc ꝙ aliquid sit agens, præsupponit ꝙ sit in se perfectum: & ideo priora sunt sacramenta, quibus aliquis in seipso perficitur, quam sacramentum ordinis, quo aliquis constituitur perfector aliorum.

Ad iii dicendum, ꝙ nutrimentum, & præcedit augmentum, sicut causa eius, & subsequitur augmentum, sicut conseruans hominem in perfecta quantitate & uirtute: & ideo potest eucharistia præmitti cōfirmationi, vt Diony. facit in li. de cęlest. hierar. & potest postponi, sicut Magister facit in 4. sententiarum.

Ad iiii dc̄m, ꝙ rō illa ree cte procederet, si pœnitentia ex necessitate requireretur, ut præparatoria ad eucharistiam: sed hoc non est uerum: nam si aliquis esset sine peccato mortali, non indigeret pœnitentia ad sumptionem eucharistię. Et sic patet, ꝙ per accidens pœnitentia præparat ad eucharistiā, s. suppositio peccato: vnde dicitur 2. Paral. vlt. Tu domine iustorum, non posuisti pœnitentiam iustis.

Ad v dc̄m, ꝙ extrema unctio ꝓp rationem inductam,* est vltimum inter sacramenta, quæ ordinantur ad perfectionem vnius personę.

Articvlvs iii.

Vtrum sacramentum eucharistiæ sit potissimum inter sacramenta.

Ad tertivm sic procedit. Vī ꝙ sacrum eucharistiæ non sit potissimum inter sacra. Bonum enim cōe potius est, [b] quàm bonum vnius, ut dicitur 1. Ethi. * sed matrimoniū ordinatur ad bonum commune speciei humanæ, per viam generationis: sacramentum autem eucharistiæ ordinatur ad bonum proprium sumentis. ergo non est potissimum sacramentorum. Porr. 362 4. di. 7. q. 2 art. 1. q. 3. co. Et di. 8. q. 1. ar. 1. q. 1. Et 4. cō. cap. 74 Et ver. q. 2. ar. 4. co. fi. *li. 1. Eth. ca. 2. in fi tom. 5.

¶ 2 Præt. [b] Digniora sacra esse vīr, quæ per maiorem ministrū conferunt: sed sacrm confirmationis, & sacramentum ordinis non conferuntur, nisi

SVP. QV. LXV. ART. III.

Ferr. 4. cont. c. 74. Sot. 4. ſ. d. 1. q. 6. ar. 3.

Titulus clarus.

¶ In corpore duo fiunt. Primo, respondetur quæsito vna conclusione: Sacramentum eucharistiæ est potissimum inter oia sacra. Probatur tripliciter, vt patet in litera. Secūdo, comparantur reliqua sacramenta inter se, & multa dicuntur satis clare. In argm.

¶ Dubium tn unum restat in hac litera, circa id, quod dr, ꝙ extrema vnctio ꝓparat ad eucharistiam: oppositum enim apparet ex eo, ꝙ extrema unctio datur post uiaticum.

¶ Ad hoc dicitur, quòd Author loquitur de effectu extremæ unctionis secundum se: cum sit enim sanatio quædam, secundum se ordinat ad perfectam cum Christo coniunctionem aīæ, quæ per eucharistiam fit usus autem postponendi extremam unctionem, aliunde sumitur, de quo infra.

¶ In responsione ad secundum, dubium quoque occurrit, quo modo fideles per confirmationem deputētur ad speciale officium, spectans ad officium principis, cum dictum sit, cōfirmationem conferre robur, quod constat non esse officium spectans.

Universidad de Deusto Biblioteca

stans ad principem. ¶Ad hoc dr, q̄ qa cō firmatio datur in robur confitēdi fidē Christi crucifixi, qui est gentibus stultitia, & iudæis scandalū, confirmatio est velut cōfortatio militis. Nā militares actꝰ pugilū fidei in robusta confessione cōsistunt. vñ quia officiū militare est officiū spectās ad principē (eius est n. condere milites, atq; ipsos ducere) iō in litera dr, q̄ confirmatio est in officiū spectās ad pricipem.

per epm, q̄ est maior minister, q̄ simplex sacerdos, per quē cōfertur eucharistiæ sacrum. ergo illa sacramēta sunt potiora. ¶3 Præt. Sacra tanto sunt potiora, quāto maiorē uirtutē hēnt: sed q̄dā sacraᵇ imprimūt characterē, s. baptismus, cōfirmatio, & ordo, qđ non facit eucharistia. ergo illa sacra sūt potiora. ¶4 Præt. illud vr esse potius, ex quo alia dependent, & nō ecō uerso: sed ex baptismo dependēt eucharistia: non. n. pōt aliquis eucharistiam accipere, nisi fuerit baptizatus. ergo baptismus est potior eucharistia.

Ca. 3. eccl. hierar. nō temere a 1 tin.

SED CONTRA est, q̄ Dion.* dicit 3. c. eccle. hierar. q̄ nō cōtingit aliquē pfici pfectione hierarchica, nisi per diuinissimā eucharistiam. ergo hoc sacramentum est potissimum omnium aliorum.

Concl. m

RESP. Dcm, q̄ᵐ simpliciter loquēdo, sacrm eucharistiæ est potissimū inter alia sacra.ⁿ quod quidē tripliciter apparet. Primo quidē, ex eo q̄ continetur in sacris: nā in sacro eucharistiæ continet ipse Christus substantialiter, in aliis aūt sacris cōtinetur quædā uirtus instralis participata a Christo, vt ex supra dictis patet:* sp aūt, quod est per essentiā, potius est eo, quod est per participationē. Secundo, hoc apparet ex ordine sacrorum adinuicē: nā oīa alia sacra ordinari vñr ad hoc sacrm, sicut ad finē. Manifestū est. n. q̄ sacrm ordinis ordinat ad eucharistiæ consecrationē: sacrm vero baptismi ordinat ad eucharistiæ receptionē. In quo ēt perfici tur aliquis per confirmationē, vt non uereat se subtrahere a tali sacro: per pēnitentiā ēt, & extremā vnctionē præparatur hō ad digne sumendum corpus Christi. Matrimoniū ēt salte sua significatione attingit hoc sacrm, inquantū significat coniunctionē Chri, & ecclesiæ: cuius unitas p sacrm eucharistiæ figurat: vñ, & Apostolus dicit Ephes. 5. Sacrm hoc magnū est, ego āt dico in Chro, & in ecclesia. Tertio, hoc apparet ex ritu sacrorū. Namfere oia sacra in Eucharistia consumanē, vt Dion. †dicit 3. eccl. hierar. sicut patet, q̄ ordinati cōicāt, & ēt baptizati, si sint adulti. ᵖ Aliorū aūt sacrorum cōparatio adinuicē, pōt esse multiplex. ᑫ Nā in via necessitatis, baptismus est potissimū sacrorū: in uia aūt perfectionis sacrm ordinis: medio aūt mō, se habet sacrm confirmationis. Sacrm vero pēnitentiæ, & extremæ unctionis sunt inferioris gradus a pdictis sacris; qa sicut dictū est,* ordinant ad vitā Christianā, non p se, sed quasi per accidens, s. in remediū superuenientis defectus: q̄ tñ extrema vnctio cōparat ad pœnitentiā, sicut confirmatio ad baptismū, ita, s. q̄ pēnitentia est maioris necessitatis, sed extrema vnctio est maioris perfectionis.

Ca. 3. eccl. hierar. cit ca princ. Concl. p

Art. 2. huius quæst.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ matrimoniū ordinatur ad cōe bonum corporaliter: sed bonū commune spirituale totius ecclesiæ continetur substantialiter in ipso eucharistiæ sacramento.

P AD II dcm, q̄ per ordinē, & confirmationem deputantur fideles Christi ad aliqua specialia officia, quæ pertinent ad officium principis: & ideo tradere hmōi sacra, pertinet ad solum episcopum, qui est quasi princeps in ecclesia. Per sacramentū uero eucharistiæ non deputatur homo ad aliquod officium, sed magis hoc sacramentum est finis omnium officiorum, ut dictum est.* In 4 cor. ar. 6.

AD III dicendum, q̄ character sacralis, sicut supra dictum est, †est quædā participatio sacerdotii Christi. vnde sacramentum quod ipsum Christū coniungit homini, est dignius sacramento, quod imprimit Christi characterem. q. 63. ar. 3.

AD IIII dcm, q̄ ratio illa procedit ex parte necessitatis: sic. n. baptismus, cum sit maxime necessitatis, est potissimum sacrorum: sicut ordo, & confirmatio habent quandam excellentiam ratione ministerii, & matrimoniū rōne significationis: nihil enim prohibet aliquid esse secundum quid dignius, quod tamen non est dignius simpliciter.

ARTICVLVS IIII.
Vtrum omnia sacramenta sint de necessitate salutis.

SVP. QV. LXV. ART. IIII. *Sot. 4. d. 1. q. 6. a. 4.*

AD QVARTVM sic proceditur. Vr q̄ oīa sacramenta sint de necessitate salutis. Illud enim quod non est ᵇ necessarium, vr esse superfluum, sed nullum sacrm est superfluum: quia Deus nihil facit frustra. ergo omnia sacramenta sunt de necessitate salutis.

¶2 Præt. Sicut de baptismo dr, Nisi qs renatus fuerit ex aqua, & Spiritusancto, non pōt introire in regnū Dei, ita de eucharistia dr Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filii hois, & biberitis eius sanguinē, non habebitis vitā in uobis.ᵇ ergo sicut baptismus est sacrm necessitatis, &ᵇ ita eucharistia.

¶3 Præ. Sine sacro baptismi pōt aliquis saluus fieri, dummodo non contemptus religionis, K sed necessitas sacrm excludat, vt infra dicetur: sed in quolibet sacroᵇ contemptus religionis impedit hominis salutem. ergo pari ratione omnia sacra sunt de necessitate salutis.

SED CONTRA est, q̄ pueri saluantur ᵈ per solum baptismum, sine aliis sacramentis.

RESP. Dicendum, q̄ necessarium respectu finis, de quo nunc loquimur, dicitur aliquid dupliciter. Vno modo, sine quo non potest haberi finis: sicut cibus est necessarius vitę humanæ. Et hoc, est simpliciter necessarium ad finem. Aliō mō, dr esse necessarium id, sine quo non habetur finis ita conueniēn-

Concl. m

cōueniēter, sicut equus necessarius est ad iter: hoc aūt non est simpliciter necessarium ad finem.ᵐ Primo igit modo necessitatis, sunt tria sacramēta necessaria.ⁿ duo quidem psonæ singulari: baptismus quidem simpliciter, & absolute, pēnitentia autē supposito peccato mortali post baptismū: sacrum autem ordinis est necessarium ecclesiæ: quia ubi non est gubernator, populus corruet, ut dicit Pro uer. 11. Sed ᵖ secundo modo sunt necessaria alia sacramentᵒ: nam confirmatio quodammodo perficit baptismum, extrema unctio pēnitentiam: matrimoniū uero, ecclesiæ multitudinem per propagationem conseruat.

Concl. p

In cor. ar.

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ ad hoc q̄ aliquid non sit superfluum, sufficit, quòd sit necessarium primo, uel secūdo modo & sic sunt necessaria omnia sacramenta, sicut dictum est*.

Trac. 26. & 27.

AD II dcm, q̄ illud uerbum domini est intelligendum de spirituali manducatione, & non de sola sacramentali, ut Aug.* exponit super Ioan.

AD III dcm, q̄ licet omniū sacramentorū cōtemptus sit saluti contrarius: non tamen est contemptus sacramenti, ex hoc q̄ aliquis non curat accipere sacramentum, quod non est de necessitate salutis: alioquin omnes, qui non accipiunt ordinem, & qui non contrahunt matrimonium, cōtemnerent huiusmodi sacramenta.

SVP. Q. LXVI. ART. I. *Sot. 4. 5. d. 3. q. un. ar. 1.*

QVÆSTIO LXVI.
De pertinentibus ad sacramentum baptismi, in duodecim artic. diuisa.

DEINDE considerandum est, de singulis sacramentis i speciali. Et primo, đ baptismo. Secūdo, de confirmatione. Tertio, de eucharistia. Quarto, de pēnitentia. Quinto, de extrema unctione. Sexto, de ordine. Septimo, de matrimonio.

Circa primum occurrit duplex consideratio. Prima, de ipso baptismo. Secunda: de prēparatoriis ad baptismum.

Circa primū quatuor cōsiderā da occurrūt. Primo, de his q̄ pertinēt ad sacrum baptismi. Secūdo, de ministro huius sacri. Tertio, de recipiētib⁹ hoc sacrum. Quarto, de effectu huius sacri.

Circa primum quęruntur duodecim.

¶Primo, Quid sit baptismus, vtrum scilicet sit ablutio.

¶Secundo, De iustitutione huius sacramenti.

¶Tertio, Vtrū aqua sit propria materia huius sacramenti.

¶Quarto, Vtrum requiratur aqua simplex.

¶Quinto, Vtrū hęc sit cōueniēs forma huius sacramēti, Ego te baptizo i nomine Patris, & Filij, & Spiritussancti.

¶Sexto, Vtrū sub hac foima pos sit aliqs baptizari, Ego te baptizo in nomine Christi.

¶Septimo, Vtrum immersio sit de necessitate baptismi.

¶Octauo, Vtrum requiratur tri na immersio.

¶Nono, Vtrum baptismus possit iterari.

¶Decimo, De ritu baptismi.

¶Vndecimo, De distinctione baptismatum.

¶Duodecimo, De comparatione baptismatum.

ARTICVLVS I.
Vtrum baptismus sit ipsa ablutio.

AD PRIMVM sic pceditur. Vr, q̄ baptismus nō sit ipsa ablutio. Ablutio. n. corporalis transit: ᵇ baptismus aūt permanet. ergo baptismus nō est ipsa ablutio, sed potius regnātio, & sigillū, & custodia, & illuminatio, ut Damas.* dicit i 4. lib.

¶2 Præt. Hugo de sctō Vict.† dicit, q̄ baptismusᵇ est aqua diluē dis criminib. sanctificata p uerbū Dei: aqua autem non est ipsa ablutio, sed ablutio est quidam vsus aquæ, ergo &c.

¶3 Præt. Aug. dicit* sup Ioā. Accedit verbumᵇ ad elementū, & fit sacrum: elementū aūt est ipsa aqua in sacramento baptismi. ergo baptismus est ipsa aqua; non autem ablutio.

SED CONTRA est, q̄ dr eccl. 34. Qui baptizat a mortuo, & iterū tāgit mortuū, qd pficit lauatio eiᵇ? vr ergo q̄ baptismus sit ipsa ablutio, siue lauatio.

RESP. Dcm, q̄ in sacro baptismi est tria cōsiderare, aliq d s. q̄d est sacrum tm, aliq d aūt qd est res, & sacrum, aliq d vero qd est res tantū. Sacramentū tantū est aliquid visibile exterius exiftens, quod scilicet est signū interioris effectus: hoc enim pertinet ad rationem sacramenti: exterius autem suppositū sensui, est, & ipsa aqua, & eius vsus, q̄ est ablutio. quidam ergo existimauerunt, q̄ ipsa aqua sit sacramentum, quod quidem sonare videntur verba Hugo. * de sancto Victore. Nā ipse i ᵐ cōmuni definitione sacramenti dicit, q̄ mum sufficeret ex parte materiæ. Et propterea refert Auctor primo opinionē, quæ uidetur Hugonis, q̄ est aqua, & reprehendit ipsam, tali ratione: Vbi perficitur sanctificatio, ibi perficitur sacramentum: sed in aqua non perficitur sanctificatio. ergo in aqua non perficitur sacramētum. Maior probatur: quia sacramenta nouæ legis sanctificationem operantur. Deinde approbat opinionem Magistri sententiarum, scilicet q̄ baptismus est ablutio, quam sic probat. In aqua baptismali est q̄dam sanctificationis uirtus instrumentalis, non permanens, sed fluens in hominē, qui est uerę sanctificationis subiectum. ergo sacrameutum perficitur in applicatione aquæ ad hominem, quæ est ablutio.

¶ Circa hanc partem dubium occurrit de uigore, ac ueritate huius processus, seu rationis: quia si maior illa est uera, scilicet ibi pficitur sacramentum, ubi perficit sanctificatio, & propterea infertur, in aqua non perficitur sacramentū: qa in illa non perficitur sanctificatio (non enī aqua per baptismum sanctificatur) eadem ratione poterit inferri, quòd ablutio non est sacramentum, quia i ea non perficitur sanctificatio: ablutio enī non sanctificatur per baptismum, sed homo, qui abluitur.

¶ Ad hoc dicitur, q̄ maior quidem est uera: sed diuersa ratio subsumptorum, scilicet aquæ, & ablutionis, facit, ut recte inferatur, aquam non esse sacramentum, & non teneat illatio de ablutione, aqua enim, & ablutio differunt in hoc, quòd aqua est res permanens, ablutio uero est res successiua. Et quia vnumquodque est in aliquo secundum modum recipientis, ideo consequenter differunt in modo sanctificationis. Nam si in aqua perficeretur sanctificatio, sequeretur quòd aqua esset sancta: quia est in se quoddam permanens, ac per hoc q̄ seipsa

Forr. 3. 364 4. dist. 3. ar. 1. Et 4. cont. c. 60.

*Ii. 4. c. 10 circa me. † Hugo li. 2. de sacra. in part. 6. capit. 2. in prin.

Tract. 80. I Ioā. post med. to. 9.

Posita in arg. 2. & 1 eo ibi cita to.

Concl. n

seipsa sanctificaretur. Si uero ponitur quòd in ablutione perficitur sanctificatio, non sequitur q ipsa ablutio fiat ex huiusmodi sanctificatiõe sancta: quia ablutio non est sui ipsius, sed abluti: nec est in seipsa, sed i abluto, ac per hoc, nõ ea ratione sanctificationẽ sortit, vt sui ipsius sit, sed vt abluti sit: hoc est, ut ablutus sanctificetur p ipsam deferentem sanctificationem in ablutũ. Et (ut uno uerbo dicat) qa ablutio importat terminum, qui abluitur, perfici sanctificationem in ablutione intelligitur secũdum suum terminum, seu in incluso termino: quod de aqua non potest intelligi: quia significat rem permanentem, & non ré trãseuntem in alium, sicut est ablutio'. Vnde & in litera probatur, ablutionem, & non aquam esse sacramentum: quia uirtus instrumentalis ibi existens est quædam sanctitas fluens in hominem, qui baptizatur: fluens autem non est aqua, sed ablutio.

Li. 4. dis. 3. in princ. Concl. p

¶. 63. ar. 5. † loco cita to in arg.

est materiale elemẽtũ, & in definitione baptismi dicit, q̃ est aqua: sed hoc nõ videt esse verũ. [n] cum enim sacra nouæ legis sanctificationem quandã operentur, ibi perficitur sacramentũ, ubi perficitur sanctificatio. In aqua autẽ perficitur sanctificatio, sed est ibi quædã sanctificationis virtus instrumentalis, nõ pmanens, sed fluẽs in hominẽ, qui est ueræ sanctificatiõis subiectũ: & ideo sacrm non pficitur in ipsa aqua, sed in applicatione aquæ ad hominẽ, q̃ est ablutio: & iõ Magister* i 3. dis. 4. sentẽ. dicit, q̃ [p] baptismus est ablutio corporis exterior, facta sub forma pscripta verborũ. Res aũt, & sacrum, est character baptismalis, q̃ est res significata per exteriorem ablutionẽ, & est signũ sacramentale in terioris iustificationis, quæ est res tantũ huius sacramenti, s. significata, & non significans.

Ad primvm ergo dicẽdũ, q̃ id, quod est sacrm tantum in baptismo, transit: permanet autem, & id, quod est sacramẽtũ, & res, scilicet character, & id, quod est res tantum, scilicet interior iustificatio: sed character permanet indelebiliter, ut supra dictum est, * iustificatio autem permanet, sed amissibiliter. † Damas. ergo baptismum definiuit, non quantum ad id, quod exterius agit, quod est sacramentum tantũ: sed quantum ad id, quod est interius. vnde posuit duo pertinentia ad characterem, scilicet sigillũ, & custodiã, inquantũ ipse character qui sigillum dicitur, quantum est de se, custodit animam in bono: duo etiã posuit pertinentia ad vltimam rem sacramenti, scilicet regenerationẽ, quæ ad hoc pertinet, q̃ p baptismũ homo inchoat nouã uitã iustitiæ, & illuminationẽ, q̃ pertinet specialiter ad fidẽ, per quam homo spirituale uitam accepit, secundũ illud Abac. 2. Iustus ex fide uiuit. Baptismus aũt est quædam fidei protestatio: vnde dr fidei sacrm: & similiter Dion. baptismum definiuit per ordinẽ ad alia sacra, dicens 2 c. eccles. † hierar. q̃ est quoddam principium sanctissimorũ mandatorum sacræ actionis, ad eorũ susceptiuam opportunitarem, formans nostros aĩales habitus. Et iterũ * in ordine ad cælestem gloriam, quę est vltimus finis sacrorum, cum subdit, ad supercælestis quietis anagogen, nostrum iter faciens. & iterum quantũ ad principiũ spũalis uitæ, per hoc, qd̃ subdit, † sacræ & diuinissimę nræ regnatiõis traditio.

cap. 2. eccl. hierar. nõ procul a princip. *eodẽ loco nunc di ctũ.

† eod. c. pdicto, parũ a princ. al cor. art.

Ad ii. dicendũ, q̃ sicut dictũ est,* opinionem Hugonis de sancto Victore, in hac parte sequi nõ oportet: potest tamen uerificari, ut baptismus dicatur esse aqua: qa aqua est materiale baptismi principium, & sic erit prædicatio per causam.

Ad iii dicendum, q̃ accedente uerbo ad elementum, fit sacrum, non quidem ipso elemento, sed in homine, cui adhibetur elemẽtũ per usum ablutionis: & hoc etiam signat uerbum, qd̃ accedit ad elemẽtum, cum dicitur, Ego te baptizo &c.

SV. QVÆS. LXVI. ART. II.

Sent. 4. d. 3. q. 3. uni. a. 2. Cap. 4. d. 3. q. 5. con. 3.

Porr. 6. 365 4. dist. 3. ar. ti. 5. Et dist. 8. q. 1. ar. 3. q. 3. ad 2.

Articvlvs ii.

Vtrum baptismus fuerit institutus post Christi passionem.

Ad secvndvm sic proceditur. Vr̃ q̃ baptismus fuerit institutus post Christi passionẽ. [h] Cã. n. præcedit effectũ: sed passio Christi operatur i sacris nouę legis. ergo pasio Chri pcedit institutionẽ sacrorum nouæ legis, & pcipue intentionem baptismi, cũ Apostolus dicat Rom. 6. Quicũque baptizati sumus i Chro Iesu, i morte ipsi[a] baptizati sum[a] &c. ¶ 2 Præt. Sacra nouę legis[b] efficacia habẽt ex mandato Christi: sed Christus mandatum baptizandi dedit discipulis post passionem, & resurrectionẽ suam, dicens, Euntes docete oẽs gentes, baptizantes eos in noĩe patris, &c. vt habetur Matt. ult. ergo ur̃ q̃ post passionem Christi baptismus fuerit institutus.

¶ 3 Pre. [h] Baptismus ẽ sacrum necessitatis,* ut supra *dictum est, & ita ur̃, q̃ ex quo baptismus institutus fuit, hoies obligarentur ad baptismũ: sed ante passionem Christi, hoies nõ obligabantur ad baptismũ: quia adhuc circũcisio suã uirtutẽ habebat in cuius locum successit baptismus. ergo vr̃ q̃ baptismus non fuerit institutus ante passionẽ Chri.

q. præce. ptic. 4.

In ser. 1. dominicæ infra oct. epiphan. à me. to. 10.

Sed contra est, q̃ Augu.* dicit in quodam sermone de epiphania, Ex quo Christus in aqua mergitur, ex eo oĩum peccata abluit aqua: sed hoc fuit ante Christi passionem. ergo videtur q̃ baptismus ante Christi pasionem fuerit institutus.

q. 62. ar. 1.

Resp. Dicendum, q̃, sicut dictũ est supra,* sacra ex sui institutione[d] habent, q̃ conferant gram: uñ tũc ur̃ aliquod sacrum institui, qñ accipit uirtutẽ producendi suum effectum. [m] Hanc aũt uirtutem accepit baptismus, quando Christus est baptizatus: unde tunc uere baptismus institutus fuit, quãtum ad ipsum sacramentum: sed necessitas utendi hoc sacramento, indicta fuit hominibus post passionẽ, & resurrectionem: [n] tũ qa in passione Christi terminata sunt figuralia sacramẽta, quib. succedit baptismus, & alia sacramenta nouæ legis: tum ẽt, qa per baptismũ configurat hõ passioni, & resurrectioni Christi, inquantũ moritur pctõ, & incipit nouã iustitię uitã: & iõ oportuit Chm prius pati, & resurgere, q̃ hominibus indiceretur necessitas se configurandi morti & resurrectioni eius.

D. 683. concl. m

Ad primvm ergo dicendum, q̃ etiam ante passionem Christi baptismus habebat efficaciam à Christi passione, inquantũ eã pfigurabat: aliter tñ q̃ sacra veteris legis. nã illa erant figuræ tñ, baptismus aũt ab ipso Chro virtutẽ habebat iustificãdi, per cuius uirtutem ipsa ẽ passio salutifera fuit.

Ad ii dicendũ, q̃ hoies non debebant multiplicibus figuris arctari* per Chm, q̃ uenerat sua veritate figuras impletas auferre: & iõ ante passionẽ sua baptismũ institutũ non posuit sub pcepto, sed uoluit ad eius exercitiũ hoies assuefieri, & pcipue in populo Iudæorum, apud quem oĩa facta figuralia erant, vt Aug.* dicit contra Faustũ. Post passionẽ vero, & resurrectionẽ, non solum iudeis sed ẽt gentilibus sub præcepto necessitatẽ baptismi imposuit, dicens, Euntes docete omnes gẽtes.

Al. aggrauari.

Li. 4. ca. 2. circa med. præcipue, tom. 6.

Ad iii dcm, q̃ sacra non sunt obligatoria, nisi qñ sub pcepto ponunt: qd̃ quidẽ nõ fuit ante passionẽ, vt dictũ est:* qd̃. n. dns ante passionẽ Nicodemo dixit Io. 3. Nisi qs renatus fuerit ex aqua, & Spũsancto, nõ põt introire in regnũ Dei, magis vr̃ ad futurũ respicere, q̃ ad præsens tempus.

In cor. art.

SV. QVÆS. LXVI. ART. III.

Albi. mag. 4. d. 3. a. 4. Scot. 4. s. d. 3. q. 3. Sot. 4. s. d. 1. q. vlt. a. 3 Palud. 4. d. 3. q. 3.

Porr. 6. 365 4. d. 3. ar. 3 q. 1. Et di. 17. q. 3. ar. 4. q. 3. Et 4 con. c. 59. Et quol. 1. ar. 10. cor. Et Io. 3. *Dam. li. 4. c. 10. circa med.

Articvlvs iii.

Vtrum aqua sit propria materia baptismi.

Ad tertivm sic procedi tur. Vr̃ q̃ aqua non sit propria materia baptismi. Baptismus. n. fm Dion. & Dam. habet[b] vim illuminatiuã: sed illuminatio maxime cõpetit igni. ergo baptismus magis debet fieri in igne q̃ in aqua: psertim cum Ioan. Baptista pnuntians Christi baptismum, dicat, Ille vos baptizabit in Spiritusancto, &[b] igne.

¶ 2 Præt. In baptismo significat[b] ablutio pctõrum: sed multa alia sunt ablutiua, q̃ aqua: sicut vinũ, & oleũ, & hmõi alia. ergo ẽt in his põt fieri baptismus. non ergo aqua est propria materia baptismi.

¶ 3 Præt. Sacra ecclesiæ fluxerũt de latere Chri pendentis in cruce, vt s. dictũ est:* sed inde fluxit non solũ aqua, sed ẽt sanguis. ergo [b] vr̃ q̃ ẽt in sanguine possit fieri baptismus: q ẽt vr̃ magis conuenire cũ causa, & effectu baptismi: quia dicitur Apocal. 1. Lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo.

† quæ. 62. ar. 5.

¶ 4 Præ. Sicut Aug. & Beda dũt, Chis tactu suę mũ dissimæ carnis vim regeneratiuã, & purgatiuã cõtulit[b] aquis: sed nõ oĩs aqua cõtinuat cũ aqua Iordanis, quã Chis tetigit sua carne. ergo vr̃ q̃ nñ oĩ aqua possit fieri baptismus, & ita aqua, inquantũ huiusmodi, non est propria materia baptismi.

¶ 5 Præt. Si aqua fm se esset propria baptismi materia, non oporteret aliq̃d aliud[b] fieri circa aquã, ad hoc, q̃ in ea baptismus fieret: sed in solenni baptismo aqua, in qua debet celebrari baptismus, exorcizatur, & benedicitur. ergo videtur q̃ aqua secundum se non sit propria baptismi materia.

conci. m

Sed contra est, q̃ dominus dicit Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritusancto, non potest introire in regnum Dei.

Resp. Dcm, q̃ [m] ex institutione diuina, aqua est propria materia baptismi: & hoc conueniens-

ter. [n] Primo quidẽ, quantum ad ipsam rõem baptismi, qui est regeneratio in spũalem uitã, quod maxime cõgruit aquæ. vñ, & semina, ex quibus generant oĩa viuentia. s. plantæ, & aĩalia, humida sunt, & ad aquã ptinent. Propter quod, quidã philosophi posuerunt aquã oim rerum principium. Secũdo, quantũ ad effectus baptismi, quibus cõpetunt aquæ proprietates, quæ sua humiditate lauat, ex quo conueniens est ad significandã, & causandam ablutionẽ peccatorũ: sua frigiditate ẽt tẽperat, su perfluitatẽ caloris, & ex hoc cõpetit ad mitigandã concupiscentiã fomitis: sua diaphanitate est luminis susceptiua: vñ cõpetit baptismo inquantũ est fidei sacrm. Tertio, quia conuenit ad repræsentandũ mysteria Christi, quibus iustificamur. Vt. n. dicit Chrys.* super illud Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit &c. sicut in quodã sepulcro, in aqua submergentibus nobis capita, uetus hõ sepelit, & submersus deorsum occultat & deinde nouus rursus ascendit. Quarto, quia rõe suæ cõitatis, & abundantiæ est conueniens materia necessitati huius sacramenti: potest enim ubique de facili haberi.

Hom. 24 in Ioan. a med. to. 3.

Ad primvm ergo dcm, q̃ illuminatio ptinet ad ignẽ actiue. Ille aũt, q̃ baptizat, nõ efficit illuminans, sed illuminatus p fidẽ, quæ est ex audi tu, vt dr Ro. 10. Et iõ magis cõpetit aqua baptismo, q̃ ignis: quod aũt dr, baptizabit uos in Spũsancto, & igni, põt p ignẽ, vt Hier. † dicit, intelligi Spũsanctus, q̃ super discipulos in igneis linguis apparuit, vt dr Act. 2. Vel per ignẽ põt intelligi tribulatio, vt Chrys.* dicit super Mat. qa tribulatio peccata purgat, & concupiscentiã diminuit. Vel quia, ut Hilar. † dicit super Matt. baptizatis in Spiritusancto, reliquum est consumari igne iudicii.

Sup. istud verbum Mat. 3. t. 9 † ho. 3. in opere imperf. to. 2. † Hila. ca. 2. in Mat. post med. illius.

Ad ii dcm, q̃ uinum, & oleum non cõiter assumũtur ad usum ablutionis, sicut aqua. Nec ẽt ita perfecte abluunt: quia ex eorum ablutione remanet aliqua infectio, quantum ad odorem, quod non contingit de aqua. Illa etiam non ita communiter, & abundanter habentur, sicut aqua.

Ad iii dcm, q̃ ex latere Christi fluxit aqua ad abluendum: sanguis aũt ad redimendum: & ideo sanguis competit sacro eucharistiæ: aqua aũt sacramento baptismi qui tamen habet vim ablutiuam ex uirtute sanguinis Christi.

Ad iiii dcm, q̃ uirtus Chri deriuata est ad oẽm aquã, non pp continuitatẽ loci: sed pp similitudinẽ speciei. vñ dicit Aug.* in quodã sermone epiphaniæ. Quæ de saluatoris baptismate bñdictio fluxit, tamq̃ fluuius spiritalis, oĩm gurgitum tractus, vniuersorum fontium venas impleuit.

In ser. 1. dominicę, infi. oct. Epipha. a me. tom. 10.

Ad v dcm, q̃ illa benedictio quæ adhibetur aquæ, non est de necessitate baptismi: sed pertinet ad quãdam solennitatem, per quam excitatur deuotio fidelium, & impeditur astutia dæmonis, ne impediat baptismi effectum.

SVP. QV. LXVI. ART. IIII.

Sent. 4. s. d. 3. q. vn. a. 4.

Articvlvs iiii.

Virum ad baptismum requiratur aqua simplex.

In titulo simplex sumitur, vt distinguitur contra admistum, compositum, & quo-

Porr. q. 367 e. 4. di. 3. ar. 3. q. 2. Es 4. cap. 58.

Universidad de Deusto Biblioteca

& quomodolibet adiunctum.

Li. 2. cap. 3. tom. 2.

g In corpore tria fiũt Primo, distinguunt modi, quibus aqua amittere põt simplicitatẽ. Secundo, ridet quæstio de aqua transmutata p artẽ. Et tertio, ridet qsto de aqua trãsmutata p naturã. Et clare patẽt oĩa in litera.

ne baptismi, aquę infunditur chrisma: sed hoc[h] vr impedire puritatem, & simplicitatem aquæ, ergo aqua pura, & simplex non requirit ad baptismũ.

Ar. præce.

¶3 Præt. Aqua fluẽs de latere Chri pẽdẽtis in cruce, fuit signũ baptismi, ut dictũ est: *[h] sed aqua illa nõ vr fuisse aqua pura, eo q in corpore misto, cuiusmodi fuit corpus Christi, non sunt elementa in actu. ergo videtur q non requiratur aqua pura, vel simplex ad baptismum.

¶4 Præt. Lixiuiũ[h] vr esse aqua pura: habet. n. cõtrarias ꝓprietas aquæ, s. calefaciendi: & desiccandi: & tñ in liuixio vr posse fieri baptismus: sicut, & in aquis balneorũ q trãseunt per uenas sulphureas, sicut, & lixiuium colatur per cineres. ergo videt q aqua simplex non requiratur ad baptismum.

¶5 Præt. Aqua rosacea fit p subtiliationẽ a rosis, sicut ẽt aquę alchimicæ gñantur p sublimationẽ ab aliquibus corporibus, sed in his aquis, [h] vt vr, põt fieri baptismus, sicut, & in aquis pluuialibus, q p sublimationẽ vaporũ generant. cum igitur hmõi aquæ non sint pnræ, & simplices, vr q aqua pura, & simplex non requiratur ad baptismum.

Ar. præce.

SED CONTRA est, q propria materia baptismi est aqua, vt dictũ est: † sed speciẽ aquæ non habet nisi aqua simplex. ergo aqua pura, & simplex de necessitate requiritur ad baptismum.

RESP. Dcdm, q aqua suã puritatẽ, & simplicitatẽ põt amittere dupliciter. Vno mõ, p mistionẽ alterius corporis, alio mõ per alterationẽ: vtrumq; aũt horũ contingit fieri dupliciter, s. per artẽ, & p naturã: ars aũt deficit ad operatione naturæ: quia natura dat formã substantialẽ, quod ars facere nõ põt: sed oẽs formæ artificiales sunt accidentales,

D. 240. nisi[d] forte, apponendo priũ agens ad propriã materiã: sicut ignẽ cõbustibili, per quẽ modũ a quibusdã quædam aĩalia per putrefactionẽ gñantur. Quæcumq; igitur transmutatio circa aquã facta est per artẽ, siue cõmiscendo, siue alterãdo, nõ trãsmutat speciẽ aquæ: vñ in tali aqua põt fieri baptismus, nisi forte admisceat per artẽ in tam parua quantitate alicui corpori, q cõpositum magis sit aliud q̃ aqua: sicut lutũ magis est terra q̃ aqua, & uinũ lymphatũ magis est uinũ q̃ aqua: sed trãsmutatio, q̃ fit a natura, qñq; quidẽ speciẽ aquæ soluit, & hoc fit qñ aqua efficitur per naturã de substantia alicuius corporis misti sicut a qua conuersa in liquorẽ vuæ, est uinũ, vñ non habet speciẽ aquæ. Aliqñ aũt fit per naturã transmutatio aquæ sine solutione speciei, & hoc tã per alterationẽ, sicut patet de aqua calefacta a sole, q̃ ẽt p mistionẽ: sicut patet de aqua fluminis turbida ex permistione ter

mũ nõ requirat aqua simplex. F Aqua. n. q̃ apud nos est, nõ est aqua[h] pura, qđ ꝑcipue apparet de aqua maris, in qua plurimũ admiscet de terrestri, ut patet p Phil. in lib. Meteor. † & tñ in tali aqua põt fieri baptismus. ergo non requiritur aqua simplex, & pura ad baptismum

¶2 Præt. In solenni celebratio

G restriũ partiũ. sic ergo dcdm ẽ, q in qualibet aqua qualitercumq; transmutata, dummodo nõ soluat speciẽs aquæ potest fieri baptismus: si vero soluatur speciẽs aquæ, non potest fieri baptismus.[n] Cantel.m

AD PRIMVM ergo dcdm, q transmutatio facta in aqua maris, & ẽt in aliis aquis, quæ penes nos sunt, non est tanta, q soluat speciem aquæ: & ideo in huiusmodi aquis potest fieri baptismus.

AD II dcdm, q admistio chrismatis, non soluit speciẽ aquæ: sicut nec ẽt aqua decoctionis carnium, aut aliorum hmõi: nisi forte sit facta tanta

H resolutio corporum lixatorum in aqua, q liquor plus habeat de aliena subsistẽtia, q̃ de aqua, quod ex spissitudine pespici põt. Si tñ ex liquore sic inspissato exprimatur aqua subtilis, põt in ea fieri baptismus: sicut, & in aqua, quę exprimitur ex luto. licet in luto baptismus fieri non possit.

AD III dcdm, q aqua fluens de latere Chri pẽdentis in cruce, nõ fuit humor phlegmaticus, ut quidã dixerunt: in tali. n. humore nõ posset fieri baptismus: sicut nec in sanguine aĩalis, aut in vino, aut quocumq; liquore alicuius plantæ. Fuit ãt aqua[d] pura, miraculose egrediens a corpore mortuo, sicut, & sanguis, ad cõprobãdã veritatẽ dñici corporis, contra manichæorum errorem, ut s. per aquam, quæ est unum quatuor elementorũ, ostenderetur corpus Christi uere fuisse compositum e* quatuor elemenvis, per sanguinem uero ostenderetur esse compositum ex quatuor humoribus. D. 235.

AD IIII dcdm, q ĩ lixiuio, & in aqs sulphureo

I ru balneorum, põt fieri baptismus: qa tales aquæ nõ incorporant per artẽ, vel naturã aliquibus corporibus mistis, sed solũ alterationẽ quandã recipiunt, ex hoc quòd transeunt per aliqua corpora.

AD V dcdm, q aqua rosacea est liquor rosæ resolutus. Vñ in ea non põt fieri baptismus, & eadẽ rõe nec in aquis alchimicis, sicut nec in vino. Nec est eadẽ ratio de aquis pluuialibus, quæ gñantur ex maiori parte ex sublimatione vaporũ resoluto rum ex aquis: minimũ aũt est ibi, de aliquoribus corporum mistorum: qui tamen per hmõi sublimationem, virtute naturæ, quæ est fortior arte, resoluuntur in veram aquam, quod ars facere non põt. vnde aqua pluuialis nullam proprietatem retinet alicuius corporis misti, quod de aquis rosaceis, & aquis alchimicis dici non potest.

ARTICVLVS V. SVP. QV. LXVI. ART. V.

Vtrum hæc sit conueniens forma baptismi, Ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritussancti.

S. Bona. 4. s. d. 3. q. 1.
Scot. 4 s. d. 3. q. 2.
Riccar. 4 s. d. 3. q. 3.
Sot. 4. s. d. 3. q. un. a. 5.
Palud: 4. d. 3. q. s.

363 Porret. ꝑ. Inf. q. 84. ar. 3. co. Et 4. d. 3. ar. 2 q. 1. Et 1. Co. 1. lect. 3.

AD QVINTVM sic ꝓcedit. Vr q hęc nõ sit eõueniẽs forma baptismi: Ego te baptizo in noĩe Patris, & Filii, & Spiritussancti.[h] Actus. n magis debet attribui principali agenti, q̃ ministro: sed sacro minister agit, ut in instrm vt supra dictum est, † principale autem agens in baptismo est Chri-

Titulus clarus.

¶ Incorpore una cõclusio tHæc est cõueniẽs forma baptismi, Ego te baptizo &c. Probat: Baptismus p suã formã cõsecrat. ergo oportet q in forma baptismi exprimat illius causa. ergo oportet q in forma baptismi de duplici, s. principali, † quæst. 64. ar. 1.

cipali, & instrumẽtali, causa fieri mentionem. ergo hæc est conueniens forma, Ego te baptizo. &c. Antecedens probat auctoritatibus Apostoli, & Aug. præsupponenda supradicta, s. q̃ uerba sint formę sacramentorum. Prima cõsequentia non aliter probatur in litera, ea forte rõe, qa consecratio per formam, hoc est uerba, manifeste dependet à causa efficaciam sãctificatiuam dãte uerbis Secunda uero cõsequentia probatur: quia baptismus dupliceni habet causam.

¶ Et nota, quòd hæc consequentia cũ sua probatione quo ad causam instrumentalem, non nisi de congruo tenet quoniam efficacia uerborum nõ est à ministro, sed à Sancta Trinitate, quæ est causa principalis, unde, & Græci in forma baptismi non exprimunt causam instrumentalẽ, hoc est ministrum.

¶ In responsione ad quartum tractanda esset quæstio de plura litare baptizantium, nisi ad sextum articulum sequentis quæstionis reseruaretur: ubi ex proposito Auctor articulum hunc mouebit: hic enim incidenter tractatur propter illa uerba formæ. Ego te &c.

¶ In responsione ad septimum, dubium magnũ occurrit circa ultima uerba, Nec in aliis nominibus perficitur sacramentum, an uera sint, ut sonant. Et est ratio dubii: quoniam supe

a. p. quæst. 32. ar. 3. rius in ar. 7. q. 60. diximus oppositum. Et Auctor met dixit, quòd licet uerba corrupte prolata nihil significẽt ex uirtute impositionis, accipiuntur tamen significantia ex accomodatione usus: & ideo non tollitur ueritas sacramenti.

¶ Ad hoc dicitur, quòd licet hæc uerba Auctoris sonent non esse uerum baptisma, si dicatur, Ego te baptizo in nomine genitoris, & geniti, & procedentis ab utroque, & hoc idem. sentiant Scotus, & Durandus in 3. di. 4. sent. qa tñ hoc ex sacrę scripturæ authoritate dependet, & durũ, uſ, ideo rõnes eorum discutiendæ sunt, Maxima igitur rõ eorũ est: qa Christus sic instituit Mat, vlt. Baptizantes eos in nomine Patris & Filii, & Spiritussancti: ex hoc. n. infertur, ut in qualibet lingua nominibus significatibus Patrem, Filiũ, & Spiritumsanctum. Et notantes dr, significantibus, & non, cõnotantibus, aut implicite insinuantib. Et ratio specialis horum nominum assignatur: quia significans ipsas personas diuinas, alia uero nomina significant proprietates, aut actꝰ aliquos earum. Reliqua uero omnia, qa ut ꝓbabilia uidentur, afferre ommittimus, ubi necessaria ꝓscrutamur.

Li. 6. de bapti. contra Donat. ca. 25. to. 7. Et lib. 4. c. 15. refert de consec. di. 4. ca. satis ostẽdim[n].

¶ Ad euidentiam difficultatis huius sciendum est, quod propositio illa maxima Mutatio nominum quo ad significatum tollit ueritatem sacri, potest, quantũ ad ꝓpositum spectat, intelligi dupliciter, uel quo ad significatum ex ui nominis, uel quo ad significatum ex accommodatiõe usus. Et is primo modo fiat mutatio, põt fieri, uel quo ad significatum formale, uel quo ad significatum materiale, uel quo ad vtrumque. V. g. Pater purã, paternitatem significat formaliter, ut docet Arist. materialiter uero significat subiectum habẽs paternitatem, quod tamen sin Auice. principaliter dicit significari patris nomine, & comprehendendo utrumque, pater significat habentẽ paternitatem. Vnde si loco patris ponat genitor, erit mutatio quo ad formale significatum: quia genitor significat actũ generandi, pater autem relationem, sed nõ erit mutatio quo ad significatum materiale quia unus, atque idem est generãs & pater. Si uero loco patris poneretur paternitas, non mutaretur

per suam formam consecratur, s̃m illud Io. 1. Super quem A uideris spũm descendẽtem, & manentẽ, hic est, qui baptizat. inconuenienter ergo minister dicit, Ego te baptizo: præsertim quia in hoc, q dicitur q baptizo, intelligitur ego, & sic uidetur superflue apponi.

¶2 Præ.[h] Non oportet q ille, q aliquẽ actũ exercet, de actu exercito faciat mẽtionẽ sicut ille, q docet, nõ oportet q dicat. Ego uos doceo. Dñs ãt simul B tradidit præceptũ baptizandi, & docendi, dicens, Matt. ul. Eũtes docete oẽs gentes &c. ergo nõ oportet q in forma baptismi fiat mẽtio de actu baptismi.

¶3 Præt. Ille, q baptizat, q̃nque ñ itelligit uerba, puta si sit surdus, aut puer: [h] frustra aũt ad talẽ sermo dirigit, s̃m illud eccl. 32. Vbi nõ est auditus, nõ effundas sermonẽ. ergo inconueniẽter dr, Ego te baptizo, sermone directo ad eũ, qui baptizareꝰ.

¶4 Præt. Contigit simul plures baptizari, & a plurib[o]: sicut Apostoli baptizauerũt una die tria millia, & alia die quinque millia, dr Act. 2. & 4. [h] non ergo debet forma baptismi determinari in singulari numero ut dicat, Ego te baptizo: sed pt dici, [h] nos uos baptizamus.

¶5 Præt. Baptismus uirtutẽ habet à passiõe Chri: sd̃ p formã baptismus sanctificat.[h] ergo vr q ĩ forma baptismi debeat fieri mentio de passione Christi.

¶6 Præt. Nomẽ designat[h] ꝓprietatẽ rei: sed tres sunt proprietates personales diuinarũ personarũ, ut in prima parte dictũ est, † non ergo debet dici in nomine Patris, & Filii, & Spiritussancti, sed in nominibus.

¶7 Præt. Persona patris nõ solũ[h] significatur nomine patris, E sed ẽt noĩe innascibilis, & genitoris: filius aũt significatur nomine uerbi, & imaginis, & geniti. Spũs ẽt sanctus pt signi ficari noĩe doni, & amoris procedẽtis. ergo ur q ẽt his noĩbꝰ utendo, perficiatur baptismus.

SED CONTRA est, q dñs dicit, Mat. ult. Euntes docete oẽs gẽtes, baptizantes eos in noĩe Patris, & Filii, & Spiritussãcti.

RESP. Dcdm, q baptismus D

Li. 2. de Trinit. ca. 5. Et 6. Et 7. Et 8. Et 9. Et 10. Et 11. Et 12. Et 13. Et 14. Et 15. Et 16. Et 17. Et 18. Et 19. Et 20. Et 21. Et 22. Et 23. Et 24. Et 25. Et 26. Et 27. Et 28. Et 29. Et 30. Et 31. Et 32. Et 33. Et 34. Et 35. Et 36. Et 37. Et 38. Et 39. Et 40. Et 41. Et 42. Et 43. Et 44. Et 45. Et 46. Et 47. Et 48. Et 49. Et 50. Et 51. Et 52. Et 53. Et 54. Et 55. Et 56. Et 57. Et 58. Et 59. Et 60. Et 61. Et 62. Et 63. Et 64. Et 65. Et 66. Et 67. Et 68. Et 69. Et 70. Et 71. Et 72. Et 73. Et 74. Et 75. Et 76. Et 77. Et 78. Et 79. Et 80. Et 81. Et 82. Et 83. Et 84. Et 85. Et 86. Et 87. Et 88. Et 89. Et 90. Et 91. Et 92. Et 93. Et 94. Et 95. Et 96. Et 97. Et 98. Et 99. Et 100. Et 101. Et 102. Et 103. Et 104. Et 105. Et 106. Et 107. Et 108. Et 109. Et 110. Et 111. Et 112. Et 113. Et 114. Et 115. Et 116. Et 117. Et 118. Et 119. Et 120. Et 121. Et 122. Et 123. Et 124. Et 125. Et 126. Et 127. Et 128. Et 129. Et 130. Et 131. Et 132. Et 133. Et 134. Et 135. Et 136. Et 137. Et 138. Et 139. Et 140. Et 141. Et 142. Et 143. Et 144. Et 145. Et 146. Et 147. Et 148. Et 149. Et 150. Et 151. Et 152. Et 153. Et 154. Et 155. Et 156. Et 157. Et 158. Et 159. Et 160. Et 161. Et 162. Et 163. Et 164. Et 165. Et 166. Et 167. Et 168. Et 169. Et 170. Et 171. Et 172. Et 173. Et 174. Et 175. Et 176. Et 177. Et 178. Et 179. Et 180. Et 181. Et 182. Et 183. Et 184. Et 185. Et 186. Et 187. Et 188. Et 189. Et 190. Et 191. Et 192. Et 193. Et 194. Et 195. Et 196. Et 197. Et 198. Et 199. Et 200. Et 201. Et 202. Et 203. Et 204. Et 205. Et 206. Et 207. Et 208. Et 209. Et 210. Et 211. Et 212. Et 213. Et 214. Et 215. Et 216. Et 217. Et 218. Et 219. Et 220. Et 221. Et 222. Et 223. Et 224. Et 225. Et 226. Et 227. Et 228. Et 229. Et 230. Et 231. Et 232. Et 233. Et 234. Et 235. Et 236. Et 237. Et 238. Et 239. Et 240. Et 241. Et 242. Et 243. Et 244. Et 245. Et 246. Et 247. Et 248. Et 249. Et 250. Et 251. Et 252. Et 253. Et 254. Et 255. Et 256. Et 257. Et 258. Et 259. Et 260. Et 261. Et 262. Et 263. Et 264. Et 265. Et 266. Et 267. Et 268. Et 269. Et 270. Et 271. Et 272. Et 273. Et 274. Et 275. Et 276. Et 277. Et 278. Et 279. Et 280. Et 281. Et 282. Et 283. Et 284. Et 285. Et 286. Et 287. Et 288. Et 289. Et 290. Et 291. Et 292. Et 293. Et 294. Et 295. Et 296. Et 297. Et 298. Et 299. Et 300. Et 301. Et 302. Et 303. Et 304. Et 305. Et 306. Et 307. Et 308. Et 309. Et 310. Et 311. Et 312. Et 313. Et 314. Et 315. Et 316. Et 317. Et 318. Et 319. Et 320. Et 321. Et 322. Et 323. Et 324. Et 325. Et 326. Et 327. Et 328. Et 329. Et 330. Et 331. Et 332. Et 333. Et 334. Et 335. Et 336. Et 337. Et 338. Et 339. Et 340. Et 341. Et 342. Et 343. Et 344. Et 345. Et 346. Et 347. Et 348. Et 349. Et 350. Et 351. Et 352. Et 353. Et 354. Et 355. Et 356. Et 357. Et 358. Et 359. Et 360. Et 361. Et 362. Et 363. Et 364. Et 365. Et 366. Et 367. Et 368. Et 369. Et 370. Et 371. Et 372. Et 373. Et 374. Et 375. Et 376. Et 377. Et 378. Et 379. Et 380. Et 381. Et 382. Et 383. Et 384. Et 385. Et 386. Et 387. Et 388. Et 389. Et 390. Et 391. Et 392. Et 393. Et 394. Et 395. Et 396. Et 397. Et 398. Et 399. Et 400. Et 401. Et 402. Et 403. Et 404. Et 405. Et 406. Et 407. Et 408. Et 409. Et 410. Et 411. Et 412. Et 413. Et 414. Et 415. Et 416. Et 417. Et 418. Et 419. Et 420. Et 421. Et 422. Et 423. Et 424. Et 425. Et 426. Et 427. Et 428. Et 429. Et 430. Et 431. Et 432. Et 433. Et 434. Et 435. Et 436. Et 437. Et 438. Et 439. Et 440. Et 441. Et 442. Et 443. Et 444. Et 445. Et 446. Et 447. Et 448. Et 449. Et 450. Et 451. Et 452. Et 453. Et 454. Et 455. Et 456. Et 457. Et 458. Et 459. Et 460. Et 461. Et 462. Et 463. Et 464. Et 465. Et 466. Et 467. Et 468. Et 469. Et 470. Et 471. Et 472. Et 473. Et 474. Et 475. Et 476. Et 477. Et 478. Et 479. Et 480. Et 481. Et 482. Et 483. Et 484. Et 485. Et 486. Et 487. Et 488. Et 489. Et 490. Et 491. Et 492. Et 493. Et 494. Et 495. Et 496. Et 497. Et 498. Et 499. Et 500. Et 501. Et 502. Et 503. Et 504. Et 505. Et 506. Et 507. Et 508. Et 509. Et 510. Et 511. Et 512. Et 513. Et 514. Et 515. Et 516. Et 517. Et 518. Et 519. Et 520. Et 521. Et 522. Et 523. Et 524. Et 525. Et 526. Et 527. Et 528. Et 529. Et 530. Et 531. Et 532. Et 533. Et 534. Et 535. Et 536. Et 537. Et 538. Et 539. Et 540. Et 541. Et 542. Et 543. Et 544. Et 545. Et 546. Et 547. Et 548. Et 549. Et 550. Et 551. Et 552. Et 553. Et 554. Et 555. Et 556. Et 557. Et 558. Et 559. Et 560. Et 561. Et 562. Et 563. Et 564. Et 565. Et 566. Et 567. Et 568. Et 569. Et 570. Et 571. Et 572. Et 573. Et 574. Et 575. Et 576. Et 577. Et 578. Et 579. Et 580. Et 581. Et 582. Et 583. Et 584. Et 585. Et 586. Et 587. Et 588. Et 589. Et 590. Et 591. Et 592. Et 593. Et 594. Et 595. Et 596. Et 597. Et 598. Et 599. Et 600. Et 601. Et 602. Et 603. Et 604. Et 605. Et 606. Et 607. Et 608. Et 609. Et 610. Et 611. Et 612. Et 613. Et 614. Et 615. Et 616. Et 617. Et 618. Et 619. Et 620. Et 621. Et 622. Et 623. Et 624. Et 625. Et 626. Et 627. Et 628. Et 629. Et 630. Et 631. Et 632. Et 633. Et 634. Et 635. Et 636. Et 637. Et 638. Et 639. Et 640. Et 641. Et 642. Et 643. Et 644. Et 645. Et 646. Et 647. Et 648. Et 649. Et 650. Et 651. Et 652. Et 653. Et 654. Et 655. Et 656. Et 657. Et 658. Et 659. Et 660. Et 661. Et 662. Et 663. Et 664. Et 665. Et 666. Et 667. Et 668. Et 669. Et 670. Et 671. Et 672. Et 673. Et 674. Et 675. Et 676. Et 677. Et 678. Et 679. Et 680. Et 681. Et 682. Et 683. Et 684. Et 685. Et 686. Et 687. Et 688. Et 689. Et 690. Et 691. Et 692. Et 693. Et 694. Et 695. Et 696. Et 697. Et 698. Et 699. Et 700. Et 701. Et 702. Et 703. Et 704. Et 705. Et 706. Et 707. Et 708. Et 709. Et 710. Et 711. Et 712. Et 713. Et 714. Et 715. Et 716. Et 717. Et 718. Et 719. Et 720. Et 721. Et 722. Et 723. Et 724. Et 725. Et 726. Et 727. Et 728. Et 729. Et 730. Et 731. Et 732. Et 733. Et 734. Et 735. Et 736. Et 737. Et 738. Et 739. Et 740. Et 741. Et 742. Et 743. Et 744. Et 745. Et 746. Et 747. Et 748. Et 749. Et 750. Et 751. Et 752. Et 753. Et 754. Et 755. Et 756. Et 757. Et 758. Et 759. Et 760. Et 761. Et 762. Et 763. Et 764. Et 765. Et 766. Et 767. Et 768. Et 769. Et 770. Et 771. Et 772. Et 773. Et 774. Et 775. Et 776. Et 777. Et 778. Et 779. Et 780. Et 781. Et 782. Et 783. Et 784. Et 785. Et 786. Et 787. Et 788. Et 789. Et 790. Et 791. Et 792. Et 793. Et 794. Et 795. Et 796. Et 797. Et 798. Et 799. Et 800. Et 801. Et 802. Et 803. Et 804. Et 805. Et 806. Et 807. Et 808. Et 809. Et 810. Et 811. Et 812. Et 813. Et 814. Et 815. Et 816. Et 817. Et 818. Et 819. Et 820. Et 821. Et 822. Et 823. Et 824. Et 825. Et 826. Et 827. Et 828. Et 829. Et 830. Et 831. Et 832. Et 833. Et 834. Et 835. Et 836. Et 837. Et 838. Et 839. Et 840. Et 841. Et 842. Et 843. Et 844. Et 845. Et 846. Et 847. Et 848. Et 849. Et 850. Et 851. Et 852. Et 853. Et 854. Et 855. Et 856. Et 857. Et 858. Et 859. Et 860. Et 861. Et 862. Et 863. Et 864. Et 865. Et 866. Et 867. Et 868. Et 869. Et 870. Et 871. Et 872. Et 873. Et 874. Et 875. Et 876. Et 877. Et 878. Et 879. Et 880. Et 881. Et 882. Et 883. Et 884. Et 885. Et 886. Et 887. Et 888. Et 889. Et 890. Et 891. Et 892. Et 893. Et 894. Et 895. Et 896. Et 897. Et 898. Et 899. Et 900. Et 901. Et 902. Et 903. Et 904. Et 905. Et 906. Et 907. Et 908. Et 909. Et 910. Et 911. Et 912. Et 913. Et 914. Et 915. Et 916. Et 917. Et 918. Et 919. Et 920. Et 921. Et 922. Et 923. Et 924. Et 925. Et 926. Et 927. Et 928. Et 929. Et 930. Et 931. Et 932. Et 933. Et 934. Et 935. Et 936. Et 937. Et 938. Et 939. Et 940. Et 941. Et 942. Et 943. Et 944. Et 945. Et 946. Et 947. Et 948. Et 949. Et 950. Et 951. Et 952. Et 953. Et 954. Et 955. Et 956. Et 957. Et 958. Et 959. Et 960. Et 961. Et 962. Et 963. Et 964. Et 965. Et 966. Et 967. Et 968. Et 969. Et 970. Et 971. Et 972. Et 973. Et 974. Et 975. Et 976. Et 977. Et 978. Et 979. Et 980. Et 981. Et 982. Et 983. Et 984. Et 985. Et 986. Et 987. Et 988. Et 989. Et 990. Et 991. Et 992. Et 993. Et 994. Et 995. Et 996. Et 997. Et 998. Et 999. Et 1000.

retur significatum formale, sed abstraheretur à materiali: si ät loco patris poneretur mater, esset mutatio quo ad utrumque significatum. Dicitur itaque secundum dictorum opinionem dictorum, quòd mutatio nominum quo ad significatum ex ui nominis, siue formale tantum, siue materiale tantum, siue utrumque, tollit ueritatem baptismi. Ego autem cõsiderans priscorum patrum dicta, ab his dissentio motus ea ratione, q identitas nominum quo ad significatum secundo modo accipienda est in propositio, ut s. tunc solum sit natio nominum quo ad significatum, quã do uariatur significatum ad quod ex accõmodatione usus in forma sacramenti applicantur. Exempli causa. Cum dicitur in forma baptismi In nomine Patris, & Filii, & Spiritussancti. Pater ex accommodatione usus, applicatur ad significandum primam personã Trinitatis, & similiter filius ad significandum personam, quæ secunda est in Trinitate, & simile est de nomine Spiritussancti. Nam ex ui nominum, nec omnia simul significant illas tres personas diuinas, nec aliqd eorum significat aliquam personam diuinam: quodlibet enim eorum ex ui nominis commune est multis, ut de se patet. Ex hoc itaque, & in hoc pendet tota quæstio, penes quid attendatur unitas, diuersitas significati per nomen sacramentale. Attendentes.n.ad communem rationem eiusdem, uel diuersæ significationis nominum oportet consequenter dicere diuersum esse significatum. quando formale, seu principale significatum ex ui nominis est diuersum. Perspicientes uero ad specialem usum nominũ sacramentalium, consequenter dicimus, tunc solum uariari significatum, quando non significatur illud ad quod ex accommodatione usus significandũ applicatum est. Ex propterea, si loco patris ponatur genitor, & loco filii ponatur genitus, quia eædẽ personæ significantur, non uariatur significatio, quantumcumque sub alia, & alia ratione significentur personæ, per hæc & illa nomina. Probatur autem sic debere accipi in proposito idẽ, uel diuersum significatum, primo, auctoritate sedis apostolicę, de consec. dist. 4. c. à quodam. ubi Nicolaus Papa reddens rationem, quare baptismus præceptus in nomine Patris, & Filii, & Spiritussancti, Valet in nomine Christi, dicit, quia unum, & idẽ est proculdubio significatum. Ex quo loco manifeste patet, idemptitatem significati per formam baptismi, non attendi secundum communem nominum significationem, sed secundum id, ad quod significandum accommodata sunt nomina. Ad hoc enim aspiciendo, idem significatur per Christum implicite, quod per Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, explicite. Secundo, auctoritate Ambrosij in 1. lib. de Spiritu sancto, c. 3. Vbi de forma baptismi loquens, loco filii ponit Christum, loco patris ponit, à quo unctus est Christus, & loco Spiritussancti ponit, quo unctus est Christus. Ex qua doctrina clare habes, q sufficit personas diuinas significare secundum Ambrosium ex

De baptismo & eius affectu c. 1.

ritussancti: quia omnia in tali noie facere debemus, ut habeãt Col. 3. & iõ, si non exprimat actus baptismi uel per modũ nostrũ uel p modum græcorũ, nõ perficitur sacrum, ẽm illã dec. Alexan. 3. †Si quis puerum ter in aqua immerserit in nomine Patris, & Filii, & Spiritussancti, amẽ, & non dixerit, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritussancti amen, non est puer baptizatus.

Ad III dcm, q uerba quæ proferunt in formis sacrorum, nõ pronũtiantur solũ cã significãdi, sed ẽt in cã efficiendi, in quantum habent efficaciam ab illo uerbo p qd facta sunt oia: & iõ conuenienter diriguntur nõ solũ ad hoies, nõ intelligentes, sed ẽt ad creaturas insensibiles, ut cum dicitur, Exorcizo te creatura salis.

Ad IIII dcm, q plures simul nõ pñt unũ baptizare: qa actus multiplicatur ẽm multiplicationẽ agentiũ, si perfecte ab unoquoque agatur. Et sic, si cõuenirent duo, quorũ unus esset mut⁹, q ñ posset, p ferre uerba, & alius carẽs manibus q ñ poset exercere actũ, nõ pñt am bo simul baptizare, uno dicẽte uerba, & alio exercẽte actum. Pñt aũt, si necessitas exigit, plures simul baptizari: qa null⁹ eo rũ reciperet, nisi unũ baptismũ: sed tũc oportebit dicere, Ego baptizo uos: nec erit mutatio formæ: qa uos nihil aliud est, q̃ te, & te: qd aũt dr, nos, nõ est idẽ dicere, qd ego, & ego, sed ego & tu, & sic iã mutaret forma. Similiter aũt mutaret, si diceret, Ego baptizo me: & iõ nullus põt baptizare seipsum: pp qd, & Christus à Ioanne uoluit baptizari, vt dr extra de baptismo, † & eius effectu, cap. debitum.

Ad V. dcm, q passio Chri, etsi sit pricipalis cã respectu ministri: est tamen causa instrumẽtalis respectu S. Trinitatis: & iõ potius commemoratur Trinitas, quàm passio Christi.

Ad VI. dicendum, quòd etsi sint tria nomina personalia trium personarum: est tamen nomen vnum essentiale: uirtus autem diuina, quæ operatur in baptismo, ad essentiam pertinet: & ideo dicitur, in nomine, & non in nominibus.

Ad VII. dicendum, quòd sicut aqua sumitur ad baptismũ: quia eius usus est cõmunior ad abluendum, ita ad significandũ tres personas, in forma baptismi assumuntur illa nomina, quibus communius consueuerunt nominari personæ in illa lingua: nec in alijs nominibus perficitur sacramentum.

actione, puta unctione. multo ergo magis sufficiet ex significare illas ex generatione. Tertio, ex auctoritate generalis concilij florentini sub Eugenio IIII. vbi institutionem domini de forma baptismi, interpretati sunt patres inuocationem Trinitatis, & non limitauerunt se ad inuocationem Trinitatis per hæc præcise nomina. Pater, & Filius, & Spiritussanctus: legimus enim ibi sic de forma baptismi, Si exprimit actus, qui per ipsum exercetur ministrũ, cum S. Trinitatis inuocatione, perficitur sacramentum. Quarto, ex communi ecclesiæ confessione. Fatemur enim omnes S. Trinitatẽ nos inuocare, laudare, cõfiteri etiam in iudicio, non solũ dictis nominibus vtendo, sed etiam vtendo æquipollentibus, puta genitore, omnipotẽte, genitoque ab ipso, & procedente ab vtroque, dono aut similibus. Quinto ex acceptatis casibus. Nam si quis diceret, Ego te baptizo in nomine Patris, Iesu Christi, & Spiritussancti, proculdubio omnium sapientium iudicio perfectum eẽt sacrum. ita quòd nõ esset locus reiteratio ni: & th constat, q uariatur significatum ex ui nominis. similiter si quis diceret, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus paracleti, proculdubio eo rundem iudicio, uerum esset baptisma, & th constat uariari ex ui nominis significatũ, unde saluator instituens formã baptismi, in noie Pris, & Filii, & Spiritussancti, non est intelligẽdus arctasse uirtutẽ formæ ad formalia significata ex ui nosum per hẽc nosa: sed ad significata illa, ad quæ significanda hæc nosa accõmodata sunt.

In decret. lib. 3. tit. 4. c. Debitũ.

¶ Ad rationem aũt allatam in oppositum: quia pater significat personam, genitor uero actum notionalem, facile ñdetur satisfaciendo, primo falsum est, q pater ex ui nominis significet personam plus q̃ genitor: quoniã pater significat puram paternitatem in concreto: & similiter genitor puram generationem actiue in concreto: concretum aũt utrobique est persona patris de Trinitate loquendo: quæ realiter, & formaliter ex parte rei idẽptificatur & relationi paternitatis & generationi actiuę. Dicitur secundo, q manifeste constat Spiritussancti nomen, nec ꝓprietatem personalẽ, nec actum notionalem, nec personam ex ui nominis significare, ut patet, ex eo q tam Spiritus, quàm sanctus, quam totum coniunctum, ex ui nominis dicitur de essentia diuina: Spiritus enim est Deus &c. Auctoris ergo uerba, ut ad literam redeamus, quantum ex ratione literæ apparet, intelligenda sunt, quo ad perfectionem præcepti, & non quo ad perfectionem sacramenti absolute, ut sit sensus, quòd in solis nominibus, quæ sunt in communiori usu, perficere tenemur sacramentalia quòd in aliis sacramentum est imperfectum, nõ per defectũ alicuius necessarii ad sacrum: sed necessarii ad ꝓceptum sacri: hoc. n. insinuat ratio literæ de communiori usu communior. n. & minus communis usus non uariat significationem nominis, ut de se patet. Si quis autem putat intelligenda hæc uerba, ut sonant, dicat, ut sibi placet.

Super

SVP. QVÆST. LXVI. ART. VI.

Sent. 4. d. 3. q. 1. ar. 2 q. 2. ad 3. Et 1. Cor. 1. lect. 2.

Lib. 1. c. 3. ante med. tom. 3.

De cõsec. d. 4. capi. a quodam iudæo.

Lib. 1. de Spiritusancto c. 3. ante me. n. 2.

De consec. d. 4. c. Si res sacra.

In lib. 2. Paulo a prin. habetur hic liber. i fine operũ Hieron.

Ar. 2. huj⁹ quæst.

Sent. 4. d. 3. q. 1. ar. 2 q. 2. ad 3. Et 1. Cor. 1. lect. 2.

Lib. 1. c. 3. ante med. tom. 3.

De cõsec. d. 4. capi. a quodam iudæo.

Lib. 1. de Spiritusancto c. 3. ante me. n. 2.

De consec. d. 4. c. Si res sacra.

In lib. 2. Paulo a prin. habetur hic liber. i fine operũ Hieron.

Ar. 2. huj⁹ quæst.

ARTICVLVS VI.

Virum in nomine Christi possit dare baptismum.

Ad sextvm sic ꝓcedit. Videtur q̃ in noie Christi possit dari baptism⁹. Sicut. n. una est fides, ita est unũ baptisma, vt dr Ephe. 4. sed Act. 8. dr, q̃ in noie Chri baptizabant uiri & mulieres. ᵇ ergo ẽt nũc põt dari baptismus in noie Christi. ¶ 2 Præter. Ambr. ᵃ dicit, si Christum dicas, & Patrẽ, à quo unctus est, & ipsum, qui unctus est Filium, & Spiritumsanctũ, quo unctus est designasti: sed in nomine trinitatis põt fieri baptismus. ᵇ ergo, & in noie christi. ¶ 3 Præt. Nicolaus papa ᵃ ad cõsulta Bulgarorũ rñdens, dicit, qui in noie sanctæ trinitatis, vltim in noie christi (ᵇ sicut ĩ Act. Apostolorũ legitur) baptizari sunt (unũ quippe, idẽ q̃ est, ut sanct⁹ ait Amb.) † rebaptizati fi dẽnt. Rebaptizarenẽ aũt, si in hac forma baptizati, sacrum baptismi nõ reciperẽt. ergo põt conferri baptismus in noie christi, sub hac forma, ego te baptizo in nomine Christi.

Sed contra est, qd Pelagius papa ᵃ scribit Gaudẽtio episcopo, si hi, q̃ in locis dilectiõis tuæ uicinis cõmorari dr, se solũmodo in noie dñi baptizatos fuisse cõfitent, sine cuiuscunq; dubitationis ambiguo, eos ad fidẽ catholicã venientes, i sãctæ trinitatis noie baptizabis. Didimus ẽt dicit ᵃ in lib. de Spũsancto, licet q̃s possit existere mentis alienę, q̃ ita baptizare conet vt vnũ de pdictis noib. (scilicet triũ personarũ) ꝓtermittat, tñ sine perfectione baptizabit.

Resp. Dcm, q̃ (sicut supra dctũ est) sacra hnt efficaciã ab institutione chri. Et iõ si ꝓtermittat aliqd eorũ, quæ christ⁹ instituit circa aliqd sacrm efficacia caret, nisi ex spãli dispẽsatione eius, qui uirtutẽ suã sacramentis non alligauit. christus autem instituit sacrm baptismi dari cum inuocatione trinitatis. Et iõ q̃cqd desit ad plenã inuocationẽ trinitatis, tollit integritatẽ baptismi. ᵃ Nec obstat q̃ i noie unius personę intelligit alia (sicut in nomine. Patris intelligitur Filius) aut q̃ ille, qui nominat unam solã personã, põt habere rectã fidẽ de tribus, q̃a sicut ad scrum requirit materia sensibilis, ita, & forma sẽsibilis: unde nõ sufficit intellectus. uel fides trinitatis ad perfectionem sacramẽti, nisi sensibilibus uerbis trinitas exprimatur: unde & in baptismo Christi (ubi fuit ortgo sanctificationis nostri baptismi) affuit trinitas in sensibilibus signis, scilicet Pater in uoce, Filius in humana natura, Spiritussanctus in columba.

Ad primvm ergo dicendum, quòd ex speciali Christi reuelatione Apostoli, in primitiua ecclesia in nomine Christi baptizabant: ut nomẽ Christi (quod erat odiosum iudæis, & gentilibus) honorabile redderetur per hoc, quòd ad eius inuocationem Spiritussanctus dabatur in baptismo.

Ad II dicendum, quòd Ambrosi. assignat rationem, quare conuenienter talis dispensatio, fieri potuit in primitiua ecclesia: quia scilicet in nomine Christi tota trinitas intelligitur. Et ideo jeruabatur ad minus integritate intelligibil, forma, quam Christus tradidit in euangelio.

Ad III dicendum, quòd Nicolaus papa dictum suum confirmat ex duobus præmissis. Et ideo eius responsio patet, ex primis duabus solutionibus.

ARTICVLVS VII.

Virum immersio in aqua, sit de necessitate baptismi

SVPER QV. LXVI. ART. VII.

Alb. mag. 4. d. 2. ar. 5. Sent. 4. d. 3. p. uni. a. 7

Ad septimvm sic ꝓcedit. Vr q̃ immersio in aqua sit de necessitate baptismi: ut. n. dr Eph. 4. una fides, ᵇ unũ baptisma: sed apud multos cõis modus baptizãdi est per immersionem. ergo vr q̃ non possit esse baptismus sine immersione.

¶ 2 Præt. Apostolus dicit Rom. 6. Quicũque baptizati sumus in Chro Iesu: in morte ipsius baptizati sumus, cõsepulti. n. sumus cũ illo p baptismũ i mortẽ: sed hoc fit per immersionẽ: dicit. n. Chrysost ᵃ super illud Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritusancto, &c. Sicut in quodã sepulcro i aqua submergentib. nobis capita nerus hõ sepelit, & submersus de orsum occultatur, deinde nouus rursus ascẽdit ergo videtur quòd immersio sit de necessitate baptismi.

¶ 3 Præt. Si sine imersiõe totius corpis posset fieri baptismus, ᵇ seqret q̃ pari rõe sufficeret, quãlibet parte aqua pfundi: sed hoc vr incõueniẽs: q̃a originale pctũ, contra qũ præcipue dat baptismus, non est in una tantum corporis parte. ergo videt

Ter. 1 170 4. d. 3. ar. 4 q. 1.

Ho. 24. in Ioannem, post mediũ to. 3.

Tertia S. Tho. DD quòd

Universidad de Deusto Biblioteca

quod requiratur immersio ad baptismum, & non F sufficiat sola aspersio.

SED CONTRA est, ꝙ Hebr. 10. dr, Accedamus cum uero corde in plenitudine fidei, asperси corda à conscientia mala, & abluti corpus aqua munda.

RESP. Dcdm, ꝙ aqua assumit in scro baptismi, ad usū ablutionis corporalis, p quā significat interior ablutio pctōrū. Ablutio ãt fieri pt per aquā, non solum per modum immersionis, sed ét p modū aspersionis, uel effusionis. Et iō quamuis tutius G sit baptizare p modū immersionis (qa hoc hēt cōmunior vsus) pt tn fieri baptismus p modū aspersionis, uel ét per modū effusionis, śm illud Eze. 36. effundam super uos aquā mundā: sicut beatus Laurētius legit baptizasse: & hoc p̄cipue pp necessitatē. uel quia est magna multitudo baptizādorū, ut patet Act. 2. & 4. vbi dr, ꝙ crediderūt una die tria millia, & alia 5. millia. Qūque ãt pōt imminere necessitas pp paucitatē aquæ: uel pp debilitatē ministri, qui non pt sustentare baptizandum: uel pp debilitatem baptizandi, cui posset imminere periculum mortis ex immersione. et ideo dicendū est, H Genes. 32. quod[m] immersio nō est de necessitate baptismi. [a]

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ ea, quæ sunt per accidens non uariant substantiam rei. Per se ãt requiritur ad baptismum corporalis ablutio per aquā: unde & baptismus lauacrū nominatur, śm illud Eph. 5. Mundans eam lauacro aquæ in uerbo uitæ. Sed ꝙ fiat ablutio hoc, uel illo mō, accidit baptismo: & iō talis diuersitas nō tollit vnitatē baptismi.

AD II dcdm, ꝙ in immersione expressius repsentat figura sepulturæ Chri, & iō hic modus baptizandi est cōmunior, & laudabilior: sed in aliis modus baptizandi repræsentatur aliquo mō, licet I nō ita expresse: nam quocumque modo fiat ablutio, corpus hoīs, uel aliqua pars eius, aquæ supponitur, sicut corpus Christi sub terra fuit positum.

AD III dcm, ꝙ principalis pars corporis, p̄cipue quantū ad exteriora mēbra, est caput in quo uigent oēs sensus, & interiores, & exteriores. Et iō, si totū corpus aqua non possit perfundi pp aq̄ paucitatē, uel pp aliquam aliam cām, oportet caput perfundere: in quo manifestat principium animalis uitæ. Et licet per membra, quæ gnationi deseruiunt, pctm originale traducatur, non tn sunt membra illa potius aspergenda, q̄ caput quia p baptismum non tollitur transmissio originalis in p lem per actum generationis, sed liberatur anima a K macula, & reatu peccati, quod incurrit. Et ideo debet præcipue lauari illa pars corporis, in qua manifestantur opera animę. In ueteri aūt lege remedium contra originale pctm, institutū erat in mēbro gnationis: quia adhuc ille, per quē originale erat amouēdū, nasciturus erat ex semine Abrahę cuius fidē circuncisio significabat, ut dr Roma. 4.

Porr. 370 4.d.3.a.4. q.2. & 3. Et d.23.q. 1.a.1.q.2. 4or.

SVP. QV. CLXVI. ART. VIII.

Sor. 4.5.d.3.q.uni.a.3.

ARTICVLVS. VIII.

Vtrum trina immersio sit de necessitate baptismi

AD OCTAVVM sic pcedit. Vr ꝙ trina immersio sit de necessitate baptismi. Dicit em Augustinus in quodā sermone de Symbolo ad baptizatos, Recte tertio mersi estis: q a accepistis baptismū i noie sanctæ Trinitatis: recte tertio mersi estis: qa accepisti baptismū i noie Iesu Chri, q tertia die resurrexit a mortuis: illa. n. tertio repetita imersio, typū dnicę exprimit sepulturæ, p quā Chro cōsepulti estis in baptismo: sed utrumque vr ad necessitatē baptismi pertinere, s. & ꝙ [b] significet in baptismo Trinitas psonarū, & ꝙ fiat cōfigurō ad [b] sepulturam Chri. ergo vr ꝙ trina immersio sit de necessitate baptismi.

¶ 2 Præt. Scra ex mandato Chri efficaciam hūt: sed [b] trina imersio est ex mādato Chri: scribit .n. Pelagius Papa * Gaudentio epō, euangelicū præceptū ipso Dño deo, & saluatorē nro Iesu Chro tradente, nos admonet, i noie Trinitatis trina imersione sanctum baptismum unicuique tribuere. ergo baptizare in nomine Trinitatis, est de necessitate baptismi, ita etiam baptizare trina immersione, uidetur esse de necessitate baptismi.

¶ 3 Præt. Si trina immersio non sit de necessitate baptismi. [b] ergo ad primā imersionē aliqs baptismi cōsequ scrm. Si ergo addat secunda, uel tertia, vr, ꝙ secundo, uel tertio baptizet, qđ est inconueniens. nō ergo vna imersio sufficit ad sacrum baptismi, sed trina immersio uidetur esse de necessitate ipsius.

SED CONTRA est, ꝙ Greg. † dicit scribēs * Leandro epo, Reprehensibile esse nullatenus pt infantē in baptismate, uel tertio, uel semel immergere, śm & in tribus immersionib. persona rū Trinitas, & una pt diuinitatis singularitas designari.

RESP. Dcdm, ꝙ (sicut prius dictū est *) ad baptismū per se requrit ablutio aq̄ q est de necessitate sacramēti, modus ãt ablutionis paccidēs se hēt ad sacramentū. Et iō, sicut ex prędicta auctoritate Greg. * patet, [m] quātū est de se, vtrunq; licite fieri pōt. s. & semel, et ter immergere: [a] qa vnica imersiōe significatur vnitas mortis Chri, & unitas ditatis: ꝙ trinā ãt imersionē significat triduū sepulturæ, illā instituit. intentio ergo ministri ferēs, non ut ad rē necessariā sacro, sed ut ad æternorum aliā eiusdem, omissio aūt cęremoniæ nō tollit ueritatē baptismi. Et ppea si ex incuria, aut casu alio minister intendens trinam immersionē, pficiat proferte uerba formæ aī scdam, aut tertiā immersionē, baptismus pfectus est, & q̄ nō est facta immersio duratibus uerbis superflue post uerba adderetur, qm non esset amplius baptismi pars.

¶ Ad obiectionem aūt inductā, dicit ꝙ intel ligunt uerba Auctoris de unica immersione sub rōne partis. In casu aūt nostro. s. quo uerba fuerint secū dā immersionē, unica immersio ex ipsa separōne ab alijs immersionibus, hret rōnē totius. qđ ut melius intelligas, aduerte ablutionē esse quoddā totū successiuū, & integrari ex partib. successiuis, & continuis: successiuus quidē oībus, continuis uero q̄nque oībus. q̄q; quibusdā. Nā q̄libet ablutio per immersionē in tpe fit & p ptes successiuas, at continuas immersiones, & rursus q̄libet triū immersionum inter se discretarū, pars est unius ablutionis, quā baptismum uocamus. Quo fit, ut quia totum successiuum ex qualibet sui parte iferтur (est. n. dies, q̄cunq; hora diei sit, & similiter mouetur aliquis, in quacumque motus parte inueniatur) ex quacumque immersione, imō ex quacūq. immersionis pte sufficiente, ad abluendū, ablutio infertur, ae p hoc baptismus, si totus rōnē trāseat: hāt cām unī[9] immersionis partes, & singulæ immersiones partiū rōnem, dū in suo toto sumunt, & sola separō, ab alijs partibus, illi, uel illius rōnem totius largit. ut accidit in diuisione continui pmanentis. Ministro ergo intendente trinā immersionē, quādiu immersiones, seu earum parte: hāt rōnem partium baptismi ex parte materiæ, hoc est, a. sitio, quantum ad necessitatem sacramenti: secūdo respondet. quæsito, quantum ad necessitatem manda ti ecclesiastici.

¶ Quo ad primum unica conclusio est: utrunq; licite fieri potest, scilicet, & semel. & ter immergere. Probatur tripliciter. Primo ratione: Ad baptismum per se requritur ablutio, per accidens autem modus ablutionis ergo secundo auctoritate Greg. tertio ex significatione, tam unicæ, quàm trinæ immersionis.

¶ Quo ad secundum, uariata ponuntur, & mutata ecclesię institutis diuersis tempo ribus diuersis ex causis, & tandem infert grauius peccare, qui nunc non seruant trinam immersionem. ubi scito, quòd licet hodie, qui baptizant in fontibus immergātur, & forte ter: hi tn, qui baptizantur in domibus, per modū effusionis baptizantur. Et propterea nullum peccatum committere uidentur, qa ter non immergunt, cū nec semel immergāt absque peccato.

¶ In. responsione ad tertium dubium occurrit, an trina immersione imēta a ministro, si aliqua omittatur, sit uerus baptismus. Et est ratio dubii: quoniam si trina immersio intenda baptismus non perficitur in prima immersione, ut Auctor explicat in art. 4. tertiæ distinctio. quarti senten. Huius autem oppositum uidetur ex eo, quod huiusmodi intentio ministri non addit necessitatem nouæ immersionis post primam.

¶ Ad hoc dicitur, ꝙ quia intentio ministri fundatur super ritu ecclesię: eadem est intentio ministri intendentis exercere trinam immersionē, & ecclesiæ instituentis illam. constat aūt ꝙ ecclesia instituit trinam immersionē, non substantiale sacramenti, sed ut cæremoniale eiusdem: quoniā nō nisi ad significandū, uel Trinitatem personarū, vel triduum

Refertur hoc in Decret. & de cōs. d. 4. c. Postquā.

Lib. 1. epi. 4. c. med. Alias Leonardō.

Ar. præce. ad 1.

In arg. sed contra. *Concl.* ∞

triduū sepulturæ, illā instituit. intentio ergo ministri ferēs, non ut ad rē necessariā sacro, sed ut ad æternorum aliā eiusdem, omissio aūt cęremoniæ nō tollit ueritatē baptismi. Et ppea si ex incuria, aut casu alio minister intendens trinam immersionē, pficiat proferte uerba formæ aī scdam, aut tertiā immersionē, baptismus pfectus est, & q̄ nō est facta immersio duratibus uerbis superflue post uerba adderetur, qm non esset amplius baptismi pars.

¶ Ad obiectionem aūt inductā, dicit ꝙ intel ligunt uerba Auctoris de unica immersione sub rōne partis. In casu aūt nostro. s. quo uerba fuerint secū dā immersionē, unica immersio ex ipsa separōne ab alijs immersionibus, hret rōnē totius. qđ ut melius intelligas, aduerte ablutionē esse quoddā totū successiuū, & integrari ex partib. successiuis, & continuis: successiuus quidē oībus, continuis uero q̄nque oībus. q̄q; quibusdā. Nā q̄libet ablutio per immersionē in tpe fit & p ptes successiuas, at continuas immersiones, & rursus q̄libet triū immersionum inter se discretarū, pars est unius ablutionis, quā baptismum uocamus. Quo fit, ut quia totum successiuum ex qualibet sui parte iferтur (est. n. dies, q̄cunq; hora diei sit, & similiter mouetur aliquis, in quacumque motus parte inueniatur) ex quacumque immersione, imō ex quacūq. immersionis pte sufficiente, ad abluendū, ablutio infertur, ae p hoc baptismus, si totus rōnē trāseat: hāt cām unī[9] immersionis partes, & singulæ immersiones partiū rōnem, dū in suo toto sumunt, & sola separō, ab alijs partibus, illi, uel illius rōnem totius largit. ut accidit in diuisione continui pmanentis. Ministro ergo intendente trinā immersionē, quādiu immersiones, seu earum parte: hāt rōnem partium baptismi ex parte materiæ, hoc est, a. passionis Christi, est de necessitate sacramenti.

AD II dcdm, ꝙ Pelagius papa intelligit trinā immersionē esse de mādato Chri in suo simili: in hoc. s. ꝙ Christus p̄cepit baptizari in noie Patris, & Filij, & Spiritussancti: nō tn est similis rō de forma, & de usu materiæ, ut dictum est. *

AD III dcdm, ꝙ (sicut suprā dictū est) intētio requirit ad baptismū, & iō ex intentione ministri ecclæ, qui intendit unum baptismū dare trina immersione, efficit unū baptisma: vñ Hieron. dicit * super epistolā ad Philip. Licet terbaptizetur, i. immergāt pp mysteriū Trinitatis, tn unū baptisma reputat: si vero intenderet, ad unāquāq; immersionē unū baptisma dare, ad singulas immersiones repetēs verba formę, peccaret, quantum in se est, pluries baptizans.

ARTICVLVS IX.

Vtrum baptismus possit iterari.

AD NONVM sic pcedit. Vr, ꝙ baptismus possit iterari. Baptismus. n. vr institutus ad ablutionē peccatorū: sed peccata iterantur. [b] ergo multo magis baptismus debet iterari: qa mia Chri transcēdit hominis culpā.

¶ 2 Præt. Ioan. Baptista prēcipuè fuit à Christo cōmēdatus, cum de eo dictū sit Matt. 11. Inter natos mulierū non surrexit maior Ioāne Bapt. sed baptizati, à Ioāne, iterū baptizabant, ut hr Act. 19. ubi dr, ꝙ Paulus baptizabat eos, q erāt baptizati baptismo Ioānis. [b] ergo multo forti[9] illi, q sunt baptizati ab hæreticis, uel peccatoribus, sunt rebaptizādi.

¶ 3 Præt. In Niceno Cōcilio statutum est, si quis confugerit ad ecclesiam catholicam de Paulianistis, & Cataphrygis, rebaptizari eos oīno debere: [b] uidet aūt esse eadem ratio de alijs hæreticis ergo baptizati ab hæreticis, debent rebaptizari.

¶ 4 Præt. Baptismus est necessari[9] ad salutem: sed de quibusdā baptizatis aliqū dubitatur, an sint baptizati. ergo uidetur ꝙ debeant iterum [b] baptizari.

Tertia S. Tho.

blutionis, non pficit baptismus: sed si pars aliqua fortiretur nōnem totius ex hoc, ꝙ in ea finiretur platio formæ, undecunque hoc accidat, ablutio baptismalis pfecta est. Peccat tn minister, p̄ueniens scdam, aut tertiā immersionem prolatione uerborum integra: tāquā omittēs aliq̄ immersionē.

Loco c. tin argum.

In sol. prę. Q. 64 ar. 8

SV. QVÆST. LXVI. ART. IX.

Ferr. 4. cont. c. 59. S. Bon. 4. 5. d. 6. q. 6. a. 6. Scot. 4. 5. d. 6. q. 7. Riccar. 4. 5. d. 6. q. 1. Mairo. 4. 5. d. 4. 5. q. 4. Bacco. 4. 5. d. 6. q. 2. Sor. 4. 5. d. 3. q. uni. a. 9.

IN titulo tā huius, q̄ trium sequentium articulorum, & similiter in oīb. his, quę in illis continentur, nihil aliud scribendum occurrit, nisi ꝙ Scot. in 4. sent. dist. 6. duas rōnes in fauoni articuli, s. scdam, & tertiam arguit. Scdam quidē: quia in morte Chri baptizati sumus, dicit non concludere: quia pœnitentia uirtutem quoque habet à passione Christi, & tn est ire rabilis. Tertiā uerō, quia imprimit characterem indelebilē, dicit probare pmanifestus: qm ā principio institutionis baptismi manifestum fuit, ꝙ non licuit iterare ipsum, & character erat occultus.

In cō. c. 4. ad Eph. sup illud: unū baptisma, to. 9. refert de conse. d. 4 c. Eodem modo.

Porret. ꝙ to. 372 4. dist. 6. q. 2. ar. 1. q 1 Et 4. cōtra. 59. fin. Et c. 70. & 71. Et Ioan. 3. Et Eph. 4. lec. 2.

¶ Ad primū horū dr, ꝙ uis rationis cōsistit in repræsentatione (quia. s. in baptismo repræsentatur mors Christi) & non in effi cacia uirtutis a passione Christi, ut arguens refert: unde argm nihil obstat: qm pœnitentia non assimilat hoīem Christo mortuo: sed baptismus cō sepelit Christo mortuo hominem, qui baptizatur.

In conc. 1. Nic. can. 9

¶ Ad 2m dr, ꝙ si Auctor reprehendit: oportet ꝙ reprehendere synodū Florentinam sub Eugenio iiij. dicentē, Tria sunt, baptismus, confirmatio, & ordo, quæ characterem, i. spūale signū, imprimunt in aia indelebile, unde in eadem persona nō reiterantur. Licet ergo ex posterius manifestis rationem reddere eorum, quæ prius tpe

Universidad de Deusto Biblioteca

nota fuerint: de multis enim conclusionibus notis apud priscos, posteriores adinuenerunt propter quid.

¶5 Præ. Eucharistia est p̄fectius sacr̄m q̄ baptismus, ut s. dictum est: sed sacr̄m eucharistiæ iterat̄. ergo uidetur quòd multo magis baptismus possit iterari.

SED CONTRA est, q̄ dicitur Ephes. 4. Vna fides, unum baptisma.

RESP. Dc̄dm, q̄ᵐ baptismus iterari nó pōt.ª Primo quidē, quia baptismus est quędam spūalis regeneratio: prout. s. aliquis moritur ueteri uitæ, & incipit nouam uitam agere: unde dr̄ Io 3. Nisi q̄s renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non pōt introire in regnū Dei: vnius aūt nō est nisi una regeneratio, & ió non pōt baptismus iterari, sicut nec carnalis gn̄atio: vñ Aug.* dicit sup illud Io. 3. Nūquid pōt in ventrem matris suæ iterato introire, & renasci. Sic tu, inquit intellige natiuitatē spūs, qūo intellexit Nicodemus natiuitatē carnis: qūo enim uterus nō pōt reperi, sic nec baptismus: sc̄ so, quia in morte Christi baptizamur, per quā morimur peccato, & resurgimus in nouitatē uitæ. Christus aūt semel tm̄ mortuus est, & ió baptismus iterari non dēt: p̄p quod Hebr. 6. contra quosdā re- H baptizari uolentes dr̄, Rursus crucifigētes sibimetipsis filiū Dei, ubi gl. dicit, *vna Christi mors, unū baptisma cōsecrauit: tertio, quia baptismus imprimit characterē, q̄ est indebilis, & cū quadā consecratione dat̄: vnde sicut aliæ consecrationes nō iterantur in ecclesia, ita nec baptismus. Et hoc est qđ Aug.† dicit in 2. contra epistolam Parmeniani, q̄ character militaris non repetitur, & q̄ non minus hæret sacr̄m Christi, q̄ corporalis hæc nota, cū uideamus nec apostatas carere baptismate, quib. vtique per pœnitentiam redeuntibus, non restituitur, quarto, quia baptismus principaliter datur contra originale peccatum: & ió sicut originale peccatū non iteratur, ita etiam nec baptismus iterat̄, q̄a, ut dicitur Rom. 5. Sicut per unius delictum, in oēs homines in condemnationem, sic per unius iustitiam, in omnes homines in iustificationem uitæ.

AD PRIMVM ergo dc̄dm, q̄ baptismus operat̄ in virtute passionis Christi, sicut s. dictū est.* Et ió sicut peccata sequentia uirtutem passionis Christi non auferunt, ita ét non auferunt baptismū, vt necesse sit ipsum iterari, sed pœnitentia superueniēte tollit̄ peccatū, quod impediebat effectū baptismi. K

AD II dc̄dm, q̄ sicut Aug.† dicit super illud Io. 1. Sed ego nesciebam eum, Ecce post Ioannē baptizatum est, post homicidā non est baptizatum: quiā Io. dedit baptismum suum, homicida dedit baptismum Christi: quod sacramentum tam sanctum est, ut nec homicida ministrante polluatur.

AD III dc̄dm, q̄ Pauliani, & Cataphrygæ nō baptizabant in nomine Trinitatis: unde Greg.* dicit scribens* Quirino epo, Hi hæretici, q̄ in Trinitatis nomine in me baptizabant, sicut sunt Bonosiani, & Cataphrygę (qui. s. ide sentiebant cum Paulianis: quia, & illi Christum Deum non credunt, existimantes, ipsum. s. esse purum hominem, & isti. s. Cataphrygæ, Spiritum sanctum peruerso sensu esse purum hominem Montanū scilicet credunt) tales cum ad sanctam ecclesiam ueniunt, baptizentur, quia baptisma non fuit, quod in errore positi, sanctę Trinitatis nomine minime p̄ceperūt: sed (sicut in regulis ecclesiasticis† dicitur) si q̄ apud illos hæreticos baptizati sunt, qui in sanctæ Trinitatis confessione baptizabant, & ueniunt ad catholicam fidem, recipiantur ut baptizati.

AD IIII dc̄dm, q̄ sicut dicit Decre. Alexandri †III. De quibus dubiū est an baptizati fuerint baptizentur[d] his uerbis præmissis, Si baptizatus es, ego non te baptizo: sed si nondum baptizatus es, G ego te baptizo, &c. non enim uidetur itetari quod nescitur esse factum.

AD V dc̄dm, q̄ utrumq; sacr̄m, s. baptismi, & eucharistiæ est repr̄sentatiuū dominicæ mortis, & passionis: aliter tamen, & aliter. Nam in baptismo commemoratur mors Christi, inquantum hō Christo commoritur, & in nouam uitam regeneratur: sed in sacramento eucharistiæ cōmemoratur mors Christi, inquantum ipse Christus passus exibetur nobis, quasi paschale conuiuium, secundum illud 1. Cor. 5. Pascha nostrum immolatus est Christus, ita q; epulemur. Et quia homo semel nascitur, multotiens autem cibatur semel tantum datur baptismultotiens autem eucharistia.

De eccles. dogm. ca. 52. to. 3. in Aug.

De Bapt. & eius effectu c. De quib. est c. 2. D. 265. & 184.

ARTICVLVS X.

Vtrum ritus, quo ecclesia in baptizando utitur, sit conueniens.

Sor. 4. s. d. 3. q. unica. a. 10.

ADDECIMVM sic p̄ceditur. Vī q̄ non sit conueniens ritus, quo ecclesia utit in baptizādo. Vt. n. dicit Chrys. nūquam aquę baptismi purgare peccata credentium possent, nisi tactu dñici corporis sanctificatę fuissent. Hoc aūt factū fuit in baptismo Christi, q̄ celebratur in festo epiphaniæ.[h] ergo magis deberet celebrari solenis baptismus in festo Epiphanię, q̄ i uigilia Paschę & i uigilia Pētecost. ¶Præt. Ad idem sacr̄m non ur̄[h] p̄tinere diuersarū mater arum usus: sed ad baptismum pertinet ablutio aquæ. Inconuenienter igitur ille, qui baptizatur, bis inungitur oleo sancto, primum in pectore, deinde inter scapulas, & tertio chrismate i uertice. ¶3 Præt. In Christo Iesu non est masculus, & femina, barbarus, & scytha, & eadē rōne nec aliquæ aliæ hmōi differentiæ. Multo igitur minus diuersitas uestium[h] aliquid operatur in fide Christi, incō uenienter igitur baptizatis traditur cādida uestis. ¶4 Præt. Sine hmōi obseruantijs[h] pōt baptismus celebrari. Hęc igit̄, q̄ dicta sunt, vñr esse superflua, & ita incōueniēter ab eccl'a instituta esse i ritu baptismi.

SED CONTRA est, q̄ ecclesia regitur Spiritu sancto, qui nihil inordinatum operatur.

RESP. Dc̄dm, q̄ in[m] sacramento baptismi aliq̄d agitur, qđ est de necessitate sacramēti, & aliq̄d est quod ad quandam solēnitatem sacramenti pertinet.[n] De necessitate quidem sacramēti est forma, q̄ designat principalem causam sacramenti, & minister, qui est cā instrumentalis, & usus materiæ, s. ablatiuo

Porr. 6. 373 *4. di. 2. q. 1. art. 3. ad 1e primū. Et d. 6. q. 2. art. 1. q. 3. Referē de cōsec. d. 4. c. Nūquid.*

ablutio in aqua, q̄ designat principalē sacr̄i effectū pc̄ etera vēro oia, q̄ in ritu baptizādi obseruat ecclesia, magis ptinent ad quandā solēnitatē sacr̄i. Quæ qdē adhibent̄ sacro pp tria.[n] Primo quidem ad excitandā deuo ionē fideliū, & reuerentiā ad sacr̄um. i. n. simpliciter fieret ablutio in aqua, abs que solēnitate, de facili ab aliq̄b. æstimaret̄, quasi q̄dā cōis ablutio. Secundo ad fideliū instructionē. Simplices. n. q̄ literis nō eruditiunt̄, oportet eruditē per aliqua sensibilia signa: puta p̄ picturas, et aliqua hmōi. Et per hunc modū p̄ ea, q̄ in sacr̄is aguntur, uel iustruunt̄, uel sollicitant̄ ad quærendū de his, q̄ per sensibilia signa significant̄. Et ió qa p̄ter B principalē sacr̄i effectū, oportet quæd̄ alia scire circa baptismū, conueniens fuit, ut ét quibusdā exterioribus signis repr̄sentarent̄. Tertio, qa p̄orationes, & benedictiones, & alia hmōi, cohibēt vis dæmonis ab impedimento sacramentalis effectus.

AD PRIMVM ergo dc̄dm, q̄ Christus in Epiphania baptizatus est baptismo Ioannis, ut s. dictū est:* quo quidē baptismo nō baptizant̄ fideles: sed potius baptismo Christi. Qui qdē hēt efficaciam ex passione Christi (śm illud Ro. 6. Quicūq; baptizati sumus in Christo Iesu, i morte ipsius baptizati sumus) & ex spiritu sancto, śm illud Ioannis 3. Nisi q̄s renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto, &c. & ió solēnis baptismus agitur in ecclesia, & in uigilia Paschæ, qñ fit cōmemoratio dominicæ sepulturæ, & resurrectionis eiusdē (p̄p quod, & Dominus post resurrectionem, præceptum de baptismo discipulis dedit, ut habet Mat. vltimo,) & in uigilia Pentecostes qñ incipit celebrari solennitas spiritus sancti, unde, & apostoli legūtur ipso die Pentecostes, quo spiritum sanctum receperant, tria millia homiuum baptizasse.

AD II dc̄dm, q̄ usus aquę adhibetur in baptismo quasi pertinens ad substantiam sacr̄i: sed usus olei uel chrismatis adhibetur ad quandā solēnitatē, nam primo baptizandus inūgit̄ oleo sancto, et in pectore, et in scapulis, quasi athleta dei, ut Am.* dicit in li. de sacr̄is: sicut pugiles iungi consueuerunt: uel sicut Inno. dicit in quadā Decr. de sacra vnctione, baptizandus in pectore inūgit̄, ut p̄ spiritu sancti donū errorē abiiciat, & ignorantiam: & fidē rectā suscipiat, quia iustus ex fide uiuit. Inter scapulas ät inūgunt, ut per spiritu sancti gr̄am excutiant n̄ gligentiam. & torporē, & bonā operōem exerceāt: qa fides sine operib. mortua est, ut E p̄ fidei sacr̄um. sit munditia cogitationū, i pectore & fortitudo laborū in scapulis: post baptismū uero (ut Rabanus* dicit) statim signāt̄ i cerebro a p̄sbytero cum sacro chrismate, sequente simul, & rōe, ut Chr̄i regni particeps fiat, & a Christo christianus possit uocari, uel sicut Amb.† dicit, unguēt̄ sup caput effundit̄ qa sapientis sensus in capite ei⁹, vt s. sit parat⁹ oi petēti de fide reddere rōnem.

AD III dc̄dm, q̄ uestis illa candida tradit̄ baptizato, nō qdē ex rōne q̄, non liceat ei aliis uestibus uti: sed in signum gloriæ* resurrectionis, ad quam homines p̄ baptismū regenerantur, & ad significandam puritatē uitę, quam debet postbaptis-

Conel. p

Ar. 2. huius q. & q. 39. ar. 3.

Li. 1. de instit. cler. ca. 18. referē de cōsec. d. 4. ca. postū. Li. 3. de fa. c. 1. in pri. to. 4.

Alias gloriosę.

A mum obseruare, secundum illud Ro. 6. In nouitate uitę ambulemus.

AD IIII dc̄dm, q̄ ea p̄tinēt ad solēnitatē sacr̄i & si non sint de necessitate sacr̄i: non tm̄ sunt superflua, qa sunt ad bene esse sacramenti, ut dictū est.* In cor. ar.

ARTICVLVS XI.

Vtrum conuenienter describantur tria baptismata.

Sor. 4. s. d. 3. q. uni. ar. 11.
Palud. 4. d. 4. q. 3.

Porr. 6. 374 4. d. 4. q. 3. artic. 3. Et quol. 6. a. 4 Et Io 3. lc. 1. f. & lc. 7. co. 3. fin.

ADVNDECIMVM sic p̄ceditur. Vī q̄ inconuenienter describant̄ tria bapt̄smata, s. aq̄, sanguinis, & flaminis, s. spiritus sancti: quia apostolus dicit Eph. 4. Vna fides, unū baptisma: sed nō est nisi una fides. ergo non dēnt pon̄[h] tria baptismata. ¶2 Præt. Baptismus est quoddam sacr̄um, ut ex supra dictis patet:* sed solus baptismus aq̄, est sacramentū. ergo non dñt po n̄[h] alia duo baptismata. ¶3 Præt. Dama. in 4. li. determinat plura alia gn̄a[b] baptismatū. ñ ergo dēnt poni solū tria baptismata

Q. 65. ar. 1.

Li. 4. orth. fidei c. 10. post med.

SED CONTRA est, q̄ super illud Heb. 6. Baptismatū doctrinæ, dicit gl.* Pluraliter dicit: quia est baptismus aquæ, pœnitentiæ, & sanguinis.

Glo. ordi. ibid.

RESP. Dc̄dm, q̄ (sicut s. dictū est) baptismus a quę efficaciam hēt a passione Christi (cui aliq̄s cō figurat̄ per baptismū) & ulterius sicut a prima cā a Spiritu sancto. Licet aūt effectus dependeat a prima causa, causa tm̄ superexcedit effectū, nec dependet ab effectu. Et ió[m] pter baptismū aquę, pōt aliquis consequi sacri effectū ex passione Christi, in quantū quis ei conformat̄, p̄ Christo patiēdo:* vn de dr̄ Apo. 7. Hi sunt qui uenerunt ex magna tribulatione, & lauerunt stolas suas, & dealbauerūt eas in sanguine agni*. Eadē ét rōe aliquis per virtutem spiritus sancti consequit̄ effectum baptismi, nō solū sine baptismo aquæ, sed ét sine baptismo sanguinis, in quantū s. alicuius cor per spiritu sanctum mouet̄ ad credendū, & diligendū deū, & pœnitendū de peccatis: vnde ét dr̄ baptismus pœnitētiæ. Et de hoc dr̄ 1. s. 4. Si abluerit Dñs sordes filiarū Siō & sanguinē Hierusalē lauerit de medio eius, in spiritu iudicii, & spiritu ardoris. sic igit̄ vtrūq; aliorū baptismatū nominat̄ baptismus, in quantū supplet vicē baptismi aq̄ unde dicit Aug.* in 4. li. de Vnico bapti mo paruulorū: Baptismi uicē aliq̄n implere passionē, de latrone illo, cui ñ baptizato dictū est. Hodie mecū eris in paradiso, beatus Cyprianus non leue documentū assumit, q ét atque ét considerans, inuenio non tm̄ passionem pro nomine Christi id, quod baptismo deerat posse supplere: sed ét fidem, confessionemque cordis, si forte ad celebrandū mysterium baptismi, in angustiis temporum succurri non potest.

Conel. p

Li. 4. de Bapti. cor ra Donatistas cap. 22. in prin. to. 7.

AD PRIMVM ergo dc̄dm, q̄ alia duo baptismata includuntur in baptismo aquę, qui efficaciam hēt & ex passione Christi, & ex Spiritu sancto, & ideo per hoc non tollitur vnitas baptismatis.

AD II dc̄dm, q̄ (sicut supra dictū est) sacramētum habet rationem signi: alia uero duo conueniunt cum baptismo aquę, non quidē quantum ad rationem signi, sed quantum ad effectum baptismatis: & ideo non sunt sacramenta.

Conel. s

Q. 60. a. 1.

1.Ad Corinth. 10. 2. medi.

Ad 111 dcm, q Damasc. ponit quæda baptismata figuralia: sicut diluuium, quòd fuit signũ nostri baptismi, quantum ad saluationem fidelium in ecclesia, sicut tunc paucæ animæ saluæ factę sunt in arca, ut dr 1. Petri. 3. ponit ét transitum maris Rubri: qui significat nostrum baptisma, quantum ad liberationem a seruitute peccati: unde, & apostolus dicit 1. Corin. 10. q omnes baptizati sũt in nube, & in mari: ponit etiam ablutiones diuersas quæ fiebant in ueteri lege præfigurantes nostrum baptisma, quantum ad purgationę peccatorũ: ponit etiam baptismum Ioannis, qui fuit præparatorius ad nostrum baptisma.

Articvlvs xii.

Vtrum baptismus sanguinis sit potissimus inter alia baptismata.

Sot. 4. 5. d. 3. q. uniar. 1.

Ad xii dcm, q baptismus sanguinis nõ sit potissimus inter tria pdicta baptismata. Baptismus. n. aq imprimit characterẽ: q quidẽ baptismus sanguinis nõ facit. ergo baptismus sanguinis nõ est[b] potior, q baptismus aquæ.

¶ 2 Præt. Baptismus sanguinis nõ ualet sine baptismo flaminis, q est per charitatẽ: dr. n. 1. ad Cor. 13. si tradidero corpus meũ ita ut ardeã, charitatem aũt nõ habuero, nihil mihi prodest, sed baptismus fluminis ualet sine baptismo sanguinis. non enim soli maityres saluantur. ergo bapt smus sanguinis non est potissimus.

¶ 3 Pręt. Sicut baptismus aq, hét efficaciã a passione Christi (cui ẽm pdicta rndet baptismus sanguinis) ita passio Christi efficaciã hẽt a Spiritusancto, ẽm illud Heb. 9. Sanguis Christi, qui per Spiritũ sanctũ obtulit semetipsũ pro nobis, emũdabit cõscientiã nram ab operibus mortuis, &c.[h] ergo baptismus fluminis potior est, q baptismus sanguinis. non ergo baptismus sanguinis est potissimus.

Habet in li. de eccl. dog. c. 74. to. 3.

Sed contra é, q Aug.* ad Fortunatũ loquẽs de comparatione baptismatum, dicit, baptizat[a] cõfitet fidẽ suã corã sacerdote, martyr corã persecutorẽ: ille post confessionẽ aspergit aqua, hic sãguine: ille per impositionem manus põt ficis, recipit Spiritũsanctũ: hic templũ efficitur Spiritus sancti.

Ar. præce.

Resp. Dcm, q (sicut dictum est*) effusio sanguinis pro Christo, & operatio interior Spiritus sancti, dicuntur baptismata, inquantum efficiunt effectum baptismi aquæ.[m] Baptismus ât aquæ efficaciam habet a passione Christi, & a Spiritusancto ut dictum est:* quæ quidem duæ causæ operant in quolibet horum trium baptismatum: excellentiſime tamẽ in baptismo sanguinis.* nã passio Christi, operatur quidem in baptismo aquę, per quãdã figuralem repręsentationem: in baptismo autẽ flaminis, uel pœnitentiæ, per quandam affectionẽ: sed in baptismo sanguinis, per imitationem operis: similiter ét uirtus Spiritussancti operatur in baptismo aquæ. per quandam uirtutem latentem: in baptismo autem pœnitentiæ, per cordis commotionem, sed in baptismo sanguinis, per potissimum dilectionis secundum illud Ioannis 15. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis.

Conel. m Art. præce.

Ad primvm ergo dicendum, quòd character est res, & sacramentum: non autem dicimus q baptismus sanguinis, præeminentiam habeat secundum rationem sacramenti: sed quantum ad sacramenti effectum.

Ad ii dicendum, quod effusio sanguinis non habet rationẽ baptismi, si sit sine charitate. ex quo patet, quòd baptismus sanguinis includit baptismum fluminis, & non econuerso: unde ex hoc ipso probatur perfectior.

Ca. 3. eccl. hie. p. 2. & 3.

Ad iii dicendum, quòd baptismus sanguinis præeminentiam habet, non solum ex parte passionis Christi, sed etiam ex parte Spiritussancti, ut dictum est.*

In cor. 16

QVÆSTIO LXVII.

De ministris, per quos traditur baptismi sacramentum in octo articulos diuisa.

Super qv. lxeii. artic. i.

Palud. 4. d. 5. q. 2.

Deinde considerandum est de ministris, per quos traditur sacramentũ baptismi. Et circa hoc quæruntur octo.

¶ Primo, Vtrum ad diaconum pertineat baptizare.

¶ Secundo, Vtrum pertineat ad presbyterum, uel solum ad episcopum.

¶ Tertio, Vtrum laicus possit sacrum baptismi conferre.

¶ Quarto, Vtrum hoc possit facere mulier.

¶ Quinto, Vtrum non baptizatus possit baptizare.

¶ Sexto, Vtrum plures possint simul baptizare unũ et eũdẽ.

Septimo, Vtrum necesse sit aliquem esse q baptizatum de ac o fonte recipiat.

¶ Octauo, Vtrum suscipiens aliquem de sacro fonte, obligetur ad eius instructionem.

Articvlvs i.

Vtrum ad officium diaconi pertineat baptizare.

Ad primvm sic pceditur. Vr q ad officiũ diaconi pertineat baptizare: simul. n. inuigit a Dño officiũ pdicadi euãgelii, & baptizandi, ẽm illud Mat. vlt. eũtes docete oẽs gentes, baptizãtes eos, &c. sed ad officiũ diaconi ptinet euãgelizare. ergo ur q ẽt ad officium diaconi pertineat baptizare.

Perr. a 375 4. d. 5. q. 2. a. 1. q. 2. Et d. 7. q. 3. a. 1. q. 1. cor. Et d. 14. q. 2. ar. 3. q. 3 cor.

¶ 2 Pret Secundũ Dion. † 5. ca. eccl. hier[h] purgare p inet ad officium diaconi: sed purgatio a pctis maxime fit per baptismũ, ẽm illud Eph. 3. Mundans eam lauacro aquę in uerbo uitæ.

Ca. 5. in fi. 1. a me. ut que ad fi. illius pa. tis.

ergo uidetur quòd baptizare pertineat ad diaconum.

¶ 3 Pręt. De B. Laurentio legit, q cum ipse esset diaconus, plurimos baptizabat. ergo ur q ad diaconos pertineat[h] baptizare.

Sed contra est, q Gelas.* Papa dixit, & hr i Decr. 93. dist. †Diacones, ppriã constituimus obseruare mẽsurã. & infra, Absque epo, uel presbytero baptizare, non audeant, nisi prędictis ordinibus longius cõstitutis, necessitas extrema cõpellat.

Gelas. 1. in epi. ad epis tio. p Lucaniam c. 9. Dist. 93. ca. Diacones.

Resp. Dcm, q sicut cælestiũ ordinum, ppriętates, & eorũ officia ex eorum noibus accipiunt (ut Dionys.* dicit 7. c. cælest. hierar.) ita ẽt ex noibus ecclasticorũ ordinũ accipi põt, qd ad vnũquẽq; ptineat ordinẽ. Dr aũt diaconi, quasi ministri: quia videlicet ad diaconos nõ pertinet aliqd sacrm principaliter, & quasi ex ppio officio prębere, sed adhibere ministeriũ alijs maioribus, in sacrorũ exhibitione. Et sic ad[m] diaconũ nõ ptinet, quasi ex proprio officio, tradere sacrm baptismi, sed in collatione huius sacramenti, & aliorum, assistere & ministrare maioribus.[n] unde Isidor. † dicit, ad diaconũ pertinet assistere, & ministrare sacerdotibus, in oibus, quæ aguntur in sacramentis Christi, in baptismo scilicet, in chrismate, in patena, & calice.

Ca. 7. cęle. hier. 1 pri. & c. 8. circa prin.

Conell. m

Mr in de cre. di. 35. c. Perlectis Et dr esse in epis. ad Ludifredũ

Ad primvm ergo dcm, q ad diaconũ ptinet recitare euangeliũ in eccla, & prędicare ipsum p modũ catechizantis: unde, & Dionys.* dicit, q diaconi hũt officiũ sup immundos: inter quos ponit catechumenos: sed docere, i. exponere euãgelium, pertinet propriè ad epum, cuius actus, est perficere, secundum Diony. † 5. c. eccl. hier. Perficere autẽ idem est quod docere: unde non sequitur, quod ad diacones pertineat officium baptizandi.

Ca. 3. eccl. hier. pa. 2. & 3.

Ca. 5, in ti tu. de sacer dotum pfectionib. * C. 2. par. 1. & 2.

Ad ii dcm, q sicut Diony.* dicit in 2. eccl. hier. baptismus, non solum hẽt purgatiuã, sed ẽt illuminatiuã uirtutẽ, & iõ excedit officiũ diaconi, ad quẽ ptinet solum purgare, scilicet, uel repellendo immundos, uel disponendo eos ad sacri susceptionẽ.

Ca. 5. in ti tu. de sacer dotum pfectionib. * C. 2. par. 1. & 2.

Ad iii dcm, q quia baptismus est sacramentum necessitatis, permittitur diaconibus necessitate urgente in absentia maiorum baptizare: sicut patet ex auctoritate Gelasij* supra inducta. Et hoc mõ B. Laurentius diaconus existens, baptizauit.

In arg. Sed contra.

Articvlvs ii.

Vtrum baptizare pertineat ad officium presbyterorum.

Svp. qv. lxvii. art. ii.

S. bon. 4. 5. d. 5. q. 1. a. 1

Scot. 4. 5. d. 5. q. 1.

Rica. 4. 5. d. 5. q. 1.

Sor. 4. 5. d. 4 q. un. a. 1.

Perr. a 377 4. d. 5. q. 2. a. 1. q. 2. Et d. 7. q. 3. a. 1. q. 1. cor. Et d. 17. q. 3. a. 3. q. 2. cor. Et dist. 24. q. 2. a. 2 ad 1. Q. pręc. ar. 5. a. 3.

Ad secvndvm sic pceditur. Vr q baptizare nõ ptineat ad officiũ presbyterorũ, sed solum episcoporum: quia (sicut dictum est*) sub eodem præcepto [h]iniungitur Matth. vlt. officiũ docendi, & baptizandi: sed docere quod est perficere pertinet ad officium episcopi, ut patet per Dionys † 5. & 6. cap. eccles. hier. ergo & baptizare pertinet tantum ad officium episcopi.

¶ 2 Præt. Per baptismũ annumeraãt aliqs populo Christiano, qđ quidẽ vr ad officiũ solius[b] principis pertinere: sed principatũ in ecclesia tenent epi: qui, ut dr in glo.* Luc. 10. tenent locũ Apostolorũ, de qb. dr in ps. 44. Constitues eos principes super oẽm terrã. ergo ur, q baptizare pertineat solum ad officium episcopi.

Est glo. Bede Luc. 10. si p illud designauit Iesus 72. dicit. 2. Hr in dec. d. 25. c. Per lectis, & dr esse in epis. ad Ludifredum.

¶ 2 Pręt. Isidor. † dicit q ad epm pertinet basilicarũ consecratio, vnctio alteri, & confectio chrismatis, ipse ordines ecclesiasticos distribuit, & sacras uirgines benedicit: sed his oibus[b] maius est sacrm baptismi. ergo uidetur quòd multo magis ad officiũ solius episcopi pertineat baptizare.

lib. 2. c. 24. nõ multũ remote ab te finem.

Sed contra est, qđ Isidor.* dicit in lib. de offi. constat baptisma solis sacerdotibus esse traditum.

Q. 63. ar. 2. & 6.

Resp. Dcm, q sacerdotes ad hoc cõsecrantur, ut sacrm corporis Christi conficiant, sicut supra dictũ est.* Illud aũt est sacrm ecclasticæ unitatis, ẽm illud Apost. 1. Cor. 10. Vnus panis, & unũ corpus multi sumus oẽs, q de uno pane, & de uno calice participamus. Per baptismũ aũt aliqs fit particeps ecclesiasticę unitatis, unde & accipit ius ad mensã Dñi accedendi. & iõ[m] sicut ad sacerdotem pertinet consecrare eucharistiam (ad quod principaliter sacerdotium ordinatur) ita ad proprium officiũ sacerdotis pertinet baptizare.[n] eiusdem enim uidetur esse operari totũ, & partem in toto disponere.

Conel. m

Ad primvm ergo dicendum, q utrumq; officium, s. docendi, & baptizandi. Dns apostolis iniũxit, quorum uicem gerunt episcopi: aliter tñ, & aliter. Nam officium docẽdi commisit eis Christus, ut ipsi per se illud exercerent, tãquã principalissimũ. & ipsi apostoli dixerunt Act. 6. Non est æquũ nos relinquere uerbum Dei, & ministrare mensis. Officium aũt baptizandi cõmisit apostolis, ut p alios exercendum: unde, & apost. dicit 1. Cor. 1. Nõ misit me Christus baptizare, sed euangelizare. & hoc ideo, quia in baptizãdo nihil operatur meritũ, & sapientia ministri, sicut in docendo, ut patet ex s. dictis, in cuius ẽt signum nec ipse Dns baptizauit, sed discipuli eius, ut dicitur Io. 4. Nec tñ per hoc excluditur, q n episcopi possint baptizare: quia qđ potest potestas inferior, potest, & superior: unde, & apostolus ibidem dicit se quosdam baptizasse.

q. 64. ar. 5. 6. & 9.

Ad ii dcm, q in qualibet republica, ea, quę sũt minora, pertinent ad minora officia, majora uero maioribus reseruantur, secundum illud Exod. 18. Quicquid maius fuerit, referunt ad te, & ipsi tantũ modo minora iudicent. Et ideo ad minores ciuitatis principes pertinet disponere de infimo populo ad summos autẽ principes pertinet disponere ea, q pertinent ad maiores ciuitatis. Per baptismũ autẽ non adipiscitur aliquis, nisi infimum gradum in populo Christiano. & ideo baptizare pertinet ad minores principes ecclesiæ, id est, ad presbyteros, qui tenent locum septuaginta duorum discipulorum Christi, ut dicit gloss. Lucæ. 1.

Est glo. Bede hoc. cit. in arg. 2

ner ad eos se hẽt, & pterea recte inferri, nõ competere sibi ex officio pdicare, aut baptizare, cum quo tñ stat, ut dictũ est, q utrũq; põt ex cõpetere ex impositione: hoc. n. ostẽdit ministrõ ipsum esse officialiũ eorũ qui ex officio hęc posũt.

Ad primvm ergo dicendum, q cum ipse esset diaconus, plurimos baptizabat. ergo vr q ad diaconos pertineat[h] baptizare.

Sed contra est, q Gelas.* Papa dixit, & hr i Decr. 93. dist. †Diacones, ppriã constituimus obseruare mẽsurã. & infra, Absque epo, uel presbytero baptizare, non audeant, nisi prędictis ordinibus longius cõstitutis, necessitas extrema cõpellat.

Resp. Dcm, q sicut cælestiũ ordinum, ppriętates, & eorũ officia ex eorum noibus accipiunt (ut Dionys.* dicit 7. c. cælest. hierar.) ita ẽt ex noibus ecclasticorũ ordinũ accipi põt, qd ad vnũquẽq; ptineat ordinẽ. Dr aũt diaconi, quasi ministri: quia videlicet ad diaconos nõ pertinet aliqd sacrm principaliter, & quasi ex ppio officio prębere, sed adhibere ministeriũ alijs maioribus, in sacrorũ exhibitione. Et sic ad[m] diaconũ nõ ptinet, quasi ex proprio officio, tradere sacrm baptismi, sed in collatione huius sacramenti, & aliorum, assistere & ministrare maioribus.[n] unde Isidor. † dicit, ad diaconũ pertinet assistere, & ministrare sacerdotibus, in oibus, quæ aguntur in sacramentis Christi, in baptismo scilicet, in chrismate, in patena, & calice.

Ad primvm ergo dcm, q ad diaconũ ptinet recitare euangeliũ in eccla, & prędicare ipsum p modũ catechizantis: unde, & Dionys.* dicit, q diaconi hũt officiũ sup immundos: inter quos ponit catechumenos: sed docere, i. exponere euãgelium, pertinet propriè ad epum, cuius actus, est perficere, secundum Diony. † 5. c. eccl. hier. Perficere autẽ idem est quod docere: unde non sequitur, quod ad diacones pertineat officium baptizandi.

Ad ii dcm, q sicut Diony.* dicit in 2. eccl. hier. baptismus, non solum hẽt purgatiuã, sed ẽt illuminatiuã uirtutẽ, & iõ excedit officiũ diaconi, ad quẽ ptinet solum purgare, scilicet, uel repellendo immundos, uel disponendo eos ad sacri susceptionẽ.

Ad iii dcm, q quia baptismus est sacramentum necessitatis, permittitur diaconibus necessitate urgente in absentia maiorum baptizare: sicut patet ex auctoritate Gelasij* supra inducta. Et hoc mõ B. Laurentius diaconus existens, baptizauit.

Articvlvs ii.

Vtrum baptizare pertineat ad officium presbyterorum.

Svp. qv. lxvii. art. ii.

S. bon. 4. 5. d. 5. q. 1. a. 1

Scot. 4. 5. d. 5. q. 1.

Rica. 4. 5. d. 5. q. 1.

Sor. 4. 5. d. 4 q. un. a. 1.

Perr. a 377 4. d. 5. q. 2. a. 1. q. 2. Et d. 7. q. 3. a. 1. q. 1. cor. Et d. 17. q. 3. a. 3. q. 2. cor. Et dist. 24. q. 2. a. 2 ad 1. Q. pręc. ar. 5. a. 3.

Ad secvndvm sic pceditur. Vr q baptizare nõ ptineat ad officiũ presbyterorũ, sed solum episcoporum: quia (sicut dictum est*) sub eodem præcepto [h]iniungitur Matth. vlt. officiũ docendi, & baptizandi: sed docere quod est perficere pertinet ad officium episcopi, ut patet per Dionys † 5. & 6. cap. eccles. hier. ergo & baptizare pertinet

¶ 2 Præt. Per baptismũ annumeraãt aliqs populo Christiano, qđ quidẽ vr ad officiũ solius[b] principis pertinere: sed principatũ in ecclesia tenent epi: qui, ut dr in glo.* Luc. 10. tenent locũ Apostolorũ, de qb. dr in ps. 44. Constitues eos principes super oẽm terrã. ergo ur, q baptizare pertineat solum ad officium episcopi.

¶ 2 Pręt. Isidor. † dicit q ad epm pertinet basilicarũ consecratio, vnctio alteri, & confectio chrismatis, ipse ordines ecclesiasticos distribuit, & sacras uirgines benedicit: sed his oibus[b] maius est sacrm baptismi. ergo uidetur quòd multo magis ad officiũ solius episcopi pertineat baptizare.

Sed contra est, qđ Isidor.* dicit in lib. de offi. constat baptisma solis sacerdotibus esse traditum.

Resp. Dcm, q sacerdotes ad hoc cõsecrantur, ut sacrm corporis Christi conficiant, sicut supra dictũ est.* Illud aũt est sacrm ecclasticæ unitatis, ẽm illud Apost. 1. Cor. 10. Vnus panis, & unũ corpus multi sumus oẽs, q de uno pane, & de uno calice participamus. Per baptismũ aũt aliqs fit particeps ecclesiasticę unitatis, unde & accipit ius ad mensã Dñi accedendi. & iõ[m] sicut ad sacerdotem pertinet consecrare eucharistiam (ad quod principaliter sacerdotium ordinatur) ita ad proprium officiũ sacerdotis pertinet baptizare.[n] eiusdem enim uidetur esse operari totũ, & partem in toto disponere.

Ad primvm ergo dicendum, q utrumq; officium, s. docendi, & baptizandi. Dns apostolis iniũxit, quorum uicem gerunt episcopi: aliter tñ, & aliter. Nam officium docẽdi commisit eis Christus, ut ipsi per se illud exercerent, tãquã principalissimũ. & ipsi apostoli dixerunt Act. 6. Non est æquũ nos relinquere uerbum Dei, & ministrare mensis. Officium aũt baptizandi cõmisit apostolis, ut p alios exercendum: unde, & apost. dicit 1. Cor. 1. Nõ misit me Christus baptizare, sed euangelizare. & hoc ideo, quia in baptizãdo nihil operatur meritũ, & sapientia ministri, sicut in docendo, ut patet ex s. dictis, in cuius ẽt signum nec ipse Dns baptizauit, sed discipuli eius, ut dicitur Io. 4. Nec tñ per hoc excluditur, q n episcopi possint baptizare: quia qđ potest potestas inferior, potest, & superior: unde, & apostolus ibidem dicit se quosdam baptizasse.

Ad ii dcm, q in qualibet republica, ea, quę sũt minora, pertinent ad minora officia, majora uero maioribus reseruantur, secundum illud Exod. 18. Quicquid maius fuerit, referunt ad te, & ipsi tantũ modo minora iudicent. Et ideo ad minores ciuitatis principes pertinet disponere de infimo populo ad summos autẽ principes pertinet disponere ea, q pertinent ad maiores ciuitatis. Per baptismũ autẽ non adipiscitur aliquis, nisi infimum gradum in populo Christiano. & ideo baptizare pertinet ad minores principes ecclesiæ, id est, ad presbyteros, qui tenent locum septuaginta duorum discipulorum Christi, ut dicit gloss. Lucæ. 1.

Ad III. dicendum, ꝙ (sicut supra dictum est) F sacramentum baptismi est potissimum necessitate: sed quantum ad perfectionem, sunt quędam alia potiora, quæ episcopis reseruantur.

Articvlvs III.

Vtrum laicus possit baptizare.

Sot. 4. d. 4. q. vni art. 3.

Porret. 378 2. 2. q. 100. ar. 2 ad primū. & 4. d. 5. q. 2. ar. 1 q. 1. & 3. Et d. 6. q. 1. d. 3 q. 2. & 3. Ar. præc.

Ad tertivm sic procedit. Vī, ꝙ laicus baptizare non possit. Baptizare. n. (sicut dictū est*) proprie pertinet ad ordinem sacerdotalem: sed ea, G quæ[b] sunt ordinis, non possunt committi non habenti ordinem. ergo uidetur quòd laicus, qui non habet ordinem, baptizare non possit.

¶ 2 Pręt.[b] Maius est baptizare, q̄ alia sacra alia baptismi ꝓficere: sicut catechizare, & exorcizare, & aquā baptismalem benedicere: sed hæc non possunt fieri à laicis, sed solum à sacerdotibus. ergo uidetur, quòd multo minus laici possint baptizare.

¶ 3 Pręt. Sicut baptismus est sacrm necessitatis, ita,[h] & pœnitentia: sed laicus non potest absoluere in foro pœnitentiali. ergo neque potest baptizare.

In locis citat. ar. prę. in utroque arg.

Sed cōtra, H dicunt, quod baptizare necessitate imminente, laicis Christianis plerumque conceditur.

Resp. Dcm, ꝙ ad misericordiam eius, qui uult omes homes saluos fieri, pertinet, ut in his, quæ sunt de necessitate salutis, hō de facili remedium inueniat. Inter oia aūt sacra maxime necessitatis est baptismus, qui est regeneratio hois in uitam spūalē: quia pueris aliter oino subueniri non pōt, & adulti non pōt aliter q̄ per baptismum plenam remissionem consequi, & quantum ad culpā. & quantū ad pœnam. Et iō[m] ut hō circa remedium tam necessarium defectum pati nō possit, institutum est, ut, & materia baptismi sit cōis.* s. aqua, quæ à quolibet de facili haberi pōt, & minister baptismi ēt sit q̄cunque non ordinatus, ne propter defectum baptismi, hō salutis suæ dispendium patiatur.[n]

Concl.m

Alias, communissima.

Ad primvm ergo dcm, ꝙ baptizare ptinet ad ordinē sacerdotalem, sm quandā conuenientiam, & solennitatē: non aūt hoc est de necessitate sacri. unde ēt si extra necessitatis articulū laicus baptizet, peccat quidē: tū sacrum baptismi confert: nec est rebaptizandus ille, qui sic est bapt zatus.

D. 320. & 591.

Ad II dcm, ꝙ illa sacralia baptismi ptinent ad solenn tatem: nō autem ad necessitatem baptismi. Et iō fieri non debent nec possunt à laico, sed solum a sacerdote, cuius est solenniter baptizare. K

q. 95. ar. 3. & 4.

Ad III dcm, ꝙ (sicut s. dictum est*) pœnitentia non est tantæ necessitatis sicut baptismus: pōt. n. per contritionem suppleri defectus sacerdotalis absolutionis, quæ non liberat à tota pœna: nec et ā pueris adhibetur. & ideo non est simile de baptismo, cuius effectus per nihil aliud suppleri potest.

Articvlvs IIII.

Vtrum mulier possit baptizare.

Porret. 379 cap a. 3. & locis ib. ꝺe inductis.

Sot. 4. d. 4. q. unic. art. 3.

Adqvartvm sic proceditur. Vī ꝙ mulier nō possit baptizare. Legit. n. in Carthaginesi cōcilio, ꝙ mulier, quamuis docta, & sancta, uiros in conuentu docere, uel[h] aliquos baptizare nō ꝓsumat: sed nullo mō licet mulieri docere in conuentu, sm illud 1. Cor. 14. Turpe est mulieri, in ecclesia loqui. ergo vī ꝙ nec etiam aliquo modo mulieri liceat baptizare.

¶ 2 Pręt.[b] Baptizare ptinet ad officiū prelationis, unde à sacerdotibus hūtib. cura aiarum dēt accipi baptismus: sed hoc nō ꝓt cōpetere mulieri, sm illud 1. Timot. 2. Docere mulieri nō ꝓmitto, nec dñari i virū, sed subditā eē. ergo mulier baptizare nō ꝓt.

¶ 3 Præ. In spūali regnatione vī aqua hē locū materni uteri (ut Aug.* dicit sup illud Io. 3. Nūqd hō pōt in uentrem matris suę iterato introire, & renasci?) ille aūt qui baptizat, uidetur magis habere patris officiū: sed hoc non cōpetit mulieri. ergo mulier baptizare non potest.

*Tract. 11. paulo ante med. to. 9.

Sed contra est, ꝙ Vrbanus papa dicit, * & hr in Decr. †30. q. 3. Sup quib. cōsuluit nos tua dilectio, hoc vī nobis hac sīa respondendum, ut baptismus sit, si in state necessitate fęmina puerum in nomine sanctæ Trinitatis baptizauerit.

*Vrb. Vita li. ꝓsbytero Brixi. scribens. †30. q. 3. e. Sup quib.

Resp. Dcm, ꝙ Christus est I qui principaliter baptizat, sm illud Io. 1. Sup quē uideris Spūm descendentem, & manentē, hic est, qui baptizat. Dī aūt Col. 3. ꝙ in Christo non est masculus, & fęmina. & iō[m] sicut masculi, laicus pōt baptizare, quasi minister Chri, ita et iam, & fęmina.[n] Quia tū caput mulieris est uir, & caput uiri est Chrūs (ut dī 1. Cor. 11.) [p] nō dēt mulier baptizare, si adsit copia uiri.[q] sicut nec laicus pōte clerico, nec clericus pōte sacerdote, q tū pōt baptizare præsente episcopo, eo ꝙ hoc ptinet ad officiū sacerdotis

Concl.m.

Concl. p

Ad primvm ergo dicēdū, ꝙ sicut mulieri nō ꝓmittit publice docere, pōt tū priuata doctrina, uel monitione, aliquē istruere, ita nō ꝓmittit ei publice, & soleniter baptizare, sed tū pōt baptizare in necessitatis artic.

Ad II dcm, ꝙ qū baptismus soleniter, & ordinarie celebrat, debet aliqs sacrum baptismi suscipere à presbytero curā ani-

*In Cōc. 4 Carth. can. 99.

In articulis quarto, & quinto dubiū occurrit cōe multis atti. An baptizare extra necessitatis casum eo modo, quo in necessitatis casu licet, sit peccatū mortale. V. g. si laicus extra casum necessitatis baptizaret: aut si unus baptizaret duo simul dicēdo, ego baptizo uos (qđ in casu necessitatis licitū dī) & sic de aliis similib. ecclesię ordinationibus ęr ga baptismū nō seruatis. Et est hō dubij, q̄ Auctor hoc tractās in calce corporis art. 5. dicit, ꝙ grauiter peccaret uterque, s. baptizās & baptizatus, & ꝙ hoc impediret baptismi effectus, licet nō tolleret sacrm. Vbi apparet ipsum sentire, qđ est peccatū mortale: qm baptismi effectus nō impediur nisi per peccatum mortale.

¶ Ad huius euidentiā, scito Scotū in 4. sent. dist. 6 sonare, ꝙ baptizās plures simul extra articulū necessitatis, dicendo, ego baptizo vos, peccat mortaliter, quia nō seruat formā impositā sibi ab ecclesia: si in diligenter ꝓspectum fuerit, & distinctum peccatū mortale duplieiter hic inuenīri posse, aut secūdū se (hoc est ex suo genere) aut ex ecclesiæ præcepto, cui mutationes, aut omissiones huiusmodi non constituant actum sacrilegum secundum se, (quod ex eo patet, quòd si actus esset secundum se sacrilegus, in nulla necessitate esset licitus) restat ut aliunde peccatum hoc sit mortale, si mortale est. Ex triplici autem capite hoc dici posset: uel ex inobedientia, & sic ad hoc quòd esset mortale, exigeretur contemptus: uel ex præsumptione: puta, quia laicus ꝓsumit actum sacerdotis, uel ex modo institutionis ecclesiasticæ: puta quia ritus talis seruatur, & quasi necessarius: sicut sacræ uestes exigentur in consecratione eucharistiæ. Ex quibus apparet, quòd soleniter baptizans tenet sub pēna mortali seruare ritū ecclesiæ: quod nō ita intelligas, ut cuiuslibet cæremonię omissio sit pēna mortale. Similiter si laicus soleniter baptizare ꝓsumeret a mortali nō excusaret: sed ubi absq; solēnitate baptizaret, & cōtēptus atque ꝓsumptio de essent extra necessitatis articulū (puta qa credunt se bene facere) mortale pēna non video: imo Innocētius III. a uenali ēt peccato excusat eū, qui credēsse benefacere, baptizauit seipsum. Dicit. n. in c. debitū extra de baptismo, & eius effectu, de Iudęo in mortis articulo baptizante seipsum, sita lis cōtinuo decessisset ad patriam protinus euolasset.

Concl.m

Alias, communissima.

I

Conci.m

Refertur. 1. q. 1. c. Si quis per ignorantiā. Et de consc. d. 4. c. 6. Romanus.

Li. 2. c. 13. Post med. tom. 7.

Alias, consilii.

¶ Ex quo loco argūmitur magnū, qđ error cōmissus circa baptismū tantus ac talis, vt tollat baptismū, qualis est error baptizantis seipsum excusat non solum a mortali, sed ēt a uenali ꝓ conditionem personæ, alioquin nō esset uerū, ꝙ statim ad patriā euolasset: multo magis opinio ignorātis se benefacere, excusabit a mortali baptizantē seruatis subitātialibus, & errantē solū in hoc, ꝙ necessitatis articulo non attēdatur.

¶ Nec uerba Authoris hic docent oppositū: qm baptismi effectus plenus impedit ex peccato ueniali. Peccans. n. uenialiter dū baptizat, nec ois pœnæ, nec ois culpę remissionem adipiscitur: quis gratiam consequat. Posset quoq; dici, ꝙ Author de præsumentibus, & nō de simpliciter facientibus intelligitur.

D. 661.

marū habente, uel ab aliquo vi A ma ecclesiæ baptizent. unde Nicolaus Papa respō det, de const. dist. 4. ad consulta Bulgar. c. 3. A quo dam iudæo nescītis, utrum christiano an pagano, multos in patria uestra asseritis baptizatos, & qd inde sit agendum, consulitis. Hi profecto si in nomine Trinitatis baptizati sunt, rebaptizari nō debent: si aūt forma Ecclesiæ non fuerit obseruata, sacrm baptismi non confertur. & sic intelligendū est qđ Gre.* secundo scribit Bonifacio epo. Quos a paganis baptizatos esse asseruisti. Ecclesiæ forma non seruata, ut de nouo baptizes in nomine Trinitatis, mā damus. Et huius ratio est, quia sicut ex parte materiæ, quantū ad necessitatē sacri, sufficit quæcumq; aqua, ita ēt sufficit ex parte ministri quicumque homo, & ideo[m] etiam nō baptizatus, in articulo necessitatis baptizare pōt:[n] ut sic duo non baptizati seinuicem baptizent, dum prius unus baptizaret alium, & postea baptizaretur ab eodem, & consequeret uterq; non solum sacramentum, sed etiam rem sacramenti. Si uero extra articulum necessitatis hoc fieret, uterque grauiter peccaret, s. baptizans, & baptizatus, & per hoc impediretur baptismi effectus, licet non tolleretur ipsum sacramentum.

De consc. dist. 4. ca. A quædam iudęo.

Habetur de consec. dist. 4. cap. Quos paganis.

Ad primvm ergo dcm, ꝙ hō baptizans adhibet tātummodo ministerium exterius: sed Christus est, qui interius baptizat, qui pōt uti oibus hominibus ad quodcumque uoluerit, & ideo non baptizati possunt baptizare: quia, ut Nicolaus patha dicit, baptismus non est illorum, s. baptizantium, sed eius, scilicet Christi.

De consc. dist. 4. ca. 1. quodam iudęo in fine.

Ad II dm, ꝙ ille, qui non est baptizatus quāuis non pertineat ad ecclesiam re, uel sacro, potest tū ad eam pertinere intentione, & similitudine actus, inquantum s. intendit facere quod facit ecclesia, & formam ecclesię seruat in baptizando, & sic operatur ut minister Christi, qui uirtutem suam non alligauit baptizatis, sicut nec etiam sacris.

Ad III dcm, ꝙ alia sacra non sunt tantæ necessitatis, sicut baptismus. Et iō magis conceditur ꝙ non baptizatus possit baptizare, quàm ꝙ possit alia sacramenta suscipere.

Articvlvs V.

Vtrum non baptizatus, possit sacramentum baptismi conferre.

Porret. ꝓ to. 380 Supr. ar. 3. & locis ibidem notatis.

Adqvintvm sic procedit. Vī ꝙ ille, qui non est baptizatus, non possit sacrm baptismi conferre. Nullus. n.[h] dat qd non habet, sed non baptizatus non habet sacrm baptismi. ergo non pōt ipsum conferre.

D

¶ 2 Pręt. Sacrm baptismi cōfert aliquis, inquantū est[l] minister ecclesiæ: sed ille, qui non est baptizatus, nullo mō pertinet ad ecclesiam, s. nec re, nec sacro. ergo non potest sacramentum baptismi conferre.

¶ 3 Præt.[h] Maius est sacrm conferre, q̄ suscipere: sed nō baptizatus nō pōt alia sacra suscipere. ergo multo minus pōt aliquod sacramentum conferre.

Sed contra est, ꝙ Isidor. *dicit, Romanus pontifex non hoiem iudicat, q baptizat, sed spiritū Dei subministrare grām baptismi, licet paganus sit qui baptizat: sed ille, qui est baptizatus, non dī paganus. ergo etiā non baptizatus potest conferre sacramentum baptismi.

E

Resp. Dcm, ꝙ hanc quæstionem Aug.* indeterminatā reliquit. Dicit. n. in 2. contra epistolam Parmeniani: Hæc quidē alia quæstio est, utrum & ab his, qui numquam fuerunt christiani, possit baptismus dari: nec aliquid temere inde āffirmandū est, sine authoritate tanti concilii*, quantū tantæ rei sufficit. Postmodū uero per ecclesiā determinatū est, ꝙ non baptizati, siue sint iudæi siue pagani, possunt sacrum baptismi cōferre, dummodo i forma ecclesiæ baptizent, unde Nicolaus Papa respō det, de const. dist. 4. ad consulta Bulgar. c. 3. A quo dam iudæo nescītis, utrum christiano an pagano, multos in patria uestra asseritis baptizatos, & qd inde sit agendum, consulitis. Hi profecto si in nomine Trinitatis baptizati sunt, rebaptizari nō debent: si aūt forma Ecclesiæ non fuerit obseruata, sacrm baptismi non confertur. & sic intelligendū est qđ Gre.* secundo scribit Bonifacio epo. Quos a paganis baptizatos esse asseruisti. Ecclesiæ forma non seruata, ut de nouo baptizes in nomine Trinitatis, mā damus. Et huius ratio est, quia sicut ex parte materiæ, quantū ad necessitatē sacri, sufficit quæcumq; aqua, ita ēt sufficit ex parte ministri quicumque homo, & ideo[m] etiam nō baptizatus, in articulo necessitatis baptizare pōt:[n] ut sic duo non baptizati seinuicem baptizent, dum prius unus baptizaret alium, & postea baptizaretur ab eodem, & consequeret uterq; non solum sacramentum, sed etiam rem sacramenti. Si uero extra articulum necessitatis hoc fieret, uterque grauiter peccaret, s. baptizans, & baptizatus, & per hoc impediretur baptismi effectus, licet non tolleretur ipsum sacramentum.

Ad primvm ergo dcm, ꝙ hō baptizans adhibet tātummodo ministerium exterius: sed Christus est, qui interius baptizat, qui pōt uti oibus hominibus ad quodcumque uoluerit, & ideo non baptizati possunt baptizare: quia, ut Nicolaus patha dicit, baptismus non est illorum, s. baptizantium, sed eius, scilicet Christi.

Ad II dm, ꝙ ille, qui non est baptizatus quāuis non pertineat ad ecclesiam re, uel sacro, potest tū ad eam pertinere intentione, & similitudine actus, inquantum s. intendit facere quod facit ecclesia, & formam ecclesię seruat in baptizando, & sic operatur ut minister Christi, qui uirtutem suam non alligauit baptizatis, sicut nec etiam sacris.

Ad III dcm, ꝙ alia sacra non sunt tantæ necessitatis, sicut baptismus. Et iō magis conceditur ꝙ non baptizatus possit baptizare, quàm ꝙ possit alia sacramenta suscipere.

Articvlvs VI.

Vtrum plures possint simul unum baptizare.

Scot. 4. s. d. 6. q. 2.
Duran. 4 s. d. 3. q. 3.
Sot. 4. s. d. 4. q. vn. a. 6.
Palud. 4. d. 1. q. 2.

Porret. 381 4. d. 3. ar. 2 q. 2. ad primum & 2. d. 6. q. 2. a. 1. q. 1. ad 3

Tvlivs vī sonat. ¶ In corpore articuli est una distinctio de forma, qua plures simul baptizātes possēt vti. Altera est: Nos te baptizamus. Altera est, ut uterq; diceret, Ego te baptizo. Et primo examinat, & tādetur quæsito iuxta primam formam: secundo iuxta secundam. Quo ad primam recitatur opinio una, dicentium non ualere baptismum si plures dicant, Nos te baptizamus: quia non seruatur

Universidad de Deusto Biblioteca

seruatur forma Ecclesiæ, quæ habet q; in singulari persona ministri exprimatur, dicendo, Ego te baptizo.

¶ Deinde contra hanc rationem Author arguit, immo eã exeludit ex multo maiori recessu formæ græcorum a forma nra. Et stat rõ in hoc, q; ad tollendã veritatẽ baptismi, nõ sufficit recessus ab ista forma,

Ego te baptizo, quia si recessus sufficeret, apud græcos non esset baptismus, qñ forma eorũ, multo magis receditab hac nostra, q̃ recedat ista. Nos te baptizamus, cũ hic non mutetur nisi singulare in plurale, ibi uero oĩno, omittit̃ persona ministri, & in tertia persona, exprimitur actus, dicendo, Baptizetur &c.

¶ Demũ aliã rõnem reddit author ex parte intentionis explicitæ, s. quia hac forma, Nos te baptizamus, explicatur intentio ministrorum quo ad hoc, q; plures conueniunt, ad vnum baptismum conferendum. Ex quo formatur talis ratio: Homo non baptizat, nisi ut minister Christi. ergo oportet ministrum esse unũ, vt Christi unitatem repræsentet: sed in dicta forma explicatur contrarium, quia explicatur pluralitas ministrorum. ergo dicta forma videtur tollere baptismum. Et confirmatur huiusmodi uniias, authoritate apostoli Pauli.

¶ Quo ad ſſũ, ponuntur duo modi, quibus hoc contingere posset, s. vel altero præueniente reliquum, & sic dr̃ q; solus præueniens baptizaret, uel utroq; simul concurrente, & sic dr̃, q; Christus per utrumq; nunum baptismum conferret.

¶ Circa ea, quæ hic dñr, aduerte primo, dupliciter contingere duos simul baptizare, uel utroque totum faciẽte, & dicente, uel altero dicente, & altero faciente. Author ſſm modum refetuat tractandum hic in responsione ad ultimum. De primo autem modo, tantum loquitur in hoc corpore articuli.

¶ Aduerte secundo rationem literæ ad concludendum irritam esse formam illam, Nos te baptizamus, non afferri ab Authore assertitue: sed opinatiue, ut sua monstrant verba etiam replicata, dum dicit: quod quidem videtur esse contra rationem ministri, & postea subdit, Ideo contraria intentio videtur excludere sacramentum.

¶ Aduerte tertio Authorem superius, quæst. 66. art. 5. ad quartũ afferre duas alias rationes ad excludendam eandem formam s. Nos te baptizamus. Prima ratio est, quia actus multiplicatur ſſm multiplicationem agentium, si perfecte ab unoquoq; agatur: sed baptismus est actus ab vnoquoque baptizante perfectus. ergo vnus baptismus non est a duobus. Secunda ratio est, quia mutaretur forma baptismi, dicendo, Nos baptizamus, quia dicere, nos, non est idem dicere q;, ego, & ego, sed ego, & iste. Quæ ideo repetita hic sunt a me, quia superius ad hunc locum me remisi.

¶ Circa hanc doctrinam, dubium primo occurrit ex Durando in 4. sen. dist. 3. quæst. 3. ar. 2. Primo enim, contra oẽs dictas rationes Authoris procedit. Et primam quidem rationem, Actus multiplicatur &c. dicit non concludere in agentibus per volũtatem, & eam imitare contra Authorem, ponentem plures sacerdotes posse simul consecrare eandem hostiam: par. n. est utrobique iudicium, quo ad multiplicationem actus ab agente. Secundam uero rationem de mutatione formæ, dicit non cogere: quia mutatio formæ, quatum ad illud, quod non est de necessitate formæ, non tollit facim, sic aũt est in proposito: tum quia expressio ministri non est de necessitate formæ baptismalis, ut patet de forma græcorum, ergo multo minus est de necessitate eius expressio ministri in singulari numero: tum, quia hæc forma, Nos te baptizamus, prolata ab utroque, ex parte cuiusliet dicentis, resoluitur in istam, Ego baptizo te, ubi nulla apparet mutatio ſſm sensum a forma Romanæ Ecclesiæ. Et Petrus de Palude in 4. sent. dist. 5 q. 2. ar. 3. approbans hęc Durandi, adiungit, q; sicut forma illa ut profertur ab isto, resolvitur in hanc, Ego te baptizo & hic baptizat, sic eonuerſout profertur ab altero, resoluitur in hanc, Ego baptizo, & hic baptizat: ac per hoc seruatur forma Ecclesiæ Romanę, quo ad sensum, quia uter

res baptizare. ergo multo magis plures possunt simul vnũ baptizare.

¶ 3 Præ. Baptismus est sacim maxime necessitatis; sed in aliquo casu vr̃ esse necessariũ, q; plures simul vnũ baptizẽt: puta si aliquis paruulus esset in articulo mortis, & adessent duo, quorũ alter esset mutus, & alter manibus, & brachijs careret: tunc .n. oporteret q; mutilatus verba proferret, & mutus actũ baptismi exerceret. ergo vr̃ q; plures possint simul vnũ baptizare

SED CONTRA est, q; vnius agentis est una actio. Si ergo plures vnũ baptizarẽt, vr̃ sequi q; essent plures baptismi: quod est contra id, quod dr̃ Ephe. 4. Vnus fides, unum baptisma.

RESP. Dicendum, q; sacramentum baptismi præcipue habet uirtutem ex forma, quam Apostolus nominat uerbum uitæ Ephes. 5. Et ideo considerare oportet, si plures simul vnum baptizarent, qua forma uterentur. Si enim dicerẽt, Nos te baptizamus in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, dicunt quidam, quod non conG que dicit sensum, Ego baptizo te &c.

¶ Contra tertiam aũt rationem de expressione plurium ministrorum, arguit Durandus tripliciter. Primo, Vnitas ministri uel exigitur ad baptismum ſſm rem, aut ſſm expressionem, puta, q; quilibet minister exprimat se ut unum. Non põt dici primũ, quia tumet dicis, q; duo simul possunt baptizare eundem, si vterq; dicat, Ego te baptizo. Secundum aũt non est rationabile: tũ, quia expressio ministri nõ est de necessitate sacr: um, quia si oportet ministrũ exprimi ſſm congruentiã ad principale agẽs, ut tu assumis, cum principale agens sit Trinitas. congruẽtius exprimi deberet minister in numerõ pluralitum, quia modus exprimendi ministrum nihil uidetur facere ad sacramentum: sufficit. n. principale agens, & actum exprimere.

¶ Contra conclusionem dictam, s. si baptismus a pluribus datur, dicentibus, Nos te baptizamus, non ualet baptismus, arguit Petrus de Palude ibidem.

H ¶ Tum quia qſi plures vxores poterant simul nubere uni uiro, non referebat an quælibet diceret, Accipio te in uirum, annos accipimus te in uirum, secundum illud Isaiæ 4. Inuocetur nomen tuum super nos &c.

¶ Tum, quia dicendo, Baptizamus te, magis exprimitur unitas baptismi, q; utroque dicente uni, Ego te baptizo: apparet enim singulos seorsum baptizare, ac per hoc distinctos duos baptismos conferre: dicendo autem, baptizamus, apparet conuenire in unum baptisma: & confirmatur, quia sicut de essentia est expressio actus, ita saltem de congruencia est expressio unitatis, uel pluralitatis actus.

¶ Tum, quia duobus existentibus officialibus insolidum, & ambobus uolentibus idem facere simul, congruentius est, ut dicãt, Mandamus aut pronunciamus, quam ut quilibet per se dicat, mando, aut pronuncio.

¶ Tum, quia plurale non est nisi geminatum singulare: idem. n. sensus est dicere, Sortes, & Plato currunt, & dicere, Sortes currit, & Plato currit: & pari ratione, idem est in prima persona. Et quia uerba sacralia efficiunt quod significant: quæ æquipollent in significando, æquipollent & in efficiendo. Tenentque propterea Durandus, & Petrus oppositam conclusionem, quam uis timor reuerentialis Petrum cohibeat.

¶ Circa Authoris processum, dubium occurrit de sufficientia: uidetur enim insufficienter tractare quæstionem hanc, dum discutiendo formas quibus uti possent plures simul baptizantes unũ, non discurrit nisi per formas, seu formam secundum ritum Romanę Ecclesię: debuisset enim discutere eandem quæstionem secundum formam, qua utitur ecclesia græca, & determinare, an secundum illam formam possent multi simul baptizare unum.

¶ Circa secundum modum concessum communiter, quo plures possunt simul baptizare unum: scilicet quolibet baptizante dicente, ego te baptizo, dubium restat: quomodo fieri, aut intelligi potest, duo agentia totalia, quãmuis instrumentalia eiusdem rationis, producere efficaciter simul unum effectum non intensum, aut perfectum magis, quam si ab uno eorum tantum produceretur, & hoc in subiecto capaci perfectioris, seu intensioris effectus, quale est anima nostra, & de effectu, susciſpiente magis, & minus, qualis est gratia: uidetur enim, non intelligibile.

¶ Circa principale quęsium, dubium adhuc restat, an baptismus de necessitate sacramenti exigat unitatem ministri: ex hac enim litera non habetur responsio simpliciter, & absolute: sed tantum habetur, q; secundum unam formam possunt plures conferre unum baptisma, & secundum aliam formam, non. Scotus autem dicit in 6. dist. 4. sent. q; unitas ministri est ab isti tutione Christi, Durandus uero asserit oppositum. Petrus autem dicit, quòd unitas ministri non est de substantia sacramẽti, ut dicunt communiter omnes. Ex quibus apparere potest, quæstionem hanc remanere dubiam.

¶ Ad

¶ Ad has dubitationes sic respondendum est, ut primo dicatur ad ultimam: tanquam eam, ex cuius claritate reliquarum solutio facilius percipietur. A

¶ Ad euidentiam autem quæstionis ultrimę, dicendum primò est, quid est hic manifestum, & quid occultum. Duobus igitur modis intelligi põt unitas ministri: uel q; unitas ministri nõ possit integrari ex pluribus personis: ita q; non possit contingere ī ministro, q; vnus totalis minister consurgat ex multis partialibus personis cõministrantibus, puta sicut perfectus tractor nauis integratur ex multis simul trahentibus, uel sicut perfectus fabricator integratur ex multis partialibus ministeriis. Et sic in hoc communiter doctores conueniunt tenendo partẽ negatiuã, s. q; unitas ministri baptismi nõ põt cõsurgere ex pluribus personis partialiter concurrentibus: propterea enim dicunt q; si unus abluit, & alter profert uerba, baptismus nullus est: oppositum enim esset si minister baptismi ex duabus personis partialiter concurrentibus integrari posset. Alio autem modo, unitas ministri potest intelligi per exclusionem pluriũ totalium ministrorum puta an baptismus, exigat unum totalem ministrum, q; si duo totales ministri simul concurrant baptismus nullus sit. Et in hoc quoque sensu conueniunt communiter doctores tenentes partem negatiuam, s. q; non requirit baptismus talem unitatem ministri: propterea enim dicunt, q; sit duo simul proferant singuli uerba, & abluãt eundem, baptismus uerus est: quia neuter alterius factum irritat. Hæc duo sunt, quæ pro manifestis hãr.

¶ Later autem, an absolute loquendo, unitas: & pluralitas ministri per accidens se habeant, uel per se ad sacramentum baptismi. Durandus enim tenet, quod per accidens, Auctor aũt tenet quòd per se. Et hoc est uerum: quod ex eo euidenter patet, q; manifeste per accidens etiam extraneum contingit unum baptismum esse a duobus ministris: nulla enim ratio id requirit, quamuis permittat. Amplius, quando baptismus est a pluribus ministris, non est omnino unus, quoniam sunt tunc duæ formæ numero, duę materiæ, & actiones numero: ac per duo baptismi sacramenta actiue, & solus interior baptismus animæ unus est. Patet autem hoc: quia sacramentũ baptismi integrat ex rebus, & uerbis a ministro, &c. sed in casu proposito sunt duo numero integrata. ex rebus, & uerbis &c. ergo sunt duo sacramenta actiue. unum ergo numero baptismi sacramentum unum ministrum exigit. Et hoc est qđ Auctoris primũ concludit, quòd scilicet actus multiplicatur à multiplicatione agentium totalium: seu (quod idem est) si perfecte ab uno quoque fiat. Vnde cohibenda est lingua dicentium accidere sacramento, unitatem, uel pluritatem ministrorum: quoniam pluralitas ministrorum: partialium communiter excluditur: pluralitas uero ministrorum totalium, pluralitatem numeralem ex terioris sacramenti infert: & omnino per accidens inuenitur ad unum numero effectum sacramenti. Mirabile autem est, nõ aduertisse ad propriam uocem. Nã si diligenter perspectum fuerit apparebit, quòd impossibile est unum, & idem sacramentũ baptismi esse a duobus totalibus, ministris, quin ponat unũ, & eundem effectum esse ab utrisque: quanta. n. differentia est inter baptismum, & eius effectum, tanta differentia est inter affirmationem unius uel plurium baptismatum, & unius. uel pluriũ effectuum baptismi. Et propterea cum baptismi sacramentum non sit nisi exterius integratũ ex rebus, & uerbis, puta, ex ablutione in qua, & forma uerborum a ministro cum debita intentione, & hic sint omnia exteriora actiue, & passiue duplicata: sunt. n. duo perfecti ministri cum duabus intentionibus baptizandi, sunt duæ formæ, sunt duæ ablutiones actiuæ, & duæ passiuæ: ut patet si aspergatur, qui baptizatur secundum diuersas sui partes. breuiter, nihil deest ad pluralitatem totalem nisi pluralitas baptizati. Cuius unitas unitatem effectui baptismi dare potest: pluralitatem autem exterioris sacramenti non tollit. Notanter autem dixi, pluralitatem totalem: quia, qui baptizatur licet secundum partem abluatur, ipsum tamen suppositum est, quod primo abluitur: baptizatur, enim hic homo & non caput eius: ac per hoc licet secundum exteriores partes sint duæ ablutiones passiuæ: secundum tamen subiectum quod abluitur, non est nisi una ablutio passiua, quia non est nisi unus ablutus. Et propterea dicitur, quòd non est nisi unus baptismus passiue in eo, qui baptizatur à duobus modo dicto. Ex quibus omnibus habetur, quòd unitas per se baptismi unitatem exigit ministri perfecti.

¶ Sed qua ratione, aut auctoritate cogente unitas ministri excludit pluralitatem partialium communi strantium, uidendum restat. Auctor siquidẽ, ex duobus capitibus Concil. conatur hoc monstrare, scilicet ex parte formæ, ut patet in secunda ratione, & ex parte unitatis principalis agentis, scilicet Christi ut patet in tertia ratione. Auctoritas uerò duplex inducitur: altera ex decretis dist. 23. cap. quorundam. ubi ordo sacer datus ab episcopo operante, & presbytero legente irritatur. Altera ex euangelio, eo quòd Dominus baptizanti commisit inuocationem Trinitatis. In oppositam autem partem affertur ratio, quia omnes sumus unum corpus in Christo: singuli autem alter alterius membra: ac per hoc multi partialiter cõcurrentes concurrunt ut unum: imo concurrunt, ut multa instrumenta unius scilicet Christi. Et hoc præcipue habet locum in proposito: ubi constat: quòd Christus est qui baptizat, & homo non nisi ministerialiter ut Christi, instrumentum concurrit.

¶ Et confirmatur, quia si Christus uti tur totalibus ministris ad unum baptisma contra omnem rationem multo magis creditur, q; uti tur pluribus ministris partialibus ad unum baptismum necessitatis, aut ratione ita exigente.

¶ Suffragatur, & Euangelii auctoritas: quoniam Dominus dixit pluraliter, baptizantes eos, insinuans per pluralem numerum plures posse simul baptizare.

¶ Nec deest auctoritas Apostolorum: quoniam de Petro, & Ioanne legitur, quòd imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum: eadem enim ratione, qua plures simul conferebant sacramentum confirmationis, partialiter proculdubio concurrentes, quia nihil inordinatum faciebant, potest, & nunc à pluribus simul partialiter baptizmus dari.

¶ In hac difficultate neutrã audeo partem assererre: intellectui autem meo magis apparet uerum esse, quòd perfectus minister baptismi potest ex duabus personis partialiter concurrentibus integrari, ea ratione: quia ad Christum principaliter baptizantem non refert pluribus partialibus instrumentis simul uti ad vnum baptisma, dummodo, forma, materia, & intentio debite seruentur.

¶ Et ad obiecta ex rationibus Auctoris patebit in ipsarum discussione, ac declaratione.

E ¶ Ad auctoritatem autem ex decretis dr̃ primo, quòd ibi non irritatur ordo susceptus, immo potius insinuatur oppositum: dum dr̃, gradum sacerdotii, uel Leuitici ordinis quem per uersę adepti sunt, amittant.

¶ Dicitur secundo, dato q; irritetur, quod duobus commissis in illa ordinatione erroribus ibi recitatis, s. q; episcopus imponebat manus, & alius benedictionem dabat, seu legebat, & q; istorum duorum unus erat episcopus, & alter presbyter, literæ non explicat pro causa damnationis magis primum errorem quàm secundum: deberet enim minister ordinis sacri, si ex duabus integratur personis, consurgere ex duobus episcopis, & non ex episcopo, & presbytero, quoniam soli episcopo conuenit sacram ordinem conferre.

¶ Ad auctoritatem uero ex Euangelio, dicitur q; ex Domini uerbis non habetur inuocationem Trinitatis proferri debere abluente, sed quòd abluens abluat in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, prolatis à se uel à socio. Propter qđ signan-

tes

ter dixit in plurali. Baptizátes in nomine Patris, & Filii, & Spiritussanctí: ex eo.n.q̃ nõ exprimitur prolatis à se, sufficit, q̃ proferantur super ablutione: modo saluetur ueritas formæ, ut in responsione ad ultimum explicabitur. Scito tamen, q̃ ad supra allatas dubitationes responsebitur, tenendo communem uiã de unitate ministri.

¶Ad primũ ergo dubium ex Durãdo, dr q̃ tõ auctoris prima. Actus multiplicatur, à multiplicatione agentis perfecti, est uera, & solida per se loquendo. Impossibile est enim à pluribus pfectis agentibus eiusdem rationis nõ prouenire diuersos actus intantum q̃ infralimites naturalis rationis loquendo, si duo talia agentia æque approximarentur eidẽ omnino patienti, nulla omnino inferretur per se passio: qa multiplicarentur duo simul contradictoria. Instantia autem Durandi de agẽtibus uoluntarijs, seipsam interimit, ponendo neutrũ eorũ cõcurrere, ut agẽs perfectũ. Paria enim sunt quo ad propositum, esse agentia imperfecta, seu partialia, & concurrere, ut agentia partialia.

Alias intẽtionem.

¶Ad obiectionem uero contra idem, ex eo quòd duo sacerdotes eandem possunt hostiam consecrare, dicitur quòd in tali casu essent duæ consecrationes quantum in se est, sicut etiam quando duo perfecte unũm baptizarent, uterque quantum in se est, conferret diuersum baptisma sed per accidens. (Sunitatem hostiæ, seu hominis qui baptizatur) unum fit sacramentum propter excellentiam principalis agentis, scilicet Christi, qui solus potest duobus totalibus instrumentis eiusdem rationis simul uti, ut uno. Habes ergo ex prima Auctoris rõne, plures ut totales ministros, non posse simul unum omnino baptismum conferre.

¶Ad obiecta contra secundam rationem de mutatione formæ respondetur, quòd esset ibi mutatio formæ contra substantialia. I

¶Et ad impugnationem huius, dicitur, quòd licet expressio ministri non sit de necessitate formæ: est tamen de necessitate formæ, quòd si exprimitur minister, exprimatur sine contrarietate ad ueritatem sacramenti: hoc per illam uniuersalem regulam, In formis sacramentorum nihil debet poni contrarium, Pluralitas autem ministri contrariatur unitati requisitæ ac unitatem ministri, & propterea si exprimatur talis pluralitas expresse in forma, tollit ueritatem sacramenti. Falsa est ergo illa conditionalis, si expressio ministri non est de necessitate, pluralitas ministri explicata per accidens se habet: habet enim se contrariè. Et cum subiungitur, quòd ista, Nos te baptizamus, resoluitur in istas, Ego baptizo, & iste baptizat, respondetur, quòd hoc potest depliciter accipi. Primo, ut secunda exponens accidentaliter intendatur, ac si diceret, ego baptizo: & iste curirit. Alio modo, ut per se intendatur, tamquam dicens quòd ambo simul ministriamus sacramentum baptismi. Et si in primo sensu acciperetur, idem uidetur iudicium de hac forma, & de forma in qua ponitur aliquid impertinens: puta si quis diceret ego te baptizo, & omnes astantes ad hoc consentiunt: in nomine Patris, & Filii, & Spiritussancti. Et sensus iste licet uideatur extraneus, in propositio tamen posset accidere, duobus ex condicto uolentibus simul unum baptizare, & utroque alterum uolente reuereri, per hoc q̃ uterque alterius meminerit ad huiusmodi.n. reuerentiam exprimendam uideretur eis, quòd deberet uterque uti numero plurali. Sed infra proprium sensum sando exprimitur p has duas exponentes pluralitas contraria unitati ministri: & propterea ambę simul destruunt ueritatem primæ. Significant enim, q̃ duo simul, & non quòd unus baptizet, duos autem simul esse unum sacramenti ministrum, supponitur impossibile, & contrariari ueritati ministri.

¶Ad argumenta Durandi contra tertiam rationem, scilicet, quia minister exprimitur ut plures, respondendo, dicitur ad

F utramque partem disiunctiuæ, quòd utraque sanè intellecta est uera. Ad baptismum enim unum omnino, seu unum secundũ formam, exigitur unitas ministri secundum rem. Nec oppositum dixit Auctor, quoniam duobus simul baptizantibus, utroq; totum dicente, & faciente, non est baptismus unus secundum formam, sed secundum effectum: quem etiam non haberet nisi potestas Christi, supleret, utens duobus totalibus instrumentis, ut uno quẽadmodum prius dictũ est. Altera quoq; pars disiunctiuæ uera est negatiue, oportet.n. exprimi ministrum ut unũ ad hũc sensum, hoc est non exprimi, ut plures, quia pluralitas ministri expressa, contrariatur ueritati ministri. Vnde ad primam obiectionem de non necessaria expressione ministri, iam patet responsio.

¶Ad secundum autem de cõgruentia ad principale agens, respondetur, q̃ ratio de unitate ministri ppter unitatem Christi in litera allatam, non ut necessaria. sed ut probabilis inducta est, ut uerba literæ sonant. Rationabilis aũt est congruentia ministri ad Christũ magis q̃ ad Trinitatem personarũ: quia in euangelio inuenimus attributũ baptismatis tanquã baptizanti, non Trinitati, sed Christo, de quo scriptum est Ioan. 1. Hic est qui baptizat in Spiritusancto: minister aũt baptizantis personam induere se fatetur, dicendo, Ego te baptizo.

¶Ad tertiam autem de impertinentia modi exprimendi ministri conceditur uerum esse, si modus exprimendi non implicat aliquid contrarium ueritati alicuius requisiti ad sacramentum: tunc enim sufficit exprimere causam principalem, & actum ministri, quando nihil contrarium ueritati sacramenti exprimitur.

¶Ad dubium contra conclusionem, propter obiecta a Petro de Palude. respondendo dicitur ad primam obiectionem, quòd non est simile de sacramento matrimonij, & sacramento baptismi: quia sacramentum matrimonii fundatur super matrimonio, ut est officium naturæ, & propterea quæcumque sufficiunt ad efficiendum coniugium uerum, ut est in officium naturæ, sufficienter etiam se habent ad suscipiendam sacramentalitatẽ cõiugii. Et quoniam non refert ad coniugium, ut est natura officium pluraliter, uel singulariter dicere, immo, siue uerbis, siue solis nutibus consensum exprimere, ideo sacramentum matrimonii uere susciperetur, si pluraliter dicerent, Accipimus te in uirum nostrum, suppositia pluralitate uxorum: sicut etiam uere contrahitur sine uerbis. Secus autem esse de baptismo ratio cogit, quia baptismus non potest distingui in officium naturæ, & in sacramentum, sed est tantum modo sacramentum. Et hinc est etiam, quòd non potest nominatio Trinitatis suppleri per nutus baptizando. Ex eo enim, quòd purum sacramentum est, oportet seruare ea, quæ pro sacramento sunt instituta ab ipso Christo, scilicet aquam, & uoces, significatiuas K Trinitatis.

¶Ad secundum uero obiectionem conceditur, quòd magis explicaretur unitas baptismi, dicendo, Nos te baptizamus, nisi implicaretur pluralitas contraria ueritati ministri.

¶Et ad confirmationem dicitur, quòd à duobus dicẽtibus, Ego te baptizo, exprimitur unitas actus unius cuiusq; eorum ex hoc ipso, quòd quilibet diceret singulariter, baptizo: hoc enim unitatem actus importat.

¶Ad tertium dicitur, quòp duo Officiales insolidum in potestate sua habent, quòd possint ad unum actum concurrere: & ideo possunt dicere, Nos facimus uno pro utroque loquente: sed ministri sacramentorum non habent hoc in potestate sua, ut possint ad unum omnino actum baptismi concurrere: quod ex eo conuincitur, quòd non possunt ad unam, & eandem numero formam concurrere: sed oportet utrumque suam formam exprimere, siue dicendo, Nos te baptizamus: siue Ego te baptizo, ut ipsi aduersarij fatentur.

¶Ad quartãm demum obiectionem dr, q̃ ex hoc q̃ plurale nõ est nisi singulare geminatum, non euadit, quin dicendo, nos significetur pluralitas personarum: quæ (ut dictum est) contrariatur ueritati ministri. Nam dicendo, Nos baptizamus sensus est, non quòd bis ego, sed quòd duo ego, hoc est persona mea, & persona collegæ mei: tam enim demonstramur in prima persona per ly nos. Et uera expositio exercens ly nos, est demonstratio utriusque in prima persona, puta ego, & alter ego, monstrato collega. Vel adamussim dicendo, ego: & collega subiũgerer, & ego: ne enim exercere mus significatum per ly nos. Sicut dicendo in nominatiuo plurali, uos, non significatur bis tu, sed significantur duo tu: significantur enim demonstratis duobus, tu, & tu. Et hoc est plurale esse singulare geminatũ. Ex quibus omnibus apparet manifeste, q̃ huiusmodi geminatio singularis in plurali ponit multitudinem personarum, quæ excluditur per unitatem singularis. Et propterea in nullo adiuuat argentem: sed Authorem dicentem, q̃ per hoc uariatur forma, & exprimitur pluralitas contraria ueritati, & unitati ministri.

A

B

Q. 66. ar. 3 & 5.

¶Cum his omnibus tamen scito, q̃ si quis proprie deferens dignitati etiam in sacris, uolens numero plurali se, suosq; actus significare, dixerit, Nos te baptizamus in nomine Patris, &, Filij, & Spiritussancti, perfectum esset sacrm baptismi, quoniam ex accommodatione usus personæ excellentes utuntur plurali pro singulari: ac per hoc ex huiusmodi usus accommodatione hmõi nomina, & uerba in plurali numero significãt singulares personas, & singulares actus excellentium personarum, quamuis hoc non significent ex propriæ significationis impositione.

¶Ad dubium de insufficientia processus literæ, respondetur nõ esse Authorem diminutum, sed in suo processu comprehendisse ẽt quid dicendum sit sin formam græcorum. Et hoc in suo simili: declarando enim, q̃ non mutata forma, plures simul totum dicendo, & faciendo possint unum baptizare sufficienter declarauit, q̃ etiam secundum formam græcorum hoc fieri potest utroque ministro abluente, & dicente, Baptizetur seruus Christi &c.

C

D

¶Ad penultimam demum quæstionem magis physicam quàm theologicam, dr q̃ unitas effectus sequitur unitatem uirtutis a qua causatur. Et ppea distinguendum est de causis eiusdem rationis simul concurrentibus, aut agunt uirtutibus propriis, aut agunt uirtute tertii: & dicendum, q̃ si sunt causæ agentes uirtutibus propriis, impossibile est a duabus eiusdem rationis totalibus causis omnino unum, & eiusdem per se prouenire effectũ, qñ effectus ille esset per se ab utraque, & a neutra. Si uero agunt uirtute tertii, potest unus, & idem omnino effectus ab utraque prouenire, uel rectius loquendo, per utramque a tertio prouenire. Et quia sacramenta non agunt uirtutibus propriis, sed uirtute Christi, qui per illa operatur, ideo quæcumque instrumenta les causæ eiusdem rationis perfectæ, seu totales concurrere inueniantur, simul in unum operatum, unica uirtus Christi per illa unum operatur effectum, quàmuis illæ instrumentales causæ quantum in se est, duos fortirentur effectus. Et propterea diximus, & dicimus, q̃ Christus ex suæ potestatis excellentia potest simul uti duobus instrumentis totalibus ut uno, & de facto fic uteretur in casu proposito. Nec obstat huic responsioni doctrina superius habita de uirtute existente in sacramentis: oportet enim esse meminerit uirtutem illam nihil aliud esse quàm usum uerborum, & rerum sacramentalium ad pro facendum sacramenti effectum. Vsum autem dico, non cuiuscumq; utentis, sed Christi, ut superius declaratum est. Quomodo autem soluenda esset quæstio hæc a ponentibus in sacramento superadditam, qualitatis uirtutem, ipsi uideant: immo hinc perpendant se a ueritate procul esse, si non poterunt intellectui satisfacere in hac quæstione absque miraculis.

E

¶In responsione ad secundum aduertere, quòd si baptizando plures, non intercederet alia mutatio, quam dicere, Baptizo uos, non uideretur magna ad hoc necessitas exigi: quoniam ex solo cõcursu multorum uidemus Romanam ecclesiam mutare formam de singulari in plurale, quando ordinãtur diaconi plures simul, licet enim tũe Episcopus, Accipite potestatem &c. Sed quoniam baptizatio simul plurium non fit communiter per immersionem, sed per aspersionẽ, ideo ad tot mutationes faciendas magna exigitur necessitas.

¶In responsione ad tertium, aduerte tria hic ad sensum literæ. Primum est: q̃ baptizare sumitur secundum plures significationes: quandoque enim sumitur secundum propriam significationem, & tunc significat abluere: quandoque uero sumitur extensa significatione pro integro, sacramento, quasi idem sit baptizare, quod sacramentum conferre. Et iuxta hunc sensum dicitur in hac litera, quòd neuter baptizaret. Secundum est, quòd Author loquitur hic de baptismi forma apud latinam Ecclesiam, cum dicit, Nulla forma uerborum &c. Tertium est, quod locutio pluralis in prima persona potest dupliciter exponi per duas singulares, uel per modum copulatiuæ, uel copulatim. Et quando exponitur per modum copulatiuæ, habet utramque singularem seorsum ueram. Verbi gratia, dicendo, nos trahimus nauem, habet ex ore cuiuslibet demonstrati per ly nos, suam singularem ueram, puta, ego trahо nauem, & ego trahо nauem, & sic de aliis trahentibus. Et iuxta hunc sensum procedit litera, dicendo, quòd neuter baptizaret: hoc est, neuter posset uere dicere, ego te baptizo, & similiter neuter scribentium partem libri, posset uere dicere, ego scripsi hunc librum. Quando uero copulatim exponitur, non exigitur quòd aliqua singularis sit uera immo stat utramque singularem fore falsam. Verbi gratia. Si iudices delegati simul, ita quòd ambo simul, & neuter sine altero possit iudicare, proferendo sententiam, uere dicerent, Nos iudicamus. Et uerum esset, quòd ego, & alter ego coniunctim, iudicamus: falsa tamen esset utraque singularis, puta, ego iudico, quia in ueritate ego iudicandi potestate careo. Et iuxta hunc sensum posset dici, Nos te baptizamus, in casu posito, quia de utraque simul coniunctim uerificaretur quòd conferunt sacramentum baptismi, quàmuis neuter conferret illud. Et certe quantum est ex ueritate formæ, posset unus in articulo necessitatis baptizaria duobus, quorum alter esset mutus, & alter esset manchus, muto abluente, & manco proferente uerba, ad, euitandos omnes scrupulos, secundum formam græcorum, & dicente, Baptizetur seruus Christi &c. tunc enim nullum penitus apparet inconueniens ex parte formę in ministrorum pluralitate, Auctor autem, quia tenet, plures personas non posse integrare ministrum baptismi unius, ideo dicto transcursu fuit contentus. Videtur autem, quòd in tali casu potius pro baptismo iudicandum esset, quàmuis difficile sit, quin manchus posset etiam abluere: posset enim super caput habere modicum aquæ, quam inclinando caput essent eret super baptizando, & simul proferret uerba, & in hoc posset manus a huuare, sustinendo uas in capite manci, ne caderet, cum ille inclinaret caput: immo, & manus manci plenę aqua poterę super caput manci, supplere uicem uasis: ita tamen quòd motus capitis manci esset essasijus aquę.

F

¶Et hæc sufficiant etiam pro duobus sequentibus articulis.

382 Parr. 0 Infr. art. 8., ad 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

baptizatū de sacro fonte leuet. Baptismus.n.no-
ster per baptismū Christi cōsecratur, & ei confor-
matur: sed Christus baptizatus non est ab aliquo
de fonte susceptus, sed sicut dr Matt.3. Baptizatus
Iesus confestim ascendit de aqua. ergo videtur ꝙ
nec in aliorum baptismo requirat aliquis, qui bap-
tizatum de sacro fonte suscipiat.

Art. 3. huius quæst.

¶2 Præt. Baptismus est spiritualis regeneratio, vt
dictum est*: sed in carnali generatione non requi-
ritur nisi principium actiuum, quod est pater, &
principium passiuum, quod est mater. igitur cum
in baptismo locum patris obtineat ille, qui bapti-
zat, locum aūt matris, ipsa aqua baptismi (ut Aug. G
*dicit in quodam sermone epiphaniæ) videtur ꝙ
non requiratur aliquis alius, qui baptizatum de sa-
cro fonte leuet.

In serm. 1 Dominicę infra octa. epipha. to mo 10.

¶3 Præt. In sacris Ecclesię, nihil derisorium fieri de-
bet: sed hoc derisorium vr, ꝙ adulti baptizati, qui
seipsos sustentare possunt, & de sacro fonte exire,
ab alio suscipiantur. ergo vr ꝙ non requiratur ali-
quis, præcipue in baptismo adultorum, qui bapti-
zatum de sacro fonte leuet.

Ca. 2. par. 1. declin. ad fin.

SED CONTRA est, ꝙ Dion.*dicit 2.c. Cel. hier. ꝙ
sacerdotes assumentes baptizatum, tradunt eū
adductionis susceptori, & duci. H

RESP. Dcm, ꝙ spiritualis regeneratio, quę fit
per baptismum, assimilatur quodammodo genera-
tioni carnali. vnde dr primæ Petri secundo, Sicut
mō geniti infantes rationabiles, & sine dolo, lac
concupiscite. In generatione aūt carnali paruulus
nuper natus, indiget nutrice, & pedagogo. Vnde,
& in spirituali generatione baptismi requiritur
aliquis, qui fungat uice nutricis, & pedagogi, in-
formando, & instruendo eum, quasi nouitiū in fi-
de de his, quæ pertineāt ad fidem, & uitā Christia
nā: ad hoc prælati ecclesiæ uacare non possunt cir
ca cōem curam populi occupati: paruuli.n. & no-
uitii indigent speciali cura præter cōem. & ideo m I
requiritur ꝙ aliquis suscipiat baptizatum de sa-
cro fonte, quasi in suam instructionem & tutelam
Ca. 7. eccl. hierar. nō multum procul a fine. n & hoc est qđ Diony.*dicit ulti. ca. Cælest. hierar.
Diuinis nostris ducibus (id est Apostolis) ad men-
tem uenit, & uisum est suscipere infantes ſm istū
sanctum modum, ꝙ naturales pueri parentes, tra-
derent puerum cuidam docto in diuinis pedago-
go, & reliquum sub ipso puer ageret, sicut sub di-
uino patre, & saluationis sanctæ susceptore.

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ Christus non est
baptizatus, ut ipse regeneraretur, sed ut alios rege
neraret. & ideo post baptismum non indiguit pe- K
dagogo tamquam paruulus.

AD II dcm, ꝙ in generatione carnali non re-
quiritur ex necessitate, nisi pater, & mater: sed ad
facilem partum, & educationem pueri conueniē-
tem, requiritur obstetrix, & nutrix, & pedagogus
quorum uicem implet in baptismo ille, qui puerū
de sacro fonte leuat unde non est de necessitate sa
cramenti: sed unus solus potest in aqua baptizare,
necessitate imminente.

AD III dcm, ꝙ baptizatus non suscipitur a
patrino de sacro fonte propter imbecillitatem
corporalem: sed propter imbecillitatem spiritua- B In cor. ad
lem, ut dictum est*.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ille, qui aliquem leuat de sacro fonte, teneatur ad eius instructionem. Pon.o

383

AD OCTAVVM sic procedit. Vr ꝙ ille, qui su-
scipit aliquē de sacro fonte, nō obligetur ad
eius instructionē: qa nullus pt instruere nisi instru
ctus: sed ēt quidā nō instructi sed simplices admit
tunt leuare aliquē de sacro fonte. ergo ille, q̄ susci
pit baptizatū, non obligat ad eius instructionē. Inst. q. 72. ar. 1. ad 3. Et 4. di. 6. q. 2. ar. 2. q. 3. cor. & ad 3.

¶2 Præt. Filius magis pōt a patre instrui, q̄ ab alio
extraneo: nā filius habet a patre esse, & nutrimen-
tum, & disciplinā, ut Philo.*dicit in 8. ethi. si ergo
ille, qui suscipit baptizatū, teneretur eum instrue-
re magis esset conueniens, ꝙ pater carnalis filium
suum de baptismo susciperet, quàm aliquis alius:
quod tamen uidetur esse prohibitum, ut habetur
in Decr.*30.q.1. peruenit. & dictum est. Li. 8. Ethic. c. 12. circa medium, & cap. 11. non longe a prin. 30. q. 1. ca. Peruenit, & cap. dictum est. Ar. præce.

¶3 Præt. Plures magis possunt instruere q̄ vnus so-
lus. Si ergo ille, qui suscipit aliquem baptizatum,
teneretur eum instruere, magis deberent plures su
scipere quàm unus solus, cuius contrarium habe-
tur ex Decr.* Leonis Papæ. Non plures, inquit, ad Loco citato in arg. 2
suscipiendum de baptismo infantem, quam vnus
accedant, siue uir, siue mulier.

SED CONTRA est, ꝙ Aug. †dicit in quodā ser-
mone paschali, Vos ante oīa tam viros q̄ mulie-
res, qui filios in baptismate suscepistis, moneo, vt
uos cognoscatis fideiussores apud Deum extitisse
pro illis, quos uisi estis de sacro fonte suscipere. Hoc dictū Aug. refer tur de con sec. di. 4. c. Eos ante omnia.

RESP. Dcm, unusquisq; obligatur ad exequen
dum officium, quod accepit.* Dictum est aūt, ꝙ m Ar. præce. concil. m
ille, qui suscipit aliquem de sacro fonte, assumit si-
bi officium pedagogi: & ideo obligatur ad haben
dam curam de ipso, si necessitas immineret n sicut
eo tpe, & loco, in quo baptizati inter infideles nu
triuntur: sed ubi nutriuntur inter catholicos Chri
stianos, satis possunt ab hac cura excusari, præsu-
mendo, ꝙ a suis parentibus diligenter instruan-
tur. Si tn quocumque modo sentirent contrarium
tenerentur secundum suum modum, saluti spiri-
tualium filiorum curam impendere.

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ ubi immineret pe-
riculū, oporteret esse aliquem doctum in diuinis, Ca. 7. Eccl. hier. non multū pro cul. a fine.
sicut Diony.*dicit, qui baptizatū de sacro fonte su
sciperet: sed ubi hoc periculū nō imminet pp hoc,
quod pueri nutriunt inter catholicos, admittunt
quicumq; ad hoc officiū: quia ea, q̄ ptinēt ad Chri
stianā uitā, & fidem, publice oibus nota sunt, &
tn ille, qui non est baptizatus, non pōt suscipere
baptizatū, vt est declaratum in concilio maguntino*, licet non baptizatus possit baptizare, Refert de consec. di. 4. c. in baptismate. Ar. præce.
quia persona baptizantis est de necessitate sacri,
non aūt persona suscipientis, sicut dictum est.*

concil. m

AD II dcm, ꝙ sicut est alia gratia spiritualis
a carnali, ita ēt debet esse alia disciplina, ſm illud
Hebræ. 11. Patres quidem carnis nostræ habui-
mus eruditores, & reuerebamus eos, non multo
magis obtemperabimus Patri spirituum, & uiue
mus? & ideo alius debet esse pater spiritualis a
patre

patre carnali, nisi necessitas contrarium exigat.

AD III dicendum, ꝙ confusio esset disciplinæ, nisi eēt unus principalis instructor. & ideo in bap-
tismo unus debet esse principalis susceptor: alii
tamen possunt admitti, quasi coadiutores.

QVÆSTIO CLXVIII.

De suscipientibus baptismum, in duodecim art. diuisa

DEINDE considerandum est de suscipiētibus
baptismum.

Et circa hoc quæruntur duodecim.

¶Primo, Vtrū oēs teneant ad suscipiēdū baptismū.
¶Secō, Vtrum aliqs possit saluari sine baptismo.
¶Tertio, Vtrum baptismus sit differendus. B
¶Quarto, Vtrum peccatores sint baptizandi.
¶Quinto, Vtrum peccatoribus baptizatis sint im
ponenda opera satisfactoria.
¶Sexto, Vtrum requiratur confessio peccatorum.
¶Septimo, Vtrū req̄rat intētio ex parte baptizati.
¶Octauo, Vtrum requiratur fides.
¶Nono, Vtrum pueri sint baptizandi.
¶Decimo, Vtrum pueri Iudæorum sint baptizan-
di, inuitis parentibus.
¶Vndecimo, Vtrum aliqui sint baptizandi in ma-
ternis uteris existentes. (zādi.
¶Duodecimo, Vtrū furiosi, & amētes sint bapti- C

ARTICVLVS I.

Vtrum omnes teneantur ad susceptionem baptismi. Porr.o

Ferr. 4. cont. c. 71.
Sot. 4. d. 5. q. unica. a. 1.
Cap. 4. d. 5. q. 2.

AD PRIMVM sic pcedit. Vr ꝙ non teneantur
omnes ad susceptionem baptismi. Per Chri-
stum enim non est hominibus arctata uia salutis:
sed ante Christi aduentum poterant homines sal-
uari sine baptismo. ergo, & post Christi aduentū.

384

Inf. q. 70. ar. 2. ad 3. & 4. dis. 4. q. 3. ar. 3. q. 2. co. & ad 3. Et di stin. 6. q. 1. a. 1. q. 1. co. Et 4. con. c. 71.

¶2 Præt. Baptismus maximè uidetur esse institutus
in remediū peccati originalis: sed ille, q̄ est bapti- D
zatus cū non hēat originale peccatū, non videtur
ꝙ possit illud transfundere in prolem. ergo filij
baptizatorum non uidentur esse baptizandi.

¶3 Præ. Baptismus datur ad hoc, ꝙ aliquis p gra-
tiam à peccato mundetur: sed hoc cōsequuntur
illi, qui sunt sanctificati in utero, sine baptismo. er
go non tenentur ad suscipiendum baptismum.

In li. de eccl. dogma: c. 2. & 74. Habet inter op. Aug. to. 3.

SED CONTRA est, ꝙ dicitur Ioan. 3. Nisi quis
renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto nō pōt in
troire in regnū Dei, & in li. de Eccl. †dogmatibus
dr, Baptizatis tantum iter salutis esse credimus.

RESP. Dcm, ꝙ ad illud hoies tenent, sine quo E
salutē consequi non pnt. Manifestū est autē, ꝙ nul
lus pōt salutem consequi, nisi per Christum. vn &
Apost. dicit Rom. 5. Sicut p vnī delictū i oēs hoies
in condēnationē, sic, & per vnius iustitiā, in oēs
hoies in iustificationē vitæ. Ad hoc aūt datur ba-
ptismus, vt aliqs p ipsum regeneratus, incorporet
Christo factus mēbrū ipsius. vn dr Gal. 3. Quicun
que in Christo baptizati estis, Christū induistis. vn
de manifestū est, ꝙ omnes ad baptismum tenent,
& sine eo non potest esse salus hominibus.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ numquā ho
mines potuerunt saluari etiā ante Christi aduētū,
nisi fieret membra Christi: quia, ut dicitur Act. 4. A non est aliud nomē datū hominibus, in quo opor
teat nos saluos fieri: sed ante aduētū Chri, homes
Christo incorporabantur, per fidem futuri aduen
tus: cuius fidei signaculū erat circūcisio, ut Apost.
dicit Roman. 4. ante verò quam circumcisio insti- L. 4. Mor. ca. 2. circe me.
tueretur, sola fide (vt Gre.* dicit) cum sacrificiorū
oblatione, quibus suā fidē antiqui patres profite-
bantur, hoies Christo incorporabantur. Post ad-
uentum ēt Christi, hoies per fidē Christo incorpo
rant, ſm illud Ephe. 3. Habitare christum per fidē
in cordibus uestris: sed alio signo manifestāt fides
rei iam præsentis, q̄ demonstraretur, qñ erat futu
ra: sicut ēt aliis uerbis significat præsens, pteritū,
& futurum. Et iō licet ipsum sacrum baptismi nō
semper fuerit necessariū ad salutē: fides tn cuius
baptismus sacramentū est, semper necessāria fuit.

AD II dicendum, ꝙ (sicut in 2. parte dictū est*) P. 2. q. 81. a. 3. ad 2. Li. 6. ca. 6. a med. ad fin. to. 7.
illi, qui baptizantur, renouantur per baptismum
ſm ipsum, corpus tamen remanet subiectum uetu-
stati peccati: ſm illud Rom. 8. Corpus quidē mor-
tuum est pp peccatum, spūs uero uiuit pp iustifi-
cationem. Vnde, & Aug.* probat in lib. contra Iu
lianum ꝙ non baptizatur in homine, quicquid
in eo est. Manifestum est āt, ꝙ hō non generat ge-
neratione carnali secundum spiritum, sed ſm car
nem. & ideo filii baptizatorum, cum peccato ori
ginali nascuntur: unde indigent baptizari.

AD III dicendum, ꝙ illi, qui sunt sanctificati in
utero, consequuntur quidem gram emendantem
à peccato originali: non tn ex hoc ipso consequū
tur charactere, quo Christo configurentur. & pp
hoc, si aliqui nunc sanctificarētur in utero, neces-
se esset eos baptizari, ut per susceptionem charac-
teris, alijs membris Christi conformarentur.

ARTICVLVS II.

Vtrum sine baptismo aliquis possit saluari. Porr.o

385

Ferr. 4. cont. c. 72.
Scot. 4. sd. 4. q. 6.
Riccar. 4. sd. 4. q. 3.
Duran. 4. sd. 6. q. 2.
Sot. 4. d. 5. q. uni. a. 2.

1. 2. q. 113. ar. 3. ad 1. Et 4 d. 4. q. 3. ar. 3. q. 2 co. & ad 3. Et. 4. cō. c. 72. Et quo. 2. Et quol. 3. ar. 4. Et Io. 6. lec. 7. c. 74. to. 3.

AD SECVNDVM sic procedit. Vr ꝙ sine baptis-
mo nullus possit saluari. Dicit.n. Dns Ioā. 3.
Nisi qs renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto,
nō pōt introire in regnū Dei: sed illi soli saluant,
qui regnū Dei intrāt. ergo nullus pōt saluari sine
baptismo, quo aliqs regnatur ex aqua & Spūsctō.

¶2 Præt. In li.* de Ecclesiasticis dogmatib dr, Nul
lū catechumenum, quamuis in bonis operibus de
functum, uitā eternam habere credimus, excepto E
martyrio, ubi totū sacrum baptismi cōplet: sed si
aliquis, sine baptismo posset saluari, maxime hoc
haberet locū in catechumenis bona opera habēti
bus, qui uīr habere fidem per dilectionem operā
tē ur ergo ꝙ sine baptismo nullus possit saluari.

¶3 Præt. Sicut supra dictū ē, † sacrum baptismi est q. 65. ar. 3. & 4.
de necessitate salutis. Necessarium autem est, sine Li. 5. Met. tex. 6. t. 3.
quo nō pt aliquid esse, ut dicitur 5. Met.* ergo ui-
detur ꝙ sine baptismo nullus possit cōsequi salutē.

In li. q. in Leu. q. 84. a me. to. 4

SED CONTRA est, ꝙ Aug. † dicit super Leuiticū,
Inuisibilem sanctificationem quibusdam affuisse,
& profuisse, sine uisibilibus sacramentis: uisibilē
uero sanctificationē (quæ fit sacramento uisibili)

fine

sine inuisibili posse adesse, sed nō posse ꝑ desse. Cū igitur sacrum baptismi ad uisibilē sanctificationē pertineat, vr̄ ꝙ sine sacramento baptismi, aliquis possit salutē consequi ꝑ inuisibilē sanctificationē.

RESP. Dcm, ꝙ sacrum baptismi, dupliciter pōt alicui deesse. Vno modo, & re, & uoto, quod contingit illis, qui nec baptizantur, nec baptizari uolunt: quod manifeste ad contemptum sacramenti pertinet, quātū ad illos, q̄ hñt usum liberi arbitrii. & iō m hi qbus hoc mō dee ſt baptismus, salutē cōsequi nō pñt: quia sacrali er, nec mētaliter Chr̄o incorporant̄, ꝑ quē solū ē salus. Alio mō, ſt sacrm baptismi alicui deesse re, sed nō uoto: sicut cū aliqs baptizari desiderat, sed aliquo casu ꝓuenitur morte, antequā baptismū suscipiat. & talis sine baptismo actuali, salutē cōseq̄ ṗt, ꝓ desideriū baptismi, qd̄ ꝓcedit ex fide per dilectionem operantē per quā Deus interius hoiem sanctificat, cuius potētia sacris uisibilib ñ alligat. unde Amb. dicit d Valētiniāo, q̄ catechumen mortu fuit, Qué regnatu erā, amisi: uerūtū ille gram, q̄ poposcit, ñ amisit.

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ sicut dr̄. 1. Re. Hoies uidēt, q̄ parēt. Dns āt intuetur cor. Ille āt, qui desiderat per baptismum regenerari ex aqua, & Spiritu sancto, corde quidem regeneratus est, licet non corpe: & Apost. dicit Ro. 2. ꝙ circūcisio cordis est i Spū, nō i lra, cui laus nō ex hoib, sd̄ ex Deo ē.

AD II dcm, qd̄ nullus peruenit ad uitā æternā, nisi absolutus ab oi culpa, & reatu pœnę. Quæ quidem uniuersalis absolutio, fit in perceptione baptismi, & in martyrio: pp qd̄ dr̄ ꝙ in martyrio oia sacra baptismi complent. ſquantum ad plenā liberationē à culpa, & pœna. Si qs ergo catechumenus sit habēs desiderium baptismi (quia aliter in bonis operibus moreretur, quę non pōt esse sine fide per dilectionem operante) talis decedens non statim peruenit ad uitam ęternam, sed patiet pœnam pro peccatis præteritis: ipse tamen saluus erit sic quasi per ignem, ut dicitur 1. ad Cor. 2.

AD III dcm, ꝙ ꝑ tāto dr̄ sacrum baptismi esse de necessitate salutis: qa ñ ſt esse hois sal, nisi salt̄ i uolūtate habeat̄, q̄ apud Deū reputat̄ ꝑ facto.

SVP. Q. LXVIII. ART. III.

ARTICVLVS III.

Vtrum baptismus sit differendus.

AD TERTIVM sic ꝓcedit. Vr̄ ꝙ baptismus sit differē d. Dicit. n. Leo Pap. Duo tpa. pascha, & pentecoste ad baptizandū à Romano Pontifice legitime præfixa sunt: unde dilectionē uestrā monemus, ut nullos alios dies huic obseruatiōi misceatis. Vr̄ ergo ꝙ oporteat ñ statī aliqué baptizari, sd̄ usq; ad prædicta tpa baptismū differri.

¶ 2 Præt. In concilio Agathēsi legit̄, Iudæi, quorū perfidia frequēter ad uomitū redit, si ad leges catholicas uenire uoluerit: octo mēses iter catechumenos ecclesiæ limē introeāt: & si pu-

Universidad de Deusto Biblioteca

ra fide uenire noscant̄, tunc demū baptismi gratiā mereantur. non ergo statim sunt homines baptizandi, sed usque ad certū tps est differendum baptisma.

¶ 3 Præt. Sicut dr̄ Isa. 27. Iste est oīs fructus ut auferat pctm: sd̄ magis ur̄ auferri pctm, uel etiā diminui, si baptismus diu differat. primo quidem, quia peccantes post baptismū, grauius, peccant, ſm illud Heb. 10. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sāctificatus est, ſ. per baptismū; Secūdo, qa baptismus tollit pctā ꝑterita, nō āt futura: unde quāto magis baptism differt. tāto plura pctā tollit. vr̄ ergo ꝙ baptismus debeat diu differri.

SED CONTRA est, q̄ dr̄ Eccl. 5. Nō tardes cōuerti ad dm, et ne differas de die in diem: sed perfecta cōuersio ad deū, est eorū, q̄ regenerant̄ in Christo per baptismū. non ergo debet baptismus differri de die in diem.

RESP. Dcm, ꝙ circa hoc distinguendū est, utrū sint baptizādi pueri, ur̄ adulti. Si. n. pueri sint baptizādi ñ ē differēdū baptisma. primo quidē, qa nō expectat i eis maior illuminatio, aut ēt plenior cōuersio. Sēdo, ꝑ periculū mortis: quia nō ſt eis alio remedio subueniri, nisi sacrum baptismi. A dultis uero subueniri pōt per solū baptismi desiderium, ut supra dictū ē. iō adultis non statim, cū cōuertunt̄ est, sacrum baptismi cōferendū: sed oportet differre usq; ad aliquod certum tps. Primo quidem, ꝑ cautelam ecclesiæ, ne decipiatur, sacrum ficte accedentibus conferens, ſm illud 1. Ioan. 4. Nolite omni spū credere, sed probare spūs si ex deo sint: quæ quidem probatio sumitur de accedentibus ad baptismum, qñ per aliquod spatiū, eorū fides, & mores examinant̄. Sēdo, hoc ē necessariū ad utilitatē corū, q̄ baptizant̄: qa aliquo tpis spatio indigent, ad hoc ꝙ plene instruātur de fide & exercitent̄ in his, quę pertinēt ad uitā chr̄ianā. Tertio, hoc est necessariū ad quādā reuerētiā sacri, dū in solennitatibus baptismi adultorum nō habet tempus determinatum primo modo. Nulla enim ratio cogit adultum ad suscipiendum baptismā, ita hodie, ꝙ si hic dies prætereat absque baptismo, peccatū incurratur. Confirmatur̄que hoc ex gestis sanctorum. Nam Martinus octo annis cathecumenus fuit, Ambrosius longo quoque tempore cathecumenis annumeratus uidetur. Cōstantinus Magnus in ultimo uitæ suæ baptizatus est, ut Ambrosius dicit in oratione de obitu Theodosij.

¶ Debet autem determinari tempus dilati baptismi secundo modo, quod dupliciter monstratur. Primo, ex natura præcepti affirmatiui, obligantis pro loco, & tēpore. Præcepta enim affirmatiua, licet quātum est ex parte temporis, non obligent, nisi tempus necessitatis articulum adducat (ut Auctor in 4. senten. dist. 17. q. 3. artic. 1. q. 1. dixit) ex parte tamen motiui ad differendum requirunt: nam si sine rectæ rationis arbitrio dilatio uoluntaria fit peccatum incurritur. Potest ergo tandiu differre cuis præpuum baptismum, quāmdiu rationabiliter ad differendum mouētur: quod diuersis hominibus diuersimode accidere potest, & propterea diuersa inueniuntur diuersorum dilatio.

¶ Et quāuis tam in certam temporis mēsuram dilatio baptismi habeat; dilatio tamen usque ad mortis articulum licita non est (ut patet de consecr. dist. 4. capit. quando quis) arguuntur enim negligentiæ huiusmodi dilatores. Nec Constantinum excludimus distulisse ex proposito usque ad mortem baptisma. sed cum differret illud usque ad tempus optatum, interim in ultimis constitutus differendum non censuit.

¶ Ex

¶ Ex iure autem positiuo scripto, si ēpus aliquod præfixū est, qd̄ fateor me non inuenire, & gesta dictorum sanctorum testātur, nō eēt differēdus ultra tps præfixum.

præcipuis, ſ. paschę, & pentecostes, hoies ad baptismū admittunt̄, & ita deuotius sacrum suscipiūt: hæc tñ dilatio est præmittenda duplici rōe. Primo q̄ dē, qñ illi, qui sunt baptizandi, apparent perfecte instructi in fide, & ad baptismum idonei: sicut Philippus statim baptizauit Eunuchū, ut habetur Act. 8. Petrus Cornelium, & eos, qui cū eo erāt, ut habet Act. 10. Sēdo infidelitatē, aut aliqd periculū mortis: Vnde Leo Papa dicit, Hi qui necessitate mortis, ægritudinis, obsidionis, persecutionis, & naufragii, urgētur, oī tpe debent baptizari. si tñ al quis morte prēueniat̄, articulo necessitatis sacrm excludēte, dum expectat tps ab ecclesia institutū, saluat̄, licet per ignē, ut ſ. dictū est. Pecat aūt si ultra tps institutū ab eccl'ia, differat accipere baptismū, nisi ex causa necessaria, & licentia ꝓlatorū ecclesiæ: sed tamen, & hoc pctm cū aliis deleri pōt ꝑ succedētē cōtritionē, q̄ supplet uice baptismi, ut supra dictū est.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ illud mandatum Leonis Papæ de obseruandis duobus temporibus in baptismo, intelligendum est de adultis excepto tamen periculo mortis, quod semper in pueris est timendum, ut dictum est.

AD II dcm, ꝙ illud de iudæis, est institutum ad ecclesiæ cautelam, ne simpliciū fidem corrumpant, si non fuerint plene conuersi: & tamē, ut ubi dē subdit, si infra tempus præscriptum aliquod periculum infirmitatis incurrerint, debēt baptizari.

AD III dcm, ꝙ baptismus per gram quā cōfert, non solū remouet peccata præterita, sed ēt impedit peccata futura ne fiant: hoc aūt præcipue desideranti um est, ut hoies non peccent: secundario aūt, ut leuius peccent, uel ēt ut eorū peccata mundent, ſm illud 1. Io. 2. Filioli mei, hæc scribo uobis ut non peccetis: sed & si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem Iesum Christum iustū & ipse est propitiatio pro peccatis nostris.

SVP. QV. LXVIII. ART. IX.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum peccatores sint baptizandi.

AD QVARTVM sic procedit. Vr̄ ꝙ peccatores sint baptizandi. Dr̄. n. Zacha. 13. In die illa erit fons patens domui Dauid, & habitantibus Hierusalē, in ablutionem peccatoris & menstruatæ: qd̄ quidē intelligit de fonte baptismali. ergo vr̄, ꝙ sacrum baptismi sit etiā peccatoribus exhibendum.

¶ 2 Præt. Dns dicit Matt. 9. Non opus est ualentibus medicus, sed male hñtibus male āt habētes, sunt peccatores. Cū igit spūalis medici, ſ. Christi, medicina sit baptismus, vr̄ ꝙ peccatoribus sit sacramentum baptismi exhibendum.

¶ 3 Præ. Nullum subsidiū debet peccatoribus subtrahi: sed peccatores baptizati, ex ipso charactere baptismali spūaliter adiuuātur, cū sit quædam dispositio ad gratiam. ergo uidetur quod sacramentum baptismi sit peccatoribus exhibendum.

SED CONTRA est, ꝙ Aug. dicit. Qui creauit te sine te, non iustificabit te sine te: sed peccator cum habeat uoluntatem non dispositā, nō coopatur deo. ergo frustra adhiberetur sibi baptismus ad iustificationem.

RESP. Dcm, ꝙ aliquis potest dici peccator dupliciter. Vno modo, propter maculam, & reatum prēteritū: & sic peccatoribus est sacramentum baptismi conferēdū: quia est ad hoc specialiter institutum, ut per ipsum peccatorū sordes mūdētur, ſm illud ephes. 5. Mundans eā. ſ. ecclesiā, lauacro aquæ in uerbo uitæ. alio modo pōt dici aliquis peccator ex uoluntate peccandi, & proposito persistendi in peccato: & sic peccatoribus nō est sacrm baptismi conferendum. Primo quidem, quia ꝑ baptismū hoies Chr̄o incorporantur, ſm illud Gal. 3. Quicunq; in Chr̄o baptizatis estis, Chr̄m induistis: quandiu aūt aliquis habet uoluntatē peccādi nō pōt esse Chr̄o coniunctus, ſm illud 2. Cor. 6. Quæ participatio iustitiæ cū iniquitate? Vnde & Aug. dicit in lib. de pœnitentia, ꝙ nullus suæ uoluntatis arbiter constitutus, pōt nouā uitā inchoare, nisi cum ueteris uitę pœniteat. Secundo, quia in operibus Christi, & ecclesiæ nihil debet fieri frustra: frustra autem est, quod nō pertingit ad finē ad quē est ordinatū: nullus aūt habēs uoluntatem peccandi, simul potest a peccato mundari, ad quod ordinatur baptismus: quia hoc esset ponere contradictoria esse simul. Tertio, quia in sacramētalibus signis non debet esse aliqua falsitas: est aūt signum falsum, cui res significata non respondet: ex hoc aūt ꝙ aliquis lauandū se præbet per baptismū, significatur ꝙ se disponat ad interiorē ablutionē: qd̄ non contingit de eo, qui habet propositū ꝑsistendi in peccato: unde manifestū est, ꝙ talibus sacramentum baptismi non est conferendū

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ illud uerbum est intelligendum de peccatoribus, qui habent uoluntatem recedendi a peccato.

AD II dcm, ꝙ spiritualis medicus. ſ. Chr̄s, operatur dupliciter: uno modo interius per seipsum, & sic præparat uoluntatē hoīs, ut bonū uelit, & malū odiat: alio mō operatur ꝑ ministros, exterius adhibendo sacramenta, & sic operatur ꝑficiēdo exterius id, quod est interius inchoatū: & ideo sacramentum baptismi non est exhibendum, nisi ei, in quo interioris conuersionis aliquod signū apparet: sicut nec medicina corporalis adhibet̄ infirmo, nisi in eo aliqs motus uitalis naturæ appareat

AD III dcm, ꝙ baptismus est fidei sacrum, fides autem informis non sufficit ad salutē, nec ipsa est fundamētū: sed sola fides formata, quæ per dilectionē operatur, ut Aug. dicit in lib. de fide, & operibus. unde nec sacrum baptismi salutē conferre pōt cum uoluntate peccandi, quæ fidei formā excludit: non est autem per impressionē characteris baptismalis aliquis disponendus ad gratiā, quādiu in eo apparet uoluntas peccandi. qa deus neminem ad uirtutē compellit, sicut ram. dicit

Universidad de Deusto Biblioteca

SVP. QVÆ. LXVIII. ART. V.

Fer.4.cont.c.58. So.4.d.5.q.un.a.5.

Fer.o. 388

Sup.q.49. a.3 ad.2. Et in fr.ar. 6 c. Et 2. 1.q.1.co. Et 3.d.19. ar.3.q.2. 1. Et 4. di.6.q.1.a. 1.q.1.co. Et 4.cont. c.58. Et Roma.11. le.4.

ARTICVLVS V.

Vtrũ peccatores iam baptizati sint imponendo opera satisfactoria.

AD QVINTVM sic procedi tur uidetur q̃ peccatoribus baptizatis, sint opera satisfactoria imponenda. Hoc.n. ad iustitiam dei pertinere [b] uidet, vt pro quolibet peccato aliqs puniatur, secundum illud Eccles. vlt. Cuncta, quæ fiunt, adducet deus in iudiciũ: sed opera satisfactoria imponuntur peccatoribus in pœnã præteritorũ peccatorũ. ergo ũr q̃ peccatori bus baptizatis, sint opera satisfactoria iponenda.

¶ 2 Præt. Per opera satisfactoria exercitantur pec tores de nouo conuersi ad iustitiã, & subtrahunt occasiones peccãdi: nã satisfacere est peccatorum cãs excidere, & peccatis ditũ indulgere: sed hoc maximè est necessarium nuper baptizatis. ergo vr̃ q̃ baptizatis sint opera satisfactoria iniungenda.

¶ 3 Præt. Non minus debitũ est, ut hõ deo satisfaciat q̃ ꝓximo: sed nuper baptizatis iniungẽdũ est, ut satisfaciãt ꝓximis. si eos læserint. ergo est ẽt eis iniũgendũ, ut deo satisfaciãt p opera pœnitẽtiæ.

Est glo. d. Amb. in lum locũ tom. 5.

SED CÕTRA est, q̃ Ambro * sup illud Rom. 11. Sine pœnitentia sunt dona, & uocatio dei, dicit, Gratia dei in baptismo non requirit gemitum neque planctum, uel etiam opus aliquod: sed solam fidem, & omnia gratis condonat.

RESP. Dcdm, q̃ sicut Apostl. dicit Rom. 6. Quicumque baptizati sumus in Christo, in morte ipsius baptizatis sumus: consepulti. n. sumus ei per baptismum in mortẽ, ita. s. q̃ homo per baptismũ

q.49.& 48 incorporatur ipsi morti Christi: manifestũ est autem ex supradictis, * q̃ mors Chri satisfactoria fuit sufficienter pro peccatis, non solũ nostris, sed etiã totius mundi, ut dicitur 1. Io. 2. & ideo ei, qui baptizatur, pro quibuscumque peccatis, non est aliqua satisfactio iniungenda: hoc. n. esset iniuriam facere passioni, & morti Chri, quasi ipsa nõ eẽt sufficiẽs ad plenariã satisfactionẽ pro peccatis baptizatorũ

L. 1. de baptismali. c. 26. a med. tom. 7. AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ sicut Aug. † dicit in lib. de baptismo paruulorum ad hoc baptismus ualet, ut baptizati Christo incorporentur, ut mẽbra eius. unde ipsa pœna Christi fuit satisfactoria pro peccatis baptizatorum, sicut, & pœna unius membri potest esse satisfactoria pro peccato alterius membri unde Isa. 53. dr: uere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit.

AD II dcdm, q̃ nuper baptizati exercitandi [K] sunt ad iustitiam, non per opera pœnalia, sed p opera facilia, ut quasi quodã lacte facilis exercitii

Glo. ordi. ibid. promoueantur ad perfectiora, ut gl. * dicit super illud Psal. 130. Sicut ablactatus est super matre sua: unde & dñs discipulos suos de nouo cõuersos a ieiunio excusauit, ut patet Mat. 9. Et hoc est, q̃ dr 1. Per. 2. sicut modo geniti infantes, lac cõcupiscite, ut in eo crescatis in salutem.

AD III dcdm, q̃ restituere male ablata proximis & satisfacere eis de iniuriis illatis, est cessare a peccando, quia hoc ipsum, quod est detinere aliena. & primum læsum non placare, est peccatum: & ideo peccatoribus baptizatis iniungendum est q̃ satisfaciant proximis: sicut, & q̃ desistant a peccato; non est autem eis iniungendum, quòd pro peccatis præteritis aliquam pœnam patiantur.

ARTICVLVS VI.

Vtrum peccatores ad baptismum accedentes, teneantur sua peccata confiteri.

Fer.o. 389

Fer. 4. cont. c. 58. So. 4. q. un. ar. 6.

AD SEXTVM sic procedit. Vr̃ q̃ peccatores ad baptismũ accedentes, teneantur sua peccata cõfiteri. Dr. n. Mat. 3. q̃ baptizabant multi a Ioãne in Iordane, confitentes peccata sua: sed baptismus Christi est perfectior, q̃ baptismus Ioannis. [h] ergo ũr q̃ multo magis illi, qui sunt baptizandi baptismo Christi, debeant sua peccata confiteri.

¶ 2 Præt. Prouerb. 28. dicitur, Qui abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur. ergo baptizandi debent sua peccata confiteri.

¶ 3 Præt. Pœnitẽtia requiritur ante baptismũ, ẽm illud Act. 2. Agite pœnitentiã, & baptizet unusq̃sque uestrũ: sed cõfessio est pars pœnitẽtiæ. ergo ũr q̃ cõfessio peccatorum requiratur ante baptismũ.

Aug. in lib. de uera & fal. pœnit. c. 14. non procul. a prin. to. 4. † Amb. ad Ro. 11. sup illud, Sine pœni. sunt dona dei. tom. 5. concl. in li. de mendic. pœnit. c. 2. nõ procul a prin. tom. 9. concl. 5.

SED CONTRA est, q̃ confessio peccatorũ debet esse cum fletu: dicit. n. Aug. * in lib. de pœnitẽtia, Omnis ista uarietas cõsideranda est, & defienda: sed sicut Ambr, † dicit, gratia dei in baptismo non requirit gemitum neque planctũ. ergo a baptizandis, non est requirenda confessio peccatorũ.

RESP. Dcdm, q̃ duplex est peccatorum confessio una quidem interior, quę fit deo. & [m] talis cõfessio peccatorũ requiritur ante baptismum. ut. s. nõ sua peccata recogitans, de eis doleat. [n] nõ n. põt ĩchoare nouã uitã, nisi pœniteat eum ueteris uitæ. ut dicit Aug. * in lib. de pœnitentia: alia uero est confessio peccatorũ exterior, q̃ fit sacerdoti: & talis cõfessio nõ requr̃ ãn baptismũ. Primo q̃dẽ, quia talis cõfessio cũ respiciat p sonã ministri, pertinet ad pœnitentiæ sacrum. q̃ nõ requirit ante baptismum qa est ianua oĩum sacrorum. Sc̃o, quia confessio exterior, q̃ fit sacerdoti ordinat̃ ad hoc, q̃ sacerdos confitentem absoluat a peccatis, & liget ad opera satisfactoria, quæ baptizatis nõ sunt imponenda, ut supra dictũ est: * nec ẽt baptizati indigẽt remissione peccatorũ p claues ecclesiæ, qbus oĩa remittunt̃ p baptismũ. Tertio, quia ipsa particularis cõfessio hoi facta, est pœno a pp uerecũdiã cõfitẽtis: baptizato aũt nulla exterior pœna imponit̃: & ideo baptizatis nõ requr̃ ſpecialis cõfessio peccatorũ: sed sufficit generalis, q̃ faciũt, cũ ẽm ritũ ecclesiæ abrenuntiãt satanæ, & oĩbus pompis

Art. præced. In glo. ord. super illud exibant ut baptizarẽtur ab eo.

eius, & hoc mõ, dicit quædã glo. * Mat. 3. q̃ in baptismo Ioãnis, exẽplũ dabatur baptizandis cõfitẽdi peccata, & promittendi meliora: si q̃ tñ baptizandi, ex deuotione sua peccata confiteri uellẽt, esset eorũ confessio audienda, nõ ad hoc, q̃ eis satisfactio imponeretur. sed ad hoc, q̃ contra peccata cõsueta eis spiritualis informatio uitæ traderetur.

¶ Super

SVP. QVÆST. LXVIII. ART. VII.

Sot. 4. d. 5. q. vni. art. 7. Palud. 4. d. 6. q. 2.

TItulus vt sonat sumendus est.

¶ In corpore iuncto responsione ad secundum, ubi dicitur si in adulto deesset intentio suscipiendi sacrum, esset rebaptizãdus, dubium occurrit magnum, an ex parte baptizati, ita necessaria sit intentio suscipiendi sacramentum baptismi, vt si illa desit, baptismus nullus sit.

¶ Et est ratio dubii varietas opinionũ: quidã. n. (de quorum numero est Duran. in 4. sent. d. 4. q. 2.) tenet vniuersaliter, hoc est tam in adultis, q̃ in paruulis requiri consensum ex parte baptizati. Alii vero, de quorũ numero est Author in 4. sent. d. 6. q. 1. art. 2. q. 3. tenent totaliter oppositum, s. q̃ nec in paruulis nec in adulto, per se loquendo, exigitur voluntas propria. Dico autem per se loquendo, qa in adultis exigitur voluntas ꝓpria per accidens, hoc est, ut remouens prohibens, puta peccatum, uel contrariam uolũtatem. Quidã autem, de quorum numero est Scotus in 4. sen. d. 4. q. 2. distinguendũ putant, inter adultũ, & puerũ, tenentes, q̃ in adulto requiritur uoluntas: in paruulo autem, non.

Amb. loco cit. in arg. Sed cõtra

In cor. ar.

In cor. ar.

Per.o 390 inf. q. 69. ar. 9. Et 4. d. 6. q. 1 a. 2. q. 3. & d. 27. q. 1. ar. 2. q. 4. cor.

¶ Et quoniam quæstio est difficilis, uidendũ est, quid roboris habeant rationes oppositorum: & deinde rationabilior dicendi modus eligendus est.

¶ Prima igitur oppositorum tenens uniuersaliter requiri consensum ex parte baptizati fundatur, primo super ritu ecclesiæ petentis a baptizando, Vis baptizari? Secundo super hoc, quòd baptizari est passio voluntaria.

* Tertio procedit Durandus sic: Quicquid est de necessitate sacramenti in uno, est de necessitate sacramenti in omnibus, in similibus quidem similiter, & in proportionalibus proportionaliter: sed uoluntas recipiendi baptismum est de necessitate sacramenti in adultis. ergo est ẽt de necessitate sacramenti in paruulis: proportionaliter tamen, hoc est uoluntate interpretatiua quo ad paruulos, sicut propria quo ad adultos. Probatur minor: Adultus simili modo debet se habere ad fidem, & ad fidei sacramentum, sed credere non potest nisi volens. ergo nec baptizari potest nisi volens.

¶ Et confirmatur ex mandato domini, Docete omnes gentes, baptizantes eos &c. vbi Hier. dicit, Non potest suscipi sacramentum, nisi anima fidei susceperit ueritatem.

¶ Affert quarto rõ ex litera huius art. s. oportet inchoantẽ nouã uitam, uelle illam, ac per hoc eius principiũ, quod est baptisma.

¶ Oppositæ aũt opinionis, s. q̃ nõ per se requiritur uelle ex parte baptizati, fundamentum est q̃ tota efficacia sacramenti baptismi est, ex parte ipsius sacramentãtis, nec requirit ex parte patientis, nisi ea pacitatem absq; contrarietate. Probatur q̃; hoc ex eo, q̃ de facto uidemus paruulũ omnem baptizatum non esse rebaptizandum. Et hinc sumitur ratio: Quicquid non est de necessitate sacramenti in uno, non est de necessitate sacramenti in reliquis: sed consensus non est de necessitate sacramenti in paruulis. ergo nec in adultis.

¶ Tertiæ autem opinionis ratio est, quia si adultus caret consensu, ut q̃ contemnat oportet. n. adultũ aliquam habere deuotionem ad sacramentum, aut contemnere ipsum, saltem interpretatiue.

¶ Et ut ab hac ultima incipiamus, responsio, seu ratio ista fugit quæstionẽ, quasi impossibile sit inueniri adultum neutrum respectu baptismi, sed oporteret in alteram partem declinare, hoc est, uelle, aut nolle baptizari. Qõ autẽ est de ueritate conditionalis, non curãdo de possibilitate antecedentis: uertit. n. in quæstionem, si adultus neuter sñ uoluntatem ad baptismum baptizare [f] dormiens, an esset postea baptizandus, hoc est, an susciperet characterẽ. uel nõ, cui quæstioni, ut patet, non satisfit per hanc opinionem declinantem ad alterum extremum. q. 66. ar. 6.

¶ Primæ aũt opinionis fundamẽtum primum de ritu ecclesiæ, non cogit: qñ eodẽ ecclesiæ ritu petitur ẽt a baptizando, si credit in Deum patrem omnipotẽtem, &c & tamen cõstat nõ exigi ad necessitatem sacramenti fidem, siue suã, siue patrini, ex parte baptizati. Scãm quoq; fundũm, petit principium. Tertium uero, ambiguum assumit, sin adulto requiri per se propriam uoluntatem: hoc est, enim, de quo est q̃o.

¶ Et ad probationem dicti facile potest, † similitudinem non tenere, s. q̃ adultus, ita se debeat habere ad sacramentum fidei, sicut se habet ad credere: qñ credere consistit manifeste in actione voluntaria, sacrm aũt fidei manifeste consistit in pati, seu suscipere, & propterea non est simile. Auctoritas autem Hiero. non est ad propositum: quia de fide loquitur, quæstio autem est de uelle.

¶ Secundæ demum opinionis ratio reiici potest eodem modo, scilicet q̃ assumit probandũ: hoc. n. est, quod uertitur in dubiũ, an patiens in baptismo, exigat uelle, ut necessariam dispositionem ad receptionem sacramenti: hoc. n. est totum in quo consistit quæstio.

¶ Quod autem additur, q̃ nullus puer baptizatus est rebaptizandus, licet negetur a tenentibus primam opinionem, magnam tamen secundum rationem ũm habere uidetur.

¶ His excutis, dicendum mihi uidetur cum secunda opinione, q̃ per se loquendo non exigitur intentio, seu uoluntas ex parte baptizandi de necessitate sacramenti: sed sufficit in ipso nõ inuenire obicẽ uoluntatis contrariæ. Probaturque hoc dupliciter. Primo, auctoritate Innocent. iij. extra de baptismo, & eius effectu: in cap. maiores cauas ibi. n. mota quæstione de suscipiẽtibus characterẽ, & relata opinione quorundam dicentiũ characterẽ imprimi etiam inuitis, refutata deinde hac opinione quo ad totalitet inuitos, concludit hęc uerba in calce. Tunc ergo characterem, sacramentalis imprimit operatio, cum obicem uoluntatis contrariæ non inuenit obsistentem: ubi manifeste patet intenta conclusio determinata ab Apostolica sede. Secundo, probatur utendo iam dicta ratione: quod non est de necessitate sacramenti in uno recipiente baptismum, non est de necessitate sacramenti, per se loquendo, in quocunque recipiente baptismum: sed in paruulis uoluntas etiam interpretatiua non exigitur, ut propria dispositio ad recipiendum baptismũ. ergo in nullo baptizando requiritur, per se loquendo, consensus ad recipiendum baptisma. Et probatur minor: quia

voluntas parentū nō est dispositio aliqua, sed sola appropriatio actionis patientis ad agēs, puta ministrū cōferēte sacrm: cōstat.n. approximāte passiuū actiuo nō esse necessariū ex parte patientis: tū.q̄n aliūde pt supplerī, puta ex approximatione agentis ad patiēs, uel ex remouēte obstaculū: tū, q̄n extrinsecū hoc est, patet vero voluntāte patētis solūmō applicari passiuum actiuo, offerendo infantē baptismo, ex eo, q̄ si iudæus faceret filiū baptizari, nō vt nutriret Christianus, sed totaliter nutriendū, in iudæū, ob solāq; corpis sanitatē infantē vellet baptizari, & hoc ipsum diceret, ac cōpelleret ministrū ad baptizandū, vel ipsemet baptizaret, si veritate ifans esset baptizat[o]: & tñ tūc pēna voluntas nec ex charitate, nec ex spe, nec ex fide, nec ex ecclesiæ volūtate ibi cooperaret, q̄n ecclesia si sciret, resisteret tali oblationi. Nihil ergo facit obló pueri, nisi q̄ approximat passiuum agēti minister: pinæ tollit auctoritatis, q̄ illi irrogaret, si infans patre inuito baptizaret. sufficit ergo i baptizādo nō inueniri obicē volūtatis cōtrariæ ad hoc, ut characterē suscipiat ex baptismo.

¶ Sed cōtra hoc instāt duplicuer. primo viēdo argō allato in ch̄ta decretali, q.s. seq; rē ex hoc, q̄ aliqs adultus nunq̄ consentiēs baptismo, gratiet rōe sacri ad iurisdictionē ecclesiasticā ac p hoc ad seruandā regulā Christianæ fidei foret rōabiliter cōpelēdus, q̄ dest absurdū.

¶ Obicit quoq; a Duran. pbāte q̄ volūtas adulti bapizādi requirit p se nā si velle suscipere baptismū, nō sit in adulto dispositio necessaria ad baptismū sīs se, seq̄ q̄ nolle, seu renuere, uel negligere susceperē ipsum, nō erit impedimētū: qa is impedit nisi uelle oppositum.

¶ Ad primū horū dz, q̄ rō, q̄cedit ex extrīsecis accidētibus, quale est iurisdictio ecclesiastica, & ppea parū

In li. 3 me dic. pœni. c. nos lon gc a prin. com. 9.

concl. m

D. 583.

Resp. dcm, q̄ per baptismū aliquis moritur veteri vitæ peccati, & incipit quandam vitæ nouitatem, sm illud Ro. 6. Consepulti sumus Chro per baptismū in mortē, ut quō Christus surrexit a mortuis per gloriā patris, ita, & nos in nouitate vitæ ambulemus: & ideo sicut ad hoc, q̄ homo moriatur ueteri vitæ, requiritur secundum Aug.[a] in habente usum lib. arb. voluntas, qua eum veteris uitæ pœniteat, ita requiritur voluntas, qua intendat uitæ nouitatē: cuius principiū est ipsa susceptio sacri: & ideo[m] ex parte baptizati requiritur uoluntas, siue intentio suscipiendi sacramentum.n

Ad primvm ergo dcm, q̄ in iustificatione, q̄ fit per baptismū, nō est passio coacta, sed voluntaria: & iō requritur intentio recipiēdi id, quod ei datur.

Ad ii dicēdum, q̄ si in adulto deesset intentio suscipiendi sacramentum, esset rebaptizandus: si tamen hoc non cōstaret, esset dicēdum, Si non es baptizatus, ego te baptizo.

Ad iii dcm, q̄ baptismus ordinatur non solum contra originale peccatum, sed etiā cōtra actualia, quę per voluntatē, & intentionem causantur.

Articvlvs viii.

Vtrum fides requiratur ex parte baptizati.

Ad octavvm sic pceditur. Videtur q̄ fides requirat ex parte baptizati. Sacrm.n. baptismi a Christo est institutū; sed Christus formam baptismi tradens, fidem baptismo p̄mittit, dicens Mar. vltimo, Qui crediderit, & baptizatus fuerit saluus erit. ergo uidetur q̄ nisi sit fides, non possit[h] esse sacramentum baptismi.

¶ 2 Præt. Nihil fruſtra in sacramētis[b] ecclesiæ agitur: sed sm rītū ecclesiæ, ille, qui accedit ad baptismū, de fide interrogatur, cū dicitur, Credis in Deum patrem &c. ergo videtur quòd fides ad baptismum requiratur.

¶ 3 Præ. Ad baptismum requiri tur[b] intētio suscipiendi sacrm: sed hoc non potest esse sine recta fide, cū baptismus sit rectæ fidei sacrm: per eum.n. incorporantur hoīes Christo, ut Aug.* dicit in lib. de baptismo paruulorum: hoc aūt non pōt esse sine recta fide, secūdū illud Eph. 3. Habitare Christum per fidē in cordibus vestris. ergo vī q̄ ille, qui nō habet rectam fidem, non possit suscipere sacramentum baptismi.

¶ 4 Præ. Infidelitas ē grauissimū peccatū, vt in secta parte habitū est; *sed permanentes in peccato, nō sunt baptizandi. ergo ēt nec permanētes in infidelitate.

Sed contra est, q̄ Greg.* scribens Quirico epō dicit, Ab antiqua patrū institutione didicimus, vt qui apud hæresim, in Trinitatis noie baptizant, cū ad sanctam ecclesiam redeunt, aut vnctione chrismatis, aut impositione manus, aut sola pfessione fidei, ad sinum matris ecclesiæ reuocentur: hoc autem non esset, si recta fides esset de necessitate baptismi. non ergo recta fides ex necessitate requiritur ad susceptionem baptismi.

Resp. Dcm, q̄ sicut* ex dictis patet, duo efficiunt in anima per baptismū, s. characterē, & gratia. dupliciter ergo, aliqd ex necessitate requiritur ad baptismum. Vno modo: sine quo gra haberi non potest, quæ est vltimus effectus sacramēti: & hoc[m] modo, recta fides ex necessitate requrit ad bapt smū. nq̄ sicut dicitur Ro. 3. Iustitia Dei est p fidē Iesu Christi. Alio modo, requritur aliqd ex necessitate ad baptismū, sine quo character baptismatis imprimi nō pōt, & p sic recta fides baptizati nō requrit ex necessitate ad baptismū, sicut nec recta fides baptizantis, dūmodo adsint cętera, q̄ sunt de necessitate sacri. q nō. n. sacrm pficit per iustitiam hominis dantis, uel suscipiētis baptismū, sed per virtutē Dei.

Ad primvm ergo dcm, q̄ dominus loqtur ibi de baptismo, secundum q̄ perducit homines ad salutem per gratiā iustificantem, quod quidem sine recta fide esse non potest, & iō signanter dicit, Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluꝰ erit.

Ad

Ar. 10. cor. Et quol. 9. ar. 22. cor. *a. 7. hui⁹ quæst.

Libr. 4. de bapt. cōt. Dona. in prin. to. 7.

Li. 1. de peccat. mer. & rem. c. 26. a med. t. 7

2. 2. q. 10 ar. 5.

*in regist. l. 9. ep. 61 nō lēge a prine. †Alias Quirino.

q. 66. ar. 11

concl. m

concl. p

Sor. 4. s. d. 9. q. un. ar. 8, Palud. 4. d. 6. q. 3.

Ca. 7. eccl. hierar. nō pecul. a fi.

Ar. 10. cor. Et quol. 9. ar. 22. cor. *a. 7. hui⁹ quæst.

Libr. 4. de bapt. cōt. Dona. in prin. to. 7.

B. 604.

Per. o. 392 4. di. 4. q. 3 a. 1. q. 1. Et Mal. q. 4. a. 1. co. pri. Et quol. 3. ar. 10. cor. Et quol. 9. ar. 22. cor. *a. 7. hui⁹ quæst.

Sor. 4. d. 6. q. 1. a. 5. Sor. 4. s. d. 9. uni. a. 10.

q. 65. a. 1,

In lib. de præd. sanct. in fin. to. 7.

concl. m

Ad ii dcm, q̄ ecclesia intendit hoīes baptizare, vt emundentur a peccato, secundum illud Isa. 27. Hic ē ois fructus, ut auferat pctm: & iō inquātum est de se nō intendit dare baptismum nisi habentibus rectam fidem, sine qua non est remissio peccatorum: & pp hoc interrogat accedentes ad baptismū, an credāt: si tñ sine recta fide aliquis baptismū suscipiat extra ecclesiam, non percipit illud ad suā salutē. uñ Aug.* dicit, ecclesia paradiso comparata indicat nobis, posse quidem baptismū eius, homines etiā foris accipere, sed salutē beatitudinis extra eā neminem percipere, uel tenere.

Ad iii dcm, q̄ ēt non habēs rectā fidē circa alios articulos, pōt[d] habere rectā fidē circa sacrm baptismi, & ita nō impeditur quin possit hre intētionē suscipiēdi sacrm baptismi: si tñ ēt circa hoc sacrm nō recte sentiāt, sufficit ad perceptionem sacra generalis intentio, quia intendit suscipere baptismū, sicut Chrs instituit, & sicut ecclesia tradit.

Ad iiii dicendum, quòd sicut sacrm baptismi nō est conferendū ei, qui non uult ab aliis peccatis recedere, ita etiā nec ei, qui non uult in fidelitatem deserere: uterque tamen suscipit sacramentum, si ei non conferatur, licet non ad salutem.

Articvlvs ix.

Vtrum pueri sint baptizandi.

Ad nonvm sic procedi tur. Vī q̄ pueri non sint baptizandi. In eo enim, qui baptizat, requrit[b] intētio suscipiendi sacrm, ut supra dictum est:* hmōi autem intentionem non pōt pueri habere cum non habeāt usum liberi arbitrii. ergo vī quòd non possint suscipere sacramentum baptismi.

¶ 2 Præ. Baptismꝰ ē fidei sacrm ut s. dictū ē: †sed pueri[b] nō hnt fidem, quæ consistit in credentiū uoluntate, ut Aug.* dicit super Io.[b] Nec ēt pōt dici, quòd saluent in fide parentū: quia qūque parentes sunt infideles & sic magis per eorū infidelitatē damnarentur. ergo uī, quòd pueri non possint baptizari.

¶ 3 Præ. 1. Pet. 3. dr quòd hoies saluos facit baptisma, non carnis depositio sordium, sed[b] cōscientiæ bonæ interrogatio in Deū: sed pueri neq; conscientiā hnt bonam, uel malam, cū non habeant usum rōnis, neque ēt conuenienter ipsi interrogantur, cūm non intelligant. non ergo pueri debent baptizari.

Sed contra est, q̄ Dion.* dicit ultimo ca. eccles. hierar. Diuini nostri duces, s. Apostoli probauerunt infantes recipi ad baptismum.

Resp. Dcm, q̄ sicut Apostolus dicit Ro. 5. Si unius delicto, mors regnauit p vnū. s. p. Adam, multo magis abundantiā gratiæ, & donationis, & iustitię accipientes, in uita regnabūt p unū Iesum Chrm: pueri aūt ex peccato Adæ, peccatū originale cōtrahunt: qđ patet ex hoc, q̄ sunt mortalitati, subiecti quæ p peccatū primi hois in oēs pertransiit, vt Apostolus ibidē dicit. unde multo magis pueri possunt p Chrm gratiam accipere, ut regnent in uita ęterna: iple aūt dns dicit Ioan. 3. q̄ nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spūsancto, nō pōt introire in regnū dei. unde[m] necessariū fuit pueros baptizari, vt sicut per Adam dānationem incurrerunt nascēdo, ita per Chrm salutē cōsequātur renascendo.[p] Fuit ēt cōueniēs pueros baptizari,[h] ut à pueritia nutriti his, quę sunt Christianæ vitæ, firmius in ea preseuerēt, sm illud Prouerb. 22. Adolescens iuxta uiam suam, etiam cum senuerit non recedet ab ea. & hanc rationem assignat Dion. † ult. cap. eccl. hierar.

Ad primvm ergo dcm. q̄ regeneratio spūalis, quę fit per baptismū, est quodāmodo similis nativitati carnali, quātū ad hoc, q̄ sicut pueri in maternis uteris cōtinuti, nō p seipsos nutrimētū accipiūt, sed ex nutrimēto matris sustentant, ita ēt pueri nondū habētes usum rōnis, quasi in utero matris ecclesiæ cōtinuti, nō p seipsos, sed p actum ecclesiæ saluté suscipiunt. Vñ Augustinus † dicit in lib. de peccatorū meritis, & remissione. * Mater ecclesias os materna paruulis præbet, ut sacris mysteriis imbuant, quia nōdū pōt corde, pprio credere ad iustitiā, nec ore, pprio cōfiteri ad salutē: † si aūt pptea recte fideles uocant, q̄m fidē p uerba gestātiū quodāmō pfitentur, cur ēt nō pœnitētes habeant cū per eorundem uerba gestantiū, diabolo & huic sęculo abrenuntiare monstrent. Et eadem ratione possunt dici intendentes non per actum pprię intentionis, cū ipsi q̄q; contrainantur & plorent: sed per actum eorū a quibus offeruntur

Ad ii dcm, q̄ sicut Aug.* scribēs Bonifacio dicit, in ecclesia saluatoris paruuli per alios credūt sicut ex aliis, quæ in baptismo remittunt peccata traxerūt. Nec impedit eorū salus, si parēt es sint infideles; qa sicut † Au. dicit, eidē Bonifacio scribēs offerunt paruuli ad percipiēdā spūalē gratiā, non tā ab eis, quorū gestant manibus, q̄uis, & ab ipsis, & ipsi boni fideles sunt, q̄ ab uniuersa soc etate sanctorum atq; fidelium. Ab oibus nāq; offerri recte intelligunt, quibus placet q̄ offeruntur, & quorum charitate ad cōionē sancti spiritus adiungunturinfidelitas autem propriorum parentum, etiā si eos post babrismum dęmoniorum sacrificiis imbuere conentur, pueris non nocet: quia ut Aug. ibidem, dicit, puer semel generatus per aliorū uoluntatē, deinceps nō pōt uinculo alienę iniquitatis obstrngi, ubi nulla sua uolūtate cōsentit, sm illud Ezech. 18. Sicut anima patris mea est ita, & aia filii, anima, quę peccauerit, ipsa morietur, sed ideo ex Adam traxit. q̄ sacramenti illius gratia soluerēt, quia nōdū erat anima separatim uiuens. Fides aūt vnius, immo totius ecclesiæ paruulo prodest p

Libr. 4. de bapt. cōt. Dona. in prin. to. 7.

Epist. 23. tom. 2.

In ea. epi. 23. i med. tom. 2.

Ca. 7. eccl. hierar. nō procul a fi.

† lib. 2. c. 23. circa fi. t. 7.

† Alias, de meritis & remissione peccatorū † eod. li. c. 19 circa fi. t. 7.

operationē Spiritussancti, qui vnit ecclesiā, & bona vnius alteri communicat.

AD III dcm, quòd sicut puer cum baptizatur non per seipsum, sed per alios credit, ita non per seipsum, sed per alios interrogatur, & interrogati confitētur fidē eccl̄æ i psona pueri, qui huic fidei aggregat̄ per fidei sacrum. Conscientiam aūt bonam consequitur puer ēt in seipso: non quidē actu, sed habitu per gratiam iustificantem.

SVP. Q. LXVIII.

ART. X.

Vtrum pueri iudæorum uel aliorū infidelium sint inuitis parentibus baptizandi.

Por.o. 393

Sen.4.s.d.4.uni.a.10. 2.2.q.10. artic.12 Et quol. 2.art.7.& 8.11.cor.

IN artic. 10. in corpe articuli aduerte Auctorem sentire, immo supponere filios infidelium fore uere baptizatos, si inuitis parentibus baptizarētur. Hoc.n. supponit rō dicens esse periculosum taliter filios infidelium baptizare: qa de facili ad infidelitatem rediret pp naturalem affectum ad parentes.

¶ Nec opus esse arbitror, disputare hic cū Dur. & Petro de Pal. qm̄ ex supradictis in ar. saris apparet irrōabilem esse opinionē, dicentiū uoluntatē extrinsecam requiri ex parte baptizati infantis de necessitate sacramenti.

¶ In eodem aduerte Auctorem, non facere differentiam quo ad propositum, inter filios iudæorū, uel aliorū infideliū. difficultas tamen specialis de indæis rōne seruituris non est omissa, sed in rūsione ad secundum soluta est.

¶ Vbi scito pp molestiā instantiū, & obitcientiū qā filii seruorū pūt ab eis auferri, & ablati pūt baptizari, ut testatur ecclesiæ cōsuetudo de filiis æthiopū, q Christianis uendunt̄r. ergo sine ablatione media possent ēt seruorum infidelium filii inuitis parentibus baptizari: ipsa namque ablatio non est medium necessarium ad licitum baptismum. Scito inquam distinguere inter id, quod fit per se, & quod fit per accidens: nam p se loquēdo, quantūcumq; dominus possit auferre filū à seruo: non tū pōt ea rōe auferre, ut baptizet illum: quia baptismus & ablatio sunt diuersorum iuris: qm̄ baptismus iuris est diuini, ac per hoc ad

di.45.c.de iudeis: Ex Conci. Toletano 4.c.59.

concl.m

ARTICVLVS X.

Vtrum pueri iudæorum uel aliorū infidelium sint inuitis parentibus baptizandi.

G

AD DECIMVM sic procedit. Vī q pueri iudæo uel aliorū infideliū sint baptizandi, etiam inuitis parētibus. Magis.n. debet homini[h] subuenīri contra periculum mortis æternæ, q̄ contra periculū mortis tpalis: sed in puero in periculo mortis tpalis existenti est subueniendum, ēt si parentes, per malitiam contraniterent. ergo multo magis est subueniē dū pueris infideliū filiis, per baptismū cōtra periculū mortis æternæ, ēt inuitis parētibus.

¶ 2 Præ. Filii seruorū sunt[h] serui, & in ptāte dn̄orum: sed iudæi sunt serui regū, & principū, & quicumque ēt alii infideles. ergo absque omni iniuria possunt principes filios iudæorum, uel aliorum seruorum in fidelium facere baptizari.

I

¶ 3 Præt. Quilibet hō est magis Dei, à quo hēt animam, q̄ pris carnalis, a quo hēt corpus. hnō est ergo iniustū si pueri infideliū filii parētib[9] carnalib[9] auferātur, & Deo p baptismum consecrentur.

SED CONTRA est, q̄ i decr.* di. 45. ex cōcilio Toletano sic dr̄. de iudeis, præcepit sancta sy nodus nemini deinceps ad credēdū uim inferre: nō. n. tales inuiti saluād sunt, sed uolentes, ut integra sit forma iustitiæ.

RESP. Dcm, q̄ pueri nīdeliū filii, aut hnt usū rōis, aut nō hnt: si āt hnt, iam quantum ad ea, q̄ sunt iuris diuini, uel naturalis, incipiunt suæ ptātis esse: & iō propria voluntate inuitis parētib[9] pūt baptismū suscipere, sicut & matrimoniū cōtrahere: & iō[m] tales licite moneri pn̄t, & iduci ad suscipiēdū baptismū. n si uero nōdū hnt usū liberi arbitrii, sm̄ ius nāle sunt sub cura parētū, quādiu ipsi sibi, puidere nō possunt. vnde ēt & de pueris antiquorū dr̄, q̄ saluabant̄ in fide parentū: & ideo cōtra iustitiam naturalē esset, si tales pueri inuitis parentibus baptizarentur[q] sicut ēt si aliqs habens usum rōnis baptizaret̄ inuitus. esset ēt periculosum taliter filios infideliū baptizare. quia de facili ad infidelitatē redirēt, pp naturalē affectū ad parentes. & ideo[n] nō habet hoc ecclīæ ¶suetudo, q̄ filii ifideliū inuitis parentibus baptizent̄.[x]

concl.2o

concl.3o

AD PRIMVM ergo dcm q̄ a morte corporali nō est aliquis eripiēdus cōtra ordinē iuris ciuilis, puta si aliqs a suo iudice condemnetur ad mortem, nullus debet eū uiolenter à morte eripere unde necaliqs debet irrúpere ordinem iuris naturę, quo fili[9] ē sub cura patris, vt eū liberet à piculo mortis ęternę.

H

AD II dcm, q̄ iudæi sūt seruii principum seruitute ciuili, quæ non excludit ordinem iuris naturalis, uel diuini.

AD III dcm, q̄ hō ordinatur ad deū p rōne, p quā deū cognoscere pōt, vū puer anteq̄ usum rōnis habeat naturali ordine ordinat̄ i deū p rōnem parētū, quorū curę naturaliter subiacet, & sm eo rū dispositionem sunt circa ipsum diuina agēda.

concl.4o

ARTICVLVS XI.

Vtrum pueri in maternis uteris positi sint baptizandi.

porr.o. 394

S.Bona.4 s.d.6.q.1.a.1 *Scot.4.s.d.4.q.3.*
Richar.4 s.d.5.q.1. *Duran.4.s.d.6.q.1.*
Mairo.4 s.d.4.5.q.1 *Bacco.4.s.d.5.q.2.*
Sot.4 s.d.5.q.uni.a.xi *Palud.4.d.6.q.p.art.1.*

AD DVODECIMVM sic procedit. Vī q pueri in maternis uteris existētes possint baptizari. Efficacius.n. est donū Chri ad salutē, q̄ peccatum Adę ad dānationē, ut Apost. dicit Rom. 5. sed pueri in maternis uteris damnantur pp peccatum Adæ. ergo multo magis saluari possunt per donū Christi: quod quidē fit per baptismum. ergo pueri in maternis uteris existentes possunt baptizari.

4.dis.6.q.1.ar.1.q.1.& Et dis.23.q.2.art.2.q.1.ad 1.& 2.

¶ 2 Præt. Puer in utero matris existens, aliqd matris esse uī: sed baptizata matre, baptizatur quicquid est eius intra ipsam existens. ergo uī q̄ baptizata matre, baptizetur puer ī utero eius existēs.

¶ 3 Præ. mors æterna peior é, q̄ mors corporalis: sed de duobus malis minus malum est eligēdum. si ergo puer in utero matris existens baptizari nō potest, melius esset q̄ mater aperiretur, & puer uiductus baptizaretur, quàm quod puer æternaliter damnaretur absque baptismo decedens.

¶ 4 Præt. Cōtingit quandoq;, q̄ aliqua pars pueri prius egredit: sicut legitur Ge. 38: q̄ pariēte Thamar, in ipsa effusione infantium, unius ptulit manum.

num, in qua obstetrix ligauit coccinū dicens, iste egrediet̄ prior; illo vero manū retrahente, egressus est alter: qāq; aūt in tali casu imminet periculum mortis.[b] ergo uidetur quòd illa pars debeat baptizari, puero adhuc in materno utero existente.

A

Epis.57.inter med.& fin.tom.2.

SED CONTRA est, q̄ Aug.* dicit in epis. ad Dardanū, Nemo renascīt̄ nisi primo nascīt̄: sed baptismus est quædā spūalis regeneratio. nō ergo debet aliquis baptizari priusquàm ex utero nascatur.

RESP. Dcm, q̄ de necessitate baptismi est, q̄ corpus baptizādi, aliquo mō aqua abluat̄, cū baptism[9] sit q̄dā ablutio, vt s. dictū est: * corpus aūt infantis anteq̄ nascat̄ ex utero, nō pt aliquo mō ablui aqua, nisi forte dicat̄, q̄ ablutio baptismalis, qua corpus matris lauat̄, ad filiū in ventre existentē perueniat: sed hoc esse nō pōt: tū, q̄a aīa pueri, ad cuius sanctificationē ordinat̄ baptismus, distincta est ab aīa matris: tū, q̄a corpus puerperij aīati, ¶ est formatū, & per pn̄s a corpore matris distinctū: & iō[m] baptismus quo mī baptizat̄, nō redūdat in plem, in utero matris existēte. n vū Aug.* dicit cōtra Iulianū, Si ad matris corpus id, qd̄ in ea cōcipit̄, pertinet, ita ut ei[9] pars imputet̄, nō baptizaret̄ infans, cuius mī baptizata est aliquo mortis vrgēte periculo, cū eū gestaret in utero; nūc vero cū ipse ēt. s. infans baptizet̄, nō, vtiq; ad maternū corpus, cū esset in utero, pertinebat, & ita relinqtur q̄ nullo modo infantes in maternis uteris existētes, baptizari possunt.

q.66.art.1

B

concl.m

Lib.6.c.5. non lōge ante med. tom.7.

concl.p

C

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ pueri in maternis uteris existētes, nondū prodierūt in lucē, ut cū aliis hoibus vitā ducant: vnde nō pūt subijci actioni humanæ, vt p eorū ministeriū sacra recipiant ad salutē: possunt tamē subijci operationi Dei, apud quē viuūt, ut quodam priuilegio gr̄æ sanctificationem consequantur, sicut patet de sanctificatis in utero.

AD II dcm, q̄ membrū interius matris est aliqd eius per continuationē, & vnionē naturalem partis ad totum, puer autem in utero matris existens, est aliquid eius per quādam colligationem corporum distinctorum: vnde non est similis ratio.

D

AD III dcm, q̄ nō sunt faciēda mala, vt veniāt bona, ut dī Ro. 3. & iō nō dēt hō occidere matrē, vt baptizet puerū, si tū mater mortua fuerit viuente prole in utero, debet aperiri, ut puer baptizetur.

AD IIII dicēdū, q̄ expectāda est totalis egressio pueri ex utero ad baptismū, nisi mors imineat, si tū primo caput egrediat̄, in quo fundant̄ oēs sensus, dēt baptizari periculo imminente, & nō est postea rebaptizādus, si eū perfecte nasci cōtigerit. Et vī idē faciēdū quæcūq; alia pars egrediat̄, periculo imminente: quia tū in nulla exteriorū partiū integritas vitæ, ita consistit sicut in capite, vī quibusdā q̄ propter dubium, quacumq; alia parte corporis ablutā, puer post perfectā natiuitatem sit[d] baptizādus sub hac forma, Si[d] nō es baptizatus, ego te baptizo.

E

D. 265.

D. 583. Porr.o. 395

4.d.4.q.3.a.1.q.3. Et di.18.q.1.art.3.q.1.cor. Et ver.q.28.art.3 ad 2.

ARTICVLVS XII.

Vtrum furiosi & amentes debeant baptizari.

Sot.4.s.d.5.q.uni.ar.12. *Palud.4.d.4.q.4.*

AD DVODECIMVM sic procedit. Vī q furiosi & amentes nō debeāt baptizari. Ad susceptio

A nem. n. baptismi requiritur[h] intentio in eo, qui baptizatur, ut s. dictū est, * sed furiosi & amentes, cū careant usu rationis, non possunt habere ordinatā intentionem. ergo non debent baptizari.

†Ar.7. huius quæst.

¶ 2 Præt. Hō bruta aīalia superexcedit in hoc, q̄ hēt rōem: [h] sed furiosi, & amētes nō hnt usum rōnis: & qāq; ēt in eis nō expectatur, sicut expectat̄ in pueris. ergo vī q̄ sicut bruta animalia non baptizant̄, ita nec tales furiosi & amentes debeāt baptizari.

¶ 3 Præt. Magis est ligatus usus rationis in furiosis, uel amentibus, quàm in dormientibus: sed baptismus non consueuit dari[h] dormientibus, ergo non debet dari amentibus, & furiosis.

Lib.4.c.4. parū ante med.tom.1.

SED CONTRA est, q̄ Aug.* dicit 4. cōfes. de amico suo, q̄ cum desperaretur, baptizatus est nesciēs, & tñ baptismus in eo efficaciā habuit. ergo carentibus usu rationis, aliquando baptismus dari dēt.

RESPON. Dcm, q̄ circa amentes, & furiosos est distinguendū q̄dā. n. sunt à natiuitate tales, nulla hnt̄es lucida interualla, in q̄b. ēt nullus usus rōnis apparet: & de[m] talib. quātū ad baptismi susceptionē, vī esse idē iudiciū, q̄d de pueris, q̄ baptizant̄ in fide ecclesiæ. n vt sup. dictū est. * Alij vero sunt amētes, q̄ ex sana mente, quam habuerūt priùs, in amētiam inciderunt. Et tales sunt iudicandi sm̄ voluntatē quam habuerūt, dū sanæ mentis existerent, & iō[f] si tunc apparuit in eis uolūtas suscipiēdi baptismū, dēt eis exhiberi in furia, & amētia cōstitutis, ēt si tūc actu cōtradicant, alioq̄n si nulla voluntas suscipiēdi baptismū in eis apparuit, dum sanæ mētis essent, nō sunt baptizādi. q̄dā vero sunt, q̄ etsi à natiuitate fuerint furiosi, vel amētes, hnt tñ aliqua lucida interualla, in q̄b. recta rōne vti pūt: vnde * si tunc baptizari voluerint, baptizari pūt ēt in amentia cōstituti. Et dēt eis tūc sacr̄m cōferri si periculū timeat̄: alioq̄n melius est, vt ips expectet̄ in quo sint sanę mētis, ad hoc, q̄ deuotius suscipiāt sacr̄m. si aūt tpe lucidi interualli nō appareat in eis uolūtas suscipiendi baptismū, baptizari nō dēnt in amētia cōstituti: q quidā uero sunt, q̄ etsi nō oīno sanæ mētis existant, intm̄ tñ rōne utuntur, q̄ possunt de sua salute cogitare, & intelligere sacr̄i virtutem. Et[n] de talib. idē est iudiciū, sicut de his, q̄ sanę mentis existunt, qui baptizantur volentes, non aūt inuiti.[x]

Alias, titul. tar.9.huius quæst.

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ amentes qui nūquā habuerunt, nec hnt usum rōnis, baptizant̄ ex intentione ecclesiæ, sicut, & ex actu ecclesiæ credūt & pœnitēt, sicut supra de pueris dictū est. † Illi uero qui aliquo tpe habuerunt, uel habent usum rōnis, secundum propriā intentionem baptizantur, quam habent uel habuerunt tempore sanę mētis.

Ar.9.huius quæst.

AD II dcm, q̄ furiosi, uel amētes carent usu rationis per accidens, s. propter aliquod impedimentum organi corporalis, non autem propter defectum animæ rationalis, sicut bruta animalia. unde non est de his similis ratio.

AD III dicēdū, q̄ dormientes non sunt baptizādi, nisi periculū mortis imineat, in quo casu baptizari dēnt, si prius in eis voluntas apparuit suscipiē di baptismū, sicut, & de amentibus dictū est: [h] sicut

concl.f

concl.u

In cor.ar.

Hi.4.ca.4. patũ ante med.to.1.

Aug. narrat in 4. lib. confes. de amico suo, qui baptizatus est nesciens, propter periculum mortis.

QVAESTIO LXIX.

De effectibus baptismi, in decem articulos diuisa.

DEINDE cõsiderãdũ est, de effectib. baptismi. Et circa hoc quęruntur decem.

¶Primo, Vtrũ per baptismũ auferantur oia pcta.

¶Secundo, Vtrum per baptismum liberetur homo ab omni pœna.

¶Tertiò, Vtrum baptismus auferat pœnalitates huius vitæ.

¶Quarto, Vtrum per baptismum conferantur homini gratiæ, & virtutes.

¶Quinto, De effectibus virtutum, qui per baptismum conferuntur.

¶Sexto, Vtrum etiam paruuli in baptismo gratias, & virtutes accipiant.

¶Septimo, Vtrum per baptismum aperiatur baptizatis ianua regni cælestis.

¶Octauo, Vtrum baptismus æqualem effectum habeat in omnibus baptizatis.

¶Nono, Vtrum fictio impediat effectum baptismi.

¶Decimo, Vtrum recedente fictione, baptismus obtineat suum effectum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum per baptismum tollantur omnia peccata.

Ferr. 4. cont. c. 72. Sot. 4. s. d. 6. q. 1. a. 1. Palud. 4. d. 4 q. 1

per.o. 393

AD PRIMVM sic procedit. Vt q̃ p baptismũ non tollant oia pcta. Baptismus. n. est quędã spũalis regnatio, [a] q̃ cõtraponit gnationi carnali: sed p gnationẽ carnalẽ hõ cõtrahit solũ originale pctũ. ergo p baptismũ soluit solum originale peccatũ.

¶2 Præt. [b] Pœnitẽtia est sufficiẽs cã remissionis actualiũ peccatorũ: sed ante baptismũ in adultis requirit pœnitentia, ſm illud Act. 2. Pœnitentiã agite, & baptizet vnusquisq; vestrũ. ergo baptismus nihil operatur circa remissionem actualium peccatorum.

¶3 Præt. Diuersorũ morborũ diuersæ sunt medicinæ: qa sicut Hiero. *dicit, non sanat oculũ, quod sanat calcaneũ: sed peccatũ originale, qđ per baptismũ tollit, est aliud genus peccati a peccato actuali. ergo non oia peccata remittuntur per baptismũ.

a. d. 32. q. 1 a. 1. & 4. di. 4. q. 2. ar. 1. q. 1. & d 17 q. 3. ar. 5. q. 1. Et 4. c6. c. 56. & 72. Heb. 6. fi.

b. 1. & 4. di. 17 q. 3. ar. 1. q. 1. Et 4. c6. c. 56. & 72. Heb. 6. fi.

Mar. 6. sup illud verb. Hoc genꝰ dæmoniorũ non ei situr. nisi &c. to. 9.

SED CONTRA est, q̃ dicitur Ezech. 39. Effundã super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.

RESPON. Dcdm, q̃ sicut Apost. dicit Rom. 6. Qui cumque baptizati sumus in Chro Iesu, in morte ipsius baptizati sumus. Et postea concludit, Ita, & vos existimate mortuos quidem esse peccato, viuentes autem Deo in Chro Iesu dño nro. Ex quo patet, q̃ p baptismũ hõ moritur vetustati peccati, & incipit uiuere nouitati gratiæ: omne autem peccatũ ad pristinã uetustatẽ pertinet. vnde cõsequẽs est, q̃ [c] omne peccatum per baptismũ tollatur. *

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ sicut Apost. dicit Roma. 5. Peccatũ Adæ non tm̃ pôt, quantũ pot donũ Christi, qđ in baptismo percipit. Nã iudiciũ ex vno in condemnationem, gratia aũt ex multis delictis in iustificationem, vnde & Aug. *dicit in lib. de baptismo paruulorum, q̃ generante carne tantummodo trahitur peccatum originale; regenerante autem spiritu, non solum originalium, sed etiam uoluntariorum fit remissio peccatorum.

c. 1. a. 1. q. 2. & 3. q. 1. Er d. 7. q. 1. a. 1. q. 1. & 4. c61. c. 58. 59. & 72. & Ro. 11. le. 4. & Hebr. 6. fi. *li. 1. retra. c. 9. & li. 5. de lib. arb. c. 18. to. 1. *q. 62. a. 3

d. 1. 32 q. 1. ar. 1. q. 2. & di. 33. q. 1. art. 2. Et 1. di. 19. art. 3. q. 2. Et 4. di. 4. q. 2. ar. 1. q. 3. & 4. con. c. 51. fi. & c 55. ad 25. Et 27. &c. 9. & quol 6. ar. 15. †Ar. 1. hius q.

Li. 1. d pecat. merit. & remiss. c. 15. in fi. to 7.

conel. m

D. 682

Ferr. 4. cont. c. 58. 59. Palud. 4. d. 4. q. 1.

Ferr. 0. 394

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur q̃ per baptismum nõ liberetur homo ab omni reatu peccati. Dicit. n. Apost. Ro. 13. Quæ a Deo sunt, ordinata sunt: sed culpa non ordinatur, nisi per pœnam, ut Aug. *dicit. ergo per baptismũ non tollitur reatus pœnæ precedentium peccatorũ.

¶2 Præt. Effectus sacri aliquã similitudinẽ habet cũ ipso sacro: qa sacra nouæ legis efficiũt qđ figurant, vt supra * dictũ est: sed ablutio baptismalis hẽt qdẽ aliquã similitudinẽ cũ ablutione maculæ nullã aũt similitudinẽ hr̃ev̄ cũ subtractione reatꝰ pœnæ, nõ ergo p baptismũ tollitur reatus pœnæ.

¶3 Præt Sublato reatu pœnæ, aliquis nõ remanet dignus pœna, & ita iniustum esset eũ puniri. si igitur, per baptismũ tollitur reatus pœnæ, iniustum esset, post baptismũ suspendere latronem, qui ante homicidium cõmisit, & ita per baptismum tolleretur rigor humanæ disciplinæ, quod est incõueniens. nõ ergo per baptismũ tollitur reatus pœnæ

SED CONTRA est, q̃ Am dicit sup illud Ro. 11. Sine pœnitẽtia sunt dona, & uocatio dei. Gratia, inquit, dei in baptismo gratis omnia cõdonat,

RESP. dcdm, q̃ sicut supra * dictũ est, per baptismũ aliqs incorporat̃ passioni, & morti Chri, ſm illud Rom. 6. Si mortui sumus cũ Chro, credimus qa simul & uiuem[d] cũ eo. ex quo patet q̃ oi baptizato cõicat̃ pasio Chri ad remedium, acsi ipse passus, & mortuus esset. Pasio aũt Chri, sicut dictum est, * est sufficiens satisfactio pro oibus peccatis oium hoium: & ideo ille, [e] qui baptizatur, liberatur a reatu totius pœnæ, sibi debitæ, p peccatis, acsi ipse sufficiẽter satisfecisset p oibus peccatis suis.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ qa pœna passionis Chri cõicatur baptizato, inquantũ fit mẽbrum Chri, acsi ipse pœnã illã sustinuisset, ideo eius peccata remanent ordinata per pœnã passionis Chri.

*Sup. illud ad Ro. 11. tom. 5.

Ar. præc. & q. 68. ar. 5. ad 1. & 2. & 3

* q. 68. ar. 3. ad 1. & art præce.

conel. m

AD II dicendum, q̃ aqua non solum abluit, sed [A] et refrigerat, & ita suo refrigerio significat subtractionem reatus pœnæ, sicut sua ablutione significat emundationem a culpa.

AD II dcdm, q̃ in pœnis, quæ iudicio humano inferunt̃, non solũ attendit qua pœna sit hõ dignus quo ad Deũ, sed ét in quo sit obligatus quo ad hoies, q læsi, & scãdalizati sunt p pctũ alicuius. & iõ licet homicida p baptismũ liberet̃ a reatu pœnæ quo ad Deum, remanet tñ obligatus adhuc quo ad hoies, quos iustum est ædificari de pœna, sicut sunt scandalizati de culpa: pie tamen talibus prꝛceptis posset pœnam indulgere.

ARTICVLVS III.

Vtrum per baptismum debeant auferri pœnalitates præsentis uitæ.

Ferr. 4. cont. c. 52. Sot. 4. s. d. 6. q. 1. ar. 2.

ferr. o. 397

AD TERTIVM sic procedit. Vt q̃ p baptismũ debeãt auferri pœnalitates præsentis uitę. Vt n. Apost. dicit Ro. 5. Donũ Chri portius est, q̃ peccatũ Adæ: sed p pctũ Adæ (ut ibidẽ Apostolus dicit) mors in hũc mundũ intrauit, & p consequens oẽs aliæ pœnalitates præsentis uitæ. ergo multo magis p donũ Chri, quod in baptismo percipit, nõ a pœnalitatibus præsentis vitæ debet liberari.

¶2 Præ. Baptism[a] auferet, & culpã originalẽ & actualẽ, sicut ś. dictũ est: sic aũt auferet actualẽ culpã, q̃ liberat ab oi reatu pœnæ[b] cõsequẽte actualẽ culpã: ergo etiam liberat a pœnalitatibus præsentis uitæ, quæ sunt pœna originalis peccati.

¶3 Præ. [b] Remota cã remouet̃ effectꝰ: sed cã harũ pœnalitatũ est pctũ originale, q̃ tollit̃ p baptismũ ergo non debent hmõi pœnalitates remanere.

SED CONTRA est, q̃ super illud Ro. 6. Destruat̃ corpus peccati, dicit gl. * Per baptismũ id agit̃, ut vetus hõ crucifigatur, & corpus peccati destruat̃, non ita ut in ipso, viuente carnis concupiscentia [D] resper a. & innata, repente absumatur, & non sit: sed ne obsit mortuo, quæ inerat nato. ergo pari ratione, nec aliæ pœnalitates per baptismũ tollunt̃.

RESP. Dcdm, q̃ baptismus habet virtutẽ auferendi pœnalitates p̃sentis vitæ, non tñ eas aufert in prꝛesenti uita: sed eius virtute auferent̃ a iustis in resurrectione, qñ mortale hoc induet immortalitẽ, [n] vt dr̃ primæ Cor. 15. Et hoc rõabiliter, primo quidẽ: qa p baptismũ hõ incorporat̃ Chro, & efficit membrum eius, ut supra dictũ est. * & iõ conueniens est, ut id agat̃ in membro incorporato, qđ est actũ in capite. Chrs aũt a principio suæ conceptionis fuit plenus gra, & ueritate: habuit tñ corpus passibile, quod post passionẽ, & mortem est ad vitam gloriosam resuscitatũ. vñ, & Christianus in baptismo gratiam consequitur, quantũ ad aam: habet tñ corpus passibile, in quo pro Chro possit pati, sed tandem resuscitabitur ad impassibilem vitam. vñ Apostolus dicit Ro. 8. Qui suscitauit Iesum Christum à mortuis, viuificabit, & mortalia corpora vestra p p inhabitantem spiritum eius in vobis. & infra eodem, hæredes quidem Dei cohæredes aũt Christi: si tñ cõpatimur, vt & simul glorificemur. Secũdo hoc est cõueniẽs, pp spirituale exercitiũ, vt videlicet concupiscentiã, & alias passibilitates pugnans hõ, victoriæ coronã acciperet uñ super illud Ro. 6. Vt destruat̃ corpus peccati, dicit gloss. Si post baptismum uixerit hõ in carne, habet concupiscentiã cũ qua pugnet, eamq; adiuuante Deo superet: in cuius figurã dr̃ Iudic. 3. Hæ sunt gentes, quas dñs dereliquit, ut erudiret in eis Israelẽ, & postea discerent filii eorum certare cũ hostibus, & habere consuetudinẽ præliandi. Tertio hoc fuit conueniens, ne hoies ad baptismũ accederent pp impassibilitatẽ pæsentis uitæ, & nõ pp gloriã uitæ æternæ. uñ, & Apostolus dicit primæ Corin. 15. Si in hac uita tm̃ sperantes sumus in Chro, miserabiliores sumus oibus hominibus.

* gl. ord. super illud ad Rõ. 6. hõ noster simul crucifixus.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃ (sicut gloss. dicit Ro. 6. super illud, Vt ultra non seruiamus pctõ) sicut aliquis capiens hostem atrocissimũ, nõ statim interficit eum, sed patitur eum cum dedecore, & dolore aliqua tantulum uiuere ita, & Christus pœnam prius alligauit, in futuro autem perimet.

AD II dcdm, q̃ sicut ibidem dicit gloss. * duplex est pœna peccati, gehennalis. & tpalis. Gehennalem prorsus deleuit Christus, ut eam non sentiat baptizati, & uere pœnitentes: tpalem uero nondũ penitus tulit: manet. n. fames, sitis & mors, & huiusmodi: sed regnũ, & dñium eius deiecit, ut s. hoc homo non timeat, & tandem in nouissimo eandẽ penitus exterminabit.

* 1. 2. q. 83 art. 1.

AD III dcdm, q̃ (sicut in secunda parte dictũ est *) pctũ originale hoc mõ, pcessit, q̃ primo persona iufecit nãm, postmodũ uero natura infecit personam. Chrs uero conuerso ordine prius reparat, id quod personæ est, & postmodum simul in oibus reparabit, id, quod nãe est: & iõ culpã originalis peccati, & ét pœnã carentiæ uisionis diuinę, q̃ respiciunt personam, statim per baptismũ tollit ab hoie: sed pœnalitates p̃sentis uitæ (sicut mors, fames, sitis, & alia hmõi (respiciunt nãm, ex cuius principiis causant̃, prout est destituta originali iustitia: & iõ isti defectus non tollent̃, nisi in ultima reparatione naturę, per resurrectionẽ gloriosam.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum per baptismum conferantur homini gratiæ & virtutes.

S. Bon. a. 4. s. d. 4. q. 2. ar. 2. Scot. 4. s. d. 4. q. 2. 1
Riccar. 4. s. d. 4. q. 1. ar. 1. Sot. 4. s. d. 6. q. 1. ar. 4.

per.o. 398

AD QVARTVM sic procedit. Vt q̃ per baptismũ non conferant̃ hoi gra, & uirtutes: quia sicut supra dictũ est, * facta nouę legis efficiunt qđ figurant: sed per abluti onẽ baptismi significatur emundatio aiæ a culpa, hr̃ non aũt informatio aiæ per gratiam, & uirtutes. uñ igitur, q̃ per baptismũ non conferantur homini gratia, & uirtutes.

¶2 Præt. Illud, quod iam aliquis adeptus est, non indiget iterum [h] suscipere. sed aliqui accedunt ad baptismum, iam habentes gratiam, & uirtutes: sicut Act. 10. legitur, u'r quidam erat in Cæsarea, nomine Cornelius, Centurio cohortis, quæ dicitur Italica, religiosus, & timens deum: qui tamen postea à Petro baptizatus est. nõ ergo per baptismum conferuntur gratia, & uirtutes.

Infra q. 71 art. 3. cor. Et 4. dist. 3. ar. 1. q. 3. & & q. 3. ar. 1. q. 2. ad 2. & di. 4. q. 1. artic. 2. q. 2. & di 9. art. 1. q. 2. cor. Et di. 18. q. 1. art. 3. q. 1. cor.

† q. 60. ar. 2. & 62 ar. 3. & q. præc. ar. 2.

¶3 Præt.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶3 Præt. Virtus est habitus, ad cuius rationem pertinet, q̃ sit qualitas difficile mobilis, per quã aliqs faciliter, & delectabiliter operetur: sed post baptismum remanet in hoibus pronitas ad malũ, per qđ tollitur uirtus, & consequitur difficultatem quis ad bonum, quod est actus uirtutis. [h] ergo per baptismum nõ consequitur hõ gratiam, & uirtutes.

SED CONTRA est, q̃ ad Titũ 3. dicit Apostolus, saluos nos fecit per lauacrũ regenerationis (i. per baptismũ), & renouationis Spũssancti, quẽ effudit in nos abunde, i. ad remissionẽ pctõrum, & copiã uirtutum, ut gloss.* ibi exponit. sic ergo in baptismo dat gr̃a Spũssancti, & copia uirtutum.

RESP. Dcđm, q̃ (sicut Aug.* dicit in li. de Baptismo paruulorũ) ad hoc baptismus ualet, ut baptizati Chr̃o incorporent̃, ut mẽbra eius. A capite autẽ Chr̃o, in oĩa mẽbra eius, gr̃ę, & uirtutis plenitudo deriuat̃, s̃m illud Ioã. 1. De plenitudine eius nos oẽs accepimus. vñ manifestum est, q̃ [m] per baptismum aliquis consequitur gratiam, & uirtutes. [n]

AD PRIMVM ergo dcđm, q̃ sicut aqua baptismi per suam ablutionem significat emundationem culpæ, & per suum refrigerium significat liberationem a pœna; ita per naturalem claritatem significat splendorem gratiæ, & uirtutum.

AD II dcđm, q̃ (sicut dictũ est) q̃ remissionẽ peccatorũ aliquis consequit̃ ante baptismum, s̃m q̃ habet baptismũ in uoto, vel explicite, vel implicite: & tñ cũ realiter suscipit baptismũ, fit plenior remissio quantũ ad liberationẽ a tota pœna; ita etiam ante baptismũ Cornelius, & alii similes consequunt̃ gratiã, & uirtutes, per fidẽ Christi, & desiderium baptismi implicite, uel explicite, postmodũ tñ in baptismo maiorẽ copiã gratiæ, & uirtutũ consequuntur: vñ super illud Ps. 22. Super aquam refectionis educauit me, dicit glo.* Per augmentum virtutis, & bonę opationis educauit in baptismo.

AD III dcđm, q̃ difficultas ad bonũ, & pronitas ad malũ, inueniunt̃ in baptizatis, non p̃p defectũ habitus uirtutũ: sed p̃p concupiscentiã, q̃ non tollit̃ in baptismo: sicut tñ per baptismum diminuit̃ concupiscentia, ut nõ dominet̃, ita ẽt diminuitur vtrumq; dictorum,* ne homo ab his superetur.

[a] gl. interl. ibid.

Li. 1. c. 26. a me. to. 7.

concl. m

Q. 68. ar. 2

† ex gl. interdi. colligitur ibid.

* In ista solut.

ARTICVLVS V.

Vtrum conuenienter attribuantur baptismo quidam actus uirtutum.

Sot. 4. s. d. 6. q. 1. ar. 3.

Por. 399

AD QVINTVM sic procedit̃. Vr̃ q̃ inconuenienter attribuantur baptismo pro effectibus quidã actus uirtutũ, s. incorporatio ad Chr̃m illuminatio, & fœcundatio. non. n. baptismus datur adulto, nisi fideli, s̃m illud Mar. vlt. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: sed per fidẽ aliquis incorporatur Christo, s̃m illud Ephes. 3. Habitare Christum per fidẽ in cordibus uestris. ergo nullus baptizatur, nisi iam Christo incorporatus. nõ ergo est effectus baptismi incorporari Christo.

¶2 Præt. Illuminatio fit per [h] doctrinam; s̃m illud Ephes. 3. Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia hæc, illuminare omnes, &c. sed doctrina præcedit baptismum in cathechismo. non ergo est effectus baptismi.

¶3 Præt. Fœcunditas pertinet ad gñationem actuam: sed per baptismum aliquis generatur spiritualiter: [h] ergo fœcũditas nõ est effectus baptismi.

SED CONTRA est, q̃ Aug † dicit in li. de Baptismo paruulorũ, q̃ ad hoc ualet baptismus, ut baptizati Chr̃o incorporent̃. Dic. * et 2. c. eccl. hier. illuminationem attribuit baptismo. & sup illud Ps. 22. super aquam refectionis, dicit gl. q̃ aĩa pctõrum ariditate sterilis, fœcundatur per baptismũ.

RESP. Dcđm q̃ per baptismũ aliquis regenerat̃ in spiritualẽ uitã, quæ est propria fidelium Christi, [n] sicut Apostolus dicit Gal. 2. Quod autẽ nunc viuo in carne, in fide uiuo filii Dei. vita autẽ nõ est, nisi membrorũ capiti vnitorum, a quo sensum, & motũ suscipiunt: & iõ [m] necesse est, q̃ per baptismum aliquis incorporetur Christo, quasi membrũ ipsius. [n] sicut autẽ a capite naturali deriuat̃ ad mẽbra sensus, & motus, ita a capite spirituali, quod est Christus, deriuat̃ ad mẽbra eius, sensus spũalis, qui consistit in cognitione veritatis, & motus spiritualis, qui est per gratiæ instinctũ. vñ Io. 1. dr̃, vidimus eũ plenũ gratiæ, & veritatis, & de plenitudine eius nos oẽs accepimus. & iõ consequens est, q̃ baptizati illuminentur a Christo circa cognitionem ueritatis, & fœcundentur ab eo fœcunditate bonorum operum per gratiæ infusionem. [n]

† Ii. 1. c. 26. a med. t. 7.

* c. 2. eccl. hier. par. 1. & 2.

* est gl. Cassiod super hunc locũ psal. 22.

concl. m

concl. p

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ adulti prius credentes in Christum, sunt ei incorporati mentaliter: sed postmodum cum baptizantur, incorporantur ei quoddammodo corporaliter, s. per visibile sacramentum, sine cuius proposito nec mentaliter incorporari potuissent.

AD II dicendum, q̃ doctor illuminat exterius per ministeriũ, catechizando: sed Deus illuminat interius baptizatos, præparans corda eorũ ad recipiendam doctrinam ueritatis, s̃m illud Ioan. 6. Est scriptum in prophetis, erunt oẽs docibiles Dei.

AD III dicendum, q̃ effectus baptismi ponit̃ fœcunditas, qua aliquis producit bona opera: non autẽ fœcunditas, qua aliquis generat alios in Christo, sicut Apostolus dicit 1. ad Cor. 4. In Christo Iesu per euangelium ego uos genui.

ARTICVLVS VI.

Vtrum pueri in baptismo consequantur gratiam & uirtutes

Sot. 4. s. d. 6. q. 1. ar. 4.

Por. 400

AD SEXTVM sic procedit̃. Vr̃ q̃ pueri in baptismo non consequantur gratiam, & uirtutes. Gratia. n. & uirtutes non habentur sine fide, & charitate: sed fides, ut Aug.* dicit, consistit in credentiũ uoluntate, similiter ẽt charitas consistit in diligentiũ uoluntate: cuius usum pueri nõ habẽt, & sic non [h] habent fidem, & charitatem. ergo pueri in baptismo non recipiunt gratiã, & uirtutes.

¶2 Præ. super illud Io. 14. Maiora horũ faciet, dicit Aug. † q̃ ex impio iustus fiat, in illo, sed non [h] sine illo Chr̃s operat̃: sed puer cũ non habeat usum liberi arbitrii, non cooperatur Christo ad suam iustificationem: immo q̃libet pro posse renititur.

4. d. 4. q. 1. art. 2. q. 1. 4. & 5. Et dist. 5. q. 2. art. 1. q. 2. cor. & ad 1 Et 2. q. 1. cor. Et dist. 18. q. 1. ar. 1. q. 1. ad 1. Et quol. 6. ar. 4.

22. q. 47. ar. 1 4. ad 3 & 4. dist. 4 q. 2. art. 2. q. 1. Et dist. 17. q. 1. ar. 3. q. 2. cor. & ad 3. Et dist. 18. q. 1. art. 3. q. 1. cor.

* epist. 23. non remote a fi. to. 2 † 1 ae. 72. 1 Io. a med. to. 9.

ergo

ergo non iustificatur per gratiam, & uirtutes.

¶3 Præt. Ro. 4. dr̃, Ei, qui nõ operat̃, h credenti autẽ i eum, qui iustificat impiũ, reputat̃ fides eius ad iustitiã, s̃m propositũ gratiæ dei: sed puer non est credens in eũ, qui iustificat impium. ergo non consequitur gratiam iustificantem, neque virtutes.

¶4 Præt. Quod ex carnali intentione agit̃, non vr̃ h habere spirituale effectũ: sed q̃que pueri ad baptismũ deferuntur carnali intentione, vt. s. corporaliter sanentur. non ergo consequuntur spiritualem effectum gratiæ, & virtutum.

[e] Enchir. ca. 52. ante fine. to. 3.

SED CONTRA est, q̃ Aug.* dicit in Enchir. Paruuli renascendo moriunt̃ illi pctõ, quod nascendo contraxerũt, ac per hoc ad illos ẽt pertinet qđ dr̃, Cõsepulti sum⁹ cũ illo per baptismũ in mortẽ (subdit autẽ) vt qũo Chr̃s surrexit a mortuis, per gloriã Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus: sc̃d nouitas vitæ est per gratiã, & virtutes. ergo pueri in baptismo gratiam, & virtutes consequuntur.

concl. m

RESP. Dicẽdũ, q̃ quidã antiqui posuerũt, q̃ pueris in baptismo non dantur gratia, & virtutes, sed imprimit̃ eis character Chr̃i, cuius virtute, cum ad perfectã ætatem venerint, cõsequunt̃ gr̃am, & virtutes. Sed [m] hoc patet esse falsum dupl̃r. [n] Primo qdem, q̃ a pueri, sicut & adulti, in baptismo efficiũtur membra Chr̃i, vñ necesse est, q̃ a capite recipiãt influxũ gratiæ, & virtutis. Sc̃o, quia s̃m hoc pueri decedentes post baptismum, nõ peruenerint ad vitam æternam: quia, ut dr̃ Rom. 6. Gratia dei est vita æterna. & ita non profuisset eis ad salutẽ, baptizatos fuisse. Causa autẽ erroris fuit, q̃ a nescierũt distinguere inter habitũ, & actũ. & sic videntes pueros inhabiles ad actus virtutũ, crediderũt eos post baptismũ nullatenus virtutẽ hre: sed ista impotentia operandi, non accidit pueris ex defectu habituũ, sed ex impedimẽto corporali: sicut etiam dormientes, quamuis habeãt habitus virtutum, impediuntur tamen ab actibus propter somnum.

concl. p

[e] Epist. 57. post med. tom. 2.

AD PRIMVM ergo dcđm, q̃ fides, & charitas cõsistũt in volũtate hoĩum, ita tñ q̃ habitus harũ, & aliarũ virtutũ requirunt potentiam volũtatis, quæ est in pueris: sed actus virtutũ requirunt actum voluntatis, qui non est in pueris. Et hoc mõ Aug.* dicit lib. de baptismo paruulorum, q̃ paruulum, etli nondum illa fides, quæ in credentium voluntate consistit, iam tamen ipsius fidei sacramentũ, quod scilicet causat habitum fidei, fidelem facit.

AD II dcđm, q̃ (sicut Aug. dicit in lib. de Charitate) nemo ex aqua, & Spiritusancto renascit̃ nisi volens, qđ non de paruulis, sed de adultis intelligẽdum est̃. Et sic̃ de adultis intelligendum est, q̃ hõ a Christo sine ipso non iustificat̃. Quòd autem paruuli baptizandi, prout viribus possunt, reluctãtur non eis imputatur: quia in tantum nesciũt qđ faciunt, vt nec facere videantur. vt Aug.* dicit in lib. de præscientia dei ad Dardanum.

AD III dcđm, q̃ (sicut Aug. dicit) paruulis mr̃ eccl̃a aliorũ pedes accõmodat, vt veniant, aliorum cor vt credãt, aliorũ lingua vt fateant̃. & ita pueri credunt, non per actum proprium, sed per fidem ecclesiæ, quæ eis communicatur. & huius fidei

ARTICVLVS VII.

Vtrum effectus baptismi sit apertio ianuæ regni cælestis.

Alb. mag. 4. d. 3. art. 7 Ferr. 4. cont. c. 59. Sot. 4. s. d. 6. q. 1. a. 5.

SVP. QVAE. LXIX. A R T. VII. Por. 401

INQ. 69. primis septẽ artic. nihil occurrit scribendũ, nisi q̃ septimo articulo notãdũ, q̃ aperire ianuã regni cælestis, per se primo est effectus mortis Chr̃i: attribuit ãt baptismo, eo q̃ in sui institutione cęli aperti leguntur. & quia sacrm est inchoans, quo ad vim obligatiuam a morte Chr̃i, & quia sufficienter causat aperitionẽ cęlicũ libet baptizato: dum tollit oẽm culpam, & pœnã tã personę q̃ naturæ, non statim assequendo totũ suum effectum, sed tpe congruo: ita q̃ (vt in ar. 3. patet) simul uirtute baptismi auferẽtur a iustis in resurrectione oẽs pœnalitates, ita virtute baptismi aperit ianua cælestis, tpe cõgruo exhibitura ingressum. & ppea baptizati ante mortem Chr̃i, nõ nisi post X̃pi mortẽ ingredi sunt regnum cęlorum. Et hoc uocat Auctor hre ecclã spem de introitu cælesti, & i hoc s̃m inebat baptizatus circumcisio: circũcisio. n. nõ habebat uirtutẽ tollendi oẽm pœnalitat. m, quã hẽt baptismus: quamuis ẽt dici possit, quòd baptismus ante mortẽ Christi, quia imperfecte configurabat morti Christi, utpote configurans Christo mortuo nõ in re, sed in fide, ita ẽt imperfecte aperiebat cælũ: ut litera respõsionis ad secundum sonat.

¶ Et hæc sine dicta pro dignitate baptismi, quantum enim spectat ad euentum, Christo mortuo, patuit ianua cælestis tã baptizato q̃ circumciso.

[e] Epist. 23. ad Bonif. nõ procul a fin. to. 2.

Beda Lu. 3. in ca. 10. secundum suũ ordin. tom. 2.

* art. 3. huius q.

† art. 1. & 2. huius quæst.

Erit

Universidad de Deusto
Biblioteca

rit baptizato ianuã regni cęlestis, inq̃tũ icorporat eũ passioni Chri, virtuté eius homini applicando.

AD II dcm, q̃ qñ passio Chri nõdũ erat realiter perfecta, sed solũ in fide credentium, baptism⁹ proportionaliter causabat ianuæ apertionem, nõ qñ dem in re, sed in spe: baptizati.n. tunc decedentes, ex certa spe introitum regni cęlestis expectebant.

AD III dcm, q̃ baptizatus non est obnoxius morti, & pœnalitatib. vitæ præsentis, pp reatũ personæ, sed propter statum naturæ: & ideo propter hoc non impeditur ab introitu regni cęlestis. qñ anima separatur a corpore per mortem, quasi iam persoluto eo, quod naturæ debebatur.

pur. e. 402

SVP. QVÆ. LXIX.
ART. VIII.
4. d. 4. q. 2. a. 3. q. 1. & 2. & d. 18. q. 1. art. 3. q. 1. cor.
S. bon. 4. sd. 4. q. 3. a. 1
Scot. 4. sd. 4. q. 7.
Ricar. 4. sd. 4. q. 3.
Mair. 4. sd. 4. q. 2.
Sot. 4. s. d. 6. q. 1. ar. 6.
Cap. 4. d. 5. q. 1. con. 2.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum baptismus habeat in oibus æqualem effectum.

AD octavvm sic proceditur. Videtur quòd baptismus non habeat in oibus æqualẽ effectũ. Effectus.n. baptismi est remotio culpæ: sed in q̃busdam plura pctã tollit q̃ in aliis. nã in pueris tollit solũ peccatũ originale, in adultis ãt & peccata actualia, i q̃busdã plura, in quibusdam utro pauciora. non ergo æqualem effectum habet b baptismus in oibus.

¶ 2 Præt. Per baptismum confe- H runt homini gratia, & virtutes sed quidã post baptismum vir habere maiorem gratiã, & perfectiorem virtutem, q̃ alij baptizati. non ergo baptismus habet æqualem effectum in b oibus.

¶ 3 Præt. Natura pficit p gram, sicut mã per formã: sed forma recipit in mã fm eius capacitatẽ. b cũ ergo in quibusdã baptizatis & pueris, sit maior capacitas nãlium q̃ in aliis, vt q̃ quidam maiorem gratiam consequantur, quàm alii.

¶ 4 Præt. Quidã in baptismo cõsequunt non solum spũalem salutem, sed & corporalem: sicut patet de Constantino qui in baptismo mũdatus est a lepra: non aũt oẽs infirmi corporalem salutem consequũtur in baptismo. baptismus ergo non habet æqualem b effectum in omnibus.

SED CONTRA est, quòd dicitur Ephes. 4. Vna fides, vnum baptisma. vniformis aut.m causæ est vniformis effectus. ergo baptismus habet æqualẽ K effectum in omnibus.

RESP. D cẽdũ, q̃ duplex est effectus baptismi, unus p se, & alius per accidẽs. Per se q̃dẽ effectus baptismi, est id, ad quod baptismus est institutus, s. ad regenerandum hoẽs in spũalem vitam: & m hũc effectum æqualiter facit in omnibus, qui æqualiter se habẽt ad baptismum: a vnde quia omnes pueri æqualiter se habent ad baptismum (quia nõ in fide propria, sed in fide ecclesiæ baptizãtur) omnes

concl. in

æqualem effectum percipiũt in baptismo. Adulti vero, qui per propriam fidẽ ad baptismũ accedũt, non æqualiter se habent ad baptismũ: quidam.n. cũ maiori, q̃dã cũ minori deuotione ad baptismũ accedunt: & ideo quidã plus q̃dã minus de gratia nouitatis accipiunt: sicut ẽt ab eodẽ igne accipit plus caloris, qui plus ei appropinquat: licet ignis quanto est de se, æqualiter ad oẽs suum calorem effundat. Effectus autẽ baptismi per accidẽs, est ad quẽ baptismus nõ est ordinatus, sed diuina uirtus, hoc in baptismo miraculose operatur: sicut illud Ro. 6. Vt ultra non seruiamus peccato, dicit glo. * Nõ hoc pstatur in baptismo, nisi forte miraculo ineffabili creatoris, vt lex peccati, q̃ est in mẽbris, prsus extinguatur. et tales effectus nõ æqualiter susciptuntur ab oibus baptizatis, ẽt si cũ æquali deuotione accedãt: sed dispensantur huiusmodi effectus, fm ordinem prouidentiæ diuinæ.q

est gl. Aug. l. 1. de pec. cat. merit. & remiss. c. 39. tom. 7. consl. p

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ minima gratia baptismalis suffic ẽs est ad delendum cuncta peccata vnde hoc nõ est propter maiorem efficaciã baptismi, q̃ in quibusdam plura, in quibusdam autem pauciora peccata soluit: sed propter cõditionem subiecti, q̃a in quolibet soluit quotcũq; inuenerit

AD II dicẽdum, q̃ hoc, q̃ in baptizatis maior, uel minor gratia apparet, potest dupliciter contingere. vno modo, quia vnus in baptismo percipit minorem gratiam, quàm alius, propter deuotionem maiorem, vt dictum est: * alio modo, quia etiam si æqualem gratiam percipiant, non æqualiter ea vtuntur: sed unus studiosius in ea proficit, alius per negligentiam, gratiæ dei deest.

In corp. art.

AD III dicendum, q̃ diuersa capacitas nãlium in hoibus, non est ex diuersitate métis, quæ per baptismum renouat̃, cum omnes hoies eiusdem speciei existentes in forma conueniant, sed est ex diuersa dispositione corporum. Secus autẽ est in angelis, qui differunt specie: & ideo angelis dant̃ dona gratuita, secundum diuersam capacitatem naturalium: non d autem hominibus. D. 5. 6.

AD IIII dicendum, q̃ sanitas corporalis nõ est per se effectus baptismi: sed est quoddam miraculosum opus prouidentiæ diuinæ.

ARTICVLVS IX.

Vtrum fictio impediat effectum baptismi.

ADNONVM sic pceditur. Vñ q̃ fictio non impediat effectũ baptismi. Dicit.n. Apost. Gal. 3. Quicumque in Chro baptizati estis, Chm induistis: sed omnes qui baptismũ Chri suscipiunt, bapt zant in Chro. ergo omnes induunt Christũ, quod est percipere baptismi effectum: & ita fictio nõ impedit baptismi effectum.

¶ 2 Præt. In baptismo operatur virtus diuina, q̃ potest nolunta tẽ hominis mutare in bonum: sed b effect⁹ cause agẽtis nõ po

SVP. QVÆ. LXIX.
ART. IX. ET X.
S. Bon. 4. sd. 6. q. 1. a. 2
Scot. 4 sd. 5. q. 1.
Ricar. 4. sd. 6. q. 2.
Duran. 4. sd. 6. q. 2.
Bacc. 4. sd. 5. q. 1.
Sot. 4. s. d. 6. q. 1. a. 7.
Cap. 4. d. 7 q. 1. c. u. 1.
Palud. 4. d. 4 q. 5

¶ Nart. 9. & 10. multa dicenda sũt specialiter pro doctrina decimi. Et primo de sensu conclusionis, secundo de necessitate tertio de modo apud Auctorem, quarto de rõe illius modi, & denum comparabitur aliis modis. Sensus in primis conclusionis est, non de eutu, sed de effectu baptismi recedente

Part. e. 403

4. d. 4. q. 1. ar. 1. q. 2. ad 3. & q. 3 art. 2. q. 1. p to. & d. 12. q. 2. ar. 1. q. 3. ad 3

recedente fictione qđ i notandũ est: qñ non tractat hic, an recedẽte fictione, baptizatus fiat filius regni, cõsequat remissionẽ: nullus.n. dubitat de hoc euentu: sed tractat, an in tali casu ex ui baptismi cõsequat baptizatus remissionẽ &c. & hic est sensus cõclusionis. Necessitas aũt talis assertionis est duplex. Prima est auctoritas Augustini in libro de baptismo, relata, & a Magistro sent. in 4. dist. 4 & a Gratiano de cõsecr. di. 4. c. tãe valere, & hẽ in hac litera, Tunc valere incipit ad saluté baptismus, &c. Vbi expresse Aug. dicit baptismũ ipsum valere ad saluté, recedẽte fictione: licet gl. ibidem contra textũ dicat oppositũ. Secunda, est rõ ex pctõ originali sũpta: qa si pctm originale nec tpe baptismi, neq; postea virtute baptismi remittit. sequit̃ q̃ numquam pctm originale huic hoi remissum fuerit. Et probatur sequela: qa non aliud a Chro instituti est remediũ ad remissionẽ peccati originalis, nisi baptismus, vt ergo nulli baptizato (q̃ tunc, vel post ea inter filios adoptionis est) baptismalis gra desit, docuit Aug. baptismũ recedente fictione ualere ad salutẽ. Quam doctrinã doctores posteriores adeo sunt venerati, & cõplexi vt non horruerint multas inde cõsequẽtes difficultates: & inde fateamur baptizatũ ficte non oportere confiteri recedente fictione de peccatis commissis ante baptismum. Augustini ergo tam suscepta auctoritas necessitat. Modus, quo hoc fieri Auctor tenet in hac litera, non est ille, qui sibi attribuitur: quem ipse olim in 4. sent. dist. 4. q. 3. art. 2. q. 3. tenuit. ibi siquidem opinatus est fieri hoc, quia character manebat disponens ad gratiam: hic autem opinatur hoc fieri quia character ut forma substantialis manet, & gratia sublato impedimento, quasi propr us effectus consequit, vt patet i ĺra. ¶ Vbi sunt duæ difficultates, una ad hominem, & altera ad rẽ. Ad hominem quidem, quia Auctor supertius tractans de charactere, posuit ipsum esse dispositionem remote ad gratiam, & non formam, ex qua fluit gratia, nde, & posuit illum in genere potentię, & subiective in intellect.: ex quo nõ est nata fluere gratia in essentia animæ. Ad rem vero, qñ character non se habet ad gram, ut forma ad consequens proprium: sed potius gratia est forma, ad quã comitatur mediante sacro character, eminentioris ordinis constat esse gratiam, qua diuinæ fumus naturæ consortes, q̃ character communis bonis & malis.

¶ li. 2. orth. fide. ca. 30.

¶ Ad euidentiam horum, sciendum est, coactum fuisse Auctorem ad hunc modum, ut saluaret Augustini doctrinam, cum tõi doctrina de causalitate sacrorum. non vi. n. posse intelligi aliquam, postquam desijt esse, habere suum effectum, nisi aliqualiter res illa remanserit: uidemus. n. in his, quæ proficiuntur, tamdiu durare motum projectorum, quamdiu uis proficientis aliquo modo manet siue in aere, siue in corpore projecto: nihil.n refert ad propositum. similiter uidemus posthumos ideo genitos mortuo patre, quia semen patris remansit in materno utero: & sic de aliis. unde eum baptismus desinat esse peracto sacramento, & time propter fictionem in baptizato non ualeat ad salutem, & inde ad duos annos recedente fictione ualeat idem baptismus ad salutem, quòd nihil aliud est, quàm cõferre illatu remissionem, quam fictio impedit tunc fieri: hoc.n. significat baptismum valere ad salutẽ, pñs est, q̃ baptismus aliquo mõ remaneat, seu aliquid habeat, aut reliquat manens, ratione cuius ualorem, seu effectum consequatur post biennium. Hac necessitate satisfaciendi hois more humano, cõpulsus auctor accommodationẽ hãc similitudinariã, quam in l ter a habes, adinuenit.

¶ Vnde non oportet laborare ad saluãdũ hunc proceſſum, ut propriũ, seu ex propriis: sed intelligendus est, ut accommodatio quædã similitudinaria ad manudecendũ intellectũ nouitiorũ, ut percipiant quò baptismus recedente fictione incipit valere ad salutẽ Sciuit.n. Auctor, gratiã propriã bonis, nõ consequi characterẽ cõem bonis, & malis, ut proprius effectus sequitur formã: cum hoc tam manifestũ sit, ut minimi. theologi sciant. Vnde nõ proprie voluit intelligi, sed fm similitudinem, ut sicut in naturalibus cessante causa remanente tamen forma, statim habentur consequentia, nisi adsit impedimentum, & si impedimentum adfuerit, consequentia illa statim, cum remotum fuerit habentur propter remansionẽ formæ, ad quam nata erant sequi, ita in supernaturalibus sacramenti baptismi, cum generatur Christianus quo ad esse de familia Christi, seu quod idem est, quo ad esse membrum Christianæ rehgionis, suscipit per baptismum charactẽrem, ut forma qua constituitur in tali esse: nam charactere formaliter homo est Christianæ religionis membrum, est de familia Christi, & hmõi formam natum est ex diuinæ largitatis ordine consequi infusionem gratiæ remissiuæ ois culpæ, & omnis pœnæ, nisi obex fictionis obstiterit, & propterea cessante fictione, sequetur infusio gratię remissiuæ culpæ, & pœnæ, propter præsentem formam charactẽris, ad quem sm ordinem diuinæ largitatis nata est sequi infusio gratiæ baptismalis. Tenet itaque character utrumque locum, & dispositionis, & formæ, diuersimode considerato baptismate. nam baptismus inquantum generatiuus est filiorum adoptionis, gratiam habet pro principali effectu, ut forma: inquantum uero generalius est Christiani (hoc est membri Christianæ religionis, seu familiæ) habet pro principali effectu charactẽrem: qui pro eo q̃ infallibili ordine annexam habet gratiam. si fictio non impedit, & recedente fictione annecti sibi vendicat gratiam, formę substantiali assimilatur. Pro eo vero quòd annexio gratię nouam exigit principalis agentis infusionem, recedente fictione, dispositioni magis assimilatur, quę secundum infallibilem causarum ordinem cessante impedimento, ad terminum ducit. Vnde uana videtur solicitudo quęrentium, quid, aut quomodo operetur character recedente fictione ad gratiam baptismalem.

¶ Et ex his patet solutio difficultatum motarum, tam ad hominem, q̃ ad rem. Et quarto loco propositum expedigum simul est. De quinto autem pertranseũdum vt qñ in solis uerbis dissensio forte est inter diuersos doctores: nullum.n. puto fanę mentis apud se credidisse, gram cessante fictione comitari charactẽrem, sine noua Dei actione gratiæ baptismalis infusiua. ¶ In responsione ad sm, & tertium aduertendum est, in ficte baptizato, inueniri diuersorum temporum peccata, scili-

concl.

ces

eet peccata p̄sentia, & futura, & p̄sentia inueniri dupliciter intelligi, vel pp̄ perseuerantiā maculæ, aut actualis commissionis simul cum baptismo, uel pp̄ ipsum impedire sacri effectum. Inter quæ tanti refert, q̄ sola fictio (quæ nihil aliud vī quam impeditio gię) per pœnitentiam delenda est, cum peccatis commissis post baptismū reliqua aūt p̄ baptismi valorē recedente fictione delentur. Ad hoc.n. vī deseruire litera, dicens, Et ēt simul existentium cum baptismo: excipitur aūt sola fictio, qm̄ ipsa est, quæ contrariatur sacramento: nec puto fictionis peccato intelligendum in proposito crimen illud, quod fundat fictionē (puta incredulitatē) sed ipsam malam susceptionē sacri, quæ sacrilegij species est: hic enim actus est proprie fictio: quoniam isto actu monstrat, qui baptizatur se uelle quod non vult. Et confirmatur hoc ex uerbis Aug. dicentis, Cum illa fictio ueraci confessione recesserit, quę corde in malitia, uel sacrilegio perseuerante, peccatorum ablutionem non sinebat fieri: ex hoc.n. q̄ nullam speciem peccati fictioni tribuit, nisi sacrilegium, insinuat se vī quid sit illa fictio. Et hinc sequit q̄ talis fictus sufficienter confiteretur, dicendo se injuriam fecisse baptismo, ponendo illi obicem peccati mortalis, & confitendo commissa post baptismum.

¶ Aduerte quoque aliud esse dimidiam a Deo expectare veniam, & aliud esse uariis mediis a Deo expectare ueniam. Primum est impium sm̄ hic docemur, dū baptizatus, per medium pœnitentiæ, & per medium baptismi simul a Deo expectat uenię am. Cogitur aūt aliquis simul medium recurrere: quia credimus præcedentia peccata remitti, quę ad culpam, & pœnam totaliter (hoc.n. continet gratia baptismalis) fictionem vero cum posterioribus peccatis remitti quidem quo ad culpam, quo ad pœnam vero non nisi quantum sacro pœnitentiæ remittitur. Vñ apparet falsitas allegatæ supetius glossæ, præter id, q̄ est contra textum.

*alias, ecclesię conformari.

Porr.o. 304 4.d.4.q.3. ar.2.q.3.& dī.17.q.3. ex.4.q.1.

*li.1.de baptis. cont. Donat.ca. 2.ante me. 10.7.

¶Alias, abolitionem.

*q.66.a.9

A Aūt aliquid generatur, simul cum forma recipit effectum formę, nisi sit aliquid impediens, quo remoto forma rei generatæ perficit suum effectum: sicut simul cum corpus graue generatur, mouet deorsum, nisi sit aliquid prohibens, quo remoto statim incipit moueri deorsum. Et similiter q̄n aliquis baptizatur, accipit characterē, quasi formā, & consequit proprium effectū, qui est gra remittens oia peccata. Impeditur aūt q̄nq; per fictione: vñ m oportet q̄ remota ea p̄ pœnitentiā, baptismus statim consequatur suum effectum. n

B AD PRIMVM ergo dcm, q̄ sacm baptismi est opus Dei, & nō hois: & iō nō est mortuū in ficto q̄ sine charitate baptizat.

C AD II dcm, q̄ ficto non remouetur per baptismū, sed p̄ pœnitentē subsequentem, qua remota, baptismus aufert culpam, & reatum oim peccatorū præcedentium baptismum, & ēt simul existentium cum baptismo. vñ Aug. *dicit in lib. de baptismo: Soluitur hesternus dies, & quicquid supereſt, soluit & ipsa hora, momentūq; añ baptismū, & in baptismo: deinceps aūt continuo reus esse incipit, & sic ad baptismi effectū consequendū concurrit baptismus, & pœnitentia, sed baptismus sicut cā per se agens: pœnitentia sicut causa per accidēs ideſt remouens prohibens.

D AD III dcm, q̄ effectus baptismi non est tollere peccata futura, sed præsentia, uel præterita, & iō recedente fictione peccata sequentia remittuntur quidem, sed per pœnitentiā, nō per baptismum. Vñ non remittunt quātū ad totū reatū, sicut peccata præcedētia baptismū.

E QVAESTIO LXX.

De circumcisione, quæ præcessit baptismum, in quatuor artic. diuisa.

F DEINDE considerandum est de præparatoriis ad baptismum. Et primo de præparatorio, quod præcessit baptismum, ideſt, de circumcisione. Secūdo, de præparatoriis, q̄ concurrunt simul cū baptismo ſde catechismo, & exorcismo.

Circa

Circa primum quæruntur quatuor.

¶Primo, Vtrum circumcisio fuerit præparatoria, & figuratiua baptismi.

¶Secundo, De institutione ipsius.

¶Tertio, De ritu eius.

¶Quarto, De effectu ipsius.

ARTICVLVS I.

Vtrū circumcisio fuerit p̄paratoria & figuratiua baptismi.

Alb.mag.4.d.1.ar. Scot.4.s.d.2.q.1.ar.1.

Porr.o. 406 Sup.q.68. ar.1.a d.1 Et 1.2.q6. 102.art.5. cor.& ad 1 & 3. Et 4. d.1.q.2.a. 1.q.1.cor. Et d.2.q.1 ar.2.ad 1. & Rom.2. lec.2.& le. 4.

A D PRIMVM sic proceditur. Vī q̄ circumcisio non fuerit præparatoria, & figuratiua baptismi. Omnis.n. figura hēt aliquā hsimilitudinē, cum suo figurato: sed circumcisio nullam hēt similitudinem cum baptismo. ergo uī q̄ non fuerit præparatoria, & figuratiua baptismi.

B ¶2 Præter. Apostolus dicit primæ Cor. 10. de' antiquis patribus loquens, q̄ oēs in nube, & mari baptizati sunt: non aūt dicit, q̄ in circumcisione baptizati sint. ergo protectio columnæ nubis, & trāsitus maris rubri, magis fuerunt h p̄paratoria ad baptismum, & figuratiua ipsius, quām circumcisio.

*q.38.ar.1 2.&c.

C ¶3 Præ. Supra dictū est, q̄ baptismus Ioannis fuit præparatorius ad baptismū Chri: si ergo ēt circūcisio fuit p̄paratoria, & figuratiua baptismi Christi uidetur quòd baptismus Ioannis fuerit superfluus quod est inconueniens. non ergo circumcisio fuit h præparatoria, & figuratiua baptismi.

SED CONTRA est, q̄ Apost. dicit Col. 2 Circumcisi estis circumcisione non manufacta, in expoliatione corporis carnis, sed circumcisione Christi, consepulti ei in baptismo.

RESPON. Dcm, q̄ baptismus dī sacrum fidei: inquantum. sin baptismo sit quædam fidei professio, & per baptismum agregatur hō congregationi fidelium. eadem aūt ē est fides nostra, & antiquorum patrum, sm illud Apost. 2. Cor. 4. Habentes eundem spiritum fidei, credimus. Circumcisio āt erat quædā protestatio fidei. uñ dī Rom. 4. q̄ Abraham accepit circumcisionem tamquam signaculum fidei, unde, & per circumcisionem antiqui aggregabantur collegio fidelium. unde manifestū est, quòd m circumcisio fuit præparatoria ad baptismū, & præfiguratiua ipsi n. sm quòd antiquis patribus oia in figuram futuri contingebant (ut dī primę Cor. 10.) sicut, & fides eorū erat de futuro.

D

concl.m

AD PRIMVM ergo dicēdū, q̄ circumcisio habebat similitudinem cum baptismo, quantū ad spiritualem effectum baptismi. nā sicut per circūcisio né auferebatur quædam carnalis pellicula, ita per baptismū homo expoliat a carnali conuersatione.

E

AD II dcm. q̄ protectio colūnę nubis, & transitus maris rubri, fuerunt quædā figuræ nī baptismi, quo renascimur ex aqua significata p mare rubrū, & spūsctō significato p colūnā nubis: nō āt p hęc fiebat aliqua p̄fessio fidei, sicut p circūcisionē & iō pdicta duo erāt tm figuræ, & nō sacra. Circūcisio aūt erat ēt sacm p̄paratorium ad baptismū: min* tū expresse signās baptismū, quātū ad exteriora, q̄ prędicta. & iō apostolus potius fecit mentionem de prædictis, quam de circumcisione.

*In ista solu. & in ar gum.

*alias p̄ temtibus.

AD III dcm, q̄ baptismus Ioannis fuit præparatorius ad baptismū Christi quantum ad exercitium actus: sed circumcisio quantū ad professionē fidei, q̄ requirit in baptismo, sicut dictū est. * In cor.a.

ARTICVLVS II.

Vtrum circumcisio fuerit conuenienter instituta.

Alb.mag.4.d. 3.art.7 Sor.4.s d.5.q.vni.ar.12. Palud.4.d.1.q.4.

Porr.o 406 1. 2.q.103. ar.5.ad 1. Et q. 103. ar. 1. ad 3. Et 4.di. 1. ar.2.q6.4. cor. Et q6. 2.art. 1.q. 3. per to. *ar. præc.

A DSECVNDVM sic procedit. Vī q̄ circumcisio fuerit inconuenienter instituta: sicut.n. dictū est, *in circumcisione fiebat quędā fidei professio: sed à pcō primi hois nullus umquam saluari potuit, nisi per fidē passionis Chri, sm illud Rom. 3. Quē proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius, h ergo statim post peccatū primi hois, circūcisio instituī debuit, & nō tpe Abrahæ.

¶2 Præt. In circumcisione hō profitebat obseruantiā ueteris h legis, sicut in baptismo, p̄fitet obseruātiā nouæ legis, uñ Apost. dicit Gal. 5. Testificor oī hoī circumcidēti se, qm̄ debitor est uniuersæ legis faciendæ: sed legalis obseruātia nō est tradita tpe Abrahæ, sed magis tpe Moysi. ergo incōuenienter instituta est circumcisio tempore Abrahæ.

¶3 Præ. Circūcisio fuit figuratiua, & p̄parativa baptismi: sd baptism* exhibet oīb* populis. sm illud Mat. vlt. Euntes docete oēs gentes, baptizātes eos. ergo circūcisio nō debuit institui, ut obseruāda tm ab uno populo iudæorū, sed ab oībus populis.

¶4 Præ. Carnalis circūcisio dēt h rīdere spūali, sicut figura figurato: sed spūalis, circuncisio, quæ fit p Christum, indifferenter conuenit utrique sexui: quia in Chro Iesu non est masculus, & femina, vt dī Gal. 3. ergo inconuenienter est circuncisio instituta, quæ competit solis maribus.

SED CONTRA est, q̄ sicut legitur Gen. 17. circūcisio est instituta à Deo, cuius perfecta sūt opera.

RESP. dcm, q̄ (sicut dictum est*) circuncisio erat præparatoria ad baptismum, inquantū erat quædā p̄fessio fidei Chri, quā ēt nos in baptismo profitemur. Inter antiquos aūt p̄fes primos Abraham promissionē accepit de Chro nascituro, cū dictū est ei Gen. 22. In semine tuo bn̄dicentur oēs gētes terrę. Ipse ēt primus se à societate infidelium segregauit, sm mandatum dei dicentis sibi, Egredere de terra tua, & de cognatione tua: & iō mcō- concl.m uenienter circuncisio fuit instituta in Abraham. n

* ar.præc.

AD PRIMVM ergo dcm, q̄ immediate post peccatū primi parētis, p̄p doctrinam ipsius Ade, qui plene instructus fuerat de diuinis, adhuc fides, & rō nālis intm uigebat in hoīe, q̄ nō oportebat determinari hoibus aliqua signa fidei, & salutis: sed unusquisq; pro suo libito fidem suam aliquibus * signis protestabat: sed circa tempus Abrahę, diminuta erat fides, plurimis ad idolatria declinālibus obscurata ēt erat rō nālis p per argm̄ carnalis cōcupiscentię vsq; ad peccatū cōtra nām: & iō conueniēter tūc, & tō añ fuit instituta circūcisio ad p̄fitēdū fidē, & ad minuēdū carnalē cōcupiscentiā.

*alias p̄ temtibus.

AD II dcm, q̄ legalis obseruantia tradi nō debuit, nisi populo iā congregato: quia lex ordinat ad

ad bonũ publicũ, vt in ſcḋa parte dictũ eſt. * Populus aũt fidelũ cõgregand⁹ erat aliquo ſigno ſenſibili, qđ eſt neceſſariũ ad hoc, q̃ hoies i quacũq; religione aduenẽt, ſicut Aug. † dicit cõtra Fauſt. & iõ oportuit prius inſtitui circũciſionẽ, q̃ lex daret. Illi aũt pres, q̃ fuerũt añ legẽ, familias ſuas inſtruxerunt de diuinis, p̃ modũ paternę admonitionis. vñ, & dñs dicit de Abrahã, ſcio q̃ p̃ceptur⁹ ſit filiis ſuis, & domui ſuę poſt ſe, vt cuſtodiant viam dñi.

1.2.q8.90. ar.2.

† li.19.c. 17.in fine. q9.9.

AD III dcḋm, q̃ baptiſmus in ſe cõtinet p̃fectionẽ ſalutis, ad quã deus oẽs hoies vocat, ſm illud 1. Tim.2. Qui vult oẽs hoies ſaluos fieri: & iõ baptiſmus oibus populis proponit. Circũciſio aũt non cõtinebat perfectionẽ ſalutis, ſed figurabat ipſam vt fiendam per Chm̃, qui erat ex iudæorum populo naſciturus: & iõ illi ſoli populo data eſt circũciſio.

AD IIII dcḋm, q̃ circumciſio inſtituta eſt, vt ſignũ fidei Abrahę, q̃ credidit ſe patrẽ futurũ Chri ſibi repromiſi: & iõ cõueniẽter ſolis marib. competebat. Peccatum ẽt originale, contra quod ſpãliter circunciſio ordinabat, a patre trahitur, non a matre, vt in ſecunda parte dictũ eſt: * ſed baptiſmus continet virtutem Chri, qui eſt vniuerſalis cã ſalutis omnium, & remiſſionem omnium peccatorũ.

* 1.2.q.81 art.5.ad 2. & artic. 1. ad 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum ritus circumciſionis fuerit conueniens.

parr.e.

ADTERTIVM ſic proceditur. Vr̃ q̃ ritus circumciſionis ñ fuerit cõueniẽs. Circũciſio. n. (ſicut dictũ eſt*) h fidei q̃dam profeſſio eſt: ſed fides in vi apprehenſiua exiſtit, cuius opationes maxime apparẽt in capite. ergo magis debuit ſignũ circũciſionis dari in capite, quàm in membro generationis.

4 07 1. di. 1. 2. ar. 2. q. & ar. 3. q. 2. & 3. & Ioã. 7. Ie. 2. Et Ro. 4. lect. 2. * ar. 1. & 2. huius q.

¶ 2 Præt. Ad vſum ſacrorum aſſumimus ea, quorũ eſt cõior vſus: ſicut aquam ad abluendum, & panẽ ad reficiendum: ſed ad incidendum cõius vtimur cultello ferreo h quàm petrino. ergo circũciſio nõ debuit fieri cultello petrino.

¶ 3 Præt. h Sicut baptiſmus inſtituit in remediũ originalis pcti, ita ẽt circumciſio, ſicut Beda dicit: * ſḋ baptiſmus nõ differt vſq; ad octauũ diẽ (ne pueris periculũ dinationis immineat p̃ originale pctm̃, ſi nõdũ baptizati decedãt) qñque ẽt traditur baptiſmus poſt octauũ diẽ. ergo circumciſioni nõ debuit determinari octauus dies, ſed debebat qñque præueniri, ſicut etiam quandoque tardabatur.

* In hom. circũciſionis iter prẽci. & med. in hom. totius anni reperies.

SED CONTRA eſt, q̃ Roma. 4. ſuper illud, & ſignum accepit circumciſionis, determinatur in * gl. prædictus circumciſionis ritus.

* in gl. or. ſup illud, Signum accepit circũciſionis. † ar. p̃ced. huius q̃ſt. *conel. m*

RESP. dcḋm, q̃ (ſicut dictum eſt†) circumciſio quoddam ſignum fidei eſt, inſtitutum a deo, cui⁹ ſapientiæ non eſt numerus: determinare aũt conueniẽtia ſigna, eſt ſapientiæ opus: & iõ concedendum eſt, q̃ m ritus circumciſionis fuit cõueniẽs. n

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, q̃ circũciſio cõueniẽter fiebat in mẽbro gñationis. Primo q̃dem: q̃a ſignũ erat fidei, qua Abrahã credidit Chm̃ ex ſuo ſemine naſciturũ. Scḋo, q̃a erat i remediũ pcti originalis, q̃ p actũ gñationis traducit. Tertio, quia ordinabat ad diminutionẽ carnalis concupiſcẽtię quæ præcipue in membris illis viget, propter abũdantiam delectationis venereorum.

AD II dicẽdũ, q̃ cultellus lapideus nõ erat de neceſſitate circũciſionis: vñ nõ inuenit tale inſtrm̃ p̃cepto diuino determinatũ: neq; ẽt cõiter tali inſtio iudæi vtebant ad circũcidẽdũ, ſicut neq; mõ utuntur. Legunt tñ aliquæ circũciſiones famoſę, cultello lapideo factæ: ſicut legit Exod. 4. q̃ tulit Sephora acutiſsimã petrã, & circuncidit p̃putiũ filii ſui, & Ioſue 5. dr: Fac tibi cultellos lapideos, & circuncide ſcḋo filios Iſrael; per q̃ figurabatur circunciſionem ſpũalem eſſe fiendam per Chriſtũ, de quo dicitur 1. Cor. 10. Petra autem erat Chriſtus.

AD III dcḋm, q̃ octauus dies determinabat circunciſioni: tum p̃ p̃ myſteriũ, q̃a in octaua ętate (q̃ erit ætas reſurgentiũ) quaſi in octauo die pficit p Chm̃ ſpũalis circunciſio, qñ auferet ab electis nõ ſolũ culpã, ſed ẽt oẽm pœnalitatẽ: tũ ẽt p̃p̃ teneri tudinẽ infantis ante octauũ diẽ. vñ ẽt de aliis animalibus Leu. 22. p̃cipit, bos, ouis, & capra, cũ genita fuerint, ſeptẽ diebus erunt ſub vbere matris ſuæ, die aũt octauo, & deinceps offerri poterunt dño. Erat ãt octauus dies de neceſſitate p̃cepti: ita. ſ. q̃ octauũ diẽ p̃termittẽtes peccabant, ẽt ſi eſſet ſabbathũ ſm illud Io. 7. Circũciſionẽ accipit hõ in ſabbatho vt non ſoluat̃ lex Moyſi: non tñ erat de neceſſitate ſacri: quia ſi aliqui omittebant octauum diem, poſtea poterũt circũcidi: quidã ẽt dñt, q̃ p̃p̃ periculũ imminãtis, mortis poterat octauus dies pueniri, ſḋ hoc nec ex auctoritate ſcripturę, nec ex cõſuetudine iudæorũ hr̃i põt. vñ melius dcḋm eſt, ſicut ẽt Hug.* de ſan. Vic. dicit, q̃ octau⁹ dies nulla neceſſitate p̃ueniebat. vñ ſup illud Prou. 4. Vn genit⁹ erã cõrã mr̃e mea, dicit gl. † q̃ alius Berſabee paruulus nõ cõputatur: quia ante octauum diẽ mortuus, noiatus non fuit, & per cõſequens nec circũciſus.

* Poteſt colligi ex li. 1. de ſacram. par. 12. c. 2. † Gl. ordin. ibid.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum circunciſio conferebat gratiam iuſtificantem. por.e.

S. bon. 4. ſ d. 1. q. 3.	*Scot. 4. ſ d. 1. q. 6.*	408
Rieca. 4. ſ d. 1. q. 3.	*Sot. 4. ſ. d. 2. q. 1. ar. 4.*	
Cap. 4. d. 2. q. 1. cor. 2.	*Palud. 4. d p. q. 5. ar. 1. 2.*	

ADQVARTVM ſic p̃cedit. Videtur quòd circunciſio non conferebat gratiã iuſtificãtem dicit enim Apoſt. Gal. Si ex lege h eſt iuſtitia, Chriſtus gratis mortuus eſt, ideſt ſine cauſa ſed circũciſio erat quædam obligatio legis implendæ, ſm illud Gal. 6. Teſtificor omni homini circumcidẽti ſe, qm̃ debitor eſt uniuerſæ legis faciendæ ergo ſi ex circunciſione eſt iuſtitia, Chriſtus gratis, ideſt ſine cauſa, mortuus eſt, ſed hoc eſt incõueniẽs. nõ ergo ex circũciſione erat gr̃a iuſtificans à peccato

Sup. q. 62. ar. 6. ad 3. & 4. diſt. 1. q. 1. art. 4. & ueri. qõ. 28. ar. 2. ad 12. & to. 4. lec. 2. & c. 9 le. 5.

¶ 2 Præt, Ante inſtitutionem circunciſionis ſola fides ad iuſtificationem ſufficiebat: dicit. n. Greg. in Moral. † Quod apud nos ualet aqua baptiſmatis, hoc egit apud ueteres pro paruulis ſola fides: ſed uirtus fidei non eſt imminuta per mandatum circunciſionis. ergo ſola fides paruulos iuſtificabat, & non h circunciſio.

† lib. 4. c. 8. circa med.

¶ Præt, Ioſue 5. legitur, q̃ populus, qui natus eſt in deſerto per quadraginta annos, incircunciſus fuit, ſi ergo per circũciſionem auferebat̃ peccatũ originale

originale, uidetur q̃ omnes, qui in deſerto mortui ſunt, tam paruuli q̃ adulti, fuerint damnati. & eadem obiectio eſt de pueris, qui moriebantur ante octauum diem circunciſionis: quia præueniri nõ debebat, vt dictum * eſt.

Ar. præce. q. 3. argu.

¶ 4 Præt. Nihil impedit introitũ regni cælestis, ni ſi peccatũ: ſed circunciſi ante paſſionẽ Chriſti impediebantur ab introitu regni cælestis. nõ ergo p̃ circunciſionem homines iuſtificabant̃ a peccato.

¶ 5 Præt. peccatum originale nõ dimittitur ſine actuali. quia impiũ eſt à deo dimidiam ſperare ueniam, ut Aug*. dicit: ſed b nuſquam legit̃, q̃ per circunciſionem remitteretur actuale peccatũ. ergo etiam, neque originale per eam dimittebatur.

In li. de uera. & fal. pẽit. c. 9. nõ lõge a pri. cit. tom. 4. Li. 2. de nupt̃iis & cõcup. c. 11. in fi. 10. 7. * alias, quę erat ſigna cultũ iuſtitię fidei ad purgationem ualebat magis & par tuulis &c. diſt. 1. in §. penul. Glo. or. ſu per illud, ſignum ac cepit circũ ciſionis.

SED CONTRA, eſt q̃ Aug. † dicit ad Valerium cõtra Iulianũ, Ex quo inſtituta eſt circũciſio i populo dei, * q̃ erat ſignaculũ fidei iuſtitiæ dei, ad ſãctificationẽ purgat oís ualebat paruulis originalis veteriſq; peccati: ſicut & baptiſm⁹ ex illo cępit valere tpe ad inouationẽ hoís, ex quo inſtitutus eſt.

RESPON. Dcḋm, q̃ ab oĩbus cõiter ponitur, q̃ in circũciſione peccatũ originale remittebat̃, Qui dã tñ dixerunt, q̃ nõ cõferebat̃ gratia, ſed ſolũ auferebatur peccatũ, qđ Magiſter ponit in prima diſt.* 4. ſent. & Rom. 4. in gloſ. † ſed hoc non põt eſſe: q̃a culpa nõ remittit̃ niſi p̃ gratiã, ſm illud Roman 3. Iuſtificati gratis p̃ gratiã, &c. & ideo alii dixerunt, q̃ per circunciſionẽ cõferebat̃ gratia, quam ad effectus remiſſionis culpæ. ſed non quantum ad effectus poſitiuos, ne cogerentur dicere, q̃ gratia in circũciſione collata ſufficiebat ad implẽdũ mandata legis, & ita ſuperfluus fuerit aduentus Chri; ſed hæc ẽt poſitio ſtare nõ põt. primo q̃dẽ, q̃a p̃ circũciſionẽ dabat̃ pueris facultas ſuo tpe pueniendi ad gloriã, quæ eſt ultimus effectus poſitiuus gratiæ. ſcḋm, q̃a priores ſunt naturaliter ſm ordinẽ cauſę formalis effectus poſitiui, q̃ priuatiui licet ſm ordinẽ cauſę materialis ſit ecõuerſo. for ma. n. non excludit priuationẽ, niſi informãdo ſubiectũ. & ideo alii dixerũt, q̃ in circunciſione cõferebat gratia ẽt quantũ ad aliquẽ effectũ poſitiuũ qui eſt facere digno uitæ æternæ, ſed nõ quãtũ ad oẽs effectus: q̃a nõ ſufficiebat reprimere concupiſcẽtiã fomitis, nec ad implẽdũ mãdata legis. f qđ ẽt aliq̃n mihi viſum eſt: ſed diligẽter cõſideranti apparet hoc nõ eſſe uerũ: quia minima d gratia põt reſiſtere cuilibet cõcupiſcẽtię, & uitare oẽ peccatũ mortale, qđ cõmittitur in trangreſſione mãdatorũ legis: minima. n. charitas plus diligit deũ, q̃ cupiditas millia auri, & argẽti. & iõ dcḋm eſt, q̃ m in circũciſione conferebat̃ gratia quãtũ ad oẽs d gratiæ effectus, aliter tñ q̃ in baptiſmo n Nã in baptiſmo cõferr̃ gratia ex uirtute ipſius baptiſmi, quam hẽt inquãtũ eſt inſtrumẽtũ paſſionis Chri iã perfectæ. * in circũciſione aũt cõferebat gratia non ex uirtute d circũciſionis, ſed ex uirtute fidei paſſionis Chri, cuius ſignũ erat circũciſio: ita. ſ. q̃ homo, q̃a accipiebat circũciſionẽ, p̃fitebat̃ ſe ſuſcipere tale fidẽ. uel adultus p̃ ſe, uel alius p̃ paruulis. vñ & Apoſtolus dicit Ro. 4. q̃ Abrahã accepit ſignũ circũciſionis, ſignaculũ iuſtitiæ fidei, quia. ſ. iuſtitia erat ex fide ſignificata, non ex circunciſione ſignificante. & quia baptiſmus operatur inſtrumẽtaliter in uirtute paſſionis Chri, non aũt circunciſio iõ baptiſm⁹ iprimit characterẽ incorporãtẽ hoiem Chro, & copioſiorẽ gratiã confert q̃ circunciſio: maior. n. eſt effectus rei iam præſentis, quàm ſpei.

D. 344.

Dam. li. 4. ca. 26. cir ca prin. in l. q. ſup. Ioſue, c. 6. a medio, tom. 4.

Vbi nõ ponit S. Thomas ſignũ retractationis in ne atribuas ei retractationem. D. 684. *conel.* D. 342.

Aliat circũciſio autem cõferebat gratiã, inquãtum erat ſignũ fidei paſſionis Chriſti futuræ.

AD PRIMVM ergo, q̃ ſicut ante inſtitutionẽ circũciſionis, ſola fides Chri futuri iuſtificabat tã pueros q̃ adultos, ita ẽt & circunciſione d data: ſed antea nõ requirebatur aliquod ſignũ, p̃teſtatiuũ huius fidei: quia nõdũ hoies fideles, ſeorſum ab infidelibus cœperant aduari ad cultum unius dei: probabile tñ eſt, q̃ parentes fideles pro paruulis natis & maxime in periculo exiſtentibus, aliquas preces profunderent, uel aliquam benedict onem eis adhiberent (quod erat quoddam ſignaculũ fidei) ſicut adulti p̃ ſeipſis preces, & ſacrificia offerebãt

AD II dcḋm, q̃. populus in deſerto p̃termittẽs mãdatũ circũciſionis excuſabat̃: tũ, q̃a neſciebant qñ caſtra mouenda erant: tũ, quia (ut Damaſ. dicit) nõ neceſſe erat eos aliq̃ ſignũ diſtinctionis habere, cũ ſeorſũ ab alijs populis habitabãt. & tñ, vt Au. † dicit, inobediẽtiã incurrebant, qui ex cõẽptu p̃termittebant. Vr̃ tñ, q̃ nulli incircũciſi mortui fuerint in deſerto: quia, vt in pſalm. 103. dr̃ non erat in tribubus eorũ infirmus: ſed illi ſoli vãr, mortui in deſerto, qui fuerant in ægypto circunciſi: ſi tñ aliqui incircunciſi, mortui ſunt, eadem rõ eſt de his, & de his, qui moriebantur ante circunciſionis inſtitutionẽ: quod ẽt intelligendũ eſt de pueris, q̃ moriebantur ante octauum diem tempore legis.

AD IIII dicendum, q̃ in circunciſione auferebat originale peccatum ex parte perſonæ: remanebat tñ impedimentum intrandi in regnum cęlorũ ex parte totius naturæ: quod fuit ſublatũ per paſſionẽ Chri. & ideo ẽt baptiſmus ante paſſionem Chri nõ introducebat i regnũ: ſed & circũciſio, ſi haberet locũ poſt paſſionẽ Chri, introduceret i regnũ.

AD V dicendum, q̃ adulti quando circũcidebantur, conſequebantur remiſſionem, nõ ſolum originalis peccati, ſed etiam actualium peccatorũ: nõ tñ ita quòd liberarentur ab omni reatu pœnæ, ſicut fit in baptiſmo, in quo cõfert copioſior gr̃a.

QVAESTIO LXXI.

De præparatorijs, quæ ſimul concurrunt, cum baptiſmo, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de præparatoriis quæ ſimul concurrunt cum baptiſmo.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum catechiſmus debeat præcedere baptiſmum.

¶ Secundo, Vtrum baptiſmum debeat præcedere exorciſmus.

¶ Tertio, Vtrum ea, quæ aguntur in chatechiſmo, & exorciſmo, aliq̃d efficiant uel ſolũ ſignificẽt.

¶ Quarto, Vtrum baptizandi debeant catechizari uel exorcizari per ſacerdotes.

ARTICVLVS I.

Vtrum cathechismus debeat præcedere baptismum.

Sor.2. 4.d.6.3.q. ar.2.q.1.

AD PRIMVM sic proceditur. Vī q̄ cathechismus non debeat præcedere baptismū. Per baptismū.n. regenerantur homines in uitam spiritualē: sed prius homo [h] accepit uitam quam doctrinā. non ergo prius debet homo catechizari. i. doceri, quam baptizari.

¶ 2 Præt. Baptism⁹ exhibet ñ solū adultis, sd̄ ét pueris. Nīqui nō sunt doctrinæ p̄ceptibiles: eo q̄ nō hñt usum rationis. ergo ridiculū est eos catechizare.

¶ 3 Præt. In catechismo confitet catechizatus suā fidē: sed pueri nō pūt suam fidem confiteri, neque per seipsos: neq; h ét aliquis alius pro eis: tum, q̄a nullus pōt alīū ad aliq̄d obligare: tū ét quia non pōt aliquis scire, utrum pueri cum ad legitimā ætatem peruenerint, assentiant fidei, non ergo dēt cathechismus præcedere baptismum.

Li. 1. c. 25. a me. illi⁹.

SED CONTRA, est q̄ Rabanus de institutione clericali dicit*, Ante baptismum, catechizandi debet hominem præuenire officium, ut fidei primū cathecumenus accipiat rudimentum.

q. præc. ar. 3.

RESP. Dcd̄m, q̄ (sicut supra dictum est*) baptismus est fidei christianæ sacrīm, cum sit quædā p̄fessio fide christianæ. Ad hoc aūt q̄ aliquis fidem accipiat requiritur q̄ de fide instruatur ſm illu i Ro. 10. Qūo credent ei, quem non audierunt: qūo aūt audient sine p̄dicante: Et ideo [m] ante baptismū conuenienter præcedit catechismus. unde, & Dominus præceptum baptizandi discipulis tradens præmittit doctrinam baptismo, dicens, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.

Conci. xx

AD PRIMVM ergo dcd̄m, q̄ uita grā, ī qua regenerāt aliquis p̄ baptismū, præsupponit uitā naturæ rōnalis: in qua hō pōt esse particeps doctrinę.

q. 69. ar. 6. ad 3. ar. & 68. ar. 9.

AD II dicēdum, q̄ sicut mater Ecclesia (ut ſ. dictū est*) accōmodat pueris baptizandis aliorū pedes, ut ueniāt, & aliorū cor ut credant. ita ét accōmodat eis aliorum aures, ut audiant, & intellectū ut per alios instruantur. & ideo eadem ratione sunt catechizandi, qua sunt baptizandi.

AD III dicd̄m, q̄ ille, qui pro puero baptizato rñdet, Credo, non prædicit puerum crediturum, cū ad legitimos annos puenerit: alioquin diceret Credet, sed profitet fidem Ecclesiæ in persona pueri, cui cōfertur, cuius sacrīm ei tribuitur, & ad quā obligat̄ per alium; non est n. inconueniens, quòd aliquis obligetur per alium in his, quæ sunt de necessitate salutis. Similiter ét patrinus pro puero respondens promittit se operam daturum adhoc q̄ puer credat: quod tamen sufficeret in adultis usum rationis habentibus.

ARTICVLVS II.

Porr.20. 410

Vtrum exorcismus debeat præcedere baptismum.

Sor.4.5.f.d.6.q.2.a.2.

AD SECVNDVM sic p̄cedit. Vī q̄ exorcismus nō debeat præcedere baptismū. Exorcismus n. [b] contra energumenos, i. arreptitios ordinatur: sed non omnes baptizandi sunt tales. ergo exorcismus non debet præcedere baptismum.

Inf. a. 3. ad 3. & 4. d. 6. q. 2. a. 3. q. 1. per tot. & q. 2. ad 4.

¶ 2 Præ. Quādiu hō subiacet p̄tō diabolus ī eū hēt aūtē, q̄a ut. dī Ioā. 8. qui fecit peccatum, seruus est peccati: sed peccatū tollitur per baptismū non ergo ante baptismum sunt hoīes exorcizandi.

¶ 3 Præt. Ad arcendum dæmonum potestatem, introducta est aqua benedicta. nō ergo ad hoc oportebat aliud [h] remedium adhiberi per exorcismos.

SED CONTRA est, q̄ Cælestinus Papa dicit, Siue paruuli, siue iuuenes ad regenerationis ueniāt sacramentum, non prius fontem uitæ adeant, quā exorcismis, & exufflationibus clericorum spiritus immundus ab eis abiiciatur.

Cæles. 1. in 1. epist. ad Ep. Gal liç. c. 12. in prin. to. 1. Concil.

RESPON. Dcd̄m, q̄ quicumq; sapienter aliquod opus facere proponit, prius remouet impedimenta sui operis, unde dī Hier. 4. Nouate uobis nouale & nolite serere per spinas. Diabolus autem hostis est humanæ salutis, quę homini per baptismū exhibet, * & habet potestatē aliquā in hoīem, ex hoc ipso q̄ subdit̄ originali peccato, uel ét actuali. Vñ [m] cōuenienter ante baptismū expelluntur dæmones per exorcismos, ne salutē hoīs impediāt: [n] quam q̄dē expulsionē significat exufflatio. Benedictio autem cum manus impositione, præcludit expulsoriam, ne redire possit. Sal aūt in os missum, & narīū, & aurium. sputo limitio, significat receptionem doctrinæ fidei quantum ad aures, & approbationem, quantum ad nares. & confessionem quantum ad os. Olei uero iniunctio significat aptitudinem hoīs ad pugnandum contra dæmones.

alias, acq̄ritur.

conclus.

AD PRIMVM ergo dcd̄m. q̄ energumeni dī, quasi interius laborātes ex ītrinseca operatione diaboli. & q̄uis ñ oēs accedētes ad baptismū, corporaliter ab eo uexent: oēs tñ non baptizati ptāti demū subiiciuntur, saltē ,ppter originalis peccati reatū.

AD II dcndum, quod in baptismo per* ablutione peccati excluditur, potestas dæmonis ab homine, quantū ad hoc, q̄ impedit eū à perceptione gloriæ, sed exorcismi excludūt potestatē dæmonis inquantū impedit hoīem à perceptione sacramēti.

Alias, ablationem.

AD III dcd̄m, q̄ aqua benedicta dat̄ contra impugnationes dæmonū, quæ sunt ab exteriori. sed exorcismus ordinat̄ cōtra ī pugnationes dæmonū, q̄ sunt ab interiori. vñ & energumeni dī, quasi interius laborātes, illi, q̄ exorcizant̄. [r] Vel dcd̄m, q̄ sicut in remediū contra peccatū, scd̄o dat̄ pœnitētia, quia baptismus nō iterat̄, ita in remediū cōtra impugnationes dæmonū, secundo datur aqua benedicta, quia exorcismi baptismales nō iterantur.

resp. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum ea, quæ aguntur in exorcismo, aliquid efficiant.

Porr.20. 411

Sor.4. ſ.d.6.q.2.ar.3.

AD TERTIVM sic proceditur: Videtur, quòd ea, quæ aguntur in exorcismo, nō efficiāt aliquid: sed solū significent. Si. n. puer post exorcismos moriatur ante baptismum, salutem non consequitur: sed ad hoc ordinatur effectus eorū, quæ in sacramentis aguntur, ut homo consequat̄ salutem. unde Marc. ult. dicitur, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. ergo ea quæ agūtur in exorcismo, [h] nihil efficiunt. sed solum significant.

4. d. 6. q. 2. ar. 3. q. 2.

¶ 2 Præt. Hoc solū requiritur ad sacrīm nouę legis ut sit signū, [h] & causa, ut supra dictum est. *Si ergo ea quæ aguntur in exorcismo, aliq̄d efficiant, uide

Q. 62. a. 6. & 2.

tur, quòd singula sint quædam sacramenta.

¶ 3 Præt. Sicut exorcismus ordinat̄ ad baptismū, ita ét si aliq̄d in exorcismo efficit, ordinat̄ ad effectū baptismi: sed [h] dispositio ex necessitate p̄cedit formā p̄fectā: q̄a forma nō recipit nisi in materia dispositā. sequeret ergo, q̄ nullus posset cōseq̄ effectū baptismi, nisi pri⁹ exorcizet̄, q̄ patet eē falsū. ñ ergo ea, q̄ aguntur exorcismis, aliquē effectū hēnt.

¶ 4 Prę. Sicut q̄dā aguntur in exorcismo añ baptismū ita ét q̄dā aguntur post baptismū, sicut q̄ sacerdos baptizatū chrismate ungit ī uertice: sed [h] ea q̄ post baptismū agunt̄ non vñr aliquid efficere: q̄a ſm hoc effectus baptismi esset imperfectus. ergo nec ea, quæ ante baptismum aguntur in exorcismo.

li. 1. d ſym bo. c. 1. circa fi. to. 9.

SED CONTRA est, q̄ Aug.* dicit in li. de Symbolo, Paruuli exufflant̄, & exorcizant̄, ut pellat̄ ab eis diaboli potestas inimica, q̄ decipit hoīem. Nihil aūt agit frustra p ecclam. ergo p hmōi exufflationes hoc agit̄, ut dæmonū potestas expellat̄ur.

conci. xx

RESP. Dcd̄m, q̄ quidā dixerūt ea. q̄ in exorcismo agunt̄ nihil efficere, sed solū significare: sed hoc patet esse falsum, p hoc q̄ eccla in exorcismis, imperatiuis uerbis utit̄ ad expellēdā dæmonis potestatē: puta cū dicit, ergo maledicte diabole exi ab eo &c. & iō dcd̄m est, q̄ [m] aliquē effectū habet differēter tñ ab ipso baptismo. [n] Nā p baptismū dat̄ hoī gra ad plenā remissionē culparū. Per ea uero, q̄ in exorcismo agunt̄, excludit̄ duplex impedimētū salutaris grāe percipiēdæ: quorū unū est impedimētū extrinsecū, put dæmones hoīs salutē impedire conant̄. & hoc impedimētū excludit̄ p exufflationes, q̄bus potestas dæmonis pellit̄, ut patet ex inducta auctoritate Aug.* quātū. ſ. ad hoc, q̄ non p̄stet impedimentū sacro suscipiēdo. Manet tñ potestas dæmonis in hoīe, quātū ad maculā peccati, & reatū pœnæ, quousq; p̄tīm per baptismū tollat̄. & ſm hoc Cyprianus dicit*, Scias diaboli nequitiā posse remanere usq; ad aquā salutarē: in baptismo autē oēm nequitiā amittere. Aliud impedimentū est intrinsecū, prout. ſ. hō ex infectione originalis p̄cti habet sensus præclusos ad percipienda salutis mysteria. Vñ Rabanus de institutione clericorū dicit, * q̄ per saliuā typicā & sacerdotis actū, sapietia, & virtus diuina saluté catechumenī operat̄, ut aperiant̄ ci nares ed percipiēdū odorē notitiæ Dei, ut aperiant̄ eis aures ad audiēdū mādata Dei, ut aperiantur illi sensus in intimo corde, ad rūdendum.

In arg. sed contra.

In 1. epi. 7. post medium.

Li. 1. c. 27. post med.

AD PRIMVM ergo dcd̄m, q̄ per ea, quę aguntur in exorcismo, non tollit̄ culpa pp quā hō punit̄ post mortē: sed solū tolluntur impedimenta recipiēdi remissionem culpæ per sacramentum, unde post mortē exorcismus non ualet sine baptismo. Prępositiuus tñ dicit, q̄ pueri exorcizati, si moriant̄ ante baptismum, minores tenebras patiuntur: sed hoc non vī uerū: quia tenebræ illæ sunt carentia diuinæ uisionis, quæ non recipit magis, & minus.

AD II dcd̄m, de rōne sacri est, q̄ perficiat principalem effectum, qui est gratia remittens culpam uel supplens aliquem hominis defectum: quod quidem non fit per ea, quæ aguntur in exorcismo: sed solum hmōi impedimenta tolluntur, & ideo

A non sunt sacramenta, sed sacramentalia quædam.

AD III dcd̄m, q̄ dispositio sufficiens ad suscipiendā grām baptismalē, est fides, & intentio, uel ,ppria eius, q̄ baptizat̄, si sit adultus, uel ipsius ecclīæ, si sit paruul⁹. Ea uero, q̄ aguntur in exorcismo, ordinant̄ ad remouēdū impedimēta: & iō sine eo pōt aliq̄s cōseq̄ effectū baptismi. Nō tñ sunt hmōi ptermittēda, nisi in necessitatis articulo, & tūc cessante periculo debēt supleri, ut seruet̄ uniformitas baptismo. Nec frustra supplent̄ post baptismū: q̄a sicut impedit effectus baptismi, antequā percipiatur, ita potest impediri post quàm fuerit p̄ceptus.

AD IIII dcd̄m, q̄ eorū, q̄ aguntur post baptismū circa baptizatū, aliq̄d est quod nō solū significat, sed efficit: puta inūctio, q̄ fit in uertice, q̄ operat̄ cōseruatione grāe baptismalis. Aliq̄d aūt est, quod nihil efficit, sed solū significat: sicut q̄ datur ei uestis candida, ad significandum nouitatem uitæ.

Alias ad conseruationem.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum sit officium sacerdotis, catechizare & exorcizare baptizandum.

Sor. 4. ſ. d. 6. q. 2. a. 4. Palud. 4. d. 6. q. 4.

Porr.20. 712 4. d. 6. q. 2. ar. 3. q. 3.

AD QVARTVM sic procedit. Vī q̄ non sit sacerdotis, catechizare, & exorcizare baptizandū. Ad officiū. n. ministrorum pertinet habere operationē super immundos, ut Dion. * dicit 5. c. Eccl. hie. sed catechumeni, q̄ instruunt̄ in catechismo, & energumeni qui purgant̄ in exorcismo, cōputantur inter immundos, ut ib. dē Diony. † dicit. ergo catechizare, & exorcizare non pertinet ad officium sacerdotis, sed potius ministrorum.

Ca. 5. in ti tu. de sacerdotum perfectionibus, & in contēpla.

¶ 2 Præ. Catechumeni instruunt̄ de fide per sacrā scripturā, q̄ in ecclesia p̄ ministros recitat̄: sicut. n. p lectores in eccla legit̄ uetus testm̄, ita ét p diacones, & subdiacones legit̄ nouū. & sic ad ministros ptinet catechizare. Sīr ét exorcizare, ut uī, ad ministros ptinet: dicit. n. 1 fid.* in quadā epi. Ad exorcistā ptinet exorcismos memoriter retinere, manusq; sup energumenos, & catechumenos in exorcismo imponere. nō ergo pertinet ad officium sacerdotis, catechizare, & exorcizare.

Refert̄ in d. 25. c. Per lectis. & dicitur esse in epis. ad Ludistedum.

¶ 3 Præt. Catechizare idem est, qđ docere, & hoc idē est quod perficere, quod ad officium episcoporum pertinet, ut dicit Dion.* 5. c. Eccl. hier. non ergo pertinet ad officium sacerdotis.

Loco citato in arg. u

SED CONTRA est, q̄ Nic* Papa dicit, Catechismi baptizādorū a sacerdotib. uniuscuiusq; ecclīæ fieri possunt. uñ Gre.† ét sup Ezec. dicit, Sacerdotes cū per exorcismi grām, manū credentib. imponunt, quid aliud faciunt, nisi q̄ dæmonia eiiciunt.

Refert̄ de consec. dis. 4. c. Catechismi. Gre. hom. 29. in euā ge. med.

RESP. Dcd̄m, q̄ minister comparatur ad sacerdotem, sicut secundarium, & instrumentale agens ad principale, ut indicat ipsum nomen ministri. Agens aūt secundarium non agit sine principali agente, sed cooperatur principali agenti, in operando. Quanto aūt potior est operatio, tanto principale agens potiora bds indiget instrīs, seu ministris. Potior aūt est operatio sacerdotis inquantū cōfert ipsum sacrīm. q. ām præparatorijs ad sacrīm. & ideo supremi ministri, qui dīr diacones, cooperantur sacerdoti in ipsa collatione sacramētorū.

De cōsec. d. 25. c. Peccatis dicitur esse, in ep. ad Ludifredum D. 320. D. 159.

dicit. n. Isid. * q̄ ad diaconē pertinet assistere sacerdotib. ministrare in oīb. & q̄ agunt̄ in sacris Christi, in baptismo, s. in chrismate, patena, & calice. [m] Inferiores aūt ministri cooperant̄ sacerdotibus in his, quæ sunt præparatoria ad sacramentū: sicut [d] lectores i catechismo, & exorcistæ in exorcismo. [n]

AD PRIMVM ergo q̄ dcm̄, q̄ super immundos ministri habent operationem ministerialem, & quasi instrumentalem. sed sacerdos principalem.

AD II dcm̄, q̄ lectores, & exorcistæ habent officium catechizandi, & exorcizandi, non quidē principaliter, sed sicut i his sacerdoti ministrātes.

Ca. 2. eccl. hier. par. 2

AD III dcm̄, q̄ multiplex est instructio una cōuersiua ad fidē, quā Dio. * tribuit epō in 2. eccl. hier. & pōt cōpetere cuilibet prædicatori, uel etiā cuilibet fideli. Secunda est instructio, qua qs erudit̄ de fidei rudimentis, & qua iter se debeat habere in susceptione sacrorū, & hæc ptinet secūdario quidē ad ministros, principaliter aūt ad sacerdotes. Tertia instructio de cōuersione christianæ uitæ, & hæc ptinet ad patrinos. Quarta instructio de profundis mysteriis fidei, & perfectione christianæ vitæ, & hæc ex officio pertinet ad episcopos.

SVP. QV. LXXII. ART. I. & II. *Ferr 4. cont. c. 58. Scot. 4. s. d. 7. q. 1. Durand 4. s. d. 7. q. 1. Sot. 4. s. d. 7. q. u. ar. 1. Paludā 4. d. 7. q. 1.*

QVAESTO LXXII

De sacramento Cōfirmationis in duo decimo articulos diuisa.

CONSEQVENTER considerandum est de sacramēto confirmationis.

Et circa hoc quæruntur duodecim.

¶Primo, Vtrum confirmatio sit sacramentum.

¶Secundo, De materia eius.

¶Tertio, Vtrū sit de necessitate sacri, quod chrisma fuerit prius per epm̄ consecratū

¶Quarto, De forma ipsius.

¶Quinto, Vtrum imprimat characterem.

¶Sexto, Vtrū character confirmationis præsupponat characterem baptismalem.

¶Septimo, vtrū cōferat gram.

¶Octauo, Cui competat recipere hoc sacramentum.

¶Nono, In qua parte.

¶Decimo, vtrū requiratur aliquis, qui teneat cōfirmādū.

¶Vndecimo, vtrum hoc sacrm̄ per solos episcopos detur.

¶Duodecimo, De ritu eius.

ARTICVLVS I.

Vtrum confirmatio sit sacramentū.

AD PRIMVM sic procedit. Vī q̄ confirmatio non sit sacrm̄. Sacra. n. ex diuina institutione efficaciam habent, sicut supradictum est [f]: sed confirmatio nō legitur a Christo h instituta, ergo non est sacrm̄.

¶2 Prę. h Sacra nouæ legis, in ueteri lege p̄figurata fuerūt. vñ Apostolus dicit 1. Cor. 10. q̄ oēs in Moyse baptizati sūt, in nube, & in mari, & oēs eādē escā spūalē manducauerunt, & oēs eandē potū spirituale biberunt: sed confirmatio nō fuit p̄figurata in ueteri testamento. non ergo est sacrum.

¶3 Præt. Sacra ordinantur ad hoīm h salutem: sed sine confirmatione pōt esse salus. nā pueri baptizati, sine cōfirmatione decedētes salua- tur. ergo confirmatio non est sacrum.

¶4 Præt. Per oia sacra ecclesiæ, hō, Chro conformat̄, q̄ est sacrorū auctor: sed p confirmationē nō vī Chro conformari, qui non legit̄ esse confirmatus. ergo confirmatio non est sacramentum.

Habet de consec. d. 5. c. De his quibus, & est parum ante med. illius epist. 1. Concil.

SED CONTRA est, q̄ Melchiades Papa scribit * Hispaniarum episcopis: De his, super quibus rogatis nos, uos informari, vtrum maius sit sacrm̄, manus impositio episcoporum an baptismus, sci tote vtrumque magnum esse sacramentum.

RESP Dcdm, q̄ sacra nouæ legis ordinantur ad spāles gratiæ effectus: & iō ubi occurrit aliquis spālis effectus gr̄æ, ibi ordinat̄ spāle sacrm̄. Quia vero sensibilia, & corporalia gerunt spūal um, & intelligibiliū similitudinē, ex his, q̄ in uita corporali aguntur, pcipere possumus qd in spūali vita gr̄ę speciale exīstat. Manifestū aūt est, q̄ in uita corporali spālis quædā p̄fectio est, q̄ hō ad perfectā ętatē peruenit, & perfectas actiones hois agere possit. vñ, & Apostolus dicit 1. Cor. 13. Cum āt factus sum uir, euacuaui, quæ erāt peruuli, & inde est ēt, q̄ præter motū gnationis, quo aliquis accipit vitam corporalem, est motus augmēti, quo aliquis perducitur ad perfectā ætatē. Sic igit̄, & vitam spirituale hō accipit per baptismum, qui est spūalis regeneratio. In cōfirmatione aūt hō accipit, quasi quendam perfectam ætatem spūalis uitæ. vñ Melchiades Papa dicit. * Spiritussanctus, qui super aquas baptismi salutifero descendit lapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in cōfirmatione augmentum præstat ad gratiam, in baptismo regeneramur ad uitam, post baptismū cōfirmamur ad pugnam, in baptismo abluimur, post baptismum roboramur. & ideo [m] manifestum est, q̄ confirmatio est speciale sacramentum. [n]

In epist. ad Hispaniarum epi. c. a med. illius to. 1. Concil. *cont. in*

AD PRIMVM ergo dcdm, q̄ circa institutionē huius, sacri est triplex opinio. Quidā. n. dixerunt, q̄ hoc sacrm̄ non fuit institutum nec a Christo, nec ab apostolis, sed postea processu tpis in quodam concilio. Alii uero dixerunt, q̄ fuit institutū ab apostolis. Sed hoc non potest esse, quia instituere nouum sacrm̄, pertinet ad potestatem excellentiæ, quæ competit soli Christo, & ideo dicendum est, q̄ Christus instituit hoc sacramentum, non exhibendo. sed promittendo, sm illud Io. 16. Si non abiero, Paracletus non ueniet ad uos: si autem abiero, mittam eum ad uos: & hoc ideo quia in hoc sacramento datur plenitudo Spiritussancti,

quæ

quæ non erat danda ante Christi resurrectionem, & ascensionem, sm illud Ioan. 7. Nōdum erat Spiritus datus, quia Iesus nondum erat glorificatus.

AD II dicendum, q̄ quia confirmatio est sacramentum plenitudinis gratiæ, non potuit habere aliquid respondens in ueteri testamento, quia nihil ad perfectum adduxit lex, ut dicitur Heb. 7.

Q. 5. a. 2. ad 3. arg.

AD III dcdm, q̄ (sicut supra dictum est *) oīa sacra sunt aliqualiter necessaria ad salutē sed q̄dā sine q̄bus nō est salus, q̄dā uero sicut, q̄ operant ad pfectionē salutis. & hoc modo cōfirmatio est de necessitate salutis, q̄uis sine ea possit esse salus, duntamē nō ptermittat̄ ex contemptu sacrāmēti.

AD IIII dcdm, q̄ illi, q̄ cōfirmationē accipiūt q̄ est sacrum plenitudinis gratiæ, Christo cōformatur, inquātū ipse a primo instati suę cōceptionis fuit plenus gratiæ, & ueritatis, ut dr Ioan. 1. Quæ quidem plenitudo declarata est in baptismo, qñ Spiritussanctus descendit corporali specie super eum. unde & Luc. 1. dr, q̄ Iesus plenus Spiritusāncto, regressus est a Iordane. Non autem conueniebat dignitati Christi, qui est sacramentorum auctor, ut a sacrāmēto plenitudinē grat ę acciperet.

ARTICVLVS II.

Vtrum chrisma sit conueniens materia huius sacramenti.

Al. Mag. 4. d. 7. a. 2. Fer. 4. con. c. 60. Sot. 4. s. d. 7. q. un. a. 2.

AD SECVNDVM sic, pceditur. Vī q̄ chrisma nō sit conueniens materia huius sacrm̄. Hoc. n. sacrum (vt dictū est *) institutū est a Chro promittēte discipulis Spiritū sanctū: sed ipse misit eis Spiritū sanctū absq; oi Chrismatis in unctione: ipsi ēt Apostoli hoc sacrum h conferebant p solā manus impositionē absq; chrismate: dr. n. Act. 8. q̄ Apostoli imponebant manus super baptizatos, & accipiebāt Spūmsanctū. ergo chrisma nō est materia huiꝰ sacri, q. a materia est de necessitate sacrāmēti.

Q. 65. a. 4

¶2 Præt. Cōfirmatio quodāmō perficit sacrum baptismi, sicut supra dictū est *, & ita debet ei cōformari, sicut perfectio perfectibili: sed in baptismo est materia simplex elementū. s. aqua. ergo huius sacri non est conueniens materia chrisma. qd conficitur ex oleo, & balsamo.

¶3 Præt. Oleū h assumitur in materia huius sacramenti ad ungendum: sed quolibet oleo potest fieri inunctio, puta oleo, quod fit nucibus, uel ex quibuscunq; aliis rebus. non ergo solum oleum oliuarum debet assumi ad huiusmodi sacramētū.

Q. 66. a. 3.

¶4 Præt. Supra dictū est, q̄ aqua assumit̄, ut materia ad baptizādū qa ubiq; de facili inuenitur: sed oleum oliuarū nō ubiq; inuenitur, & multo minus balsamū h. nō ergo chrisma, qd ex his cōficitur, est conueniens materia huius sacramenti.

Li. 3. c. 9. a medio illius.

SED CONTRA, q̄ Greg. * dicit i regist̄ro. Presbyteri baptizatos infantes signare in frontibus sacro chrismate, non p̄sumant. ergo chrisma est materia huius sacramenti.

Ar. præce.

RESPON. Dcdm, q̄ chrisma est cōueniens materia huius sacri. Sicut. n. dictū est *, in hoc sacro dat̄ plenitudo Spūssancti ad robur spūale, q̄ cōpetit pfectæ ætati. Homo aūt cū ad perfectā ætatem puenerit, incipit iā cōicare actiones suas ad alios,

SVP. QVÆST. LXXII. ART. III.

IN ar. 3. aduerte pp casus emergentes, q̃ licet constet ex ecclesiæ ritu materiã cõfirmationis oportere esse consecratã ab episcopo: mõ rñ euidẽter cõstat, an ista necessitas sit ex sacro aut, ex præcepto. Et dato, q̃ sit ex necessitate sacri. restat adhuc dubiũ, an sic oporteat, quòd plenitudo Apostolicæ potestatis non possit dispẽsatiue subrogare simplici sacerdoti ad consecrationẽ materiæ, sicut põt ipsum subrogare ad collationẽ huius sacri, vt infra patebit.

¶ Et de primo q̃dẽ dubio appꝫet tenẽdum q̃ si episcopus confirmater eũ chrismate consecrato à simplici sacerdote, sacrum nullũ esset, iuxta uerba Auctoris hic sentientis, cõsecrationẽ huiusmodi ptinere ad necessitatẽ, & non ad solẽnitatẽ sacri: p ꝙ iacius tñ cõsiderãdo oppositũ est magis rõni cõsentaneũ, q̃n q̃dẽ nulla est maior cõsecratio ea, quæ fit in eucharistia, quã cum possit simplex sacerdos efficere, oẽm aliã nõ sacrale efficere potest: ita q̃ facta tenet quãuis peccet faciendo. Nec Auctor in litera explicat, q̃ ab episcopo oino oporteat fieri, nihil tñ definitiue concludo. Legimus. n. ẽt apostolica sede dispẽsãte circa ministrũ huius sacri incauctuse explicatũ fuisse, q̃ vtatur chrismate consecrato ꝑ episcopũ, vt patet in concilio florentino sub Eugenio IIII. De sedã aũt quæstione nullã egõ video rõnẽ dubitãdi supposita potestate Papæ de mutatione ministri: q. n. põt maius, põt, & minus: maius autẽ esse cõstat, q̃ presbyter cõferat cõfirmationis sacrum, q̃ conferat materiã sacri, quanto maius est sacrum sua materia. Et propterea si Papa potest facere, q̃ simplex sacerdos confirmet, potest etiã efficere, q̃ idẽ cõsecret materiã.

¶ In eodẽ ar. 3. Durandus occurrit in 4. sententi. dist. 7. q̃. 2. contra literæ rõnem arguens, uolens ipsam peccare sin non ẽm vt causam, quãũ ad sanctificationẽ materiæ ex contacti, uel nõ contacta Christi: tum quia si cõtactus

porr. 0. 415

4. dist. 7. q. 1. ar. 2. q. 3.

Tracta. 80. in Ioan. a medio. to. 9.

Habeť de cõsec. di. 4. c. Presbyteris.

6. 64. ar. 3

ARTICVLVS III.

Vtrum sit de necessitate huius sacramenti, quod chrisma fuerit prius per episcopum consecratum.

Sot. 4. 5. d. 3. q. uni. ar. 3.

AD TERTIVM sic procedi tur: Videtur, quòd nõ sit de necessitate huius sacramenti, q̃ chrisma quod est materia huius sacramenti fuerit prius per episcopum consecratum. Baptismus enim in quo fit plena remissio peccatorum, non est minoris efficaciæ, q̃ hoc sacramentum: sed licet quædam sanctificatio adhibeatur aquæ baptismali ante baptismũ, nõ tamen est de necessitate sacrati quia in articulo necessitatis ꝑteriri põt h. ergo nõ est de necessitate huius sacramenti, qđ chrisma fuerit prius per episcopum consecratum.

¶ 2 Præt. Idem nõ debet bis cõsecrari: sed materia sacri sanctificatur in ipsa collatione sacri, per formã uerborum, qua conferť sacrum. unde, & Aug.* dicit sup Io. Accedit verbum ad elemẽtũ, & fit sacrum. nõ ergo debet prius chrisma cõsecrari, q̃ hoc sacramentum tradatur.

¶ 3 Præt. Omnis h cõsecratio, q̃ fit in saeris, ad consecutionem gratiæ ordinat: sed materia sẽsibilis ꝑfecta ex oleo, & balsamo nõ est capax gratiæ. ergo nõ dẽt ei aliqua cõsecratio adhiberi.

SED CONTRA est, q̃ Inno. Papa* dicit, Presbyteris, cum baptizãt, chrismate baptizatos ungere liceat, qđ ab episcopo fuerat consecratũ: nõ tñ frontem ex eodẽ oleo signare, qđ solũ debetur episcopis, cũ tradunt paracletum; qđ quidem fit in hoc sacro. ergo ad doc sacramentũ requiritur chrisma per episcopum consecratum.

RESPON. Dicendum, tota sacrorum santificatio à Christo deriuatur, ut supra dictum est* Est aũt considerandum, q̃ qui busdã sacramentis habentibus materiam corpoream Christus est usus, scilicet baptismo, &

Habeť de cõsec. di. 4. c. Presbyteris.

ART. III. ET IIII.

F Chri sanctificau it materiã. puta aquã, & panẽ, uel fieret iniuria sanctificationi primæ ex supradicta ecclesia, si sunt eiusdẽ rõnis. uel prima eẽt insufficiẽs, si secda est alterius rõnis: tũ, quia Chris usus est utilibus unctionibus in uita à Magdalena pluries, & in morte à Nicodemo. e. p hoc sanctificauit unctiones, si cõtactus eius sãctificatiuus est. Et sic sanctificata esset etiã materia huius sacramẽti, nec egeret consecratione, cuius oppositum dicis.

§ Ad hoc dr, rõnem Auctoris in sua probabilitate solidã stare. & q̃ prima sanctificatio cõstituit materiã sacri, & propterea alterius est rõnis à benedictione eiusdem materiæ, quã ecclesia adhibet: quoniã hæc secunda non ordinat ad cõstituendã materiã, sed ad solennitatẽ quandã, & deuotionẽ, fugationẽ dæmonũ, & huiusmodi. Vñ nõ arguit secunda in sufficientiã primæ, nec illi iniuriat: nec dicit Auctor quemeũque Christi cõtactũ sãctificare materiã sacri, sed cõtactũ i usũ sacri, quali contactu nõ tetigit unctiones: nec obstat q̃ ex usu sacri Christus nihil accepit ac ꝑ hoc ꝑ accidens usus cõcurrit, & solus contactus ꝑ se, qñ ipso cõtactu sanctificauit, hoc inquã, nõ obstat qñ de usu cõstituiuo sacramenti est sermo, ita q̃ sensus est. contactus Christi in cõstituendo sacrum, est sãctificatiuus materiæ. Et sic fugantur obiectiones Durandi.

Referť de cõsecr. di. 4. c. nũquã aqua.

SVP. QVÆ. LXXII.

ART. III. II.

IN articulo quarto aduerte pro hoc, & cæteris sacris q̃ licet antiquis iuribus non intenianẽ expresse omnes sacramentorum formæ, posterioribus tamen temporibus, scilicet sub Eugenio IIII. in cõcilio Florentino, in quo etiam fuit ecclesia orientalis. explicatæ sunt oĩum sacrorum formę cũ reliqs oĩbꝰ requisitis ad omnia, & singula sacramẽta. ubi & ponit istã formã sacri confirmatio nis, nisi quòd h ic dicitur. Configno, & ibi legitur. Signo te signo crucis, & idẽ est sensus.

Q. 62. ar. 1. 2. & 3.

porr. 0. 416

Infr. q. 84. ar. 3. cor. Et 4. di. 7. q. 1. ar. 3. Et opp. 22.

conueniens forma huius sacri, consigno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, & filii, & Spũssancti, amẽ. Vsus. n. sacrorum à Chro, & ab apostolis deriuat: sed neq; Christus hanc formã instituit, nec Apostoli ea vsi h legunt. ergo hæc nõ est cõueniẽs forma huius sacri.

¶ 2 Præ. Sicut sacrm est idẽ apud oẽs, ita & forma debeth esse eadẽ: q̃a q̃libet res habet vnitatẽ, sicut & esse a sua forma: sed hac forma nõ oẽs vtunt: qdã. n dñt, cõfirmo te chrismate sanctificationis. ergo hæc non est conueniens forma huius sacri.

¶ 3 Præ. Sacrm hoc debet h conformari baptismo, sicut perfectio perfectibili, ut supra dictũ est*: sed in forma baptismi nõ fit mentio de cõsignatione characteris, nec ẽt de cruce Chri (cũ tñ per baptismum hõ Chro commoriatur, ut Apostolus dicit Ro. 6.) nec ẽt fit mentio de effectu salutis, cũ tñ baptismus sit de necessitate salutis. In forma ẽt baptismi ponitur vnus actus tm̃, & exprimit persona baptizantis, cum dr, ego te baptizo, cuius contrarium apparet in forma prædicta.* non ergo est conueniens forma huius sacramenti.

SED CONTRA est auctoritas ecclesiæ, quæ hac forma communiter vtitur.

RESP. Dcdm, q̃ præd cta* forma est cõueniẽs huic sacro. n Sicut. n. forma rei nãlis dat ei speciẽ, ita forma sacri cõtinere debet quicquid pertinet ad speciem sacri. Sicut aũt ex supradictis patet,* in hoc sacro datur Spiritus sanctus ad robur spiritualis pugnæ, & in hoc sacro tria sunt necessaria, quæ continenť in forma prædicta.* Quorum primum est cã conferens plenitudinẽ roboris spiritualis, quæ est sancta Trinitas, quæ exprimit cũ dr in nomine Patris &c. Secundum est ipsum robur spirituale, quod hoi confertur per sacrm materiæ visibilis ad saluté, quod quidẽ tãgit, cum dr, Cõfirmo te chrismate salutis. Tertium est signum, quod pugnatori datur: sicut & in pugna corporali, milites insignijs ducum insigniunť, & quantũ adhoc dr, Consigno te signo crucis, in quo s. rex noster triumphauit, ut dicitur Colos. 2.

Q. 65. ar. 4 & ar. 2. huius q. arg. 1.

In initio art. posita.

Posita in initio art. concl. m

Ar. 1. huius quæst.

Posita in 1. arg.

Ca. 7. eccl. hie. par. 3. inter me. & finem.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃ (sicut supra dictũ *est) per ministerium apostolorũ qñq; dabatur effectus huius sacri, s. plenitudo Spiritus sancti, qui busdã visibilibus signis miraculose a Deo effectis, qui põt effectum sacri sine sacro conferre, & tunc non erat necessaria, nec materia, nec forma huius sacri. Qñq; aũt tanquam ministri sacrorum, hoc sacrm præbebant, & tunc sicut materia, ita & forma ex mandato Christi utebantur. Multa. n. seruabant apostoli in sacramentorũ collatione, quæ in scripturis cõiter propositis non sunt tradita. Vñ Diony.* dicit in fine Eccl. hierar. Consummatiuas inuocationes, i. verba, quibus perficiuntur sacra, non est iustum scripturas interpretantibus neque mysticũ earũ, aut in ipsis operatas ex Deo uirtutes ex occulto ad cõe adducere: sed nostra sacra traditio, sine pompa, i. occulte eas edocet. Vsi, & Apostolus dicit, loquens de celebratione eucharistiæ. Cor. 11. Cętera, cum uenero, disponam.

Ar. 2. huius q. ad 1. arg.

AD II dcdm, q̃ sanctitas est salutis cã, & iõ in idem redit, quod dicitur chrismate salutis, & sanctificationis.

AD III dcdm, q̃ baptismus est regeneratio in spũalẽ uitã, qua hõ uiuit in seipso: & iõ nõ ponit forma baptismi, nisi unus actus ad ipsum hoiem sanctificandũ pertinẽs: sed hoc sacrm non solũ ordinat ad hoc, q̃ hõ sanctificet in seipso, sed exponit cuidã pugnæ exteriori. & iõ nõ solũ fit mentio de interiore sanctificatione cũ dr, confirmo te chrismate salutis: sed ẽt consignatur hõ exterius quasi uexillo crucis ad pugnã spirituale, quod significat cũ dr, Cõsigno te signo crucis. In ipso aũt verbo baptizandi, qđ ablutionẽ significat, põt intelligi, & materia, q̃ est aqua abluens, & effectus salutis, quæ nõ intelliguntť in uerbo Cõfirmandi: & iõ oportuit hæc ponere. Dictũ est aũt s.* q̃ hoc qđ dr, ego, non est de necessitate formæ baptismalis: q̃a intelligit in uerbo primæ personæ: apponitur tñ ad exprimendã intentionẽ, quod non est ita necessarium in confirmatione, quæ non exhibeť nisi ab excellenti ministro, ut infra* dicetur.

Q. 66. ar. 5 ad 1.

Art. 11. huius quæst.

ARTICVLVS V.

Vtrum sacramentum confirmationis imprimat characterem.

Alb. mag. 4. d 7 ar. 9. Sot. 4. 5 d. 7. q. uni a. 3 Palud. 4. d. 7. q 2.

SVP. QVÆ. LXXII. ART. V

AD QVINTVM sic procedit. Videť q̃ sacrm confirmationis non imprimat characterẽ. Character. n. importat quoddã signum distinctiuum: sed per Sacrm confirmationis non distinguitur hõ ab infidelibus, hoc. n. fit per baptismũ: neque ẽt ab aliis fidelibus, quia hoc sacrm ordinatur ad pugnam spiritualem, quæ omnibus fidelibus indicitur. non ergo in hoc sacramento imprimitur aliquis character.

¶ 2 Præt. Supra dictum est*, q̃ character est quædam potentia spiritualis: potentia aũt nõ est nisi actiua, uel passiua. Potẽtia aũt actiua in sacris, consertur per sacramentum, h ordinis: potentia aũt passiua, siue receptiua per sacramentum baptismi. ergo per sacramẽtũ cõfirmationis nullus character imprimitur.

¶ 3 Præt. In circuncisione, quæ est character corporalis, non imprimitur aliquis spiritualis character: sed in hoc sacramẽto imprimitur quidam character corporalis, dum scilicet homo chrismate signatur signo crucis in fronte. h non ergo imprimitur in hoc sacramento character spiritualis.

SED CONTRA, In oi sacro, quod non iteratur, imprimitur

Q. 63. ar. 6

porr. 0. 417

4. d. 7. q. 1. ar. 1. q. 1. & q. 3. art. 3. q. 3.

Universidad de Deusto Biblioteca

mi est consiteri fidē: confirmationis aūt libere, seu intrepide consiteri eandē, ubi patet ſūm perficere, & firmare primum. Patet ēt non sic esse intelligendum characterem esse potentiā passiuā, tamquā si poneret pure passiua, pōt. n. aliquem actum habere cum hoc, q̄ constituit sacrorum receptiuū p fectū, seu firmum: baptismalis siquidē character receptiuū absolute, confirmationis aūt receptiuum, perfecte, & libere constituit.

Referē de confecr. d. 5. c. de homine.

Q. 63. ar. 2.

Art. 1. huius quæst.

character: sed hoc sacrm non iteratur, dicit. n. Greg.* de homine, qui a Pontifice cōfirmatus fuerit denuo, talis iteratio prohibenda est. ergo in confirmatione imprimitur character

F

RESP. Dcdm, q̄, sicut supra dictū est, character est quædā spiritualis potestas ad aliquas sacras actiones ordinata. Dictū est aūt ſ. ꝫ q̄ sicut baptismus est quædā spūalis regeneratio in uitā christianam; ita ēt confirmatio est quoddam spirituale augmentum promouens homine in spiritualē ætatem perfectā, Manifestū est aūt ex similitudine corporalis uitæ, q̄ alia est actio hois statim nati: & alia actio, quę cōpetit ei cum ad perfectā ætatem peruenerit, & iō per sacrm confirmationis datur hoi potestas spiritualis, ad quasdam alias actiones sacras, prēter illas, ad quas datur ei potestas in baptismo. Nam in baptismo accipit hō potestatem ad ea agenda, quæ ad propriam pertinent salutē, prout. i. ſm seipsum viuit, sed in confirmatione accipit hō potestatem ad agendum ea, quæ pertinent ad pugnam spiritualem contra hostes fidei: sicut patet exemplo Apostolorum, qui antequam plenitudinem Spiritussancti acciperent, erant in cœnaculo perseuerantes in oratione: postmodum uero egressi, non uerebantur publice fidem fateri, etiam coram inimicis fidei christianæ. & ideo[m] manifestum est, q̄ in sacramento confirmationis imprimitur character.[n]

G

H

concl.m

I

AD PRIMVM ergo dcdm, q̄ pugna spiritualis contra hostes inuisibiles, oibus competit: sed contra hostes visibiles, i. contra persecutores fidei pugnare, nomen Christi publice confitendo, est confirmatorum, qui iam sunt perducti spiritualiter ad uirilem ætatem, secundum q̄ dicitur 1. Ioan. 2. Scribo nobis iuuenes quoniam fortes estis, & uerbum Dei in uobis manet, & uicistis malignum. & ideo character confirmationis est signum distinctiuum, non infidelium a fidelibus, sed spiritualiter prouectorum ab his, quibus dicitur: Sicut modo geniti infantes.

AD II dicendum, quòd omnia sacramenta sunt quædam fidei protestationes. Sicut igitur baptizatus accipit protestatem spiritualem ad protestandam fidem per susceptionem aliorum sacramentorum: ita confirmatus accipit potestatem publice fidem Christi uerbis profitendi, quasi ex officio.

K

B. 1095.

AD III dicendum, quòd sacramenta ueteris legis dicuntur iustitiæ[d] carnis, ut patet Hebr. 9. quia scilicet interius nihil efficiebant. & ideo in circuncisione imprimebatur character solum in corpore, non autem in anima: sed in confirmatione cum charactere corporali imprimitur simul character spiritualis, eo q̄ est sacrm nouæ legis.

ARTICVLVS VI.

Vtrum character cōfirmationis præsupponat characterem baptismi.

SVP. QV. LXXII. ART. VI.

Sot. 4 ſ.d. 7. q. vni. a. 6.

AD SEXTVM sic ꝓcedit. Vī q̄ character cōfirmationis nō ꝓsupponat ex necessitate charactere baptismalē. Sacrm. n. confirmationis ordinat ad cōfitendū publice fidē Chri: sed[h] multi ēt añ baptismū sunt fidē Chri publice confessi, sanguinē fundētes ꝓ fide ergo character confirmationis non præsupponit charactere baptismalem.

¶ 2 PRE. De Apostolis[h] non legit, q̄ fuerint baptizati, ꝑsertim cū dicat Io. 4. q̄ ipse Chris nō baptizabat, sed discipuli eius, & th postea fuerunt cōfirmati ꝓ aduentū Spūssancti. ergo sic[r] alii possunt confirmari antequam baptizentur.

¶ 3 PRE. Act. 10. dī, q̄ adhuc loquente Petro, cecidit Spiritus sanctus super eos, qui audiebant verbum, & audiebant eos loquentes linguis. q̄ postea Petrus iussit eos baptizari. h ergo pari ratione possunt alij prius confirmari, quam baptizentur.

SED CONTRA est, q̄ Rabanus dicit in lib.* de instit. cleri. Nouissime a summo Sacerdote, per impositionem manus paracletus traditur baptizato, vt roboretur per Spiritum sanctum ad prædicandū.

Li. 1. ca. 30 in prin.

RESP. Dcdm, q̄[m] character confirmationis ex necessitate præsupponit charactere baptismalem: ita ſ. q̄ si aliquis non baptizatus cōfirmaret, nihil reciperet; sed oportet, et iterato ipsum confirmari post baptismū.[n] cuius rō est: q. a sicut se habet confirmatio ad baptismū, ita augmentū ad gnationē, vt ex supradictis patet* Manifestū est aūt, q̄ nullus pōt ꝓmoueri in ætatē perfectā, nisi primo fuerit natus. & sic[r] nisi primo aliquis fuerit baptizat[s] nō potest sacramentum confirmationis accipere.

concl.m

Arr. 1. huius.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̄ virtus diuina non est alligata sacris. Vnde potest conferre hoi spirituale robur ad confitendum publice fidem Christi absque sacro confirmationis, licet ēt potest conferre remissionem peccatorum sine baptismo. Sicut tñ nullus consequitur effectum baptismi sine baptismi uoto: ita nullus consequitur effectum cōfirmationis sine voto ipsius: quod potest habere etiam ante susceptionem baptismi.

AD II dicendum, q̄ sicut Aug.* dicit ex hoc q̄ Dñs dicit Ioan. 13. Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, intelligimus; Petrū, & alios Christi discipulos fuisse baptizatos siue baptismo Ioannis, sicut nonnulli arbitrant, siue quod magis credibile est, baptismo Christi: neque. n. renuit ministerium baptizandi, ut haberet & baptizatos seruos, per quos cæteros baptizaret.

Epi. 108. to. 2.

AD III dicendum, q̄ audientes prædicationē Petri, acceperunt effectum confirmationis miraculose: non tñ confirmationis sacrm. Dictum est autem *, q̄ effectus confirmationis potest alicui

Ar. 4. & 2. ad 1. arg.

conferri

conferri ante baptismum, non aūt sacramentum confirmationis: sicut. n. effectus confirmationis, q̄ est robur spirituale, præsupponit effectum baptismi, qui est iustificatio, ita sacramentum confirmationis præsupponit sacramentum baptismi.

A

SV. QVAE. LXXII. ART. VII.

Alb. Mag. 4 d. 2. art. 5
Sot. 4 ſ.d. 7. q. vni. a. 7.
Palud. 4. d. 7. q. 2. ar. 2.

ARTICVLVS VII.

Vtrum per sacramentum confirmationis conferatur gratia gratum faciens.

Perr. 418 4. d. 7. q. 2 ar. 1. q. 3. Et di. 24. q. 1. ar. 2 q. 2. & 4.

AD SEPTIMVM sic procedit. Vī q̄ p hoc sacrm gra gratū faciens nō conferat. Gra enim gratū faciens, ordinatur contra[b] culpam: sed hoc sacrm (sicut dictū est[x]) nō exhibetur nisi baptizatis, qui sunt à culpa mundati. ergo per hoc sacrm, gra gratū faciens non cōfertur.

B

¶ 2 PRET. Peccatores maxime indigent gra gratū faciente, per quā solā iustificari pnt. si[b] ergo per hoc sacrm gra gratū faciēs confertur, uidetur q̄ deberet dari hominibus in[b] peccato existentibus, quod tñ nō est verū.

C

¶ 3 PRÆ. Gratia gratū[b] faciēs, spē non differt, cū ad vnū effectū ordinetur, sed duę formæ eiusdē spēi non possunt esse in eodem subiecto. cum ergo gratia gratū faciens conferat hoi per baptismū, videtur, q̄ per sacrm confirmationis, quod nō exhibetur nisi baptizato, gratia gratum faciens non conferatur.

SED CONTRA est, q̄ Melchiades Papa dicit,* spiritussanctus in fonte baptismi, plenitudinē tribuit ad inocētiā, in cōfirmatione augmētū pstat ad gratiā.

D

RESPON. Dcdm, q̄ in hoc sacro, sicut dictū est*, dat baptizato Spūssanctus ad robur, sicut apostolis datus in die Pentecostes, vt legit Act. 2. & sicut dabat baptizatis per impositionē manus apostolorum, ut dī Act. 8. Ostensum est aūt in 1. parte,* q̄ missio, seu datio Spiritussancti, nō est nisi cū gratia gratum faciente, unde manifestū est, q̄[m] gra gratū faciens confert in hoc sacro.

E

In epi. ad Hispanią epiſc. a med. illo to. 1. cōc.

Ar. 1. 2. & 3. huius q.

P. 1. q. 43. art. 3.

concl.m

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ gratiæ gratū facientis primus effectus est remissio culpæ, hēt tñ & alios effectus, qa sufficit ad hoc, q̄ promoueat hoiem per oēs gradus usque in uitā æternā, secū dū illud Rom. 6. Gratia Dei uita æterna, unde, & Paulo dictū est 2. Cor. 12. Sufficit tibi gratia mea. Et ipse dicit 1. Cor. 15. Gratia dei sum id qd sum. & ideo gratia gratum faciens, nō solum datur ad remissionē culpæ, sed etiam ad augmentum, & firmitatē iustitiæ. Et sic cōfertur in hoc sacramēto.

AD III dcdm, q̄ sicut ex ipso noīe apparet, hoc sacrm datur ad confirmandum, quod prius inuenerit, & iō non debet dari his, qui non hūt gram. & ꝓpter hoc sicut non dat non baptizatis, ita non dēt dari adultis peccatoribus, nisi per pēnitentiā reparatis. vñ dr in Aurelianensi concilio, *vt ieiuni ad cōfirmationem ueniant, ut moneant cōfessionē facere prius, vt mundi donū Spūssancti ualeāt accipere. Et tunc, per hoc sacrm perficit pēnitentiæ effectus, sicut & baptismi, quia per gratiā collatā in hoc sacro, consequit pēnitens plenioré remissionē peccati. Et si aliq̄s adultus in pcto existēs, cuius cōscientiā nō hēt, uel si ēt non perfecte contritus accedat, dummodo, non fictus accedat, per gratiam collatam in hoc sacramento, consequetur remissionem peccatorum.

Hſ de cōſec. d. . . ut ieiuni. D. 380.

Rñſio ſecunda.

AD III dicēdū, q̄, sicut dictū est*, gratia sacrālis addit super gram gratum facientē cōiter sumptā, aliquid effectiuū spālis effectus, ad qd ordinatur sacrm, si ergo consideretur gratia in hoc sacramēto collata, quantū ad id, quod est cōe, sic per hoc sacramentū non confert aliqua alia gratia, quàm per baptismū, sed quæ prius inerat, augetur, si aūt consideretur quantum ad illud speciale, quod superadditur, sic non est eiusdem speciei cum ipsa.

q. 62. a. 2. 2

C

ARTICVLVS VIII.

Vtrum hoc sacramentum sit omnibus exhibendum.

SV. QVAE. LXXII. ART. VIII. IX. X. ET XI.

Sot. 4 ſ.d. 7 q. vni. ar. 8

Perr. 420 4. d. 7. q. 3. a. 2. q. 2. & 3. & d. 25. q. 2. a. 1. q. 2. cor. Ar. 2. h. 3ª q. ad 2. & ar. 4

ADOCTAVVM sic ꝓcedit. Vī q̄ hoc sacrm nū sit oibus exhibēdū. Hoc. n. sacrm ad quā dā excellētiā dat, ut dictū est,* sed id, qd ad excellentiā pertinet, nō cōpetit oibus. ergo hoc sacramentū nō dēt oibus dari.

¶ 2 PRÆ. Per hoc sacrm augetur aliquis spiritualiter in perfectā ætatē, sed perfecta[h] ætas repugnat ætati puerili. ergo ad minus pueris dari non debet.

¶ 3 PRÆT. Sicut Melchiades Papa dicit, ꝓpost baptismū confirmatur ad pugnā, sed pugnare nō competit mulieribus, propter fragilitatē sexus. ergo nec mulieribus hoc sacrm dari debet.

¶ 4 PRE. Melchiades Papa dicit,* q̄ quāuis ptinuo trāsituris, sufficiant regnationis beneficia, uicturis tñ, cōfirmationis bñficia necessaria sunt, quia cōfirmatio armat, & instruit ad agones mūdi huius, & plia reseruādos qui aūt post baptismū cū acq̄sita innocētia immaculatus peruenerit ad mortē, ꝓfirmat mortē: qa iam nō pōt peccare post mortē. ergo[h] statī morituris ſ

In epiſc ad Hiſp. epiſc. a med. illo to. 1. Cōci. loco nunc pxime citato & hſ de cōſecr. d. 5. c. Spiritusſāct[s]

Et

¶Et licet multi multa in hoc scripserint soli tñ illi verũ scripserũt, q̃ noluerunt sapere plusquã oportet. risus. n. sanctorum auctoritas ꝓponenda est rõnibus et legim⁹ in cõcilio uniuersali Florẽtiq̃ sub Eugenio iiij. utrunq. Armenis authentice expositũ, cũ de hoc sacro fuerũt instructi, ut patet in literis Eugenij: vñ, & Auctor rõnẽ conatus ẽ reddere ex dñia inter Papam, & alios eꝓos, quoad eminentiã ptãtis: quia papa in plenitudine assumptus est ptãtis, reliqui aũt in parte solicitudinis: in dicta aũt synodo nulla reddit rõ nisi dispensatio apostolicæ sedis ex rõna li, & urgẽte cã. Q̃ si ỗ dixerim ut rõ ab Auctore reddita nõ parui fiat sed cũ uenerationẽ suscipiat, tamq̃ amplexa a sacro Concilio, attribuente hoc dispensationi apostolicæ sedis: constat. n. dispensare in hmõi ad maximam spectare potestatem.

debet hoc sacramentũ cõferri & sic non debet omnibus dari.

SED CONTRA est, q̃ dr Act. 2. q̃ Spiritus sanctus aduenies repleuit totã domũ (per quam significat ecclesia) & postea sub dit, q̃ repleti sunt oẽs Spũsancto; sed ad illã plenitudinẽ cõsequendã hoc sacr̃m dat. ergo eoĩb. q̃ sũt in eccla exhibẽdũ.

RESP. Dicendũ, q̃ (sicut dictũ est.*) ꝑ hoc sacr̃m, ꝓmouet hõ spũaliter in ætate perfectã: hoc aũt est de intentione naturæ, ut ois, qui corporaliter nascit, ad perfectã ætatẽ perueniat, sed hoc quandoq; impeditur ꝓpter corruptibilitatẽ corporis, quod morte præuenitur. multo autẽ magis de intẽtione dei est oĩa ad perfectionẽ perducere, ex cuius imitatione hoc natura participat, vnde & Deut. 32. dr, Dei perfecta sunt opera, aĩa aũt, ad quã pertinet, & spũalis natiuitas, & spiritualis ætatis ꝑfectio, immortalis est, & põt sicut tẽpore senectutis spũalẽ natiuitatẽ cõsequi, ita tpe iuuentutis, uel pueritiæ consequi perfectam ętatẽ: quia hmõi corporales ætates, animæ non præiudicant, & ideo [m] hoc sacramentum debet omnibus exhiberi.ª

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ hoc sacr̃m datur ad quãdã excellentiã, nõ q̃dẽ vnius hoĩs ad aliũ (sicut sacr̃um ordinis) sed hominis ad seipsum: sicut idẽ perfectus vir existẽs, hẽt excellentiã ad se puerũ.

AD II dicendum, q̃ (sicut dictum est*) ætas corporalis nõ præiudicat animæ: unde ẽt in puerili ętate hõ põt consequi perfectionẽ spũalis ætatis, de qua dr Sap. 4. Senectus uenerabilis est non diutur na, neq; numero annorum cõputata. & indeest, q̃ multi in puerili ætate ꝓp robur Spiritus sancti pceptũ, usq; ad sãguinẽ fortiter certauerũt, ꝓ Chro.

AD III dcm, q̃ sicut Chrys.* dicit in Homilia de Machabæis, in mundanis agonibus, ætatis, ac formæ, gñ sq; dignitas requirit: & iõ seruis, ac mulieribus, & senibus, ac pueris ad eos aditus denegatur. in cælestibus aũt, oĩ personæ, & ætati, ac sexui, indiscreta facultate stadiũ patet. & in Hom. de militia spũali dicit,* apud Deũ femineus ẽt militat sexus. Multæ namq; fœminæ animo uirili spirituale militiã gesserũt; quædam. n. interioris hominis uirtute, uiros æquauerunt in agonibus martyrũ; quædam ẽt fortiores uiris extiterunt. & iõ ẽt mulieribus hoc sacramentum conferendum est.

AD IIII dcm. q̃ (sicut dictũ est*) aĩa ad quã ptinet spũalis ætas, immortalis est, & ideo ẽt moriturus hoc sacr̃m dandum est, ut in resurrectione perfecti appareant, ꝑm illud Eph. 4. Donec occurramus oẽs in uirũ perfectũ, in mensurã ætatis plenitudinis Chri. Et iõ Hugo de S. Vict. dicit,* oĩno periculosum esset, si ab hac vita sine confirmatione migrare cõtingeret, nõ q̃a dãnaret, nisi forte ꝓpter contẽptum, sed q̃a detrimẽtũ perfectionis pateret, vnde ẽt pueri confirmati decedentes, maiorẽ gloriã consequunt, sicut & hic maiorẽ obtinẽt grãm. Auctoritas aũt illa intelligit, quantũ ad hoc, q̃ morituris non est necessarium hoc sacramentũ propter periculum pugnæ præsentis.

ARTICVLVS IX.

Vtrum hoc sacramẽtum sit conferendum homini in fronte. Ferr. 421

Alb. Mag. vbi supra, art. 7. *Ferr. 4. cont. c. 60.*
Sot. 4 s. d. 7. q. vnic art. 9. *Palud. 4. d. 7. q. 3.*

ADNONVM sic procedit. Vr̃ q̃ hoc sacr̃um nõ sit conferendũ hoĩ in fronte. Hoc. n. sacr̃um est[b] perfectiuũ baptismi, ut supra dictũ est:* sed sacr̃um baptismi cõferr homini in toto corpore. ergo hoc sacr̃um nõ dẽt conferri solum in fronte. Inf. art. 11. ad 3. & 4. d. 7. q. 1. a. 3. q. 2. & 4. cont. c. 60. & quol. 11. a. 7. cor. & Ro. 1. lec. 5 fi. & c. 10. lec. 2. cor. 2 Q 65. ar. 4. ª Ar. 1. & 2 huius q.

¶2 Præt. Hoc sacr̃m datur hoĩ ad hoc, q̃ libere fidẽ Christi confiteatur, sed ore fit confessio ad salutem, ut dicitur Rom. 10. ergo[b] hoc sacr̃m magis debet conferri circa os, quàm in fronte.

SED CONTRA est, q̃ Rabanus dicit* in li. de institutione clericorum, signat baptizatus chrismate in summitate capitis per sacerdotem, per pontificem uero in fronte. Lib. 1. c. 30 circa prin.

RESP. Dcm, q̃ (sicut sup. dictũ est) in hoc sacro hõ accipit spiritum sanctum ad robur spũalis pugnæ, ut fortiter ẽt inter aduersarios fidei, Christi fidẽ cõfiteatur: vnde [m] conuenienter signat chrismate signo crucis in fronte pp duo. [n] Primo quidẽ, q̃a ifignit signo crucis, sicut miles signo ducis, quod quidẽ dẽt esse enidẽs, & manifestũ: inter oĩa aũt loca corporis humani, maxime frons manifesta est, q̃ quasi numquã obtegit. & iõ limit cõfirmatus chrismate in fronte, vt in manifesto demõstraret se esse Christianum, sicut & apostoli post acceptum Spiritum sanctũ se manifestauerunt, q̃ prius in cœnaculo latebant. Secũdo, q̃a aliquis impeditur à libera confessione nominis Christi, propter duo, s. propter timorẽ, & ꝓpter uerecundiã, utriusque aũt horũ signũ maxime manifestat in fronte propter duo, s. propter ꝓpinquitatẽ imaginationis, & propter hoc q̃ ispũs a corde directe ad frontẽ ascendũt: vñ verecũdati erubescũt, timẽtes aũt pallescunt, ut dr in 4. Eth.* & iõ in fronte signat chrismate, ut neq; propter timorẽ, neq; propter erubescentiam, nomen Christi confiteri prætermittat. Ar. 1. 2. & 4 huius q. concl. m

AD PRIMVM ergo dicendũ, quod per baptismũ regeneramur ad uitã spũalẽ, quæ ad totũ hominem pertinet, sed in confirmatione roboramur ad pugnam, cuius signum ferendum est in fronte, quasi in euidenti loco.

AD II dicẽdũ, q̃ principiũ fortitudinis est i corde, sed signũ apparet in fronte: unde dr Ezech. 5.

Ecce dedi frontẽ tuã durioré frontib. eorũ, & iõ [A] sacr̃m eucharistiæ, quo hõ in seipso confirmat, pertinet ad cor, ꝑm illud ps. 103. Panis cor hoĩs cõfirmet: sed ad sacr̃m confirmationis requiritur signũ fortitudinis ad alios, & ideo exhibetur in fronte.

AD III dcm, q̃ hoc sacr̃m datur ad libere confitẽdum, non autem ad confitendum simpliciter: quia hoc fit ẽt in baptismo, & ideo nõ debet dari in ore, sed in fronte, ubi apparent signa passionũ, quibus libera confessio impeditur.

ARTICVLVS X.

Vtrum ille qui confirmatur, debeat teneri ab alio. Ferr. 419

Sot. 4 s. d. 7. q. uni. ar. 10.

4. di. 7. q. 3 a. 1. q. 2.

ADDECIMVM sic procedit. Vr̃ q̃ ille, qui cõfirmat, non debeat ab alio teneri ad confirmationẽ. Hoc. n. sacr̃m non solũ pueris, sed ẽt adultis exhibetur. [h] Adulti autem per seipsos stare possunt. ergo ridiculum est, quòd ab alio teneantur.

¶2 Præt. ille,[h] qui iam est de ecclesia, liberum hẽt accessum ad ecclesiæ principẽ, qui est episcopus: sed hoc sacr̃m (sicut dictũ est*) non exhibetur nisi baptizato, qui iam est membrum ecclesiæ. uidetur ergo, quòd non debeat per alium exhiberi episcopo, ad hoc sacramentum recipiendum.

Ar. 6. huius quæst.

¶3 Præ. Hoc sacr̃m dat ad robur spirituale:[h] quod magis uiget i uiris, q̃ in mulieribus, ꝑm illud Pro. ult. Mulierẽ forte q̃s inueniet? ergo ad minus mulier non debet tenere uirum ad confirmationem. [C]

Inn. Exuperio Tolet. epis. Habet 30. q. 4. c. Siqs ex uno.

SED CONTRA est, q̃ Inno. Papa* dicit, & habet in Decr. 30. q. 4. si quis ex coniugio filium, aut filiã alterius, de sacro fonte susceperit, aut ad chrisma tenuerit, &c. ergo sicut requirit q̃ aliquis baptizatum de sacro fonte leuet, ita debet aliquis teneri ad sacramentũ confirmationis accipiendum.

Ar. præce.

RESP. dcm, q̃ (sicut dictum est*) hoc sacr̃m exhibetur homini ad robur pugnæ spiritualis: sicut ãt aliquis de nouo natus, indiget instructore i his, quæ pertinent ad conseruationẽ uitæ (ꝑm illud Heb. 12. patres quidẽ carnis nostræ habuimus eruditores, & reuerebamur eos) ita illi, qui assumunt ad pugnã, indigent eruditoribus à quibus instruãtur de his, quæ pertinent ad modum certaminis. & ideo in bellis materialibus constituunt duces, & cẽturiones, ꝓ quos alii gubernent. & pp hoc ẽt [m] ille, qui accepit hoc sacr̃m, ab alio tenet,* quasi ꝓ aliũ in pugna spũali erudiendus: similiter ẽt, quia per hoc sacr̃m confert hoĩ perfectio spũalis ętatis (sicut dictũ est*) iõ ille, qui ad hoc sacr̃m accedit, [E] sustẽtat, quasi adhuc spũaliter imbecillis, & puer. concl. m Art. 2. 4. & 5. huius.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ licet ille, q̃ cõfirmat sit adult⁹ corpaliter: nõdũ tñ ẽ adultus spũaliter.

AD II dicẽdũ, q̃ licet baptizatus sit effectus mẽbrum ecclesiæ: nondum tamen est ascriptus militiæ Christianæ, & ideo episcopo tamquam duci exercitus, per alium exhibetur iam militiæ Christianæ ascriptum: non. n. debet alium ad confirmationẽ tenere, qui nondum est confirmatus.

AD III dcm, q̃ (sicut dr Colos. 3.) in Chro Iesu nõ est masculus, & femina, & iõ nõ differt utrũ masculꝰ, uel femina teneat aliquẽ i cõfirmatione.

ARTICVLVS XI.

Vtrum solus episcopus hoc sacramentum conferre possit. Ferr. 4. cont. c. 60. Ca. 4. d. 7. q. 2. con. 1. & 2. Sot. 4. s. d. 7. q. un. ar. 11. Palud. 4. d. 7. q. 4. Ferr. 420

4. d. 7. q. 3. a. 1. q. 2. Et di. 73. q. 1. a. 1. q. 2. Et di. 25. q. 1. a. 1. cor. Et 4. cõr. c. 60 Et quol. 1. ar. 7.

ADVNDECIMVM sic procedẽt. Vr̃ q̃ nõ solũ episcopus hoc sacramentũ conferre possit Greg.* enim scribens Ianuario episcopo dicit: peruenit ad nos, quosdam scandalizatos fuisse, q̃ presbyteros chrismate tangere eos, qui baptizati sunt, ꝓhibuimus, & nos quidem ꝑm ueterẽ usum nr̃æ ecclesiæ fecimus: sed si oĩno hac de re aliqui cõtristantur, ubi episcopi desunt, ut presbyteri ẽt in [B] frontibus baptizatos chrismate tangere debeant, concedimus: sed illud, q̃d pertinet ad necessitatẽ sacrorũ, [h] non est ꝓp uitandum scandalum immutandum. ergo ur̃ q̃ non sit de necessitate huius sacramenti, quòd ab episcopo conferatur.

¶2 Præt. Sacr̃m baptismi ur[h] maioris efficaciæ, q̃ sacr̃um cõfirmationis: quia per baptismũ fit plena remissio peccatorũ, & quantum ad culpã, & quãtum ad pœnã, q̃d non fit in hoc sacramento: sed simplex sacerdos ex suo officio põt tradere sacr̃m baptismi, & in necessitate quilibet ẽt non ordinatus põt baptizare: ergo non est de necessitate huius sacramenti quòd ab episcopo conferatur.

¶3 Præ. Summitas capitis, ubi ꝑm medicos est locus rõnis, s. particularis, quæ dr uirtus cogitatiua, est nobilior fronte, ubi est locus imaginatiuæ uirtutis: sed simplex sacerdos põt baptizatos ungere chrismate in uertice. [n] ergo multo magis põt eos chrismare signare i fonte, q̃d ptinet ad hoc sacr̃m.

Epist. 3. ad episco. Tuscię, & habet de con secr. d. 5. c. Manus im positionis

SED CONTRA est, q̃ Euseb. papa dicit,* Manus impositionis sacr̃m magna uenerantione tenendũ est, q̃d ab aliis ꝓpter nõ põt, nisi à summis sacerdotibus, nec tempore apostolorum ab aliis, q̃ ab ipsis apostolis legit, aut scit peractũ esse, nec ab aliis, q̃, q̃ eorũ locũ tenẽt, unquã ꝓpter põt, aut fieri dẽt, nã si aꝑ præsumptũ fuerit, irritũ habeat & uacuũ nec inter ecclesiastica unquã reputabit. sacra. est igit de necessitate huius sacri, q̃d dr sacr̃m manus impositionis, quòd ab episcopo tradatur.

RESP. Dcm, q̃ in quolibet opere ultima consũmatio supremę arti, aut uirtuti reseruat, sicut ꝓparatio materiæ ptinet ad inferiores artifices, superior autem dat formã: supremus ãt est ad quẽ ꝓtinet usus, q̃ est finis artificiatorũ. unde epistola, q̃ à notario scribit, à Dño signatur. Fideles ãt Chri sunt quoddã diuinũ opus, ꝑm illud 1. Cor. 3. Dei ædificatio estis, sunt ẽt quasi quædam epistola, spũ Dei scripta, sicut dr secundę Cor. 3. Hoc aũt cõfirmationis sacr̃m, est quasi ultima consũmatio sacri baptismi, ita. s. q̃ per baptismum ædificatur hõ in domum spiritualem, & conscribitur quasi quædã spiritualis epistola: sed per sacr̃m confirmationis, quasi domus ædificata dedicatur in templum Spiritus sancti, & quasi epistola conscripta signatur signo crucis, & iõm collatio huius sacri episcopis reseruatur, qui obtinent summam ptãtem in ecclesia [n]: sicut, & in primitiua ecclesia, per impositionẽ manus apostolorũ, quorum uicem gerunt epi

scopo

Universidad de Deusto Biblioteca

Vrbanus 1. in epist. ad oēs Christianos: habet de con sec. d. 5. ca. Omnes fideles.

scopō, plenitudo Spiritussancti dabaʳ, ut habetur Actuū. 8. vnde Vrbanus Papa* dicit, Omnes fideles, per manus impositionem episcoporum Spiritum sanctum post baptismum accipere debent, vt pleni Christi inueniantur.

AD PRIMVM ergo dcm, q Papa in ecclesia habet plenitudinē ptātis, ex qua pōt quædā, q̄ sunt superiorū ordinū, committere quibusdam inferioribus sicut quibusdā presbyteris concedit conferre minores ordines, qđ ptinet ad ptātē episcopalē. Et ex hac plenitudine ptātis concessit beatus Greg.* Papa, q simplices sacerdotes hoc sacrm cōferrent, quamdiu scandalum tolleretur.

Li. 3. epist. §. 6. in fi.

AD II dicēdum, q sacrm baptismi est efficacius q̄ hoc sacrm, quātum ad remotionē mali: eo q est spūalis gnatio, quæ est mutatio de non esse in esse: hoc aūt sacrm est efficacius ad perficiendum in bono: quia est quoddam spirituale augmentum de esse imperfecto ad esse perfectum, & ideo hoc sacramentum digniori ministro committitur.

Li. 2. d. 30. circa prin cipium.

AD III dcm. q sicut,* Rabanus dicit in li. de institutione clericorū, signaē baptizatus chrismate in summitate capitis per sacerdotem, per pontificem uero in frōte, ut in priori unctione, significet sup ipsum Spūssancti descēsio ad habitationē deo consecrandā: in secunda quoque, ut eiusdem Spūssancti septiformis gra, cū oi plenitudine sanctitatis, & sciētiæ, & uirtutis, uenire in hoiem declaretur. non ergo pp digniorem partem, sed pp potiorē effectū, hæc unctio episcopis reseruatur.

Por. 422 4. d. 7. q. 3. a. 3. q. 2. ad tertiū & 5 expositiōe literæ.

IN articulo duodecimo, hoc solum vī dicendū, q. circa ieiuniū tam confirmatoris. q cōfirmandi, seruandi, seruanda uidetur cuiusque ecclesiæ consuetudo: hoc. n. est de iure positiuo, & in paucis forte ecclesijs seruatur pp causas in litera allegatas, multi quidem. s. confirmādorū, quos simul oportet confirmari, & separatim qñque pp continuum periculum in certæ mortis, adiūcta maxima incommoditate habendi episcopum ad uotum.

Vtrum ritus huius sacramenti sit conueniens.

Alb. mag. 4. d. 7. ar. 3.
Sot. 4. sd. 7. q. uni. a. 12.

AD DVODECIMVM sic pceditur. Vī q ritus huius sacrī nō sit conueniens. Sacrm enim baptismi est maioris necessitatis q̄ hoc sacrm, ut supra dictū est:* sed baptismo deputā tur certa tempora, s. pascha, & pentecoste. ergo etiam huic sacramento aliquod certum tēpus debetᵇ præfigi.

Ar. 1. huiꝰ q. ad 3. & q. 65. ar. 4.

¶2 Prēt. Sicut hoc sacrm requirit deuotionē, & dantis, & recipientis, ita ēt, & sacrm baptismi: sed in sacro baptismi nō requiritur quòd à ieiunis sumaʳ, uel conferatur. h ergo uī incōueniens ter statutum in concilio Aurelianensi,* ut ieiuni ad confirmationem ueniant, & in concilio Meldensi, ut episcopi non nisi ieiuni, per impositionē manuū Spūsanctū tradāt.

Referūtur hæc de cōs. d. 5. ca. Ve ieiunii. Et, episc.

¶3 Præ. Chrysmaᵇ est quoddam signum plenitudinis Spiritussancti, ut supra dictū est:* Sed plenitudo Spiritussancti data est fidelibus Christi in die Pentecostes, ut habetur Act. 2. magis ergo debet chrisma confici, & benedici in festo Pentecostes, quam in cœna Domini.

Ar. 2. huiꝰ

SED CONTRA est, usus ecclesiæ, quæ à Spiritu sancto gubernatur.

RESP. dcm, q Dns Matt. 18. fidelibus suis promisit, dicens, ubi fuerint duo, uel tres congregati in noie meo, ibi sum in medio eorum, & iō in miter tenendū est, q ordinationes ecclesiæ dirigā tur ēm sapientiā Christi. n Et propter hoc certū esse deber, ritus, quos ecclesia obseruat in hoc, & in aliis sacramentis esse conuenientes. q

concl. n

concl. q

AD PRIMVM ergo dcm, q sicut Melchiades Papa* dicit, ita coniuncta sunt hæc duo sacra, s. baptismi, & confirmationis, ut ab inuicē nisi morte præueniēte nullatenus possint segregari, & unum sine altero rite pfici non possit. Et iō eadē tēpora sunt præfixa baptismo sollenniter celebrando, & huic sacro: sed quia hoc sacrm à solis episcopis datur, q nō sunt sp pſentes, ubi presbyteri baptizāt, oportuit quantum ad cōem usum, sacramentum confirmationis etiam in alia tempora differri.

In epist. ad Hilpa. epm ami. n. in Concil.

AD II dicendum, q ab illa prohibitione excipiūtur infirmi, & morte periclitantes: sicut in statuto Meldensis* concilii legē. Et iō pp multitudinem fideliū, & pp pericula imminentia, sustinetur ut hoc sacramentum (quod non nisi ab episcopis dari pōt) ēt à non ieiunis detur, uel accipiatur: qa unus episcopus præcipue in magna dioceesi, non sufficeret ad tot hoies confirmandos, si eis tēpus arctaretur: ubi tamen congrue obseruari potest. conuenientius est ut à ieiunis detur, & accipiaʳ.

Vt patet 3 cōf. d. 5. c. ut epis.

D. 380.

AD III dcm, q sicut ex concilio Martini papæ* habeʳ, oi tpe licebat chrisma conficere: sed quia solēnis baptismus, ad quem requiritur usus chrismatis, in uigilia paschæ celebraʳ, congrue ordinatum est, ut per biduū ante ab episcopo chrisma benedicatur, ut possit per dioceesim destinari. Dies ēt ille satis congruit ad materias sacramentorū benedicendas, in quo fuit eucharistię sacramentum institutum, ad qđ omnia alia sacramenta quodāmodo ordinantur, sicut supra dictū est.*

Habet de consecra. c. Oi tempore.

Q. 65. ar. 1

QVAESTIO LXXIII.

De Sacramento eucharistiæ secundum se in sex articulos diuisa.

CONSEQVENTER considerādum est de sacramēto eucharistiæ. Et primo de ipso sacramento. Secundo de materia. Tertio de forma. Quarto de effectibus. Quinto de recipientibus hoc sacramentū. Sexto de ministro. Septimo de ritu.

Circa primum quæruntur sex.

¶Primo, Vtrum eucharistia sit sacramentum.

¶Sco, Vtrū sit unū, uel plura.

¶Tertio, Vtrum sit de necessitate salutis.

¶Quarto, de nominibus eius.

¶Quinto, De institutione ipsi⁹.

¶Sexto, De figuris eius.

Sent. 4. sd. 8. q. 1.
Duran. 4. sd. 8. q. 1.
Sot. 4. sd. 8. q. uni. a. 1.
Cap. 4. d. 8 q. 1. conc. 1.

INAM primo notandū occurrit in rōne ad tertiū, q dua tū differētiarū, q ibi enarrant inter eucharistiā, & alia sacra hēbia materiā sēsibilē qđ pp pniam, & matrimoniū dī, sco differētia sumit gram ñ solū ex ipsis, sed ex suo effectū, qui est unitas corpis Christi mystici: ita q cū audis sacri eucharistiæ rē tm esse gram, susceptiuum āt unitatem ecclesię, aut corpus Christi mysticū, non diuersa intelligas: qm hæc ofa nihil aliud sunt, qm gratia Dei, ex sua fide diū.

AR-

Vtrum eucharistia sit sacramentum.

Por. 425 Inf. a. 4. Et q. 79. ar. 5. & 7. E 4. d. 8. q. 1. ar. 1 q. 1.

ADPRIMVM sic proceditur. Vī q eucharistia non sit sacrm. Ad idemᵇ enim non dēnt ordinari duo sacra: quia vnūquodq; sacrm efficax est ad suū effectū producendū. Cū ergo ad perfectionē ordinetur, & confirmatio, & eucharistia (vt dicit Dion.* 4 Eccl. hier.) vī eucharistiā nō eē sacrm, cū confirmatio sit sacrum, vt prius habitum est.

Ca. 1. eccl. Hier. ante med. & c. 4 in princ.

¶2 Præt. In quolibet sacro nouæ legis id, qdᵈ visibiliter subiicitur sensui,ʰ efficit inuisibilem effectū sacri: sicut ablutio aquæ, causat, & characterē baptismalem, & ablutionē spūalē, sicut s. dictū est.* B Sed species panis, & uini, quæ subiiciunt sensui in hoc sacro, non efficiunt, neq; ipsū corpus Chri uerum, qdᵈ est res, & sacrm, neq; corpus mysticū, qđ est res tantum in eucharistia. ergo uidetur q eucharistia non sit sacramentum nouæ legis.

Q. 62. & 65 ar. 1.

¶3 Præt. Sacra nouæ legis habentiaʰ materiā, in usu materiæ perficiuntur: sicut baptismus in ablutione, & confirmatio in chrismatis consignatione. si ergo eucharistia sit sacrm, perficeretur in usu materię, non in consecratione ipsius materiæ, qdᵈ patet esse falsum, quia forma huius sacramenti, sunt uerba, quæ in consecratione materiæ dīr, ut infra patebit.* ergo eucharistia non est sacramentum.

C

Q. 78. ar. 1.

SED CONTRA est, q in collecta dicitur, hoc tuū sacramentum non sit nobis reatus ad pœnam.

RESPON. Dcm, q sacra ecclesiæ ordinant ad sub ueniendum homini in uita spirituali, uita aūt spūalis uitę corporali conformatur, eo, q corporalia, spūalium similitudinē gerunt, manifestū est aūt, q sicut ad uitā corporalē requirit gnatio, p quā hō uitā accipit, & augmentū, quo hō perducit ad pfectionē uitæ, ita ēt requirit alimentū, quo hō cōseruatur in vita, & ideoᵐ sicut ad vitā spiritualē oportuit esse baptismū, q est spūalis generatio, & cōfirmationē, q̄ est spūale augmētū, ita oportuit esse sacramēt̄ū eucharistię, quod est spūale alimentum. n

Conel. m

D

AD PRIMVM ergo dicendū, q duplex est perfectio, una q̄ est in ipso hoie, ad quā perducitur per augmentū, & talis pfectio cōpetit confirmationi: alia aūt est perfectio, quā hō consequitur ex adiūctione alicuius extrinseci, hoiem conseruantis, puta ex adiunctione cibi, uel indumenti, uel alicuius huiusmodi, & talis perfectio competit eucharistię quæ est spiritualis refectio.

Hom. 35. in Io. iter pri ci. & med. to. 3.

AD II dicēdū, q aqua baptismi nō causat aliquē spūalē effectū propter ipsam aquā, sed propter virtutē Spiritussancti in aqua existentē, vnde Chrys.* dicit super illud Io. 5. Angelus Dñi ſm tempus &c. In baptizatis non simpliciter aqua operatur, sed cū Spiritussancti susceperit gratiam, tunc omnia soluit peccata, sicut aūt se hēt virtus Spiritussancti ad aquā baptismi, ita se habet corpus Christi uerū ad species panis, & uini, unde spēs panis, & uini nō efficiūt aliquid, nisi virtute corporis Chri veri.

E

AD III dcm, q sacrm dī ex eo q continet aliquid sacrum, potest autem aliquid esse sacrū dupliciter, s. absolute, & in ordine ad aliud, hæc aūt est dria inter eucharistiam, & alia sacra hūtia materiam sensibilem, q eucharistia continet aliquid sacrū absolute, s. ipsum Christum, aqua uero baptismi continet aliquid sacrū in ordine ad aliud, s. uirtutē ad sanctificandum, & eadē rō est de chrismate, & similibus. Et ideo sacrm eucharistiæ perficit in ipsa cōsecratione materię, alia uero sacra perficiuntur in applicatione materię ad hoiem sanctificandum. Et ex hoc ēt consequit alia dria. nā in sacro eucharistiæ id, qdᵈ est res, & sacrm est in ipsa materia, id aūt qđ est res tm̄, est in suscipiēte, s. gratia, quæ confertur, in baptismo autem utrumque est in suscipiente, s. & character, qui est res, & sacrm, & gratia remissionis peccatorum, quæ est res tantum, & eadem ratio est de aliis sacramētis.

Vtrum hoc sacramentum sit vnum vel plura.

Por. 426 Inf. q. 78. ar. 6. ad 2. Et 4. d. 8. q. 1. a. 1. q. 2 & 4

Sot. 4. sd. 8. q. un. a. 2.
Cap. 4. d. 8. q. 1. con. 12.
Scot. 4. d. 8. q. 1.
Gab. 4. d. 8 q. 2.

ADSECVNDVM sic pceditur. Vī q eucharistia nō sit unum sacrm, sed plura. Dr. n. in collecta, purificent nos domine sacra, quæ sumpsimus, quod quidē dī, pter eucharistiæ susceptionē. ergo eucharistia nō est unumᵇ sacrm, sed plura.

¶2 Præt. Impossibile est multiplicato gñe, sūᵇ multiplicari specie, sicut, q vnus hō sit plura animalia, sed signum est genus sacramēti, ut sup. dictum est.* Cum igitur in eucharistia sint plura signa, s. panis, & vinum, uidetur consequens esse, quòd sint plura sacramenta.

¶3 Prę. Hoc sacramentum conficitur in consecratione materię, sicut dictum est, sed in hoc sacramento est duplex materię consecratio. ergo estᵇ duplex sacramentum.

D

SED CONTRA est, q Apost. dicit 1. Cor. 10. Vnus panis, & unū corpus multi sumus oēs, qui de uno pane, & de uno calice participamus, ex quo patet, quòd eucharistia est sacramentum ecclesiasticæ unitatis, sed sacramentum similitudinē gerit rei, cuius est sacramentum. ergo eucharistia est unum sacramentum.

RESP. Dcm, q sicut dī 5. Metaph.* unū dicit, non solū quod est indiuisibile, uel quod est continuum, sed etiam qdᵈ est perfectum, sicut dicitur vna domus, & unus homo. est autem unum in perfectione, ad cuius integritatem concurrunt

Art. præc.

Q. 60. ar. 1.

Li. 5. meta. a. tex. 9. usque ad 12. to. 3.

Universidad de Deusto Biblioteca

sunt oĩa,quæ requiruntur ad finẽ eiusdẽ: sicut hõ integratur ex oĩbus membris necessarijs ad operationẽ aĩæ,& domus integratur ex oĩbus partibus, quæ sunt necessariæ ad inhabitandum,& sic hoc sacrm dr vnũ. Ordinatur.n.ad spirituale refectionem,quæ corporali conformat:ad corporalẽ aũt refectionem duo requiruntur,s.cibus, qui est alimẽtum siccũ,& potus,q̃ est alimentũ humidum. Et iõ ẽt ad integritatẽ huius sacri duo cõcurrũt, s. spiritualis cibus,& spiritualis potus,secundum illud Io.6.Caro mea uere est cibus,& sanguis meus uere est potus.ergo[m] hoc sacrm multa quidem est materialiter,sed unum formaliter,& perfectiue.[n]

Concl.m

In cor.ar.

Por.q.

427 *Inf. q.80. a.11. & 4. d.9.a.1.q. 2. & d.12. q.3.a.2.q. 1. Et Io.6. lec.7.*

Sot.4.sd.8.q.vni.a.3 Gab.d.9.q.1.

Ii.4.cont. duas epis. Pel.c.22. Imed.l.7.

Trac.26. Io.to.9.

Conc.m

Q.68.ar.3

Q.68.ar.2

Q.65 ar.3

Q.48.a.3. concl.m

cõcl.par.1. Lib.4.orth. fid.ca.14. a med.

cõcl.par.2

cõcl.par.3

cõcl.par.4

Lib.4 orthofi...14.

porta.89.

Infr.q.74. ar.4.co. Et ad 1. Et q. 80.ar.8.ad 1. Et 4.d. 8.q.1.ar.3. & 1.cor. 11.le.4.Et le.5.

** Lib.2. tex.50.to. 2.*

† Ca.2.ec. el.hier. par.1.me dio.

** Quæ.80*

¶ Ad primum ergo dicendũ, q̃ in eadẽ collecta, & pluraliter dr primo,purificent nos sacra, q̃ sumpsimus,& postea singulariter subditur,hoc tuum sacrm nõ sit nobis reat[a] ad pnã,ad oũdẽdũ, q̃ hoc sacrum quodãmodo est multa, simp'r aũt unum.

Ad ii dicẽdũ, q̃ panis,& vinum materialiter q̃dem sunt plura signa,formaliter vero,& perfecti ue unũ,inquantum ex eis perficitur,una refectio.

Ad iii dcm, q̃ ex hoc q̃ est duplex cõsecratio materię huius sacri,nõ põt plus haberi,nisi q̃ hoc sacramentũ materialiter est multa, ut dictũ est.*

SV.QVAE.LXXIII. ART. III.

ARTICVLVS III.

Vtrum eucharistia sit de necessitate salutis.

AD TERTIVM sic ꝓcedit. Vr q̃ hoc sacrm sit de necessitate salutis. Dicit.n. Dns Io.6.Nisi manducaueritis carnem filij hominis,& biberitis eius sanguinem,non habebitis uitã in uobis, sed in hoc sacro manducaẽ caro Christi,& bibitur sãguis eius.ergo sine[b] hoc sacramento non põt homo habere salutem spiritualis uitæ.

¶ 2 Prẽt. Hoc sacramentum est quoddam spirituale alimẽtũ: sed alimẽtum corporale est de necessitate corpalis salutis. ergo[b] etiam hoc sacramentũ est de necessitate spũalis salutis.

¶ 3 Præ. Sicut baptismus est sacrum dominicæ passionis,sine qua non est salus, ita[b] & eucharistia,dicit.n. Apost.1.Cor.11. Quotiescumque manducaueritis panẽ hunc,& calicẽ biberitis,mortẽ Domini annuntiabitis,donec ueniat. ergo sicut baptismus est de necessitate salutis,ita ẽt hoc sacramentum.

SED CONTRA est,q̃ Augu. scribit Bonifacio contra pelagianos, * Nec illud cogitetis, paruulos uitam habere nõ posse, qui sũt expertes corporis,& sanguinis Christi.

RESPON. Dcm, q̃ in hoc sacramento duo est cõsiderare,s. ipsum sacrm,& rẽ sacri, dictũ est aũt,q̃ res huius sacri est unitas corporis mystici, sine qua non potest esse salus, nulli.n. patet aditus salutis extra eccliã,sicut nec in diluuio absque arca Noe, quæ significat eccle. siam,vt hr 1.Petri. 3 dictũ est* aũt supra, q̃ res alicuius sacri haberi põt ante perceptionem sacri, ex ipso uoto sacramenti percipiendi, unde ante perceptionem huius sacramẽti, põt homo hre salutẽ ex uoto percipiendi hoc sacrm, sicut,& ante baptismum ex uoto baptismi,vt s. dictum est.* Est tñ dria quantum ad duo. Primo qdẽ, quia baptismus est principium spiritualis uitę,& ianua sacrorũ: eucharistia uero est quasi consumatio spiritualis uitæ,& oĩum sacramentorũ finis (vt supra dictum est*) per sanctificationes.n.omnium sacramẽtorũ,fit prꝑaratio ad suscipiẽdã,uel cõsecrandã eucharistiã, Et ideo perceptio baptismi est necessaria ad inchoandam spiritualem uitã, perceptio autẽ eucharistiæ est necessaria ad cõsummãdã ipsam, nõ ad hoc q̃ simpliciter habeaẽ, sed sufficit eã hre in uoto,sicut,& finis hr in desiderio,& intẽtione. Alia differẽtia est, q̃a per baptismũ ordinatur hõ ad eucharistiã, & iõ ex hoc ipso q̃ pueri baptizant, ordinant p ecclesiã ad eucharistiã; & sic sicut ex fide ecclesiæ credunt, sic ex intẽtione ecclesiæ desiderant eucharistiã,& per cõsequens recipiũt rem ipsius, sed ad baptismum nõ ordinantur per aliud prꝑcedens sacrm,& iõ ante susceptionem baptismi, non hũt pueri aliquo mõ baptismũ in uoto, sed soli adulti; vñ rem sacri nõ possunt percipere sine pceptione sacri,& iõ[m] hoc sacrm non hoc modo est de necessitate salutis,sicut baptismus.[n]

Ad primum ergo dicendũ, q̃ sicut Aug.*dicit, exponens illud verbum Io. Hũc cibũ. & potum,s.carnis suæ,& sanguinis societatẽ uult intelligi corpũ haberi res sacramentis:secundo ex ũmili accidente in baptismo, tertia cõclusio est. Sacramentũ eucharistiæ non hoc modo est de necessitate salutis sicut baptismus. Probatur dupliciter:ex duplici. s.dissimilitudine eucharistiæ ad baptismum. Prima cõsistit in hoc, q̃ perceptio baptismi est necessaria ad inchoandã uitã spiritualẽ: perceptio uero eucharistię est necessaria ad consumandam uitã spiritualem. ergo ille est necessarius, ut principium, hæc ut finis,s.in uoto.secũda consistit in hoc, baptismus non põt haberi in uoto per aliud sacramẽtum, eucharistia põt haberi in uoto p aliud sacramentum. ergo pueri nõ possunt habere rem sacramenti baptismi sine perceptione sacramenti baptismi:possunt autem habere rem sacramenti eucharistię absq; perceptione sacramẽti eucharistię.

Q.68.ar.3

¶ Aduerte hic primo q̃ harũ rõnum prima(quę attendit penes differentiã inter habere se ut principium,& hre se ut finis)ad hoc tendit,q̃ baptismus suapte natura est necessarius secundum actualẽ ipsius exhibitionẽ:quia principiũ secundum ordinem generationis debet esse secundũ rem in esse reali exteriori. Eucharistia uero suapte natura est necessaria sm uotum,quia finis saluat sm esse in intentione,ita q̃ quasi dicit, quòd baptismus per se saluat secundum eius perceptionem,& per accidens ut in uoto. Eucharistia aũt nõ solum p se saluat consumando salutem secundũ ipsius perceptionẽ, sed ẽt per se saluat, ut in uoto, quia ille principii, hæc finis rationem habet.

¶ Aduette secundo, quòd secunda ratio penes modum habendi rem sacramenti attenditur, dũ baptismi res dupliciter tãtũ haberi posse

Referẽ de cõs.d.4.c. nulli.

Li.7. Cõf. c.10.a me. to.1.

D.601.

Perp. 428

Infr.q.79. art.2.ad 1. Et 4.d.3. q.1.art.1. q.3. Ar.1.hu ius quæst.

¶ In quarto, quinto, & sexto articulis, nihil occurrit scribendum.

Concl.m

ARTICVLVS IIII.

Vtrum eucharistia sit sacramentum.

Sot.4.sd.8.q.vni.a.1.

AD QVARTVM sic ꝓceditur. Vr q̃ inconuenienter hoc sacrm pluribus nominibus nominetur. Nomina.n debent respondere rebus: sed hoc sacrm est unum,ut dictũ est.* ergo nõ debet pluribus nominibus nominari.

¶ Præter. Species non notificatur conuenienter per id,quod est commune toti generi.sed eucharistia est sacramentum nouæ legis: omnibus autẽ sacramentis cõe est,q̃ in eis cõfertur gratia:quod significat nomẽ eucharistiæ,qđ est idẽ, quod bona gratia,omnia ẽt sacramenta remediũ nobis afferunt in uia præsentis uitæ,quod pertinet ad rõnẽ uiatici,in omnibus etiam sacramentis fit aliquid sacrum,quod pertinet ad rationem sacrificii. Et per omnia sacramenta sibi inuicem communicãt fideles:quod significat hoc nomẽ synaxis in Græco, uel communio in Latino.ergo hæc nomina nõ cõuenienter adaptantur huic sacramento.

¶ 3 Præt. Hostia uidetur esse idem quod sacrificiũ. sicut ergo non proprie dicitur sacrificium,ita nec proprie dicitur hostia.

SED CONTRA est,q̃ usus fidelium habet.

RESPON. Dcm,q̃ hoc sacramentũ hẽt triplicẽ significationem: unã quidẽ respectu præteriti,inquantum.s.est cõmemoratiuũ dominicæ passionis q̃ fuit uerũ sacrificiũ,ut supra dictũ est,* & [m] secũ cũ hoc nominatur sacrificiũ.[n] Aliam autem significationẽ hẽt,respectu rei præsentis.s. ecclesiasticę unitatis,cui hoies aggregant̃ p hoc sacrm,[m] & sm hoc nominat cõio,uel synaxis:[n] dicit.n. Dam.* 4. lib.q̃ dr.cõio,qa communicamus per ipsam Christo,& quia participamus eius carne,& deitate, & quia cõicamus,& unimur adinuicem per ipsam. Tertiã significationẽ habet respectu futuri,inquãtũ.s.hoc sacrm est ꝓfiguratiũ fruitionis dei, quæ erit in patria,& sm hoc dr uiaticũ,[n] quia hic prębet nobis uiã illuc perueniẽdi,& sm hoc ẽt dr eucharistia,[n] id est bona gra,qa gratia dei uita æterna (ut dr Ro.6.uel qa realiter cõtinet Chrm, q̃ est plenus gra. Dr ẽt Græco metalepsis,idest assũptio qa ut Dam.*dicit,per hoc filii deitatẽ assumimus.

Ad primum ergo dicendũ, q̃ nihil prohibet idem pluribus nominibus nominari, secundũ diuersas proprietates,uel effectus.

Ad ii dicẽdũ, q̃ id, qđ est cõe oĩbus sacris, attribuitur antonomastice ei propter eius excellentia.

Ad iii dcm,q̃ hoc sacrum dr sacrificium, inquantum repræsentat ipsam passionem Christi. Dicitur autem hostia,inquantum continet ipsum Christum,qui est hostia salutaris,ut dr Ephes.5.

ARTICVLVS V.

Vtrum institutio huius sacramenti fuerit conueniens.

Sent.4.sd.8.q.1.ar.5. Gab.4.d.8.q.1.

AD QVINTVM sic proceditur. Videt̃ q̃ nõ fuerit conueniẽs institutio huius sacramẽti. Vt enim Philosophus *dicit in 2 de Generatione,ex eisdẽ nutrimur,ex q̃bus sumus: sed per baptismũ, q̃ est spũalis regeneratio,accipimus esse spirituale ut Dionysi.† dicit 2.cap.eccles.hierarc.ergo p baptismum etiam nutrimur. nõ ergo fuit necessariũ instituere hoc sacrm, quasi spirituale nutrimẽtũ.

¶ 2 Præt. Per hoc sacramentum homines Christo uniunt̃,sicut mẽbra capiti:sed Christus est caput oĩum hoĩum,etiam qui fuerunt ab initio mũdi,ut supra dictum est.*ergo nõ debuit institutio huius sacramenti differri usque ad cœnam Domini.

¶ 3 Præt. Hoc sacramentũ dicit esse memoriale dominicæ

minicę passionis secūdū illud Lu. 22. Hoc facite E
in meā cōmemorationē: sed memoria ē pteritorū.
ergo hoc sacr̄m nō debuit ĩstitui añ Chr̄i passionē.
¶4 Præ. Per baptismū aliquis ordinatur ad eucharistiā, quæ non nisi baptizatis dari dēt: sed baptism⁹ institutus fuit post Christi passionē, & resurrectionē, ut patet Mat. ultimo. hergo inconueniēter hoc sacr̄m fuit ante passionem Christi institutum.

SED CONTRA ē, q̄ hoc sacr̄m ē ĩstitutū à Christo de quo dicitur Marci. 7. Bene omnia fecit.

concl.m

RESP. dcēm, q̄ m conuenienter hoc sacr̄m institutum fuit in cęna, in qua. s. Christus ultimo, cū suis discipulis fuit conuersatus. Primo quidē, rōe cōtinentię huius sacr̄i: continetur. n. ipse Chr̄s i eucharistia sicut in sacro. Et iō qñ ipse Chr̄s in ꝓpria specie à discipulis discessurus erat, in sacrali specie seipsum eis reliquit, sicut in absentia imperatoris exhibet uenerāda eius imago: unde Eusebius emissenus* dicit, quia corpus assumptū ablaturus erat ab oculis, & illatur⁹ sideribus, necesse erat ut die cœnæ sacr̄m corporis, & sanguinis sui cōsecraret nobis, ut coleretur iugiter per mysterium; q̄d semel offerebatur in pretiū. secūdo, quia sine fide passionis Chr̄i numquā potuit esse salus, ſm illud Rom. 3. Quē proposuit Deus propitiatiorē per fi- H
dē i sanguine ipsius, & ideo oportuit oi tpe apud hoīes esse aliquid repr̄sentatiuū dominicę passionis: cuius in ueteri quidē testamento præcipuum sacr̄um erat agnus paschalis, unde, & apostolus dicit 1. Cor. 5. pascha nostrū immolatus est Chr̄s succesſit aūt ei in nouo testamēto eucharistiæ sacr̄m q̄d est rememoratiuum præteritæ passionis, sicut & illud fuit præfiguratiuū futurę: & ideo conueniēs fuit ut imminēte passione, celebrato priori sacro, nouum sacr̄m ĩstitueret. unde Leo* papa dicit, q̄d, ut umbrę cederent corpori, antiqua ob I
seruantia nouo excludit sacro, hostia in hostiam trāfit. sanguine sanguis aufertur, & legalis festiuitas, dum mutatur, impletur, tertio ea, quæ ultimo dñr, maxime ab amicis recedentibus, magis memoriæ comēdanť: præsertim, quia tunc magis infāmať affectus ad amicos: ea uero, ad quæ magis afficimur, profundius aīo imprimuntur. quia igit (ut beatus Alexand.* papa dicit) nihil in sacrificiis maius esse pōt q̄ corpus, & sanguis Christi, nec ulla oblatio hæc potior est, ideo ut in maiori uenerātione haberet. Dñs in ultimo discessu suo a discipulis, hoc sacr̄m ĩstituit. Et hoc est q̄d Aug. † dicit in libro rñsionū ad Ianuarium, Saluator, quo uehemētius cōmēdaret mysterii huius altitudinē, ultimū hoc uoluit infigere cordibus, & memoriæ discipulorū, à q̄bus ad passionē digressurus erat. K

AD PRIMVM ergo dcēm, q̄ ex eisdē nutrimur, ex q̄bus, sum⁹ nō tn eodē mō nobis aduenientibus. nā ea, ex q̄bus sumus, nobis adueniunt p gnationē eadē aūt inquātū ex eis nutrimur, nobis aduenit p māducationē. uñ, & sicut p baptismū regenerāmur i Chr̄o, ita p eucharistiā māducamus Chr̄m.

AD II dicēdum, q̄ eucharistia est sacr̄m perfectū dominicæ passionis, tāquā cōtinens ipsū Chri-

stum passum, & ideo non potuit ĩstitui ante incarnationē: sed tūc habebāt .ocū sacramenta, quæ erant tantum præfiguratiua dominicæ passionis.

AD III dcēm, q̄ sacramentum istud fuit ĩstitutum in cœna, ut in futurum esset memoriale dominicæ passionis, ea perfecta: unde signāter dicit, hæc quotiescūq; feceritis, de futuro loquens.

AD IIII dicendum, q̄ ĩstitutio respondet ordini intentionis. Sacramētū aūt eucharistiæ, quanuis sit posterius baptismo in perceptione, est tn prius in intentione. & iō debuit prius ĩstitui, r respōdeo. 2
uel pōt dici, q̄ baptismus iā erat æqualiter ĩstitutus in ipso Christi baptismo: unde, & in aliq ipso Christi baptismo erant baptizati, ut legit Ioan. 3.

ARTICVLVS VI.

Vtrum agnus paschalis fuerit præcipua figura huius sacramenti. ꝓar. s.

AD SEXTVM sic proceditur. Vī q̄ agnus paschalis nō fuerit ꝓcipua figura huius sacri. Chr̄us. n. dr̄ sacerdos ſm ordinē Melchisedech, pp hoc q̄ Melchisedech gesſit figurā sactificii Chr̄i, offerens panem, & uinū: sed expressio similitudinis facit, q̄ unū ab alio^b denominet. ergo vī q̄ oblatio Melchisedech. fuerit potissima figura hui⁹ sacri. ¶2 Præ. Transitus maris rubri fuit figura baptismi ſm illud 1. Cor. 10. Omnes baptizati sunt i nube, & in mari: sed immolatio agni paschalis præcesſit transitū maris rubri, quē, subsecutū est māna, sicut eucharistia sequitur baptismū. ergo māna est expressior^b figura huius sacri, quàm agnus paschalis. ¶3 Præ. Potissima uirtus huius sacri est, q̄ introducit nos in regnum cœlorū, sicut quoddam uiaticū: sed hoc maxime ꝓfiguratū fuit in sacro expiationis, qñ pontifex intrabat semel in anno cū sanguine in sancta sanctorū, sicut Apostolus probat Heb. 9. ergo vī q̄ illud sacrificiū fuerit^b expressior figura huius sacramenti, quàm agnus paschalis.

SED CONTRA est, q̄ apostolus dicit 1. Cor. 5. pascha nostrum immolatus est Christus. itaq; epulemur in azymis synceritatis, & ueritatis.

RESP. Dcēm, q̄ in hoc sacro tria cōsiderare possumus, s. id, q̄d est sacr̄m tn̄, q̄d est panis, & uinū, & id quod est res, & sacr̄m, s. corpus Christi uerū & quod est res tn̄. s. effectus huius sacr̄m. quantū igitur ad id, quod est sacrum tantum, potissima figura fuit huius sacri, oblatio Melchisedech, ⁿ qui obtulit Panem & uinum. ᵖ Quantum autem ad ipsum Christum passum, qui continetur in hoc sacro, figuræ eius fuerunt omnia sacrificia ueteris testaměti, præcipue sacrificiū expiationis, q̄d erat solennissimū: ᵠ quantum aūt ad effectū, fuit præcipua eius figura manna ˢ, quod habebat in se oīs saporis suauitatem (ut dr̄ Sapient. 16.) sicut & gra huius sacri, quantum ad omnia reficit mentē: sed ᵗ agnus paschalis quantum ad hæc tria, præfigurabat hoc sacr̄m*: quantum enim ad primū, quia manducabatur cum panibus azymis, secundum illud Exod. 12. edent carnes, & azymos panes: quantum uero ad ſm, quia immolabatur ab omni multitudine filiorū Israel quartadecima luna,

quod

Habeť de con. d. 4. c. Quia corpus assumptum Ho. 4. i pascha Dñi nō lō ge a princ.

In ser. 7. de passiōe Domini, fer principiū & mediū.

Alex. 1. in epi. ad omnes orthodoxos a me illustratos. 1. cōcil. In epi. 118. l. 6. a me. to. 2.

quod fuit figura passionis Christi, qui pp innocentiam dr̄ agnus: quantum uero ad effectū, quia per sanguinem agni paschalis protecti sunt filii Israel a deuastāte angelo, & educti de ægyptiaca seruitute. & quātū ad hoc ponit̄ præcipua figura huius sacri agnus paschalis: quia secundū oīa ipsum repræsentat & p hæc patet rñsio ad obiecta. A

por. 432

SVP. QV. LXXIIII. ART. I.

Ferr. 4. cont. c. 6. 68. Sot. 4. s. d. 9. q. nn. ar. 1.

INART. 1. in rñsione ad ſm, habes quid sentiat Auctor de casu illo, si alicubi non inueniretur uinum, an esset solus panis consecrandus: tenet .n. partem negatiuā, eo q̄ perfectio sacri præponenda est reliquis necessitatibus. uñ, & inferius etiam dicetur, q̄ perfectio sacri tantæ est necessitatis, ut etiam bis in eadem missa quādoque oporteat sumere corpus Chri.

QVAE ST. LXXIIII.

De materia eucharistiæ quantum ad speciem in octo art. diuisa.

DEINDE considerandum est de materia huius sacramenti. Et primo, de specie materiæ. secundo, de cōuersione panis, & uini in corpus Christi. tertio, de mō existendi corpus Christi in hoc sacro. quarto, de accidētib panis, & uini, q̄ in hoc sacro remanent. Circa primum quærūtur octo. B

¶Primo, Vtrū panis, & uinum sint materia huius sacri.

¶Secundo, Vtrum ad materiā huius sacramēti, requiratur determinata quantitas. C

¶Tertio, Vtrum materia huius sacramenti sit panis triticeus.

¶Quarto, Vtrū sit panis azymus, uel fermentatus.

¶Quinto, Vtrum mā sacramenti sit uinū de uite.

¶Sexto, Vtrum sit admiscenda aqua.

¶Septimo, utrū aqua sit de necessitate huius sacri.

¶Octauo, De quantitate aquæ, quæ apponitur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum materia huius sacramenti sit panis & uinum.

4. dis. 11. q. 2. ar. 1. q. 1. & 2. Et 4. cōtra c. 61. & 68. Et 1. cor. 11. le. 5

AD PRIMVM sic proceditur. Vī q̄ materia huius sacramenti non sit panis, & uinum. D hoc enim sacramentum h perfectius debet repræsentare passionem Christi, quàm sacramenta ueteris legis: sed carnes animalium, quæ erant materiæ sacramētorum ueteris legis, expressius repræsentant passionem Christi, quàm panis, & uinū. ergo materia huius sacramenti magis debet esse carnes animalium, quàm panis, & uinum.

¶2 Præt. Hoc sacr̄m est h ubique celebrandum: sed in multis terris non inuenitur panis, & in aliquibus non inuenit uinum. ergo panis, & uinum nō sunt conueniens materia huius sacramenti.

¶3 Præt. Hoc sacr̄m cōpetit sanis, & infirmis: sed h uinum nocet quibusdam infirmis. h ergo uidet̄, q̄ uinū non debeat esse materia huius sacramēti.

*Alex. 1 in epi. ad oēs orthod. a me. d. illius to. 1. conc.

SED CONTRA est, q̄ Alexand.* Papa dicit, In sacrorum oblationibus panis tantum, & uinum E
aqua permittum, in sacrificium offerantur.

RESP. Dcēm, q̄ circa mām huius sacramenti aliqui multipliciter errauerunt: quidam enim, q̄

*lib. de hæ resi. ca. 28. to. 6.

dicuntur Artotirytæ (ut Aug.* dicit in lib. de hæresibus) offerunt panem, & caseum in hoc sacramento, dicentes, a primis hominibus oblationes de fructibus terræ, & ouium fuisse celebratas. Alii uero, s. Cataphrygæ, & Pepuziani, de infantis sanguine, quem de toto eius corpore minutis pūctionū uulneribus extorquent, quasi eucharistiā suā conficere perhibent, misc entes eū farinæ, panem que inde facientes. quidam uero, qui dñr aquarii, aquam solam sub specie sobrietatis in hoc sacro offerunt. Omnes autem hi errores & similes excluduntur per hoc, q̄ Christus hoc sacramētum sub specie panis, & uini instituit, vt patet Mat. 26. uñ panis, & uinum sunt mā conuenies hmōi sacri. ª & hoc rōn biliter. primo quidem, quantum ad usum huius sacramenti, qui est manducatio. sicut. n. aqua assumitur in sacramento baptismi ad usum spūalis ablutionis, quia corporalis ablutio cōiter fit in aqua, ita panis, & uinum, quibus cōius homines reficiuntur, assumunt in hoc sacramento ad usum spiritualis manducationis. Secundo, quantum ad passionem Christi, in qua sanguis est a corpore sparatus: & iō in hoc sacro, qd est memoriale dñicæ passionis, seorsum sumitur panis, ut sacramentum corporis, & uinum, ut sacramentum sanguinis. Tertio, quantum ad effectum consideratū in unoquoque sumentiū: quia ut Ambr.* dicit super epist. ad Cor. hoc sacramentum ualet ad tuitionem aiæ, & corporis. & iō corpus Christi sub specie panis pro salute corporis, sanguis uero sub specie uini pro salute aiæ offerť sicut dicit Leuit. 17. q̄ aia carnis in sanguine est. Quarto, quantum ad effectum respectu totius ecclesiæ, quæ constituitur ex diuersis fidelibus: sicut panis conficit̄ ex diuersis granis, & uinū fluit ex diuersis uuis, ut dicit* glo. super illud 1. Cor. 10. Multi unum corpus sumus, &c.

concl.m

* 1. ad cor. 11 super il lud, hoc po culum nouum testm est. tom. 5.

* Id habet Beda i hūc locum ex Aug. to. 3.

AD PRIMVM ergo dcēm, q̄ licet carnes animalium occisorum expressius repræsentent Christi passionem: tamen minus competunt ad communem usum huius sacramenti, & ad ecclesiasticam unitatem significandam.

AD II dcēm, quòd licet non in omnibus terris nascatur triticum, uel uinum: tamen de facili, ad oēs terras deferri potest, quantū sufficit ad usum huius sacramenti: nec propter defectum alterius est unum tantum sine altero consecrandum: quia non esset perfectum sacramentum.

AD III dcēm, q̄ uinum in modica quantitate sumptum, non potest multum ęgrotanti nocere: & tn̄ si nocumentum timeatur, non est necesse q̄ omnes accipientes corpus Christi, etiam accipiant sanguinem, ut infra dicetur.* Rñsio 2.

* Q. 80. art. 12.

ARTICVLVS II.

Vtrū requiratur determinata quantitas panis, & uini ad materiam huius sacr. menti.

SVP. QV. LXXIIII. ART. II. por. 432

Sot. 4. s. d. 9. q. 2. ar. 2.

IN hoc articulo aduertere, q̄ aliud est loqui de determinata quantitate materiæ, & aliud de præsentia eiusdem: in litera siquidem dicit̄ non esse determinatam quantitatē sed non dicitur similiter de ꝑsentia. Et hoc ꝓ ata, tex. 42. tanto dictum sit, ut non putetur idem, aut simile iudicium

4. dis. 11. q. 2. ar. 1. q. 3.

* lib. 2. de de ꝑsentia. Et hoc ꝓ ata, tex. 42. to. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de pñtia, & de q̃ titate. mā i utraq; forma eucharistiæ mētio fit de pñtia p pronomē hoc, seu hic, & ppea oportet pñtē eē mām consecrādā. De q̃ntitate uero non fit mentio: q̃us locus sit dubitationi quo ad q̃titatē uini: qa de q̃titate eius fit mētio in forma cōsecrationis dū dr, Hic est calix: oportet. n. unum cōtineri in calice, ac p hoc q̃titate eius cali cē non excedere. Sed hoc nō cogit: qm̃ pr sacerdos hr eorā se multos calices plēnos, & simlr oēs consecrare, sicut simul consecrat multas hostias. Vñ ex q̃titate calicis, non hr determinata quantitas.

[b] ergo multo magis in hoc sacro (quod dr eucharistia, i. bona gratia) requiritur determinata quantitas panis. & uini.

¶ 2 Præt. Ministris eccliæ nō est à Chro data ptās [b] ad ea, q̃ ptinēt ad irrisionē fidei, & sacrorum eius, sm illud 2. Cor. 10. Secundum ptātem quā dedit nobis deus in ædificationē, & non in destructionem: sed hoc esset ad irrisionem sacri, si sacerdos uellet consecrare totū panē, qui vendit in foro, & totum uinum, qd est in cellario. ergo hoc facere non potest.

¶ 3 Præ. Si aliquis baptizetur in mari, nō tota aqua maris sāctificat per formam baptismi: sed solū aqua illa, qua or[s] baptizati abluit. [b] ergo nec in hoc sacramento superflua quantitas panis, & uini consecrari potest.

SED CONTRA est, q̃ multū opponit pauco, & magnū paruo: sed nulla est ita parua q̃ntitas panis, aut uini, q̃ non possit consecrari. ergo etiam nulla est ita magna, quæ consecrari non possit.

RESP. Dcdm, q̃ qdā dixerūt, q̃ sacerdos nō posset cōsecrare in mēsā q̃ntitatē panis, aut uini: puta totū panē, q̃ vēdit in foro, aut totū uinū, qđ est in dolio: sed hoc non vr esse uerū qa in oib hūtibus mām. rō determinationis materiæ sumit ex ordine ad finē, sicut mā ferræ est ferrū, ut sit apta sectioni. Finis aūt huius sacri est usus fideliū. unde oportet, q̃ q̃titas materiæ huius sacri determinet p cōparationē ad usū fideliū. nō aūt pōt esse, q̃ determinet ad usū fideliū, q̃ nūc occurrūt: alioq; sacerdos paucos parochianos hūs, nō posset cōsecrare multas hostias. unde relinquit, q̃ materia huius sacri, determinetur per comparationem ad usum fidelium absolute. Numerus autem fidelium est indeterminatus, unde [m] non potest dici, q̃ quantitas materiæ huius sacramenti sit determinata. [n]

concl. m.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ cuiuslibet mālis materia accipit determinatam q̃titatem, sm comparationem ad formam determinatam: sed numerus fidelium, ad quorum usum ordinat hoc sacramentum, non est determinatus. unde non est simile.

AD II dicendum, q̃ ptās ministrorum eccliæ ad duo ordinat. Primo quidem, ad effectum proprium: secundo, ad finem effectus: sm autem, non tollit primum. unde si sacerdos intendat consecrare corpus Christi, p̃p aliquem malum finem (puta ut irrideat, uel ueneficia faciat) propter intentionem mali finis peccat: nihilo minus tamē propter potestatem sibi datam perficit sacramentum.

AD III dcdm, q̃ baptismus sacramentum perficitur in usu materiæ. & ideo par formam baptismi non plus de aqua sanctificatur, q̃ quantum uenit in usum: sed hoc sacramentum perficitur in consecratione materiæ. & ideo non est simile.

ARTICVLVS III.

Vtrum requiratur ad materiam huius sacramenti, quòd sit panis triticeus.

AD TERTIVM sic pcedit. Vr q̃ nō requrat ad mām huius sacri, q̃ sit panis triticeus. hoc. n. sacrm est [b] rememoratiuū dñicæ passionis: sed magis uī eē cōsonū dñicæ passiōi panis ordeaceus, q̃ est asperior, & de quo ēt Chr̃s pauit turbas i mōte (ut dr Io. 6.) q̃ panis triticeus. ergo panis triticeus nō est propria mā huius sacri.

¶ 2 Præt. Figura est signū [h] speciei in nālib. reb. sed q̃dā frumēta sūt, q̃ hnt simile figurā grano tritici, sicut, far, & spelta, đ qua ēt i qbusdā locis panis cōficitur ad usum huius sacramē ti. ergo panis triticeus non est propria mā huius sacramenti.

¶ 3 Præt. [b] Permistio speciē soluit: sed uix inuenit farina tritica, q̃ alterius frumēti pmistionē non habeat, nisi forte de electis granis studiose fiat. non ergo uidet q̃ panis triticeus sit propria ma huius sacramenti.

¶ 3 Præ illud, qđ est [b] corruptū, uī eē alterius speciei: sed aliq cōficiunt ex pane corrupto, q̃ iam nō uī esse panis triticeus. ergo uī q̃ talis panis nō sit ꝓpria materia huius sacramēti.

SED CONTRA est, q̃ in hoc sacramēto continet Christus, q̃ se grano frumēti cōparat Io. 12. dicens, Nisi granum frumēti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsū solum manet. ergo panis frumēti, siue triticeus, est materia huius sacramenti.

RESP. Dcdm, q̃ sicut dctū est, *ad usum sacrorum assumitur talis mā, q̃ cōius apud homines in talē usū uenit. Inter alios aūt panes cōius homines utunt pane triticeo: nam alii panes uīr esse introducti in huius panis defectum. & iō Chr̃s creditur in huius panis specie hoc sacramentum instituisse, q̃ etiam panis magis cōfortat hominem, & ita conuenientius signat effectum huius sacri: & ideo [m] propria materia huius sacramēti, est panis triticeus. [n]

AD PRIMVM ergo dcdm, quòd panis ordeaceus cōpetit

SVP. QV. LXXIIII. ART. III. por. 433

Ferr. 4. cont. c. 68
S. Bo. 1. sd. 11. q. 4. a. 1
Scot. 4. sd. 11. q.
Rice. 4 sd. 11. q. 3. a. 1
Dur. 4. sd. 11. q. 4.
Bacco. 4. sd. 8. q. 2.
Sot. 4 sd. 9. q. u. ar. 3.

4. d. 11. qr 2. a. 2. q. 1. Et d. 19. q. 1. ar. 2. q. 3 ad primū. Et 4. cōtra c. 68. Et 1. Cor. 11. lec. 7 in prin.

TITulus, ut sonat.

¶ In hoc art. magna est qō, & satis obscura de mā eucharistiæ quo ad panē: hēt. n. multas difficultates, & uarias opiniones. Est siquidem difficultas prima (quam tractat Auctor i lra) pp diuersitatem frumentorum, est & alia difficultas comparādo panem ad pastā. Et Albertus quidem magnus in 4. sent. d. 12. tenet panē ex spelta esse mām eucharistiæ (quem sequitur Petrus de Pal.) similiter tenet ex amido panem confectū post se consecrari. Auctor uerō tā circa amidū q̃ circa speltam opinatur cōtrarium: sed appōnit siligineum panem, quem Albertus negare uidet. de pasta quoque Scotus tenet partem negatiuam, ponendo tamē pastam esse eiusdem speciei cum pane. qđ autem inter tot uaria tenendum sit, ad rationes oportet deducere.

¶ Tria sunt fundamēta, ex quibus procedit. Primum est, unitas specifica materię. Creditur. n. eiusdem speciei debere esse mām in hoc sacro, sicut & in cæteris inuenitur, & hinc infert q̃ ex solis illis frumētis, quæ sunt eiusdē speciei cum tritico, pōt confici panis pro hoc sacramento. & p hanc uiam processit: se uīr Auctor in lra, Scotus, Durand. & Petrus de Pal. habētque uia hæc difficultatem annexam ex illa propositione, generat sibi simile sēdm speciem. qm̃ hac uia tenet ad discernēdum distincta specie a tritico.

ar. 1. huius q. E q. 66. art. 3.

¶ Aliud fundamentum est contrarium huic, pro q̃o ponit sufficere genus proximū ad triticum: ita quòd frumentum quod est genus, sufficit ad confici ēdum panem.

concl. m

panem pro sacramento. Et hac uia processit Albertus, ponens tamen solum duas frumenti species, scilicet triticum, & spelta. Habetque fundamentum aliquod in euangelii uerbis, quibus dominus se comparat grano frumenti.

¶ Tertium demum fundamentum, quod magnificat Petrus de Palude, est auctoritas quarumdam ecclesiarum, quæ consecrant panem confectum ex spelta, quod etiam tangit Auctor in litera, dum in secundo argumento obiicien do affert, quòd de spelta in quibusdam locis panis conficitur ad usum huius sacramenti.

*¶ Q. 1. cit ca princi pium t. 4.

¶ Ad quæ quidem fundamenta si libere respexerimus, nullam cogentem inueniuntur habere rationem, nisi ultimum propter auctoritatem Spiritus sancti gubernantis ecclesiam: nam ob similes particulares consuetudines, uenerabiliter sustinent theologi, plures sacerdotes consecrare eandem hostiam ut inferius patebit. Et hæc sint dicta comparando panem ad materiam remotā. Comparando uero ad materiam proximam duæ rationes diuersas inducentes difficultates occurrunt. Prima est, de identitate, seu diuersitate inter panem, & pastam: secunda est, ex diuersitate modorum coquendi pastam. Obscura liquidem uidetur differentia inter panem, & pastam eiusdam: reputat enim Scotus probabile esse, quòd non differant specie, quia decoctio non facit, nisi exhalationem humoris aquei, & mistio non est ibi, nisi iuxta positio, & ex pane fit pasta, si mica digitis comprimatur. Oppositum autem rationabilius uidetur: quoniam decoctio applicando actiua passiuis speciem panis facit, sicut maturatio de agresta faciendo uuam, facit de agresta uinum. Ars enim in confectione panis, non concurrit, nisi applicando actiua passiuis, ut patet ex hoc, quòd forma panis est forma substantialis, quod conuincitur apud fideles, ex hoc quòd panis transsubstantiatur in corpus Christi, & accidentibus remanentibus non remanet panis, qui remaneret cum reliquis accidentibus, si accidens significaret. Vade, & falsum est, quòd dum pasta decoquitur in clibano, fiat sola euaporatio humidi: deco tio enim digerit, & generat nouam, sed prima mistio farinæ cum aqua (ex quibus confecta est pasta tamquam ex elementis, ac materia transeunte) decoctione digeritur, & ad terminum deducitur, panem scilicet. Nec admitto ex pane fieri pastam, sed nec mihi cellem similem pastæ. Accepi abilior autem apparet hæc positio contemplanti diuersitatem specificam inter agrestam, uinum, & aceto m ex eisdem bonis ob diuersam caloris causalitatem agresta. n. est succus crudus, uinum uero succus digestus, acetum aūt addit excessiuā super calefactio nē, ut ideatur experientia. dm unum expōnium calorem, aceteos, & cupientes acetū bonū habere, ad loca calida dolium transferunt. Ex his. n. apparet ex sola calor specifica ex parte actiui, specificum progressum posse fieri ex parte materiæ, licet non semper fiat, non enim differt specie parum coctum a piro crudo. Diuersi uero coquendi modi, scilicet, uel assando, uel elixando, speciem uariate non uidentur, panis siquidem elixus, ut lagana, aut frixus (quo etiam modo lagana in ueteri lege efferebantur) aut assus, ut panis in clibano, & subcinericius, & hostia, eiusdem uidentur speciei quo ad substantiam, iolaque accidentali forma differre uidentur. Verum in proposito modo, uidetur etiam q̃ parū pendendum, ita quòd nec ex diuersitate specifica, nec ex identitate specifica, sufficiens ratio habeatur. Sed cedendo quod nec pasta, nec panis, nisi assus, est consecrabilis, nōne abunde sumentes, dicimus q̃ sicut in sacro baptismi aqua a Christo est instituta, ita in eucharistia panis, & quemadmodum ibi aqua intelligitur nō solū substantia aquæ, sed etiam quòd sit sub forma aquæ (& propterea aqua sub forma grandinis, aut nuis, non est materia baptismi) ita per panem intelligendus est panis, & secundum substantiam, & secundum formam panis. Et per hoc excludantur quæcumque constant ex pasta cruda, & similiter quæcumque constant ex pasta dixa: hæc enim non habēt formam panis (dato quòd panes sint) usus testatur humanus, quo his non utimur ut pane, sed potius hæc comedimus cum pane, & ex hoc ipso profitentes distinctionem horum a pane. Affato autem pane solo utimur ut pane, & propterea crediderim ipsum solum esse consecrabilem: materia enim hæc paucas habet assertiones, unde & Auctor in litera optimatiue loquitur, cum excludit spelram, & amidum: de quo adhuc sub iudice lis est, & mihi videtur dicendum, ut supra, scilicet, quòd

Aliasgra ni.

Universidad de Deusto Biblioteca

si panis confectus ex eo est absolute panis, potest cõsecrari. Nec obstat corruptio tritici, dicentibus aliis triticum non corrumpi tunc, sed ablui, & depurari, & alterarialis autẽ q̃ corruptio nihil officit: q̃m non est corruptio simplici ter, sed corruptio, quæ est uia ad generationem panis, quã oportere interuenire probatur ex eo, q̃ triticum est materia trã siens respectu pastæ, & panis.

SVP. QV. LXXV. ART. IIII.
ferr.4.cont.c.68.
Sot.4.s.d.9.q.uni.a.4.

IN r.4.circa illud, quod de presbytero græco dr, q̃ debet seruare ritũ græcum in ecclesia græca, dubium occurrit ex Petro de Palude in 4.dist.11.oppositũ concludente, ex hoc q̃ græci sunt schismatici, nelluſque ẽt ipsorum debet eis ad hærere, ac per hoc põt sicut in toto, & sic & in parte ab eis discordare. nõ ergo peccaret non seruans ritum eorum.

¶ Ad hoc dr, q̃ Auctor loquitur de græcis ecclesijs, & præsbyteris absolute, & non de isdem schismaticis. & ppea optime dicit q̃ peccaret, perueretens ecclesiæ suæ ritum. Et hinc sequitur, q̃ ẽt ipse schismatis peccaret: qa schisma non solum ritus rectos ecclesiarum, qualis est istg, qui nõ ex schismate, sed ex ratione ecclesiastica in eis est, ut Gregor. in littera allatus testatur. Quo circa, si presbyter græcus, & in græca ecclesia celebrat, peccaret non seruando ritum græcæ ecclesiæ, non a schismaticis præceptum, sed uelut ab ecclesia, Barumm, quod ibi seruetur. Vnde Goncil. Florent. sub Eugenio. xiii. legimus sic. Itẽ in azymo siue fermẽtato pane triticeo corpus Christi ueraciter confici, sacerdotes in altero ipsum dñi corpus conficere debere, unumquemque s. iuxta suæ eccle-

per.e. 438 4.d.11.q.2 arr.3.q.3. Et 4.cont. 2.p.68. Et opus. 1.c. 61. & Io. 33.

*In decr. li.3.ti.41. ca.literas, & est ultimum illius tituli.

*gl.interlinearis ibid.

*ar. præc.

Vtrum hoc sacramentum debeat cõfici ex pane azymo.

AD QVARTVM sic procedit. Vr q̃ hoc sacr̃m non debeat confici ex pane azymo. Debemus.n.in hoc sacro imitari institutionem Christi: [h] sed Christus vr hoc sacramentum instituisse in pane fermentato quia sicut legitur Exo.12.Iudei G ẽm legem incipiebant uti azymis in die Paschatis(quod celebratur quartadecima luna) Chr̃s aũt instituit hoc sacr̃m in cœna, quam celebrauit ante diem festum Paschæ, ut habetur Io.n.13 ergo, & nos debemus hoc sacr̃m celebrare in pane fermentato.

¶ 2 Præ [h] Legalia non sunt obseruanda tpe gratiæ: sed uti azymis, fuit quædam legalis cẽremonia, ut patet Exo.12.ergo in hoc sacramento gratiæ non debemus azymis uti.

¶ 3 Præ. Sicut supra dictum [m] est, eucharistia est sacr̃m charitatis, sicut baptismus fidei, ut supra dictum est, sed seruor charitatis significatur per fermentũ, ut patet in gl.[n] super illud Matt.13. Simile est regnum cælorũ fermento, &c. [h] ergo hoc I sacramentum debet confici de pane fermentato.

¶ 4 Præ. Azymũ, & fermentatũ sunt accidentia panis, [h] non uariantia eius speciem: sed in materia baptismi nulla discretio adhibetur circa dr̃iam accidentium aquæ, puta si sit falsa, uel dulcis, calida, uel frigida. ergo in hoc sacramẽto aliqua discretio adhiberi non debet, utrum panis sit azymus, uel fer K mentatus.

SED CONTRA est, q̃ extra de celebratione [m] missarum c. Literas, punitur sacerdos, qui in pane fermentato & scypholigneo missarum solennia celebrare præsumpsit.

RESP. Dcdm, q̃ circa materiam huius sacr̃i, duo possunt considerari, s. quid sit necessarium, & quid conueniens: necessarium quidem est, ut sit panis triticeus, sicut dictum est,[*] F sine quo non perficitur sacr̃m: [m] non est autem de necessitate sacramenti, q̃ sit azimus, uel fermẽtatus, [n] quia in unoquoque confici potest. [p] Cõueniẽs autem est, ut unusquisque seruet ritum suæ ecclesiæ in sacramenti celebratione. [q] Super hoc aũt, sunt diuersæ ecclesiarum consuetudines: dicit.n. beatus Greg.in regist̃o, Romana ecclesia offert azymos panes, p̃pea q̃ dominus sine ulla commistione suscepit carnem: sed certæ ecclesiæ offerunt fermentatum, pro eo quòd uerbum Patris indutum est carne, sicut fermentum miscetur farinæ. unde sicut peccat præsbyter in ecclesia latinorum, celebrans de pane fermentato, ita peccaret præsbyter græcus in ecclesia græcorum, de pane azymo, quasi peruertens ecclesiæ suæ ritum. & tamen [s] consuetudo de pane azymo celebrandi, rationabilior est. [t] Primo quidem, propter institutionem Christi, qui hoc sacramentum instituit prima die azymorũ, ut habetur Matt. 26 & Mar- H 14 & Luc.22.qua die nihil fermentatum in domibus iudæorum esse debebat, ut habetur Exod.12. Secundo, q̃ ia panis est proprie sacramentum corporis Christi, quod fuit corruptione conceptum est, magis quàm diuinitatis ipsius, ut infra patebit.* Tertio, quia hoc magis competit synceritati fidelium, quæ requiritur ad usum huius sacramenti, secundum illud 1. Corinth. 5. Pascha nostrum immolatus est Christus, itaque epulemur in azymis synceritatis, & ueritatis. habet tamen hæc consuetudo Græcorum aliquam rationem, & propter significationem quam tangit Greg.* in detestationem hæresis Nazaræorum, qui legalia euangelio miscebant.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd sicut legitur Exod.12.solennitas paschalis incipiebat in* uesperis quartædecimæ lunæ, & tunc Christus post immolationem agni paschalis hoc sacramentum instituit. unde hæc dies a Ioan. dicitur præcedere sequentem diem paschæ, a tribus aliis euangelistis dicitur prima dies azymorum quando fermentatum in domibus iudeorum non inueniebatur, ut dictum est. * & de hoc supra notum est plenius in tr̃atu dominicæ passionis.† K

AD II dicendum, q̃ conficientes ex azymo nõ intendunt cæremonias legis seruare, sed conformare se institutioni Christi: & ideo nõ iudaizant, alioquin, & celebrantes in pane fermentato, iudaizarent: quia iudæi panes primitiarum† fermentatos offerebant

AD III dicendum, quòd fermentum significat charitatem propter aliquem effectum, quia scilicet panem facit sapidorem, & maiorem: sed corruptionem significat ex ipsa ratione suę speciei.

AD IIII dcdm q̃ quia fermentum habet aliqd corruptionis, & ex pane corrupto non potest

confici

*Iocus cita to in istometar.

*alias à.

*In corp. ar.

†q.46.ar. 9. ad 1o arg.

confici hoc sacramentum (vt dictum est*) iõ magis attenditur circa panem differentia azymi, & fermentati, q̃ circa aquam baptismi, differentia calidi, & frigidi: posset enim tanta esse corruptio fermenti, q̃ ex eo non posset confici sacramentũ.

*ar.3.huius.q.ad 4i arg.

SVP. QV. LXXV. ART. V.
S.bo.4.s.d.11.q.4.a.1
Scot.4.s.d.11.q.6. ad Secundã quæstionem.
Dur.4.s.d.11.q.4.
Ric.4.s.d.11.q.4.a.2.
Bacc.4.s.d.8.q.2.
Sot.4.s.d.9.q.11.a.5.

IN arti.5. memento supradictorum, & applica ad propositũ & vide unam non esse conseerabilẽ: quia non continet uinum sub forma potabili, sed manducabili.

Vtrum uinum uitis sit propria materia huius sacramenti.

AD QVINTVM sic procedi tur. Videtur q̃ non sit p̃pria materia huius sacr̃i uinũ vitis: sicut enim aqua est materia baptismi ita uinũ [h] est materia huius sacr̃i: sed in qualibet aqua potest fieri baptismus. ergo in quolibet uino, puta malorum granatorũ, uel mororum aut huiusmodi, potest confici hoc sacramẽtum, præsertim cũ in quibusdã terris, vites non crescant.

¶ 2 Præt. Acetum est quædã species uini, quod de vite sumitur. ut Isido.* dicit: sed de aceto non põt confici hoc sacr̃um. ergo uidetur q̃ uinum uitis non sit propria materia huius sacramenti C

¶ 3 Præt. Sicut de uite sumitur uinum depuratũ, ita etiam agresta & mustum: sed de his non uidetur posse confici hoc sacramẽtũ, ẽm illud quod in sexta synodo legitur, Didicimus, q̃ in quibusdam ecclesiis sacerdotes sacrificio oblationis cõiũguntuas, & sic simul utrũq; populo dispẽsant ꝑcipimus igitur, vt nullus sacerdos hoc ulterius faciat. & Iulius Papa† reprehendit quosdã, q̃ expressum uinum in sacramẽto dominici calicis, offerunt. ergo uidetur q̃ uinum uitis nõ sit propria materia huius sacramenti.

*Innuitur lib.20.etymol.ca.3. circa me.

*In 6.synodo can.28. & habetur de consec. di.2.c.didicimus.

*Iulius... in decr.7. a medio illius, & est decretũ 7. inter. eius decreta.10 quæ sũt ab aliis separata.

SED CONTRA est, q̃ sicut dñs se cõparauit gra D no frumẽti, ita ẽt se comparauit uiti dicens Ioan. 15 ego sum uitis uera: sed solus panis de frumẽto est materia huius sacr̃i, ut dictum est.* ergo solum uinũ de uite, est propria materia huius sacramẽti.

*ar.3, huius quæst.

conel.m

RESPON. Dicendum, q̃ [m] de solo uino uitis potest confici hoc sacr̃um.[n] Primo quidẽ, propter institutionem Chr̃i, qui in uino uitis hoc sacramentum instituit, ut patet ex eo quod ipse dicit Mat. 26 circa institutionem huius sacr̃i, non bibã amodo de hoc genimine uitis. Secundo, qa sicut dictũ est,* ad materiã sacr̃orũ assumitur d, qđ proprie, E & cõiter habet talẽ speciem. Proprie aũt uinũ dr̃, quod de uite sumitur: alii uero liquores uinum dicuntur, secundum quandam similitudinẽ ad uinũ uitis. Tertio, quia uinum uitis magis competit ad effectum huius sacr̃i, qui est spiritualis lætitia: qa scriptum est, q̃ uinum lætificat cor hominis.

*ar.3, huius quæst.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ illi liquores non dicuntur proprie uinum, sed ẽm similitudinẽ. Potest aũt uerum uinũ ad terras illas deferri, in qbus vites nõ crescũt, quantũ sufficit ad hoc sacramẽtũ.

*lis8.Met. tex.14.t.3.

AD II dicendũ, q̃ vinum fit acetum per corruptionem: vnde non fit reditus de aceto in uinum, vt dicitur 8.Meta.* & ideo sicut de pane totaliter A corrupto non potest confici hoc sacr̃um, ita nec de aceto. Potest tamen confici de uino acescenti, sicut, & de pane, qui est in uia ad corruptionẽ: licet peccet conficiens, ut prius dictum est.*

*ar.3. huius qõ. ad 4.arg.

AD III dicendum, q̃ agresta est in uia generationis: & ideo nondũ habet speciem uini, & propter hoc de ea nõ potest confici hoc sacramentũ. mustũ autem iam habet speciem vini: nã eius dulcedo attestatur digestioni, quæ est cõpletio à naturali calore, ut dr̃ in 4.Meteo.* & iõ de musto põt confici hoc sacr̃um: non tũ debent vr̃ integræ huic sacramento miscerii: quia iã esset ibi aliquid præter uinum. Prohibetur ẽt ne mustũ statim expressum de vua in calice offeratur: quia hoc est indecens propter impuritatem musti. Potest tñ in necessitate fieri. dicitur* enim ab eodẽ Iulio Papa si necesse fuerit, botrus in calicem prematur.

lib.4.c.4 parũ a pri.

*Porr.e. 436 †eod.loco in arg.cita to. & habetur de consecr.dist.2. ca.cũ omne crimen in med. 4.di.11.q. 2.ar.4.q.1. Et 1.Cor. 11.lec.5.

Sot.4.s.d.9.q.11.ar.6.

IN artic. 6. aduerte ne credas. dicentibus græcos offerre calicem domini cũ uino tm̃: hoc.n. armenii, non græci, olim faciebãt, ut patet in cõcilio floren. sub Eug. 4. Vbi decretum est, ut etiam ipsi armeni secum uniuerso orbe Christiano cõformẽt omnesque latinorũ, græcorumque ecclesias imitando, in calicis oblatione paululum aquę uino admisceant.

*Alex..1.in epist.ad oẽs oth.a medio illius to.1.Cõcil.

† Habetur de consec. dist.2.c.cũ omne crimen, circa medium.

† li.5.de sacra.ca.1.2. med,to.4.

† eod.lib 5 ca.1.to.4.

SED CONTRA est, q̃ Alex.* Papa scribit In sacramentorum oblationibus, q̃ inter missarum solennia domino offeruntur, panis tãtum, & uinũ aqua permistum, in sacrificium offerantur.

RESP. Dcdm, q̃ [m] uino, q̃ offert in hoc sacr̃o, dẽt aqua misceri. Primo qdẽ, ꝑ institutionẽ. probabiliter.n. credẽ, q̃ dns hoc sacr̃um instituerit in vino aqua permisto ẽm morẽ illius terræ, vnde & Proue.9.dr̃, Bibite uinũ, quod miscui vobis. Secdo, qa hoc conuenit repræsentationi dominicæ passionis; vñ dicit Alex. Papa. Nõ debet in calice dñi aut vinũ solũ, aut aqua sola offerri, sed utrunq; ꝑ mistũ: qa vtrunq; ex latere eius in passione sua ꝑ fluxisse legit. Tertio, qa hoc cõuenit ad significãdũ effectũ huius sacr̃i, qui est unio populi Christiani ad Chr̃m: quia ut iulius Papa dicit,† uidemus i aqua populũ intelligi, in vino uero ostendi sanguinẽ Chr̃i. ergo cũ in calice uino aqua miscetur, Chr̃o populus adunat̃. Quarto, qa hoc cõpetit ad vltimũ effectũ huius sacr̃i, qui est introitus ad uitã æternã. uñ Ambr.* dicit in li. de sacr̃is, redundat aqua in calicem, & salit in uitam ęternam.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ sicut Amb.† dicit ibidem, sicut sacrificium Christi significatum est ꝑ oblationem Melchisedech, ita ẽt significatum est per aquam, quæ in eremo fluxit de petra, secundũ illud

Universidad de Deusto Biblioteca

illud primæ Cor. 10. Bibebant autem de spirituali consequente eos petra.

AD II dcm, ꝙ aqua assumitur in baptismo ad vsum ablutionis. In hoc autem sacramento assumitur ad vsum refectionis, secundum illud Ps. 22. Super aquam refectionis educauit me.

AD III dicendum, ꝙ panis ex aqua, & farina conficitur: & ideo, cum vino aqua miscetur, neutrum sine aqua existit.

SVP. QV. LXXIIII. ART. VII.

437 *por.o.* Infr. q. 83. ar. 6. ad 4. & 6. Et 4. dist. 11. q. 2. art. 4. q. 2. & 3. Et 1. cor. 11. lec. 6. *Ii. 2. epis. 3. inter finem & medium.

I N artic. 7. circa aquã, ex qua fit panis pro sacro, uidetrõem lr̃æ in calce articuli, ad probãdum ꝙ oportet esse aquã ueram & nãlem, & susc̃ipe illam ut rõnabilem. An aũt sit necessaria, cogitatione opus est, & iõ est eadem, cum superi⁹ dicta de diuersis speciebus granorum cõponentium panem: quia enim ad sacr̃m sufficit, ꝙ sit uer⁹ panis, si panis uerus potest fieri ex aqua artificiali (puta rosacea) consequens est, ꝙ nõ est de necessitate sacramenti aqua naturalis. An autem panis confectus ex farina, & aqua rosacea, esset uerus panis, experientia comprobãdum esset, uidendo, in quo differret ab aliis panibus. nam si solo odore rosatum differre appareret, crederẽ ipsum eiusdem esse speciei cum aliis, cum aqua non sit pars essentialis panis, sed materia transiens eiusdem: non enim ꝑmanet aqua secundum seipsã in pane, sed panis est tertia res resultans ex commistione farinæ, & aquæ per passẽ decoctionem: nõ est autem remotum diuersarum specierũ res posse esse materiam transeuntẽ respectu alicuius uni⁹ etiam homogenei, ut patet de his, ex quibus generat̃ sanguis.

¶ Et hęc ẽt sufficiant pro octauo articulo.

¶ ARTICVLVS VII.

Vtrum permistio aquæ sit de necessitate huius sacramenti.

AD SEPTIMVM sic ꝓcedit. Vr̃ ꝙ permistio aquæ sit de necessitate huius sacramenti. dicit. n. Cypr.* ad Cæcilium: sic[h] calix dn̄i nõ est aqua sola, & uinũ solũ, nisi utruque misceat̃, qũo nec corpus dn̄i põt esse farina sola, nisi utrumque, s. farina, & aqua, fuerit adunatũ: sed admistio aquæ ad farinã est de necessitate huius sacr̃i. ergo pari ratione admistio aquæ ad uinum.

¶ 2 Præt. In passione dn̄i, cuius hoc sacramentum est memoriale, sicut de latere eius exiuit sanguis,[h] ita & aqua: sed uinũ qđ est sacramentum sanguinis, est de necessitate huius sacramenti. ergo pari ratione & aqua.

¶ 3 Præt. Si aqua nõ esset de necessitate huius sacr̃i, [h] nõ referret q̃cumq; aqua huic sacr̃o apponeret: & ita posset apponi aqua rosacea, uel q̃cumq; alia hmõi aqua: quod non hẽt usus ecclesiæ. aqua ergo est de necessitate huius sacramenti.

SED CONTRA est, ꝙ Cypr.* dicit, si aliqs de antecessoribus nostris, uel ignoranter, uel simpr̃ nõ obseruauit, ut. s. aquã uino misceret in sacramento, põt simplicitati eius uenia cõcedi: qđ nõ eẽt, si aqua eẽt de necessitate sacr̃i, sicut est uinum, uel panis. non ergo aquæ admistio est de necessitate sacramenti.

RESPON. Dicendum, quòd iudicium de signo, sumẽdũ est ex eo, qđ significatur. Appositio autem aquæ ad vinum refertur ad significandam participationem huius sacramenti à fidelibus, quantum ad hoc, quòd per aquam mistam vini, significatur populus adunatus Christo, vt dictum* est: sed, & hoc ipsum quod de latere Christi pendentis in cruce aqua profluxit, ad idẽ refertur: quia per quam significatur ablutio peccatorũ quæ fiebat per passionem Christi. Dictũ est* aũtẽ supra, ꝙ hoc sacramentum perficitur in consecratione materiæ: usus autem fidelium non est de necessitate sacramenti, sed est aliquid consequens ad sacramentũ. & ideo consequens[m] est ꝙ appositio aquæ non sit de necessitate sacramenti. *concil.m*

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ uerbum illud Cypriani est intelligendum, secundum ꝙ dr̃ illud esse non posse, quod conuenienter esse nõ potest. & sic similitudo illa attenditur quantum ad id, qđ debet fieri, non autem quantum ad necessitatẽ: nã aqua ẽ de essentia panis, nõ autẽ de essentia uini.

AD II dicendum, ꝙ effusio sanguinis directe ꝑtinebat ad ipsam Chr̃i passionem: est. n. naturale corpori humano uulnerato, ꝙ ex eo profluat sanguis: sed effusio aquæ non fuit de necessitate passionis, sed ad demõstrandũ effectũ pasionis, q̃ est ablutio à peccatis, & refrigeriũ cõtra ardorem cõcupiscentiæ: & iõ aqua nõ fuit solũ offerẽda à uino in sacr̃o, sicut uinũ offerr̃ solũ à pane: sed aqua offertur uino permista, ut ostendat̃, ꝙ uinũ per se pertinet ad hoc sacr̃um, tanquã de ius necessitate existens; aqua autem secundũ ꝙ adiungit̃ uino.

AD III dicendum, ꝙ quia admistio aquæ ad vinum nõ est de necessitate sacramenti, non refert quãtũ ad sacr̃i necessitatem, quæcumque aqua misceat̃ uino, siue naturalis. siue artificialis, ut rosacea: quamuis quantum ad conuenientiã sacramẽti, peccet qui aliam aquã miscet, nisi naturalem, & uerã: quia de latere Christi pẽdẽtis in cruce[d] aqua uera profluxit, nõ humor phlegmaticus, ut quidã dixerũt, ad ostendendum quòd corpus Chr̃i erat vere compositũ ex quatuor elementis, sicut ꝑ sanguinem fluentem ostendebatur, ꝙ erat cõpositum ex quatuor humoribus (vt Innocẽtius tertius dicit in quadam decretal.*) Quia verò admistio aq̃ ad farinam. est de necessitate huius sacr̃i, vtpote constituens substantiam panis, si farinæ admiscetur aqua rosacea, vel quicumque alius liquor, quã vera aqua, non posset ex eo confici sacramentum: quia non esset uerus panis. D. 235.

*In decret. li. 3. ti. 41. c. 8.

abusus, videlicet ꝙ in maiori quantitate de aqua in sacr̃ificio ponit̃, q̃ de uino, cum ẽm rationabilem consuetudinem ecclesiæ generalis, plus in ipso sit de uino quàm de aqua ponendum. A

RESP. Dcm, ꝙ circa aquam adiunctam vino, sicut innocentius tertius* dicit in quadã decreta. triplex est opinio. quidam. n. dicũt, ꝙ aqua adiuncta uino per se manet vino conuerso in sanguinẽ: sed hæc opinio stare non põt, quia in sacr̃o altaris post consecrationem nihil est, nisi corpus & sanguis Chr̃isti, sicut. n. Amb.† dicit in lib. de officiis, Ante benedictionem illa species nominat̃, post benedictionem corpus significat̃, alioquin non totũ adorarẽt̃ uenerationem latriæ. & iõ alij dixerũt, ꝙ sicut uinum conuertitur in sanguinẽ, ita aqua conuertitur in aquã, quæ de latere Chr̃isti fluxit: sed nec hoc rationabiliter dici põt, quia ẽm hoc, aqua seorsum consequeretur a uino, sicut uinum a pane, & iõ sicut ipse dicit, aliorum opinio probabilior est, qui dicunt aquam conuerti in uinũ, & uinum in sanguinem. Hoc aũt fieri non posset, nisi adeo modicum apponeret̃ de aqua, qđ cõuerteretur in uinum: & iõ[m] sp tutius est parum de aqua apponere, & præcipue si uinum sit debile: n quia si tanta fieret appositio aquæ, vt solueret̃ species uini, non posset perfici sacr̃m. unde Iulius papa* reprehẽdit quosdam, qui panũ lineum multo intinctum, per totũ annũ seruant, & in tpe sacrificii, aqua partem eius lauant, & sic offerunt. B C

*De celebra. missarum c. cũ Matthæ. paragrapho, Quæsuisti. †In lib. de his qui mysterijs initiãtur c. 9. a medio to. 1. 4. *Alias corpus Christi.*

conci.m

Iulius. 1. scribendo epis. per Aegyptũ. Et habetur de conse. d. 2. c. cum omne crimen.

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ sufficit ad sacr̃i huius significationẽ, ꝙ sentiat̃ aqua, cũ apponit̃ vino nõ aũt oportet, ꝙ sit sensibilis post mistionem. D

AD II dcm, ꝙ si aqua oino nõ apponeret̃, totaliter excluderetur significatio: sed cum aqua in uinum conuertitur, significatur quòd populus Christo incorporatur.

AD III dcm, ꝙ si aqua apponeret̃ dolio, nõ sufficeret ad significationẽ huius sacr̃i: sed oportet aquã uino apponi circa ipsam celebrationẽ sacr̃i.

SVP. QV. LXXV. ART. I.

Ferr. 4. cont. c. 61. Sot. 4. s. d. 9. q. 2. ar. 1. Palud. 4. d. 10. q. 1. C. 4. d. 8. q. 1. co 1 & 2. Scot. 4. s. d. 10. q. 1.

TItulus ut sonat.

¶ In corpore cõclusio clara est, & de ipsa tria dicuntur. primo, ꝙ sola fide tenetur: secundo, ꝙ est conueniens, & astertur triplex conueniẽtia: tertio recitatur error quorundam dicentium oppositum, & ex uerbis Chr̃isti, & confessione Berengarij de consec. di. 2. ego Berengarius, confutatur.

¶ Circa præsentis, & sequentium articulorum doctrinam, ac materiam pro claritate, & amplori intellectu difficultatũ,

QVAESTO LXXV.

De conuersione panis, & uini in corpus, & sanguinem Christi, in octo articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de conuersione panis, & uini in corpus, & sanguinem Chr̃isti.

Et circa hoc quæruntur octo.

¶ Primo, vtrum in hoc sacr̃o sit corpus Chr̃isti secundũ ueritatem, an solum secundum figuram, uel sicut in signo. E

¶ Secundo, vtrum in hoc sacr̃o remaneat substantia panis, & uini post consecrationẽ.

¶ Tertio, vtrũ substãtia panis, uel uini post cõsecrationẽ huius sacr̃i annihilet̃, aut in pristinam mãm resoluatur.

¶ Quarto, vtrũ panis possit cõuerti in corpus Chr̃isti.

¶ Quinto, vtrum in hoc sacr̃o post conuersionẽ remaneãt accidentia panis & uini.

¶ sexto, vtrum facta consecratione remaneat in hoc sacr̃o forma substãtialis panis

¶ Septimo, vtrum ista conuersio fiat in instanti.

¶ Octauo, vtrum hæc sit falsa, ex pane fit corpus Chr̃isti.

ARTICVLVS I.

Vtrum in hoc sacramento sit corpus Christi, secundum ueritatem.

AD PRIMVM sic ꝓcedit. Vr̃ ꝙ in hoc sacr̃o non sit corpus Chr̃isti ẽm ueritatẽ, sed solum ẽm figurã, uel sicut in signo. dr̃. n. Io. 6. ꝙ cũ dns dixisset, Nisi manducaueritis carnẽ filii hois, & biberitis eius sanguinẽ, &c. multi ex discipulis eius audiẽtes, dixerũt, Durus est hic sermo: q̃bus ipse dixit, Spũs est, q. uiificat, caro non prodest quicquã: quasi diceret ẽm expositionem Aug.* super Ps. 98. Spũaliter intelligite, q̃ locutus sum; nõ hoc[h] corpus qđ uidetis manducaturi estis, & bibituri illũ[h] sanguinẽ, quẽ fusuri sunt, q. me crucifigent: sacr̃m aũt quod uobis commẽdaui, spũaliter intellectũ, uiuificabit uos, [h] caro autem non prodest quicquam.

¶ 2 Præ. Dn̄s dicit Matt. vlt. Ecce ego uobiscũ sum oibus diebus, vsq; ad consũmationẽ sæculi: qđ exponens Aug.* dicit, donec sęculũ finiat̃, tunc sum est dn̄s, [h] sed tñ nobiscũ est ueritas dn̄i: corpus. n. in quo resurrexit, in uno loco oportet esse veritas aũt eius ubique diffusa est. non ergo ẽm ueritatem est corpus Chr̃isti in hoc sacr̃o sed solum sicut in signo.

¶ 3 Præt. Nullũ corpus põt esse simul in plurib. [h] locis, cũ nec angelo hoc conueniat: tali. n. rõe posset esse ubiq. sed corp⁹ Chr̃i est uerum corpus, & est in cælo. ergo vr̃ ꝙ non sit ẽm ueritatem in sacramento altaris, sed solum sicut in signo.

¶ 4 Præ. Sacr̃a ecclesiæ ad vtilitatẽ fideliũ ordinantur: sed ẽm Grego.* in quadam hom. regulus reprehenditur, ꝙ quęrebat corporalem Chr̃isti præsentiam, a postoli etiam impedie-

por.o. 438 Sup. q. 65. ar. 5. corp. pri. & inf. q. 76. per totum & 4 d. 10. ar. 1. & dist. 11. prin. & 4. contra ca. 61. & 1. Cor. 11. lec. 5.

*In Ps. 98. non procul a med. expositionis tom. 8

*Refertur hoc de cõsec. di. 2. c. prin.

*deregulo id hab. Gre. ho. 8 in euan.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stia continetur. Altera est de conuersione substantiæ panis in substantiam corporis Christi, & hoc etiam de nouo fieri credimus. Et quoniam omnis nouitas mutationem nonnullam sonat extenso mutationis nomine latissime, ideo pro maiori claritate latissimæ mutationis vocabulo vtendo, imaginemur secundum has duas nouitates interuenire duas mutationes, nõ curando an vna sit ratio alterius, aut inserat alteram. Et in illa quidẽ nouitate, qua corpus Christi de nouo est sub speciebus panis, oportet intelligere mutationem, vel ex parte corporis Christi, uel ex parte accidentium panis. Et siquidem ex corporis Christi parte mutationẽ imaginamur, erit mutationis velut subiectũ corpus Christi: terminus a quo, non contineri sub his accidentibus terminus ad quem contineri sub his accidentibus: fit enim Christi corpus ex nõ contento sub his accidentibus contentũ sub illis. Si uero mutatio hæc imaginanda ponitur ex parte hostiæ, tunc mutationis subiectum est ipsa panis species, & terminus a quo, non continere: terminus autem ad quem, est cõtinere Christi corpus: fit. n. panis species remanẽs, ex nõ cõtinẽte Christi corpus cõtinens Christi corpus.

† Tra. 94. in Ioan. a me. to. 9.

*li. 8. inter prine. & mediũ lib.

*li. 6. c. 1. in princ. to. 4.

concl. m

¶ Quia ergo attendendo formaliter ad illam nouitatẽ, qua corpus Christi continetur ueraciter sub speciebus panis, & corpus Christi, quod non continebatur sub his speciebus, continetur, & spẽs panis, quæ non continebat Christi corpus, continet Christi corpus, rõnabiliter manifestatur nouitas ista formali, & perspicaci intellectu, humano more ex rõe mutationis, vt fecimus: excelsa siquidem Dei balbutiendo, ut possumus resonare non dedecet, sm Greg. Quapropter conformiter ad sacros canones loquendo, uocetur ista nouitas, nouitas continẽtiæ: qm uere sm hanc corpus Christi continetur, & hostia continetur, & hostia continet corpus Chri: quamuis, non continentia loali. Altera ait nouitas uocabit nouitas conuersionis, qm sm illam panis uere conuertitur in corpus Christi. In hac igitur conuersionis nouitate manifesta mutatio interuenit, qua ex pane fit corpus Christi, sed mutatio ista absq; subiecto inueniturhabens pro termino a quo panem, & pro termino ad quẽ, corpus Christi. Et scito, quod tanta est utilitas discernendi inter has nouitates, & inter has mutationes, ut inde pendeat & intelligere tam uarias obiectiones, & scire formaliter rndere, & uidere quid scias uel nescias. Vsi non sit tibi curæ pro nunc, hoc est pro principio intelligendi, quales, uel quo sint, aut fiãt istæ mutationes, sed esto contentus ex aliorate ter minorum & fingere diuersitatem mutationũ. Et percipiendo, q; conuersio habet proprios terminos, s. panem, & corpus Christi, & q; corpus Christi contineri de nouo sub sacro, habet alios suos proprios terminos, s. de non cõtinentia ad continentiam uel passiue, uel actiue (ut prædeclaratum est) fiste, & fige intellectum ad formalia ambarum nouitatum, & suarum mutationum, ut sic libet tibi pateat ingressus in pelagus tam fluctuantium opinionum, & intellectuum.

¶His prælibatis, sciendum est, oẽs circa primam nouitatem ont, uentiæ & re, & uoce consensisse, dum omnes communiter fatemur corpus Christi prius non contentum sub hac hostia. modo ueraciter contineri: quamuis circa modum quo continetur, uariæ sint (ut postea dicetur) opiniones:

¶Verum nouitatem conuersionis licet oẽs uoce affirment, sm rem tñ multi negarunt, putantes se non negare illam. Et hi multifariã sunt diuisi, dum quidam intelligunt conuersionis nouitatem identitatem loci, ut hac ratione dicatur panem fieri corpus Christi: quia ubi est panis, est, & corpus Christi, ut Magister sent. in 2. di. 4. refert & reprobat, & de hoc erit secundus art. in litera. quidã uero conuersionis nouitatem intelligunt successionis ordinẽ, ut Magister ibidem refert, ut hac ratione dicatur panem conuerti in corpus Christi, quia corpus Christi est post consecrationem sub accidentibus, sub quibus erat panis, quem panem annihilari, aut solui in prætactem materiam dicebant, & hoc Auctor in 3. tractabit articulo, & hanc opinionem quo ad sententiam sequitur Scotus in 4. dist. 10. & 11. Dixi autem secundũ sententiam: quia in modo opinandi eautior est Scotus, ponẽs panem per accidens redigi in nihil, & cõuertionem uocat adductiuã Christi corporis ad hoc, q; sit præsens accidentib. panis. Sed quo ad rem in idem redit cum opinione recitata a Magistro: quia sm rem panis non conuertitur in aliquam rem, sed in nihilũ credit, & pgea solo nomine, conuersionem ponit panis in corpus Christi. Quidam aũt conuersionis nomen, & rem, partialiter tñ, admittunt, de quorum numero est Durand. in eodem quarto, ponens materiam panis conuerti in corpus Christi, qa incipit informari forma corporis Christi (sicut alimenum in formatur forma aliti. panis uero formam desinere esse. Et hæc noua opinio ut erronea a Pet. de Pal. reprobaẽ, & erronea conuincitur ex hoc, q; corpus Christi tam est impassibile, & multo magis eius anima est immutabilis, quo ad informare, & non informare.

*li. 9. c. 4. & li. 8. c. 5. to. 5.

¶ Quidam demum conuersionis nomen, & rem totaliter admittentes, dicunt panẽ conuerti in corpus Christi, non sm substantiã, sed sm esse accidentale. sita q; panis conuertitur nõ in substantiam corporis Christi, sed in illius esse sacrale: & hãc opinionem tenet, sine assertione tamẽ, Pet. de Pal. in 4. quam opinionem utpote nouam Auctor non tractauit. aliena tamen à ueritate est: quia transubstantiationem solo nose saluat: qm sm rem, apud istos substantia panis conuertitur in accidens, & non in substãtia corporis Christi, sed sm nocem saluant transubstantiari, qa conuertit panis substantia in Chri, substantiã sm esse accidentale. Patet siquidem manifeste, transubstantiari importare conuersionem substantiæ in substantiam simpliciter, & absolute, ut textus expresse inductæ decretalis dicit, transubstantiatis pane in corpus, & uino in sanguinem.

¶Communis autem doctrina, quam Auctor sequitur post Magistrum sen. tenet substantiam panis conuerti in substantiam corporis Christi absq; additione aliqua, absq; augmento quoque in substantia corporis Christi, ac per hoc panem non esse redactum in nihil. sed conuersum in substantiam Christi corporis, & ex hoc ipso non esse amplius panem, sed quod erat panis, est corpus Chri. Et hac doctrina ex sacris cõciliis priscisq; doctoribus

doctoribus ecclesiæ clare habetur, ut patet de consecr. dist. 2. diffuse, & in allegata decretali Lateranen. concil.

¶Addit aũt doctrina hæc, q; hæc nouitas conuersionis est ratio nouitatis continentiæ, & prior illa, ita q; prius natura est nouitas conuersionis panis in corpus Christi, & deinde sm naturæ ordinem est corpus Chri sub hostia: vtrũque tñ est in uno, & eodem instanti tpis. Nec est iter has duas nouitates solummodo dictus ordo prioris, & posterioris, sed ordo causalitatis, ita q; hæc conuersio panis in corpus Chri. est cã sufficiens in suo ordine existentiæ corporis Christi sub hostia: ita q; licet sint hic duæ nouitates, & tot mutationes cum suis ꝓprijs terminis: tanta tñ est inter eas necessaria cõnexio, q; ad prioẽ reliquæ necessario sequuntur, hoc est, q; ad conuersionẽ hanc, qua trãsubstantiatur panis in corpus Chri, necessario sequitur, corpus Christi cõtineri sub hostia.

¶Quocirca quatuor supersunt declaranda. Primo, q; hæc conuersio est factiua pñtię corporis Christi sub hostia. Secdo, q; hoc eẽ quõ se habeat hęc cõuersio ad sequentem præsentiam. Quarto redibimus, ad opiniones relatas.

Hĩ de cõs. d. 2. c. Ego Berẽgari⁹.

¶Ad euidentiam primi scito, & caute, dupliciter de conuersione panis in corpus Christi posse nos loqui, uel simpliciter, & absolute, uel vt sacramentali. Nam si loquamur simpliciter, & absolute de conuersione panis in Christi corpus præexistens absq. additione, & c. nihil aliud uideo inde sequi, quod ex hoc percipere possumus, q; si absque sacramenti institutione, diuina potentia conuerteret panem in Christi corpus, nihil aliud fateremur effectum, nisi q; panis conuersus est in corpus Christi. Et hoc est, q; doctores dicti, scilicet Sco. &c. sonauerunt dicentes nouitatem conuersionis posse esse sine nouitate præsentiæ Christi ad hostiam: hoc enim uerum esset, si esset sermo de conuersione simpliciter, & absolute, sed si sermo est de conuersione sacramentali, secus dicendum est, & de tali conuersione loquuntur doctores prisci, sacri canones, & nos sic de ea nunc loquimur.

¶Et si queras quid addit ly, sacramentalis supra conuersionem, respondeo q; addit aliquid nobis secundum, se ignotum: cognitum autem utcumque, per hoc, q; est illatiuum huius ueritatis, hoc est corpus meum.

¶Et caue ne dixeris. q; addit solum respectum ad actiuam consecrationem per uerba sacerdotis in persona Christi.

¶Probatur igitur, q; conuersio sacralis, hoc est quæ, seu qualis, in hoc sacramẽto fit, est factiua præsentia corporis Christi sub hostia. Probat aũt tripliciter. Primo, ex hoc q; nulla alia ratione ecclesiastici doctores laborauerunt conuersionem in hoc sacro declarare, nisi ad verificandum, hoc est corpus meum. Quod patet, tum ex eo, q; conuersio non explicite hr in euangelio, ac per hoc nisi ad verificandum verba domini, conuersio esset, non apparet ubi fundarem conuersionem credẽdam ab omnibus fere: tum, ex eo, q; Ambros. tanto labore insudans ad uerificandum, hoc est corpus meũ, nihil aliud facit, nisi q; conatur monstrare hoc, q; erat panis, modo esse corpus Christi, & hoc idem facit Augustinus, & breuiter de consecr. dist. 2. plena est istis laboribus.

¶Secundo patet, ex prius inducta decretali Lateranensis concilii dum dr, Christi corpus, & sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis, & vini veraciter continentur, transubstãtiatis pane in corpus, & uino in sanguinem: ubi ex ipso modo loquendi apparet prioritas, & causalitas transubstantiationis respectu continentiæ.

¶Sed & clarius apertissime tertio patet hoc ex concil. Florentino sub Eugenio iiij. vbi sic legimus. Forma huius sacramenti sunt verba saluatoris, quibus hoc confecit sacrm: sacerdos. n. in persona Christi loquens, hoc conficit sacrm: nam ipsorũ verborum virtute substãtia panis s corpus Chri & substantia uini, in sanguinem conuertũtur, ubi manifeste uides, q; ro, & cã quare hoc cõficit sacrm, est conuersio, hoc. n. significat illa causalis coniunctio, nam: q; nimmo ex hac ecclesiæ determinatione habes conueniẽtem loquendi modum: dicendo q; verba consecrationis media conuersione panis in corpus Christi conficiũt hoc sacrm, quod constat ex specie panis, & corpore Christi, sit. n. ex his duobus ineffabili modo vnum sacramẽtum, quo imasummis comungunt: ita q; ex hac concilii doctrina, s. quia uirtute uerborum sit cõuersio, sacerdos proferens verba, hoc conficit sacramentũ, manifeste habemus conuersionẽ efficere hoc sacramentum, quod nihil aliud est, q; facere unum ex corpore Christi, & specie panis, ex his. n. duobus cuilibet fideli certum est constare hoc sacramentum.

† In exposi tione psa. 98. to. 8.

† Alias im passibiliter

† Tract. 27. in euange. Ioan. inter prin. & mo diũ illius. tom. 9.

¶Et potest formari sic ratio talis. Conficere hoc sacramentum est facere nouitatem continentiæ: sed conuersio sacramentalis est ratio confectionis sacramenti. ergo conuersio sacramentalis est ratio nouitatis continentiæ. Maior propositio est per se nota, quasi a definito ad definitionem, quia hoc sacramẽtũ significat constans ex accidentibus panis, & corpore Christi. Minor uero patet ex auctoritate concilii, reddentis pro causa, qua re uerba conficiunt hoc sacramẽtum, quia ipsorum uirtute fit conuersio. Et hinc habere quoque potes, q; nouitas conuersionis non concurrit per accidens ad nouitatem continentiæ, ex quo a facto concilio pro causa affertur, causæ enim per accidẽs ab arte relinquuntur. Hæc de primo.

¶Quo ad secundum, sciendum est, q; sicut necessarium dicitur dupliciter in naturalibus, uel secundum naturæ ordinem, vt quod homo generetur ex concubitu maris, & fœminæ, uel secundum habitudinem terminorum, ut circulum esse rotundum, ita in ecclesiasticis mysteriis dupliciter potest dici necessarium, uel secundum ordinem sacramentalem, ut infantem baptizatum mundum esse a culpa, & pœna, uel quia impossibile est etiam per diuinam potentiam aliter fieri, ut quod altare consecratum non fuerit consecratum. In proposito non est discurandum de diuina potentia, ubi de sacramentis tractatur: sed est attendendum quod sacramentalis ordo exigat, & sicut in naturalibus necessaria secundum naturæ ordinem, appellãtur necessaria sine additione aliqua, ita in sacramentalibus appellanda sunt necessaria, quæ secundum sacramentalem ordinem sunt necessaria, debet enim quælibet disciplina uti necessario, & contingenti, possibili, & impossibili secundum proprium ordinem sui generis. Et propterea quia nouitas conuersionis secundum sacramentalem ordinem a Deo instituti, & ab ecclesia explicatum, est necessaria ad nouitatem continẽtiæ, dicendum est simpliciter, & absolute, quod conuersio sacramentalis est necessaria ad continentiã corporis Christi sub specie panis. Probatur autem necessitas secundum ordinem sacramentalem ex supradictis, ex quibus apparet clare, quod conuersio per se concurrit ad uerificandum, hoc est corpus meũ, seu ad confessionẽ huius sacramenti, si enim concurreret per accidens, non oportuisset doctores priscos tantum, pro ipsa laborare, nec licuisset sacro concilio ipsam pro ratione confectionis

A
B
C
D
E
H
I
K

ctionis sacramenti reddere ea enim, quæ sunt per accidens, ut dictum est, a doctrina repelluntur. Constat autem, ꝙ si conuersio per se concurrit, necessario concurrit, ut notant exercitati in posterioribus analyticis. Hæc de secundo.

¶ Quo ad tertium, vt mihi conuersionē hꝛe se ad hoc sacrm, sicut fieri ad factū esse nita tñ vt non requiras hic omnoda similitudinē: sed ea tōne moueor, ꝙa facta non ægis efficiunt, qđ significant, ac ꝑ hoc verba Chri, hoc ē corpus meū, ꝙa efficiunt vtranque nouitatē, s. conuersionis, & continentiæ, ut expresse dicta sacri concilii authoritas testat, consequens est, ut eadem Chri verba significēt vtrāq; nouitatē, aliquin plura efficerēt, q̄ significarent: imò efficerent quod non significarēt: intelligēdo aūt cōuersionem hꝛe, se ad hoc esse corpus Chri, sicut fieri ad factū esse, optime intelligim⁹ verba Chri significare vtramque nouitatē, explicando posteriorem, ut in termino: sicut. n. in naturalib. dcō, hoc est lumen nouū, significat illuminatio, & illuminatū esse, ut in termino, ita in saluatoris uerbis virtutem hātib. factiuā cōuersionis panis in corp⁹ Chri, conuersionis in quam uniētis corpus Chri, & accidentia panis, ad vnū sacrm, significat, & conuersio panis in corpus Christi, & corpus Christi contineri sub accidentib. panis, ut in termino, & sic uerba Christi utrumque significant. & utrumque efficiunt: Suadetur aūt rationabiliter hoc dici, ex eo ꝙ huic dicto ꝛia consonant dicta sanctorum: & sacrorum conciliorum. Et hinc facile soluuntur obiectiones, manifestiorque fit doctrina communis, ut patere potest applicando. Hæc de tertio.

¶ Quo ad quartū, circa aliorum opiniones duo sunt aduertenda. Primum est, ꝙ omnes uīæ fugisse ueram transsubstantiationem panis in corpus Christi: quia non vī intelligibile absque aliqua nouitate in substantia Christi. Sed m est, ꝙ dupliciter excessus apparet in eis. Alter, recurrendi ad possibile secundum diuinam potentiam: cum debuissent suaui tractatu discurrere secūdum potentiam sacrorum, eorumque ordinem, & ex hoc excessū orta est illa repulsa opinio Io. Parisiensis de assumptione panei tatis ad unitatem hypostasis Christi, q̄ pluribus à doctorib. recitatā uidere potes, si uis. Alter excessus est, nimis metiendo res fidei sm lumen humani ingenij sibi præstiti. ex hoc enim tran substantiationem euitarunt, cum multo melius, ac perspicacius sensissent, si Magistrum sent. secuti, cum admiratione illam uerissime tenuissent.

¶ Nunc ad præsentem articulum redeamus, quo conclusum est, corpus Christi ueraciter esse in hoc sacro, dicente ipso, Hoc est corpus meū, & ut iam diximus, in hoc oēs fideles cōueniūt: sed modus quo est, in disputationem uertitur. Scotus putauit corpus Christi absque deperditione proprij loci acquirere quā dā partem ad spēs panis, q̄ pars est qđ re pectus, quasi de gñe ubi. Dat. a. putauit corpus Christi absque recessu a proprio loco esse ꝑs accidētib. dictis, sicut angelus est ꝑs corpi prī⁹ natura, q̄ moueat ipsum, date Deo Chri corpori secundū substantiā immediatum ordinem ad accidentia panis conuersi in ipsum, non minus q̄ si absque quantitate pura substantia esset.

¶ Sed neutram harum opinionum sufficiens reperi, ad uerificandam id, quod communiter fatemur, s. sumendo hostiam consecratam, sumere nos uerum Christi corpus: sed solum esset uerum, nos sumere accidentia præsentia corpori Chri. Paqūo illi intellexerūt. Carnē qp pe sic intellexerūt, qūo in cadauere dilaniatur, aut in macello uendit, non qūo spiritu uegetat, accedat spiritus ad carnem, & prodest plurimū: nā si caro nihil ꝓdesset, verbū caro nō fieret, vt habitaret in nobis.

Ad II dicēdū, ꝙ uerbū illud Aug. & oīa similia sunt intelligenda de corpore Chri, sm ꝙ uī in propria spē, sm quòd ēt ipse dominus dicit Matth. 26. Me aūt non semper habebitis, inuisibiliter tñ sub specieb. huius sacramenti est, ubicumque hoc sacramentum perficitur.

Ad III dcm, ꝙ corpus Chri non est eo modo in hoc sacro, sicut corpus in loco, qđ suis dimensionib. loco cōmensurat: sed quodā spāli mō, qui ē proprius huic sacro: unde dicimus ꝙ corpus Christi est in diuersis altaribus, non sicut in diuersis locis, sed sicut sacro, per quod non intelligimus, quòd Christus sit ibi solum sicut in signo, licet sacramentum sit in genere signi: sed intelligimus corpus Christi hic esse, sicut dictum est, * secundum modum proprium huic sacramento.

Ad IIII dicendum, quòd ratio illa procedit de præsentia corporis Christi, prout est pñs per motum corporis, id est, prout est in sua specie uisibili, non autem prout est spiritualiter, idest, inuisibiliter, modo, & uirtute spiritus. unde Aug. *dicit super Ioan. Si intellexisti spiritualiter uerba Christi de carne sua, spiritus, & uita tibi sunt si intellexisti carnaliter, etiam sic spiritus, & uita sunt, sed tibi non sunt.

Articvlvs II.

Virum in hoc sacramento remaneat substantia panis, & uini post consecrationem.

Adsecvndvm sic proceditur. Videt quòd in hoc sacramento remaneat substantia panis. & uini post consecrationem. Dicit enim Dasub accidentibus istis, præsertim ꝙ ly hoc, non demōstrat sub stantiam simpliciter, & absolute, sed ut connotat ipsius contuentiā sub istis accidentibus. quod conuincitur ex eo, ꝙ oportet durantibus accidentibus, semper uerificari contentum sub his accidentibus esse corpus Christi.

¶ Ex alijs autem uerbis dñi. Io. 6. verba, q̄ locutus sū uobis, spiritus, & uita sunt, apparet spūalis coniunctio ueræ carnis Chri cū accidentib. panis. Intellexerāt siquidē discipuli Chri carnē carnaliter comedendā, ac ꝑ hoc morte intercedente, non uescimur siquidē carnibus nisi mortuis: saluator aūt nr utrumq; erroré abstulit, dcō q̄ spūs, & uita sunt, uita contra mortem. spūs contra carnē, i. carnalē modū, ac si aperte diuisset, dicta mea sic intelligite, ꝙ uiua mea caro spiritualiter uobis offerēt in cibū. Merito demū modus iste proprius dī huic sacro, nō solū ꝓp dfiam à cęteris sacris, sed ēt qa in toto uniuerso nō appa ret unus aliquis modus huic similis, ꝓp qđ cum admiratione, & ueneratione fateamur dafectū cognitionis nr̄ circa hoc.

SVP. QVÆST. LXXV. ART. II.

Ferr. 4. cont. c. 63.

Sot. 4. sd. 9. q. 2. arsic. 2.

Cap. 4. d. 11. q. 1. con. 1. & 1. d 10. q. 1. con. 2.

Titulus clarus. In corpore duo facit: primo recitat opinionem affirmatiuam, secundo reprobat eam, quatuor rationibus, per hoc concludendo negatiuam. & quia rationes auctoris a posteriori bus fuerunt ualde discussæ, ac improbatæ, quamuis teneant conclusionem cum auctore, ideo afferenda sunt motiua, quæ contra has rationes afferuntur.

¶ In corpore recitat opinionem affirmatiuam, & reprobat eam quatuor rationibus.

¶ Circa primam rationem multa obiiciuntur contra illam maiorem, Non potest aliquid esse, ubi prius non erat, nisi uel per loci mutationem, uel per alterius conuersionem in ipsum. Arguitur enim contra ipsam tripliciter. Primo, contra ipsam absolute. Secundo, contra ipsam applicatam ad hanc materiam. Tertio, contra perfectam illius. Scotin primis in 4. sente. xt. dist.

dist. 10. q. 1. 3. & 4. di. 11. q. 2. multipliciter obiicit. Durandus quoque in 11. di. 4. obiicit.

¶ Quadrupliciter ergo contra maiorem uniuersaliter intellectā arguit. Primo à Durando: quia Deus posset creare nouum cælum supra ultimam nunc spheram, & tunc ultima nunc sphera inciperet esse ubi

†Li. 4. c. 1. in med. prius non erat absq; hoc, ꝙ moueretur, & absq; hoc, ꝙ aliquid conuerteretur in ipsam falsa est ergo maior assumpta.

¶ Secundo, ab utroq;: quia deus posset facere corpus suum esse præsens sacramento altaris simul cum substantia panis cum hoc implicet contradictionem, & tūc corpus Christi inciperet esse sub sacramento absque motu locali, & absque conuersione alicuius in ipsum. Assumptum probatur à Scoto: quia non est maior repugnantia, corpus Christi esse simul cum substantia panis. quàm sub quātitate eius: quia non magis repugnat substantia substātię, quā substātia quātitati quo ad talē simultatē.

¶ Tertio, à Scoto: quia de facto quantitas corporis Christi, & anima eius incipiunt esse in hoc sacramento absq; hoc ꝙ aliqd eo uertatur in ipsas. Et si glossetur maior, arctando ipsam ad id quod primo incipit esse alicubi, & dicendo, ꝙ non habet locum in his, quæ incipiunt esse alicubi concomitanter, cōtra instat Scotus dupliciter. Primo, quia ex hoc habeo, ꝙ non est propria mutatio, nec propria formalis ratio, nec præcisa ad esse alibi rem immotam localiter, conuersio alicuius in ipsam Secundo, quia alba est præsentia animæ hic, & alia præsentia corporis: quia aliud, & aliud est fundamentum: sed præsentia animæ non habetur per conuersionem in ipsam, nec per motū localem. ergo maior est falsa.

¶ Quarto, deus potest facere in creatura aliquid sine eo, quod non est sibi ratio essendi, nec aliquo modo de essentia eius: sed nec conuersio, nec sacramentum est formalis ratio corpori Christi essendi hic, nec aliquo modo essentia eius. ergo Deus. potest facere corpus Christi esse hic sine utroque istorum. Probatur minor. quia conuersio non est rō formalis essendi: nec ut præsens, quia præteriit corpore Christi existente hic nec ut præterita, quia tunc deus non posset subtrahere hinc corpus Christi, sicut, nec facere, quòd non præteriit conuersio. Similiter nec sacramentales species, quia non sunt in corpore Christi nec per eas aliquid inest formaliter corpori Christi.

¶ Quinto, arguitur ex alio capite. ex hoc scilicet ꝙ corpus Christi immotum potest simul esse in diuersis locis localiter. Sed de hoc alias.

¶ Circa applicationem uero maioris ad hanc materiam, tripliciter arguit. Primo à Durando, Corpus Christi esse in sacramēto, non est esse alicubi, quia non est esse in loco. male ergo applicatur illa maior de ubi, & alicubi, ad esse in sacramento, & falsa est minor dicens, ꝙ corpus Christi incipit esse ubi prius non erat, essendo in sacramento.

¶ Secundo a Scoto: Genitum esse in loco corrupti, est uerum ꝓp materiam communem utriusque: propterea enim ignis incipit esse ubi erat aer, conuersus in ignem, quia ex materia, quæ fuit aeris remanente ibidem, & forma ignis, fit compositum ibidē In proposito autem, quia non remanet materia panis, non habet locum maior, dicens quòd per conuersionem corpus Christi est, ubi erat panis.

¶ Tertio, ab eodē, & Durādo. quia aliud est loqui de cōuersione absolute, & aliud de conuersione in præexistēs. Nā qđ conuertitur in præexistens, trahitur ad conditiones præexistentis, & non contra, ut patet in alimēto, & alito: & ꝓpea hinc sequitur quòd panis est ubi est corpus Christi, & non econuerso.

¶ Contra perfectam, hoc est necessitatē conuersationis ad existentiā corporis Christi in hoc sacro, q. s. impossibile sit corpus Christi non motū localiter, incipere esse in hoc sacramento absque cōuersione alicuius, puta panis, multipliciter arguit.

¶ Primo, à Scoto: Per nullam mutationem habetur per se illud quod est aliud, & posterius suo per se termino: sed præsentia corporis Christi, hic, idest, in hoc sacramento est quid alius posterius corpore Christi, quod est propius terminus transubstantiationis. ergo per conuersionem panis in corpus Christi non habetur per se huiusmodi præsentia.

¶ Secundo, & suppono ut deum posse facere corpus Christi ꝑ sens hostiæ, manēte substantia panis, qđ probatur: quia nouitas posterioris nō infert nouitatem prioris ex 8. Physi. ubi motus localis in cælo sine mutatione secundū formam absolutam. Arguitur ergo sic. Sine mutatiōe substātiali potest esse noua presētia corporis Christi ad panē. ergo oportet dare aliquam mutationē ad fertur de huiusmodi præsētiā consecr. ergo huiusmodi præsentia nō habetur ꝑ Omnia cōuersionem. Et probat sequelā: quia terminus vn⁹ rationis cuiusmodi est præsentia, non proprie per se est terminus duarum mutationum distinctarum secundum genus. Et si dicatur, inquit Scotus, corpus Christi posse esse præsens cum substantia panis, sine mutatione substantiali, tamen nūc de facto fit præsens per substantialem mutatio nem panis in corpus Christi, & non per aliam contra, in corpus Christi prius factum præsens pani posset deus conuertere panem: quia non esset magis contradictio tūc quàm nunc ergo talis conuersio, uel non faceret corpus Christi præsens, uel fieret præsens, postquàm fuit præsens, & sic cadē præsentia terminaret duas dictas mutationes. Deinde extenduntur argumentationes, ad hoc, ꝙ conuersio nihil facit ad præsentiam corporis Christi in sacramento.

¶ Et arguitur primo sic, deus posset conuertere panem in corpus Christi, ut habens esse in cælo: quia non est ibi maior contradictio, quàm in conuersione, quæ nunc ponitur: sed tunc nō haberetur corpus Christi sub specie panis e x ipsa conuersione. ergo nec nunc.

¶ Secundo. Si panis quantus converteretur in corpus Christi quantum, ita. ꝙ substantia in substantiam, & quantitas in quātitatem uerteretur, tunc corpus Christi, quantum non haberet ubi circumscriptiue, quod fuit circumscriptiue panis quanti. ergo nunc non habet ubi definitiuum substātiæ panis Et ꝓbatur sequela: quia ita se habent substantię, quę subsunt quantitatibus ad loca definitiue, sicut substantię quantæ ad loca circumscriptiue, ac per hoc, quòd facit conuersio substantiæ in substantiam ad ubi definitiue, hoc facit ad ubi circumscriptiue conuersio substantiæ quantæ in substantiam quantam.

¶ Tertio, Si ꝑ cōuersionē fit terminus ad quē, ubi fuit terminus à quo. ergo modus essēdi utriusq; erit similis, ille saltē modus q̄ pōt esse cōis utriq;: sed panis erat hic quantitative. ergo corpus Christi erit hic quantitative, quod est inconueniens.

¶ Quarto, arguit Durandus. Sicut se habet substantia ad substantiam, sic se habet quantitas ad quantitatem: sed si quantitas panis converteretur in quantitatem corporis Christi, nō propter hoc quantitas corporis Christi fieret ubi fuit quantitas panis. ergo non propter conuersionem corpus Christi fit ubi erat panis.

¶ Reliqua argumenta, quę contra hanc eandem Auctoris rationem ex alio capite militant, hoc est ex suppositione, ꝙ unum corpus potest esse simul localiter in diuersis locis, cum rationibus probantibus ipsam suppositionem, ideo pro nunc omitto, quia constat corpus Christi non esse in sacramento localiter: hinc enim huiusmodi quæstio à proposito remota apparet, fiet autem de hoc quæstio specialis. Hæc igitur sunt, quæ contra primam literæ rationem obiiciuntur.

¶ Ad euidentiam horum premittendum est, quod non est hic quæstio de diuina potentia: non enim ad hunc tractatum hæc spectat quæstio: sed quærimus quid instituit Christus circa causarum

Universidad de Deusto Biblioteca

formo impossibili, secundum diuinam potentiam absolute sed secundum potentiam ordinatam, secundum quam attenditur possibile, uel impossibile in ecclesiasticis misteriis. Et hinc multorum argumentorum, quæ adduximus, solutio pendet.

¶ Vnde ad obiecta contra Auctoris propositionem maiorem absolute, & uniuersaliter intellectam respondendo dicitur q. duo prima argumenta, quibus cant de possibili, dum de diuina potentia absolute loquuntur, non militant contra Auctorem. Prima tamē obiectio de ultima sphæra præter hoc dupliciter deficit. Primo quia maior literæ manifeste loquitur de locis præexistentibus: obiectio aūt creat de nouo locum præexistenti locabili.

¶ Secundo deficit: quia si crearetur alia sphæra, ista, quæ nunc est suprema, proprie loquendo, esset in eodem loco quo nūc est: uarietas autē esset de loco imaginario in locum realem, & de loco potentiali in locum actualē: unde proprie loquendo, non acquireret nouum locum, sed nouum continens: sermo autem literæ est de loco nouo totaliter, & non secundum quid.

¶ Ad tertium uero dicitur, q. responsio recitata non est mala melius tamen diceretur, Nihil immotum potest esse, ubi prius nō fuit, nisi per conuersionem in ipsum, aut aliquid sibi realiter cōiunctum. Et per hoc excluditur prima instantia Scoti, dicendo q. conuersio est propria mutatio afferēs præsentiam propriiter mihi primo, & coniunctorum illi concomitanter: sic enim nulla fit exceptio ab illa maiore: sed declaratur uim conuersionis extendere se ad præsentiam, non solum proprii termini, sed cō comitantium illum.

¶ Ad secundam autem instantiam negatur aliam esse præsentiam animæ, & aliam corporis in hoc sacramento: eadem enim numero præsentia, qua corpus Christi præsens est sacramento, anima eius corpus concomitans, denominatiue dicitur præsens Vnde falsum est esse aliud, & aliud fundamentum præsentiæ in anima, & corpore: sicut etiam anima mea est in loco, qa corpus meum est hic, & a corporis presentia in loco, denominatur anima mea presens, nec oportet ponere aliam propriam in anima mea præsentiam ad locum hunc.

¶ Ad quartum dī, q. maior est diminuta: debet. n. addi, nec necessario connexum: & ultra hoc minor est etiam diminuta, quātum ad conuersionem: quoniam connexio præsentię ad conuersionē, nec est ut ad præsentem, nec ut præteritam, sed ut ad uiā in ipsam: habet enim se, ut factum esse in termino ad fieri. Illud quoque quod additur de speciebus, diminutum est: datur. n. tertium, scilicet, quòd sub illis corpus Christi habet presentiā, quam sine illis haberi non est intelligibile: quia implicat contra dictionem. Nam si corpus Christi esset sacramentaliter, sine alio sensibili signo: integraretur, & non integraret sacramentum & similiter continereturr sub signo sensibili, & non contineretur & similiter esset præsens sensibili signo, & nulli sensibili signo esset præsens. Et tenē t sequelę, quia de ration: sacramēti est sensibile signum, ac per hoc sacramentale esse intelligi nequit absque sensibili signo.

¶ Ad obiecta autem contra, applicationem dictæ maioris ad hanc materiam respondendo, dicitur ad primum, quòd tripliciter deficit. Primo, quia in litera non subsumitur, quòd esse in sacramento sit esse alicubi, ut patet intuenti. Secundo, quia licuit philosophorum more latentes res concomitantia accidentia declarare: constat autem, q. esse in sacramento, est esse ualde latens, uerificans locum eundem de sacramento, & existente sub sacramento. Licuit igitur uti propositione de ubi, & alicubi pro maiore, & subsumere de esse in sacramento tamquam uerificante ubi, & alicubi de corpore Christi existente in sacramento. Et hinc patet tertiū, q. fuere quāmuis per accidens per esse in sacramento acquirit nouum ubi, puta altare, quod est locus specierum. Et potest unice uerbo dici, q. esse in sacramento licet non sit esse in loco formaliter: est tamen causaliter, pro quāto per illud esse Christus est, ubi est sacramentum.

¶ Ad secundum uero dicitur, q. formaliter loquendo materia in quantum remanens ibidem sub utroque termino, facit quòd genitum sit in loco corrupti, & ex hoc habetur, q. quodcunque quantum remanens alicubi sub utroque termino, sufficit ad hoc, quòd genitum sit in loco corrupti: & quia sic cōtingit i ppōito (nā eadem numero spēs panis quanta ibidē remaneret sub utroque termino) ideo sufficiē ter habetur, unde corpus Christi sit in loco panis conuersi in ipsū, quanuis materia nulla communis remanserit: species. n. quanta remanens, equiualet materiæ quo ad hoc.

¶ Ad tertium autē dici tur, q. in hac mirabili transubstantiatione cō currunt duæ rationes, scilicet ratio conuersionis, & ratio præexistentis, & pro quanto inuenitur in hoc sacramento ratio conuersionis, qua id, quod erat panis substantia est substantia corporis Christi habemus iuxta generalē regulam conuersorum in naturam aliam corpus Christi esse ubi erat panis, & hoc est quod li eta sonat, quòd ignis incipit esse alicubi quia id quod est ibi, conuertitur in ignem: & hoc est clarum, & expedit ad manuducendum intellectum, qui si solum attenderet, quòd ex pane hic existente fit corpus Christi, ita quòd contentum sub accidentibus panis, acquisiuit substātia liter integram naturam Christi corporis per conuersionem in ipsum facile intelligeret corpus Christi esse, ubi erat panis conuersus in Christi corpus, sicut ignis est, ubi erat lignum conuersum in ignem: sed quia rationi conuersionis adiungitur ratio præexistentis Christi corporis, impediri uidetur quod dictum est haberi ex ratione conuersionis: quoniam ipsum præexistens trahere uidetur ad se, quod conuertitur in ipsum. Veruntamen oportet in huiusmodi mirabilibus hominem persuasibilē, & cōceptus nostros sacris adæquare mysteriis, & non contra. Et propterea dicimus, quòd ex ratione conuersionis habemus corpus Christi esse ubi fuit panis: hoc enim, ut ex supra dictis patet, tam ecclesiæ quam sacrorum doctorum traditio auctoritas. Ex ratione uero præexistentis Christi corporis absque additione, mutationeque aliqua in ipsius substantiam, habemus, non quòd panis, sed id, quod fuit panis, est ubi est corpus Christi: quia est ipsum corpus Christi uerum, quòd est in cælo. Ex hac parte concedendum est, quòd conuersum acquirit conditiones eius, in quod est conuersum: nec potest hinc inconueniens aliquod inferri: sed duo mirabilia conspiciuntur ex hac mirabili conuersione, scilicet corpus Christi esse, ubi fuit panis, & id quod fuit panis, esse ubi est corpus Christi.

¶ Ad obiecta contra necessitatem conuersionis ad corpus Christi esse in sacramento, respondendo dicitur ad primum, quòd, ut supra diximus, dupliciter de conuersione panis in corpus Christi loqui possumus, hoc est, uel absolute, uel sacramentali. Et si sit sermo de conuersione absolute, fateor me non uidere necessitatem, & sic arguentes fere omnes de conuersione loquuntur. Et propterea non est mirum, si contra Auctorem, communem que doctrinam non militant, quia non de conuersione absolute, sed de conuersione sacramentali intelligenda est communis doctrina, hæc enim necessaria est, ad uerificandum sacramentum eucharistiæ.

¶ Vnde ad primam obiectionem Scoti, quæ est maximum eius fundamentum, dicitur quòd tam maior, quam minor est falsa. Maior quidem, quoniam in naturalibus uidemus, quòd per eādem mutationem habetur per se non solum substantia per se primo terminans, sed concomitans passio: nam per unam, & eandem generationem habetur per se terra, & eius grauitas, & similiter ignis, & eius leuitas, in tantum quòd grauia, & leuia dicuntur ab Aristot. moueri per sea generante, & similiter per eandem mutationem habetur substantia Sortis, & eius filiatio,

filiatio, cum Sortes generatur. Falsa est ergo maior in absolutis & relatiuis. minor aūt uniuoce loquendo de conuersione, nō est usquequaque uera, pro tanto: quia licet conuersionis absolute terminus proprius sit solummodo corpus Christi, conuersionis tamen sacramētalis proprius, & per se terminus est corpus Christi uerificās Christi uerbū, hoc est corpus meum, sic enim ut ex superius dictis apparet, ab ecclesia, & priscis doctorib. docti sumus, & quia incognitū nobis est, qd addit supra corpus Christi ly uerificans, hoc est corpus meum (quū uires humani intellectꝰ excedit, quo corpus Christi est in sacro hoc) ideo pro friuolis molestijs potius q. rōnabilib. argumentis habendæ sunt obiectiones, q. contra hoc fierent, ex eo q. corpus Christi in hoc sacro nō est per se unū, sed aggregatū p accidens, & similia. Sufficiat nobis addiscentibus in hac uia credere ecclesiæ, & doctoribus priscis, quia sic est. Veruntamen pro aliqua li quiete humani intellectus scito merito friuola hæc dici, qa manifeste constat terram, & grauitatem non constituere unum per se, utpote res diuersorum prædicamentorum, & tū per eandem haberi mutationem. Posset quoque aliter solui dicta Scoti rō, significando illum essendi modum nomine relatiuo, puta contineri sub specie panis, & dicendo, q. conuersio sacralis in hoc differt a conuersione absolute, q. sacramentalis conuersio est in corpus Christi non solum secundum se, sed ut consequitur inter ipsum, & accidentia panis, respectus contenti, & cōtinentis, ita q. sicut generatio est illatiua substantiæ geniti cū filiatione consequente, ita conuersio sacramentalis habet uim illatiuam ex pane corporis Christi, cum relatione contenti sub accidentibus panis. Et secundum hoc, ad rationem Scoti dicendum esset, quòd duo sunt genera rerum; quædam enim sunt quæ secundum se ex suo genere per se primo fiunt, & sūt, & hæc apud Aristot. sunt sola composita, ut patet 7. Metaphic. Quædam uero sunt, quæ (ut Aristot. utar) sunt, & non sunt absque hoc, quòd generentur, uel corrumpantur, & extensiori uocabulo loquendo, absque hoc q. fiant, & hæ sunt formæ omnes, & præcipue relationes, quæ regulariter aliorum factionē consequuntur. Quocirca dato, q. maior Scoti, sit uera, loquendo de primo genere rerum, falsa tamen est, miscendo omnia genera simul: quoniam, falsa est de relationibus concomitantibus proprium mutationis terminū, & uniuersaliter falsa est, de consequentibus proprium mutationis terminum, quodlibet enim horum concomitantium licet sit aliud, & posterius proprio mutationis termino, per eandem tamen mutationem per se secundo haberi potest, quāmuis non habeatur per illam per se primo. Et sequendo hæc, dicitur in proposito, quòd conuersio sacramentalis per se primo terminatur ad corpus Christi, inferendo per se secundo continentiam corporis Christi sub accidentibus panis, quæ continentia licet sit aliud quid, & posterius Christi corpore, est tamen necessario necessitate sacramenti consequens corpus Christi, ut terminum conuersionis sacramentalis.

¶ Antequam autem respondeatur aliis argumentis, quia superius declaratas mutationes duas supponunt, premonstrandum, est, quid sentiendum sit de his mutationibus. Scito igitur recolendo antedicta, duplicem opinionem esse de eis posse, altera, quæ est Scoti, ponit duas in hoc sacramento mutationes interuenire: prima est conuersio panis in corpus Christi, secunda est, qua corpus Christi de non præsente, seu non contento sit præsens, seu contentum sub specie panis, altera uero opinio est quòd non est hic, nisi una sola mutatio, qua ex pane fit corpus Christi, sed ad istam mutationem sequuntur utrimque relationes, in accidentibus siquidem panis ex hac mutatione sequitur relatio continentis, & in corpore Christi ex eadem mutatione sequitur relatio contenti, & sic hæc mutatio sufficit ad faciendum corpus Christi ueraciter contineri sub specie panis. Mon-strat autem multiplicitер rationabilitas huius opinionis simul cum dest: uctione alterius, cum ex hoc, quod pluralitas nō est ponenda sine necessitate, ac per hoc cum una mutatio hic sufficiat, non sunt ponendæ duæ, tum, quia secundum Philosophorum doctrinam relationes fiunt consecutiue ad mutationes absolutorum, & non per alias proprias mutationes tum, qa tam ecclesiæ, quàm priscorum doctorum doctrina tradit conuersionis mutationem pro ratione uerificante corpus Christi cōtineri sub specie panis. Quæ doctrina nō uerificaretur, nisi forte p accidens si interuenirent hic duæ mutationes, qūm si duæ mutationes sunt, prima per accidēs se haberet, qđ etiā aduertisse fatentur, sed tūc sequitur maximū inconueniens, q. tā ecclesia, quàm priscī doctores laborauerūt ad reddendam rationē per accidens, quæ ab arte, & doctrina resecanda est. Dicamus igitur, q. una sola hic interuenit mutatio, iferens nouitatem cōtinentiæ. An aūt sacramentalis conuersionis mutatio inferat, in utroque extremo relationes reales continentiæ actuæ, passiuæ. uel solum ex parte corporis Christi sit relatio realis ad species, qua continet sub speciebus, & p hoc denominantur species continere corpus Chri, quia corpꝰ Christi continetur sub illis, uel in speciēb. ipsis realis continentię relatio ad corpus Christi consurgit, ex qua corpus Chri intelligitur referri ad species, ut contentum ad continens, non qa ipsum referatur ad species, sed quia species referuntur ad ipsū: sicut Deus realiter dr dūs creaturę, nō quia ipse referat ad creaturā seruā, sed quia creatura refertur ad ipsum, non facile diximus, quia ignotus est modus, quo corpus Christi continetur sub pecie panis. Cum his tamen oībus concludo, ita esse hic unam solam mutationem, ut affirmando unicam, perspicias ita interuenire in hoc sacro unicam mutationem in actu, ut non negetur esse plures in potentia, non naturali, aut sacramentali, sed diuina absolute, hoc est, quod de facto sit per unicā mutationem, posset Deus facere per plures mutationes. posset n. mutare panem in corpus Christi una mutatione, & facere corpus Christi cōtentum sub specie panis alia mutatione, sed quia hoc ad potentiam absolutam Dei respicit, simpliciter, & absolute loquendo, unicam dicito interuenire mutationem. Et hęc dicta de his mutationibus actu, uel potentia in ordine ad relationes, non aliter dicta intellige, quam considerando esse sacramentale corporis Christi relatiue secundum relationes contenti, & continentis. nam secūdum rem longe altius est, quàm hi iusmodi relatiua significent, & magis reuerenter, ac eminentius de illo sentitur, & dr, cum de illo secundum se sentimus, & dicimus q. se habet ad conuersionem, ut factum esse in termino ad fieri, ut superius explicauimus.

¶ Communicando tamen in consideratione respectiua eum ad uersaris, ne fugere difficultates uideamur, his præmissis ad sūt Scoti dr admisso præsupposito, q. cōsequentia prima nihil ualet, utpote inferens a possibili logico necessarium, dū dicit pōt esse, ergo oportet. Et per hoc patet, q. secta cōsequentia deficiens, ergo huiusmodi præsentia non habetur per conuersionem, nō infertur ex primo antecedente. Et ad probationem dī, q. terminus unius rationis, cuiusmodi est presentia, non est terminꝰ per se duarum mutationum, quia non interuenit nisi una mutatio, quis per potentiam diuinam possit esse terminus duarū mutationum, substantialis quidem consecutiue, accidentalis autem secundum se.

¶ Ad tertium autem contra bonam responsionem de facto, uel potentia, dicitur, q. si panis conuerteretur in Christi corpus prius presens factum, corpus Christi esset duplici uinculo presens, hoc est, ex ui conuersionis sacramentalis, & ex ui prioris actionis diuinæ omnipotentiæ. Vnde nihil aliud sequitur, nisi q. huiusmodi presentia potest per diuinam omnipotentiam terminare duas mutationes, quod gratis concessum fuit.

¶ Ad obiecta demū contra efficaciam conuersionis ad pātiam corporis Christi in sacro, respondendo per conditionales, ut in precedenti fec mus responsione, dr q. si Deus conuerteret panem in corpus Christi, ut habens esse in cælo, non esset conuersio eiusdem rationis cum ista sacramentali, ac per hoc, nō est ad propositum quicquid inde sequeretur.

¶ Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Et per idem ſi dicatur ad ſm in quo ſunt multi alij defectus, puta q̄ corpus Chriſti nunc de facto acquirit ubi, definitiuū ſubſtantiæ panis, & q̄ ſubſtantia ſubiecta quantitati habet ſuum ubi definitiue præter ubi circumſcriptiue. Nam ſubſtantia ſeclusa quantitate, virtualique contactu, nusq̄ eſt, & eſſe corpus Chriſti ſub ſacramento, nō eſt eſſe alicubi.

¶ Ad tertiū negatur ſequela, quia uoluntarie affertur.

¶ Ad quartū, quod eſt Dur. dr, q̄ argm̄, à ſicut, ſæpe claudicat, & in propoſito nihil ualet. Et ratio eſt: qa nō eſſet cōuerſio eiuſdē rōnis cum iſta ſacrabilis, ſi quantitas conueretur in quantitatem, & ppea nō eſt mirū, ſi aliud inde ſequeretur, & aliud ſequitur hinc.

¶ Contra ſecundam rōnē literæ, ſ. ſi ſubſtantia panis remaneret non eſſet uerum q̄d Chriſtus dixit, Hoc eſt corpus meum &c. ſed fuiſſet potius dictum, Hic eſt corpus meū. Contra hanc, inquam, rōem Scot. & Durand. arguunt. Scotus quidem, quia tunc ly hoc, non demonſtraret ſubſtantiam panis, ſed contentū ſub pane, ſicut mō demonſtrat non accidentia, ſed contentū ſub accidentibus, & utrumque eſſet uerū, hoc eſt corpus meū, & hic eſt corpus meū. Durandus uero, quia indefinita uerificatur p uno ſolo, ac p hoc ſi eſſet ibi panis, & corpꝰ Chriſti poſſet reddi locutio uera p ſolo corpore Chriſti. Ad

Q. 77. a. 3. & 4.

per. 9 441 4. d. 11. q. 1 art. 2. Et 4. cont. c. 63. princip. Et quo. 5, a. 1. Et quol. 9. ar. 5. ad 3. Et 1. Cor. 11. lec. 5.

*Ar. præc.

aliis ſacramentis non eſt ipſe Chriſtus realiter, ſicut in hoc ſacramento, & ideo in aliis ſacramētis manet ſubſtantia materiæ, non autem in iſto.

Ad iii dicēm, q̄ ſpecies, quæ remanent in hoc ſacramento, ut infra dicetur,* ſufficiunt ad ſignificationē huius ſacramentalis; non autem per accidentia cognoſcitur ratio ſubſtantiæ.

G

Articvlvs iii.

Vtrum ſubſtantia panis uel uini poſt conſecrationem huius ſacramenti, annihiletur.

Ad tertium ſic procedi tur. Videt q̄ ſubſtantia panis poſt conſecrationē huius ſacri, annihiletur, aut in priſtinā materiā reſoluatur. [h] Quod enim eſt aliq̄d corporale, oportet alicubi eſſe, ſed ſubſtātia panis, quæ eſt quiddam corpale, non manet in hoc ſacramēto, ut dictū eſt, *nec ēt eſt dare aliquem locū ubi ſit. ergo non eſt aliquid poſt conſecrationē. Igitur aut eſt annihilata, aut in prçiacentem materiā reſoluta.

H

¶ 2 Præt. Illud quod eſt t̄erminus à quo in qualibet mutatione, non remanet, niſi forte in potentia materiæ: ſicut cum ex aere fit ignis, forma aeris nō manet, niſi in potētia materię, & ſimiliter quando ex albo fit nigrum, ſed in hoc ſacramēto ſubſtantia panis, aut uini ſe habet ſicut terminus à quo. corpus autem, uel ſanguis Chriſti, ſicut terminus ad quē, dicit. n. Ambr. *in ſi. de offic̄ijs, ante benedictionē illa ſpecies nominatur, poſt benedictionem corpꝰ ſignificatur. ergo facta cōſecratione, ſubſtantia panis, uel uini non manet, niſi forte reſoluta in ſuam materiam.

¶ 3 Præt. Oportet alterum [h] contradictoriorū eſſe uerum, ſed hæc eſt falſa, Facta conſecratione, ſubſtantia panis, uel uini eſt aliquid. ergo hæc eſt uera, Sub ſtantia panis, uel uini eſt nihil.

Sed contra eſt, q̄ Aug.† dicit in lib. 83. queſtionū: Deus non eſt cauſa tendendi in non eſſe, ſed hoc ſacramentum diuina uirtute perficitur. ergo in hoc ſacramento non annihilatur ſubſtantia panis aut uini.

Respon. Dicendum, quòd tione, non remanet, niſi forte in potentia materiæ: ſicut cum ex aere fit ignis, forma aeris nō manet, niſi in potētia materię, & ſimiliter quando ex albo fit nigrum, ſed in hoc ſacramēto ſubſtantia panis, aut uini ſe habet ſicut terminus à quo. corpus autem, uel ſanguis Chriſti, ſicut terminus ad quē, dicit. n. Ambr. *in ſi. de offic̄ijs, ante benedictionē illa ſpecies nominatur, poſt benedictionem corpꝰ ſignificatur. ergo facta cōſecratione, ſubſtantia panis, uel uini non manet, niſi forte reſoluta in ſuam materiam.

¶ 3 Præt. Oportet alterum [h] contradictoriorū eſſe uerum, ſed hæc eſt falſa, Facta conſecratione, ſubſtantia panis, uel uini eſt aliquid. ergo hæc eſt uera, Subſtantia panis, uel uini eſt nihil.

Sed contra eſt, q̄ Aug.† dicit in lib. 83. queſtionū: Deus non eſt cauſa tendendi in non eſſe, ſed hoc ſacramentum diuina uirtute perficitur. ergo in hoc ſacramento non annihilatur ſubſtantia panis aut uini.

Respon. Dicendum, quòd

F tur, q̄ nō eſt uarianda demonſtratio, quam facit ly hoc, in iſta enuntiatione ſacrali ex aliqua hypotheſi, ſed ſtādum eſt in proprietate ſuæ demonſtrationis, in qua ly hoc, non ſignificat cōtentū ſub hoc pane, ſed ſignificat hanc ſubſtantiā, q̄ſi continet ſub his accidentibus, hæc. n. ſubſtantia eſt corpus Chri. Et notā ter dico, hæc ſubſtantia, & nō dico, hic panis: quia, ut dictū eſt, demonſtrat hæc ſubſtātia ſine qualitate. Ad Duran, uero dr, q̄ chimericū eſt, ſingulare facere indefinitū, & præterea, eſt abuti uocabulis, oportet enim ſecundum propria iudicare.

¶ Cōtra tertiā rōnem literæ (ſ. ſi eſſet alia ſubſtantia, q̄ corporis Chriſti, contrariaret generationi euchariſtiæ) obſtat Scotus, qa nunc eſt ibi aliqua creatura, puta ſpecies ſacralis, & tñ adoro euchariſtiæ referē ad Chriſm, & nō ad ſenſibile contines. ergo eodem modo ſi non remaneret panis, adoraretur Chriſtus cōtentus ſub pane quanto, & quali, ut in ſigno.

In li. 3 hiſtoriarum in principio. ca. 9. med. to. 4. conſe. di. 2. c. Ante.

¶ Ad hoc dr, q̄ nō ſtat ſolida, q̄m quæcūque ſubſtantia alia a Chro, contrariatur generationi qua uenerāmur euchariſtiam, nā in adoratiō ſimpliciter, & abſolute ſubſtantiā exiſtētem ſub illis accidentibus, conſtat autem hmōi adorationi contrariari quamcunque aliā ſubſtantiam eſſe ſub illis accidentibus, ſed arguētes falluntur in hoc, q̄m diuertunt ab adoratione, q̄ nūc fit, ad eā, q̄ tunc fieret, ſi eſſet ēt ibi ſubſtantia panis. Auctor aūt ex adoratione, quā de facto exhibemꝰ euchariſtię, infert nō eſſe ibi aliā ſubſtātiā a Chro.

Li. 83. q. 2. in med. [h] adoratiō ſimpliciter,

¶ Vnde ad argm̄ Sco. conceſſo toto, dr̄ q̄ non impugnatur rō literæ, quia ad adorationem, quæ poſſet fieri, diuertit, & non ſiſtit in adoratione, q̄ de facto fit, quia adoramus ſubſtantiam cōtentam ſub his ſpēbus, q̄d tunc non fieret, niſi partialiter, puta aliquā ſubſtantiā contentā adorando, diſtinguendo inter ſubſtantiā panis, & ſubſtantiā Chriſti, conſtat. n. nūc abſque diſtinctione aliqua, ſubſtantiam ibi contentam adorari ab eccleſia.

SVP. QVÆST. LXXV. ART. III.

Ferr. 4. cont. cap. 63.
Scot. 4. ſ. diſt. 11. quæſt. 4.
Ricca. 4. ſ. diſt. 11. quæſt. 3. art. 1.
Mirro. 4 ſ. diſt. 11. quæſt. 1.
Duran. 4. ſ. diſt. 11 quæſt. 1.
Sot. 4. ſ. diſt. 9. quæſt. 2. art. 3.
Cap. 4. diſt. 11. q. 1. con. 2.

Titulus clarus.

¶ In corpore ar. primo recitatur opinio diſiunctiua, ſecundo tractat prima diſiunctionis pars, tertio tractat reliqua pars: & quarto tractant ambæ ſimul, concludendo opinionē eſſe falſam. Primū, ſatis patet in ſra. Sed circa iſū, ſ. q̄ panis, ſeu uinū p conſecrationē reſoluit in prætacentē materiā, Auctor procedit utens implicite hac diſtinctione, hanc reſolutionem fieri in prætacentem materiā, poteſt intelligi duplicite, uel in materiā primā, uel in elementa manētia, uel egredientia. Propterea primo improbat primū mēbrum, ſ. q̄ iſta reſolutio non ſit in materiā primā, quia materia non pōt eſſe ſine forma. Vbi ſcito, q̄ quia opinio iſta ponit reſolutionem puram (q̄m nullus meminit ḡnationis, cum nullum ponat ḡnans) ſi ponit reſolutionem in materiā primam, ponit conſequenter materiam primam ſine

ſine forma, quod eſt impoſſibile ſecundum cauſas ſecundas. & A potentiam Dei ordinatam, quicquid ſit de poſſibili ſecundum potentiam dei abſolutam, quoniam hoc eſt extra propoſitum: quoniam ſtultum eſt ponere in hoc ſacramento, quicquid Deus poteſt facere, unde non oportet aliter hic reſpondere Scoto; & continue digredi de genere in genus. Poſtea excludit Auctor ſecundum membrum. ſ. reſolutionem fieri in elementa. Et primo in elementa manentia: quia ſub ſpeciebus ſacramenti nihil remanet, niſi corpus & ſanguis Chriſti. Secundo, in elementa egrediētia, qpia egreſſus fieret per motum localem, & ſic ſenſu percipereturi. Et utraque exclusio optima eſt. Nec ex moleſtia Scotica concutitur, dum obſtat ex diuina omnipotentia potente facere cū corpore Chriſti, manere aliā ſubſtantiam, & nō percipi localem egreſſum, ſæpe. n. iam dictū eſt, q̄ nō tractamus de diuina omnipotentia, ſed quid ordo inſtitutus a Deo habeat tam in myſterijs, q̄ in naturalibus. Rurſus impugnat Auctor hmōi prę facētem materiam ex aliis capitibus. & primo manētem, ex hoc, q̄ non eſt dare aliq̄d inſtans, in quo ſit ibi prætacens materia: q̄d probatur ex eo, q̄ uſq; ad ultimum inſtans cōſecrationis ē ibi panis, & i ultimo inſtāti eſt ibi corpus Chri, ac per hoc patet, q̄ non eſt dare aliquod inſtās, in quo ſit ibi prætacens materia. Et ſcito, q̄ Auctor claritati B ſtudens, non fuit ſolicitus, ut loqueret philoſophice, urab omnibus intelligeretur: ex exemplo in generationis ab exercitatis in philoſophia rem ipſam intelligi uoluit more phyſico: ſciebat enim non dari ultimū inſtans generationis. Et phyſico more dicendum ſunt, in tota tpe conſecrationis eſt ibi ſubſtantia panis & in termino illius eſt corpus Chriſti, qui terminus eſt primum eſſe corporis Chri in forā, & primum non eſſe panis: ſicut in termino ḡnationis, eſt primum eſſe rei genitæ, & primum non eſſe rei corruptę. Et ſi ſic Auctor dixiſſet, pauci intellexiſſent ipsū. Secundo, impugnat prætacentem materiā in motu, & breuitatis gratia ſimul impugnat tam motum localem, ſiue panis, ſiue materia, q̄ motum reſolutionis: q̄m ubi unus, & eadem eſt ratio ex motu ſumpta, & eſt ratio talis. Si huiuſmodi motus interueniret, aut inciperet in inſtanti terminante conſecrationem, aut ante illud inſtans: ſi incipiat in inſtanti terminante (cū in illo inſtanti corpus Chri ſit ſub hoſtia, & in eodem ſit panis C incipiens moueri motu locali, uel reſolutionis) ſequeretur q̄ ſimul eſſent corpus Chri, & ſubſtantia panis: q̄ aūt panis in illo inſtanti eſſet, probatur ex eo, q̄ motus incipit per negationem de præſenti, & poſitionem de futuro, hoc eſt, quia uerum eſset dicere, panis nunc non mouetur, & immediate poſt hęc mouebit, & quia motus non fit in inſtanti, ſed prius mobile relinquit vnā partē, quām aliam ſequeretur ulterius præter ſimultatem inſtantaneam prędictam, ſimultas temporalis, & ſic ſub aliqua parte hoſtiæ eſſet ſimul tempore corpus Chriſti cum ſubſtantia panis, & ad uim hanc reſpexiſſe uidetur Auctor in litera explicans partem hoſtiæ. Si uero huiuſmodi motus incipiat ante terminum conſecrationis, tunc cum inter quælibet inſtantia ſit tempus inter medium, in quo fiet iſte motus, & in quo mobile relinquet ſucceſſiue partes hoſtiæ, ſequetur quòd in illo tēpore, quo aliqua hoſtiæ pars relicta eſt, neque erit ſubſtantia panis, quæ iam particulam illam reliquit, neque corpus Chriſti, quod ante inſtans, quod terminat totum hoc tem-

Omel. in

quia ſubſtantia panis. uel uini non manet in ſacro,[m] quidam impoſſibile reputantes, q̄ ſubſtātia panis, uel uini in corpus uel ſanguinem Chriſti conuertatur, poſuerunt q̄ per cōſecrationem ſubſtantia panis, uel uini, vel reſoluitur in prætacentē materiā, uel q̄ annihilet. [n] Prætacens autem materia, in quā corpora miſta reſolui pñt, ſunt quatuor elementa: non. n. pōt reſolutio fieri, ſi materiā primā ita q̄ ſine forma exiſtat: quia materia ſine forma eſſe nō pt. Cum autem poſt conſecrationē, nihil ſub ſpeciebus remaneat, niſi corpus, & ſanguis Chriſti, oportebit dicere, q̄ elementa in quæ reſoluta eſt ſubſtātia panis, & uini inde diſcedant per motum localem, q̄d ſenſu perciperetur. Si r ēt ſubſtantia panis uel uini, manet uſque ad ultimū inſtans cōſecrationis. In ultimo āt inſtanti cōſecrationis, iā eſt ibi ſubſtantia corporis, uel ſanguinis Chriſti ſicut in ultimo inſtanti ḡnatio

D

nis, iam ineſt forma: unde non erit dare aliquod inſtās, i quo ſit ibi prętacens materia. nō. n. pōt dici, q̄ paulatim ſubſtantia panis uel uini reſoluatur in prætacentem materiā, uel ſucceſſiue egrediatur de loco ſpecierū: quia ſi hoc inciperet fieri in ultimo inſtāti ſuæ cōſecrationis ſimul ſub aliqua parte hoſtiæ eſſet corpus Chriſti cum ſubſtantia panis, quod eſt cōtra dicta: ſi uero hoc incipiret fieri ante cōſecrationem, erit dare aliquod tēpus, in quo ſub aliqua parte hoſtiæ neq; erit ſubſtantia panis, neq; erit corpus Chriſti, quod eſt inconueniēs, & hoc ipſimet perpendiſſe uidētur. unde poſuerūt aliud ſub diſiūctione, ſ. q̄ annihilet: ſed nec hoc pōt eſſe: qa nō eſt dare aliquē modum, quo corpus Chri uerū eē incipiat i hoc ſacro niſi per cōuerſionē ſubſtantiæ panis in ipſum, q̄ dē cōuerſio tollit poſita, uel annihilatione ſubſtātiæ panis, uel reſolutione in prætacētē materiā: ſimiliter

E

uoce conuerſionem affirmat, tenens panem ḡtis per accidens redigi in nihilū, duo potiſſima vī habere fundamenta in q. 4. n. di. Primū eſt, qa inuentur hic tranſitus per ſe ab eſſe panis ad non eſſe panis, & alius tranſitus à nō pſentia corporis Chri hic, ad pręſentiā ipſius hic. Et tunc argunt ſic, Si ſcds tranſitus nō cōcomitaret primū, primus eſſet annihilatio. ergo, & modo formaliter eſt annihilatio: qa rō eius non uariatur pp illud, q̄d per accidens concomitat. Sed o ſic. Si panis annihilat ef & corpus Chriſti poneret hic pſens, omni eodem modo ſe haberet tam panis q̄ corpus Chriſti, quantum ad omnem cōditionem tā eſſe q̄ non eſſe, ſicut modo ſe habet: ſed q̄d fuit, & omni eodem modo ſe habet, ſicut ſi eſſet annihilatū, eſt annihilatum. ergo panis redigitur in nihilum. Prima propoſitio manifeſta eſt, quia ſi panis eſſet annihilatus, nec forma, nec materia eius maneret: eodem autem modo, nec hunc manet.

F

¶ Ad horum & ſimilium euidentiam, doctrina ſanctorum patrum reſumenda eſt. Ambr. ſiquidem de ſacramentis, ut habetur in decretis de conſec. diſt. 2. in c. re uera, & ela. ius in c. panis eſt, docet unde figmenta hæc, & ſimilia eliduntur dicens. Si tanta uis eſt in ſermone domini Ieſu, ut inciperet eſſe, q̄d non erat, quanto magis operatorius eſt, ut ſint, quæ erant, & in aliud commutentur? & ſic quod erat panis, iam corpus Chriſti eſt, quia ſermo Chriſti creaturam mutat &c.

¶ Vbi nota primo ly, ut ſint, quę erant, & in aliud commutentur: hic. n. manifeſte habet Ambroſ. dicere, q̄ ſunt q̄ erāt, & in aliud ſunt commutata. Ex hinc apparet figmentū eſſe, dicere q̄ quæ erant: & in aliud ſunt commutata nihil ſunt: nam ſi ſunt, ut Ambroſ. aſſerit, ſequitur, quòd no a ſunt nihil.

¶ Secundo nota declarationem, & ſenſum prioris dicti, dum immediate ſubditur, & ſic quod erat panis, iam corpus Chriſti eſt. hinc enim apparet quanta perſpicatia hæc uiderit Ambro. dum non dixit, quod panis eſt poſt conſecrationem, nec dixit, quòd panis, qui fuit, eſt corpus Chriſti: ſed dixit quòd id, quod erat panis, iam eſt corpus Chriſti: ſed id, quod, demonſtrat, & refert ſubſtantiam: quoniam ſubſtantia eſt, q̄ eſt

nomine.

¶ Et uide nouitie, ex contextu literæ hanc argumentationem induci, excludendo reſponſionem dicentem fieri reſolutionis uel egreſſus motum, paulatim deferendo partes hoſtiæ. At ſi poſuiſſent reſolutionis motum fieri ſucceſſiue quidem, & per partes intenſiuas tantum, ita quòd in termino tota ſimul hoſtia deſerta eſſet (cōtingit enim, inquit Ariſto. totum ſimul coagulari) tunc militat prædecens argumentū, q̄ prçiacens materia numquām eſſet ſub hoſtia. Et ſi hoc affirmatur, ſuccurrunt poſtremæ duę rationes, ſcilicet q̄ tolliturconuerſio, & q̄ ponitur effectus ſine cauſa.

¶ Quo ad tertium, de altero diſiunctionis membro, ſcilicet annihilatione, im pugnatur: quia tollit veram conuerſionem ſubſtantiæ panis in corpus Chriſti, ac p hoc tollit modū, quo corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento, & in hoc conuenire dicitur cū primo membro, ſcilicet reſolutione. Et demum utrūque Auctor reprobat, quia forma ſacramenti neutrum horum effectuum ſignificat.

In iſto ar. & præced.

† Vel. q̄ in prætacentem materiam reſoluatur.

¶ Circa reſpōſionem ad tertium, aduerte quòd Sco. non contentus huiuſmodi reſponſione, quia ſola

cõmutata in corpus Christi unde non aliunde q̃ ex Amb. doctrina excludenda sunt & detegenda figmẽta hæc. Falsum est igitur q̃ primo assumitur a Scoto interuenire hic transitum per se ab esse panis ad non esse panis: nam per se terminus ad quem est esse corporis Christi, est enim conuertio ista inter terminos positiuos per se primo hoc est ab esse panis ad corpus Christi, & ad illum per se primo terminum ad quem non sequit sola negatio esse panis sed sequitur affirmatio, seu positio eius qđ fuit panis, sunt. n. post consecrationem, propositiones istæ ambæ ueræ, s. panis non est &, id quod fuit panis, est qa est corpus Christi.

¶ Ad argumentum ergo dicitur, q̃ falsum assumit, seu supponit. scilicet inueniri hic mutationem, seu transitum per se, ab esse panis ad non esse illius.

¶ Ad secũdum dicitur quòd conditionalis assumpta est falsa. Et ad probationem illius, scilicet quia nunc nec remanet materia panis nec forma, & similiter esset si annihilaret, respondetur negando q̃ similiter esset si annihilaretur, quoniã plus requiritur ad annihilationem, siue per se, siue per accidens, exigitur. n. q̃ id quod erat illud, sit modo nihil seu non sit aliquid, cuius contrarium in proposito inuenitur, nam secundum Ambros. id quod erat panis, est corpus Christi, ubi ad claritatem doctrinæ obserua caute ueritatẽ verarum propositionum, & exemplariter dicatur, quando aer naturaliter conuertitur in ignem, licet ueræ sint istæ tres enuntiationes post conuersionem aeris in ignem, scilicet aer non est, aer non est aliquid, aer est nihil, quia tamen materia, quæ fuit aeris, modo est materia ignis, falsa est ista quarta, aer est annihilatus. Et similiter in proposito, quãmuis alia ratione veræ sunt post conuersionem istæ tres, scilicet panis non est panis, non est aliquid, panis est nihil: falsa autem est quarta, scilicet id, quod erat panis, non est aliquid, seu est nihil, quia sua contradictoria est ueris̃ima, scilicet id quod erat panis, est corpus Christi, ideo falsiss̃imum est, panem, siue per se, siue per accidens redigi in nihil, unde si panis annihilaretur in hoc sacramento, non omni eodem modo se haberet, quo nunc se habet quia nunc sic se habet ad esse, & non esse, quod ita non est, quod id, quod erat panis, est res realiss̃ima, scilicet corpus Christi, si autem esset redactus in nihilum, ita panis, non esset, quod id, quod erat panis, nulla res esset. Procul sint ergo a patrum doctrina huiusmodi figmenta.

¶ Circa uerba Auctoris in hac responsione ad tertium caue ne fallaris, putans Auctorem Ambros. contrarium, uel me expo suisse inepto uocabulo Ambrosii uerbum, dum in hac litera dicitur, quòd post consecrationem hæc est falsa subs̃antia panis est aliquid, & Ambros. dicente, id quod erat panis. est aliquid, scilicet corpus Christi, ego exposui quòd ly, quod, demonstrat & refert subs̃antiam, quoniam subs̃tantia, quæ erat panis est corpus Christi, quia mutata est in corpus Christi. Diuersimode siquidem subs̃tantiæ nomine Auctor, & nos usi sumus: nam auctor subs̃antię nomine usus est loco nominis pe cifici panis, supponendo panem esse subs̃antiam. Et fecit hoc Auctor, vt præseruaret se ab accidentibus panis, ita quod panem suponit in obliquo, & distinguit subs̃antiã panis contra accidentia panis, ac si dixisset, post consecrationem hæc est falsa panis est aliquid: nos autem subs̃antię nomine absolute utimur, abstrahendo à qualitate differentiarũ & propterea utimur pane in recto, dicentes, subs̃antia, quæ erat panis: quam subs̃antiam Ambrosius per relationum subs̃antiæ significauit, dicẽs & sic quod erat panis, iam est corpus Christi: quia sermo Christi creaturã mutat, & sic ex pane fit corpus Christi: nõ. n. potest dici, quod ly quod erat panis, referat accidentia panis remanentia: qa illa non sunt corpus Christi. nec sunt mutata in corpus Christi, quorum utriusq; Ambros dicit de eo, qđ erat panis, s. q̃d erat panis, est corpus Christi quia mutarũ est in corpus Christi uirtute sermonis Christi, hanc eodem modo sumptam subs̃antiã salutator significauit. ac demonstrauit per ly hoc, dicens. est corpus meum: est enim prioris̃imus sensus, hęc subs̃antia est corpus meum, ut iterius amplius patebit.

Infr. ar. 6. cor. & ar. 8. col. & ad 3. Et 4. dist. 11. q. 1. ar. 1. q. 2. ad 1. & q. 3. ad 3. Et ar. 3. q. 1. per to. Et 4. cõ. ca. 63. & quol. 5. ar. 11. Et op. 1. ca. 8. Et 1. Cor. 11. lec. 4. & lect. 5. † lib. 3. tex. 6. to. 2. In c. de subs̃tant. to. 1.

Por. 8. 442

SV. QVÆ. LXXV.

ART. IIII.

Ferr. 4. cont. c. 63.
S. bo. 4. s. d. 11. q. 1. a. 1.
Scot. 4. s. d. 11. q. 3.
Ricc. 4. s. d. 11. q. 1. a. 1.
Dur. 4. s. d. 11. q. 3.
Bacco. 4. s. d. 8. q. 5.
bot. 4. s. d. 9. q. 2. ar. 4.
Ca. 2. d. 11. q. 2. cor. 3.
Palud. 4. d. 11. q. x.

TItulus intelligitur de cõuersione subs̃tantiali, qua panis subs̃tantialiter sumptus transubs̃tantiatur in corpus Christi. sic enim ecclesia intelligit conuersionem. Et propterea Auctor quærit, utrum sit possibilis huiusmodi conuersio.

¶ In corpore arti culi duo fiũt. Primo dicitur, q̃ oportet ponere conuersionẽ. Secundo tractatur, qualis est ista conuertio.

¶ Quo ad primum, ex repetitione supradictorũ. ac discussorũ concludit conuersio. Quo ad sm̃, duo de hac cõuersione dicuntur. Primũ est, q̃ non est similis conuersionibus naturalibus. sed est omnino supernaturalis: Secundum est, q̃ sola dei uirtute fit: & primum quidem auctoritatibus Ambro. & Chrysost. probat: secundum autem simul cum primo, ratione probat.

¶ Vbi scito distingui conuersionem in formalem, & subs̃tantialem, & naturales appellari formales, nõ ea tõne. quia forma cõuertitur in formã. sed quia sm̃ deperditionem unius formæ, & acquisitionem alterius dr̃ totũ categorematice cõuerti in totum, vt cum dicimus q̃ aer conuersus est in ignem: conuersio autem subs̃antialis appellatur, quia totũ ẽt syncategorematice conuertitur in totum, puta si aer sic cõuerteretur in ignem, q̃ etiã partes essentiales aeris converterentur in partes essentiales ignis. Et talem esse hanc conuersionem Auctor ponens, hic manifestat differentiam inter conuersionem istã, & naturales, & ex differentia inter actum infinitũ. & actum finitum procedit ad probandum, q̃ agens creatum, quia ex finito agit actu, ad solas formales conuersiones se extendit: deus autem quia ex infinito agit actu, ad totum ens se extendit, ac per hoc ad conuersionem subs̃antialem. Et inde infertur, q̃ hæc conuersio nec continetur sub genere naturalis motus, seu mutationis, nec nomen aliarum suscipit proprie, sed nomine, ꝓprio uocati potest transubs̃tãtiatio: sic enim a sacro Cõcilio lateranen. sub Inno. III. appellatam legimus.

¶ Circa

¶ Circa hanc materiam aduerte, q̃ Scotus in 11. d. 4. q. 3. repu A tans impossibilem conuersionem panis in corpus Christi præexistens, & manens secundum summi esse antiquum tripliceꝫ imaginatur transubs̃tantiationem. prima est, quæ iam dicta est. s. qua tota subs̃antia cõuertit in totam subs̃antiã præexistentem ac manẽtẽ secundum esse antiquum. Secũda est, qua tota subs̃antia sic conuertitur in aliã, ut alia producatur in esse, & hanc uocat Scotus tiã subs̃antiationem producũa quia per eam producitur terminus ad quem, & hæc potest subdiuidi in productiuam termini secundum esse subs̃antiale. uel sm̃ esse accidentale: qualẽ posuit hic (ut diximus) Petrus de Pal. sine assertione tñ. Tertia est ad ductiua termini ad quem illo ubi erat ter minus à quo, & in hãc declinat Scot. In qua sm̃ ueritatẽ nulla est transubs̃tantiatio, nulla conuersio: quia ponitur panem redigi in nihil, & sola uox conuersionis & transubs̃tãtiationis cum ordine successionis corporis Christi in loco panis affirmatur. Relicta autem transubs̃tantiatione productiua, tãquã nõ habente in hoc sacro locũ, nitiuntur Sco. probare primã esse impossibilẽ, & deinde tertiam esse rationabilem. Arguit igitur ad impossibilitatem transubs̃tantiationis primæ, quã credimus uere in hoc sacro saluari: nihil est terminus nouæ actionis, proprie dictæ, nisi pillã actionem accipiat esse subs̃tãtiale, uel accidẽtale, sm̃ q̃ est formalis terminus illius actionis: sed corpus Christi pexistens, &c. nullũ esse accipit in sua subs̃tãtia p huiusmodi transubs̃tãtiationẽ. ergo corpus Christi sm̃ suã subs̃antiã nõ est terminus nouæ actionis transubs̃tantiatiuę panis in ipsum. Minor supponitur clara. Maior uero ꝓbat̃ dupliciter. Primo, qa si nullũ esse B accipit pillã, nõ vt intelligibile, quo sit ib aliquid terminans realem actionem subs̃antialẽ, &c. Sedo, qa etiã filius dei terminans æternã generationẽ, p illam accipit esse, & personã esse, & deũ esse. Tertiã aũt transubs̃tantiationẽ ꝓbabilem esse in ꝓposito probat: quia eo mõ terminus prior conuertitur in terminũ posteriorẽ, quo terminus posterior succedit termino priori sed terminus posterior, id est, Christ corpus, nõ succedit sm̃ esse simpliciter, sed sm̃ esse præsens hic termino priori, id est, panis ꝓcessit. ergo nec panis conuertitur, nec transit in corpus Christi, nisi secundum esse hic præsens panis præexistenti.

¶ Pro solutione harũ obiectionũ, & ampliori notitia tã occulti mysterii duo prælibanda sunt, alterũ ex philosophia, alterũ ex Ambros. Ex physicis quidẽ habemus, q̃ cũ de subs̃tãtiali mutatione inter positiuos terminos est termo. ipsum instans mutationis, in quo subs̃tantialis mutatio simul fit, & facta est, est primũ esse termini ad quẽ, & primũ nõ esse termini à quo. verbi grat. a, cũ aer conuertit̃ in ignẽ, instans illud, in quo ignis simul fit, & fact̃ est, est primũ esse ignis: qa ignis tunc est, & immediate ante illud tũc nõ erat, & est primũ non esse aeris: quia aer tunc non est, & immediate ante illud tunc erat. A diuo aũt Ambrosio superius relata habemus uerba. s. q̃d erat panis ante cõsecrationẽ, iã corpus Christi est post cõsecrationẽ; qa sermo Christi creaturã mutat, &c. Ex his. n. simul iunctis, & ꝓpriaciter cõsideratis, habemus actionẽ transubs̃tãtiatiuã circa panẽ uersari, & in panẽ terminari, hoc mõ uidelicet, q̃ in instanti cõuersionis panis in corpus Christi, q̃d erat panis, vt sic, id est, sm̃ esse panis, habet rõnẽ termini à quo, & rursus q̃d erat panis qđ iã est corpus Christi, vt incipiens esse corpus Christi, habet rõnem termini ad quem, ita q̃ terminus ad quem, nõ est corpus Christi absolute, sed hoc q̃d erat panis esse corpus Christi, ut patet exponendo ꝓ illo instanti, quo ista transubs̃tantiatio simul fit, & facta est. Ex falsitate siquidem istius, corpus Christi nũc est, & immediate ante hoc non erat, hi, q̃ corpus Christi absolute nõ C est terminus huius transubs̃tantiationis: ex eo aũt q̃ ista est uera. hoc q̃d erat panis, nunc est corpus Christi, & immediate ante hoc q̃d erat panis, nõ erat corpus Christi. manifestũ est, hi, q̃ terminus ad quem actionis, & mutationis huius est hoc. q̃ erat panis, esse de nouo corpus Christi: sicut ex ueritate sit. s. alte. nus. s. hoc q̃d erat panis, nũc non est panis, & immediate ante erat panis hi terminum à quo esse hoc, quod erat panis sub esse panis. Vbi uidere potes in eo, qđ est panis añ consecrationem, esse tãtam habere entitatem, seu diuinam actionem, quantum ad uim utriusq; termini. à quo, & ad quem, qm̃ actio conuersiua ægritudinis, qđ erat panis esse corpus Christi, conuertendo id in corpus Christi, & ad hoc concomitat deperditio termini à quo, dũ ed inuicẽ cõuertitur, & connexũ est in corpus Christi, desinit esse panis. Et hinc suscipiendo cõsicere potes, q̃ non oportet ꝓpter hoc aliam actionem mutationemque tantam effici in substantia corporis Christi: qa quod erat panis de nouo ẽ corpus Christi, non ꝓ mutationem corporis Christi, sed ꝓ mutationem panis in corpus Christi. Et ad amplioré fidei nostrę intellectũ consolationem, habemus nõ solũ dictas enuntiationes nouiter ueras quasi se tenentes ex parte panis: sed habemus reduãtem, seu resultantem aliam propositionem nouiter ueram quasi ex parte corporis Christi. est. n. de nouo uera hæc. s. corpus Christi est id, qđ erat panis. Nec hanc ego somniani, sed ex ꝓpositioni diui Ambros. ꝓ conuertionem simplicem illam habemus: dicente. n. Ambr. q̃d erat panis, est corpus Christi infertur optime per conuertionem simplicem, ergo corpus Christi est q̃d erat panis. & similiter sequit, consequenter loquendo, q̃ corpus Christi est q̃d erat iste panis. Quo ht, ut admirabilem ueritatem nouam in Christi corpore ex hoc facto fateamur. Nam ante institutionem huius sacri ista erat falsa, corpus Christi est q̃d erat panis: qa sua cõuertens erat falsa, q̃d erat panis, est corpus Christi: post cõsecrationẽ uero corporis Christi fuerũt ambæ ueræ. Et similiter in qualibet, q̃ quotidie fit, cõsecratione hostiæ in missa, cõsecratione facta, ambæ istæ nouiter sunt ueræ, q̃d erat iste panis, est corpus Christi, & corpus Christi est, q̃d erat iste panis. Nec qras à me ulteriorẽ modũ quo fiat istud, sed satis sit suppositã ueræ transubs̃tantiationis fidei, qua panis in corpus Christi immutatũ mutat̃, uidere nos ueritatem dictarũ enuntiationum.

¶ Ex his autem ad Scoti rõnem contra possibilitatẽ huius cõuersionis dr̃, argumentũ supponere, falsum. s. corpus Christi absolute esse terminũ actionis seu mutationis huius. terminat. n. tam mutatio q̃ actio, ut ad terminũ ad quem, & q̃ fit ad hoc q̃d erat panis, esse corpus Christi: hoc. n. de nouo fit, & est per actionem istam conuersiuam panis in corpus Christi.

¶ Vnde concessa maiore, ad minorem dicendum est, q̃ male assumit, aut supponit corpus Christi absolute esse terminum actionis, ut patet ex dictis. Nec obstat q̃ sapissime dr̃, & repetitur istud tres, q̃ hęc conuersio habet panem pro termino à quo, & corpus Christi pro termino ad quem: qm̃ breuitatis causa hos terminos absolute protulimus: cum gtano tamen salis ab eruditis intelligendos, ut exposuimus.

¶ Ad rationem Scoti pro transubs̃tantiatione addnctiua, facile respondetur negando minorem: quoniam corpus Christi succedit panis, & secundum esse simpliciter, id est, subs̃tantiale, & secundum esse hic, id est, sub accidentibus panis: sed non est mirum de arguente: quoniam sola uoce dicens cõuersionem subs̃tantia panis in subs̃antiam corporis Christi, consequenter assumit, q̃ corpus Christi non succedit pani, secundum esse simpliciter, cum secundum ueritatem subs̃tantia corporis Christi sit id, quod erat panis: & per hoc sit ubi erat panis, id est Christi sit id, quod erat panis: & per hoc fit ubi erat panis, id est

Refertur de cõs. d. 2. c. Quia corpus assumptum in med.

Ar. 1. huius quæst.

Ar. 2. huius q. ar.

continetur sub accidentibus, quę continebant panem, vt sæpe inducta decretalis lateranensis cum doctrina concilii Florentini testatur.

¶ Nec obstat dictis quòd Auctor in 4. senten. distinct. 11. quæstio. 1. articul. 4. videtur locare huiusmodi propositiones, quibus usi sumus, inter impropias. Nam dupliciter potest iudicari, & examinari propositio ista, qderat panis, est corpus Christi: primo ad exprimendam conuersionem hanc: secundo, ad exprimendum cõuersionis huius proprios terminos. Et si quidem ad exprimendum mutationem, quæ est conuersio assumatur, in fra latium dinem generis mutationis intelligẽda est & propterea ly quod, sonat subiectum vnũ & idem sub duobus successiue terminis, scilicet panę, & corpore Christi manere, quod i proposito non nisi metaphoricę, aut ratione accidentium remanentium verificatur, & sic ab Auctore inter impropias computatur ibidem, ubi de conuersione loquitur. Si vero hæc propositio ad exprimendos terminos conuersionis huius assumatur, tunc propositio est, & uera, & propria. Et quod sic uera, patet ex ipsa eius expositione, qua Auctor eam ibi in respõsione ad primum exponit de ipsis terminis, dicens; uerbũ Ambrosii est exponẽdum, quod erat panis est corpus Christi, id est quod est sub speciebus panis, primo fuit panis, & postea corpus Christi: vbi vides Auctorem exponendo, asseterе de ly quod est sub specie panis prius fuisse panem, & postea corpus Christi: nihil enim aliud significat Ambrosii propositio de terminis conuersionis intellecti dicẽdo, quod erat panis, est corpus Christi, ut patet intuenti. quod autem sit propria, & hinc patet: quia expositio ab auctore data est propria, & ex ratione probatur: quia ly quod est relatiuum, identitatis substantiæ, & sufficienter refert eandem substantiam, referendo substantiam eandem sine qualitate: sic enim contingit in proposito. illud enim idem refert ly quod dicendo, quod erat panis est corpus Christi: quod demonstratur per ly hoc, dicendo, hoc est corpus meum. Stant ergo solida, & propriè dicta, quæ ex Ambrosio diximus, quoniam ad terminos conuersionis exprimendos vsi sumus auctoritate dicta, & ad hoc idem Ambrosius ad literam loquutus est, ut patet eius textum intuenti.

¶ In responsione ad tertium aduerte dici in illa duo, scilicet rationem conuertibilitatis totalis (de qua est sermo) unius rei in aliam, & modum, quo fit huiusmodi conuersio. Et quoniam eximia, ac latentia sunt hæc, nec ab omnibus concessa, primo declaranda sunt ambo: deinde conferendum est primum cum aliorum opinionibus. Ratio igitur conuertibilitatis assignatur in litera communicatio in natura entis modus autem subditur & est, quod potest actor entis id, quod est entitatis in una re, cõuertere in id, quod est entitatis in altera, sublato eo, per quod ab ea distinguebatur: ubi circa rationem conuertibilitatis dicendum est interpretes, plures utendo errores ex illo uerbo, communis natura entis. Et primo, si per communem naturam entis intelligeres ens communissime sumptum commune deo, & creaturis, & manifesta esset erroris ratio: quia hinc sequeretur, conuertibilitatem etiam posse esse inter rem creatam, & increatam: quia communis est eis huiusmodi natura entis, qđ constat non solum esse falsum, sed fatuum. Errares quoque, si per communem entis naturam intelligeres gradum aliquem, seu naturam aliquam, supra species, genericasque rerum naturas. Nam ut dicitur 4. Metaphysicę, idem est homo, & ens homo, & sic de aliis: non enim se habent ens, & homo, sicut animal, & homo: nam animal, & homo duas formaliter naturas significant, scilicet rationalitatis, & animalitatis: ens autem, & homo unam tantum naturam significant, eam scilicet quam significat homo, & non aliam. Sed hoc metaphysico relinquẽtes negotio (quoniam ad propositum non refert uero modo dixeris) dicimus, quòd per naturam entis intelligit Auctor ens commune solis creaturis, quod nomine naturæ in litera appellatum est, quia huiusmodi ens secundum Auctoris doctrinam, & à legib⁹, q̃ hic posita sũt. Manifestũ est. n. q̃ omne agens agit inquantũ est actu. Quodlibet aũt agens creatũ est determinatũ in suo actu, cũ sit determinati generis, & speciei, & iõ cuiuslibet agentis creati actio fertur sup aliquẽ determinatũ actũ, determinatio aũt cuiuslibet rei in esse actuali, est p eius formam: vñ nullũ agẽs naturale, seu creatũ põt agere nisi ad imutationẽ formæ, & pp hoc, omnis cõuersio, quæ fit secundũ leges naturæ, est formalis. Sed Deus est actus ifinitus, vt i

† Ambrosi⁹ dicit i li. de Sacris, Liquet quòd præter naturæ ordinem Virgo generauit, & hoc quod conspicimus, corpus ex Virgine est: quid ergo quęris naturę ordinẽ in Christi corpore, cum præter naturam sit ipse dominus Iesus partus ex Virgine? Et super illud Ioan. 6. Verba, q̃ ego locutus sum vobis. s. de hoc sacramento, spiritus & uita sunt, dicit * Chrysost. id est spiritualia sunt, nihil habentia carnale neque consequentiam naturalem, sed eruta sunt ab omni tali necessitate, quæ i ter

In l. de his qui mysteriis initiãtur. c. 9. paulo a me. to. 4

Ho. 46. in Io. nõ multum ante medium. to. 3.

nam secundum naturas generum, & specierum definitur. Et per hoc differt ab ente increato. in quo esse non definitur natura aliqua, sed ipsum esse in seipso subsistens uocatur natura dei, & deitas, & deus. Est igitur ratio conuertibilitatis totius vnius rei in totam alteram rem, communicatio earum in natura entis communis omnibus creaturis tãtum. & hinc habes secundum Auctorem, quòd secundum totalem conuersionem quælibet creatura potest per diuinam omnipotentiam cõuerti in quamcunque aliam creaturam, quia creaturis omnibus communis est huiusmodi entis natura.

¶ Circa modum quoque conuersionis, cautum oportet esse lectorem. Erraretur siquidem primo, si intelligeretur, per modum diuisionis, seu separationis uniⁿ naturæ ab altera, sicut animalitas separatur à rationalitate, dum fit animal sine ratione. Et similiter erraretur, si intelligeretur per modum abstractionis: sicut res una, & eadem secundum priorem rationem abstrahit à seipsa secundum rationem posteriorem: sicut color albus inquantum color, abstrahit a seipso, inquantum albus. & patet ratio erroris utrobique ex hoc, quod neutro modo panis conuerteretur in corpus Christi: sed sola natura entis inuenta in pane, conuerteretur in corpus Christi, formaliter loquendo.

¶ Contrariatur etiam directe intento hic sensus, quoniam directe intentum Ab Auctore est, quod totum conuertatur in totum, & non quod una res, aut una natura sub una ratione tantum conuertatur in aliam. Hæc enim interpretatio ad hoc tandem tendit, q̃ conuertibilitas rerum est secundum id in quo communicant, & non secundum ea in quibus differunt, quod contrariatur non solum Auctoris, sed fidei doctrinæ, asserenti panem conuerti in corpus Christi, & non solum entitatem panis in entitatem corporis Christi conuerti, sed panem conuerti in corpus Christi. vnde literæ uerba, quæ superficietenus fauere uidentur dicto reprobato sensui. dum sonant, id quod est entitatis in una re, potest actor entis conuertere in id, quod est entitatis in altera, sublato eo, per quod ab illa distinguebatur, intelligenda sunt sic, ut tota res, puta panis, conuertatur in totam rem puta corpus Christi: hoc enim importãt illa verba, id, quod est entitatis in una, in id, quod est entitatis in altera, nam tota res est entitatis in una, & tota res est entitatis in altera: quod autem subditur, sublato eo, per quod ab illa distinguebatur. proculdubio ad differentiam proprii distinctiui à communi natura entis subiunctum est. Sed huiusmodi differentia non consistit in hoc, quod entitas rei, puta panis, conuertatur in entitatem alterius rei, puta corporis Christi, panis uero proprium constitutiuum per quod specie distinguitur, ab altera re (puta corpore Christi) non conuertatur in alteram rem, puta corpus Christi, sed tollatur non conseruando ipsum in esse. Sed consistit huiusmodi differentia in hoc, q̃ dum tota res, quæ est panis, conuertitur in corpus Christi, formalis ratio naturę entis saluatur: formalis uero ratio proprii cõstitutiui, & distinctiui panis non saluatur. post conuersionem enim panis in corpus Christi, panis entitas conuersa entitas quædam est, panis uero conuersus panis non est, sic enim uerificatur quod sit conuersio entitatis in entitatem, sublato eo, per quod distinguebatur: perinde est enim, ac si dictum fuisset, q̃ conuersio fit per totius quidem rei conuersionem in totam rẽ alteram, sed inter rationes, seu conditiones substantiales communes, uel proprias disparatas est: quia res conuersa sic secundum communia quasi saluatur, q̃ iterum suscipit eorundem prędicationem, secundum uero propria non subdit eorundem prędicationem. Hoc. n. modo intelligitur sublatum, id per quod distinguebatur, & totam rem converti in totam rem, ita quod nihil eius secundum se remaneat, aut in nihilũ decidat.

¶ Et si instetur, quod si tota res totaliter conuertitur in totam aliam rem frustra Auctor laborauit ad distinguendũ in rebus conuertibilibus naturam entis, in qua conueniunt à proprii distinctiuis rerum, & extenderur. non frustra, sed utiliter Auctorẽ laborasse ad redendam rationem cõuertibilitatis totalis super naturalis proportionaliter ad rationem conuertionis subsistentialis naturalis. Dupliciter siquidem naturali conuersione inuenta (s. vel per modum generationis, sicut cum aer conuertitur in nouum ignẽ vel per modum aggenerationis, sicut cum alimentum cõuertitur in substantiã eius, qđ nutritur) cõis ratio utrique, conuersioni est conuenienti. in materia, & diuersis formis, quibus fiebat distinctio. & in ipsa conuersione materia ubiq; remanet, & forma rei, quæ conuertit nõ remanet: vñ ut proportionaliter de totali cõuersione dicamus, posuit Auctor in conuertibilibus hmõi nam entis in qua cõuenirent, & constitutiua specifica, quibus distinguuntur, & rursus posuit naturã in qua res, quæ conuertit, communicat cum altera, remanente in illa altera, non in seipsa: quia sic non conuerteretur in alteram rem, sed in sibi simile. Et propterea dicitur saluari rationem formalem eius, specificum autem distinctiuum ita conuerti, quòd nec in se, nec in suo simili remaneat, & propterea auferri dicitur, & non saluari secundum suam rationem formalem.

¶ Dup̃ ex propterea necessitas doctrinæ huius fuit. altera, ut cõuersio super naturalis proportionalis conuersionibus naturalibus sit monstrata: altera, ut intellectus noster ex naturalibus cõuersionibus quas nouit, manuducatur ad supernaturalia, & si non penetranda, saltem cogitanda, ut non impossibilia existimentur. Et hæc pro expositione literæ sint dicta.

¶ Conferendo autem Auctoris rationem de cõuertibilitate cuiusque creaturæ in quamcum q̃ aliam occurrunt Petr. de Pal. Ambiguus, & Durandus obstans manifeste in quæst. 2. dist. 11. dupliciter, s. soluendo rationem Auctoris, & arguendo contra dictam positionem.

¶ Ratio igitur Auctoris (s. agens uirtutis infinitæ, quod habet actionem in totum ens, potest conuertere, &c.) soluitur a Durand. dicente quòd ex hoc non potest conuertere nisi communicantia in materia, ratione cuius unum potest dici manere in altero.

¶ Contra positionem aũt arguit multipliciter: primo. Conuersum manet in eo, in quod conuersum est. ergo non possunt in id conuerti nisi cõtentia in materia. Aũs probatur: quia per hoc differt conuersio ab annihilatione. Consequentia etiam probatur ex eo, q̃ nõ manet in eo actu: quia tũc nõ esset cõuersum. ergo manet in eo in potentia non actua, sed passiua. Hęc autem est potentia materiæ.

¶ Secundo, absurdum est angelum converti in lapidẽ, aut econtra, nisi diceretur illa absurditas ab antiquo reprobata q̃ una natura posset fieri alia, puta q̃ albedo possit fieri nigredo, quod implicat contradictionem in omnibus naturis contrariis siue disparatis.

¶ Tertio, si unus angelus posset conuerti in alium sequeretur, q̃ angelus posset desinere esse sine annihilatione: si per conuersionem in alium, consequens est falsum: quia angelus non potest incipere esse nisi per creationem. igitur nec potest desinere esse nisi per annihilationem.

¶ Arguitur quarto auctoritate Aug. 7. super Genesi dicentis, q̃ corpus posse mutari in spiritum, aut naturam incorpoream, nec aliquos sensisse scio, nec fides habet.

¶ Quinto auctoritate Boet. in libro de duab. natur. & una persona Christi dicentis, illa sola inter se transmutari possunt, quæ habent unius materiæ communem substantiam.

¶ Deinde idẽ Durandus in q. 3. arguit specialiter contra conuersionem materiæ in materiã, quam Auctor in hac litera ponit. Arguit aũt sic: si materia converteret in materiã, q̃ cõuersio fieret p hoc, materia desineret esse in se, & esset in suo simili. s. in materia alterius, in quam conversa dr: sed hoc nõ põt dici: quia sic conuersio non differret ab annihilatione: nã annihilata materia in aliquo nihilominus remanet similis materia in alio sine aliqua conuersione. Et rursus sequeretur sũi hoc, q̃ non diceretur materia unius magis converti in materiam alicuius determinati, quàm in materiam cuiuscumque alterius, quia quælibet est similis cuilibet.

¶ Demum arguit Durand. idem, ibidẽ contra modum cõuersionis in litera positum, q̃. totum conuertitur in totum: ita q̃ materia in mãm, & forma in formam conuertuntur. Primo quia ex hac positione sequitur substantiam panis nere annihilari. Et probatur sequela. Primo quia id, quod prius fuit aliqd & postea est nihil, est uere annihilatũ: sed sũi hunc conuersionis modũ substantia panis ante consecrationẽ fuit aliqd, & post cõsecrationem est nihil. ergo substãtia panis est uere annihilata. Maior patet ex cõe terminorũ. Minor probat: quia id, quod nõ est aliqd i se, uel in alio, est nihil: sed substantia panis post consecrationem non est aliquid in se, ut patet) nec in alio. s. corpore Christi, quia nihil plus est in corpore Christi, q̃ ante. Secundo, quia si in corruptione materia desineret esse, q̃ eadem modum. & forma iã non esset corruptio, sed annihilatio: sed in hoc mõ cõuersionis tã materia, q̃ forma panis desinit esse. ergo est uera annihilatio. Tertio, Si remanẽte corpore Christi immutato rediret eadẽ substantia panis quæ fuit illum creari, quia de nihilo fieret, quia non de substantia corporis Christi. nec de aliqua alia substantia fieret. ergo si præ existente corpore Christi, & nihil de substãtia panis in eo remanente panis desinat esse ut in proposito ponit: uere annihilaretur. Et probatur cõsequentia ex eo, q̃ eodem mõ se habet aliquid ut sit terminus ad quẽ annihilationis, & terminus a quo: erat enim sic ad hoc sicut corpus Christi redeunte pane per creationem non impedit ne ea creatione. ita idem Christi corpus desinente pane, ita q̃ nihil eius maneat in se, aut Christo pore, non impedit quin sit uera annihilatio. Vñ infert Durand. q̃ duobus existẽtibus modis cõuersionis in præexistens (s. per modũ quo alimentũ conuertit in id, quod alitur, & per modũ imaginatum nulli intelligibilẽ, s. quo totũ conuertit in totũ præexistens, mõ superius expresso) nec unus istorũ per ecclesiam sic magis approbatus, aut reprobatus q̃ alius vi probabiliter q̃ ille modus, qui est possibilis, & intelligibilis esset eligendus, & tenendus. Ad horum euidentiam non oportet alia iacere fundamenta: sed si superius dicta recolantur, oia ferre patent si considerentur enim dria inter aliqd esse seu remanere i alio, & id, qđ fuit aliqd esse illud aliud duceret solutio modi. Imaginat Dur. & male, oportere conuersum manere in eo, quod est conuersum, cum secundũ ueritatem conuersum non maneat in eo, in quod est conuersum. sed est ipsum, in quod est conuersum, & propterea panis non annihilatur, nec remanet in corpore Christi sed id, quod erat panis, est corpus Christi.

¶ Vnde singillatim: ridẽdo, confutatur solutio ad rationẽ Auctoris Duran. allata. qui innititur huic falso fundamento. Cõuersem oportet manere in eo, in quod conuertitur. Et in hoc quoque peccat primum argũ contra positionem Auctoris. nã hoc falsum assumit pro antecedente. Et ad probationem eius respondetur falsissimum esse, q̃ per hoc conuersio differat ab annihilatione: differt enim ab illa per hoc: q̃ id, quod erat panis: est corpus Christi.

¶ Ad sũ dr, q̃ licet sit sũ naturalẽ potẽtiam absurdum, angelũ posse converti in lapidem, aut econtra: non est sũ absurdũ sũ potentiam obedientiæ ad diuinam omnipotentiam. Et licet optime sit reprobatum, albedinem fieri nigredinem, sicut et reprobatum est panem fieri corpus Christi, non tamen reprobatum est, albedinem posse per diuinam omnipotentiã converti in nigredinem. non enim implicat contradictionẽ, & similiter panis potest converti in corpus Christi.

¶ Ad tertiũ dr concedendo, q̃ angelus possit desinere esse sine annihilatione per conuersionẽ in aliũ. Et cũ obicit, q̃ nõ põt incipere esse nisi p creationẽ, ridet q̃ si ly põt attendi sũ potentiã ordinatã, uerum est, quia modus incipiendi per creationem est tanquã naturalis modus, quo incipit esse angelus, cui rideret annihilatio si tamquam naturali mõ perderet esse. Verum sicut supernaturaliter põt perdere esse per conuersionẽ in aliam creaturã, non uideo quare supernaturaliter non possit incipere esse per conuersionẽ alterius in ipsum non præexistentem, sed acquirentem esse, Et mouetor ad hoc, quia facilius vr conuertere unam creaturã in aliã non præexistentem, & acquirentem esse, quàm in eandem præexistentem. Vñ non

admittitur ultimo assumptum a Duran. in hoc argumẽto, qđ si admittendum putas tanquam impertinens, nega sequelam ad præsentem difficultatem pertinentem.

¶ Ad quartum, & quintum simul dicitur, q̃ tam Aug. quàm Boet. de mutationibus naturalibus, & quæ de facto fĩt fidem fiunt, loquuntur: nos aũt loquimur ĩ fĩ diuinæ omnipotentiæ amplitudinem.

¶ Ad obiecta deinde eiusdẽ cõra conuersionem materiæ in materiam, ĩndetur cõcando in uocabulis cum arguente, q̃ remanere in suo simili contingit dupliciter, uel per solã similis remansionẽ, uel p remansionem similis sic, q̃ est quod erat reliquum. Et in conuersione quidem, de qua est sermo, materia conuersa remanet in suo simili secundo mõ: qa materia corporis Chri est, quod erat materia panis: arguens uero accipit remanere in suo simili primo mõ, fĩs quẽ proceder ere consequẽtias, & non fĩm alterũ modum, clare patet.

¶ Ad obiecta demum eiusdem Duran. in q. 3. contra modũ conuersionis iã declaratę negat sequela annihilationis. Et ad primam probationẽ, dr q̃ plus requiritur ad ueritatem maioris s. quòd id, quod fuit res illa, postea sit nihil, quod in proposito est falsum: quia licet panis ante consecrationẽ fuerit aliquid, & post consecrationem non sit aliquid, quia non est, quod tñ erat panis ante consecrationem, est post consecrationem aliquid, s. corpus Christi. Vel potes distinguere, maiorem dupliciter posse intelligi, scilicet cum præcisione, uel sine præcisione. Et si quidem intelligatur cum præcisione, hoc est præcidendo à quocumq; alio non significato per eum, dicitur q̃ propositio est uera, & patet ex ratione terminorum, sed non esset admittẽda minor eum hmõi præcisione: si uero intelligatur absque præcisione compossibilium eum ipsius ueritate, quamuis non significatorum per eam dr, q̃ propositio potest esse, & uera, & falsa quia rem, puta panem, prius fuisse aliquid, & postea nihil, pluribus modis cõtingere potest: inter quos unus est per totalẽ conuersionem ipsius in corpus Christi, ĩm quem modum falsa est propositio: quia quod erat panis, est corpus Christi. Et quia in minore exprimitur iste modus, ideo simpliciter maior est falsa.

¶ Ad fĩm negatur consequentia, q̃n ut iam patet, plus requiritur ad annihilationem, q̃ desinere esse materiam, & formam: & potes ad utrumq; argm̃, & similia altius respondere, dicendo, q̃ esse nihil, non esse aliquid, desinere esse, & si quid huiusmodi significatur, contingit dupliciter. Vno modo per se, & sic uerificantur ea assumpta: alio modo concomitanter ad conuersionem in aliud, & sic ea sunt falsa. Et quia in proposito panis concomitanter, ad conuersionẽ sui in corpus Christi non est aliquid, est nihil, desinit esse, & non per se est nihil, non est aliquid desinit esse, ideo non annihilatur: annihilatio enim per se est ad nihil, ad non aliquid, est ad non esse.

¶ Ad tertium negatur assumpta primo conditionaliter, dicendo q̃ si diuina omnipotentia restituere eundem panem numero, ollet forte dupliciter illam restituere, s. vel per modum creationis, uel modum reconuertionis. Et si fieret per modum creationis, impertinentia sunt ea quæ ad iacentur: quia corpus Christi non ellet terminus a quo creationis: quod tamen fuit terminus ad quẽ cõuersionis, & si sic fieret essent ueræ ambæ istæ propositiones, hic panis est, & ea pris Christi est, quod fuit iste panis. Si uero fieret per reconuertionem ita q̃ corpus Christi in quantum est quod erat panis, conuerteretur in panem) tunc uerum esset, q̃ panis qui fuerat, iterum est: sed non esset uera enuntiatio dicens corpus Christi est quod erat iste panis. Factus sum insipiens: sed Durandus me coegit.

¶ Quocirca illaca à Duran. de probabilitate ſuæ phantasiæ manifeste continentur falsa ex decretali lateranen. de sum. Tri. & fid. catho. firmiter credimus, cũ dr, transubstãtiatis pane in corpus, & uino in sanguinẽ Chri. Constat. n. q̃ transubstantiatio importat aliud q̃ unionẽ materiarũ, quã finxit Durãdus, fieri sub forma corporis Chri: sonat nãque apud oẽs fideles mutationẽ quandã ineffabilẽ: ita q̃ mutatione facta, corpus Chri est qđ erat panis, & ubi erat panis: vñ præstat cum uniuersali ecclesia in capitulitate redigere in tellectũ in obsequiũ Chri, q̃ contra Ambrosij præcepta naturæ uires, ordinem, aut potentiã, in hoc mysterio quærere.

SVP. QV. LXXV.

ART. V.

Sot. 4. s. d. 9. q. 2. ar. 5. Ca. 4. d. 10. q. 2. con. 1

IN hoc artic. & reliquis eiusdem 75. quæst. duo solum notanda occurrunt. Primum est in art. 6. ad primum, q̃ forma panis est forma substantialis, specie differens a pasta secundum Auctorem, dum dicit, q̃ ars producit formam substantialem panis uirtute ignis, decoquentis materiam ex farina, & aqua confectam.

¶ Persuadetur autem sic esse: quia ex fide tenemus conuersionẽ solius substantiæ panis in substantiam corporis Christi: si. n. forma panis esset accidens, non per se, sed per aliud, scilicet subiectum, conuerteretur panis in corpus Christi. Et rursus nihil prohiberet facta consecratione remanere formam panis cum cæteris accidentibus remanentibus, quod constat esse falsum.

¶ In responsione ad secundum eiusdem 6. artic. occurrit secundum, quod est ex Scoto in 4. senten. d. 11. quæst. 3. contra hanc literam, ponentem formam panis conuerti in animam Christi, secundum quòd dat esse corporeum. Arguitque dupliciter, si hostia consecrata a Christo in cœna, fuisset in triduo mortis seruata, permansisset eadem res primo contenta sub hostia. ergo permansisset eadem forma corporis Christi constituens illud corpus: sed anima Christi non permansit in constituendo corpus illud: quia fuit separata a corpore. ergo conuersio non fuit facta in animam Christi. Omnia sunt clara. Et prima consequentia patet ex eo, quòd res primo contenta est corpus Christi.

¶ Præt. Conuersio realis debet fieri in rem realem, ut realem: sed anima intellectiua ut dat esse corporeum distinguendo contra esse animatum, non est quid reale ut reale, sed potius ut ratio, sicut commune nõ est aliquid præter singularia. ergo ista conuersio non est in animam Christi sub tali tatione.

¶ Ad hoc dr q̃ quia corpus Christi unum, & idem est quod continetur sub hostia, & quod est f. endum se, eadem est sententia de identitate corporis Christi in rerum natura, & in sacramento: non enim oportet magis seruare identitatem corporis Christi in sacramento, quàm in rerum natura. Et ppea dicetur ad assumptam conditionalem, quòd res primo contenta fuisset in illo triduo eadem triplici identitate numerali, s. hypostatis, esse actualis existentiæ, & materiæ, & fuisset nõ eadẽ formaliter, sicut in rerũ natura corpus Christi in illo triduo erat

erat idẽ numero, hypostasi, existentia & materia, nõ aũt forma, qa forma cadaueris genita in morte Christ adiabat tũc esse corporũ. Et hoc est philosophiæ cõsentaneũ tm̃o fm̃ illius principia necessariũ; qa corruptio unius ẽ ĝnatio alteri⁹: nec minus exercitatis ſphilosophia absurdũ uideat ponere formã cadaueris in corpore Christi: sicut nec absurdũ eis uideri, dẽt, q̃ oculi Christi mortui nõ erãt oculi nisi æquoce, & sic de aliis mẽbris similibus nõ dedecẽt si qdẽ hæc Saluatorẽ nostrũ apud penetrãtes q̃ dignatus est ẽt mori, & usque ad resurrectionẽ suã pœnalitatibus finẽ nõ ſponere, ut separatio aĩæ a corpore euidenter testat, durans usq; ad dictã resurrectionem.

¶ Et si cõtra hãc respõsionẽ obniciat ex eodẽ Scoto in 7. q. d. 10. q̃ sequet et sub hostia seruata in illo triduo non esse corpus Christi, qa nõ cõtenta fuisset sub hostia materia sola, q̃m materia cõtinet sub sacro ut pars totius, hoc est corporis, materia aũt sola nõ est pars corporis nec materia cum aĩa Chri, qa erat separata ab illa, nec materia sub noua forma qa sequerent duo cõtradictoria. f. q̃ materia haberet simul nouã formã, & non haberet illã, nã f esse naturæ haberet illam & in sacro nõ haberet illã, respõdẽdũ est q̃ fuisset in illo triduo materia cũ forma noua sub sacro: ista q̃ qa fm̃ ueritatẽ præsupposita unitate formæ in compositio corpus Christi illo triduo cõstituebatur p nouã formã, ĩo in sacro cõtinebat corpus p nouã formã cõstitutũ. Et si inferes, qđ illã formã nũquã facta est cõuersio, respõdeo q̃ sufficit fuisse factã conuersionẽ in corpus Christi remanẽs sp idẽ numero p quã cũq; formã cõstituat qa sp remanet nõ solũ eadẽ materia, sed eadẽ hypostasis, & ẽ plus est, idẽ esse: nam nouã forma nõ dedit

Refert de const. d. 2. c. nos. aũt.

concl. m

In propos. 1. Habetur hic liber inter opera Ari. t. 3.

D. 752. Lib. 3. text. 26. t. 2.

t. 2. q. 10. ar. 1. ad 1.

D. 576.

In corp. & ar. 3.

D. 416.

Sup. art. 2. Et inf. q. 76. ar. 1. ad 3. Et 4. d. 11. q. 1. art. 1. q. 2. Et d. 12. q. 1. ar. 1. q. 2. Et 1. cor. 11. le. 5. corp. 2. & fin. † Li. 7. tex. 4. to. 3.

Porr. o. 443

contra rationem, sed supra ip A sam, ut in principio huius operis dictũ est: † Sed ratio nostra habet ortũ a sensu: ergo fides nostra non debet esse cõtra sensum: est aũt cõtra sensum, dũ sẽsus iudicat esse panẽ, & fides credit esse substantiã corporis Christi. nõ ergo hoc est cõueniens huic sacro, q̃ accidentia panis subiecta sẽsibus maneãt & substantia panis nõ maneat.

¶ 4 Præt. illud, quod manet cõ uersione facta, uf eẽ [b] subiectũ mutationis: si ergo accidentia panis manẽt cõuersione facta, videtur q̃ ipsa accidentia sint cõuersionis sub ẽctũ: qđ est impossibile: nã accidentis non est accidẽs. non ergo in hoc sacramento debent remanere accidentia panis, & uini.

SED CONTRA est, q̃ † Aug. dicit in lib. sent. Prosperi nos in specie panis, & uini, quã uidemus, res indiuisibiles, id est carnẽ, & sãguinẽ honoramus.

RESP. Dedm, q̃ sensu [m] apparet, facta consecratione. omnia accidentia panis, & uini remanere: quod quidem rõnabiliter per diuinam prouidentiã fit. [n] Primo qdẽ, quia nõ est cõsuetum hoi nibus, sed horribile carnẽ hois comedere, & sãguinem bibere: & ideo, pponũtur nobis caro, & sãguis Christi sumenda sub speciebus illorum, q̃ frequẽtius in usum hominis ueniunt. s. panis, & uini. Secundo, ne hoc sacrum ab infidelibus irrideatur, si sub spẽ, pria dominum nostrũ manducemus. Tertio, ut dum indiuisibiliter corpus, & sanguinẽ Domini nostri sumimus, hoc proficiat ad meritum fidei.

AD PRIMVM ergo dedm, q̃ sicut dicẽ in lib. † de causis, ef B fectus plus dependet a causa prima q̃ a causa secunda: & iõ uirtute dei, qui est causa prima omniũ, fieri põt; ut remaneant posteriora, prioribus sublatis.

AD II dicendum, q̃ in hoc sacramẽto nulla est deceptio: sunt. n. ibi fm̃ rei ueritatem accidentia, quæ sensibus diiudicatur: intellectus autem cuius est proprium obiectũ [d] substantia (ut dicitur in tertio de aĩa †) per fidem a deceptione præseruatur. & sic patet respõsio ad tertium. Nam fides non est cõtra sensum, sed est de deo, ad quod sensus non attingit.

Ad IIII dicendum, q̃ hæc conuersio nõ ptoprie habet [d] subiectum, ut dictum est, * sed tm̃ accidentia q̃ remanent, habẽt aliquam similitudinẽ subiecti.

ARTICVLVS VI.

Vtrum facta consecratione, remaneat in hoc sacramento forma substantialis panis.

Sot. 4. s. d. 9. q. 2. a. 6. C. 4. d. 11. q. 2. cõ. 1.

ADSEXTVM sic procedit. Vf q̃ facta consecratione remaneat in hoc sacro forma substantialis panis. dictũ est. n. * q̃ facta consecratione, remanent accidẽtia: sed cum panis sit quoddam artificiale [b], ĩa forma eius est accidẽs. ergo remanet facta consecratione.

¶ 2 Præt. forma corporis Christi est anima; dicitur. n. in secundo de anima, † q̃ anima est actus corporis physici, potentia uitã habentis: sed non potest dici, q̃ forma substantialis panis cõuertatur in animã [b]. ergo uf q̃ remaneat facta consecratione.

¶ 2 Præt. Propria [b] operatio rei sequitur formã substantialem eius: sed illud, qđ remanet in hoc sacro, nutrit, & oẽm operationẽ facit, quã faceret panis existens. ergo forma substãtialis panis remanet in hoc sacro facta consecratione.

SED CONTRA. Forma substãtialis panis est de substãtia panis: sed substãtia panis cõuertitur in corpus Christi, sicut dictum est. † ergo forma substantialis panis non manet.

RESP. dedm, q̃ quidã posuerunt, q̃ facta cõsecratione nõ solũ remanent accidentia panis, sed ẽt forma substãtialis eius. Sed hoc esse nõ põt. Primo qdẽ, qa si forma substantialis panis remaneret, nihil de pane cõuerteret ĩ corpus Chri, nisi sola materia & ita sequeret q̃ nõ cõuerteret in corpus Chri totũ, sed in eius materiã, qđ repugnat formæ sacri, qua dr, hoc est corpus meũ. Secõ, qa si forma substãtialis panis remaneret, aut remaneret ĩ materia, aut à materia separata. Primũ aũt esse nõ põt qa si remaneret ĩ materia panis, tũc tota substãtia panis remaneret, qđ est cõtra f dicta. † In alia aũt materia remanere nõ posset: qa propria forma non est nisi in propria materia. si autem remaneret a materia separata, iam esset forma

D. 576. Ar. 4. huius q. ad. 1. & 2

porr. o. 444

Inf. q. 77. ar. 1. & 6. cor. Et. 4. d. 11. q. 1. ar. 1. q. 3. Lrd. 12. q. 1. ar. 1. q. 3. cor. Et quol. 9. ar. 1. ad 3. Et 1. cor. 12. le. 4. fi.

** Ar. 1 re † Li. 2. tex. 4. & 8. 2.*

Ar. 2. & 4. huius q.

Ar. 8. huius quæst.

Universidad de Deusto Biblioteca

Art. præc. concl. m

intelligibilis actu, & ēt intelligēs: nā oēs formę a P mā separatæ, sūt tales. Tertio eēt incōueniēs huic sacramēto: nā accidētia panis in hoc sacramento remanēt, vt sub eis videat corpus Xpi: non autem sub ꝓpria specie, sicut supra dictū est. † Et iō dicē dū est, ꝙ [m] forma substātialis panis nō remanet.[n]

AD PRIMVM ergo dicendū, ꝙ nihil prohibet arte fieri aliq̄d, cuius forma nō est accidēs, sed forma substāt alis: sicut arte pūt produci ranę, & serpentes: talē. n. formā non producit ars uirtute ꝓpria, sed uirtute nālium principiorū. Et hoc mō producit formā substantialē panis, virtute ignis decoquentis materiam ex farina, & aqua cōfecta. G

AD II dicēdū, ꝙ anima est forma corporis, dās ei totum ordinem esse perfecti, s. esse, & esse corporeum, & esse animatum, & sic de aliis: conuertitur igitur forma panis [d] in formā corporis Christi, secundum ꝙ dat esse corporeum, non autem secundum quòd dat esse animatum tali anima. D. 577.

AD III dcm, ꝙ operationum panis, quædam consequuntur ipsum rōe accidentium, sicut immutare sensum, & tales operationes inueniuntur in speciebus panis post consecrationem, ꝓp ipsa accidentia, q̄ remanent: quædam autem operationes H consequuntur panem, vel rōe materiæ, sicut ꝙ cōuertatur in aliquid, vel rōe formæ substantialis, sicut est operatio consequens speciem eius, puta ꝙ confirmat cor hominis. Et tales operationes in ueniuntur in hoc sacramento: nō propter formā, uel materiam, quæ remaneat: sed quia miraculose conferunt ipsis accidentibus, vt infra dicetur. † Q. 77. ar. 3. 5. & 6.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ista conuersio fiat instanti.

Sot. 4. s. d. 9. q. 2. ar. 7.

perr. e. 445 Supr. ar. 3. cor. & inf. q. 78. ar. 2. & 5. cor. & 4. d. 11. q. 1. a. 2. cor. & a. 3. q. 2. ꝓ totū. Et 4. sūtra c. 73

AD SEPTIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ ista cōuersio nō fiat in instanti, sed sit successiua. In hac. n. cōuersione prius est substantia panis, & postea substātia corporis Christi. nō ergo utrūq; est in eodē instāti, sed in [h] duobus instantibus: sed inter q̄libet duo instantia est tempus mediū. ergo oportet ꝙ hæc conuersio fiat ꝑm successionē temporis, quod est inter ultimum instans quo est ibi panis, & primū instans, quo est ibi corp[s] Christi. ¶ 2 Præt. In oi cōuersione est fieri, & factū esse: sc̄ hæc duo non sunt simul: quia quod fit, nō est, q̄d autem factum est, iam est. ergo in hac cōuersione est prius, & posterius, & ita oportet ꝙ non sit instantanea sed successiua. I

Lib. 4. c. 4. parum a prin. to. 4. ¶ 3 Præt. Amb. dicit in lib. de sacr. ꝙ istud sacr̄m Christi sermone conficitur: sed sermo Christi successiue proferr. ergo hæc cōuersio fit successiue. K

SED CONTRA est, ꝙ hæc conuersio perficitur uirtute infinita, cuius est subito operari.

RESP. dcm, ꝙ aliqua mutatio est instātanea tripliciter: uno q̄dē mō ex parte formę, q̄ est terminus mutationis: si. n. sit aliqua forma q̄ recipiat magis, & min[s], successiue acq̄rit subiecto, sicut sanitas; & iō qa forma substātialis nō recipit magis, et min[s], inde est, ꝙ subito fit eius itroductio in mā: alio mō ex parte subiecti, q̄d q̄nq; successiue ꝑparat ad susceptionē formæ; & iō aqua successiue calesit: q̄n uero ipsū subiectū est in ultima dispōne ad formā, subito recipit ipsā, sicut diaphanum subito illuminat. Tertio mō ex parte agētis, q̄d est infinitæ uirtutis: vñ statim pōt mām ad formā disponere: sicut dr̄ Mar. 7. ꝙ cū Chr̄s dixisset, Epheta, q̄d est adaperire, statim aptæ sunt aures hois, & solutū est uinculū linguæ eius. & his trib. tōnibus hęc [m] cōuersio est instātanea. [n] Primo q̄dē, qa subst̄ātia corpis Chr̄i, ad quā terminat ista cōuersio, nō suscipit magis, neq; minus. sc̄do, qa in hac cōuersione non est aliq̄d [d] subiectū, q̄d successiue præparetur. tertio, quia agit dei uirtute infinita. concl. m D. 576

AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ q̄dā nō simpr̄ cōcedūt, ꝙ iter q̄libet duo instātia sit tps mediū. Dūt. n. ꝙ hoc hēt locū in duob. instāti b. q̄ referunt ad eūdē motū, nō aūt in duob. instāti b. q̄ referunt ad diuersa: vñ inter instās, q̄d mēsurat finē quietis, & aliud instās, q̄d mēsurat principiū motus, non est tps mediū: sed in hoc decipiunt, qa unitas tpis, & instantis, uel ēt pluralitas eorū, non accipitur ꝑm quosque motus, sed ꝑm primū motū cæli, qui est mēsura oīs motus, & q̄etis. & iō alii hoc cōcedūt in tpe, q̄d mēsurat motū depēdētē ex motu cæli. sūt aūt q̄dā motus ex motu cęli nō depēdētes, nec ab eo mēsurati, sicut i prima parte dictū est † de motibus angelorū, uñ inter duo instātia illis motibus rūdentia, nō est tps mediū: sed hoc nō hēt locū ī ꝓposito, qa q̄uis ista cōuersio ꝑm se nō hēat ordinē ad motū cæli, cōsequit tn̄ ꝓplationē uerborum, quā necesse est motu cæli mēsurari, & iō necesse est inter q̄libet duo instātia circa istā cōuersionē signata, [d] esse tēpus medium. quidā ergo dicūt, ꝙ instans, in quo ultimo est panis, & instans in quo primo est corpus Chr̄i, sunt quidē duo ꝓ cōparationē ad mēsurata, sed sunt vnū ꝓ cōparationē ad tps mensurās: sicut cū duę lineæ se cōtingunt; sūt duo puncta ex parte duarū linearū, unū aūt punctū ex parte loci cōtinentis: sed hoc nō est simile, quia instās; & tēpus, particularibus motibus nō est mēsura ītrinseca, sicut linea, & pūctus corporibus, seu solū extrinseca, sicut corporibus locus. vñ alij dicūt, ꝙ est idē instās re, sed aliud rōne, sed ꝑm hoc sequeret, ꝙ realiter opposita essent simul, nā diuersitas rōnis nō uariat aliq̄d ex parte rei. Et iō dcm est, ꝙ hæc cōuersio (sicut dictū est †) ꝓficit ꝓ uerba Chr̄i, q̄ à sacerdote ꝓferunt, ita ꝙ ultimū instās ꝓplationis uerborū est primū instās, in quo est in sacro corpus Christi in toto aūt tpe præcedente est ibi substantia panis, cuius tēporis nō est accipere aliq̄d instans, ꝓximè præcedēs ultimū, qa tēpus nō cōponitur ex instantibus consequēter se habentibus, ut ꝓbatur 6.* Physi. Et iō est quidem dare primū instans, in quo est corpus Chr̄i, nō est aūt dare [d] ultimū instās, in quo sit substātia panis sed est dare ultimū tēpus. Et idē est in mutationibus naturalibus, ut patet per Philosi. in 8. Physi. † In cor. ar. Li. 6. Phys. a prin. lib. 10. te. to. 2. D. 743.

AD II dicendum, quòd in mutationibus instā taneis simul est fieri, & factum esse: sicut simul est illuminari, & illuminatum esse dicitur enim in talibus factum esse, secundum quòd iam est: fieri autem, secundum quòd ante non fuit. Lib. 8. text. 72. to. 2.

AD

in solutione ad 1. in fine art.

AD III dcm, ꝙ ista cōuersio, sicut dictū est *, fit A in ultimo instāti ꝓplationis uerborū: tūc. n. cōplet verborū significatio, q̄ est efficax in sacrorū formis & iō non sequitur, ꝙ ista conuersio sit successiua.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum hæc sit falsa, Ex pane fit corpus Christi.

Sot. 4. s. d. 9. q. 2. ar. 8. Scot. 4. d. 11. q. 5. Palud. d. 4. 11. q. 3.

Perr. e. 446 4. ad. 11. q. 1. ar. 4.

AD OCTAVVM sic, ꝓcedit. Vī ꝙ hæc sit falsa, ex pane fit corpus Chr̄i. Oē. n. id ex [h] quo fit aliquid, est id, q̄d fit illud, sed non conuertitur: dicimus. n. ꝙ ex albo fit nigrū, & ꝙ albū fit nigrū, & licet dicamus ꝙ hō fiat niger, non tn̄ dicimus, ꝙ B ex hoīe fiat nigrū, ut patet in 1. Physi. si ergo verū est, ꝙ ex pane fiat corpus Christi, uerū erit dicere, ꝙ panis fiat corpus Christi, q̄d vī esse falsum: quia panis nō est subiectū factionis, sed magis ē termi nus. ergo non uere dr̄, ꝙ ex pane fiat corpus Chr̄i. ¶ 2 Præ. Fieri [h] terminat ad esse, uel ad factū esse: sed hæc numquā est uera, panis est corpus Christi, vel panis est factus corpus Christi, uel etiam, panis erit corpus Christi. ergo videtur, ꝙ nec etiam C hæc sit vera, ex pane fit corpus Christi. ¶ 3 Præt. Oē id, ex quo fit aliquid, conuertit̄ in id, quod fit ex eo: sed hæc vī esse falsa, panis conuerti tur in corpus Christi: quia hæc conuersio vī esse miraculosior, q̄ creatio mundi, in qua tn̄ non dr̄, ꝙ non ens conuertit̄ in ens. [h] ergo videtur quòd etiam hæc sit falsa, ex pane fit corpus Christi. ¶ 4 Præt. Illud, ex quo fit aliquid, [h] pōt esse illud: sed hæc est falsa, panis potest esse corpus Christi. ergo & hæc est falsa, ex pane fit corpus Christi.

Lib. 4. ca. 4 circa prin. to. 4

SED CONTRA est, ꝙ * Amb. dicit ī lib. de sacr̄is, ubi accedit cōsecratio, de pane fit corpus Christi. D

RESP. Dcm, ꝙ hæc conuersio panis in corpus Christi, quantū ad aliquid, conuenit cū creatione, & cū transmutatione naturali: & quantū ad aliq̄d differt ad utroq;. Est. n. cōe eis tribus ordo terminorū, sut post hoc fit hoc, in creatione. n. est, esse post non esse, in hoc sacro, corpus Christi post substantiā panis, in transmutatione naturali album post nigrū, uel ignis post aerē, & ꝙ prædicti termini non sint simul. Conuenit aūt conuersio, de qua nunc loquimur, cū creatione: qa in neutra earum est aliquod cōe subiectū utriq; extremorū, cuius contrarium apparet in oī transmutatione naturali. Conuenit uero hæc conuersio cū transmutatione nāli in duobus, licet non sīr. Primo quidē, qa in utraq; unū extremorū transit in aliud, sicut panis in corpus Christi, & aer in ignē, non aūt non ens cōuertit̄ in ens. Aliter tn̄ hoc accidit utrobiq; nam in hoc sacro tota substantia panis transit in totū corpus Christi, sed in transmutatione nāli materia unius susc̄pit formā alterius, priori forma deposita. Secūdo, cōueniūt in hoc, ꝙ vtrobiq; remanet aliquid idē, q̄d non accidit in creatione. Differenter tn̄: nā in transmutatione nāli remanet eadem materia, uel subiectum, in hoc aūt sacro remanet eadem accidentia, & ex his pōt accipi qualiter differenter in talibus loqui debeamus: qa. n. in nullo prædictorum trium extrema sunt simul, iō in nullo eorū pōt unū extremū de alio prædicari ꝓ uerbū substantiuū ꝑsentis tpis: non. n. dicimus, non ens est ens, vel panis est corpus Christi, uel aer est ignis, uel albū est nigrū: ꝓp ordinē uero extremorū possumus uti in oibus hac ꝓpositione ex, q̄ ordinē designat: [m] possumus. n. ue re, & proprie dicere, ꝙ ex nō ente fit ens, & ex pane corpus Christi, & ex aere ignis, uel ex albo nigrū: [n] qa uero in creatione unū extremorū non transit in alterū, non possumus in creatione uti uerbo cōuersionis, ut dicamus, ꝙ non ens conuertit̄ in ens: quo tn̄ uerbo uti possumus in hoc sacro sicut, & in trāsmutatione nāli, sed qa in hoc sacro tota substātia in totā substantiā mutat: ꝓp hoc, hæc conuersio proprie transubstantiatio uocatur. Rursus, qa huius conuersionis non est accipere aliq̄d subiectū, ea, q̄ uerificant̄ in cōuersione nāli rōne subiecti, non sunt cōcedēda in hac cōuersione, & primo quidē manifestū est, ꝙ potētia ad opositū, cōsequit̄ subiectū rōne cuius dicimus, ꝙ albū pōt esse nigrū, & aer pōt esse ignis: licet hęc non sit ita propria, sicut prima. Nā subiectū albi, C in quo est potētia ad nigredinē, est tota substātia albi, non. n. albedo est pars eius: subiectū aūt formæ aeris, est pars eius. vñ cū dr̄, aer pōt esse ignis, ueri ficat rōne partis per synecdochē: sed in hac conuersione, & fīr in creatione, qa nullū est subiectū ꝓ non dr̄ ꝙ unū extremū possit esse aliud, sicut ꝙ concl. p non est possit esse ens, uel ꝙ panis possit esse corpus Chr̄i [q] & eadē rōne [r] non pōt proprie dici, ꝙ concl. s de nō ente fiat ens, uel ꝙ de pane fiat corpus Christi. [t] quia hæc præpositio De, designat cām consubstantialē, quæ quidē consubstantialitas extremorū in transmutationibus nālibus, ꝓtendit̄ pe- concl. q nes couenientiam in subiecto, & [u] simili rōe nō cōcedit̄, ꝙ panis erit corpus Christi, uel ꝙ fiat corpus Christi, sicut neq; concedit̄ in creatione, ꝙ non ens, uel ꝙ non ens fiat ens: qa hic modus loquendi uerificat in transmutationibus nālibus rōne subiecti: puta cū dicimus ꝙ album fit nigrū, uel album erit nigrum: quia tn̄ in hoc sacro, facta conuersione aliquid idē manēt, s. accidētia panis, concl. y ut s. dictū est [y] ꝑm quandam similitudinē aliquæ Art. 5. huius quæst. harū locutionum possunt concedi, s. ꝙ panis fit corpus Christi, uel panis erit corpus Christi, uel de pane fit corpus Christi, [z] ut nomine panis non intelligat̄ substantia panis, sed in uniuersali hoc, q̄d sub speciebus panis cōtinet̄, sub quibus prius continet̄ substantia panis, & postea corpus Chr̄i.

E AD PRIMVM ergo dcm, ꝙ illud, ex quo aliquid fit, q̄nque quidem importat simul subiectū cum uno extremorum transmutationis: sicut cū dr̄, ex albo fit nigrum. & sic ēt dici potest, hoc fit illud, id est, album fit nigrum: q̄nque uero importat solum oppositum, uel extremum, sicut cum dr̄ ex mane fit dies: & sic non conceditur ꝙ hoc fiat illud, i. ꝙ mane fiat dies, & ita etiam in proposito, licet proprie dicatur, quòd ex pane fiat corpus Christi: non tamen proprie dicitur, quòd panis fiat corpus Christi, nisi secundum quandam simi- In cor. litudinem, ut dictum est. *

AD II dicendum, ꝙ illud, ex quo fit aliquid, E quandoque erit illud propter subiectum quod importatur; & ideo cum huius conuersionis non sit aliquod d subiectum, non est similis ratio.

D.176.

AD III dcm, ꝙ in hac conuersione sunt plura difficilia quàm in creatione, in qua hoc solum difficile est, ꝙ aliquid fit ex nihilo, quod tamen pertinet ad proprium modum productionis primæ causæ, quæ nihil aliud præsupponit: sed in hac cõuersione non solum est difficile, quòd hoc totum conuertitur in illud totum, ita quòd nihil prioris remaneat (quod non pertinet ad communem G modum productionis alicuius causæ, sed etiam habet hoc difficile, quod accidentia remaneant corrupta substantia, & multa alia, de quibus in sequentibus agetur: * tamen uerbum conuersionis recipitur in hoc sacramento, non autem in creatione, sicut dictum est*.

Q.77.

In 4or. ar.

AD IIII dicendum, ꝙ sicut dictum est, potentia pertinet ad subiectum, quod non est accipere in hac conuersione, & ideo non conceditur, ꝙ panis possit esse corpus Christi: non enim hæc conuersio fit per potentiam passiuam creaturæ, sed per solam potentiam actiuam creatoris.

SVP. QVÆ. LXXVI. ART. I.
Sen. 4. d. 10. q. 1. ar. 1
Palud 4. d. 10. q. 11.
Cap. 4. d. 10. q. 2. cont. 1. & 2.
Scot. 4. d. 11. q. 4.

QVAESTIO LXXVI. H

De mõ quo Christus est in hoc sacramento, in octo articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de modo, quo Chr̃us existit in hoc sacramento.

Et circa hoc quæruntur octo.

¶Primo, vtrum totus Chr̃us sit sub utraq; specie sacramenti.

¶Secundo, vtrũ totus Chr̃s sit sub qualibet parte specierũ.

¶Tertio, vtrũ totus Chr̃us sit I sub qualibet parte specierũ.

¶Quarto, vtrum dimensiones corporis Christi totæ sint in hoc sacramento.

¶Quinto, vtrũ corpus Christi sit in hoc sacro localiter.

¶Sexto, vtrum corpus Christi moueatur ad motum hostię, uel calicis post consecrationem.

¶Septimo, vtrum corpus Chri prout est in hoc sacro, possit uideri ab aliquo oculo saltem glorificato. K

¶Octauo, vtrum uerũ corpus Christi remaneat in hoc sacramento, quando miraculose apparet sub specie pueri, uel carnis.

Pons. 447 Inf. q. 79. ar. 1. ad. 3. Et 4. d. 10. artic. 2. Et quo. 7. a. 8. Et Ioan. 6. lect. 6. fi.

ARTICVLVS I.

Vtrum totus Christus contineatur sub hoc sacramento.

AD PRIMVM sic procedit. Vr̃ ꝙ non totus Christus contineat sub hoc sacro. Chr̃s

.n. incipit esse in hoc h sacro ꝙ cõuersionẽ panis, & uini, sicut dictum est: * sed manifestũ est, ꝙ panis, & uinũ non possunt conuerti, neque induinitatem Christi, neque in eius animã. Cum ergo Christus existat ex tribus substantiis, s. diuinitate, aĩa & corpore, ut supra habitũ est †, vr̃ ꝙ totus hristus non sit sub hoc sacramento.

*Q. 74. a. 1

Q. 75. ar. 4

¶2 Præ. Chr̃us est in hoc sacro, s̃m ꝙ competit refectioni fidelium, quæ in cibo, & potu consistit, sicut supra dictum est: * sed Dn̄s dicit Io. 6. h Caro mea uere est cibus, & sanguis meus uere est potus. ergo solũ caro, & sanguis Christi cõtinent in hoc sacro. sunt aũt multæ aliæ partes corporis Christi: puta nerui, ossa, & alia hmõi. nõ ergo totus Christus continetur sub hoc sacramento.

¶3 Præ. Corpus maioris h quantitatis, non põt totum contineri sub minoris quantitatis mensura: sed mensura panis, & uini cõsecrati, est multo minor quàm propria mensura corporis Christi. non potest ergo esse, quòd totus Christus sub hoc sacramento contineatur.

SED CONTRA est, ꝙ Ambr.* dicit in lib. de Offic. In illo sacramento Christus est.

Refert. de consec. di. 2. ca. ante benedictionem, & c. In sacramento. Et habentur de his q̃ mysteriis initiant, c. 9. *concil.*

RESP. Dicendum, quòd n omnino necesse est contineri secundum fidem catholicam, quòd totus Christus sit in hoc sacro. n Sciendum tamen ꝙ aliquid Christi est in hoc sacramento dupliciter. Vno mõ, quasi ex ui sacri, alio modo, ex naturali concomitantia. Ex ui quidem sacramenti est sub speciebus huius sacramenti id, in quod directe conuertitur substantia panis, & uini præexistens: prout significatur p uerba formæ, quæ sunt effectiua in hoc sacro, sicut & in cęteris, puta cum dr̃, hoc est corpus meũ, uel, hic est sanguis meus. Ex naturali autem concomitãtia est in hoc sacramento illud, quod realiter est coniunctum ei, in quod prædicta conuersio terminatur: si enim aliqua duo sunt realiter coniuncta, est; loqui de habitudine in cõi, & aliud est loqui de habitudine tali, puta contenente ad continens: licet .n. duorũ coniunctorum realiter, unum possit habere habitudinẽ ad aliquid, & reliquũ non tñ non põt unũ eorũ habere habitudinẽ contẽti ad continens, & relinquum non. Et ꝙa de tali habitudine est ꝑsens sermo (q̃m credimus Christum ueraciter contineri sub ꝑcie panis) iõ solida stat cõis propositio assumpta in litera, & uera non solum de existentia alicubi localiter: sed ét de existentia reali sacramentaliter, quam significamus per continet sub sacro.

*Q. 75. ar. 4

¶Ad instantia aũt dr̃ ꝙ propositio dicta ab oĩbus intelligitur de his, quæ insunt Christo absolute, & non per respectũ ad extrinsecũ, de quorũ numero est esse in loco. Et hanc limitationem subintellectã explicat inferi⁹ Auctor in artic. 5. ad tertium.

¶In eodem art. in tñ ad tertiũ, nota nomine nouos terminos, s. per modũ substantiæ, per modum quantitatis. & aduerte pro hoc loco, & ꝙ ar. 3. & 4. specialiter, ne oporteat idem sæpius repetere, tria haberi in litera ab Auctore de istis modis. Primũ attribuit mõ substãtiæ, ꝙ propria totalitas substantiæ continet indifferẽter in parua, uel in magna quantitate, & per hoc intelligę quoque suum oppositum, s. ꝙ modo quãtitatis attribuit, ꝙ totalitas quantitatis sua non continetur indifferenter in parua, uel in magna quãtitate, sed præcise in æquali. Secundum, quod explicatur in art. 3. est, ꝙ mõ substantiæ attribuitur, ꝙ natura substantiæ tota est sub qualibet parte dimensionum sub quibus continetur, & per oppositum intellige attribui modo quantitatis, ꝙ tota quantitas nõ est sub qualibet parte dimẽsionum loci sub quibus

bus continetur. Tertium explicatiuum utriusque, quod in ar. 4. A ad primum ponitur, est ꝙ modo substantiæ attribuitur, quòd eius natura est tota in toto, & tota in qualibet parte, & per oppositum modo quantitatis attribuitur, ut sit tota in toto loco, & singulæ partes in singulis partibus.

¶In quibus omnibus

Hĩ in eõc. cil. Eph. 1. in epist. ad Nestoriũ a med. illius. Et refert de cõsecr. di. 2. c. necessariç.

esto ꝙ caurus, cũ de tota substantia, aut tota natura sermo est, q̃n non de totalitate partium quantitatiuarum, sed partiũ essentialiũ loquimur. Et perinde est dicere, tota substantia, ac si diceretur integra spẽs substantiæ: integritas enim spẽi vocat propria totalitas substantiæ: non quia in sola substantia inuenitur, cũ inueniatur ét in accidentibus integritas specifica: sed quia primo inuenitur in substantia, & directe distinguit⁹ contra totalitatẽ quantitatiuã: ita ꝙ oppositæ conditiones utriusque, utranque nobis manifestãt. Est igitur sensus primæ dr̃æ in litera attributæ his modis, scilicet ꝙ modũ quantitatis, & per modum substantiæ, ꝙ integritas specifica substãtiæ põt contineri in magna, & in parua quantitate (vt patet in hõgeneis, & heterogeneis, in ĩa) totũ aũt quantitatiuum ut sic, nõ nisi sub æquali primo continetur: oportet. n. locũ, & locatum æquari. Et sin iliter sẽs tam secundæ, q̃ tertiæ differentiæ est, ꝙ integritas specifica substantiæ est tota, i. s̃m suam integritatẽ in toto quantitatiuo, & in qualiber quantitatis parte. Sed est hic dubitationis locus, q̃n enidenter constat in substantiis heterogeneis nõ esse has cõditiones uetas, sed in homogeneis tm̃. licet enim integritas naturæ ignis, aeris, panis, & cuiuscumque alterius homogenei sit tota, i. secundum suam integritatem specificam sub tota quantitate sua, & similiter sub qualibet eius pte, quælibet enim pars ignis est ignis, & quælibet pars panis est panis &c. integritas tamen naturæ humanæ est ita secundum suam integritatem in toto, ꝙ non est secundum suam integritatem in qualibet parte, vnde non quælibet pars hominis est homo. Et propterea vr̃, ꝙ istæ duæ differentiæ non sint substãtiæ, sed substantiæ talis, hoc est homogeneæ, & incaute loquitus uidetur Auctor, seu falso, attribuendo hoc modo substantiæ absolutæ. Ad hoc dr̃, sermonem Auctoris esse formaliter de substantia, & substantiæ modo absolute, ut patet ex eo, ꝙ sue substantia sit simplex, siue ex materia, & forma composita, sp specifica integritas substantiæ saluatur in tota quantitate, & in qualibet eius parte: & de tim[illegible]quer, de composita uero ex materia, & forma manifestatur ex eo, quod non respondet forma uni parti quantitatiuæ, & materia alteri parti quantitatiuæ. Nec ex rõne compositi ex materia, & forma alicuius continentis. Tertium explicatiuum utriusque, quod in ar. 4. ad primum ponitur, est ꝙ modo substantiæ attribuitur, quòd eius natura est tota in toto, & tota in qualibet parte, & per oppositum modo quantitatis attribuitur, ut sit tota in toto loco, & singulæ partes in singulis partibus.

Q. 10. a. 1 3. & 4.

vbicumq; est vnũ realiter, oportet, & aliud esse. Sola. n. operatione animæ discernuntur, quę realiter sunt coniuncta.

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ quia conuersio panis, & uini, non terminatur ad diuinitatẽ, uel animam Christi, consequẽs B ꝙ diuinitas, uel aĩa Chr̃i nõ sit in hoc sacro ex ui sacri, sed ex reali concomitantia: quia. n. diuinitas corpus assumptum numq̃ deposuit, vbicũq; est corpus Christi, necesse est, & eius diuinitatem esse, & ideo in hoc sacro necesse est esse diuinitatẽ Christi, concomitantẽ eius corpus. Vnde in Symbolo Ephesino * legit, Participes efficimur corporis, & sanguinis Chr̃i, nõ C ut cõem carnem percipientes, nec uiri sanctificati, & uerbo coniuncti secundum dignitatis vnitatẽ, sed uere viuificatricem, & ipsius Verbi propriã factam. Anima uero realiter sepa rata fuit a corpore, ut supra dictum est. † & ideo si in illo triduo mortis fuisset hoc sacrum celebratum, non fuisset ibi aĩa Christi, nec ex ui sacramenti, D nec ex reali concomitantia. sed quia Christus resurgẽs ex mortuis, iam nõ morit (vt dr̃ Ro. 6.) anima eius semper est realiter corpori eius unita. & iõ in hoc sacro corpus q̃dẽ Christi est ex ui sacramenti, anima aũt Christi, ex reali concomitantia.

AD II dicẽdũ, ꝙ ex ui sacramenti sub hoc sacramento continetur quãtum ad species panis, non solum caro, sed totũ corpus Chr̃i, s. ossa, nerui, & alia hmõi. Et hoc apparet ex forma huius sacramẽti, in qua nõ dr̃, hęc est caro mea, sed hoc est corpus meum. Et ideo cũ Dn̄s dixit Io. 6. Caro mea uere est cibus, caro ponitur ibi pro toto corpore, quia s̃m consuetudinẽ humanam vr̃ esse magis mãducationi accommodata, prout, s. homines carnibus animalium uescuntur communiter, nõ autẽ ossibus, uel alijs huiusmodi.

ADIII dcdm, ꝙ (sicut s̃ dictũ est †) facta conuersione panis in corpus Christi, uel uini in sanguinem, accidentia utriusque manent. Ex quo patet ꝙ dimẽsiones panis, vel uini non cõeruntr in dimensiones corporis Christi, sed substantia in substãtiam, & sic substantia corporis Christi, vel sãguinis, est sub hoc sacro ex ui sacramenti, non autem dimensiones corporis, uel sanguinis Christi. unde patet, ꝙ corpus Christi est in hoc sacramento per modum substãtiæ, & non per modum quantitatis. Propria aũt totalitas substãtiæ continetur indifferenter in parua, uel magna quantitate, sicut tota natura aeris i magno, uel paruo aere, & tota natura hois in magno, vel paruo hoie. unde, & tota substantia corporis, & sanguinis Christi cõtinetur in hoc sacramento post cõsecrationem, sicut ante cõsecrationem continebatur ibi tota substantia panis, & uini.

Q. 75. ar. 5

¶Ad hoc breuiter dicitur, ꝙ esse per modum substãtiæ importat id, quod communiter dr̃, esse indiuisibiliter: ad hunc enim modum spectant oẽs conditiones, & dr̃æ supra positæ. Sed cauteattendẽdum est, ꝙ indiuisibilitas respicit propriam totalitatem substantiæ, hoc est integritatem naturęita ꝙ dicere, quòd substantia est indiuisibiliter est dicere ꝙ in tegritas specifica substantiæ non diuiditur secundum diuisionẽ dimẽsionum, seu partium quantitatiuarũ: quia non. respondet una pars specificæ naturę uni parti quantitatiuæ, & altera alteri sed integritas naturę ita est sub totis dimẽsionibus, ꝙ etiam integra natura est sub qualibet parte dimensionum. Est ergo substantia per modũ substantię, idest indiuisibiliter secundum integritatẽ naturę sub dimensionibus, & cũ hoc stat, quòd extensum detur sub dimensionibus: quoniam huiusmodi extensio non tollit indiuisibilitatem integritatis naturæ: sed ponit solam diuisionem quantitatiuam ex eo ꝙ afficit illam solam ut subiectum, quam etiam non ponere in illa substantia existente sub ipsa, si non afficeret illam. Et ꝓpea corpus Christi succedens substantię panis, quantum ad subesse dimensionibus remanentibus, & non quantum ad affici dimensionibus illis, non extenditur ad extensionem dimensionum: sicut extendebatur per illas substantia panis ex hoc ꝙ afficiebatur illis, ut subiectum ipsarum.

E

¶Conclude ergo, & tene, quòd substantiam per modum substantię existẽte in aliquo, est substantiam indiuisibiliter esse in illo. Et non dico substantiam esse indiuisibilem, sed substãtiam esse indiuisibiliter in illo: hoc est, substantiam se habere, ad illud indiuisibiliter, & non quantitatiue, seu diuisibiliter, hoc est coextense, sicut quantitas locati coextenditur quantitati loci.

SVP.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVP. QVÆST. LXXVI. ART. II.
S.Bona.4.s.d.10.q.4.ar.1. *Scot.4.s.d.10.q.1.*
Ricca.4.s.d.10.q.1.ar.1. *Sot.4.s.d.10.q.1.ar.2.*

IN 2.ar. circa id, quod in calce corporis dicitur, sicut erat in rei veritate, chimera potius q̃ dubitatio ex Sco. in d. 10.q.44 sent. occurrit, tenente q̃ non sequit̃ simpliciter necessario, si corpus Chri hẽt partes, & ꝓprietates sua, sub modo sacrali, q̃ hẽat eas sub existentia naturali. Et intm̃ procedit, q̃ ponit q̃ ante incarnationẽ verbi Dei potuit ita vere eucharistia fuisse sicut, & nunc, & hoc tã quantũ ad significationẽ, q̃ quantũ ad rẽ signata, & contentã. Et rursus, si corpus Christi annihilaret, sm̃ suũ esse naturale, eucharistia tm̃ vere posset manere ẽt quantũ ad rẽ contentã, si tm̃ corpus Christi corrumperet corruptione naturali, (puta, quia forma corporeitatis separaret à materia prima) nõ remaneret eucharistia quo ad rem cõtentã. Et fundm̃ Scoti est: q̃si existentia aliqua est indifferẽs ad duos modos, potest simpliciter hri sub uno mõ sic, q̃ nõ sub alio: sed existentia corporis Chri simpliciter, seu realiter indifferẽs est ad istos duos modos scilicet naturalẽ, & sacralem. ergo põt hri sub vno sine altero. Et si dicatur, inquit Scotus, q̃ maior propositio intelligiẽ, q̃n neuter modus dependet ab altero, modus aũt sacralis dependet à naturali, cõtra. existẽtia sub mõ nãli, nõ est de essentia existentię sub mõ sacrali, nec ẽ eius ẽ. ergo ista nõ depẽdet ab illa. Prima pars huius antecedẽtis patet, quia res eucharistiæ nõ hẽt ibi modũ existendi naturalem, sed extensiuum: habet et aũt si esset de essentia illius existentiæ, quia omne habens aliquid, habet illud, quod est de essentia eius. Secunda pars probatur, quia Deus est causa immediata illius existentiæ, s. corporis Christi in sacro. Præterea, Eucharistia non dependet à modo naturali, ut a sacramento, uel re sacri, quod vltimum probatur, quia res sacri est existentia sub alio modo disparatio, i. sacramentali. Præterea, Deus potest sine quocunque causato extrinseco alicui, illud causare: sed existentia modo naturali non est intrinseca eucharistiæ. ergo, &c. Et si dicas, q̃ maior est uera de absolutis, & non de respectu, quia respectus sine fundamento, & termino fieri nequit, eucharistia autem includit respectum, cuius terminus est existentia modo naturali, contra. existentia, licet sit eadem sub duobus modis, s. naturali, & sacramentali, tamen nõ est terminus relationis, quæ includitur in eucharistia sub modo naturali, sed sub modo disparato. Quod probatur, Eo modo est res contenta in eucharistia, quo modo est primum signatum huius signi: sed existentia sub modo naturali non continetur hic realiter, sed sub modo alio disparato, scilicet sacramentali. ergo. Multa alia affert Scot quæ etiam referre pu-

Perr.o. 448 Inf. q.78. a.6.ad1.& q.79.ar.1. ad 3. & q. 80.a.12.ad 3.& 4.d.11 q.2.a.1.q. 1.ad 2. Et 10.2.lec.7. 2.& 1.cor. 11.lec.6.

Art.præc.

Li.3.de generat. afaliũ.c.2.t.4

ARTICVLVS II.

Vtrum totus Christus cõtineatur sub utraque specie huius sacramẽti.

ADSECVNDVM sic proceditur. Vr̃ q̃ non sub utraque spẽ huius sacri totus Christus contineatur. Hoc.n. sacramentum ad salutem fideliũ ordinat̃, non virtute specierũ, sed virtute eius, quod sub specieb. continetur, quia species erant ẽt ante consecrationem, ex qua est virtus huius sacramenti. Si ergo [h] nihil continetur sub una specie, quod non contineat sub alia, sed totus Christus cõtinetur sub utraque, videtur q̃ altera illarũ superfluat in hoc sacramento.

¶2 Præt. Dictum est, ꝯ quod sub nomine carnis oẽs aliæ partes corporis cõtinetur, sicut ossa, nerui, & alia hmõi: sed sanguis est una partium humani corporis, sicut patet per* Arist. in li. de Animali. si [h] ergo sanguis Christi continetur sub spẽ panis, sicut continentur ibi aliæ partes corporis, non deberet seorsum sanguis consecrari, sicut neque seorsum cõsecratur aliqua alia pars corporis.

¶3 Præt. Quod iam factum est, iterum [b] fieri nõ potest, sed corpus Christi iam incẽpit esse in hoc sacro per consecrationem panis. ergo non potest esse, q̃ de nouo incipiat esse per cõsecrationẽ uini, & ita sub spẽ uini non continebit̃ corpus Christi, & per cõsequens nec totus Christus. nõ ergo sub utraque specie totus Chr̃s continetur.

SED CONTRA est, q̃ 1. Cor. 11. Super illud, & calicẽ, dicit* gl. q̃ sub utraque specie, s. panis, & vini, idem sumitur; & ita uidetur sub utraque specie totus Christus esse.

RESP.[m] dicẽdum, certissime tenendum esse, q̃ sub utraque spẽ sacramenti totus est Christus; aliter tamen, & aliter. Nã sub speciebus panis, est quidẽ corpus Christi ex ui sacramenti, sanguis autem ex reali cõcomitantia, sicut supra dictũ est* de anima, & diuinitate Christi. Sub speciebus uero uini, est q̃dem sanguis Christi ex ui sacramenti, corpus autem Christi ex reali cõcomitantia, sicut anima, & diuinitas, eo q̃ nunc sanguis Christi non est ab eius corpore separatus: sicut fuit tẽpore passionis, & mortis. unde si tunc fuisset hoc sacramentũ celebratum sub speciebus panis, fuisset corpus Christi sine sanguine, & sub speciebus uini sanguis sine corpore, sicut erat in rei ueritate.

Gl.ord.super illud, Accipite, & mãducate

Caiet. in

Art. præc. 1.

ADPRIMVM ergo dcd̃m, q̃ quamuis totus Christus sit sub utraque specie, non tamen frustra. Nam primo quidẽ hoc valet ad repsentandam passionẽ Christi, in qua seorsum fuit sãguis a corpore separatus, vñ, & i forma cõsecrationis sãguinis tantum conseruaretur, esset esse in loco sine aliquo existẽtiã in loco.

¶Et hæc sint dicta ad claritatem doctrinę, & secundum ueritates conditionales, non curando de possibilitate, uel impossibilitate antecedentium, & consequentium.

¶Et vt omnibus satisfiat, singillatim respondendum est rationibus Scoti. Ad primam igitur dicitur primo, quòd minor est falsissima, scilicet quòd existentia corporis Christi est indifferens ad modum naturalem, & modum supernaturalem: nulla enim substantia est indifferens ad esse absolutum, uel respectiuum, nisi absolutum sit indifferẽs ad se, & ad genus aliud, quod implicat contradictionem. Vnde corpus Christi est ita determinatum ad modum essendi naturalem, sicut est determinatum ad esse seipsum, quia tunc perdit esse seipsum, cum perdit esse modo naturali, ad modum enim sacramentalem se habet corpus Christi, ut ad esse superueniens, tãquam accidentale quoddam. Et propterea responsio recitata, q̃ modus sacramentalis dependet a naturali ueta est: non solum ea ratione, qua superueniens dependet ab eo, cui superuenit: sed ea ratione qua denominatio dependet a te denominata, & respectus à termino

Art. præc.

In cor.

Perr.o. 444 4.di.10.a. 12.q.4.ar. 3.q.2.ad 3 Et.4.c6.c. 67.Et quo 4.a.8.cor. fin.

A termino, seu fundamento, & includens ab incluso.

¶Et ad obiectionem Scot. dicitur, quòd aliud est loqui de ipsa existentia, id est præsentia in sacramento, & aliud est loqui de re existente, id est præsente in sacramento. Si. n. sit sermo de ipsa existentia, seu præsentia, tunc consequenter loquendo de ipsa, secundum naturam respectũ loquẽdum est, & sic eonsequẽtia inducta à Sco. non ualet, quia respectus dependet ab aliquo quod nec est de essentia eius, nec causa eius: dependet. n. à termino, seu ad terminum, & nõ potest esse sine termino, qui nec est de essentia eius, nec causa eius. Si autem est sermo de toto hoc, s. de re existente. seu re præsente, tũc falsum est antece dens pro prima parte quia de essentia rei præsentis sacramento est ipsamet res præsens, scilicet corpus Christi habens suum esse naturale. Et cum contra hoc sophistice instatur, si corpus Christi habẽs suũ esse materiale, esset res eucharistiæ, haberet ibi modum essendi naturalẽ, idest extẽsiuum, clarissima patet respõsio, q̃ mutatur res præsẽs i modũ præsentiæ. Est siq dẽ res ꝓsens Eucharistię modus Chr̃i naturalis, sed modus præsentiæ non est modus ille naturalis sed modus sacralis. Et ppea diximus, q̃ est de essentia rei præsentis, & non diximus q̃ est de essentia modi præsentię.

¶Ad tertiũ dicitur, q̃ corpus Christi uerum in suo esse naturali, est Eucharistia, & sacrum, & res sacramẽti, ut patet in Magistro sent. 4 51. dist. 8. & August. ibidem alleg.

¶Ad quartum, sustinendo responsionem recitatam, dicitur quòd terminus, seu fundamentum respectus præsentiæ, est corpus Christi in esse suo naturali. Et ad probationem in oppositũ dicitur, quòd committit manifeste sophisma figuræ dictionis, diuertendo à re ad modum rei, hoc est a re presente, ad modum presentię, à re contenta ad modum, quo continetur. Existentia enim corporis Christi in suo modo naturali, est res primo contenta, & signata, dicente Christo, hoc est corpus meum: dicendo enim corpus meum, sine additione aliqua, proculdubio significauit corpus suũ in suo eẽ naturali. Modus autem, quo continet, non est res signata neque contenta in hoc sacramento, sed modus continendi: Et constat non ualere argumentum, corpus Christi nõ continetur mõ naturali, idest extensiuo. ergo res contenta non est ipse modus naturalis, & extensiuus corporis Christi, ut patet. Et hinc manifestum est, chimeram esse, quòd ante incarnationem Christi potuerit uere esse hoc sacramentum sicut nunc: dato enim quòd Deus potuisset efficere sub accidentibus panis eundem respectum presentiæ, qui nunc fieri dicitur: nulla tamen res inueniretur propterea presens, quia nec corpus Christi, quod non erat, nec alia res. Et propterea fallit mentio de eius effusione. Secũdo, hoc est cõueniẽs usui huius sacri, ut seorsum exhibeat fidelibus corpus Christi in cibũ, & sanguis in potum. Tertio quantum ad effectũ, secundum q̃ supra dictũ est, q̃ corpus ex hibetur pro salute corporis, & sanguis pro salute animæ.

¶.74.ar.1.

B

ADI: dicẽdum, quòd in passione Christi (cuius hoc sacrum est memoriale) nõ fuerunt aliæ partes corporis abinuicem separare, sicut sanguis, sed corpus indissolutum permansit, secundum q̃ legitur Exod. 12. Nec os illius confringetis: & ideo in hoc sacramento seorsum cõsecratur sanguis à corpore, nõ autem aliqua alia pars ab alia.

C

AD III dicendum, quòd sicut dictum est, corpus Chr̃i nõ est, sub specie uini ex ui sacramenti, sed ex reali cõcomitãtia. & ideo per consecrationem uini, non fit ibi, corpus Christi per se, sed concomitanter.

ARTICVLVS III.

Vtrum sit totus Christus sub qualibet parte specierum panis uel uini.

D

ADTERTIVM sic procedit ur. Videtur q̃ non sit totus Christus sub qualibet parte spẽrũ panis, uel vini. Spẽs enim illę diuidi possunt in infinitum. Si ergo Chr̃us totus est sub qualibet parte specierũ prędictarũ, sequeretur quòd [h] infinities esset in hoc sacramento, quod est inconueniens; nã infinitum repugnat nõ solũ naturæ, sed etiam gratiæ.

¶2 Præt. Corpus Chr̃i cum sit organicum, habet partes determinate distantes: est, n. de ratione organici corporis determinata distantia singularum partium ab inuicem: sicut oculi ab oculo, & oculi ab aure: sed hoc non posset esse, si sub qualibet parte specierũ esset totus Chr̃s oporteret. n. q̃ sub qualibet parte esset q̃libet pars: & ita ubi esset una pars, esset & alia. non ergo põt esse, q̃ totus Christus sit sub qualibet parte hostię, uel vini contenti in calice.

¶3 Præ. Corpus Chr̃i semper ueram retinet corporis naturam, nec umquã mutatur in spiritũ: sed de ratione corporis est, ut sit quantitas positionẽ habens ut patet in * pdicamentis & ad rõnẽ huius quãtitatis pertinet, q̃ diuersæ partes in diuersis partibus loci existant. nõ ergo põt esse, ut uidetur, q̃ totus Chr̃s sit sub qualibet parte specierũ.

SED CONTRA est, quòd † Aug. dicit in quodam sermone Singuli accipiunt Chr̃m Domini, & i singulis portionibus totus est: nec per singulas minuit sed integrũ se præbet i singulis.

RESP. Dcd̃m, q̃ sicut ex supra dictis patet, quia in hoc sacramento substantia corporis Christi est ex ui sacramenti quãtitas aut dimensiua ex ui realis

Referẽ de cõsecr.di. 2.c.Singu.

Art. 1. huius q. & art. præced.

E

sistantia continetur sub hostia, quantitas autem concomitanter Scotus in 4. sententiarum dist. 10. q. 1. improbando occurrit sic argués Vnumquodque siue sit primus terminus conuersionis, siue secundus: si tamen est ibi, habet proprietates suas, quæ sibi necessario, & naturaliter conueniunt. ergo quantitas corporis Christi, siue per conuersionem sit sub sacramento, primo, uel secundario, si est ibi, habet suum modum naturalẽ, quod est esse modo quantitatiuo, Consequentia clara, & antecedens probatur dupliciter, scilicet exemplo, & ratione. Exemplum est, qa si Deus uel natura causaret substantiam quantam, ita q̃ quãtitas concomitetur substantiam: nihilominus quantitas habebit suum modum naturalem. unde apparet quod concomitantia non mutat modum naturalem quantitatis concomitantis. Ratio uero est, quia diuersa habitudo ad agens (scilicet prima, uel secundaria, mediata, uel immediata) non uariat naturam rei: dum tamen producatur. ergo nec carebit quantitas suo modo naturali, propter hoc tantum, quia non est primus terminus conuersionis: dum tamen, sit ibi realiter. siue primo, siue concomitanter per illam conuersionem.

¶ Duran. vero alia uia contra hanc rationẽ procedit, arguens, Quantitas de ratione sua intrinseca est diuisibilis. ergo nullo modo

In cap. de quantitatem hostiæ quantitate idiuisibiliter, hoc est tom. 1.

A sa fuisset hæc propositio, hoc est corpus meum: nulla enim alia ueritatis eius ratio assignatur, nisi quia hoc est corpus, illud q̃ est in cælo: ita q̃ illud, quod est in cælo, ueraciter continet̃ sub specie panis, ae per hoc si corpus Christi, quod est in cęlo, in seipso annihilaretur, nullum remaneret fundamẽtum ueritatis huius. Hoc est corpus meum.

SV. QVÆ. LXXVI. ART. III.
Ferr.4.const.c.67.
Sot.4.s.d.11.q.1. ar.3.
Ca.4.d.8.q.2. con. 2.

IN arti. 3. duo occurrunt dubia. Primũ circa rẽ ipsam ex Durando, s̃m circa rõnem in litera redditã ex Scoto, & Durando. Durandus cõtra cõmunẽ opinionẽ tenẽtẽ, nõ solum substantiam corporis Christi, sed ẽt quãtitatẽ eius naturali eõcomitãtia cõtineri, I diuisibiliter tm̃, i hoc sacro, obiicit duplicit er. Primo, Nihil põt comparari ad aliud mõ incõpossibilis suæ naturæ: sed indiuisibilitas est incõpossibilis naturæ quantitatis, quia ipsa de natura sua intrinseca est diuisibilis. ergo quãtitas corporis Christi nõ põt cõparari ad

B

C

D

Quantitas de ratione sua intrinseca est diuisibilis. ergo nullo

modo

Universidad de Deusto
Biblioteca

modo potest sibi competere tatione cuiuscunque alterius indiuisibiliter se habere. ergo non potest comparari ad locum modo substantiæ. Et confirmatur, quia anima rationalis licet sit in loco mediante humano corpore quanto, ipsa tamen est indiuisibiliter in loco: est enim tota in toto loco, & tota in qualibet parte eius, & hoc ideo, quia animæ rōnali repugnat diuisibilitas. ergo p oppositū, nō obstante q̄ quātitas Christi sit in sacramento mediante substantia, est indiuisibiliter, quia quantitati repugnat indiuisibilitas.

¶ Pro faciliori intellectu eorum, quæ tractantur (ne obscuritate nominum impossibile repatetur quod credimus) scito idem esse quantitatem corporis Christi indiuisibiliter se habere ad quantitatem hostiæ, & inter quantitatem corporis Christi præsentem hostiæ, & quātitatem hostiæ nō esse positionē, quæ unū inter decem prædicamenta ponitur: ita q̄ corpus Christi quantum sub hostia contētum, in seipso quidē est diuisibile, & habēs positionem in partibus (positionem autē dico illam, quę ponit differentia quantitas cum distinguitur quātitas in quantitatem habentem positionē in partibus, & quantitatem carentem illa) ut cōtinetur uero sub hostia, caret positione situ, uno ex decem generibus: dicit enim huiusmodi positio ordinem partium in loco: quo ordine cōstat carere corpus Christi quantum, ut est sub hostia, quia est in ea localiter: ordo. n. partiū in loco siue localiter, nō est intelligibilis. Et qa huiusmodi situs, siue positio non est de ratione quantitatis dimensiuę, sed sola positio, quæ est differentia quantitatis est de dimēsionum ratione: ideo attente oportet perspicere, q̄ diuisibilitas, quæ est de ratione quantitatis, non opponitur indiuisibilitati quæ consistit in negatione positionis specialis prędicamenti. Nec propterea fallatis, putans me dicere quōd modus essendi indiuisibiliter sit pura negatio positionis specialis generis: hoc enim nec somniaui. sed ut intelligas quæ dicimus per huiusmodi negationem annexam positiuæ præsentiæ Christi corporis quanti ad hostiam, continetur enim veraciter Christi corpus quantum sub hostia absque situ, seu positione speciali prædicamenti: hæc. n. negatio includitur in eo quōd signatur per contineri indiuisibiliter in hoc sacramento.

¶ Hac ergo manifestatione supposita, ex qua apparet, quōd quātitas Christi corporis nec pdit suā diuisibilitatem, nec induit modum aliquem sibi repugnantem, nec perdit in se suum modum naturalem, sed in hoc q̄ continetur sub hostia, caret modo illo, qui importatur per positionem, seu situm, respondetur ad obiecta. Et ad primum Duran. contra positionem ipsam negandā est minor, uniuoce loquendo, quoniam modus iste modi indiuisibilitatis, non repugnat diuisibilitati quantitatis.

¶ Ad secundum uero facile dici potest, quōd argumentum a simili claudicat, uerumtamen seruata uniuocatione terminorū respondendo dicitur falsum assumi in antecedente: quoniam substantia alicubi est non per modum substantiæ, sed per modum quantitatis, ut patet in substantiis entensis: sunt enim in loco quantitative. Et rursus substantia heterogenea, puta bos, non est per modum substantię in qualibet suę quantitatis parte: non est enim tota natura bouis in qualibet eius parte quantitatiua.

¶ Ad obiecta secundi dubii respondendo, dicitur primo ad Scoti argumentū, quōd procedit ex falsa interpretatione rationis allatæ ab Auctore, ac si Auctor adduxisset pro causa, quare quātitas est in hoc sacramento per modū substātiæ, quia est quāsi secundarius terminus mutationis. Hoc aūt procul est ab Auctoris sensu: non enim consistit eius ratio in differentia inter primum, & secūdum terminum in fieri, ut arguens usurpauit, sed inter per se rationem essendi in sacramento, & id, quod per accidens concomitatur, ut patet expresse in hoc articul. 4. in responsione ad primum: ubi uidere potes quātum differt sensus iste uerus a sensu illo usurpato. Et fefellit forte arguentem, quia Auctor declarat quid est illud, quod est per se ratio essendi reliquis in hoc sacramento, ex hoc q̄ est per se primo terminus conuersionis. Quia igitur Auctoris ratio non consistit in differentia inter primo, uel secundo fieri, sed inter p se existens in sacramento, & per accidens existens ibidem, ideo oportet aliter ad argumenta Scoti respondere, sed tanquam impertinentia, & extranea relinquere. Potest tamen gratia materię, hoc est talis mutationis, qualis est conuersio panis in corpus Christi, sustineri ratio formata à Scoto differentia inter primum, & secundum terminum conuersionis, contra quam arguit. & sic dicendum esset, quod licet in creatione, & generatione, & similibus, secundarius terminus suū naturalem modum assequatur, & non induat modum primi termini: in hac tamen conuersione secundarius terminus, ideſt, concomitans induit modum primi termini.

¶ Et si quæratur, quare potius in hac quam in aliis mutationibus hoc inueniatur, respondetur, quia hoc est singularissimū in hac mutatione, q̄ primus terminus est sola ratio in essendo quibuscunque concomitantibus: hoc est quōd ratio essendi in hoc sacramento quibuscunque existentibus in eo, est res primo terminans conuersionem. Et hæc defensio in idem redit cum prima responsione, vt patet, & ideo non eportet solicitare de diuersa habitudine ad agens, quoniam est extra propositum.

¶ Ad obiectionem autem Durandi dicitur falsum assimi, s. q̄ continueri indiuisibiliter, repugnet quantitati diuisibili. & ad confirmationem negatur similitudo, quoniam anima rationali repugnat, & esse diuisibilem, & diuisibiliter contineri: quātamen licet repugnet esse indiuisibilem, non tamen repugnat indiuisibiliter contineri.

¶ Et hæc sufficiant etiam pro ar. 5.

AR-

ſm̄ proprium modū (vt. ſ. sit tota in toto, & singulę partes in singulis partib.) sed p modū substātię, cuius natura est tota in toto, & tota i qualibet pte.

AD II dicēdū, q̄ duæ quantitates dimensiuæ nō pñt nāliter simul esse in eodē, ita q̄ utraq; sit ibi ſm̄ propriū modū quantitatis dimensiuæ. In hoc aūt sacro quantitas dimensiua panis est ſm̄ ꝓpriū modū, ſ. secundum cōmensurationem quandam; non autem quantitas dimēsiua corporis Chri, sed est ibi per modum substantiæ, ut dictum est.* In cor. ar. & ar. 1.

AD III dicēdū, q̄ quantitas dimensiua corpis Christi nō est in hoc sacramento ſecundū modū commensurationis, qui est proprius quātitati, ad quem pertinet q̄ maior quantitas extendatur vltra minorem, sed est ibi per modum iā dictum.* In cor. art.

ARTICVLVS V.

Vtrum corpus Christi sit in hoc sacramento sicut in loco.

Fer. 4. cont. c. 64. *Scot. 4. ſ. d. 10. q. 3.*
Ric. 4 ſ. d. 10. q. 2. ar. 2. *Sot. 4. ſ. d. 10. q. 1. a. 5.*
Pallud. 4. d. 10. q. 3. & d. 11. q. 4.

Por. o. 451

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur q̄ corpus Christi sit in hoc sacro, sicut in loco. Esse. n. in aliquo definitiue, uel circūscriptiue, est pars ei⁹, qđ est esse in loco: sed h corpus Christi vī esse definitiue in hoc sacro (quia ita est vbi sunt ſpēs panis, uel vini, q̄ nō est in alio loco altaris) h videt ēt ibi esse circūscriptiue: quia ita continetur superficie hostiæ cōsecratæ q̄ nec excedit, nec excedit. ergo corpus Christi est in hoc sacramēto sicut in loco. Inf. a. 6. c. & ad 1. & 4. d. 10. a. 1 ad 5. 6. 7. & 8. & a. 3. q. 2. ad 2. & 4. cō. c. 64. fi. & quol. 1. ar. 22. ad 2.

¶ 2 Præt. Locus ſpecierū panis nō est uacuus, natura. n. nō patitur uacuū, nec est ibi ſubſtātia panis, ut ſupra habitum est: sed est ibi ſolū corpus Christi. ergo h corpus Christi replet locū illum, ſed omne, quod replet locum aliquē, est in eo localiter. ergo corpus Christi est in hoc sacro localiter. Q prec. ar. 1. 2. & 3.

¶ 3 Præ. Sicut dictū est, *in hoc sacro est corp⁹ Chri cū ſua quantitate dimēſiua, & cū oib. ſuis accidē tibus, ſed esse in loco, est accidens corporis, unde, & ibi connumeratur inter nouem genera accidētiū. ergo corpus Christi est in hoc sacro localiter. Ar. prec. & 3. huius q.

SED CONTRA est, q̄ oportet locū, & locatū esse æqualia, ut patet per Philo in 4. Phy. ſed locus, ubi ē hoc sacrm, est multo minor q̄ corpus Chri. ergo corpus Chri nō est i hoc sacro, ſicut in loco. Li. 4. Phyſ. tex. 30. t. 2.

RESP. Dcđm, q̄, ſicut iam dictum est,* corpus Chri nō est in hoc sacro ſm̄ ꝓpriū modū quantitatis dimenſiuæ, ſed magis ſm̄ modum ſubſtantiæ. Oē aūt corpus locatū est in loco, ſm̄ modū quantitatis dimenſiuæ, inquantū. ſ. cōmenſurat⁹ loco, ſm̄ ſuā quantitatē dimēſiuā. unde relinquit, q̄ corpus Christi nō est in hoc sacro ſicut in loco, ſed p modū ſubſtantiæ: eo. ſ. modo, quo ſubſtantia continetur a dimēſionibus, ſuccedit. n. ſubſtātia corporis Christi in hoc sacro ſubſtantiæ panis, vnde ſicut ſubſtātia panis nō erat ſub ſuis dimēſionib. localiter, ſed per modū ſubſtātiæ, ita nec ſubſtantia corporis Christi, non tm̄ ſubſtantia corporis Chri est ſubiectum illarū dimēſionum, ſicut erat ſubſtātia panis. & iō ſubſtantia panis rōne ſuarū dimenſionum localiter erat ibi, quia cōparabatur ad locū illum Ar. 3. huiꝰ quæſt.

Ar. 1. huiꝰ quæſt. Ar. 1. huiꝰ q. ad 1. Art. præc. Li. 3. tex. 9. toni. 3. Ar. præc. Ar. 1. huiꝰ quæſt. Conel. m Pulchrum exēplū no ta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

illum mediantib. proprijs dimensionibus. Substa tia aũt corporis Chri cõparat ad locũ illũ mediantib. dimẽsionib. alienis. ita q econuerso dimẽsiones ꝓprię corporis Chri cõparant ad locũ illi lũ me diate substatia, qđ est cõtra rõem corporis locati. vñ nullo mõ, corpus Chri est i hoc sacro localiter.

canel.m

AD PRIMVM ergo dcdm, q corpus Chri nõ est i hoc sacro definitiue, qa sic nõ esset alibi, q in hoc altari, ubi consecr hostia: cũ tamen sit, & in cęlo in propria spẽ, & in multis aliis altaribus. Sub ipe sacri. Sit et patet, q nõ est in hoc sacro circunscriptiue, quia non est ibi sm cõmensurationẽ ꝓprię quantitatis, ut dictũ est: qđ aũt non est extra superficiem sacri, nec est in alia parte altaris, nõ pt net ad hoc q sit ibi definitiue, sed circunscriptiue, sed ad hoc, q incępit ibi esse per consecrationem, & conuersionem panis, & vini, ut supra dictum est.*

Art.3.& 4. huius q.

q.præc.ar. 3.& 4.

AD II dicẽdum, q locus ille, in quo est corpus Chri, nõ est vacuus, neq; tñ ꝓprie est replet⁹ substatia corpis Chri, q nõ est ibi localiter, sicut dictũ est: † sed est repletus spẽb. sacrorũ, q̃ hñt replere locũ, uel pp naturã dimẽsionũ. uel sal ẽ miraculose, sicut, & miraculose subsistit ꝓ modũ substantiæ.

In corp.ar.

AD III dicendum, q accidentia corporis Chri sunt in hoc sacro (sicut s. dictũ est) sm realẽ cõcomitantiã. Et iõ illa accidẽtia corporis Chri, sunt in hoc sacro, q unt ei intrinseca. Esse aũt in loco, ẽ accidens ꝓ cõparationẽ ad extrinsecũ cõtinens. & iõ non oportet, q Chris sit in hoc sacro, sicut in loco.

Art.præc.

ARTICVLVS VI.

SV. QVAE. LXXVI. ART. VI.

Utrum corpus Christi sit mobiliter in hoc sacramento.

Porr.o. 452

4.d.10.a.4 q.4. Et op. 11.at.34. L.1.c.3. in declaratione 24. loci tom.1.

Sot.4.s.d.10.q.1.ar.6. Ca.4.d.10.q.3. con.12 Scot.4.d.10.q 6.& 7.

IN titulo ly mobiliter extenditur, tam ad motum, q̃ admutationem. Dupliciter enim cum possit dubitari de mobilitate corporis Chri in sacramento, vel de motu locali ad motũ hostiæ, uel de mutatione qua definieret esse in sacramento, ad utrunque modum extẽditur se, ly mobiliter.

Ar.1. huius quæst.

¶ Circa doctrinã traditam in hoc articulo aduerte primo, Auctorẽ sentire, q Christum esse sub hoc sacramẽto est esse quoddam relatiuũ, dum dicit, per hoc ipsum quòd dicimus ipsum esse sub sacramento, significatur quædam habitudo eius ad hoc sacramentum: hinc enim manifestat non esse idem esse Christi corporis in se, & esse eiusdem in sacramento: quod sub aliis uerbis explicatur dicendo, Aliud est esse Christi corpus in seipso, & aliud est cõtineri sub hac amento ipsum idem Christi corpus in seipso existens. Non discedo ergo ab Auctoris doctrina, loquendo deorsum de contentione panis in substatiam corporis Christi, & de habitudine Christi ad hoc sacramentum, ut superius fecimus. Nec propterea putes explicatum esse modũ, quo Christus est in hoc sacramento. nam explanatio huiusmodi est per communia valde, scilicet per relationem, seu habitudinem, nesciẽtur autem res aliqua, nisi per propria cognoscatur.

¶ Circa conclusionem illam, Corpus Christi ad motum hostiæ mouetur per accidens: duplex occurrit obiectio. Prima ex Durando opinante oppositum in li te.4.sentent.distinct. 10.quæst 3. Secunda ex Scoto, eadem dist. qb. 6. opinante non contra motum, sed contra motorem.

Art.præc. conclus

¶ Arguit ergo Durand. corpus Christi nullo modo moueri ad motum hostiæ, nec per se, nec per accidens: quia corpus Christi, & hostia non sunt unum secũdum subiectum, nec se habent ut contentum, & contentum, nec habent colligationem, uel contactum. Et quia corpus Christi existens in cœlo localiter, sit de nouo existens in hoc sacramẽto absq; motu locali, tam per se, quàm per accidens. ergo a fortiori existens in hoc sacramento non mouetur ad motum hostiæ.

¶ Scotus autem putans corpus Christi ad motum hostiæ moueri quidem per accidens, sed non nisi immediatè a deo probat hoc ultimum hac ratione, Quando aliqua coniunguntur præcisè per actum uoluntatis contingenter se habentis ad illam coniunctionem: si unum illorũ secundũ se sit mobile omnino improportionatum, & reliquum proportionatũ, illud mouens non eadem motione potest mouere utrunque cõiunctorum. Probatur ista ratione & exemplo. rõ est, quia si mouet unum, quod est ibi proportionatum, non propterea mouet per accidens reliquum, quia reliquum non est præsens illi moto, sicut actus potẽtiæ, aut ecõuerso, nec simpliciter ex aliqua alia necessitate naturali: sicut graue est præsens naui, uel curru, cui inniititur, & pp hoc simul mouetur cum illo, sed est præsens sola uoluntate, quæ potest non uelle coniunctionem illam stãte tamẽ motione alterius. Exẽplum est, Si angelus uoluntarie faceret se esse præsentem lapidi si moueo lapidem, nõ propterea moueo angelũ, qui non est per se mobilis à uirtute mea: nec per accidens in proposito, quia nec forma, nec pars est lapidis mobilis per se a me, unde angelus in termino motus lapidis per propriam suã actionem esset ibi, ubi est lapis, & nõ p actũ meũ. Et tunc subsumitur minor, Sed corpus Christi est præsens speciei sacramentali tantum per actus uoluntatis animæ. ergo &c.

¶ Ad euidentiã horũ sit mihi, q cum Durãdo nulla sit quæstio secundum rem, sed forte in solis uerbis: si. n. perspiciatur ex una parte distinctio facta in litera de duplici esse corporis Christi, uel in se, uel in sacramento, & dictum esse q corpus Christi in se non mouetur neque p se neque p accidens & quòd secundum esse in sacramento mouetur non per se, sed per accidens, & si cum his simul perspecta fuerit uis rationum Duran. manifestũ erit, q nulla est diuersitas in sentẽtia quoniam ad hoc tendunt argumenta, quòd corpus Christi secũdum se non mouetur per accidens ad motum hostiæ, quod Auctor fatetur.

¶ Verum si quis contẽdat his argumentis Christi corpus secundum nullam esse moueri per accidens ad motum hostiæ, facile inueniet responsionem dicendo ad primum, quòd inter corpus Christi, & hostiam est colligatio secundum esse sacramentale: & ita quòd se habent ut ueraciter contentum, & continens ut patet extra, de sum. Trin. & fide cathol. c. firmiter.

¶ Ad secundum negatur sequela, quia ad rem antecedentis nec est opus motu, nec concomitatur motus: sed ad motum sacramenti concomitatur motus rei, quæ est sacramentum. secundũ esse sacramentale, per accidens tamen.

¶ Ad Scotum autem directè loquentem de Christi corpore, ut est in sacramento, dr ꝓ ratio, aut implicat contradictoria, aut subsumit falsum.

¶ Ad cuius intellectum aduerte duo assumi a Sco. s. coniunctionẽ inter aliqua duo, & rationem coniunctionis. s. actum uoluntatis contingenter se habentem. Et oportet alterum duorum sequentium Scotum dicere, uel coniunctionem illam nullum nexum, ponere inter coniuncta ultra actum uoluntatis contingenter se habentem, aut aliquem nexum inter illa ponere causatum a tali actu uoluntatis: non põt dici primũ, quia ipsamet Sco. ponit coniunctionem illam actu uoluntatis uolitam contingenter. & minor ẽt esset falsa, ut patet. Et similiter exemplũ de angelo, quia præsentia angeli ad lapidem, & corporis Christi ad sacrm, non est formaliter per actum uoluntatis. Oportet ergo intelligi, q coniunctio addit nexum quendam inter coniuncta, & tunc apparet, aut implicari contradictoria, puta q sit nexus aliquis, inter duo creata: & q ille nexus nullo mõ cõiungat illa ni si præcise p actum uoluntatis, qđ nõ est intelligibile: aut minorem esse falsam quia iter corpus Christi, & hostiam est coniunctio sacramẽtalis, quæ licet effectiue sit à solo deo, in se tñ est coniunctiua corporis Christi cum hostia naturali necessitate sacri. Nam ex ui sacri p se habetur esse sacrale, corporis Christi in hostia, & esse sacrale cõiungit corpus Chri & hostiam: non qa uoluntam, sed quia in se est tale.

¶ Ad exemplum aũt de angelo dr, q licet angelus posset subtrahere præsentiam suam a lapide: si tamẽ illam non subtrahit, mouente me lapidem & transferente illum in domum: angelus mouetur non a se, sed ad motum lapidis: qa angelus nunc est ubi est lapis, & non est ubi erat lapis.

¶ Et ad excludendas fugas, pone casum q angelus fecerit se præsentem lapidi uolũtate illius præsentiæ continuandę per unã horã tantum, & stante casu forma cõditionalem. si angelus factus præsens lapidi dormiret per tres horas, & ego mouerem lapidem illum p duas horas, in fine motus, angel⁹ esset ubi est lapis, non per actum angeli. ergo per motum lapidis a me. Et q uis hęc sufficerent ad dicta Scoti facilius tñ: põt responderi, dicendo maiorem posse forte habere locum, quando utrumque coniunctorum est per se mobile puta, quia ambo sunt corpora, sed qñ duorũ coniunctorũ alterũ tñ est mobile sm se, alterũ uero nõ nisi per accidens mobile est, maior nullam habet locũ, qñ non potest de eis dici, q unum est mobile improportionatum, & alterum mobile proportionatum. Sic aũt in uenitur in proposito, qñ hostia est mobilis sm se esse autem sacramentale seu Christi corpus sm esse sacramentale in hostia, non est mobile per se, sed solum per accidens, ut ũ litera hac dicit Auctor, & communiter omnes fatentur, dum dicunt esse quoddam esse relatiuum: respectus enim non nisi per accidens possunt moueri localiter. Et hinc apparet quid dicendum est ad exemplũ de angelo quoniam dum moueo lapidem moueo per accidens præsentiam inter lapidem, & angelum, & similiter dũ moueo hostiam cõsecratam, moueo præsentiam inter hostiam, & corpus Christi: ita q translata hostia de altari in plateam, trãsfertur ẽt præsentia, quia corpus Christi de præsente in altari fit ꝓsens in platea, absque hoc q corpus Christi in se moueatur: & & similiter angelus fieret præsens in domo ad quam translatus est lapis, non q ipse angelus sit motus à se, uel a me, sed quia transferendo lapidem, transtuli præsentiam eius in lapide.

SVP. QVÆST. LXXVI. ART. VII.

Scot.4.s.d.10.q.8.9. Ric.4.s.d.10.q.1. ar.5. Mairo.4.s.d.11.q.6. Sot.4.s.d.10.q.1.ar.7. Palud.4.d.10 q.4.1.2.3. con.c.

IN corpore art. multa occurrunt, notãda & dubitanda. In prim. s circa rationes conclusionis primę, scilicet corpus Chri-

Porr.o: 4.3 Infr. ar.8. co. Et 4. di. 10. art. 2. q. 2. ad 3. & art 4. q. 1. 2 to. & q 4 ad. 2. & in expo. li. ad 1. 2. & 4.

pendeat, sed quia tollitur habi tudo corporis Chri ad illas species. p quẽ modũ Deus definit esse dns creaturę desinentis.

ARTICVLVS VII.

Vtrũ corpus Christi prout est in hoc sacramento, possit uideri ab aliquo oculo saltem glorificato.

AD SEPTIMVM sic ꝓceditur. Vr q corpus Christi, prout est in hoc sacro, possit uideri ab aliquo oculo, saltem glorificato. Oculus. n nostri impeditur a visione corporis, Christi in hoc sacro existẽtis, propter species sacrales ipsum circunuelantes: sed oculus glorificatus non põt ab aliquo impediri, quin corpora quælibet uideat prout sunt, ergo oculus glorificatus pt uidere corpus Christi, prout est in hoc sacro. ¶ 2 Pręt. Corpora gloriosa sanctorũ, erũth configurata corpori claritatis Christi, ut dr Phil. 3. sed oculus Christi uideth seip sum prout est in hoc sacro. ergo pari rõe quilibet alius oculus glorificatus pt ipsũ uidere. ¶ 3 Præ. h Sancti i resurrectione erũt æquales angelis, ut dr Luc. 20. sed angeli uidẽt corp⁹ Christi, prout est in hoc sacramento: quia etiam dæmones inueniuntur huic sacro reuerentiã

Art.præc.

Art.præc.

Art.præc.

Universidad de Deusto Biblioteca

sti secundum esse quod habet in sacramento non est uisibile oculo corporali, aduertendum est q̃, licet Scot. in ult. q. di. 10. 4. sent. impugnet multas rationes, quæ afferuntur pro hac conclusione: quia tamen neutram istarum, quæ in litera afferuntur improbat, immo potius utraque quodammodo utitur (& secundá quidem se tenẽte ex parte uisibilis, ut terminus est uisionis, expresse utitur, prima quoque considerante uisibile, inquantum causa est uisionis quo dammodo utitur) ió extraneum à præsentis operis proposito duxi defendere tationes alias, quæ hic non ponuntur.

¶ In secunda rõne aduerte diligẽter termi nos, ut non fluctues, quasi contraria in Auctoris doctrina inuenies, dum alibi dicit eum Auer. substantiam particularem p̃cipi à cogitatiua: hic uero dicit a solo intellectu substantiam cognosci. Nec loquitur de substantia in communi, sed de substantia singulari, quia loquit̃. de corpore Christi, ut̃ est in hoc sacramento. Consistat autem corpus Christi esse quoddam singulare, & modum essendi in hoc sacramento esse rem singularem, utrumque siquidem est uerum, illud quidem de substantia individuali, secundũ materiã signatã quantitate: hoc autem de substantia individuali, ut habet modem essendi puræ substantiæ; ideſt substantiæ inquantum substãtiæ, ut patet ex superius declaratis de modo substãtiæ. Et propterea hic dicit, Substantia autem inquantum huiusmodi, subiacet soluni intellectui &c.

¶ Circa secundam partem huius art. in qua agitur de uisione intellectuali aduerte dici quatuor, primum quòd corpus Christi secundum esse in hoc sacramento, non uidetur ab intellectu uiatoris hominis secundum, q̃, nec etiam ab intellectu angeli eo naturaliter: tertium quòd uidetur ab intellectu beato angeli, uel hominis per uisionem diuinę essentiæ: quartum (quod est omnium prædictorum ratio) quia iste modus essendi est penitus supernaturalis, ac per hoc secũdum se intelligibilis est a supernaturali intellectu, scilicet diuino.

¶ Contra tria autem horum Scot. arguit in 4. sent. dist. 10. q. 8. & primo contra secũdum, intendens quòd tam intellectus angelicus, quàm animæ separatæ, quàm etiam hominis beati potest naturaliter uidere existentiam corporis Christi in eucharistia. Primo, quia intellectus se habens ab intelligibilia, intelligit prius ipsa sunt in se intelligibilia, intelligit prius substãtiam quã quẽcumque modum eius, ergo nullus modus sub quo est substantia, potest impedire intellectionem substantiæ à tali intellectu, qui non dependet in intelligendo a sensibilibus. Secundo totũ ens creatum est obiectum proportionatum tali intellectui, quã tum ad cognitionem tã abstractiuam q̃ intuitiuã. si ergo quod cunque ens potest abstractiue cognosci à tali intellectu, quando non est sibi præsens, sequitur q̃ potest intuitiue intelligi ab eodem, quando est sibi perfecte præsens in propria existentia actuali. Tertio, Virtus potens cognoscere obiectũ intuitiue dũ est præsens, potest cognoscere eiu. absentiam, dum est absens: sed talis intellectus potest cognoscere præsentiam panis quando est præsens. ergo potest cognoscere absentiam eius quando est absens ergo eadem ratione potest cognoscere præsentiam substantiæ corporis Christi, quia corpus Christi in se est obiectũ proportionatum etiam intellectui tali, ut intuenti. ergo modus accidentalis ipsius corporis non impedit, quin sit obiectum intellectus. & iõ non põt imutare mediũ ut sic ab aliquo corporali oculo uideri possint. Secũdo q̃ sicut supra dictũ est, corpus Christi est in hoc sacramento p̃ modum substantię. Substantia autẽ inquantum hmõi, nõ est uisibilis oculo corporali, neq; subiacet alicui sensui, sed nec etiam imaginationi, sed soli intellectui cuius obiectũ est qd quid est ut dicitur in 3. de Aiã: & iõ p̃prie loquẽdo, corpus Christi ſm modũ essendi, quẽ hẽt in hoc sacramento, neq; sensu neq; imaginatione p̃ceptibile est, sed solo intellectu. qui dr oculus spiritualis. Percipitur ãt diuersimode a diuersis intellectib̃. ¶ Quia. n. modꝰ essendi, quo Chr̃s est i hoc sacro, est penitus supernaturalis, a supernaturali intellectu, ſ. diuino, ſm se uisibilis est & per cõsequens ab intellectu beato: uel angeli vel hois, qui ſm participatam clar tatẽ diuini itellectus videt ea, q̃ supnaturalia sunt, uisione diuinæ essentiæ: ab itellectu ãt enibilẽ eidem intellectui. Quarto, Anima Christi nouit naturaliter se esse ubicumque est, & per consequens nouit naturaliter se esse in eucharistia. & ita naturaliter potest nosse existentiam corporis sui ibi, quæ est sibi ratio quòd sit in sacramento. Quinto existentia talis non est excellẽtius cognoscibile, quàm existens, cuius est existentia: sed Christus est naturaliter cognoscibilis à tali intellectu creato. ergo, & quẽlibet eius existentia. Probatur maior, quia non potest aliqs modus improportionaliter excedere illud, cuius est modus. Sexto beatus naturaliter uidet, in alio beato actum beatificum, & tamen illa beatitudo non est minus supernaturalis quã existentia corporis Christi in eucharistia. Antecedẽs probatur, qa substantia ipsius beati est excellentius cognoscibile, quàm eius beatitudo.

¶ Contra tertium uero idem arguit, intendens quòd intellectus beatus nullo modo per actum beatificũ uidet corpus Christi in eucharistia. Beatus nõ distinguitur a nõ beato, nisi uidendo obiectum beatificum ut sic, & ea, quæ includuntur in eo, ut sic: sed corpus Christi est in eucharistia, non est obiectum beatificũ (ut patet) nec includitur in obiecto beatifico: quod probatur, quia æque essentialiter pertinet ad obiectum beatificũ includere in ratione obiecti unam rem, uel ueritatem unius sacramenti, sicut alteritꝰ: sicut æque pertinet ad ueritatem fidei credere ueritatem unius articuli, sicut alterius: sed in obiecto beatifico non clauditur, q̃ etiam infundi tali baptizato, aut suscipienti sacramentum pœnitentiæ. ergo &c.

¶ Contra quartum, rationem. ſ. qua modus essendi est penitus supernaturalis, arguit ibidem Sco. quia naturale: & supernaturale, non distinguunt ens in se, sed tãtum in comparatione ad agens, & ppea licet res aliqua supernaturaliter fiat, postquam facta est, naturaliter cognoscitur. Et confirmatur assumptum, quia supernaturale, & naturale possunt se habere sicut imperfectũ, & pfectius, puta accidens, & substantia. Et confirmatur sursus subiunctũ, quia fides, spes, & charitas sunt habitus supernaturales, & tñ angeli naturaliter cognoscũt eos, ſm illos, qui ponunt in angelo naturaliter rõnes cognoscendi oẽs spẽs entiũ.

¶ Ad euidentiam horum prælibandum est, q̃ parua distãtia in principio magna ualde apparet in principiatis. Et hinc est, q̃ ex diuersa op nione circa mediũ intelligendi, toti ones emanant. Opinantes siquidem intellectum non alligatũ phantasmati intelligere per motionẽ ab ipsis rebus, quæ intelligi, dãr consequenter opinantur intellectus abstractos intueri res præsentes, sicut nos uidemus corporaliter colores præsentes. Tenentes autem cum peripateticis, & philosophis intellectus abstractos moueri tantum a seipsis, seu suis substantiis, uel etiam a superioribus eorũ, & non ab aliquo inferiori, consequenter ponũt intellectus abstractos cognoscere quicquid cognoscunt naturaliter: aut per substantiã propriã solã (quod nos credimus in solo deo uerificari) aut per substantiam perfectam speciebus intelligibilibus indutis, aut ẽt, ut quibuslã placuit, per substantiã superiorẽ, & per consequens intellectus abstracti cognit o naturalis non se põt extendere, nisi ad ea, quæ naturaliter relucẽt in his, quæ sunt apud intellectũ abstractum. Et qm̃ hmõi non sunt, nisi pertinentia ad naturalem ordinẽ uniuersi, qm̃ solæ res pertinentes ad opera sex dierum, fuerunt productæ à Deo in mentibus angelicis, & in rerum natura qs uidit deus cuncta quæ fecerat, & erant ualde bona, quęcumque nõ ad naturę, sed gratię ordinem per se spectant, eximuntur à naturali cognitione angelorum secundum hanc uiam, secundum quam etiam naturale, & supernaturale sunt, & differentiæ entis, & differentię modi faciendi: nam oculi dati ęconato, & uiũ factũ nuptiis, differebãt ab aliis oculis, & uinis, secundum naturale, & supernaturale quoad modum fiendi tantũ: sed claritas, & incarnatio Christi, & Christum esse sub sacramẽto, & ẽlumẽ gloriæ. & similia differunt a uirtutibus naturalibus, & aliis, quę entia naturalia nocamus, penes supernaturale & naturale, quantum ad ipsa entia: sunt. n. hæc ex suo genere supernaturalia entia, quia nulli possunt enti esse aut fieri connaturalia. ut alibi declarauimus.

¶ His ꝓbatis ad primum Scoti dicitur, falsam esse minorem scilicet intellectũ abstractum habere se ad omne intelligibile, secundum ordinem intelligibilitatis: hoc enim patet esse falsum: tum, quia non sic se habet ad primum intelligibile q̃ est deus: tum, quia quilibet intellectus abstractus intelligit, & quod est supra se, & quod est infra se per modum sui: dicitur nihilominus, q̃ licet intellectus abstractus uideat corpus Christi, non propterea sequitur ergo videt eius modum essendi in sacramento. Et hoc, non quia iste modus essendi est excellentioris cognoscibilitatis in se: sed quia est cognoscibile alterius ordinis, scilicet supernaturalis, & propter hoc est extra totum ordinem rerum præsentium cognitionibus naturalibus.

¶ Et hinc patet responsio ad secundum: quia falsum est, totum ens creatum esse obiectum proportionatum tali intellectui. Et intuitiue quidem, quia quædam, scilicet supernaturalia, sunt de ordine non præsentium cognitioni naturali. Abstractiue uero, quia incarnationis mysterium latet, quo ad perfectam quid ditatiuam cognitionem, omnis intellectus creati cognitionem naturalem: quia illius nulla indita species est præsentatiua perfecte. Et idem uidetur dicendum esse de corporis Christi in sacramẽto. Supponit igitur argumentum hoc falsum scilicet modum essendi in sacramento, præsentem quandoque esse naturali cognitioni intellectus abstracti.

¶ Ad tertium dicitur, negando eadem, uel simili ratione, posse cognosci præsentiam corporis Christi. Et ad subiunctam probationem iterum dicitur, quòd modus accidentalis, non qua tenus accidentalis, sed quatenus est alterius ordinis, impedit se intueri ab intellectu, cui ordo ille non est præsens, qualis est intellectus, angelicus naturaliter.

¶ Ad quartum de anima Christi dupliciter dici potest. Primo, excipiendo Christi animam ea ratione, quia ad ipsum spectat: quamuis concomitanter. talis modus essendi, ita quòd sicut dicimus cogitationes cordis mei latere naturalem cognitionem angelorum, manifestas tamen esse animæ meæ, quia ad ipsam spectant, & per hoc sibi fiũt præsentes, quæ nõ sunt præsentes angelis, sic in proposito modus iste essendi est præsens naturali cognitioni animæ Christi per hoc, quòd ad ipsum spectat: nec, est simile de aliis intellectibus, ut patet. Secundo, dicitur negando animam Christi cognitione naturali intueri modum. quo corpus Christi est in hoc sacramento, sicut cognitione naturali non intuetur mysterium incarnationis: unde Auctor dicit hic, quòd quia modus essendi in hoc sacramento est penitus supernaturalis, non nisi a supernaturali intellectu, uel ipsius participatione, est in se intelligibilis. Et hæc responsio solidior uidetur.

¶ Ad quinnum iam patet ex dictis, quod non ratione excellentiæ, sed ratione absentiæ. seu non præsentiæ, existentia in sacramenta latet, & tamen corpus Christi patet.

¶ Ad sextum negatur assumptum, scilicet actũ beatificũ unius beati uideri naturali cognitione ab alteto. Et ratio est ſæpe dicta, non propter excellentiam cognoscibilis, sed ꝓpter absentiam: quia naturalis cognitio contenta est spectantibus ad ordinem naturalem: actus autem beatificus spectat ad ordinẽ supernaturalem.

¶ Ad obiecta cõtra uisionem huius sacramenti per actum beatum respondendo distinguitur, quod de actu beatifico possumus dupliciter loqui uel præcise secundũ necessaria ad beatitudinem, & sic procul dubio uerum est, per actum beatificum nõ uideri Christi corpus in sacramẽto, nec mysterium incarnationis, immo, nec aliqđ quod scit deus scientia uisionis, ut patet ex co, q̃ si unum tantum intellectum deus creasset, & ille uideret deum, esset procul dubio beatus, & nihil horũ sciret, quæ ad scientiam uisionis spectãt: quia nihil horum fuisset, esset aut fumrũ esset: uel de actu beatifico loquimur, secundum q̃ de facto diuina largitas illum ditauit, seu extendit, & sic uisio beata extendit se ad multa alia, quæ non sunt ſm; licitet necessaria cognitu ad beatitudinem, inter, quæ opinamur esse mysterium incarnationis, & euchari stiæ, ea ratione, quia sunt difficillima inter omnia creata credenda, ac per hoc à mentibus fidelium ualde desiderata, ut uidentur: beatitudo autem satiatiua est fidelium, ut fidelium de fideriorum. tam auditorum. Et Scotus quidem in primo sensu loqui uidetur, & non in secundo: quoniam ratio sua in primo tantum sensu militat, & pluries repetit necessitatem ad beatitudinem. unde non oportet aliter respondere.

¶ Ad obiecta demum de supernaturalitate, respondetur dicendo, quòd naturale, & supernaturale sunt differentiæ, quandoq; solũ ſm respectũ ad agens, quandoq; uero sunt differentiæ entis. Et propterea falsum est, quodcumque ens postquàm factum est, esse naturale de aliquo enim est uerum, & de aliquo nõ sit supra diximus. Et ad confirmationem de differentia imperfecti & perfectionis, dicitur q̃ est impertinens: qm̃ non est quæstio de perfectione, uel imperfectione, sed de naturalitate, uel supernaturalitate. Posset tñ dici, q̃ qualitates supernaturales sunt pfectioris ordinis, quàm totus ordo naturalium: quia sunt ordinis diuini, ut charitas, & lumen gloriæ testantur.

¶ Ad ultimam confirmationem, dicitur quòd angelis nõ sunt inditæ species omnium specierum, sed earum tantum, quæ ad naturalem ordinem uniuersi spectant & propterea fidem, spẽ. & charitatem, non per naturalem cognitionem, in proprio genere nouerunt, nisi habentes illas in seipsis, utpote ad eos spectantes.

¶ In responsione ad secundum, intellige differentiam inter Oculum corporalem Christi, & corporalem oculum aliorum sanctorum. non respectu uisibilis per se (quoniam in corpore articuli iam dictum erat, modum essendi Christi corporis in hoc sacramento esse inuisibilem, soloque intellectu intuibilem) sed respectu uisibilis per accidens: ita quòd Christus dicitur oculo uidere seipsum sub hoc sacramento: quia sic seipsum uidet, ut statim intellectum uideat suum essendi modum in sacramento: sicut post resurrectionem dicemur uidere deum corporalibus oculis, ut in quæstio. 22. primæ partis Auctor declarauit,

Ar. 1. huiꝰ q. ad 3. D. 7. 5.

Li. 3. de anima, tract. 26. to. 2. concl. 10

4 concl. 5

B. 607.

a. responsio

In corp. a.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Porr.e. 455

4.d. 10.a. a.q.2.ad.3 & a.4.q.2. & 3. Et op. 58 cap. 1.

† ar. 5ced. ad 3.arg.

* q.7.5.ar. 2.

INartic. 8. aduerte circa uetas apparẽtias ex miraculo in hac sacramento, ꝙ d ſtinguendum uide tur de magnitudine ſpeciei apparentis. Nam ſi res apparens fuerit tam magnarum dimenſionum. vt ſint incompoſſibiles ſubſtantiꝫ conuer ſæ, puta ſi conſecrato modico uino in fundo caliciꝭ,ut fieri conſueuit, appareat, & permaneat totus calix magnus plenus ſpecie ſanguinis, tũc non uidetur remanere uerus Chriſti ſangu is ſub illis ſpeciebus: quoniam non manent dimenſiones vini conuerſi. Et in hoc caſu ſpecies ſan guinis ſignificat Chriſti ſanginem uerum contineri ſub ſacramento, & non contineri ſub ſeipſa. Si uero dimenſiones non ſint ita in ueritate ex tenſę,quin affi erent conuerſam ſubſtantiam,ſi ſubeſſet,ſentiendum. eſt ut litera tradit: quoniam tandiu manet ueritas ſacramenti,quandiu maneret panis, aut vinum,ſi ſubeſſet:cõ ſtat autem quod quã diu manent dimenſiones illę ſine ſubiecto, manet corpus, aut ſanguis Chriſti: unde cum tam extenſiuæ dimenſiones immutantur, immutatio non eſt ſolum accidentalis, ſed ſubſtãtialis : Auctor autem loquitur, quando mutatio eſt ſolum in accidentibus. Et ſi quæratur, qua adoratione uenerandus eſſe, huiuſmodi.ſanguis miraculoſus,di cendum videtur, idẽ eſſe iudicium de ipſo & de ueſte Chriſti.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum quando in hoc ſacramẽto ap paret miraculoſe caro,uel puer, ſit ibi uere corpus Chriſti.

ADOCTAVVM ſic procedi tur. Videtur ꝙ quando in hoc ſacramento miraculoſe apparet caro uel puer, non ſit ibi vere corpus Chriſti. Corpus enim Chri definit eſſe ſub hoc ſacramento, qñ deſinũt eſſe ſpecies h ſacramentales; ut dictum eſt: † ſed quando apparet caro, uel puer, deſinunt eſſe ſpecies ſacramentales. ergo non eſt ibi vere corpus Chriſti.

¶ 2 Præt. Vbicũque eſt corpus Chriſti, uel eſt ibi ſub ſpecie ꝓpria, uel h ſpecie ſacramẽti: ſed qñ tales apparitiones fiũt, manifeſtum eſt, ꝙ non eſt ibi Chrs ſub ſpecie propria, quia in hoc ſacro totus Chriſtus continet, qui permanet integer in forma quia aſcendit in cælum: cũ tñ id, quod miraculoſe apparet in hoc ſacro, qñq; uidetur ut quæ dam parua caro, quandoq; aũt vt paruus puer, manifeſtum eſt etiam, ꝙ non eſt ibi ſub ſpecie ſacramenti, quæ eſt ſpecies panis, vel v ni. ergo uidetur, ꝙ corpus Chriſti nullo modo ſit ibi.

¶ 3 Præt. h Corpus Chri incipit eſſe in hoc ſacramẽto per cõſe cratiõnem, & conuerſionẽ, ut ſupra dictũ eſt: ſed caro, & ſanguis miraculoſe apparens, non ſunt conſecrata, nec cõuerſa in verũ corpus & ſanguinẽ Chri. non ergo ſub his ſpeciebus eſt corpus, uel ſanguis Chriſti.

SED CONTRA eſt, quòd tali apparitione facta, eadem reuerentia exhibetur ei quod apparet, q̃ ẽt primo exhibeatur: quod quidem non fieret, ſi uere non eſſet ibi Chriſtus, cui re uerentiam latriæ exhibemus. ergo etiã tali apparitione facta, Chrs eſt ſub hoc ſacramento.

RESP. Dicẽm, ꝙ dupliciter contingit talis appari tio, qua quandoque in hoc ſacramento miraculo ſe uidetur caro, aut ſanguis, aut etiam aliquis puer quandoque enim hoc contingit ex parte uidẽtiũ, quorum oculi immutantur tali immutatione, ac ſi expreſſe uiderent exterius carnẽ, uel ſanguinem uel puerũ, nulla tñ immutatione facta ex parte ſa crii; & hoc quidẽ uſ contingere, quando uni uide tur ſub ſpecie ca nis, uel pueri, aliis tamen uidet ſi cut & prius ſub ſpecie panis, uel quando eidẽ ad horam uidetur ſub ſpecie carnis, uel pueri, & poſt modum ſub ſpecie panis: nec hoc tamen pertinet ad aliquam deceptionem, ſicut addit in magorũ præſtigiis: quia talis ſpecies diuinitus formatur in oculo, ad aliquam ueritatem figurandam, ad hoc ſcilicet, ꝙ manifeſtet uere corpus Chriſti eſſe ſub hoc ſacramento, ſicut etiam Chriſtus abſq; deceptione apparuit diſcipulis euntibus in Emaus: dicit enim Aug.* in lib. de quæſtio. euangeliſt. ꝙ cum fi ctio noſtra refertur ad aliquã ſignificationẽ. nõ eſt mẽdacium, ſed aliqua figura ueritatis. & quia per hunc modũ nulla immutatio fit ex parte ſacri, ma nifeſtum eſt, ꝙ m non definit Chriſtus eſſe ſub hoc ſacramento tali apparitione facta. n quandoq; ue ro contingit talis apparitio non per ſolam immu tationem uidentium: ſed ſpecie, quæ uidetur reali ter exterius exiſtente, & hoc quidem uidet eſſe, qñ ſub tali ſpecie ab omnibus uſ, & non ad horã, ſed per longum tempus ita permanet. Et in hoc caſu quidam dicũt, ꝙ eſt propria ſpecies corporis Chri ſti, nec obſtat quòd quandoque nõ uidetur ibi to tus Chriſtus, ſed aliqua pars carnis, uel etiam uide turnõ in ſpecie iuuenili, ſed in effigie puerili, quia in poteſtate corporis glorioſi eſt, ꝙ uideat ab ocu lo non glorificato, nel ſecundum totum uel ſecũ dum partem, & in effigie, uel propria, uel aliena, ut infra * dicetur: ſed hoc uidetur eſſe inconueniẽs Primo qdẽ, quia corpus Chriſti nõ põtin propria ſpecie uideri, niſi i no loco, in quo definitiue cõ tinet, vñ cum videat in ꝓpria ſpecie, & adoreturi cælis, ſub ꝓpria ſpẽ nõ uſ in hoc ſacro. Secũdo, qa corpus glorioſum qđ apparet ut uult, poſt appari tionẽ cũ uoluerit diſparet, ſicut dr Luc. ult. ꝙ dñs ex oculis diſcipulorũ euanuit: hoc aũt, qđ ſub ſpẽ carnis in hoc ſacro apparet, diu permanet: quinim mo legitur quandoq; eſſe incluſum, & multorum epiſcoporũ conſilio in pixide reſeruatũ, quod ne phas eſſet de Chriſto ſentire, ẽm propriã ſpeciem. & ideo dicendum eſt, ꝙ manentibus dimenſioni bus, q̃ prius fuerant, ſit miraculoſe quædã immu tatio circa alia accidentia, puta figuram, & coloré & alia huiuſmodi. ut uideat caro, uel ſanguis, aut ẽt puer: & ſicut prius dictũ eſt, hoc non eſt dece ptio: qa fit in figurã cuiuſdã ueritatis. ſ. ad oſtendendũ per hanc miraculoſam apparitionem, ꝙ in ſacramento eſt uere corpus & ſanguis Chriſti: & ſic patet ꝙ remanentibus dimẽſionibus, quæ ſunt fundamenta aliorum accidentium, vt infra * dice tur, remanet corpus Chriſti in hoc ſacramẽto.

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ facta tali appa ritione ſpecies ſacrales quandoque quidem tota liter remanent in ſeipſis quandoque autem ſecun dum id, quod eſt principale in eis, ut dictum eſt. *

AD II dicẽm, ꝙ in hmõi apparitionibus, ſicut dictũ eſt, † non uſ propria ſpecies Chriſti, ſed ſpe cies miraculoſe formata uel i oculis ſtuẽtiũ, uel ẽt in ipſis ſacramentalibus dimenſionibus, ut dictum eſt. *

AD III dicẽm, ꝙ dimenſiones panis, & uini cõ ſecrati manent, immutatione circa eas miraculoſe facta quantum ad alia accidentia, ut dictum eſt. *

1 Ii.2.c. ult. rõ procul. a prin.t.4.

conel.m.

Non abſol uit morte preuentus: ſed uide in ſent. libr. di.44.q.2. ar.4.uel in addition. q.85.ar.2. & 3.

conel.ꝑ

In ipſo met.ar.3.

conel.ſ q.5.ar.2.

In corp.

In corp.

1 ibidem.

q.75.ar.3. & 6.

SVP. QVAEST. LXXVII. ART. I.

Alb.mag.4.d.11.ar.16. *Ferr.4.cont c.63.65.*
S cot.4.ſ d 12.q.1. *Riccar.4.ſd.12.q.1.ar.1.*
Mairo.4.ſd 12.q.3. *Duran.4.ſd.12.q.1.*
Sot.4.ſd.10.q.2.ar.1. *Palud.4.d.12.q.2.& 3.*

Ca.4.d.12.q.1.con.1.
Gab.4.d.12.q.1. ar.2.

INq iſta, de accidẽ tibus euchariſtiæ omiſſa tanta opinio num uarietate, ut ſo lidior rationabiliorque uia appareat, no tandum duxi, dupli cem eſſe opinionem de modo eſſendi iſto rum accidentium ſi ne ſubiecto. Prima opinio eſt, accidentia iſta eſſe ſine ſubiecto per ſolam conſeruationem a Deo ſine ſu biecto, ita ꝙ cũ prius haberent duo, ſcilicet eſſe in ſubiecto, & utrumque conſeruabatur a Deo, poſtea deſinente Deo conſeruare ly in ſubiecto & conſeruante eſſe quod habebant, ipſa ſunt ſine ſubiecto. Et hanc opinionem ſequitur Scotus in 12. diſt. 4. Altera autem opinio tenet, ultra conſeruationem addi nouam actionem diuinam conferentem accidentibus his nouum modum eſſendi, ſcilicet per modum ſubſtantiæ, & hanc opinionem ſequitur D. Thom. in hac quæſtione, dicens collatum eſſe dimenſionibus habere ſubſtantiæ proprietatem, actum, uim, atque uirtutem. Et ut plenius quod dr intelligatur, manifeſtemus ex differentia, ſeu dif ferentiis inter has opiniones, primo quo ad eſſe. nam cum accidens in ſubiecto non ſit quod eſt, ſed quo eſt, ex ſola conſeruatione accidentis in ſuo eſſe non conſeruato ſubiecto, non ac quirit accidens nouum modum eſſendi, ſed perdit prioré modũ ſignificatũ per ly in, deſinit. n. eſſe actualiter inhærens: ſed ubi conſeruationi apponitur collatio noui modi, accidens nõ ſolum perdit actualiter inhærere, ſed acquirit nouum eſſendi modum, ut quod prius fuerat quo eſt, modo ſit quod eſt, & hic eſt modus eſſendi ſubſtantiæ. Et huic diꝛ annectitur altera, ꝙ conſeruatio ſola accidentium ſine ſubiecto eſt uelut uiolenta, hoc eſt, ꝙ ſi fieret ab agente ſecundo, eſſet uiolenta: quemadmodum ſi lapis abſq; aliquo fulcimento ſola agentis uirtute ſuſtineretur in loco ſuperiori. Et ratio uiolentiæ eſt: quia accidens cum ſuo eſſe ſeparatum ab meſſe ſuſtinetur, ut prius e at. ſ. ut quo eſt, ex quo non acquiſiuit alium eſſendi modum: ſed ſi accidens cum modo eſſendi per modum ſubſtantiæ, conſeruatur ſine ſubiecto, naturaliter conſeruatur in ſupernaturaliter acquiſito eſſendi modo. Secundo, differunt quo ad eſſe ſubiectum: nam ex ſola conſeruatione accid entium ſine ſubie &to, dimenſiones nõ ſunt plus ſubiectum aliorum accidentiũ, quàm prius erant: prius autem erant ſolum receptiuæ acciden tium, & non ſuſtentatiuæ eorundem poſt ſeparationem igitur tam dimenſiones, quàm reliqua accidentia remanent ſine ſubiecto ſuſtentante. Et inter dimenſiones, & alia accidentia hoc intereſt, ꝙ accidentia alia retinent ſubiectum receptiuum, ſ. ipſas dimenſiones, ipſa uero quantitas caret eẽam receptiuo: ſed ubi quãtitati, collatus ponitur modus ſubſtantiæ, ipſa qui dem, nec ſuſtentatiuo eget (quoniam eſt per modum ſubſtantiæ) reliquorum uero accidentium ipſa eſt, & receptiuum, & ſu ſtentatiuum: receptiuum quidem ex ſe, ſuſtentatiuum uero ex acquiſito modo ſubſtantiæ. Tertio, differunt ſecundum actionem, quia ſola conſeruatio non conſtituit actiuum ſubſtantię, & per modum ſubſtantiæ, ſed modus eſſendi per modum ſubſtantiæ conſtituit actiuum, ut quod reſpecta omnis producibi lis, cuius ibi ſaluatur actiuum, ut quo. Quarto differunt, quo ad poſitionem, ſeu potentiam paſſiuam: quoniam per ſolam con ſeruationem non acquirunt nouam aliquam potentiam paſſi uam: ſed ſi collatus ponitur modus ſubſtantiæ, collata conſe quenter ponitur ois, atque potentia ſubſtantiæ, ut poſſit. ſ. inde fieri quicquid poſſet ex ſubſtantia, ſi eſſet. Quòd rationabilior autem ſit opinio ponens conferri dimenſionibus modũ, uim- que ſubſtantię, ex duobus apparet. Primo, quia ſic ſaluantur na turaliter omnes, quæ ad ſenſum apparent mutationes a na turalibus agentibus circa euchariſtiam. nam ſuppoſito

QVAESTIO LXXVII.

De accidentibus remanẽtibus in hoc ſacram nto in octo artic. diuſa.

DEINDE conſiderandum eſt, de accidentibus rema nentibus in hoc ſacramento. Et circa hoc quæruntur octo.

¶ Primo, Vtrũ accidentia, q̃ remanent, ſint ſine ſubiecto.

¶ Secundo, vtrum quantitas di menſiua ſit ſubiectum alio rum accidentium.

¶ Tertio, vtrum hmõi accidentia poſſint immutare ali quod corpus extrinſecum.

¶ Quarto, vtrũ poſſint corrũpi

¶ Quinto, vtrum ex eis poſſit aliquid generari.

¶ Sexto, vtrum poſſint nutrire.

¶ Septimo, De fractione panis conſecrati.

¶ Octauo, vtrũ uino cõſecrato poſſit aliquid permiſceri.

ARTICVLVS I.

Vtrum accidentia remaneant ſine ſubiecto in hoc ſacramento.

AD PRIMVM ſic procedi tur. vr ꝙ accidentia non remaneant in hoc ſacro ſine ſu biecto. Nihil. n. h inordinatũ, aut fallax debet eſſe in hoc ſa cro ueritatis: ſed accidẽtia eſſe ſine ſubiecto, eſt contra rerũ ordinem, quem Deus naturæ uice materiæ, oportet dicere hmõi ſpecies non eſſe rare factibiles, aut per agens naturale educi raritaté de potentia ad actũ abſq; aliquo, ex quo ſit educibilis raritas de potentia ad actũ, quod non eſt intelligibile abſque nouo miraculo. Et hinc quo que apparet ſoliditas huius opinionis, dum unico miraculo al uat oia apparentia, & naturalitatem oium actionum, & paſſio num. Nec in: mediata conſeruatio horum a Deo, prohibet cor ruptionem naturalem eorundem: qm̃ non plus ex immediata conſeruatione manutenentur, quàm cum mediante ſubſtantia conſeruanturſt enim conſeruatio Dei ſuauis rebus conſer uatis: & ſi non conſeruatio diuina, ſed res conſeruatata, ſuc cumbit agenti naturali corrumpenti. Nec oportet ſolicitum eſſe circa entitatem prædictorũ ſ. modi eſſendi proprietatis, uis, uirtutiſq; ſubſtantiæ: ipſa ſiquidem res de genere acciden tum, puta quantitas cum ſuo eſſe, fit a Deo uis, uirtuſque ſub ſtan iæ habens actum, modumq; ſubſtantiæ Manifeſtatur aũt hoc eſſe non ſolum poſſibile, ſed rationabile diſcurrendo per ea, quæ apparent, & opinata in philoſophia, uidemus inprimis in elementis quædam non ſemina, ſed proportiona ia ſemini bus cum generantur a ſalia ex putrefactione, uidemus quoque i mperfectiſſima entia, qualia ſunt ſemina, uicem gerere per fectorum animalium cum generantur animalia perfecta per propagationem, opinamur quoque dari proportionalia mem bra, puta in carentibus corde aliquid proportionale loco cor dis, credimus quoque lumen effici uim aſtri illius, in quo re cipitur, puta lunæ: tenent multi, ut infra patebit, accidẽtia pro pria eſſe uires ipſas ſubſtantiarum. Ex quibus oibus, ſi aduerte rimus quantitatem eſſe rem propinquæ, & quaſi proportiona lis naturæ cũ materia, non apparebit impoſſibile, aut a ratione alienum, ꝙ ipſamet res, quæ eſt quantitas, fiat uicemateria, & ſit, ac ſuppleat materiæ officium, uelut quoddam proportiona le materiæ, ſicut proportionale cordi facit officiũ cordis: nec oportet aliam entitatem quærere: qm̃ accidẽtia fluentia a prin cipi s eſſentialibus ſubſtantiæ, ex hoc ipſo, ꝙ a principiis illis fluunt, ſunt non ſolum accidentia, puta calor, ſed ſunt uis & uirtus ſubſtantiæ, ita ꝙ poſſint producere ſubſtantiam, ut in ferius amplius patebit (quamuis quidam ſentiant cõtrarium) ita quantitas euchariſtiæ poteſt ſortiri a ſuprema omniũ ſub ſtantiarum, ut ipſamet quantitas ſit uice ſubſtantia &c. multo n. uehemen tioris, ac intimioris efficaciæ eſt primæ ſubſtan tiæ actio, quàm quicumq; fluxus accidentis a principiis ſub ſtantialibus ſubiecti. Hic ergo modus, quo faeillime abſq; mul tipl catione tam miraculorum, quàm entitatum, ſaluantur apparentia circa accidentia euchariſtiæ inter agendum, & pa tiendum.

¶ Quibus prælibatis, ad ſingula deſcendendo, perſpice in 1. art. huius literæ in reſponſione ad quartum, primum, quod dixi mus, ſcilicet ꝙ accidens tranſit de quo eſt in quod eſt, & eſt de inceps compoſitum ex quod eſt, & quo eſt. Perſpice ſecundo in art. 2. in reſponſione ad primum quantitatem tranſire de ſubiecto medio in recipiendo, in ſubiectum in ſuſtentan do. Perſpice tertio in articul. 3. in reſponſione ad tertium id,

Porr.e. 460

Sup.q.75. ar.5. Et 1. di.47.a.4. co. Et 4.d. 12.q.1.a.1 Et 4.cont. c.63.& 65 Et quol.3. artic.1. Et quol.4.ar. 5. Et opu. 2.c.8. Et 1. Cor. 11. lec.5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ã diximus de accidentibus fluentibus a subſtantia, ſed occurrunt in hoc loco duo itolerabilia Scoto in 11.d.4. Primũ eſt, q forma ſubſtantialis geniti non ſit immediate a forma ſubſtantiali generãtis: ſiñ eſt, q qualitates agunt in uirtute formæ ſubſtãtialis, producendo ſubſtantiã. Et Scot. quidẽ ſeqũ circa hæc, proceſſum facit: ego autẽ qa de ſacris tracto, & hmõi diſputatio nõ eſt neceſſaria ad ſacr. notitiã, ptranſeundũ cenſeo: declarãdo tñ ſenſum Auctoris, quem noluit forte intelligere Scotus: qñ ſ illum intellexiſſet, non ſic arguiſſet.

¶Cũ dicimus qualitates agere in uirtute formæ ſubſtantialis, non ſomniamus rẽ aliã abſolutã, aut reſpectiuã, ſed ipſam qualitatẽ eſſe uirtutẽ illius ſubſtãtiæ: ſicut dicimus ſemen eſſe uirtutis, & p̃ pea ſicut conſeruato ſemine, ſemen bouis generat bouẽ, & ſemen hois generat hoſem, proculdubio in uirtute hominis a quo fluxit, ſol. u. & hõ generãt hoſem, ut dr 2. Phy. & tñ nõ oportet ſemen illud ſubordinari defuncto hoi, ita q referatur ad illũ, aut mutaꝛ ab illo, ſat eſt .n. ſeruari ſicut fluxit ab illo rita qualitas uini conuerſi in ſanguinẽ Chriſi, quia erat uirtus uini, ſi p qa, conſeruaꝛ ſicut erat, prodnctua eſt uini: conuerteret. n. guttã aquæ in uinũ, nõ minus, q̃ ſi ſubſtãtia uini ſubeſſet. Nec oportet ſubordinari uino conuerſo nec moueri ab illo: ſed dr agere in uirtute illius, qa eſt uirtus, q̃ fluxit ab ipſo: ſed hæc metaphyſicis reſoluionibus reſeruemus. Reliqua quæ ſupra diximus, in ar. 5 & 8. clare habentur.

Li. 4. met. tex. 28. to. 3.

*Refertur de conſec. d. 2. c. Spes.

5. 75. ar. 3. & 6.

indidit: vr̃ et ad quãdã fallaciã ptinere, cum accidẽtia nãliter ſint ſigna naturæ ſubiecti. ergo in hoc ſacramento nõ ſunt accidentia ſine ſubiecto.

¶2 Præ. Fieri[b] non põt ét miraculoſe, q definitio rei ab ea ſe pareꝛ, uel q vni rei conueniat definitio alterius rei puta q hõ manẽs hõ, ſit aſal irationale, ad hoc.n. ſequereꝛ contradictoria eſſe ſimul: hoc.n. qđ ſignificat nomẽ rei, eſt definitio vt dr in 4. meta. *ſed ad definitionẽ accidẽtis ptinet q ſit in ſubiecto, ad definitionẽ uero ſubſtãtiæ, q p ſe ſubſiſtat non in ſubiecto, nõ ergo põt miraculoſe fieri q in hoc ſacro ſint accidentia ſine ſubiecto.

¶3 Præ. Accidẽs indiuiduaꝛ ex ſubiecto.[h] ſi ergo accidẽtia remanẽt in hoc ſacro ſine ſubiecto, nõ erũt indiuidua, ſed uniuerſalia, qđ patet eſſe falſum, quia ſic non eſſent ſenſibilia, ſed intel[i]gibilia tantum.

¶4 Præt. Accidetia p conſecratione huius ſacri, nõ adipiſcũtur aliquã cõpoſitionẽ: ſed ante cõſecrationẽ nõ erãt cõpoſita, neq, ex quo eſt, & quod eſt. ergo ét poſt conſecrationẽ non ſunt cõpoſita altero horũ modorũ, q eſt inconueniẽs: qa ſic eſſent ſimpliciora, q̃ angeli: cũ tñ hæc accidẽtia ſint ſenſibilia. non ergo accidentia remanent in hoc ſacramento ſine ſubiecto.

SED CONTRA eſt, q Greg.* dicit in homi. paſchali, q ſpes ſacr. les sũt illarũ rerũ uocabula, q̃ añ fuerũt, ſ. panis, & uini: & ita cũ nõ remaneat ſubſtãtia panis, & uini, vr̃ q hmõi ſpes remaneant ſine ſubiecto.

RESP. Dcm, q accidẽtia panis, & uini, q̃ ſenſu deprehenduntur in hoc ſacro remanere poſt conſecrationẽ, nõ ſunt ſicut in ſubiecto in ſubſtãtia panis, & uini, q̃ nõ manet, ut ſ.* habitũ eſt. neq; ét in forma ſubſtantiali, q̃ nõ manet, & ſi remaneret, ſubiectũ eſſe nõ poſſet, ut patet per Boet.* in li. de Tri. Manifeſtum eſt ét, q hmõi accidentia non ſunt ſubſtantia corporis, & ſanguinis Chriſti ſicut in ſubiecto: quia ſubſtantia humani corporis nullo mõ põt his accidentibus afficiꝛ: neq; ét eſt poſſibile, q corpus Chr̃i glo-

In lib. de Trin. ante med.

F rioſum, & impaſſibile exiſtens, alteretur ad ſuſcipiẽdas hmõi qualitates. Dñt aũt quidã, q ſunt ſicut in ſubiecto in aere circunſtante: ſed nec hoc eſſe põt. Primo quidẽ, quia aer eſt hmõi accidentium ſuſceptiuus. Secundo, quia hmõi accidentia non ſunt ubi eſt aer: quinimmo ad motum harum ſpecierum, aer depellitur. Tertio, quia accidentia non tranſeunt de ſubiecto in ſubiectũ, ut ſ. idẽ accidens numero, quod primo fuit in uno ſubiecto, poſtmodũ fiat in alio: accidens.n. numerũ accipit a ſubiecto. vñ non põt eſſe, q idẽ numero manẽs, ſit qñq; in hoc, qñq. in illo ſubiecto. Quarto, quia cũ aer nõ ſpolieꝛ accidẽtibus propriis, ſimul haberet accidentia propria, & aliena: nec põt dici, q hoc fiat miraculoſe virtute conſecrationis: qa verba conſecrationis hoc non ſignificant: quæ tñ nõ efficiunt, niſi ſuũ ſignificatũ: & tõ relinquitur, q[m] accidentia in hoc ſacro, manent ſine ſubiecto: quod quidẽ uirtute[d] diuina fieri põt: n cum. n. effectus magis dependeat a cã prima, q̃ a cã ſecunda, Deus, qui eſt prima cã ſubſtantiæ & accidentis, per ſuã infinitã uirtutem conſeruare põt in eſſe accidens, ſubtracta ſubſtantia, per quã conſeruabatur in eſſe ſicut per propriã cãm: ſicut ét alios effectus naturalium cauſarum poteſt producere ſine naturalibus cauſis: ſicut humanũ corpus formauit in utero Virginis, ſine uirili ſemine.

G

consil. 29 D. 15.

H

AD PRIMVM ergo dcdm, q nihil prohibet aliquid eſſe ordinatũ ſm cõem legẽ naturæ, cuius tñ contrariũ eſt ordinatũ ſm ſpeciale priuilegium gratiæ, ut patet in reſuſcitatione mortuorũ, & in illuminatione cæcorũ: prout ét in rebus humanis quædã aliquibus concedunt in ſpeciali priuilegio præter legem cõem: & ita ét licet ſit ſm cõem naturæ ordinẽ, q accidens ſit in ſubiecto, ex ſpeciali tamen ratione ſecundum ordinem gratiæ, accidentia ſunt in hoc ſacramento ſine ſubiecto, propter rationes ſupra inductas.*

I

In cor. arti.

AD II dicendum, q cũ ens non ſit genus, hoc ipſum quod eſt eſſe, non põt eſſe eſſentia ſubſtantiæ, vel accidentis. non eſt ergo definitio ſubſtantiæ, ens per ſe ſine ſubiecto, nec definitio accidentis, ens in ſubiecto: ſed quidditati, ſeu eſſenti æ ſubſtãtiæ cõpetit habere eſſe non in ſubiecto: quidditati aũt, ſiue eſſentiæ accidentis cõpetit habere eſſe in ſubiecto: in hoc aũt ſacro nõ daꝛ accidentibus, q ex ui ſuæ eſſentiæ non ſint in ſubiecto. ſed ex diuina uirtute ſuſtentante, & iõ non deſinunt eſſe accidentia: quia nec ſeparatur ab eis definitio accidentis, nec competit eis definitio ſubſtantiæ.

AD III dcdm, q huiuſmodi accidentia acquiſierunt eſſe indiuiduum in ſubſtantia panis, & uini: qua conuerſa in corpus, & ſanguinem Chriſti, remanent uirtute diuina accidentia in illo eſſe in diuiduato, quod prius habebant: unde ſunt ſingularia, & ſenſibilia.

K

AD IIII dcdm q accidentia hmõi, manente ſubſtantia panis, & uini, non habebant ipſa eſſe nec alia accidentia, ſed ſubiecta eorum habebant hmõi eſſe per ea: ſicut nix eſt alba per albedinem: ſed poſt conſecrationem ipſa accidentia, quę

remanent.

remanent, habent eſſe, unde ſunt compoſita ex eſſe & quod eſt, ſicut in prima parte de angelis dictum eſt, † & cum hoc, habẽt compoſitionem partium quantitatiuarum.

A

p. p. q. 50. ar. 2. & 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum in hoc ſacramento quantitas dimenſiua panis uel uini ſit aliorum accidentium ſubiectum.

Ferr. 4. cont. c. 62. 64. Sot. 4. ſ. d. 6. q. 2. ar. 2.
Ca. 4. d. 12. q. 1. con. 1. & 2. d. 3. Scot. 4 d. 12. q. 2.

per. 9. 456 4. di. 12. q. 1. ar. 1. q. 3. Et 4. ca. c. 62. & c. 64 Et 1. corin. 11. lec. 5. fi.

AD SECVNDVM ſic proceditur, Vr̃ q in hoc ſacro quantitas dimenſiua panis uel uini, non ſit aliorũ[h] accidẽtiũ ſubiectũ. Subiectũ. n. accidentis non eſt accidens: nulla. n. forma põt eſſe ſubiecta, cũ ſubiici ptineat ad ꝓprietatẽ materiæ: ſd quãtitas dimẽſiua eſt quoddã accidẽs. ergo quãtitas dimenſiua nõ põt eſſe ſubiectũ aliorũ accidentium.

B

¶2 Præt. Sicut quantitas indiuiduaꝛ ex ſubſtantia, [h]ita ét, & alia accidẽtia. ſi ergo quãtitas dimenſiua panis, aut uini remanet indiuiduata, ſm eſſe prius habitũ, in quo conſeruaꝛ, pari rõne, & alia accidẽtia remanẽt indiuiduata ſm eſſe qđ prius habebãt in ſubſtãtia nõ ergo ſunt in quãtitate dimẽſiua ſicut in ſubiecto, cum omne accidens indiuiduetur per ſuum ſubiectum

¶3 Præ. inter alia accidentia panis, & uini, q̃ remanent, deprehenduntur ét ſenſu rarũ, & dẽſum, q̃ nõ põt eſſe in quantitate dimenſiua, prẽter materiã exiſtẽte: quia rarũ eſt qđ hẽt parũ de materia ſub magnis dimẽſionibus: denſũ ãt qđ hẽt multũ de materia ſub paruis dimẽſionibus, vt dr 4. Phy. † nõ ergo vr̃ q quãtitas dimẽſiua poſſit eſſe ſubiectũ accidentiũ, quæ remanent in hoc ſacramento.

C

Li. 4. text. 84. to. 2.

¶4 Præ. Quantitas a ſubiecto ſeparata, vr̃ eſſe quãtitas mathematica, quæ non eſt ſubiectũ qualitatũ ſenſibiliũ. hcũ ergo accidentia, quæ remanent in hoc ſacro, ſint ſenſibilia, vr̃ q non poſſint eſſe in hoc ſacro, ſicut in ſubiecto in quantitate dimẽſiua panis, & uini remanente poſt conſecrationem.

D

SED CONTRA eſt, q qualitates nõ ſunt diuiſibiles niſi per accidens. ſ. rõne ſubiecti: diuiduntur ét qualitates remanentes in hoc ſacramento per diuiſionem quantitatis dimenſiuæ, ſicut patet ad ſenſum. ergo quantitas dimenſiua eſt ſubiectum accidentium, quæ remanent in hoc ſacramento.

conc. m.

RESP. Dcdm, q m neceſſe eſt dicere accidentia alia, quę remanẽt in hoc ſacro[j], eſſe ſicut in ſubiecto, in quantitate dimenſiua panis, uel uini, remanente.* Primo quidẽ p hoc, q ad ſenſum apparet aliq d quãtũ eſſe ibi coloratum, & aliis accidentibus affectũ: nec in talibus ſenſus decipit. Scdo, qa prima diſpoſitio materię eſt quantitas dimenſiua, vñ, & Plato poſuit primas differẽtias materię, magnũ, & paruũ: & qa primũ ſubiectũ eſt materia, cõſequens eſt q oĩa alia accidentia referanꝛ ad ſubiectũ mediante quantitate dimenſiua, ſicut, & primũ ſubiectũ coloris dr eſſe ſuperficies, rõne cuius quidã poſuerũt dimẽſiones eſſe ſubſtantias corporum, vt dr in 1. metaphyſ. † & qa ſubtracto ſubiecto, remanent accidentia ſm eſſe, quod prius habebant, conſequens eſt quòd omnia accidentia remaneant fundata ſuper quantitatẽ dimenſiuam.

E

Apud Ari. li. 1. meta. tex. 6. & 7.

Li. 1. tex. 19 & ſeq. t. 3.

Tertio, quia cum ſubiectum ſit principium indiuiduationis accidentium, oportet id, quod ponit aliquorum accidentium ſubiectũ, eſſe aliquo modo indiuiduationis principium: eſt. n. dẽ ratione indiuidui, quòd non poſſit in pluribus eſſe: quod quidem contingit dupliciter: uno modo, quia nõ eſt natum eſſe in aliquo: & hoc modo formæ immateriales ſeparatę, per ſe ſubſiſtentes, ſunt etiã p ſeipſas indiuiduæ. Alio modo ex eo, q forma ſubſtantialis, uel accidẽtalis, eſt qdem nata in aliquo eſſe, nõ tñ in pluribus: ſicut hæc albedo, quæ eſt in hoc corpore. Quantum igitur ad primũ, materia eſt indiuiduationis principiũ oibus formis inhærentibus: quia cum huiuſmodi formæ quantũ eſt de ſe, ſint natæ in aliquo eſſe, ſicut in ſubiecto, ex quo aliqua earum recipitur in materia, quæ non eſt in alio, iam nec forma ipſa ſic exiſtens põt in alio eſſe. Quantum aũt ad ſm, dicendum eſt, q in diuiduationis principium eſt quantitas dimenſiua: ex hoc enim aliquid eſt natum eſſe in uno ſolo q illud eſt in ſe indiuiſum, & diuiſum ab omnibus aliis: diuiſio autem accidit ſubſtantiæ ratione quantitatis, ut dicitur in 1 phyſi, † & ideo ipſa quãtitas dimenſiua eſt quoddã indiuiduationis principiũ huiuſmodi formis, inquantũ. ſ diuerſæ formæ numero ſunt in diuerſis partibus materiæ. ñ & ipſa quantitas dimenſiua ſm ſe habet quandã indiuiduationẽ, ita q̃ poſſumus imaginari plures lineas * ſeparatas eiuſdem, ſpeciei, differentes poſitione, quę cadit in ratione huius quantitatis: cõuenit. n. dimenſioni, q ſit quantitas poſitionẽ habens: & õ potius quantitas dimenſiua põt eſſe ſubiectum aliorum accidentium quam econuerſo.

Li. 4. text. 20.

Alias non habetur ly ſeparatæ.

AD PRIMVM ergo dicendum, q accidens per ſe non poteſt eſſe ſubiectum alterius accidentis: qa per ſe non eſt. Secundum uero q eſt in alio unum accidens dicitur eſſe ſubiectum alterius, inquãtũ unum accidens recipitur in ſubiecto, alio mediante, ſicut ſuperficies dicitur eſſe ſubiectum coloris vnde quando accidenti datur diuinitus ut p ſe ſit, põt ét per ſe alterius accidentis ſubiectum eſſe.

AD II dcdm, q alia accidentia, ét ſm q erant in ſubſtantia panis, indiuiduabantur mediante quantitate dimenſiua, ſicut dictũ eſt.* & iõ potius quantitas dimenſiua eſt ſubiectum aliorum accidentium remanẽtium in hoc ſacro, q̃ econuerſo

In cor. arti.

AD III dcdm, q rarum, & denſum, ſunt quædã qualitates conſequentes corpora ex hoc, q habẽt multum, vel parum de materia ſub dimẽſionibus ſicut ét oĩa alia accidentia conſequuntur ex principiis ſubſtantiæ: & iõ ſicut ſubtracta ſubſtantia, diuina uirtute conſeruantur alia accidẽtia, ita ſubtracta materia, diuina uirtute conſeruanꝛ qualitates materiam conſequentes, ſicut rarum & dẽſum.

AD IIII dcdm, quòd quantitas mathematica nõ abſtrahit à materia intelligibili, ſed a materia ſenſibili, ut dicitur 7. metaph. † dicitur autem materia ſenſibilis ex hoc, q ſubiicitur ſenſibilibus qualitatibus: & ideo manifeſtum eſt. quòd quantitas dimenſiua, quæ remanet in hoc ſacramento ſine ſubiecto, non eſt quantitas mathematica.

Li. 7. c. 51. tex. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ARTICVLVS III.

Vtrum species quæ remanent in hoc sacramento possint immutare aliquid extrinsecum.

Scot.4.d.12.q.3.& 4. *Ricca.4.d.12.q.1.a.2.*
Sot.4.d.x.q.2.a.3. *Vallud.4.d.xii.q.4.*
Cap.4.d.12.q.1.cor.2.

porr.o. 457

4.di.12.q.1.ar.2.q.1.& 2.

ADTERTIVM sic procedit. Vī q̄ species, quæ remanent in hoc sacramento, non possunt immutare aliquid extrinsecum. Probatur. n 7. physico. q̄ formæ, quę sunt in materia, fiunt à formis, quæ sunt in materia, non autem à formis, q̄ sunt sine materia, eo q̄ simile agit sibi simile: sed species sacramentales sunt species sine materia: qa remanẽt sine subiecto ut exdictis patet. † nõ ergo pñt immutare materiã exteriorẽ, iducẽdo aliquã formã. G

Ar.1.huius quæst.

¶ 2 Præt. Cessante actione principalis agentis, necesse est, q̄ cesset actio instrumenti: sicut quiescẽte fabro, non mouetur martellus: sed omnes formæ accidentales agunt instrumẽtaliter in uirtute formæ substantialis tamquã principalis agentis. cum ergo in hoc sacramento non remaneat forma substantialis panis, & uini, sicut supra habitũ est, * vī q̄ formæ accidentales remanentes, agere nõ possint ad immutationem exterioris materię.

q.75.ar.2. & 6.

¶ 3 Præt. Nihil [h] agit ultra suã speciẽ, qa effectus nõ põt esse potior causa: sed spẽs sacrales oẽs sunt accidentia. nõ ergo possunt exteriorem materiam immutare, ad minus ad formam substantialem. H

SED CONTRA est, q̄ si non possent immutare exteriora corpora, non possent sentiri: sentitur. n. aliquid per hoc, quòd immutatur sensus à sensibili, vt dicitur. 2. de anima. *

Lib.2.text. 5 1.74.121. tom.2.

RESP. Dcdm, q̄ quia unũquodque agit, inquã tũ est ens actu, consequẽs est, q̄ vnũquodq; sicut se habet ad esse, ita se habeat ad agere; qa igit fm prædicta, * speciebus sacramentalibus datũ est diuina virtute, ut remaneant in suo esse qđ habebãt substantia panis, & uini existente, consequens est quòd etiam remaneant in suo agere: & iõ omnem actionẽ, quã poterãt agere, substantia panis, & uini existente, possunt [d] ẽt agere substantia panis, & uini transeunte in corpus, & sanguinẽ Chri: unde nõ est dubiũ, q̄ pñt immutare exteriora corpora.

Ar.1.huius quæ.ad 3. concl.m. I

D.65

AD PRIMVM ergo dcdm, q̄ spẽs sacrales, licet sint formæ sine materia existentes retinẽt tũ idẽ esse, quod habebant prius in materia: & ideo fm suũ esse assimilant formis, quę sunt in materia.

AD II dcdm, quod ita actio formę accidẽtalis dependet ab actione formæ substãtialis, sicut esse accidẽtis dependet ab esse substãtiæ, & ideo sicut diuina uirtute dat speciebus sacralibus, ut possint esse sine substantia, ita datur eis ut possint agere sine forma substantiali uirtute dei, a quo sicut a primo agente dependet omnis actio formæ, & substantialis, & accidentalis. K

AD III dcdm, quod immutatio, quæ est ad formã substantialem, non fit à forma substantiali immediate, sed mediantibus qualitatibus actiuis, & passiuis, quę aguntin uirtute formæ substantialis: hæc aũt uirtus instrumentalis conseruatur in speciebus sacramentalibus diuina uirtute, sicut, & prius erat: & ideo possunt agere ad formã substãtialem diminutam. L

tialem instrumentaliter, per quem modum aliqd potest agere ultra suam speciẽ, [d] non quasi uirtute propria, sed uirtute principalis agentis. D.92.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum species sacramentales possint corrumpi.

SVP. QV. LXXVII. ART. IIII.

porr.o 458

Al.ma.4.d.12.ar.10. *Ferr.4.cont.c.66.* *Sot.4.d.12.q.4 & 5.* *Ric.4.d.12.q.2.a.2.* *Sot.4.d.x.q.2 ar.4.* *C.4.d.12.q.1.co.3.*

Infra at.5 cor. Et 4.d.12.q.1. ar.2.q.2. Et q.66ta c.66a.

ADQVARTVM sic procedit. Vī q̄ species sacramentales corrũpi nõ possint. [h] Corruptio. n. accidit p separationem formæ a materia: sed materia panis nõ remanet in hoc sacro sicut ex supradictis patet. † ergo hmõi spẽs nõ pñt corrũpi. G

¶ 2 Præt. Nulla forma corrũpitur nisi p accidẽs. [h] corrupto subiecto: uñ formæ per se subsistẽtes, incorruptibiles sunt, sicut patet ī substãtiis spũalibus sed spẽs sacrales sũt formę sine subiecto. ergo corrũpi nõ pñt.

†.q.75.ar 3.& 6.

¶ 3 Præt. Si corrumpunt, aut hoc erit naturaliter, [n] aut miraculose, sed non naturaliter, qa non est ibi assignare aliquod corruptionis subiectũ, quod maneat corruptione terminata: similiter ẽt nec miraculose qa miracula, q̄ sunt ī hoc sacro fiunt uirtute cõsecrationis, p q̄ spẽs sacrales cõseruãt, nõ est aũt idẽ cã conseruationis, & corruptionis ergo nullo mõ spẽs sacrales corrũpi possunt. H

SED CONTRA est, q̄ sẽpe de prehenditur, hostias cõsecratas putrefieri, & corrumpi.

RESP. Dcdm, q̄ corruptio est motus ex ẽe in nõ ẽ: dictũ ẽ ãt supra, * q̄ spẽs sacrales retinẽt idẽ esse q̄ prius habebãt, substãtia panis, & uini existẽte & iõ [m] sicut eẽ horũ accidẽtiũ poterat corrũpi substãtia panis, & uini existẽte, ita ẽt põt corrũpi, illa substãtia absõlute: [n] poterãt aũt hmõi accidẽtia primo corrũpi dupliciter: [m] uno mõ p se, alio mõ per accidens. [e] Per se qdẽ, sicut per alterationẽ qualitatũ, & augmẽtũ, uel diminutionẽ quantitatis: nõ qdẽ per modũ augmẽti, uel diminutionis, q̄ ĩuenĩt in solis corporibus ãatis, qualia nõ sũt substantia panis, & uini, sed per additionẽ uel diuisionẽ. nã sicut dr 3. Met. per diuisionẽ una dimẽsio corrũpit, & fiunt duæ, per additionẽ aũt ecõuerso ex duabus fit una: & per hũc modũ manifeste pñt corrũpi hmõi accidẽtia post cõsecrationẽ: qa & ipsa quantitas dimẽsiua remanens, põt diuisionẽ & additionẽ recipere, cũ sit subiectũ qualitatũ sẽsibiliũ, sicut dictũ est, * põt ẽt esse subiectum alterationis earum, puta si alterẽt color, aut sapor panis, aut vini. Alio mõ, poterant corrumpi per accidẽs, per corruptionẽ subiecti: & hoc mõ pñt corrumpi

concl.m *pars concl.* *Ar.præced.* *Ar.2.huius quæstb*

rũpi ẽt post consecrationẽ. q̄ uis n. subiectũ nõ remaneat, remanẽt tñ esse quod habebant hmõi accidentia in subiecto, qđ quidẽ est proprię, & conforme subiecto. & iõ hmõi põt corrũpi a contrario agente, sicut corrũpebat substantia panis, uel uini, q̄ ẽt non corrumpebat nisi præcedente alteratione circa accidentia. [p] Distinguendũ tñ est inter vtramq; prædictarũ corruptionũ: q̄ cũ corpus Chri, & sanguis succedant in hoc sacro substãtiæ panis & uini, si fiat talis immutatio ex parte accidentiũ, q̄ nõ sufficisset ad corruptionẽ panis, & uini, p p talẽ immutationẽ non definit corpus, & sanguis Chri esse sub hoc sacro, siue fiat immutatio ex parte qualitatis, puta cũ modicũ immutat color, aut sapor panis, uel uini, siue ex parte quantitatis: sicut cũ diuidit ẽ panis, aut vinũ in tales partes, q̄ adhuc in eis possit saluari natura panis, aut vini. Si uero fiat tanta immutatio, q̄ fuisset corrupta substantia panis, aut vini, nõ remanẽt corpus, & sanguis Chri sub hoc sacro: & hoc siue ex parte qualitatũ, sicut cũ ita immutat color, & sapor, & c alię qualitates panis, & uini, q̄ nullo mõ possent cõpati nam panis aut vini: siue ẽt ex parte quãtitatis, puta si puluerizẽt panis, uel uinũ in tã minutas partes diuidat, vt iã ñ remaneat spẽs panis, vl vini. B

In cor. ar. te: sicut accidit in hoc sacro, ut ex dictis patet. †

AD PRIMVM go dcdm, q̄ ad corruptionẽ per se pertinet, q̄ auferat esse rei, vñ in quantũ esse alicuius formę est in materia, cõsequẽs est, q̄ per corruptionẽ separet forma a materia: si uero hmõi esse nõ esset in materia, simile tñ est, q̄ est in materia, posset p corruptionẽ auferri ẽt materia nõ existente. C

AD II dicendum, quòd species sacramentales licet sint formæ non in materia: habent tamen esse quod prius in materia habebant. D

D.23. D.27.

AD III dcdm, q̄ corruptio illarũ specierũ [d] nõ est miraculosa, sed [d] nãlis: p̄supponit tñ miraculũ quod est factũ in consecratione, s. q̄ illæ species sacramẽtales retinẽat esse sine subiecto, quod prius habebant in subiecto: sicut, & cæcus miraculose illuminatus, naturaliter videt.

SVP. QV. LXXVII. ART. V.

porr.o. 459

Inf. art.8. ad 2. Et 4.d.12.q.1. art.2. q.4. Et 4. contra c. 66. Et quol.9. ar.5.ad 3. Et 1. cor. 11.le.4.fi.

Ferr.4.cont.c.66. *Sot.4.d.10.q.2.ar.5.* *Scot.4.d.12.q.6.* *Cap.4.d.12.q.1.con.3*

ARTICVLVS V.

Vtrum ex speciebus sacramentalibus aliquid possit generari. E

ADQVINTVM sic procedit. Vī q̄ ex spẽbus sacralib. nihil possit generari. Quod n. generat, ex aliqua [h] materia generat: ex nihilo. n. nihil generatur, q̄uis ex nihilo fiat aliqd per creationẽ: sed spẽbus sacralibus non subest aliqua materia nisi corporis Chri, quod est incorruptibile. ergo vī q̄ ex speciebus sacramentalibus nihil possit generari.

¶ 2 Præt. Ea, [h] q̄ non sunt vnius generis, nõ possunt ex se nuicẽ fieri: non. n. ex albedine fit linea: sed accidẽs, & subliãtia differunt genere. cũ ergo species sacramentales sint accidentia, videtur q̄ ex eis non possit aliqua substantia generari.

¶ 3 Præ. Si ex eis generẽt aliqua substãtia corporea, illa substãtia nõ erit si ẽ accidente. si ergo ex spẽbus sacralibus generetur aliqua substãtia corporea, oportet, q̄ ex accidẽte generẽt substantia, & accidẽs, duo s. ex vno, q̄d est [h] impossibile. ergo impossibile est, q̄ ex speciebus sacramentalibus aliqua substãtia corporea generetur.

SED CONTRA est, q̄ ad sensum videri põt ex spẽbus sacralibus aliqd gñari, s. el cineres, si cõburant, vel vermes, si putrefiãt, vel puluis res, si cõterantur.

RESP. Dcdm, q̄ cũ corruptio vnius sit generatio alterius, vt dr in 1. de generatione, [m] ne cesse est q̄ ex speciebus sacralibus aliqd generẽt, cũ corrumpant, [n] vt dictũ est. † non. n. fit corrũpunt, ut oino dispereãt, quasi in nihilũ redigantur, sed manifeste aliquid sensibile eis succedit: qũ o aũt ex eis aliquid generari possit, difficile est videre. manifestũ est n. q̄ ex corpore, & sãguine Christi, q̄ ibi veraciter sunt, nõ generat aliquid, cũ sint incorruptibilia: si aũt substãtia panis, aut uini remaneret in hoc sacro, uel eorũ materia, facile ẽt assignare, q̄ ex eis generat illud sensibile, qđ succedit. ut quidã posuerũt sed hoc est falsum, ut s. habitũ est. † & iõ quidã dixerũt, q̄ ea, q̄ generant, non fiunt ex speciebus sacralibus, sed ex aere circunstante: quod quidẽ multipliciter apparet esse impossibile. Primo, quia ex eo generat aliqd, quod prius alteratũ, & corruptũ apparet: nulla aũt alteratio, uel corruptio prius apparuit in aere circunstante: sed ex eo uermes, uel cineres nõ generant. Secundo, qa natura aeris non est talis q̄ ex eo per tales alterationes talia generentur. Tertio, qa põt contingere in magna quãtitate hostias cõsecratas cõburi, uel putrefieri: nec esset possibile tñ de corpore terreno ex aere gñari, nisi magna, & valde sensibili inspissatione aeris facta. Quarto, qa

Lib.2.text. 17.to.2. *concl.m* *2ar. præc.*

q.75.ar.4. & 2.

sit corruptio alterius, & econtra. Vltra aũt rationem allatam ab Auctore, in promptu est alia ratio, ſ. quia idem debet esse patiens, & quod passum est in generatione substantiali: nam eadem materia est, quæ dispontur ad formam ignis, & quæ recipit illam. Sed ſm alias opiniones non est idem quod patitur, & quod passum est nam patitur ſpecies sacrales, & passum deforis venit per creationẽ, vel reparationẽ. Secundum hanc autem viam idem est patiens, & quod passum est: nã patiẽs est dimenſio, ut nice materia, & quod passum est, est ipſamet dimenſio iam uera materia.

¶ Ad rationem autẽ pro altera opinione dicendum est, q̃ ſm iſtam viam minus ponitur de nouitate, immo ponitur resilima miraculo tranſubſtantiationis qm̃ antiquus dimenſionis uicemateriæ in ueram materiam facillimus est, utpote de uno proportionali in aliud, & ut dictũ est, non est opus nouum, ſuppoſita tranſubſtantiatione panis in corpus Chriſti. Præualet autem noſtra hæc opinio ex alio capite in litera allato: quia ſ. nihil ponitur, quod ex ui primi miraculi non fiat, & hoc poſſimũ erat cõſiderandum. Nec fallaris in refutatione aliarum opinionum, dum in corpore huius art. legis multa aſſerta impoſſibilia, quę ſm̃ Auctoris doctrinam poſſunt per diuinã oſpotentiam fieri: oportet ſiquidem memorem eſſe conſuetudinis Auctoris: conſueuit ſiquidẽ in quolibet genere loqui, & iudicare, & aſſerere tm̃ ordinẽ illius generis. Et p̃pea cum tractetur hic de ſacris, poſſibile, uel impoſſibile cenſet, & aſſerit ſm ordinem ſacralem, ut ét ſuperius diximus, ſm̃ quem ordinem dr̃. q̃ annihilatum nõ põt redire & ſimiliter, q̃ corpus Chri non põt conuerti in ſubſtantiam panis, & uini; non iis ergo ſolicitus, ut reſpondeas obijcientibus Auctori, q̃ contradicat ſibi, aut q̃ abbreuiet diuinã oſpotentiam, tam̃ deficientẽ in potentia conuertiua corporis Chriſti in panem: dicunt. n. Auctor ſuperius poſſe Deum conuertere quodcumq; ens creatum in quodcumq; aliud creatũ, propter communionem in entitate creata &c.

¶ Circa prædicta ſupereſt adhuc dubium a Scoto tractatum circa rarefactionem ſpecierum ſacralium, an. ſ. noua illa quantitas, ſeu quantitatis particula, quæ per rarefactionem fit, ut naturaliter a naturali agente apparet. n. hoc impoſsibile: cum, ex parte actionis: quia nulla actio naturalis agentis est ſine ſubiecto: hmõi aũt actio, qua fit noua quantitas, est ſine ſubiecto: ũ ex parte rei actæ: quia nullum agens naturale producit formã ſine ſubiecto oino: quantitas aũt illa oino caret ſubiecto: ũm, ex parte ordinis: quia tota raritas est per ſe terminus actionis alterationis, habens pro proprio ſubiecto totam quantitatem, ſicut pars partem, ergo tota raritas præſupponit totam quantitatem, ergo illa quantitas est prius naturaliter maior, quàm illa raritas ſit inducta, non est ergo quantitas illa ab agente naturali: tum, ex parte agentis naturalis: quia agens naturale, naturaliter requirit patiens, ut concauſam materialem receptiuam formæ, ſeu actus, qui fit, non est ergo abſq; miraculo nouo, q̃ agens naturale agat ſine materia, aut eam uicemateriata. Et concludit Scotus, oportere dicere, uel quòd quantitas illa non ſit ab agente creato, nel quòd agens creatum poſſit agere ſine paſſo in quod agat: & quoniam hoc ſecundum uidetur deſtruere fundamenta philoſophiæ naturalis, in primum declinat, Mihi autem Auctoris ueſtigia ſectanti utrumque facile euitandum apparet, tenendo quòd huiuſmodi extenſio quantitatis ſic ab agente naturali fit, quemadmodum fieret, ſi conuerſa ſubſtantia ſubeſſet. Vbi scito ex philoſophia peripatetica, quòd non omne, quòd quandoque eſt, & quandoque non eſt, habet ſuum proprium fieri, quædam enim ſunt, & non ſunt abſque eo, quòd generentur, & corrumpantur: quoniam conſequuntur generationem, & corruptionem aliorum, & de eorum numero est noua quantitatis pars, quæ per rarefactionem fit: cum enim unum rarefit, rarefacit generat rarit atem, & nulla alia actione interueniente rarefactas illa fert ſecum materia partes extenſionem magis tatis, & non ſunt quaſi de ſe actiones, qua nouo creatum una producat ta, &c. tatem, & alieta extendat quantitatem, & propterea quanti as noua est abſque hoc, quòd fiat ſecundum ueram philoſophiã. Et ſimili modo ſpecies uini in euchariſtia, ſiã ſole, uel igne rarefiant, extenderetur quantitas conſecutiue a rarefaciente.

¶ Ad primam autem obiectionem in oppoſitum, patere iam poteſt reſponſio, quod nulla est opus actione ſine ſubiecto: quoniam ſola rarefactio ſufficit: rarefactio autem est ſubiectiue in quantitate, in qua est raritas.

¶ Ad ſecundam uero ex eadem radice reſpondetur, quòd licet forma, quæ fit ab agente naturali, fiat in ſubiecto: quod tamen conſequimur ex actione agentis naturalis, eundem poteſt modum eſſendi habere, quem habet ſubiectum, in quod tale agens agit. Et propterea ſi quantitas, quæ rarefactione extenditur est in ſubiecto: noua etiam particula erit in ſubiecto: & ſi militer ſi quantitas, quæ rarefactione extenditur, non est in ſubiecto, ſed est uice ſubiectum, particula quoque noua erit ſine ſubiecto, & uice ſubiectum, quoniam quantitas est patiens in huiuſmodi alteratione: nec intelligas partiẽlam quantitatis nouam eſſe ſine ſubiecto ex nouo miraculo, uel ex hoc, quòd continuatur quantitati præexiſtenti: ſed ex hoc quod educitur de potentia dimenſionis uicemateriæ; ipſa uice materia permanente. Ex uiſiquidem primi miraculi, ſicut datum est quantitati non ſolum ſuſtinere præſentia accidentia, ſed etiam omnia poſſibilia educi de ſubſtantia conuerſa, ipſa manente, ita datum eſſe oportet, ut ſeparata exiſtat quantumcumque extenſa, quanta afficere poſſet conuerſam ſubſtantiam, ſi ſubeſſet, unde ſi ſpecies uini intantum rarefieret, ut uini ſubſtantia tantam extenſionem non ſuſtineret, deſineret ſacrm, & noua ſubſtantia generetur. ¶ Ad tertiam dr̃, q̃ ordo naturæ est multiplex, iuxta multiplex cauſarum genus & propterea licet quantitas ſine noua, ſiue antiqua, ſit ſecundum ordinem cauſæ materialis prior raritate, ut recipiens prius dicitur recepto, ſecundum tamen ordinẽ cauſę tam finalis quàm formalis, quàm agentis raritas est prior: prius. n. intendit rarefaciens raritatem, quàm extenſionem

nem concomitantẽ. Nec est uerum ſimpliciter, & abſolute, q̃ raref actio, ſeu raritas, q̃ fit, præſupponat maiorẽ quantitatem, q̃uis hoc ſit uerum ſm̃ quid, hoc est cum iſta additione ſm̃ ordinẽ cauſæ materialis. nã ſimpliciter, & abſolute loquendo, extẽſio quantitatis præſuppo nit rarefactionẽ, ſicut conſequens id, ad q̃d ſequitur. Et rurſus ſimpliciter, & abſolute, dcm̃ est q̃ raritas, q̃ fit, cum fit, fert ſecũ receptiuũ ſaũ, ſ. maiorem quantitatem, & hoc ſiue rarefactio fiat in meta ſubſtãtia, ſiue in uice ſubſtãtia. ¶ Ad quartã dr̃ falsũ eſſe, q̃ opus ſit nouo miraculo ad hoc, q̃ agens naturaliter agãt in uice ſubiectũ, ſeo materiã: nihil. n. refert ex parte agentis, an ſubſit uerũ ſubiectũ, aut aliq̃d equiualens: q̃n dr̃ eq̃pollentib. eadẽ eſt rõ, & idem est iudiciũ. Et p̃pea cũ dr̃, agens naturale nãliter regere materiã concauſãtem, ſubintelligitur, uel aliquid eq̃pollens. q̃n, ut dictũ est, par est rõ, & iudiciũ de eq̃pollẽtibus. Et hæc de tota hac q̃one dicta ſufficiant.

Art. 4. hu- ius q. & q. 76. ar. 6. ad 3.

*q. 75. ar. 2

¶ 1 Præ. Sicut dr̃ 1. de gñatione, ex eiſdẽ nutrimur, ex q̃b. ſumus, ſpẽs aũt ſacrales ſunt accidentia, ex q̃b. hõ non conſtat: nõ n. accidens est pars ſubſtãtiæ. [b] ergo vr̃, q̃ ſpẽs ſacrales nutrire non poſſint.

¶ 3 Præ Philoſ. 2. de Anima dicit, q̃ alimentũ nutrit, prout est [h] ſubſtantia quædam, auget aũt prout est aliquid quantũ: ſed ſpecies ſacramẽtales nõ ſunt ſubſtantia. ergo non poſſunt nutrire.

SED CONTRA est, q̃ Apoſt. 1. Cor. 11. loquens de hoc ſacro, dicit, alius quidẽ eſurit, alius aũt ebrius est. ubi dicit gl. q̃ notat illos, q̃ poſt celebrationẽ ſacri myſterii, & conſecrationẽ panis, & uini, ſuas oblationes uendicabant, & alius non cõicãtes, ſoli ſumebant, ita ut inde ét inebriarenẽ, quod quidẽ non poſſet contingere, ſi ſacrales ſpẽs non nutrirent. ergo ſpecies ſacramentales nutriunt.

RESP. Dcm̃, q̃ hæc q̃ difficultatẽ non habet, præcedẽti q̃one ſoluta: ex hoc. n. (ut dr̃ 2. de Aia [a]) cibus nutrit, q̃ conuertit in ſubſtantiã nutriti. dicẽtũ est aũt, t̃q̃ ſpẽs ſacrales, p̃ũt conuerti in ſubſtãtiã aliquã, quæ ex eis gñatur. per eandem aũt rõnẽ p̃ũt conuerti in corpus humanũ, per quã p̃ũt conuerti in cineres, uel in uermes, & iõm manifeſtum eſt, q̃ nutriunt. [a] qđ aũt quidam dr̃, q̃ nõ uertiunt, quaſi in corpus humanũ conuertantur, ſed reficiunt & confortant quadã ſenſuum immutatione (ſicut hõ confortat ex odore cibi, & inebriat ex odore uini) ad ſenſum patet eſſe falſum: talis. n. refectio non diu ſufficit homini, cuius corpus p̃p continuam deperditionem reſtauratione indigẽt: & tm̃ hõ diu ſuſtentari poſſet, ſi hoſtias, & uinũ cõſecratũ ſumeret in magna q̃ãtitate. Sed r ét nõ põt ſtare, qđ quidã dr̃, q̃ ſpẽs ſacrales nutriũt, p̃p formã ſubſtãtialẽ panis & uini, q̃ remanet, tũ, q̃a non remanet, ut ſ. [b] habitũ est: tũ quia non est actus formę nutrire, ſed magis materiæ, quę accipit formã nutriti, recedente forma nutrimenti. unde dicit * in 2. de Anima, quòd nutrimentum in principio eſt diſſimile, in fine autem ſimile.

*q. 75. a. 6.

*lib. 2. de aia, tex. 45 tom. 2.

AD PRIMVM ergo dcm̃, q̃ facta conſecratione dupliciter poteſt dici panis in hoc ſacro, uno mõ ipſæ ſpẽs panis, quæ retinent nomen prioris ſubſtãtiæ, ut Greg. * dicit in hom. paſchali; alio mõ p̃t dici panis ipſum corpus Chriſti, qđ est panis myſticus de cęlo deſcendens. Ambr. † ergo cum dicit q̃ iſte panis non tranſit in corpus, accipit panem ſecundo modo: quia. ſ. corpus Chriſti non conuertitur in corpus hominis, ſed reficit mentem eius; non autem loquitur de pane primo modo dicto.

*Refert. cõſec. d. 2. c. ſpecies. †loco cit. in arg.

AD II dicendum, q̃ ſpecies ſacramentales etſi non ſint ea, ex quibus corpus hominis conſtat, tamen in ea conuertuntur, ſicut dictum est. *

*In cor. 3.

AD III dcm̃, q̃ ſpẽs ſacrales, quãuis non ſint ſubſtãtia, hñt tñ uirtutẽ ſubſtãtiæ, ſicut dictũ est. *

*Ibid.

ARTICVLVS VII.

Virum ſpecies ſacramentales frangantur in hoc ſacramẽto.

Alb. Mag. 4. diſt. 13. ar. 1. *Sot. 4. ſ. d. 10. q. 2. ar. 7.*
Ferr. 3. cont. c. 67. *Pallud. 4. d. 12. q. 1. in 2. con. 1.*

ADSEPTIMVM ſic proceditur. Videtur q̃ ſpecies ſacrãmentales non frangantur in hoc ſacramento. dicit. n. Phil. * 4. Meteor. q̃ corpora dicuntur frangibilia propter determinatam diſpoſitionem pororum, [b] quod non poteſt attribui ſacramentalibus ſpeciebus. ergo ſacramentales ſpecies non poſſunt frangi.

*Ferr. 4. d. 10. q. 2. 1. ad 1. & d. 12. q. 1. a. 3. q. 1. & 2. Et 4. c. 6. c. 67. & op. 2. c. 8 Et 1. cor. 11. le. 5

*li. 4. 1 ſũma 3. c. 2. ante med.

¶ 2 Præt. Fractionem ſequitur ſonus, ſed [b] ſpẽs ſacramentales non ſunt ſonabiles, dicit enim Philoſo. † 2. de Anima, q̃ ſonabile eſt corpus durum habens ſuperficiem lenem. ergo ſpecies ſacramentales non franguntur.

†lib. 2. ex tex. 77. & 78. tom. 2.

¶ 3 Præt. Eiuſdem uidetur eſſe, manducari, [b] frangi, & maſticari: ſed uerum corpus Chriſti eſt qđ manducatur, ſecundum illud Ioan. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem. ergo corpus Chriſti eſt, quod frangitur, & maſticatur. unde & in confeſſione Berengarij † dicitur, cõ ſentio ſanctæ Romanę eccleſiæ, & corde, & ore profiteor panem, & uinum, quæ in altari ponuntur, poſt conſecrationem uerum corpus, & ſanguinem Chriſti eſſe, & in ueritate manibus ſacerdotum

†De cõſe. diſt. 2. ca. ego Berengarius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sacerdotũ tractari.frãgi & fidelĩ dẽtib. atteri nõ ergo fractio dẽt attribui sacramentalibus spẽbus.

SED CONTRA est ꝙ fractio fit per diuisionem quãti:sed nullũ quantũ ibi diuidi,nisi spẽs sacrales:qa neque corpus Christi, quod est incorrupti bile,neq, substantia panis,quę non manet, *neq; substantia uini.ergo species sacrales franguntur.

*Alias nõ hĩ ly neq; substantia uini.

RESP.dcm, ꝙ apud antiquos,circa hoc multiplex fuit opinio.quidã.n.dixerũt,ꝙ nõ erat in hoc sacro fractio,ſm rei ueritatẽ, sed solũ ſm aſpectũ intuentium:sed hoc nõ pot stare:qa in hoc sacro ueritatis sensus nõ decipit circa ea,quorũ iudiciũ ad ipsum pertinet,inter quæ est fractio,per quam ex uno fiũt multa: quę quidẽ sunt sensibilia cõia, ut patet in lib. de Anima unde alii dixerũt,ꝙ erat quidẽ ibi uera fractio sine subiecto *existente: sed hoc ẽt sensui contradicit, apparet.n. in hoc sacro aliquid quantũ,prius unũ existens, postea in multa partitũ,qd quidẽ oportet esse subiectũ fractionis.nõ ũt pot dici, ꝙ ipsum corpus Chri uerum frangat primo quidẽ, quia est incorruptibile,& impassibile:secdo,quia est totũ sub qualibet parte (vt supra habitũ est) quod quidẽ est contra rõem eius,qd frangit.vñ relinquit, ꝙ fractio sit sicut in subiecto in quantitate dimensiua panis, sicut & alia accidẽtia.& sicut spẽs sacrales sunt sacrũm corpus Chri ueri,ita fractio hmõi spẽrũ est sacrũ dominicę passionis,q̃ fuit in corpore Chri uero.

*Li.2. tex. 64.& 33.to mo 2.

*alias nõ hĩ ly existente.

*q.76 ar.3 concl. m

AD PRIMVM ergo dcm,ꝙ sicut in spẽb. sacralibus,remanet rarũ,& densum, (vt ſ.dictum est) ita ẽt remanet ibi porositas,& ꝑ pns frãgibilitas.

*ar.2.huius q.ad 3.

AD II dcm,ꝙ densitatẽ seq duritia, &iõ ex quo in specieb.sacralib.remanet dẽsitas.pns est ꝙ remaneat ibi duritia,& ꝑ cõsequens sonabilitas:

AD III dcm,ꝙ illud,quod manducatur in propria spẽ.ipsum & frãpit,& masticat in sua spẽ,corpus aũt Christi nõ manducatur in sua spẽ, sed in spẽ sacrali,vñ & super illud Ioan. 6. Caro nõ prodest quicquã,dicit Aug.* hoc est intelligẽdũ ſm illos,ꝙ carnaliter intelligebãt,carnẽ ꝙppe sic lexerũt,cũo in cadauere cilaniatur, aut in macello uẽdit,& iõ ipsum corpus Chri non frangit,nisi ſm spẽm sacralem,& hoc mõ intelligenda est confessio Berengarii,ut fractio,& attritio dentiũ referat ad spẽm sacralẽ,sub qua uere est corpus Chri.

*Tract.27 in Io. iter princip.& med.to.9.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum aliquis liquor possit uino consecrato commisceri

Porr.o. 462

Ferr.4.cont.c.67. Sot.4.ſ.d.10.q.2.a.10.
Palliud.4.d.12.q.5. Cap.4.d.13.q.1.con.2.

4.d.12.q. 1.a.2.q.6. Et quolib. 10.art.3.

†art.1.huius quæſt.

AD OCTAVVM sic proceditur.Vr ꝙ uino consecrato,nõ possit aliquis liquor misceri.oẽ.n. quod permiscetur alicui,recipit qualitatẽ huius: sed nullus liquor pot recipere qualitatẽ sacralium spẽrum,quia accidentia illa sunt sine subiecto, ut dictũ est.* ergo vr.ꝙ nullus liquor possit permisceri ſpecieb⁹ ſacramentalibus uini:

¶2 Præt. Si aliqs liquor permisceatur illis spẽbus, oportet quòd ex his fiat aliquid unũ, sed nõ pot fieri aliqd unũ,neq; ex liquore(qui est substãtia,) & spẽb. sacralibus,quæ sunt accidẽtia, neq; ex liquore,& sanguine Chri,q rõe suę incorruptibilitatis,neq; additionẽ nec pnę neq; diminutionẽ.ergo nullus liquor pot admisceri uino consecrato.

¶3 Præ. Si aliquis liquor admisceat uino consecrato,uidẽ quòd ẽt ipsum efficiatur consecratum, sicut aqua,quæ admiscetur aquæ benedictæ, efficitur benedicta,sed unum consecratum,est uere sãguis Christi.ergo ẽt liquor pmixtus esset sanguis Chri,& ita aliquid fieret sanguis Christi aliter, q̃ per cõsecrationẽ,qd est inconueniens. non ergo uino consecrato potest aliquis liquor permisceri.

¶4 Præt.Si duorum unum totaliter corrumpatur, non erit mistio,ut dr in 1. de Generatione:sed ad permistionem cuiuscumque liquoris, vr corrũpi species sacralis uini, itaquòd sub ea desinat esse sanguis Christi:tũ,quia magnũ,& paruũ sunt drię quantitatis,& diuersificant ipsam, sicut album, & nigrum colorẽ,tum etiã,quia liquor permistus, cum non habeat obstaculum,uidetur undique diffundi per totũ,& ita desinit ibi esse sanguis Chri, qui non est ibi simul cum alia substantia, nõ ergo aliquis liquor pot permisceri uino consecrato.

*li.1.tex. 34.39.&55 to.2. †a.4. huius q.& q.76. a.6.ad 3. concl.m

SED CONTRA est,quòd ad sensum patet,alium liquorem uino permisceri posse post consecrationem,sicut,& ante.

*ar.1.& 3. huius q.

RESP. Dcm, ꝙ istius quæstionis ueritas manifesta est ex præmissis.* dictũ est.n.supra,quòd spẽs in hoc sacro remanentes,sicut adipiscuntur uirtute consecrationis modũ essendi substantiæ, ita ẽt cõsequuntur modum agendi,& patiẽdi, ut.ſ.agere,& pati possint,quicquid ageret, uel pateretur substantia,si ibi pns existeret.manifestũ est aũt, ꝙ si esset ibi substantia uini, liquor aliquis posset ei permisceri, huius tñ permistionis diuersus esset effectus,& ſm formã liquoris,& ſm quantitatem, si.n.permisceret aliquis liquor in tanta quantitate,ꝙ posset diffundi per totũ uinum,totũ fieret pmistum,qd aũt est cõmistũ ex duobus, neutrũ miscibiliũ est, sed utrũque trãsit in quoddam tertiũ ex his cõpositũ,unde sequeretur,ꝙ uinũ prius existens,non remaneret.sed si liquor permistus esset alterius speciei,puta si permisceret aqua, solueret species uini,& esset liquor alterius spẽi. si autem esset eiusdẽ spẽi liquor adiunctus, puta si uinũ pmisceretur uino,remaneret quidẽ eadẽ spẽs, sed non remaneret idẽ numero uinũ, quod declarat diuersitas accidentiũ : puta si unũ uinũ esset albũ, & aliud rubeum. Si uero liquor adiunctus esset tam paruæ quãtitatis,quòd nõ posset perfundi ꝑ totũ,nõ fieret totũ uinum permistum, sed aliqua pars eius.quæ quidẽ nõ remaneret eadem numero ꝓpter permistionẽ extraneę materię, remaneret tñ eadẽ specie,non solum si paruus liquor permistus esset eiusdem spẽi, sed etiã si esset alterius speciei,quia gutta aquæ multo uino permista, trãsit in speciem uini,ut dr in primo* de Generatione, manifestum est autem ex prædictis,† quòd corpus,& sanguis Christi remanet in hoc sacramẽto, quãdiu illæ spẽs manent eædem numero:cõsecratur.n.hic panis,& hoc unum.unde si m fiat tanta permi-

permistio liquoris cuiuscunq;, ꝙ pertingat ad totum uinũ cõsecratũ,& fiat permistũ,erit aliud numero,&nõ remanebit ibi sanguis Chri:si uero fiat tã parua alicuius liquoris adiunctio,ꝙ non possit diffundi per totum,sed usq; ad aliquam partẽ specierũ,desinet esse sanguis Christi sub illa parte uini consecrati,remanebit tamen sub alia.

D.22.

*In decre. lib.3.ti.41 c.cũ Matthęo.parag. quęstuisti. lo.16.

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ Innocen. III.* dicit in quandã Decret.ꝙ ipsa accidentia uinũ appositum uidentur afficere: quia si aqua fuerit apposita,uini saporem assumit contingit igitur accidentia mutare subiectum,sicut,& subiectum cõtingit accidentia permutare. cedit quippe natura miraculo,& uirtus supra consuetudinem operãt. hoc tñ non est sic intelligendũ, quasi idẽ numero accidẽs,qd priꝰ fuit in uino añ cõsecrationẽ, post modum fiat in uino appositi: sed talis permutatio fit per actionẽ.nam accidentia uini remanẽtia retinent actionem substantiæ ſm prædicta:* & ita immutando afficiunt liquorem appositum.

*In cor.a.

AD II dicẽdum, ꝙ liquor appositus uino cõsecrato, nullo modo miscetur substantiæ sanguinis Christi:miscetur tñ speciebus sacralibus: ita tñ ꝙ permistione facta,corrumpũtur prędictæ species, vel in toto,uel in parte,ſm modum, quo supra dictũ est,*ꝙ ex speciebus illis pot aliquid generari. & si quidem corrumpãtur in toto, nulla iã remanet qõ:quia iam totum erit uniforme. si aũt cõ rumpantur in parte, erit quidem una dimensio secundum continuitatem quantitatis,non tamẽ una secundum modum essendi:quia una pars eius erit sine subiecto,alia erit in subiecto: si cut si aliquod corpus constituatur ex duobus metallis,erit unũ corpus secundum rationem quantitatis, non tñ unum secundum speciem naturæ.

*Ibidem.

AD III dicendum, ꝙ sicut Innocent. III. dicit in decretali prædicta,* si post cõsecrationẽ calicis aliud uinum mittatur in calicem, illud quidẽ nõ transit in sanguinem,neque sanguini commiscet: sed accidentibus prioris uini cõmistũ, corpori qd sub eis latet,undique circunfunditur,nõ madidãs circunfusum quod quidem intelligendum est qñ nõ fit tanta permissio liquoris extranei, ꝙ sãguis Chri desinat esse sub toto:tunc.n.dr undique circũfundi,nõ quia tangat sanguinem Chri ſm eius proprias dimensiones,sed secundum dimensiones sacrales, sub quibus cõtinet:nec est simile de aqua benedicta: quia illa bñdictio nullã immutationẽ facit circa substãtiã aq̃,sicut facit cõsecratio uini.

*loco citato in solu. arg. primi

*In arg.

AD IIII dcm,ꝙ quidam posuerunt,ꝙ quantumcũque parua fiat extranei liquoris permistio substantia sanguinis Chri desinit esse sub toto, & hoc rõne inducta,*quæ tamen non cogit: qa magnũ,& paruũ diuersificant quantitatem dimensiuã,nõ quãtũ ad eius essentiã,sed quantum ad determinationẽ mensuræ.Sicr ẽt liquor appositus, adeo pot esse paruus,ꝙ sua paruitate impedit,ne diffundat per totũ,& nõ solis dimẽsionib. q̃ licet sint sine subiecto, tñ obstãt alteri liquori,sicut & substãtia,si sibi adesset,ſm ea,quæ præmissa sunt.

De forma sacramenti eucharistiæ,in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de forma huius sacri. Et circa hoc quæruntur sex.

¶Primo, Quæ sit forma huius sacramenti.

¶Secundo, Vtrum sit cõueniẽs forma consecrationis panis.

¶Tertio,Vtrũ sit cõueniẽs forma cõsecrationis sanguinis.

¶Quarto, De uirtute utriusq; formæ.

¶Quinto, De ueritate locutionis.

¶Sexto, De cõparatione unius formę ad aliam.

ARTICVLVS I.

Vtrum hæc sit forma huius sacramẽti,hoc est corpus meum,& hic est calix sanguinis mei.

Porr.o. 463 4.d.8.q.2 ar. 2. & 3.

AD PRIMVM sic ꝓcedit.Vr ꝙ hæc non sit forma huius sacri,hoc est corpus meum &, hic est calix sanguinis mei. Illa.n. uerba uñr pertinere ad formã huius sacri,quibus Chs corpus suũ,& sanguinem consecrauit: sed Chs ante benedixit panẽ acceptum, & postea dixit,Accipite,& comedite,hoc est corpus meũ(ut habet Matthæi 26)& similiter fecit de calice,ergo prędicta uerba non sunt forma huius sacramenti.

¶2 Præ.Eusebius Emissenus dicit,* inuisibilis sacerdos uisibiles creaturas in suum corpus cõuertit,dicẽs Accipite,& comedite,hoc est corpus meũ. ergo totum hoc uidetur pertinere ad formam huius sacramenti. & eadem ratio est de uerbis pertinentibus ad sanguinem.

*Referatur de consecratura facerdote in ꝓso dist.2.c.q.1 na X ꝑ,ex hoc ipso,ꝙ corpus assacerdos dicit ea in ꝑ sumptura, sona Chri,significant hoc esse corpus Christi. Et cõparãdo hos duos modos proferendi ad inuicem,secundus ꝓponderat primo ꝓp duo:tũ,quia recitatiue uerba tenentur materialiter:tũ, quia recitatiue facerdos, non conficit in persona Christi:sed recitat Christum conficientem. In concilio aũt Florent. sub Eugenio IIII.legimus hæc uerba,sacerdos in ꝑsona Chri, in hoc ipso ꝙ intendit conficere ea cum sufficiat ad exprimendum exuiuerborũ,hoc esse corpus Chri,dicendo in persona Chri,hoc est corpus meũ.Et hac rõne motus est Auctor, ut patet in litera.

†In arg.2 posita.

¶3 Præt.Forma baptismi exprimit ꝑsona ministri & actus eius,cũ dr,Ego te baptizo: sed ī ꝑmissis verbis,nulla fit mẽtio ꝑsona ministri, nec de actu eius,h ergo non est conueniẽs forma sacramenti.

¶4 Præ.hForma sacri sufficit ad ꝑfectionẽ sacri,unde sacrm baptismi q̃nque perfici pot solis uerbis formæ ,platis, oibꝰ aliis ꝑmissis.si ergo prędictа ꝑverba sunt forma huius sacri,vr ꝙ aliqñ possit hoc sacrm perfici his solis uerbis ,platis,& oibus

aliis

aliis prætermisis, quæ in missa dñr. qđ ītñ vr esse falsum: quia vbi verba alia prætermittertur, prædicta verba *acciperentur ex persona sacerdotis proferentis, in cuius corpus, & sanguinem panis & vinum non conuertuntur. non ergo prædicta verba sunt forma huius sacramenti.

*Ibid.

*lib.4.c.4 paulo a prin.to.4.

SED CONTRA est, q̄ Ambr. *dicit in lib. de sacramentis: consecratio fit uerbis, & sermonib. dñi Iesu: nā per reliqua oīa, q̄ dñr, laus deo refert, oratione petit pro populo, pro regibus, pro ceteris. vbi autem sacr̄m conficitur, iam non suis sermonibus sacerdos vtit, sed vtitur sermonibus Christi. ergo sermo Christi hoc conficit sacramentum.

RESP. Dcēm, q̄ hoc sacr̄m ab aliis sacris differt i duobus: primo quidem, quantum ad hoc, q̄ hoc sacr̄m perficitur in consecratione materiæ: alia vero sacra perficiuntur in vsu materiæ consecratæ. Secundo, qa in aliis sacramentis consecratio materiæ consistit solum in quadā benedictione, ex qua mā consecrata accipit instr̄aliter quandam spūalē uirtutem, q̄ per ministrum, qui est instr̄m animatum, pōt ad instr̄a inanimata procedere: sed i hoc sacro consecratio materiæ consistit in quadā miraculosa conuersione substātiæ, q̄ à solo deo perfici pōt: vñ II ministr in hoc sacro p̄ficiendo, non habet alium actum, nisi prolationem verborū: & qa forma dēt esse conueniens rei, iō [m] forma huius sacr̄i differt a formis aliorum sacrorum in duobus [a] primo q̄dem, quia formæ aliorum sacrorū important usū materiæ, puta baptizationem, vel consignationem sed forma huius sacr̄i importat solam consecrationem materiæ, quæ in transubstantiatione cōsistit: puta cum dr̄, hoc est corpus meum, vel, hic est calix sanguinis mei. Secundo, quia formæ aliorū sacrorum proferunt ex persona ministri, siue p modum exercentis actum, sicut cum dr̄, ego te baptizo, vel, ego te confirmo: siue per modum imperantis, sicut in sacro ordinis dr̄, Accipe pōtātem, &c. siue p modum deprecātis, sicut cum in sacro extremæ unctionis dr̄, per istam vnctionem, & nostram intercessionem, &c. sed forma huius sacr̄i profert quasi ex persona ipsius Christi loquentis, vt detur intelligi, q̄ minister in perfectione huius sacramenti nihil agit, nisi quòd profert verba Christi.

concl.m

AD PRIMVM ergo dicēdū, q̄ circa hoc est multiplex opinio: quidā. n. dixerunt, q̄ Christus, qui habebat pōtātem excellētiæ in sacris, absque oī forma verborum hoc sacr̄m perfecit, & postea verba p̄tu K lit, sub quibus alii post modum cōsecrarent: quod

*Id hr̄ in li.4.de sacro altaris mysterio, c.6.circa fin.

vñr sonare verba Inn. III. *dicentis, sane dici pōt, q̄ Christus uirtute diuina confecit, & postea formam expressit, sub qua posteri bñdicerent: sed contra hoc expresse sunt uerba euangelii, in quib. dr̄, q̄ Christus benedixit, quæ quidem benedictio aliquibus uerbis facta est. unde prædicta uerba Inn. sunt opinatiue magis dicta, q̄ determinatiue: quidam autem dixerunt, q̄ benedictio illa facta est q busdam aliis uerbis nobis ignotis, sed nec hoc stare pōt: quia benedictio consecrationis, nunc p̄ficit p recitationē corū, q̄ tunc acta sunt. vñ si tunc per

Fhæc uerba nō est facta cōsecratio, nec mō fieret: et iō alii dixerūt, q̄ illa bñdictio eisdē ēt verbis facta est, quib. mō fit, sed Chr̄s ea bis ꝓtulit. Primo quidē secrete ad cōsecrādū: scđo, manifeste ad instruēdū. sed nec hoc stare pōt: quia sacerdos cōsecrat, profe rens hæc verba, nō vt a Chr̄o in occulta bñdictione dicta, sed ut publice ꝓlata. unde cū nō habeāt uim hmōi verba, nisi ex Chr̄i prolatione, vr̄ q̄ ēt Christus manifeste ea proferēs consecrauerit. & iō alii dixerūt, q̄ euāgelistæ non semper eundem ordinē in recitādo seruauerunt, quo res sunt gestæ, ut patet per Aug.* in lib. de Cōsensu euang. unde intel ligēdū est ordinē rei gestæ, sic exprimi posse, Accipiens panē benedixit, dicens, hoc est corpus meū, & deinde fregit, & dedit discipulis suis, sed idē sensus haberi pōt ēt uerbis euāgelii nō mutatis: nam hoc participiū dicens, concomitantiā quandā importat uerborū prolatorum ad ea, quæ præcedūt: non aūt oportet q̄ hæc concomitantia intelligaī solū respectu vltimi verbi ꝓlati, quasi Christ⁹ tunc ista uerba protulerit, q̄n dedit discipulis suis: sed pōt intelligi concomitantia respectu totius præce dentis, ut sit sensus, dum benediceret, frangeret, & daret discipulis suis, hæc uerba dixit, Accipite, &c.

Circa ordinē euāgelistarū, *lib.2.col lig. ex ca. 30.& 31. & 44.to.4

AD II dcēm, q̄ in his uerbis Accipite, & comedite, intelligit⁹ [n] materiæ cōsecratæ, qui nō est de necessitate huius sac i (ut supra habitum est †) & iō nec hæc uerba sunt de substantia formę: quia tñ ad quādā perfectionem sacri pertinet materię cō secratæ usus, sicut operatio nō est prima, sed secunda perfectio rei, iō per oīa ista uerba exprimit tota perfectio huius sacr̄i: & hoc mō Eusebius intellexit * his uerbis confici sacr̄m, quantum ad primā, & secundam perfectionem ipsius.

†q.74.a.7

*loco cita to in arg.

AD III dicendum, q̄ in sacramento baptismi, minister aliquem actum exercet circa usum materiæ, qui est de essentia sacramenti, quod non est in hoc sacramento, & ideo non est similis ratio.

AD IIII dcēm, q̄ quidā dixerūt, hoc sacr̄m p̄fici nō posse, p̄dictis uerbis ꝓlatis, & aliis ptermissis p̄cipue, q̄ sunt in canone missæ, sed hoc patet esse falsū, tū, ex uerbis Ambr.* supra inductis, tum ēt, quia canō missæ non est idē apud oēs, nec ēm oīa tpa, sed diuersa sunt a diuersis appōsita. vñ dicēdū est, q̄ si sacerdos sola uerba p̄dicta, ꝓferret cū intētione cōficiēdi hoc sacr̄m, perficeret hoc sacr̄m, qa intētio faceret, ut hæc uerba intelligerent quasi ex persona Chr̄i ꝓlata, ēt si uerbis p̄cedentib. hoc nō recitaret, grauiter tñ peccaret sacerdos sic conficiens hoc sacr̄m, utpote ritum ecclesiæ nō seruās, nec est simile de baptismo, quod est sacramētū necessitatis, defectum aūt huius sacramenti pōt supplere spiritualis manducatio, sicut Aug.† dicit.

*In ar. sd contra.

Trac.26.i Io.to.9 †Colligit ēt ex eo quod ex Aug. refertur, de cōsec.d. 4.c. Nulli. porr.

ARTICVLVS II.

Vtrum hæc sit conueniens forma consecrationis panis, hoc est corpus meum.

S.Bon.4.sd.8.q.1.a.1.parte 2. Sc.4.sd.8.q.2.Ricca.4.sd.8.q.3. Dur.4.sd.8.q.2.Bac.4.sd.8.q.3.Sot.4.sd.11.q.1.a.2.C.4.d.8.c.4

464 Sup.q.60. a 8.cor.& q.85.ar.2. cor.& 111. q.83.ar.4 ad 1.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quòd hæc nō sit cōueniēs forma cōsecrationis panis,

& q.84.ar. 1.cor.Et 4. dist.8.q.2. ar.1.q.1.& 2.& arti.4. q.3.Et 11.co rint. 11.le. 5.

nis, hoc est corpus meū: per formā enim sacraméti A debet exprimi sacramēti h effectus: sed effectus, q̄ fit in consecratione panis, est conuersio substantiæ panis in corpus Chr̄i, q̄ magis exprimitur per hoc verbum fit, quàm per hoc verbum est, ergo in forma cōsecrationis deberet dici, hoc fit corpus meū.

¶ 2 Prēt. Ambros. † dicit in lib. de sacr̄is sermo Christi hoc cōficit sacr̄m, qs sermo Christi? hic, quo facta sunt oīa: iussit dñs, & facta sunt cęl, & terra ergo h & forma huius sacri conueniētior esset p verbū imperatiuū, vt diceret, hoc fit corpus meū.

*lib. 4.c.4. nō procul a prin.to. 4.

¶ 3 Prēt. Per subiectū huius locutionis importaī illud, q̄ conuertitur, sicut per p̄dicatū importatur B cōuersionis terminus: sed sicut est determinatum id, in q̄ fit conuersio (non .n. fit cōuersio, nisi in corpus Christi) h ita est determinatū id, q̄ cōuertit: nō .n. conuertit in corpus Christi nisi panis ergo sicut ex parte p̄dicati ponit nomē, ita ex parte subiecti debet poni nomē, ut dicat, hic panis est corpus meū.

¶ 4 Prēt. Sicut id, in quod terminatur conuersio, est determinatæ naturæ (quia est corpus) ita etiam est determinatæ personæ, ergo sicut ad determinandum naturam dicitur corpus, ita ad determinandam p̄sonā deberet dici, hoc est corpus Christi.

¶ 5 Prēt. In verbis formæ non debet poni, [k] aliquid quod non sit de substantia eius, inconuenienter ergo additur in quibusdam libris hæc coniunctio, enim, quæ non est de substantia formæ. C

*q.75.a.7

SED CONTRA est, quòd dominus hac forma in consecrando est vsus, ut patet Matthæi 26.

*art.p̄ced. RESPON. Dicēdū, q̄ hęc est cōueniēs forma cōsecrationis panis: dictū est. n. * q̄ hæc cōsecratio cōsistit in cōuersione substātiæ panis in corp⁹ Christi: oportet aūt formam sacri significare id, q̄ in sacramēto efficit. vnde, & forma cōsecrationis panis dēt significare ipsā cōuersionē panis in corp⁹ Christi, i qua tria cōsiderātur. s. ipsa cōuersio, & terminus à quo, & termin⁹ ad quē. cōuersio aūt pōt cōsiderari dupl̄r. vno mō, vt i fieri: alio mō, ut i facto esse. non aūt debuit signāri cōuersio i hac forma ut i fieri, sd ut i facto esse. Primo, q. dēt qa hæc cōuersio nō ē successiua (ut supra dictū ē †) sed instātanea: ihmōi aūt mutationib⁹ fieri, nō ē nisi factū esse. Scđo, qa ita se habēt formę sacrales ad significādū effectū sacr̄i, sicut se hnt formę artificiales ad repsētādū effectū artis. Forma aūt artificialis, est figura totius vltimi effectus i quē fert itētio artificis: sicut forma artis in mēte ędificatoris, ē forma dom⁹ ædificatæ principal̄r ædificationis aūt p cōsequēs. vñ & in hac forma dēt exprimi cōuersio, ut i facto [d] esse ad q̄ fert intētio & qa ipsa cōuersio exprimit in hac forma, ut in facto esse, necesse est, q̄ extrema cōuersionis significent, ut se habēt in facto esse cōuersionis. tūc aūt terminus ad quē, hēt propriā naturā suę substātiæ: sed terminus à quo, nō manet secūdū suā substantiā, sed solū secūdū accidentia, quibus sensui subiacet, & ad sensum determinari pōt. vnde conuenienter terminus cōuersionis à quo, exprimit per pronomen demōstratiuū relatū ad accidētia sensibilia, q̄ manēt terminus aūt ad quē, exprimit p nomē significās natūrā eius, in q̄ fit cōuersio, q̄ quidē est totū corp⁹ Christi, & nō sola caro eius, vt dictū est. vnde hæc [m] forma ē cōueniētissima, hoc ē corp⁹ meū. n

Q.76.ar.1 ad 2.

AD PRIMVM ergo dicēdum, q̄ fieri nō est vltimus effectus huius consecrationis, sed factū esse, ut dictū est. * & ideo hoc potiꝰ exprimi dēt in forma.

AD II dicēdū, q̄ sermo Dei operatus est in creatione rerum, qui etiam operatur in hac consecratione: aliter tñ, & aliter nam hic operatur effectiue, & sacramentaliter, idest secundū vim significationis, & ideo oportet in hoc sermone significari ultimū effectū cōsecrationis per verbū substantiuū in dicatiui modi, & præsentis temporis, sed in creatione rerū operatus est solū effectiue, quæ quidē efficiētia est p imperiū suæ sapientię, & ideo in creatione rerū exprimit̄ sermo diuinus p uerbū imperatiui modi, scđm illud Gen. 1. Fiat lux, & facta ē lux.

* In corp. arti.

AD III dicendum, q̄ terminus à quo in ipso facto esse conuersionis, non retinet naturam suæ substātiæ, sicut terminus ad quē: & ideo nō est simile.

AD IIII dicēdū, q̄ p hoc ꝓnomē, meū, q̄ includit demōstrationē primæ p̄sonæ (q̄ est p̄sona loqnētis) sufficienter exprimitur persona Christi, ex cuius persona hæc proferuntur, ut dictum est. *

AD V dicendum, q̄ hæc coniunctio, enim, appo nitur in hac forma, secundum cōsuetudinem Romanæ Ecclesiæ, à beato Petro Apostolo deriuatā, & hoc p̄p continuationē ad uerba præcedētia: & ideo nō ē ď forma, sicut nec verba p̄cedētia formā.

*art. p̄ced. & art.1.

ARTICVLVS III.

Vtrum hæc sit conueniens forma consecrationis vini, hic est calix sanguinis mei, &c.

S.Bon.4.sd.8.q.1.a.1.par.2. Ricca.4.sd.8.q.3. Basco.4.sd.8.q.3. Cap.4.d.8.q.1.con.6. Scot.4.sd.8.q.2. Duran.4.sd.8.q.2. Sot.4.5.d.11.q.1.a.3.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur q̄ hæc non sit cōueniēs forma consecrationis vini, hic est calix sanguinis mei, noui & æterni testamēti, mysteriū fidei, q̄ p uobis, & p multis effundet̄ in remissionē peccatorū. sicut. n panis cōuertit̄ in corpus Christi ex vi cōsecrationis, ita, & vinū in sanguinē Christi, sicut ex p̄dictis patet. † sed in forma cōsecrationis panis, ponit̄ in recto corpus Christi, nec aliq̄d aliud addit̄. in [b] incōueniēter ergo in hac forma ponit̄ sanguis Christi in obliquo, & additur calix in recto, cū dicitur, hic est calix sanguinis mei.

4.dist.8.q 1.ar.2.q.1 & 3. Et 1. cor.11.lec 6.

Q.76.arti 1.& 2

¶ 2 Prēt. Non sunt maioris efficaciæ verba, q̄ p ferunt in cōsecratione panis, q̄ ea, q̄ p ferunt in cōsecratione vini, cum utraque sint verba Christi: sed statim dicto, hoc est corpus meū, est perfecta cōsecratio panis, ergo statim cū dictū est, hic est calix sanguinis mei, est perfecta cōsecratio sanguinis, & h ita ea, q̄ sequunt̄, nō videnť ee ď substātia formæ, p̄sertim cū p̄tineāt ad ꝓprietates huius sacramēti.

¶ 3 Prēt. Testamentum nouum pertinere videt ad internam [b] inspirationem, ut patet ex hoc, quòd Apostolus ad Heb. 8. introducit verba, quę habentur Hiere. 31. Consumabo super domum Israel testamen-

flamentũ nouũ,dãdo leges meas in mentib. eorũ F
sacr̃m aũt exterius uisibiliter agitur.inconuenien
ter ergo in forma sacri dicitur,noui testamenti.

¶4Præt. Nouũ dr̃ aliquid ex eo,ꝙ est prope prin
cipium sui esse: æternum autem non habet princi
pium sui esse.ergo [b]inconuenienter dicitur,noui,
& æterni:quia uidetur contradictionẽ implicare.

¶5 Præ. Occasiones[b]erroris sunt hoibus subtrahẽ
dæ,s̃m illud Isa.57. Auferte offendicula de uia po
puli mei:sed quidã errauerunt,æstimãtes mystice
solũ esse corpus,& sãguinẽ Chr̃i in hoc sacro.ergo
in hac forma incõuenienter ponit mysteriũ fidei.
q.73.ar.2. ad 3. ¶6Præt.Supra dictũ est,*ꝙ sicut baptismus est sa- G
cr̃m fidei,ita eucharistia est sacr̃m charitatis.ergo
in hac forma magis dẽt poni charitas,quàm fides.

¶7 Præt.Totũ hoc sacr̃m,& quãtũ [h] ad corpus, &
quãtũ ad sanguinẽ,est memoriale dominicæ pasio
nis,s̃m illud 1.Cor.11.Quotiescumque manduca
bitis panẽ hunc,& calicẽ bibetis,mortẽ dñi annun
tiabitis.non ergo magis debuit in forma consecra
tionis sanguinis fieri mentio de passione Christi,
& eius fructu,q̃ in forma cõsecrationis corporis,
præsertim cum Luc.22.dominus dixerit, hoc est
corpus meum,quod pro uobis tradetur.

Q.48.&49 art.2. ¶8Præt.Passio Christi(vt supra habitũ est†) ad suf H
ficiẽtiã profuit oĩbus, quãtũ uero ad efficientiã ꝑ-
fuit multis.debuit ergo dici,ꝙ effundet pro oĩbus,
aut pro multis,[h]sine hoc ꝙ adderetur, pro uobis.

¶9 Præt.Verba quib. hoc sacr̃m conficitur,efficaciã
habent ex institutione Christi,sed[h]nullus euange
lista recitat Christum hæc omnia uerba dixisse.[h]er
go hæc nõ est cõueniẽs forma cõsecrationis uini.

SED CONTRA est,ꝙ ecclesia ab apostolis instru-
De celebr. missarũ c. Matthęui. cta,*utitur hac forma in consecratione uini.

RESP. Dcd̃m,ꝙ circa hanc formã est duplex o-
pinio: q̃dã.n.dixerunt,ꝙ de substantia formæ hu
ius est hoc solũ,qd̃ dr̃,hic est calix sanguinis mei, I
non aũt ea,quæ sequuntur:sed hoc vr̃ incõueniẽs:
quia ea,quæ sequunt̃,sunt q̃dã determinationes
prædicati,i.sanguinis Christi:unde pertinẽt ad in-
*alias non habetur ly eadem. tegritatem *eiusdem locutionis. Et ꝓp hoc (sicut
alij melius dñt)oĩa sequentia sunt de substãtia for
mę usq; ad hoc qd̃ postea sequit: hoc quotiescũq;
feceritis,quod pertinet ad usum huius sacr̃i, unde
non est de substãtia formæ. & inde est,ꝙ sacerdos
eodẽ ritu,& modo,s.tenendo calicem in manibus,
oĩa hęc uerba profert. Luc. ẽt 22.interponuntur
uerba sequẽtia uerbis p̃missis,cũ dr̃, Hic calix no-
uum testm̃ est in meo sanguine. dcd̃m est ergo,ꝙ K
consel.m posita in arg.1. oĩa[m] prædicta *uerba sunt de substantia formę, sed
per primã uerba,cum dicitur,hic est calix sangui
nis mei,significatur ipsa conuersio uini in sangui
*ar.præc. nem,eo modo,quo dictum est† in forma consecra
tionis panis,per uerba autem sequẽtia designatur
uirtus sanguinis effusi in passione,quę operatur in
hoc sacr̃o,quæ quidẽ ad tria ordinat̃. [n]Primo q̃dẽ,
& principaliter,ad adipiscendam æternam hęredi
tatem,s̃m illud Heb.10. Habemus fiduciã i introitu
sanctorum per sanguine eius,& ad designandũ dr̃,
noui,& æterni testamenti.Secũdo, ad iustitiã gra-

tiæ,quæ est per fidem,s̃m illud Rom.3.Quẽ propo
suit Deus propitiatorẽ per fidẽ in sanguine eius,vt
sit ipse iustus,& iustificans eum,qui ex fide est Iesu
Chr̃i,& quãtũ ad hoc subditur,mysteriũ fidei.Ter-
tio aũt,ad remouendũ impedimẽta utriusque præ
dictorũ,s.peccata,s̃m illud Hebr.9.sanguis Christi
emundabit cõsciẽtias nostras ab o pib. mortuis,i.
a peccatis. & quantũ ad hoc subditur,q̃ ꝓ uobis,
& pro multis effundet in remissionẽ peccatorũ.

AD PRIMVM ergo dcd̃m,ꝙ cum dr̃,hic est calix
sanguinis mei,est locutio figurativa. & põt dupli-
citer intelligi. uno mõ s̃m metonymiã,qua ponit
continẽs pro cõtento,ut sit sensus, Hic est sanguis
meus contentus in calice, de quo fit hic mentio,
qa sanguis Chr̃i in hoc sacro consecrat̃,inquãtum
est potus fideliũ,qd̃ non importatur in rõe sangui
nis,& iõ oportuit hoc designari per uas huic usui
accõmodatũ. Alio mõ,põt intelligi s̃m metapho
rã,prout ꝑ calicẽ similitudinarie intelligit̃ passio
Christi,q̃ ad similitudinẽ calicis inebriat (s̃m illud
Tren.3.Repleuit me amaritudinib[b],inebriauit me
absynthio. unde, & ipse dñs passionẽ suam calicẽ
nominat,Matth.26.dicens,Trãseat a me calix iste)
ut sit sensus, hic est calix passionis meæ,de qua fit
mẽtio in sanguine seorsum a corpe cõsecrato: qa
separatio sanguinis à corpore fuit per passionem.

AD II dcd̃m,ꝙ quia(ut dictũ est*)sanguis seor *In corp. a. & q.76. ar.2.ad 1. sum consecratus, expresẽ passionẽ Christi repræ-
sentat,iõ potius in consecratione sanguinis fit mẽ
tio de effectu passionis, q̃ in consecratione corpo
ris,qd̃ est passionis subiectũ, qd̃ ẽt designatur in
hoc quod dominus dicit, quod pro uobis tradet̃:
quasi diceret, quod pro uobis passioni subiiciet̃.

AD III dcd̃m,ꝙ testm̃ est dispositio hęreditatis:
hæreditatem aũt cælestẽ disposuit deus hoib. dan
dã per uirtutẽ sanguinis Iesu Christi,quia ut dicit
Hebr.9. Vbi est testm̃, mors necesse est intercedat
testatoris.sanguis aũt Christi,dupliciter est hoib.
exhibitus.primo quidẽ in figura,qd̃ ꝑtinet ad ue-
tus testm̃:& iõ Apostolus ibidem concludit,unde
nec primũ testm̃ sine sanguine dedicatum est, qd̃
patet ex hoc,ꝙ sicut dr̃ Exod.24.Lecto omni man
dato legis a Moise,omnẽ populum asperſit,dicẽs,
Hic est sanguis testamẽti, quod mandauit ad uos
Deus.Scdo aũt est exhibitus in rei ueritate,quod
pertinet ad nouũ testamentũ.& hoc est quod Apo
stolus ibidem præmittit dicens, ideor noui testa-
menti mediator est Christus,ut morte interceden
te,repromissionẽ accipiãt,qui uocati sunt æternæ
hæreditatis. dr̃ ergo hic sanguis noui testamenti,
quia iã non in figura,sed in ueritate exhibetur.uñ
subditur,Qui pro uobis effundetur. Interna autẽ
inspiratio ex huius sanguinis uirtute procedit,se
cundum ꝙ passione Christi iustificamur.

AD IIII dcd̃m,ꝙ hoc testamentum est nouum
ratione exhibitionis.dicitur autem æternũ, tã rõe
æternæ Dei præordinationis,quàm etiam ratione
æternæ hæreditatis,quæ per hoc testamentum di
sponitur.ipsa etiam persona Christi,cuius sangui
ne testamentum disponitur,est æterna.

AD

AD V dicendum,ꝙ mysteriũ hic ponitur, non A
quidem ad excludendã rei ueritat em, sed ad osten
dendam occultationem:quia,& ipse sanguis Chri
sti occulto modo est in hoc sacramẽto,& ipsa pas
sio Chr̃i occulte fuit figurata in ueteri testamẽto,

AD VI dicendum ,ꝙ dr̃ mysterium fidei quasi fi-
dei obiectũ:quia ꝙ sanguis Chr̃i s̃m ueritatem sit
in hoc sacramento, sola fide tenetur:ipsa etiam
Christi passio per fidem iustificat.Baptismus autẽ
dicitur sacramentum fidei, quia est quædam fidei
protestatio: hoc autem est sacramentum charita-
In so'ut.ad 1.& locis ibi citatis. tis,quasi figuratiuum,& effectiuum.

ADVII dicendum , ꝙ sicut† dictum est, sanguis B
seorsum consecratus a corpore,expressius repræ-
sentat passionem Christi,& iõ potius in consecra
tione sanguinis fit mẽtio de passione Christi,& fru
ctu ipsius,quam in consecratione corporis.

AD VIII dicendum,ꝙ sanguis passionis Christi,
non solum habet efficaciam in iudæis electis,qui
bus exhibitus est sanguis ueteris testamenti,sed ẽt
in gentilibus,nec solum in sacerdotibus, qui hoc
conficiunt sacr̃m,uel aliis,qui sumunt, sed etiam
in illis pro quibus offertur : & ideo signanter di-
cit pro uobis iudeis,& pro multis, s. gentilibus: C
uel,pro uobis manducantibus,& pro multis,pro
quibus offertur.

AD IX dicẽdum,quòd euangelist̃ę non intende
bant credere formas sacramentorum, quas in pri
mitiua ecclesia oportet esse occultas,ut dicit Dio-
nysi.*in fine ecclesia.hierar,sed intenderunt histo
riam de Christo texere, & tñ hæc omnia fere uer-
ba ex diuersis scripturæ locis accipi possunt.nam
qd̃ dicitur,hic est calix,habetur Luc.22.& primæ
Cor.11.Mat.aũt 26.dicitur,hic est sanguis meus no
ui testamenti,qui pro multis effundetur in remis-
sionem peccatorum:ꝙ aũt additur, æterni,& ite- D
rum,mysterium fidei,ex traditione domini habe-
tur,quę ad ecclesiam per apostolos peruenit,secũ
dum illud primæ Corin.11.ego accepi à domino,
quod,& tradidi uobis.

Ca.7. eccl. hiera. par. 3.inter medium & fi.

SVP. QV. LXXVIII. ART. IIII.

Porr.s. 466 Inf.art. 5. cor.Et 4 d. 1.q.1. ar.4. q.2.& d.8. q.2.ar.3 & di.10.in expos. lit. ad 6 & 8. †a.2 & 3. *li.4.orth fid.c.14.cir ea mediũ.

Sot.4.sid.1.q.1.a.4

IN art. 4. eiusdem quæst. quinque de ueritate uerborũ sa-
cramentalium notã-
da sunt,scilicet an est
quid est,cuius est fa-
ctiua,quando est, &
qualis est. Virtutem
habere uerba conse-
crationis,licet sub o-
pinione ponatur, si
per sæpe exeritimus tamẽ
doctrinã in generali
Concilio traditã sub
Euge 1111 determi-
nata hęc quæstio uide
tur.nam inter alia le
gitur ibi: sacerdos in
persona Christi lo-
quens,hoc conficit sa
cramentum:nam ip-
sorum uerborum uir
tute substantia panis
in corpus Christi, &
substãtia uini in san-
guinem conuertun-
tur. Vbi clare uides,
uirtutem uerborum
asserram à sacro Con
cilio. Vt autem supe-
rius diximus de uirtu
te sacramentorũ, sic
consequenter nunc
dicimus de uirtute
horum uerborum,ꝙ Posita 1 ar. non est qualitas ali- 2.3.in arg.
qua superaddita, ut 1.
res quædam distincta
realiter ab ipsa oratio
ne significante, sed
est ipsa oratio signifi- *q.74.a.7
cans, ut instrumentũ
Dei ad cõsecrationẽ,
ita ꝙ oratio ipsa, pu-
ta,esse corpus meum,
secundum se quidem Li.4.c.4.ad
non est aliud, quàm me.to.4.
enuntiatio significãs
hoc esse corpus meũ:
sed ut assũpta à Chri
sto in instrumentum
ad consecrationem
istam, est non solum
enuntiatio significãs,
sed instrumentaliter
efficiens,quod est ha-
bere uirtutem,immo
est esse uirtutem.
¶Et quia esse uirtutẽ.
est quoddam aduen-
titium orationi abso-
lute,ideo dicitur ora
tionem habere uirtu Art.2.& 3:
tem, & uirtutem esse positis in
in uerbis, & uirtus arg.1.
uerborum,& similia.
Et quia uirtus aduen-
titia,qualitatis ratio-
nem, ac nomen in-
duit, ideo qualitas di q.62.a.1.2.
citur:cum tamen se- 3.4.
cundum rem nihil
aliud sit,quam oratio
nem esse instrumen-
tum Dei quod nihil *q.65.a.3.
aliud est quam deum
uti oratione instrumẽ
taliter ad talem effe-
ctum,sicut enim om-
nis creatura est in po-
tentia obedientiali q.62.a.1.
ad hoc, ꝙ de ea fiat & 4.
quicquid deus nult,
ita est etiam in poten
tia obedientiali ad
hoc,ut sit instrumen-
tum Dei,ad quodcun
que faciendum deus
illa uti uoluerit,& si-
cut deum in sacramẽ
to baptismi per Chri
sti baptismum dedis-
se uirtutem aquis in- q.62.ar.2
choatiue dicimus nul
la tamen qualitas su
peraddita propterea
est aquis, & postmo-
dum complete datur
uirtus aquę in actua-
li baptismo, per hoc
quòd Christus bapti-
zans utitur illa aqua:
ita in proposito uer-
ba ista potius quam
alia ab ipso Christo
sanctificata sunt in-
choatiue, complete
autem

ANus miraculosum, quàm creatio rerũ,uel ẽt formatio corpo
ris Christi in utero uirginali:q̃
quidẽ nulla uirtute creata fieri
potuerunt. ergo neque hoc sa-
cramentum consecrat̃ aliqua
virtute creata dictorũ verborũ.

¶3 Præ.Prædicta verba† nõ sũt
[h]simplicia,sed ex multis cõposi
ta:nec simul,sed successiue pro
feruntur: conuersio aũt prædi
cta,ut supra dictũ est*,fit in in
stanti: unde oportet quod fiat
per simplicẽ uirtutẽ.non ergo
fit per uirtutem horũ uerborũ.

SED CONTRA est,ꝙ Amb.† dicit in li. de sacris: Si tanta est
uis ĩ sermone dñi Iesu,ut inci-
peret esse qd̃ nõ erat, quanto
magis operatorius est,ut sint q̃
erãt, & in aliud cõmutent̃? &
sic qd̃ erat panis ante consecra
tionẽ,iã corpus Christi est post
consecrationem : quia sermo
Christi creaturam mutat.

RESP.Dicẽdum,ꝙ quidã dixe
runt nullã uirtutem creatam
esse,nec in prædictis uerbis† ad
transubstantiationẽ faciendã,
nec ẽt in aliis sacramẽtorũ for
mis,uel ẽt in ipsis sacris ad in-
ducendos sacrorũ effectus.qd̃,
sicut supra habitũ est, & dictis
sanctorum repugnat, & dero-
gat dignitati sacramentorũ no
uę legis.unde cum hoc sacramẽ
tũ sit præceteris dignius, sicut
supra dictũ est*,[m]cõsequẽs est,
ꝙ in uerbis formalibus huius
sacramenti, fit quædam uirtus
creata ad conuersionem huius
sacri faciendam, instrumenta-
lis tñ,sicut, & in aliis sacramen
tis,n sicut supra dictũ est, cum
enim hæc uerba ex ꝑsona Chri
sti proferantur,ex eius manda-
to consequuntur uirtutem in-
strumentalem à Christo: sicut,
& cętera eius facta, uel dicta
hñt instrumentaliter salutiferã
uirtutẽ, ut supra dictum est.*

AD PRIMVM ergo dcd̃m, ꝙ
cum dicitur sola uirtute Spiri
tussancti panẽ in corpus Chri-
sti conuerti, non excludit̃ uir-
tus instrumentalis, quæ est in
forma huius sacramẽti: sicut cũ
dr̃,solus faber facit cultellum,
nõ excludit̃ uirtus martelli.

AD II dcd̃m,ꝙ opera mira
culosa nulla creatura potest

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſe uim ſortiuntur,cũ Chriſtus per ſacerdo tem illa profert ad cõfectionem huius ſacramenti: talis enim uſus uerborum eſt cõſtitutiuus inſtrumentalis efficaciæ in oratione,qua utitur: nec oportet aliquam ſuperapponere qualitatẽ. Et hoc exẽplo ſar tificialibus uidet manifeſtari: nam manus aſſumi poteſt,& de facto aſſumitur a multis artibus in inſtrumentum: nec oportet artem ſatoriam, aut fabrilem,aut muſicẽ, aliquam qualitatem ſuperaddere manui, cum illa utitur, ſed ex hoc ipſo quòd ars utitur manu, manus eſt quædam uis artis illius,& ſic de aliis. Et hoc multo uerius eſt referendo rem creatam ad diuinam omnipotentiam utentẽ creatura, aſſumendo illam in inſtrumentum,quanto efficacia diuina maior infinitũ eſt, ut ſit intima cuicunque creaturæ. Effectus autem uirtutis uerborum nõ eſt diſpoſitio aliqua: ſed ut in allatis uerbis ſacro Concilio clare patet eſt conuerſio panis in corpus Chriſti. Nec obſtant obiectiones Sceti in prima diſt. 4. de infirmitate uirtutis requiſitę ad trãſubſtantiationem, & de creatione: primam enim ſoluit Auctor ad primum,& ſecundam ad ſecundũ exigitur enim infinita uirtus ſi agẽte principali tantummodo. Et non eſt ſimile de creatione: quia nulla res in creatione præſupponitur, quam inſtrumenti actio poſſit attingere hic autem inuenitur ſubſtantia panis,& uini, quæ a uirtute uerborum attingitur,dum conuertitur in corpus, & ſanguinem Chriſti. Et quia uerba conſecrationis, ut conficiunt orationem ſignificantem quod per ſacramentum efficitur,in inſtrumentum diuinę actionis aſſumuntur,ideo quandiu utitur Deus per ſacerdotis miniſterium uerbis ſacramentalibus, tãdiu eſt uirtus ſacramentalis, inchoatiue ſanctificãs,& conſecrãs: & ſicut facere quaſi agens principale, poteſt tamen ea facere inſtrumentaliter, ſicut ipſe actus manus Chriſti ſanauit leproſum: & per hunc modum uerba Chriſti conuertũt panẽ in corpus Chriſti qđ quidẽ fieri potuit in concẽptione corporis Chriſti, qua corpus Chriſti formabatur,ut aliquid a corpore Chriſti procedens haberet inſtrumentalem uirtutẽ ad ipſius corporis formationem. In creatione ét nõ fuit aliquod extremum, in qđ inſtãlis actio creaturæ poſſet terminari: vñ nõ eſt ſimile.

Ad iii dicẽm, q̃ prædicta uerba q̃bus fit conſecratio,ſacrãlitet operanť: vñ uis cõuerſiua,,quę eſt in formis horum ſacrorum, conſequit̃ ſignificatio nẽ, q̃ in prolatione ultimę dictionis terminatur: & iõ in vltimo inſtanti prolationis uerborũ: prędicta uerba conſequũtur hanc uirtutem, in ordine tamen ad præcedentia: & hæc uirtus eſt ſimplex rõe ſimplicis ſignificati: licet i ipſis uerbis exteri⁹ ,platis, ſit q̃dã cõpoſitio.

Articvlvs v.

Virum prædictæ locutiones ſint ueræ.

Dvintvm ſic procedi-
tur. Vi q̃ p̃dictæ locutiones nõ ſint ueræ. Cũ. n. dr̃, hoc eſt corpus meũ, ly hoc, eſt demonſtratiuum[h] ſubſtantiæ: ſed ſm̃ p̃dicta, †qñ profer̃ hoc pronomẽ, hoc, adhuc eſt ibi ſubſtantia panis: quia tranſubſtantiatio fit in ultimo[o] inſtanti prolationis uerborũ: ſed hæc é falſa, panis é corpus Chr̃i. ergo & hæc é falſa, hoc eſt corp⁹ meũ.

¶ 2 Præt. Hoc pronomen, hoc, facit demõſtrationem h ad ſenſum: ſed ſpẽs ſenſibiles, q̃ ſunt in hoc ſacramento, neq; ſunt ipſum corpus Chriſti, neque accidentia corporis Chr̃i. ergo hæc locutio non poteſt eſſe uera, hoc eſt corpus meum.

¶ 3 Præ. Hæc uerba (ſicut dictũ eſt*) ſua ſignificatione efficiũt conuerſionem panis in corpus Chriſti: ſed cauſa effectiua præintelligitur effectui. ergo ſignificatio uerborũ præintelligitur conuerſioni panis in corpus Chr̃i: ſed ante conuerſionẽ hæc eſt falſa. hoc eſt corpus meũ. ergo ſimpliciter eſt iudicandum, quòd ſit falſa. & eadem ratio eſt de locutione, hic eſt calix ſanguinis mei &c.

Sed contra é, q̃ hęc uerba proferunť ex p̃ſona Chr̃i, q̃ de ie dicit Io. 14. Ego ſum ueritas.

Resp. Dicendũ, q̃ circa hoc multiplex fuit opinio: quidam n. dixerunt, q̃ in hac locutione, hoc eſt corpus meũ, hæc dictio, hoc, importat demonſtrationem ut conceptam, & non ut exercitam: quia tota iſta locutio ſumit̃ materialiter, cum recitatiue proferat̃: recitat. n. ſacerdos Chr̃m dixiſſe, hoc eſt corpus meũ, ſed hoc ſtare non poteſt, qa ſm̃ hoc, uerba hæc nõ applicarent̃ ad materiã corporalẽ p̃ſentẽ, & ita nõ perficeret̃ ſacr̃m, dicit. n. Aug. † ſup Io. Accedit uerbũ ad elementũ. & fit ſacr̃m, & ppea ex hoc totaliter nõ euitat̃ difficultas huius q̃nis: qa eædẽ rõnes manent circa primã ,plationẽ, qua Chriſtus hęc uerba protulit: quare manifeſtũ eſt, q̃ non materialiter, ſed ſignificatiue ſumebantur: & iõ dcm eſt, q̃ m et qñ ,p- feruntur a ſacerdote, ſignificatiue, & non tm̃ materialiter ſumuntur. nec obſtat, q̃ ſacerdos ea recitatiue profert, quaſi a Chriſto dicta, quia pp infinitam uirtutẽ Chriſti, ſicut ex cõtactu carnis ſuæ, uis regenerati ua peruenit nõ ſolũ ad illas aquas, quæ Chr̃m tetigerũt, ſed ad oẽs ubiq; terrarum, per oĩa futura ſęcula. ita ét ex prolatione ipſius Chr̃i, hæc uerba uirtutem conſecratiuam ſunt conſecuta a quocunque ſacerdote dicantur, ac ſi Chr̃s ea præſentialiter proferret. & iõ alii dixerunt, q̃ hęc dictio, hoc, i hac locutione facit demõſtrationẽ non ad ſenſum, ſed ad intellectum: ut ſit ſenſus, hoc eſt corpus meũ, i. ſignificatũ per hoc, ẽ corp⁹ meũ, ſc̃ nec hoc ſtare p̃t quia cum in ſacris hoc efficiat quod ſignificat̃, non fieret per hãc formã, ut corpus Chriſti ſit in hoc ſacramẽto ſecundum ueritatẽ, ſed ſolũ ſicut i ſigno, quod eſt hæreticum ut ſupra dictum eſt,* & ideo alii dixerunt, ipſa oratio dum proferuntur partes inchoatiue, & i fieri, eſt vſque ad terminationẽs in ipſa namq; terminatione orationis oratio perfecte ſignificationem habet, & ſimiliter iſta uirtus perfecte inuenitur: ideo non prius nec poſt, ſed nunc cum oratio perfecte ſignificãs eſt, uirtus inſtrumentalis prædicta perfecte eſt, & operatur. Vnde eſt oratio ſit quoddam ſucceſſiuum, cuius exiſtentia, non requirit quicquid eſt eius eſſe ſimul, ſed ex quocunque eius exiſtente infertur, & ſignificationem non fortiatur, niſi in ſui termino, propterea dixit Auctor. q̃ oratio in ſui terminatione tantum ſignificationem ſimul, & uirtutem ſacramentalem fortitur. Cũ quo ſtant ſupradicta: aliquin non tota oratio eſſet inſtrumentũ dei inſtrumentũ in actu, ſine ui inſtrumentali eſſet per aliquod tempus. Et ſicut ſignificatio huius orationis eſt quodãmodo ſimplex, & quodãmodo compoſita quoniam ex multis partialibus ſignificationibus conſurgit, & ſimplex eſſe ſignificat, ſcilicet hoc eſſe corp⁹ Chriſti, abſque compoſitionis, aut miſſionis informatione, ad dictionis ſue modo quocunque, ita uirtus iſta ex parte orationis ſignificantis eſt quodammodo compoſita: ex parte autẽ effectus dicitur ſimplex in litera in riſu ne ad tertium.

tacita obiectio exclu dũtur.

Sot. 4. ſ. d. 11. q. 1. ar. 5. Cap. 4. d. 8. q. 1. con. 5.

In Nar. 5. eiusdem q̃nis tres difficultates tangendæ ſunt. prima de ueritate ſecunda de conſignificatione. tertia de demonſtratione. De enuntiationis igitur huius ſacramentalis, hoc eſt corpus meum, ueritate. ſcito aliquid eſſe certum, & aliquid in gẽnerali uerti, nã certum eſt ipſam in quolibet inſtanti temporis quo eſt eſſe ueram uel falſam: quia aut ſic eſt, & eſt uera: aut non ſic eſt, & eſt falſa. In dubium autem uertitur, an prius natura quàm conuertio fit, ſit uera, aut falſa. Et eſt ratio dubii, quia ſacramentalis hæc oratio eſt conuertiua: ac per hoc prius natura eſt, quàm cõuertio, quæ eſt ſuus effectus, & propterea dubitatur, an in illo priori naturæ ſit uera uel falſa. Et Sco. quidem in 8. diſt. 4. declinauit in opinionẽ tertiam, quod nec, ut uera, nec ut falſa. ſed vt neutra ſe habet. Auctor autem in hoc articulo tam in corpore quàm in reſponſione ad tertium tenet, quod oratio iſta vt uera, practice tamen, cauſaliter i illo priori naturæ concurrit. De intellectu ſiquidẽ ſpeculatiuo ſolo itelligendum eſt, quod ab eo quod res eſt, uel non eſt, oratio dicitur uera, uel falſa. nam licet de utroque intellectu uerificetur quod ab eo quod res eſt, uel non eſt, oratio dicitur uera, uel falſa formaliter: practicus tamen intellectus priuſquam res ſit, eſt uerus practice, ſeu cauſaliter: quia non præſupponit, ſed facit rem eſſe, unde denominatur uerus formaliter.

¶ Circa conſignificationem autem omnes conuenire in hoc uidentur, quod hæc locutio, hoc eſt corpus meum, intelligitur ſecundum ultimum inſtans prolationis uerborum, ſed diuerſitas opinionum eſt, quia alii putant contingere hoc ex uirtute ſermonis: alii autem opinantur non eſſe hoc ex uirtute ſermonis, ſed ex intentione ſacramentali. Et quoniam obſcura ob confuſionem reuditur difficultas hæc, diſtinguendum eſt, ut clara fiat. Diſtingue igitur de tempore ſeu inſtanti, quo oratio ſignificat, uel de tempore, ſeu inſtanti, pro quo oratio ſignificat. aliud eſt enim quando, quod oratio cõſignificat, & aliud eſt, quando. per orationem conſignificatum ut patet dicendo, Petrus crucifixus eſt, quando enim oratio iſta ſignificat, tunc eſt eum profertur: ſed quando conſignificatum, eſt tempus preteritum, ut patet. Significatio autem orationis non eſt niſi oratio ſit integra integritate eſſentiali, quoniam oratio nõ eſſet tialiter integra, non eſt oratio, & conſequenter non ſignificat integra autem non eſt ratio, niſi in termino prolationis. & propterea oratio non ſignificat, niſi in termino ſuæ prolationis. Et quia conſignificare præſupponi ſignificare, utpote adiacẽs illi, iõ oratio neut nõ ſignificat, ita nec cõſignificat, niſi in termino ſuæ prolationis. Nec eſt hoc ſolum uerum de tota oratione, ſed & de partibus, ut integrant totam. Et de copula qui dem declaratur dupliciter: tum ex eo quod ly eſt, ſignificat compoſitionem, quam ſine extremis non eſt intelligere: non enim poteſt intelligi compoſitio prior his quæ componunt: tum quia experimur quod huius orationis, ſignum eſt album poſtquam prolatæ ſunt primæ dictiones, ſcilicet ſignum eſt, antequam proferatur ly album, ly eſt, non ſignificat compoſitionem ſigni cum albo, quod conuincitur, ſi ponamus orationẽ ſiſtere: tunc enim manifeſte apparet non p̃ſignificatam eſſe compoſitionem dictam, per ly eſt. Significat ergo ipſam cõpoſitionem non quando profertur, ſed quando contingit prędicatum ſub ecto, quod nihil aliud eſt dicere, quàm cum oratio eſt integra. Et quia prius natura ſignificat quàm conſignificat: ideo ly eſt, ſicut non ſignificat compoſitionem ante integritatem orationis, ita nec conſignificat tunc, quando profertur, ſed tunc quando integratur oratio. De ſubiecto autem duplicitet etiam idem manifeſtatur in propoſito: tum quia talia ſunt ſubiecta, qualia permittuntur à prædicatis, & propterea ante prædicata non habent ſuppoſitionem ſuam: tum quia clare perſpicimus, quod dictis iſtis duabus dictionibus, homo eſt, ut formetur propoſitio de tertio adiacente, nullus intellectus habetur tam ſubiecti, quàm copulæ. Sed uariabitur utriuſque ſenſus iuxta uarietatem prædicati, ut patet formando duas propoſitiones, quarum una ſit, homo eſt albus, & altera, homo eſt ſpecies: clare enim in his ſiquet, & ſubiectum, & copulam prædicatum expectare: ita quod uarietas prędicati uarietatẽ induc t, & in tota oratione, & in ſubiecto, & copula, ut patet diſcurrenti. Et ſimiliter oratio iſta, hoc eſt corpus meum, ly hoc, non demonſtrat tunc cum profertur, neque ly eſt, ſignificat, aut conſignificat tunc cum profertur, ſed tunc cum conuincitur inter ly hoc, & corpus Chriſti, ut ex hoc cõuincitur, quod ſi quis ſubtrahendo non apponeret corpus meum ſed ly panis, aut ly pronomen, enunciatio non eſſet falſa, quarum tamen utramque oporteret eſſe falſam, ſi ly eſt ſignificaſſet, tunc cum proferebatur, continuationem inter hoc, & corpus Chriſti. Loquendo igitur de quando oratio, ſeu uerbalis copula ſignificat, aut conſignificat, ſentiendum eſt quòd tũc primo ſignificat, aut cõ ſignificat cũ primo oratio integratur, & hoc non ex intentione proferentis, ſed ex ui ipſius orationis, ut patere poteſt ex dictis. Nec iſtud quando ſignificatur, aut conſignificatur per orationem ſeu copulam uerbalem: ſed eſt quando adiacens, ſeu menſurans ſignificationem & conſignificationẽ: attenditur enim ſecundum menſuram orationis ſignificantis. & conſignificantis, ut patet in orationibus de præterito. Et ex hoc conceditur, iſtud quando ſe tenet ex parte menſuræ, ſeu durationis enuntiationis ſignificantis, & conſignificantis, illud uero quando quod pe copulam, ſeu orationem conſignificatur, ſe tenet ex parte menſuræ, ſeu durationis rei ſignificatę. & propterea clare patet, hæc duo quando, maxime abinuicem poſſe diſtare. quantum diſtat menſuram integræ orationis a menſura res ſignificatæ. Et hinc patet, communę eſſe omni enuntiationi ſignificare tunc cum integratur: quia tunc primo eſt oratio, & per hoc tunc primo ſignificat, & conſignificat. Sed ſicut orationes differunt inter ſe quantum ad res ſignificatas, ita etiam differunt, q antum ad quando, ſeu tempora conſignificata. Et hæc in communi dicta, ſi perſpexeris, ambiguitater, per quas diſcurrit Scotus, euaneſcent. Deſcendendo autem ad propoſitum, aduertendum eſt quod contingit iſta deo quando, ſcilicet ex parte menſuræ ſignificationis, & ex parte menſuræ rei ſignificatæ, coincidere in unum, & idem quando, ita quod illud idem tunc fit, quando oratio ſignificat, & conſignificat, & quando ſignificatum conſignificatur eſſe. Contingit autem hoc in propoſito, ex ratione in litera reddita, quia, ſcilicet, oratio iſta, hoc eſt, corpus meum eſt conuertiua panis in corpus Chriſti in inſtanti, & oratio iſta ſignificat conuertionem ipſam ut in termino. Ex te ſiquidem ſignificata, habetur, quod ly eſt, conſignificat inſtans conuerſionis panis in corpus Chriſti, ſeu, & in idem redit, quo primo hoc eſt corpus Chriſti, & quia illud inſtans, coincidit cum inſtanti, quo hæc oratio integratur, ideo dicitur & bene, quod oportet hanc orationem intelligere ſecundum ultimum inſtans prolationis. Et quoniam conſignificare inſtans conuerſionis conuenit huic rationi ex natura ſua, qua eſt oratio ſacramentalis, ſeu factiua conuerſionis, ſeu conuertiua panis in corpus Chriſti, ideo ex uirtute ſermonis talis, ſcilicet ſacramentalis conuertiui, habet hæc oratio quod conſignificet inſtans conuerſionis.

¶ Circa demonſtrationem uero, quàm facit ly hoc, cum dicitur, hoc eſt corpus meum, licet uaria uerba dicantur: quoniam in litera dicitur demonſtrari contentum in generali ſub iſtis ſpeciebus, Scotus autem ſpecificando dicit demonſtrari individuum entis, quia ly hoc, quantum eſt ex ſe, demonſtrat individuum uniuerſaliſſimi, utpote, de quo poſſint omnia inquiri mihi tamen uidetur, quod demonſtret individuum ſubſtantiæ ideſt, hanc ſubſtantiam. Et quidem, quod demonſtret individuum, niſi eſt d. b. am, quoniam non uniuerſale, ſed ſingulare aliquod eſt tam quod conuertitur in corpus Chriſti, quàm de quo enuntiatur, corpus Chriſti. Quod uero ſit individuum ſubſtantiæ, probatur. tum ex eo, quod ly hoc, eſt pronomen demonſtratiuum ſubſtantiæ. tum ex eo, quod hæc demonſtratio debet eſſe certa. Demonſtrando autem hanc ſubſtantiam, demonſtratio eſt certiſſima, quoniam hæc ſubſtantia eſt corpus Chriſti, ſed ſi demonſtraret individuum entis, demõſtratio remaneret ambigua, immo magis falſa appareret, quàm uera. nam ly hoc ens, poſſet demonſtrare tam accidens quam ſubſtantiam, cum utrumque ſit hoc ens, & magis apparet et demonſtrari accidens, propter demonſtrationem fieri ad ſenſum, cum quia demonſtrando individuum ſubſtantiæ, demonſtratio eſt ſimplicior, & purior, non egens gleſſis; nam appoſita ante ſenſus noſtros, & dicendo, hęc ſubſtantia eſt

hoc ſtare poteſt: quia ſecundum hoc, huius locutionis eſſet ſenſus, corpus meum eſt corpus meum: quod prędicta locutio non facit: quia hoc fuit etiam ante profationem uerborum: vnde nec hoc prędicta locutio ſignificat. & ideo aliter dicendum eſt, q̃ ſicut prædictum eſt, * hæc locutio habet uirtutem factiuam conuerſionis panis in corpus Chriſti. & ideo cõparat ad

In iſto ar. 1 arg. 3. & a. pręc. ad 3.

tis, ut patet in orationibus de præterito. Et ex hoc conceditur, iſtud quando ſe tenet ex parte menſuræ, ſeu durationis enuntiationis ſignificantis, & conſignificantis, illud uero quando quod pe copulam, ſeu orationem conſignificatur, ſe tenet ex parte menſuræ, ſeu durationis rei ſignificatę. & propterea clare patet, hæc duo quando, maxime abinuicem poſſe diſtare. quantum diſtat menſuram integræ orationis a menſura res ſignificatæ. Et hinc patet, communę eſſe omni enuntiationi ſignificare tunc cum integratur: quia tunc primo eſt oratio, & per hoc tunc primo ſignificat, & conſignificat. Sed ſicut orationes differunt inter ſe quantum ad res ſignificatas, ita etiam differunt, q antum ad quando, ſeu tempora conſignificata. Et hæc in communi dicta, ſi perſpexeris, ambiguitater, per quas diſcurrit Scotus, euaneſcent. Deſcendendo autem ad propoſitum, aduertendum eſt quod contingit iſta deo quando, ſcilicet ex parte menſuræ ſignificationis, & ex parte menſuræ rei ſignificatæ, coincidere in unum, & idem quando, ita quod illud idem tunc fit, quando oratio ſignificat, & conſignificat, & quando ſignificatum conſignificatur eſſe. Contingit autem hoc in propoſito, ex ratione in litera reddita, quia, ſcilicet, oratio iſta, hoc eſt, corpus meum eſt conuerſiua panis in corpus Chriſti in inſtanti, & oratio iſta ſignificat conuerſionem ipſam ut in termino. Ex te ſiquidem ſignificata, habetur, quod ly eſt, conſignificat inſtans conuerſionis panis in corpus Chriſti, ſeu, & in idem redit, quo primo hoc eſt corpus Chriſti, & quia illud inſtans, coincidit cum inſtanti, quo hæc oratio integratur, ideo dicitur & bene, quod oportet hanc orationem intelligere ſecundum ultimum inſtans prolationis. Et quoniam conſignificare inſtans conuerſionis conuenit huic rationi ex natura ſua, qua eſt oratio ſacramentalis, ſeu factiua conuerſionis, ſeu conuertiua panis in corpus Chriſti, ideo ex uirtute ſermonis talis, ſcilicet ſacramentalis conuertiui, habet hæc oratio quod conſignificet inſtans conuerſionis.

¶ Circa demonſtrationem uero, quàm facit ly hoc, cum dicitur, hoc eſt corpus meum, licet uaria uerba dicantur: quoniam in litera dicitur demonſtrari contentum in generali ſub iſtis ſpeciebus, Scotus autem ſpecificando dicit demonſtrari individuum entis, quia ly hoc, quantum eſt ex ſe, demonſtrat individuum uniuerſaliſſimi, utpote, de quo poſſint omnia inquiri mihi tamen uidetur, quod demonſtret individuum ſubſtantiæ ideſt, hanc ſubſtantiam. Et quidem, quod demonſtret individuum, niſi eſt d. b. am, quoniam non uniuerſale, ſed ſingulare aliquod eſt tam quod conuertitur in corpus Chriſti, quàm de quo enuntiatur, corpus Chriſti. Quod uero ſit individuum ſubſtantiæ, probatur. tum ex eo, quod ly hoc, eſt pronomen demonſtratiuum ſubſtantiæ. tum ex eo, quod hæc demonſtratio debet eſſe certa. Demonſtrando autem hanc ſubſtantiam, demonſtratio eſt certiſſima, quoniam hæc ſubſtantia eſt corpus Chriſti, ſed ſi demonſtraret individuum entis, demõſtratio remaneret ambigua, immo magis falſa appareret, quàm uera. nam ly hoc ens, poſſet demonſtrare tam accidens quam ſubſtantiam, cum utrumque ſit hoc ens, & magis apparet et demonſtrari accidens, propter demonſtrationem fieri ad ſenſum, cum quia demonſtrando individuum ſubſtantiæ, demonſtratio eſt ſimplicior, & purior, non egens gleſſis; nam appoſita ante ſenſus noſtros, & dicendo, hęc ſubſtantia eſt

corpus meũ,nõ oportet ad glossas recurre re, quid est illud,qđ est conuersum in corpus Christi: aut quid est illud,quod hic adoramus,& hmõi. Est ât sententia hæc ét Auctoris: nam expresse dicit ſ responsione ad primum, & sũ, q̃ ly hoc, demonstrat substantiam, sine qualitate, idest sine determinatione alicuius propriæ naturæ,puta panis,aut corporis Christi. Et hoc idé intendit,dicendo q̃ demõstrat contentum in generali sub istis speciebus: scilt.n. q̃ nõ demonstratur uniuersale aliquod: sed circũlocutus est individuũ cõioris,seu generalio tis ab accidentibus, distincti, ac sub eis cõtenti: dantur.n. indiui dua magis, & minus uniuersalia,sicut danẽ naturæ magis,& minꝰ uniuersales: est. n. intelligere Sortem in p̃dicamento substantię esse non solum hunc hoĩem ,sed hoc aſal, hoc niuum, hoc corpus, hanc substãtiã. Et sic substãtia demõstrata per ly hoc, est contẽta sub istis accidentibus in generali, idest cõiter se habẽs ad panẽ,& corpꝰ Christi, p quãto ab utroq; abstrahẽdo significat. ¶Ad rõnem aũt Scoti dr̃ q̃ licet primũ nomen, loco cuius põt poni hoc, sit indiuiduum entis cõissimi analogice ét ad entia rõnis,quia tñ certitudo demonstratæ rei præponderat, q̃m ad propriã, certamq; notitiã sacri huiꝰ spectat res demõstrata rõ'illa ad communia nõmi num in Deo posi ha benda est.ne in ambiguo, nõ demonstratio relinquat,sed certos demonstratio red dat, q̃ hęc substantia est corpus Christi.

Lib.1.peri her.in prin. tom. 1.

conel p Ar.2.hui9 quæ. & q. 76.ar.7.

In corp a.

alias locutiones,quæ hñt solũ vim significatiuã,& ñ factiuã: sicut comparat cõceptio intellectus practici quæ est factiua, rei conceptioni intellectus nr̃i speculatiui,quæ est accepta a rebus: nam uoces sunt signa intellectuũ, ſm Philosophũ. * & iõ sicut conceptio intellectus practici non pręsupponit rẽ cõceptã,sed facit eã, ita ueritas huiꝰ locutionis non præsupponit rẽ significatã, sed facit eã: sic, n. sẽhẽt uerbũ Dei ad res factas per uerbũ. Hæc ât conuersio nõ fit successiue, sed in instanti sicut dictũ est† & ideo oportet quidẽ intelligere prædictã locutionẽ ſm ultimũ instans prolationis uerborũ, non tñ ita, q̃ præsupponatur ex parte subiecti id qđ est terminus cõuersionis, ſ. q̃ corpus Christi sit corpꝰ Christi, neque ét illud qđ fuit ante conuersionem, ſ. panis: sed id quod cõiter se hẽt quantum ad utrunque, ſ. contẽtum in generali sub istis speciebus: ¶non. n. faciũt hęc uerba quòd corpus Christi sit corpus Christi neq; q̃ panis sit corpus Christi, sed qđ contentum sub his speciebus, qđ prius erat panis, fit corpus Christi. & iõ signanter nõ dicit Dñs, hic panis est corpus meum,quod esset ſm intellectũ secundæ opinionis: neque, hoc corpus meũ est corpus meum, quod esset ſm intellectum tertiæ,sed in generali, hoc est corpus meum, nullo nomine apposito a parte subiecti,sed solo p̃ nomine,quod significat substãtiam in communi,sine qualitate, idest,forma determinata.

Ad primvm ergo dicẽdũ, q̃ hæc dictio, hoc,demõstrat sub stantiam: sed absq; determinatione propriæ naturę sicut dictum est.†

Ad ii dcm, q̃ hoc pronomen,hoc, non demõstrat ipsa accidentia: sed substantiam sub accidentibus contentam, quę primo fuit panis, & postea est corpus Christi, quod licet non informetur his accidentibus, tamen sub eis continetur.

Ad iii dcm, q̃ significatio huius locutionis præintelligitur rei significatæ ordine naturę,sicut causa nãliter est prior effectu. Non tñ ordine temporis: quia hæc causa simul habet cum suum effectum. & hoc sufficit ad ueritatem locutionis.

Art icvlvs vi.

Vtrum forma consecrationis panis, consequatur suum effectum, antequam perficiatur forma consecrationis uini

Sot.4.ſ.d.11 q.1.a.6. *Pallud.4.d.8.q.3.*

Port.e. 468

4.di.8.q. 2.ar.4.9 2.& di.10 q.2.ar.1. q.1.ad 4. Et 1.co.11 lec.6.

Alias, exangue.

Q.73.ar.2.

Ar.4.huius q.ad 3

Ar.2.& 3 huius q.

Q.66.ar.6 & 1.

Ad sextvm sic proceditur. uidetur q̃ forma consecrationis panis, non consequatur suũ effectum, quousque perficiatur forma cõsecrationis uini. Sicut. n. per consecrationẽ panis incipit esse corpus Christi sub hoc sacramento, ita per consecrationem uini incipit esse sanguis si ergo uerba cõsecrationis panis haberẽt suũ effectũ ante cõsecrationẽ uini, sequereꝰ q̃ i hoc sacro h inciperet esse corpus Chr̃i * sine sanguine, qđ est incõueniẽs. ¶3 Præt.[b] Vnũ sacramẽtũ unũ habet cõplemẽtũ: uñ licet in baptiſmo sint tres immersiones, nõ tñ prima immersio consequitur suũ effectũ, quousq; tertia fuerit terminata: sed totũ hoc sacr̃m est unũ ut supra dictum est.[c] ergo uerba quibus consecratur panis, non consequuntur suum effectum sine uerbis sacramentalibus, q̃bus consecratur uinũ. ¶3 Præt. Ipsa forma cõsecrationis panis, sunt plura[h] uerba, quorũ prima nõ cõsequunr effectũ, nisi plato ultimo, sicut dictũ est.[i] ergo pari rõne nec uerba, q̃bus cõsecratur corpus Chr̃i, habẽt effectũ nisi prolatis uerbis, q̃bus sanguis Chr̃i cõsecratur.

Sed contra est, q̃ statim dictis uerbis consecrationis panis, hostia consecrata proponitur populo adoranda: quod non fieret, si nõ esset ibi corpus Chr̃i: q̃a sic adoratria ptineret. ergo uerba consecrationis panis, suum effectum consequunr, antequam proferantur uerba consecrationis uini.

Resp. Dcdm, q̃ quidã antiqui doctores dixerũt, q̃ hæ duæ formæ, scilicet consecrationis panis, & uini, seinuicem expectant in agendo: ita. ſ. q̃ prima nõ perficit suum effectũ antequã proferatur secũda, sed hoc stare non põt. quia, sicut dictũ est, ad ueritatem huius locutionis, hoc est corpus meum requiritur propter uerbum præsentis temporis, q̃ res significata simul tempore sit cum ipsa significatione locutionis, alioquin si in futurũ expectaret res significata, apponeretur uerbum futuri temporis, non autẽ uerbũ præsentis. ita. ſ. q̃ nõ diceretur hoc est corpus meum: sed hoc erit corpus meũ. Si gnificatio autẽ huius locutionis completur statim completa locutione horũ uerborũ: & ideo oportet rẽ significatã statim ad esse, q̃ quidem est effectus huiꝰ sacr̃i: alioquin locutio nõ esset. vera. Est etiã hæc positio contra ritum eccl e, quæ statim post ,plationẽ[m] uerborũ, corpus Chr̃isti adorat vñ dcm est, q̃ i prima forma nõ expectat secundam in agendo, sed statim habet suum effectum.[n]

Ad primvm ergo dicendum, q̃ ex hac ratione videntur fuisse decepti illi, qui prædictam positionem posuerunt. Vnde intelligendum est. q̃ facta consecratione panis, est quidẽ corpus Christi ibi ex ui sacramenti, & sanguis ex reali concomitãtia sed postmodum per consecrationem uini, fit ibi econuerso sanguis Christi ex in sacramenti, corpus aũt ex tali concomitantia: ita q̃ totus Christus est sub utraque specie, sicut supra dictum est*.

Ad

Ad ii dcm, q̃ hoc sacr̃m est unum perfectione(sicut supra dictum est*) inquantum constituit ex duobus, ſ. cibo, & potu, quorum utrumque per se habet suam perfectionem; sed tres immersiones baptismi ordinantur ad vnum simplicem effectũ. & ideo non est simile.

Ad iii dicendum, q̃ diuersa uerba, quæ sunt in forma consecrationis panis, constituunt veritatem vnius locutionis: non autem verba diuersarum formarum, & ideo non est simile.

SVPER QVAEST. LXXIX.

Sot.4.ſ.d.11.q.2.a.1.
Duran.4.d.13.q.4.

QVAESTIO LXXIX.

De effectibus sacramenti Eucharistiæ in octo articulos diuisa.

Circa effectus Eucharistiæ in nobis aduertendum est, q̃ in litera ponũr̃ numero sex, ſ. adeptio gloriæ, collatio gr̃æ, remissio peccati mortalis, remissio pẽ uenialis, remissio pœnæ pro peccatis debitæ, & præseruatio a pecẽdo. De quibus duo declaranda sunt. ſ. tẽpus, & modus: cum quibus ét simul declarabitur subiectũ. ¶De tpe quidẽ aliqd clarum, est aliquid ambiguũ. Nã de primo effectu, ſ. uita æterna, cõstat tps executionis non oportere esse tps sumptionis Eucharistiæ: sumpta siquidẽ longe ante Eucharistia cõtingit effectũ æternę uitę subsequi, iuxta uerbũ Dñi, qui manducat hunc panẽ, uiuet in æternum.

Port.e. 466

Inf.a.4.co. Et 4.d.12. q.2. art.2. q.1. 1. ad 2.

¶De aliis uero effectibus in dubium uertitur, an unum, & idem sit tempus quo sumitur hoc sacr̃m, & quo in executione ponuntur illi effectus, & propterea singillatim declarandi sunt.

¶Secundus igitur effectus, qui est gratia gratum faciens, tres ramos habet, prout tripliciter contingit consequi gratiam. ſ. uel de nouo acquirere ipsam uitam gratiæ, uel præsupposita gratia, acquirere de nouo augmentum gratię, uel acquirere de nouo actualem delectationem, ac refectionem spiritualẽ, ſm uitã gratiæ: hęc enim tria comprehenduntur sub uno effectu Eucharistiæ, cum dicitur, confert gratiam. Potest siquidem intelligi, q̃ confert gratiã habitualem, uel primam, uel augmentando primam, aut gratiam actualem spiritualis refectionis, ac delectationis ſ. actu charitatis. Et quia primam gratiam sumptio huius sacramenti non per se confert, sed p accidens, hoc est propter contingentem sumentis dispositionem, quo niam per se præexquirit sumentem uium, prima autem gratia mortuo dat, ideo tempus primæ gratiæ per accidens consideratur, & uidetur coincidere cum tempore sumptionis nam si existens in peccato mortali sibi incognito, quando sumit hoc sacramentum, non resuscitatur ad uitam, non apparet quãte deinceps ex uirtute huius sacramenti resuscitabitur. Intelligo autem in tota hac materia per tempus sumptionis Eucharistiæ, non illam solam morulam, qua deglutitur: sed cum consequente tempore spatio quo Christi corpus sacramentaliter in sumente perseuerat. Est. n. tũc præsens corporaliter in nobis, ac per hoc pascens, & illuminãs spiritualiter aiam, ut sic ét illud impleatur, Quamdiu sum in mundo, lux sum mundi, Attestatur aũt huic sententiæ necessaria mentis occupatio cõcantium, & præcipue sacerdotũ circa reuerẽtiam exteriorem huius sacramenti, ne ſ. aut sanguis effundatur, aut partes hostię dentibus, aut palato hæreant, & huiusmodi, quo fit, ut magis effectus sacramenti, puta contritio, cum prima datur gratia in tempore consequente sumptionem, quã in ipsa sumptione apparet, & simile vr̃ de aliis effectibus actualibus. Puto tñ posse contingere, ut sumens sit ita dispositus, q̃ nec cõsequatur uitam gratiæ, nec de nouo mortaliter peccet sumendo, sed ita excusetur a peccato in sumendo, ut propinquior fiat uitę gratiæ, ex qua appropinqua-

Q.73.ar.2

Q.72.ar.1 & 7.

Q.74.ar.2 & 79.ar.2. ad 2.

Li.1.in Io c.12.& 14.

Q.76.ar.2 ad 1. & 2 & q.74.a 1. D.584.

Ho.84. in Ioan.circa med.10.3.

pinquatione secũdum aliquos actus attritionis, & desiderij diuinæ gratiæ, paulatim perducat, diuina duce misericordia, ad occasiones ueræ contritionis, ut tandẽ alia forte vice sumẽdo, gratiã uetæ contritionis percipiat. Moueor aũt ad hoc, q̃ a nullam apud me habeo rationem cogentem ad alterum horum: s. existens in peccato mortali facta diligen ti, quãuis non sufficiẽti sui, probatione, cẽcando aut iustificatur, aut peccat mortaliter, vt. n. ut dictũ est, posse dari mediũ p̃p latitudinem, quę datur in illa deligen te non tñ sufficiente probatione sui: non .n consistit in indiui sibili. Diuinæ quoq; liberalitatis largitas, ex cuius abundantia hic effectus p accidens huic sacro tribuitur, ad quantã ordinauerit indispositionẽ peccatoris se suppleturã, dicat qui nouit.

Li. 5. ca. 4. in med. to. 4. Hom. 45. in Ioan. a me illius to. 3.

¶ De tempore uero augmenti habitualis gratiæ magis ambiguum est sin Auctoris doctrinã, ut patebit in processu. Auctor enim in 4. sen. dist. 12. q. 2 ar. 1. tenet augmentum gratiæ impediri ex impedimento actualis conuersionis aiæ ad Deum: ac per hoc sentit, q̃ idem est tempus sumptionis sacramenti, & tẽpus augmenti gratiæ, quia illud idem constat esse tempus trãsformationis actualis animæ in Deum: in hac autẽ quæstione art. vlt. uerba literæ sonant suppositum: dum dicit, q̃ mentis distractio per peccata uenialia in actu, tollit quidem actualem refectionem spiritualis dulcedinis, non autem augmentum gratiæ habitualis. Et rursus in responsione ad primum inquit, ille, qui cum actu uenialis peccati ad hoc sacrm accedit, habitualiter quidem manducat spiritualiter, sed non actualiter, & sic habitualem effectum huius sacramenti percipit, non autem actualem. Quæ auctoris uerba possunt tripliciter intelligi, primo ut sonant sin superficiem, ut per hoc sacrm augeatur intensiue habitualis gratia tunc cum sumitur, ẽt si nullus interior charitatis actus ob mentis distractionem interueniat, & hoc ex uirtute ipsius sacramenti causantis huiusmodi augmentum in anima, nullum huic habituali augmento impedimentum præstante. Et hic sensus fauorabilis est, & demulcens aures multitudinis innumerabilium sacerdotum, quasi quotidie, aut frequentissime celebrantium, qui tamen seipsis meliores non quotidie fiunt. Mihi aũt hinc ordiendo, sensus iste uerus non apparet: si enim qualibet sumptione Eucharistiæ augeretur gratia infinitorum pene sacerdotum, quos credimus uere in gratia celebrare, charitas iam esset maior intensiue, quã credi rationabile sit, cum tanta magnitudo charitatis in tanta multitudine, otiosa appareat, q̃n nec extra apparent, nec intus de seipsis testantur actus similes feruentissimæ charitati, & tamen eorum est, q̃ fient amor Dei non est otiosus, sed operaf magna, si est, ita tam magna augmentatio amoris Dei non est otiosa, sed operatur multa maiora, q̃ prius proportionaliter si est, & consequenter si longe maiora operari tenuit, longe maior charitas non est, & tñ longe maior ponitur esse in singulis celebrationibus, quantuncunque parum creuisset charitas sacerdotis, qui tot annis diebus fere singulis in gratia celebrauit. Præter autem hanc ex experientia coniecturam, in promptu ratio cum auctoritate suffragatur: sacramentum enim hoc, quia datur per modum cibi, & potus, dicente Dño, Caro mea uere est cibus, & sanguis meus uere est potus, non auget, sicut nec nutrit, nisi per modum nutrimenti: sed sine actu uitali nutriti tam cibus, quãm potus, nec nutrit, nec auget, ut patet in alimento corporali, ergo sine operatione uitali spiritualis animæ, quæ nutritur, cibus iste nec nutrit, nec auget. Auctoritas quoque ex eodem fundamento, ex 4. sent. iam allata est. Nec obstat efficaciæ huius rationis, q̃ phreneticis in mortis articulo datur hoc sacramentum: cum, quia sacramenti effectus ex his, quæ per se concurrunt, considerandus, ac iudicandus est, & non ex his, quæ in casu accidunt: tum quia phreneticis constat dari uiaticũ nõ ad primũ, & propriũ Eucharistiæ effectũ, q̃ est actualis refectio spiritus, & consequenter nec ad nutriendũ nec ad augendũ in hac uita gratiã: quia phreneticis dat uiaticum pp uitã æternam, & pp impugnationes dæmonum, iuxta illud Amb. Recedant procul a potentia præsentiæ tuæ.

¶ Aliter ergo intelligunt uerba literæ de perceptione habitus, ut sit sensus, q̃ talis distractus non actualiter, sed habitualiter percipit effectum habitualem, seu augmentum gratiæ spiritualis, sicut habitualiter, manducationem spiritualem habet: ita q̃ manducans habitualiter tñ, i. habens habitum quo potest spiritualem manducationem actualiter habere, hoc est habendo charitatem, sumens hoc sacramentum absque actuali interiori deuotione, habet etiam habitum percipiendi augmentum. Et sicut non impedit per peccata uenialia, cũ himõi distractione, quin p hanc sumptionẽ mereatur augmentum charitatis exequendum, tñ tpe quo ad hoc erit dispositus, ita non impeditur, quin ex hac sumptione percipiatur augmẽtum charitatis, quando tñ ad hoc erit dispositus. Et sin hunc sensum, tempus augmenti charitatis est, quando sumens est dispositus ad augmẽtum, siue hoc sit tempore sumptionis, siue post. Minorem tamen dispositionem requirere ad augmentũ charitatis ex hoc sacramento, q̃m ad augmentum sine sacramento, ut habeat ratio uirtutis sacramentalis, & præsertim huius sacramenti, in quo ipse Christus. Fouet autem hunc sensum, q̃ Auctor intendit ponere differentiam inter refectionem spiritualem consistentem in operatione, & augmentum habitus quo ad impediri a peccato ueniali. Et sic saluatur differentia, q̃ rarefactio spiritualis ita tollitur per distractionem, q̃ numquam ex hac sumptione habebitur augmentum uero habitus, habendum relinquitur post, sicut, & uita æterna.

Tract. 26. in Io. non multum remote a fin. tom. 9

¶ Tertius aũt sensus consistit in declaratione terminorum dicendo, q̃ duobus existentibus per se propriis huius sacri effectibus, s. operatione, & habitu, Auctor utriusque latitudinis id, quod præcipuum est nominauit. Et in latitudine quidem operationum nominauit spiritualem refectionem cum sua delectatione: in latitudine uero habitualium donorum nominauit augmentum gratiæ, seu charitatis, ut sic loqueretur de hoc sacro in suam perfectionem, docendo ea, quæ ipsius sunt, quatenus, aut alterum, aut utrumque eorum confert. Et sic per actualem manducationem Auctor non intelligit quamcumq; actualem deuotionem, sed illam solam, quæ refectio est, quæ spiritualis delectatio aiæ est. Et sin hunc sensum plana sunt omnia: & consonant dictis in 4. sen. Habẽt siquidem se hi duo effectus inter se, non ut necessariam connexionem habentes, sed alter sine altero ex sacramento hoc haberi potest. Refectio siquidem spiritualis delectationis absque augmento habitualis gratiæ in Christo fuit, quando sumpsit hoc sacramentum, augmentum uero habitualis gratiæ ex hoc sacramento inualde multis credimus contingere, qui digne ad hoc sacrm, & de nõte accedunt, & tñ expertes sunt spiritualis dulcedinis, ita ut ipsorum uox ad patrẽ sit: Ecce tot annis seruio tibi, & numquã dedisti mihi hœdum, ut cum amicis meis epularer. Non igit docet hęc litera, quòd sumens absque omni actuali deuotione consequitur augmentum gratiæ, sed quòd sumens absq; actuali refectione delectationis spiritualis, & hoc culpa; sua uenialis, quoniam non est ex defectu sacramenti, sic inquam sumens sic mente distractus, si quo ad alios actus deuote accedit, habituale augmentum gratiæ ex hoc non impeditur, quod tamen posset aliunde impediri, puta, ex tam parua deuotione, ut non sufficiat disponere ad augmentum gratiæ. Et hęc expositio amplectenda uidetur, quoniam quo ad rem omnia consonant, quo ad expositionem uero nominum nulla fit extorsio sed applicatio communis termini ad principale suppositum, & secundum hoc, tempus augmenti coincidit cum tempore sumptionis. Posset, & quarto modo forte exponi locus iste de augmento habituali extensiuo, ita quòd sacramentum hoc sit extensiuum gratiæ ad actus confortatiuos spiritus, & hoc ipsum sit gratia sacramentalis, quam in anima per modum habitus sacramentum hoc efficiat etiam in mente distractis ex peccato ueniali. De tempore autẽ actualis gratiæ q̃ homini confertur in hoc sacramento, nulla ambiguitas est, quin sit tempus sumptionis sacramenti tunc enim præsens Christus excitat mentem dispositam ad sui feruentem amorem, atque ad sentiendam dulcedinem sęę præsentię. Sed perfectorum est solidus hic cibus, eorum, qui pro consuetudine &c. Tempus autem remissionis peccati mortalis, coincidit cum tempore sumptionis, ut patere potest ex supradictis: quoniam coincidit cum tempore infusionis primę gratię. Tempus quoque remissionis uenialium: idem est quod tempus sumptionis: quoniam coincidit cum tempore actualis feruoris charitatis. Et similiter tempus remissionis pœnę, si tamen ex actuali deuotione aliqua remittitur: pœna enim, quia remittitur ex hoc sacramento, non ut sacramentum, sed ut sacrificium est, tempore ipsius sacrificii remittitur, quoniam tunc Deo satisfit. Præseruatio demum a peccando, effectus est sacramenti a tẽpore sumptionis incheans, & iuxta sumẽtium cooperationem plus, uel minus durat, sicut ẽt præseruatio, quæ fit p nutrimentum corporale unum, & idem, in diuersę dispositionis hominibus diuersimode inuenię, uno magis sumente inde uires, quam alio &c. Hæc de tempore.

Trac. 26. in Ioan. inter fi. & me, illius to. 9.

¶ Supereſt ut de modo eorũdem effectuũ dicatur. modus, quo effectus isti in anima ab hoc sacramẽto fiũt est quòd omnes reliq mediante primo fiũt. primus autẽ effectus est actualis & exercita

Q. 73. ar. 3.

tio charitat s & mediante hoc reliqui effectus prouenĩũt: qđ tripliciter apparet. primo ex communibus: quia suauis dispositio rationalis creaturę habet ut rationabiliter iustificetur, & perficiatur: rationabiliter autem perfici est non p modum dormientis sed per modum uigilantis (hoc est ratione actualiter utentis) mutari, & perfici, ut patet ex doctrina. in 2. lib. habita de iustificatione impij, & iustificatione Magdalenæ, Latronis, & Pauli: semper enim dona sua Saluator interuenientibus operationibus consequentium illa largitus est. Et de Magdalena quidem operatio fidei & charitatis apparet, dicente Domino, Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum, & iterum, Fides tua te saluam fecit. Latronis fidẽi, speique actum uidemus. Memẽto mei Dñe, dum ueneris in regnũ tuũ. Paulũ, fidei obedientiæ, deuotionisque uerba proferentem audiuimus, Dñe quid me uis facere? Ex quibus omnibus patet, q̃ non solum dum regulariter, sed ẽt dum miraculose conuertuntur homines ad Deum, actualis operatio interioris hominis intertuenit. Secundo, apparet idem ex propriis huius sacramenti: quia sacramẽtum hoc uiuificat animam ut cibus, cibus autem ut sic, non uiuificat nisi uiuentem, operatione aliqua uitali. cibo utentem. Si enim circa cibũ corperalem nullam haberet animal operationem uitalem intus, inutilis esset cibus tali animali: immo non esset cibus nisi remote, seu in potentia quoniam cibus, materia, & obiectũ operationum potentiæ uegetatiuæ est Tertie, apparet hoc idem. discurrendo singillatim per ipsos effectus. Eucharistia siquidem factaliter sumpta ab hoie, Chĩm corporali præsentia intus in hoie ponẽs, ex parte qđẽ sui pie primo contactu animę habet excitationem charitatis, ac actualem unionem, seu transformationẽ animæ amãtis in Christum amatum: ex parte uero animę primus contactus est ipsa mãducatio actualis: q̃ est actus charitatis, & magnam latitudinẽ habet iuxta latitudinẽ actuũ charitatis, & graduum illorũ, & extendit se usque ad actũ liber. arbit. qui tãdẽ charitate perficitur, ita ut uera contritio sit. Mediante ergo actuali manducatione spirituali, effectus reliq fiunt ab hoc sacro. Et de uita quidem ęterna uerba Dñi testãtur, dicentis. Qui manducat hunc panem, uiuet in æternum. De prima uero gratia, & remissione peccati mortalis, quæ tñ p accidens fit ab hoc sacro, ex eo patet, quòd nisi inchoatit e salem manducaret carens gratia, illam non cõsequeretur: cibus enim non nisi manducatus uiuificat, unde & Auctor in litera tertii arti. de hoc loquẽs inqt, Deuote, & reuerẽter accedẽs cõsequer p hoc sacrum gratiam charitatis, q̃ contritionẽ perficiet, ubi tres operationes interuenire ponit, deuotionem, reuerentiam, & cõtritionem, quę, s. nouã charitate informatẽ, & sui contritio. De augmento uero habitualis gratię, & ex nunc dictis tam cõibus quãm propriis, & ex superius discussis, satis patere arbitror: non est enim intelligibile cibum augere absque actuali deuotione, quã absque actuali manducatione etiã fingere non licet. Refectio autem spiritualis, mandu catio quędã est remissio uero peccati uenialis, & pœnę, si fit cum cõsequatur feruorẽ charitatis, manifeste mãducationem sequit: nam feruor ipse mãducatio est. Præseruatio demum ab offensis Dei, quia directe ad confirmationem cordis, id est uolũtatis speciat, ex parte animæ, panis autem non nisi manducatus confirmat cor hominis, iõ mediante mãducatione spũali fit. dixi aũt directe, & ex parte animę quoniam non est remotum, quin ex parte Chri præsentis sub sacramento, præseruatio nõnulla, fiat p modum custodię: p̃p quã diximus dari phreneticis a articulo mortis Eucharistiam. Nec ex his dictis accipias. nos, sentire numquã conferri gratiã nisi actualiter ratione utentibus: non enim hoc diximus, sed sin communia suauis dispositionis creaturę rationalis sic fieri diximus. Cũ quo tñ fiat, q̃ sin suauem dispesitionem alicuius sacri aliter conferatur gratia iustificans, ut patet in baptismo, qui q̃n spũalis est regeneratio, ex propriis habet ut absque cooperatione eius, qui baptizatur, gratiam, confetat in remissionem peccatorum: generatio enim est mutatio de non esse ad esse, nec præsupponitur, fed fit uitus, qui generatur; cibus aũt uitã p̃supponit, & non nisi manducanti prodest. Dicta sunt aũt hęc ad fugandã illorũ fiduciã, qui putant se consequi semper nouum gratię habitualis augmentum, cum quantulacumque deuotione celebrent, etiam distracte, ut uel sic ab huiusmodi negligentiæ somno excitentur. pulsati saltem, ex eo q̃ manducatio sacralis, quæ actualiter fit, significat mãducationẽ spũalẽ, quæ interius exerceri debet. Et ubi nõ nisi in sui principio, hoc est in habitu saluatur, licet ad uitandum fictionis peccatum mortale sufficiat, ad nutriendũ tamen animam nihil prodest: immo hinc, & anima malum uenialis peccati, & corp⁹ damnum, infirmitatis, imbecillitatis, aut ẽt mortis, ofiq incurrit, dicente Apostolo, Ideo inter uos multi infirmi, & imbecilles, & dormiũt multi. Hãc ego pœnã corporalẽ puto, sæpe à Deo infligi, ob parum præparationem, qua fit ad hoc sacrm.

Li. 4. orth. fid. c. 14. a med.

¶ In responsione ad primum primi artic. eiusdem q. aduerte, q̃ sacramentum hoc potest considerari dupliciter. Primo, secundum se, hoc est, secundum rem in ipso contentam, & significatam, & sic uerificatur de ipso quòd ex se uirtutem habet collatiuam gratiæ, ad differentiam reliquorum sacramentorum, q̃ ex alio, hoc est ex hoc sacramento, acquirunt uirtutem gratię collatiuam. Nam res significata, & contenta in hoc sacramento est ipse Christus, cuius instrumenta sunt reliqua sacramenta cum uirtutibus suis, prepter quod se habet ad reliqua sacramenta ut fons gratiæ, ad riuos gratiarum. Et hinc uerificatur, & quòd quilibet quodcumque sacramentum suscipiens actu, suscipit hoc sacramentum uoto, & quòd uotum cuiusque sacramenti est uotum istius sacramenti: nam appetens, seu sitiens ad fontis riuulum, seu bibens ex riuulo, ad fontem ipsum magis sitit tanquam ad principium, & propterea in litera dicitur, quòd sine huius sacramenti uoto prima non habetur gratia. Et simile est hoc ei, quod Dominus dicit, Nisi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem,

Homi. 30. in Euã nõ lõge a pri

Universidad de Deusto Biblioteca

nion habebitis, uitã in uobis: loquit.n. Dñs de manducatione spũali in uoto, seu in habitu, in quo continet mãducatio spũalis actualis in uoto. Si uero consideret usus sacri huius, quo nobis sacrãliter iungit, sic prima gra non est effectus huius sacri, nisi per accidens ex parte subiecti, ut pdictũ est, quia dat p modũ nutrimenti, qđ quia non est nisi uiuentis, nõ facit primã gram: qua primo habetur uita spũs, sed pręsupponit illam. Vñ in ar. 3. ad tertiũ Auctor loquens de prima grędicit, Sic aũt nõ dat in hoc sacramento.

¶ 76. ar. 1. & 2.

non sit immediatũ subiectũ gratiæ, ex aĩa tñ redũdat effectus gratię ad corpus, dum in præsenti mẽbra nostra exhibemus arma iustitiæ Deo (ut habetur Roma. 6.) & in futuro corpus nostrum fortietur incorruptionem & gloriam animæ.

dæ Cor. 5. Charitas Christi urget nos. Et inde est, q̃ ex uirtute huius sacri aĩa spiritualiter reficit p hoc, q̃ anima spiritualiter delectatur, & quodammodo inebriatur dulcedine bonitatis diuinæ, secũdũ illud Can. 5. Comedite amici, & bibite, & inebriamini clarissimi.

Ad iii dcđm, q̃ quia sacra operantur salutem, quam significãt; ideo ẽm quandam assimilationẽ dr, q̃ in hoc sacramento corpus offertur pro salute corpis et sanguis pro salute aiã mę. q̃uis utrumque ad salutem utriusque operetur, cum sub utroque totus sit Christus, ut supra dictum est †. & licet corpus

Arti cvlvs ii.

Vtrum effectus huius sacramenti sit adeptio gloriam.
Sen. 4. d. 11. q. 2. ar. 2.

Ad secvndvm sic proceditur. Videtur q̃ effectus huius sacri non sit adeptio gloriæ. Effectus.n. proportionatur suæ causæ: sed hoc sacramentum competit uiatoribus, unde & uiaticum dicitur. Cum igitur uiatores nõdum[b] sint capaces gloriæ, uidetur quòd hoc sacramentum non causet adeptionem gloriæ.

¶ 2 Præt. Posita causa sufficienti ponitur effectus: sed multi accipiũt hoc sacrm, q̃ nũ quã peruenient ad gloriã, ut patet per Aug.* 21. de ciui. Dei non ergo hoc sacramentũ est causa adeptionis gloriæ.

¶ 3 Præt. [h] Maius non efficitur a minori, quia nihil agit ultra suã speciẽ: sed minus est accipere Christum sub specie aliena, quod fit in hoc sacramẽto, q̃ frui eo in specie ppria, qđ pertinet ad gloriã. ergo hoc sacramentũ non causat adeptionẽ gloriæ.

Sed contra est, q̃ dicitur Ioan. 6. Si quis manducauerit ex hoc pane, uiuet in ęternum: sed uita æterna est uita glorię. ergo effectus huius sacramẽti est adeptio gloriæ.

Resp. Dicendum, q̃ in hoc sacramento põt considerari, & id, ex quo habet effectũ, s. ipse Christus contentus, & passio eius repræsentata, & id, per quod habet effectum, s. usus sacramenti, & species eius. Et [m] quantum ad utrumq; competit huic sacramento, q̃ causet adeptionem vitæ ęternæ. Nã ipse Christus per suam passionem aperuit nobis aditum uitę æternæ, secundum illud Heb. Noui testamenti mediator est, ut morte intercedente, qui uocati sunt accipiant repromissionem æternæ hæreditatis. vnde, & in forma huius sacramenti dr: Hic est calix sanguinis mei noui, & æterni testamẽti. Sit aũt refectio cibi spũalis, & unitas significata per spẽs panis, & uini, habentur quidẽ in præsenti, sed imperfecte; perfecte autem in statu gloriæ. vñ Aug.† dicit super illud Ioan. 6. Caro mea vere est cibus: Cum cibo, & potu id appetãt homines vt non esuriant neque sitiant hoc ueraciter nõ pstat nisi iste cibus, & potus, q̃ eos à quibus sumit, immortales, & incorruptibiles facit i societate sãctorũ, ubi pax erit, & unitas plena, atq; perfecta.

Tract. 26. in Euãg. non multũ remotea fi. tomo. 9.

Ad primvm ergo dicendum, q̃ sicut passio Christi, in cuius uirtute hoc sacramentũ operatur est quidem causa sufficiẽs glorię, non tamen ita q̃ statim per ipsam introducamur in gloriam, sed oportet, ut prius simul compatiamur, ut postea simul glorificemur (sicut dr Rom. 8.) ita hoc sacramentum nõ statim nos in gloriam introducit, sed dat nobis uirtutem perueniendi ad gloriã, & iõ uiaticum dr, In cuius figuram legitur 3. Reg. 19. q̃ Elias comedit, & bibit, & ambulauit in fortitudine cibi, illius, quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, usque ad montem dei Oreb.

Ad ii dicendum, q̃ sicut passio Christi nõ habet suum effectum, in his qui se ad eam nõ habẽt, vt debent, ita & per hoc sacramentum non adipiscũtur gloriam, qui indecenter ipsum suscipiunt. unde Aug.‡ dicit super Ioan. exponens illa uerba, Aliud est sacramentum, & aliud uirtus sacri: Multi de altari accipiunt, & accipiendo moriunt. Panẽ ergo cælestem spiritualiter manducate, innocẽtiã ad altare apportate unde non est mirum, si illi qui innocentiam non seruant, effectum huius sacramenti non consequuntur.

Tract. 26. in Ioan. parũ a me. to. 9.

Ad iii dicẽdũ, q̃ hoc q̃ Christus sub aliena specie sumitur, pertineat ad rationem sacramenti, q̃ instrumentaliter agit: nihil aũt prohibet causam instrumentalem producere potiorem effectum, vt ex supradictis * patet.

por. o 471

Arti cvlvs iii.

Vtrum effectus huius sacramenti sit remissio peccati mortalis.

Ad tertivm sic proceditur. Videtur q̃ effectus huius sacramenti sit remissio peccati mortalis. Dicitur enim in quadam collecta, Sit hoc sacramentum ablutio scelerum: sed scelera dicunt̃ peccata mortalia ergo per hoc sacramẽtum peccata mortalia abluuntur.

¶ 2 Præt. Hoc sacrm agit in uirtute passionis Christi, sicut & baptismus: sed p baptismũ dimittuntur peccata mortalia, ut supra dictum est. ergo & p hoc sacramẽtum, præsertim cũ in forma huius sacramenti dicatur, Qui pro multis effunditur in remissionem peccatorũ.

¶ 3 Præt. Per hoc sacramentũ gratia [h] cõfertur, ut dictũ est †: sed per gratiam iustificatur homo à peccatis mortalibus, secũdũ illud Rom. 3. iustificati gratis per gratiam ipsius. ergo per hoc sacramentum remittuntur peccata mortalia.

Sed contra est, q̃ dr primæ Cor. 11. Qui mãducat, & bibit indigne, iudiciũ sibi mãducat, & bibit. Dicit aũt gl. ibidẽ, q̃ ille manducat, & bibit indigne, q̃ in crimine est, uel irreuerẽter tractat, & talis mãducat, & bibit sibi iudiciũ. i. dãnationẽ. ergo ille, q̃ ẽ i pctõ mortali, p hoc, q̃ accipit hoc sacrm, magis accumulat sibi pctm, quã remissionẽ sui peccati cõsequat̃.

Ad ii SVP. QVÆ. LXXIX. ART. III. Sor. 4. d. 11. q. 2. a. 3.

In artic. 3. in responsione ad primũ, nota notitiæ trium expositionum ibi allatarum secũdam differre à prima in hoc, q̃ perfectio contritionis refertur ad scelera cognita, in prima aũt ad occulta: quo ad utraq; n. petit ab lutio per contritionem perfectam.

¶ In responsione ad tertiũ est dubiũ occurrit de ueritate differẽtiæ positæ inter suscipiẽtẽ baptismũ, & suscipiẽtẽ Eucharistiã, quoad hoc, q̃ est esse, uel nõ esse in peccato mortali. Et est ratio dubii, quia utrobique suscipiens cum conscientia, & effectu peccati mortalis incipit suscipi, nec gratiã ibi cõsequit: immo de nouo peccat peccato sacrilegii mẽbrũ Christi ipso se sacramento fingens.

Resp. Dcđm, q̃ virt[a] huius sacri põt considerari dupliciter. Vno mõ ẽm se, & sic [m] hoc sacrum habet uirtutẽ ad remittẽdũ quæcumq; pctã ex passione Chri, [n] q̃ est fons, & cã remissionis peccatorũ. Alio mõ, põt considerari p cõparationẽ ad eũ, q̃ recipit hoc sacrm, put in eo inuenit, uel non inuenit impedimẽtũ percipiẽdi huius sacri effectũ. Quicũq; aũt habet conscientiã peccati mortalis, habet in se impedimentũ percipiẽdi effectũ huius sacri, eo q̃ nõ est cõueniẽs susceptor huius sacri: tũ, q̃a nõ uiuit spũaliter, & ita non debet spũale nutrimentũ suscipere, qđ non est nisi uiuentis: tũ, q̃a non põt uniri Chro (qđ fit per hoc sacrm) dum est in affectu peccãdi mortaliter. & iõ, vt dr in li. de Ecclesiasticis dogmatibus, si mẽs in actu peccãdi est, grauat magis Eucharistiæ perceptione, q̃ purificet. Vñ [p] hoc sacrm in eo, q̃ ipsum percipit in cõscientia peccati mortalis, nõ operat̃ remissionẽ peccati. Põt tñ hoc sacrm operari remissionẽ peccati dupliciter. ¶ Vno mõ non percepti actu, sed uoto, sicut cũ q[s] prius iustificat̃ a peccato. Alio mõ ẽt per ceptũ ab eo, q̃ est in peccato mortali, cuius cõsciẽtiã, & affectũ non habet: forte.n. primo non fuit sufficienter contritus: sed deuote, & reuerenter accedens, consequetur per hoc sacramentum gratiam charitatis; quæ contritionem perficiet, & remissionem peccati.

Ad primvm ergo dcđm, quod petimus vt hoc sacrm sit ablutio scelerũ: uel eorũ, quorũ consciẽtiã nõ habemus (ẽm illud. Ps. 18. Ab occultis meis munda me Domine (uel ut contritio in nobis perficiatur ad scelerum remissionem: uel etiam ut nobis robur detur ad scelera vitanda.

Ad ii dicendũ, q̃ baptismus est spiritualis generatio, quæ est mutatio de non esse spirituali in esse spirituale, & datur per modũ ablutionis, & ideo quantũ ad utrũq; non inconuenienter accedit ad baptismũ, qui habet conscientiã peccati mortalis: sed per hoc sacrm hõ sumit in se Christum per modum spiritualis nutrimenti, quod non competit mortuo in peccatis, & ideo non est similis ratio.

Ad iii dcđm, q̃ gratia est sufficiens cã remissionis peccati mortalis: non tñ actu remittit peccatũ mortale, nisi cũ primo dat̃ peccatori: sic aũt non datur in hoc sacramẽto. vñ rõ non sequitur.

Arti cvlvs iiii.

Vtrum per hoc sacramentũ remittantur peccata uenialia.
Sen. 4. d. 11. q. 2. ar. 4.

Ad qvartvm sic proceditur. Vr q̃ per hoc sacramentum non remittantur peccata uenialia. Hoc.n. sacrm, ut Aug. dicit super Ioan. est sacramentum charitatis: sed uenialia peccata non contrariantur [h] charitati, ut in secunda parte† habitũ est, cum ergo contrarium tollatur per suum contrarium, uidetur quòd peccata uenialia per hoc sacramentum non remittantur.

¶ 2 Præt. Si peccata uenialia per hoc sacrm remittantur, qua rõe remittitur unum, remittuntur & oĩa: sed non vr q̃ h oĩa remittantur: quia sic frequenter aliquis esset abiq; omni peccato veniali contra id, quod dicitur 1. Io. 1. Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. non ergo per hoc sacramentum remittitur aliquod peccatum ueniale.

¶ 3 Præt. [h] Contraria mutuo se expellunt: sed peccata uenialia non prohibent a perceptione huius sacramenti: dicit enim Aug.* super illud Ioan. 6 Patres uestri manducauerunt manna in deserto, & mortui sunt, Innocentiam, inquit, ad altare apportare, peccata, etsi sunt quotidiana, non sint mortifera. ergo neque peccata uenialia per hoc sacramentum tolluntur.

Sed contra est, q̃ Innocentius iii.* dicit, q̃ hoc sacramẽtũ uenialia delet, & cauet mortalia.

Resp. Dcđm, q̃ in hoc sacro duo possunt considerari, s. ipsum sacramentum, & res sacramenti, & ex utroq; apparet, q̃ hoc sacramentum habet uirtutem ad remissionem uenialium peccatorum. Nam hoc sacrm sumitur sub specie cibi nutrientis: nutrimentum aũt cibi est necessarium corpori ad restaurandum id, [i] quod quotidie deperditur per actionẽ caloris naturalis. Spũaliter aũt quotidie aliquid in nobis deperditur ex calore concupiscentię per peccata uenialia, quæ diminuunt feruorem charitatis, ut in Secunda parte habitũ est, & iõ cõpetit huic sacramento, vt remittat peccata uenialia. vñ. & Amb.† dicit in libro de sacr. q̃ iste panis quotidianus sumitur in remedium quotidianæ infirmitatis. Res aũt huius sacramenti, est charitas non solum quantum ad habitum, sed ẽt quantum ad actum, qui excitatur in hoc sacramẽto: per* quod peccata uenialia soluũtur. unde manifestum est, q̃ [m] virtute huius sacramenti remittuntur peccata uenialia. [n]

Ad primvm ergo dicendum, q̃ peccata uenia

lia,etsi nõ cõtrarianẽ charitati, quantum ad habitum:contrariantur tamen ei,quantum ad feruorem actus,qui excitatur per hoc sacramentum: ratione cuius peccata uenialia tolluntur.

AD II dicendũ, ꝙ illud uerbum non est intelligendum,quin aliqua hora possit hõ esse absq; omni reatu peccati uenialis:sed quia uitam istam sancti non ducunt sine peccatis venialibus.

AD III dcm̃,ꝙ maior est uirtus charitatis,cuius est hoc sacrm̃,q̃ venialium peccatorum. Nam charitas tollit per suum actum peccata uenialia, quæ tamen non possunt totaliter impedire actum charitatis,& eadem ratio est de hoc sacramento.

SVP. QV. LXXIX.

ART. VI.

Sot.4.s.d.11.q.2.ar.5.

pœn.o. 473

4.d.4.q.2. a.1. q.2.ad 3. & d.12. q.2. art.2. q.3. Art.1.& 2.

IN art. 5. duo ualde notabilia sunt. Primũ est, ꝙ oblatio Eucharistiæ ex sui quantitate sufficit ad satisfaciendũ pro omni pœna:sm̃ est,ꝙ hęc oblatio, sit satisfactoria offerentibus, uel pro qbus offertur sm̃ quantitatem suę deuotionis.

¶ Ex primo dicto habes, ꝙ una missa ex parte sui est satisfactoria ꝓ pœnis oĩum peccatorum,tam uiuentiũ q̃ mortuorũ: qm̃ ut sic, est ualoris infiniti,qm̃ Chr̃s offerẽs. Ex secundo aũt dicto habes, ꝙ una missa nõ perdit nimi satisfactionis suæ pro primo offerente ex hoc ꝙ pro secundo, tertio, quarto, quinto &c. offertur: sicut quantitas deuotionis unius nihil tollit de quantitate deuotionis alterius. Vñ argue di, instrũdiq; simul sunt hoĩes ignorãter perentes,uel exigentes pro sua eleemosyna totam sibi missam dari, aut suo defuncto: nihil.n. minus ipse habebit , simile alii petant eandem missam pro seipsis,& alijs defunctis, q̃ si ꝓ ipso solo celebrari deat: immo ex hmõi indeuotione sic peretis damnũ ui iscurrere,quod minus sibi proderit: Diffusius ãt forte hic scriberem[9] de hac re, nisi in primo quolibeto , uño iam edito diffuse hęc ueritas declarata fuisset ex auctoritate huius literę cum multis aliis &c. Et hæc de q. 79. sufficiant.

Q.69.ar.2.

Alexander 1.in epi.ad omnes orth. post mediũ illius.

ARTICVLVS V.

Vtrum per hoc sacramentum tota pœna peccati remittatur.

ADQVINTVM sic,pcedit. Vr̃ ꝙ per hoc sacrm̃ tota pœna peccati remittat. Hõ.n.ꝓ hoc sacrm̃ suscipit in se effectũ passionis Chr̃i(ut dictũ est*)sicut,[h] & ꝓ baptismũ: sed ꝓ baptismũ percipit hõ remissionẽ oĩs pœnę,virtute passionis Chr̃i q̃ sufficiẽter satisfecit ,ꝓ oĩbus pc̃tis,ut ex supradictis † patet. ergo vr̃ ꝙ ꝓ hoc sacrm̃ hoĩ remittatur totus reatus pœnæ.

¶ 2 Prę. Alexãder Papa dicit, Nihil in sacrificiis maius esse põt, q̃ corpus,& sanguis Chr̃i: sed ꝓ sacrificia ueteris legis,hõ satisfaciebat ,ꝓ peccatis suis : dr̃ .n.Leuit.4. & 5. Si peccauerit hõ,offerret hoc , uel illud pro pc̃tõ suo , & remittet̃ ei. ergo multo magis hoc sacrm̃ h valet ad remissionem oĩs pœnæ.

¶ 3 Prę. Constat ꝙ ꝓ hoc sacrm̃ aliquid de reatu pœnæ dimitti tur:vñ & in satisfactionẽ,aliqbus iniungit̃, ꝙ ꝓ se missas faciant celebrari: sed h qua rõne una pars pœnę dimittit̃,eadem rõe & alia:cũ uirtus Chr̃i,q̃ in hoc sacro continetur, sit infinita ergo videtur, ꝙ per hoc sacramentum tota pœna tollat̃.

SED CONTRA est,ꝙ sm̃ hoc nõ esset hoi alia pœna iniũgẽda sicut nec baptizato, iniũgitur.

RESP. dcm̃,ꝙ hoc sacrm̃ simul est sacrificiũ, & sacrm̃: sed rõem sacrificii habet , inquãtũ offert: rõnem aũt sacri inquantũ sumit. Et iõ effectũ sacri habet in eo,qui sumit: effectũ ãt sacrificij in eo,qui offert,uel in his,pro quibus offert. Si igitur consideretur ut sacrm̃, habet effectũ dupliciter. Vno mõ,directe ex ui sacri,alio mõ, quasi ex quasi ex quadã concomitantia: sicut & circa continẽtiã sacri dictũ est.* Ex vi quidẽ sacri,directe habet illũ effectũ,ad quẽ est institutũ. Nõ est aũt institutum ad satisfaciendũ,sed ad spiritualiter nutriendũ per unionẽ ad Chr̃istũ,& ad mẽbra eius: sicut & nutrimentũ unit̃ nutrito , sed qa hæc vnitas sit per charitatem ex cuius feruore aliqs consequit̃ remissionẽ nõ solũ culpæ,sed ẽt pœnæ,inde est , ꝙ [m] ex consequenti per quandã concomitantiã ad principalẽ effectũ,hõ consequit̃ remissionẽ pœnę, non quidẽ totius,sed sm̃ modũ suę deuotionis,& feruoris.[n] Inquantũ uero est sacrificiũ,habet vim satisfactiuã,sed in satisfactione magis attenditur affectus offerentis, q̃ quantitas oblationis, vñ & Dñs dicit Luc.21.de vidua,quæ obtulit duo æra, ꝙ plꝰ oĩbus misit.[p] Quamuis ergo hæc oblatio ex sui quantitate, sufficiat ad satisfaciendum pro oĩ pœna tñ fit satisfactoria illis,pro quibus offertur, uel etiam offerentibus , secundum quantitatem suæ deuotionis,& non pro tota pœna. [q]

Q.76.ar.1. & 2.

concl.m

concl.p

AD PRIMVM ergo dcm̃,ꝙ sacrm̃ baptismi dirẽcte ordinatur ad remissionem pœnæ,& culpæ,nõ aũt eucharistia: qa baptismus dat̃ hoĩ quasi commorienti Christo; Eucharistia aũt quasi nutriẽdo, & pficiendo ꝓ Chr̃istũ. unde nõ est similis ratio.

AD II dicendum ꝙ alia sacrificia, & oblationes non operantur remissionẽ totius pœnæ, neq; quantũ ad quantitatẽ oblati(sicut hoc sacrificiũ) neq; quantum ad deuotionem hoĩs , ex qua contingit,quòd etiam hic non tollitur tota pœna.

AD III dcm̃,ꝙ hoc, ꝙ tollit̃ pars pœnę, & nõ tota pœna ꝓ hoc sacrm̃,nõ cõtingit ex defectu uirtutis Chr̃i,sed ex defectu deuotionis humanæ.

ARTICVLVS VI.

Vtrum per hoc sacramentum præseruetur homo a peccatis futuris.

Sot.4.s.d.11.q.2.ar.6.

por.o. 474

ADSEXTVM sic procedẽt. Vr̃ ꝙ per hoc sacrm̃ non præseruetur hõ a peccatis futuris. Multi.n. digne sumentes hoc sacrm̃,postea in peccatũ cadunt: quod non accideret,si hoc sacrm̃ [h] præseruaret a peccatis futuris : non ergo effectus huius sacramenti est,a peccatis futuris præseruare.

4.di. 12.q. 2.ar.2. q.2 ad 1.& dis. 45.q.2.ar. 3.q.2.ad 3m

¶ 2 Præt. Eucharistia est sacramentum charitatis, ut supra[r] dictum est : sed charitas [h] non uidetur ꝓseruare a peccatis futuris: quia semel habita potest amitti per peccatum, ut in 2.parte † habitum est.ergo videtur, ꝙ nec hoc sacramentum præseruet hominem a peccato.

Art.4. huius q.3.ad 3. 2.2 q.24.a.10.

SED CONTRA est,ꝙ Dñs dicit Io. 6. Hic est panis de cęlo descendens,ut si quis ex ipso manducauerit,non moriatur: quod quidem manifestum est,non intelligi de morte corporali.ergo intelligitur,ꝙ hoc sacramentum præseruet a morte spirituali,quæ est peccatum.*

* alias quę est ꝓ peccatum.

RE-

RESP. dcm̃, ꝙ peccatum est quędã spiritualis mors aĩę: vnde hoc modo pseruatur aliqs a peccato futuro, quo præseruat̃ corpus a morte futura: qm̃ quidẽ fit dupliciter: uno modo,inquantũ natura hoĩs interius roborat̃ cõtra interiora corrũpitua,& sic præseruat̃ a morte ꝓ cibũ,& medicinam. Alio modo per hoc,ꝙ munit̃ cõtra exteriores impugnationes,& sic pseruatur per arma, q̃b. munitur corpus:[m] utroque aũt modo,hoc sacrm̃ pseruat a peccato.[n] Nã primo quidẽ per hoc, ꝙ Chr̃o coniungit per gr̃am,roborat spũalem uitam hoĩs , tanquã spũalis cibus,& spũalis medicina, sm̃ illud

A

concl.m

Trac. 26.i Io.a med. tom.9.

B

ps.103. Panis cor hoĩs confirmat,& Aug.* dicit super Io. Securus accede,panis est,non uenenũ. Alio modo,inquantũ est quoddã signũ passionis Chr̃i, per quam uicti sunt dæmones,repellit oẽm dęmonum impugnationem: unde Chrisо.* dicit super Io. Vt leones flammam spirantes,sic ab illa mensa discedimus terribiles effecti diabolo.

Hom.45.i Io.a med. illius to.3.

AD PRIMVM ergo dcm̃,ꝙ effectus huius sacri recipitur in hoĩe,sm̃ hoĩs conditionem: sicut cõtingit de qualibet causa actiua, ꝙ eius effectus recipitur in materia,sm̃ modũ materiæ . Hõ aũt in statu uiæ est huius conditionis , ꝙ liberũ arbitriũ eius põt flecti in bonũ,& malũ,vñ licet hoc sacrm̃ quãtũ est de se, hẽat uirtutẽ præseruatiuã à peccato,non tñ aufert homini possibilitatem peccandi.

C

AD II dcm̃,ꝙ ẽt charitas,quantũ est in se, ꝓseruat hoĩem a peccato,sm̃ illud Rom. 13. Dilectio proximi,malum non operatur: sed ex mutabilitate liberi arb. contingit,ꝙ aliquis post habitã charitatẽ peccat, sicut & post susceptionẽ huius sacri.

AD III dcm̃,ꝙ licet hoc sacrm̃ non directe ordinetur ad diminutionem fomitis,diminuit tñ fomitem ex quadam consequentia, inquantũ auget charitatem,quia sicut Aug.* dicit in lib. 83. Quæstionum,augmentum charitatis est diminutio cupiditatis. Directe autem confirmat cor hoĩs in bono,per quod etiam præseruatur homo à peccato.

Q.35.paulo a princ. to.4.

D

ARTICVLVS VII.

Vtrum hoc sacramentum prosit aliis, quam sumentibus.

Sot.4.s.d.11.q.2.ar.7. Gab.4.d.12.q.2.

Porr.o. 475

Sup. q.78. ar.3.ad 8. Et ꝑti q. 2.5.cor. Et 4.d.12.q.1 a.2.q.2.ad 4. Et d.45. q.2.a.3.q. 1.ad 3. Et 10.6.lec.6 fin.

ADSEPTIMVM sic,pcedit. Videtur ꝙ hoc sacramentum non prosit nisi sumenti. Hoc.n. sacrm̃ est [h] unius generis cum aliis sacramentis,vt pote aliis condiuisum,sed alia sacramenta nõ prosunt nisi sumentibus,sicut effectum baptismi non suscipit nisi baptizatus. ergo nec hoc sacramentũ prodest aliis nisi sumenti .

E

¶ 2 Præt. Effectus[h] huius sacri est adeptio gratiæ,& gloriæ,& remissio culpę ad minus uenialis.si ergo hoc sacrm̃ haberet effectum in aliis, q̃ in sumentibus,posset contingere,ꝙ aliquis adipisceretur, & gratiam,& gloriam,& remissionem culpæ , absq; actione,& passione propria,alio sumente, uel offerente hoc sacramentum .

¶ 3 Præ. Multiplicata causa,multiplicatur effectus. si ergo hoc sacramentum prodesset aliis, q̃ sumentibus,sequeretur ꝙ magis prodesset alicui , si multi sumerent hoc sacramentum , multis hostiis in una missa consecratis,quod non habet ecclesiæ cõsuetudo,ut.s.multi communicent pro alicuius salute.non ergo uidetur quòd hoc sacramentũ prosit nisi sumenti .

SED CONTRA est,ꝙ in celebratione huius sacri fit pro multis aliis deprecatio,quod frustra fieret, nisi hoc sacramentum aliis prodesset.hoc ergo sacramentum non solum sumentibus prodest.

RESP. dcm̃,ꝙ (sicut prius*dictum est) hoc sacrum non solum est sacrm̃,sed etiam est sacrificiũ: inquantum.n. in hoc sacro repræsentatur passio Christi,qua Christus obtulit se hostiam Deo (ut dr̃ Eph.5.)habet rõnem sacrificij, inquantum uero in hoc sacro traditur inuisibilis gratia sub uisibili spẽ,hẽt rõnem sacri . sic ergo [m] hoc sacrm̃ sumentibus quidem prodest,& per modũ sacri,& ꝓ modum sacrificii:[n] quia pro omnibus sumentib. offertur: dr̃.n.in canone missæ , quotquot ex hac altaris participatione, sacrosanctum filii tui corpus,& sanguinẽ sumpserimus omni benedictione cælesti,& gr̃a repleamur,sed[p] aliis,qui non sumũt, prodest per modum sacrificii,inquantum pro salute eorũ offertur , q vnde & in canone missæ dr̃ , Memẽto dñe famulorum famularumq; tuarum , pro quibus tibi offerimus, uel q̃ tibi offerũt , hoc sacrificiũ laudis,ꝓ se,suisq; omnibus, pro redemptione animarũ suarũ,pro spe salutis,& incolumitatis suæ,& utrumq; modum proficiendi Dominus expresserit,dicens Matth 26.& Luc.22. Qui pro uobis,s.sumentibus,& pro multis,s.aliis, effunditur in remissionem peccatorum.

concl.m

Ar.5.huius quæst.

concl.p

AD PRIMVM ergo dcm̃,ꝙ hoc sacramentum præ aliis habet,quòd est sacrificium . & ideo non est similis ratio.

AD II dcm̃,quòd sicut passio Christi prodest quidem oĩbus,quantũ ad sufficientiam , & ad remissionem culpę,& adeptionem gratię,& glorię: sed effectum nõ habet nisi in illis,qui passioni Chr̃isti coniunguntur per fidem,& charitatem: ita & hoc sacrificiũ,quod est memoriale dominicę passionis,non habet effectum nisi in illis, qui coniunguntur huic sacramento per fidem,& charitatẽ: unde & Aug.* dicit ad Renatum,Quis offerat corpus Christi nisi pro his, qui sunt membra Christi? unde & in canone missæ non oratur pro his qui sunt extra ecclesiam ; illis tamen prodest plus , uel minus , secundum modum deuotionis eorum .

Notẽr oẽs & contra hæreticos.

In li.de anima , & eius origine c.9.t.7.

AD III dcm̃,quòd sumptio pertinet ad rõnẽ sacri,sed oblatio pertinet ad rõnẽ sacrificij. Et iõ ex hoc quòd aliquis sumit corpus Chr̃i, uel ẽt plures,ñ accrescit alijs aliqđ iuuamẽtũ. Sit ẽt ex hoc, quòd sacerdos plures hostias cõsecrat in una missa,nõ multiplicat̃ effectus huius sacri; quia nõ est nisi unũ sacrificiũ: nihil.n.plus est uirtutis in multis hostiis cõsecratis,q̃ in una,cũ sub oĩbus,& sub una non sit,nisi totus Chr̃s , unde nec si aliquis si mul in vna missa multas hostias cõsecratas sumat, participabit maiorẽ effectũ sacri . In plurib. uero missis multiplicatur sacrificii oblatio.& ideo multiplicatur effectus sacrificii,& sacramenti .

AR-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ARTICVLVS VIII.

Vtrum per ueniale peccatum impediatur effectus huius sacramenti.

Sot.4.s.d.11.q.2.ar.8

Porr.e. 476

4.d.12.q.2.a.1 q.3. Et a.2.q.1 ad 2.

AD OCTAVVM sic procedit. Vr̃ q̃ per ueniale peccatũ nõ impediatur effectus huius sacri. Dicit.n. Aug.* sup illud Io.6. Patres uestri manducauerunt manna,&c. Panẽ cẽlestẽ spũaliter mãducate,innocentiã ad altare portate, peccata etsi sũt quotidiana,nõ sint mortifera. Ex quo patet q̃ uenialia peccata,q̃ quotidiana dñr,& spũalẽ mãducationem non impediunt:sed spũaliter manducãtes,effectũ[h] huius sacri percipiunt.ergo peccata uenialia non impediunt effectum huius sacramẽti.

*Tract.26. in Io. post med.t.9.

¶2 Præt. Hoc sacr̃m non[h] est minoris uirtutis.q̃ baptismus:sed effectum baptismi(sicut ẽ.†dictũ est) impedit sola fictio,ad quã nõ pertinẽt peccata uenialia:q̃a sicut Sap.1.dr̃,Spiritussanctus disciplinę effugiet fictũ: q̃ tñ per peccata uenialia nõ fugat. ergo neq; effectũ hui⁹ sacri ipediũt pctã uenialia.

q.69.ar.9

¶3 Præt. Nihil q̃d[h] remouet per actionẽ alicuius causæ,põt impedire eius effectũ:sed peccata uenialia tolluntur per hoc sacramentum.ergo non impediunt eius effectum.

SED CONTRA est, q̃ Dam.* dicit in 4.lib. Ignis eius,q̃ od in nobis est,desiderii,assumens eã, quæ ex carbone,i.ex hoc sacro,ignitionẽ, cõburat nr̃a pctã,& illuminet corda nostra, ut participatione diuini ignis igniamur,& deificemur:sed ignis nr̃i desiderij,uel amoris impedit p peccata uenialia, q̃ ipediũt feruorẽ charitatis,ut in 2.par.*habitũ est. ergo peccata uenialia ipediunt effectũ huius sacri.

Li.4.orth. fid. ca.14. a med.

*1.2.q.81 a.4.Et 2.2 q.24.a.10

RESP. dc̃m,q̃ peccata uenialia dupliciter accipi posũt,uno mõ,prout sunt præterita, alio mõ, prout sunt actu exercita. Primo quidẽ mõ, peccata uenialia nullo modo impediũt effectũ huius sacri.[n] Pot.n.contingere,q̃ aliquis post multa peccata uenialia commissa, deuote accedat ad hoc sacr̃m,& plenarie huius sacri consequat effectũ.[o] Secundo aũt mõ,peccata uenialia non ex toto impediunt huius sacri effectũ,sed in parte.[p] Dictum est enim,* q̃ effectus huius sacramenti non solum est adeptio habitualis gratię,uel charitatis,sed ẽt quędam actualis refectio spũalis dulcedinis,quæ quidem impeditur,si aliquis accedat ad hoc sacr̃m.p peccata uenialia mente distractus: non aũt tollitur augmentum habitualis gratiæ,uel charitatis.

*senel.m

*senel.p

Ar.2.& 2. huius q.

AD PRIMVM ergo dicendum,q̃ ille,qui cũ actu uenialis peccati ad sacramentum accedit,habitualiter quidem manducat spiritualiter,sed nõ actualiter. Et ideo habitualem effectum huius sacramẽti percipit,non autem actualem.

AD II dc̃m, q̃ baptismus non ita ordinat̃ ad actualẽ effectum,i.feruorẽ charitatis,sicut hoc sacramentũ. Nam baptismus est spiritualis regeneratio,per quã acquiritur prima perfectio,q̃ est habitus,uel formæ,hoc aũt sacramẽtum est spiritualis manducatio,quæ habet actuale delectationẽ.

AD III dc̃m,q̃ illa ratio procedit de uenialib. præteritis,quæ per hoc sacramentum tolluntur.

QVAESTIO LXXX.

De usu,seu sumptione huius sacramenti in communi, in duodecim articulos diuisa.

DEINDE considerãdũ est de usu, siue sumptione huius sacri. Et primo quidem,in cõi. Secũdo,quomodo Christus est usus hoc sacramento.

Circa primum quæruntur duodecim.

¶Primo, Vtrum sint duo modi manducandi hoc sacramentum,s.sacramẽtaliter,& spiritualiter.

¶Secundo,Vtrum soli homini conueniat manducare spiritualiter hoc sacramentum.

¶Tertio,Vtrum solius hominis iusti sit manducare sacramentaliter.

¶Quarto,Vtrum peccator manducans sacramentaliter,peccet.

¶Quinto,De quantitate huius peccati.

¶Sexto, Vtrum peccator accedens ad hoc sacramentum sit repellendus.

¶Septimo, Vtrũ nocturna pollutio impediat hominem a sumptione huius sacramenti.

¶Octauo, Vtrum sit solum a ieiunis sumendum.

¶Nono, Vtrum sit exhibendum non habentibus usum rationis.

¶Decimo, Vtrum sit quotidie sumendum.

¶Vndecimo,Vtrum liceat omnino abstinere.

¶Duodecimo,Vtrum liceat percipere corpus sine sanguine.

ARTICVLVS I.

Vtrum distingui debeant duo modi manducandi corpus Christi.

Alb.Mag.4.dist.9.art.1. Sot.4.s.d.12.q.1.ar.1. Porr.o. 477

Inf.a.2.& 3.cor.Et 4 d.9.a.1.q.1. ad 1. & q.3.p tot. Et Io.6.le.7.Et 1.co.11.lect.7.fi.Et opp.58.c.17.18 9.& 20.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd nõ debeant distingui duo modi manducãdi corpus Christi, scilicet sacramentaliter,& spiritualiter, sicut enim baptismus est spiritualis regeneratio, secundum illud Ioan.3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritusancto, &c. ita etiam sacramentum est spiritualis cibus, unde Dominus de hoc sacramento loquens dicit Ioan.6. Verba,quæ ego locutus sum uobis, spiritus, & uita sunt: sed circa[h] baptismum non distinguitur duplex modus sumendi,scilicet sacramentalis,& spiritualis. ergo neque circa hoc sacramentum debet hæc distinctio adhiberi.

¶2 Præt. Ea,quorum unum est propter alterum, non debent abinuicem diuidi quia unum ab alio speciem trahit: sed sacramentalis manducatio ordinatur ad spiritualem,sicut ad finem. non ergo debet[h] sacramentalis manducatio contra spiritualem diuidi.

¶3 Præter. Ea,quorum unum non potest esse sine altero,non debent contra se diuidi, sed uidetur[k] quòd nullus possit manducare spiritualiter, nisi etiam sacramentaliter manducet, alioquin antiqui patres hoc sacramentum spiritualiter manducassent, frustra etiam esset sacramentalis manducatio,si sine ea spiritualis esse posset. non igitur conuenienter distinguitur circa hoc sacramẽtum duplex manducatio,scilicet sacramentalis,& spiritualis.

SED

Gl.ord.ib.

SED CONTRA,q̃ super illud 1.Corin.11.Qui manducat,& bibit indigne,&c.dicit gl.* Duos dicimus esse modos manducandi: unum sacramentalem,& alium spiritualem.

Q.præc.

RESP.Dicẽdum, q̃ in sumptione huius sacri duo sunt consideranda,s.ipsum sacr̃m, & effectus ipsi⁹, de quorum utroque iam supra* dictum est.Perfectus igitur modus sumendi hoc sacr̃m, est q̃n aliquis ita hoc sacr̃m suscipit,q̃ percipit eius effectũ,

Q.præc. ar. 3.7.& 8.

concl.m

contingit autem q̃nque (sicut supra dictũ est*) q̃ aliquis impedit a percipiendo effectu huius sacri:& talis sumptio huius sacri est imperfecta. Sicut igit perfectum contra imperfectum diuiditur, ita[m] sacramentalis manducatio, per quam sumit solum sacr̃m sine effectu ipsius, diuiditur cõtra spiritualem manducationem: per quam quis pcipit effectum huius sacramenti,[n] quo spũaliter homo Christo coniungitur per fidem,& charitatem.

AD PRIMVM ergo dicendum,q̃ etiam circa baptismum,& alia hmõi sacra similis distinctio adhibet: nam quidam suscipiunt tm̃ sacramentum,quidam uero sacramentum,& rem sacramẽti. In hoc tñ differunt: quia cum alia sacramenta perficiãtur in usu materiæ,percipere sacr̃m, est ipsa perfectio sacramenti: hoc autem sacramẽtum perficitur in consecratione materiæ: & iõ uterque usus est cõsequens hoc sacr̃m. In baptismo ẽt & aliis sacramentis characterem imprimentibus,illi,qui accipiunt sacramentum, recipiunt aliquem spũalem effectũ, s.characterem,quod non accidit in hoc sacro. Et ideo, magis in hoc sacramento dist nguitur usus sacramentalis a spirituali,quàm in baptismo.

Q.66.a.11 q.68 ar.2 q.73.ar.3

AD II dicendum,quòd sacramentalis manducatio,quæ pertingit ad spiritualem, non diuidit̃ contra spiritualem,sed includitur ab ea: sed illa sacramentalis manducatio contra spiritualem diuidit̃, quæ effectum non consequitur: sicut imperfectum quod non pertingit ad perfectionem speciei, diuiditur contra perfectum.

AD III dicendum,quòd (sicut supra dictũ est*) effectus sacramenti potest ab aliquo percipi, si sacramentum habeat in uoto,quamuis non accipiat in re. Et iõ, sicut aliqui baptizantur in baptismo flaminis propter desiderium baptismi, antequam baptizentur baptismo aquæ;ita etiam aliqui manducant spiritualiter hoc sacramentum antequã sacramentaliter sumant: sed hoc contingit dupliciter: uno modo propter desiderium sumẽdi ipsum sacramentum,& hoc modo dicuntur baptizari,& manducare spiritualiter,& non sacramentaliter,illi qui desiderant sumere. hæc sacramenta iam instituta:alio modo propter figuram,sicut dicit apostolus 1.Cor 10 Quòd antiqui patres baptizati sunt in nube, & in mari, & quòd spiritualem escam manducauerunt,& spiritualem potum biberunt: nec tamen frustra adhibetur sacramentalis manducatio: quia plenius inducit sacramenti effectum ipsa sacramenti susceptio, quàm solum desiderium: sicut supra circa baptismum dictum est.*

Q.69.ar.4 ad 2.& q.4 66.a.11.& 12.

ARTICVLVS II.

Vtrum solus homuis sit hoc sacramentũ spũaliter sumere

Sot.4.s.d.12.q.1.a.2. Porr.o. 478

4.d.9.ar.2. q.3.& 5.& 1.Cor.11. le.7.

ADSECVNDVM sic proceditur. Vr̃ q̃ non solus homis sit hoc sacramentum spũaliter sumere sed ẽt angelorum: quia super illud Ps.77. Panẽ angelorũ manducauit hõ,dicit glossa,i.corpus Christi,qui est uere cibus angelorum: sed hoc nõ esset, si angeli spũaliter Christum non manducarent. ergo angeli spiritualiter[h] Christum manducant.

Tra.26.in Io.t.9.

¶2 Præt. Aug.† dicit super Ioã. Hunc cibũ,& potũ[h] societatẽ uult intelligi corpis,& mẽbrorũ suorũ q̃* est eccla in prædestinatis: sed ad istã societatẽ non solum pertinent homes,sed etiam sancti angeli. ergo sancti angeli spiritualiter manducant.

Alias q̃

¶3 Præt. Aug.* in lib. de uerbis Dñi dicit, Spũaliter mãducãdus est Chr̃s,qm̃ ipse dicit, qui manducat meã carnẽ,& bibit meũ sanguinẽ,in me manet,[h] et ego in eo: sed hoc cõuenit non solum homibus, sed ẽt sanctis angelis: in quibus per charitatẽ est Christus,& ipsi in eo. ergo v̄ q̃ spiritualiter manducare,non solum sit hominum,sed etiam angelorum.

Tra, 26.in Io. parum post me l. t.9. referẽ de conf.d. 2.c. Panẽ de altari.

SED CONTRA est,q̃ Aug.† dicit super Io. Panẽ de altari spiritualiter manducare,innocentiam ad altare portate: sed angelorum non est accedere ad altare,tanquam aliquid inde sumpturi. ergo angelorum non est spiritualiter manducare.

RESP. Dcd̃m,q̃ in hoc sacro continẽt ipse Chr̃s: non quidem in specie propria, sed in specie sacramenti. Dupl̃r ergo contingit manducare spũaliter ipsum Christum: uno mõ, prout in specie propria consistit: & hoc mõ angeli mãducãt spũaliter ipsũ Christũ, inquantũ ei uniunt̃ fruitione charitatis pfectæ,& uisione manifesta (quẽ panẽ expectamus in patria) nõ per fidẽ,sicut nos ei hic unimur: alio mõ contingit spũalite mãducare Christũ, put est sub speciebus huius sacri,inquantum.s.aliquis credit in Christũ cũ desiderio sumendi hoc sacramẽtum,qd̃ nõ cõpetit angelis. Et iõ[m] licet angeli spiritualiter mãducent Christum: non tñ cõuenit eis spiritualiter manducare hoc sacramentum.[n]

senel.m

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q̃ sũptio Christi sub hoc sacro,ordinat̃ sicut ad finẽ ad fruitionẽ pr̃iæ, qua angeli eo fruunt̃. Et quia ea,q̃ sunt ad finẽ, deriuãtur a fine, inde est q̃ ista manducatio Christi, qua eum sumimus sub sacro, quodammõ derivat̃ ab illa manducatione, qua angeli fruunt̃ Christo in patria. Et iõ dr̃ homo mandũcare panem angelorum,q̃a primo, & principaliter est angelorum, q̃ eo fruuntur in specie propria: secundario autẽ est hominum,qui Christum sub sacro accipiunt.

AD II dicendum, q̃ ad societatem corporis mistici pertinent quidem,& homines, & angeli, sed hoies per fidem, angeli autem per manifestam uisionem: sacramenta autem proportionant̃ fidei, p quam ueritas uidetur in speculo, & in ænigmate. Et iõ proprie loquendo,non angelis, sed hominibus conuenit manducare spiritualiter hoc sacramentum.

AD III dicendum, q̃ Christus manet in hominibus secundum præsentem statum per fidem,sed

in

in angelis beatis est per manifestam uisionem, & F ideo non est simile, sicut dictum est.*

ARTICVLVS III.

Vtrum solus homo iustus possit Christum sacramentaliter manducare.

Sot.4.d.12.q.1.ar.3. Palud.d.9.q.1.

AD TERTIVM sic proceditur. Vī ꝙ nullus possit manducare Chīm sacraliter, nisi hō iustus. Dicit.n. Aug. †in lib. de Remedio pœnitentiæ, ut quid paras dentem, & uentrem? crede, [h] & māduca sti: credere.n.in eū, hoc est panē uinum manducare: sed peccator non credit in eum quia nō hēt fidē formatā, ad quā pertinet credere in Deum, ut in secunda parte habitū est,* ergo peccator nō pt manducare hoc sacramētū, quod est panis, uiuus.

¶ 2 Præt. Hoc sacrum maxime dī esse sacrum charitatis, ut supra dictū est: † sed sicut infideles priuanē fide, ita oēs peccatores priuanē charitate. Infideles ât nō unt [h] posse sacraliter sumere hoc sacrm. cum in forma huius sacramenti dicatur mysteriū fidei. ergo pari ratione neque aliquis peccator potest corpus Christi sacramentaliter manducare.

¶ 3 Præt. Peccator magis est abominabilis Deo, q̄ creatura rationalis: dī.n.in ps.48. De hoie peccatore, Hō, cū in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis: [h] a ial brutum (puta, mus, aut carnis) non pōt sumere hoc sacrm: sicut ēt non pōt sumere sacrum baptismi. ergo uidetur quòd pari ratione, neque pecca tores hoc sacramentum manducent.

SED CONTRA est, ꝙ super illud Io.6. (Patres vestri manducauerunt manna in deserto, & mortui sunt) dicit Aug. †Multi de altari accipiunt, & accipiendo moriuntur: unde dicit Apost. Iudicium sibi manducat, & bibit: sed non moriuntur sumendo nisi peccatores. ergo peccatores corpus Christi sacramentaliter māducāt, & non solum iusti.

RESP. Dcēm, ꝙ circa hoc quidam antiqui erraverunt, dicentes ꝙ corpus Christi, nec etiam sacramentaliter à peccatoribus sumitur, sed q̄ cito labiis peccatoris cōtingit, tam cito sub speciebus sacramentalibus definit esse corpus Christi: sed hoc est erroneum, derogat. n. ueritati huius sacramenti, ad quam pertinet, sicut supra dictum est*, ꝙ manentibus speciebus corpus Christi sub eis esse nō desinat. Species autem manent, quandiu substātia panis maneret, si ibi adesset, ut supra dictum est. † Manifestū est aūt, ꝙ substantia panis assumpta a peccatore, non statim esse desinit, sed manet quandiu per calorē naturalem digeratur: unde tandiu corpus Chri sub speciebus sacramētalibus manet a peccatoribus sumptis unde dicendum est, qd [m] peccator sacramentaliter corpus Christi manducare potest, & non solum iustus.*

AD PRIMVM ergo dcēm, ꝙ uerba illa, & similia sunt intelligenda de spūali manducatione, q̄ peccatoribus non conuenit. Et iō ex prauo intellectu horum uerborū uidet prædictus error processisse, dum nescierunt distinguere inter corporalem, & spiritualem manducationem.

AD II dicendum, ꝙ ēt, si infidelis sumat species sacrales, corp⁹ Chri sub sacro sumit: uñ māducat Chīm sacramentaliter, si ly sacramentaliter, determinat uerbum ex parte manducati: si aūt ex parte manducantis, tunc proprie loquendo, non manducat sacramentaliter: quia nō utit eo, qd̄ accipit, ut sacro, sd̄ ut simplici cibo: nisi forte infidelis intēderet recipere illud, qd̄ eccl'ia cōfert, licet nō hret fidē uerā circa alios articulos, uel ēt hoc sacrum.

AD III dicēdum, quòd ēt si mus, uel canis hostiā consecratā manducet, substātia corporis Chri non desinit esse sub speciebus, quandiu species illæ manent: hoc est, quādiu substantia panis maneret, sicut ēt si proiiceretur in lutū, nec hoc uergit in detrimentū dignitatis corporis Christi, qui uoluit a peccatoribus crucifigi absque diminutione suæ dignitatis, præsertim cū mus, aut canis nō tangat ipsum corpus Christi, ſm propriam spēm, sed solū ſm spēs sacramentales: quidam aūt dixerūt, ꝙ statim cum sacramentū tangit a mure, uel cane, desinit ibi esse corpus Christi, qd̄ ēt derogat ueritati sacri, sicut supra dictū est*: Nec tū dicendum est, ꝙ animal brutum sacramētaliter corpus Christi manducet, quia non est natum uti eo ut sacramento: uñ non sacramentaliter, sed p accidens corpus Christi manducat: sicut manducaret ille qui sumeret hostiam consecratam, nesciens eā esse consecratam. Et quia id, qd̄ est per accidens, non cadit in diuisione alicuius generis, ideo hic modus manducandi corpus Christi, non ponitur tertius præter sacramentalem, & spiritualem.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum peccator sumens corpus Christi sacramentaliter peccet. Parr.o. 480

Alb.mag.4.dist.13.ar.16. S.bon.4.d.9.q.3.a.2
Scot.4.d.9.q.1. Ricca.4.d.9.q.1.ar.2.
Duran.4.d.9.q.4. Sot.4.d.12.q.1.ar.4.
Palud.4.d.9.q.2. Gab.4.d.9. q.1.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur ꝙ peccator sumēs corpus Christi sacramentaliter non peccet, non.n. est maioris dignitatis Christus sub specie sacramenti, quàm sub specie propria: sed peccatores tāgentes corpus Christi sub specie propria, non peccabant, quin ēt ueniam peccatorum consequebantur, sicut legitur Luc. 7. de muliere peccatrice, & Mat. 14. dicitur, quicunqe tetigerunt fimbriam uestimenti eius salui facti sunt. [h] ergo non peccant, sed magis salutem consequūtur, sacramentum corporis Christi sumendo.

¶ 2 Præ. Hoc sacramētum, sicut & alia, est quædam spūalis medicina, sed med cina dat infirmis ad salutem, secundum illud Mat. 9. Non est opus ualentibus medicus, sed male habentibus, infirmi ât uel male habentes spūaliter sunt peccatores.* ergo hoc sacramētum absq; culpa assumere possūt.

¶ 3 Præt. Hoc sacramentum, cum in se Christū contineat est de maximis bonis. Maxima autem bona (secundum Aug. †in li. de libero arbit.) sunt [h] quibus nullus male pōt uti. Nullus autem peccat, nisi per abusum alicuius rei. ergo nullus peccator sumens hoc sacramentum peccat.

¶ 4 Præt. Sicut hoc sacramentum sentitur gustu, & tactu, ita [h] & usu. Si ergo peccator ex eo, ꝙ sumit hoc

hoc sacramētum, peccet, uī ēt ꝙ peccaret uidēdo, A qd̄ patet esse falsū: cū eccl'a oibus hoc sacrm uidēdum, & adorādum proponat. ergo [h] peccator nō peccat ex hoc, quòd manducat hoc sacramētum.

¶ 5 Præt. Contingit q̄ūque, ꝙ aliq⁹ peccator non [h] habet conſciam sui peccati, non tū talis peccare uī, corpus Chri sumendo: quia ſm hoc oēs peccarent, qui sumunt, quasi periculose exponentes, cū Apost. dicat 1 Cor. 4. Nihil mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum. non ergo uī ꝙ peccatori cedat in culpam, si hoc sacramentum sumat.

SED CONTRA est, ꝙ Apostolus dicit 1. Cor. 11. Qui manducat, & bibit indigne, iudicium sibi māducat, & bibit, i. condemnationem. Dicit aūt glo. B ibidem, ꝙ indigne manducat, & bibit, q̄ in crimine est, uel irreuerenter tractat. ergo qui est in peccato mortali, si hoc sacramentum accipiat, damnationem acquirit, mortaliter peccans.

RESP. Dicendū, ꝙ in hoc sacro sicut in aliis, id, quod est sacrm, est signum eius, quod est res sacri. Duplex aūt est res huius sacri, sicut supra dictum est.* Vna quidem, quæ est significata, & contenta, Q.73.a.6. s. ipse Christus: alia aūt est significata, & non contenta, s. corpus Christi mysticum, quod est societas sanctorum. Quicumque ergo hoc sacrm sumit, ex hoc ipso significat se esse Chro unitū, & membris eius incorporatū: qd̄ quidē fit per fidē formatā, quā nullus habet cū peccato mortali. Et iō manifestum est, ꝙ [m] quicumque cū peccato mortali concl.m hoc sacrm sumit, falsitatem in hoc sacro committit; & iō incurrit sacrilegium, tamquam sacramēti uiolator, & propter hoc mortaliter peccat.*

AD PRIMVM ergo dcēm, ꝙ Christus in ꝓpria specie apparens, non exhibebat se tangendū hoībus in signum spūalis unionis ad ipsum, sicut exhibet sumendus in hoc sacro. Et iō peccatores eū in propria specie tangentes, non incurrebant crimen falsitatis circa diuina, sicut peccatores sumētes hoc sacrm. Et præterea Christus adhuc gerebat D similitudinem carnis peccati: & iō conuenienter se peccator tangendum exhibebat: sed remota similitudine carnis peccati per gloriam resurrectionis, se tangi prohibuit a muliere, q̄ defectum fidei circa ipsum patiebat, ſm illud Ioan. 20. Noli me tangere, nondum.n. ascendi ad Patrem meū, s. in corde tuo, ut Aug.* exponit. Et ideo peccatores, qui defectum fidei formatæ patiuntur circa Christum, repelluntur a cōtactu huius sacramēti.

AD II dcēm, ꝙ non quælibet medicina cōpetit ſm quemlibet statum infirmitatis. Nam medicina, q̄ datur iam liberatis a febre, ad confortationem, noceret, si daretur adhuc febricitātibus: ita etiam E baptismus, & pœnitentia sunt quasi medicinę purgatiuæ, quæ danturad tollendam febrem peccati. hoc autem sacramentum est medicina confortatiua, quæ non debet dari, nisi liberatis a peccato.

AD III dcēm, ꝙ maxima bona intelligit Aug. † uirtutes animæ, *quibus nullus male utit, quasi principiis mali usus. Vtitur tū eis aliquis male: quasi obiectis mali usus, ut patet in his, q̄ de uirtutibus superbiunt: ita & hoc sacrm quantum est ex se, non est principium mali usus, sed obiectum. uñ Aug.* dicit: multi indigne accipiūt corp⁹ Christi, per quod docemur, q̄ cauendū sit male accipere bonū: ec. e.n. per bonū factū est malum, dum male accipitur bonum: sicut ecōtra Apostolo per mālū factū est bonum, cum bene accepit malum, s. cū stimulum Satanæ patienter portauit.

AD IIII dcēm, ꝙ per uisum non accipit ipsū corpus Christi, sed solū sacramentū eius: quia. s. nō pertingit uisus ad substantiam corporis Christi, sed solum ad species sacramentales, ut supra dictū est.* sed ille, qui māducat, nō solū sumit spēs sacramentales, sed ēt ipsum Christū, qui est sub eis. Et Q.76.ar.7 iō a uisione corporis Christi nullus ꝓhibetur, qui sit sacramentū Christi consecutus, s. baptismū. Nō baptizati autem non sunt admittendi, ēt ad inspectionē huius sacramēti, ut patet per Dion.* in lib. Ecc. Hier. sed ad manducationem nō sunt admittendi, nisi soli illi, qui non solum sacramētaliter, sed etiam realiter sunt Christo coniuncti. Ca.7. eccl. Hie.par.3o paulo a pr.

AD V dicendum, ꝙ hoc ꝙ non habet aliqs conscientiā sui peccati, pōt cōtingere dupliciter. Vno mō per culpā suā, uel quia per ignorantiā iuris, q̄ non excusat, reputat non esse peccatum quod est peccatum, puta si aliqs fornicator reputaret simplicē fornicationē nō esse peccatum mortale, uel C qa negligēs est in examinatione suiipsius: contra id, qd̄ Apost. dicit 1. Cor. 11. Probet aūt seipsū hō, & sic de pane illo edat, & de calice bibat: Et sic nihilominus, peccat peccator sumēs corp⁹ Chri, licet nō habeat cōsciam pctī, qa ipsa ignorātia est ei pctm: alio mō pōt cōtingere sine culpa ipsi⁹: puta cū doluit de pctō, sed nō est sufficiēter contritus: & in tali casu nō peccat sumēdo corpus Chri: qa hō ꝓ certitudinē scire nō pōt, utrū sit uere contritus: sufficit. n. si in se signa cōtritionis inueniat, puta si doleat de ꝓteritis, & ꝓponat cauere de futuris. Si uero ignorat hoc, qd̄ fecit, esse actū pctī, ꝓp ignorātia facti, q̄ excusat, puta si accessit ad non suā, quā credebat eē suā, non est ex hoc dicendus peccator: sit'r etiam si totaliter est pctm oblitus, sufficit ad eius deletionem gnalis contritio, ut infra dicetur.* unde iam nō est dicendus peccator.

Expositio optima de l' probet seipsū nō.

ARTICVLVS V.

Vtrum accedere ad hoc sacramentū cum conscientia peccati sit grauissimum omnium peccatorum.

ART. V. *por.o* 481

Sot.4.5.d.12.q.1.a.5.

AD QVINTVM sic proceditur, Videt ꝙ acceedere ad hoc sacramentū cū conscientia peccati, sit grauissimū omnium peccatorum. Dicit. n apostolus 1. ad Cor. 11. Quicumq; manducauer t panem, & bibeberit cal cē Dñi indigne, reus erit corporis, & sanguinis Dñi gl. ibidē.* hoc est, hac si Christū occideri, punieī, sed peccatū

Nō cōpleuit morte prætus. sed est in addition. q. 2. arti. 3. ad 2m. 4.d.9.ar.5. q.3. Et 1.co 11.lect.5.

In solutionibus pc. arg. 1. & 2. in isto. ar. Porr.o. 479 4.d.9.ar.2 q.1. & 2. Et 2. 3.q.2.c. fi. Et d.12. q.1.a.2.q. 2.cor. †Trac.25. in Io. parū ante me.t. 9. refertur de cōs. d. 2.c. Vt qd paras. *2.2.q.4. ar.5. q.prę.a.4. ad 5. arg.

Trac. 26. in Io. parū a me. sup il lud: ego sū panis uitæ to.9.

Q.76.a.6. ar.3. Et q. 77.a.8.

Q.77.ar.5 & 8. aliis eiusdē. q.

*concl.m

Tr.121. in Io. a med. illi⁹ innuitur to.9.

Loco in arg. citato

*alias, ergo hoc sacramentū corporaliter absque culpa sumi potest. 11.2.c.19. non longea primo.1.

In 1.fra.a.7. & 1.co. Et 4.d.9.a.3. q.3. & 2. Et ar.4.q.2. co. Et 1.co rin.11.lc.

Contra

cõtra rõnẽ aũt, qa
Appositio dicẽs, sicut
se habet obiectũ ad
obiectũ, ita se habet
actus ad actũ, nõ est
necessaria qñ actus
sunt diuersarũ rõnũ
sed solũ qñ sũt uni⁹
rõnis: grauius est. n.
contumelia dehono
rare prineipẽ, q̃ ciuẽ
sed grauius est occi-
dere ciuẽ, q̃ uerbo de
honorare principem
¶ Ad hoc dr̃, q̃ pro-
positio est necessaria
in utrisq; actibus: in
tellecta tñ ut in lite-
ra exponit, & cõiter
ẽt intelligit. s. de gra
uitate peccatorũ ex
Appio genere: hẽc. n.
ex obiecto, vñ habet
speciẽ actus, pẽsat.
Et ueritas eius patet,
ex eo, q̃ dicimus ma
ius esse peccatũ sñm
suũ genus blasphe-
miã dei q̃ homici-
diũ, & tñ isti act⁹ sũt
diuersarũ rõnum, &
ad hoc possent mul
ta exẽpla adduci, nec
graueur sapientibus
magis esse peccatum
sñm suũ genus hoc sa
crilegiũ, q̃ simplex
homicidiũ: qñ intel
ligũt homicidiũ es-
se grauius aliunde. s.
ex damnouitæ illato
& aliis huiusmodi.

Chr̃m occidentiũ, vt̃ fuisse gra
uissimũ. ergo, & hoc peccatum
quo aliquis cũ conscientia pec
cati ad mensam Christi acce-
dit, uidetur esse grauissimum.
¶ 2 Præt. Hiero. dicit in quadã
epistola, qd tibi cũ feminis, q̃
ad altare cũ deo fabularis? dic
sacerdos, dic clerice, qualiter
eisdẽ labiis filiũ dei oscularis,
qbus osculatus es labia mere-
tricis. o Iuda, osculo Filiũ ho-
minis tradis. Et sic vt̃ fornica- G
tor ad mẽsam[h] Christi accedẽs
peccare, sicut Iudas peccauit,
cuius peccatũ fuit grauissimũ:
sed multa alia peccata sũt gra-
uiora, q̃ peccatũ fornicationis,
& p̃cipue peccatũ infidelitatis,
ergo cuiuslibet peccatoris ad
mensam Christi accedẽtis pec
catum est h grauissimum.
¶ 3 Præt. Magis est abominabi
lis deo imũditia spũalis q̃ cor- H
poralis: sed si qs p̃iceret cor-
pus Chr̃i in lutũ, uel sterquili
niũ, grauissimũ reputaret eius
peccatũ. ergo grauius peccat, si
ipsũ sumat cũ peccato, qđ est
immunditia spiritualis. ergo
hoc peccatum est grauissimũ.

Sed cõtra est, q̃ sup illud
Io. 15. Si nõ uenissem, & locutus eis nõ fuissẽ, pec
catũ nõ haberẽt, dicit Aug.* hoc itelligẽdũ eẽ de
peccato infidelitat s, quo tenent cũcta peccata. &
ita uidetur hoc peccatũ non esse grauissimũ, sed
magis peccatum infidelitatis.

Resp. Dcm, q̃, sicut in scda parte dictũ est*, dupliciter aliqđ peccatum põt dici grauius alio:
uno mõ, p se: alio mõ, p accidẽs: p se quidẽ sm rõ
nẽ suæ spẽi, q̃ attendit ex parte obiecti. Et sm hoc
quãto id cõtra, qd peccat, est maius, tãto peccatũ
est grauius. Et qa diuinitas Chri est maior huma
nitate ipsius. & ipsa humanitas est potior q̃ sacta
humanitatis, inde est q̃ grauissima peccata sunt, q̃
cõmittunt in ipsam diuinitatẽ: sicut est peccatum
infidelitatis, & blasphemiæ: secundario aũt sunt
grauia peccata q̃ cõmittunt in humanitatẽ Chri:
vñ, & Matth. 12. dr̃, qui dixerit uerbũ cõtra Filiũ
hois, remittet ei: q̃ aũt dixerit uerbũ contra Spiri K
tũsanctũ, non remittetur ei, neq; in hoc sæculo, ne
que in futuro. Tertio autẽ loco sunt peccata, q̃
cõmittunt contra sacra, q̃ pertinẽt ad humanita
tem Christi. & post hoc sunt alia peccata, contra
puras creaturas. Per accidens aũt unũ peccatũ est
grauius alio ex parte peccãtis: puta peccatum qđ
est ex ignorantia, uel infirmitate, est leuius pecca
to, quod est ex contẽptu, uel ex certa scientia: &
eadem ratio est de aliis circunstãtiis. Et secũdum
hoc, istud peccatũ in qbusdam potest esse grauius
sicut in his, qui ex actuali contemptu, cum cõsciẽ

Tra. 89. in Ioã. inter medium & prin. t. 9

1. 2. q. 73. a. 6. Et 2. 2. q. 75. ar. 3.

tia peccati ad hoc sacramentum accedunt, in qui F
busdam uero minus graue: puta in his, qui ex quo
dam timore, ne deprehendantur in peccato, cum
cõscientia peccati ad hoc sacramentum accedũt.
Sic ergo patet, quòd m hoc peccatũ est multis aliis concl. p
grauius secundum suam speciem: nõ tamẽ est om
nium grauissimum.[n]

Ad primvm ergo dicendum, q̃ peccatum indi
gne sumentium hoc sacramentũ, cõparat pecca-
to occidentium Christum, sm similitudinem (qa
vtrumque committitur contra corpus Chr̃i) nõ
tñ sm criminis quantitatẽ: peccatũ. n. occidentiũ
Chr̃um, fuit multo grauius. primo qdẽ, quia illud
peccatum fuit contra corp⁹ Chr̃i in specie ꝓpria, G
hoc aũt peccatum est contra corpus Chr̃i, in spe-
cie sacr̃i. secundo, quia illud peccatum processit ex
intẽtione nocendi Christo, non aũt hoc peccatũ.

Ad ii dicendũ, q̃ fornicator accipiens cõrpus
Christi, comparauit Iudæ Christum osculãti, quã
tum ad similitudinem criminis, quia uterque ex si
gno charitatis Chr̃m offendit, non tñ quãtum ad In sol. pe
criminis gravitatẽ, sicut etiã prius dictũ est. † Hæc
tñ criminis similitudo non minus competit aliis
peccatoribus, q̃ fornicator bus Nã & per alia pec
cata mortalia agitur cõtra charitatem Christi, cu-
ius signum est hoc sacrum, & tanto magis quãto
peccata sunt grauiora: sm quid tñ, peccatũ for ni
cationis magis reddit hominẽ ineptũ ad percep-
tionẽ huius sacr̃i: inquãtũ. s. per hoc peccatum spi
ritus maxime carni subiicit̃, & ita impedit feruor
dilectionis, q̃ requiritur in hoc sacro. Plus tñ pon
derat ipedimẽtũ ipsius charitatis, q̃ feruoris eius:
vñ & peccatũ infidelitatis, quod funditus sperat
hoiem ab ecclesiæ unitate, simpliciter loquendo,
maxime hoiem ineptũ reddit ad susceptionẽ hu-
ius sacr̃i, quod est sacr̃m ecclesiasticæ unitatis, ut
supra dictũ est.* unde & grauius peccat infidelis I
accipiens hoc sacr̃m q̃ fidelis peccator, & magis
contemnit Chr̃m, sm q̃ est sub hoc sacro, præser-
tim si non credat Christũ uere sub hoc sacramẽ-
to esse: quia quantũ est in se, diminuit sanctitatẽ
huius sacramenti, & uirtutem Christi operantis
in hoc sacramento, quod est contemnere ipsum sa
cramentum in seipso. Fidelis autem, qui cum con
scientia peccati sumit, contemnit hoc sacramen-
tum, non in seipso, sed quantum ad usum, indigne
accipiens: unde, & Apostolus primæ Cor. 11. alsi-
gnans rationem huius peccati dicit, non diiudi-
cans corpus Domini, id est, non discernens ipsum
ab alijs cibis, quod maxime facit ille, qui non cre-
dit Christum sub hoc sacramento.

Ad iii dicendum, q̃ ille, qui proiiceret hoc sa
cramentum in lutum, multo grauius peccaret, q̃
ille, qui cum conscientia peccati mortalis ad hoc
sacramẽtum accedit. Primo quidem, quia ille hoc
faceret ex intentione iniuriam faciendi huic sacra
mento, quod nõ intẽdit peccator indigne corpus
Chr̃i accipiẽs. Secundo, quia homo peccator est
capax gratiæ, unde ẽt magis est aptus ad suscipiẽ
dum hoc sacramẽtum, q̃ quæcumque alia irratio
nalis creatura: unde maxime inordinate uteretur

Q. 79. ar. 4 & q. 73. a. 4. corp.

hoc

hoc sacramẽto, q̃ proiiceret ipsum canibus ad mã- A
ducãdum, uel q̃ proiiceret in lutum cõculcandũ.

SVP. QVAE. LXXX.
ART. VI.

Alb. mag. 4. d. 13. ar. 17
Sot. 4. sẽti. 12. q. 1. ar. 6.
Pallud. 4 d. 9 q. 9.

Parr. 8. 482

In ar. 6. aduerte Dur.
Infr. q. 81. a. 2. cor. Et ad 2. & 4. d. 9. arti. 5. q. 1. perto. Et q. 2. co-rinth. Et quol. 5. ar. 12.

Infi li. 4. d. 9. ar. ult. limi tate dictũ auctoris hic s. Occultis peccatorib. peretibus nõ põt sacra cõio denegari. distin-guit. n. de sacerdote cu rato, seu eius uicario, seu curã gerente, & si-militer de tpe generalis cõionis aut infirmi tatis, uel tpe alio, putat que nõ gerẽte curã aĩa rũ debere negare cõio nẽ: ex eo, q̃ nõ tenetur illũ cõicare ẽt cũ licen tia curati; curatum aũt extra tps generalis cõ munionis, psuasorie, si ne scandalo tñ, negare cõionem debere. Mihi aũt ur̃ q̃ licet cauta sit distinctio Durã. ut pe tens cõionẽ nõ exequa tur sacrilegiũ q̃ inten dit debitũ: tñ nullum uideo negandi occulto peccatori publice se cõ munioni ingerẽti, siue sit sacerdos curatus, si-ue nõ, mõ ster paratus in altari communicãs quoscũq; Et ita est: qa Christi actio, nostra est istructio: cõstat aũt, q̃ dñs nõ tenebat̃ cũc ad cõicãdũ Apostolos, & de facili modicũ super sedendo potuisset sine scandalo cessare Iudã, instituẽdo sacrum post datam in cinam buc-cellam, qua sumpta exi uit foras. Et confirmat, quia Iudas non percip. cõionẽ, & tñ Dñs Apo stolicũ chorũ cõicans, ipsum cum ceteris inui tauit dicẽs, comedite, seu bibite ex hoc oẽs.

In decr. 1. q. 4. c. Sæ-pe contin-git.

Alias pro singulis missã dẽt celebrare & cõicare.

¶ Quocirca Dur. distin ctio locum habere ur̃, qñ ad partem, coram aliis tñ peteret aliquis, ut sacerdos uellet cele-brare, & ipsum cõicare: tum. n. q̃ non tenetur cõicare tunc occultũ peccatorem, debet, si sine scandalo põt suum negare ministeriũ. Di eo aũt sine scandalo, quia si negatio in dam num vergeret famę ip sius petẽtis, par esset iõ in hoc casu, & in casu quo staret parat⁹ ad cõ municandũ, posset. n. ne act⁹ negationis suę, dẽtraheret famæ ꝓxi-mi cõicare ipsum relin quendo ipsi peccatori curam suimet.

Refertur de cons. d. 2. c. nõ pro hibeat. to. 9.

¶ Item in eodẽ art. cau te nota ĩ nullo casu dã dam, aut accipiendam esse hostiam non cõse-ratã, quasi loco cõio-nis. Dico aũt hoc, quia ẽt sciente tam cõicante q̃ accipiente hostiã, non esse conseratam, pp̃ pr̃sentes q̃ indistin cte adorant, uel adorare possũt q̃libet hostiã q̃ deferri, uel dari con spiciunt, illicitum est: nam si nullus esset om nino pr̃sens, non finge-ret accipiens se cõicare, sed abstinere oĩno. ¶ In resp̃tione ad ter-tium eiusdem ar. nota q̃ decreta illa, q̃ corp⁹ Christi quasi ad exami nationem ordinarie, nõ fuerunt per cõcilia uniuersalia facta: sed fuit cõcilũ particula-riter, ut patet 2. quæst. 4. & propterea non est mirum si errauit.

Lib. 1. epist 10. in prin

Quidã. n. sunt occulti quidam uero manifesti, s. p euidẽtiã fa-cti: sicut publici usurarij, aut pu blici raptores: uel ẽt p aliqđ iu-dicii ecclesiasticũ, vel seculares. m Manifestis ergo peccatoribus nõ dẽt ẽt petentibus sacra cõio dari: n unde Cyp. † scribit ad quẽ dam, Pro dilectione tua cõsulen dum me existimasti, quid mihi uideat de histrionibus, & mago illo, qui apud uos cõstitutus ad-huc in artis suæ dedecore pseue rat, an talibus sacra cõio cũ cete ris Christianis debeat dari, puto nec maiestati diuinæ, nec euãge licæ disciplinę congruere, ut pu dor, & honor ecclesiæ tã turpi, & infami contagione fædetur. p Si vero nõ sunt manifesti pec-catores, sed occulti, non põt eis petentibus sacra cõio denegari. q cũ. n. quilibet Christianus ex hoc ipso, q̃ ẽ baptiza tus, sit admissus ad dominicã mẽsam, nõ põt ei ius suum tolli, nisi pro aliqua causa manifesta: unde su per illud 1. Corin. 5. si is, qui frater nominat̃ inter uos, &c. dicit gl. Aug.* Nos à cõione quem q̃ prohi bere nõ possumus, nisi aut sponte confessum, aut in aliquo iudicio ecclesiastico, uel seculari nomina tum atq; conuictum: põt tñ sacerdos, qui est con scius criminis occulte monere peccatorem occul-tum, uel ẽt in publico generaliter oẽs, ne ad mẽsã domini accedant, antequam de peccatis pœniteãt, & Ecclesiæ reconciliẽtur. n nam post pœnitentiam, & reconciliationẽ, ẽt publicis peccatoribus nõ est communio deneganda, pr̃cipue in art. mortis, un de in cõcilio carthaginensi † legitur, Scenicis, atque histrionibus, cæteris q̃ huiusmodi personis, uel apo statis conuersis ad Deum, reconciliatio non negẽt.

In lib. d medicina pœnitẽti. c. 3 in m d. to. 9.

In concil. 3. Carthã can. 35.

Ad primvm ergo dicẽdũ, q̃ sancta prohibẽt da ri canibus, id ẽ, peccatorib⁹ manifestis: sed occulta non possunt publice puniri, sed sunt diuino iudi cio reseruanda.

Ad ii Dicẽdũ, q̃ licet peius sit peccatori occulto peccare mortaliter, sumẽdo corpus Christi, q̃ infa mari, tñ sacerdoti ministranti corpus Christi, peius est peccare mortaliter: infamãdo iniuste peccatorẽ occultũ, q̃ p̃ ille mortaliter peccet, q̃a null⁹ dẽt pec catũ mortale cõmittere, ut aliũ li à pcõ. vñ Aug. † dicit in lib. q. sup Gen. periculosissime admittit̃ hæc cõpẽsatio, ut nos faciamus aliq̃d mali, ne alius gra uius malũ faciat. Peccator tñ occultus potius debe ret eligere infamari, q̃ indigne ad mẽsam dñi acce-dere. Hostia tñ non consecrata nullo mõ dẽt dari loco consecratæ: quia sacerdos hoc faciẽs q̃tũ in se est, facit idolatrare ilios, qui credunt esse hostiã cõ-secratam, siue alios præsentes, siue ẽt ipsum sumen tem: quia ut Aug.* dicit, nemo carnẽ Christi mãdu cet, nisi prius d adoret. vnde extra de celebratione missarũ, c. de hoie, dicitur, licet is, qui, p sui crimi

In q. 42. 4.

In psal. 98 circa me expositi nis to. 8

nis

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis conscientia reputat se indignum peccet grauiter, si se ingerat, grauius tamen uidetur offendere, qui fraudulenter illud præsumpserit simulare.

Refert de cõsid.2.c. consuluisti.

AD III dicẽdũ, q decreta illa sunt abrogata per contraria documenta romanorum pontificũ. Dicit n. Stephanus Papa, ferri candentis, uel aquæ feruentis examinatione, cõfessionẽ extorqueri a quolibet; sacri canones non concedunt: spontanea. n. confessione, uel testium approbatione, publicata delicta cõmissa sunt regimini nostro indicare: occulta uero, & incognita: illi sunt relinquẽda, q solus nouit corda filiorũ hoium. Et idem habetur extra de purgationibus, †c. ex tuarũ. In oĩbus. n. talibus esse videt Dei tẽtatio. unde sine pctõ fieri nõ pũt, & grauius uideret, si in hoc sacro, quod est institutum ad remedium salutis, aliquis incurreret iudiciũ mortis: unde nullo modo corpus Chri debet dari alicui suspecto de crimine, quasi ad examinationem.

In dec. lib. 5. ti. 34. c. 8. Ex tuarum.

ARTICVLVS VII.

Vtrum nocturna pollutio aliquem impediat a sumptione huius sacramenti,

Por.o. 483 2.2.q.154. a.5. Et 4.d. 9. a.4.q.2. Et uer. q. 28.a. 3. ad 6.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Vr q nocturna pollutio non impediat aliquem a sumptione corporis Christi. [h] Nullus. n. impeditur a sumptione corpis Chri, nisi pp peccatũ, sed nocturna pollutio accidit sine peccato: dicit. n. Aug *12. super Gen. ad literã, ipsa phãtasia, quæ fit i cogitatione sermocinãtis, cum expressa fuerit in uisione somniantis, ut in ter illam, & ueram coniunctionem corporũ non discernatur: cõtinuo mouetur caro & sequitur, q eũ motũ sequi solet, cũ hoc tã sine peccato fiat, q sine peccato a uigilantibus dr: qd ut diceretur proculdubio cogitatum est. ergo nocturna pollutio non impedit hominẽ ab huius sacramenti sumptione.

Loco nũc dicto, parũ añ me. ca. 10.

In fin. li. 2. regi. stri ad 10. interrogationẽ Aug. ca. 10 non longe a fine.

¶ 2 Præt. Greg. dicit in epistola ad Aug. episcopum angloru, si quis sua coniuge non cupidine uoluptatis raptus, sed tm creandorum liberorum gratia utitur, ille profecto siue de ingressu ecclesiæ siue de sumẽdo corpis dñici mysterio, suo est iudicio relinquendus: q [a] prohiberi a nobis non dẽt accipere, qui in igne positus, nescit ardere. Ex quo patet, q carnalis pollutio ẽt uigilantis, si sit sine peccato, non phibet hoiem a sumptione corporis Christi multo igitur minus prohibet nocturna pollutio dormientis.

¶ 3 Præ. Nocturna pollutio ur solam immunditiam corporalem hre: sed aliæ immundtiæ corporales, q m legẽ impediebãt ab ingressu sanctorũ, in noua lege non impediunt a sumptione huius sacramenti sicut de muliere pariente, uel menstruata, uel fluxũ sanguinis patiente, scribit beatus Greg. *Aug. Anglorũ epo. ergo vr q neq; ẽt nocturna pollutio [b] impediat hominem a sumptione huius sacramenti.

¶ 4 Præ. Peccatũ ueniale non impedit hoiem a sumptione huius sacri, sed nec ẽt peccatũ mortale post pœnitentiã: sed dato q nocturna pollutio prouenerit ex aliquo peccato præcedẽti (siue crapulæ, siue turpiũ cogitationũ) plerumque tale peccatũ est ueniale, & si aliqñ sit mortale, põt contingere q de mane pœnitet, & peccatũ suũ confitetur. [h] ergo vr q non debeat impediri a sumptione huius sacri.

¶ 5 Præ. Grauius peccatum est homicidii, q fornicationis: sed si aliqs de nocte se somniet se homicidiũ ppetrare, aut furtũ, aut quodcũq; aliud peccatũ, nõ pp hoc [b] impedit a sumptione corporis Chri. ergo vr q multo minus fornicatio somniata cũ pollutione subsequẽte, impediat a sumptione huius sacri.

SED CONTRA est, q Leu. 15. dr, Vir, de quo egredietur semen coitus, immundus erit usq; ad uesperũ: sed immundis non patet aditus ad sacramenta. ergo uidetur quod propter pollutionem nocturnam aliquis impediatur a sumptione huius sacramenti, quod est maximum sacramentum.

RESP. Dicendum, q circa pollutionẽ nocturnam duo pũt considerari. Vnum quidẽ, rõne cuius ex necessitate impedit hoiem, a sumptione huius sacri. Aliud ãt, rõne cuius non ex necessitate impedit hominẽ, sed ex quadam cogruentia: ex necessitate quidẽ impedit hoiem ad huius sacri perceptionẽ, solũ peccatũ mortale. Et quamuis nocturna ipsa pollutio fm se considerata, peccatũ mortale esse i.õ possit: nihilominus tñ rõe suę causæ qñq; hẽt peccatũ mortale annexum: & ideo consideranda est causa pollutionis nocturnæ. Quandoque. n. prouenit a cã extrinseca spũali, s. ex dæmonum illusione: qui sicut in prima parte habitũ est, †phantasmata commouere pũt, ex quorũ apparitione pollutio interdũ subsequitur: quandoque uero prouenit pollutio ex cã intrinseca spirituali, s. ex præcedẽtibus cogitationibus: aliquando aũt ex causa intrinseca corporali, uel ex superfluitate, siue debilitate naturæ, siue etiam superfluitate cibi & potus: quælibet autem harum trium causarum potest, & sine peccato, & cum peccato ueniali, uel mortali existere, & si qdem sit sine peccato, uel cum peccato ueniali, non ex necessitate impedit sumptionẽ huius sacri, ita s. q homo sumendo sit reus corporis, & sanguinis dñi: si uero sit cum peccato mortali, impedit ex necessitate, illusio .n. dæmonum qñq; puenit ex pcedenti negligentia pparationis ad *deuotionẽ, q potest esse, & mortale, & ueniale peccatum, qñq; uero puenit ex sola neq tia dæmonum uolẽtium impedire hominem a sumptione huius sacri. unde legi collationibus patrũ, q cum quidam frater pateretur pollutionem semper in festis, in quibus erat cõcandum, seniores cõperto, q nulla causa ab ipso præcesserat, decreuerũt q pp hoc a cõione non cessaret, & ita cessauit illusio dæmonũ similiter ẽt præcedentes cogitationes lasciuæ, qñq; possunt esse oĩo sine peccato, puta cũ aliquis causa lectionis, uel disputationis cogit de talibus cogitare. Et si hoc sit sine concupiscentia, & delectatione, non erunt cogitationes immundæ, sed honestę, ex quibus tñ pollutio sequi põt, sicut patet ex auctoritate Aug. * supra inducta. Quandoque uero præcedentes cogitationes sunt ex concupiscentia, & delectatione, & si adsit cõsensus, erit pctũ mortale, si autem desit, erit ueniale. Similiter ẽt, & causa corporalis quandoque est sine peccato, puta cum est ex infirmitate naturæ, unde, & quidã ẽt in uigilando absque peccato fluxum seminis patiuntur, uel ẽt si sit ex superfluitate naturæ, sicut enim cõtingi

Alias de cõtione, & oratione.

In arg. s.

sanguinem fluere absque peccato, ita & semen qd sed superfluitas sanguinis, secundũ Philosophũ. † Quandoq; uero est cum peccatore puta cũ proue nit ex superfluitate cibi, uel potus, & hoc ẽt põt esse peccatũ ueniale uel mortale, licet frequẽtius peccatũ mortale accidat circa turpes cogitationes propter facilitatem cõsensus, q circa sumptionem cibi, & potus. Vnde & Greg. * scribens Aug. Anglorũ episcopo dicit, cessandum esse a cõione quando ex turpibus cogitationibus prouenit, nõ aũt qñ prouenit ex superfluitate cibi uel potus, pũ sertim si necessitas adsit. sic igitur [m] ex causa pollutionis considerari potest, utrũ nocturna pollutio impediat ex necessitate sumptionem huius sacramenti [n] ex quadam uero congruentia impedit quantum ad duo quorum unum semp accidit, scilicet quędam fœditas corporalis, cũ qua pter reuerentiã sacri, nõ decet ad altare accedere, ũnde & uolentes tangere aliquid sacrũ, manus lauant, nisi forte talis immunditia sit perpetua, uel diuturna, sicut est lepra, uel fluxus sanguinis, uel aliqd hmõi: aliud aũt est euagatio mentis, q sequtur pollutionẽ nocturnã, pręcipue qñ cum turpi imaginatione contingit. s Hoc tamẽ impedimẽtũ, quod ex congruitate prouenit, postponi debet pp aliquã necessitatẽ, t puta ut Gre. † dicit, cũ fortasse aut festus dies exigit, aut exhibere ministeriũ p eo, q sacerdos alius deest, ipsa necessitas cõpellit.

† Li. 1. de genera. animaliũ c. 18. a me. &c. 19. parũ a prin.

† loco cita to in arg. 1. & 2. c. 11 & habẽ 33. q. 4. c. uir. cum propria.

Conel. m

Conel. p

conel. f

† loco iam nũc dicto ad rrro gatio. 11. Aug. c. 11

AD PRIMVM ergo dcm, q ex necessitate qdẽ nõ impedit hõ a sumptione huius sacri, nisi pp peccatũ mortale; sed ex quadã conuenientia potest hõ impediri propter alias causas, sicut dictum est. *

† In corp. ar.

AD II dicendũ, q coitus cõiugalis si sit sine peccato (puta si fiat cã prolis gnandæ, uel cã reddẽdi debitũ) nõ alia rõne impedit sumptionẽ huius sacri, nisi sicut dictũ est † de pollutione nocturna, q accidit sine peccato, s. pp immunditiã corporalẽ, & mẽtis distractionẽ: rõe cuius Hier. † dicit super Matt. si panes propositionis ab his, q uxores tetigerant, comedi non poterãt, quãto magis panis, q de cælo descendit, non põt ab his, q coniugalibus paulo ante * uacauere amplexibus, uiolari, atq; cõtingi? non q nuptias condẽnemus, sed q eo tpe, quo carnes agni manducaturi sumus, uacare carnalibus operibus non debemus, sed quia hoc fm congruitatẽ, & non fm necessitatẽ est intelligendum, Greg. † dicit, quòd talis est suo iudicio relinquendus: si uero non amor procreandæ sobolis, sed uoluptas dñatur in opere (ut ibidẽ G. subdit) tunc prohiberi debet, ne accedat ad sacrũm.

In' cor. ar.

Referẽ 33. q. 4. c. Sciatis.

† Alias hę fere complexibus.

† loco citato i arg. & habẽ 33. q. 4. c. Vir cum proptia. In fi. regi. stri ad interroga, 10. a med.

AD III dcm, q sicut Greg. † dicit in epistola supradicta ad Aug. anglorũ epm, in ueteri testo aliqui polluti dicebanẽ figuraliter, quod populus nouæ legis spũaliter intelligit. vñ hmõi corporales immunditiæ, si sint perpetuæ, uel diuturnæ, nõ impediunt sumptionẽ huius sacri salutaris, sicut impediebãt accessum ad sacra figuralia: si uero cito trãseãt, sicut immũditia pollutionis nocturnę, ex quadã cõgruentia impediũt sumptionẽ huius sacri p illũ diem, quo hoc accidit. vñ, & Deut. 23. dr: si fuerit inter uos hõ, qui nocturno pollutus

Respõsio quasi 2.

ART. VIII.

Vtrum cibus uel potus præassumptus impediat sumptionem huius sacramenti.

Scot. 4. s.d. 7. q. 3. Ricear. 4. s.d. 8. q. 3. Por.e. 484
Sor. 4 s.d. 12. q. 1. ar. 8. Palud. 4. d. 8. q. 2. Infr. ar. 3.

AD OCTAVVM sic ꝓceditur. Vr q cib⁹, uel potus præassumptus nõ impediat sumptionẽ huius sacri. Hoc. n. sacrm est a Dño institutum in cœna: sed Dns postq cœnauit, hoc sacrm discipulis suis tradidit, sicut patet Luc. 22. & primæ Cor. 11. [h] ergo uidetur q etiã post alios cibos assumptos nos debeamus sumere hoc sacramentum.

¶ 2 Præ. Primæ Cor. 11. dr. Cum conuenitis ad mãducandum, s. corpus Domini, inuicem expectate, si quis autem esurit, domi manducet: & ita uidetur q postquam aliquis domi manducauerit, [h] possit in ecclesia corpus Christi manducare.

¶ 3 Præt. In cõcilio Carthaginẽsi legit, & hr de cõsecr. di. 1. * sacra altaris non nisi a ieiunis hoibus celebrent, [h] excepto uno die anniuersario, quo cœna Domini celebrat. ergo saltem illa die aliquis potest corpus Christi post alios cibos sumere.

In cone. 5 Carthagi. can. 29. & habetur de conse. di. 1. c. sacramenta altaris.

¶ 4 Præ. Sumptio aquæ, uel medicinæ, uel alterius cibi uel potus in minima quãtitate, uel reliquiarũ cibi in ore manentiũ, neq; ieiuniũ h ecclæ soluit, neq; sobrietatẽ tollit, q exigit ad hoc, q aliqs re uereter sumat hoc sacrm. ergo p prædicta nõ impeditur aliquis a sumptione huius sacramenti.

¶ 5 Præt. Quidã de nocte profunda comedit, aut bibit, & forte totã noctẽ insomnẽ ducentes, de mane percipiunt sacra mysteria nõdũ plene digesti. Minus aũt impediret [h] sobrietas hois, si in mane parũ comederet, & postea circa nonã sumeret hoc sacrm, cum ẽt sit quandoq; maior distãtia tẽporis. ergo ur q talis cibi præsumptio non impediat hominem ab hoc sacramento.

¶ 6 Præt. [h] Nõ minor reuerẽtia debet huic sacrõi sumpto, q ante sumptionẽ: sed sumpto sacro, licet cibũ aut potũ sumere. ergo & ante sumptionem.

Epist. 118. ca. 6. ante me. to. 2.

SED CONTRA est, q Aug. dicit in lib. respõsionũ ad Ianuariũ, placuit Spiritui sancto, ut in honorem tanti sacramenti, prius in os Christiani corpus dominicum intraret, quàm cæteri cibi.

RESP. Dcm, q aliquid impedit sumptionem huius sacri dupliciter: uno mó fm se sicut peccatum mortale, quod habet repugnantiam ad significatum huius sacramenti, ut supra dictum est *: alio modo propter prohibitionem eccle siæ: & [m] sic impeditur aliquis a sumptione huius

† ar. præc. & ar. 4. huius quæst. Conel. m

sacrī post cibū,& potū assumptū,triplici rōe.ª Primo qdē sicut Aug.†dicit in honorē huius sacrī,ut s. in os hoīs intret nondum aliquo cibo,uel potu infectū.Secūdo pp significationem,ut,s.dēt intelligi,qp Chrs,q est res huius sacrī,& charitas eius, dēt primo fundari in cordibus nrīs,sm illud Mat. 6.Quærite primū regnū dei.Tertio, pp periculū uomitus,& ebrietatis, quæ qñque contingunt ex hoc,qp hoīes inordinate cibis utunt,sicut,& apostolus dicit primæ Cor.11.Alius quidē esurit,alius āt ebrius est:ᵇab hac tñ gñali regula excipiūtur infirmi:qui statim cōicandi sunt,ēt post cibū, si de eorum periculo dubitatur[q], ne fine cōione decedant:quia necessitas legem non habet.unde dr de consec.†dist.2.Presbyter infirmum statim communicet,ne fine communione moriatur.

concl.p

†de consec. d.2.c.Presbyter.

ª Epīst.118 c.6.i me.to.2.

AD PRIMVM ergo dicēdū,qp sicut Aug,ª in eodem li.dicit,neque quia post cibos dns dedit propterea prāī aut cenati fratres ad hoc sacrm accipiē dum conuenire debent,aut mensis suis misere:sicut faciebant,quos Apostolus arguet & emēdat. nāque saluator,quo vehementius cōmendaret mysterii illius altitudinē, ultimū hoc uoluit infigere cordib[9],& memorię discipulorū : & iō nō pcipit qp deinceps tali ordine sumeret,ut Apostolis, per quos ecclīas dispositurus erat,seruaret hūc locū.

†Al.modū

AD II dicendū,quòd illud uerbū in glo.sic exponitur:si quis esurit,& impatiens non uult expectare alios,manducet domi cibos suos,idest,pane terreno pascatur, nec post eucharistiam sumat.

Ex gl. in lin. ibi col ligitur.

AD III dicendum,qp capitulum illud loquitur secundum consuetudinem aliqñ apud aliquos obseruatā ut in repræsentationem dominicę cœnæ illo die a non ieiunis corpus Christi sumeretur : sed nunc hoc obrogatum est.nā sicut Aug.ª in li. prædicto dicit:per uniuersū orbē mos iste seruatur,ut scilicet corpus Christi a ieiunis sumatur.

ª in ep.118 ca.6.ante me.to.2.

AD IIII dcm,q (sicut in secunda parte habitū est*) duplex est ieiuniū.Primum est ieiunium naturæ: quod importat priuationem cuiuscunque præassumpti per modū cibi,uel potus, & tale ieiuniū requiritur ad hoc sacrm pp prædicta.† & iō neque post assumptionem aquæ, uel alterius cibi aut potus,uel ēt medicinæ,inquātumcunque parua quantitate,licet hoc sacramentū accipere: nec refert utrū aliqd hmōi nutriat uel nō nutriat, aut per se,aut cum aliis,dummodo sumaī per modum cibi,uel potus:reliquiæ tñ cibi remanentes in ore si casualiter transglutiantur,non impediunt sumptionem huius sacrī,quia non traiiciunt per modum cibi,sed per modū saliuæ, & eadem rō est de reliquiis aquæ,vel vini,q bus os abluit: dummodo nō traiiciant in magna quantitate,sed permistæ saliuæ,quod vitari nō pt.Aliud āt est ieiunium ecclīæ,qđ instituit ad carnis macerationē, & tale ieiunium per pdicta nō impedit, qa pdicta non multum nutriunt, sed magis ad alterādum sumunt.

* 22.q.147 ar.6.ad 2.arg.

† In cor.1.

AD V dcm,qp cum dicitur, quòd hoc sacramentum prius, quam alii cibi, debet in os Christiani intrare,non est intelligendum absolute respectu totius tēporis,alioquin,q semel comedisset, uel bibisset,numquam posset postea hoc sacramentū accipere,sed est intelligendum quantū ad eundē diē. & licet principiū diei,sm diuersos diuersimo de sumatur:nam qdā a meridie,quidā ab occasu, qdā à media nocte:qdā ab ortu solis,diē incipiūt ecclesia tamen romana diē a media nocte incipit. & iō si post mediā noctē aliquis sumpserit aliquid per modū cibi,uel potus,nō pōt eadē die hoc sumere sacrum:pōt vero,si ante mediam noctē:nec refert utrū post cibum, uel potum assumptū dormierit,aut ēt digestus sit,quantū ad rōnē præcepti:refert aūt quantum ad perturbationem mentis quam patiuntur hoīes pp insomneitatem,uel indigestionem.ex quibus si mens multum perturbet, hō redditur ineptus ad sumptionem huius sacrī.

AD VI dicendum,qp maxima deuotio requirit in ipsa sumptione huius sacramenti:quia tūc percipitur sacrī effectus,quæ quidem deuotio magis impedit per præcedentia,quam per sequentia: & ideo magis est institutū,qp homines ieiunent ante sumptionem huius sacramēti,q̄ post, debet tamē esse aliqua mora inter sumptionem huius sacrī, & reliquos cibos.unde & in missa,oratio gratiarum actionis post communionē dicitur,& cōmunicantes etiā suas priuatas orationes dicunt:sm tñ antiquus canones statutum fuit a papa Clemēte (vt habetur de consecr.dist.2.*)ſi mane dominica portio editur,usque ad sextam ieiunent ministri,qui eam sumpserunt: & si 3.uel 4. hora acceperint,ieiunent usq; ad uesperum. Antiquitus.n. rariª missarū solēnia celebrabant, & cū maiori pparatione:nūc aūt, quia oportet frequentius sacra mysteria celebrare,nō posset de facili obseruari: & iō per cōtrariam cōsuetudinē est abrogatū.

obseruādū

* de cōsec. dist. 2.ca. tribus gra dibus.

Post.dd 485

ARTICVLVS IX.

Vtrum non habentes usum rationis, debeant suscipere hoc sacramentum.

SVP.QV.LXXX. ART.IX.

Sot.4 sd.12.q.1.ar.9.

ADNONVM sic procedit. Vī quòd non habentes vsum rationis, nō debeāt hoc sacrum sūscipere.requiritur.n. qp aliquis ad hoc sacramentū cū deuotione, & prēcedente sui examinatione accedat, ſm illud primę Corin. n. Probet seipsum homo, & sic de pane illo edat,& de calice bibat.sed hoc non pōt esse in his, qui carent vsu rationis. ergo non debet eis hoc sacramentum dari.

4.dist.9.q.1.ar.1. 5.qu.3.& 4.& d.23. qō.2.a.2. q.4 cor.Et lo.6. lec.7.

¶ 2 Præt.Inter alios qui carent vsu rationis, sunt ēt ᵇ arreptitii,qui energumeni dñr: sed tales ēt ab inspectione huius sacramenti arcentur,& ſm Dio. * in lib.eccleſiast.hier. ergo carentibus usu rationis, hoc sacramentum dari nō debet.

* c.7.eccl. hier.p.3.

¶ 3 Præt.Inter alios ᵇ carentes vsu rationis, maxime pueri uidentur esse innocētes: sed pueris hoc sacramentum non exhibetur . ergo multo minus aliis carentibus usu rationis.

SED CONTRA est,qp legit in concilio Aurasico,* &hr in decret.26.q.6.c.qui recedunt. Amentibus, quæcumq; pietatis sunt, conferenda sunt : & ita est eis conferendum hoc sacramentum:qđ est sacrm pietatis.

* in Arausicano cōc. can. 3. habet de con sec. dist.2. Qui recedunt.

RESP.Dicendū,qp aliqui dñr nō habere usum rōnis dupliciter.vno mō,quia habēt debilem vsum rationis, sicut dr non uidens, qui male uidet: & quia tales possunt aliquā deuotionē huius sacrī concipere,ᵐ non est eis hoc sacrm denegandū : alio mō:dñr aliqui non habere totaliter vsum rationis. aut igitur numquam habuerunt usum rationis:sed sic a natiuitate permanserunt,& sic ᵖ talibus non est hoc sacrm exhibendū : ᵍ quia in eis nullo mō præcessit huius sacrī deuotio:aut nō ſp caruerunt vsu rōnis.& tunc, ˢ si prius,qñ erāt cōpotes suæ mentis,apparuit in eis deuotio huius sacrī,debet eis in articulo mortis hoc sacrm exhiberi:nisi forte timeaī periculū vomitus,uel expuitionis. ᵗ vñ in cōcilio Carthaginēsi legit,* & hr in decr.2 6.q.2.Is,q infirmitate pēnitētiā petit , si casu,dū ad eū sacerdos inuitatus uenit,oppressus infirmitate obmutuerit,uel i phrenesim cōuersus fuerit,dēt testimoniū,qui eū audierūt,& accipiat pēnitentiam,& si continuo creditur moriturus reconciliatur per manus impositionē,& infundatur ori eius eucharistia.

concl.m.

concl.p

concl.f

In conc.4. Charth. c. 76.& habetur 26.q.6. c. Is qui in firmitate.

AD PRIMVM ergo dcm,qp carētes usu rōis possunt deuotionē ad sacrm habere,quātū ad aliquos quidē præsentē, quantū ad alios aūt præteritam.

*loco citato in arg.

AD II dcm,qp Dio.* loquit ibi de energumenis nondū baptizatis,in q bus.s.nondū est uis dæmonis extincta,quæ uiget in eis per originale peccatū:sed de baptizatis,qui corporaliter ab immundis spiritibus uexant,est eadē rō,quæ de aliis amētibus.vñ Casianus dicit,eis,qui ab immundis uexantur spiritibus,cōionē sacrosanctam a seniorib nostris numquam meminibus interdictam.

AD III dcm,qp eadem ratio est de pueris recēter natis,& de amentibus,qui numquā habuerūt usum rationis,unde talibus non sunt sacra mysteria danda:quāuis quidā greci cōtrarium faciant, pp hoc,qp Diony.1.* Cælest.hier.dicit, baptizatis esse sacram cōionem dandam,non intelligentes, qp Diony.ibi loquitur de baptismo adultorū: nec tñ per hoc aliquod detrimentū uitæ patiunt, pp hoc qp dns dicit Ioannis. 6. nisi manducaueritis carnem filii hois, & biberitis eius sanguinem,nō habebitis uitam in uobis:quia sicut Aug.*scribit Bonifacio,tunc unusquisq; fidelium,corporis, & sanguinis dñi particeps fit,s.spiritualiter,quando in baptismate membrum corporis Christi efficitur : sed quando iam pueri incipiunt aliqualem usum rationis habere,ut possint deuotionem concipere huius sacrī,tūc pōt eis hoc sacrm cōferri .

*c.1.ſ.par. 2.in fin.

* Refertur de consec. dist.4.cap. Nulli.

ARTICVLVS X.

Vtrum liceat quotidie hoc sacramentum suscipere.

SVP.QVAE.LXXX. ART. X.

Alb.mag.4.d.19.a.27 Sot.4.ſ.d.12.q.1.ar.1.

ADDECIMVM sic ꝓcedit. Vī qp non liceat quotidie hoc sacrm suscipere:sicut.n.baptismus repræsentat dñicā passionē,ᵇ ita & hoc sacrm: sed nō licet pluries baptizari, sed semel tm: qa Chrs semel tm pro peccatis nrīs mortuus est,ut dr primæ Pet.3.ergo uidetur, qp non liceat hoc sacramentum quotidie suscipere.

4.di.12.q.3.ar.1.Et cor.11.lec.7.

¶2 Præ.Veritas debet rīdere figuræ:ᵇ sed agnus paschalis q fuit figura ꝓcipua huius sacrī, utī dictū,est nō māducabāt nisi semel in anno: semel ēt in anno eccla celebrat Chīi passionē, cuius hoc sacrm est memoriale.ergo uī, qp non liceat quotidie sumere hoc sacrm, sed solum semel in anno.

q.73.ar.

¶3 Prę.Huic sacrō,i quo totius Chrs cōtinet, maxima reuerentia debet.ad reuerētiam āt pti net,qp aliqs ab hoc sacrō abstineat.uñ & laudaī Cēturio,q dixit Mat.8.Dñe nō sum dignᵘ ut intres sub tectū meū, & Petrus, q dixit Lucæ. 5. Exi a me dñe, qa hō peccator ego sum. ergo nō ē laudabile, qp hō quotidie hoc sacramētū sūscipiat.

¶4 Præ.Si ēt laudabile,frequēter hoc sacrm accipere , quanto frequentius sumeret, tanto esset laudabilius:sed maior ēt frequētia,si hō pluries in die sumeret hoc sacrm.ergo esset laudabile,qp hō pluries i die cōicaret:quod tñ non habet ecclæ consuetudo . non ergo uī esse laudabile , qp aliquis quotidie hoc sacramentum accipiat.

¶5 .Prę.Eccla intēdit suis statutis fideliū ᵇ utilitati prouidere sed ex statuto eccłæ fideles tenētur solū semel cōicare in anno:unde dr*extra de pēniten. & remiſ. Oīs utriusq; sexus fidelis suscipiat reuerēter, ad minus in pascha eucharistię sacramentum, nisi forte de proprii sacerdotis consilio ob aliquam rōnabilem causam, ad tps ab eius perceptione duxerit abstinendum.non ergo est laudabile,quòd quotidie hoc sacramētum sumatur.

*In decre. li.5.tit.38, ca. Omnis utriusque cap.8.

Turſa S.Tho.

Universidad de Deusto Biblioteca

In ser. 28. parum. ante mediu. to. 10.

SED CONTRA est, q̃ Aug. dicit ī li. de uerbis domini. Iste panis quotidianus est, accipe quotidie, ut quotidie tibi prosit.

RESP. Dcm, q̃ circa usum huius sacrī duo possunt considerari. unum quidē ex parte ipsius sacrī cuius uirtus ē hoībus salutaris. &[m] iō utile ē quotidie ipsum sumere, [n] ut hō quotidie eius fructum percipiat. vñ Amb.* dicit in li. de sacris, si quotiescunq, effunditur sanguis Chrī, in remissionē peccatorū effundit, debeo ſp accipere: qui semper peco, debeo ſp hre medicinam. alio mō pōt considerari ex parte sumentis, in quo requiritur, ut cū magna deuotione, & reuerentia ad hoc sacrm accedat & iō p si aliquis se quotidie ad hoc paratū inueniat, laudabilē, q̃ quotidie sumat. unde Aug.* cū dixisset, Accipe qđ quotidie tibi prōfit, subiūgit, sic uiue, ut quotidie mercaris accipere: sed q̃a multoties in pluribus hoīum, multa impedimenta huius deuotionis occurrunt, pp corporis indispositionē, uel aīæ, nō est utile oībus, hoībus, quotidie ad hoc sacrm accedere. sed quotiescumque se ad illud hō inuenerit præparatum. unde in li. de eccleſiast. dogmatibus dicitur, quotidie eucharistię communionē accipere, nec laudo, nec uitupero.

concl. m

*Li. 4. c. 6. a me. to. 4.

concl. p

*In ser. 28 de uer. domi parum ante med. to. 10.

concl. s

*ca. 53. in prin. habetur liber hic inter opera Aug. to. 3.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ per sacrm baptismi configurat hō morti Chrī, in se suscipiens eius characterē: & iō sicut Chs semel mortuus ē, ita solum semel debet homo baptizari: sed p hoc sacrm non recipit homo Christi characterem: sed ipsum Christū, cuius uirtus manet in æternū. vñ Heb. 10. dicitur, una oblatione consumauit in sempiternum sanctificatos: & iō q̃a quotidie hō indiget salutifera Christi uirtute quotidie pōt laudabiliter hoc sacrm suscipere: & quia præcipue baptismus ē spūalis regeneratio, ideo sicut hō semel carnaliter nascitur, ita debet semel spūaliter renasci per baptismum, ut Aug. * dicit super illud Io. 3. Qūo pōt hō nasci cum sit senex? sed hoc sacramē tum est cibus spūalis: unde sicut cibus corporalis quotidie sumit, ita & hoc sacramentum quotidie sumere, laudabile est. unde dominus Luc. 11. docet petere Panem nostrū quotidianū da nobis hodie in cuius expositione Aug.* dicit ī li. de uerbis Domini, si quotidie accipis, s. hoc sacramentū, quotidie tibi est hodie, tibi quotidie Christus resurgit: hodie enim est, quando Christus resurgit.

Tract. 9. in euan. Ioā. non multum ante me. to. 9.

*In ser. 28 de uerb. domi a med. to. 19.

AD II dicēdum, q̃ agnus paschalis præcipue fuit figura huius sacramenti, quantū ad passionē Chrī, quæ repræsentatur per hoc sacrm: & iō semel tm in anno sumebat, quia Chs semel mortuus est, & pp hoc ēt ecclesia celebrat semel in anno memoriam passionis Chrī: sed in[o] hoc sacro traditur nobis memoriale passionis Chrī per modū cibi, qui quotidie sumitur: & iō quantum ad hoc significat per mānā, qđ quotidie dabatur populo ī deserto.

AD III dcm, q̃ reuerentia huius sacrī hēt timorē amori cōiunctū (vñ timor reuerētię ad deū, dr timor filialis, ut in secunda parte dictum est) ex amore. n. prouocatur desiderium sumendi, ex timore āt consurgit humilitas reuerendi: & ideo vtrūq; pertinet ad reuerētiā huius sacrī, & q̃ quo

*1. 2. q. 67. ar. 4. ad 2. Et 2. 2. qu. 19. ar. 9. & aliis.

& quòd aliquando abstineatur: unde Augustin.* dicit, si dixerit quispiam non quotidie accipiendam eucharistiam, alius contra, faciat unusquisq; qđ ſm fidē suā pie credit esse faciendum: neque enim litigauerunt inter se Zacheus, & ille Centurio, cum alter eorū gaudens suscepit Dominum, alter dixit, Non iuū dignus, ut intres sub tectum meū, ambo Saluatorē honorificātes quamuis non uno modo: amor tamen, & spes, ad quæ sem p scriptura nos prouocat, præferuntur timori. unde. & cum Petrus dixisse, Exi a me Domine, quia homo peccator sum respondit Iesus, noli timere.

*Epist. 118 c. 3. to. 2.

AD IIII dcēdū, q̃ quia dns dicit, Panē nostrum quotidianū da nobis hodie, non est pluries in die cōicandū; ut saltē per hoc, q̃ aliquis semel in die cōicat, representetur unitas passionis Christi.

AD V. dicendū, q̃ ſm diuersum statū ecclesiæ, diuersa circa hoc statuta emanauerunt. nam in primitiua ecclesia, qñ magna uigebat deuotio fidei Christianę, statutum fuit, ut quotidie fideles communicarent. vnde Anacletus papa* dicit perfecta cōsecratione, oēs cōicent, qui noluerint ecclesiasti cis carere liminibus: sic. n. & Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet eccl'ia postmodū uero diminuto fidei feruore, Fabianus Papa† indulsit, ut si non frequentius saltē ter in anno, omnes cōicēt s. in pascha, pentecoste, & natali Dñi. Soter* ēt papa in cœna dñi dicit esse cōicandum, ut habetur in decret. de consecr. dist. 2. postmodum propter iniquitatis abundantiam refrigescente charitate multorū, statuit Innocentius III. ut saltem semel in anno, s. in pascha, fideles cōicent: consulitur tñ in li. de ecclesiasticis dogmatibus, * omnibus diebus dominicis esse communicandum.

*In ep. ad Iulius. & habet de cons. dist. 1. ca. Episcopus.

*De consecr. dist. 2. cap. Etsi nō frequentius.

† In epist. Iealis. de consecr. dist. 2. ca. cœna.

† Inn. III. in cōc. Later. can. 21. *c. 13. circa prin. habet lib. hic inter opa Aug. to. 3.

ARTICVLVS XI.

Vtrum liceat omnino a communione cessare.

*Sor. 4 s.d. 12. q. 1. a. 11.

AD VNDECIMVM sic p. ceditur. Videtur q̃ liceat cessare oīno à cōione: laudatur .n. Centurio de hoc, Matthæi octauo, dñe nō sum dignus, ut intres sub tectū meū. Cui cōparatur ille, q̃ reputat a cōione sibi esse abstinēdū, [h] vt dictū est* cū ergo numq̃ legat Christum in eius domū uenisse, videtur q̃ liceat alicui toto tpe vitę suę a communione abstinere.

*ar. prec. in arg. 1.

¶ 2 Præt. Cuilibet licet abstinere ab his, q̃ nō sunt de necessitate salutis: sed hoc sacrm nō [h] est de necessitate salutis, ut supra dictū est. † ergo licet a sumptione huius sacrī oīno cessare.

Q. 73. ar. 4.

¶ 3 Præt. Peccatores non tenentur cōicare unde Fabianus Papa* cum dixisset, Ter in anno omnes communicent, adiūxit, nisi forte qs maioribus criminibus impediat. si[h] ergo illi,

*Habet d. conse. dis. 2. ca. Etsi non frequentius.

¶ Aduerte

¶ Aduerte hoc in loco hanc materiam non apparere usquequaque clarā: qm̃ multi doct. & Auctor in 4. sent. dist. 9. q. 1. ar. 1. tenent communionem, non esse ex Christi, sed ecclesiæ præcepto necessariam, & rationes in lite ta allatæ ostendentes communionē esse sub præcepto Christi, probabiles sunt: nā prima ex cōiter confessis, s. q̃ manducatio spiritualis huius sacrī sit de necessitate salutis, procedit. secunda autē ex mandato domini, hoc facite in meam commemorationē. Nō oportet propterea accipere has rationes, ut coactiuas: qm̃ prima posset quis subterfugere dicendo q̃ licet manducatio spiritualis huius sacrī claudat i se uotum manducationis sacramentalis nō oportet tñ, q̃ manducatio spiritualis Christi claudat in se uotum manducationis sacramentalis: ita geli. n. manducāt spiritualiter Chrm, & non manducāt spiritualiter hoc sacrum, nec habent uotū mā ducandi sacramēta liter, & similiter habens baptismum in voto tantum, mā ducat spūaliter Christū & nō nisi remotissime habet i uoto mā ducationem sacrālē. doctores autē cōiter loquendo, indistinctē uocant spiritualē manducationē Christi, & spūalē manducationē sacramenti eucharistiæ, etsi nnū & idē essent, cōi nomine appellādo vtrā que spirituālē manducationē corporis, & sanguinis Dñi: cū tñ formaliter loquēdo, distinguātur formaliter: qm̃ una respicit corpus Christi mysticū absolute, altera uero idē corpus Chrī mysticū, ut sacro eucharistię signi ficatē, & cōferē. Prima fit fide deformata absolute, uel visione beata: secūda fit fide formata desiderante hoc sacramentum.

*ar. 1. huius q. & q. 73. ar. 3. ad 1.

¶ In i. parti s c. 6. cir ca princ.

¶ Secūda autē rō eua di pōt, dicendo p̃ceptū dñi cadere non sup hoc facere, sed super relationem ipsius facere ad suam commemorationē, iuxta interpretationem ecclesiæ utentis hoc domini mandato sub his uerbis, Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facientis, Et idem sensus habetur 1. ad Corin. 11. cum de calice subditur, Hoc facite quotiescumque bibetis in meam commemorationem. Tutior proinde apparet ratio Auctoris hic: quamuis cogens ratio non apparet.

Conclusio.

Adnotandum hic, q̃ sicut dictum est supra, ad sacramentalem manducationem sacramenti requiritur, q̃ aliquis sumat sacramentum. Et ideo illi qui non sunt in peccato, tenētur communicare uidet q̃ melioris conditionis sunt peccatores, quam iusti, quod est inconueniens. ergo videtur, q̃ etiam iustis liceat a communione cessare.

SED CONTRA est, quòd Dominus dicit Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinē, non habebitis uitam in uobis.

B

RESP. Dicendum, quòd, sicut supra* dictum est, duplex est modus percipiendi hoc sacramentum, scilicet spiritualis, & sacramentalis: manifestum est autem, quòd omnes tenentur saltem spiritualiter manducare, quia hoc est Christo incorporari, ut supra † dictum est. Spiritualis autem manducatio includit uotum, seu desiderium percipiendi hoc sacramentum vt supra* dictum est: & ideo si ne voto percipiendi hoc sacramentum, non potest homini esse salus: frustra autem esset uotum, nisi impleretur, quando oportunitas adesset. & iō manifestum est, quòd [m] homo tenetur hoc sacramentum sumere, non solum ex statuto ecclesię, sed ex mandato Domini dicentis Luc. 22. Hoc facite in meam cōmemorationem: [p] ex statuto autem ecclesiæ sunt determinata tempora exequendi Christi præceptum [q].

C

AD PRIMVM ergo dicendum quòd sicut Greg. † dicit in Pastorali, illa est uera humilitas, cum ad respuendum quod utiliter percipitur, pertinax non est: & ideo non potest esse laudabilis humilitas, si contra præceptum Christi, & ecclesiæ aliquis omnino a communione abstineat: neq; enim Centurio ni præceptum fuit, ut Christū in sua domo reciperet.

D

E

ARTICVLVS XII.

Vtrum liceat sumere corpus Christi sine sanguine.

ADDVODECIMVM sic p. ceditur. Videt quòd non liceat sumere corpus Christi sine sanguine: dicit enim Gelasius papa * & habetur de cōsecrat. dist. 2. Comperimus, quòd quidam sumpta tantummodo corporis sacri portione, a calice sacrati cruoris abstinent, q̃ proculdubio, quoniam nescio qua superstitione docenē astringi, aut integra sacramenta percipiant, aut ab integris arcentur. non ergo licet sumere corpus Christi sine eius sanguine.

¶ 2 Præt. ad perfectionem huius sacramenti concurrit, & manducatio corporis, & potatio sanguinis, ut supra habitū est: si ergo sumatur corpus sine sanguine, erit sacramentum imperfectum, quod ad sacrilegiū pertinere uidetur. vnde ibidem Gelas.* subdit, quia diuisio unius eiusdemque mysterii sine grandi sacrilegio proueni re non potest.

AD II dcm, q̃ hoc sacramē tum dicitur non esse necessitatis, sicut baptismus, quantum ad pueros, quibus potest esse salus sine hoc sacramento, nō autem sine sacramento baptismi: quantum uero ad adultos, utrumque est necessitatis.

AD III dcm, quòd peccatores magnum detrimentum patiuntur, ex hoc quòd repelluntur a perceptione huius sacramenti, unde per hoc non sunt melioris conditionis. & licet in peccatis permanentes non excusentur propter hoc a transgressione præcepti, pœnitentes tamen, qui, vt Innocē.* dicit, secundum consilium sacerdotis abstinent, excusantur.

*Innoc. I. conc. Later. ca. 21. & habet li. 5. decret. ti. 38. c. 11.

*pen. to. 4 88

Infra q. 82. art. 4. Et 4 di. 12. q. 3. art. 1. q. 2.

* de cōsec. dist. 2. ca. Comperimus.

ARTICVLVS XII.

An communio sub utraque spē sit in præcepto.

QVÆRITVR primo, an cōio sub utraq; spē sit in præcepto. Vē. n. q̃ sic primo ex uerbis domini Ioā. 6. Nisi mā ducaueritis carnē filij hoīs, & biberitis eius sanguiné, nō habebitis uitā in uobis, ubi manifeste de necessitate salutis explicatur esse manducare carnē, & bibere sanguiné Christi. Si dicatur q̃ textus iste non loquitur de manducatione sacramentali, sed spirituali, habetur n. hilominus intentum: qm̃ mādūcare spiritualiter, claudit in se uotum manducandi sacramentaliter: & similiter bibere spiritualiter, claudit in se uotū bibendi sacramentaliter. hinc enim manifeste sequitur, quòd si est de necessitate salutis

† q. 74. ar. 1 & 76. a. 2. ad ar. 1.

* Loco citato i arg. 1.

manducare, & bibere hoc sacramentum spiritualiter, oportet de necessitate quoq; salutis esse manducare, & bibere illud sacraliter: alioquin frustra essent huiusmodi uota, seu desideria, quę numquam oporteret implere. Et declaratur uis huius processus ex simili in baptismo flaminis, quod claudit in se uotũ baptismi fluminis ut patet applicanti.

† Q. 74. ar. 1. & 76. a. 2. ad. 1.

¶ Secundo, ex præcepto Dñi Luc. 22. Hoc facite in meam commemorationẽ: monstrat. n. ly hoc, qu od ipse dñs fecit. s. cõsecrare, & tradere sub utraque specie.

¶ Tertio, ex perfectione sacramenti. Cadit enim sub diuino præcepto pfectio sacri: constat aũt sacrum hoc integrari ex utraq; specie, qñ est unũ sacrum unitate perfectionis. ex cibo enim, & potu cõstat alimẽtũ perfectũ. Si dicatur, q̃ quãuis sub diuino præcepto ea dat perfectio sacri, nõ tñ perfectio usus ubi sacrum distinguitur ab illius usu, ut contingit in proposito, contra: sacramentũ hoc est pp ipsius usum: alimẽ. ũ. n. est pp alendum. ergo si perfectio sacri est pcepta, multo magis præcepta est perfectio ipsius usus, quanto magis finis est magis intentus, quam id quod est ad finem.

* Q. 76. ar. 2. ad. 1.

Concil. 10

IN OPPOSITVM est cõis doctorum auctoritas, cum consuetudine Romanæ ecclesiæ, cum omnibus ferè occidentalibus ecclesiis.

¶ In hac quæstione sex sunt agenda. primo narrabitur uaria circa hoc obseruatio sacrũ. distinguenẽ difficultates quatuor circa hoc. tertio tractabitur prima difficultas. quarto tractabitur secunda. quinto tractabitur tertia. sexto tractabitur quarta.

¶ Quo ad primum Nestorius, & Pelagius, cũ sequacibus astruxerunt uniuersaliter seruandam communionem sub utraque specie: diuersitatẽ ratione mori. Nestorius enim putauit sub specie panis corpus tñ Christi esse, & sub specie uini sanguinẽ tñ: quia in morte Christi, sanguis fuit separatus à corpore. & propterea sub utraq; specie oportebat sacrum sumi, ut integer Christus sumeretur in memoria mortis eius. Pelagius aũt motus ex uerbis dominicis Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis uitam in nobis, utramq; sacri specie ẽt ad infantes baptizatos extendit, dogmatizando, quòd si infans non posset sacramentalem panẽ sumere, deberet panis contritus cum sanguine infundi in os infantis, & si quippiam electũ esset, esse illud comburẽ dum iuxta præceptum Apostoli de agno Paschali, si quid residuũ fuerit, igne cõburere. Et hinc forte olim gæcorum ilorũ quos Augustinus in littera 9 art. nominauit, & similiter paulo ante tempus Augustini Bohemorum abusus in communicando infantes ortus est, quo tempore Iacobello nouitatem communionis sub utraque specie Bohemis suggerente, fuit de primo.

P ¶ Quo ad ſm, tres sunt differentię considerandæ: prima est inter infantes, & adultos. secũda est inter sacerdotes, & alios adultos. tertia est inter conficientes hoc sacramentum, & non conficientes. Emergunt siquidem ex his tribus differentiis quatuor speciales difficultates. prima est, an cõio sub utraque specie sit necessaria oibus cõprehendendo ẽt sfantes. secunda est, an sit necessaria oĩb⁹ adultis, tertia est, an sit necessaria oibus sacerdotibus. quarta est, an sit necessaria omnibus cõficientibus: quilibet. n. harũ difficultatum habet opinantes pro utraque parte. Hæc de secundo.

conci. p

¶ Quo ad tertiũ, circa primã difficultatẽ, an. s. cõio sub utraque spẽ sit necessaria ẽt infantibus. qcd̃ garrire possint hæretici tenentes partem affirmatiuã: aut quicũq; errantes cõicantes sub una tm̃ spẽ infantes clara luce manifestũ est, ifantibus neutro mõ sacrum hoc eẽ exhibẽdũ. Tũ qa fundũ ex scriptura supti a Pela. Nisi mãducaueritis carnẽ filii hoĩs, & biberitis eius sanguinẽ, nõ habebitis uitam in uobis, pto eis non facit, qñ intellectũ de sacrali mãducatiõe hæresim inducit manifestã, s. q; baptismus nõ sufficiat infantibus ad uitã ẽternam. Si. n. ad baptizatos ifantes dr, nisi sũpseritis hoc sacrum eucharistiæ, nõ habebitis uitã in uobis, cõsequẽs est, q; ex baptismo nõ habeãt uitã, & consequẽter si cũ solo baptismo decederẽt non haberẽt uitã ætẽrnã. qđ constat hæresim esse dãnatã. tũ, qa sacrm eucharistię datur ut alimentũ aĩę: ꝓpterea. n dr sub specie panis, & uini alimentũ

* De cõsec. di. 2. cap. Relatum.

* Q. 76. a. 2.

aũt sicut nõ dr, nisi viuẽti, nõ. n. põt sumi à mortuis, ita nec dr nisi habẽti aliquã opationẽ vitalẽ: frustra. n. alimẽtũ ponerẽ in os impotẽtis illo quouis mõ uti, nã nihil ꝓdest alimẽtũ alicui, q ad illud ut mortuus se habet: sed infans baptizatus nullam habet operationem uitalem secundum uitam spiritualem. ergo ei non conuenit sumere alimentum spirituale.

¶ Atsi cõtra hãc rõnẽ obiiciat, falsũ assũmere qa eccl'ia cõsueuit ifirmis adultis i extremo uitę sẽsibiliter cõstitutis, uel ẽphrenesim patiẽtib⁹ eucharistiã tribuere sine oi opatione uitali iteratoria spũs, facile excludit obiecto, aĩa aduertẽdo, q; licet tales adulti i extremo cõstituti nullã habeãt ꝓ tũc vitalẽ spũs opationẽ, habuerũt tñ eã aĩ petẽdo ẽplicite, uel explicite hoc sacrm, & ppea negat amẽrib⁹ à natiuitate, sicut, & in factibus, qñ ut riq; nec ꝓ tũc, nec antea actũ aliquẽ spũs habuerunt.

¶ Si uero obiecerit quispiã falsum in adducta ratione subsumẽdo quòd infantes habent uitales spiritus operationes, scilicet credere, & abrenuntiare satanę: e. si non spiritu proprio, spiritu tñ ecclesiæ, ut patet cum baptizantur, facile quoq; hęc obiectio excluditur, quoniam si sic esset, accommodasset ecclesia hãs

has operationes uitales pueris in susceptione eucharistiæ, sicut accommodauit eis in susceptione baptismi, & cum huiusmodi accommodatio nullibi facta sit respectu eucharistiæ, consequens est, ut non nisi propria uoluntate fingat. In promptu, ratio est quare in baptismo habeat locum huiusmodi accommodatio, & non potest habere locum in eucharistia: per baptismum. n. generatur infans in filium Dei, generatio aũt non exigit cooperationem eius, qui generatur: & propterea accommodatio ecclesiæ non necessitatis, sed solemnitatis cæremonialis est in baptismo, per eucharistiam aũt nutritur sumens illam, nutritio autem exigit cooperationem vitalem eius, qui nutritur: & ppea accommodatio cæremonialis non suppleret actus personales, necessarios sumenti eucharistiam. vnde stat ratio soluta: tum quia hoc etiam uerbis domini repugnat, cum primo tradidit hoc sacrm. dixit. n, accipite, & manducate: docens per hoc, q; illis tñ est tribuendum, qui possunt, aut potuerunt manducare corporaliter: ita q; sicut nõ regeneratur baptismo, nisi carnaliter natus, ita non sumitur hoc sacrm, nisi carnaliter manducatum, & propterea infans, qui numquam potuit, nec potest manducare carnaliter panem, ab ipso domino excluditur à manducatione sacramentali. Hæc de tertio.

B

¶ Quo ad quartum, an communio sub utraque specie necessaria sit omnibus fidelibus adultis, ex argumentis in principio adductis apparet pars affirmatiua uera, ex usu autem ecclesiæ monstratur falsa. Et qñ maxima vis sit in sępe dictis uerbis domini, Ioan. 6. Ideo subtilius discutẽda sunt, & imprimis no tandum ultra duos manducandi modos, qui consueuerunt distingui circa hoc sacramentum, inueniri alium modum manducandi non sacramentum, sed Christum: ita quòd conficiun tur tres modi manducãdi Christum, scil sacramentaliter, vel spiritualiter, sub sacramento tamen in re, aut in uoto, uel pure spiritualiter.

C

¶ Et ut clarius percipiatur quod dicimus declarandum ex conuenientia, & differentia, & deinde probandum ex scriptura est quod dicimus: conueniunt siquidem hi duo modi manducandi Christum spiritualiter, in hoc quid uterque ponit manducationẽ esse Christi membrum uiuum. Differunt autem primo in hoc, q; manducare Christum est ex suo genere manducatio pure spiritualis: manducare autem spiritualiter Christum in eucharistia, est manducatio alligata ad sacramentum re, uel uoto, & hoc quidem testatus est Auctor in secundo huius quæstionis articulo, cum dixit, Alio modo contingit spiritualiter manducare Christum, prout est sub specie huius sacramenti, inquantum scilicet aliquis credit in Christum, cum desiderio sumendi hoc sacramentum, ubi manifeste apparet, spiritualem manducationem eucharistię claudere in se ordinem ad sacramentum. Manducatio autem Christi absolute q; sit ex suo genere pure spiritualis, ex eo patet, quòd huiusmodi manducatio terminari potest, & ad deitatem secundum se, iuxta illud Luc. 22. Ego dispono uobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis, & bibatis super mensam meam in regno meo (ibi. n. nulla erit ratio sacramenti, sed pure spiritualiter edent & bibent Deum sicuti est, sicut ipsa Christi anima Deo fruitur) & ad spiritualia dona gratiæ, iuxta illud Ioan. 4. Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum, &c. Et hinc differunt secundo in hoc, quòd manducare spiritualiter Christum sub sacramento, proprium est uiatoribus in nouo testamento adultis, manducare autem pure spiritualiter Christum commune est comprehensoribus, & uiatoribus, scriptum est enim, Panem angelorum manducauit homo, commune quoque est nouis, & ueteris testamẽti iustis: scriptum est enim, q; non aliud nomen datum est sub cęlo, in quo oportet homines saluos fieri, & demum commune est infirmatis infantibus, & adultis: per baptismum enim Christi membra uiua etiam infantes fiunt.

D

¶ Probatur autem hic modus comedendi Christum spiritualiter, q; non sit confictus, aut nouiter adinuentus, tum ex eo, q; omnes fatemur Christum esse panem angelorum ex hoium, tum ex eo q; hmõi manducatio millies habetur in scriptura, & nulla est ratio, quare non possit terminari ad Christum, sicut terminatur ad alia, & superius inducta, & quæ possent induci, ut est illud Prouer. 9. in persona Sapientiæ, Venite, commedite panem meum, & bibite uinum, quod miscui uobis, &c. Nec propterea arguendi sunt doctores insufficientiæ, qui duos tantum modos manducandi distinxerunt: qñ de modis manducandi Christum sub sacramento tractabant: tales autem modi non sunt nisi duo, nos autem ex ipsis sacris doctoribus apposuimus hunc alium modum spiritualiter manducandi non sacramentum, sed Christum, ut hinc clariorem redderemus sensum euangelij, & sanctorum doctorum.

¶ His itaq; prætermissis dicimus, q; sæpe dicta domini uerba, Nisi manducauerit is carnem filii hominis, & biberitis eius sangui-

nem non habebitis uitam in uobis, intelligũntur ad literã de manducatione spirituali Christi, absq; alterius tam manducatione sacrali, q; a mãducatione spirituali facti in re, uel in uoto probatur; tripliciter, primo ex textu euãgelico: secundo ex eõ textu eiusdem: tertio auctoritate sanctorum. textus in primis ipse, dum dicit, Nisi manducaueritis, non habebitis, uitam in uobis, manifeste monstrat, q; de illa manducatione, & bibitione loquitur, sine qua non potest esse uita spiritualis in nobis: sed sola manducatio spiritualis Christi est illa, sine qua non potest esse uita in nobis. ergo de ipsa sola loquitur textus euangelicus. Maior est nota per se, minor aũ ꝓbatiõem excludunt habet duas partes, alteram affirmatiuam, s. manducatio spiritualis Christi est illa, sine qua nõ possumus habere uitam (& hæc ẽt est per se nota intelligentibus terminos: qñ manducare spiritualiter Christum, est esse Christi membrum uiuum. constat. n. q; nisi simus Christi membra uiua, non possumus habere uitam spiritus in nobis, alteram negatiuam, s. nulla alia manducatio est, sine qua non est uita in nobis, & hoc probatur ex eo, q; tam sine manducatione sacrali, q̃ sine manducatione spirituali facti huius in re, uel in uoto, potest esse, & de facto est uita in nobis, ut testatur uita infantium baptizatorum, quibus firmiter credimus baptismã solũ absque aliquo alio sacramento sufficere ad uitam æternam.

¶ Nec mihi aliquis occurrat, dicendo q; baptismus habet annexum uotum sacramenti eucharistiæ: quoniam huiusmodi sententia, cum in sacris inueniatur doctoribus, uenerabiliter susc ipienda est, in suo tamen ordine: hoc est, ut adoptatio quædam, & non ut inde argumentum sumatur efficax ad firmandam ueritatem eorum, quæ in quæstione fidei uertuntur, secundum namque baptismus ex se solo sufficit ad uitam æternam, & non mendicat hoc ex aliquo annexo uoto alterius sacramenti. Si enim hoc ex annexo uoto haberet non ipsi baptismo, sed illi alteri sacramento, uirtualiter baptizatorum salus attribueretur, & attribuenda esset: cum tamen non sit in ecclesia uniuersalis cum sanctis doctoribus, sed etiam dominus ipse baptismo attribuat uitam spiritus, ut patet Ioan. 3. Vbi cum dixisset Nicodemo, nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu, non potest introire in regnum Dei, statim subdit effectum huius regenerationis esse uitam spiritus dicens. Quod natum est ex carne, caro est, & quod natum est ex spiritu spiritus est.

¶ Et confirmatur hoc, quia in idem redit, dicere, baptismum dare uitam ex uoto alterius sacramenti, & dicere, baptismum non sufficere ad uitam, & hoc si proprie, & formaliter loquiẽ, ut loqui debemus, & scripturæ intelligendæ sunt. Patet aũt nõ intendi a sacris doctoribus, per huiusmodi adaptationem baptismum habere in uoto manducare carnem filij hominis, & bibere eius sanguinem in sacro ex hoc, q; ipsi sacri doctores tenent hmõi uotum non esse de necessitate salutis: qñ tenent q; cõicare sub utraque specie, non est de necessitate salutis, cuius oppositum esset uerum, si in baptismo manducaretur spiritualiter panis sacramentalis, & bibereatur spiritualiter sanguis sacramentalis: nam quod tunc fit uoto, necesse est postea exequi in re, qñ opportunitas aderit. Stat ergo solida fundata ratio super textu euangelico, q; est lex generalissima a Christo promulgata, & non minus necessaria quam illa alia lex. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu, non potest introire in regnum Dei. Nec oportet laborare ad hoc probandum, quoniam aperta sunt utrobique uerba Domini, & ad literam intellecta hæc continent.

¶ Deinde probatur hoc idem ex contextu euangelij Vbi aduertendũ est, quod doctrina ista Domini incœpit occasionaliter sicut doctrina, quam dominus dedit Samaritanæ de aqua uiua, occasione sumpta ex aqua naturali, ut patet Ioan. 4. Iudæi enim post miraculum de quinque panibus, & duobus piscibus, quærentes Iesum, audierunt ab ipso, Quæritis me, quia manducastis ex panibus, & saturati estis, & statim subdidit dominus, Operamini non cibum, qui perit, sed qui permanet in uitam æternam. Et sic inchoato sermone de cibo spirituali, quæsierunt Iudæi, intelligentes per cibum spiritualem opera sancta, Quid faciemus ut operemur opera Dei? & audierunt a domino, ut crederent in ipsum, declarando quòd cibus spiritualis, ac opus Dei esset credere in ipsum, quo audito Iudęi quęsierunt ab eo signum, ut hic crederent ipsi commemorantes signum mannę in deserto, tanquam panis cęlestis, quasi dicerent, ut Augustinus exponit. Si uis ut credamus tibi, fac plus nobis, quàm fuerit factum patribus nostris, qui manducauerunt mannã in deserto. Et tunc dominus, ubi prius de cibo locutus fuerat, ad cibi speciem descendit proponens panem spiritualem, & primo quidem proponit panem uerum esse non quemcumque, sed eum, qui de cœlo descendit, & dat uitam mundo,

& subdit se esse panē vitæ, & de cœlo descendisse. Manifestat q̄ horū duorum primum ex actib. spiritualibus, s. q̄ uenire ad ipsum, & credere in ipsum, tollit totaliter famem, & sitim mentis, & tandem et corporis. Et interposita murmuratione iudæorum de secundo, s. q̄ descendit de cœlo, & eorum repressione, manifestat ism, de quo murmurauerant ex spiritualibus quoque actibus, scilicet quòd credere in ipsum est habere uitam æternam, & ex differentia inter manducantes manna, & ipsum: quia illi mortui sunt, si quis autem manducauerit ex ipso non morietur, sed uiuet in æternum. Et in calce amplius explanans dñs panem, de quo loquebatur, ad carnem descendit dicens, Et panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi uita. Quo audito litigabant iudæi adinuicem, quomodo potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum? & tunc dixit eius sesus, Nisi manducaueritis carnem filii hominis, & bibentis eius sanguinem, non habebitis uitam in uobis. Vbi diligenter aduertendo clara luce patet, q̄ cum totus præcedens sermo fuerit de actibus pure spiritualibus, de spirituali quoq; manducatione, & potatione ipsius Christi carnis, & sanguinis, sermo præsens ad literam est. Post panes enim materiales primo de cibo spirituali, deinde de pane cœlesti, quia iudæi obtrectantes manna, adduxerunt scripturam, Panē de cœlo dedit eis manducare, & postea de carne, & sanguine. Et iterum rediens dominus ad panem, qui de cœlo descendit, & ipsius excellentiā supra manna, conclusit sermonem, ut responderet iudæis de pane dato de cælo, & monstraret se, & nō mānā, esse panem verum, qui de cœlo descendit. Carnis quoque, & sanguinis memini: ut doceret non sufficere ad uitam nostram credere in ipsum Christum, panem, qui de cælo descendit, hoc est Deum, & hominem, sed oportet etiam credere ipsius pro mundi uita passionem, & mortem, in qua sanguis separatus fuit a carne hoc enim est quod aperte dominus subdidit, cum dixit, Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi uita: caro enim sua pro mundi uita fuit caro passa, & occisa pro mundi uita: mortē enim sua uiuificauit mundum. vnde, & litigantibus de hoc iudæis. statim de carne, & sanguine, & non de speciebus sacramentalibus subdidit, nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem &c. & sine interuallo declarauit quid sit manducare eius carnem, & bibere eius sanguinē, subdēs, Qui mānducat meā carnē, & bibit meum sanguinē, habet uitam æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die, ubi etiam uitam corporis consequendam, non tunc tamen, sed in nouissimo die a manducantibus eius carnem, & bibentibus eius sanguinem explanauit. Quocirca cum ex solo sensu literali trahatur efficax argumentum, & sensus literalis ex contextu præcipue pendeat, & ad literam tam ex textu, quàm ex contextu de spiritualibus actibus sermo sit, consequens est, ut textus iste de spirituali manducatione Christi carnis, & sanguinis, hoc est de fide in ipsum, & morte eius sermo sit.

¶ Et si quæratur quare Christus nostram in ipsum, & mortem eius fidem sub metaphora manducationis, & bibitionis docuerit, in promptu est ratio multiplex. Primo ut monstraretur, q̄ nostra in ipsum coniunctio per fidem formatam esset participatio cœlestis beatitudinis, de qua scriptum est, Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente uoluptatis tuæ potabis eos. Secundo, ut monstraretur se esse patris sapientiam; quæ dixerat Prouerb 9. Venite comedite panem meum, & bibite uinū quod miscui uobis. Tertiò, ut monstraretur, q̄ etiam caro sua occisa, & sanguis suus etiam separatus à carne, haberent vim satiatiuam mentis humanæ, & hinc disceremus carnis, & sanguinis Christi coniunctionem ad deitatem, ex qua uim satiatiuam intellectus, & affectus habent. Quarto, ut sic fundamenta iacerentur ad manducationem, & bibitionem sacramentalē: nam ex hoc, q̄ credere in Christum, & mortem eius, est satietas mentis, & refectio sapientiæ, & participatio quædam cælestis fœlicitatis, facile discere possumus, q̄ digne sumere sacramenta corporis, & sanguinis domini est, & cœlestis participatio coniuij, & in sapientiæ mensa edere, & bibere &c. Et hinc processit, ut a doctoribus sacris extendatur, quandoq; textus istius capituli ad sacramentum eucharistiæ, & manducandum, & bibendum sacramentaliter, digne tamen, Christum, seu carnem, & sanguinem eius: quamuis multiplex alias sit huius ratio, s. quia res, de qua est sermo in textu isto, est res significata sacro Eucharistiæ: familiare est. n. signati conditiones, signo attribuere. Et quia unus atque idem sīn substantiam est panis spiritualis, & panis sacralis, & manducare, ac bibere spiritualiter Christum, & manducare, ac bibere spiritualiter sacrm, sunt unum, & idem sīn substantiam, sola relatione ad sacrum sensibile dīa: hinc. n. fit ut tam in scriptis, quàm in sermonibus in quibus huiusmodi dria proposita non uariat, frequenter usu unum pro alio ponamus, aut exponamus.

¶ Tertio, probatur idem auctoritate sanctorum. Et primum, q̄ hæc sit eōis sanctorum, & theologorū expositio: q̄n cōiter exponitur de spirituali manducatione carnis, & spirituali potu sanguinis Christi: deinde probatur idem sensus auctoritate Aug. ad Bonifa. exponentis hanc dñi legem adimpleri in infantibus baptizatis, dicendo, tanc unusquisq; fidelium corporis, & sanguinis dñi particeps fit, qñ in baptismo membrum Chri efficit, ubi uidere potes utrumq; s. q̄ de manducare, & bibere spiritualiter corpus, & sanguinem Christi, intelligitur lex domini, & q̄ lex illa extendit se ad omnes, sicut & illa, Nisi qs renatus fuerit ex aqua, & spiritu &c. & eundem sensum explicat idem Aug. super Ioannem, dicens, Hunc cibum, & potum societatem uult intelligi corporis, & membrorum suorum, quod est ecclesia, &c.

¶ Ex quibus oibus coniunctis cum dicendis in solutione argumentorum, manifestum relinquitur, q̄ cōio sub utraque specie non est necessaria adultis omnibus: cum nullum ad hoc habeatur præceptum, nullaq; ad hoc ratio cogat, & innumerq Christi ecclesiæ, cum ecclesiarum omnium magistra romana ecclesia oppositum doceant, ac faciant. Hæc de quarto.

¶ Quo ad quintum, an cōio sub utraque specie sit necessaria omnibus sacerdotibus, quia hoc coincidit cum quæstione illa, an quilibet sacerdos teneatur q̄sque celebrare, & hoc ex proposito tractabitur inferius in art. ult. q. 82. ideo nunc pertranseūdum est, ne idem sæpius repetatur. Hæc de quinto.

¶ Quo ad sextum, an communio sub utraque specie sit necessaria oibus consecrantibus, clare patet quæstionis solutio ex decreto Gelasij papæ de conse. di. 2. c. cōperimus. ubi grande sacrilegium esse dicitur, celebrantem sumere sub altera tantum specie & in c. præcedenti damnantur celebrantes, & in nulla specie sumentes. Et quoniam hoc in dubium non uertitur, ideo hæc de sexto sufficiant.

¶ AD PRIMVM ergo in oppositum ex dictis patere potest responsio consistens in hoc, q̄ præceptum domini intelligitur de cibo, & potu spirituali carnis, & sanguinis dñi. Et licet manducare spiritualiter sacramentum corporis, & sanguinis Christi, claudat in se votum manducandi, & bibendi sacramentaliter: non est tñ uerum q̄ manducare, & bibere spūaliter carnē, & sanguinem Christi, claudat in se uotum manducandi & bibēdi sacramentaliter: sed claudit in se beneficium, quod significatur, & confertur corporis, & sanguinis sacramento, scilicet esse Christi, & ecclesiæ membrum uiuum.

¶ Ad secundum de Christi mandato. Hoc facite in meam commemorationem, i fidetur ad hoc, ut oīs cauillatio tollatur, qua dupliciter. Primo, q̄ illa uerba dñi habent triplicē uim: sunt. n. institutoria celebrationis eucharistiæ in ecclesia, ut patet: sunt & collatiua potestatis sacerdotalis ad consecrandā eucharistiā: cōiter. n. fatemur per hęc uerba Apostolos esse ordinatos in sacerdotes: sunt, & præceptiua non ipsius operis, sed ordinis ad suā cōmemorationem, q̄d est præcipere ordinem operis in sui memoria, ut ecclesia attestatur, utens his dominī uerbis immissa sub hac forma, Hæc quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis. ubi manifeste explicatur præcipi non opus ipsum, sed ordinationem operis in sui memoriam. Et si arguat quis ex ui institutoria, s. q̄ ex hoc ipso, q̄ dñs instituit hoc facēm sub utraque specie obligamur ad seruandam eius institutionem, facile patet nullitas argumenti: tum quia sufficit, q̄ hoc seruetur ab aliquibus de ecclesia, hoc est sacerdotibus celebrantibus, ad quos solos in apostolis sermo dominicus tunc dirigebatur, ut ex hoc pateat, q̄ soli sacerdotes possūnt hoc facere, q̄ Christus fecit, s. consecrare sacramentum corporis, & sanguinis dominī: tum, quia ad obligandos singulos de ecclesia sub præcepto, plus requiritur quam institutio sacramenti, ut patet de sacramento confirmationis, & extremæ unctionis, quorum neutrum est de necessitate salutis: quamuis eorum contemptus esset damnabilis, & sic ex his uerbis domini non habetur præceptum sumendi sub utraque specie: sed quòd sumentes sumant in sui memoriam, hoc est si sumimus in ipsius memoriam sumamus, iuxta ecclesiæ expositionem. Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.

¶ Secundo dī, q̄ posito, quòd præcipiatur per hæc dominī uerba ipsum opus, non propterea argumentum urget: quoniam ly hoc, non demonstrat utrumque opus, quod Christus legitur fecisse, scilicet consecrare, & tradere sumendum, & ratio est: quia si ly hoc, demonstraret utrumque opus, ut præceptum a domino, sequeretur, quòd quilibet celebrans teneretur sub præcepto domini ad tradendum hoc sacramentum aliis, quod oīum ecclesiarum pias aures offendit, cum constet multos sanctos sacerdotes carentes cura animarum, & in monasteriis, & extra sæpe celebrasse, & numquàm tradidisse, & quotidie sic fiat ab innumeris sacerdotibus irreprehēsibiliter.

Et

Et secundum hoc, non habetur hinc præceptum traditionis sub utraque specie, ac per hoc, non habetur hinc præceptum suscipiendi ab aliis sub utraque specie. nam non celebrantium sumptio traditionem præsupponit, cum nullus talium sumat, nisi sibi tradtam eucharistiam.

¶ Tertio dicitur, quòd dato, quòd ly hoc, demonstraret omne opus, scilicet consecrare, sumere, & tradere sub utraque specie, & quòd intelligatur præcipi omne huiusmodi opus, ad hoc argumentum non cogit: quoniam cum præceptum hoc sit affirmatiuum, & præcepta affirmatiua obligent semper, sed non pro semper, sed pro tempore necessitatis consequens est, ut ex hoc domini præcepto sacerdotes, non teneantur tradere sub utraque specie, nisi necessitas communicandi sub utraque specie adnenerit, ac per hoc si huiusmodi necessitas alicubi numquam interuenit: numquàm sacerdos reus uiolati præcepti est. Exemplum, præceptum de horandis parentibus factum, qa est affirmatiuum, intelligitur tempore necessitatis, & propterea si numquàm contingit parentes meos necessitatem habere subuentionis meæ, nuquàm ego reus præcepti sum: & quia in innumeris Christi ecclesijs Ro. ecclesiam imitan ibus numquàm contingit alicui non celebrāti necessitas communicandi sub utraque specie (quoniam docente Spiritu sancto contenti sunt communione sub specie panis) ideo nullus sacerdos in huiusmodi ecclesijs reus est uiolati præcepti dominici.

¶ Quarto dicitur, ex ipso ordine textus euangelici, quòd hoc domini præceptum nullibi inuenitur a domino traditum nisi respectu sacramenti sub specie panis tantum, ita quòd ly hoc, nihil demonstrat de pertinentibus ad calicem, & propterea ex isto præcepto argumentum sumptum, si efficax est, gladius est Goliath: quoniam hinc sequitur, quòd sola panis sancti communio præcepta est tradenda. Et probatur quod dicimus, primo ex auctoritate euangelij: solus enim inter euangelistas Lucas uerba hæc posuit in cap. 22. ubi expresse refert dominum ante consecrationem calicis, post tamen consecrationem panis, dixisse, Hoc facite in meam commemorationem. Secundo, auctoritate Pauli Apost. 1. ad Cor. 11. ubi refert dominū dixisse, Accipite, & comedite, hoc est corpus meum, quod pro uobis tradetur, hoc facite in meam commemorationem: post consecrationem autem calicis Lucas de hoc nihil refert. Paulus autem apostolus refert Christum dixisse, Hoc facite quotiescumque bibetis in meam commemorationem. Vbi ex ipsa diuersitate uerborum a Paulo narratorum, manifeste apparet, quod de sacramento sub specie panis dominus dixit absolute, hoc facite in meam commemorationem: de eodem autem sacramento sub specie uini non dixit absolute, Hoc facite: sed dixit quod hoc facerent, quotiescunque biberent, in suam cōmemorationem. Vbi meridiana luce clarius patet, quod non præcipitur bibere, sed quod quotiescunque bibimus, in suam commemorationem hoc faciamus. Et hinc sequitur, quod si ex hoc præcepto domini, Hoc facite in meam commemorationē efficax argumentum ad communionem populi sumitur, optime sequitur absque ulla controuersia, quod non est præcepta communio populi nisi sub specie panis. Et confirmatur iste sensus ex eo, quod in numero singulari dicitur, Hoc facite, & non dixit, hæc facite, ex pposito quibus ecclesia uolens utramque significare speciem sacramenti, explicat in numero plurali dicens, Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.

¶ Ad tertium argumentum dicitur, concedendo quod tam effectio sacramenti in cōsecratione, quàm perfectio eiusdem in usu est sub præcepto, & hoc propter allatam, obiiciendo, rationem, scilicet quod sacramentum hoc suapte natura est propter usum, & perfectio sacramenti est propter perfectionem usus. unde, & grande sacrilegium esse dixit Gelasius diuidere mysterium hoc, quo ad usum: sed non propterea argumentū hinc sumptum urget ad usum utriusque speciei in communione populi. Et ratio est, quia perfectio sacramenti secundum usum, non dependet nisi a per se concurrente ad sacramentum illud, quemadmodum cæterarum rerum perfectiones, non attenduntur secundum ea, quæ sunt per accidens: sed in ordine ad ea, quæ concurrunt per se: alioquin nunquam res aliqua suam perfectionem sortiretur, solus autem sacerdos concurrit per se ad perfectionem huius sacramenti tam conficerando, quàm utendo: & propterea sicut sacrilegus esset sacerdos, consecrando panem, & non uinum ita sacrilegij reus esset sumendo panem sanctum, & non sumendo calicem. Et quidem, quod sacerdos concurrat per se ad consecrationem, & usum huius sacramenti, clare patet, quod autem solus concurrat per se, patet tum ex eo, quod solus sufficit ad perfectionem sacramēti, tam consecrando quàm utendo: tum, ex eo quod populi communio post consumatum sacrificium, atque sacramentum, tā quo ad consecrationem, quàm quo ad oblationem, & usum su-

pernenit, sacerdos enim per seipsum perfecit hęc omnia; quod autem supernenit alicui post illius perfectionem, non est de cōcurrentibus per se ad illius perfectionem sum, ex eo, quod accidentaliter coniungitur perfecto usui huius sacramenti, quod aliquis circunstātiuum sit communicandus, quod ex eo patet, quod nihil minus perfectū est sacramentum, & in se, & in usu, si nullus circunstantium communicet: si enim perfectio usus dependeret ab aliorum communione, non posset absque sacrilegij uitio sacramenti huius usus esse, nisi aliquis ex circunstātibus cōmunicaret: sicut non potest absque sacrilegio, eius usus a celebrante omitti, aut diuidi. Quo circa manifestum est, quod ex perfectione huius sacramenti, tam quo ad consecrationem, quàm quo ad usum per se (ea enim, quæ sunt per accidens, & ab arte, & a scientia relinquuntur) non habetur necessitas communicandi populum sub utraque specie, sed necessitas communicandi seipsum celebrantem sub utraque specie. Et hæc de prima quæstione dicta sufficiant.

QVAESTIO II.

An utilius sit sumere eucharistiam sub utraque specie, quàm sub specie panis tantum.

QVAERITVR secundo, an utilius sit sumere eucharistiam sub utraque specie, quàm sub specie panis tantum. Et uidetur quod sic.

¶ Primo, ex parte sacramenti, quia utilius est sumere sacramentum integrum, seu integre, quàm imperfectum, seu partialiter. Et si dicatur, quod non est hic differentia secundum perfectum, & imperfectum, integrum, aut diminutum, totum, uel partem, nisi in significando, contra: sacramenta efficiunt quod significant ergo imperfectio in significando redundat in imperfectionem in conferendo: alioquin aliud efficeret, & aliud significaret, dum significaret partem, & efficeret totum.

¶ Secundo, ex parte quoque sacramenti, utilius est tangi a Christo pluribus diuersatum rationum instrumentis, quàm uno tantum: sed communicans sub utraque specie tangitur à Christo instrumentis diuersatum rationum: communicans autem sub altera tantum tangitur à Christo uno tantum instrumento ergo. Maior est per se nota: quoniam diuersarum rationū instrumenta ad diuersas utilitates per se ordinantur, ut patet in artificialibus. Minor autem manifestatur: quia species uini, uel saltem potatio ipsa instrumētum est quoddam ipsius Christi ad lætificandam animam: & similiter species panis, uel saltem manducatio ipsa instrumentum est Christi ad confirmandum hominis animum: sicut de aqua baptismi Augast. dicit, quod corpus tangit, & cor abluit. Et confirmatur, quia potus sacramentalis significat potum spiritualem: regula autem generalis est, quod sacramentales actus sunt instrumenta, aut quasi instrumenta diuinæ uirtutis. Et confirmatur rursus ex eo, quod si significatus effectus per sumptionem eucharistiæ non prouenit in sumentem, dicimus, quod hoc non est ex defectu sacramenti, quin conferret quod significaret, sicut, & cætera sacramenta conferunt, quod significant, sed ex indispositione sumentis: hæc enim omnia attestantur, quod huiusmodi sacramentalibus Christus utitur ut instrumentis, quod erat assumptum: constat. n. hæc scilicet speciem panis, & uini, seu manducationem, & bibitionem sacramentales, diuersarum esse rationum, sicut diuersarum sunt rationum in esse naturali.

¶ Tertio, ex effectuum differentia: utilius est comedere spiritualiter, & bibere spiritualiter sacramentum hoc, quàm illud spiritualiter comedere tantum. Et si dicatur, quod comedere spiritualiter, & bibere spiritualiter, sunt idem, contra: tum, quia comedere spiritualiter est actus intellectus, utpote spectās ad fidem, & contemplationem, iuxta illud Eccl. 15. Cibauit illū pane uitæ, & intellectus, & illud Augst. Crede, & manducasti. Bibere uero est actus affectiuæ partis, utpote spectans ad dulcedinem charitatis, & delectationem spiritus, iuxta illud. Et uinum lætificat cor hominis, & rursus. Torrente uoluptatis tuæ potabis eos. Et confirmatur hoc ex ipsa diuersitate signorum: diuersa enim signa sacramentalia oportet diuersa quoque habere significata. Et propterea, quia manducare & bibere sunt diuersa signa sacramentalia, consequens est, ut diuersa quoque habeant significata: si enim idem significarent, alterum superfluum esset in significando. Et confirmatur rursus, ex proprietate attributorum signatorum: nam calici sacramentali attribuitur, quod significat expresse mortem Christi, redemptionemque per illius sanguinem peractam, uitam animæ, lætitiam cordis, &c.

¶ Quarto arguitur ducendo ad inconueniens: sacerdos celebrans sumpto sacramento sub specie panis, quæritur an postea sumēdo sub specie uini aliquid utilitatis spūalis acqrat,

aut

que nihil. Si dicatur, quòd acquirit aliquid spiritualis F utilitatis intus in anima, habetur intentum, scilicet quòd vtilius est sumere sub utraque specie, quàm sub altera tantum. Et rursus, cum par sit ratio, proportionaliter tamen de sacerdote, & laico digne sumente, utilius erit laico digne sumenti sumere sub utraque specie, quàm sub altera tantum. Si dicatur, quòd nihil spiritualis fructus acquirit ex calice, sequitur quòd potus ille sacramentalis non confert sacerdoti quod significat, & cum infructuositas ista non proueniat ex parte sacramenti: quoniam calix ille est calix vitæ non solum contentitus, sed collatiuus, nec proueniat ex parte sacerdotis (quoniam supponimus ipsum digne celebrare) consequens est quòd non nisi temere, & uoluntarie negatur fructus sumptionis sub secunda specie.

IN OPPOSITVM est Auctor in litera huius 12. artic. in calce dicens: poterit autem a populo corpus sine sanguine sumi: nec exinde sequitur aliquod detrimentum: quia sacerdos in G persona omnium sanguinem offert, & sumit, & sub utraque specie totus Christus conunetur. Vbi clare uides dictum, nec ex inde sequitur aliquod detrimentum, quod falsum esset, si damnum spiritualis fructus populus incurreret, sumendo corpus, & non sumendo calicem.

¶ Ad euidentiam ueritatis quæstionis huius, tria agenda sunt: primo, declarandæ sunt duæ radices difficultatis, secùdo, prosequemur primam radicem & tertio prosequemur secundam.

¶ Quo ad primum sciendum est, quòd quia sacramenta nouæ legis conferunt quod significant, ideo in duplici consueuerunt locari genere, quatenus enim conferunt, locantur in genere causæ instrumentalis, aut quasi instrumentalis, quatenus uero significant, locantur in genere signi sensibilis, & propterea de sacramentis dupliciter loqui contingit uel, ut habent rationem causæ, uel ut habent rationem signi. cum enim de uirtute sacramentorum est sermo, ad causalitatem sacramenti spectat: uirH tus enim causalitatem sonat: & similiter cum de sacramentali medicina est sermo, ad causalitatem quoq; spectatur. inter causas enim medicina locatur. Et breuiter cum de efficacia, aut effectu alicuius sacramenti agitur, ad causalitatem spectatur: quando autem de significato, aut significatione sacramenti est sermo, clare liquet quòd sacramentum in quantum signum tractatur.

¶ Duabus igitur in sacramento inuentis conditionibus, scilicet quòd est causa, & quòd est signum, quòd confert, & quòd significat, difficultas in proposita quæstione ex utraque oritur. Nam ex eo, quòd dominicus calix non minorem habet uirtutem, quam sacra hostia, nec minus natus est conferre quam sacra hostia confert, rationi consentaneum est, ut quemadmodũ sacræ hostiæ esus proprium habet fructum spiritus in anima edentis, ac per hoc duplex fructus utiliorem monstrat sumptionem sacramenti sub utraque specie, quam sub altera tantum. Similiter, quia non minus dominicus calix cum eius potu sacramentali significat interiorem fructum spiritus, quàm sacra hostia cum eius esu significat interiorem spiritus fructũ, consequens est, ut sicut donum spiritus significatum esu sacræ hostiæ absque dubio acquiritur, ita donum spiritus significatum potu sacramenti calicis absque dubio habeatur à digne bibente, & sic ex multiplicato dono iuxta diuersitatem signi, utilius concluditur communicare sub utraque specie, quàm sub altera tantum.

¶ Oritur ergo tota huius quæstionis difficultas ex diuersitate sacramentalis causæ, uel sacramentalis signi, aut utriusque, & propterea diligenter discutienda est primo uirtus, atque causalitas huius sacramenti, & deinde significatio. His enim patefactis, facile erit nodum soluere quæstionis. Hæc de primo.

¶ Quo ad secundum, ut clare appareat ueritas, ut cognoscatur quid in eucharistiæ sacramento est causa, & quomodo causat, K declaranda per ordinem sunt tria. Primum est, quòd causans non est uirtus aliqua in sacramento aut diuina assistentia, sed est res contenta in eucharistia. Secundum est, quòd huiusmodi res contenta causans non est minus res concomitanter contenta, quàm res contenta ex vi conuersionis. Tertium est, quòd res contenta in hoc sacramento causat absque aliquo sensibili instrumento. Primum horum, scilicet quod res causans, seu conferens spiritualem fructum in sumptione eucharistiæ, est res contenta in eucharistia, ab omnibus est confessum, qui confitentur Christum realiter contineri sub hoc sacramento, ipse enim Christus perfectus Deus, & perfectus homo est largitor omnis fructus gratiæ, & est res contenta sub hoc sacramento. Et hinc absque controuersia habetur, quòd non oportet recurrere in usu huius sacramenti ad uirtutem aliquam in sacramẽto positam per modum intentionis, aut ad diuinam assistentiam, sicut in aliorum sacramentorum usu, & in huius sacramenti consecratione recurritur. Singulare est enim in hoc sacramento, in quo loco usus à consecratione separatur, quòd ipsum fontem gratiæ præsentialiter habeat, ut rem in sacramento contentam, & ex hac singulariter excellentia prouenit, ut sicut per seipsum in seipso fons gratiæ sub sacramento conunetur, ita per seipsum conferat sacramenti fructum.

¶ Secundum autem, scilicet quòd non minus ad conferendũ fructum huius sacramenti concurrit res contenta concomitanter, quàm res contenta ex vi sacramenti, seu conuersionis, declaratur recolendo, quòd dupliciter res aliqua continetur sub hoc sacramento, uel ex ui sacramenti, seu conuersionis, & sic sub hostia continetur corpus Christi tantum, ita quòd, nec sanguis, nec anima, nec deitas sic continetur sub hostia: & similiter in calice ex ui sacramenti, solus sanguis continetur, ita quòd nec Christi corpus, nec anima, nec deitas, sic continetur sub specie uini, uel concomitanter, & sic sub hostia continetur tam sanguis Christi, quam eius anima, & deitas: & similiter sub specie uini continentur concomitanter Christi corpus, anima, & deitas Ex his enim constat, quòd nec sub specie panis, nec sub specie uini continetur Christi anima, & similiter deitas, nisi cõ comitanter. Quo stante declaratur propositum sic: Spiritualis fructus eucharistiæ non minus causatur a Christi anima, & ab eius deitate, quam a Christi corpore, seu sanguine: sed tam deitas, quam anima Christi est res concomitanter existens sub sacramento ergo non minus causat fructum spiritualem eucharistiæ res concomitanter contenta, quam res ex ui sacramenti contenta. processus totus est clarus cum minore iam declarata. Prima autem propositio per se euidens est: tum, quia deitas præsens personaliter est, quæ maxime confert fructum hunc spiritualem, tum, quia Christus in sacramento presens confert uoluntarie dona sui spiritus, uoluntaria autem collatio principaliter, & maxime pendet a uoluntate, quæ est in animantum, quia plus est, quàm quod dixi. nam tam sanguis quam corpus Christi uim cibandi, atque potandi habet ex coniunctione ad deitatem: nisi enim esset corpus uerbi, & sanguis uerbi, quod in principio erat Deus non conferret uitam æternam.

¶ Tertium autem scilicet quòd Christus in hoc sacramento contentus confert per seipsum, & non per aliquod sensibile instrumẽtum, spiritualem fructum declaratur tripliciter. Primo, quia ubi est præsens agens sufficiens per seipsum, non est opus instrumento, nec confuevit adhiberi instrumentum.

¶ Secundo, quia sic se habet esus, & potus sacramentalis ad hoc alimentum spiritus, sicut se habet tam manducatio, quàm potus naturalis ad alimentum corporale: sed in nutritione corporali panis, & uinum non per instrumenta, sed secundum seipsa alunt. quoniam ut dicitur in 2. de anima, alimentum secundũ suam substantiam nutrit, & similiter edere, & bibere non sunt instrumenta alimenti corporalis ad alendum corpus, sed comedere concurrit, ut adducens alimentum siccum, & bibere ut ad I ducens alimentum humidum: constat autem secundum philosophiam, quòd approximatio agentis, & patientis, alimenti, & aliti non locatur inter instrumenta. Relinquitur igitur ex hoc, quod Christus continetur in hoc sacramento ut alimentum (ut species panis, & uini attestantur) quòd ipse secundum seipsum nutriat spirirum fumentium, & similiter ex hoc, quòd ad sumentium animas perueniat eo ipso, quòd manducatur, & bibitur sacramentaliter, quòd esu, & potu sacramentali non utiuntur instrumentis, sed ut approximationibus alimenti ad hominem, qui alendus est.

¶ Tertio, quia de diuinis sacramentis oportet sapere ad sobrietatem, non excedendo limites patrum nostrorum, accepimus autem ex ecclesię doctrina incomprensibilem, ac ineffabilem coniunctionem Christi, & specierum sacramentalium sub ratione continentis, & contenti ueraciter præsentis, & signi, & signati, & huiusmodi, & non secundum rationem agentis, & instrumenti, & propterea uoces huiusmodi tamquam prophanæ nouitates uitandæ sunt.

¶ Ex quibus omnibus infertur primo, quòd in calice, & hostia non sunt diuersæ uirtutes collatiuæ spirituales gratiæ, sed una tantum est res utrobique conferens, scilicet Christus ipse secundum seipsum, & non per uirtutes medias. Infertur secundo, quòd in hostia, & calice, Christus non utitur diuersis instrumentis ad conferendum fructum spiritus, quia utrobique nullo utitur sensibili instrumento ad huiusmodi collationem, & quia exclusa omni uirtute media, & excluso omni instrumento medio, nulla remanet ex parte Christi præsentis differentia causandi, distribuendi, seu conferendi sub utraque specie, nisi uoluntas diuidens singulis, prout uult, ideo infertur tertio, quòd quecumque argumenta ad probandam diuersitatem fructuum spiritualium in sumptione utriusque speciei, ex diuersitate uirtutum sacramentalium, uel sacramentalium instrumentorum uel modorum conferendi, & aliorum eiusmodi, ex falso procedunt principio, nihilque ualent utpote absque fundamento erecta.

erecta. Quo fit ut considerando sacramentum eucharistiæ in- A fra latitudinem causæ, prout est collatiuum spiritualis gratiæ, nutritiuum animæ, & medicina eiusdem, nulla sit differentia inter species ipsas inter se, & similiter nulla sit differẽtia inter utramque simul, & alteram tantum: quoniam ut ex dictis patet, una, & eadem omnino absque omni uirtute media, absque omni sensibili instrumento medio est utrobique, & in altera tantum cuiuscumque spiritualis doni causa, scilicet Christus, ipse personaliter præsens secundum deitatem, & humanitatem. Hæc de secundo.

¶ Quo ad tertium, aduertendum est, q, diuersitas in significando, quæ ingerit difficultatem, dupliciter inuenitur i hoc sacramento. Inuenitur siquidem, & diuersitas signi: quia aliud signũ est species panis cum ipsius esu, & aliud signum est species uini cum eius potu, & diuersitas modi significandi. Et hęc inuenitur dupliciter, hoc est comparando species inter se, sicut expressius significat redemptionem nostram per Christi mortem ca B lix, in quo, ut separatus monstratur sanguis a corpore, quàm hostia & comparando utramque simul speciem sacramenti ad alteram tantum: nam utraque simul significat integre refectio nem spiritualem: singulæ autem species imperfecte repręsentant illam, una scilicet ut cibum, & altera ut potum.

¶ Nulla autem harum diuersitatum, si diligenter perspexerimus, diuersitatem aliquam in fructu spirituali huius sactamenti arguit: quod quadrupliciter manifestatur. Primo: ex communibus. quoniam nec signorum diuersitas, nec diuersus modus significandi, diuersitatem arguit in re signata, sed una eademque res omnino immutata, & diuersis signis, & diuersimode potest signari, ut patet cum unus, idemque homo repręsentatur per imaginem in speculo, & per statuam, picturam, &c. & ab una perfectius, & ab alia imperfectius repręsentatur, ex his enim diuersitas bus in signis, & significationibus nulla circa rẽ signatam uarietas monstratur.

¶ Secundo declaratur exemplo in baptismo: immersio siquidẽ, quę in celebratione baptismi fit, significat eum, qui baptizatur, consepeliri Christo, & emersio significat resurgere eundem cũ Christo in nouitatem uitæ, iuxta illud Apostoli ad Ro. 6. Consepulti sumus cum Christo per baptismum in mortem, ut quo modo Christus surrexit a mortuis, ita, & nos in nouitate uitæ ambulemus. Si tamen aliquis baptizatur non per modum immersionis, sed per modum effusionis, aut aspersionis, deficit tunc baptismo dictus modus significandi, & non propterea is, qui baptizatur, minus est consepultus Christo, aut minus resurgit in nouitatem uitę, quàm ille, qui baptizatus est per immersionem. Hinc enim manifeste habes, quòd non solum in communi loquendo, diuersitas, seu defectus in modo significandi, nullam uarietatẽ arguit in re signata: sed etiam in speciali de sacramentalibus signis loquendo defectus in significando nihil adimit de fructu sacramenti, & plenitudo in significãdo, nihil adiungit ad fructũ sacramẽti: æquale siquidem donum ex baptismo recipiunt baptizatus per immersionem, & baptizatus per aspersionem, quàmuis magna sit diuersitas utrobique in significando.

¶ Tertio ex ratione, quia aliud est diminute, seu partialiter significare, & aliud est significare diminutum, seu partem. Primum inuenitur in singulis seorsum huius sacramenti speciebus, secundum autem non: & ut patet non sequitur ex primo. Similiter aliud est plenius, seu expressius significare, & aliud est pleniorem fructum significare, & similiter aliud est integre significare, & aliud est totaliter significare, & similiter aliud est diuersis signis significari, & aliud est diuersa significari. Diuersitas namque tam signorum, quàm modorum significandi, in signis ipsis sistit, & non pertransit ad rem signatam: sunt enim conditiones signorum, & non rei signatæ: & propterea inter signa, & signorum conditiones aduertenda est differentia hæc E quòd signo quidem respondet signatum, sed diuersitati signorum non respondet diuersitas res signatæ. & similiter modo signandi non respondet modus rei signatæ. Et ratio est, quia una, & eadem omnino immutata res, potest & diuersis signis, & diuersimode signari.

¶ Quarto, declaratur descendendo ad propositum sacramentũ exemplariter, diuersa in primis signa, scilicet hostia comesta, & calix bibitus, non diuersos sacramenti fructus, sed unum, atque eundem spiritualem fructum significant: nam manducare, & bibere spiritualiter, unum, & idem sunt, ut testatur Augustinus super Ioan. homil. 25. super illo textu, Qui uenit ad me, non esuriet, & qui credit in me, non sitiet in æternum. Ioan 6. Inquit enim, Qui uenit ad me, hoc est, quod ait, qui credit in me: & quod dixit, non esuriet, hoc intelligendum est, & non sitiet umquam: utroque enim illa significatur æterna satietas, ubi nulla est egestas. Vbi ex hoc, quòd sitire, & esurire ponitur idẽ, manifeste patet, quòd manducare, & bibere sunt idem, & q alimentum satians esu, & alimentum satians potu, sunt idem secundum rectum philosophię iudicium, iuxta illud 3. Physic. Si posse sanari, & posse infirmari sunt, idem, sanari, & infirmari sunt quoque idem, & similiter sanitas, & infirmitas sunt idem.

¶ Diuersi deinde modi significandi, non diuersos fructus spiritualis modos significant, sed excellentem illum fructum diuersimode significari decet, ut sic significante uno, & sic repræsentante alio, & sic repræsentante utroque unus, & idem fructus inadequatus omnibus & singulis signis, utpote super excedens quęcumque huiusmodi signa quocumque modo illũ significantia, utcunque innotescat, & in summa uenerationem habeatur, & toto corde desideretur. Consentaneum autem rationi esse patet, ut diuersa signa sensibilia, & diuersimode significantia, ad unum spiritualem intelligibilis ordinis fructum repręsentandum sint instituta a diuina sapientia disponente omnia suauiter, sensibilia enim ualde defectiue repræsentant excellentiam intelligibilium rerum, & præcipue tam excelsam rem, quæ est hoc sacramento signata, & est illius fructus, interna scilicet satietas spiritus, secundum participationem ęternæ satietatis. unde non solum ex ipsis sactamentalibus signis, sed & ex aliis innumeris defectiue significatur huius sacramenti fructus. Nec obstat, quòd dicatur: eucharistiam sub utraque specie integre repręsentare internam refectionem: quoniam huiusmodi integritas, seu totalitas repræsentandi non simpliciter, & absolute, sed respectiue ad singulas species intelligitur, tamquàm si diceretur, quòd totum eucharistiæ sacramentum repræsentat internam refectionem non partialiter, ut species panis, nec partialiter ut species uini, sed compleċendo utrumque. Cum quo stat, quòd utrumque simul imperfecte illam repræsentat, sed non ita imperfecte sicut alterum tantum, singulæ enim species, & ambæ simul repræsentant non partem, C sed totam internam refectionem spiritus, sed non repræsentatur totaliter ab aliqua earum, nec ambabus simul, nec ab innumeris aliis. patet ergo diuersitatem sacramentalium signorum, & modorum significandi in hoc eucharistiæ sacramento, nullam inferre diuersitatem in fructu spirituali significato.

¶ Nec ex admisto conferendi actu, diuersificari significatum sacramenti fructum putes. nam si diuersitas signi, & modi signãdi non redundat in signatum, quod per se respicit signũ multo minus huiusmodi diuersitas redundabit in collatum, quod per accidens, seu per quandam annexionem respicit. Et confirmatur, quia sicut communiter fatemur sacramentis nouæ legis conferri quod significatur, ita communiter abhorremus, q conferendi commensuretur modo significandi.

¶ Ex quibus omnibus colligę quòd quatuor inuentis in eucharistiæ sacramento integro, scilicet re contenta, qui Christus est modo continendi, scilicet ex ui sacramenti, & concomitanter, signis significatione cum modo significandi, & collatione, cũ constet, quòd maior utilitas spiritus spectet ad maiorem collationem a re contenta procedentem, & non ad modum continentię: nec ad diuersitatem signorum, significationum, aut modorum significandi, & res contenta sub utraque specie sit omnino una, & eadem, & nõ magis conferat spiritualem fructũ sub una, quam sub alia, aut sub utraque quàm sub una, utpote nullo mediante instrumento, nullaque mediante uirtute ventens in huiusmodi collatione, consequens est, ut nulla maior utilitas spiritualis fructus proueniat in sumente sacramentum sub utraque specie, quam proueniat in sumente sacramentum sub altera tantum specie. Et hoc intellige cæteris paribus, ita, quòd ut exemplariter dicatur, si sunt hic duo æqualiter dispositi ad communionem, & unus communicet sub specie panis tantum, alter uero sub utraque specie, non plus prodest, quo ad gratiam, & spiritualem fructum sacramentum eucharistię communicanti sub utraque specie, quam communicanti sub specie panis tantum. Et ratio est dicta, quia non interuenit maior collatio, quamuis interueniat maior significatio. Hæc de tertio.

AD ARGVMENTA in oppositum respondendo, dicitur ad primum, quòd sine dubio utilius est sumere totum fructum sacramenti, quam partem fructus eiusdem, non tamen utilius est sumere totum sacramentum, quam partem sacramenti, ubi tota uis sacramenti non minus est in parte quam in toto, sicut est in proposito, quoniam totus Christus continetur in toto sacramento, & in qualibet eius parte, nec est differentia nisi in significando, non totum, uel partem, perfectum, uel imperfectum: sed in significando partialiter, uel integre, perfecte, uel imperfecte: unde cum inflatur, quòd sacramenti pars aliud significaret, & aliud conferret, quia significaret partem, & conferret totum, duplex defectus committitur. Primus est, qui distinctus est, quòd pars sacramenti significet partem fructus: significat

ferat enim totum fructum, sed partialiter. Secundus est, q̃ dato quòd significaret partem, & conferret totum non propterea derogaretur regulæ sacramentali, qua dicitur, sacramenta conferunt quod significant: quoniam uerificaretur q̃ conferret id, quod significat, quàmuis ultra hoc conferret aliquid plus. Multum n. inter se distant hæc, conferre aliud, & cõferre illud, & aliquid plus: unde ex hoc, q̃ pars sacramenti confert quicquid confert totum, & affirmatur quòd confert quòd significat, & quòd confert plus quàm explicite significet.

¶ Ad secũdum dicitur, quòd minor est falsa: non sunt enim in strumenta Christi contenti in eucharistia species sacramentales, aut usus earum, uere, & proprie loquendo: quod ideo addo, quoniam ß alicubi scriptum inueniatur, quòd hęc sunt instrumenta, aut quasi instrumenta diuina, pie exponendum est, uel de instrumento ad excitandam deuotionem, & non ad conferendum sacramenti fructum, uel instrumenti nomine intelligendum est id, sine quo non. secundum enim huiusmodi extensionem nominum uerificatur, quòd species, & earum usus sunt instrumenta ad fructum sacramenti, quia sine eis in re, uel in uoto non confertur sacramenti fructus à re cõtenta sub sacramento. ubi scito, quòd huiusmodi species, & usus earum conueniunt cum aliis sacramentis, non solum in significando, sed etiam in conferendo: & propterea sicut aqua baptismi corpus tangit, & cor abluit, sic hostia sacra corpus tangit, & cor alit. Sed multum differunt in modo conferendi: quoniam in aliis sacramentis Christus mediante uirtute sacramentali confert effectum: hic autem immediate per seipsum fructum confert sacramenti: & propterea esto cautus cum obiiciuntur huiusmodi similitudines.

¶ Ad confirmationem dicitur, q̃ actus sacramentales sunt in H duplici differentia: quidam enim sunt, qui interueniunt in ipsa cõfectione sacramenti, & de his uerificatur quòd sunt actus instrumentales: quidam uero sunt, qui post confectum sacramentum, ad usum solummodo spectant sacramenti, & hi non sunt actus instrumentales ad conferendum sacramenti fructum, sed ut dictum est, se habent ut approximationes nutrimenti ad id, quod nutritur: tales autem sunt de quibus est sermo præsens.

¶ Ad aliam confirmationem dicitur, quòd non ideo simile reddimus iudicium de eucharistia, & baptismo, & aliis sacramentis, dicendo quòd non prouenit ex defectu sacramenti si infructuose quandoque suscipiuntur, quasi eodem modo Christus operetur in hoc sacramento, & in aliis: cum constet, quòd non eodem modo Christus est in hoc sacramento, & in aliis: quoniam hic est per seipsum præsens, in aliis per suam uirtutem, uel assistentiam: sed hoc ideo dicitur, quia quantum ad collationem spiritualis gratiæ idem est iudicium: in omnibus enim confertur spirituale donum, si digne suscipiuntur.

¶ Ad tertium dicitur, quòd ceteris paribus, non est utilius spiritualiter comedere, & bibere sacramentum, quàm comedere tantum: quia comedere, & bibere spiritualiter Christum, sunt unum, & idem inter se, & non differunt a comedere, & bibere spiritualiter eucharistiam, nisi sola relatione ad sacramẽtum, constat enim quòd utilitas graduatur secundum interiorem Spiritus fructum, & non secundum relationem ad sacramentum: quoniam relatio huiusmodi non facit melius, sed solam habitudinem ad sensibile signum, in quo Christus continetur apponit. quòd autem comedere, & bibere spiritualiter, idem sint, manifestat dominus, Ioan. 6. dum ter unum, & eundem fructum attribuit manducationi carnis suæ, & potui sanguinis sui. Primo, eũ dicit, Nisi mãducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis uitam in uobis. Secundo, cum dicit. Qui manducat meam carnem, & bibit meũ sanguinem, habet uitam æternam. Tertio, cum dicit, Qui mãducat meam carnem, & bibit meũ sanguinem, in me manet, & ego in illo: ubi patet, q̃ semper unicus manducationi, & potui appositus est fructus. Primo, uita in nobis: secundo, uita æterna: tertio, mansio in Christo, & econtra.

¶ Ad instantiam autem, quòd manducare est actus intellectus, & bibere actus effectus, respondetur, quòd hæc sunt uera secũdum quandam appropriationem, & non secundum proprietatem, & hoc tam in uia quàm in patria: nam in uia tam manducare, quam bibere spiritualiter, spectat ad credere in Christum: quia actus cum sit fidei formatæ, & intellectus, & affectus est: in patria autem fruitio beata, utriusque quoque partis perfectio est. In cuius signum cum dictum esset, quòd cibaret illũ pane uitæ, & intellectus, subiectum est, & aqua sapientiæ potauit illum, ut monstraretur sapientia ad intellectum pertinens, & cibus, & potus: & similiter non solum dictum est, Torrente uoluptatis tuę potabis eos, sed inebriabuntur ab ubertate domus tuæ: ubi tam ubertas domus, quàm uoluptas ad potum relata est, ut monstraretur identitas cibi, & potus,

¶ Ad confirmationem uero, de diuersitate signorum dicitur, q̃ non oportet diuersis siguis sensibilibus respondere diuersa signata intelligibilia: nec propter hoc, quòd multa signa unum, & idem signatum significant, aliquod superfluit: tum, quia inæquate singula repræsentant illud intelligibile, tum, quia sapienter diuina prouidentia huiusmodi signa instituit ad nostram eruditionem, exercitationem, humiliationem, conformitatem &c.

¶ Ad ultimam confirmationem, de appropriatis, respondetur distinguendo de significatione, uel collatione, & similiter de proprio, uel appropriato. Et dicitur quòd respectu actus significandi explicite (de tali enim significandi modo loquor) aliquid est proprium uni speciei, & aliquid proprium alteri. respectu autem actus nihil est alicui proprium: quoniam totum quod cõfertur à Christo sub una specie, confertur etiam ab eodem sub alia. Appropriatum tamen inueniri potest respectu utriusque actus, nam redemptio per Christi mortem, appropriatur calici in repræsentando, & uita animę appropriatur eidem in conferendo: sicut uita corporis appropriatur conferendo hostiæ, iuxta illud, Vt duplicis substantiæ totum cibaret hominem: & similiter lætitia appropriatur calici in conferendo. & firmitas hostiæ, iuxta illud, Dedit firmitatem ossibus corporis ferculũ, dedit, & tristibus sanguinis poculum: sed huiusmodi appropriationes tam in significando, quàm in conferendo, in nullo uariant fructum sacramenti, quin totus, & ita plene, & perfecte conferatur sub una specie, sicut sub utraque, sicut in diuinis ex hoc, quòd patri appropriatur potentia, & filio sapientia, & spiritui sancto bonitas, non minus singula quæque persona est sapientia, potentia, bonitas.

¶ Et per hoc, patet responsio, ad quæcunque similia, quæ possunt obiici, de appropriatis fructibus calicis. nihil enim minus omnium fructuum appropriatorum calici percipitur ex sacra hostia. Et ratio iam dicta est: quia hæc non sunt propria, sed appropriata.

¶ Ad quartum argumentum, dicitur declinando utrumque extremum quæstionis propositæ arguendo, & media uia incedendo, & distinguendo de dispositione sacerdotis in dei gratia celebrantis, dupliciter siquidem potest inueniri dispositus post sumptum sacramentum sub specie panis, uel sine augmento spirituali, uel cum augmento spirituali, & siquidem inueniatur dispositus cum augmento spirituali, ita ut dignior sit suscipiendo sub secunda specie, quàm fuerit suscipiendo primam, recipit proculdubio sumendo calicem spiritualem fructum sacramenti, qui gratia maior est intensiue, aut extensiue, & sic dispositis nullus unquàm dubitauit utilius esse communicare sub utraque specie, quàm sub altera tantum, si uero inuenitur sine spirituali augmento dispositus, ni hil spiritualis fructus exsumptione, calicis percipit, quoniam idem est utrobiq; agens, & idem patiens æqualiter utrobique dispositum, & perinde, quo ad interiorem fructum se habet, acsi post sumptam hostiã aliam sumeret, ut contingit sumentibus reliquias sacramenti, unde infructuositas ista non est ex parte rei contentæ sub specie uini, sed est ex æquali dispositione communicãtis, & identitate numerali rei contentę sub utraque specie, per seipsam immediate conferentis fructum sacramenti, hæc enim simul concurrentia efficiunt, quòd non magis fructuosa est communio sub utraque specie, quàm sub prima tantum. Et si his adiunxeris, quòd populus, communiter non est tantæ perfectionis, ut ad hæc incrementa se præparet, uidebis consequẽter q̃ non est utilius populo communicare sub utraque specie, quàm communicare sub altera tantum, in cuius signum non apparent meliores homines in partibus ubi communicãt sub utraque specie, hominibus alibi, seu ibi communicantibus sub altera tantum specie Hæc de secunda quęstione.

QVÆSTIO III.

An expediat ecclesiæ Christi, quòd populus communicet sub utraque specie.

QVAERITVR tertio, utrum expediat ecclesiæ Christi, q̃ populus communicet sub utraque specie: uidetur enim quòd sic. Primo, exemplo Christi, qui etiam iudam communicauit sub utraque specie, & immediate ante dixerat, Exemplum enim meum dedi uobis &c.

¶ Secundo, exemplo primitiuę ecclesię, tunc. n. populus communicabat sub utraque specei, ut patet 1. ad Cor. 11.

¶ Tertio, exemplo diuturnæ persecutionis, nam huiusmodi consuetudo perseuerauit nõ solum tempore martyrum (quos Cyprianus Dominico poculo præconfortandos censuit) sed & tempore pacis ecclesiæ, eũ legamus factas non solum patenas, sed etiam calices ministeriales. quare enim ministeriales dicti sunt

sunt, nisi quia non ad offerendum, sed ad ministrandum populo A Christi sanguinem deseruiebant.

¶ Et si amplius perspectum fuerit, quòd in ordine Cistercien. alicubi communio fieri legitur sub utraque specie, apparebit quòd tempore institutionis ordinis Cistercien. per seuerabat consuetudo communicandi sub utraque specie: quoniam non est uerisimile, si consuetudo illa cessauerat, quod monasterium aliquod præsum pssset abolitam consuetudinem renouare.

¶ Et confirmatur, quia tam actio, quàm doctrina priscorum sanctorum præfertur actioni, & doctrinæ posteriorum, ac per hoc expediens uidetur ecclesiæ Christi sequi uestigia priscorum patrũ, & imitari eos quantum possumus.

¶ Præterea, Duorum licitorum illud, ut magis expediens est eligendum, quod clarius, & tutius, & magis consentaneum est: sed communicare sub utraque specie est clarius, tutius, & magis consentaneum. ergo. Declaratur minor: quòd sit quidem clarius, quia nullam habet obscuritatem difficultatum, quas habet communio sub una specie: quòd uero sit tutius, quia nullius omissionis periculo se exponit cui se exponit communicans sub altera specie tantum, omittendo communionem alterius: quòd sit autem magis consentaneum, quia consona institutioni sacramenti, & integritati ipsius, & integritati sensibilis refectionis.

¶ Præterea, Quod congruit ex his, quæ sunt per se, est magis expediens eo quod congruit ex his, quæ sunt per accidens: sed communio sub utraque specie, congruit ex his, quæ sunt per se, quia congruit ex ipsa perfectione sacramenti, communio autem sub specie panis tantum congruit ex his, quę sunt per accidens: quia oritur ex ineptia quorundam communicantium. ergo magis expedit ecclesiæ Christi, communicare populum sub utraque specie, quàm sub specie panis tantum.

IN OPPOSITVM est consuetudo innumeratum ecclesiarum. C

¶ Ad euidentiam huius quæstionis sciendum est, quòd usus eucharistiæ medius est inter utrentem, & sacramentum, & propterea consonus utrique debet esse: sed cum duplex sit eucharistiæ usus (uel primarius, spectans ad consecrantem, uel secundarius, spectans ad populum) hęc est quantum ad propositum spectat, inter utrumque usum differentia, quòd usus primarius debet consonare speciebus sacramenti, eo quòd perfectio usus primarij spectat ad perfectionem sacramenti, ut finis, & propterea, ut prędictum est, sacrilegii reus esset sacerdos celebrans omittendo communionem calicis: usus autem secundarius de congruo decet, quòd consonet speciebus sacramenti: quia in ipso non consistit perfectio sacramenti, ut prædictum est, & quia communio populi in usu secundario huius sacramenti consistit, ideo ex parte sacramenti decet talem usum, idest, communionem populi congruere speciebꝰ sacramentalibus, hoc est, quòd fiat sub utraque specie, ex parte uero utentis populi debetur huic usui reuerentia: tenetur enim D populus communicare absque irreuerentia: immo, & cum reuerentia debita tanto sacramento.

¶ Duobus igitur congruentibus populari usui huius sacramenti, altero ex parte signorum sacramentalium, altero ex parte populi communicantis, si utrumque nequit prudenter fieri, appendenda sunt in statera hinc, & inde seruanda, & omittenda, ut discernatur quid magis expedit. Et ex una quidem parte appendenda est communio popularis sub utraque specie cum periculo irreuerenti rem spargendo sanguinem Christi, ex altera uero parte appendenda est communio popularis sub specie panis tantum, cum tuta reuerentia sacramenti, & sic perspiciendo conditiones utriusque partis, discernetur ueritas. Apparet autem diligenter considerando, quòd communio popularis sub utraque specie cum periculo irreuerentiæ, habet peccatum sacrilegii annexum, imputandum non solum irreuerentiam committenti, sed populo, & ecclesiæ rectoribus: cõ munio autem popularis sub E specie panis tantum, nullum habet annexum peccatum, nullũe damnum.

¶ Declaro singula, & primo primum; quòd enim popularis communio sub utraque specie habeat annexam irreuerentiam sacramenti, experientia restari potest, & ratio monstrat. nam in populis tanta est diuersitas communicantium, ut impossibile sit (humano more de impossibili loquendo) fieri communionem tot populorum sua utraque specie, absque effusione sanguinis sub specie uini. quòd uero huiusmodi irreuerentia sit sacrilegii peccatum, per se notum est; quoniam est irreuerentia rei sacratissimę. Nec excusatur à sacrilegii uitio propterea quòd non ex proposito, sed ex incautela, aut incuria huiusmodi irreuerentia accidit: quoniam species peccati ex obiecto sumitur, & non ex occasione peccandi, sicut nec blasphemia Dei à sua recedit specie: quia incaute prolata est: huiusmodi enim circunstantię excusant à tanto, sed non à toto: quòd autem sacrilegium hoc imputetur populo & rectoribus ecclesiæ, ex eo patet, quòd huiusmodi sacrilegium non est inter casus inopinatos, aut raro contingentes, sicut inter casus raro contingentes est, quòd sacerdos celebrans, dum seipsum communicat, aliquid spargat sanguinis Christi: imprudentiæ autem rectoris imputatur defectus non rarus, si potest prouidere, & non prouidet: & similiter populo, qui mauult casum sacrilegii non rarum accidere, quàm abstinere à communione sub utraque specie rationabiliter imputatur.

¶ Deinde declaratur secundum: quòd enim in communione populari sub specie panis tantum, nullum interueniat peccatũ, ex eo conuincitur, quòd si communio sub specie panis tantum, esset peccatum, nunquam esset licita: constat autem quòd in parasceue sacerdos sub specie tantum panis communicat non solum licite, sed sancte. non est igitur communio sub altera specie tantum, peccatum: quòd etiam non habeat annexum damnum, ex superius dictis iam patet: quia ceteris paribus non est minus fructuosa communio sub altera specie tantum, quàm sub utraque. Ex quibus manifeste apparet magis expediri Christi ecclesię communionem populi sub specie panis tantum, q̃ sub utraque.

¶ Et si perspicacius consideratum fuerit, inuenietur ex prædictis, quod utilior est populo Christiano communio sub specie panis tantum, quàm sub utraque specie: quoniam reuerentia tuta, cui innititur populus communicans sub specie panis tantum, nõ caret mercede sua, & prudenter communicare, fructuosius est spiritui, quàm minus prudenter. Et forte in pœnam huiusmodi imprudentiæ, incautelæ, ac sacrilegij, emergentis, diuino iudicio schismatici sunt populi, communicantes hodie sub utraque specie.

¶ Expedit igitur Christianis populis communicare sub specie panis tantum, & ad euitandum sacrilegij periculum, & ad meritum tam obedientiæ prælatis sedis apostolicæ communionem habentibus parendo, quam reuerentiæ, magnificando plus sacramentum hoc, quam effectum proprium ad utramque speciem.

AD PRIMVM ergo in oppositum de exemplo Christi dicitur, quod Spiritus sanctus docuit, & docet ecclesiam, non expedire illi imitari omnes conditiones, quæ interuenerunt in actionibus Christi.

¶ Nec hæc ego somnio, sed manifeste patet Christum in prima huius sacramenti consecratione, & traditione duo seruasse, scilicet quòd post cœnam consecratio, & communio facta est, & quod sub utraque specie communicarunt omnes: Ecclesia autem non post cœnam, sed ieiunia consecrationem, & communionem perficit, non imitando Christum in hoc, & proculdubio ratione reuerentię ieiuna communicat. si igitur Christi actio, quo ad hanc conditionem non solum licite, sed meritorie omittitur ob reuerentiam tanti sacramenti, par est ob reuerentiam eiusdẽ sacramenti omittere etiam alteram conditionem, scilicet sub utraque specie: immo magis, quàm communio popularis exigit omissionem utriusque speciei, quàm communio sacerdotis omissionem sobriæ manducationis: quoniam hic nullum est, nisi ex ecclesię statuto peccati periculum: ibi autem interuenit sacrilegij periculum ex conditione sumentium. unde sicut ecclesia prouide statuit, ut ieiuni communicemus, ita prouide quoque seruat, ut sub specie panis tantum populus communicet: & in utroque obedit Christo non secundum similitudinem actionis, sed secundum intentionem agentis: de intentione siquidem Christi est reuerentia magis, quàm exterior similitudo operis.

¶ Ad secundum de exemplo primitiuę ecclesiæ, dicitur quòd ratione paucitatis Christianorum fiebat tunc absque periculo sacrilegij communio sub utraque specie: nunc autem, quia non potest absque sacrilegij periculo tanta multitudo populi communicare sub utraque specie, non expedit imitari in hoc primitiuam ecclesiam. Et cum hæc responsione satisfit argumentis omnibus ex imitatione priscorum, & tam diuturnæ consuetudinis antiquæ. Posset tamen aliter, & forte uerius, utendo, etiam ratione dictæ responsionis, dici, quòd numquàm fuit uniuersalis consuetudo in tota ecclesia cum unicandi populum sub utraque specie: sed alicubi fuit hoc consuetum, & alicubi non. In cuius ueritatis signum in primitiua ecclesia aliter legimus factam communionem Hierosolymis, & aliter in ecclesia Corinthiorum, apud Corinthios enim communicabant sub utraque specie, ut patet 1. ad Corint. 11. Hierosolymis uero sola sub specie panis communio legitur, ut patet Act. 2. ubi dicitur. Erant autem perseuerantes in doctrina apostolrum, & communicatione fractionis panis, & orationibus. Post successum quoque temporum utrumque quoque legimus in sacris canonibus: nam inuenitur communio laica, quæ communio sub specie panis tantum interpretatur, & inuenitur quòd pœnitentibus in extremo, eucharistia infundatur, quod ad communionem calicis spectare constat: quoniam infundi liquorum est; unde uidetur quòd argumentum

tum ex uniuersali consuetudine supponit falsum: immo ex exordio primitiuæ ecclesiæ, quando omnes simul erant Apostoli, argumentum sumitur ad oppositum ex hoc ipso, ꝙ Hierosolymis, ubi erat magna multitudo fidelium, sola communio sub specie panis tradita populo legitur: hinc enim tam uehementer aucta multitudine fidelium imitamur doctrinā otium Apostolorum, communicādo populum sub specie panis tātū.

¶ Et licet ratio sumpta ex tanta multiplicatione Christiani populi sit solidū, ac præcipuum fundamentum consuetudinis communicādi populum suo specie panis tantum posset nihilominus, secundaria ratio assignari, quare ecclesię, q̄ olim sub utraque specie cōmunionē faciebāt, destiterunt ab illa consuetudine, ex defectu scilicet feruoris, & deuotionis in populis: ut enim in præcedenti quæstione dictum est, communio sub vtra jue specie si fructuosior esse debet q̄ cōmunio sub specie panis tantum, duplicata debent esse incrementa spiritus, q̄ cum defecerint, prouide, tā pastor ecclesiæ, q̄ populus abstinēdū à cōione sub utraque speē censuit, recognoscendo communicātiū imperfectionē.

¶ Et quòd huiusmodi imperfectionem Christianę incurrerint ecclesiæ, ex hoc appꝛet, ꝙ uis ex populus simplicem præparationem facit ꝓ communione semel in anno.

¶ Quòd uero olim excellens fuerit profectus spiritus, patet, & ex eo, quòd quotidie aut quasi quotidie cōmunicabant, & ex eo quòd sacri canones excludebant ab auditione missæ omnes non communicantes, ut patet de consecrat. distin. 2. c. præcta: hinc enim rationabiliter conijcere possumus, quòd sicut recognoscendo imperfectionem posteriorū destitit ecclesia à quotidiana communione populi, & ab expellendo à missā non cōmunicantes. ita recognoscendo imperfectionem communem destitit a commnione sub utraque specie, utpote reddita infructuosa, ac periculosa communi populo.

¶ Et per hæc, patet responsio ad tria prima argumenta.

¶ Ad quartum uero dicitur, ꝙ maior distinguenda est, simpliciter, uel secundum quid, & si simpliciter & absolute intelligitur uera est, cæteris paribus: si uero secundum quid, est falsa manifeste. Intellecta igitur maiore absolute, & simpliciter in sensu, qui uerificatur, dicitur ꝙ minor est falsa Et ut singil latim manifestet in singulis partibus eius, dicitur quòd licet communicare sub utraque specie populum, sit clarius secundum sensum, & quo ad nos: non tamen est clarius secundum intellectum, & ex parte rei contentæ. Difficultates siquidem, quæ occurrunt ex parte nostri, & non ex parte rei, & ex signis sensibilibus, non ex re contenta constrgunt. Quod aut sit tutius fallissimum est. Et cū dicitur, q̄ nullius omissionis periculo se exponit, respondetur quòd licet non omittat signum sensibile: omittit tamen popularis communio prudentiam debitam in cauendo ab irreuerentia sacramenti, & exponit se periculo commissionis sacrilegij, a quibus tuta est communio populi sub specie panis tantum. quòd uero dicitur de magis consentaneo, oporteret dicere magis cōsentaneo rationi rectæ, aut ꝓcepto Christi. Cōio siquidem populi sub specie utraque, licet sit magis cōsentanea, p modū assimilationis institutioni sacri, & integritati sacri, & integritati sensibilis refectionis: cōio tū populi sub panis specie tantum est magis consentanea, & præcepto Christi, Hoc facite in meam commemorationem, ut prædeclaratum est, ex ordine literæ euangelicæ, & rationi rectæ, cui cārā gerenti de reuerentia huius sacri. Et illud quidē spectat ad consentaneum, sed m quid hoc autem ad consentaneum simpliciter, & absolute: quia hoc cōsurgit ex oībus consideratis, illud autem ad similitudinem exterioremtantum respiciendo.

¶ Ad quintum aūt dicitur, ꝙ falsum sub sumit, scilicet tenentia se ex parte sumentis concurrere per accidens ad usum hui⁹ sacramenti: usus. n. licet sit huius sacramenti, ut rei, qua utimur, hoc ē materiæ, est tū utentis, ut proprius actus, seu operatio: nō accidit autem operationi rectitudo ex parte operātis, immo adeo p se ex hac parte exigit rectitudinem, ut nisi operatio recta sit ex parte operantis, non possit esse recta, simpliciter & absolute loquēdo: & in proposito plus inuenitur, scilicet qd conditio, de qua loquimur, ex parte utentis, non sistit in ipso utente, sed redundat in sacramentum: quoniam attenditur secundum reuerentiam uel irreuerentiam ad sacramentum: & propterea undique ruit argumentum.

¶ Et hæc de communione populari sub utraque specie dicta pro nunc sufficiant.

Perr.e. 489

Infra q.84 ar.7.ad 4. Et 4.d.11. q.3.art.1.

QVAESTIO LXXXI.

De modo, quo Christus usus est hoc sacramento, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est, de usu huius sacramēti quo Christus usus est in prima sui institutione.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum Christus sumpserit suum corpus, & sanguinem.

¶ Secundo, Vtrum Iudæ dederit.

x Tertio, Quale corpus sumpserit, aut dederit, utrum. s. passibile, uel impassibile.

¶ Quarto, Quomodo se habuisset Christus sub hoc sacramēto, si fuisset in triduo mortis reseruatū, aut cōsecratū.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Christus sumpserit suum corpus & sanguinem.

AD PRIMVM sic procedi tur. Videtur, ꝙ Christus non sumpserit corpus suum, & sanguinē. Non enim de factis Christi, & dictis asseri debet, quod auctoritate sacræ scripturæ non traditur: sed [b] in euangeliis non habetur, quòd Christus corpus suum manducauerit, aut sanguinē suum biberit. non ergo est hoc asserendum.

¶ 2 Præt. Nihil potest esse i seipso, nisi forte ratione partium, prout. s. una pars eius est i alia, ut habet 4. physicor.* sed illud quod manducatur, & bibitur, est in manducante, & bibente. cum igit totus Christus sit sub utraque specie sacramenti, uidetur impossibile fuisse, quòd ipse sumpserit hoc sacramentum.

¶ 3 Præt. Duplex est sumptio huius sacri, scilicet spiritualis, & sacramentalis: sed spiritualis non competebat Christo, qa nihil à sacramēto accepit, & per cōsequēs nec sacralis, quæ sine spirituali est ipersecta, ut supra habitum est.* ergo Christus nullo modo hoc sacim sumpsit.

SED CONTRA est, quòd Hieron y. [c] dicit ad Lesbiam dominus Iesus Christus ipse conuiua, & conuiuium, ipse comedens, & qui comeditur.

RESP. Dicendum, quòd quidam dixerunt, quòd Christus in cœna corpus, & sanguinem suum discipulis suis tradidit, non tū ipse sumpsit: sed hoc nō uidet conuenienter dici: quia Christus ea, q̄ ab alijs obseruanda instituit, ipse primitus obseruauit: vnde, & ipse prius baptizari uoluit, q̄ alijs baptismum imponeret, ℈m illud Actuum 1. Cæpit Iesus facere, & docere: vnde, & [m] primo ipse corpus suū, & sanguinē sumpsit, & postea discipulis sumēdū tradidit: [n] & hoc est, ꝙ Ruth. 3. sup illud, Cūq; comedisset, & bibisset, &c. dicit gl.* ꝙ Christ⁹ comedit, & bibit i cœna, cū corporis, & sanguinis sui sacim discipulis tradidit: unde qa pueri cōcaue runt carni, & sanguini, & ipse participauit eisdē.

Glo. ordi. ibid.

Lib.4.cete. 34.tom.2.

Concil.m

q.76.ar.5.

q.79.ar.1.

q.praceda. 11.

*q.2.adtertiadiam. 1. de reficm de consecr. d.2.c. Nos Moiſes.

AD PRIMVM ergo dicēdū, ꝙ in euangelijs legitur, ꝙ Christus accepit panē, & calicē, nō est āt intelligēdū, ꝙ acceperit solū in manibus, ut qdā dicunt: sed eo mō accepit, quo alijs accipiēdū tradidit. vñ cū discipulis dixerit, Accipite, & comedite: & iterū, Accipite, & bibite: intelligēdum est, ꝙ ipse accipiens comederit, & biberit: vnde, & quidā metrice dixerunt, Rex sedet in cœna, turba cinctus duodena. Se tenet in manibus, se cibat ipse cibus.

AD II dicendū, ꝙ sicut supra* dictū est Christ⁹, ℈m ꝙ est sub hoc sacro, cōparat ad locū, nō ℈m proprias diměsiones, sd ℈m diměsiones specierū sacraliū, ita ꝙ in quocumq; loco ubi sunt ille species, ē ipse Christus: & qa species illæ potuerūt esse in manibus, & in ore Christi, ipse totus Christus potuit esse in suis manib⁹, & i suo ore: nō aūt hoc potuisset eē, ℈m ꝙ cōparat ad locū p ꝓprias diměsiones.

AD III dicēdū, ꝙ, sicut supra* dictum est, effectus huius sacri est, nō solū augmentū habitualis sed ēt q̄dā actualis delectatio spūalis dulcedinis: q̄uis aūt Chīo grā nō fuerit augmētata ex susceptione huius sacri: habuit tū quādā spirituālē delectationē in noua institutione huius sacri: vnde ipse dicebat Luc. 22. Desiderio desideraui hoc pascha mā ducare vobiscū, ꝙ Eusebius exponit de nouo misterio noui testamenti: ꝙ tradebat discipulis. & ideo spiritualiter mā ducauit, & similiter sacraliter, inq̄ tū corpus suū sub sacro sumpsit, ꝙ sacim sui corporis intellexit, & dispositi: aliter tū quàm ceteri sacramentaliter, & spiritualiter sumant, *qui augmentum gratiæ suscipiūt, & sacramentalibus signis indigent ad veritatis perceptionem.

*Alias, qui augmentū gꝛæ susciꝑdt, & sacramentalib⁹ signis indigent, &c.

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus dederit Iudæ corpus suum.

AD SECVNDVM sic procedit. Videt ꝙ Christus Iudæ non dederit corpus suū. Vt n. legit Matth. 26. Postq̄ dedit dūs corpus suū, & sanguinē discipulis, dixit eis, Non bibā amodo de hoc genimine vitis, usque in diem illū, cū illud bibam vobiscum nouū in regno patris mei. Ex quo videt, ꝙ illi, quibus corpus suū, & sanguinē dederat, cū [h] eo essent iterum bibituri: sed Iudas postea cū ipso nō bibit. ergo non accepit cum alijs discipulis corpus Christi, & sanguinem.

4.dist.11.q.3.ar.2.q.1. & 2. Et Io. 13.lec.3 fi. & lec.4 fi.

¶ 2 Præt. Dūs impleuit, ꝙ ꝑcepit, ℈m illud Act. 1. cœpit Iesus facere, & docere: sed ipse ꝑcepit Mat. 7. Nolite sanctum dare canibus. cum ergo ipse cognosceret Iudam esse peccatorem, videtur quòd ei corpus suum, & sanguinem non dederit.

¶ 3 Præt. Christus specialiter legitur Iudæ panē intinctum porrexisse, Ioan. 13. Si ergo [h] cotp⁹ suū ei dedit, videt ꝙ sub bucella ei dederit, ꝑcipue cū legatur ibidē, ꝙ post bucellā introiuit in eum sathanas. vbi Augu. * dicit, Hinc nos docemur q̄ sit cauendum male accipere bonū: si .n. corripitur, qui non diiudicat, ideſt, non discernit corpus dñi

Tra. 62. in Ioan. circa prīc. to. 9.

à ceteris cibis, qūo nō damnabit, qui ad eius mensam fingens se amicū, accedit inimicus? sed cū bucella intincta non accepit corpus Christi: ut. n. Augustī.* dicit sup illud Ioā. 13. cū intinxisset panē. dedit Iudæ Simonis Scariothis; nō, ut putāt q.dā negligēter legentes, tunc Iudas corpus Christi accepit. ergo videt ꝙ Iudas corpus Chīs nō acceperit.

Trac. 62. in Io. I med. tom. 6.

SED CONTRA est, ꝙ Chryſ. † dicit, Iudas partices existens mysteriorū, cōuersus non est: unde fit sceIus eius utrinque immanius: tū, quia tali, ꝓposito imbutus adijt mysteria: tum quia adiens meliorfact⁹ non fuit, nec metu, nec bñficio, nec honore.

Homil. 46. in Ioā. nō remote ante fin. to. 3.

RESPON. Dicendum, ꝙ Hilarius* posuit super Matthæum, ꝙ Christus Iudæ corpus suum, & sanguinē non dedit: & hoc quidē conueniens fuisset, considerata malitia iudæ, sed quia Christus nobis debuit esse exemplum iustitiæ, nō cōueniebat eius magisterio, ut Iudā occultum peccatorē, sine accusatore, & euidenti ꝓbatione ab aliorū cōione separaret, ne ꝓ hoc daret exēplū ꝑlatis ecclesiæ, similia faciēdi, & ipse iudas exasperatus, inde m sumeret occasionē pecccādi. Et iō dcm est, nq̄ Iudas cū alijs discipulis corpus dñi, & sanguinē sucepit, ut dicit Diony.* in lib. eccles. hierar. & Augustī. super Ioā. †

Canon. 30 in Mat. circa med.

Concl.m

Dion. c. 3 eccles. hie. par. 3. non lōge a pri. † Aug. tra. 62. in euā. Io. tom. 9. *Loco citato in corp. artic.

AD PRIMVM ergo dicēdū, ꝙ illa est rō Hilar.* ad ostendēdū, ꝙ Iudas corpus Christi nō sumpsit, nō tū cogit, qa Chīs loquit discipulis, à quorū collegio Iudas se separauit, nō aūt Christus eū exclusit & iō Chīs q̄tū est i se, ēt cū Iuda uinū in regno Dei bibit: sd hoc cōuiuium ipse Iudas repudiauit.

AD II dicendum, ꝙ Christo nota erat Iudæ iniquitas, sicut Deo: non aūt erat sibi nota ꝓ modū, quo hoibus innotescit: & ideo Christus Iudā non repulit à cōione, ut daret exēplū, tales peccatores occultos nō esse ab alijs sacerdotibus expellēdos.

AD III dicendum, quòd sine dubio Iudas sub pane intincto corpus Christi non sumpsit, sed simplicē panē: significat āt fortasis, ut Aug.* ibidem dicit, ꝓ panis intinctionē fictio Iudę: ut. n. inficiātur nonnulla, tinguntī, si, āt bonū aliquid hic significat tinctio (. s. duplicē bonitatis diuinę: qa panis ex intinctione sapidior reddit) idē bonū ingratū non immeritò est secuta damnatio. Et ꝓp hāc ingratitudinē id, quod est bonum, factū ē ei malum: sicut accidit circa sumētes corpus Christi indigne. & sicut Aug † ibidem dicit intelligendum est, qd dūs iā antea distribuerat oīb⁹ discipulis suis sacim corporis, & sanguinis sui, ubi, & ipse Iudas erat, sicut Lucas narrat. Ac deinde ad hoc uentum est, ubi ℈m narrationem Ioan. Dominus per bucellā tinctā, atq; porrectā suum exprimit proditorem.

Tra. 62. in Ioan. circa prīc. to. 9.

Ibid.

ARTICVLVS III.

Perr.e. 490

Vtrum Christus sumpserit, & discipulis dederit corpus suum impassibile.

Alb.mag.4.d.12.art.13. *Sot.4.s.d.12.q.2.ar.3.*

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quòd Christus sumpserit, & discipulis dederit corpus suum impassibili, qa sup illud Mar. 17. Trāsfiguratus

4.di.11.q.3.art.3. Edi.12.q.1 a.3.q.1.co

Glo. ordi. ibid. guratus est ante eos, dicit quædã gl.* Illud corp⁹ qđ̃ habuit per nãm, dedit discipulis in cœnanon mortale, & passibile. Et Leu.2. sup illud, Si oblatio tua fuerit de sartagine, dicit gl.† Crux sup oĩa fortis, carnẽ Chri, q̃ añ passionẽ non uidebat esui apta, post aptã fecit: sed Chs dedit corpus suum, vt aptũ ad mãducandũ. h ergo dedit tale, quale habuit post passionẽ, s. impassibile, & immortale.

¶2 Præt. Omne corpus h passibile, per contactum, & manducationem patitur. si ergo corpus Christi erat passibile, per contactum, & comestionem discipulorum passum fuisset.

¶3 Præt. Verba sacralia non sunt modo maioris virtutis, q̃n proferuntur a sacerdote in personaG Christi, q̃ tunc quando fuerunt prolata ab ipso Christo: sed nunc virtute uerborum sacramentalium, in altari consecratur corpus Christi, impassibile, & immortale. ergo multo magis tunc.

In li.4. de sacr. myst. altaris c.12 post med. SED CONTRA est, q̃ sicut Inn. III.† dicit, tale corpus tunc dedit discipulis, quale habuit: habuit aũt tunc corpus passibile, & mortale. ergo corpus passibile, & mortale discipulis dedit.

RESP. Dicẽdũ, q̃ Hugo de sancto Vict. potuit, q̃ Chs añ passionẽ diuersis tpib. quatuor dotes corporis glorificati assumpserit, s. subtilitatẽ in natiuitate, q̃n exiuit de clauso utero Virginis: agilitatẽ, H q̃n ambulauit siccis pedib. sup mare: claritatem, in transfiguratione: impassibilitatẽ, in cœna, q̃n corpus suũ discipulis tradidit manducandum: & sm hoc dedit discipulis suis corp⁹ suũ impassibile, & immortale: sed q̃q̃d sit de aliis, de q̃b. supra dictũ q.18. art.2 ad 3.& q.54.ar.1.ad 1. est,* q̃d sentiri debeat: circa impassibilitatẽ tũ impossibile est eẽ qđ̃ dr manifestũ est. n. q̃ idẽ corp⁹ Chri erat, qđ̃ a discipulis tunc in ꝓpria spẽ uidebatur, & in spẽ sacri sumebat: nõ aũt erat impassibile, sm̃ q̃ in propria specie videbat, quinimmo erat passioni paratũ: vñ m necipsũ corpus Chri, qđ̃ in concl.m. specie sacri dabat, impassibile erat. n Impassibili tñ nõ erat sub spẽ sacri, qđ̃ in se erat passibile, p sicut concl.p I inuisibiliter qđ̃ in se erat uisibile: sicut, n. uisio requirit cõtactũ corporis, qđ̃ vr, ad circunstans medium uisionis, ita passio requrit cõtactũ corporis, q̃ patitur, ad ea, q̃ agũt: corpus aũt Chri sm̃ q̃ est sub sacro q.76.ar.4. 5.& 6.] vt supra dictũ est,† nõ cõparatur ad ea, quę circũstãt, mediãtibus propriis dimẽsionibus, q̃b. corpora se tãgunt, sed mediãtib. dimensionib. specierum panis, & uini, & iõ species illæ sunt, quæ patiuntur & videntur, non autem ipsum corpus Christi.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, q̃ Chs dr non dedisse corpus suum mortale, & passibile, quia non dedit mortali, & passibili modo. Crux autem fecit carnem Christi aptam manducationi, inquantum hoc sacramentum repræsentat passionẽ Christi.

AD II dicendum, q̃ ratio illa procederet, si corpus Christi sicut erat passibile, ita passibili modo fuisset sub sacramento.

q.76.ar.4. AD III dicendum, q̃ sicut supra dictũ est,* accidẽtia corporis Chri sunt in sacro ex reali cõcomitãtia, nõ aũt ex ui sacri, ex qua est ibi substãtia corporis Chri: & iõ uirtus uerborũ sacrarũ ad hoc se

F se extẽdit, ut sit sub sacro corpus Chri, s. quibuscũque accidentibus realiter in eo existentibus.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum si hoc sacramentum tempore mortis Christi fuisset seruatum vel consecratum, ibi moreretur.

Part.3. 491 4.dist.10.q.2.a.1.co.& d.12.q.1.a.1.qc.1.ad 4. Et q.64.art.4. cõt.c 64.& quol.5.ar.11.ad 1. Et Io.6.lec.6. fin. Et 1. Cor.11.lc 6 fin.

A DQVARTVM sic procedit. Vr q̃ si hoc sacrm tpe mortis Chri fuisset seruatum in pixide, uel ab aliquo Apostolorũ cõsecratũ, nõ ibi moreret. Mors. n. Chri accidit per eius passionem, sed Chs impassibili modo ẽt tunc erat in hoc sacro. h ergo non poterat mori in hoc sacramento.

¶2 Præt. In morte Christi separatus fuit sanguis eius a corpore, sed in hoc sacramento h simul est corpus Christi, & sanguis. ergo Christus in hoc sacramento non moreretur.

¶3 Præt. Mors accidit per separationẽ animæ a corpore, sed in hoc sacramento continetur h tã corpus, quàm anima Christi. ergo in hoc sacramento non poterat Christus mori.

SED CONTRA est, q̃ idem Christus, qui erat in cruce fuisset in sacramento, sed in cruce morieba tur. ergo & in sacramento conseruato moreretur.

RESP. Dcm, q̃ corpus Chri idẽ in substãtia est in hoc sacro, & in ꝓpria specie, sed nõ eodẽ mõ, ná in propria specie cõtingit circũstãtia corpora per proprias dimẽsiones, nõ aũt prout est in hoc Concl.m tar.ꝓræc. & q.76.a1. 4.5.& 6. sacro, ut supra dictũ est,* & iõ m q̃cq̃d pertinet ad Chm̃ sm̃ qđ̃ in se est, põt attribui ei, & iu propria spẽ, & in sacro existenti: n sicut uiuere, mori, dolere, aiãtũ, uel inaiatũ esse, & cętera hmõi: p quæcũque uero cõueniũt ei per cõparationẽ ad corpora extrinseca, põt ei attribui in propria specie existẽti nõ aũt prout est in sacro, q sicut irrideri, conspui, crucifigi, flagellari, & cætera huiusmodi, unde, & quidã metrice dixerũt, Pixide seruato poteris sociare dolorẽ. Innatũ, sed nõ illatus conuenit illi.

In cor. 10 AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ sicut dictũ est,† passio conuenit corpori passo per comparationẽ ad agens extrinsecum, & ideo Christus, secundum q̃ est sub hoc sacramento, pati non potest, potest tamen mori.

q.76.ar.1. ad 1. AD II dcm, q̃, sicut supra dictum est,* sub specie panis est corpus Christi ex ui consecrationis, sanguis autem sub specie uini, sed nunc quidẽ, q̃n realiter sanguis Christi non est separatus ab eius corpore, ex reali concomitantia, & sanguis Christi est sub specie panis simul cũ corpus, & corpus sub specie uini simul cum sanguine: sed si tpe passionis Christi, quãdo realiter sanguis fuit separat⁹ a corpore Christi, fuisset hoc sacramentum consecratum, sub specie panis fuisset solum corpus, & sub specie uini fuisset solum sanguis.

In sol.pre ced.& loco ibi citato. AD III dicendum, q̃ sicut supra† dictum est, aĩa Christi est in hoc sacro ex reali concomitantia, q̃a non est sine corpore, non autem ex ui consecratio nis, & ideo si tunc fuisset hoc sacm̃ consecratum, vel peractum, quando anima erat a corpore realiter separata, non fuisset anima Christi sub hoc sacramento, non propter defectum uirtutis uerborum, sed propter aliam dispositionem rei.

QVAR-

QVAESTIO LXXXII.

De ministo huius sacramenti, in decem articulos diuisa.

DEINDE cõsi derãdũ ẽ dm̃ ministro hui⁹ sacri. Circa primum quæruntur decem.

¶Primo, Vtrum consecrare hoc sacramentum sit proprium sacerdotis.

¶Secundo, Vtrum plures sacerdotes simul possint eandem hostiam consecrare.

¶Tertio, Vtrum dispensatio huius sacramenti pertineat ad solum sacerdotem.

¶Quarto, utrum liceat sacerdoti consecrãti a cõmunione abstinere. B

¶Quinto, Vtrum sacerdos peccator possit conficere hoc sacramentum.

¶Sexto, Vtrum missa mali sacerdotis minus ualeat quàm boni.

¶Septimo, Vtrum hæretici schismatici, uel excõmunicati possint conficere hoc sacramentum.

¶Octauo, vtrum degradati.

¶Nono, Vtrum peccent, a talibus communionem recipientes.

¶Decimo, Vtrum liceat sacerdoti omnino a celebratione abstinere. C

ARTICVLVS I.

Vtrum consecratio huius sacramenti sit propria sacerdotis.

S.bona.4.s.d.13.q.1.a.1.	*Scot.4.s.d.13.q.2*
Ricca.4.s.d.13.q.1.ar.1.	*Duran.4.s.d.13.q.1.*
Sot.4.s.d.13.q.1. ar.1.	*Palud.4.d.13.q.1.*

part.3. 492 AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q̃ consecratio huius sacramenti non sit propria sacerdotis. Dictum est enim supra, q̃ hoc sacm̃ consecratur uirtute h uerborum, quæ sunt forma huius sacramenti: sed illa uerba non mutantur, siue dicantur a sacerdote, siue a quocunque alio. ergo uidetur quòd non solus sacerdos, sed etiam quilibet alius possit hoc sacramentum consecrare. D

4.d.13.q. 2.a.1.q.1.Et d.17.q.3. a.3.q.1.co. Et d.24.q. 2.a.1.q.2.2 co. Et 2.a.2. ad.2. q.78.a.1.c

¶2 Præt. Sacerdos hoc sacramẽtum conficit in persona h Christi: sed laicus sanctus est unitus Chro per charitatem. ergo vr q̃ ẽt laicus possit hoc sacramentum conficere: unde & Chrys.* dicit super Matth. quòd omnis sanctus est sacerdotes.

Chry. homil. 43. in Matth. in opere imperf. non remote a prin. to. 3. q.79. q.67.a.3

¶3 Præt. Sicut baptismus ordinatur ad hoium salutẽ, h ita & hoc sacm̃, sicut ex supradictis patet: † sed ẽt laicus põt baptizare, ut supra dictum est.* nõ ergo est propriũ sacerdotis cõficere hoc sacm̃.

q.76.ar.1. ad 1.

¶4 Præt. Hoc sacramentum perficitur in h consecratione materiæ: sed alias materias consecrare, scilicet chrisma, & oleum sanctum, & oleum benedictum, pertinet ad solum episcopum: quarũ tamen consecratio non est tantæ dignitatis, sicut consecratio eucharistię, in qua est totus Christus. ergo non est proprium sacerdotis, sed solius episcopi, hoc sacramentum conficere. E

In decr.d. 25.c.Petrus: Et dr Isidor⁹ id habetur in epi. ad Ludifredũ. Q.77.a.1. & 4.

SED CONTRA est, q̃ Isidor.† dicit in quadam epistola, & habetur in decret. d. 25. Ad presbyterum pertinet sacramẽtum corporis, & sanguinis Domini in altari dei conficere.

RESPON. Dicendum, quòd (sicut supra dictum est* hoc sacramentum est tantæ dignitatis, q̃ nõ conficit ir nisi in persona Christi. Quicumq; autẽ

aliquid agit in persona alterius, oportet hoc fieri per potestatẽ ab illo concessam: sicut autem baptizato conceditur a Christo potestas sumendi hoc sacramentum, ita sacerdoti, cum ordinatur confertur potestas hoc sacramentum consecrandi in persona Christi. Per hoc enim ponitur in gradu eorũ, q̃bus dictũ est a Dño, hoc facite in meam commemorationẽ. Et ideo dicendum est, q̃ m propriũ est concl.m sacerdotum conficere hoc sacramentum.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ virtus sacramentalis in pluribus consistit, & non in uno tantum, sicut uirtus baptismi consistit in ipsis uerbis, & in aqua: unde, & uirtus consecratiua non solum cõsistit in ipsis verbis: sed etiam in potestate sacerdoti tradita in sua consecratione, & ordinatione, cum ei dicitur ab episcopo, Accipe potestatem offerẽdi ī ecclesia sacrificiũ, tam pro uiuis, q̃ pro mortuis. Nam & uirtus instrumentalis in pluribus instrumentis consistit, per quæ agit principale agens.

AD II dicendũ, q̃ laicus iustus unitus est Christo unione spirituali per fidẽ, & charitatẽ: nõ aũt p sacralem potestatem. Et ideo habet spirituale sacerdotium ad offerendum spirituales hostias, de quibus dr in psal. 50. Sacrificium deo spũs contribulatus, & Roman. 12. Exhibeatis corpora uestra hostiam uiuentem: unde & primæ Petri 2. dicitur sacerdotium sanctum offerre spirituales hostias.

AD III dcm, q̃ perceptio huius sacri nõ est tãtæ necessitatis, sicut ꝑceptio baptismi, ut ex supra dictis patet.* Et iõ licet ī necessitatis articulo laicus possit baptizare, nõ tñ põt hoc sacm̃ cõficere. Q.præc.2. 12.ad 2. Et q.73. ar.3.

AD IIII dcm, q̃ episcopus accipit potestatẽ, ut agat in pson̄a Christi su p corpus eius mysticũ, id est super ecclesiã. Quam quidem potestatem nõ accipit sacerdos in sua consecratione, licet possit eã habere ex episcopi commissione. Et ideo ea, q̃ non pertinet ad dispositionem corporis mystici, non reseruantur episcopo, sicut cõsecratio huius sacramenti. Ad episcopũ uero pertinet tradere nõ solũ populo, sed ẽt sacerdotibus ea, ex quibus possunt propriis officiis uti. Et quia benedictio chrismatis, & olei sãcti, & olei infirmorum, & aliorum quæ consecrãtur, puta altaris, ecclesię, vestium, & uasorum, præstat quandam idoneitatem ad sacramenta perficienda, quæ pertinẽt ad officium sacerdotum, ideo tales consecrationes episcopo reseruantur, tãquã principi totius ecclesiastici ordinis. F

ARTICVLVS II.

Vtrum plures sacerdotes possint unã & eandem hostiam consecrare.

Part.3. 493 Sot.4.s.d.13.q.1.a.2. Palud.4.d.13.q.4. Cap.4.d.13.q.1.cor.1.

AD SECVNDVM sic ꝑceditur. Videt quòd plures sacerdotes non possint unã, & eãdẽ hostiã cõsecrare. Dictum est. n., supra,* q̃ plures non possunt simul unũ baptizare: sed nõ minor uis est sacerdotis cõsecrantis, q̃ hominis baptizãtis. ergo ẽt nõ possunt simul

IN ar.2.q.82. circa pluralitatem simul cõcelebrãtũ, Dur. occurit ī 4.d.13 cõtrar⁹ ualde huic pluralitati, & rõnib⁹, & auctoritatibus ꝓ ea. Putat. n. q̃ cẽ sit studio ista est periculosa, & magis ẽ aboleda q̃ seruãda. Cõfutat autem rationem in litera ab Auctore allatã ab Innocentio. 4.d.13.q.3 ar.2.q.2. Q.67.a.6.

centio sumptam de concœnatione apostolorũ cum Christo: quia licet concœnauerint, non tamen concelebrarunt. Confutat applicationem omnium uerborum ad unum instans, quia uix, aut numquam fieri posset, quod omnes simul proferãt nec recipit specialem prouidẽtiam Spiritus sancti in huiusmodi, q̃ sũt particularia ecclesiarũ, & nõ oium.

¶ Quo circa duab⁹ existentibus opinionib⁹ extremis de hac pluralitate, altera Innocentii, quam sequitur Auctor altera Durandi totaliter cõtraria. & pro uia Innocentii maxime urget antiqua consuetudo plurium ecclesiarum, & specialiter Rom. pro uia autem Durandi ratio urgere uidetur: nam secundum ueritatem ratio de concenantibus discipulis Christo, potius adaptatio quam ratio est quum ipsi non conseuerauerint. Et similiter q̃ uerba consecrationis dicta ante, uel post instans, quo eadẽ cõplentur ab episcopo, referantur ad illud idem instans uoluntarie dicitur: memini esse, n. oportet, quòd dum tractaretur de pluribus baptizãtibus unum, utroque dicente, & abluente, cõclusum est q̃ ille unus simul baptizant, primus solus baptizat. Et similiter hic dicendum est, si secundum rectam rõem iudicandũ est.

¶ Posset media uia teneri dicẽdo ex ecclesiastico statuto, seu more esse, q̃ noui sacerdotes concelebrẽt dicendo simul cũ episcopo consecrat. onis uerba: ex abusione autem interuenire q̃ unus prius alter post uerba consecrationis proferat. Probatur: hoc ex pontificali Romano, ubi dr. Curet pontifex, ut morose, & alte canonem dicat. Et subditur, q̃ eo dẽ momẽto dẽt ab ordinatis uerba consecrationis dici, quo dicuntur ab episcopo: sed uia hæc minus uera uidetur: tum quia licet hoc statutũ inueniat in pontificali romano a tpe Inno. 8. in antiquis tñ pontificalibus hoc nõ habetur quia Auctor in his ex Inno. 3. expresse sagit ad saluandũ uerba plata nõ simul, dũ dicit q̃ nõ reiteratur cõsecratio super eadẽ materia pp intentionẽ oium ad unũ instans: ubi nisi supponeretur unum prius, & alterũ post cõsecrationis uerba dicere, uanus esset labor, & recursus ad intentionẽ p eodẽ instãti: de his. n. q̃ simul proferuntur nulla est q̃stio reiteratio nis tũ qa statutũ hoc est quoddam mõ impossibile: qm quanplures unam hostiã cõsecrare.

¶ 2 Præt[h]. Quod p̃test fieri per unum, superflue fit per multos. In sacris autem nihil debet esse superfluum. eũ ergo unus sufficiat ad consecrandum, uidetur q̃ plures non possint unã hostiam consecrare.

¶ 3 Præ. Sicut dicit Aug.* super Io. hoc sacramentum est sacramentum unitatis: sed cõtrarium unitati esse uid[i] multitudo. ergo non uĩ conueniens esse huic sacramento, q̃ plures sacerdotes eãdẽ hostiã cõsecrẽt.

SED CONTRA est, q̃ secundum consuetudinem quarundam ecclesiarum, sacerdotes, cũ de nouo ordinantur, concelebrant episcopo ordinanti.

RESP. Dcm, q̃ (sicut dictum est*) sacerdos, cum ordinatur constituitur in gradu eorum, qui a Domino acceperunt potestatem consecrandi in cœna. Et ideo, secundum consuetudinem quarundam ecclesiarum, sicut apostoli Christo cœnanti concœnauerunt, mita noui ordinati episcopo ordinanti concelebrant. n Nec propter hoc iteratur consecratio super eandem hostiam, quia sicut Innocen. III.* dicit omnium intentio debet ferri ad idem instans consecrationis.

AD PRIMVM ergo dcm, q̃ Christus non legitur simul baptizasse cum apostolis, quãdo iniunxit eis officium baptizandi. & ideo nõ est similis, ratio.

AD II dicẽdũ, q̃ si quilibet sacerdotum operaretur in uirtute propria, superfluerent a K lii celebrantes, uno sufficiẽter celebrante: sed qa sacerdos nõ consecrat nisi in persona Christi, multi aũt sunt unum ĩ Christo, iõ non refert utrũ per unũ, aut per multos hoc sacramentum consecretur, nisi quòd oportet ritum ecclesiæ seruari.

AD III dicendum, quòd eucharistia est sacramentum unitatis ecclesiasticæ, quæ attenditur secundum hoc, quòd multi sunt unum in Christo.

ARTICVLVS III.

Vtrum dispensatio huius sacramenti pertineat solum ad sacerdotem.

Sot. 4. s.d. 13. q. 1. a. 3.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur quòd non pertineat solum ad sacerdotem dispensatio huius sacramẽti. Sanguis. n. Christi nõ minus pertinet ad hoc sacramẽtum, quam corpus: sed sanguis Christi dispensatur p diacones, unde, & beatus Laurent.* dixit beato Sixto Experire utrum idoneũ mihi ministrum elegeris, cui commissisti dominici sanguinis dispẽsationem.[h] ergo & pari ratione dispensatio corporis Christi nõ ptinet ad solos sacerdotes.

¶ 2 Præter. Sacerdotes constituuntur ministri sacramentorum: sed hoc sacramentum perficitur in consecratione materiæ, non in usu ad quem pertinet dispensatio.[h] ergo uidetur quòd non pertineat ad sacerdotẽ corpus Dñi dispensare.

¶ Præter. Dionysi.* dicit in lib. eccles. hier. q̃ hoc sacramẽtum habet perfectiuã uirtutẽ, sicut, & chrisma: sed signare chrisma te baptizatos, non pertinet ad sacerdotem, sed ad episcopum. ergo ẽt dispẽsare hoc sacramẽtum, [i] pertinet ad episcopũ, nõ ad sacerdotem.

SED CONTRA est, q̃ dicitur* de consec. d. 2. Peruenit ad notitiam nostrã, q̃ quidã presbyteri laico, aut feminæ corp⁹ Domini tradunt ad deferendũ infirmis. igitur interdicit synodus, ne talis præsumptio ulterius fiat: sed presbyter p semet ipsum infirmos communicet.

RESP. Dcm, q̃ sicut diaconus in aliquo participat illuminatiua uirtutẽ sacerdotis, inquantum dispensat sanguinẽ, ita sacerdos participat p fectiuã dispensationẽ epi, inquãtũ dispensat hoc sacrm quo perficit hõ ẽm se per cõparationẽ ad Christũ: aliæ aũt perfectiones, quibus hõ perficitur per cõparationem ad alios, episcopo reseruantur.

SVP. QV. LXXXII.

ARTIC. IIII.

Vtrum sacerdos consecrans teneatur sumere hoc sacramentum.

Sot. 4 s.d. 13. q. 1. a. 4.

IN calce 4. ar. arguitur, sacerdotẽ posse quidẽ de consilio ritũ consecrare, & sumere, qñ sub specie catis, aut sanguinis sacrm apparet, nõ ut veri tñ ad hoc: qñ auctor miraculi sacerdoté a lege sumendi absoluit. Et ppea, Auctor i litera prius libertatẽ sacerdotis dixit, de nde consilium ded it.

¶ 2 Præ. In aliis sacris minister non præbet sacrm sibijpsi: nullus. n. baptizare põt seipsum, ut supra dictũ est* sed sicut baptismus ordinate dispensat, [h] ita & hoc sacrm. ergo sacerdos perficiens hoc sacramentum, non debet ipsum sumere a seipso.

¶ 3 Præ. Contingit qñq;, q̃ miraculose corpus Chri in altari apparet sub specie carnis, & sanguis sub spẽ sanguinis, q̃ non sunt apta cibo & potui, vñ, sicut supra *dictũ est, pp hoc sub alia specie tradũ tur, ne sint horrori sumẽtibus. ergo sacerdos cõsecrans, non[h] sp tenetur sumere hoc sacramentum.

SED CONTRA est, q̃ in Concilio toletano legitur,* & hr* de cons. d. 2. c. relatum, Modis oibus tenendum est, ut quotiescumq; sacrificans Corpus Christi, & sanguinem Dñi nostri Iesu Christi in altari immolat, totiens perceptionis corporis, & sanguinis Christi participem se præbeat.

RESP. Dcm, q̃ sicut supra* dictum est, eucharistia non solum est sacrm, sed ẽt sacrificium. Quicumq; aũt sacrificium offert, debet sacrificij fieri particeps: quia exterius sacrificium, quod offert, signum est interioris sacrificij, quo quis seipsum offert Deo, ut Aug. dicit 10. de Ciuit. Dei: unde per hoc q̃ participat sacrificio, ostendit ad se sacrificium interius pertinere. Similiter ẽt per hoc, q̃ sacrificium populo dispensat, ostendit se esse dispensatorem diuinorum, quorum ipse primo debet esse particeps, sicut Diony. * dicit in libro ecclesi. Hier. Et ideo ipse ante sumere debet, quàm populo dispenset: unde, & in prædicto capit.* legitur, quale est sacrificium, cui, necipse sacrificans particeps esse dignoscitur? Per hoc autem fit particeps, q̃ de sacrificio sumit, secundum illud Apostoli 1. Cor. 10 Nonne qui edũt hostias, particeps sunt altaris. Et iõ [m] necesse est q̃ sacerdos quotiescumq; cõsecrat, sumat integre hoc sacramẽtum."

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ consecratio chrismatis, uel cuiuscumque alterius materiæ, nõ est sacrificium, sicut consecratio eucharistiæ, & ideo non est similis ratio.

AD II dcm, q̃ sacrm baptismi perficitur in ipso usu materiæ. Et ideo nullus potest baptizare seipsum, quia in sacramento non potest esse idem agens & patiens: unde nec in hoc sacro sacerdos consecrat seipsum, sed panem, & uinum, in qua consecratione perficitur sacramentum: usus autẽ sacramenti est consequenter se habens ad hoc sacramentum, & ideo non est simile.

AD III dcm, q̃ si miraculose corpus Christi in altari sub specie carnis appareat, aut sanguis sub specie sanguinis, non est sumendum. Dicit enim Hieronymus* super Leuitic. De hac quidem hostia, quæ in Christi commemoratione mirabiliter fit, edere licet, de illa uero, quã Christus in ara crucis obtulit, secundum se nulli edere licet. Nec propter hoc sacerdos transgressor efficitur: quia ea, quæ miraculose fiunt, legibus non subduntur. Consulendum tamen esset sacerdoti, quòd iterato corpus, & sanguinem Domini consecraret, & sumeret.

ARTICVLVS V.

Vtrum malus sacerdos eucharistiam consecrare possit.

Alb. mag. 4. d. 13. ar. 25. *Sot. 4 s.d. 13. q. 1. ar. 5.*

ADQVINTVM sic proceditur. Vĩ q̃ malus sacerdos eucharistiam consecrare nõ possit. Dicit. n. Hie.* super Soph. sacerdotes, q̃ eucharistiæ seruiunt, & sanguinẽ Dñi populis diuidunt, impie agunt in lege Christi, putantes eucharistiam prece cantis facere uerba non uitam, & [h] necessariam esse solennẽ oratione, & sacerdotis merita, de q̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus dī, sacerdos in quacumq; fuerit macula, non accedat offerre oblationes Dño: sed sacerdos peccator cum sit miraculosus, nec uitam habet, nec merita huic conuenientia sacro, ergo sacerdos peccator non potest consecrare eucharistiam.

Li. 4. orth. fi. c. 14. nō longe a med. In dec. 1. q. 1. ea. Sacrosancta.

¶ 2 Præt. Dam.* dicit in 4. li. q̄ panis, & uinum per aduentū sancti Spiritus, supernaturaliter transit in corpus, & sanguinē Dñi: sed Gelasius Papa dicit (sicut hī in decr. 1. q. 1. c. sacrosancta) quo ad diuini mysterij consecrationē, cælestis Spūs inuocatus adueniet, si sacerdos, qui eū adesse deprecaī, criminosis plenus actionibus cōprobet? ergo p malū sacerdotē non h potest eucharistia consecrari.

Circa me. illius.

¶ 3 Præt. Hoc sacrm sacerdotis benedictione cōsecraī: sed h benedictio sacerdotis peccatoris nō est efficax ad consecrationē huius sacri, cū scriptū sit Mala. 2. Maledicā benedictionibus uestris, & Dio.* dicit in epistola ad Demophilum monachum, p fecte cecidit a sacerdotali ordine, qui non est illuminatus: & audax quidem nimium mihi vī talis, sacerdotalibus manum apponens, & audet immū das infamias (non. n. dicam orationes) super diuina symbola Christiformiter enuntiare.

Referē 1. q. 1. ea. intra catholicam. Et de cōs. dist. 2 ca. Vtrū sub. Ar. 1. & 2. huius q.

Sed contra est q̄ Aug.* dicit in li. de corpore Dñi, intra ecclesiā catholicā, in mysterio corporis, & sāguinis Dñi, nihil a bono maī, nihil a malo minus perficit sacerdote: q̄a nō imerito cōsecrā tis, sī i uerbo pficit Creatoris, & uirtute Spūsscti.

Resp. Dcm, q̄, sicut s.* dictū est, sacerdos cōsecrat hoc sacrm nō uirtute propria, sed sicut minister Chri, in cuius psona consecrat hoc sacrm. Nō aūt ex hoc ipso desinit aliquis minister esse Chri, q̄ est malus: habet. n. Dns bonos, & malos ministros, seu seruos: vñ Mat. 24. Dns dicit, Quis putas est fidelis seruus, & prudens, &c. & postea subdit sī ait dixerit malus ille seruus in corde suo, &c. Et apostolus dicit 1. Cor. 4. Sic nos existimet hō, vt ministros Chri, & tñ postea subdit, Nihil mihi cōscius sum: sed non in hoc iustificatus sum. erat ergo certus se esse ministrū Chri: tñ non erat certus se esse iustū. Pōt ergo aliquis esse minister Chri, ēt si iustus non sit. Et hoc ad excellentiā Chri ptinet cui sicut uero Deo seruiūt nō solū bona, sed ēt mala, q̄ p ipsius prouidentiā in eius gloriā ordinanī: vñ manifestū est, q̄ m sacerdotes ēt si non sint iusti sed peccatores, possunt eucharistiam consecrare.ª

Loco cita to in arg.

Ad primum ergo dcm, q̄ Hier.* per illa uerba improbat errorē sacerdotū, qui credebant se digne posse eucharistiam consecrare, ex hoc solo q̄ x sunt sacerdotes, ēt si sint peccatores: quod improbat Hiero. per hoc, q̄ miraculosi ad altare accedere prohibentur, non tñ remouetur, quin si accesserint, sit uerum sacrificium quod offerunt.

In prin. c. titati in arg. 2.

Ad 2 dcm, q̄ ante illa uerba Gelas. Papa* prēmittit, sacrosancta religio, q̄ catholicā cōtinet disciplinā, tantā sibi reuerētiā uēdicat, ut ad eā, q̄libet nisi pura cōsciētia nō audeat puenire. Ex quo manifeste apparet eius intētionis esse, q̄ pctōr sacerdos nō debet ad hoc sacrm accedere: vñ p hoc, q̄ subdit, q̄o cēlestis Spūs aduocatus aduenit, intelligi oportet q̄ non aduenit ex merito sacerdotis, sed ex uirtute Chri, cuius uerba, p fert sacerdos.

Ad 3 dcm, q̄ sicut eadē actio, inquātū fit ex praua intētione ministri, pōt esse mala: bona aūt, inquātū fit ex bona intētione Dñi, ita benedictio sacerdotis peccatoris, inquātum ab ipso indigne fit, est maledictione digna, & quasi ifamia, siue blasphemia, & nō oratio reputaī, inquantū aūt p fert ex psona Chri, est sancta, & efficax ad sanctificādū vñ signanter dī, Maledicā benedictionis uestris.

ARTICVLVS VI.

Virum missa mali sacerdotis minus ualeat, quām missa sacerdotis boni.

SVP. QV. LXXXII. ART. VI.
Alb. mag. vbi su. ar. 31
Sot. 4. s. d. 13. q. 1. ar. 6.

Ad sextum sic, pcedit. Vī q̄ missa sacerdotis mali non minus ualeat q̄ missa sacerdotis boni. Dicit. n. Grego. j in Registro, Heu in quàm magnum laqueū incidūt, q̄ diuina, & occulta mysteria, plus ab alijs sanctificata posse fieri credūt, cū unus, idēq; Spiritus sanctus ea mysteria occulte, atque inuisibiliter operādo sanctificet: sed hæc occulta mysteria celebrantur in missa. ergo k missa mali sacerdotis nō minus ualet, quàm missa boni.

Par. 2. 497 4. d. 13. q. 1. ar. 2. q. 1 Refertur hoc decr. 1. q. 1. ca. Multi ante med.

¶ 2 Præt. Sicut baptismus traditur a ministro in uirtute Christi, qui baptizat, ita, & hoc sacrum in persona Christi conseeraī sed nō melior baptismus daī a meliori ministro, ut s dictum est.* ergo etiam, l neque melior missa est, quæ celebratur a meliori sacerdote.

Q. 64. ar. 5. Et q. 67. a. 5. & aliqs.

¶ 3 Præ. Sicut merita sacerdotū differunt per bonū, & melius, ita ēt differunt per bonum, & malum. Si ergo missa melioris sacerdotis est melior, sequitur q̄ h missa mali sacerdotis sit mala, quod est incōueniēs: q̄a malitia ministrorū non potest redundare in Chri mysteria: sicut Aug.* dicit in li. de Baptismo. ergo neque missa melioris sacerdotis est melior.

Li. 2. cōtra literas Petiliani ca. 47. circa fi. aliis uis bis to. 7. In decr. 3. q. 1. c. ipī sacerdotes.

Sed contra est, q̄ hī in Decret. 1. quæst. prima, j Quanto sacerdotes fuerint digniores, tanto facilius in necessitatibus, pro quibus clamant, exaudiuntur.

Resp. Dicendum, q̄ in missa duo est considerare, scilicet ipsum sacramentum, quod est principale; & orationes, quæ in missa fiūt pro uiuis, & mortuis, q̄ ministrat tūc, & cū dī, pars mortua nō mereē sicut uiua, uerū ē, quo ad meritū ex psona ppria, sed secus est, quo ad meritum ex persona ecclesiæ, cū quo stat, q̄ parte uiua ministrante melior sit simpliciter missa: q̄a undique tūc cōcurrit meritū s. ex persona ecclesiæ. & ex psona propria.

Concl. p

Ar. Præce. D. 859. Concl. s. D. 1141.

tuis.m Quātum ergo ad sacrm, non minus ualet missa sacerdotis mali, q̄ boni: n quia utrobique idē cōficitur sacrm. Oō ēt, q̄ fit in missa pōt considerari dupliciter: uno mō, inquātū hēt efficaciam ex deuotione sacerdotis orantis: & p sic nō est dubium, q̄ missa melioris sacerdotis magis est fructuosa. q alio modo, inquantū oratio in missa profertur a sacerdote i persona totius ecclesiæ, cuius sacerdos est minister, quod quidem ministerium ēt in peccatoribus manet, sicut supra dictum est de ministerio Chri, uñ ēt s quātum ad hoc d est fructuosa non solum oratio sacerdotis peccatoris in missa, sed ēt oēs eius d orationes, quæ facit in ecclesiasticis officiis t, in q̄bus gerit persona ecclīæ: licet orōnes eius priuatæ non sint fructuosæ, sm illud Prou. 28. Qui declinat aures suas, ne audiat legem oratio eius erit execrabilis.

Ad primum ergo dcm, q̄ Greg. loquitur ibi, quantum ad sanctitatem diuini sacramenti.

Ad 2 dcm, q̄ in sacramento baptismi nō fiūt solennes orationes pro omnibus fidelibus, sicut in missa: & ideo quantum ad hoc non est simile: est aūt simile quantum ad effectum sacramenti.

Ad 3 dcm, q̄ in sacramento uirtutem Spūssancti (qui p unitatē charitatis cōicat inuicem bona membrorū Chri) fit, q̄ bonū priuatū, qđ est i missa sacerdotis boni, est fructuosum aliis. Malū aūt priuatum uni° hois nō pōt alteri nocere, nisi p aliquem cō s. nsum, ut Aug.* dicit in li. contra Parmenianum.

Li. 2. ex c. 1. t. 7. Et ex tract. 5. in Io. to. 9. por. 2. 498 4. d 23. q. 1 a. 1. q. 3. Et i expō. li. in prin. Et d. 8. q. 1. a. 2. q. 3. ad 2. d. 19. q. 1 a. 2. q. 3. ad primū. Et quol. 12. a. 26. In li. sen. ex Aug. collectarum, c. 15. to. 3. *Leo i epi. 38. habet. 1. q. 1. c. In ecclesia dei 1. q 2. c. Arianos,

ARTICVLVS VII.

Vtrū hæretici, schismatici, & excōicati possint consecrare.

Alb. mag. ubi supra. ar. 30. Sot. 4. s. d. 13 q. 1. ar. 7.

A Dseptimum sic proceditur. Vī q̄ hæretici schismatici, & excommunicati, eucharistiā consecrare possint. Dicit. n. Aug. j q̄ extra ecclesiā catholicam non est locus b sacrificii. Et Leo papa dicit: & habet in Decretis 1. q. 1. Aliter, s. quàm in ecclesia, quæ corpus Christi est, nec rata sunt sacerdotia b, nec vera sacrificia: sd hæretici, schismatici, & excommunicati sunt ab ecclesia u separati. ergo non possunt uerum sacrificium conficere.

¶ 2 Præt. Sicut ibidem legitur, Inno. 1 Papa dicit, arrianos. ceteraq̄ eiusmodi pestes, q̄a laicos eorū sub imagine pœnitentiæ suscipimus, non uñr clerici eorū cū sacerdotii, aut cuiusp iam mysterii suscipiēdi dignitate esse, quibus solū baptisma ratū b esse p mittimus, sed nō pōt aliqs cōsecrare eucharistiā, nisi sit cū sacerdotii dignitate. ergo hæretici, & cēteri hmōi, nō pñt eucharistiam consecrare.

¶ 3 Præ. ille, qui est extra ecclesiā non vī aliq̄d posse agere in persona totius ecclesiæ, sacerdos cōsecrās eucharistiam, hoc agit in p sona b totius ecclesiæ, quod patet ex hoc, q̄ oēs orationes proponit in persona ecclesiæ ergo videtur q̄ illi, qui sunt extra ecclesiam, s. hæretici, schismatici, & excommunicati, non possint consecrare eucharistiam.

Li. 2. c. 13.

Sed contra est, qđ Aug.* dicit in 2. cōtra Parmenianum, sicut baptismus in eis, s. hæreticis schismaticis, & excommunicatis, ita ordinatio manet inregra: sed ex ui ordinationis sacerdos potest cōsecrare eucharistiā. ergo haretici, schismatici, & ex cōmunicati, cum in e s maneat ordinatio integra uidetur quòd possint consecrare eucharistiam.

Li. c. 13. ante me. t. 7.

Respon. Dcm, q̄ q̄dā dixerūt, q̄ hæretici, schismatici, & excōicati, q̄a sunt extra ecclesiā, nō possunt conficere hoc sacrm. Sed in hoc decipiuntur quia sicut Au.* dicit in 2. contra Parmenianum, aliud est aliquid oīno non habere, aliud autē nō recte habere: & similiter ēt est aliud non dare, & aliud nō recte dare. Illi igit, q̄ intra ecclesiā cōstitu ti, receperūt potestatē cōsecrādi eucharistiam in ordinatione sacerdotii, recte q̄dē habent potestatē, sed nō recte ea utunī, si postmodū per hæresim, aut schisma, uel excōicationē, ab ecclesia separenī Qui aūt sic separati ordinanī, nec recte habēt potestatē, nec recte utunī. Quòd tñ utriq; potestatē habeāt, patet p hoc, q̄. sicut Aug.* ibidē dicit cū redeūt ad unitatē ecclesiæ, nō reordinanī, sed recipiunī in suis ordinibus. Et q̄a cōsecratio eucharistiæ est actus cōsequēs ordinis potestatē, illi, q̄ sūt ab eccīa separati p hæresim, aut schisma, uel excōicationē, pñt q̄dē cōsecrare eucharistiā, q̄ ab eis cōsecrata uerū corpus & sāguinē Chri cōtinet, nō tñ hoc recte faciūt, sed peccāt facientes: & iō fructū sacrificii nō pcipiūt, quod est sacrificium spirituale.

Li. 2. cōtra Parmenia num c. 13. to. 7. concl. m

Ad primum ergo dcm, q̄ auctoritates illæ, & similes intelligēdæ sunt, quātū ad hoc, q̄ nō recte extra ecclesiā sacrificiū offertur: uñ extra ecclesiā nō pōt esse spūale sacrificiū, qđ est uerum ueritate fructus, licet fit uerū ueritate facti, sicut ēt supra dictum est,* q̄ peccator sumit corpus Christi sacramentaliter, sed non spiritualiter.

Q. 80. a. 5.

Ad 2 dcm, q̄ solus baptismus permittīr esse ratus hæreticis, & schismaticis, q̄a pōt licite baptizare in articulo necessitatis. In nullo aūt casu licite pōt eucharistiā cōsecrare, uel alia sacra cōferre.

Ad 3 dcm, quod sacerdos in missa in oratione D. 959. bus quidē loquitur in d persona ecclesiæ, in cuius unitate consistit. Sed in consecratione sacri loquit in persona Christi, cuius uicem in hoc gerit per ordinis potestatē. & ideo si sacerdos ab unitate ecclesiæ præcisus, missam celebret, quia potestatem ordinis non amittit, consecrat uerum corpus & sanguinē Christi: sed quia est ab ecclesiæ unitate separatus, orationes eius efficaciam non habēt

ARTICVLVS VIII.

Vtrum sacerdos degradatus possit sacramētum conficere.

Sot. 4 s. d. 13. q. 1. a. 8.

499 ¶ Par. 2.

4. d. 13. a. 1. a. 1. q. 4. Et quol. 12 ar. 16.

Ad octavum sic proceditur. Videtur q̄ sacerdos degradatus non possit hoc sacrum cōficere. Nullus. n. cōficit hoc sacrum, b nisi p potestatem consecrandi quam habet: sed degradatus nō habet potestatem consecrandi, licet habeat potestatem baptizandi, ut dicit Canon. 1. q. 1. c. quidam.* ergo uidetur, q̄ presbyter degradatus non possit eucharistiam consecrare.

Habetur 1 decr. 1. q. 1. c. Quod qdā, circa medium.

¶ 2 Præter. Ille qui aliquid b dat, pōt ēt auferre: sed episcopus dat presbytero potestatem cōsecrā

di ordinando ipsum. ergo etiam potest ei auferre, degradando eum.

¶ 3 Pret. Sacerdos per degradationem, aut amittit potestatē consecrandi, aut solam executionē, sed non solā [h] executionē, qa sic nō plus amitteret degradatus quām excōmunicatus, qui ēt executione caret. ergo uī ꝙ amittat potestatē cōsecrādi: & ita uidetur, quòd non possit cōficere hoc sacramētū.

Li.1.c.13.to.7. SED CONTRA est, ꝙ † Aug. i 2. contra Parmenianum probat, ꝙ apostatæ à fide non carent baptismate: ꝙ hoc ꝙ p pœnitentiā redeuntibus non restituit. & ideo amitti nō posse iudicatur, sed si [r] degradatus, si reconcilietur, non est iterū ordinādus. ergo nō amisit ptātem consecrandi, & ita sacerdos degradatus pōt conficere hoc sacramētū.

RESP. Dicendū, ꝙ potestas consecrandi eucharistiam pertinet ad characterem sacerdotalis ordinis: Character aūt quilibet, quia cum quadā consecratione dat̄, indelebilis est, ut supra dictū est,* sicut & quarūcunque rerū consecrationes ꝑpetuę sunt, nec amitti, nec reiterari pōt: unde manifestū est, ꝙ ptās consecrandi nō amittit ꝑ degradationem. Dicit. n. † Aug. in 2. Contra Permenianū, utrūque, s. baptismus, & ordo sacr̄m est, & quadā consecratione utrumque hoī dat̄: illud, cum baptizatur: istud, cū ordinatur: ideoque non licet a catholicis utrūq; iterari. & sic patet, quòd [m] sacerdos degradatus potest conficere hoc sacramētū. [n]

Li.1.c.13.a me.to.7.

Concl.m

AD PRIMVM ergo dc̄m, ꝙ canon ille non loquitur assertiue, sed inquisitiue, sicut ex circunstantia literæ haberi potest.

AD II dc̄m, ꝙ episcopus non dat ptātem sacerdotalis ordinis propria uirtute, sed instrumentaliter, sicut minister Dei, cuius effectus per hoīem tolli nō pōt, s̄m illud Mat. 19. Quos de [o] coniūxit, homo non separet. Et ideo episcopus non potest hanc potestatem auferre: sicut nec ille, qui baptizat potest auferre characterem baptismalem.

AD III dc̄m, ꝙ excommunicatio est medicinalis, & ideo excomunicatis non aufertur executio sacerdotalis potestatis, quasi in perpetuū, sed ad correctionem usque ad tp̄s. Degradatis autem auferē executio, quasi in perpetuum cōdēnatis.

Perr.e. 500 Supr.9.64.a.9.ad secundū & ter. Et 4.d.13.q.1.a.3.q.2. Refert hoc in de c.q.1. e. Neq; in princ.

SV. QVÆ. LXXX ART. IX.

IN art. 9. aduerte disputationes, & inuestigationes, & canones de participātibus in sacrorum p̄ceptione, & cæteris diuinis, cū excōicatis, suspensis, &c. hodie uacare, ꝑ statutū in cōcilio Cōstantiensi. quo cōcessum est oībus Chr̄i fidelibus participare cū excōicatis, &c. nisi in duobus casibus. s. si fuerint nominatim denuntiati, uel notorie percussrint clericum, ut refert Archiepiscopus Florentinus in 3. par. summę suæ, ti. 28.

ARTICVLVS IX.

Vtrū liceat ab excommunicatis, uel hæreticis, seu peccatoribus, communionem recipere, & eorum missam audire.

AD NONVM sic procedit. [x] VIDE ꝙ aliquis licite possit cōionē recipere a sacerdotibus hæreticis, uel excōicatis, uel ēt peccatoribus, & ab eis missam audire. Sicut. n. † Aug. contra Petilianum dicit, neque in hoīe bono, neque in hoīe malo aliquis dei fugiat sacra: sed sacerdotes quāuis sint peccatores, & hæretici, uel excommunicati, uerum cōficiunt sacramentum. [h] ergo uī, ꝙ non sit uitandum ab eis communionem accipere, uel eorum missam audire.

¶ 2 Præter. Corpus Christi uerum, figuratiuū est corporis mystici, sicut supra dictum est: † sed a p̄dictis sacerdotibus uerum corpus Christi cōsecratur. ergo uidetur ꝙ illi, qui sunt de corpore mystico, [h] possint eorum sacrificiis communicare.

Q.80.a.6

¶ 3 Præt. Multa peccata sunt grauiora [h] q̄. fornicatio: sed nō est prohibitū audire missas sacerdotū aliter peccantiū, ergo etiam non debet esse ꝓhibitū audire missas sacerdotum fornicariorum.

G SED CŌTRA est, ꝙ canō dicit 32.* dist. Nullus missā audiat sacerdotis, quē indubitāter cōcubinā nouit habere. & † Gre. dicit i 3. dial. ꝙ pater p̄fid[e] arrianū episcopū misit ad filiū, ut de eius manu sacrilegę cōsecrationis cōionē ꝓciperet: sed uir deo dedit[e] arriano ep̄o uenięti ex ꝓbrauit, ut debuit.

Di.23.cū Nullus. Greg.li.3 Dial.c.31 parū a p̄cipio.

RESP. Dc̄m, ꝙ, sicut supra dictū est*, sacerdotes si sint hęretici, uel schismatici uel excōicati uel ēt peccatores: quāuis habeāt potestatē cōsecrādi eucharistiā, nō tū ea recte utunt̄, sed peccāt utētes Quicūq; aūt cōicat alicui i peccato, ipse particeps peccati efficit: uñ & in 2. Canō.* Ioan. dī, ꝙ q di xerit ei, aue. s. hæretico, cōicat operibus illius malignis. & iō [m] nō licet a prædictis cōionē accipere, aut eorū missam audire. [n] Differt tū inter p̄dictas sectas. Nā hæretici, & schismatici, & excoicati, sunt ꝑ sniam ecclesiæ, executione cōsecrādi priuati; & iō [d] peccat quicumq; eorū missam audit, uel ab eis accipit sacra: sed non oēs peccatores sūt ꝑ sniam ecclesiæ executione huius potestatis priuati. Et sic quāuis sint suspensi quantum ad se ex snia diuina, non tū quātū ad alios ex snia ecclesiæ Et ideo [p] usq; ad sniam ecclesię licet ab eis cōionē accipere, & eorū missam audire: unde sup illud 1. Cori. 5. cū hmōi, nec cibū sumere, dicit gl. † Aug. Hoc dicēdo, noluit hoīem ab hoīe iudicari ex arbitrio suspitionis, uel ēt extraordinario usurpato iudicio: sed potius ex lege dei s̄m ordinē ecclesiæ, siue ultro confessum, siue accusatum, & conuictū.

Circa fin. illius. Concl.m

D.90.a.

Nota differentia rei pro concilionibus. Concl.p Est Aug. in li de utilitate pœnitentiæ a me.to.9. Habet ēt hic li.to. 10. inter 50. homil. Et est ultra

AD PRIMVM ergo dc̄m, ꝙ in hoc ꝙ refugimus audire missas talium sacerdotum, aut ab eis cōionem recipere, nō refugimus dei sacra, sed potius ea ueneramur (unde hostia a talibus sacerdotibus consecrata, est adoranda & si reseruetur, licite potest sumi à sacerdote legitimo) sed refugimus culpam indigne ministrantium.

AD II dc̄m, ꝙ unitas corporis mystici est fructus corporis ueri percepti. Illi aūt, qui indigne ꝓcipiunt, uel ministrāt, priuant̄ fructu, ut supra dictū est.* & iō nō est sumēdū ex eorū dispensatione sacrum, ab eis, q̄ sunt in unitate ecclesiæ.

O.80.a.4. Et a.7. huius q.

AD III dc̄m, ꝙ licet fornicatio non sit grauior cęteris peccatis, tñ ad eā proniores sunt homines propter carnis concupiscentiam. Et tō specialiter hoc peccatum sacerdotibus prohibitū est ab ecclesia, & ne aliquis audiat missam concubinarii sacerdotis. Sed hoc intelligendum est de notorio, uel per sententiam, quæ fert̄ in conuictum, uel per confessionē in iure factam, uel quando nō potest peccatum aliqua tergiuersatione cælari.

¶ Super

SVP. QV. LXXXII. ART. X.

Sot. 4. sd. 13. q. 1. a. x. Palud. 4. d. 13. q. 2.

Perr.e. 501 4.d.12.q.3.ar.2.q.3 Et di.23.q.1.art.2.¶.b.

IN art. 10. Scoto hanc esse difficultatē, an sacerdoti liceat tota liter a celebratione abstinere, & hęc bene solui ꝓ in litera negatiue. Exigit siquidem recta rō, quū potestas sit ꝓp actū, & gratia sit ꝓp usum, ut commoditate oblata, cessante; ꝙ impedimento, hō q̄q; potētia, gratiaq; in his, q̄ ad Deū sunt, utat.

ARTICVLVS X.

Vtrum liceat sacerdoti, omnino a cōsecratione eucharistiæ abstinere.

A DECIMVM sic procedi tur. Vī ꝙ liceat sacerdoti, oīno a consecratione eucharistiæ abstinere. Sicut. n. ad officium sacerdotis ꝑtinet eucharistiā consecrare, ita ēt baptizare, & in aliis sacris ministrare: sed sacerdos non tenet ministrare in aliis sacris, nisi ꝓp curam animarum susceptam. [h] ergo videtur, ꝙ nec etiam teneatur eucharistiam consecrare, si curam non habeat animarum.

Art.7.huius quæst.

¶ 2 Præt. [h] Nullus tenetur facere quod sibi non licet, alioquin esset perplexus: sed sacerdoti peccatori, uel ēt excōicato, non licet eucharistiam consecrare, ut supra dictum est. † ergo uī ꝙ tales non teneantur ad celebrandum, & ita nec alij: alioquin ex sua culpa commodum reportarent.

Gela. Palladio epis. scribens; Habetur in decretis di. 55. c. Præceptа canonica.

¶ 3 Præt. Dignitas sacerdotalis non perdit ꝓ subsequentē infirmitatē: dicit. n.* Gelasius Papa, & hī in decretis, di. 55. Præcepta canonica sicut non patiunt̄ uenire ad sacerdotiū debiles corpore; ita quis in eo fuerit constitutus, ac tunc fuerit sauciatus amittere non pōt, qđ tpe suæ synceritatis accepit. Contingit aūt q̄q; ꝙ ordinati in sacerdotes, incurrunt aliquos defectus, ex quibus a celebratione, impediuntur. sicut est lepra, uel morbus caducus, uel aliquid aliud huiusmodi. non ergo uī, ꝙ [h] sacerdotes ad celebrandum teneantur.

SED CONTRA est, ꝙ Amb. dicit in quadā oratione, Graue est, ꝙ ad mensam tuā mundo corde, & manib. innocētib. nō uenimus: sed grauius est si dū peccata metuimus, ēt sacrificiū nō reddam[o]. [d]

RESP. Dc̄m, ꝙ quidam dixerunt, ꝙ sacerdos pōt oīno a consecratione licite abstinere, nisi teneat̄ ex cura sibi commissa celebrare populo, & sacra præbere: sed hoc irrationabiliter uī: qa unusquisque tenetur uti gratia sibi data, cū fuerit opportunum, s̄m illud 1. ad Cor. 6. Hortamur ne in uacuū gratiam Dei recipiatis. Opportunitas aūt sacrificium offerendi, non solum attenditur per cō parationē ad fideles Christi, quibus oportet sacra [e] ministrari, sed principaliter per comparationē ad Deū, cui consecratione huius sacri sacrificium offert. uī [m] sacerdoti ēt si non habeat curā aīarū, nō licet oīno a celebratione cessare: sed saltē uī, ꝙ celebrare teneatur in ꝑcipuis festis, & maxime in illis diebus, in quibus fideles cōicare cōsueuerunt, & hinc est ꝙ 2. Mach. 4. contra quosdam sacerdotes dicitur, ꝙ iam non circa altaris officia dediti erant, contempto templo, & sacrificijs neglectis.

Conc.m

AD PRIMVM ergo dc̄m, ꝙ alia sacra perficiuntur in usu fidelium. Et iō in aliis ministrare non tenetur nisi ille, qui super fideles suscipit curam: sed hoc sacr̄m perficitur in consecratione eucharistię, in qua sacrificium Deo offertur, ad quod sacerdos obligatur Deo ex ordine iam suscepto.

ARTICVLVS X.

AD II dc̄m, ꝙ sacerdos peccator, si ꝑ sententiam ecclesiæ sit executione ordinis priuatus, uel simpliciter, uel ad tp̄s, redditus est impotens ad sacrificiū offerendū, & iō obligatio tollit: hoc autē cedit sibi in detrimētū spūalis fructus magis q̄ in emolumentū. Si uero nō sit priuatus potestate celebrandi, non soluit obligatio, nec tñ perplexus est: quia pōt de peccato pœnitere, & celebrare.

AD III dicendum, ꝙ debilitas, uel ægritudo superueniens ordini sacerdotali, ordinē non tollit, executionē tñ ordinis tollit quantū ad consecrationē eucharistiæ. Qñq; quidē ꝓp impossibilitatē executionis, sicut si priuet oculis, aut digitis aut usu linguæ: qñq; aūt ꝓp periculum, sicut patet de eo, qui patitur morbum caducum, uel ēt quamcumq; alienationem mentis: quandoque propter abominationem: sicut patet de leproso, qui non debet publice celebrare: pōt tamen missam dicere occulte, nisi lepra adeo inualuerit, ꝙ per corrosionem membrorū, eū ad hoc reddiderit impotentē.

QVAESTIO LXXXIII.

De ritu huius sacramenti, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de ritu huius sacramenti.

Circa primum quæruntur sex.

¶ Primo, Vtrum in celebratione huius mysterii Christus immoletur.

¶ Secundo, De tempore celebrationis.

¶ Tertio, De loco, & aliis, quæ pertinent ad [*] apparatum huius celebrationis. Alias apti tudinem.

¶ Quarto, De his, quæ in celebratione huius mysterii dicuntur.

¶ Quinto, De his, quę circa celebrationem huius sacramenti occurrunt.

ARTICVLVS I.

Vtrum in hoc sacramento Christus immoletur.

Alb. mag. 4. dist. 13. ar. 23. Sot. 4 sd. 13 q. 2. ar. 1.

Perr.e. 501 Infra.a.3. cor. & ad 1.& 2.

AD PRIMVM sic proceditur. Vī ꝙ in celebratione huius sacri, Christus non immoletur. Dī. n. Hebr. 10. Quòd Christus una oblatione consumauit in sempiternū sanctificatos: sed illa oblatio fuit eius immolatio. Christus [h] ergo non immolatur in celebratione huius sacramenti.

¶ 2 Præ Immolatio Chr̄i facta est in cruce, in qua tradidit semetipsum oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis, ut dicitur epheſ. 5. sed in celebratione huius mysterii Christus non crucifigitur. ergo, nec [h] immolatur.

Li.4.c.14. in fine, & c.7.in pti, to.3.

¶ 3 Præ. Sicut [i] Aug. dicit in 4. li. de trin. in immolatione Chr̄i idē est sacerdos, & hostia: sed i celebratione huius [i] sacri nō est [h] idē sacerdos, & hostia. ergo celebratio huius sacri non est Chr̄i immolatio.

SED CONTRA est, ꝙ † Aug. dicit in li. sent. Prosperi, semel immolatus est in semetipso Christus, & tamen quotidie immolatur in sacramento.

Habetur de conse. di. 2. c. Semel immolatur.

RESP. Dc̄m, ꝙ [m] duplici ratione celebratio huius sacri dī immolatio Christi. [n] Primo quidem, quia sicut dicit [i] Aug. ad Simplicium: solent imagines earum rerum nominibus appellari, quarū imagines sunt: sicut cū intuētes tabulā, aut parietē dictū, dicimus: ille Cicero est. & ille Sallustius.

In li.q.ad simplicia q.3. parū ante me. to.4.

Q.79.ar.1. & 3. & 73. ar.6. In c.10.ad Hebr. non procula prin.to.5.

Celebratio aũt huius sacri(sicut supra dictũ est†) imago quædã est repræsentatiua pcssionis Chri, q̃ est uera eius immolatio,& iõ celebratio huius sacri dr Christi immolatio.vñ † Amb. dicit sup epistolã ad Hebr.in Christo semel oblata est hostia, ad salutẽ tempiternã potens,quid ergo nos?nonne per singulos dies offerimus?sed ad recordationẽ mortis eius.alio mõ,quantũ ad effectum passionis Christi:qa s.per hoc sacrm particeps efficimur fructus d dñicæ passionis.vñ in quadã dñicali oratione secreta dr:quoties huius hostiæ cõmemoratio celebrat,opus nostræ redẽptionis exercet.quatũ igit ad primũ modum,poterat dici Chrs immolari,et in figuris ueteris testamenti: vñ & Apoc. 13.dr:quorũ noia non sunt scripta in libro uitę agni,qui occisus est ab origine mundi: sed quantũ ad ẽm modum proprium est huic sacramento, q̃ in eius celebratione Christus immoletur.

D.584.

In c.10.ad Hebrẽos, non remotea princ. to.5.

Ad primvm ergo dcm,q̃ sicut† Ambr.ibidẽ dicit:una est hostia(quã s.Christus obtulit,& nos offeremus)& non multæ, quia semel oblatus est Christus.Hoc autem sacrificium exemplum est illius:sicut.n.quod ubiq; offertur,unum est corpus, & non multa corpora,ita, & unum sacrificium.

Ad ii dcm,q̃ sicut celebratio huius sacramẽti est imago repræsentatiua passionis Christi: ita altare est repræsentatiuum crucis ipsius, in qua Christus in propria specie immolatus est.

Ad iii dcm, q̃ per eandẽ rõnem ẽt sacerdos gerit imaginẽ Christi,in cuius persona,& uirtute uerba pronũtiat ad cõsiderãdũ,ut ex supradictis patet,* & ita quodãmõ idẽ est sacerdos,& hostia.

Quæst.82. ar.1.& 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum conueniens sit determinatum tps celebrationis.

Sot.4.sd.13.q.2.a.2.

Porr.o.

503 4.d.13.q.1 ar.2.q.4.

Ad secundum sic procedit.Vr q̃ inconuenienter sit determinatũ tps celebrationis huius mysterii. Hoc.n.sacrm est repræsentatiuũ h dñicæ passionis,ut dictũ est: †sed cõmemoratio dñicę passionis sit in ecclesia semel in anno. dicit.n.* Aug. sup Ps.21. Quotiescumq; pascha celebrat,numqd toties Chrs occidit? sed tñ anniuersaria recordatio repsentat qd olim factũ est,& sic nos facit mo ueri,tamq̃ uideamus in cruce pẽdentẽ Dñm.ergo hoc sacrm nõ debet celebrari,nisi semel in anno.

Ar.præt.

In præfat. 2.Ps.21.circa prin.to. 8.

¶2 Præt.Passio Chri cõmemorat in ecclesia 6.feria ante pascha, nõ aũt in festo natalis. Cũ ergo hoc sacrm sit cõmemoratiuũ h dñicę passionis,vr incõueniens esse,q̃ in die natalis ter celebret hoc sacramẽtũ:in paraseue aũt totaliter intermittatur.

Leo in epist.1.c.2.circa princ. Et habet de consec. d. 1.3.Necesse.

¶3 Præ.In celebratione huius sacri ecclesia debet h imitari institutionẽ Christi:sed Christus consecrauit hoc sacrm hora serotina. ergo uidetur, quòd hora tali debeat hoc sacramentum celebrari.

¶4 Præt.Sicut hẽ de conse.di.1.† Leo Papa scribit Dioscoro alexrãdrino epo,q̃ in prima parteh diei missas celebrare licet:sed dies incipit a media nocte,ut supra dictum est.ergo uidetur quòd etiam post mediam noctem liceat celebrare.

¶5 Præt.In quadã dñicali oratione secreta dr,Cõcede nobis dñe quæsumus hæc frequentare myste-

F steria: sed maior erit h frequentia, si ẽt pluribus horis in die sacerdos celebret.ergo uidetur,q̃ nõ debeat,phiberi sacerdos pluries celebrare in die.

Sed contrarivm est consuetudo, quam seruat ecclesia secundum canonum statuta.

Resp.Dcm,q̃,sicut dictũ est,*in celebratione huius mysterii attenditur repsentatio dominicę passionis,& participatio fructus eius.Et ẽm utrũque oportuit determinare tps aptum celebrationi huius sacri.Quia.n.fructu dñicæ passionis quotidie indigemus,pp quotidianos defectus,m quo G tidie in ecclesia regulariter hoc sacrm offertur. a vnde,& Dns nos petere docet Luc.11.Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: quod exponens† Aug.li.de uerbis Domini dicit:si quotidianus est panis,cur post annum illum sumas,quemadmodum Græci in oriente facere consueuerũt? accipe quotidie,quod quotidie tibi prosit. Quia uero dñica passio celebrata est a tertia hora usque ad nonam,iõ regulariter in illa parte diei,solemniter hoc sacramentum in ecclesia celebratur.q

Ar.præt.Et q.79.ar.1.

Concl.10

In ser.28. parum a med.to.10

Concl.9

Ad primvn ergo dicendum,q̃ in hoc sacro re colitur passio Christi,ẽm q̃ eius effectus ad fideles deriuatur:sed tpe passionis recolit passio Christi solum ẽm hoc,q̃ in ipso capite nostro fuit perfecta:quod quidem factũ est semel: quotidie autẽ fructũ dñicæ pasionis fideles percipiunt.Et ideo illa cõmemoratio fit semel in anno, hocaũt quotidie,& propter fructũ,& propter iugẽ memoriã. H

Ad ii dcm,q̃ ueniente ueritate, cessat figura. Hoc autem sacramentum est figura quædam, & exemplum dominicæ passionis,sicut dictum est.* Et ideo in die quo ipia passio Domini recolitur, prout realiter gesta est,non celebratur consecratio huius sacri, ne tamen ecclesia ea ẽt die sit sine fructu pasionis, per hoc sacrm, nobis exhibito, corpus Christi consecratum in die præcedenti reseruatur sumendum in illo die:non autẽ sanguis, propter periculum,& quia sanguis specialius est imago dominicæ passionis, ut supra dictum est.† Nec uerum est,qd quidã dñr, q̃ per immissionẽ particulæ corporis Chri in uinũ, conuertat uinũ in sanguinem:hoc.n.aliter fieri non põt, q̃ per cõsecrationem factam sub debita forma uerborum.

In corp.& locis ibidẽ citatis.

Q.78.ar.3 ad 2. Et q.76.ar.2.ad 2.

In die autem natiuitatis plures missæ celebrantur propter triplicẽ Christi natiuitatem: quarũ una est æterna, quæ,quantũ ad nos est occulta, & ideo una missa cantatur in nocte, in cuius introitu dr, Dns dixit ad me,Filius meus es tu,ego hodie genui te. Alia aũt est tpalis,sed spiritualis,qua s.Christus oritur tamquam lucifer in cordibus nostris, ut dicitur 2.Petri 1.& propter hoc cantatur missa in aurora,in cuius introitu dr lux fulgebit hodie super nos.Tertia est Christi natiuitas temporalis,& corporalis,ẽm quã uisibilis nobis processit ex utero uirginali,carne indutus.Et ob hoc cantatur tertia missa in clara luce, in cuius introitu dr:puer natus est nobis:licet econuerso possit dici,q̃ natiuitas æterna ẽm se est in plena luce: & ob hoc in euangelio tertiæ missæ fit mentio de natiuitate æterna:ẽm autem natiuitatem corpora-

De conse dist.1.cap. nocte.

lem,

lem,ad literã natus est de nocte, in signũ q̃ uenie- A bat ad tenebras infirmitatis nostræ,unde,& in missa nocturna dicitur euangelium de corporali Chri natiuitate:sicut etiam,& in alijs diebus in quibus occurrunt plura Dei beneficia,uel recolenda, uel expetenda,plures missæ celebrantur in die: pura, una pro festo,& alia pro ieiunio,uel pro mortuis.

Q.73.ar.5 Ad iii dicẽdũ,q̃(sicut dictũ ẽ superius*) Chrs uoluit ultimo hoc sacrm discipulis tradere, ut fortius eorũ cordibus imprimeret. & iõ post cœnam in fine diei hoc sacrm cõsecrauit, & discipulis suis tradidit.A nobis tñ celebrat hora dñicæ passionis, s. dieb9 festis in tertia,qũ crucifixus est linguis Iudæorum,ut dicit Mar.15 & qñ Spũsanctus descẽdit sup discipulos,uel diebus pro festis in sexta:qñ crucifixus est in manibus militũ, ut habet Ioã.19. uel diebus ieiuniorũ in noua, qñ uoce magna clamans emisit spũm,ut dicit Matt.27.Põt tñ tardari, maxime qñ sunt ordines faciendi, & p̃cipue sabbatho sancto,tñ pp plixitatẽ officij,tum qa ordines ptinẽt ad diẽ dñicã,ut habet in decr.dist 75.cap.† quod a patribus.Possunt tamen missæ celebrari in prima parte diei propter aliquam necessitatem,vt dicitur de consecr.dist.1 cap.Necesse est &c.

Decr.d.75 ca.Quod a patribus.

De cõs.di. 1.c.Necesse est,

Ad iiii dicẽdũ,q̃ regulariter missa dẽt celebrari in die,& nõ in nocte: quia ipse Chrs est psens in hoc sacro,qui dicit Io.9. Me oportet operari opera eius,q̃ misit me donec dies est:uenit nox qñ nemo põt operari, quãdiu in mundo sum, lux sum mundi:ita tñ q̃ principiũ diei accipiat nõ a media nocte:nec ẽt ab ortu solis,i.qñ substãtia solis appareat sup terrã, sed qñ incipit apparere aurora:tũc .n. quodammõ dicitur sol ortus, inq̃tũ claritas radiorum eius apparet.unde,& Marc.16.dicitur, q̃ mulieres uenerunt ad monumẽtũ orto iã sole:cũ tñ uenerint,cũ adhuc tenebræ essent ad monumentum,ut dicitur Ioan.20.Sic.n. hanc contrarietatẽ soluit† Aug.in lib.de consen.Euang.Specialiter tñ in nocte natalis dñi missa celebrat pp hoc, q̃ dns in nocte natus est,ut dicitur de cõse. di.1.cap.Nocte,&c.& similiter ẽt in sabbatho sancto circa noctis principiũ,pp hoc q̃ dns nocte surrexit, i.cum adhuc tenebræ essent ante manifestum solis ortũ. B

Li.3.c.24. aliquantulũ a princ. tom.4. De consec. dist.1.c.Nocte.

Ad v dicẽdũ,q̃ sicut habetur de conse.dist.1.ex decreto † Alex.Papę,sufficit sacerdoti unam missam in die una celebrare,quia Chrs semel passus ẽ, & totũ mũdũ redemit:& ualde fœlix est,q̃ unã diem celebrare põt:qdã tñ,p defunctis unam faciũt, alterã d dẽ die,si necesse sit.Qui uero,p pecunia,aut adulationib9 sæculariũ,una die psumũt plures celebrare missas,nõ æstimo euadere dãnationẽ.& extra de celeb.miss.dicit*Inn.3.q̃ excepto die natiuitatis dñicæ (nisi cã necessitatis suadeat)sufficit sacerdoti semel i die una missã solummõ celebrare.

De consec. dist.1.cap. Sufficit.

D. 581.

In decret. li.3 tit.41. c.Cõsuluisti.

504 Porr.o.

SVP.QV.LXXXIII. ART. III.

4.d.13.q.1. ar.2.q.5 & dist.24.q.2. ar.2.ad 9.

ARTICVLVS III.

Vtrum oporteat hoc sacramentum celebrari in domo,& uasis sacris.

Sot.4.sd.13.q.2. ar.3.

In 3.quæst.83.ad tertium dubiũ oc-

sis sacris.Hoc.n. sacrm est h repsẽtatiuũ dñicę passionis, sd Chrs nõ ẽ passus in domo, sed extra portã ciuitatis,ẽm illud Heb.ulti.Iesus,ut sanctificaret p suum sanguinẽ populũ, extra portã passus est. ergo uidet q̃ hoc sacramentũ non debeat celebrari in domo, sed magis sub h diuo.

¶2 Pręt.In celebratione huius sacri dẽt ecclesia h imitari morẽ Chri, & apostolorũ: sed domus,in qua primo Chrs hoc sacramentum confecit, non fuit cõsecrata, sed fuit quoddã cõe cœnaculũ, à quodam patrefamilias p̃paratũ,ut habetur Lucæ.22.Legitur ẽt Act.2.q̃ Apostoli erant pdurantes unanimiter in tẽplo,& frangẽtes circa domos panẽ,& sumebant cibũ cũ exultatione.ergo nec modo oportet domos esse cõsecratas, in q̃bus hoc sacrm celebratur. C

¶3 Præt.Nihil frustra in ecclesia fieri dẽt,q̃ spũsancto gubernatur,sed frustra h uidetur adhiberi cõsecratio ecclesiæ,uel altari, & hmõi rebus inanimatis, quæ nõ sunt susceptiuæ grãæ,uel spũalis uirtutis. Incõueniẽter igitur hmõi cõsecrones i eccl'ia fiunt.

¶4 Præt.Solũ diuina opa debẽt recoli cũ quadã solennitate,ẽm illud Ps.91.In operibus manuũ tuarũ exultabo:sed ecclesia,uel altare op̃e h humano cõsecrat,scut,& calix,& ministri, & alia hmõi,sed horũ cõsecratiões nõ recoluntur celebriter in eccl'a. ergo neq; cõsecratio eccl'æ,uel altaris,cũ solẽnitate recoli dẽt.

¶5 Præt.Veritas h dẽt respondere figurę,sed in ueteri testamento,q̃ gerebat figuram noui nõ fiebat altare de lapidibus sectis. dicit.n.Exo.20. Altare de terra facietis mihi.q̃ si altare lapideũ feceris mihi,nõ ædificabis illud d sectis lapidib.Exodi ẽt 27.mãdat fieri altare de lignis sethim uestitis ære,uel ẽt auro,vt habet Exod.25.ergo uidetur inconueniẽter obseruari in ecclesia, qd altare fiat solum de lapide.

¶6 Præt.Calix cũ patena repsentat sepulcrũ Chri,q̃ fuit excisũ i petra: vt i euãgelijs habetur. h ergo calix debet de petra fieri, & non solum de argen-

currit de uirtute altaris.ecclesiæ, & aliorũ inanimatorũ cõsecratorũ:an sit solum ex parte rei,(qui inde cõcipimus reuerẽtiã, ac deuotionẽ) an ex parte rei,& si ex parte rei,an sit in ipsis rebus uirtus aliqua spiritualis, an sola diuina assistẽtia, & an generali mõ tm,an speciali quodã modo diuina ibi uirte9 assistat.

¶ Ad horũ euidentiã sciendũ est,q̃ sunt in hac re modi dicendi duo extremi. Alter, quod huiusmodi consecrationes ab ecclesia,adinuentæ, ex parte tantũ nostra se.tenent: ita q̃ deuotio nostra est, q̃ effectus diuinæ uirtutis prouocat apparere ibi magis q̃ alibi, qñ Deus nullo speciali mõ est in his post cõsecrationẽ,quo prius nõ erat. Et ratio est,quia cõsecrationes istæ sunt humana opera, nihil cõferentes rei consecratæ scdm rem.Alter,q̃ per huiusmodi cõsecrationes adipiscuntres ipsæ quandãvirtutẽ spũalem, q̃ est q̃dã qualitas intentionalis, uelut intentio coloris in aere,& super uerba literæ huius fundat. Vterque autem mod9 uitandus uidet,& media via progrediẽdo, dicẽdũ est,q̃ p huiusmodi cõsecrationes adipiscuntr cõsecratę res spũalẽ uirtutẽ inchoatiuæ, & in hoc ipso fortiunt diuinã psentiam speciali mõ. Cõsecrationes si quidem ecclesiasticæ non sunt humana tñ opera,sed sunt efficaces ex Christi sacerdotio,a quo sicut p seipsum efficaciam habent sacrales operationes, qa ab ipso immediate sunt instituta sacra,ita participatum in ministris suis efficaciã præbet consecrationibus,quę ab ipsis fiunt.ita q̃ ex Christi sacerdotio diffuso,participato in nobis,res consecratæ habiles reddunt ad excitandam in nobis i eue renti am, & deuotionem,sicut aqa ex tactu carnis Christi redditæ sunt habiles ad baptismum,& huiusmodi habilitas nocatur spiritualis uirtus inchoatiue. Et hinc apparet, quòd

Deus

Deus, q̃ ante cõsecrationẽ erat ecclesiæ p̃sens, sicut alijs reb⁹ p p̃sentiam, essentiã, & potẽtiã, fit postea præsens altari, ecclesiæ, & aliis huiusmodi speciali mõ, sicut nouo instrõ ad excitãdã reuerẽtiã, & deuotionẽ circa diuinum cultũ. Perducit ãt ad cõplemẽtũ huiusmodi virtus, cũ diuina huiusmodi assistẽtia actualiter utit̃r re consecrata ad excitandã deuotionẽ, reuerentiã, uel aliquem aliũ effectũ, ad quẽ res consecrata est faciẽdũ. Cõsonare ãt doctrinã hãc supradictis, & literæ huic, & his, quæ cõiter opinamur ẽ rebus inanimatis cõsecratis, facile patet applicãdo, præter hoc q̃ probabilis ual de est.

¶ Et hæc de Eucharistia dicta pro nũc sufficiant.

to, uel auro, uel stanno.

¶ 7 Præt. Sicut aũt p̃tiosius est inter materias vasorũ, ita pãni serici pretiosiores sunt inter alios pãnos.[b] ergo sicut calix fit de auro, ita pallæ altaris debent de serico fieri, & non solum de panno lineo.

¶ 8 Præt. Dispẽsatio[h] sacrorũ, & ordinatio eorundẽ ad ministros ecclę̃ p̃tinet, sicut dispẽsatio rerũ tpaliũ subiacet ordinationi principũ sæculariũ, unde, & Apostolus dicit 1. Cor. 4. Sic nos existimet hõ, ut minist̃ros Chr̃i, & dispẽsatores mysteriorũ Dei: sed si circa dispẽsationẽ rerũ tpaliũ aliq̃d fiat cõtra statuta principũ, habẽt irritũ. ergo si hæc, q̃ dicta* sunt, cõueniẽter sunt statuta p̃ platos ecclę̃, videtur q̃ sine his corp⁹ Chr̃i cõficinõ possit. & sic uidetur seq, q̃ verba Chr̃i nõ sint sufficiẽtia ad hoc sacr̃m conficiendũ, q̃ est inconueniens. nõ ergo uidetur conueniens fuisse, q̃ hęc circa celebrationem huius sacr̃i statuerẽtur.

Sed contra est, q̃ ea, q̃ p ecclesiã statuuntur, ab ipso Chr̃o ordinant̃, q̃ dicit. Matth. 18. Vbicũque fuerint, duo, uel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

Resp. Dicẽdũ, q̃ in his, q̃ circunstãt hoc sacr̃m, duo considerant̃, quorũ unũ p̃tinet ad repræsentationẽ eorũ, q̃ circa dn̄icã passionẽ sunt acta: aliud ãt p̃tinet ad reuerentiã huius sacr̃i, in quo Christus s̃m ueritatẽ continetur, & nõ solũ in figura. unde, & [m] consecrationes adhibentur his rebus, q̃ ueniũt in usum huius sacr̃i [n] tum, propter sacramenti reuerẽtiã, tũ ad repræsentandum effectum sacr̃i* qui ex passione Chr̃i p̃uenit, s̃m illud Hebr. ult. Iesus ut sanctificaret per suum sanguinem populũ &c.

Ad primvm ergo dicẽdũ, q̃ regulariter hoc sacramentũ celebrari debet in domo, p q̃ significat̃ ecclesia, s̃m illud primæ Tim. 3. Vt scias qũo oporteat te in domo Dei conuersari, quæ est ecclesia Dei uiui: extra ecclesiã. n. nõ est locus ueri sacrificij ut* Augustin. dicit, & q̃a eccl̃a nõ erat cõcludenda sub finibus gẽtis iudaicæ, sed erat in uniuerso mundo fundanda, ideo passio Chr̃i nõ est celebrata intra ciuitatẽ iudęorũ, sed sub diuo, ut sic totus mũdus se haberet ad passionẽ Chr̃i, ut domus.[r] & tũ, ut dicitur de consecratione †, dist. 1. cap. cõcedimus, i itinere positis si eccl̃a defuerit, sub diuo, seu in tẽtorio si tabula altaris cõsecrata, cæteraque sacra mysteria ad id officiũ p̃tinentia, ibi affuerint, missarum solemnia celebrari concedimus.

Ad ii dicẽdũ q̃ domus, in qua hoc sacr̃m celebr̃atur, ecclesiã s̃ignificat, sicut, & ecclesia nominatur, q̃ cõueniẽter consecratur, tũ, ad repræsentandã sanctificationẽ, q̃ ecclesia cõsecuta est p̃ passionẽ Chr̃i, tũ ẽt ad significãdã sanctitatẽ, q̃ requiritur in his, q̃ hoc sacr̃m suscipere debẽt. Per altare aũt significatur ipse Chr̃s, de quo dicit Apostolus Heb. vlt. Per ipsum offerimus hostiã laudis Deo. unde & cõsecratio altaris signat sanctitatẽ Chr̃i, de qua dicitur Luc. 1. Qđ ex te nascetur sanctũ vocabitur filius Dei. unde de consecratione dist. 1. dicitur†: Altaria placuit nõ solũ unctione chrismatis, sed ẽt sacerdotali bñdictione sacrari. & ideo regulariter non licet celebrare hoc sacr̃m, nisi in domibus consecratis. Vnde sicut habetur de consecratione* dist. 1. Nullus p̃sbyter missas celebrare p̃sumat, nisi in consecratis ab Episcopo locis. Propter q̃ ẽt, q̃a pagani non sunt de ecclesia, nec alij infideles, ideo ea distinctione legitur †, Ecclesiã, in qua mortuorum cadauera infidelium sepeliuntur, sanctificare non licet: sed si apta uidetur ad consecrandũ, inde euulsis corporibus, & rasis parietibus, uel tignis eius loci, req̃dificetur: sed si hæc consecrata prius fuerit, missas in ea celebrare licet, tũ si fideles fuerũt, qui in ea sepulti sunt. Propter necessitatẽ tñ põt hoc sacr̃m peragi in domibus non consecratis, uel uiolatis: sed tñ de cõsensu Ep̃i. unde in eadẽ distinctione legit̃ †. Missarum solennia non ubique, sed in locis ab Ep̃o consecratis, uel ubi ipse p̃miserit, celebranda esse censemus. Non tñ sine altari portatili consecrato. unde in eadẽ dist. legit̃†: Concedimus si ecclesiæ fuerint incensæ, uel combustę in Capellis cũ tabula cõsecrata, missas iterũ celebrari. q̃a enim sanctitas Christi fons est totius ecclesiasticæ sanctitatis, ideo in necessitate sufficit ad peragendũ hoc sacr̃m, altare sanctificatum. Propter q̃ ẽt numq̃ ecclesia sine altari consecrat̃: tñ sine ecclesia qñq; cõsecrat̃ altare cum reliquijs sanctorum, quorũ uita abscõdita est cum Chr̃o in Deo. Vnde in eadem distinctione legitur*, Placuit ut altaria, in quib⁹ nullum corp⁹, aut rel: q̃ martiris cõdit̃ ꝓbantur, ab Ep̃is, q̃ eisdem locis p̃sunt, si fieri põt, euertantur.

Ad iii dicẽdum, q̃ ecclesia, & altare, & alia huiusmodi inanimata, cõsecrantur, nõ q̃a sint gr̃æ susceptiua, sed q̃a ex cõsecratione adipiscuntur q̃dã s̃pũalem uirtutem, p q̃ apta redduntur diuino cultui, ut. s. hoies, deuotionem q̃dã exinde p̃cipiant, ut sint paratiores ad diuina, nisi hoc p̃ p irreuerentiam impediatur. unde & 2. Machab. 3* dicitur. Vere Dei uirtus q̃dam est in loco: nam ipse, q̃ habet in cœlis habitationem, uisitator, & adiutor est loci illius. Et inde est, q̃ huiusmodi ante cõsecrationem emundantur, & exorcizantur, ut exinde uirtus inimici pellatur. Et eadem rõne ecclesię, quæ sanguinis effusione, aut cuiuscumq; semine pollutæ fuerint reconciliantur: q̃a p peccatum ibi cõmissum, apparet ibi aliqua operatio inimici. Propter q̃ ẽt in eadem dist. legitur †: Ecclesias Arrianorum ubicunq; inueneritis catholicas, eas diuinis precibus, & operibus absque ulla mora consecrate. Vnde, & quidam probabiliter dicunt, quòd per ingressum ecclesiæ consecratæ homo consequitur remissionem peccatorum uenialium, sicut, & per asperſionem aquæ benedictæ: inducentes

quod

qđ in psal. 84. dr̃, Bñdixisti Domine terrã tuã, remisisti iniq̃tatẽ plebis tuæ. & iõ p p uirtutem, q̃ ex cõsecratione eccl̃iæ acq̃rit̃, cõsecratio eccl̃iæ non iterat̃. vñ in eadẽ distinctione ex cõcilio Niceno legit̃†: eccl̃is semel Deo cõsecratis, nõ dẽt iterũ cõsecratio adhiberi, nisi aut ab igne exustę, aut sãguinis effusione, aut cuius q̃ semine pollutæ fuerit: q̃a sicut infans a qualicũq; sacerdote in noie P̃ris, & Filij, & Spũs sancti semel baptizat⁹, nõ dẽt iterum baptizari; ita nec loc⁹ Deo dicatus, est iterũ consecrãdus, nisi p̃ causas, quas superius noiauimus: si tñ fidẽ sanctæ Trinitatis tenuerint, q̃ consecrauerũt, alioq̃n, q̃ sunt extra eccl̃iã, cõsecrare nõ p̃nt: sed sicut in eadẽ dist. legit̃, † Eccl̃iæ, vel altaria, q̃ ambigua sũt de cõsecratione, consecrenẽ. Propter hoc ẽt, q̃ aliquã s̃pualẽ uirtutẽ adipiscunt̃ p̃ cõsecrationẽ, in eadẽ dist. statutũ legit̃: † Ligna eccl̃iæ dedicatæ, nõ debẽt ad aliud opus iũgi nisi ad aliã eccl̃iam, uel igni comburenda, uel ad profectũ in monasterio fratribus: in laicorum aũt opera non debent admitti. & ibidem legitur†: Altaris palla, cathedra, candelabrum, & velũ, si fuerint uetustate cõsũpta, incẽdio denẽ: cineres quoq; eorũ in baptisterio inferanẽ, aut in pariete, aut i fossis pauimẽtorũ iactenẽ, ne introeũtiũ pedib. inquinẽtur.

Ad iiii dicendũ, q̃ q̃a cõsecratio altaris repsentat sanctitatẽ Chr̃i, cõsecratio uero domus sanctitatẽ totius eccl̃iæ: iõ cõueniẽtius recolit̃ cũ sanctitate, & solẽnitate cõsecratio eccl̃iæ, vel altaris, q̃ aliorũ, q̃ cõsecranẽ. Propter qđ ẽt octo diebus solẽnitas dedicationis agit̃, ad significãdã beatã resurrectionẽ Chr̃i, & mẽbrorũ eccl̃iæ. [r] Nec est op⁹ solius hoĩs cõsecratio eccl̃iæ, & altaris, cũ hẽat s̃pualem uirtutẽ. unde de consecr. dist. eadem dr̃†: Solẽnitates dedicationum eccl̃iarum per singulos annos, solenniter sunt celebrandæ: q̃ aũt octo diebus encænia sint celebranda, in lib. Reg. perfecta dedicatione templi, reperies, scilicet 3. Reg. 8.

Ad v dicendum, q̃ sicut legit̃ de cõsecr. dist. 1. altaria, si nõ sint lapidea, Chrismatis unctione nõ cõsecrenẽ. Quod qdẽ cõpetit, & signãtioni huius sacr̃i: tũ, q̃a altare signat Chr̃m, dr̃ aũt 1. Cor. 10. Petra aũt erat Chr̃s: tũ ẽt, quia corpus Chr̃i in sepulcro lapideo fuit recõditum. Competit etiam quo ad usum sacr̃i: lapis. n. & solidus est, & de facili potest inueniri ubique: quod non erat necessariũ in veteri lege ubi fiebat in uno loco altare. Quòd autem mãdatur altare fieri de terra, vel de lapidibus insectis, fuit ad idolatriam remouendam.

Ad vi dicẽdũ est, q̃ sicut in dist. eadem dr̃ cap. Vasa† quondã sacerdotes nõ aureis, sed ligneis calicibus utebanẽ. Zepherinus aũt Papa patenis uitreis missã celebrari cõstituit, deinde Vrbanus oĩa fecit argẽtea. Postmodũ aũt statutũ ẽ, ut calix Dñi cũ patena, siue ex auro oĩno siue ex argento fiat, uel saltẽ stanneus calix habeat̃: de ære aũt, aut ex aurichalco nõ fiat, q̃a hoc uini uirtute ærugine parit, pariterq; uomitum prouocat. Nullus aũt in ligneo, seu uitreo calice præsumat missam cantare: quia. s. lignum porosum est, & sanguis consecratus in eo remaneret: uitrum autem fragile est, &

posset fractionis periculum imminere, & eadem rõ est de lapide. & iõ propter reuerentiam sacri statutum est, vt ex prædictis materiis calix fiat.

Ad vii dcm, q̃ vbi potuit sine periculo fieri, eccl̃ia statuit circa hoc sacr̃m id, qđ expresius repsentat passionẽ Chr̃i. Nõ erat aũt tñ periculũ circa corpus, qđ ponit̃ in corporali sicut circa sãguinẽ, q̃ cõtinẽt in calice. & iõ licet calix non fiat de petra: corporale tñ fit de pãno lineo, quo corpus Chr̃i fuit inuolutum. vñ in epist. Siluestri Papæ in eadem distinctione legitur †, Consulto oĩum statuimus, ut sacrificiũ altaris nõ in serico pãno, aut intincto, quisquam celebrare missam p̃sumat: sed in panno lineo ab Ep̃o consecrato, sicut corpus Christi in sindone linea, & munda sepultum fuit. Competit etiam pannus lineus propter sui mũditiam, ad significandam consc̃ientiæ puritatem: & propter multiplicem laborem, quo talis pannus præparatur, ad significandam Christi passionem.

Ad viii dcm, q̃ dispensatio sacrorũ p̃tinet ad ministros eccl̃iæ: sed cõsecratio eorum est ab ipso deo. & iõ ministri eccl̃iæ nõ hũt aliq̃d statuere circa formã cõsecrationis: sed circa usum sacr̃i, & modũ celebrãdi. & iõ si sacerdos verba cõsecrationis ꝓferat super mã debita, cũ intẽtione cõsecrandi, absq; oĩb. p̃dictis. s. domo, & altari, calice, & corporali cõsecratis, & cęteris hmõi per eccl̃iam institutis, consecrat q̃dem in rei ueritate corpus Chr̃i: peccat tamen grauiter, ritum eccl̃iæ non seruãs.

Articvlvs iiii.

Vtrum conuenienter ordinentur ea, quæ circa hoc sacramentum dicuntur. *per.e.*

Sent. 4. d. 13. q. 2. a. 4. 505 4. d. 1. q. 1. a. 2. q. 1. ad 2, & d. 8. in expos. lit. Et d. 13. in expo. lit. prin. & di. 15. q. 4. a. 3 q. 1. co. I & 1. Timo. 2. lect. 1.

Ad quartvm sic proceditur. Videt̃ q̃ incõuenienter ordinentur ea, quæ circa hoc sacramentum dñr. Hoc enim [h] sacr̃m uerbis Christi consecratur, ut Ambr. dicit in lib. de Sacramentis. Non ergo debent aliqua alia in hoc sacramento dici, quàm uerba Christi.

¶ 2 Præt. [h] Verba, & facta Christi nobis per euangelium innotescunt: sed quædam dñr circa cõsecrationem huius sacr̃i, quæ in euangeliis non ponuntur: non. n. legit̃ in euãgelio q̃ Chr̃s in consecratione huius sacr̃i, oculos ad cęlum leuauerit. similiter etiam in euangeliis dicitur: Accipite, & comedite, nec ponitur omnes, cum in celebratione huius sacr̃i dicatur: Eleuatis oculis in cælum: & iterum, Accipite, & manducate ex hoc oẽs. inconuenienter ergo huiusmodi uerba dicuntur in celebratione huius sacramenti.

¶ 3 Præt. Oĩa sacramenta ordinanẽ ad salutẽ fideliũ: sed in celebratione aliorum sacrorum non fit cõis oratio pro salute fidelium defunctorum. [h] ergo inconuenienter fit in hoc sacramento.

¶ 4 Præt. Baptismus dr̃ s̃pãliter fidei sacramentũ. ea ergo, q̃ pertinent ad instructionem [h] fidei, magis debent circa baptismum tradi, q̃ circa hoc sacramentum, sicut doctrina apostolica, & euangelica.

¶ 5 Præt. In omni sacramẽto exigit̃ deuotio fideliũ nõ ergo magis in hoc sacramento, q̃ in aliis deberet excitari deuotio fideliũ per laudes diuinas, &

per

Universidad de Deusto
Biblioteca

per admonitiones, puta cū dicitur, Sursum corda. F
¶6 Præt. Minister huius sacri est sacerdos, vt dictū
Q.82.a.1. est†. Omnia [h] ergo, quæ in hoc sacramento dicūtur, a sacerdote dici deberent, & non quædam a ministris, quædam a choro.
¶7 Præt. Hoc sacramentum per certitudinē operatur uirtus diuina. Superflue, ergo sacerdos petit huius sacramenti [h] perfectionem, cū dicit, Quam oblationem tu Deus in omnibus &c.
¶8 Præ. Sacrificiū nouæ legis multo est [h] excellēti*, q̄ sacrificium antiquorum patrum. Inconuenienter ergo Sacerdos petit, ꝙ hoc sacrificium habeat sicut sacrificium Abel, Abrahæ, & Melchisedec. G
¶9 Præt. Corpus Christi, sicut nō incipit eē in hoc sacramento per loci mutationem (vt supra dictum
Q.75.a.2. est*) ita etiam nec esse desinit. inconuenienter [h] ergo sacerdos petit, Iube hoc perferri per manus sancti angeli tui in sublime altare tuum.

SED CONTRA est, ꝙ dr̄ de cōsecr. dist. 1. Iacobus frater dñi ſm carnem, & Basilius Cæsarienſis epſ* ediderunt missæ celebrationem. ex [m] quorū auctoritate patet conuenienter singula circa hoc dici. *

De cōsec. d. 1. c. Iacobus frater Dñi. concil. m Alias in scriptur is addidet ūt nobis.

RESP. Dcm, ꝙ qa in hoc sacro totum mysteriū nostrę salutis cōprehendit, iō præ ceteris sacris cū maiori solēnitate agit. & q a scriptū est Eccl. 4. Custodi pedem tuū ingrediens domum Dñi, & Eccl. 18. Añ orationē præpara aīam tuā, iō añ celebrationē huius mysterij, primo q̄dem p̄mittit p̄paratio q̄dā, ad digne agenda ea, q̄ sequunt. Cuius p̄parationis prima pars est laus diuina, q̄ fit in introitu, ſm illud Ps. 49. Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter, quo ostendam illi salutare dei. Et sumit hoc, vt pluries de Psalmis, vel saltem cū Psalmus cātat, q a ut † Dion. dicit in 3. c. Eccl. hier.
Cap. 3. Eccl. hier. in ter principium & medium. Psalmi cōprehendūt per modū laudis, q eqd in sacra scriptura continet. Secda pars cōtinet cōmemorationē p̄tis miseriæ, dum misericordia petit, dicendo, kyrie eleison, ter aūt pro persona Filij, cū dr̄, Christe eleison, & ter, p̄ persona Spūssancti, cū subdit kyrie eleison, contra triplicē miseriā, ignorantiæ, culpę, & pœnę, uel ad significandū ꝙ oēs p̄sonæ sunt in se inuicē. Tertia aūt pars cōmemorat cęlestē gloriā, ad quam tendimus post p̄tē uitā, & miseriā, dicendo, Gloria in excelsis Deo, q̄ cātat in festis, in quib. commemorat cęlestis gloria: intermittit aūt in officiis luctuosis, q̄ ad commemorationem miseriæ p̄tinēt. Quarta aūt pars continet orationem, quam sacerdos pro populo facit, vt digni habeant tantis mysteriis. Secundo, aūt p̄mittit instructio fidelis populi, quia hoc sacrm est mysterium fidei, ut supra habitū est: k
Q.78.a.3. * quæ q̄dem instructio dispositiue quidē fit p doctrinā prophetarū, & apostolorū, q̄ in eccla legit p lectores, & subdiaconos. Postquā lectionē, cātat a choro graduale, qd̄ signat profectum uitæ, & alleluia, q̄d signat spūalem exultationem, vel tract* in officiis luctuosis, q̄ signat spūalem gemitum: hæc .n. consequ debēt in populo ex p̄dicta doctrina. Per secte aūt populus instruit per doctrinā Christi in euāgelio contentam, q̄ a summis ministris legitur, sa Diaconibus. & quia Chro credimus tamquam divinæ ueritati (ſm illud Io. 8. Si veritatem dico uobis, quare non creditis mihi?) lecto euangelio, symbolum fidei cantat, in quo populus oñdit, se per fidem Christi doctrinæ assentire. Cātat autem hoc symbolum in festis, de quibus fit aliqua mentio in symbolo, sicut in festis Christi & beatæ Virginis, & apostolorū (qui hāc fidē fundauerunt) & aliis hmōi. Sic igit populo præparato, & instructo, cōsequenter accedit ad celebrationem mysterii, qd̄ q̄dē, & offert ut sacrificiū, & cōsecrat, & sumitur ut sacrm. Vñ primo peragit oblatio: secundo consecratio materiæ oblatæ: tertio eiusdem perceptio. Circa oblationem uero duo agunt, s. laus populi in cātu offertorii, per quod significatur lætitia offerentium, & oro sacerdotis, qui petit ut oblatio populi sit deo accepta, vnde & 1. Paralip. 29. dixit David, Ego i simplicitate cordis mei lætus obtuli uniuersa hęc, & populū tuū, q̄ hic repertus est, vidi cū ingenti gaudio tibi offerre donaria, & postea orat dicēs: Dñs Deus custodi hāc voluntatē. Deinde circa cōsecrationē, q̄ supernaturali uirtute agit, primo excitat populus ad deuotionē in p̄fatione, vñ, & monet sursum corda hre ad Dñm. & iō finita p̄fatione, populus deuote laudat diuinitatem Chri, cum angelis dicens, Sanctus, Sanctus, Sanctus: & humanitatē cū pueris dicens, Bñdictus qui uenit. Deinde sacerdos secreto cōmemorat, primo quidē pro quibus hoc sacrificium offert, s. pro uti eccia, & pro his, qui in sublimitate sunt cōstituti 1. Tim. 2. & spāliter quosdam, qui offerunt, uel pro quib. offert. Secundo, commemorat sanctos, quorum patrocinia implorat, pro prædictis, cum dicit, cōicantes, & memoriā uenerantes &c. Tertio, petitionē concludit cum dicit, ut hęc oblatio sit illis, p̄ quib. offertur, salutaris. Deinde accedit ad ipsam consecrationem, in qua primo petit consecrationis effectum, cum dicit, quā oblationē tu Deus &c. Secdo cōsecrationē peragit per uerba Saluatoris, cum dicit, Qui pridie &c. Tertio, excusat p̄ceptionē per obedientiā ad mādatū Chri, cū dicit, Vñ & memores. Quarto petit hoc sacrificiū peractū, eē Deo acceptū, cū dicit: Supra q̄ propitio &c. Quinto, petit huius sacrificii, & sacri effectū. Primo q̄dem, q̄tum ad ipsos sumentes, cū dicit: Supplices te rogamus. Secundo, q̄tum ad mortuos, q a sumere non p̄t, cū dicit: memento ēt Dñe &c. Tertio, spāliter quā tū ad ipsos sacerdotes offerentes, cum dicit, Nobis quoque peccatorib. &c. Deinde agit de perceptione sacri, & primo p̄parat populus ad percipiendū, primo quidem, per orationem cōem totius populi (quæ est oratio dñica, in qua petimus panem quotidianum nobis dari) & etiam priuatam, quā specialiter sacerdos pro populo offert, cum dicit: Libera nos quæsumus domine &c. Secundo, præparatur populus per pacem, quæ datur dicēdo, Agnus dei. Est enim hoc sacramētum unitatis, & pacis, ut supra dictum est†. In missis tū defunctorū, in quibus sacrificiū offert, non pro pace præsenti, sed p̄ requie mortuorum, pax intermittit. Deinde sequitur perceptio sacramenti, primo percipiente sacerdote, & postmodū aliis dante: quia ut * Dionysius dicit 3. c. Eccl. hierar. ille, q̄ alijs diuina tradit, pri-A mo dēt ipse particeps esse. Vltimo aūt tota missæ celebratio in gratiarū actione terminatur, populo exultāte pro sumptione mysterij (quod significat cantus post cōmunionē) & sacerdote p̄ orationē gratias offerēte, sicut, & Christus celebrata cęna cū discipulis hymnū dixit, vt dicit Mat. 26.

AD PRIMVM ergo dicendū, ꝙ consecratio solis
In cor. initio. verbis Christi cōficit: alia vero necesse est addere ad præparationē populi sumētis, sicut dictū est.†

AD II dicēdū, ꝙ sicut dr̄ Io. vlt. Multa sūt à Dño facta, vel dicta, q̄ Euang. nō scripserūt: inter q̄ fuit hoc, ꝙ Dñs in cœna oculos leuauit in cęlū: ꝙ tū B Eccia ex traditione Apl̄orū habuit. Rōabile. n. vr vt qui in susc itatione Lazari ut habetur Ioan. 11. & in oratione, quā p̄ discipulis fecit, Ioā. 17. oculos leuauit ad Patrē, in huius sacri institutione multo magis hoc fecerit, tāquā in re potiori. Qd̄
Q.77.ar.3. & art. 1. ad 3. argum. aūt dr̄, Manducate, & comedite, nō differt quātū ad sensū: nec multū refert q̄d dicat, præsertim cū verba illa nō sint de forma, vt supra dictū est. Qd̄ aūt addit, oēs, intelligit in verbis euāgelij: licet nō exprimat: q a ipse dixerat Ioā. 6. Nisi māducaueritis carnem filij hois, nō habebitis vitam in vobis.

AD III dicendum, ꝙ eucharistia est sacramētū C totius ecclesiasticæ vnitatis. & ideo specialiter in hoc sacro magis, q̄ in alijs debet fieri mentio de omnibus, quæ pertinēt ad salutē totius ecclesiæ.

AD IIII dicendū, ꝙ instructio fidei est duplex. Vna, quæ fit noniter imbuendis. s. catechumenis:
Alias circa & talis instructio fit p* baptismū. Alia aūt est instructio, qua instruit fidelis populus, q̄ cōicat huic mysterio, & talis instructio fit in hoc sacro: & tū
De cōsec* d. 1. c. Ep. ab instructione non repellunt etiā catechumeni, & infideles. vnde dr̄ de consec. distin. 1.* Epsnullū prohibeat ingredi ecclesiā, & audire verbū Dei, si D ue gentilē, siue hæreticū siue iudæū, vsq; ad missā catechumenorū, in qua. s. cōtinet instructio fidei.

AD V dicendū, ꝙ in hoc sacro, & maior deuotio requirit q̄ in alijs sacramentis, p̄ hoc ꝙ in hoc sacro totus Christus continetur, & ēt cōmunior; quia in hoc sacro requiritur deuotio totius popu
In li. de ordi. domini nō multū remote ante finem. li, p̄ quo sacrificiū offertur, & nō solū p̄cipiētiū sacrm, sicut i alijs sacris. & iō vt † Cyprian* dicit, Sacerdos p̄fatiōe p̄ missa parat fratrū mētes, dicēdo: sursū corda, vt dū rndet plebs, habemus ad Dñm, admoneat nihil aliud se, q̄ Deū cogitare debere.

In solut ad 3. argu. in isto ar. AD VI dicendū, ꝙ in hoc sacro, sicut dictū est, † E tangunt ea, quæ p̄tinent ad totā ecclesiā. & ideo quædā dicunt a choro, quæ p̄tinēt ad populum: quorū quędā chorus totaliter p̄sequitur, quæ. s. toti populo inspirant, quædā vero populus prosequit, sacerdote inchoante, q̄ p̄sonā Dei gerit in signū, ꝙ talia p̄uenerunt ad populū ex reuelatione diuina, sicut fides, & gloria cælestis, & iō sacerdos inchoat Symbolū fidei, & Gloria in excelsis Deo. Quędā vero dicuntur p̄ ministros, sicut doctrina veteris, & noui testi, in signum, ꝙ per ministros à Deo missos, est doctrina hæc populis annuntiata. Quædā vero sacerdos solus prosequitur: quæ. s. ad propriū officiū sacerdotis pertinent, vt. s. dona, & preces offerat p̄ populo, sicut dr̄ Hebr. 5. In his tū quædā dicit publicæ, s. quæ pertinent, & ad sacerdotē, & ad populū, sicut sunt orationes cōmunes: quædā vero pertinēt ad solū sacerdotē, sicut oblatio, & consecratio, & iō, q̄ circa hæc sunt dicenda, occulte à sacerdote dicuntur. In vtrisque tū excitat attētionē populi dicēdo, Dñs vobiscū, & expectat assensum dicētiū, Amē. & ideo ēt in his, quæ secrete dicuntur, publice præmittit, Dñs vobiscū. & subiungit, Per oīa sæcula sæculorū. Vel secrete aliq̄ sacerdos dicit, i signū, ꝙ circa Christi passionē discipuli, nō nisi occulte cōfitebantur Christū.

AD VII dicendū, ꝙ efficacia verborum sacramē taliū impediri pōt p̄ intentionē sacerdotis: [r] nec Respōsio 2ª. tū est inconueniens, ꝙ à Deo petamus id, quod certissime scimus ipsum facturū, sicut Christus Ioan. 17. petijt suā clarificationē, [r] Non tū vr ibi Respōsio 3ª. sacerdos orare, vt cōsecratio impleat, sed vt nobis fiat fructuosa. Vnde signanter dicit, Vt nobis corpus, & sanguis fiat. & hoc significat verba, quæ p̄mittit dicēs: Hāc oblationē facere digneris bndi
De cōsec. di. 2. cap. Vtrū sub a medio. ctā, sed m† Aug. i. p quā bndicamur, s. p̄ gratiā, ascripta. i. p quā i cęlo abscribamur: ratā. i. p̄ q̄ de visce rib* Christi esse cēseamur: rōnabilē, i. p quā à bestiali sēsu exuamur: acceptabilē, vt q nobisipsis displicemus, p hāc acceptabiles ei* vnico filio sim*.

AD VIII dcm, ꝙ licet hoc sacrm ex seipso p̄ferat oīb* antiquis sacrificijs: tū sacrificia antiquorū fuerūt Deo acceptissima ex eorū deuotione. Petit ergo sacerdos, vt sic hoc sacrificiū accepteē à Deo ex deuotiōe offerētiū, sicut illa accepta fuerūt Deo.

AD IX dicendum, ꝙ sacerdos nō petit, neque ꝙ species sacramentales deferrent in cœlū, neq; corpus Christi verum, ꝙ ibi esse nō definit, sed petit hoc, p̄ corpore mystico, quod, s. i hoc sacro significat, vt s. ofones sacerdotis, & populi angelus assistens diuinis mysterijs, Deo repręsentet, ſm illud Apoc. 8. Ascendit fumus incensorū de oblationibus sctorū de manu angeli. Sublime aūt altare dei dr̄, vel ipsa eccia triūphans, in quā transferri petimus, vel ipse deus, cuius participationē petimus: de hoc. n. altari dr̄ Exod. 20. Non ascendes ad altare meū p̄ gradus, i. in Trinitate gradus non facies. Vel p̄ Angelū intelligit ipse Christus, qui est magni cōsilij Angelus qui corpus suū mysticum deo patri cōiungit, & ecclesię triūphanti. & p̄ hoc ēt missa nominat: q a p̄ angelū sacerdos p̄ces ad deū mittit, sicut populus p̄ sacerdotē: vel q a Christus ē hostia nobis missa à deo. vnde, & i fine missę Dica con* i festiuis dieb* pplm licētiat, dicēs: Ite, missa est, s. hostia ad deū p̄ angelum, vt. s. sit deo accepta.

ARTICVLVS V.

Vtrum ea, quæ in celebratione huius sacramenti aguntur, sint conuenientia. 308

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur ꝙ ea quæ in celebratione huius Sacramēti agunt nō sint cōuenientia. Hoc enim sacrm ad nouum testamentum pertinet, vt ex forma ipsius apparet. In nouo aūt testamēto nō sunt obseruandæ
3. 4. sent. dist. 12. i expo. lit. Et opu 65. c. 5. Et opu. 66. p totum.

exti-

cæremoniæ ueteris testamẽti,ad quas ꝑtinebat,ꝙ sacerdos,& ministri aqua lauabanꝰ,qñ accedebant ad offerẽdũ;legiꝫ .n. Exo.30.Lauabũt Aaron,& filij eis manꝰ suas,ac pedes,qñ ingressuri sunt tabernaculũ testimonij;&qñ accessuri sunt ad altare.nõ est ergo conueniens, quod sacerdos lauet manus suas inter missarum solennia.

¶ Præ.Ibidẽ dñs mãdauit,ꝙ Aarõ adoleret incẽsũ suaue fragrãs sup altare, ꝙ erat ante ꝓpitiatoriũ: ꝙ ẽt ꝑtinebat ad cæremonias ueteris testti.incõueniẽter ergo i missa sacerdos thurificatione utit.

¶ 3 Præt.Ea.q̃ in sacris ecclæ aguntur,[h]nõ sunt iterenda.Inconuenienter igitur Sacerdos multoties iterat cruce signationes super hoc sacramentum.

¶ 4Præt.Apostolus dicit Hebr.7.Sine ulla cõtradictione,ꝙ minus ẽ,à maiori bñdicit:sed Chrs,q̃ est in hoc sacrõ,post cõsecrationẽ est multo maior sacerdote.incõuenienter igit sacerdos post cõsecrationẽ,bñdicit hoc sacramentum,[h] cruce signando.

¶ 5 Præt.In sacro ecclæ nihil dẽt fieri,ꝙ ridiculosum uideat.[h]Videt ãt ridiculosum gesticulationes facere,ad quas ꝑtinere videtur, ꝙ sacerdos q̃ue brachia extẽdit,manꝰ iũgit,digitos cõplicat,& sepius*iclinat.ergo hoc nõ dẽt fieri in hoc sacro. * Alias inentiat.

¶ 6 Præt.Ridiculosum ẽt uidet,ꝙ sacerdos multoties se ad populũ uertit,& multoties populũ salutet.nõ ergo dẽbt hęc fieri i celebratiõe huius sacri.

¶ 7 Præt.Apost.1.Corin.1.,ꝓ incõueniẽti habet,ꝙ Chrs diuisus sit: sed post cõsecrationẽ Chrs ẽ i hoc sacro.incõueniẽter[h]ergo hostia frãgit à sacerdote.

¶ 8Præt.Ea,q̃ in hoc sacro agũtur, passionẽ Chri repsentat:sed in passione Chri corpus fuit diuisum in locis quinque uulnerum. ergo corpus Chri in quinque partes frangi deberet magis, quã in tres.

¶ 9 Præt.Totum corpus Christi in hoc sacramento seorsum consecrãtur à sanguine. Inconuenienter[h] ergo una pars eius sanguini miscetur.

¶ 10 Præt. Sicut corpus Christi proponitur i hoc sacro ut cibus,ita,& sãguis Chri ut potus:sed sumptioni corporis Chri nõ adiungitur in celebratione missę alius corporalis cibus.[h] inconuenienter igitur sacerdos post sumptionem sanguinis Christi,uinum non consecratum sumit.

¶ 11Præt.Veritas dẽt[h] rñdere figurę,sed de agno paschali,q̃ fuit figura huius sacri,mãdatur ꝙ non remaneret ex eo quicq̃ usq; mane.inconueniẽter igit hostię cõsecratę reseruãt, & nõ statim sumũtur.

¶ 12 Præt. Sacerdos pluraliter loquitur audiẽtib. cũ dicit,dñs uobiscũ,& gras agamus:sed icõueniẽs videtur pluraliter loq.[h]vni,& maxime minori.ergo incõueniẽs uideꝰ, ꝙ sacerdos vno tm ministro ꝓsente,celebret missam.Sic igitur uidetur,ꝙ incõueniẽter aliqua agãtur i celebratione huius sacri.

SED IN CONTRARIVM est,ecclesiæ consuetudo,quæ errare nõ põt:utpote Spiritusctõ istructa.

Quæst. 60. art. 5. & 6. RESP. Dcm,ꝙ sicut supra dictũ est,* in sacris dupliciter aliquid significatur,s.uerbis,& factis,ad hoc ꝙ sit ꝑfectior significatio.Significãtur ãa uerbis in celebratione huius sacri, q̃ã ꝑtinẽtia ad passionẽ Chri,q̃ repsentatur i hoc sacro,uel ẽt ad corpus mysticũ, ꝙ significatur in hoc sacro, & q̃dã ꝑtinẽtia ad usum huius sacri,q̃ dẽt esse cũ deuotione, & reuerẽtia.& ideo in celebratione huius misterij q̃dã agũtur ad repsentandam passionẽ Chri,uel ẽt dispositionẽ corporis mystici,& q̃dam aguntur pertinẽtia ad deuotionẽ,& reuerẽtiã huius sacri.n

Cenel.3.

AD PRIMVM ergo dcm,quòd ablutio manuũ fit in celebratione missæ,ꝓp reuerentiam huius sacri.& hoc dupliciter.Primo,quidẽ,qa aliqua ꝓtio sa tractare nõ cõueuimus,nisi manibus ablutis.unde indecens uidetur,quòd ad tm sacrm aliqs accedat manibus ẽt corporaliter inquinatis. Scdo,ꝓp significationẽ:qa ut Dion.*dicit 3 eccles.hierar.extremitatũ ablutio significat emũdationẽ ẽt à minimis peccatis,ſm illud Io.13.Qui lotus est,nõ indiget nisi ut pedes lauet.& talis emundatio requritur ab eo,q̃ accedit ad hoc sacrm: quod ẽt significatur per cõfessionẽ,q̃ fit ante introitũ missæ. & hoc idẽ significabat ablutio sacerdotũ in ueteri lege,ut ibi dẽ Dion.*dicit.Nec tñ ecclesia hoc seruat tamq̃ cæremoniale ueteris legis ꝓceptũ, sed quasi ab eccla institutũ,sicut q̃ddam ſm se cõueniẽs. & iõ nõ eodem mõ obseruatur sicut tunc.prætermittitur .n. pedũ ablutio, & seruatur ablutio manuũ,quæ põt fieri magis in pròptu,* & quæ sufficit ad significandam perfectam mũdationem.Cũ .n. manus sit organũ organorum,ut dicitur tertio de anima * oia opera attribuuntur manibus,unde in Psalm.23.dicitur,Lauabo inter innocentes manus meas.

De digitorũ ablutione.

Ca.3. eccl. hier.a medio illius.

Eodem loco nunc dicto.

Alias, quæ magis sufficit.

Lib.3.text.38.com.4.

AD II dicẽdũ,quòd ẽt thurificatione nõ utimur quasi cæremoniali ꝓcepto legis, sed sicut ecclesiæ statuto.unde nõ eodẽ mõ utimur,sicut in lege ueteri erat statutũ:Pertinet aũt ad duo. Primo q̃dẽ,ad reuerentiam huius sacri,ut .s.per bonũ odorẽ depellatur si quid corporaliter praui odoris in loco fuerit,quod posset ꝓuocare horrorẽ.Secũdo,pertinet ad repsentandũ effectũ gratiæ, qua sicut bono odore Christus plenus fuit, ſm illud Gene.27. ecce odor filij mei,sicut odor agri pleni,& à Christo derivat ad fideles officio ministrorũ , ſm illud 2.Cor.2. Odorem notitię suæ spargit per nos in omni loco.& iõ rndiq; thurificato altari,per quod Christus designatur,thurificant oês per ordinem.

De Thurificatione.

AD III dicendũ,quòd sacerdos in celebratione missæ utit crucesignatione,ad exprimendam passionem Christi,quę ad crucem est terminata. Est ãt passio Christi q̃buidã quasi gradibus peracta. Nã primo fuit Chri traditio,q̃ facta est à Deo Iuda,& iudeis,ꝙ signat trina crucesignatio,supra illa uerba,Hæc dona,hæc munera,hæc sancta sacrificia illibata.Secũdo fuit Chri vẽditio.est ãt vẽditus sacerdotibus,scribis,& pharisæis. Ad ꝙ significandum fit iterum trina crucesignatio supra illa uerba, Bñdictam ascriptam,ratam. Vel ad ostẽdẽdum ꝑtium venditionis,s.triginta denarios.Addit ãt,&duplex super illa uerba.Vt nobis corpus,& sanguis &c.ad designandã personã Iudæ uenditoris , & Christi uẽditi.Tertio aũt, fuit ꝑsignatio passionis Christi facta i cœna.Ad ꝙ designãdũ fiũt tertio duę cruces, una i cõsecratione corporis,alia i cõsecratione sanguinis

De cruce uariæ in missa significatione.

guinis.vbi utrobiq, dr,Bñdixit.Quarto aũt fuit ipsa passio Chri. vñ ad repsentãdũ q̃nq; plagas Chri, fit quarto q̃ntuplex crucesignatio sup illa verba, Hostiã puram,hostiã sãctã,hostiã imaculatã, panem sãctũ uitæ ęternę,& calicẽ salutis ppetuę.Quinto, repsentat extẽsio corporis,& effusio sanguinis, & fructꝰ passionis p trinã crucesignationẽ, q̃ fit super illis uerbis,Corpus,& sãguinẽ sũpserimus,oi bñdictione &c.Sexto,repræsentat triplex oro,quã fecit in cruce.Vnã,ꝓ persecutoribus,cum dixit, Pr ignosce illis. Scdam ,ꝓ liberatione a morte,cum dixit, Deus meus,Deus meus,vt q̃d dereliq̃sti me? Tertia pertinet ad adeptionẽ gloriæ,cũ dixit,Pr in manus tuas cõmẽdo Spũm meũ.Et ad hoc signandũ,fit trina crucesignatio sup illa uerba,Sãctificas,uiuificas, bñdicis &c.Septimo,repræsentant tres horæ,q̃bus pependit in cruce.s.a sexta vsq; ad horã nonã.& ad hoc cõsignificãdũ fit iterũ trina crucesignatio ad illa uerba,Per ipsũ,& cũ ipso,& in ipso. Octauo ãt repræsentat separatio aiæ a corpore ꝓ duas cruces subsequẽter extra calicẽ factas.Nono aũt repsentat resurrectio tertia die facta, per tres cruces, quæ fiũt ad illa uerba,Pax Dñi sit sp uobiscum.[c] Potest aũt breuius dici,ꝙ consecratio huius sacri, & acceptatio huiꝰ sacrificii, & fructus ipsius procedit ex uirtute crucis Chri.& iõ vbicũque fit mẽtio de aliquo horum,sacerdos crucesignatione utitur.

Resp.2ª.

C

AD IIII dcm,ꝙ sacerdos post cõsecrationẽ nõ vtit crucesignatione ad bñdicẽdũ , & cõsecrandũ, sed solum ad commemorandam uirtutem crucis, & modum passionis Christi,ut ex dictis patet*.

In sol. præced.

AD V dcm,ꝙ ea,q̃ sacerdos in missa facit, non sunt ridiculosæ gesticulationes:fiũt.n. ad aliqd repræsentãdũ.Quòd.n.sacerdos brachia extẽdit post cõsecrationẽ , signat extẽsionẽ brachiorũ Chri in cruce. Leuat ẽt manus orãdo, ad designãdũ ꝙ oro eius dirigit ꝓ populo ad deum,ſm illud Thren.3. Leuemus corda nostra cũ manib. ad dñm i cælos. & Exod.17.dr,ꝙ cũ leuaret Moyses manus, uincebat Israel Quòd aũt manus interdũ iũgit, & se inclinat,est suppliciter,& humiliter orantis, & designat humilitatẽ,& obediẽtiã Chri,ex qua passus ẽ. Digitos aũt iũgit post consecrationẽ, s.pollicem cũ indice,quibus corpus Christi cõsecratũ tetigerat, ut si qua particula digitis adhæserit,non dispergatur,quod pertinet ad reuerentiam sacramenti.

D

AD VI dcm,ꝙ q̃ndo es se sacerdos uertit ad populũ,ad signãdũ,ꝙ Dñs die resurrectionis quinquies se manifestauit,ut supra dictũ est* in trac.de resurr.Chri.Salutat aũt septies populũ.s.q̃nq; uicibus,q̃b.se cõuertit ad populum,& bis q̃ se nõ cõuertit,s.cũ ante præfationem dicit,Dñs uobiscum, & cum dicit,Pax Dñi sit sp uobiscum,ad designãdum septiformem gratiam Spiritussancti: Eps aũt celebrans in festis, in prima salutatione dicit, Pax uobis,q̃ post resurrectionẽ discipulis dixit Dñs, cuius personam repræsentat præcipue episcopus.

Q.55.a.3. ad 3.

AD VII dcm,ꝙ fractio hostię tria signãt:primo q̃dẽ ipsã diuisionẽ corporis Chri, q̃ facta est i passione:secũdo distinctionẽ corporis mystici ſm diuersos status:tertio distributionẽ grãrũ proceden tiũ ex passione Chri,ut Dion.* dicit 3.c. eccl.hier. unde talis fractio non inducit diuisionem Christi.

Ca.3. eccl. hier. a medio.

AD VIII dcm, ꝙ sicut Sergius Papa dicit* & hr de consecr.dist.2.triforme est corpus Dñi.Pars oblata in calicẽ missa,corpus Chri q̃d iam resurrexit, mõstrat.s.ipsũ Chrm,& beatã Virginẽ, uel siq̃ alii sancti cũ corporibus iã sunt in gloria.Pars comesta,ambulãs adhuc super terrã,qa.s.uiuentes in terra,sacro * utunt,& passionibus cõteruntur,sicut, & panis comestus conterit dentibus. Pars in altari usque ad finem missę remanẽs,corpus in sepulcro, qa usque in finẽ sæculi, corpora sanctorũ in sepulcris erũt,quorũ tñ animæ sunt,uel in purgatorio, uel in cœlo.Hic tñ ritus non seruatur modo , ut.s. una pars seruetur usque in finem missę,propter periculum. Manet tamẽ eadem significatio partium: quam quidam metrice expresserunt dicentes.

De consec. d.2.c.triforme.

Alias unit.

Hostia diuiditur in partes, tinctaq̃ beatos
Plene, sicca notat uiuos, seruata sepultos.

Quidã tñ dñt,ꝙ pars in calicem missa, signãt eos, qui uiuunt in hoc mundo, pars aũt extra calicem seruata signãt plene beatos.s. quantum ad animã, & corpus:pars autem comesta, significat cæteros.

C

AD IX dcm,ꝙ per calicẽ duo pũt signãri. Vno mõ ipsa passio Chri,q̃ repræsentatur in hoc sacro, & ſm hoc per partẽ in calicẽ missam,signant illi, q̃ adhuc sunt participes passionum Chri. Alio modo, põt signãri fruitio beata, q̃ ẽt in hoc sacro prefigũratur.& iõ illi,quorum corpora iam sunt in plena beatitudine, signantur per partem in calicẽ missã. Et est notãdũ,ꝙ pars in calicẽ missa,nõ dẽt populo dari in supplementum cõionis,quia panem intinctum non porrexit Chrs,nisi Iudæ proditori.

AD X dicẽdũ,ꝙ uinũ rõe suæ humiditatis est ablutiuũ.& iõ sumit post susceptionẽ huius sacri , ad abluẽdũ os,ne aliquæ reliqæ remaneãt, q̃d pertinet ad reuerẽtiã sacri.vñ extra de celebr.miss.c.* ex parte:Sp sacerdos uino os perfundere debet, postquam totum percepit eucharistiæ sacrm, nisi cum eodem die aliam missam debuerit celebrare, ne si forte uinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret.& eadem ratione perfundit uino digitos, quibus corpus Christi tetigerat.

D

In decr. li. 3.tit.41.c. ex parte, & est c.5.

De cõsec. d.2.c.Tribus gradibus.

AD XI dicendũ est,ꝙ ueritas q̃tũ ad aliqd dẽt rndere figuræ,quia.s.nõ dẽt pars hostiæ cõsecratæ, de qua sacerdos,& ministri,uel ẽt populus cõicat, in crastinũ reseruari. uñ,ut hr de consecr.distin.2. Clemens Papa * statuit,ꝙ tãta holocausta in altari offerãtur,quãta populo sufficere debeãt,ꝙ si remãserint,in crastinũ nõ reseruenr, sed cũ timore , & tremore clericorũ diligẽtia cõsumanr : qa tñ hoc facrm quotidie sumendũ est , nõ aũt agnus paschalis quotidie sumebaꝰ,iõ oportet alias hostias cõsecratas pro infirmis conseruare. unde in eadẽ dist. legitur,* Presbyter eucharistiã semper habeat paratam, ut q̃n quis infirmatus fuerit,statim eum cõicet,ne fine communione moriatur.

De cõsec. d.2.c.Presbyter.

AD XII dicẽdũ,ꝙ in solẽni celebratione missæ, plures debent adesse.unde Soter papa * dicit,ut hr de cõsecr.dis.1.Hoc quoq; statutũ , ut nullus presbyterorũ, missarum solẽnia celebrare ꝑsumat,nisi duobus

De cons. d.2.c.Hoc quoque statutum est

duob. pñtib. sibiq; rñdẽtibus, ibi tertius habeatur: F qa cũ pluraliter ab eo dr̃, Dñs vobiscum, & illud in secretis, orate p me, apertissime conuenit, vt ipsius rñdeat salutationi: Vñ, & ad maiorẽ solẽnitatẽ, ibi dẽ statutũ legit, q eps cũ pluribus missarũ solẽnia peragat: in missis tamen priuatis sufficit unum hr̃e ministrũ, qui gerit personam totius populi catholici, ex cuius persona sacerdoti pluraliter respondet.

ARTICVLVS VI.

Vtrum possit sufficienter occurri defectibus circa celebrationem huius sacramenti occurrentibus, statuta ecclesiæ obseruando.

por. 507

4.d.13.in expos.lit.

AD SEXTVM sic p̃cedit. Vr̃ q nõ possit sufficiẽter occurri defectib⁹, q circa celebrationẽ huius sacri occurrũt, statuta eccl̃iæ obseruãdo. Cõtingit. n. qñq;, q sacerdos añ cõsecrationẽ, vel post mort̃, vel alienat̃, vr̃ aliqua alia ĩfirmitate ipeditur, ne sacr̃m sumere possit, & missã pficere. [b] ergo vr̃ q nõ possit impleri statutũ eccl̃iæ, quo præcipitur, q sacerdos consecrans, suo sacrificio communicet.

¶2 Præt. Contingit qñque, q sacerdos ante cõsecrationẽ, vel post recolit se aliquid comedisse, vel bibisse, uel ẽt alicui peccato mortali subiacere, uel ẽt excõicationi, cuius prius memoriam non habebat. necesse est [b] ergo, q ille, qui est in tali articulo constitutus, peccet mortaliter, contra statutum ecclesiæ faciens, siue sumat, siue non sumat. H

¶3 Præt. Contingit qñq;, q in calicẽ musca, uel aranea, uel aliqd aĩal uenenosũ cadit post cõsecrationẽ, uel ẽt cognoscit sacerdos calici uenenũ eẽ ĩmissũ ab aliquo maleuolo cã occidendi ipsũ. In quo casu si sumat, vr̃ mortaliter peccare, se occidẽdo, ut Deum tentando, si r̃ si non sumat peccat, cõtra statutum eccl̃iæ faciens. [b] ergo ut esse perplexus, & subiectus necessitati peccandi, quod est inconueniẽs.

¶4 Præ. Cõtingit qñq; q p negligẽtiã ministri, aut aqua nõ ponit̃ in calice, aut ẽt, nec uinũ, & hoc sacerdos aduertit. [b] ergo in hoc ẽt casu vr̃ esse perplexus, siue sumat corp⁹, sine sanguine, quasi ĩpfectũ faciẽs sacr̃m, siue ñ sumat, nec corp⁹, nec sanguinẽ. Alias sacrificium.

¶5 Præ. Cõtingit qñque, q sacerdos nõ recolit sedi xisse uerba consecrationis, uel ẽt alia, q̃ in celebratione huius sacri dñr. Vr̃ [b] ergo peccare ĩ hoc casu, siue reiteret uerba sup eãdẽ mãm, q̃ forte iã dixerat siue vtaũ pane, et uino nõ pfecratis, quasi cõsecratis

¶6 Præt. Contingit qñque pp frigus, q sacerdoti dilabr̃ hostia in calicem, siue ante fractionem, siue post. In hoc ergo casu non poterit sacerdos ritũ [b] eccl̃iæ implere, uel de ipsa fractione, uel etiam de hoc, quòd sola tertia pars mittatur in calicem.

¶7 Præt. Cõtingit qñq;, q p negligentiã sacerdotis sanguis Chr̃i effundr̃, uel ẽt, q sacerdos sacr̃m sumptum uomit, aut etiam q hostiæ consecratæ, tãdiu conseruanr̃, ut putrefiant, uel etiam a muribus corrodantur, uel ẽt qualitercunque perdantur. In quibus casibus non ur̃ posse huic sacramento debita reuerentia exhiberi s̃m eccl̃iæ [b] statuta. Non uidetur ergo, q his defectibus, seu periculis occurri possit, saluis eccl̃iæ statutis.

SED CONTRA est, q sicut deus, ita ecclesia non præcipit aliquid impossibile.

RESP. Dcd̃m, q [m] periculis, seu defectibus circa hoc sacr̃m contingentibus dupliciter põt occurri. [e] Vno mõ prꝙeniendo, ne ſ periculum accidat: alio modo subsequendo, ut. ſ. id, quod accidit emendetur, uel adhibendo remedium, uel saltem per pœnitẽtiã eius, q negligenter egit circa hoc sacramẽtũ. cancell.

AD PRIMVM ergo dcd̃m, q si sacerdos morte, aut ifirmitate graui occupet añ consecrationẽ corporis, & sãguinis Dñi, nõ oportet ut p aliũ supplea tur. Si uero iceꝑta cõsecratione hoc acciderit, puta cõsecrato corpore añ cõsecrationẽ sãguinis, uel ẽt cõsecrato utroq;, debet missæ celebritas p aliũ expleri. Vñ, ut hr̃ in Decr. 7. q. 1. c. nihil, in Tolet. [*] cõcilio legit. Cẽtuim⁹ cõuenire, ut cũ a sacerdotibus missarũ tpe mysteria sacra cõsecrant̃, si ęgritudinis accidat cuiuslibet euẽtus, quo ceptũ nequeat exple re mysteriũ, sit liberũ epo, uel p̃sbytero alteri, cõsecrationẽ exeq̃ iceꝑti officii. Nõ. n. aliud cõpetit ad supplemẽtũ initiatis mysteriis q̃, ut, aut incipiẽtis, aut subsequẽtis bñone sint cõpleta sacerdotis, quia nec pfecta uideri pñt, nisi perfecto ordine cõpleantur. Cũ. n. simus oẽs unũ in Chio, nihil cõtrariũ diuersitas personarũ format, ubi efficaciã prosperitatis unitas fidei repr̃sentat. Ne tñ qd̃ naturę lãguoris cã consulitur, in præsumptionis pernicie cõuertatur, nullus absque puẽtu patẽr̃is molestię, minister uel sacerdos, cũ ceperit imperfecta officia, pr̃sumat omnino relinquere. si quis hoc temerarie præsumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit. Conc. Tolet. can. 1. uel 2. ſſm diuersos codices. Et hr̃ 7. Q. 1. c. Nihil.

AD II dcd̃m, q ubi difficultas occurrit, sp é accipiẽdũ illud, qd̃ hẽt minus de periculo. Maxime aũt periculosũ circa hoc sacr̃m est, qd̃ est cõtra pfectionẽ huius sacrii: qa hoc é imane sacrilegiũ. Minus ãt est illud, qd̃ ptinet ad qualitatẽ sumentis, & iõ si sacerdos post consecrationẽ inceꝑtã, recordet̃ se aliqd comedisse, uel bibisse, nihilominus dẽt perficere sacrificiũ, & sumere sacr̃m. Sr̃ si recordetur se pcẽm aliqd cõmisisse, dẽt pœnitere cũ proposito cõfitẽdi, & satisfaciẽdi, & sic nõ indigne, sed fructuose sumere sacr̃m. Et eadẽ rõ est si meminerit se excõicationi cuicũque subiacere, debet. n. assumere p positũ humiliter absolutionẽ petẽdi, & sic per inuisibilẽ pontificem Iesum Christum absolutionem consequet̃ quantum ad hunc actum, q peragat diuina mysteria. Si uero ante cõsecrationem alicuius p̃dictorum sit memor, tutius reputarẽ, maxime in casu manducationis, & excõicationis, quòd missã inceꝑtã desereret, nisi graue scandalum timeretur.

AD III dcd̃m, q si musca, uel aranea in calicẽ añ consecrationẽ ceciderit, aut ẽt uenenũ deprehẽderit eẽ immissũ, dẽt effundi, & abluto calice, denuo aliud uinũ poni cõsecrãdũ. Si uero aliqd horũ post cõsecrationẽ acciderit, dẽt aĩal caute capi, & diligẽter lauari, & cõburi, & ablutio cũ cinerib. in sacrariũ mitti. Si uero uenenũ ibi esse deprehẽderit immissũ, nullo mõ debet sumere, nec alii dare, ne calix uitæ uertat̃ in mortẽ: sed dẽt diligẽter in aliquo uasculo ad hoc apto cum reliqis conseruari. Et ne sacr̃m remaneat imperfectum, debet aliud uinum apponere in calicem, & denuo resumere a consecratione sanguinis, & sacrificium perficere.

AD

AD IIII dicendũ, q si sacerdos añ consecratio A nẽ sanguinis, & post cõsecrationẽ corporis perci piat, aut uinum, aut aquam, non esse in calice, dẽt statim apponere, & consecrare: si uero post consecrationis uerba perceperit, q aqua desit, dẽt nihilominus procedere: quia impositio aquæ, ut supra dictũ est, [*] non est de necessitate sacri: dẽt tñ puniri ille, ex cuius negligẽtia hoc contingit. Nullo ãt mõ dẽt aqua uino iam consecrato misceri, quia sequeret̃ corruptio sacri pro aliqua parte, ut supra dictũ est. [*] Si uero percipiat post uerba cõsecrationis, quòd uinum nõ fuerit positũ in calicem: si q dem hoc percipiat añ sumptionem corpis, dẽt de B posita aqua, si ibi fuerit, imponere uinum cũ aqua & resumere a uerbis cõsecrationis sanguinis, si uero hoc perceperit post sumptionẽ corpis, illã hostiã apponere dẽt, iterũ consecrandã simul cũ sanguine, qd̃ iõ dico quia si diceret sola uerba cõsecrationis sanguinis, non seruaretur debitus ordo cõsecrandi: & sicut dr̃ in p̃dicto c. Toletani concilii, pfecta uideri nõ pñt sacrificia, nisi pfecto ordine cõpleanr̃: si uero inciperet a cõsecratione sanguinis, & repeteret oia uerba cõsequẽtia, non cõpeteret, nisi adesset hostia consecrata, cũ in uerbis illis occurrãt quædã dicẽda, & fienda non solum C circa sanguinẽ, sed ẽt circa corpus. Et dẽt in fine iterũ sumere hostiã consecratã, & sanguinẽ, non obliate ẽt, si prius sũpserit aquã, q̃ erat i calice: qa p̃ceptũ d̃ pfectiõe sacr̃ maioris é pderis, q̃ p̃ceptũ q hoc sacr̃m a ieiunis sumat, ut supra dictũ est. [*]

AD V dicendũ, q licet sacerdos non recolat se dixisse aliqua eorũ, q̃ dicere debuit, nõ tñ dẽt ex hoc mẽte pturbari, nõ. n. q multa dicit, recolit oium, q̃ dixit: nisi forte aliquid in dicendo apprehenderit D sub rõe iã dicti, sic. n. aliquid efficit memorabile. Vñ si aliquis attente cogitet illud, qd̃ dicit, nõ tñ cogitet se dicere illud, non multum postea recolit se dixisse, sic enim fit aliquid obiectũ memorię inquantũ accipit sub rõe pteriti, sicut dr̃ in li. de memoria, si tñ sacerdoti probabiliter constet se aliqua omisisse, siquidem non sunt de necessitate sacri, nõ existimo q pp hoc debeat resumere. immutãdo, ordinẽ sacrificii, sed debet ulterius pcedere si uero certificet̃ se omisisse aliquid eorũ, quę sunt de necessitate sacri, s. formas consecrationis, cum E forma cõsecrationis sit de necessitate sacri, sicut, & materia, idẽ vr̃ faciendum qd̃ dictũ est in defectu materię, ut. ſ. resumat a forma cõsecrationis, & cętera p ordinẽ reiterenr̃, ne mutet̃ ordo sacrificii.

AD VI dicendum, q fractio hostiæ consecratæ, & q una sola pars mittatur in calicẽ, respicit corpus mysticum, sicut admistio aquæ significat populum, & iõ horum prætermissio non facit imperfectionẽ sacrificii, ut propter hoc sit necesse aliquid reiterare circa celebrationem huius sacramenti.

AD VII dicendũ, q, sicut legitur de consec. di. 2. ex Decreto pii Papæ, si per negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in tabulam, quæ terræ adharet, lingua lambetur, & tabula tradetur, si uero nõ fuerit tabula, terra radet̃, & igni cõsumet̃, & cinis intra altare condetur, & sacerdos quadraginta diebus pœniteat, si aũt sup altare stillauerit calix, sorbeat minister stillã, & tribus diebus pœniteat. Si sup linteũ altaris, & ad aliud stilla peruenerit, decẽ diebus pœniteat, Si usque ad quartũ, nouem diebus pœniteat. Si usque ad quartũ, uiginti diebus pœniteat, & linteamina, q̃ stilla tetigerit, tribus uicibus lauet minister calice subtus posito, & aqua ablutionis sumatur, & iuxta altare recõdat̃ posset ẽt sumi in potum a ministro, nisi pp abominationẽ dimitteret̃: qdã aũt ulterius partẽ illã linteaminũ incidũt. & cõburũt: & cinerẽ in altari uel sacrario reponũt. subdr̃ aũt ibidẽ ex pœnitentiali Bedæ [*] præsbyteri, si qs p ebrietatẽ, uel noracitatẽ eucharistiã euomuerit, quadraginta diebus pœniteat, si laicus est: clerici, uel monachi seu diaconi, & p̃sbyteri, septuaginta diebus pœniteat: epi nonaginta: si aũt infirmitatis cã euomuerint, septẽ diebus pœniteat. Et in eadẽ dist. legit ex cõcilio arelatensi: † Qui nõ bene custodierit [*] sacr̃um, & mus, uel aliquod aliud animal illud comederit, quadraginta diebus pœniteat. Qui aũt p̃diderit illud in ecclesia, aut pars eius ceciderit, & nõ inuẽta fuerit, triginta diebus pœniteat. Et eadẽ pœnitẽtia ví dignus sacerdos, p cuius negligẽtiã hostiæ cõsecratæ putrefiunt, p̃dictis aũt diebus debet pœnitens ieiunare, & a cõione eẽssare: Pensatis tñ cõditionibus negotii, & p̃sonæ põt minui, uel addi ad pœnitẽtia p̃dictã, hoc tñ obseruandũ est, q ubi cumque species integræ inueniunt̃, sunt reuerẽter conseruandæ, uel ẽt sumendæ, quia manentibus speciebus, manet ibi corpus Christi, ut supra [*] dictum est. Ea uero, in quibus inuenitur, si cõmode fieri potest, sunt comburenda, cinere in sacrario recondito, sicut de rasura tabulæ dictum est. [*]

In li. de memoria. c. 1 tota. inter opera Ari.

In solu. ad 4. arg. hic in isto art.

De consec. di. 1. Si per negligẽtiã

Ead. dist. 2. c. Si quis ex ebrietate.

† Ea. dist. 2. c. Qui bene nõ custodierit, † alias sacrificium.

q. 77. art. 3. & locis ibi citatis.

† In istius solut. 3.

QVAESTIO LXXXIIII.

De sacramento pœnitentiæ, in decem articulos diuisa.

SVP. Q. LXXXIII. *Maior. 4. ſ. d. 14. q. 1. Duran. 4. ſ. d. 14. q. 3. Scot. 4. ſ. d. 14. q. 2. a. 9. & 4. d. 14. q. 1. cor. 1. & d. 12. q. 1. co 1. 2. & 3.*

CONSEQVENTER considerandum est, de sacro pœnitentiæ. Circa quod primo considerandũ est, de ipsa pœnitentia. Secũdo, de effectu ipsius Tertio, de partibus eius. Quarto, de suscipientibus hoc sacramẽtũ. Quinto de potestate ministrorum, q̃ ad claues ptinet. Sexto, de solẽnitate hui⁹ sacr̃i.

Circa primum duo cõsiderãda sunt. Primo, de pœnitentia, secundum quòd est sacr̃mentum. Secundo, de pœnitentia, secundum quòd est uirtus.

Circa primum quæruntur decem.

¶ Primo, Vtrum pœnitentia sit sacramentum.

¶ Secdo, De ꝓpria materia ei⁹.

¶ Tertio, De forma ipsius.

¶ Quarto, Vtrũ ipositio manus requiratur ad hoc sacr̃um.

¶ Quinto, Vtrũ hoc sacr̃um sit

stant ex rebus tamquã materiam, & uerbis tamquam forma & specialiter de sacramento pœnitentiæ dicitur, cuius quasi materia sunt actus pœnitentis.

¶ Nec ratio Scot. ualet scilicet, quia nullus actus pœnitẽtis est aliquid sententiæ sacerdotis: quoniam supponit hæc ratio sacramentum hoc consistere essentialiter in sola absolutione.

¶ Quo circa sequendo, & communẽ, & sacri Concilii doctrinam, dicẽdum est sacrm pœnitentiæ constare ex uerbis absolutionis ut forma, & actu seu actibus pœnitẽtis, ut materia proxima. Nec alia quærenda est, de hoc ratio, nisi auctoritas utraque iam addu-
4.dist. 14. q.1. ar. 1. q.1. Et di. 22. q.2. a. 3. q.2. cor. * refert 1. q.1. c Muti secularium cir ca med.
cta, & consonantia quia scilicet cõsonãt cõd̃tiones sacri huiusmodi cõstituto ex actu pœnitentis, & absolutione & in significando, & in cauſando, & in passiua institutione diuina.

¶ Secundum est, circa rem huius sacramenti, q.d. est & res & sacrm, an. f. sit interior pœnitentia, an ornatus alius. Et qm magna uſ altercatio de ornatu, nec in tentionis meę est scribere ad contradicendũ aliis, dimissi unicuique probabilitate suæ opinionis, dicã quid secundum Auctorem, & rationem rectam uidetur sentiendum.

¶ De sacramentis nil aliud sentiẽdum est, nisi quod accepimus ex acceptis antẽ tam ex parte causalitatis attributæ sacramẽto q̃ ex parte rei, & sacramenti, quãm etiã ex parte subiecti disponẽdi ad gratiam, ultimũ sacri effectũ, nec necessario, nec probabiliter ornatus ponitur, nam causalitas sacramenti sufficienter saluatur respectu gratiæ, etiam si nihil aliud cauſaret: res uero, & sacrm sufficiẽter saluatur hic per interiorem pœnitentiam.

¶ Dispositio aũt ad gratiam, quæ tamen tantum ponderatur à ponentibus ornatum, triplíciter monſtratur aliena ab ornatu. Primo, ex parte gratiæ: quoniam gratia non est talis forma in anima, ut egeat alia forma prædisponente ad ipſam. Fallax siquidem imaginatio est putare, quòd sicut lignum, si debet igniri, debet prius calefieri, ut calor disponat ad formã ignis, ita anima, si debet per gratiã fieri deiformis, debet prius ornari. Nullã siquidem talem dispositionem gratia exigit, ut paret in fantibus baptizatis, quibus infunditur gratia absque aliqua alia forma prædisponente. Nec obstat character: quoniam, ut ex supra dictis patet, character non ponitur, ut disponat ad gratiam. quod eius subiectum, quod est intellectus, testatur: dispositio enim ad gratiã, quæ est in essentia animę, non est in intellectu, ut de se patet. Secundo, ex parte adultorũ, quibus tñ confertur sacrm pœnitentiæ. Nam in adultis dispositio ad gratiã est propriius actus ipsius adulti, iuxta illud, Q̃ si creauit te sine te, non saluabit te sine te: & iuxta supradicta in secũdo lib. de

Universidad de Deusto Biblioteca

pœn. c. 508

* quæ. 66.

necessitate salutis.

¶ Sexto, de ordine eius ad alia sacramenta.

¶ Septimo, De institutione eius.

¶ Octauo, de durationę ipsius.

¶ Nono, De continuitate eius.

¶ Decimo, Vtrũ possit iterari.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum pœnitentia sit sacramentum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd pœnitentia non sit sacrm. Gregor. n. dicit, & habetur in Decret.* 1. quæstio. 1. Sacramenta sunt baptismus, chrisma, corpus, & sãguis Christi, quæ ob id sacra dicuntur, quia sub tegumento [h] corporalium rerum diuina uirtus secretius operatur salutẽ: sed hoc non contingit in pœnitentia: quia non adhibentur aliquæ corporales res, sub quibus diuina uirtus operetur salutem. ergo pœnitentia nõ est sacramentum.

¶ 2 Præt. [h] Sacramẽta ecclesiæ a ministris Christi exhibentur, secundum illud 1. Cor. 4. Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum dei: sed pœnitentia non exhibetur a ministris Christi: sed interius a deo hominibus inspiratur, secũdũ illud Hiere. 31. Postquam conuertisti me, egi pœnitentiam. ergo uidetur quòd pœnitentia non sit sacramentum.

¶ 3 Præt. In sacramẽtis, de qui bus iã supra diximus, * est aliquid, quod est sacrm tantum: aliquid, quod est res, & sacramentum: aliquid uero, quod est res tantum, vt ex præmissis patet: * sed [h] hoc non inuenit in pœnitentia. ergo pœnitentia non est sacramentum.

SED CONTRA est, quòd sicut baptismus adhibetur ad purificandum a peccato, ita & pœnitentia. unde, & Petrus dixit Simoni Act 8. Pœnitẽtiã age ab hac neqtia tua: sed baptismus est sacramentum, ut supra habitum est. * ergo pari ratione, & pœnitentia.

RESPON. Dicendum; q̃ sicut Greg. * dicit in c. supra dicto, Sacrm est in aliqua celebratione, cum res gesta ita fit, ut aliquid significatiue accipiamus, qd̃ sanctè accipiẽdũ est. Manifestũ est aũt, q̃ in pœnitentia ita res gesta fit, q̃ aliquid sanctum significatur, tã ex parte peccatoris pœnitentis, q̃ ex parte sacerdotis absoluentis. nã peccator pœnitens, per ea q̃ facit, & dicit, ostẽdit cor suũ a peccato recessisse: similiter etiam sacerdos per ea, quæ agit, & dicit circa pœnitẽtẽ, significat opus dei remittentis peccata. uñ manifestũ est, q̃ [m] pœnitentia in ecclesia agitur, est sacramentũ. [n]

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, q̃ nomine corporaliũ rerũ intelliguntur large ẽt ipsi exteriores actus sensibiles, q̃ ita se habẽt in hoc sacro, sicut aqua in baptismo, uel chrisma i cõfirmatione. est aũt attẽdendũ, q̃ in quibusdam sacris, in quibus confertur excellens gra, q̃ superabundat oẽm facultatẽ humani actus, adhibẽt aliqua corporalis materia exterius: sicut in baptismo, ubi fit plena remissio peccatorũ, & quantũ ad culpã & quantũ ad pœnã, & in confirmatione, ubi datur plenitudo Spũsancti, & in extrema vnctione, ubi cõfert pfecta sanitas spũalis, q̃ proueniũt ex uirtute Christi, quasi ex quodam extrinseco principio. uñ si q̃ act⁹ humani sunt in talibus sacris, nõ sunt de essentia sacrorum, sed dispositiue se habẽt ad sacra. In illis aũt sacris, quæ habent effectũ correspondẽtẽ humanis actibus, ipsi actus humani sẽsibiles sũt loco mię, ut accidit in pœnitẽtia, & matrimonio: sicut et in medicinis corporalibus, q̃dã sunt res exterius adhibitæ, sicut emplastra, & electuaria: quædam uero sunt actus sanandorum, puta exercitationes quædam.

AD II dcm, q̃ i sacris, q̃ habẽt corporalẽ mãm oportet, q̃ illa materia adhibeat a ministro ecclesiæ, qui gerit pſonã Christi, in signũ q̃ excellẽtia uirtutis in sacro operantis est a Christo. In sacro aũt pœnitentiæ, sicut dictũ est, * sunt actus humani pro materia: qui proueniunt ex inspiratione interna: uñ materia nõ exhibẽt a ministro, sed a Deo interius operante: sed complementum sacramenti exhibet minister, dum pœnitentem absoluit.

AD III dcm, q̃ ẽt in pœnitentia est aliquid, qd̃ est sacrm tñ, s. actus exterius exercitus, tã per peccatorẽ pœnitentẽ, q̃ ẽt per sacerdotẽ absoluentẽ: res aũt, & sacrm, est pœnitentia interior peccatoris: res aũt tñ, & non sacrm, est remissio peccati: quorum primum totum simul sumptum est causa secundi: primum autem, & secundum, sunt quodammodo causa tertii.

ARTICVLVS II

Vtrum peccata sint propria materia huius sacramenti.

Sot. 4. s.d. 14. q. 1. ar. 2. *Cap. 4 d. 14. q 1 con. 2.*

AD SECVNDVM sic procedit. Vt q̃ peccata non sint propria materia huius sacri. [h] Materia .n. in aliis sacris per aliqua uerba prolata sanctificat, & sanctificata effectũ sacri operat: peccata aũt non possunt sanctificari, eo q̃ contrariantur effectui sacri, qui est gratia remittẽs peccata. ergo peccata non sunt materia propria huius sacramenti.

¶ 2 Præt. Aug. dicit in li. de pœnitentia: nullus põt ichoare nouã uitã, nisi eũ ueteris, [h] uitæ pœniteat: sed ad uetustatẽ uitæ pertinent non solũ peccata, sed ẽt pœnalitates præsentis uitæ. non ergo pẽtã sunt propria materia pœnitentiæ.

¶ 3 Præt. Peccatorũ quoddã est originale, quoddã mortale, quoddã ueniale: sed [h] pœnitentiæ sacrm non ordinat contra originale peccatũ, quod tollitur per baptismũ, neq; contra peccatũ mortale, quod tollitur per confessionẽ peccatoris, nec ẽt cõtra ueniale, quod tollitur per tusionẽ pectoris & per aquam benedictam, & alia huiusmodi. ergo peccata non sunt propria materia pœnitentię.

SED CONTRA est, q̃ Apostolus dicit 2. Cor. 12. Non egerunt pœnitentiam super immunditia, & fornicatione, & impudicitia, quam gesserunt.

RESP. Dcm, q̃ duplex est materia, s. proxima, & remota sicut statuæ proxima materia est metallũ remota uero, aqua: dictum est * aũt, q̃ materia proxima huius sacri sunt actus pœnitentis: cuius materia sunt peccata, de quibus dolet, & quæ confitetur, & pro quibus satisfacit. vñ relinquitur, q̃ [m] remota materia pœnitentiæ, sint peccata, non accipienda, sed detestanda, & destruenda.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ ratio illa procedit de proxima materia sacramenti.

AD II dcm, q̃ uetus, & mortalis uita ẽ obiectũ pœnitẽtiæ, nõ rõne pœnæ: sed rõne culpæ annexæ.

AD III dcm, q̃ pœnitentia quodammõ est de quolibet peccatorũ gñe: nõ tñ eodẽ mõ. nã de peccato actuali mortali, est pœnitẽtia ꝓprie, & principaliter: proprie quidẽ, q̃a proprie dicimur pœnitere de his, q̃ nostra uoluntate cõmisimus: principaliter aũt, q̃a ad deletionẽ peccati mortalis, hoc sacrum est principaliter institutũ. De peccatis aũt uenialibus est quidẽ pœna proprie, inquantũ sunt nostra uoluntate facta: non tñ contra hæc principaliter est hoc sacrm institutũ. De peccato uero originali pœna, nec principaliter est, quia contra ipsum non ordinat hoc sacrm, sed magis baptismus) nec ẽt proprie, q̃a pctũm originale non [d] est nostra uoluntate per actũ, nisi forte inquantũ uoluntas Adæ reputat nostra, sm modũ loquendi, quo Apost. dicit Ro. 5. in quo oẽs peccauerunt: inquantũ tñ large accipit pœnitentia pro quacumq; detestatione rei præteritæ, potest dici pœnitẽtia de peccato originali, sicut loquitur Aug. * in lib. de pœnitentia.

ARTICVLVS III.

Vtrum hæc sit forma huius sacramenti, Ego te absoluo.

SVP. Q. LXXXIIII. ART. III.

Sot. 4. s.d. 14. q. 1. ar. 3.

IN Articu. 3. eiusdem quæstio. in responsione ad tertium circa formam absolutionis aduertẽ, q̃d̃ licet forma absolutionis consistat in illis duobus uerbis, scilicet absoluo te, ut in litera dicitur, & habetur ex Concilio Florent. sub Eugenio IIII. nihilominus fiquis alijs uerbis utereturꝑ (puta Remitto tibi peccata) sacramentum esset perfectum.

¶ Quod, & ratione, & auctoritate monstratur. Ratione quidem: quia uirtus sacramentalis non

(ex his unum sacrm) causat remissionem peccatorum ratione utriusq; partis: principalius quidẽ, rõne formæ: secundario aũt rõne materię, hoc est actuũ pœnitentis, ut subordinanẽ clauibus ecclesiæ, hoc est, q̃ actu pœnitentis ex hoc ipso, q̃ pars efficiẽs sacri, uult Deus ut parte materiali sui instituti ad causandum remissionem peccatorũ: sicut ex hoc ipso, q̃ aqua assumitur ad baptizandum, utitur illa Deus, ut parte materiali sui instrumenti ad regenerandum filios suos.

In solut. præced.

Lib. de medicina pœnit. c. 2. nõ longe a prin. to. 9.

In lib. de uera & falsa pœn. c. 8. to. 4. Et in li. de pœn. medicina c. 2. to. 9. *pen.* 510

4 di. 22. q. 2. ar. 2. q. 2 & 3. Et opa. 22.

Universidad de Deusto Biblioteca

Referē dpen. di.1. ea. Multiplex non procul a prin. dicitur esse in epist. ad Theodorum, q̄ scribit 89. Leone.

est a Deo obligata, ita his uerbis, quin sit et collata æquipolentibus: auctoritas aūt sumit primo ex euangelio: quia dñs instituendo cōfessores, dixit, Quorū remiseritis peccata, remittunt eis. Secūdo, ex Auctore in hac litera cōparante istas duas formas, s. per absoluere, uel remittere, quarū utraq. ex uerbis dñi sumit, & dicente q̄ illa, q̄ fit p absoluere, est magis cōgrua: qa magis congruit uerbis dñi, dū de uirtute clauiū loquebat: dria aūt sūt magis, uel minus cōgrua, non tollit uirtutē sacri. Accedit ad hoc Sco. in 4.d. 14.q. 4. qui in forē nimis late locutus est dicēs, q̄ sufficit q̄ exprimatur actus sententiæ absolutionis.

¶ In risione ad quartū, ubi dr, q̄ apostolis non est data potestas ut sanaret infirmos &c. intellige regulariter: non.n. est concessum apostolis, regulariter sanarent ex potestate infirmos q̄ius hoc fuerit eis q̄q; concessum. Et hoc sufficiebat driam in litera intentā inter potestatē sacralē, & potestatē faciendi miracula: quia potestate sacrali ordinarie possumus remittere peccata: potestate aūt miracula faciendi, non poterant ordinarie sanare infirmos auctoritatiue, sed deprecatiue.

¶ In rationē ad quintū circa ultimā expositionem, ubi dr, Ego te absoluo. i. sacrm absolutionis tibi impendo, aduerte, q̄ huiusmodi expositio ex forma uerborū non importat formā absolutionis facta exercito: sicut significat illā hæc enunciatio, Ego absoluo te. Hac .n. sacerdos ipse exercet ipsam absolutionē, faciendo quod significat sacrm. n efficit qđ significat dicendo aūt sacrm absolutionis tibi impendo, non significat se absolutionis actum exercere: sicut si diceretur. Ego baptismi sacrm tibi impendo, non significaretur ex forma uerborum, q̄

Art. 1. huius. q. ad 2.

¶ 2 Præ. Leo Papa * dicit, q̄ indulgentia Dei, nisi h supplicationibus sacerdotū nequit obtineri: loquit aūt de indulgentia Dei, q̄ præstat pœnitentib. ergo forma huius sacri debet esse per modum deprecationis.

¶ 4 Præ. idē est absoluere a peccato, qđ pctm remittere: sed solus Deus pctm h remittit, q̄ et solus interius hoiem a peccato mundat, vt Aug. dicit sup Io. ergo vr q̄ solus Deus a pctō absoluat. nō ergo debet sacerdos dicere, Egote absoluo, sicut nō dicit, Ego tibi peccata remitto.

¶ 4 Præ. Sicut dñs dedit potestatē discipulis absoluēdi a pctis, h ita et dedit eis potestatē curādi infirmitates, & ut dæmonia eijcerēt, & ut languores sanarent, ut hr Matt. 10. & Luc. 9. sed sanādo infirmos Apostoli nō utebant his uerbis, ego te sano, sed sanet te dñs Iesus Chrs, sicut Petrus dixit paralytico, vt hr Act. 9. ergo vr, q̄ sacerdotes habētes potestatē aplis a Christo traditā, nō debeant uti hac forma uerborum, Ego te absoluo, sed absolutionem tribuat tibi Christus.

¶ 5 Præ. Quidā hac forma utētes, sic eā exponunt. Ego te absoluo, i. absolutū ostendo: sed nec hoc et sacerdos facere pōt, nisi ei diuinitus h reueletur: vñ legit Matth. 16 antеq̄ Petro diceret, Quodcumq; solueris super terrā &c. dictū est ei, Beatus es Simon bariona: qa caro, & sanguis non reuelauit tibi, sed Pr meus, q̄ est in cēlis. ergo ur, q̄ sacerdos, cui non est facta reuelatio, psumptuose dicat, Ego te absoluo, etiam si exponatur, idest, absolutum ostendo.

Sed contra est q̄ sicut dñs dixit discipulis Mat. ult. Eūtes docete oēs gētes, baptizantes, ita dixit Petro, Matth. 16. Quodcumq; solueris sup terrā: sed sacerdos auctoritate illorū uerborū Chri fretus dicit, Ego te baptizo. ergo eadē auctoritate dicere debet in hoc sacramento, Ego te absoluo.

Resp. Dicendū, q̄ in qualibet re perfectio attribuit formę: dictū est aūt ō.* q̄ hoc sacrm p ficit per ea, q̄ fit ex parte sacerdotis. uñ oportet q̄ ea, quæ sūt ex parte pœnitētis, siue sint uerba, siue facta, sint q̄dā materia huius sacri, ea uero, q̄ sunt ex parte sacerdotis, se habeant per modū formæ: cū aūt sacra nouæ legis efficiāt quod figurāt, ut ō. dictū est, * oportet q̄ forma sacri significet id, quod in sacro agit, proportionaliter māe sacri: uñ forma baptismi est, Ego te baptizo, & forma cōfirmationis est, Consigno te signo crucis, & cōfirmo te chrismate salutis, eo q̄ hmōi facta perficiuntur in usu materiæ: in sacro aūt eucharistiæ, quod consistit in ipsa consecratione māe, exprimit ueritas cōsecrationis. cum dr, Hoc est corpus meū. Hoc aūt sacrm, s. pniæ, nō consistit in cōsecratione alicuius māe, nec in usu alicuius materię sanctificatę, sed magis in remotione cuiusdā māe, s. peccati, prout peccata dñr esse materia pniæ, ut ex supra dictis patet.* talis aūt remotio significatur a sacerdote cū dr, Ego te absoluo. Nā pcta sunt q̄dā uincula, sm illud Prouer. 5. Iniquitates suæ capiunt impiū, & & funibus peccatorū suorum quisque cōstringitur: unde patet quòd m hæc est conuenientissima forma huius sacramenti, Ego te absoluo.*

Ad primvm ergo dicēdū, q̄ ista forma assumitur ex ipsis uerbis Chri, q̄bus Petro dixit, Quodcumq. solueris super terrā &c. & tali forma eccla utitur in sacrali absolutione: huiusmodi aūt absolutiones in publico factæ, nō sunt sacrales sed sunt orōnes q̄dā ordinatæ ad remissionē uenialiū peccatorum. uñ in sacrali absolutione nō sufficeret dicere, Misereatur tui oipotens Deus, uel absolutionē, & remissionē tribuat tibi Deus: qa per hæc uerba sacerdos absolutionē non significat fieri, sed petit ut fiat: pmittit tn et in sacrali absolutione talis oratio, ne impediatur effectus sacri ex parte pœnitentis, cuius actus material teer quod ammodo se habent in hoc sacramēto, non autem in baptismo, uel in confirmatione.

ego exercerem actū baptizandi: sed utrobiq; significat actus, ut materia sacramēti impendendi. si autem considerentur dicta uerba secundum sensum, sic conueniens, acperfecta inuenitur expositio: quoniam æquipollet huic, sacramentaliter absolno: et idem est enim impendere sacramentum absolutionis, & sacramentaliter absoluere. Et per hanc expositionem excluditur ex parte ministri præsumptio seu usurpatio diuinę potestatis. & ex parte effectus amoiuitas. Nam ly sacramētaliter, distinguit a duobus, scilicet a principaliter, & a pure spiritualiter: solos.n Deus est qui principaliter absoluit a peccatis: & similiter solus Deus pure spiritualiter absoluit a peccatis: sacramento uero hō absoluit instrumentaliter, & signo sensibili, ut patet. Et hinc fit ut effectus sacramenti, scilicet absolutio interior a peccatis, qui ex parte sacramenti est certissimus non significetur in ambiguo, etiam si ex parte pœnitentis male dispositi impediatur, qui non significatur absolutio, ut recipitur interius in pœnitente sed ut exit exterius a ministro sacramenti, ex qua parte constat absolutionem esse certissimam

¶ Et si nouitius hoc non penetrat, fingat Deum dicere Petro, Absoluo te, & confessorem dicere Ioāni, Absoluo te, & uideat differentiam, quòd absolutio Petri est utrinque certa: quia Deus non diceret, absoluo te, nisi etiam uere intus absolueretur. Absolutio uero Ioannis est, significatur certa ex parte confessoris tantum: quia sacramentum absolutionis impendit, quia sacramentaliter absoluit, & intus potest impedimentum inuenire ex fictione pœnitentis.

cond.m

AD

A Ad 11 dicendū, q̄ uerbum Leonis est intelligendum quantum ad deprecationem, quę premittitur absolutionis non autem se mouet quin sacerdotes absoluant.

Ad 111 dcm, q̄ solus Deus per auctoritatē, & a peccato absoluit, & peccatū remittit: sacerdotes tn utrumq; faciūt per ministerium, inquantum. s. uerba sacerdotis in hoc sacro instrumentaliter operantur in uirtute diuina, sicut et in aliis sacris. Nam uirtus diuina est, quæ interius operatur in oibus sacralib. signis, siue sint res, siue uerba, sicut ex supra dictis patet:* unde, & dominus expressit vtrumque. nam Matt. 16. dixit, Petro, Quodcumque solueris super terram &c. & Io. 20. dixit discipulis, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. iō tamen sacerdos potius dicit, Ego te absoluo, quàm, Ego tibi peccata remitto: quia hoc magis congruit uerbis, quæ dominus dixit, uirtutem clauium ostendens, per quas sacerdotes absoluunt: quia tamen sacerdos sicut minister absoluit, cōuenienter apponitur aliquid, quod pertineat ad primam auctoritatē dei, s. ut dicatur, Ego te absoluo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritussancti, vel per uirtutem passionis Christi, uel auctoritate dei, sicut Dion.* exponit 3. cæleſt. hier. Quia tamen hoc non determinatum ex uerbis Christi, sicut in baptismo, talis appositio relinquitur arbitrio sacerdotis.

q.62. ar.4. & 64 ar. 1 & 2.

B

c.7. eccle. hier. non multū pro eul a fine. Et cæleſt. hier. c.5.

C

Ad 1111 dicendū, q̄ Apostolis non est data potestas ut ipsi sanarent infirmos, sed ut ad eorū oīp nem infirmi sanarentur. Est autem eis collata potestas operandi instaliter, siue ministerialiter in sacramentis: & iō magis possunt in formis sacramētalibus exprimere actum suum, quàm in sanationibus infirmitatum. In quibus tamen non semper modo deprecatiuo utebantur, sed quandoq; mō indicatiuo, & imperatiuo: sicut Act. 3. legitur, q̄ Petrus dixit claudo, Quod habeo, hoc tibi do: in nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula.

Resp. 2ª.

D

Ad v dicendū, q̄ ista expositio, Ego te absoluo, ideſt, absolutum ostendo, quantum ad aliquid quidem uera est, non tamen est perfecta: sacramenta. n. nouæ legis, non solum significant, sed et faciunt, quod significant. Vnde sicut sacerdos baptizando aliquem, ostendit hominem interius ablutum per uerba, & facta, non solum significatiue, sed etiam effectiue, ita etiam cum dicit, Ego te absoluo, ostendit hominem absolutum non solum significatiue, sed etiam effectiue: nec tamen loquitur quasi de re incerta: quia sicut alia sacramenta nouæ legis habent de se certum effectum ex uirtute passionis Christi, licet possit impediri ex parte recipientis, ita etiam, & in hoc sacramento. vnde Aug.* dicit in lib. de adult. coniu. Non est turpis, nec difficilis post patrata, & purgata adulteria reconciliatio cōiugij, ubi per claues regni cœlorum non dubitatur fieri remissio peccatorum: vnde nec sacerdos indiget speciali reuelatione sibi facta, sed sufficit generalis reuelatio fidei, per quam remittuntur peccata. unde reuelatio fidei dicitur Petro facta fuisse: esset autem perfectior expositio: Ego te absoluo, ideſt, sacramentum absolutionis tibi impendo.

lib. 2. c. 9. in prin. to. 6.

E

ART. IIII.

Vtrum impositio manuum sacerdotis requiratur ad hoc sacramentum.

por. 9 512

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur q̄ impositio manuum sacerdotis requiratur ad hoc sacramentum: dicitur enim Mar. ult. Super ægros manus* imponent, & bene habebunt: ægri aūt spiritualiter sunt peccatores, qui recipiunt bonam habitudinem per hoc sacramentum. ergo in hoc sacramento est manus impositio facienda.

4. cōt. gen. c. 72. & op. 22. c. 4.

¶ 2 Præt. In sacro pniæ recuperat hō Spūm sanctū amissum: vñ ex persona pœnitentis dicitur in Psal. 50. Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spū principali confirma me: sed Spiritussanctus datur p impositionem manuum: legitur enim Act. 8. quòd apostoli imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritumsanctum, & Mat. 19. dicitur, q̄ oblati sunt dño paruuli, ut eis manus imponeret. ergo in hoc sacramēto q̄ est facienda manus impositio.

¶ 3 Præt. Verba sacerdotis in hoc sacro nō sunt maioris efficaciæ, quàm in aliis sacris: sed b in aliis sacramentis non sufficiunt uerba ministri, nisi aliquē actū exerceat: sicut in baptismo simul cum hoc, q̄ sacerdos dicit, ego te baptizo, requirit corporalis ablutio. ergo et simul cum hoc, quòd sacerdos dicit, ego te absoluo, oportet quòd al. quē actū exerceat circa pœnitentem, b imponendo ei manus.

Sed contra est, q̄ cū dñs dixit Petro, Quæcūq; solueris sup terrā &c. nullā mētionē de manus impositiōe fecit: neq; et cū oib. aplis simul dixit, Quorū remiseritis peccata, remittuntur eis. nō ergo ad hoc sacramentum requiritur impositio manuum.

Respon. Dicendū, q̄ impositio manuū in sacris ecclię fit ad designandū aliquē copiosum gratię effectum: quo illi, quibus manus imponunt, quodāmō per quādā similitudinē cōtinuant ministris, in quibus copia gratiæ esse debet. & iō manus impositio fit in sacro confirmationis, in quo confert plenitudo Spiritussancti, & in sacro ordinis, in quo cōfert q̄dā excellentia ptātis in diuinis mysteriis. vñ & 2. ad Tim. 1. dr, Resuscites grām dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum: sacramentū aūt pœnitentiæ non ordinatur ad consequēdam aliquam excellentiam gratię, sed ad remotionē peccatorum: & iō c ad hoc sacramentum non requiritur manuum impositio, c sicut et nec ad baptismū: in quo tamen fit plenior remissio peccatorum.

cond.m

Ad primvm ergo dicendum, q̄ illa manus impositio non est sacralis, sed ordinatur ad miracula peficienda, ut. s. per contactum manus hominis sancti ficati, et iam corporalis infirmitas tollatur: sicut et legitur de domino Mar. 6 q̄ infirmos manib. impositis curauit, & Matt. 8. legitur, quòd leprosum mundauit per contactum.

Ad 11 dcdm, q̄ non quælibet acceptio Spiritussancti requirit manus impositionem: quia etiam in baptismo accipit homo Spiritumsanctum, nec tn fit ibi manus impositio: sed acceptio Spiritussancti cum plenitudine requirit manus impositionem, quod pertinet ad confirmationem.

Ad 111 dcdm, quòd in sacramentis, quæ per-

sciuntur in usu materiæ, ministet habet aliquem actū corpalē exercere circa eū, qui suscepit sacrm: sicut in baptismo,& cōfirmatione,& extrema unctione : sed hoc sacrm non consistit in usu alicuius materiæ exterius appositæ: sed loco materiæ se habent ea,quę sunt ex parte pœnitētis.uñ sicut in eucharistia sacerdos sola prolatione uerborū sup materia perficit sacrm,ita ēt sola uerba sacerdotis absoluentis super pœnitētē, perficiūt absolutionis sacrm. r Et sic aliquid actus corporalis esset ex parte sacerdotis necessarius , nō minus competeret crucis signatio,q̄ adhibet i eucharistia,q̄ manꝰ impositio in signum, ꝙ per sanguinē crucis Chri remittuntur peccata: & tñ non est de necessitate huius sacri,sicut nec de necessitate eucharistiæ.

sasio 3.

ARTICVLVS V.

Vtrum hoc sacramentum sit de necessitate salutis.

Ser.4 sent.d.71. Sor.4.s.d.14.q.1.ar.5.

AD QVINTVM sic proceditur. Vr ꝙ hoc sacrm nō sit de necessitate salutis: quia super illud Ps.125.† Qui seminant in lacrymis &c.gl. Noli esse tristis,si adsit tibi h bona uolūtas,uñ metit pax. sed tristitia est de ratione pœnitentię,secundum illud 2.Cor.7. Quæ sm Deum est tristitia, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. ergo bona uoluntas sine pœnitentia sufficit ad salutem.

¶2 Præt Prou.10.dr, uniuersa delicta operit charitas,& infra 15.Per misericordiam,& fidem purgā tur peccata:sed hoc sacrm non est, nisi ad purgandum peccata.ergo habendo charitatem, & fidem & misericordiam , potest quisque salutem consequi, h etiam sine pœnitentiæ sacramento.

¶3 Præt. Sacramēta ecclesiæ initium hūt ab institutione Christi,sed legit.Io.8. Christus mulierem adulteram absoluit absq; pœnitentia. h ergo uidetur,quòd pœnitentia nō sit de necessitate salutis.

SED CONTRA est,ꝙ dominus dicit Luc.8.Si pœnitentiam non habueritis,oēs simul peribitis.

RESP.Dicendum,ꝙ aliquid est necessariū ad salutē dupr.uno mō absolute : alio mō ex suppositione:absolute quidē necessariū est ad salutem illud,sine quo nullus salutē consequi pōt,sicut grā Chri,& sacrm baptismi per quod aliqs in Christo renascitur. Ex suppositione aūt est necessariū sacrm pœnitentię, qđ quidē est necessarium nō oibus,sed pctō sub acentibus:dr.n 2.Para.vlt. Et tu Deus iustorū non posuisti pœnitentiā iustis.Abraham,Isaac & Iacob his,qui tibi non peccauerunt. Pctm aūt cū consumatum fuerit.generat mortē, ut dicitur Iacobi 1.Et iō necessariū est ad salutem peccatoris,ꝙ pctm remoueat ab eo,qđ quidē non pōt fieri sine pœnitentiæ sacro,in quo operat uirtus passionis Christi per absolutionem sacerdotis simul cum opere pœnitentis,qui cooperat gratiæ ad destructiōne peccati,sicut.n.dicit Aug. * super Io.Qui creauit te sine te, nō iustificabit te sine te. unde patet ꝙm sacramentum pœnitētiæ est necessariū ad salutē post pctm n sicut medicatio corporalis postq̄ hō in morbū periculosū inciderit.

Dē' uerb. Apost.ser. 25. to. 10 *cons.m*

AD PRIMVM ergo dicendū,ꝙ glos.illa uidetur esse intelligenda de eo, cui adest bonū uoluntat sine interpolatione, quæ sit per peccatū:talis enim non habet tristitiæ causam:sed ex quo bona uoluntas tollitur per peccatum,non potest restitui sine tristitia,qua quis dolet de peccato prætrito,quod pertinet ad pœnitentiam.

AD II dicendum, quod ex quo aliquis peccatū incurrit,& charitas,fides,& misericordia nō libe rant hoīem a peccato sine pœnitentia: requirit.n. charitas,quòd homo doleat de offensa in amicum cōmissa,& ꝙ amico homo studeat satisfacere: requirit etiam ipsa fides, ut per virtutem passionis Chri,quę in sacramentis ecclesiæ operatur, q̄rat iustificari a peccatis:requirit ēt.& ipsa misericordia ordinata,ut homo subueniat pœnitendo suæ miseriæ, quam per peccatum incurrit , sm illud Prou.14. Miseros facit populos peccatum:unde eccles.30.dr. Miserere animæ tuæ,placens deo.

AD III dcdm,ꝙ ad potestatē excellentiæ, quā solus Christus habuit,ut supra dictū est, e ptinuit ꝙ Christus effectū sacri pœnitentiæ,qui est remissio peccatorum,contulit mulieri adulterę sine exterioris pœnitentiæ sacro,licet non sine interiori pœnitentia,quā ipse in ea per gratiā est operatus.

q.64.ar.ꝙ

ARTICVLVS VI.

Vtrum pœnitentia sit secunda tabula post naufragium.

Sor.4.s.d.14.q.1.a.6.

AD SEXTVM sic procedit. Vr ꝙ pœnitentia nō sit secunda tabula post naufragiū : qa sup illud Isa.4.Peccatū suū quasi sodoma prædicauerūt dicit gl. h Secūda tabula post naufragiū,est peccata abscondere:pœnitentia autem non abscondit peccata,sed magis ea reuelat.ergo pœnitentia non est secunda tabula.

¶2 Præt.Fundamentū in ædificio,non tenet sm, sed primū locū:pœnitentia aūt in spirituali h ædificio est fundamentū,sm illud Heb.6. Nō rursus iacētes fundm pœnitentiæ ab operibus mortuis, uñ,& præcedit ipsum baptismum , sm illud Act. 2.Pœnitentiam agite,& baptizetur unusquisque uestrū.ergo pœnitentia nō dēt dici secūda tabula.

¶3 Præt.oia sacramēta sunt quædā tabulæ,id est, remedia contra peccatum:sed pœnitentia nō tenet sm locū inter sacramenta,sed magis quartum ut ex supra dictis patet.* ergo pœnitentia nō debet dici h secunda tabula post naufragium.

SED CONTRA est ꝙ Hiero.† dicit ꝙ secunda tabula post naufragium est pœnitentia.

RESP.Dcdm,ꝙ id,ꝙ est per se, naturaliter prius est eo,quod est p accidēs:sicut, & subtātia prior est accidēte:sa cra aūt q̄dā per se ordinant ad salutē hois,sicut baptismus,qui est spiritualis generatio,& cōfirmatio,q̄ est spūale augmētū, & eucharistia,q̄ est spūale nutrimētū : pœnitentia aūt ordinatur ad salutē hominis quasi per accidēs,supposito quodam.s.ex suppositione peccati: nisi.n. homo peccaret actualiter,pœnitentia nō indigeret:indigeret tamen baptismo,& confirmatione, & eucharistia:sicut,& i uita corporali nō indigeret homo medicatione nisi infirmaretur : indigeret aūt hō per se ad uitam generatione, augmento,& nutrimento.& ideo pœnitētia tenet secūdū

4.d.2.q.1o ar.3.ad 5o Et di. 14 q.1.a.2.qo 4. Et di. 16. q.4.a.1.q.1.ad.1. * glo Hie. in illū locum 50.5o

q.65.ar.1.& 2.

† Hiero sup illud Esa.3. peccatū suū quasi Sodoma.t.5o

cons.m

loco respectu status integritatis,q̄ confert,& cōseruat per sacra p̄dicta:vñ & metaphorice dr h secunda tabula post naufragiū. n Nā primū remediū mare transeuntibus est,ut conseruent in naui integra.Secundū aūt remediū est post nauē fractā, ut q̄s tabulæ adhæreat: ita ēt primū remediū in mari huius uitæ est,ꝙ hō integritatem seruet: sm aūt remedium est,si per peccatum integritatem perdiderit,quòd per pœnitentiam redeat.

AD PRIMVM ergo dcdm,ꝙ abscondere peccata contingit dupr.Vno mō, dū ipsa peccata fiūt: est aūt perus peccare publice q̄ occulte:tū,qa peccator publicus vr ex maiori cōtemptu peccare:tū ēt,qa peccat cū scandalo aliorū. & iō quoddā remediū est in peccatis,quod aliquis in occulto peccet. Et sm hoc dicit gloss.* ꝙ secunda tabula post naufragiū est peccata abscondere, non ꝙ per hoc tollat peccatū,sicut per pœnitentiam, sed qa per hoc,peccatum fit minus.alio mō, aliquis abscondit peccatū prius factū per negligentiā confessionis,& hoc contrariatur pœnitentiæ.Et sic abscōdere peccatum,non est secunda tabula:sed magis contrarium tabulæ:dicitur enim Prouer. 28. Qui abscondit scelera sua,non dirigetur.

Citata in arg.1.

AD II dcdm,ꝙ pœnitentia nō pōt dici fundm spūalis ædificij simpr,i.in prima ędificatione:sed est fundm in secūdare ædificatione,q̄ fit p destructionē peccati.Nā primo redeuntibus ad Deū,occurrit pœnitētia Apostolus tū ibi loquit de fundamento spiritualis doctrinæ: r pœnitentia aūt, quæ baptismum præcedit, non est pœnitentiæ sacrm.

D.657.

Resp.2ª.

AD III dcdm, ꝙ tria p̄cedentia sacra pertinent ad nauē integram,i.ad statum integritatis,respectu cuius pœnitentia dicitur secunda tabula.

SVP. Q. LXXXIIIH.

ART. VII.

Sor.4.s.d.14.q.1.ar.7.

Ser.o. 497 4.di.22.q. 1.ar.3.

INar.7.circa illud, ꝙ pœnitētia est de iure naturali, quo ad dolorē,& doloris remediū,& aliquod signū doloris,aduerte ꝙ dupliciter possunt hæc uerba intelligi. Primo, simpliciter, ut absonāt. Et sic magnā habent difficultatē,si non sunt falsa tū, qa si pctm nō fuit scandalosum, seu manifestū aliis, nulla apparet rō naturalis ad signa doloris ; tū, qa abstrahendo a documentis fidei , dolor, seu tristitia de prætrito peccato nullam vr habere rōnem remedii, & ppea superfluū vr dolere de malis præteritis. Accedit ad hæc,& difficile est nosse quid hō instituit i iure naturæ solū standō, cognosceret de abolitione peccati, p aliud q̄ per cessationē a peccando . Alio aūt mō intelligun t, instituta ante baptismū: nā in

Ar.præce.

q.62.ar.5. & q. 64. ar.1.

A principio prædicationis suę dixisse dns legit Matth.4. Pœnitentiam agite,appropinquauit.n.regnum cęlorum . ergo hoc sacrm non fuit conuenienter institutum in noua lege.

¶4 Præ.Sacra nouæ legis institutionē habent a Chro , ex cuius uirtute operantur,ut supra dictū est:sed h Chrs non ur instituisse hoc sacrm,cū ipse non sit usus eo,sicut aliis sacris,quę ipse instituit . ergo hoc sacramentum non fuit conuenienter. Institutum in noua lege.

SED CONTRA est,ꝙ dicit dns Luc.ult.Oportebat Chrm pati,& resurgere a mortuis die tertia,& prędicari in noīe eius pœnitentiā,& remissio nē peccatorum in omnes gentes.

RES.Dcdm,ꝙ sicut supra dictum est,* in hoc sacro actus pœnitentis se habet sicut materia:id aūt quod est ex parte sacerdotis,qui operatur ut minister Christi,se habet ut formale, & completiuum sacri:materia uero ēt in aliis sacris præexistit a natura,ut aqua,uel ab arte,ut panis:sed ꝙ talis materia ad sacrm assumatur, institutione indiget hoc determinante:sed forma sacri,& uirtus ipsius totaliter est ex institutione Christi,ex cuius passione procedit uirtus sacrorum. sic ergo huius sacri materia præexistit a natura(ex naturali.n.ratione hō mouetur ad pœnitendum de malis, quæ fecit) sed ꝙ hoc,uel illo mō hō pœnitentiam agat,est ex institutione diuina:vñ & dns in principio prædicationis suæ indixit hoibus,ut non solū pœniterēt, sed ēt pœnitentiā agerent,significans determinatos modos actuū,qui requirunt ad hoc sacrm:sed id,quod pertinet ad officium ministrorū,determinauit Mat.16.vbi dixit Petro,Tibi dabo claues regni cęlorū &c.Efficaciā aūt huius sacri , & originē uirtutis eius, manifestauit post resurrectionem Luc.ult.ubi dixit, ꝙ oportet p̄dicari in noīe eius pœnitentiā,& remissionē peccatorū in oēs gentes præmisso de passione,& resurrectione:ex uirtute .n.nois in Iesu Christi patientis,& resurgētis,hoc sacramentum efficaciam habet in remissionē peccatorum: & sicm patet conuenienter hoc sacramētum in noua lege institutum fuisse.h

Art.2.huius quæst.

Consil.m

AD PRIMVM ergo dcdm, ꝙ de iure naturali est,ꝙ aliquis pœniteat de malis,quæ fecit, quantum ad hoc,ꝙ doleat fecisse,& doloris remedium quærat per aliquem modum, & ꝙ ēt aliqua signa doloris ostendat,sicut,& Niniuitæ fecerunt,ut Ionæ.3.legitur. In quibus tñ aliquid fuit adiunctū fidei,quam conceperant ex prædicatione Ionæ,ut hoc agerent sub spe ueniæ consequendæ a Deo, sm illud quod ibi legitur Quis scit,si conuertat, & ignoscat Deus,& reuertat a furore iræ suæ,& non peribimus?sed sicut alia,quæ sunt de iure naturali,determinationem acceperunt ex institutione

Universidad de Deusto
Biblioteca

3.2.q.99 & 110.art. 2.& 35.ar. 2.

legis diuinæ, ut in secunda parte dictum est, ita & pœnitentia.

AD II dcm, q ea, q̃ sunt iuris nãlis, diuersimode determinationẽ accipiũt i ueteri, & in noua lege, ſm q cõgruit iperfectioni ueteris legis, & pfectioni nouæ: vñ, & pnia i ueteri lege aliqua determinationẽ habuit, q̃tũ q̃ ad dolorẽ, ut effet magis in corde, q̃ in exteriorib⁹ signis, ſm illud Ioel 2. Scindite corda uestra, & nõ uestimenta uestra: quantũ aũt ad remediũ doloris quærendũ, ut aliquo mõ ministris Dei peccata sua confiterentur, ad minus in gñali vñ dñs Leuit. 5. dicit, Aia q̃ peccauerit per ignorantia, offeret arietẽ immaculatũ de gregibus sacerdoti, iuxta mensurã, æstimationẽ que peccati, qui orabit pro eo, q̃ nesciens fecerit, & dimittet: in hoc n. ipso, q̃ oblationẽ faciebat aliquis pro peccato suo, quodam mõ suũ peccatũ sacerdoti confitebat, & ſm hoc dr Prou. 28. Qui abscondit scelera sua, non dirigẽt: qui aũt confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur: nondũ aũt erat instituta potestas clauiũ, quæ a passione Christi derivat, & per consequens nondum erat institutũ, q̃ aliquis dõleret de peccato cũ proposito subiiciẽdi se per confessionẽ, & satisfactionem clauibus ecclesiæ, sub spe consequendæ ueniæ, uirtute passionis Christi.

AD III dcm, q̃ si quis recte consideret ea, quæ dñs dixit de necessitate baptismi Ioan. 3. tpe præcesserunt ea, q̃ dixit Matt. 4. de necessitate pœnitentiæ. nã id, quod dixit Nicodemo de baptismo, fuit ante incarcerationẽ Io. de quo postea subdit, q̃ baptizabat: illud uero quod de pnia dixit Mat. 4. fuit

Resp. 2.

post incarcerationẽ Ioannis: si tñ prius ad pniam induxisset, q̃ ad baptismũ, hoc ió esset quia ẽt ante baptismum requiritur quædam pœnitentia: sicut, & Petrus dicit Act. 2. Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque uestrum.

AD IIII dcm, q̃ Chr̃s non est usus baptismo, quẽ ipse instituit: sed est baptizatus baptismo Io. ut ⁊ dictum est: * sed nec ẽt actiue usus est suo ministerio, quia ipse non baptizabat cõter, sed discipuli eius, ut dr Io. 4. quis credẽdũ sit, q̃ discipulos suos baptizauerit, ut Aug.* dicit ad Celeuciani: usus aũt huius sacri ab eo nstituti, nullo mõ fuit cõpetebat: nec quantũ ad hoc, q̃ ipse pœniteret, in quo peccatũ non fuit, neq; quantũ ad hoc, q̃ hoc facẽm alijs præberet: quia ad ostendendã misericordiã, & uirtutẽ suam, effectum huius sacri fine sacro præbebat, ut supra dictum est: * sacẽm autẽ eucharistiæ, & ipse sumpsit, & aliis dedit: tum, ad commendandam excellentiam huius sacramẽti: tum, quia hoc sacramentum est memoriale suæ passionis, in qua Christus est sacerdos, & hostia.

4.39. ar. 1. & 2.

In epi. 108. to. 2. habetur etiam li. 3. de anima & eius origine ca. 9. to. 7.

Art. 5. huius q. ad 3.

ARTICVLVS VIII.

SVP. Q. LXXXIII. ART. VIII. & IX.

Vtrum pœnitentia debeat durare usque ad finem uitæ.

porr. o 515

Sot. 4. sd. 14. q. 1. a. 8.

Inf. 2. q. 9. ad 2. & 4. dist. 17. q. 2. art. 4. q. 1. & 2.

AD OCTAVVM sic pcedit. Vr̃ q̃ pnia non debeat durare usq; ad finẽ uitæ. Pœnitẽtia. n. ordinat̃ ad deletionem peccati: sed pœnitens statim consequitur remissionem peccatorũ, ſm illud Ezec. 18. Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, q̃ operatus est, uita uiuet, & non morietur. ergo non oportet ulterius pœnitentiam protendi.

¶ 2 Præt. In pniam agere pertinet ad statũ incipientium: sed hõ de hoc statu debet procedere ad statũ proficientiũ, & ulterius ad statũ profectorũ. ergo non debet homo pœnitentiam agere usque ad finem uitæ.

¶ 3 Præ. Sicut in alijs sactis hõ debet seruare statuta ecclesiæ, ita, & in hoc facto: sed ſm canones determinata sunt tpa pœnitendi, ut ille, qui hoc, uel illud peccatum commiserit, tot annis pœniteat. ergo videtur, q̃ non sit pœnitentia extendenda usque ad finem uitæ.

SED CONTRA est, q̃ Aug.* dicit in li. de pœnitent. Quid restat nobis, nisi dolere in uita? ubi enim dolor finitur, deficit pœnitentia: si uero pœnitentia finitur, quid deresinquitur de uenia?

RES. Dcdm, q̃ duplex est pnia, s. interior, & exterior: interior quidẽ pœnitẽtia est, qua quis dolet de peccato commisso. Et talis pœnitentia debet durare usq; ad finẽ uitæ: semper. n. debet hoi displicere, q̃ peccauit: si. n. ei placeret peccasse, iam ex hoc ipso peccatum incurreret, & fructum ueniæ perderet, displicentia aũt dolorem causat in eo, q̃ est susceptiuus doloris, qualis est hõ in hac uita. post hanc uitam aũt sancti non sunt susceptiui doloris. unde displicebunt eis peccata præterita sine omni tristitia, ſm illud Isa. 65. Obliuioni traditæ sunt angustiæ priores. Pœnitentia uero exterior est, qua quis exteriora signa doloris ostendit, & uerbotenus peccata sua cõfitetur sacerdoti absoluenti, & iuxta eius arbitrium satisfacit. Et talis pœnitentia non oportet, q̃ duret usq; ad finem uitæ, sed usque ad determinatum tempus secundum mensuram peccati.

D. 530. concl. m

concl. p

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ ue a pnia non solum remouet peccata præterita, sed ẽt præseruat hominem a peccatis futuris, quamuis igitur homo in primo instanti ueræ pœnitentiæ remissionẽ consequatur præteritorum peccatorum, oportet tamen in homine perseuerare pœnitentiam, ne iterum incidat in peccatum.

Ad II dicendũ, q̃ agere pniam interiorẽ simul, & exteriorẽ, pertinet ad statum incipientiũ, qui s. de nouo redeunt a peccato, sed pœnitẽtia interior habet locum etiam in proficientibus, & perfectis, ſm illud Ps. 38. Ascensiones in corde suo disposuit in ualle lachrymarum. unde & ipse Paulus dicebat primæ Cor. 15. Non sum dignus uocari apostolus, q̃m persecutus sum ecclesiam Dei.

AD III dicendum, q̃ illa tpa prefiguntur pœnitentibus, quantum ad actionem exterioris pnię.

porr. o 516

4. id. 14. q. 1. a. 1. q. 1.

ARTICVLVS IX.

Vtrum pœnitentia possit esse continua.

Sot. 4. sd. 14. q. 1. ar. 9.

ADNONVM sic proceditur. Vr̃ q̃ pnia non possit esse continua, dr. n. Hier. 31. Quiescat uox tua a ploratu, & oculi tui a lachrymis: sed hoc esse non posset, si pnia cõtinuaret, q̃ consistit i ploratu & lachrymis ergo pnia non põt continuari.

¶ 2 Præt. De quolibet bono opere debet hõ gaudere, ſm illud Ps. 99. Seruite dño in lætitia: sed agere pniam est bonum opus. ergo de hoc ipso debet hõ gaudere: sed non potest homo simul gaudere, & tristari, ut patet per Phil. in 9. Ethic. ergo non potest esse, q̃ pœnitens continue tristetur de peccatis præteritis, quod pertinet ad rationem pœnitentiæ. ergo pœnitentia non potest esse continua.

¶ 3 Præt. Secundo ad Cor. 2. Apost. dicit, Consolamini, s. pœnitentem, ne forte abundantiori tristitia absorbeatur, qui eiusmodi est: sed consolatio depellit tristitiam, quæ pertinet ad rationem pœnitentiæ. ergo pœnitentia non debet esse continua.

In li. de uera & falsa pœnit. c. 13. circa finem to. 4. concl. m

SED CONTRA est q̃ Aug.* dicit in li. de pœnitentia, dolor in pœnitentia continue custodiatur.

RESP. Dcdm, q̃ pœnitere dr dupliciter, secundum actum, & secundum habitum. Actu quidem impossibile est, q̃ homo continue pœniteat: quia necesse est, q̃ actus pœnitentis siue interior, siue exterior, interpoletur ad minus somno, & aliis, quę ad necessitatem corporis pertinent. alio modo dr pœnitere secundum habitum, & sic oportet, q̃ hõ continue pœniteat, & quãtum ad hoc quòd homo numquam aliquid contrarium pniæ faciat per quod habitualis dispositio pœnitentis tollat, & quantum ad hoc, q̃ debet hõ in proposito gere re, quòd semper sibi pterita peccata displiceant.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ ploratus, & lachrymæ ad actum exterioris pœnitentiæ pertinent, qui non solum non debet esse continuus, sed nec etiã oportet, q̃ duret usque ad finẽ uitæ, ut dictum est.

*ar. præc.

unde, & signanter ibi subditur, quia est merces operi tuo. est autem merces operis pœnitentis, plena remissio peccati, & quãtum ad culpam, & quãtum ad pœnam, post cuius consecutionem non est necesse, quòd homo ulterius exteriorem pniam agat, per hoc tñ nõ excluditur continuitas pniæ, qualis dicta est.

tat. præc.

D. 530.

AD II dicendum, q̃ de dolore, & gaudio dupliciter loqui possumus. uno modo, ſm q̃ sunt passiones appetitus sensitiui. Et sic nullo modo possunt esse simul, eo q̃ sunt omnino contrariæ, uel ex parte obiecti, puta cum sunt de eodem, uel saltẽ ex parte motus cordis: nã gaudiũ est cũ dilatatione cordis, tristitia uero cũ constrictione. & hoc modo loquitur philosophus* in 9. Eth. alio modo possumus loqui de gaudio, & tristitia, secundum q̃ consistunt in simplici actu uoluntatis, cui aliquid placet, uel displicet: & secundũ hoc, non possunt habere contrarietatem, nisi ex parte obiecti, puta cũ sunt de eodẽ, & ſm idẽ: & sic non possunt simul esse gaudiũ, & tristitia: quia non põt simul idẽ ſm idem placere, & displicere. Si uero gaudiũ & tristitia sic accepta, nõ sint de eodẽ ſm idem, sed uel de diuersis, uel de eodem ſm diuersa, sic non est cõtrarietas gaudii, & tristitię. unde nihil prohibet hoiem simul gaudere, & tristari: puta si videamus iustum affligi, simul placet nobis eius iustitia, & displicet eius afflictio: & hoc modo simul põt alicui displicere, q̃ peccauit, & placere q̃ hoc ei displicet cũ spe ueniæ: ita q̃ ipsa tristitia sit materia gaudij unde & Aug.* dicit in li. de pœnitẽtia, sp doleat pœnitẽs, & de dolore gaudeat. si tũ tristitia nullo mõ cõpateret sibi gaudiũ p hoc nõ tolleret habitualis cõtinuitas pœnitẽtiæ, sed actualis.

* In li. de uera & falsa pœnitẽ. ca. 13. in fine to. 4. Resp. 2ª.

AD III dcdm, q̃ ſm Philosophũ * in 2. Ethic. ad uirtutẽ pertinet tenere mediũ in passionibus. Tristitia aũt, quæ in appetitu sensitiuo pœnitẽtis consequitur ex displicentia uoluntatis, passio q̃dã est unde moderanda est secundum uirtutẽ, & eius superfluitas est uitiosa, quia inducit in desperationem: quod significat Apostolus ibidem dicẽs: ne maiori tristitia absorbeat̃, qui eiusmodi est. & sic cõsolatio, de qua ibi Apostolus loquitur, est moderativa tristitiæ: non autem totaliter ablativa.

* li. 2. ex e. 3. 6 & 9. haberi potest to. 5.

ARTICVLVS X.

porr. o 517

Vtrum sacramentum pœnitentiæ debeat iterari.

So. 4. sd. 14. q. 1. a. 10.

4. d. 14. q. 1. a. 4. q. 3. & ar. 5. q. 2. & He. 6.

ADDECIMVM sic proceditur. videtur q̃ sacẽm pœnitentię nõ debeat iterari. dicit. n. Apostolus Hebr. 6. Impossibile est eos, q̃ semel sũt illuminat, & gustauerũt cæleste donũ, & participes sunt facti spũssancti, & prolapsi sũt, renouari rursus ad pœnitẽtiã: sed q̃cũq; pœnituerũt, sũt illuminati, & acceperũt donũ Spũssancti. ergo q̃cũq; peccat post pœnitentiã, nõ põt iterato pœnitere.

In lib. 2 de pœnit. c. 10. post med. to. 1.

¶ 2 Præter. Ambr.* dicit in lib. de pœnitẽtia: reperiuntur, q̃ sæpius agendã h pœnitẽtia putãt, qui luxuriantur in Christo. nã si uere pœnitentiam agerent, iterandam postea non putarẽt: quia sicut unũ est baptisma, ita una est pœnitentia: sed baptismus non iteratur. ergo nec pœnitentia.

¶ 3 Præt. Miracula, q̃bus dñs infirmitates corporales sanauit, significãt sanationes spũaliũ infirmitatũ, q̃bus. s. hoies liberanr̃ a peccatis: sed nõ legit q̃ dñs aliquem cæcum bis illuminauerit, uel q̃ aliquẽ leprosum bis mundauerit, aut aliquẽ mortuũ bis suscitauerit. ergo ur̃, q̃ nec alicui peccatori bis per pœnitentiam ueniam largiatur.

¶ 4 Præt. Greg.* dicit in Ho. Quadragesimæ, pœnitentia est, anteacta peccata deflere, & flenda iterũ nõ cõmittere. & i sid. † de summo bono, irrisor est & nõ pœnitẽs, q̃ adhuc agit, quod † pœnitet. si ergo aliquis uere pœniteat, h nõ iterum peccabit. ergo non potest esse, q̃ pœnitentia iteretur.

Ho. 34. in euãg. post mediũ illius. † li. 2. c. 16. in principio. & hĩ de pœnit. dist. 3. ca. Irrisor.

¶ 5 Præter. Sicut baptismus habet efficaciã ex passione Christi, h ita & pœnitentia: sed baptismus nõ iteratur propter unitatem passionis & mortis Christi. ergo pari ratione nec pœnitentia iterat̃.

¶ 6 Præt. Ambr.* dicit, q̃ facilitas ueniæ, incenti

† Hoc ha

uum præbet delinquendi. si ergo deus ueniam frequenter præbet per pniam, vr̃ q̃ ipse hominib. præbeat incentiuum delinquendi. Et sic [b] videret delectari in peccatis; quod eius bonitati non congruit. non ergo potest pœnitentia iterari.

SED CONTRA est, q̃ hõ inducitur ad miam exẽplo diuinæ miæ ℔m illud Luc. 6. Estote misericordes, sicut, & pr̃ uester misericors est: sed dñs hanc misericordiam discipulis suis imponit, ut ꝛpius remittant fratribus contra se peccantibus. unde sic dicitur Matt. 18. Petro quærenti, Quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei, usque septies? respondit Iesus, Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies. ergo etiam deus ꝛpius per pœnitentiam ueniam peccantibus præbet, præsertim cum doceat nos petere, Dimitte nobis debita nostra, sicut, & nos dimittimus debitoribus nr̃is.

RESP. Dcm, q̃ circa pniam quidam errauerũt, dicentes non posse hoiem per pniam secundo consequi ueniã peccatorũ: quorũ quidã, s. Nouatiani hoc intm̃ extenderunt, ut dicerent post primam pniam, q̃ agit in baptismo, peccantem nõ posse per pniam iterato restitui. Alii uero fuerunt hæretici (ut Aug.* dicit in lib. de pnia') qui post baptismũ dicebãt quidem esse utilẽ pniam nõ tm̃ pluries, sed semel tm̃. Vr̃ aũt hmõi errores ex duobus processisse. Primo quidem ex eo, q̃ errabant circa rõnem ueræ pniæ. Cũ. n. ad uerã pniam charitas requirat (sine qua non delent peccata) credebãt, q̃ charitas semel habita non possit amitti, & per consequens pnia si sit uera, nũquã per pctm̃ tollat, ut sic sit necesse eã iterari: sed hoc improbatum est* in secunda parte, ubi oñsum est, q̃ charitas semel habita, ꝓpter libertatẽ arbitrii põt amitti, & per cõsequẽs post uerã pniam, põt aliqs peccare mortaliter. secundo ex eo, q̃ errabant circa ẽstimationem grauitatis peccati: putabant. n. adeo graue esse peccatũ, qd̃ aliqs cõmittit post ueniã impetratã, q̃ non sit possibile ipsũ remitti. In quo qdẽ errabant, & ex parte peccati, quod ẽt post remissionẽ consecutã, põt esse, & grauius, & leuius q̃ fuerit primũ peccatum remissum, & multò magis contra infinitatem diuinæ miæ, q̃ superat oẽm numerum, & magnitudinem peccatorum, ℔m illud Psal. 50. Miserere mei Deus ℔m magnam misericordiam tuam, & ℔m multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatẽ meam. unde reprobatur uerbũ Cain, dicentis Gen. 4. Maior est iniquitas mea, quam ut ueniã merear: & iõ misericordia dei peccantibus, per pœnitentiã ueniam præbet absque ullo termino: unde dicitur 2 Para. ult. Immẽsa, & inuestigabilis misericordia promissionis tuæ super malitiã hoium. Unde manifestum est, q̃ [m] pœnitentia pluries est reiterabilis. [n]

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ qa apud iudæos erant ℔m legem q̃dam lauacra instituta, in quib. pluries se ab immunditiis purgabant, credebant aliq̃ iudæorum, q̃ ẽt per lauacrum baptismi aliqs pluries purificari posset. Ad qd̃ excludendum Apostolus scribit hæbreis, q̃ impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, s. per baptismum, rursum renouari ad pniam, i. per baptismum, qui est lauacrum regenerationis, & renouationis Spũssancti, ut dicit ad Tit. 3. Et rõnem assignat, ex hoc, q̃ per baptismum homo Christo commoritur, unde subditur, rursus crucifigentes sibimetipsis filium dei.

AD II dicẽdũ, q̃ Amb. loquitur de pnia solenni, quæ in ecclesia non iteratur, ut infra dicetur.

AD III dcdm, q̃ sicut Aug.* dicit in lib. de pœnit. multos cæcos, & in diuerso tpe dñs illuminauit, & multos debiles cõfirmauit, oñdens in diuersis illis eidẽ sæpe peccata dimitti: ut quẽ prius sanauit leprosum, alio tpe illuminet cæcum. iõ. n. tot sanauit cæcos, claudos, & aridos, ne desperet de se peccator. iõ non scribit aliquem nisi semel sanasse, ut quilibet timeat iungi peccato. medicũ se uocat, & non sanis, sed male habentibus opportunũ: sed qualis hic medicus, q̃ malum iteratũ nesciret curare? medicorũ est centies infirmum, centies curare: qui cæteris minor esset, si aliis possibilia ignoraret.

AD IIII dicendũ, q̃ pœnitere est anteacta peccata deflere, & flenda non cõmittere, s. simul dũ flet, vel actu, uel proposito. Ille. n. est irrisor, & non pœnitens q̃ simul dum penitet agit quod pœnitet, uel proponit iterum se facturum qd̃ gessit, uel ẽt actu iterat peccat eodem, uel alio gñe peccati. Quòd autẽ al q̃s postea peccat, uel actu, uel proposito, nõ excludit quin prima pnia uera fuerit: nũquam enim ueritas prioris actus excluditur per actum contrarium subsequentem: sicut enim uere cucurrit, qui postea sedet, ita uere pœnituit, qui postea peccat.

AD V dicendũ, q̃ baptismus hẽt uirtutem ex passione Chr̃i, sicut quædam spiritualis generatio cũ spirituali morte præcedentis uitæ. Statutum autem est hominibus semel mori, & semel nasci: & iõ semel tantum debet homo baptizari: sed pœnitentia habet uirtutem ex passione Christi, sicut spiritualis medicatio, quæ frequenter iteratur potest.

AD VI dicendũ, q̃ ℔m Aug.* in lib. de pnia, constat duo multum displicere peccata, qui sp præsto est ea destruere: ne soluatur quod creauit, nec corrumpatur quod amauit, scilicet per desperationẽ.

QVAESTIO LXXXV.

De sacramento pœnitentiæ secundum quòd est uirtus, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de pœnitentia, secundum quòd est uirtus.

Et circa hoc quæruntur sex.

¶ Primo, Vtrum pœnitentia sit uirtus.

¶ Secundo, Vtrum sit uirtus specialis.

¶ Tertio, sub qua specie uirtutis contineatur.

¶ Quarto, De subiecto eius.

¶ Quinto, De causa ipsius.

¶ Sexto, De ordine eius ad alias uirtutes.

ARTICVLVS I.

Vtrum pœnitentia sit uirtus.

Alb. mag. 4. dist. 14. art. 8.
Sot. 4 s. d. 14. q. 2. a. 1.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q̃ pœnitentia non sit uirtus. Pœnitentia enim est qd̃ dã lacramẽtum aliis sacramentis connumeratum, ut ex

vt ex supradictis patet: sed nullum aliud sacramẽtorũ est virtus. ergo [h] neque pœnitentia est virtus.

¶ 2 Præt. Secundũ Philosophũ 4. Eth. verecundia nõ est virtus: tũ, qa est passio habẽs corporalẽ immutationẽ: tũ ẽt, quia non est dispositio pfecti, cũ sit de turpi actu, quod nõ hẽt locũ in hoie virtuoso: sed similiter [i] pnia est quædã passio habens corporalẽ immutationẽ, s. ploratũ, sicut Greg.* dicit, q̃ pœnitere est peccata præterita plangere, est etiã de turpibus factis. s. de peccatis, q̃ nõ hñt locum in homine virtuoso. ergo [h] pœnitentia nõ est virtus.

¶ 3 Præt. Secundũ Philosop. 4. Eth. nullus est stultus eorũ, q̃ sunt sm̃ virtutẽ: sed stultũ vr̃ dolere de cõmisso pterito, quod nõ põt nõ esse, quod tm̃ ptinet ad pœnitentiam. ergo pœnitẽtia non est virtus.

SED CONTRA est, q̃ præcepta legis dantur de actibus virtutum: qa legislator intendit ciues facere virtuosos, vt dicitur* 2. Eth. sed præceptũ diuinę legis est de pœnitentia, secundum illud Mat. 4. Pœnitentiam agite, &c. ergo pœnitentia est virtus.

RESPON. Dicendũ, q̃ sicut ex dictis* patet, pœnitere est de aliquo prius à se facto dolere. Dictũ est aũt supra † q̃ dolor [k] vel tristitia dupliciter dr̃. uno modo, sm̃ q̃ est passio quædã appetitus sensitiui, & quantum [m] ad hoc pnia nõ est virtus, sed [n] passio. Alio modo, sm̃ q̃ cõsistit in [o] uoluntate, & hoc mõ est, cũ quadã electione: quæ quidẽ si sit recta, necesse est, q̃ sit actus uirtutis: [p] dr̃. n. 2. Eth. q̃ uirtus est habitus electiuus, sm̃ rõnẽ rectã. pertinet aũt ad rationẽ rectã, ut aliquis doleat, de quo dolendũ est, & eo modo, & fine, quo dolendũ est: quod quidẽ obseruatur in pnia, de qua nunc loquimur: nã pœnitens assumit moderatũ dolorẽ de pctis pteritis, cũ itẽtione remouẽdi ea. vñ manifestũ est, q̃ pnia, de qua nũc loqmur, uel est uirt[s], uel act[s] uirtutis. [q]

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃, sicut dictum est*, in sacramento pœnitentiæ materialiter se habent actus humani: quod nõ contingit in baptismo, uel confirmatione: & ideo cum uirtus sit principium alicuius actus, potius pœnitentia est uirtus, uel cũ uirtute, quàm baptismus, seu confirmatio.

AD II dicendum, q̃ pœnitentia sm̃ q̃ est passio, non [r] est uirtus, ut dictũ est, [s] sic aũt habet corporalem trãsmutationẽ adiunctã: est tñ uirtus, sm̃ q̃ habet ex parte uoluntatis electionẽ rectã: [t] quod tñ magis põt dici de pœnitentia q̃ de uerecundia. nã uerecundia respicit turpe factum ut præsens, [u] quo timet confundi: pœnitẽtia uero ut præteritũ. [x] est aũt contra pfectionem uirtutis, q̃ aliquis in præsenti habeat turpe factũ, de quo oporteat eũ uerecundari: non est aũt contra pfectionẽ uirtutis, q̃ aliquis prius cõmiserit turpia facta, de qbus oporteat eũ pœnitere, cũ ex uitioso fiat aliqs uirtuosus.

AD III dicendum, quòd dolere de eo, q̃ prius factum est, cum intentione conandi ad hoc, quòd factum nõ fuerit, esset stultum. Hoc autem nõ intendit pœnitens, sed dolor eius est displicentia, seu reprobatio facti præteriti cum intentione remouendi sequelam ipsius, scilicet offensam dei, & rea tum pœnæ. & hoc non est stultum.

ARTICVLVS II.

Vtrum pœnitẽtia sit specialis virtus.

Alb. mag. vbi sup. a. 4.
Sot. 4. s. d. 14. q. 2. a. 2.

DVbium occurrit magnũ circa materiam huius secundi articuli, an pœnitentia virtus, sit vere, & proprie vna specialis virtus distincta à cæteris virtutibus. Et est ratio dubii non sola varietas opinionum, sed quoniam vtrinque ratio vrget. Nam quòd sit vna virtus distincta ab aliis, Auctoris ratio in litera concludit, dicens, operari ad deletionẽ peccati præteriti, inquantum est offensa dei, per quandam recompensationem, habet specialem rationem actus laudabilis non pertinentẽ ad rationem alterius virtutis ergo pœnitentia, cui iste actus attribuitur, est specialis virtus. Ad partem autem negatiuam vrget duplex ratio vna ex propriis: quia nulla virtus exigit aut præexigit habentem ipsam sub illius contratio, sed pœnitentia præexigit pœnitentem fuisse sub peccato, quod contrariatur pœnitentiæ, ergo pœnitentia non est specialis uirtus. Et hęc ratio conuincit intellectum meum. Quæ, & confirmatur, quia uirtutum semina sunt ita nobis insita, ut possint a nobis acquiri cũ auxilio diuino, & recta ratione, & ciut non sit necesse nos peccare, si omnes habendæ sunt uirtutes in actu: sed ad pœnitentiæ uirtutem habendam in acta impossibile est nos peruenire, nisi peccatum interueniat: igitur non est uirtus specialis. nec euaditur hæc confirmatio ex hoc, quòd pœnitentia poneretur uirtus non acquisita, sed infusa, quoniam simile est de utrisque iudicii, quo ad hoc, quòd nõ oporteret peccare, ut uirtutes habeamus in actu. Et cõfirmatur iterum ex parte subiecti: quia in Christo fuerunt omnes uirtutes, & tamen in ipso non fuit pœnitẽtia. Altera ratio est, ex parte obiecti: quia scilicet obiectum hoc. f. offensa, ut recompensabilis per actum propriũ &c, non requirit pro-

propriam uirtutem. Quod ex duobus apparet. primo, ex eo q̃ inter homines obiectum hoc laudabili actu uoluntario attingitur, ut paret cum is, qui aliquem offendit, humiliat se illi, confitendo se male fecisse, dolendo de offensa, & subiiciendo se illi ad recompensandam offensam: per hos. n. actus recuperat etiã offensi gratiam, iuxta illud, Parce subiectis, & debellare superbos. Et cũ nulla uirtus specialis ponãt propter actum, aut obiectum istud proportionaliter igitur loquendo, nulla est ponẽda specialis uirtus ad recõpensandam dei offensam. Secundo ex eo, q̃ ad huiusmodi recõpensationẽ inuenitur alia uirtus sufficiens, s. religio: religionis. n. actus est subiicere se deo, red dereq; debitũ deo, non minus offenso q̃ benefactori, ita q̃ sicut reddere deo debitum ob beneficia susceptа, non exigit specialem uirtutem ultra religionem, eadem ratione reddere deo debitũ ob offensam in eũ, ad religionem quoq; spectabit: cadunt. n. hæ speciales rationes debiti, s. pro beneficiis, uel pro offensis, sub illa cõi ratione debiti, quam attendit religio. Et cõfirmatur, quia præcipuus actus pœnitentiæ coincidit cum actu primo religionis: subiectio. n. hominis ad deũ, est præcipuum quod pnĩæ uirtus offert deo in recompẽsam, quã eandem offert religio. Secundum actum quidem deuotionis, absolute: secũdum uero actum gratitudinis, pro beneficiis receptis: secundum actum pnĩę, pro offensa commissa. unde sicut religionis quidã actus est recompensare beneficia, ita recõ pensare peccata. Et confirmatur hoc: quia in lege uetere actu religionis expiabatur peccatũ, & Dauid cor contritũ & humiliatum: (quod est ipsa emenda pro peccato) sacrificiũ appellat.

¶ Ad euidentiam, huius difficultatis recolendum est, q̃ nõ uertitur in dubium, an actus pœnitentiæ sit actus laudabilis, & uirtuosus, sed an exigat, virtutem specialem: ita q̃ habitus eius sit uirtus distincta à reliquis uirtutibus. Et mihi quidem uidetur, q̃ non sit uirtus distincta propter primas rationes allatas ex parte subiecti, & obiecti, sed q̃ actus pœnitentiæ est actus religionis: quod ut clarius percipiatur, distingue duos actus pnĩæ: alterum, ad recompensandum offensam: alterum, ad recõpensandum indulgentiã. nã peccando, & deum offendimus, & nobis plus indulsimus, q̃ fas erat, & primum quod est præcipuum in pnĩa, uocatur satisfacere quo ad culpã, secundum satisfacere quo ad pœnam. Horum autem actuum, ut ex his, quæ inter homines uidemus ad diuina ascendamus, primus consistit in tribus, s. displicentia de offensa, confessione peccati, & submissione sui ad offensum: cum his. n. tribus recurrit homo ad hominem pro uenia. Et si his non placatur offensus, nulla restat recta uia obtinendi reconciliationem offensi. Secunda autem satisfactio consistit in luendo pœnam, ut clare patet. Ex his autem ad diuinam reconciliationem ascendendo, eadem tria sufficere credimus ad diuinam misericordiam prouocandã. Horum autem nullum aliam uirtutem quàm charitatem, religionemq; requirit: nam displicẽtia offensæ in deũ, actus est charitatis cuius est gaudere, & complacere in bono diuino. Cõfessio aũt peccati nõ solum exterior, sed etiam interior, actus omnibus uirtutibus (utpote ordinans eas ad finẽ suũ) actus à charitate procedens, põt etiã ad aliam specialẽ uirtutẽ pertinere. si ergo in actu pœnitẽtis confideretur sola displicentia peccati prẽteriti, hoc immediate ad charitatẽ pertinet, sicut, & gaudere de bonis prẽteritis: sed intẽtio operãdi ad deletionẽ peccati ꝓteriti, requirit specialem uirtutem sub charitate.

Ad II dicendum, q̃ pœnitẽtia habet quidem realiter gene ralem materiam, inquantũ respicit omnia peccata: sed tamẽ sub ratione speciali, inquantũ scilicet sunt emendabilia per actum hominis cooperantis deo ad suam iustificationem.

Ad III dicendũ, q̃ quælibet virtus specialis formaliter expellit habitũ vitij oppositi: sicut albedo expellit nigredinẽ ab eodem subiecto: sed pœnitẽtia expellit omne peccatũ esse actiue, inquantum operatur ad destructionem peccati, prout est remissibile ex diuina gratia homine cooperante. vnde nõ sequitur, quòd sit virtus generalis.

ARTICVLVS III.

Vtrum virtus pœnitentiæ sit species iustitiæ.

Ad tertium sic proceditur. Videtur q̃ virtus pœnitentiæ non sit species iustitiæ. Iustitia enim non est virtus theologica, sed moralis, vt in secunda parte patet: * pœnitentia[h] autem videtur esse virtus theologica, quia habet deum pro obiecto: satisfacit enim Deo, cui etiã reconciliat peccatorem. ergo videtur, q̃ pnĩa non sit species iustitiæ.

¶ 2 Præt. Iustitia cũ sit virtus moralis, cõsistit in medio: sed pnĩa non consistit in medio, sed in quodã excessu, hm illud Hier. 6. Luctum vnigeniti fac tibi planctum amarũ. ergo, pœnitentia nõ est species iustitiæ.

¶ 3 Præt. Duæ sunt species iustitiæ, vt dicitur in 5. Eth.*, s. distributiua, & cõmutatiua: sed pœnitentia neutrã uidetur contineri. ergo uidetur q̃ pnĩa non sit species iustitiæ.

¶ 4 Præt. Sup illud Luc. 6. Bti, qui nũc fletis, dicit glos.* ecce specialẽ uirtutẽ, latiori uocabulo utendo. Nec hoc mirum ui deatur alicui, aut nouum in doctrina Auctoris: qm in præcedẽti libro simile quid apparet, dum posita est virginitas specialis virtus, q̃ tamen non est, nisi religio determinata ad tã excellẽtem materiam. Reliquus vero actus pnĩę. s. satisfacere quo ad pœnã, põt poni actus religionis imperatus mediante uirtute vindicatiuę iustitiæ participate in subdito: ita q̃ peccator puniat se quasi minister dei vindicantis. Potest ẽt poni actus religionis immediate, pro quanto religio ipsa debitam pœnã exoluit, ut perficiatur satisfactio debita a filio, seruoq;, dño ac patr. hoc. n. iustum sm quid: religio attendit inter homem, & deũ cum iustum simpliciter esse nequeat potes aũt percipere hãc quoq; satisfactionẽ spectare ad religionem, ex eo q̃ nõnullus cultus est diuinæ excellentiæ ex nostra subiectionẽ, ut uoluntarie huiusmodi pœnas offeramus ei pro usurpatis contra, aut pter uoluntatem diuinã. Et hęc de hac difficultate dicta sufficiant, prosequemur in sequentibus tractatum de pœnitẽtia, ra dicendo, quæ stant cum utraque opinione. i. q̃ pnĩa sit una virtus per se distincta à reliquis, & q̃ pœnitentia coincidat cum religione totaliter aut principaliter, & cum iustitia forte uindicatiua, seu commutatiua, quo ad actum secundarium.

SV. QVÆST. LXXXV. ART. III.

In art. 3. tria aduertenda occurrunt. primum est de actu pœnitentiæ, an contineatur sub commutatiua iustitia. Secundum est, an fiat in commutatiua iustitia. Tertium est, an reddat æquale sm̃ licet, uel secundum acceptationem dei tantum. Et primum quidem propter Sco. qui in 4. tenent dist. 14. quæst. 2. potuit actum pnĩę esse actum iustitiæ punitiuæ, quæ distinguitur contra iustitiam commutatiuam: tenuit. n. pœnitentem, et ministrum iudicis punire se, ut culpa ciuili ei per pœnam, ac per hoc cum actus iudicis sit vindicare, seu uelle infligere pœnã, q̃ peccato, qui est actus iustitię vindicatiuę, idẽ actus erit in pœnitẽte, tam quam exequẽte cõtra seipsum vindictam à iudice statutam. Secũdum verò dubium motum est propter Duran. dist. 14. art. 2. ubi ponit pœnitẽtiam esse idem, quod iustitia cõmutativa: quia ordinat homines ad alterum, idest deũ in re de bita propter offensã. Tertium autem motuetur propter Sc. ubi supra q. 3. tenentem, q̃ æquale ex natura rei posset reddi, ita q̃ pœna esset æqualis culpæ, ut sic culpa sufficienter ordinetur propter pœnam.

¶ Ad horum euidentiam notandum est primo, q̃ Auctor loquitur de pœnitentia, ut est recompensatiua deo, tã pro culpa q̃ pro pœna, Scot[9] vero solam pœnæ rationem habuit: nec posuit pnĩam ad reconcil ãdum deum offensum, sed solũmodo ad puniendã culpam commissam unde adiuerte secundo, q̃ Auctor ponit pœnitentem, ut alterum extremũ respectu dei: Scotus uero posuit pœnitentẽ in utroq; extremo dũ ponit ipsum ex una parte, ut ministrũ iudicis vindicantem, & ex altera parte ponit ipsum ut reum, in quem sit vindicta constituendo æqualitatem pœnæ ad culpam, & propterea nõ est mirum, si uaria dicantur ab illis. Verum si diligentius perspectum fuerit, & principuus pœnitentiæ actus consideratus fuerit, apparebit q̃ prima pœnitentiæ intẽtio est operari ad reconciliationem offensi per recognitionem peccati, & submissionem sui, iuxta illud, Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meam dño, & tu remisisti impietatem peccati mei. ubi impietatẽ dixit, non pœnã monstrans per hoc, q̃ huiusmodi sui ipsius accusatio apud deum remissionẽ offensæ cooperatur, vt pote ad illã ordinata. Et hinc sequitur, q̃ pœnitens ut pœnitens, non tenet persolnam ministri, & rei: sed rei tãtummodo non puniendi tantũ, sed principalius reconciliandi per proprium opus ad diuinam misericordiam accedentis. Vnde ad primum dubium dr, q̃ licet pœnitentia quo ad actum secundarium, qui est solutio pœnæ, sit forte actus iustitiæ uindicatiuæ: quia tũ uindicta sit secundũ ęquale iustitiæ commutatiuæ, ex hoc ipso nõ excluditur iustitia cõmutatiua, sed includitur, sicut genus includitur in speciem. nec. n. aliter distinguitur uindicatiua contra commutatiuam, nisi sicut species distinguitur à genere. Ad sm uero dubium dicitur, q̃ eum inter deum, & hominem non sit iustum simpliciter, sed secũdum quid, non uidetur erudite dictũ, q̃ pœnitẽtia coincidit cum iustitia absolute. Nec ratio allata hoc infert: quin oportet addere, q̃ reddit debitum æquale, qã hic non saluatur. Ad tertium autem dicẽdum puto, q̃ in ęquiuoco laboramus: qm̃ nos de æquali ad totum quod debetur ex peccati ratione, loquimur, & dicimus non posse reddi ęqua le deo. ille uero de ęquali ad solã pœnã temporalẽ, quæ post reconciliationẽ soluenda restat, loquitur, quam æqualitatẽ fieri posse non vr negandum. cum Iob dicat. Vtinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas, quam patior i statera, quasi arena maris hæc grauior appareret.

Infligere pœnã q̃ peccato, qui est actus iustitię vindicatiuę, idẽ actus erit in pœnitẽte, tam quam exequẽte cõtra seipsum vindictam à iudice statutam. Secũdum verò dubium motum est propter Duran. dist. 14. art. 2. ubi ponit pœnitẽtiam esse idem, quod iustitia cõmutativa: quia ordinat homines ad alterum, idest deũ in re debita propter offensã. Tertium autem motuetur propter Sc. ubi supra q. 3. tenentem, q̃ æquale ex natura rei posset reddi, ita q̃ pœna esset æqualis culpæ, ut sic culpa sufficienter ordinetur propter pœnam.

¶ Ad horum euidentiam notandum est primo, q̃ Auctor loquitur de pœnitentia, ut est recompensatiua deo, tã pro culpa q̃ pro pœna, Scot[9] vero solam pœnæ rationem habuit: nec posuit pnĩam ad reconcil ãdum deum offensum, sed solũmodo ad puniendã culpam commissam unde adiuerte secundo, q̃ Auctor ponit pœnitentem, ut alterum extremũ respectu dei: Scotus uero posuit pœnitentẽ in utroq; extremo dũ ponit ipsum ex una parte, ut ministrũ iudicis vindicantem, & ex altera parte ponit ipsum ut reum, in quem sit vindicta constituendo æqualitatem pœnæ ad culpam, & propterea nõ est mirum, si uaria dicantur ab illis. Verum si diligentius perspectum fuerit, & principuus pœnitentiæ actus consideratus fuerit, apparebit q̃ prima pœnitentiæ intẽtio est operari ad reconciliationem offensi per recognitionem peccati, & submissionem sui, iuxta illud, Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meam dño, & tu remisisti impietatem peccati mei. ubi impietatẽ dixit, non pœnã monstrans per hoc, q̃ huiusmodi sui ipsius accusatio apud deum remissionẽ offensæ cooperatur, vt pote ad illã ordinata. Et hinc sequitur, q̃ pœnitens ut pœnitens, non tenet persolnam ministri, & rei: sed rei tãtummodo non puniendi tantũ, sed principalius reconciliandi per proprium opus ad diuinam misericordiam accedentis. Vnde ad primum dubium dr, q̃ licet pœnitentia quo ad actum secundarium, qui est solutio pœnæ, sit forte actus iustitiæ uindicatiuæ: quia tũ uindicta sit secundũ ęquale iustitiæ commutatiuæ, ex hoc ipso nõ excluditur iustitia cõmutatiua, sed includitur, sicut genus includitur in speciem. nec. n. aliter distinguitur uindicatiua contra commutatiuam, nisi sicut species distinguitur à genere. Ad sm uero dubium dicitur, q̃ eum inter deum, & hominem non sit iustum simpliciter, sed secũdum quid, non uidetur erudite dictũ, q̃ pœnitẽtia coincidit cum iustitia absolute. Nec ratio allata hoc infert: quin oportet addere, q̃ reddit debitum æquale, qã hic non saluatur. Ad tertium autem dicẽdum puto, q̃ in ęquiuoco laboramus: qm̃ nos de æquali ad totum quod debetur ex peccati ratione, loquimur, & dicimus non posse reddi ęqua le deo. ille uero de ęquali ad solã pœnã temporalẽ, quæ post reconciliationẽ soluenda restat, loquitur, quam æqualitatẽ fieri posse non vr negandum. cum Iob dicat. Vtinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas, quam patior i statera, quasi arena maris hæc grauior appareret.

Sed contra est, q̃ August. *dicit in lib. de pnĩa, Pœnitentia est quędã dolentis uindicta, semper puniens in se, quod doleat cõmisisse: sed uindicta facere ptinet ad iustitiã: uñ Tullius* in sua Rheto. ponit uindicatiuã unã speciẽ iustitiæ. ergo ur, q̃ pnĩa sit species iustitiæ.

Respon. Dcm, q̃ (sicut supra dictũ est) *, pnĩa nõ hẽt, q̃ sit uirtus specialis ex hoc solo, q̃ doler de malo ꝑpetrato, ad hoc. n. sufficeret charitas, sed ex eo, q̃ pœnitẽs dolet de peccato cõmisso, inquãtum est offensa dei, cũ emendationis ꝓpositio. Emendatio aũt offensæ contra aliquẽ cõmissæ, non fit ꝑ solã cessationẽ offensæ, sed exigitur ulterius quędã recõpensatio, quæ habet locũ in offensis in alterũ cõmissis, sicut, & retributio: nisi q̃ recõpensatio est ex parte eius, qui offendit, utpote cũ satisfactione, retributio aũt est ex parte eius, in quem est offensa commissa. Vtrumq; aũr ad materiã iustitiæ ptinet: quia vtrumq; est cõmutatio quædã. unde manifestũ est, q̃ pnĩa sm̃ q̃ est uirtus est pars iustitiæ* sciendum tñ est, q̃ sm̃ Philosoph. in 5. Eth. ꝑpliciter dr iustum, s. simpliciter, & sm̃ quid. simpliciter quidem iustum, est inter æquales, eo q̃ iustitia est æqualitas quædã, quod ipse uocat iustũ politicũ, uel ciuile, eo q̃ oẽs ciues ęquales sunt, quantum ad hoc, q̃ immediate sunt sub prĩcipe, sicut liberi existentes. Iustum aũt sm̃ quid dr, quod est inter illos, quorũ unus est sub potestate alterius: sicut seruus sub dño, filius sub patre, uxor sub uiro. Et tale iustum considerat ur in pnĩa. vnde pœnitens recurrit ad deum, cũ emendationis proposito, sicut seruus ad dũm, sm̃ illud Psal. 122. Sicut oculi seruorũ in manibus dñorũ suorũ, ita oculi nostri ad dũm Deum nostrũ, donec misereatur nostri. & sicut filius ad patrẽ, sm̃ illud Luc. 15 Pater peccaui in cœlũ. & corãte. & sicut uxor ad uirum, secundũ illud Hier. 3. Fornicata es cum amatoribus multis: tamẽ reuertere ad me, dicit dominus.

Ad primum ergo dcm, q̃ sicut in 5. Eth* dicitur, iustitia est uirtus ad alterũ. ille aũt, ad quẽ est iustitia, non dr esse materia iustitiæ, sed magis res, q̃ distribuunt, uel cõmutantur. unde, & materia pnĩæ non est deus, sed actus humani qbus deus offenditr, uel placatur: sed deus se habet, sicut ille, ad quẽ est iustitia. Ex quo patet, q̃ nõ est uirt[9] theologica: qa nõ hẽt deũ pro obiecto, uel materia.

Ad II dcm, q̃ mediũ iustitiæ est ęqualitas, q̃ cõstituitur inter illos, inter quos est iustitia, ut dr in 5. Eth.* n quibusdã aũt non põt perfecta æqualitas cõstitui ꝑ alterius excellentiã: sicut inter patrẽ, & filiũ inter deum, & hominem, ut Philosophus* dicit in 8. Ethic. unde in talibus ille, qui est deficiens, debet facere q̃quid põt nec tñ hoc erit sufficiẽs simpliciter, sed solũ sm̃ acceptationẽ superioris. & hoc significat̃ ꝑ excessum, qui attribuit̃ pnĩæ.

Ad III dcm, q̃ sicut est commutatio quędã in beneficiis, cum. s. aliquis pro beneficio recepto gratiam rependit, ita ẽt est cõmutatio in offensis, cum aliquis pro offensa in alterum cõmissa, uel inuitus punit̃ qd̃ ptinet ad uindicatiuã iustitiã, uel uolũtarie recõpensat emẽdã, qd̃ ptinet ad pnĩam, quæ respicit ꝑsonã peccatoris, sicut iustitia uindicatiua ꝑsonã iudicis. vñ manifestũ est, q̃ utraq; subiustitia cõmutatiua ptinet.

Ad IIII dcm, q̃ pnĩa licet sit directe species iustitiæ: comprehendit tñ quodammodo ea, quæ pertinent ad omnes uirtutes. inquãtum enim est iustitia quædam hominis ad deum, oportet quòd participet ea, quæ sunt uirtutum theologicarum, quæ habent deum pro obiecto. unde pœnitentia est, cũ fide passionis Christi, per q̃ iustificamur à peccatis, & cũ spe uenię, & cũ odio uitiorũ, quod pertinet ad charitatẽ: iquãtũ uero est uirt[9] moralis, participat aliq̃d prudẽtiæ, q̃ ẽ directiua oĩum moraliũ uirtutum: sed ex ipsa rõne iustitiæ non solum

*In lib. de uera & falsa pœnitẽ. c. 8, a med. tom. 4.

*lib. 2. de inuẽtione fol. 4. tante finem.

art. præced.

*lib. 5. e. 5. non longe a fine to. 3.

Pœnitẽtia.

*lib. 5. & 2. to. 5.

*lib. 8. cap. ult. to. 5.

*gl. ordinaria ibidẽ

*Sent. in D. 1017.

*li. 5. Ethi. ca. 6. to. 5.

D. 803.

infligere

Universidad de Deusto
Biblioteca

solum habet id, quod iustitię est, sed ét ea, quæ sunt F temperantiæ, & fortitudinis, inquantum, i. ea, quæ delectationē causant ad temperātiā pertinentem, vel terrorē incutiunt, quem fortitudo moderatur, in commutationem iustitiæ veniunt. & secundum hoc ad iustitiam pertinet, & abstinere à delectabilibus, quod pertinet ad temperantiam, & sustinere dura, quod pertinet ad fortitudinem.

SVP. QV LXXXV. ART. IIII.

Alb. mag. vbi sup. a. 8. Sot. 4. s. d. 14. q. 2. a. 4.

4. dist. 14. q. 2. art. 3. q. 1. per to. & q. 4. cor.

IN art 4. intellige no uitie, q̄ sicut iustitia est uoluntas ius suum unicuique tribuēs, ita pnitentia est uolūtas tribuens deo ius suum pro peccato contra eū cōmisso. est. n. siue sit idē quod religio, siue non, talis uolūtas: quo niam pars est iustitiæ, quæ in actu uoluntatis consistit. Reddit autē pœnitētia deo ius suū pro offensa, confitēdo, detestando, ac submittendo se peccatorem deo offenso: hoc. n. est æquale secundū quid, quod ab homine reddi pōt: quo ad pēnā uero affligendo se, &c.

*In lib. de nera & fal sapēnit. c. 8. a medio tom. 4.

*Isi. 10. 2.

¶ Et quoniam huiusmodi uoluntas ex maiori, uel minori pōt affectu procedere, ideo uaria inuenitur dispositio uere pœnitentiū: maior, minorque fructus diuinæ gratiæ inde percipitur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum uoluntas sit proprie subiectum pœnitentiæ.

ADQVARTVM sic procedit. Videtur q̄ subiectum pœnitentiæ non sit proprie voluntas. Pœnitentia. n. est tristitiæ species: sed tristitia est in cōcupiscibili, sicut, & gaudium. ergo [h] pœnitentia est in concupiscibili.

¶ 2 Præt. Pœnitentia est vindicta quædam sicut Aug. *dicit in lib. de pnia: sed [h] vindicta videt ad irascibilē pertinere: quia ira est appetitus vindictæ. ergo vī, q̄ pœnitentia sit in irascibili.

¶ 3 Præt. Præteritum est ,ppriū obiectum memoriæ, sm̄ Philos. *in lib. de Memoria: sed pnia[h] é de p̄terito, vt dictū é. ergo pnia H est i memoria sicut in subiecto.

¶ 4 Præt. Nihil[h] agit vbi non est: sed pœnitentia excludit peccatum ab oībus viribus animę. ergo pnia est i qualibet vi animæ, & non in voluntate tantum.

SED CONTRA, Pœnitentia est sacrificium quoddam, secundū illud psal. 50. Sacrificiū deo spiritus contribulatus: sed offerre sacrificium est actus voluntatis, secundum illud psal. 53. Volūtarie sacrificabo tibi. ergo pœnitentia est in voluntate.

RESPON. Dicendum, q̄ de pœnitentia dupliciter loqui possumus. Vno modo, secundum q̄ est passio quædam: & sic [m] cum sit species tristitiæ, est in concupiscibili sicut in subiecto. [n] Alio modo, secundum q̄ est virtus: & sic, sicut dictū est, * est species iustitię. Iustitia autē (vt in secunda parte habitum est) habet pro subiecto appetitum rationis, qui est voluntas: vnde manifestū est, q̄ P pœnitētia, secundū q̄ est virtus, est in voluntate sicut in subiecto: & proprius eius actus est propositū emendandi deo illud, quod contra eū commissum est. q

gānel. m

*ar. p̄ced.

*2. 1. q. 56. art. 6. *conel. p̄l*

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ ratio illa procedit de pœnitentia, secundum quòd est passio.

AD II dcm, q̄ vindictā appetere ex passione de K alio, p̄tinet ad irascibilē: sed appetere, vel facere vindictā ex rōne de se, vel de alio, p̄tinet ad volūtatē.

AD III dicendū, q̄ memoria est vis apprehensiua præteriti: pœnitentia autem non pertinet ad vim apprehensiuam, sed ad appetitiuā, quæ præsupponit actum apprehensiuæ. vnde pœnitentia non est in memoria, sed præsupponit eam.

AD IIII dcm, q̄ uoluntas, sicut in prima parte habitū est*, mouet oēs alias potentias animę. & ió non est inconueniens, si pnia in uoluntate existēs, aliquid in singulis potentijs animæ operetur. 1. 1. q. 82. art. 4.

ARTICVLVS V.

Vtrum principium pœnitentiæ sit ex timore.

ADQVINTVM sic procedi tur. Videtur q̄ principiū pœnitentiæ non sit ex timore. pnia. n. incipit in displicentia peccatorum, sed hoc [h] pertinet ad charitatē, vt supra dictum est. * ergo pœnitētia magis oritur ex amore, quàm ex timor.

¶ 2 Præt. Ad pœnitentiā hominēs prouocantur p̄ expectationē regni cælestis, secūdū illud Matth. 3. & 4. Pœnitentiā agite appropinquabit. n. regnum cælorum, sed regnū [h] cælorum est obiectū spei. ergo pnia magis procedit ex spe, q̄ ex timore.

¶ 3 Præt. Timor est q̄dā actus interior hominis, pnia autem non uī in nobis esse ex opere hominis, sed ex opere dei, sm̄ illud Hier. 31. Posq̄ cōuertisti me, egi pœnitentiā. ergo [h] pnia non procedit ex timore.

SED CONTRA est, quòd Isa. 26 dī, sicut quæ concepit, cum appropinquauerit ad partū, dolens clamat in doloribus suis, sic facti sumus, s. p̄ pœnitētiā. & postea subditur secundū aliā literā, A timore tuo dñe concepimus, & quasi parturiuimus, & peperimus spiritū salutis, id est, pœnitētiæ salutaris, ut p̄ præmissa patet. * ergo pœnitentia procedit ex timore.

RESPON. Dicendum, q̄ de pnia loqui possumus dupliciter. uno modo quantū ad habitū, & sic immediate à deo ī sunt dī sine nobis principaliter operantibus, nō tm̄ sine nobis dispositiue cooperantibus p̄ aliquos actus. alio mó possumus loqui de pnia quātū ad actus, q̄bus deo opanti in pnia cooperamur. quorū actuū primū principiū est dei opatio cōuertētis cor ēm illud Thren. ulti. Cōuerte nos dñe ad te, & conuertemur, secundus actus [e] é motus fidei, tertius é mot[o] timoris seruilis, quo q̄s timor supplicij rū à p̄ctis retrahit, quart[o] actus eum

SV. QV. LXXXV. ART. V. &VI.

Sot. 4. s. d. 14. q. 2. a. 4.

4. dist. 14. q. 1. art. 2. q. 1. per tot. & q. 2. cor. *ar. 3. huius quæst.

IN art. 5 & 6. simul ne fallaris nouitio intelligens, actus, quibus deo in pœnitentia cooperamur, esse actus procedentes à uirtute pœnitentiæ. Hoc enim falsum est cum multi actus illi, scilicet qui sine charitate esse possunt, præcedant pœnitentiam, ut est uirtus: & tamen sunt actus boni, quibus deo cooperamur ad pœnitentiam consequendā. Nec te turbet actus seruilis timoris seruilis: quoniam pro timore pœnarum sumitur, & est bonus, & non pro timore pœnarū tantum.

¶ In eodem artic. 6. dubium occurrit ex Sco. & Durand. an pœnitentia sit uirtus acquisita. Nam Scotus ubi supra quęstio. tertia tenet pœnitentiam esse uirtutem acquisitam, quia uoluntas ex frequentatis actibus pœnitendi potest generare in se habitum inclinantem ad similes actus, & ille erit uere uirtus: quia rectissimæ rationi consonus. Et amplius sentit, quòd potest esse informis, quia potest manere cum peccato mortali. Duran. autem ubi supra negat ipsam esse uirtute infusam: quia nulla talis est præter theologicas.

¶ Ad huius euidentiam sciendum est, quòd esse uirtutem infusam, contingit dupliciter, uel per se, uel per accidens. Per se quidem uirtus infusa est, quæ nec ex natura, neq; ex acquisitione, sed sola infusione habetur potest, ut charitas. Per accidens autem est, quę ex suo genere nata est acquiri, sed accidit q̄ in hoc sit infusa, ut eum

4. dist. 14. q. 1. art. 2. q. 1. per tot. & q. 2. cor.

*ex q. 8. p̄ced. art. 6.

est deus infundit alicui habitum scientiæ moralis, uel naturalis, aut habitū tēperantiæ. sed fortitudinis. Rursus sciendum est, q̄ aliud est habere aliquē habitū electiuum sm̄ rōnem rectā. & aliud est habere simile habitum sm̄ rōnem uirtutis. V. g. aliud est hīe habitum amor s acquisitū ex frequentatis actibus amandi deum & proximū ēt sm̄ regulas fidei, & aliud est hīe uirtutem charitatis. hīe. n. uirtutē charitatis, est hīe habitū infusum diuidentem filios dei à filiis perditionis: habere aūt habitum acquisitæ charitatis nō é hīe hmōi uirtutē, quæ est donū dei, ut ex se patet.

¶ His præmissis dī, q̄, quia pœnitentia, est per se uirtus infusa, quantumcunque ex frequentatis pœnitēdi actibus similis habitus gñari possit, nūquàm tm̄ perueniet ad plenā rōnem uirtutis pœnitentiæ: qa nunquàm peruenient ad hoc, q̄ sit donum recōciliās Deo offenso. Quòd aūt pœnitentia sit uirtus per se infusa, ex eo patet, q̄ oēs ea patent, q̄ oēs illæ uirtutes, q̄ ex suo gñe ordinant hoīem sm̄ statū uitæ gñç, sūt ex suo genere infusę. vt pote excedentes statū uitæ, quæ est sm̄ naturā, & rōnem naturalē sed uirtutē pniæ constat ad statum uitæ, q̄ est sm̄ gñam Dei pertinere, sicut, & religio nē ut est circa sacra, circa uenerationem Dei, uni[o], & trini, &c. Vñ appāret falsum esse solas theologales uirtutes esse infusas, & uirtutem pniæ posse esse informem, seu cum peccato mortali, optimeque Auctorē dixisse, q̄ actus, & habitus charitatis simul sūt tpe cū actu, & habitu pniæ, cum iustificatur impius. per hoc patet responsio ad obiecta.

conel. m

Port. 2. 522 4. di. 14. q. 1. ar. 1. q. 6 ad 6. & ar. 2. q. 2.

*q̄ ordinaria ibid.

ARTICVLVS VI.

Vtrum pœnitentia sit prima uirtutum.

Alb. mag. vbi sup. ar. 31. Sot. 4 s. d. 13. q. 1. ar. 6.

AD SEXTVM sic proceditur. Vī q̄ pnia sit prima uirtutū: quia super illud Matt. 3. Pniam agite, dicit gl. *Prima [h] uirtus est, per pniam punire ueterē hominē, & uitia odisse. E

¶ 2 Præt. Recedere a termino, [h] prius esse uidetur, q̄ accedere ad terminum: sed omnes aliæ uirtutes pertinere uñr ad accessum ad terminū, quia per omnes ordinatur homo ad bonū agendum, pœnitentia autem uidetur ordinari ad recessum a malo. ergo pœnitentia uidetur esse prior omnibus aliis uirtutibus.

¶ 3 Præt. Ante pœnitentiam est peccatum in aīa: sed simul cum peccato nulla uirtus aīæ ineſt. ergo nulla uirtus est ante pniam: sed ipsa uidet esse[h] prima, quæ aliis additū aperit, excludēdo peccatū.

SED CONTRA est q̄ pœnitentia procedit ex fide spe, & charitate, sicut iam dictum est, * non ergo est pœnitentia prima uirtutum. *ar. præd.

RESP. Dicendum, quòd in uirtutibus non attenditur ordo tp̄is quantum ad habitus, quia cū uirtutes sint cōnexæ, ut ī secunda parte habitū est*, oēs simul incipiunt esse in aīa: sed dī una earum esse prior altera ordine naturæ, qui consideratur ex ordine [d] actuum, ēm. s. q̄ actus unius uirtutis præsupponit actū alterius uirtutis. ēm hoc igit dicendū est, q̄ actus quidam laudabiles ēt tp̄ore p̄cederę pnt actū, & habitū pniæ, sicut actus fidei, & spei informiū, & actus timoris seruilis. Actus aūt, & habitus charitatis simul sunt tēpore, cum actu, & habitu pniæ, & cū habitibus aliarum uirtutum. nā sicut in secunda parte habitū est, *in iustificatione impij simul est motus liberi arbitrii in Deū, qui est actus fidei p̄ charitatē formatus, & motus liberi arbitrii in peccatū, q̄ est actus pniæ, horum tm̄ duorum actuum, primus naturaliter p̄cedit ēm. nā actus uirtutis pniæ est contra peccatum ex amore Dei, vñ primus actus est rō, & cā secundi. Sic igit [m] pnia non est simpliciter prima uirtutū, nec ordine tēporis, nec ordine naturæ: * q̄a ēm ordinē naturæ simpliciter præcedunt ipsam uirtutes [d] theologicæ, sed p quantum ad aliquid est prima inter cæteras virtutes ordine temporis, q̄ quantum ad eius actū, qui primus occurrit in iustificatione impii: sed [s] ordine naturæ vñr esse aliæ virtutes prius [t] sicut qā est per se, est prius eo q̄ est per accidens. nā aliæ uirtutes, per se uñr esse necessariæ ad bonum hoīs: pnia aūt supposito quodam. s. peccato præexistenti sicut ēt dictū est* circa ordinē sacramenti pœnitentiæ ad alia sacramenta prædicta.

conel. m

D. 1177.

conel. n

D. 1018.

conel. p

conel. f

q. 66. ar. 4

AD PRIMVM ergo dicēdum, q̄ gl. illa loquitur quantū ad hoc, q̄ actus pœnitētiæ primus est tempore inter actus aliarum virtutum moralium.

AD II dcm, q̄ in motibus successiuis recedere a termino, est prius tempore q̄ peruenire ad terminū, & prius natura, quantum est ex parte subiecti, siue ēm ordinē causæ materialis, sed ēm ordinē cāæ agentis, & finalis, prius é puenire ad terminū, hoc. n. est qd primo agēs intēdit. & hic ordo p̄cipue attēditur in actibus animæ, ut dī ī 2. Phy.

AD III dcm, quòd pœnitentia aperit aditū virtutibus, expellendo peccatū per uirtutē fidei, & charitatis, quæ sunt naturaliter priores, ita tamen aperit eis aditum, quòd ipsæ simul intrant cum ipsa. nam in iustificatione impii simul cum motu liberi arbitrii in deū & in pctm̄, est remissio culpæ, & infusio gratię, cum qua simul infunduntur omnes virtutes vt in secunda parte habitum est.*

1. 2. q. 113 art. 7. & 8.

QVAESTIO LXXXVI.

De effectu pœnitentiæ quo ad mortalium peccatorum remissionem, in sex articulos diuisa.

Et q. 65. a. 3. & 2.

DEINDE considerandum est de effectu pœnitentiæ. Et primo, quantum ad remissionem peccatorum mortalium: secundo, quantum ad remissionem peccatorum uenialium: tertio, quātum ad reditum peccatorum dimissorum: quar-

co quantum ad restitutionem uirtutum.

Circa primum quæruntur sex.

¶Primo, Vtrum omnia peccata mortalia per pœnitentiam auferantur.

¶Secundo, Vtrum possint sine pœnitentia tolli.

¶Tertio, Vtrum vnum possit remitti sine alio.

¶Quarto, Vtrum pœnitentia auferat culpam remanente reatu.

¶Quinto, Vtrum remaneant reliquiæ peccatorũ.

¶Sexto, Vtrũ auferre peccatũ, sit effectus pniæ inquantum est uirtus, an inquantum est sacrm.

ARTICVLVS I.

Vtrum per pœnitentiam omnia peccata remoueantur.

por.o ¶23 Infr.q.87. art.1.&4. d.14.q.2. a.1.q.1.& d.16.qõ.1. a. .q 3.& 3.contra c. 196.& op. 3.146. *gl.interli nearis,ibi. *lib.1.in vlt.fol.li. nom.4.

AD PRIMVM sic, pceditur. Vr q per pniam non oĩa peccata remoueant. dicit n. Apost. Heb. 12. q Esau non inuenit pniæ locũ, quãquã cum lachrymis inquisiuisset eã gl.* idest, non inuenit locũ ueniæ, & benedictionis per pniam. & 2. Mach. 9. dr de Antiocho, orabat scelestus deũ, a quo nõ erat misericordiam consecuturus. non ergo vr, q per [h] pœnitentiam omnia peccata tollantur.

¶2 Præt. Aug.† dicit in lib. de sermone dñi in monte, q tanta labes est illius peccati, s. cum post agnitionem dei per gratiam Christi, oppugnat aliquis fraternitatem, & aduersus ipsam gratiam, inuidiæ facibus agitatur: ut deprecandi humilitatẽ subire non [h] possit; & si peccatum suum mala cõscientia agnoscere, & annuntiare cogatur. nõ ergo omne peccatum potest per pœnitentiam tolli.

¶3 Præt. Dñs dicit Matt. 12. Qui dixerit contra Spiritum sanctum uerbum, non [h] remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. non ergo oĩ peccatum remitti potest per pœnitentiam.

SED CONTRA est, q dr Ezech. 18. Omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor amplius.

RESPON. Dicendum; q hoc, q aliq peccatũ per pniam tolli non possit, põt contingere dupliciter: uno mõ, quia aliquis de peccato pœnitere nõ possit: alio mõ, quia pœnitentia non posset delere peccatum. Primo quidem mõ, non põt per pœnitentiã deleri peccata [d] dæmonum, & ét hoĩum damnatorum: quia affectus eorum sunt cõfirmati in malo: ita q non põt eis displicere peccatum inquantum est culpa, sed solum displicet eis pœna, quam patiũtur, róne cuius aliquã pniam, sed infructuosã hñt, & m illud Sap. 5 Pniam agẽtes, & præ angustia spiritus gementes. vnde talis pnia non est cũ spe ueniæ: sed cum desperatione. tale aũt [d] non potest esse aliquod peccatum hominis uiatoris, cuius liberum arbitrium flexibile est ad bonum, & ad malũ. Vñ dicere, q aliq peccatum sit in hac uita, de quo quis pœnitere nõ possit, erroneũ est. Primo quidẽ, q a per hoc tolleret libertas arbitrii. Secundo, q a per hoc derogaret uirtuti gratiæ, per quam mouetur potest cor cuiuscumque peccatoris ad pœnitendum, & m illud Prouer. 1. Cor regis in manu dei, & quocumque uoluerit, uertet illud. Quòd autẽ secundo mõ non possit per ueram pœnitentiam aliquod peccatum remitti, est etiam erroneũ in primo q dem, q a repugnat diuinæ misericordiæ, de

D.151.

D.1019.

F qua dr Ioel. 2. q benignus, & misericors est, & patiens, & multæ miæ, & præstabilis super malitia: uincere ẽ. n. quod ammõ deus ab homine, si hõ peccatũ uellet deleri, q deus delere non uellet. Secũdo, quia hoc derogaret uirtuti passionis Christi, p quã pnia operat, sicut, & cętera sacra, cũ scriptũ sit primæ Io. 2. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non solum nostris, sed ét totius mundi. unde simpliciter dicendum est, q [m] omne peccatum in hac uita per pœnitentiam ueram deleri potest. [n] *conclu.*

AD PRIMVM ergo dicendũ, q Esau non uere pœnituit: quod patet ex hoc, quòd dixit, ueniẽt dies luctus patris mei, & occidã Iacob fratrem meũ. Sic ẽt, nec Antiochus uere pœnituit: dolebat. n. de culpa præterita, non propter offensam dei, sed ꝓpter infirmitatem corporalem, quam patiebatur.

AD II dcm, q illud uerbum Aug. sic intelligẽdum est: tanta est labes illius peccati, ut deprecandi humilitatem subire non [d] possit, s. de facili, & m q dr illud non posse sanari, qui non potest de facili sanari: potest tamen hoc fieri per diuinæ gratiæ uirtutem, quæ etiam interdum in profundum maris conuertit, ut dicitur in psalm. 67. *D.1095.*

AD III dcm, q illud uerbum, uel blasphemia contra Spiritum sanctum est finalis impœnitẽtia, ut Aug.* dicit in lib. de uerbis dñi: quæ penitus irremissibilis est: quia post finem huius uitæ non est remissio peccatorũ. vel si intelligat per blasphemiã Spiritus sancti peccatum quod fit ex certa malitia, uel ét ipsa blasphemia Spiritus sancti, dr non remitti, s. de facili: quia tale peccatum nõ habet in se causam excusationis: vel quia pro tali peccato punitur aliquis, & in hoc sæculo, & in futuro, ut in secunda parte expositum est.* *In ser. 11 a medio ad fi. t. 10 *2.2.q.14 art.1.2.3& 4.

ARTICVLVS II.

Vtrum sine pœnitentia peccatum remitti possit.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videt q sine pœnitẽtia peccatũ remitti possit. nõ enim est minor uirt[s] dei, q circa adultos quàm circa pueros: sed pueris peccata dimittit sine pœnitentia. [h] ergo etiam, & adultis. I

¶2 Præt. Deus uirtutem suã sacramentis nõ alligauit: sed pœnitentia est quoddam sacrm. ergo uirtute diuina possũt peccata [h] sine pœnitentia dimitti.

¶3 Præt. [h] Maior est misericordia dei, quàm misericordia hominis: sed hõ interdũ remittit offensam suã homini ét nõ pœnitenti. vñ, & ipse dñs mandat Matth. 5. Diligite inimicos uestros, benefacite his, qui oderũt uos. ergo multo magis deo dimittit offensam suam hominibus non pœnitentibus.

SED CONTRA est, quòd

Sot.4 s.d.15.q.1.ar.2.

In Nar. 2. quæstio. 86. circa illud, Offensa directe opponitur gratiæ, & eius rationem, ex hoc cũ dicitur aliquis alteri esse offensus, quòd repellit eum à gratia sua; dubium occurrit, tum quia falsum est offensam directe opponi gratiæ: cum offensa sit in uoluntate, gratia autem secundum Auctorem in essentia animæ, non est ergo directe oppositio, siue priuatiua, siue contraria, cum utraque requirat identitatem subiecti: tum quia falsum est, quòd assumitur pro ratione: nam ex parte offensi hæc duo, scilicet esse offensum, & abiicere a sua gratia offendentem, non sunt idem, nec secundum est, ratio primi; sed primum se habet

por.o ¶24 Infr.ar.3. cor.& q.87 art.1. cor.& 4. d.14.q.2. a.5 & dist. 16.q.1.a. 2.q.1.

habet ut cã secundi, ut patet in exemplo: prius. n. offendor contumelia à Petro, & ex hac denominor offensus passiue: deinde per actum propriæ uoluntatis mex abiicio Petrum à mea gratia, quia prius offendit me: ubi manifeste patet, non ex hoc dici causaliter tñ, iõ me abiicere Petrũ à mea gratia, quia offensus sum: tum, quia hæc duo. s. esse offensum, & abiicere à sua gratia offendẽtem, non sunt inseparabiliter connexa: sed stat aliquem esse offensum, & tñ non abiicere à sua gratia offendentem, ut sæpe contingere vr inter uirum, & uxorem adulterã, seu inter patrem, & filium ingratum: offensi. n. retinent adhuc uxorem, seu filium in sua gratia. Ruit ergo fundamentum in ista positum.

¶Ad hoc dr, q offensa põt dupliciter considerari. Primo, expetactus quo infertur offensa & sic offensa directe opponitur charitatis rectitudini in actu debitæ est. n. deformitas actus priuãs perfectione charitatiua. Alio modo ex parte suppositi offendentis: persona enim est, quæ primo offendit, actus aũt quo offendit quasi instrm psonæ est, & sic proprie, & formaliter cõsideratur offensa: & sic offensa directe opponit gratiæ, demeritorie tñ. nam offendens eo ipso, q offendit demeret, & quantum in se est, priuat se gratia eius, quẽ offendit. Vñ qa offendens ut sic, quantum in se est abiicit à se gratiã offensi, recte dr q offensa directe gratiæ opponitur, priuatiue, demeritorie. Vbi ét uidere potes saluari identitatẽ subiecti primi denominati tã à gratia, q ab offensa: nam persona est, quę primo offendit, & q primo grata est. *Conclu. m* *ifra. q.110. arti.1.

¶Ad secũ sum vero dr, q peccat ex malo intellectũ literæ: alind est. n. formaliter loquendo, esse offensum ab aliquo, & aliud est ultra hoc quod est esse offensum, habere se ut offensum. Primũ. n. s. esse offensum, nihil ponit, aut tollit in offenso, sed solã denominationẽ. secundum aũt addit actũ, quo se habet ut offensum. Obiectiones igit secũdo, & tertio loco inductæ, acceperũt esse offensum, quo ad primũ, litera uero utitur esse, seu dici offensum quo ad utrumque, s. & ad esse offensum, & quo ad habere se ut offensum. Cõstat aũt q in hoc consistit offensum habere se, ut offensum, q abiicere à sua grã offendentẽ: quantumcũq; n. offensus quis sit, nisi abiiciat offendentem à sua grã, non se hẽt ut offensus. Et ad hoc forte denotandũ usurpauit Auctor nouam constructionẽ grammaticaliter, dicens, offensum alteri abiicere eũ à sua grã dicendo, offensus alteri, intelligi uoluit, habens se ut offensum

A ad alterum. Et iuxta hunc sensum intellecta litera omnes excludit obiectiones, quoniam omnes in æquiuoco laborant.

¶Et ex hoc sensu patet rõ solutionis ad primũ: nã offensa ut sic, meretur ut offensus se habeat, ut offensus, quod nihil aliud est, quàm quòd offensus repellat à sua gratia offendentem.

¶In eodẽ artũ. aduerte, q. dupliciter loqui possumus de possibili, seu impossibili in hac materia, dum dr q impossibile est peccatũ alicui remitti sine pœnitentiæ uirtute: & similiter q non põt cõtingere, quòd Deus remittat offensam alicui absq; immutatione uolũtatis eius, uel de possibili secundũ potentiã ordinariã, uel de possibili secundũ potentiã absolutã. Et sic dẽ fit sermo de possibili secundũ potentiã ordinariã, nulla relinq̃ difficultatis diuersa in opinio: omnes n. fatemur, q. q creauit te sine te, non saluabit te sine te: sed si de possibili absolute sit sermo, accedit qõ cum Scot. tractata à nobis superius in cõmentariis sup prima secundæ, qõ. c. 13. arti. 2. & iõ nũc repetẽdã hãc difficultatẽ nõ puto: sed p pñti proposito sufficit uerificare ea, quæ in litera dicunt, secundum possibile, uel impossibile penes potentiã ordinariã. *Conclu. p* q.84.ar.5 Hom. 33. in euãge. non lõge a prin.

¶In eodẽ ar. & spãliter in tñsione ad primũ, q. quãto ad oẽm remissionẽ pctorum actualiũ, actualis immutatio uolũtatis cõcurrẽs attribuitur pœnitẽtiæ ét baptismo, dubiũ occurrit: qm falsum hoc vr, qa, p positũ emẽdẽ in qua rõ formalis pœnitentiæ dr cõsistere, ñ hẽt locũ in adulto conse quẽre p baptismum plenã remissionẽ omniũ peccatorum: qm ut Amb. docuit baptismus omnia cõdonat, nullumq; lũctum & c. requirit. 1.2.q.85. ar.1.

¶Ad hoc dr, q baptismus non p̃supponit, sed affert secũ actũ pœnitentiæ uirtutis pfectum: qm sicut baptismus datur in remissionẽ peccatorũ, ita qui baptizatur, suscipit illũ in remissionẽ peccatorum: ac p hoc in ipsa susceptione baptismi subiiciendo se illi, & fatetur se peccasse, & detestatur priorẽ uitã, moriẽdo illi, & subiicit se Deo ut nouũ Christi membrũ. Et quia hoc totũ eligit in remissionẽ peccatorum, euidẽter constat interuenire in baptismo, ꝓpositũ emendæ, non futuræ, sed pñtis, q magis uoluntas, ac electio emendæ dicenda est: eligere siquidẽ hæc in remissionem peccatorũ, est eligere emendã p peccatis quo ad culpã, & quo ad pœnam rõne tanti beneficij, quantum est baptisma. Nõ igitur est intelligendum baptismũ omnia condonare, sic quòd nullum actum in adulto requirat, sed sic, quòd opportunos actus secum affert, nec eget administro alieno. Et hic est optimus modus omnia condonandi.

ARTICVLVS. III.

Virum posset per pœnitentiam vnius peccatum sine alio remitti.

Sot.4.d.15.q.1.ar.3. Capr.4.di.16.q.1.con.2.

1.2.q.73. a.1.& 3.d. 36.a.5.& 4.d.15.q. 1.art.3.q. 1.cor.& di.16.q.2 art.1.q.1. cor.8.di. 18.q.2.a. 5.q.3.a.1. Hom.10. Eze.circa medium. In Ps.118. serm.18.i prin.to.4 refert de conse.di. 3.c.1.con solatio.

AD TERTIVM sic procedit. Vī ꝙ possit p pœnitētiā unū peccatū sine alio remitti. Dr.n. Amos 4. Plui sup unā ciuitatē, & sup alterā ciuitatē non plui: pars una completa est, & pars sup quam non plui, aruit. quod exponēs Greg.* sup Ezech. dicit, Cū illa, q̄ proximū odit, ab aliis uitiis se corrigit, una eademq; ciuitas ex parte cōpluitur, & ex parte arida manet, q̄a sunt, q̄ cū quædā uitia resecāt, in aliis grauiter perdurant. [h] ergo potest unū peccatum per pœnitentiam dimitti sine alio.

¶ 2 Præt. Ambr. † dicit sup Beati immaculati in uia, Prima consolatio est, quia non obliuiscit misereri Deus, secunda p punitionē, ubi & si [h] fides desit, pœna satisfacit, & releuat. Pōt ergo aliqs relenari ab aliquo peccato, manente peccato infidelitatis.

¶ 3 Præt. Eorū, q̄ nō necesse est [b] esse simul, unū potest auferri sine alio: sed peccata (ut in secunda parte habitum est.*) non sunt connexa, & ita unū eorum potest esse sine alio. ergo etiam unum eorum. potest remitti sine alio per pœnitentiam.

1.2.q.73. ar.2.

¶ 4 Præt. Peccata sunt [b] debita, q̄ nobis relaxari petimus, cum dicimus in oratione dominica, Dimitte nobis debita nra &c. sed homo quandoque dimittit unum debitum sine alio. ergo etiam Deus p pœnitentiam dimittit unum peccatum sine alio.

¶ 5 Præt. Per [h] dilectionē Dei relaxant hoib. pcta, sm illud Hier. 3.: In charitate ppetua dilexi te, iō attraxi te miserās: sed nihil, phibet, qn Deus diligat hoiem quātū ad unū, & sit ei offensus quantum ad aliud, sicut peccator ē diligit quātū ad naturā: odit aūt quantū ad culpā: ergo vī possibile, ꝙ Deus p pœnitentiam remittat unum peccatum sine alio.

In lib. de uera, & falsa pœni.c.6. parum ante med. t.4.

SED CONTRA est, ꝙ Aug.* dicit in li. de pœnitentia, Sūt pīes quos pœniter peccasse, sed nō oīno retinuātes sibi q̄dā in q̄b. delectent: nō animaduertētes, Dñm simul mutū, & surdū a dæmonio liberasse, p hoc docēs nos nūquā nisi de omnib. sanari.

*Concil. m D.10.1.

RESPON. Dicēdū, ꝙ [m] impossibile ē p pniam unū pctm sine alio remitti. * Primo q̄dē, q̄a pctm remittit inquantū tollit Dei offensa p gram. Vñ in secūda parte habitū est, * ꝙ nullū pctm pōt remitti sine gra: oē aūt peccatū mortale ꝛriatur gratiæ, & excludit eam. Vñ impossibile est, ꝙ unū peccatū sine alio remittat. Secundo, q̄a (sicut ostensum est*) peccatū mortale nō pōt sine uera pœnitētia remitti, ad quā ptinet deserere peccatū, inquantū est ꝛ Deū: quod quidem est cōe omnib. peccatis mortalib. ubi aūt est eadē rō, & idē effectus. Vnde nō pōt esse ueræ pœnitens, q̄ de uno peccato pœnitet, & nō de alio. Si.n. displiceret ei illud peccatū, q̄a est ꝛ Deū sup oīa dilectū (quod requirit ad rōnem ueræ pœnitentiæ) sequeret ꝙ de omnib. peccatis pœnitet. Vnde sequit, ꝙ impossibile sit unū peccatum p pœnitentiā remitti sine alio. Tertio, q̄a hoc esset ꝛ pfectionem misericordiæ Dei, cuius perfecta sunt opera, ut Dr Deu. 32. unde cuius miseretur, totaliter miseretur. & hoc est quod Aug.* dicit in lib. de pœnitentia, Quædam impietas infidelitatis est, ab illo q̄ iustus & iustitia est dimidiā sperare ueniam.

Ad 1.q.86. a.1.

AD PRIMVM ergo dicendū, ꝙ illud uerbū Greg. nō est intelligendū quantū ad remissionem culpæ, sed quantū ad cessationē ab actu: q̄a interdū ille, q̄ plura peccata cōsueuit cōmittere, deserit unū, nō tñ aliud: quod quidem fit auxilio diuino, quod tamen non pertingit usque ad remissionem culpæ.

AD II. dicēdū, ꝙ ī uerbo illo Amb. Fides nō pōt accipi, qua credit in Chīm q̄a ut Aug.* dicit sup illud Ioā. 15. Si nō uenissem, & locut⁹ eis nō fuissem peccatū nō haberēt. s. īfidelitatis: hoc est peccatū, quo tenent cūcta pcta: sed accipit fides ꝓ ꝓsciētia: q̄a interdū p pœnas, quas q̄s patiēter sustinet, cōseq̄t remissionē peccati, cuius cōscientiā non hēt.

Tract.89. in Ioā. in ter prine. & me. tomo 9.

AD III dicēdū, ꝙ pcta quāuis non sint cōnexa, quātū ad cōuersionē ad bonū cōmutabile: sunt tñ cōnexa quātū ad auersionē à bono incōmutabili, in qua cōueniūt oīa pcta mortalia. & ex hac parte hñt rōnē offensæ, quam oportet p pœnitētiā tolli.

AD IIII. dicēdū, ꝙ debitū exterioris rei (puta pecuniæ) nō ꝛriat amicitiæ, ex qua debitū remittit: & iō pōt unū dimitti sine alio, sed debitū culpæ ꝛriat amicitiæ: & iō una culpa, uel offensa non remittit sine altera. ridiculum.n.vī, ꝙ ēt ab homine aliquis ueniam peteret de una offensa, & non de alia.

AD V. dicēdum, ꝙ dilectio, qua Deus diligit hominis naturā, nō ordinat ad bonū gloriæ, à quo impedit homo p quodlibet peccatū mortale: sed dilectio gratiæ p quā fit remissio peccati mortalis, ordinat hominē ad uitā æternā, sm illud Ro. 6. Gratia Dei, uita æterna. Vnde non est similis ratio.

ARTICVLVS. IIII.

Virum remissa culpa per pœnitentiam remaneat reatus pœnæ.

SVP. Q. LXXXVI. ART. IIII.

Sot.4.d.15.q.1.a.4. Cap.4.d.14.q.1.con.3.

Sup.q.67 ar.3.ad 3 & q.69.2. to.ad 3.& 4.di.14.q. 2.art.1.& 10.fi.lec.4 Et Heb.6.

ADQVARTVM sic proceditur. Videtur ꝙ remissa culpa p pœnitentiā, non remaneat reatus pœnæ. Remota.n.cā, remouetur [b] effectus: sed culpa est cā reatus pœnæ: ideo.n. est aliquis dignus pœna, quia culpā commisit. ergo remissa culpa, non potest remanere reatus pœnæ.

¶ 2 Præt. Sicut Apostol⁹ dicit Ro. 5. Donū Christi est efficacius, q̄ peccatū: sed peccando hō simul incurrit culpam, & pœnæ reatū. ergo multo magis per donū gratiæ, simul remittitur culpa, & [h] tollitur pœnæ reatus.

¶ 3 Præt. Remissio pctōrū fit in pœnitentia [h] p uirtutē passionis Chri sm illud Ro. 3. Quē ꝓposuit Deus ꝓpitiatorē, p fidē in sanguine ipsius, pp remissionē pcedentium delictorū: sed passio Chri est sufficienter satisfactoria pro omnibus peccatis, ut supra habitum est.* non ergo post remissionem culpæ remanet aliquis reatus pœnæ.

Natt.4.eiusdē qō. in rnsione ad primū, pro quanto ibi dr, ꝙ remisso peccato mortali remanet inordinata cōuersio ad commutabile bonum, pro qua debetur reatus pœnę temporalis, aduerte sententiā hāc intelligi de possibili, & quoad ordinationē: non.n. necesse est remanere hmōi cōuersionem, sed pōt simul totum tolli. Et similiter dato, ꝙ non totū sit sublatū, non est necesse remanere ipsam cōuersionē, sed in ordinationē, q̄ fuit ꝓ ipsius cōuersionis. Pōt n. q̄s ē auaritiæ delinquit, aīa remissionem peccati dimissis auaritiæ actibus, & ꝛclinationi b. in oppositos actus conuerti. & tūc apparet, ꝙ aduenīēte gra remittēte pctm prioris auaritiæ, ū remanet cōuersio ill⁹ habitualis ad cōmutabile bonum, sed inordinatio ipsi⁹ incursa, per pœnam temporalē ordinanda: rōne sīgdē illius inordinationis remanet reatus pœnæ tpalis tandiu, quousque culpabilis, inordinatio ordinata sufficiēter fuerit per pœnā.

Q.68. & 99.& q.6. 79.ar.3.

SED CONTRA est, ꝙ 2. Reg. 12. Ad dr, ꝙ cū Dauid pœnitens dixisset ad Nathan, Peccaui dño, dixit Nathan ad illum, Dñs quoque transtulit pctm tuū, non moriēris: ueruntū filius, q̄ natus est tibi, morte morietur: qđ fuit ī pœnā pcedētis peccati, ut ibidē dr. ergo remissa culpa, remanet reatus alicuius pœnæ.

RESP. Dicendū, ꝙ, sicut in scđa parte habitū est, * in pctō mortali sunt duo. s. auersio ab incōmutabili bono, & cōuersio ad cōmutabile bonū inordinata. ex parte ergo auersionis ab incōmutabili bono, cōsequit pctm mortale reatus pœnę æternæ, ut q̄ cōtra æternū bonū peccauit, in æternū puniat: ex parte.n. cōuersionis ad bonū cōmutabile, inquātū est inordinata, cōsequit pctm mortale reatus alicuius pœnę: q̄a inordinatio culpę nō reducit ad ordinē iustitiæ, nisi p pœnā: iustū est.n. ut q̄ uolūtati suæ plus indulsit, q̄ debuit, cōtra uolūtatē suā aliquid patiat: sic.n. erit æqualitas. vñ Apoc. 18. dr, Quātū glorificauit se, & in delicijs fuit, tm dare illi tormētū, & luctū: q̄a tñ cōuersio ad bonū cōmutabile est finita, nō hēt ex hac parte pctm q̄ dēatur ei pœna æterna. vñ si sit inordinata cōuersio ad bonū cōmutabile sine auersiōe à Deo, sicut ē ī pctis [d] uenialib⁹, nō debet pctō pœna ęterna, sed tpalis. [m] qñ igit p gram remittit culpa tollit auersio aīæ à Deo, inquantū p gram aīa Deo coniungit: vñ & p cōsequens simul tollitur reatus pœnæ æternæ, pōt tamē remanere reatus alicuius pœnæ tēporalis. [n]

D.1.59. Conclu. m

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ pctm mortalis utrumq; hēt, & auersionē a Deo, & conuersionē ad bonū creatū: sed sicut in scđa parte habitū est,* auersio à Deo, est ibi sicut formale: conuersio aūt ad bonū creatū, est ibi sicut materiale. Remoto ât formali cuiuscumq; rei, tollit spēs, sicut remoto rōnali tollit spēs humana: & iō ex hoc ipso dr culpa mortalis remitti, ꝙ p gram tollit auersio mētis à Deo simul cū reatu pœnæ æternæ: remanet tñ illud quod est materiale. i. inordinata conuersio ad bonū creatum, prō qua debet reatus penæ tpalis.

*1.2.q.71 ar.6.

AD II. dicendū, ꝙ sicut in scđa parte habitū est, * ad gram ptinet operari in hoie iustificādo ipsum à pctō, & cooperari hoi ad recte operandū. Remisso igit culpæ, & reatus pœnæ æternæ, pertinet ad gram operantē, sed remissio reatus pœnę tpalis ptinet ad gram cooperatē, inquātū. s. hō cū auxilio diuinæ græ patienter pœnas tolerādo, absoluit ēt reatu pœnæ tpalis. sicut igit prius est effectus gręe operantis, q̄ gręe cooperantis, ita etiam prius est remissio culpæ, & pœnæ æternæ, q̄ plena absolutio à pœna tpali: utrumque enim est à gratia, sed primū à gratia sola, sm, ex gratia, & libero arbitrio.

*1.2.q.109 ar.7 & q. 111.ar.2.

AD III. dicēdū est, ꝙ passio Christi de se sufficiēs est ad tollēdū oēm reatū pœnæ ñ solū æternæ, sed ēt tpalis; sm modum quo hō participat uirtutem passionis Christi, percipit ēt absolutionē à reatu pœnę. In baptismo aūt hō participat totaliter uirtutē passionis Christi, ut pote p aquā, & spiritum Christo cōmortuus pctō, & in eo regeneratus ad nouā uitā, & iō in baptismo hō cōsequit remissionē reatus totius pœnæ. In pnia uero consequit uirtutē passionis Christi, sm modū proprioru actuū, qui sunt materia pniæ, sicut aqua baptismi, ut s. dictum est. * Et ideo non statim per primum actum pniæ quo remittitur culpa soluitur reatus totius pœnę: sed cōpletis omnibus pœnitentiæ actibus.

*Q.84.ar. 1.& 3.

ARTICVLVS V.

Virum remissa culpa mortali, tollantur omnes reliquiæ peccati.

Sot.4.d.15.q.1.ar.5.

Supra art. 4. ad 3. Et 4.di.14.q. 2.ar.1.q.3. & 1.cor.ult lec.7.

AD QVINTVM sic procedit. Vī ꝙ remissa culpa mortali, tollant oēs reliquię peccati. Dicit. n. † Aug. in lib. de pœnitentia: Numq̄ dñs aliquem sanauit, quē oīno [h] non liberauit: totum.n. hoiem sanauit in sabbatho: q̄a, & corpus ab infirmitate, & aīam ab oī contagione: sed reliquię peccati ptinēt ad infirmitatem peccati. ego nō vī possibile quòd remissa culpa, remaneant reliquiæ peccati.

† In li. de uera & falsa pœnit. ca 9. post medium tom.4.

¶ 2 Præ. Secūdum Diony. 4. c. de diui. no. bonum est efficacius q̄ malum: quia malum non agit nisi uirtute boni; sed hō peccando, simul totā infectionē peccati [h] incurrit: ergo multo magis pœnitendo liberatur etiam ab omnibus peccati reliquijs.

Ca.4.par. 4. inter principia & media.

¶ 3 Præ. Opus Dei efficacius est, q̄ opus hois: sed p exercitium [h] humanorum operum ad bonum, tolluntur reliquiæ peccati contrarij. ergo multo magis tolluntur per remissionem culpę, quę est opus dei.

SED CONTRA est, ꝙ Marci 8. legit, ꝙ cæcus illuminat⁹ à dño, primo restitutus est ad imꝑfectū usum (vñ ait, Video hoies uelut arbores ambulātes) deinde restitut⁹ ē pfecte, ita ut uideret clare oīa. Illuminatio autem cæci, significat liberationem peccatoris. Post primam ergo remissionem culpæ qua peccator restituit ad usum spirituale, adhuc remanent in eo aliquæ reliquiæ peccati præteriti.

RESP. Dicendū, ꝙ pctm mortale ex parte conuersionis inordinatæ ad bonū cōmutabile, quādā dispositionē causat in aīa, uel ēt habitū si actus frequēter iteret: sicut ât dictū est. † culpa peccati mortalis remittit, inquātū tollit p gram auersio mētis à Deo. Sublato aūt eo, quod est ex parte auersionis nihilominus remanere pōt, id qđ est ex parte auersionis inordinatæ, cū hāc cōtingat esse sine illa, sicut prius dictū est. † & iō [m] nihil phibet quin remissa culpa, remaneāt dispositiones ex pcedentibus actibus causatæ, q̄ dicunt pcti reliquæ. Remanēt tñ debilitatæ, & diminutæ, ita ꝙ hoi nō dominent. Et hoc magis p modū dispositionū, q̄ p modū habituū: sicut ēt remanet fomes post baptismū.

† Ar.prę. Concl. m

AD PRIMVM ergo dicendū, ꝙ Deus totū hoiem pfecte curat: sed q̄ñq; subito, sicut socrū Petri statim restituit pfectæ sanitati, ita ut surgēs ministraret illis, ut legit Lucæ. 4. q̄ñq; aūt successiue: sicut * dictū est de cæco illuminato, Marc. 8. Et ita ēt spūaliter q̄ñq; tanta cōmotione cōuertit cor hois, ut subito pfecte consequat sanitatē spūalem, nō solū remissa culpa, sed sublatis oībus pcti reliquijs, ut patet de Magdalena. Luc. 7. Quandoq; aūt prius remittit culpā p gratiam operantem, & postea per gram cooperantem successiue tollit pcti reliquias.

* Q.84.ar.5 ad 2.

Universidad de Deusto Biblioteca

Ad II. dicendum, quòd peccatum etiam quandoq; statim inducit debilem dispositionem, ut pote per vnum actum causatam: quandoque autem fortiorem, causatam per multos actus.

Ad III. dicendum, q̃ uno actu humano non tolluntur omnes reliquiæ peccati: quia ut dr̃ in Prædicamentis, prauus ad meliores exercitationes ductus, ad modicũ aliquid proficiet, ut melior sit. Multiplicato aũt exercitio ad hoc peruenit, ut sit bonus uirtute acquisita. Hoc aũt multo efficacius facit diuina gratia, siue vno, siue pluribus actibus.

SVP. Q. LXXXVI. ART. VI.

Alb. mag. vbi supra.
Sot. 4. s.d. 15. q. 1. a. 6.

dist. 4. 14. q. 2. art. 1. q. 1.

IN art. 6. eiusdẽ q. p quãto remissio culpæ ponitur effectus pniæ, sedm q̃ est uirtus, i. uirtutis, seu virtuosus actus, dubiũ occurrit qm̃ hoc vr̃ repugnare antedictis ab Auctore. Nã si remissio culpę est effectus pœnitẽtiæ, ut est actus uirtuosus, oportet q̃ sit effectus nõ solius gratiæ, sed gratię, & liberi arbit. qm̃ actus hmõi uirtus liberi arbitrij actus est. Oppositum aũt dixit Auctor in hac eadem q. ar. 2. ad 5edm dicendo de remissione culpæ & de plena absolutione, q̃ vtrumq; est à gratia, sed primum à gratia sola, sedm ex gratia, & libe. arbitrio: s. n. est à sola gr̃a, ut distinguitur contra liberũ arbittrium, sequit̃ q̃ nõ à gr̃a & à liberi arbitrij actu virtuoso.

¶ Ad hoc dr̃, q̃ quicquid alij forte somnient distinguendo in proposito concurrit̃ liber. arbit. actiue, uel pure passiue actus libe. arbit. in iustificatione impij cõcurrẽtes, siue in Deũ siue in pctm̃, sunt uere actus non solũ liberi arbitrij sed à libero arbitrio tsuaviter. n. oĩa disponens diuina Sapiẽtia (quę creauit me sine me non passiue, qm̃ creatio in me terminata est, sed sine me cooperante, non saluat me sine me cooperãte) mouet per gr̃am suã liberũ arbitrium ad obsequendũ gratię per hoc, quòd utitur illa secundum illam operando. Et pterea actus lib. arb. tam respectu dei, quã respectu peccati inuentus sunt effectus gratiæ operantis, & non pounnt in numerum cum ipsa gratia operante, & propterea dictio exclusiua addita gratiæ non excludit huiusmodi actus liberi arbitrii, utpote suos effectus. cum enim dicitur, sola causa facit hoc non excluditur, quin faciat illud mediante aliquo suo effectu. Et hunc esse sensum Auctoris, apparet in calce huius art. ubi dicitur, quòd actus pœnitentiæ uirtutis habet, quòd sine eo non possit fieri remissio culpæ inquantum est inseparabilis effectus gratiæ. Nec obstant allegata in oppositum, quoniam ibi loquitur de gratia ut distinguitur contra liberum arbitriũ absolute, & non contra liberum arbi. ut effectus ipsius gratię. Vñ oppositio modo uident̃ se hãre actus liberi arbitrij, & gratia penes operandũ, & cooperandum. nã in gr̃a operante libertatis arbitrium se habet ut cooperans, in gr̃a uero cooperante liberum arbitrium se habet quasi ut operans, & propterea cõ numeratur gratiæ.

† Q. 60. ar. 2. ad 2. & ar. 7.

† Q. 84. ar. 3.

Conclu.

† Lib. 2. q. 113. in diuisione q. tion.

ARTICVLVS VI.

Vtrum remissio culpę sit effectus pœnitentiæ.

Ad sextvm sic proceditur. Videtur q̃ remissio culpæ non sit effectus pœnitentiæ, sm quòd est uirtus. Dicitur. n. pœnitentia, uirtus secũdum quòd est principiũ humani actus: sed humanus actus non operatur ad remissionem culpæ, quæ est effectus gratiæ operantis. ergo remissio culpæ non est effectus pœnitentiæ, secũdum q̃ est virtus.

¶ 2 Præt. Quædam aliæ uirtutes sunt excellentiores pœnitentia: sed remissio culpæ non dicitur effectus alicuius alterius uirtutis. ergo etiam non est effectus pœnitentię, sm quòd est virtus.

¶ 3 Præt. Remissio culpæ non est nisi ex uirtute passionis Christi, sm illud Hebr. 9. Sine sanguinis effusione nõ fit remissio: sed pœnitentia, inquantum est sacramentũ, operatur in uirtute passionis Christi, sicut & cætera sacramenta, ut ex supradictis patet. † ergo remissio culpæ nõ est effectus pœnitentiæ inquantum est uirtus sed inquantum est sacramentum.

† Q. 62. ar. 2.

† Ar. præced.

Sed contra illud est, ppria causa alicuius, sine quo esse non potest: omnis. n. effectus dependet à sua causa: sed remissio culpæ põt esse à Deo sine pœnitentiæ sacramento, non autem sine pœnitentia sm q̃ est uirtus, vt s. dictum est. † vnde, & ante sacramenta nouę legis pœnitentibus Deus peccata remittebat. ergo remissio culpę est præcipue effectus pœnitentiæ secundum quod est uirtus.

Resp. Dicendum, q̃ pœnitentia est uirtus, sm q̃ est principiũ quorundam actuum humanorum. Actus autem humani, qui sunt ex parte peccatoris, materialiter se habent in sacramento pœnitentiæ. Omne autem sacramentum producit effectũ suum non solũ uirtute formæ, sed etiã uirtute materię ex utroq; enim est unũ sacramentũ, ut supra habitũ est. † unde sicut remissio culpæ fit in baptismo, non solũ uirtute formæ, sed etiã uirtute materiæ, scilicet aquę, principalius tñ uirtute formæ, ex qua & ipsa aqua uirtutẽ recipit: ita ẽt, & remissio culpæ est effectus penitẽtiæ, principalius quidẽ ex uirtute clauiũ quas habent ministri, ex quorũ parte accipit̃ id, quod est formale ĩ hoc sacramẽto (ut supra dictũ est †) secundario aũt ex ui actuũ pœnitentis, pertinẽtium ad uirtutem pœnitentiæ, tñ prout hi actus aliqualiter ordinãtur ad claues ecclesiæ: & sic patet, q̃ * remisio culpæ ẽ effectus pœnitentiæ, secũdum quòd est uirtus principalius tñ, secundum quòd est sacramentum.

Ad primvm ergo dicendum, q̃ effectus gratiæ operantis est iustificatio impii, ut in secũda parte dictũ est. † in qua, ut ibidem dictum est, non solum est gr̃ę infusio, & remisio culpæ, sed ẽt motus liberi arbitrij in Deum, q̃ est actus pœnitentiæ. Hi tñ actus humani sunt ibi, ut effectus gratiæ operãtis, simul producti cum remissione culpæ vnde remissio culpę nõ fit sine actu pniæ uirtutis, licet sit effectus gratiæ operantis.

† Lib. 2. q. 113. in diuisione q. tion.

Ad II. dicendum, quòd in iustificatione impij non solum est actus pœnitentiæ, sed etiam actus fidei, ut dictum est. * ideo remissio culpæ non ponitur effectus solum pœnitentiæ uirtutis: sed principalius fidei, & charitatis.

* In solutione præcedenti. Et 1. 2. q. 113. ar. 4.

Ad III. dicendum, quòd ad passionem Christi ordinatur actus pœnitentiæ uirtutis, & per fidem, & per ordinem ad claues ecclesiæ. & ideo utroque modo causat remissionem culpæ uirtute passionis Christi.

Ad Id autem, quod in contrarium obijcitur, dicendum est, quòd actus pœnitentiæ uirtutis habet, q̃ sine eo non possit fieri remissio culpæ inquantum est inseparabilis effectus gratiæ, per quã principaliter culpa remittitur, quæ etiam operatur in omnibus sacramentis. & ideo per hoc non potest concludi, nisi quòd gratia est principalior causa remissionis culpæ, quàm pœnitentiæ sacramẽtum. Sciendum tamen, quòd etiam in ueteri lege, & in lege naturæ, erat aliqualiter sacramentum pœnitentiæ, ut supra dictum est. *

* Q. 84. ar. 7. ad 2.

QVÆ-

SVPER QVÆST. LXXXVII. ART. I.

Sot. 4. s.d. 15. q. 2. a. 1. *Cap. 3. d. 16. q. 1. con. 1.*

IN 1 ar. q. 87. dubium duplex occurrit. Primũ circa literam: ubi dicitur, Exigitur ad remissionẽ peccati mortalis, ut homo actualiter singula mortalia detestetur: videtur. hoc falsum: tum quia detestatio vniuersalis sufficit ad gratiam: alioquin non posset homo peccator subito ingemiscendo, consequi gratiam: cum non possit homo tã subito rememorari singula peccata tum quia detestari singula mortalia, aut intelligitur singulariter, aut in uniuersali: sed singulariter non potest intelligi, cum ridiculum uideatur etiam in confessione de singulis singillatim confiteri. illi autem intelligit vniuersaliter, sequit̃ q̃ non erit opus rememorari singula.

¶ Alterã dubium est circa illud. s. uirtualis displicentia non sufficit ad remissionem peccati mortalis, nisi quantum ad oblita: videtur enim hoc esse falsum: qm̃ ex domini sententia dimissa sunt peccatrici peccata multa, quoniã dilexit multum: constat enim quòd dilectio non est nisi uirtualis displicentia.

Inf. ar. 2. ad 2. & 3. & arti. 3. cor. Et 4. dist. 16. q. 2. ar. 2. q. 2. ad 1. Et d. 21. q. 2. a. 1. cor. Et Ma. q. 7. artic. 12. cor.

† q. 84. ar. 10. ad 4. argum.

¶ Ad horum euidentiam duplici vtendũ est, dist. Prima de remissione peccatorũ dupliciter, hoc est plena, vel quo ad culpam tantum, & regulariter, uel ex speciali gratia. Secũda est de displicẽtia peccati formali uel uirtuali, & formali, generali, uel vniuersali. uocatur aũt displicẽtia formalis, quæ formaliter est displicentia, quæ potest dupliciter cõtingere. s. vt sit vniuersalis, comprehendens. s. omnia peccata cõmissa, cum uera voluntate ab omnibus, & singulis abstinendi: & hoc potest esse in momento, & est contritio sufficiens ad remissionem infinitorum peccatorũ mortaliũ: quia sufficit ad gratiam habendã quantũ est, ex parte hoĩs, iuxta illud Ezech. In quacunque hora ingemuerit peccator, &c. & talis displicentia vr̃ fuisse in latrone, & crebro accidere creditur his, qui vere conuertuntur ad deum post multa crimina alio autẽ modo contingit displicentia formalis, cũ homini displicet se peccasse, ita quòd, & omnia & singula sua peccata in generali sibi displicent, & uellet in ea amplius non incidere, non tamen pertinet ad hoc, q̃ uere velit, seu proponit amplius non incidere, & hæc non sufficit ad remissionem peccati mortalis: vir tualis autem displicentia vocatur, quæ non est formaliter displicentia, sed est formaliter alius actus, puta dilectio dei, tantæ uis, ut ex eo nata sit sequi displicentia peccati, ita quòd si tunc occurreret memoria peccati, ex ui illius actus sequeretur formalis displicentia peccati: & sic omnis actus dilectionis dei ex charitate procedens, potest dici virtualiter displicentia peccati mortalis.

¶ His prælibatis ad primum dubium dicitur, quòd verba Auctoris uera sunt de peccati mortalis remissione plena, & regulari: qm̃ regularis nõ fit remissio peccati mortalis, quo ad culpam & eõm pœnam, nisi homo quantũ in se est, detestetur singula mortalia: sicut in singulis plus sibi indulsit, quàm debuit.

¶ Cum autem quæritur, an de singulis singillatim &c. respondetur q̃ hoc potest dupliciter intelligi: vel q̃ cuilibet peccato singillatim debeatur sua propria detestatio, ita q̃ quot fuerũt peccata, tot oporteat esse detestationes, & satisfactiones, & hoc est ridiculum asserere, cum nec ẽt eorũ fiẽdo, oporteat tot esse actus inconfiteri do quot sunt peccata: contingit. n. unico actu confiteri mille fornicationes: uel q̃ quodliber peccatum terminet detestationem seu satisfactionem. Et hic est sensus literæ, ita q̃ sicut in confessione dum peccator dicit, Peccaui millies in fornicatione, iste vnicus cõfessionis actus terminatur actualiter ad singulas mille fornicationum, ita quo ad actus interiores dum peccatori displicent mille fornicationes, actuali ter detestatur singulas, illo vno, & eodẽ actu. Et ad hoc seruit inquisitio diligẽs ad rememorãdum, cuius litera meminit: nã oblita, seu nõ occurrentia peccata in seipsis sicut actua liter non ad sunt animo mentẽ peccatoris, ita nec actualiter terminãt detestationẽ, seu displicentiã, & hæc non actualis terminatio suppletur, quo ad plenã remissionẽ ex vniuersali displicentia, detestatione, ac satisfactione, q̃ virtualiter includeret satisfactionẽ, q̃ debetur hmõi non occurrentibus.

1. 2. q. 71. & 2. 2. q. 24. a. 8. ad 2.

In lib. de medicina pœn. Et lib. de vitalitate pœni. c. 2. t. 9

q. preced. ar. 2. & q. 86. ar. 4.

¶ 2 Præt. Pœnitentia nõ est sine actuali displicẽtia peccatorũ: sed peccata uenialia pñt dimitti sine displicẽtia actuali eorũ, sicut patet in eo, q̃ dormiẽs occideret̃ propter Christum: statim. n. euolaret, quod non contingit manentibus peccatis venialibus ergo peccata uenialia pñt remitti sine pœnitentia.

¶ 3 Præ. Peccata uenialia opponunt̃ feruori charitatis, ut in secũda parte dictũ est: * sed unum oppositorũ tollitur p aliud. ergo p feruorẽ charitatis, quem cõtingit esse sine actuali displicẽtia peccati uenialis, fit remissio peccatorum uenialium.

Sed contra est, q̃ Aug.* dicit in li. de pœnit. q̃ est quædam pœnitentia, q̃ quotidie agitur ĩ ecclesia, p peccatis uenialib. q̃ frustra esset, si sine pœnitẽtia peccata uenialia possent dimitti. vr̃ ergo q̃ pcta uenialia non possint sine pœnitẽtia dimitti.

Respon. Dicendũ, q̃ remissio culpæ, sicut dictũ est, * fit p cõiunctionẽ hominis ad Deũ, à quo aliqualr̃ separat culpa: sed hæc separatio pfecte qdẽ fit p peccatũ mortale: imperfecte autẽ per peccatum veniale: nã p peccatũ mortale mens omnino à Deo auertit̃, utpote contra charitatem agens: per peccatum autem ueniale retardat̃ quidẽ, sed non auertit̃ à Deo, & ideo non tollit̃ totaliter charitas, sed diminuit̃ eius feruor.

¶ Ad secundũ dubiũ dr̃, q̃ Auctor loquitur de plena remissione & regulariter: qm̃ plena remissio regulariter exigit contritionẽ, & confessionẽ singulorũ, ubi oporteret adesse displicentiã formalẽ, & nõ solũ uirtualẽ. Magdalenæ aũt displicentia formalẽ licet non legamus, sed uirtualẽ tñ in actu dilectionis, & fidei: lachrymę tñ formali displicẽtiæ attestant̃. In cuius signũ cũ post resurrectionẽ Lazari pedes dñi iterũ vngeret, & capillis tergeret, lachrymæ non affuerũt, quia iã peccatrix nõ erat: dñs aũt originalẽ, seu principalem actum, qui est cã displicentiæ formalis, pro causa emissionis adducens, non excludit proximum actum displicẽtiæ formalis: quãmuis si ex speciali dono dei sola displicẽtia uirtualis affuisset, sufficienter saluaretur concursus pœnitentiæ impliciẽ, & uirtualiter.

¶ In rñsione, ad secundũ aduerte Idẽ esse iudiciũ de dormiẽte occiso pro Christo, uel baptizato, qđ intelligo secũdũ merita secundarũ causarũ. Nã si qs iuissiet dormitũ cũ proposito dicendi mane mendaciũ officiosum, & interim dormiens occideretur pro Christo, crediderim ego ex diuina largitate ẽ tili lius peccati plenissimã remissionem per martyriũ cõsequi, q̃ uis per baptismum illius remissionẽ non consequeretur, pp voluntatẽ actualiter actualitate virtuali peccato inhærentem.

¶ In rñsione ad tertium, circa materiam argumenti, scilicet peccatum ueniale opponi feruori charitatis, Durandus in 4. sent. dist. 16. q. 1. ar. 2. occurrit, dicens hoc esse falsum: tum, q̃ ea nec formaliter, nec consecutiue opponitur feruori charitatis

tis. Et q̃ non formaliter, probat, qa nec mortale peccatũ opponitur formaliter charitati: cũ consistit utrunq; in deordinatione actus, cui formaliter opponit reordinatio actus. Quod vero nec consecutiue probat ex dicta inter mortale, & ueniale in hoc: qa mortale non stat cũ charitate: & iõ opponit cõsecutiue illi, veniale autẽ stat cũ charitatis feruore: & iõ nec consecutiue opponit illi: tum, qua charitatis fernor non delet uenialẽ sine displiscentia: sola autem displicentia sine tali feruore illud delet.

Conclu. m

¶ Ad hoc dr, q̃ argũ supponit unum falsum. s. peccatũ mortale non opponi formaliter charitati: nã licet charitati hituali peccatum mortale nõ opponat formaliter (qa actus non opponit formaliter habitui) sed demeritorie: quia peccãs mortaliter meretur priuari charitatis habitu, idem tñ mortale peccatum, quatenus diumo opponit̃ bono actus q̃; est inimicitiæ ad Deũ, formaliter opponitur amicitiæ ad Deũ. Et ppea sicut actualis inimicitia opponitur formaliter actuali amicitiæ, ita pctũ mortale opponitur formaliter actui charitatis, qui est actualis amicitia ad Deũ: vn de deordinatio act⁹ peccati mortalis primo importat deordinationẽ contrarie respũ diuinæ amicitiæ: quia hic primo habet rõnẽ peccati mortalis, ut patet ex hostili pena huic finibi debita, & secunda riõ habet deordinatio nẽ respũ moralis ordinis, ac p hoc ordinatio, cui formaliter opponitur mortale pctũ, est ordinatio amicitiæ diuinæ, quam constat esse charitatẽ. Quocirca pctũ ueniale, cũ in hoc differat à mortali, q̃ mortale est contra diuinã amicitiã, ueniale aũt est p̃ter illã, bene dictum est ab Auctore, q̃ opponitur feruori charitatis: pro quanto retardat affectũ hois ab his, quæ sunt promptæ amicitiæ officia.

Conclu. p

Conclu. s

Conclu. u

Diligẽter nota ly q̃ tñ nõ sufficit &c. usq; ĩ fi.

¶ Et cum dr, q̃ compatitur secum fernorẽ charitatis, rñdetur q̃ licet compatiatur secum aliquem feruorẽ charitatis, non tñ oẽm, in cuius signum feruor patriæ nullũ cõpatitur uenialẽ.

¶ Et si insteturi, quis est ille feruor in hac uita, qui non compatitur secum uenialẽ rñdetur, q̃ est ille, qui uirtualiter claudit in se displicentiã cĩs retinabitis a diuinæ ardore amicitiæ, siue charitas habitualis sit magna siue parua: qđ patet ex eo q̃ talis actualis feruor affectꝰ ex charitate, si uere hr delet oẽ uenialẽ, ita q̃ pro tũc hic affectus nõ est fines oẽ uenialẽ quo ad culpã.

¶ Ad secundã aũt obiectionem dr, q̃ non est ex insufficientia feruoris charitatis, q̃ mediante displicẽtia deleat uenialẽ, sed hoc est ex ordine causarum, & effectuum: sicut non est ex insufficientia charitatis, q̃ mediante pœnitẽtia deleat mortale.

¶ Quod aũt dr, q̃ sola displicentia sine tali feruore delet uenialẽ, potest bene, & male intelligi: s.n. intelligatur sine feruore actus elicitꝰ a charitate, tũc quodammodo est uerum, & quodammodo falsum: uerum quidẽ quo ad hoc, qua sine tali feruore cuiuscunque actus a charitate qũlibet p̃cedentis, sic male intelligitur, qa displicẽtia non nisi charitate informata delet uenialẽ, ut inferius ar. 4. patet. hmõi. n. displicentia, qua delet̃ uenialẽ, quidam charitatis feruor est: feruet. n. per eũ charitas ad consumptionem uenialium impediẽtium, seu retardantium affectum à motu erga ea, quæ Dei sunt.

1.2.q.109 ar.8.& q. 74.art.3. ad 2.

D.397

SVP. Q. LXXXVII.

ARTIC. II.

Sot. 4. d.15.q.2.a.2. Cap.4.c.16.q.1.con.1.

IN ar.2. eiusdẽ quæstionis aliquid occurrit notandũ, & aliquid dubitandũ. Diligenter siquidẽ notãdum est, ab Auctore hic expresse haberi, qđ superius diximus de effectu eucharistiæ. s. q̃ nõ infunditur noua gra, nec augetur q̃ illã sine actu liberi arbitrij disponente ad susceptionẽ, seu augmentum: dr. n. hic, q̃ nõ contingit esse infusionem gratiæ in adultis sine actuali motu liberi arbitrij ſ Deũ, & in peccatũ, & proportionaliter intelligendum est, de augmento gratiæ.

q.66.a.11

¶ Dubitandum autẽ occurrit de illata ex prædicta snia, cõclusione. s. iõ quandocũque de nouo gra infunditur peccata uenialia remittuntur. Et est ratio dubij: tũ, qa non oĩs actus charitatis remittit peccata uenialia: tunc quia non omnis detestatio peccati remittit peccata venialia. Vtrunque tamen uidetur sequi ex hac illatione, si bona est: q̃n ex concursu actus liberi arbitrij in Deum, & in peccatum, infertur q̃ infusio gratiæ remittit uenialia.

q.79.a.4

¶ Ad horum euidentiam sciendum est, ad remissionem uenialium quatuor concurrere, duo ex parte causæ, & duo ex parte effectus. Exigitur. n. ad remissionem uenialium ex parte causæ, & q̃ homo sit in gratia, & q̃ actualiter utatur illa. Et primum quidem habes ab Auctore in arti. vlt. huius q. quia sola grauia Dei est remissiua peccati: secundum autem habetur in arti. præcedenti, & pluries repetitur in hac quæstione: & quoniam primum potest esse sine secũdo, ideo gratia compatitur secum peccata uenialia: secundum aũt, quod non potest esse sine primo, nõ sic accipiendum est, quasi quilibet actus charitatis deleat uenialia: quoniam hoc esse falsum, ex eo probatur quòd sequeretur, peccata uenialia regulariter deleri sine displicentia tam actuali, quàm uirtuali: multi enim sunt actus charitatis neutram displicentiam annexam habentes, quales sunt actus non feruentes religionis &c. ab habente charitatem elicitꝰ. intelligendum est ergo, quòd ad deletionem uenialium ultra habitum gratiæ requiritur actus charitatis uirtualiter, uel formaliter inferens displicentiam uenialium, ut ex

potest uitare oĩa peccata mortalia, & singula: põt ẽt uitare singula peccata uenialia, sed nõ omnia, ut patet ex his quæ in secunda parte dicta sunt.* & iõ pœnitentia de peccatis mortalibus requirit, q̃ homo ꝓponat abstinere ab omnibus, & singulis peccatis mortalib. sed ad pœnitentiam peccatorum uenialiũ requritur, q̃ homo ꝓponat abstinere à singulis, non tñ ᵈ ab omnibus: quia hoc infirmitas huius uitæ non patitur: debet tñ habere propositũ se præparandi ad peccata uenialia minuẽda, alioq̃n esset ei periculũ deficiendi, cũ desereret appetitum proficiendi, seu tollendi impedimẽta spũalis profectus, q̃ sunt peccata uenialia.

AD II dicendum, q̃ passio ꝓ Chro susceptа, sicut supradictũ est, * obtinet uim baptismi: & iõ purgat ab omni culpa, & ueniali, & mortali, nisi actualiter uoluntatem peccato inuenerit inhærentem.

AD III dicendum, q̃ feruor charitatis uirtualiter implicat displicentiam uenialium peccatorum, ut supra dictum est.*

I

ATTICVLVS II.

Vtrum ad remissionem uenialiũ peccatorum requiratur gratiæ infusio.

AD SECVNDVM sic ꝓcedit. Vr q̃ ad remissionẽ uenialiũ pctõrũ reqrat gratiæ infusio. Effectus. n. nõ est fine proprijs ʰ cãs: sed ꝓpria cã remissio peccati requirat grę infusio: q̃ licet sit in quolibet lacrõ, nõ tñ est ĩ quolibet actu virtutis.

A

AD III. dicendum, q̃ sicut in corpore cõtingit esse maculã dupliciter, uno mõ p priuationẽ eius, qđ requirit ad decorẽ puta debiti coloris, aut debitę ꝓportionis mẽbri; alio mõ p sup indistinctionẽ alicuius impediẽtis decorẽ, puta luti, aut puluueris, ita ẽt aiæ inducit macula uno modo p priuationẽ decoris grãæ p pctũ mortale, alio mõ p inclinationẽ affectꝰ inordinatã ad aliquid tpale: & hoc fit p pctũ ueniale. & ideo ad tollendã maculã pcti mortalis requirit infusio grãæ: sed ad tollendã maculam uenialis pcti, requirit aliquis actus procedens ex gratia, per quam remoueatur inordinata adhæsio ad rem temporalem.

ARTICVLVS III.

Vtrum venialia peccata remittantur per aspersionem aquæ benedictæ &c. huiusmodi.

Scot. 4. s.d. 15. q. 2. a. 3. Cap. 4. d. 16. q. 1. con. 2.

AD TERTIVM sic procedit. Vr q̃ uenialia pcta nõ remittant̃ p aspersionẽ aquæ bñdictæ, & eꝑalem bñdictionẽ, & alia hmõi. Pcta. n. uenialia non remittunt̃ sine pnia, ut dictum est: † sed pnia p se sufficit ad remissionẽ uenialiũ peccatorum: ergo ista nihil operantur ad hmõi remissionem.

Sup. q. 65 ar. 1. ad 6. & 83. a. 3. ad 3. Et 4. dist. 16. q. 2. ar. 2. q. 4. & di. 17. q. 3 ar. 3. q. 3. & di. 21. q. 2. ar. 1. & 2. Et mal. q. 7. ar. 12.

¶ 2 Præt. Quolibet istorum eandem relationẽ habet ad unum peccatum ueniale, & ad oia. Si ergo p aliquod istorũ remittit aliquod pctũ ueniale, sequitur, q̃ pari rationeʰ remittantur oia: & ita p unam tunsionem pectoris, uel p unam aspersionem aquę benedictæ, redderetur homo immunis ab oĩbus peccatis uenialibus, qđ vr incõueniens.

Ar. 1. huius. quæs.

¶ 3 Præt. Peccata uenialia inducunt reatũ alicuius pœnæ, licet t palis: dr. n. 1. Cor. 3. de eo, qui superædificat lignũ, fœnum, & stipulam, q̃ saluus erit, sic tñ quasi per ignem: sed huiusmodi, per quæ dicitur peccatum ueniale dimitti, uel nullam uel minimam pœnam in se habent. ergo non sufficiunt ad plenam ʰ remissionem uenialium peccatorũ.

SED CONTRA est, qđ † Aug. dicit in lib. de Pnia, q̃ ꝓ leuibus pctis pectora nostra tundimus, & dicimus, Dimitte nobis debita nostra. & ita vr q̃ tũsio pectoris, & oro dominica causent remissionẽ uenialium pctõrum. & eadẽ ratio vr esse de alijs.

¶ in li. de medicina pœnitẽ. 1. 10.

RESP. Dicẽdũ, q̃ (sicut dictũ est †) ad remissionẽ uenialis pcti nõ requirit nouæ grę infusio, sed sufficit aliqs actus ꝓcedẽs ex gra, quo aliqs detestet pctũ ueniale, uel explicite, uel saltẽ implicite: sicut cũ aliqs feruẽter mouet̃ in deũ. & iõ ᵐ tripliciróne aliqua causant remissionẽ uenialiũ peccatorũ. ⁿ Vno mõ, inquãtũ in eis infundit gra: q̃ a p infusionẽ grãæ tollunt̃ uenialia pctã, ut s. dictum est.* & hoc mõ p eucharistiã, & extremã unctio-

† 1. 2. q. 88. a. 1. & in 2. 2. q. 24. ar. 10. *Concl. m*

† Art pro sed.

Conclu. p

Conclu. m

¶ 2. 2. q. 24. a. 10.

nem & vniuersaliter per oīa sacra nouæ legis, in quibus confertur gratia, peccata venialia remittuntur. secundo, inquantum sunt cum aliquo motu detestationis peccatorū. & hoc modo confessio generalis, tunsio pectoris, & oratio dominica, operant ad remissionē venialiū pctōrū. nā i ofone dnica petimus, Dimitte nobis debita nostra, tertio mō inquātū sunt cū aliquo motu reuerētiæ īdeū, & ad res diuinas. & hoc mō P būdictio epalis, asperso aquæ būdictæ, qlibet sacralis vnctio, oro i ecclesia dedicata, & si aliqua alia sunt hmōi operant ad remissionē venialiū pctōrum. q

Conclu. p

AD PRIMVM ergo dicendum, q omnia ista causant remissionem pctōrum venialium, inquātum inclinant animā ad motum pœnitentiæ, qui est detestatio peccatorum, vel implicite, vel explicite.

AD II. dicendū, q oia ista quantū est de se, operantur ad remissionem omnium pctōrum venialium: pōt tū impediri remissio, quatum ad aliqua peccata venialia, quibus mens actualiter inhæret: sicut. & p fictionē interdū ispedit effect⁹ baptismi.

AD III. dicendū, q p pdicta tollunt quidē pcta venialia quātū ad culpā, tū virtute alicuius satisfactionis, tū et virtute charitatis, cuius motus p pdicta excitat. Nō aūt p quodlibet prædictorū sp tollitur totus reatus pœnæ: quia sic, qui esset oino immunis à peccato mortali, aspersus aqua būdicta, statim euolaret: sed reatus pœnæ remittitur p prædicta sm modum feruoris in deum, qui per pdicta excitatur, quandoq; magis, qnq; aūt minus

SVP. Q. LXXXVII. ART. IIII.

Sot. 4. d. 15. q. 2. a. 4. Cap. 4. d. 16. q. 1. con. 3.

Inf. q. 90 ar. 4 ad 3. Et 4. d. 16 q. 2. art. 1. q. 2. & 3.

IN ar. 4. in corpore aduerte rationem mouentem Auctorem non se tenere ex parte pœnæ, sed ex parte culpæ, q. s. nulla culpa a deo remittitur, nisi per virtutē gratiæ, quod si Durā. aduertere uoluisset, aut soluisset hāc rōnem, aut cessasset ab obijciendo. ipse. n. in 4. sent. dist. 16. q. 1. art. 2. contra hāc doctrinam obijcit tripliciter.

Ar. præc. ad 2 & q. præc. ar. 3

¶ Primo, quia culpa venialis consistit in deordinatione uoluntatis, quę tollitur per debitam displiciētiam eius, quod indebite placuit.

¶ Secūdo, quia puer nō baptizatus in originali existens, peccato, qū uenit ad ætatem, pōt primo peccare venialiter, & statim mori. Et tunc proceditur, an punietur pœna æterna p pctō veniali, an pœna temporali &c.

q. præced. ar. 6. & q. 86 a. 1. 3.

¶ Tertio, p opera bona facta extra charitatem potest aliquis secundum oēs meri de congruo aliqd bonum temporale, ergo expiatione pœnæ temporalis debitæ peccato veniali.

Gl. interlinearis ibi dē sup illud Beat⁹ cui nō imputauit dominus peccatū. *Conclu. 3.*

¶ Ad hæc facile dī, q culpa peccati venialis non tollit solummodo rectitudinem actus voluntarij, sed etiam ordinem ad actualem dilectionē Dei: est. n. impedituum feruoris charitatis, & ex hac parte habet rōnem cuiusdā offensę dei. Et ppea dato, q sistens in pctō mortali possit reparare rectitudinē venialis peccati (puta, quia ex mendacio ioco se uel officiose, habituatus est ad ueritatem dicendam et ioco se, & officiose) nō ppea remissionē consecutus est pœnæ culpæ, qua aliquo mō Deum offendit, cūm nulla offensa sine gratia a Deo dimittitur. Nec displiciētia illa, q in hoc ponitur, sufficit ad remissionem culpæ: quia non est Deo accepta, sine gratia, ut in litera dicitur ex Psal. & Apostolo & gl. Beatus uir, cui nō imputauit dominus peccatum &c.

¶ Ad secundum dicitur, q si casus accideret, & peccatum illud uenialē æternaliter puniretur per accidens, hoc est rōne status, quia esset in statu, in quo semper maneret culpa, manente autē culpa in æternum, debet etiā pœna esse æterna, ut ipsemet Duran. in eodem h. approbat.

¶ Ad tertium dī, q quicquid sit de pœna, negandum est q p bona opera facta extra charitatē possit aliquis mereri de congruo remissionē culpæ, & propterea argumentū non milat contra præsentem doctrinam.

Inf. art. 2. & 3. cor. Et 4. d. 22 q. 1. art. 1. Li. 1. de baptismo, cōtra donatis. c. 12 in medio to. 7.

SVP. Q. LXXXVIII. ART. I

Scot. 4. s. d. 22. q. 1. Ricca. 4. s. d. 22. q. 1. Duran. 4. s. d. 22. q. 1. Sot. 4. s. d. 16. q. 1. a. 1.

IN ar. 1. q. 88. circa illud hō scdo peccans, ex hoc ipso vī grauius

Vtrum veniale peccatum possit remitti sine mortali.

AD QVARTVM sic procedit. Videtur q ueniale pctm possit remitti sine mortali: qa sup illud Ioan. 8. Qui sine peccato est uestrū, primus in illā lapidē mittat, dicit q. dā glo. q oēs illi erant in pctō mortali: uenialia. n. eis dimittebant per cæremonias. h ergo veniale pctm pt remitti sine mortali. I

¶ 2 Præ. Ad remissionē peccati venialis nō requirit gratiæ infusio, h requiritur aūt ad remissionem mortalis. ergo veniale pctm pt remitti sine mortali.

¶ 3 Prę. Plus distat h pctm veniale à mortali, q ab alio veniali sed unū veniale pōt dimitti sine alio ut dictū est. † ergo veniale pōt dimitti sine mortali. K

SED CONTRA est, q dī Mar. 5. Amē dico tibi. nō exies īde (s. ex carcere, i quē itrudit hō, p pctō mortali) donec reddas nouissimū quadrātē: p quē significat veniale pctm ergo veniale pctm ñ remittit sine mortali.

RESP. Dicendū, q sicut ś. dictū est †, remissio culpæ cuiuscunq; nūquā fit nisi p virtutē gr̄æ: quia vt apostolo dicit Rom. 4. ad gratiā dei ptinet, q Deus alicui nō imputet pctm, quod gl. ibi exponit de ueniali. * Ille aūt qui est in peccato mortali caret gratia dei. Vnde m nullū veniale sibi remittitur. n

AD PRIMVM ergo dicēdum, q venialia ibi dicunt irregularitates, siue immunditiæ, quas contrahebant secundū legem G

AD II. dicendū, q licet ad remissionē peccati venialis non requirat noua infusio habitua lis gratię, requiritur tn aliquis gratiæ actus, qui non pōt esse in eo, q subiacet pctō mortali.

AD III. dicendū, q pctm veniale nō excludit oēm actum gratiæ, per quem pōt oia pcta venialia dimitti: sed pctm mortale excludit totaliter habitū gratiæ, sine quo nullum pctm mortale, uel veniale remittit. H & ideo non est similis ratio.

QVAESTIO LXXXVIII

De reditu peccatorum per pœnitentiā dimissorum, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerādum est de reditu peccatorū p pœnitentiam dimissorum.

ET circa hoc quęruntur quatuor.

ARTICVLVS. I.

Vtrum peccata dimissa redeant per sequens peccatum.

AD PRIMVM sic proceditur. Vī q peccata dimisit, redeant per sequens pctm. Dicit enim † Augustinus in libro de Baptismo: b Redire dimissa peccata, ubi fraterna charitas nō est, apertissime Dūs in euangelio docet ī illo seruo, a quo dimissum debitum dūs repetijt, eo q ille conseruo suo debitū nollet dimittere: sed fraterna charitas tollitur, p quodlibet peccatum mortale. ergo p quodlibet sequens mortale peccatum, redeunt peccata prius p pœnitentiam dimissa. A

¶ 2 Præt. Sup illud Lucæ 11. Reuertar in domū meam unde exiui, dicit * Beda, Timendus est iste uersiculus, nec nō exponēdus, ne culpa, quā ī nobis extinctā credebamus, p incuriam nos vacantes opprimat. hoc autem nō esset nisi b rediret. ergo culpa p pœnitentiam dimissa redit.

Beda in Luc. c. 58 non multū remote aū fin. tom. 2.

¶ 3 Præt. Ezechiel. 18. Dominus dicit, Si auerterit se iustus a iustitia sua, & fecerit iniquitatē, omnes iustitiæ eius, quas fecerat, non recordabuntur: sed inter alias iustitias, quas fecit, ēt pcedens pœnitentia continetur (cū supra dictum † sit, pœnitentiā esse partē iustitiæ) ergo postquā pœnitens peccat, nō imputatur ei pcedens h pœnitentia, p quam consecutus est ueniam peccatorum; redeunt ergo illa peccata. C

q 85. ar. 3

¶ 4 Præt. Peccata pterita p gratiā teguntur, ut patet p Apostolum Roma. 4. inducentem illud Psalmistæ 31. Beati, quorū remissæ sunt iniquitates, & quorū tecta sunt peccata: sed p peccatū mortale sequens gratia tollit. h ergo peccata, quæ fuerāt prius commissa, remanent detecta: & ita uidetur quòd redeant. D

SED CONTRA est, quòd Apostolus dicit Ro. 11. Sine pœnitētia sūt dona, & uocatio Dei: sed peccata pœnitentis sunt dimissa p donum Dei. ergo per peccatū sequens non redeunt dimissa peccata, quasi Deus de dono remissionis pœniteat.

¶ Præt. † Augustinus dicit in lib. rūsionum prosperi: Qui recedit à Christo, & alienatus a gratia, finit hanc uitam; quid nisi in pdi tionem uadit? sed non in id, qd dimissum est recidit, nec pro originali peccato damnabitur. E

Refertur hoc de pœni. di. 4. c. Qui recedit. id hēt Prosper. ī resp. ad 2. rationē gallorum

q. 86. ar. 4

RESPON. Dicendum, quòd (sicut supra dictū est *) in peccato mortali sunt duo. s. auersio a Deo, & conuersio ad bonū creatum. Quicquid aūt est ex parte auersionis in pctō mortali, secūdum se consideratum est cōmune omnibus peccatis mortalib. quia per quodlibet peccatum mortale homo auertitur à Deo. unde, & per consequens macula, quæ est per priuationem gratiæ, & reatus pœnæ æternæ communia sunt omnibus peccatis mortalibus. & secundum hoc intelligitur id, quod dicitur Iacobi 2. Qui offendit in uno factus est omnium reus: sed ex parte conuersionis, peccata mortalia sunt diuersa, & interdum contraria. Vnde manifestum est, quod m ex parte conuersionis, peccatum mortale sequens non facit redire peccata mortalia prius abolita: n alioquin sequeretur, quòd homo per peccatum prodigalitatis reduceretur in habitum, uel dispositionem auaritiæ prius abolitæ. & sic contrarium esset causa sui contrarij, quod est impossibile. sed p cō siderādo ī peccatis mortalib. id, qđ ē ex parte auersionis absolutè, p pctm mortale sequēs redit illud, qđ fuerat ī prioribus pctis aū dimissionē, q inquātū p pctm mortale sequēs hō priuat gra, & fit reus pœnæ æternæ, sicut, & prius erat. Verū qa auersio in pctō mortali, ex cōuersione quodāmō causat, recipiūt ea, q̄ sunt ex parte auersionis quodāmō diuersitatē p cōparationē ad diuersas conuersiones sicut ad diuersas cās: ita q sit alia auersio, & alia macula, & ali⁹ reatus, put cōsurgit ex alio, & alio actu peccati mortalis. & hoc mō, in qōnē uertit, utrū macula, & reatus pœnæ æternæ sm q cābant ex actibus peccatorū prius dimissorū, redeāt p peccatū mortale sequēs. Quibusdā igit uisum est, q simpr etiā hoc mō redeant. sed hoc nō pōt esse: qa opus Dei p opus hois irritari nō pōt. Remissio aūt pctōrum priorū, fuit opus diuinæ misericordiæ. vñ nō pt irritari p sequēs peccatū hominis, sm illud Rom. 3. Nunqd incredulitas illorū fidem Dei euacuauit: & iō alij ponētes peccata redire, dixerūt, q Deus nō remittit peccata pœnitēti postmodum peccaturo, sm pscientiā, sed solū sm psentē iustitiā: pscit. n. se p his peccatis eū æternaliter puniturū, & tū p gram facit eū psentialiter iustū. sed nec hoc stare pōt: qa si cā absolute ponat, & effectus ponit absolute. Si igitur nō absolute fieret p gram, & gratiæ sacramenta peccatorū remissio, sed cū quadā condōne in futurū dependēte, sequeret q̄ gra, & gratiæ sacra nō essent sufficiens cā remissionis peccatorū, quod est erroneū, utpote derogās gratiæ Dei. & ideo nullo mō pōt esse, q macula, & reatus pcedentiū peccatorū, redeant sm q ex talib. actib. cābant. Contingit aūt, q sequens actus peccati, uirtualiter continet reatū prioris peccati, inquantū. s. aliquis hō secundo peccans, ex hoc ipso vī grauius peccare q̄ prius peccauerat, sm illud Rom. 2. Secundū duritiā tuā, & cor impœnitēs thesaurizas tibi irā in die iræ, ex hoc. s. solo, quòd contēnit Dei bonitas, q̄ ad pœnitentiā expectat. Multo aūt magis cōtemnitur Dei bonitas, si post remissionē prioris peccati, secūdo peccatū itereī: quanto maius est beneficiū, peccatum remittere, q̄ peccatorem sustinere. Sic igitur p peccatum sequens pœnitentiam, redit quodāmodo reatus peccatorum prius dimissorum, non inquantum causabatur ex illis peccatis prius dimissis; sed inquantū causatur ex peccato ultimo ppetrato, qđ aggrauat ex pctis priorib. & hoc non est

Conclu. p

Conclu. m

Conclu. p

Conclu.

Universidad de Deusto Biblioteca

pctã dimissa redire simpliciter,sed redire ſm qd in quantum.ſ.virtualiter in pctõ ſequenti continenr

AD PRIMVM ergo dicendũ,q illud verbũ Aug.vr esse intelligendũ de reditu pctorum,quantũ ad reatum pœnæ æternæ in se consideratum: quia.ſ.post pœnitentiã peccans, incurrit reatũ pœnæ ęternę, sicut, & prius:non tamen omnino propter eãdem rationem. Vnde † Auguſt. in li.de responſionibus Proſperi, cũ dixiſſet, q non in id, quod remiſſum est recidit,nec p originali pctõ dãnãr,ſubdit: q tñ ea morte afficit,q ei pp pctã dimissa dẽbar: qa.ſ.incurrit mortẽ æternã,quã meruerat p pctã pterita.

† Prosper in respon sione ad 2.rationẽ Gallorũ. Et referẽ de pœnit. dist. 4.ca. Qui rece dit.

AD II. dicendũ,q in illis uerbis non intendit dicere Beda, q culpa prius dimissa hoiem opprimat per reditũ reatus præteriti:sed p iterationẽ actus.

AD III.dicendũ,q p ſequẽs pctũ, iuſtitiæ priores obliuioni traduntr,inquãtũ erãt meritoriæ uitæ æternæ:nõ tñ inquãtũ erãt impeditiuæ peccati.vñ ſi aliquis peccet mortaliter poſtquam reſtituit debitum non efficitur reus, quaſi debitum non reddidiſſet.& multo minus traditur obliuioni pœnitentia prius acta, quantum remiſſionem culpæ, cũ remiſſio culpæ magis ſit opus Dei, quàm hominis.

AD IIII.dicẽdũ, q gra ſimpliciter tollit maculã, & reatũ pœnę ęternę.Tegit aũt actus pcti pteritos, ne.ſ.p eos Deus hoiem gra priuet.& reũ hẽat pœnę ęternę.& quod gra ſemel fecit, ppetuò manet.

ARTICVLVS II.

Vtrum peccata dimissa, redeant per ingratitudinem, quæ specialiter est secundum odium fraternum, apostasiam à fide, contemptum confessionit, & dolorem de pœnitentia habita.

Sot.4.ſ.d.16.q.1.ar.2.

4.d.22.q. 1.a.1.cor. & ar.3.

A DSECVNDVM ſic ꝓcedit. Vr q pctã dimiſſa nõ redeant p ingratitudinẽ, q ſpecialiter eſt ſm quatuor gña peccatorũ.ſ.ſm odium fraternũ, apoſtaſiam à fide contemptũ cõfeſſionis, & dolorẽ de pœnitentia habita ſm q quidã metrice dixerunt:

Eratres odit,apoſtatã fit,ſpernitque fateri.

Pœnituiſſe piget, priſtina culpa redit.Tãto.n.eſt maior ingratitudo quãto grauius eſt pctm qd quis cõtra Deũ cõmittit poſt bñficiũ remiſſiõis pctorũ: ſed q̃dã alia pctã [h] ſunt his grauiora,ſicut blaſphemia cõtra Deum, & pctm in Spm ſctm.ergo vr, q pctã dimiſſa nõ redeant magis ſm ingratitudinem commiſſam,ſm hęc peccata, quàm ſecundum alia.

*Habetur de pœn.d.4. c. Si Iudas.

¶2 Præt.* Rabanus dicit, Nequam ſeruum tradidit Deus tortoribus, quoadusq; redderet uniuerſum debitũ,quia nõ ſolum peccata,quæ poſt baptiſmũ hõ egit reputabuntur ei ad pœnam,ſed,& originalia,quæ in baptiſmo ſunt ei dimiſſa: ſed ẽt peccata uenialia inter debita computãtur,pro quibus dicimus, Dimitte nobis debita noſtra.ergo ipſa ẽt redeunt [b] p ingratitudinẽ. & pari [h] ratione uidetur, quòd peccet uenialia redeant peccata prius dimiſſa,& non ſolum per peccata prædicta.

†Li.2.confe.ca pi.7. añ med. ſom.1.

¶3 Præt.Tanto eſt maior ingratitudo, quanto poſt maius [h] beneficium acceptũ aliquis pecat: ſed bñficium Dei eſt ẽt ipſa innocentia, qua peccatum vitamus:dicit.n.† Aug.in 2.confeſſ. Gratiæ tuæ depulo quecumque peccata non feci.Maius autem donum eſt innocentia, q̃ ẽt remiſſio oĩum peccatorũ. ergo non minus eſt ingratus Deo, qui peccat poſt innocentiam,q̃, qui peccat poſt pœnitentiã.& ita vr q per ingratitudinem,quæ fit ſecundum peccata prædicta,non maxime redeant peccata dimiſſa.

SED CONTRA eſt,q * Grego.dicit 18. Moral.Ex dictis euangelicis conſtat,q ſi quid in nos delinquitur,ex corde non dimittimus,& illud rurſus exigitur, quod nobis iã per pœnitentiam dimiſſum fuiſſe gaudebamus.& ita propter odium fraternũ ſpecialiter peccata dimiſſa redeunt ſecundum ingratitudinem.& eadem ratio uidetur de alijs.

*Li.4 diãlo. ca. 60. circa fiñ

RESP.Dicendum,q (ſicut 3.dictum eſt *) peccata dimiſſa,p pœnitentiã redire dicuntur,inquantũ reatus eorũ rõne ingratitudinis, virtualiter continetur in peccato ſequenti. Ingratitudo aũt põt cõmitti dupliciter:vno modo, ex eo q aliquid fit cõtra bñficium. & hoc modo per oẽ pctm mortale, quo Deũ offendit, redditur homo ingratus Deo,qui peccata remiſit. & ſic [m] p quodlibet pctm mortale ſequẽs, redeunt peccata prius dimiſſa, rõne ingratitudinis : [n] alio modo committitur gratitudo non ſolum faciendo contra ipſum beneficium, ſed ẽt faciendo contra formã bñficij pſliti:q quidẽ forma ſi attendat ex parte bñfactoris, eſt remiſſio debitorum.Vñ contra hanc formã facit, qui fratri petenti uenią non remittit:ſed odium tenet. Si aũt attendat ex parte pœnitentis, qui recipit hoc bñficium,inuenitur ex parte eius duplex motus liberi arbitrij:quorum primus eſt motus liberi arbitrij in Deũ,q eſt actus fidei formatæ, & cõtra hoc facit hõ apoſtatãdo,a fide: ſcds aũt eſt motus liberi arbitrij in pctm,q eſt actus pniæ. Ad quẽ primo ptinet(vt 3.dictũ eſt †q hõ deteſtẽr pctã pterita, & contra hoc facit ille,qui dolet ſe pœnituiſſe.Scdo ptinet ad actũ pniæ, ut pœnitens ꝓponat ſe ſubijcere clauibus eccleſię p confeſſionẽ,ſm illud pſalmi. 31.Dixi, confitebor aduerſum me iniuſtitiam meã Dño,& tu remiſiſti impietatem peccati mei.& contra hoc facit ille , qui contemnit cõfiteri ſm q ꝓpoſuerat.& iõ dr q [p] ſpecialiter ingratitudo horũ peccatorum,facit redire peccata prius dimiſſa.[q]

*Ar.præced.

Conclu.

†Q. 85.a. 5.& 6.

Conclu.

AD PRIMVM ergo dicendum , q hoc non dr ſpecialiter de iſtis pctis, quia ſint cęteris grauiora:ſed qa directius opponunt bñficio remiſſionis pctorũ.

AD II.dicendũ,q ẽt pctã uenialia, & ipſum originale redeunt modo pdicto,*ſicut, & pctã mortalia,inquantum contemnit Dei beneficiũ, quo hæc pctã ſunt remiſſa:[r] nõ tñ p pctm ueniale aliquis incurrit ingratitudinẽ: quia homo peccando ueniali ter,non facit contra Deum,ſed pter ipſum & iõ p pctã uenialia, nullo modo peccata dimiſſa redeũt.

*In corp. ar. reſponſio ad aliud.

AD III.dicendum,q bñficium aliquod hẽt pensari dupliciter: uno mõ ex quãtitate ipſi [s] bñficij,& ſm hoc innocentia eſt maius Dei beneficium q̃ pœnitentia,q̃ dr ſcda tabula poſt naufragiũ: alio modo,põt penſari beneficiũ ex parte recipiẽtis,q minus eſt dignus,& ſic magis ſit ſibi gra:vnde, & ipſe magis eſt ingratus ſi cõtemnat. & hoc mõ bñficiũ remiſſionis culpæ eſt maius, inquantum p̃ſtat totaliter ĩdigno,& iõ ex hoc ſequit maior ingratitudo.

ARTI-

SVP. Q. LXXXVIII. ARTIC. III.

Sot.4.ſ.d.16.q.1.ar.3.

IN ar.3.eiuſdem q. intellige nouitie ingratitudinem non habere quantitatem ex quantitate beneficii,

4.d.22.q.1 ar.2.q.3. quãuis habeat ex illo ſpeciẽ, ſicut nec odiũ hẽt quãtitatẽ ex obiecto.odio habito.nõ.n. oportet tñ eſſe odiũ, quantũ eſt odibile:cõtingit.n.unũ,& idem plus, & minus odio haberi.Et ſimiliter nõ oportet tñ eſſe amorẽ,quantũ eſt amatũ: eſt enim aliquid plus amabile q̃ amer,& ſic de aliis. Q̃ ſufficaẽ autẽ ingratitudo ex beneficio (ut in litera dr) proportionaliter, & hoc eſt dicere, q ſi cõparentr duæ ingratitudines ad duo beneficia,uerũ eſt, q cęteris paribus quanto beneficium maius eſt beneficio, tãto ingratitudo maior eſt ingratitudine. Et ꝓpterea tãto peccatũ poſt pœnitentiã eſt ſecundũ ingratitudinis circunſtantiã grauius, quanto cõtra maius eſt beneficiũ remiſſionis peccatorũ. Et q beneficiũ remiſſionis quantificatur ſecundum peccata dimiſſa, ideo tãto grauius qs poſt pœnitentiã peccat, quãto maior peccator prius fuit, & cęteris paribus, quanto pluries dimiſſa ſibi peccata fuerunt.

ARTICVLVS III.

Vtrum per ingratitudinem peccati ſequentis, conſurgat tantus reatus, quantus fuerat peccatorũ prius dimiſſorum.

AD TERTIVM ſic proceditur. Videtur q per ingratitudinẽ peccati ſequentis conſurgat tãtus reatus, quantus fuerat peccatorũ prius dimiſſorũ: q ſm magnitudinẽ peccati eſt magnitudo beneficii, quo peccatũ dimittitur, & per conſequens magnitudo ingratitudinis, qua hoc beneficiũ cõtẽnit [b]: ſed ſm quãtatem ingratitudinis, eſt quantitas reatus cõſequentis. ergo eſt tãtus reatus, qui cõſurgit ex ingratitudine ſequentis peccati, quãtus fuit reatus omnium præcedentium peccatorum.

¶2 Prær.magis peccati, q deũ offendit , q̃ q offendit hominem: ſed ſeruus [b] manumiſſus ab aliquo dño reducit in eãdẽ ſeruitutẽ, à qua prius fuit liberatus,uel ẽt in grauiorẽ. ergo multo magis ille, q ꝑ deũ peccat poſt liberationẽ à pctõ, reducit itm rea tũ pœnæ,quãtũ primo habuerat

¶3 Prær.Matth.18.dicitur,quòd iratus Dñs tradidit eum (cui replicantur peccata dimiſſa, propter ingratitudinem) tortorib. quoaduſq; redderet uniuerſũ debitum:ſed hoc non eſſet,niſi cõ ſurgeret ex ingratitudine reat [b] quãtus fuit omnium pręterito rũ peccatorũ.ergo æqualis reatus per ingratitudinem redit.

SED CONTRA eſt,quò dicitur Deut.25. Pro menſura peccati erit & plagarum modus ex quo patet, quòd ex paruo peccato non conſurgit magnus reatus : ſed quãdoque peccatum mortale ſequens, eſt multo minus quolibet peccatorũ prius dimiſſorũ. non ergo ex peccato ſequenti redit tantus reatus, quantus fuit peccatorum prius dimiſſorum.

RESPON. Dicendum,quòd quidam dixerunt, q ex peccato ſequenti propter ingratitudinẽ conſurgit tãtus reatus, quantus fuit reatus peccatorũ pri [o] dimiſſorum ſuper reatum proprium huius peccati: ſed hoc non eſt neceſſarium, quia ſicut ſupra dictũ eſt, treatus præcedẽtium peccatorum non redit p peccatum ſequens, inquãtum ſequebatur ex actib. præteritorum peccatorum,ſed inquantum conſequitur actum ſequẽtis peccati.Et ideo oportet, q quãtitas reatus redeuntis, ſit ſecundũ grauitatẽ peccati ſubſequẽtis.Poteſt autem contingere , q grauitas peccati ſubſequẽtis adæquetur grauitati oĩum peccatorum pręcedentiũ:ſed hoc non ſemp eſt neceſſe, ſiue loquamur de grauitate eius, quã hẽt ex ſua ſpecie(cum quandoq; peccatum ſequẽs ſit fornicatio ſimplex,peccata uero pterita fuerũt adulteria,uel homicidia,ſeu ſacrilegia) ſiue ẽt loquamur de grauitate, quã hẽt ex ingratitudine annexa. nõ enim oportet, q quantitas ingratitudinis ſit abſolute æqualis quantitati beneficij ſuſcepti,cuius q̃titas attenditur ſm quantitatem peccatorum prius dimiſſorum,contingit enim quòd contra idem beneficium unus eſt multum ingratus,uel ſecundum intenſionem contemptus beneficii,uel ſecũdũ gratitatem culpa cõtra benefactorem cõmiſſe , alius autem parum,uel quia minus contemnit , uel quia minus ꝑ benefactorem agit:ſed proportionaliter quantitas ingratitudinis, adæquatur quantitati bñficii:ſuppoſito enim æquali contẽptu beneficii,uel offenſa benefactoris, tãto erit grauior ingratitudo, quanto beneficio fuit maius. vnde manifeſtum eſt, q [m] nõ eſt neceſſe,quòd propter ingratitudinem, ſemp p peccatũ ſequens redeat tantus reatus,quãtus fuit præcedentium peccatorũ,ſed neceſſe eſt q proportionaliter quanto peccata prius dimiſſa fuerunt plura,& maiora,tãto redeat maior reats per qualemcunque ſequens mortale peccatum.[n]

Con.m.

AD PRIMVM ergo dicẽdũ,q bñficium remiſſionis culpę recipit quãtitatẽ abſolutã , ſm quantitatem peccatorũ prius dimiſſorũ:ſed pctm ingratitudinis non recipit quantitatẽ abſolutam ſm quantitatẽ beneficii,ſed ſm quantitatem contemptus, uel offenſæ,ut dictum eſt. †& ideo ratio non ſequitur.

Ar.1. huius.

AD 2m dicendum,quòd etiam ſeruus manumiſſus non reducitur in priſtinam ſeruitutem pro qualicumque ingratitudine:ſed pro aliqua graui.

Incorp.a.

AD 3m dicẽdũ, q illi,cui peccata dimiſſa replicãtur pp ſubſequẽtẽ ingratitudinẽ, redit uniuerſum debitum,inquantum quantitas peccatorũ pręcedentium proportionaliter inuenitur in ingratitudine ſubſequenti,non autẽ abſolute , ut dictum eſt.*

Incorp.a

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ingratitudo , ratione cuius ſequens peccatum facit redire peccata prius dimiſſa, ſit ſpeciale peccatum.

SVP. Q.LXXXVIII. ARTIC.IIII.

Sot.4.ſ.d.16.q.1.a.4.

IN ar.4.eiuſdem q. iduerte nouitie,in gratitudinẽ, d qua eſt ſermo,nõ eſſe ſpeciale peccatum nõ ſolum ea ratione, quia ipſa,& peccatũ , puta fornicatio poſt pœnitentiam, non conſtituunt,duo peccata.ſ. ingratitudinis & fornicationis, ſed ea põtius ratione,quia huiuſmodi ingratitudinis circunſtantia nõ apponit circa peccatum poſt pœnitentiã deformitatem alterius ſpeciei ab ipſo peccato,immo ingratitudo iſta trahit ad ſpẽ em peccati, q̃ circunſtat: puta fornicationis, ſi peccatũ poſt pœnitentiam eſt fornicatio, & ſic de aliis ſimile eſt enim de ſimilibus cõſequẽtibus ad omnia pec-

2.2.q.107. ar.2.ad 1. Et 4.d.22. q.1.a.3.q. 3.

Li.5.c.5.fi remote a ptin.t.5.

L.2.de Inuent.fo.4. ante fi. li.

cata

Universidad de Deusto
Biblioteca

uata mortalia puta odio dei, & cõtẽptu diuini præceptu: quilibet n. peccans mortaliter, interpretatiue, & contẽnit diuinum p̃ceptum qđ transgreditur, & ſ odiũ inimicitiæ diuinæ charitati oppoſitum incidit.

Ar. 2. huius queſt. Hę ũ circũſtantiæ ad eandẽ pertinent ſpeciem pctí, in qua eſt peccatum, cuius ſunt circunſtãtiæ, & non trahunt peccatum in ſpẽm odij diuini, & ſpeciem inobediẽtiæ, aut ſcḋm ſe hęc ſunt ſpecialia peccata, ad quas ũ ſpecies traherent, ſi quis ex dei odio, & cõtemptu præcepti fornicaretur.

D. 99 2. Lib. 5. c. 2. nõ remote a prin. c. 5. dei, & ſuſcepti bũficij aliqđ pctũ cõmittat, illud pctũ trahit ad ſpẽm ingratitudinis. & hoc mõ, ingratitudo peccantis eſt ſpale pctũ. ſi uero aliquis intendens aliquod pctũ committere, puta homicidiũ, aut adulteriũ nõ retrahat ab hoc p̃ hoc q̃ pertinet ad dei contẽptũ, ingratitudo non erit ſpeciale pctũ, ſed trahetur ad ſpeciẽ alterius peccati, ſicut circunſtantia quædam. ut aũt * Aug. dicit in li. de natura & gratia, non omne pctũ eſt ex cõtemptu, & tñ in oi peccato deus contemnitur in ſuis præceptis. vñ manifeſtum eſt, q̃ [m] ingratitudo peccantis qñq; eſt ſpale pctũ, ſed non ſemper. [n] & p̃ hoc patet rñſio ad obiecta. Nã primæ rõnes cõcludũt q̃ ingratitudo ſm ſe ſit qđã ſpẽs pctí. Vltima aũt rõ cõcludit, q̃ ingratitudo ſm q̃ inuenitur in omni peccato, non ſit ſpeciale peccatum.

In li. de natura & gra. c. 29. t. 7. Concl. m

gratitudo eſt ſpeciale peccatũ. F

SED CONTRA, Illud qđ cõſequit oia peccata, non eſt ſpale peccatũ: ſed pqđcunq; peccatũ mortale aliqs efficit deo ingrat⁹, vt ex p̃miſſis patet. *[h] ergo ingratitudo non eſt ſpale peccatum.

RESP. Dicẽdũ, q̃ ingratitudo peccantis qñq; eſt ſpale peccatum, qñq; aũt nõ, ſed eſt circunſtantia gñaliter ꝓns oẽ peccatum mortale, quod ꝺ deũ committitur: peccatum. n. ſpeciem recipit ex intentione peccatis. vnde ut† Phil. dicit 5. ethic. ille, qui mœchatur, ut furetur, magis eſt fur, quàm mœchus. Si igitur aliquis peccator i cõtẽptũ dei, & ſuſcepti bũficij aliqđ pctũ cõmittat, illud pctũ trahit ad ſpẽm ingratitudinis. & hoc mõ, ingratitudo peccantis eſt ſpale pctũ. ſi uero aliquis intendens aliquod pctũ committere, puta homicidiũ, aut adulteriũ nõ retrahat ab hoc p̃ hoc q̃ pertinet ad dei contẽptũ, ingratitudo non erit ſpeciale pctũ, ſed trahetur ad ſpeciẽ alterius peccati, ſicut circunſtantia quædam. ut aũt * Aug. dicit in li. de natura, & gratia, non omne pctũ eſt ex cõtemptu, & tñ in oi peccato deus contemnitur in ſuis præceptis. vñ manifeſtum eſt, q̃ [m] ingratitudo peccantis qñq; eſt ſpale pctũ, ſed non ſemper. [n] & p̃ hoc patet rñſio ad obiecta. Nã primæ rõnes cõcludũt q̃ ingratitudo ſm ſe ſit qđã ſpẽs pctí. Vltima aũt rõ cõcludit, q̃ ingratitudo ſm q̃ inuenitur in omni peccato, non ſit ſpeciale peccatum.

SVP. Q. LXXXIX. ART. I.

QVAESTIO LXXXIX.

De uirtutum recuperatione per pœnitentiam, in ſex articulos diuiſa.

DEINDE cõſiderãdũ eſt de recuperatione uirtutum per pœnitentiam.

ET circa hoc quæruntur ſex.

¶ Primo, Vtrum per pœnitentiam reſtituantur virtutes.

¶ Secundo, Vtrum reſtituantur in æquali quantitate.

¶ Tertio, Vtrum reſtituatur pœnitenti æqualis dignitas.

¶ Quarto, Vtrum opera uirtutum, per peccatum ſequens mortificentur.

¶ Quinto, Vtrum opera mortificata per pctũ, per pœnitentiam reuiuiſcant.

¶ Sexto, Vtrũ opera mortua, id eſt, abſq; charitate facta, per pœnitentiam viuificentur.

ARTICVLVS I.

Virum per pœnitentiam uirtutes reſtituantur.

AD PRIMVM ſic procedit. Vñ q̃ per pñiam virtutes nõ reſtituant. Non. n. poſſent virtutes amiſſę, p pñiã reſtitui, [h] niſi pñia virtutes cãret: ſed pñia cũ ſit virtus, non põt eſſe cã oĩum uirtutũ: p̃ſertim cũ qđam virtutes ſint naturaliter priores pœnitẽtia, ſ. fides, ſpes, & charitas, ut. ſ. dictũ eſt † ergo per pñiam non reſtituuntur virtutes.

¶ 2 Præt. Pñia in quibuſdã actibus pœnitentis conſiſtit: ſed virtutes gratuitæ [h] nõ cauſant ex actib. nr̃is: dicit. n. * Aug. in li. de libero arbi. q̃ virtutes deus in nobis ſine nobis operatur. ergo vñ, q̃ per pœnitentiam non reſtituantur uirtutes.

¶ 3 Præter. [h] Hẽns virtutẽ ſine difficultate, & delectabiliter actus virtutũ operat: vñ † Phil. in 1. Ethic. q̃ nõ eſt iuſtus, q̃ nõ gaudet iuſta operatione: ſed multi pœnitẽtes adhuc difficultatẽ patiunt in operando actus virtutũ. nõ ergo per pœnitentiam reſtituũtur virtutes.

SED CONTRA eſt, q̃ Lucæ 15. legitur. Pater mandauit q̃ filius pœnitens indueretur ſtola prima, quæ ſm Ambr. eſt amictus ſapientiæ, quam ſimul conſequuntur oẽs virtutes, ſm illud Sap. 8. ſobrietatem, & iuſtitiam docet, prudẽtiam, & virtutem, quibus vtilius nihil eſt in vita hominibus. ergo per pœnitentiam oẽs uirtutes reſtituuntur.

RESP. Dicendũ, q̃ per pñiam remittuntur peccata, ut dictum eſt: † remiſſio autem peccatorũ non poteſt eſſe niſi per infuſionem gratiæ. vnde relinquitur, q̃ per pñiam homini gratia infundatur. [d] EX gratia autem cõſequuntur omnes uirtutes gratuitæ, ſicut ex eſſentia animæ fluunt oẽs potentiæ, ut in ſecunda parte habitum eſt. * vñ relinquitur, [m] q̃ per pœnitẽtiã omnes uirtutes reſtituantur. [n]

AD PRIMVM ergo dicẽdum, quod eodem modo pœnitentia reſtituit uirtutes, per quẽ modum eſt cauſa gratiæ, ut iam dictum eſt. † Eſt autem cauſa gratię in quantũ eſt ſacramentum, & eadem ratio eſt de virtutibus, quæ ex gratia conſequũtur. Poteſt ſi quidem hoc dupliciter intelligi, uel referendo ſingulas uirtutes ad ſingulas pro eis diſpoſitiones in reſurgente, uel referendo quantitatem uirtutũ ad quantitatem gratiæ. Et primo quidem intellectu ſenſus eſſet, quòd reſurgens à peccato, recuperat aliqđ infuſum uirtutem maiorem, & aliquam minorem ſi ad unã magis ſe diſpoſuit, quã ad aliam: ſicut recuperat gratiam maiorem, uel minorẽ, prout magis, uel minus ſe diſponit ad illam, Iuxta ſecundum uero intellectum ſenſus eſſet, q̃ recuperans gratiam minorem recuperat & virtutes minores, & ſi recuperat gratiam æqualem de perditæ, recuperat & uirtutes æquales, & ſi maiorem, maiores. Quicquid autem de ueritate primi dicti ſecundum ſe ſit, præſenti tamen literæ ſecundus ſolus ſenſus conſonat: qm̃ in litera redditur ratio quare eſt eadem ratio, de gratia, & uirtutibus. Et ratio, quæ redditur, eſt ſequela uirtutum ex gratia: ex hoc enim q̃ uirtutes conſequũtur ad gratiam, abſq; ſcrupulo ambiguitatis cuiuſq; deducitur, quòd ad maiorẽ gratiã ſequũtur maiores uirtutes, & ad minorẽ minores.

¶ Tertio aduertẽdum eſt in 3. ar. in cor. ubi de irregularitate homicidij, & defenſione cõmiſſi tangit. Diſtinguẽdũ ſi quidem eſt de defenſione. Nã qđam eſt neceſſitans ad homicidiũ, cũ qs. ſ. non põt totaliter ſe defendẽdo, ſuum euadere inuaſorem, niſi occidat illum, & hæc nõ inducit irregularitatẽ p̃ nouã iura, condita. d. poſt trãſitum beati Tho. vt patet in 6 de homic. c. unico. Defenſio aũt non urgens ad homicidium, & olim, & nunc irregularitatẽ conſtituit, & de hac textus iſte intelligendus eſt.

¶ Quarto aduertendum eſt in 5. artic. in cor.

Su. q. 151 ar. 3. ad 3. Et 4. di. 14 q. 2. ar. 2.

Q. 85. ar. 6 Ex li. 2. c. 18. t. 1.

Li. 1. c. 8. a med. t. 5.

D. 677.

1. 2. q. 112 ar. 4. ad 1 Concl. m

Ex corp. ar.

or. iuncto cũ reſpõſione ad tertium, q̃ aliud eſt loq̃ de opere meritorio, & aliud eſt loq̃ de quãtitate operis meritorii. Cum enim mortificata reuiuiſcunt, sẽ per oĩa opera meritoria, quæ mortificata erant reuiuiſcũt: quoniam iſti in quo reuiuiſcũt debita eſt uita æterna ex uirtutibus priorũ operũ, & non ſolum ex uirtutibus præſentium operũ, ita q̃ hoc operatur reuiuiſcere. quod ex pluribus capitib. debetur huic uitæ æternæ, ſcilicet ex meritis prioribus, & ex meritis poſterioribus: ſed quãtitas operis meritorii non ſemp̃ reuiuiſcit ſimpliciter: quoniam ñ ſemper recuperat q̃ priam efficaciam, quæ eſt perducere hunc ad tantum gradũ beatitudinis æternę, ut patet in eo, qui reſurgit in minori gratia, ita quòd in illa minore decedit. Talis enim num quam peruenietad illum beatitudinis gradum, quem quãtitas prioris meriti dabitum ſibi fecerat. Et in promptu cauſa huius non reuiuiſcẽtiæ eſt ipſa reſurgentis indiſpoſitio: ſicut enim ſi non reſurrexiſſet à peccato mortificata merita non ſibi reuixiſſent (quia peccatum proprium impediuiſſet meritorum efficaciam) ita reſurgendo à peccato, cum minore tamen gratia ex hoc ipſo iudi poſitus eſt ad ſuſcipiẽdum fructum maioris meriti. ipſe enim minor conatus reſurgentis, & ad maiora non p̃gredientis impedimentum præſtat efficaciæ quãtitatis magni meriti præceden tis. Et facit, ut quantitas illa non reuiuiſcat ſibi ſimpliciter, & abſolute: cum quo tamen ſtat, quòd reuiuiſcat illi ſecundũ quid, hoc eſt quo ad gaudium accidẽtale: quia, ut in litera dicitur, plus gaudebit de maiore merito præcedente quã de minore, qđ ſubſequutum eſt.

Inf. a. 5. ad 3. Et 3. d. 31. q. 1. ar. 4.

Aug. in li. de correc. & gratia, c. 9. poſt med. 1. 7.

Hoc hẽt Aug. 3. hypogneſticõ a med. illius to. 7

¶ 3 Præter. Super illud Geneſ. 1. Factum eſt ueſpere, & mane dies unus, dicit glo. Veſpertina lux eſt à qua quis cecidit matutina, in qua reſurgit: ſed lux matutina ẽ maior ueſptina. [h] ergo aliqs reſurgit in maiori gratia, uel charitate, quàm pri⁹ habuerit: qđ ẽt uſ p̃ id, qđ Apoſtol. dixit Roman. 5. Vbi abundauit delictũ, ſuperabũdauit, & gratia.

SED CONTRA, Charitas proficiens, uel p̃fecta, eſt maior q̃ charitas incipiẽs: ſed qñq; aliqs cadit à charitate, p̃ficiẽte, reſurgit aũt in charitate inciptẽte. ergo ſemper reſurgit hõ in minori uirtute.

Ar. præce. ad 3.

RESPON. Dicendũ, q̃ (ſicut dictũ eſt †) motus liberi arbitrii, qui eſt in iuſtificatione impii, eſt ultima diſpõ ad gratiã: uñ in eodẽ inſtãti eſt gr̃æ infuſio, cũ p̃dicto motu liberi arbitrii, (ut in ſecũda parte habitũ eſt) * In quo qdẽ motu cõprehenditur actus pœnitẽtiæ, ut ſ. dictũ eſt. Manifeſtũ eſt ãt, q̃ formæ q̃ p̃t recipere magis, & minus, intẽduntur, & remittunt ſm diuerſam diſpoſitionẽ ſubiecti, ut in ſecunda parte habitũ eſt. † Et inde eſt, q̃ ſm q̃ motus liberi arbitrii, in pœnitentia eſt intẽſior uel remiſſior, ſm hoc pœnitẽs p̃ſequit maiorẽ, uel minorẽ gratiã. Cõtingit ãt intẽſionẽ motus pœnitẽtis, qñq;, p̃portionatã eſſe maiori gratiæ, q̃ illa, à qua ceciderat p pctũ: qñq; aũt equali, qñq; uero minori. Et ideo pœnitẽs [m] quandoq; reſurgit in maiori gratia, q̃ prius habuerat, qñq; aũt inæquali, quandoque etiam in minori, & eadem ratio eſt de uirtutibus, quæ ex gratia conſequuntur. [n]

Q. 113. ar. 5. & 7. in 2. 1. 2. qu. 52 ar. 1. & 2. Et q. 66. a. 1.

Con. m

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃ non oĩbus diligentibus deum cooperatur in bonum hoc ipſum, q̃ p pctũ à dei amore cadunt: qđ patet in his, qui cadunt, & nũquã reſurgunt, uel qui reſurgunt, iterũ caſuri: ſed his tm̃, qui ſm propoſitum uocati ſunt ſancti, id eſt, prædeſtinatis, qui quotieſcumq; cadant, finaliter tñ reſurgunt. Cædit ergo eis in bonũ hoc, q̃ cadunt, nõ quia ſemp̃ in maiori gr̃a reſurgant: ſed qa reſurgũt in pmanẽtiori gratia: nõ quidem ex parte ipſius gratiæ, qa quanto gratia eſt maior, tanto de ſe eſt permanentior: ſed ex parte hominis, qui tãto ſtabilius in gratia permanet, quanto eſt cautior & humilior. unde & gl. * ibidẽ ſubdit, q̃ ideo proficit eis in bonum, quòd cadũt, quia humiliores redeunt, atque doctiores.

Aug. loco citato in arg.

AD 2m dicendũ, q̃ pœnitentia quantũ eſt de ſe, hẽt uirtutẽ reparandi defectus ad p̃fectũ, & ẽt p̃ mouendi in ulteriorẽ ſtatũ: ſed hoc qñq; impedit ex parte hominis, qui remiſſius mouet in deũ, & in deteſtationẽ peccati: ſicut ẽt in baptiſmo aliq adulti conſequuntur maiorem uel minorem gratiam, ſecundum quòd diuerſimode ſe diſponunt.

AD 3m dicendum, q̃ aſſimilatio illa utriuſque gratiæ ad lucẽ ueſpertinam, & matutinam, fit p̃pter ſimilitudinem ordinis, quia poſt lucẽ ueſpertinã ſequunt tenebræ noctis, poſt lucẽ autẽ matutinã ſequitur lux diei, nõ aũt propter ſimilitudinem maioris, uel minoris quãtitatis. [r] Illud ẽt uerbum Apoſtoli intelligitur de gratia Chriſti, q̃ ſuperat omnẽ abundantiam humanorum peccatorũ: nõ aũt eſt uerũ in omnibus, q̃ quanto abundãtius peccauit, tanto abundantiorẽ gratiam conſequatur,

Reſpõſio ad aliud.

sequatur, pensata quãtitate habitualis grãæ. Est tamen superabundans gratia, quãtum ad ipsam gratiæ rationem: quia magis gratis beneficiũ remissionis magis peccatori confertur quamuis quandoq; abundanter peccantes, abundanter doleant & sic abundantiorem habitum gratiæ, & uirtutũ consequuntur, sicut patet in Magdalena.

¶ Ad id uero, qđ in contrarium obiicit dicendũ, ꝙ una, & eadem gratia maior est proficiens quã incipiens: sed in diuersis hoc non est necesse unus .n. incipit à maiori gratia, q̃ alius hẽat in statu profectus, sicut Greg.* dicit ĩ 2. Dialog. Quatenus, & ꝓsentes, & secuturi oẽs agnoscerẽt, Bñdict⁹ puer conuersionis gratiã à quanta pfectione cępisset.

Lib. 2. c. 2. antemed.

ARTICVLVS III.

Vtrum per pœnitentiam restituatur homo in pristinam dignitatem.

Sot. 4. ſ. d 16. q. 2. a. 3.

3. d. 31. q. 1. ar. 4. q. 1. ad 2. & 4. d. 14. q. 1. a. 5. q. 1. ad 3. Et d. 19. q. 1. a. 3. q. 2. ad 2. Et d. 37. q. 2. ar. 2. ad. 4.

AD TERTIVM sic proceditur. Vĩ ꝙ per pœnitentiam non restituatur homo in pristinam dignitatem: quia sup illud Amos 5. Virgo Israel cecidit dicit gl.* Non negat posse resurgere, sed non resurget uirgo Israel: quia semel aberrans ouis, & si reportet humeris pastoris, nõ hẽt tantam gloriã, quantam, quæ numquam errauit. ergo per pœnitẽtiam non recuperat homo pristinam dignitatem.

*Gl. ordi. ibid.

¶ 2 Præt. Hiero.* dicit, Quicunq; dignitatẽ diuini gradus nõ custodiũt, ꝓtẽti fiãt aiam saluare: reuerti enim in pristinũ gradũ difficile est. Et Inn. Papa 50. ca. qui cunque.

Refertur ĩ decre. dis.

*Inno. 1. epi. 6. ad Agapitũ & Maced. habet d. 50. c. 1. Cano. apud.

*dicit, ꝙ apud Niceã cõstituti canones, pœnitẽtes et ab infimis officiis clericorũ excludũt. nõ ergo p pœnitẽtiã homo recuperat pristinã dignitatẽ.

¶ 3 Præte. Ante peccatum potest aliquis ad maiorẽ gradũ ascendere, non ât hoc post p̃ctm̃ concedit pœnitenti, dr̃ enim Ezec. 44. Leuitę qui recesserunt à me, nũquã appropinquabunt mihi, ut sacerdotio fungant. Et sicut hr̃ in decret. d. 50. in Hilerdensi.* cõcilio legit, Hi q̃ sancto altari deseruiũt, si subito inflenda carnis fragilitate corruerint, & domino respiciente digne pœnituerit officiorum suorum sic loca recipiant, ut non possint ad altiora officia ulterius promoueri. non ergo pœnitentia restituit hominem in pristinam dignitatem.

In decr. d. 50. c. hi q altari.

SED CONTRA est, ꝙ sicut in eadẽ di. legit, Gre.* scribens Secũdino, dicit post dignã satisfactionẽ credimus hoiem posse redire ad suũ honorẽ. Et in ꝓcilio Agathẽsi* legit, cõtumaces clerici, ꝓut dignitatis ordo permiserit ab ep̃is corrigant: ita ut cum eos pœnitentia correxit gradũ suum, dignitatemque recipiant.

Greg. li. 7. sui regĩstri ca. 53. circa me. refertur d. 50. cap. Quia sanctitas tua.

¶ 2 Præt. Petrus post negationem, pastor ouium Xp̃i ꝓstitutus est, ut patet Ioã. ult. ubi ẽt Chrys. dicit,* ꝙ Petrus post negationẽ, & pœnitẽtiã, ostẽdit se nr̃æ maiorẽ fiduciã ad Christũ: q. n. ĩ cœna ñ audebat interrogare, sed Ioãni interrogationẽ ꝓ misit, huic postea, & ꝓpositura fratrũ credita ẽ, & ñ solũ ñ ꝓmittit alteri interrogare, q̃ ad ipm̃ ptinẽt, sed ꝺ reliquo ipe ꝓ Ioã. magistrũ ĩterrogat.

Referẽ d. 50. c. Cõmaces, & sumit̃ ex concil. Agathensi c. 2. uel 1. ut aliq libri habẽt.

*Hom. 87 in Ioã. parum ante med. to. 5.

RESPON. Dicendum, ꝙ homo per peccatum duplicem dignitatẽ ammittit: unã quãtum ad deũ, aliã uero, quantum ad ecclesiam: quantum autem ad deũ, amittit duplicem dignitatẽ, unã principalem, qua scilicet computatus erat inter filios dei ꝓ gratiã: & [m]hãc dignitatẽ recuperat per pœnitẽtiã, qđ significat Lucæ. 15. in filio prodigo, cui pœnitenti pater iussit restitui stolã primã, & anulũ, & calciamẽta. Aliã uero dignitatẽ amittit secũdariã, s. innocentiã, de qua (sicut ibidẽ legit) gloriabãt filius senior dicẽs, ecce tot annis seruio tibi, & nũquã mãdatũ tuũ ꝓteriui: & [n] hanc dignitatem pœnitens recuperare nõ pot. Recuperat tñ qñque aliquid maius quia, ut Greg.* dicit in Hom. de cẽ tũ ouib. q. errasse à deo se cõsiderãt, dãna ꝓceden tia lucris sequẽtib. recõpẽsant. Mai⁹ ergo gaudiũ de eis fit in cœlo: q. a, & dux in ꝓlio plus eũ militẽ diligit, q. post fugã reuers⁹ hostẽ fortiter premit, q̃ illũ, q. nũquã terga ꝓbuit, & nũquã aliqđ fortiter fecit. Dignitatẽ ât ecclesiasticã hõ ꝓ pc̃tm̃ ꝓdit, qa indignũ se reddit ad ea, q̃ cõpetũt dignitati ecclesiasticę exercẽda: quã quidẽ recuperare ꝓhibet, uno mõ, quia non pœnitet: unde Isidor. ad Missianũ* epm̃ scribit (sicut in eadẽ dist. ꝉ legitur c. Dño.) Illos ad pristinos grad⁹ reddire canones ꝑcipiunt quos pœnitentiæ ꝓcessit satisfactio, uel condigna peccatorũ cõfessio. At ꝺ, hi qa uitio corruptionis nõ emẽdãtur, nec gradũ honoris, nec gratiã recipiũt cõionis. Secũdo, qa pœnitẽtiã negligẽter facit: unde in eadẽ dist. c.* si qs diaconus, dr̃, cũ in aliquib. nec cõpunctio humilitatis, nec instãtia orãdi apparet nec ieiuniis, uel lectionib. eos uaca re uideamus, possumus agnoscere si ad pristinos honores redirẽt cũ quãta negligẽtia pmanerent. Tertio, si ꝓmisit aliqđ pc̃tm̃, qđ hẽt irregularitatẽ annexã. unde in eadẽ dist.* ex cõcilio Martini papæ dr̃, si qs uiduã, aut ab alio relictã duxerit, ñ admittat ad clerũ, ꝙ si irrepserit, deiiciat. Sr̃ si homicidii, aut facto, aut ꝑcepto, aut ꝓsilio, aut defensione post baptismũ cõscius fuerit. Sed hoc nõ est rõne peccati, sed ratiõe irregularitatis.* Quarto ꝓp scãdalũ: unde & in eadẽ di. legit c. de his uero, Rabanus* dicit, Hi, qui deprehensi, uel capti fuerint publice in ꝓiurio, furto, atq; fornicatione, & cęteris hmõi criminib⁹, ꝺm canonũ sacrorũ instituta à ꝓprio gradu decidãt, quia scandalũ est populo dei, tales ꝓsonas sup se positas habere: [u] q. aũt de prædictis peccatis absconse à se commissis, occulte sacerdoti cõfitentur; si se ꝓ ieiunia, & eleemosynas uigiliasq;, & sacras orationes purgare curauerint his etiam gradu proprio seruato spes ueniæ de misericordia dei promittenda est. Et hoc est quod dicitur extra de qualitate ordinandorum, c.* quęsitum, Si crimina ordine iudiciario comprobata, uel alias notoria non fuerit, præter reos homicidii, post pœnitentiam in susceptis, uel iam susciendis ordinibus impedire non possunt.

Conc. 3ª. pars. D. 50. c. si quis uiduam.

Conc. 3ª. pars. Rabanus in li. pœn. c. 1. Refertur d. 50. c. de his uero.

Con. 1

Con. 2

Con. 3

Con. 4

Con. m

Alias Masanum. In dec. di. 50. c. Dño sancto, pa ꝛa principio. Conc. 3ª. pars. In decr. d. 50. ca. siqs Diaconus circa medium

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, ꝙ eadẽ rõ est de recuperatiõe [d] uirginitatis, & ꝺ recuꝑatione inocẽtiæ, q. ptinet ad secundariã dignitatem quo ad deum.

D. 1169.

AD 2ᵐ dicendum, ꝙ Hieronymus in uerbis illis non dicit esse ꝑsibile, sed esse difficile homi nẽ recuperare post pc̃tm̃ pristinum gradum: quia hoc non concedit̃ nisi perfecte pœnitenti, ut dictum

In corp. ar. Aug. in epi. 50. ad Bonifaciũ, aliquãtulũ ante finẽ epist. 2. Eodẽ loco nũc ꝓximedicto.

ctũ ẽ.* Ad statuta aũt canonũ, q̃ hoc ꝓhibere vr̃ rũdet* Aug. Bonifacio scribẽs, vt ꝓstitueret in ecc̃ia, ne q̃squã post alicuius criminis pnã, clericatũ accipiat, vel ad clericatũ redeat, vel i clericatu maneat, non desperatione indulgentiæ, sed rigore factum est disciplinæ, alioquin contra claues ecclesiæ data⁹ disputabitur, de quib. dictum est,* Quæcunque solueritis super terram, soluta erũt, & in cœlo. Et postea subdit, nam, & sanctus Dauid de criminib. mortiferis egit pœnitentiam, & tñ in honore suo pstitit, & beatũ Petrũ q̃ñ amarissimas lachrymas fudit, vtiq; dũm negasse pœnituit, & tñ apostolus permansit: sed non iõ putanda est superuacua posteriorũ doctorũ diligentia: qui ubi absoluti nihil detrahebatur, humilitati aliquid addiderũt: experti (vt credo) aliquorũ fictas pœnitentias per affectatas honorum potentias.

AD 3ᵐ dicendum, ꝙ illud statutũ intelligitur de illis, qui publicam pniam agunt: qui postmodum non possunt ad maiorem prouehi gradum.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum operauirtutũ in charitate facta possint mortificari.

Sot. 4. ſ. d. 16. q. 2. a. 4.

2. q. 96. 132. art. 3 ad 1. & 3. di. 36. art. 5. ad 1. & 4. dist. 14. q. 2. ar. 3. q. 1. Et d. 21. qõ. 1. art. 1. q. 1. ad 3. Et dis. 22. q. 1. art. 1. ad 6. & Heb. 6.

AD QVARTVM sic ꝓcedit. Vr̃ ꝙ opera uirtutũ i charitate facta, mortificari ñ possint. Qđ. n. ñ ẽ, [b] immutari ñ ꝑt: sed mortificatio ẽ qdã mutatio de vita i mortẽ. cũ ergo opera virtutũ postquã facta sũt, iã ñ sint, vr̃ ꝙ vlteri⁹ mortificari ñ possint.

¶ 2 Præt. Per opera virtutũ in charitate facta, homo meret vitã æternã: sed [b] subtrahere mercedẽ merenti, est iniustitia, q̃ non cadit in deum. ergo non potest esse, quòd opera uirtutum in charitate facta, per peccatum sequens mortificentur.

¶ 3 Præt. Fortius non corrumpitur à debiliori: sed opera charitatis sunt fortiora quibuslibet peccatis: quia vt dr̃ Prouer. 10. Vniuersa delicta operit charitas. ergo vr̃ ꝙ opera in charitate facta persequẽs mortale peccatũ [b] mortificari nõ possint.

SED CONTRA est, ꝙ dicitur Ezech. 18. Si auerterit se iustus à iustitia sua, omnes iustitiæ eius, quas fecerat, non recordabuntur.

RESP. Dicẽdũ, ꝙ res viua p mortẽ ꝑdit operationẽ vitæ. vñ p quãdã siꝛitudinẽ dr̃ res mortificari, q̃ impediunt̃ à suo ꝓprio effectu vel operatione. Effectus aũt operũ virtuosorũ, q̃ i charitate fiũt, est ꝓducere ad vitã æternã, qđ qdẽ impedit per peccatum mortale sequens, qđ gratiam tollit, & ꝺm hoc [m] opera in charitate facta mortificari dicuntur persequens peccatum mortale.[n]

Conc. m

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, ꝙ sicut opera pc̃tõrũ transeunt actu, & manent reatu, ita opera in charitate facta, postquã trãseunt actu manẽt merito in dei acceptatione. & ꝺm hoc mortificant̃, i quãtum impedit homo, ne cõsequatur suã mercedẽ.

AD 2ᵐ dicẽdũ, ꝙ sine iniustitia ꝑt merces subtrahi merẽti, q̃ñ ipse reddidit se indignum mercede per culpam sequentem. nã, & ea, q̃ homo iam accepit, quandoq; iuste propter culpam perdit.

AD 3ᵐ dicendum, ꝙ non est ꝑ fortitudinem operum peccati, ꝙ mortificantur opera prius in charitate facta: sed est propter libertatem voluntatis, quæ potest à bono in malum deflecti.

ARTICVLVS V.

Vtrum opera mortificata per peccatum, per pœnitentiam reuiuiscant.

Sot. 4. ſ. d. 16. q. 2. a. 5.

4. di. 14. q. 2. art. 3. q. 3. Et dist. 22. qõ. 1. ar. 1. ad 6. & Hebr 6. lec. 1. & lec. 3. *q. ꝑced. art. 1.

AD QVINTVM sic ꝓcedit. Vr̃ ꝙ opera mortificata p peccatũ, p pniã nõ reuiuiscãt sicut. n. p pniam subsequẽtẽ remittunt̃ peccata ꝓterita, ita ẽt p pc̃tm̃ sequẽs mortificant̃ opera prius in charitate facta: sed peccata dimissa per pniam non redeunt, ut supra dictum est.* [h] ergo vr̃, ꝙ etiam opera mortificata, per charitatem nõ reuiuiscãt

¶ 2 Præt. Opera dr̃ mortificari, [h] ad similitudinem aialium, q̃ moriuntur, ut dictum est† sed aial mortuum, non põt iterum uiuificari. ergo nec opera mortificata, possunt iterũ per pniam reuiuiscere.

† art. ꝑce.

¶ 3 Præt. Opera ĩ charitate facta, merẽt gloriã ꝺm q̃titatẽ grãę, uel charitatis: sed qñq; ꝓ pniam hõ resurgit in minori grã, uel charitate, ergo nõ cõsequit [b] gloriã ꝺm meritũ priorũ operũ. & ita vr̃, ꝙ opera per peccatum mortificata, nõ reuiuiscant.

SED CONTRA est, ꝙ sup illud Ioel. 2. Reddã vobis annos, quos comedit locusta. dicit* gl. Non pa tiar perire vbertatem, quã cũ perturbatione animi amisistis: sed illa vbertas ẽ meritũ bonorũ operum, qđ fuit perditum per pc̃tm̃. ergo per pœnitentiam reuiuiscunt opera meritoria prius facta.

* gl. inter linearis ibidem.

RESP. Dicẽdũ, ꝙ qdã dixerũt, ꝙ opera meritoria ꝓ pc̃tm̃ sequẽs mortificata nõ reuiuiscũt per pniam subsequẽtẽ, cõsiderãtes, ꝙ opera illa non remaneãt, ut iterũ viuificari possint: sed hoc impedire nõ ꝑt, qn viuificent: nõ. n. hẽnt vim ꝓducẽdi ĩ uitã æternã (qđ ptinet ad eorũ uitã) solũ, ꝺm ꝙ actu existũt, sed ẽt postquã actu ẽe desinũt, ꝺm ꝙ remanẽt i acceptatione diuina. Sic aũt remanent q̃tũ ẽ de se ẽt postquã ꝓ pc̃tm̃ mortificãt: qa ꝺm per De⁹ illa opera, ꝓut facta fuerũt, acceptabit, & sc̃ti de eis gaudebũt, ꝺm illud Apoc. 2. Tene qđ hẽs, ne alius accipiat coronam tuã: sed ꝙ ilti, q. ea fecit, nõ sint efficacia ad ducẽdũ i vitã æternã, ꝓuenit ex impedimẽto pc̃ti supueniẽtis, ꝓ qđ ipse reddit⁹ ẽ idignus uita ęterna. Hoc aũt impedimẽ tũ tollit ꝓ pniam, in q̃tũ p eã remittunt̃ peccata. vñ restat, ꝙ opera prius mortificata, ꝓ pniam recuperant efficaciã perducendi eũ, qui fecit ea, in vitam æternã, qđ est ea [d] reuiuiscere. Et ita patet, ꝙ [m] opera mortificata per pniam reuiuiscunt.

D. 951. Concl. m

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ opera pc̃ti, per pniam abolentur ꝺm se: ita. s. ꝙ ex eis ulterius deo indulgẽte, nec macula, nec reatus inducatur: sed opera in charitate facta. non abolent̃ à deo, in cuius acceptatione remanent: sed impedimentũ accipiunt ex parte hoĩs operantis: & iõ remoto impedimento, quod est ex parte hominis operantis, deus implet ex ꝑte sua illud, qđ opera merebant.

AD 2ᵐ dicendũ, ꝙ opera in charitate facta nõ mortificant̃ ꝺm se (sicut dictum est†) sed solũ per impedimentum supereueniens ex parte operantis. Animalia autem moriuntur ꝺm se, in quantum priuantur principio uitæ: & ideo non est simile.

† In cor. art.

AD 3ᵐ dicendum, ꝙ ille, qui per pniam resurgit in

git in minori charitate, consequet quidē pmium essentiale, sm quantitatem charitatis, in qua inuenitur, habebit tū gaudium maius de operibus in prima charitate factis, q̄ de operibus, quæ in secunda fecit, qđ pertinet ad præmium accidētale.

ARTICVLVS VI.

Vtrum per pœnitentiam subsequentem, etiam opera mortua viuificentur.

Sot. 4. s. d. 16. q. 2. a. 6.

4. di. 14. q. 2. art. 3. c. 1. & dist. 15. q. 1. ar. 3. q. 4. & 5.

ADSEXTVM sic ꝓcedit. Vī q̄ p pniam subsequētē ēt opera mortua (q̄. s. nō sūt i charitate facta) viuificent. Difficili⁹. n. vī, q̄ ad vitā pueniat illud, qđ fuit mortificatū (qđ nūquā fit sm nām) q̄ illud, qđ nūquā fuit viū, viuificet: qa ex nō viuis sm naturā aliqua vita generanē: sed opera mortificata, per pniam viuificantur, ut dictum est. *[h] ergo multo magis opera mortua viuificantur.

Art. ꝓced.

¶ 2 Præt. Remota cā, remouetur effectus: sed cā, quare opera de genere bonorum sine charitate facta, nō fuerunt viua, fuit defectus charitatis, & gratiæ: sed iste defectus, [h] tollitur per pniam. ergo per pœnitentiam opera mortua viuificantur.

In illud Aggei. 1. seminastis, &c. to. 6.

¶ 3 Præt. Hierony. dicit, Si qñ videris inter multa mala opera facere peccatorem quēquā, aliqua, q̄ iusta sūt, nō ē tā iniustus deus, ut ꝓp multa mala obliuiscat paucorū bonorū: sed hoc maxime vī, qñ mala ꝓterita p pniam tollunt, ergo vī, q̄ post pœnitentiam deus, [h] remuneret priora bona opera in statu peccati facta, quod est ea viuificari.

SED CONTRA est, q̄ Apostolus dicit primæ Corin. 13. Si distribuero i cibos pauperū oēs facultates meas, & si tradidero corp⁹ meū ita ut ardeā, charitatē aūt ñ habuero, nihil mihi, ꝓdest, hoc aūt nō esset, si saltem per pniam subsequentē viuificarent. nō ergo pnia viuificat opera prius mortua.

Con. el. m

RESP. Dicēdū, q̄ opus aliq̄d dr mortuū dupliciter. vno mō effectiue: qa. ē cā mortis: & sm hoc opera pcti, dūr opera mortua, sm illud Heb. 9. Ian guis Christi emūdabit cōsciētias nras ab operib. mortuis. [m] hæc igit opera mortua nō viuificant p pniam, sed magis abolent, [n] sm illud Heb. 6. Non rursus iacētes fundamentū pniæ ab operib. mortuis. Alio mō dūr opera mortua priuatiue, s. quia carēt vita spūali, q̄ est ex charitate, p quā aīa deo cōiūgit, ex quo viuit sicut corp⁹ p aiam: & p hūc modū ēt fides, q̄ ē sine charitate, dr mortua, sm illud Iac. 2. Fides sine operib. mortua ē, & p hūc ēt modū oīa opera, q̄ sūt bona ex gñe, si sine charitate fiāt, dūr mortua, in quātum. s. nō ꝓcedunt ex principio vitæ, sicut, si dicamus sonū citharæ vocē mortuā. Sic igit dria mortis, & vitæ in operib. est sm comparationem ad principiū, à quo procedunt opera aūt non pñt iterum à principio procedere (quia transeunt) & iterum eadem numero resumi non possunt, vnde [p] impossibile est, q̄ opera [q] mortua iterum fiant viua per pœnitentiam.

Concl. p D. 951.

AD PRIMVM ergo dicēdū, q̄ ī reb. nālib. tā mortua, q̄ mortificata carēt principio vitæ: sed opera dūr mortificata ñ ex pte principij, ex quo ꝓcesserūt, sed ex pte impedimēti extrinseci. mortua aūt dūr ex parte principij: & ió non est similis ratio.

AD 2m dicēdū, q̄ opa de gñe bonorū sine charitate facta, dūr mortua pp defectū charitatis, & grāe, sicut principij. hoc aūt ñ pstat eis p pniam sequētē, ut ex tali pricipio ꝓcedāt. vñ ró ñ sequit.

AD 3m dicēdū, q̄ deus recordat bonorū, q̄ quis facit in statu pcti, nvt remuneret ea ī vita ēterna, qđ debet solis operib. viuis. i. ex charitate factis: sed remunerat ea t pali remuneratiōe, sicut † Gregorio. dicit ī hom. de Diuite, & Lazaro, q̄ nisi diues ille aliq̄d bonū egisset, & ī psenti sæculo remunerationē accepisset, nequaquā ei Abrahā diceret, Recepisti bona ĩuita tua. uel ēt hoc pt referri ad [h] hoc, qđ patiet tolerabili⁹ iudiciū. vñ dicit † Aug. in li. de Patiētia, nō possumus dicere, schismatico melius fuisset, ut Christū negādo nihil eorū pateret q̄ passus ē cōfitendo, sed æstimandū est, [d] tolerabilius ei futurū iudiciū, q̄ si Christū negando, nihil eorū pateretur, ut illud qđ ait Apostolus, Si tradidero corpus meum, ita vt ardeā, charitatem aūt non habuero, nihil mihi prodest, intelligatur ad regnum cęlorum [d] obtinendum, non ad extremi supplicij iudicium tolerabilius subeundum.

hom. 48. in euang. circa mediū illius.

Lib. de pa tientia, c. 16. in me tom. 4. D. 426. & 1142.

D. 950.

QVAESTIO. XC. SVP. QVÆS. XC.

Alb. mag. 4. s. d. 16. a. 2. Sot. 4. s. d. 17. q. 1. a. 1. Cap. 4. d. 16. q. 1. con. 1. & 2. & 4. d. 14. q. 1. con. 2.

De partibus pœnitentiæ in generali, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerādum est de partibus pœnitentię.

¶ Et primo in generali.

¶ Secundo in spāli de singulis.

CIRCA primum quæruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum pœnitentia habeat partes.

¶ Secundo, De numero partiū.

¶ Tertio, Quales partes sint.

¶ Quarto, De diuisione eius in partes subiectiuas.

ARTICVLVS I.

Vtrum pœnitentiæ debeant partes assignari.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q̄ pœnitētiæ non debeant partes assignari. Sacra. n. sunt, in quibus diuina virtus secretius operat salutē: sed virtus diuina est vna, & simplex. nō ergo pniæ, cū sit sacramentum, debent partes assignari. [h]

¶ 2 Præt. Pœnitentia, & est virtus, & est sacramentum: sed ei, in quantum est uirtus, non assignantur partes, cum uirtus sit habitus quidam, qui est simplex qualitas mentis: [h] similiter etiam, & pœnitentiæ, in quantum est sacramētum, non videtur q̄ sint partes assignandæ: quia baptismo, & alijs sacramētis nō assignant partes, ergo pœnitentię nullo modo debent partes assignari.

4. dist. 16. q. 1. ar. 1. q. 2. & 4. & dist. 17. q. 3. ar. 3. q. 4. d. 22. q. 2. ar. 1. q. 2. ad 3. Et 2. Cor. 7. lect. 3.

¶ 3 Præt. Pœnitētiæ [n] materia est pctm, ut s dictū ē: * sed pctō nō assignantur partes. ergo etiam nec pœnitentia sunt partes assignandæ.

SED CONTRA ē, q̄ partes sūt, ex qbus pfectio alicuius integratur: sed pœnitentiæ pfectio integrat ex pluribus, s. contritione, confessione, & satisfactione. ergo pœnitentia habet partes.

RESPON. Dicendū, quòd partes rei sunt, in quas materialiter totum diuiditur. habent enim se partes ad totum, [d] sicut materia ad formam. unde in 2.* Physico. partes ponunt in genere causæ materialis, totum autē in genere causæ formalis. Vbicunq; igitur ex parte materiæ inuenit aliqua pluralitas, ibi est inuenire partiū rationē. Dictū est autem supra, * q̄ in sacramento pœnitētiæ, actus humani se habent per modū materiæ. Et ideo cū plures actus humani requirātur ad pœnitentiæ perfectionē, scilicet ꝓtritio, cōfessio, & satisfactio, (ut infra patebit *) [m] cōsequens est, quòd sacramentum pœnitentię habeat partes. [n]

B. 3. sz. Li. 2. tex. 31. to. 2.

Art. seq. Con. m

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ quodlibet sacramentū hēt simplicitatē rōne uirtutis diuinæ, q̄ in eo operatur: sed uirtus diuina pp sui magnitudinē, operari pt & per unum, & per multa, rōne quorum alicui sacramento pos sunt partes assignari.

AD 2m dicēdū, q̄ pnię, sm q̄ est uirtus, nō assignant partes: actus. n. humani, q̄ multiplicant in pnia, nō cōparant ad habitū uirtutis, sicut partes, sed sicut effectus. uñ relinquit q̄ partes assignent pnię, in quātū est sacramentū, ad qđ actus humani ꝓparant, ut materia. In aliis aūt sacramētis materia nō sunt actus humani, sed aliqua res exterior, una siue simplex, vt aqua, uł oleū siue ꝓpositā, ut chrisma: & ió aliis scratis nō assignātur partes.

AD 3m dicendum, q̄ peccata sunt materia remota pœnitētię inquantū scilicet sunt materia, uel obiectū humanorū actuū, q̄ sunt propria materia pœnitentiæ, prout est sacramentum.

partes pœnitentiæ sacramēti ex parte materiæ. Et quoniam Auctoris una canonizata est ab uniuersali synodo sub Eugenio 111. ubi sic legimus, Quartum sacramentum est pœnitentia, cuius quasi materia sunt actus pœnitentis: qui in tres distinguuntur partes, quarum prima est cordis contritio, ad quam pertinet ut doleat de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero, secunda est oris confessio ad quam pertinet ut peccator omnia peccata, quorum memoriā habet, suo sacerdoti confiteatur integraliter, tertia est satisfactio pro peccatis, secūdum arbitriū sacerdotis, quæ quidem præcipue fit per orationem, ieiuniū, & eleemosinam. Forma huius sacramenti sunt uerba absolutionis, quæ sacerdos proferquum dicit, ego te absoluo. hæc ibi. Ió sanctæ matris ecclesiæ doctrina mōstrat, tam Scoti quàm Durandi opiniones defi cere: ex hoc enim q̄ pœnitentiæ sacramētum constare dicitur ex actibus pœnitentis, ut materia, & absolutione, ut forma, sequitur q̄ sacramentum pœnitentiæ non est sola absolutio sacerdotis, ex hoc uero, quòd actus pœnitentis, qui sunt ut materia sacramenti, distinguidicuntur in tres partes. s. contritionē, confessionem & satisfactionem sequitur, quòd non sola confessio ut materia in sacramento pœnitentiæ. Stat ergo solida Auctoris doctrina.

¶ 84. ar. 2

SVP. Q. LXXXX. ARTIC. II.

Scot. 4. s. d. 16. q. 12. Ricca. 4. s. d. 16. q. 1. a. 1. Mairo. 4. s. d. 15. q. 4. Duran. 4. s. d. 16. q. 1. Sot. 4 s. d. 17. q. 1. a. 2. Cap. 4. d. 16. q. 1. con. 3.

INn eiusdē q. art. 2. in responsione ad primum dubium occurrit circa ipsam responsionem, pro quanto dicit, quòd contritio secundum essentiam nō est pars sacramenti: uirtualiter autem pertinet ad exteriorem pœnitentiam, id est, ut pars sacramenti, in quantū implicat propositum confitendi, & satisfaciēdi: secundum enim responsionem hanc nō sunt tres sed duæ partes pœnitentiæ, quoniam contritio, ut distinguitur à confessione, & satisfactione, non est pars pœnitentiæ, & sic Auctor sibi ipsi contrarius inuenitur.

¶ Ad hoc dicitur, quod in contritione plura inueniuntur. inter quæ unum est uelle recompensare ad arbitrium sacerdotis. Et ratione huius ponitur prima pars pœnitentiæ sacramenti, tanquam initium eius, ita quòd actus iste interior, licet secundum se non spectet ad exteriorem pœnitentiam, ut est tamen ratio, & initium exterioris pœnitentię ad exteriorem spectat pœnitentiam. Sicut in alijs videmus ta bonis, quam malis, quòd interiores actus, & passiones, ut sunt rationes exteriorum, ad extrinseca spectant iudicia: aliter enim iudicatur offendens ex odio, aliter offendens ex ira, &cæt. Et præter communem hanc rationem specialis in proposito interuenit ratio, quæ ex differentia inter recompensationem puræ iustitię, & recompēsationem iustitiæ, & amicitiæ facile patet. Recompensatio enim iustitiæ attenditur secundum æqualitatem ex teriorem, siue sponte, siue suite fiat recōpensatio, ut patet tā in solutione pecunię quām in abscissione membrorum, seu vāpulatione, & satisfactū est enim iustitiæ etiam si inuitus reus soluerit, aut passus fuerit: recompēsatio autem iustitię, & amicitiæ, nisi sponte fiat à reo, nihil ualet: quo niam non est reconciliatiua. Et quoniam ad sacramentū pœnitentiæ spectat recom pensatio reconciliatiua, ideo

4. dist. 16. q. 1. ar. 1. q. 2. & 4. & dist. 17. q. 3. ar. 3. q. 4. d. 22. q. 2. ar. 1. q. 2. ad 3. Et 2. Cor. 7. lect. 3.

Posita in argumen to 1.

1. 2. q. 72. art. 7.

Ar. præd. pēsatio reconciliatiua, ideo

ideo adhoc denotandum tnitium, & ratio eius ponitur uelte, recompensare: qđ uelle, quia clauditur in contritione, ideo cõtritio ponit prima pars sacramenti pœnitẽtiæ, & dr in lra de ea, ꝙ non secundum essentiã, sed uirtualiter, hoc est, ut est imitiũ recõpensationis, est pars sacramẽti pœnitẽtiæ. Auctor. n. per illa uerba, inquantũ ſ. implicat propositũ cõfitẽdi, & satisfaciẽdi circũloquimur uoluntatẽ recõpensandi, quã corpore art. cõcluserat esse primã partẽ pœnitẽtiæ, Vñ patet, ꝙ cõtritio non solum secũdũ se, sed ut est prima pars pœnitentiæ, distinguit a cõfessione, & satisfactione, nã uolũtas recompensandi distinguitur a ſubiectione, & ab executione.

¶ Et per hæc patet responsio ad Scor. & Durand. utentes hoc argumento.

¶ In eod. ar. in respõsione ad secundũ nota diligenter, & pdica doctrinã hãc, ꝙ satisfactio scialis auget gratiam ex hoc, ꝙ est pars sacramẽti. Et potes hoc intelligere ex differentia, q̃ est inter satisfactionem sacramẽtalẽ, & non sacramẽtalẽ. nã satisfactio sacramẽtalis ualet nõ solũ secundũ se, sed ẽt ex uirtute clauiũ, satisfactio aũt nõ sacramentalis ualet solum secundum se:

Q. 68. a. 2 & q. 69. a. 8. quoniam a clauibus non emanauit, quocirca plus prodest v nusquisquinj dies, aut unum psalterium ex impositione confessoris, quàm sine tali impositione. Et hinc seqũtur duo. primũ, ꝙ pœnitentes errant

Ga. 4. parte 4. inter finem & medium. paruam satisfactionem uolentes sibi à confessione imponi. secundum, quòd confessores minus bene prouident pœnitentibus, partis tamen, dando eis leuem pœnitentiam: ipsa enim prorogatio satisfactionis sacramentalis uirtute clauium, & augere nata est gratiam, & plus ualere

4. di. 16. q. 1. ar. 1. q. 3. ad satisfaciendum ꝙ peccatis.

¶ In eadem respon-

Q. 84. a. 3. sione soluenda oc-

ius sacramenti. Dictum est autẽ supra, † ꝙ alio modo fit recompensatio offensæ in pœnitentia, & in uindicatiua iustitia. Nã in uindicatiua iustitia fit recompẽsatio ſm arbitrium iudicis, non ſm uoluntatem offendentis uel offensi, sed in pœnitẽtia fit recõpẽsatio offensæ secundum uolũtatẽ peccantis, & secundum arbitriũ dei, in quem peccatur: qa hic non quæritur sola integratio æqualitatis iustitiæ, (sicut in iustitia uindicatiua) sed magis recõciliatio amicitiæ, qđ fit dũ offendens recompensat secũdũ uoluntatẽ eius, quẽ offendit. Sic igitur requirit ex parte pœnitẽtis: primo quidem uolũtas recõpensandi, quòd fit per cõtritionẽ: secũdo, ꝙ se subiiciat arbitrio sacerdotis loco dei; qđ fit i cõfessione: tertio, ꝙ recõpenset secundũ arbitrium ministri dei: quod fit in satisfactione, & iõ [m] cõtritio, cõfessio, & satisfactio, ponuntur partes pœnitentiæ.[a]

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ contritio, secundum essentiã qdem est in corde, & pertinet ad interiorem pœnitẽtiã: uirtualiter autem pertinet ad exteriorem pœnitẽtiã, inquãtũ scilicet implicat propositũ confitendi, & satisfaciendi.

AD 2[m] dicendum, quòd satisfactio confert gratiam, prout est in ꝓposito: & auget eã, prout ẽ in executione; sicut ẽt baptism[o] in adultis, ut supra dictum est†.

AD 3[m] dicendum, ꝙ satisfactio est pars pœnitẽtiæ sacramẽti, fructꝰ aũt pœnitẽtiæ uirtutis.

AD 4[m] dicẽdũ, ꝓ plura requiruntur ad bonũ, qđ procedit ex integra cã, q̃ ad malũ, qđ ꝓcedit ex singularib. defectib. ſm* Dionys. 4. c. de Diui. nom. & iõ licet pctm̃ pficiat in ꝓsensu cordis, ad pfectionẽ tñ pœnitẽtiæ requirit, & cõtritio cordis, & confessio oris, & satisfactio operis.

Ad contrarium uero patet solutio per ea, quæ dicta sunt*.

ARTICVLVS III.

Vtrum prædicta tria sint partes integrales pœnitentiæ.

AD TERTIVM sic ꝓceditur. Vt ꝙ ꝓdicta tria ñ sint partes integrales pnię pnia. n. ut dictũ ẽ, † contra peccatum ordinatur: sed pctm̃ cordis, oris, & operis sũt partes subiectiuę peccati, & nõ partes integrales: quia pctm̃ de quolibet horũ ꝓdicat̃. ergo ẽt in pœnitẽtia cõtritio cordis, ꝙ fessio oris, & satisfactio operis, non sunt partes integrales.

¶ 2 Præt. Nulla integralis in se[b] ꝙ tinet aliam sibi condiuisam: sed contritio continet in se confessionẽ, ꝙ satisfactionẽ in ꝓposito. ergo nõ sũt partes ĩtegrales.

¶ 3 Præt. Ex[b] partib. ĩtegralib. fit, & æqualiter ꝓstituit̃ totũ: sicut linea ex suis partib. sed hoc non ꝓtingit hic. ergo ꝓdicta nõ sunt partes integrales pœnitentię.

SED CONTRA, Illę dicunt̃ partes ĩtegrales, ex qb. pfectio totiꝰ ĩtegrat̃: sed ex trib. ꝓdictis ĩntegrat̃ pfectio ipsiꝰ pnię. ergo sunt partes ĩtegrales pœnitẽtiæ.

RESPON. Dicẽdũ, ꝙ qdã dixerũt hæc tria esse partes subiecti uas pnię. sed hoc nõ põt esse: qa singulis partib. subiectiuis adẽ tot[a] uirtus totius, & sic, & æqualiter; sicut tota uirtus aialis, inquãtũ est aial. saluatur in qualibet specie aialis, q̃ sic, & æqualiter diuidũt aial, sed hoc ñ ẽ ĩ ꝓsito. & iõ alii dixerũt, ꝙ sũt partes potẽtiales, sed nec hoc uerũ eẽ pt: qa singulis partib potẽtia lib. adest totũ, ſm totã essentiã: sicut tota esẽtia aiæ adest cuilibet eius potẽtiæ, sed hoc nõ est in ꝓposito. unde[m] relinquit, ꝙ p dicta tria sint partes integrales pœnitẽtiæ.[a] Ad quarũ rõnẽ exigitur, ut totũ nõ adsint singulis partibus, neq; secũdũ totam uirtutem eius, neq; secundũ totam eius essentiam, sed oĩbus simul.

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ peccatũ, quia rationẽ malĩ hẽt, põt in uno tãtũ perfici, ut dictũ est, † & ideo peccatum, quod in ſo[l]o corde pficitur, est una ſpẽs peccati. Alia[d] uero ſpẽs est peccatum, quod perficitur in corde & ore, Tertia uero ſpẽs est peccatum, quod pficitur in corde, & opere. & huiusmodi peccati partes quasi integrales sunt, qđ est in corde, & quod est in ore, & qđ est in opere. & ideo pœnitẽtia, q̃ in his tribus perficitur, hæc tria sunt partes integrales.

Ap 2[m] dicẽdũ, quòd una pars integralis, potest continere totum, licet nõ ſm essentiam sua damentum. n. quodãmodo virtute continet totum ꝑficium. Et hoc modo cõtritio continet virtute totam pœnitentiam.

AD 3[m] dicendum, ꝙ oẽs partes integrales habent ordinem quendam adinuicem: sed quædam habẽt ordinem tantum in situ, siue ꝑñr se habeant sicut partes exercitus, siue se tangãt sicut partes acerui, siue ẽt colligẽtur, sicut partes domus, siue ẽt continuentur, sicut partes lineæ. Quædam uero habent insuper ordinẽ uirtutis, sicut partes animalis, quarum prima virtute est cor, & aliæ quodã ordine virtutis dependent ab inuicem. Tertio modo ordinãtur ordine temporis, sicut partes temporis, & motus. Partes igit pœnitentiæ habent adinuicem ordinem uirtutis & temporis, quia sunt actus: nõ autem ordinem situs, quia non habent positionem.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum conuenienter diuidatur pœnitentia in pœnitentiam ante baptismum, pœnitentiam mortalium, & pœnitentiam uenialium.

Sot. 4. ſ. d. 17. q. 1. a.

4. l. 16. q. 1. art. 2. q. 2. & 5. co. & Mat. 3.

Q. 84. ar. 6.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur ꝙ inconuenienter diuidatur pœnitentia in pœnitentiam ante baptismum pœnitentiam mortalium, et pœnitentiam uenialium. pœnitentia. n. est secunda tabula post naufragium (ut supra dictũ ẽ) baptismus autem prima. Illud ergo quod est ante baptismum, non debet poni species[h] pœnitentiæ.

¶ 2 Præt. Quod potest destruere maius,[b] ꝑt etiam destruere minus: sed mortale est maius peccatum, quàm ueniale. Illa uero pœnitentia, quæ est de

aliquod, quod in opere cõsumatur, distinguatur in cogitationem, locutionem, & opus, puta quia primo deliberauit homi nẽ occidere, deinde dicit se occisurum, & demum occidit illũ, sic distinctio non est specifica: quoniã omnia ista peccata sunt minus speciei, sed est gradualis: quoniam gradatim peccatum consumatur ex eo ꝙ est in corde, & ꝙ est in ore, &c. Et si bene perspexeris literam: utranque, in eadem inuenies.

¶ Et hæc tam de hac qæstione, quam de toto hoc opere ab Auctore edito dicta sufficiant: hic enim felici trãsitu ad cęlestem patriam præuentus diuus Thomas scribẽdi finem fecit: unde residua alio modo tractanda sunt.

Ar. præced. positi: sat gu. 1.

D. 970.

SVP. Q. LXXXIX. ARTIC. III.

Al. Mag. ubi sup. Sot. 4. ſ. d. 16. q. 1. ar. 3. Cap. 4. d. 16. q. 1. con. 4.

INar. 3. ciusdem q. in responsione ad primum, scito quòd peccata cordis oris, & operis, dupliciter distinguuntur inter se: primo specifice: secũdo, gradualiter. Nam si sumatur peccatũ, secundum suam rationem cõsumatum, & distinguatur in peccatum cordis, uel oris, uel operis, sic est distinctio non solum specifica, sed generica. Nam peccatum cordis est illud, quod in solo actu interiori consumatur, ut est in fidelitas odium Dei, & huiusmodi. Peccatum uero oris est, quod in ipso ore consumatur ut contumelia, blasphemia, detractio, & huiusmodi. Peccatum autem operis est, quod in exteriori opere consumatur, ut adulterium, homicidium furtum & huiusmodi.

Con. Mo.

Ar. præced. ad 4.

D. 994.

¶ Si uero peccatum aliquod

mortalibus, eadem etiam est de uenialibus. nõ ergo debent poni diuersæ species pœnitentiæ.

¶ 3 Præt. Sicut post baptismum peccatur ueniale, & mortaliter, [h] ita etiam ante baptismum. si ergo post baptismum distinguitur pœnitentia uenialium & mortalium, pari ratione debet distingui ante baptismum. non ergo conuenienter diuiditur pœnitentia per has species.

SED CONTRA est, quòd* Aug. in lib. de pœnitentia ponit prædictas tres pœnitentiæ species.

In li. de vti. pę. & de medicina pęn. c. 2. t. 9. Conel. 4.

RESP. Dicẽdum, ꝙ [m] hæc diuisio est pnię ſm ꝙ est uirtus. [n] Est aũt considerandum, ꝙ quælibet uirtus operatur ſm congruentiam temporis, sicut & ſm alias debitas circunstantias: unde, & uirtus pœnitentiæ actum suum habet in hoc tempore, secundum ꝙ conuenit nouæ legi. Pertinet autem ad pœnitentiam, ut detestetur peccata præterita, cum proposito immutandi uitam in melius, quod est quasi pœnitentiæ finis. Et quia moralia recipiunt speciem secundum finem, ut in secunda parte habitum est, † cõueniens est, ꝙ diuersæ species pœnitentiæ accipiantur ſm diuersas immutationes, quas pœnitens intendit. Est autem triplex immutatio à pœnitente intenta. Prima quidem per regenerationem in nouam uitam, & hæc pertinet ad pnìam, quæ est ante baptismum. Secunda aũt immutatio est per reformationẽ uitæ præteritæ iam corruptæ, & hæc pertinet ad pnìam mortalium post baptismũ. Tertia aũt iumutatio est in perfectiorẽ operationẽ uitæ, & hæc pertinet ad pnìam uenialium, quæ remittuntur per aliquem feruentem actum charitatis, ut supra dictum est.†

1. 2. q. 1. art. 3. & q. 18. art. 4. & 6.

Q. 87. art. 2. & 4.

AD PRIMVM ergo dicẽdum, ꝙ pnìa, quæ est ante baptismum, non est sacramentum, sed est actus uirtutis, disponens ad sacramentum baptismi.

AD 2[m] dicendum, ꝙ pœnitẽtia, quæ delet peccata mortalia, delet etiam uenialia: sed non conuertitur. Et ideo hæ duæ pœnitentiæ se habent, sicut perfectum, & imperfectum.

AD 3[m] dicendum, ꝙ ante baptismum non sunt peccata uenialia sine mortalibus. Et quia ueniale sine mortali dimitti non potest, ut supra dictum est, * ideo ante baptismum non distinguitur pœnitentia mortalium, & uenialium.

Q. 87. art. 4.

FINIS.

Series chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO.

Omnes sunt quaterniones, præter OO, sunt quinterniones.

VENETIIS, Apud Iuntas. M D LXXXVIII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca